

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ERBİLLİ ÂMÂ YUSUF GARÎBÎ EFENDİ
DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ
[Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]

EMİNE TÜRKARSLAN AVCUOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ İNCİNUR ATIK GÜRBÜZ

KONYA/2019



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emine TÜRKARSLAN AKUOĞLU
	Numarası	168107011009
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi İncinur ATIK GÜRBÜZ
	Tezin Adı	Ehîllî Âmâ Jusuf Gorîbî Efendi Divân Sözlüğü [Bağıntılı Dizin ve İksel Sözlük]

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan ^{Ehîllî Âmâ Jusuf Gorîbî Efendi Divân Sözlüğü} başlıklı bu çalışma 28/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	^{Danışman} Dr. Öğr. Üyesi	İncinur ATIK GÜRBÜZ	
2	Doç. Dr.	Fatih BAŞPINAR	
3	Doç. Dr.	Mustafa DURMUŞ	



T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emine TÜRKARSLAN AVCUOĞLU		
	Numarası	168107011009		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	ERBİLLİ ÂMÂ YUSUF GARÎBÎ EFENDİ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

EMİNE TÜRKARSLAN AVCUOĞLU

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Emine TÜRKARSLAN AVCUOĞLU		
	Numarası	168107011009		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi İncinur ATİK GÜRBÜZ		
Tezin Adı	ERBILLİ ÂMÂ YUSUF GARİBÎ EFENDİ DÎVÂNI SÖZLÜĞÜ [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]			

Her şair eserine kendinden bir parça iz bırakmaktadır. Şairin eserinde kişiliğini, hayat hikâyesini, yaşantısından tecrübelerini ve yaşadığı dönemin özelliklerini yansıtabilmektedir. Günümüz okurları bu izleri şairlerin eserlerine yansıttığı kadarıyla bulmaktadır. Esere baktığımızda şairin karakter yapısını, zevklerini ve sanata karşı estetik anlayışına hâkim olabilmekteyiz. Bu tez çalışmasında klasik Türk edebiyatının XVIII. yüzyıl şairlerinden *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi*'nin *Dîvân*'ının bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanmaya çalışılmıştır. *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı*, metinlerin sistemli bir şekilde bağlamlı dizinlerinin hazırlanmasına imkân veren *TEBDİZ* sistemine girilmiş ve *Dîvân* içerisindeki bütün şiirlerin kelimelere, şiirdeki anlamına uygun manaları verilmiştir. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük yöntemiyle hazırlanan *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]* sayesinde şairin üslûbu ve kullandığı kelimelerden döneme ait dil yapısıyla ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, *TEBDİZ*.

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Emine TÜR KARSLAN AVCUOĞLU		
	Student Number	168107011009		
	Department	Türk Dili ve Edebiyatı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Dr. Öğr. Üyesi İncinur ATİK GÜRBÜZ		
Title of the Thesis/Dissertation	The Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Divan Dictionary [Concordance and Functional Dictionary]			

Every poet leaves a mark from a part of himself on his work. A poet can reflect his personality, life story, life experience and the characteristic features of the period he lived. Modern readers know these marks as much as the poets reflects. When we view the work, we can have comprehensive knowledge about tastes and aesthetic pleasure of the poet. In this dissertation study, concordance and functional dictionary of divan of the *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi* who is one of the poets of XVIII classical Turkish literature is tried to prepare. *Dîvân* of the *Erbilli Âma Yusuf Garîbî Efendi* is added to *TEBDIZ* system which allows the preparation of concordance systematically and all the poems in *Dîvân* are given the proper meaning of words in poetry. *The Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvân Dictionary [Concordance and Functional Dictionary]* which is prepared by concordance and functional dictionary method provides information about the writing style of poet and structure of the language belonging to that period.

Key Words: Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi, Concordance and Functional Dictionary, *TEBDIZ*.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	i
BİLİMSEL ETİK SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
ÖN SÖZ	xiii

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BİRİNCİ BÖLÜM

ERBİLLİ ÂMÂ YUSUF GARİBÎ EFENDİ

1.1. Hayatı.....	4
1.2. Edebi Kişiliği	5
1.3. Eseri	6

İKİNCİ BÖLÜM

DÎVÂN İNCELEMESİ

2.1. Dil ve Üslûp Özellikleri	7
2.1.1. Kelime Türleri	9
2.1.1.1. Fiiller.....	9
2.1.1.1.1. Birleşik Fiiller.....	10
2.1.1.1.2. İsimler	11
2.1.1.1.3. Sıfatlar.....	12
2.1.1.1.4. Zamirler	13
2.1.1.1.5. Zarflar	14
2.1.1.1.6. Tamlamalar	15
2.1.1.1.6.1. Arapça Tamlamalar	15

2.1.1.6.2.Farsça Tamlamalar.....	16
2.1.1.7. Ünlemler	17
2.1.1.8. Edatlar	19
2.1.1.9. Bağlaçlar	21
2.1.1.10. Deyimler ve Atasözleri	22
2.1.1.10.1. Deyimler	23
2.1.1.10.2. Atasözleri.....	38
2.2. Kelimelerin Anlam Açısından Değerlendirilmesi	38
2.2.1. Psikolojik Tasvir İfade Eden Kelimeler.....	38
2.2.1.1. Korku	38
2.2.1.2. Sevinç	39
2.2.1.3. Üzüntü.....	40
2.2.1.4. Duâ.....	41
2.2.1.5. Sitem.....	41
2.2.1.6. Zıtlık	42
2.2.1.6.1. Aydınlık- Karanlık.....	42
2.2.1.6.2. Aşına- Bîgâne	42
2.2.1.6.3. Ayrılık- Kavuşma	42
2.2.1.6.4. Cefa- Vefa.....	42
2.2.1.6.5. Diri- Ölü.....	43
2.2.1.6.6. Tabîp- Hasta.....	43
2.2.1.6.7. Dert- Neşe.....	43
2.2.1.6.8. Gece- Gündüz	43
2.2.1.6.9. Rint- Zahit.....	44
2.2.2. Eylem ve Durum Tasviri İfade Eden Kelimeler	44
2.2.2.1. Ağlama.....	44
2.2.2.2. Gülme	44
2.2.2.3. Yazı Yazma	45
2.2.2.4. Şikâyet	45
2.3. Muhtevâ Özellikleri	45
2.3.1. Dinî ve Tasavvufî Unsurlar.....	45

2.3.1.1. Allah	45
2.3.1.2. Kitaplar	46
2.3.1.2.1. Kur'ân-ı Kerim	46
2.3.1.2.2. İncil	47
2.3.1.3. Âyetler	47
2.3.1.4. Hadisler	48
2.3.1.5. Melekler	48
2.3.1.6. Peygamberler	48
2.3.2. Sahabeler, Mutasavvıflar ve Diğer Dinî Şahsiyetler	49
2.3.2.1. Hz. Osman	49
2.3.2.2. Âsaf	50
2.3.2.3. Edhem	50
2.3.2.4. Mansur	50
2.3.2.5. Ebu Leheb	50
2.3.2.6. Züleyha	50
2.3.3. Diğer Dinî Unsurlar	51
2.3.3.1. Bağ-ı İrem	51
2.3.3.2. Kâbe (Hacerü'l-esved)	51
2.3.3.3. Lât ve Menât	51
2.3.3.4. Mevlevî	51
2.3.3.5. Şeb-i İsrâ, Şeb-i Mirâc	51
2.3.3.6. Şeytan	52
2.3.3.7. Tûbâ	52
2.3.3.8. Tûr	52
2.3.4. Toplum ve Kültür	53
2.3.4.1. Tarihî Şahsiyetler	53
2.3.4.1.1. (II) Abdülhamid	53
2.3.4.1.2. Aristo	53
2.3.4.1.3. (II) Bâyezid	53
2.3.4.1.4. Eflâtun	53
2.3.4.1.5. Esed Beg	53

2.3.4.1.6. Hūlagu Han.....	53
2.3.4.1.7. Nazirî	53
2.3.4.1.8. Şeyh-i San'ân.....	54
2.3.4.1.9. Timur (Paşa)	54
2.3.4.2. Efsanevî Şahsiyetler ve Unsurlar	54
2.3.4.2.1. Anka.....	54
2.3.4.2.2. Cem, Cemşîd	54
2.3.4.2.3. Dârâ.....	54
2.3.4.2.4. Hümâ.....	55
2.3.4.2.5. Hüsni ü Aşk	55
2.3.4.2.6. Hüsrev.....	55
2.3.4.2.7. İskender.....	55
2.3.4.2.8. Leylâ	55
2.3.4.2.9. Mânî.....	56
2.3.4.2.10. Mecnûn (Kays)	56
2.3.4.2.11. Kâf	56
2.3.4.2.12. Kaknüs	56
2.3.4.2.13. Rüstem	56
2.3.4.2.14. Sâmu Nerîmân	57
2.3.4.2.15. Şehnâme.....	57
2.3.4.2.16. Şem ü Pervâne	57
2.3.4.2.17. Şîrîn	57
2.3.4.3. Devlet, Millet, Kavim, Kabile.....	57
2.3.4.3.1. Acem, Acemî	57
2.3.4.3.2. Çîn	57
2.3.4.3.3. Hind, Hindû, Hindistan.....	58
2.3.4.3.4. Rûm	58
2.3.4.3.5. Tâtâr.....	58
2.3.4.3.6. Habeş	58
2.3.4.3.7. Zengibâr.....	58
2.3.5. Mekânlar	59

2.3.5.1. Aden.....	59
2.3.5.2. Bağdad	59
2.3.5.3. Bî-Sütun.....	59
2.3.5.4. Bosna	59
2.3.5.5. Ceyhun.....	59
2.3.5.6. Dicle.....	59
2.3.5.7. Fırat.....	59
2.3.5.8. Firengî.....	60
2.3.5.9. Haleb.....	60
2.3.5.10. Hayberî	60
2.3.5.11. Hıta	60
2.3.5.12. Hicaz	60
2.3.5.13. Hoten.....	60
2.3.5.14. Irak.....	60
2.3.5.15. İsfahan.....	61
2.3.5.16. Kenan.....	61
2.3.5.17. Kerbela.....	61
2.3.5.18. Mısır.....	61
2.3.5.19. Nil	61
2.3.5.20. Karaman.....	61
2.3.5.21. Şatt-ı Musul	61
2.3.5.22. Şam	62
2.3.5.23. Van.....	62
2.3.6.Kozmik Âlem.....	62
2.3.6.1. Benâtü'n-na'ş-ı Kübrâ	62
2.3.6.2. Delv.....	62
2.3.6.3. Mihr	62
2.3.6.4. Mirrih.....	62
2.3.6.5. Müşteri.....	62
2.3.6.6. Süreyya	63
2.3.6.7. Utarid	63

2.3.6.8. Zuhâl.....	63
2.3.6.9. Zühre.....	63
2.3.7.Vatan.....	63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

3.1. Sözlük Kullanım Kılavuzu.....	64
A.....	64
B.....	190
C.....	438
Ç.....	488
D.....	524
E.....	675
F.....	777
G.....	809
H.....	1023
I.....	1192
İ.....	1193
J.....	1302
K.....	1302
L.....	1454
M.....	1478
N.....	1611
O.....	1707
Ö.....	1776
P.....	1781
R.....	1821
S.....	1871
Ş.....	2037
T.....	2110
U.....	2178

Ü.....	2193
V.....	2210
Y.....	2252
Z.....	2317
SONUÇ.....	2362
KAYNAKÇA.....	2363
ÖZ GEÇMİŞ.....	2365



KISALTMALAR LİSTESİ

bk. : bakınız

C : cilt

Çev. : çeviren

d. : doğum

G : Gazel

Haz. : hazırlayan

Hz. : Hazret, Hazreti

Mu. : Muhammes

ö. : ölüm

s. : sayfa

Ta. : Tarih

TDK : Türk Dil Kurumu

Trk. : Terkîb-i Bend

Trc. : Tercî-i Bend

TEBDİZ: Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü

vb. : ve benzeri

vs. : vesaire

yy. : yüzyıl

ÖN SÖZ

XVIII. yüzyılda Erbil’de yaşamış olan Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi, gözleri görmediği için âmâ olarak anılmış ve şiirlerini irticalen söylemiştir. Mederese eğitimi veren şair sıkıntılı bir yaşam sürmüştür. Şairin pek bilinmemesinin nedeni imparatorluğun merkezinden uzakta yaşamasındandır.

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük) adlı çalışmamız; üç ana bölümden oluşmaktadır. “*Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi*” isimli birinci bölümde şairin “*Hayatı*”, “*Edebi Kişiliği*” ve “*Eseri*” hakkında bilgilere yer verilmiştir. “*Dîvân İncelemesi*” başlıklı ikinci bölümde ise “*Dil ve Üslûp Özellikleri*”, “*Kelimelerin Anlam Açısından İncelenmesi*” ve “*Muhtevâ Özellikleri*” ana başlıklarından oluşmaktadır. “*Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük*” isimli üçüncü bölüm “*Sözlük Kullanım Klavuzu*” ve Erhan Tosun hocanın yüksek lisans çalışması olan *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı (İnceleme - Tenkitli Metin)* şeklinde yayımlanan çalışma esas alınarak hazırlanmıştır.

Çalışmamızın amacı, Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi’nin şiirlerindeki anlam dünyasını ve söz varlığını TEBDİZ projesi kapsamında sistematik bir şekilde aktarmak ve bu projenin sözlüğüne küçük bir katkıda bulunmaktır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, değerli bilgilerini benimle paylaşan, kendisine ne zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenden fazlasını sunan her sorunu yaşadığımda yanına çekinmeden gidebildiğim, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi İncinur ATİK GÜRBÜZ ve Doç. Dr. Mehmet GÜRBÜZ’e teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum. Her zaman dualarını ve desteklerini üzerimde hissettiğim anneme ve babama, çalışma boyunca destek ve hoşgörüsünü eksik etmeyen eşim Ali AVCUOĞLU’na ve değerli arkadaşım Ayşegül DEMİR’e teşekkür ederim.

Emine TÜRKARSLAN AVCUOĞLU

Konya, 2019

GİRİŞ

Genelde klâsik Türk edebiyatının ve özelde klâsik Türk şiirinin kökenleri eski çağlara dayanmaktadır. Oldukça zengin bir kültürel alt yapıya sahip olan bu edebiyat, her edebiyatta olduğu gibi kendine özgü bir düşünce, zevk ve hayal dünyasına sahiptir. Dolayısıyla bu edebiyatın şiirini anlamak ve anlatmak söz konusu olduğunda ise bu şiirin ait olduğu kültürün izlerini sürmek gerekmektedir. Klâsik Türk edebiyatı araştırmacılarının temel amaçlarından biri de bu geleneği ve şiirin anlaşılmasını sağlamaktır.

Klâsik Türk şiirini anlamak, şiiri ve şiiri oluşturan unsurları anlamakla, Klâsik Türk edebiyatının içinde barındırdığı değerleri kavramakla, şairin duygularından ve kelime haznesinden haberdar olmakla mümkündür. Klâsik Türk şiirinin en önemli özelliklerinden biri gerçek hayata dair her türlü nesnenin şairlere ilham kaynağı olmasıdır. Şairler başlı başına insanı, inançlarını, sosyal hayatlarını, duygularını esas almış ve insanoğlunun hayatında semboller haline gelmiş bu malzemeleri şiirlerinde kullanmışlardır. Bu malzemeleri kullanırken her kelimeyi her cümleyi sanatkârâne süslemişlerdir. “Şiir içerisinde geçen bir sözcüğün hangi anlamlara tekabül ettiğini tespit etmek amacıyla başvurulan sözlükler bazı durumlarda yetersiz kalabilmektedir. Bir kelimenin bağlamsal olarak sahip olduğu anlam, şairin şiirde o kelimeye yüklediği vazife, şiirden şiire ve şairden şaire göre değişmektedir. Klasik Türk şiirinin genel kaideleri içerisinde şiir yazan şairler, şiirdeki maharetlerini daha çok kelimelere yükledikleri anlamlarla ortaya koymuşlardır. Bir şairin kelimelerle kurduğu anlam dünyası, bağdaştırmalar şairin hayal gücünü, şiirdeki kabiliyetini göstermektedir (Bıyık, 2018: 4).”

Klâsik Türk şairlerinin gelenekten gelen ve geleneğin içinde kendilerine sunulan malzemelerden manzum/mensur bir eser oluşturup, bunu içerisine çeşitli kelime oyunları ile hayallerini esere yansıtma çabaları, bu eserler üzerinde çalışan araştırmacıları söz konusu eseri ve şairin yaşadığı dönemin izlerini araştırmayla zorunlu hale getirmiştir. Klâsik Türk edebiyatı metinlerini anlamak için birçok çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmalardan biri de bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıdır. “Bağlamli dizin, bir edibin kullandığı sözcükleri, metinde geçtikleri

yeri ve kullanım sıklığını gösterecek biçimde, alfabetik olarak dizmektir. İşlevsel sözlük, bu çabanın sonunda ortaya çıkar ve sözcüklerin cümle içinde diğer sözcüklerle kurduğu ilişkiden hareketle onlara anlam kazandırır (Şenödeyici, 2017: 1).” Bağlamsal dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları şiirleri ayrıntılı bir şekilde inceleme olanağı sunmaktadır.

“Klâsik şairlerin şiirlerdeki kelimeleri, söz öbeklerini, tamlamaları, deyimleri, atasözlerini vb. yapıları nasıl kullandıkları ve bunlara yükledikleri anlamları ve ayrıca daha önce tespiti yapılmamış, sözlüklerde yer almayan kelimeleri ve yapıları tespit etmek amacıyla Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak’ın önderliğinde *Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ)* başlatılmıştır. Bu çalışma kapsamında divanlar elektronik bir sistem içerisinde toplanarak, kelimelerin ve diğer yapıların içlerinde barındırdıkları anlamlarının, bağlamsal anlamlarının tespiti yapılmaya çalışılmaktadır (Bıyık, 2018: 4).”

TEBDİZ projesi kapsamında 7 Kasım 2018 tarihinde güncellenmiş verilere göre sistem üzerinde 1.168 kayıtlı kullanıcı bulunmaktadır. Bu kullanıcılardan bazıları ortaklaşa 1 eser incelemesi yaparken bazı kullanıcılar birden fazla eser üzerinde incelemelerde bulunmaktadırlar. Sisteme verileri yüklenmiş olan 670 eser bulunmaktadır. Bu eserlerden yaklaşık olarak %20’sinin anlam verme işlemi tamamlanmıştır. Sistem üzerinde günlük ortalama olarak üç bin kelimeye anlam verilmektedir.

“Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü Sistemi (TEBDİZ) şu anda basit düzeyde taramaya açılmıştır. Sistem gelişimi %50 düzeyine ulaştığında ise detaylı tarama yapılabilir hâle gelecektir. Detaylı taramada aşağıda yer alan veriler elde edilebilecektir:

- Taranan kelimenin hangi eserlerde geçtiği, hangi anlamlarda kullanıldığı, hangi eser/yüzyılda ne sıklıkta kullanıldığı bilgisine tanıklarıyla beraber ulaşılabilecektir.
- Taranan kelimenin dil varlığına hangi zamanda (dönem, yüzyıl, şair/yazar) girdiği, kullanılmıyor ise ne en son ne zaman kullanıldığı bilgisine ulaşılabilecektir.

Ayrıca iki süreç arasındaki kullanım sayıları, kullanan/kullanmayan yazarlar/şairler verilerine de ulaşılabilecektir.

- Nazım türleri, nazım şekilleri, vezinler, kelime grupları, ekler (atasözü, deyim, ayet, hadis vb.) üzerine araştırmalar yapılabilecektir. Örneğin 17. yüzyılda yer alan cülûsiyye türüne ait metinlere kolayca ulaşılabilecektir.

- Kelime sıklıkları, birlikte kullanılan kelimeler üzerine incelemeler yapılabilecektir (Özer, 2018: 86).”

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük) adlı bu çalışmayla 18. yüzyıl şairlerinden *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi'nin Dîvânı*'nın bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanarak söz konusu divanın biçim, içerik ve üslup özellikleriyle birlikte, kelimelerin işlev ve bağlamli tespit edilerek değerlendirilmiştir.

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük) adlı bu çalışmada, Erhan Tosun tarafından hazırlanmış olan *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı (İnceleme - Tenkitli Metin)* adlı çalışmanın söz varlığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. *Dîvân*'da yer alan şiirler sırasıyla 288 gazel, 3 muhammes, 1 terkîb-i bend, 4 tercî-i bend, 2 tarih olmak üzere toplam 298 şiir öncelikle Gentium Plus isimli yazı fontuna uyarlanmıştır ve çalışmanın asıl kısmını oluşturmak üzere TEBDİZ veri tabanına metin girilmiştir. *Dîvân*'daki her metnin vezin, sıra, başlık, nazım şekli, nazım türü gibi bilgileri oluşturulmuştur. Anlamli veya anlamları girilmeye hazır olan sözcüklerden tamlama ve kalıplaşmış ifade olanları öncelikle birleştirerek metin düzenlenmiştir. Sonra her sözcüğün sözlükteki anlamli ya da mevcut oldukları bağlamdaki anlamları sisteme girilmiştir.

Bu çalışmalar sonucunda *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı*'nın söz varlığı ortaya konulmuş ve *Dîvân*'ın sözlüğü ve dizini oluşturulmuştur. Çalışma şairin veya dönemin üslubunu temel alan çalışmalara kaynak olmak üzere ilim âlemine sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

ERBİLLİ ÂMÂ YUSUF GARİBÎ EFENDİ

1.1. Hayatı

1169/1755-56 yılında Erbil’de doğdu. Asıl adı Yusuf’tur. Şiirlerinde ‘Garîbî’ mahlasını kullanan şair, Molla Halil olarak bilinen bir çubuk ustası ve satıcısının oğludur. Medrese eğitimi gören Yusuf Garîbî Efendi, gözleri görmediği için ‘âmâ’ lakabıyla anılmıştır. Hayatını Erbil’de geçiren şair, 1232/1816-17 yılında aynı yerde vefat etti ve Çırağ Mezarlığı’na defnedilmiştir (<http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3415>, 2014).

Tezimizin konusunu oluşturan 18. yüzyıl şairlerinden Garîbî hakkında bilgi veren sınırlı sayıda kaynağa ulaşılmıştır. Bu kaynaklardan *Osmanlı Müellifleri*’nde:

“Âşık şâirlerden bir zat olup Erbil’denir. 1210 kûsur tarihlerinde memleketinde vefat etti. ‘*Dîvânı*’ basılmıştır bilgisi bulunmaktadır (Bursalı Mehmet Tahir Efendi, 1972: 137).”

Son Asır Türk Şâirleri’nde Yusuf Garîbî Efendi’nin Erbilli ve âmâ olduğundan bahsetmektedir (İnal, 2000: 703).

Tuhfe-i Naili’de ise, yukarıdaki iki kaynaktan geçen bilgiler tekrar edilerek, birkaç beyit örneği verildikten sonra bu kaynakların isimleri ve sayfaları verilmiştir. Bu bilgiler dışında Garîbî Dîvânı’nın Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Kısmında, 3459 numaraya kayıtlı olduğu bilgisi yer almaktadır (Tuman, 2001: 727-728).

Şairin hayatı ve edebi kişiliği hakkında çalışmamıza asıl kaynaklık eden, diğer tüm kaynaklardaki bilgileri kapsayan daha ayrıntılı bir çalışma olan Atâ Terzibaşı’nın *‘Erbil Şâirleri’* adlı eseridir. “Atâ Terzibaşı daha önce de *‘Kardaşlık’* dergisinin Ağustos 1964 tarihli nüshasında Garîbî’nin hayatına dair bir yazı yayımladığını belirtmektedir (Tosun, 2007: 6).” Terzibaşı’nın aktardığına göre dini

medrese eğitimi gören şair, medresede nahiv, sarf ve mantık dersleri vermiştir. Şair geçim sıkıntısından dolayı hayatını Erbil’de geçirmiştir (Terzibaşı, 1964: 16-17).

Şairin görme yetisinin olmadığından dolayı âmâ lakabıyla anılmaktadır ve bu durumu Garîbî Efendi şiirlerinde sık sık bahsetmektedir:

Bir Yûsuf-ı hüsnün gam-ı hicrinde Garîbî
Ya’kûb gibi mahrûm-ı sevâd-ı basar oldum (G 199/7)

Mahrûm-ı nazar çeşm-i nem-âlûd Garîbî
Medd-i nigh-i nergis-i mestânına kurbân (G 219/7)

Garîbî girye-i hasretle gitdi gözlerim nûrî
Girince câme-hâba Yûsuf-ı gül-pîreherlerle (G 245/7)

1.2. Edebi Kişiliği

Atâ Terzibaşı’nın ‘*Erbil Şâirleri*’ adlı eserinde verdiği bilgide şairin ölümünden bir yıl önce kendisiyle Erbil’de görüşen Şehribanlı Abdülkadir Hatibî, onun şiir düzmede gayet çevik ve usta bir şair olduğunu yazmaktadır.

“Fenn-i Arabiye aşına ve hassaten Türk nazımda kemal ve mertebe-i âlâ derece... Tab-ı nazenin ve tasavvurat-ı letafet karininden çehide olan divan-ı zarafet nişanın her kelamı belagat nizam ve her ibaresi fesahat iltizamdır... (Terzibaşı, 2007: 22).”

“Canlı ve coşkulu bir ifadeye sahip olan Garîbî’nin şiirlerinde; söyleyişindeki rahatlık ve edasındaki şuhluk ile çağdaşı Nedim’in izleri, sanatlı ve yer yer yoğun mana derinliği içeren söyleşi ile aynı bölgede yaşadığı Fuzulî’nin izleri görülmekle birlikte, bazı manzumelerindeki hikemî söyleyişleriyle Nâbî’yi de anımsatmaktadır (Tosun, 2007: 9).”

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi'nin edebiyat tarihlerinde adından fazla söz ettirememesinin nedeni âmâ oluşu ve imparatorluğun merkezinden uzakta olmasından kaynaklıdır.

1.3. Eseri

Garîbî'nin bilinen tek eseri çalışmamızın konusu olan *Dîvân*'ıdır. Söz konusu divanın bir yazma bir de “Bağdad Valisi Müşir Gözlüklü Reşid Paşa'nın oğlu Rüşdî Bey tarafından tab ettirilen matbu nüshası vardır (Tok, 1995: 3).”

Eser üzerine yapılmış olan iki yüksek lisans tezi bulunmaktadır. *Garîbî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Vedat Ali Tok tarafından 1995 tarihli Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılmış bir çalışmadır. İkinci yüksek lisans tezi ise, Erhan Tosun tarafından 2007 yılında *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı (İnceleme - Tenkitli Metin)* adı ile Sakarya Üniversitesi'nde tamamlamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

DÎVÂN İNCELEMESİ

2.1. Dil ve Üslûp Özellikleri

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi'nin şiirleri yaşadığı coğrafya düşünüldüğünde bölgenin ağız özelliklerine *Dîvân*'ında genellikle rastlanmamaktadır. Ancak ağız özellikleri bazı şiirlerinde yazı diline yansımış durumdadır. Kelimelerin söylendiği gibi yazıldığı hatta redif olduğu şiirler *Dîvân* içerisinde yer almaktadır. *Dîvân*'ın geneli düşünüldüğünde ağız özellikleri birkaç örnekle sınırlı olduğu dikkat çekmektedir:

Bu hüsn ü ânına ey şûh-ı bî-pervâ ne *söyleller*
Hırâm-ı kaddine ey serv-i hoş ra 'nâne *söyleller* (G 72/1)

Kendi kendin *itürür* 'aşk yetince hüsne
Bülbüli h'âb basar gibi gül âgûşunda (G 264/7)

Garîbî'nin kullandığı rediflerin büyük bir çoğunluğu Türkçe kelime ve eklerden oluşmaktadır. Bazı manzumelerde redif hataları mevcuttur (Tosun, 2007; 13):

Mey-i nâz ile su vir nergis-i bîmâra *gel cânâ*
Nigâh-ı şûh ile kııl 'âlemi âvâre *gel cânâ* (G 7/1)

Düşmüş hezâr mihnete *eyyâm-ı 'andelîb*
Hâr-ı cefâya kılmadan ibrâm 'andelîb (G 16/1)

Şairin bir kısım Türkçe kelimeleri, Arapça ve Farsça kelimelerle birleştirerek tamlama yaptığı görülmektedir:

Gümrâh koyma vâdi-i hayretde gönlümi
Tevfik-i lütfun eyle *men-i zâra âşinâ* (G 2/9)

Koyma kereminden *men-i bî-çâreyi* mahrûm
Eyle günehim zahmına tîmâr-ı şefâ'at (G 21/5)

Ey pâdişâh-ı hüsn kapunda revâ mîdur
Toğrı ola rakîb ü *men-i bî-günâh* kec (G 32/4)

Mihnet *men-i hakîre* degil yârdan gelür
Taktîr-i kâr-hâne-i Cabbâr'dan gelür (G 46/1)

Kesme lütfun ey ser-efrâzım *men-i üftâdeden*
Nûr-ı hûrşîdi zemînden âsumân itmez diriğ (G 146/1)

Mey-i gül-rengle *sâkî-i güzelden* gayrı
Bu harâbâtda bilmem ne günâh eylemişüz (G 104/6)

Men-i nâ-şâdı bir ümmîd ile şâd eyle sultânım
Yıkılmış gönlümi lütfunla âbâd eyle sultânım (G 206/1)

Her a'zâ-yı vücûdum başka bir 'illetle sayrudur
Meded bir dâru-yı sıhhat *men-i efkâra* yâ Allâh (G 239/6)

Eyâ Perverdigârâ çare-sâz-ı ehl-i zilletsin
Înâyet kıl bu zilletde *men-i dil-zâra* yâ Allâh (G 239/7)

Garîbî, Farsça olan 'nev' (*yeni*) kelimesinin sonuna Türkçe, isimden fiil yapma eki olan -le, -n eklerini getirerek yeni bir kelime yapmaya çalışmış ve 'yenilendi' anlamını vermiştir.

Sabrım aldın 'işve vü nâz ile ey nâzik beden
Tîr-i müjgânınla *nevlendi* yine dâğ-ı kühen (Mu. 2/7-1b)

Türkiye Türkçesinde 'geçmek' şeklinde olan kelimeyi *Dîvân*'da 'giç-, giçe-, giçer vb. gibi şekiller de kullanmıştır. Bazıları şöyledir:

Kırma seng-i güneh-i püşt-i kemânın elde
Per açub 'âlem-i lâhûta *giçer* tîr-i du'â (G 8/3)

Giçdi bahâr-ı 'işretimiz şimdiden gerü
Ey reng-i çehre berg-i hazân söylerim sana (G 10/6)

Nâzenînim rûz u şeb ceş-i hayâlin *giçmeden*
Gördigin ma'mûreler hâtırda vîrân oldu hep (G 19/8)

Hat-ı ruhsâr-ı yâre mâ'il ol fasl-ı çemenden *giç*
Benefşe-zârı seyr it cilve-i serv-i semenden *giç* (G 30/1-7)

Hayfâ ki âşinâ-yı ser-i pül gibi *giçer*
Dutmaz karâr devlet-i pâ-der-rikâb-ı subh (G 34/5)

Giçer 'ömri perestîşkârî-i zünnâr-ı vahdetle
Bana telkîn-i îmân eyleyen dînimle düşmendir (G 43/6)

2.1.1. Kelime Türleri

2.1.1.1. Fiiller

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı'nda dilin temel unsurlarından biri olan fiillerle ilgili olarak kalıp ifadeler, birleşik fiiller ve deyimler içerisinde kullanılan fiillerin dışında çeşitli değerlendirmelerde bulunulmuştur. 'etmek, eylemek, yapmak, görmek, kılmak, gitmek, olmak, geçmek vb.' gibi çok sık kullanılan fiiller bağlamda farklı anlamlar taşımaktadırlar.

Garîbî Efendi Dîvânı'nda en çok kullanılan fiil 'olmak' fiilidir.

Olur nîm-i nigâhı cilve-rîz-i 'âlem-i vahşet
Dü-çeşm-i pür-füsûn-ı yâda âhû-yı Hoten dirler (G 53/8)

Hicrân ile rû-pûş-ı gubâr-ı keder oldım
Gam-hâne-i gurbetde kalub gil-be-ser oldım (G 199/1)

Kalmaz Garîbî 'arsa-i mahşerde şerm-sâr
Yek zerre olsa pertev-i lütf-i 'inâyetin (G 159/7)

Dîvân'da 'olmak' fiilinden sonra sıklıkla kullanılan diğer fiiller 'görmek, geçmek (geç), itmek, eylemek, bilmek, yapmak' olarak tespit edilmiştir. Bu fiiller haber fiilleri ve dilek-şart kipleriyle çekimlenmişlerdir.

2.1.1.1.1. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller "ad soylu bir kelimeyle etmek, eylemek, olmak yardımcı fiillerinin birleşmesinden veya birer sıfat-fiil ya da zarf-fiil ekleriyle birbirine bağlanmış iki ayrı fiil şeklinin anlamca kaynaşmasından oluşmuş fiil türüdür (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=T DK.GTS.5cdd31cd250846.36148330,2019)."

Dîvân'da birleşik fiiller 'olmak, etmek, eylemek, vermek, göstermek' gibi Türkçe birleşik fiil yapılarında kullanılan birleşik fiillerdir.

Şekl-i nokta dökdi hâlin çekdi ebrûy-ı hilâlin
Gösterüb meh-i cemâlin koymadı bedende tâkat (G 26/6)

Kimseye teşvîş ile dünyâda kâm olmaz müfid
Her gedâya hûlyâ-yı ihtîşâm olmaz müfid (G 37/1)

Vatanı 'âşîka bir dâr-ı 'ikâb eyler hatt
Hüsni-i ruhsârına ta'lim-i zehâb eyler hatt (G 133/1)

Düşmesün âyine-i hâtırına gerd-i melâl
Her serâbı göricek anda şarâb itme tama' (G 144/2)

Türkçe birleşik fiil yapısının dışında, kelimeleri birbirine bağlayan atıf vavı ile birleşik fiiller oluşturulmuştur.

Firâkında ger eyler âh ü nâlem gûş-ı eflâkı
Henüz ol âfet-i devrân ne mikdâr olduğım bilmez (G 102/2)

Dîvân'da Farsça fiille ismin birleşmesinden oluşan birleşik kelimeler de bulunmaktadır.

Dehânın hande-rîz eyler şikest-i reng-i 'uşşâka
Sebûy-ı hâtır-ı dil-dâra meksûr olmasun yâ Rab (G 14/4)

Rehâ-yâb olmaga imkânı yok İskender olursa
Gönül çâh-ı zenehdânın gibi girdâba düşmüştür (G 92/3)

2.1.1.2. İsimler

“İsimler, nesnelere karşılıyan kelimelerdir. Nesne tabirini, hareket dışında kalan şeylerin hepsi için kullanıyoruz. Nesnelere canlı cansız bütün varlıklar, mefhumlar, vasıflar, şahıslar, durumlar, hülâsa zaman ve mekân içinde ve insan kafasında mevcut olan bütün maddi ve manevi varlıklardır (Ergin, 1962: 207).”

Şairlerin edebî sanatlara gösterdikleri ilgi ve benzetme sanatının sıklıkla kullanılması isimlere birinci anlamının yanında farklı anlamlar kazandırmıştır. Örneğin şair; gül bahçesi, camiye dönse bunda şaşılacak bir şeyin olmadığını çünkü gül minberinde çılgınca öten bülbülün, hatiplere benzediğini ifade etmektedir. Gül dalı minbere, bülbül hatibe benzetilerek teşbih sanatı yapılmaktadır.

Dönse 'aceb mi câmi'e ger sahn-ı gülsitân
Gül-i minberinde bülbül-i şeydâ hatîbdir (G 58/4)

Dîvân'da tarihî, efsanevî birçok isim bulunmaktadır.

Didiler kân-ı edeb necl-i celîlü'l-kadr-i hulk
Ya'ni ol şeh-zâde 'âlî-bende-i 'Abdü'l-hamîd (Ta. 2/6)

Rehâ-yâb olmağa imkânı yok İskender olursa
Gönül çâh-ı zenehdânın gibi girdâba düşmüşdür (G 92/3)

Giçirdin ser-be-ser iklim-i cânı tığ-i gamzenden
A zâlim bilmezim feth-i Hülâgû Hân mı var sende (G 247/5)

Garîbî Efendi eserinde pek çok yer isimlerine yer vermiştir.

Çekdi cihâna berk-i dem-i tığ-ı şu'lesin
Hindû-sitân-ı zulmeti kıldı harâb subh (G 34/3)

Derd-i hasret gözimin yaşını Ceyhûn itdi (Trk. I/2a)

Bin Şâm u Haleb dil-beri bin Mısr habîbi (Trc. 3 VI/1a)

2.1.1.3. Sıfatlar

“Sıfatlar, vasıf ve belirtme isimleridir. Nesnelerin çeşit çeşit vasıfları, çeşit çeşit belirtileri vardır. İşte sıfatlar bu vasıfların ve belirtilerin isimleridir. Demek ki sıfatlar nesnelere vasıflandırma ve belirtme suretiyle karşılayan kelimelerdir. Nesnelerin kendilerinin isimleri asıl isimlerdir. Sıfatlar ise nesnelerin kendilerinin değil vasıflarının isimleridir (Ergin, 1962: 232).”

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı'nda en çok kullanılan sıfat belgisiz sıfat olan 'bir' kelimesidir.

İstemem bir güzeli âfet-i cân olmayıcak
Şûh [u] âşûb-ı cihân tâze-civân olmayıcak (G 158/1)

İnbisât-ı devr-i hüsnünde bulunmaz hâl ü hatt
Matla'ından bir nişân yok çarhda ahterlerin (G 167/2)

Hâle gibi düşünme siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zîver-i âgûş idebilsem (G 200/8)

Şair, 'bir' belgisiz sıfatından sonra oran olarak 'bu, o, ol' işaret sıfatlarını kullanmıştır.

Ol şûh görüb bu gazelim didi Garîbî
La'lim gibi bin dürlü halâvet var içinde (G 261/9)

Bahr-ı 'aşk ideli hüsnün bu dil-i bî-tâbı
Katre saymaz gözümün kanlu yaşı girdabı (G 282/1)

Yeter sû'-i 'amel ey nefis-i kâfir sen de insâf it
Bu gün eyle hazer yarın peşimân olmadan evvel (G 195/2)

2.1.1.4. Zamirler

“Zamirler, nesnelere temsil veya işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir. Zamirler, nesnelere dildeki gerçek karşılıkları olmayan fakat gerekince onları ifade edebilen kelimelerdir. Bu işi zamirler, nesnelere temsil etmek veya göstermek suretiyle yaparlar. Bu bakımdan isim cinsinden diğer kelimelerle zamirler arasında büyük bir fark vardır. Zamirler temsil ettikleri veya gösterdikleri nesnelere gerçek karşılıkları olmadıkları için, ancak o nesnelere ilk ve gerçek isimlerinin yerini geçici olarak tuttukları için tek başlarına bir şey ifade etmezler. Yani zamirlerin tek başlarına kelime olarak anlamları yoktur. Bir zamir tek başına hiçbir nesneyi karşılamaz, hiçbir şeyin adı değildir. Ancak nesne biliniyor ve bir zamirle ifade ediliyorsa o nesne ile zamir arasında bir bağ kurulur, zamir o nesneyi karşılar (Ergin, 1962: 249-250).”

Şairin *Dîvân*'da en çok kullandığı zamir çeşidi 'ben, sen' şahıs zamirleridir.

Cefâ vü cevri ise Allâh için insâfa gel besdir
Beni mesrûr iken mehcûr-ı âmâl itdin ey zâlim (G 198/4)

Ey Garîbî diyemez kimse bu günden böyle
Sen gibi tâze hayâlin gazel-i rengînin (G 211/7)

Garîbî Efendi işaret zamiri olarak en çok ‘*o (ol)*’ zamirini kullanmıştır.

Ol kim ki ezelden idüb inşâ-yı muhabbet

Ol çekdi benim nâmeme tuğrâ-yı muhabbet (G 25/1)

2.1.1.5. Zarflar

“Zarflar fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum, azlık-çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlerdir (Korkmaz, 2017: 427).”

Dîvân’da en çok kullanılan zarf ‘*yine, yeniden*’ durum zarfidir.

Cânâ harâb-ı bâde imiş çeşm-i nergisin

Ben bildigimde ana yine bâdedir ‘ilâc (G 30/4)

Ne mikdâr olsa da yâd-ı ruhun rûşen-ger-i hâtır

Yine bahtım gibi eyyâm-ı ‘işret târdır sensiz (G 101/3)

Leşker-i peyk-i hayâl ile harâb oldu gönül

Gerd-i külfetle Garîbî yine ta‘mîr idelim (G 203/9)

Miktar zarfı olarak en fazla kullanılan ‘*çok*’ zarfidir.

Zulmet-i şebde esîr olduğuma gam çekmem

Bâz olur perde-i ruhsâr-ı seher çok gitmez (G 103/6)

Sâkî bizi de eyle ocak eskisi hesâb

Pîr-i mugâna biz dahı çok hizmet eyledik (G 180/5)

Garîbî, sevgiliye kavuşmak için gönlüne nice (nasıl) tedbir alacağını sormaktadır. Sevgilinin saçını aşğın boynuna zincir yapmak istemektedir. Şair soru zarfı olarak ‘*nice*’ zarfını kullanmıştır.

Ey gönül vaslına yârin nice tedbîr idelim

Zülfini gerden-i dîvâneye zencîr idelim (G 203/1)

Nice bir hasret-i vaslın çekelüm gamcasına
Düşelüm gûşe-i hicrânına mâtemcesine (G 249/1)

2.1.1.6. Tamlamalar

2.1.1.6.1. Arapça Tamlamalar

Divan edebiyatında şairlerin şiirlerde Arapça tamlamalar kullanırken çok fazla tercih etmedikleri görülmektedir. *Dîvân*'da Arapça tamlamalara dinî yer isimlerinde ve kişilerin veya nesnelere özelliklerini belirtmek amacıyla kullanılmıştır.

Subh-ı rûyından 'ibâretdir şehâ Nûr âyeti
İşbu vech ile okurlar nâmını bedrû'd-dücâ (G 5/2)

Külfet-serây-ı sînemizi rûşen eyleyen
Lütf-i 'amîm-i zât-ı zevî'l-kadr Vânlı'dır (G 66/8)

Çeküb âgûşa kızımdır diyü bintü'l-'inebi
Dün gice pîr-i harâbât ona ta'zîm itmiş (G 122/4)

Dîvân'da Arapça tamlamaların kullanıldığı diğer beyitler şunlardır: Benâtü'n-na's-ı Kübrâ-yı 'adû (Ta. 1/12), Berdü'l'acûz-ı mihri(G 167/1) Benâtü'n-na's-ı Kübrâ-yı 'adû (Ta. 1/12), Berdü'l'acûz-ı mihri (G 167/1), Beyne'l-'avâm (G 207/4), Beyne'l-enâm (G 207/7), Beytü'l-hazen (G 53/1), Bintü'l-'ineb (G 158/7) (G 177/4) (G 180/4) (G 228/4), Celîlü'l-kadr-i hulk (Ta. 2/6), Dâru'l-karâr (G 213/5), Dâru's-şifâ-yı vuslat (G 183/1), Dâru's-şifâ-yı rahmet (G 239/9), Ekhelü'l-'ayn (G 213/2), Ene'l-hakk (G 123/5) (G 278/6), Ferîdü'd-dehr (G 64/4), Hacerü'l-esved (G 249/4), Hâlû'l-vasat (G 283/6), Hâtemü'r-rüsl-i serîr (G 5/1), Hayrû'l-halef (G 179/3), Sâdelevh-i bü'l-heves (G 74/6) (G 81/4), Seb'ü'l-mesâni (G 1/7), Veliyyü'l-ni'met (G 141/7) (G 280/8), Yâ Hâdiyi'l-ümem (G 159/4), Yâ Şâfi'ü'l-halâyık (G 159/4), Yâ şefi'e'l-müznibîn (G 5/9), Yâ Ze'l-'atâ (G 5/8), Zü'l-celâl (Ta. 1/1)

2.1.1.6.2.Farsça Tamlamalar

Divan edebiyatında şairlerin en çok tercih ettikleri tamlama türü Farsça tamlamalarıdır. Şairlerin Farsça tamlama tercih etmelerinin nedeni Klâsik şiirin Fars etkisiyle gelişim göstermesi ve Farsça tamlamanın Türkçeye kolay uyum sağlamasıdır. Farsça tamlamalar, tamlayan ve tamlananın ya da sıfat ile ismin yer değiştirip kelimeye ‘-ı, -i, yı, yi’ şeklinde bağlama unsurunun bulunduğu yapılardır.

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı’nda Farsça tamlamalar ikili, üçlü, dördü ve beşli şekillerde tercih edilmiştir. *Dîvân*’da Farsça tamlamalar Arapça tamlamalara göre oldukça fazla yer almaktadır. Farsça tamlamalara örnekler:

Mahv itmek için kendini seyl eyle sirişkin
Kim bahr-ı serâb içre habâbın yeri yokdur (G 76/5)

Hasret-i rûyınla dilden ârzû eksük degil
Yâd-ı vaslınla gözümde kanlu yaş eksük degil (G 186/1)

Oldum misâl-i şu‘le-i cevvalê bî-karâr
Bir kez bakınca zîver-i destâr-ı âline (G 256/3)

Deşt-i gamda kim ider ehl-i cünûnı teskîn
Halka-i silsile-i pür-şikeninden gayrı (G 272/2)

Bin Mısır cemâli Meh-i Ken‘ân’ına kurbân
Bin Yûsuf-ı dil-i çâh-ı zenehdânına kurbân (G 219/1)

Tab‘-ı yârâna Garîbî kim olur tesliye-bahş
Nazm-ı pâkîze-i dürr-i sühanından gayrı (G 272/7)

Oldum üftâde-i sevdâ-yı şeb-i zülf-i bütân
Meded ey şu‘le-i ruhsâr-ı seher n’oldı sana (G 9/5)

Dest-i kazâ-yı Sâni‘-i rûz-ı ezel meger
Hâk-i çemenden eylemiş îcâd ‘andelib (G 17/2)

2.1.1.7. Ünlemler

“Ünlemler, konuşanın korku, sevinç, acıma, şaşkınlık gibi her türlü duygu ve heyecanını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya, seslenmeye, çağırmaya yarayan ve kısmen bağımlı kelimeler sınıfına giren kelime veya kelimelerdir (Korkmaz, 2003: 224).” Bu kelimelerden birkaçı şöyledir: a, ee, eh, ey, eyvah, haydi, hayır, hey, işte, sakın, vay, yahu, yaşa, yazık, sakın ha, tövbe tövbe, tüh be, yeter be vb. gibi.

Ünlemler, tek başlarına anlam taşımamaktadır. Kelimelerle birlikte kullanıldıkları takdirde bir anlam kazanır ve herhangi bir anlamı çağrıştırırlar. Ünlemler kullanıldıkları yere göre değişiklik gösterebilirler. Bu durum bazen bir hitap, bazen bir sitem, hayal kırıklığı ve mutluluk olabilir. Bundan dolayı şairin kullandığı ünlemleri ve bu ünlemlerin ne sıklıkta kullanıldığını tespit etmek şairin psikolojik durumunu ortaya çıkarabilmektedir.

Türkçede sık kullanılan ünlemlerden biri olan ‘ey’ kelimesi özellikle hitap anlamında, gerek yazı dili gerekse konuşma dilinde kullanılan bir ünlemdir. Divan şiirinde şairlerin hitap olarak en çok kullandıkları ‘ey’ ünlemidir.

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı’nda en sık kullanılan ünlem ‘ey’ kelimesidir. Şairin seslenişi Hz. Muhammed’e, sevgiliye, Şeyh’e ve kendi gönlünerdir.

Ümmîd-vâr-ı lütf-ı Hak ol ağla ey gönül
Hasret-keşân-ı vasl ider efgâna ibtidâ (G 1/6)

Olmuşum ser-tâ-kadem müstağrak-ı bahr-i günâh
Bî-nevâyım dut elim ey Şâfi‘-i rûz-ı ceza (G 5/7)

Bilmez nice yetsün dehenin sırrına ‘âşık
Ey gonçe lebin mâ’ il-i güftâr değildir (G 47/2)

Ey şeyh sakın tekyede incitme mürîdi
Takdıkca anı sîh-i kerâmâte yarak bas (G 126/4)

Garîbî Dîvânı'nda sıklıkla geçen, isimlerin sonuna gelerek seslenme ünlemi görevini gerçekleştiren 'â' ekidir. *Dîvân*'da 'â' ekinin ünlem olarak kullanıldığı 'cânâ' kelimesini örnek gösterebiliriz. 'Cânâ' kelimesi 'sevgilim, canım' vb. gibi anlamlarına gelmektedir.

Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifâ-pezîr
Cânâ derûn-ı sînede bilmem ne yâredir (G 86/6)

Cânâ hulâsa çâre ne mümkün o fitneden
Kimse esîr-i gamze-i cellâdın olmasun (G 234/5)

Bilmem nedir ey cânâ hüsnünde bu hikmet kim
Göz gördü gönül sevdi 'akl oldu perakende (G 259/6)

Dîvân'da en çok kullanılan ikinci ünlem 'yâ'dır. 'Ey' anlamına gelen 'yâ' kelimesi 14. ve 15. gazellerin rediflerinde 'Rab' kelimesiyle birlikte kullanılarak 'Yâ Rab' olarak kalıplaşmıştır. *Garîbî Efendi*, 'yâ' seslenme ünlemini 22. gazelde mısra başında kullanmıştır.

O hâtırda ki gam var hiç mesrûr olmasun yâ Rab
Harâb-ı 'aşk olan vîrâne ma'mûr olmasun yâ Rab (G 14/1)

Bu haste Garîbî'ye eyler mi şifâ la'lin
Bî-çâresine başka tedbîr ide mi yâ Rab (G 15/7)

Yâ Rab hemîşe mihrini sînemde muzmer it
Derd ü belâ-yı 'aşkını başımda efser it (G 22/1)

Yâ Rab dil-i Garîbî-i bî-çârede müdâm
Şem'-i hayâl-i dil-beri geldikçe enver it (G 22/6)

2.1.1.8. Edatlar

“Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir: için, ile, gibi, kadar, göre, doğru, başka, dolayı, beri, ötürü, öte, yana, itibaren, nazaran vb. (Korkmaz, 2009: 1052).”

Garîbî Dîvânı'nda en çok kullanılan edat '*ile*' dir. Kalıp ifadelerle kullanımı dışında tespit edilen '*ile*' kelimesi 572 defa kullanılmıştır. '*İle*' edatı ayrıca kelimelerle '*-yla, -yle*' şeklinde ek olarak '*vaslıyla, arzusuyla, tiğiyile, giryeyle vb.*' şekillerde sıklıkla kullanılmıştır. '*İle*' edatının *Dîvân*'da kullanım sayısı oldukça fazladır. Ayrıca şair, 254. gazeli '*ile*' redifi ile yazmıştır.

Sevdâ-yı ser-i zülfi ile câna irişdin
Kendin yeter üftâde-i efkâr-ı muhâl it (G 27/2)

Dil-dâde-i visâlin subh-ı bahârı n'eyler
Pervâne-i cemâlin şem' ile nârı n'eyler (G 54/1)

Tîr-i müjgânıyla kasdı oklamakdır 'âşıkı
Gûşe-i ebrû ile ger itse bir îmâ galat (G 136/7)

Hûn-ı sünbül çekilüb hâme-i 'Osmâni ile
Mushaf-ı hüsnî yazıldı hat-ı reyhâni ile (G 254/1)

Maraz-ı 'aşka Garîbî nice mümkün sıhhat
Gelse Lokmân-ı felek üstüne dermânı ile (G 254/7)

Dîvân'da en sık kullanılan bir diğer edat '*gibi*' dir. '*Gibi*' edatı 289 defa benzetme unsuru olarak kullanılmıştır. *Garîbî*'nin 283, 285. ve 286. gazellerinin redifi '*gibi*' edatıdır.

Yâd-ı ruhsârınla cânâ şîşe-i pür-mey gibi
Gözlerinden hûn-ı dil ser-şâr kendin gösterür (G 78/3)

Menzil-i dâr-ı fenâ 'ayn-ı ferâgat yeridir
Dil-i 'uşşâk gibi âh-ı nedâmet yeridir (G 89/1)

Fahre sezâyuz ki Garîbî gibi
Bende-i der-gâh-ı şehe 'âdilüz (G 105/7)

Pây-mâl itdi beni âmed ü reft-i sitemin
Rûy-ı kâlfide olan hey'et-i tasvîr gibi (G 283/2)

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrâh oldum
Ba'zı hükkâmın olur mansıbı tahvîl gibi (G 285/8)

Künc-i gamda bulamam zerrece tahrîk-i mecâl
Çîn-i dâmânım olub pâyıma zencîr gibi (G 286/3)

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı'nda 'gibi' edatı görevi görmekte olan Farsça '-âsâ, -veş ve -vâr' ekleri ile Türkçe '-cileyin' eki ve Arapça '-misâl' bulunmaktadır.

Gir sahn-ı gülistândan al bûy-ı hakîkat
İtme tiken-âsâ ser-i dîvâra teşebbüs (G 29/2)

Dutmaz karâr şîşe-i hâtırda bir zamân
Mey-reng-vâr cünbiş-i mevc-i hayâli şûh (G 35/2)

Tulû' itmez sa'âdet burcuna baht-ı siyâhım âh
Açılmaz gonçe-veş gâhî dil-i nâ-şâddan feryâd (G 36/2)

Yûsuf-misâl zâde-i tab'-ı Garîbî'ye
Sevk-i talebde cûş-ı harîdârı görmüşüz (G 106/9)

Dutdı sevâd-ı a‘zamı ma‘nâ-yı nazmımız
Lîkin Garîbî sencileyin şâ‘ir olmadık (G 156/5)

Bunların dışında *Garîbî Dîvânı*’nda sık kullanılan bir edat da ‘mı; mi’ soru edatıdır. *Dîvân*’da 213 defa kullanılmıştır ve 84, 202, 247. gazellerin redifi ‘mı; mi’ soru edatıyla kaleme alınmıştır.

Peyvend-i muhabbetle ‘uşşâkını bağlar mı
Dîvânesine zülfin zencîr ide mi yâ Rab (G 15/2)

Oldun mı siyeh hâli gibi zülfüne meftûn
Ey dil heves-i dâne ile dâma mı düşdün (G 172/3)

Yetmez mi bu âşüfteligin ey dil-i şeydâ
Sevdâ-yı perî-veşler ile ber-taraf oldun (G 179/5)

Yâd-ı vatan eyler dil dîvâne midir bilmem
Keyfiyyet-i gurbetden bî-gâne midir bilmem (G 202/1)

Bahsedilen edatlar dışında *Garîbî Dîvânı*’nda ‘belî, çü, içün, çün, denlü’ edatları da kullanılmıştır.

2.1.1.9. Bağlaçlar

“Türkçede çok geniş bir yer tutan bağlaçlar; kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yükledikleri işlevleriyle, bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğeleridir (Korkmaz, 2007: 923).”

“‘Kim’ bağlacı ki’nin Türkçesi olarak Osmanlı Türkçesinin sonuna kadar onunla yan yana kullanılmış, sonunda yerini tamamen ki’ye bırakarak Türkiye Türkçesinde kullanıştan kalkmıştır (Ergin, 1962: 343).” *Garîbî Dîvânı*’nda en sık kullanılan bağlaç ‘ki(m)’dir. *Dîvân*’da ‘ki(m)’ bağlacı kimi zaman mısra içerisinde bağ kurmakta,

Figân kim ol büt-i ra' nâ dil-efkâr olduğım bilmez
Hevâsında o gül-pîrâhenim zâr olduğım bilmez (G 102/1)

Kettân gibi efsürde olur cism-i za'îfi
Ş'ol gam-zedenin kim gözi meh-veşlere düşmüş (G 121/6)

kimi zaman ise mısralar arasında bağlantı kurmaktadır.

Câm-ı meye cân virdigimin vechi budur kim
Dil-berde olan dîde-i mestâneye benzer (G 93/5)

Biz şâ'ir-i sarrâf-ı nükûd-ı sūhanüz kim
İnşâ ile ârâste-i kevn ü mekânuz (G 96/5)

Garîbî Dîvânî'nda en fazla kullanılan ikinci bağlaç 'u, ü, ve, vü' bağlaçlarıdır. Bu bağlaç kelime, kelime grupları ve cümleleri bağlayan ve günüz Türkçesinde 've' anlamına gelmektedir.

Vahşet-zede'em kûh u beyâbân vatanımdır
Âşüfte-dilim hâr-ı mugaylân çemenimdir (G 68/1)

Ey Garîbî o perî-zâdenin âvâreleri
Sûret-i şûh u büt ü hüsn-i sanem bilmezler (G 85/7)

Giçdi zamân-ı revnakı bâzâr-ı hüsnünün
Şimden gerü bu cilve vü nâza ne i'tibâr (G 87/3)

Yukarıda geçen bağlaçlar dışında *Dîvân*'da sık kullanılan diğer bağlaçlar şunlardır: "ammâ/ ammâ ki, anca/ ancak, de/ da, dahı, eger/ eger ki(m)/ egerçi, ger/ gerçi, hele, hem, ile, lâkin/ lîk, meger, ne...ne..." vb. gibi.

2.1.1.10. Deyimler ve Atasözleri

"Deyimler, gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip kelime veya kelime grubudur (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TD)

[K.GTS.5cdd3ad52edf42.11642895](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5cdd3ad52edf42.11642895), 2019).” Türkçede deyimler şekil olarak genellikle birleşik fillerden oluşmaktadır. Bir sözü detaylı olarak ifade etmek yerine o sözcüğü bir deyim, atasözü ya da kalıplaşmış bir sözle anlatmak, anlamı daha etkili kılmaktadır.

“Atasözleri anonim özellik taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği gözlem ve denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış sözlerdir (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5cdd3b081c60d3.10976962, 2019).”

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı'nında deyimler oldukça fazla yer almaktadır. Ancak deyimlerin aksine atasözlerine *Divân*'da pek rastlanmamaktadır. Bu bölümde Garîbî'nin hangi deyimleri ve atasözlerini kullandığını tespit etmek ve şairin özgünlüğü kaynaklardan¹ yararlanılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Deyimlerin kullanımına bakıldığında sözcüklerin yer değiştirdiği ve arada başka sözcüklerin olduğu görülmüştür. Ayrıca divan da bazı deyimlerin redif olarak kullanıldığına rastlanmaktadır '*el çek-, heves et-* vb. gibi'.

2.1.1.10.1. Deyimler

Ağız sulanmak: İmrenmek; yeme, içme isteği artmak.

Sulandı ağızımız endîşe-i nâzik yanağında

Ki gûyâ sulu şeft-âlâ yaraşmış hüsn-i bağında (G 258/1)

1 Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara; Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB. Yay., İstanbul; TDK, *Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler*, TDK Yay., Ankara; TDK, *Deyimler Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara; TDK, *Atasözleri Sözlüğü*, TDK Yay., Ankara; Necmiye Dönmez, *Açıklamalı Türkçe Deyimler ve Atasözleri*, Milliyet Yay., İstanbul; Abdülbaki Gölpınarlı, *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İnkılap Yay., İstanbul.

Âh itmek: Acı ile içini çekmek.

Âteş-i zulm ile pervâneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedâmet gelüb âh itdi çerâğ (G 147/5)

Arkasına düşmek: Birini gözden ayırmayarak arkasından gitmek.

Düşme kovarak ardına ol vahşi-nigâhın
Âhûyî yatağında görünce uyarak bas (G 126/3)

Ayak basmak: Girmek, gelmek, uğramak.

Gel meclis-i rindâna ayak basma sözüm dut
Zâhid katı çok sana rezâlet var içinde (G 261/7)

Arzu eylemek: Birine veya bir şeye karşı istek duymak.

Dil-fezâ-yı hüsnün eyler ârzâ ammâ ne sûd
Âşîka ezhâr-ı lütfundan 'alâmet kalmamış (G 113/4)

Ateş urmak: Tutuşturmak, ateş içine sokmak.

Gör gül-şene ne âteş urur hüsn-i dil-keşi
Bir kez ol âfitâb-ı nikâbın cemâlin al (G 193/2)

Ayru düşmek: Birbirinden uzakta kalmak.

Âteş-i hasret-i hâl-i leb-i cân perverine
Cennet-i hüsniden ayru düşen âdem yansun (G 214/5)

Baş çekmek: Herhangi bir konuda önde gitmek, önayak olmak.

Bûse-i ruhsârın istedim baş çekdi hatt
Kanda görsem iki hem-dem bir 'adû eksük degil (G 186/6)

Başa çıkmak: Bir şeye gücü yetmek.

Sevdâ-yı ser-i zülfi ile başa çıkılmaz
Şâne yerine pençe-i mercânım olursa (G 260/ 4)

Ağyâr ile husûmet idüb başa çıkmadık
Şimden gerü tevessül ü ibrâma kaldı iş (G 124/ 3)

(Birin) başına çalmak: Bir şeyi öfkeyle, nefretle geri vermek.

Vâ'iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı hep
Çal başına Garîbî elinden kitâbın al (G 193/7)

Bî-tâb olmak: Çok yorulmak, yorgun düşmek.

Sitem-i 'aşk ile cânâ katı bî-tâb olduk
Giry-e-i hasret ile garka-i hûn-âb olduk (G 154/1)

Can almak: Öldürmek.

Âlemi kırdı kodı nâz ile bir ânli güzel
Pençesi cân alıcı hançer-i bürrânli güzel (G 188/1)

İşvesi cânlar alur kaddi kıyâmet koparur
Nâz ile şîve-i refâtârı hırâmânli güzel (G 188/6)

Canı ağzına (boğazına) gelmek: Büyük bir tehlike karşısında ölecekmiş gibi bir korkuya kapılmak; aşırı duygulanmak, çok heyecanlanmak.

Bir kez o pençe leblerin ol mâh-tal'atın
Vehm eyledim ki cânım irişdi dudağıma (G 248/3)

Can virmek//viren: Ölmek, bir şeyi çok istemek, ruha güç vermek.

Yeter ey şûh-ı cefâ-pîşe dirîğ itme visâl
Virdi cân teşne-i la'lin bir içim su diyerek (G 162/8)

Garîbî rihlet-i cândır 'adem vehmiyle Mecnûn'dan
Gam-ı 'aşkında cân virdi bu mihnet-hânedan giçdi (G 271/7)

Canını yakmak: Acı verecek bir biçimde cezalandırmak.

Çok kimse yakdı cânını nâr-ı muhabbete
Hergiz Garîbî sen gibi pervâne görmedik (G 173/7)

Cezasını bulmak: Hak ettiği kötü sona uğramak.

Zâlim de gerek zulmi dadar bulsa cezâsın
Dâmânı dutan hâr olamaz sûzene mahsûs (G 125/3)

Dehâna sakız misal düşmek (Birinin ağzına sakız olmak): Dedikodusuna konu olmak.

Virdim cünûn-ı 'aşk ile şöhret zamânaye
Düşdüm sakız misâli bu halkın dehânına (G 263/7)

Dil uzatmak: Bir kimse veya bir şey için kötü söylemek.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün da'vâ
Kâkül-i şu'bede bâzına belâ-câ diyerek (G 162/2)

Başında belâ kâkül her cânib uzatmış dil
Yâ turre açub sünbül ya müşg-i Hoten'dir bu (G 238/4)

Dil (gönül) virmek: Sevmek, âşık olmak; bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, meyletmek.

Hançer-i müjgânına dil virdigim bî-câ degil
Bu fenâdan menzil-i 'ukbâya rihletdir garaz (G 132/4)

Dil virme sakın dil-ber-i yek-sâleye zinhâr
Câhiller arasında kitâbın yeri yokdur (G 76/2)

El çekmek: Vazgeçmek.

Rakîbi yâr ile gördik o meh-sîmâdan el çekdik
Görince zâğı gül-şende gül-i ra'nâdan el çekdik (G 178/1)

Garîbî rişte-i maksûdı bulduk hatt u hâlinden
Heves-kârî-i zülf ü kâkül-i sevdâdan el çekdik (G 178/7)

El virmek: Yardım etmek; eskiden tarikatlarda mürşit, bir müride, başkalarına yol gösterme izni vermek.

El virdi yine himmet-i pâşâ-yı mükerrerem
Biz ‘ömr-i rakîbânı melâmetle giçürdik (G 161/8)

Bu gün el virdigi zevki burakma fikr-i ferdâyâ
Gel imdi sîneye bir hûr-peyker mâh-manzar çek (G 165/6)

Elden gitmek: Bir şeyi yitirmek, o şeyden yoksun kalmak.

Gideli dâmen-i dârûy-ı visâlin elden
Ten-i efsürde degil derd ü elemden fâriğ (G 145/2)

Esir eylemek/ itmek/ olmak: Tutsak durumuna getirmek.

Müselsel kâkülün ‘uşşâkı öldürmez esîr eyler
Kerem kıl gamze-i hûn-h‘ârı cellâd eyle sultânım (G 206/6)

Kimin kim gönlünü şeh-bâz-ı çeşminle esîr itdin
Fedâ-yı hâlin olsun dir dil-i dîvânedan giçdi (G 271/3)

Fark olunmak: Seçilip ayırt edilmek, anlaşılmaq, sezilmek.

Kadr-i ehl-i cehl ü dâna ‘âlem-i fânîde bir
Fark olunmaz kıymeti har-mühreden gevherlerin (G 167/3)

Fedâ olmak: Uğrunda yok olmak.

Cânım ol cevher-i zât-ı dür-i yektâyâ fedâ
Ömrüm ol vâsıta-i hilkat-i eşyâyâ fedâ (G 3/1)

Bin cân olursa bende şehâ eylemem dirîğ
Olsun fedâ yolunda ‘ayân söylerim sana (G 10/4)

Feryâd itmek: Yüksek sesle haykırmak.

Bana çarh-ı sitem-kâr itdiği bî-dâddan feryâd
Bu devr-i âsiyâ-yı dehr-i bî-bünyâddan feryâd (G 36/1)

Sirişkim katre katre hasret-âmîz-i tavassuldur
İder dest-i firâk-ı Dicle-i Bağdâd'dan feryâd (G 36/3)

Fırsat virmek: Bir işi yapmak için uygun, elverişli şartı sağlamak.

Var imiş kasdı meger 'âşika bilmezlik idüb
Galat itdim nigh-i mestine fırsat virdim (G 209/5)

Meded-âlâde-i hûn itme dâmân u girîbânı
Kerem kıl virme fırsat gamze-i hûn-h'âra gel cânâ (G 7/6)

Firâr eylemek: Kaçmak.

O şûhun vaslına 'âşık nice ümmîd-vâr olsun
Ki mir'âta nazar kıldıkda 'aksinden firâr eyler (G 70/5)

Gam/casına çekmek: Tasalanmak, kaygılanmak, üzölmek.

Zulmet-i şebde esîr olduğıma gam çekmem
Bâz olur perde-i ruhsâr-ı seher çok gitmez (G 103/6)

Gönlüm kalmış (Gönlü kalmak): İsteyip de edinemediği bir şeyi istemekten vazgeçmemek, gücenmek.

Kalmış diyâr-ı yârda gönlüm Garîbî-veş
Söylen o meste hâtır-ı efkâra degmesün (G 232/7)

Gönlüm alsa (Gönül almak): Sevindirmek, kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek.

Bir de ne var ohşayarak alsa gönlümi
Sultân terahhum itse gedâya 'aceb degil (G 184/5)

Gönül virmek: Sevmek, âşık olmak; bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, meyletmek.

Her bir sanemin hüsnüne bir gûne gönül vir
Sille urılır kâ'idedir sûrete lâyık (G 157/3)

Her bir sanemin hüsnüne bir gûne gönül vir
Her nağme-i eşcârda tebdîl-i makâm it (G 28/4)

Gönülde kalmak: Çok istediği hâlde ulaşamamak, elde edememek.
Kaldı gönülde hasret-i bâlîn-i 'âfiyet
Râm olmadı Garîbî'ye bir kerre h'âb-ı hüsn (G 217/7)

Gözden geçirmek: Okumak, niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek, muayene etmek.

Her gelen bir bir varak gözden geçirmiş bilmemiş
Nüsha-i mihr-i vefâ-yı çarh ser-tâ-pâ galat (G 136/ 2)

Devr-i dâ'im gibi gözden geçirür agyârı
Beni bir köhne bozuk nüsha-i takvîm itmiş (G 122/3)

Gözünden kaçırmak: Dalgınlıkla görmemek.
Nâz ile hüsnünü pervâne gözünden kaçırub
Teh-i pîrâhen-i fânûsı penâh itdi çerâğ (G 147/2)

Güftâra gelmek (Dile düşmek): Hakkında dedikodu yapılmak.
Gönül Kays-ı girîbân-çâk-ı sahrâ-yı cünûnundur
Lebinden şerbet-i sevdâyı sun güftâra gel cânâ (G 7/4)

Haber almak: Kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek.

Bir kez o perî hâl-i dilimden haber almaz
Görsün ne çeker gîsû-yı kullâb arasında (G 242/2)

Haber virmek: Bildirmek, haber ulaştırmak; bir durumun, bir olayın belirtisi olmak.

Virür bir bir haber hâl-i derûn-ı dâğ-ı dârımdan
O seyl-âb-ı fenâ kim dîde-i hûn-âbdan geldi (G 275/6)

Telhî-i rûz-ı vaslı virür hicrden haber
Ey dil şeb-i firâkının ahşamı bellidir (G 83/6)

Harâp olmak: Bitkin, perişan olmak, kötü duruma düşmek.

Sakiyâ sun piyâle-i mey-i nâb
Ki humâr ile hâlim oldu harâb (G 20/1)

Leşker-i peyk-i hayâl ile harâb oldu gönül
Gerd-i külfetle Garîbî yine ta'mîr idelim (G 203/9)

Hasret Çekmek: Özlem duymak.

Nice bir hasret-i vaslın çekelüm gamcasına
Düşelüm gûşe-i hicrânına mâtemcesine (G 249/1)

Hâtırına gelmek: Hatırlamak, aklına gelmek.

Hayâl-i bâde-i la'lin gelince hâtırına
Kadeh-keşîde-i çeşm-i pür-âb olur 'âşık (G 151/4)

Heves eylemek/ itmek/ kılmak: Bir şeye karşı istek duymak, eğilimli olmak.

Ey gönül eyle ser-i zülf-i perîşâna heves
Kim bu zencîre ider gerden-i dîvâna heves (G 111/1)

Gice bir yerde rakîb ile işitdim yâri
Aceb itdim ki melek eyledi Şeytân'a heves (G 111/7)

Hidmet eylemek: İş görmek, çalışmak; mec. birinin amaçlarının gerçekleşmesini sağlamak.

Sâkî bizi de eyle ocak eskisi hesâb
Pîr-i mugâna biz dahî çok hizmet eyledik (G 180/5)

Zülf-i nigâra hayli zamân hîdmet eyledik
Olduk resîde rûtbe-i mûy-ı miyânına (G 263/3)

Hû çekmek: Tekkelerde, dervişler ayin sırasında sürekli olarak hu demek.

Kalur mı tekyede tesbîh ile hû çekmeden sofi
Bu bir hardır ki kırk gün çillede bâr-ı ‘amel çekmiş (G 119/4)

İcâzet virmek: İzin, onay vermek.

Zînhâr hat-ı rû-siyehe virme icâzet
Huccâc-ı Habeş Ka‘be-i dîdâra sığışmaz (G 109/2)

İnsâfa gelmek: Acımasız ve haksız tutumdan vazgeçmek.

Cefâ vü cevr ise Allâh için insâfa gel besdir
Beni mesrûr iken mehcûr-ı âmâl itdin ey zâlim (G 198/4)

İplik (gibi) pazara çıkmak: Kötü nitelik ve suçları ortaya çıkmak.

N’ola iplik gibi bâzâra çıksa rişte-i cânım
Ki dil bir Yûsuf-âsâ hüsn-i ‘âlem-tâba düşmüşdür (G 94/4)

Kadrin bilmek: Değerini bilmek, yararlanmak.

Hem yine Hızr bilür âb-ı bekânın kadrin
Lezzet-i bûs-ı ruh-ı sâdeyi herkes bilmez (G 107/3)

Ey serv-i nâz hâsılı yok bu hevâların
Tavk-ı vefâda kadrini bil âşinâların (G 163/1)

Kâm almak: Umduğunu ve istediğini elde etmek, dilediği biçimde zevk almak, keyfini çıkarmak.

Bunca ki virdi gül-şene su eşk-i dîdeden
Sahn-ı çemende almadı bir kâm ‘andelîb (G 16/6)

Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Pençe-i sâkide ‘uşşâk-sıfat kan ağlar
Leb-i dil-berde döner bir gül-i handâna kadeh (G 33/6)

Kana boyamak/ çekmek: Kan içinde bırakmak.

Dâmân-ı deşt-i ‘aşkı boyar kana ser-te-ser
Fırsat hadeng-i gamze-i hûn-h‘âra düşmesün (G 231/2)

Ol perînin dest-bürd-i gamzesinden subh-veş
Ey Garîbî sende destâr-ı sefidin kana çek (G 166/5)

Kan dökmek: Ölüme yol açmak, cana kıymak.

Fezâ-yı ‘aşkda bir şûh-ı bî-rahme esîr oldum
Nigâh u gamze tîğiyile keser bağrım döker kanım (G 210/4)

Ne kanlar dökdi şemşîr-i nigâhı kişver-i câna
Garîbî dest-bürd-i gamze-i cellâddan feryâd (G 36/7)

Kanına girmek: Birini öldürmek veya öldürtmek.

Ey şeyh çalma şîşemizi taşa kıl kerem
Allâh için bu bî-günehin girme kanına (G 263/5)

Kıyâmet kopmak/koparmak: Bir şeye çok kızarak bağırıp çağırmak, feryat etmek; aşırı gürültülere, kargaşaya yol açmak.

Şeb-i zülfünde binâgûşını göz gördi didi
Âh kopdı başıma subh-ı kıyâmet bu gice (G 253/3)

İşvesi cânlar alur kaddi kıyâmet koparur
Nâz ile şîve-i reftârı hırâmânlı güzel (G 188/6)

Lâl itmek: Konuşamaz duruma sokmak, susturmak.

Hayâl-i gül-şen-i rengîn-i rûy-ı dil-firîbinle
Zebân-ı ‘andelîb-i nutkumı lâl itdin ey zâlim (G 198/3)

Lâyık görmek: Yakıştırmak, uygun görmek.

Der-gâh-ı kerem-kâra rücû‘ oldı Garîbî
Redd eyleme ‘afv it anı gör rahmete lâyık (G 157/7)

Her kimse olur haddi kadar rütbeye nâ’ il
Her bir seri Mevlâ göremez devlete lâyık (G 157/2)

Mâtem dutmak: Yas tutmak.

Şem ‘-i ‘âkıldır ki ağlar kendi kendi mevtine
Hakk budur kim gayrıya dutmak olur mâtem galat (G 135/3)

Merhem olmak: Bir derde çare olmak.

Ey bî-vefâ bizimle biraz hem-dem olmadın
Bir kerre dâğ-ı sînemize merhem olmadın (G 182/1)

Düşer mestâne gâhî iltifâtın ‘âşık-ı zâra
Ne hâsıl kim derûn-ı dâğ-dâra merhem olmazsın (G 229/3)

Meyl eylemek: İlgi göstermek, gönül vermek.

Meyl eylemem sipihrde mâha kim ânlıdır
Cânım fedâ o şûha ki kaşı kemanlıdır (G 66/1)

Gönül meyl eylemez gass ü semînine kühen-sâlin
Hayâl-i tab ‘-ı rengînim gibi nâzik-miyân ister (G 90/4)

Mînnet eylemek: Birinin iyiliğine karşı kendini ona borçlu saymak.

Ol dem ki ârzû-yı şeb-i vuslat eyledik

Peyk-i hayâl-i yâre katı minnet eyledik (G 180/2)

Müfid olmak/ olmamak: Yararlı olmak/olmamak.

Kimseye teşvîş ile dünyâda kâm olmaz müfid

Her gedâya hûlyâ-yı ihtîşâm olmaz müfid (37/1)

Ol perî-efsûn ile râm olmaz ey bî-çâre dil

Murg-ı 'Ankâ'dır yolunda bend-i râm olmaz müfid (G 37/2)

Nâil olmak/ olmamak: Bir şeye sahip olmak, elde etmek, ulaşmak.

N'ola vasl-ı nigâra nâ'il oldun ey dil-i şeydâ

O mehden h'âhiş-i bûs-ı kenâra rûy-ı saht ister (G 62/2)

Bir kerre feyz-i vuslatına nâ'il olmadık

Müstevcib-i hezâr 'itâb eyledin beni (G 284/4)

Nasîp almak: Yararlanmak, kısmetine düşeni elde etmek.

Geldi gönül ki la'l-i lebinden nasîb ala

Mâr oldı genc-i hüsnüne zülf-i siyâh-ı kec (G 32/2)

Peydâ olmak: Çıkarmak, oluşturmak, ortaya çıkarmak, edinmek.

Îzârında o şûhun oldı hatt bir vechle peydâ

Ki gûyâ dûd-ı âteş rûy-ı gülden âşkâr eyler (G 70/3)

Ne nâz u 'işveler kim kullanursın yiri var şimdi

Olunca safha-i rûyunda hatt peydâ ne söylleler (G 72/6)

Rağbet eylemek/itmek: İstemek, beğenmek, istekle karşılamak.

Ol mâh-likâ kim idemez 'âşika rağbet

Ger serv-i revân olsa penâh itmege değmez (G 90/4)

Bunca eyler miydi zencîr-i cünûna raġbet
Kays-ı sevdâ-zede ger olmasa dîvâne-i ‘aşk (G 152/4)

Revâ görmek: Bir davranışı, bir olayı bir kimse için uygun görmek.
Döndi sana Garîbî ey derdinin tabîbi
Görme revâ nasîbi ola ‘azâb-ı tamu (G 236/7)

Rızâ virmek: Razı olmak, onamak, uygun bulmak.
Olduk o dil-rübâdan bir dest-i bûse kâni‘
Ol bî-vefâ bu şartta virse rızâ ne mâni‘ (G143/1)

Saf bağlamak: Sıralanmak, sıraya girmek.
Dökülmüşdür didim hûn-ı benefşe berg-i nesrîne
Meger saf bağlamış mûr-ı hatı şeker dudağında (G 258/2)

Sevdâya düşmek: Bir şeyi çok fazla istemek; birine tutkun olmak, aşk tutkusu içinde olmak.

Gönlüm heves-i zülf ile sevdâlara düşmüş
Cânım taleb-i vasl ile gavgâlara düşmüş (G 115/1)

Aceb sevdâya düşdün rişte-i tûl-i emel sanub
Yeter ey baht bunca mâ’ il-i zülf-i siyeh-kâr ol (G 183/3)

Sineye çekmek: Kucaklamak.
Bu gün el virdiği zevki burakma fikr-i ferdâya
Gel imdi sîneye bir hûr-peyker mâh-manzar çek (G 165/6)

Çekelüm sîneye cânım gibi cânânı dime
Tama’ -ı hama düşüb fikr-i muhâl itme sakın (G 230/6)

Su virmek: Bitkileri sulamak; insanlara içmek için su getirmek.

Mey-i nâz ile su vir nergis-i bîmâra gel cânâ
Nigâh-ı şûh ile kıl 'âlemi âvâre gel cânâ (G 7/1)

Bunca ki virdi gül-şene su eşk-i dîdeden
Sahn-ı çemende almadı bir kâm 'andelîb (G 16/6)

Tahta-i talîme dönmek (tecrûbe tahtasına çevirmek): Üst üste başarısız denemelere konu etmek.

Degil bî-gâneye hâss olmamışdır hüsn-i dil-cûsı
O tıflın tahta-i ta'lime dönmüş levh-i pehlûsı (Mu. 3/2b)

Takat getirmek: Dayanmak, katlanmak.
Bilmiş ki getirmez kad-i dil-berlere tâkat
Kumrî-i elem serv-i dil-ârâlara düşmüş (G 115/2)

Belâ bezminde dil tâkat getirmez fîrkat-i yâre
Fenâ mülkin temennâ eylerim dîdârdan ayru (G 237/6)

Tâkat koymak: Güçsüz bırakmak.
Şekl-i nokta dökdi hâlin çekdi ebrûy-ı hilâlin
Gösterüb meh-i cemâlin koymadı bedende tâkat (G 26/6)

Tedbîr itmek: Önlem almak; hazırlanmak.
Ey gönül vaslına yârin nice tedbîr idelim
Zülfini gerden-i dîvâneye zencîr idelim (G 203/1)

Bu haste Garîbî'ye eyler mi şifâ la'lin
Bî-çâresine başka tedbîr ide mi yâ Rab (G 15/7)

Telef olmak: Mahvolmak.
Ey güm-şüde-i dâmen-i sahrâ-yı hacâlet
Sen hâr-ı mugaylân arasında telef oldun (179/2)

Tenhâ koymak: Yalnız bırakmak.

Tenhâ komadı hâtır-ı efkârımı bir gün

Ey gam men-i bî-çâreye hayrû'l-halef oldun (G 179/3)

Va'd itmek/eylemek: Söz vermek.

Bir gün bize va'd itdi o meh'îd-i vişâlin

Ûrşîd tulû' itmeden ahşamını gördük (G 170/5)

Bir subh-ı vişâlin bana va'd eyledin âhir

Ol va'de-i nisyân idüb ahşama düşürdün (G 181/4)

Vâcib olmak: İslam dinine göre yapılması gerekli olmak.

Hamd-i Hudâ ki vâcib olur câna ibtidâ

Kıldım edâ-yı Hamd ile dîvâna ibtidâ (G 1/1)

Vîrân kılmak: Yıkıntı durumuna getirmek.

Semend-i işve-i nâz ile kıldı 'âlemi vîrân

Gönül ol şeh-süvâr-ı şeh-r-i nâz-âbâddan feryâd (G 36/5)

Yüz sürmek/urmak: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüz sermek için dâmenine gonçe-i pâkin

Şâh-ı güle kendin yine bâr eyledi bülbül (G 190/5)

Hacerü'l-esved-i hâl-i lebine yüz sürelüm

İçelüm âb-ı zenehdânını zemzemcesine (G 249/4)

Zarar gelmek: Kötülük gelmek.

Anın kim nûr var kalbinde kavlınden hatar gelmez

Musaffâ tıynetin tîğ-i zebânından zarar gelmez (G 99/1)

2.1.1.10.2. Atasözleri

Âkıbet-i niyyet-i her hayr-ı amel (niyet hayır, akıbet hayır): Her girişilen işin niyeti önemlidir, iyi niyetle girişilen bir işin sonu doğal olarak hayırlı olur.

Hayr olur 'âkıbet-i niyyet-i her hayr-ı 'amel

Ne ise cürmümi 'afv eyle şehâ koyma kesel (Trc. 2/2a)

Göz gördi gönül sevdi (Göz görür, gönül ister): Kişi, görmediği şeyi istemez; görüp beğendiği şeye karşı istek duyar.

Bilmem nedir ey cânâ hüsünde bu hikmet kim

Göz gördi gönül sevdi 'ak oldu perakende (G 259/6)

Gonçe hârı burakmaz (Gül dikensiz olmaz): İyi veya güzel olan her şeyin az çok sıkıntı veren bir yanı da bulunur.

Şimdi yetmez sana 'âşıkların âh u zârı

Bu imiş resm-i ezel gonçe burakmaz harı (Trk. III/5b)

2.2. Kelimelerin Anlam Açısından Değerlendirilmesi

2.2.1. Psikolojik Tasvir İfade Eden Kelimeler

2.2.1.1. Korku

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı'nda, şairin en büyük korkusu aşk korkusudur. Sevgiliden ayrılma fikri şairi korkutmaktadır. Şair, sevgiliden ayrı kaldığı günlerin acısından vücudunun hasta, gönlünün kederli, gözünün nemli ve aklının ayrılıktan dolayı fakir, muhtaç olduğunu dile getirir. Sevgiliden ayrı kalmaya dayanamamaktadır.

Gam-ı eyyâm-ı firkatde beden rencûr u cân mehcûr

Gönül gam-nâk göz nem-nâk 'akl efkârdır sensiz (G 101/2)

Divan şiirinde âşık, sevgiliyi her zaman göremez. Onu görebilmek için büyük sıkıntılara gark olması gerekmektedir. Sevgiliyi görmek için kapısından hiç ayrılmaz ve onun bir yan bakışıyla dünyalar onun olur. Sevgiliyi görememek âşık için büyük bir ızdıraptır. Şairin, sevgilinin hasretinden gözleri kanlı yaş dökmektedir. Korkusu ise gözlerinin bir daha sevgiliye değmemesi yani görememesidir.

Hûn-âba rîz-i hasret-i dîdârdır gözüm

Havfım budur ki bir dahı dîdâra degmesün (G 232/6)

“Kaknûs kuşu; gayet büyük ve efsanevî bir kuştur. Rûzgâr estikçe, çok delikli gagalarından çeşit çeşit sesler çıkarmış. Çeşitli renk ve şekillerle süslüymüş. Gagasındaki 360 delik nedeniyle çıkardığı sesleri ile etrafında toplanan kuşları yiyerek geçinirmiş. Bir sene yaşadktan sonra çalı çırpı toplayıp üzerine çıkarak ötmeye başlamış. Ötüşü kendisini coşturunca kanatlarını çırpımaya başlar, kanatlarının çıkardığı kıvılcımlardan otlar tutuşur ve birlikte parlak bir alevle yanarlarmış. Geride kalan küllerinden bir yumurta ortaya çıkar ve yavru doğurmuş (Pala, 2010: 266).” Şair, derbeder gönül kuşunun nağmesiyle canının Kaknûs kuşu gibi ateş olmasından korkmaktadır.

Korkarım cânıma Kaknûs gibi olsun âteş

Nağme-i murg-ı dil-i der-be-derimden ‘ârız (G 130/6)

2.2.1.2. Sevinç

Garîbî'nin şiirlerinde sevince dair ifadeler şarap ve sevgili gibi unsurlarla bir arada kullanılmaktadır. Şiirinde aşkın yürekten çıkardığı sestene eğlence meclisine şarap testileri, sürahilerin dolup taşmasını ve sevinçten kadeh sunan güzellerin raks etmesini isteyen bir âşık tasviri yapılmaktadır.

Surâhî ağlasun gelsün sebûlar kulkul-i ‘aşka

Ferahdan câm gelsün sâki-i tannâz deprensün (G 235/3)

Şair sevinci tarif ederken bir başka örnekte yine şarap ile ilgi kurmaktadır. Hızır (a.s.)'in ölümsüzlük suyu cennette bir nehir olan Kevser ırmağıdır ve hayat sevincinin bereketi kadehte ki şarap olarak nitelemektedir.

Âb-1 hayât-1 Hızr benim kevserimdedir

Feyz-i neşât-1 'ömr mey-i sâgarımdadır (G 48/1)

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı'nda sevinç ifade eden şiirin anlamı doğrultusunda tespit ettiğimiz diğer kelimeler şunlardır: “*ferah, hurrem, mesrur, neşât, neş'e, safâ, sürûr, şâd, şevk, şûh, zevk.*”

2.2.1.3. Üzüntü

Divan şairleri şiirlerinde genellikle üzüntü ve üzüntüyü çağrıştıracak kelime ve kelime gruplarına sıklıkla başvurmaktadır. Şairin benimsediği edebiyatın genel yapısı acı, keder, gam, hüzn ve üzüntü temalıdır. Âşık her zaman için gam ve elem doludur. Sevgili için âh u zâr edip, kanlı gözyaşı döker. Vücudu kapanmak bilmeyen çaresi olmayan yaralar içindedir. Hekimliğin piri olan Lokman'ın aşığın derdine çare bulamadığını ve derdinin ilacının o gül boylu nazik sevgilide olduğunu ifade etmektedir şair.

Lokmân-1 çarh derdime bir çâre bulmadı

Ol serv-i nâz-1 şûh-1 gül-endâma kaldı iş (G 124/6)

Garîbî Efendi, Dîvân'ın genelinde üzüntüsünü anlatmak için ‘gam’ kelimesini sıklıkla kullanmıştır. Garîbî, mutluluğu hiç önemsememektedir. Sevgilinin köyünde gamlı kederli olmak Garîbî’yi daha çok memnun etmektedir.

Ser-i kûyunda gam-gînlik bana şâd olmadan yegdir

Sana çâkerliğim vâliyy-i Bağdâd olmadan yeğdir (G 42/1)

Divan edebiyatında sevgili âşığa her zaman eziyet etmektedir. Bu zulüm sevgiliye has bir özellik olarak tanımlanabilmektedir. Bu beyitte günahkâr âşığın matem çekme özelliği gümüş tenli dilberin ise çektirdiği sitemi bir ayine dönüştürdüğü ifade edilmektedir.

Mâtem-zedelik 'âşık-1 ter-dâmene mahsûs

Âyîn-i sitem ol büt-i sîmîn-tene mahsûs (G 125/1)

Dîvân'da üzüntü duygusunu ifade eden kelimeler şunlardır: “*âh, derd, beytü'l-hazen, keder, elem, endîşe, gam, gam-gîn, gussa, hazîn, mâtem, melâl.*”

2.2.1.4. Duâ

Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânî'na başlarken ilk gazelle beraber duâ etmektedir. Allah'a şükrederek başladığı gazelini yedi beyit olarak tamamlamaktadır.

Hamd-i Hudâ ki vâcib olur câna ibtidâ

Kıldım edâ-yı hamd ile dîvâna ibtidâ (G 1/1)

Bu şükür ve duâ ilk gazelle sınırlı kalmamakta ve ikinci gazelle duâsına devam etmektedir.

Yâ Rab zebânım eyle o güftâra âşinâ

K'oldur verâ-yı perde-i esrâra âşinâ (G 2/1)

Garîbî Efendi birçok gazelinde Allah'ı konu almıştır ve 'Ya Rab' ve 'Allah' kelimelerini redif olarak kullanmıştır.

Leb-i nefrîni bâz itmam rakîbin cânına lîkîn

Dil-i kandîl-i âmâlinde bir nûr olmasun yâ Rab (G 14/6)

Bana dârü'ş-şifâ-yı rahmetinden bir şifâ gönder

Beni döndürme kapundan der-i ağyâra yâ Allâh (G 239/9)

2.2.1.5. Sitem

Şairin çok fazla üzerinde durmadığı bir konudur. Şairin sitemi aşkına karşılık vermeyen ona sürekli eziyet eden sevgilidir. Aşk denizine düşmüş çaresiz âşık iyiliğini sevgisini göstermeyen sevgiliye sitem etmektedir.

Şimdi lütf eyle biraz 'âşık-ı bî-çâreye kim

İtdigin cevre peşîmân olacaksın âhir (G 63/4)

Sevgili âşığa naz etmektedir. Âşık bu nazlara katlanmaktadır. Ancak öyle bir an gelir ki sevgilinin ettiği zulme dayanamaz ve sevgiliye sitem eder.

Düşesin çengine bir zâlim-i bî-merhametin

Tâ bana eyledigin cevre peşîmân olasın (G 215/2)

2.2.1.6. Zıtlık

Dîvân'da kelimelerin zıt anlamlarla beraber kullanılması şiirleri anlam yönünden kuvvetlendirmiştir.

2.2.1.6.1. Aydınlık- Karanlık

Dünya sapıklık ve küfür karanlığında iken Hz. Muhammed (s.a.v.) iman güneşinin parlaklığı ile geceyi gündüze çevirmiştir.

Zulmet-i küfr ü dalâletde cihân kalmış iken

Pertev-i hâver-i îmân ile rûz itdi şebi (G 267/5)

2.2.1.6.2. Aşina- Bîgâne

Âşık muhabbet meclisini tanışıklık dostluk meclisi olarak vasıflandırır. Bu meclise kesinlikle aşkın yabancısının uğramamasını ifade eder.

Âşinâlık yeridir bezm-i muhabbet zinhâr

Ol bana uğramasun merdüm-i bî-gâne-i 'aşk (G 152/2)

2.2.1.6.3. Ayrılık- Kavuşma

Şair ayrılık ve kavuşma kavramlarını *Dîvân*'da sıklıkla kullanmıştır. Şairin tek isteği sevgiliye kavuşmaktır ancak sevgiliden hep ayrı düşmektedir. Garîbî'nin sevgiliye kavuşma günlerinin hayali ile gönlü hasta ve yatağının ateşten dokunmuş kumaşı ayrılık ateşiyle yanmaktadır.

Yâd-ı eyyâm-ı visâlinle Garîbî haste-dil

Târ u pûd-ı câme-h'âbı sûz-ı hicrân oldı hep (G 19/1)

Bu beyitte gül-bülbül ilişkisinden örnek verilmiştir. Ayrılık çeken bülbülün ateşi, bahardan güle kavuşmak için dilek dilemektedir.

Eyler gül-i visâli temennâ bahârdan

Bu 'andelîb-i âteş-i firkat-keşîdemiz (G 95/2)

2.2.1.6.4. Cefa- Vefa

Cefa ve vefa kavramı Divan edebiyatında karşımıza en çok çıkan kelimelerdir. Cefa ve vefa genellikle sevgilinin anlatıldığı şiirlerde görülmektedir.

Âşıklara cefa gösteren sevgili rakibe vefa ister. Zulmeden sevgili kayıtsız kalmaktan haz duymaktadır.

Uşşâka cefâ-güster ağıyâra vefâ ister
Ol şûh-ı sitem-kârım bî-gânedan eyler hazz (G 138/3)

2.2.1.6.5. Diri- Ölü

Şair, âşığın ölü bedeninin (sevgilinin) yan bakışının naz okuyla tekrardan hayat bulacağını ifade etmektedir.

Bulur cânı hayât-ı tâze cism-i mürde-i 'âşık
Yer itdikce hadeng-i nâz-ı gamzen üstüh'ânında (G 266/5)

2.2.1.6.6. Tabîp- Hasta

Divan şiiri geleneğinde hasta olan kişi âşıktır. Âşık derdinin dermanı sadece sevgilide mevcuttur. Aşağıdaki beyitte sevgili tabip olarak teşbih edilmiştir. Hz. Lokman'ın hekimliği arasında ilgi kurularak sıhhat için tabibe halini arz etmemesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Bir sıhhat için nabzını 'arz itme tabîbe
Ey haste-i 'aşk eyleme Lokmân'a tevakku' (G 142/5)

2.2.1.6.7. Dert- Neşe

Divan edebiyatında en çok karşımıza çıkan kavramlardan birisi 'gam'dır. *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı*'nda da sıklıkla kullanılmıştır. Beyitte sevinç sahiplerinin, dertli kişilerin halinden anlamayacaklarını ifade etmektedir.

Derd-mendin ne bilür hâlini erbâb-ı neşât
Hâk-i hûn-ı gama üftâdeyi herkes bilmez (G 107/4)

2.2.1.6.8. Gece- Gündüz

Dîvân'da sıklıkla gece ve gündüz karşıtlığı kullanılmıştır. Şair, gece ve gündüz sevgilinin hayalinin yanan bedeninde raks ettiğini betimlemiştir.

Bir zamân mihr-i Garîbî eksük olmaz sînedan
Rûz u şeb eyler hayâli cism-i sûzânımda raks (G 128/5)

2.2.1.6.9. Rint- Zahit

Klasik Türk şiirinde dünya ve ahiret kavramlarını genel olarak ‘rint ve zahit’ karakterleri temsil etmektedir. Klasik şairlerin şiirlerinde sürekli çatışma halinde olan bu karakterler şairin dünyaya bakış açısını yansıtmaktadırlar. Aşağıdaki beyitte kötümser zahitleri, aşk şarabının sarhoşluğundan mahrum kimseler olarak tanımlamaktadır. Bu yüzden ettikleri duâlar boşa gitmektedir.

Bî-zevk-i mey-i ‘aşksın ey zâhid-i hod-bîn
Bî-hûde yire eyleme da‘vâ-yı muhabbet (G 25/7)

2.2.2. Eylem ve Durum Tasviri İfade Eden Kelimeler

2.2.2.1. Ağlama

Klasik Türk şiirinde ağlama, genellikle âşğın sevgiliye kavuşma arzusundan kaynaklanmaktadır. *Dîvân*’da ağlamak “*ağla-, eşk, girye, nâle, nâlân ve sirişk*” gibi kelimelerle ifade edilmiştir. Divan şiirinde âh, feryâd, figan gibi kelimelerde ağlama eylemini gerçekleştirmektedir. Garîbî ağlama duygusunu yansıtan “*âh, feryâd ü âh, figan*” gibi kelimeleri de kullanmıştır. Aşağıdaki beyitte âşğın gönlü, sevgilinin yüzünün hasretiyle ağlar ve bu ayrılık gecesinden umudu sevgiliye kavuşma günleridir.

Hasret-i rûyunla zülfünde dil ağlar ya‘ni kim
Bu şeb-i hicrândan eyyâm-ı vuslatdır garaz (G 132/3)

Aşağıdaki beyitte şair teşbihlere yer vermiştir. Sevgiliye kavuşamamanın üzüntüsüyle âşğın ağlayan gözünün yaşı kan denizine dönmüştür. Gözlerinden akan yaşları kirpiklerine takılıp sıra sıra oluşan mercan damarına teşbih edilmiştir.

Gamınla döndi bahr-ı hûna eşk-i çeşm-i giryânım
Sirişkimden reg-i mercâna döndi saff-ı müjgânım (G210/1)

2.2.2.2. Gülme

Klasik şiirde genellikle acı, hüzn, gam konu edinmiştir. Şairlerin sevincini ifade eden birkaç şiir bulunsa da bu durum gülme eylemine nadir olarak

dönüşmektedir. *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânî*'nda gülme eylemini yansıtan ifadeler şunlardır: “*Hande, handân ve tebessüm.*” Garîbî şiiirlerinde gülme eylemi sınırlı sayıda örnekle mevcuttur.

Gelince gonçe-i la‘li tebessüm birle güftâra
Çemende gonçeler hasretle hep hamyâzelenmez mi (G 270/3)

2.2.2.3. Yazı Yazma

Divan şiiirinde yazı yazma konusu en çok sevgiliye hitaben olmuştur. Aşağıdaki beyitte Garîbî güzellik sultanı olan sevgiliye aşk mektubu yazdığını ve deli gönlünün onun yolunda yolcu olduğunu ifade etmektedir.

Ol şeh-i hüsne Garîbî yazalı nâme-i ‘aşk
Dil-i meczûbumuzı sâlik-i râh eylemişüz (G 104/8)

2.2.2.4. Şikâyet

Klasik şiiirde şikâyet sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Divan şairleri felekten, talihten, zamandan, sevgiliden, devlet adamlarından ve rakipten vs. şeylerden şikâyette bulunmaktadır. Her şair gibi Garîbî’de az-çok zamanından şikâyetçidir. *Garîbî Dîvân*’ında şikâyet ifadesi olan kelimeler “*bî-dâd, dâd, şekve*” dir.

Aşağıdaki beyitte şair, devlet sahiplerine iltifat edildiğinden ve yoksul kimselerin değersizleştirildiğinden ve yüzüne bakmadıklarından şikâyet etmektedir.

Şimdi ‘âlemde gönül devlete rağbet kalmış
Bî-zer ü sîm olana gûşe-i zillet kalmış (G 117/1)

2.3. Muhtevâ Özellikleri

2.3.1. Dinî ve Tasavvufî Unsurlar

2.3.1.1. Allah

Garîbî’nin İslâm’a olan inancı o kadar yüksektir ki *Dîvân*’ının ilk dizeleri Allah’a şükrederek başlar. Bu şükrederek başladığı yedi beyitlik gazel ile Kur’an-ı Kerim ilk suresi olan *Fatihâ* suresiyle arasında ilişki kurmaktadır:

Hamd-i Hudâ ki vâcib olur câna ibtidâ
Kıldım edâ-yı hamd ile dîvâna ibtidâ (G 1/1)

Olsun Garîbî evvel-i dîvân bu heft-beyt
Seb'ü'l-mesâni oldı çü Kur'ân'a ibtidâ (G 1/7)

Garîbî, Allah'a şükürünü ikinci gazelle sürdürmektedir:
Yâ Rab zebânım eyle o güftâra âşinâ
K'oldur verâ-yı perde-i esrâra âşinâ (G 2/1)

*Garîbî Dîvân'*ında 1, 2, 14, 15, 22, 239 gazellerinin konusu Allah'a şükür ve dua içermektedir. 14 ve 15. gazelin redifi 'Ya Rab', 239. gazelin redifi ise 'Allah'tır.

*Dîvân'*da ilgili beyitlerde anılan Allah'ın isim veya sıfatları şunlardır: Allah (G 135/4, 161/1, 193/6, 198/4, 232/1, 239, 263/5, 284/7; Trk. VIII/5; Trc. 1 I/4b, 2 V/3b; Ta. 1/1, 2/1); İlâh (G 29/8, 100/6, 240/3, 267/2); Rab (G 2/1, 14, 15, 22, 77/9, 157/6, 194/6, 200/6, 231/4, 240/1, 242/6, 253/7, 254/6, 265/4; Ta. 1/16, 2/9); Hak (G 1/6, 60/6, 89/3, 127/3, 139/1, 141/8, 241/2, 252/6; Ta. 1/17); Hüda (G 1/1, 3/8, 89/2, 221/6, 236/3, 239/11, 260/5, 267/6, 277/6; Trc. 1 VII/3b); Mevlâ (G 4/9, 66/9, 146/6, 157/2, 161/10); Yezdân (G 8/9, 142/6, 280/9); Gaffâr/Gufrân (G 29/5, 46/4, 111/9, 239/10, 243/6); Hakîm/Kadir (G 1/2); Ze'l-'atâ (G 5/8); Şâfi/i rûz-ı cezâ (G 5/7); Sâni'-i rûz-ı ezel (G 17/2); Cabbâr (G 46/1); Perverdigâr (G 239/7); Hudâvendâ/Settâr (G 239/11); Zü'l-celâl (Ta. 1/1) (Tosun, 2007; 20).

2.3.1.2. Kitaplar

2.3.1.2.1. Kur'ân-ı Kerim

*Dîvân'*da Kur'ân olarak iki beyitte, Mushaf bir beyitte geçmektedir:

Safha-i rûyına geldi hat-ı reyhân saf saf
Böyledir resm-i hat-ı âyet-i Kur'ân saf saf (G 150/1)

Bir âyet-i mihr olsa idi rûy-ı sanemde
Eylerdim anı Mushaf-ı 'Osmân'a berâber (G 49/6)

Mushaf, diğer beyitlerde sevgilinin yüzünün güzelliğini anlatmak için kullanılmıştır (G 101/5) (G 113/7) (G 134/3) (G 154/4) (G 217/2) (G 233/5) (G 254/1):

Güftâr-ı şeker-rîzine peyveste hayâtım
Mushaf disem evrâk-ı cemâline hatâdır (G 41/2)

Mushaf-ı rûyuna ser-levha-i zer çekmek için
Cedvel-i kaşına zülfî kalem-i kıl gibi (G 285/5)

2.3.1.2.2. İncil

Kur'ân-ı Kerim dışında büyük kitaplardan (Kur'an-ı Kerim, Tevrat, Zebur) sadece İncil bir beyitte zikredilmiştir:

Nesh olub âyet-i hüsnî o perî-ruhsârın
Bir Firengî hat ile nüsha-i İncil gibi (G 285/3)

2.3.1.3. Âyetler

Dîvân'da ayetler, benzetmeler ve telmih yoluyla kullanılmıştır. Şair *Dîvân*'ına yedi beyitlik şiirle başlamış ve bu şiir Kur'ân-ı Kerim'in ilk suresi olan '*Fatihâ*' suresiyle arasında bağlantı kurulmuştur.

Hız Muhammed'in yüzünün güzelliğini '*Nûr*' suresiyle zikredilmiştir:

Subh-ı rûyından 'ibâretdir şehâ Nûr âyeti
İşbu vech ile okurlar nâmını bedrû'd-dücâ (G 5/2)

'*Duhâ*' '*Leyl*' ve '*Şems*' sureleri benzetme amacıyla kullanılmıştır (G 168/4) (G 236/1) (G 278/4):

Sûre-i والليلي gelmiş mûy-ı 'anber-bûyına
Sîne-i şâfin الم نشرح cemâlin والضحى (G 5/3)

Bu ayetlerin dışında '*Âl-i İmran*' suresinin 8. '*Sad*' suresinin 35. '*Lokman*' suresinin 22. '*Necm*' suresinin 9. ayetlerinden bazı bölümler zikredilmiştir (G 20/8) (G 37/7) (G 236/2).

2.3.1.4. Hadisler

Garîbî Dîvân'ında sadece bir yerde namaz ile ilgili en bilindik '*Namaz kılmakta acele ediniz*' mealindeki hadisi zikretmiştir:

Tâk-ı mihrâb kaşlarında senin
عجلوا بالصلاة yazmışlar (G 65/5)

2.3.1.5. Melekler

Dîvân'da dört büyük meleklerden sadece Cebrail bir yerde geçmektedir:

Ş'ol sâf-ı zamîrüz ki semâvât-ı sühanda
Cebrâ'îl okur 'ilm-i ledün ahterimizden (G 212/7)

2.3.1.6. Peygamberler

Garîbî Dîvân'ında on peygamberin isminden bahsedilmiştir. Her peygamberin kendine özgü özellikleriyle benzetme yapılmıştır. Bunlar: Hz. Âdem, Hz. Nuh, Hz. Lokman, Hz. Süleyman, Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Hz. Musa, Hz. Hızır, Hz. İsa ve Hz. Muhammed.

Evvel kelâm-ı hamd idi geldi zebânına
Âdem ki oldu hesti-i insâna ibtidâ (G 1/3)

İtmedi rûy-ı zemîne cûşîş-i Tûfân-ı Nûh
Anı kim bu girye-i bî-ihyâr eyler bana (G 13/6)

Lokmân-ı çarh derdime bir çâre bulmadı
Ol serv-i nâz-ı şûh-ı gül-endâma kaldı iş (G 124/6)

Gedânın himmeti imdâd ider hâl-i şehen-şâha
Hevâ taht-ı Süleymân'a cenâh-ı mûrdan gelmiş (G 123/2)

Sevâd-ı çeşm-i bülbül dîde-i Ya'kûb'a dönmüştür
Yüzünden aç nikâb ey Yûsuf-ı gül pîrehenden giç (G 31/2)

Olmaz Garîbi sîneden eksük hayâl-i yâr
Tûr'a Kelîm şevk ile gûyâ gelür gider (G 52/7)

Debistân-ı gamında tıfl-ı dil bir nev-zebân olsa
'Ulûm-ı ma'rifetde Hızır'a üstâd olmadan yeğdir (G 42/2)

Getürse çarh-ı çârümden Mesîhâ zahmıma merhem
Yine kalur kefi 'Îsî-i Meryem kande ben kande (G 246/4)

Kumrî okur çemende ezân-ı Muhammedî
Şâh-ı bülend-i serv ana bir minaredir (G 86/2)

Peygamberlerin geçtiği diğer beyitler şöyledir: Hz. Adem (G 3/9), (G 4/6); Hz. Lokman (G 142/5), (G 254/7), (G 262/7); Hz. Süleyman (G 214/4), (G 249/5); Hz. Yakup ve Hz. Yusuf (G 53/7), (G 103/2), (G 104/4), (G 199/7), (G 275/3), (G 1/4), (G 4/4), (G 43/5), (G 45/3), (G 49/5), (G 53/3), (G 69/1), (G 78/8), (G 92/4), (G 101/8), (G 106/9), (G 142/3), (G 171/4), (G 204/3), (G 219/1), (G 245/7), (G 261/5), (G 262/4), (G 269/6), (G 277/4), (Trk. V/1a); Hz. Musa (G 100/6), (G 155/6), (G 227/3), (G 214/4); Hz. Hızır (G 45/4), (G 48/1), (G 107/3), (G 176/5), (G 178/2), (G 212/1), (G 254/3), (G 279/4); Hz. İsa (Meryem) (G 4/5), (G 32/7), (G 43/4), (G 43/7), (G 46/2), (G 78/2), (G 91/5), (G 122/5), (G 127/7), (G 155/4), (G 168/5), (G 246/4), (G 249/7), (G 266/2); Hz. Muhammed (G 3/1), (G 3/7), (G 3/8), (G 4/9), (G 21/7), (G 22/5), (G 29/11), (G 157/6), (G 159/4), (G 241/4).

2.3.2. Sahabeler, Mutasavvıflar ve Diğer Dinî Şahsiyetler

Aşağıda *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı*'nda sahabeler, mutasavvıflar ve diğer dinî şahsiyetlerin şiirlerde kullanım sıklığı ile ilgili değerlendirme yapılmıştır.

2.3.2.1. Hz. Osman

Hz. Osman'ın adı iki beyitte geçmektedir:

Bir âyet-i mihr olsa idi rûy-ı sanemde
Eylerdim anı Mushaf-ı ‘Osmân’a berâber (G 49/6)

Hûn-ı sünbül çekilüb hâme-i ‘Osmâni ile
Mushaf-ı hüsni yazıldı hat-ı reyhâni ile (G 254/1)

2.3.2.2. Âsaf

Hz. Süleyman’ın veziri Âsaf iki beyitte geçmektedir:

Lütfunla oldı bürde tab‘-ı Garîbî rûşen
Ey Âsaf-ı melek-hû pâşâ-yı pâk-i manzar (G 61/7)

El-vedâ‘ ey tâc-dâr-ı şâh-ı şâhân el-vedâ‘
El-vedâ‘ ey Âsaf-ı sâni-i devrân el-vedâ‘ (G 141/1)

2.3.2.3. Edhem

Şâh-ı ‘aşkım deşt-i gam bir mesned-i Cem’dir bana
Başda sevdâ-yı cünûnum tâc-ı Edhem’dir bana (G 6/1)

2.3.2.4. Mansur

Hallâc-ı Mansûr, *Dîvân*’da üç beyitte zikredilmiştir (G 278/6).

Hayâl-i târ-ı zülf-i yâre düşmezse gönül şevki
Ene’l-hak içre gayrı dâra Mansûr olmasun yâ Rab (G 14/3)

Yine birdir hayât ü mevt çeşm-i ehl-i vahdetde
Ene’l-hakk dârına su girye-i Mansûr’dan gelmiş (G 123/5)

2.3.2.5. Ebu Leheb

Dökmüş garazla hâr-ı cefâ râh-ı matlaba
Hoş ol rakîb-i kahpe-zen Bû Leheb degil (G 184/3)

2.3.2.6. Züleyha

Degil dest-i Züleyhâ’dır tiken gül-şende ey bülbül
Bu gûne keyd-i zenden Yûsuf-ı gül pâk-dâmendir (G 43/5)

2.3.3. Diğer Dinî Unsurlar

2.3.3.1. Bağ-ı İrem

İrem Bağ, *Dîvân*'da üç yerde geçmektedir (G 261/6):

Meyl idenler hat-ı ruhsârına ey reşk-i perî
Seyr-i gül-geşt-i çemen bâğ-ı İrem bilmezler (G 85/2)

Sevdigim câzibe-i âb-ı hevâ-yı kâyun
Eylemiş gönlümi sevdâ-yı İrem'den fâriğ (G 145/4)

2.3.3.2. Kâbe (Hacerü'l-esved)

Ka'be-i câme-siyâh ile Garîbî diline

Olma sûret-kede-i nakş-ı kilîsâ-yı taleb (G 18/7)

Ka'be-i ruhsâra yüz dutmuş gelür hâl ü hatın
Kâfir-i hüsnün meger zâlim Müselmân oldu hep (G 19/7)

Dîvân'da Kâbe geçen diğer beyitler: (G 57/3), (G 76/1), (G 89/3), (G 109/2), (G 134/5), (G 138/6), (G 186/5), (G 194/6), (G 226/2), (G 249/3), (G 249/4), (G 273/5).

2.3.3.3. Lât ve Menât

Lât ü Menât'ı eyledi pâ-mâl mu'cizen

Asnâmın âb-ı rûyını dökdi mehâbetin (G 159/2)

2.3.3.4. Mevlevî

Bir nev-civân-ı Mevlevî şûh-ı külâh-kec

Aklı uçurdu başdan idüb bir nigâh-ı kec (G 32/1)

Dil-berân-ı Mevlevîye bir külâh itsem gerek

Şâhlar dervîş olub kılmış nemed efserlerin (G 167/4)

2.3.3.5. Şeb-i İsrâ, Şeb-i Mirâc

Mâye-i nakd-i vücûdum ne ki var bî-kem ü bîş

Hâk-i dergâh-ı imâm-ı Şeb-i İsrâya feda (G 3/3)

Nâzik-endâm-ı gazel-h'ân-ı 'arûs-ı tab'im
Şeh-süvâr-ı Şeb-i Mi'râc-ı mu'allâya feda (G 3/5)

Bir göz açınca turdun mi'râc-ı 'arşa kurdun
Küstâhlıkla urdun pîş-i Hudâ'da zânû (G 236/3)

2.3.3.6. Şeytan

Garîbî Efendi, *Dîvân*'ında Şeytan'ı üç beyitte zikretmiştir (G 43/2):

Gice bir yerde rakîb ile işitdim yâri
Aceb itdim ki melek eyledi Şeytân'a heves (G 111/7)

Âhir sipihr-i hüsne tulû' eyler ey melek
Şeytân-ı hatt bin kez atılsa şihâb-ı hüsn (G 217/6)

2.3.3.7. Tûbâ

Nev-nihâl-i nahl-i Tûbî şems-i evc bî-gurûbî
Meh-i âsumân-ı hûbî şeh-i mesned-i melâhat (G 26/2)

Hevâ-yı serv-i kaddin ta'ne eyler şâh-ı Tûbâyâ
Gubâr-ı hâk-i kûyun tûtiyâ-yı hûrdan kalmaz (G 108/3)

2.3.3.8. Tûr

Olmaz Garîbî sînedden eksük hayâl-i yâr
Tûr'a Kelîm şevk ile gûyâ gelür gider (G 52/7)

Degildir 'aşıkâ bî-tâbi-i dil Tûr'dan gelmiş
Tecellî-zâra mevc-i nâz bahr-i nûrdan gelmiş (G 123/1)

2.3.4. Toplum ve Kültür

2.3.4.1. Tarihî Şahsiyetler

2.3.4.1.1. (II) Abdülhamid

Didiler kân-ı edeb necl-i celîlü'l-kadr-i hul

Ya'ni ol şeh-zâde 'âlî-bende-i 'Abdü'l-hamîd (Ta. 2/6)

2.3.4.1.2. Aristo

Benim nazm içre ol mu'ciz-beyân-ı fenn-i hikmet kim

Aristo mekteb-i tab'ımda bir şâkir[d]-i ebkemdir (G 64/3)

2.3.4.1.3. (II) Bâyezid

Asrında Bâyezîd ise baksa o sâkiye

Bûs-ı leb-i piyâlesine dil heveslenür (G 79/4)

2.3.4.1.4. Eflâtun

Eflâtun *Dîvân*'da üç beyitte yer almaktadır (G 169/2):

Benim kim sözlerimden 'akl-ı Eflâtûn mülzemdir

Esâs-ı kasr-ı tab'im Kâf-ı 'Ankâ gibi muhkemdir (G 64/1)

Eflâk-i tabî'at küresi rûşen olaldan

Biz hikmet-i eş'âra Felâtûn-ı hakîmüz (G 100/4)

2.3.4.1.5. Esed Beg

Kim çerâğ-ı dîn ü devlet kethudâ-yı mülk-i Vân

Umde-i devlet Esed Beg nüsha-i fazl u kemal (Ta. 1/14)

2.3.4.1.6. Hülâgu Han

Giçirdin ser-be-ser iklim-i cānı tîğ-i gamzenden

A zâlim bilmezim feth-i Hülâgû Hân mı var sende (G 247/5)

2.3.4.1.7. Nazirî

Cevlâna Garîbî gelicek eşheb-i nazmım

Meydân-ı fesâhatde Nazirî'ye salâdır (G 41/8)

2.3.4.1.8. Şeyh-i San'ân

Bir hüsn idi gâret-zede-i 'akl u şu'ûrı

San'ân ki kılub rişte-i zünnâra teşebbüs (G 29/4)

Şeyh-i San'ân'ın miyânında kemend ü hiddeti

Kâkülün şevkiyle bir zünnâr kendin gösterür (G 78/7)

Şeyh-i San'ân'ın geçtiği beyitler: (G 226/3), (G 243/2), (G 271/2)

2.3.4.1.9. Timur (Paşa)

Garîbî deşt-i nazmı şâ'irân-ı vakte teng eyle

Sana feyz-i tabî'at himmet-i Tîmûr'dan gelmiş (G 123/7)

2.3.4.2. Efsanevî Şahsiyetler ve Unsurlar

2.3.4.2.1. Anka

Ol perî-efsûn ile râm olmaz ey bî-çâre dil

Murg-ı 'ankâdır yolunda bend-i râm olmaz müfid (G 37/2)

Dil ebruvân-ı yâri ne var eylese makâm

İzz ü vakâr Kâf'ına 'Ankâ gelür gider (G 52/3)

Anka kuşunun geçtiği diğer beyitler: (G 64/1), (G 154/6).

2.3.4.2.2. Cem, Cemşîd

Şâh-ı 'aşkım deşt-i gam bir mesned-i Cem'dir bana

Başda sevdâ-yı cünûnum tâc-ı Edhem'dir bana (G 6/1)

Ne hâk-i zer-i ümmîd ne bezm-i Cem ü Cemşîd

Ne secde-geh-i hürşîd 'uşşâka vatandır bu (G 238/6)

Cem ve Cemşîd'in geçtiği diğer beyitler: (G 85/5), (G 127/2), (G 135/2), (G 141/2), (G 141/10), (G 246/1).

2.3.4.2.3. Dârâ

Mûcib nedir ey dâver-i Dârâ-yı cihân-gîr

Bî-çâre Garîbî-i gazel-h'ânı unuttun (G 171/5)

2.3.4.2.4. Hümâ

Bu istiḥâd ile bildim gınâdan fakr efdaldır

Hümâ-yı devlet olur dâ'imâ vîrânedен mahzûz (G 140/6)

Harâb-hâne-i dilde nesîm-i feyz-i devlet var

Dimişler kim nüzûl itmez Hümâ vîrânedен gayrı (G 274/5)

Dîvân'da Hümâ'nın geçtiği diğer beyitler: (G 276/2), (Mu. 3/2e).

2.3.4.2.5. Hüsñ ü Aşk

Hüsñ [a] 'Aşk'ı yine hem-râz idecek günlerdir

Şem' ü Pervâne'yi dem-sâz idecek günlerdir (G 88/1)

Dehrde Hüsñ olamazdı bu kadar şöhret-yâb

Virmese zülfüne ârâyiş eger şâne-i 'Aşk (G 152/7)

2.3.4.2.6. Hüsrev

Senin Şîrîni-i vaslın ne bilsün Hüsrev-i devrân

Beni kûh-ı belâ-yı 'aşka Ferhâd eyle sultânım (G 206/5)

2.3.4.2.7. İskender

Rehâ-yâb olmaga imkânı yok İskender olursa

Gönül çâh-ı zenehdânın gibi girdâba düşmüşdür (G 92/3)

Hele İskender-i dil çıkmadan zulmât-ı zülfünden

Gelüb ser-çeşme-i hayvâna Hızr-ı hatt kadem basdı (G 279/4)

2.3.4.2.8. Leylâ

Çeşmi nergis-i pür-efsûn kaşı nergis üzre kec nûn

Hüsni dil-firîb-i Mecnûn o nigâr-ı Leylî-sûret (G 26/5)

Benim 'aşkım görüb yabana çekmiş sûretin Mecnûn

Senin şeh-nâme-i hüsnünde Leylâ bir sühan dirler (G 53/6)

Leylâ'nın geçtiği diğer beyitler: (G 73/2), (G 129/5), (G 158/4), (G 201/3), (G 220/5), (Trk. I/1b).

2.3.4.2.9. Mânî

Ser-â-pâ kıl kalemlle çekdi Mânî sûret-i şûhun

Gelince sî'id-i sîmînine mahbûbın el çekmiş (G 119/3)

2.3.4.2.10. Mecnûn (Kays)

Çeşmi nergis-i pür-efsûn kaşı nergis üzre kec nûn

Hüsni dil-firîb-i Mecnûn o nigâr-ı Leylî-sûret (G 26/5)

Benim 'aşkim görüb yabana çekmiş sûretin Mecnûn

Senin şeh-nâme-i hüsnünde Leylâ bir sühan dirler (G 53/6)

*Garîbî Dîvân'*ında Mecnûn (Kays) geçen diğer beyitler: (G 201/3), (G 202/4), (G 208/9), (G 220/5), (G 262/2), (G 271/7), (Trk. I/1b), (Trc. 1-III/1a); Kays (G 7/4), (G 25/4), (G 73/2), (G 74/1), (G 121/2), (G 129/5), (G 152/4), (G 158/4), (G 201/5), (G 268/3).

2.3.4.2.11. Kâf

Kâf Dağı, *Dîvân'*da sadece üç beyitte geçmektedir (G 154/6):

Dil ebruvân-ı yâri ne var eylese makâm

İzz ü vakâr Kâf'ına 'Ankâ gelür gider (G 52/3)

Benim kim sözlerimden 'akl-ı Eflâtûn mülzendir

Esâs-ı kasr-ı tab'ım Kâf-ı 'ankâ gibi muhkemdir (G 64/1)

2.3.4.2.12. Kaknüs

Korkarım cânıma Kaknüs gibi olsun âteş

Nağme-i murg-ı dil-i der-be-derimden 'ârız (G 130/6)

Yâd-ı vaslıyla Garîbî o perî-ruhsârın

Yandı cân Kaknüs-i vahdet gibi yâ hû diyerek (G 162/9)

2.3.4.2.13. Rüstem

Düşmen ki değil Rüstem-i eflâke berâber

Anı hedef-i nâvek-i âh itmege değmez (G 98/5)

Çekmez kemân-ı ‘aşkıyı bin Rüstem-i felek
Sen teg Garîbî ‘âşık-ı bed-nâma kaldı iş (G 124/7)

2.3.4.2.14. Sâ m u Nerîmân

El-vedâ‘ ey seng-i ferş-i âstân-ı devletin
Her biri bir efser-i Sâ m u Nerîmân el-vedâ‘ (G 141/3)

2.3.4.2.15. Şehnâme

Benim ‘aşkıyı görüb yabana çekmiş sûretin Mecnûn
Senin Şeh-nâme-i hüsnünde Leylâ bir sühan dirler (G 53/6)

2.3.4.2.16. Şem ü Pervâne

Hüs n [a] ‘Aşk’ı yine hem-râz idecek günlerdir
Şem ‘ ü Pervâne’yi dem-sâz idecek günlerdir (G 88/1)

2.3.4.2.17. Şîrîn

Hayâl-i sûret-i Şîrîn ile eknûn tâ-mahşer
Çıkar her sengden bir tîşe-i Ferhâd’ dan feryâd (G 36/6)

Degildir bezm-i vahdetde cüdâ ma‘şûk ‘âşıkdan
Musavver sûret-i Şîrîn ü Ferhâdı berâber çek (G 165/5)

Dîvân’da Şîrîn geçen diğer beyitler: (G 168/8), (G 206/5), (G 234/2), (G 235/2), (G 244/4), (Mu. 2/5c).

2.3.4.3. Devlet, Millet, Kavim, Kabile

2.3.4.3.1. Acem, Acemî

Bu güneş-kâr u siyeh-rû ‘Acemîden giçme
Ey leb-i nâtıka-perdâz-ı lisân-ı ‘Arabî (G 267/7)

Bin şûh-ı ‘Acem ‘âşıkı dil-haste tabîbi (Trc. 3-VI/2a)

2.3.4.3.2. Çîn

Kazâ-yı hüsnüde şeh-bâz-ı çeşm-i yâre sayd olmak
Garîbî hep gazâl-i Çîn’e sayyâd olmadan yeğdir (G 42/5)

Bin Çîn ü Hıtâ meh-veşi bin Rûm lebîbi (Trc. 3-VI/1b)

2.3.4.3.3. Hind, Hindû, Hindistan

Hâl-i ‘anberîni Hindû zülfi sünbül-i semen-bû

Kâküli kemend-i dil-cû murg-ı câna dâm-ı hayret (G 26/4)

Çekdi cihâna berk-i dem-i tîğ-ı şu‘lesin

Hindû-sitân-ı zulmeti kıldı harâb subh (G 34/3)

Hind, Hindû ve Hindistan’ın geçtiği diğer beyitler: (G 162/4), (G 236/1), (G 247/2), (G 251/2), (G 287/4).

2.3.4.3.4. Rûm

O mâh-ı subh-ı tal‘at Rûm’a çıkdı Hind fethinden

Bu kez hûrşîd-i nisbet çekdi tîğın kişver-i Şâm’a (G 251/2)

Bin Çîn ü Hıtâ meh-veşi bin Rûm lebîbi

(Trc. 3-VI/1b)

2.3.4.3.5. Tâtâr

Derhem olmuş pîç ü tâb-ı şevkden ruhsârına

Halka halka döndi çeşm-i âhu-yı Tâtâr’a zülf (G 148/3)

Bana ser-geştelik ol zülf-i müşgîn-zârdan geldi

Perîşânlık dimâğa nâfe-i Tâtâr’dan geldi (G 275/1)

2.3.4.3.6. Habeş

Zînhâr hat-ı râ-siyehe virme icâzet

Huccâc-ı Habeş Ka‘be-i dîdâra sığışmaz (G 109/2)

Habeş huccâcıdır gelmiş tavâf-ı Ka‘be-i hüsne

Muhît-i ehl-i îmân oldı ceş-i Zengibâr-ı hatt (G 134/5)

2.3.4.3.7. Zengibâr

Habeş huccâcıdır gelmiş tavâf-ı Ka‘be-i hüsne

Muhît-i ehl-i îmân oldı ceş-i Zengibâr-ı hatt (G 134/5)

2.3.5. Mekânlar

2.3.5.1. Aden

Virür nazm-ı terin feyz-i sühan bezm-i ahibbâya

Garîbî lehçe-i güftârına dürr-i ‘Aden dirler (G 53/9)

Güftâr-ı Garîbî’den çok diller olur rûşen

Bilmem güher-i mahzen ya dürr-i ‘Aden’dir bu (G 238/7)

2.3.5.2. Bağdad

Sirişkim katre katre hasret-âmîz-i tavassuldur

İder dest-i firâk-ı Dicle-i Bağdâd’dan feryâd (G 36/3)

Ser-i kûyunda gam-gînlik bana şâd olmadan yegdir

Sana çâkerligim vâliyy-i Bağdâd olmadan yeğdir (G 42/1)

2.3.5.3. Bî-Sütun

Koy itsün mağz-ı kûh-ı Bî-sütûnı şîr-veş cârî

Hurûş-ı ‘aşkla Ferhâd-ı Şîrîn-sâz deprensün (G 235/2)

2.3.5.4. Bosna

Sandûk-ı der-i ma‘rifete virme güşâyîş

Bir Bosna firengîsi ile ana kapak bas (G 126/8)

2.3.5.5. Ceyhun

Hele mahv itmege nakş-ı firâk-ı levh-i hâtırdan

Garîbî hûn-ı dilden dîde Ceyhûn olmasun n’olsun (G 220/7)

Derd-i hasret gözimin yaşını Ceyhûn itdi

(Trk. I/2a)

2.3.5.6. Dicle

Sirişkim katre katre hasret-âmîz-i tavassuldur

İder dest-i firâk-ı Dicle-i Bağdâd’dan feryâd (G 36/3)

2.3.5.7. Fırat

Ehl-i derdin dü-çeşm-i giryânın

Nehr-i Nîl ü Fırât yazmışlar (G 65/2)

2.3.5.8. Firengî

Firengî hatla Hindû hâle virdik kişver-i hüsni

A kâfir kendi zu‘munca henüz î mân mı var sende (G 247/2)

Nesh olub âyet-i hüsni o perî-ruhsârın

Bir Firengî hat ile nüsha-i İncîl gibi (G 285/3)

2.3.5.9. Haleb

Bin Şâm u Haleb dil-beri bin Mısr habîbi (Trc. 3-VI/1a)

2.3.5.10. Hayberî

Dutdı reh-i ümîdi yine dîv-i Hayberî

Vakt-ı tavâf-ı Ka‘be-i dîdâra kalmadı (G 273/5)

2.3.5.11. Hıta

Bin Çîn ü Hıtâ meh-veşi bin Rûm lebîbi (Trc. 3-VI/1b)

2.3.5.12. Hicaz

İnân-ı sabrımı aldı hevâ-yı hitta-i Vân

Garîbî meyl-i Hicâz itmenin zamânı degil (G 187/7)

2.3.5.13. Hoten

Hoten, *Dîvân*’da üç beyitte zikredilmiştir (G 272/3):

Olur nîm-i nigâhı cilve-rîz-i ‘âlem-i vahşet

Dü-çeşm-i pür-füsûn-ı yâda âhû-yı Hoten dirler (G 53/8)

Başında belâ kâkül her cânib uzatmış dil

Yâ turre açub sünbül ya müşg-i Hoten’dir bu (G 238/4)

2.3.5.14. Irak

Şehr-i ‘Irâk’a seyre sabâ evcden gelür

Cân bülbülü ki nağmesini erganûn ider (G 50/4)

İrâk’a ger düşerse reh-güzârın hâlimi mutrib

Hicâzî perdesinde nağme-i sâz ile söylersin (G 227/6)

2.3.5.15. İsfahan

Kılma rakıbe sürme gibi göze i' tibâr

Ş'ol rû-siyeh inanma degil İsfahânlı'dır (G 66/6)

2.3.5.16. Kenan

Üftâdelikdir evvel-i rif'at ki kahr idi

Şâhen-şehî-i Yûsuf-ı Ken'ân'a ibtidâ (G 1/4)

Mâh ü mihri çarhda şermende kıl bir ân ile

Ey meh-i Ken'ân metâ'-ı hüsnüni meydâna çek (G 166/3)

Kenan ilinin geçtiği diğer beyitler: (G 171/4), (G 219/1).

2.3.5.17. Kerbela

Oldum misâl-i teşne-leb-i deşt-i Kerbelâ

Zehr-âba nûş-ı mevc-i serâb eyledin beni (G 284/2)

2.3.5.18. Mısır

Düşmüş olsaydı cihâna bedr-i hüsnün pertevi

Olmaz idi Mısır bâzârında Yûsuf zî-bahâ (G 4/4)

Bin Şâm u Haleb dil-beri bin Mısır habîbi

(Trc. 3-VI/1a)

Mısır'ın geçtiği diğer beyitler: (G 171/4), (G 219/1).

2.3.5.19. Nil

Ehl-i derdin dü-çeşm-i giryânın

Nehr-i Nîl ü Firât yazmışlar (G 65/2)

2.3.5.20. Karaman

Müjgânı tîr ü gamzesi cellâd-ı bî-amân

Ebrûları kılıcı gözi Karamanlı'dır (G 66/4)

Bin kaşı Karamanlu kara gözlü perî-rû

(Trc. 3-V/1a)

2.3.5.21. Şatt-ı Musul

Hîç meskende Garîbî suyını bulduramaz

Meger anı Şat-ı Mûsul yine sır-âb itsün (G 233/7)

2.3.5.22. Şam

O mâh-ı subh-ı tal‘at Rûm’a çıkdı Hind fethinden

Bu kez hûşîd-i nisbet çekdi tîğın kişver-i Şâm’a (G 251/2)

Bin Şâm u Haleb dil-beri bin Mısır habîbi

(Trc. 3-VI/1a)

2.3.5.23. Van

Tıfl-ı sirişk-i dîdelerim cûy-ı sîne

Nehr olsa da yürise ne var nehr-i Vânlı’dır (G 66/5)

Külfet-serây-ı sînemizi rûşen eyleyen

Lütf-i ‘amîm-i zât-ı zevî’l-kadr Vânlı’dır (G 66/8)

Van’ın geçtiği diğer beyitler: (G 141/5), (G 187/7), (Ta. 1/14).

2.3.6. Kozmik Âlem

2.3.6.1. Benâtü’n-na’ş-ı Kübrâ

Aradan çıkdı Benâtü’n-na’ş-ı Kübrâ-yı ‘adû

Eyledi renc-i hased mülk-i vücûdın pây-mâl (Ta. 1/12)

2.3.6.2. Delv

Nev-‘arûs-ı Mihr’i burc-ı Delv’e tahvîl eyledi

Delv’den sular saçıldı pâyına bî-ittisâl (Ta. 1/7)

2.3.6.3. Mihr

Nev-‘arûs-ı Mihr’i burc-ı Delv’e tahvîl eyledi

Delv’den sular saçıldı pâyına bî-ittisâl (Ta. 1/7)

2.3.6.4. Mirrih

El çeküb hûn-rîzlikden ‘adl ü hilme başladı

Saldı elden tîğını Mirrîh idüb terk-i vebal (Ta. 1/6)

2.3.6.5. Müşteri

Müşterî مشين itdi gevher ü yâkûtdan

Saçmak için anı dehre geh yemîn ü geh şimal (Ta. 1/5)

2.3.6.6. Süreyya

Kubbe-i eflâke kandîl-i Sürreyyâ asdılar

Âlemi kıldı çerâğân gerdiş-i gerdûn-zevâl (Ta. 1/11)

2.3.6.7. Utarid

Micmer-i dilde 'Utârid yakdı 'ûd u 'anberîn

Devr-i 'itrından çekerdi vesme ebrûsı hilal (Ta. 1/9)

2.3.6.8. Zühal

Hall idüb dilden nuhûset 'ukdesin dest-i Zühal

Gitdi gam geldi ferah irişdi eyyâm-ı visâl (Ta. 1/4)

2.3.6.9. Zühre

Çengin alsun eline Zühre ola raks-âver

Leb-i bintü'l-'inebi emmege erler gelsün (G 228/4)

Zühre bir âyîn ile raks-âver oldu bu gice

Kim sipihri şevkden raksa getürdi bî-mecâl (Ta. 1/8)

2.3.7. Vatan

Klâsik Türk edebiyatında 'vatan' kavramı 19. yüzyıldan sonra yer edinmektedir. 18. yüzyıl şairi olan Garîbî Efendi'nin *Dîvân*'ında on yedi beyitte bu kavramı kullanması hayli dikkat çekicidir.

Garîbî ger dimâğ-ı devletin var ise 'âlemde

Varub 'azm-i diyâr-ı gurbet it hâk-i vatandan giç (G 31/7)

Hatın şâm-ı garîbân içre bir beytü'l-hazen dirler

Binâgûşın beyâz-ı 'işret-i subh-ı vatan dirler (G 53/1)

'Vatan' kavramının geçtiği diğer beyitler: (G 57/1), (G 58/6), (G 68/1), (G 69/5), (G 88/6), (G 133/1), (G 162/5), (G 200/6), (G 202/1), (G 238/6), (G 255/1), (G 255/8), (G 269/4), (Mu. 1/5a), (Mu. 1/9a).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

3.1. Sözlük Kullanım Kılavuzu

- Sözlük alfabetik sıraya göre dizilmiştir.
- Sözlüğün amacı kelime, tamlama ve kelime gruplarını anlamlandırmak olduğundan dolayı sözlük çalışmamızda köken bilgisine yer verilmemiştir.
- Özel isimler büyük harfle yazılmıştır.
- Kelimelere gelen çekim ekleri ayrılarak, kelime kök ve gövde olarak sıralanmıştır. Birleşik fiil ve kelime gruplarına gelen çekim ekleri de ayrılarak belirtilmiştir.
- Sözlüklerde anlamları bulunamayan kelimelerin anlamları bağlamdan yola çıkılarak tarafımızca en uygun şekilde verilmiştir.
- Sözlüğün hazırlanmasında yararlanılan sözlük ve kaynaklar kaynakçada verilmiştir.
- *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı Sözlüğünde* kelimelere anlam verilmeden önce ayetler, hadisler, kelimeler, atasözleri, deyimler, kalıp ifadeler ve argo ifadeler olarak türü yazılmıştır.
- Sözlükteki “etmek, eylemek, itmek, kılmak...vb. gibi” yardımcı fiiller *birleşik fiil* oluşturduklarından bir arada alınmıştır. Söz konusu yardımcı fiiller, birleşik fiil özelliği göstermediği durumlarda tek başlarına alınmıştır.
- Bağlama unsuru olan “geh...geh...; hem...hem...” gibi kelimeler bir arada alınmıştır.

-A-

Mısra: 8

*İşaret zamiri "o".***a:**

Dā'im istersen eger qurb-i vişāl-i yāri
Sen hemān göster aña şuret-i te'kīd-i
hulūş

1. a:

Terci-bend 4

Mısra: 22

"Ey" anlamında seslenme edati.

Derūnum dā'imā pūr-sūziş-i dāğ-ı
muḥabbetdir
A sulṭānım quluñ böyle esīr-i ḥāk-i
ğurbetdir

3. aña:-ñ, -a

Gazel 47

Mısra: 18

İşaret zamiri "o".

Nādāna dūr-i nazmıñı 'arz itme Ğarībī
Her nāqış-ı 'aql aña ḥarīdār degildir

2. a:

Gazel 247

Mısra: 4

"Ey" anlamında seslenme edati.

Firengī ḥaṭla Hindū ḥāle virdik kişver-
i ḥüsni
A kāfir kendi zu'muñca henüz imān
mı var sende

4. aña:-ñ, -a

Gazel 122

Mısra: 4

İşaret zamiri "o".

Dil ne gūne o siyeh-çeşm-i perīden
giçe kim
Mülk-i iqlīm-i cünūmı aña teslim itmiş

3. a:

Gazel 247

Mısra: 10

"Ey" anlamında seslenme edati.

Giçirdiñ ser-be-ser iqlīm-i cānı tīg-i
gamzeñden
A zālīm bilmezim fetḥ-i Hülāgū Ḥān
mı var sende

5. aña:-ñ, -a

Gazel 126

Mısra: 10

İşaret zamiri "o".

Şeft-ālu-yı būs-ı ruḥı dendāna
dayanmaz
Ey gürsine-çeşm aña uşūliyle dudak
baş

a:

6. aña:-ñ, -a

Gazel 126

Mısra: 16

İşaret zamiri "o".

1. aña:-ñ -a

Gazel 90

Mısra: 1

İşaret zamiri "o".

Turunc-ı ğabğabiñ dişlerdim am mā
aña cān ister
'Adālet üzredir ḥükm-i şerī'at kana
kan ister

Şandūk-ı der-i ma'rifete virme güşāyiş
Bir Bosna firengisi ile aña kapağ baş

2. aña:-ñ, -a

Gazel 127

7. aña:-ñ, -a

Gazel 194

Mısra: 7

İşaret zamiri "o".

Bir bahrdır muḥabbet kim yok aña
kenāre
Ḥāk-i 'ademdir ancak deryā-yı 'aşka
sāhil

8. **aña:-ñ, -a**
Gazel 233

Mısra: 10
İşaret zamiri "o".

Muşhaf-ı ḥüsni faşih olmak için
'uşşāka
Ḥatt-ı reyḥān ile koy aña i'rāb itsün

9. **aña:-ñ, -a**
Gazel 281

Mısra: 6
İşaret zamiri "o".

Dil mekteb-i 'aşkıñda sebak-ḥ'āniñ
olaldan
Sīnem aña bir nüṣḥa-i sī-pāre degil mi

10. **aña:-ñ, -a**
Gazel 96

Mısra: 12
İşaret zamiri "o".

Pīrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa'ādet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kānuz

11. **aña:-ñ, -a**
Gazel 139

Mısra: 7
İşaret zamiri "o".

Bāde-i gūş aña ola kıyāmetde naşib
Her kim eyler bize teklif-i şarāb ey
vā'iz

12. **aña:-ñ, -a**
Gazel 285

Mısra: 4
İşaret zamiri "o".

Dāne-i ḥāl degil tāk-ı dü-ebrūsunda
Gönlüm aşılmış aña şīşe-i ḳandil gibi

13. **aña:-n, -a**
Gazel 73

Mısra: 6
"O" 3. tekil şahıs zamiri.

Cemāliñ göster ey şem'-i münevver
bezm-i 'irfāna
Ḳo yaḳsun ol vücūdı kim aña pervāne
söyleller

14. **aña:-ñ, -a**
Gazel 86

Mısra: 4
"O" 3. tekil şahıs zamiri.

Ḳumrī okur çemende ezān-ı
Muḥammedī
Şāḥ-ı bülend-i serv aña bir mināredir

15. **aña:-ñ, -a**
Gazel 89

Mısra: 8
"O" 3. tekil şahıs zamiri.

Ey perī cāna daḥı mihriniñ izhār itme
Aña şandūḳce-i sīne emānet yeridir

16. **aña:-ñ, -a**
Gazel 30

Mısra: 8
*"A-na: o-na". Üçüncü teklif şahıs
zamirinin yönelme hāl eki almış
biçimi.*

Cānā ḥarāb-ı bāde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bādedir 'ilāc

17. **anda:-n, -da**
Gazel 119

Mısra: 4
İşaret zamiri "o".

Ne mümkindir ferāgat eylemek sevdā-
yı zülfünden
Ki dil anda mürūr-ı 'ömr ile tül-i emel
çekmiş

18. **anda:-n, -da**

Gazel 99

Mısra: 4

İşaret zamiri "o".

‘Aceb bir böyle gül-şende esîr-i pençe-
i hârim
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

19. **anda: -n, -da**

Gazel 185

Mısra: 20

İşaret zamiri "o".

Olsun mı gönül gavta-ğor-ı baħr-ı
tabî at
Kim kalmamış anda bir içim şu-yı
taħammül

20. **anda: -n, -da**

Gazel 99

Mısra: 12

İşaret zamiri "o".

Beyābān-ı muħabbet bir dūkenmez
rāh-ı müşkildir
Ki hūrşid-i kıyāmet anda bir ħurş-ı
kamer gelmez

21. **andan:-n, -dan**

Gazel 222

Mısra: 4

İşaret zamiri "o".

Hemān peymāneye lütfi şarāb-ı ‘işve-
rîz olsun
Koy andan ‘āşıkā būs-ı lebi ‘ayn-ı
ħarām olsun

22. **andan:-n, -dan**

Gazel 254

Mısra: 7

İşaret zamiri "o".

Sürer āhında cefā andan ümîd eyler
iken
Bizi şermende-i lütf eyledi iħsānı ile

23. **andan:-n, -dan**

Gazel 267

Mısra: 6

İşaret zamiri "o".

H̄‘āce-i fenn-i ‘ulūm-ı ezeli vü ebedî
‘Aql-ı küll andan idüb kesb-i kemāl-i
edebi

24. **andandır:-n, -dan, -dır**

Gazel 101

Mısra: 9

İşaret zamiri "o".

Ķasem ol muşhaf-ı ħüsne ki fenn-i
‘aşk andandır
Baña bāğ-ı behiştîñ gülleri hep ħārdır
sensiz

25. **anı:-n, -ı**

Gazel 137

Mısra: 9

İşaret zamiri "o".

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
gerdün
Kalmamış dehrde bilmem eşer-i nām-ı
neşāt

26. **anı: -n, -ı**

Gazel 250

Mısra: 7

İşaret zamiri "o".

Anı da ben gibi āb eylemesün
ħacletden
Dutma ruħsārîñı mîñā-yı şarābîñ
yüzine

27. **anı:-n, -ı**

Gazel 49

Mısra: 12

İşaret zamiri "o".

Bir āyet-i mihr olsa idi rüy-ı şanemde
Eylerdim anı muşhaf-ı ‘Oşmān'a
berāber

28. **anı:-n, -i**

Gazel 53

Mısra: 6

İşaret zamiri "o".

Nihāinde turunc-ı nīme-resdir
ğabğab-ı Yūsuf
O bāğın kim anı sīr-āb ider çāh-ı zekān
dirler

29. **anı:-n, -i**

Gazel 94

Mısra: 10

İşaret zamiri "o".

Kime kim hūsn ile nazzār itmek isterse
gerdūn
Anı başından a'lā dutmayınca āşkār
olmaz

30. **anı:-n, -i**

Gazel 98

Mısra: 14

İşaret zamiri "o".

Bir cāh için āgyāra niyāz itme Ğarībī
Nef'ī anı mānend-i ilāh itmege
degmez

31. **anı:-n, -i**

Gazel 126

Mısra: 8

İşaret zamiri "o".

Ey şeyh şakın tekyede incitme mürīdi
Taḫdıkca anı sīh-i kerāmāte yaraḫ baş

32. **anı:-n, -i**

Gazel 135

Mısra: 7

İşaret zamiri "o".

Tiz anı bir noḫta mücrim eyler Allāh
şaklasun
Kim hārīm-i vuşlatında olmasun
maḫrem ḡalaḫ

33. **anı:-n, -i**

Gazel 135

Mısra: 11

İşaret zamiri "o".

Gizlik-i ḫorla şabā ḫaḫḫ eyler anı
gūyiyā
Tā kıyāmet böyle ḫalur nüṣḫa-i 'ālem
ḡalaḫ

34. **anı:-n, -i**

Gazel 157

Mısra: 14

"O" işaret zamiri.

Der-gāh-ı kerem-kāra rücū' oldı
Ğarībī
Redd eyleme 'afv it anı gör raḫmete
lāyık

35. **anı:-n, -i**

Gazel 159

Mısra: 6

İşaret zamiri "o".

Dünyā şeb-i siyāh idi küfr ü ḫalāl ile
Pāk itdi anı maḫla'-ı şubḫ-ı sa'ādetiñ

36. **anı:-n, -i**

Gazel 160

Mısra: 20

İşaret zamiri "o".

Sālim olamaz sīne-i dil renc-i
ḫasedden
ḫayfā anı ecvef gibi 'illetle ḡiçürdik

37. **anı:-n, -i**

Gazel 203

Mısra: 12

İşaret zamiri "o".

Gice ḫ'ābında gönül sünbül ü reyḫān
görmüş
Biz anı zūlf ü ḫaḫ-ı yār ile ta'bīr idelim

38. **anı:-n, -i**

Gazel 205

Mısra: 8

İşaret zamiri "o".

Bu cān-ı sitem-pişeye kim dest-resim
var
Zîr-i kâdeminde anı kurbāna getürdim

39. **anı:-n, -i**

Gazel 206

Mısra: 14

İşaret zamiri "o".

Ġarîbî bende-i hâk-i der-i devlet-
me'âbîndır
Anı ser-pençe-i miñnetden âzâd eyle
sultânım

40. **anı:-n, -i**

Gazel 208

Mısra: 7

İşaret zamiri "o".

Her naħle kim şarılsa yaķar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu'ledürür kanımız
bizim

41. **anı:-n, -i**

Gazel 233

Mısra: 14

İşaret zamiri "o".

Hîç meskende Ġarîbî şuyını
bulduramaz
Meger anı Şaţ-ı Müşul yine sîr-âb
itsün

42. **anı:-n, -i**

Gazel 285

Mısra: 20

İşaret zamiri "o".

Şu'arā-yı selefē söyle Ġarîbî tanzîr
Bezm-i yārāna oķı sen anı temşîl gibi

43. **anı:-n, -i**

Gazel 98

Mısra: 10

"O" 3. teklik şahıs zamiri.

Düşmen ki değil Rüstem-i eflâke
berâber
Anı hedef-i nâvek-i âh itmege degmez

44. **anı:-n, -i**

Gazel 94

Mısra: 13

"O" 3. tekil şahıs zamiri.

Anı bir rütbe aġrâz ile eyler yirine
nâzil
Cihân durdukca levh-i sînesinde
inkisâr olmaz

45. **anı:-n, -i**

Gazel 283

Mısra: 7

"O" 3. tekil şahıs zamiri.

Böyle bir ceyš-i ġamiñ eylemiş anı
ber-bâd
Bulamam hâţırımı bir daħı ta'mîr gibi

46. **anı:-n, -i**

Gazel 114

Mısra: 4

İşaret zamiri "o".

Evvel buraķub sîneye bir mihr hayâliñ
Âhîr anı raħneyle figâr itmek içünmiş

47. **anı:-n, -i**

Gazel 260

Mısra: 3

İşaret zamiri "o".

Hâle gibi anı iderim zîver-i âġuş
Ol mâh-likâ bir gice mihmânım olursa

48. **anı:-n, -i**

Gazel 10

Mısra: 1

İşaret zamiri "o".

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña
Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

49. **anı:-n, -t**

Tarih 1

Mısra: 10

"O", üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme durum eki almış hali.

Müşterî (ARAPÇA) itdi gevher ü
yâkütüdan
Saçmak için anı dehre geh yemîn ü
geh şimâl

50. **anı:-niñ**

Gazel 258

Mısra: 6

İşaret zamiri "o".

Nihâl-i kâmetinde hüsn-i rüy-ı dil-
firîbiñ gör
Anıñ gönçe açılmış nâz ile bir gül
budağında

51. **anı:-niñ**

Gazel 267

Mısra: 7

İşaret zamiri "o".

Şevk-i mihridir anıñ vâsıta-i bûd u
nebûd
Zât-ı pâkidir olan hilkat-i eşyâ sebebi

52. **anı:-niñ**

Gazel 94

Mısra: 8

"O" 3. teklik şahıs zamiri.

Felek didikleri bir kimsedir kim 'aynı
farķında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyâr olmaz

53. **anı:-niñ**

Gazel 94

Mısra: 18

"O" 3. teklik şahıs zamiri.

Şalur rüy-ı zemîne pençe-i bâzû-yı
reddile
Anıñ hâk-i sitemden ğayrı başına niş
âr olmaz

54. **anı:-niñ**

Gazel 174

Mısra: 8

"O" 3. teklik şahıs zamiri.

İdecek hışmla ebrüy-ı kemânın der-kâr
Anıñ amâc-geh-i tîrine âmâde idik

55. **anı:-niñ**

Tarih 1

Mısra: 29

"O" 3. teklik şahıs zamiri.

Bu anıñ şevk-i zifâfidır ki dutmuş
'âlemi
Bu anıñ şevk-i neşâtidır ki olmuş
böyle hâl

56. **anı:-niñ**

Tarih 2

Mısra: 15

"O" 3. teklik şahıs zamiri.

Bu anıñ zevk-i zifâfidır ki dutmuş
'âlemi
Bu anıñ rüz-ı neşâtidır ki olmuş halka
'îd

57. **anı:-niñ**

Tarih 2

Mısra: 16

"O" 3. teklik şahıs zamiri.

Bu anıñ zevk-i zifâfidır ki dutmuş
'âlemi
Bu anıñ rüz-ı neşâtidır ki olmuş halka
'îd

58. **anıñ: -nıñ**

Gazel 85

Mısra: 11

"O" 3. tekil şahıs zamiri.

Dolaşur diller anıñ ğamze-i
müjgānlarına
Tıfl-ı yek-sāle gibi tīg-i kalem
bilmezler

59. **anıñ: -nıñ**

Gazel 209

Mısra: 6

"O" 3. tekil şahıs zamiri.

Kimse ol fitneden āgāh degildir evvel
Ben anıñ hüsn-i cihān-süzına raġbet
virdim

60. **anıñ: -nıñ**

Tarih 1

Mısra: 30

İşaret zamiri "o".

Bu anıñ şevk-ı zifāfidır ki dutmuş
‘ālemi
Bu anıñ şevk-i neşātıdır ki olmuş
böyle hāl

61. **anıñ: -nıñ**

Gazel 99

Mısra: 1

İşaret zamiri "o".

Anıñ kim nūr var qalbinde kavlınden
haţar gelmez
Muşaffā tıynetin tīg-i zebānından zarar
gelmez

62. **anıñ: -nıñ**

Gazel 99

Mısra: 13

İşaret zamiri "o".

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
kullābına bā’ış
Göñül bir tıfl-i nādandır elinden hayr u
şer gelmez

63. **anıñ: -nıñ**

Gazel 103

Mısra: 6

İşaret zamiri "o".

El-ħazer kılma ‘adū ile huşümet ey dil
Anıñ elmās-ı ħased qalbin ezer çok
gitmez

64. **anlardan: -n, lar, -dan**

Gazel 94

Mısra: 19

İşaret zamiri ‘onlar’

Ġarībī ğālibā şalmış beni anlardan
a’lādan
Ki böyle ħātırım şıĥhat-pezir-i rüzgār
olmaz

āb:

1. **āb:**

Gazel 144

Mısra: 8

Su.

Rüy-ı gül-güne düşen zülfden olmaz
medediñ
Şaķın ebr-i şafaķ-ālūddan āb itme
ţama’

2. **āb:**

Gazel 230

Mısra: 3

Su.

Yok yere çeşme-i hürşidden āb itme
ţaleb
O perī-zādeden ümmīd-i vişāl itme
şaķın

3. **āb:**

Gazel 250

Mısra: 7

Su.

Anı da ben gibi āb eylemesün
ħacletden

Dutma ruhsârîni mînâ-yı şarâbiñ
yüzine

4. **âb:**

Gazel 192

Mısra: 3

Su.

Bir çeşm-sâr-ı merhamete geldiñ âb
içün
Reyyân-ı kâm-ı kâse-i zehr olduñ ey
göñül

5. **âb:**

Gazel 20

Mısra: 10

Su (gözyaşı bağlamında).

İtme ibrâm ile raķibe niyâz
Kelbin efvn ider necâsetin âb

6. **âbı:-ı**

Gazel 146

Mısra: 2

Su.

Yâd-ı kaddiñle gözüm eşk-i revân
itmez dirîğ
Âbı pây-ı servlerden bâğbân itmez
dirîğ

âb u hevâ:

1. **âb u hevâsı:-s, -ı**

Gazel 137

Mısra: 11

Su ve hava.

İstirâhat idecek âb u hevâsı dil-gîr
Yine zülfî gibi yok ‘âşıka bir şâm-ı
neşât

âb u nân:

1. **âb u nânında: -ın, -da**

Gazel 266

Mısra: 12

Su ve ekmek.

Seniñ çün güne güne zehrler maḥfidir
ey gâfil
Bu mihmân-ḥâne-i kevn-i fenâniñ âb u
nânında

2. **âb u nânında: -ın, -da**

Gazel 266

Mısra: 12

Su ve ekmek.

Seniñ çün güne güne zehrler maḥfidir
ey gâfil
Bu mihmân-ḥâne-i kevn-i fenâniñ âb u
nânında

âb u tâb-ı reng-i ruhsâr:

1. **âb u tâb-ı reng-i ruhsârîñ: -ıñ**

Gazel 43

Mısra: 3

*(Sevgilinin) yüzünün renginin
güzelliği ve parlaklığı.*

Sevâd-ı ḥatṭıñ aldı âb u tâb-ı reng-i
ruhsârîñ
Metâ‘-ı dîne ârî leşker-i İblîs reh-
zendir

âb u tâb:

1. **âb u tâbını:-ın, -ı**

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Güzellik ve parlaklık.

Reng-i ruhsârîñ alub yâķūtuñ âb u
tâbını
Şerbet-i lâ‘l-i lebiñ cām-ı muşaffâdan
lezîz

âbâd:

1. **âbâd:**

Terci-bend 2

Mısra: 11

Bakımlı, bayındır.

Mülk-i cān hicr ile vīrān iken ābād
eyle
Sīnemi bes hedef-i nāvek-i bī-dād eyle

ābād eyle-:

1. **ābād eyle:**

Gazel 206

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İmar etmek, bayındır hale
getirmek - gönlü sevindirmek, mutlu
etmek-.*

Men-i nā-şādı bir ümmīd ile şād eyle
sulṭānım
Yıkılmış gönlümü lüṭfuñla ābād eyle
sulṭānım

ābād ol-:

1. **ābād olma:** -ma

Gazel 63

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Bayındır hale gelmek, imar
olmak.*

Olma ābād ḥayāliyle sen ey ḥāne-i dil
Tīşe-i āh ile vīrān olacaksın āḥir

2. **ābād olmadan:**-madan

Gazel 42

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bayındır hale gelmek, imar
olmak.*

Yıkılmış tīşe-i ḳahr ile cān mülki
vişāliñde
Yed-i mi‘mār-ı hicrān ile ābād
olmadan yegdir

3. **ābād olmadan:**-madan

Gazel 224

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şenlenmek, bayındır, mamur
duruma gelmek.*

Yed-i mi‘mār-ı iḥsānıñla ābād
olmadan giçdim
Sipāh-ı cevriñe bārī vücūdum pā-māl
olsun

ābād-ı ğam:

1. **ābād-ı ğamıñla:**-ıñ, -la

Gazel 198

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Gamın çokluğu (Tasalı, hüznü ve
kederi çok olan).*

Büküldi ḳāmetim ābād-ı ğamıñla yoḳ
mı inşāfiñ
Civān iken beni pīr-i kühen-sāl itdiñ
ey zālīm

āb-dār eyle-:

1. **āb-dār eyler:** -r

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parlak etmek, parlatmak.

Teraḥḥumdan degil ağlar şikest-i reng-
i ‘uşşāḳa
Sirişk-i dīdeden tīĝ-i nigāhın āb-dār
eyler

āb-dār ol-:

1. **āb-dār olmaz:**-maz

Gazel 94

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Parlak olmak.

Kimiñ kim baḥtını iḳbāle lāyık
görmese gerdün
Zamān-ı ḥaşre dek tīĝ-i murādı āb-dār
olmaz

āb-ı bekā:1. **āb-ı bekā:****Gazel 178**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ölümsüzlük suyu.*

Hayāt-ı Hızır ise āb-ı bekā minnetle
nüş olmaz

Görüb pîr-i muğānda imtinān
şahbādan el çekdik

2. **āb-ı bekādan: -dan****Terkib-bend 1**

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyu.

Derdim artur gam-ı 'aşkıñla devādan
giçdim

Heves-i la'liñ ile āb-ı bekādan giçdim

3. **āb-ı bekāniñ: -niñ****Gazel 107**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ölümsüzlük suyu.*

Hem yine Hızır bilir āb-ı bekāniñ
kadrin

Lezzet-i būs-ı ruḥ-ı sādeyi herkes
bilmez

4. **āb-ı bekāya: -y, -a****Gazel 163**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ölümsüzlük suyu.*

Āb-ı bekāya hızr-ı vücūd olmaz
ihtiyāc

Reyyān iderse 'ömrini ebr-i 'aḫālarıñ

āb-ı çeşm:1. **āb-ı çeşmiñ: -iñ****Gazel 77**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gözyaşı.*

Hasretle āb-ı çeşmiñ eyle bu gūne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ḥabāb
göster

āb-ı cū:1. **āb-ı cū:****Gazel 59**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Akarsu, ırmak.

Yād-ı ḫaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir

Bāğda serv-i 'ar'arıñ pāyına āb-ı cū
gelür

āb-ı dem-i şemşir:1. **āb-ı dem-i şemşiriñe: -iñ, -e****Gazel 198**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kılıç kanının suyu.

Ḳatı leb-teşnedir āb-ı dem-i şemşiriñe
cānım

N'içün bir nice gün ḫatlimde ihmāl
itdiñ ey zālīm

āb-ı hayāt:1. **āb-ı hayāt:****Gazel 162**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştırduğuna
inanılan efsanevi su.*

Reşkden eyledi ser-menzilini āb-ı
hayāt

La'l-i ruḥsārdaki ḥāline Hindū diyerek

2. **āb-ı hayāt:****Gazel 56**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına
inanılan efsanevi su.*

Dünyā maḳām-ı genc-i ferāgat degil
midir

Āb-ı hayāt eşk-i nedāmet degil midir

3. **āb-ı hayāt:****Gazel 65**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve
nerede olduğu bilinmeyen bir
kaynağın suyu.*

Zīr-i zulmāt tār-ı zülfünde

Ruḥuñ āb-ı hayāt yazmışlar

1. **āb-ı hayātından: -ın, -dan****Gazel 134**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve
nerede olduğu bilinmeyen bir
kaynağın suyu.*

N'ola her heftde bir tāze kılsa 'ömr-i
cāvīdin

Lebiñ āb-ı hayātından içer şu sebze-
zār-ı ḥaṭṭ

āb-ı hayāt-ı hıızr:1. **āb-ı hayāt-ı hıızr:****Gazel 48**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hızır (a.s.)'ın ölümsüzlük suyu.

Āb-ı hayāt-ı Hıızr benim kevserimdedir

Feyz-i neşāt-ı 'ömr mey-i

sāğarımdadır

āb-ı kevser çek:1. **āb-ı kevser çek:****Gazel 165**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kevser suyu içmek. (Cennette
bulunduğuna ve içenin bir daha
susuzluk çekmeyeceğine inanılan
kutsal su).*

Saña söylese vā'iz cennete gir āb-ı

kevser çek

Budur mefhūm kim mey-ḥāneden bir

iki sāğar çek

āb-ı küdüret:1. **āb-ı küdüretten: -den****Muhammes 1**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Keder suyu.

Tehīdir kāse-i ğurbet nevāl-i 'izz ü
rif'atden

Leb-ā-lebdir sebūy-ı sāğarı āb-ı

küdüretten

āb-ı lütf:1. **āb-ı lütfuñi: -uñ, -ı****Gazel 239**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İyilik, cömertlik suyu.

Dutuşdı sūz u tāb-ı 'illete endām-ı pür-
za'fim

Burağ bir kaṭre āb-ı lütfuñı bu nāra yā

Allāh

āb-ı muhabbet:1. **āb-ı muhabbetle: -le****Gazel 197**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Muhabbet suyu; gözyaşı.

Ḥaṭṭ-ı çep-ḥız ile kânün-ı şifâdır ḥâtem
Güyyâ âb-ı muhabbetle binâdır ḥâtem

âb-ı rüy:

1. **âb-ı rüy:** -ın, -ı

Gazel 159

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüzsuyu.

Lât ü Menât'ı eyledi pâ-mâl mu'cizeñ
Aşnâmiñ âb-ı rüyını dökdi mehâbetiñ

âb-ı şehâdet:

1. **âb-ı şehâdetdir:** -dir

Gazel 132

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şehadet suyu.

'Arşa-i 'aşkıñda şemsîr-i nigâhıñla
hoşum
Kim dehân-ı tîğden âb-ı şehâdetdir
ğaraż

âb-ı şemsîr:

1. **âb-ı şemsîriñ:** -iñ

Gazel 53

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kılıcın suyu.

Sirişk-i dîde-i Ya'küb'dandır âb-ı
şemsîriñ
Şehîd-i tîğîña pîrâhen-i Yûsuf kefen
dirler

âb-ı zenehdân:

1. **âb-ı zenehdânını:** -ın, -ı

Gazel 249

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Çene suyu.

Ḥacerü'l-esved-i ḥâl-i lebine yüz
sürelüm
İçelüm âb-ı zenehdânını
zemzemcesine

âb-[ı]rû dök:

1. **âb-[ı]rû dökme:** -me

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzsuyu dökmek.

Âb-[ı]rû dökme şakın ḥün-ı ciger nûş
it kim
Semm olur 'âkıbet-i neş' e-i şahbâ-yı
taleb

aç:

1. **aç:**

Gazel 31

Mısra: 4

Açmak, göstermek.

Sevâd-ı çeşm-i bülbül dîde-i Ya'küb'a
dönmüşdür
Yüzüñden aç niķâb ey Yûsuf-ı gül
pîrehenden giç

2. **açar:** -ar

Gazel 286

Mısra: 8

Açmak.

Bu ḥarâbâtda bir cür'a-i meyden gayrı
Kim açar 'uķdemizi nâḥun-ı tedbîr
gibi

3. **açdı:** -dı

Muhammes 2

Mısra: 33

Açmak.

Zaḥm-ı nâsür-ı sitem bağrımdan açdı
biñ dehen

Ey mürüvvetsiz Ğarībī teg uşandım
‘ömrden

4. açdı:-dı

Gazel 126

Mısra: 11

Açmak.

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niķābın
Ol ĥalvete ‘işmetle sen ey bülbül ayak
baş

5. açdı:-dı

Gazel 275

Mısra: 9

Açmak.

Yüzünden şāhid-i gül-bün niķābın açdı
ey bülbül
Nüvīd-i vaşl ile peyk-i şabā gül-zārdan
geldi

6. açdıñ:-dıñ

Gazel 273

Mısra: 13

Açmak.

Açdıñ metā‘-ı şī‘ri Ğarībī ne fā‘ide
Naķd-i bahā cevāhir-i güftāra ķalması

7. açıla:-ı, -l, -a

Gazel 125

Mısra: 3

Açılmak, çözülmek.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavķ-ı vefādır ki olub gerdene
maḥşūş

8. açıldı:-ı, -l, -dı

Gazel 124

Mısra: 7

(Sabah) olmak.

Yüz şubḥ açıldı ol yüzi hūrşīdi
görmedik
Ger olmasaķ bu gün daḥı aḥşāma ķaldı
iş

9. açılmaz:-ı, -l, -maz

Gazel 148

Mısra: 11

Açılmak, (düğüm için) çözülmek.

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
turreşi
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zülfi

10. açılmaz: -ı, -l, -maz

Gazel 189

Mısra: 14

Açık hale gelmek, açılmak.

Budur vehmi zamān-ı ḥaşre dek bu
ḥ‘āb-ı ğafletden
Ğarībī-veş açılmaz çeşm-i baḥt-ı tāriñ
ey bülbül

11. açılmaz: -ı, -l, -maz

Gazel 245

Mısra: 1

Açık hale gelmek, açılmak.

Açılmaz ğonçe gönlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahār u bāde ḥoşdur dil-ber-i nāzik-
bedenlerle

12. açılmaz: -ı, -l, -maz

Muhammes 3

Mısra: 17

Açık hale gelmek.

Açılmaz iltifāt-ı āşināya çeşm-i cādūsı
Degil bī-ġāneye ḥāşş olmamışdır
ḥüsn-i dil-cūsı

13. açılmaz: -ı, -l, -maz

Gazel 36

Mısra: 4

*(çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve
gonca halinden çıkmak.*

Ṭulū‘ itmez sa‘ādet burcuna baḥt-ı
siyāhım āh

Açılmaz gönçe-veş gāhī dil-i nā-
şāddan feryād

14. **açılmaz:** -i, -l, -maz

Gazel 82

Mısra: 8

(çiçek için) büyüyüp tomurcuk ve
gonca halinden çıkmak.

O gül-zār-ı gamuz kim şeb-nem-i
şubh-ı kıyāmetle
Açılmaz gönçesi böyle gül-i āşūbumuz
vardır

15. **açılmış:** -i, -l, -miş

Gazel 226

Mısra: 11

Açık hale gelmek.

Niķāb-ı hūsn-i pūr-tābiñ açılmış görse
‘uşşākiñ
Urur pervāne-veş cān şu‘le-i ruhsāra
biñ yerden

16. **açılmış:** -i, -l, -miş

Gazel 258

Mısra: 6

Açmak; açık hale gelmek.

Nihāl-i kāmetinde hūsn-i rūy-ı dil-
firībiñ gör
Aniñ gönçe açılmış nāz ile bir gül
budağında

17. **açılıb:** -i, -l, -ub

Gazel 182

Mısra: 6

Açık hale gelmek, çiçeklenmek;
neşelenmek.

Bu nev-bahār-ı rū-be-ħazān-ı zamānda
Bir gün mişāl-i gül açılıb ħirem
olmadıñ

18. **açmadı:** -madi

Gazel 215

Mısra: 7

Açmak.

Açmadı gönçe-i bahtımı nesīm-i vaşlıñ
Rüz u şeb sen daħı pā-beste-i hicrān
olasın

19. **açsa:** -sa

Gazel 287

Mısra: 4

Açmak.

Ħande henüz la‘l-i lebin itmemiş
güşād
Tāze bu bāğiñ açsa gerek gönçe
zanbaķı

20. **açub:** -ub

Gazel 238

Mısra: 8

Açmak.

Başında belā kākül her cānib uzatmış
dil
Yā turre açub sünbül ya müşg-i
Ħoten'dir bu

21. **açub:** -ub

Terkib-bend 1

Mısra: 47

Açmak.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ħam degil ben de olursam şanemā
bende saña

22. **açub:** -ub

Gazel 19

Mısra: 3

Açmak, Bakmak.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruhsāriña
‘Āķıbet derdiñle ey bī-rahm giryān
oldı hep

‘accilū bi‘ş şalāti:

1. **‘accilū bi‘ş şalāti:**

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Namazı vakti geçmeden kılmakta

acele ediniz.

Ṭāḳ-ı mihrāb kaşlarıñda seniñ

‘Accilü bi’ş şalāti yazmışlar

‘aceb:

1. ‘aceb:

Gazel 38

Mısra: 5

Acaba.

Ey h̄‘āce ‘aceb h̄atırñ olmaz mı

perişān

Her gün ki gelür mektebe h̄übān

müte‘addid

2. ‘aceb:

Gazel 99

Mısra: 3

Acaba.

‘Aceb bir böyle gül-şende esīr-i pençe-
i h̄ārım

Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül

kaḍar gelmez

3. ‘aceb:

Gazel 104

Mısra: 2

Acaba.

Bir sitem-kārı gönül mülküne şāh

eylemişüz

Pister-i berḳı ‘aceb berg-i giyāh

eylemişüz

4. ‘aceb:

Gazel 134

Mısra: 2

Acaba.

İçer cūy-ı dehān-ı tīgden şu sebze-zār-ı

ḥaṭṭ

‘Aceb mi ser-bürīde bitse reyḥān-ı

bahār-ı ḥaṭṭ

5. ‘aceb:

Gazel 140

Mısra: 3

Acaba.

Cenāb-ı zāhide söz yok ‘aceb bir gönli
alçaḳdır

Olur ṭab‘-ı laṭīfı bir su’āl ü şāneden
maḥzūz

6. ‘aceb:

Gazel 157

Mısra: 12

Acaba.

Yā Rab beni bu cürm ü ḥaṭā ile

ḥabībiñ

Görsün mi ‘aceb encümen-i ümmete
lāyık

7. ‘aceb:

Gazel 163

Mısra: 5

Acaba.

Yok iḥtiyācñ āteş-i dilden ‘aceb midir
Sultāna inkisārı irişse gedālarıñ

8. ‘aceb:

Gazel 198

Mısra: 1

Çok acayip.

Bañā ‘arz-ı cemāl itdiñ ‘aceb āl itdiñ
ey zālīm

Dil-i şeydāyı meftūn-ı ḥaṭ u ḥāl itdiñ
ey zālīm

9. ‘aceb:

Gazel 58

Mısra: 7

Şaşılacak şey.

Dönse ‘aceb mi cāmi‘e ger şahn-ı
gülsitān

Gül-i minberinde bülbül-i şeydā

ḥaṭıbdır

10. **‘aceb:**
Gazel 182
 Mısra: 11
Acaba.

Bilmem ‘aceb ne neş’e-i ser-şārda
 uğradiñ
 Ey ‘andelīb-i nuṭṭ biraz ebkem
 olmadıñ

11. **‘aceb:**
Gazel 183
 Mısra: 3
Şaşırtıcı, acayip.

‘Aceb sevdāya düşdüñ rişte-i tül-i
 emel şanub
 Yeter ey baht bunca mā’il-i zülf-i
 siyeh-kār ol

12. **‘aceb:**
Gazel 184
 Mısra: 10
Acaba.

Bir de ne var oḥşayarak alsa göñlümi
 Sultān teraḥḥum itse gedāya ‘aceb
 degil

13. **‘aceb:**
Gazel 189
 Mısra: 2
Acaba.

Ne bāğıñ ḥasretindendir bu āh u zārıñ
 ey bülbül
 Ne dāğıñ miḥnetindendir ‘aceb āzārıñ
 ey bülbül

14. **‘aceb:**
Gazel 189
 Mısra: 8
Acaba.

Bu cūş-ı pür-ḥurūş-ı ‘aşqdan kim var
 derūnuñda
 ‘Aceb gül-zārı yakmaz āh-ı āteş-bārıñ
 ey bülbül

15. **‘aceb:**
Gazel 218
 Mısra: 3
Acaba.

‘Aceb bir kana mā’il nāvek-i dil-düz-ı
 ğamzeñ var
 Siyeh-mest-i şarāb-nāz u bir ebrū-
 kemānsın sen

16. **‘aceb:**
Gazel 218
 Mısra: 14
Acaba.

Ḥalāş olmak ne mümkün cān-ı şemşir-i
 niğāhıñdan
 ‘Aceb bir zālīm-i ğaddār u şūḥ-ı bī-
 amānsın sen

17. **‘aceb:**
Gazel 227
 Mısra: 2
Acaba.

Hele rāz-ı derūnuñ ‘aşıka rāz ile
 söylersin
 ‘Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
 söylersin

18. **‘aceb:**
Gazel 237
 Mısra: 4
Acaba.

Nice bir şu‘be ile ‘andelīb-āsā bu
 firqatde
 ‘Aceb mi nağme-ḥ’ān olsam gül-i
 ruḥsārdan ayru

19. **‘aceb:**
Gazel 247
 Mısra: 8
Acaba.

Buraqdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
 müy-ı ser

‘Aceb bilmem ḥadeng-i āteşin-peykān
mı var sende

20. ‘**aceb:**
Gazel 17
Mısra: **11**
Acaba.

Şimdi ‘aceb mi mühre-i naqd-i sirişk
ile
Girse ḥarīm-i gönçeye dāmād ‘andelīb

21. ‘**aceb:**
Gazel 197
Mısra: **10**
Acaba, şaşırtıcı.

Leme‘ātıyla ider ‘ālemi şafvet-ḥāne
Dest-i ḥübāna ‘aceb mevc-i şafādır
ḥātem

‘aceb it-:

1. ‘**aceb itdim:** -di, -m
Gazel 111
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şaşmak, şaşırmak.

Gice bir yerde raķīb ile işitdim yāri
‘Aceb itdim ki melek eyledi Şeytān'a
heves

‘acemī:

1. ‘**acemī'den:**-den
Gazel 267
Mısra: **13**
*Bir şeyin veya bir sanatın
inceliklerini henüz öğrenmemiş,
mesleğinde toy ve yeni olan (kimse),
toy.*

Bu güneh-kār u siyeh-rū ‘Acemī'den
giçme
Ey leb-i nāṭıka-perdāz-ı lisān-ı ‘Arabī

‘acūze-i mekkār:

1. ‘**acūze-i mekkāre:**-e
Gazel 273
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hilekār yaşlı kadın.

Ferhād egerçi virdi fenāya vücūdını
Dünyā daḥı ol ‘acūze-i mekkāre
kalmadı

ad:

1. **adın:**-ı, -n
Gazel 190
Mısra: **8**
Ad, isim.

Efgānı ile yakdı kodı bāğ u bahārı
Adın bir iken şimdi hezār eyledi
būlbūl

a‘dā:

1. **a‘dāya:**-y, -a
Gazel 191
Mısra: **5**
Düşmanlar.

Maḥrem-i rāz-ı derūn eyleme a‘dāya
şakın
Şāfīlık sīne-i nā-pākten olmaz me‘mūl

‘adālet:

1. ‘**adālet:**
Gazel 89
Mısra: **10**
Adalet, adil davranış.

Ḥaṭṭ virür eylediğiñ zulme bedel saña
nizām
Bilüriz maḥkeme-i ‘aşkı ‘adālet yeridir

2. ‘**adālet:**
Gazel 90
Mısra: **2**
Adalet, adil davranış.

Turunc-ı ğabğabıñ dişlerdim ammā
aña cān ister
‘Adālet üzredir hük-m-i şerī‘at kana
kan ister

‘adāvet i-:

1. ‘adāvet imiş:-miş
Gazel 118
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Düşmanlıkmuş.

Şadākat añladım evvel kelām-ı cān-
bağşın
Vefā vü mihrî haķīkatde hep ‘adāvet
imiş

‘adem:

1. ‘adem:
Gazel 271
Mısra: 13
Hiçlik, yokluk.

Ġarībî rihlet-i cāndır ‘adem vehmiyle
Mecnūn'dan
Ġam-ı ‘aşķıñda cān virdi bu miñnet-
hāneden giçdi

2. ‘adem:
Gazel 10
Mısra: 5
Hiçlik, yokluk.

Ölsün raķīb ya ola bu bezmden ‘adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

ādem:

1. ādem:
Gazel 214
Mısra: 10
Hız. Ādem Peygamber.

Āteş-i haşret-i hūl-i leb-i cān perveriñe
Cennet-i hūsnden ayru düşen ādem
yansun

2. ādem:
Gazel 140
Mısra: 10
Adam, insan.

Vücūdı perveriş-yāb-ı riyāz-ı huld
iken evvel
Ne mümkün ādem olsun böyle miñnet-
hāneden mañzūz

3. ādem:
Gazel 1
Mısra: 6
Hız. Ādem Peygamber.

Evvel kelām-ı hamd idi geldi zebānına
Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā

5. ādemde:-de
Gazel 62
Mısra: 8
İnsan.

Kemāl-i devlet ü kudret degil der-kār
her yirde
Behişt-i vaşla mañrem olmağa ādemde
bañt ister

6. ādemsin:-sin
Gazel 218
Mısra: 5
İnsan.

Bu hūsn-i dil-firībîñle degil ādemsin
ey hūrī
Belī nūr-ı sevād-ı dīde-i kerrūbiyānsın
sen

‘adem ol-:

1. ‘adem oldı:-dı
Gazel 116
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
İnsan olmak.

Görünce meyve-i vaşlıñ vücūdum oldu
‘adem
Nihāl-i baht virince şemer ne müşkil
imiş

2. **‘ādem olmadıñ:-ma, -dıñ**

Gazel 182

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
İnsan olmak.

Meyl itmeyince dāne-i hāl-i siyāhına
Ey dil behişt-i ‘arızına ādem olmadıñ

3. **‘ādem olmasun:-ma, -sun**

Gazel 135

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
İnsan olmak.

Dāne-i hāl-i görünce cennet-i ruhsārda
Ey mürüvetsiz ne gūne olmasun
ādem gālaṭ

‘ādemcesine:

1. **‘ādemcesine:-ce, -si, -ne**

Gazel 249

Mısra: 12

Hız. Ādem gibi.

İdelüm seyr-i behişt-i ser-i kūyuñ
yārin
Dāne-i hāl-i meyl idelüm ādemcesine

‘ādet:

1. **‘ādet:**

Gazel 56

Mısra: 10

Alışılmış şey, gelenek.

Olmaz resīde pençe-i maḫşūd-ı vuşlata
Bizden güriz o dil-bere ‘ādet değil
midir

2. **‘ādet:**

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Ādet, alışkanlık.

Nāzenīnim yoḫ idi sende bu ‘ādet
evvel
Var idi pādişehim sende mürüvvet
evvel

3. **‘ādet:**

Gazel 221

Mısra: 1

Alışılmış şey, gelenek.

‘Ādet budur güzelde hevā olmaz
olmasun

Ammā ki şart-ı resm-i vefā olmaz
olmasun

4. **‘ādetiñ:-in**

Terkib-bend 1

Mısra: 13

*Alışkanlık hāl-i getirilen
davranış.*

‘Ādetiñ itmek idi ‘āşıkā ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bī-çāreye şefkat
evvel

‘ādil:

1. **‘ādilüz:-üz**

Gazel 105

Mısra: 14

Benzer, eşit.

Fahre sezāyuz ki Ğarībī gibi
Bende-i der-gāh-ı şehe ‘ādilüz

‘adl:

1. **‘adl:**

Tarih 1

Mısra: 11

Adalet.

El çeküb hün-rîzlikden 'adl ü hilme
başladı
Şaldı elden tîgını Mirrîh idüb terk-i
vebāl

'adū:

1. **'adū:**
Gazel 103
Mısra: 5
Düşman.

El-ḥazer kılma 'adū ile ḥuşūmet ey dil
Anıñ elmās-ı ḥased ḳalbin ezer çok
gitmez

2. **'adū:**
Gazel 103
Mısra: 13
Düşman.

Ḥastedir şimdi 'adū bir de Ğarībī
gözedir
Ḥāl-i efkārını bundan da beter çok
gitmez

3. **'adū:**
Gazel 186
Mısra: 12
Düşman.

Būse-i ruḥsārıñ istedim baş çekdi ḥaṭṭ
Ḳanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük degil

āfāk:

1. **āfākā:-a**
Tarih 2
Mısra: 2
Ufuklar.

Ḥamdü-lillāh 'ālem-i ervāḥa irdi rüz-ı
'ıd
Nūr-ı ḥürşid-i cihān-tāb oldı āfākā
mezīd

2. **āfākı:-ı**
Gazel 227
Mısra: 5
Ufuklar.

Yed-i Beyzā ile ḳıldım tecellī-zār āfākı
Kelīm-i nuṭḳ isen āyīn-i i 'cāz ile
söylersin

āfākı dut:-

1. **āfākı dutı:-dı**
Gazel 236
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ufukları kaplamak.

Zulmetde idi 'ālem hem-reng-i mūy-ı
Hindū
Āfākı dutdı ḥüsnüñ ey şems veḍḍuhā-
rū

āfet:

1. **āfet:**
Gazel 264
Mısra: 3
İnsana āfet gibi tesir eden güzel.

İctināb eyleme 'uşşāḳdan ey āfet kim
Mihr efzāyiş olur hāleniñ āgūşunda

2. **āfet:**
Gazel 253
Mısra: 1
İnsana āfet gibi tesir eden güzel.

Ḥüsnini ḥ'ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi gāret bu
gice

3. **āfet:**
Gazel 66
Mısra: 4
Aklı baştan alan güzel, sevgili.

Serv-i nihāl-i ḳaddi ḳıyāmet nişānlıdır
Reftāra gelse nāz ile āfet devānlıdır

4. **āfet:****Gazel 150**

Mısra: 3

Aklı baştan alan güzel, sevgili.

Şüret-i hālime bakmazsa n'ola ol āfet
Dutmuş etrāf-ı nigāhın yine müjgān
saf şaf

5. **āfet:****Gazel 261**

Mısra: 2

Büyük felaket, bela.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

6. **āfete:-e****Gazel 90**

Mısra: 9

Aklı baştan alan güzel, sevgili.

Yine bir āfete meyl itdi dil kim çarhde
mirrīh
O şūhuñ çeşm-i mest-i bī-amānında
amān ister

7. **āfeti:-i****Gazel 204**

Mısra: 3

Aklı baştan alan güzel, sevgili.

N'ola ol āfeti bir kez çekelim āgūşa
Hāleye zīver-i pīrāmen-i māh
eyleyelim

8. **āfetiñ:-iñ****Gazel 105**

Mısra: 3

Güzel, sevgili.

Ḳurb-ı vişālindeyüz ol āfetiñ
Derd-i gam-ı fırkatine nā'ilüz

9. **āfetiñ:-iñ****Gazel 263**

Mısra: 3

Güzel, sevgili.

Hengām-ı haṭṭ-ı rüyuna irdik ol āfetiñ
Güyā bahār-ı 'işretiñ irdik hazānına

10. **āfetiñ:-iñ****Gazel 58**

Mısra: 1

Aklı baştan alan güzel, sevgili.

Ol āfetiñ ki la'l-i lebi dil-fırıbdır
Şahbā-yı vaşlı kimlere bilmem
naşıbdır

11. **āfetiñ:-iñ****Gazel 66**

Mısra: 13

Aklı baştan alan güzel, sevgili.

Giçdi zamān-ı hüsni Ğarībī ol āfetiñ
Şem'-i cemāli haṭṭ ile başı dumānlıdır

12. **āfetiñ:-iñ****Gazel 149**

Mısra: 5

Aklı baştan alan güzel, sevgili.

Şāhīn-i hüsni çıkdı elinden ol āfetiñ
Ardınca baķaķaldı gözi intizār hayf

13. **āfetiñ:-iñ****Gazel 231**

Mısra: 11

Aklı baştan alan güzel, sevgili.

Ḳan itmesün derūnumı ḥasreti ol āfetiñ
Teşrīf-i lūṭfi meclis-i āgyāra düşmesün

14. **āfetiñ:-iñ****Gazel 256**

Mısra: 1

Aklı baştan alan güzel, sevgili.

Ol āfetiñ ki düşdi gönül haṭṭ u hāliline
Nūr-ı tecelli hāl-i siyehdir cemāline

āfet-i cān:1. **āfet-i cān:****Gazel 158**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Cana bela veren, ıstırap çektiren
güzel.*

İstemem bir güzeli āfet-i cān
olmayacak
Şūh [u] āşūb-ı cihān tāze-civān
olmayacak

āfet-i cān:

1. **āfet-i cāndır:-dır**

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Eziyet veren, ıstırap çektiren
güzel.*

Başar bir āfet-i cāndır başiret
olmayacak
Çerāğ hāneden olsa bedr ne müşkil
imiş

2. **āfet-i cāndır: -dır**

Gazel 126

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Eziyet veren, ıstırap çektiren
güzel.*

‘Aşkıñ yolu başdan başa bir āfet-i
cāndır
Merdāne Ğarībī o yolu yalın ayak baş

āfet-i dehr:

1. **āfet-i dehre:-e**

Gazel 212

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünyanın güzeli.

Müştak olalı sen gibi bir āfet-i dehre
Sevdā gidemez tāc-ı zer-āsā
serimizden

āfet-i devrān:

1. **āfet-i devrān:**

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dünya güzeli, bütün herkesi
kendine hayran bırakan güzel.*

Firākında ger eyler āh ü nālem gūş-ı
eflākı
Henüz ol āfet-i devrān ne miqdār
oldığım bilmez

2. **āfet-i devrān:**

Terci-bend 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Dünya güzeli, bütün herkesi
kendine hayran bırakan güzel.*

Biñ kāmeti şimşād ola biñ serv-i
hırāmān
Biñ kaddi şanevber ola biñ āfet-i
devrān

3. **āfet-i devrān:**

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dünya güzeli, bütün herkesi
kendine hayran bırakan güzel.*

Hele bir tıflsın ey şūh bilürsün sitemi
Sende bir āfet-i devrān olacağsın āhir

4. **āfet-i devrān:**

Gazel 75

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dünya güzeli, bütün herkesi
kendine hayran bırakan güzel.*

Dirler seni bu hūsn ile bir āfet-i devrān
Hiç ‘aşık-ı miskīniñe bilmem ne
diyerler

5. **āfet-i devrāna:-a**

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Dünya güzeli, bütün herkesi
kendine hayran bırakan güzel.*

Çıldı gönülüm yine bir âfet-i devrâna
heves
Ki ider her nîgeh-i fitnessi biñ câna
heves

âfet-i zamân:

1. **âfet-i zamâna:-a**

Gazel 74

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Devrin, zamanın güzeli.

Şimdi Ğarîbî ‘aşk katı müşkil oldıgın
Ol âfet-i zamâna giriftâr olan bilür

âfitâb:

1. **âfitâb:**

Gazel 53

Mısra: 7

Güneş.

Sipihre bir gül-i rûy-ı sebeddir âfitâb
ammâ
Gülistân-ı vişâl-i dil-berimde bir tiken
dirler

2. **âfitâb:**

Gazel 263

Mısra: 7

*Güneş. (Sevgilinin yüzü
bağlamında).*

Bir şubh ol âfitâb çıkub seyr-i gül-şene
Gül ‘andelibi oğşayarak başdı cânına

âfitâb-ı ‘âlem-ârâ:

1. **âfitâb-ı ‘âlem-ârâdan:-dan**

Gazel 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünyayı aydınlatan güneş.

Ey cemâliñ âfitâb-ı ‘âlem-ârâdan lezîz
Meh cebîniñ ‘aksi mir’ât-i mücellâdan
lezîz

âfitâb-ı devlet:

1. **âfitâb-ı devlet:**

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Devlet güneşi.

Ey âfitâb-ı devlet ey sâye-i ‘inâyet
Olsun saña mübârek bu müjde-i
muqarrer

âfitâb-ı hüsn:

1. **âfitâb-ı hüsn:**

Gazel 217

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik güneşi.

Encüm-şümâr-ı miñnet-i şeb kıлмаğa
bizi
Yetdi ğurûba sür‘at ile âfitâb-ı hüsn

âfitâb-ı niķâb:

1. **âfitâb-ı niķâbın:-ın**

Gazel 193

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Peçeli güneş.

Gör gül-şene ne âteş urur hüsn-i dil-
keşi
Bir kez ol âfitâb-ı niķâbın cemâlin al

âfitâb-ı vaşl:

1. **âfitâb-ı vaşla:-a**

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Kavuşma güneşi.

Ne hâcet âfîtab-ı vaşla şimdi hâne-i dil
kim
Şeb-i hicrânîñ ey meh şu'le-i âhımla
rüşendir

afv:

1. **afv:**
Terci-bend 2
Mısra: 4
Af, bağıslama.

Hayr olur 'âkıbet-i niyyet-i her hayr-ı
'amel
Ne ise cürmümi 'afv eyle şehâ koyma
kesel

2. **afv:**
Terkib-bend 1
Mısra: 63
Af, bağıslama.

Ğazab eyle baña kim 'afv u 'atâdan
giçdim
Ben ki rüsvâ-yı gamım şerm ü
hayâdan giçdim

3. **afv:**
Gazel 240
Mısra: 4
Af, bağıslama.

Merhem-pezir-i lütf olamaz rahne-i
günâh
Ehl-i 'uşâta 'afv u 'atâ senden olmasa

4. **afv:**
Terci-bend 1
Mısra: 53
Af, bağıslama.

Kağ' eylemem ümmîdi dahı 'afv u
'atâdan

Ƙan itme yeter bağrımı havf eyle
Hudâ'dan

5. **afv:**
Terkib-bend 1
Mısra: 99
Af, bağıslama.

'Afv kıll her ne günâh itmiş isem
sulţânım
Ey benim rüşeni-i dîde-i hün-efşânım

6. **afvı:-ı**
Gazel 87
Mısra: 13
Af, bağıslama.

'Afvı Ğarîbî olmasa der-kâr-ı
cürmüme
Hâk-i derinde rüy-ı niyâza ne i'tibâr

7. **afvîña:-iñ, -a**
Gazel 240
Mısra: 13
Af, bağıslama.

İster Ğarîbi ola sezâ-vâr 'afvîña
Ammâ taleb ne sūd-ı rızâ senden
olmasa

afv it:

1. **afv it:**
Gazel 157
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Affetmek.

Der-gâh-ı kerem-kâra rücü' oldı
Ğarîbî
Redd eyleme 'afv it anı gör rahmete
lâyık

afv-ı güneş-kâr:

1. **afv-ı güneş-kâra:-a**
Gazel 2
Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Günah işleyenin affi.

Yoğdur Ğarībi cürmden endişemiz
k'olur
Sūdā-gerān 'afv-ı güneh-kāra āşinā

āgāh:

1. **āgāh:**

Gazel 10
Mısra: 3
Haberi olan, haberli, haberdar.

Kaşdım budur ki olmasun āgāh
müdde'ī
Izhār kıılma hālka amān söylerim saña

2. **āgāh:**

Gazel 209
Mısra: 5
Haberi olan, haberli, haberdar.

Kimse ol fitneden āgāh degildir evvel
Ben anıñ hüsn-i cihān-süzina rağbet
virdim

3. **āgāh:**

Gazel 91
Mısra: 3
Haberi olan, haberli, haberdar.

Kendi hālinden o bī-çāre degildir āgāh
Şeyh-i keyfiyyet-i şahbāyı ne bilsün
nicedir

4. **āgāh:**

Gazel 91
Mısra: 7
Haberi olan, haberli, haberdar.

Şīve-i 'aşkdan āgāh degildir gonçe
Nāle-i bülbül-i şeydāyı ne bilsün
nicedir

5. **āgāh:**

Gazel 131

Mısra: 9
Haberi olan, haberli, haberdar.

Sen zevk-i mey-i 'aşkdan āgāh
degilsin
Ey zāhid-i huşk eyle bu efsāneden
i' rāz

āgāz:

1. **āgāzını:-ı, -nı**
Gazel 170
Mısra: 4
Baş, başlangıç.

Dehrin gül-i ra'nā gibi hep būd u
nebūdın
Āgāzını seyr itdik ü encāmını gördük

2. **āgāz idecek:-ecek**
Gazel 88
Mısra: 10
Şarkı, beste.

Def ü ney muṭrib ü mey sāz ü kemāna
der-kār
Rindler 'işrete āgāz idecek günlerdir

āgāz-ı 'aşk:

1. **āgāz-ı 'aşk:**
Gazel 124
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşka başlama.

Āgāz-ı 'aşk sehldir encāma kaldı iş
Ey dil murād-ı gerdiş-i eyyāma kaldı
iş

āgāz-ı neşāt:

1. **āgāz-ı neşāt:**
Gazel 137
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sevince başlamak.

Gönlüme oldu bu mazmûn ile ilhâm-ı
neşât
Ruhiñ âgâz-ı neşât u hañîñ encâm-ı
neşât

ağla-:

1. **ağla:-la**

Gazel 1

Mısra: 11

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek.*

Ümmîd-vâr-ı lütf-ı Hâk ol ağla ey
göñül
Hasret-keşân-ı vaşl ider efgâna ibtidâ

2. **ağla: -la**

Gazel 1

Mısra: 11

*(tövbe bağlamında pişmanlıkla)
ağlamak.*

Ümmîd-vâr-ı lütf-ı Hâk ol ağla ey
göñül
Hasret-keşân-ı vaşl ider efgâna ibtidâ

3. **ağladıkça:-la, -dık, -ça**

Gazel 108

Mısra: 10

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek.*

Çekilmiş sînem üzre târ-ı eşk-i hasret-
âmîzim
Gamiñla ağladıkça nağme-i tanbûrdan
kalmaz

4. **ağlar:-la, -r**

Gazel 70

Mısra: 3

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek.*

Teraħhumdan degil ağlar şikest-i reng-
i ‘uşşâka
Sirişk-i dîdeden tîg-i nigâhın âb-dâr
eyler

5. **ağlar: -la, -r**

Gazel 281

Mısra: 7

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek.*

Bî-râhat u bî-h‘âb neden şubha dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvâre degil
mi

6. **ağlar: -la, -r**

Gazel 135

Mısra: 5

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek.*

Şem‘-i ‘âkıldır ki ağlar kendi kendi
mevtine
Hâk budur kim gayrıya dutmak olur
mâtem gâlağ

7. **ağlar: -la, -r**

Gazel 132

Mısra: 5

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek.*

Hasret-i rüyuñla zülfüñde dil ağlar
ya‘ni kim
Bu şeb-i hicrândan eyyâm-ı vuşlatdır
ğarağ

8. **ağlar: -la, -r**

Terci-bend 2

Mısra: 49

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek*

İştîyâkıñla gezüb ‘âşık-ı süzân ağlar
Şîşe-i cân be-kef ü seng-be-dâmân
ağlar

9. **ağlar: -la, -r**

Terci-bend 2

Mısra: 50

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek.*

İştıyākıñla gezüb ‘āşık-ı sūzān ağlar
Şiše-i cān be-kef ü seng-be-dāmān
ağlar

10. **ağlar:** -la, -r

Terci-bend 2

Mısra: **51**

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek..*

Hasret-i kaddiñ ile serv-i hırāmān
ağlar
Tavķ-ı zülfüñ göricek kumri-i nālān
ağlar

11. **ağlar:** -la, -r

Terci-bend 2

Mısra: **52**

Acı, kederden dolayı gözyaşı dökmek.

Hasret-i kaddiñ ile serv-i hırāmān
ağlar
Tavķ-ı zülfüñ göricek kumri-i nālān
ağlar

12. **ağlar:** -la, -r

Terci-bend 2

Mısra: **53**

Acı, kederden dolayı gözyaşı dökmek.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Kātı çok kimse saña ‘āşık olub kan
ağlar

13. **ağlar:** -la, -r

Terci-bend 2

Mısra: **54**

*Acı, kederden dolayı gözyaşı
dökmek.*

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Kātı çok kimse saña ‘āşık olub kan
ağlar

14. **ağlasa:** -la, -sa

Gazel 59

Mısra: **7**

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Yād-ı kaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir
Bāğda serv-i ‘ar‘arıñ pāyına āb-ı cū
gelür

15. **ağlasun:** -la, -sun

Gazel 235

Mısra: **5**

Gözyaşı dökmek.

Şurāhī ağlasun gelsün sebūlar kullūl-i
‘aşka
Feraħdan cām gelsün sāki-i tannāz
deprensün

16. **ağlatma:** -la, -t, -ma

Terci-bend 1

Mısra: **38**

Ağlatmak, gözyaşı döktürmek.

Kurbāniñ olam hāl-i perişānıma raħm
it
Ağlatma beni dīde-i giryānıma raħm it

ağraz:

1. **ağrāz:**

Gazel 94

Mısra: **13**

Maksatlar, niyetler.

Anı bir rütbe ağrāz ile eyler yirine
nāzil
Cihān durduķca levh-i sīnesinde
inkisār olmaz

āğūs:

1. **āğūşa:** -a

Gazel 158

Mısra: **15**

Kucak.

Çekemezsin o büti tîr gibi āgūşa
 K̄ametiñ bār-ı sitem birle kemān
 olmayacak

2. āgūşı:-ı

Gazel 272

Mısra: 11

Kucaklama.

Kimdir endāmıñı ḥasretle çeken āgūşı
 Ey gül-i gönçe-dehen pīreheniñden
 ğayrı

3. āgūşına:-ı, -n, -a

Gazel 150

Mısra: 14

Kucak.

Sendedir meyli Ğarībī'niñ eyā gönçe-
 dehen
 Girse āgūşına ger ḥūr ile ğilmān şaf
 şaf

4. āgūşuma:-u, -m, -a

Gazel 253

Mısra: 4

Kucak.

Cāme-ḥāba buyuruñ ḥāne seniñdir
 diyerek
 Girdi āgūşuma ol serv-i leṭāfet bu gice

5. āgūşunda:-un, -da

Gazel 264

Mısra: 4

Kucak.

İctināb eyleme 'uşşākdan ey āfet kim
 Mihr efzāyiş olur ḥāleniñ āgūşunda

6. āgūşunda:-un, -da

Gazel 264

Mısra: 14

Kucak.

Kendi kendiñ itürür 'aşk yetince ḥüsne
 Bülbüli ḥāb başar gibi gül āgūşunda

āgūşa çek-:

1. āgūşa çekelim:-elim

Gazel 204

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kucağına doğru çekmek,
 kucaklamak.*

N'ola ol āfeti bir kez çekelim āgūşa
 Hāleye zīver-i pīrāmen-i māh
 eyleyelim

2. āgūşa çeküb:-üb

Gazel 122

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kucağına doğru çekmek.

Çeküb āgūşa kızımdır diyü bintü'l-
 'inebi
 Dün gice pīr-i ḥarābāt ona ta'zīm itmiş

3. āgūşa çeküb:-üb

Gazel 160

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Koynuna çekmek.

Āgūşa çeküb bend-i kemer-i müy-ı
 miyānın
 Eyyāmımızı biz daḥı zıykatle giçürdik

āgūş-ı cān:

1. āgūş-ı cānda:-da

Gazel 180

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Can kucağı.

Bintü'l-'ineb didikleri mekkāre şūḥuna
 Āgūş-ı cānda besleyerek ḥürmet
 eyledik

āgūş-ı dil:

1. **āgūş-ı dile:-e**
Gazel 165
 Mısra: 18
 Kelime Tipi: -
Gönül kucağı.

Zamān-ı zevki giçdi gül-şen-i hüsn-i
 kühen-sāliñ
 Ğarībī şimdi āgūş-ı dile bir tāze dil-ber
 çek

āgūş-ı şitāb:

1. **āgūş-ı şitāb:**
Gazel 144
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Çabuk kucaklamak.

Yārdan vuşlata h̄āhişle iyāb itme
 tama'
 Naķş-ı taşvirden āgūş-ı şitāb itme
 tama'

āgyār:

1. **āgyār:**
Terci-bend 1
 Mısra: 22
*Rakip, sevgili ile âşık arasına
 giren kimse.*

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben
 oldum
 Ağyār gül aldı ulaşan h̄āre ben oldum

2. **āgyār:**
Gazel 257
 Mısra: 1
*Rakip, sevgili ile âşık arasına
 giren kimse.*

Ağyār ile bu bezmde hem-hānelik itme
 Hem-rāzlık it 'āşıka bī-gānelik itme

3. **āgyār:**
Gazel 124
 Mısra: 5
*Rakip, sevgili ile âşık arasına
 giren kimse.*

Ağyār ile huşūmet idüb başa çıkmadık
 Şimden gerü tevessül ü ibrāma kaldı iş

4. **āgyāra:-a**
Gazel 98
 Mısra: 13
*Rakip, sevgili ile âşık arasına
 giren kimse.*

Bir cāh için āgyāra niyāz itme Ğarībī
 Nef'ī anı mānend-i ilāh itmege
 degmez

5. **āgyāra:-a**
Gazel 207
 Mısra: 4
*Rakip, sevgili ile âşık arasına
 giren kimse.*

Eyle behişt-i hüsnüñi pūşīde halkdan
 Ağyāra kılma meyve-i vaşlıñ ta'ām
 'ām

6. **āgyāra:-a**
Gazel 237
 Mısra: 9
*Rakip, sevgili ile âşık arasına
 giren kimse.*

Didim āgyāra meyl itme ğazab birle
 cevāb itdi
 Didi resm-i kādīmīdir gül olmaz
 h̄ārdan ayru

7. **āgyāra:-a**
Gazel 114
 Mısra: 2
*Rakip, sevgili ile âşık arasına
 giren kimse.*

Hep itdiği ‘izzet beni h̄ār itmek
içünmiş
Genc-i dili aġyāra nişār itmek içünmiş

8. **aġyāra:-a**

Gazel 138

Mısra: 5

*Rakip, sevgili ile âşık arasına
giren kimse.*

‘Uşşāka cefā-güster aġyāra vefā ister
Ol şūh-ı sitem-kārim bī-gāneden eyler
hazz

9. **aġyārdır:-dır**

Gazel 101

Mısra: 12

*Rakip, sevgili ile âşık arasına
giren kimse.*

Olub miñnet refikim hem-demim derd
ü enīsim ġam
Benimle âşinālar sévdiğim aġyārdır
sensiz

10. **aġyāri:-ı**

Gazel 122

Mısra: 5

*Rakip, sevgili ile âşık arasına
giren kimse.*

Devr-i dā’im gibi gözden giçirür
aġyāri
Beni bir köhne bozuk nüşā-i taķvīm
itmiş

aġz:

1. **aġzın:-ı, -n**

Gazel 73

Mısra: 10

Aġız.

Ĥayāl-i ‘arızın ġül-zāra virdi böyle bir
sūziş
Ki her bir ġonçeniñ aġzın bir āteş-hāne
söylleler

2. **aġzında:-m, -da**

Gazel 259

Mısra: 14

Aġız, dudak.

Buldı ġam-ı zülfünden āşüfte vü
ġayrānlık
Aġzında Ġarībī’niñ bu nazm-ı ġoş-
āyende

3. **aġzıñdaki:-ıñ, -da, -ki**

Gazel 262

Mısra: 2

Aġız.

Nüş eylediğın bāde-i rindāna tıyurma
Ol lezzeti aġzıñdaki dendāna tıyurma

aġzımız şula:-

1. **aġzımız şulandı:-n, -dı**

Gazel 258

Mısra: 1

Kelime Tipi: Deyim

İmrenmek, elde etmeyi istemek.

Şulandı aġzımız endişe-i nāzik
yanāğında
Ki ġüyā şulu şeft-ālū yaraşmış ġüsn-i
bāğında

āh:

1. **āh:**

Gazel 253

Mısra: 6

*‘Āşıġın keder ve ġüznünün
neticesinde feryat ve fiġān etmesi.*

Şeb-i zülfünde bināġuşını göz ġördi
didi

Āh ġopdı başıma şubġ-ı kıyāmet bu
gice

2. **āh:**

Gazel 36

Mısra: 3

*‘Āşıġın keder ve ġüznünün
neticesinde feryat ve fiġān etmesi.*

Ṭulū´ itmez sa´adet burcuna baht-ı
siyāhım āh
Açılmaz gönçe-veş gāhī dil-i nā-
şāddan feryād

3. āh:

Gazel 107

Mısra: 12

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Kevn-i vîrân-şüde-i cilve-i
mestānesidir
Āh ol kâmet-i āzādeyi herkes bilmez

4. āh:

Gazel 125

Mısra: 9

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maḥşuş

5. āh:

Gazel 204

Mısra: 2

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Nice bir ḥasret ile nāle vü āh
eyleyelim
Āh ile āyine-i çarḥı siyāh eyleyelim

6. āh:

Gazel 209

Mısra: 1

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Āh şad-ḥayf seg-i nefsime ni´met
virdim
Düşmen-i cān olacaḳ kāfire nuşret
virdim

7. āh:

Gazel 211

Mısra: 2

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Dāver-i kişver-i dil yād idemez
miskīnin
N'ola nerm itse biraz āh dil-i sengīnin

8. āh:

Terci-bend 4

Mısra: 8

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Dem-ā-dem ger temennā-yı diyār-ı
küy-ı yār itsem
Yeri var sende ayru bülbül-āsā āh u
zār itsem

9. āh:

Terkib-bend 1

Mısra: 29

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Şimdi yetmez saña ´aşıkların āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel gönçe burakmaz
ḥārı

10. āh:

Terkib-bend 1

Mısra: 49

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise
Kāmetim şınsın eger serve nigāh itdim
ise

11. āhım:-ım

Gazel 15

Mısra: 1

'*Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.*

Ol seng-dile āhım te'sir ide mi yā Rab
Feryādım o bī-rahmi teşhīr ide mi yā
Rab

12. **āhım:-ım**

Gazel 281

Mısra: 3

'Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.

Hep hasret-i hâl-i siyehiñle çıkan āhım
Rüy-ı felege encüm-i seyyâre degilim

13. **āhım:-ım**

Gazel 143

Mısra: 12

'Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.

Seyl-âb-ı eşkim üzre şekl-i habâb-ı
gerdün
Āhım yeliyle tırmaz bir lahza çarh-ı
sâbi'

14. **āhımı:-ım, -ı**

Gazel 50

Mısra: 6

'Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.

Yād eyledikce kâmetin ol nâz-ı
perverin
Çatar sipihre āhımı encüm sûtün ider

15. **āhımı:-ım, -ı**

Gazel 231

Mısra: 9

'Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.

Çetr-i sipihre eyleme peyveste āhımı
Gerd-i sevâd-ı haţţ ruh-ı dil-dâra
düşmesün

16. **āhımız:-ımız**

Gazel 86

Mısra: 13

'Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.

İtmez Ğaribi hâtırına āhımız eşer
Ol zâlimiñ derünü meger seng-i hâredir

17. **āhımla:-ım, -la**

Gazel 210

Mısra: 5

'Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.

Gürüh-ı ahterân-ı çarh olur âvâre
āhımla
Şabâh-ı vaşla çıkmazsa şeb-i târik-i
hicrânım

18. **āhın:-ın**

Gazel 78

Mısra: 11

'Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.

Ķahramân-ı dehr odur kim sîne de āhın
duta
Ş'ol zamân kim ol perî-ruhsâr kendin
gösterür

19. **āhında:-ın, -da**

Gazel 254

Mısra: 7

'Âşığın keder ve hüznünün
neticesinde feryat ve figân etmesi.

Sürer āhında cefâ andan ümîd eyler
iken
Bizi şermende-i lüţf eyledi ihsâmı ile

âteşin āh:

1. **âteşin āh:**

Gazel 283

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ateşli ah.

Āteşin āh Ğaribi ki çıkar sînemden
Ciger-i düşmene maşşüşdurur tîr gibi

āh it-:1. **āh itdi:-di****Gazel 147**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***İç çekmek, figan etmek.*

Āteş-i zulm ile pervāneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedāmet gelüb āh itdi
çerāğ

2. **āh itmege:-meg, -e****Gazel 98**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ah etmek, haykırmak, nara
atmak.*

Dünyā bu kadar germ-i nigāh itmege
degmez
Biñ şūh-ı sitem-kār bir āh itmege
degmez

āh kim:1. **āh kim:****Gazel 167**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ne yazık ki, eyvah ki.*

Sīne-i ‘uşşāka müjgān itdigin tīg
itmedi
Āh kim bir kııl kadar te’şiri yok
hançerleriñ

āh u enīn-i ‘aşk:1. **āh u enīn-i ‘aşkda:-da****Gazel 58**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aştan ah edip inlemek.

Ey gül hayāl-i reng-i ruhuñla şabāha
dek
Āh u enīn-i ‘aşkda dil ‘andelībdir

āh ü feryād:1. **āh ü feryādım:-ım****Gazel 102**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ağlama, inleme, feryat etme.

Birün eyler çemenden ‘andelībi āh ü
feryādım
O gül-çehre esīr-i pençe-i hār olduğım
bilmez

āh ü nāle:1. **āh ü nālede:-de****Gazel 17**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ah etme ve inleme.

Bilmem Ğarībi mekteb-i ‘aşk içre her
seher
Kimdir bu āh ü nālede üstād-ı ‘andelīb

2. **āh ü nālem:-m****Gazel 102**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ah etme ve inleme.

Firākında ger eyler āh ü nālem gūş-ı
eflākı
Henüz ol āfet-i devrān ne miqdār
oldığım bilmez

āh u zār:1. **āh u zārdan:-dan****Gazel 237**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ağlama, inleme, feryat etme,
sızlanma.*

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bī-mihr-
i bed-hūya

Ki bir dem istemez ‘uşşâkı āh u zârdan ayru

2. **āh u zârımız:-ımız**

Gazel 81

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.

Muhabbet şem‘ine pervâne-i cân-süz-ı hāmüşuz

Bizim bülbül gibi bî-hüde āh u zârımız yokdur

3. **āh u zârîñ:-iñ**

Gazel 189

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.

Ne bâğîñ hasretindendir bu āh u zârîñ ey bülbül

Ne dâğîñ miñnetindendir ‘aceb āzârîñ ey bülbül

ahbâb:

1. **ahbâb:**

Gazel 242

Mısra: 14

Dostlar, bildikler, tanıdıklar.

Bu güne nev-âyîñ-gazel-i tâze Ğarîbî İcâd idegör oğuna ahbâb arasında

2. **ahbâbı:-ı**

Gazel 282

Mısra: 10

Dostlar, bildik, tanıdık.

Sâki lütf eyle biraz sende de inşâf olsun

Bir kadeh bâde ile yâd idegör ahbâbı

‘ahd:

1. **‘ahdi:-i**

Gazel 260

Mısra: 1

Söz, yemin.

Bir ‘ahdi kavî yâr ile peymânım olursa
Kurbân iderim yoluna biñ cânım olursa

2. **‘ahdimiz:-imiz**

Gazel 228

Mısra: 15

Söz, yemin.

‘Ahdimiz var Ğarîbî k’idelüm zevk u şafâ

Da‘vet it kim bu şafâ-hâneye devlet gelsün

‘ahd-i ferâmûş:

1. **‘ahd-i ferâmûşunda:-un, -da**

Gazel 264

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Unutulan söz.

‘Ömri efzün ola ol şüh-ı perî-zâdiñ kim

Ne vefâ itdi bize ‘ahd-i ferâmûşunda

‘ahd-i şebâb:

1. **‘ahd-i şebâb:**

Gazel 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gençlik zamanı.

‘Ahd-i şebâb giçdi nedâmet zamânıdır
‘Ömr-i fenâ dükendi nedâmet zamânıdır

‘ahd-i şebâb-ı şubh:

1. ‘ahd-i şebâb-ı şubh:

Gazel 34

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sabahın gençlik/ taze zamanı.

Añla mürür-ı ‘ömr-i fenâyı bu
nükteden
Birdir zamân-ı pîrî vü ‘ahd-i şebâb-ı
şubh

âhen:

1. âhendir:-dir

Gazel 141

Mısra: 11

Demir.

İki mıknâṭısa âhendir vücûdum dâverâ
Ara yerde kalmışım efkâr ü hayrân el-
vedâ’

âheng:

1. âheng:

Gazel 76

Mısra: 2

*Kulağa hoş gelen ses uygunluğu,
hoş seda, ezgi, nağme.*

Bezminde o şüh ile ‘itâbıñ yeri yokdur
Ol Ka‘be‘de âheng ü rebâbıñ yeri
yokdur

âhenîn:

1. âhenîn:

Gazel 248

Mısra: 12

*Demirden, demir gibi pek
sağlam.*

Cürmüm nedir ki devri-i râh olduñ ey
felek
Bir âhenîn selâsil-i ağlâl ayağıma

âhen-rübâ:

1. âhen-rübâ:

Gazel 67

Mısra: 3

Mıknatıs.

Kemerde cezbe-i müy-ı miyân âhen-
rübâ dutmuş
Degil bî-hüdedir pehlû-yı yâda
mübtelâ hânçer

âh-ı âteş-bâr:

1. âh-ı âteş-bârıñ:-ıñ

Gazel 189

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ateş yüklü ah; ateş yağdıran ah.*

Bu cüş-ı pür-ḥurüş-ı ‘aşkdan kim var
derûnuñda
‘Aceb gül-zârı yakmaz âh-ı âteş-bârıñ
ey bülbül

âh-ı bülbül:

1. âh-ı bülbül:

Gazel 26

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bülbülün ahı.*

Çıkdı çarḥa âh-ı bülbül yandı hâne-i
taḥammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikâyet

âh-ı dil:

1. âh-ı dil:

Gazel 113

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gönül ahı.

Ey Ğarîbî âh-ı dil ol mâha te’şîr
eylemez

Ġalibā āteşde de tīb-ı harāret
kalmamış

āh-ı nedāmet:

1. **āh-ı nedāmet:**

Gazel 29

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Pişmanlık, pişman olup āh, vāh
etmek.*

Bāl it kefi efsūsıñı ey āh-ı nedāmet
Pervāza gel it künbed-i devvāra
teşebbüs

2. **āh-ı nedāmet:**

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Pişmanlık, pişman olup āh, vāh
etmek.*

Menzil-i dār-ı fenā 'ayn-ı ferāgat
yeridir
Dil-i 'uşşāk gibi āh-ı nedāmet yeridir

3. **āh-ı nedāmet:**

Gazel 253

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Pişmanlık, pişman olup āh, vāh
etmek.*

Sen biraz rāhat ol ey şem' benimdir
nevbet
Kim beni yakmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

āh-ı şeb-i tār:

1. **āh-ı şeb-i tār:-a**

Gazel 231

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karanlık gecede edilen āh.

Ser-pençe-i firāķda bir kimse ben gibi
Feryād-ı şubḥ u āh-ı şeb-i tārā
düşmesün

āh-ı seher:

1. **āh-ı seher:**

Gazel 155

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Seher vaktinde aşığın inlemesi,
feryadı.*

Ey āh-ı seher kime bu cāh oldu
müyesser
Eflāka çıkub dāmen-i 'İsā'ya şarılmak

āh-ı serd:

1. **āh-ı serd:**

Gazel 117

Mısra: 4

Şiddetli, soğuk ah

Ma'rifet ehline erbāb-ı kerem
bezminde
Āh-ı serd ile faķat girye-i ḥasret
kalmış

2. **āh-ı serdimden:-im, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Şiddetli, soğuk ah

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Ḥaber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
ḥāl-i derdimden

āhir:

1. **āhir:**

Gazel 256

Mısra: 4

Sonunda, nihayet

Dil ārzū-yı merhem-i kāfūr-ı vaşl idüb
Āhır taḥammül itmedi dāğ-ı ḥayāline

2. **āhır:**

Gazel 143

Mısra: 10

Sonunda, nihayet

Zencīr-i zülfi-yāre bend oldı pāy-ı
‘aqlım
Dīvānelikle āhır oldum cihānda şāyi‘

3. **āhır:**

Gazel 169

Mısra: 10

Sonunda, nihayet

Evvel karīb-i hūrde-i kām eylediñ beni
Āhır şarāb-ı ‘işimi hūn itdiñ ey felek

4. **āhır:**

Gazel 181

Mısra: 7

Sonunda, nihayet

Bir şubḥ-ı vişāliñ baña va‘d eylediñ
āhır
Ol va‘de-i nisyān idüb aḥşama
düşürdüñ

5. **āhır:**

Gazel 205

Mısra: 9

Sonunda, nihayet.

Çok ma‘reke de başımı top eyledim
āhır
Çevgān-ı muḥabbetle bu meydāna
getürdim

6. **āhır:**

Gazel 176

Mısra: 3

Sonunda, nihayet

Bir naḥli ki göz yaşı ile besledim āhır
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

7. **āhır:**

Gazel 24

Mısra: 11

Sonunda, nihayet

Yetdi ğurūba āhır hūrşid-i rüz-ı vuşlat
İrdi şeb-i firāka yeldā-yı tār-ı ḥasret

8. **āhır:**

Gazel 265

Mısra: 6

Sonunda, nihayet

Bu sūziş-i muḥabbet kim var derün-ı
dilde
Kalmaz nüḥüfte āhır bir gün çıkar
beyāna

9. **āhır:**

Gazel 114

Mısra: 4

Sonunda, nihayet

Evvel burakub sīneye bir mihr ḥayālīñ
Āhır anı raḥneyle figār itmek içünmiş

10. **āhır:**

Gazel 217

Mısra: 11

Sonunda, nihayet

Āhır sipihr-i ḥüsne tulū‘ eyler ey
melek
Şeytān-ı ḥaṭṭ biñ kez atılsa şihāb-ı
ḥüsñ

11. **āhır:**

Gazel 223

Mısra: 5

Sonunda, nihayet

Āhır bu nāz u naḥvet amān öldürür
beni
Kıyma efendi kıyma amānı bilür misin

āhir ol-:1. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Ey dil-i ğam-zede ħandān olacağsın
āhir

Nā'il-i vuşlat-ı cānān olacağsın āhir

2. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Ey dil-i ğam-zede ħandān olacağsın
āhir

Nā'il-i vuşlat-ı cānān olacağsın āhir

3. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Dutalum perde-i 'işmetdesin ey gönçe-
i nāz

Bir seher çāk-i girībān olacağsın āhir

4. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Hele bir tıflsın ey şūh bilürsün sitemi
Sende bir āfet-i devrān olacağsın āhir5. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Şimdi lütf eyle biraz 'āşık-ı bī-çāreye
kim

İtdiğñ çevre peşīmān olacağsın āhir

6. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Ufuğ-ı nāzda ey meh dutalum bedr
olduñ

Refte refte yine noğşān olacağsın āhir

7. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Şevk-i ruhsārı ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perīşān olacağsın āhir8. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Katı çok ħüsnüne ey dīde nazar-bāz
olma

Sitem-i hicr ile giryān olacağsın āhir

9. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Bitmek, sona ermek, son bulmak.*Olma ābād ħayāliyle sen ey ħāne-i dil
Tīşe-i āh ile vīrān olacağsın āhir10. **āhir olacağsın: -acak, -sın****Gazel 63**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Bitmek, sona ermek, son bulmak.

Mest-i 'aşk itdi Ğarībī seni ol gülşen-i
hüşn
Bülbül-i şüh-ı ğazel-h'ân olacağsın
āhir

11. **āhir olur:-ur**

Gazel 70

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Bitmek, sona ermek.

Vücūdum tütüyā-yı dīde[-i] gerdün
olur āhir
O cevri kim Ğarībī baña devr-i rüzgār
eyler

āhir zamān:

1. **āhir zamāna:-a**

Gazel 246

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İnanışa göre insanlığın son
günleri; kıyamete yakın yıllar ve
günler.*

Fırağ-ı reng-i ruhsārīnla eşkim düşse
deryāya
Qalur āhir zamāna cūşış-i yem qande
ben qande

2. **āhir zamānıdır:-ı, -dır**

Gazel 44

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İnanışa göre insanlığın son
günleri; kıyamete yakın yıllar ve
günler.*

Bey'-i şirā-yı sevğ-ı nefesde olunsa
fıkr
Āhir metā'-ı cāna nihāyet zamānıdır

ahker ol-:

1. **ahker olur:-ur**

Gazel 167

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ateş koru olmak.

Ey Ğarībī düşmene bakma mülāyim
kıl hāzer
Aħker olur zīr-i dāmeninde
ħākisterleriñ

**ahmed ü hādī vü muhammed
mahmūd:**

1. **ahmed ü hādī vü muhammed
mahmūd:**

Gazel 3

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.).

Rūhum ol Aħmed ü Hādī vü
Muhammed Mahmūd
Ya'ni maħbūb-ı Ğudā Ğazret-i
Tāhā'ya feda

ahmed-i muhtār:

1. **ahmed-i muhtār:**

Gazel 21

Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Seçilmişlerin en övülmüşü, Hz.
Muhammed.*

Müstağraq-ı 'işyān Ğarībī siyeh-rū
Senden diler ey Aħmed-i Muhtār
şefā'at

2. **ahmed-i muhtār:**

Gazel 22

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Seçilmişlerin en övülmüşü, Hz.
Muhammed.*

Yā Rab ħabībīñ Aħmed-i Muhtār
'aşkına
Bir de o şüh-ı āfet-i cānı musahħar it

3. **aḥmed-i muḥtār'a**:-a**Gazel 29**

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Seçilmişlerin en övülmüşü, Hz.**Muhammed.*

Girsün mi Ğarībī ele dāmān-ı şefā'at
Dil itmeyicek Aḥmed-i Muḥtār'a
teşebbüs

aḥşam:1. **aḥşāma**:-a**Gazel 124**

Mısra: 8

Akşam.

Yüz şubḥ açıldı ol yüzi hūrşīdi
görmedik
Ger olmasak bu gün daḥı aḥşāma kaldı
iş

2. **aḥşama**:-a**Gazel 181**

Mısra: 8

Akşam.

Bir şubḥ-ı vişālīñ baña va'd eylediñ
āḥir
Ol va'de-i nisyān idüb aḥşama
düşürdüñ

3. **aḥşamı**:-ı**Gazel 83**

Mısra: 12

Akşam.

Telḥī-i rüz-ı vaşlı virür hicrden haber
Ey dil şeb-i firākınıñ aḥşamı bellidir

4. **aḥşamını**:-ın, -ı**Gazel 170**

Mısra: 10

Akşam.

Bir gün bize va'd itdi o meh'īd-i
vişālin
Hūrşīd ṭulū' itmeden aḥşamını gördük

aḥsen-i takvīm:1. **aḥsen-i takvīme**:-e**Gazel 100**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Ayet**

*Allah'ın her şeyi en güzel
kıvamda(şekilde) yaratması (Tin
Suresi 4. ayete atfen).*

Şüretde eger aḥsen-i takvīme zamīmüz
Fikr eyle sen envā'-ı merātibde
kadīmüz

aḥter:1. **aḥter**:**Gazel 84**

Mısra: 6

Yıldız.

Zülfüñ görüb ruḥsārda didim kamer
'akrebedir
Burc-ı şerefde ḥāllerin aḥter midir
bilmem nedir

2. **aḥterimizden**:-imiz, -den**Gazel 212**

Mısra: 14

Yıldız.

Ş'ol şāf-ı zamīrüz ki semāvāt-ı
sūḥanda
Cebrā'il okur 'ilm-i ledün
aḥterimizden

3. **aḥterin**:-in**Gazel 143**

Mısra: 6

Yıldız.

Zülfün dağıtdı şāne ḥālī zuhūra geldi
İkbālim aḥterin gör 'akrebeden oldı ṭālī'

4. **aḥterleriñ:- ler, -iñ****Gazel 167**

Mısra: 4

Yıldız, kevkeb.

İnbisâṭ-ı devr-i ḥüsünüñde bulunmaz
ḥāl ü ḥatt
Maṭla'ından bir nişân yok çarḥda
aḥterleriñ

āhū:1. **āhū:****Gazel 115**

Mısra: 6

Ceylan (sevgili).

Pervāneyi yakmış oda ümmīd-i
cemālīñ
Āhū göricek çeşmiñi şahrâlara düşmüş

2. **āhū:****Terci-bend 3**

Mısra: 27

*Ceylan gözli, gözleri ceylana
benzeyen (sevgili).*

Biñ ğamzesi cellād-ı felek gözleri āhū
Her biri biñ efsün ile kıla baña cādū

3. **āhū:****Gazel 60**

Mısra: 6

Ceylan (sevgili).

'Uşşâkla ne ğüne ider meyl-i iḥtilâṭ
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba'īd
olur

4. **āhū:****Gazel 256**

Mısra: 8

Ceylan (sevgili).

Yarın raḳīb kelb-i mu'allem gibi
düşüb
Āhū kıvar mişâl-i yemīn ü şimāline

5. **āhūlar:-lar****Gazel 92**

Mısra: 9

Ceylan (sevgili).

Çekilmiş fitne-i çeşmiñden āhūlar
beyābāna
Kaşm şevkiyle zāhid ğuşe-i mihrāba
düşmüşdür

6. **āhūyı:-y, -ı****Gazel 126**

Mısra: 6

Ceylan (sevgili).

Düşme kıvarak ardına ol vaḥşi-
niĝāhīñ
Āhūyı yataĝında görünce uyarak baş

āhū-yı dil-i zāde:1. **āhū-yı dil-i zād:****Gazel 114**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yeni doğan gönül ceylanı.

Āhū-yı dil-i zāde olan bunca nevāziş
Şāhīn-i belā ile şikār itmek içünmiş

āhū-yı dil-i zār:1. **āhū-yı dil-i zārı:-ı****Gazel 70**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aĝlayan gönlün ceylanı.

Ne şīr-i mestdir çeşmiñ ki āhū-yı dil-i
zārı
Ney-istān-ı müjeñden çıkmadan evvel
şikār eyler

āhū-yı harem:1. **āhū-yı harem:****Gazel 41**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kâbe civarında belli bir sınırı
olup bu sınırlar içerisinde avlanması
yasaklanan ceylan.*

Reftâr-ı levendânesine serv-i şikeste
Pâ-bûsına âhû-yı harem cilve-nümâdır

âhû-yı hoten:

1. âhû-yı hoten:

Gazel 53

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hoten ceylanı.

Olur nîm-i nigâhı cilve-rîz-i 'âlem-i
vahşet
Dü-çeşm-i pür-füsûn-ı yâda âhû-yı
Hoten dirler

âhû-yı murâd:

1. âhû-yı murâd:-i

Gazel 192

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dilek ceylanı.

Ol âhû-yı murâdı şikâr itmek istediñ
Amâc-gâh-ı tîr-i sipihr olduñ ey gönül

âhû-yı taḥammül:

1. âhû-yı taḥammül:

Gazel 185

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Taḥammül ceylanı, ceylana
benzeyen taḥammül.*

Düşdi yine kullâbına şayyâd-ı belâniñ
Şahrâ-yı gönülde gezen âhû-yı
taḥammül

âhu-yı vahşî-nazar:

1. âhu-yı vahşî-nazar:

Terci-bend 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Vahşî bakışlı ceylan (sevgili).

Biñ hüsni güzel âhu-yı vahşî-nazar
olsa
Her birisi biñ 'işve ile cilve-ger olsa

aḥvâl:

1. aḥvâlimi:-im, -i

Gazel 255

Mısra: 11

Durum, vaziyet, hâl.

Kime 'arz eyleyim aḥvâlimi senden
ğayrı
Ki bu ğam sînemi bir micmer-i nâr itdi
yine

aḥvâl-i Ğarîbî:

1. aḥvâl-i Ğarîbî'yi:-yi

Gazel 110

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ğarîbî'nin vaziyeti (Erbilli Âmâ
Yusuf Ğarîbî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Ğarîbî'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Şordum ol şūḥdan aḥvâl-i Ğarîbî'yi
didi
Bilüriz derdini dermânını bilmez
degilüz

aḥvâl-i genci:

1. aḥvâl-i genci:-i

Gazel 71

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hazinenin hali.

Perestişkâri-i hūbân olur efzūn pīrānda
Göñül aḥvâl-i genci sīne-i
vīrānelerden şor

ahvâl-i perīşân:

1. **ahvâl-i perīşânı:-ı**

Gazel 160

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Perişan hâller.

Biz şu 'bede-i gerdiş-i çarḥıñ
siteminden
Aḥvâl-i perīşânı küdüretle giçürdik

akdem:

1. **aḳdem:**

Muhammes 3

Mısra: 6

Daha önce, en önce.

Ḥarāb itdi şabā iḳlīmini seyl-i 'adem
başdı
Bahār-ı ḥüsnüne tāb u tarāvet
gelmeden aḳdem

'akd-i tezvīc:

1. **'akd-i tezvīciñ:-iñ**

Tarih 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Evlilik akdi, nikâh.

Bir seher hâtif Ğarībī söyledi tārīḥini
'Aḳd-i tezvīciñ mübārek olsun ey kân-
ı kemāl

'akıbet:

1. **'ākıbet:**

Gazel 19

Mısra: 4

İşin sonu; neticede, sonuçta.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruḥsārīña
'Āḳıbet derdiñle ey bī-rahm giryān
oldı hep

2. **'ākıbet:**

Gazel 83

Mısra: 7

İşin sonu, neticede, sonuçta.

Şekker urub dimāğa şunar zehr 'ākıbet
Şīrīni-i hevāsıññ encāmı bellidir

3. **'ākıbet:**

Gazel 106

Mısra: 11

İşin sonu, sonuç, netice.

Ḥaṭṭı gelince mühre-i mūm oldı
'ākıbet
Çok sāde-rüy-ı şūḥ-ı sitem-kārı
görmüşüz

4. **'ākıbet:**

Gazel 133

Mısra: 10

İşin sonu, sonuç, netice.

Ḥaṭṭ kabūl olmayacak tīg gelür
ardından
'Āḳıbet memleket-i ḥüsnı ḥarāb eyler
ḥaṭṭ

'ākıbet-i neş'e-i şahbā-yı taleb:

1. **'ākıbet-i neş'e-i şahbā-yı taleb:**

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Arzunun kadehinin neşesinin

akıbeti.

Āb-[1]rū dökme şaḳın ḥūn-ı ciger nūş
it kim
Semm olur 'ākıbet-i neş'e-i şahbā-yı
taleb

‘ākıbet-i niyyet-i her hayr-ı ‘amel:1. **‘ākıbet-i niyyet-i her hayr-ı ‘amel:****Terci-bend 2**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Her niyyetin sonu hayırlı amel.*Hayr olur ‘ākıbet-i niyyet-i her hayr-ı
‘amelNe ise cürmümi ‘afv eyle şehā koyma
kesel**akıd-:**1. **akıdalum:-alum****Gazel 249**

Mısra: 4

*(gözyaşı bağlamında) dökmek,
akmasını sağlamak.*Mużtarib-ḥāl beyābān-ı muḥabbetde
göñülSeyl-i eşk akıdalum sīneye
külzümcesine2. **akıdırsa:-ır, -sa****Gazel 50**

Mısra: 9

*(gözyaşı bağlamında) dökmek,
akmasını sağlamak.*Ḥālīm görüb inanma o gül akıdırsa eşk
Ḳandīl-i şem‘-i fitneye revḡan füzün
ider**‘akīk-i la‘l:**1. **‘akīk-i la‘liḡi:-iñ, -i****Gazel 59**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Akike benzeyen dudak.*Kim ki ‘akīk-i la‘liḡi mey-kede itse ey
şanemGermi-i rüz-ı ḥaşrde teşne lebine şu
gelür**akıt-:**1. **akıtdı:-dı****Gazel 52**

Mısra: 9

*Akıtmak, dökmek.*Fıkr-i ruḥuñla çeşm-i şurāḥī akıtdı ḥün
Reşk-i lebiñle bezmde şahbā gelür
gider2. **akıtmaz:-maz****Gazel 252**

Mısra: 2

*Akmasını sağlamak, dökmek.*Cüş itmeseydi dilde eger yem yem
üstüneMüjḡanlarım akıtmaz idi nem nem
üstüne**‘ākıl/ ‘akl:**1. **‘ākıl:****Gazel 138**

Mısra: 15

*Akıllı.*Mey-ḥānede ey ‘ākıl huş-yārılık el
virmezKim pīr-i muḡan elbet mestāneden
eyler ḥazz2. **‘ākıl:****Gazel 32**

Mısra: 12

*Akıllı kimse.*Ey dil hevā-yı gül-şeni koy küy-ı yāre
varHergiz dutar mı ‘ākıl olan rü-be-rāh-ı
kec3. **‘ākıl:****Gazel 146**

Mısra: 12

Akıllı kimse.

Sünbülün hâl-i lisânından bu sırrı
afladım
‘Aql olan zıkr-i Mevlâ'dan zebân
itmez dirîg

4. ‘aql:
Gazel 244
Mısra: 2
Akı.

Dil mâ’ il oldı bir güzeliñ merhabâsına
‘Aql oldı pây-bend-i kemend-i
cefâsına

5. ‘aql:
Gazel 101
Mısra: 4
Akı.

Ėam-ı eyyâm-ı firqatde beden rencür u
cân mehcür
Göñül Ėam-nâk göz nem-nâk ‘aql
efkârdır sensiz

6. ‘aql:
Gazel 136
Mısra: 1
Akı.

‘Aql Ėâfil ‘ömr müsta‘cil Ėam-ı dünyâ
Ėalať
Başın için dutma sâķī sāĖar-ı şahbâ
Ėalať

7. ‘aql:
Gazel 164
Mısra: 1
Akı.

‘Aql yağmâ-yı nigâh-ı çeşm-i
mestâniñ seniñ
Dil esîr-i turre-i zülf-i perîşâniñ seniñ

8. ‘aql:
Gazel 259
Mısra: 12
Akı.

Bilmem nedir ey cânâ Ėusnünde bu
Ėikmet kim
Göz gördi göñül sevdi ‘aql oldı
perâkende

9. ‘aql:-ı
Gazel 51
Mısra: 1
Akı.

‘Aklı yağmaya viren nergis-i
fettâniñdir
Bağrımı Ėan idici nâvek-i müĖĖâniñdir

10. ‘aql:-ı
Gazel 169
Mısra: 3
Akı.

Ol ‘aklı kim vücûda Felâţun-ı dehr idi
Pâ-mâl-i terk-i tâz-ı cünün itdiñ ey
felek

11. ‘aql:-ı
Terkib-bend 1
Mısra: 37
Akı.

‘Aklı yağmâ iden âyîniñe Ėurbân
olayım
Döneyim kâkül-i pür-Ėniñe Ėurbân
olayım

12. ‘aql:-ı
Gazel 32
Mısra: 2
*Akı, düşünme, anlama ve
kavrama gücü.*

Bir nev-civân-ı Mevlevi şüh-ı külâh-
kec
‘Aklı uçurdu başdan idüb bir nigâh-ı
kec

13. ‘aqlımı:-ım, -ı
Gazel 284
Mısra: 9
Akı.

İtdiñ rübüde ‘aqlımı benim nigāh ile
Güyā esīr-i pençe-i h̄‘āb eylediñ beni

14. ‘aqlımı: -ım, -ı

Gazel 200

Mısra: 10

Akl.

Hüşyāri-i dünyāya deger mesti-i ğaflet
Bir cām ile ger ‘aqlımı medhūş
idebilsem

‘aql u h̄ired:

1. ‘aql u h̄ired:

Gazel 124

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Akl.

‘Aql u h̄ired getürmedi tākāt cefāsına
Bī-şabr u bī-sükūn dil-i nā-kāma ƣaldı
iş

‘aql-ı eflātūn:

1. ‘aql-ı eflātūn:

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eflatun’un aklı.

Benim kim sözlerimden ‘aql-ı Eflātūn
mülzemdir
Esās-ı ƣaşr-ı ƣab‘ım Ƙāf-ı ‘Anƣā gibi
muħkemdir

‘aql-ı evvel:

1. ‘aql-ı evvel:

Gazel 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Allah’ın yarattığı ilk varlık, ilk
sebepe, maddî olmayan, fakat
maddenin kendisinden doğduğu asıl
varlık, Cebrail.*

Ben kimim kim ‘aql-ı evvel girse bāğ-ı
na‘tūna
Şemmece vaşf-ı şemīm-i gönçesin
ƣılmaz edā

‘aql-ı kāmīl:

1. ‘aql-ı kāmīl:

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Olgun düşünebilen, sağduyulu.

Harāb-ı ‘aşƣdır mey-hāne-i h̄üsñüñde
ey nāƣış
Dilersen ‘aql-ı kāmīl bāde-i ‘aşƣı
mükerrer çek

‘aql-ı küll:

1. ‘aql-ı küll:

Gazel 267

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Cenābıhakk’ın zat âleminde ilk
tecellîsi olan, diğer âlemlerin
kendisinden zuhur ettiği ilk yaratılan
nur.*

H̄‘āce-i fenn-i ‘ulūm-ı ezeli vü ebedi
‘Aql-ı küll andan idüb kesb-i kemāl-i
edebi

‘aql-ı lā-yefhem:

1. ‘aql-ı lā-yefhem:

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlamayan akıl.

Nidā geldi ki ey ƣab‘-ı deniyy ü ‘aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nüktesin taħƣık iden h̄ātır-
figār olmaz

‘akl-ı meftūn ol-:

1. ‘akl-ı meftūn olmasun:-*ma, -sun*

Gazel 220

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aklın meftun olması.

Fezā-yı hüsne düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm

Bu güne hatt u hāle ‘akl-ı meftūn
olmasun n'olsun

‘akl-ı perākende:

1. ‘akl-ı perākende:

Terkib-bend 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Dağınık akıl.

Gül-şen-i hüsnde gül yok ki ide hānde
saña

Ola kırbān göreyim ‘akl-ı perākende
saña

akrān:

1. akrānımız:-*ımız*

Gazel 208

Mısra: 18

Denk, eş, benzer.

Zencīrlər burakdı bu yolda Ğarībī-veş
Mecnūn olunca ‘aşqda akrānımız
bizim

‘akreb:

1. ‘akrebde:-*de*

Gazel 160

Mısra: 11

Akrep burcu.

‘Akrebde görüb hūblarıñ mäh-ı
cemālın
Sevdā-yı şeb tadımı nevbetle giçürdik

2. ‘akrebde-dir:-*de, -dir*

Gazel 84

Mısra: 5

Akrep burcu.

Zülfüñ görüb ruhsārda didim kamer
‘akrebde-dir
Burc-ı şerefde hālleriñ ahter midir
bilmem nedir

3. ‘akrebden:-*den*

Gazel 143

Mısra: 6

Akrep burcu.

Zülfün dağıtdı şāne hālī zuhūra geldi
İkbālīm ahterin gör ‘akrebden oldı tālī‘

‘aks:

1. ‘aks:

Gazel 81

Mısra: 7

Akis, yansıma, görüntü.

Bulur āyīne kendinden hezārān ‘aks
gün-ā-gün
Bu güne sāde-levh-i bü'l-hevesle
kārımız yokdur

2. ‘aksi:-*i*

Gazel 40

Mısra: 2

Akis, yansıma, görüntü.

Ey cemālīñ āfītāb-ı ‘ālem-ārādan lezīz
Meh cebīniñ ‘aksi mir’āt-i mücellādan
lezīz

3. ‘aksi:-*i*

Gazel 243

Mısra: 6

Akis, yansıma, görüntü.

Cām aldığına būs-ı lebiñ şahidimiz var
‘Aksi görünür sāgar-ı ser-şār arasında

4. 'aksinden:-in, -den

Gazel 70

Mısra: 10

Akis, yansıma, görüntü.

O şūhuñ vaşlına 'aşıq nice ümmīd-vār
olsun

Ki mir'āta nazar kıldıqda 'aksinden
firār eyler

'aks-i devrān:

1. 'aks-i devrāna:-a

Muhammes 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Feleğin aksi.

Sipih-r-i kec-revişse mā'il olmuş 'aks-i
devrāna

Nücūm-ı baht ise dönmüş sevād-ı hāl-i
hübāna

'aks-i ruh:

1. 'aks-i ruḥıdır:-ı, -dır

Gazel 115

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının yansıması.

Sāğarda degil bāde Ğarībī o perīniñ
'Aks-i ruḥıdır sihr ile mīnālara düşmüş

2. 'aks-i ruḥın:-ın

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanağın yansıması, ışıltısı.

Dil-berin 'aks-i ruḥın bāde-i nāb içre
görüb

Döndi 'aşıqda olan dīde-i giryāna
kadeḥ

3. 'aks-i ruḥuñ:- uñ

Gazel 121

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanağın yansıması, ışıltısı.

Tā 'aks-i ruḥuñ bāde-i bī-ğışlara
düşmüş

Ne āteş-i sevdā ser-i mey-keşlere
düşmüş

'aks-i sāğar:

1. 'aks-i sāğarda:-da

Gazel 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kadehin yansıması.

Dudağın 'aks-i sāğarda şarāb-ı nāba
düşmüşdür

Gören dir pertev-i hūrşīd-i rüy-ı āba
düşmüşdür

'aks-i şem '-i ruḥsār:

1. 'aks-i şem '-i ruḥsārıñ:-ıñ

Gazel 268

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*(sevgilinin) parlak yüzünün
yansıması.*

Mey-i gül-gūnda 'aks-i şem '-i ruḥsārıñ
'ayān it kim

Mişāl-i gerdiş-i pervāne ser-
gerdāniñim sāķī

al:-

1. al:

Gazel 193

Mısra: 2

Almak.

Ey dil yūri o gonçe-femiñ bir cevābın
al

Berg-i gül-i laṭīf-i lebinden gül-ābın al

2. al:

Gazel 193

Mısra: 6

Almak.

Mey-ḥāneye du‘ā-yı kadeḥle teveccüh
it
Ol der-gehin ḥulūş ile feyz-i türābın al

3. al:

Gazel 193

Mısra: 8

Almak.

Gelse ḥırāma bezmde sāki-i lāle-ruḥ
Evvel öpüb dudağını şoñra şarābın al

4. al:

Gazel 193

Mısra: 12

Almak.

Allāh için o ṭurre-i dil-gīre şāne ur
Cānā ḥayāt riştesiniñ pīç ü tābın al

5. al:

Gazel 193

Mısra: 14

Almak.

Vā‘iz mezemmet eyler imiş ehl-i ‘aşkı
hep
Çal başına Ğarībi elinden kitābın al

6. al:

Gazel 258

Mısra: 11

Almak.

Meded başıñ cün ey sāki elin al bir
ayağ ile
Ğarībī mest ü şeydā kaldı mey-ḥāne
bucağında

7. al:

Gazel 193

Mısra: 10

Almak.

Seyr it gamıñla mankal-i sīnemde
āteşe
Gel bağrımın firāḳda bñy-ı kebābın al

8. al:

Gazel 29

Mısra: 3

Almak; hissetmek.

Gir şahn-ı gülistāndan al bñy-ı ḥaḳīḳat
İtme tiken-āsā ser-i dīvāra teşebbüs

9. al:

Gazel 187

Mısra: 7

(abdest) almak.

Vuzū’-ı tevbe-i ‘işyānı baḥr-ı giryeden
al
Teyemmüm eyle namāz itmeniñ
zamānı degil

10. al:

Gazel 193

Mısra: 4

Almak, elde etmek.

Gör gül-şene ne āteş urur ḥüsn-i dil-
keşi
Bir kez ol āfitāb-ı niḳābın cemālin al

11. ala:-a

Gazel 50

Mısra: 3

Almak.

Ḳoymaz dimāğ-ı bülbül ala neş’e
lezzetin
Gül sāğarın çemende şabā ser-nigün
ider

12. alalum:-alum

Gazel 249

Mısra: 10

Almak.

Bir zamān mesned-i hüsünüde
Süleymān olalum
Alalum dest-i dile zülfini hātemcesine

13. **alamaz:-amaz**

Gazel 216

Mısra: 10

Almak.

Tecrīd maḳāmında ben ol müflis-i
dūnum
Kim bād-ı şabā gerd alamaz hāk-i
derimden

14. **aldı:-dı**

Gazel 141

Mısra: 7

Almak.

Cezbe-i āb u hevā aldı 'inān-ı şabrımı
N'eyleyim ey baḫr-ı lütf ü kân-ı iḫsān
el-vedā'

15. **aldı:-dı**

Gazel 187

Mısra: 13

Almak.

'Inān-ı şabrımı aldı hevā-yı hıttā-i Vān
Ġarībī meyl-i Ġicāz itmeniñ zamānı
degil

16. **aldı:-dı**

Gazel 194

Mısra: 1

Almak.

Aldı 'inān-ı şabrım bu şekl ü bu
şemā'il
Göz görmeden cemāliñ cān u dil oldu
kā'il

17. **aldı:-dı**

Gazel 263

Mısra: 15

Almak.

Aldı 'inān-ı şabrımı bir şūḫ-ı bī-amān
Kimdir bu nā-tüvāniñ iriştün amānına

18. **aldı:-dı**

Gazel 234

Mısra: 2

Almak.

Herkes murāda yetdi bu nā-şadıñ
olmasun
Her kimse aldı şaydını şayyādiñ
olmasun

19. **aldı:-dı**

Gazel 84

Mısra: 9

Almak, ele geçirmek.

Aldı dil-i dīvānemi bir neş'e-i ser-şār
ile
Sāḫiyy-i sīmīn-ber midir sāḡar mıdır
bilmem nedir

20. **aldı:-dı**

Muhammes 2

Mısra: 26

Alıp götürmek, kaplamak.

El-amān ey hüsünüñe 'ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşk aldı vücūdum mülküni
vīrāne teg

21. **aldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: 22

*(bir bedel karşılığında) temin
etmek, satın almak.*

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben
oldum
Aḡyār gül aldı ulaşan ḫāre ben oldum

22. **aldı:-dı**

Gazel 43

Mısra: 3

Almak.

Sevād-ı hıttıñ aldı āb u tīb-ı reng-i
ruhsārıñ
Metā´-ı dīne ārī leşker-i İblīs reh-
zendir

23. **aldı:** *-dı*

Gazel 35

Mısra: 2

Almak, elde etmek.

İtdi rübüde hüşımı bir hıtt u hāli şüh
Aldı ´inān-ı şabrımı çeşm-i ğazāli şüh

24. **aldık:** *-dık*

Gazel 176

Mısra: 9

Almak.

Bir būsesin aldık o mehiñ h`ābda gūyā
Tā çeşme-i Hızr'ında kenārına irişdik

25. **aldıkça:** *-dık, -ça*

Terci-bend 4

Mısra: 13

Almak.

Egerçi cān bulur şıhhat şemīm-i vaşlıñ
aldıkça
Vücūdum maḥv olur her geh yem-i
endūha daldıkça

26. **aldığına:** *-dığ, -ın, -a*

Gazel 243

Mısra: 5

Almak.

Cām aldığına būs-ı lebiñ şāhidimiz var
´Aksi görünür sāğar-ı ser-şār arasında

27. **aldığımız:** *- dığ, -ımız*

Gazel 153

Mısra: 11

(Koku) almak (koklamak).

Yoğ aldığımız rāyiḥa-i gül bu
çemenden
Şavt-ı ğazel-i bülbül-i şeydādan
uşandık

28. **aldım:** *-dı, -m*

Gazel 136

Mısra: 15

Almak.

Ol perī teshīrine bir nüşha aldım
şeyḥden
Hıttı nā-mevzūn-ı vefkı nā-tamām
esmā ğalaṭ

29. **aldım:** *-dı, -m*

Gazel 194

Mısra: 15

(Eline) almak.

Aldım belālu başım bu āstāna geldim
H`āh öldir h`āh ´afv it ey pādīşāh-ı
´ādil

30. **aldım:** *-dı, -m*

Gazel 120

Mısra: 7

Almak.

Ne şarf-ı nağd-i cān itdim ne aldım
būse-i la´liñ
Bu gün sevdā-ger-i ḥüsnūñ efendim
kārdan ḳalmış

31. **aldım:** *-dı, -m*

Gazel 181

Mısra: 5

Almak.

Rū`yāda bu şeb sā`id-i sīmīniñi aldım
Bī-hūde beni bu heves-i ḥāme
düşürdüñ

32. **aldım:** *-dım*

Muhammes 1

Mısra: 21

Almak.

Vaṭan zevḳin virüb aldım belā-yı
ğurbeti cāna
Mübeddel eyledim şubḥ-ı vişāli şām-ı
hicrāna

33. **aldıñ:-dı, -ñ**

Gazel 44

Mısra: 13

Almak.

Her güne bāğ-ı 'ışden aldıñ murād-ı
dil

Şimdi Ğarībī Hālīk'a tā'at zamānıdır

34. **aldıñ:-dı, -ñ**

Gazel 244

Mısra: 9

Almak.

Aldıñ Ğarībī büsesin ol mäh-ṭal'atın
Vir naqd-i cānı büse-i la'lin bahāsına

35. **aldıñ:-dı, -ñ**

Muhammes 2

Mısra: 31

Almak.

Şabrım aldıñ 'işve vü nāz ile ey nāzik
beden

Tır-i müjgānıñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

36. **aldır:-dır**

Gazel 2

Mısra: 9

Hatırlamak, almak.

Büy-ı gül-i ḥaḳīḳati aldır dimāğıma
İtme mecāzī göñlümi her ḥāra āşınā

37. **alınmış:-ın, -mı**

Terci-bend 2

Mısra: 14

Almak.

Ḥırmen-i 'ömri yeter ḳahr ile ber-bād
eyle

Ger alınmış ḳul isem gel beni āzād
eyle

38. **alma:-ma**

Gazel 287

Mısra: 2

Almak.

Dökme şarābı itme şaḳın ḳulm-i
muṭlaḳı

Ey şeyḥ alma gerdeniñe ḥün-ı nā-ḥaḳı

39. **almamış:-ma, -mı**

Terci-bend 4

Mısra: 2

Almak.

Gehī bir ṭūṭi-i zārım cüdā şekker-
maḳālīñden

Gehī kām almamış pervāne'em şem'-i
cemālīñden

40. **almaz:-maz**

Gazel 74

Mısra: 5

Almak.

Almaz nesīm-i feyz-i seḥer çeşm-i
ḥ'āb-dār

Ol devlet ü sa'ādeti bīdār olan bilür

21. **alsa:-sa**

Gazel 212

Mısra: 8

(Koku) almak.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol

Bir büy-ı vişāl alsa idiñ dil-berimizden

42. **alsun:-sun**

Gazel 228

Mısra: 7

Almak.

Çengin alsun eline Zühre ola raḳş-āver
Leb-i bintü'l-'inebi emmege erler

gelsün

43. **alub:-ub**

Gazel 40

Mısra: 3

Almak.

Reng-i ruhsārīñ alub yāķūtūñ āb u
tābını
Şerbet-i lā' l-i lebiñ cām-ı muşaffādan
lezīz

āl it-:

1. **āl itdiñ:-diñ**

Gazel 198

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hile yapmak, kandırmak; cilveyle
kendine bağlamaya çalışmak.*

Baňa 'arz-ı cemāl itdiñ 'aceb āl itdiñ
ey zālīm
Dil-i şeydāyı meftūn-ı haṭ u hāl itdiñ
ey zālīm

a' lā:

1. **a' lā:**

Gazel 94

Mısra: 10

Çok şerefli, pek yüce, aziz.

Kime kim ḥüsn ile nazzār itmek isterse
gerdün
Anı başından a' lā dutmayınca āşkār
olmaz

2. **a' lādan:-dan**

Gazel 94

Mısra: 19

Pek yüce, en yüce.

Ġarībī ġālibā şalmış beni anlardan
a' lādan
Ki böyle ḥāṭırım şıḥhat-peziñ-i rüzgār
olmaz

'alāmet:

1. **'alāmet:**

Gazel 16

Mısra: 13

Belirti, işaret, iz, delil.

'Aşka budur Ġarībī 'alāmet ki her
zamān
Dutmuş cihānı zemzeme-i nām-ı
'andelīb

2. **'alāmet:**

Gazel 56

Mısra: 6

Belirti, işaret, iz, delil.

Rū-puş olursa bizden o gönçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişāle 'alāmet degil midir

3. **'alāmet:**

Gazel 113

Mısra: 8

Belirti, işaret, iz, delil.

Dil-fezā-yı ḥüsnün eyler ārzū ammā ne
sūd
'Āşika ezhār-ı lütfundan 'alāmet
ķalmamış

alay:

1. **alāy:**

Gazel 61

Mısra: 12

*Beş süvari bölüğünden yahut dört
piyade taburundan oluşan askeri
takım.*

Şarķ ile ġarba ṭolsun āvāz-ı şād-mānī
Dönsün alāy felekde şaff-ı sipāh-ı
aḥter

ālāyiş-i seccāde:

1. **ālāyiş-i seccāde:**

Gazel 174

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Seccādenin gösterişi.

Bizi men' itme der-i şavma'adan ey
şofī

Bir zamān biz daḥı ālāyiş-i seccāde
idik

alçak:

1. **alçağdır:-dır**

Gazel 140

Mısra: 3

Basit, sıradan.

Cenāb-ı zāhide söz yok ‘aceb bir göñli
alçağdır
Olur taḥ’-ı laṭīfı bir su’āl ü şāneden
maḥzūz

aldan-:

1. **aldanma:-ma**

Gazel 94

Mısra: 1

Aldanmak, kanmak.

Göñül aldanma çarḥıñ inqılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hıç i’tibār
olmaz

2. **aldanma:-ma**

Gazel 94

Mısra: 1

Aldanmak, kanmak.

Göñül aldanma çarḥıñ inqılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hıç i’tibār
olmaz

3. **aldanma:-ma**

Gazel 266

Mısra: 7

Aldanmak, kanmak.

Bu bāğ-ı dil-firīb-i ‘āleme aldanma ey
bülbul
Nebāt-ı reng ü bū yoğdur bahārında
ḥazānında

‘ālem:

1. **‘ālem:**

Gazel 64

Mısra: 16

İnsanlar.

Degil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde
Bilür ‘ālem ki ḳadrim şān ile
şevketden a’zamdır

2. **‘ālem:**

Gazel 236

Mısra: 1

Dünya, cihan.

Zulmetde idi ‘ālem hem-reng-i müy-ı
Hindū
Āfākı dutdı ḥüsnüñ ey şems veḍḍuhā-
rū

3. **‘ālem:**

Gazel 259

Mısra: 7

İnsanlar.

‘Ālem ser-i müyünüñ cān ile ṭufeylidir
Ol şūḥ-ı gül-endāma bir ben degilim
bende

4. **‘ālem:**

Muhammes 2

Mısra: 23

İnsanlar.

Bildi ‘ālem kim eyā Şirīn-sūḥan
Ferhād’iñim
Küşte-i tiğ-i nigāh-ı gamze-i
cellādıñım

5. **‘ālem:**

Muhammes 2

Mısra: 25

Bütün insanlar.

El-amān ey ḥüsnüñe ‘ālem giriftār el-
amān

Seyl-i eşk aldı vücūdum mülkünü
vīrāne teg

6. 'ālem:

Gazel 214

Mısra: 4

Dünya, cihan.

N'ola bir kez olasin çehre-nümā-yı
meclis
Şerer-i āteş-i ruhsārīña 'ālem yansun

7. 'ālemde:-de

Gazel 120

Mısra: 13

Dünya, cihan.

Ġarībī yād-gār olsun bu ney-güftār
'ālemde
Disünler bu ğazel bir 'āşık-ı dil-zārdan
kalmış

8. 'ālemde:-de

Gazel 31

Mısra: 13

Dünya, cihan.

Ġarībī ger dimāġ-ı devletiñ var ise
'ālemde
Varub 'azm-i diyār-ı ġurbet it hāk-i
vaṭandan ġiç

9. 'ālemde:-de

Gazel 117

Mısra: 1

Dünya, cihan.

Şimdi 'ālemde gönül devlete raġbet
kalmış
Bī-zer ü sīm olana ġüşe-i zillet kalmış

10. 'ālemde:-de

Gazel 216

Mısra: 13

Dünya, cihan.

Bu rütbe Ġarībī hele 'ālemde yeter
kim

Rū-pūş olamaz mäh-ı liķālar
nazarımdan

11. 'ālemdir:-dir

Gazel 6

Mısra: 4

Dünya, cihan.

Dūd-mān-ı fiṭrat-ı 'aşkım semender-
tıynetim
Sūziş-i nār-ı muḡabbet başka 'ālemdir
baña

12. 'āleme:-e

Gazel 126

Mısra: 2

Dünya, cihan.

Ey dil yūri bu dā'ireden ṭaşra ayak baş
İkrāh ile bu 'āleme bir pāy-ı firāk baş

13. 'āleme:-e

Terci-bend 1

Mısra: 6

Dünya, cihan.

Bī-dādīñ ile çarḡa sūtün oldu fiġānım
Fāş olmaya koy 'āleme esrār-ı nihānım

14. 'āleme:-e

Gazel 34

Mısra: 4

Dünya, cihan.

Sākī-i çarḡ devre getürdi piyālesin
Zerrīn-ķadeḡle 'āleme şundi şarāb
şubḡ

15. 'āleme:-e

Gazel 4

Mısra: 9

Dünya, cihan.

Saña ta'zīmen bu mu'ciz oldu 'İsā'ya
'atā

Feyz-i nuṭķiñ 'āleme ser-māye-i
yuḡyil izāme

16. 'āleme:-e

Gazel 209

Mısra: 14

Dünya, cihan.

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil
idim
Şimdi rüsvālīk ile 'āleme şöhret
virdim

17. 'ālemi:-i

Gazel 36

Mısra: 9

Dünya, cihan.

Semend-i 'işve-i nāz ile kıldı 'ālemi
vīrān
Göñül ol şeh-süvār-ı şeh-r-i nāz-
ābāddan feryād

18. 'ālemi:-i

Tarih 1

Mısra: 22

Dünya, cihan.

Ḳubbe-i eflāke ḳandīl-i Sürreyyā
aşdılar
'Ālemi kıldı çerāġān gerdiş-i gerdün-
zevāl

19. 'ālemi:-i

Gazel 197

Mısra: 9

Dünya cihan.

Leme'ātıyla ider 'ālemi şafvet-hāne
Dest-i hūbāna 'aceb mevc-i şafādır
hātem

20. 'ālemi:-i

Gazel 26

Mısra: 13

Dünya, cihan.

Çözdi gīsū-yı mu'anber kıldı 'ālemi
mu'aṭṭar
Virdi bāġ-ı hüsne zīver o ruḫı gül-i
leṭāfet

21. 'ālemi:-i

Gazel 188

Mısra: 1

İnsanlar.

'Ālemi kırdı ḳodı nāz ile bir ānlı güzel
Pençesi cān alıcı ḥançer-i bürrānlı
güzel

22. 'ālemi:-i

Tarih 2

Mısra: 15

Dünya, cihan.

Bu aniñ zevḳ-i zifāfidır ki dutmuş
'ālemi
Bu aniñ rüz-ı neşātıdır ki olmuş ḫalkā
'id

23. 'ālemi:-i

Gazel 7

Mısra: 2

Dünya, cihan.

Mey-i nāz ile şu vir nergis-i bīmāra gel
cānā
Nigāh-ı şūḫ ile ḳıl 'ālemi āvāre gel
cānā

24. 'ālemi:-i

Tarih 1

Mısra: 29

Dünya, cihan.

Bu aniñ şevḳ-ı zifāfidır ki dutmuş
'ālemi
Bu aniñ şevḳ-i neşātıdır ki olmuş
böyle ḫāl

25. 'ālemi:-i

Gazel 113

Mısra: 5

Dünya, cihan.

'Ālemi ser-tā-be-ser seyl-i sitem
ḳılmış ḫarāb
Dutmaġa ārām göñlüm bir 'imāret
ḳalmamış

‘âlem-i cān:

1. ‘âlem-i cāna:-a

Gazel 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Canlılar âlemi.

Medd-i nigāhı ‘âlem-i cāna neşât-baḥş
Ṭab‘-ı dimāğa şerbet-i la‘l-i zülâli şūḥ

2. ‘âlem-i cāna:-a

Gazel 212

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Canlılar âlemi.

Fıkr-i ḥaṭ-ı ruḥsârîñ ile ‘âlem-i cāna
‘Anber saçılır rāyiḥa-i micmerimizden

‘âlem-i ervāḥ:

1. ‘âlem-i ervāḥa:-a

Tarih 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ruhlar âlemi.

Ḥamdü-lillāḥ ‘âlem-i ervāḥa irdi rûz-ı
‘İd
Nûr-ı ḥürşîd-i cihān-tāb oldu āfāka
mezîd

‘âlem-i fānî:

1. ‘âlem-i fānîde:-de

Gazel 167

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gelip geçici âlem, dünya.

Ḳadr-i ehl-i cehl ü dānā ‘âlem-i fānîde
bir
Fark olunmaz kıymeti ḥar-mühreden
gevherleriñ

‘âlem-i hesti:

1. ‘âlem-i hesti:

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi.

Zinde-i ‘aşkıñ olan dilleriñ aña ḥālin
‘Âlem-i hesti ile mülk-i ‘adem
bilmezler

‘âlem-i imkân:

1. ‘âlem-i imkânda:-da

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Olanaklar dünyası; maddi, fani
dünya.*

Seniñ teg ḳaddi dil-keş ‘âlem-i
imkânda nā-mümkin
Benim teg bir belā bezminde sūzān az
olur peydā

‘âlem-i lāḥût cevlān-geh:

1. ‘âlem-i lāḥût cevlān-geh:

Gazel 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gezilir dolaşılan ilahi âlem.

‘Âlem-i lāḥût cevlān-geh semend-i
nāziña
Şāḥ-bāz-ı emriñe bir lānedir ‘arş-ı ‘alā

‘âlem-i lāḥût:

1. ‘âlem-i lāḥûta:-a

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Cenâbıhakk’ın zâtına mahsus
olan ilk ve en yüce âlem, Allah’ın
bütün sıfat ve isimlerinin zâtında
mevcut olduğu, fakat sâdece zâtî*

sıfatlarının zuhûra geldiği, fiilî sıfatlarının ise henüz zuhur bulmadığı âlem, ulûhiyet âlemi.

Kırma seng-i güneh-i püşt-i kemânın elde
Per açub 'âlem-i lâhûta giçer tîr-i du'â

2. 'âlem-i lâhûta:-da

Gazel 109

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cenâbıhakk'ın zâtına mahsus olan ilk ve en yüce âlem, Allah'ın bütün sıfat ve isimlerinin zâtında mevcut olduğu, fakat sâdece zâtî sıfatlarının zuhûra geldiği, fiilî sıfatlarının ise henüz zuhur bulmadığı âlem, ulûhiyet âlemi.

Ancak dil ider 'âlem-i lâhûta pervâz
Ol murğ bu nüh-künbed-i devvâra sığışmaz

'âlem-i ma'nâ:

1. 'âlem-i ma'nâ:

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Rüya âlemi.

Ben ol sultân-ı taht-ı ser-ğad-i iklîm-i nazmım kim
Dil-i pür-feyzime hep 'âlem-i ma'nâ müsellemdir

'âlem-i sevdâ:

1. 'âlem-i sevdâ:

Gazel 217

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevda âlemi.

Ser-tâ-be-ser bu 'âlem-i sevdâ harâb-ı hüsn

Kimdir ola bu ma'rekede kâm-yâb-ı hüsn

'âlem-i tecrîd:

1. 'âlem-i tecrîdde:-de

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her şeyden el ayak çekip Allah'a yönelenlerin âlemi.

'Âlem-i tecrîdde âzâdeyüz
Serv gibi bâğda bî-hâşıluz

'âlem-i tecrîd-i hulûs:

1. 'âlem-i tecrîd-i hulûş:

Gazel 127

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Samimiyetin tecrit âlemi. (Maddi varlıklardan soyunma âlemi).

Çarha 'İsâ gibi pervâz ider ol kimse k'olur

'Andelîb-i çemene âlem-i tecrîd-i hulûş

'âlem-i tecrîd-i 'isâ:

1. 'âlem-i tecrîd-i 'isâ'nîñ:- niñ

Gazel 43

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hz. İsa peygamberin tecrit âlemi.

Olaldan küçe-ger ü 'âlem-i tecrîd-i 'İsâ'nîñ

Ġarîbî tavk-ı âhen gerdenimde çeşm-i süzendir

'âlî-bende-i 'abdü'l-hamîd:

1. 'âlî-bende-i 'abdü'l-hamîd:

Tarih 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Sultan Abdülhamit'in büyük kulu.

Didiler kân-ı edeb necl-i celîlü'l-ıqadr-i
 hulk
 Ya'ni ol Şeh-zāde 'ālî-bende-i 'Abdü'l-
 hamîd

'alîl:

1. 'alîle:-e
Gazel 240
 Mısra: 1
Hasta.

Yâ Rabb ben 'alîle Şifâ senden olmasa
 Derd-i dil-i za'îfe devâ senden olmasa

'alîl koy-:

1. 'alîl koyma:-ma
Gazel 2
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
Hasta bırakmak.

Ƙoyma 'alîl pençe-i 'iŐyānda cismimi
 Dārûy-ı 'afvîñ eyle bu bîmāra āŐinā

Allāh:

1. Allāh:
Terci-bend 1
 Mısra: 8
Allah.

Lütf eyle amān koyma bu gamda qala
 cānım
 Ƙurtar beni Allāh için ey rûh-ı
 revānım

2. Allāh:
Terci-bend 1
 Mısra: 16
Allah.

Lütf eyle amān koyma bu gamda qala
 cānım

Ƙurtar beni Allāh için ey rûh-ı
 revānım

3. Allāh:
Terci-bend 1
 Mısra: 24
Allah.

Lütf eyle amān koyma bu gamda qala
 cānım
 Ƙurtar beni Allāh için ey rûh-ı
 revānım

4. Allāh:
Terci-bend 1
 Mısra: 32
Allah.

Lütf eyle amān koyma bu gamda qala
 cānım
 Ƙurtar beni Allāh için ey rûh-ı
 revānım

5. Allāh:
Terci-bend 1
 Mısra: 40
Allah.

Lütf eyle amān koyma bu gamda qala
 cānım
 Ƙurtar beni Allāh için ey rûh-ı
 revānım

6. Allāh:
Terci-bend 1
 Mısra: 48
Allah.

Lütf eyle amān koyma bu gamda qala
 cānım
 Ƙurtar beni Allāh için ey rûh-ı
 revānım

7. Allāh:
Terci-bend 1
 Mısra: 56
Allah.

Lütf eyle amān qoyma bu ğamda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

8. **Allāh:**
Terci-bend 1
Mısra: **64**
Allah.

Lütf eyle amān qoyma bu ğamda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

9. **Allāh:**
Terci-bend 2
Mısra: **38**
Allah.

Beni öldürdüñ eyā zālīm-i ğaddār
yeter
Yeter Allāh için ey ğamzesi hūn-h'ār
yeter

10. **Allāh:**
Terkib-bend 1
Mısra: **79**
Allah.

Her ne dirsem haqıñna şadıqım Allāh
bilür
Hüsñüñe şıdık ile ben 'āşıkım Allāh
bilür

11. **Allāh:**
Terkib-bend 1
Mısra: **80**
Allah.

Her ne dirsem haqıñna şadıqım Allāh
bilür
Hüsñüñe şıdık ile ben 'āşıkım Allāh
bilür

Allāh için:

1. **Allāh için:**
Gazel 193
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah rızası için.

Allāh için o turre-i dil-gıre şāne ur
Cānā hayāt riştesiniñ piç ü tābın al

2. **Allāh için:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Allah rızası için.

Cefā vü cevri ise Allāh için inşāfa gel
bedir
Beni mesrūr iken mehcūr-ı āmāl itdiñ
ey zālīm

3. **Allāh için:**
Gazel 232
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah rızası için.

Tır-i nigāhı sīne-i bīmāra degmesün
Allāh için o şüh dil-i zāra degmesün

4. **Allāh için:**
Gazel 263
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah rızası için.

Ey şeyh çalma şişemizi taşa kıl kerem
Allāh için bu bī-günehiñ girme qanıma

5. **Allāh için:**
Gazel 284
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Allah rızası için.

Mağsūd beyān-ı sūziş-i hicrān ise
yeter
Allāh için Ğarībī kebāb eylediñ beni

Allāh şaklasun:

1. **Allāh şaklasun:-sun**

Gazel 135

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Allah esirgesin! Allah

göstermesin!.

Tiz anı bir nokta mücrim eyler Allāh
şaklasun
Kim harīm-i vuşlatında olmasun
maħrem galaş

altında:

1. **altında:**

Gazel 89

Mısra: 11

Altında, aşağısında.

Ħam-ı ebrūlarıñ altında şaf-ı müjgānıñ
Ħırz-ı seyfide olan katle işāret yeridir

altun:

1. **altun:**

Gazel 134

Mısra: 5

Altın.

Ħaşıñ altun Ħile/ħule cedvel qalem
zūlfüñden itmişler
Olunca muşhaf-ı Ħüsnüñ bu güne zer-
nigār-ı Ħař

ālūde-i ‘aşk:

1. **ālūde-i ‘aşk:**

Gazel 243

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Aşka bulaşmış.

Ālūde-i ‘aşk olmasa dāmān-ı řabī‘at
Ķalmazdı Ğarībī elem-i yār arasında

ālūde-i çirk-āb ol-:

1. **ālūde-i çirk-āb olduđ:- duđ**

Gazel 154

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kirli suya bulanmak.

Gūşe-i külĦen-i ğurbetde řarār
itmekden

Ferş-i Ħamām gibi ālūde-i çirk-āb
olduğ

ālūde-i çirk-āb-ı ğünāh it-:

1. **ālūde-i çirk-āb-ı ğünāh itmege:-**

meg, -e

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ğünahın kirli suyuna bulanmak.

Bir buse için dāmēniñi rüz-ı kıyāmet
Ālūde-i çirk-āb-ı ğünāh itmege
degmez

ālūde-i çirk-i ‘işyān:

1. **ālūde-i çirk-i ‘işyān:**

Gazel 111

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İsyanın kirli suyuna bulanmış.

Ķalmasun dāmēniñ ālūde-i çirk-i
‘işyān
Ey Ğarībī şalagör şulzüm-i Ğufrān'a
heves

ālūde-i düşnām ol-:

1. **ālūde-i düşnām olmasun:-ma, -sun**

Gazel 218

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Söverek kirlenmiş olmak.

Dehân-ı hânde-rîziñ olmasun âlüde-i
düşnâm
Amân bir şüh-ı nâzik dil-ber-i şîrîn-
zebânsın sen

âlûde-i hûn:

1. **âlûde-i hûn:**
Gazel 219
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Kana bulanmış.

Âlüde-i hûn reng-i ruh-ı çehre-i
zerdim
Gül-berg-i ter-i la'l-i dür-efşânıña
kurbân

âlûde-i h'âb:

1. **âlûde-i h'âb:**
Terkib-bend 1
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Uykuya karışmış.

Bahtımı qahr ile âlüde-i hvâb itmez
idiñ
Hâne-i gönlümi firqatle harâb itmez
idiñ

'âm:

1. **'âm:**
Gazel 207
Mısra: 4
Halk, umum, herkes.

Eyle behişt-i hüsünüñi püşide halkdan
Ağyâra kıлма meyve-i vaşlıñ ta'am
'âm

âmâc-gâh-ı dîde-i hâsid:

1. **âmâc-gâh-ı dîde-i hâsid:**
Muhammes 3
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Hasetçinin gözüne hedef.
Meger olduğ yine âmâc-gâh-ı dîde-i
hâsid
Çıkub gül-i beyâbân gibi geldi meclise
zâhid

âmâc-gâh-ı ğamze-i hûn-h'âr:

1. **âmâc-gâh-ı ğamze-i hûn-h'âr:**
Gazel 74
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Kan içici olan süzgün bakışın
nişan tahtası.*

Tîr-i nigâh-ı mestini ol şüh-ı âfetiñ
Âmâc-gâh-ı ğamze-i hûn-h'âr olan
bilür

amâc-gâh-ı tîr-i sipihr ol-:

1. **amâc-gâh-ı tîr-i sipihr olduñ:-duñ**
Gazel 192
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Feleğın okunun nişan tahtası
olmak.*

Ol âhû-yı murâdı şikâr itmek istediñ
Amâc-gâh-ı tîr-i sipihr olduñ ey göñül

amâc-geh-i tîr:

1. **amâc-geh-i tîrine:-i, -n, -e**
Gazel 174
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Okun nişan yeri.

İdecek hışmla ebrüy-ı kemânın der-kâr
Anıñ amâc-geh-i tîrine âmâde idik

āmāde:1. **āmāde:****Gazel 174**

Mısra: 8

Hazır, hazırlanmış.

İdecek hışmla ebrūy-ı kemānın der-kār
Anıñ amāc-geh-i tīrine āmāde idik

āmāde-i inşā-yı taleb:1. **āmāde-i inşā-yı taleb:****Gazel 18**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arzunun inşası hazır.

Deheniñ eyleme āmāde-i inşā-yı taleb
Tūti-i nātıkayı eyleme gūyā-yı taleb

āmāde-i şehr-i fenā:1. **āmāde-i şehr-i fenā:****Gazel 31**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gelip geçici dünyaya hazır.

Göñül āmāde-i şehr-i fenā olmağdadır
rif'at
Sebuk-seyr ol getir pervāza cān
murgın bedenden giç

āmāde-i sevdā:1. **āmāde-i sevdā:****Gazel 230**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevdanın hazırı.

Ey Ğarībī seni āmāde-i sevdā dirler
Ğayriden menzil-i dil-dārı su'āl itme
şakın

amān:1. **amān:****Gazel 218**

Mısra: 16

Dikkat çekme, tembih, uyarı.

Dehān-ı hānde-rīziñ olmasun ālūde-i
düşnām
Amān bir şūh-ı nāzik dil-ber-i şīrīn-
zebānsın sen

2. **amān:****Gazel 247**

Mısra: 5

Aman, bağış, bağışlama.

Amān bilmez nigāhıñ içmek ister hūn-
ı 'uşşākı
Meger kim pādişāh-ı 'aşqdan fermān
mı var sende

3. **amān:****Gazel 223**

Mısra: 5

*Meded, imdat anlamlarına gelen
bağış dileme sözü.*

Āhır bu nāz u naḥvet amān öldürür
beni
Kıyma efendi kıyma amānı bilür misin

4. **amān:****Terci-bend 1**

Mısra: 63

Aman, imdat, medet.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

5. **amān:****Terci-bend 1**

Mısra: 7

Sakın, sakın ha!.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

6. amān:

Terci-bend 1

Mısra: **15**

Sakın, sakın ha!

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

7. amān:

Terci-bend 1

Mısra: **47**

Sakın, sakın ha!

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

8. amān:

Terci-bend 1

Mısra: **55**

Sakın, sakın ha!

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

9. amān:

Gazel 10

Mısra: **4**

Dikkat ekme, tembih, uyarı.

aşdım budur ki olmasun āĝāh
müdde ı
Izhār ılma hāla amān sylerim saa

10. amān:

Terci-bend 1

Mısra: **39**

Aman, imdat, medet.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

11. amān:

Terci-bend 1

Mısra: **31**

Aman, imdat, medet.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

12. amān:

Terci-bend 1

Mısra: **23**

Aman, imdat, medet.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

13. amānı:-ı

Gazel 223

Mısra: **6**

*Yardım istenildiğini anlatan sz,
imdat.*

hır bu nāz u navet amān ldürür
beni

ıyma efendi ıyma amānı bilür misin

14. amānına:-ın, -a

Gazel 263

Mısra: **16**

*Yardım istenildiğini anlatan bir
sz.*

Aldı inān-ı şabrımı bir şūh-ı bī-amān
Kimdir bu nā-tüvānıñ irişşün amānına

amān iste:-

1. amān ister:-r

Gazel 90

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yardım istemek; yalvarmak,
bağışlanmak istemek.*

Yine bir āfete meyl itdi dil kim çarhde
mirrīh

O şūhuñ çeşm-i mest-i bī-amānında
amān ister

āmed ü reft-i sitem:

1. **āmed ü reft-i sitemiñ:-iñ**

Gazel 283

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sitemin geliş ve gidişi.

Pāy-māl itdi beni āmed ü reft-i sitemiñ
Rūy-ı kālīde olan hey'et-i taşvīr gibi

āmed-şüd-i cān:

1. **āmed-şüd-i cāndan:-dan**

Terci-bend 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Canın gelip gitmesi.

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel

Şemşīr-i ğāzab birle helāk olmadan
evvel

āmed-şüd-i ceş-i ğam:

1. **āmed-şüd-i ceş-i ğamdan:-dan**

Gazel 145

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ğam askerinin gidip gelmesi.

Sīne pūr-rañnedir āmed-şüd-i ceş-i
ğamdan

Reh-i cāda olamaz naķş-ı kademden
fāriğ

āmed-şüd-i hırş:

1. **āmed-şüd-i hırş:**

Gazel 23

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hırsın gelip gitmesi.

Hergiz olamaz silsile-i feyż güsiste
Āmed-şüd-i hırş olmasa sūhān-ı
kanā'at

āmed-şüd-i nefes:

1. **āmed-şüd-i nefesden:-den**

Gazel 54

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nefesin gidip gelmesi.

Hātır uşandı sensiz āmed-şüd-i
nefesden

Müştāk-ı hāl-i rūyuñ leyl ü nehārı
n'eyler

'amel:

1. **'ameli:-i**

Gazel 211

Mısra: 6

İş, davranış, eylem.

Zāhidin fi'li gibi hüsnuñe mağrūr olma
'Ameli zāyi' olur tã'ife-i hod-bīnin

'amel it-:

1. **'amel itdigim:-dig, -im**

Gazel 159

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dini bir emri yerine getirmek.

Ol günde kim hēsāba gelür itdigim
'amel

Ser-māyedir elimde ümmīd-i şefā'atiñ

‘amel-i āhiret:

1. ‘amel-i āhiret:-e

Gazel 117

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ahiret ameli.

Ḳılalum sa‘y Ğarībī ‘amel-i āhirete
Ki bize bir nice gün destde fırsat
kalmış

‘amel-i huşk:

1. ‘amel-i huşkuna:-u, -n, -a

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kuru, boş amel.

Zāhidin çok ‘amel-i huşkuna meftūn
olma
Sübhası dāne-i engūra döner çok
gitmez

ammā:

1. ammā:

Gazel 214

Mısra: 5

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Merhem-i la‘liñ umar sīne-i efkār
ammā
Ḳorḳarım cān dutuşa dāğda merhem
yansun

2. ammā:

Gazel 53

Mısra: 7

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Sipihre bir gül-i rüy-ı sebeddir āfitāb
ammā
Gülistān-ı vişāl-i dil-berimde bir tiken
dirler

3. ammā:

Gazel 55

Mısra: 5

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Düşerdi ārzū-yı genc-i ḥüsnüñ ḥātırā
ammā
Gelince yāda zülfüñ dilde ḥavf-ı
ejdehā artar

4. ammā:

Gazel 79

Mısra: 11

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Göñlüm esīr-i zülfdür ammā lebiñ
emer
Ṭütī kafesde zār ise şekerle beslenür

5. ammā:

Gazel 90

Mısra: 1

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Turunc-ı ğabğabiñ dişlerdim ammā
aña cān ister
‘Adālet üzredir ḥükm-i şerī‘ at ḳana
ḳan ister

6. ammā:

Gazel 99

Mısra: 9

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Virürdim bir peyām-ı vaşla naḳd-i
cānımı ammā
N’idem keyfiyyet-i aḥvāl-i cānāndan
ḥaber gelmez

7. ammā:

Gazel 102

Mısra: 11

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

İderdi murğ-ı rûhum ğayr-i 'âlem
seyrini ammâ
Benim bu miñnet-âbâd içre nâ-çâr
oldığım bilmez

8. **ammâ:**

Gazel 113

Mısra: 7

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Dil-fezâ-yı hüsnün eyler ârzü ammâ ne
süd
'Âşıkâ ezhâr-ı lütfundan 'alâmet
kalmamış

9. **ammâ:**

Gazel 156

Mısra: 7

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Biz 'aşk-ı gülde bülbülüz ammâ şabâ
gibi
Bâz-ı niğâb-ı çehresine kâdir olmadık

10. **ammâ:**

Gazel 189

Mısra: 11

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Nesîm-i şubhla gehvâresi cünbişdedir
ammâ
Kıomaz gül h'âba varsun nâle-i
bisyârîñ ey bülbül

11. **ammâ:**

Gazel 221

Mısra: 2

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

'Âdet budur güzelde hevâ olmaz
olmasun
Ammâ ki şart-ı resm-i vefâ olmaz
olmasun

12. **ammâ:**

Gazel 239

Mısra: 19

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Egerçi rû-siyeh bir bendeyim ammâ
yakînimdir
Hâta'lar ma'v olur düşse dil-i Ğaffâr'a
yâ Allâh

13. **ammâ:**

Gazel 240

Mısra: 14

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

İster Ğarîbi ola sezâ-vâr 'afvîña
Ammâ taleb ne sūd-ı rızâ sende
olmasa

14. **ammâ:**

Gazel 251

Mısra: 9

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Dimişler hem-dem olmaz ma'lab-ı
baht-ı siyâh ammâ
Şeb-âsâ zülf-i dil-ber gör ne hoş
düşmüş ola

15. **ammâ:**

Gazel 269

Mısra: 3

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Vedâ'ından degil hâtır-ı hâzînim ey
perî ammâ
Seniñle arada ma'fice ma'fice sühan
kaldı

16. **ammâ:**

Gazel 275

Mısra: 3

*Ama (sözü pekiştirmek,
kuvvetlendirmek için kullanılmıştır.).*

Degildim ben esîr-i halka-i zencîr-i
 ‘aşk ammâ
 Bu sevdâ-yı cünûn ol şûh-ı şîrîn-
 kârdan geldi

ân:

1. **ânlı:-lı**

Gazel 188

Mısra: 1

Güzellik, alım, câzibe.

‘Âlemi kırdı kodı nâz ile bir ânlı güzel
 Pençesi cân alıcı hançer-i bürrânlı
 güzel

2. **ânlıdır:-lı, -dır**

Gazel 66

Mısra: 1

Cazibeli, güzel.

Meyl eylemem sipihrde mâha kim
 ânlıdır
 Cânım fedâ o şûha ki kaşı kemânlıdır

‘anber:

1. **‘anber:**

Gazel 212

Mısra: 6

*Ada balığının bağırsaklarında
 toplanan yumuşak, yapışkan ve misk
 gibi kokan, kül renginde bir madde;
 güzel koku.*

Fikr-i haţ-ı ruhsârîñ ile ‘âlem-i câna
 ‘Anber saçılır râyiha-i micmerimizden

2. **‘anberîn:-îñ**

Tarih 1

Mısra: 17

Amber kokan.

Micmer-i dilde ‘Uţârid yakdı ‘ûd u
 ‘anberîn
 Devr-i ‘ıtrından çekerdı vesme ebrûsı
 hilâl

ancağ:

1. **ancağ:**

Gazel 109

Mısra: 7

Sadece, yalnız.

Ancağ dil ider ‘âlem-i lâhûtda pervâz
 Ol murğ bu nüh-künbed-i devvâra
 sığışmaz

2. **ancağ:**

Gazel 114

Mısra: 7

Yalnız bir tek.

Bir nâme ile hâţırı şâd itmemek ancağ
 Dil gûşe-i ğurbetde karar itmek
 içünmiş

3. **ancağ:**

Gazel 227

Mısra: 4

*"Lâkin, ama, fakat, yalnız" sözleri
 gibi bir düşünceye karşı ikinci bir
 düşünceyi anlatan bir söz.*

Dehânîñ beste-i nâz olduğundan aşinâ-
 yı harf
 Degil ancağ zebân-ı çeşm-i şeh-bâz ile
 söylersin

4. **ancağ:**

Gazel 30

Mısra: 6

Sadece, bir tek.

Çâre haţıñdan isteme dîvâne göñlüme
 Ancağ cünûn-ı ‘aşka ruğ-ı sâdedir ‘ilâc

5. **ancağ:**

Gazel 267

Mısra: 18

Sadece, bir tek.

Koyma maşşerde Ğarîbi-i zarîri
 maşşrûm

Senden ey baħr-ı ŧefā'at budur ancak talebi

6. ancak:

Gazel 171

Mısra: 4

"Lâkin, ama, fakat, yalnız" sözleri gibi bir düşünceye karşı ikinci bir düşünceyi anlatan bir söz.

Hîç kimseleri gül gibi güldürmediğî yok

Ancak yalañuz ben gibi giryânı unutduñ

7. ancak:

Gazel 194

Mısra: 8

Bir tek, sadece.

Bir baħrdır muħabbet kim yok aña kenâre

Ĥāk-i 'ademdir ancak deryâ-yı 'aşka sâhil

8. ancak:

Gazel 269

Mısra: 10

Sadece, yalnız.

Gehî ĥâr-ı melâmetle gehî nâ-ĥûn-ı ĥasretle

Libâs-ı 'ârdan egnimde ancak pîrehen kaldı

anda:

1. anda:-o, -anda

Gazel 144

Mısra: 4

O anda, esnada.

Düşmesün âyine-i ĥâtırına gerd-i melâl

Her serâbı göricek anda şarâb itme tama'

'andelîb:

1. 'andelîb:

Gazel 16

Mısra: 2

Bülbül.

Düşmüş hezâr miħnete eyyâm-ı 'andelîb

Ĥâr-ı cefâya kılmadan ibrâm 'andelîb

2. 'andelîb:

Gazel 16

Mısra: 12

Bülbül.

Bunca ki virdi gül-şene şu eşk-i dîdeden

Şahn-ı çemende almadı bir kâm 'andelîb

3. 'andelîb:

Gazel 17

Mısra: 1

Bülbül.

Süz-ı cigerden eyledi bir dâd 'andelîb
Çekdi sipihre nâle vü feryâd 'andelîb

4. 'andelîb:

Gazel 17

Mısra: 2

Bülbül.

Süz-ı cigerden eyledi bir dâd 'andelîb
Çekdi sipihre nâle vü feryâd 'andelîb

5. 'andelîb:

Gazel 17

Mısra: 4

Bülbül.

Dest-i kazâ-yı Şâni'-i rüz-ı ezel meger
Ĥāk-i çemenden eylemiş icâd 'andelîb

6. 'andelîb:

Gazel 17

Mısra: 12
Bülbül.

Şimdi 'aceb mi mühre-i naqd-i sirişk
ile
Girse harīm-i gönçeye dāmād 'andelīb

7. **'andelīb:**
Gazel 234
Mısra: 12
Bülbül.

Gül gitti bāgdan dağı kim egledür seni
Ey 'andelīb bir quru feryādın olmasun

8. **'andelibi:-i**
Gazel 102
Mısra: 9
Bülbül.

Birün eyler çemenden 'andelibi āh ü
feryādım
O gül-çehre esīr-i pençe-i hār oldığım
bilmez

9. **'andelibi:-i**
Gazel 263
Mısra: 8
Bülbül.

Bir şubh ol āfitāb çıkub seyr-i gül-şene
Gül 'andelibi oğşayarak başdı cāmına

'andelībān-ı cemen:

1. **'andelībān-ı cemen:**
Gazel 19
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Bahçenin bülbülleri.

Gönçeler hüsniñ görüb çāk-ı girībān
oldı hep
'Andelībān-ı cemen 'aşkıñla nālān oldı
hep

10. **'andelībdir:-dir**
Gazel 58
Mısra: 6
Bülbül.

Ey gül hayāl-i reng-i ruhuñla şabāha
dek
Āh u enīn-i 'aşkıda dil 'andelībdir

'andelīb virmez:

1. **'andelīb virmez:-mez**
Gazel 16
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bülbül (aman) vermez.

2. **'andelībān-ı cemen:**
Tarih 2
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bahçenin bülbülleri.

'Andelībān-ı cemen feryāda geldi
şevkden
Gönçe güldi gül gibi hār-ı gam oldı
nā-bedīd

'andelīb-āsā:

1. **'andelīb-āsā:**
Gazel 237
Mısra: 3
Bülbül gibi.

Nice bir şu'be ile 'andelīb-āsā bu
firkatde
'Aceb mi nağme-h'ān olsam gül-i
ruhsārdan ayru

'andelīb-i āteş-i firkat-keşide:

1. **'andelīb-i āteş-i firkat-keşidemiz:-**
miz

Gazel 95
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ayrılık çeken bülbülün ateşi.

Eyler gül-i vişâli temennâ bahârdan
Bu ‘andelîb-i âteş-i firqat-keşîdemiz

‘andelîb-i baht:

1. ‘andelîb-i baht:

Gazel 276

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Talih bülbülü.

Uyan ey ‘andelîb-i baht bu h’âb-ı
gîrânîñdan
Saña kim cânib-i gülden yine bü-y-ı
vefâ geldi

‘andelîb-i cân:

1. ‘andelîb-i cân:

Muhammes 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Can bülbülü.

Tâ gül-i ruhsârîña müştakım ey ebrû-
kemân
‘Andelîb-i cân dutup hâr-ı sitemde
âşiyân

2. ‘andelîb-i cânâ:-a

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can bülbülü.

Dimem gül-zâr-ı vaşlıñ ‘andelîb-i cânâ
me’mendir
Göñüller nâlesinden şubh-ı rüyuñ şâm-
ı şîvendir

‘andelîb-i cemen:

1. ‘andelîb-i cemen:-e

Gazel 127

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bahçenin bülbülü.

Çarha ‘İsâ gibi pervâz ider ol kimse
k’olur

‘Andelîb-i çemene âlem-i tecrîd-i
hulûş

‘andelîb-i gül-şen-i bâğ-ı muhabbet:

1. ‘andelîb-i gül-şen-i bâğ-ı

muhabbetim:-im

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşkın gül bahçesinin bülbülü.

Ş’ol ‘andelîb-i gül-şen-i bâğ-ı
muhabbetim

Kim nâle vü enîñime eflâk seslenür

‘andelîb-i gül-şen-i ruhsâr:

1. ‘andelîb-i gül-şen-i ruhsârîñim:-

ıñ, -im

Gazel 175

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağının gül
bahçesinin bülbülü.*

Cânâ esîr-i pençe-i hâr itme göñlümi

Bir ‘andelîb-i gül-şen-i ruhsârîñim
seniñ

‘andelîb-i herze-gü-rüsvâ:

1. ‘andelîb-i herze-gü-rüsvâ:

Gazel 72

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rüsva söz söyleyen bülbül.

Komaz çeşm-i güli bir lahza varsun
h’âba feryadıñ

Saña ey ‘andelîb-i herze-gü-rüsvâ ne
söyleller

‘andelīb-i mest:

1. ‘andelīb-i mest:
Terci-bend 4
 Mısra: **31**
 Kelime Tipi: -
Sarhoş bülbül.

Zamāna ‘andelīb-i mest olurken rüy-ı
 derdimden
 Eser bûy-ı hâzân şimdi Ğarībî reng-i
 zerdinden

‘andelīb-i nutk:

1. ‘andelīb-i nutk:
Gazel 182
 Mısra: **12**
 Kelime Tipi: -
Kelâm bülbülü.

Bilmem ‘aceb ne neş’ e-i ser-şârda
 uğradıñ
 Ey ‘andelīb-i nutk biraz ebkem
 olmadıñ

‘ankā:

1. ‘ankā:
Gazel 52
 Mısra: **6**
*Her hayvandan bir iz taşıyan,
 kırmızı altın rengi tüylü, yüzü insana
 benzer, güzel sesli, bir tek, efsanevi bir
 dağ olan Kaf dağının ardında yaşadığı
 söylenen erkek bir masal kuşu, Sirenk,
 Sîmurg, Zümrüd, Zümrüdüanka
 Tuğrul, Anka-yı mugrip, devlet kuşu.*

Dil ebruvân-ı yâri ne var eylese
 maķâm
 ‘İzz ü vaķâr Ķâf’ına ‘Anķā gelür gider

‘ankā-yı gönül:

1. ‘ankā-yı gönül:
Gazel 154
 Mısra: **11**

Kelime Tipi: -
Gönlün Ankâ kuşu.

Ķâf-ı ebrûsını ‘Anķā-yı gönül cây
 iderek
 Dâm-ı gîsûsına pā-beste-i kullāb olduķ

añla:

1. añla:
Gazel 11
 Mısra: **7**
Anlamak, idrak etmek.

Neden terkîbdir fikr it ne ma‘cûn
 olduğın añla
 Dil-i ğam-gîni mesrûr eylemekdir
 pîşe-i şahbâ

2. añla:
Gazel 85
 Mısra: **5**
Anlamak, idrak etmek.

Zinde-i ‘aşkıñ olan dilleriñ añla hâlin
 ‘Ālem-i hesti ile mülk-i ‘adem
 bilmezler

3. añladım: -dım
Gazel 146
 Mısra: **11**
Anlamak, idrak etmek.

Sünbülün hâl-i lisânından bu sırrı
 añladım
 ‘Āķıl olan zıkr-i Mevlâ’dan zebân
 itmez dirîğ

4. añladım: -dı, -m
Gazel 118
 Mısra: **5**
Anlamak, idrak etmek.

Şadāķat añladım evvel kelâm-ı cân-
 başşın
 Vefâ vü mihri haķîkatde hep ‘adâvet
 imiş

4. **añlar:-r****Gazel 74**

Mısra: 11

Anlamak, idrak etmek.

Her sâde-levh-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālâ-yı vaşl-ı yâri hâridâr olan bilür

‘âr:1. **‘âr:****Terci-bend 1**

Mısra: 51

Utanma, utanç, hayâ, hicap.

‘Âr eyleme bir ders okı ‘unvân-ı
vefâdan
Dönmem hele senden gelen envâ‘-ı
belâdan

ara:1. **ara:****Gazel 29**

Mısra: 9

*Aramak, bir şeyi bulmaya
çalışmak, araştırmak.*

Südâ-ger-i tevfiķı ara sūķ-ı talebden
Ümmîdîni kıl rahmet-i Ğaffâr'a
teşebbüş

2. **arada:-da****Gazel 269**

Mısra: 4

Ara, orta iç, arasına.

Vedâ‘ından değil hâtır-ı hâzînim ey
perî ammâ
Seniñle arada maħfice maħfice sūħan
kaldı

3. **arada:-da****Gazel 25**

Mısra: 6

Ara, iki şeyin ortası.

Kılmazdı nazar birbirine ‘âşık u
ma‘şūķ
Olmazsa eger arada ĩmâ-yı muħabbet

4. **arada:-da****Gazel 21**

Mısra: 12

Kısa zaman diliminde, bir an olsa da...

Lütfuñ ile bu kemteriñi itme ferâmüş
Ol günde k'olur arada der-kâr şefâ‘at

5. **aradan:-dan****Tarih 1**

Mısra: 23

Ara, orta, iç, arasına.

Aradan çıķdı Benâtü'n-na‘ş-ı Kübrâ-yı
‘adū
Eyledi renc-i ħased mülk-i vücūdın
pây-mâl

6. **arasında:-sı, -n, -da****Gazel 179**

Mısra: 4

-da/-de, içinde.

Ey güm-şüde-i dâmen-i şahrâ-yı
ħacâlet
Sen hâr-ı muğaylân arasında telef
olduñ

7. **arasında:-sı, -n, -da****Muhammes 2**

Mısra: 9

-da/-de, içinde.

Halk arasında zelîl ü ħâķ-sâr oldum
yeter
El-amân ey zâlim-i bî-rahm-i ğaddâr
el-amân

8. **arasında:-sı, -n, -da****Gazel 242**

Mısra: 1

İki şeyin arası, orta.

Cismim alalı ulzüm-i h n- b
arasında
Devr itmede'em has gibi seyl- b
arasında

9. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 242
Mısra: 2
İki Şeyin arası, orta.

Cismim alalı ulzüm-i h n- b
arasında
Devr itmede'em has gibi seyl- b
arasında

10. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 242
Mısra: 4
İki Şeyin arası, orta.

Bir kez o per  h l-i dilimden haber
almaz
Gorsun ne eker g s -y  ull b
arasında

11. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 242
Mısra: 6
İki Şeyin arası, orta.

' Őık o mehi n g mze v  m jg nına
arŐu
Bir uğhiyedir kim iki aŐŐ b arasında

12. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 242
Mısra: 10
İki Şeyin arası, orta.

Fikr itmededir ebru-y  dil-berlere
yoksa
T 'at mi oyar z hidi mihr b arasında

13. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 242
Mısra: 12
İki Şeyin arası, orta.

Y  Rabb bizi Ő b n-ı 'in yet ile p k it
oyma kef-i baqq l gibi irk- b
arasında

14. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 242
Mısra: 14
İki Şeyin arası, orta.

Bu g ne nev- y n-gazel-i t ze G r b 
İc d idegör ouna ahh b arasında

15. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 243
Mısra: 1
İki Şeyin arası, orta.

Hüsnün göreli ha-ı siyeh-k r arasında
B -h de degil h ' b-gehim h r arasında

16. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 243
Mısra: 2
İki Şeyin arası, orta.

Hüsnün göreli ha-ı siyeh-k r arasında
B -h de degil h ' b-gehim h r arasında

17. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 243
Mısra: 4
İki Şeyin arası, orta.

Dil turre-i g s lari na düşdi rev  mı
Şan ' n-ı cem li n ala z nn r arasında

18. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 243
Mısra: 6
İki Şeyin arası, orta.

C m aldıgına b s-ı lebi n Ő hidimiz var
'Aksi görünür s gar-ı ser-Ő r arasında

19. **arasında:** -sı, -n, -da
Gazel 243
Mısra: 8
İki Şeyin arası, orta.

Dün geldi şabā virdi ḥaber zülf ü
ruḥuñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

20. **arasında:** -sı, -n, -da

Gazel 243

Mısra: 10

İki şeyin arası, orta.

İzhār idemem ḥalka ruḥ-ı şāhid-i fikri
Kalsun hele koy perde-i esrār arasında

21. **arasında:** -sı, -n, -da

Gazel 243

Mısra: 12

İki şeyin arası, orta.

Hep ma‘şiyet-i ümmet olur mevc-i
‘atāda
Bir kıtreyim rahmet-i Ğaffār arasında

22. **arasında:** -sı, -n, -da

Gazel 243

Mısra: 14

İki şeyin arası, orta.

Kandil-i murād olmadı bir daḥı
fürüzān
Ey baḥt beni koyma şeb-i tār arasında

23. **arasında:** -sı, -n, -da

Gazel 243

Mısra: 16

İki şeyin arası, orta.

Şāyed bula bir dürr-i sülḥan yāre
muvāfiḳ
Dil gavṭa urur ḳulzüm-i güftār
arasında

24. **arasında:** -sı, -n, -da

Gazel 243

Mısra: 18

İki şeyin arası, orta.

Ālūde-i ‘aşḳ olmasa dāmān-ı ṭabī‘at
Kalmazdı Ğarībī elem-i yār arasında

25. **arasında:** -sı, -n, -da

Gazel 242

Mısra: 8

Ortası.

Cān zevraḳı deryā-yı ḡamiñ içre gözün
teg
Sür‘atle gezer cüşiş-i girdāb arasında

26. **arasında:** -sı, -n, -da

Gazel 76

Mısra: 4

İçinde.

Dil virme şaḳın dil-ber-i yek-sāleye
zinhār
Cāhiller arasında kitābıñ yeri yokdur

ara yer:

1. **ara yerde:-de**

Gazel 141

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ara yerde, arada.

İki miḳnāṭisa āhendir vücūdum dāverā
Ara yerde ḳalmışım efkār ü ḥayrān el-
vedā‘

‘arak:

1. **‘araḳ:**

Gazel 288

Mısra: 9

Ter.

Geldi ‘araḳ ‘izārına ol māh-ṭal‘atın
Yaḳdı derūnum āteş-i ‘aşḳıñ şerāresi

2. **‘araḳdan:-dan**

Muhammes 3

Mısra: 7

Ter.

Saçıldı rüy-ı gül-gūna ‘araḳdan ḳatre-i
şeb-nem

Dağıldı berg-i nesrîn üzre zülf-i
sünbülî derhem

3. **‘arâkı:-ı**
Gazel 249
Mısra: 17
Ter.

Kaatre kaatre gâzab-âlûde Ğarîbî ‘arâkı
Ûo şaçılsun gül-i ruhsârına şeb-
nemcesine

‘arâk-ı rüy-ı gâzab-nâk:

1. **‘arâk-ı rüy-ı gâzab-nâkine:-i, -n, -**
e
Gazel 211
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Öfkeli yüzün teri.

‘Arağ-ı rüy-ı gâzab-nâkine beñzer
yârin
‘Uğdesi devr-i çamerde görinen
pervînin

‘arâk-rîz-i gâzab ol:

1. **‘arâk-rîz-i gâzab oldı:-dı**
Gazel 162
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Öfekeden ter döken olmak.

Oldı peymâne-i ruhsârı ‘arâk-rîz-i
gâzab
Sehv idüb bir kez o meh-peykere bed-
hû diyerek

ārām:

1. **ārām:**
Gazel 16
Mısra: 6
Durma, dinlenme, rahat, huzur.

Gehvâresin iderse felek berg-i gül yine
Virmez zebân-ı nâleye ārām ‘andelîb

2. **ārāmı:-ı**
Gazel 83
Mısra: 4
Durma, dinlenme, rahat, huzur.

Dutmaz karar şafha-i rüyunda hâtırım
Āyîne üzre zîbaķıñ ārāmı bellidir

ārām dut:

1. **ārām dutmağâ:- mağ, -a**
Gazel 113
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
*Huzura kavuşmak, rahata
erişmek.*

‘Ālemi ser-tâ-be-ser seyl-i sitem
kılmış harâb
Dutmağâ ārām gönlüm bir ‘imâret
kalmamış

ārām-gâh-ı hâtır-ı efkâr:

1. **ārām-gâh-ı hâtır-ı efkârı:-ı**
Gazel 106
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Fikirlerin bulunduğu yer.

Geh pîç ü tâb-ı kâkül ü geh çîn-i
zülfd
Ārām-gâh-ı hâtır-ı efkârı görmüşüz

‘ar‘ar:

1. **‘ar‘ar:**
Gazel 84
Mısra: 4
Dikenli ardiç ağacı, dağ servisi.

Ey şūh-ı bî-pervâ seniñ ra‘nâ nihâl-i
ķâmetiñ
Serv-i cefâ-güster midir ‘ar‘ar mıdır
bilmem nedir

ārāste-i kevn ü mekân:1. **ārāste-i kevn ü mekânuz:-uz****Gazel 96**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Varlık âleminin süslenmiş.*Biz şā'ir-i şarrāf-ı nükūd-ı sūhanüz
kim

İnşā ile ārāste-i kevn ü mekânuz

ārāste-i ma'ni-i rengin:1. **ārāste-i ma'ni-i rengin:****Gazel 112**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Güzel anlamın süslenmiş olanı.*Tab'ın ārāste-i ma'ni-i rengin ile
İtme sım ü zer için der-geh-i hızlāna
heves**araya gir:-**1. **araya girdi:-di****Gazel 285**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*İki kişinin arasındaki bir işe
karışmak.*Harem-i vuşlat-ı dil-dārda hem-şoḥbet
idik

Geldi zāhid araya girdi 'azāzıl gibi

ārāyiş vir:1. **ārāyiş virmese:-me, -se****Gazel 152**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Süs vermek.*Dehrde Ḥüsn olamazdı bu kadar
şöhret-yābVirmese zülfüne ārāyiş eger şāne-i
'Aşk**ārāyiş-i bazar ol:-**1. **ārāyiş-i bazar olub:-ub****Gazel 136**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Pazarın süsü olmak.*Terk idüb gül gül-şeni ārāyiş-i bazar
olubBāgda feryād u āh-ı bülbül-i şeydā
ğalaṭ**ārāyiş-i küfr:**1. **ārāyiş-i küfr:****Gazel 250**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Küfrün süsü.*Zülfünü şaldı ruḥ-ı āyine-tābın yüzine
Virdi ārāyiş-i küfr ile şevābın yüzine**ārāyiş-i nāz:**1. **ārāyiş-i nāz:****Gazel 264**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Naz süsü.*Ey Ğarībī virelüm ḥüsnüne ārāyiş-i
nāzNigehe cān mı kalur 'āşık-ı med-
hüşunda**ard:**1. **ardınca:-ın, -ca****Gazel 99**

Mısra: 16

Akabinde, sonrasında.

Düşen sevdâ-yı zülf-i yâre eyler
n'olduğun idrâk
Mürûr-ı 'ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

2. **ardınca**: -in, -ca

Gazel 149

Mısra: 6

Ardı sıra.

Şâhîn-i hüsnî çıktı elinden ol âfetiñ
Ardınca bakakaldı gözi intizâr hayf

3. **ardıncadır**: -in, -ca, -dır

Gazel 256

Mısra: 12

Arka.

Olma karîb-i hürde-i devlet zamânede
Ardıncadır zevâli inanma kemâline

ardına düş-

1. **ardına düşme**: -me

Gazel 126

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Arkasından gitmek, peşini
bırakmamak.*

Düşme kovarak ardına ol vahşi-
niğâhîñ
Âhûyî yatağında görünce uyarak baş

ardından gel-

1. **ardından gelür**: -ür

Gazel 133

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Arkasından gelmek.

Hañt kabûl olmayacak tîğ gelür
ardından
'Âkıbet memleket-i hüsnî harâb eyler
hañt

ârî:

1. **ârî:**

Gazel 197

Mısra: 4

*(Bir şeyden) Kurtulmuş,
soyunmuş olan, temiz, mukaddes.*

Karalansa n'ola ger rûy-ı nigîn her
sâ'at
Ârî zulmetde nihân 'ayn-ı beğâdır
hâtem

2. **ârî:**

Gazel 43

Mısra: 4

*(Bir şeyden) Kurtulmuş,
soyunmuş olan, temiz, mukaddes.*

Sevâd-ı hañtîñ aldı âb u tâb-ı reng-i
ruhsârîñ
Metâ' -ı dîne ârî leşker-i İblîs reh-
zendir

3. **ârî:**

Gazel 132

Mısra: 14

*(Bir şeyden) Kurtulmuş,
soyunmuş olan, temiz, mukaddes.*

İstemem gencîne-i dilde kem olsun
nağd-i gam
Devlet-i dünyâdan ârî câna şîhhatdir
ğaraž

Aristo:

1. **Aristo:**

Gazel 64

Mısra: 6

*Yunan filozofu, akıl, hikmet ve
doğrunun sembolü.*

Benim nazm içre ol mu'ciz-beyân-ı
fenn-i hikmet kim
Aristo mekteb-i tab'ımda bir şâkir[d]-i
ebkemdir

‘arız:

1. ‘arız:

Gazel 130

Mısra: 1

Musallat, gelip çatan.

Giryeden şu yerine kan başarımdan
‘arız
Hün-ı dildir ki olur çeşm-i terimden
‘arız

2. ‘arız:

Gazel 130

Mısra: 12

Musallat, gelip çatan.

Çorçarım cânıma Çaknüs gibi olsun
âteş
Nağme-i murğ-ı dil-i der-be-derimden
‘arız

3. ‘arızı:-ı

Gazel 106

Mısra: 3

Sevgilinin yanağı.

Haḫḫ içre ‘arızı mey-i gül-gūna
beñzemez
Faşl-ı bahār ‘işret-i gül-zārı görmüşüz

4. ‘arızı:-ı

Terci-bend 3

Mısra: 21

Sevgilinin yanağı.

Biñ saçları sünbül yüzi gül ‘arızı
nesrîn
Her biri biñ âyîn ile virse dile teskîn

5. ‘arızın:-ın

Gazel 59

Mısra: 3

Sevgilinin yanağı.

Tāze berāt-ı vaşldır sebze-i ḫaḫḫı
‘arızın

‘Aşık-ı bī-nevā ile ruḫşat-ı güft-gū
gelür

6. ‘arızın:-ın

Gazel 278

Mısra: 11

Sevgilinin yanağı.

Ene'l-ḫaḫḫ sırrı kanımla yazılsın
‘arızın üzre
Çekilsün dāra zülfünden gönül
Manşūr'dur şimdi

7. ‘arızına:-ın, -a

Gazel 156

Mısra: 2

Sevgilinin yanağı.

Bir kez peyām-ı lütf ile ḫoş-ḫāḫır
olmadık
Kām-ı dil üzre ‘arızına nāzır olmadık

8. ‘arızına:-ın, -a

Gazel 282

Mısra: 6

Sevgilinin yanağı.

Hüsnuñe mihr-i cihān-tābı berāber
diyemem
Beñzedirsem ğalaḫım ‘arızına meh-tābı

9. ‘arızında:-ın, -da

Gazel 78

Mısra: 1

Sevgilinin yanağı.

‘Arızında zülf-i ‘anber-bār kendin
gösterür
Güiyā baḫt-ı siyeh bīdār kendin
gösterür

‘arız id-:

1. ‘arız ider:-er

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çıkarmak, göstermek.

Raĥne ŧaldı ten-i efkārıma tıĝ-i
ĝamzeñ
Nıŧ-ı müjĝānıñ ider ħan cigerimden
‘ārız

‘ārız ol-:

1. ‘ārız olan:-an

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gelip çatmak, musallat olmak.

Ṭālī‘imdir ne ħadar cünbiŧ-ı yād itse
zuhūr

Gerd-i külfetdir olan ħāk-i derimden
‘ārız

2. ‘ārız olan:-an

Gazel 130

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gelip çatmak, musallat olmak.

Çüb-ı āteŧ-zededir cism-i nizārım
ĝamdan
Dūd-ı sevdādır olan maĝz-ı serimden
‘ārız

3. ‘ārız olur:-ur

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Görünmek, sonradan ortaya

çıkma.

Giryeden ŧu yerine ħan baŧarım
‘ārız

Ḥün-ı dildir ki olur çeŧm-i terimden
‘ārız

4. ‘ārız olur: -ur

Gazel 130

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Görünmek, sonradan ortaya

çıkma.

Dıde-i baĥtıma bir ĥ‘āb-ı girāndır her
dem
Ki olur feyz-i nesīm-i seĥerimden ‘ārız

5. ‘ārız olur: -ur

Gazel 130

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Görünmek, sonradan ortaya

çıkma.

Nāvek-i āhdır eflāke Ğarībī ki olur
Sıne-i ĝam-zede-i pūr-kederimden
‘ārız

‘ārız-ı gül-gün:

1. ‘ārız-ı gül-gūnda:-da

Gazel 211

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül renkli yanak.

Bülbül-i cān olamaz mā‘il-i seyr-i gül-
ŧen
Görse ger ‘ārız-ı gül-gūnda gül-i
nesrīnin

‘ārız-ı gül-reng-i mey-gün:

1. ‘ārız-ı gül-reng-i mey-gūne:-e

Gazel 178

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(ŧarap renkli) kırmızı gül renkli

yanak.

Göñül virdik yine bir ‘ārız-ı gül-reng-i
mey-gūne

Neŧāṭ-ı nev-bahār-ı bāde-i ĥamrādan
el çekdik

‘ārız-ı ĥübān:

1. ‘ārız-ı ĥübāna:-a

Gazel 111

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Güzellerin yanağı.

Defter-i mihr ü mehi tāk-çe-i nisyāna
Kımuşuz eyleyeli 'arız-ı hūbāna heves

'ars:

1. 'arşa:-a
Gazel 236
Mısra: 5
*Allah'ın dokuzuncu kat gökte
tasavvur edilen kudret ve azamet tahtı.*

Bir göz açınca turduñ mi 'rācı 'arşa
kurduñ
Küstahlıkla urduñ pīş-i Hudā'da zānū

2. 'arşda:-da
Gazel 188
Mısra: 6
Gök gürültüsü; yıldırım.

Oldı medd-i nighi şu 'le-zen-i hırmen-
i cān
Berķ tevsenli gibi 'arşda cevlānlı güzel

'arşa-i 'aşk:

1. 'arşa-i 'aşkıñda: -iñ, -da
Gazel 132
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
'aşk meydānı.

'Arşa-i 'aşkıñda şemşīr-i nigāhıñla
hoşum
Kim dehān-ı tīgden āb-ı şehādetdir
ğaraż

'arşa-i mahşer:

1. 'arşa-i mahşerde:-de
Gazel 159
Mısra: 13
Kelime Tipi: Kalıp İfade
Mahşer yeri.

Kalmaz Ğarībī 'arşa-i mahşerde şerm-
sār
Yek zerre olsa pertev-i lütf-i 'ināyetiñ

'arşā-i sahn-ı cemāl:

1. 'arşā-i sahn-ı cemālını:-i, -n, -i
Gazel 217
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün meydanının arsası.

Haţţ geldi başdı 'arşā-i sahn-ı cemālını
Pervāze geldi şeh-per-i murğ-ı şebāb-ı
hūsn

'arş-ı 'alā:

1. 'arş-ı 'alā:
Gazel 4
Mısra: 6
Kelime Tipi: Kalıp İfade
*Yüce arş, İslam inanişına göre
göğün en yüksek katı.*

'Ālem-i lāhūt cevlān-geh semend-i
nāziña
Şāh-bāz-ı emriñe bir lānedir 'arş-ı 'alā

art:

1. artar:-ar
Gazel 55
Mısra: 2
Artmak, çoğalmak.

Nigāhıñ bir belā hār-ı müjeñden biñ
haţā artar
Nedir geldikçe ey naħl-i vefā senden
cefā artar

2. artar:-ar
Gazel 55
Mısra: 4
Artmak, çoğalmak.

Hayāl-i gerdiş-i firūze-i çeşmiñle
'uşşāka

Yem-i 'aşk içre cānā cūş-ı girdāb-ı
belā artar

3. **artar:-ar**

Gazel 55

Mısra: 6

Artmak, çoğalmak.

Düşerdi ārzū-yı genc-i hüsnuñ hātırā
ammā
Gelince yāda zülfüñ dilde havf-ı
ejdehā artar

4. **artar:-ar**

Gazel 55

Mısra: 8

Artmak, çoğalmak.

Bahār-ı nazma girse hātır-ı yārān
şevkiñle
Riyāz-ı tab'ıma biñ fahr ile neşv ü
nemā artar

5. **artar:-ar**

Gazel 55

Mısra: 10

Artmak, çoğalmak.

Görünce böyle bir taze hayālin şı'r-i
rengiñiñ
Ġarībī h'ān-ı nazm-ı pür-nevāle iştiḥā
artar

6. **artar: -ar**

Gazel 55

Mısra: 1

Artmak, çoğalmak.

Nigāhıñ bir belā hār-ı müjeñden biñ
ḥaṭā artar
Nedir geldikçe ey naḥl-i vefā senden
cefā artar

7. **artur:-ur**

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Artmak, çoğalmak.

Derdim artur ğam-ı 'aşkıñla devādan
giçdim

Heves-i la'liñ ile āb-ı beķādan giçdim

8. **arturma:-ur, -ma**

Terci-bend 1

Mısra: 60

Artmak, çoğalmak.

Pervāne-i 'aşkıñ ki dutuşmuş per ü
bālim

Bī-çāre Ġarībī gibi arturma melālim

9. **arturur:-ur, -ur**

Gazel 59

Mısra: 11

Artmak, çoğalmak.

Dūd-ı siyāh-ı āhımız zīb-i cemāliñ
arturur

Ey gül-i ter remād ile gözgüye rüft ü
rū gelür

'arūs:

1. **'arūsın:-ın**

Tarih 2

Mısra: 6

Gelin.

Eyledi dest-i şabā meşşātalık gül-zārda
Gül 'arūsın reng u bū ile idüb sürḥ ü
sefid

'arūs-ı şāhid-i gül-bün:

1. **'arūs-ı şāhid-i gül-bün:**

Gazel 270

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gülfidanının sevgili gelini.

'Arūs-ı şāhid-i gül-bün bu faşla
ġāzelenmez mi

Görünce bülbüli biñ fahr ile
ṭannāzelenmez mi

‘arūs-ı şubh:1. **‘arūs-ı şubh:****Tarih 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sabah gelini.

Zulmet-i tārīki-i şebde esīr olmuşdı dil
Perdeden çıkdı ‘arūs-ı şubh ‘arz itdi
cemāl

‘arz eyle-:1. **‘arz eylemeden:-meden****Terci-bend 1**

Mısra: 4

Sunmak, göstermek.

Ser-māye-i ‘ömrüm şeh-i hūbān-ı
cihānım
‘Arz eylemeden hālīmi lāl oldı
zebānım

2. **‘arz eylemiş:-miş****Gazel 129**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Arz etmek, sunmak.

Devr-i ruhsārında zūlf-i ‘anberīniñ
gösterür
Bedr-i kāmīl eylemiş gibi felekde hāle
‘arz

3. **‘arz eylemiş:-miş****Gazel 129**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arz etmek, sunmak.

Şüst ü şuya gül yüzüñ gerd-i hevādan
her şehir
Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle ‘arz

4. **‘arz eylemiş:-miş****Gazel 129**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arz etmek, sunmak.

Tāb-ı tebden eylemiş la‘l-i lebiñ
tebhāle ‘arz
Eylemiş girdāb-ı āteş şu‘le-i cevvēle
‘arz

5. **‘arz eylemiş:-miş****Gazel 129**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Arz etmek, sunmak.

Tāb-ı tebden eylemiş la‘l-i lebiñ
tebhāle ‘arz
Eylemiş girdāb-ı āteş şu‘le-i cevvēle
‘arz

6. **‘arz eyleyim:-y, -im****Gazel 255**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Arz etmek, sunmak.

Kime ‘arz eyleyim aḥvālīmi senden
ğayrı
Ki bu ğam sīnemi bir micmer-i nār itdi
yine

‘arz id-:1. **‘arz idüb:-üb****Gazel 129**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sunmak, takdim etmek.

Cūş-ı tebhāle degildir lebleriñde rū-
nümā
Bāğ-ı ḥüsnüñde idüb dāğ-ı derūnuñ
lāle ‘arz

‘arz it:1. **‘arz it:****Gazel 89**

Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Arz etmek, sunmak.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarībī
‘arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki şikāyet yeridir

2. ‘arz it:
Gazel 183
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Arz etmek, sunmak.

Ḳumāş-ı nev-zuhūr-ı şî r ‘arz it bezm-i
yārāna
Sūhan-gūyān-ı ‘aşk içre Ğarībī kenz-i
güftār ol

3. ‘arz itdi:-di
Tarih 1
Mısra: 6
Göstermek, sunmak.

Zulmet-i tārīki-i şebde esīr olmuşdı dil
Perdeden çıkdı ‘arūs-ı şubḥ ‘arz itdi
cemāl

4. ‘arz itme:-me
Gazel 142
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Arz etmek, sunmak.

Bir şıḥhat için nabzıñı ‘arz itme ṭabībe
Ey ḥaste-i ‘aşk eyleme Loḳmān'a
tevaḳḳu‘

5. ‘arz itme:-me
Gazel 257
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Arz etmek, sunmak.

Reng-i gül-i ruḥsārıñı ‘arz itme şabāya
Her ḳadriñi bilmezlere cānānelik itme

6. ‘arz itme:-me
Gazel 47
Mısra: 17
Göstermek, sunmak.

Nādāna dūr-i nazmıñı ‘arz itme Ğarībī
Her nākış-ı ‘aḳl aña ḥarīdār degildir

7. ‘arz itmesiniñ:-me, -si, -niñ
Gazel 114
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Arz etmek, sunmak.

Ruḥsārını ‘arz itmesiniñ ecli Ğarībī
Bī-çāresini dāḥil-i nār itmek içinmiş

8. ‘arz itmesün:-me, -sün
Gazel 129
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Arz etmek, sunmak.

Ḥātır-ı ‘aşık ḥayāliyle tesellidir yeter
İtmesün Leylā yüzün Ḳays-ı perīşān-
ḥāle ‘arz

‘arz kıl-:

1. ‘arz kılma:-ma
Gazel 129
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
*Göstermek, sunmak, takdim
etmek.*

Derd-mend-i ‘aşka dermān bir civān-ı
tāzedir
Ey Ğarībī kılma derdiñ şūḥ-ı köhne-
sāle ‘arz

2. ‘arz kılmaz:-maz
Gazel 129
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
*Göstermek, sunmak, takdim
etmek.*

‘Āşık-ı şādık cihānda var ise
pervānedir
Kim virür ma ‘şūka cān kılmaz cefādan
nāle ‘arz

‘arz-ı cemāl it:

1. **‘arz-ı cemāl it:**

Gazel 27

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüzünü göstermek

Eyle mehi hacletde şeb-i tārda pinhān
Ey mihr-i cihān-tāb çıkub ‘arz-ı cemāl
it

2. **‘arz-ı cemāl itdigine:-dig, -in, -e**

Gazel 147

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüzünün güzelliğini göstermek

Hüsnuñe qarşu tırub ‘arz-ı cemāl
itdigine
Yüzini lāf ü dürüg ile siyāh itdi çerāg

3. **‘arz-ı cemāl itdiñ:- diñ**

Gazel 198

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüzünün güzelliğini göstermek

Baña ‘arz-ı cemāl itdiñ ‘aceb āl itdiñ
ey zālīm
Dil-i şeydāyı meftün-ı haṭ u hāl itdiñ
ey zālīm

4. **‘arz-ı cemāl itme:-me**

Gazel 230

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüzünün güzelliğini göstermek.

Ey meh-i burc-ı şeref hüsnuñi noqşān
itme
Çıkma yārim giceler ‘arz-ı cemāl itme
şakın

‘arz-ı hāl it:-

1. **‘arz-ı hāl itdiñ:-diñ**

Muhammes 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Halini bildirme

Sevdigim vīrāne-i peyk-i hayāl itdiñ
beni
‘Arz-ı hāl itmekden ey şeh-zāde lāl
itdiñ beni

2. **‘arz-ı hāl itmege:-meg, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Halini bildirme

Ne biter eylemeden derdimi ızhār saña
‘Arz-ı hāl itmege yoq kudretim ey yār
saña

ārzü:

1. **ārzü:**

Gazel 272

Mısra: 1

Arzu, istek, dilek.

Dilde yoq ārzü sırr-ı deheniñden ğayrı
Cānda yoq dağdağa fikr-i sühaniñden
ğayrı

2. **ārzü:**

Gazel 186

Mısra: 1

Arzu, istek, dilek.

Hāsret-i rüyñla dilden ārzü eksük
degil
Yād-ı vaşlıñla gözümdeñ kanlu yaş
eksük degil

3. **ārzüsüla:-sı, -y, -la**

Gazel 186

Mısra: 9

Arzu, istek, dilek.

Ka'be-i maşşūda irmek ārzūsiyla
mūdām
Cānıma rāh-ı talebde cüst-cū eksük
degil

ārzū eyle-:

1. **ārzū eyler:-r**

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

İstemek, arzu etmek.

Dil-fezā-yı hüsün eyler ārzū ammā ne
sūd
'Āşıkā ezhār-ı lütfundan 'alāmet
kalmamış

ārzū-mend-i cebīn-i āstān:

1. **ārzū-mend-i cebīn-i āstānıdır:-**
iñ, -dır

Gazel 57

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dergahının alnını eşigini

arzulayan.

Cebīnim ārzū-mend-i cebīn-i
āstānıdır
Leb-i pejmürde būs-ı sāha-i eyvāna
hasretdir

ārzū-mend-i dem-i şemşir:

1. **ārzū-mend-i dem-i şemşiriñim:-**
iñ, -im

Gazel 164

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kılıç zamanının heveslisi.

Ārzū-mend-i dem-i şemşiriñim kurbān
güni
Ey hezārān ben gibi bī-çāre kurbānıñ
seniñ

ārzū-mend-i leb-i la'l-i dūr-i efsān:

1. **ārzū-mend-i leb-i la'l-i dūr-i**
efsānıdır:- iñ, -dır

Gazel 51

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*İnci saçan kırmızı dudağın
heveslisi.*

Nāzenīnim olalı ben saña 'āşık göñlüm
Ārzū-mend-i leb-i la'l-i dūr-i
efsānıdır

ārzū-mend-i tevessül:

1. **ārzū-mend-i tevessüldür:-dür**

Muhammes 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Sarılmaya istekli.

Vücūd-ı nā-murādım ārzū-mend-i
tevessüldür
Felek bī-raħm u ben bī-şabr u dil-ber
bī-taħammüldür

ārzū-yı bāğ-ı vaşl eyle-:

1. **ārzū-yı bāğ-ı vaşl eyler:-r**

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma bahçesini arzu etmek.

Bir yaña murg-ı dil eyler ārzū-yı bāğ-ı
vaşl
Bir yaña cān ister olsun sākin-i Vān el-
vedā'

ārzū-yı genc-i hüsñ:

1. **ārzū-yı genc-i hüsñüñ:- üñ**

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik hazinesinin arzusu.

DüŖerdi ārzū-yı genc-i hūsnūñ hātırā
ammā
Gelince yāda zūlfūñ dilde hāvı-ı
ejdehā artar

ārzū-yı merhem-i kāfūr-ı vaŖl id-:

1. ārzū-yı merhem-i kāfūr-ı vaŖl
idüb:-*üb*

Gazel 256

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kavuşmanın kāfūr merhemini
arzu etmek.*

Dil ārzū-yı merhem-i kāfūr-ı vaŖl idüb
Āhır taħammül itmedi dāğ-ı hayāline

ārzū-yı Ŗeb-i vuŖlat eyle-:

1. ārzū-yı Ŗeb-i vuŖlat eyledik:-*dik*

Gazel 180

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgiliye) kavuşma gecesini arzu
etmek.*

Ol dem ki ārzū-yı Ŗeb-i vuŖlat eyledik
Peyk-i hayāl-i yāre katı minnet eyledik

ārzū-yı vaŖl:

1. ārzū-yı vaŖl:

Terkib-bend 1

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Kavuşma arzusu.

Nice bir hırmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim ārzū-yı vaŖl ile giryān olsun

ārzū-yı vaŖl-ı nigār it-:

1. ārzū-yı vaŖl-ı nigār itdi:-*di*

Gazel 255

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşmayı arzu etmek.

Dil hālāŖ olmağa peygüle-i
hicrānından
Hātırım ārzū-yı vaŖl-ı nigār itdi yine

ārzū-yı zevk-i dünyā:

1. ārzū-yı zevk-i dünyāyı:-*yı*

Gazel 269

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünya zevkinin arzusu.

FerāmūŖ eyledim her ārzū-yı zevk-i
dünyāyı
Dil-i pūr-sūziŖimde hāŖret-i hāk-i
vaŖan ƙaldı

as-:

1. aŖdılar:-*dı, -lar*

Tarih 1

Mısra: 21

Asmak, bir yere tutturmak.

Ƙubbe-i eflāke ƙandil-i Ŗurreyyā
aŖdılar
'Ālemi ƙıldı ƙerāğān gerdiŖ-i gerdün-
zevāl

2. aŖıldı:-*ıl, -dı*

Gazel 258

Mısra: 8

Asmak.

O Ŗūh-ı āfetiñ gördükde dil Ŗubh-ı
bināğūŖūñ
AŖıldı dürr-i mengūŖı gibi cānım
ƙulağında

āŖaf-ı melek-hū:

1. āŖaf-ı melek-hū:

Gazel 61

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Melek huylu Âsaf (Hz.
Süleyman'ın veziri).*

Lütfuñla oldu bürde tab´-ı Ğarîbi rüşen
Ey Âşaf-ı melek-hû pâşâ-yı pâk-i
manzar

âşaf-ı şânî-i devrân:

1. âşaf-ı şânî-i devrân:

Gazel 141

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dünyanın ikinci Asaf'ı (Süleyman
Peygamberin (a.s.) veziri.).*

El-vedâ´ ey tâc-dâr-ı şâh-ı şâhân el-
vedâ´

El-vedâ´ ey Âşaf-ı şânî-i devrân el-
vedâ´

‘aşâfir-i du‘â:

1. ‘aşâfir-i du‘â:

Gazel 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dua kuşları.

Olur âvîze-i çengâl-i ‘ukâb-ı ‘işyân
Lânenen eylese pervâz ‘aşâfir-i du‘â

âşâr-ı muhabbet:

1. âşâr-ı muhabbet:

Terci-bend 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Muhabbet etkileri.

Kâr itdi ğamıñla dile âşâr-ı muhabbet
Cân oldu yine sũhte-i nâr-ı muhabbet

âsâyiş-i ihyâ:

1. âsâyiş-i ihyâmızı:- mız, -ı

Gazel 160

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ölü kalpleri imanla doldurmanın
huzuru.*

Efsûs ki dünyâmızı ğafletle giçürdik
Âsâyiş-i ihyâmızı hasretle giçürdik

‘âşık:

1. ‘âşık:

Gazel 146

Mısra: 13

Âşık olmak, tutulmak.

Virmeyen cânın Ğarîbî dil-bere ‘âşık
degil
Kim cemâl-i şem‘den pervâne cân
itmez dirîĝ

2. ‘âşık:

Terci-bend 2

Mısra: 54

Âşık, seven kişi.

Ne Ğarîbî seni yâd eyleyüb ey cân
aĝlar
Kâtı çok kimse saña ‘âşık olub kan
aĝlar

3. ‘âşık:

Gazel 87

Mısra: 7

Âşık, seven kişi.

‘Âşık giçer menâzili pây-ı hayâl ile
Râh-ı talebde şîb ü firâza ne i‘tibâr

4. ‘âşık:

Gazel 47

Mısra: 3

Âşık, seven kişi.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırrına
‘âşık
Ey gönçe lebiñ mâ‘il-i güftâr degildir

5. 'āşık:

Gazel 62

Mısra: 6

Âşık, seven kişi.

Şarıлмаğ her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā
Kad-i mevzūn-ı dil-ber gibi 'āşık bir
diraht ister

6. 'āşık:

Gazel 70

Mısra: 9

Âşık, seven kişi.

O şūhuñ vaşlına 'āşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir'āta nazar kıldıkda 'aksinden
firār eyler

7. 'āşık:

Gazel 90

Mısra: 3

Âşık, seven kişi.

Yıkılmaz bu harābāt içre 'āşık bir
ayağıyla
Efendim ğamze-i sākī gibi bir
kahramān ister

8. 'āşık:

Gazel 151

Mısra: 14

Âşık, seven kişi.

Ġarībi yāda getürdikçe zūlf-i cānānı
Esīr-i silsile-i şad-'azāb olur 'āşık

9. 'āşık:

Gazel 151

Mısra: 1

Âşık, seven kişi.

O dem ki hāzır-ı bezm-i 'itāb olur
'āşık
Zebān-bürīde-i tīg-i hicāb olur 'āşık

10. 'āşık:

Gazel 151

Mısra: 2

Âşık, seven kişi.

O dem ki hāzır-ı bezm-i 'itāb olur
'āşık
Zebān-bürīde-i tīg-i hicāb olur 'āşık

11. 'āşık:

Gazel 151

Mısra: 4

Âşık, seven kişi.

Sebeb müşāhede-i reng-i rüy-ı sākıbdır
Esīr-i gerdiş-i cām-ı şarāb olur 'āşık

12. 'āşık:

Gazel 151

Mısra: 8

Âşık, seven kişi.

Hayāl-i bāde-i la'liñ gelince hātırına
Kadeh-keşīde-i çeşm-i pür-āb olur
'āşık

13. 'āşık:

Gazel 151

Mısra: 10

Âşık, seven kişi.

Çerāğ-ı hüsnuñe baksa mişāl-i pervāne
Derūn-ı dilden efendim kebāb olur
'āşık

14. 'āşık:

Gazel 242

Mısra: 5

Âşık, seven kişi.

'Āşık o mehiñ ğamze vü müjgānına
karşu
Bir udhiyedir kim iki kaşşāb arasında

15. 'āşık:

Gazel 288

Mısra: 11

Âşık, seven kişi.

‘Āşık göz açdı seyr ide rûy-ı laîfine
Lağzide oldı gerdene pây-ı nezâresi

16. ‘āşık:

Tarih 1

Mısra: 4

Āşık, seven kişi.

Serdi-i bed-mihri-i gerdüna irdi
inķırâz
Germ-ülfet ‘āşık u ma‘şûka virdi ittişâl

17. ‘āşık:

Gazel 51

Mısra: 11

*Sevgili'ye gönül bağı ile
bağlanmak.*

Nâzenînim olalı ben saña ‘āşık gönlüm
Ārzu-mend-i leb-i la‘l-i dūr-i
efşânîndir

18. ‘āşık:

Gazel 140

Mısra: 7

Āşık, seven kişi.

O şūhuñ yād-ı ruhsarıyla kendiñ
yakma ey ‘āşık
Ki şem‘-i ser-keş olmaz sūziş-i
pervânenen maħzūz

19. ‘āşık:

Gazel 151

Mısra: 6

Āşık, seven kişi.

Mişâl-i şem‘-i müheyyâ fenâya gitmek
içün
Nesîm-i âh ile her dem ħarâb olur
‘āşık

20. ‘āşık:

Gazel 151

Mısra: 12

Āşık, seven kişi.

Bahâr-ı ‘aşkı kurutmaz çehâr-faşlda da
Riyâz-ı şevķ göziyle şehâb olur ‘āşık

21. ‘āşık:

Gazel 187

Mısra: 9

Āşık, seven kişi.

Gözet maħallini sırrıñ nihân dut ey
‘āşık
Güşâd-ı perde-i râz itmeniñ zamânı
degil

22. ‘āşık:-a

Gazel 41

Mısra: 2

Āşık, seven kişi.

Ol gönçe-dehen kim yūzi gül-zâr-ı
beķâdır
Nîm-i nigehi ‘āşık şemşîr-i kaçâdır

23. ‘āşık:-a

Gazel 78

Mısra: 16

Āşık, seven kişi.

‘Aşķ olunca ħüsn-i Yūsuf çâhdan eyler
tulū‘
‘Āşık zîr-i zemînden yâr kendin
gösterür

24. ‘āşık:-a

Gazel 113

Mısra: 8

Āşık, seven kişi.

Dil-fezâ-yı ħüsnün eyler ârzü ammâ ne
sūd
‘Āşık ezhâr-ı lütfundan ‘alâmet
ķalmamış

25. ‘āşık:-a

Gazel 123

Mısra: 1

Āşık, seven kişi.

Degildir 'āşıkā bī-tābi-i dil Ṭūr'dan
gelmiş
Tecellī-zāra mevc-i nāz baħr-i nūrdan
gelmiş

26. 'āşıkā:-a
Gazel 131

Mısra: 5

Āşık, seven kişi.

Zencīr-i cünūn 'āşıkā bir başka belādır
Ey bī-ħaber it ħālet-i dīvāneden i 'rāz

27. 'āşıkā:-a
Gazel 133

Mısra: 1

Āşık, seven kişi.

Vaṭanı 'āşıkā bir dār-ı 'ikāb eyler ħatt
Hüs-n-i ruħsārına ta'līm-i zehāb eyler
ħatt

28. 'āşıkā:-a
Gazel 136

Mısra: 9

Āşık, seven kişi.

Yār dirse 'āşıkā ħattım muħabbet-
nāmedir
Hüccet-i mihre taşaddur eyleyen imzā
ğalaṭ

29. 'āşıkā:-a
Gazel 137

Mısra: 12

Āşık, seven kişi.

İstirāħat idecek āb u hevāsı dil-gīr
Yine zülfi gibi yok 'āşıkā bir şām-ı
neşāṭ

30. 'āşıkā:-a
Gazel 155

Mısra: 2

Āşık, seven kişi.

Hoş zevk virür cām-ı muşaffāya
şarılmak
Cān tāze virür 'āşıkā şahbāya şarılmak

31. 'āşıkā:-a
Gazel 187

Mısra: 12

Āşık, seven kişi.

Riyāz-ı ħüs-nüñ oldı bahārı pejmürde
Efendi 'āşıkā niyāz itmeniñ zamānı
degil

32. 'āşıkā:-a
Gazel 209

Mısra: 9

Āşık, seven kişi.

Var imiş kaşdı meger 'āşıkā bilmezlik
idüb
Ğalaṭ itdim nigeħ-i mestine fırsat
virdim

33. 'āşıkā:-a
Gazel 222

Mısra: 4

Āşık, seven kişi.

Hemān peymāneye lütfi şarāb-ı 'işve-
rīz olsun
Koy andan 'āşıkā būs-ı lebi 'ayn-ı
ħarām olsun

34. 'āşıkā:-a
Gazel 257

Mısra: 2

Āşık, seven kişi.

Ağyār ile bu bezmde hem-ħānelik itme
Hem-rāzlık it 'āşıkā bī-gānelik itme

35. 'āşıkā:-a
Terkib-bend 1

Mısra: 6

Āşık.

Sūziş-i dāğ-ı muħabbet cigerim ħün
itdi
Nigeħiñ 'āşıkā cān virmegi kånūn itdi

36. 'āşıkā:-a
Terkib-bend 1

Mısra: 13

Âşık.

‘Ādetiñ itmek idi ‘āşıkā ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bî-çāreye şefkat
evvel

37. ‘āşıkā:-a

Gazel 222

Mısra: 1

Âşık, seven kişi.

Ġaraż bu bezm-i ğamda ‘āşıkā bir şūh-
ı dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şīrīn-
kelām olsun

38. ‘āşıkā:-a

Gazel 227

Mısra: 1

Âşık, seven kişi.

Hele rāz-ı derūnuñ ‘āşıkā rāz ile
söylersin
‘Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

39. ‘āşıkā:-a

Gazel 268

Mısra: 11

Âşık, seven kişi.

Müfid olmaz şarāb-ı erġuvānī ‘āşıkā
tenhā
Dağı ħasret-keş-i būs-ı leb-i
ĥandānıñım sākī

40. ‘āşıkā:-a

Terci-bend 1

Mısra: 41

Âşık, seven kişi.

Ey māh yeter ‘āşıkā zecr ü elem eyle
İnşāf getir gönlüñe bir dem kerem
eyle

41. ‘āşıkā:-a

Gazel 98

Mısra: 7

Âşık, seven kişi.

Ol māh-likā kim idemez ‘āşıkā raġbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez

42. ‘āşıkda:-da

Gazel 33

Mısra: 8

Âşık, seven kişi.

Dil-berin ‘aks-i ruĥın bāde-i nāb içre
görüb
Döndi ‘āşıkda olan dīde-i giryāna
kadeĥ

43. ‘āşıkdan:-dan

Gazel 165

Mısra: 9

Âşık, seven kişi.

Degildir bezm-i vaĥdetde cüdā ma‘şūk
‘āşıkdan
Muşavver şüret-i Şīrīn ü Ferhād’ı
berāber çek

44. ‘āşıkı:-ı

Gazel 136

Mısra: 13

Âşık, seven kişi.

Tīr-i müjġānıyla kaşdı oklamakdır
‘āşıkı
Güşe-i ebrū ile ger itse bir ĩmā ġalat

45. ‘āşıkı:-ı

Gazel 191

Mısra: 11

Âşık, seven kişi.

Her şanem ĥüsni qadar ‘āşıkı meftūn
eyler
Zevĥ-i mey ĥoĥka-i tiryākden olmaz
me’ mül

46. ‘āşıkı:-ı

Gazel 110

Mısra: 7
*Sevgili'ye gönül bağı ile
 bağlanmış kimse.*

Her nigeḥ başına biñ 'āşıkı kurbān
 eyler
 Fitne-i nergis-i mestānını bilmez
 degilüz

47. 'āşıkı:-ı
Terci-bend 3
 Mısra: 33
Âşık, seven kişi.

Biñ şüh-ı 'Acem 'āşıkı dil-ḥaste tabībi
 Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarībī

48. 'āşıkım:-ım
Terkib-bend 1
 Mısra: 78
Âşık, seven kişi.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
 saña
 'Āşıkım 'āşıkım ey şüh-ı sitem-kār
 saña

49. 'āşıkım:-ım
Terkib-bend 1
 Mısra: 78
Âşık, seven kişi.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
 saña
 'Āşıkım 'āşıkım ey şüh-ı sitem-kār
 saña

50. 'āşıkım:-ım
Terkib-bend 1
 Mısra: 80
*Aşka düşmüş, aşk derdine
 tutulmuş, seven, tutkun.*

Her ne dirsem ḥaķıña şādıkım Allāh
 bilür
 Hüsnuñe şıdk ile ben 'āşıkım Allāh
 bilür

51. 'āşıkın:-ın
Gazel 254
 Mısra: 9
Âşık, seven kişi.

'Āşıkın büse-i ruḥsāra şerīk itse n'ola
 O sitem-kār olacaķ zülf-i perīşanı ile

52. 'āşıkıñ:-ıñ
Gazel 258
 Mısra: 9
Âşık, seven kişi.

N'ola yād-ı ruḥuñla 'āşıkıñ yandırsa
 cānın kim
 Bular pervāne 'aşkın lezzetin şem 'in
 ocağında

53. 'āşıkıñ:-ıñ
Gazel 266
 Mısra: 2
Âşık, seven kişi.

Za 'ıf-i aḥmerin gördükce ol şühüñ
 miyānında
 Yanar nār-ı muḥabbet 'āşıkıñ ḥasretle
 cānında

54. 'āşıkıñ:-ıñ
Gazel 288
 Mısra: 5
Âşık, seven kişi.

Mānend-i tār-ı kāküli āşüfte 'āşıkıñ
 Cem ' olmadı yanında dil-i pāre pāresi

55. 'āşıkıñ:-ıñ
Gazel 111
 Mısra: 9
Âşık, seven kişi.

'Āşıkıñ tākati yok nīm-nigāha nāza
 El-amān eylemesün ğamzeleriñ kana
 heves

56. 'āşıkına:-ın, -a
Gazel 118

Mısra: 3

Âşık, seven kişi.

Nevâl-i vaşlını ihsân bilürdi 'âşıkına
Bu güne lütf velî kâhrdan 'ibâret imiş

57. 'âşıklar^ı:-lar, -ı, -ı

Gazel 138

Mısra: 9

Âşık, seven kişi.

'Âşıkları vaşlında yandıрмаğa var
kaşdı
Şem'-i ruḥ-ı cānāniñ pervāneden eyler
hazz

58. 'âşıklarıñ:-lar, -ı, -ñ

Gazel 86

Mısra: 1

Âşık, seven kişi.

'Âşıklarıñ ki meyli ḥaṭ-ı müşg-bāradır
Bülbüllerin 'azîmeti gūyā bahāradır

59. 'âşıklarıñ:-lar, -ı, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Âşık, seven kişi.

Şimdi yetmez saña 'âşıklarıñ āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel gönçe buraḫmaz
ḥārı

60. 'âşıkların^ı:-lar, -ı, -nıñ

Gazel 176

Mısra: 11

Âşık, seven kişi.

'Âşıkların^ıñ kanı ile şimdi Ğarībī
Bir dest-i ḥinā-reng-i niğārına irişdik

61. 'âşıklıḡını:-lıḡ, -ın, -ı

Gazel 262

Mısra: 12

Âşık, seven kişi.

Ey dil ḥazer it eylemesünler seni rüsvā
'Âşıklıḡını zümre-i yārāna tıyurma

'âşık u ma'sūk:

1. 'âşık u ma'sūk:

Gazel 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Âşık ve maşuk (sevgili).

Kılmazdı nazār birbirine 'âşık u
ma'sūk
Olmazsa eger arada ĩmā-yı muḥabbet

'âşikār eyle-:

1. 'âşikār eyle:-r

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Meydana çıkarmak, belli etmek,
ortaya koymak.*

Ṭal'atıñ esrār-ı ğaybı 'âşikār eyley baña
Ḥaṭṭ-ı müşginiñ ḥazānı nev-bahār
eyley baña

'âşık-ı bed-nām:

1. 'âşık-ı bed-nāma:-a

Gazel 124

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kötü şöhretli âşık.

Çekmez kemān-ı 'aşkıımı biñ Rüstem-i
felek

Sen teg Ğarībī 'âşık-ı bed-nāma ḳaldı
iş

'âşık-ı bī-çäre:

1. 'âşık-ı bī-çäre:

Gazel 281

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı âşık.

Lütf ile Ğarībī'ye baḳub didi o gül-ruḥ
Āyā bu bizim 'âşık-ı bī-çäre degil mi

2. 'āşık-ı bî-çāreye:-y, -e

Gazel 63

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çaresiz, zavallı âşık.

Şimdi lütf eyle biraz 'āşık-ı bî-çāreye
kim

İtdiğñ çevre peşimān olacağsın āhır

'āşık-ı bî-nevā:

1. 'āşık-ı bî-nevā:

Gazel 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sessiz sedasız âşık.

Tāze berāt-ı vaşldır sebze-i haṭṭı

'ārızñ

'Āşık-ı bî-nevā ile ruḥşat-ı güft-gū

gelür

'āşık-ı dīdār:

1. 'āşık-ı dīdār:

Terkib-bend 1

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Güzel yüze âşık olan.

Hod bilürsin olalı 'āşık-ı dīdār saña
Cān u dil tavḳ-ı muḥabbetde giriftār
saña

'āşık-ı dil-zār:

1. 'āşık-ı dil-zārdan:-dan

Gazel 120

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnleyen gönüllü âşık.

Ġarībī yād-gār olsun bu nev-güftār

'ālemde

Disünler bu gazel bir 'āşık-ı dil-zārdan

kalmış

2. 'āşık-ı dil-zārdan: -dan

Gazel 120

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnleyen gönüllü âşık.

Ġarībī yād-gār olsun bu nev-güftār
'ālemde

Disünler bu gazel bir 'āşık-ı dil-zārdan
kalmış

'āşık-ı dīvāne:

1. 'āşık-ı dīvāne:

Gazel 157

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Deli âşık.

Sırr-ı deheniñ 'āşık-ı dīvāne ne bilsün

Der-bān olamaz şāh ile her şöḥbete

lāyık

'āşık-ı dīvāneye beñzer:

1. 'āşık-ı dīvāneye beñzer:

Gazel 93

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aklını yitirmiş aşığa benzer.

Gördi ser-i kūyında Ġarībī-i ḥaḳīri

Didi bu bizim 'āşık-ı dīvāneye beñzer

'āşık-ı med-hūs:

1. 'āşık-ı med-hūşunda:-un, -da

Gazel 264

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Şaşkınlık ve korku içinde kalan**âşık.*

Ey Ġarībī virelüm ḥüsüne ārāyiş-i
nāz

Nigehe cān mı kalur 'āşık-ı med-

hūşunda

‘āşık-ı miskîn:

1. ‘āşık-ı miskîne:-e
Gazel 225
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Zavallı âşık.

Oğutduñ fenn-i ‘aşk içre baña mazi vü müstağbel
 N'ola ders-i vişâliñ ‘āşık-ı miskîne hâl olsun

2. ‘āşık-ı miskîniñe:- iñ, -e
Gazel 75
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Zavallı âşık.

Dirler seni bu hüsn ile bir âfet-i devrân
 Hiç ‘āşık-ı miskîniñe bilmem ne diyerler

‘āşık-ı nālân:

1. ‘āşık-ı nālân:
Gazel 150
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: -
İnleyen, feryat eden âşık.

Ben ne tenhâ ser-i küyunda esîr-i ‘aşkım
 Saña kurbâna gelür ‘āşık-ı nālân şaf şaf

‘āşık-ı şādık:

1. ‘āşık-ı şādık:
Gazel 129
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek âşık.

‘Āşık-ı şādık cihānda var ise pervānedir
 Kim virür ma ‘şūka cân kılmaz cefādan nāle ‘arz

‘āşık-ı ser-bāz:

1. ‘āşık-ı ser-bāz:
Gazel 235
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Korkusuz, cesur, yiğit âşık.

Habāb-ı hüsn gelsün mevce bañr-ı nāz deprensün
 Bu hāk-i tūreden biñ ‘āşık-ı ser-bāz deprensün

‘āşık-ı ser-geşt:

1. ‘āşık-ı ser-geşte:-e
Gazel 220
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Şaşkın âşık.

Hevâ-yı küyüñi yād itmeden ey Leyli-i ‘ālem
 Benim teg ‘āşık-ı ser-geşte Mecnün olmasun n'olsun

‘āşık-ı şermende:

1. ‘āşık-ı şermende:
Terkib-bend 1
 Mısra: 44
 Kelime Tipi: -
Utangaç sevdalı.

Didiler dil-ber-i ÷annāz-ı hoş-âyende saña
 Ne niyâz ide gerek ‘āşık-ı şermende saña

‘āşık-ı şeydâ:

1. ‘āşık-ı şeydâ:
Gazel 72
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
Çılgın âşık.

Bu gūne mest rŭsvālīkla ŧorsa kŭy-ı cānānı
Ĝarībī bir benim teg ‘āşık-ı ŧeydā ne
söyleller

‘āşık-ı sŭzān:

1. ‘āşık-ı sŭzān:
Terci-bend 2
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Yanan âşık.

İştıyākıñla gezŭb ‘āşık-ı sŭzān aĝlar
Şīşe-i cān be-kef ũ seng-be-dāmān
aĝlar

‘āşık-ı ter-dāmen:

1. ‘āşık-ı ter-dāmene:-e
Gazel 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gŭnahkār âşık.

Mātem-zedeliĝ ‘āşık-ı ter-dāmene
maĝşŭş
Āyīn-i sitem ol bŭt-i sīmīn-tene
maĝşŭş

‘āşık-ı zār:

1. ‘āşık-ı zāra:-a
Terci-bend 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Aĝlayan, inleyen âşık.

‘Āşık-ı zāra cefā ĝayrıya iĥsān itmek
Demīdir vuşlatıña cānımı ħurbān
itmek

2. ‘āşık-ı zāra:-a
Gazel 229
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aĝlayan, inleyen âşık.

Düşer mestāne ĝāhī iltifātıñ ‘āşık-ı
zāra
Ne ĥāşıl kim derŭn-ı dāĝ-dāra merhem
olmazsın

3. ‘āşık-ı zārīñ:-ıñ
Gazel 256
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aĝlayan, inleyen âşık.

Tīĝ-i nigāha virme ħatı zāĝ-ı sŭrmeden
Bī-hŭde girme ‘āşık-ı zārīñ vebāline

4. ‘āşık-ı zārīñ:-ıñ
Gazel 134
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aĝlayan, inleyen âşık.

Meger çıĝdı yŭze baĥt-ı siyāhı ‘āşık-ı
zārīñ
Ki ĝŭl-zār-ı cemāli oldı pā-māl-i
ĝubār-ı ĥatı

aşıl:

1. aşıl:-da
Gazel 221
Mısra: **3**
Asıl, esas, temel.
Her çend kim aşıl-da ĝazab-nāk ise
yine
Cŭz’ī ĝŭzelde ĥŭsn-i edā olmaz
olmasun

aşıl-:

1. aşılmış:-mış
Gazel 285
Mısra: **4**
Asılmak.

Dāne-i ĥāl degil tāk-ı dŭ-ebrŭsunda
Ĝŭñlŭm aşılmış aña ŧīşe-i ħandīl gibi

āşinā:**1. āşinā:****Gazel 2**

Mısra: 14

Bildik, tanıdık, dost.

Yoğdur Ğarībi cürmden endişemiz
k'olur
Sūdā-gerān 'afv-ı güneş-kāra āşinā

2. āşinā:**Gazel 2**

Mısra: 2

Bildik, tanıdık, dost.

Yā Rab zebānım eyle o güftāra āşinā
K'oldur verā-yı perde-i esrāra āşinā

3. āşinā:**Gazel 2**

Mısra: 8

Bildik, tanıdık, dost.

Ol nāzenīn gelürse n'ola başım üstüne
Hoşdur gül olsa güşe-i destāra āşinā

4. āşinādan:-dan**Gazel 146**

Mısra: 8

Bildik kimse, dost.

Ğamze-i hūn-rīzden şor bağrımın kan
oldığın
Āşinādan āşinā-rāz-ı nihān itmez dirġ

5. āşinālar:-lar**Gazel 101**

Mısra: 12

Bildik kimse, dost.

Olub miñnet refiķim hem-demim derd
ü enīsim Ğam
Benimle āşinālar sévdigim ağıyardır
sensiz

6. āşinālarıñ:-lar, -iñ**Gazel 163**

Mısra: 2

Bildik kimse, dost.

Ey serv-i nāz hāşılı yoğ bu hevālarıñ
Ṭavķ-ı vefāda ķadrini bil āşinālarıñ

āşinā eyle:-**1. āşinā eyle:****Gazel 2**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tanıdık eyle.

Yā Rab zebānım eyle o güftāra āşinā
K'oldur verā-yı perde-i esrāra āşinā

2. āşinā eyle:**Gazel 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tanıdık eyle.

Koyma 'alīl pençe-i 'işyānda cismimi
Dārüy-ı 'afvıñ eyle bu bīmāra āşinā

3. āşinā eyle:**Gazel 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tanıdık eyle.

Gümrāh koyma vādi-i hayretde
göñlümi
Tevfiķ-i lütfuñ eyle men-i zāra āşinā

4. āşinā eyleme:-me**Gazel 2**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tanıdık eyleme.

Gösterme zülfi güşe-i ebrūda göñlüme
Vaħdet-güzīni eyleme zünnāra āşinā

âşinâ it-:1. **âşinâ itme:-me****Gazel 2**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tanıdık etme.

Büy-ı gül-i hakîkati aldır dimâğıma
İtme mecâzi gönlümü her hâra âşinâ

âşinâ ol:1. **âşinâ olunca:-unca****Gazel 67**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yakın, samimi olmak, dost olmak.

Ne çekdi pençe-i üstâddan ol bî-nevâ
hançer
Kemer-bendine hûbânîñ olunca âşinâ
hançer

âşinâlık:1. **âşinâlık:****Gazel 152**

Mısra: 3

Tanışıklık, yakınlık, ahbablık.

Âşinâlık yeridir bezm-i muhabbet
zinhâr
Ol baña uğramasun merdüm-i bî-gâne-
i 'aşk

âşinâ-râz-ı nihân:1. **âşinâ-râz-ı nihân:****Gazel 146**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizli sırra âşinâ olan.

Ğamze-i hûn-rîzden şor bağrımiñ kan
oldıgın
Âşinâdan âşinâ-râz-ı nihân itmez dirîğ

2. **âşinâ-râz-ı nihân:****Gazel 146**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizli sırra âşinâ olan.

Ğamze-i hûn-rîzden şor bağrımiñ kan
oldıgın
Âşinâdan âşinâ-râz-ı nihân itmez dirîğ

âşinâ-yı harf:1. **âşinâ-yı harf:****Gazel 227**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sözden anlayan.

Dehânîñ beste-i nâz olduğundan âşinâ-
yı harf
Degil ancak zebân-ı çeşm-i şeh-bâz ile
söylersin

âsitân:1. **âsitânîñ:-ı, -n****Gazel 4**

Mısra: 18

Eşik - Sevgilinin eşiği-

Eylemiş dergâhını Mevlâ maţâf-ı
kudsîyân
Âsitânîñ kible-i hâcât-ı erbâb-ı recâ

âşiyân:1. **âşiyân:****Muhammes 2**

Mısra: 2

Yuva, ev, ikametgâh.

Tâ gül-i ruhsârîña müştakım ey ebrü-
kemân
'Andelîb-i cân dutup hâr-ı sitemde
âşiyân

2. **âşiyânından:-ı, -n, -dan****Gazel 31**

Mısra: 7
Yuva, ev, ikametgâh.

Uçurma âşiyânından gönüller murğın
inşâf it
Saña yüz kez didim ey şâne zülf-i pür-
şikenden giç

âsiyâ-yı rûzgâr:

1. **âsiyâ-yı rûzgârîñ:-iñ**
Gazel 135
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Feleğin değirmeni.

Âsiyâ-yı rûzgârîñ gerdişi nevbetledir
Sâkiyâ gezdirme bu meclisde cām-ı
Cem gâlağ

‘aşk:

1. **‘aşk:**
Gazel 264
Mısra: 13
Aşk, sevgi, muhabbet.

Kendi kendiñ itürür ‘aşk yetince hüsne
Bülbülü h’âb başar gibi gül ağuşunda

2. **‘aşk:**
Gazel 47
Mısra: 2
Aşk, sevgi, muhabbet.

Pervâneleriñ nâlesi ızhâr degildir
‘Aşk âteşine yandığı inkâr degildir

3. **‘aşk:**
Gazel 74
Mısra: 13
Aşk, sevgi, muhabbet.

Şimdi Ğarîbî ‘aşk katı müşkil oldıgın
Ol âfet-i zamâna giriftâr olan bilür

4. **‘aşk:**
Gazel 76

Mısra: 7
Aşk, sevgi, muhabbet.

Zühhâd eger şorsa nedir ‘aşk sükût it
Kim bezm-i hamâkatda cevâbîñ yeri
yokdur

5. **‘aşk:**
Gazel 78
Mısra: 15
Aşk, sevgi, muhabbet.

‘Aşk olunca hüsni Yüsuf çâhdan eyler
tulû‘
‘Âşıka zîr-i zemînden yâr kendin
gösterür

6. **‘aşk:**
Gazel 79
Mısra: 3
Aşk, sevgi, muhabbet.

Her çend ‘aşk merhalesinde yorulsa da
Dil câme-h’âb-ı vaşla girince
nefeslenür

7. **‘aşk:**
Gazel 107
Mısra: 3
Aşk, sevgi, muhabbet.

Pây-ı endîşe ile ‘aşk yolın tayy itdim
Ben sülûk eylediğim cäddeyi herkes
bilmez

8. **‘aşk:**
Gazel 191
Mısra: 1
Aşk, sevgi, muhabbet.

‘Aşk her bir dil-i nâ-pâkden olmaz
me’ mül
Âteşin itdigi iş hâkden olmaz me’ mül

9. **‘aşk:**
Gazel 195
Mısra: 13
Aşk, sevgi, muhabbet.

Ġarībī ‘ömr ġāfil ġiçdi ħayfā ‘aşk
zevķinden
Giriftār-ı hevā-yı mihr-i ħübān
olmadan evvel

10. ‘aşka:-a
Gazel 16
Mısra: 13
Aşk, sevgi, muhabbet.

‘Aşka budur Ġarībī ‘alāmet ki her
zamān
Dutmuş cihānı zemzeme-i nām-ı
‘andelīb

11. ‘aşka:-a
Gazel 65
Mısra: 12
Aşk, sevgi, muhabbet.

Ĥüsne kibr ü ġurūr u nāz u sitem
‘Aşka şabr u Şebāt yazmışlar

12. ‘aşka:-a
Gazel 202
Mısra: 7
Aşk, sevgi, muhabbet.

Ĥürşid-i cemālīnden bir ‘aşka
dutuşdum kim
Ferhād ile Mecnūn’ı efsāne midir
bilmem

13. ‘aşka:-a
Gazel 191
Mısra: 17
Aşk, sevgi, muhabbet.

Düşdi bir ‘aşka Ġarībī daķı bundan
böyle
İstirāhat-i dil ġam-nākden olmaz
me’ mül

14. ‘aşkda:-da
Gazel 85
Mısra: 7
Aşk, sevgi, muhabbet.

‘Aşkda ħande-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

15. ‘aşkda:-da
Gazel 208
Mısra: 18
Aşk, sevgi, muhabbet.

Zencirler buraķdı bu yolda Ġarībī-veş
Mecnūn olunca ‘aşkda aķrānımız
bizim

16. ‘aşkda:-da
Gazel 96
Mısra: 4
Aşk, sevgi, muhabbet.

Hem sāye-ber-endāĥteyüz taĥt-ı
kemāle
Hem ‘aşkda sūdā-ger-i bāzār-ı fiġānuz

17. ‘aşkda:-da
Gazel 196
Mısra: 1
Aşk, sevgi, muhabbet.

Geliñ ey cān u ġöñül ‘aşkda sūzān
olalım
Sürme-i rüşeni-i çeşm-i ġazālān olalım

18. ‘aşkda:-da
Gazel 17
Mısra: 10
Aşk, sevgi, muhabbet.

Dām-ı belā-yı ħüsn-i ruĥ-ı dil-firīb ile
Ġüldür fezā-yı ‘aşkda şayyād-ı
‘andelīb

19. ‘aşkdandır:-dan, -dır
Gazel 276
Mısra: 3
Aşk, sevgi, muhabbet.

Bu devlet ‘aşkdandır kim şikest-i
üstüh’ānından

Kulağa bir şadā-yı cünbiş-i bāl-i Hümā
geldi

20. 'aşkım:-im

Gazel 53

Mısra: 11

Aşk, sevgi, muhabbet.

Benim 'aşkım görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnūn
Seniñ Şeh-nāme-i hüsnüñde Leylā bir
sūhan dirler

21. 'aşkıñ:-iñ

Gazel 126

Mısra: 17

Aşk, sevgi, muhabbet.

'Aşkıñ yolu başdan başa bir āfet-i
cāndır
Merdāne Ğarībī o yolu yalın ayak baş

22. 'aşkıñ:-iñ

Gazel 93

Mısra: 7

Aşk, sevgi, muhabbet.

Ma'mūr olacak yer kıomadı sīnede
'aşkıñ
Tūfān-ı sitem başdığı vīrāneye beñzer

23. 'aşkıñ:-iñ

Gazel 210

Mısra: 3

Aşk, sevgi, muhabbet.

Eritdi kıaddimi 'aşkıñ yolunda girye-i
hasret
Nihāl-i şem'e döndi fırkatden cism-i
sūzānım

24. 'aşkım:-im

Gazel 258

Mısra: 10

Aşk, sevgi, muhabbet.

N'ola yād-ı ruhuñla 'aşkıñ yandırsa
cānın kim

Bular pervāne 'aşkın lezzetin şem'in
ocağında

25. 'aşkıñ:-iñ

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Aşk, sevgi, muhabbet.

Ğamiñ ey gönçe-dehān göñlimi
maḥzūn itdi
'Aşkıñ ey Leyli-i 'ālem beni Mecnūn
itdi

26. 'aşkıña:-ı, -n, -a

Gazel 22

Mısra: 9

Aşk, sevgi, muhabbet.

Yā Rab ḥabībīñ Aḥmed-i Muḥtār
'aşkıña
Bir de o şūḥ-ı āfet-i cānı musaḥḥar it

27. 'aşkıñ:-ı, -n, -ı

Gazel 22

Mısra: 2

Aşk, sevgi, muhabbet.

Yā Rab hemīşe mihrini sīnemde
mużmer it
Derd ü belā-yı 'aşkıñı başımda efsar it

28. 'aşkıñ:-iñ, -ı

Gazel 262

Mısra: 6

Aşk, sevgi, muhabbet.

Şahbā yerine kıanıñ içer ey dil-i şeydā
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestāna tıyurma

29. 'aşkıñla:-iñ, -la

Gazel 19

Mısra: 2

Aşk, sevgi, muhabbet.

Ğonçeler hüsnīñ görüb çāk-ı girībān
oldı hep
'Andelībān-ı çemen 'aşkıñla nālān oldı
hep

‘aşk içre:

1. ‘aşk içre:

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk içinde.

Cevlāniña ‘aşk içre cihān-gīr-i
zamānuz

Dīvān-ı feşāhatde ferīd-i dü-cihānuz

‘aşka düşdüm:

1. ‘aşka düşdüm:-dü, -m

Gazel 288

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Áşık olmak, sevdalanmak.

İtme melāmet iş oradan giçdi mā-ḥaşal
Düşdüm Ğarībi ‘aşka nedir söyle
çāresi

āşkār eyle-:

1. āşkār eyler:-r

Gazel 70

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkarmak, görünür**kılmak.*

‘İzārında o şūḥuñ oldu ḥaṭṭ bir vechle
peydā
Ki güyā dūd-ı āteş rüy-ı gülden āşkār
eyler

āşkār ol-:

1. āşkār olmaz:-maz

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Al renkli ol(mak).

Kime kim ḥüsn ile nazzār itmek isterse
gerdün

Anı başından a‘lā dutmayınca āşkār
olmaz

āşkāre:

1. āşkāresi:-si

Gazel 288

Mısra: 14

Aşıkâr, açık, ayan, beyan.

Sırr-ı dehān-ı tengine yetmezsın ey
göñül

Yok olmayınca saña sözüñ āşkāresi

‘aşk-ı gül:

1. ‘aşk-ı gülde:-de

Gazel 156

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gülün aşkı.

Biz ‘aşk-ı gülde bülbülüz ammā şabā
gibi

Bāz-ı niķāb-ı çehresine kâdir olmadık

‘aşk-ı leylā:

1. ‘aşk-ı leylā:

Gazel 158

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Leyla'nın aşkı.

Kimse ey Kays-ı perīşān saña mecnūn
diyemez

‘Aşk-ı Leylā ile rüsvā-yı cihān
olmayıcak

aşl:

1. aşl:-ı

Gazel 157

Mısra: 2

Asıl, soy.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni‘mete lāyık

2. **aşlı:-ı****Gazel 191**

Mısra: 7

Asıl, soy.

Baş a dek aşlı deni kimse ser-efrâz
olmaz
Şîve-i serv-i kad-i tākden olmaz
me'mül

aşl u nesebi:1. **aşl u nesebi:-i****Gazel 267**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Soy sop.

Ki odur bâ'is-i icād-ı nuķūş-ı 'ālem
Muttaşıl nūr-ı İlähiyyedir aşl u nesebi

aşnām:1. **aşnāmıñ:-iñ****Gazel 159**

Mısra: 4

Putlar, tapınılan şeyler.

Lāt ü Menāt'ı eyledi pā-māl mu'cizen
Aşnāmıñ āb-ı rüyını dökdi mehābetiñ

aşr:1. **aşrda:-da****Gazel 234**

Mısra: 13

Zaman, devir, çağ.

Fermān-revā-yı 'ālem-i ma'nā bu
'aşrda
Kimdir Ğarībi tab'-ı sühan-zādiñ
olmasun

2. **aşrında:-ı, -n, -da****Gazel 79**

Mısra: 7

Zaman, devir, çağ.

'Aşrında Bāyezīd ise baksa o sākiye
Būs-ı leb-i piyālesine dil heveslenür

āstān:1. **āstāna:-a****Gazel 194**

Mısra: 15

Eşik, dergāh.

Aldım belālu başım bu āstāna geldim
H'āh öldir h'āh 'afv it ey pādīşāh-ı
'ādil

āstān-ı şeh-i hūbān:1. **āstān-ı şeh-i hūbān:****Gazel 89**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzeller padişahının dergāhu.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarībī
'arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki şikāyet yeridir

āstān-ı yāra:1. **āstān-ı yāra:-a****Gazel 226**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin eşiği.

Ne güne secde-gāh olmuş ki hālī bir
kadem yer yok
Ğarībī ser qomuşlar āstān-ı yāra biñ
yerden

āsūde:1. **āsūde:****Gazel 181**

Mısra: 11

*Mutlu, rahat, sıkıntı ve
üzüntülerden uzak.*

Āsūde iken miḥnet-i endūh-ı sitemden
Girdāb-ı ğam-ı gerdiş-i eyyāma
düşürdüñ

2. **āsūde:**

Gazel 199

Mısra: 3

*Mutlu, rahat, sıkıntı ve
üzüntülerden uzak.*

Āsūde iken meclis-i yārān-ı şafāda
Āzürde-ten-i dūrī-i rāh-ı sefer oldum

āşüfte:

1. **āşüfte:**

Gazel 259

Mısra: 13

*Çıldırircasına seven, bu yüzden
perişan bir halde olan.*

Buldı ḥam-ı zülfünden āşüfte vü
ḥayrānlık
Ağzında Ğarībī'niñ bu nazm-ı hoş-
āyende

2. **āşüfte:**

Gazel 288

Mısra: 5

*Çıldırircasına seven, bu yüzden
perişan bir halde olan.*

Mānend-i tār-ı kāküli āşüfte 'āşıkıñ
Cem' olmadı yanında dil-i pāre pāresi

3. **āşüfteliğñ:-lig, -iñ**

Gazel 179

Mısra: 9

*Çıldırircasına seven, bu yüzden
perişan bir halde olan.*

Yetmez mi bu āşüfteliğñ ey dil-i
şeydā
Sevdā-yı perī-veşler ile ber-ḫaraf olduñ

āşüfte-dil:

1. **āşüfte-dilim:-im**

Gazel 68

Mısra: 2

Gönlü perişan âşık, avare.

Vahşet-zede'em kūh u beyābān
vaḫanımdır
Āşüfte-dilim ḥār-ı muğaylān
çemenimdir

āsumān:

2. **āsumān:**

Gazel 146

Mısra: 4

Gökyüzü.

Kesme lüḫfuñ ey ser-efrāzım men-i
üftādeden
Nūr-ı ḥürşīdi zemīnden āsumān itmez
dirīğ

2. **āsumāna:-a**

Gazel 61

Mısra: 3

Gökyüzü.

Tā çıksun āsumāna ṭop u tüfeng-i
'işret
Tā inḫırāz-ı devrān bu 'ış ola mükerrer

āsumān-ı kadre:

1. **āsumān-ı kadre:**

Gazel 113

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Şeref göğü.

Kevkeb-i iḳbāl-i 'āşık itmege bir dem
ṭulū'
Āsumān-ı kadre bir burc-ı sa'ādet
kalmamış

āsumān-süz:1. **āsumān-süz:****Gazel 9**

Mısra: 7

Gökyüzünü yakan.

Āsumān-süz idiñ ey āteş-i āh u ḥasret
 Kılmaz olduñ dil-i dil-dāra eşer n'oldı
 saña

at:1. **atar:-ar****Gazel 38**

Mısra: 2

Atmak, fırlatmak.

Ol kaşu kemān sīneme peykān
 müte'addid
 Olduğça atar cünbiş-i müjgān
 müte'addid

'atā:1. **'atā:****Gazel 4**

Mısra: 10

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

Saña ta'zīmēn bu mu'ciz oldı 'İsā'ya
 'atā
 Feyz-i nuṭkıñ 'āleme ser-māye-i
 yuḥyil izāme

2. **'atā:****Gazel 240**

Mısra: 4

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

Merhem-pezir-i lütf olamaz rahne-i
 günāh
 Ehl-i 'uşāta 'afv u 'atā senden olmasa

3. **'atāda:-da****Gazel 236**

Mısra: 11

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

Ben mücrimim ziyāde sensin saḥī
 'atāda
 Her vādi-i ḥatāda çok eyledim tekāpū

4. **'atādan:-dan****Terci-bend 1**

Mısra: 53

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

Kaṭ' eylemem ümmīdi daḥı 'afv u
 'atādan
 Kan itme yeter bağırımı ḥavf eyle
 Ḥudā'dan

5. **'atādan:-dan****Terkib-bend 1**

Mısra: 63

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

Ġazab eyle baña kim 'afv u 'atādan
 giçdim
 Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü
 ḥayādan giçdim

6. **'atādır:-dır****Gazel 277**

Mısra: 8

Cömertçe verme, ihsan, bağış.

Yūsuf-ı ḥatırımı şalma çeh-i nisyāna
 Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'atādır
 şimdi

'atā-rīz ol:-1. **'atā-rīz olmuş:-muş****Gazel 171**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İyilik, ihsan dağıtmak.

Ebr-i keremiñ olmuş iken ḥalka 'atā-
 rīz

Geldikde baña şive-i ihsānı unutduñ

‘atāyā-yı diger:1. **‘atāyā-yı digerden:-den****Gazel 142**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Başkasının ihsanlarından.

Ümmīdini kaç’ eyle ‘atāyā-yı digerden
Var dāveri dut eyleme der-bāna
tevaḳḳu’

āteş:1. **āteşde:-de****Gazel 113**

Mısra: 18

Ateş.

Ey Ğarībī āh-ı dil ol māha te’şir
eylemez
Ğalībā āteşde de tāb-ı ḥarāret
ḳalmamış

2. **āteşe:-e****Gazel 193**

Mısra: 9

Ateş.

Seyr it ğamīñla manḳal-i sīnemde
āteşe
Gel baĝrımın firāḳda bŷy-ı kebābın al

3. **āteşi:-i****Gazel 250**

Mısra: 6

Ateş.

Birden itme yŷziñi perde-birŷn
‘uşşāḳa
Yanmasun āteşi çok çekme kebābıñ
yŷzine

4. **āteşi:-i****Gazel 70**

Mısra: 2

Aşık ateşi.

Lebiñden ayru bāde şanma kim def’-i
ḥumār eyler
Muḥabbet āteşi sīnemde her dem pŷr-
şerār eyler

5. **āteşin:-i, -n****Gazel 12**

Mısra: 13

Ateşli.

Çıkar sīnemden eĝānım Ğarībī āteşin
her dem
Per ŷ bāl-i semenderden baña bir sāz
olur peydā

6. **āteşin:-i, -n****Gazel 191**

Mısra: 2

Ateş.

‘Aşık her bir dil-i nā-pākten olmaz
me’ mŷl
Āteşin itdigi iş ḥākten olmaz me’ mŷl

7. **āteşine:-i, -n, -e****Gazel 47**

Mısra: 2

Ateş.

Pervānelerin nālesi ızhār degildir
‘Aşık āteşine yandıĝı inkār degildir

8. **āteşlere:-ler, -e****Gazel 11**

Mısra: 2

Ateş.

Ser-ā-ser ma’ni-i pīçidedir endīşe-i
şahbā
Yaḳar āteşlere maĝz-ı bahārı rīşe-i
şahbā

āteş ol:-1. **āteş olsun:-sun****Gazel 130**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ateş gibi kızarmak; yakıcı duruma gelmek (Şiir de ateş olmak Kaknüs kuşuna benzetilmiştir).

Çorğarım cânıma Çaknüs gibi olsun
âteş
Nağme-i murğ-ı dil-i der-be-derimden
‘arız

âteş ur-:

1. âteş urur:-ur

Gazel 193

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Tutuşturmak, ateşe vermek.

Gör gül-şene ne âteş urur hüsn-i dil-keşi
Bir kez ol âfitâb-ı niğâbın cemâlin al

âteş-hâne:

1. âteş-hâne:

Gazel 73

Mısra: 10

Ateşperestlerin ibadethanesi, ateş yanan yer.

Hayâl-i ‘arızın gül-zâra virdi böyle bir sūziş
Ki her bir gönçeniñ ağzın bir âteş-hâne söyleller

2. âteş-hāneden:-den

Gazel 140

Mısra: 6

Ateşperestlerin ibadethanesi, ateş yanan yer.

Derūnum istemem her lahza dāğ-ı ‘aşğdan hālī
Meşeldir kim semender olur âteş-hāneden mahzūz

âteş-i āh u hasret:

1. âteş-i āh u hasret:

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Özlem ve ah ateşi.

Āsumān-sūz idiñ ey âteş-i āh u hasret
Çılmaz olduñ dil-i dil-dāra eşer n'oldı saña

âteş-i ‘aşk:

1. âteş-i ‘aşk:

Gazel 147

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

Āteş-i ‘aşk ile yandırdı Ğarībī kendin
Tā şeb-i nāra yüzün pertev-i mäh itdi çerāğ

2. âteş-i ‘aşka:-a

Gazel 45

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

Firğatde Ğarībī yanalı âteş-i ‘aşka
Kuğl-i başar-ı müşteri ħākisterimizdir

3. âteş-i ‘aşkıñ:-ıñ

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

Āteş-i ‘aşkıñ ile yandı dili ‘uşşākıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ müştākıñ

4. âteş-i ‘aşkıñ:-ıñ

Gazel 288

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

Geldi 'arak 'izārına ol mäh-ṭal'atın
Yağdı derūnum āteş-i 'aşkıñ şerāresi

5. **āteş-i 'aşkıñla:-iñ,-la**

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

Dīdemi girye-i ḥasretle pür-āb itmez
idiñ
Sīnemi āteş-i 'aşkıñla kebāb itmez idiñ

āteş-i āzār:

1. **āteş-i āzārımız:-ımız**

Gazel 81

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Paylama ateşi.

Çerāğ-ı lūtfumuz var āteş-i āzārımız
yoğdur
Derūn-ı sīnemizde nārımız var
nūrumuz yoğdur

āteş-i dilden:

1. **āteş-i dilden:-den**

Gazel 163

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi.

Yoğ ihtiyācñ āteş-i dilden 'aceb midir
Sultāna inkisārı irişse gedālarnñ

āteş-i firkat:

1. **āteş-i firkat:**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi.

Baña göstermez idiñ āteş-i firkat evvel
Senden olurdu dil-i ḥasteye şıḥhat
evvel

āteş-i firkat-i āmāl:

1. **āteş-i firkat-i āmāl:**

Gazel 215

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Emellerden ayrı kalmanın ateşi.

Var ümīdim şanemā hicr ile vīrān
olasın
Āteş-i firkat-i āmāl ile sūzān olasın

āteş-i ḥasret-i ḥāl-i leb-i cān:

1. **āteş-i ḥasret-i ḥāl-i leb-i cān:**

Gazel 214

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Canı besleyen dudaktaki bene
hasret olmanın ateşi.*

Āteş-i ḥasret-i ḥāl-i leb-i cān perveriñe
Cennet-i ḥüsnden ayru düşen ādem
yansun

āteş-i ḥasret:

1. **āteş-i ḥasretle:-le**

Muhammes 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hasret ateşi.

Āteş-i ḥasretle yandırdñ beni pervāne
teg
El-amān ey kişver-sālār-ı ḥübān el-
amān

āteş-i hicr:

1. **āteş-i hicri:-i**

Gazel 47

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Ayrılığın ateşi.

Yandırdı beni bir şanemiñ āteş-i hicri
Bu vāqı 'adan kimse ḥaber-dār degildir

āteş-i kahr:1. **āteş-i kahrı:-ı****Gazel 60**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kahr ateşi.

Ol dil-berin ki āteş-i kahrı şedid olur
Cânımda şevk-i ülfeti gâyet mezid olur

āteş-i nūr-ı tecellâ:1. **āteş-i nūr-ı tecellâ:****Gazel 99**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Tecelli nurunun ateşi.

Ġarībī sūziş-i dāğ-ı muḥabbet nārına
nisbet
Dimişler āteş-i nūr-ı tecellâ bir şerer
gelmez

āteş-i sevdâ:1. **āteş-i sevdâ:****Gazel 121**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

Tâ 'aks-i ruḥuñ bāde-i bî-ğışlara
düşmüş
Ne āteş-i sevdâ ser-i mey-keşlere
düşmüş

āteş-i sūzân:1. **āteş-i sūzâna:-a****Gazel 80**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yakıcı ateş.

Kerem kıl bu esiri merhem-i vaşlıñla
yâd it kim

Benim çün tâb-ı hicrân āteş-i sūzâna
dönmüştür

2. **āteş-i sūzâna: -a****Gazel 142**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yakıcı ateş.

Bir vuşlat için eyleme yârâna
tevaḳḳu'
Güyâ kim ider āteş-i sūzâna tevaḳḳu'

3. **āteş-i sūzânını:- in, -i****Gazel 110**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yakıcı ateş.

Görmüşüz āteş-i sūzânını bilmez
degilüz
Çekmişüz miḥnet-i hicrânını bilmez
degilüz

āteş-i zulm:1. **āteş-i zulm:****Gazel 147**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eziyet ateşi.

Āteş-i zulm ile pervâneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedâmet gelüb âh itdi
çerâğ

āteş- 'inân:1. **āteş- 'inânlıdır:-lı, -dır****Gazel 66**

Mısra: 20

Çabuk.

Kimdir bizimle eyleye nazm içre güft-
gū
Şimdi ki esb-i ḥāmemiz āteş- 'inânlıdır

āteşlere düş-:1. **āteşlere düşmüş:-müş****Gazel 121**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ateşlere düşmek.

Bî-çāre Ğarībî'ye n'ola bir nazar itsen
Görsen ğam-ı 'aşkıñda ne āteşlere
düşmüş

āteş-nişîn-i 'aşk:1. **āteş-nişîn-i 'aşkıdır:-dır****Gazel 16**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk ateşinde oturan.

Başdan ayağa nāle vü feryād-ı şevkden
Āteş-nişîn-i 'aşkıdır endām-ı 'andelīb

āteş-zebān:1. **āteş-zebān:****Gazel 222**

Mısra: 2

*Çok etkili ve dokunaklı söz ve şiir
söyleyen.*

Ğarāz bu bezm-i ğamda 'aşıka bir şüh-
1 dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şīrīn-
kelām olsun

at:1. **atıldı:-ıl, -dı****Gazel 229**

Mısra: 9

Atılmak.

Bozuldı gül-şen-i dehriñ atıldı hüsni-
taqvīmi
Henüz ey bülbül-i nuṭḫ-ı Ğarībī ebkem
olmazsın

2. **atılsa:-ıl, -sa****Gazel 217**

Mısra: 12

Atılmak.

Āhīr sipihr-i hüsne tulū' eyler ey
melek
Şeytān-ı haṭṭ biñ kez atılsa şihāb-ı
hüsni

atlas-ı bî-rahm felek:1. **aṭlas-ı bî-raḥm felekden:-den****Gazel 68**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Merhametsiz feleğin kumaşı.

Bir mertebe şemşīr-i muḥabbetle
şehīdim
Kim aṭlas-ı bî-raḥm felekden
kefenimdir

atlas-ı eflāk:1. **aṭlas-ı eflāk:****Gazel 31**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Feleklerin atlas kumaşı.

Şehīd-i tīĝ-i 'aşka aṭlas-ı eflāk olur
cāme
Sen ey ğassāl cism-i mürde-i hūnīn-
kefenden ğiç

āvāre:1. **āvāre:****Gazel 281**

Mısra: 1

Perişan, başıboş, derbeder.

Cānım ṭaleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Göñlüm heves-i zūlf ile şad-pāre degil
mi

2. **āvāre:****Terci-bend 1**

Mısra: 17

Perişan, başıboş, derbeder.

Mecnūn qodı şahrāları āvāre ben
oldum
Üftāde-i künc-i ğam-ı bī-çāre ben
oldum

3. **āvāre:****Gazel 210**

Mısra: 5

Perişan, başıboş, derbeder.

Gürūh-ı ahterān-ı çarh olur āvāre
āhimla
Şabāh-ı vaşla çıkmazsa şeb-i tārīk-i
hicrānım

4. **āvāredir:-dir****Gazel 226**

Mısra: 3

Perişan, derbeder, zavallı.

Ḳatı āvāredir diller cemālīñ cüst-
cūsunda
Efendim yüz dutarlar Ka'be-i dīdāra
biñ yerden

5. **āvārelensün:-len, -sün****Gazel 37**

Mısra: 7

Perişan, başıboş, derbeder.

Ḳoyma zülfünden gönül āvārelensün
her yaña
Dergeh-i sultāna ceyş-i bī-nizām
olmaz müfid

6. **āvāreleri:-ler, -i****Gazel 85**

Mısra: 13

Perişan, başıboş, derbeder.

Ey Ğarībī o perī-zādeniñ āvāreleri
Şüret-i şüh u büt ü hüsni şanem
bilmezler

āvāre düş-:1. **āvāre düşmesün:-me, -sün****Gazel 231**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Perişan, şaşkın olmak, başıboş ve
kararsız hale gelmek.*

Zülf-i nigāra şāne ile yāre düşmesün
Murğ-ı dil-i hazīnimiz āvāre düşmesün

āvāre kı-:1. **āvāre kı-:****Gazel 7**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Başıboş dolandırmak, perişan
etmek.*

Mey-i nāz ile şu vir nergis-i bīmāra gel
cānā
Nigāh-ı şüh ile kı- 'ālemi āvāre gel
cānā

āvāre-i dāmān-ı hāmūn:1. **āvāre-i dāmān-ı hāmūn:****Gazel 220**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ova eteklerinde avare.

Seniñ şeydā-yı 'aşkıñ kim cüdā-yı
bāğ-ı hüsniñdür
Düşüb āvāre-i dāmān hāmūn olmasun
n'olsun

āvāre-i küh-sār-ı miñnet:1. **āvāre-i küh-sār-ı miñnetdir:-dir****Gazel 269**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Keder dağının zavallısı.

Bu fikr ile gönül âvâre-i küh-sâr-ı
miñnetdir
Kime âyâ seniñle itdigim seyr-i çemen
kaldı

âvâre-i muhabbet:

1. **âvâre-i muhabbet:**

Gazel 54

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

'Aşk ile kendinden geçmiş 'âşık.

Şahrâ-neverd-i 'aşkıñ olmaz qarâra
tâlib
Âvâre-i muhabbet şabr u qarârı n'eyler

âvâre-i şahrâ-yı muğaylân ol-:

1. **âvâre-i şahrâ-yı muğaylân**

olalım:-alim

Gazel 196

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Deve dikeninin çölünde avare

olmak.

Bir zamân vâdi-i gamda bulalım
hayrânlık
Gelin âvâre-i şahrâ-yı muğaylân
olalım

âvâre-i şahrâ-yı muhabbet:

1. **âvâre-i şahrâ-yı muhabbet:**

Gazel 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Muhabbet çölünün âvâresi.

Vahşiler aña olmaz idi böyle müsahhar
Kays olmasa âvâre-i şahrâ-yı
muhabbet

âvâz:

1. **âvâz:**

Gazel 12

Mısra: 6

Feryat, nâra.

Figân u nâledendir tıynet-i 'uşşâk
tahmîri
Şikest-i reng-i rüyundan hezâr âvâz
olur peydâ

âvâz-ı şâd-mânî:

1. **âvâz-ı şâd-mânî:**

Gazel 61

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mutluluk sesleri.

Şark ile garba tolsun âvâz-ı şâd-mânî
Dönsün alây felekde şaff-ı sipâh-ı
ahter

âvîhte-i dâmen-i ağıyâr:

1. **âvîhte-i dâmen-i ağıyâr:**

Gazel 47

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yabancıların eteğine asılmış.

Minnet kerem-i Hâlik'a kim dest-i
ümîdim
Âvîhte-i dâmen-i ağıyâr degildir

âvîze-i çengâl-i 'ukâb-ı 'işyân:

1. **âvîze-i çengâl-i 'ukâb-ı 'işyân:**

Gazel 8

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*İsyân kartalının pençesine
asılmış.*

Olur âvîze-i çengâl-i 'ukâb-ı 'işyân
Lânedden eylese pervâz 'aşâfir-i du'â

âvîze-i dâmân-ı kanâ'at:

1. **âvîze-i dâmân-ı kanâ'at:**

Gazel 23

Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Kanaat eteğine asılmış.

Hîç silsile-i devlet-i 'uqbâdan üzülmez
Bir el k'olur âvîze-i dâmân-ı kanâ'at

âvîze-i fitrâk:

1. **âvîze-i fitrâk:**

Gazel 286
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Terki bağına asılmış.

İntizârım ser-i râhında bu ümmîd ile
kim
Serim âvîze-i fitrâk ide nahçîr gibi

âvîze-i şâh:

1. **âvîze-i şâh:**

Gazel 117
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dala asılmış.

Bâğ-ı maşşûdda ne bir şemer âvîze-i
şâh
Gül-i ümmîdde ne zerrece nükhet
kalmış

âvîze-i târ-ı resenim:

1. **âvîze-i târ-ı resenimdir:-dir**

Gazel 69
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İp teline asılmış.

Biñ murğ-ı dil âvîze-i târ-ı resenimdir
Biñ Yûsuf-ı cân hasret-i çâh-ı
zeķanımdır

âyâ:

1. **âyâ:**

Gazel 269

Mısra: 6
Acaba (şaşkınlık ve merak
bağlamında).

Bu fikr ile gönül âvâre-i küh-sâr-ı
miñnetdir
Kime âyâ seniñle itdigim seyr-i çemen
kaldı

2. **âyâ:**

Gazel 281
Mısra: 14
Acaba (şaşkınlık ve merak
bağlamında).

Lütf ile Ğarîbî'ye bakub didi o gül-ruh
Âyâ bu bizim 'aşık-ı bî-çâre degil mi

3. **âyâ:**

Gazel 75
Mısra: 4
Acaba, şüphe ve tereddüd
bildiren edat.

Bir kez nazar itse yüziñe ehl-i başîret
Âyâ gül-i nesrîniñe bilmem ne diyerler

ayağ:

1. **ayağ:**

Gazel 258
Mısra: 11
Kadeh.

Meded başıñ çün ey sâķī elin al bir
ayağ ile
Ğarîbî mest ü şeydâ kaldı mey-ğhâne
bucagında

2. **ayağım:-ım**

Gazel 57
Mısra: 5
Ayak.

Ayağım 'azm-i râh-ı Ka'be-i dîdârîña
kütâh
Elim feyz-i niyâz-ı güşe-i dâmâna
hasretdir

3. **ayağıma:-im, -a****Gazel 248**

Mısra: 4

Ayak.

Gül elde mey piyālede dil-ber kenārda
Nā-geh doḡundı seng-i ḥavādiş
ayağıma

4. **ayağıma:-im, -a****Gazel 248**

Mısra: 12

Ayak.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir āhenin selāsil-i aḡlāl ayağıma

5. **ayağıña:-iñ, -a****Gazel 126**

Mısra: 14

Ayak.

Rāh-ı talebiñ şīb ü firāzı kaṭı çokdur
Zencir-i kanā'atle ayağıña duzaḡ baş

6. **ayağında:-im, -da****Gazel 268**

Mısra: 13

Ayak.

Ḥinā-yı pençe-i ḥūrşīdi sen göster
ayağında
Ki her dem başıña ben bir belā-
gerdānıñim sākī

7. **ayağıyla:-ı, -y, -la****Gazel 90**

Mısra: 3

Kadeh.

Yıkılmaz bu ḥarābāt içre 'āşık bir
ayağıyla
Efendim ḡamze-i sākī gibi bir
ḳahramān ister

8. **ayağıyla:-ı, -y, -la****Gazel 221**

Mısra: 13

Ayak.

Bezm-i ḥuzūra bīm ü ümīd ayağıyla
gir
Dilde Ğarībi ḥavf u recā olmaz
olmasun

ayağın öp-:1. **ayağın öpdük:-dük****Gazel 177**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ayağından öpmek, kadehten
içmek.*

Bir neş'e için muḡbeçeniñ öpdük
ayağın
Bintü'l-'inebiñ 'özr ile dāmānına
düşdük

ayağın baş-:1. **ayağın baş:****Gazel 126**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir yere varmak, ulaşmak.

Ey dil yüri bu dā'ireden taşra ayağın baş
İkrāh ile bu 'āleme bir pāy-ı firāḡ baş

2. **ayağın baş:****Gazel 126**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayak basmak (yürüme, girmek).

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niḳābın
Ol ḥalvete 'işmetle sen ey bülbül ayak
baş

3. **ayağın başma:-ma****Gazel 261**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim***Girmek, gelmek, uğramak.*

Gel meclis-i rindāna ayak başma
sözüm dut
Zāhid çatı çok saña rezālet var içinde

‘ayān:

1. ‘ayān:

Gazel 10

Mısra: 8

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Biñ cān olursa bende şehā eylemem
dirîg
Olsun fedā yoluñda ‘ayān söylerim
saña

‘ayān it-:

1. ‘ayān it:

Gazel 268

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Açıkça görünür kılmak, aşikar
etmek.*

Mey-i gül-gūnda ‘aks-i şem‘-i ruhsārīñ
‘ayān it kim
Mişāl-i gerdiş-i pervāne ser-
gerdāniñim sākī

āyet:

1. āyet:

Gazel 113

Mısra: 14

*Kur'anın müstakil mana ifade
eden her cümlesi.*

Şuḥf-ı İslāmiyyet olmuş nesh çekmiş
ḥaṭṭ küfr
Muşḥaf-ı rūyında ĩmāndan bir āyet
kalmamış

āyet-i hüsn:

1. āyet-i hüsn:-i

Gazel 285

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik ayeti.

Nesh olub āyet-i hüsn-i o perī-ruhsārīñ
Bir Firengī ḥaṭ ile nüṣḥa-i İncīl gibi

2. āyet-i hüsnini:-in, -i

Gazel 203

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzeliğin ayeti.

Büy-ı gül ḥibr olamaz bād-ı şabādan
ḥāme
Āyet-i hüsnini ne vech ile tefsīr idelim

āyet-i mihr:

1. āyet-i mihr:

Gazel 49

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şefkat, sevgi ayeti.

Bir āyet-i mihr olsa idi rūy-ı şanemde
Eylerdim anı muşḥaf-ı ‘Oşmān'a
berāber

2. āyet-i mihriñi:-iñ, -i

Gazel 154

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şefkat, sevgi ayeti.

Āyet-i mihriñi bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşḥaf-ı rūyuña zülfüñ gibi i‘rāb
olduk

āyet-i nūr:

1. āyet-i nūr:

Gazel 127

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Nur ayeti (Nur Suresi; Kur-an'da
354.sure.*

Şubh-ı rüyuñdan ider âyet-i Nür
istihrâc
Şeb-i gîsûsın iden halka-i tevḥîd-i
hulûş

âvîn:

1. **âyîn:**

Gazel 268

Mısra: 8

Merasim, tören.

Kümeýt-i sāğar-ı ser-şarı sür cevlân-
geh-i 'aşqa
Bu âyîn ile ḳurbân-geşte-i cevlanıñım
sākî

2. **âyîn:**

Tarih 1

Mısra: 15

Âdet, töre, usul.

Zühre bir âyîn ile raḳş-âver oldu bu
gice
Kim sipihri şevḳden raḳşa getürdi bî-
mecâl

3. **âyîn:**

Terci-bend 3

Mısra: 22

Âdet, töre, usul.

Biñ saçları sünbül yüzi gül 'arızı
nesrîn
Her biri biñ âyîn ile virse dile teskîn

4. **âyîniñe:-i, -n, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

Âdet, töre, usul.

'Aḳlı yağmâ iden âyîniñe ḳurbân
olayım
Döneyim kākül-i pür-çîniñe ḳurbân
olayım

âyine:

1. **âyine:**

Gazel 287

Mısra: 10

Ayna.

Nür-ı naẓar yüzünde perîşândır ol
bütüñ
Âyîne üzre cem' idemez kimse zîbaḳı

2. **âyine:**

Gazel 69

Mısra: 8

Ayna (gönül).

Kimdir k'ola nezzâre-i ruḥsârıma ḳâdir
Kim âyine der-mânde-i vech-i
ḥasenimdir

3. **âyine:**

Gazel 81

Mısra: 7

Ayna.

Bulur âyîne kendinden hezârân 'aks
gün-â-gün
Bu güne sâde-levḥ-i bü'l-hevesle
kârımız yoḳdur

4. **âyine:**

Gazel 83

Mısra: 4

Ayna.

Dutmaz ḳarâr şafḥa-i rüyında ḥâtırım
Âyîne üzre zîbaḳıñ ârâmı bellidir

5. **âyinede:-de**

Gazel 134

Mısra: 11

Ayna.

Çeker ḥaclet o mâḥ âyinede gördükce
ruḥsârıñ
Ki güyâ kendi kendinden olupdur
şerm-sâr-ı ḥatṭı

6. **āyinemiz:-miz****Gazel 145**

Mısra: 6

Ayna.

Ḥaṭṭ zuhūr eyleyeli şubḥ-ı
bināgūşuñda
Olmadı āyinemiz zeng-i zalemnden
fāriğ

7. **āyineye:-ye****Gazel 209**

Mısra: 8

Ayna.

Hüsn-i ruḥsārını bir şemme kadar vaşf
itdim
Çeşm-i 'āşık gibi āyineye ḥayret
virdim

āyine-i baht:1. **āyine-i bahtıñ:-ıñ****Gazel 189**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Baht aynası.

Ne çarḥıñ gerdişinden türedir āyine-i
bahtıñ
Ki varmaz ḥ'āba çeşm-i eşk-i ḥasret-
bārıñ ey bülbül

āyine-i çarḥ:1. **āyine-i çarḥı:-ı****Gazel 204**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feleğın aynası, gökyüzü.

Nice bir ḥasret ile nāle vü āḥ
eyleyelim
Āḥ ile āyine-i çarḥı siyāḥ eyleyelim

āyine-i çarḥı āḥ-ı kec ey:-1. **āyine-i çarḥı āḥ-ı kec eyler:-le, -r****Gazel 32**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Eğri āḥ, feleğın aynasını simsiyah
eder.*

Fıkr-i sevād-ı turre-i zülfiyle her gice
Eyler siyāḥ āyine-i çarḥı āḥ-ı kec

āyine-i dil:1. **āyine-i dilden:-den****Gazel 103**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

Bu sefer menzil-i maḳşūda irer çok
gitmez
Gider āyine-i dilden bu keder çok
gitmez

āyine-i efser:1. **āyine-i efserimizden:-imiz, -den****Gazel 212**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tacın aynası.

Her çend-ḥaḳīriz yine inşāf olunursa
Devlet görünür āyine-i efserimizden

āyine-i ḥātır:1. **āyine-i ḥātırına:-ıñ, -a****Gazel 144**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül aynası (hatıra aynası).

Düşmesün āyine-i ḥātırına gerd-i
melāl
Her serābı göricek anda şarāb itme
ṭama'

āyīne-i kalb:1. **āyīne-i kalbim:** -im**Gazel 278**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kalbin aynası.

Cilā-yı dīde-i hūrşīd iken āyīne-i
kalbim
Ġubār-ālūdedir hātır gönül bī-nürdur
şimdi

āyīne-i mihr-i cilā:1. **āyīne-i mihr-i cilādır:** -dır**Gazel 41**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Parlak güneş aynası.*

Pervānede yok lem 'a-i ruhsārına tākāt
Meh nāşiyesi āyīne-i mihr-i cilādır

āyīne-i sīne:1. **āyīne-i sīneñi:** -ñi**Terkib-bend 1**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

Dāğ-ı hicriñ beni yaqdı yeter inşāf
eyle
Kīneden āyīne-i sīneñi gel şāf eyle

āyīne-i tab':1. **āyīne-i tab'ında:** -ın, -da**Gazel 11**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaratılış/karakter aynası.

Ķomaz gerd-i keder āyīne-i tab'ında
'uşşākıñ
Gelince şāhid-i gerden-dirāz-ı şīşe-i
şahbā

āyīne-i tal'at-ı ruhsār:1. **āyīne-i tal'at-ı ruhsārıñ:** -ı, -ñ**Gazel 9**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüz parlaklığının**aynası.*

Manzarım āyīne-i tal'at-ı ruhsārıñ iken
Oda yaqdıñ beni ey çehre-ķamer n'oldı
saña

āyīne-i ümīd:1. **āyīne-i ümīde:** -e**Gazel 24**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ümit aynası.

Deprendi leşker-i hātı iklīm-i hüsni
başdı
Āyīne-i ümīde ķondı ğubār-ı hāşret

āyīne-i ümmīd:1. **āyīne-i ümmīdden:** -den**Tarih 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ümidin aynası.

Ĥamdü-lillāh kim zuhūra geldi şun '-ı
Zü'l-celāl
Def' olub āyīne-i ümmīdden gerd-i
melāl

āyīne-i 'uşşāk:1. **āyīne-i 'uşşāk:****Muhammes 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Āşıkların aynası.

O şūhuñ mülk-i hüsniye sipāh-ı hātı
ķadem başdı

Dağı āyīne-i ‘uşşāk iken jeng-i elem başdı

āyīne-i zāt:

1. **āyīne-i zātına:** -*t*, -*n*, -*a*

Gazel 94

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Varlığın aynası.

Bu kez āyīne-i zātına diğkatle nazar eyler
Olan şâyeste-i iğbāl ü devlet şerm-sār olmaz

āyīn-i cefā:

1. **āyīn-i cefā:**

Gazel 198

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Eziyet etme âdeti.

Ne āyīn-i cefā bulduñ yine ma‘müre-i cānı
Ğuluvv-i leşker-i bī-dāda pā-māl itdiñ ey zālīm

āyīn-i i‘cāz:

1. **āyīn-i i‘cāz:**

Gazel 227

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Mûcize sayılacak kadar düzgün söz söylemenin merasimi.

Yed-i Beyzâ ile kıldım tecellî-zâr âfâkı
Kelīm-i nuṭk isen āyīn-i i‘cāz ile söylersin

āyīn-i sevāb:

1. **āyīn-i sevāb:**

Gazel 144

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -
Sevap âdeti.

Gözlerinden nıgeh-i merḥamet olmaz ma‘mül
Rind-i mey-ḥāneden āyīn-i sevāb itme ṭama‘

āyīn-i sitem:

1. **āyīn-i sitem:**

Gazel 125

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Zulüm âdeti

Mâtem-zedeliğ ‘aşıq-ı ter-dāmene maḥşûş
Āyīn-i sitem ol büt-i sīmīn-tene maḥşûş

ayır-:

1. **ayru:-u**

Terci-bend 4

Mısra: **3**

Ayırmak; ayrı düşmek.

Tezerv-i per-şikestim ayru ḳadd-i nev-nihālīñden
Naşībim ḳan olupdur fırḳat-i la‘l-i zülālīñden

2. **ayru:-u**

Terci-bend 4

Mısra: **8**

Ayrı.

Dem-ā-dem ger temennā-yı diyār-ı kūy-ı yār itsem
Yeri var sende ayru bülbül-āsā āh u zār itsem

‘ayn:

1. **‘aynı:-ı**

Gazel 94

Mısra: 7

Göz.

Felek didikleri bir kimsedir kim 'aynı
farfında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyār olmaz

'ayn-ı bekā:

1. 'ayn-ı beqādır:-dır

Gazel 197

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ebediliğın kaynağı .

Qaralansa n'ola ger rüy-ı nigın her
sā'at
Āri zulmetde nihān 'ayn-ı beqādır
hātem

'ayn-ı harām:

1. 'ayn-ı harām:

Gazel 222

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Haramın aynısı.

Hemān peymāneye lütfi şarāb-ı işve-
rız olsun
Qoy andan 'āşıka būs-ı lebi 'ayn-ı
harām olsun

'ayn-i hatā:

1. 'ayn-i haqādır:-dır

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hatanın kendisi.

Her bir reg-i müjgān dile bir neşter-i
faşşād
Her bir ğazab-ālūde niğeh 'ayn-i
haqādır

'ayn-ı serāb eyle-:

1. 'ayn-ı serāb eyler:-r

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hayallerin kaynağını düşünmek.

Çeşm-i leb-teşnelere bādiye-i 'aşkıñda
Baħr-ı hüsñ-i güzeli 'ayn-ı serāb eyler
hatt

ayru:

1. ayru:

Gazel 80

Mısra: 7

Ayrı, uzak.

Nihāl-i kāmetiñden ayru ey serv-i
hırāmānım
Gözümde servler şimşādlar şu'bāna
dönmüşdür

2. ayru:

Gazel 70

Mısra: 1

Ayrı.

Lebiñden ayru bāde şanma kim def'-i
humār eyler
Muħabbet āteşi sinemde her dem pür-
şerār eyler

3. ayru:

Gazel 73

Mısra: 11

Ayrı.

Beni zülfüñden ayru görse etfāl-i ser-i
küyüñ
Qaçan zencirini bozmuş yine dīvāne
söyleller

4. ayru:

Gazel 237

Mısra: 1

Ayrı.

Ne gūne dil qarār eyler vişāl-i yārdan
ayru
Cihānda kām-yāb olmaz semender
nārdan ayru

5. ayru:

Gazel 237

Mısra: 2

Ayrı.

Ne gūne dil qarār eyler vişāl-i yārdan
ayru
Cihānda kām-yāb olmaz semender
nārdan ayru

6. ayru:

Gazel 237

Mısra: 4

Ayrı.

Nice bir şu'be ile 'andelīb-āsā bu
firqatde
'Aceb mi nağme-ḥ'ān olsam gül-i
ruḥsārdan ayru

7. ayru:

Gazel 237

Mısra: 6

Ayrı.

Benimde var bir tavḫ-ı belā boynumda
ey kumrī
Esīr-i kākülüm bir serv-i hoş-refitārdan
ayru

8. ayru:

Gazel 237

Mısra: 8

Ayrı.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bī-mihr-
i bed-ḥūya
Ki bir dem istemez 'uşşāḳı āh u zārdan
ayru

9. ayru:

Gazel 237

Mısra: 10

Ayrı.

Didim aḡyāra meyl itme ḡazab birle
cevāb itdi
Didi resm-i ḳadīmīdir gül olmaz
ḥārdan ayru

10. ayru:

Gazel 237

Mısra: 12

Ayrı.

Belā bezminde dil tākāt getürmez
firqat-i yāre
Fenā mülkin temennā eylerim
dīdārdan ayru

11. ayru:

Gazel 237

Mısra: 14

Ayrı.

Ġarībī firqat eyyāmı nevā-sāz olur ehl-
i 'aşḳ
Nedir çıkmaz şadāsı bülbülüñ gül-
zārdan ayru

12. ayru:

Gazel 268

Mısra: 17

Ayrı.

Sebūy-ı ehl-i 'aşḳ-āsā dil-i pür-ḥūndan
ayru
Dü-çeşm-i eşk-i ḥasret-rīz ile
giryānımın sāḳī

ayru düş-:

1. ayru düşen:-en

Gazel 214

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ayrı kalmak, uzak düşmek,
ayrılmak.*

Āteş-i ḥasret-i ḥāl-i leb-i cān perveriñe
Cennet-i ḥüsnden ayru düşen ādem
yansun

az:

1. **az:**

Gazel 12

Mısra: 4

Miktarı çok olmayan, az.

Seniñ teg ḳaddi dil-keş 'ālem-i
imkānda nā-mümkin
Benim teg bir belā bezminde sūzān az
olur peydā

'azāb-ı ṭamu:

1. **'azāb-ı ṭamu:**

Gazel 236

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cehennemın azabı.

Döndi saña Ğarībī ey derdiniñ ṭabībī
Görme revā naşībī ola 'azāb-ı ṭamu

āzād:

1. **āzād:**

Terci-bend 2

Mısra: 14

Serbest, tek başına, özgür.

Ḥırmen-i 'ömri yeter ḳahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış ḳul isem gel beni āzād
eyle

2. **āzād:**

Gazel 168

Mısra: 10

Serbest, tek başına, özgür.

Cānı Mesīḥ-i 'ālem-i tecrīd olur gider
Ḳayd-ı belā-yı nefsdan āzād olanlarıñ

3. **āzāde:-e**

Gazel 174

Mısra: 14

Serbest, tek başına, özgür.

Ğam-ı hicrānına pā-beste degildik
yārin
Ser-i kūyunda Ğarībī gibi āzāde idik

āzād eyle-:

1. **āzād eyle:**

Gazel 206

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kurtarmak, serbest bırakmak.

Ğarībī bende-i ḥāk-i der-i devlet-
me' ābıñdır
Anı ser-pençe-i miḥnetden āzād eyle
sultānım

āzād ol-:

1. **āzād ola:-a**

Gazel 80

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Serbest kalmak, kurtulmak, hür
ve kayıtsız olmak.*

Ḳafesden ister āzād ola murğ-ı rūḥ-ı
nā-şādım
Ki sensiz cānıma ḥışn-ı beden zindāna
dönmüşdür

2. **āzād ola: -a**

Gazel 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Serbest kalmak, kurtulmak, hür
ve kayıtsız olmak.*

Genc-i ḳafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Ḳatlimden o şeh tıgın taḳşir ide mi yā
Rab

3. **āzād ola:-a****Gazel 283**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Serbest kalmak, kurtulmak.

Dil-i zārīñ nice bir cānı var āzād ola
kim
Şīr-i ser-bestedir ol kāküle zencīr gibi

āzād ol:1. **āzād olmadan:-madan****Gazel 42**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Serbest kalmak, hürriyetine
kavuşmak; uzaklaşmak, ayrılmak.*

Esīr-i dām-ı çīn-i zūlfūñ olmak devr-i
hüsnüñde
Diyār-ı gül-şen-i ğurbetde āzād
olmadan yegdir

āzāde:1. **āzādedir:-dir****Gazel 30**

Mısra: 4

Kurtulmuş, serbest.

Bār-ı belā-yı ‘aşk ile ham-geşte
kaddime
Mānend-i serv bir qadi āzādedir ‘ilāc

2. **āzādeyüz:-y, -üz****Gazel 105**

Mısra: 7

Bağlarından kurtulmuş, özgür.

‘Ālem-i tecrīdde āzādeyüz
Serv gibi bāğda bī-hāşıluz

āzādelik:1. **āzādelik:****Gazel 131**

Mısra: 13

Bağımsız olma, serbestlik.

Ey murğ-ı dil āzādelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lāneden
i‘rāz

a‘zam:1. **a‘zamdır:-dır****Gazel 64**

Mısra: 16

En büyük..

Degil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde
Bilür ‘ālem ki qadrim şān ile
şevketden a‘zamdır

āzār:1. **āzār:****Terci-bend 2**

Mısra: 35

İncinme.

Bu kadar pādīşehim bendeye āzār
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhār yeter

2. **āzār:****Terkib-bend 1**

Mısra: 51

İncinme.

Yeter ey şūh-ı cefā-pīşe bu āzār nedir
Murğ-ı dil şaydına bu turre-i tarār
nedir

3. **āzārımız:-ımız****Gazel 81**

Mısra: 12

İncinme.

Şikāyet ol perī-rū āteşīn-hūdandurur
yoğsa
Cefā-yı çarh-ı kec-reftārdan āzārımız
yoğdur

4. **āzārīn:-in****Gazel 189**

Mısra: 2

İncinme.

Ne bāgīn ḥasretindendir bu āh u zārīn
ey bülbül
Ne dāgīn miḥnetindendir ‘aceb āzārīn
ey bülbül

a ‘zā-yı vücūd:1. **a ‘zā-yı vücūdum:-um****Gazel 239**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Vücudun parçaları, organları.

Her a ‘zā-yı vücūdum başka bir ‘illette
sayrudur
Meded bir dāru-yı şihhat men-i efkāra
yā Allāh

‘azāzīl:1. **‘azāzīl:****Gazel 285**

Mısra: 12

*Şeytan'in Hz. Âdem'in Allah'a
secde etmeden önceki adı.*

Harem-i vuşlat-ı dil-dārda hem-şoḥbet
idik
Geldi zāhid araya girdi ‘azāzīl gibi

‘azīmet:1. **‘azīmeti:-i****Gazel 86**

Mısra: 2

*Bir yere doğru yönelme, yola
çıkma.*

‘Aşıklarıñ ki meyli ḥaṭ-ı müşg-bāradır
Bülbülleriñ ‘azīmeti güyā bahāradır

‘azm it:-1. **‘azm itdim:-di, -m****Gazel 210**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yönelmek, niyet etmek.

Ümīd-i vaşl ile gül-zārı küy-yi yāre
‘azm itdim
Ġarībī pençe-i ḥār-ı cefāya düşdi
dāmānım

‘azm-i diyār-ı ğurbet it:-1. **‘azm-i diyār-ı ğurbet it:****Gazel 31**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ğurbet diyârına gitmek.

Ġarībī ger dimāg-ı devletiñ var ise
‘ālemde
Varub ‘azm-i diyār-ı ğurbet it ḥāk-i
vaṭandan giç

‘azm-i hulūş-ı dil:1. **‘azm-i hulūş-ı dil:****Gazel 178**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül hâlis niyeti.

Diyār-ı ‘ālem-i tecrīdedir ‘azm-i
hulūş-ı dil
Hevā-yı ‘aşka düşdük devlet-i
dünyādan el çekdik

‘azm-i mülk-i ‘adem it:-1. **‘azm-i mülk-i ‘adem itmiş:-miş****Gazel 147**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yokluk ülkesine niyet etmek.

‘Azm-i mülk-i ‘adem itmiş gice yol
gitmek için
Şu ‘lesin şem ‘-i delil-i ser-i rāh itdi
çerāğ

‘azm-i rāh-ı ka‘be-i dīdār:

1. ‘azm-i rāh-ı ka‘be-i dīdārīña: -iñ,
-a

Gazel 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yüz güzelliğinin Kâbe'sine yola
çıkmaq.*

Ayağım ‘azm-i rāh-ı Ka‘be-i dīdārīña
kūtāh
Elim feyz-i niyāz-ı gūşe-i dāmāna
hasretdir

‘azm-i şahrā-vı ‘adem:

1. ‘azm-i şahrā-vı ‘ademdir: -dir

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yokluk çölünün niyet etmek.

‘Azm-i şahrā-vı ‘ademdir iftiḥār-ı ehl-i
zevk
Vaşlıdır pervāneye sūz-ı muḥabbetden
murād

āzürde-ten-i dūrī-i rāh-ı sefer:

1. āzürde-ten-i dūrī-i rāh-ı sefer:

Gazel 199

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sefer yolunun uzaklığından
bedeni incinmiş.*

Āsūde iken meclis-i yārān-ı şafāda
Āzürde-ten-i dūrī-i rāh-ı sefer oldum

-B-

bāb:

1. bābından: -ı, -n, -dan

Gazel 139

Mısra: 11

Kapı; huzur, makam.

Tevbe bābından idince içerü vaz ‘-ı
qadem
Senden evvel bularız rāh-ı şevāb ey
vā ‘iz

bāb-ı kerem-kāra:

1. bāb-ı kerem-kāra:

Gazel 29

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Cömertlik sahibinin kapısı.

Olmaz mı rehā-yāfte-i kulzüm-i ‘iştān
Her kim ki ide bāb-ı kerem-kāra
teşebbüs

bād:

1. bād:

Gazel 153

Mısra: 5

Rüzgâr.

Ey bād meded bir daḥı sür ‘ātle vezān
ol
Kim cezr ü med-i cünbiş-i deryādan
uşandık

bāde:

1. bāde:

Gazel 245

Mısra: 2

Şarap.

Açılmaz gönçe gönlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahār u bāde hoşdur dil-ber-i nāzik-
bedenlerle

2. bāde:

Gazel 115

Mısra: 9

Şarap, kadeh.

Sāğarda degil bāde Ğarībī o perīniñ
‘Aks-i ruħıdır sihr ile mīnālara düşmüş

3. bāde:

Gazel 282

Mısra: 10

Şarap, kadeh.

Sākī lütf eyle biraz sende de inşāf
olsun
Bir kadeh bāde ile yād idegör aħbābı

4. bāde:

Gazel 70

Mısra: 1

Şarap, kadeh.

Lebiñden ayru bāde şanma kim def’-i
humār eyler
Muħabbet āteşi sīnemde her dem pür-
şerār eyler

5. bāde:

Gazel 180

Mısra: 3

Şarap, kadeh.

Sākīde imtinānı görüb bāde rağmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

6. bāde:

Gazel 37

Mısra: 5

Şarap, kadeh.

Meclis-i ‘işretde sākī şunma gül-gün
bāde kim
Bī-ħuzūr-ı vaşl-ı dil-ber būs-ı cām
olmaz müfid

7. bāde:

Gazel 194

Mısra: 13

Şarap, kadeh.

Faşl-ı bahār hoşdur dil-dār u bāde ile
Bī-dil-ber ü müşelleş gül-zārdan ne
hāşıl

8. bādedir:-dir

Gazel 30

Mısra: 8

Şarap, kadeh.

Cānā ħarāb-ı bāde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bādedir ‘ilāc

9. bādesiz:-siz

Gazel 33

Mısra: 5

Şarap, kadeh.

Bādesiz meclisimiz ħalka-i mātem-
kededir
Sākīyā lütf ile şun bir iki peymāne
kadeh

10. bādeyi:-y, -i

Gazel 107

Mısra: 2

Şarap, kadeh.

Oldığım meclis-i āmādeyi herkes
bilmez
Yār ile içdigimiz bādeyi herkes bilmez

bāde vir:-

1. bāde virelim:-elim

Gazel 196

Mısra: 7

Yele vermek.

Virelim bāde vücūd-ı elem-ālūdemizi
Şahn-ı gül-zār-ı ‘adem seyrine tayrān
olalım

bāde vü peymāne:1. **bāde vü peymāne:****Gazel 173**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap ve kadeh.

Olduğ esir bāde vü peymāne görmedik
Düşdük neşāt-ı kaydına mey-ḥāne
görmedik

bāde-i 'aşk:1. **bāde-i 'aşk:-ı****Gazel 165**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Ḥarāb-ı 'aşkıdır mey-ḥāne-i ḥüsnuñde
ey nākış
Dilersen 'aql-ı kāmil bāde-i 'aşkı
mükerrer çek

2. **bāde-i 'aşk:-ı****Gazel 189**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Dem-ā-dem sāğar-ı gülden içerseñ
bāde-i 'aşkı
Dökersin dīdeden ḥün-ı dil-i bīmārın
ey bülbül

bāde-i bī-ğışlara düş-:1. **bāde-i bī-ğışlara düşmüş:-müş****Gazel 121**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saf şaraplara düşmek.

Tā 'aks-i ruḥuñ bāde-i bī-ğışlara
düşmüş
Ne āteş-i sevdā ser-i mey-keşlere
düşmüş

bāde-i gūş:1. **bāde-i gūş:****Gazel 139**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kulağın kadehi.

Bāde-i gūş aña ola kıyāmetde naşīb
Her kim eyler bize teklif-i şarāb ey
vā'ız

bāde-i ḥasret:1. **bāde-i ḥasret:****Gazel 200**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Özlem şarabı.

Ḥün-ı ciger olmazdı baña bāde-i ḥasret
Bir daḥı mey-i la'l-i lebiñ nūş
idebilsem

bāde-i ḥün-ı ciger:1. **bāde-i ḥün-ı ciger:****Gazel 116**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ciğer kanının şarabı.

Ġarībi ḥasret-i la'l-i leb ile dil-dārın
Müdām bāde-i ḥün-ı ciger ne müşkil
imiş

bāde-i ḥün-ı ciger:1. **bāde-i ḥün-ı cigerdir:-dir****Muhammes 2**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Ciğer kanının şarabı.

Ġam beni zencire çekdi gerden-i
dīvāne teg
Bāde-i ḥün-ı cigerdir içdigim peymāne
teg

bāde-i kahr:1. **bāde-i kahr:**-iñ, -i**Terkib-bend 1**Mısra: **62**

Kelime Tipi: -

Sıkıntının, kederin içkisi.

Beni öldür güzelim 'ömr-i fenādan
giçdim
Bāde-i kahrıñı şun cām-ı şafādan
giçdim

bāde-i la'l-i leb-i yār:1. **bāde-i la'l-i leb-i yār:****Gazel 250**Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağının kırmızı şarabı.

Bāde-i la'l-i leb-i yār ile mestim sākī
Başamam bir de o murdār şarābıñ
yüzine

bāde-i nāb:1. **bāde-i nāb:****Gazel 33**Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Katıksız, saf şarap.

Dil-berin 'aks-i ruhın bāde-i nāb içre
görüb
Döndi 'aşıkda olan dīde-i giryāna
kadeh

2. **bāde-i nāb:****Gazel 139**Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Katıksız, saf şarap.

İhtiyār elde koyar mı harekāt-ı sākī
Leb-i cū hānde-i gül bāde-i nāb ey
vā' iz

3. **bāde-i nābıñ:**-iñ**Gazel 250**Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Katıksız, saf şarap.

Müdde'ā tevbe degil duhter-i zerden
hacelim
O sebebden çıkamam bāde-i nābıñ
yüzine

bāde-i pür-cüş:1. **bāde-i pür-cüşunda:**-un, -da**Gazel 264**Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Coşku dolu şarap.

Feyz-i mey-hāne-i 'aşkı ne bilür zāhid-
i huşk
Başka keyfiyyet olur bāde-i pür-
cüşunda

bāde-i rindān:1. **bāde-i rindāna:**-a**Gazel 262**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Rindlerin şarabı.

Nüş eylediğın bāde-i rindāna tıyurma
Ol lezzeti ağzıñdaki dendāna tıyurma

bāde-i vaşl:1. **bāde-i vaşl:****Gazel 9**Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Kavuşma şarabı.

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarībī şimdi
İçdiğindir kadeh-i hūn-ı ciger n'oldı
saña

2. **bāde-i vaşl:-dan****Terkib-bend 1**

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Kavuşma şarabı.

Şişe-i 'ömr-i belā dīdemi meksūr itme
Bāde-i vaşldan ey şūh beni dūr itme

bāde-perest:1. **bāde-perest:****Gazel 83**

Mısra: 5

*İçkiye çok düşkün olan kimse,
ayyaş.*

Şofî seni de ben gibi bāde-perest ider
Ol şūh-ı çeşm-i sākiniñ ibrāmı bellidir

bād-ı hazān:1. **bād-ı hazān:****Gazel 9**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sonbahar rüzgârı.

Olduñ ey naḥl-i emel bād-ı hazān
rencīde
Ḳanı ol neşv ü nemā ḥüsn-i şemer
n'oldı saña

bād-ı muhālif:1. **bād-ı muhālif:****Gazel 149**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ters rüzgâr.

Vefḳ-ı murādı üzre felek döndi iki gün
Bād-ı muhālif esti yine rüzgâr hayf

2. **bād-ı muhālif:****Gazel 248**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ters rüzgâr.

Bir kez Ğarībī ḥāne-i dil rūşen olmadı
Biñ kez doḳundı bād-ı muhālif
çerāğıma

bād-ı şabā:1. **bād-ı şabā:****Gazel 103**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sabâ rüzgârı, tan yeli.

Büy-ı pīrāhen-i Yūsuf getirür bād-ı
şabā

Çeşm-i Ya'ḳüb'a döner nūr-ı nazar çok
gitmez

2. **bād-ı şabā:****Gazel 232**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabâ rüzgârı, tan yeli.

Şīrāze-i şaḥā'if-i dil pārelenmesün
Bād-ı şabā o ṭurre-i ṭarrāra degmesün

3. **bād-ı şabā:****Gazel 216**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sabâ rüzgârı, tan yeli.

Tecrīd maḳāmında ben ol müflis-i
dūnum
Kim bād-ı şabā gerd alamaz ḥāk-i
derimden

4. **bād-ı şabādan:-dan****Gazel 203**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Serin ve tatlı esen bahar rüzgârı.

Büy-ı gül hibr olamaz bād-ı şabādan
hāme
Āyet-i hüsnini ne vech ile tefsîr idelim

bād-ı sebük-seyr:

1. **bād-ı sebük-seyr:**

Gazel 28

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Çabuk geçen rüzgâr.

Ey bād-ı sebük-seyr Ğarībī
deheninden
Gül-deste-i cem'iyet-i yārāna selām
it

bād-ı selāmet:

1. **bād-ı selāmet:**

Gazel 241

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğruluk rüzgarı.

Çıkar mı baħr-i 'ișyāndan kenāre
zevrağ-ı cānım
Rehā-yāb olmağa bād-ı selāmet
senden olmazsa

bād-ı selāmetle giç-:

1. **bād-ı selāmetle giçürdik:- ü, -dik**

Gazel 161

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Doğruluk rüzgârıyla geçirmek.

Pür-ħavf u ħařar cezr [ü] med-i baħr-ı
belādan
Cān zevrağını bād-ı selāmetle giçürdik

bād-ı şubh:

1. **bād-ı şubh:**

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Gül-şen-i vaşla intizārım var
Meded ey bād-ı şubh eyle şitāb

bādiye-i 'aşk:

1. **bādiye-i 'aşkıñda:-iñ, -da**

Gazel 133

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk çölü.

Çeşm-i leb-teşnelere bādiye-i 'aşkıñda
Baħr-ı hüsn-i güzeli 'ayn-ı serāb eyler
ħatt

bāğ:

1. **bāğ:**

Gazel 279

Mısra: 4

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Nigāh-ı çeşm-i mestiñ ħasretiñden ey
perī-peyker
Yine bāğ içre çeşm-i nergisi ħ'āb-ı
'adem başdı

2. **bāğa:-a**

Gazel 80

Mısra: 5

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Ĥayāl-i 'arızıñla eglenür dil bāğa meyl
itmez

Ki sensiz çeşmine her gönçe bir bī-
gāne dönmüşdür

3. **bāğda:-da**

Gazel 112

Mısra: 4

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Şīve-i kıaddini ger hıvābda görse kıumrī
Eylemez bāğda bir serv-i hırāmāna
heves

4. **bāğda:-da**

Gazel 17

Mısra: 5

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Gül-çin olunca bāğda engüşt-i bāğ-bān
Başlar figāna beççe-i nevdād-ı
‘andelīb

5. **bāğda:-da**

Gazel 203

Mısra: 8

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Kıumrılar tavk-ı gāmiñ hāke nihān
itmek için
Şūret-i serv-i kıadıñ bāğda tahrīr idelim

6. **bāğda:-da**

Gazel 38

Mısra: 10

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Tenhā degilüz rāh-ı muħabbetde
Ġarībī
Gül bāğda bir bülbül-i nālān
müte‘addid

7. **bāğda:-da**

Gazel 59

Mısra: 8

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Yād-ı kıaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir
Bāğda serv-i ‘ar‘arıñ pāyına āb-ı cū
gelür

8. **bāğda:-da**

Gazel 105

Mısra: 8

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

‘Ālem-i tecrīdde āzādeyüz
Serv gibi bāğda bī-hāşıluz

9. **bāğda:-da**

Gazel 136

Mısra: 8

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Terk idüb gül gül-şeni ārāyiş-i bāzār
olub
Bāğda feryād u āh-ı bülbül-i şeydā
ğalať

10. **bāğda:-da**

Gazel 201

Mısra: 13

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Kıumrī mişāl şimdi Ġarībī bu bāğda
Şeydā-yı serv-i kıamet-i mevzūn degil
miyim

11. **bāğda:-da**

Gazel 245

Mısra: 4

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Mey ü sākī hele tırsun yerinde başka
lezzetdir
Şalınmak bāğda ş'ol serv-i kıadd-i
yāsemenlere

12. **bāğdan:-dan**

Gazel 234

Mısra: 11

*Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve
çiçeklik yer, bostan.*

Gül gitdi bāğdan daħı kim egledür seni
Ey ‘andelīb bir kıuru feryādıñ olmasun

13. **bāġiñ:-iñ****Gazel 53**

Mısra: 6

Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

Nihālinde turunc-ı nīme-resdir

ġabġab-ı Yūsuf

O bāġiñ kim anı sīr-āb ider çāh-ı zekān dirler

14. **bāġiñ:-iñ****Gazel 189**

Mısra: 1

Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

Ne bāġiñ ḥasretindendir bu āh u zārīñ ey bülbül

Ne dāġiñ miḥnetindendir ‘aceb āzārīñ ey bülbül

15. **bāġiñ:-iñ****Gazel 287**

Mısra: 4

Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

Ḥande henüz la‘l-i lebin itmemiş ġüşād

Tāze bu bāġiñ açsa gerek ġonçe zanbaġı

bāġ u bahār:1. **bāġ u bahārı:-ı****Gazel 190**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bahçe ve çiçek.

Efgānı ile yaġdı ġodı bāġ u bahārı Adın bir iken şimdi hezār eyledi bülbül

2. **bāġ u bahārı:-ı****Gazel 260**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bahçe ve bahar.

Süz-ı dil ile yandırırım bāġ u bahārı Efgānda Ġarībī gibi meydānım olursa

bāġ u bahār-ı dehr:1. **bāġ u bahār-ı dehrīñ:- iñ****Gazel 77**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Dünyanın baharı ve baġı.

Reng-i sebātı yokdur bāġ u bahār-ı dehrīñ

Bu ġül-şen-i fenādan taşra şitāb ġöster

bāġbān:1. **bāġbān:****Gazel 146**

Mısra: 2

Baġcı, bahçıvan.

Yād-ı ġaddiñle ġözüm eşk-i revān itmez dirīġ

Ābı pāy-ı servlerden bāġbān itmez dirīġ

2. **bāġ-bān:****Gazel 166**

Mısra: 7

Baġcı, bahçıvan.

Bülbül-i pīçide-feryādım meded ey bāġ-bān

Ġisū-yı efgānıma bir çüb-ı ġülden şāne çek

bāġ-ı ‘adem:1. **bāġ-ı ‘adem:****Gazel 149**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Yokluk baġı, bahçesi.

Bāğ-ı 'adem diyārına gül rıhlet eyledi
 Kaldı yerinde bülbül-i miskîn hezâr
 hayf

bāğ-ı bahār-ı feleg:

1. **bāğ-ı bahār-ı felegiñ:-iñ**

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünya baharının bağı.

Yoğ bāğ-ı bahār-ı felegiñ reng-i
 devāmı
 Gel meclis-i yārāna gönül 'iṣ-i müdām
 it

bāğ-ı bahār:

1. **bāğ-ı bahārım:- im**

Gazel 69

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bahar bahçesi.

Bu hüsn-i cihān-süz ile bir bāğ-ı
 bahārım
 Gül-reng-i ruğum serv-ğad-i
 yāsemenimdir

bāğ-ı behiṣt-i hüsn:

1. **bāğ-ı behiṣt-i hüsn-i:-i**

Gazel 149

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik cennetinin bağı.

Bāğ-ı behiṣt-i hüsn-i o şūh-ı sitem-
 geriñ
 Dökdi mişāl-i bīd-i hazān berg ü bār
 hayf

bāğ-ı behiṣt:

1. **bāğ-ı behiṣtiñ:- iñ**

Gazel 101

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Kaşem ol muşhaf-ı hüsn-e ki fenn-i
 'aşk andandır

Baña bāğ-ı behiṣtiñ gülleri hep hārdır
 sensiz

bāğ-ı dil-firīb-i 'ālem:

1. **bāğ-ı dil-firīb-i 'āleme:-e**

Gazel 266

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Alemin gönül aldatan bahçesi.

Bu bāğ-ı dil-firīb-i 'āleme aldanma ey
 bülbül
 Nebāt-ı reng ü bū yoğdur bahārında
 hazānında

bāğ-ı emel:

1. **bāğ-ı emele:-e**

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arzu bahçesi.

Yoğ bākımız eyyām-ı firākıñ
 siteminden

Bāğ-ı emele Hızr-ı şabā reh-berimizdir

bāğ-ı hayāle:

1. **bāğ-ı hayāle:-e**

Gazel 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayal bahçesi.

Fikr eyledikce kām-et-i mevzūn-ı dil-
 beri

Bāğ-ı hayāle serv-i dil-ārā gelür gider

bāġ-ı hayāl:1. **bāġ-ı hayālimde:**-im, -de**Gazel 244**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayal bahçesi.

Geldi hırāma bāġ-ı hayālimde bir
şanem
Oldum esīr-i serv-i kād-i dil-rübāsına

2. **bāġ-ı hayālīn:**-iñ**Gazel 265**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayal bahçesi.

Bāġ-ı hayālīn içre biñ dürlü nevha-
gerdir
Dönmüş ġamıñla göñlüm murġ-ı hezār
zebāna

bāġ-ı hayāt:1. **bāġ-ı hayātımda:**-im, -da**Terci-bend 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hayat bahçesi.

Ey rāhat-ı cān rūḥ-ı revān gönçe-
dehānım
V'ey bāġ-ı hayātımda biten serv-i
revānım

bāġ-ı hüsñ:1. **bāġ-ı hüsne:**-e**Gazel 26**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

Çözdi ġīsū-yı mu'anber kıldı 'ālemi
mu'aṭṭar
Virđi bāġ-ı hüsne zīver o ruḥı gül-i
leṭāfet

2. **bāġ-ı hüsñünde:**-iñ, -de**Terkib-bend 1**

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

Yoluña ḥāk olayım bāri hevādan
giçdim
Bāġ-ı hüsñünde olan bŷy-ı vefādan
giçdim

3. **bāġ-ı hüsñünde:** -iñ, -de**Gazel 129**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

Cüş-ı tebhāle degildir lebleriñde rū-
nümā
Bāġ-ı hüsñünde idüb dāġ-ı derūnuñ
lāle 'arz

bāġ-ı irem:1. **bāġ-ı irem:****Gazel 85**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Ād kavminin kralı olan Şeddad
tarafından Tanrılık iddiasıyla cennet
bahçelerinin özelliklerine benzetilerek
yaptırılan bahçe; cennet bahçesi.*

Meyl idenler ḥaṭ-ı ruḥsārıña ey reşk-i
perī
Seyr-i gül-geşt-i çemen Bāġ-ı İrem
bilmezler

bāġ-ı 'ışden:1. **bāġ-ı 'ışden:****Gazel 44**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Eğlence bahçesi.

Her gūne bāġ-ı 'ıŝden aldıñ murād-ı
dil
Ŗimdi Ğarībī Hālik'a tāt zamānıdır

bāġ-ı maksūd:

1. **bāġ-ı maqşūdda:-da**

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Niyet bahçesi.

Bāġ-ı maqşūdda ne bir ŝemer āvīze-i
ŝāh
Gül-i ümmīdde ne zerrece nükhet
kalmış

bāġ-ı na't:

1. **bāġ-ı na'tıña:-ı, -ñ, -a**

Gazel 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Na't baġı.

Ben kimim kim 'aql-ı evvel girse bāġ-ı
na'tıña
Ŗemmece vaşf-ı ŝemīm-i ġonçesin
kılmaz edā

bāġ-ı sebz:

1. **bāġ-ı sebz:**

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yeşil, taze bahçe.

Hattı geldikde n'ola ger virse ruşat
būseye
Bāġ-ı sebz olduġda elbet bār kendin
gösterür

bāġ-ı ümīd:

1. **bāġ-ı ümīd:**

Gazel 142

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ümit bahçesi.

Ser-sebz-i nihāl olmak için bāġ-ı ümīd
it
Ebr-i kerem-i Hāzret-i Yezdān'a
tevaġķu'

bāġ-ı vaşf:

1. **bāġ-ı vaşfında:-ıñ, -da**

Gazel 280

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Övgü baġı, bahçesi.

Zır-i hār-ı fakrda bī-çāre kaldım dil
hazīn
Bāġ-ı vaşfında Ğarībī teg hoş-elhān it
beni

bāġ-ı viŝāl:

1. **bāġ-ı viŝālde:-de**

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavuşma bahçesi.

Yā Rab gül-i murādıma bāġ-ı viŝālde
Dest-i ümīde ruŝat-ı tūlı müyesser it

bāġ-ı viŝāl-i yār:

1. **bāġ-ı viŝāl-i yārden:-den**

Gazel 120

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yārın kavuşma bahçesi.

Cüdā bāġ-ı viŝāl-i yārden bir hayli
müddetdir
Ki murġ-ı hāme-i ŝırīn-sūhan
ġüftārdan kalmış

bağ(ı)r:**1. bağı:-ı****Gazel 86**

Mısra: 6

Göğüs, sine.

Bağdım sipih-r-i hüsnüñe hâliñde ben
gibi
Künc-i lebiñde bağı yanuk bir
sitâredir

2. bağı:-ı**Gazel 288**

Mısra: 4

Göğüs, sine.

Tîr-i nigâh-ı şühunı ‘uşşâk-ı bî-nevâ
Her gördüğünde tâzelenür bağı yâresi

3. bağı:-ım**Gazel 162**

Mısra: 13

Göğüs, sine.

Kim bu hasret içirür gönlüme bağı
kanın
Sâkiyâ şun baña peymâneyi memlû
diyerek

4. bağı:-ım**Gazel 210**

Mısra: 8

Göğüs, sine.

Fezâ-yı ‘aşkda bir şüh-ı bî-raḥme esîr
oldum
Nigâh u ğamze tîğyle keser bağı
döker kanım

5. bağımda:-ım, -da**Gazel 24**

Mısra: 14

Göğüs, sine.

Her rûz u şeb Ğarîbî bir güne'em
belâda

Çeşmimde eşk-i hünîn bağımda nâr-ı
hasret

6. bağımda:-ım, -da**Terci-bend 1**

Mısra: 36

Göğüs, sine.

Bak reng-i ruḥ-ı zerdime efgânıma
raḥm it
Bağımda yanan sūziş-i hicrânıma
raḥm it

7. bağımdan:-ım, -dan**Muhammes 2**

Mısra: 33

Göğüs, sine.

Zahm-ı nâsür-ı sitem bağımdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvvetsiz Ğarîbî teg uşandım
‘ömrden

8. bağı:-ı, -m, -ı**Gazel 51**

Mısra: 2

Göğüs, sine.

‘Aklı yağmaya viren nergis-i
fettânîñdir
Bağırı kan idici nâvek-i müjgânîñdir

9. bağı:-ı, -m, -ı**Terci-bend 1**

Mısra: 54

Göğüs, sine.

Kaḥ ‘eylemem ümmîdi daḥı ‘afv u
‘atâdan
Kan itme yeter bağırı ḥavf eyle
Hudâ'dan

10. bağı:-ı, -m, -ı**Terci-bend 2**

Mısra: 18

Göğüs, sine.

Nedir ey hür-liķā mihrini noķşān
itmek
Bağrımı hañçer-i bī-dādiñ ile ķan
itmek

11. **bağrımı:-ım, -i**
Gazel 169
Mısra: 1
Göğüs, sine.

N'itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey
felek
Süz-ı nihānı perde-bīrūn itdiñ ey felek

12. **bağrımıñ:-ım, -iñ**
Gazel 146
Mısra: 7
Göğüs, sine.

Ġamze-i hün-rīzden şor bağrımıñ ķan
oldıgın
Āşinādan āşinā-rāz-ı nihān itmez dirīg

13. **bağrımın:- ım, -ın**
Gazel 193
Mısra: 10
Göğüs, sine.

Seyr it ġamıñla manķal-i sīnemde
āteşe
Gel bağrımın firāķda bŷy-ı kebābın al

14. **bağrımız:-ım, -ız**
Gazel 265
Mısra: 7
Göğüs, sine.

Dāğ-ı muħabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Yā Rabb sen eyle merhem bu sŷziş-i
nihāna

15. **bağrın:-ı, -n**
Gazel 71
Mısra: 9
Göğüs, sine.

Hevā-yı bŷs-ı la'liñ ķan ider çok
kimseniñ bağrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymānelerden şor

16. **bağrın:-ın**
Gazel 62
Mısra: 2
Göğüs, sine.

Göñŷl ne meyl-i cāh eyler ne ķayd-ı
tāc u taht ister
Ĥadeng-i ġamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

17. **bağrıñ:-ı, -n**
Gazel 77
Mısra: 2
Göğüs, sine.

Bezm-i vişāl-i yāda eşk-i şarāb göster
Süz-ı derŷn-ı dilden bağrıñ kebāb
göster

18. **bağrına:-ı, -na**
Gazel 228
Mısra: 14
Göğüs, sine.

Çeşm-i erbāb-ı vefā şevķden olsun
rŷşen
Reşķden ehl-i ģased bağrına hañçer
gelsŷn

19. **bağrında:-ın, -da**
Gazel 32
Mısra: 14
Göğüs, sine.

Çekmez Ġarībī minnet-i merhem
Mesīħ'den
Bağrında zaħm-ı hañçer-i medd-i
niġāh-ı kec

bağla:-

1. **bağlar:-r**
Gazel 15

Mısra: 3
Bağlamak.

Peyvend-i muhabbetle 'uşşâkıını bağlar
mı
Dīvānesine zülfin zencîr ide mi yâ Rab

bağrı kara:

1. **bağrı kıra:**

Gazel 201

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bağrı yanık (Çok dert, acı, sıkıntı çekmiş).

Mānend-i lāle bağrı kara dāğ-ı 'aşkdan
Şahñ-ı çemende sāğarı vārūn degil
miyim

bahā:

1. **bahā:**

Gazel 276

Mısra: 10

Değer, kıymet.

Ġarībî der-geh-i dükkān-ı nazma vir
güşāyiş kim
Kumāş-ı nev-zuhūr-ı şî'r-i rengîne
bahā geldi

2. **bahā:**

Gazel 240

Mısra: 10

Değer, kıymet.

Rüz-ı cezāda n'eyleyelüm naqd-i 'afv
ile
Kālā-yı cürm-i halka bahā senden
olmasa

3. **bahādır:-dır**

Gazel 104

Mısra: 9

Değer, kıymet.

Naqd-i cān vaşlıña birazca bahādır
güzelim

Bu metā'a kıatı dikkatle nigāh
eylemişüz

4. **bahāsına:-sı, -n, -a**

Gazel 244

Mısra: 10

Değer, kıymet.

Aldıñ Ġarībî būseseñ ol māh-ṭal'atın
Vir naqd-i cānı būseseñ la'lin bahāsına

bahā koy-:

1. **bahā kıoymuş:-muş**

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Değer biçmek.

Metā'-ı vaşla cān naqđin bahā kıoymuş
meyānçiler
Saña ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

bahār:

1. **bahār:**

Gazel 245

Mısra: 2

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Açılmaz gönçe göñlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahār u bāde hoşdur dil-ber-i nāzik-
bedenlerle

2. **bahār:**

Gazel 265

Mısra: 14

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Devr-i haṭıyla yārin hāṭır-hoşum
Ġarībî
Bülbül bahār ister meyl eylemez
hazāna

3. **bahāradır:-a, -dır**

Gazel 86

Mısra: 2
Bahar mevsimi, ilkbahar.

‘Aşıklañ ki meyli haṭ-ı müşg-bāradır
Bülbüllerin ‘azîmeti gūyā bahāradır

4. **bahārdan:-dan**

Gazel 95
Mısra: 3
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Eyler gül-i vişālî temennā bahārdan
Bu ‘andelîb-i âteş-i firḳat-keşîdemiz

5. **bahārı:-ı**

Gazel 187
Mısra: 11
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Riyāz-ı hüsnuñ oldı bahārı pejmürde
Efendi ‘aşıka niyāz itmeniñ zamānı
degil

6. **bahārında:-ın, -da**

Gazel 266
Mısra: 8
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Bu bāğ-ı dil-firîb-i ‘āleme aldanma ey
bülbül
Nebāt-ı reng ü bû yoḳdur bahārında
ḫazānında

bahār eyle:-

1. **bahār eyledi:-di**

Gazel 190
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimine dönüştürmek,
baharın gelmesi.

Berg-i çemen olmuşdı ḫazān-dīde
yeñiden
Ḥün-âb-ı sirişk ile bahār eyledi bülbül

bahār-ı ‘aşk:

1. **bahār-ı ‘aşkı:-ı**

Gazel 151
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Aşk baharı.

Bahār-ı ‘aşkı kurutmaz çehār-faşlda da
Riyāz-ı şevḳ göziyle seḫāb olur ‘aşık

bahār-ı hüsni:

1. **bahār-ı hüsni:-i**

Gazel 158
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Güzelliğın baharı.

Gitdi bir de göremezsın o bahār-ı
hüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre ḫazān
olmayıcak

bahār-ı hüsni:

1. **bahār-ı hüsni:-ün, -e**

Muhammes 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Güzellik baharı.

Ḥarāb itdi şabā iḳlîmini seyl-i ‘adem
başdı
Bahār-ı hüsniye tāb u ṭarāvet
gelmeden aḳdem

2. **bahār-ı hüsni:-ün, -e**

Gazel 225
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Güzelliğın baharı.

Gül eylerse ruḫuñla da‘vi-i nüzhet
leṭāfetde
Bahār-ı hüsniye şermendelik ḫār-ı
zevāl olsun

bahār-ı 'işret:

1. bahār-ı 'işretimiz:-i, -m, -iz

Gazel 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İçki baharı.

Giçdi bahār-ı 'işretimiz şimdiden gerü
Ey reng-i çehre berg-i hazān söylerim
saña

2. bahār-ı 'işretiñ:- iñ

Gazel 263

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İçkinin baharı.

Hengām-ı haṭṭ-ı rüyuna irdik ol āfetiñ
Güyā bahār-ı 'işretiñ irdik hazānına

bahār-ı nazm:

1. bahār-ı nazma:-a

Gazel 55

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nazm baharı.

Bahār-ı nazma girse hāṭır-ı yārān
şevkiñle
Riyāz-ı ṭab'ima biñ faḥr ile neşv ü
nemā artar

bahār-ı 'ömr:

1. bahār-ı 'ömri:-i

Gazel 276

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ömrün baharı.

Nihāl-i kāmetim ğamla varaḫ-rīz-i
hazān iken
Bahār-ı 'ömri reyyān itmege ebr-i 'aṭā
geldi

bahār-istān-ı hüsn-i yār:

1. bahār-istān-ı hüsn-i yāre:-e

Gazel 148

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzelliğinin bahar bahçesi.

İctināb itmez nazar seyr-i ruḥunda
zülfden
Ebr-i rahmetdir bahār-istān-ı hüsn-i
yāre zülf

bahār-istān-ı 'işret:

1. bahār-istān-ı 'işret:

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçki âleminin bahar bahçesi.

Çemende gonçeler güller baña hep
hârdır sensiz
Bahār-istān-ı 'işret 'ayn-ı mâtem-
zârdır sensiz

bahā-yı bī-fā'ide:

1. bahā-yı bī-fā'ide:

Gazel 143

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Faydasız değer.

'Ömr-i girān bahā-yı bī-fā'ide Ğarībī
Bir şūḫ-ı bī-vefāniñ kıldım yolunda
zāyi'

bahr:

1. bahra:-a

Gazel 280

Mısra: 14

Deniz.

Vahtidir baħr-ı mürüvvet cūşa gelsün
her yaña
Ey kerem-kārā o baħra dürr-i ğaltān it
beni

2. **baħra:-a**
Gazel 60
Mısra: 12
Deniz.

Hak rahmeti gelince görünmez
günāhımız
Kaṭre düşünce baħra hemān nā-bedīd
olur

3. **baħrde:-de**
Gazel 139
Mısra: 16
Deniz.

Bilürim kulzüm-i ‘afvı ne kadar olsa
ḫaṭā
Gelmez ol baħrde mānend-i cenāb ey
vā‘iz

4. **baħrdir:-dir**
Gazel 194
Mısra: 7
Deniz.

Bir baħrdir muḫabbet kim yok aña
kenāre
Ḥāk-i ‘ademdir ancak deryā-yı ‘aşka
sāhil

5. **baħre:-e**
Gazel 288
Mısra: 8
Deniz.

Bir derde düşdi cān-ı ḫazīn kim devāsı
yok
Bir böyle baħre düşdi ki yokdur
kenāres

baħr-ı ‘aşk:

1. **baħr-ı ‘aşk:**
Gazel 282
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşk, sevgi denizi.

Baħr-ı ‘aşk ideli ḫüsnüñ bu dil-i bī-
tābı
Kaṭre şaymaz gözümüñ kanlu yaşı
girdābı

baħr-i ‘aşk:

1. **baħr-i ‘aşka:-a**
Gazel 284
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşk, sevgi denizi.

Ey şūḫ baħr-i ‘aşka ḫabāb eylediñ beni
Seyl-āb-ı ğamla ḫāne-ḫarāb eylediñ
beni

baħr-ı cürm:

1. **baħr-ı cürmden:-den**
Gazel 159
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Günah denizi.

Bulmaz rehā sefīne-i cān baħr-ı
cürmden
Tā esmeyince nefḫa-i bād-ı selāmetiñ

baħr-ı dil:

1. **baħr-ı dilden:-den**
Gazel 78
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Gönül denizi.

Yād kıldıkca Ğarībī dāne-i ḫāl-i lebiñ
Baħr-ı dilden gevher-i eş‘ār kendin
gösterür

bahr-ı girye:1. **baħr-ı giryeden:-den****Gazel 187**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göz yaşı denizi.

Vuzū' -ı tevbe-i 'ișyānı baħr-ı giryeden
al

Teyemmüm eyle namāz itmeniñ
zamānı degil

bahr-ı hūn:1. **baħr-ı hūn:****Gazel 50**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kan denizi.

Sevdā-yı 'aşk dīdemizi baħr-ı hūn ider
Seyl-āb-ı girye çehremizi lāle-gūn ider

bahr-ı hūn:1. **baħr-ı hūna:-a****Gazel 210**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kan denizi.

Ġamıñla döndi baħr-ı hūna eşk-i çeşm-
i giryānım

Sirişkimden reg-i mercāna döndi şaff-ı
müjgānım

bahr-ı hüsn-i güzel:1. **baħr-ı hüsn-i güzeli:-i****Gazel 133**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzelin güzellik denizi.

Çeşm-i leb-teşnelere bādiye-i 'aşkıñda
Baħr-ı hüsn-i güzeli 'ayn-ı serāb eyler
ħatt

bahr-i 'ișyān:1. **baħr-i 'ișyāndan:-dan****Gazel 241**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Isyan denizi.

Çıkar mı baħr-i 'ișyāndan kenāre
zevrağ-ı cānım

Rehā-yāb olmağa bād-ı selāmet
senden olmazsa

bahr-ı lütf:1. **baħr-ı lütf:****Gazel 141**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İhsan, iyilik denizi.

Cezbe-i āb u hevā aldı 'inān-ı şabrımı
N'eyleyim ey baħr-ı lütf ü kân-ı ihsān
el-vedā'

bahr-ı miħnet:1. **baħr-ı miħnet:****Gazel 123**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eziyet denizi.

Fezā-yı sīne baħr-ı miħnet oldu eşk-i
çeşmimden

Cihāna seyl-i tūfān hep bizim
tennūrdan gelmiş

bahr-ı mürüvvet:1. **baħr-ı mürüvvet:****Gazel 280**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cömertlik, iyilik denizi.

Vaħtidir baħr-ı mürüvvet cūşa gelsün
her yaña

Ey kerem-kārā o bahra dürr-i ğaltān it
beni

bahr-ı nāz:

1. **baħr-ı nāz:**

Gazel 235

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz denizi.

Habāb-ı hüsn gelsün mevce baħr-ı nāz
deprensün
Bu ħāk-i tîreden biñ ‘āşıķ-ı ser-bāz
deprensün

bahr-i nūr:

1. **baħr-i nūrdan:-dan**

Gazel 123

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nūr denizi.

Degildir ‘āşıķa bî-tābi-i dil Tūr’dan
gelmiş
Tecellî-zāra mevc-i nāz baħr-i nūrdan
gelmiş

bahr-ı şefā‘at:

1. **baħr-ı şefā‘at:**

Gazel 267

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Şefaat denizi.

Ɔoyma maħşerde Ğarîbi-i zarîri
maħrûm
Senden ey baħr-ı şefā‘at budur ancak
talebi

bahr-ı serāb:

1. **baħr-ı serāb:**

Gazel 76

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Serap denizi.

Maħv itmek içün kendini seyl eyle
sirişkiñ
Kim baħr-ı serāb içre ħabābiñ yeri
yokdur

baht:

1. **baht:**

Gazel 183

Mısra: 4

Kader, kısmet, talih.

‘Aceb sevdāya düşdüñ rişte-i tül-i
emel şanub
Yeter ey baht bunca mā’il-i zülf-i
siyeh-kār ol

2. **baht:**

Gazel 243

Mısra: 14

Kader, kısmet, talih.

Ɔandîl-i murād olmadı bir daħı
fürüzān
Ey baht beni Ɔoyma şeb-i tār arasında

3. **baht:**

Gazel 62

Mısra: 8

Kader, kısmet, talih.

Kemāl-i devlet ü Ɔudret degil der-kār
her yirde
Behişt-i vaşla maħrem olmağa ādemde
baht ister

4. **baht:**

Gazel 153

Mısra: 7

Kader, kısmet, talih.

Virmez dil-i nā-kāmımıza baht güşāyiş
Seyr-i reviş-i çehre-i şaħrādan uşandıķ

5. bahtı:-ı**Tarih2**

Mısra: 18

Kader, kısmet, talih.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i bekā
devr-i neşāt
Kevkeb-i iqbālî olsun rū-nümā bahtı
sa'īd

6. bahtı:-ı**Terci-bend 1**

Mısra: 19

Kader, kısmet, talih.

Dil-sūhte bahtı kara seyyāre
ben oldum
Ruhsārîna hasret-keş-i nezzāre
ben oldum

7. bahtı:-ı**Gazel 191**

Mısra: 3

Kader, kısmet, talih.

Şeb-i hicrān ne kadar bahtı siyāh itse
yine
Gerd-i āyîne-i idrākden olmaz me'mūl

8. bahtım:-ım**Gazel 220**

Mısra: 8

Kader, kısmet, talih.

Bu cūş-ı pür-hurūş-ı ra'şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde cām bahtım gibi vārūn
olmasun n'olsun

9. bahtım:-ım**Gazel 108**

Mısra: 2

Kader, kısmet, talih.

Beyāz-ı şubh-ı rüyuñ mevc-i baħr-i
nūrdan qalmaz
Siyeh bahtım gibi haṭṭıñ şeb-i
deycūrdan qalmaz

10. bahtım:-ım**Gazel 101**

Mısra: 6

Kader, kısmet, talih.

Ne miqdār olsa da yād-ı ruḥuñ rüşen-
ger-i ḥāṭır
Yine bahtım gibi eyyām-ı 'işret târdır
sensiz

11. bahtımı:-ım, -ı**Terkib-bend 1**

Mısra: 21

Kader, kısmet, talih.

Bahtımı kahr ile ālūde-i ḥvāb itmez
idiñ
Ḥāne-i gönlümi firqatle ḥarāb itmez
idiñ

12. bahtımız:-ım, -ız**Gazel 95**

Mısra: 5

Şans, talih.

Oldı ḥayāl-i ḥālîñ ile bahtımız siyāh
Döndi hilāl kaşına kadd-i ḥamidemiz

13. bahtıñ:-ıñ**Gazel 60**

Mısra: 14

Kader, kısmet, talih.

Şimden gerü o şubh-ı bināgūşa kıl
heves
Bahtıñ Ğarībi feyz-i seherle sa'īd olur

14. bahtıñ:-ıñ**Gazel 61**

Mısra: 8

Kader, kısmet, talih.

Ey dāver-i ḥükümet ey server-i 'adālet
Ḥükmüñ gibi cihānda bahtıñ ola
muzaffer

15. bahtına:-ı, -n, -a**Gazel 162**

Mısra: 6
Kader, kısmet, talih.

Çeşm-i gül-zāra tiken gibi yapışdı
durdı
Sebze-i haṭṭ-ı siyeh bahtına şebbū
diyerek

16. **baht-ı**: -ı, -n, -ı

Gazel 94

Mısra: 15

Kader, kısmet, talih.

Kimiñ kim bahtını iqbāle lāyık
görmese gerdün
Zamān-ı haşre dek tīg-i murādı āb-dār
olmaz

baht-ı sa'adet:

1. **baht-ı sa'adete**: -le

Gazel 161

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mutluluk bahtı.

Mevlā vire maqşūdını kim
merḥametinden
Devrānımızı baht-ı sa'adete giçürdik

baht-ı siyāh:

1. **baht-ı siyāhı**: -ı

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kötü talih.

Meger çıkdı yüze baht-ı siyāhı 'aşık-ı
zārıñ
Ki gül-zār-ı cemāli oldı pā-māl-i
gubār-ı haṭṭ

baht-ı siyāh-ı 'aşık:

1. **baht-ı siyāh-ı 'aşık**: -a

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Áşığın kara talihi.

Haṭṭ geldi rüy-ı yāre irişdiñ vişāline
Baht-ı siyāh-ı 'aşıkça bir rüz-ı 'ıd olur

baht-ı siyāh:

1. **baht-ı siyāhım**: -ım

Gazel 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kara baht, kötü talih.

Ṭulū' itmez sa'adet burcuna baht-ı
siyāhım āh
Açılmaz gonçe-veş gāhī dil-i nā-
şāddan feryād

2. **baht-ı siyāh**: -ım

Gazel 280

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kara baht, kötü talih.

Qalmışım baht-ı siyāhım teg şeb-i
deycūrda
Nūr-ı en'āmıñla bir hūrşīd-i tābān it
beni

baht-ı siyāh:

1. **baht-ı siyāhıñ**: -ıñ

Gazel 288

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kara baht, kötü talih.

Bir ḥayldir ki görmezim ol ḥāl-i
gerdeni
İtmez ṭulū' baht-ı siyāhıñ sitāresi

baht-ı siyeh:

1. **baht-ı siyeh**:

Gazel 78

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Kara bahtlı, kötü talihli.

'Arızında zülf-i 'anber-bār kendin
gösterür
Güyyā baht-ı siyeh bīdār kendin
gösterür

2. **baht-ı siyeh:**
Gazel 179
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kara bahtlı, kötü talihli.

Ey zülf-i pür-āşüb ne düşdüñ ruḥ-ı
yāre
Ey baht-ı siyeh çehre-i māha kelef
olduñ

3. **baht-ı siyehden:-den**
Gazel 13
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kara bahtlı, şanssız.

Ne gile baht-ı siyehden ne şikāyet
çarḥdan
Her ne eyler ḡamze-i ḥūn-ḥ'ār-ı yār
eyler baña

ba'īd ol:

1. **ba'īd olur:-ur**
Gazel 60
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Uzak olmak.

'Uşşākla ne güne ider meyl-i iḥtilāt
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba'īd
olur

bā'is:

1. **bā'is:**
Gazel 99
Mısra: 13
Sebep olan.

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
ḡullābına bā'is
Göñül bir tıfl-i nādāndır elinden ḡayr u
şer gelmez

bā'is-i icād-ı nukūş-ı 'ālem:

1. **bā'is-i icād-ı nukūş-ı 'ālem:**
Gazel 267
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dünya nakışlarının meydana
geliş sebebi.

Ki odur bā'is-i icād-ı nukūş-ı 'ālem
Muttaşıl nūr-ı İlähiyyedir aşl u nesebi

bak:

1. **bak:**
Gazel 272
Mısra: 7
"Gör!" anlamında ünlem.

Çeşm-i inşāf ile bak zülfüne kimdir
saña ol
Seniñ üftāde-i çāh-ı zekānıñdan ḡayrı

2. **bak:**
Gazel 261
Mısra: 8
"Gör!" anlamında ünlem.

Düşme heves-i çāk-i girībān-ı vişāle
Baḡ müy-ı miyāna ki nezāket var
içinde

3. **bak:**
Gazel 285
Mısra: 7
"Gör!" anlamında ünlem.

Ḥaṭṭ-ı nev-ḡizine bak şafḡa-i
ruḡsārında
Varaḡ-ı ḡüsni dūr-efşān ider iklil gibi

4. **bak:**
Terci-bend 1

Mısra: 35
"Gör!" anlamında ünlem.

Bağ reng-i ruḥ-ı zerdime efgānıma
rahm it
Bağrımda yanan sūziş-i hicrānıma
rahm it

5. **bağamam:-a, -ma, -m**

Gazel 250

Mısra: 4

Bakmak.

Bāde-i la'l-i leb-i yār ile mestim sākī
Bağamam bir de o murdār şarābıñ
yüzine

6. **bağakaldı:-a, kal, -dı**

Gazel 149

Mısra: 6

Bakakalmak.

Şāhīn-i ḥüsni çıkdı elinden ol āfetiñ
Ardınca bağakaldı gözi intizār hayf

7. **bağdım:-dı, -m**

Gazel 86

Mısra: 5

Bakmak.

Bağdım sipihr-i ḥüsnuñe ḥālīñde ben
gibi
Künc-i lebiñde bağı yanuk bir
sitāredir

8. **bağınca:-ınca**

Gazel 256

Mısra: 6

Bakmak.

Oldum mişāl-i şu'le-i cevvalē bī-ğarār
Bir kez bağınca zīver-i destār-ı āline

9. **bağışda:-ış, -da**

Gazel 72

Mısra: 7

Bakmak.

Fiğān kim her bağışda içmek ister
ḥün-ı 'uşşākı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlā ne
söyleller

10. **bağma:-ma**

Gazel 167

Mısra: 13

Davranmak.

Ey Ğarībī düşmene bağma mülāyim
kıl ḥazer
Aḥker olur zīr-i dāmeninde
ḥākisterleriñ

11. **bağmazsa:-maz, -sa**

Gazel 150

Mısra: 3

İlgilenmek, değer vermek.

Şüret-i ḥālime bağmazsa n'ola ol āfet
Dutmuş etrāf-ı nigāhın yine müjgān
şaf şaf

12. **bağsa:-sa**

Gazel 151

Mısra: 9

Bakmak, dikkat etmek.

Çerāğ-ı ḥüsnuñe bağsa mişāl-i pervāne
Derün-ı dilden efendim kebāb olur
'āşık

13. **bağsa:-sa**

Terkib-bend 1

Mısra: 47

Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

Meyl iderdiñ göz açub bağsa idiñ sen
de saña
Ğam degil ben de olursam şanemā
bende saña

14. **bağsa:-sa**

Gazel 79

Mısra: 7

Meyl etmek.

'Aşırında Bāyezīd ise baksa o sākiye
Būs-ı leb-i piyālesine dil heveslenür

15. **bağub:-ub**

Gazel 281

Mısra: 13

*Nazar etmek (gözleri bir şey
üzerine çevirmek).*

Lütf ile Ğarībī'ye bağub didi o gül-ruh
Āyā bu bizim 'aşık-ı bī-çāre degil mi

16. **bağub:-ub**

Gazel 111

Mısra: 6

Bakmak.

Rāh-ı mihrābdan in ma'den-i sīm
üstüne gel
Bağub ebrūsuna kıl sīne-i cānāna
heves

bākī:

1. **bākīdir:-dir**

Tarih 1

Mısra: 31

Ebedī, sonsuz.

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzre
müdām
Ferr ü ikbāl ile yā Rab 'ömriñ olsun
bī-zevāl

2. **bākimiz:-imiz**

Gazel 45

Mısra: 7

Korku.

Yoğ bākimiz eyyām-ı firākıñ
siteminden
Bāğ-ı emele Hızr-ı şabā reh-berimizdir

3. **bākimiz:-imiz**

Gazel 56

Mısra: 13

Korku.

Yoğ bākimiz Ğarībī şeb-i tār-ı hicrden
Encām-ı kārı şubh-ı sa'adet degil
midir

bākī ol-:

1. **bākī ola:-a**

Gazel 259

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Daimi, devamlı, sonsuz olmak.

'Ömriñ seniñ ey sākī 'işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun kıldıñ beri
şermende

bāl:

1. **bāl:**

Muhammes 2

Mısra: 19

Kanat.

Tavk-ı gamda kumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü kāmēt la'l-i ruhsār
el-amān

2. **bāl:**

Tarih 1

Mısra: 20

Kanat.

Şem'-i mäh oldı fūrüzān şem'-dān-ı
hālede
Şevkden pervāne-i gerdün yağıdı per ü
bāl

3. **bālim:-im**

Terci-bend 1

Mısra: 59

Kanat.

Pervāne-i 'aşkım ki dutuşmuş per ü
bālim
Bī-çāre Ğarībī gibi arturma melālim

4. bāl:**Gazel 29**

Mısra: 13

Kanat.

Bāl it kefi efsūsıñı ey āh-ı nedāmet
Pervāza gel it künbed-i devvāra
teşebbüs

bāl ü perin:**1. bāl ü perin:****Gazel 82**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kol ve kanat.*

Harāretten yaqar bāl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin
Şikāyet-nāme dirler yāre bir
mektūbumuz vardır

bālā:**1. bālāsına:-sı, -na****Gazel 180**

Mısra: 14

Uzun, yüksek, yukarı.

Pāy-ı kümeyt-i hāme ile bām-ı
ma'niniñ
Bālāsına Ğarībi çıqub sür'at eyledik

bālā-ter:**1. bālā-ter:****Gazel 23**

Mısra: 8

Daha yüksek, daha āli.

Çeşminde nazār şāfların bām-ı
felekden
Bālā-ter olur pāye-i eyvān-ı kanā'at

bāl-i kumrī:**1. bāl-i kumrī:****Gazel 165**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kumrunun kanadı.

Göñül ol serv-i qadd maḥbūba eyler
nāmeler taḥrīr
İriş ey bāl-i kumrī şafḥa-i mektūba
mışdar çek

bālīn-i miḥnet:**1. bālīn-i miḥnetde:-de****Gazel 239**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam yastığı.

Üzöldi qalmadı müy-ı serim bālīn-i
miḥnetde
Şifā-yı lüṭfuñı gönder ten-i bīmāra yā
Allāh

bām-ı felek:**1. bām-ı felekden:-den****Gazel 23**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gök kubbe.

Çeşminde nazār şāfların bām-ı
felekden
Bālā-ter olur pāye-i eyvān-ı kanā'at

bām-ı ma'ni:**1. bām-ı ma'niniñ:-niñ****Gazel 180**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mananın gökkubbesi.

Pāy-ı kümeyt-i hāme ile bām-ı
ma'niniñ
Bālāsına Ğarībi çıqub sür'at eyledik

baña:**1. baña:-a****Gazel 13**

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Ṭal'atūn esrār-ı ğaybı āşikār eyler baña
Ḥaṭṭ-ı müşgīnīn ḥazānı nev-bahār
eyler baña

2. baña:-a**Gazel 13**

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Ṭal'atūn esrār-ı ğaybı āşikār eyler baña
Ḥaṭṭ-ı müşgīnīn ḥazānı nev-bahār
eyler baña

3. baña:-a**Gazel 13**

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Şafḥa-i ruḥsārīña düşdükçe zülf-i
'anberīn
Şubḥ-ı ümmīdi şeb-i yeldā-yı tār eyler
baña

4. baña:-a**Gazel 13**

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Ne gile baḥt-ı siyehden ne şikāyet
çarḥdan
Her ne eyler ğamze-i ḥūn-ḥ'ār-ı yār
eyler baña

5. baña:-a**Gazel 13**

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Şevḳ-i ruḥsār ile dil müstağnidir her
zevḳden
Sīnemi dāğ-ı muḥabbet lāle-zār eyler
baña

6. baña:-a**Gazel 13**

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Eylemez tūr-i nigāhın ol perī benden
dirīğ
Yār-ı şādīḳ olduğımdan i'tibār eyler
baña

7. baña:-a**Gazel 13**

Mısra: 12

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

İtmedi rüy-ı zemīne cūşīş-i Tūfān-ı
Nūḥ
Anı kim bu girye-i bī-iḥtiyār eyler
baña

8. baña:-a**Gazel 13**

Mısra: 14

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Gāh bī-dād [ü] sitem geh sūz u tāb-ı
hicrden
Günde bir mātem Ğarībī üstüvār eyler
baña

9. baña:-a**Gazel 36**

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Baňa çarh-ı sitem-kâr itdiği bî-dâddan
feryâd
Bu devr-i âsiyâ-yı dehr-i bî-bünyâddan
feryâd

10. **baňa: -a**

Gazel 30

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Sâķī baňa ne meclis-i âmâdedir ‘ilâc
Ne hûd neşât-ı sâġar-ı pür-bâdedir
‘ilâc

11. **baňa: -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Baňa göstermez idîñ âteş-i firķat evvel
Senden olurdu dil-i hâsteye şîhhat
evvel

12. **baňa: -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Sitemiñ câna yetüb derdimi efvün itdi
Her ne itdiyse baňa çeşm-i pür-efsün
itdi

13. **baňa: -a**

Gazel 12

Mısra: 14

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Çıkar sînemden efvânım Ġarîbî âteşîn
her dem
Per ü bâl-i semenderden baňa bir sâz
olur peydâ

14. **baňa: -a**

Gazel 6

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Şâh-ı ‘aşķım deşt-i ġam bir mesned-i
Cem'dir baňa
Başda sevdâ-yı cününüm tâc-ı
Edhem'dir baňa

15. **baňa: -a**

Gazel 6

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Çeşm-i idrâkimde bir feyz-i başîret var
kim
Ġül-şen-i ma ‘nâda bûy-ı ġül
mücessemdir baňa

16. **baňa: -a**

Gazel 42

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Ser-i kûyuñda ġam-gînlık baňa şâd
olmadan yegdir
Saňa çâkerligim vâliyy-i Bağdâd
olmadan yegdir

17. **baňa: -a**

Gazel 43

Mısra: 12

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Ġiçer ‘ömri perestişkâri-i zünnâr-ı
vahdetle
Baňa telķîn-i îmân eyleyen dînimle
düşmendir

18. **baňa: -a**

Gazel 49

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şüh
Hicr-i ser-i kūyuñ baña zindāna
berāber

19. **baña: -a**

Gazel 6

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Dūd-mān-ı fıtrat-ı ‘aşkım semender-
tıynetim
Sūziş-i nār-ı muhabbet başka ‘ālemdir
baña

20. **baña: -a**

Gazel 6

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Teng-nāy-ı ‘işret-ābād-ı cihān şıgmaz
beni
Gūşe-i ğam bir sevād-ı mülki-i
a ‘zamdir baña

21. **baña: -a**

Gazel 6

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Zevk-yāb-ı dāne-i hāl-i siyehdir
hātırım
Sübha zāhid bā‘iṣ-i ĩcād-ı şad-ğamdır
baña

22. **baña: -a**

Gazel 6

Mısra: 12

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Hem hicāb-ı ‘aşk māni‘dir hem
istiġnā-yı hūsn
İki cānibden ruḥ-ı dil-ber muṭalsamdır
baña

23. **baña: -a**

Gazel 6

Mısra: 14

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Rūz [u] şeb ben ḥasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yār ise pīrāhen-i cān içre hem-demdir
baña

24. **baña: -a**

Gazel 6

Mısra: 16

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Gül-şen-i derdim ser-ā-pā sūz [u] tāb-ı
hicden
Giryē-i ḥasretle eşk-i dīde şeb-nemdir
baña

25. **baña: -a**

Gazel 6

Mısra: 18

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Kaşr-ı ma‘nāya Ğarībī istesem gāhī
şu ‘ūd
Mısrā‘-ı rengīn-i nazmım pāy-ı
süllemdir baña

26. **baña: -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 27

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Her su‘ālimde baña telḥ cevāb itmez
idiñ
Cismimi gūşe-i miḥnetde türāb itmez
idiñ

27. **baña: -a**

Gazel 6

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Şāh-ı ‘aşkım deşt-i ğam bir mesned-i
Cem'dir baña
Başda sevdā-yı cünūnum tāc-ı
Edhem'dir baña

28. **baña:-a**

Muhammes 1

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Ne çarhıñ inqılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir ‘iṣ-i
hurrem var

29. **baña:-a**

Gazel 67

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Seni ben mahrem itdim qabza-i dil-gīr-
i cānāna
Yine bilmem nedir qaşdıñ baña ey bī-
vefā hañçer

30. **baña:-a**

Gazel 67

Mısra: 12

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Olunca ger çıkarsam bir qadem rāh-ı
muhabbetden
Efendim tīr-i müjgāniñ gibi degsün
baña hañçer

31. **baña:-a**

Gazel 70

Mısra: 14

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Vücūdum tūtiyā-yı dīde[-i] gerdün
olur āhīr
O cevri kim Ğarībī baña devr-i rūzgār
eyler

32. **baña:-a**

Gazel 101

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali..

Çemende gonçeler güller baña hep
hārdır sensiz

Bahār-istān-ı ‘iṣret ‘ayn-ı mātem-
zārdır sensiz

33. **baña:-a**

Gazel 101

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Qasem ol muşhaf-ı hūsne ki fenn-i
‘aşk andandır
Baña bāğ-ı behiṣtiñ gülleri hep hārdır
sensiz

34. **baña:-a**

Gazel 112

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Şafha gerdānlık olub sili üstād baña
Tıfl-ı ṭab‘ım ideli ders-i gül-istāna
heves

35. **baña:-a**

Gazel 118

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Gelince rüyına haṭṭı gurūrın itdi şikest
Siyāh-rüy-i baḥtım baña beşāret imiş

36. **baña:-a**

Gazel 133

Mısra: 12

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Varaq-ı hüsne degil hāme virür sıfr-
rakam
Şubh-ı ümmîdi baña rüz-ı hesâb eyler
hatt

37. **baña:-a**

Gazel 139

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Dutalum budur olan rüz-ı ezelden
kısmet
Baña mînâ-yı mey ü saña gül-âb ey
vâ' iz

38. **baña:-a**

Gazel 152

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Āşinâlık yeridir bezm-i muhâbbet
zinhâr
Ol baña uğramasun merdüm-i bî-gâne-
i 'aşk

39. **baña:-a**

Gazel 162

Mısra: 14

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Kim bu hasret içirür gönlüme bağrım
kanın
Sâkiyâ şun baña peymâneyi memlû
diyerek

40. **baña:-a**

Gazel 171

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Ebr-i keremiñ olmuş iken halka 'atâ-
rîz
Geldikde baña şive-i ihsânı unutduñ

41. **baña:-a**

Gazel 181

Mısra: 7

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Bir şubh-ı vişâliñ baña va'd eylediñ
âhir
Ol va'de-i nisyân idüb aḥşama
düşürdüñ

42. **baña:-a**

Gazel 184

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Her cevır kim iderse baña bî-sebeb
degil
Yoksa o şüh böyle de ehl-i gâzab degil

43. **baña:-a**

Gazel 198

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Baña 'arz-ı cemâl itdiñ 'aceb âl itdiñ
ey zâlim
Dil-i şeydâyı meftûn-ı hatt u hâl itdiñ
ey zâlim

44. **baña:-a**

Gazel 200

Mısra: 13

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Hün-ı ciger olmazdı baña bāde-i hasret
Bir dağı mey-i la‘l-i lebiñ nüş
idebilsem

45. **baña:-a**

Gazel 221

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Kadr-i vişāli bilmege mehcūrluk gerek
Senden bir zerre baña cefā olmaz
olmasun

46. **baña:-a**

Gazel 225

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Oğutduñ fenn-i ‘aşk içre baña māzī vü
müstağbel
N'ola ders-i vişāliñ ‘āşık-ı miskīne hāl
olsun

47. **baña:-a**

Gazel 239

Mısra: 17

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Baña dārū‘ş-şifā-yı rahmetiñden bir
şifā gönder
Beni döndürme kapuñdan der-i ağıyāra
yā Allāh

48. **baña:-a**

Gazel 240

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Hālīm n'olur ilāhī bu bār-ı günāh ile
Ger merḥamet hemīşe baña senden
olmasa

49. **baña:-a**

Gazel 215

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Düşesin çengine bir zālīm-i bī-
merḥametiñ
Tā baña eyledigiñ çevre peşīmān
olasın

50. **baña:-a**

Gazel 241

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Baña bu nefis-i ser-keş reh-zen-i rāh-ı
şerī‘atdır
Dālāletden reh-i Hāḳḳ'a hidāyet
senden olmazsa

51. **baña:-a**

Gazel 252

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Düşnām-ı telḥi bir yaña hicrānı bir
yaña
Nüş itdirür o şūḥ baña sem sem üstüne

52. **baña:-a**

Gazel 255

Mısra: 14

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Saña kaldı meded ey kişver-i lüḥfuñ
şāhı
Dest-gır ol baña kim ğam beni zār itdi
yine

53. **baña:-a**

Gazel 259

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs zamirinin
yönelme eki almış hali.*

Ehl-i dil ile almaq yegdir baa
klhnde
Seyr eylemeden bi kez ndn ile gl-
ende

54. **baa:-a**

Gazel 261

Mısra: 11

*Birinci teklik ahıs zamirinin
ynelme eki almı hali.*

odur baa bi kerre glistn-ı
rem'den
Ol bezm ki ahb-yı muabbet var
iinde

55. **baa:-a**

Gazel 268

Mısra: 9

*Birinci teklik ahıs zamirinin
ynelme eki almı hali.*

Baa ol la'ı-i te-rengden bir cm-ı
megl un
Ki odan intizr-ı va' de-i isnıım
sk

56. **baa:-a**

Gazel 275

Mısra: 1

*Birinci teklik ahıs zamirinin
ynelme eki almı hali.*

Baa ser-getelik ol zlf-i mgn-
zrdan geldi
Perinli dimga nfe-i Ttr'dan
geldi

57. **baa:-a**

Gazel 277

Mısra: 10

*Birinci teklik ahıs zamirinin
ynelme eki almı hali.*

ekilr her ne ise cevr  cef-yı grbet
Lk hicrn baa bir baa beldir
imdi

58. **baa:-a**

Gazel 278

Mısra: 8

*Birinci teklik ahıs zamirinin
ynelme eki almı hali.*

iderdi bir zamn dil veu-yı
snn ezber
Baa velleyli-i atn eb-i deycrdur
imdi

59. **baa:-a**

Terci-bend 4

Mısra: 15

*Birinci teklik ahıs zamirinin
ynelme eki almı hali.*

Hcm-ı gm baa efvn olur
grbetde aldıa
Hev-yı kyn her dem dil-i n-ada
aldıa

60. **baa:-a**

Gazel 284

Mısra: 5

*Birinci teklik ahıs zamirinin
ynelme eki almı hali.*

Renc-i umr-ı bde baa virdi derd-i
ser
asret-gzr-ı cm-ı arb eyledin
beni

61. **baa:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 46

*Birinci teklik ahıs zamirinin
ynelme eki almı hali.*

Ya cnım bir abza-i k-i 'adem
eyle
Yoksa yeter ey gl baa cevr  sitem
eyle

62. **baa:-a**

Terci-bend 3

Mısra: 28

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Biñ ğamzesi cellād-ı felek gözleri āhū
Her biri biñ efsūn ile kıla baña cādū

63. **baña:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: **63**

Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

Ġazab eyle baña kim ‘afv u ‘aţadan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü
hayādan giçdim

bānū-yı gülin:

1. **bānū-yı gülin:**

Gazel 126

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Gülün kadını.

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niķābın
Ol ħalvete ‘işmetle sen ey bülbül ayak
baş

bānū-yı taħammül:

1. **bānū-yı taħammül:**

Gazel 185

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Taħammül güzeli.

Her vechle şabr eylerim evzā‘-ı cefāya
Ger perde-bīrūn olmasa bānū-yı
taħammül

bār:

1. **bār:**

Gazel 78

Mısra: **8**

Meyve.

Ĥaţtı geldikde n'ola ger virse ruĥşat
būseye
Bāĝ-ı sebz olduķda elbet bār kendin
gösterür

2. **bārına:-ı, -n, -a**

Gazel 176

Mısra: **4**

Yük (Meyve).

Bir naĥli ki göz yaşı ile besledim āĥir
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

bār eyle:-

1. **bār eyledi:-di**

Gazel 190

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Meyve gibi olmak.

Yüz sürmek için dāmenine ğonçe-i
pākin
Şāĥ-ı güle kendin yine bār eyledi
bülbül

bār-gāh:

1. **bār-gāha:-a**

Gazel 192

Mısra: **7**

Girmek için izin alınması gereken yer, izinle girilebilecek makam, huzur; Sultan çadırı veya sarayı, yüksek divan.

Geldiñ bu bār-gāha ümīd-i nevāl için
Ĥanzal-ĝidā-yı sofra-i ķahr olduñ ey
ĝöñül

bāri:

1. **bāri:**

Terci-bend 2

Mısra: **9**

Bāri, en azından, hiç olmazsa.

Bāri bir kerre bu fırkatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va‘de ile şād eyle

2. **bāri:**

Terkib-bend 1

Mısra: 67

Bāri, en azından, hiç olmazsa.

Yoluña hāk olayım bāri hevādan
giçdim
Bāğ-ı hüsünüñde olan bŷy-ı vefādan
giçdim

3. **bāri:**

Gazel 224

Mısra: 4

Bāri, en azından, hiç olmazsa.

Yed-i mi‘mār-ı ihsānıñla ābād
olmadan giçdim
Sipāh-ı cevriñe bāri vŷcŷdum pā-māl
olsun

4. **bāri:**

Gazel 14

Mısra: 3

Bāri, en azından, hiç olmazsa.

Elim yetmezse der-gāh-ı muğāna gŷş-ı
cān bāri
Şadā-yı āb-şār-ı tākden dŷr olmasun
yā Rab

5. **bāri:**

Gazel 203

Mısra: 9

Bāri, en azından, hiç olmazsa.

Ġayr-ı mŷmkindir ola vaşlı mŷyesser
bāri
Nağş-ı dāmān-ı hayālin ele taşvŷr
idelim

6. **bāri:**

Gazel 222

Mısra: 7

Bāri, en azından, hiç olmazsa.

Ele girmezse dāmān-ı vişālīñ bāri ey
dil-ber
Bizi şād itmege keyfiyyetiñden bir
peyām olsun

7. **bāri:**

Gazel 234

Mısra: 7

Bāri, hiç olmazsa.

Çŷn yok nigāh-ı merħametiñ bāri
sŷnemiz
Koy bŷ-naşŷb-i nāvek-i bŷ-dādıñ
olmasun

8. **bāri:**

Gazel 232

Mısra: 5

*“Her şeyi takdir ettiği şeikle
uygun olarak yaratıp varlığa çıkararak,
yaratan” anlamında esmā-i hŷsnādan
(Allah’ın en güzel isimlerinden)dir.*

Bāri esŷr-i pençe-i hicr olduğım yeter
Dest-i ta‘arruż ol gŷl-i bŷ-hāra
degmesŷn

9. **bāri:**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Bāri, en azından, hiç olmazsa.

Cāna kaçdıñ var ise bāri sen öldŷr
hānım
Saña kurbān ola ey şŷh bu şŷrŷn cānım

10. **bāri:**

Terkib-bend 1

Mısra: 18

Bāri, en azından, hiç olmazsa.

Çŷnki gŷnlŷñde var idi bu ferāgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bāri muħabbet
evvel

bār-ı 'amel çek-:1. **bār-ı 'amel çekmiş:-miş****Gazel 119**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Amel yükünü çekmek.

Qalur mı tekyede tesbîh ile hū
çekmeden şofî
Bu bir hârdır ki kırk gün çillede bār-ı
'amel çekmiş

bār-ı 'aşk:1. **bār-ı 'aşkdan:-dan****Gazel 229**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın yükü.

Eger biñ kerre bār-ı 'aşkdan ham olsa
da qaddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i qabüle hâtem
olmazsın

bār-ı belā-yı 'aşk:1. **bār-ı belā-yı 'aşk:****Gazel 30**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk belasının yükü.

Bār-ı belā-yı 'aşk ile ham-geşte
qaddime
Mānend-i serv bir qadi āzādedir 'ilāc

bār-ı günāh:1. **bār-ı günāh:****Gazel 240**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Günah yükü.

Hālim n'olur ilāhî bu bār-ı günāh ile
Ger merhamet hemîşe baña senden
olmasa

bār-ı hasret:1. **bār-ı hasret:****Gazel 24**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hasret yükü.

Düşdim reh-i firāqa düşumda bār-ı
hasret
Vaşl-ı nigār müşkil hatır figār-ı hasret

2. **bār-ı hasret:****Gazel 24**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hasret yükü.

Düşdim reh-i firāqa düşumda bār-ı
hasret
Vaşl-ı nigār müşkil hatır figār-ı hasret

3. **bār-ı hasret:****Gazel 24**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hasret yükü.

Düşdim reh-i firāqa düşumda bār-ı
hasret
Vaşl-ı nigār müşkil hatır figār-ı hasret

bār-ı işyān:1. **bār-ı işyān:****Gazel 5**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İsyān yükü.

Bār-ı işyān ile dutdum yüzümi
dergāhîña

Hep haṭadır itdigim ḳavlim haṭā fi 'lim
haṭā

2. bār-ı 'iṣyān:

Gazel 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İsyān yükü.

Bār-ı 'iṣyān ile ḥam-geṣte olan
kāmetimiz
Gevher-i baḥr-ı şefā'at gül-i Baḥḥā'ya
fedā

bār-ı miḥnet:

1. bār-ı miḥnetdir:-dir

Terci-bend 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Dert, sıkıntı yükü.

Ġamiñla kāmetim ḥam-geṣte-i biñ bār-ı
miḥnetdir
Hemīşe sīnemiz bir raḥne-i nāsūr-ı
firḳatdir

bār-ı minnet:

1. bār-ı minnetle:-le

Gazel 230

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(birine bir iyiliğinden dolayı
duyulan) borçluluk yükü.*

Dutalum çarḫ idecekdir seni bir şeb
kāmil
Bār-ı minnetle ḳadiñ şekl-i hilāl itme
şaḳın

bār-ı sitem:

1. bār-ı sitem:

Gazel 158

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Zulüm yükü.

Çekemezsin o büti tır gibi āğūşa
Ḳametiñ bār-ı sitem birle kemān
olmayıcak

2. bār-ı sitemden:-den

Gazel 145

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zulüm yükü.

Bilüriz bezmini ey şūḥ keremden fāriğ
Eyleme ḳalbiñi gel bār-ı sitemden
fāriğ

3. bār-ı sitemle:-le

Gazel 169

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sitemin ağırlığı.

Ḳıldıñ çü mīl-i dīde-i mūr üstüḥānımı
Bār-ı sitemle böyle zebūn itdiñ ey
felek

barış:

1. barışmak:-mak

Terci-bend 2

Mısra: 7

Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.

Sevdiğim 'īd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü ḳahrı ḳoyub mihre ḳarışmak
günüdir

2. barışmak:-mak

Terci-bend 2

Mısra: 15

Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.

Sevdiğim 'īd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü ḳahrı ḳoyub mihre ḳarışmak
günüdir

3. barışmak:-mak

Terci-bend 2

Mısra: 23

Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.

Sevdiğim ʿİd-i řıyām irdi barışmak
günidir
Sitem ü ƣahrı ƣoyub mihre ƣarıřmak
günidir

4. **barışmak:-mak**

Terci-bend 2

Mısra: 31

Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.

Sevdiğim ʿİd-i řıyām irdi barışmak
günidir
Sitem ü ƣahrı ƣoyub mihre ƣarıřmak
günidir

5. **barışmak:-mak**

Terci-bend 2

Mısra: 39

Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.

Sevdiğim ʿİd-i řıyām irdi barışmak
günidir
Sitem ü ƣahrı ƣoyub mihre ƣarıřmak
günidir

6. **barışmak:-mak**

Terci-bend 2

Mısra: 47

Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.

Sevdiğim ʿİd-i řıyām irdi barışmak
günidir
Sitem ü ƣahrı ƣoyub mihre ƣarıřmak
günidir

7. **barışmak:-mak**

Terci-bend 2

Mısra: 55

Barışmak, anlaşmak, uzlaşmak.

Sevdiğim ʿİd-i řıyām irdi barışmak
günidir
Sitem ü ƣahrı ƣoyub mihre ƣarıřmak
günidir

bār-keş-i minnet-i gerdün:

1. **bār-keş-i minnet-i gerdün:**

Gazel 41

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Feleğın eziyetini çeken hamal.

Bir cān ki degil bār-keş-i minnet-i
gerdün
Biñ faħr ile ol serv-i dil-ārāya fedādır

baş:

1. **baş:**

Gazel 126

Mısra: 14

Basmak.

Rāh-ı talebiñ řīb ü firāzı ƣatı çokdur
Zencir-i ƣanāʿatle ayağıña duzak baş

2. **başar:-ar**

Gazel 264

Mısra: 14

(uyku) gelmek, basmak.

Kendi kendiñ itürür ʿař ı yetince ģüsne
Bülbüli ģāb bařar gibi gül āğūřunda

3. **başar:-ar**

Gazel 148

Mısra: 9

(Üzerine) basmak.

Gicesi ģāb-ı ģayālinde başar ecder
beni
řubģ-dem görsem ıolanmış gerden-i
dil-dāra zülf

4. **başardım:-ar, -dım**

Gazel 200

Mısra: 7

Basmak, kucaklamak.

Ĥasretle başardım o bütü sīne-i cāna
Bāzularım endāhte-i dūř idebilsem

5. başdır:-dı

Gazel 68

Mısra: 5

Basmak(Karanlıkta bırakmaya çalışmak).

Qılmaz başdırım zerrece hürşide
tenazzur
Tâ şem-i başiretle münevver
bedenimdir

6. başdır:-dı

Muhammes 3

Mısra: 1

Kaplamak.

O şūhuñ mülk-i hüsine sipāh-ı hātt
kadem başdır
Dağı āyine-i ‘uşşāk iken jeng-i elem
başdır

7. başdır:-dı

Gazel 263

Mısra: 8

Basmak, kucaklamak.

Bir şubh ol āfītāb çıkub seyr-i gül-şene
Gül ‘andelibi oşşayarak başdır cānına

8. başdır:-dı

Muhammes 3

Mısra: 2

Ayak altına almak, çiğnemek.

O şūhuñ mülk-i hüsine sipāh-ı hātt
kadem başdır
Dağı āyine-i ‘uşşāk iken jeng-i elem
başdır

9. başdır:-dı

Muhammes 3

Mısra: 3

Ayak altına almak, çiğnemek.

Fezā-yı sīnemiz gül-zār iken hār-ı
sitem başdır
Göñül reşk-āver-i firdevs iken tūfān-ı
yem başdır

10. başdır:-dı

Muhammes 3

Mısra: 4

Ayak altına almak, çiğnemek.

Fezā-yı sīnemiz gül-zār iken hār-ı
sitem başdır
Göñül reşk-āver-i firdevs iken tūfān-ı
yem başdır

11. başdır:-dı

Muhammes 3

Mısra: 5

Ayak altına almak, çiğnemek.

Harāb itdi şabā iklīmini seyl-i ‘adem
başdır
Bahār-ı hüsüne tāb u tarāvet
gelmeden akdem

12. başdır:-dı

Gazel 24

Mısra: 9

Baskın yapmak, yakalamak.

Deprendi leşker-i hātt iklīm-i hüsni
başdır
Āyine-i ümīde kondı gubār-ı hasret

13. başdır:-dı

Muhammes 3

Mısra: 20

(Ayak) basmak.

O tıflıñ tahta-i ta‘līme dönmüş levh-i
pehlūsı
Divān-ı hoşka-i sīmīnine herkes kalem
başdır

14. başdır:-dı

Muhammes 3

Mısra: 10

Kaplamak.

Döküldi düş-i yāre perçem-i pür-piç ü
ham-der-ham
Sa‘ādet burcunı zıll-ı Hümā-yı
muhterem başdır

15. **başdı:-dı**

Gazel 217

Mısra: 7

Baskın yapmak.

Haṭṭ geldi başdı ‘arşā-i şahn-ı cemālını
Pervāze geldi şeh-per-i murğ-ı şebāb-ı
hüsn

16. **başdı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 2

Basmak.

Geldi ruh-ı nigāra haṭ-ı müşg-bār hayf
Başdı cemāl-i lāle-sitānın ğubār hayf

17. **başdı:-dı**

Gazel 252

Mısra: 14

Basmak.

Ġurbet belāsı faqr-ı ğamı firqat-i vişāl
Birden Ġarībi başdı bizi ğam ğam
üstüne

18. **başdı:-dı**

Gazel 279

Mısra: 2

Basmak.

Yine hışm ile dil-ber pister-i nāza
kadem başdı
Niyāza koymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

19. **başdı:-dı**

Gazel 279

Mısra: 4

Basmak.

Nigāh-ı çeşm-i mestiñ ḥasretiñden ey
perī-peyker
Yine bāğ içre çeşm-i nergisi h̄āb-ı
‘adem başdı

20. **başdı:-dı**

Gazel 279

Mısra: 6

Basmak.

Hezārān reng ile hūn-ı dilimden ḥāme-
i müjgān
Firākıñ şerḥine ruḥsār-ı zerdimde
raḳam başdı

21. **başdı:-dı**

Gazel 279

Mısra: 10

Basmak.

Ġarībī ḥāmeye pey-rev olunca ṭab‘-ı
çālākım
Leb-i ğüftārdan biñ yerde engüşt-i
nedem başdı

22. **başdı:-dı**

Muhammes 3

Mısra: 15

Örtmek, bürümek, kaplamak.

Bizi hengām-ı bī-dārīde kábüs-ı elem
başdı
Neden erzendedir ‘uşşāka bilmem
hüsni ebrūsı

23. **başdığı:-dığı**

Gazel 93

Mısra: 8

su basmak.

Ma‘mūr olacak yer ḳomadı sīnede
‘aşkıñ
Ṭūfān-ı sitem başdığı vīrāneye beñzer

24. **başdır:-dır**

Muhammes 3

Mısra: 23

Sürmek.

Faḳaṭ lā-yı hūm-ı mey-ḥānelerden
tūtiyā başdır
Meded iskencebīn-i bāde ile cāmeye
başdır

25. **başdır: -dır**

Muhammes 3

Mısra: 24

Sürmek.

Faḫaṭ lā-yı ḥum-ı mey-ḥānelerden
tūtiyā başdır
Meded iskencebīn-i bāde ile cāmeye
başdır

26. **başdır: -dır**

Muhammes 3

Mısra: 25

Önüne geçmek.

Ḥumār-ı meyle çeşm-i ḥüredir sāḫī
ḡamım başdır

27. **başdır: -dır**

Muhammes 3

Mısra: 21

*Etkisini kuvvetle hissettirmek,
kaplamak, bürümek; üstün gelmek, alt
etmek.*

Ġarībī duḡter-i zerle şarāb-ı dil-ḡüşā
başdır
‘İlāc-ı sūz-ı maḡmūza kerem ḫıl bir
devā başdır

28. **başdır: -dır**

Muhammes 3

Mısra: 22

*Etkisini kuvvetle hissettirmek,
kaplamak, bürümek; üstün gelmek, alt
etmek.*

Ġarībī duḡter-i zerle şarāb-ı dil-ḡüşā
başdır
‘İlāc-ı sūz-ı maḡmūza kerem ḫıl bir
devā başdır

başar:

1. **başar:**

Gazel 116

Mısra: 5

Gözdeki görme hassası, göz.

Başar bir āfet-i cāndır başiret
olmayıcak
Çerāḡ ḥāneden olsa bedr ne müşkil
imiş

2. **başarımdan: -ım, -dan**

Gazel 130

Mısra: 1

Gözdeki görme hassası, göz.

Giryeden şu yerine ḫan başarımdan
‘arız
Ḥün-ı dildir ki olur çeşm-i terimden
‘arız

3. **başarımdan: -ım, -dan**

Gazel 216

Mısra: 12

Gözdeki görme hassası, göz.

Pertev şalur eflāk-i dile nūr-ı başiret
Her çend ki maḡrūm-ı nigāhım
başarımdan

4. **başarıñ: -iñ**

Gazel 204

Mısra: 7

Gözdeki görme hassası, göz.

Tāb-ı nezzāre-i ruḡsāresi yoḡdur
başarıñ
Ḥüsnüne çeşm-i başiretle nigāh
eyleyelim

başiret ol-:

1. **başiret olmayıcak: - ma, -y, -ıcaḡ**

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kalp gözüyle gören olmak.

Başar bir āfet-i cāndır başiret
olmayıcak
Çerāḡ ḥāneden olsa bedr ne müşkil
imiş

baş:**1. baş:****Terci-bend 3**

Mısra: 11

Baş, kafa, ser.

Hiç birine baş egmezim ey kâmeti
tübâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārâ

2. başa:-a**Terci-bend 4**

Mısra: 25

Baş, kafa, ser.

Mey-i bezm-i vişâliñ başa dek nüş
itmedim bî-ğaş
Firâkıñ hırmen-i maşşūda urdı şu'le-i
āteş

3. başa:-a**Gazel 164**

Mısra: 12

*Bir topluluğu yöneten kimse,
başkan, reis.*

Cāna kaşdıñ var ise çek tîğîñi hükümüñ
yürüt
Kim giçer ey pâdişāhım başa fermāñiñ
seniñ

4. başa:-a**Gazel 191**

Mısra: 7

Baş, kafa, ser.

Başa dek aşlı denī kimse ser-efrāz
olmaz
Şīve-i serv-i kad-i tākden olmaz
me'mül

5. başda:-da**Gazel 6**

Mısra: 2

Baş, kafa, ser.

Şāh-ı 'aşkıñ deşt-i gam bir mesned-i
Cem'dir baña
Başda sevdā-yı cününüm tāk-ı
Edhem'dir baña

6. başdan:-dan**Gazel 32**

Mısra: 2

Baş, kafa, ser.

Bir nev-civān-ı Mevlevi şüh-ı külāh-
kec
'Aklı uçurdu başdan idüb bir nigāh-ı
kec

7. başı:-ı**Gazel 66**

Mısra: 14

Baş, kafa, ser.

Giçdi zamān-ı hüsni Ğarībī ol āfetiñ
Şem'-i cemāli haţţ ile başı dumānlıdır

8. başım:-ım**Gazel 194**

Mısra: 15

Baş, kafa, ser.

Aldım belālu başım bu āstāna geldim
H'āh öldir h'āh 'afv it ey pâdişāh-ı
'ādil

9. başım:-ı, -m**Gazel 2**

Mısra: 7

Baş, kafa, ser.

Ol nāzenīn gelürse n'ola başım üstüne
Hoşdur gül olsa gūşe-i destāra āşinā

10. başıma:-ım, -a**Gazel 145**

Mısra: 11

Baş, kafa, ser.

Düşeli başıma sevdā-yı likā-yı cānān
Olmuşum dağdağa-i deyr ü haremdeñ
fāriğ

11. başıma:-ım, -a

Gazel 253

Mısra: 6

Baş, kafa, ser.

Şeb-i zülfünde bināgüşını göz gördi
didi
Āh kıpdı başıma şubḥ-ı kıyāmet bu
gice

12. başımda:-ım, -da

Gazel 101

Mısra: 13

Baş, kafa, ser.

Sipih-r-i sifle-perver devr ider başımda
miḥnetle
Vücūdum künc-i gamda merkez-i
pergārdır sensiz

13. başımda:-ım, -da

Gazel 22

Mısra: 2

Akl, fikir, düşünce.

Yā Rab hemīşe mihrini sīnemde
muzmer it
Derd ü belā-yı ‘aşkıını başımda efser it

14. başımı:-ım, -i

Gazel 205

Mısra: 9

Baş, kafa, ser.

Çok ma‘reke de başımı top eyledim
āḥir
Çevgān-ı muḥabbetle bu meydāna
getürdim

15. başıñ:-iñ

Gazel 136

Mısra: 2

Baş, kafa, ser.

‘Akl gāfil ‘ömr müsta‘cil gam-ı dünyā
galaṭ
Başıñ için dutma sākī sāgar-ı şahbā
galaṭ

16. başıñ:-iñ

Gazel 258

Mısra: 11

Baş, kafa, ser.

Meded başıñ çün ey sākī elin al bir
ayağ ile
Ġarībī mest ü şeydā kaldı mey-ḥāne
bucağında

17. başıñ:-iñ

Terci-bend 1

Mısra: 34

Baş, kafa, ser.

Ey gönçe-dehen cānıñ için cānıma
raḥm it
Gül başıñ için girme benim kıanıma
raḥm it

18. başıma:-ım, -a

Gazel 94

Mısra: 18

Baş, kafa, ser.

Şalur rüy-ı zemīne pençe-i bāzū-yı
reddile
Anıñ ḥāk-i sitemden ğayrı başına nişār
olmaz

19. başıña:-ı, -n, -a

Gazel 268

Mısra: 14

Baş;kişinin kendisi.

Ḥinā-yı pençe-i ḥürşīdi sen göster
ayağında
Ki her dem başıña ben bir belā-
gerdānıñım sākī

20. başına:-ım, -a

Gazel 259

Mısra: 9

Baş, kafa, ser.

Meh başına devr eyler pervāne-veş ol
şem‘iñ
Ol mihr-i cihān-ārā pāyına ser-efgende

21. **başına:-ın, -a**

Gazel 110

Mısra: 7

Kişi(sayı anlamında).

Her niğeh başına biñ ‘āşıkı kurbān
eyler
Fitne-i nergis-i mestānını bilmez
degilüz

22. **başında:-ı, -n, -da**

Gazel 238

Mısra: 7

Baş, kafa, ser.

Başında belā kākül her cānib uzatmış
dil
Yā turre açub sünbül ya müşğ-i
Hoten'dir bu

23. **başında:-ı, -n, -da**

Gazel 25

Mısra: 20

Akl, fikir, şuur, zihin.

Dil murgını şayd itmez idi turre-i
hübān
Başında eger olmasa sevdā-yı
muḥabbet

24. **başından:-ı, -n, -dan**

Gazel 94

Mısra: 10

Baş, kafa, ser.

Kime kim ḥüsn ile nazzār itmek isterse
gerdün
Anı başından a‘lā dutmayınca āşkār
olmaz

baş çek-:

1. **baş çekdi:-di**

Gazel 186

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

İsyān etmek.

Büse-i ruḥşārıñ istedim baş çekdi ḥatt
Kanda görsem iki hem-dem bir ‘adū
eksük degil

başa çık-:

1. **başa çıkılmaz:-ıl, -maz**

Gazel 260

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Başarmak, üstesinden gelmek,
aşmak.*

Sevdā-yı ser-i zülfi ile başa çıkılmaz
Şāne yerine pençe-i mercānım olursa

başa çık-:

1. **başa çıkmadık:- ma, -dık**

Gazel 124

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Başarmak, üstesinden gelmek,
aşmak.*

Ağyār ile ḥuşūmet idüb başa çıkmadık
Şimden gerü tevessül ü ibrāma kaldı iş

başdan ayağ-:

1. **başdan ayağa:-a**

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Baştan aşağı;bütünüyle,
tamamıyla.*

Başdan ayağa nāle vü feryād-ı şevkden
Āteş-nişin-i ‘aşkıdır endām-ı ‘andelib

2. **başdan ayağa:-a**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Baştan aşağı;bütünüyle,
tamamıyla.*

Başdan ayağa hâl-i dilimden haber
virür
Her hûn-ı dil ki dîde-i hûn-bârdan
gelür

başdan başa:

1. **başdan başa:**
Gazel 126
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Baştan başa.

‘Aşkîñ yolu başdan başa bir âfet-i
cândır
Merdâne Ğarîbî o yolu yalın ayak baş

2. **başdan başa:**
Gazel 261
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Baştan başa.

Başdan başa seyr eyledigim nüsha-i
hüsnüñ
Her fıkrası bu dürlü ‘ibâret var içinde

başı ağar-:

1. **başı ağardı:-dı**
Gazel 190
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
*Başının belirmesi (gülün
topraktan çıkmaya başlaması).*

Nâzik gülüñ ağardı başı çıktdı
çemenden
Bir gâyet ile nâle vü zâr eyledi bülbül

başı dön-:

1. **başı dönmüş:-müş**
Gazel 152
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Başı dönmek.

Var ‘ömründe seni bir gice görmüş ey
şem‘
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervâne-i ‘aşk

başıña:

1. **başıña:- iñ, -a**
Terkib-bend 1
Mısra: 55
Bir şeyin üst kısmı, tepesi.

Döneyim başıña bu telhi-i güftâr nedir
Nâz ile meclis-i ağıyâra bu reftâr nedir

başına çal:

1. **başına çal:**
Gazel 193
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Deyim**
*Bir şeyi öfkeyle, nefretle geri
vermek.*

Vâ‘iz mezemmet eyler imiş ehl-i ‘aşkı
hep
Çal başına Ğarîbi elinden kitâbın al

başka:

1. **başka:**
Gazel 277
Mısra: 10
Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Çekilür her ne ise cevri ü cefâ-yı gurbet
Lîk hicrân baña bir başka belâdır
şimdi

2. **başka:**
Gazel 6
Mısra: 4
Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Düd-mân-ı fıtrat-ı ‘aşkıñ semender-
tıynetim
Sûziş-i nâr-ı muhabbet başka ‘âlemdir
baña

3. başka:**Gazel 15**

Mısra: 14

Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Bu haste Ğarībī'ye eyler mi şifā la'liñ
Bī-çāresine başka tedbīr ide mi yā Rab

4. başka:**Gazel 239**

Mısra: 11

Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Her a'zā-yı vücūdum başka bir 'illette
sayrudur
Meded bir dāru-yı şihhat men-i efkāra
yā Allāh

5. başka:**Gazel 156**

Mısra: 5

Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Her bir nighde başka ğazab gösterür
gözüñ
Zālīm saña muḥabbet idüb kāfir
olmadık

6. başka:**Gazel 245**

Mısra: 3

Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Mey ü sākī hele tursun yerinde başka
lezzetdir
Şalınmak bāğda ş'ol serv-i kadd-i
yāsemenlere

7. başka:**Gazel 264**

Mısra: 16

Bilinenden ayrı, farklı, değişik.

Feyz-i mey-hāne-i 'aşkı ne bilür zāhid-
i huşk
Başka keyfiyyet olur bāde-i pür-
cüşunda

başla-:**1. başladı:-dı****Tarih 1**

Mısra: 11

*(Bir şey, bir davranış) Olur,
yürür ve işler duruma gelmek.*

El çeküb hūn-rızlıkden 'adl ü ḥilme
başladı
Şaldı elden tıgını Mirrīḥ idüb terk-i
vebāl

bātın:**1. bātında:-da****Gazel 100**

Mısra: 6

İç, iç yüz, görünmeyen taraf, sır.

Zāhirde tikendir gülümüz dīde-i ḥalka
Bātında velī gonçe dimāğında
şemīmüz

Bāyezīd:**1. Bāyezīd:****Gazel 79**

Mısra: 7

*Fatih Sultan Mehmed'in oğlu ve
Osmanlı Devleti'nin sekizinci
hükümdarıdır (1481-1512).*

'Aşrında Bāyezīd ise baksa o sākīye
Būs-ı leb-i piyālesine dil heveslenür

bāz it:**1. bāz idecek:-ecek****Gazel 88**

Mısra: 6

Açmak

Bülbül-i gam-zedeniñ girye-i pür-
şīvenine
Ḥandeye gonçe-dehen bāz günlerdir

2. **bāz it:****Gazel 44**

Mısra: 10

Açmak

Ꞑufl-i dūr-i ḥazā'in-i raḥmet gūṣādedir
Bāz it dehān-ı tevbe hidāyet zamānıdır

3. **bāzına:-ı, -n, -a****Gazel 162**

Mısra: 4

Doğan denilen yırtıcı kuş.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
da'vā
Kākül-i şu'bede bāzına belā-cū
diyerek

3. **bāz itmem:-me, -m****Gazel 14**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Açmak.

Leb-i nefrini bāz itmem raḥībiñ cānına
līkīn
Dil-i kandīl-i āmālinde bir nūr
olmasun yā Rab

bāz ol-:1. **bāz olur:-ur****Gazel 103**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Açılmak.

Zulmet-i şebde esīr olduğıma ğam
çekmem
Bāz olur perde-i ruḥsār-ı seḥer çok
gitmez

bāzār:1. **bāzāra:-a****Gazel 7**

Mısra: 10

Çarşı, pazar.

Metā'-ı vaşla cān naḥdin bahā koymuş
meyānçiler
Saña ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

2. **bāzārında:-ı, -n, -da****Gazel 4**

Mısra: 8

Çarşı, pazar.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i ḥüsnüñ
pertevi
Olmaz idi Mısr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

3. **bāzārının:-ın, -ın****Gazel 287**

Mısra: 12

Pazar, çarşı.

Kālā-yı nazm u neşre daḥı ḳalmadı
revāc
Bāzārının pozuldu daḥı gitdi revnaḳı

bāzāra çık-:1. **bāzāra çıkısa:-sa****Gazel 92**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Satılmak için pazara çıkarılmak.

N'ola iplik gibi bāzāra çıkısa rişte-i
cānım
Ki dil bir Yūsuf-āsā ḥüsn-i 'ālem-tāba
düşmüşdür

bāzāra şığ-:1. **bāzāra şığışmaz:-ış, -maz****Gazel 109**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Pazara yakışmak.

Zühhāda ğam-ı 'aşkı beyān itme
Ġarībī
Kālā-yı muḥabbetdir o bāzāra
şıġıŝmaz

bāzār-ı hüsn:

1. **bāzār-ı hüsnünüñ:**- *ün, -üñ*

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik pazarı.

Giçdi zamān-ı revnaķı bāzār-ı
hüsnünüñ
Ŗimden gerü bu cilve vü nāza ne
i'tibār

bāzār-ı muḥabbet:

1. **bāzār-ı muḥabbet:**

Tarih 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk pazarı.

Ehl-i 'aşka tāze bāzār-ı muḥabbet oldı
germ
Ķumri-i bī-çāreye bir serv olub her ŝāḥ
bedīd

bāzār-ı nazm:

1. **bāzār-ı nazmı:-ı**

Gazel 84

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ŗiir pazarı.

Bāzār-ı nazmı germ idüb kālā-yı şi'r-i
dil-keŝiñ
Bir bir Ġarībī sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

bāzār-ı sitem:

1. **bāzār-ı sitem:**

Muhammes 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sitem, eziyet pazarı.

Metā'-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsīd
Tecellī-zār kılmışken bu bezmi ğabğab
u sā'id

ba'zı:

1. **ba'zı:**

Gazel 285

Mısra: 16

Belgisiz sıfat, bazı.

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrāh
oldum
Ba'zı hükkāmıñ olur manşıbı taḥvīl
gibi

bāz-ı niķāb-ı çehre:

1. **bāz-ı niķāb-ı çehresine:- si, -ne**

Gazel 156

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüz örtüsünün doĝanı.

Biz 'aşk-ı gülde bülbülüz ammā ŝabā
gibi
Bāz-ı niķāb-ı çehresine ķādir olmadıķ

bāz-ı niķāb-ı şeb it-:

1. **bāz-ı niķāb-ı şeb itmege:-meg, -e**

Gazel 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gecenin peçesini açmak.

Rūy-ı seḥerden itmege bāz-ı niķāb-ı
şeb
Çeşm-i ŝabāya sürme ğubār-ı
derimdedir

bâzû:1. **bâzularım:-lar, -ım****Gazel 200**

Mısra: 8

Pazu, kol.

Hasretle başardım o büti sîne-i cāna
Bâzularım endâhte-i düş idebilsem

2. **bâzularım:-lar, -ım****Muhammes 1**

Mısra: 29

Pazu, kol.

Gice bâzularım bir gerden-i fikre
hamâ'ildir
Bu mihnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

3. **bâzularıñ:-lar, -ıñ****Gazel 29**

Mısra: 18

Pazu, kol.

Her rûz [u] şeb ol dest-zen-i dâmen-i
hirmân
Bâzularıñ it zānu-yı efkâra teşebbüs

beççe-i nevvād-ı 'andelīb:1. **beççe-i nevvād-ı 'andelīb:****Gazel 17**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bülbülün yeni doğmuş yavrusu.

Gül-çin olunca bāğda engüşt-i bāğ-bān
Başlar fiğāna beççe-i nevvād-ı
'andelīb

bedel:1. **bedel:****Terci-bend 2**

Mısra: 5

Karşılık, bir şeyin yerine verilen.

Ġazab-ālūde nigāhıñ kılagör lütfā
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulha
cedel

2. **bedel:****Gazel 173**

Mısra: 9

Karşılık, denk, eş.

Çeşmiñ içer şarāba bedel hün-ı 'aşıkı
Cānā cihānda sen gibi cānāne
görmedik

3. **bedel:****Gazel 89**

Mısra: 9

Karşılık, denk.

Haṭṭ virür eylediğiñ zulme bedel saña
nizām
Bilüriz maḥkeme-i 'aşkı 'adālet yeridir

beden:1. **beden:****Gazel 101**

Mısra: 3

Vücut.

Ġam-ı eyyām-ı firḫatde beden rencür u
cān mehcür
Göñül ğam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkârdır sensiz

2. **beden:****Gazel 269**

Mısra: 2

Vücut.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zaḥm-ı
tiken kaldı
Ġamıñla çıkdı cān-ı nātüvānım bir
beden kaldı

3. **beden:****Muhammes 2**

Mısra: 31

Vücut.

Şabırım aldın 'işve vü nâz ile ey nâzik
beden
Tîr-i müjgâniñla nevlendi yine dâğ-ı
kühen

4. **beden:**

Gazel 164

Mısra: 7

Vücut.

Yâd-ı zülfüñle beden üftâde-i dâm-ı
belâ
Cân şehîd-i ğamze-i hûn-rîz-i fettâniñ
seniñ

5. **bedende:-de**

Gazel 26

Mısra: 12

Vücut.

Şekl-i nokta dökdi hâliñ çekdi ebrüy-ı
hilâliñ
Gösterüb meh-i cemâliñ kıymadı
bedende tākāt

6. **bedenden:-den**

Gazel 31

Mısra: 10

Vücut.

Göñül âmâde-i şehri fenâ olmağdadır
rif'at
Sebük-seyr ol getir pervâza cân
murgın bedenden giç

7. **bedendir:-dir**

Gazel 238

Mısra: 6

Vücut.

Şimşâd kadiñ ra'nâ şeh-bâz gözüñ
şehlâ
Ser-tâ-be-ka-dem zîbâ hûbâna bedendir
bu

8. **bedenimdir:-im, -dir**

Gazel 68

Mısra: 6

Vücut.

Kılmaz başarım zerrece hürşide
tenazzur
Tâ şem-i başiretle münevver
bedenimdir

bed-hû:

1. **bed-hû:**

Gazel 162

Mısra: 12

Kötü huylu sevgili.

Oldı peymâne-i ruhsârı 'arağ-rîz-i
ğazab
Sehv idüb bir kez o meh-peykere bed-
hû diyerek

2. **bed-hû:**

Gazel 7

Mısra: 13

Kötü huylu sevgili.

Şehîd-i tîğ-i 'aşkıñdır Ğarîbî rahm it
ey bed-hû
Şehâdet-gâh-ı rûh-ı 'aşık-ı dil-dâra gel
cânâ

3. **bed-hû:**

Gazel 247

Mısra: 2

Kötü huylu sevgili.

Vefâ-düşmensin ey büt meşreb-i insân
mı var sende
Cefâ-güstersin ey bed-hû meger iz'ân
mı var sende

bed-hüya:

1. **bed-hüya:-a**

Gazel 285

Mısra: 17

Kötü huylu, huysuz.

Tā inandırdım o bed-ḥūya ḥulūş-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafḥa-i tenzīl
gibi

bedīd:

1. **bedīd:**

Tarih 2

Mısra: 4

Görünür, açık, meydanda.

Ehl-i ‘aşka tāze bāzār-ı muḥabbet oldı
germ
Ḳumri-i bī-çāreye bir serv olub her şāḥ
bedīd

bed-nām:

1. **bed-nāmını:-m, -ı**

Gazel 170

Mısra: 14

Kötü şöhretli.

Çok vādī-i ‘aşk içre Ğarībī gibi şeydā
Sevdā-yı cününüñ қаtı bed-nāmını
gördük

bedr ol-:

1. **bedr olduñ:- duñ**

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dolunay gibi kusursuz ve eksiksiz
olmak.*

Ufuḳ-ı nāzda ey meh dutalum bedr
olduñ
Refte refte yine noḳşān olacaḳsın āḥir

bedr ol-:

1. **bedr olsa:-sa**

Gazel 116

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayın on dördü, dolunay.

Başar bir āfet-i cāndır başīret
olmayıcak
Çerāğ ḥāneden olsa bedr ne müşkil
imiş

bedr-i ḥüsnüñ pertev:

1. **bedr-i ḥüsnüñ pertevi:-i**

Gazel 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik ayının ışığı.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i ḥüsnüñ
pertevi
Olmaz idi Mısr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

bedr-i kāmil:

1. **bedr-i kāmil:**

Gazel 129

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dolunay.

Devr-i ruḥsārında zülf-i ‘anberīniñ
gösterür
Bedr-i kāmil eylemiş gibi felekde hāle
‘arz

bedrü'd-düca:

1. **bedrü'd-düca:**

Gazel 5

Mısra: 4

Karanlığı gideren ay.

Şubḥ-ı rüyüñdan ‘ibāretdir şehā Nūr
āyeti
İşbu vech ile oḳurlar nāmıñı bedrü'd-
düca

beg:

1. **beg:**

Tarih 1

Mısra: 28

*Bey ifadesi yüce anlamı
kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.*

Kim çerāğ-ı dīn ü devlet kethudā-yı
mülk-i Vān
‘Umde-i devlet Esed Beg nüṣṣa-i faẓl
u kemāl

2. **begim:-im**

Gazel 90

Mısra: 13

*Bey ifadesi yüce anlamı
kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.*

Ruḥuñ ũeft-ālūsın virmem begim sīb-i
zenahdāna
Mizācım ũafravīdir ḥātırım aṣbābiyān
ister

3. **begim:-im**

Gazel 278

Mısra: 14

*Bey ifadesi yüce anlamı
kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.*

Ne gūne bülbul-i ṭab‘-ı Ğarībī nağme-
ḥ‘ān olsun
Ki gül-zār-ı cemālīñden begim
mehcürdur ũimdi

4. **begim:-im**

Gazel 58

Mısra: 13

*Bey ifadesi yüce anlamı
kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.*

ũimdi Ğarībī geldi begim ḥāk-i pāyīña
Dut ‘izzetin ki ḥātır-ı ğam-gīn ğarībdir

5. **begim:-im**

Gazel 125

Mısra: 7

*Bey ifadesi yüce anlamı
kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.*

Her ũubḥ-ı firākıñda begim vird-i
zebānım

Bir tīr-i du‘ādır ciğer-i düşmene
maḥṣūṣ

6. **begim:-im**

Gazel 199

Mısra: 9

*Bey ifadesi yüce anlamı
kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.*

Mey-ḥāne-i ḥasretde begim göz
ḳadeḥinde
Peymāne-keṣ-i bāde-i ḥūn-ı ciğer
oldum

behiṣt-i ‘arız:

1. **behiṣt-i ‘arızına:-ı, -na**

Gazel 182

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yanaktaki cennet.

Meyl itmeyince dāne-i ḥāl-i siyāhına
Ey dil behiṣt-i ‘arızına ādem olmadıñ

behiṣt-i ḥüsn:

1. **behiṣt-i ḥüsnüñi:-üñ, -i**

Gazel 207

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik cenneti.

Eyle behiṣt-i ḥüsnüñi pūṣide ḥalkdan
Ağyāra ḳılma meyve-i vaṣlıñ ṭa‘ām
‘ām

behiṣt-i vaṣl:

1. **behiṣt-i vaṣla:-a**

Gazel 62

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşma cenneti.

Kemāl-i devlet ü ḳudret degil der-kār
her yirde

Behişt-i vaşla mahrem olmağa âdemde
baht ister

be-kef:

1. be-kef:

Terci-bend 2

Mısra: 50

El içinde, elde.

İştiyâkıñla gezüb 'âşık-ı süzân ağlar
Şişe-i cân be-kef ü seng-be-dâmân
ağlar

belâ:

1. belâ:

Gazel 238

Mısra: 7

Musibet, felaket, dert, gam,

keder.

Başında belâ kâkül her cânib uzatmış
dil
Yâ turre açub sünbül ya müşg-i
Höten'dir bu

2. belâ:

Gazel 84

Mısra: 7

Musibet, felaket, dert, gam,

keder.

Her bir nigâhı bir belâ her gamzesi bir
fitnedir
Târ-ı müjeñ neşter midir hançer midir
bilmem nedir

3. belâ:

Gazel 55

Mısra: 1

Musibet, felaket, dert, gam,

keder.

Nigâhıñ bir belâ hâr-ı müjeñden biñ
hañ artar
Nedir geldikçe ey nañl-i vefâ senden
cefâ artar

4. belâ:

Gazel 261

Mısra: 15

Musibet, felaket, dert, gam,

keder.

Bilmem ne belâ nañldır ol serv-i kadiñ
kim
Her güne hıram itse leñâfet var içinde

5. belâ:

Gazel 12

Mısra: 4

Musibet, felaket, dert, gam,

keder.

Seniñ teg kaddi dil-keş 'âlem-i
imkânda nâ-mümkin
Benim teg bir belâ bezminde süzân az
olur peydâ

6. belâ:

Gazel 163

Mısra: 11

Musibet, felaket, dert, gam,

keder.

Müjgân belâ vü çeşm belâ gamze bir
belâ
Hergiz kemân-ı derdi çekilmez
belâlarıñ

7. belâ:

Gazel 67

Mısra: 14

Musibet, felaket, dert, gam,

keder.

Görünce hançer ol şūhuñ miyânından
nüzül eyler
Ġarībī sīneme dest-i kazâdan bir belâ
hançer

8. belâ:

Gazel 163

Mısra: 11

Musibet, felaket, dert, gam,

keder.

Müjgân belâ vü çeşm belâ gamze bir
belâ
Hergiz kemân-ı derdi çekilmez
belâlarıñ

9. belâ:

Gazel 163

Mısra: 11

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Müjgân belâ vü çeşm belâ gamze bir
belâ
Hergiz kemân-ı derdi çekilmez
belâlarıñ

10. belâda:-da

Gazel 24

Mısra: 13

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Her rûz u şeb Ğarîbî bir gûne'em
belâda
Çeşmimde eşk-i hûnîn bağırimda nâr-ı
hasret

11. belâdır:-dır

Gazel 197

Mısra: 6

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Halkası tavğ gibi murğ-ı dil-i 'uşşâka
Ser-i engüşt-i güzellerde belâdır hâtem

12. belâdır:-dır

Gazel 131

Mısra: 5

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Zencîr-i cünûn 'aşîka bir başka belâdır
Ey bî-haber it hâlet-i dîvânenen i 'râz

13. belâdır:-dır

Gazel 277

Mısra: 10

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Çekilür her ne ise cevr ü cefâ-yı ğurbet
Lîk hicrân baña bir başka belâdır
şimdi

14. belâdır:-dır

Gazel 245

Mısra: 10

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder..*

İder ehl-i dilin her bir sühanda hâtırın
meksür
Belâdır 'işret itmek zâhid-i mînâ
şikenlerle

15. belâlarıñ:-lar, -iñ

Gazel 163

Mısra: 12

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Müjgân belâ vü çeşm belâ gamze bir
belâ
Hergiz kemân-ı derdi çekilmez
belâlarıñ

16. belâsı:-sı

Gazel 252

Mısra: 13

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Ğurbet belâsı faqr-ı gamı firkat-i vişâl
Birden Ğarîbi başdı bizi gam gam
üstüne

17. belâsın:-sı, -n

Gazel 49

Mısra: 3

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Zülfüñ resen-i gerden-i 'uşşâka belâsın
Derc-i deheniñ hoşka-i mercâna
berâber

18. **belâsın:-sı, -n**

Gazel 218

Mısra: 10

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Nigâh-ı nîm-i nâz-ı nergisiñ şür-efgen-
i 'âlem

Belâsın nâzenînim fitne-i âhîr
zamânsın sen

19. **belâsına:-sı, -n, -a**

Gazel 244

Mısra: 6

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Yoğdur taħammül eylemeden ğayrı
çâresi

Düşdüm o şüh-ı âfet-i cânın belâsına

20. **belâsını:-sı, -nı**

Gazel 48

Mısra: 11

*Musibet, felaket, dert, gam,
keder.*

Gencîne-i sipihre deĝişmem
belâsını

Ol dil-beriñ ki tâc-ı hevâsı serimdedir

belâ bezm:

1. **belâ bezminde:-in, -de**

Gazel 237

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Belâ bezminde dil tâkat getürmez
firkat-i yâre

Fenâ mülkin temennâ eylerim
dîdârdan ayru

belâ gör-:

1. **belâ gördük:-dük**

Gazel 180

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Bela görmek, belayla
karşılaşmak.*

Gördük katı mu'âşeret halkdan belâ
Bir güşede kanâ'at idüb 'uzlet eyledik

belâ-cü:

1. **belâ-cü:**

Gazel 162

Mısra: 4

Bela arayan.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
da'vâ

Kākül-i şu'bede bāzına belâ-cü
diyerek

belâ-gerdân:

1. **belâ-gerdânînim:-iñ, -im**

Gazel 268

Mısra: 14

Belâ getiren.

Hınâ-yı pençe-i hürşîdi sen göster
ayağında

Ki her dem başına ben bir belâ-
gerdânînim sākî

belâlu:

1. **belâlu:**

Gazel 194

Mısra: 15

*Dertli, musibeti eksik olmayan,
zavallı; aşık.*

Aldım belâlu başım bu âstâna geldim
H'âh öldir h'âh 'afv it ey pâdişâh-ı

'âdil

belâ-yı firkat-i yâr:

1. **belâ-yı firkat-i yâri:-i**

Gazel 208

Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayrılık belası.

Bunca belā-yı firkat-i yāri çeker
miydik
Olsaydı kırb-ı vaşlına imkânımız
bizim

belā-yı firkat:

1. **belā-yı firkatîñ:- iñ**
Gazel 116
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ayrılık belası.

Hevā-yı vuşlatıñ ey gönçe-ver ne
müşkil imiş
Belā-yı firkatîñ ey sîm-ber ne müşkil
emiş

belā-yı ğamze-i hûn-h'âr:

1. **belā-yı ğamze-i hûn-h'ârı:-ı**
Gazel 106
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Kan içici olan süzgün bakışın
belası.*

Cānîñ şakındır uğrama ol semte el-
amān
Ey dil belā-yı ğamze-i hûn-h'ârı
görmüşüz

belā-yı ğurbet:

1. **belā-yı ğurbeti:-i**
Muhammes 1
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
*Vatanından ayrı yaşama halinin
verdiği duygunun üzüntüsü.*

Vağan zevkin virüb aldım belā-yı
ğurbeti cāna

Mübeddel eyledim şubh-ı vişāli şām-ı
hicrāna

belā-yı pîç ü táb:

1. **belā-yı pîç ü táb:**
Gazel 206
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İç sıkıntısının belası.

Belā-yı pîç ü táb turre-i dil-güre
düşmüşdür
Rehā-yı hâtır-ı efkâra imdād eyle
sultānım

belā-yı zülf-i sitem-kâr:

1. **belā-yı zülf-i sitem-kâra:-a**
Gazel 231
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Zalim saçın belası.

Yoğdur Ğarîbi gerden-i dilden
güşāyişi
Kimse belā-yı zülf-i sitem-kâra
düşmesün

beli:

1. **beli:**
Gazel 218
Mısra: 6
Evet, doğrudur.

Bu hûsn-i dil-firîbiñle degil âdemsin
ey hûrî
Belî nûr-ı sevād-ı dîde-i kerrübiyānsın
sen

belli:

1. **bellidir:-dir**
Gazel 83
Mısra: 1
Aşikâr, açık.

Sensiz bu hasteniñ dil-i nā-kāmı
bellidir
İster vişāliñi heves-i hāmı bellidir

2. **bellidir:-dir**

Gazel 83

Mısra: 2

Aşikâr, açık.

Sensiz bu hasteniñ dil-i nā-kāmı
bellidir
İster vişāliñi heves-i hāmı bellidir

3. **bellidir:-dir**

Gazel 83

Mısra: 4

Aşikâr, açık.

Dutmaz karar şafha-i rüyunda hâtırım
Āyine üzre zıbağın āramı bellidir

4. **bellidir:-dir**

Gazel 83

Mısra: 6

Aşikâr, açık.

Şoft seni de ben gibi bāde-perest ider
Ol şūh-ı çeşm-i sākiniñ ibrāmı bellidir

5. **bellidir:-dir**

Gazel 83

Mısra: 8

Aşikâr, açık.

Şekker urub dimāğa şunar zehr 'ākıbet
Şirini-i hevāsiniñ encāmı bellidir

6. **bellidir:-dir**

Gazel 83

Mısra: 10

Aşikâr, açık.

Teshîr ider kulübümü ehl-i ma'ārifin
Ol sâde-rû güzelleriñ ikrāmı bellidir

7. **bellidir:-dir**

Gazel 83

Mısra: 12

Aşikâr, açık.

Telhî-i rûz-ı vaşlı virür hierden haber
Ey dil şeb-i firâkıniñ aḥşamı bellidir

8. **bellidir:-dir**

Gazel 83

Mısra: 14

Aşikâr, açık.

Kām-ı dil üzre kimseyi kıoymaz
zamānede
Çarḥiñ Ğarîbi gerdiş-i eyyâmı bellidir

1. **ben:**

Gazel 86

Mısra: 5

*Yüzde ve vücutta bulunan tabii
ufak ve siyah noktalar, ben.*

Bağdım sipihr-i hüsnuñe hâliñde ben
gibi
Künc-i lebiñde bağı yanık bir
sitâredir

ben:

1. **ben:**

Gazel 5

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben kimim kim 'aql-ı evvel girse bāğ-ı
na'tına
Şemmece vaşf-ı şemim-i gönçesin
kılmaz edâ

2. **ben:**

Gazel 5

Mısra: 9

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben kimim bir rû-siyeh mektüb-ı
a'mālim siyāh
Rû-sefid olmak ne mümkün olmasa
lütfuñ resâ

3. ben:

Gazel 6

Mısra: 13

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Rūz [u] şeb ben hasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yār ise pīrāhen-i cān içre hem-demdir
baña

4. ben:

Gazel 10

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Var bir sözüm ben anı hemān söylerim
saña
Ey mest-i nāz līk nihān söylerim saña

5. ben:

Gazel 10

Mısra: 6

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ölsün rakīb ya ola bu bezmden 'adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

6. ben:

Gazel 21

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben reh-güzer-i ma'şiyetin hār-ı haķīri
Sen bülbül-i hoş-lehce-i gül-zār-ı
şefā'at

7. ben:

Gazel 21

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben 'illet-i 'işıyan ile bir haste-
mizācım
Sen cür'a-dih-i şerbet-i dīnār-ı şefā'at

8. ben:

Gazel 30

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Cānā hārāb-ı bāde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bādedir 'ilāc

9. ben:

Gazel 51

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Nāzenīnim olalı ben saña 'āşık göñlüm
Ārzu-mend-i leb-i la'l-i dūr-i
eşānıñdır

10. ben:

Gazel 58

Mısra: 10

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ey dil şeb-i firāka biraz da taħammül
it
Ben bildigimde şubh-ı vişāli qarībdir

11. ben:

Gazel 64

Mısra: 3

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben ol sultān-ı taht-ı ser-had-i iklīm-i
nazmım kim
Dil-i pūr-feyzime hep 'ālem-i ma'nā
müsellemdir

12. ben:

Gazel 67

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Seni ben maħrem itdim kabza-i dil-gīr-
i cānāna
Yine bilmem nedir kaçdıñ baña ey bī-
vefā hañçer

13. ben:

Gazel 83

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Şofî seni de ben gibi bāde-perest ider
Ol şūh-ı çeşm-i sâkiniñ ibrâmı bellidir

14. **ben:**

Gazel 216

Mısra: 9

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Tecrîd maḳāmında ben ol müflis-i
dūnum
Kim bād-ı şabā gerd alamaz ḥāk-i
derimden

15. **ben:**

Gazel 107

Mısra: 4

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Pāy-ı endişe ile 'aşk yolın tayy itdim
Ben sülūk eyledigim cāddeyi herkes
bilmez

16. **ben:**

Gazel 114

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben daḥı meger şakladığım gevher-i
eşki
Bir şūh-ı sitem-kāra nişār itmek
içünmiş

17. **ben:**

Gazel 141

Mısra: 14

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ey veliyü'l-ni 'metim sermāye-i
'ömrüm benim
V'ey hezārān ben gibi yoluñda ḳurbān
el-vedā'

18. **ben:**

Gazel 150

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben ne tenhā ser-i kūyunda esîr-i
'aşkıñ
Saña ḳurbāna gelür 'aşık-ı nālān şaf
şaf

19. **ben:**

Gazel 150

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben o cān-sūhte-i berḳ-i tecellāyım
kim
Göze ḥākister-i mey çekdi gazālān şaf
şaf

20. **ben:**

Gazel 159

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Yā Şāfi 'ü'l-ḥalāyık yā Hādiyi'l-ümem
Ben rü-siyehden eyleme eksük
'ināyetiñ

21. **ben:**

Gazel 164

Mısra: 6

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ārzü-mend-i dem-i şemşiriñim ḳurbān
günü
Ey hezārān ben gibi bî-çāre ḳurbāniñ
seniñ

22. **ben:**

Gazel 168

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ḥāli bu güne ben gibi miḥnet-güzār
olur
Zehr-āba nüş-ı kāse-i ḥassād olanlarıñ

23. **ben:**

Gazel 171

Mısra: 4

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Hîç kimseleri gül gibi güldürmediğî
yok
Ancağ yalañuz ben gibi giryânı
unutduñ

24. **ben:**

Gazel 209

Mısra: 6

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Kimse ol fitneden āgāh degildir evvel
Ben anıñ hüsñ-i cihān-sūzına rağbet
virdim

25. **ben:**

Gazel 209

Mısra: 13

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil
idim
Şimdi rüsvālîk ile 'āleme şöhret
virdim

26. **ben:**

Gazel 227

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Görünce meclisiñde ben gibi miskīni
sultānım
Rağībe sözleriñ ebrūy-ı ğammāz ile
söylersin

27. **ben:**

Gazel 231

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ser-pençe-i firākda bir kimse ben gibi
Feryād-ı şubh u āh-ı şeb-i tāra
düşmesün

28. **ben:**

Gazel 236

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben mücrimim ziyāde sensin sağī
'atāda
Her vādi-i haṭāda çok eyledim tekāpū

29. **ben:**

Gazel 239

Mısra: 2

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Esīr-i pençe-i derdim men-i bī-çāre yā
Allāh
Sen eyle ben gibi bī-çāreye bir çāre yā
Allāh

30. **ben:**

Gazel 240

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Yā Rabb ben 'alīle şifā senden olmasa
Derd-i dil-i za'īfe devā senden olmasa

31. **ben:**

Gazel 246

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ḥayāl-i 'arızıñla sāğar-ı Cem kande
ben kande
Ğamiñla kāse-i dü-çeşm-i pür-nem
kande ben kande

32. **ben:**

Gazel 246

Mısra: 2

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ḥayāl-i 'arızıñla sāğar-ı Cem kande
ben kande
Ğamiñla kāse-i dü-çeşm-i pür-nem
kande ben kande

33. **ben:**

Gazel 246

Mısra: 4

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Seniñ yād-ı vişāliñle şeb-i firqatde ey
meh-rū
Zebān-ı şem´-i şevk-i bezm-i mātem
kande ben kande

34. **ben:**

Gazel 246

Mısra: 6

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Olaldan dil cerāhat-ı hurde-i bī-dād tā
maḥşer
Dem-i tīg-i kef-i cellād her dem kande
ben kande

35. **ben:**

Gazel 246

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Getürse çarḥ-ı çārūmden Mesīhā
zaḥmıma merhem
Yine kalur kef-i ´İsī-i Meryem kande
ben kande

36. **ben:**

Gazel 246

Mısra: 10

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ḥayāl-i dāne-i rūy-ı behişt-i dil-
firbinden
Sirişk-i ḥasret ile çeşm-i ādem kande
ben kande

37. **ben:**

Gazel 246

Mısra: 12

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Fıraḥ-ı reng-i ruḥsārīñla eşkim düşse
deryāya
Kalur āḥir zamāna cūşiş-i yem kande
ben kande

38. **ben:**

Gazel 246

Mısra: 14

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ġarībī cüst-cüy-ı ma´ni-i rengin-i
nazmıñdan
Bu vādi-i süḥanda ṭab´-ı ebkem kande
ben kande

39. **ben:**

Gazel 250

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Anı da ben gibi āb eylemesün
ḥacletden
Dutma ruḥsārıñı mīnā-yı şarābıñ
yüzine

40. **ben:**

Gazel 259

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

´Alemler ser-i müyünin cān ile tufeylidir
Ol şūḥ-ı gül-endāma bir ben degilim
bende

41. **ben:**

Gazel 268

Mısra: 14

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ḥinā-yı pençe-i ḥürşīdi sen göster
ayağında
Ki her dem başına ben bir belā-
gerdānıñım sākī

42. **ben:**

Gazel 271

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ne tenhā ben giriftār-ı dü-çeşm-i
seḥer-engīziñ
Seni gördükde herkes yārdan bī-
gāneden giçdi

43. **ben:**

Gazel 275

Mısra: 3

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Degildim ben esîr-i hâlka-i zencîr-i
'aşk ammâ
Bu sevdâ-yı cünûn ol şûh-ı şîrîn-
kârdan geldi

44. **ben:**

Gazel 287

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bir ben değil cihânda giriftâr-ı
mihnetim
Kâm üzre kimse gördüğü yok çarh-ı
ezrakı

45. **ben:**

Muhammes 1

Mısra: 38

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Vücûd-ı nâ-murâdım ârzü-mend-i
tevellüdür
Felek bî-rahm u ben bî-sabr u dil-ber
bî-ta Hammüldür

46. **ben:**

Tarih 1

Mısra: 25

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ben bu eyyâm-ı neşâ-ı engîzden
şordum haber
Söyledi gerdün lisân-ı hâl ile bir hoş
mağâl

47. **ben:**

Terci-bend 1

Mısra: 17

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Mecnûn kodı şahrâları âvâre ben
oldum

Üftâde-i künc-i gam-ı bî-çâre ben
oldum

48. **ben:**

Terci-bend 1

Mısra: 18

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Mecnûn kodı şahrâları âvâre ben
oldum
Üftâde-i künc-i gam-ı bî-çâre ben
oldum

49. **ben:**

Terci-bend 1

Mısra: 19

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Dil-sûhte bahtı kara seyyâre ben
oldum
Ruhsârîña hasret-keş-i nezzâre ben
oldum

50. **ben:**

Terci-bend 1

Mısra: 20

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Dil-sûhte bahtı kara seyyâre ben
oldum
Ruhsârîña hasret-keş-i nezzâre ben
oldum

51. **ben:**

Terci-bend 1

Mısra: 21

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Pervâne gibi dil dutuşan nâre ben
oldum
Agyâr gül aldı ulaşan hâre ben oldum

52. **ben:**

Terci-bend 1

Mısra: 22

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Pervâne gibi dil dutuşan nâre ben
oldum
Ağyâr gül aldı ulaşan hâre ben oldum

53. **ben:**

Terkib-bend 1

Mısra: 48

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Meyl iderdiñ göz açub bakşa idiñ sen
de saña
Ġam degil ben de olursam şanemâ
bende saña

54. **ben:**

Terkib-bend 1

Mısra: 64

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ġazab eyle baña kim 'afv u 'atâdan
giçdim
Ben ki rüsvâ-yı Ġamım şerm ü
hayâdan giçdim

55. **ben:**

Terkib-bend 1

Mısra: 80

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Her ne dirsem haķıña şadıķım Allâh
bilür
Ġüsnuñe şıdķ ile ben 'aşıķım Allâh
bilür

56. **bende:-de**

Terkib-bend 1

Mısra: 69

Ben, 1. tekil şahıs zamiri.

Bende yok tâb-ı elem sende mürüvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şâh-ı belânıñ
şemeri

57. **bende:-de**

Gazel 194

Mısra: 10

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Râh-ı vişâl pür-bîm dür u dırâz u bî-
zâd
Yok bende pây-ı reftâr kaţ' itmege
menâzil

58. **bende:-de**

Terkib-bend 1

Mısra: 41

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Yeri var Yûsuf olursa güzelüm bende
saña
ÇarĠdan şâhid-i hürşîd ser-efgende
saña

59. **bende:-de**

Gazel 240

Mısra: 8

Kul, köle..

Çokdur haţâ vü ma'şiyetim lîk var söz
Bende günâh ider mi kazâ senden
olmasa

60. **bende:-de**

Gazel 10

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Biñ cân olursa bende şehâ eylemem
dirîĠ
Olsun fedâ yoluñda 'ayân söylerim
saña

61. **ben de:**

Gazel 175

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ben de.

İnşâf olursa bendeye ben de Ġarîbî-veş
Çokdan eşir-i turre-i tarrârîñim seniñ

62. **benden:-den**

Gazel 74

Mısra: 3

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Benden şoruñ hevāsını ol māh-ṭal'atıñ
 Ẕadr-i cemālī ṭalīb-i dīdār olan bilür

63. **benden:-den**

Gazel 13

Mısra: 9

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Eylemez tır-i nigāhın ol perī benden
 dirīğ
 Yār-ı şādık olduğımdan i'tibār eyler
 baña

64. **benden:-den**

Gazel 31

Mısra: 6

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Benim gerden-be-ṭavḳ-ı derd-i 'aşkıñ
 şāh-ı miñnetde
 Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrāh ile
 benden giç

65. **beni:-i**

Gazel 38

Mısra: 3

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Yād eyle beni peyk-i ḥayālīñle koy
 olsun
 Cān üste hücūm-ı ğam-ı devrān
 müte'addid

66. **beni:-i**

Gazel 223

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Āḥir bu nāz u naḥvet amān öldürür
 beni
 Ẕıyma efendi Ẕıyma amānı bilür misin

67. **beni:-i**

Gazel 243

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ẕandīl-i murād olmadı bir daḡı
 fūrüzān
 Ey baḡt beni Ẕoyma şeb-i tār arasında

68. **beni:-i**

Gazel 255

Mısra: 15

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Fikr-i gül-geşt-i vaṭan kıldı Ğarībī beni
 ḥāk
 Cismimi tekye-zen-i seng-i mezār itdi
 yine

69. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ey kerem-kārā yeter faḡr ile giryān it
 beni
 Güşe-i 'ayn-ı 'ināyet birle ḥandān it
 beni

70. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ey kerem-kārā yeter faḡr ile giryān it
 beni
 Güşe-i 'ayn-ı 'ināyet birle ḥandān it
 beni

71. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Pīç ü tāb-ı cismim oldı za'fdan
 mānend-i tāk
 Cüy-ı iḥsānıñla bir serv-i ḥırāmān it
 beni

72. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Şāḥ-sār-ı bağ-ı ümmīdim varaḫ-rīz
oldı hep
Nev-bahār-ı feyz-i en'āmiñla reyyān it
beni

73. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Qalmadı naḥl-i murādımda sitemden
berg ü bār
Qatre-i bārān-ı lüḫfuñla ḫıyābān it beni

74. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Faḫr ile vīrānedir miḫnet-serā-yı
ḫāḫırım
Dest-i lüḫfuñla yine ma'mūr-ı iḫsān it
beni

75. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Qalmışım baḫt-ı siyāhım teg şeb-i
deycūrda
Nūr-ı en'āmiñla bir ḫūrşīd-i tābān it
beni

76. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Vaḫtidir baḫr-ı mürüvvet cūşa gelsün
her yaña
Ey kerem-kārā o bahra dürr-i ḡalḫān it
beni

77. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ey mürüvvetlü saḫā-pīşe veliyü'n-
ni'metim
Rūy-ı ümmīdim saña dutdum feraḫ-
ḫ'ān it beni

78. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 18

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Dil du'ā-yı devlet ü dīniñde cevlan
itmege
Dest-ber-āverde-i der-gāh-ı Yezdān it
beni

79. **beni:-i**

Gazel 283

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Pāy-māl itdi beni āmed ü reft-i sitemiñ
Rūy-ı ḫālīde olan hey'et-i taşvīr gibi

80. **beni:-i**

Gazel 284

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ey şūḫ baḫr-i 'aşḫa ḫabāb eylediñ beni
Seyl-āb-ı ḡamla ḫāne-ḫarāb eylediñ
beni

81. **beni:-i**

Gazel 284

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ey şūḫ baḫr-i 'aşḫa ḫabāb eylediñ beni
Seyl-āb-ı ḡamla ḫāne-ḫarāb eylediñ
beni

82. **beni:-i**

Gazel 284

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Oldum mişāl-i teşne-leb-i deşt-i
Kerbelā

Zehr-āba nūş-ı mevc-i serāb eylediñ
beni

83. **beni:-i**

Gazel 284

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Renc-i ħumār-ı bāde baña virdi derd-i
ser
Ĥasret-güzār-ı cām-ı şarāb eylediñ
beni

84. **beni:-i**

Gazel 284

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Bir kerre feyz-i vuşlatıña nā'il olmadık
Müstevcib-i hezār 'itāb eylediñ beni

85. **beni:-i**

Gazel 284

Mısra: 10

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

İtdiñ rübüde 'aqlımı benim nigāh ile
Güyā esīr-i pençe-i ħ'āb eylediñ beni

86. **beni:-i**

Gazel 284

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Her şeb ħayāl-i ħāl-i siyāhıñla şubħa
dek
Encüm-şümār-ı rüz-ı ħesāb eylediñ
beni

87. **beni:-i**

Gazel 284

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Maşşūd beyān-ı sūziş-i hicrān ise
yeter
Allāh için Ġarībi kebāb eylediñ beni

88. **beni:-i**

Muhammes 2

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

El-amān ey ħamzesi kätıl-i ħün-ħvār
el-amān
Fırkatiñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ
beni

89. **beni:-i**

Muhammes 2

Mısra: 17

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Sevdigim vīrāne-i peyk-i ħayāl itdiñ
beni
'Arz-ı ħāl itmekden ey şeh-zāde lāl
itdiñ beni

90. **beni:-i**

Muhammes 2

Mısra: 19

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ṭavķ-ı ħamda ħumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü kāmēt la'l-i ruşsār
el-amān

91. **beni:-i**

Muhammes 2

Mısra: 27

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ġam beni zencīre çekdi gerden-i
dīvāne teg
Bāde-i ħün-ı cigerdir içdigim peymāne
teg

92. **beni:-i**

Muhammes 2

Mısra: 29

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Āteş-i ħasretle yandırdıñ beni pervāne
teg

El-amān ey kişver-sālār-ı hūbān el-
amān

93. **beni:-i**

Terci-bend 2

Mısra: 9

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Bāri bir kerre bu firkatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va'de ile şād eyle

94. **beni:-i**

Muhammes 2

Mısra: 18

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Sevdiğim vīrāne-i peyk-i hayāl itdiñ
beni
'Arz-ı hāl itmekden ey şeh-zāde lāl
itdiñ beni

95. **beni:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Ġamıñ ey gönçe-dehān göñlimi
maḥzūn itdi
'Aşkıñ ey Leyli-i 'ālem beni Mecnūn
itdi

96. **beni:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 92

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Şīşe-i 'ömr-i belā dīdemi meksūr itme
Bāde-i vaşldan ey şūḥ beni dūr itme

97. **beni:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 95

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Çeşm-i a'dā-yı cefā-cūya beni hūr
itme
Ġam sipāhına dili hāne-i zenbūr itme

98. **beni:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 98

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Göñlümi çeşm-i Ġarībī gibi bī-nūr
itme
Kurb-ı der-gāhdan ey şeh beni mehcūr
itme

99. **beni:-i**

Gazel 280

Mısra: 20

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zīr-i hār-ı fakrda bī-çāre kaldım dil
hazīn
Bāğ-ı vaşfında Ġarībī teg hoş-elhān it
beni

100. **beni:-i**

Gazel 114

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik kişi zamiri.

Hep itdiği 'izzet beni h'ār itmek
içünmiş
Genc-i dili ağıyāra nişār itmek içünmiş

101. **beni:-i**

Gazel 39

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs zamiri.

Meclisinde düşmene ibrām uşandırdı
beni
Rü'yet-i ağıyārdır sevdā-yı gurbetden
murād

102. **beni:-i**

Gazel 94

Mısra: 19

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ġarībī gālibā şalmış beni anlardan
a'lādan
Ki böyle hātırım şihhat-pezīr-i rüzgār
olmaz

103. **beni:-i**

Gazel 6

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Teng-nāy-ı 'işret-ābād-ı cihān şıgmaz
beni
Gūşe-i gam bir sevād-ı mülki-i
a'zamdır baña

104. **beni:-i**

Gazel 73

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Beni zülfünden ayru görse eṭfāl-i ser-i
kūyuñ
Kaçan zencirini bozmuş yine dīvāne
söylleler

105. **beni:-i**

Gazel 51

Mısra: 9

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Beni pervāne-şifat yandıran ey şūḥ
seniñ
Şu'le-i bārika-i āteş-i hicrāniñdır

106. **beni:-i**

Gazel 102

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Beni şayd itmek ister isper-i şūḥ-ı
niğāhıyla
Meger pā-beste-i zülf-i sitem-kār
oldığım bilmez

107. **beni:-i**

Gazel 122

Mısra: 6

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Devr-i dā'im gibi gözden giçirür
ağyārı
Beni bir köhne bozuk nüsha-i taqvīm
itmiş

108. **beni:-i**

Gazel 135

Mısra: 2

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Gel ṭabībā koyma dāğ-ı sīneme
merhem ğalaṭ
Eyleme derdim görüb bir dem beni
ḥürrem ğalaṭ

109. **beni:-i**

Gazel 148

Mısra: 9

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Gicesi ḥ'āb-ı ḥayālinde başar ecder
beni
Şubḥ-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dāra zülf

110. **beni:-i**

Gazel 157

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Yā Rab beni bu cürm ü ḥaṭā ile
ḥabībiñ
Görsün mi 'aceb encümen-i ümmete
lāyık

111. **beni:-i**

Gazel 169

Mısra: 9

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Evvel karīb-i ḥürde-i kām eylediñ beni
Āḥir şarāb-ı 'işimi ḥün itdiñ ey felek

112. **beni:-i**

Gazel 181

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bir vaşl için ey meh beni ibrāma
düşirdüñ
Ḥasretle lehim būs-ı leb-i cāma
düşirdüñ

113. **beni:-i**

Gazel 181

Mısra: 3

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Şevk-i tarab-ı bâde-i gül-fâma
düşürdüñ
Sevdâ-yı ruhuñla beni ey şuğ-ı dilâra

114. **beni:-i**

Gazel 181

Mısra: 6

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Rü'yâda bu şeb sâ'id-i sîmîniñi aldım
Bî-hüde beni bu heves-i hâme
düşürdüñ

115. **beni:-i**

Gazel 184

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ğarîbi böyle dağı bî-edeb degil

116. **beni:-i**

Gazel 188

Mısra: 13

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ɔodı ħirbâ gibi ħayretde Ğarîbî beni ol
Ĥüsn-i ħürşîd-i dıraşşân gibi tâbânlı
güzel

117. **beni:-i**

Gazel 233

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Nice bir dâğ-ı firâkıñ beni bî-tâb itsün
Girye-i 'aşk gözüm yaşını seyl-âb
itsün

118. **beni:-i**

Gazel 239

Mısra: 16

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Uşandım derdi bilmez bir tabîbiñ
güftgüsundan
Beni şalma bu güne dest-i nâ-hem-
vâra yâ Allâh

119. **beni:-i**

Gazel 239

Mısra: 18

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Baña dârü's-şifâ-yı rahmetiñden bir
şifâ gönder
Beni döndürme kapuñdan der-i agyâra
yâ Allâh

120. **beni:-i**

Gazel 245

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Didim bu câme-i ħüsni saña kim degdi
ey gül-ruğ
Buluşdurdı beni gül-zâr şahnında
tikenlerle

121. **beni:-i**

Gazel 253

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Sen biraz râhat ol ey şem' benimdir
nevbet
Kim beni yakmadadır âh-ı nedâmet bu
gice

122. **beni:-i**

Gazel 255

Mısra: 14

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Saña kaldı meded ey kişver-i lütfuñ
şâhı
Dest-gîr ol baña kim ğam beni zâr itdi
yine

123. **beni:-i**

Gazel 198

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Cefâ vü cevri ise Allâh için inşâfa gel
besdir
Beni mesrûr iken mehcûr-ı âmâl itdiñ
ey zâlim

124. **beni:-i**

Gazel 198

Mısra: 12

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Büküldi kâmetim âbâd-ı gamıñla yok
mı inşâfıñ
Civân iken beni pîr-i kühen-sâl itdiñ
ey zâlim

125. **beni:-i**

Gazel 206

Mısra: 10

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Seniñ Şîrîni-i vaşlıñ ne bilsün Hüsrev-i
devrân
Beni küh-ı belâ-yı aşka Ferhâd eyle
sultânım

126. **beni:-i**

Gazel 9

Mısra: 4

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Manzarım âyine-i tal'at-ı ruhsârîñ iken
Oda yakdıñ beni ey çehre-kamer n'oldı
saña

127. **beni:-i**

Gazel 47

Mısra: 11

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Yandırdı beni bir şanemiñ âteş-i hicri
Bu vâkı'adan kimse haber-dâr degildir

128. **beni:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 19

*1. tekil şahıs ekinin yükleme
durum eki almış hali.*

Dâğ-ı hicriñ beni yakdı yeter inşâf
eyle
Kîneden âyine-i sîneñi gel şâf eyle

129. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Lütf eyle amân koyma bu gamda kıala
cânım
Kurtar beni Allâh için ey rûh-ı
revânım

130. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 16

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Lütf eyle amân koyma bu gamda kıala
cânım
Kurtar beni Allâh için ey rûh-ı
revânım

131. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 24

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Lütf eyle amân koyma bu gamda kıala
cânım
Kurtar beni Allâh için ey rûh-ı
revânım

132. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 32

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Lütf eyle amân koyma bu gamda kıala
cânım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

133. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 38

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ḳurbānıñ olam ḥāl-i perīşānıma raḥm
it
Ağlatma beni dīde-i giryānıma raḥm it

134. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 40

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

135. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 43

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ḳoy bezm-i vişālīñde beni muḥterem
eyle
Çehremde yeter eşkile derdim raḳam
eyle

136. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 48

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

137. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 50

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bilmem ne olur ḥāşılıñ ey şāh cefādan
Ḳıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu
hevādan

138. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 56

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

139. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 62

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Gel gör ne çeker ḳabza-i 'aşkıñda bu
ḥālīm
Öldürme beni ḳalmaya boynuñda
vebālīm

140. **beni: -i**

Terci-bend 1

Mısra: 64

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

141. **beni: -i**

Terci-bend 2

Mısra: 14

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ḳırmıñ-i 'ömri yeter ḳahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış ḳul isem gel beni āzād
eyle

142. **beni: -i**

Terci-bend 2

Mısra: 37

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Beni öldürdüñ eyā zālīm-i ğaddār
yeter
Yeter Allāh için ey ğamzesi hūn-hvār
yeter

143. **beni: -i**
Terkib-bend 1
Mısra: **61**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Beni öldür güzelim ‘ömr-i fenādan
giçdim
Bāde-i kahrıñı şun cām-ı şafādan
giçdim

144. **benim: -im**
Gazel 80
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Kerem kıl bu esīri merhem-i vaşlıñla
yād it kim
Benim çün táb-ı hicrān āteş-i sūzāna
dönmüştür

145. **benim: -im**
Gazel 220
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Hevā-yı kūyıñı yād itmeden ey Leyli-i
‘ālem
Benim teg ‘āşık-ı ser-geşte Mecnūn
olmasun n'olsun

146. **benim: -im**
Terkib-bend 1
Mısra: **100**
"Ben" birinci tekil kişî zamiri.

‘Afv kıl her ne günāh itmiş isem
sultānım
Ey benim rüşeni-i dīde-i hūn-efşānım

147. **benim: -im**
Terci-bend 1
Mısra: **34**
"Ben" birinci tekil kişî zamiri.

Ey gönçe-dehen cāñıñ için cānıma
raḥm it
Gül başıñ için girme benim kanıma
raḥm it

148. **benim: -im**
Gazel 53
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Benim ‘aşkıñ görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnūn
Seniñ Şeh-nāme-i hüsñünde Leylā bir
sūḥan dirler

149. **benim: -im**
Gazel 64
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Benim kim sözlerimden ‘aql-ı Eflātūn
mülzendir
Esās-ı kaşr-ı tab‘ım Kāf-ı ‘Ankā gibi
muḥkemdir

150. **benim: -im**
Gazel 268
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Benim tā Kays-veş kayd-ı cünūna
rağbetim vardır
Esīr-i ḥalka-i ğīsū-yı müşğ-efşāñıñım
sākī

151. **benim: -im**
Gazel 284
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

İtdiñ rübūde ‘aqlımı benim nigāh ile
Güyā esīr-i pençe-i ḥ‘āb eylediñ beni

152. **benim: -im**
Muhammes 1
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i āşüfte kim üftādelikden ser-firāz
olmaz

153. **benim:-im**
Muhammes 1

Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ġarībe gūşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

154. **benim:-im**
Muhammes 1

Mısra: **15**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

155. **benim:-im**
Muhammes 1

Mısra: **20**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ne bir bŷy-ı meveddet nüşā-i gül-zār-ı
ālemde
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

156. **benim:-im**
Muhammes 1

Mısra: **25**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevāl-i ḥān-ı fırkat inqitā'-ı cāna
mā'ildir

157. **benim:-im**
Muhammes 1

Mısra: **30**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
ḥamā'ildir
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

158. **benim:-im**
Muhammes 1

Mısra: **45**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

159. **benim:-im**
Muhammes 1

Mısra: **35**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bī-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekkŷldür

160. **benim:-im**
Muhammes 1

Mısra: **40**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Efendim zevraḳ-ı cān ğarḳ-ı girdāb-ı
taḥayyŷldür
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

161. **benim:-im**
Gazel 64

Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Benim nazm içre ol mu'ciz-beyān-ı
fenn-i ḥikmet kim
Aristo mekteb-i ṭab'ımda bir şākir[d]-i
ebkemdir

162. **benim:-im**
Gazel 64

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Benim ol nâdir-i 'aşr u ferîdü'd-dehr-i
şâfi-dil
Ki kebg-i küh-sâr-ı nazm güftârımla
hurremdir

163. benim:-im

Gazel 64

Mısra: 9

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelâmım şüh u rengindir hayâlâtım
müsellemdir

164. benim:-im

Gazel 64

Mısra: 14

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bilür şarrâf olan qadr-i dür-i pâkîze
güftârim
Benim her meclise teşrif-i nazmım
hayr-i maqdemdir

165. benim:-im

Gazel 72

Mısra: 14

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Bu güne mest rüsvâlıkla şorsa küy-ı
cânânı
Ġarîbî bir benim teg 'âşık-ı şeydâ ne
söyleller

166. benim:-im

Gazel 31

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Benim gerden-be-tavk-ı derd-i 'aşkıñ
şâh-ı miñnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrâh ile
benden giç

167. benim:-im

Gazel 48

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Âb-ı hayât-ı Hızır benim kevşerimdedir
Feyz-i neşât-ı 'ömr mey-i
sâgarımdadır

168. benim:-im

Gazel 48

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Şarrâf-ı dürr-i ma'rifetiñ sük-i ma'nide
İki gözi müdâm benim gevherimdedir

169. benim:-im

Gazel 102

Mısra: 12

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

İderdi murğ-ı rûhum gayr-i 'âlem
seyrini ammâ
Benim bu miñnet-âbâd içre nâ-çâr
oldığım bilmez

170. benim:-im

Gazel 134

Mısra: 19

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ne tenhâ bir benim sînemde dâğ-ı hattı
naş olmuş
Ġarîbî bir gönül yok olmaya kim
dâğdâr-ı hatt

171. benim:-im

Gazel 141

Mısra: 13

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Ey veliyyü'l-ni'metim sermâye-i
'ömrüm benim
V'ey hezârân ben gibi yoluñda qurbân
el-vedâ'

172. **benim:-im**

Gazel 12

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri.

Seniñ teg kıaddi dil-keş ‘âlem-i
imkânda nâ-mümkin
Benim teg bir belâ bezminde sūzân az
olur peydâ

173. **benim:-im**

Gazel 25

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamiri.

Ol kim ki ezelden idüb inşâ-yı
muhabbet
Ol çekdi benim nâmeme tuğrâ-yı
muhabbet

174. **benimde:-im, -de**

Gazel 237

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs zamiri.

Benimde var bir tavk-ı belâ boynumda
ey kumrî
Esir-i kâkülüm bir serv-i hoş-reftârdan
ayru

175. **benimdir:-im, -dir**

Gazel 68

Mısra: 16

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Naẓm içre Ğarîbî o cihân-gîr-i
zamânım
Kim hıttâ-i iklîm-i sūhan cümle
benimdir

176. **benimdir:-im, -dir**

Gazel 253

Mısra: 7

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

Sen biraz rāhat ol ey şem‘ benimdir
nevbet

Kim beni yakmadadır âh-ı nedâmet bu
gice

177. **benimle:-im, -le**

Gazel 101

Mısra: 12

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

Olub miñnet refîkim hem-demim derd
ü enîsim ğam
Benimle âşinâlar sévdiğim ağıyardır
sensiz

178. **benimle:-im, -le**

Gazel 118

Mısra: 2

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

O şüh-ı lâle-ruhuñ sözleri kinâyet imiş
Benimle eylediği güft-gü hıyânet imiş

bend ol:-

1. **bend oldı:-dı**

Gazel 143

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bağlanmak, esir olmak.

Zencîr-i zülf-i yâre bend oldı pây-ı
‘aqlım
Dîvânelikle âhîr oldum cihânda şâyi‘

bende:

1. **bende:**

Gazel 259

Mısra: 8

Kul, köle.

‘Âlem ser-i müyınıñ cân ile tufeylidir
Ol şüh-ı gül-endâma bir ben degilim
bende

2. **bende:**

Terkib-bend 1

Mısra: 48

Kul, köle.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ġam degil ben de olursam şanemā
bende saña

3. **bendeden:-den**

Gazel 221

Mısra: 5

Kul, köle.

İtme nigāh-ı merḥametiñ bendeden
dirīġ
Şehden gedāya lütf ü 'atā olmaz
olmasun

4. **bendeye:-y, -e**

Terci-bend 2

Mısra: 35

Kul, köle.

Bu kadar pādişehim bendeye āzār
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhār yeter

5. **bendeye:-y, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 87

Kul, köle.

Tek hemān pādişehim bendeye fermān
olsun
Süḥaniñ şehd-i şifā-yı ramaḡ-ı cān
olsun

6. **bendeye:-y, -e**

Gazel 175

Mısra: 13

Kul, köle.

İnşāf olursa bendeye ben de Ġarībī-veş
Çoġdan esīr-i ṭurre-i ṭarrārīñim seniñ

7. **bendeyim:-yim**

Gazel 239

Mısra: 19

Kul, köle, hizmetkār.

Egerçi rü-siyeh bir bendeyim ammā
yakīnimdir
Haṭālar maḥv olur düşse dil-i Ġaffār'a
yā Allāh

bende-i der-gāh-ı şeh:

1. **bende-i der-gāh-ı şehe:-e**

Gazel 105

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şahın dergāhının kölesi.

Faḥre sezāyuz ki Ġarībī gibi
Bende-i der-gāh-ı şehe 'ādilüz

bende-i fermān:

1. **bende-i fermānı:-ı**

Gazel 171

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Emir kulu, fermanlı köle.

Ey kān-ı kerem bende-i fermānı
unutduñ
Bu çāker-i miskīn-i šenā-ḡ'ānı
unutduñ

bende-i ḡāk-i der-i devlet:

1. **bende-i ḡāk-i der-i devletiñim:-iñ, -im**

Gazel 277

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Felek sığınaġının kapısının
kölesi.*

Bende-i ḡāk-i der-i devletiñim
sultānım
Naḡd-i gencīne-i cān saña fedādır
şimdi

bende-i hāk-i der-i devlet-me'āb:

1. **bende-i hāk-i der-i devlet-me'ābıdır:**-iñ, -dır

Gazel 206

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saadetli kapının toprağına köle

Ġarībī bende-i hāk-i der-i devlet-me'ābıdır
Anı ser-pençe-i miñnetden āzād eyle
sultānım

bende-i hāk-i der-i pīr-i muğān ol:

1. **bende-i hāk-i der-i pīr-i muğān olmayıcağ:**-ma, -y, -ıcağ

Gazel 158

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Meyhaneci kapısının eşiğinin kölesi olmak.

Saña hem-serlige bintü'l-'inebi
virmezler
Bende-i hāk-i der-i pīr-i muğān
olmayıcağ

bende-i hāk-i der:

1. **bende-i hāk-i deri:**-iñ

Gazel 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kapının eşiğinin kölesi.

Bu Ġarībī-i hākīriñ bende-i hāk-i deriñ
Eyler ümmīd-i şefā'at bī-nevādır bī-
nevā

bende-i hākīr:

1. **bende-i hākīrine:**-in, -e

Gazel 66

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Değersiz ve fakir kul.

Mevlā vire kemālini göstermesün
zevāl
Kim bende-i hākīrine çok mihr-
bānlıdır

bende-i siyeh-rū:

1. **bende-i siyeh-rū:**

Gazel 236

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kara yüzlü köle.

Ey server-i risālet v'ey mañzen-i
'ināyet
Senden umar şefā'at bu bende-i siyeh-
rū

bend-i cān:

1. **bend-i cān:**

Gazel 225

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül bağı, zinciri.

Ne kullāb-ı gönül ne bend-i cān perr-i
melāl olsun
Meded pāy-ı hicān-ı 'ağla zülfüñ bir
'iğāl olsun

bend-i kemer-i müy-ı miyān:

1. **bend-i kemer-i müy-ı miyānın:**-ın

Gazel 160

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İnce belin kemerinin bağı.

Āğūşa çeküb bend-i kemer-i müy-ı
miyānın
Eyyāmımız biz dağı zıykatle giçürdik

bend-i nikāb:

1. **bend-i niğābın:**-ın

Gazel 126

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Peçenin bağı.

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niķābın
Ol hālvete 'işmetle sen ey bülbül ayak
baş

bend-i rām:

1. bend-i rām:

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin saçındaki kıvrıma
boyun eğmek.*

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murğ-ı 'Anķā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfid

benefşe:

1. benefşe:

Terci-bend 3

Mısra: 19

*Baharın müjdecisi olan,
dağlarda, taşlık yerlerde, çalı ve duvar
diplerinde yetişen, mor renkli, hoş
kokulu bir çiçek.*

Biñ hattı benefşe lebi mey-gün ruħı
rengin
Biñ sīb-i zenehdānı güzel hüsni hoş-
āyın

benefşe-zār:

1. benefşe-zārı:-ı

Gazel 31

Mısra: 2

Menekşe bahçesi/tarlası.

Haṭ-ı ruhsār-ı yāre mā'il ol faşl-ı
çemenden giç
Benefşe-zārı seyr it cilve-i serv-i
semenden giç

ben-i miskīn:

1. ben-i miskīne:-e

Gazel 241

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Miskin ben.

Bu ma 'şiyetle yarın Yā Resūla'l-lāh
n'olur hālim
Ben-i miskīne maḥşerde şefā'at
senden olmazsa

benī-ādem:

1. benī-ādem:

Gazel 191

Mısra: 13

İnsanoğlu.

Saña bu hüsne kimdir ki benī-ādem
dir
Hilķat-i nev'-i melek hākten olmaz
me'mül

beñze-:

1. beñzedi:-di

Gazel 33

Mısra: 3

Benzemek, andırmak.

İçi pür-bāde iken beñzedi yāriñ ruħuna
Ser-nigün eylediler döndi zenaḥdāna
kadeh

2. beñzemez:-mez

Gazel 106

Mısra: 3

Benzemek, andırmak.

Haṭt içre 'arızı mey-i gül-gūna
beñzemez
Faşl-ı bahār 'işret-i gül-zārı görmüşüz

3. beñzer:-r

Gazel 93

Mısra: 6
Benzemek, andırmak.

Nağş olmasa bir sīnede ger dāğ-ı
muḥabbet
Bir şem‘-i nümāyānesi yoğ ḥāneye
beñzer

4. **beñzer:-r**
Gazel 145
Mısra: 10
Benzemek, andırmak.

Mihr-i ḥübān ile her sīne ki pür-dāğ
degil
Kīse-i müflise beñzer ki deremden
fāriğ

5. **beñzer:-r**
Gazel 211
Mısra: 11
Benzemek.

‘Arağ-ı rüy-ı gāzab-nākine beñzer
yārin
‘Uğdesi devr-i qamerde görinen
pervīnin

beñzed:-

1. **beñzedirsem:-ir, -sem**
Gazel 282
Mısra: 6
*İki nesne veya kişi arasında ortak
yönler bulunmak.*

Ḥüsnuñe mihr-i cihān-tābı berāber
diyemem
Beñzedirsem gālaṭım ‘ārızıña meh-tābı

2. **beñzetme:-me**
Gazel 27
Mısra: 11
*İki nesne veya kişi arasında ortak
yönler bulunmak.*

Beñzetme nezāketde şağın müya
miyānın
Bu bir reh-i bārīkdürür ince ḥayāl it

benzer:

1. **benzer:**
Gazel 148
Mısra: 4
Eş, denk, karşılık.

Kimseyi kāmınca qoymaz görsün ol
ḥāl ü ḥaṭı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülf

berāber:

1. **berāber:**
Gazel 49
Mısra: 4
Benzer, denk.

Zülfüñ resen-i gerden-i ‘uşşāka belāsın
Derc-i deheniñ ḥoğka-i mercāna
berāber

2. **berāber:**
Gazel 49
Mısra: 8
Benzer, denk.

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şūḥ
Hicr-i ser-i küyuñ baña zindāna
berāber

3. **berāber:**
Gazel 49
Mısra: 10
Benzer, denk.

Vezān-ı felek eylemiş ey Yūsuf-ı
ḥübān
Qırş-ı kameri vezniñe mīzāna berāber

4. **berāber:**
Gazel 165

Mısra: 10
Benzer, denk.

Degildir bezm-i vahdetde cüdā ma‘şūk
‘āşıkdan
Muşavver şüret-i Şīrīn ü Ferhād'ı
berāber çek

5. **berāber:**
Gazel 49
Mısra: 1
Benzer, denk.

Ey gönçe cemālīñ gül-i ḥandāna
berāber
Müşṭāk-ı lebiñ bülbül-i nālāna berāber

6. **berāber:**
Gazel 49
Mısra: 2
Benzer, denk.

Ey gönçe cemālīñ gül-i ḥandāna
berāber
Müşṭāk-ı lebiñ bülbül-i nālāna berāber

7. **berāber:**
Gazel 282
Mısra: 5
Benzer, denk.

Ḥüsnuñe mihr-i cihān-tābı berāber
diyemem
Beñzedirsem ğalaṭım ‘ārızıña meh-tābı

berāber degil:

1. **berāber degil:**
Gazel 98
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Birlikte deĝil.

Düşmen ki degil Rüstem-i eflāke
berāber
Anı hedef-i nāvek-i āh itmege degmez

berāber eyle-:

1. **berāber eyleme:-me**
Gazel 49
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Denk tutmak, benzetmek.

Üstāda Ğarībī ne revā böyle nazīre
Çākersin özüñ eyleme sultāna berāber

2. **berāber eyler:-r**
Gazel 49
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Denk tutmak, benzetmek.

Ey mäh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim
Eyler seni bu ḥüsnele insāna berāber

1. **berāber eylerdim:-r, -dim**
Gazel 49
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beraber olmak, birlikte olmak.

Bir āyet-i mihr olsa idi rüy-ı şanemde
Eylerdim anı muşḥaf-ı ‘Oşmān'a
berāber

berāber ol-:

1. **berāber olsa:-sa**
Gazel 216
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Birlikte olmak.

Hicrān ile eyyām-ı vişāl olsa berāber
Farḡ eylemezim vaḡt-i mesāyı
seḫerimden

berāt:

1. **berāt:**
Gazel 65

Mısra: 6
Azat belgesi.

Ḥaṭṭ-ı reyḥān birle rüyñda
Ḥüsne tāze berāt yazmışlar

berāt-ı mahşer-i rüz-ı hesāb-ı ḥüsñ:

1. berāt-ı mahşer-i rüz-ı ḥesāb-ı
ḥüsñ:

Gazel 217
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
*Güzelliğın kıyamet günü mahşer
belgesi.*

‘Uşşāka ḥaṭṭ-ı muşḥaf ruḥsārı gösterür
Tāze berāt-ı mahşer-i rüz-ı ḥesāb-ı
ḥüsñ

berāt-ı vaşl-:

1. berāt-ı vaşldır: -dır
Gazel 59
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*Çarşıyı denetleyen mülazımların
işe başlamak için aldıkları belge.*

Tāze berāt-ı vaşldır sebze-i ḥaṭṭı
‘ārızıñ
‘Aşık-ı bī-nevā ile ruḥşat-ı güft-gü
gelür

ber-bād eyle-:

1. ber-bād eyle:
Terci-bend 2
Mısra: 13
Harap etmek, tüketmek.
Ḥırmen-i ‘ömri yeter ḳahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış ḳul isem gel beni āzād
eyle

2. ber-bād eylemiş: -miş
Gazel 283
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Harap etmek, tüketmek.

Böyle bir ceş-i ğamıñ eylemiş anı
ber-bād
Bulamam ḥāṭırımı bir daḥı ta‘mır gibi

berdü'l‘acüz-ı mihri:

1. berdü'l‘acüz-ı mihri: -i

Gazel 167
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Güneşin kocakarı soğuşu.

Meyli yok ‘uşşāka ḥübān-ı melek-
manzarlarıñ
Serd olur berdü'l‘acüz-ı mihri pek dil-
berleriñ

berg:

1. bergini: -i, -n, -i
Gazel 176
Mısra: 4
Yaprak.

Bir naḥli ki göz yaşı ile besledim āḥir
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

berg ü bār:

1. berg ü bār:
Gazel 280
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yaprak ve meyve.

Ḳalmadı naḥl-i murādımda sitemden
berg ü bār
Ḳatre-i bārān-ı lüṭfuñla ḥıyābān it beni

berg ü bār dök-:

1. berg ü bār dökdi: -di
Gazel 149
Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Yaprak ve meyvesini dökmek.

Bâğ-ı behişt-i hüsnî o şüh-ı sitem-
geriñ
Dökdi mişâl-i bîd-i hazân berg ü bâr
hayf

berg-i çemen:

1. **berg-i çemen:**

Gazel 190

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yeşil yaprak.

Berg-i çemen olmuşdı hazân-dîde
yeñiden
Hün-âb-ı sirişk ile bahâr eyledi bülbül

berg-i giyâh evle-:

1. **berg-i giyâh eylemişüz:- miş, -üz**

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bitki yaprağı yapmak.

Bir sitem-kârı gönül mülküne şâh
eylemişüz
Pister-i berkı 'aceb berg-i giyâh
eylemişüz

berg-i gül:

1. **berg-i gül:**

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül yaprağı.

Gehvâresin iderse felek berg-i gül yine
Virmez zebân-ı nâleye ârâm 'andelîb

2. **berg-i gül:**

Gazel 214

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Gül yaprağı.

Ey Ğarîbî yetür efgâniñi bezm-i
çemene
Şevkden berg-i gül ü kaatre-i şeb-nem
yansun

berg-i gül-i latîf-i leb:

1. **berg-i gül-i latîf-i lebinden:-in, -
den**

Gazel 193

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dudağın latif gül yaprağı.

Ey dil yûri o gönçe-femiñ bir cevâbın
al
Berg-i gül-i latîf-i lebinden gül-âbın al

berg-i gül-i nûkhet-feşân:

1. **berg-i gül-i nûkhet-feşânsın:-sın**

Gazel 218

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzel koku yayan gül yaprağı.

İder şermende sîb-i bâğ-ı Firdevs'i
zenehdâniñ
Leb-i la'liñle bir berg-i gül-i nûkhet-
feşânsın sen

berg-i gül-i rûy:

1. **berg-i gül-rûy:-ı**

Gazel 82

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gül yüzünün yaprağı.

Gül-âb olur nigâh-ı kerem ile berg-i
gül-rûyı
Hayâdan nâz-perver bir büt-i
mahcübümüz vardır

2. **berg-i gül-i rüyuñda:- uñ, -da****Gazel 128**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gül yüzünün yaprağı.

Sünbülñ berg-i gül-i rüyuñda
depretdi şabā
Şūriş-i nār-ı muhabbet eyledi cānımda
rakş

berg-i gül-i ter:1. **berg-i gül-i ter:****Gazel 281**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Taze gül yaprağı.

Bī-rāhat u bī-h'āb neden şubha dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
mi

berg-i hazān:1. **berg-i hazān:****Gazel 10**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hazan yaprağı.

Giçdi bahār-ı 'işretimiz şimdiden gerü
Ey reng-i çehre berg-i hazān söylerim
saña

berg-i nesrīn:1. **berg-i nesrīn:****Muhammes 3**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nesrin, yaban gülü yaprağı.

Saçıldı rüy-ı gül-gūna 'arağdan kaçre-i
şeb-nem
Dağıldı berg-i nesrīn üzre zülf-i
sünbülī derhem

2. **berg-i nesrīne:-e****Gazel 258**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nesrin, yaban gülü yaprağı.

Dökülmüşdür didim hūn-ı benefşe
berg-i nesrīne
Meger şaf bağlamış mūr-ı haṭı şeker
dudağında

beri:1. **beri:****Gazel 259**

Mısra: 4

-den beri, bu yana.

'Ömrüñ seniñ ey sākī 'işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun kıldıñ beri
şermende

berī ol-:1. **berī olmadı:- ma, -dı****Gazel 168**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kurtulmak, temizlenmek.

Hıç vedduhā-yı hūsni berī olmadı gice
Fenn-i rūsüm-ı 'aşğda üstād olanlarıñ

berk:1. **berk:****Gazel 188**

Mısra: 6

Şimşek.

Oldı medd-i nigehe şu 'le-zen-i hırmen-
i cān
Berķ tevsenli gibi 'arşda cevlanlı güzel

ber-karār ol-:1. **ber-ķarār olmağa:-mağ, -a****Gazel 277**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Devamlı olmak, sürekliliğe sahip olmak.

Ber-*qarār* olmağa ‘ömrüñ bu Ğarībī-i ħakīr

Dest-berdāšte-i bāb-ı Ğudā'dır şimdi

2. **ber-*qarār* olmaz:-maz**

Gazel 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Devamlı olmak.

Göñül aldanma çarĥıñ inqılābı ber-*qarār* olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hiç i‘tibār olmaz

3. **ber-*qarār* olmaz:-maz**

Gazel 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Devamlı olmak.

Göñül aldanma çarĥıñ inqılābı ber-*qarār* olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hiç i‘tibār olmaz

berk-i dem-i tığ-ı şu‘le:

1. **berk-i dem-i tığ-ı şu‘lesin:-sin**

Gazel 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ateş kılıcının zaman ışığı.

Çekdi cihāna berk-i dem-i tığ-ı şu‘lesin
Hindū-sitān-ı zulmeti kıldı ħarāb şubĥ

ber-*taraf* ol-:

1. **ber-*taraf* olduñ:-duñ**

Gazel 179

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Yetmez mi bu āşüfteliğiñ ey dil-i şeydā
Sevdā-yı perī-veşler ile ber-*taraf* olduñ

bes:

1. **bes:**

Terci-bend 2

Mısra: 12

Kâfi, yeterli.

Mülk-i cān hicr ile vīrān iken ābād eyle
Sīnemi bes hedef-i nāvek-i bī-dād eyle

2. **besdir:-dir**

Gazel 198

Mısra: 7

Kâfi, yeterli.

Cefā vü cevri ise Allāh için inşāfa gel besdir
Beni mesrūr iken mehcūr-ı āmāl itdiñ ey zālīm

3. **besdür:-dür**

Gazel 62

Mısra: 9

Kâfi, yeterli.

Ĥayāl-i sâ‘id-i sīmīni besdür gerden-i cāna
Ğarībī tevsen-i tab‘ım gümüş yançuklu raĥt ister

beşāret imiş:

1. **beşāret imiş:-miş**

Gazel 118

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Müjdeymiş.

Gelince rüyına ĥaĥtı gurūrın itdi şikest
Siyāh-rüyī-i baĥtım baña beşāret imiş

besle-:1. **besledim:-di, -m****Gazel 176**

Mısra: 3

Beslemek, büyütmek.

Bir nahli ki göz yaşı ile besledim āhîr
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

2. **besleyerek:-y, -erek****Gazel 180**

Mısra: 8

Büyütmek, barındırmak.

Bintü'l- 'ineb didikleri mekkâre şühuna
Āğüş-ı cānda besleyerek hürmet
eyledik

beslen-:1. **beslenür:-ür****Gazel 79**

Mısra: 12

Yaşamak.

Gönlüm esîr-i zülfdür ammâ lebiñ
emer
Tütî kafesinde zâr ise şekerle beslenür

2. **beslenür: -ür****Gazel 79**

Mısra: 2

Ümitlenmek.

Göñlim hevâ-yı küyına yârîñ
heveslenür
Cânım hayâl-i gül-şen-i vaşlıyla
beslenür

beste-i nâz:1. **beste-i nâz:****Gazel 227**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz ile kapalı.

Dehânîñ beste-i nâz olduğundan āşinâ-
yı hârf
Degil ancak zebân-ı çeşm-i şeh-bâz ile
söylersin

beter:1. **beter:****Gazel 103**

Mısra: 14

Çok fenâ, daha fenâ.

Hâstedir şimdi 'adû bir de Ğarîbî
gözedir
Hâl-i efkârımı bundan da beter çok
gitmez

2. **beter:****Muhammes 1**

Mısra: 7

Çok fenâ, daha fenâ, çok kötî.

Vücûd-ı 'âşîka bundan beter süz u
güdâz olmaz
Diyâr-ı ğurbetiñ meh-rûlarında dil-
nevâz olmaz

beyâbân:1. **beyâbân:****Gazel 68**

Mısra: 1

Çöl.

Vahşet-zede'em küh u beyâbân
vaţanımdır
Āşüfte-dilim hâr-ı muğaylân
çemenimdir

2. **beyâbâna:-a****Gazel 92**

Mısra: 9

Sahra, çöl.

Çekilmiş fitne-i çeşmiñden āhûlar
beyâbâna
Kaşîñ şevkiyle zâhid güşe-i mihrâba
düşmüşdür

beyābān-ı 'adem:**1. beyābān-ı 'ademden:-den****Gazel 205**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yokluk çölü.

Çok ma'ni-i rengini beyābān-ı
'ademden

Feyz-i eşer-i 'aşkıñ ile cāna getürdim

beyābān-ı kanā'at ey-:**1. beyābān-ı kanā'at eyle:-le****Gazel 23**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kanaat çölü yapmak.

Dünyāda gönül 'ömr-i bekā ise
murādıñ

Ser-menziliñi eyle beyābān-ı kanā'at

beyābān-ı muhabbet:**1. beyābān-ı muhabbet:****Gazel 99**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk çölü.

Beyābān-ı muhabbet bir dükenmez
rāh-ı müşkildir

Ki hürşid-i kıyāmet anda bir kurş-ı
kamer gelmez

2. beyābān-ı muhabbetde:-de**Gazel 12**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk çölü.*

Şikār-ı şa've-i cāna nigāh-ı çeşm-i
şūhuñdan

Beyābān-ı muhabbetde iki şeh-bāz
olur peydā

3. beyābān-ı muhabbetde:-de**Gazel 249**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk çölü.

Mużtarib-hāl beyābān-ı muhabbetde
gönül

Seyl-i eşk aqıdalum sīneye
külzümcesine

beyān:**1. beyān:****Gazel 10**

Mısra: 14

*Açıklama, izah, anlatma,
bildirme.*

Ol şeh-süvār-ı kişver-i hüsn ü
melāhatin

Hep itdigin Ğarbi beyān söylerim
saña

2. beyān:**Gazel 56**

Mısra: 11

*Açıklama, izah, anlatma,
bildirme.*

Şehd-i lebiñ hayāli ile dil beyān iden
Rengin-nikāt-ı cüş-ı hālāvet degil
midir

3. beyāna:-a**Gazel 265**

Mısra: 6

*Açıklama, izah, anlatma,
bildirme.*

Bu süziş-i muhabbet kim var derün-ı
dilde
Kalmaz nühüfte āhir bir gün çıkar
beyāna

4. beyān:**Gazel 90**

Mısra: 12
Açıklama, izah, anlatma, bildirme.

Değil bî-hüdedir zülf-i muṭavvel devr-i rüyunda
Ma'āni-i bedī' -i ḥüsnüñ elbet bir beyān ister

beyān it-:

1. beyān itme:-me

Gazel 109

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Anlatmak, açıklamak, bildirmek.

Zühhāda ğam-ı 'aşkı beyān itme
Ġarībī
Kālā-yı muḥabbetdir o bāzāra
şıġışmaz

beyān-ı sūziş-i hicrān:

1. beyān-ı sūziş-i hicrān:

Gazel 284

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşinin beyanı.

Maḳşūd beyān-ı sūziş-i hicrān ise
yeter
Allāh için Ġarībī kebāb eylediñ beni

beyāz-ı gerden:

1. beyāz-ı gerdeni:-i

Gazel 207

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Boynunun beyazı.

Virdi beyāz-ı gerdeni rüy-ı şabāha nūr
Ḥāl-i siyāh-ı 'arızıdır iḥtişām-ı şām

beyāz-ı 'işret-i şubḥ-ı vatan:

1. beyāz-ı 'işret-i şubḥ-ı vatan:

Gazel 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vatan sabahının içki beyazı.

Ḥatıñ şām-ı ğarībān içre bir beytül'-
ḥazen dirler
Bināġüşüñ beyāz-ı 'işret-i şubḥ-ı vatan
dirler

beyāz-ı şubḥ-ı rüy:

1. beyāz-ı şubḥ-ı rüyüñ:- uñ

Gazel 108

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüz güzelliğinin nuru.

Beyāz-ı şubḥ-ı rüyüñ mevc-i baḥr-i
nürdan ḳalmaz
Siyeh baḥtım gibi ḥatıñ şeb-i
deycürdan ḳalmaz

beyāz-ı şubḥ-ı vaşl:

1. beyāz-ı şubḥ-ı vaşlı:-ı

Gazel 164

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma sabahının beyazlığı.

Ey beyāz-ı şubḥ-ı vaşlı merhem-i
kāfūr-ı dil
Sīne-i efkārı yakdı dāġ-ı hicrānıñ seniñ

beyne'l-'avām:

1. beyne'l-'avām:

Gazel 207

Mısra: 8

Halk arasında.

Bir cān o şūḥa buse-bahā borçlu
ḳalmışuz
Dervāhem didikleri beyne'l-'avām
vām

beyne'l-enām:**1. beyne'l-enām:****Gazel 207**

Mısra: 14

İnsanlar arasında.

Gördi hezār raḥne dilinde nigīn-veş
Her kim Ğarībi eyledi beyne'l-enām
nām

beyt-i mükerrerem:**1. beyt-i mükerreremcesine:-ce, -si, -ne****Gazel 249**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Saygıya değer, hürmete layık ev,
Kâbe.*

Varalum Ka'be-i dīdārı tavāf
eyleyelüm
Öpelüm ḥāk-i derin Beyt-i
Mükerreremcesine

beytü'l-ḥazen:**1. beytü'l-ḥazen:****Gazel 53**

Mısra: 1

*Hüzünler evi; Hz.Yusuf'tan
ayrılan Hz.Ya 'kûb'un gönül üzgünlüğü
yaşadığı ve gözyaşı döktüğü ev.*

Ḥaṭıñ şām-ı ğarībān içre bir beytü'l-
ḥazen dirler
Bināgüşıñ beyāz-ı 'işret-i şubḥ-ı vaṭan
dirler

beyza:**1. beyzadan:-dan****Gazel 131**

Mısra: 14

Yumurta.

Ey murğ-ı dil āzādelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lāneden
i' rāz

beyza-ı bülbül:**1. beyza-ı bülbül:****Gazel 99**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bülbül yumurtası.

'Aceb bir böyle gül-şende esīr-i pençe-
i ḥārım
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

bezm:**1. bezm:****Gazel 261**

Mısra: 12

Sohbet, eğlence meclisi.

Hoşdur baña biñ kerre gülistān-ı
İrem'den
Ol bezm ki şahbā-yı muḥabbet var
içinde

2. bezmde:-de**Gazel 257**

Mısra: 1

Sohbet, eğlence meclisi.

Ağyār ile bu bezmde hem-ḥānelik itme
Hem-rāzlık it 'aşıka bī-gānelik itme

3. bezmde:-de**Gazel 127**

Mısra: 3

Sohbet, eğlence meclisi.

Devre gel bezmde ey sāķi-i şīrīn-
ḥarekāt
Şun pey-ā-pey elime sāğar-ı Cemşīd-i
ḥulūş

4. **bezmde:-de****Gazel 152**

Mısra: 1

Sohbet, eğlence meclisi.

Kim ki bu bezmde nüş itmedi
peymāne-i ‘aşk
Olmadı vâkıf-ı keyfiyyet-i mestāne-i
‘aşk

5. **bezmde:-de****Gazel 175**

Mısra: 3

Sohbet, eğlence meclisi.

Ey serv-i nāz bezmde bir kez hırāma
gel
Kim mübtelā-yı şīve-i reftārīnım seniñ

6. **bezmde:-de****Gazel 193**

Mısra: 7

Sohbet, eğlence meclisi.

Gelse hırāma bezmde sâki-i lāle-ruḥ
Evvel öpüb dudağını soñra şarābın al

7. **bezmde:-de****Gazel 207**

Mısra: 6

Sohbet, eğlence meclisi.

Cānım fedā o sâki-i şīrīn-edāya kim
Devr itdirir bu bezmde bī-üns-i cām
cām

8. **bezmde:-de****Gazel 257**

Mısra: 4

Sohbet, eğlence meclisi.

Sāgar gibi öpdürme şaķın ḥalkā
dudağın
Mīnā gibi ṭur bezmde peymānelik itme

9. **bezmde:-de****Gazel 33**

Mısra: 14

Sohbet, eğlence meclisi.

Ey Ğarībī ne biter nüh-ṭabaķından
çarḥıñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
ķadeḥ

10. **bezmde:-de****Gazel 52**

Mısra: 10

Sohbet, eğlence meclisi.

Fıkr-i ruḥuñla çeşm-i şurāḥī aķıtdı ḥūn
Reşk-i lebiñle bezmde şahbā gelür
gider

11. **bezmde:-den****Gazel 10**

Mısra: 5

Sohbet, eğlence meclisi.

Ölsün raķīb ya ola bu bezmden ‘adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

12. **bezmi:-i****Gazel 92**

Mısra: 13

Sohbet, eğlence meclisi.

Ğarībī bezmi germ itmiş yine
hengāme-i ‘işret
Meger nazm-ı selīsım ḥāṭır-ı aḥbāba
düşmüşdür

13. **bezmi:-i****Muhammes 3**

Mısra: 12

Sohbet, eğlence meclisi.

Metā‘-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsıd
Tecellī-zār kılmışken bu bezmi ğabğab
u sâ‘id

14. **bezmiñ:- iñ****Gazel 61**

Mısra: 1

Sohbet, eğlence meclisi.

Büy-ı ferahla dā'im bezmiñ ola
mu'aṭṭar
Reng-i neşâṭ birle rüyîñ ola münevver

15. **bezmінде**: -i, -n, -de

Gazel 12

Mısra: 4

Sohbet, eğlence meclisi.

Seniñ teg ḳaddi dil-keş 'âlem-i
imkānda nâ-mümkin
Benim teg bir belâ bezminde sūzân az
olur peydâ

16. **bezmінде**: -i, -n, -de

Gazel 76

Mısra: 1

Sohbet, eğlence meclisi.

Bezminde o şūh ile 'itâbiñ yeri yoḳdur
Ol Ka'be'de âheng ü rebâbiñ yeri
yoḳdur

17. **bezmінде**: -i, -n, -de

Gazel 117

Mısra: 3

Sohbet, eğlence meclisi.

Ma'rifet ehline erbâb-ı kerem
bezminde
Âh-ı serd ile faḳaṭ girye-i ḥasret
ḳalmış

18. **bezmını**: -i, -ni

Gazel 145

Mısra: 1

Sohbet, eğlence meclisi.

Bilüriz bezmini ey şūh keremden fâriḡ
Eyleme ḳalbiñi gel bār-ı sitemden
fâriḡ

bezm-i aḡyār:

1. **bezm-i aḡyāra**: -a

Gazel 220

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rakipler meclisi.

Seni ey bī-vefā maḥrem görünce
bezm-i aḡyāra
Sen inşâf it dil-i bī-çāre maḥzūn
olmasun n'olsun

bezm-i aḥibbā:

1. **bezm-i aḥibbāya**: -y, -a

Gazel 53

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dostlar meclisi.

Virür naẓm-ı teriñ feyż-i sūḥan bezm-i
aḥibbāya
Ġarībī lehçe-i güftârıña dürr-i 'Aden
dirler

bezm-i cem ü cemşid:

1. **bezm-i cem ü cemşid**:

Gazel 238

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Cemşid ve Cem'in eğlence
meclisi.*

Ne ḥāk-i zer-i ümmîd ne bezm-i Cem
ü Cemşid

Ne secde-geh-i ḥürşid 'uşşāḳa vaṭandır
bu

bezm-i çemen:

1. **bezm-i çemene**: -e

Gazel 214

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Çimenlik meclisi; seyir, toplanma
yeri.*

Ey Ğarībī yetür efgānıñı bezm-i
çemene
Şevkden berg-i gül ü kaatre-i şeb-nem
yansun

bezm-i feşāhat:

1. **bezm-i feşāhatde:-de**

Gazel 40

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Güzel söz meclisi.

Her kimiñ zātında var ise Ğarībī bir
hüner
Göstere bezm-i feşāhatde bu inşādan
lezīz

bezm-i ğam:

1. **bezm-i ğamda:-da**

Gazel 222

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

Ğaraż bu bezm-i ğamda ‘āşıka bir şūh-
ı dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şīrīn-
kelām olsun

bezm-i hamākat:

1. **bezm-i hamākatda: -da**

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ahmaklık meclisi.

Zühhād eger şorsa nedir ‘aşk sükūt it
Kim bezm-i hamākatda cevābıñ yeri
yoğdur

bezm-i hużūr:

1. **bezm-i hużūra:-a**

Gazel 221

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
*Sevgilinin huzurunda kurulan
meclis.*

Bezm-i hużūra bīm ü ümīd ayağıyla
gir
Dilde Ğarībī havf u recā olmaz
olmasun

bezm-i ‘irfān:

1. **bezm-i ‘irfāna:-a**

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İrfan meclisi.

Cemāliñ göster ey şem‘-i münevver
bezm-i ‘irfāna
Ķo yağsun ol vücūdı kim aña pervāne
söyleller

bezm-i ‘işret-engīz-i humār:

1. **bezm-i ‘işret-engīz-i humāra:-a**

Gazel 268

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Baş ağrısı veren içki meclisi.

Bu bezm-i ‘işret-engīz-i humāra bir
hırām eyle
Ki mest-i bāde-i çeşmān-ı hoş-
mestānıñım sākī

bezm-i ‘itāb:

1. **bezm-i ‘itāba:-a**

Gazel 209

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Azarlama meclisi.

Mest idim şekve ile bezm-i ‘itāba
girdim
Dün gece hātır-ı dil-dāra küdüret
virdim

bezm-i muhabbet:**1. bezm-i muhabbet:****Gazel 152**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Muhabbet meclisi.

Āşinâlık yeridir bezm-i muhabbet

zinhâr

Ol baña uğramasun merdüm-i bî-gâne-

i 'aşk

bezm-i rindân:**1. bezm-i rindâna:-a****Gazel 228**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kalenderlerin meclisi. Dünya işlerini hoş görenlerin topluluğu.*

Bezm-i rindâna kadehler yürisün

sür'at ile

Bozalum tevbeleri bir iki sāgar gelsün

bezm-i vahdet:**1. bezm-i vahdetde:-de****Gazel 165**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Vahdet, birlik meclisi.*Degildir bezm-i vahdetde cüdâ ma'sūk
'âşıkdan

Muşavver şüret-i Şîrîn ü Ferhād'ı

berâber çek

bezm-i vişâl:**1. bezm-i vişâliñde:-iñ, -de****Terci-bend 1**

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*Kavuşma meclisi.*Koy bezm-i vişâliñde beni muhterem
eyleÇehremde yeter eşkile derdim raqam
eyle**bezm-i vişâl-i dil-ber:****1. bezm-i vişâl-i dil-bere:-e****Gazel 22**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma meclisi.

Yâ Rab vücūd-ı âteş-i firqat-resîdemi

Bezm-i vişâl-i dil-bere bir 'ūd-ı

micmer it

bezm-i vişâl-i yâd:**1. bezm-i vişâl-i yâda:-a****Gazel 77**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisini hatırlamak.

Bezm-i vişâl-i yâda eşk-i şarâb göster

Süz-ı derûn-ı dilden bağırñ kebâb

göster

bezm-i yârân:**1. bezm-i yârâna:-a****Gazel 183**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Dostlar meclisi.*Kumâş-ı nev-zuhûr-ı şî'r 'arz it bezm-i
yârânaSühan-güyan-ı 'aşk içre Ğarîbî kenz-i
güftâr ol**2. bezm-i yârâna:-a****Gazel 285**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Dostlar meclisi.

Şu'arā-yı selefə söyle Ğarībī tanzīr
Bezm-i yārāna oķı sen anı temşil gibi

bezm-i yār:

1. **bezm-i yāre:-e**

Gazel 229

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin bulunduğu meclis.

Göñül biñ kerre bezm-i yāre girsen
hurrem olmazsın
Girersin dīde-i gül-zāra likin şeb-nem
olmazsın

bī-bahāne:

1. **bī-bahāne:**

Gazel 265

Mısra: 1

Kusursuz.

Zülf-i kemend-i yāri gördükçe bī-
bahāne
Çün murğ-ı mār-dīde göñlüm gelür
fīgāna

bī-bāl ü per:

1. **bī-bāl ü per:**

Gazel 199

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kolsuz kanatsız.

Ne şakat-i reftār ne hōd kuvvet-i
pervāz
Murğ-ı kef-i tıflān gibi bī-bāl ü per
oldum

bī-berg ü nevā:

1. **bī-berg ü nevādir:-dir**

Gazel 277

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yapraksız ve nasipsiz.

Cūy-ı ihsānıñ ümīdiyle nihāl-i emelim
Hāke düşmüş gibi bī-berg ü nevādir
şimdi

bī-cā degil:

1. **bī-cā degil:**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yersiz değil.

Haçer-i müjgānıña dil virdigim bī-cā
degil
Bu fenādan menzil-i 'uķbāya rıhletdir
ğaraž

2. **bī-cā degildir:-dir**

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yersiz değil.

Düşumuzda nemed-i faķr degildir bī-
cā
Hüsni tedbīr ile ol şūha külāh
eylemişüz

bī-cāre:

1. **bī-cāre:**

Terci-bend 1

Mısra: 60

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Pervāne-i 'aşķım ki dutuşmuş per ü
bālim
Bī-cāre Ğarībī gibi arturma melālim

2. **bī-cāre:**

Gazel 224

Mısra: 7

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Şeb-i firķatde yād it ey dil bī-cāre
cānānı
Saña eyyām-ı vuşlatda giçen günler
hayāl olsun

3. **bī-çāre:****Gazel 27**

Mısra: 17

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Bī-çāre Ğarībī'niñ içer anı gımeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'āl
it

4. **bī-çāre:****Gazel 37**

Mısra: 3

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murğ-ı 'Anā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfīd

5. **bī-çāre:****Gazel 91**

Mısra: 3

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Kendi hālinden o bī-çāre degildir āgāh
Şeyh-i keyfiyyet-i şahbāyı ne bilsün
nicedir

6. **bī-çāre:****Gazel 121**

Mısra: 13

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Bī-çāre Ğarībī'ye n'ola bir naar itsen
Görsen gam-ı 'akıñda ne āteşlere
düşmüş

7. **bī-çāre:****Gazel 164**

Mısra: 6

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Ārzū-mend-i dem-i şemşiriñim urbān
güni
Ey hezārān ben gibi bī-çāre urbāniñ
seniñ

8. **bī-çāre:****Gazel 171**

Mısra: 10

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Mücb nedir ey dāver-i Dārā-yı cihān-
gīr
Bī-çāre Ğarībī-i gāzel-h'ānı unutduñ

9. **bī-çāre:****Gazel 231**

Mısra: 8

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Şaqla dil-i hazīnimi yā Rab o fitneden
Vaqt-i nigāh-ı hışmına bī-çāre
düşmesün

10. **bī-çāre:****Gazel 253**

Mısra: 14

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Yā Rab ol māh-liayı bize şābit-
adem it
Eyle bī-çāre Ğarībī'ye 'ināyet bu gice

11. **bī-çāre:****Gazel 280**

Mısra: 19

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Zīr-i hār-ı faqrda bī-çāre aldım dil
hazīn
Bāğ-ı vaşfıñda Ğarībī teg hoş-elhān it
beni

12. **bī-çāreniñ:-niñ****Gazel 263**

Mısra: 18

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Kesmez nigāh-ı ahrımı bir dem
Ğarībī'den
Bī-çāreniñ irişdi bua üstüh'ānına

13. **bī-çāresine:-s, -i, -n, -e****Gazel 15**

Mısra: 14

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Bu haste Ğarībī'ye eyler mi şifā la'liñ
Bī-çāresine başka tedbīr ide mi yā Rab

14. **bī-çāresini:-si, -n, -i****Gazel 114**

Mısra: 14

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Ruhsārını 'arz itmesiniñ ecli Ğarībī
Bī-çāresini dāhīl-i nār itmek içünmiş

15. **bī-çāresiniñ:-si, -niñ****Gazel 283**

Mısra: 9

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Kañkī bī-çāresiniñ katline kaşd itdi
yine
Sürmeden zāğ virür çeşmine şemşīr
gibi

16. **bī-çāreye:-y, -e****Gazel 239**

Mısra: 2

Çaresiz, düşkün, zavallı.

Esīr-i pençe-i derdim men-i bī-çāre yā
Allāh
Sen eyle ben gibi bī-çāreye bir çāre yā
Allāh

bī-dād:1. **bī-dāddan:-dan****Gazel 36**

Mısra: 1

Zulüm, eziyet, adaletsizlik.

Baña çarḥ-ı sitem-kār itdiği bī-dāddan
feryād
Bu devr-i āsiyā-yı dehr-i bī-bünyāddan
feryād

2. **bī-dādīñ:-iñ****Terci-bend 1**

Mısra: 5

Zulüm, eziyet, adaletsizlik.

Bī-dādīñ ile çarḥa sūtün oldı figānım
Fāş olmaya koy 'āleme esrār-ı nihānım

3. **bī-dādīñ:-in****Gazel 99**

Mısra: 7

Zulüm, eziyet, adaletsizlik.

Ne miqḍār eylese bī-dādīñ efzūn
eylesün düşmen
Dil-i āyīneye kayd-ı nemedle bir ḥaṭar
gelmez

4. **bī-dādlara:-lar, -a****Gazel 45**

Mısra: 12

Zulüm, eziyet, adaletsizlik.

Bī-hūde degil hāl ü ḥaṭ-ı çehre-i ḥübān
Hep itdiği bī-dādlara defterimizdir

bī-dād [ü] sitem:1. **bī-dād [ü] sitem:****Gazel 13**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zulüm ve cefa.

Gāh bī-dād [ü] sitem geh sūz u tāb-ı
hicrden

Günde bir mātem Ğarībī üstüvār eyler
baña

bī-dād-ı vücūd:1. **bī-dād-ı vücūddan:-dan****Gazel 173**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Vücut işkencesi.

Peyk-i hayālîñ itdiği bî-dād-ı
vücūddan
Ma‘mūr olan bu mülkde bir hāne
görmedik

bî-dāğ-ı ‘aşk-ı nāz u niyāz:

1. **bî-dāğ-ı ‘aşk-ı nāz u niyāza:-a**
Gazel 87
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Yarasız aşka yalvarıp ve
yakarma.*

Bî-dāğ-ı ‘aşk-ı nāz u niyāza ne i‘tibār
Bî-fā’ide bu sūz u güdāza ne i‘tibār

bîdār:

1. **bîdār:**
Gazel 78
Mısra: 2
Uyanık, uykusuz.

‘Ārızında zūlf-i ‘anber-bār kendin
gösterür
Güyyiā baht-ı siyeh bîdār kendin
gösterür

2. **bîdār:**
Gazel 34
Mısra: 14
Uyanık, uykusuz.

Rîzān idince şîşe-i gerdün vezān olur
Bîdār olan dimāğa nesīm-i gül-āb-ı
şubh

3. **bîdār:**
Gazel 74
Mısra: 6
Uyanık, uykusuz.

Almaz nesīm-i feyz-i seher çeşm-i
h‘āb-dār
Ol devlet ü sa‘ādeti bîdār olan bilür

bî-dār ol-:

1. **bî-dār olalum:-alum**
Gazel 133
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Uyanık olmak, uykusuz kalmak.

Şeb-i haţtında Ğarîbî nice bî-dār
olalum
Dîde-i bahtımıza sürme-i h‘āb eyler
haţt

bî-dil-ber:

1. **bî-dil-ber:**
Gazel 194
Mısra: 14
İçinde gönül alan güzel olmayan.

Faşl-ı bahār hoşdur dil-dār u bāde ile
Bî-dil-ber ü müşelleş gül-zārdan ne
hāşıl

bî-edeb:

1. **bî-edeb:**
Gazel 184
Mısra: 12
Edepsiz.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ğarîbi böyle dağı bî-edeb degil

bî-fā’ide:

1. **bî-fā’ide:**
Gazel 87
Mısra: 2
Beyhude, faydasız.

Bî-dāğ-ı ‘aşk-ı nāz u niyāza ne i‘tibār
Bî-fā’ide bu sūz u güdāza ne i‘tibār

bī-gāne:1. **bī-gāne:****Gazel 202**

Mısra: 2

Kayıtsız, umursamazlık.

Yād-ı vaṭan eyler dil dīvāne midir
bilmem
Keyfiyyet-i ğurbetden bī-gāne midir
bilmem

2. **bī-gāne:****Gazel 80**

Mısra: 6

Kayıtsızlık, umursamazlık.

Ḥayāl-i ‘arızıñla eglenür dil bāğa meyl
itmez
Ki sensiz çeşmine her gönçe bir bī-
gāne dönmüşdür

3. **bī-gāneden:-den****Gazel 138**

Mısra: 6

Kayıtsızlık, umursamazlık.

‘Uşşāka cefā-güster aġyāra vefā ister
Ol şūḥ-ı sitem-kārım bī-gāneden eyler
ḥazz

4. **bī-gāneden:-den****Gazel 271**

Mısra: 8

Kayıtsızlık, umursamazlık.

Ne tenhā ben giriftār-ı dü-çeşm-i
seḥer-engīziñ
Seni gördükde herkes yārdan bī-
gāneden giçdi

5. **bī-gānelik:****Gazel 257**

Mısra: 2

Kayıtsızlık, umursamazlık.

Aġyār ile bu bezmde hem-ḥānelik itme
Hem-rāzlık it ‘aşıka bī-gānelik itme

6. **bī-gāneye:-y, -e****Muhammes 3**

Mısra: 18

Kayıtsızlık, umursamazlık.

Açılmaz iltifāt-ı aşināya çeşm-i cādūsı
Degil bī-gāneye ḥāşş olmamışdır
ḥüsn-i dil-cūsı

bī-gānelik resm:1. **bī-gānelik resminden:-in, -den****Gazel 113**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aldırmazlık tavrı.

Dem urur bī-gānelik resminden herkes
ġālibā
Kışsa-i mihr [ü] vefādan bir ḥikāyet
kalmamış

bī-ġas:1. **bī-ġas:****Terci-bend 4**

Mısra: 25

Katıksız, saf.

Mey-i bezm-i vişālīñ başa dek nūş
itmedim bī-ġaş
Firākın ḥürmen-i maķşūda urdı şu ‘le-i
āteş

bī-güneh:1. **bī-günehīñ:-iñ****Gazel 263**

Mısra: 10

Günahsız, masum.

Ey şeyḥ çalma şişemizi taşā kıl kerem
Allāh için bu bī-günehīñ girme ḳanına

bī-ḥaber:1. **bī-ḥaber:****Gazel 91**

Mısra: 11
Habersiz.

O perī bī-ḥaber öz kākül-i dil-gīrinden
Ser-i ‘āşıkdaki sevdâyı ne bilsün
nicedir

2. **bī-ḥaber:**
Gazel 131
Mısra: 6
Habersiz.

Zencīr-i cünün ‘āşıka bir başka belâdır
Ey bī-ḥaber it ḥâlet-i dīvânenen i‘râz

bī-ḥâşıl:

1. **bī-ḥâşıluz:-uz**
Gazel 105
Mısra: 8
Meyvesiz, hasılâsız.

‘Âlem-i tecrīdde âzâdeyüz
Serv gibi bâğda bī-ḥâşıluz

bī-hüde:

1. **bī-hüde:**
Gazel 243
Mısra: 2
Nafile, boş, faydasız.

Ḥüsnuñ görelî ḥaṭ-ı siyeh-kâr arasında
Bī-hüde degil ḥûb-gehim ḥâr arasında

2. **bī-hüde:**
Gazel 45
Mısra: 11
Beyhude, boşuna.

Bī-hüde degil ḥâl ü ḥaṭ-ı çehre-i ḥübân
Hep itdigi bī-dâdlara defterimizdir

3. **bī-hüde:**
Gazel 81
Mısra: 6
Beyhude, boşuna.

Muḥabbet şem‘ine pervâne-i cân-süz-ı
ḥâmüşuz
Bizim bülbül gibi bī-hüde âh u zârımız
yoğdur

4. **bī-hüde:**
Gazel 153
Mısra: 13
Beyhude, boşuna.

Bī-hüde niyâz eyleme devrâna Ğarībī
Bir şıḥḥat için minnet-i dünyâdan
uşandık

5. **bī-hüde:**
Gazel 160
Mısra: 17
Beyhude, boşuna.

Bī-hüde niyâz eylemeden devr-i
sipihre
Biz reng-i ruḥı ḥâk-i mezelletle
giçürdik

6. **bī-hüde:**
Gazel 181
Mısra: 6
Beyhude, boşuna.

Rü’yâda bu şeb sâ‘id-i sîmîniñi aldım
Bī-hüde beni bu heves-i ḥâme
düşürdüñ

7. **bī-hüde:**
Gazel 230
Mısra: 1
Beyhude, boşuna.

Ey dil-i ğam-zede bī-hüde ḥayâl itme
şaḥın
Heves-i ḥâl-i siyâh u ruḥ-ı âl itme
şaḥın

8. **bī-hüde:**
Gazel 256
Mısra: 10
Beyhude, boşuna.

Tîg-i nigāha virme kaṭı zāg-ı sürmeden
Bî-hüde girme 'aşık-ı zārîñ vebāline

9. **bî-hüde:**

Gazel 271

Mısra: 3

Boşuna, boş yere.

Degil bî-hüde ger zünnāra sevdā çekdi
Şan'ân'ı
Sebeb bir hüsn imiş kim sübhā-i şad-
dāneden giçdi

10. **bî-hüde:**

Gazel 138

Mısra: 3

Boş yere, boşuna.

Bülbüllerîñ efgānı bî-hüde mi gül-
şende
H'āb-ı seheri gönçe efsāneden eyler
hazz

11. **bî-hüdedir:-dir**

Gazel 67

Mısra: 4

Nafile, boş, faydasız.

Kemerde cezbe-i müy-yı miyān āhen-
rübā dutmuş
Degil bî-hüdedir pehlū-yı yāda
mübtelā hançer

12. **bî-hüdedir:-dir**

Gazel 70

Mısra: 11

Nafile, boş, faydasız.

Degil bî-hüdedir devr-i ruḥunda tār-ı
gīsūsı
Gül-istān-ı cemālin kıl kalemle zer-
nigār eyler

13. **bî-hüdedir:-dir**

Gazel 90

Mısra: 11

Nafile, boş, faydasız.

Degil bî-hüdedir zülf-i muṭavvel devr-
i rüyunda
Ma'āni-i bedī' -i hüsnüñ elbet bir
beyān ister

bî-hüde yire eyle-:

1. **bî-hüde yire eyleme:-me**

Gazel 25

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Boş yere uğraşmak.

Bî-zevk-i mey-i 'aşksın ey zāhid-i
hod-bîn
Bî-hüde yire eyleme da'vā-yı
muḥabbet

bî-huzūr-ı vaşl-ı dil-ber:

1. **bî-huzūr-ı vaşl-ı dil-ber:**

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin olmadığı zamanda.

Meclis-i 'işretde sākī şunma gül-gün
bāde kim
Bî-huzūr-ı vaşl-ı dil-ber būs-ı cām
olmaz müfīd

bî-h'āb:

1. **bî-h'āb:**

Gazel 233

Mısra: 4

Uykusuz.

Ey gül-i bāg-ı vefā eyle mürüvvet nice
bir
Hāsret-i la'l-i lebiñ dīdemi bî-h'āb
itsün

2. **bî-h'āb:**

Gazel 281

Mısra: 7

Uykusuz.

Bī-rāḥat u bī-ḥ̣'āb neden şubḥa dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
mi

bī-ḥ̣'āb ol-:

1. **bī-ḥ̣'āb olduk:- duk**
Gazel 154
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uykusuz kalmak.

Ol iki nergis-i pür-ḥ̣'āb-ı ḥayāliyle
gice
Şubḥa dek şem' -i nümāyān gibi bī-
ḥ̣'āb olduk

bī-ittişāl:

1. **bī-ittişāl:**
Tarih 1
Mısra: **14**
Dokunmadan.

Nev- 'arūs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e taḥvīl
eyledi
Delv'den şular saçıldı pāyına bī-ittişāl

bī-ḥ̣'āb ol-:

1. **bī-ḥ̣'āb ol-:**
Muhammes 2
Mısra: **6**
*Devamlı olmama, süreklilik
göstermeme, istikrarsız.*

El-amān ey dil-ber-i şūḥ-ı sitem-kār
el-amān
Sūziş-i firḫatle cānā bī-ḥ̣'āb oldum
yeter

2. **bī-ḥ̣'āb ol-:**
Terci-bend 4
Mısra: **9**
*Devamlı olmama, süreklilik
göstermeme, istikrarsız.*

Gül-i ruḥsār-ı yādiyla vücūdum bī-
ḥ̣'āb itsem
Ḥakımdır ger saña ey şūḥ her dem
inkisār itsem

bī-ḥ̣'āb ol-:

1. **bī-ḥ̣'āb oldum:-du, -m**
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kararsız olmak.

Oldum mişāl-i şu 'le-i cevvēle bī-ḥ̣'āb
Bir kez baḫınca zīver-i destār-ı āline

2. **bī-ḥ̣'āb olsa:-sa**
Gazel 282
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kararsız kalmak.

Bī-ḥ̣'āb olsa n'ola seyr-i ruḥunda
nazarım
Rūy-ı āyīnede cem' eyleyemem sīm-
ābı

bī-keder:

1. **bī-keder:**
Tarih 1
Mısra: **33**
Üzüntüsüz, kedersiz.

Türk ü tāz-ı ḡamdan itsün Ḥaḫḫ
vücūdın bī-keder
Şābit olduğca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

bī-kem ü bīş:

1. **bī-kem ü bīş:**
Gazel 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne eksik ne fazla.

Māye-i naqd-i vücūdum ne ki var bī-
kem ü bīş
Hāk-i dergāh-ı imām-ı Şeb-i İsrā'ya
fedā

bil-:

1. **bildi:-di**

Muhammes 2

Mısra: 23

Bilmek

Bildi 'ālem kim eyā Şīrīn-sūhan
Ferhād'ınım
Küşte-i tīg-i nigāh-ı ğamze-i
cellādınım

2. **bildim:-di, -m**

Gazel 140

Mısra: 11

Bilmek.

Bu istişhād ile bildim ğınādan faqr
efđaldır
Hümā-yı devlet olur dā'imā vīrāneden
maḥzūz

3. **bildigimde:-dig, -im, -de**

Gazel 30

Mısra: 8

İdrak etmek, kavramak.

Cānā ḥarāb-ı bāde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bādedir 'ilāc

4. **bildigimde:-dig, -im, -de**

Gazel 58

Mısra: 10

İdrak etmek, kavramak.

Ey dil şeb-i firāka biraz da taḥammül
it
Ben bildigimde şubḥ-ı vişāli qarībdir

5. **bilmege:-meg, -e**

Gazel 221

Mısra: 7

Bilmek.

Qadr-i vişāli bilmege mehcürlük gerek
Senden bir zerre baña cefā olmaz
olmasun

6. **bilmege:- meg, -e**

Gazel 48

Mısra: 13

Bilmek

Hüsnüñ Ğarībi bilmege var
qābiliyetim
Kim nüşha-i ḥavātim-i ḥüsn
ezberimdedir

7. **bilmem:-me, -m**

Gazel 17

Mısra: 13

İdrak etmek, kavramak.

Bilmem Ğarībi mekteb-i 'aşq içre her
seḥer
Kimdir bu āh ü nālede üstād-ı 'andelīb

8. **bilmem:-me, -m**

Gazel 75

Mısra: 1

Bilmek.

Cānā ruḥ-ı rengīniñe bilmem ne
diyerler
Ḥāl ü ḥaṭ-ı müşğīniñe bilmem ne
diyerler

9. **bilmem:-me, -m**

Gazel 75

Mısra: 4

Bilmek.

Bir kez nazar itse yüziñe ehl-i başiret
Āyā gül-i nesrīniñe bilmem ne diyerler

10. **bilmem:-me, -m**

Gazel 75

Mısra: 6

Bilmek.

Ey büt saña te'sîr idemez nâle-i 'uşşâk
Böyle dil-i sengîniñe bilmem ne
diyerler

11. **bilmem:-me, -m**

Gazel 75

Mısra: 8

Bilmek.

Dâğ-ı dilime la'l-i lebiñ oldı nemek-
püş
Ol ħande-i şîrîniñe bilmem ne diyerler

12. **bilmem:-me, -m**

Gazel 75

Mısra: 12

Bilmek.

Ĥasretle sefid oldıgıñ ey göz bilürim
lîk
Bu girye-i ĥünîniñe bilmem ne
diyerler

13. **bilmem:-me, -m**

Gazel 238

Mısra: 14

Bilmek.

Güftâr-ı Ġarîbî'den çok diller olur
rüşen
Bilmem güher-i maĥzen ya dürr-i
'Aden'dir bu

14. **bilmem:-me, -m**

Gazel 75

Mısra: 14

Bilmek.

Eş'ârîñ olub cümle pesendide Ġarîbî
Bu nazm-ı ĥoş-âyîniñe bilmem ne
diyerler

15. **bilmem:-me, -m**

Gazel 202

Mısra: 1

Bilmek.

Yâd-ı vaţan eyler dil dîvâne midir
bilmem
Keyfiyyet-i ġurbetden bî-gâne midir
bilmem

16. **bilmem:-me, -m**

Gazel 202

Mısra: 2

Bilmek.

Yâd-ı vaţan eyler dil dîvâne midir
bilmem
Keyfiyyet-i ġurbetden bî-gâne midir
bilmem

17. **bilmem:-me, -m**

Gazel 202

Mısra: 4

Bilmek.

Şahbâ gibi güftârı mest eyledi 'uşşâkı
La'l-i lebi cânânıñ peymâne midir
bilmem

18. **bilmem:-me, -m**

Gazel 202

Mısra: 6

Bilmek.

Geh silsile geh sünbül geh dâm-ı
şikâr-ı dil
Bu şu'bedelü kâkül mestâne midir
bilmem

19. **bilmem:-me, -m**

Gazel 202

Mısra: 8

Bilmek.

Ĥürşîd-i cemâliñden bir 'aşka
dutuşdum kim
Ferhâd ile Mecnûn'ı efsâne midir
bilmem

20. **bilmem:-me, -m**

Gazel 202

Mısra: 10

Bilmek.

Erzān-ı Ğarībī'dir bir görmege cān
virmek
Şem'-i ruḥ-ı cānāna pervāne midir
bilmem

21. **bilmem:-me, -m**
Gazel 247
Mısra: 8
Bilmek.

Buraḳdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
mūy-ı ser
'Aceb bilmem ḥadeng-i āteşin-peykān
mı var sende

22. **bilmem:-me, -m**
Gazel 259
Mısra: 11
Anlamak, idrak etmek.

Bilmem nedir ey cānā ḥüsünüde bu
ḥikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aḳl oldı
perākende

23. **bilmem:-me, -m**
Gazel 75
Mısra: 2
Bilmek.

Cānā ruḥ-ı rengīniñe bilmem ne
diyerler
Ḥāl ü ḥaṭ-ı müşğīniñe bilmem ne
diyerler

24. **bilmem:-me, -m**
Gazel 75
Mısra: 10
Bilmek.

Dirler seni bu ḥüsñ ile bir āfet-i devrān
Hīç 'āşık-ı miskīniñe bilmem ne
diyerler

25. **bilmem:-me, -m**
Gazel 261
Mısra: 15
Bilmek.

Bilmem ne belā naḥdır ol serv-i ḳadiñ
kim
Her güne ḥırām itse leṭāfet var içinde

26. **bilmem:-me, -m**
Gazel 67
Mısra: 8
(sonucu) bilmemek.

Seni ben maḥrem itdim ḳabza-i dil-gīr-
i cānāna
Yine bilmem nedir ḳaşdıñ baña ey bī-
vefā ḥançer

27. **bilmem:-me, -m**
Gazel 86
Mısra: 12
(sonucu) bilmemek.

'Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifā-
pezīr
Cānā derün-ı sīnede bilmem ne yāredir

28. **bilmem:-me, -m**
Gazel 92
Mısra: 4
(sonucu) bilmemek.

Dil-i bī-tāb-ı 'āşık gibi bir laḥza ḳarār
itmez
Ḥayāl-i 'arızın bilmem dil-i sīm-āba
düşmüşdür

29. **bilmem:-me, -m**
Gazel 137
Mısra: 10
(sonucu) bilmemek.

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
gerdün
Ḳalmamış dehrde bilmem eşer-i nām-ı
neşāt

30. **bilmem:-me, -m**
Gazel 172
Mısra: 4
(sonucu) bilmemek.

Sāḳī-i melek-manzarıñ oldun mı esīri
Bilmem heves-i būs-ı leb-i cāma mi
düşdüñ

31. **bilmem**:-me, -m

Gazel 185

Mısra: 13

(sonucu) bilmemek.

Bilmem bu kadar şekve nedir hār-ı
sitemden
Yok gül-şen-i hātırda meger bŷy-ı
taḥammŷl

32. **bilmem**:-me, -m

Gazel 58

Mısra: 2

(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.

Ol āfetiñ ki la'ı-i lebi dil-firībdır
Şahbā-yı vaşlı kimlere bilmem
naşībdır

33. **bilmem**:-me, -m

Gazel 182

Mısra: 11

(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.

Bilmem 'aceb ne neş'e-i ser-şārda
uğradıñ
Ey 'andelīb-i nuṭṭ biraz ebkem
olmadıñ

34. **bilmem**:-me, -m

Muhammes 1

Mısra: 10

(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.

Ġarībe gŷşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

35. **bilmem**:-me, -m

Muhammes 1

Mısra: 15

(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ŷlfet zāt-ı
şeb-nemde

36. **bilmem**:-me, -m

Muhammes 1

Mısra: 20

(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.

Ne bir bŷy-ı meveddet nŷşā-i gül-zār-ı
'ālemdede
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

37. **bilmem**:-me, -m

Muhammes 1

Mısra: 25

(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevāl-i hŷ'ān-ı firḳat inḳıṭā' -ı cāna
mā'ildir

38. **bilmem**:-me, -m

Muhammes 1

Mısra: 30

(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
ḥamā'ildir
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

39. **bilmem**:-me, -m

Muhammes 1

Mısra: 35

(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bī-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekküldür

40. **bilmem:** -me, -m

Terkib-bend 1

Mısra: **70**

(*Sonucu*) *bilememek, tahmin
edememek.*

Bende yok táb-ı elem sende mürüvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şāḥ-ı belānīñ
semeri

41. **bilmem:** -me, -m

Gazel 104

Mısra: **12**

*Anlamak, farkına varmak,
bilebilmek.*

Mey-i gül-rengle sākī-i güzelden ğayrı
Bu ḥarābātda bilmem ne günāh
eylemişüz

42. **bilmem:** -me, -m

Muhammes 1

Mısra: **5**

*Anlamak, farkına varmak,
bilebilmek.*

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i āşüfte kim üftādelikden ser-firāz
olmaz

43. **bilmem:** -me, -m

Terci-bend 1

Mısra: **49**

Anlamak, bilebilmek.

Bilmem ne olur ḥāşılıñ ey şāh cefādan
Kıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu
hevādan

44. **bilmem:** -me, -m

Muhammes 1

Mısra: **40**

*(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.*

Efendim zevraḥ-ı cān ğarḥ-ı girdāb-ı
taḥayyüldür
Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

45. **bilmem:** -me, -m

Muhammes 1

Mısra: **45**

*(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.*

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

46. **bilmem:** -me, -m

Muhammes 3

Mısra: **16**

*(sonucu) bilmemek, tahmin
edememek.*

Bizi hengām-ı bī-dāride kābūs-ı elem
başdı
Neden erzendedir ‘uşşāka bilmem
ḥüsni ebrüsü

47. **bilmemiş:** -me, -miş

Gazel 136

Mısra: **3**

*Anlamak, değerlendirmek, takdir
etmek.*

Her gelen bir bir varak gözden
geçirmiş bilmemiş
Nüşa-i mihr-i vefā-yı çarḥ ser-tā-pā
ğalat

48. **bilmez:** -mez

Gazel 102

Mısra: **14**

Bilmek.

Devā-yı vaşlın ol dil-ber Ğarīb'den
dirîğ eyler
Cefā-yı derd-i hicrân ile bīmār oldıgım
bilmez

49. **bilmez:-mez**
Gazel 107
Mısra: 1
Bilmek.

Oldıgım meclis-i âmādeyi herkes
bilmez
Yār ile içdigimiz bādeyi herkes bilmez

50. **bilmez:-mez**
Gazel 102
Mısra: 1
Anlamak, idrak etmek.

Fiğān kim ol büt-i ra'nā dil-efkār
oldıgım bilmez
Hevāsında o gül-pīrāhenim zār
oldıgım bilmez

51. **bilmez:-mez**
Gazel 47
Mısra: 3
Anlamak, bilmek.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırrına
'aşık
Ey gönçe lebiñ mā'il-i güftār degildir

52. **bilmez:-mez**
Gazel 91
Mısra: 9
Anlamak, bilmek.

Bilmez erbāb-ı ğaraž şehd-i lebiñ
lezzetini
Kāfir enfās-ı Mesīhā'yı ne bilsün
nicedir

53. **bilmez:-mez**
Gazel 102
Mısra: 2
Anlamak, bilmek.

Fiğān kim ol büt-i ra'nā dil-efkār
oldıgım bilmez
Hevāsında o gül-pīrāhenim zār
oldıgım bilmez

54. **bilmez:-mez**
Gazel 102
Mısra: 4
Anlamak, bilmek.

Firākında ger eyler āh ü nālem gūş-ı
eflākı
Henüz ol āfet-i devrān ne miğdār
oldıgım bilmez

55. **bilmez:-mez**
Gazel 102
Mısra: 6
Anlamak, bilmek.

Derūnum ğuşşa vü endūhdan kan oldu
o meh-rū
Yine ser-pençe-i 'aşka giriftār oldıgım
bilmez

56. **bilmez:-mez**
Gazel 102
Mısra: 8
Anlamak, bilmek.

Beni şayd itmek ister isper-i şūh-ı
niğāhıyla
Meger pā-beste-i zūlf-i sitem-kār
oldıgım bilmez

57. **bilmez:-mez**
Gazel 102
Mısra: 10
Anlamak, bilmek.

Birūn eyler çemenden 'andelībi āh ü
feryādım
O gül-çehre esīr-i pençe-i hār oldıgım
bilmez

58. **bilmez:-mez**
Gazel 102

Mısra: 12
Anlamak, bilmek.

İderdi murğ-ı rûhum gayr-i 'âlem
seyrini ammâ
Benim bu miñnet-âbâd içre nâ-çâr
oldığım bilmez

59. **bilmez:-mez**
Gazel 107
Mısra: 2
Bilmek.

Oldığım meclis-i âmâdeyi herkes
bilmez
Yâr ile içdigimiz bâdeyi herkes bilmez

60. **bilmez:-mez**
Gazel 107
Mısra: 4
Bilmek.

Pây-ı endîşe ile 'aşk yolın tayy itdim
Ben sülûk eyledigim cāddeyi herkes
bilmez

61. **bilmez:-mez**
Gazel 247
Mısra: 5
Bilmek.

Amân bilmez nigâhın içmek ister hün-
ı 'uşşâkı
Meger kim pâdişâh-ı 'aşkdan fermân
mı var sende

62. **bilmez:-mez**
Gazel 239
Mısra: 15
Bilmek.

Uşandım derdi bilmez bir tabîbiñ
güftgüsundan
Beni şalma bu güne dest-i nâ-hem-
vâra yâ Allâh

63. **bilmez:-mez**
Gazel 107

Mısra: 6
Bilmek.

Hem yine Hızır bilür âb-ı beķānıñ
ķadrin
Lezzet-i būs-ı ruĥ-ı sâdeyi herkes
bilmez

64. **bilmez:-mez**
Gazel 107
Mısra: 8
Bilmek.

Derd-mendiñ ne bilür ĥâlini erbâb-ı
neşât
Ĥāk-i hün-ı ĥama üftâdeyi herkes
bilmez

65. **bilmez:-mez**
Gazel 107
Mısra: 10
Bilmek.

Zâhîde keşf degil mey-kedeniñ esrârı
Neş'e-i sâĥar-ı pür-bâdeyi herkes
bilmez

66. **bilmez:-mez**
Gazel 107
Mısra: 12
Bilmek.

Kevn-i vîrân-şüde-i cilve-i
mestânesidir
Âh ol ķâmet-i âzâdeyi herkes bilmez

67. **bilmez:-mez**
Gazel 107
Mısra: 14
Bilmek.

Ey Ğarîbî ne belâ şîvesi var 'uşşâkıñ
Sevdiğim şûĥ-ı perî-zâdeyi herkes
bilmez

68. **bilmezem:-mez, -em**
Terkib-bend 1

Mısra: 77

Bilmemek.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
saña
‘Aşıkım ‘aşıkım ey şüh-ı sitem-kār
saña

69. **bilmezim:-mez, -im**

Gazel 26

Mısra: 16

İdrak etmek, kavramak.

Çıkdı çarha āh-ı bülbül yandı hāne-i
taḥammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikāyet

70. **bilmezim:-mez, -im**

Gazel 266

Mısra: 13

Bilmek.

Nedir hāli Ğarībī bilmezim murğ-ı dil-
i zārīñ
O şūhuñ pençe-i şāhīn-i çeşm-i bī-
amānında

71. **bilmezim:-mez, -im**

Gazel 247

Mısra: 10

Bilmiyorum.

Giçirdiñ ser-be-ser iqlīm-i cānı tīg-i
gāmzeñden
A zālīm bilmezim fetḥ-i Hülāgü Hān
mı var sende

72. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 85

Mısra: 1

Anlamak, idrak etmek.

Reh-neverdān-ı hevā renc-i ḳadem
bilmezler
Cür‘a-nūşān-ı fenā derd-i şikem
bilmezler

73. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 85

Mısra: 2

Anlamak, idrak etmek.

Reh-neverdān-ı hevā renc-i ḳadem
bilmezler
Cür‘a-nūşān-ı fenā derd-i şikem
bilmezler

74. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 85

Mısra: 4

Anlamak, idrak etmek.

Meyl idenler ḥaṭ-ı ruḥsārīña ey reşk-i
perī
Seyr-i gül-geşt-i çemen Bāğ-ı İrem
bilmezler

75. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 85

Mısra: 6

Anlamak, idrak etmek.

Zinde-i ‘aşkıñ olan dilleriñ aña hālīn
‘Ālem-i hesti ile mülk-i ‘adem
bilmezler

76. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 85

Mısra: 8

Anlamak, idrak etmek.

‘Aşḳda ḥande-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

77. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 85

Mısra: 10

Anlamak, idrak etmek.

Mest olanlar mey-i la‘l-i leb-i cān
baḥşından
Neş‘e-i sāğar-ı mey kāse-i Cem
bilmezler

78. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 85

Mısra: 12

Anlamak, idrak etmek.

Dolaşur diller anıñ ğamze-i
müjgānlarına
Tıfl-ı yek-sāle gibi tīg-i kalem
bilmezler

79. **bilmezler:-mez, -ler**

Gazel 85

Mısra: 14

Anlamak, idrak etmek.

Ey Ğarībī o perī-zādeniñ āvāreleri
Şūret-i şūh u büt ü hüsn-i şanem
bilmezler

80. **bilmezlere:-mez, -ler, -e**

Gazel 257

Mısra: 6

Anlamak, bilmek.

Reng-i gül-i ruhsārīñi ‘arz itme şabāya
Her қadriñi bilmezlere cānānelik itme

81. **bilmezlik:-mez, -lik**

Gazel 209

Mısra: 9

Bilmez olma durumu, bilmeme.

Var imiş қаşdı meger ‘aşıkā bilmezlik
idüb
Ğalaṭ itdim nigeḥ-i mestine fırsat
virdim

82. **bilmezlik: -mez, -lik**

Gazel 262

Mısra: 14

Bilmez olma durumu, bilmeme.

Cān vir sitem-i dāğ-ı muḥabbetle
Ğarībī
Bilmezlik idüb derdiñi Loқmān'a
tuyurma

83. **bilmezse:-mez, -se**

Gazel 281

Mısra: 11

Bilgi sahibi olmak, öğrenmek.

Bilmezse neler çekdigimi vādī-i
ğamda
Hün-ı cigerim dīdede fevvāre degil mi

84. **bilmeyen:-me, -yen**

Gazel 91

Mısra: 5

*Anlamak, idrak etmek, akıl
erdirmek.*

Bilmeyen dīn ile dünyāsını mestāne-
şifat
Hāl-i ser-menzil-i ‘uқbāyı ne bilsün
nicedir

85. **bilmiş:-miş**

Gazel 115

Mısra: 3

Anlamak, farkına varmak.

Bilmiş ki getürmez қad-i dil-berlere
tākat
Қumrī-i elem serv-i dil-ārālara düşmüş

86. **bilür:-ür**

Gazel 139

Mısra: 2

Bilmek.

Қılma çok meclis-i rindāna ‘itāb ey
vā‘iz
Hāққ bilür kimdir olan ehl-i ‘azāb ey
vā‘iz

87. **bilür:-ür**

Terkib-bend 1

Mısra: 79

Anlamak.

Her ne dirsem hāқıñā şādıқım Allāh
bilür
Hüsnüñe şıdқ ile ben ‘aşıқım Allāh
bilür

88. **bilür:-ür**

Gazel 74

Mısra: 6

Anlamak, bilmek.

Almaz nesīm-i feyż-i seher çeşm-i
h̄'āb-dār
Ol devlet ü sa'ādeti bīdār olan bilür

89. **bilür:-ür**

Gazel 74

Mısra: 8

Anlamak, bilmek.

Tīr-i nigāh-ı mestini ol şūh-ı āfetiñ
Āmāc-gāh-ı gamze-i hūn-h̄'ār olan
bilür

90. **bilür:-ür**

Gazel 26

Mısra: 17

Bilmek, öğrenmek.

Bilür olmuşum şikeste künc-i gamda
zār u h̄aste
Ġarībī o şūh-ı meste derdi söylemek
ne h̄acet

91. **bilür:-ür**

Gazel 74

Mısra: 10

Anlamak, bilmek.

Ey dil cefā-yı keşmekeş-i dām-ı
h̄üsnüni
Gerden-be-tavk-ı zülf-i sitem-kār olan
bilür

92. **bilür:-ür**

Gazel 74

Mısra: 12

Anlamak, bilmek.

Her sāde-levh-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālā-yı vaşl-ı yāri h̄arīdār olan bilür

93. **bilür:-ür**

Gazel 74

Mısra: 14

Anlamak, bilmek.

Şimdi Ġarībī 'aşk katı müşkil oldığın
Ol āfet-i zamāna giriftār olan bilür

94. **bilür:-ür**

Gazel 165

Mısra: 13

Anlamak, bilmek.

Bilür ma'sūkh reng-i çehresinden h̄āl-i
'āşığı
Yeter bir nāme için minnet-i bāl-i
kebüter çek

95. **bilür:-ür**

Gazel 64

Mısra: 13

*(Kıymetini) bilmek, anlamak,
idrak etmek.*

Bilür şarrāf olan qadr-i dūr-i pākīze
güftārım
Benim her meclise teşrīf-i nazmım
h̄ayr-i maqdemdir

96. **bilür:-ür**

Gazel 64

Mısra: 16

*(Kıymetini) bilmek, anlamak,
idrak etmek.*

Degil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde
Bilür 'ālem ki qadrim şān ile
şevketden a'zamdır

97. **bilür:-ür**

Gazel 74

Mısra: 1

Anlamak, bilmek, farkında olmak.

Sevdā-yı zülf-i yāri giriftār olan bilür
Zencīr-i 'aşkı Qays-ı dil-efgār olan
bilür

98. **bilür:** -ür

Gazel 74

Mısra: 2

Anlamak, bilmek, farkında olmak.

Sevdā-yı zülf-i yāri giriftār olan bilür
Zencīr-i ‘aşkı Kays-ı dil-efgār olan
bilür

99. **bilür:** -ür

Gazel 74

Mısra: 4

Anlamak, bilmek, farkında olmak.

Benden şoruñ hevāsını ol māh-ṭal‘atıñ
Kadr-i cemāli ṭalib-i dīdār olan bilür

100. **bilür:** -ür

Terkib-bend 1

Mısra: 80

*(Kıymetini) bilmek, anlamak,
idrak etmek.*

Her ne dirsem ḥakıña şadıķım Allāh
bilür
Ḥüsnuñe şıdķ ile ben ‘āşıkım Allāh
bilür

101. **bilürdi:** -ür, -di

Gazel 118

Mısra: 3

Bilmek, anlamak.

Nevāl-i vaşlını iḥsān bilürdi ‘āşıkına
Bu gūne lütf velī ḳahrdan ‘ibāret imiş

102. **bilürim:** -ür, -im

Gazel 75

Mısra: 11

Bilmek.

Ḥasretle sefid oldıgıñ ey göz bilürim
līk
Bu girye-i ḥünīniñe bilmem ne
diyerler

103. **bilürim:** -ür, -im

Gazel 139

Mısra: 15

Bilmek.

Bilürim ḳulzüm-i ‘afvı ne ḳadar olsa
ḥaṭā
Gelmez ol baḥrde mānend-i cenāb ey
vā‘iz

104. **bilüriz:** -ür, -iz

Gazel 89

Mısra: 10

Bilmek, farkında olmak.

Ḥaṭṭ virür eyledigiñ zulme bedel saña
nizām
Bilüriz maḥkeme-i ‘aşkı ‘adālet yeridir

105. **bilüriz:** -ür, -iz

Gazel 110

Mısra: 10

Bilmek, farkında olmak.

Şordum ol şūḥdan aḥvāl-i Ğarībīyi
didi
Bilüriz derdini dermānını bilmez
degilüz

106. **bilüriz:** -ür, -iz

Gazel 145

Mısra: 1

Bilmek, farkında olmak.

Bilüriz bezmini ey şūḥ keremden fāriğ
Eyleme ḳalbiñi gel bār-ı sitemden
fāriğ

107. **bilürsin:** -ür, -sin

Terkib-bend 1

Mısra: 73

Anlamak, idrak etmek.

Ḥod bilürsin olalı ‘āşık-ı dīdār saña
Cān u dil ṭavḳ-ı muḥabbedte giriftār
saña

108. **bilürsün:** -ür, -sün

Gazel 63

Mısra: 5

Bilmek.

Hele bir tıflsın ey şūh bilürsün sitemi
Sende bir āfet-i devrān olacağsın āhir

bilmem nedir:

1. bilmem nedir:

Gazel 84

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmiyorum nedir?

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir

Şahbā-yı cān-perver midir kevşer
midir bilmem nedir

2. bilmem nedir:

Gazel 84

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmiyorum nedir?

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir

Şahbā-yı cān-perver midir kevşer
midir bilmem nedir

3. bilmem nedir:

Gazel 84

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmiyorum nedir?

Ey şūh-ı bī-pervā seniñ ra'nā nihāl-i
kāmētiñ

Serv-i cefā-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

4. bilmem nedir:

Gazel 84

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmiyorum nedir?

Zülfüñ görüb ruhsārda didim kamer
'akrebededir

Burc-ı şerefde hāllerin āhter midir
bilmem nedir

5. bilmem nedir:

Gazel 84

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmiyorum nedir?

Her bir nigāhı bir belā her gāmzesi bir
fitnedir

Tār-ı müjeñ neşter midir hañçer midir
bilmem nedir

6. bilmem nedir:

Gazel 84

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmiyorum nedir?

Aldı dil-i dīvānemi bir neş'e-i ser-şār
ile

Sākiyy-i sīmīn-ber midir sāğar mıdır
bilmem nedir

7. bilmem nedir:

Gazel 84

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmiyorum nedir?

Hūr-ı perī-peyker midir māh-ı melek-
manzar mıdır

Hūrşīd-i pūr-enver midir dil-ber midir
bilmem nedir

8. bilmem nedir:

Gazel 84

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bilmiyorum nedir?

Bāzār-ı nazmı germ idüb kālā-yı şī'r-i
dil-keşiñ

Bir bir Ğarībī sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

bilmez degil:**1. bilmez degilüz: -üz****Gazel 110**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bilmez değiliz (Biliriz).

Görmüşüz âteş-i sūzānını bilmez

degilüz

Çekmişüz miḥnet-i hicrānını bilmez

degilüz

2. bilmez degilüz: -üz**Gazel 110**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bilmez değiliz (Biliriz).

Görmüşüz âteş-i sūzānını bilmez

degilüz

Çekmişüz miḥnet-i hicrānını bilmez

degilüz

3. bilmez degilüz: -üz**Gazel 110**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bilmez değiliz (Biliriz).

Nāfede ḥasret ile müşg-i teri ḥūn eyler

Nūkhet-i sūnbül ü reyḥānını bilmez

degilüz

4. bilmez degilüz: -üz**Gazel 110**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bilmez değiliz (Biliriz).

Her ser-i mūy gönül murguna bir tavḫ-

ı belā

Şīve-i serv-i ḥırāmānını bilmez

degilüz

5. bilmez degilüz: -üz**Gazel 110**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bilmez değiliz (Biliriz).

Her nigh başına biñ 'āşıkı ḳurbān

eyler

Fitne-i nergis-i mestānını bilmez

degilüz

6. bilmez degilüz: -üz**Gazel 110**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bilmez deęiliz (Biliriz).*Şordum ol şūḥdan aḥvāl-i Ğarībī'yi
didi

Bilüriz derdini dermānını bilmez

degilüz

bilür misin:**1. bilür misin:****Gazel 223**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bilir misin?.

Cān-ı cefā-yı derd-i nihānı bilür misin

Hiç inkisār-ı āḥ u fiġānı bilür misin

2. bilür misin:**Gazel 223**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bilir misin?.

Cān-ı cefā-yı derd-i nihānı bilür misin

Hiç inkisār-ı āḥ u fiġānı bilür misin

3. bilür misin:**Gazel 223**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bilir misin?.

Ey serv-i nāz tavḫ-ı ğamīñda eṣīr olan

Miskīn tezerv-i rūḥ-ı revānı bilür

misin

4. bilür misin:

Gazel 223

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bilir misin?.

Âhır bu nâz u naḥvet amân öldürür
beni

Ḳıyma efendi ḳıyma amânı bilür misin

5. bilür misin:

Gazel 223

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bilir misin?.

Ḥidmet-güzeşte çâker idim saña bir
zamân

Şimdi utanma sen o zamânı bilür
misin

6. bilür misin:

Gazel 223

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bilir misin?.

İmâ ile raḳıbe sözün söyler ol perî
Miskîn Ğarîbî böyle zebânı bilür misin

bîm ü ümîd:

1. bîm ü ümîd:

Gazel 221

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Korku ve ümit.*

Bezm-i ḥuzûra bîm ü ümîd ayağıyla
gir

Dilde Ğarîbî ḥavf u recâ olmaz
olmasun

bîmâr:

1. bîmâr:

Gazel 219

Mısra: 10

Hasta.

Gencîne-i cân leşker-i bî-dâdıña pā-
māl

Bîmâr tenim dîde-i fettânîña ḳurbân

2. bîmâr:

Gazel 78

Mısra: 10

Baygın bakışlı.

Fitne çeşmiñ her zamân ḳan itmeden
ğâfil degil

Hem yine bir ḥaste vü bîmâr kendin
gösterür

3. bîmâra:-a

Gazel 2

Mısra: 4

Hasta, dertli.

Ḳoyma ‘alîl pençe-i ‘iştâyânda cismimi
Dârüy-ı ‘afviñ eyle bu bîmâra âşinâ

4. bîmâra:-a

Gazel 39

Mısra: 12

Hasta.

Derd-i ‘aşḳa n'eylesün dermânîñ ey
miskîn ṭabîb

Şerbet-i dîdârdır bîmâra şîḥhatden
murâd

5. bîmârdır:-dır

Gazel 101

Mısra: 18

Hasta, dertli.

Ṭabîb-i derd isen cânâ saña ḳaldı
mürüvvet kim

Ğarîbî câme-ḥ‘âb-ı ‘aşḳda bîmârdır
sensiz

bīmār ol-:1. **bīmār ol:****Gazel 183**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hasta olmak.

Ṭaleb-kār-ı der-i dārü'ş-şifā-yı vuşlat-ı
yār ol
Yeter nāsūr-ı ğamda ey dil-i āvāre
bīmār ol

2. **bīmār olduğım:- dıĝ, -ım****Gazel 102**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hastalanmak.

Devā-yı vaşlın ol dil-ber Ğarībī'den
dirīĝ eyler
Cefā-yı derd-i hicrān ile bīmār olduğım
bilmez

bīmār-ı çeşm-i nergis-i 'ayyār:1. **bīmār-ı çeşm-i nergis-i**

'ayyārıñım:-iñ, -ım

Gazel 175

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hileci mahmur bakışın hastası.

Şehd-i lebiñden ola meger derdime
devā
Bīmār-ı çeşm-i nergis-i 'ayyārıñım
seniñ

bī-mecāl:1. **bī-mecāl:****Tarih 1**

Mısra: 16

Mecalsiz, kuvvetsiz, dermansız.

Zühre bir āyīn ile raqş-āver oldu bu
gice

Kim sipihri şevkden rakşa getürdi bī-
mecāl

bī-merhem-i la'liñ ol-:1. **bī-merhem-i la'liñ ola:-a****Gazel 281**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Parlak kırmızı renkli merhemsiz
olmak.*

Mümkin mi şifā-yāb ola bī-merhem-i
la'liñ

Sīnemdeki nāsūr olacaĝ yāre degil mi

bī-minnet-i hulūş-ı namāz:1. **bī-minnet-i hulūş-ı namāza:-a****Gazel 87**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Namazda minnet etmeyen.

Giçmez niyāz durmayacaĝ yāre rū-be-
rū

Bī-minnet-i hulūş-ı namāza ne i'tibār

bīñ:1. **bīñ:****Gazel 212**

Mısra: 1

Bin.

Bīñ Hızır bulur 'ömr-i beķā

kevşerimizden

Ḥamyāze-i 'işret dökilür sāĝarımızdan

2. **bīñ:****Gazel 219**

Mısra: 1

Binlerce, pek çok.

Bīñ Mışr cemāli Meh-i Ken'an'ıñna
ķurbān

Bīñ Yūsuf-ı dil-i çāh-ı zeneĝdānıñna
ķurbān

3. **biñ:****Gazel 219**

Mısra: 2

Binlerce, pek çok.

Biñ Mısr cemāli Meh-i Ken'ān'ıñña
 kırbān
 Biñ Yūsuf-ı dil-i çāh-ı zenehdānıñña
 kırbān

4. **biñ:****Gazel 124**

Mısra: 13

*"Pek çok, sayıca" çok anlamlarını
 içeren sayı sıfatı.*

Çekmez kemān-ı aşkıyı biñ Rüstem-i
 felek
 Sen teg Ğarībi aşık-ı bed-nāma kaldı
 iş

5. **biñ:****Gazel 64**

Mısra: 9

Sayı sıfatı.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
 bir benim gibi
 Kelāmım şüh u rengindir hayālātım
 müsellemdir

6. **biñ:****Gazel 110**

Mısra: 7

Sayı sıfatı.

Her nıgeh başına biñ aşıkı kırbān
 eyler
 Fitne-i nergis-i mestānını bilmez
 degilüz

7. **biñ:****Gazel 69**

Mısra: 2

Bin, sayı sıfatı.

Biñ murğ-ı dil āvīze-i tār-ı resenimdir
 Biñ Yūsuf-ı cān hasret-i çāh-ı
 zeķanımdır

8. **biñ:****Gazel 131**

Mısra: 11

Bin, sayı sıfatı.

Her müyına biñ tıfl-ı dil-āvīze-i şevkiñ
 Ey zülf-i müselsel kılagör şāneden
 i'rāz

9. **biñ:****Gazel 10**

Mısra: 7

*"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
 içeren sayı sıfatı.*

Biñ cān olursa bende şehā eylemem
 dirīg
 Olsun fedā yoluñda ayān söylerim
 saña

10. **biñ:****Gazel 54**

Mısra: 7

*"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
 içeren sayı sıfatı.*

Her müy-ı halka-çini biñ murğ-ı dil
 yatağı
 Şayyād-ı dām-ı zülfüñ gayr-i şikārı
 n'eyler

11. **biñ:****Gazel 55**

Mısra: 1

*"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
 içeren sayı sıfatı.*

Nıgāhıñ bir belā hār-ı müjeñden biñ
 haṭā artar
 Nedir geldikçe ey naḥl-i vefā senden
 cefā artar

12. **biñ:****Gazel 55**

Mısra: 8

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Bahār-ı nazma girse hātır-ı yārān
şevkiñle
Riyāz-ı tab'ıma biñ fahr ile neşv ü
nemā artar

13. **biñ:**

Gazel 98

Mısra: 2

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Dünyā bu kadar germ-i nigāh itmege
degmez
Biñ şūh-ı sitem-kār bir āh itmege
degmez

14. **biñ:**

Gazel 148

Mısra: 1

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Düşmek ister biñ temennā ile pāy-ı
yāra zülf
İnfī 'ālinden ser-efgendir o yüzi kara
zülf

15. **biñ:**

Gazel 148

Mısra: 11

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
turreşi
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zülf

16. **biñ:**

Gazel 226

Mısra: 1

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Deger tīr-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
Ṭabīb-i 'aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

17. **biñ:**

Gazel 226

Mısra: 2

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Deger tīr-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
Ṭabīb-i 'aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

18. **biñ:**

Gazel 226

Mısra: 4

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Ḳatı āvāredir diller cemāliñ cüst-
cüsunda
Efendim yüz dutarlar Ka'be-i dīdāra
biñ yerden

19. **biñ:**

Gazel 226

Mısra: 6

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Seni bu hūsn ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan'ān-ı hūsnüñ halka-i zünnāra
biñ yerden

20. **biñ:**

Gazel 226

Mısra: 8

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Şaf-ı müjgānların bir erre-i bī-dād idüb
gelmiş
Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
yerden

21. **biñ:**

Gazel 226

Mısra: 10

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Şabā ders-i gül-i rüyın çemende eylese
takrîr
Döner minķār-ı bülbül raḥne-i dīvāra
biñ yerden

22. **biñ:**

Gazel 226

Mısra: 12

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Nikāb-ı ḥüsn-i pür-tābiñ açılmış görse
‘uşşākıñ
Urur pervāne-veş cān şu‘le-i ruḥsāra
biñ yerden

23. **biñ:**

Gazel 226

Mısra: 14

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Ne gūne secde-gāh olmuş ki ḥālī bir
kadem yer yok
Ġarībī ser ḳomuşlar āstān-ı yāra biñ
yerden

24. **biñ:**

Gazel 260

Mısra: 2

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Bir ‘ahdi ḳavī yār ile peymānım olursa
Ḳurbān iderim yoluna biñ cānım
olursa

25. **biñ:**

Gazel 270

Mısra: 2

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

‘Arūs-ı şāhid-i gül-bün bu faşla
ġāzelenmez mi
Görünce bülbüli biñ faḥr ile
ṭannāzelenmez mi

26. **biñ:**

Gazel 271

Mısra: 1

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Neşāt-ı būs-ı la‘liñ biñ leb-i
peymāneden giçdi
Budur vechi ki şofī sākiden mey-
ḥāneden giçdi

27. **biñ:**

Gazel 279

Mısra: 10

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Ġarībī ḥāmeye pey-rev olunca ṭab‘-ı
çālākim
Leb-i güftārdan biñ yerde engüşt-i
nedem başdı

28. **biñ:**

Muhammes 2

Mısra: 33

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Zaḥm-ı nāsūr-ı sitem baġrımdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvvetsiz Ġarībī teg uşandım
‘ömrden

29. **biñ:**

Terci-bend 3

Mısra: 1

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Biñ ḥür-liķā nāzik ü nāzende ser-ā-pā
Biñ ḥüsni melek-āfet-i dīn ü dil-i
şeydā

30. **biñ:**

Terci-bend 3

Mısra: 2

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Biñ hūr-likā nāzik ü nāzende ser-ā-pā
Biñ hüsni melek-āfet-i dīn ü dil-i
şeydā

31. **biñ:**

Terci-bend 3

Mısra: 3

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Biñ şūh-ı perī-peyker-i gāret-ger-i
dünyā
Her birisi biñ nev'le olursa hüveydā

32. **biñ:**

Terci-bend 3

Mısra: 4

"Pek çok, sayıca çok" anlamlarını
içeren sayı sıfatı.

Biñ şūh-ı perī-peyker-i gāret-ger-i
dünyā
Her birisi biñ nev'le olursa hüveydā

33. **biñ:**

Gazel 41

Mısra: 14

Bin, sayı sıfatı.

Bir cān ki degil bār-keş-i minnet-i
gerdün
Biñ fahr ile ol serv-i dil-ārāya fedādır

34. **biñ:**

Gazel 52

Mısra: 8

Bin, sayı sıfatı.

Mihmān-serā-yı leşker-i endühdir
göñül
Her lahza biñ kavāfil-i sevdā gelür
gider

35. **biñ:**

Gazel 69

Mısra: 1

Bin, sayı sıfatı.

Biñ murğ-ı dil āvīze-i tār-ı resenimdir
Biñ Yūsuf-ı cān hasret-i çāh-ı
zeķanımdır

36. **biñ:**

Gazel 152

Mısra: 11

Pek çok, çok sayıda.

Ser-i sevdāyi-i 'uşşāka gelür biñ
yerden
Dest-i bī-dād ile minşār-şıfat-ı şāne-i
'aşk

37. **biñ:**

Terci-bend 3

Mısra: 7

Bin, sayı sıfatı

Biñ kāmēti şimşād ola biñ serv-i
hıramān
Biñ kaddi şanevber ola biñ āfet-i
devrān

38. **biñ:**

Terci-bend 3

Mısra: 7

Bin, sayı sıfatı

Biñ kāmēti şimşād ola biñ serv-i
hıramān
Biñ kaddi şanevber ola biñ āfet-i
devrān

39. **biñ:**

Terci-bend 3

Mısra: 8

Bin, sayı sıfatı

Biñ kāmēti şimşād ola biñ serv-i
hıramān
Biñ kaddi şanevber ola biñ āfet-i
devrān

40. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 8

Bin, sayı sıfatı

Biñ kâmeti şimşād ola biñ serv-i
 hırāmān
 Biñ kaddi şanevber ola biñ āfet-i
 devrān

41. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 9

Bin, sayı sıfatı

Biñ kâmeti mānend-i kad-i bīd-i
 hıyābān
 Her birisi biñ şīve ile olsa nümāyān

42. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 10

Bin, sayı sıfatı

Biñ kâmeti mānend-i kad-i bīd-i
 hıyābān
 Her birisi biñ şīve ile olsa nümāyān

43. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 13

Bin, sayı sıfatı

Biñ dil-ber-i nāzik-beden ü nāz-ger
 olsa
 Biñ çehresi hūrşīd ü cebīni kamer olsa

44. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 14

Bin, sayı sıfatı

Biñ dil-ber-i nāzik-beden ü nāz-ger
 olsa
 Biñ çehresi hūrşīd ü cebīni kamer olsa

45. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 15

Bin, sayı sıfatı.

Biñ hüsni güzel āhu-yı vaḥşī-nazar
 olsa
 Her birisi biñ ‘işve ile cilve-ger olsa

46. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 16

Bin, sayı sıfatı

Biñ hüsni güzel āhu-yı vaḥşī-nazar
 olsa
 Her birisi biñ ‘işve ile cilve-ger olsa

47. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 19

Bin, sayı sıfatı

Biñ ḥaṭṭı benefşe lebi mey-gün ruḥı
 rengīn
 Biñ sīb-i zeneḥdānı güzel hüsni hoş-
 āyīn

48. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 20

Bin, sayı sıfatı

Biñ ḥaṭṭı benefşe lebi mey-gün ruḥı
 rengīn
 Biñ sīb-i zeneḥdānı güzel hüsni hoş-
 āyīn

49. **biñ:****Terci-bend 3**

Mısra: 21

Bin, sayı sıfatı

Biñ saçları sünbül yūzi gül ‘ārızı
 nesrīn
 Her biri biñ āyīn ile vīrse dile teskīn

50. **biñ:****Terci-bend 3**

- Mısra: **22**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ saçları sünbül yüzi gül ‘arızı
nesrîn
Her biri biñ âyîn ile virse dile teskîn
51. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **25**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ kaşı Karamanlu kara gözlü perî-rû
Biñ şîve-i reftârı güzel zülfi semen-bû
52. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **26**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ kaşı Karamanlu kara gözlü perî-rû
Biñ şîve-i reftârı güzel zülfi semen-bû
53. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **27**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ gamzesi cellâd-ı felek gözleri âhû
Her biri biñ efsûn ile kıla baña cādû
54. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **28**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ gamzesi cellâd-ı felek gözleri âhû
Her biri biñ efsûn ile kıla baña cādû
55. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **31**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ Şâm u Haleb dil-beri biñ Mışr
habîbi
Biñ Çîn ü Hıttâ meh-veşi biñ Rûm
lebîbi
56. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **31**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ Şâm u Haleb dil-beri biñ Mışr
habîbi
Biñ Çîn ü Hıttâ meh-veşi biñ Rûm
lebîbi
57. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **32**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ Şâm u Haleb dil-beri biñ Mışr
habîbi
Biñ Çîn ü Hıttâ meh-veşi biñ Rûm
lebîbi
58. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **32**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ Şâm u Haleb dil-beri biñ Mışr
habîbi
Biñ Çîn ü Hıttâ meh-veşi biñ Rûm
lebîbi
59. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **33**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ şûh-ı ‘Acem ‘aşıkı dil-ḥaste tabîbi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarîbî
60. **biñ:**
Terci-bend 3
Mısra: **34**
Bin, sayı sıfatı
- Biñ şûh-ı ‘Acem ‘aşıkı dil-ḥaste tabîbi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarîbî
61. **biñ:**
Gazel 235

Mısra: 2
Binlerce, pek çok.

Habāb-ı hüsn gelsün mevce baḥr-ı nāz
deprensün
Bu ḥāk-i tîreden biñ 'āşık-ı ser-bāz
deprensün

biñ cān:

1. **biñ cāna:-a**
Gazel 112
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sayıcı çok beden.

Kıldı göñlüm yine bir āfet-i devrāna
heves
Ki ider her nîgeh-i fitnesi biñ cāna
heves

biñ dürlü:

1. **biñ dürlü:**
Gazel 261
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Bir türlü, bin çeşit.

Ol şūḥ görüb bu ğazelim didi Ğarībī
La 'lim gibi biñ dürlü ḥalāvet var
içinde

2. **biñ dürlü:**
Gazel 265
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Bin çeşit.

Bāĝ-ı ḥayālîñ içre biñ dürlü nevḥa-
gerdir
Dönmüş ğamıñla göñlüm murĝ-ı hezār
zebāna

biñ kerre:

1. **biñ kerre:**
Gazel 229

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Bin defa, pek çok.

Göñül biñ kerre bezm-i yāre girsen
ḥurrem olmazsın
Girersin dāde-i gül-zāra lîkin şeb-nem
olmazsın

2. **biñ kerre:**
Gazel 229
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bin defa, pek çok.

Eger biñ kerre bār-ı 'aşḫdan ḥam olsa
da ḫaddiñ
Yanımda ol bütüñ dest-i ḫabüle ḫātem
olmazsın

3. **biñ kerre:**
Gazel 261
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Bin defa, pek çok.

Hoşdur baña biñ kerre gülistān-ı
İrem'den
Ol bezm ki şahbā-yı muḥabbet var
içinde

biñ kez:

1. **biñ kez:**
Gazel 81
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Bin defa, bin kez.

Ğarībī ğamze-i ḥün-rīzi biñ kez cāna
ḫasd itse
O şūḥ-ı dil-rübāya mā'ilüz inkārımız
yoḫdur

2. **biñ kez:**
Gazel 217
Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Bin defa, bin kez.

Âhir sipihr-i hüsne tülû' eyler ey
melek
Şeytân-ı haṭṭ biñ kez atılsa şihâb-ı
hüsn

3. **biñ kez:**

Gazel 248

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bin defa, bin kez.

Bir kez Ğarîbî hâne-i dil rüşen olmadı
Biñ kez dokundu bād-ı muhâlif
çerâğıma

4. **biñ kez:**

Gazel 259

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bin defa, bin kez.

Ehl-i dil ile kalmaḫ yegdir baña
külhende
Seyr eylemeden biñ kez nādân ile gül-
şende

5. **biñ kez:**

Gazel 285

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Bin defa, bin kez.

Tā inandırdım o bed-hūya hulus-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafha-i tenzîl
gibi

binâ:

1. **binâdır:-dır**

Gazel 197

Mısra: 2

Yapılmış, bina.

Ḥaṭṭ-ı çep-hîz ile kânûn-ı şifâdır hâtem
Güyyiâ âb-ı muhâbbetle binâdır hâtem

binâgûş:

1. **binâgûşın:- iñ**

Gazel 53

Mısra: 2

Kulak memesi.

Ḥaṭiñ şâm-ı ğarîbân içre bir beytü'l-
hazen dirler
Binâgûşın beyâz-ı 'işret-i şubḫ-ı vaṭan
dirler

2. **binâgûşını:-ın, -ı**

Gazel 253

Mısra: 5

Kulak memesi.

Şeb-i zülfünde binâgûşını göz gördi
didi
Âh ḫopdı başıma şubḫ-ı kıyâmet bu
gice

3. **binâgûşunda:-un, -da**

Gazel 132

Mısra: 15

Kulak memesi.

Olma mâni' ḥaṭṭ zuhûr itsün
binâgûşunda kim
Sebze-i jengârdan mir'âta şafvetdir
ğaraż

bî-naşîb-i nâvek-i bî-dâd:

1. **bî-naşîb-i nâvek-i bî-dâdın:-iñ**

Gazel 234

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zulüm ve eziyet okundan nasibsiz.

Çün yok nigâh-ı merḫametiñ bārī
sînemiz
Ḳoy bî-naşîb-i nâvek-i bî-dâdın
olmasun

bī-nevā:1. **bī-nevā:****Gazel 67**

Mısra: 1

Nasipsiz, çaresiz, zavallı.

Ne çekdi pençe-i üstâddan ol bī-nevā
hançer
Kemer-bendine hūbānîñ olunca āşinā
hançer

2. **bī-nevādır:-dır****Gazel 4**

Mısra: 20

Mahrum, erişememiş.

Bu Ğarībi-i haķīriñ bende-i hāk-i deriñ
Eyler ümmīd-i şefā'at bī-nevādır bī-
nevā

3. **bī-nevālarıñ:-lar, -iñ****Gazel 163**

Mısra: 8

Nasipsiz, zavallı.

Cāniñ şaķındır ey büt-i ra'nā ki
korķarım
Te'şīr ider fiġānı saña bī-nevālarıñ

4. **bī-nevāyım:-y, -i, -m****Gazel 5**

Mısra: 14

Nasipsiz, zavallı.

Olmuşum ser-tā-ķadem müstaġraķ-ı
baħr-i günāh
Bī-nevāyım dut elim ey Şāfi'-i rüz-ı
cezā

bī-nevā eyle-:1. **bī-nevā eyler:-r****Gazel 4**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sessiz sedasız eyler.

Bu Ğarībi-i haķīriñ bende-i hāk-i deriñ
Eyler ümmīd-i şefā'at bī-nevādır bī-
nevā

bintü'l-'ineb:1. **bintü'l-'ineb:****Gazel 180**

Mısra: 7

"Üzümün kızı" Şarap.

Bintü'l-'ineb didikleri mekkāre şūhuna
Āġūş-ı cānda besleyerek hürmet
eyledik

2. **bintü'l-'inebi:-i****Gazel 122**

Mısra: 7

Şarap, Üzümün kızı.

Çeküb āġūşa kızımıdır diyü bintü'l-
'inebi

Dün gece pīr-i harābāt ona ta'zīm itmiş

3. **bintü'l-'inebi:-i****Gazel 158**

Mısra: 13

Şarap, Üzümün kızı.

Saña hem-serlige bintü'l-'inebi
virmezler

Bende-i hāk-i der-i pīr-i muġān
olmayıcak

4. **bintü'l-'inebiñ:-iñ****Gazel 177**

Mısra: 8

"Üzümün kızı" Şarap.

Bir neş'e için muġbeçeniñ öpdük
ayaġın

Bintü'l-'inebiñ 'özr ile dāmānına
düşdük

bī-nūr:1. **bī-nūr:****Terkib-bend 1**

Mısra: 97
Işıksız, nursuz olmak.

Gönlümü çeşm-i Ğarībī gibi bī-nūr
itme
Kurb-ı der-gāhdan ey şeh beni mehcūr
itme

2. **bī-nūrdur:-dur**

Gazel 278
Mısra: 4
Işıksız, nursuz.

Cilā-yı dīde-i hūrşīd iken āyīne-i
kalbim
Ğubār-ālūdedir hātır göñül bī-nūrdur
şimdi

bī-per ü bāl it-:

1. **bī-per ü bāl itdiñ:-diñ**

Gazel 198
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Kolsuz kanatsız bırakmak.

Ne güne evc-i ma'nāya Ğarībī eylesün
pervāz
Ki murğ-ı tab'ını sen bī-per ü bāl itdiñ
ey zālīm

bī-perde:

1. **bī-perde:**

Gazel 210
Mısra: 9
Perdesiz, açık, âşikar.

Şakın ey gönçe gösterme yüzün bī-
perde inşāf it
Efendim dest-i rüsvālīkla çāk itme
girībānım

bir:

1. **bir:**

Terci-bend 4

Mısra: 34
Bir.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Haber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
hāl-i derdimden

2. **bir:**

Gazel 5
Mısra: 9
Bir, belgisiz sıfat.

Ben kimim bir rü-siyeh mektüb-ı
a'mālim siyāh
Rü-sefid olmak ne mümkün olmasa
lüţfuñ resā

3. **bir:**

Gazel 6
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Şāh-ı 'aşkım deşt-i ğam bir mesned-i
Cem'dir baña
Başda sevdā-yı cününüm tāk-ı
Edhem'dir baña

4. **bir:**

Gazel 21
Mısra: 7
Bir, belgisiz sıfat.

Ben 'illet-i 'iştān ile bir haste-
mizācım
Sen cür'a-dih-i şerbet-i dīnār-ı şefā'at

5. **bir:**

Gazel 55
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Nigāhıñ bir belā hār-ı müjeñden biñ
haţā artar
Nedir geldikçe ey naħl-i vefā senden
cefā artar

6. bir:**Gazel 12**

Mısra: 4

Bir, sayı sıfatı.

Seniñ teg kaddi dil-keş 'âlem-i
imkânda nâ-mümkin
Benim teg bir belâ bezminde sūzân az
olur peydâ

7. bir:**Gazel 12**

Mısra: 14

Bir, sayı sıfatı.

Çıkar sînemden efgânım Ğarîbî âteşîn
her dem
Per ü bâl-i semenderden baña bir sâz
olur peydâ

8. bir:**Gazel 14**

Mısra: 12

Bir, sayı sıfatı.

Leb-i nefrîni bâz itmeme raķîbiñ cânına
lîkîn
Dil-i kandîl-i âmâlinde bir nūr
olmasun yâ Rab

9. bir:**Gazel 64**

Mısra: 9

*"Herhangi" anlamında belgesiz
sıfat.*

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelâmım şüh u rengîndir hayâlâtım
müsellemdir

10. bir:**Gazel 35**

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

İtdi rübüde hūşımı bir haţ u hâli şüh
Aldı 'inân-ı şabrımı çeşm-i gazâli şüh

11. bir:**Gazel 36**

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Hayâl-i şüret-i Şîrîn ile eknün tâ-
maşşer
Çıkar her sengden bir tîşe-i Ferhâd'dan
feryâd

12. bir:**Gazel 41**

Mısra: 13

Belgisiz sıfat.

Bir cân ki degil bâr-keş-i minnet-i
gerdün
Biñ fahr ile ol serv-i dil-ârâya fedâdır

13. bir:**Gazel 60**

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Haţ geldi rüy-ı yâre irişdiñ vişâline
Baht-ı siyâh-ı 'aşîka bir rüz-ı 'îd olur

14. bir:**Gazel 63**

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Hele bir tıflsın ey şüh bilürsün sitemi
Sende bir âfet-i devrân olacağsın âhîr

15. bir:**Gazel 68**

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Her bir kalemîñ şivesi bir serv-i
hîrâmân
Her şafhada bir mısra '-ı rengîn
çemenimdir

16. bir:**Gazel 68**

Mısra: 11
Belgisiz sıfat.

Bir şâ'ir-i pākīze-keleāmım ki 'Uṭārid
Eflākda müsvedde-nüvīs-i sūhanımdır

17. **bir:**

Gazel 68
Mısra: 13
Belgisiz sıfat.

Bir mertebe şemşīr-i muḥabbetle
şehīdim
Kim atlas-ı bī-rahm felekden
kefenımdır

18. **bir:**

Gazel 69
Mısra: 3
Belgisiz sıfat.

Bir şūḥ-ı gāzālım ki gāzālān-ı ḥarem
hep
Ḳurbān-şüde-i gamze-i ḥātır-ı
şikenımdır

19. **bir:**

Gazel 69
Mısra: 11
Belgisiz sıfat.

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta'arruz
Kendi yine zülf-i siyeh-i pür-
şikenımdır

20. **bir:**

Gazel 69
Mısra: 13
Belgisiz sıfat.

Bu ḥüsn-i cihān-süz ile bir bāğ-ı
bahārım
Gül-reng-i ruḥum serv-ḳad-i
yāsemenımdır

21. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 9
Belgisiz sıfat.

Ḥayāl-i 'ārızıñ gül-zāra virdi böyle bir
sūziş
Ki her bir gonçeniñ ağızın bir āteş-ḥāne
söyleller

22. **bir:**

Gazel 73
Mısra: 10
Belgisiz sıfat.

Ḥayāl-i 'ārızıñ gül-zāra virdi böyle bir
sūziş
Ki her bir gonçeniñ ağızın bir āteş-ḥāne
söyleller

23. **bir:**

Gazel 75
Mısra: 9
Belgisiz sıfat.

Dirler seni bu ḥüsn ile bir āfet-i devrān
Hiç 'āşık-ı miskīniñe bilmem ne
diyerler

24. **bir:**

Gazel 78
Mısra: 4
Belgisiz sıfat.

Mürde-i şad-sāli ihyā eylemekde
lebleriñ
Bir Mesīḥ-i mu'cize-güftār kendin
gösterür

25. **bir:**

Gazel 80
Mısra: 4
Belgisiz sıfat.

Esīr-i pençe-i ḥār-ı sitemdir devr-i
vuşlatdan
Bu ḥasretle gönül bir bülbül-i nālāna
dönmüşdür

26. **bir:**

Gazel 80

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Hayāl-i 'arızıñla eglenür dil bāğa meyl
itmez

Ki sensiz çeşmine her gonçe bir bī-
gāne dönmüşdür

27. **bir:**

Gazel 80

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Derün-ı sīnede peykān-ı müjgāniñ
hayāliyle
Efendim her nefes bir hançer-i bürrāna
dönmüşdür

28. **bir:**

Gazel 80

Mısra: 18

Belgisiz sıfat.

Neşāt-āmiz-i mātendir Ğarībī künc-i
ğurbetde
Leb-i pür-handesı bir dīde-i giryāna
dönmüşdür

29. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Gül-i rengin-i ma'nā-yı hayālüz kim
haķıķatde
Ser-i engüşt-i gül-çini dutar bir
hārimız yokdur

30. **bir:**

Gazel 81

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Fiğan kim çaresiz kaldık dil-i bī-
çāreden gayrı

Ser-i kūy-ı dil-ārāda ki bir gam-
hārimız yokdur

31. **bir:**

Gazel 82

Mısra: 2

Belgisiz sıfat.

Bizim bir nāzenin-i şūh-ı şeh-
āşubumuz vardır
Hıramān serv-i kıdd bir lāle-hadd
merğubumuz vardır

32. **bir:**

Gazel 82

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Gül-āb olur nigāh-ı kerem ile berg-i
gül-rüyı
Hayādan nāz-perver bir büt-i
maħcubumuz vardır

33. **bir:**

Gazel 82

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Ne var faħr eylesün hürşid-i 'ālem-tāb
ile gerdün
Bizim de mihr ü māh-efrüz bir
maħbubumuz vardır

34. **bir:**

Gazel 84

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Aldı dil-i dīvānemi bir neş'e-i ser-şār
ile
Sākiyy-i sīmīn-ber midir sāğar mıdır
bilmem nedir

35. **bir:**

Gazel 86

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Ꞑumrī oꞑur çemende ezān-ı
Muḥammedī
Şāḥ-ı bülend-i serv aña bir mināredir

36. **bir:**

Gazel 86

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Baꞑdım sipihr-i ḥüsnüñe ḥālîñde ben
gibi
Künc-i lebiñde baĝrı yanuꞑ bir
sitāredir

37. **bir:**

Gazel 88

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Ser-i küyunda esīr itdiĝi üftādeleri
Bir niĝāḥ ile ser-efrāz idecek günlerdir

38. **bir:**

Gazel 90

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Muḥabbet büstānında tezerv-i ‘aşꞑdır
ṭab‘ım
Ꞑad-i mevzūn-ı dil-ber gibi bir serv-i
revān ister

39. **bir:**

Gazel 90

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Yine bir āfete meyl itdi dil kim çarḥde
mirrīḥ
O şūḥuñ çeşm-i mest-i bī-amānında
amān ister

40. **bir:**

Gazel 90

Mısra: 16

Belgisiz sıfat.

Degildir pīrlık māni‘ perestiş-kār-ı
cānāna
Bu ḥam-geşte ꞑadim bir tāze ṭıfl-ı nev-
civān ister

41. **bir:**

Gazel 90

Mısra: 18

Belgisiz sıfat.

İriş ey ḥāme-i şīrīn-edā himmet saña
ꞑaldı
Ĝarībī derdin ızḥār itmege bir hem-
zebān ister

42. **bir:**

Gazel 92

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Dil-i bī-tāb-ı ‘aşıꞑ gibi bir laḥza ꞑarār
itmez
Ḥayāl-i ‘arızın bilmem dil-i sīm-āba
düşmüşdür

43. **bir:**

Gazel 92

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

N'ola iplik gibi bāzāra çıkısa rişte-i
cānım
Ki dil bir Yūsuf-āsā ḥüsn-i ‘ālem-tāba
düşmüşdür

44. **bir:**

Gazel 93

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Deprenmege dil ṭāꞑati yoꞑ devr-i
ruḥuñda
Bir şem‘ ile yanmış peri pervāneye
beñzer

45. **bir:**

Gazel 93

Mısra: 5
Belgisiz sıfat.

Nağş olmasa bir sīnede ger dāğ-ı
muḥabbet
Bir şem'-i nümāyānesi yok ḥāneye
beñzer

46. **bir:**
Gazel 93
Mısra: 6
Belgisiz sıfat.

Nağş olmasa bir sīnede ger dāğ-ı
muḥabbet
Bir şem'-i nümāyānesi yok ḥāneye
beñzer

47. **bir:**
Gazel 94
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Felek didikleri bir kimsedir kim 'aynı
farqında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyār olmaz

48. **bir:**
Gazel 94
Mısra: 13
Belgisiz sıfat.

Anı bir rütbe aḡrāz ile eyler yirine
nāzil
Cihān durduḡca levḥ-i sīnesinde
inkisār olmaz

49. **bir:**
Gazel 96
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Bir murḡ-ı nevā-sāz-ı belāyuz bu
çemende
Ḥün-āb ile şād-āb-ger-i serv-i revānuz

50. **bir:**
Gazel 97
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Raḥmi yok bir seng-dil-i şūḥ-ı perī-
ruḥsārdan
Dādımız var der-geh-i sultāna
gelmişlerdenüz

51. **bir:**
Gazel 98
Mısra: 2
Belgisiz sıfat.

Dünyā bu kadar germ-i nigāh itmege
degmez
Biñ şūḥ-ı sitem-kār bir āh itmege
degmez

52. **bir:**
Gazel 98
Mısra: 3
Belgisiz sıfat.

Bir buse için dāmeniñi rüz-ı kıyāmet
Ālūde-i çirk-āb-ı günāh itmege
degmez

53. **bir:**
Gazel 99
Mısra: 4
Belgisiz sıfat.

'Aceb bir böyle gül-şende esīr-i pençe-
i ḥārim
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

54. **bir:**
Gazel 99
Mısra: 9
Belgisiz sıfat.

Virürdim bir peyām-ı vaşla nağd-i
cānımı ammā
N'idem keyfiyyet-i aḥvāl-i cānāndan
haber gelmez

55. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Beyābān-ı muḥabbet bir dūkenmez
rāh-ı müşkildir
Ki ḥūrşīd-i kıyāmet anda bir ḳurş-ı
ḳamer gelmez

56. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Beyābān-ı muḥabbet bir dūkenmez
rāh-ı müşkildir
Ki ḥūrşīd-i kıyāmet anda bir ḳurş-ı
ḳamer gelmez

57. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
ḳullābına bā'ış
Göñül bir tıfl-i nādāndır elinden ḥayr u
şer gelmez

58. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 16

Belgisiz sıfat.

Düşen sevdā-yı zülf-i yāre eyler
n'olduğun idrāk
Mürür-ı 'ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

59. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 18

Belgisiz sıfat.

Ġarībī sūziş-i dāğ-ı muḥabbet nārına
nisbet

Dimişler āteş-i nūr-ı tecellā bir şerer
gelmez

60. **bir:**

Gazel 103

Mısra: 13

Belgisiz sıfat.

Ḥastedir şimdi 'adū bir de Ġarībī
gözedir
Ḥāl-i efkārımı bundan da beter çok
gitmez

61. **bir:**

Gazel 105

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Bir şanemiñ şivesine mā'ilüz
Lütfi değil cevrine de ḳā'ilüz

62. **bir:**

Gazel 110

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Her ser-i müy göñül murguna bir tavḳ-
ı belā
Şīve-i serv-i ḥırāmānını bilmez
değilüz

63. **bir:**

Gazel 111

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Didim ol ḥāl nedir safḥa-i rüyuñda
didi
Bir gedādır ki ider der-geh-i sultāna
heves

64. **bir:**

Gazel 112

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Ḳıldı göñlüm yine bir āfet-i devrāna
heves

Ki ider her nıgeh-i fıtnesi bñ cāna
heves

65. **bir:**

Gazel 112

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Şıve-i kıaddini ger hıvābda görse kıumrī
Eylemez bāğda bir serv-i hırāmāna
heves

66. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Dökme gözden hūn-ı dil ey bülbül-i
bī-çāre kim
Gül-şen-i 'işretde bir büy-ı meveddet
kıalmamış

67. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Turre-i cānāne teg her yan kıurulmuş
dām-ı ğam
Dehrde bir tekye-ğāh-ı istirāhat
kıalmamış

68. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Dem urur bī-ğānelık resminden herkes
ğālibā
Kıışsa-i mihr [ü] vefādan bir hikāyet
kıalmamış

69. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 16

Belgisiz sıfat.

Kevkeb-i ikbāl-i 'āşık itmege bir dem
tulū'
Āsumān-ı kıadre bir burc-ı sa'ādet
kıalmamış

70. **bir:**

Gazel 114

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Evvel bura kıub sīneye bir mihr hayālñ
Āhır anı raħneyle figār itmek içünmiş

71. **bir:**

Gazel 114

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Bir zerre ziyā virdiği cān çeşmine
gerdün
Bir h'āb-ı fenā ile humār itmek
içünmiş

72. **bir:**

Gazel 116

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Başar bir āfet-i cāndır başıret
olmayacak
Çerāğ hāneden olsa bedr ne müşkil
imiş

73. **bir:**

Gazel 117

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Bāğ-ı maķşūdda ne bir şemer āvīze-i
şāh
Gül-i ümmīdde ne zerrece nükhet
kıalmış

74. **bir:**

Gazel 117

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Şafha-i hesti-i 'âlemde ne bir nakş-ı
vefâ
Zerrece sîne-i âdemde ne şafvet kalmış

75. **bir:**

Gazel 119

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Qalur mı tekyede tesbîh ile hû
çekmeden şofî
Bu bir hârdır ki kırk gün çillede bār-ı
'amel çekmiş

76. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Getürmez bir haber cān-ı hazîne küy-ı
dilberden
Yorulmuşdur meger pāy-ı şabā
reftārdan kalmış

77. **bir:**

Gazel 122

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Devr-i dā'im gibi gözden giçirür
ağyārı
Beni bir köhne bozuk nüşha-i takvīm
itmiş

78. **bir:**

Gazel 125

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavk-ı vefādır ki olub gerdene
maḥşūş

79. **bir:**

Gazel 126

Mısra: 2

Belgisiz sıfat.

Ey dil yüri bu dā'ireden taşra ayak baş
İkrāh ile bu 'âleme bir pāy-ı firāk baş

80. **bir:**

Gazel 126

Mısra: 17

Belgisiz sıfat.

'Aşkıñ yolu başdan başa bir āfet-i
cāndır
Merdāne Ğarībī o yolu yalın ayak baş

81. **bir:**

Gazel 127

Mısra: 15

Belgisiz sıfat.

Ey Ğarībī nice bir zāğ-ı siyāh-ı tab'ım
Ola ḥasret-zede-i gül-şen-i cāvīd-i
ḥulūş

82. **bir:**

Gazel 129

Mısra: 13

Belgisiz sıfat.

Derd-mend-i 'aşka dermān bir civān-ı
tāzedir
Ey Ğarībī kıılma derdiñ şūḥ-ı köhne-
sāle 'arz

83. **bir:**

Gazel 130

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Dīde-i baḥtuma bir ḥ'āb-ı girāndır her
dem
Ki olur feyż-i nesīm-i seḥerimden 'arız

84. **bir:**

Gazel 134

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

N'ola her heftde bir tāze kılsa 'ömr-i
cāvīdın

Lebiñ āb-ı hayātından içer Şu sebze-
zār-ı haııı

85. **bir:**

Gazel 136

Mısra: 15

Belgisiz sıfat.

Ol perī teşhūrüne bir nüŐa aldım
Şeyhden
Haııı nā-mevzūn-ı vefkı nā-tamām
esmā ęalaı

86. **bir:**

Gazel 137

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

İstirāhat idecek āb u hevāsı dil-gİR
Yine zūlfi gibi yok ‘āŐıka bir Őām-ı
neŐāt

87. **bir:**

Gazel 139

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Görmedim hāne-be-dūŐān-ı harābāt
içer
Hele kendim gibi bir hāne-harāb ey
vā’iz

88. **bir:**

Gazel 140

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Cenāb-ı zāhıde söz yok ‘aceb bir göñli
alaıdır
Olur tab’-ı laııfi bir su’āl ü Őāneden
maıız

89. **bir:**

Gazel 141

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

El-vedā’ ey seng-i ferş-i āstān-ı
devletiñ
Her biri bir efser-i Sām u Nerīmān el-
vedā’

90. **bir:**

Gazel 142

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Bir vuşlat içün eyleme yārāna
tevaııı
Güyā kim ider āteŐ-i sūzāna tevaııı

91. **bir:**

Gazel 142

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Bir Őıııat içün nabzıñı ‘arz itme tabıbe
Ey haste-i ‘aŐı eyleme Loımān'a
tevaııı

92. **bir:**

Gazel 143

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Olduı o dil-rübādan bir dest-i buse
ıanı
Ol bİ-vefā bu Şarta virse rızā ne māñı’

93. **bir:**

Gazel 143

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

‘Ömr-i girān bahā-yı bİ-fā’ide Ğarībı
Bir Őuı-ı bİ-vefāñıñ kıldım yolunda
zāyi’

94. **bir:**

Gazel 153

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Bir vaŐı içün ol Őuıa temennādan
uŐandıı

Derd-i gam-ı hicrāna müdāvādan
uşandık

95. **bir:**

Gazel 153

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Bir şüret-i ümmīd görünmez bize
hergiz
Nazzāre-i mir'āt-ı mücellādan uşandık

96. **bir:**

Gazel 153

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

Bī-hūde niyāz eyleme devrāna Ğarībī
Bir şihhat için minnet-i dünyādan
uşandık

97. **bir:**

Gazel 157

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Bir sāde nigehten dil-i āvāre ne
bulsun
Bir böyle kerem kıll ki ola minnete
lāyık

98. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 21

Belgisiz sıfat.

Feryād ki bir şihhat için şimdi Ğarībī
Evkātımızı dehrde miñnetle giçürdik

99. **bir:**

Gazel 161

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Bir sübħa-i şad-dāne gibi leyl ü nehārı
Seccāde-i tã'atde 'iādetle giçürdik

100. **bir:**

Gazel 161

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Zülfünde ma'ānī-i bedī' oldı muṭavvel
Bir muhtaşar-ı ḥaṭṭı işāretle giçürdik

101. **bir:**

Gazel 161

Mısra: 17

Belgisiz sıfat.

İrdik yine bir devlete lüṭf ü
kereminden
Her çend ki bir müdde kanā'atle
giçürdik

102. **bir:**

Gazel 163

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Müjgān belā vü çeşm belā gamze bir
belā
Hergiz kemān-ı derdi çekilmez
belālarıñ

103. **bir:**

Gazel 165

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Bu gün el virdigi zevki buraḳma fikr-i
ferdāya
Gel imdi sīneye bir hūr-peyker mäh-
manzar çek

104. **bir:**

Gazel 165

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

Bilür ma'şuk reng-i çehresinden ḥāl-i
'āşıkı
Yeter bir nāme için minnet-i bāl-i
kebüter çek

105. **bir:**

Gazel 165

Mısra: 18

Belgisiz sıfat.

Zamān-ı zevkî giçdi gül-şen-i hüsn-i
kühen-sālîñ
Ġarībî şimdi āgūş-ı dile bir tāze dil-ber
çek

106. **bir:**

Gazel 166

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Bülbül-i pīçide-feryādım meded ey
bāğ-bān
Ġīsū-yı efgānıma bir çüb-ı gülden şāne
çek

107. **bir:**

Gazel 167

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Ġadr-i ehl-i cehl ü dānā 'ālem-i fānīde
bir
Fark olunmaz kıymeti ħar-mühreden
gevherleriñ

108. **bir:**

Gazel 167

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Sīne-i 'uşşāka müjgān itdigin tīg
itmedi
Āh kim bir kııl kadar te'sīri yok
ħançerleriñ

109. **bir:**

Gazel 167

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Şayd-gāh-ı dehrde şāhīn işin eyler
megeş

Ġalmamış bir zūr-ı bāzūsı dil-āver
erleriñ

110. **bir:**

Gazel 170

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Sebz olmadı bir dāne-i ümmīdimiz ey
dil
Çok sāl ü mehiñ gerdiş-i eyyāmını
gördük

111. **bir:**

Gazel 170

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Hall olmadı bir 'uğde-i ğam
ħātırımızdan
Her çend ki sākīleriñ ikrāmını gördük

112. **bir:**

Gazel 172

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Bir mihr-i kamer-ṭal'āta olduñ mı
giriṭār
Sevdā-yı ħad-i şūh-ı gül-endāma mı
düşdüñ

113. **bir:**

Gazel 173

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Ġamdan reg-i vücūd girih-ber-girih
çalub
Ser-pençe-i sürürda bir şāne görmedik

114. **bir:**

Gazel 176

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Bir naḥli ki göz yaşı ile besledim āḥir
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

115. **bir:**

Gazel 176

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Bir büsesin aldık o mehiñ h'ābda gūyā
Tā çeşme-i Hızır'ında kenārına irişdik

116. **bir:**

Gazel 176

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

'Āşıkklarınıñ kanı ile şimdi Garībī
Bir dest-i hınā-reng-i nigārına irişdik

117. **bir:**

Gazel 177

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Bir mihr-i cemāliñ heves-i cānına
düşdük
'İsā gibi tā ol güneşiñ yanına düşdük

118. **bir:**

Gazel 177

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Bir neş'e için muğbeçeniñ öpdük
ayağın
Bintül'-inebiñ 'özü ile dāmānına
düşdük

119. **bir:**

Gazel 178

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Göñül virdik yine bir 'arız-ı gül-reng-i
mey-güne
Neşāt-ı nev-bahār-ı bāde-i hamrādan
el çekdik

120. **bir:**

Gazel 180

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Gördük katı mu 'āşeret halkdan belā
Bir gūşede kanā'at idüb 'uzlet eyledik

121. **bir:**

Gazel 181

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Bir şubh-ı vişāliñ baña va'd eylediñ
āhır
Ol va'de-i nisyān idüb aḥşama
düşürdüñ

122. **bir:**

Gazel 182

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Ey eşk-i germ-i dīde-i bülbül yazuk
saña
Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem
olmadıñ

123. **bir:**

Gazel 184

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Sākī getür piyāle ki bir ḥayl-i
müddedür
Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
degil

124. **bir:**

Gazel 186

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Büse-i ruḥsārıñ istedim baş çekdi ḥatt
Kanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük degil

125. **bir:**

Gazel 188

Mısra: 1
Belgisiz sıfat.

‘Ālemi kırdı qodı nāz ile bir ānlı güzel
Pençesi cān alıcı ħançer-i bürrānlı
güzel

126. **bir:**
Gazel 191
Mısra: 17
Belgisiz sıfat.

Düşdi bir ‘aşka Ğarībī dağı bundan
böyle
İstirāhat-i dil ğam-nākden olmaz
me’ mül

127. **bir:**
Gazel 194
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Bir baħrdır muħabbet kim yok aña
kenāre
Ĥāk-i ‘ademdir ancak deryā-yı ‘aşka
sāhil

128. **bir:**
Gazel 195
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Qo çıksun bir kenāra cān sirişkimden
devrān olsun
Ĥarāb-ender-ħarāb-ı mevc-i tūfān
olmadan evvel

129. **bir:**
Gazel 197
Mısra: 14
Belgisiz sıfat.

Ey Ğarībī yazacak yāre muħabbet-
nāme
Şaħn-ı imzāsına bir feyz-i nümādır
ħātem

130. **bir:**
Gazel 199
Mısra: 13
Belgisiz sıfat.

Bir Yūsuf-ı ħüsnuñ ğam-ı hicrinde
Ğarībī
Ya ‘kūb gibi maħrūm-ı sevād-ı başar
oldum

131. **bir:**
Gazel 202
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Ĥürşid-i cemāliñden bir ‘aşka
dutuşdum kim
Ferhād ile Mecnūn'ı efsāne midir
bilmem

132. **bir:**
Gazel 205
Mısra: 12
Belgisiz sıfat.

Raħm eyle gözüm yaşı gibi şalma
nazardan
Ĥāk-i deriñe bir dil-i dīvāne getürdim

133. **bir:**
Gazel 205
Mısra: 14
Belgisiz sıfat.

Gencīne-i ğüftār-ı Ğarībī'ye irişdim
Sultānıma bir gevher-i yek-dāne
getürdim

134. **bir:**
Gazel 206
Mısra: 1
Belgisiz sıfat.

Men-i nā-şadı bir ümmid ile şād eyle
sultānım
Yıkılmış gönlümü lütfuñla ābād eyle
sultānım

135. **bir:**

Gazel 208

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Yokdur hülāşa çāre bir keşmekeşdedir
Ser-pençe-i emelde girībānımız bizim

136. **bir:**

Gazel 209

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Almadım ‘ömrde bir rişte-i maqşūdı
ele
Kātı çok fā’idesiz kendime zaḥmet
virdim

137. **bir:**

Gazel 209

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Hüsn-i ruḥsārını bir şemme kadar vaşf
itdim
Çeşm-i ‘āşık gibi āyīneye ḥayret
virdim

138. **bir:**

Gazel 210

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Fezā-yı ‘aşkda bir şūḥ-ı bī-rahme esīr
oldum
Nigāh u ğamze tīġıyle keser baġrım
döker qanım

139. **bir:**

Gazel 212

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Müşṭāk olalı sen gibi bir āfet-i dehre
Sevdā gidemez tāc-ı zer-āsā
serimizden

140. **bir:**

Gazel 212

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir bŷy-ı vişāl alsa idiñ dil-berimizden

141. **bir:**

Gazel 214

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pŷr-ġam
yansun
Giry-e-i ḥasret ile dāde-i pŷr-nem
yansun

142. **bir:**

Gazel 215

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Düşesin çengine bir zālīm-i bī-
merḥametiñ
Tā baña eyledigiñ cevre peşimān
olasın

143. **bir:**

Gazel 218

Mısra: 2

Belgisiz sıfat.

Degil bir dem dil-i pŷr-inkisārımdan
nihānsın sen
Ten-i efsürde-i ‘uşşāka bir rūḥ-ı
revānsın sen

144. **bir:**

Gazel 218

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

‘Aceb bir qana mā’ il nāvek-i dil-dŷz-ı
ġamzeñ var
Siyeh-mest-i şarāb-nāz u bir ebrŷ-
kemānsın sen

145. **bir:**

Gazel 218

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

‘Aceb bir çana mâ’ il nâvek-i dil-düz-ı
ğamzeñ var
Siyeh-mest-i şarâb-nâz u bir ebrü-
kemânsın sen

159. **bir:**

Gazel 218

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

İder şermende sîb-i bâğ-ı Firdevs'i
zenehdânîñ
Leb-i la’liñle bir berg-i gül-i nükhet-
feşânsın sen

160. **bir:**

Gazel 218

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

Halâş olmak ne mümkün cân-ı şemşîr-i
nigâhîñdan
‘Aceb bir zâlim-i gaddâr u şüh-ı bî-
amânsın sen

161. **bir:**

Gazel 218

Mısra: 16

Belgisiz sıfat.

Dehân-ı hânde-rîziñ olmasun âlûde-i
düşnâm
Amân bir şüh-ı nâzik dil-ber-i şîrîn-
zebânsın sen

162. **bir:**

Gazel 220

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Fezâ-yı hüsne düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm

Bu güne hatt u hâle ‘aql-ı meftûn
olmasun n'olsun

163. **bir:**

Gazel 222

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Ğaraž bu bezm-i ğamda ‘âşıka bir şüh-
ı dâm olsun
Gerek âteş-zebân olsun gerek şîrîn-
kelâm olsun

164. **bir:**

Gazel 222

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Ele girmezse dâmân-ı vişâliñ bārî ey
dil-ber
Bizi şâd itmege keyfiyyetiñden bir
peyâm olsun

165. **bir:**

Gazel 224

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Mebādâ gerden-i tîğ u nigâha bir vebâl
olsun
Şakınmam yoksa tîğüñden saña kıanım
helâl olsun

166. **bir:**

Gazel 224

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Hayâl-ı kâmet-i şimşâdıñ ey şüh-ı
perî-peyker
Miyân-ı gül-şen-i hâtırda bir tâze-nihâl
olsun

167. **bir:**

Gazel 225

Mısra: 2

Belgisiz sıfat.

Ne kullāb-ı gönül ne bend-i cān perr-i
melāl olsun
Meded pāy-ı hicān-ı 'aqla zūlfūñ bir
'iḳāl olsun

168. **bir:**

Gazel 225

Mısra: 16

Belgisiz sıfat.

Bu vādide kim eyler mā'il-i üstāda
pey-revlik
Meger ṭab'-ı Ğarībī gibi bir tāze ḥayāl
olsun

169. **bir:**

Gazel 226

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Şaf-ı müjgānların bir erre-i bī-dād idüb
gelmiş
Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
yerden

170. **bir:**

Gazel 228

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Olalar nağme-serā sāz u nevā-yı
muṭrib
Tā dimāğ-ı dile bir zevḳ-i mükerrer
gelsün

171. **bir:**

Gazel 230

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Dutalum çarḥ idecekdir seni bir şeb
kāmīl
Bār-ı minnetle ḳadiñ şekl-i hilāl itme
şaḳın

172. **bir:**

Gazel 234

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Gül gitdi bāğdan daḥı kim egledür seni
Ey 'andelīb bir ḳuru feryādīñ olmasun

173. **bir:**

Gazel 236

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Bir göz açınca ṭurduñ mi 'rācı 'arşa
ḳurduñ
Küstāhlıḳla urduñ pīş-i Ḥudā'da zānū

174. **bir:**

Gazel 237

Mısra: 5

Belgisiz sıfat.

Benimde var bir ṭavḳ-ı belā boynumda
ey ḳumrī
Esīr-i kākülüm bir serv-i ḥoş-reftārdan
ayru

175. **bir:**

Gazel 237

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Benimde var bir ṭavḳ-ı belā boynumda
ey ḳumrī
Esīr-i kākülüm bir serv-i ḥoş-reftārdan
ayru

176. **bir:**

Gazel 237

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bī-mihr-
i bed-ḥūya
Ki bir dem istemez 'uşşāḳı āh u zārdan
ayru

177. **bir:**

Gazel 238

Mısra: 10
Belgisiz sıfat.

Mihrāb kaşîñ meftûn gül-çehre dehen
mevzûn
‘Uşşâkı kılan mecnûn bir vech-i
hasendir bu

178. **bir:**
Gazel 239
Mısra: 2
Belgisiz sıfat.

Esîr-i pençe-i derdim men-i bî-çâre yâ
Allâh
Sen eyle ben gibi bî-çâreye bir çâre yâ
Allâh

179. **bir:**
Gazel 239
Mısra: 6
Belgisiz sıfat.

Lihâf-ı pür-marazda müy-ı âteş-
didedir cismim
Sen eyle bir devâ bu ‘illet-i düşvâra yâ
Allâh

180. **bir:**
Gazel 239
Mısra: 8
Belgisiz sıfat.

Dutuşdı süz u tâb-ı ‘illete endâm-ı pür-
za‘fım
Burağ bir kaçre âb-ı lütfuñı bu nâra yâ
Allâh

181. **bir:**
Gazel 239
Mısra: 11
Belgisiz sıfat.

Her a‘zâ-yı vücûdum başka bir ‘illete
sayrudur
Meded bir dâru-yı şihhat men-i efkâra
yâ Allâh

182. **bir:**
Gazel 239
Mısra: 12
Belgisiz sıfat.

Her a‘zâ-yı vücûdum başka bir ‘illete
sayrudur
Meded bir dâru-yı şihhat men-i efkâra
yâ Allâh

183. **bir:**
Gazel 239
Mısra: 15
Belgisiz sıfat.

Uşandım derdi bilmez bir tabîbiñ
güftgüsundan
Beni şalma bu güne dest-i nâ-hem-
vâra yâ Allâh

184. **bir:**
Gazel 239
Mısra: 17
Belgisiz sıfat.

Baña dâru‘ş-şifâ-yı rahmetiñden bir
şifâ gönder
Beni döndürme kapuñdan der-i ağıyâra
yâ Allâh

185. **bir:**
Gazel 239
Mısra: 19
Belgisiz sıfat.

Egerçi rû-siyeh bir bendeyim ammâ
yakînimdir
Hañalar mahv olur düşse dil-i Ğaffâr'a
yâ Allâh

186. **bir:**
Gazel 241
Mısra: 9
Belgisiz sıfat.

Güneh-kâr u siyeh-rû bir kuluñdur kim
kabûl eyler

Ġarībī'niñ du'āsına icābet senden
olmazsa

187. **bir:**

Gazel 242

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

'Āşık o mehiñ ğamze vü müjġānına
karşu
Bir udhiyedir kim iki kaşşāb arasında

188. **bir:**

Gazel 243

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Dün geldi şabā virdi ħaber zülf ü
ruĥuñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

189. **bir:**

Gazel 243

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Hep ma'şiyet-i ümmet olur mevc-i
'atāda
Bir kıtreyim rahmet-i Ġaffār arasında

190. **bir:**

Gazel 243

Mısra: 15

Belgisiz sıfat.

Şāyed bula bir dürr-i sūĥan yāre
muwāfiķ
Dil ğavta urur kılzüm-i ğüftār
arasında

191. **bir:**

Gazel 244

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Dil mā' il oldı bir ğüzeliñ merĥabāsına
'Aķl oldı pāy-bend-i kemend-i
cefāsına

192. **bir:**

Gazel 244

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

Geldi ĥırāma bāġ-ı ĥayālimde bir
şanem
Oldum esīr-i serv-i kıad-i dil-rübāsına

193. **bir:**

Gazel 247

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Buraķdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
mūy-ı ser
'Aceb bilmem ĥadeng-i āteşin-peykān
mı var sende

194. **bir:**

Gazel 248

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Sāķī-i 'aşķ rüz-ı ezel kıldı ĥoş-ġüvār
Bir çāşni-i bāde-i ĥüsni dimāġıma

195. **bir:**

Gazel 248

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir āhenin selāsil-i aġlāl ayaġıma

196. **bir:**

Gazel 251

Mısra: 2

Belgisiz sıfat.

Şabā ġül-şende olmuş penbe-rīs ol
nāzik-endāma
İdince tār u pūd-ı verdden terkīb bir
cāme

197. **bir:**

Gazel 251

Mısra: 8
Belgisiz sıfat.

Ne var iklīm-i hüsnuñde ger ehl-i küfr
olsam kim
Geline küfr-i haṭṭı koymadı bir dīn
İslām'a

198. **bir:**
Gazel 252
Mısra: 8
Belgisiz sıfat.

Ṭarf-ı zeḳanda ḥāl-i siyāhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
üstüne

199. **bir:**
Gazel 254
Mısra: 12
Belgisiz sıfat.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı ḥased kör
olsun
Ki ḳomaz bir yere bir cān gele cānānı
ile

200. **bir:**
Gazel 255
Mısra: 8
Belgisiz sıfat.

Şiše-i ḥāṭır-ı mey gūşe-i ğurbetde şehā
Çarḥ bir saḥṭ-ı niġāh ile ğubār itdi yine

201. **bir:**
Gazel 255
Mısra: 12
Belgisiz sıfat.

Kime 'arz eyleyim aḥvālimi senden
ġayrı
Ki bu ġam sīnemi bir micmer-i nār itdi
yine

202. **bir:**
Gazel 258

Mısra: 6
Belgisiz sıfat.

Nihāl-i kāmetinde ḥüsn-i rüy-ı dil-
firībiñ gör
Anıñ ġonçe açılmış nāz ile bir gül
budaġında

203. **bir:**
Gazel 258
Mısra: 11
Belgisiz sıfat.

Meded başıñ çün ey sākī elin al bir
ayaġ ile
Ġarībī mest ü şeydā ḳaldı mey-ḥāne
bucaġında

204. **bir:**
Gazel 259
Mısra: 8
Belgisiz sıfat.

'Ālem ser-i müyünüñ cān ile ṭufeylidir
Ol şüh-ı gül-endāma bir ben degilim
bende

205. **bir:**
Gazel 260
Mısra: 1
Belgisiz sıfat.

Bir 'ahdi ḳavī yār ile peymānım olursa
Ḳurbān iderim yoluna biñ cānım
olursa

206. **bir:**
Gazel 260
Mısra: 4
Belgisiz sıfat.

Hāle gibi anı iderim zīver-ı āġüş
Ol māh-likā bir gice mihmānım olursa

207. **bir:**
Gazel 260
Mısra: 12
Belgisiz sıfat.

Min-ba'd dirîğ eylemez ol mâh vişâlin
Bir şubh eger vâkıf-ı hicrânım olursa

208. **bir:**

Gazel 263

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Bir şubh ol âfîtab çıkub seyr-i gül-şene
Gül 'andelibi oğşayarak başdı cânına

209. **bir:**

Gazel 263

Mısra: 15

Belgisiz sıfat.

Aldı 'inân-ı şabrımı bir şüh-ı bî-amân
Kimdir bu nâ-tüvânın irişsün amânına

210. **bir:**

Gazel 266

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Ser-i şad-pâre-i misvâkdan bu sırrı
fehm itdim
K'anın büy-ı vefâdan bir eşer yokdur
dehânında

211. **bir:**

Gazel 268

Mısra: 22

Belgisiz sıfat.

Ġarîb'em leb-i câm u ruh-ı dil-berden
el çekme
Bu ümmîd ile bir dil-beste-i
devrânım sâkî

212. **bir:**

Gazel 268

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Baňa ol la'l-i âteş-rengden bir câm-ı
mемlû şun
Ki çokdan intizâr-ı va'de-i ihsânım
sâkî

213. **bir:**

Gazel 268

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

Hınâ-yı pençe-i hürşîdi sen göster
ayağında
Ki her dem başına ben bir belâ-
gerdânım sâkî

214. **bir:**

Gazel 268

Mısra: 15

Belgisiz sıfat.

Bu bezm-i 'işret-engîz-i humâra bir
hürâm eyle
Ki mest-i bâde-i çeşmân-ı hoş-
mestânım sâkî

215. **bir:**

Gazel 269

Mısra: 2

Belgisiz sıfat.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zahm-ı
tiken kaldı
Ġamîla çıkdı cân-ı nâtüvânım bir
beden kaldı

216. **bir:**

Gazel 270

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Perîşân gönlümü cem' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir târ-ı zülf-i yâr ile
şîrâzelenmez mi

217. **bir:**

Gazel 271

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Degil bî-hüde ger zünnâra sevdâ çekdi
Şan'anı

Sebeb bir h̄usn imiş kim s̄ubha-i şad-
dāneden giçdi

218. **bir:**

Gazel 274

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

O şeb kim eylerim tah̄r̄ir vaşf-ı şem'-i
ruřsār̄iñ
Yaķıřmaz h̄iç bir maşdar per-i
pervāneden ğayrı

219. **bir:**

Gazel 275

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

Ğar̄ib̄i nice dem girdāb-ı fikre ğavta-
h̄'ār oldum
Bu ğüne bir ğüher tā k̄ulz̄üm-i
ğüftārdan geldi

220. **bir:**

Gazel 276

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Bu devlet 'aşkdandır kim şikest-i
üst̄üħ'ānından
K̄ulağa bir řadā-yı c̄ünbiş-i bāl-i H̄ümā
geldi

221. **bir:**

Gazel 277

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Çekilür her ne ise cevr ü cefā-yı ğurbet
L̄ik hicrān baña bir başka belādır
şimdi

222. **bir:**

Gazel 278

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Üm̄idim desti k̄ütāh oldı yetmez
merhem-i vaşla
Ğöñülde sevdiğim her rağne bir
nāsūrdur řimdi

223. **bir:**

Gazel 280

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

P̄iç ü t̄āb-ı cismim oldı za'fdan
mānend-i tāk
C̄üy-ı iřsān̄iñla bir serv-i ğırāmān it
beni

224. **bir:**

Gazel 280

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

K̄almışım bağt-ı siyāhım teg şeb-i
deycūrda
Nūr-ı en'ām̄iñla bir ğūrřid-i t̄ābān it
beni

225. **bir:**

Gazel 281

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Dil mekteb-i 'ařkıñda sebaķ-ğ'ānıñ
olaldan
S̄inem aña bir nüşha-i s̄i-pāre degil mi

226. **bir:**

Gazel 282

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Sāķi l̄ütf eyle biraz sende de inřāf
olsun
Bir kadeğ bāde ile yād ideğör ağbābı

227. **bir:**

Gazel 283

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Böyle bir ceş-i gamıñ eylemiş anı
ber-bād
Bulamam hātırımı bir dahı ta'mır gibi

228. **bir:**
Gazel 285
Mısra: 6
Belgisiz sıfat.

Nesh olub āyet-i hüsni o perī-ruhsārıñ
Bir Firengī haṭ ile nüsha-i İncıl gibi

229. **bir:**
Gazel 285
Mısra: 15
Belgisiz sıfat.

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrāh
oldum
Ba'zı hūkkāmıñ olur manşıbı taḥvıl
gibi

230. **bir:**
Gazel 286
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Bu ḥarābātda bir cür'a-i meyden gayrı
Kim açar 'uḳdemizi nāhun-ı tedbır
gibi

231. **bir:**
Gazel 287
Mısra: 5
Belgisiz sıfat.

Bir ben degil cihānda giriftār-ı
miḥnetim
Kām üzre kimse gördiği yoḳ çarḥ-ı
ezraḳı

232. **bir:**
Gazel 288
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Bir derde düşdi cān-ı ḥazın kim devāsı
yoḳ

Bir böyle bahre düşdi ki yoḳdur
kenāresi

233. **bir:**
Gazel 288
Mısra: 8
Belgisiz sıfat.

Bir derde düşdi cān-ı ḥazın kim devāsı
yoḳ
Bir böyle bahre düşdi ki yoḳdur
kenāresi

234. **bir:**
Gazel 288
Mısra: 15
Belgisiz sıfat.

Bir ḥayldır ki görmezim ol ḥāl-i
gerdeni
İtmez ṭulū' baḥt-ı siyāhıñ sitāresi

235. **bir:**
Gazel 78
Mısra: 10
Sayı sıfatı.

Fitne çeşmiñ her zamān ḳan itmeden
gāfil degil
Hem yine bir ḥaste vü bīmār kendin
gösterür

236. **bir:**
Gazel 4
Mısra: 6
"Bir" sayı sıfatı.

'Ālem-i lāhūt cevlān-geh semend-i
nāzıña
Şāh-bāz-ı emriñe bir lānedir 'arş-ı 'alā

237. **bir:**
Gazel 9
Mısra: 11
"Bir" sayı sıfatı.

Bir dür-i vaşl-ı perī-manzar içün inşāf
it

Ey gönül garkā-i hūn-āb yeter n'oldı
saña

238. **bir:**

Gazel 13

Mısra: 14

"Bir" sayı sıfatı.

Gāh bī-dād [ü] sitem geh sūz u tāb-ı
hicrden
Günde bir mātem Ğarībī üstüvār eyler
baña

239. **bir:**

Gazel 14

Mısra: 13

"Bir" sayı sıfatı.

Ğarībīniñ derūn-ı sīne-i ğam-rīdesi bir
dem
Ĥadeng-i 'aşqdan bī-zahm-ı nāsūr
olmasun yā Rab

240. **bir:**

Gazel 15

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

Eyler mi bizi ihyā bir cur'ā ile sāķī
Lütfuyla bu topraĝı iksīr ide mi yā Rab

241. **bir:**

Gazel 16

Mısra: 12

"Bir" sayı sıfatı.

Bunca ki viridi gül-şene şu eşk-i
dīdeden
Şahñ-ı çemende almadı bir kām
'andelīb

242. **bir:**

Gazel 17

Mısra: 1

"Bir" sayı sıfatı.

Sūz-ı cigerden eyledi bir dād 'andelīb
Çekdi sipihre nāle vü feryād 'andelīb

243. **bir:**

Gazel 18

Mısra: 7

"Bir" sayı sıfatı.

Hazer it kim saña her naķş-ı kadem bir
çehdir
Deşt-i hem-vāre degil dāmen-i şahrā-
yı taleb

244. **bir:**

Gazel 19

Mısra: 3

"Bir" sayı sıfatı.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruhsārīña
'Āķıbet derdiñle ey bī-rahm giryān
oldı hep

245. **bir:**

Gazel 22

Mısra: 8

"Bir" sayı sıfatı.

Yā Rab vücūd-ı āteş-i firķat-resīdemi
Bezm-i vişāl-i dil-bere bir 'ūd-ı
micmer it

246. **bir:**

Gazel 23

Mısra: 12

"Bir" sayı sıfatı.

Hıç silsile-i devlet-i 'uķbādan üzülmez
Bir el k'olur āvīze-i dāmān-ı kanā'at

247. **bir:**

Gazel 23

Mısra: 18

"Bir" sayı sıfatı.

Şimdi ğarazıñ fazl u kemāl ise Ğarībī
Kıl kendiñi bir tıfl-ı debistān-ı kanā'at

248. **bir:**

Gazel 26

Mısra: 1
"Bir" sayı sıfatı.

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin
itdi gāret
Mest-i fitne çeşm-i cādū қatl-i 'āma
virdi ruḥşat

249. **bir:**
Gazel 27
Mısra: 16
"Bir" sayı sıfatı.

Ey sāki-i ferḥunde-қadem iş saña қaldı
Bir raṭl-ı girān ile iriş def'-i melāl it

250. **bir:**
Gazel 28
Mısra: 7
"Bir" sayı sıfatı.

Her bir şanemiñ ḥüsnüne bir gūne
göñül vir
Her nağme-i eşcārda tebdil-i maқām it

251. **bir:**
Gazel 29
Mısra: 7
"Bir" sayı sıfatı.

Bir ḥüsn idi gāret-zede-i 'aқl u şu'ürü
Şan'ān ki қilub rişte-i zünnāra
teşebbüş

252. **bir:**
Gazel 30
Mısra: 4
"Bir" sayı sıfatı.

Bār-ı belā-yı 'aşқ ile ḥam-geşte
қaddime
Mānend-i serv bir қadi āzādedir 'ilāc

253. **bir:**
Gazel 32
Mısra: 2
"Bir" sayı sıfatı.

Bir nev-civān-ı Mevlevi şūḥ-ı külāh-
kec
'Aқlı uçurdı başdan idüb bir nigāh-ı
kec

254. **bir:**
Gazel 33
Mısra: 14
"Bir" sayı sıfatı.

Ey Ğarībī ne biter nüh-ṭabaқından
çarḥiñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
қadeḥ

255. **bir:**
Gazel 38
Mısra: 8
"Bir" sayı sıfatı.

Virān olacaқ ḥıṭtası ta'mire ne қābil
Bir mülkde kim naşb ola sulṭān
müte'addid

256. **bir:**
Gazel 38
Mısra: 10
"Bir" sayı sıfatı.

Tenhā degilüz rāh-ı muḥabbetde
Ğarībī
Gül bāğda bir bülbül-i nālān
müte'addid

257. **bir:**
Gazel 41
Mısra: 6
"Bir" sayı sıfatı.

Ebruları ser-levḥa-i 'unvān-ı şahā'if
Ḥaṭṭ-ı ruḥı bir nüsha-i қānūn-ı şifādir

258. **bir:**
Gazel 41
Mısra: 7
"Bir" sayı sıfatı.

Her bir reg-i müjgân dile bir neşter-i
faşşād
Her bir gāzab-ālūde nigeḥ ‘ayn-i
ḥaḫādır

259. **bir:**

Gazel 42

Mısra: 3

"Bir" sayı sıfatı.

Debistān-ı gāmıñda tıfl-ı dil bir nev-
zebān olsa
‘Ulūm-ı ma‘rifetde Ḥıẓr'a üstād
olmadan yegdir

260. **bir:**

Gazel 43

Mısra: 8

"Bir" sayı sıfatı.

Olur mı hergiz erbāb-ı ‘alā’ik kādır-i
taḫrīk
Ki süzen dāmen-i ‘İsā’ya bir gülmīḥ-i
āhendir

261. **bir:**

Gazel 44

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

Yok sende bir şaḫīfe-i a‘mālden eşer
Ser-efgen ol zemīne ḥacālet zamānıdır

262. **bir:**

Gazel 46

Mısra: 3

"Bir" sayı sıfatı.

Bir tāze ‘ömr-i cāna bağışlar Mesīḥ-
veş
Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür

263. **bir:**

Gazel 47

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

Yandırdı beni bir şanemiñ āteş-i hicri
Bu vāḫı‘adan kimse ḥaber-dār degildir

264. **bir:**

Gazel 49

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

Bir āyet-i mihr olsa idi rüy-ı şanemde
Eylerdim anı muşḫaf-ı ‘Oşmān'a
berāber

265. **bir:**

Gazel 51

Mısra: 7

"Bir" sayı sıfatı.

Nice bir tāze ḥayāt-ı ebedī olmaya kim
Cān şehīd-i nigeḥ-i nergis-i
mestānıñdır

266. **bir:**

Gazel 53

Mısra: 1

"Bir" sayı sıfatı.

Ḥaḫıñ şām-ı gārībān içre bir beytül-
ḥazen dirler
Bināgüşıñ beyāz-ı ‘işret-i şubḥ-ı vaḫan
dirler

267. **bir:**

Gazel 53

Mısra: 7

"Bir" sayı sıfatı.

Sipihre bir gül-i rüy-ı sebeddir āfītāb
ammā
Gülistān-ı vişāl-i dil-berimde bir tiken
dirler

268. **bir:**

Gazel 53

Mısra: 8

"Bir" sayı sıfatı.

Sipihre bir gül-i rüy-ı sebeddir āfītāb
ammā

Gülistân-ı vişâl-i dil-berimde bir tiken
dirler

269. **bir:**

Gazel 53

Mısra: 12

"Bir" sayı sıfatı.

Benim 'aşkım görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnûn
Seniñ Şeh-nâme-i hüsnüñde Leylâ bir
sûhan dirler

270. **bir:**

Gazel 54

Mısra: 5

"Bir" sayı sıfatı.

İster bir iltifâtñ halvet-güzîn-i hicriñ
Kâni' olan vişâle bûs-ı kenârı n'eyler

271. **bir:**

Gazel 55

Mısra: 9

"Bir" sayı sıfatı.

Görünce böyle bir tâze hayâlin şî'r-i
rengîniñ
Ğarîbî h'ân-ı nazm-ı pür-nevâle iştihâ
artar

272. **bir:**

Gazel 58

Mısra: 4

"Bir" sayı sıfatı.

Ol gönçeniñ bu nâleye yok tâb u tākati
Bir nâzenin ü nâzik ü şüh-ı lebîbdir

273. **bir:**

Gazel 61

Mısra: 6

"Bir" sayı sıfatı.

Devletle çarh-ı vārün dāmāniñ eylesün
bûs
Her günde bir ferahla gönülün ola
mübeşşer

274. **bir:**

Gazel 62

Mısra: 6

"Bir" sayı sıfatı.

Şarılmak her nihâle nâ-sezâdır
yâsemem-âsâ
Kad-i mevzûn-ı dil-ber gibi 'âşık bir
dıraht ister

275. **bir:**

Gazel 67

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

Olunca ger çıkarsam bir qadem rāh-ı
muḥabbetden
Efendim tîr-i müjgāniñ gibi degsün
baña ḥançer

276. **bir:**

Gazel 72

Mısra: 14

"Bir" sayı sıfatı.

Bu güne mest rüsvâlıkla şorsa küy-ı
cānāni
Ğarîbî bir benim teg 'âşık-ı şeydâ ne
söyleller

277. **bir:**

Gazel 78

Mısra: 14

"Bir" sayı sıfatı.

Şeyḥ-i Şan'an'ın miyânında kemend ü
ḥiddeti
Kākülün şevkiyle bir zunnâr kendin
gösterür

278. **bir:**

Gazel 82

Mısra: 12

"Bir" sayı sıfatı.

Harâretten yakar bâl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin

Şikâyet-nâme dirler yâre bir
mektûbumuz vardır

279. **bir:**

Gazel 90

Mısra: 4

"Bir" sayı sıfatı.

Yıkılmaz bu harâbât içre 'âşık bir
ayağıyla
Efendim gamze-i sâkî gibi bir
kahramân ister

280. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 29

"Bir" sayı sıfatı.

Gice bâzularım bir gerden-i fikre
hamâ'ildir
Bu mihnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var

281. **bir:**

Gazel 63

Mısra: 5

Belgisiz sıfatı.

Hele bir tıflsın ey şüh bilürsün sitemi
Sende bir âfet-i devrân olacağsın âhir

282. **bir:**

Gazel 68

Mısra: 3

"Herhangi" anlamında belgisiz
sıfat.

Bir bülbül-i şürîde-nevâyım ki gül-i ter
Sînemde olan pençe-i dâğ-ı
kühenimdir

283. **bir:**

Gazel 90

Mısra: 12

"Herhangi" anlamında belgisiz
sıfat.

Degil bî-hüdedir zülf-i muṭavvel devr-
i rüyunda
Ma'âni-i bedî' -i hüsnüñ elbet bir
beyân ister

284. **bir:**

Gazel 73

Mısra: 2

"Herhangi" anlamında belgisiz
sıfat.

Neşât-ı la'liñe keyfiyyet-i peymâne
söyleller
Nigâh-ı çeşmiñe bir şive-i mestâne
söyleller

285. **bir:**

Gazel 6

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

Teng-nây-ı işret-âbâd-ı cihân şıgmaz
beni
Güşe-i gam bir sevâd-ı mülki-i
a'zamdır baña

286. **bir:**

Gazel 6

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Çeşm-i idrâkimde bir feyz-i başiret var
kim
Gül-şen-i ma'nâda büy-ı gül
mücessemdir baña

287. **bir:**

Gazel 27

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Beñzetme nezâketde şağın müya
miyânın
Bu bir reh-i bârîkdürür ince hayâl it

288. **bir:**

Gazel 56

Mısra: 8
Belgisiz sıfat.

Zâhid eliñde sübha-i şad-dâne söyle
kim
Bir nerd-bân-ı bâm-ı kerâmet degil
midir

289. **bir:**
Gazel 68
Mısra: 9
Belgisiz sıfat.

Her bir kalemiñ şivesi bir serv-i
hırâmân
Her şafhada bir mışra‘-ı rengîn
çemenimdir

290. **bir:**
Gazel 70
Mısra: 5
Belgisiz sıfat.

‘İzârında o şūhuñ oldu hattı bir vechle
peydâ
Ki güyâ düd-ı âteş rüy-ı gülden âşkâr
eyler

291. **bir:**
Gazel 80
Mısra: 2
Belgisiz sıfat.

Ėamiñla katre katre eşk-i çeşmim kana
dönmüşdür
Reg-i müjgânlarım bir sübha-i
mercâna dönmüşdür

292. **bir:**
Gazel 82
Mısra: 1
Belgisiz sıfat.

Bizim bir nâzenîn-i şūh-ı şeh-
âşūbumuz vardır
Hırâmân serv-i kıdd bir lâle-hadd
mergūbumuz vardır

293. **bir:**
Gazel 82
Mısra: 10
Belgisiz sıfat.

Kerem kıll ey şabâ degme müselsel
kâkül-i yâre
Ki her bir târına bir hâtır-ı
meslūbumuz vardır

294. **bir:**
Gazel 84
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Her bir nigāhı bir belâ her gâmzesi bir
fitnedir
Târ-ı müjeñ neşter midir hañçer midir
bilmem nedir

295. **bir:**
Gazel 84
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Her bir nigāhı bir belâ her gâmzesi bir
fitnedir
Târ-ı müjeñ neşter midir hañçer midir
bilmem nedir

296. **bir:**
Gazel 93
Mısra: 12
Belgisiz sıfat.

Her bir sūhanım vaşf-ı cemâlinde o
şūhuñ
Bir gevher-i nâ-süfte-i yek-dâneye
beñzer

297. **bir:**
Gazel 98
Mısra: 13
Belgisiz sıfat.

Bir cāh için ağıyâra niyâz itme Ėarîbî
Nef‘î anı mânend-i ilâh itmege
degmez

298. **bir:**

Gazel 99

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Ne miqdār eylese bī-dādīñ efzūn
eylesün düşmen
Dil-i āyīneye kayd-ı nemedle bir hatar
gelmez

299. **bir:**

Gazel 104

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Bir sitem-kārı gönül mülküne şah
eylemişüz
Pister-i berkı ‘aceb berg-i giyāh
eylemişüz

300. **bir:**

Gazel 105

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Gevher-i esrār-ı sūhan bizdedir
Nazm ile bir kılzüm-i bī-sāhilüz

301. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Kimseniñ zātında bir mihr ü muḥabbet
kalmamış
Nüşa-i ‘ālemde şart-ı ādemiyyet
kalmamış

302. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 6

Belgisiz sıfat.

‘Ālemi ser-tā-be-ser seyl-i sitem
kılmış ḥarāb
Dutmağa ārām gönülüm bir ‘imāret
kalmamış

303. **bir:**

Gazel 114

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Bir nāme ile ḥātırı şād itmemek ancak
Dil gūşe-i gurbetde qarār itmek
içünmiş

304. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Serimde bu hevā bir şūḥ-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cünün boynumda zülf-i
yārdan kalmış

305. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

Ġarībī yād-gār olsun bu nev-güftār
‘ālemde
Disünler bu ğazel bir ‘āşık-ı dil-zārdan
kalmış

306. **bir:**

Gazel 124

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Loḳmān-ı çarḥ derdime bir çāre
bulmadı
Ol serv-i nāz-ı şūḥ-ı gül-endāma kaldı
iş

307. **bir:**

Gazel 125

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Her şubḥ-ı firākıñda begim vird-i
zebānım
Bir tīr-i du‘adır ciġer-i düşmene
maḥşūş

308. **bir:****Gazel 132**

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Ḥaṭṭ u ḥālîndir dile bir naḳş-i ülfedir
 ğaraż
 Ol gül-i ruḥsârdan bûy-ı muḥabbetdir
 ğaraż

309. **bir:****Gazel 133**

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Vaṭanı 'aşıka bir dâr-ı 'ikâb eyler ḥaṭṭ
 Hüsn-i ruḥsârına ta'lîm-i zehâb eyler
 ḥaṭṭ

310. **bir:****Gazel 134**

Mısra: 19

Belgisiz sıfat.

Ne tenhâ bir benim sînemde dâğ-ı ḥaṭṭı
 naḳş olmuş
 Ğarîbî bir gönül yok olmaya kim
 dâğdâr-ı ḥaṭṭ

311. **bir:****Gazel 137**

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Biz sipihriñ katı nev-rûz u bahârın
 gördük
 Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyâm-ı
 neşâṭ

312. **bir:****Gazel 137**

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Ḥasret-i bâde-i vaşlıyla katı
 maḥzûnum
 Sâkiyâ şun bize bu faşlda bir câm-ı
 neşâṭ

313. **bir:****Gazel 138**

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Zülfeyn-i girih-gîri ruḥsâra tağıdsam
 dir
 Levḥ-i dil-i 'aşıktan bir şânedan eyler
 ḥaṭṭ

314. **bir:****Gazel 140**

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Cenâb-ı zâhide söz yok 'aceb bir gönli
 alçakdır
 Olur ṭab'-ı laṭîfi bir su'âl ü şânedan
 maḥzûz

315. **bir:****Gazel 142**

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Bu mey-kede-i dehrde hîç 'âkıll ider mi
 Bir neş'e için sâkî-i devrâna tevakku'

316. **bir:****Gazel 142**

Mısra: 14

Belgisiz sıfat.

Rezzâk viren rızkı virür mi saña
 maḥlûk
 Bir loḳma için eyleme insâna
 tevakku'

317. **bir:****Gazel 152**

Mısra: 9

Belgisiz sıfat.

Var 'ömründe seni bir gice görmüş ey
 şem'
 Başı dönmüş felek olmuş saña
 pervâne-i 'aşk

318. **bir:****Gazel 158**

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

İstemem bir güzeli āfet-i cān
olmayıcak
Şūh [u] āşüb-ı cihān tāze-civān
olmayıcak

319. **bir:****Gazel 158**

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sīne-
sezā
Gün-be-gün dāğ ile bir lāle-sitān
olmayıcak

320. **bir:****Gazel 160**

Mısra: 3

Belgisiz sıfat.

El virmedi bir gūşe-i ‘uzletde ḳanā‘at
‘İş-i şikemi dehrde minnetle giçürdik

321. **bir:****Gazel 167**

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

İnbisāt-ı devr-i hüsnuñde bulunmaz
hāl ü hatt
Maṭla‘ından bir nişān yok çarḫda
aḫterleriñ

322. **bir:****Gazel 167**

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Dil-berān-ı Mevlevī'ye bir külāh itsem
gerek
Şāhlar dervīş olub ḳılmış nemed
efserleriñ

323. **bir:****Gazel 175**

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Cānā esīr-i pençe-i hār itme gönlümi
Bir ‘andelīb-i gül-şen-i ruḫsārıñım
seniñ

324. **bir:****Gazel 177**

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Bir şeb o mehiñ ister iken nūr-ı vişālin
Peygüle-i tāriki-i hicrānına düşdük

325. **bir:****Gazel 179**

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Bir gevher-i yekdāne idiñ dehre Ğarībī
Şad-ḫayf ki nādāniñ elinde ḫazef
olduñ

326. **bir:****Gazel 181**

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Bir vaşl için ey meh beni ibrāma
düşirdüñ
Ḥasretle lelim būs-ı leb-i cāma
düşirdüñ

327. **bir:****Gazel 190**

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Nāzik gülüñ ağardı başı çıkdı
çemenden
Bir gāyet ile nāle vü zār eyledi bülbül

328. **bir:****Gazel 192**

Mısra: 3
Belgisiz sıfat.

Bir çeşm-sār-ı merhamete geldiñ āb
içün
Reyyān-ı kām-ı kāse-i zehr olduñ ey
göñül

329. **bir:**
Gazel 200
Mısra: 3
Belgisiz sıfat.

Bir büsesine devlet-i dünyāyı virürdim
Ol şūh-ı gül-endāmı der-āgūş
idebilsem

330. **bir:**
Gazel 200
Mısra: 10
Belgisiz sıfat.

Hüşyāri-i dünyāya deger mesti-i ğaflet
Bir cām ile ger ‘aqlımı medhūş
idebilsem

331. **bir:**
Gazel 200
Mısra: 16
Belgisiz sıfat.

Hāle gibi dūşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zīver-i āgūş idebilsem

332. **bir:**
Gazel 207
Mısra: 7
Belgisiz sıfat.

Bir cān o şūha buse-bahā borçlu
kalmışuz
Dervāhem didikleri beyne'l-‘avām
vām

333. **bir:**
Gazel 212
Mısra: 8
Belgisiz sıfat.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir büy-ı vişāl alsa idiñ dil-berimizden

334. **bir:**
Gazel 33
Mısra: 12
*"Herhangi" anlamında belgisiz
sıfat.*

Pençe-i sākide ‘uşşāk-şifat kan ağlar
Leb-i dil-berde döner bir gül-i ḥandāna
kadeḥ

335. **bir:**
Gazel 50
Mısra: 11
*"Herhangi" anlamında belgisiz
sıfat.*

Çekme elem Ğarībi ki bir böyle vaḫt
olur
La‘lin o şūh merhem-i dāğ-ı derūn ider

336. **bir:**
Gazel 63
Mısra: 4
*"Herhangi" anlamında belgisiz
sıfat.*

Dutalum perde-i ‘işmetdesin ey gönçe-
i nāz
Bir seḥer çāk-i girībān olacaḫsın āḫir

337. **bir:**
Gazel 67
Mısra: 9
*"Herhangi" anlamında belgisiz
sıfat.*

Ğaraż cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān
Meded ‘uşşāka karşı çekmesün ol dil-
rübā ḥançer

338. **bir:**
Gazel 64
Mısra: 6

"Herhangi" anlamında belgesiz sıfat.

Benim nazm içre ol mu 'ciz-beyân-ı
fenn-i hikmet kim
Aristo mekteb-i tab'ımda bir şâkir[d]-i
ebkemdir

339. **bir:**

Gazel 113

Mısra: 14

"Herhangi" anlamında belgesiz sıfat.

Şuḥf-ı İslâmiyyet olmuş nesh çekmiş
ḥaṭṭ küfr
Muşḥaf-ı rûyında îmândan bir âyet
kalmamış

340. **bir:**

Gazel 114

Mısra: 12

"Herhangi" anlamında belgesiz sıfat.

Ben dahı meger şakladığım gevher-i
eşki
Bir şūḥ-ı sitem-kâra nişâr itmek
içünmiş

341. **bir:**

Gazel 136

Mısra: 14

"Herhangi" anlamında belgesiz sıfat.

Tîr-i müjgânıyla kaçdı oqlamaqdır
'âşıkı
Gūşe-i ebrû ile ger itse bir îmâ gâlat

342. **bir:**

Gazel 40

Mısra: 15

"Herhangi" anlamında belgesiz sıfat.

Her kimiñ zâtında var ise Ğarîbî bir
hüner

Göstere bezm-i feşâḥatde bu inşâdan
lezîz

343. **bir:**

Gazel 111

Mısra: 13

"Herhangi" anlamında belgesiz sıfat.

Gice bir yerde raḳîb ile işitdim yâri
'Aceb itdim ki melek eyledi Şeytân'a
heves

344. **bir:**

Gazel 173

Mısra: 12

"Herhangi" anlamında belgesiz sıfat.

Peyk-i ḥayâliñ itdigi bî-dâd-ı
vücûddan
Ma'mûr olan bu mülkde bir ḥâne
görmedik

345. **bir:**

Gazel 65

Mısra: 1

"Herhangi" anlamında belgesiz sıfat.

Seni bir pāk-i zât yazmışlar
Şūḥ-ı ḥürî-şifât yazmışlar

346. **bir:**

Gazel 32

Mısra: 1

"Herhangi bir " anlamında belgesiz sıfat.

Bir nev-civân-ı Mevlevî şūḥ-ı külâh-
kec
'Aklı uçurdu başdan idüb bir nigâh-ı
kec

347. **bir:**

Gazel 67

Mısra: 14

"Herhangi bir " anlamında
belgisiz sıfat.

Görünce hançer ol şūhuñ miyānından
nüzü̇l eyler
Ġarībī sīneme dest-i k̄azādan bir belā
hançer

348. **bir:**
Gazel 10
Mısra: 1
Bir, belgisiz sıfat.

Var bir sözü̇m ben anı hemān söylerim saña
saña
Ey mest-i nāz līk nihān söylerim saña

349. **bir:**
Gazel 12
Mısra: 12
Bir, sayı sıfatı.

Perī-ruhsāre vü pür-fenn sitem-ger
kīne-perversin
Seniñ teg nāzenīnim k̄ande bir mümtāz
olur peydā

350. **birisi:-i, -si**
Terci-bend 3
Mısra: 4
Belgisiz zamir, herhangi biri.

Biñ şūh-ı perī-peyker-i gāret-ger-i
dünyā
Her birisi biñ nev'le olursa hüveydā

353. **bir:**
Gazel 90
Mısra: 3
"Bir" sayı sıfatı.

Yıkılmaz bu harābāt içre 'āşık bir
ayağıyla
Efendim ğamze-i sākī gibi bir
k̄ahramān ister

354. **bir:**
Gazel 119

Mısra: 10
"Bir" sayı sıfatı.

Miñāl-i gevher-āvīz olmağa gūş-ı
eħibbāya
Yine fikr-i Ġarībī silk-i nazma bir
ġazel çekmiş

355. **biri:-i**
Terci-bend 3
Mısra: 22
"Bir" belgisiz sıfat.

Biñ saçları sūnbül yūzi gül 'arızı
nesrīn
Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

356. **bir:**
Gazel 126
Mısra: 16
*"Herhangi bir" anlamında
belgisiz sıfat.*

Şandūk-ı der-i ma'rifete virme gūşāyış
Bir Bosna firengisi ile aña k̄apağ baş

357. **bir:**
Gazel 134
Mısra: 20
*"Herhangi bir" anlamında
belgisiz sıfat.*

Ne tenhā bir benim sīnemde dāğ-ı h̄attı
nağş olmuş
Ġarībī bir gōñül yok olmaya kim
dāğdār-ı h̄att

358. **bir:**
Gazel 193
Mısra: 1
*"Herhangi bir" anlamında
belgisiz sıfat.*

Ey dil yūri o ğonçe-femiñ bir cevābın
al
Berg-i gül-i laṭīf-i lebinden gül-ābın al

359. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 1

"Herhangi bir" anlamında

belgisiz sıfat.

Ne çarhıñ inqılâbından baña kām üzre
bir dem var

Ne dünyâ-yı sitem-âbâdda bir 'îş-i
hurrem var

360. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 2

"Herhangi bir" anlamında

belgisiz sıfat.

Ne çarhıñ inqılâbından baña kām üzre
bir dem var

Ne dünyâ-yı sitem-âbâdda bir 'îş-i
hurrem var

361. **bir:**

Gazel 190

Mısra: 13

"Bir tane" anlamında *belgisiz*

sıfat.

Bir kuşca olan cānını şevkle Ğarībī
Meydān-ı muḥabbetde nişār eyledi
būlbūl

362. **bir:**

Gazel 202

Mısra: 9

"Azıcık da olsa" anlamında *sıfat.*

Erzān-ı Ğarībī'dir bir görmege cān
virmek

Şem' -i ruḥ-ı cānāna pervāne midir
bilmem

363. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 33

"Bir tane" anlamında *sayı sıfatı.*

Ne maḳşūd üzre bir dem 'işret-i
eyyāma me'mūrum

Ne bir laḫza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
mesrūrum

364. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 34

"Bir tane" anlamında *sayı sıfatı.*

Ne maḳşūd üzre bir dem 'işret-i
eyyāma me'mūrum

Ne bir laḫza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
mesrūrum

365. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 3

"Herhangi bir" anlamında

belgisiz sıfat.

Ne ızhār-ı cefā-yı gurbete bir yār-ı
hem-dem var

Ne ḥod-dāğ-ı derūn-ı sīneme bir tāze
merhem var

366. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 4

"Herhangi bir" anlamında

belgisiz sıfat.

Ne ızhār-ı cefā-yı gurbete bir yār-ı
hem-dem var

Ne ḥod-dāğ-ı derūn-ı sīneme bir tāze
merhem var

367. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 18

"Herhangi bir" anlamında

belgisiz sıfat.

Şorulmaz ḫāl-i erbāb-ı vefā ser-pençe-
i ḡamda

Ne bir naḳş-i muḥabbet sīne-i evlād-ı
ādemde

368. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 19

"Herhangi bir" anlamında

belgesiz sıfat.

Ne bir bŷy-ı meveddet nŷŷa-i gŷl-zār-ı 'ālemde

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem benim nem var

369. **bir:**

Muhammes 3

Mısra: 22

"Bir tane" anlamında belgisiz

sıfat.

Ġarībī duḡter-i zerle ŷarāb-ı dil-gŷŷā baŷdır

'İlāc-ı sŷz-ı maḥmŷza kerem kıl bir devā baŷdır

370. **bir:**

Tarih 1

Mısra: 15

"Bir tane" anlamında belgisiz

sıfat.

Zŷhre bir āyīn ile raqŷ-āver oldu bu gice

Kim sipihri ŷevkden raqŷa getŷrdi bī-mecāl

371. **bir:**

Terci-bend 2

Mısra: 9

"Bir kez" anlamında sayı sıfatı.

Bāri bir kerre bu firqatde beni yād eyle Dil-i nā-ŷādımı bir va'de ile ŷād eyle

375. **bir:**

Muhammes 1

Mısra: 41

"Bir" belgisiz sıfat.

Temennā-yı vaṭandan ğayrı bir nāz u niyāzım yoq

Sitem nāmında yār-ı mihr-bāndan imtiyāzım yoq

376. **bir:**

Muhammes 2

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

Vaŷlıña bir ḡaylidir kim intizār oldum yeter

Maḥv olub rāh-ı muḡabbetde ğubār oldum yeter

377. **bir:**

Tarih 1

Mısra: 26

"Bir" belgisiz sıfat.

Ben bu eyyām-ı neŷāt-engizden ŷordum ḡaber

Söyledi gerdŷn lisān-ı ḡāl ile bir ḡoŷ maqāl

378. **bir:**

Tarih 1

Mısra: 35

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir seḡer hātif Ġarībī söyledi tāriḡini 'Aqd-i tezvīciñ mŷbārek olsun ey kān-ı kemāl

379. **bir:**

Tarih 2

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Ehl-i 'aŷka tāze bāzār-ı muḡabbet oldu germ

Ḳumri-i bī-çāreye bir serv olub her ŷāḡ bedīd

380. **bir:**

Terci-bend 1

Mısra: 42

"Bir" belgisiz sıfat.

Ey mäh yeter 'aşıkça zecr ü elem eyle
İnşâf getir gönlüñe bir dem kerem
eyle

381. **bir:**
Terci-bend 1
Mısra: **45**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ya cānımı bir kabza-i hāk-i 'adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevri ü sitem
eyle

382. **bir:**
Terci-bend 1
Mısra: **51**
" Bir" belgisiz sıfat.

'Ar eyleme bir ders okı 'unvān-ı
vefādan
Dönmem hele senden gelen envā'-ı
belādan

383. **bir:**
Terci-bend 2
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bāri bir kerre bu firkatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va'de ile şād eyle

384. **bir:**
Terci-bend 2
Mısra: **25**
" Bir" belgisiz sıfat.

Hele bir hayl-i zamāndır ki harābım
sensiz
Ser-i küyuña varan rāha türābım sensiz

385. **bir:**
Terci-bend 4
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Gehī bir tūti-i zārım cüdā şekker-
maḳālīñden

Gehī kām almamış pervāne'em şem'-i
cemālīñden

386. **bir:**
Terci-bend 4
Mısra: **20**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ġamīñla kāmetim ḥam-geşte-i biñ bār-
ı miḥnetdir
Hemīşe sīnemiz bir raḥne-i nāsūr-ı
firḳatdır

387. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: **60**
" Bir" belgisiz sıfat.

Āteş-i 'aşkıñ ile yandı dili 'uşşākıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştākıñ

388. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: **81**
" Bir" belgisiz sıfat.

Nice bir ḥırmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim ārzu-yı vaşl ile giryān olsun

389. **birdir:-dir**
Gazel 34
Mısra: **12**
Aynı, benzer.

Añla mürür-ı 'ömr-i fenāyı bu
nükteden
Birdir zamān-ı pīri vü 'ahd-i şebāb-ı
şubḥ

390. **birdir:-dir**
Gazel 123
Mısra: **9**
Aynı, denk.

Yine birdir ḥayāt ü mevt çeşm-i ehl-i
vaḥdetde

Ene'l-ḥaḳḳ dārına ū girye-i
Manşūr'dan gelmiş

391. **birdir:-dir**
Gazel 85
Mısra: 7
Aynı, benzer.

'Aşḳda ḥande-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

392. **biri:-i**
Gazel 8
Mısra: 10
Belgisiz zamir.

Püte-i şun'da her misden ola zer
mümkün
Olsa eczālarınıñ biri ger iksīr-i du'ā

393. **biri:-i**
Gazel 136
Mısra: 5
Belgisiz zamir.

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengīn-şafḥa-i rüy-ı gül-i ra'nā
ğalaṭ

394. **biri:-i**
Gazel 136
Mısra: 5
Belgisiz zamir.

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengīn-şafḥa-i rüy-ı gül-i ra'nā
ğalaṭ

395. **birine:-in, -e**
Terci-bend 3
Mısra: 5
Belgisiz zamir.

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

396. **birine:-in, -e**
Terci-bend 3
Mısra: 17
Belgisiz zamir.

Hiç birine kılmam nazar ey şüreti zībā
Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

397. **birine:- in, -e**
Terci-bend 3
Mısra: 35
Bir kimse, herhangi bir şahıs.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā
Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

398. **birine:- in, -e**
Terci-bend 3
Mısra: 23
Belgisiz zamir.

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
ḥamrā
Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

399. **birine:- in, -e**
Terci-bend 3
Mısra: 29
Belgisiz zamir.

Hiç birine meftūn olamam ey gözi
şehlā
Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

400. **birisi:-i, -si**
Terci-bend 3
Mısra: 10
Belgisiz zamir, herhangi biri.

Biñ kāmeti mānend-i qad-i bīd-i
hıyābān
Her birisi biñ şīve ile olsa nümāyān

401. **birisi: -i, -si**
Terci-bend 3
Mısra: **16**

Belgisiz zamir, herhangi biri.

Biñ hüsni güzel āhu-yı vahşī-nażar
olsa
Her birisi biñ ‘işve ile cilve-ger olsa

402. **birle: -le**
Gazel 15
Mısra: **6**

Birlikte, ile.

Ma‘müre-i hātır kim vīrāne-i kahrıdur
Lütf u keremi birle ta‘mīr ide mi yā
Rab

403. **birle: -le**
Gazel 158
Mısra: **16**
İle.

Çekemezsin o büti tīr gibi āgūşa
Çametiñ bār-ı sitem birle kemān
olmaycağ

404. **birle: -le**
Muhammes 2
Mısra: **12**

"İle, birlikte" anlamında edat.

Cānım ey gönçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan
Şehr-i dil seyl-i havādiş birle vīrān
olmadan

405. **birle: -le**
Terci-bend 1
Mısra: **30**

"İle, birlikte" anlamında edat.

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel

Şemşīr-i gāzab birle helāk olmadan
evvel

406. **birle: -le**
Gazel 148
Mısra: **12**
İle.

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
tūresi
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zūlf

407. **birle: -le**
Gazel 61
Mısra: **2**
İle.

Büy-ı feraħla dā‘im bezmiñ ola
mu‘aṭṭar
Reng-i neşāṭ birle rüyiñ ola münevver

408. **birle: -le**
Gazel 65
Mısra: **5**
İle.

Ḥaṭṭ-ı reyḥān birle rüyiñda
Hüsne tāze berāt yazmışlar

409. **birle: -le**
Gazel 164
Mısra: **3**
İle.

Kaṭ‘-ı şemşīr-i ecel birle rehā mümkün
değil
Düşse dest-i iştıyāka bir de dāmāniñ
seniñ

410. **birle: -le**
Gazel 218
Mısra: **12**
Birlikte.

Hevā-yı tār-ı zūlfūñ gerden-i ‘uşşāka
taṣṭak olsun

Ki kıadd-i nāz-ı perver birle serv-i
revānsın sen

411. **birle:** *-le*
Gazel 237
Mısra: **9**
Birlikte.

Didim ağyāra meyl itme gāzab birle
cevāb itdi
Didi resm-i kādīmīdir gül olmaz
hārdan ayru

412. **birle:** *-le*
Gazel 270
Mısra: **5**
Birlikte.

Gelince gonçe-i la'li tebessüm birle
güftāra
Çemende gonçeler hāsetle hep
hamyāzelenmez mi

413. **birle:** *-le*
Gazel 280
Mısra: **2**
Birlikte.

Ey kerem-kārā yeter fakr ile giryān it
beni
Gūşe-i 'ayn-ı 'ināyet birle hūndān it
beni

414. **birle:** *-le*
Gazel 204
Mısra: **9**
Birlik, beraberlik.

Şarşar-ı renc-i hāsed birle bu 'işret-
gehde
Hırmen-i 'ömr-i rakībānı tebāh
eyleyelim

bir ān:

1. **bir ān:**
Gazel 166
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, çok kısa bir süre.

Māh ü mihri çarhda şermende kıl bir
ān ile
Ey Meh-i Ken'ān metā'-ı hūsnūñi
meydāna çek

bir başka:

1. **bir başka:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Farklı.

Zencīr-i cūnūn 'āşıkā bir başka belādır
Ey bī-haber it hālet-i dīvāneden i' rāz

bir bir:

1. **bir bir:**
Gazel 170
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Birer birer, teker teker.

Devr-i felegiñ biz çatı ibrāmını gördük
Gösterdiği bir bir tama'-ı hāmını
gördük

2. **bir bir:**
Gazel 84
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sırayla, tek tek, birer birer.

Bāzār-ı nazmı germ idüb kālā-yı şī'r-i
dil-keşīñ
Bir bir Ğarībī sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

3. **bir bir:**
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sırayla, tek tek, birer birer.

Her gelen bir bir varak gözden
geçirmiş bilmemiş
Nüşa-i mihr-i vefâ-yı çarh ser-tâ-pâ
ğalat

4. bir bir:

Gazel 275

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tek tek.

Virür bir bir haber hâl-i derûn-ı dâğ-ı
dârimdan
O seyl-âb-ı fenâ kim dîde-i hûn-âbdan
geldi

bir bir giç-:

1. bir bir giçürür:-ür, -ür

Gazel 188

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tek tek (şişe) takmak.

Sîh-i müjgânına bir bir giçürür ehl-i
dili
Ol yüzi reşk-i kamer kaşları 'unvânlı
güzel

bir birine:

1. bir birine:

Gazel 144

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Birbirine.

Cevher-i âyinede bir birine gelsün mi
Çeşm-i hayret-zededen neş'e-i h'âb
itme tama'

bir böyle:

1. bir böyle:

Gazel 99

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Böyle bir. Böylesine.

'Aceb bir böyle gül-şende esîr-i pençe-
i hârim
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

2. bir böyle:

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Böyle bir. Böylesine.

Bir sâde nigehten dil-i âvâre ne
bulsun
Bir böyle kerem kıl ki ola minnete
lâyık

bir cur'a:

1. bir cur'a:

Gazel 111

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir yudum.

Şarf-ı 'ömr eyleme bu mey-kede-i
dünyâya
Kılma bir cur'a için sâki-i devrâna
heves

bir dahı:

1. bir dahı:

Gazel 153

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir daha, artık, bundan sonra.

Ey bād meded bir dahı sür'âtle vezân
ol
Kim cezr ü med-i cünbiş-i deryâdan
uşandık

2. bir dahı:

Gazel 243

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir daha, artık, bundan sonra.

Ḳandīl-i murād olmadı bir daḡı
fūrūzān
Ey baḡt beni ḳoyma ŧeb-i tār arasında

3. **bir daḡı:**

Gazel 283

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir daha, artık, bundan sonra.

Böyle bir ceş-i ḡamıñ eylemiş anı
ber-bād
Bulamam ḡatırımı bir daḡı ta'mīr gibi

4. **bir daḡı:**

Gazel 232

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bir daha, yeniden, tekrar.

Ḥün-āba rīz-i ḡasret-i dīdārdır gözüm
Ḥavfım budur ki bir daḡı dīdāra
degmesün

5. **bir daḡı:**

Gazel 200

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bir kez daha, bir daha.

Ḥün-ı ciger olmazdı baña bāde-i ḡasret
Bir daḡı mey-i la'l-i lebiñ nūş
idebilsem

bir de:

1. **bir de:**

Gazel 250

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrıca.

Bāde-i la'l-i leb-i yār ile mestim sākī
Baḡamam bir de o murdār ŧarābiñ
yüzine

2. **bir de:**

Gazel 270

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bir de; bunun yanında; bununla
birlikte.*

Ġarībī ḡamze-i ḡün-rīzi gelsün bir de
cevlāna
Yine zaḡm-ı derūnum ŧaşraya
dervāzelenmez mi

3. **bir de:**

Gazel 267

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir de, ayrıca.

Bir de gelsün ḳalemiñ cünbiş-i ḡüftāra
lebi
Naḡş ide ŧafḡa-i evrāḳa biraz na't-ı
nebi

4. **bir de:**

Gazel 164

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir de.

Ḳaḡ'-ı ŧemşīr-i ecel birle rehā mümkün
degil
Düşse dest-i iştıyāḳa bir de dāmāniñ
seniñ

5. **bir de:**

Gazel 184

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ve olana katarak, fazladan, bir
de.*

Bir de ne var oḡşayarak alsa ḡöñlümi
Sultān teraḡḡum itse gedāya 'aceb
degil

6. **bir de:**

Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir de; bunun yanında; bununla birlikte.

Yā Rab anıñ cemāl-i secencel-naẓīrini
Çeşm-i ümīd-i ‘āfiyete bir de manzar
it

7. bir de:

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir de; bunun yanında; bununla birlikte.

Yā Rab ḥabībiñ Aḥmed-i Muḥtār
‘aşkına
Bir de o şūḥ-ı āfet-i cānı musaḥḥar it

8. bir de:

Gazel 158

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Üstüne üstlük.

Gitdi bir de göremezsın o bahār-ı
ḥüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre ḥazān
olmayıcak

bir dem:

1. bir dem:

Gazel 113

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bir zaman.

Kevkeb-i iḳbāl-i ‘aşık itmege bir dem
tulū‘
Āsumān-ı ḳadre bir burc-ı sa‘ādet
ḳalmamış

2. bir dem:

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir zaman.

Gel ṭabībā ḳoyma dāğ-ı sīneme
merhem ḡalaṭ
Eyleme derdim görüb bir dem beni
ḥürrem ḡalaṭ

3. bir dem:

Gazel 149

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir zaman.

Bir dem bozuldı merhem-i kāfūrı
vuşlatıñ
Ḳaldı Ğarībi sīne-i dil dāğ-dār ḥayf

4. bir dem:

Gazel 218

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir zaman.

Değil bir dem dil-i pür-inkisārımdan
nihānsın sen
Ten-i efsürde-i ‘uşşāḳa bir rūḥ-ı
revānsın sen

5. bir dem:

Gazel 237

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir zaman.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bī-mihr-
i bed-ḥūya
Ki bir dem istemez ‘uşşāḳı āh u zārdan
ayru

6. bir dem:

Gazel 263

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bir an.

Kesmez nigāh-ı ḳahrımı bir dem
Ğarībi'den
Bī-çāreniñ irişdi buçaḳ üstüḥ‘ānına

7. bir dem:**Gazel 200**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Bir zaman, bir an.

Yağdıñ sühan-ı germ ile dīvānı Ğarībī
Bir dem kalem-i fikriñi hāmūş
idebilsem

8. bir dem:**Gazel 245**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bir zaman, bir an.

O şüh-ı tāze kıdd-i serv-i ser-keş
mihr-bānlıkdan
Derīn-ı sīnemi bir dem kıomaz dāğ-ı
kühenlerle

9. bir dem:**Gazel 186**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir an, bir kez bile.

Rūz u şeb peyk-i hayālīñle göñül
eglenmeden
Gūşe-i firqatde bir dem güft-gū eksük
degil

10. bir demde:-de**Gazel 235**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir an.

Ğarībī gül-şen-i nazmı ider sīr-āb bir
demde
Sirişk-i hāmeden fevvāre-i i'cāz
deprensün

bir gün:**1. bir gün:****Gazel 103**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir gün, bir zaman.

İtdigi çevre taħammül iderek feryādım
Bir gün eyler dil-i gerdūna eşer çok
gitmez

2. bir gün:**Gazel 170**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir gün, bir zaman.

Bir gün bize va'd itdi o meh 'īd-i
vişālin
Hūrşīd tulū' itmeden aħşamını gördük

3. bir gün:**Gazel 179**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir gün, bir zaman.

Tenhā kıomadı hātır-ı efkārımı bir gün
Ey gam men-i bī-çāreye hayrū'l-halef
olduñ

4. bir gün:**Gazel 182**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir gün, bir zaman.

Bu nev-bahār-ı rü-be-ħazān-ı zamānda
Bir gün mişāl-i gül açılıb hırem
olmadıñ

5. bir gün:**Gazel 79**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sonra, ilerde, eninde sonunda,
mutlaka.*

Mānend-i baht-ı türe-i 'uşşākıñ ey
şanem
Bir gün riyāz-ı püşt-i lebiñ hār u
ħaslenür

6. bir gün:**Gazel 80**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Günün birinde.

Dükendi 'ömr bir gün dönmedi vefk-i
murād üzre
Vefāsız çarh elinden dertlü cānım kana
dönmüşdür

7. bir gün:**Gazel 252**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Günün birinde.

Bir gün degil ki eksük ola güne güne
hem
Takdīr-i Hakk virende virür hem hem
üstüne

8. bir gün:**Gazel 265**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Günün birinde.

Bu süziş-i muhabbet kim var derün-ı
dilde
Kalmaz nüहुfte āhir bir gün çıkar
beyāna

9. bir gün:**Gazel 266**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Eninde sonunda, bir zaman, bir
gün.*

Mesīhā'ya olurum qadr ile mānend
eger bir gün
O hürşīd-i cihān-tābīñ yerim olsaydı
yanında

bir güne:**1. bir güne:****Gazel 157**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir tür, bir çeşit.

Her bir şanemiñ hüsüne bir güne
gönül vir
Sille urlur kâ'idedir şürete lāyık

bir güne:**1. bir güne'em:-e, -m****Gazel 24**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir çeşit.

Her rüz u şeb Ğarībī bir güne'em
belāda
Çeşmimde eşk-i hūnīn bağrımnda nār-ı
hasret

bir güzel çek-:**1. bir güzel çekmiş:-miş****Gazel 119**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir güzel çekmiş.

Degil ser-levha-i ruhsāra ebrū hatt-ı
hall çekmiş
Güzel yüzde bu hattı bir güzel çekmiş
güzel çekmiş

bir hayli müddet:**1. bir hayli müddetdir:-dir****Gazel 120**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Uzun zamandan beri.

Cüdā bāğ-ı vişāl-i yārden bir hayli
müddetdir

Ki murğ-ı hāme-i şīrīn-sūhan
güftārdan almış

bir iim şu:

1. **bir iim şu:**

Gazel 162

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Bir iimlik, Birazcık; lmeden
nce hastaya verilen su.*

Yeter ey şuh-ı cefā-pīře dirīg itme
viřāl
Virdi cān teşne-i la'liñ bir iim şu
diyerek

bir iim şu-yı tahamml:

1. **bir iim şu-yı tahamml:**

Gazel 185

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bir iimlik tahamml suyu.

Olsun mı gnl gāvta-or-ı bar-ı
abī'at
Kim almamış anda bir iim şu-yı
tahamml

bir iken hezār eyle-:

1. **bir iken hezār eyledi:-di**

Gazel 190

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Birken bin yapmak.

Efgānı ile yadı odı bāg u bahārı
Adın bir iken şimdi hezār eyledi
blbl

bir iki:

1. **bir iki:**

Gazel 228

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Birka.

Bezm-i rindāna adeler yrisn
sr'at ile
Bozalum tevbeleri bir iki sāgar gelsn

2. **bir iki:**

Gazel 165

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir ka, biraz.

Sāna sylerse vā'iz cennete gir āb-ı
kevşer ek
Budur mefhm kim mey-āneden bir
iki sāgar ek

3. **bir iki:**

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birka, belgisiz sıfat.

Bādesiz meclisimiz alka-i mātem-
kededir
Sāiyā ltf ile şun bir iki peymāne
ade

bir kadem:

1. **bir kadem:**

Gazel 226

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir adım.

Ne gne secde-gāh olmuş ki hālī bir
adem yer yok
arībī ser omuřlar āstān-ı yāra biñ
yerden

bir kerre:

1. **bir kerre:**

Gazel 27

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Bir defa.

Bî-çāre Ğarībî'niñ içer anıñ ğamzeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'āl
it

2. bir kerre:

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir defa.

Bu hüsñ ile bir kerre ğulistāna hırām it
Ĥ'āb-ı seheri bülbül-i miskīne harām it

3. bir kerre:

Gazel 182

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir defa.

Ey bî-vefā bizimle biraz hem-dem
olmadıñ
Bir kerre dāĝ-ı sīnemize merhem
olmadıñ

4. bir kerre:

Gazel 217

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir seferlik.

aldı ğöñülde hasret-i bālīn-i 'āfiyet
Rām olmadı Ğarībī'ye bir kerre ĥ'āb-ı
hüsñ

5. bir kerre:

Gazel 284

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir seferlik.

Bir kerre feyz-i vuşlatıña nā'il olmadı
Müstevcib-i hezār 'itāb eylediñ beni

bir kez:

1. bir kez:

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir kerecik, bir defa

olsun.

Hergiz mürür-ı 'ömrde bir kez
işıtmedim

Bulsun sürür ĥātır-ı nā-şād-ı 'andelīb

2. bir kez:

Gazel 242

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir kerecik, bir defa

olsun.

Bir kez o perī ĥāl-i dilimden ĥaber
almaz

Ĝörsün ne çeker ğīsū-yı ullāb
arasında

3. bir kez:

Gazel 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir kez.

Bir kez nazār itse yüziñe ehl-i başiret
Āyā ğül-i nesrīniñe bilmem ne diyerler

4. bir kez:

Gazel 86

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bir kez.

'Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifā-
pezīr

Cānā derün-ı sīnede bilmem ne yāredir

5. bir kez:

Gazel 134

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Bir kez.

Meger sīm-āb var nezzāre-i ḥaṭṭında ol
şūḥūñ
Ki her kim gördi bir kez oldu elbet bī-
qarār-ı ḥaṭṭ

6. **bir kez:**

Gazel 248

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir kez.

Bir kez Ğarībī ḥāne-i dil rūşen olmadı
Biñ kez dokundu bād-ı muḥālif
çerāğıma

7. **bir kez:**

Gazel 162

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir defa.

Oldı peymāne-i ruḥsārı 'araq-rīz-i
ğāzab
Sehv idüb bir kez o meh-peykere bed-
ḥū diyerek

8. **bir kez:**

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir defa.

Eyle güşāde çeşm-i kerem bir kez ey
güzel
Gör künc-i ğamda ḥāli nedir
mübtelālarıñ

9. **bir kez:**

Gazel 175

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir defa.

Ey serv-i nāz bezmde bir kez ḥırāma
gel
Kim mübtelā-yı şīve-i reftārıñım seniñ

10. **bir kez:**

Gazel 214

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir defa.

N'ola bir kez olasın çehre-nümā-yı
meclis
Şerer-i āteş-i ruḥsārıña 'ālem yansun

11. **bir kez:**

Gazel 235

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir defa.

Ne mümkün şu 've-i cān kırtula
çengāl-i çeşminden
Meded bir kez nigāha dīde-i şeh-bāz
deprensün

12. **bir kez:**

Gazel 256

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir defa.

Oldum mişāl-i şu 'le-i cevvalē bī-qarār
Bir kez baqınca zīver-i destār-ı āline

13. **bir kez:**

Gazel 274

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir defa.

Nigāh-ı çeşm-i şūḥı düşse bir kez
şahn-ı gül-zāra
Ḥas u ḥārı görünmez cilve-i
mestāneden ğayrı

14. **bir kez:**

Gazel 156

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir defa olsun.

Bir kez peyām-ı lütf ile hoş-hâtır
olmadık
Kām-ı dil üzre ‘arızıña nâzır olmadık

15. **bir kez:**

Gazel 193

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir defa olsun.

Gör gül-şene ne âteş urur hüsn-i dil-
keşi
Bir kez ol âfitâb-ı niğâbın cemâlin al

16. **bir kez:**

Gazel 204

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir defa olsun.

N'ola ol âfeti bir kez çekelim âgüşa
Hâleye zîver-i pîrâmen-i mâh
eyleyelim

17. **bir kez:**

Gazel 248

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir defa.

Bir kez o pençe leblerin ol mâh-
tal'atın
Vehm eyledim ki cânım irişdi
dudağıma

18. **bir kez:**

Gazel 253

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir kez.

Ey meh-i evc-i melâmet n'ola bir kez
olasın
Ser-i bālînimize şem'-i hidâyet bu gice

19. **bir kez:**

Gazel 200

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bir defa, bir kerecik, bir defa
olsun.*

Bir kez n'ola hatı eylemeden hüsnüni
pâ-mâl
Mengüşü gibi būs-ı binâgüş idebilsem

bir kimse:

1. **bir kimse:**

Gazel 124

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Herhangi biri.

Bir kimse hâll-i 'ağd-i gama kâdir
olmadı
Sâkî piyâle-i mey-i gül-fâma kaldı iş

2. **bir kimse:**

Gazel 231

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Belgisiz zamir.

Ser-pençe-i firâğda bir kimse ben gibi
Feryâd-ı şubh u âh-ı şeb-i târa
düşmesün

3. **bir kimse:**

Gazel 263

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Belgisiz zamir.

Pervâne-vâr yandı gönül şem'-i rüyına
Bir kimse vâkıf olmadı süz-ı nihânına

bir lahza:

1. **bir lahza:**

Gazel 72

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Çok kısa bir an.

Çomaz çeşm-i güli bir lahza varsun
h̄āba feryādīñ
Saña ey ‘andelīb-i herze-gū-rüsvā ne
söyleller

2. bir lahza:

Gazel 143
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Seyl-āb-ı eşkim üzre şekl-i ḥabāb-ı
gerdün
Āhım yeliyle tırmaz bir lahza çarḥ-ı
sābi‘

3. bir lahza:

Gazel 160
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa bir an.

Gül-i bāğda bir lahza karar
itmediginden
Cān bülbülinin ‘ömrini sür‘atle
giçürdik

bir nazar it-:

1. bir nazar itsen:-sen

Gazel 121
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Bir kez bakmak.

Bī-çāre Ğarībī'ye n'ola bir nazar itsen
Görsen ğam-ı ‘aşkıñda ne āteşlere
düşmüş

bir nice gün:

1. bir nice gün:

Gazel 198
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Günlerdir.

Çatı leb-teşnedir āb-ı dem-i şemşiriñe
cānım
N'içün bir nice gün katlimde ihmāl
itdiñ ey zālīm

2. bir nice gün:

Gazel 117
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Günlerdir, uzun zamandan beri.

Çılalum sa‘y Ğarībī ‘amel-i āḥirete
Ki bize bir nice gün destde fırsat
kalmış

bir nokta:

1. bir nokta:

Gazel 135
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bir yerden.

Tiz anı bir nokta mücrim eyler Allāh
şaklasun
Kim ḥarīm-i vuşlatında olmasun
maḥrem ğalaṭ

bir dolu peymāne:

1. bir dolu peymāne:

Gazel 205
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Şarap dolu kadeh.

Mey-ḥāne-i ṭab‘ımdaki şahbā-yı
ğazelden
Maḥmūrlara bir dolu peymāne
getürdim

bir vech-:

1. bir vechle:-le
Gazel 109

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hiçbir şekilde, bir şekilde bile.

Keyfiyyet-i 'uşşâkı bilür ehl-i maḳâlât
Bir vechle ol ḳavl bu güftâra şıḡışmaz

bir yaña:

1. **bir yaña: -a**
Gazel 141
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Bir tarafa.

Bir yaña murḡ-ı dil eyler ârzü-yı bâḡ-ı
vaşl
Bir yaña cân ister olsun sâkin-i Vân el-
vedâ'

2. **bir yaña: -a**
Gazel 141
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Bir tarafa.

Bir yaña murḡ-ı dil eyler ârzü-yı bâḡ-ı
vaşl
Bir yaña cân ister olsun sâkin-i Vân el-
vedâ'

3. **bir yaña: -a**
Gazel 252
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bir tarafa.

Düşnâm-ı telḡi bir yaña hicrânı bir
yaña
Nüş itdirür o şūḡ baña sem sem üstüne

4. **bir yaña: -a**
Gazel 252
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bir tarafa.

Düşnâm-ı telḡi bir yaña hicrânı bir
yaña
Nüş itdirür o şūḡ baña sem sem üstüne

bir yere gel-:

1. **bir yere gele:-e**
Gazel 254
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Bir yer.

Yâ Rab ol dîde-i erbâb-ı ḡased kör
olsun
Ki ḳomaz bir yere bir cân gele cânânı
ile

bir zamân:

1. **bir zamân:**
Gazel 128
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Bir zaman.

Bir zamân mihr-i Ğarîbî eksük olmaz
sîneden
Rüz u şeb eyler ḡayâli cism-i
süzânımda raḡş

2. **bir zamân:**
Gazel 223
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bir zaman.

Ḥidmet-ḡüzeşte çâker idim saña bir
zamân
Şimdi utanma sen o zamânı bilür
misin

3. **bir zamân:**
Gazel 196
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bir süreliğine.

Bir zamān vādi-i ğamda bulalım
h yr nlik
Gelin  v re-i Őaĥr -yı muĥayl n
olalım

4. bir zam n:

Gazel 174

Mısr : 1

Kelime Tipi: -

GeçmiŐte.

Bir zam n bizde o gül-çehreye dil-
d de idik
Ruĥuna ĥ l-i siyeh düşdigi sevd da
idik

5. bir zam n:

Gazel 278

Mısr : 7

Kelime Tipi: -

Bir zaman, bir süre.

İderdi bir zam n dil veđduĥ -yı
ĥ sn ni ezber
Baĥna velleyli-i ĥatt n Şeb-i deycürdur
Şimdi

6. bir zam n:

Gazel 186

Mısr : 7

Kelime Tipi: -

Bazen, bir s reliĥine.

Őevĥ-i miĥr b-ı ĥam-ı ebr larınla bir
zam n
Tekye-i ĥalbinde zikr-i H y H  eksük
deĥil

7. bir zam n:

Gazel 35

Mısr : 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Bir s reliĥine.

Dutmaz kar r Şişe-i ĥ tirda bir zam n
Mey-reng-v r cünbiş-i mevc-i ĥay li
Ő ĥ

8. bir zam n:

Gazel 249

Mısr : 9

Kelime Tipi: -

Bir s reliĥine.

Bir zam n mesned-i ĥ sn nde
S leym n olalum
Alalum dest-i dile zülfini ĥ temcesine

9. bir zam n:

Gazel 174

Mısr : 10

Kelime Tipi: -

Eskiden, geçmiŐte.

Bizi men' itme der-i Şavma'adan ey
Őof 
Bir zam n biz daĥı  l yiŐ-i secc de
idik

10. bir zam n:

Gazel 209

Mısr : 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Eskiden, geçmiŐte.

Bir zam n ben de Ğar b  gibi s de-dil
idim
Şimdi r sv lik ile  aleme Şöhret
virdim

bir zerre:

1. bir zerre:

Gazel 114

Mısr : 9

Kelime Tipi: -

Zerre kadar, bir parça, çok az.

Bir zerre ziy  virdigi c n çeşmine
gerd n
Bir ĥ' b-ı fen  ile ĥum r itmek
içünmiş

2. bir zerre:

Gazel 221

Mısr : 8

Kelime Tipi: -
Zerre kadar, bir parça, çok az.

Ƙadr-i vişāli bilmege mehcūrluƘ gerek
Senden bir zerre baña cefā olmaz
olmasun

bī-rāhat:

1. **bī-rāhat:**

Gazel 281

Mısra: 7

Rahatsız, huzursuz.

Bī-rāhat u bī-h̄āb neden şubha dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
mi

bī-raḥm:

1. **bī-raḥm:**

Gazel 19

Mısra: 4

Acımasız, merhametsiz.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruḥsārīña
‘Āķibet derdiñle ey bī-raḥm giryān
oldi hep

2. **bī-raḥm:**

Muhammes 1

Mısra: 38

Acımasız, merhametsiz.

Vücūd-ı nā-murādım ārzū-mend-i
tevellüdüdür
Felek bī-raḥm u ben bī-şabr u dil-ber
bī-taḥammüldür

bī-rahmi:

1. **bī-rahmi:**

Gazel 15

Mısra: 2

Acımasız.

Ol seng-dile āhım te’sīr ide mi yā Rab
Feryādım o bī-raḥmi teşhīr ide mi yā
Rab

biraz:

1. **biraz:**

Gazel 27

Mısra: 8

Az da olsa.

Şofī ne çıkar saña bu tesbīh-i riyādan
Var meclis-i rindāna biraz kesb-i
kemāl it

2. **biraz:**

Gazel 47

Mısra: 13

Az da olsa.

Maķşūd seg-i nefis biraz zār ola yoķsa
Dil devlet-i dünyāya taleb-kār degildir

3. **biraz:**

Gazel 51

Mısra: 6

Az da olsa.

Ƙoymadı dilde ğam-ı ‘aşķıña tākāt-i
ğazabıñ
Biraz inşāf ideĝör kim o da
ķurbānıñdır

4. **biraz:**

Gazel 58

Mısra: 9

Az da olsa.

Ey dil şeb-i firāķa biraz da taḥammül
it
Ben bildigimde şubh-ı vişāli ķarībdır

5. **biraz:**

Gazel 182

Mısra: 1

Az da olsa.

Ey bî-vefâ bizimle biraz hem-dem
olmadıñ
Bir kerre dâğ-ı sînemize merhem
olmadıñ

6. biraz:

Gazel 211

Mısra: 2

Az da olsa.

Dâver-i kişver-i dil yâd idemez
miskînin
N'ola nerm itse biraz âh dil-i sengînin

7. biraz:

Gazel 253

Mısra: 7

Biraz, bir parça.

Sen biraz râhat ol ey şem' benimdir
nevbet
Kim beni yakmadadır âh-ı nedâmet bu
gice

8. biraz:

Gazel 282

Mısra: 9

Biraz, bir parça.

Sâki lütf eyle biraz sende de inşâf
olsun
Bir kadeh bâde ile yâd idegör aḥbâbı

9. biraz:

Gazel 63

Mısra: 7

Az miktarda; kısa bir süre için.

Şimdi lütf eyle biraz 'âşık-ı bî-çâreye
kim
İtdiğñ çevre peşimân olacağsın âḥir

10. biraz:

Gazel 182

Mısra: 12

Az miktarda; kısa bir süre için.

Bilmem 'aceb ne neş'e-i ser-şârda
uğradıñ
Ey 'andelîb-i nuḡk biraz ebkem
olmadıñ

11. birazca:

Gazel 104

Mısra: 9

Biraz, bir miktar.

Naḡd-i cân vaşlıña birazca bahâdır
güzelim
Bu metâ'a katı diḡkatle nigâh
eylemişüz

12. biraz:

Gazel 267

Mısra: 2

Biraz, bir miktar.

Bir de gelsün kalemîñ cünbiş-i güftâra
lebi
Naḡş ide şafḥa-i evrâka biraz na't-ı
nebi

13. biraz:

Gazel 7

Mısra: 4

Bir miktar.

Nihâl-i serv-i şimşâdı çemenden der-
kenâr eyle
Bu ḡadd-i dil-firîbiñle biraz reftâra gel
cânâ

birbiri:

1. birbirine:-ne

Gazel 25

Mısra: 5

Karşılıklı olarak bir diğeri.

Ḳılmazdı naḡar birbirine 'âşık u
ma'sûḡ
Olmazsa eger arada îmâ-yı muḡabbet

birden:**1. birden:****Gazel 250**

Mısra: 5

Ansızın, birdenbire.

Birden itme yüziñi perde-birün
‘uşşāka
Yanmasun āteşi çok çekme kebābıñ
yüzine

2. birden:**Gazel 252**

Mısra: 14

Ansızın, birdenbire.

Ġurbet belāsı faqr-ı ğamı fırkat-i vişāl
Birden Ġarībi başdı bizi ğam ğam
üstüne

3. birden:**Gazel 184**

Mısra: 12

Ansızın, birdenbire.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ġarībi böyle dağı bī-edeb degil

biri:**1. biri:****Terci-bend 3**

Mısra: 28

(en azından) bir tanesi, birisi.

Biñ ğamzesi cellād-ı felek gözleri āhū
Her biri biñ efsün ile kıla baña cādū

2. birine:-n, -e**Terci-bend 3**

Mısra: 11

Belgisiz zamir.

Hiç birine baş egmezim ey kāmeti
tübā

Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

3. birini:-ni**Terci-bend 3**

Mısra: 34

Biri, bir tanesi.

Biñ şūh-ı ‘Acem ‘āşıkı dil-ḥaste ṭabībi
Her birini biñ dil ile vaş itse Ġarībī

biri birine:**1. biri birine:****Gazel 121**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Birbirine.

Müjgānları gelmez giceler biri birine
Her dīde ki ruḥsār-ı perī-veşlere
düşmüş

birün eyle:-**1. birün eyler:-r****Gazel 102**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dışarı çıkarmak.

Birün eyler çemenden ‘andelībi āh ü
feryādım
O gül-çehre esīr-i pençe-i ḥār olduğım
bilmez

birün it:-**1. birün itme:-me****Gazel 257**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Açığa çıkarmak.

Güş eylediğiñ sırrı birün itme
dehenden
Bu yerde girih-gīrlük it şānelik itme

bī-şabr:1. **bī-şabr:****Muhammes 1**Mısra: **38***Sabırsız.*

Vücūd-ı nā-murādım ārzū-mend-i
tevessüldür
Felek bī-raḥm u ben bī-şabr u dil-ber
bī-taḥammüldür

bī-şabr u bī-sükün:1. **bī-şabr u bī-sükün:****Gazel 124**Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Sabırsız ve huzursuz.

'Aql u ḥired getirmedi tākāt cefāsına
Bī-şabr u bī-sükün dil-i nā-kāma kaldı
iş

bī-sebeb:1. **bī-sebeb:****Gazel 184**Mısra: **1***Sebepsiz.*

Her cevır kim iderse baña bī-sebeb
değil
Yoksa o şūḥ böyle de ehl-i ğazab değil

bī-şekīb:1. **bī-şekībdir:****Gazel 58**Mısra: **12***Sabırsız, tahammülsüz.*

Kıldın hevā-yı ḥāk-i vaṭan terkinini yine
Düşdi diyār-ı ğurbete dil bī-şekībdir

bī-şu'ūr:1. **bī-şu'ūr:****Gazel 240**Mısra: **11***Bilinçsizce.*

Cānım kalur bu çār- 'anāşırda bī-şu'ūr
Zulmet-serā-yı cisme ziyā senden
olmasa

bit:1. **biten:-e, -n****Gazel 3**Mısra: **7***Büyüme, yetişme, ortaya
çıkma.*

Gül-bün-i bāğ-ı ḥayātımda biten
ğonçe-i ter
Leb-i pür-nāṭıka-i mu' cize-fermāya
fedā

2. **biten:-en****Terci-bend 1**Mısra: **2***Bitirmek; yetiştirmek, büyütmek.*

Ey rāḥat-ı cān rūḥ-ı revān ğonçe-
dehānım
V'ey bāğ-ı ḥayātımda biten serv-i
revānım

3. **biten:-en****Terci-bend 1**Mısra: **57***Bitirmek; yetiştirmek, büyütmek.*

Ey gül-şen-i āmāle biten tāze nihālim
V'ey şevk-i ruḥın şem'-i şeb-istān-ı
ḥayālim

4. **biter:-er****Gazel 33**Mısra: **13***Büyüme, yetişme, ortaya
çıkma.*

Ey Ğarībī ne biter nüh-ṭabaķından
 çarḥıñ
 Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
 kaḏeḥ

5. **biter:-er**

Terkib-bend 1

Mısra: **75**

Bitmek, sona ermek.

Ne biter eylemeden derdimi ızhār saña
 ‘Arz-ı ḥāl itmege yok ḳudretim ey yār
 saña

6. **bitse:-se**

Gazel 134

Mısra: **2**

*Büyümek, yetişmek, ortaya
 çıkmak.*

İçer cüy-ı dehān-ı tīgden şu sebze-zār-ı
 ḥaṭṭ
 ‘Aceb mi ser-bürīde bitse reyḥān-ı
 bahār-ı ḥaṭṭ

bī-tāb:

1. **bī-tāb:**

Gazel 233

Mısra: **1**

Bitkin, yorgun, takatsiz.

Nice bir dāğ-ı firāķıñ beni bī-tāb itsün
 Girye-i ‘aşḳ gözüm yaşıñı seyl-āb
 itsün

bī-tāb ol-:

1. **bī-tāb olduk:-duḳ**

Gazel 154

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**

*Çok yorulmak, bitkin duruma
 gelmek, gücü kalmamak.*

Sitem-i ‘aşḳ ile cānā ḳatı bī-tāb olduk
 Girye-i ḥasret ile ğarķa-i ḥün-āb olduk

bī-tābi-i dil:

1. **bī-tābi-i dil:**

Gazel 123

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **-**

Gönül halsizliği.

Degildir ‘āşıķa bī-tābi-i dil Ṭūr'dan
 gelmiş
 Tecellī-zāra mevc-i nāz baḥr-i nürdan
 gelmiş

bī-taḥammül:

1. **bī-taḥammüldür:-dür**

Muhammes 1

Mısra: **38**

Taḥammülsüz.

Vücüd-ı nā-murādım arzū-mend-i
 tevessüldür
 Felek bī-raḥm u ben bī-ṣabr u dil-ber
 bī-taḥammüldür

bī-te’emmül:

1. **bī-te’emmül:**

Gazel 11

Mısra: **9**

Etraflıca düşünmeden.

Ğarībī bī-te’emmül girme esrār-ı
 ḥarābāta
 Reh-i bārīk-i pür-teṣvīṣdir endiṣe-i
 ṣahbā

bī-üns-i cām:

1. **bī-üns-i cām:**

Gazel 207

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **-**

Kadehe ünsiyet ettirmeden.

Cānım fedā o sāķi-i ṣīrīn-edāya kim
 Devr itdirir bu bezmde bī-üns-i cām
 cām

bī-vefā:**1. bī-vefā:****Gazel 67**

Mısra: 8

Vefasız.

Seni ben mahrem itdim qabza-i dil-gīr-
i cānāna
Yine bilmem nedir qaşdıñ baña ey bī-
vefā hañçer

2. bī-vefā:**Gazel 143**

Mısra: 2

Vefasız.

Olduğ o dil-rübādan bir dest-i buse
kāni‘
Ol bī-vefā bu şartıa virse rızā ne māni‘

3. bī-vefā:**Gazel 226**

Mısra: 8

Vefasız (sevgili).

Şaf-ı müjgānların bir erre-i bī-dād idüb
gelmiş
Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
yerden

4. bī-vefā:**Gazel 182**

Mısra: 1

Vefasız, hayırsız, sadakatsiz.

Ey bī-vefā bizimle biraz hem-dem
olmadıñ
Bir kerre dāğ-ı sīnemize merhem
olmadıñ

5. bī-vefā:**Gazel 220**

Mısra: 3

Vefasız, hayırsız, sadakatsiz.

Seni ey bī-vefā mahrem görünce
bezm-i ağıyāra

Sen inşāf it dil-i bī-çāre maḥzūn
olmasun n'olsun

6. bī-vefā**Gazel 19**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Vefasız

Düşmüş etrāf-ı ‘arağ-çīne perīşān
kākülūñ
El-amān ey bī-vefā ‘ālem perīşān oldu
hep

biz:**1. biz:****Gazel 96**

Mısra: 9

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz şā‘ir-i şarrāf-ı nükūd-ı sülḥānüz
kim
İnşā ile ārāste-i kevn ü mekānüz

2. biz:**Gazel 96**

Mısra: 12

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Pīrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa‘ādet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kānüz

3. biz:**Gazel 97**

Mısra: 3

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz degil dünyāya geldik seyre zevk-i
kām için
Ḥāk-i pāy-ı dil-bere qurbāna
gelmişlerdenüz

4. biz:**Gazel 100**

Mısra: 8

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Eflāk-i ṭabī' at küresi rüşen olaldan
Biz hikmet-i eṣ'āra Felāṭūn-ı ḥakīmüz

5. **biz:**

Gazel 100

Mısra: 12

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Her şubḥ şafā-yāb oluruz feyż-i
nazardan
Biz Ṭūr-ı tecellā-yı ilāhīde Kelīm'üz

6. **biz:**

Gazel 137

Mısra: 3

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz sipihriñ katı nev-rüz u bahārın
gördük
Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyām-ı
neşāṭ

7. **biz:**

Gazel 154

Mısra: 7

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Āyet-i mihriñi bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşḥaf-ı rūyuña zülfüñ gibi i' rāb
olduk

8. **biz:**

Gazel 156

Mısra: 7

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz 'aşk-ı gülde bülbülüz ammā şabā
gibi
Bāz-ı niḳāb-ı çehresine ḳādir olmadık

9. **biz:**

Gazel 160

Mısra: 6

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ser-pençe-i ağıyārdadır dāmen-i vuşlat
Biz 'ömrümüzi süziş-i firḳatle
giçürdik

10. **biz:**

Gazel 160

Mısra: 9

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz şu'bede-i gerdiş-i çarḫıñ
siteminden
Aḥvāl-i perīşānı küdüretle giçürdik

11. **biz:**

Gazel 160

Mısra: 14

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Āgūşa çeküb bend-i kemer-i müy-ı
miyānın
Eyyāmımızı biz daḫı zıyḳatle giçürdik

12. **biz:**

Gazel 160

Mısra: 18

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Bī-hūde niyāz eylemeden devr-i
sipihre
Biz reng-i ruḫı ḥāk-i mezelletle
giçürdik

13. **biz:**

Gazel 161

Mısra: 16

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

El virdi yine himmet-i pāşā-yı
mükerrem
Biz 'ömr-i raḳībānı melāmetle
giçürdik

14. **biz:**

Gazel 170

Mısra: 1

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Devr-i feleğîñ biz çatı ibrâminı gördük
Gösterdiği bir bir çama'-ı hâminı
gördük

15. **biz:**

Gazel 180

Mısra: 4

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Sākīde imtinānı görüb bāde rağmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

16. **biz:**

Gazel 180

Mısra: 10

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Sākī bizi de eyle ocağ eskisi hesāb
Pīr-i muğāna biz dağı çok hizmet
eyledik

17. **biz:**

Gazel 203

Mısra: 12

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Gice h̄ābında göñül sünbül ü reyhān
görmüş
Biz anı zülf ü haç-ı yār ile ta'bīr idelim

18. **biz de: -de**

Gazel 204

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Biz de.

Fikr-i hāl ü haç-ı yār ile Ğarībī biz de
Rūy-ı āyīne-i ümmīdi siyāh eyleyelim

19. **bizde: -de**

Gazel 174

Mısra: 1

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Bir zamān bizde o gül-çehreye dil-
dāde idik

Ruḥuna hāl-i siyeh düşdiği sevdāda
idik

20. **bizden: -den**

Gazel 56

Mısra: 5

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Rū-pūş olursa bizden o gönçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişāle 'alāmet degil midir

21. **bizden: -den**

Gazel 56

Mısra: 10

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Olmaz resīde pençe-i maḫşūd-ı vuşlata
Bizden güriz o dil-bere 'ādet degil
midir

22. **bizden: -den**

Gazel 211

Mısra: 7

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ta'n-ı ağıār ile çat' itme muḫabbet
bizden
Gitmek olmaz sözüne müdde 'i-i bī-
dīnin

23. **bizden: -den**

Gazel 20

Mısra: 14

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Sen bizi eylediñ muḫayyed-i 'aşğ
Şorma bizden haçā-yı rüz-ı hesāb

24. **bizden: -den**

Gazel 222

Mısra: 12

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ğarībī ger bizi düşnām ile yād itmez ol
meh-rū
Yine bizden o dil-dāra hediye çok
selām olsun

25. **bizdedir:-de, -dir**

Gazel 105

Mısra: 11

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Gevher-i esrār-ı sūhan bizdedir
Naẓm ile bir ẓulzüm-i bī-sāhilüz

Mısra: 9

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
gerdün
Kalmamış dehrde bilmem eşer-i nām-ı
neşāt

26. **bize:-e**

Gazel 117

Mısra: 14

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Qılalul sa'y Ğarībī 'amel-i āhirete
Ki bize bir nice gün destde fırsat
kalmış

31. **bize:-e**

Gazel 139

Mısra: 8

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Bāde-i gūş aña ola kıyāmetde naşīb
Her kim eyler bize teklif-i şarāb ey
vā'iz

27. **bize:-e**

Gazel 137

Mısra: 4

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Biz sipihriñ katı nev-rüz u bahārın
gördük
Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyām-ı
neşāt

32. **bize:-e**

Gazel 153

Mısra: 3

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Bir şüret-i ümmīd görünmez bize
hergiz
Nazẓāre-i mir'āt-ı mücellādan uşandıķ

28. **bize:-e**

Gazel 253

Mısra: 13

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Yā Rab ol māh-liķāyı bize s̄abit-
kadem it
Eyle bī-çāre Ğarībī'ye 'ināyet bu gice

33. **bize: -e**

Gazel 122

Mısra: 10

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Hoş giçer faķr u fenā ile Ğarībī
günümüz
Şerh-i tecrīdi Mesīhā bize ta'līm itmiş

29. **bize:-e**

Gazel 264

Mısra: 12

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

'Ömri efzün ola ol şūh-ı perī-zādīñ
kim
Ne vefā itdi bize 'ahd-i ferāmūşunda

34. **bize: -e**

Gazel 137

Mısra: 8

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Hasret-i bāde-i vaşlıyla katı
maħzūnum
Sākiyā şun bize bu faşlda bir cām-ı
neşāt

30. **bize:-e**

Gazel 137

35. **bize:-e**

Gazel 160

Mısra: 7

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Göstermeden ol şüh bize serdī-i ülfet
Şām u seheri nār-ı muhabbetle
giçürdik

36. **bize:-e**

Gazel 170

Mısra: 9

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Bir gün bize va'd itdi o meh'îd-i
vişâlin
Hürşîd tülû' itmeden aḥşamını gördük

37. **bizi:-i**

Gazel 15

Mısra: 11

Birinci çokluk şahıs zamiri, biz.

Eyler mi bizi ihyâ bir cur'â ile sâkî
Lütfuyla bu toprağı iksîr ide mi yâ Rab

38. **bizi:-i**

Gazel 174

Mısra: 9

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Bizi men' itme der-i şavma'adan ey
sofî
Bir zamân biz daḥî âlâyiş-i seccâde
idik

39. **bizi:-i**

Muhammes 3

Mısra: 15

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri //

İnsanlar; kullar.

Bizi hengâm-ı bî-dârîde kâbûs-ı elem
başdı
Neden erzendedir 'uşşâka bilmem
hüsni ebrûsı

40. **bizi:-i**

Gazel 180

Mısra: 9

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Sâkî bizi de eyle ocağ eskisi ḥesâb
Pîr-i muğâna biz daḥî çok hizmet
eyledik

41. **bizi:-i**

Gazel 20

Mısra: 13

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Sen bizi eylediñ muḳayyed-i 'aşk
Şorma bizden ḥaṭâ-yı rûz-ı ḥesâb

42. **bizi:-i**

Gazel 217

Mısra: 9

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Encüm-şümâr-ı miḥnet-i şeb kıлмаğa
bizi
Yetdi gurûba sür'at ile âfitâb-ı ḥüsn

43. **bizi:-i**

Gazel 222

Mısra: 8

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ele girmezse dâmân-ı vişâliñ bārî ey
dil-ber
Bizi şâd itmege keyfiyyetiñden bir
peyâm olsun

44. **bizi:-i**

Gazel 222

Mısra: 11

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ġarîbî ger bizi düşünâm ile yâd itmez ol
meh-rû
Yine bizden o dil-dâra hediye çok
selâm olsun

45. **bizi:-i**

Gazel 242

Mısra: 11

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Yā Rabb bizi şābūn-ı 'ināyet ile pāk it
Koyma kef-i baqqāl gibi çirk-āb
arasında

46. **bizi:-i**

Gazel 252

Mısra: 14

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ğurbet belāsı fakr-ı ğamı firkat-i vişāl
Birden Ğarībi başdı bizi ğam ğam
üstüne

47. **bizi:-i**

Gazel 254

Mısra: 8

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Sürer āhında cefā andan ümīd eyler
iken
Bizi şermende-i lütf eyledi ihsānı ile

48. **bizi:-i**

Gazel 177

Mısra: 3

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Yandırdı bizi şu'le-i ruhsārına gūyā
Pervāne gibi şem'-i şeb-istānına
düşdük

49. **bizi:-i**

Gazel 104

Mısra: 3

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Kehrübā-yı dil-i cānān bizi cezb itmek
içün
Rāh-ı 'aşkında vücūdı per-i kāh
eylemişüz

50. **bizim:-im**

Gazel 45

Mısra: 4

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Sākī olalı meclis-i dehre bu kühen
çarḥ
Tās-ı zer-i hūrşīd bizim sāğarımızdır

51. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 2

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Oldı ḥarāb-ı seyl-i sitem cānımız
bizim
Buldı fenā-yı ğam dil-i vīrānımız
bizim

52. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 4

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ḥālī degil nevāle-i ğamdan dimāğımız
Pürdür ğıdā-yı ḥanzāl ile ḥ'ānımız
bizim

53. **bizim:-im**

Gazel 281

Mısra: 14

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Lütf ile Ğarībī'ye baqub didi o gül-ruḥ
Āyā bu bizim 'āşık-ı bī-çāre degil mi

54. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 6

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ḥū-kerdeyüz bu telḥī-i eyyām-ı
miḥnete
Olmuş dehān-ı mār nemek-dānımız
bizim

55. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 8

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Her naḥle kim şarılsa yaqar yandırır
anı

Hem-reng-i tāk-i şu'ledürür kanımız
bizim

56. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 10

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Döndi ğamiñla ey büt-i nā-mihr-bān
yine
Girdāb-ı hūna dīde-i giryānımız bizim

57. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 12

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Yoğdur hūlāşa çāre bir keşmekeşdedir
Ser-pençe-i emelde girībānımız bizim

58. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 14

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Gelmiş dudāğa murğ-ı kafesden çıkar
gibi
Mevkūfdur işāretiñe cānımız bizim

59. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 16

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Bunca belā-yı firkat-i yāri çeker
miydik
Olsaydı kırb-ı vaşlına imkānımız
bizim

60. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 18

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Zencīrler burakdı bu yolda Ğarībī-veş
Mecnūn olunca 'aşkda akrānımız
bizim

61. **bizim:-im**

Gazel 208

Mısra: 1

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Oldı hārāb-ı seyl-i sitem cānımız
bizim
Buldı fenā-yı ğam dil-i vīrānımız
bizim

62. **bizim:-im**

Gazel 106

Mısra: 15

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Kimse bu yolda olmadı rüsvā bizim
gibi
Zencīr-i 'aşka nice giriftārı görmüşüz

63. **bizim:-im**

Gazel 123

Mısra: 6

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Fezā-yı sīne baħr-ı miħnet oldı eşk-i
çeşmimden
Cihāna seyl-i tūfān hep bizim
tennūrdan gelmiş

64. **bizim:-im**

Gazel 45

Mısra: 6

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Nādīde cemālīñ katı vaşf itmede derler
Ol Yūsuf-ı hūsnūñ ki bizim dil-
berimizdir

65. **bizim:-im**

Gazel 81

Mısra: 6

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Muħabbet şem'ine pervāne-i cān-sūz-ı
hāmūşuz
Bizim bülbül gibi bī-hūde āh u zārımız
yoğdur

66. **bizim:-im**

Gazel 82

Mısra: 1

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Bizim bir nāzenīn-i şūh-ı şeh-
āşūbumuz vardır
Hırāmān serv-i kıdd bir lāle-ḥadd
mergūbumuz vardır

67. **bizim:-im**

Gazel 82

Mısra: 6

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Ne var faḥr eylesün hūrşīd-i 'ālem-tāb
ile gerdūn
Bizim de mihr ü māh-efrūz bir
maḥbūbumuz vardır

68. **bizim:-im**

Gazel 93

Mısra: 14

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

Gördi ser-i kūyında Ğarībī-i ḥākīri
Didi bu bizim 'aşīk-ı dīvāneye beñzer

69. **bizimle:-im, -le**

Gazel 66

Mısra: 19

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Kimdir bizimle eyleye nazm içre güft-
gū
Şimdi ki esb-i ḥāmemiz āteş-'inānlıdır

70. **bizimle:-im, -le**

Gazel 182

Mısra: 1

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Ey bī-vefā bizimle biraz hem-dem
olmadıñ
Bir kerre dāğ-ı sīnemize merhem
olmadıñ

71. **bizler:-ler**

Gazel 106

Mısra: 14

Birinci çoğul şahıs zamiri.

Şalsun bu gün de zūlfünü māh-ı
cemāline
Bizler hezār kerre şeb-i nārı görmüşüz

biz daḥı:

1. **biz daḥı:**

Gazel 174

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Biz de.

Ḥātıra gelmeyen endīşe-i gerd-i
ḥattdan
Şafḥa-i rüy gibi biz daḥı dil-sāde idik

2. **biz daḥı:**

Gazel 174

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Biz de.

Bizi men' itme der-i şavma'adan ey
sofī
Bir zamān biz daḥı ālāyiş-i seccāde
idik

3. **biz daḥı:**

Gazel 203

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Biz de.

Zīr-i ebrūda o şūḥuñ şaf-ı müjgānı gibi
Biz daḥı ḥ'āb-gehi sāye-i şemşīr
idelim

bi-zād:

1. **bī-zād:**

Gazel 194

Mısra: 9

Azıksız, yiyeceksiz.

Rāh-ı vişāl pür-bīm dūr u dirāz u bī-
zād
Yok bende pāy-ı refār kaç' itmege
menāzil

bī-zahm-ı nāsūr ol-:

1. **bī-zahm-ı nāsūr olmasun:-ma, -
sun**

Gazel 14

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yarasız nasırsız olmak.

Ġarībīniñ derün-ı sīne-i ğam-rīdesi bir
dem
Ġadeng-i 'aşkdan bī-zahm-ı nāsūr
olmasun yā Rab

bī-zer:

1. **bī-zer:**

Gazel 117

Mısra: 2

Parasız.

Şimdi 'ālemde gönül devlete rağbet
kalmış
Bī-zer ü sīm olana ğuşe-i zillet kalmış

bī-zevāl:

1. **bī-zevāl:**

Tarih 1

Mısra: 32

*Zevālsiz olan; sonsuz olan,
devamlı olan.*

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzre
müdām
Ferr ü ikbāl ile yā Rab 'ömriñ olsun
bī-zevāl

bī-zevk-i mey-i 'aşk:

1. **bī-zevk-i mey-i 'aşksın:-sın**

Gazel 25

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının zevkini tatmamış.

Bī-zevk-i mey-i 'aşksın ey zāhid-i
ĥod-bīn
Bī-hūde yire eyleme da'vā-yı
muĥabbet

borç:

1. **borçlu:-lu**

Gazel 207

Mısra: 7

Borç.

Bir cān o şūĥa buse-bahā borçlu
kalmışuz
Dervāhem didikleri beyne'l-'avām
vām

bosna:

1. **bosna:**

Gazel 126

Mısra: 16

Bosna şehri.

Şandūk-ı der-i ma'rifete virme ğuşāyiş
Bir Bosna firengīsi ile aña kaçak baş

böyle:

1. **böyle:**

Gazel 140

Mısra: 10

*Bu şekilde, böyle anlamlarına
gelen işaret sıfatı.*

Vücūdı perveriş-yāb-ı riyāz-ı ĥuld
iken evvel
Ne mümkün ādem olsun böyle miĥnet-
ĥāneden maĥzūz

2. **böyle:**

Gazel 94

Mısra: 20

*"Bunun gibi, buna benzer"
anlamında işaret sıfatı.*

Ġarībī ġalibā şalmış benı anlardan
a' lādan
Ki böyle hātırım şihhat-pezir-i rüzgār
olmaz

3. böyle:

Gazel 135

Mısra: 12

Böyle, bu şekilde, bu tarzda.
(işaret zamiri).

Gizlik-i ħorla şabā ħaqq eyler anı
güiyā
Tā kıyāmet böyle kalur nüsha-i 'ālem
ğalať

4. böyle:

Gazel 75

Mısra: 6

"bunun gibi, buna benzer"
anlamında işaret sıfatı.

Ey büt saña te'şir idemez nāle-i 'uşşāk
Böyle dil-i senginiñe bilmem ne
diyerler

5. böyle:

Gazel 223

Mısra: 10

Bu şekilde.

İmā ile raķibe sözün söyler ol perī
Miskīn Ġarībı böyle zebāmı bilür misin

6. böyle:

Gazel 25

Mısra: 7

"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

Vaşşiler aña olmaz idi böyle müsahħar
Ķays olmasa āvāre-i şahrā-yı
muħabbet

7. böyle:

Gazel 31

Mısra: 6

"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

Benim gerden-be-ťavķ-ı derd-i 'aşķıñ
şāĥ-ı miñnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrāh ile
benden ġiç

8. böyle:

Gazel 35

Mısra: 11

"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
ĥān
Tūtī-i cāna gelmese şekker maķāli şūĥ

9. böyle:

Gazel 46

Mısra: 13

"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

Ķıldıñ Ġarībı böyle edā-yı sūħan
meger
Fikriñ verā-yı perde-i esrārdan gelür

10. böyle:

Gazel 49

Mısra: 13

"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

Üstāda Ġarībı ne revā böyle nazīre
Ķākersin özüñ eyleme sultāna berāber

11. böyle:

Gazel 50

Mısra: 11

"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

Ķekme elem Ġarībı ki bir böyle vaķt
olur
La'lin o şūĥ merhem-i dāġ-ı derūn ider

12. böyle:

Gazel 55

Mısra: 9

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Görünce böyle bir taze hayâlin şî'r-i rengîniñ
Ġarîbî h̄'ân-ı nazm-ı pür-nevâle iştiḥâ artar

13. böyle:

Gazel 73

Mısra: 9

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Ḥayâl-i 'arızîniñ gül-zâra virdi böyle bir sūziş
Ki her bir gönçeniñ ağzın bir âteş-hâne söyleller

14. böyle:

Gazel 82

Mısra: 8

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

O gül-zâr-ı gamuz kim şeb-nem-i şubḥ-ı kıyâmetle
Açılmaz gönçesi böyle gül-i âşûbumuz vardır

15. böyle:

Gazel 161

Mısra: 12

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Derk itmesine kudreti yok çeşm-i sipihriñ
Vaşf-ı kemerin böyle nezâketle giçürdik

16. böyle:

Gazel 168

Mısra: 6

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Müjgân sevâd-ı 'anber olur mevc-i ḥünuna
Böyle esîr-i gâmze-i cellâd olanlarıñ

17. böyle:

Gazel 169

Mısra: 12

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Ķıldıñ çü mîl-i dîde-i mûr üstüḥ'ânımı
Bâr-ı sitemle böyle zebûn itdiñ ey felek

18. böyle:

Gazel 184

Mısra: 2

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Her cevri kim iderse baña bî-sebeb degil
Yoksa o şūḥ böyle de ehl-i gâzab degil

19. böyle:

Gazel 184

Mısra: 12

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Bunca günehle eyler o gül müttehim beni
Birden Ġarîbi böyle daḥı bî-edeb degil

20. böyle:

Gazel 282

Mısra: 14

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Ġavṭa-h̄'âr-ı yem-i fikr ile Ġarîbî diliñi
Bulmaḥ istersen eger böyle dūr-i nâ-yâbı

21. böyle:

Gazel 283

Mısra: 7

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Böyle bir ceş-i gamiñ eylemiş anı
ber-bād
Bulamam hātırımı bir dağı ta'mīr gibi

22. böyle:

Gazel 285

Mısra: 13

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Böyle zulmet-kededir hāne-i dil
gamdan kim
Revzeninden görünür şu'le siyeh mīl
gibi

23. böyle:

Tarih 1

Mısra: 30

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Bu anıñ şevk-ı zifāfidır ki dutmuş
'ālemi
Bu anıñ şevk-i neşātıdır ki olmuş
böyle hāl

24. böyle:

Tarih 2

Mısra: 9

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Böyle eyyām-ı neşāf-ı engīzden şordum
haber
Hem şafāsından nigāhıñ rüşen olsun tā
medīd

25. böyle:

Terci-bend 2

Mısra: 43

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Böyle eyyām-ı gama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde gamıñ tīb u taḥammül
ne için

26. böyle:

Terci-bend 4

Mısra: 22

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Derūnum dā'imā pūr-sūziş-i dāğ-ı
muḥabbetdir
A sultānım kuluñ böyle esīr-i hāk-i
ğurbetdir

27. böyle:

Terkib-bend 1

Mısra: 58

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Şormadıñ hāl-i dil-i 'aşık-ı bīmār nedir
Bu teğāfül ne için böyle bu etvār nedir

28. böyle:

Terkib-bend 1

Mısra: 71

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Nedir ey serv-i sehī böyle bu etvār
saña
Hep şikāyetdir oğur kumri-i dil-zār
saña

29. böyle:

Gazel 288

Mısra: 8

Bunun gibi; bu şekilde.

Bir derde düşdi cān-ı hazīn kim devāsi
yoğ
Bir böyle bahre düşdi ki yoğdur
kenāresi

30. **böyledir:-dir****Gazel 150**

Mısra: 2

"Şöyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

Şafha-i rüyına geldi haṭ-ı reyhān şaf
şaf
Böyledir resm-i haṭ-ı āyet-i Qur'ān şaf
şaf

böyle bir:1. **böyle bir:****Gazel 140**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bu şekilde.*

Ne bilsün qadr-i güftārīñ Ğarībī cāhil-i
ḥod-bīn
Olur ehl-i ma'ārif böyle bir
dürdāneden maḥzūz

boy(u)n-:1. **boynuma:-um, -a****Gazel 69**

Mısra: 11

Boyun.

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta'arruz
Kendi yine zülf-i siyeh-i pür-
şikenimdir

2. **boynumda:-um, -da****Gazel 120**

Mısra: 2

Boyun.

Serimde bu hevā bir şūḥ-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cünün boynumda zülf-i
yārdan kalmış

3. **boynumda:-um, -da****Gazel 237**

Mısra: 5

Boyun.

Benimde var bir tavḫ-ı belā boynumda
ey kumrī
Esīr-i kākülüm bir serv-i hoş-reftārdan
ayru

4. **boynumdan:-um, -dan****Gazel 125**

Mısra: 3

Boyun.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavḫ-ı vefādır ki olub gerdene
maḥşūş

5. **boynuñda:-uñ, -da****Terci-bend 1**

Mısra: 62

Başı bedene bağlayan bölge.

Gel gör ne çeker kabza-i 'aşkıñda bu
ḥālīm
Ödürme beni qalmaya boynuñda
vebālīm

6. **boynundaki:-uñ, -da, -ki****Gazel 194**

Mısra: 4

Boyun.

Dāğ-ı ḥasedle yaqdı 'uşşāḫ-ı bī-nevāyı
Boynundaki bu heykel qolundaki
ḥamā'il

boz-:1. **bozalum:-alum****Gazel 228**

Mısra: 4

Vazgeçmek, sözünde durmamak.

Bezm-i rindāna qadeḥler yürisün
sür'at ile
Bozalum tevbeleri bir iki sāğar gelsün

2. bozmuş:-muş

Gazel 73

Mısra: 12

(Zincir) kırmak.

Beni zülfünden ayru görse eṭfāl-i ser-i
kūyuñ
Kaçan zencirini bozmuş yine dīvāne
söyleller

bozuk:

1. bozuk:

Gazel 122

Mısra: 6

Bozulmuş olan.

Devr-i dā'im gibi gözden giçirür
ağyārı
Beni bir köhne bozuk nüṣṣa-i taḳvīm
itmiş

bozul-:

1. bozuldu:-dı

Gazel 149

Mısra: 13

Bozulmak.

Bir dem bozuldu merhem-i kāfūrı
vuşlatıñ
Kaıldı Ğarībī sīne-i dil dāğ-dār hayf

2. bozuldu:-dı

Gazel 229

Mısra: 9

Bozulmak.

Bozuldu gül-şen-i dehrin atıldı ḥüsn-i
taḳvīmi
Henüz ey bülbül-i nuṭḳ-ı Ğarībī ebkem
olmazsın

bu:

1. bu:

Gazel 109

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Ancak dil ider 'ālem-i lāhūtda pervāz
Ol murğ bu nüh-künbed-i devvāra
sığışmaz

2. bu:

Gazel 155

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Ey āh-ı seher kime bu cāh oldu
müyesser
Eflāka çıkub dāmen-i 'İsā'ya şarılmağ

2. bu:

Gazel 171

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Ey kān-ı kerem bende-i fermānı
unutduñ
Bu çāker-i miskīn-i şenā-ḥ'ānı
unutduñ

3. bu:

Gazel 185

Mısra: 16

"Bu" işaret sıfatı.

Olmaz daḥı şimden gerü ey dīde-
nümāyān
Bu külbe-i aḥzānda saña rüy-ı
taḥammül

4. bu:

Gazel 194

Mısra: 18

"Bu" işaret sıfatı.

Pervāne-veş Ğarībī yandı yağıldı cānın
Bu sūziş-i nihāndan ol şem'-rüy gāfil

5. bu:

Gazel 226

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Seni bu hüsün ü ân ile görenler ey büt-i
tersâ
Girer Şan'ân-ı hüsnuñ halka-i zünnâra
biñ yerden

6. bu:

Gazel 253

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Yâ Rab ol mâh-liqâyı bize şâbit-
kadem it
Eyle bî-çâre Ğarîbî'ye 'inâyet bu gice

7. bu:

Muhammes 1

Mısra: 25

"Bu" işaret sıfatı.

Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevâl-i h'ân-ı firkat inkıtâ'-ı câna
mâ'ildir

8. bu:

Muhammes 1

Mısra: 28

"Bu" işaret sıfatı.

Mey-i 'işret-nümâ-yı derd-i ğurbet
zehr-i kâ'ildir
Bu eyyâm-ı ğamiñ şubh u mesâ
senden ne hâşıldır

9. bu:

Muhammes 1

Mısra: 30

"Bu" işaret sıfatı.

Gice bāzularım bir gerdem-i fikre
hamā'ildir
Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

10. bu:

Muhammes 1

Mısra: 35

"Bu" işaret sıfatı.

Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bî-çâre her şeb ser-be-zânū-yı
tevekküldür

11. bu:

Muhammes 1

Mısra: 40

"Bu" işaret sıfatı.

Efendim zevrak-ı cān ğarķ-ı girdāb-ı
taḥayyüldür
Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

12. bu:

Muhammes 1

Mısra: 45

"Bu" işaret sıfatı.

Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

13. bu:

Muhammes 3

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Metâ'-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsîd
Tecellî-zār kılmışken bu bezmi ğabğab
u sâ'id

14. bu:

Tarih 1

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Zühre bir āyîn ile rakş-āver oldı bu
gice
Kim sipihri şevķden rakşa getürdi bî-
mecāl

15. bu:

Tarih 1

Mısra: 25

"Bu" işaret sıfatı.

Ben bu eyyām-ı neşāt-engīzden
şordum haber
Söyledi gerdün lisān-ı hāl ile bir hoş
maḳāl

16. bu:

Tarih 1

Mısra: 30

"Bu" işaret sıfatı.

Bu anıñ şevḳ-ı zifāfidır ki dutmuş
‘ālemde
Bu anıñ şevḳ-i neşātıdır ki olmuş
böyle hāl

17. bu:

Tarih 1

Mısra: 31

"Bu" işaret sıfatı.

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzre
müdām
Ferr ü iḳbāl ile yā Rab ‘ömriñ olsun
bī-zevāl

18. bu:

Gazel 15

Mısra: 13

"Bu" işaret zamiri.

Bu haste Ğarībī'ye eyler mi şifā la'liñ
Bī-çāresine başḳa tedbīr ide mi yā Rab

19. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 17

"Bu" işaret zamiri.

Çünkü gönlüñde var idi bu ferāgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bāri muḳabbet
evvel

20. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 30

"Bu" işaret zamiri.

Şimdi yetmez saña ‘aşıkların āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel gönçe buraḳmaz
hārı

21. bu:

Gazel 120

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Ğarībī yād-gār olsun bu nev-güftār
‘ālemde
Disünler bu gazel bir ‘aşık-ı dil-zārdan
ḳalmış

22. bu:

Gazel 1

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Olsun Ğarībī evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb ‘ül-meşāni oldı çü Ḳur’ān'a ibtidā

23. bu:

Gazel 1

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Olsun Ğarībī evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb ‘ül-meşāni oldı çü Ḳur’ān'a ibtidā

24. bu:

Gazel 2

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Ḳoyma ‘alil pençe-i ‘işyānda cismimi
Dārüy-ı ‘afvıñ eyle bu bīmāra aşınā

25. bu:

Gazel 4

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Saña ta‘zīmen bu mu‘ciz oldı ‘İsā'ya
‘atā

Feyz-i nuṭṭıñ 'āleme ser-māye-i
yuḥyil iẓāme

26. bu:

Gazel 4

Mısra: 19

"Bu" işaret sıfatı.

Bu Ğarībi-i ḥaḳīriñ bende-i ḥāk-i deriñ
Eyler ümmid-i şefā' at bī-nevādır bī-
nevā

27. bu:

Gazel 5

Mısra: 18

"Bu" işaret sıfatı.

Geldi dergāha Ğarībī yā şefi'e'l-
müznibīn
İşbu dām-ı ma'şiyetden bu esīri kııl
rehā

28. bu:

Gazel 7

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Nihāl-i serv-i şimşādi çemenden der-
kenār eyle
Bu ḳadd-i dil-firībiñle biraz reftāra gel
cānā

29. bu:

Gazel 10

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Ölsün raḳīb ya ola bu bezmden 'adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

30. bu:

Gazel 13

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

İtmedi rüy-ı zemīne cūşış-i Tūfān-ı
Nūḥ

Anı kim bu girye-i bī-iḥtiyār eyler
baña

31. bu:

Gazel 15

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Eyler mi bizi iḥyā bir cur'ā ile sākī
Lütfuyla bu toprāğı iksīr ide mi yā Rab

32. bu:

Gazel 17

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Bilmem Ğarībī mekteb-i 'aşḳ içre her
seḫer
Kimdir bu āh ü nālede üstād-ı 'andelīb

33. bu:

Gazel 20

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Vir hidāyet bu zār u maḥzūna
Rabbenā inneke entel vehhāb

34. bu:

Gazel 20

Mısra: 17

"Bu" işaret sıfatı.

Söyle şimdi bu şı'r-i rengīne
Ḥāzır itsün Ğarībī tāze-cevāb

35. bu:

Gazel 21

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Hengāme-i maḫşerde eyā seyyid-i
'ālem
Senden taleb eyler bu güneḫ-kār
şefā' at

36. bu:

Gazel 21

Mısra: 11
"Bu" işaret sıfatı.

Lütfuñ ile bu kemteriñi itme ferāmūş
Ol günde k'olur arada der-kār şefā'at

37. bu:
Gazel 27
Mısra: 7
"Bu" işaret sıfatı.

Şofi ne çıkar saña bu tesbîh-i riyādan
Var meclis-i rindāna biraz kesb-i
kemāl it

38. bu:
Gazel 28
Mısra: 1
"Bu" işaret sıfatı.

Bu hüsn ile bir kerre gülistāna hūrām it
H'āb-ı seheri bülbül-i miskīne harām it

39. bu:
Gazel 28
Mısra: 3
"Bu" işaret sıfatı.

Bu kāmēt ile servi leṭāfetden utandır
Ḳumrīniñ işin tavḳ-ı muḥabbetde
tamām it

40. bu:
Gazel 30
Mısra: 10
"Bu" işaret sıfatı.

Şordum Ğarībi derdime dermān-ı
'aşḳdan
Didi bu derde vaşl-ı perī-zādedir 'ilāc

41. bu:
Gazel 34
Mısra: 11
"Bu" işaret sıfatı.

Añla mürür-ı 'ömr-i fenāyı bu
nükteden

Birdir zamān-ı pīri vü 'ahd-i şebāb-ı
şubḥ

42. bu:
Gazel 36
Mısra: 2
"Bu" işaret sıfatı.

Baña çarḥ-ı sitem-kār itdigi bī-dāddan
feryād
Bu devr-i āsiyā-yı dehr-i bī-bünyāddan
feryād

43. bu:
Gazel 36
Mısra: 8
"Bu" işaret sıfatı.

Nihāl-i ḳaddimi bükdi mişāl-i ḥalka-i
ḥātem
Bu şeb peyk-i ḥayāl-i kāmēt-i
şimşāddan feryād

44. bu:
Gazel 40
Mısra: 16
"Bu" işaret sıfatı.

Her kimiñ zātında var ise Ğarībī bir
hüner
Göstere bezm-i feşāḥatde bu inşādan
lezīz

45. bu:
Gazel 43
Mısra: 10
"Bu" işaret sıfatı.

Degil dest-i Züleyḥā'dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu güne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

46. bu:
Gazel 45
Mısra: 3
"Bu" işaret sıfatı.

Sākī olalı meclis-i dehre bu kühen
çarḥ
Ṭās-ı zer-i hürşid bizim sāğarımızdır

47. **bu:**

Gazel 47

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Yandırdı beni bir şanemiñ âteş-i hicri
Bu vākı 'adan kimse haber-dār degildir

48. **bu:**

Gazel 49

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Ey mäh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim
Eyler seni bu hüsle insāna berāber

49. **bu:**

Gazel 57

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Müselsel kākülün şevkiyle raş eyler
göñül gūyā
Bu zencir-i cünūna gerden-i dīvāna
hasretidir

50. **bu:**

Gazel 58

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Ol gonçeniñ bu nāleye yok táb u tākati
Bir nāzenin ü nāzik ü şūḥ-ı lebıbdır

51. **bu:**

Gazel 61

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Tā çıkşun āsumāna top u tūfeng-i
'işret
Tā inķirāz-ı devrān bu 'ış ola mūkerer

52. **bu:**

Gazel 61

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ey āfitāb-ı devlet ey sāye-i 'ināyet
Olsun saña mübārek bu müjde-i
muķarrer

53. **bu:**

Gazel 69

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Bu hüsni cihān-süz ile bir bāğ-ı
bahārim
Gül-reng-i ruḥum serv-ķad-i
yāsemenimdir

54. **bu:**

Gazel 69

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Hıfz it bu nev-āyin ğazel-i şūḥı Ğarībī
Dil-ber deheninden ki cevāb-ı
sūḥanimdir

55. **bu:**

Gazel 71

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Ne bilsün kākülün derdin giriftār
olmayan diller
Bu zencir-i belāyı gerden-i
dīvānelerden şor

56. **bu:**

Gazel 72

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bu hüsni ü āniña ey şūḥ-ı bī-pervā ne
söylleler
Hıram-ı ķaddiñe ey serv-i ḥoş ra 'nāne
söylleler

57. **bu:**

Gazel 72

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la'l-i
nemek-dāniñ
Bu nāz u naħvete ey gonçe-i ra'nā ne
söyleller

58. **bu:**

Gazel 72

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ne maħbūbuñ hayāl-i ħāli naqş olmuş
derūnuñda
Bu dāğ-ı sīnede ey lāle-i ħamrā ne
söyleller

59. **bu:**

Gazel 75

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Dirler seni bu ħüsn ile bir āfet-i devrān
Hiç 'āşık-ı miskīniñe bilmem ne
diyerler

60. **bu:**

Gazel 75

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Ĥasretle sefid oldıgıñ ey göz bilürim
līk
Bu girye-i ħūnīniñe bilmem ne
diyerler

61. **bu:**

Gazel 75

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Eş'arıñ olub cümle pesendide Ġarībī
Bu nazm-ı hoş-āyīniñe bilmem ne
diyerler

62. **bu:**

Gazel 77

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Reng-i şebātı yokdur bāğ u bahār-ı
dehrīñ
Bu gül-şen-i fenādan taşra şitāb göster

63. **bu:**

Gazel 77

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Ĥasretle āb-ı çeşmiñ eyle bu güne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ħabāb
göster

64. **bu:**

Gazel 80

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Esīr-i pençe-i ħār-ı sitemdir devr-i
vuşlatdan
Bu ħasretle gönül bir bülbül-i nālāna
dönmüşdür

65. **bu:**

Gazel 80

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Kerem kıl bu esīri merhem-i vaşlıñla
yād it kim
Benim çün tāb-ı hicrān āteş-i sūzāna
dönmüştür

66. **bu:**

Gazel 81

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Bulur āyīne kendinden hezārān 'aks
gün-ā-gün
Bu güne sāde-levħ-i bü'l-hevesle
kārımız yokdur

67. bu:

Gazel 83

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Sensiz bu hasteniñ dil-i nā-kāmı
bellidir
İster vişāliñi heves-i hāmı bellidir

68. bu:

Gazel 87

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Bī-dāğ-ı 'aşk-ı nāz u niyāza ne i 'tibār
Bī-fā'ide bu sūz u güdāza ne i 'tibār

69. bu:

Gazel 87

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Giçdi zamān-ı revnaķı bāzār-ı
hüsnünüñ
Şimden gerü bu cilve vü nāza ne
i 'tibār

70. bu:

Gazel 90

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Yıkılmaz bu harābāt içre 'āşık bir
ayağıyla
Efendim ğamze-i sākī gibi bir
kahramān ister

71. bu:

Gazel 90

Mısra: 16

"Bu" işaret sıfatı.

Degildir pīrlık māni' perestiş-kār-ı
cānāna
Bu ham-geşte kadim bir tāze tıfl-ı nev-
civān ister

72. bu:

Gazel 91

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Nāz ile dāmen-i 'işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

73. bu:

Gazel 94

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Nidā geldi ki ey tab'-ı deniyy ü 'aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nüktesin tahķīk iden hātır-
figār olmaz

74. bu:

Gazel 95

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Eyler gül-i vişāli temennā bahārdan
Bu 'andelīb-i āteş-i firķat-keşīdemiz

75. bu:

Gazel 96

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bir murğ-ı nevā-sāz-ı belāyuz bu
çemende
Hün-āb ile şād-āb-ger-i serv-i revānuz

76. bu:

Gazel 100

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Bu 'ālem-i şafrā vü bu erkān-ı 'anāşır
Ma'düm iken icād-ı rüsümunda
fehīmüz

77. bu:

Gazel 100

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Bu 'âlem-i şafrâ vü bu erkân-ı 'anâşır
Ma'dûm iken icâd-ı rüsûmunda
fehîmüz

78. bu:

Gazel 102

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

İderdi murğ-ı rûhum gayr-i 'âlem
seyrini ammâ
Benim bu mihnet-âbâd içre nâ-çâr
oldığım bilmez

79. bu:

Gazel 103

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bu sefer menzil-i maqşûda irer çok
gitmez
Gider âyîne-i dilden bu keder çok
gitmez

80. bu:

Gazel 103

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Bu sefer menzil-i maqşûda irer çok
gitmez
Gider âyîne-i dilden bu keder çok
gitmez

81. bu:

Gazel 104

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Naqd-i cân vaşlıña birazca bahâdır
güzelim
Bu metâ'a katı diqqatle nigâh
eylemişüz

82. bu:

Gazel 104

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Mey-i gül-rengle sâkî-i güzelden gayrı
Bu harâbâtda bilmem ne günâh
eylemişüz

83. bu:

Gazel 106

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Kimse bu yolda olmadı rüsvâ bizim
gibi
Zencîr-i 'aşka nice giriftarı görmüşüz

84. bu:

Gazel 109

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Keyfiyyet-i 'uşşâkı bilür ehl-i maqâlât
Bir vechle ol kavlı bu güftâra şığışmaz

85. bu:

Gazel 111

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Ey gönül eyle ser-i zülf-i perîşâna
heves
Kim bu zencîre ider gerden-i dîvâna
heves

86. bu:

Gazel 111

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Şarf-ı 'ömr eyleme bu mey-kede-i
dünyâya
Kılma bir cur'a için sâkî-i devrâna
heves

87. bu:

Gazel 119

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Değil ser-levha-i ruhsāra ebrū hatt-ı
hall çekmiş
Güzel yüzde bu hattı bir güzel çekmiş
güzel çekmiş

88. bu:

Gazel 120

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Serimde bu hevā bir şūh-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cünūn boynumda zūlf-i
yārdan kalmış

89. bu:

Gazel 120

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Serimde bu hevā bir şūh-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cünūn boynumda zūlf-i
yārdan kalmış

90. bu:

Gazel 120

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Bu derd-i ser değil mey neş'esinden ey
dil-i şeydā
Saña renc-i humār ol nergis-i
bīmārdan kalmış

91. bu:

Gazel 120

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Ġarībī yād-gār olsun bu nev-güftār
'ālemde
Disünler bu ğazel bir 'āşık-ı dil-zārdan
kalmış

92. bu:

Gazel 122

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Sürmeden gözleri kan itmegi taşmīm
itmiş
Ġamzeler bu haberi gönlüme tefhīm
itmiş

93. bu:

Gazel 126

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Ey dil yūri bu dā'ireden taşra ayak baş
İkrāh ile bu 'āleme bir pāy-ı firāk baş

94. bu:

Gazel 126

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Ey dil yūri bu dā'ireden taşra ayak baş
İkrāh ile bu 'āleme bir pāy-ı firāk baş

95. bu:

Gazel 131

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Sen zevk-i mey-i 'aşkdan āġāh
degilsin
Ey zāhid-i huşk eyle bu efsāneden
i'rāz

96. bu:

Gazel 131

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Bu çār-'anāşır saña zindān-ı belādır
Ey tār-ir-i rūh eyle bu ğam-hāneden
i'rāz

97. bu:

Gazel 131

Mısra: 16

"Bu" işaret sıfatı.

Bu çār-‘anāşır saña zindān-ı belādır
Ey t̄ā’ir-i rūḥ eyle bu ğam-ḥāneden
i’rāz

98. bu:

Gazel 132

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Ḥançer-i müjgāmiña dil virdigim bī-cā
değil
Bu fenādan menzil-i ‘uqbāya rıḥletdir
ğaraż

99. bu:

Gazel 132

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Bu riyā-yı faqr ile eyler tekāpū ḥalvete
Bu riyādan meşreb-i zünnāra naḥvetdir
ğaraż

100. bu:

Gazel 132

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Bu riyā-yı faqr ile eyler tekāpū ḥalvete
Bu riyādan meşreb-i zünnāra naḥvetdir
ğaraż

101. bu:

Gazel 135

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Āsiyā-yı rüzgārıñ gerdişi nevbetledir
Sāḳiyā gezdirme bu meclisde cām-ı
Cem ğalaṭ

102. bu:

Gazel 137

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Gönlüme oldı bu mażmün ile ilhām-ı
neşāt
Ruḥıñ āġāz-ı neşāt u ḥaṭıñ encām-ı
neşāt

103. bu:

Gazel 137

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Ḥasret-i bāde-i vaşlıyla katı
maḥzūnum
Sāḳiyā şun bize bu faşlda bir cām-ı
neşāt

104. bu:

Gazel 140

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Bu istişhād ile bildim ğınādan faqr
efḍaldır
Hümā-yı devlet olur dā’imā vīrāneden
maḥzūz

105. bu:

Gazel 142

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Bu mey-kede-i dehrde hīç ‘āḳıl ider mi
Bir neş’e içün sāḳī-i devrāna tevaḳḳu’

106. bu:

Gazel 143

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Olduğ o dil-rübādan bir dest-i buse
ḳāni’
Ol bī-vefā bu şarta virse rızā ne māni’

107. **bu:**

Gazel 146

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Sünbülün hâl-i lisânından bu sırrı
afladım
'Âkıl olan zıkr-i Mevlâ'dan zebân
itmez dirîğ

108. **bu:**

Gazel 152

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Kim ki bu bezmde nüş itmedi
peymâne-i 'aşk
Olmadı vâkıf-ı keyfiyyet-i mestâne-i
'aşk

109. **bu:**

Gazel 153

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Yoğ aldığımız rāyiha-i gül bu
çemenden
Şavt-ı gazel-i bülbül-i şeydādan
uşandık

110. **bu:**

Gazel 157

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Yā Rab beni bu cürm ü haṭā ile
ḥabībiñ
Görsün mi 'aceb encümen-i ümmete
lâyık

111. **bu:**

Gazel 158

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Büse-i la'line hergiz olamazsın nā' il
Ey dil-i gam-zede bu derd ile kan
olmayıcak

112. **bu:**

Gazel 162

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Kim bu ḥasret içirür gönlüme bağırm
kanın
Sākīyā şun baña peymāneyi memlü
diyerek

113. **bu:**

Gazel 163

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Ey serv-i nāz ḥāşılı yoğ bu hevālarıñ
Tavḳ-ı vefāda ḳadrini bil āşınālarıñ

114. **bu:**

Gazel 173

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Gezdik bu zīr-i ḳubbe-i eflākı her taraf
Vīrān-serā-yı dil gibi gam-ḥāne
görmedik

115. **bu:**

Gazel 173

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Peyk-i ḥayāliñ itdiği bī-dād-ı
vücūddan
Ma'mūr olan bu mülkde bir ḥāne
görmedik

116. **bu:**

Gazel 179

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Yetmez mi bu āşüfteliğiñ ey dil-i
şeydā
Sevdā-yı perī-veşler ile ber-ṭaraf olduñ

117. **bu:****Gazel 181**

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Rü'yâda bu şeb sâ'id-i sîmîniñi aldım
Bî-hûde beni bu heves-i hâme
düşürdüñ

118. **bu:****Gazel 181**

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Rü'yâda bu şeb sâ'id-i sîmîniñi aldım
Bî-hûde beni bu heves-i hâme
düşürdüñ

119. **bu:****Gazel 182**

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Bu nev-bahâr-ı rû-be-ğazân-ı zamânda
Bir gün mişâl-i gül açılıb hırem
olmadıñ

120. **bu:****Gazel 189**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Ne bâğıñ hasretindendir bu âh u zârıñ
ey bülbül
Ne dâğıñ miñnetindendir 'aceb âzârıñ
ey bülbül

121. **bu:****Gazel 189**

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu cûş-ı pür-hurûş-ı 'aşqdan kim var
derûnuñda
'Aceb gül-zârı yakmaz âh-ı âteş-bârıñ
ey bülbül

122. **bu:****Gazel 189**

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Budur vehmî zamân-ı haşre dek bu
hû'âb-ı ğafletden
Ġarîbî-veş açılmaz çeşm-i baht-ı târıñ
ey bülbül

123. **bu:****Gazel 191**

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Saña bu hüsle kimdir ki benî-âdem
dir
Hilkat-i nev'-i melek hâkden olmaz
me'mül

124. **bu:****Gazel 192**

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Geldiñ bu bâr-gâha ümîd-i nevâl için
Hanzal-ğidâ-yı sofra-i kahr olduñ ey
gönül

125. **bu:****Gazel 194**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Aldı 'inân-ı şabrım bu şekl ü bu
şemâ'il
Göz görmeden cemâliñ cân u dil oldu
kâ'il

126. **bu:****Gazel 194**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Aldı 'inân-ı şabrım bu şekl ü bu
şemâ'il
Göz görmeden cemâliñ cân u dil oldu
kâ'il

127. **bu:****Gazel 194**

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Dāğ-ı hasedle yakdı 'uşşāk-ı bī-nevāyı
Boynundaki bu heykel kolundaki
hamā' il

128. **bu:****Gazel 194**

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Ol Ka'be-i ümīde eyler gönül tekāpū
Yā Rab bu nā-murādı maqşūda eyle
vāşıl

129. **bu:****Gazel 194**

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Aldım belālu başım bu āstāna geldim
H̄'āh öldir h̄'āh 'afv it ey pādīşāh-ı
'ādil

130. **bu:****Gazel 200**

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

H̄āk-i vaṭanı bu dil-i dīvāne unutmaz
Yā Rab n'ola bu fikri ferāmūş
idebilsem

131. **bu:****Gazel 200**

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

H̄āk-i vaṭanı bu dil-i dīvāne unutmaz
Yā Rab n'ola bu fikri ferāmūş
idebilsem

132. **bu:****Gazel 201**

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Çumrī mişāl şimdi Ğarībī bu bāğda
Şeydā-yı serv-i kāmēt-i mevzūn degil
miyim

133. **bu:****Gazel 202**

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Geh silsile geh sünbül geh dām-ı
şikār-ı dil
Bu şu 'bedelü kākül mestāne midir
bilmem

134. **bu:****Gazel 204**

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Şarşar-ı renc-i hased birle bu 'işret-
gehde
Hırmen-i 'ömr-i raķībānı tebāh
eyleyelim

135. **bu:****Gazel 205**

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu cān-ı sitem-pişeye kim dest-resim
var
Zīr-i kademinde anı kurbāna getürdim

136. **bu:****Gazel 205**

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Çok ma'rekede başımı top eyledim
āhir
Çevgān-ı muḥabbetle bu meydāna
getürdim

137. **bu:****Gazel 207**

Mısra: 6
"Bu" işaret sıfatı.

Cānım fedā o sāki-i şīrīn-edāya kim
Devr itdirir bu bezmde bī-üns-i cām
cām

138. bu:
Gazel 208
Mısra: 5
"Bu" işaret sıfatı.

Ḥū-kerdeyüz bu telhī-i eyyām-ı
miḥnete
Olmuş dehān-ı mār nemek-dānımız
bizim

139. bu:
Gazel 208
Mısra: 17
"Bu" işaret sıfatı.

Zencīrler buraqdı bu yolda Ğarībī-veş
Mecnūn olunca aşkda akrānımız
bizim

140. bu:
Gazel 210
Mısra: 12
"Bu" işaret sıfatı.

Hezār eczā-yı merhemle şifā-yāb
olmadı sensiz
Bu dāğ-ı derd kim var sāḥa-i sīnemde
sultānım

141. bu:
Gazel 214
Mısra: 1
"Bu" işaret sıfatı.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam
yansun
Giry-e ḥasret ile dīde-i pür-nem
yansun

142. bu:
Gazel 216

Mısra: 8
"Bu" işaret sıfatı.

Var yāre niyāzım yeter ey düşmen-i
bed-gū
Düşer bu melāmet tikenin reh-
güzerimden

143. bu:
Gazel 216
Mısra: 13
"Bu" işaret sıfatı.

Bu rütbe Ğarībī hele 'ālemde yeter
kim
Rū-püş olamaz mäh-ı liķālar
nazarımdan

144. bu:
Gazel 217
Mısra: 1
"Bu" işaret sıfatı.

Ser-tā-be-ser bu 'ālem-i sevdā ḥarāb-ı
ḥüsn
Kimdir ola bu ma'rekede kām-yāb-ı
ḥüsn

145. bu:
Gazel 217
Mısra: 2
"Bu" işaret sıfatı.

Ser-tā-be-ser bu 'ālem-i sevdā ḥarāb-ı
ḥüsn
Kimdir ola bu ma'rekede kām-yāb-ı
ḥüsn

146. bu:
Gazel 218
Mısra: 5
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḥüsn-i dil-firībiñle degil ādemsin
ey ḥūrī
Belī nūr-ı sevād-ı dīde-i kerrūbiyānsın
sen

147. **bu:****Gazel 220**

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu cüş-ı pür-ḥurüş-ı ra'şeden kim ne
 tolmuşdur
 Elimde cām bahtım gibi vārūn
 olmasun n'olsun

148. **bu:****Gazel 222**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Ġaraż bu bezm-i ġamda 'āşıkā bir şūḥ-
 ı dām olsun
 Gerek āteş-zebān olsun gerek şīrīn-
 kelām olsun

149. **bu:****Gazel 223**

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Āḥir bu nāz u naḥvet amān öldürür
 beni
 Kıyma efendi kıyma amānı bilür misin

150. **bu:****Gazel 225**

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

İşitdim gördiğın ḥ'āb-ı şeb-i firqatde
 cānānı
 Saña ey dil bu rü'yā 'ayn-ı vāķi'de
 vişāl olsun

151. **bu:****Gazel 225**

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Bu vādide kim eyler mā'il-i üstāda
 pey-revlik
 Meger ṭab'-ı Ġarībī gibi bir taze ḥayāl
 olsun

152. **bu:****Gazel 226**

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Şaf-ı müjgānların bir erre-i bī-dād idüb
 gelmiş
 Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
 yerden

153. **bu:****Gazel 234**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Herkes murāda yetdi bu nā-şādıñ
 olmasun
 Her kimse aldı şaydını şayyādıñ
 olmasun

154. **bu:****Gazel 234**

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Fermān-revā-yı 'ālem-i ma'nā bu
 'aşrda
 Kimdir Ġarībī ṭab'-ı sūḥan-zādıñ
 olmasun

155. **bu:****Gazel 235**

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Habāb-ı ḥüsn gelsün mevce baḥr-ı nāz
 deprensün
 Bu ḥāk-i tīreden biñ 'āşık-ı ser-bāz
 deprensün

156. **bu:****Gazel 236**

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Ey server-i risālet v'ey maḥzen-i
 'ināyet
 Senden umar şefā'at bu bende-i siyeh-
 rü

157. **bu:****Gazel 237**

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Nice bir şu'be ile 'andelīb-āsā bu
firkatde
'Aceb mi nağme-h'ān olsam gül-i
ruhsārdan ayru

158. **bu:****Gazel 239**

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Lihāf-ı pür-marazda müy-ı âteş-
didedir cismim
Sen eyle bir devā bu 'illet-i düşvāra yā
Allāh

159. **bu:****Gazel 239**

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Dutuşdı sūz u tāb-ı 'illete endām-ı pür-
za'fim
Burağ bir kaçre āb-ı lütfuñı bu nāra yā
Allāh

160. **bu:****Gazel 239**

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Eyā Perverdigārā çare-sāz-ı ehl-i
zilletin
'İnāyet kıl bu zilletde men-i dil-zāra
yā Allāh

161. **bu:****Gazel 240**

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Hālim n'olur ilāhī bu bār-ı günāh ile
Ger merhamet hemişe baña senden
olmasa

162. **bu:****Gazel 240**

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Cānım kalur bu çār-'anāşırda bī-şu'ūr
Zulmet-serā-yı cisme ziyā senden
olmasa

163. **bu:****Gazel 241**

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Baña bu nefis-i ser-keş reh-zen-i rāh-ı
şerī'atdır
Dalāletden reh-i Hakk'a hidāyet
senden olmazsa

164. **bu:****Gazel 241**

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu ma'şiyetle yarın Yā Resūla'l-lāh
n'olur hālim
Ben-i miskīne maşşerde şefā'at
senden olmazsa

165. **bu:****Gazel 245**

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Didim bu cāme-i hüsni saña kim degdi
ey gül-ruḥ
Buluşdurdı beni gül-zār şahnında
tikenlerle

166. **bu:****Gazel 246**

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Ġarībī cüst-cüy-ı ma'ni-i rengin-i
nazmından
Bu vādi-i sūhanda ṭab'-ı ebkem kande
ben kande

167. **bu:****Gazel 253**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Hüsnini h̄'ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi gāret bu
gice

168. **bu:****Gazel 253**

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Hüsnini h̄'ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi gāret bu
gice

169. **bu:****Gazel 253**

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Cāme-h̄'āba buyuruñ h̄āne seniñdir
diyerek
Girdi āgūşuma ol serv-i leṭāfet bu gice

170. **bu:****Gazel 253**

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Şeb-i zülfünde bināgūşımı göz gördi
didi
Āh kopardı başıma şubḥ-ı kıyāmet bu
gice

171. **bu:****Gazel 253**

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Sen biraz rāḥat ol ey şem' benimdir
nevbet
Kim beni yakmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

172. **bu:****Gazel 253**

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ey meh-i evc-i melāmet n'ola bir kez
olasın
Ser-i bālīnimize şem'-i hidāyet bu gice

173. **bu:****Gazel 253**

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

İntizārıñla gözüm kıpuda cānım lebde
İriş imdādıma ey şubḥ-ı sa'ādet bu
gice

174. **bu:****Gazel 255**

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Kime 'arz eyleyim aḥvālimi senden
ğayrı
Ki bu gam sīnemi bir micmer-i nār itdi
yine

175. **bu:****Gazel 256**

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Hergiz Ğarībi bülbül-i dil vākıf olmadı
Bu nev-bahār-ı rü-be-ḥazānıñ me'āline

176. **bu:****Gazel 257**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Ağyār ile bu bezimde hem-hānelik itme
Hem-rāzlık it 'āşıkā bī-gānelik itme

177. **bu:****Gazel 257**

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Güş eyledigiñ sırrı bîrûn itme
dehenden
Bu yerde girih-gîrlik it şânelik itme

178. **bu:**

Gazel 257

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Bu kâmet-i hamla sen o şûhı
kucamazsın
Her gence heves eyleme vîrânelik itme

179. **bu:**

Gazel 259

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Bilmem nedir ey cānā hüsnuñde bu
hikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aql oldu
perâkende

180. **bu:**

Gazel 259

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Buldı ham-ı zülfünden âşüfte vü
hayrânlık
Ağzında Ğarîbîniñ bu nazm-ı hoş-
âyende

181. **bu:**

Gazel 261

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Başdan başa seyr eyledigim nüsha-i
hüsnuñ
Her fıkrası bu dürlü 'ibâret var içinde

182. **bu:**

Gazel 261

Mısra: 17

"Bu" işaret sıfatı.

Ol şûh görüb bu gâzelim didi Ğarîbî
La'lim gibi biñ dürlü halâvet var
içinde

183. **bu:**

Gazel 262

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu çâh-ı firâka seni elbet şalurlar
Ey Yûsuf-ı dil h'âbîñiñ ihvâna tıyurma

184. **bu:**

Gazel 263

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ey şeyh çalma şîşemizi taşta kıl kerem
Allâh için bu bî-günehiñ girme çanıma

185. **bu:**

Gazel 263

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Virdim cünün-ı 'aşk ile şöhret
zamânaye
Düşdüm şakız mişâli bu halkıñ
dehânına

186. **bu:**

Gazel 263

Mısra: 16

"Bu" işaret sıfatı.

Aldı 'inân-ı şabrımı bir şûh-ı bî-amân
Kimdir bu nâ-tüvânıñ iriştün amânına

187. **bu:**

Gazel 265

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Bu sūziş-i muhabbet kim var derün-ı
dilde
Kalmaz nühuftē āhir bir gün çıkar
beyâna

188. bu:

Gazel 265

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Dāğ-ı muḥabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Yā Rabb sen eyle merhem bu süziş-i
nihāna

189. bu:

Gazel 266

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Ser-i şad-pāre-i misvākdan bu sırrı
fehm itdim
K'anıñ bŷy-ı vefādan bir eşer yokdur
dehānında

190. bu:

Gazel 266

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu bāğ-ı dil-firīb-i 'āleme aldanma ey
bŷlbŷl
Nebāt-ı reng ü bŷ yokdur bahārında
ḥazānında

191. bu:

Gazel 266

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Seniñ çün gŷne gŷne zehrler maḥfīdir
ey gāfil
Bu mihmān-ḥāne-i kevn-i fenānıñ āb u
nānında

192. bu:

Gazel 267

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Bu gŷneh-kār u siyeh-rŷ 'Acemī'den
giçme
Ey leb-i nāṭıka-perdāz-ı lisān-ı 'Arabī

193. bu:

Gazel 268

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Kŷmeyt-i sāğar-ı ser-şarı sür cevlan-
geh-i 'aşka
Bu āyīn ile ḳurbān-geşte-i cevlanıñım
sākī

194. bu:

Gazel 268

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Bu bezm-i 'iştet-engīz-i ḥumāra bir
ḥıram eyle
Ki mest-i bāde-i çeşmān-ı ḥoş-
mestānıñım sākī

195. bu:

Gazel 268

Mısra: 22

"Bu" işaret sıfatı.

Ġarīb'em leb-i cām u ruḥ-ı dil-berden
el çekme
Bu ŷmmīd ile bir dil-beste-i
devrānıñım sākī

196. bu:

Gazel 269

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Bu fikr ile gŷnŷl āvāre-i kŷh-sār-ı
miḥnetdir
Kime āyā seniñle itdigim seyr-i çemen
ḳaldı

197. bu:

Gazel 270

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

'Arŷs-ı şāhid-i gŷl-bŷn bu faşla
gāzelenmez mi

Görünce bülbüli biñ fahr ile
tannâzelenmez mi

198. **bu:**

Gazel 271

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Ġarībī rihlet-i cāndır 'adem vehmiyle
Mecnūn'dan
Ġam-ı 'aşkıñda cān viridi bu miñnet-
hāneden giçdi

199. **bu:**

Gazel 275

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Degildim ben esīr-i halka-i zencīr-i
'aşk ammā
Bu sevdā-yı cünūn ol şūh-ı şīrīn-
kārdan geldi

200. **bu:**

Gazel 276

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Nesīm-i gül vezān oldı peyām-ı āşinā
geldi
Bu şevk ile dimāğ-ı cāna zevk-i
ictihād geldi

201. **bu:**

Gazel 276

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Bu devlet 'aşkdandır kim şikest-i
üstüh'ānından
Kulağa bir şadā-yı cünbiş-i bāl-i Hümā
geldi

202. **bu:**

Gazel 276

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Uyan ey 'andelīb-i baht bu h'āb-ı
girānıñdan
Saña kim cānib-i gülden yine bŷy-ı
vefā geldi

203. **bu:**

Gazel 277

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Ber-ķarār olmağa 'ömrüñ bu Ġarībī-i
ħaķīr
Dest-berdāšte-i bāb-ı Ĥudā'dır şimdi

204. **bu:**

Gazel 281

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Lŷtf ile Ġarībī'ye baķub didi o gül-ruħ
Āyā bu bizim 'aşıķ-ı bī-ķāre degil mi

205. **bu:**

Gazel 282

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bahr-ı 'aşk ideli ĥüsnŷñ bu dil-i bī-
tābı
Katre şaymaz gözümüñ kanlu yaşı
girdābı

206. **bu:**

Gazel 283

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Vefķ-ı ĥālŷ'l-vasatı dāğ ile çekdim
dilime
Bu perī-zādeyi dām itmege teşķīr gibi

207. **bu:**

Gazel 286

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

İntizārım ser-i rāhında bu ümmīd ile
kim
Serim āvīze-i fitrāk ide naḥçır gibi

208. **bu:**

Gazel 286

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḥarābātıda bir cür'a-i meyden gayrı
Kim açar 'uḳdemizi nāḥun-ı tedbır
gibi

209. **bu:**

Gazel 287

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Ḥānde henüz la'l-i lebin itmemiş
güşād
Tāze bu bāğın açsa gerek gönçe
zanbağı

210. **bu:**

Muhammes 1

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Bu miḥnet-ḥāne-i ḡurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i āşufte kim üftādelikden ser-firāz
olmaz

211. **bu:**

Muhammes 1

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ġarībe gūşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miḥnet-ḥāne-i ḡurbetde hiç bilmem
benim nem var

212. **bu:**

Muhammes 1

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı.

Bu miḥnet-ḥāne-i ḡurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

213. **bu:**

Muhammes 1

Mısra: 20

"Bu" işaret sıfatı.

Ne bir büy-ı meveddet nüşā-i gül-zār-ı
'ālemde
Bu miḥnet-ḥāne-i ḡurbetde hiç bilmem
benim nem var

214. **bu:**

Gazel 228

Mısra: 16

"Bu" işaret sıfatı.

'Ahdimiz var Ġarībī k'idelüm zevḳ u
şafā
Da'vet it kim bu şafā-ḥāneye devlet
gelsün

215. **bu:**

Gazel 27

Mısra: 12

"Bu" işaret zamiri.

Beñzetme nezāketde şaḳın müya
miyānın
Bu bir reh-i bārīkdürür ince ḥayāl it

216. **bu:**

Gazel 93

Mısra: 14

"Bu" işaret zamiri.

Gördi ser-i kūyında Ġarībī-i ḥaḳīri
Didi bu bizim 'āşık-ı dīvāneye beñzer

217. **bu:**

Gazel 119

Mısra: 8

"Bu" işaret zamiri.

Kalur mı tekyede tesbîh ile hū
çekmeden şofî
Bu bir hârdır ki kırk gün çillede bār-ı
‘amel çekmiş

218. **bu:**

Gazel 234

Mısra: 6

"Bu" işaret zamiri.

‘Uşşāk-ı zāra itdi yine fitneler zuhūr
Ey şūh-ı çeşm bu seniñ icādıñ olmasun

219. **bu:**

Gazel 238

Mısra: 1

"Bu" işaret zamiri.

Ey şūh-ı vefā-düşmen ne zülf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

220. **bu:**

Gazel 238

Mısra: 2

"Bu" işaret zamiri.

Ey şūh-ı vefā-düşmen ne zülf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

221. **bu:**

Gazel 238

Mısra: 4

"Bu" işaret zamiri.

Ne la‘l-i leb-i rengin ne hāl ü haṭ-ı
müştün
Ruhsāra gül-i nesrin hoş-ṭurfe-
çemendir bu

222. **bu:**

Gazel 238

Mısra: 6

"Bu" işaret zamiri.

Şimşād kadiñ ra‘nā şeh-bāz gözüñ
şehlā

Ser-tā-be-ḳadem zībā hūbāna bedendir
bu

223. **bu:**

Gazel 238

Mısra: 8

"Bu" işaret zamiri.

Başında belā kākül her cānib uzatmış
dil
Yā turre açub sünbül ya müştg-i
Ḥoten'dir bu

224. **bu:**

Gazel 238

Mısra: 10

"Bu" işaret zamiri.

Mihrāb ḳaşıñ meftün gül-çehre dehen
mevzün
‘Uşşākı kılan mecnün bir vech-i
ḥasendir bu

225. **bu:**

Gazel 238

Mısra: 12

"Bu" işaret zamiri.

Ne ḥāk-i zer-i ümmid ne bezm-i Cem
ü Cemşid
Ne secde-geh-i ḥürşid ‘uşşāka vaṭandır
bu

226. **bu:**

Gazel 238

Mısra: 14

"Bu" işaret zamiri.

Güftār-ı Ğarīb'den çok diller olur
rūşen
Bilmem güher-i maḥzen ya dürr-i
‘Aden'dir bu

227. **bu:**

Tarih 2

Mısra: 15

"Bu" işaret zamiri.

Bu anıñ zevk-i zifâfidır ki dutmuş
‘âlemi
Bu anıñ rûz-ı neşâtidır ki olmuş halka
‘id

228. **bu:**
Terkib-bend 1
Mısra: 10
"Bu" işaret zamiri.

Câna kaçdıñ var ise bâri sen öldür
hânım
Saña kurbân ola ey şüh bu şirîn cânım

229. **bu:**
Terkib-bend 1
Mısra: 11
"Bu" işaret zamiri.

Nâzenînim yok idi sende bu ‘âdet
evvel
Var idi pâdişehim sende mürüvvet
evvel

230. **bü:**
Tarih 2
Mısra: 6
Koku, rayiha.

Eyledi dest-i şabâ meşşâtalık gül-zârda
Gül ‘arûsın reng u bû ile idüb sürh ü
sefid

231. **bü:**
Gazel 59
Mısra: 6
Koku.

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi hârlar
Şevk-i ruhuñla güllerin rüyına reng ü
bû gelür

232. **bu:**
Gazel 132
Mısra: 6
Bu işaret sıfatı.

Hasret-i rüyüñla zulfüñde dil ağlar
ya ‘ni kim
Bu şeb-i hicrândan eyyâm-ı vuşlatdır
ğaraž

233. **bu:**
Tarih 1
Mısra: 29
"Bu", işaret zamiri.

Bu anıñ şevk-i zifâfidır ki dutmuş
‘âlemi
Bu anıñ şevk-i neşâtidır ki olmuş
böyle hâl

234. **bu:**
Tarih 2
Mısra: 16
"Bu" işaret zamiri.

Bu anıñ zevk-i zifâfidır ki dutmuş
‘âlemi
Bu anıñ rûz-ı neşâtidır ki olmuş halka
‘id

235. **bu:**
Terci-bend 1
Mısra: 7
"Bu işaret sıfat.

Lütf eyle amân koyma bu gamda kıala
cânım
Kırtar beni Allâh için ey rûh-ı
revânım

236. **bu:**
Terci-bend 1
Mısra: 15
"Bu işaret sıfat.

Lütf eyle amân koyma bu gamda kıala
cânım
Kırtar beni Allâh için ey rûh-ı
revânım

237. **bu:**
Terci-bend 1

Mısra: 23

"Bu işaret sıfat.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

238. bu:

Terci-bend 1

Mısra: 31

"Bu işaret sıfat.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

239. bu:

Terci-bend 1

Mısra: 39

"Bu işaret sıfat.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

240. bu:

Terci-bend 1

Mısra: 47

"Bu işaret sıfat.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

241. bu:

Terci-bend 1

Mısra: 50

"Bu işaret sıfat.

Bilmem ne olur ḥāşılıñ ey şāh cefādan
Qıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu
hevādan

242. bu:

Terci-bend 1

Mısra: 55

"Bu işaret sıfat.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

243. bu:

Terci-bend 1

Mısra: 61

"Bu işaret sıfat.

Gel gör ne çeker kabza-i 'aşkıñda bu
ḥālim
Ödürme beni qalmaya boynuñda
vebālim

244. bu:

Terci-bend 1

Mısra: 63

"Bu işaret sıfat.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

245. bu:

Terci-bend 2

Mısra: 9

"Bu işaret sıfat.

Bāri bir kerre bu firqatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va' de ile şād eyle

246. bu:

Terci-bend 2

Mısra: 35

"Bu işaret sıfat.

Bu kadar pādīşehim bendeye āzār
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhār yeter

247. **bu:**

Terci-bend 2

Mısra: **41**

"Bu işaret sıfat.

Ğazabıñdan bu kadar cāna tezelzül ne için

Geh belā-yı ham-ı zülf ü geh[i] kākül ne için

248. **bu:**

Terci-bend 2

Mısra: **46**

"Bu işaret sıfat.

Cāna kaçdıñ var ise katle ta'allül ne için

Ey gözüm cānım efendim bu tegāfül ne için

249. **bu:**

Terkib-bend 1

Mısra: **51**

"Bu işaret sıfat.

Yeter ey şüh-ı cefā-pişe bu āzār nedir
Murğ-ı dil şaydına bu turre-i tarār nedir

250. **bu:**

Terkib-bend 1

Mısra: **52**

"Bu işaret sıfat.

Yeter ey şüh-ı cefā-pişe bu āzār nedir
Murğ-ı dil şaydına bu turre-i tarār nedir

251. **bu:**

Terkib-bend 1

Mısra: **55**

"Bu işaret sıfat.

Döneyim başıña bu telhi-i güftār nedir
Nāz ile meclis-i agyāra bu reftār nedir

252. **bu:**

Terkib-bend 1

Mısra: **56**

"Bu işaret sıfat.

Döneyim başıña bu telhi-i güftār nedir
Nāz ile meclis-i agyāra bu reftār nedir

253. **bu:**

Terkib-bend 1

Mısra: **58**

"Bu işaret sıfat.

Şormadıñ hāl-i dil-i 'āşık-ı bīmār nedir
Bu tegāfül ne için böyle bu etvār nedir

254. **bu:**

Terkib-bend 1

Mısra: **58**

"Bu işaret sıfat.

Şormadıñ hāl-i dil-i 'āşık-ı bīmār nedir
Bu tegāfül ne için böyle bu etvār nedir

255. **bu:**

Terkib-bend 1

Mısra: **70**

"Bu işaret sıfat.

Bende yok táb-ı elem sende mürüvvet eşeri
N'ola bilmem bu iki şah-ı belānıñ şemeri

256. **bu:**

Terkib-bend 1

Mısra: **71**

"Bu işaret sıfat.

Nedir ey serv-i sehī böyle bu etvār saña
Hep şikāyetdir okur kumri-i dil-zār saña

257. **budur:-dur**

Gazel 16

Mısra: **13**

Bu, işaret zamiri.

'Aşka budur Ğarībī 'alāmet ki her zamān

Dutmuş cihānı zemzeme-i nām-ı
‘andelīb

258. **budur:-dur**

Gazel 93

Mısra: 9

Bu, işaret zamiri.

Cām-ı meye cān virdigimiñ vechi
budur kim
Dil-berde olan dīde-i mestāneye
beñzer

259. **budur:-dur**

Gazel 138

Mısra: 13

*Üzerinde durulan, hakkında söz
söylenileni işaret.*

Küyuñda budur qadrim geldikçe olur
efzūn
Kim kā‘idedir eṭfāl dīvāneden eyler
hazz

260. **budur:-dur**

Gazel 10

Mısra: 3

Bu, işaret zamiri.

Qaşdım budur ki olmasun āgāh
müdde‘ī
İzhār kıлма halka amān söylerim saña

261. **budur:-dur**

Gazel 189

Mısra: 13

"Bu" işaret zamiri.

Budur vehmi zamān-ı haşre dek bu
h‘āb-ı gāfletden
Ġarībī-veş açılmaz çeşm-i baht-ı tāriñ
ey bülbül

262. **budur:-dur**

Gazel 232

Mısra: 12

"Bu" işaret zamiri.

Hūn-āba rīz-i haşret-i dīdārdır gözüm
Havfım budur ki bir dağı dīdāra
degmesün

263. **budur:-dur**

Gazel 267

Mısra: 18

"Bu" işaret zamiri.

Qoyma maşşerde Ġarībī-i zarīri
maḥrūm
Senden ey baḥr-ı şefā‘at budur ancak
talebi

264. **budur:-dur**

Gazel 271

Mısra: 2

"Bu" işaret zamiri.

Neşāt-ı būs-ı la‘liñ biñ leb-i
peymāneden giçdi
Budur vechi ki şofī sāqiden mey-
hāneden giçdi

265. **budur:-dur**

Terci-bend 4

Mısra: 28

"Bu" işaret sıfatı.

Revāk-ı heft-gerdüna olupdur sūz-ı dil
ser-keş
Budur sensiz yine keyfiyyetim tā-
maşşer ey meh-veş

266. **budur:-dur**

Gazel 139

Mısra: 9

*Üzerinde durulan, hakkında söz
söylenileni işaret. Budur, böyledir.*

Dutalum budur olan rüz-ı ezelden
kısmet
Baña mīnā-yı mey ü saña gül-āb ey
vā‘iz

267. **budur:-dur**

Gazel 221

Mısra: 1
Böyledir.

‘Ādet budur güzælde hevā olmaz
olmasun
Ammā ki şart-ı resm-i vefā olmaz
olmasun

268. **budur:-dur**
Gazel 274
Mısra: 8
"Bu" işaret zamiri.

Şalub yüz ‘uğde-i gam hāl-i dil-ber
kalb-i zühhāda
Budur vechi ki dutmaz sübha-i şad-
dāneden gayrı

269. **budur:-dur**
Gazel 165
Mısra: 2
Bu, işaret zamiri.

Saňa söylerse vā‘iz cennete gir āb-ı
kevşer çek
Budur mefhūm kim mey-hāneden bir
iki sāgar çek

270. **bunda:-n, -da**
Gazel 89
Mısra: 13
"Bu" işaret zamiri.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarībī
‘arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki şikāyet yeridir

271. **bundan:-n, -dan**
Muhammes 1
Mısra: 7
"Bu" işaret zamiri.

Vücūd-ı ‘āşıka bundan beter sūz u
güdāz olmaz
Diyār-ı ğurbetiñ meh-rūlarında dil-
nevāz olmaz

bu gün:

1. **bu gün:**
Gazel 120
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan gün.

Ne şarf-ı nağd-i cān itdim ne aldım
būse-i la‘liñ
Bu gün sevdā-ger-i hūsnūñ efendim
kārdan kıalmış

2. **bu gün:**
Gazel 106
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde bulunulan gün.

Şalsun bu gün de zūlfünü māh-ı
cemāline
Bizler hezār kerre şeb-i nārı görmüşüz

3. **bu gün:**
Gazel 134
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Bugün.

Bu gün hatt-ı şerif-i şāh-ı hūbān
oķunan gündür
Eger şāf olsa nağd-i cān iderdim zer-
nişār-ı hatt

4. **bu gün:**
Gazel 195
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bugün.

Yeter sū’-i ‘amel ey nefis-i kāfir sen de
inşāf it
Bu gün eyle hāzer yarın peşimān
olmadan evvel

5. **bu gün:**
Gazel 165
Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bugün.

Bu gün el virdiği zevki bırakma fikr-i
ferdâya
Gel imdi sîneye bir hür-peyker mâh-
manzar çek

6. bu gün:

Gazel 45
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bugün, içinde bulunulan gün.

Te'kîd ile çok katlimize virdi icâzet
Düşmen ki bu gün vuşlata h'âhiş-
kerimizdir

7. bu gün:

Gazel 124
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bugün.

Yüz şubh açıldı ol yüzi hürşîdi
görmedik
Ger olmasak bu gün dağı aştâma kaldı
iş

bu günden böyle:

1. bu günden böyle:

Gazel 211
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
*Bu andan itibaren, bundan sonra,
artık.*

Ey Ğarîbî diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi tâze hayâlin ğazel-i rengînin

bu güne:

1. bu güne:

Gazel 134
Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil.

Kaşîñ altun hîle/hüle cedvel kalem
zülfüñden itmişler
Olunca muşhaf-ı hüsñüñ bu güne zer-
nigâr-ı hatt

2. bu güne:

Gazel 220
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bu tarz, bu şekil.

Fezâ-yı hüsne düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm
Bu güne hatt u hâle 'aql-ı meftün
olmasun n'olsun

3. bu güne:

Gazel 275
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bu tarz, bu şekil.

Ğarîbî nice dem girdâb-ı fikre ğavta-
h'âr oldum
Bu güne bir güher tâ kulzüm-i
ğüftârdan geldi

4. bu güne:

Gazel 242
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bu tarz, bu şekil, bu kadar.

Bu güne nev-âyîn-ĝazel-i tâze Ğarîbî
İcâd ideĝör oğuna aħbâb arasında

5. bu güne:

Gazel 72
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.

Bu güne mest rüsvâlıkla şorsa küy-ı
cânânı

Ġarībī bir benim teg 'āşık-ı şeydā ne
söyleller

6. bu güne:

Gazel 239

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu tarz, bu şekil, böyle.

Uşandım derdi bilmez bir tabībiñ
güftgüsundan
Beni şalma bu güne dest-i nā-hem-
vāra yā Allāh

7. bu güne:

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu kadar, bu derece.

Nevāl-i vaşlını ihsān bilürdi 'āşıkına
Bu güne lütf velī kahrđan 'ibāret imiş

8. bu güne:

Gazel 168

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Böyle, bu şekilde.

Hāli bu güne ben gibi miñnet-güzār
olur
Zehr-āba nūş-ı kāse-i ħassād olanlarıñ

bu kadar:

1. bu kadar:

Gazel 139

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bu ölçüde, bu miktarda.

Virdigiñ pend deger mi bu kadar derd-
i sere
Bunca mestāne nedir telğ-i cevāb ey
vā'iz

2. bu kadar:

Gazel 152

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bu ölçüde, bu miktarda.

Dehrde Ĥüsñ olamazdı bu kadar
şöhret-yāb
Virmese zülfüne ārāyiş eger şāne-i
'Aşk

3. bu kadar:

Gazel 111

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bu denli çok, bunca.

Bu kadar seyr-i çemen-zār-ı fenādan
ne biter
Sünbül-i kākül ile kıll ħağ-ı reyĥāna
heves

4. bu kadar:

Gazel 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bu kadar, çok fazla.

Dünyā bu kadar germ-i nigāh itmege
degmez
Biñ şūĥ-ı sitem-kār bir āh itmege
degmez

5. bu kadar:

Gazel 185

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bu kadar, çok fazla.

Bilmem bu kadar şekve nedir ĥār-ı
sitemden
Yok gül-şen-i ĥātırda meger büy-ı
taĥammül

bu kez:

1. bu kez:

Gazel 94

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Bu defa.

Bu kez āyīne-i zātına diğkatle nazar
eyler
Olan şāyeste-i iğbāl ü devlet şerm-sār
olmaz

2. **bu kez:**

Gazel 251

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu defa.

O mäh-1 şubh-1 tal'at Rüm'a çıkdı
Hind fethinden
Bu kez hürşid-i nisbet çekdi tıgıñ
kişver-i Şām'a

bū leheb:

1. **bū leheb:**

Gazel 184

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Ebū Leheb: Peygamberimizin
amcası olup İslām dinine olan
düşmanlığı ile ünlüdür.*

Dökmüş garaızla hār-1 cefā rāh-1
maṭlaba
Hoş ol raqīb-i kaḥpe-zen Bū Leheb
degil

bucağ:

1. **bucağında:-ın, -da**

Gazel 258

Mısra: 12

Köşe.

Meded başıñ çün ey sākī elin al bir
ayağ ile
Garībī mest ü şeydā kaldı mey-ḥāne
bucağında

buçak:

1. **buçak:**

Gazel 263

Mısra: 18

Bıçak.

Kesmez nigāh-ı kahrını bir dem
Ġarībī'den
Bī-çāreniñ irişdi buçak üstüḥ'ānına

būd u nebūd-ı 'ālem:

1. **būd u nebūd-ı 'ālem:**

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ālemin varı, yoğı.

Būd u nebūd-ı 'ālem imiş derd-i ser
göñül
Düşme telāş-ı dehre selāmet zamānidır

būd u nebūd-ı 'ālem-i cān:

1. **būd u nebūd-ı 'ālem-i cān:**

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Can āleminin varı yoğı.

Çün ü çirā-yı dehrden endīşe
kılmazam
Būd u nebūd-ı 'ālem-i cān
defterimdedir

būd u nebūd-ı dehr-i nā-çiz:

1. **būd u nebūd-ı dehr-i nā-çizi:-i**

Gazel 99

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hiçbir şey hükümündeki dünyanın
varı yoğı.*

Bu güne añladım būd u nebūd-ı dehr-i
nā-çizi

Ki 'ālem ser-be-ser şandal-bahā-yı
derd-i ser gelmez

būd u nebūd:

1. **būd u nebūdın:-ın**

Gazel 170

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Varı yoğu.

Dehrin gül-i ra'nā gibi hep būd u
nebūdın
Ağāzını seyr itdik ü encāmını gördük

bük:

1. **bükdi:-di**

Gazel 36

Mısra: 7

*Bükmek, eğmek, iki büküm
etmek.*

Nihāl-i kıddimi bükdi mişāl-i halka-i
hātem
Bu şeb peyk-i hayāl-i kıamet-i
şimşāddan feryād

2. **büküldi:-ül, -di**

Gazel 198

Mısra: 11

Eğilmek, bükülmek.

Büküldi kıametim ābād-ı gamıñla yok
mı inşāfiñ
Civān iken beni pīr-i kühen-sāl itdiñ
ey zālīm

bul:

1. **bula:-a**

Gazel 243

Mısra: 15

Bulmak.

Şāyed bula bir dürr-i sūhan yāre
muvāfık
Dil gavta urur kılzüm-i güftār
arasında

2. **bulalım:-alım**

Gazel 196

Mısra: 5

Elde etmek, ulaşmak.

Bir zamān vādi-i ğamda bulalım
hayrānlık
Gelin āvāre-i şahrā-yı muğaylān
olalım

3. **bulamam:-a, -ma, -m**

Gazel 286

Mısra: 5

Elde etmek, ulaşmak.

Künc-i ğamda bulamam zerrece
tahrīk-i mecāl
Çin-i dāmānım olub pāyıma zencīr
gibi

4. **bulamam:-a, -ma, -m**

Gazel 283

Mısra: 8

Arayarak temin etmek.

Böyle bir ceyš-i gamıñ eylemiş anı
ber-bād
Bulamam hātırımı bir dağı ta'mīr gibi

5. **bular:-ar**

Gazel 258

Mısra: 10

Bulmak.

N'ola yād-ı ruhuñla 'aşkıñ yandırsa
cānın kim
Bular pervāne 'aşkın lezzetin şem'in
ocagında

6. **buldı:-dı**

Gazel 208

Mısra: 2

Bulmak.

Oldı harāb-ı seyl-i sitem cānımız
bizim
Buldı fenā-yı ğam dil-i vīrānımız
bizim

7. **buldı:-dı**

Gazel 259

Mısra: 13

Bulmak.

Buldı ham-ı zülfünden āşüfte vü
hayrānlık
Ağzında Ğarībī'niñ bu nazm-ı hoş-
āyende

8. **bulduk:**-du, -k

Gazel 178

Mısra: 13

Elde etmek, ulaşmak.

Ğarībī rişte-i maqşüdi bulduk hatt u
hālinden
Heves-kārī-i zülf ü kākül-i sevdādan el
çekdik

9. **buldum:**-dum

Gazel 264

Mısra: 2

Bulmak.

Hayli idi itmiş iken turre-i rū-püşunda
Dil-i divānemi buldum der-i
mengüşunda

10. **bulmadı:**-ma, -dı

Gazel 154

Mısra: 7

(Arayarak veya rastgele) Bir şey,

bir kimse veya bir durumla

karşılaşmak.
Āyet-i mihrini bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşhaf-ı rüyuña zülfün gibi i'rāb
olduk

11. **bulmaz:**-maz

Gazel 64

Mısra: 9

Aradığını elde etmek, aradığına
rastlamak.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelāmım şüh u rengindir hayālātım
müsellemdir

12. **bulmuşsun:**-muş, -sun

Gazel 227

Mısra: 9

Bulmak; elde etmek.

Kemāl-i 'aşkı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende gönçe-vaşfın şirin-āvāz ile
söylersin

13. **bulunduk:**-un, -duk

Gazel 176

Mısra: 7

Hizmetinde bulunmak, hizmet
etmek.

Hüsn-i güzeliñ faşl-ı bahārına irişdik
Çok hizmet-i dey mäh-cemālinde
bulunduk

14. **bulunmaz:**-un, -maz

Gazel 167

Mısra: 3

Bulunmak, mevcut olmak.

İnbisāt-ı devr-i hüsnünde bulunmaz
hāl ü hatt
Maṭla'ından bir nişān yok çarḥda
ahterleriñ

15. **bulur:**-ur

Gazel 81

Mısra: 7

Bulmak.

Bulur āyine kendinden hezārān 'aks
gün-ā-gün
Bu güne sāde-levḥ-i bü'l-hevesle
kārımız yokdur

16. **bulur:**-ur

Gazel 264

Mısra: 8

Bulmak.

Kim ki cān virse şeb-i turre-i
gīsularına
'Ömr-i cāvīdi bulur şubḥ-ı
bināgüşunda

17. bulur:-ur

Gazel 266

Mısra: 9

Bulmak.

Bulur cānı hayāt-ı tāze cism-i mürde-i
‘āşık

Yer itdikce hadeng-i nāz-ı ğamzeñ
üstüh‘ânında

18. bulur:-ur

Gazel 212

Mısra: 1

Bulmak.

Biñ Hızır bulur ‘ömr-i bekā

kevşerimizden

Ħamyāze-i ‘işret dökilür sāğarımızdan

19. bulur:-ur

Terci-bend 4

Mısra: 13

Bulmak.

Egerçi cān bulur şıḥhat şemīm-i vaşlıñ
aldıkça

Vücūdum maḥv olur her geh yem-i
endüha daldıkça

bülbül:

1. bülbül:

Gazel 43

Mısra: 9

Güzel sesli maruf kuş.

Değil dest-i Züleyḥā'dır tiken gül-
şende ey bülbül

Bu ğüne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

2. bülbül:

Gazel 125

Mısra: 10

*Çok güzel öten, sesinin
güzelliğiyle meşhur küçük kuş.*

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maḥşuş

3. bülbül:

Gazel 126

Mısra: 12

*Çok güzel öten, sesinin
güzelliğiyle meşhur küçük kuş.*

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niķābın
Ol ḥalvete ‘işmetle sen ey bülbül ayak
baş

4. bülbül:

Gazel 129

Mısra: 8

*Çok güzel öten, sesinin
güzelliğiyle meşhur küçük kuş.*

Şüst ü şūya gül yüzün gerd-i hevādan
her seḥer

Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle ‘arz

5. bülbül:

Gazel 81

Mısra: 6

*Çok güzel öten, sesinin
güzelliğiyle meşhur küçük kuş.*

Muḥabbet şem‘ine pervāne-i cān-süz-ı
ḥāmūşuz

Bizim bülbül gibi bī-hüde āh u zārımız
yoğdur

6. bülbül:

Gazel 259

Mısra: 6

Āşık.

Şād itmedi ‘uşşākın çıçdı yine
meclisden

Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

7. bülbül:

Gazel 189

Mısra: 1

Āşık.

Ne bāğıñ ḥasretindedir bu āh u zārıñ
ey bülbül

Ne dāğın miḥnetindendir ‘aceb āzārın
ey bülbul

8. bülbul:

Gazel 189

Mısra: 2

Âşık.

Ne bāğın ḥasretindendir bu āh u zārın
ey bülbul

Ne dāğın miḥnetindendir ‘aceb āzārın
ey bülbul

9. bülbul:

Gazel 189

Mısra: 4

Âşık.

Ne çarḥın gerdişinden türedir āyīne-i
baḥtın

Ki varmaz ḥ̣āba çeşm-i eşk-i ḥasret-
bārın ey bülbul

10. bülbul:

Gazel 189

Mısra: 6

Âşık.

Dem-ā-dem sāğar-ı gülden içerseñ
bāde-i ‘aşkı

Dökersin dīdeden ḥün-ı dil-i bīmārın
ey bülbul

11. bülbul:

Gazel 189

Mısra: 8

Âşık.

Bu cūş-ı pür-ḥurūş-ı ‘aşkıdan kim var
derūnuñda
‘Aceb gül-zārı yakmaz āh-ı āteş-bārın
ey bülbul

12. bülbul:

Gazel 189

Mısra: 10

Âşık.

Virürsin ḥançer-i ḥāra sirişk-i dīdeden
şular

Yine kendiñ urursun sīne-i efkārın ey
bülbul

13. bülbul:

Gazel 189

Mısra: 12

Âşık.

Nesīm-i şubḥla gehvāresi cünbişdedir
ammā

Ḳomaz gül ḥ̣āba varsun nāle-i
bisyārın ey bülbul

14. bülbul:

Gazel 189

Mısra: 14

Âşık.

Budur vehmi zamān-ı ḥaşre dek bu
ḥ̣āb-ı ḡafletden

Ġarīb-veş açılmaz çeşm-i baḥt-ı tārın
ey bülbul

15. bülbul:

Gazel 190

Mısra: 1

Âşık.

Şahn-ı çemeni geşt-i güzār eyledi
bülbul

Gül pisterine geçdi qarār eyledi bülbul

16. bülbul:

Gazel 190

Mısra: 2

Âşık.

Şahn-ı çemeni geşt-i güzār eyledi
bülbul

Gül pisterine geçdi qarār eyledi bülbul

17. bülbul:

Gazel 190

Mısra: 4

Âşık.

Berg-i çemen olmuşdı h̄azān-dīde
yeñiden
H̄ün-āb-ı sirişk ile bahār eyledi bülbül

18. **bülbül:**

Gazel 190

Mısra: 6

Âşık.

Med-hüş-ı mey-i 'aşk idi endām-ı
za 'ıfın
Hep zahm-ğor-ı hañcer-i h̄ār eyledi
bülbül

19. **bülbül:**

Gazel 190

Mısra: 8

Âşık.

Efgānı ile yaqdı qodı bāğ u bahārı
Adın bir iken şimdi hezār eyledi
bülbül

20. **bülbül:**

Gazel 190

Mısra: 10

Âşık.

Yüz sürmek için dāmenine gonçe-i
pākin
Şāh-ı güle kendin yine bār eyledi
bülbül

21. **bülbül:**

Gazel 190

Mısra: 12

Âşık.

Nāzik gülüñ ağardı başı çıkdı
çemenden
Bir gāyet ile nāle vü zār eyledi bülbül

22. **bülbül:**

Gazel 190

Mısra: 14

Âşık.

Bir kuşca olan cānını şevkle Ğarībī
Meydān-ı muħabbetde nişār eyledi
bülbül

23. **bülbül:**

Gazel 227

Mısra: 9

Âşık.

Kemāl-i 'aşkı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende gonçe-vaşfın şīrin-āvāz ile
söylersin

24. **bülbül:**

Gazel 265

Mısra: 14

Âşık.

Devr-i hañıyla yārin h̄ātır-ğoşum
Ğarībī
Bülbül bahār ister meyl eylemez
h̄azāna

25. **bülbül:**

Gazel 266

Mısra: 7

Âşık.

Bu bāğ-ı dil-firīb-i 'āleme aldanma ey
bülbül
Nebāt-ı reng ü bū yoğdur bahārında
h̄azānında

26. **bülbül:**

Gazel 275

Mısra: 9

Âşık.

Yüzünden şāhid-i gül-bün niķābın açdı
ey bülbül
Nüvīd-i vaşl ile peyk-i şabā gül-zārdan
geldi

27. **bülbül:**

Terci-bend 3

Mısra: 23

Âşık.

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
hamrâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārâ

28. **bülbüle:-de**

Gazel 25

Mısra: 4

Güzel sesiyle bilinen kuş.

Yandırdı koda şahın-ı çemen-zār-ı
vücūdı
Bülbüle olan şūriş [ü] gavgā-yı
muhabbet

29. **bülbüle:-e**

Gazel 203

Mısra: 14

Güzel sesiyle bilinen kuş.

Görünce mecmu 'a-i bāğı perīşān eyler
Bülbüle ders-i cemāliñ hele taqrīr
idelim

30. **bülbüle:**

Gazel 269

Mısra: 1

Âşık.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zaḥm-ı
tiken kaldı
Ġamıñla çıkdı cān-ı nātüvānım bir
beden kaldı

31. **bülbüle:**

Gazel 281

Mısra: 8

Âşık.

Bī-rāḥat u bī-ḥ'āb neden şubḥa dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
mi

32. **bülbüle:-e**

Gazel 39

Mısra: 4

Güzel sesli maruf kuş.

Ḥaṭṭıña dil virdigim cānā ruḥuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle ḥār ile ülfetden
murād

33. **bülbüle:-e**

Gazel 136

Mısra: 5

Âşık.

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengīn-şafḥa-i rüy-ı gül-i ra'nā
ğalat

34. **bülbülü:-i**

Gazel 50

Mısra: 8

Âşık.

Şehr-i 'Irāk'a seyre şabā evcden gelür
Cān bülbülü ki nağmesini ergānün ider

35. **bülbülü:-i**

Gazel 270

Mısra: 2

Âşık.

'Arūs-ı şāhid-i gül-bün bu faşla
ğāzelenmez mi
Görünce bülbülü biñ faḥr ile
ṭannāzelenmez mi

36. **bülbülü:-i**

Terci-bend 2

Mısra: 20

Âşık.

Dīdemi ḥasret-i dīdār ile giryān itmek
Gül gibi ḥāre uyub bülbülü nālān itmek

37. **bülbülü:-i**

Gazel 264

Mısra: 14

Âşık.

Kendi kendiñ itürür 'aşk yetince ḥüsne
Bülbülü ḥ'āb başar gibi gül āğūşunda

38. **bülbülinin:-i, -nin**

Gazel 160

Mısra: 16

Güzel sesli maruf kuş.

Gül-i bāğda bir lahza qarār
itmediginden
Cān bülbülinin ‘ömrini sür’atle
giçürdik

39. **bülbülleri:-ler, -i**

Gazel 25

Mısra: 18

Âşık.

Gül sāğarına dökdi yine sākī-i devrān
Bülbülleri mest itmege şahbā-yı
muḥabbet

40. **bülbülleri:-ler, -i**

Gazel 181

Mısra: 14

*Çok güzel öten, sesinin
güzelliğiyle meşhur küçük kuş.*

Feryād-ı cihān-süz ile gül-şende
Ġarībī
Bülbülleri hem şüriş-i ālāma düşürdüñ

41. **bülbülleri:-ler, -i**

Gazel 200

Mısra: 2

Âşık.

Deryā gibi sūz-ı dil ile cūş idebilsem
Bülbülleri güftārda ḥāmūş idebilsem

42. **bülbülleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 86

Mısra: 2

Güzel sesli maruf kuş.

‘Âşıkların ki meyli ḥaṭ-ı müşg-bāradır
Bülbülleriñ ‘azīmeti gūyā bahāradır

43. **bülbülleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 138

Mısra: 3

Güzel sesli maruf kuş.

Bülbülleriñ efgānı bī-hüde mi gül-
şende

Ḥāb-ı seḥeri ḡonçe efsāneden eyler
ḥazḡ

44. **bülbülün:-üñ**

Gazel 237

Mısra: 14

Âşık.

Ġarībī firḡat eyyāmı nevā-sāz olur ehl-
i ‘aşḡ
Nedir çıkmaz şadāsı bülbülün gül-
zārdan ayru

45. **bülbülüz:-üz**

Gazel 156

Mısra: 7

Bülbül.

Biz ‘aşḡ-ı gülde bülbülüz ammā şabā
gibi
Bāz-ı niḡāb-ı çehresine ḡādir olmadık

bülbül ol:-

1. **bülbül oldı:-dı**

Gazel 263

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşık olmak.

Dil bülbül oldı reng-i ruḡ-ı erguvānına
Cān mā’il oldı lehce-i şīrīn-zebānına

bülbül-āsā:

1. **bülbül-āsā:**

Terci-bend 4

Mısra: 8

Bülbül gibi.

Dem-ā-dem ger temennā-yı diyār-ı
kūy-ı yār itsem
Yeri var sende ayru bülbül-āsā āh u
zār itsem

2. **bülbül-āsā:**

Gazel 77

Mısra: 11

Bülbül gibi.

'Uşşâkı bülbül-âsâ mest eylemek
dilersen
Vaşf-ı gül-i ruḥundan bûy-ı gül-âb
göster

bülbül-i bâğçe-i 'âlem-i tecrîd:

1. **bülbül-i bâğçe-i 'âlem-i tecrîd:**
Gazel 249
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Tecrit âleminin bahçe bülbülü.

Bülbül-i bâğçe-i 'âlem-i tecrîd olalum
Çarḥa pervâz idelüm 'İsî vü
Meryemcesine

bülbül-i bî-çâre:

1. **bülbül-i bî-çâre:**
Gazel 113
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Çaresiz bülbül.

Dökme gözden ḥün-ı dil ey bülbül-i
bî-çâre kim
Gül-şen-i 'işretde bir bûy-ı meveddet
kalmamış

bülbül-i cān:

1. **bülbül-i cān:**
Gazel 211
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Can bülbülü, gönül kuşu.

Bülbül-i cān olamaz mā'il-i seyr-i gül-
şen
Görse ger 'arîz-ı gül-gūnda gül-i
nesrînin

2. **bülbül-i cānı:-ı**
Gazel 92
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Can bülbülü (âşık bağlamında).

Ḥayāl-i gül-şen-i rûyınla görse
bülbül-i cānı
Ne güne müy-ı zülfün gibi pîç ü tāba
düşmüşdür

bülbül-i dil:

1. **bülbül-i dil:**
Gazel 256
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.

Hergiz Ğarîbi bülbül-i dil vâkıf olmadı
Bu nev-bahâr-ı rû-be-ḥazānıñ me'âline

2. **bülbül-i dil:**
Gazel 255
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu (âşık).

Gül ümîdinde iken bülbül-i dil dest-i
cefâ
Sînesin zaḥm-ı ḥor-ı ḥançer-i ḥâr itdi
yine

3. **bülbül-i dil:**
Gazel 233
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.

Nice bir gūşe-i gurbetde ḳalub bülbül-i
dil
Yād-ı gül-deste-i cem' iyyet-i aḥbâb
itsün

bülbül-i dil-zâr:

1. **bülbül-i dil-zâra:-a**
Gazel 273
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönlü ağlayan bülbül.

Faşl-ı bahār bülbül-i dil-zāra kalmadı
Gülden şemīm-i hem-dem olan hāra
kalmadı

bülbül-i ğam-zede:

1. **bülbül-i ğam-zedeniñ:-niñ**

Gazel 88

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gamlı, kederli bülbül; âşık.

Bülbül-i ğam-zedeniñ girye-i pür-
şivenine
Ħandeye ğonçe-dehen bāz idecek
günlerdir

bülbül-i hoş-lehce-i gül-zār-ı şefā'at:

1. **bülbül-i hoş-lehce-i gül-zār-ı**

şefā'at:

Gazel 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şefâat bahçesinin güzel sesli

bülbülü (Hz. Muhammed).

Ben reh-güzer-i ma'şiyetin hār-ı haķīri
Sen bülbül-i hoş-lehce-i gül-zār-ı
şefā'at

bülbül-i mātem-zede-i bī-dil:

1. **bülbül-i mātem-zede-i bī-dilüz:-üz**

Gazel 105

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönülsüz hüznü bülbül.

Nālemiziñ ol güle te'şiri yok
Bülbül-i mātem-zede-i bī-dilüz

bülbül-i mest:

1. **bülbül-i mest:**

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aklı başından gitmiş bülbül.

Mey-i şeb-nemle dolup sāgar-ı gül
bülbül-i mest
Servler fāhteye nāz idecek günlerdir

bülbül-i miskīn:

1. **bülbül-i miskīn:**

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zavallı bülbül.

Ne añlar bülbül-i miskīn fiġān u
nāleden ğayrı
Muĥabbet şivesin ħāmūş olan
pervānelerden şor

2. **bülbül-i miskīn:**

Gazel 149

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zavallı bülbül.

Bāġ-ı 'adem diyārına gül rıĥlet eyledi
Kaldı yerinde bülbül-i miskīn hezār
ĥayf

3. **bülbül-i miskīne:-e**

Gazel 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zavallı bülbül.

Bu ĥüsn ile bir kerre gülistāna ĥırām it
Ħ'āb-ı seĥeri bülbül-i miskīne ĥarām it

bülbül-i nālān:

1. **bülbül-i nālān:**

Gazel 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İnleyen bülbül.

Tenhā degilüz rāh-ı muḥabbetde
Ġarībī
Gül bāğda bir bülbül-i nālān
müte'addid

2. **bülbül-i nālāna: -a**

Gazel 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İnleyen bülbül.

Ey gönçe cemālīñ gül-i ḥandāna
berāber
Müşṭāk-ı lebiñ bülbül-i nālāna berāber

3. **bülbül-i nālāna: -a**

Gazel 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnleyen bülbül.

Esīr-i pençe-i ḥār-ı sitemdir devr-i
vuşlatdan
Bu ḥasretle gönül bir bülbül-i nālāna
dönmüşdür

bülbül-i nutk-ı Ġarībī:

1. **bülbül-i nutk-ı Ġarībī:**

Gazel 196

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ġarībī'nin bülbülleşen dili

*(Erbilli Âmâ Yusuf Ġarībī Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Sāye-i ḥār-ı sitemde dutalım mâtem-i
'aşk
Bülbül-i nutk-ı Ġarībī gibi nālān
olalım

2. **bülbül-i nutk-ı Ġarībī:**

Gazel 229

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ġarībī'nin bülbülleşen dili

*(Erbilli Âmâ Yusuf Ġarībī Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Bozuldı gül-şen-i dehrīñ atıldı ḥüsn-i
taḳvīmi
Henüz ey bülbül-i nutk-ı Ġarībī ebkem
olmazsın

3. **bülbül-i nutk-ı Ġarībī:**

Gazel 215

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ġarībī'nin bülbülleşen dili

*(Erbilli Âmâ Yusuf Ġarībī Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Bülbül-i nutk-ı Ġarībī gibi tā rüz-ı
cezā
Yetmeyüb gül-şen-i maḳşūduña nālān
olasın

bülbül-i piçide-feryād:

1. **bülbül-i piçide-feryādım: -ım**

Gazel 166

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feryadı dolaşmış bülbül.

Bülbül-i piçide-feryādım meded ey
bāğ-bān
Ġisū-yı efgānıma bir çüb-ı gülden şāne
çek

bülbül-i şeydā:

1. **bülbül-i şeydā:**

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çılgın bülbül (âşık).

Dönse 'aceb mi cāmī'e ger şahn-ı
gülsitān

Gül-i minberinde bülbül-i şeydâ
hañbdır

2. bülbül-i şeydâ:

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çılgın bülbül (âşık).

Gül-şen-i dehrîñ Ğarîbî reng ü büyüñ
görmedik
Bülbül-i şeydâ gibi efgâna
gelmişlerdenüz

3. bülbül-i şeydâ:

Gazel 155

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbül (âşık).

Şeb-tâ-seher efgânındır ey bülbül-i
şeydâ
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nâya
şarılmak

bülbül-i şüh-ı ğazel-h'ân:

1. bülbül-i şüh-ı ğazel-h'ân:

Gazel 63

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gazel okuyan neşeli bülbül.

Mest-i 'aşk itdi Ğarîbî seni ol gülşen-i
hüsn
Bülbül-i şüh-ı ğazel-h'ân olacaksın
âhır

bülbül-i şürîde:

1. bülbül-i şürîde:

Gazel 146

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Âşık bülbül.

Eksük olmaz hâk-i küyuñ nâle-i
'uşşâkdan

Bülbül-i şürîde gül-şenden figân itmez
dirîğ

bülbül-i şürîde-nevâ:

1. bülbül-i şürîde-nevâyım:-y, -ım

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Perişan nağmeli bülbül.

Bir bülbül-i şürîde-nevâyım ki gül-i ter
Sînemde olan pençe-i dâğ-ı
kühenimdir

bülbül-i tab'-ı Ğarîbî:

1. bülbül-i tab'-ı Ğarîbî:

Gazel 278

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ğarîb'i'nin yaradılış bülbülü

(Erbilli Âmâ Yusuf Ğarîbî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen

tek eseri, Dîvân'ıdır).

Ne güne bülbül-i tab'-ı Ğarîbî nağme-
h'ân olsun
Ki gül-zâr-ı cemâliñden begim
mehcürdur şimdi

buldur-:

1. bulduramaz:-amaz

Gazel 233

Mısra: 13

Bulma işini yaptırmak.

Hîç meskende Ğarîbî şuyını

bulduramaz

Meger anı Şat-ı Mûşul yine sır-âb

itsün

bulmak iste-:

1. bulmak istersen:-r, -sen

Gazel 282

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Arayıp bulmak istemek.

Ġavṫa-ḫ'ār-ı yem-i fikr ile Ġarībī diliñi
Bulmaḫ istersen eger böyle dūr-i nā-
yābı

buluş-:

1. **buluşdurdu:-dur, -dı**
Gazel 245
Mısra: 8
Kavuşmak, buluşmak.

Didim bu cāme-i ḫüsni saña kim degdi
ey gül-ruh
Buluşdurdu beni gül-zār şahnında
tikenlerle

büm id-:

1. **büm idermiş:-er, -miş**
Gazel 73
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Mesken edinmek.

Ġarībī eksük olmaz ḫatırından kār-vān-
ı ğam
Meşeldir büm idermiş menzilin vīrāne
söyleller

bunca:

1. **bunca:**
Gazel 16
Mısra: 11
Birçok, pek çok.

Bunca ki virdi gül-şene şu eşk-i
dīdeden
Şahn-ı çemende almadı bir kām
‘andelīb

2. **bunca:**
Gazel 52

Mısra: 12
Birçok, pek çok.

İtmez ḫabūl ol şeh-i mesned-nişīn-i
nāz
Bunca ki seyl-i eşk-i temennā gelür
gider

3. **bunca:**
Gazel 114
Mısra: 5
Birçok, pek çok.

Āḫū-yı dil-i zāde olan bunca nevāziş
Şāḫīn-i belā ile şikār itmek içinmiş

4. **bunca:**
Gazel 139
Mısra: 4
Bu denli, bu kadar.

Virdiğñ pend deger mi bu ḫadar derd-
i sere
Bunca mestāne nedir telḫ-i cevāb ey
vā'ız

5. **bunca:**
Gazel 183
Mısra: 4
Bu denli, bu kadar.

‘Aceb sevdāya düşdüñ rişte-i ṫül-i
emel şanub
Yeter ey baḫt bunca mā'il-i zülf-i
siyeh-kār ol

6. **bunca:**
Gazel 184
Mısra: 11
Bu denli, bu kadar.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ġarībī böyle daḫı bī-edeb degil

7. **bunca:**
Gazel 206

Mısra: 4

Bu denli, bu kadar.

Dönübdür girye-i hasretle göz fevvāre-
i hūna
Yeter bunca cefā vü cevri mu'tād eyle
sultānım

8. **bunca:**

Gazel 182

Mısra: 7

Bu kadar, böyle, pek çok.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña
'ilāc
Ey dāğ-ı 'aşk sīne-i dilden kem
olmadıñ

9. **bunca:**

Gazel 154

Mısra: 7

Uzun zamandır, pek çok.

Āyet-i mihrini bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşhaf-ı rüyuña zülfüñ gibi i'rāb
olduk

10. **bunca:**

Gazel 152

Mısra: 7

Böyle, bu kadar.

Bunca eyler mi(y)di zencīr-i cünūna
rağbet
Kays-ı sevdā-zede ger olmasa dīvāne-i
'aşk

11. **bunca:**

Gazel 199

Mısra: 12

Böyle, bu kadar.

Ne bir haber-i vaşl ne bir yār selāımı
Bunca ki niyāz-āver-i peyk-i seher
oldum

12. **bunca:**

Gazel 208

Mısra: 15

Bu denli, bu kadar.

Bunca belā-yı firqat-i yāri çeker
miydik
Olsaydı kurb-ı vaşlına imkānımız
bizim

bundan:

1. **bundan:**

Gazel 103

Mısra: 14

Belgisiz zamir.

Ĥastedir şimdi 'adū bir de Ğarībī
gözedir
Ĥāl-i efkārımı bundan da beter çok
gitmez

bundan böyle:

1. **bundan böyle:**

Gazel 191

Mısra: 17

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Bundan sonra, bundan böyle.

Düşdi bir 'aşka Ğarībī dağı bundan
böyle
İstirāhat-i dil gam-nākden olmaz
me'mül

burak:

1. **burak:**

Gazel 28

Mısra: 12

Bırakmak.

Girsün elime dirsən eger dāmen-i
maşşūd
Ser-rişte-i ümmīdi burak terk-i merām
it

2. **burak:****Gazel 239**

Mısra: 8

Bırakmak.

Dutuşdı süz u táb-ı 'illete endâm-ı pür-
za'fım
Burak bir kaçre âb-ı lütfuñı bu nâra yâ
Allâh

3. **burakdı:-dı****Gazel 164**

Mısra: 17

Bırakmak.

Gül-şen-i nazma burakdı tâze 'işret-i
tarhını
Ey Ğarîbî nağme-i murğ-ı hoş-elhâniñ
seniñ

4. **burakdı:-dı****Gazel 247**

Mısra: 7

Bırakmak.

Burakdı câna bir sūziş ki cūşa geldi
mūy-ı ser
'Aceb bilmem hadeng-i âteşin-peykân
mı var sende

5. **burakdı:-dı****Gazel 208**

Mısra: 17

Bırakmak.

Zencirler burakdı bu yolda Ğarîbî-veş
Mecnûn olunca 'aşqda akrânimiz
bizim

6. **burakdı:-dı****Gazel 95**

Mısra: 7

Bırakmak.

Şermendelik burakdı reh-i maṭlaba
tiken
İrmez daḡı diyârîña pây-ı bürîdemiz

7. **burakma:-ma****Gazel 165**

Mısra: 11

Bırakmak.

Bu gün el virdiği zevki burakma fikr-i
ferdâya
Gel imdi sîneye bir hūr-peyker mâh-
manzar çek

8. **burakmaz:-maz****Terkib-bend 1**

Mısra: 30

Bırakmak.

Şimdi yetmez saña 'aşıklariñ âh u zârı
Bu imiş resm-i ezel gönçe burakmaz
hârı

9. **burakub:-ub****Gazel 114**

Mısra: 3

Bırakmak.

Evvel burakub sîneye bir mihr hayâliñ
Âhîr anı rahneyle figâr itmek içünmiş

burc:1. **burcuna:-un, -a****Gazel 36**

Mısra: 3

*Gökte Zodyak üzerinde bulunan
on iki takım yıldızına verilen ad.*

Ṭulû' itmez sa'âdet burcuna baht-ı
siyâhım âh
Açılmaz gönçe-veş gâhî dil-i nâ-
şâddan feryâd

2. **burcunı:-un, -ı****Muhammes 3**

Mısra: 10

*Gökte Zodyak üzerinde bulunan
on iki takım yıldızına verilen ad.*

Döküldi düş-i yâre perçem-i pür-piç ü
ham-der-ham

Sa'adet burcunu zıll-ı Hümā-yı
muhterem başdı

burc-ı 'akreb:

1. **burc-ı 'akrebde:-de**

Gazel 225

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Akrep burcu.

Şeb-i yeldā-yı zülfünden görünsün ey
kamer-ṭal'at
Ḥam-ı ebrūlarıñ koy burc-ı 'akrebde
helāl olsun

burc-ı delv':

1. **burc-ı delv'e:-e**

Tarih 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kova burcu.

Nev- 'arūs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e taḥvīl
eyledi
Delv'den şular saçıldı pāyına bī-ittişāl

burc-ı sa'adet:

1. **burc-ı sa'adet:**

Gazel 113

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mutluluk burcu.

Kevkeb-i iqbāl-i 'aşıq itmege bir dem
tulū'
Āsumān-ı kadre bir burc-ı sa'adet
kalmamış

burc-ı şeref:

1. **burc-ı şerefde:-de**

Gazel 84

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ululuk, azamet burcu;
gökyüzünün en üst burcu.*

Zülfüñ görüb ruhsārda didim kamer
'akrebdedir
Burc-ı şerefde ḥālleriñ aḥter midir
bilmem nedir

bürde:

1. **bürde:**

Gazel 61

Mısra: 13

*Arapların ihram gibi
büründükleri aba, hırka.*

Lütfuñla oldı bürde ṭab'-ı Ğarībi rüşen
Ey Āşaf-ı melek-ḥū pāşā-yı pāk-i
manzar

bürde-i zānū-yı ğam ol-:

1. **bürde-i zānū-yı ğam olsun:-sun**

Gazel 215

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gamın dizinin hırkası olmak.

Ser-fürü bürde-i zānū-yı ğam olsun
göñlüñ
Pençe-i ḥasret ile çāk-i giribān olasın

bürehne:

1. **bürehnelikdürür:-lik, -dür, -ür**

Gazel 40

Mısra: 13

Çıplak.

Devlet-i ehl-i tecerrüdden
bürehnelikdürür
Sāye-i dīvārdır dervīşe dünyādan lezīz

büs eyle-:

1. **büs eylesün:-sün**

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Öpmek.

Devletle çarh-ı vārūn dāmānīñ eylesün
būs
Her günde bir feraħla göñlüñ ola
mübeşşer

būs u kenār:

1. **būs u kenāra:-a**

Gazel 180

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Öpme ve kucaklama.

Ol şeb ki cāme-ħ'āba çeküb yāri
ħ'ābda
Būs u kenāra mā'il olub cür'et eyledik

būse:

1. **būse:**

Gazel 98

Mısra: 3

Öpme, bir kere öpme.

Bir būse için dāmeniñi rüz-ı kıyāmet
Ālūde-i çirk-āb-ı günāh itmege
degmez

2. **būsesin:-si, -n**

Gazel 244

Mısra: 9

Öpme, öpücük.

Aldıñ Ğarībi būsesin ol māh-ṭal'atın
Vir naqd-i cānı būse-i la'lin bahāsına

3. **būsesin:-si, -n**

Gazel 176

Mısra: 9

Öpme, öpücük.

Bir būsesin aldık o mehiñ ħ'ābda gūyā
Tā çeşme-i Hızr'ında kenārına irişdik

4. **būsesine:-si, -n, -e**

Gazel 200

Mısra: 3

Öpme, öpücük.

Bir būsesine devlet-i dünyāyı virürdim
Ol şūh-ı gül-endāmı der-āgūş
idebilsem

5. **būseye:-y, -e**

Gazel 78

Mısra: 7

Öpme, öpücük.

Haṭṭı geldikde n'ola ger virse ruḫşat
būseye
Bāğ-ı sebz olduḡda elbet bār kendin
gösterür

būse-bahā:

1. **būse-bahā:**

Gazel 207

Mısra: 7

Öpücük pahası.

Bir cān o şūha būse-bahā borçlu
kalmışuz
Dervāhem didikleri beyne'l-'avām
vām

būse-gāh-ı evliyā:

1. **būse-gāh-ı evliyādır:-dır**

Gazel 4

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Allah dostlarının öptüğü yer.

Būse-gāh-ı evliyādır ħāk-i rāh-ı
maḡdemiñ

Yā Resūla'l-lāh sensin nūr-ı 'ayn-ı
enbiyā

būse-i la'l:

1. **būse-i la'lin:-in**

Gazel 244

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) kırmızı dudağını
öpmek.

Aldıñ Ğarībi bñsesin ol mäh-ṭal'atın
Vir naqd-i cānı bñse-i la'lin bahāsına

2. **bñse-i la'liñ:-iñ**

Gazel 120

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal gibi kırmızı olan
dudağının öpücüğü.*

Ne şarf-ı naqd-i cān itdim ne aldım
bñse-i la'liñ
Bu gün sevdā-ger-i ħñsnññ efendim
kārdan ḳalmıř

1. **bñse-i la'line:-in, -e**

Gazel 158

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kırmızı dudağını
öpmek.*

Bñse-i la'line hergiz olamazsın nā'il
Ey dil-i ğam-zede bu derd ile ḳan
olmayıcak

bñse-i ruhsār:

1. **bñse-i ruhsāra:-a**

Gazel 254

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yanağını öpmek.

'Āřıkın bñse-i ruhsāra şerik itse n'ola
O sitem-kār olacaḳ zñlf-i perīřanı ile

bñse-i ruhsār:

1. **bñse-i ruhsārññ:-iñ**

Gazel 186

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yanağını öpmek.

Bñse-i ruhsārññ istedim baş çekdi ḳaṭṭ
ḳanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük degil

bñse-zen:

1. **bñse-zen:**

Gazel 174

Mısra: 4

Öpen.

Ṭurre-i zñlf-i perīřanı gibi her sā'at
Lebine bñse-zen ü pāyına üftāde idik

bñs-ı bināgñř id:-

1. **bñs-ı bināgñř idebilsem:-ebil, -se,
-m**

Gazel 200

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kulak memesini öpmek istemek.

Bir kez n'ola ḳaṭṭ eylemeden ħñsnññ
pā-māl
Mengñřı gibi bñs-ı bināgñř idebilsem

bñs-ı cām:

1. **bñs-ı cām:**

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kadehe benzeyen dudağı öpmek.

Meclis-i 'işretde sākī şunma gül-gñn
bāde kim
Bī-ḳuzñr-ı vaşl-ı dil-ber bñs-ı cām
olmaz müfīd

bñs-ı kenār:

1. **bñs-ı kenārı:-ı**

Gazel 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağını öpen.

İster bir iltifâtın halvet-güzîn-i hicriñ
 Qāni' olan vişâle būs-ı kenârı n'eyler

būs-ı leb:

1. **būs-ı lebi:-i**

Gazel 222

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dudağın öpücüğü.

Hemân peymâneye lütfi şarâb-ı 'işve-
 rîz olsun

Qoy andan 'âşıka būs-ı lebi 'ayn-ı
 hâram olsun

būs-ı leb-i cām:

1. **būs-ı leb-i cāma:-a**

Gazel 181

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Şarap kadehindeki dudağın
 öpücüğü.*

Bir vaşl için ey meh beni ibrâma
 düşirdün

Hâsretle lehim būs-ı leb-i cāma
 düşirdün

būs-ı leb-i cānān:

1. **būs-ı leb-i cānāna:-a**

Gazel 262

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağının öpücüğü.

Būs-ı leb-i cānāna nihān nā' il olursan
 Ol hāleti cismiñde olan cānāna
 tıyurma

būs-ı leb-i nān-ı kanā'at:

1. **būs-ı leb-i nān-ı kanā'at:**

Gazel 23

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Kanaat ekmeğinin dudağın
 öpmek.*

Reşk-âver-i ruhsâre-i hūrân-ı cinândır
 Hâsretle olan būs-ı leb-i nān-ı kanā'at

būs-ı leb-i peymâne:

1. **būs-ı leb-i peymāneden:-den**

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kadehin dudağının öpücüğü.

Qılmam heves-i gūşe-i mey-hāneden
 i' rāz

Kimdir ide būs-ı leb-i peymāneden
 i' rāz

būs-ı leb-i piyāle:

1. **būs-ı leb-i piyālesine:-si, -ne**

Gazel 79

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kadehin öpücüğü.

'Aşırında Bāyezîd ise baksa o sâkiye
 Būs-ı leb-i piyālesine dil heveslenür

būs-ı leb:

1. **būs-ı lebiñ:-iñ**

Gazel 243

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dudağın öpücüğü.

Cām aldığına būs-ı lebiñ şahidimiz var
 'Aksi görünür sāgar-ı ser-şâr arasında

būs-ı sāha-i evvān:

1. **būs-ı sāha-i evvāna:-a**

Gazel 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarayın avlusunu öpen.

Ceb̄inim ārzū-mend-i ceb̄in-i
āstānīdır
Leb-i pejmürde būs-ı sâha-i eyvāna
hasretdir

būstān:

1. **būstānında:**-ı, -n, -da

Gazel 90

Mısra: 5

Bahçe.

Muhabbet būstānında tezerv-i ‘aşkıdır
tab‘ım
Çad-i mevzūn-ı dil-ber gibi bir serv-i
revān ister

büt:

1. **büt:**

Gazel 85

Mısra: 14

Put.

Ey Ğarībī o perī-zādeniñ āvāreleri
Şüret-i şūh u büt ü hūsn-i şanem
bilmezler

2. **büt:**

Gazel 75

Mısra: 5

Put gibi güzel sevgili.

Ey büt saña te’şir idemez nāle-i ‘uşşāk
Böyle dil-i sengīniñe bilmem ne
diyerler

3. **büt:**

Gazel 247

Mısra: 1

Put gibi güzel sevgili.

Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-güstersin ey bed-hū meger iz‘ān
mı var sende

4. **büti:-i**

Gazel 200

Mısra: 7

Put gibi güzel sevgili.

Hasretle başardım o büti sīne-i cāna
Bāzūlarım endāhte-i dūş idebilsem

5. **büti:-i**

Gazel 158

Mısra: 15

Güzel, sevgili.

Çekemezsin o büti tır gibi āgūşa
Çametiñ bār-ı sitem birle kemān
olmayacak

büt-hāne:

1. **büt-hāneden:-den**

Gazel 138

Mısra: 12

Put evi, kilise.

Yüz Ka‘be‘ye yüz urdum göz görmedi
dīdārın
Şimden gerü şeydā dil büt-hāneden
eyler hazz

büt-i maḥcüb:

1. **büt-i maḥcūbumuz:-um, -uz**

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mahcup put gibi güzel.

Gül-āb olur nigāh-ı kerem ile berg-i
gül-rūyı
Ḥayādan nāz-perver bir büt-i
maḥcūbumuz vardır

büt-i nā-mihr-bān:

1. **büt-i nā-mihr-bān:**

Gazel 208

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Merhametsiz put gibi güzel.

Döndi ğamiñla ey büt-i nā-mihr-bān
yine
Girdāb-ı hūna dāde-i giryānımız bizim

büt-i ra' nā:

1. **büt-i ra' nā:**

Gazel 102

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Put gibi güzel sevgili.

Fiğān kim ol büt-i ra' nā dil-efkār
oldığım bilmez
Hevāsında o gül-pīrāhenim zār
oldığım bilmez

2. **büt-i ra' nā:**

Gazel 163

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Put gibi güzel sevgili.

Cāniñ şaķındır ey büt-i ra' nā ki
korkarım
Te' şīr ider fiğānı saña bī-nevālariñ

büt-i sāde-rū:

1. **büt-i sāde-rū:**

Gazel 59

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sade yüzlü put gibi sevgili.

Mescidi sūmnātdan fark idemez
Ğarībi-veş
Ğātırına o kimseniñ k'ol büt-i sāde-rū
gelür

büt-i sīmīn-ten:

1. **büt-i sīmīn-tene:-e**

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*Gümüş tenli, gümüş gibi parlak
ve beyaz vücutlu dilber.*

Mātem-zedelik 'āşık-ı ter-dāmene
maḥşūş
Āyīn-i sitem ol büt-i sīmīn-tene
maḥşūş

büt-i tersā:

1. **büt-i tersā:**

Gazel 226

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Put gibi güzel Hristiyan sevgili.

Seni bu ḥüsn ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan 'ān-ı ḥüsnüñ ḥalka-i zünnāra
biñ yerden

bütün:

1. **bütün:**

Gazel 251

Mısra: 11

Hepsi, tamamı.

Ķalem-keş ol bütün vaşf-ı şerīrinde
şitāb itme
'İnān-keş sūr olur lağzīde-pāy-ı eşheb-
i ḥāme

2. **bütün:**

Gazel 67

Mısra: 6

Bütün, belgisiz sıfat.

Hased ḥançer gibi mızrāb-sār-ı sīnede
her dem
Neden kim ol bütün olmaz miyānından
cüdā ḥançer

3. **bütün:**

Gazel 287

Mısra: 9

Bütün, belgisiz sıfat.

Nūr-ı nazar yüzünde perīşandır ol
bütüñ
Āyine üzre cem´ idemez kimse zıbaķı

4. bütüñ:

Gazel 229

Mısra: 8

Hepsi, tamamı.

Eger biñ kerre bār-ı ‘aşqdan ħam olsa
da ħaddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i ħabüle ħātem
olmazsın

büy:

1. büyüñ:-uñ

Gazel 183

Mısra: 7

Güzel koku.

Meşāmm-ı cāna yetmez büyüñ ey
sünbül zebāniñ kes
Şemīm ile dilersen ħoķķa-i dükkān-ı
‘aţţār ol

büy-ı ferah:

1. büyü-ı ferahla:-la

Gazel 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ferah koku.

Büy-ı ferahla dā’im bezmiñ ola
mu’aţţār
Reng-i neşāţ birle rüyüñ ola münevver

büy-ı gül:

1. büyü-ı gül:

Gazel 191

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül kokusu.

Olma dil-beste şaķın ħaţtı gelen
ħübāna

Büy-ı gül ħār ile ħaşakden olmaz
me’ mül

2. büyü-ı gül:

Gazel 203

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül kokusu.

Büy-ı gül ħibr olamaz bād-ı şabādan
ħāme
Āyet-i ħüsnini ne vech ile tefsīr idelim

3. büyü-ı gül:

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül kokusu.

Çeşm-i idrākimde bir feyz-i başiret var
kim
Gül-şen-i ma’nāda büyü-ı gül
mücessemdir baña

büy-ı gül-āb:

1. büyü-ı gül-āb:

Gazel 77

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gül suyu kokusu.

‘Uşşāķı bülbül-āsā mest eylemek
dilersen
Vaşf-ı gül-i ruħundan büyü-ı gül-āb
göster

büy-ı gül-i ħakikat:

1. büyü-ı gül-i ħaķıķati:-i

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hakikat gülünün kokusu.

Büy-ı gül-i ħaķıķati aldır dimāģıma
İtme mecāzi göñlümi her ħāra āşınā

büy-ı hakikat:**1. büyü-ı hakikat:****Gazel 29**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hakikatin kokusu, gerçeğin kokusu.

Gir şahın-ı gülistandan al büyü-ı hakikat
İtme tiken-āsā ser-i dīvāra teşebbüs

2. büyü-ı hakikat:**Gazel 29**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hakikatin kokusu, gerçeğin kokusu.

Ser-pençe-i fırsatda iken büyü-ı hakikat
El var mı k'ide sā'id-i ağıyāra teşebbüs

büy-ı hazān:**1. büyü-ı hazān:****Terci-bend 4**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Sonbahar kokusu.

Zamāna 'andelīb-i mest olurken rüy-ı
derdimden
Eser büyü-ı hazān şimdi Ğarībī reng-i
zerdimden

büy-ı kebāb:**1. büyü-ı kebābın:-in****Gazel 193**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Aşk ateşiyle yanıp kebab haline
gelen ciğer ve gönülden yayılan koku.*

Seyr it gamıñla mankal-i sīnemde
āteşe

Gel bağırımın firākda büyü-ı kebābın al

büy-ı meveddet:**1. büyü-ı meveddet:****Gazel 113**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgi kokusu.

Dökme gözden hün-ı dil ey bülbül-i
bī-çāre kim
Gül-şen-i 'işretde bir büyü-ı meveddet
kalmamış

2. büyü-ı meveddet:**Muhammes 1**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sevginin kokusu.

Ne bir büyü-ı meveddet nüsha-i gül-zār-ı
'ālemde
Bu miñnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

büy-ı muhabbet:**1. büyü-ı muhabbetdir:-dir****Gazel 132**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Muhabbetin kokusu.

Haṭṭ u hālīñdir dile bir nakş-i ülfedir
ğaraż
Ol gül-i ruhsārdan büyü-ı muhabbetdir
ğaraż

büy-ı müjde-i Yūsuf:**1. büyü-ı müjde-i Yūsuf:****Gazel 275**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hız. Yusuf peygamberin
sevindirici kokusu.*

Getürdi cānib-i Ya'kūb'a büyü-ı müjde-
i Yūsuf

O peyk-i nām-ver kim hāk-i kūy-i
yārdan geldi

būy-ı pīrāhen-i Yūsuf:

1. būy-ı pīrāhen-i Yūsuf:

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hz. Yusufun gömleğinin kokusu.

Būy-ı pīrāhen-i Yūsuf getirür bād-ı
şabā
Çeşm-i Ya'kūb'a döner nūr-ı nazar çok
gitmez

būy-ı taḥammül yok:

1. būy-ı taḥammül yok:

Gazel 185

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kokuya taḥammül yok.

Bilmem bu kadar şekve nedir hār-ı
sitemden
Yok gül-şen-i hātırda meger būy-ı
taḥammül

būy-ı vefā:

1. būy-ı vefā:

Gazel 276

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Vefa kokusu.

Uyan ey 'andelīb-i baht bu h'āb-ı
girāniñdan
Saña kim cānib-i gülden yine būy-ı
vefā geldi

2. būy-ı vefā:

Gazel 144

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Vefa kokusu.

Şu'le-i 'arız-ı cānānede yok būy-ı vefā
Gül-i hūrşiddin ey dīde gül-āb itme
tama'

3. būy-ı vefā:-dan

Terkib-bend 1

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Vefa kokusu.

Yoluña hāk olayım bāri hevādan
giçdim
Bāğ-ı hüsñünde olan būy-ı vefādan
giçdim

4. būy-ı vefādan:-dan

Gazel 266

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Vefa kokusu.

Ser-i şad-pāre-i misvākdan bu sırrı
fehm itdim
K'aniñ būy-ı vefādan bir eşer yokdur
dehānında

būy-ı vişāl:

1. būy-ı vişāl:

Gazel 212

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşma kokusu.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir būy-ı vişāl alsa idiñ dil-berimizden

buyur-:

1. buyuruñ:-un

Gazel 253

Mısra: 3

*"buyurun" diyerek konuğu davet
etmek.*

Cāme-h'āba buyuruñ hāne seniñdir
diyerek
Girdi āğuşuma ol serv-i leṭāfet bu gice

-C-

cādde:1. **cāddeyi:-y, -i****Gazel 107**

Mısra: 4

Cadde.

Pāy-ı endîşe ile 'aşk yolın tayy itdim
Ben sülük eyledigim cāddeyi herkes
bilmez

cādū:1. **cādū:****Gazel 162**

Mısra: 1

Büyücü, cadı.

Ġamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrāba gönül kıble-i ebrū
diyerek

2. **cādū:****Terci-bend 3**

Mısra: 28

Büyücü, cadı.

Biñ ğamzesi cellād-ı felek gözleri āhū
Her biri biñ efsūn ile kıla baña cādū

cāh:1. **cāh:****Gazel 155**

Mısra: 7

İtibar, makam, mevki.

Ey āh-ı seher kime bu cāh oldı
müyesser
Eflāka çıķub dāmen-i 'İsā'ya şarılmaķ

2. **cāh:****Gazel 98**

Mısra: 13

İtibar, makam, mevki.

Bir cāh için ağyāra niyāz itme Ġarībī
Nef'ī anı mānend-i ilāh itmege
degmez

cāh-ı 'irfān:1. **cāh-ı 'irfān:****Gazel 141**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlim makamı.

El-vedā' ey şāh-bāz-ı burc-ı eflāk-ı
celāl

El-vedā' ey server-i Cem cāh-ı 'irfān
el-vedā'

cāhil:1. **cāhiller:-ler****Gazel 76**

Mısra: 4

*Akılsız, şuursuz, kendini
bilmeyen, gaflet içinde olan.*

Dil virme şaķın dil-ber-i yek-sāleye
zinhār

Cāhiller arasında kitābın yeri yokdur

cāhil-i hod-bīn:1. **cāhil-i hod-bīn:****Gazel 140**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kendini düşünen, bencil cahil.

Ne bilsün ķadr-i ğüftārın Ġarībī cāhil-i
hod-bīn

Olur ehl-i ma'ārif böyle bir
dürdāneden maħzūz

cām:1. **cām:****Gazel 207**

Mısra: 6

Bardak, kadeh.

Cānım fedā o sāki-i şīrīn-edāya kim
Devr itdirir bu bezmde bī-üns-i cām
cām

2. **cām:**

Gazel 235

Mısra: 6

Bardak, kadeh.

Şurāhī ağlasun gelsün sebūlar kulkul-i
‘aşka
Ferahdan cām gelsün sāki-i tannāz
deprensün

3. **cām:**

Gazel 243

Mısra: 5

Bardak, kadeh.

Cām aldığına būs-ı lebiñ şāhidimiz var
‘Aksi görünür sāgar-ı ser-şār arasında

4. **cām:**

Gazel 259

Mısra: 4

Bardak, kadeh.

‘Ömrüñ seniñ ey sākī ‘işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun kıldıñ beri
şermende

5. **cām:**

Gazel 200

Mısra: 10

Şarap kadehi.

Hüşyāri-i dünyāya deger mesti-i ğaflet
Bir cām ile ger ‘aqlımı medhūş
idebilsem

6. **cām:**

Gazel 128

Mısra: 7

*Cam veya topraktan yapılmış
bardak, içki kadehi.*

Ra‘şe-i şevk ile cām olur elimden ser-
nigün

Eyledikce sāki-i gül-pīrehan yanımda
rakş

7. **cām:**

Gazel 220

Mısra: 8

*Cam veya topraktan yapılmış
bardak, içki kadehi.*

Bu cūş-ı pür-ħurūş-ı ra‘şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde cām bahtım gibi vārūn
olmasun n'olsun

cāme:

1. **cāme:**

Gazel 251

Mısra: 2

Elbise.

Şabā gül-şende olmuş penbe-rīs ol
nāzik-endāma
İdince tār u pūd-ı verdden terkīb bir
cāme

2. **cāmeye:-ye**

Muhammes 3

Mısra: 24

Libas, elbise.

Façağ lā-yı ħum-ı mey-ħānelerden
tütüyā başdır
Meded iskencebīn-i bāde ile cāmeye
başdır

cāme ol-:

1. **cāme olur:-u, -r**

Gazel 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Giysi olmak.

Şehīd-i tīg-i ‘aşka atlas-ı eflāk olur
cāme
Sen ey ğassāl cism-i mürde-i ħunīn-
kefenden giç

cāme-h'āb:1. **cāme-h'āba:-a****Gazel 180**

Mısra: 5

Yatak odası, yatak.

Ol ŧeb ki cāme-h'āba çeküb yāri
h'ābda
Būs u kenāra mā'il olub cūr'et eyledik

2. **cāme-h'āba:-a****Gazel 245**

Mısra: 14

Yatak odası, yatak.

Ġarībī girye-i ḥasretle gitdi gözlerim
nūrı
Girince cāme-h'āba Yūsuf-ı gül-
pīrehenlerle

3. **cāme-h'āba:-a****Gazel 253**

Mısra: 3

Yatak, yatak odası.

Cāme-h'āba buyuruñ ḥāne seniñdir
diyerek
Girdi āgūşuma ol serv-i leṭāfet bu gice

cāme-h'āb-ı 'aşk:1. **cāme-h'āb-ı 'aşkda:-da****Gazel 101**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Aşk yatağı.

Ṭabīb-i derd isen cānā saña ḳaldı
mürüvvet kim
Ġarībī cāme-h'āb-ı 'aşkda bīmārdır
sensiz

cāme-h'āb-ı vaşl:1. **cāme-h'āb-ı vaşla:-a****Gazel 79**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kavuşma yatağı.

Her çend 'aşk merḥalesinde yorulsa da
Dil cāme-h'āb-ı vaşla girince
nefeslenür

cāme-i ḥüsn:1. **cāme-i ḥüsn:-i****Gazel 245**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik elbisesi.

Didim bu cāme-i ḥüsn saña kim degdi
ey gül-ruḥ
Buluşdurdu beni gül-zār şahnında
tikenlerle

cāmi':1. **cāmi'e:-e****Gazel 58**

Mısra: 7

*Müslümanların içinde ibadet
ettikleri mekan.*

Dönse 'aceb mi cāmi'e ger şahn-ı
gülsitān
Gül-i minberinde bülbül-i şeydā
ḥaṭıbdır

cām-ı cem:1. **cām-ı cem:****Gazel 135**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Şarabı icat eden Cem'in sihirli
kadehi; [tas.] gönül. Bir kır gezintisi
esnasında Cem, ayaklarına yılan
dolanmış bir kuş görür. Okuyla kuşu,
yilandan kurtarır. Kuşun ağzından
yere bıraktığı çekirdekten asma büyür,
o asmadan ilk şarap elde edilir.
Cem'in kadehi, üzerinde yedi hikmeti
bildiren yazılar bulunan bir kadehtir.*

İskender'in aynası gibi mevhum bir nesnedir. Cām-ı Cem, bütün evrendeki durumu, yedi feleğin sırrını açık ve ayrıntılı biçimde gösteren bir kadeh sayılır. Cem, başka bir meziyeti olmadığı hâlde, şarap mucidi olarak edebiyata girmiş ve adını baki kılmıştır.

Āsiyâ-yı rûzgârîñ gerdişi nevbetledir
Sâkiyâ gezdirme bu meclisde cām-ı
Cem ğalaṭ

cām-ı memlū:

1. cām-ı memlū:

Gazel 268

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dolu kadeh.

Baṅa ol la' l-i âteş-rengden bir cām-ı
memlū şun
Ki çokdan intizâr-ı va' de-i ihsâniñim
sâkî

cām-ı mey:

1. cām-ı meye:-e

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Cām-ı meye cān virdigimiñ vechi
budur kim
Dil-berde olan dīde-i mestāneye
beñzer

cām-ı muşaffā:

1. cām-ı muşaffādan:-dan

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Artılmış berrak şarap.

Reng-i ruhsârîñ alub yâkûtuñ âb u
tâbını
Şerbet-i lâ' l-i lebiñ cām-ı muşaffādan
leżîz

cām-ı muşaffā:

1. cām-ı muşaffāya:-y, -a

Gazel 155

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Artılmış berrak şarap.

Hoş zevk virür cām-ı muşaffāya
şarılmak

Cān tâze virür 'âşîka şahbāya şarılmak

cām-ı neşât:

1. cām-ı neşât:

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neşe kadehi.

Hasret-i bâde-i vaşlıyla katı
maḥzūnum

Sâkiyâ şun bize bu faşlda bir cām-ı
neşât

cām-ı şafā:

1. cām-ı şafā:-dan

Terkib-bend 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Mutluluk kadehi.

Beni öldür güzelim 'ömr-i fenādan
giçdim

Bāde-i qahrıñı şun cām-ı şafādan
giçdim

cām-ı şarāb-ı vuşlat:

1. cām-ı şarāb-ı vuşlata:-a

Gazel 184

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Kavuşma şarabının kadehi.

Sākī getir piyāle ki bir hayl-i
müddedür
Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
degil

cām-ı tehī-bāde:

1. **cām-ı tehī-bāde:**

Gazel 174
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
İçinde şarap olmayan kadeh.

Harekāt-ı revîş-i sākīye dil virmez idik
Neş'eden hālî idik cām-ı tehī-bāde idik

cān:

1. **cān:**

Gazel 31
Mısra: 10
Sevgili.

Göñül âmāde-i şehri-fenā olmağdadır
rif'at
Sebük-seyr ol getir pervāza cān
murgın bedenden giç

2. **cān:**

Gazel 114
Mısra: 9
Sevgili.

Bir zerre ziyā virdigi cān çeşmine
gerdün
Bir h'āb-ı fenā ile humār itmek
içünmiş

3. **cān:**

Gazel 41
Mısra: 13
Can, ruh, gönül.

Bir cān ki degil bār-keş-i minnet-i
gerdün
Biñ fahr ile ol serv-i dil-ārāya fedādır

4. **cān:**

Gazel 254
Mısra: 12
Can, ruh.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı hased kör
olsun
Ki kıomaz bir yere bir cān gele cānānı
ile

5. **cān:**

Gazel 265
Mısra: 12
Beden, vücut.

Ey dil şakın dolaşma müjgān-ı şūh-ı
yāre
Cān figārīñ itme tūr-i ğama nişāne

6. **cān:**

Gazel 29
Mısra: 1
Aşığın canı.

Cān itse n'ola lem'a-i dīdāra teşebbüs
Hār itmededir dāmen-i gül-zāra
teşebbüs

7. **cān:**

Gazel 51
Mısra: 8
Aşığın canı.

Nice bir tāze hayāt-ı ebedī olmaya kim
Cān şehīd-i nigh-i nergis-i
mestānīñdır

8. **cān:**

Gazel 162
Mısra: 18
Gönül.

Yād-ı vaşlıyla Ğarībī o perī-ruhsārın
Yandı cān Kaḫnūs-i vaḥdet gibi yā hū
diyerek

9. cān:

Gazel 163

Mısra: 14

Gönül.

Olmaz Ğarībī sıḥḥate kābil cerāḥatı
Cān kim şehīd-i ğamzesidir dil-
rübālarıñ

10. cān:

Gazel 195

Mısra: 7

Gönül.

Ḳo çıksun bir kenāra cān sirişkimden
devrān olsun
Ḥarāb-ender-ḥarāb-ı mevc-i tūfān
olmadan evvel

11. cān:

Gazel 146

Mısra: 14

Can, hayat.

Virmeyen cānın Ğarībī dil-bere ‘aşık
değil
Kim cemāl-i şem‘den pervāne cān
itmez dirīğ

12. cān:

Gazel 38

Mısra: 4

Âşığın canı.

Yād eyle beni peyk-i ḥayālīñle koy
olsun
Cān üste hücum-ı ğam-ı devrān
müte‘addid

13. cān:

Gazel 67

Mısra: 9

Âşığın canı.

Ğarāz cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān
Meded ‘uşşāka karşı çekmesün ol dil-
rübā ḥançer

14. cān:

Gazel 242

Mısra: 7

Can.

Cān zevraḳı deryā-yı ğamıñ içre gözün
teg
Sür‘atle gezer cūşıḣ-i girdāb arasında

15. cān:

Gazel 24

Mısra: 3

Âşık.

Cān ol kadar tekāpū kıldı reh-i vefāda
Tā çeşm-i intizāra tıldı gubār-ı ḥasret

16. cān:

Gazel 50

Mısra: 8

Âşık.

Şehr-i ‘Irāk’a seyre şabā evcden gelür
Cān bülbülü ki nağmesini erğanün ider

17. cān:

Gazel 57

Mısra: 2

Âşık.

Perīşān-ḥatırım cem‘iyyet-i yārāna
ḥasretdir
Vaḫandan dūr olan cān vuşlat-ı cānāna
ḥasretdir

18. cān:

Gazel 214

Mısra: 6

Can, gönül.

Merhem-i la‘liñ umar sīne-i efkār
ammā

ƘorƘarım cān dutuşa dāğda merhem
yansun

19. cān:

Gazel 207

Mısra: 7

(Aşığın) canı, ruhu.

Bir cān o şūha buse-bahā borçlu
kalmışuz
Dervāhem didikleri beyne'l-‘avām
vām

20. cān:

Gazel 226

Mısra: 12

(Aşığın) canı, ruhu.

Niķāb-ı hūsn-i pūr-tābiñ açılmış görse
‘uşşākıñ
Urur pervāne-veş cān şu‘le-i ruhsāra
biñ yerden

21. cān:

Gazel 263

Mısra: 2

(Aşığın) canı, ruhu.

Dil bülbul oldı reng-i ruḥ-ı erguvānına
Cān mā’il oldı lehce-i şīrīn-zebānına

22. cān:

Terci-bend 2

Mısra: 53

(Aşığın) canı, ruhu.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Ƙatı çok kimse saña ‘āşık olub Ƙan
ağlar

23. cān:

Terkib-bend 1

Mısra: 6

(Aşığın) canı, ruhu.

Sūziş-i dāğ-ı muḥabbet cigerim hūn
itdi
Niğehiñ ‘āşıkā cān virmegi Ƙānūn itdi

24. cān:

Terkib-bend 1

Mısra: 40

(Aşığın) canı, ruhu.

Ki olub silsile-i tārina dil dīvāne
Şerer-i āteş-i ruhsāriña cān pervāne

25. cān:

Terkib-bend 1

Mısra: 74

(Aşığın) canı, ruhu.

Ḥod bilürsin olalı ‘āşık-ı dīdār saña
Cān u dil ṭavḳ-ı muḥabbetde giriftār
saña

26. cān:

Terkib-bend 1

Mısra: 86

(Aşığın) canı, ruhu.

Ḥasret-i la‘l-i lebiñle yüregim Ƙan
olsun
Ğaraṭıñ cān ise söyle saña Ƙurbān
olsun

27. cān:

Gazel 101

Mısra: 3

Can.

Ğam-ı eyyām-ı firḳatde beden rencūr u
cān mehcūr
Ğoñül Ğam-nāk göz nem-nāk ‘aql
efkārdir sensiz

28. cān:

Gazel 160

Mısra: 16

Can.

Ğül-i bāğda bir laḫza Ƙarār
itmediginden
Cān bülbulinin ‘ömrini sür‘atle
giçürdik

29. **cān:**

Gazel 164

Mısra: 8

Can.

Yād-ı zülfünle beden üftāde-i dām-ı
belā
Cān şehīd-i ğamze-i hūn-rīz-i fettānıñ
seniñ

30. **cān:**

Gazel 259

Mısra: 7

Can.

‘Ālem ser-i müyımıñ cān ile tufeylidir
Ol şūh-ı gül-endāma bir ben degilim
bende

31. **cān:**

Gazel 264

Mısra: 18

Beden, varlık, ömür, hayat.

Ey Ğarībī virelüm hūsnüne ārāyiş-i
nāz
Nigehe cān mı ƙalur ‘aşıƙ-ı med-
hūşunda

32. **cān:**

Terci-bend 1

Mısra: 10

Varlık.

Kār itdi ğamıñla dile āşār-ı muħabbet
Cān oldı yine sūhte-i nār-ı muħabbet

33. **cān:**

Terci-bend 4

Mısra: 13

Varlık.

Egerçi cān bulur şıħhat şemīm-i vaşlıñ
aldıƙça
Vücūdum mahv olur her geh yem-i
endūha daldıƙça

34. **cāna:-a**

Gazel 89

Mısra: 7

Aşığın canı.

Ey perī cāna dağı mihrini ızhār itme
Aña şandūƙce-i sīne emānet yeridir

35. **cāna:-a**

Gazel 247

Mısra: 7

Gönül.

Buraƙdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
müy-ı ser
‘Aceb bilmem ğadeng-i āteşin-peykān
mı var sende

36. **cāna:-a**

Gazel 97

Mısra: 1

Can, gönül.

Ƙatre-i baħr-ı ‘ademden cāna
gelmişlerdenüz
Küfr-i zulmetden ƙıƙub imāna
gelmişlerdenüz

37. **cāna:-a**

Gazel 205

Mısra: 4

Can, gönül.

Çoƙ ma‘ni-i rengini beyābān-ı
‘ademden
Feyz-i eşer-i ‘aşığın ile cāna getürdim

38. **cāna:-a**

Gazel 132

Mısra: 10

Beden, ruh, gönül.

Girmege tenhā ğayāl-i yār mīnā-yı dile
Taşraya hısn-ı bedenden cāna
ruşatdır ğaraż

39. **cāna:-a**

Gazel 265

Mısra: 3
Gönül.

Kār itdi vara vara cāna ğam-ı firāķıñ
Tā döndi reng-i rüyum derdiñle
za'ferāna

40. cāna:-a

Gazel 1
Mısra: 1
gönül.

Hamd i Hudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

41. cāna:-a

Gazel 132
Mısra: 14
Aşığın canı, varlığı.

İstemem gencine-i dilde kem olsun
nağd-i ğam
Devlet-i dünyādan āri cāna şıhhatdir
ğaraž

42. cāna:-a

Terkib-bend 1
Mısra: 7
Aşığın canı, varlığı.

Sitemiñ cāna yetüb derdimi efvün itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsün
itdi

43. cāna:-a

Gazel 1
Mısra: 1
Allah.

Hamd-i Hudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

44. cāna:-a

Terkib-bend 1
Mısra: 9
Aşığın canı, varlığı.

Cāna kaçdıñ var ise bāri sen öldür
hānım
Saña kurbān ola ey şüh bu şırin cānım

45. cāna:-a

Gazel 164

Mısra: 11

Beden, vücut; gönül.

Cāna kaçdıñ var ise çek tıgıñı hükümüñ
yürüt
Kim giçer ey pādişāhım başa fermāniñ
seniñ

46. cāna:-a

Gazel 81

Mısra: 13

Beden, vücut.

Ğarībī ğamze-i hün-rīzi biñ kez cāna
kaşd itse
O şüh-ı dil-rübāya mā'ilüz inkārımız
yoğdur

47. cāna:-a

Muhammes 1

Mısra: 21

(Aşığın) canı, ruhu.

Vağan zevkin virüb aldım belā-yı
ğurbeti cāna
Mübeddel eyledim şubh-ı vişāli şām-ı
hicrāna

48. cāna:-a

Terci-bend 2

Mısra: 33

(Aşığın) canı, ruhu.

Cāna yetdim sitem ü qahrdan ey yār
yeter
Kalmadı tākātım ey şüh-ı sitem-kār
yeter

49. cāna:-a

Terci-bend 2

Mısra: 41

(Aşığın) canı, ruhu.

Ğazabıñdan bu kadar cāna tezelzül ne
içün

Geh belā-yı ham-ı zülf ü geh[i] kākül
ne için

50. **cāna:-a**

Terci-bend 2

Mısra: 45

(Aşığın) canı, ruhu.

Cāna kaçdıñ var ise katle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu tegāfül
ne için

51. **cāna:-a**

Gazel 27

Mısra: 3

Sevgili.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile cāna irişiñ
Kendiñ yeter üftāde-i efkār-ı muhāl it

52. **cāna:-a**

Gazel 252

Mısra: 3

Can, gönül.

Qıldı şehid gönlümi hem cāna kaçd
ider
Tig-i nigāhı dökmededir dem dem
üstüne

53. **cānda:-da**

Gazel 272

Mısra: 2

(Aşığın) canı, ruhu.

Dilde yok āruzu sırr-ı deheniñden gayrı
Cānda yok dağdağ fikr-i sühaniñden
gayrı

54. **cānı:-ı**

Gazel 266

Mısra: 9

Cân.

Bulur cānı hayāt-ı tāze cism-i mürde-i
'aşıq

Yer itdikce hadeng-i nāz-ı gamzeñ
üstüh'ânında

55. **cānı:-ı**

Gazel 283

Mısra: 5

gönül.

Dil-i zārıñ nice bir cānı var āzād ola
kim
Şir-i ser-bestedir ol kāküle zencir gibi

56. **cānı:-ı**

Gazel 168

Mısra: 9

Gönül, yürek, kalp.

Cānı Mesih-i 'ālem-i tecrid olur gider
Qayd-ı belā-yı nefsdan āzād olanlarıñ

57. **cānım:-ım**

Gazel 15

Mısra: 9

Can, ruh, gönül.

Genc-i kafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Qatlimden o şeh tigin taqşir ide mi yā
Rab

58. **cānım:-ım**

Gazel 195

Mısra: 11

Can, ruh, gönül.

Heves-kār-i āgüş-ı vişāle düşmeden
cānım
Hayāl-i şem'-i ruhsarıyla sūzān
olmadan evvel

59. **cānım:-ım**

Gazel 115

Mısra: 2

Aşığın canı.

Gönlüm heves-i zülf ile sevdalara
düşmüş

Cānım taleb-i vaşl ile gavgālara
düşmüş

60. **cānım:-ım**

Gazel 258

Mısra: 8

Can, ruh.

O şūh-ı āfetiñ gördükde dil şubh-ı
bināgūşuñ
Aşıldı dürr-i mengūşı gibi cānım
kulağında

61. **cānım:**

Gazel 253

Mısra: 11

Can, ruh; gönül.

İntizārıñla gözüm kapuda cānım lebde
İriş imdādıma ey şubh-ı sa‘ādet bu
gice

62. **cānım:-ı, -ım**

Gazel 3

Mısra: 1

Aşığın canı.

Cānım ol cevher-i zāt-ı dūr-i yektāya
fedā
‘Ömrüm ol vāsıta-i hilkat-i eşyāya
fedā

63. **cānım:-ım**

Gazel 240

Mısra: 11

Aşığın canı.

Cānım kalur bu çār-‘anāşırda bī-şu‘ūr
Zulmet-serā-yı cisme ziyā senden
olmasa

64. **cānım:-ım**

Gazel 260

Mısra: 2

Aşığın canı.

Bir ‘ahdi kavī yār ile peymānım olursa
Çurbān iderim yoluna biñ cānım
olursa

65. **cānım:-ım**

Gazel 281

Mısra: 1

Aşığın canı.

Cānım taleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Göñlüm heves-i zülf ile şad-pāre degil
mi

66. **cānım:-ım**

Terci-bend 1

Mısra: 23

Aşığın canı.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala
cānım
Çurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

67. **cānım:-ım**

Terci-bend 1

Mısra: 31

Aşığın canı.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala
cānım
Çurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

68. **cānım:-ım**

Terci-bend 1

Mısra: 39

Aşığın canı.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala
cānım
Çurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

69. **cānım:-ım**

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Aşığın canı.

Cāna kaşdıñ var ise bāri sen öldür
hānım
Saña qurbān ola ey şūh bu şīrīn cānım

70. **cānım:** -ım

Gazel 207

Mısra: 5

Can, ruh, gönül.

Cānım fedā o sāki-i şīrīn-edāya kim
Devr itdirir bu bezmde bī-üns-i cām
cām

71. **cānım:** -ım

Terci-bend 1

Mısra: 7

*Beden, ruh, insanın maddi ve
manevi varlığı.*

Lütf eyle amān qoyma bu gamda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

72. **cānım:** -ım

Terci-bend 1

Mısra: 15

*Beden, ruh, insanın maddi ve
manevi varlığı.*

Lütf eyle amān qoyma bu gamda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

73. **cānım:** -ım

Terci-bend 1

Mısra: 47

*Beden, ruh, insanın maddi ve
manevi varlığı.*

Lütf eyle amān qoyma bu gamda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

74. **cānım:** -ım

Terci-bend 1

Mısra: 55

*Beden, ruh, insanın maddi ve
manevi varlığı.*

Lütf eyle amān qoyma bu gamda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

75. **cānım:** -ım

Gazel 66

Mısra: 2

Aşığın canı.

Meyl eylemem sipihilde māha kim
ānlıdır
Cānım fedā o şūha ki kaşı kemānlıdır

76. **cānım:** -ım

Gazel 79

Mısra: 2

Aşığın canı.

Göñlim hevā-yı kūyına yāriñ
heveslenür
Cānım hayāl-i gül-şen-i vaşlıyla
beslenür

77. **cānım:** -ım

Gazel 249

Mısra: 15

*Sevgili için kullanılan bir tür
hitap şekli.*

Ol melek yüzlü perī-peykere cānım
diyerek
Şaralum sīne-i pür-raḥneye
merhemcesine

78. **cānım:** -ım

Gazel 230

Mısra: 11

*Çok sevdiğim; çok güzel, çok
değer verilen.*

Çekelüm sīneye cānım gibi cānānı
dime

Ṭama‘-ı ḥama düşüb fikr-i muḥāl itme
şaḫın

79. **cānım:** -ım

Terci-bend 2

Mısra: 46

"Canım!" seslenme biçimi.

Cāna ḳaşdıñ var ise ḳatle ta‘allül ne
içün

Ey gözüm cānım efendim bu teğāfül
ne içün

80. **cānım:** -ım

Gazel 198

Mısra: 3

Can, ruh, gönül.

Ḳatı leb-teşnedir āb-ı dem-i şemşiriñe
cānım

N'içün bir nice gün ḳatlimde ihmāl
itdiñ ey zālīm

81. **cānım:** -ım

Muhammes 2

Mısra: 11

Benim canım.

Cānım ey gonçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan

Şehr-i dil seyl-i ḥavādiş birle vīrān
olmadan

82. **cānım:** -ım

Gazel 80

Mısra: 16

Aşığın canı.

Dükendi ‘ömr bir gün dönmedi vefḳ-i
murād üzre

Vefāsız çarḥ elinden dertlü cānım ḳana
dönmüşdür

83. **cānım:** -ım

Terci-bend 1

Mısra: 63

Beden, ruh, insanın maddi ve
manevi varlığı.

Lütf eyle amān ḳoyma bu gamda ḳala
cānım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

84. **cānım:** -ım

Gazel 248

Mısra: 6

Can, ruh, gönül.

Bir kez o pençe leblerin ol māḥ-
ṭal‘atın

Vehm eyledim ki cānım irişdi
dudağıma

85. **cānıma:** -ım, -a

Gazel 130

Mısra: 11

Can, ruh, gönül.

Ḳorḳarım cānıma Ḳaḳnūs gibi olsun
āteş

Nağme-i murğ-ı dil-i der-be-derimden
‘arız

86. **cānıma:** -ım, -a

Gazel 80

Mısra: 14

Can, gönül.

Ḳafesden ister āzād ola murğ-ı rūḥ-ı
nā-şādım

Ki sensiz cānıma ḥışn-ı beden zindāna
dönmüşdür

87. **cānıma:** -ım, -a

Gazel 186

Mısra: 10

Can, gönül.

Ka‘be-i maḳşūda irmek arzūsiyla
mūdām

Cānıma rāḥ-ı ṭalebde cüst-cū eksük
degil

88. **cānıma:** -ım, -a

Terci-bend 1

Mısra: 33
Can, gönül.

Ey gönçe-dehen cânıñ için cânıma
rahm it
Gül başıñ için girme benim kanıma
rahm it

89. **cānımda:-ım, -da**
Gazel 128
Mısra: 6
Can, ruh, gönül.

Sünbülün berg-i gül-i rüyuñda
depretdi şabā
Şüriş-i nār-ı muhabbet eyledi cânımda
rakş

90. **cānımda:-ım, -da**
Gazel 60
Mısra: 2
Aşığın canı.

Ol dil-berin ki âteş-i kahrı şedid olur
Cānımda şevk-i ülfeti gāyet mezid olur

91. **cānımı:-ım, -i**
Terci-bend 1
Mısra: 45
Beden, ruh, insanın maddi ve
manevi varlığı.

Ya cânımı bir kabza-i hāk-i ‘adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevri ü sitem
eyle

92. **cānımı:-ım, -i**
Terci-bend 2
Mısra: 22
Beden, ruh, insanın maddi ve
manevi varlığı.

‘Aşık-ı zāra cefā gayrıya ihsān itmek
Demidir vuşlatıña cânımı kurbān
itmek

93. **cānımız:-ımız**
Gazel 208
Mısra: 1
Can, ruh, gönül.

Oldı harāb-ı seyl-i sitem cānımız
bizim
Buldı fenā-yı gam dil-i vīrānımız
bizim

94. **cānımız:-ımız**
Gazel 208
Mısra: 14
Can, ruh, gönül.

Gelmiş dudağa murğ-ı kafesden çıkar
gibi
Mevkūfdur işaretiñe cānımız bizim

95. **cānım:-ım**
Gazel 194
Mısra: 17
Beden, vücut; gönül.

Pervāne-veş Ğarībī yandı yakıldı cânın
Bu sūziş-i nihāndan ol şem‘-rüy gāfil

96. **cānım:-ım**
Gazel 258
Mısra: 9
Can.

N'ola yād-ı ruhuñla ‘aşığın yandırsa
cānım kim
Bular pervāne ‘aşkın lezzetin şem‘in
ocagında

97. **cānıñ:-ıñ**
Terci-bend 1
Mısra: 33
Can.

Ey gönçe-dehen cânıñ için cânıma
rahm it
Gül başıñ için girme benim kanıma
rahm it

98. **cânına:-ı, -n, -a**

Gazel 14

Mısra: 11

Hayat, yaşam.

Leb-i nefrîni bâz itmeme rakîbiñ cânına
lîkîn

Dil-i kândîl-i âmâlinde bir nûr
olmasun yâ Rab

99. **cânına:-ı, -n, -a**

Gazel 263

Mısra: 8

Beden, vücut.

Bir şubh ol âfitâb çıkub seyr-i gül-şene
Gül ‘andelibi oğşayarak başdı cânına

100. **cânında:-ı, -n, -da**

Gazel 266

Mısra: 2

Can, ruh, gönül.

Zâ ‘îf-i aħmerin gördükce ol şūhuñ
miyânında

Yanar nâr-ı muħabbet ‘aşıqıñ ħasretle
cânında

101. **cânımı:-ı, -nı**

Gazel 190

Mısra: 13

Can, ruh; ömür.

Bir kuşca olan cânımı şevkle Ğarîbî
Meydân-ı muħabbetde nişâr eyledi
bülbül

cân al-:

1. **cân alıcı:-ıcı**

Gazel 188

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldüren, yok eden.

‘Ālemi kırdı kodı nâz ile bir ânlı güzel
Pençesi cân alıcı ħançer-i bürrânlı
güzel

cân bülbül:

1. **cân bülbülünü:-in, -i**

Gazel 205

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

Cân bülbülünü seyr-i gül-istâna
getürdim

Gül gibi girîbânımı dâmâna getürdim

cân iste-:

1. **cân ister:-r**

Gazel 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can istemek.

Turunc-ı ğabğabıñ dişlerdim ammâ
aña cân ister

‘Adâlet üzredir ħükm-i şerî‘at kıana
kıan ister

2. **cân ister: -r**

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can istemek.

Bir yaña murğ-ı dil eyler ârzü-yı bâğ-ı
vaşl

Bir yaña cân ister olsun sâkin-i Vân el-
vedâ‘

cân mülki:

1. **cân mülki:**

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi.

Yıkılmış tüşe-i kıahr ile cân mülki
vişâliñde

Yed-i mi‘mâr-ı hicrân ile âbâd
olmadan yegdir

cān nakdi:1. **cān naqđin:-n****Gazel 7**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can sermayesi.

Metā'-ı vaşla cān naqđin bahā koymuş
meyānçiler
Saña ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

cān ol-:1. **cān olursa:-ur, -sa****Gazel 10**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can olmak.

Biñ cān olursa bende şehā eylemem
dirġ
Olsun fedā yoluñda 'ayān söylerim
saña

cān u dil:1. **cān u dil:****Gazel 194**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Can ve gönül.

Aldı 'inān-ı şabrım bu şekl ü bu
şemā'il
Göz görmeden cemāliñ cān u dil oldu
kā'il

2. **cān u dil:****Gazel 51**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Can ve gönül.*

Düşeli hātır-ı nā-şāda hayāl-i la'liñ
Cān u dil sūhte-i şu'le-i tābānıñdır

cān u dil-i hazīn:1. **cān u dil-i hazīnimi:-im, -i****Gazel 252**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mahzun can ve gönül.

Cān u dil-i hazīnimi şayd itmek
istemiş
Dökmüş kemend-i zülfi yüze ham ham
üstüne

cān u gönül:1. **cān u gönül:****Gazel 196**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can ve gönül; ruh ve beden.

Geliñ ey cān u gönül 'aşkda sūzān
olalım
Sürme-i rüşeni-i çeşm-i gāzālān olalım

cān vir-:1. **cān vir:****Gazel 262**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim***Ölmek, ruhunu teslim etmek.*

Cān vir sitem-i dāğ-ı muhābbetle
Ġarībī
Bilmezlik idüb derdiñi Loqmān'a
tuyurma

2. **cān virdi:-di****Gazel 162**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim***Ölmek, ruhunu teslim etmek.*

Yeter ey şüh-ı cefā-pīşe dirġ itme
vişāl

Viridi cān teşne-i la'liñ bir içim şu diyerek

3. **cān viridi:-di**

Gazel 271

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

Ġarībī rihlet-i cāndır 'adem vehmiyle
Mecnūn'dan
Ġam-ı 'aşkıñda cān viridi bu miñnet-
hāneden giçdi

4. **cān virdigimiñ:-dig, -im, -iñ**

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

Cām-ı meye cān virdigimiñ vechi
budur kim
Dil-berde olan dīde-i mestāneye
beñzer

5. **cān virme:-me**

Gazel 257

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Can vermek, ölmek.

Her dil-bere cānān diyü cān virme
Ġarībī
Her nāra yaqub kendiñi pervānelik
itme

6. **cān virmek:-mek**

Gazel 202

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını feda etmek, bir değer uğruna ölmek.

Erzān-ı Ġarībī'dir bir görmege cān
virmek
Şem'-i ruḥ-ı cānāna pervāne midir
bilmem

7. **cān virmesün:-me, -sün**

Gazel 274

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ölmek, ruhunu teslim etmek,
canını feda etmek.*

Dem-i āhirde ey peyk-i ecel eyle
ferāgat kim
Ġarībī virmesün cān kimseye
cānāneden ğayrı

8. **cān virse:-se**

Gazel 264

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

Kim ki cān virse şeb-i turre-i
ġīsūlarına
'Ömr-i cāvīdi bulur şubḥ-ı
bināġūşunda

9. **cān virür:-ür**

Gazel 129

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Can vermek, can bağışlamak.

'Aşık-ı şādık cihānda var ise
pervānedir
Kim virür ma'şūka cān kılmaz cefādan
nāle 'arz

cān zevrakı:

1. **cān zevrakını:-nı**

Gazel 161

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Can sandalı.

Pür-ḥavf u ḥaṭar cezr [ü] med-i baḥr-ı
belādan
Cān zevrakını bād-ı selāmetle giçürdik

cānā:**1. cānā:****Gazel 173**

Mısra: 10

Ey sevgili!

Çeşmiñ içer řarāba bedel hūn-ı ‘āşığı
Cānā cihānda sen gibi cānāne
görmedik

2. cānā:**Gazel 175**

Mısra: 9

Ey sevgili!

Cānā esīr-i pençe-i hār itme gönlümi
Bir ‘andelīb-i gül-şen-i ruhsārīñim
seniñ

3. cānā:**Gazel 259**

Mısra: 11

Ey can, ey gönül.

Bilmem nedir ey cānā hūsnūñde bu
hikmet kim
Göz gördi gönül sevdi ‘aql oldı
perākende

4. cānā:**Muhammes 2**

Mısra: 6

Ey can, ey sevgili.

El-amān ey dil-ber-i şūh-ı sitem-kār
el-amān
Sūziş-i firatle cānā bī-arār oldum
yeter

5. cānā:**Gazel 78**

Mısra: 5

Ey cān, Ey sevgili!

Yād-ı ruhsārīñla cānā şīşe-i pür-mey
gibi

Gözlerinden hūn-ı dil ser-şār kendin
gösterür

6. cānā:**Gazel 84**

Mısra: 1

Ey cān, Ey sevgili!

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir

Şahbā-yı cān-perver midir kevşer
midir bilmem nedir

7. cānā:**Gazel 86**

Mısra: 12

Ey cān, Ey sevgili!

‘Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifā-
pezīr

Cānā derūn-ı sīnede bilmem ne yāredir

8. cānā:**Gazel 101**

Mısra: 17

Ey cān, Ey sevgili!

Tabīb-i derd isen cānā saña aldı
mürüvvet kim

Ĝarībī cāme-h‘āb-ı ‘aşda bīmārdır
sensiz

9. cānā:**Gazel 234**

Mısra: 9

Ey cān, Ey sevgili!

Cānā hūlāşa äre ne mümkün o
fitneden

Kimse esīr-i amze-i cellādīñ olmasun

10. cānā:**Gazel 272**

Mısra: 9

Ey cān, Ey sevgili!

Üstüh‘ān-ı cism-i za‘īfimde görünmez
cānā

Gönçe-i gâmze-i hâtır-şikeninden
ğayrı

11. **cānā:**

Gazel 154

Mısra: 1

Ey cān, ey sevgili.

Sitem-i 'aşk ile cānā katı bī-tāb olduk
Giryeye hasret ile gârka-i hūn-āb olduk

12. **cānā:**

Gazel 193

Mısra: 12

Ey cān, ey sevgili.

Allāh için o turre-i dil-gīre şāne ur
Cānā hayāt riştesiniñ pīç ü tābın al

13. **cānā:**

Gazel 201

Mısra: 1

Ey cān, ey sevgili.

Cānā fedā-yı çeşm-i pūr-efsūn değil
miyim
Sihr-i nigāh u gâmzeye meftūn değil
miyim

14. **cānā:**

Gazel 226

Mısra: 1

Ey can (sevgili)!

Deger tīr-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
Tabīb-i 'aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

15. **cānā:**

Terci-bend 1

Mısra: 11

(ey) sevgili.

Cānā severim eylemem inkār-ı
muhabbet
Tırdukça hayāt eylerim ızhār-ı
muhabbet

16. **cānā:**

Gazel 7

Mısra: 1

Ey sevgili.

Mey-i nāz ile şu vir nergis-i bīmāra gel
cānā
Nigāh-ı şūh ile kıl 'ālemi āvāre gel
cānā

17. **cānā:**

Gazel 7

Mısra: 2

Ey sevgili.

Mey-i nāz ile şu vir nergis-i bīmāra gel
cānā
Nigāh-ı şūh ile kıl 'ālemi āvāre gel
cānā

18. **cānā:**

Gazel 7

Mısra: 4

Ey sevgili.

Nihāl-i serv-i şimşadı çemenden der-
kenār eyle
Bu kıdd-i dil-firibiñle biraz reftāra gel
cānā

19. **cānā:**

Gazel 7

Mısra: 6

Ey sevgili.

Hayādan şeb-nem olsun gül bükülsün
gerden-i sünbül
Gül-i ruhsārīña zülfün dağıt gül-zāra
gel cānā

20. **cānā:**

Gazel 7

Mısra: 8

Ey sevgili.

Gönül Kays-ı girībān-çāk-ı şahrā-yı
cününüñdur

Lebiñden şerbet-i sevdâyı şun güftâra
gel cānā

21. **cānā:**

Gazel 7

Mısra: 10

Ey sevgili.

Metā'-ı vaşla cān naq̄din bahā koymuş
meyānçiler
Saña ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

22. **cānā:**

Gazel 7

Mısra: 12

Ey sevgili.

Meded-ālūde-i hūn itme dāmān u
girībānı
Kerem kıl virme fırsat gāmeze-i hūn-
h'āra gel cānā

23. **cānā:**

Gazel 7

Mısra: 14

Ey sevgili.

Şehīd-i tīg-i 'aşkıñdır Ğarībī raḥm it
ey bed-hū
Şehādet-gāh-ı rūḥ-ı 'āşık-ı dil-dāra gel
cānā

cānān:

1. **cānān:**

Gazel 257

Mısra: 13

Sevgili, dilber.

Her dil-bere cānān diyū cān virme
Ğarībī
Her nāra yaqub kendiñi pervānelik
itme

2. **cānāna:-a**

Gazel 262

Mısra: 10

Sevgili, yâr.

Būs-ı leb-i cānāna nihān nā'il olursan
Ol ḥāleti cismiñde olan cānāna
tuyurma

3. **cānānı:-ı**

Gazel 254

Mısra: 12

Sevgili, yâr.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı ḥased kör
olsun
Ki kıomaz bir yere bir cān gele cānānı
ile

4. **cānānı:-ı**

Gazel 225

Mısra: 13

Sevgili.

İşitdim gördiğñ h'āb-ı şeb-i firqatde
cānānı
Saña ey dil bu rü'yā 'ayn-ı vāqı'de
vişāl olsun

5. **cānānı:-ı**

Gazel 224

Mısra: 7

Sevgili.

Şeb-i firqatde yād it ey dil bī-çāre
cānānı
Saña eyyām-ı vuşlatda giçen günler
ḥayāl olsun

6. **cānānı:-ı**

Gazel 230

Mısra: 11

Sevgili.

Çekelüm sīneye cānım gibi cānānı
dime
Ṭama'-ı ḥama düşüb fikr-i muḥāl itme
şakın

7. **cānānı:-ı****Gazel 37**

Mısra: 9

Sevgili.

Sā'id-i sīmīni cānānı alam dirsən ele
 oy hayāl-i bātılı kim fikr-i hām
 olmaz müfid

8. **cānānıñ:-ıñ****Gazel 202**

Mısra: 4

Sevgili.

Şahbā gibi güftarı mest eyledi 'uşşāķı
 La'l-i lebi cānānıñ peymāne midir
 bilmem

cānāne:1. **cānāne:****Gazel 173**

Mısra: 10

Sevgili, yār.

Çeşmiñ ier şarāba bedel hūn-ı 'āşıķı
 Cānā cihānda sen gibi cānāne
 görmedik

2. **cānāneden:-den****Gazel 274**

Mısra: 14

Sevgili, yār.

Dem-i āhirde ey peyk-i ecel eyle
 ferāgat kim
 Ğarībī virmesün cān kimseye
 cānāneden ğayrı

3. **cānānelik:-lik****Gazel 257**

Mısra: 6

Sevgililik, arkadaşlık.

Reng-i gül-i ruhsārıñı 'arz itme şabāya
 Her adriñi bilmezlere cānānelik itme

cān-figār:1. **cān-figāra:-a****Gazel 194**

Mısra: 6

Gönlü yaralı.

Çeşm-i siyāh-ı şūhuñ girdāb-ı fitne-i
 dil

Tīĝ-i nigāh-ı mestiñ cān-figāra ā'il

cān-ı 'azīz:1. **cān-ı 'azīzi:-ı****Gazel 260**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Değerli can, kıymetli sevgili.

Şem'-i ruħuna yandırırım cān-ı 'azīzi
 Deprenmege pervāne-veş imkānım
 olursa

cān-ı cefā-yı derd-i nihān:1. **cān-ı cefā-yı derd-i nihānı:-ı****Gazel 223**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gizli derdin can sıkıntısı.

Cān-ı cefā-yı derd-i nihānı bilür misin
 Hiç inkisār-ı āh u figānı bilür misin

cān-ı hazīn:1. **cān-ı hazīn:****Gazel 288**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hüzünlü ruh, üzgün can.

Bir derde düşdi cān-ı hazīn kim devāsi
 yok
 Bir böyle bahre düşdi ki yokdur
 kenāresi

cān-ı hazîne:1. **cān-ı hazîne:****Gazel 120**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Üzgün can.

Getürmez bir haber cān-ı hazîne kūy-ı
dilberden

Yorulmuşdur meger pāy-ı şabā
reftārdan qalmış

cān-ı nātüvān:1. **cān-ı nātüvānım:-ım****Gazel 269**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güçsüz, zayıf can.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zaḥm-ı
tiken qaldı

Ġamıñla çıqdı cān-ı nātüvānım bir
beden qaldı

cān şemşir-i nigāhıñdan:1. **cān şemşir-i nigāhıñdan:-ıñ, -dan****Gazel 218**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bakış kılıcının canı.

Ḥalāş olmak ne mümkin cān-ı şemşir-i
nigāhıñdan

'Aceb bir zālīm-i ğaddār u şūḥ-ı bī-
amānsın sen

cān-ı şirin:1. **cān-ı şirin'i:-i****Gazel 244**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tatlım can

Ferhād-ı kūh-ı miḥnet idüb cān-ı şirin'i
Şirīn-edā güzelleriñ uydum hevāsına

cān-ı sitem-pişe:1. **cān-ı sitem-pişe:-ye****Gazel 205**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) zalim gönlü.

Bu cān-ı sitem-pişe kim dest-resim
var

Zīr-i qademinde anı qurbāna getürdim

cānib:1. **cānibden:-den****Gazel 6**

Mısra: 12

Taraf, cihet, yön.

Hem ḥicāb-ı 'aşq māni' dir hem

istignā-yı ḥüsn

İki cānibden ruḥ-ı dil-ber muṭalsamdır
baña

cānib-i gül:1. **cānib-i gülden:-den****Gazel 276**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi tarafı.

Uyan ey 'andelīb-i baht bu ḥ'āb-ı
girānıñdan

Saña kim cānib-i gülden yine büy-ı
vefā geldi

cānib-i gül-zār:1. **cānib-i gül-zāra:-a****Muhammes 1**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi tarafı.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

2. cānib-i gül-zāra:-a

Muhammes 1

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Ğül bahçesi tarafı.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

cānib-i gül-zār-ı behište:

1. cānib-i gül-zār-ı behište:

Gazel 23

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Cennet de ki ğül bahçesi tarafı.

Revzenleri var cānib-i gül-zār-ı
behište
Zulmetde olan ğüşe-i zindān-ı kanā'at

cānib-i 'uşşāk:

1. cānib-i 'uşşāka:-a

Gazel 224

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Âşıklar tarafı.

Ġarībī sāde-rūlar cānib-i 'uşşāka meyl
itmez
Meger dil mübtelā-yı dil-berān-ı
köhne-sāl olsun

cānib-i Ya'küb:

1. cānib-i Ya'küb'a:-a

Gazel 275

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Hız. Yakup peygamberin yanı.

Getürdi cānib-i Ya'küb'a büy-ı müjde-
i Yūsuf
O peyk-i nām-ver kim ḥāk-i kūy-i
yārdan geldi

cānım kurbān:

1. cānım kurbān:

Gazel 264

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Canın kurban olması.

Cānım ol kamete kurbān ki ḥırām
itdikce
Kākül-i müşg-feşān cünbiş ider
düşunda

cānıñ şakın-:

1. cānıñ şakındır:-dır

Gazel 106

Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Canını sakınmak, esirgemek.

Cānıñ şakındır uğrama ol semte el-
amān
Ey dil belā-yı ğamze-i ḥün-ḥ'arı
görmüşüz

2. cānıñ şakındır:-dır

Gazel 163

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Canını sakınmak, esirgemek.

Cānıñ şakındır ey büt-i ra'nā ki
korğarım
Te'şir ider fiğānı saña bī-nevālarıñ

cānın vir-:

1. cānın virmeyen:-me, -yen

Gazel 146

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Deyim**

Canını feda etmek.

Virmeyen cānın Ğarībī dil-bere ‘aşık
değil
Kim cemāl-i şem‘den pervāne cān
itmez dirīg

cānımı yak-:

1. **cānımı yakdı:-dı**

Gazel 173

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

*Acı verecek bir biçimde
cezalandırmak.*

Çok kimse yakdı cānımı nār-ı
muhabbete
Hergiz Ğarībī sen gibi pervāne
görmedik

cānlar al-:

1. **cānlar alur:-ur**

Gazel 188

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Öldürmek.

‘İşvesi cānlar alur kaddi kıyāmet
kopardur
Nāz ile şīve-i refṭarı hırāmānlı güzel

cān-sūhte-i berķ-i tecellā:

1. **cān-sūhte-i berķ-i tecellāyım:-y, -
ım**

Gazel 150

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tecelli şimşegiyle canı yanmış.

Ben o cān-sūhte-i berķ-i tecellāyım
kim
Göze hākister-i mey çekdi ğazālān şaf
şaf

cār:

1. **cār:**

Gazel 157

Mısra: 1

Komşu.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse değil ni‘mete lāyık

cārī:

1. **cārī:**

Gazel 11

Mısra: 5

Akan.

Mişāl-i cūy-ı şīr eylerdi mağz-ı ‘ālemi
cārī
Eger destinde Ferhād'ıñ olaydı tīşe-i
şahbā

cārī eyle-:

1. **cārī eyle:**

Gazel 77

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Akıcı eylemek, akıtmak.

Hasretle āb-ı çeşmiñ eyle bu gūne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ habāb
göster

cārī it-:

1. **cārī itsün:-sün**

Gazel 235

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Akıtmak.

Koy itsün mağz-ı küh-ı Bī-sütün'ı şīr-
veş cārī
Hurūş-ı ‘aşkla Ferhād-ı Şīrīn-sāz
deprensün

cārī ol-:

1. **cārī olur:-ur**
Gazel 12
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: **Deyim**
Akmak.

Riyāz-ı hüsnüne şu cūy-ı naḥvetden
 olur cārī
 Nihāl-i bāğ-ı vaşl-ı ḥüb-rūdan nāz olur
 peydā

cārüb:

1. **cārūbumuz:-umuz**
Gazel 82
 Mısra: 14
Süpürge.

Ġarībī rūft ü rüb-ı der-geh-i sulṭān-ı
 ḥübāna
 Şaf-ı müjgān-ı nem-ālūddan
 cārūbumuz vardır

cāy id-:

1. **cāy iderek:-erek**
Gazel 154
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: -
Yer edinmek, yer etmek.

Ḳāf-ı ebrūsını ‘Anḳā-yı gönül cāy
 iderek
 Dām-ı gīsūsına pā-beste-i ḳullāb olduḳ

cāy-ı neşāt-ı baht:

1. **cāy-ı neşāt-ı bahtı:-ı**
Gazel 169
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Talihin huzurlu neşeli yeri.

‘İşret-geh-i zamāneye geldik sürür
 için
 Cāy-ı neşāt-ı bahtı nigün itdiñ ey felek

cāzibe-i āb-ı hevā-yı kūy:

1. **cāzibe-i āb-ı hevā-yı kūyuñ:-uñ**
Gazel 145
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: -
*Yârin mahallesinin suyu ve
 havasının cazibesi.*

Sevdiğim cāzibe-i āb-ı hevā-yı kūyuñ
 Eylemiş gönülümü sevdā-yı İrem'den
 fāriğ

cebīn:

1. **cebīni:-i**
Terci-bend 3
 Mısra: 14
Alın

Biñ dil-ber-i nāzik-beden ü nāz-ger
 olsa
 Biñ çehresi ḥürşid ü cebīni ḳamer olsa

2. **cebīnim:-im**
Gazel 57
 Mısra: 9
Alın.

Cebīnim ārzū-mend-i cebīn-i
 āstāniñdir
 Leb-i pejmürde būs-ı sāḫa-i eyvāna
 ḫaşretdir

3. **cebīniñ:-iñ**
Gazel 40
 Mısra: 2
Alın, yüz.

Ey cemāliñ āfitāb-ı ‘ālem-ārādan lezīz
 Meh cebīniñ ‘aksi mir’āt-i mücellādan
 lezīz

Cebra’ıl:

1. **Cebra’ıl:**
Gazel 212

Mısra: 14
Hz.Cebrail; vahiy meleği.

Ş'ol şâf-ı zamîrüz ki semâvât-ı
sühanda
Cebrâ'îl okur 'ilm-i ledün
ahterimizden

cedel:

1. **cedel:**
Terci-bend 2
Mısra: 6
Savaş, cenk etmek.

Gâzab-âlûde nigâhîñ kılagör lütfâ
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulha
cedel

cedîd ol-:

1. **cedîd olur:-ur**
Gazel 60
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yenilenmek.

Her deprenişde gözleri ol mest-i âfetiñ
Sînemde zaħm-ı tîr-i nigâhı cedîd olur

cedvel:

1. **cedvel:**
Gazel 134
Mısra: 5
Cetvel.

Kaşîñ altun hile/hule cedvel kalem
zülfüñden itmişler
Olunca muşhaf-ı hüsünüñ bu güne zer-
nigâr-ı haṭṭ

cedvel-i kaş:

1. **cedvel-i kaşına:-ın, -a**
Gazel 285
Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Kaş çizgisi.

Muşhaf-ı rüyuna ser-levha-i zer
çekmek için
Cedvel-i kaşına zülfi kalem-i kıl gibi

cefâ:

1. **cefâ:**
Gazel 55
Mısra: 2
Eziyet, azap.

Nigâhîñ bir belâ hâr-ı müjeñden biñ
haṭâ artar
Nedir geldikçe ey naḥl-i vefâ senden
cefâ artar

2. **cefâ:**
Gazel 221
Mısra: 8
Eziyet, sıkıntı, acı.

Qadr-i vişâli bilmege mehcûrlük gerek
Senden bir zerre baña cefâ olmaz
olmasun

3. **cefâ:**
Terci-bend 2
Mısra: 21
Eziyet, sıkıntı, acı.

'Âşık-ı zâra cefâ ğayrıya ihsân itmek
Demidir vuşlatıña cânımı qurbân
itmek

4. **cefâ:**
Gazel 254
Mısra: 7
Eziyet, incitme.

Sürer âhında cefâ andan ümîd eyler
iken
Bizi şermende-i lütf eyledi ihsânı ile

5. **cefâdan:-dan**
Terci-bend 1

Mısra: 49
Eziyet, sıkıntı, acı.

Bilmem ne olur hâşılıñ ey şâh cefâdan
Kıldıñ beni rüsvâ-yı cihân dön bu
hevâdan

6. **cefâdan:-dan**
Gazel 129
Mısra: 12
Eziyet.

‘Âşık-ı şâdik cihânda var ise
pervânedir
Kim virür ma ‘şûka cân kılmaz cefâdan
nâle ‘arz

7. **cefâsına:-sı, -n, -a**
Gazel 124
Mısra: 9
Eziyet, sıkıntı, eza, cevr.

‘Akl u hîred getürmedi tākāt cefâsına
Bî-şabr u bî-sükün dil-i nâ-kâma kaldı
iş

cefâ vü cevr:

1. **cefâ vü cevr:**
Gazel 198
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zulüm.

Cefâ vü cevr ise Allâh için inşâfa gel
besdir
Beni mesrûr iken mehcûr-ı âmâl itdiñ
ey zâlim

2. **cefâ vü cevri:-i**
Gazel 206
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve azap.

Dönübdür girye-i hasretle göz fevvâre-
i hûna

Yeter bunca cefâ vü cevri mu‘tâd eyle
sultânım

cefâ-güster:

1. **cefâ-güster:-er**
Gazel 138
Mısra: 5
Cefa yayan.

‘Uşşâka cefâ-güster ağıyâra vefâ ister
Ol şüh-ı sitem-kârım bî-gânedan eyle
hazz

2. **cefâ-güstersin:-sin**
Gazel 247
Mısra: 2
Cefa yayan.

Vefâ-düşmensin ey büt meşreb-i insân
mı var sende
Cefâ-güstersin ey bed-hû meger iz‘ân
mı var sende

cefâ-yı çarh-ı kec-reftâr:

1. **cefâ-yı çarh-ı kec-reftârdan:-dan**
Gazel 81
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Eğri giden feleğin cefası.

Şikâyet ol perî-rû âteşin-hûdandurur
yoksa
Cefâ-yı çarh-ı kec-reftârdan âzârımız
yokdur

cefâ-yı derd-i hicrân:

1. **cefâ-yı derd-i hicrân:**
Gazel 102
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdinin cefası.

Devâ-yı vaşlın ol dil-ber Garîbî'den
dirîg eyle

Cefā-yı derd-i hicrān ile bīmār olduğım
bilmez

cefā-yı ğurbet:

1. **cefā-yı ğurbet:**

Gazel 277

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntısı.

Çekilür her ne ise cevri ü cefā-yı ğurbet
Līk hicrān baña bir başka belādır
şimdi

cefā-yı keşmekeş-i dām-ı hüsn:

1. **cefā-yı keşmekeş-i dām-ı**

hüsnüni:-ün, -i

Gazel 74

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güzellik tuzağının karmaşasının
eziyeti.*

Ey dil cefā-yı keşmekeş-i dām-ı
hüsnüni
Gerden-be-ıavk-ı zülf-i sitem-kār olan
bilür

cellād:

1. **cellādı:-ı**

Gazel 19

Mısra: 5

*İdam cezasına çarptırılan
hükümlülerin katliyle görevli kimse;
sevgilinin merhametsiz gözü.*

Ġamze tıgıyle gözün cellādı halkı
kırmadan
Dāmen-i deşt-i muħabbet sévdigim
kan oldu hep

cellād eyle-:

1. **cellād eyle:**

Gazel 206

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Cellād etmek.

Müselsel kākülün 'uşşākı öldürmez
esir eyler
Kerem kıl ğamze-i hün-h'ārı cellād
eyle sultānım

cellād-ı bī-amān:

1. **cellād-ı bī-amān:**

Gazel 66

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Merhametsiz, insafsız cellād.

Müjgānı tır ü ğamzesi cellād-ı bī-amān
Ebrūları kılıcı gözi Ġaramanlı'dır

cellād-ı felek:

1. **cellād-ı felek:**

Terci-bend 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Feleğın cellādı.

Biñ ğamzesi cellād-ı felek gözleri ahū
Her biri biñ efsün ile kıla baña cādū

cem' eyle-:

1. **cem' eyle:**

Gazel 195

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Toplamak, bir araya getirmek,
biriktirmek.*

Diliñ cem' eyle ey ğāfil hevā-yı zülf ü
kākülden
Hele mecmu'a-i hātır perīşān olmadan
evvel

2. **cem' eyleyemem:-y, -e, -me, -m**

Gazel 282

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Toplamak, bir araya getirmek.

Bî-ķarār olsa n'ola seyr-i ruķunda
 nazārım
 Rūy-ı āyīnede cem' eyleyemem sīm-
 ābı

cem' id-:

1. **cem' idemez:-e, -mez**

Gazel 287

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Toplamak, bir araya getirmek.

Nūr-ı nazār yüzünde perīşāndır ol
 bütüñ
 Āyīne üzre cem' idemez kimse zībaķı

cem' it-:

1. **cem' itmek:-mek**

Gazel 270

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Toplamak, bir araya getirmek.

Perīşān göñlümi cem' itmek isterdim
 didiler kim
 Meger bir tār-ı zülf-i yār ile
 şīrāzelenmez mi

cem' ol-:

1. **cem' olmadı:-ma, -dı**

Gazel 288

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Toplanmak, bir araya gelmek.

Mānend-i tār-ı kāküli āşüfte 'āşıķıñ
 Cem' olmadı yanında dil-i pāre pāresi

cemāl:

1. **cemāl:**

Tarih 1

Mısra: 6
Güzel yüz.

Zulmet-i tārīki-i şebde esīr olmuşdı dil
 Perdeden çıķdı 'arūs-ı şubķ 'arz itdi
 cemāl

2. **cemālī:-i**

Gazel 219

Mısra: 1

Güzel, parlak yüz.

Biñ Mısr cemālī Meh-i Ken 'ān'ıña
 ķurbān
 Biñ Yūsuf-ı dil-i ķāh-ı zeneķdānıña
 ķurbān

3. **cemālīñ:-i, -ñ**

Gazel 40

Mısra: 1

Güzellik, sevgilinin yüzü.

Ey cemālīñ āfītāb-ı 'ālem-ārādan lezīz
 Meh cebīnīñ 'aksi mir'āt-i mücellādan
 lezīz

4. **cemālīñ:-i, -ñ**

Gazel 45

Mısra: 5

Güzellik, güzel yüz.

Nādīde cemālīñ ķatı vaş itmede derler
 Ol Yūsuf-ı ģüsñüñ ki bizim dil-
 berimizdir

5. **cemālīñ:-i, -ñ**

Gazel 194

Mısra: 2

Güzellik, güzel yüz.

Aldı 'inān-ı şabrım bu şekl ü bu
 şemā'il
 Göz görmeden cemālīñ cān u dil oldu
 ķā'il

6. **cemālīñ:-i, -ñ**

Gazel 73

Mısra: 5
Yüz güzelliği.

Cemāliñ göster ey şem‘-i münevver
bezm-i ‘irfāna
Ço yaksun ol vücūdı kim aña pervāne
söyleller

7. **cemāliñ:-i, -ñ**

Gazel 49

Mısra: 1

Güzellik, yüz güzelliği.

Ey gönçe cemāliñ gül-i ḥandāna
berāber
Müşṭāk-ı lebiñ bülbül-i nālāna berāber

8. **cemālin:-in**

Gazel 193

Mısra: 4

Yüz güzelliği, güzel yüz.

Gör gül-şene ne āteş urur ḥüsn-i dil-
keşi
Bir kez ol āfitāb-ı niḳābın cemālin al

9. **cemāliñ:-i, -ñ**

Gazel 226

Mısra: 3

Güzel yüz.

Çatı āvāredir diller cemāliñ cüst-
cüsunda
Efendim yüz dutarlar Ka‘be-i dīdāra
biñ yerden

10. **cemāliñ:-i, -ñ**

Gazel 201

Mısra: 5

Güzellik, güzel yüz.

Ey Leyli-i zamāne görelen cemāliñ
Dāmān-ı deşt-i ‘aşḳda Mecnūn degil
miyim

11. **cemāliñ:- i, -ñ**

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Yüz güzelliği

Süre-i velleyli gelmiş müy-ı ‘anber-
büyüña
Sīne-i şāfiñ elemneşrah cemāliñ
veḍḍuhā

11. **cemāline:-i, -n, -e**

Gazel 256

Mısra: 2

Güzel yüz.

Ol āfetiñ ki düşdi gönül ḥaṭṭ u ḥāline
Nūr-ı tecelli ḥāl-i siyehdir cemāline

12. **cemāliñ:-i, -ñ, -e**

Gazel 10

Mısra: 9

Güzel yüz.

Ey kıble-gāh-ı ehl-i sa‘ādet cemāliñe
Her dem kaşem ki rūḥ-ı revān
söylerim saña

cemāl-i lāle-sitān:

1. **cemāl-i lāle-sitānın:-in**

Gazel 149

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Lale bahçesinin yüzü.

Geldi ruḥ-ı nigāra ḥaṭṭ-ı müşg-bār ḥayf
Başdı cemāl-i lāle-sitānın ḡubār ḥayf

cemāl-i secencel-nażiri:

1. **cemāl-i secencel-nażirini:-i, -n, -i**

Gazel 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eşsiz aynaya benzeyen

Yā Rab anıñ cemāl-i secencel-nażirini
Çeşm-i ümīd-i ‘āfiyete bir de manzar
it

cemāl-i şem´:1. **cemāl-i şem´den:-den****Gazel 146**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mumun güzelliği.

Virmeyen cânın Ğarībī dil-bere ´aşıķ
değil

Kim cemāl-i şem´den pervāne cân
itmez dirīğ

cem´iyyet-i yārān:1. **cem´iyyet-i yārāna:-a****Gazel 57**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arkadaşlar, dostlar topluluğu.

Perīşān-ĥatırım cem´iyyet-i yārāna
ĥasretđir

Vaţandan dūr olan cân vuşlat-ı cânāna
ĥasretđir

cenāb-ı zāhid:1. **cenāb-ı zāhıde:-e****Gazel 140**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zahid(kaba sofı) hazretleri.

Cenāb-ı zāhıde söz yoķ ´aceb bir göñli
alçaķđır

Olur ţab´-ı laţıfı bir su´āl ü şāneden
maĥzūz

cenāh-ı mūr:1. **cenāh-ı mürdan:-dan****Gazel 123**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karıncaın kanadı.

Gedānıñ ĥimmeti imdād ider ĥāl-i
şehen-şāha

Hevā taĥt-ı Süleymān'a cenāh-ı
mürdan gelmiş

cennet:1. **cennet:****Gazel 49**

Mısra: 7

*Allah'ın mümin, sadık kullarına
vaat ettiği içinde ebedi kalınacak olan
mekân.*

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şūĥ

Hicr-i ser-i kūyuñ baña zindāna
berāber

cennete gir:1. **cennete gir:****Gazel 165**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Cennete ulaşmak, cennetlik
olmak.*

Saña söylerse vā´ız cennete gir āb-ı
kevşer çek

Budur mefhūm kim mey-ĥāneden bir
iki sāğar çek

cennet-i ĥüsn:1. **cennet-i ĥüsnden:-den****Gazel 214**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Güzellik cenneti.*

Āteş-i ĥasret-i ĥāl-i leb-i cân perveriñe
Cennet-i ĥüsnden ayru düşen ādem
yansun

cennet-i ruhsār:**1. cennet-i ruhsārda:-da****Gazel 135**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının cenneti.

Dāne-i hālîñ görünce cennet-i ruhsārda
Ey mürüvvetsiz ne güne olmasun
âdem ğalaṭ

cerāhat:**1. cerāhati:-i****Gazel 163**

Mısra: 13

Yaradan akan irin.

Olmaz Ğarîbi şihhate kâbil cerāhati
Cân kim şehîd-i ğamzesidir dil-
rübâlarıñ

cerāhat-hurde-i bî-dād:**1. cerāhat-hurde-i bî-dād:****Gazel 246**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zalimin yarasını görmüş.

Olaldan dil cerāhat-hurde-i bî-dād tã
maḥşer
Dem-i tîĝ-i kefi cellād her dem kãnde
ben kãnde

cevāb:**1. cevāb:****Terkib-bend 1**

Mısra: 27

Açıklama

Her su'ālimde baña telḥ cevāb itmez
idiñ
Cismimi ğuşe-i miḥnetde türāb itmez
idiñ

2. cevāb:**Gazel 144**

Mısra: 14

Cevap, yanıt.

Her su'āliñde Ğarîbî saña çeşm itse
n'ola
Mestden ḥüsn-i edā ile cevāb itme
ṭama'

3. cevābıñ:-iñ**Gazel 76**

Mısra: 8

Yanıt, karşılık.

Zühhād eger şorsa nedir 'aşk sükût it
Kim bezm-i ḥamākatda cevābıñ yeri
yoğdur

cevāb it:-**1. cevāb itdi:-di****Gazel 237**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bir soruya karşı söz söylemek,
cevap vermek.*

Didim aĝyāra meyl itme ğazab birle
cevāb itdi
Didi resm-i kãdîmîdir gül olmaz
ḥãrdan ayru

cevāb-ı sũhan:**1. cevāb-ı sũhanımdır:-im, -dir****Gazel 69**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sözün cevabı.

Hıfz it bu nev-āyin ğazel-i şũhı Ğarîbî
Dil-ber deheninden ki cevāb-ı
sũhanımdır

cevāb-ı telh:1. **cevāb-ı telh:****Gazel 87**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül inciten cevap, acı söz.

Hergiz cevāb-ı telh yakışmaz dudağına
Helvâcılar yanında piyāza ne i'tibār

cevābın al:1. **cevābın al:****Gazel 193**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Cevabını almak.*

Ey dil yürü o gönçe-femiñ bir cevābın
al
Berg-i gül-i laṭif-i lebinden gül-ābın al

cevāhir-i güftār:1. **cevāhir-i güftāra:-a****Gazel 273**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Söz cevherileri

Açdıñ metā'-ı şî'ri Ğarībî ne fā'ide
Naḳd-i bahā cevāhir-i güftāra ḳalmadı

cevher-i āyine:1. **cevher-i āyinede:-de****Gazel 144**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Aynanın etrafındaki değerli
süslemeler.*

Cevher-i āyinede bir birine gelsün mi
Çeşm-i hayret-zededen neş'e-i h'āb
itme ṭama'

cevher-i āyine-i zānū-yı taḥammül:1. **cevher-i āyine-i zānū-yı****taḥammül:****Gazel 185**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Diz aynasının cevherine
taḥammül*

Mūy-ı serim oldu şeb-i fikrinde Ğarībî
Hep cevher-i āyine-i zānū-yı
taḥammül

cevher-i zāt-ı dūr-i vektā:1. **cevher-i zāt-ı dūr-i yektāya:-y, -a****Gazel 3**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Eşsiz incinin zat cevheri (Hz.
Muhammed)*

Cānım ol cevher-i zāt-ı dūr-i yektāya
fedā
'Ömrüm ol vāsıta-i hilḳat-i eşyāya
fedā

cevlān:1. **cevlāna:-a****Gazel 33**

Mısra: 1

*Dolaşma, gidip gelme, gezinti,
gezinme.*

Tevsen-i nāzı getürdi yine cevlāna
ḳadeḫ

Yürüdi dā'ire-i meclis-i rindāna ḳadeḫ

2. **cevlāna:-a****Gazel 41**

Mısra: 15

*Dolaşma, gidip gelme, gezinti,
gezinme.*

Cevlāna Ğarībī gelicek eşheb-i
nazmım
Meydān-ı feşāhatde Nazīrī'ye şalādır

3. **cevlāna:-a**

Gazel 270

Mısra: 9

*Dolaşma, gidip gelme, gezinti,
gezinme.*

Ğarībī ğamze-i hūn-rīzi gelsün bir de
cevlāna
Yine zaḥm-ı derūnum taşraya
dervāzelenmez mi

4. **cevlāniña:-iñ, -a**

Gazel 96

Mısra: 1

*Dolaşma, gidip gelme, gezinti,
gezinme.*

Cevlāniña 'aşk içre cihān-gīr-i
zamānuz
Dīvān-ı feşāhatde ferīd-i dü-cihānuz

5. **cevlānlı:-lı**

Gazel 188

Mısra: 6

*Dolaşma, gidip gelme, gezinti,
gezinme.*

Oldı medd-i nigeḥi şu'le-zen-i ḥırmen-
i cān
Berķ tevsenli gibi 'arşda cevlānlı güzel

cevlān it:-

1. **cevlān itmege:-meg, -e**

Gazel 280

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gezmek, dolaşmak.

Dil du'ā-yı devlet ü dīniñde cevlān
itmege
Dest-ber-āverde-i der-gāh-ı Yezdān it
beni

cevlān-geh-i 'aşk:

1. **cevlān-geh-i 'aşka:-a**

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın gezip dolaşılan yeri.

Kümeyt-i sāĝar-ı ser-şārı sür cevlān-
geh-i 'aşka
Bu āyīn ile ḳurbān-geşte-i cevlāniñim
sākī

cevr:

1. **cevr:**

Terci-bend 1

Mısra: 46

Eza, sitem, cefa.

Ya cānımı bir ḳabza-i ḥāk-i 'adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevr ü sitem
eyle

2. **cevr:**

Gazel 277

Mısra: 9

Eza, sitem, cefa.

Çekilür her ne ise cevr ü cefā-yı ğurbet
Līk hicrān baña bir başka belādır
şimdi

3. **cevr:**

Gazel 184

Mısra: 1

Eza, sitem, cefa.

Her cevr kim iderse baña bī-sebeb
degil
Yoksa o şūḥ böyle de ehl-i ğazab degil

4. **cevre:-e**

Gazel 215

Mısra: 4

Eza, cefa, eziyet.

Düşesin çengine bir zâlim-i bî-
merhâmetiñ
Tâ baña eylediğiñ cevre peşimân
olasın

5. **cevre:-e**

Gazel 63

Mısra: 8

Eza, sitem, cefa.

Şimdi lütf eyle biraz 'âşık-ı bî-çâreye
kim

İtdiğiñ cevre peşimân olacağsın âhir

6. **cevre:-e**

Gazel 103

Mısra: 9

Eziyet.

İtdiği cevre taḥammül iderek feryādım
Bir gün eyler dil-i gerdüna eşer çok
gitmez

7. **cevri:-i**

Gazel 70

Mısra: 14

Eziyet, sıkıntı.

Vücüdüm tütüiyâ-yı dîde[-i] gerdün
olur âḥir
O cevri kim Ğarîbî baña devr-i rûzgâr
eyler

8. **cevrine:-i, -n, -e**

Gazel 105

Mısra: 2

Eza, sitem.

Bir şanemiñ şîvesine mâ'ilüz
Lütfi degil cevrine de kâ'ilüz

9. **cevriñle:-iñ, -le**

Gazel 185

Mısra: 7

Eza, sitem.

Çok ma'reke-i 'aşkda cevriñle
dutuşdum

Şandı n'ideyim pençe-i bāzū-yı
taḥammül

cev ü cefâ-yı dil-ber:

1. **cev ü cefâ-yı dil-bere:-e**

Gazel 168

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sevgiliden gelen eziyet ve sıkıntı.

Ṭab'ı kabûl-i 'âfiyet itmez Ğarîbi-veş
Cevr ü cefâ-yı dil-bere mu'tād
olanlarıñ

cevri tekâpü-yı taḥammül yok:

1. **cevri tekâpü-yı taḥammül yoḡ:**

Gazel 185

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dalkavuğun eziyetine tahammül
edememek.*

Ṭanbūrda yoḡ tār-ı nevâ-güy-ı
taḥammül
Mıẓrâbda yoḡ cevri tekâpü-yı
taḥammül

Ceyhun:

1. **Ceyhün:**

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Amuderya'nın orta bölümüdür.

*Suları çok ve azgın bir biçimde aktığı
için gözyaşlarının akışı Ceyhun'a
benzetilir.*

Derd-i ḥasret gözimiñ yaşımı Ceyhün
itdi

Eşk-i ḥün-âb ruḡ-ı zerdimi gül-gün itdi

2. **Ceyhün:**

Gazel 220

Mısra: 14

*Sovyet Ortaasya'sında 2540 km
uzunluğunda bir ırmak. Pamir
dağlarından çıkıp Aral gölüne dökülen*

bir nehirdir. Suları çok ve azgın bir biçimde aktığı için gözyaşı ile Ceyhun nehri arasında ilgi kurulmuştur.

Hele mahv itmege naşş-ı firāk-ı levh-i
hâtırdan
Ġarībī hūn-ı dilden dīde Ceyhūn
olmasun n'olsun

ceyş-i bī-nizām:

1. ceyş-i bī-nizām:

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Düzensiz asker.

Ķoyma zülfünden gönül āvārelensün
her yaña
Dergeh-i sultāna ceyş-i bī-nizām
olmaz müfid

ceyş-i ğam:

1. ceyş-i ğamıñ:-ıñ

Gazel 283

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam askeri.

Böyle bir ceyş-i ğamıñ eylemiş anı
ber-bād
Bulamam hātırımı bir daħı ta'mīr gibi

2. ceyş-i ğamıñla:-ıñ, -la

Gazel 93

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam askeri.

Dil ceyş-i ğamıñla gehi vīrāneye
beñzer
Geh mevc-i hayālīñle perī-hāneye
beñzer

ceyş-i hayālīñ ğic:-

1. ceyş-i hayālīñ ğicmeden:-meden

Gazel 19

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Hayalin ordusunun geçişi.

Nāzenīnim rüz u şeb ceyş-i hayālīñ
ğicmeden
Gördiğñ ma'mürelere hātırda vīrān
oldı hep

ceyş-i zengibār-ı hatt:

1. ceyş-i zengibār-ı hatt:

Gazel 134

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzündeki ayva
tüylerinin zengibar askeri.*

Habeş huccācıdır gelmiş tavāf-ı
Ka'be-i hüsne
Muħıñ-i ehl-i ĩmān oldu ceyş-i
Zengibār-ı hatt

cezāsın bul:-

1. cezāsın bulsa:-sa

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Hak ettiğñ kötü sona uğramak.

Zālīm de gerek zulmi kadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan hār olamaz sūzene
maħşūş

cezb it:-

1. cezb itmek:-mek

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Etkilemek, kendine çekmek.

Kehrübā-yı dil-i cānān bizi cezb itmek
içün
Rāh-ı 'aşkında vücūdı per-i kâh
eylemişüz

cezbe-i āb u hevā:

1. **cezbe-i āb u hevā:**

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Su ve havanın cezbesi.

Cezbe-i āb u hevā aldı 'inān-ı şabrımı
N'eyleyim ey baħr-ı lütf ü kân-ı ihsân
el-vedā'

cezbe-i müy-ı miyân:

1. **cezbe-i müy-ı miyân:**

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnce belin çekiciliği.

Kemerde cezbe-i müy-ı miyân āhen-
rübā dutmuş
Degil bî-hüdedir pehlū-yı yāda
mübtelā hañçer

cezz [ü] med-i baħr-ı belā:

1. **cezz [ü] med-i baħr-ı belādan:-
dan**

Gazel 161

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bela denizinin gel-giti.

Pür-ħavf u haşar cezz [ü] med-i baħr-ı
belādan
Cān zevraķını bād-ı selāmetle giçürdik

cezz ü med-i cünbiş-i deryā:

1. **cezz ü med-i cünbiş-i deryādan:-
dan**

Gazel 153

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Denizin coşkunluğunun gel-giti.

Ey bād meded bir daħı sür 'ātle vezān
ol
Kim cezz ü med-i cünbiş-i deryādan
uşandık

ciger:

1. **cigerim:-im**

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Bagır, yürek.

Süziş-i dāğ-ı muħabbet cigerim hūn
itdi

Nigehiñ 'āşıkā cān virmeği kânūn itdi

2. **cigerimden:-im, -den**

Gazel 130

Mısra: 4

Bagır, yürek.

Raħne şaldı ten-i efkārıma tığ-i
ğamzeñ
Nış-i müjgāniñ ider kañ cigerimden
'arız

ciger-i düşmen:

1. **ciger-i düşmene:-e**

Gazel 125

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Düşmanın ciğeri/yüreği.

Her şubħ-ı firāķıñda begim vird-i
zebānım

Bir tır-i du 'ādır ciger-i düşmene
maħşüş

2. **ciger-i düşmene:-e**

Gazel 283

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Düşmanın ciğeri/yüreği.

Āteşin āh Ğarībī ki çıkar sīnemden
Ciger-i düşmene maḥşüşdurur tīr gibi

cihān:

1. **cihān:**

Tarih 2

Mısra: 17

Dünya.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i beḳā
devr-i neşāt
Kevkeb-i iḳbālī olsun rū-nümā baḥtı
sa‘īd

2. **cihān:**

Gazel 94

Mısra: 14

Dünya.

Anı bir rütbe aḡrāz ile eyler yirine
nāzil
Cihān durduḡca levḥ-i sīnesinde
inkisār olmaz

3. **cihān:**

Gazel 267

Mısra: 9

Dünya.

Zulmet-i küfr ü ḍalāletde cihān ḳalmış
iken
Pertev-i ḥāver-i imān ile rüz itdi şebi

4. **cihān:**

Tarih 1

Mısra: 34

Dünya.

Türk ü tāz-ı ḡamdan itsün Ḥaḳḳ
vücūdın bī-keder
Sābit olduḡca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

5. **cihāna:-a**

Gazel 34

Mısra: 5

Dünya.

Çekdi cihāna berḳ-i dem-i tīḡ-ı
şu‘lesin
Hindū-sitān-ı zulmeti ḳıldı ḥarāb şubḥ

6. **cihāna:-a**

Gazel 123

Mısra: 6

Dünya.

Fezā-yı sīne baḡr-ı miḥnet oldu eşḳ-i
çeşmimden
Cihāna seyl-i tūfān hep bizim
tennürdan gelmiş

7. **cihāna:-a**

Gazel 4

Mısra: 7

Dünya.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i ḥüsnuñ
pertevi
Olmaz idi Mısr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

8. **cihānda:-da**

Gazel 61

Mısra: 8

Dünya.

Ey dāver-i ḥükümet ey server-i ‘adālet
Ḥükmuñ gibi cihānda baḥtıñ ola
muzaffer

9. **cihānda:-da**

Gazel 129

Mısra: 11

Dünya.

‘Aşıḳ-ı şādıḳ cihānda var ise
pervānedir
Kim virür ma‘şūḳa cān ḳılmaz cefādan
nāle ‘arż

10. **cihānda:-da**

Gazel 173

Mısra: 10

Yeryüzü.

Çeşmiñ içer řarāba bedel hūn-ı ‘ařıķı
Cānā cihānda sen gibi cānāne
görmelik

11. **cihānda:-da**
Gazel 237
Mısra: 2
Dünya.

Ne güne dil qarār eyler viřāl-i yārdan
ayru
Cihānda kām-yāb olmaz semender
nārdan ayru

12. **cihānda:-da**
Gazel 287
Mısra: 5
Dünya.

Bir ben degil cihānda giriftār-ı
miñnetim
Kām üzre kimse gördigi yoķ arĥ-ı
ezraķı

13. **cihānda:-da**
Gazel 143
Mısra: 10
Dünya.

Zencīr-i zūlf-i yāre bend oldu pāy-ı
‘aķlım
Dīvānelikle āĥir oldum cihānda řāyi‘

14. **cihānı:-ı**
Gazel 159
Mısra: 1
Dünya.

Dutdı cihānı ķabza-i ĥükm-i ‘adāletiñ
Ĥatm itdi enbiyā-yı zuhūr-ı risāletiñ

15. **cihānı:-ı**
Gazel 168
Mısra: 1
Dünya.

Yaķdı cihānı nālesi nā-řād olanlarıñ
Dil zaĥm-dārı ĥançer-i bī-dād
olanlarıñ

16. **cihānı:-ı**
Tarih 2
Mısra: 13
Dünya.

Eylemiş sūr-ı zifāfiyla cihānı pūr-sūrū
Eylemiş pūr-zemzeme kevn ü mekānı
ol sa‘īd

cihān-gīr-i zamān:

1. **cihān-gīr-i zamānım:-ım**

Gazel 68
Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Dönemin fatihi, dünyaya egemen
olan hükümdarı.*

Nażm içre Ğarībī o cihān-gīr-i
zamānım

Kim ĥıĥta-i iķlīm-i sūĥan cümle
benimdir

2. **cihān-gīr-i zamānuz:-uz**

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dönemin fatihi, dünyaya egemen
olan hükümdarı.*

Cevlānıña ‘aşķ içre cihān-gīr-i
zamānuz

Dīvān-ı feřāĥatde ferīd-i dü-cihānuz

cihānı dut:-

1. **cihānı dutmuş:-muş**

Gazel 16

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Cihanı tutmak: Her tarafa
yayılmak, dünyayı tutmak.*

'Aşka budur Ğarībī 'alāmet ki her
zamān
Dutmuş cihānı zezeme-i nām-ı
'andelīb

cihān-ı nazm:

1. **cihān-ı nazma:-a**
Gazel 35
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiir dünyası.

Gelmez cihān-ı nazma dağı şimdiden
gerü
Sen teg Ğarībī nüktesi rengīn-ğayālī
şūğ

cilā-yı dīde-i hūrşīd:

1. **cilā-yı dīde-i hūrşīd:**
Gazel 278
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneşin gözünün cilası.

Cilā-yı dīde-i hūrşīd iken āyīne-i
kalbim
Ğubār-ālūdedir ĥatır gönül bī-nürdur
şimdi

cilve:

1. **cilve:**
Gazel 87
Mısra: **6**
Edālī davranış, naz, işve.

Giçdi zamān-ı revnağı bāzār-ı
ğüsünüñ
Şimden gerü bu cilve vü nāza ne
i'tibār

2. **cilveden:-den**
Gazel 232
Mısra: **9**
Naz, işve, eda.

Ķaddin görünce serv-i çemen Ķaldı
cilveden
Çeşm-i ĥasūd o şīve-i reftāra
degmesün

cilve-ger:

1. **cilve-ger:**
Terci-bend 3
Mısra: **16**
Cilveli, nazlı.

Biñ ĥüsni güzel āhu-yı vaĥşī-nazar
olsa
Her birisi biñ 'işve ile cilve-ger olsa

cilve-i mestāne:

1. **cilve-i mestāneden:-den**
Gazel 274
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sarhoşcasına cilve.

Nigāh-ı çeşm-i şūğı düşse bir kez
şahn-ı gül-zāra
Ĥas u ĥārī görünmez cilve-i
mestāneden ĝayrı

cilve-i serv-i semen:

1. **cilve-i serv-i semenden:-den**
Gazel 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
*Hoş kokulu, uzun boylu yasemin
ağacının nazı.*

Ĥağ-ı ruĥsār-ı yāre mā'il ol faşl-ı
çemenden giç
Benefşe-zārı seyr it cilve-i serv-i
semenden giç

cilve-nümā:

1. **cilve-nümādır:-dır**
Gazel 41

Mısra: 10
Cilve gösteren, cilve yapan.

Reftâr-ı levendânesine serv-i şikeste
Pâ-būsına âhû-yı harem cilve-nümâdır

cilve-rîz-i 'âlem-i vahşet:

1. **cilve-rîz-i 'âlem-i vahşet:**

Gazel 53

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Vahşet âleminin kendini
göstereni.*

Olur nîm-i nigâhı cilve-rîz-i 'âlem-i
vahşet
Dü-çeşm-i pür-füsûn-ı yâda âhû-yı
Hoten dirler

cism:

1. **cismim:-im**

Gazel 216

Mısra: 4

Beden, vücut.

Pervâne-şıfat şem'-i şeb-istân-ı cemâle
Cismim yakarım yanmasa dünyâ
şererimden

2. **cismim:-im**

Gazel 239

Mısra: 5

Beden, vücut.

Lihâf-ı pür-maraızda müy-ı âteş-
didedir cismim
Sen eyle bir devâ bu 'illet-i düşvâra yâ
Allâh

3. **cismim:-im**

Gazel 242

Mısra: 1

Beden, vücut.

Cismim kalalı kûlzüm-i hûn-âb
arasında

Devr itmede'em has gibi seyl-âb
arasında

3. **cismimde:-im, -de**

Gazel 267

Mısra: 16

Beden, gövde.

Şerbet-i la'l-i şifâ-bahşîñ ile ref' eyle
Cürm-i 'işyân ile cismimde olan tâb u
tebi

4. **cismimi:-im, -i**

Gazel 255

Mısra: 16

Beden, vücut.

Fikr-i gül-geşt-i vağan kıldı Ğarîbî beni
hâk
Cismimi tekye-zen-i seng-i mezâr itdi
yine

5. **cismimi:-im, -i**

Gazel 2

Mısra: 3

Beden, varlık.

Koyma 'alîl pençe-i 'işyânda cismimi
Dârüy-ı 'afvîñ eyle bu bîmâra âşinâ

6. **cismimi:-im, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Beden, varlık.

Her su'âlimde baña telh cevâb itmez
idiñ
Cismimi gûşe-i miñnetde türâb itmez
idiñ

7. **cismiñ:-iñ**

Gazel 215

Mısra: 5

Beden, gövde, vücut.

Cismiñ olsun hedef-i nâvek-i âh-ı
seheri

Dest-ber-ser-zede-i şām-ı ğarībān
olasın

8. **cismiñ:-iñ**

Gazel 77

Mısra: 14

Vücut, beden, varlık.

Ĥasretle āb-ı çeşmiñ eyle bu ğüne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ĥabāb
göster

9. **cismiñde:-iñ, -de**

Gazel 262

Mısra: 10

Vücut, beden, varlık.

Būs-ı leb-i cānāna nihān nā' il olursan
Ol ĥāleti cismiñde olan cānāna
tuyurma

cism-i mürde-i 'āşık:

1. **cism-i mürde-i 'āşık:**

Gazel 266

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşğın ölü bedeni.

Bulur cānı ĥayāt-ı tāze cism-i mürde-i
'āşık
Yer itdikce ĥadeng-i nāz-ı ğamzeñ
üstüh'ānında

cism-i mürde-i ĥünin-kefen:

1. **cism-i mürde-i ĥünin-kefenden:-
den**

Gazel 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kefeni kana bulanana ölü beden.

Şehid-i tīg-i 'aşka atlas-ı eflāk olur
cāme
Sen ey ğassāl cism-i mürde-i ĥünin-
kefenden ğiç

cism-i nizār:

1. **cism-i nizārı:-ı**

Gazel 181

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zayıf, güçsüz beden.

N'itdim saña kim dāne gibi cism-i
nizārı
Tāhüne-i ğerdün-ı bed-encāma
düşürdüñ

2. **cism-i nizārım:-ım**

Gazel 130

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zayıf, güçsüz beden.

Çüb-ı āteş-zededir cism-i nizārım
ğamdan
Dūd-ı sevdādır olan mağz-ı serimden
'ārız

cism-i sūzān:

1. **cism-i sūzānım:-ım**

Gazel 210

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yanan beden.

Eritdi ĥaddimi 'aşkiñ yolunda ğirye-i
ĥasret
Nihāl-i şem'e döndi firĥatden cism-i
sūzānım

2. **cism-i sūzānımda:-ım, -da**

Gazel 128

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yanan beden.

Bir zamān mihr-i Ğarībī eksük olmaz
sīneden
Rüz u şeb eyler ĥayālī cism-i
sūzānımda rağş

cism-i za'ifi:1. **cism-i za'ifi:-i****Gazel 121**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zayıf beden.

Kettān gibi efsürde olur cism-i za'ifi
Ş'ol ğam-zedeniñ kim gözi meh-
veşlere düşmüş

2. **cism-i za'ifim:-im****Gazel 239**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zayıf beden.

Rehā-yāb olmağa cism-i za'ifim renc-i
'illetden
Yetür zaħm-ı derūnum pençe-i tīmāra
yā Allāh

cism-i zār:1. **cism-i zārı:-ı****Gazel 226**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen beden.

Şaf-ı müjgānların bir erre-i bī-dād idüb
gelmiş
Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
yerden

2. **cism-i zārı:-ı****Gazel 77**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen beden.

Der-gāh-ı devletinde ħāk eyle cism-i
zārı
Ol pādīşāh-ı ħüsne hoş-intisāb göster

3. **cism-i zārım:-ım****Gazel 54**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen beden.

Olduğda cism-i zārım her kande düşse
ğam yok
Cānā şehīd-i ğamzeñ laħd ü mezārı
n'eyler

civān:1. **civān:****Gazel 198**

Mısra: 12

Genç, delikanlı.

Büküldi kāmetim ābād-ı ğamıñla yok
mı inşāfiñ
Civān iken beni pīr-i kühen-sāl itdiñ
ey zālīm

civān-ı bed-hū:1. **civān-ı bed-hū:****Gazel 26**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kötü huylu genç (sevgili).

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin
itdi ğāret
Mest-i fitne çeşm-i cādū katlı-i 'āma
virdi ruşat

civān-ı sāde-rū:1. **civān-ı sāde-rū:****Gazel 186**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüzünde tüy bitmemiş delikanlı.

Ġayr-ı yāre mā'il olmaz dil Ġarībī
n'eyleyim
Yoksa her yerde civān-ı sāde-rū eksük
değil

civān-ı tāze:1. **civān-ı tāzedir:-dir****Gazel 129**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Genç, taze, yakışıklı.

Derd-mend-i 'aşka dermān bir civān-ı
tāzedir

Ey Ğarībī kıılma derdiñ şūh-ı köhne-
sāle 'arz

cüdâ:1. **cüdâ:****Gazel 120**

Mısra: 11

Ayrı.

Cüdâ bâğ-ı vişāl-i yârden bir hayli
müddetdir

Ki murğ-ı hāme-i şīrīn-sūhan
güftârdan qalmış

2. **cüdâ:****Terci-bend 4**

Mısra: 1

Ayrı.

Gehī bir tūti-i zārım cüdâ şekker-
mağālīñden

Gehī kām almamış pervāne'em şem'-i
cemālīñden

cüdâ degil:1. **cüdâ degildir:-dir****Gazel 165**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayrı değil.

Degildir bezm-i vahdetde cüdâ ma'sūk
'aşıkdan

Muşavver şüret-i Şīrīn ü Ferhād'ı
berāber çek

cüdâ ol-:1. **cüdâ olmaz:-maz****Gazel 67**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılmamak, ayrı düşmemek.

Hased hañçer gibi mızrāb-sār-ı sīnede
her dem

Neden kim ol bütüñ olmaz miyānından
cüdâ hañçer

cüdâ-yı bâğ-ı hüsn:1. **cüdâ-yı bâğ-ı hüsnüñdür:-üñ, -dür****Gazel 220**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güzellik bağının ayrı düşeni.

Seniñ şeydā-yı 'aşkıñ kim cüdâ-yı
bâğ-ı hüsnüñdür

Düşüb āvāre-i dāmān hāmūn olmasun
n'olsun

cümle:1. **cümle:****Gazel 75**

Mısra: 13

Bütün, hep.

Eş'arıñ olub cümle pesendīde Ğarībī
Bu nazm-ı hoş-āyīniñe bilmem ne
diyerler

2. **cümle:****Gazel 279**

Mısra: 2

Bütün.

Yine hışm ile dil-ber pister-i nāza
kadem başdı

Niyāza koymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

3. cümle:

Gazel 68

Mısra: 16

Baştanbaşa.

Naẓm içre Ğarībī o cihān-gīr-i
zamānım
Kim hıttā-i iklīm-i sūhan cümle
benimdir

cünbiş:

1. cünbişdedir: -de, -dir

Gazel 189

Mısra: 11

Hareket etme, salınma.

Nesīm-i şubhla gehvāresi cünbişdedir
ammā
Kōmaz gül h'āba varsun nāle-i
bisyārīñ ey bülbül

cünbiş id-:

1. cünbiş ider: -er

Gazel 264

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kımıldama, hareket etme.

Cānım ol kāmete kurbān ki hırām
itdikce
Kākül-i müşg-feşān cünbiş ider
düşunda

cünbiş-i güftār:

1. cünbiş-i güftāra: -a

Gazel 267

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kelâmın coşkunluğu.

Bir de gelsün kalemīñ cünbiş-i güftāra
lebi
Nağş ide şafha-i evrāka biraz na't-ı
nebi

cünbiş-i mestāne eyle-:

1. cünbiş-i mestāne eylese: -se

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmişçesine hareket etmek.

Katı çok nisbeti var çeşmi humār-ı
yāre
Yeri var eylese ger cünbiş-i mestāne
kadeh

cünbiş-i mevc-i havāl:

1. cünbiş-i mevc-i hayāli: -i

Gazel 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayal dalgasının hareketi.

Dutmaz karar şīşe-i hātırda bir zamān
Mey-reng-vār cünbiş-i mevc-i hayāli
şūh

cünbiş-i müjgān:

1. cünbiş-i müjgān:

Gazel 38

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kirpiklerin hareketi, kımıldaması.

Ol kaşı kemān sīneme peykān
müte'addid
Olduğu atar cünbiş-i müjgān
müte'addid

2. cünbiş-i müjgānı: -ı

Gazel 254

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kirpiklerin hareketi, kımıldaması.

Dil fedā olsun o çeşm-i siyeh-i şūhuna
kim

Nergise h ande vir ur cünbiş-i m jg n 
ile

cünbiş-i b d:

1. **cünbiş-i b d:**

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

R zg r n hareketi

 ali  imdir ne  adar cünbiş-i b d itse
zuh r

Gerd-i k lftedir olan h k-i derimden
 ar z

c n n-ı  aŐk:

1. **c n n-ı  aŐk:**

Gazel 263

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

AŞktan kaynaklı delilik h li.

Virdim c n n-ı  aŐk ile Őhret
zam naye

Düşdüm ŐaŐız miŐ li bu h lk i 
deh nına

2. **c n n-ı  aŐka:-a**

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

AŞktan kaynaklı delilik h li.

  re h t ndan isteme d v ne gönlüme
AncaŐ c n n-ı  aŐka ruŐ-ı s dedir  il c

3. **c n n-ı  aŐkla:-la**

Gazel 195

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

AŞktan kaynaklı delilik h li.

O gül-p r hene fery d   ahım itmedi
teŐŐr

C n n-ı  aŐkla   k-i gir b n olmadan
evvel

c n n-ı  ays:

1. **c n n-ı  ays'dan:-dan**

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

 ays'ın deliliŐi.

Görenler hüsnünün Őeyd sını ey Leyli-
i h b n

Ne söyleller c n n-ı  ays'dan y b ne
söyleller

c r  :

1. **c r  :-a**

Gazel 15

Mısra: 11

Damla, yudum.

Eyler mi bizi ihy  bir c r   ile s k 
Lütfuyla bu topraŐı iks r ide mi y  Rab

c r  -a-dih-i Şerbet-i d n r-ı Őef   at:

1. **c r  -a-dih-i Şerbet-i d n r-ı**

Őef   at:

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Őef at dinarının Őerbetinden bir
yudum vereni (Hz. Muhammed).*

Ben  illet-i  iŐy n ile bir h ste-
miz cım

Sen c r  -a-dih-i Şerbet-i d n r-ı Őef   at

c r  -i mey:

1. **c r  -i meyden:-den**

Gazel 286

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir yudum Şarap; Şarabın dibinde
kalan son yudum.*

Bu ḥarābātıda bir cür‘a-i meyden ğayrı
Kim açar ‘uqdemizi nāḥun-ı tedbīr
gibi

cür‘a-nūṣān-ı fenā:

1. cür‘a-nūṣān-ı fenā:

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Fanilik yudumunu içenler.

Reh-neverdān-ı hevā renc-i kadem
bilmezler
Cür‘a-nūṣān-ı fenā derd-i şikem
bilmezler

cür‘et eyle-:

1. cür‘et eyledik:-dik

Gazel 180

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cesaret göstermek.

Ol şeb ki cāme-ḥāba çeküb yāri
ḥābda
Būs u kenāra mā’il olub cür‘et eyledik

cürm:

1. cürm:

Gazel 236

Mısra: 9

Suç, günah.

Cürm ile rû-siyāhım ‘iṣyāna rû-be-
rāhım
Müstagraḫ-i günāhım ey zaḥm-ı cürme
dārū

2. cürmden:-den

Gazel 2

Mısra: 13

Suç, kabahat.

Yoḫdur Ğarībi cürmden endīşemiz
k’olur
Sūdā-gerān ‘afv-ı güneḥ-kāra āşınā

3. cürmi:-i

Gazel 27

Mısra: 18

Suç, günah.

Bī-çāre Ğarībī’niñ içer ḳanını ğamzeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su’āl
it

4. cürmüm:-üm

Gazel 248

Mısra: 11

Suç, günah, kabahat, kusur, hata.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir āhenīn selāsıl-i aḡlāl ayaḡıma

5. cürmümi:-üm, -i

Terci-bend 2

Mısra: 4

Suç, günah, kabahat.

Ḥayr olur ‘āḳıbet-i niyyet-i her ḥayr-ı
‘amel
Ne ise cürmümi ‘afv eyle şehā ḳoyma
kesel

cürm ol-:

1. cürm olmuş:-muş

Gazel 99

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Günahkâr olmak.

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
ḳullābıma bā’iṣ
Göñül bir tıfl-i nādāndır elinden ḥayr u
şer gelmez

cürm ü hatā:

1. cürm ü ḥatā:

Gazel 157

Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Günah ve yanlış.

Yâ Rab beni bu cürm ü haṭâ ile
ḥabîbiñ
Görsün mi ‘aceb encümen-i ümmete
lâyık

cürm-i ‘ișyân:

1. cürm-i ‘ișyân:

Gazel 267
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Isyan günahı.

Şerbet-i la‘l-i şifâ-baḥşîñ ile ref‘ eyle
Cürm-i ‘ișyân ile cismimde olan tâb u
tebi

cüş:

1. cüşa:-a

Gazel 88
Mısra: 11
*Coşma, taşma, kaynama,
çoşkunluk, galeyana.*

Reg-i cismimde gelüb cüşa muḥabbet
kanı
Vaṭana dil yine pervâz idecek
günlerdir

cüş id:-

1. cüş idebilsem:-ebil, -sem

Gazel 200
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Coşmak, taşmak, kaynamak.

Deryâ gibi süz-ı dil ile cüş idebilsem
Bülbülleri güftârda ḥâmüş idebilsem

cüş it:-

1. cüş itmeseydi:-me, -se, -y, -di

Gazel 252

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Coşmak, birdenbire hızlı bir
şekilde akmak.*

Cüş itmeseydi dilde eger yem yem
üstüne
Müjgânlarım aḳıtmaz idi nem nem
üstüne

cüşa gel:-

1. cüşa geldi:-di

Gazel 247

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Coşmak, kendinden geçecek
duruma gelmek.*

Buraḳdı câna bir sūziş ki cüşa geldi
müy-ı ser
‘Aceb bilmem ḥadeng-i âteşin-peykân
mı var sende

2. cüşa gelsün:-sün

Gazel 280

Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Coşmak. Coşup taşmak.

Vaḳtidir baḥr-ı mürüvvet cüşa gelsün
her yaña
Ey kerem-kârâ o baḥra dürr-i ḡaltân it
beni

cüş-ı girdâb-ı belâ:

1. cüş-ı girdâb-ı belâ:

Gazel 55

Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bela girdabının coşması.

Ḥayāl-i gerdiş-i firūze-i çeşmiñle
 ‘uşşāka
 Yem-i ‘aşk içre cānā cūş-ı girdāb-ı
 belā artar

cūş-ı ḥarīdār:

1. **cūş-ı ḥarīdārı:-ı**

Gazel 106

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Müşterinin arzusu.

Yūsuf-mişāl zāde-i ṭab‘-ı Ğarībi‘ye
 Sūķ-i ṭalebde cūş-ı ḥarīdārı görmüşüz

cūş-ı pür-ḥurūş-ı ‘aşk:

1. **cūş-ı pür-ḥurūş-ı ‘aşkdan:-dan**

Gazel 189

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkdan coşkunluk dolu.

Bu cūş-ı pür-ḥurūş-ı ‘aşkdan kim var
 derūnuñda
 ‘Aceb gül-zārı yakmaz āh-ı āteş-bārıñ
 ey bülbül

cūş-ı pür-ḥurūş-ı ra‘şe:

1. **cūş-ı pür-ḥurūş-ı ra‘şeden:-den**

Gazel 220

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Titreyişten coşkunluk dolu.

Bu cūş-ı pür-ḥurūş-ı ra‘şeden kim ne
 ṭolmuşdur
 Elimde cām bahtım gibi vārūn
 olmasun n'olsun

cūş-ı tebhāle:

1. **cūş-ı tebhāle:**

Gazel 129

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uçuğun coşkunluğu.

Cūş-ı tebhāle degildir lebleriñde rū-
 nümā
 Bāğ-ı ḥüsnüñde idüb dāğ-ı derūnuñ
 lāle ‘arz

cūş-ı deryā-yı muḥabbet:

1. **cūş-ı deryā-yı muḥabbet:**

Gazel 25

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muḥabbet denizinin coşması.

Pā-māl-i fenā eyledi ma‘müre-i cānı
 Sīnemde olan cūş-ı deryā-yı
 muḥabbet

cūş-ı girdāb:

1. **cūş-ı girdāb:**

Gazel 242

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Girdabın coşkunluğu.

Cān zevrakı deryā-yı ğamıñ içre gözün
 teg
 Sür‘atle gezer cūş-ı girdāb arasında

cūş-ı ḥün-ı dil:

1. **cūş-ı ḥün-ı dil:**

Gazel 128

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül kanının coşması

Cūş-ı ḥün-ı dil eyler çeşm-i
 giryānımda rakş
 Mevce-i seyl-āb-ı eşk eyler
 girbānımda rakş

cūşîş-i tâze:1. **cūşîş-i tâze:****Gazel 59**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Taze coşkunluk.

Şafha-i şâf-ı rüyına cūşîş-i tâze mü
gelür
Gūşe-i teng-i hâtırâ leşker-i ârzü gelür

cūşîş-i tūfān-ı nūh it-:1. **cūşîş-i tūfān-ı nūh itmedi:-me, -di****Gazel 13**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hız. Nuh tufanının coşkunluğu
yapmak.*

İtmedi rüy-ı zemîne cūşîş-i Tūfān-ı
Nūh
Anı kim bu girye-i bî-ihtiyār eyler
baña

cūşîş-i yem:1. **cūşîş-i yem:****Gazel 246**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Denizin coşkunluğu.

Fırağ-ı reng-i ruhsarıñla eşkim düşse
deryāya
Qalır âhîr zamāna cūşîş-i yem kande
ben kande

cüst-cü:1. **cüst-cü:****Gazel 186**

Mısra: 10

*Araştırıp sorma, teftiş ve tahkik,
sorup soruşturma, arayıp sorma.*

Ka'be-i maşşūda irmek ârzüsüyla
müdām
Cānıma rāh-ı talebde cüst-cü eksük
degil

2. **cüst-cüsunda:-sun, -da****Gazel 226**

Mısra: 3

Arayıp sorma, araştırma.

Qatı āvāredir diller cemāliñ cüst-
cüsunda
Efendim yüz dutarlar Ka'be-i dīdāra
biñ yerden

cüst-cüy-ı ma'ni-i rengin-i nazm:1. **cüst-cüy-ı ma'ni-i rengin-i****naşmıñdan:-iñ, -dan****Gazel 246**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Nazmın güzel anlamını arayıp
sorma.*

Ġarībī cüst-cüy-ı ma'ni-i rengin-i
naşmıñdan
Bu vādi-i sūhanda şab'-ı ebkem kande
ben kande

cüy-bār-ı leb:1. **cüy-bār-ı lebine:-in, -e****Gazel 254**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dudağın ırmağı.

Cüy-bār-ı lebine sebze-i hañ geldikte
Hızır'ı zūlmāta şalur çeşme-i hayvānı
ile

cüy-ı dehān-ı tığ:1. **cüy-ı dehān-ı tığden:-den****Gazel 134**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Kılıcın ağzının suyu.

İçer cüy-ı dehân-ı tîğden şu sebze-zâr-ı
hâtt
‘Aceb mi ser-bürîde bitse reyhân-ı
bahâr-ı hâtt

cüy-ı ihsân:

1. **cüy-ı ihsânîñ:-iñ**
Gazel 277
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Lütuflırmağı.

Cüy-ı ihsânîñ ümîdiyle nihâl-i emelim
Hâke düşmüş gibi bî-berg ü nevâdır
şimdi

2. **cüy-ı ihsânîñ:-iñ**
Gazel 277
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Lütuflırmağı.

Cüy-ı ihsânîñ ümîdiyle nihâl-i emelim
Hâke düşmüş gibi bî-berg ü nevâdır
şimdi

2. **cüy-ı ihsânîñla:-iñ, -la**
Gazel 280
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Lütuflırmağı.

Pîç ü tâb-ı cismim oldı za‘fdan
mânend-i tâk
Cüy-ı ihsânîñla bir serv-i hırâmân it
beni

cüy-ı nahvet:

1. **cüy-ı nahvetden:-den**
Gazel 12
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kibir suyu.

Riyâz-ı hüsüne şu cüy-ı nahvetden
olur cârî
Nihâl-i bâğ-ı vaşl-ı hûb-rûdan nâz olur
peydâ

cüy-ı sîne:

1. **cüy-ı sîned:-de**
Gazel 66
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gönül ırmağı.

Ṭıfl-ı sirişk-i dîdelerim cüy-ı sîned
Nehr olsa da yürise ne var nehr-i
Vânlı'dır

cüy-ı şîr:

1. **cüy-ı şîr:**
Gazel 168
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Süt ırmağı.

Mağz-ı serinde itdi revân-tîşe cüy-ı şîr
Şîrîni-i vişâline Ferhâd olanlarıñ

cüz'î:

1. **cüz'î:**
Gazel 221
Mısra: 4
Pek az, çok az, az.

Her çend kim aşılta gazab-nâk ise
yine
Cüz'î güzelde hüsni edâ olmaz
olmasun

-Ç-

çâh:

1. **çâh:**
Gazel 204

Mısra: 6
Çukur.

Mısr-ı hüsnünde eger saltanat ister o
mehiñ
Zeķanın Yūsuf-ı şūh-ı dile çāh
eyleyelim

2. **çāhdan:-dan**
Gazel 78
Mısra: 15
Kuyu, çukur.

‘Aşk olunca hüsn-i Yūsuf çāhdan eyler
tulū’
‘Āşka zīr-i zemīnden yār kendin
gösterür

çāh-ı firāk:

1. **çāh-ı firāka:-a**
Gazel 262
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ayrılık kuyusu.

Bu çāh-ı firāka seni elbet şalurlar
Ey Yūsuf-ı dil h̄ābīñi ihvāna tıyurma

çāh-ı zekan:

1. **çāh-ı zeķan:**
Gazel 53
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Çene çukuru.

Nihāinde turunc-ı nīme-resdir
ğabğab-ı Yūsuf
O bāğñ kim anı sīr-āb ider çāh-ı zeķan
dirler

2. **çāh-ı zeķan:**
Gazel 269
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Çene çukuru.

Gül-istān-ı ruḥ-ı dil-dār yetdi leşker-i
yağmā
Ĝarībī Yūsuf-ı dil düşmege çāh-ı
zeķan kaldı

3. **çāh-ı zeķandan:-dan**
Gazel 177
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Çene çukuru.

Efkār-ı hāzer üzre idiñ çāh-ı zeķandan
Girdāb-ı ğam-ı ğonçe-i ḥandānına
düşdük

çāh-ı zenehdān:

1. **çāh-ı zenehdānñ:-iñ**
Gazel 92
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Çene çukuru.

Rehā-yāb olmağa imkānı yoķ İskender
olursa
Göñül çāh-ı zenehdānñ gibi girdāba
düşmüşdür

2. **çāh-ı zenehdānına:-ın, -a**
Gazel 261
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çene çukurunun kuyusu
(sevgilinin yanağındaki çukur, gamze).

Yūsuf gibi düş çāh-ı zenehdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif at var içinde

çāk:

1. **çāk:**
Terci-bend 1
Mısra: 26
Yırtık, parçalanmış.

Ey gül nazar it ḥālime ḥāk olmadan
evvel

Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

çāk it-:

1. **çāk itme:**-*me*
Gazel 210
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yırtmak, parçalamak.

Şaķın ey gönçe gösterme yüzün bî-
perde inşâf it
Efendim dest-i rüsvâlıkla çāk itme
girîbânım

çāker:

1. **çāker:**
Gazel 223
Mısra: 7
Kul, köle.

Hîdmet-güzeşte çāker idim saña bir
zamân
Şimdi utanma sen o zamânı bilür
misin

2. **çākerligim:**-*lig, -im*
Gazel 42
Mısra: 2
Kul, köle, bende.

Ser-i küyuñda ğam-gñnlık baña şād
olmadan yegdir
Saña çākerligim vāliyy-i Bağdād
olmadan yegdir

3. **çākersin:**-*sin*
Gazel 49
Mısra: 14
Kul, köle, bende.

Üstāda Ğarîbî ne revā böyle nazîre
Çākersin özün eyleme sultāna berāber

çāker-i miskîn-i senā-hʿān:

1. **çāker-i miskîn-i senā-hʿānı:**-*t*
Gazel 171
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Methodilen miskin köle.

Ey kân-ı kerem bende-i fermānı
unutduñ
Bu çāker-i miskîn-i senā-hʿānı
unutduñ

çāk-i girîbān:

1. **çāk-i girîbān:**
Gazel 63
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaka parçalamak, yırtmak.

Dutalum perde-i ʿişmetdesin ey gönçe-
i nāz
Bir seher çāk-i girîbān olacaķsın āhîr

çāk-i girîbān ol-:

1. **çāk-i girîbān olasın:**-*a, -sın*
Gazel 215
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaka paça yırtmak.

Ser-fürü bürde-i zānū-yı ğam olsun
göñlüñ
Pençe-i hāsret ile çāk-i girîbān olasın

2. **çāk-ı girîbān oldı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaka paça yırtmak.

Ğonçeler hüsniñ görüb çāk-ı girîbān
oldı hep
ʿAndelîbān-ı çemen ʿaşķıñla nālān oldı
hep

3. **çāk-i girībān olmadan:-madan****Gazel 195**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yaka paça yırtmak.*

O gül-pīrāhene feryād ü āhım itmedi
te'şir

Cünün-ı 'aşkla çāk-i girībān olmadan
evvel

çār- 'anāşır:1. **çār- 'anāşır:****Gazel 131**

Mısra: 15

Maddi âlem, dünya.

Bu çār- 'anāşır saña zindān-ı belādır
Ey t̄ā'ir-i rūh eyle bu ğam-ĥāneden
i'rāz

2. **çār- 'anāşırda:-da****Gazel 240**

Mısra: 11

*Dört unsur (toprak, hava, su,
ateş).*

Cānım kalur bu çār- 'anāşırda bī-şu'ūr
Zulmet-serā-yı cisme ziyā senden
olmasa

çāre:1. **çāre:****Gazel 30**

Mısra: 5

Çare, çözüm, çıkar yol.

Çāre ĥatīndan isteme dīvāne gönlüme
Ancağ cünün-ı 'aşka ruĥ-ı sādedir 'ilāc

2. **çāre:****Gazel 234**

Mısra: 9

Çare, çözüm, çıkar yol.

Cānā ĥulāşa çāre ne mümkin o
fitneden
Kimse esīr-i ğamze-i cellādīñ olmasun

3. **çāresi:-si****Gazel 288**

Mısra: 18

Çare, çözüm.

İtme melāmet iş oradan ğıçdı mā-ĥaşal
Düşdüm Ğarībi 'aşka nedir söyle
çāresi

çāre bul-:1. **çāre bulmadı:-ma, -dı****Gazel 124**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Bir meseleyi halletmeye çalışmak,
çözüm yolu aramak.*

Loĥmān-ı çarĥ derdime bir çāre
bulmadı
Ol serv-i nāz-ı şūĥ-ı gül-endāma kaldı
iş

çāre eyle-:1. **çāre eyle:****Gazel 239**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çare olmak.

Esīr-i pençe-i derdim men-i bī-çāre yā
Allāh
Sen eyle ben gibi bī-çāreye bir çāre yā
Allāh

çāre kal-:1. **çāre kalmadı:-ma, -dı****Gazel 273**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çare bulunması.

Oldum o şūha eylemeden lütf ü ilticā
İtmez kabūl elde dahı çāre kalmadı

çāre yok:

1. **çāre yokdur:-dur**

Gazel 208

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Çözümün, yolunun olmaması.

Yokdur hulāşa çāre bir keşmekeşdedir
Ser-pençe-i emelde girībānımız bizim

çāre-sāz:

1. **çāre-sāz:**

Muhammes 1

Mısra: 9

Çare bulan, çare bulucu.

Ġarībe gūşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miñnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

2. **çāre-sāzım:-ım**

Muhammes 1

Mısra: 44

Çare bulan, çare bulucu.

Ġayāl-i vaşldan özge Ġarībī dil-
nevāzım yok
Enīsım hem-demim yār-ı muvāfiķ
çāre-sāzım yok

çāre-sāz-ı dāġ-ı ‘aşk:

1. **çāre-sāz-ı dāġ-ı ‘aşk:**

Gazel 166

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk yarasının çare bulucusu.

Merhem-i kāfūrī olmaz çāre-sāz-ı dāġ-
ı ‘aşk
Sūz-ı dil tebrīdine lāy-ı ħum-ı mey-
hāne çek

çare-sāz-ı ehl-i zillet:

1. **çare-sāz-ı ehl-i zilletin:-sin**

Gazel 239

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kötülük erbabının çare bulanı.

Eyā Perverdigārā çare-sāz-ı ehl-i
zilletin
‘İnāyet kıl bu zilletde men-i dil-zāra
yā Allāh

çāresi yok:

1. **çāresi yokdur:-dur**

Gazel 244

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çözümü yok.

Yokdur taħammül eylemeden ġayrı
çāresi
Düşdüm o şūh-ı āfet-i cānın belāsına

çāresiz kal-:

1. **çāresiz kaldık:-dık**

Gazel 81

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çözüm yolu, çıkar yolu

bulamamak.

Fiġan kim çāresiz kaldık dil-i bī-
çāreden ġayrı
Ser-i kūy-ı dil-ārāda ki bir ġam-
ġ‘arımız yokdur

çarh:

1. **çarh:**

Gazel 45

Mısra: 3

Baht, talih, felek.

Sākī olalı meclis-i dehre bu kühen
 çarḥ
 Tās-ı zer-i hūrşīd bizim sāgarımızdır

2. **çarḥ:**

Gazel 80

Mısra: 16

Baht, felek, dünya.

Dükendi 'ömr bir gün dönmedi vefk-i
 murād üzere
 Vefāsız çarḥ elinden dertlü cānım kına
 dönmüşdür

3. **çarḥ**

Gazel 230

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dönmek.

Dutalum çarḥ idecekdir seni bir şeb
 kāmīl
 Bār-ı minnetle kıadīñ şekl-i hilāl itme
 şaķın

4. **çarḥ**

Gazel 255

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dönmek.

Şīşe-i hātır-ı mey gūşe-i ğurbetde şehā
 Çarḥ bir saḥt-ı niĝāh ile ğubār itdi yine

5. **çarḥa:-a**

Gazel 127

Mısra: 13

Dünya.

Çarḥa 'İsā gibi pervāz ider ol kimse
 k'olur
 'Andelīb-i çemene ālem-i tecrīd-i
 hūlūş

6. **çarḥa:-a**

Gazel 249

Mısra: 14

Dünya.

Bülbül-i bāĝçe-i 'ālem-i tecrīd olalum
 Çarḥa pervāz idelüm 'İsī vü
 Meryemcesine

7. **çarḥa:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 5

Ālem, dünya

Bī-dādīñ ile çarḥa sütün oldı fiĝānım
 Fāş olmaya kıoy 'āleme esrār-ı nihānım

8. **çarḥda:-da**

Gazel 112

Mısra: 10

Dünya.

Mihr-i envār-ı tecellā-yı cemāli var
 iken
 Eyleme çarḥda hūrşīd-i dirahşāna
 heves

9. **çarḥda:-da**

Gazel 166

Mısra: 5

Dünya.

Māh ü mihri çarḥda şermende kıl bir
 ān ile
 Ey Meh-i Ken 'ān metā' -ı hūsnüñi
 meydāna çek

10. **çarḥda:-da**

Gazel 167

Mısra: 4

Dünya.

İnbisāt-ı devr-i hūsnüñde bulunmaz
 hāl ü ḥaṭṭ
 Maṭla'ından bir nişān yok çarḥda
 aḥterleriñ

11. **çarḥde:-de**

Gazel 90

Mısra: 9

Felek, ālem, dünya.

Yine bir âfete meyl itdi dil kim çarhde
mirrîh
O şūhuñ çeşm-i mest-i bî-amânında
amân ister

12. **çarhđan:-dan**

Gazel 13

Mısra: 5

Baht, talih, felek.

Ne gile baht-ı siyehden ne şikâyet
çarhđan
Her ne eyler ğamze-i hūn-h'ār-ı yār
eyler baña

13. **çarhđan:-dan**

Terkib-bend 1

Mısra: 42

Baht, talih, felek.

Yeri var Yūsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarhđan şahid-i hūrşid ser-efgende
saña

14. **çarhıñ:-iñ**

Gazel 33

Mısra: 13

Felek, âlem, dünya.

Ey Ğarībī ne biter nūh-ṭabaķından
çarhıñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dâne
kadeh

15. **çarhıñ:-iñ**

Gazel 94

Mısra: 1

Baht, talih, felek.

Göñül aldanma çarhıñ inķılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hıç i'tibār
olmaz

16. **çarhıñ:-iñ**

Gazel 94

Mısra: 1

Baht, talih, felek.

Göñül aldanma çarhıñ inķılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hıç i'tibār
olmaz

17. **çarhıñ:-iñ**

Gazel 189

Mısra: 3

Baht, talih, felek.

Ne çarhıñ gerdişinden tıredir āyine-i
bahtıñ
Ki varmaz h'āba çeşm-i eşk-i hasret-
bārıñ ey bülbül

18. **çarhıñ:-iñ**

Muhammes 1

Mısra: 1

Baht, talih, felek.

Ne çarhıñ inķılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir 'ış-i
hurrem var

19. **çarhıñ:-iñ**

Gazel 83

Mısra: 14

Felek, gökyüzü.

Kām-ı dil üzre kimseyi kıoymaz
zamānede
Çarhıñ Ğarībī gerdiş-i eyyāmı bellidir

çarha çık-:

1. **çarha çıkıdı:-dı**

Gazel 26

Mısra: 15

Kelime Tipi: Kalp İfade

Göge çıkmak, yükselmek.

Çıkıdı çarha āh-ı bülbül yandı hāne-i
taħammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikâyet

çarh-ı çārūmden:1. **çarh-ı çārūmden:** -üm, -den**Gazel 246**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dördüncü felek.

Getürse çarh-ı çārūmden Mesṭhā
zaḥmıma merhem
Yine ḳalır kef-i 'İsī-i Meryem ḳande
ben ḳande

çarh-ı ezrak:1. **çarh-ı ezrakı:** -ı**Gazel 287**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mavi gökyüzü.

Bir ben degil cihānda giriftār-ı
miḥnetim
Kām üzre kimse gördiği yok çarh-ı
ezrakı

çarh-ı sābi':1. **çarh-ı sābi':****Gazel 143**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yedinci felek.

Seyl-āb-ı eşkim üzre şekl-i ḥabāb-ı
gerdün
Āhım yeliyle ṭurmaz bir laḥza çarh-ı
sābi'

çarh-ı sitem-kār:1. **çarh-ı sitem-kār:****Gazel 36**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eziyet eden felek.

Baḥa çarh-ı sitem-kār itdiği bī-dāddan
feryād
Bu devr-i āsiyā-yı dehr-i bī-bünyāddan
feryād

çarh-ı vārūn:1. **çarh-ı vārūn:****Gazel 61**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uğursu, ters felek.

Devletle çarh-ı vārūn dāmāniñ eylesün
būs
Her günde bir feraḥla gönülün ola
mübeşşer

çāşni-i bāde-i ḥüsn:1. **çāşni-i bāde-i ḥüsn-i:** -i**Gazel 248**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellik şarabının lezzeti.

Sāḳī-i 'aşḳ rüz-ı ezel ḳıldı hoş-güvār
Bir çāşni-i bāde-i ḥüsn-i dimāğıma

çat:1. **çatar:** -ar**Gazel 50**

Mısra: 6

Birbirine bağlamak, tutturmak.

Yād eyledikce ḳāmetin ol nāz-ı
perverin
Çatar sipihre āhım encüm sütün ider

çeh:1. **çehdir:** -dir**Gazel 18**

Mısra: 7

Kuyu.

Hazer it kim saña her naqş-ı qadem bir
çehdir
Deşt-i hem-vâre degil dâmen-i şahrâ-
yı taleb

çehâr-faşl:

1. **çehâr-faşlda:**
Gazel 151
Mısra: 11
Dört mevsim.

Bahâr-ı 'aşkı kurutmaz çehâr-faşlda da
Riyâz-ı şevk göziyle şehâb olur 'âşık

çeh-i hâtır:

1. **çeh-i hâtırdan:-dan**
Gazel 104
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Hatır kuyusu.

Hâsret-i Yûsuf-ı ma'nâya çeh-i
hâtırdan
Nice Ya'kübları dîde-be-râh eylemişüz

çeh-i nisyân:

1. **çeh-i nisyâna:-a**
Gazel 277
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Unutma kuyusu.

Yûsuf-ı hâtırımı şalma çeh-i nisyâna
Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'ağadır
şimdi

çeh-i zemzem:

1. **çeh-i zemzem:**
Gazel 252
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Zemzem kuyusu.

Ṭarf-ı zeķanda hâl-i siyâhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
üstüne

çehre:

1. **çehre:**
Gazel 220
Mısra: 2
Yüz, sima.

Ĝamiñla gözledim fevvâre-i hûn
olmasın n'olsun
Sirişk-i hâsretiñle çehre gül-gün
olmasın n'olsun

2. **çehre:**

- Gazel 158**
Mısra: 6
Yüz, surat, sima.

Gitdi bir de göremezsın o bahâr-ı
hüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre hâzân
olmayıcak

4. **çehremde:-m, -de**

- Terci-bend 1**
Mısra: 44
Yüz, surat, sima.

Qoy bezm-i vişâliñde beni muhterem
eyle
Çehremde yeter eşkile derdim raqam
eyle

5. **çehremizi:**

- Gazel 50**
Mısra: 2
Yüz, sima.

Sevdâ-yı 'aşk dîdemizi baħr-ı hûn ider
Seyl-âb-ı girye çehremizi lâle-gün ider

6. **çehresi:-s, -i**

- Terci-bend 3**
Mısra: 14
Yüz, surat, sima.

Biñ dil-ber-i nâzik-beden ü nâz-ger
olsa
Biñ çehresi hürşîd ü cebîni kamer olsa

çehre-i mâh:

1. **çehre-i mâha:-a**

Gazel 179

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) ayın yüzü.

Ey zülf-i pür-âşüb ne düşdüñ ruḥ-ı
yâre
Ey baht-ı siyeh çehre-i mâha kelef
olduñ

çehre-i zerd:

1. **çehre-i zerdim:-im**

Muhammes 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(*Sararmış yüz.*)

Çehre-i zerdim virür dâğ-ı
derūnumdan nişân
Kâse-i çeşmim toludur hūn-ı dilden
her zamân

çehre-kamer:

1. **çehre-kamer:**

Gazel 9

Mısra: 4

(*Ay yüzlü (sevgili).*)

Manzarım âyine-i tal'at-ı ruḥsârîñ iken
Oda yakdıñ beni ey çehre-kamer n'oldı
saña

çehre-nümâ-yı meclis ol-:

1. **çehre-nümâ-yı meclis olasın:-a, -**

sin

Gazel 214

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(*Meclis de yüz göstermek.*)

N'ola bir kez olasın çehre-nümâ-yı
meclis
Şerer-i âteş-i ruḥsârîña 'âlem yansun

çek-:

1. **çek:**

Gazel 165

Mısra: 6

(*Çekmek.*)

Müsel sel târ-ı zülf-i pür-şikenden ey
vefâ-düşmen
Yeter ruḥsâr-ı hürşîd üzre çevgân-ı
mu'anber çek

2. **çek:**

Gazel 165

Mısra: 18

(*Çekmek.*)

Zamân-ı zevki giçdi gül-şen-i hūsn-ı
kühen-sâliñ
Ğarîbî şimdi âğüş-ı dile bir tâze dil-ber
çek

3. **çek:**

Gazel 166

Mısra: 1

(*Çekmek.*)

Ey gönül hūn-ı derūnı dîde-i giryâna
çek
Dâne-i müjgân-ı eşki rişte-i mercâna
çek

4. **çek:**

Gazel 166

Mısra: 2

(*Çekmek.*)

Ey gönül hūn-ı derūnı dîde-i giryâna
çek
Dâne-i müjgân-ı eşki rişte-i mercâna
çek

5. çekdi:-di

Gazel 271

Mısra: 3

Çekmek.

Değil bî-hüde ger zünnâra sevdâ çekdi
Şan'ân'ı
Sebeb bir hüsni imiş kim sübhâ-i şad-
dânenen giçdi

6. çekdi:-di

Gazel 25

Mısra: 2

(Tuğra) çekmek.

Ol kim ki ezelden idüb inşâ-yı
muhabbet
Ol çekdi benim nâmeme tuğrâ-yı
muhabbet

7. çekdi:-di

Gazel 34

Mısra: 5

*Kılıç bağlamında çekmek, hamle
yapmak.*

Çekdi cihâna berç-i dem-i tîğ-ı
şu'lesin
Hindü-sitân-ı zulmeti kıldı hârâb şubh

8. çekdi:

Gazel 67

Mısra: 1

*Katlanmak, zorluklara göğüs
germek.*

Ne çekdi pençe-i üstâddan ol bî-nevâ
hançer
Kemer-bendine hübânîñ olunca âşinâ
hançer

9. çekdi:-di

Gazel 251

Mısra: 4

*Çekmek (kılıç çekmek vb.
bağlamda).*

O mâh-ı şubh-ı tal'at Rûm'a çıkdı
Hind fethinden

Bu kez hürşîd-i nisbet çekdi tîğîñ
kişver-i Şâm'a

10. çekdi:-di

Gazel 26

Mısra: 11

Çizmek, nakşetmek.

Şekl-i nokta dökdi hâliñ çekdi ebrûy-ı
hilâliñ
Gösterüb meh-i cemâliñ koymadı
bedende tākāt

11. çekdi:-di

Muhammes 2

Mısra: 27

Çekmek.

Ġam beni zencîre çekdi gerden-i
dîvâne teg
Bâde-i hûn-ı cigerdir içdigim peymâne
teg

12. çekdigimi:-dig, -im, -i

Gazel 281

Mısra: 11

Katlanmak, tahammül etmek.

Bilmezse neler çekdigimi vâdî-i
ğamda
Hûn-ı cigirim dîdede fevvâre değil mi

13. çekdim:-di, -m

Gazel 283

Mısra: 11

Çekmek.

Vefk-ı hâlû'l-vasatı dâğ ile çekdim
dilime
Bu perî-zâdeyi dâm itmege teşhîr gibi

14. çekemezsin:-e, -mez, -sin

Gazel 158

Mısra: 15

Çekmek.

Çekemezsin o büti tîr gibi āgūşa
 K̄ametiñ bār-ı sitem birle kemān
 olmayacak

15. **çeken:-en**

Gazel 272

Mısra: 11

Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek.

Kimdir endāmıñı ḥasretle çeken āgūşı
 Ey gül-i gönçe-dehen p̄ireheniñden
 ğayrı

16. **çeker:-er**

Gazel 208

Mısra: 15

...ya katlanmak.

Bunca belā-yı fırkat-i yāri çeker
 miydik
 Olsaydı k̄urb-ı vaşlına imkānımız
 bizim

17. **çeker:-er**

Gazel 235

Mısra: 11

Takmak.

Çeker tavk-ı belāya gerden-i ‘uşşākı
 k̄umrī-veş
 Yerinden koy hele ol serv-i ser-efrāz
 deprensün

18. **çeker:-er**

Terci-bend 1

Mısra: 61

(Dert) çekme.

Gel gör ne çeker kabza-i ‘aşkıñda bu
 ḥālim
 Öldürme beni kalmaya boynuñda
 vebālim

19. **çeker:-er**

Gazel 242

Mısra: 4

Çekmek.

Bir kez o perī ḥāl-i dilimden ḥaber
 almaz
 Görsün ne çeker gīsū-yı kullāb
 arasında

20. **çekerdi:-er, -di**

Tarih 1

Mısra: 18

Sürmek.

Micmer-i dilde ‘Uṭārid yaqdı ‘ūd u
 ‘anberīn
 Devr-i ‘ıtrından çekerdi vesme ebrūsı
 hilāl

21. **çekilmez:-il, -mez**

Gazel 163

Mısra: 12

Çekilmek; katlanmak, tahammül etmek.

Müjgān belā vü çeşm belā gamze bir
 belā
 Hergiz kemān-ı derdi çekilmez
 belālarıñ

22. **çekilmiş:-il, -miş**

Gazel 108

Mısra: 9

Çekmek.

Çekilmiş sīnem üzre tār-ı eşk-i ḥasret-
 āmīzim
 Ğamıñla ağladıkça nağme-i ṭanbūrdan
 kalmaz

23. **çekilmiş:-il, -miş**

Gazel 92

Mısra: 9

Gitmek.

Çekilmiş fitne-i çeşmiñden āhūlar
 beyābāna
 Kaşıñ şevkiyle zāhid gūşe-i mihrāba
 düşmüşdür

24. **çekilüb:-il, -üb**

Gazel 254

Mısra: 1
Yazmak, çizmek.

Hün-ı sünbül çekilüb hâme-i 'Oşmâni
ile
Muşhaf-ı hüsnî yazıldı haţ-ı reyhâni ile

25. **çekilür:-il, -ür**

Gazel 277

Mısra: 9

Katlanmak, tahammül etmek.

Çekilür her ne ise cevri ü cefâ-yı gurbet
Lîk hicrân baña bir başka belâdır
şimdi

26. **çekme:-me**

Gazel 250

Mısra: 6

Çekmek.

Birden itme yüziñi perde-birün
'uşşâka
Yanmasun âteşi çok çekme kebâbîñ
yüzine

27. **çekme:-me**

Gazel 175

Mısra: 7

*Çekmek (kılıç çekmek vb.
bağlamda).*

Ey şüh çekme kaşdıma şemşîr-i nâzı
kim
Kurbân-ı tîg-i ğamze-i hün-h'ârîñim
seniñ

28. **çekmek:-mek**

Gazel 285

Mısra: 9

Yazmak.

Muşhaf-ı rüyuna ser-levha-i zer
çekmek için
Cedvel-i kaşına zülfî kalem-i kıl gibi

29. **çekmesün:-me, -sün**

Gazel 164

Mısra: 16
Çekmek.

Süziş-i nâr-ı muhabbet içre nâlân ol
göñül
Sîne-i eflâke çekmesün dâg-ı efgâñiñ
seniñ

30. **çekmez:-mez**

Gazel 124

Mısra: 13

Katlanmak, tahammül etmek.

Çekmez kemân-ı 'aşkıñı biñ Rüstem-i
felek
Sen teg Ğarîbi 'aşık-ı bed-nâma kaldı
iş

31. **çekmiş:-miş**

Gazel 53

Mısra: 11

Çekmek.

Benim 'aşkıñ görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnün
Seniñ Şeh-nâme-i hüsnünde Leylâ bir
sühan dirler

32. **çekmişüz:-miş, -üz**

Gazel 110

Mısra: 2

Katlanmak, tahammül etmek.

Görmüşüz âteş-i süzânını bilmez
degilüz
Çekmişüz miñnet-i hicrânını bilmez
degilüz

33. **çeküb:-üb**

Gazel 180

Mısra: 5

Çekmek.

Ol şeb ki câme-h'âba çeküb yâri
h'âbda
Büs u kenâra mâ'il olub cür'et eyledik

çemen:**1. çemende:-de****Gazel 53**

Mısra: 9

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Şabā dolāb-ı çarḥ ile çemende eylemiş
terkīb
Saña tār-ı ḥarīr-i būy-ı gülden pīrehen
dirler

2. çemende:-de**Gazel 96**

Mısra: 7

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Bir murğ-ı nevā-sāz-ı belāyuz bu
çemende
Ḥūn-āb ile şād-āb-ger-i serv-i revānuz

3. çemende:-de**Gazel 86**

Mısra: 3

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Ḳumrī okur çemende ezān-ı
Muḥammedī
Şāḥ-ı bülend-i serv aña bir mināredir

4. çemende:-de**Gazel 120**

Mısra: 4

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Görünce şīve-i serv-i ḥırāmānın
ḥacāletden
Çemende ḥāke düşmüş servler
reftārdan ḳalmış

5. çemende:-de**Gazel 206**

Mısra: 6

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Temāşā-yı nihāl-i ḳaddiñ it ra'nalık
istersen

Çemende terk-i seyr-i serv-i şimşād
eyle sultānım

6. çemende:-de**Gazel 226**

Mısra: 9

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Şabā ders-i gül-i rüyın çemende eylese
taḳrīr
Döner minḳār-ı bülbül raḥne-i dīvāra
biñ yerden

7. çemende:-de**Gazel 227**

Mısra: 10

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Kemāl-i 'aşkı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende gönçe-vaşfın şīrin-āvāz ile
söylersin

8. çemende:-de**Gazel 270**

Mısra: 6

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Gelince gönçe-i la'li tebessüm birle
güftāra
Çemende gönçeler ḥasretle hep
ḥamyāzelenmez mi

9. çemende:-de**Gazel 50**

Mısra: 4

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer,
bahçe.

Ḳoymaz dimāğ-ı bülbül ala neş'e
lezzetin

Gül sāğarın çemende şabā ser-nigün
ider

10. çemende:-de**Gazel 101**

Mısra: 1

*Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer,
bahçe.*

Çemende gonçeler güller baña hep
hârdır sensiz
Bahâr-istân-ı 'işret 'ayn-ı mâtem-
zârdır sensiz

11. **çemende:-de**

Gazel 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çimende yetişmek.

Olmuş çemende pençe-i bî-dâd-ı 'aşk
ile
Târ-ı harîr-i nûkhet-i gül dâm-ı
'andelîb

12. **çemenden:-den**

Gazel 102

Mısra: 9

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Birün eyler çemenden 'andelîbi âh ü
feryâdım
O gül-çehre esîr-i pençe-i hâr oldığım
bilmez

13. **çemenden:-den**

Gazel 153

Mısra: 11

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Yok aldığımız râyiha-i gül bu
çemenden
Şavt-ı ğazel-i bülbül-i şeydâdan
uşandık

14. **çemenden:-den**

Gazel 190

Mısra: 11

Çimen, çayır.

Nâzik gülüñ ağardı başı çıkdı
çemenden
Bir gâyet ile nâle vü zâr eyledi bülbül

15. **çemenden:-den**

Gazel 7

Mısra: 3

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Nihâl-i serv-i şimşâdı çemenden der-
kenâr eyle
Bu kıdd-i dil-firîbiñle biraz reftâra gel
cânâ

16. **çemenimdir:-im, -dir**

Gazel 68

Mısra: 2

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Vahşet-zede'em küh u beyâbân
vağanımdır
Âşüfte-dilim hâr-ı muğaylân
çemenimdir

17. **çemenimdir: -im, -dir**

Gazel 68

Mısra: 10

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Her bir kalemiñ şivesi bir serv-i
hîrâmân
Her şafhada bir mısra'-ı rengîn
çemenimdir

çend:

1. **çend:**

Gazel 49

Mısra: 7

Birkaç.

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şüh
Hicr-i ser-i küyuñ baña zindâna
berâber

2. **çend:**

Gazel 79

Mısra: 3

Birkaç.

Her çend ‘aşk merhalesinde yorulsa da
Dil cāme-ḥ‘āb-ı vaşla girince
nefeslenür

çengāl-i çeşm:

1. **çengāl-i çeşminden:** -in, -den

Gazel 235

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözün çengeli.

Ne mümkün şu ‘ve-i cān kırtula
çengāl-i çeşminden
Meded bir kez nigāha dīde-i şeh-bāz
deprensün

çengāl-i ‘ukāb-ı feleg:

1. **çengāl-i ‘ukāb-ı felege:** -e

Gazel 260

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğin kartal pençesi.

Çengāl-i ‘ukāb-ı felege şayd olamam
ger
Tevfīk-i Hudāvendi nıgeh-bānım
olursa

çengin:

1. **çengin:**

Gazel 228

Mısra: 7

*Çeng, yay şeklinde eğri, Türk
musikisinde vaktiyle kullanılmış bir
âlet.*

Çengin alsun eline Zühre ola raş-āver
Leb-i bintü'l-‘inebi emmege erler
gelsün

çengine düş-:

1. **çengine düşesin:** -e, -sin

Gazel 215

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(İnsanın) pençesine düşmek.

Düşesin çengine bir zālīm-i bī-
merḥametiñ
Tā baña eyledigiñ çevre peşīmān
olasın

çerāğ:

1. **çerāğ:**

Gazel 147

Mısra: 1

Çıra, kandil, mum.

Güzelüm ḥüsnüñe karşı ne günāh itdi
çerāğ
‘Ömrini sūz u güdāz ile tebāh itdi
çerāğ

2. **çerāğ:**

Gazel 147

Mısra: 2

Çıra, kandil, mum.

Güzelüm ḥüsnüñe karşı ne günāh itdi
çerāğ
‘Ömrini sūz u güdāz ile tebāh itdi
çerāğ

3. **çerāğ:**

Gazel 147

Mısra: 4

Çıra, kandil, mum.

Nāz ile ḥüsnüni pervāne gözünden
kaçırub
Teh-i pīrāhen-i fānūsı penāh itdi çerāğ

4. **çerāğ:**

Gazel 147

Mısra: 6

Çıra, kandil, mum.

Ḥüsnüñe karşı turub ‘arz-ı cemāl
itdigine
Yüzini lāf ü dürüg ile siyāh itdi çerāğ

5. **çerâğ:****Gazel 147**

Mısra: 8

Çıra, kandil, mum.

‘Azm-i mülk-i ‘adem itmiş gice yol
gitmek için
Şu ‘lesin şem‘-i delîl-i ser-i rāh itdi
çerâğ

6. **çerâğ:****Gazel 147**

Mısra: 10

Çıra, kandil, mum.

Āteş-i zulm ile pervāneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedāmet gelüb āh itdi
çerâğ

7. **çerâğ:****Gazel 147**

Mısra: 12

Çıra, kandil, mum.

Rişte-i medd-i hayātım leb-i mukrāz-ı
ecel
Kaṭ‘ idüb hüsnuñe çün germ-i nigāh
itdi çerâğ

8. **çerâğ:****Gazel 147**

Mısra: 14

Çıra, kandil, mum.

Āteş-i ‘aşk ile yandırdı Ğarībī kendin
Tā şeb-i nāra yüzün pertev-i māh itdi
çerâğ

9. **çerâğ:****Gazel 116**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çıra, kandil, mum.

Başar bir āfet-i cāndır başiret
olmaycak
Çerâğ hāneden olsa bedr ne müşkil
imiş

10. **çerâğıma:-ım, -a****Gazel 248**

Mısra: 14

Mum, kandil.

Bir kez Ğarībī hāne-i dil rüşen olmadı
Biñ kez doğundı bād-ı muhālif
çerâğıma

çerâğān:1. **çerâğān:****Tarih 1**

Mısra: 22

Kandiller.

Ḳubbe-i eflāke kandil-i Sürreyyā
aşdılar
‘Ālemi kıldı çerâğān gerdiş-i gerdün-
zевāl

çerâğ-ı dīn:1. **çerâğ-ı dīn:****Tarih 1**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Dinin kandili.

Kim çerâğ-ı dīn ü devlet keḫudā-yı
mülk-i Vān
‘Umde-i devlet Esed Beg nüşha-i fazl
u kemāl

çerâğ-ı hüsn:1. **çerâğ-ı hüsnüñe:-üñ, -e****Gazel 57**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzellik kandili.

Ḥayāl-i şu‘le-i ruḫsār-ı tábānıñla
süzāndır
Çerâğ-ı hüsnüñe ya‘nī dil-i pervāne
ḫasretidir

2. **çerâğ-ı hüsnüñe: -üñ, -e****Gazel 151**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik kandili.

Çerâğ-ı hüsnüñe baksa mişâl-i pervâne
Derûn-ı dilden efendim kebâb olur
‘âşık

çerâğ-ı lütfu:1. **çerâğ-ı lütfumuz:-muz****Gazel 81**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Lütf çerağı.

Çerâğ-ı lütfumuz var âteş-i âzârimız
yokdur
Derûn-ı sînemizde nârimız var
nûrumuz yokdur

çesm:1. **çesm:****Gazel 163**

Mısra: 11

Göz.

Müjgân belâ vü çesm belâ gamze bir
belâ
Hergiz kemân-ı derdi çekilmez
belâlarıñ

2. **çeşmi:-i****Gazel 33**

Mısra: 9

Göz.

Katı çok nisbeti var çeşmi humâr-ı
yâre
Yeri var eylese ger cünbiş-i mestâne
kadeh

3. **çeşmi:-i****Gazel 34**

Mısra: 16

Göz.

Hâlî olur mı maşrıq-ı idrâki nürdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hâ'b-[1]şubh

4. **çeşmi:-i****Gazel 94**

Mısra: 8

Göz.

Felek didikleri bir kimsedir kim ‘aynı
farkında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyâr olmaz

5. **çeşmi:-i****Gazel 207**

Mısra: 9

Göz.

Çeşmi gibi hayâlîde dilden remîdedir
Olmaz o kadd-i yâsemen-i hoş-hırâm
râm

6. **çeşmim:-im****Gazel 19**

Mısra: 7

Göz.

Hasret-i rüyîñla çeşmim ol kadar kan
dökdi kim
Vādî-i ‘aşkıñ ser-â-ser taşu mercân oldu
hep

7. **çeşmimde:-im, -de****Gazel 24**

Mısra: 14

Göz.

Her rûz u şeb Ğarîbî bir gûne'em
belâda
Çeşmimde eşk-i hünîn bağrımda nâr-ı
hasret

8. **çeşmimde:-im, -de****Gazel 54**

Mısra: 15

Göz.

Çeşminde hârdır gül ey gül-bün-i
hayâtım
Ümmîd-vâr-ı hüsnüñ seyr-i bahârî
n'eyler

9. **çeşmiñ:-iñ**
Gazel 70
Mısra: 7
Göz.

Ne şîr-i mestdir çeşmiñ ki âhû-yı dil-i
zârı
Ney-istân-ı müjeñden çıkmadan evvel
şikâr eyler

10. **çeşmiñ:-iñ**
Gazel 78
Mısra: 9
Göz.

Fitne çeşmiñ her zamân kan itmeden
gâfil degil
Hem yine bir haste vü bîmâr kendin
gösterür

11. **çeşmiñ:-iñ**
Gazel 173
Mısra: 9
Göz.

Çeşmiñ içer şarâba bedel hûn-ı 'âşıkı
Cânâ cihânda sen gibi cânâne
görmedik

12. **çeşminde:-i, -n, -de**
Gazel 23
Mısra: 7
Göz.

Çeşminde nazâr şâfların bâm-ı
felekden
Bâlâ-ter olur pâye-i evvân-ı kanâ'at

13. **çeşmine:-i, -n, -e**
Gazel 27
Mısra: 9
Göz.

İstersen o şūhuñ olasın çeşmine
manzûr
Za'f-ı sitem ile kadîñ ebrûy-ı hilâl it

14. **çeşmine:-i, -n, -e**
Gazel 114
Mısra: 9
Göz.

Bir zerre ziyâ virdiği cân çeşmine
gerdün
Bir h'âb-ı fenâ ile humâr itmek
içünmiş

15. **çeşmine:-i, -n, -e**
Gazel 162
Mısra: 1
Göz.

Ġamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrâba gönül kıble-i ebrū
diyerek

16. **çeşmine:-i, -n, -e**
Gazel 80
Mısra: 6
Göz.

Hayâl-i 'arızîñla eglenür dil bâğa meyl
itmez
Ki sensiz çeşmine her gönçe bir bî-
gâne dönmüşdür

17. **çeşmine:-i, -n, -e**
Gazel 147
Mısra: 10
Göz.

Āteş-i zulm ile pervâneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedâmet gelüb âh itdi
çerâğ

18. **çeşmine:-i, -n, -e**
Gazel 283
Mısra: 10
Göz.

Kaṅkī bī-çāresiniñ katline kaşd itdi
yine
Sürmeden zāg virür çeşmine şemşir
gibi

19. **çeşmine:** -i, -n, -e

Gazel 59

Mısra: 5

(Sevgilinin) gözü.

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi hārlar
Şevk-i ruḥuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

20. **çeşmiñi:** -i, -ñ, -i

Gazel 115

Mısra: 6

Göz.

Pervāneyi yaqmış oda ümmid-i
cemāliñ
Āhū göricek çeşmiñi şahrālara düşmüş

çeşm it-:

1. **çeşm itse:** -se

Gazel 144

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bakış, bakmak.

Her su'ālīñde Ğarībī saña çeşm itse
n'ola
Mestden ḥüsn-i edā ile cevāb itme
tama'

çeşme-i hayvān:

1. **çeşme-i hayvānı:** -ı

Gazel 254

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına
inanılan hayat suyu.*

Cūy-bār-ı lebine sebze-i ḥaṭṭ geldikde
Ḥızır'ı zulmāta şalur çeşme-i hayvānı
ile

çeşme-i hıızr:

1. **çeşme-i hıızr'ında:** -ı, -n, -da

Gazel 176

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hz. Hızır'ın ölümsüzlük suyunu
içtiğine inanılan çeşme.*

Bir büsesin aldık o mehiñ ḥ'ābda güyā
Tā çeşme-i Ḥızır'ında kenārına irişdik

çeşme-i hürşid:

1. **çeşme-i hürşidden:** -den

Gazel 230

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneş çeşmesi.

Yok yere çeşme-i hürşidden āb itme
taleb
O perī-zādeden ümmid-i vişāl itme
şaḫın

çeşme-i nāz:

1. **çeşme-i nāz:**

Gazel 188

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz pınarı

Nāz u reftārı lewendāne lebi çeşme-i
nāz
Ruḥı mercān kıızıl elmalı zeneḥdānlı
güzel

çeşm-i a' dā-vı cefā-cūy:

1. **çeşm-i a' dā-vı cefā-cūya:** -a

Terkib-bend 1

Mısra: 95

Kelime Tipi: -
Zalim düşmanın gözü.

Çeşm-i a' dā-yı cefā-cūya beni hūr
itme
Ġam sipāhına dili hāne-i zenbūr itme

çeşm-i ādem:

1. **çeşm-i ādem:**
Gazel 246
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İnsanın gözü.

Hāyāl-i dāne-i rūy-ı behişt-i dil-
firibinden
Sirişk-i hāşret ile çeşm-i ādem kande
ben kande

çeşm-i āhu-vı tātār:

1. **çeşm-i āhu-yı tātār'a:-a**
Gazel 148
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Tātār ahusunun gözü.

Derhem olmuş pīç ü tāb-ı şevkden
ruhsārına
Halka halka döndi çeşm-i āhu-yı
Tātār'a zülf

çeşm-i 'āşık:

1. **çeşm-i 'āşık:**
Gazel 209
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Āşığın gözü.

Hüsn-i ruhsārını bir şemme kadar vaşf
itdim
Çeşm-i 'āşık gibi āyīneye hayret
virdim

çeşm-i baht-ı tār:

1. **çeşm-i baht-ı tārın:-iñ**
Gazel 189
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Kötü talihin gözü.

Budur vehmi zamān-ı hāşre dek bu
h'āb-ı gāfletden
Ġarībī-veş açılmaz çeşm-i baht-ı tārın
ey bülbül

çeşm-i başiret:

1. **çeşm-i başiretle:-le**
Gazel 204
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sezgi gözü, gönül gözü.

Tāb-ı nezzāre-i ruhsāresi yokdur
başarın
Hüsnüne çeşm-i başiretle nigāh
eyleyelim

çeşm-i cādū:

1. **çeşm-i cādū:**
Gazel 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyüleyici göz.

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin
itdi gāret
Mest-i fitne çeşm-i cādū katl-i 'āma
virdi ruşat

2. **çeşm-i cādūsı:-sı**
Muhammes 3
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Büyüleyici göz.

Açılmaz iltifāt-ı āşināya çeşm-i cādūsı
Degil bī-gāneye hāşş olmamışdır
hüsn-i dil-cūsı

çeşm-i cihān-bīn:1. **çeşm-i cihān-bīniñe:**-iñ, -e**Terkib-bend 1**

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Dünyayı gören göz.

Nev-demīde haṭ-ı müşgīniñe kırbān

olayım

Ol iki çeşm-i cihān-bīniñe kırbān

olayım

çeşm-i ehl-i vahdet:1. **çeşm-i ehl-i vahdetde:**-de**Gazel 123**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Vahdet ehlinin gözü.*Yine birdir hayāt ü mevt çeşm-i ehl-i
vahdetde

Ene'l-haḫḫ dārına şu girye-i

Manşūr'dan gelmiş

çeşm-i erbāb-ı vefā:1. **çeşm-i erbāb-ı vefā:****Gazel 228**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Vefa sahiplerinin gözleri.*Çeşm-i erbāb-ı vefā şevḫden olsun
rüşenReşkden ehl-i ḫased bağına ḫançer
gelsün**çeşm-i eşk-i ḫasret-bār:**1. **çeşm-i eşk-i ḫasret-bārıñ:**-iñ**Gazel 189**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hasretten göz yaşı döken göz.*Ne çarḫıñ gerdişinden tıredir āyñe-i
baḫtiñKi varmaz ḫ'āba çeşm-i eşk-i ḫasret-
bārıñ ey bülbül**çeşm-i fettān:**1. **çeşm-i fettānına:**-ı, -n, -a**Gazel 188**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Fitne çıkararan göz.*Çeşm-i fettānına ḫün-rīzlik eyler
ta'līmĠāret-i mülk-i vücūda eli fermānlı
güzel**çeşm-i Ġarībī:**1. **çeşm-i Ġarībī:****Terkib-bend 1**

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

*Ġarībī'nin gözü. Erbilli Âmâ**Yusuf Ġarībī Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.**Ġarībī'nin bilinen tek eseri,**Dīvân'ıdır.*Göñlümi çeşm-i Ġarībī gibi bī-nür
itmeKırb-ı der-gāḫdan ey şeh beni mehcür
itme**çeşm-i ğazāli:**1. **çeşm-i ğazāli:****Gazel 35**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ceylana benzeyen güzel
gözü.*İtdi rübūde ḫüşımı bir ḫaṭṭ u ḫālī şūḫ
Aldı 'inān-ı şabrımı çeşm-i ğazāli şūḫ

çeşm-i girvân:1. **çeşm-i girvânında:-ım, -da****Gazel 128**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz.

Cüşiş-i hün-ı dil eyler çeşm-i

giryânında rakş

Mevce-i seyl-âb-ı eşk eyler

girîbânında rakş

çeşm-i gül:1. **çeşm-i güli:-i****Gazel 72**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gülün gözü.

Komaz çeşm-i güli bir lahza varsun

ḥ'âba feryâdîñ

Saña ey 'andelîb-i herze-gû-rüsvâ ne

söylleler

çeşm-i gül-zâr:1. **çeşm-i gül-zâra:-a****Gazel 162**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gülbahçesinin gözü.*Çeşm-i gül-zâra tiken gibi yapışdı
durdıSebze-i haññ-ı siyeh baññına şebbû
diyerek**çeşm-i hasûd:**1. **çeşm-i hasûd:****Gazel 232**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hasetçinin, kıskancın gözü.*Kaddin görünce serv-i çemen kaldı
cilveden

Çeşm-i hasûd o şive-i reftâra

degmesün

çeşm-i hayret-zede:1. **çeşm-i hayret-zededen:-den****Gazel 144**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hayrete düşmüş göz.

Cevher-i âyinede bir birine gelsün mi

Çeşm-i hayret-zededen neş'e-i ḥ'âb

itme şama'

çeşm-i hîre:1. **çeşm-i hîredir:-dir****Muhammes 3**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Şaşkın göz.*Humâr-ı meyle çeşm-i hîredir sâkî
ğamım başdır**çeşm-i ḥ'âb-dâr:**1. **çeşm-i ḥ'âb-dâr:****Gazel 74**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Uykulu göz.*Almaz nesîm-i feyz-i seher çeşm-i
ḥ'âb-dâr

Ol devlet ü sa'âdeti bîdâr olan bilür

çeşm-i idrâk:1. **çeşm-i idrâkimde:-i, -m, -de****Gazel 6**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül gözü, idrak etme gözü.

Çeşm-i idrâkimde bir feyz-i başîret var
kim
Gül-şen-i ma'nâda bûy-ı gül
mücessemdir baña

çeşm-i insâf:

1. **çeşm-i inşâf:**
Gazel 272
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Merhamet gözü.

Çeşm-i inşâf ile baķ zülfüne kimdir
saña ol
Seniñ üftâde-i çâh-ı zekânıñdan ğayrı

çeşm-i intizâr:

1. **çeşm-i intizâra:-a**
Gazel 24
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yolunu gözleyen göz

Cân ol kadar tekâpü kıldı reh-i vefâda
Tâ çeşm-i intizâra töldı ğubâr-ı hasret

çeşm-i kerem:

1. **çeşm-i kerem:**
Gazel 163
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Cömertliğin gözü.

Eyle ğuşâde çeşm-i kerem bir kez ey
güzel
Gör künc-i ğamda hâli nedir
mübtelâlarıñ

çeşm-i leb-teşne:

1. **çeşm-i leb-teşnelere:-ler, -e**
Gazel 133
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Susamışların gözü.

Çeşm-i leb-teşnelere bâdiye-i 'aşkıñda
Baħr-ı hüsni-ı güzeli 'ayn-ı serâb eyler
hatt

çeşm-i mest:

1. **çeşm-i mest:-iñde**
Terkib-bend 1
Mısra: 54
Kelime Tipi: -
*Baygın, sarhoş göz; sevgilinin
baygın bakan, kan içici, merhametsiz
gözü.*

Çaşd-ı câna ol iki ğamze-i hün-hvâr
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kâfir-i ğaddâr
nedir

çeşm-i mest-i bî-amân:

1. **çeşm-i mest-i bî-amânında:-ın, -da**
Gazel 90
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Merhametsiz baygın, sarhoş göz.

Yine bir âfete meyl itdi dil kim çarħde
mirrîħ
O şühuñ çeşm-i mest-i bî-amânında
amân ister

çeşm-i mest:

1. **çeşm-i mestiñ:-iñ**
Gazel 40
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sarhoş göz.

Ğamze-i hün-rîz-i şühuñ tîğ-i cellâd-ı
kazâ
Çeşm-i mestiñ nergis-i maħmûr-ı
şehlâdan lezîz

çeşm-i nem-âlūd:1. **çeşm-i nem-âlūd:****Gazel 219**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Neme bulaşmış göz.

Maḥrūm-ı nazar çeşm-i nem-âlūd
Ġarībī
Medd-i niġeh-i nergis-i mestānīna
kurbān

çeşm-i nergis:1. **çeşm-i nergisi:-i****Gazel 279**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nergisin gözü.

Niġāh-ı çeşm-i mestiñ ḥasretiñden ey
perī-peyker
Yine bāġ içre çeşm-i nergisi ḥ'āb-ı
'adem başdı

çeşmi nergis-i pür-efsün:1. **çeşmi nergis-i pür-efsün:****Gazel 26**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sihir dolu nergis göz.

Çeşmi nergis-i pür-efsün kaşı nergis
üzre kec nün
Ḥüsni dil-firīb-i Mecnün o niġār-ı
Leylī-şüret

çeşm-i nergis:1. **çeşm-i nergisiñ:-iñ****Gazel 30**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gözleri nergise benzeyen sevgili.*

Cānā ḥarāb-ı bāde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bādedir 'ilāc

çeşm-i pür-efsün:1. **çeşm-i pür-efsün:****Terkib-bend 1**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sihir dolu göz, büyüleyici,
kendine bağlayan göz.*

Sitemiñ cāna yetüb derdimi efzün itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsün
itdi

çeşm-i sabā:1. **çeşm-i şabāya:-y, -a****Gazel 48**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sabah rüzġarının gözü.

Rüy-ı seḫerden itmege bāz-ı niġāb-ı
şeb
Çeşm-i şabāya sürme ġubār-ı
derimdedir

çeşm-i sipihri:1. **çeşm-i sipihriñ:-iñ****Gazel 161**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Talihin gözü.

Derk itmesine ġudreti yok çeşm-i
sipihriñ
Vaşf-ı kemerin böyle nezāketle
ġiçürdik

çeşm-i siyāh-ı şüh:1. **çeşm-i siyāh-ı şühüñ:-uñ****Gazel 194**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Siyah ve şuh göz.

Çeşm-i siyâh-ı şūhuñ girdâb-ı fitne-i
dil
Tîg-i nigâh-ı mestiñ cân-figâra kâ' il

2. **çeşm-i siyeh-i şūhuna:** -u, -n, -a
Gazel 254
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Siyah ve şuh göz.

Dil fedâ olsun o çeşm-i siyeh-i şūhuna
kim
Nergise hānde virür cünbiş-i müjgānı
ile

çeşm-i şurāhī:

1. **çeşm-i şurāhī:**
Gazel 52
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sūrahinin gözü.

Fikr-i ruhuñla çeşm-i şurāhī akıtdı hūn
Reşk-i lebiñle bezmde şahbā gelür
gider

2. **çeşm-i şurāhī:**
Gazel 228
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sūrahinin gözü.

Şevkden çeşm-i şurāhī vü sebū kan
döksün
Meclise kulkul-i mīnā ile zīver gelsün

çeşm-i süzen:

1. **çeşm-i süzen:**
Gazel 117
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
İğnenin gözü. İfade "iğnenin
deliği" anlamındadır.

Çeşm-i süzen gibi ne vüs'at-i meşreb
görinür
Ne hōd elde dañı ser-rişte-i şoñbet
kalmış

çeşm-i süzen:

1. **çeşm-i süzendir:-dir**
Gazel 43
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
İğnenin gözü.

Olaldan küçe-ger ü 'ālem-i tecrīd-i
'İsā'nıñ
Ğarībī tavk-ı āhen gerdenimde çeşm-i
süzendir

çeşm-i ter:

1. **çeşm-i terimden:-im, -den**
Gazel 130
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Islak göz.

Giryeden şu yerine kan başarımından
'ārız
Hūn-ı dildir ki olur çeşm-i terimden
'ārız

çeşm-i ümīd:

1. **çeşm-i ümīde:-e**
Gazel 46
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ümidin gözü.

Çeşm-i ümīde h'āb-ı girān şām-ı
hicrde
Her dem hayāl-i nergis-i bīmārdan
gelür

çeşm-i ümīd-i 'āfiyet:

1. **çeşm-i ümīd-i 'āfiyete:-e**
Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyileşme ümidinin gözü.

Yâ Rab anıñ cemâl-i secencel-nazîrini
Çeşm-i ümîd-i 'âfiyete bir de manzar
it

çeşm-i ya 'küb:

1. **çeşm-i ya 'küb'a:-a**

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hız. Yakup'un gözü.

Büy-ı pîrâhen-i Yûsuf getürür bād-ı
şabâ
Çeşm-i Ya 'küb'a döner nûr-ı nazâr çok
gitmez

çetr-i sipih:

1. **çetr-i sipihre:-e**

Gazel 231

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğin çadırı.

Çetr-i sipihre eyleme peyveste âhımı
Gerd-i sevâd-ı hıttı ruh-ı dil-dâra
düşmesün

çetr-i 'ulüvv-i çarh:

1. **çetr-i 'ulüvv-i çarha:-a**

Gazel 169

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Feleğin büyüklüğünün çadırı.

Dūd-ı dil-i Ğarîbi gibi medd-i âhımı
Çetr-i 'ulüvv-i çarha sûtün itdiñ ey
felek

çevgân-ı mu 'anber:

1. **çevgân-ı mu 'anber:**

Gazel 165

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Anber kokulu ucu eğri sopa.

Müselsel târ-ı zülf-i pür-şikenden ey
vefâ-düşmen

Yeter ruhsâr-ı hürşîd üzre çevgân-ı
mu 'anber çek

çevgân-ı muhabbet:

1. **çevgân-ı muhabbetle:-le**

Gazel 205

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk çevgani, aşk sopası.

Çok ma 'reke de başımı top eyledim
âhîr
Çevgân-ı muhabbetle bu meydâna
getürdim

çiçeg:

1. **çiçegiñ:-iñ**

Gazel 214

Mısra: 7

Çiçek.

Fenn-i i 'câzda göster Yed-i Beyzâ
çiçegiñ

Reşkden dest-i Süleymân'da ki hâtem
yansun

çık:

1. **çıkamam:-a, -ma, -m**

Gazel 250

Mısra: 10

Çıkmak.

Müdde 'â tevbe degil duhter-i zerden
hacelim

O sebebden çıkamam bâde-i nâbîñ
yüzine

2. **çıkan:-an**

Gazel 281

Mısra: 3

(Ortaya) çıkan.

Hep hasret-i hâl-i siyehiñle çıkan âhim
Rüy-ı felege encüm-i seyyâre degilim

3. **çıkar:-ar**

Gazel 265

Mısra: 6

Ortaya çıkmak.

Bu süziş-i muhabbet kim var derün-ı
dilde
Kalmaz nüहुfte âhir bir gün çıkar
beyâna

4. **çıkar:-ar**

Gazel 208

Mısra: 13

Çıkmak.

Gelmiş dudaga murğ-ı kafesden çıkar
gibi
Mevkûfdur işâretiñe cânımız bizim

5. **çıkar:-ar**

Gazel 283

Mısra: 13

Ahın çıkması.

Âteşin âh Ğarîbî ki çıkar sînemden
Ciger-i düşmene maşşûşdurur tîr gibi

6. **çıkar:-ar**

Gazel 241

Mısra: 5

Çıkmak.

Çıkar mı baır-i 'işyândan kenâre
zevrağ-ı cânım
Rehâ-yâb olmağa bād-ı selâmet
senden olmazsa

7. **çıkar:-ar**

Gazel 12

Mısra: 13

Ortaya çıkmak.

Çıkar sînemden efgânım Ğarîbî âteşin
her dem
Per ü bâl-i semenderden baña bir sâz
olur peydâ

8. **çıkar:-ar**

Gazel 250

Mısra: 12

Çıkmak.

Her sözi ehl-i dile seng-i melâmet
gibidir
Kim çıkar vâ'iz olan hâne-harâbîñ
yüzine

9. **çıkarısam:-ar, -sam**

Gazel 67

Mısra: 11

Ayrılmak.

Olunca ger çıkarısam bir qadem râh-ı
muhabbetden
Efendim tîr-i müjgânîñ gibi degsün
baña hañçer

10. **çıkdı:-dı**

Gazel 259

Mısra: 5

Ayrılmak.

Şâd itmedi 'uşşâkın çıkdı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

11. **çıkdı:-dı**

Tarih 1

Mısra: 6

(Özellik ve nitelik için)

Anlaşılmak, ortaya çıkmak.

Zulmet-i târîki-i şebde esîr olmuşdı dil
Perdeden çıkdı 'arûs-ı şubh 'arz itdi
cemâl

12. **çıktı:-dı**

Gazel 251

Mısra: 3

Çıkmak.

O mäh-ı şubh-ı tal'at Rüm'a çıktı
Hind fethinden
Bu kez hürşid-i nisbet çekdi tîğîñ
kişver-i Şâm'a

13. **çıktı:-dı**

Gazel 287

Mısra: 8

Çıkmak.

Deryâ-yı aşka düşdi gönül Hind-i
zülfden
Çıktı kenâre bender-i şüretde zevrakı

14. **çıktı:-dı**

Tarih 1

Mısra: 23

Başka bir hal almak.

Aradan çıktı Benâtü'n-na'ş-ı Kübrâ-yı
'adū
Eyledi renc-i hased mülk-i vücüdün
pây-mâl

15. **çıktı:-dı**

Gazel 190

Mısra: 11

Başını çıkarmak.

Nâzik gülüñ ağardı başı çıktı
çemenden
Bir gâyet ile nâle vü zâr eyledi bülbül

16. **çıktı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 2

Görünmek.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zaħm-ı
tiken kaldı
Ėamiñla çıktı cân-ı nâtüvânım bir
beden kaldı

17. **çıktım:-dım**

Gazel 64

Mısra: 17

Çıkmak.

Mişâl-i gevher-i yek-dâne çıktım ka'r-ı
deryâdan
Ėarîbî hâke düşdüm şimdi qadr ü
kıymetim kemdir

18. **çıkma:-ma**

Gazel 230

Mısra: 8

Çıkmak.

Ey meh-i burc-ı şeref hüsnuñi noqşân
itme
Çıkma yârim giceler 'arz-ı cemâl itme
şakın

19. **çıkmadan: -ma, -dan**

Gazel 70

Mısra: 8

Çıkmak.

Ne şîr-i mestdir çeşmiñ ki âhü-yı dil-i
zârı
Ney-istân-ı müjeñden çıkmadan evvel
şikâr eyler

20. **çıkmadan: -ma, -dan**

Gazel 279

Mısra: 7

Çıkmak.

Hele İskender-i dil çıkmadan zulmât-ı
zülfünden
Gelüb ser-çeşme-i hayvâna Hızr-ı hatt
kadem başdı

21. **çıkamaz:-maz**

Gazel 116

Mısra: 13

Çıkmak, belirlemek.

O mäh-ı evc-i sa'âdet şabâh olur
çıkamaz

Fürûg-ı hüsnüne şimdi nazar ne müşkil
imiş

22. **çıkmasa:** -maz, -sa

Gazel 210

Mısra: 6

Ulaşmak.

Gürûh-ı ahterân-ı çarh olur âvâre
âhımla
Şabâh-ı vaşla çıkmazsa şeb-i târik-i
hicrânım

23. **çıkma:** -ma, -ya

Gazel 150

Mısra: 9

Çıkmak, ayrılmak.

Hâzer it pây-ı taleb çıkma
dâmânından
Nigerândır yoluña hâr-ı muğaylân şaf
şaf

24. **çıkışun:** -sun

Gazel 61

Mısra: 3

Çıkmak.

Tâ çıkışun âsumâna top u tûfeng-i
'işret
Tâ inķirâz-ı devrân bu 'îş ola mûkerer

25. **çıkışun:** -sun

Gazel 195

Mısra: 7

Çıkmak.

Ķo çıkışun bir kenâra cân sirişkimden
devrân olsun
Ķarâb-ender-Ķarâb-ı mevc-i tûfân
olmadan evvel

26. **çıkub:** -ub

Muhammes 3

Mısra: 14

*(Bir yerden) Uzaklaşmak,
ayrılmak, (bir yeri) terketmek.*

Meger olduk yine âmâc-gâh-ı dîde-i
Ķâsid
Çıkub gül-i beyâbân gibi geldi meclise
zâhid

27. **çıkub:** -ub

Gazel 27

Mısra: 14

Ortaya çıkmak.

Eyle mehi Ķacletde şeb-i târda pinhân
Ey mihr-i cihân-tâb çıkub 'arz-ı cemâl
it

28. **çıkub:** -ub

Gazel 97

Mısra: 2

Çıkarak.

Ķatre-i baĶr-ı 'ademden cânâ
gelmişlerdenüz
Ķüfr-i zulmetden çıkub imâna
gelmişlerdenüz

29. **çıkub:** -ub

Gazel 180

Mısra: 14

Çıkmak.

Pây-ı kümeyt-i Ķâme ile bâm-ı
ma'niniñ
Bâlâsına Ķarîbi çıkub sür'at eyledik

30. **çıkub:** -ub

Gazel 263

Mısra: 7

Çıkmak.

Bir şubĶ ol âfitâb çıkub seyr-i gül-şene
Gül 'andelibi oĶşayarak başdı cânına

cille:

1. **cillede:**

Gazel 119

Mısra: 8

Dervişlerin kırk gün süre ile

kendilerine uyguladıkları zahmetli ve perhizli dönem.

Qalur mı tekyede tesbîh ile hû
çekmeden şofî
Bu bir hârdır ki kırk gün çillede bār-ı
‘amel çekmiş

çîn:

1. **çîn:**

Terci-bend 3

Mısra: 32

Çin ülkesi.

Biñ Şām u Haleb dil-beri biñ Mısr
habîbi
Biñ Çîn ü Hıta meh-veşi biñ Rûm
lebîbi

çîn-i dāmān:

1. **çîn-i dāmānım:-ım**

Gazel 286

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eteğın kıvrımı.

Künc-i gamda bulamam zerrece
tahrîk-i mecâl
Çîn-i dāmānım olub pâyıma zencîr
gibi

çîn-i hâtır:

1. **çîn-i hâtırdan:-dan**

Gazel 186

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönlün Çin ülkesi.

Fikr-i çîn-i turre-i zülfüñle ey reşk-i
perî
Çîn-i hâtırdan gâzâl-i müşg-bü eksük
degil

çîn-i zülf:

1. **çîn-i zülfde:-de**

Gazel 106

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saçının kıvrımı.

Geh pîç ü táb-ı kākül ü geh çîn-i
zülfde

Ārām-gāh-ı hâtır-ı efkârı görmüşüz

çirk-âb:

1. **çirk-âb:**

Gazel 242

Mısra: 12

Pis su, çirkef.

Yâ Rabb bizi şâbün-ı ‘inâyet ile pāk it
Qoyma kefi baqqâl gibi çirk-âb
arasında

çirk-i günâh:

1. **çirk-i günâhı:-ı**

Gazel 221

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Günahın çirkinliğı, pisliğı.

Çirk-i günâhı maħvına rahmet ümîd
iden

Dâ’im dilinde zıkr-i Hudâ olmaz
olmasun

çok:

1. **çok:**

Gazel 176

Mısra: 7

Çok, fazla.

Hüsn-i güzeliñ faşl-ı bahârına irişdik
Çok hıdmet-i dey mäh-cemâlinde
bulunduğ

2. çok:

Gazel 63

Mısra: 13

Fazla.

Ꞑatı çok h̄üsnüne ey d̄ide nazar-bāz
olma
Sitem-i hicr ile giryān olacaꞑsın āhir

3. çok:

Gazel 103

Mısra: 7

Fazla.

Zāhidin çok ‘amel-i huşkuna meftūn
olma
Sūbhāsi dāne-i engūra döner çok
gitmez

4. çok:

Gazel 71

Mısra: 9

Miktar zarfi.

Hevā-yı būs-ı la’liñ kan ider çok
kimseniñ baꞑrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymānelerden şor

5. çok:

Gazel 236

Mısra: 12

Miktar zarfi.

Ben mücrimim ziyāde sensin saḫī
‘aṭāda
Her vādi-i ḫaṭāda çok eyledim tekāpū

6. çok:

Gazel 238

Mısra: 13

Miktar zarfi.

Güftār-ı Ğarībī'den çok diller olur
rūşen
Bilmem güher-i maḫzen ya dürr-i
‘Aden'dir bu

7. çok:

Gazel 261

Mısra: 14

Miktar zarfi.

Gel meclis-i rindāna ayak başma
sözüm dut
Zāhid ꞑatı çok saña rezālet var içinde

8. çok:

Gazel 33

Mısra: 9

Çok fazla.

Ꞑatı çok nisbeti var çeşmi ḫumār-ı
yāre
Yeri var eylese ger cünbiş-i mestāne
ꞑadeḫ

9. çok:

Gazel 106

Mısra: 12

Çok fazla.

Ḥaṭṭı gelince mühre-i mūm oldı
‘ākıbet
Çok sāde-rüy-ı şūḫ-ı sitem-kārı
görmüşüz

10. çok:

Gazel 139

Mısra: 1

Çok fazla.

Ꞑılma çok meclis-i rindāna ‘itāb ey
vā‘iz
Ḥaḫḫ bilür kimdir olan ehl-i ‘azāb ey
vā‘iz

11. çok:

Gazel 205

Mısra: 3

Çok fazla.

Çok ma‘ni-i rengini beyābān-ı
‘ademden
Feyz-i eşer-i ‘aşkıñ ile cāna getürdim

12. **çok:****Gazel 47**

Mısra: 5

Fazla, epey.

Çok tazeleriñ pençe-i bî-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kār degildir

13. **çok:****Gazel 185**

Mısra: 7

Fazla, epey.

Çok ma'reke-i 'aşkda cevriñle
dutuşdum
Şandı n'ideyim pençe-i bāzū-yı
taħammül

14. **çok:****Gazel 45**

Mısra: 9

Aşırı.

Te'kîd ile çok katlimize virdi icāzet
Düşmen ki bu gün vuşlata h'āhiş-
kerimizdir

15. **çok:****Gazel 66**

Mısra: 18

Aşırı.

Mevlā vire kemālini göstermesün
zevāl
Kim bende-i haķīrine çok mihr-
bānlıdır

16. **çok:****Terci-bend 2**

Mısra: 54

Birçok kimse.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Kaṭı çok kimse saña 'āşık olub kan
ağlar

17. **çok:****Gazel 170**

Mısra: 6

Epey, fazla.

Sebz olmadı bir dāne-i ümmīdimiz ey
dil
Çok sāl ü mehiñ gerdiş-i eyyāmını
gördük

18. **çok:****Gazel 170**

Mısra: 8

Epey, fazla.

'Uşşāķını sen gibi esīr itmedi kimse
Çok serv-i ḳaddiñ şīve-i endāmını
gördük

19. **çok:****Gazel 170**

Mısra: 13

Epey, fazla.

Çok vādī-i 'aşk içre Ğarībī gibi şeydā
Sevdā-yı cününüñ kaṭı bed-nāmını
gördük

20. **çok:****Gazel 103**

Mısra: 1

Aşırı, fazla.

Bu sefer menzil-i maḳşūda irer çok
gitmez
Gider āyīne-i dilden bu keder çok
gitmez

21. **çok:****Gazel 103**

Mısra: 2

Aşırı, fazla.

Bu sefer menzil-i maḳşūda irer çok
gitmez
Gider āyīne-i dilden bu keder çok
gitmez

22. **çok:**

Gazel 103

Mısra: 4

Aşırı, fazla.

Büy-ı pîrâhen-i Yûsuf getirür bād-ı
şabâ
Çeşm-i Ya 'kûb'a döner nûr-ı nazar çok
gitmez

23. **çok:**

Gazel 103

Mısra: 6

Aşırı, fazla.

El-ħazer kılma 'adû ile ħuşûmet ey dil
Anîñ elmâs-ı ħased ħalbin ezer çok
gitmez

24. **çok:**

Gazel 103

Mısra: 8

Aşırı, fazla.

Zâhidin çok 'amel-i ħuşkuna meftûn
olma
Sübhası dâne-i engûra döner çok
gitmez

25. **çok:**

Gazel 103

Mısra: 10

Aşırı, fazla.

İtdigi çevre taħammül iderek feryādım
Bir gün eyler dil-i gerdûna eşer çok
gitmez

26. **çok:**

Gazel 103

Mısra: 12

Aşırı, fazla.

Zulmet-i şebde esîr olduğuma ħam
çekmem
Bâz olur perde-i ruħsâr-ı seħer çok
gitmez

27. **çok:**

Gazel 103

Mısra: 14

Aşırı, fazla.

Ĥastedir şimdi 'adû bir de Ġarîbî
gözedir
Ĥâl-i efkârımı bundan da beter çok
gitmez

28. **çok:**

Gazel 180

Mısra: 10

Aşırı, fazla.

Sâķî bizi de eyle ocaķ eskisi ħesâb
Pîr-i muġâna biz daĥı çok ħidmet
eyledik

29. **çok:**

Gazel 205

Mısra: 9

Aşırı, fazla.

Çok ma'rekede başımı top eyledim
âĥîr
Çevġân-ı muĥabbetle bu meydâna
getürdim

30. **çok:**

Gazel 222

Mısra: 12

Aşırı, fazla.

Ġarîbî ger bizi düşünâm ile yâd itmez ol
meh-rû
Yine bizden o dil-dâra hediye çok
selâm olsun

31. **çok:**

Gazel 250

Mısra: 6

Aşırı, fazla.

Birden itme yüziñi perde-birûn
'uşşâķa
Yanmasun âteşi çok çekme kebâbîñ
yüzine

32. **çok:****Gazel 261**

Mısra: 2

Miktar sıfatı.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

33. **çokdan:****Gazel 175**

Mısra: 14

"Çok zaman önce, çok zamandan
beri, öteden beri, uzun süreden beri"
anlamında zarf.

İnşāf olursa bendeye ben de Ğarībī-veş
Çokdan esīr-i turre-i tarrārīñim seniñ

34. **çokdan:-dan****Gazel 268**

Mısra: 10

*Çok önceden, uzun zamandan
beri.*

Baña ol la' l-i āteş-rengden bir cām-ı
memlū şun
Ki çokdan intizār-ı va' de-i ihsānīñim
sākī

35. **çokdur:-dur****Gazel 126**

Mısra: 13

Çok, fazla.

Rāh-ı talebiñ şīb ü firāzı kaṭı çokdur
Zencīr-i kanā'atle ayağıña duzaḳ baş

36. **çokdur:-dur****Gazel 264**

Mısra: 6

Çok, fazla.

Lāf söz eylemesün şem' ki
pervāneleriñ
Çokdur esrār-ı muḥabbet leb-i
hāmūşunda

37. **çokdur:-dur****Gazel 109**

Mısra: 1

Çok fazla.

Çokdur ğamiñ ey şūh dil-i zāra
şığışmaz
Fikriñ güzelüm sīne-i efgāra şığışmaz

38. **çokdur:-dur****Gazel 240**

Mısra: 7

Çok, fazla.

Çokdur ḥaṭā vü ma'şiyetim līk var söz
Bende günāh ider mi kazā senden
olmasa

çok kimse:1. **çok kimse:****Gazel 173**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Pek çok kişi.

Mecnūn olub zamānede çok kimse ey
göñül
Zencīr-i ğamda sen gibi dīvāne
görmedik

2. **çok kimse:****Gazel 173**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Pek çok kişi.

Çok kimse yakdı cānını nār-ı
muḥabbete
Hergiz Ğarībī sen gibi pervāne
görmedik

çöz:-1. **çözdi:-di****Gazel 26**

Mısra: 13

Örölmüş saçı açmak.

Çözdi gīsū-yı mu'anber kıldı 'ālemi
mu'aṭṭar
Viridi bāğ-ı hüsne zīver o ruḥı gül-i
leṭāfet

çü:

1. **çü:**

Gazel 1
Mısra: 14
Çünkü.

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb'ül-meşāni oldı çü Qur'an'a ibtidā

2. **çü:**

Gazel 1
Mısra: 14
Çünkü.

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb'ül-meşāni oldı çü Qur'an'a ibtidā

3. **çü:**

Gazel 169
Mısra: 11
Çünkü.

Kıldıñ çü mīl-i dīde-i mūr üstüh'ānımı
Bār-ı sitemle böyle zebūn itdiñ ey
felek

çüb-ı âteş-zede:

1. **çüb-ı âteş-zededir:-dir**

Gazel 130
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yakılmış tahta parçası.

Çüb-ı âteş-zededir cism-i nizārım
ğamdan
Dūd-ı sevdādır olan mağz-ı serimden
'ārız

çüb-ı gülden:

1. **çüb-ı gülden:**

Gazel 166
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gül ağacı.

Bülbül-i pīçide-feryādım meded ey
bāğ-bān
Gīsū-yı efgānıma bir çüb-ı gülden şāne
çek

çün:

1. **çün:**

Gazel 266
Mısra: 11
İçin.

Seniñ çün gūne gūne zehrlər maḥfīdir
ey ğāfil
Bu mihmān-hāne-i kevn-i fenāniñ āb u
nānında

2. **çün:**

Gazel 234
Mısra: 7
Madem.

Çün yok nigāh-ı merḥametiñ bārī
sīnemiz
Koy bī-naşīb-i nāvek-i bī-dādıñ
olmasun

3. **çün:**

Gazel 258
Mısra: 11
"İçin" anlamı katmıştır.

Meded başıñ çün ey sākī elin al bir
ayağ ile
Ğarībī mest ü şeydā kaldı mey-hāne
bucağında

4. **çün:**

Gazel 80
Mısra: 12

"İçin" anlamındadır, sebep ilgisi kurmuştur.

Kerem kıl bu esîri merhem-i vaşlıñla
yâd it kim
Benim çün tâb-ı hicrân âteş-i sūzâna
dönmüştür

5. çün:

Gazel 147

Mısra: 12

Çünkü edatı.

Rişte-i medd-i hayâtım leb-i mukrâz-ı
ecel
Kaṭ' idüb hüsnuñe çün germ-i nigâh
itdi çerâğ

6. çün:

Gazel 265

Mısra: 2

"Gibi" edatı.

Zülf-i kemend-i yâri gördükçe bî-
bahâne
Çün murg-ı mâr-dîde göñlüm gelür
figâna

çün ü çirâ-yı dehr:

1. çün ü çirâ-yı dehrden:-den

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dehrin nasıl ve niçini.

Çün ü çirâ-yı dehrden endîşe
kılmazam
Būd u nebūd-ı 'âlem-i cân
defterimdedir

çünkü:

1. çünkü:

Terkib-bend 1

Mısra: 17

"Çünkü" bağlacı.

Çünkü göñlüñde var idi bu ferâgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bâri muḥabbet
evvel

-D-

da:

1. da:

Gazel 250

Mısra: 7

De/ da bağlacı.

Anı da ben gibi âb eylesesün
ḥacletden
Dutma ruḥsârîñi mînâ-yı şarâbîñ
yüzine

2. da:

Gazel 66

Mısra: 10

"de, da" bağlacı.

Tıfl-ı sirişk-i dîdelerim cüy-ı sînede
Nehr olsa da yürise ne var nehr-i
Vânli'dir

3. da:

Gazel 229

Mısra: 7

"de, da" bağlacı.

Eger biñ kerre bâr-ı 'aşqdan ḥam olsa
da ḳaddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i ḳabüle ḥâtem
olmazsın

4. da:

Gazel 51

Mısra: 6

"De, da" bağlacı.

Ḳoymadı dilde ğam-ı 'aşkıña ṭâḳat-i
ğazabîñ
Biraz inşâf idegör kim o da
ḳurbânîñdir

5. **da:****Gazel 58**

Mısra: 9

"De, da" bağlacı.

Ey dil şeb-i firāka biraz da taḥammül
it
Ben bildigimde şubḥ-ı vişâli qarîbdir

6. **da:****Gazel 79**

Mısra: 3

"De, da" bağlacı.

Her çend 'aşk merḥalesinde yorulsa da
Dil cāme-ḥ'āb-ı vaşla girince
nefeslenür

7. **da:****Gazel 151**

Mısra: 11

"De, da" bağlacı.

Bahār-ı 'aşkı kurutmaz çehār-faşda da
Riyāz-ı şevk göziyle şehāb olur 'āşık

8. **da:****Gazel 103**

Mısra: 14

"De, da" bağlacı.

Ḥastedir şimdi 'adū bir de Ğarībī
gözedir
Ḥāl-i efkārını bundan da beten çok
gitmez

dād:1. **dādımız:-ımız****Gazel 97**

Mısra: 8

Şikayet.

Raḥmi yok bir seng-dil-i şūḥ-ı perī-
ruḥsārdan
Dādımız var der-geh-i sultāna
gelmişlerdenüz

dād evle-:1. **dād eyledi:-di****Gazel 17**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şikâyet eylemek.

Süz-ı cigerden eyledi bir dād 'andelīb
Çekdi sipihre nāle vü feryād 'andelīb

dāğ:1. **dāğ:****Gazel 283**

Mısra: 11

Aşk yarası.

Vefk-ı ḥālū'l-vasatı dāğ ile çekdim
dilime

Bu perī-zādeyi dām itmege teşhīr gibi

2. **dāğ:****Gazel 158**

Mısra: 12

*Yanık yarası (Lale, gelincik vb.
çiçeklerin göbek kısmındaki siyahlık).*

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sīne-
sezā

Gün-be-gün dāğ ile bir lāle-sitān
olmayıcak

3. **dāğda:-da****Gazel 214**

Mısra: 6

Yara.

Merhem-i la'liñ umar sīne-i efkār
ammā

Çorçarım cān dutuşa dāğda merhem
yansun

4. **dāğın:-iñ****Gazel 189**

Mısra: 2

*Kızgın demirle vücuda vurulan
damga, işaret, nişan.*

Ne bāğın ḥaşretindendir bu āh u zārın
ey bülbül
Ne dāğın miḥnetindendir ‘aceb āzārın
ey bülbül

dāğ dāğ ol-:

1. **dāğ dāğ olmasun:-ma, -sun**

Gazel 148

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yaralarla dolu olmak.

Sīne-i ‘aşıq ḥasedden olmasun mı dāğ
dāğ
Kim nazar-gāhında düşmüş şafḥa-i
ruḥsāra zülf

dağdağa:

1. **dağdağa:**

Gazel 272

Mısra: 2

Gürültü, patırdı.

Dilde yok ārzu sırr-ı deheniñden ğayrı
Cānda yok dağdağa fikr-i süḥaniñden
ğayrı

dağdağa-i deyr ü harem:

1. **dağdağa-i deyr ü haremde:-den**

Gazel 145

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Harem ve kilisenin gürültü
patırtısı.*

Düşeli başıma sevdā-yı liḳā-yı cānān
Olmuşum dağdağa-i deyr ü haremde
fāriğ

dağdağa-i kesret:

1. **dağdağa-i kesretde:-den**

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çokluk telaşı.

Mest-i mey-i vaḥdet olaldan göñül

Dağdağa-i kesretde ğāfilüz

dāğ-dār kal-:

1. **dāğ-dār kaldı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yaralı kalmak.

Bir dem bozuldu merhem-i kāfūrı
vuşlatıñ

Ķaldı Ğarībi sīne-i dil dāğ-dār ḥayf

dāğ-ı ‘aşk:

1. **dāğ-ı ‘aşk:**

Gazel 182

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña
‘ilāc

Ey dāğ-ı ‘aşk sīne-i dilden kem
olmadıñ

2. **dāğ-ı ‘aşka:-a**

Gazel 108

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

Ğarībī dāğ-ı ‘aşka ger ‘ilāc itmekse
maḳşūduñ

Kef-i deryā-yı āteş merhem-i kāfūrdan
kalmaz

3. **dāğ-ı 'aşkıdan:-dan****Gazel 140**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

Derūnum istemem her laḥza dāğ-ı
'aşkıdan ḥālī
Meşeldir kim semender olur āteş-
ḥāneden maḥzūz

2. **dāğ-ı 'aşkıdan:-dan****Gazel 201**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

Mānend-i lāle bağrı kara dāğ-ı 'aşkıdan
Şahn-ı çemende sāğarı vārūn degil
miyim

dāğ-ı derd:1. **dāğ-ı derd:****Gazel 210**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dert yarası.

Hezār eczā-yı merhemle şifā-yāb
olmadı sensiz
Bu dāğ-ı derd kim var sāḥa-i sīnemde
sultānım

dāğ-ı derūn:1. **dāğ-ı derūnumdan:-um, -dan****Muhammes 2**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göğsün dağlanması.

Çehre-i zerdım virür dāğ-ı
derūnumdan nişān
Kāse-i çeşmim ṭoludur ḥūn-ı dilden
her zamān

2. **dāğ-ı derūnuñ:-uñ****Gazel 129**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül yarası.

Cüş-ı tebhāle degildir lebleriñde rū-
nümā
Bāğ-ı ḥüsñüñde idüb dāğ-ı derūnuñ
lāle 'arz

dāğ-ı dil:1. **dāğ-ı dilime:-im, -e****Gazel 75**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönül yarası; aşığın yanmış,
dağlanmış gönlünün külleri.*

Dāğ-ı dilime la'l-i lebiñ oldu nemek-
püş
Ol ḥande-i şirīniñe bilmem ne diyerler

dāğ-ı efgān:1. **dāğ-ı efgānıñ:-ıñ****Gazel 164**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Feryadın yarası.

Sūziş-i nār-ı muḥabbet içre nālān ol
gönül
Sīne-i eflāke çekmesün dāğ-ı efgānıñ
seniñ

dāğ-ı firāk:1. **dāğ-ı firākıñ:-ıñ****Gazel 233**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayrılık yarası.

Nice bir dāğ-ı firākıñ beni bī-tāb itsün
Giryē-i 'aşk gözüm yaşımı seyl-āb
itsün

dāğ-ı hased:**1. dāğ-ı hasedle:-le****Gazel 194**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kıskançlık yarası.

Dāğ-ı hasedle yaqdı ‘uşşāk-ı bī-nevāyı
Boynundaki bu heykel qolundaki
hamā’ il

dāğ-ı hayāl:**1. dāğ-ı hayāline:-in, -e****Gazel 256**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayalin yarası.

Dil ārzū-yı merhem-i kāfūr-ı vaşl idüb
Āhır taḥammül itmedi dāğ-ı hayāline

dāğ-ı hicrān:**1. dāğ-ı hicrānıñ:-iñ****Gazel 164**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayrılık yarası.

Ey beyāz-ı şubḥ-ı vaşlı merhem-i
kāfūr-ı dil
Sīne-i efkārı yaqdı dāğ-ı hicrānıñ seniñ

dāğ-ı hicr:**1. dāğ-ı hicriñ:-iñ****Terkib-bend 1**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ayrılık yarası.

Dāğ-ı hicriñ beni yaqdı yeter inşāf
eyle
Kīneden āyine-i sīneñi gel şāf eyle

dāğ-ı kühen:**1. dāğ-ı kühen:****Gazel 53**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eski yara.

Ṭulū’-ı mäh-ı ruḥsārıñ görenler evc-i
nāzında
Sipihriñ sīnesinde hāleye dāğ-ı kühen
dirler

2. dāğ-ı kühen:**Muhammes 2**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Eski yara.

Şabrım aldıñ ‘işve vü nāz ile ey nāzik
beden
Ṭır-i müjgānıñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

3. dāğ-ı kühenim:-im**Gazel 216**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eski yara.

Dāğ-ı kühenim tazelēnür eşk-i
terimden
Ṭolduqça gözüm sāğarı ḥün-ı
cigerimden

4. dāğ-ı kühenler:-ler**Gazel 270**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eski yara.

Ḥayāl-i tār-ı zülfünde sinān-ı şāne
gezdikçe
Derün-ı sīnede dāğ-ı kühenler
tazelēnmez mi

5. **dāğ-ı kühenlerle:-ler, -le**

Gazel 245

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Eski yara.

O şüh-ı tāze kadd-i serv-i ser-keş
mihir-bānlıkdan
Derīn-ı sīnemi bir dem kıomaz dāğ-ı
kühenlerle

dāğ-ı mihr:

1. **dāğ-ı mihr:-iñ, -le**

Terci-bend 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Sevgi, muhabbet yarası.

Dāğ-ı mihrinle derūnumda kebābım
sensiz
Ser-be-pīş-efgen-i maħcūb-ı 'itābım
sensiz

dāğ-ı muhabbet:

1. **dāğ-ı muhabbet:**

Gazel 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

Şevk-i ruhsār ile dil müstāgnidir her
zevkden
Sīnemi dāğ-ı muhabbet lāle-zār eyler
baña

2. **dāğ-ı muhabbet:**

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

Naķş olmasa bir sīnede ger dāğ-ı
muhabbet
Bir şem'-i nümāyānesi yok hāneye
beñzer

3. **dāğ-ı muhabbet:**

Gazel 265

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

Dāğ-ı muhabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Yā Rabb sen eyle merhem bu sūziş-i
nihāna

dāğ-ı sīne:

1. **dāğ-ı sīnede:-de**

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kalp yarası.

Ne maħbūbuñ hayāl-i hālī naķş olmuş
derūnuñda
Bu dāğ-ı sīnede ey lāle-i hamrā ne
söyleller

2. **dāğ-ı sīneme:-me**

Gazel 135

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kalp yarası.

Gel tabībā kıoyma dāğ-ı sīneme
merhem ğalať
Eyleme derdim görüb bir dem beni
hürrem ğalať

3. **dāğ-ı sīnemize:-mi, -ze**

Gazel 182

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül yarası, gönül derdi.

Ey bī-vefā bizimle biraz hem-dem
olmadıñ
Bir kerre dāğ-ı sīnemize merhem
olmadıñ

dağıl-:1. **dağıldı:-dı****Muhammes 3**

Mısra: 8

Dağılmak.

Saçıldı rüy-yi gül-gūna 'arağdan kaatre-i
şeb-nem

Dağıldı berg-i nesrîn üzre zülf-i
sünbülî derhem

dāğıma nemek ur-:1. **dāğıma nemek urdı:-dı****Gazel 118**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yaraya tuz basmak.

Ġarībī dāğıma la'1-i dudağı urdı
nemek

O gonçe kân-ı nemek deñlü pür-
melāhat imiş

dağıt-:1. **dağıtdı:-dı****Gazel 143**

Mısra: 5

Dağıtmak, saçmak.

Zülfün dağıtdı şāne hālī zuhūra geldi
İkbālīm ahterin gör 'akrebden oldu tālī'

dahı:1. **dahı:****Gazel 273**

Mısra: 6

Bile, dahi.

Ferhād egerçi virdi fenāya vücūdını
Dünyā dahı ol 'acūze-i mekkāre
kalmadı

2. **dahı:****Gazel 89**

Mısra: 7

Bile, dahi.

Ey perī cāna dahı mihrîni ızhār itme
Aña şandūkçe-i sīne emānet yeridir

3. **dahı:****Gazel 215**

Mısra: 8

"da, de" bağlacı.

Açmadı gonçe-i bahtımı nesīm-i vaşlıñ
Rüz u şeb sen dahı pā-beste-i hicrān
olasın

4. **dahı:****Gazel 234**

Mısra: 11

"da, de" bağlacı.

Gül gitti bāğdan dahı kim egledür seni
Ey 'andelīb bir kuru feryādıñ olmasun

5. **dahı:****Gazel 95**

Mısra: 8

Artık, bundan sonra.

Şermendelik burakdı reh-i maţlaba
tiken
İrmez dahı diyārıña pāy-yi bürīdemiz

6. **dahı:****Gazel 196**

Mısra: 3

Artık, bundan sonra.

Dahı minnet-keş-i mi'mār-ı vişāl
olmayalım
Hicrde tışe-i bī-dād ile vīrān olalım

7. **dahı:****Gazel 35**

Mısra: 13

*"Bile, da/de" anlamlarına gelen
kuvvetlendirme sözü.*

Gelmez cihān-ı nazma daḥı ŧimdiden
gerü
Sen teg Ğarībi nüktesi rengīn-ḥayālī
ŧūḥ

8. **daḥı:**

Gazel 114

Mısra: 11

"Bile, da/de" anlamlarına gelen
kuvvetlendirme sözü.

Ben daḥı meger ŧakladığım gevher-i
eŧki
Bir ŧūḥ-ı sitem-kāra niŧār itmek
içünmiŧ

9. **daḥı:**

Gazel 117

Mısra: 12

"Bile, da/de" anlamlarına gelen
kuvvetlendirme sözü.

Çeŧm-i süzen gibi ne vüs'at-i meŧreb
görinür
Ne ḥod elde daḥı ser-riŧte-i ŧoḥbet
kalmıŧ

10. **daḥı:**

Gazel 160

Mısra: 14

"Bile, da/de" anlamlarına gelen
kuvvetlendirme sözü.

Āğūŧa çeküb bend-i kemer-i müy-ı
miyānın
Eyyāmımızı biz daḥı zıykatle giçürdik

11. **daḥı:**

Gazel 180

Mısra: 10

"Bile, da/de" anlamlarına gelen
kuvvetlendirme sözü.

Sākī bizi de eyle ocaḥ eskisi ḥesāb
Pīr-i muğāna biz daḥı çok hidmet
eyledik

12. **daḥı:**

Gazel 185

Mısra: 15

"Bile, da/de" anlamlarına gelen
kuvvetlendirme sözü.

Olmaz daḥı ŧimden gerü ey dīde-
nümāyān
Bu külbe-i aḥzānda saña rüy-ı
taḥammül

13. **daḥı:**

Gazel 124

Mısra: 8

"Bile, da/de" anlamlarına gelen
pekiŧtirme edatı.

Yüz ŧubḥ açıldı ol yüzi ḥürŧidi
görmedik
Ger olmasaḥ bu gün daḥı aḥŧāma kaldı
iŧ

14. **daḥı:**

Gazel 268

Mısra: 12

"Bile" anlamında edat.

Müfid olmaz ŧarāb-ı erguvānī 'aŧıka
tenhā
Daḥı ḥasret-keŧ-i būs-ı leb-i
ḥandānıñım sākī

15. **daḥı:**

Gazel 184

Mısra: 12

"Bile" anlamında bağlaç.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ğarībi böyle daḥı bī-edeb degil

16. **daḥı:**

Gazel 191

Mısra: 17

"Bile" anlamında bağlaç.

Düşdi bir 'aŧka Ğarībī daḥı bundan
böyle

İstirāhat-i dil ğam-nākden olmaz
me'mūl

17. **daḥı:**

Gazel 273

Mısra: 4

"Bile" anlamında bağlaç.

Oldum o şūḥa eylemeden lütf ü ilticā
İtmez kabūl elde daḥı çäre kalmadı

18. **daḥı:**

Gazel 287

Mısra: 11

"Bile" anlamında bağlaç.

Kālā-yı nazm u neşre daḥı kalmadı
revāc
Bāzārının pozuldu daḥı gitdi revnaḳı

19. **daḥı:**

Gazel 287

Mısra: 12

"Bile" anlamında bağlaç.

Kālā-yı nazm u neşre daḥı kalmadı
revāc
Bāzārının pozuldu daḥı gitdi revnaḳı

20. **daḥı:**

Muhammes 3

Mısra: 2

"Bile" anlamında bağlaç.

O şūḥuñ mülk-i ḥüsnine sipāh-ı ḥaṭṭ
kadem başdı
Daḥı āyīne-i 'uşşāḳ iken jeng-i elem
başdı

21. **daḥı:**

Terci-bend 1

Mısra: 53

"Bile" anlamında bağlaç.

Ḳaṭ' eylemem ümmīdi daḥı 'afv u
'aṭādan
Ḳan itme yeter baḡrımı ḥavf eyle
Ḥudā'dan

dāhil-i nār it-:

1. **dāhil-i nār itmek:-mek**

Gazel 114

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ateşe atmak.

Ruḥsārını 'arz itmesiniñ ecli Ğarībī
Bī-çāresini dāhil-i nār itmek içinmiş

dā'im:

1. **dā'im:**

Gazel 61

Mısra: 1

Daima, her zaman sürekli.

Büy-yi feraḥla dā'im bezmiñ ola
mu'aṭṭar
Reng-i neşāṭ birle rüyüñ ola münevver

2. **dā'im:**

Gazel 221

Mısra: 12

Daima, her zaman sürekli.

Çirk-i günāhı maḥvına raḥmet ümīd
iden
Dā'im dilinde zıkr-i Ḥudā olmaz
olmasun

3. **dā'im:**

Gazel 127

Mısra: 7

Daima, her zaman.

Dā'im istersen eger ḳurb-i vişāl-i yāri
Sen hemān göster aña şüret-i te'kīd-i
ḥulūş

dā'im ol-:

1. **dā'im olmazsa:-maz, -sa**

Gazel 141

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.

Dā'im olmazsa du'ā-yı devletiñde
müstakīm
Olmasun ṭab'-ı Ğarībī ṣād u ḥandān el-
vedā'

dā'imā:

1. **dā'imā:**

Gazel 140

Mısra: 12

Daima, her zaman.

Bu istiṣhād ile bildim ğinādan faḫr
efḍaldır
Hümā-yı devlet olur dā'imā vīrāneden
maḥzūz

2. **dā'imā:**

Terci-bend 4

Mısra: 21

Daima, her zaman.

Derūnum dā'imā pūr-sūziṣ-i dāğ-ı
muḥabbetdir
A sultānım ḳuluñ böyle esīr-i ḥāk-i
ğurbetdir

dā'ir ol-:

1. **dā'ir olmadık:-ma, -dık**

Gazel 156

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, nasiplenmek.

Pervāne-i muḥabbet olaldan
vücūdumuz
Şem'-i cemāl-i rūyuña hīç dā'ir
olmadık

dā'ire:

1. **dā'ireden:-den**

Gazel 126

Mısra: 1

Halka, çember.

Ey dil yūri bu dā'ireden ṭaşra ayak baş
İkrāh ile bu 'āleme bir pāy-ı firāk baş

dā'ire-i devlet:

1. **dā'ire-i devlet:**

Gazel 211

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mutluluk hanesi.

Ğarāziñ dā'ire-i devlet ise dünyāda
Ey gönül yād ideğör silsile-i müşğīn

dā'ire-i meclis-i 'irfān:

1. **dā'ire-i meclis-i 'irfāna:-a**

Gazel 112

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İrfan meclisinin dairesi.

Olmağa vāḳıf-ı keyfiyyet-i sırr-ı
melekūt
İdelüm dā'ire-i meclis-i 'irfāna heves

dā'ire-i meclis-i rindān:

1. **dā'ire-i meclis-i rindāna:-a**

Gazel 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Rintlerin meclisinin dairesi.

Tevsen-i nāzı getürdi yine cevlāna
ḳadeḫ
Yüridi dā'ire-i meclis-i rindāna ḳadeḫ

dalālet:

1. **dalāletden:-den**

Gazel 241

Mısra: 4

*Doğru yoldan ayrılma, yoldan
çıkma, sapıtma, sapıklık.*

Baña bu nefsi ser-keş reh-zen-i rāh-ı
şerī'atdır

Dalāletden reh-i Hakk'a hidāyet
senden olmazsa

dal-:

1. **daldıqça:-dik, -ça**

Terci-bend 4

Mısra: 14

Dalmak (dibine doğru gitmek).

Egerçi cān bulur sıhhat şemīm-i vaşlıñ
aldıqça
Vücūdum mahv olur her geh yem-i
endūha daldıqça

dām:

1. **dām:**

Gazel 283

Mısra: 12

Tuzak.

Vefk-ı hālū'l-vasatı dāğ ile çekdim
dilime
Bu perī-zādeyi dām itmege teşhūr gibi

2. **dām:**

Gazel 207

Mısra: 1

*Tuzak -Sevgilinin saçları için
kullanılmıştır.-.*

Zülfūñ dil-i hāzīnime olsun müdām
dām
Eylerse de ço eylesün ehl-i melām lām

3. **dāma:-a**

Gazel 172

Mısra: 6

Tuzak.

Olduñ mı siyeh hāli gibi zülfüne
meftūn
Ey dil heves-i dāne ile dāma mı
düşdüñ

dām u dāne:

1. **dām u dāne:**

Gazel 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tuzak ve tane (yem).

Ruḥunda ḥalka ḥalka hāliñ üzre zülf-i
müştğiniñ
Görenler murğ-ı dil kaydına dām u
dāne söyleller

dāmād gir-:

1. **dāmād girse:-se**

Gazel 17

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güveye girmek.

Şimdi 'aceb mi mühre-i naqd-i sirişk
ile
Girse ḥarīm-i gönçeye dāmād 'andelīb

dāmān:

1. **dāmāna:-a**

Gazel 205

Mısra: 2

Elbise, etek.

Cān bülbülünü seyr-i gül-istāna
getürdim
Gül gibi girībānımı dāmāna getürdim

2. **dāmānı:-ı**

Gazel 125

Mısra: 6

Elbise kenarı, etek.

Zālīm de gerek zulmi qadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan ḥār olamaz sūzene
maḥşūş

3. **dāmānım:-ım**

Gazel 210

Mısra: 14

Etek.

Ümîd-i vaşl ile gül-zârı kûy-ı yâre
‘azm itdim
Ġarîbî pençe-i hâr-ı cefâya düşdi
dâmânım

4. **dâmânîñ:-iñ**

Gazel 61

Mısra: 5

Elbise kenarı, etek.

Devletle çarh-ı vârun dâmânîñ eylesün
bûs
Her günde bir ferahla gönülün ola
mübeşşer

5. **dâmânîñ:-iñ**

Gazel 164

Mısra: 4

Elbise kenarı, etek.

Kaṭ‘-ı şemşîr-i ecel birle rehâ mümkün
değil
Düşse dest-i iştiyâka bir de dâmânîñ
seniñ

6. **dâmânına:-ı, -n, -a**

Gazel 177

Mısra: 8

Elbise, etek.

Bir neş‘e için muğbeçeniñ öpdük
ayağın
Bintü'l-‘inebiñ ‘özü ile dâmânına
düşdük

7. **dâmânîñdan:-iñ, -dan**

Gazel 150

Mısra: 9

Elbise, etek.

Hâzer it pây-ı taleb çıkmaya
dâmânîñdan
Nigerândır yoluña hâr-ı muğaylân şaf
şaf

dâmân u giribân:

1. **dâmân u giribân:-ı**

Gazel 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: Kalp İfade

(Elbise için) üst baş, her taraf.

Meded-âlûde-i hûn itme dâmân u
giribânı
Kerem kıll virme fırsat gamze-i hûn-
h‘âra gel cânâ

dâmân-ı deşt-i ‘aşk:

1. **dâmân-ı deşt-i ‘aşkda:-da**

Gazel 201

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk çölünün eteği.

Ey Leyli-i zamâne görelden cemâliñ
Dâmân-ı deşt-i ‘aşkda Mecnûn değil
miyim

2. **dâmân-ı deşt-i ‘aşk:-ı**

Gazel 231

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk çölünün eteği.

Dâmân-ı deşt-i ‘aşkı boyar kana ser-te-
ser
Fırsat hadeng-i gamze-i hûn-h‘âra
düşmesün

dâmân-ı şefâ‘at:

1. **dâmân-ı şefâ‘at:**

Gazel 29

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Şefâ‘at eteği.

Girsün mi Ġarîbî ele dâmân-ı şefâ‘at
Dil itmeyicek Aḥmed-i Muḥtâr'a
teşebbüs

2. dāmān-ı şefā' at:**Gazel 29**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Şefā'at eteği.

Girsün mi Ğarībī ele dāmān-ı şefā' at
Dil itmeyicek Aḥmed-i Muḥtār'a
teşebbüş

dāmān-ı tabī' at:**1. dāmān-ı tabī' at:****Gazel 243**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Tabiat eteği.

Ālūde-i 'aşk olmasa dāmān-ı tabī' at
Kalmazdı Ğarībī elem-i yār arasında

dāmān-ı vaşl-ı yār:**1. dāmān-ı vaşl-ı yāri:-i****Gazel 143**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kavuşma eteği.

Dest-i ümīde girmez dāmān-ı vaşl-ı
yāri
Şem' -i ḥayālīñ olsun fānūs-ı dilde
lāmi'

dāmān-ı vişāl:**1. dāmān-ı vişālīñ:-iñ****Gazel 222**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma eteği.

Ele girmezse dāmān-ı vişālīñ bārī ey
dil-ber
Bizi şād itmege keyfiyetiñden bir
peyām olsun

dāmen:**1. dāmenimi:-im, -i****Gazel 69**

Mısra: 9

Etek.

Mümkin mi duta dāmenimi dest-i şabā
kim
Nūr-ı nazarım dīde-i 'āşık vaṭanımdır

2. dāmeniñ:-iñ**Gazel 111**

Mısra: 17

Etek.

Kalmasun dāmeniñ ālūde-i çirk-i
'işyān
Ey Ğarībī kalagör kulzüm-i Ğufrān'a
heves

3. dāmeninde:-i, -n, -de**Gazel 106**

Mısra: 2

Etek.

Devr-i ruḥunda tāze ḥaṭ-ı yāri
görmüşüz
Gül dāmeninde nīşter-i ḥārı görmüşüz

5. dāmenine:-i, -n, -e**Gazel 190**

Mısra: 9

Etek.

Yüz sürmek için dāmenine gönçe-i
pākin
Şāḥ-ı güle kendin yine bār eyledi
bülbul

2. dāmeniñi:-iñ, -i**Gazel 98**

Mısra: 3

Etek.

Bir büse için dāmeniñi rüz-ı kıyāmet
Ālūde-i çirk-āb-ı günāh itmege
degmez

dāmen-i 'afv:1. **dāmen-i 'afvīnla:-iñ, -la****Gazel 239**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Merhamet eteği**(bağışlayıcılığınla).*

'Uyūbın dāmen-i 'afvīnla setr eyle
 Hūdāvendā
 Yüzün dutdı Ğarībī der-geh-i Settār'a
 yā Allāh

dāmen-i dārūy-ı taḥammül:1. **dāmen-i dārūy-ı taḥammül:****Gazel 185**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Taḥammül ilacının eteği.

Olmaz mı şifā-yāfte hep derd-i
 derūnum
 Girse ele ger dāmen-i dārūy-ı
 taḥammül

dāmen-i dārūy-ı vişāl:1. **dāmen-i dārūy-ı vişālīñ:-iñ****Gazel 145**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma ilacının eteği.

Gideli dāmen-i dārūy-ı vişālīñ elden
 Ten-i efsürde degil derd ü elemden
 fāriğ

dāmen-i deşt-i muḥabbet:1. **dāmen-i deşt-i muḥabbet:****Gazel 19**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Muḥabbet çölünün eteği.

Ğamze tīğıyle gözün cellādı halkı
 kırmadan
 Dāmen-i deşt-i muḥabbet sévdigim
 kan oldı hep

dāmen-i gül-zār:1. **dāmen-i gül-zāra:-a****Gazel 29**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin eteği.

Cān itse n'ola lem 'a-i dīdāra teşebbüs
 Hār itmededir dāmen-i gül-zāra
 teşebbüs

dāmen-i 'isā:1. **dāmen-i 'isā'ya:-ya****Gazel 43**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İsa'nın eteği.

Olur mı hergiz erbāb-ı 'alā' iğ kādīr-i
 taḥrīk
 Ki süzen dāmen-i 'İsā'ya bir gülmīḥ-i
 āhendir

2. **dāmen-i 'isā'ya:-ya****Gazel 155**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hız. İsa Peygamber'in eteği.

Ey āh-ı seḥer kime bu cāh oldı
 müyesser
 Eflāka çıkub dāmen-i 'İsā'ya şarılmak

dāmen-i 'ismet:1. **dāmen-i 'işmetde:-de****Gazel 91**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Namus eteği.

Nāz ile dāmen-i 'işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

dāmen-i maḫşūd:

1. **dāmen-i maḫşūd:**

Gazel 28

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gayenin eteği.

Girsün elime dirsən eger dāmen-i
maḫşūd
Ser-rişte-i ümmīdi burak terk-i merām
it

dāmen-i şahrā-yı taleb:

1. **dāmen-i şahrā-yı taleb:**

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arzu çölünün eteği.

Hazer it kim saña her naḫş-ı ḳadem bir
çehdir
Deşt-i hem-vāre degil dāmen-i şahrā-
yı taleb

dāmen-i vuşlat:

1. **dāmen-i vuşlat:**

Gazel 160

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavuşma eteği.

Ser-pençe-i aġyārdadır dāmen-i vuşlat
Biz 'ömrümüzi süziş-i firḳatle
giçürdik

dām-ı 'andelīb:

1. **dām-ı 'andelīb:**

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bülbülün tuzağı.

Olmuş çemende pençe-i bī-dād-ı 'aşḳ
ile
Tār-ı ḫarīr-i nūkhet-i gül dām-ı
'andelīb

dām-ı belā-yı hüsn-i ruh-ı dil-firīb:

1. **dām-ı belā-yı hüsn-i ruh-ı dil-
firīb:**

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Cazibeli sevgilinin yanağı hile
tuzağı.*

Dām-ı belā-yı hüsn-i ruh-ı dil-firīb ile
Güldür fezā-yı 'aşḳda şayyād-ı
'andelīb

dām-ı ğam:

1. **dām-ı ğam:**

Gazel 113

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam tuzağı.

Turre-i cānāne teg her yan ḳurulmuş
dām-ı ğam
Dehrde bir tekye-gāh-ıistirāhat
ḳalmamış

dām-ı gīsū:

1. **dām-ı gīsūsına:-sı, -na**

Gazel 154

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Saçın tuzağı.

Ḳāf-ı ebrūsını 'Anḳā-yı gönül cāy
iderek
Dām-ı gīsūsına pā-beste-i ḳullāb olduḳ

dām-ı hayret:1. **dām-ı hayret:****Gazel 26**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hayret tuzağı.

Ḥāl-i ‘anberīni Hindū zülfi sünbül-i
semen-bū

Kāküli kemend-i dil-cū murğ-ı cāna
dām-ı hayret

dām-ı ma‘şiyet:1. **dām-ı ma‘şiyetden:-den****Gazel 5**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Günah tuzağı.

Geldi dergāha Ğarībī yā şefi‘e'l-
müznibīn

İşbu dām-ı ma‘şiyetden bu esīri kı
rehā

dām-ı şikār-ı dil:1. **dām-ı şikār-ı dil:****Gazel 202**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül av tuzağı.

Geh silsile geh sünbül geh dām-ı
şikār-ı dil

Bu şu‘bedelü kākül mestāne midir
bilmem

dām-ı ümīd-i çeşm:1. **dām-ı ümīd-i çeşmine:-in, -e****Gazel 168**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gözün ümit tuzağı.

Dām-ı ümīd-i çeşmine tıldı ğubār-ı
ye’s

Murğ-ı vişāl-i dil-bere şayyād
olanlarıñ

dāne:1. **dāne:****Gazel 33**

Mısra: 14

Tane.

Ey Ğarībī ne biter nüh-ıtabakından
çarḥıñ

Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
kadeḥ

2. **dāne:****Gazel 181**

Mısra: 9

*Arpa, buğday gibi ürünleri
oluşturan ufacık meyve.*

N’itdim saña kim dāne gibi cism-i
nizārı

Ṭāhūne-i gerdün-ı bed-encāma
düşürdüñ

dāne-i engūr:1. **dāne-i engūra:-a****Gazel 103**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Üzüm tanesi.

Zāhidin çok ‘amel-i huşkuna meftūn
olma

Sübḥası dāne-i engūra döner çok
gitmez

dāne-i hāl:1. **dāne-i hāl:****Gazel 285**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ben tanesi.

Dâne-i hâl degil tāk-ı dü-ebrüsunda
Gönlüm aşılımış aña şîşe-i kandîl gibi

2. **dâne-i hâliñ:-iñ**

Gazel 135

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ben tanesi.

Dâne-i hâliñ görünce cennet-i ruhsârda
Ey mürüvetsiz ne güne olmasun
âdem gâlať

3. **dâne-i hâline:-in, -e**

Gazel 249

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ben tanesi.

İdelüm seyr-i behişt-i ser-i küyuñ
yârin
Dâne-i hâline meyl idelüm âdemcesine

dâne-i hâl-i lebi:

1. **dâne-i hâl-i lebiñ:-iñ**

Gazel 78

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Dudak üzerinde bulunan ve
tohuma benzeyen ben.*

Yâd kıldıkça Ğarîbî dâne-i hâl-i lebiñ
Baħr-ı dilden gevher-i eş'âr kendin
gösterür

dâne-i hâl-i siyâh:

1. **dâne-i hâl-i siyâhına:-in, -a**

Gazel 182

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Daneye benzeyen siyah ben.

Meyl itmeyince dâne-i hâl-i siyâhına
Ey dil behişt-i 'ârızına âdem olmadıñ

dâne-i müjgân-ı eşk:

1. **dâne-i müjgân-ı eşki:-i**

Gazel 166

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gözyaşlarını tutan kirpiklerdeki
yaş damlası.*

Ey gönül hün-ı derünü dîde-i giryâna
çek
Dâne-i müjgân-ı eşki rişte-i mercâna
çek

dâne-i ümmid:

1. **dâne-i ümmidimiz:-imiz**

Gazel 170

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ümit tohumu.

Sebz olmadı bir dâne-i ümmidimiz ey
dil
Çok sâl ü mehiñ gerdiş-i eyyâmını
gördük

dâr:

1. **dâra:-a**

Gazel 14

Mısra: 6

*İdama mahkûm olanları asmak
için dikilen direk; sevgilinin zülfü.*

Hayâl-i târ-ı zülf-i yâre düşmezse
gönül şevki
Ene'l-ħaķ içre ğayr[ı] dâra Manşür
olmasun yâ Rab

2. **dârına:-ı, -n, -a**

Gazel 123

Mısra: 10

*İdama mahkûm olanları asmak
için dikilen direk.*

Yine birdir hayât ü mevt çeşm-i ehl-i
vahdetde

Ene'l-ḥaḫḫ dārına şu girye-i
Manşūr'dan gelmiş

dāra çek-:

1. **dāra çekilsün:** -il, -sün
Gazel 278
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
Darağacına asmak, idam etmek.

Ene'l-ḥaḫḫ sırrı kanımla yazılsın
 'ārızın üzre
 Çekilsün dāra zülfün'den gönül
 Manşūr'dur şimdi

dār-ı 'ikāb eyle:

1. **dār-ı 'ikāb eyler:-r**
Gazel 133
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
azap yurdu eder.

Vaṭanı 'aşıka bir dār-ı 'ikāb eyler ḥatt
 Hüs-n-i ruḥsārına ta'līm-i zehāb eyler
 ḥatt

dārū:

1. **dārū:**
Gazel 236
 Mısra: 10
İlaç, deva.

Cürm ile rû-siyāhım 'iṣyāna rû-be-
 rāhım
 Müstağrak-i günāhım ey zaḥm-ı cürme
 dārū

dārūy-ı 'afv:

1. **dārūy-ı 'afvın:-iñ**
Gazel 2
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: -
Bağışlanmanın ilacı.

Koyma 'alīl pençe-i 'iṣyānda cismimi
 Dārūy-ı 'afvın eyle bu bīmāra āşınā

dāru-yı bīmār-ı muḥabbet:

1. **dāru-yı bīmār-ı muḥabbet:**
Terci-bend 1
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: -
Aşk hastasının ilacı.

La'līnde iken dāru-yı bīmār-ı
 muḥabbet
 Meylīn var ise itmege ey yār-ı
 muḥabbet

dārūy-ı rahm:

1. **dārūy-ı rahm:**
Gazel 273
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: -
Rahmet ilacı.

Dirhem kadarca ḥoḫka-i ceyb-i
 sipīhrde
 Dārūy-ı rahm 'illet-i bīmāra ḳalmadı

dāru-yı sıhhat:

1. **dāru-yı sıhhat:**
Gazel 239
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
Sağlığa çare, deva.

Her a'zā-yı vücūdum başka bir 'illetle
 sayrudur
 Meded bir dāru-yı sıhhat men-i efkāra
 yā Allāh

dārū's-şifā-yı rahmet:

1. **dārū's-şifā-yı rahmetiñden:-iñ, -
 den**
Gazel 239
 Mısra: 17

Kelime Tipi: -
Rahmetin şifahanesi.

Baňa dārü'ş-şifā-yı rahmetiñden bir
şifā gönder
Beni döndürme kapuñdan der-i ağıyāra
yā Allāh

dāstān:

1. **dāstānlıdır:** -lı, -dır

Gazel 66

Mısra: 6

*Destan (Uzunluk, hacim
anlamında).*

Düşse zebān-ı halka dükenmez
hikāyeti
Mār-ı siyāh-ı zülfi uzun dāstānlıdır

da'vā it-:

1. **da'vā itsün:** -sün

Gazel 162

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dava etmek, hak talebinde
bulunmak.*

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
da'vā
Kākül-i şu'bede bāzına belā-cū
diyerek

da'vā-yı muhabbet:

1. **da'vā-yı muhabbet:**

Gazel 25

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Muhabbet iddiası.

Bī-zevk-i mey-i 'aşksın ey zāhid-i
hod-bīn
Bī-hüde yire eyleme da'vā-yı
muhabbet

dāver:

1. **dāveri:-i**

Gazel 142

Mısra: 8

Hükümdar, vezir, vali.

Ümmīdiñi kaç' eyle 'aṭāyā-yı digerden
Var dāveri dut eyleme der-bāna
tevaḳku'

dāverā:

1. **dāverā:**

Gazel 141

Mısra: 11

Ey âdil padişah.

İki mıknāṭīsa āhendir vücūdum dāverā
Ara yerde ḳalmışım efkār ü ḫayrān el-
vedā'

dāver-i dārā-yı cihān-gīr:

1. **dāver-i dārā-yı cihān-gīr:**

Gazel 171

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dünyayı zapteden Dârâ'nın
veziri.*

Mücib nedir ey dāver-i Dārā-yı cihān-
gīr
Bī-çāre Ğarīb-i ğazel-h'ānı unutduñ

dāver-i hükümet:

1. **dāver-i hükümet:**

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hükümet padişahı.

Ey dāver-i hükümet ey server-i 'adālet
Hükümüñ gibi cihānda bahtıñ ola
muzaffer

dāver-i kişver-i dil:**1. dāver-i kişver-i dil:****Gazel 211**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesinin hükümdarı.

Dāver-i kişver-i dil yād idemez
miskīnin
N'ola nerm itse biraz āh dil-i sengīnin

da'vet it-:**1. da'vet it:****Gazel 228**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Davet etmek, çağırmaq.

'Ahdimiz var Ğarībī k'idelüm zevk u
şafā
Da'vet it kim bu şafā-hāneye devlet
gelsün

da'vi-i nüzhet:**1. da'vi-i nüzhet:****Gazel 225**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Eğlence davası.

Gül eylerse ruhuñla da'vi-i nüzhet
leṭāfetde
Bahār-ı hüsnüne şermendelik hār-ı
zevāl olsun

dayan-:**1. dayanmaz:-maz****Gazel 126**

Mısra: 9

Tahammül etmeye gücü yetmek.

Şeft-ālu-yı būs-ı ruḥı dendāna
dayanmaz

Ey gürsine-çeşm aña uşūliyle dudak
baş

de:**1. de:****Gazel 209**

Mısra: 13

Dahi, de (bağlaç).

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil
idim
Şimdi rüsvālīk ile 'āleme şöhret
virdim

2. de:**Gazel 125**

Mısra: 5

"de" eki.

Zālim de gerek zulmi kadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan hār olamaz sūzene
maḥşūş

3. de:**Gazel 180**

Mısra: 4

"de" eki.

Sākīde imtinānı görüb bāde rağmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

4. de:**Gazel 180**

Mısra: 9

"de" eki.

Sākī bizi de eyle ocağ eskisi ḥesāb
Pīr-i muğāna biz daḥı çok hidmet
eyledik

5. de:**Gazel 261**

Mısra: 10

"de" eki.

Yūsuf gibi düş çāh-ı zenehdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif'at var içinde

6. de:

Terkib-bend 1

Mısra: 47

"de" eki.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ėam degil ben de olursam şanemā
bende saña

7. de:

Terkib-bend 1

Mısra: 48

"de" eki.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ėam degil ben de olursam şanemā
bende saña

8. de:

Gazel 82

Mısra: 6

"de" bağlacı.

Ne var fahr eylesün hūrşid-i 'ālem-tāb
ile gerdün
Bizim de mihr ü māh-efrüz bir
maħbūbumuz vardır

9. de:

Gazel 83

Mısra: 5

"de" bağlacı.

Şofī seni de ben gibi bāde-perest ider
Ol şūh-ı çeşm-i sākiniñ ibrāmı bellidir

10. de:

Gazel 103

Mısra: 13

"de" bağlacı.

Ėastedir şimdi 'adū bir de Ėarībī
gözedir
Ėāl-i efkārımı bundan da beter çok
gitmez

11. de:

Gazel 105

Mısra: 2

"de" bağlacı.

Bir şanemiñ şivesine mā'ilüz
Lütfi degil cevrine de kı'ilüz

12. de:

Gazel 195

Mısra: 3

"de" bağlacı.

Yeter sū'-i 'amel ey nefis-i kāfir sen de
inşāf it
Bu gün eyle hāzer yarın peşimān
olmadan evvel

13. de:

Gazel 282

Mısra: 9

"de" bağlacı.

Sāki lütf eyle biraz sende de inşāf
olsun
Bir kıadeh bāde ile yād idegör aħbābı

14. de:

Gazel 285

Mısra: 1

"de" bağlacı.

O melek hūsnüni şerh itse de tafşil gibi
Nūşā-i mihrini zann eyleme tekmil
gibi

15. de:

Gazel 207

Mısra: 2

"Dahi, bile" anlamında bağlacı.

Zülfüñ dil-i hazînime olsun müdâm
dâm
Eylerse de ço eylesün ehl-i melâm lâm

16. **de:**

Gazel 184

Mısra: 2

"de" eki.

Her cevri kim iderse baña bî-sebeb
degil
Yoksa o şüh böyle de ehl-i gâzab degil

17. **de:**

Gazel 106

Mısra: 13

"De" bağlacı.

Şalsun bu gün de zülfünü mâh-ı
cemâline
Bizler hezâr kerre şeb-i nârı görmüşüz

18. **de:**

Gazel 113

Mısra: 18

"De" bağlacı.

Ey Garîbî âh-ı dil ol mâha te`şîr
eylemez
Gâlibâ âteşde de tâb-ı harâret
kalmamış

debistân-ı gam:

1. **debistân-ı gamında:-iñ, -da**

Gazel 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam mektebi.

Debistân-ı gamında tıfl-ı dil bir nev-
zebân olsa
‘Ulûm-ı ma`rifetde Hızır'a üstâd
olmadan yegdir

def' ol-:

1. **def' olub:-ub**

Tarih 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yok olmak, ortadan kalkmak;
uzak durmak, uzaklaşmak.*

Hamdü-lillâh kim zühûra geldi şun´-ı
Zü'l-celâl
Def' olub âyîne-i ümmîdden gerdi
melâl

def ü ney:

1. **def ü ney:**

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tef ve ney.

Def ü ney muṭrib ü mey sâz ü kemâna
der-kâr
Rindler işrete âgâz idecek günlerdir

def'-i humâr eyle-:

1. **def'-i humâr eyler:-r**

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*İçkiden sonra gelen başağrısını
giderme.*

Lebiñden ayru bâde şanma kim def'-i
humâr eyler
Muḥabbet âteşi sinemde her dem pür-
şerâr eyler

def'-i melâl it-:

1. **def'-i melâl it:**

Gazel 27

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

*Hüznü, kederi ortadan kaldırmak,
defetmek.*

Ey sâkı-i ferhunde-ka-dem iş saña kaldı
Bir rafl-ı girân ile iriş def'-i melâl it

defter:

1. **defterimdedir:-im, -de, -dir**

Gazel 48

Mısra: 4

Defter.

Çün ü çirâ-yı dehrden endişe
kılmazam
Büd u nebüd-ı 'âlem-i cân
defterimdedir

2. **defterimizdir:-imiz, dir**

Gazel 45

Mısra: 12

Defter.

Bî-hüde degil hâl ü haṭ-ı çehre-i hûbân
Hep itdiği bî-dâdlara defterimizdir

defter-i mihr ü meh:

1. **defter-i mihr ü mehi:-i**

Gazel 111

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay defteri.

Defter-i mihr ü mehi ṭâḳ-çe-i nisyâna
Ḳomuşuz eyleyeli 'arız-ı hûbâna heves

deg-:

1. **degdi:-di**

Gazel 245

Mısra: 7

Değmek.

Didim bu câme-i hüsni saña kim degdi
ey gül-ruḡ
Buluşdurdu beni gül-zâr şahnında
tikenlerle

2. **degdi:-di**

Gazel 86

Mısra: 9

Değmek; dokunmak.

Engüşt-i şâne degdi diyü târ-ı zülfüne
Tîğ-i ḡasedle sîne-i dil pâre pâredir

3. **deger:-er**

Gazel 139

Mısra: 3

Değerinde olmak.

Virdiğîñ pend deger mi bu kadar derd-
i sere
Bunca mestâne nedir telḡ-i cevâb ey
vâ'iz

4. **deger:-er**

Gazel 226

Mısra: 1

Değmek, dokunmak.

Deger tîr-i müjeñ cânâ ten-i bîmâra
biñ yerden
Ṭabîb-i 'aḡl n'itsün kim olunca yâre biñ
yerden

5. **degme:-me**

Gazel 82

Mısra: 9

Dokunma.

Kerem kıl ey şabâ degme müselsel
kâkül-i yâre
Ki her bir târına bir ḡatır-ı
meslûbumuz vardır

6. **degmesün:-me, -sün**

Gazel 232

Mısra: 1

Dokunmak.

Tîr-i nigâhı sîne-i bîmâra degmesün
Allâh için o şüḡ dil-i zâra degmesün

7. **degmesün:-me, -sün**

Gazel 232

Mısra: 2

Dokunmak.

Tır-i nigāhı sīne-i bīmāra degmesün
Allāh için o şūh dil-i zāra degmesün

8. **degmesün:-me, -sün**

Gazel 232

Mısra: 4

Dokunmak.

Şīrāze-i şaḥā' if-i dil pārenmesün
Bād-ı şabā o turre-i tarrāra degmesün

9. **degmesün:-me, -sün**

Gazel 232

Mısra: 6

Dokunmak.

Bārī esīr-i pençe-i hicr oldığım yeter
Dest-i ta'arruz ol gül-i bī-ḥāra
degmesün

10. **degmesün:-me, -sün**

Gazel 232

Mısra: 8

Dokunmak.

Düşsün hezār rahne sitemden
derūnuma
Dendān-ı sīn-i buse leb-i yāra
degmesün

11. **degmesün:-me, -sün**

Gazel 232

Mısra: 10

Dokunmak.

Ḳaddīn görünce serv-i çemen kaldı
cilveden
Çeşm-i ḥasūd o şīve-i reftāra
degmesün

12. **degmesün:-me, -sün**

Gazel 232

Mısra: 12

Dokunmak.

Ḥün-āba rīz-i ḥasret-i dīdārdır gözüm
Ḥavfīm budur ki bir daḥı dīdāra
degmesün

13. **degmesün:-me, -sün**

Gazel 232

Mısra: 14

Dokunmak.

Ḳalmış diyār-ı yārda gönüm Ğarībī-
veş
Söyleñ o meste ḥātır-ı efkāra
degmesün

14. **degmez:-mez**

Gazel 98

Mısra: 1

Değeri olmamak.

Dünyā bu kadar germ-i nigāh itmege
degmez
Biñ şūh-ı sitem-kār bir āh itmege
degmez

15. **degmez:-mez**

Gazel 98

Mısra: 2

Değeri olmamak.

Dünyā bu kadar germ-i nigāh itmege
degmez
Biñ şūh-ı sitem-kār bir āh itmege
degmez

16. **degmez:-mez**

Gazel 98

Mısra: 4

Değeri olmamak.

Bir buse için dāmeniñi rüz-ı kıyāmet
Ālūde-i çirk-āb-ı günāh itmege
degmez

17. **degmez:-mez**

Gazel 98

Mısra: 6

Değeri olmamak.

Yok merḥameti muğbeçe-i bāde-
fürüşñ
Ruḥsārına diḳkatle nigāh itmege
degmez

18. **degmez:-mez****Gazel 98**

Mısra: 8

Değeri olmamak.

Ol mäh-likā kim idemez ‘āşıkā rağbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez

19. **degmez:-mez****Gazel 98**

Mısra: 10

Değeri olmamak.

Düşmen ki degil Rüstem-i eflāke
berāber
Anı hedef-i nāvek-i āh itmege degmez

20. **degmez:-mez****Gazel 98**

Mısra: 12

Değeri olmamak.

Teşvīş-i ğam-ı būd u nebūd-ı iki ‘ālem
Mir’āt-i dil-i şāfi siyāh itmege degmez

21. **degmez:-mez****Gazel 98**

Mısra: 14

Değeri olmamak.

Bir cāh için aġyāra niyāz itme Ğarībī
Nef’ī anı mānend-i ilāh itmege
degmez

22. **degsün:-sün****Gazel 67**

Mısra: 12

Dokunmak.

Olunca ger çıkarsam bir kadem rāh-ı
muhabbetden
Efendim tīr-i müjgānīñ gibi degsün
baña hañçer

değer:1. **deger:****Gazel 200**

Mısra: 9

Bedel olmak, karşılığı gelmek.

Hüsyāri-i dünyāya deger mesti-i ğaflet
Bir cām ile ger ‘aqlımı medhüş
idebilsem

degil:1. **degil:****Gazel 64**

Mısra: 15

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken’in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Degil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde
Bilür ‘ālem ki kadirim şān ile
şevketden a’zamdır

2. **degil:****Gazel 66**

Mısra: 12

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken’in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Kılma raķībe sürme gibi göze i’tibār
Ş’ol rü-siyeh inanma degil İsfahānlı’dır

3. **degil:****Gazel 67**

Mısra: 4

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken’in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Kemerde cezbe-i müy-ı miyān āhen-
rübā dutmuş

Degil bî-hüdedir pehlû-yı yâda
mübtelâ hançer

4. **degil:**

Gazel 70

Mısra: 3

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Terahhümdan degil ağlar şikest-i reng-
i 'uşşâka
Sirişk-i dîdeden tîğ-i nigâhın âb-dâr
eyler

5. **degil:**

Gazel 70

Mısra: 11

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Degil bî-hüdedir devr-i ruhunda târ-ı
gîsûsı
Gül-istân-ı cemâlin kıl kalemle zer-
nigâr eyler

6. **degil:**

Gazel 90

Mısra: 11

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Degil bî-hüdedir zülf-i muṭavvel devr-
i rûyunda
Ma'âni-i bedî'-i hüsnüñ elbet bir
beyân ister

7. **degil:**

Gazel 97

Mısra: 3

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek*

*cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Biz degil dünyâyâ geldik seyre zevk-i
kâm için
Hâk-i pây-ı dil-bere kırbâna
gelmişlerdenüz

8. **degil:**

Gazel 105

Mısra: 2

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Bir şanemiñ şîvesine mâ' ilüz
Lütfi degil cevrine de kâ' ilüz

9. **degil:**

Gazel 107

Mısra: 9

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Zâhîde keşf degil mey-kedeniñ esrârı
Neş'e-i sâğar-ı pür-bâdeyi herkes
bilmez

10. **degil:**

Gazel 108

Mısra: 7

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Degil hû-kerde-i hicr olduğumdan vaşlı
yâd itmey
Muḥabbet ehline feryâd ü şîven
sûzdan kıalmaz

11. **degil:**

Gazel 120

Mısra: 5

-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve

*imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Bu derd-i ser degil mey neş' esinden ey
dil-i şeydâ
Saña renc-i humâr ol nergis-i
bîmârdan kalmış

12. degil:

Gazel 46

Mısra: 1

Değil.

Mihnet men-i haķire degil yârdan
gelür
Takdîr-i kâr-hâne-i Cabbâr'dan gelür

13. degil:

Muhammes 3

Mısra: 18

Değil.

Açılmaz iltifât-ı âşinâyâ çeşm-i cādüsı
Degil bî-gâneye hâşş olmamışdır
hüsn-i dil-cüsı

14. degil:

Terkib-bend 1

Mısra: 48

Değil.

Meyl iderdiñ göz açub baķsa idiñ sen
de saña
Ėam degil ben de olursam şanemâ
bende saña

15. degil:

Gazel 37

Mısra: 11

Değil, olumsuzluk edatı.

Raħne-i hicrân degil merhem-pezîr-i
'âfiyet
Zaħm-i nâ-süde 'ilâc-ı iltiyâm olmaz
müfîd

16. degil:

Gazel 41

Mısra: 13

Değil, olumsuzluk edatı.

Bir cân ki degil bâr-keş-i minnet-i
gerdün
Biñ faħr ile ol serv-i dil-ârâya fedâdır

17. degil:

Gazel 43

Mısra: 9

Değil, olumsuzluk edatı.

Degil dest-i Züleyhâ'dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu güne keyd-i zenden Yüsuf-ı gül
pâk-dâmendir

18. degil:

Gazel 45

Mısra: 11

Değil, olumsuzluk edatı.

Bî-hüde degil hâl ü haķ-ı çehre-i hûbân
Hep itdiği bî-dâdlara defterimizdir

19. degil:

Gazel 49

Mısra: 5

Değil, olumsuzluk edatı.

Ey mâh-ı melek-peykerim insân degil
ol kim
Eyler seni bu hüsnle insâna berâber

20. degil:

Gazel 62

Mısra: 7

Değil, olumsuzluk edatı.

Kemâl-i devlet ü kudret degil der-kâr
her yirde
Behişt-i vaşla maħrem olmağâ âdemde
baħt ister

21. degil:

Gazel 115

Mısra: 9
Değil, olumsuzluk edatı.

Sāğarda degil bāde Ğarībī o perīniñ
‘Aks-i ruḥıdır sihr ile mīnālara düşmüş

22. **degil:**

Gazel 133
Mısra: 11
Değil, olumsuzluk edatı.

Varaq-ı hüsne degil ḥāme virür sıfr-
rakam
Şubḥ-ı ümmīdi baña rüz-ı ḥesāb eyler
ḥatt

23. **degil:**

Gazel 145
Mısra: 4
Değil, olumsuzluk edatı.

Gideli dāmen-i dārūy-ı vişāliñ elden
Ten-i efsürde degil derd ü elemden
fāriğ

24. **degil:**

Gazel 145
Mısra: 9
Değil, olumsuzluk edatı.

Mihr-i ḥübān ile her sīne ki pür-dāğ
degil
Kīse-i müflise beñzer ki deremden
fāriğ

25. **degil:**

Gazel 145
Mısra: 16
Değil, olumsuzluk edatı.

Ḥande-i bezmiñi sāğar gibi yād itdi
gice
Kadeḥ-i dīde degil girye-i gamdan
fāriğ

26. **degil:**

Gazel 146

Mısra: 13
Değil, olumsuzluk edatı.

Virmeyen cānın Ğarībī dil-bere ‘āşık
degil
Kim cemāl-i şem‘den pervāne cān
itmez dirīğ

27. **degil:**

Gazel 184
Mısra: 1
Değil, olumsuzluk edatı.

Her cevır kim iderse baña bī-sebeb
degil
Yoksa o şūḥ böyle de ehl-i ğazab degil

28. **degil:**

Gazel 184
Mısra: 2
Değil, olumsuzluk edatı.

Her cevır kim iderse baña bī-sebeb
degil
Yoksa o şūḥ böyle de ehl-i ğazab degil

29. **degil:**

Gazel 184
Mısra: 4
Değil, olumsuzluk edatı.

Sākī getür piyāle ki bir ḥayl-i
müddedür
Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
degil

30. **degil:**

Gazel 184
Mısra: 6
Değil, olumsuzluk edatı.

Dökmüş ğarazla ḥār-ı cefā rāh-ı
maṭlaba
Ḥoş ol raḳīb-i kaḥpe-zen Bū Leheb
degil

31. **degil:**

Gazel 184

Mısra: 10

Değil, olumsuzluk edatı.

Bir de ne var oğşayarak alsa gönlümü
Sultān teraḥḥum itse gedāya ‘aceb
degil

32. **degil:**

Gazel 184

Mısra: 12

Değil, olumsuzluk edatı.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ğarībi böyle daḥı bī-edeb degil

33. **degil:**

Gazel 218

Mısra: 1

Değil, olumsuzluk edatı.

Degil bir dem dil-i pūr-inkisārımdan
nihānsın sen
Ten-i efsürde-i ‘uṣṣāka bir rūḥ-ı
revānsın sen

34. **degil:**

Gazel 218

Mısra: 5

Değil, olumsuzluk edatı.

Bu ḥüsn-i dil-firībiñle degil ādemsin
ey ḥūrī
Belī nūr-ı sevād-ı dīde-i kerrūbiyānsın
sen

35. **degil:**

Gazel 281

Mısra: 1

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Cānım taleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Gönlüm heves-i zülf ile şad-pāre degil
mi

36. **degil:**

Gazel 281

Mısra: 2

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Cānım taleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Gönlüm heves-i zülf ile şad-pāre degil
mi

37. **degil:**

Gazel 281

Mısra: 6

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Dil mekteb-i ‘aşkıñda sebaḥ-ḥāniñ
olaldan
Sīnem aña bir nüṣṣa-i sī-pāre degil mi

38. **degil:**

Gazel 281

Mısra: 8

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Bī-rāḥat u bī-ḥāb neden şubḥa dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
mi

39. **degil:**

Gazel 281

Mısra: 10

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Mümkin mi şifā-yāb ola bī-merhem-i
la‘liñ
Sīnemdeki nāsūr olacak yāre degil mi

40. **degil:**

Gazel 281

Mısra: 12

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Bilmezse neler çekdiğimi vādī-i
ğamda
Ḥün-ı cigerim dīdede fevvāre degil mi

41. **degil:**

Gazel 281

Mısra: 14

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Lütf ile Ğarībī'ye bakub didi o gül-ruh
Āyā bu bizim 'aşık-ı bī-çāre degil mi

42. **degil:**

Gazel 184

Mısra: 8

Değil; olumsuzluk edatı.

Girse gubār-ı hāk-i kefi-pāy-ı yār ele
Hergiz şemīm-i nāfe şabādan taleb
degil

43. **degil:**

Gazel 186

Mısra: 1

Değil; olumsuzluk edatı.

Hasret-i rüyîñla dilden ārzū eksük
degil

Yād-ı vaşlıñla gözümdeñ kanlu yaş
eksük degil

44. **degil:**

Gazel 186

Mısra: 2

Değil; olumsuzluk edatı.

Hasret-i rüyîñla dilden ārzū eksük
degil

Yād-ı vaşlıñla gözümdeñ kanlu yaş
eksük degil

45. **degil:**

Gazel 186

Mısra: 4

Değil; olumsuzluk edatı.

Rūz u şeb peyk-i hayālîñle gönül
eglenmeden
Güşe-i firkatde bir dem güft-gü eksük
degil

46. **degil:**

Gazel 186

Mısra: 6

Değil; olumsuzluk edatı.

Fikr-i çīn-i turre-i zülfüñle ey reşk-i
perī
Çīn-i hātırdan gāzāl-i müşg-bū eksük
degil

47. **degil:**

Gazel 186

Mısra: 8

Değil; olumsuzluk edatı.

Şevk-i mihrāb-ı ham-ı ebrularıñla bir
zamān
Tekye-i kalbimde zīkr-i Hāy Hū eksük
degil

48. **degil:**

Gazel 186

Mısra: 10

Değil; olumsuzluk edatı.

Ka'be-i maqşūda irmek ārzūsiyla
mūdām
Cānıma rāh-ı talebde cüst-cü eksük
degil

49. **degil:**

Gazel 186

Mısra: 12

Değil; olumsuzluk edatı.

Büse-i ruşsārîñ istedim baş çekdi hatt
Çanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük degil

50. **degil:**

Gazel 186

Mısra: 14

Değil; olumsuzluk edatı.

Ğayr-ı yāre mā'il olmaz dil Ğarībī
n'eyleyim

Yoksa her yerde civān-ı sâde-rū eksük
degil

51. **degil:**

Gazel 227

Mısra: 4

Değil; olumsuzluk edatı.

Dehānîñ beste-i nāz olduğundan āşinā-
yı ħarf
Degil ancak zebān-ı çeşm-i şeh-bāz ile
söylersin

52. **degil:**

Gazel 243

Mısra: 2

Değil; olumsuzluk edatı.

Ĥüsünüñ görelî ħaṭ-ı siyeh-kār arasında
Bî-hüde degil ħ`āb-gehîm ħār arasında

53. **degil:**

Gazel 250

Mısra: 9

Değil; olumsuzluk edatı.

Müdde`ā tevbe degil duḥter-i zerden
ḥacelim
O sebebden çıkamam bâde-i nābîñ
yüzine

54. **degil:**

Gazel 252

Mısra: 11

Değil; olumsuzluk edatı.

Bir gün degil ki eksük ola gūne gūne
hem
Taḥdîr-i Ḥaḥḥ virende virür hem hem
üstüne

55. **degil:**

Gazel 269

Mısra: 3

Değil; olumsuzluk edatı.

Vedā`îñdan degil ħāṭır-ı ḥazînim ey
perî ammā

Senîñle arada maḥḥfice maḥḥfice süḥan
ḳaldı

56. **degil:**

Gazel 271

Mısra: 3

Değil; olumsuzluk edatı.

Degil bî-hüde ger zünnāra sevdā çekdi
Şan`ân'ı
Sebeb bir ħüsn imiş kim sübḥa-i şad-
dāneden giçdi

57. **degil:**

Gazel 285

Mısra: 3

Değil; olumsuzluk edatı.

Dāne-i ḥāl degil ṭāḳ-ı dü-ebrüsunda
Göñlüm aşılmış aña şîşe-i ḳandîl gibi

58. **degil:**

Gazel 287

Mısra: 5

Değil; olumsuzluk edatı.

Bir ben degil cihānda giriftār-ı
miḥnetim
Kām üzre kimse gördiği yok çarḥ-ı
ezraḳı

59. **degildik:-di, -k**

Gazel 174

Mısra: 13

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük; ek filin olumsuzu.*

Ġam-ı hicrānına pā-beste degildik
yārin
Ser-i kūyunda Ġarîbî gibi āzāde idik

60. **degildim:-di, -m**

Gazel 275

Mısra: 3

Değil; olumsuzluk edatı.

Degildim ben esīr-i halka-i zencīr-i
‘aşk ammā
Bu sevdā-yı cünün ol şūh-ı şīrīn-
kārdan geldi

61. **degildir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 3

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Kendi hālinden o bī-çāre degildir āgāh
Şeyh-i keyfiyyet-i şahbāyı ne bilsün
nicedir

62. **degildir:-dir**

Gazel 123

Mısra: 1

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Degildir ‘āşıkā bī-tābi-i dil Ṭūr'dan
gelmiş
Tecellī-zāra mevc-i nāz baħr-i nūrdan
gelmiş

63. **degildir:-dir**

Gazel 129

Mısra: 3

*-im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve
imiş, ise, iken'in başına gelerek
cümlelerin anlamını olumsuz hâle
getiren kelime.*

Cūş-ı tebħāle degildir lebleriñde rū-
nümā
Bāğ-ı hūsnūñde idüb dāğ-ı derūnuñ
lāle ‘arz

64. **degildir: -dir**

Gazel 47

Mısra: 1

Boşuna değildir.

Pervāneleriñ nālesi ızhār degildir
‘Aşk āteşine yandığı inkār degildir

65. **degildir: -dir**

Gazel 47

Mısra: 2

Boşuna değildir.

Pervāneleriñ nālesi ızhār degildir
‘Aşk āteşine yandığı inkār degildir

66. **degildir: -dir**

Gazel 47

Mısra: 4

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka öğelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük; ek fiilin olumsuzu.*

Bilmez nice yetsün deheniñ sırrına
‘āşık
Ey gönçe lebiñ mā’il-i güftār degildir

67. **degildir: -dir**

Gazel 47

Mısra: 6

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka öğelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük; ek fiilin olumsuzu.*

Çok tāzeleriñ pençe-i bī-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kār degildir

68. **degildir: -dir**

Gazel 47

Mısra: 8

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka öğelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük; ek fiilin olumsuzu.*

Keyfiyyet-i sākī ile şahbāyı ne añlar
Ol zāhid-i ħar vāķif-ı esrār degildir

69. **degildir: -dir**

Gazel 47

Mısra: 10

İsim cümlesinde yükleme veya

*başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük; ek fiilin olumsuzu.*

Ey dil ne kaçarsın ser-i zülfünden o
şūhuñ
Gencine-i hüsnünde siyeh mār degildir

70. **degildir:-dir**

Gazel 47

Mısra: 12

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.*

Yandırdı beni bir şanemiñ âteş-i hicri
Bu vākı'adan kimse haber-dār degildir

71. **degildir:-dir**

Gazel 47

Mısra: 14

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.*

Mağsūd seg-i nefis biraz zār ola yoksa
Dil devlet-i dünyāya taleb-kār degildir

72. **degildir:-dir**

Gazel 47

Mısra: 16

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.*

Minnet kerem-i Hālik'a kim dest-i
ümīdim
Āvīhte-i dāmen-i agyār degildir

73. **degildir:-dir**

Gazel 47

Mısra: 18

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.*

Nādāna dūr-i nazmıñı 'arz itme Ğarībī
Her nākış-ı 'aql aña hārīdār degildir

74. **degildir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 7

Değil, olumsuzluk edatı.

Şīve-i 'aşkdan āgāh degildir gönçe
Nāle-i bülbül-i şeydāyı ne bilsün
nicedir

75. **degildir:-dir**

Gazel 209

Mısra: 5

Değil, olumsuzluk edatı.

Kimse ol fitneden āgāh degildir evvel
Ben anıñ hüsn-i cihān-süzına rağbet
virdim

76. **degilim:-im**

Gazel 281

Mısra: 4

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.*

Hep hasret-i hāl-i siyehiñle çıkan āhım
Rüy-ı felege encüm-i seyyāre degilim

77. **degilim:-im**

Gazel 125

Mısra: 10

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük; ek fiilin olumsuzu.*

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
mahşūs

78. **degilim:-im**

Gazel 259

Mısra: 8

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka ögelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük; ek fiilin olumsuzu.*

‘Ālem ser-i müyımñ cān ile tufeylidir
Ol şūh-ı gül-endāma bir ben degilim
bende

79. **degilsin: -sin**

Gazel 131

Mısra: 9

Değil, olumsuzluk edatı.

Sen zevk-i mey-i ‘aşqdan āgāh
degilsin
Ey zāhid-i huşk eyle bu efsāneden
i‘rāz

80. **degilüz: -üz**

Gazel 38

Mısra: 9

*İsim cümlesinde yükleme veya
başka öğelere olumsuzluk anlamı
veren sözcük, ek fiilin olumsuzu.*

Tenhā degilüz rāh-ı muḥabbetde
Ġarībī
Gül bāğda bir bülbül-i nālān
müte‘addid

degil mi:

1. **degil midir: -dir**

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Dünyā maḳām-ı genc-i ferāgat degil
midir
Āb-ı ḫayāt eşk-i nedāmet degil midir

2. **degil midir: -dir**

Gazel 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Dünyā maḳām-ı genc-i ferāgat degil
midir
Āb-ı ḫayāt eşk-i nedāmet degil midir

3. **degil midir: -dir**

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Her bir nefes ki kâfile-i ‘ömrdür giçer
Ser-menzil-i beḳāya işāret degil midir

4. **degil midir: -dir**

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Rū-pūş olursa bizden o gönçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişāle ‘alāmet degil midir

5. **degil midir: -dir**

Gazel 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Zāhid eliñde sübhā-i şad-dāne söyle
kim
Bir nerd-bān-ı bām-ı kerāmet degil
midir

6. **degil midir: -dir**

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Herhangi bir durumu teyit etmek
için kullanılan soru ifadesi.*

Olmaz resīde pençe-i maḳşūd-ı vuşlata
Bizden güriz o dil-bere ‘ādet degil
midir

7. **degil midir: -dir****Gazel 56**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.*

Şehd-i lebiñ hayâli ile dil beyân iden
Rengîn-nikât-ı cüş-ı halâvet degil
midir

8. **degil midir: -dir****Gazel 56**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.*

Yok bâkimiz Ğarîbi şeb-i târ-ı hicrden
Encâm-ı kârı şubh-ı sa'âdet degil
midir

9. **degil miyim: -y, -im****Gazel 201**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.*

Cânâ fedâ-yı çeşm-i pür-efsün degil
miyim
Sihr-i nigâh u ğamzeye meftûn degil
miyim

10. **degil miyim: -y, -im****Gazel 201**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.*

Cânâ fedâ-yı çeşm-i pür-efsün degil
miyim
Sihr-i nigâh u ğamzeye meftûn degil
miyim

11. **degil miyim: -y, -im****Gazel 201**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.*

Sâķī hayâl-i bâde-i la'liñle giryeden
Mânend-i cām-ı dîdesi pür-ĥûn degil
miyim

12. **degil miyim: -y, -im****Gazel 201**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.*

Ey Leyli-i zamâne görelden cemâliñ
Dâmân-ı deşt-i 'aşqda Mecnûn degil
miyim

13. **degil miyim: -y, -im****Gazel 201**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.*

Mânend-i lâle baĝrı kara dâĝ-ı 'aşqdan
Şaĝn-ı çemende sâĝarı vârun degil
miyim

14. **degil miyim: -y, -im****Gazel 201**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.*

Zülfüñ kemend-i gerden-i ehl-i cünûn
ise
Dîvânelikte Ğays'dan ezfûn degil
miyim

15. **degil miyim: -y, -im****Gazel 201**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Ey meh hayāl-i halka-i zülfüñle rüz u şeb
Ser-geşte seng-i keff-i felâhün degil miyim

16. **degil miyim:** -y, -im

Gazel 201

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Ḳumrî mişâl şimdi Ğarîbî bu bâğda
Şeydâ-yı serv-i kâmet-i mevzün degil miyim

değiş-:

1. **değişmem:** -m, -me

Gazel 48

Mısra: 11

Birini diğerine tercih etmek.

Gencîne-i sipihre değişmem belâsını
Ol dil-berin ki tâc-ı hevâsı serimdedir

dehân:

1. **dehânım:** -ım

Gazel 64

Mısra: 11

Ağız.

Dehânım perre-i lü'lü'-i himmetdir
sözüm gevher
Derûn-ı sîne kân-ı ma'rifetdir hâtırım
yemdir

2. **dehânımda:** -ı, -m, -da

Gazel 8

Mısra: 16

Ağız.

Leb-i güftârıma lütfuñla güşâyiş vir
kim

Tâ dehânımda zebân eyleye takrîr-i
du'â

3. **dehânın:** -ın

Gazel 14

Mısra: 7

Ağız.

Dehânın hânde-rîz eyler şikest-i reng-i
'uşşâka
Sebûy-ı hâtır-ı dil-dâra meksür
olmasun yâ Rab

4. **dehânın:** -ın

Gazel 227

Mısra: 3

(Sevgilinin) ağız.

Dehânın beste-i nâz olduğundan âşinâ-
yı harf
Degil ancak zebân-ı çeşm-i şeh-bâz ile
söylersin

5. **dehânında:** -ı, -n, -da

Gazel 266

Mısra: 6

Ağız.

Ser-i şad-pâre-i misvâkdan bu sırrı
fehm itdim
K'aniñ büy-ı vefâdan bir eşer yokdur
dehânında

dehân-ı hande-rîz:

1. **dehân-ı hande-rîziñ:** -iñ

Gazel 218

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gülüp duran ağız.

Dehân-ı hande-rîziñ olmasun âlüde-i
düşnâm
Amân bir şüh-ı nâzik dil-ber-i şîrîn-
zebânsın sen

dehān-ı mār:1. **dehān-ı mār:****Gazel 208**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yılan ağzı.

Hū-kerdeyüz bu telhī-i eyyām-ı
miḥnete
Olmuş dehān-ı mār nemek-dānımız
bizim

dehān-ı şekve-i bāz it-:1. **dehān-ı şekve-i bāz itmeniñ:-me, -niñ****Gazel 187**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dudaklarının şikâyete açmak.

O şüh-ı meste niyâz itmeniñ zamānı
değil
Dehān-ı şekve-i bāz itmeniñ zamānı
değil

dehān-ı tevbe:1. **dehān-ı tevbe:****Gazel 44**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tevbe dudağı.

Ḳufl-i dūr-i ḥazā' in-i rahmet güşâdedir
Bāz it dehān-ı tevbe hidâyet zamânıdır

dehān-ı tîğ:1. **dehān-ı tîğden:-den****Gazel 132**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kılıcın ağzı.

'Arşa-i 'aşkıñda şemsîr-i nigâhıñla
hoşum

Kim dehān-ı tîğden āb-ı şehâdetdir
ğaraż

dehānına düş-:1. **dehānına düşdüm:-dü, -m****Gazel 263**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Diline düşmek

Virdim cünün-ı 'aşk ile şöhret
zamānaye
Düşdüm şakız mişâli bu ḥalkıñ
dehānına

dehen:1. **dehen:****Muhammes 2**

Mısra: 33

Ağzı.

Zahm-ı nāsūr-ı sitem bağrımdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvetsiz Ğarībî teg uşandım
'ömrden

2. **dehen:****Gazel 238**

Mısra: 9

Ağzı, dudak.

Mihrâb kaşıñ meftün gül-çehre dehen
mevzün
'Uşşâkı kılan mecnün bir vech-i
ḥasendir bu

3. **dehenden:-den****Gazel 257**

Mısra: 9

Ağzı, dudak.

Güş eyledigiñ sırrı bîrün itme
dehenden
Bu yerde girih-gîrlük it şânelik itme

4. **dehenimdir:-im, -dir****Gazel 68**

Mısra: 8

Ağız.

Sinem şadef-i gevher-i yektâ-yı
 hâkâyık
 Gencîne-i esrâr-ı ma'ânî dehenimdir

5. **deheniñ:-iñ****Gazel 18**

Mısra: 5

Ağız, dudak.

Eyle güftâr-ı talebden deheniñ leb-
 beste
 Ki çatı mülzem olur merdüm-i da'vâ-
 yı taleb

6. **deheniñ:- iñ****Gazel 47**

Mısra: 3

Ağız, dudak.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırtına
 'aşık
 Ey gönçe lebiñ mâ'il-i güftâr degildir

7. **dehenin:-in****Gazel 88**

Mısra: 14

Ağız, dudak.

Vaşf-ı la'l-i leb-i dil-berde Ğarībī
 kalmam
 Dehenin maḥzen-i i'câz idecek
 günlerdir

8. **deheninden:-i, -n, -den****Gazel 69**

Mısra: 16

Ağız.

Hıfz it bu nev-âyin gazel-i şühî Ğarībī
 Dil-ber deheninden ki cevâb-ı
 sühanimdir

9. **deheninden:-i, -n, -den****Gazel 28**

Mısra: 13

Ağız, dudak.

Ey bād-ı sebük-seyr Ğarībī
 deheninden
 Gül-deste-i cem'iyet-i yārāna selām
 it

dehen-i tengin:1. **dehen-i tenginin:-in****Gazel 145**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Küçük ve dar ağız.

Dehen-i tenginin esrârına yetmez
 kimse
 Ey Ğarībī diliñ it fikr-i 'ademden fâriğ

deheniñ eyle:-1. **deheniñ eyleme:-me****Gazel 18**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağızını açmak.

Deheniñ eyleme âmâde-i inşâ-yı taleb
 Tūti-i nâṭıkayı eyleme güyâ-yı taleb

dehr:1. **dehr:****Tarih 1**

Mısra: 31

Dünya

Tâ sipihr-i devr bâķīdir bu dehr üzre
 müdām
 Ferr ü iķbāl ile yā Rab 'ömriñ olsun
 bī-zevāl

2. **dehrde:-de****Gazel 113**

Mısra: 10
Dünya, âlem.

Ṭurre-i cānāne teg her yan qurulmuş
dām-ı gam
Dehrde bir tekye-gāh-ı istirāhat
qalmamış

3. **dehrde:-de**
Gazel 117
Mısra: 8
Dünya, âlem.

Olmayan keyfiyet-i şüret-i hāle vākıf
Ne bilür dehrde ne qadr ü ne kıymet
qalmış

4. **dehrde:-de**
Gazel 160
Mısra: 4
Dünya, âlem.

El virmedi bir gūşe-i ‘uzletde qanā‘at
‘İş-i şikemi dehrde minnetle giçürdik

5. **dehrde:-de**
Gazel 160
Mısra: 22
Dünya, âlem.

Feryād ki bir şihhat için şimdi Ğarībī
Evqātımızı dehrde miñnetle giçürdik

6. **dehrde:-de**
Gazel 137
Mısra: 10
Dünya, felek.

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
gerdün
Qalmamış dehrde bilmem eşer-i nām-ı
neşāt

7. **dehrde:-de**
Gazel 152
Mısra: 13
Dünya.

Dehrde Hüsñ olamazdı bu qadar
şöhret-yāb
Virmese zülfüne ārāyiş eger şāne-i
‘Aşk

8. **dehre:-e**
Gazel 179
Mısra: 11
Dünya.

Bir gevher-i yekdāne idiñ dehre Ğarībī
Şad-ğayf ki nādāniñ elinde huzef
olduñ

9. **dehre:-e**
Gazel 100
Mısra: 13
Dünya.

Gencīne-i dürr-i sühanüz dehre Ğarībī
Manzūme-i güftār-ı muhayyelde
nedimüz

10. **dehre:-e**
Tarih 1
Mısra: 10
Dünya.

Müşterī (ARAPÇA) itdi gevher ü
yāqūtdan
Saçmaq için anı dehre geh yemīn ü
geh şimāl

11. **dehrin:-iñ**
Gazel 170
Mısra: 3
Dünya.

Dehrin gül-i ra‘nā gibi hep būd u
nebūdın
Ağāzını seyr itdik ü encāmını gördük

dek:

1. **dek:**
Gazel 58
Mısra: 5
-e kadar, -e değin.

Ey gül hayāl-i reng-i ruhuñla şabāha
dek
Āh u enīn-i 'aşkda dil 'andelībdir

2. **dek:**

Gazel 94

Mısra: 16

-e kadar, -e değin.

Kimiñ kim bahtını ikbāle lāyık
görmese gerdün
Zamān-ı haşre dek tīg-i murādı āb-dār
olmaz

3. **dek:**

Gazel 281

Mısra: 7

-e kadar, -e değin.

Bī-rāhat u bī-h'āb neden şubha dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
mi

4. **dek:**

Terci-bend 4

Mısra: 25

-e kadar, -e değin.

Mey-i bezm-i vişāliñ başa dek nūş
itmedim bī-ğaş
Firākın hırmen-i maqşūda urdı şu'le-i
āteş

5. **dek:**

Gazel 191

Mısra: 7

Edat, kadar, değin.

Başa dek aşlı denī kimse ser-efrāz
olmaz
Şīve-i serv-i kad-i tākden olmaz
me'mül

delv:

1. **delv'den:-den**

Tarih 1

Mısra: 14

Kova burcu.

Nev-'arūs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e taḥvīl
eyledi
Delv'den şular saçıldı pāyına bī-ittisāl

dem:

1. **dem:**

Gazel 10

Mısra: 10

An, zaman.

Ey kıble-gāh-ı ehl-i sa'ādet cemāliñe
Her dem kaşem ki rūḥ-ı revān
söylerim saña

2. **dem:**

Gazel 14

Mısra: 13

An, zaman.

Ġarībiniñ derün-ı sīne-i ğam-rīdesi bir
dem
Ḥadeng-i 'aşkdan bī-zaḥm-ı nāsūr
olmasun yā Rab

3. **dem:**

Terci-bend 1

Mısra: 42

An, zaman.

Ey māh yeter 'āşıka zecr ü elem eyle
İnşāf getir göñlüñe bir dem kerem
eyle

4. **dem:**

Terci-bend 4

Mısra: 10

An, zaman.

Gül-i ruḥsār-ı yādıyla vücūdum bī-
karār itsem
Ḥaķımdır ger saña ey şūḥ her dem
inkisār itsem

5. dem:**Muhammes 1**

Mısra: 1

An, lahza, çok kısa bir vakit.

Ne çarhıñ inqılâbından baña kām üzre
bir dem var

Ne dünyâ-yı sitem-âbâdda bir 'îş-i
hurrem var

6. dem:**Muhammes 1**

Mısra: 33

An, vakit, zaman.

Ne maşşûd üzre bir dem 'işret-i
eyyâma me'mûrum
Ne bir lahza neşât-ı bâde-i vaşlıyla
mesrûrum

7. dem:**Terci-bend 4**

Mısra: 16

An, vakit, zaman.

Hücûm-ı ğam baña efzûn olur
ğurbetde kaldıkça
Hevâ-yı küyüñi her dem dil-i nâ-şâda
şaldıkça

8. demidir:-i, -dir**Terci-bend 2**

Mısra: 6

Vakit, zaman.

Ğazab-âlûde nigâhıñ kılagör lûţfa
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulha
cedel

9. demidir:-i, -dir**Terci-bend 2**

Mısra: 22

Vakit, zaman.

'Âşık-ı zâra cefâ ğayrıya ihsân itmek
Demidir vuşlatıña cânımı qurbân
itmek

dem ur:**1. dem urur:-ur****Gazel 113**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bahsetmek, konuşmak.

Dem urur bî-gânelik resminden herkes
ğâlibâ

Qışşa-i mihr [ü] vefâdan bir hikâyet
qalmamış

dem-â-dem:**1. dem-â-dem:****Gazel 189**

Mısra: 5

Her zaman, daima.

Dem-â-dem sāğar-ı gülden içerseñ
bâde-i 'aşkı

Dökersin dîdeden hûn-ı dil-i bîmârıñ
ey bülbül

2. dem-â-dem:**Gazel 268**

Mısra: 1

Her zaman, daima, her an.

Dem-â-dem zaħm-dâr-ı hançer-i
müjgânıñım sâķī

Der-i mey-hânedede pâ-küb-ı dest-
efşânıñım sâķī

3. dem-â-dem:**Terci-bend 4**

Mısra: 7

Her zaman, daima, her an.

Dem-â-dem ger temennâ-yı diyâr-ı
küy-ı yâr itsem

Yeri var sende ayru bülbül-âsâ âh u
zâr itsem

dem-i āhir:1. **dem-i āhirde:-de****Gazel 274**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Son nefes.*

Dem-i āhirde ey peyk-i ecel eyle
ferāgat kim
Ġarībī virmesün cān kimseye
cānāneden ğayrı

dem-i lütf:1. **dem-i lütf:****Gazel 277**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Lütuf zamanı

Yūsuf-ı hātırımı şalma çeh-i nisyāna
Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'aṭadır
şimdi

dem-i şemşir-i du'ā:1. **dem-i şemşir-i du'ā:****Gazel 8**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dua kılıcının nefesi.

Ne kadar vār hayāt eyleme taqşir-i
du'ā
Sīne-i çarḫa ur ey dil dem-i şemşir-i
du'ā

dem-i tığ-i kefi cellād:1. **dem-i tığ-i kefi cellād:****Gazel 246**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cellādın elinde ki kılıcın kanı.

Olaldan dil cerāhat-ḫurde-i bī-dād tā
maḫşer

Dem-i tığ-i kefi cellād her dem ḫande
ben ḫande

dem-sāz:1. **dem-sāz:****Gazel 88**

Mısra: 2

Arkadaş, dost, sırdaş.

Ḥüsn [ü] 'Aşk'ı yine hem-rāz idecek
günlerdir
Şem' ü Pervāne'yi dem-sāz idecek
günlerdir

dendān:1. **dendāna:-a****Gazel 126**

Mısra: 9

Diş.

Şeft-ālu-yı būs-ı ruḫı dendāna
dayanmaz
Ey gürsine-çeşm aña uşüliyle dudak
baş

2. **dendāna:-a****Gazel 262**

Mısra: 2

Diş.

Nüş eylediğin bāde-i rindāna tıyurma
Ol lezzeti ağzındaki dendāna tıyurma

dendān-ı sīn-i büse:1. **dendān-ı sīn-i büse:****Gazel 232**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Buse kelimesindeki sīn harfinin
dişi.*

Düşsün hezār raḫne sitemden
derūnuma

Dendān-ı sīn-i büse leb-i yāra
degmesün

deni:1. **deni:****Gazel 191**

Mısra: 7

Alçak, soysuz, bayağı, aşâğılık.

Başa dek aşlı deni kimse ser-efrâz
olmaz
Şive-i serv-i kad-i tākden olmaz
me'mül

2. **deni:****Gazel 157**

Mısra: 2

Alçak, rezil, soysuz.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı deni kimse degil ni'mete lāyık

deñlü:1. **deñlü:****Gazel 118**

Mısra: 10

*"kadar" anlamında üstünlük**derecesini belirten bir söz.*

Ġarībī dāğıma la'l-i dudağı urdı
nemek
O gönçe kân-ı nemek deñlü pür-
melāhat imiş

2. **deñlü:****Gazel 261**

Mısra: 6

Şekilde, ölçüde.

Ol sinede kim hasret-i yāķūt-ı lebiñ
var
Dünyâyı yaķar deñlü ħarāret var içinde

depre-:1. **depre-:****Gazel 24**

Mısra: 9

Kimildamak, hareket etmek.

Deprendi leşker-i ħaţţ iklīm-i ħüsni
başdı

Āyine-i ümide ķondı ğubār-ı ħasret

2. **deprenişde:-iş, -de****Gazel 60**

Mısra: 3

Kimildama, hareket etme.

Her deprenişde ğözleri ol mest-i āfetiñ
Sīnemde zaĥm-ı tūr-i nigāhı cedīd olur

3. **depremege:-meg, -e****Gazel 260**

Mısra: 6

Kimildamak, hareket etmek.

Şem'-i ruĥuna yandıırırım cān-ı 'azīzi
Depremege pervāne-veş imkānım
olursa

4. **depremege:-meg, -e****Gazel 93**

Mısra: 3

Kimildamak, hareket etmek.

Depremege dil tāķati yoķ devr-i
ruĥuñda
Bir şem' ile yanmış peri pervāneye
beñzer

5. **deprensün:-sün****Gazel 235**

Mısra: 1

Kimildamak, hareket etmek.

Habāb-ı ħüsñ gelsün mevce baĥr-ı nāz
deprensün
Bu ħāk-i tūreden biñ 'aşıķ-ı ser-bāz
deprensün

6. **deprensün:-sün****Gazel 235**

Mısra: 2

Kimildamak, hareket etmek.

Habāb-ı ħüsñ gelsün mevce baĥr-ı nāz
deprensün

Bu hāk-i tîreden biñ 'āşık-ı ser-bāz
deprensün

7. **deprensün:-sün**

Gazel 235

Mısra: 4

Kımıldamak, hareket etmek.

Ƙoy itsün mağz-ı küh-ı Bî-sütün'ı şîr-
veş cārî

Ĥurüş-ı 'aşkla Ferhād-ı Şîrîn-sāz
deprensün

8. **deprensün:-sün**

Gazel 235

Mısra: 6

Kımıldamak, hareket etmek.

Şurāhî ağlasun gelsün sebūlar kulkul-i
'aşka

Ferahdan cām gelsün sāki-i țannāz
deprensün

9. **deprensün:-sün**

Gazel 235

Mısra: 8

Kımıldamak, hareket etmek.

Ne mümkin şu 've-i cān Ƙurtula
çengāl-i çeşminden
Meded bir kez nigāha dīde-i şeh-bāz
deprensün

10. **deprensün:-sün**

Gazel 235

Mısra: 10

Kımıldamak, hareket etmek.

Yeter sūz-ı muħabbetle nevādan sīne-i
'uşşāk

Eger Ƙānūn-ı dilde nağme-i şehnāz
deprensün

11. **deprensün:-sün**

Gazel 235

Mısra: 12

Kımıldamak, hareket etmek.

Çeker tavƘ-ı belāya gerden-i 'uşşākı
Ƙumrî-veş

Yerinden Ƙoy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

11. **deprensün:-sün**

Gazel 235

Mısra: 14

Kımıldamak, hareket etmek.

Ĝarībî gül-şen-i nazmı ider sîr-āb bir
demde

SirişƘ-i hāmeden fevvāre-i i'cāz
deprensün

depret-:

1. **depretdi:-di**

Gazel 128

Mısra: 5

Kımıldatma, harekete geçirmek.

Konuşmak.

Sünbülün berg-i gül-i rüyuñda
depretdi şabā

Şuriş-i nār-ı muħabbet eyledi cānımda
raşş

derem:

1. **deremden:-den**

Gazel 145

Mısra: 10

Dirhem, para.

Mihr-i ĥübān ile her sīne ki pür-dāğ
degil

Kīse-i müflise beñzer ki deremden
fāriğ

der:

1. **derler:-ler**

Gazel 45

Mısra: 5

Demek söylemek.

Nādide cemālîñ çatı vaşf itmede derler
Ol Yūsuf-ı hüsnuñ ki bizim dil-
berimizdir

der-âgüş id-:

1. **der-âgüş idebilsem:-ebil, -sem**

Gazel 200

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kucaklamak, sarmak.

Bir bûsesine devlet-i dünyâyı virürdim
Ol şüh-ı gül-endâmı der-âgüş
idebilsem

der-bân:

1. **der-bân:**

Gazel 157

Mısra: 8

Kapıcı.

Sırr-ı deheniñ 'âşık-ı dîvâne ne bilsün
Der-bân olamaz şâh ile her şöhbete
lâyık

2. **der-bâna:-a**

Gazel 142

Mısra: 8

Kapıcı, kapı ağası.

Ümmîdiñi çat' eyle 'atâyâ-yı digerden
Var dâveri dut eyleme der-bâna
tevaqqu'

der-beste-i dükkân-ı nazm ol-:

1. **der-beste-i dükkân-ı nazm oldı:-dı**

Gazel 132

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Şiir dükkânının kapısını

kapatmak.

Oldı erbâb-ı sülhan der-beste-i dükkân-
ı nazm

Ya 'ni kim şimdi Ğarîbî saña nevbetdir
ğaraž

derd:

1. **derd:**

Gazel 101

Mısra: 11

Acı, keder.

Olub miñnet refikim hem-demim derd
ü enîsim ğam
Benimle âşinâlar sévdiğim ağıyârdır
sensiz

2. **derd:**

Gazel 158

Mısra: 4

Bela, sıkıntı.

Büse-i la'line hergiz olamazsın nâ'il
Ey dil-i ğam-zede bu derd ile ған
olmayıcak

3. **derde:-e**

Gazel 30

Mısra: 10

Dert, gam.

Şordum Ğarîbi derdime dermân-ı
'aşkdan

Didi bu derde vaşl-ı perî-zâdedir 'ilâc

4. **derdi:-i**

Gazel 26

Mısra: 18

Dert, keder.

Bilür olmuşum şikeste künc-i ğamda
zâr u haste
Ğarîbî o şüh-ı meste derdi söylemek
ne hâcet

5. **derdi:-i**

Gazel 169

Mısra: 8

Acı, üzüntü, keder.

Her bir marîz-i ‘aşkla ki olduñ tabîb-i
cân
Dermân virince derdi füzûn itdiñ ey
felek

6. **derdi:-i**

Gazel 239

Mısra: 15

Acı, keder.

Uşandım derdi bilmez bir tabîbiñ
güftgüsundan
Beni şalma bu güne dest-i nâ-hem-
vâra yâ Allâh

7. **derdim:-im**

Terci-bend 1

Mısra: 44

Acı, üzüntü, keder.

Çoy bezm-i vişâliñde beni muhterem
eyle
Çehremde yeter eşkile derdim raçam
eyle

8. **derdim:-im**

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Acı, üzüntü, keder.

Derdim artur çam-ı ‘aşkıñla devâdan
giçdim
Heves-i la‘liñ ile âb-ı beğâdan giçdim

9. **derdim:-im**

Gazel 135

Mısra: 2

Dert, sıkıntı, keder.

Gel tabîbâ koyma dâğ-ı sîneme
merhem çalaç
Eyleme derdim görüb bir dem beni
hürrem çalaç

10. **derdime:-im, -e**

Gazel 124

Mısra: 11

Dert, gam.

Loçmân-ı çarç derdime bir çäre
bulmadı
Ol serv-i nâz-ı şüh-ı gül-endâma çaldı
iş

11. **derdime:-im, -e**

Gazel 30

Mısra: 9

Dert, gam.

Şordum Ğarîbi derdime dermân-ı
‘aşkdan
Didi bu derde vaşl-ı perî-zâdedir ‘ilâç

12. **derdimi:-im, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Dert, sıkıntı, keder.

Sitemiñ câna yetüb derdimi efzûn itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsûn
itdi

13. **derdimi:-im, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Dert, sıkıntı, keder.

Ne biter eylemeden derdimi ızhâr saña
‘Arz-ı hâl itmege yok çudretim ey yâr
saña

14. **derdin:-in**

Gazel 71

Mısra: 11

Dert, gam.

Ne bilsün kākülün derdin giriftâr
olmayan diller
Bu zencîr-i belâyı gerden-i
dîvânelerden şor

15. **derdiñ:-iñ**

Gazel 227

Mısra: 13

Acı, üzüntü, keder.

Meger şimden gerü derdiñ Ğarībī kūy-
1 dil-dāra
Kebüter gibi murğ-ı tiz-pervāz ile
söylersin

16. **derdiñ:-iñ**
Gazel 129
Mısra: 14
Dert, gam.

Derd-mend-i ‘aşka dermān bir civān-ı
tāzedir
Ey Ğarībī kıılma derdiñ şūh-ı köhne-
sāle ‘arz

17. **derdiñ:-iñ**
Gazel 89
Mısra: 13
Bela, sıkıntı.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarībī
‘arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki şikāyet yeridir

18. **derdin:-in**
Gazel 90
Mısra: 18
Bela, sıkıntı.

İriş ey hāme-i şīrīn-edā himmet saña
kaldı
Ğarībī derdin ızhār itmege bir hem-
zebān ister

19. **derdini:-in, -i**
Gazel 110
Mısra: 10
Dert, keder.

Şordum ol şūhdan aḥvāl-i Ğarībī'yi
didi
Bilüriz derdini dermānını bilmez
degilüz

20. **derdiñi:-iñ, -i**
Gazel 262
Mısra: 14
Acı, üzüntü, keder.

Cān vir sitem-i dāğ-ı muḥabbetle
Ğarībī
Bilmezlik idüb derdiñi Loḡmān'a
tuyurma

21. **derdiñle:-iñ, -le**
Gazel 19
Mısra: 4
Keder, acı, zahmet.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruḡsārīña
‘Ākıbet derdiñle ey bī-rahm giryān
oldı hep

22. **derdiñle:-iñ, -le**
Gazel 265
Mısra: 4
Dert, gam.

Kār itdi vara vara cāna gam-ı firākıñ
Tā döndi reng-i rüyum derdiñle
za‘ferāna

23. **derdiniñ:-in, -iñ**
Gazel 236
Mısra: 13
Keder, acı, zahmet.

Döndi saña Ğarībī ey derdiniñ ṭabṭbi
Görme revā naşṭbi ola ‘azāb-ı ṭamu

derd ü belā:

1. **derd ü belā-yı:-yı**
Gazel 22
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Keder ve sıkıntı.

Yā Rab hemīşe mihrini sīnemde
mużmer it
Derd ü belā-yı ‘aşkıñı başımda efser it

derd ü elem:

1. **derd ü elemden:-den**
Gazel 145

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Keder ve acı.

Gideli dâmen-i dârûy-ı vişâliñ elden
Ten-i efsürde degil derd ü elemden
fâriğ

derde düş-:

1. **derde düşdi:-di**
Gazel 288
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Üzülmek, sıkıntıya düşmek,
dertlenmek.

Bir derde düşdi cân-ı hâzîn kim devâsı
yoğ
Bir böyle bahre düşdi ki yokdur
kenâresi

derd-i 'aşk:

1. **derd-i 'aşka:-a**
Gazel 39
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdi.

Derd-i 'aşka n'eylesün dermânıñ ey
miskîn tabîb
Şerbet-i dîdârdır bîmâra şîhhatden
murâd

derd-i derûn:

1. **derd-i derûnı:-ı**
Gazel 10
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi.

Ölsün rakîb ya ola bu bezmden 'adem
Derd-i derûnı ben o zamân söylerim
saña

derd-i derûn:

1. **derd-i derûnum:-um**
Gazel 185
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Gönül derdi.

Olmaz mı şifâ-yâfte hep derd-i
derûnum
Girse ele ger dâmen-i dârûy-ı
taħammül

derd-i dil:

1. **derd-i dilimi:-im, -i**
Terci-bend 2
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Gönül derdi.

Bu kadar pâdişehim bendeye âzâr
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhâr yeter

derd-i dil-i za'îf:

1. **derd-i dil-i za'îfe:-e**
Gazel 240
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Zayıf gönlün derdi.

Yâ Rabb ben 'alîle şifâ senden olmasa
Derd-i dil-i za'îfe devâ senden olmasa

derd-i ğam-ı firkat:

1. **derd-i ğam-ı firkatine:-in, -e**
Gazel 105
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ayrılık üzüntüsünün derdi.

Ķurb-ı vişâlindeyüz ol âfetiñ
Derd-i ğam-ı firkatine nâ'ilüz

derd-i ğam-ı hicrân:**1. derd-i ğam-ı hicrâna:-a****Gazel 153**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısının derdi.

Bir vaşl için ol şūha temennâdan
uşandık

Derd-i ğam-ı hicrâna müdāvâdan
uşandık

derd-i hasret:**1. derd-i hasret:****Terkib-bend 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Özlemenin derdi.

Derd-i hasret gözimiñ yaşını Ceyhün
itdi

Eşk-i hün-âb ruḡ-ı zerdimi gül-gün itdi

derd-i ser:**1. derd-i ser:****Gazel 120**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kafa derdi.

Bu derd-i ser degil mey neş'esinden ey
dil-i şeydâ

Sañâ renc-i humâr ol nergis-i
bîmârdan ḡalmış

2. derd-i ser:**Gazel 284**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Baş ağrısı.

Renc-i humâr-ı bâde baña viridi derd-i
ser

Ḥasret-güzâr-ı cām-ı şarâb eylediñ
beni

3. derd-i ser:**Gazel 44**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kafa derdi, baş ağrısı.*

Būd u nebūd-ı 'âlem imiş derd-i ser
göñül

Düşme telâş-ı dehre selâmet zamânıdır

4. derd-i sere:-e**Gazel 139**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Baş ağrısı (Sarhoşluk ve
mahmurluktan sonra başlayan baş
ağrısı).*

Virdigiñ pend deger mi bu kadar derd-
i sere

Bunca mestâne nedir telḡ-i cevâb ey
vâ'iz

derd-i şikem:**1. derd-i şikem:****Gazel 85**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sançı, karın ağrısı.

Reh-neverdân-ı hevâ renc-i ḡadem
bilmezler

Cür'a-nüşân-ı fenâ derd-i şikem
bilmezler

derdime devâ ol-:**1. derdime devâ ola:-a****Gazel 175**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Derdine derman olmak.

Şehd-i lebiñden ola meger derdime
devâ

Bîmâr-ı çeşm-i nergis-i 'ayyârıñım
seniñ

derd-mend:1. **derd-mendiñ:-iñ****Gazel 107**

Mısra: 7

Dertli; âşık.

Derd-mendiñ ne bilür hâlini erbâb-ı
neşât
Hâk-i hün-ı gama üftâdeyi herkes
bilmez

derd-mend-i 'aşk:1. **derd-mend-i 'aşka:-a****Gazel 129**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk derdine düşmüş kimse.

Derd-mend-i 'aşka dermân bir civân-ı
tâzedir
Ey Ğarîbî kılma derdiñ şüh-ı köhne-
sâle 'arz

dergâh:1. **dergâha:-a****Gazel 5**

Mısra: 17

Allah'ın huzuru, makamı.

Geldi dergâha Ğarîbî yâ şefî'e'l-
müznibîn
İşbu dâm-ı ma'şiyetden bu esîri kıl
rehâ

2. **der-gâhıñ:-iñ****Gazel 141**

Mısra: 19

Kapı, eşik, huzur, makam.

Ola der-gâhıñ tefevvuğ-kerde-i
Cemşid ü Cem
Olmasun hergiz muhâlif saña devrân
el-vedâ'

3. **dergâhıña:-iñ, -a****Gazel 5**

Mısra: 11

Allah'ın huzuru, dergâh.

Bâr-ı 'işyân ile dutdum yüzümi
dergâhıña
Hep hañadır itdigim kavlim hañâ fi 'lim
hañâ

4. **dergâhıñı:-iñ, -ı****Gazel 4**

Mısra: 17

Makam, huzur.

Eylemiş dergâhıñı Mevlâ mañâf-ı
kudsıyân
Âsitânıñ kıble-i hâcât-ı erbâb-ı recâ

der-gâh-ı devlet:1. **der-gâh-ı devletinde:-in, -de****Gazel 77**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Devlet kapısı.

Der-gâh-ı devletinde hâk eyle cism-i
zârı
Ol pâdişâh-ı hüsne hoş-intisâb göster

der-gâh-ı hasısân:1. **der-gâh-ı hasısâna:-a****Gazel 18**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cimrilerin dergâhı.

Eyle pîçide-i dâmân-ı tevekkül şabr it
Başma der-gâh-ı hasısâna şağın pây-ı
taleb

der-gâh-ı kerem-kâr:1. **der-gâh-ı kerem-kâra:-a****Gazel 157**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Kerem eden, lutfeden dergâh.

Der-gâh-ı kerem-kâra rücû' oldı
 Ğarîbî
 Redd eyleme 'afv it anı gör rahmete
 lâyıķ

der-gâh-ı muġân:

1. **der-gâh-ı muġâna:-a**

Gazel 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Muganların (Zerdüşt dîninden
 olan kimseler, ateşe tapanlar,
 ateşperestler, Mecûsîler) tekkesi.*

Elim yetmezse der-gâh-ı muġâna güş-ı
 cân bârî
 Şadâ-yı âb-şâr-ı tâkden dūr olmasun
 yâ Rab

der-geh:

1. **der-gehin:-i, -n**

Gazel 193

Mısra: 6

Kapı, eşik, huzur, makam.

Mey-hâneye du'â-yı kadehle teveccüh
 it
 Ol der-gehin hülüş ile feyz-i türâbın al

2. **der-gehiñden:-iñ, -den**

Gazel 278

Mısra: 6

Dergâh, tekke.

Atıldım şîşat-ı feyz-i nazardan ey
 kemân-ebrû
 Mişâl-i tîr kıddim der-gehiñden
 dūrdur şimdi

der-geh-i dükkân-ı nazm:

1. **der-geh-i dükkân-ı nazma:-a**

Gazel 276

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiir dükkânının dergâhı.

Ğarîbî der-geh-i dükkân-ı nazma vir
 güşâyiş kim
 Kıumâş-ı nev-zuhūr-ı şî'r-i rengîne
 bahâ geldi

der-geh-i hizlân:

1. **der-geh-i hizlâna:-a**

Gazel 112

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sefalet dergâhı.

Tab'ın ârâste-i ma'ni-i rengin ile
 İtme sîm ü zer için der-geh-i hizlâna
 heves

der-geh-i lütf-ı hudâvendi:

1. **der-geh-i lütf-ı hudâvendi:**

Gazel 104

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Allah'ın baġışlarının dergâhı.

Kimseden yok marâz-ı cürme devâ-yı
 şihhat
 Der-geh-i lütf-ı Hudâvendi penâh
 eylemişüz

der-geh-i lütf:

1. **der-geh-i lütfuna:-un, -a**

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

İyilik, cömertlik dergâhı.

Kimseden isteme tevfiķ Hudâ'dan
 ġayrı
 Der-geh-i lütfuna yüz dut ki 'inâyet
 yeridir

der-geh-i settār:**1. der-geh-i settār'a:-a****Gazel 239**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Allah'ın dergâhı.

'Uyūbın dāmen-i 'afvīnla setr eyle
 Hūdāvendā
 Yüzün dutdı Ğarībī der-geh-i Settār'a
 yā Allāh

dergeh-i sultān:**1. dergeh-i sultāna:-a****Gazel 37**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sultanın dergâhı.

Koyma zülfünden gönül āvārelensün
 her yaña
 Dergeh-i sultāna ceşş-i bī-nizām
 olmaz müfid

2. der-geh-i sultāna:-a**Gazel 97**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sultanın dergâhı.

Rahmi yok bir seng-dil-i şūh-ı perī-
 ruhsārdan
 Dādımız var der-geh-i sultāna
 gelmişlerdenüz

3. der-geh-i sultāna: -a**Gazel 111**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sultanın dergâhı.

Didim ol hāl nedir şafha-i rüyuñda
 didi
 Bir gedādır ki ider der-geh-i sultāna
 heves

derhem:**1. derhem:****Muhammes 3**

Mısra: 8

Karışık, karmakarışık.

Saçıldı rüy-ı gül-gūna 'arağdan kaçre-i
 şeb-nem
 Dağıldı berg-i nesrīn üzre zülf-i
 sünbülī derhem

derhem ol-:**1. derhem olmuş:-muş****Gazel 148**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Karışık, dağınık olmak.

Derhem olmuş pīç ü táb-ı şevkden
 ruhsārına
 Halka halka döndi çeşm-i āhu-yı
 Tātār'a zülf

2. derhem olmuş: -muş**Gazel 148**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Karışık, dağınık olmak.

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
 turesi
 Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
 zülf

der-i ağıyār:**1. der-i ağıyāra:-a****Gazel 239**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Başkalarının kapısı.

Baña dārū's-şifā-yı rahmetiñden bir
 şifā gönder
 Beni döndürme kapuñdan der-i ağıyāra
 yā Allāh

der-i mey-hāne:1. **der-i mey-hānede:-de****Gazel 71**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısı.

Ġarībī ma'ni-i pīçide-i şahbā-yı gül-
rengi

Der-i mey-hānede medhūş olan
mestānelerden şor

2. **der-i mey-hānede:-de****Gazel 268**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısı.

Dem-ā-dem zaḥm-dār-ı ḥançer-i
müjgānıñım sākī

Der-i mey-hānede pā-küb-ı dest-
eşānıñım sākī

3. **der-i mey-hāneden:-den****Gazel 274**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısı.

Tesellī-baḥş-ı ḥātır kim gerek
peymāneden ğayrı

Maḳām-ı dil-nişin olmaz der-i mey-
hāneden ğayrı

der-i şavma'a:1. **der-i şavma'adan:-dan****Gazel 174**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tapınağın kapısı.

Bizi men' itme der-i şavma'adan ey
şofī

Bir zamān biz daḥı ālāyiş-i seccāde
idik

derün-ı sīnem:1. **derün-ı sīnemi:-i****Gazel 245**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönlün derinliği.

O şūḥ-ı tāze kadd-i serv-i ser-keş
mihr-bānlıqdan

Derin-ı sīnemi bir dem ḳomaz dāğ-ı
kühenlerle

derk it:-1. **derk itmesine:-me, -sine****Gazel 161**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Derk itmesine ḳudreti yok çeşm-i
sipihriñ

Vaşf-ı kemerin böyle nezāketle
giçürdik

2. **derk itmez:-mez****Gazel 94**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak, idrāk etmek.

Felek didikleri bir kimsedir kim 'aynı
farḳında

Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyār olmaz

3. **derk itse:-se****Gazel 212**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Derk itse ḥaḳīkatde dīde-i ḥürşid
Ḥirbāya döner şa'sa'a-i ḥāverimizden

der-kār:1. **der-kār:****Gazel 21**

Mısra: 12

Malum, aşikâr, bilinen, belli.

Lütfuñ ile bu kemteriñi itme ferâmûş
Ol günde k'olur arada der-kār şefâ'at

2. **der-kār:****Gazel 88**

Mısra: 9

Malum, aşikâr, bilinen, belli.

Def ü ney muṭrib ü mey sâz ü kemâna
der-kār
Rindler 'işrete âgâz idecek günlerdir

3. **der-kār:****Gazel 62**

Mısra: 7

Malum, aşikâr, bilinen, belli.

Kemâl-i devlet ü kudret degil der-kār
her yirde
Behişt-i vaşla mahrem olmağa âdemde
baht ister

der-kār id-:1. **der-kār idecek:-ecek****Gazel 174**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Belli etmek, ortaya çıkarmak.

İdecek hışmla ebrüy-ı kemânın der-kār
Anıñ amâc-geh-i tûrine âmâde idik

der-kār-ı cürm:1. **der-kār cürmüme:-üm, -e****Gazel 87**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

aşikâr suç.

‘Afvı Ğarîbî olmasa der-kār-ı

cürmüme

Hâk-i derinde rüy-ı niyâza ne i'tibâr

der-kenâr eyle-:1. **der-kenâr eyle:****Gazel 7**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim***Yanında, gözlerinin önünde tutmak.*

Nihâl-i serv-i şimşâdı çemenden der-
kenâr eyle

Bu kıdd-i dil-firîbiñle biraz reftâra gel
cânâ

dermân:1. **dermân:****Gazel 129**

Mısra: 13

İlaç, çare, deva.

Derd-mend-i 'aşka dermân bir civân-ı
tâzedir

Ey Ğarîbî kılma derdiñ şûh-ı köhne-
sâle 'arz

2. **dermânı:-ı****Gazel 254**

Mısra: 14

Şifa, devâ, ilaç.

Maraż-ı 'aşka Ğarîbî nice mümkün
şihhat

Gelse Loqmân-ı felek üstüne dermânı
ile

3. **dermânıñ:-ıñ****Gazel 39**

Mısra: 11

İlaç, çare.

Derd-i 'aşka n'eylesün dermânıñ ey
miskîn taḫt

Şerbet-i dīdārdır bīmāra şıḥhatden
murād

4. **dermānını:-ın, -ı**

Gazel 110

Mısra: 10

İlâç, çare.

Şordum ol şūḥdan aḥvāl-i Ğarībī'yi
didi
Bilüriz derdini dermānını bilmez
degilüz

dermān vir:-

1. **dermān virince:-ince**

Gazel 169

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Derdin, üzüntünün çaresini
bahşetmek.*

Her bir marīz-i 'aşkla ki olduñ tabīb-i
cān
Dermān virince derdi füzūn itdiñ ey
felek

der-mānde-i vech-i hasen:

1. **der-mānde-i vech-i ḥasenimdir:-
im, -dir**

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzel yüzlü çaresiz.

Kimdir k'ola nezzāre-i ruḥsārıma kādır
Kim āyine der-mānde-i vech-i
ḥasenimdir

dermān-ı 'aşk:

1. **dermān-ı 'aşkdan:-dan**

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk çaresi.

Şordum Ğarībī derdime dermān-ı
'aşkdan
Didi bu derde vaşl-ı perī-zādedir 'ilâç

der-niyām ol:-

1. **der-niyām olsun:-sun**

Gazel 222

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kın içine konulmak, kılıflanmak.

Nigāha dīde-bāz itme ki gamzeñ ḳasd-
ı cān eyler
Meded şemşīr-i cellādīñ hemīşe der-
niyām olsun

ders:

1. **ders:**

Terci-bend 1

Mısra: 51

Ders, bilgi.

'Ar eyleme bir ders okı 'unvān-ı
vefādan
Dönmem hele senden gelen envā'-ı
belādan

ders-i cemāl:

1. **ders-i cemālīñ:-iñ**

Gazel 203

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün dersi.

Görünce mecmu'a-i bāğı perīşān eyler
Bülbüle ders-i cemālīñ hele taḳrīr
idelim

ders-i gül-i rüy:

1. **ders-i gül-i rüyın:-ın**

Gazel 226

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül yüzün dersi.

Şabā ders-i gül-i rüyın çemende eylese
takrîr
Döner minķār-ı bülbül raĥne-i dīvāra
biñ yerden

ders-i gül-istān:

1. ders-i gül-istāna:-a

Gazel 112

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Gülistan dersi.

Şafĥa gerdānlık olub sili üstād baña
Tıfl-ı tab'im ideli ders-i gül-istāna
heves

ders-i vişāl:

1. ders-i vişālîñ:-iñ

Gazel 225

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Kavuşma dersi.

Oķutduñ fenn-i 'aşķ içre baña māzî vü
müstaķbel
N'ola ders-i vişālîñ 'aşķ-ı miskîne ĥāl
olsun

dert:

1. dertlü:-lû

Muhammes 2

Mısra: **14**

Dert sahibi olan kimse.

Ĥasret-i vaşlîñla 'ömrüm ĥāke yeksān
olmadan
Ĥançer-i bî-dād ile dertlü yürek ĥan
olmadan

2. dertlü: -lû

Gazel 80

Mısra: **16**

*Dert sahibi, keder içinde olan
kimse.*

Dükendi 'ömr bir gün dönmedi vefķ-i
murād üzre
Vefāsız çarĥ elinden dertlü cānım ĥana
dönmüşdür

derün:

1. derünî:-ı

Gazel 86

Mısra: **14**

Gönül.

İtmez Ġarîbi ĥatırına āhımız eser
Ol zālîmiñ derünü meger seng-i ĥāredir

2. derünüm:-um

Gazel 112

Mısra: **13**

Gönül.

Olalı nūr-ı başiretle derünüm rüşen
Ey Ġarîbî idemem şerĥ-i şeb-istāna
heves

3. derünüm:-um

Terci-bend 4

Mısra: **21**

Kalp, gönül.

Derünüm dā'imā pür-süziş-i dāğ-ı
muĥabbetdir
A sultānım ĥuluñ böyle esîr-i ĥāk-i
ğurbetdir

4. derünüm:-um

Gazel 102

Mısra: **5**

Gönül, insanın iç âlemi.

Derünüm ĥuşşa vü endūhdan ĥan oldı
o meh-rū
Yine ser-pençe-i 'aşķa giriftār oldıĥım
bilmez

5. derünüm:-um

Gazel 288

Mısra: **10**

Gönül, iç.

Geldi 'arak 'izārına ol māh-ṭal'atın
Yağdı derūnum āteş-i 'aşkıñ şerāresi

6. **derūnum:-um**

Gazel 140

Mısra: 5

Gönül, kalp, yürek.

Derūnum istemem her laḥza dāğ-ı
'aşqdan ḥālī
Meşeldir kim semender olur āteş-
ḥāneden maḥzūz

7. **derūnuma:-um, -a**

Gazel 232

Mısra: 7

Gönül.

Düşün hezār raḥne sitemden
derūnuma
Dendān-ı sīn-i büse leb-i yāra
degmesün

8. **derūnumda:-um, -da**

Terci-bend 2

Mısra: 29

Kalp, gönül.

Dāğ-ı mihriñle derūnumda kebābım
sensiz
Ser-be-pīş-efgen-i maḥcūb-ı 'itābım
sensiz

9. **derūnumı:-um, -ı**

Gazel 231

Mısra: 11

Kalp, gönül.

Ḳan itmesün derūnumı ḥasreti ol āfetiñ
Teşrīf-i lūtfi meclis-i aḡyāra düşmesün

10. **derūnuñda:-uñ, -da**

Gazel 72

Mısra: 9

Gönül.

Ne maḥbūbuñ ḥayāl-i ḥālī naqş olmuş
derūnuñda

Bu dāğ-ı sīnede ey lāle-i ḥamrā ne
söyleller

11. **derūnuñda:-uñ, -da**

Gazel 189

Mısra: 7

Gönül.

Bu cūş-ı pür-ḥurūş-ı 'aşqdan kim var
derūnuñda
'Aceb gül-zārı yaqmaz āh-ı āteş-bārıñ
ey bülbül

derūn-ı dāğ-dār:

1. **derūn-ı dāğ-dāra:-a**

Gazel 229

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yaralı, yanık kalp.

Düşer mestāne gāhī iltifātıñ 'āşık-ı
zāra

Ne ḥāşıl kim derūn-ı dāğ-dāra merhem
olmazsın

derūn-ı dil:

1. **derūn-ı dilde:-de**

Gazel 265

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kalbin derinlikleri, yürek.

Bu sūziş-i muḥabbet kim var derūn-ı
dilde

Ḳalmaz nühüfte āḥir bir gün çıkar
beyāna

2. **derūn-ı dilden:-den**

Gazel 151

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Gönülden, samimi olarak.

Çerāğ-ı ḥüsnüñe bakşa mişāl-i pervāne
Derūn-ı dilden efendim kebāb olur
'āşık

derūn-ı sīne:**1. derūn-ı sīne:****Gazel 64**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönlün derinliği.

Dehānım perre-i lü' lü' -i himmetdir
sözüm gevher
Derūn-ı sīne kân-ı ma'rifetdir hâtırım
yemdir

2. derūn-ı sīnede: -de**Gazel 86**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönlümün içi.

'Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifâ-
pezîr
Cânâ derūn-ı sīnede bilmem ne yâredir

3. derūn-ı sīnede: -de**Gazel 108**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönlün içi.

Refū-yı 'āfiyet bulmaz hezâr-eczâ-yı
merhemle
Derūn-ı sīnede zaḥm-ı müjeñ nāsûrdan
kalmaz

4. derūn-ı sīnede: -de**Gazel 80**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kalp, gönül.

Derūn-ı sīnede peykân-ı müjgâniñ
hayâliyle
Efendim her nefes bir ḥançer-i bürrâna
dönmüşdür

5. derūn-ı sīnede: -de**Gazel 270**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kalp, gönül.

Ḥayâl-i târ-ı zülfünde sinân-ı şâne
gezdikçe
Derūn-ı sīnede dâğ-ı kühenler
tâzelenmez mi

6. derūn-ı sīnemizde: -miz, -de**Gazel 81**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlün derinliği.

Çerâğ-ı lütfumuz var âteş-i âzârımız
yokdur
Derūn-ı sīnemizde nârımız var
nûrumuz yokdur

dervāze:**1. dervāzelenmez: -len, -mez****Gazel 270**

Mısra: 10

Kapı.

Ġarībî gamze-i ḥûn-rîzi gelsün bir de
cevlâna
Yine zaḥm-ı derūnum taşraya
dervāzelenmez mi

dervîş:**1. dervîş:****Gazel 167**

Mısra: 8

*Tarîkata girip bir şeyhe
bağlanan, tarikat müntesibi.*

Dil-berân-ı Mevlevî'ye bir külâh itsem
gerek
Şâhlar dervîş olub kılmış nemed
efserleriñ

2. dervîşe: -e**Gazel 40**

Mısra: 14

Allah için alçakgönüllülüğü ve

fikarâlığı kabul eden veya bir tarıkata bağlı bulunan kimse; fakir ve ihtiyaçlı kimse.

Devlet-i ehl-i tecerrüdden
bürehnelikdürür
Sāye-i dīvārdır dervīşe dünyādan lezīz

deryā:

1. **deryā:**

Gazel 200

Mısra: 1

Deniz.

Deryā gibi sūz-ı dil ile cūş idebilsem
Bülbülleri güftārda hāmūş idebilsem

2. **deryālara:-lar, -a**

Gazel 115

Mısra: 8

Deniz.

Sırr-ı deheniñ fāş olacağ halka şadefler
Hep hayret-i la'liñ ile deryālara
düşmüş

3. **deryāya:-ya**

Gazel 212

Mısra: 16

Deniz.

Maqbül-i nazar olsa idiñ yāre Ğarībī
Deryāya şığışmazdı şadef
gevherimizden

4. **deryāya:-ya**

Gazel 246

Mısra: 11

Deniz.

Fırağ-ı reng-i ruhsarıñla eşkim düşse
deryāya
Qalur āhir zamāna cūşiş-i yem kande
ben kande

deryā-şüde:

1. **deryā-şüde:**

Gazel 153

Mısra: 10

Deniz olmuş.

Naqş-ı gamı mahv eylemedi levh-i
bedenden

Deryā-şüde hūn-ı dil-i rüsvādan
uşandıq

deryā-yı 'aşka:

1. **deryā-yı 'aşka:-a**

Gazel 194

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

Bir bahrdır muhabbet kim yok aña
kenāre

Hāk-i 'ademdir ancağ deryā-yı 'aşka
sāhil

2. **deryā-yı 'aşka:-a**

Gazel 287

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

Deryā-yı 'aşka düşdi gönül Hind-i
zülfden

Çıkdı kenāre bender-i şüretde zevrağı

deryā-yı gam:

1. **deryā-yı gamiñ:-iñ**

Gazel 242

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam denizi.

Cān zevrağı deryā-yı gamiñ içre gözün
teg

Sür'atle gezer cūşiş-i girdāb arasında

dest:

1. **destde:-de**
Gazel 117
 Mısra: 14
 El.

Kılalum sa'y Ğarībī 'amel-i āhirete
 Ki bize bir nice gün destde fırsat
 kalmış

2. **destiñ:- iñ**
Gazel 44
 Mısra: 7
 Bozkır, ova, sahrâ, çöl.

Eyle güşâde destiñ ümîd-i icâbete
 Vaqt-i seher ki feyz-i sa'âdet
 zamânıdır

3. **destinde:-in, -de**
Gazel 11
 Mısra: 6
 Bozkır, ova, sahrâ, çöl.

Mişâl-i cüy-i şîr eylerdi mağz-ı 'âlemi
 cārī
 Eger destinde Ferhād'ıñ olaydı tîşe-i
 şahbā

4. **destiñe:-iñ, -e**
Gazel 5
 Mısra: 16
 El.

Var ümîdim lütfuña ol günde kim
 teslîm olur
 Destiñe miftâh-ı bāb-ı mağfîret yâ
 Ze'l-'atâ

destâr-ı sefid:

1. **destâr-ı sefidîñ:- iñ**
Gazel 166
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
 Beyaz sarık.

Ol perîniñ dest-bürd-i ğamzesinden
 şubh-veş
 Ey Ğarībī sende destâr-ı sefidîñ kına
 çek

dest-berdâste-i bāb-ı hudâ:

1. **dest-berdâste-i bāb-ı hudâ'dır:-dır**
Gazel 277
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
 Allah'ın kapısının el kaldıranı
 (due edeni bağlamında).

Ber-ķarār olmağa 'ömrüñ bu Ğarībī-i
 hākîr
 Dest-berdâste-i bāb-ı Hudâ'dır şimdi

dest-berdâste-i der-geh-i yezdân:

1. **dest-berdâste-i der-geh-i yezdân:**
Gazel 8
 Mısra: 17
 Kelime Tipi: -
 Allah'ın kapısının el kaldıranı
 (due edeni bağlamında).

Dest-berdâste-i der-geh-i Yezdân ol
 kim
 Ey Ğarībī ola kim eyleye te'sîr-i du'â

dest-bürd-i ğamze-i cellâd:

1. **dest-bürd-i ğamze-i cellâddan:-**
 dan
Gazel 36
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
 (Sevgilinin) öldürücü yan
 bakışının kudreti.

Ne kınarlar dökdi şemşîr-i nigāhı
 kışver-i cāna
 Ğarībī dest-bürd-i ğamze-i cellâddan
 feryād

dest-bürd-i ğamze:**1. dest-bürd-i ğamzesinden:-sin, -den****Gazel 166**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kuvvetli, kudretli süzgün bakış.

Ol perîniñ dest-bürd-i ğamzesinden
şubh-veş
Ey Ğarîbî sende destâr-ı sefîdiñ kana
çek

dest-gîr ol-:**1. dest-gîr ol:****Gazel 255**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Yardımcı olmak, yardım etmek,
himmek etmek.*

Saña kaldı meded ey kişver-i lütfuñ
şâhı
Dest-gîr ol baña kim ğam beni zâr itdi
yine

dest-i bî-dād:**1. dest-i bî-dād:****Gazel 152**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Adaletsizliğin, zulmün eli.

Ser-i sevdāyi-i ‘uşşāka gelür biñ
yerden
Dest-i bî-dād ile miñşār-şifat-ı şāne-i
‘aşk

dest-i buse:**1. dest-i buse:****Gazel 143**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

El öpme.

Olduğ o dil-rübādan bir dest-i buse
kâni‘
Ol bî-vefā bu şartā virse rızā ne māni‘

dest-i cefā:**1. dest-i cefā:****Gazel 255**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cefa eli.

Gül ümîdinde iken bülbül-i dil dest-i
cefā
Sînesin zaħm-ı ħor-ı ħançer-i ħār itdi
yine

dest-i dil:**1. dest-i dile:-e****Gazel 249**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül eli.

Bir zamān mesned-i ħüsnüñde
Süleymān olalum
Alalum dest-i dile zülfini ħātemcesine

dest-i firāk-ı dicle-i bağdād:**1. dest-i firāk-ı dicle-i bağdād'dan:-
dan****Gazel 36**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bağdād Dicle'sinin ayrılık eli.

Sirişkim kaçre kaçre ħasret-āmîz-i
tavaşşuldur
İder dest-i firāk-ı Dicle-i Bağdād'dan
feryād

deşt-i ğam:**1. deşt-i ğam:****Gazel 6**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gam, keder çöli.

Şāh-ı 'aşkım deşt-i ğam bir mesned-i
 Cem'dir baña
 Başda sevdā-yı cünūnum tāc-ı
 Edhem'dir baña

dest-i ğam:

1. **dest-i ğamda:-da**
Gazel 272
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
Gam çöli.

Deşt-i ğamda kim ider ehl-i cünūnı
 teskīn
 Halka-i silsile-i pür-şikeninden ğayrı

dest-i hem-vāre degil:

1. **dest-i hem-vāre degil:**
Gazel 18
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: -
Daimi çöl deĝil.

Hazer it kim saña her naķş-ı ğadem bir
 çehdir
 Deşt-i hem-vāre degil dāmen-i şahrā-
 yı taleb

dest-i hınā-reng-i nigār:

1. **dest-i hınā-reng-i nigārına:-ın, -a**
Gazel 176
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
Güzelin kına renkli eli.

'Āşıkklarınıñ kanı ile şimdi Ğarībī
 Bir dest-i hınā-reng-i nigārına irişdik

dest-i hūbān:

1. **dest-i hūbāna:-a**
Gazel 197

Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Güzeller eli.

Leme'ātiyla ider 'ālemi şafvet-hāne
 Dest-i hūbāna 'aceb mevc-i şafādır
 hātem

dest-i iştiyāka düş:

1. **dest-i iştiyāka düşse:-se**
Gazel 164
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: -
Özlemin eline düşmek.

Kaṭ'-ı şemşir-i ecel birle rehā mümkün
 degil
 Düşse dest-i iştiyāka bir de dāmānıñ
 seniñ

dest-i 'isvān:

1. **dest-i 'isvān:**
Gazel 8
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
İsyan çöli.

Eşheb-i nāzına meydān-ı felek kūteh
 olur
 Dest-i 'isvān eger olmazsa 'inān-gir-i
 du'ā

dest-i i'tisām:

1. **dest-i i'tisām:**
Gazel 37
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
Bir şeye sarılıp sıkı sıkı tutan el.

Kimse ümmīdiñ Ğarībī rahmetinden
 dime kim
 'Urvetu'l-vuķā'ya dest-i i'tisām
 olmaz müfīd

dest-i kabül:1. **dest-i kabüle:-e****Gazel 229**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kabul eden el.

Eger biñ kerre bār-ı ‘aşqdan ham olsa
da kıddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i kabüle hâtem
olmazsın

dest-i kazâ:1. **dest-i kazâdan:-dan****Gazel 67**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Kaza eli, takdir-i ilahinin**tecellisine vesile olma.*

Görünce hançer ol şūhuñ miyânından
nüzüñ eyler
Ġarībī sīneme dest-i kazâdan bir belâ
hançer

2. **dest-i kazâdan:-dan****Gazel 67**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Kaza eli, takdir-i ilahinin**tecellisine vesile olma.*

Görünce hançer ol şūhuñ miyânından
nüzüñ eyler
Ġarībī sīneme dest-i kazâdan bir belâ
hançer

dest-i kazâ-yı şāni‘-i rüz-ı ezel:1. **dest-i kazâ-yı şāni‘-i rüz-ı ezel:****Gazel 17**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ezel gününün yaratıcısı olan**Allah’ın kaza eli.*

Dest-i kazâ-yı Şāni‘-i rüz-ı ezel meger
Ĥāk-i çemenden eylemiş icād ‘andelib

dest-i lütf:1. **dest-i lütfuñla:-uñ, -la****Gazel 280**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Lütuf eli.

Faqr ile vīrānedir miñnet-serā-yı
ĥātırım

Dest-i lütfuñla yine ma‘mūr-ı ihsān it
beni

dest-i matlab:1. **deşt-i matlabdan:-dan****Gazel 178**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İstek çölü.

Kemend-i dām-ı teshīri düşürdük deşt-
i matlabdan

Ġirībān-ı şikār-ı dāmen-i şahrādan el
çekdik

dest-i nā-hem-vār:1. **dest-i nā-hem-vāra:-a****Gazel 239**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Uygunsuz el.

Uşandım derdi bilmez bir tabībiñ
güftgüsundan

Beni şalma bu güne dest-i nā-hem-
vāra yā Allāh

deşt-i nazm:1. **deşt-i nazmı:-ı****Gazel 123**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Nazm çözü.

Ġarībī deşt-i nazmı şā'irān-ı vaġte
teng eyile
Saña feyz-i ṡabī'at himmet-i Tīmūr'dan
gelmiş

dest-i rüsvālīk:

1. **dest-i rüsvālīkla:-la**
Gazel 210
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Rezillik eli.

Şaġın ey ġonçe gösterme yüzün bī-
perde inşāf it
Efendim dest-i rüsvālīkla çāk itme
girībānım

dest-i şabā:

1. **dest-i şabā:**
Gazel 69
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sabah rüzġarının eli.

Mümkin mi duta dāmenimi dest-i şabā
kim
Nūr-ı nazarım dīde-i 'āşīġ vaṡanımıdır

2. **dest-i şabā:**
Tarih 2
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Saba rüzġarının eli.

Eyledi dest-i şabā meşşātalīġ ġül-zārda
Ġül 'arūsın reng u bū ile idüb sürġ ü
sefīd

dest-i süleymān:

1. **dest-i süleymān'da:-da**
Gazel 214
Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Hz. Süleyman peygamberin eli.

Fenn-i i'cāzda ġöster Yed-i Beyzā
çičeġiñ
Reşkden dest-i Süleymān'da ki ḡātem
yansun

dest-i ta'arruz:

1. **dest-i ta'arruz:**
Gazel 69
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Taarruz eli.

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta'arruz
Kendi yine zülf-i siyeh-i pür-
şikenimdir

2. **dest-i ta'arruz:**
Gazel 232
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Taarruz eli.

Bārī esīr-i pençe-i hicr olduğım yeter
Dest-i ta'arruz ol ġül-i bī-ḡāra
degmesün

dest-i ümīd:

1. **dest-i ümīde:-e**
Gazel 22
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Umut eli.

Yā Rab ġül-i murādıma bāġ-ı vişālde
Dest-i ümīde ruḡşat-ı ṡülü müyesser it

2. **dest-i ümīde: -e**
Gazel 155
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Umut eli.

Ser-rişte-i maşşûdı virür dest-i ümîde
Sevdâ-yı ser-i zülf-i semen-sâya
şarılmak

3. **dest-i ümîde: -e**
Gazel 143
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Umut eli.

Dest-i ümîde girmez dāmān-ı vaşl-ı
yāri
Şem‘-i hayālîñ olsun fānūs-ı dilde
lāmi‘

4. **dest-i ümîdim: -im**
Gazel 47
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Umut eli.

Minnet kerem-i Hālîk'a kim dest-i
ümîdim
Āvîhte-i dāmen-i āgyār degildir

5. **dest-i ümîdiñ: -iñ**
Gazel 29
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Umut eli.

Düşme heves-i ğayre şaķın dest-i
ümîdiñ
Kıl halka-i bîrûn-ı der-i yāre teşebbüs

dest-i zühāl:

1. **dest-i zühāl:**
Tarih 1
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Zühāl yıldızının eli.

Hāl idüb dilden nuḥūset ‘uḳdesin
dest-i Zühāl
Gitdi ğam geldi ferah irişdi eyyām-ı
vişāl

dest-i züleyhā:

1. **dest-i züleyhā'dır: -dır**
Gazel 43
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Züleyha'nın eli.

Degil dest-i Züleyhā'dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu güne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

dest-resim:

1. **dest-resim:**
Gazel 205
Mısra: 7
Elinde resim.

Bu cān-ı sitem-pîşeye kim dest-resim
var
Zîr-i kademinde anı ḳurbāna getürdim

dest-zen-i dāmen-i hirmān:

1. **dest-zen-i dāmen-i hirmān:**
Gazel 29
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Yoksulluk eteĝine el açan.

Her rüz [u] şeb ol dest-zen-i dāmen-i
hirmān
Bāzulariñ it zānu-yı efkāra teşebbüs

devā:

1. **devā:**
Gazel 240
Mısra: 2
Çare, derman.

Yā Rabb ben ‘alîle şifā senden olmasa
Derd-i dil-i za‘ife devā senden olmasa

2. **devā:**
Muhammes 3

Mısra: 22
Çare, derman.

Ġarībī duġter-i zerle ŧarāb-ı dil-güŧā
baŧdır
‘İlāc-ı sūz-ı maġmūza kerem kıl bir
devā baŧdır

3. **devādan:-dan**
Terkib-bend 1
Mısra: 65
Çare, derman.

Derdim artur ġam-ı ‘aŧkıñla devādan
ġiçdim
Heves-i la‘liñ ile āb-ı beķādan ġiçdim

4. **devāsı:-sı**
Gazel 288
Mısra: 7
Çare, derman.

Bir derde düŧdi cān-ı ġazīn kim devāsı
yoķ
Bir böyle bahre düŧdi ki yoķdur
kenāresi

devā eyle:-

1. **devā eyle:**
Gazel 239
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
ŧıfa vermek, iyileŧtirmek.

Lihāf-ı pūr-marażda mūy-ı āteŧ-
dīdedir cismim
Sen eyle bir devā bu ‘illet-i düŧvāra yā
Allāh

devān:

1. **devānlıdır:-lı, -dır**
Gazel 66
Mısra: 4
Hızlı yürüyen.

Serv-i nihāl-i ķaddi kıyāmet niŧānlıdır
Reftāra gelse nāz ile āfet devānlıdır

devā-yı ŧıġhat yok:

1. **devā-yı ŧıġhat yoķ:**
Gazel 104
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Saġlıġın çaresi bulunmamak.

Kimseden yoķ maraż-ı cürme devā-yı
ŧıġhat
Der-ġeh-i lütf-ı Ĥudāvendi penāh
eylemiŧüz

2. **devā-yı ŧıġhat yoķ:**
Gazel 104
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Saġlıġın çaresi bulunmamak.

Kimseden yoķ maraż-ı cürme devā-yı
ŧıġhat
Der-ġeh-i lütf-ı Ĥudāvendi penāh
eylemiŧüz

devā-yı vaŧl:

1. **devā-yı vaŧlın:-ın**
Gazel 102
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Kavuşma çaresi.

Devā-yı vaŧlın ol dil-ber Ġarībī'den
dirġ eyler
Cefā-yı derd-i hicrān ile bīmār olduġım
bilmez

devlet:

1. **devlet:**
Gazel 94
Mısra: 12
Baht, talih, saadet, nimet.

Bu kez āyīne-i zātına dikkatle nazar
eyler
Olan şâyeste-i iqbāl ü devlet şerm-sār
olmaz

2. devlet:

Gazel 228

Mısra: 16

Baht, talih.

‘Ahdimiz var Ğarībī k’idelüm zevk u
şafā
Da‘vet it kim bu şafā-hāneye devlet
gelsün

3. devlet:

Gazel 276

Mısra: 3

Baht, talih.

Bu devlet ‘aşkdandır kim şikest-i
üstüh‘ānından
Kulağa bir şadā-yı cünbiş-i bāl-i Hümā
geldi

4. devlet:

Gazel 212

Mısra: 10

Devlet, mutluluk, talih.

Her çend-ħaķīriz yine inşāf olunursa
Devlet görünür āyīne-i efserimizden

5. devlet:

Tarih 1

Mısra: 27

*Bağımsız idare olunan hükümet
ve ülke; yüksek mevki, makam;
mutluluk, talih.*

Kim çerāğ-ı dīn ü devlet kethudā-yı
mülk-i Vān
‘Umde-i devlet Esed Beg nüşha-i fażl
u kemāl

6. devletden:-den

Gazel 39

Mısra: 14

Devlet, saltanat.

Devlet-i bākī Ğarībī halkdan
‘uzletdurur
İrtifā‘-ı kıadr ise dünyāda devletden
murād

7. devlete:-e

Gazel 157

Mısra: 4

Devlet, makam.

Her kimse olur ħaddi kıadar rütbeyle
nā‘il
Her bir seri Mevlā göremez devlete
lāyık

8. devlete:-e

Gazel 117

Mısra: 1

*Baht, talih, büyük saadet, kut,
büyük mutluluk.*

Şimdi ‘ālemde gönül devlete rağbet
kalmış
Bī-zer ü sīm olana güşe-i zillet kalmış

9. devlete:-e

Gazel 161

Mısra: 17

Devlet, mutluluk, talih.

İrdik yine bir devlete lütf ü
kereminden
Her çend ki bir müdde kıanā‘atle
giçürdik

10. devletiñden:-iñ, -den

Gazel 24

Mısra: 6

Baht, talih.

Tenhā degil vücūdum rāh-ı
muħabbetiñde
Var devletiñden ey māh dilde hezār-
ħasret

11. devletle:-le

Gazel 61

Mısra: 5
Büyük saadet, zenginlik.

Devletle çarh-ı vārūn dāmānīñ eylesün
būs
Her günde bir ferahla göñlūñ ola
mübeşşer

devlet ü sa'adet:

1. devlet ü sa'adeti:-i

Gazel 74
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mutluluk ve talih.

Almaz nesīm-i feyz-i seher çeşm-i
h'āb-dār
Ol devlet ü sa'adeti bīdār olan bilür

devlet-i bākī:

1. devlet-i bākī:

Gazel 39
Mısra: 13
Kelime Tipi: Kalıp İfade
Ebedi mutluluk.

Devlet-i bākī Ğarībī halkdan
'uzletdurur
İrtifā'-ı kadr ise dünyāda devletden
murād

devlet-i dünyā:

1. devlet-i dünyādan:-dan

Gazel 132
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Dünya saadeti, baht.

İstemem gencīne-i dilde kem olsun
naqd-i gam
Devlet-i dünyādan ārī cāna şihhatdir
ğaraž

2. devlet-i dünyādan:-dan

Gazel 178

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Dünya saadeti, baht.

Diyār-ı 'ālem-i tecrīdedir 'azm-i
hulūş-ı dil
Hevā-yı 'aşka düşdük devlet-i
dünyādan el çekdik

devlet-i dünyā:

1. devlet-i dünyāya:-ya

Gazel 47
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Dünya saadeti, baht.

Mağşūd seg-i nefis biraz zār ola yoksa
Dil devlet-i dünyāya taleb-kār degildir

1. devlet-i dünyāyı:-yı

Gazel 200
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dünya saadeti (dünya malı
anlamında).

Bir büsesine devlet-i dünyāyı virürdim
Ol şüh-ı gül-endāmı der-āğüş
idebilsem

devlet-i ehl-i tecerrüd:

1. devlet-i ehl-i tecerrüdden:-den

Gazel 40
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Devletten el etek çekmiş kişiler.

Devlet-i ehl-i tecerrüdden
bürehnelikdürür
Sāye-i dīvārdır dervīşe dünyādan lezīz

devlet-i pā-der-rikāb-ı şubh:

1. devlet-i pā-der-rikāb-ı şubh:

Gazel 34
Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*Sabaha ulaşmak için ayağı
 üzengide olan devlet.*

Hayfâ ki âşinâ-yı ser-i pül gibi giçer
 Dutmaz karar devlet-i pâ-der-rikâb-ı
 şubh

devr:

1. **devr:**

Gazel 242

Mısra: 2

Devir, çağ, zaman.

Cismim kalalı kulzüm-i hün-âb
 arasında
 Devr itmede'em has gibi seyl-âb
 arasında

2. **devr:**

Gazel 71

Mısra: 10

Dönme.

Hevâ-yı bûs-ı la'liñ kan ider çok
 kimseniñ bağrın
 Efendim meclisiñde devr iden
 peymânelerden şor

devr eyle-:

1. **devr eyler:-r**

Gazel 259

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak.

Meh başına devr eyler pervâne-veş ol
 şem'îñ
 Ol mihr-i cihân-ârâ pâyına ser-efgende

devr eyle-:

1. **devr eylerdi:-r, -di**

Gazel 245

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Dönüp dolaşmak.

Hoş ol günler ki devr eylerdi
 gerdünüm murâd üzre
 İderdim zevk-i vuşlat gül-beden
 gönçe-dehenlerle

devr id-:

1. **devr ider:-er**

Gazel 101

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dönmek, dönüp dolaşmak.

Sipihr-i sifle-perver devr ider başımda
 miñnetle
 Vücüdüm künc-i gamda merkez-i
 pergârdır sensiz

devr it-:

1. **devr itdirir:-dir, -ir**

Gazel 207

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dönmek, dönüp dolaşmak.

Cânım fedâ o sâkı-i şîrîn-edâya kim
 Devr itdirir bu bezmde bî-üns-i câm
 câm

devrân:

1. **devrân:**

Gazel 141

Mısra: 20

Devir, felek, talih.

Ola der-gâhîñ tefevvuğ-kerde-i
 Cemşîd ü Cem
 Olmasun hergiz muhâlif saña devrân
 el-vedâ'

2. **devrânımız:-ımız, -i**

Gazel 161

Mısra: 20

Felek, zaman.

Mevlā vire maqşūdını kim
merḥametinden
Devrānımızı baht-ı sa'ādetle giçürdik

devrān ol-:

1. **devrān olsun:-sun**

Gazel 195

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ters düz olmak, bozulmak.

Ƙo çıksun bir kenāra cān sirişkimden
devrān olsun
Ĥarāb-ender-ḥarāb-ı mevc-i tūfān
olmadan evvel

devrān:

1. **devrāna:-a**

Gazel 153

Mısra: 13

*Devir, felek, zaman, deveran,
dünya.*

Bī-hüde niyāz eyleme devrāna Ğarībī
Bir şıḥḥat için minnet-i dünyādan
uşandık

devre:

1. **devre:**

Gazel 127

Mısra: 3

*(Şarap kadehi için) Dönme, elden
ele dolaşma.*

Devre gel bezmde ey sāki-i şīrīn-
ḥarekāt
Şun pey-ā-pey elime sāğar-ı Cemşīd-i
ḥulūş

devre getir-:

1. **devre getürdi:-di**

Gazel 34

Mısra: 3

Döndürmek, dolaştırmak.

Sākī-i çarḥ devre getürdi piyālesin
Zerrīn-ḳadeḥle 'āleme şundi şarāb
şubḥ

devr-i āsiyā-yı dehr-i bī-bünyād:

1. **devr-i āsiyā-yı dehr-i bī-**

bünyāddan:-dan

Gazel 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Geçici dünyanın değirmenin
dönüşü*

Baḥa çarḥ-ı sitem-kār itdigi bī-dāddan
feryād
Bu devr-i āsiyā-yı dehr-i bī-bünyāddan
feryād

devr-i dā'im:

1. **devr-i dā'im:**

Gazel 122

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Tam ve sürekli dönüş veya
dolaşım.*

Devr-i dā'im gibi gözden giçirür
ağyārı

Beni bir köhne bozuk nüşha-i taḳvīm
itmiş

devr-i feleg:

1. **devr-i felegiñ:-iñ**

Gazel 170

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünya, âlem.

Devr-i feleğin biz katı ibrâminı gördük
Gösterdiği bir bir çama‘-ı hâminı
gördük

devr-i gerdün:

1. devr-i gerdün:

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğin dönüŧü

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
gerdün
Kalmamış dehrde bilmem eŧer-i nâm-ı
neŧât

devr-i hat:

1. devr-i haııyla:-ı, -y, -la

Gazel 265

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ayva tıyün zamanı, devri
(Sevgilinin dudağının üzerindeki
tıylerin çıkmaya başlaması).*

Devr-i haııyla yârin hâtır-hoŧum
Ĝarîbî
Bülbül bahâr ister meyl eylemez
hazâna

devr-i hüsn:

1. devr-i hüsnünde:-üñ, -de

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik zamanı.

Esîr-i dâm-ı çîn-i zülfüñ olmak devr-i
hüsnünde
Diyâr-ı gül-ŧen-i gurbetde âzâd
olmadan yegdir

devr-i ‘itr:

1. devr-i ‘ıtrından:-ın, -dan

Tarih 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Güzel kokunun zamanı.

Micmer-i dilde ‘Uĝarid yakdı ‘üd u
‘anberîn

Devr-i ‘ıtrından çekerdi vesme ebrüsü
hilâl

devr-i kamer:

1. devr-i kamerde:-de

Gazel 211

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ay devri.

‘Arağ-ı rüy-ı ĝazab-nâkine beñzer
yârin

‘Uğdesi devr-i kamerde görinen
pervînin

2. devr-i kamerde:-de

Gazel 273

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ay devri.

Kıldı tirâŧ ŧafha-i ruhsârdan haıın
Devr-i kamerde mecmu‘-ı seyyâre
kalmadı

devr-i neŧât:

1. devr-i neŧât:

Tarih 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sevinç zamanı.

Yâ Rab olsun tâ cihân mülk-i beĝâ
devr-i neŧât

Kevkeb-i iĝbâli olsun rû-nümâ baıtı
sa‘id

devr-i ruhsār:1. **devr-i ruhsārında:-ın, -da****Gazel 129**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yanağın etrafı.

Devr-i ruhsārında zülf-i 'anberīniñ
gösterür
Bedr-i kāmīl eylemiş gibi felekde hāle
'arz

devr-i ruh:1. **devr-i ruḥunda:-un, -da****Gazel 70**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının zamanı.

Değil bī-hüdedir devr-i ruḥunda tār-ı
ğīsūsı
Gül-istān-ı cemālin kıl kalemle zer-
nigār eyler

2. **devr-i ruḥunda:-uñ, -da****Gazel 93**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağının zamanı.

Deprenmege dil tākati yok devr-i
ruḥunda
Bir şem' ile yanmış peri pervāneye
beñzer

3. **devr-i ruḥunda: -un, -da****Gazel 52**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yanağın çevresi.

Şahn-ı çemende k'ol kadi zībā gelür
gider
Devr-i ruḥunda zülf-i muṭarrā gelür
gider

4. **devr-i ruḥunda: -un, -da****Gazel 106**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yanağın zamanı. (sevgilinin
yanağının zamanı.).*

Devr-i ruḥunda tāze ḥaṭ-ı yāri
görmüşüz
Gül dāmeninde nīşter-i ḥārı görmüşüz

devr-i rüy:1. **devr-i rüyuna:-un, -a****Gazel 217**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzünün devri.

Ser-germ-i cām-ı 'işret iken devr-i
rüyuna
Kıldı ḥarām ḥamr-ı vişālīñ kitāb-ı ḥüsn

2. **devr-i rüyunda: -un, -da****Gazel 90**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzünün devri.

Değil bī-hüdedir zülf-i muṭavvel devr-
i rüyunda
Ma'āni-i bedī'-i ḥüsnüñ elbet bir
beyān ister

devr-i rüzgār:1. **devr-i rüzgār:****Gazel 70**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Feleğın dönüşü; talih, baht.

Vücūdum tūtiyā-yı dīde[-i] gerdün
olur āḥir
O cevri kim Ğarībī baña devr-i rüzgār
eyler

devr-i sipihr:1. **devr-i sipihr:-e****Gazel 160**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün dönüşü.

Bî-hüde niyâz eylemeden devr-i
sipihr
Biz reng-i ruḥı ḥāk-i mezelletle
giçürdik

devr-i teselsül:1. **devr-i teselsül:****Terci-bend 2**

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Devir, dönüş.

Böyle eyyâm-ı gama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde gamiñ tâb u taḥammül
ne içün

devr-i vuşlat:1. **devr-i vuşlatdan:-dan****Gazel 80**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma zamanı.

Esîr-i pençe-i ḥâr-ı sitemdir devr-i
vuşlatdan
Bu ḥasretle göñül bir bülbül-i nâlâna
dönmüşdür

devri-i rāh:1. **devri-i rāh:****Gazel 248**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yolun dönmesi.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek

Bir āhenin selâsil-i aḡlâl ayaḡıma

1. **didi:-di****Gazel 281**

Mısra: 13

Dedi,demek, söylemek.

Lütf ile Ğarîbî'ye bakub didi o gül-ruḥ
Āyâ bu bizim 'aşık-ı bî-çâre degil mi

2. **didi:-di****Gazel 237**

Mısra: 10

Demek.

Didim aḡyâra meyl itme ḡazab birle
cevâb itdi
Didi resm-i ḡadîmîdir gül olmaz
ḡârdan ayru

3. **didi:-di****Gazel 79**

Mısra: 14

(cevaben) demek, söylemek.

Didim raḡîb gerdenine şalma kâkülün
Didi Ğarîbi kelb-i mu'allem
mereslenür

4. **didi:-di****Gazel 111**

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Didim ol ḡâl nedir şafḡa-i rüyuñda
didi
Bir gedâdır ki ider der-geh-i sultâna
heves

5. **didi:-di****Gazel 252**

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Ṭarf-ı zekānda ḥāl-i siyāhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
üstüne

6. **didi:-di**

Gazel 93

Mısra: 14

(cevaben) demek, söylemek.

Gördi ser-i kūyında Ğarībī-i ḥaķīri
Didi bu bizim ‘aşık-ı dīvāneye beñzer

7. **didi:-di**

Gazel 110

Mısra: 9

(cevaben) demek, söylemek.

Şordum ol şūḥdan aḥvāl-i Ğarībī'yi
didi
Bilüriz derdini dermānını bilmez
degilüz

8. **didi:-di**

Gazel 30

Mısra: 10

Söylemek.

Şordum Ğarībī derdime dermān-ı
‘aşkıdan
Didi bu derde vaşl-ı perī-zādedir ‘ilāc

9. **didi:-di**

Gazel 261

Mısra: 17

Demek, söylemek.

Ol şūḥ görüb bu ğazelim didi Ğarībī
La ‘lim gibi biñ dürlü ḥalāvet var
içinde

10. **didi:-di**

Gazel 253

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Şeb-i zülfünde bināġuşını göz gördi
didi

Āḥ ḳopdı başıma şubḥ-ı kıyāmet bu
gice

11. **didi:-di**

Gazel 243

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Dün geldi şabā virdi ḥaber zülf ü
ruḥuñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

12. **didiler:-di, -ler**

Gazel 270

Mısra: 3

Söylemek.

Perīşān göñlümi cem‘ itmek isterdim
didiler kim
Meger bir tār-ı zülf-i yār ile
şīrāzelenmez mi

13. **didiler:-di, -ler**

Tarih 2

Mısra: 11

(cevaben) demek, söylemek.

Didiler kân-ı edeb necl-i celīlü'l-ḳadr-i
ḥulḳ
Ya ‘ni ol şeh-zāde ‘ālī-bende-i ‘Abdü'l-
ḥamīd

14. **didiler:-di, -ler**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

(cevaben) demek, söylemek.

Didiler dil-ber-i ṭannāz-ı ḥoş-āyende
saña
Ne niyāz ide gerek ‘aşık-ı şermende
saña

15. **didikleri:-di, -k, -ler, -i**

Gazel 94

Mısra: 7

Demek, adlandırmak.

Felek didikleri bir kimsedir kim 'aynı farkında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde ihtiyār olmaz

16. **didikleri**:-di, -k, -ler, -i
Gazel 180
Mısra: 7
Demek, adlandırmak.

Bintü'l- 'ineb didikleri mekkāre şūhuna
Āgūş-ı cānda besleyerek hürmet eyledik

17. **didikleri**:-di, -k, -ler, -i
Gazel 207
Mısra: 8
Demek, adlandırmak.

Bir cān o şūha buse-bahā borçlu
kalmışuz
Dervāhem didikleri beyne'l- 'avām vām

18. **didim**:-di, -m
Gazel 258
Mısra: 3
Demek, söylemek.

Dökülmüşdür didim hūn-ı benefşe
berg-i nesrīne
Meger şaf bağlamış mūr-ı haṭı şeker
dudağında

19. **didim**:-di, -m
Gazel 79
Mısra: 13
Demek, söylemek.

Didim raḳīb gerdenine şalma kākülün
Didi Ğarībi kelb-i mu 'allem
mereslenür

20. **didim**:-di, -m
Gazel 111
Mısra: 7
Demek, söylemek.

Didim ol hāl nedir şafha-i rüyuñda
didi
Bir gedādır ki ider der-geh-i sultāna
heves

21. **didim**:-di, -m
Gazel 237
Mısra: 9
Demek, söylemek.

Didim aḡyāra meyl itme ḡazab birle
cevāb itdi
Didi resm-i ḡadīmīdir gül olmaz
hārdan ayru

22. **didim**:-di, -m
Gazel 31
Mısra: 8
Söylemek.

Uçurma āşiyānından gönüller murgın
inşāf it
Saña yüz kez didim ey şāne zülf-i pür-
şikenden giç

23. **didim**:-di, -m
Gazel 245
Mısra: 7
Demek, söylemek.

Didim bu cāme-i hüsni saña kim degdi
ey gül-ruḡ
Buluşdurdı beni gül-zār şahnında
tikenlerle

24. **didim**:-di, -m
Gazel 84
Mısra: 5
Demek, söylemek.

Zülfün görüb ruḡsārda didim ḡamer
'aḡrebdedir
Burc-ı şerefde hālleriñ aḡter midir
bilmem nedir

25. **dime**:-me
Gazel 230

Mısra: 11
Demek, söylemek.

Çekelüm sîneye cânım gibi cânânı
dime
Tama‘-ı hama düşüb fikr-i muhâl itme
şakın

26. **dime:-me**
Gazel 37
Mısra: 13
Söylemek.

Kimse ümmîdîñ Ğarîbî rahmetinden
dime kim
‘Urvetu’l-vuşkâ’ya dest-i i‘tisâm
olmaz müfîd

27. **dimem:-me, -m**
Gazel 43
Mısra: 1
Demek, söylemek.

Dimem gül-zâr-ı vaşlîñ ‘andelîb-i cânâ
me’mendir
Göñüller nâlesinden şubh-ı rüyuñ şâm-
ı şîvendir

28. **dimeden:-me, -den**
Gazel 29
Mısra: 15
Söylemek.

Keyfiyyet-i esrâr-ı ilâhî dimeden kıl
Engüşt-i sükûtı leb-i güftâra teşebbüs

29. **dimege:-meğ, -e**
Gazel 250
Mısra: 13
Demek.

Hâl-i derd-i dil-i bîmârî Ğarîbî dimege
Varamam ol şanem-i germ-i ‘itâbîñ
yüzine

30. **dimişler:-miş, -ler**
Gazel 251

Mısra: 9
Demek, söylemek.

Dimişler hem-dem olmaz maṭlab-ı
baḥt-ı siyâh ammâ
Şeb-âsâ zülf-i dil-ber gör ne hoş
düşmüş ola

31. **dimişler:-miş, -ler**
Gazel 274
Mısra: 10
Söylemek, beyan etmek.

Harâb-hâne-i dilde nesîm-i feyz-i
devlet var
Dimişler kim nüzûl itmez Hümâ
vîrânedен ğayrı

32. **dimişler:-miş, -ler**
Gazel 99
Mısra: 18
Demek, söylemek.

Ğarîbî sūziş-i dâğ-ı muḥabbet nârına
nisbet
Dimişler âteş-i nûr-ı tecellâ bir şerer
gelmez

33. **dir:-r**
Gazel 40
Mısra: 12
Söylemek.

Mâh-tâb-ı gerdenîñ şubh-ı binâgūşîñ
senîñ
Her gören dir seyr-i envâr-ı tecellâdan
lezîz

34. **dir:-r**
Gazel 191
Mısra: 13
Demek.

Saña bu ḥüsne kimdir ki benî-âdem
dir
Hilḳat-i nev‘-i melek ḥâkden olmaz
me’mûl

35. **dir:-r**

Gazel 271

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Kimiñ kim gönlünü şeh-bâz-ı çeşmiñle
esîr itdiñ
Fedâ-yı hâliñ olsun dir dil-i dîvânenen
giçdi

36. **dir:-r**

Gazel 92

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Dudağıñ 'aks-i sâgarda şarâb-ı nâba
düşmüşdür
Gören dir pertev-i hürşîd-i rûy-ı âba
düşmüşdür

37. **dir:-r**

Gazel 121

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Tāvûsı kafesde göricek zâg-ı siyeh dir
Girdâb-ı per ü bâl-i münakkaşlara
düşmüş

38. **dir:-r**

Gazel 123

Mısra: 11

Demek, söylemek.

Mey-i gül-fâma meyl itmeme dir ise
kizb ider zâhid
Şarâbî-reng-i şâlî şofiniñ engürdan
gelmiş

39. **dir:-r**

Gazel 138

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Zülfeyn-i girih-gîri ruhsâra tağıdsam
dir
Levh-i dil-i 'aşıkdan bir şânenen eyler
hazz

40. **dirler:-r, -ler**

Gazel 53

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Hañ şâm-ı ğarîbân içre bir beytül-
hâzen dirler
Binâgüşîñ beyâz-ı 'işret-i şubh-ı vağan
dirler

41. **dirler:-r, -ler**

Gazel 53

Mısra: 1

Demek, adlandırmak.

Hañ şâm-ı ğarîbân içre bir beytül-
hâzen dirler
Binâgüşîñ beyâz-ı 'işret-i şubh-ı vağan
dirler

42. **dirler:-r, -ler**

Gazel 230

Mısra: 13

*... diye adlandırmak, ... diye
vasıflandırmak.*

Ey Ğarîbî seni âmâde-i sevdâ dirler
Ğayriden menzil-i dil-dârı su'âl itme
şağın

43. **dirler:-r, -ler**

Gazel 82

Mısra: 12

*... diye adlandırmak, ... diye
vasıflandırmak.*

Harâretten yağar bâl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin
Şikâyet-nâme dirler yâre bir
mektûbumuz vardır

44. **dirler:-r, -ler**

Gazel 53

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Nihâlinde turunc-ı nîme-resdir
ğabğab-ı Yûsuf

O bāğın kim anı sīr-āb ider çāh-ı zeķan
dirler

45. **dirler:-r, -ler**

Gazel 53

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Sipihre bir gül-i rüy-ı sebeddir āfitāb
ammā
Gülistān-ı vişāl-i dil-berimde bir tiken
dirler

46. **dirler:-r, -ler**

Gazel 53

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Şabā dolāb-ı çarḥ ile çemende eylemiş
terkīb
Saña tār-ı harīr-i büy-ı gülden pīrehen
dirler

47. **dirler:-r, -ler**

Gazel 53

Mısra: 16

Demek, söylemek.

Olur nīm-i nigāhı cilve-rīz-i ‘ālem-i
vaḥşet
Dü-çeşm-i pūr-füsün-ı yāda āhū-yı
Ḥoten dirler

48. **dirler:-r, -ler**

Gazel 53

Mısra: 18

Demek, söylemek.

Virür nazm-ı teriñ feyż-i sūḥan bezm-i
aḥibbāya
Ġarībī lehçe-i güftārīña dürr-i ‘Aden
dirler

49. **dirse:-r, -se**

Gazel 136

Mısra: 9

Söylemek.

Yār dirse ‘āşıķa ḥaṭṭım muḥabbet-
nāmedir
Ḥüccet-i mihre taşaddur eyleyen imzā
ğalaṭ

50. **dirsem:-r, -se, -m, -**

Terkib-bend 1

Mısra: 79

Demek, söylemek.

Her ne dirsem ḥaķıña şādıķım Allāh
bilür
Ḥüsnüñe şıdķ ile ben ‘āşıķım Allāh
bilür

51. **disem:-se, -m**

Gazel 41

Mısra: 4

Söylemek.

Güftār-ı şeker-rīzine peyveste ḥayātım
Muşhaf disem evrāk-ı cemāline
ḥaṭadır

52. **dirsen:-r, -se, -ñ**

Gazel 28

Mısra: 11

Demek, söylemek, bahsetmek.

Girsün elime dirsen eger dāmen-i
maķşūd
Ser-rişte-i ümmīdi burak terk-i merām
it

53. **dirsen:-r, -se, -n**

Gazel 37

Mısra: 9

Söylemek.

Sā‘id-i sīmīni cānānı alam dirsen ele
Koy ḥayāl-i bāṭılı kim fikr-i ḥām
olmaz müfid

54. **disünler:-sün, -ler**

Gazel 120

Mısra: 14

Söylemek.

Ġarībī yād-gār olsun bu ney-güftār
 ‘ālemde
 Disünler bu ġazel bir ‘āşık-ı dil-zārdan
 kalmış

55. **diyem:**-y, -em

Terkib-bend 1

Mısra: 77

Demek, dile getirmek, söylemek.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ġaddār
 saña
 ‘Aşıkım ‘āşıkım ey şüh-ı sitem-kār
 saña

56. **diyemem:**-ye, -mem

Gazel 282

Mısra: 5

Söylemek.

Hüsnuñe mihr-i cihān-tābı berāber
 diyemem
 Beñzedirsem ġalaţım ‘arızıña meh-tābı

57. **diyemez:**-y, -e, -mez

Gazel 158

Mısra: 7

Söylemek.

Kimse ey Kays-ı perişān saña mecnūn
 diyemez
 ‘Aşk-ı Leylā ile rüsvā-yı cihān
 olmayacak

58. **diyemez:**-y, -e, -mez

Gazel 211

Mısra: 13

Söylemek.

Ey Ġarībī diyemez kimse bu ġünden
 böyle
 Sen gibi tāze hayālin ġazel-i rengīnin

59. **diyerek:**-y, -erek

Gazel 249

Mısra: 15

Söylemek.

Ol melek yüzlü perī-peykere cānım
 diyerek
 Şaralum sīne-i pür-raġneye
 merhemcesine

60. **diyerek:**-y, -erek

Gazel 162

Mısra: 1

Demek.

Ġamzesi hışma gelür çeşmine cādū
 diyerek
 Düşdi mihrāba ġöñül kıble-i ebrū
 diyerek

61. **diyerek:**-y, -erek

Gazel 162

Mısra: 4

Demek.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
 da‘vā
 Kākül-i şu‘bede bāzına belā-cū
 diyerek

62. **diyerek:**-y, -erek

Gazel 162

Mısra: 6

Demek.

Çeşm-i ġül-zāra tiken gibi yapışdı
 durdı
 Sebze-i ġaţ-ı siyeh baġtına şebbū
 diyerek

63. **diyerek:**-y, -erek

Gazel 162

Mısra: 10

Demek.

Oldı pā-beste-i kullāb-ı hevā murġ-ı
 ġöñül
 Eyleyüb yād-ı vaţan turre-i ġīsū
 diyerek

64. **diyerek:**-y, -erek

Gazel 162

Mısra: 12
Demek.

Oldı peymâne-i ruhsârı 'arağ-rîz-i
ğazab
Sehv idüb bir kez o meh-peykere bed-
hû diyerek

65. **diyerek:-y, -erek**
Gazel 162
Mısra: 14
Demek.

Kim bu hasret içirür gönlüme bağrım
kanın
Sâkiyâ şun baña peymâneyi memlü
diyerek

66. **diyerek:-y, -erek**
Gazel 162
Mısra: 2
Demek, söylemek.

Ġamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrâba gönül kıble-i ebrū
diyerek

67. **diyerek:-y, -erek**
Gazel 162
Mısra: 16
Demek, söylemek.

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe dirîğ itme
vişâl
Virdi cân teşne-i la'liñ bir içim şu
diyerek

68. **diyerek:-y, -erek**
Gazel 162
Mısra: 8
Demek, söylemek.

Reşkden eyledi ser-menzilini âb-ı
hayât
La'l-i ruhsârdaki hâline Hindü diyerek

69. **diyerek:-y, -erek**
Gazel 162
Mısra: 18
Demek, söylemek.

Yād-ı vaşlıyla Ġarîbî o perî-ruhsârın
Yandı cân Kağnüs-i vahdet gibi yâ hû
diyerek

70. **diyerek:-y, -erek**
Gazel 253
Mısra: 3
Demek, söylemek.

Câme-h'âba buyuruñ hâne seniñdir
diyerek
Girdi ağuşuma ol serv-i leţâfet bu gice

71. **diyü:-yü**
Gazel 257
Mısra: 13
Demek, söylemek.

Her dil-bere cânân diyü cân virme
Ġarîbî
Her nâra yakub kendiñi pervânelik
itme

dîdâr:

1. **dîdâra:-a**
Gazel 232
Mısra: 12
Yüz, çehre (Sevgilinin yüzü
bağlamında).

Hün-âba rîz-i hasret-i dîdârdır gözüm
Havfım budur ki bir dağı dîdâra
degmesün

2. **dîdârdan:-dan**
Gazel 237
Mısra: 12
Sevgilinin yüzü.

Belâ bezminde dil tākāt getirmez
firqāt-i yâre

Fenā mülkin temennā eylerim
dīdārdan ayru

3. **dīdārın:-iñ**

Gazel 138

Mısra: 11

Güzel yüz.

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
dīdārın
Şimden gerü şeydā dil büt-hāneden
eyler hazz

dīde:

1. **dīde:**

Gazel 121

Mısra: 6

Göz.

Müjgānları gelmez giceler biri birine
Her dīde ki ruhsār-ı perī-veşlere
düşmüş

2. **dīde:**

Gazel 220

Mısra: 14

Göz.

Hele maḥv itmege naqş-ı firāk-ı levḥ-i
ḥāṭırdan
Ġarībī ḥün-ı dilden dīde Ceyḥün
olmasun n'olsun

3. **dīde:**

Gazel 14

Mısra: 10

Göz.

Ziyā-baḥşā-yı çeşm-i 'āşıkāndır
manzar-ı ḥūbı
Temāşā-yı ruḥundan dīde mehcūr
olmasun yā Rab

4. **dīde:**

Gazel 144

Mısra: 6

Göz.

Şu'le-i 'arız-ı cānānede yok büy-ı vefā
Gül-i ḥürşıdden ey dīde gül-āb itme
tama'

5. **dīde:**

Gazel 261

Mısra: 1

Göz.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

6. **dīde:**

Gazel 63

Mısra: 13

Göz.

Ḳatı çok ḥüsnüne ey dīde nazar-bāz
olma
Sitem-i hicr ile giryān olacaksın āḫir

7. **dīdede:-de**

Gazel 281

Mısra: 12

Göz.

Bilmezse neler çekdiğimi vādī-i
gamda
Ḥün-ı cigerim dīdede fevvāre degil mi

8. **dīdeden:-den**

Gazel 189

Mısra: 6

Göz.

Dem-ā-dem sāğar-ı gülden içerseñ
bāde-i 'aşkı
Dökersin dīdeden ḥün-ı dil-i bīmārın
ey bülbül

9. **dīdemi:-m, -i**

Gazel 233

Mısra: 4

Göz.

Ey gül-i bāğ-ı vefā eyle mürüvvet nice
bir

Ḥasret-i la'1-i lebiñ dīdemi bī-ḥ'āb
itsün

10. **dīdemi:-m, -i**
Terci-bend 2
Mısra: **19**
Göz.

Dīdemi ḥasret-i dīdār ile giryān itmek
Gül gibi ḥāre uyub bülbülü nālān itmek

11. **dīdemi:-m, -i**
Terkib-bend 1
Mısra: **23**
Göz.

Dīdemi giryē-i ḥasretle pür-āb itmez
idiñ
Sīnemi āteş-i 'aşkıñla kebāb itmez idiñ

12. **dīdemi:-m, -i**
Terkib-bend 1
Mısra: **91**
Göz.

Şīşe-i 'ömr-i belā dīdemi meksūr itme
Bāde-i vaşdan ey şūḥ beni dūr itme

13. **dīdemizi:-miz, -i**
Gazel 50
Mısra: **1**
Göz.

Sevdā-yı 'aşk dīdemizi baḥr-ı ḥūn ider
Seyl-āb-ı giryē çehremizi lāle-gūn ider

dīde-bāz:

1. **dīde-bāz:**
Gazel 222
Mısra: **5**
Gözü oynamak.

Nigāha dīde-bāz itme ki ḡamzeñ ḡasd-
ı cān eyler
Meded şemşīr-i cellādıñ hemīşe der-
niyām olsun

dīde-be-rāh eyle-:

1. **dīde-be-rāh eylemişüz:-miş, -üz**
Gazel 104
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gözü yola doğru yapmak.

Ḥasret-i Yūsuf-ı ma'nāya çeh-i
ḥāḫırdan
Nice Ya'ḡūbları dīde-be-rāh eylemişüz

dīde-i 'aşık:

1. **dīde-i 'aşık:**
Gazel 69
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşığın gözü.

Mümkin mi duta dāmenimi dest-i şabā
kim
Nūr-ı nazarım dīde-i 'aşık vaḫanımdır

dīde-i baht:

1. **dīde-i bahtıma:-ım, -a**
Gazel 130
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Baht, talih gözü.

Dīde-i bahtıma bir ḥ'āb-ı girāndır her
dem
Ki olur feyz-i nesīm-i seḫerimden 'arız

1. **dīde-i bahtımıza:-ımız, -a**
Gazel 133
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bahtın gözü.

Şeb-i ḥaḫḫında Ġarībī nice bī-dār
olalum
Dīde-i bahtımıza sürme-i ḥ'āb eyler
ḥaḫḫ

dīde-i cān:**1. dīde-i cān:****Gazel 183**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Gönül gözü.

Hırāş-ı sīneden nāhun-ı ḥasret döndi
mercāna
Yeter ey dīde-i cān la'l-i ruḥsāra ṭaleb-
kār ol

dīde-i erbāb-ı ḥased:**1. dīde-i erbāb-ı ḥased:****Gazel 254**Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Hased ehlinin gözü.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı ḥased kör
olsun
Ki ḳomaz bir yere bir cān gele cānānı
ile

dīde-i fettān:**1. dīde-i fettānıña:-ıñ, -a****Gazel 219**Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Fitne saçan göz.

Gencīne-i cān leşker-i bī-dādıña pā-
māl
Bīmār tenim dīde-i fettānıña ḳurbān

dīde-i giryān:**1. dīde-i giryāna:-a****Gazel 33**Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz.

Dil-berin 'aks-i ruḥın bāde-i nāb içre
görüb

Döndi 'aşıkda olan dīde-i giryāna
ḳadeḥ

2. dīde-i giryāna: -a**Gazel 80**Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz.

Neşāt-āmīz-i mātemdir Ğarībī künc-i
ğurbetde
Leb-i pür-ḥandesi bir dīde-i giryāna
dönmüşdür

3. dīde-i giryāna: -a**Gazel 166**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz.

Ey gönül ḥün-ı derūnı dīde-i giryāna
çek
Dāne-i müjgān-ı eşki rişte-i mercāna
çek

4. dīde-i giryānıma:-ım, -a**Terci-bend 1**Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz.

Ḳurbānıñ olam ḥāl-i perīşanıma raḥm
it
Ağlatma beni dīde-i giryānıma raḥm it

5. dīde-i giryānımız:-ımız**Gazel 208**Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz.

Döndi ğamıñla ey büt-i nā-mihr-bān
yine
Girdāb-ı ḥūna dīde-i giryānımız bizim

dīde-i gül-zār:1. **dīde-i gül-zāra:-a****Gazel 229**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gülbahçesinin gözü.

Göñül biñ kerre bezm-i yāre girsen
 hurrem olmazsın
 Girersin dīde-i gül-zāra līkin şeb-nem
 olmazsın

dīde-i hassād:1. **dīde-i hassāddan:-dan****Gazel 183**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hasedçilerin gözü.

Hemān kālā-yı naẓmıñ dīde-i
 hassāddan şaķla
 Yem-i himmetde ister perde-i lü'lü'-i
 eş'ār ol

dīde-i hün-āb:1. **dīde-i hün-ābdan:-dan****Gazel 275**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kanlı göz yaşı.

Virür bir bir haber hāl-i derün-ı dāğ-ı
 dārimdan
 O seyl-āb-ı fenā kim dīde-i hün-ābdan
 geldi

dīde-i hün-bār:1. **dīde-i hün-bārdan:-dan****Gazel 46**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kan saçan göz.

Başdan ayağa hāl-i dilimden haber
 virür
 Her hün-ı dil ki dīde-i hün-bārdan
 gelür

dīde-i hürşid:1. **dīde-i hürşid:****Gazel 212**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güneşin gözü.

Derk itse haķıkatde dīde-i hürşid
 Hırbāya döner şa'ş'a-i hāverimizden

dīde-i mahmūr:1. **dīde-i mahmūrdan:-dan****Gazel 123**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Süzülmüş, baygınlaşmış göz.

İder te'şir elbet meşreb-i ma'şūk
 'uşşāķa
 Dile vırānelik ol dīde-i mahmūrdan
 gelmiş

dīde-i mestāneve beñzer:1. **dīde-i mestāneve beñzer:****Gazel 93**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçmiş göze**benzemek.*

Cām-ı meye cān virdigimiñ vechi
 budur kim
 Dil-berde olan dīde-i mestāneve
 beñzer

dīde-i pür-nem:1. **dīde-i pür-nem:****Gazel 214**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Yaşla dolu göz.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam
yansun
Giryeye-i hasret ile dīde-i pür-nem
yansun

dīde-i şeh-bāz:

1. dīde-i şeh-bāz:

Gazel 235

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Doğan kuşunun gözü.

Ne mümkün şu 've-i cān kırtula
çengāl-i çeşminden
Meded bir kez nigāha dīde-i şeh-bāz
deprensün

dīde-i 'uṣṣāk:

1. dīde-i 'uṣṣāk:-a

Gazel 271

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşıkların gözü.

Kerem kıl dīde-i 'uṣṣāk göster şem'-i
ruḥsārīñ
Ġamīñla sūziş-i cān şīve-i pervāneden
giçdi

dīde-i Ya'küb:

1. dīde-i Ya'küb'a:-a

Gazel 31

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hız. Yakub'un gözü.

Sevād-ı çeşm-i bülbül dīde-i Ya'küb'a
dönmüşdür
Yüzüñden aç niķāb ey Yūsuf-ı gül
pīrehenden giç

dīde-nümāyān:

1. dīde-nümāyān:

Gazel 185

Mısra: 15

Gözle görünen.

Olmaz daḥı şimden gerü ey dīde-
nümāyān
Bu külbe-i aḥzānda saña rüy-ı
taḥammül

dīde-pür-āb:

1. dīde-pür-ābım:-ım

Terci-bend 2

Mısra: 27

Gözü yaşla dolu.

Heves-i la'liñ ile dīde-pür-ābım sensiz
Giryeden seyl-i sirişkimde ḥabābım
sensiz

dikkat:

1. diķķatle:-le

Gazel 104

Mısra: 10

Dikkatli bir şekilde.

Naķd-i cān vaşlıña birazca bahādır
güzelim
Bu metā'a katı diķķatle nigāh
eylemişüz

2. diķķatle: -le

Gazel 94

Mısra: 11

Dikkat ederek.

Bu kez āyīne-i zātına diķķatle nazār
eyler
Olan şāyeste-i iķbāl ü devlet şerm-sār
olmaz

3. diķķatle:-le

Gazel 98

Mısra: 6

Dikkat ederek.

Yoğ merhâmeti muğbeçe-i bâde-
fürüşüñ
Ruhsârına diğkatle nigâh itmege
degmez

dil:

1. **dil:**

Gazel 71

Mısra: 3

Gönül.

Gözüm fevvâre-i hün-âb-ı hasret
oldığın ey dil
Yürü ol gamze-i ‘âşık-küş-i
mestânelerden şor

2. **dil:**

Gazel 39

Mısra: 3

Gönül.

Haţtıña dil virdigim cânâ ruhuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle hâr ile ülfetden
murâd

3. **dil:**

Gazel 74

Mısra: 9

Gönül.

Ey dil cefâ-yı keşmekeş-i dâm-ı
hüsnüni
Gerden-be-tavk-ı zülf-i sitem-kâr olan
bilür

4. **dil:**

Gazel 114

Mısra: 8

Gönül.

Bir nâme ile hâtırı şâd itmemek ancak
Dil güşe-i gurbetde karar itmek
içünmiş

5. **dil:**

Gazel 119

Mısra: 4

Gönül.

Ne mümkündür ferâgat eylemek sevdâ-
yı zülfünden
Ki dil anda mürür-ı ‘ömr ile tül-i emel
çekmiş

6. **dil:**

Gazel 121

Mısra: 9

Gönül.

Hâl ü haţ-ı ruhsârıña dil mâ’il olaldan
Zülfüñ gibi efkâr-ı müşevveşlere
düşmüş

7. **dil:**

Gazel 127

Mısra: 6

Gönül.

Nür olur kalbiñ eger var hulüşüñ
Hakk’a
Gül-i hürşid olur ey dil şemer-i bîd-i
hulüş

8. **dil:**

Gazel 127

Mısra: 11

Gönül.

Reng-i mey taşra urur gibi kadeğden
ey dil
Sîneden zâhir olur şu ‘le-i hürşid-i
hulüş

9. **dil:**

Gazel 132

Mısra: 5

Gönül.

Hasret-i rüyuñla zülfünde dil ağlar
ya ‘ni kim

Bu ŧeb-i hicrāndan eyyām-ı vuşlatdır
ğaraž

10. **dil:**

Gazel 164
Mısra: 2
Gönül.

‘Akl yağmā-yı nigāh-ı çeşm-i
mestāniñ seniñ
Dil esir-i turre-i zülf-i perişāniñ seniñ

11. **dil:**

Gazel 168
Mısra: 2
Gönül.

Yağdı cihāmı nālesi nā-şād olanlarıñ
Dil zaħm-dārı hañçer-i bī-dād
olanlarıñ

12. **dil:**

Gazel 170
Mısra: 5
Gönül.

Sebz olmadı bir dāne-i ümmīdimiz ey
dil
Çok sāl ü mehiñ gerdiş-i eyyāmını
gördük

13. **dil:**

Gazel 172
Mısra: 1
Gönül.

Mey-ħānede ey dil katı ibrāma mı
düşdüñ
Sevdā-yı neşāt-ı mey-i gül-fāma mı
düşdüñ

14. **dil:**

Gazel 172
Mısra: 6
Gönül.

Olduñ mı siyeh ħāli gibi zülfüne
meftün

Ey dil heves-i dāne ile dāma mı
düşdüñ

15. **dil:**

Gazel 177
Mısra: 13
Gönül.

Dil murğına tavk olsa n'ola zülfı
Ġarībı
Sevdā-yı kad-i serv-i ħurāmānına
düşdük

16. **dil:**

Gazel 182
Mısra: 4
Gönül.

Meyl itmeyince dāne-i ħāl-i siyāhına
Ey dil behişt-i ‘arızına ādem olmadıñ

17. **dil:**

Gazel 184
Mısra: 4
Gönül.

Sākı getür piyāle ki bir ħayl-i
müddedür
Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
degil

18. **dil:**

Gazel 186
Mısra: 13
Gönül.

Ġayr-ı yāre mā’ il olmaz dil Ġarībı
n'eyleyim
Yoksa her yerde civān-ı sāde-rū eksük
degil

19. **dil:**

Gazel 202
Mısra: 1
Gönül.

Yād-ı vañan eyler dil dīvāne midir
bilmem

Keyfiyyet-i ğurbetden bī-gāne midir
bilmem

20. **dil:**

Gazel 224

Mısra: 7

Gönül.

Şeb-i firqatde yād it ey dil bī-çāre
cānānı
Saña eyyām-ı vuşlatda giçen günler
hayāl olsun

21. **dil:**

Gazel 224

Mısra: 10

Gönül.

Ğarībī sāde-rūlar cānib-i ‘uşşāka meyl
itmez
Meger dil mübtelā-yı dil-berān-ı
köhne-sāl olsun

22. **dil:**

Gazel 225

Mısra: 14

Gönül.

İşitdim gördiğñ ħ‘āb-ı şeb-i firqatde
cānānı
Saña ey dil bu rü’yā ‘ayn-ı vāķi’de
vişāl olsun

23. **dil:**

Gazel 237

Mısra: 1

Gönül.

Ne gūne dil qarār eyler vişāl-i yārdan
ayru
Cihānda kām-yāb olmaz semender
nārdan ayru

24. **dil:**

Gazel 237

Mısra: 11

Gönül.

Belā bezminde dil tākāt getirmez
firqat-i yāre
Fenā mülkin temennā eylerim
dīdārdan ayru

25. **dil:**

Gazel 243

Mısra: 3

Gönül.

Dil turre-i ğisūlarıña düşdi revā mı
Şan‘ān-ı cemāliñ kıala zūnnār arasında

26. **dil:**

Gazel 246

Mısra: 5

Gönül.

Olaldan dil cerāħat-ħurde-i bī-dād tā
maşşer
Dem-i tīğ-i kefi cellād her dem kıande
ben kıande

27. **dil:**

Gazel 254

Mısra: 3

Gönül.

Dil fedā olsun o çeşm-i siyeh-i şūħuna
kim
Nergise ħande virür cünbiş-i müjgānı
ile

28. **dil:**

Gazel 256

Mısra: 3

Gönül.

Dil arzū-yı merhem-i kāfür-ı vaşl idüb
Āħir taħammül itmedi dāğ-ı ħayāline

29. **dil:**

Gazel 258

Mısra: 7

Gönül.

O şūħ-ı āfetiñ gördükde dil şubħ-ı
bināğuşūñ

Aşıldı dürr-i mengüşü gibi cānım
kulağında

Mısra: 5
Gönül, kalp, yürek.

30. **dil:**
Gazel 262
Mısra: 11
Gönül.

El-hazer kıılma ‘adū ile huşūmet ey dil
Anıñ elmās-ı hased qalbin ezer çok
gitmez

Ey dil hāzer it eylesünler seni rüsvā
‘Aşıklıgını zümre-i yārāna tıyurma

36. **dil:**
Gazel 243
Mısra: 16
Dil.

31. **dil:**
Gazel 263
Mısra: 1
Gönül.

Şāyed bula bir dürr-i sūhan yāre
muwāfık
Dil gāvta urur qulzüm-i güftār
arasında

Dil bülbül oldı reng-i ruḥ-ı ergüvānına
Cān mā’il oldı lehce-i şīrīn-zebānına

37. **dil:**
Gazel 281
Mısra: 5
Dil.

32. **dil:**
Gazel 265
Mısra: 11
Gönül.

Dil mekteb-i ‘aşkıñda sebaḳ-ḥ’ānıñ
olaldan
Sīnem aña bir nüṣṣa-i sī-pāre degil mi

Ey dil şaḳın dolaşma müjgān-ı şūḥ-ı
yāre
Cān figārıñ itme tīr-i gama nişāne

38. **dil:**
Gazel 93
Mısra: 3
Gönül, yürek.

33. **dil:**
Gazel 278
Mısra: 7
Gönül.

Deprenmege dil tākati yoḳ devr-i
ruḥuñda
Bir şem’ ile yanmış peri pervāneye
beñzer

İderdi bir zamān dil veḍḍuḥā-yı
ḥüsnüñi ezber
Baña velleyli-i ḥaṭṭıñ şeb-i deycürdur
şimdi

39. **dil:**
Gazel 106
Mısra: 10
Gönül, yürek.

34. **dil:**
Gazel 20
Mısra: 6
Yürek, gönül.

Cānıñ şaḳındır uğrama ol semte el-
amān
Ey dil belā-yı gāmze-i ḥün-ḥ’arı
görmüşüz

Tiḡ-ı bī-dād ile şehīd olsun
Dil ki hicrānıña getürmedi tāb

35. **dil:**
Gazel 103

40. **dil:**
Terci-bend 1

Mısra: **26**
Gönül, yürek.

Ey gül nazār it hālīme hāk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

41. **dil:**
Terkib-bend 1
Mısra: **39**
Gönül, yürek.

Ki olub silsile-i tārīna dil dīvāne
Şerer-i āteş-i ruhsārīna cān pervāne

42. **dil:**
Terkib-bend 1
Mısra: **74**
Gönül, yürek, kalp.

Hod bilürsin olalı 'āşık-ı dīdār saña
Cān u dil tavk-ı muhābbetde giriftār
saña

43. **dil:**
Tarih 1
Mısra: **5**
Gönül, yürek, kalp.

Zulmet-i tārīki-i şebde esīr olmuşdı dil
Perdeden çıkdı 'arūs-ı şubh 'arz itdi
cemāl

44. **dil:**
Gazel 255
Mısra: **3**
Gönül, yürek.

Dil hālāş olmağa peygüle-i
hicrānından
Hātırım ārzū-yı vaşl-ı nigār itdi yine

45. **dil:**
Gazel 13
Mısra: **7**
(Aşığın) gönlü.

Şevk-i ruhsār ile dil müstāgnidir her
zevkden
Sīnemi dāğ-ı muhābbet lāle-zār eyler
baña

46. **dil:**
Gazel 27
Mısra: **1**
(Aşığın) gönlü.

Evvel seni ey dil yaqar ol şem ' hayāl it
Pervāne gibi şoñra temennā-yı vişāl it

47. **dil:**
Gazel 28
Mısra: **10**
(Aşığın) gönlü.

Düşme heves-i sād-i sīmīn-i nigāra
Girmez ele ey dil yeter endīşe-i hām it

48. **dil:**
Gazel 29
Mısra: **22**
(Aşığın) gönlü.

Girsün mi Ğarībī ele dāmān-ı şefā 'at
Dil itmeyicek Aħmed-i Muhtār'a
teşebbüs

49. **dil:**
Gazel 32
Mısra: **11**
(Aşığın) gönlü.

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy kūy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı 'āqıl olan rū-be-rāh-ı
kec

50. **dil:**
Gazel 37
Mısra: **3**
(Aşığın) gönlü.

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murğ-ı 'Ankā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfīd

51. **dil:**

Gazel 47

Mısra: 9

(Aşığın) gönlü.

Ey dil ne kaçarsın ser-i zülfünden o
şūhuñ
Gencine-i hüsnünde siyeh mār degildir

52. **dil:**

Gazel 47

Mısra: 14

(Aşığın) gönlü.

Mağsūd seg-i nefis biraz zār ola yoksa
Dil devlet-i dünyāya taleb-kār degildir

53. **dil:**

Gazel 48

Mısra: 5

(Aşığın) gönlü.

Dil mağzen-i cevāhir-i esrār-ı mihrdir
Lü'lü'-yi 'aşk katre-i eşk-i terimdedir

54. **dil:**

Gazel 52

Mısra: 5

(Aşığın) gönlü.

Dil ebruvān-ı yāri ne var eylese
mağām
'İzz ü vaqār Kāf'ına 'Ankā gelür gider

55. **dil:**

Gazel 56

Mısra: 11

(Aşığın) gönlü.

Şehd-i lebiñ hayāli ile dil beyān iden
Rengin-nikāt-ı cūş-ı halāvet degil
midir

56. **dil:**

Gazel 58

Mısra: 6

(Aşığın) gönlü.

Ey gül hayāl-i reng-i ruhuñla şabāha
dek
Āh u enīn-i 'aşkda dil 'andelibdir

57. **dil:**

Gazel 58

Mısra: 9

(Aşığın) gönlü.

Ey dil şeb-i firāka biraz da taħammül
it
Ben bildigimde şubh-ı vişāli karıbdır

58. **dil:**

Gazel 58

Mısra: 12

(Aşığın) gönlü.

Qıldıñ hevā-yı hāk-i vaṭan terkini yine
Düşdi diyār-ı ğurbete dil bī-şekıbdır

59. **dil:**

Gazel 63

Mısra: 11

(Aşığın) gönlü.

Şevk-i ruhsārı ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perīşān olacağsın āḫir

60. **dil:**

Gazel 79

Mısra: 4

(Aşığın) gönlü.

Her çend 'aşk merħalesinde yorulsa da
Dil cāme-ḫ'āb-ı vaşla girince
nefeslenür

61. **dil:**

Gazel 79

Mısra: 8

(Aşığın) gönlü.

'Aşrında Bāyezīd ise baksa o sākiye
Būs-ı leb-i piyālesine dil heveslenür

62. **dil:**

Gazel 80

Mısra: 5
(Aşığın) gönlü.

Hayāl-i 'arızınla eglenür dil bāğa meyl
itmez
Ki sensiz çeşmine her gonçe bir bī-
gāne dönmüşdür

63. dil:
Gazel 83
Mısra: 12
(Aşığın) gönlü.

Telhī-i rüz-ı vaşlı virür hierden haber
Ey dil şeb-i firākınınñ aḥşamı bellidir

64. dil:
Gazel 88
Mısra: 12
(Aşığın) gönlü.

Reg-i cismimde gelüb cūşa muḥabbet
kanı
Vaṭana dil yine pervāz idecek
günlerdir

65. dil:
Gazel 90
Mısra: 9
(Aşığın) gönlü.

Yine bir āfete meyl itdi dil kim çarḥde
mirrīḥ
O şūḥuñ çeşm-i mest-i bī-amānında
amān ister

66. dil:
Gazel 93
Mısra: 1
(Aşığın) gönlü.

Dil ceyš-i gamınla gehi vīrāneye
beñzer
Geh mevc-i hayālīnle perī-hāneye
beñzer

67. dil:
Gazel 109

Mısra: 7
(Aşığın) gönlü.

Ancak dil ider 'ālem-i lāhūtda pervāz
Ol murğ bu nüh-künbed-i devvāra
sığışmaz

68. dil:
Gazel 122
Mısra: 3
(Aşığın) gönlü.

Dil ne gūne o siyeh-çeşm-i perīden
giçe kim
Mülk-i iqlīm-i cününü aña teslim itmiş

69. dil:
Gazel 124
Mısra: 2
(Aşığın) gönlü.

Āgāz-ı 'aşk sehldir encāma kaldı iş
Ey dil murād-ı gerdiş-i eyyāma kaldı
iş

70. dil:
Gazel 126
Mısra: 1
(Aşığın) gönlü.

Ey dil yūri bu dā'ireden taşra ayak baş
İkrāh ile bu 'āleme bir pāy-ı firāk baş

71. dil:
Gazel 193
Mısra: 1
(Aşığın) gönlü.

Ey dil yūri o gonçe-femiñ bir cevābın
al
Berg-i gül-i laṭīf-i lebinden gül-ābın al

72. dil:
Gazel 244
Mısra: 1
(Aşığın) gönlü.

Dil mā' il oldu bir güzeliñ merhabāsına
‘Aql oldu pāy-bend-i kemend-i
cefāsına

73. **dil:**

Gazel 280

Mısra: 19

(*Aşığın*) gönü.

Zīr-i hār-ı fakrda bī-çāre kaldım dil
hazīn
Bāğ-ı vaşfında Ğarībī teg hoş-elhān it
beni

74. **dil:**

Terci-bend 1

Mısra: 21

(*Aşığın*) gönü.

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben
oldum
Ağyār gül aldı ulaşan hāre ben oldum

75. **dil:**

Terci-bend 3

Mısra: 34

(*Aşığın*) gönü.

Biñ şūh-ı ‘Acem ‘aşıkı dil-ḥaste ṭabībī
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarībī

76. **dil:**

Terci-bend 3

Mısra: 35

(*Aşığın*) gönü.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra‘nā
Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

77. **dil:**

Gazel 92

Mısra: 8

Gönül, kalp.

N'ola iplik gibi bāzāra çıksa rişte-i
cānım

Ki dil bir Yūsuf-āsā ḥüsni-i ‘ālem-tāba
düşmüşdür

78. **dil:**

Gazel 116

Mısra: 12

Gönül, kalp.

Şikār-ı sa‘ve-i cāna nigāhı kāfi iken
Ḥadeng-i ḡamzeden ey dil ḥazer ne
müşkil imiş

79. **dil:**

Gazel 280

Mısra: 17

Dil, gönül.

Dil du‘ā-yı devlet ü dīniñde cevlan
itmege
Dest-ber-āverde-i der-gāh-ı Yezdān it
beni

80. **dilde:-de**

Gazel 51

Mısra: 5

Gönül.

Koymadı dilde ḡam-ı ‘aşkıña ṭākat-i
ḡazabiñ
Biraz inşāf idegör kim o da
kurbāniñdır

81. **dilde:-de**

Gazel 19

Mısra: 10

Gönül.

Medd-i āhım sünbül oldu sīnede zülfün
görüb
Toḥm-ı ḡam şevk-ı ḥaṭıñla dilde
reyhān oldı hep

82. **dilde:-de**

Gazel 252

Mısra: 1

Gönül.

Cüş itmeseydi dilde eger yem yem
üstüne
Müjgânlarım aqıtırmaz idi nem nem
üstüne

83. **dilde:-de**

Gazel 55

Mısra: 6

Gönül, kalp, yürek.

Düşerdi ârzü-yı genc-i hüsnüñ hâtırâ
ammâ
Geline yâda zülfüñ dilde havf-ı
ejdehâ artar

84. **dilde:-de**

Terci-bend 2

Mısra: 44

Gönül (âşığın gönlü).

Böyle eyyâm-ı gama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde gamıñ tâb u taħammül
ne içün

85. **dilde:-de**

Gazel 221

Mısra: 14

Dil, ağız.

Bezm-i huzûra bîm ü ümîd ayağıyla
gir
Dilde Ğarîbi havf u recâ olmaz
olmasun

86. **dilde:-de**

Gazel 272

Mısra: 1

Dil, ağız.

Dilde yok ârzu sırr-ı deheniñden ğayrı
Cânda yok dağdağa fikr-i sühaniñden
ğayrı

87. **dilde:-de**

Gazel 24

Mısra: 6

Gönül.

Tenhâ degil vücûdum râh-ı
muħabbetiñde
Var devletiñden ey mâh dilde hezâr-
ħasret

88. **dilden:-den**

Gazel 207

Mısra: 9

Gönül.

Çeşmi gibi hayâlîde dilden remîdedir
Olmaz o kıdd-i yâsemen-i hoş-ħurâm
râm

89. **dilden:-den**

Tarih 1

Mısra: 7

*Aşk ve sevginin kaynağı, gönül,
kalp.*

Hall idüb dilden nuħûset 'uğdesin
dest-i Züħal
Gitti gam geldi ferah irişdi eyyâm-ı
vişâl

90. **dilden:-den**

Gazel 186

Mısra: 1

Gönül.

ħasret-i rüyîñla dilden ârzü eksük
degil
Yâd-ı vaşlıñla gözümdeñ kanlu yaş
eksük degil

91. **dile:-e**

Gazel 41

Mısra: 7

Gönül.

Her bir reg-i müjgân dile bir neşter-i
faşşâd
Her bir ğazab-âlûde nigh 'ayn-i
ħatâdır

92. **dile:-e**

Terci-bend 3

Mısra: 22

Gönül, lisan, dil.

Biñ saçları sünbül yüzi gül ‘arızı
nesrîn
Her biri biñ âyîn ile virse dile teskîn

93. **dile:-e**

Gazel 123

Mısra: 8

Gönül.

İder te’şir elbet meşreb-i ma’şuk
‘uşşâka
Dile vîrânelik ol dîde-i maḥmûrdan
gelmiş

94. **dile:-e**

Gazel 132

Mısra: 1

Gönül.

Ḥaṭṭ u ḥâlîndir dile bir naḫş-i ülfetdir
ğaraż
Ol gül-i ruḥsârdan bûy-ı muḥabbetdir
ğaraż

95. **dile:-e**

Gazel 212

Mısra: 7

Gönül.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir bûy-ı vişâl alsa idiñ dil-berimizden

96. **dile:-e**

Terci-bend 1

Mısra: 9

Dil, lisan; gönül.

Kâr itdi ğamiñla dile âşâr-ı muḥabbet
Cân oldu yine sūḥte-i nâr-ı muḥabbet

97. **dili:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Gönül.

Āteş-i ‘aşkıñ ile yandı dili ‘uşşâkıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştâkıñ

98. **dili:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 96

*Aşk ve sevginin kaynağı, gönül,
kalp.*

Çeşm-i a‘dâ-yı cefâ-cûya beni ḥûr
itme
Ĝam sipâhına dili ḥâne-i zenbûr itme

99. **dilime:-im, -e**

Gazel 283

Mısra: 11

Gönül, yürek, kalp.

Vefḫ-ı ḥâlü'l-vasatı dâğ ile çekdim
dilime
Bu perî-zâdeyi dâm itmege teşḫîr gibi

100. **diliñ:-iñ**

Gazel 87

Mısra: 3

Gönül.

Hüsn-i ḥaḫîḫate meyl eylesün diliñ
Ey sâde-levḫ rûy-ı micâza ne i‘tibâr

101. **diliñ:-iñ**

Gazel 145

Mısra: 18

Gönül.

Dehen-i tenginin esrârına yetmez
kimse
Ey Ĝarîbî diliñ it fikr-i ‘ademden fâriğ

102. **diliñ:-iñ**

Gazel 187

Mısra: 5

Gönül.

Ḥumār-ı bāde-i cām-ı ḥaḳīḳat ile diliñ
Zuhūr-ı ‘aşḳ-ı mecāz itmeniñ zamānı
değil

103. **diliñ:- iñ**
Gazel 195
Mısra: **9**
Gönül.

Diliñ cem‘ eyle ey gāfil hevā-yı zülf ü
kākülden
Hele mecmu‘ a-i ḥāṭır perīşān olmadan
evvel

104. **dilinde:-in, -de**
Gazel 207
Mısra: **13**
Gönül.

Gördi hezār raḥne dilinde niğīn-veş
Her kim Ğarībı eyledi beyne'l-enām
nām

105. **dilinde:-in, -de**
Gazel 221
Mısra: **12**
Dil, lisan; gönül.

Çirk-i günāhı maḥvına raḥmet ümīd
iden
Dā’im dilinde zıkr-i Ḥudā olmaz
olmasun

106. **diliñe:-iñ, -e**
Gazel 18
Mısra: **13**
Yürek, gönül.

Ka‘be-i cāme-siyāh ile Ğarībı diliñe
Olma şüret-kede-i naḳş-ı kilīsā-yı
taleb

107. **diliñi:- iñ, -i**
Gazel 282
Mısra: **13**
Dil, lisan. Konuşma dili.

Ğavṭa-ḥ‘ār-ı yem-i fikr ile Ğarībı diliñi
Bulmaḳ istersen eger böyle dūr-i nā-
yābı

108. **diller:-ler**
Gazel 226
Mısra: **3**
Gönül.

Ḳatı āvāredir diller cemāliñ cüst-
cūsunda
Efendim yüz dutarlar Ka‘be-i dīdāra
biñ yerden

109. **diller:-ler**
Gazel 238
Mısra: **13**
Gönül.

Ğüftār-ı Ğarībı'den çok diller olur
rūşen
Bilmem güher-i maḥzen ya dürr-i
‘Aden'dir bu

110. **diller:-ler**
Gazel 71
Mısra: **11**
Gönül.

Ne bilsün kākülüñ derdin giriftār
olmayan diller
Bu zencīr-i belāyı gerden-i
dīvānelerden şor

111. **diller: -ler**
Gazel 85
Mısra: **11**
Gönül.

Dolaşur diller anıñ gāmze-i
müjgānlarına
Ṭıfl-ı yek-sāle gibi tīg-i ḳalem
bilmezler

112. **dilleriñ:-ler, -iñ**
Gazel 85
Mısra: **5**
Gönül.

Zinde-i 'aşkıñ olan dilleriñ añla hâlin
'Âlem-i hesti ile mülk-i 'adem
bilmezler

dil murğ:

1. **dil murğını:-ın, -ı**

Gazel 25

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül kuşu.

Dil murğını şayd itmez idi turre-i
hübân
Başında eger olmasa sevdâ-yı
muhabbet

dil uzad-:

1. **dil uzadub:-ub**

Gazel 162

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü söz söylemek, kötölemek.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
da'vâ
Kâkül-i şu'bede bâzına belâ-cü
diyerek

2. **dil uzatmış:-mış**

Gazel 238

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü söz söylemek, kötölemek.

Başında belâ kâkül her cânib uzatmış
dil
Yâ turre açub sünbül ya müşğ-i
Hoten'dir bu

dil vir-:

1. **dil virdigim:-dig, -im**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, âşık olmak.

Haçer-i müjgâniña dil virdigim bî-câ
değil
Bu fenâdan menzil-i 'uqbâya rihletdir
ğaraž

2. **dil virme: -me**

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, âşık olmak.

Dil virme şağın dil-ber-i yek-sâleye
zinhâr
Câhiller arasında kitâbiñ yeri yokdur

3. **dil virme: -me**

Gazel 76

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, âşık olmak.

Ebrû ile ruhsârına dil virme Ğarîbî
Mihrâbda mîñâ-yı şarâbiñ yeri yokdur

4. **dil virmeden: -me, -den**

Gazel 285

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönül vermek.

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrâh
oldum
Ba'zı hükkâmıñ olur manşıbı tağvîl
gibi

5. **dil virmez: -mez**

Gazel 174

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül vermek, sevmek.

Harekât-ı revîş-i sâkiye dil virmez idik
Neş'eden hâli idik câm-ı tehî-bâde idik

dil-âver:

1. **dil-âver:**

Gazel 167

Mısra: 12
Yürekli, cesur.

Şayd-gāh-ı dehrde şāhīn işin eyler
megeş
Kalmamış bir zūr-ı bāzūsı dil-āver
erleriñ

dil-ber:

1. **dil-ber:**

Gazel 222

Mısra: 7

Gönül alan sevgili.

Ele girmezse dāmān-ı vişāliñ bārī ey
dil-ber
Bizi şād itmege keyfiyyetiñden bir
peyām olsun

2. **dil-ber:**

Muhammes 1

Mısra: 38

*Gönlü kendine çeken, güzel,
sevgili.*

Vücūd-ı nā-murādım ārzū-mend-i
tevellüdü
Felek bī-rahm u ben bī-şabr u dil-ber
bī-taḥammüldür

3. **dil-ber:**

Gazel 69

Mısra: 16

Gönlü alıp götüren güzel.

Ḥıfz it bu nev-āyin gāzel-i şūhı Ğarībī
Dil-ber deheninden ki cevāb-ı
sūḥanimdir

4. **dil-ber:**

Gazel 84

Mısra: 12

Gönlü alıp götüren güzel.

Ḥūr-ı perī-peyker midir māh-ı melek-
manzar midir

Ḥūrşīd-i pūr-enver midir dil-ber midir
bilmem nedir

5. **dil-ber:**

Gazel 165

Mısra: 18

*Gönlü alıp götüren, gönlü
kendine çeken güzel, sevgili.*

Zamān-ı zevki giçdi gül-şen-i ḥüsn-i
kühen-sāliñ
Ğarībī şimdi āgūş-ı dile bir tāze dil-ber
çek

6. **dil-ber:**

Gazel 279

Mısra: 1

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Yine ḥışm ile dil-ber pister-i nāza
kadem başdı
Niyāza koymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

7. **dil-ber:**

Gazel 228

Mısra: 12

Gönül alıp götüren, güzel.

Ḥaṭṭ ber-āverdelerin gitdi şafā-yı ḥüsni
Sākiyā tāze mey sādece dil-ber gelsün

8. **dil-ber:**

Gazel 102

Mısra: 13

Gönül alan güzel.

Devā-yı vaşlın ol dil-ber Ğarībī'den
dirīg eyler
Cefā-yı derd-i hicrān ile bīmār oldıgım
bilmez

9. **dil-ber:**

Gazel 248

Mısra: 3

Gönül alan güzel.

Gül elde mey piyâlede dil-ber kenârda
Nâ-geh doġundı seng-i ħavâdiş
ayaġıma

10. **dil-berde:-de**

Gazel 93

Mısra: 10

Gönlü alıp götüren, güzel.

Câm-ı meye cân virdigimiñ vechi
budur kim
Dil-berde olan dîde-i mestâneye
beñzer

11. **dil-bere:-e**

Gazel 285

Mısra: 15

Gönül alan, güzel.

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrâh
oldum
Ba'zı ħükkâmiñ olur manşıbı taĥvîl
gibi

12. **dil-bere:-e**

Gazel 56

Mısra: 10

Gönlü kendine çeken, güzel,

sevgili.

Olmaz resîde pençe-i maġşûd-ı vuşlata
Bizden gürüz o dil-bere 'âdet degil
midir

13. **dil-bere:-e**

Gazel 257

Mısra: 13

Gönül alan, güzel, sevgili.

Her dil-bere cânân diyü cân virme
Ġarîbî
Her nâra yaġub kendiñi pervânelik
itme

14. **dil-bere:-e**

Gazel 146

Mısra: 13

Gönül alan, gönlü kendine çeken.

Virmeyen cânın Ġarîbî dil-bere 'âşık
degil
Kim cemâl-i şem'den pervâne cân
itmez dirîġ

15. **dil-beri:-i**

Terci-bend 3

Mısra: 31

Dilber, güzel.

Biñ Şâm u Ġaleb dil-beri biñ Mışr
ħabîbi
Biñ Çîn ü Ġıta meh-veşi biñ Rüm
lebîbi

16. **dil-berimizden:-imiz, -den**

Gazel 212

Mısra: 8

Gönül alan, güzel.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir büy-ı vişâl alsa idiñ dil-berimizden

17. **dil-berimizdir:-imiz, -dir**

Gazel 45

Mısra: 6

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Nâdide cemâliñ ħatı vaşf itmede derler
Ol Yûsuf-ı ħüsnüñ ki bizim dil-
berimizdir

18. **dil-beriñ:-iñ**

Gazel 60

Mısra: 1

Gönül alan, güzel.

Ol dil-beriñ ki âteş-i ħahrı şedîd olur
Cânımda şevġ-i ülfeti ġâyet mezîd olur

19. **dil-beriñ: -iñ**

Gazel 48

Mısra: 12

*Gönül alan, gönlü kendine çeken;
sevgili.*

Gencîne-i sipihre degişmem belâsını
Ol dil-berin ki tâc-ı hevâsı serimdedir

20. **dil-berin:-in**

Gazel 33

Mısra: 7

Gönül alan, gönül çeken, güzel.

Dil-berin 'aks-i ruhın bâde-i nâb içre
görüb
Döndi 'âşıkda olan dîde-i giryâna
kadeh

21. **dil-berleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 167

Mısra: 2

*Gönül alan, gönlü kendine çeken;
sevgili.*

Meyli yok 'uşşâka hûbân-ı melek-
manzarlarıñ
Serd olur berdü'l'acüz-ı mihri pek dil-
berleriñ

dil-berân-ı mevlevî:

1. **dil-berân-ı mevlevî'ye:-ye**

Gazel 167

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mevlevî dilberler.

Dil-berân-ı Mevlevî'ye bir külâh itsem
gerek
Şâhlar dervîş olub kılmış nemed
efserleriñ

dil-ber-i bî-mihr-i bed-hû:

1. **dil-ber-i bî-mihr-i bed-hûya:-y, -a**

Gazel 237

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kötü huylu sevgisiz dilber.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bî-mihr-
i bed-hûya

Ki bir dem istemez 'uşşâkı âh u zârdan
ayru

dil-ber-i nâzik-beden:

1. **dil-ber-i nâzik-beden:**

Terci-bend 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nazik vücudlu gönül alan sevgili.

Biñ dil-ber-i nâzik-beden ü nâz-ger
olsa

Biñ çehresi hürşîd ü cebîni kamer olsa

dil-ber-i nâzik-beden:

1. **dil-ber-i nâzik-bedenlerle:-ler, -le**

Gazel 245

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nazik vücudlu gönül alan sevgili.

Açılmaz gönçe gönlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahâr u bâde hoşdur dil-ber-i nâzik-
bedenlerle

dil-ber-i ra'nâ:

1. **dil-ber-i ra'nâ:**

Terci-bend 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Güzel, latif sevgili.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nâ

Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ârâ

dil-ber-i şîrîn-zebân:

1. **dil-ber-i şîrîn-zebânsın:-sın**

Gazel 218

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Tatlı dilli gönlü kendine çeken
güzel.*

Dehân-ı hânde-rîziñ olmasun âlûde-i
düşnâm
Amân bir şüh-ı nâzik dil-ber-i şîrîn-
zebânsın sen

dil-ber-i şüh-ı sitem-kâr:

1. **dil-ber-i şüh-ı sitem-kâr:**

Muhammes 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zalim işveli sevgili.

El-amân ey dil-ber-i şüh-ı sitem-kâr
el-amân
Sûziş-i firqatle cânâ bî-ķarâr oldum
yeter

dil-ber-i vek-sâle:

1. **dil-ber-i yek-sâle:-y, -e**

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir yıllık dilber.

Dil virme şaķın dil-ber-i yek-sâle
zinhâr
Câhiller arasında kitâbîñ yeri yokdur

dil-beste:

1. **dil-beste'em:**

Gazel 237

Mısra: 7

Gönül bağlamış, gönül vermiş.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bî-mihr-
i bed-ķūya
Ki bir dem istemez 'uşşâķı āh u zârdan
ayru

dil-beste ol-:

1. **dil-beste olma:-ma**

Gazel 191

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gönül bağlamak, gönül vermek,
kendini kaptırmak.*

Olma dil-beste şaķın hâttı gelen
ķūbâna
Būy-ı gül hâr ile hâşakden olmaz
me'mûl

dil-beste-i cem 'iyyet-i esbâb-ı cihân:

1. **dil-beste-i cem 'iyyet-i esbâb-ı cihân:**

Gazel 230

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dünyadaki gerçeklere gönül
bağlama*

Olma dil-beste-i cem 'iyyet-i esbâb-ı
cihân
Sofra-i hâleden ümmîd-i nevâl itme
şaķın

dil-beste-i devrân:

1. **dil-beste-i devrânîñim:- iñ, -im**

Gazel 268

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Dünyadaki gerçeklere gönül
bağlama*

Ārîbî'em leb-i cām u ruķ-ı dil-berden
el çekme
Bu ümmîd ile bir dil-beste-i
devrânîñim sâķî

dil-dâde:

1. **dil-dâde:**

Gazel 174

Mısra: 1
Gönül vermiş, âşık.

Bir zamân bizde o gül-çehreye dil-
dâde idik
Ruḥuna ḥâl-i siyeh düşdigi sevdâda
idik

dil-dâde-i vişâl:

1. **dil-dâde-i vişâliñ:-iñ**

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşmaya gönül veren (âşık).

Dil-dâde-i vişâliñ şubḥ-ı bahârı n'eyler
Pervâne-i cemâliñ şem' ile nârı n'eyler

dil-dâr:

1. **dil-dâr:**

Gazel 194

Mısra: 13

Birinin gönlünü almış, sevgili.

Faşl-ı bahâr hoşdur dil-dâr u bâde ile
Bî-dil-ber ü müşelleş gül-zârdan ne
ḥâşıl

2. **dil-dâra:-a**

Gazel 222

Mısra: 12

Gönül alan sevgili.

Ġarîbî ger bizi düşnâm ile yâd itmez ol
meh-rû
Yine bizden o dil-dâra hediye çok
selâm olsun

3. **dil-dârdan:-dan**

Gazel 46

Mısra: 4

Gönül alan sevgili.

Bir tâze 'ömr-i câna bağışlar Mesîḥ-
veş
Ol müjde kim şabâ ile dil-dârdan gelür

4. **dil-dârn:-ın**

Gazel 116

Mısra: 15

*Gönlü kendine bağlamış olan
kimse, sevgili.*

Ġarîbi ḥasret-i la'l-i leb ile dil-dârn
Müdâm bâde-i ḥün-ı ciger ne müşkil
imiş

dilden dile:

1. **dilden dile:**

Gazel 262

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dilden dile.

Mecnûn gibi dilden dile efsâne olursun
Sırr-ı deheniñ meclis-i yârâna tıyurma

dile:-

1. **dilemem:-me, -m**

Gazel 125

Mısra: 3

Istemek, arzulamak.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kâkül
Bir tavḳ-ı vefâdır ki olub gerdene
maḥşûş

2. **diler:-r**

Gazel 162

Mısra: 3

Arzu etmek, talep etmek.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
da'vâ
Kâkül-i şu'bede bâzına belâ-cü
diyerek

3. **diler:-r**

Gazel 226

Mısra: 8

Arzu etmek, talep etmek.

Şaf-ı müjgânların bir erre-i bî-dâd idüb
gelmiş
Diler ol bî-vefâ bu cism-i zârı yara biñ
yerden

4. **dilerim:-r, -im**

Gazel 215

Mısra: 11

*Biri için bir dilekte bulunmak;
istemek, arzulamak.*

Dilerim ‘ömr-i beķâ ola naşîbiñ lîkin
İnkisâr-ı dil-i ‘uşşâķ ile yeksân olasın

5. **dilerse:-r, -se**

Gazel 77

Mısra: 5

Arzu etmek, istemek, talep etmek.

Mest-i mey-i muħabbet olmak dilerse
göñlüñ
Mânend-i tāk-i ķaddiñ pür-piç ü tāb
göster

6. **dilersen:-r, -se, -n**

Gazel 77

Mısra: 11

Arzu etmek, istemek, talep etmek.

‘Uşşâķı bülbül-āsâ mest eylemek
dilersen
Vaşf-ı gül-i ruħundan büy-ı gül-āb
göster

7. **dilersen:-r, -se, -n**

Gazel 165

Mısra: 4

Arzu etmek, istemek, talep etmek.

Ĥarāb-ı ‘aşķdır mey-hāne-i ĥüsñünde
ey nākış
Dilersen ‘aķl-ı kāmil bāde-i ‘aşķı
mükerrer çek

8. **dilersen:-r, -se, -n**

Gazel 183

Mısra: 8

Arzu etmek.

Meşāmm-ı cāna yetmez büyüñ ey
sünbül zebāñ kes
Şemîm ile dilersen ĥoķķa-i dükkān-ı
‘atķar ol

dile şıg-ı:

1. **dile şıgmaz:-maz**

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anlatılmaz

Gelmez ķaleme vüs‘at-i meydān-ı
ķanā‘at
Şıgmaz dile mısr-ı şeker-istān-ı
ķanā‘at

dil-efķār ol-ı:

1. **dil-efķār olduğım:-dığ, -ım**

Gazel 102

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlü yaralı olmak.

Figān kim ol büt-i ra‘nā dil-efķār
olduğım bilmez
Hevāsında o gül-pirāhenim zār
olduğım bilmez

dil-fezā-yı ĥüsñ:

1. **dil-fezā-yı ĥüsñün:-ün**

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül açan güzellik.

Dil-fezā-yı ĥüsñün eyler ārzū ammā ne
sūd
‘Āşıķa ezĥār-ı lütfundan ‘alāmet
ķalmamış

dil-firîb:

1. **dil-firîb:**

Gazel 35

Mısra: 5
Cazibeli, hoş.

Ḳadd-i bülendi dil-keş ü güftarı dil-
firīb
Müy-yı miyānı nāzik ü ḥüsn-i cemāli
şūḥ

2. **dil-firībdir:-dir**

Gazel 58

Mısra: 1

Gönül aldatan, gönül avutan.

Ol āfetiñ ki la'l-i lebi dil-firībdir
Şahbā-yı vaşlı kimlere bilmem
naşībdir

dil-gir:

1. **dil-gir:**

Gazel 137

Mısra: 11

Gücenmiş, hatırı kalmış; âşık.

İstirāḫat idecek āb u hevāsı dil-gir
Yine zülfi gibi yok 'âşıkā bir şām-ı
neşāt

dil-haste:

1. **dil-haste:**

Terci-bend 3

Mısra: 33

Gönlü hasta, hasta gönüllü.

Biñ şūḥ-ı 'Acem 'âşıkı dil-haste ṭabībi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarībī

dil-i aşüfte:

1. **dil-i aşüfte:**

Muhammes 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Âşık gönül.

Bu miḥnet-ḫāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

Dil-i aşüfte kim üftādelikden ser-firāz
olmaz

dil-i āvāre:

1. **dil-i āvāre:**

Gazel 157

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dağınık, perişan gönül.

Bir sāde nigeḫden dil-i āvāre ne
bulsun

Bir böyle kerem kıll ki ola minnete
lāyık

2. **dil-i āvāre:**

Gazel 183

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dağınık, perişan gönül.

Ṭaleb-kār-ı der-i dārü'ş-şifā-yı vuşlat-ı
yār ol
Yeter nāsūr-ı ğamda ey dil-i āvāre
bīmār ol

dil-i āyīne:

1. **dil-i āyīne:-y, -e**

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aynanın kalbi.

Ne miḫdār eylese bī-dādıñ eفزün
eylesün düşmen

Dil-i āyīneye ḳayd-ı nemedle bir ḫaṭar
gelmez

dil-i bī-cāre:

1. **dil-i bī-cāre:**

Muhammes 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Zavallı, düşkün gönül.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bī-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekküldür

2. **dil-i bī-çāre:**
Gazel 220
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı gönül.

Seni ey bī-vefā maḥrem görünce
bezm-i aġyāra
Sen inşāf it dil-i bī-çāre maḥzūn
olmasun n'olsun

3. **dil-i bī-çāre:**
Gazel 277
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı gönül.

Dil-i bī-çāre ki kapuñda gedādır şimdi
Vird-i şām u seheri saña du'adır şimdi

4. **dil-i bī-çāreden:-den**
Gazel 81
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı gönül.

Fiġan kim çāresiz kaldık dil-i bī-
çāreden ġayrı
Ser-i küy-ı dil-ārāda ki bir ġam-
ḥ'ārımız yoġdur

5. **dil-i bī-çāremiz:-miz**
Gazel 127
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Çaresiz, zavallı gönül.

Ey hilāl-i ḥam-ı ebrūsı şeb-i 'īd-i ḥulūş
Senden eyler dil-i bī-çāremiz ümmīd-i
ḥulūş

dil-i bī-tāb:

1. **dil-i bī-tābı:-ı**
Gazel 282
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Halsiz, güçsüz gönül.

Baḥr-ı 'aşk ideli ḥüsnüñ bu dil-i bī-
tābı
Kaṭre şaymaz gözümüñ kanlu yaşı
girdābı

dil-i bī-tāb-ı 'āşık:

1. **dil-i bī-tāb-ı 'āşık:**
Gazel 92
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aşığın yorgun gönlü.

Dil-i bī-tāb-ı 'āşık gibi bir laḥza karar
itmez
Ḥayāl-i 'arızın bilmem dil-i sīm-āba
düşmüştür

dil-i dāġ-dāġ:

1. **dil-i dāġ-dāġıma:-ım, -a**
Gazel 248
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Çok yaralı gönül.

Ol şeb ki yāri ḥ'ābda çekdim
kucaġıma
Ġisūsı müşġ saçdı dil-i dāġ-dāġıma

dil-i dil-dār:

1. **dil-i dil-dāra:-a**
Gazel 9
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Sevgilinin gönlü.

Åsumān-süz idiñ ey āteş-i āh u ḥasret
 Kılmaç olduñ dil-i dil-dāra eşer n'oldi
 saña

dil-i dīvāne:

1. **dil-i dīvāne:**

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Dil-i dīvāne temennāyı ne bilsün
 nicedir
 Taleb-i vaşl-ı dil-ārāyı ne bilsün
 nicedir

2. **dil-i dīvāne:**

Gazel 205

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Raḥm eyle gözüm yaşı gibi şalma
 nazardan
 Hāk-i deriñe bir dil-i dīvāne getürdim

3. **dil-i dīvāne:**

Gazel 200

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Deli, divane gönül.

Hāk-i vaṭanı bu dil-i dīvāne unutmaz
 Yā Rab n'ola bu fikri ferāmüş
 idebilsem

4. **dil-i dīvāneden:-den**

Gazel 271

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Kimiñ kim göñlüni şeh-bāz-ı çeşmiñle
 esir itdiñ
 Fedā-yı ḥāliñ olsun dir dil-i dīvāneden
 giçdi

5. **dil-i dīvānelerden:-ler, -den**

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Neşāt-ı seng-i etfāli dil-i dīvānelerden
 şor
 Şarāb-ı telḥ-i zevḳin sākin-i mey-
 ḥānelerden şor

6. **dil-i dīvānemi:-mi**

Gazel 264

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Ḥayli idi itmiş iken ṭurre-i rū-püşunda
 Dil-i dīvānemi buldum der-i
 mengüşunda

7. **dil-i dīvānemi:-mi**

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Aldı dil-i dīvānemi bir neş'e-i ser-şār
 ile
 Sāḳiyy-i sīmīn-ber midir sāḡar mıdır
 bilmem nedir

dil-i ḡaffār:

1. **dil-i ḡaffār'a:-a**

Gazel 239

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Allah'ın gönlü. (Allah'ın en güzel isimlerinden).

Egerçi rū-siyeh bir bendeyim ammā
 yakīnimdir
 Ḥaṭalar maḥv olur düşse dil-i Ḡaffār'a
 yā Allāh

dil-i ğam-gīn:1. **dil-i ğam-gīni:-i****Gazel 11**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gamlı, kederli gönül.

Neden terkibdir fikr it ne ma'cūn
oldığın añla
Dil-i ğam-gīni mesrūr eylemekdir
pīşe-i şahbā

dil-i ğam-zede:1. **dil-i ğam-zede:****Gazel 230**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gamlı, kederli gönül.

Ey dil-i ğam-zede bī-hūde hayāl itme
şakın
Heves-i hāl-i siyāh u ruh-ı āl itme
şakın

2. **dil-i ğam-zede:****Gazel 63**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gamlı gönül.

Ey dil-i ğam-zede hāndān olacağsın
āhır
Nā'il-i vuşlat-ı cānān olacağsın āhır

3. **dil-i ğam-zede:****Gazel 158**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gamlı gönül.

Būse-i la'line hergiz olamazsın nā'il
Ey dil-i ğam-zede bu derd ile kan
olmayacak

dil-i Ğaribi-i bī-çāre:1. **dil-i Ğaribi-i bī-çārede:-de****Gazel 22**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Çaresiz Ğaribi'nin gönlü (Erbilli
Âmâ Yusuf Ğaribî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğaribî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Yā Rab dil-i Ğaribi-i bī-çārede müdām
Şem'-i hayāl-i dil-beri geldikçe enver
it

dil-i gerdün:1. **dil-i gerdūna:-a****Gazel 103**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Feleğin gönlü, kalbi.

İtdiği çevre taḥammül iderek feryādım
Bir gün eyler dil-i gerdūna eşer çok
gıtmez

dil-i haste:1. **dil-i ḥasteye:-ye****Terkib-bend 1**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hasta gönül.

Baḥa göstermez idiñ âteş-i firqat evvel
Senden olurdu dil-i ḥasteye şıḥhat
evvel

dil-i ḥazīn:1. **dil-i ḥazīnime:-im, -e****Gazel 207**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hüzünlü, dertli gönül.

Zülfüñ dil-i hazînime olsun müdâm
dâm
Eylerse de ço eylesün ehl-i melâm lām

2. **dil-i hazînimi:-im, -i**

Gazel 231

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hüzünlü, dertli gönül.

Şakla dil-i hazînimi yâ Rab o fitneden
Vaqt-i nigâh-ı hışmına bî-çâre
düşmesün

dili kal-:

1. **dili kaldı:-dı**

Gazel 150

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Gönlü kalmak.

Meyl-i gül-geşt idemez kaldı dili
‘uşşâkın
Serv-i tîrinden olub sîne hıyâbân şaf
şaf

dil-i kandîl-i âmâl:

1. **dil-i kandîl-i âmâlinde:-in, -de**

Gazel 14

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Emellerin kandilinde ki gönül.

Leb-i nefrîni bâz itmeme râķıbiñ cânına
lîkîn
Dil-i kandîl-i âmâlinde bir nûr
olmasun yâ Rab

dil-i kullâb:

1. **dil-i kullâbı:-ı**

Gazel 282

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Çengelin ucundaki gönül.

Ėaraźıñ düşmene ger Ėande ise Ėâmüş
ol
Ėün ider mâhi-i leb-beste dil-i kullâbı

dil-i meczûb:

1. **dil-i meczûbumuzı:-umuz, -ı**

Gazel 104

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Ol şeh-i Ėüsne Ėarîbî yazalı nâme-i
‘aşķ
Dil-i meczûbumuzı sâlik-i râh
eylemişüz

dil-i nâ-kâm:

1. **dil-i nâ-kâma:-a**

Gazel 124

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Arzusuna ulaşamamış gönül.

‘Aķl u Ėired getürmedi tākāt cefâsına
Bî-şabr u bî-sükûn dil-i nâ-kâma Ėaldı
iş

2. **dil-i nâ-kâmı:-ı**

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arzusuna ulaşamamış gönül.

Sensiz bu Ėasteniñ dil-i nâ-kâmı
bellidir
İster vişâliñi heves-i Ėâmı bellidir

3. **dil-i nâ-kâmımız:-ımız, -a**

Gazel 153

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Arzusuna ulaşamamış gönül.

Virmez dil-i nâ-kâmımız bağt güşâyiş
Seyr-i reviş-i Ėehre-i şağrâdan uşandık

dil-i nā-pāk:1. **dil-i nā-pākden:-den****Gazel 191**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Temiz olmayan gönül, kötü yürek.

‘Aşk her bir dil-i nā-pākden olmaz
me’ mül
Āteşin itdiği iş hākden olmaz me’ mül

dil-i nā-şād:1. **dil-i nā-şāda:-a****Terci-bend 4**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kederli gönül.

Hücūm-ı ğam baña efzūn olur
ğurbetde kaldıkça
Hevā-yı küyiñi her dem dil-i nā-şāda
şaldıkça

2. **dil-i nā-şāddan:-dan****Gazel 36**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mutsuz gönül.

Ṭulū‘ itmez sa‘ādet burcuna baht-ı
siyāhım āh
Açılmaz gönçe-veş gāhī dil-i nā-
şāddan feryād

3. **dil-i nā-şādımı:-ım, -i****Terci-bend 2**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kederli gönül.

Bāri bir kerre bu firqatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va‘de ile şād eyle

dil-i nevmīd:1. **dil-i nevmīdime:-im, -e****Gazel 255**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ümitsiz gönül.

Va‘de-i bende-nevāz-ı keremiñ
sultānım
Dil-i nevmīdime ümmīdi hezār itdi
yine

dil-i pāre pāre:1. **dil-i pāre pāresi:-si****Gazel 288**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Parça parça gönül.

Mānend-i tār-ı kākūli aşūfte ‘aşıkıñ
Cem‘ olmadı yanında dil-i pāre pāresi

dil-i pervāne:1. **dil-i pervāne:****Gazel 57**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Pervāne gönül.

Ḥayāl-i şu‘le-i ruhsār-ı tābānıñla
süzāndır
Çerāğ-ı hüsnuñe ya‘nī dil-i pervāne
hasretdir

dil-i pür-feyz:1. **dil-i pür-feyzime:-im, -e****Gazel 64**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feyz dolu gönül.

Ben ol sultān-ı taht-ı ser-ḥad-i iklīm-i
nazmım kim

Dil-i pür-feyżime hep 'âlem-i ma'nâ
müsellemdir

dil-i pür-ğam:

1. **dil-i pür-ğam:**

Gazel 214

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Keder dolu gönül.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam
yansun
Giryeye hasret ile dide-i pür-nem
yansun

dil-i pür-hün:

1. **dil-i pür-hündan:-dan**

Gazel 268

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Kan dolu gönül.

Sebüy-i ehl-i 'aşk-âsâ dil-i pür-hündan
ayru
Dü-çeşm-i eşk-i hasret-rîz ile
giryaniñim sâķī

dil-i pür-inkisâr:

1. **dil-i pür-inkisârımdan:-ım, -dan**

Gazel 218

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bedduâ dolu gönül.

Degil bir dem dil-i pür-inkisârımdan
nihânsın sen
Ten-i efsürde-i 'uşşâka bir rûh-ı
revânsın sen

dil-i pür-süzis:

1. **dil-i pür-süzisimde:-ım, -de**

Gazel 269

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Izdırap dolu gönül.

Ferâmüş eyledim her ârzü-yı zevk-i
dünyâyı
Dil-i pür-süzisimde hasret-i hâk-i
vañan ıaldı

dil-i seng-i hâre:

1. **dil-i seng-i hâresi:-si**

Gazel 288

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mermer taşı gibi gönül.

Kaşd-ı dil-i hâzînimedir her işâresi
Gelmez mürüvvet üzre dil-i seng-i
hâresi

dil-i sengin:

1. **dil-i senginin:-in**

Gazel 211

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Taş gönül; acımasız, merhametsiz
gönül.*

Dâver-i kişver-i dil yâd idemez
miskînin

N'ola nerm itse biraz âh dil-i senginin

2. **dil-i senginiñe:-iñ, -e**

Gazel 75

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Taş gönül

Ey büt saña te'sîr idemez nâle-i 'uşşâk
Böyle dil-i senginiñe bilmem ne
diyerler

dil-i şeydâ:

1. **dil-i şeydâ:**

Terci-bend 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Çılgın gönül.

Biñ hür-likā nāzik ü nāzende ser-ā-pā
Biñ hüsni melek-āfet-i dīn ü dil-i
şeydā

2. **dil-i şeydā:**
Gazel 62
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Deli, divane gönül.

N'ola vaşl-ı nigāra nā'il olduñ ey dil-i
şeydā
O mehden h'āhiş-i būs-ı kenāra rüy-ı
saht ister

3. **dil-i şeydā:**
Gazel 120
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Deli, divane gönül.

Bu derd-i ser degil mey neş'esinden ey
dil-i şeydā
Saña renc-i hūmār ol nergis-i
bīmārdan qalmış

4. **dil-i şeydā:**
Gazel 179
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Deli, divane gönül.

Yetmez mi bu āşüfteliğñ ey dil-i
şeydā
Sevdā-yı perī-veşler ile ber-ṭaraf olduñ

5. **dil-i şeydā:**
Gazel 222
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Deli, divane gönül.

Ḳanā'at-kerde-i künc-i firāqıñdır dil-i
şeydā

Ḳayālīñ küh-sār-ı cānda kebg-i hoş-
hırām olsun

6. **dil-i şeydā:**
Gazel 262
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Deli, divane gönül.

Şahbā yerine ḳanıñ içer ey dil-i şeydā
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestāna tıyurma

7. **dil-i şeydāyı:-yı**
Gazel 198
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Deli gönül.

Baña 'arz-ı cemāl itdiñ 'aceb āl itdiñ
ey zālīm
Dil-i şeydāyı meftūn-ı ḥaṭ u ḥāl itdiñ
ey zālīm

dil-i sīm-āba düş-:

1. **dil-i sīm-āba düşmüşdür:-müş, -
dür**

Gazel 92
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Civa'nın ortasına düşmek.

Dil-i bī-tāb-ı 'āşık gibi bir laḫza ḳarār
itmez
Ḳayāl-i 'arızın bilmem dil-i sīm-āba
düşmüşdür

dil-i 'uşşāk:

1. **dil-i 'uşşāk:**
Gazel 89
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Āşıkların gönlü.

Menzil-i dār-ı fenā 'ayn-ı ferāğat
yeridir
Dil-i 'uşşāk gibi āh-ı nedāmet yeridir

1. **dil-i 'uṣṣāka:-a****Gazel 165**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşıkların gönü.

Esîr-i pençe-i 'aşkıñ şakınmaz tîğ-i
cevrînden
Niğâh-ı cân-sitânından dil-i 'uṣṣāka
hançer çek

dil-i vîrâne:1. **dil-i vîrânemiz:-miz****Gazel 278**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yıkık, harap gönül; üzgün gönül.

Mey-i şevk-i lebiñle sînemiz
mesrûrdur şimdi
Hayâliñle dil-i vîrânemiz ma'mûrdur
şimdi

dil-i vîrân:1. **dil-i vîrânımız:-ımız****Gazel 208**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yıkık, harabe gönül; acı, keder
içindeki gönül.*

Oldı harâb-ı seyl-i sitem cânımız
bizim
Buldı fenâ-yı gam dil-i vîrânımız
bizim

dil-i zâr:1. **dil-i zâra:-a****Gazel 232**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen gönül.

Tîr-i niğâhı sîne-i bîmâra degmesün
Allâh içün o şüh dil-i zâra degmesün

dil-i zâra sığ:-1. **dil-i zâra sığışmaz:-ı, -maz****Gazel 109**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen gönle sığmak.

Çokdur gamıñ ey şüh dil-i zâra
sığışmaz
Fikriñ güzelüm sîne-i efgâra sığışmaz

dil-i zâr:1. **dil-i zârdan:-dan****Gazel 46**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen gönül.

Ursam hezâr gavta yem-i fikrde gerek
Tâ bir bu güne şî'r dil-i zârdan gelür

2. **dil-i zârîñ:-îñ****Gazel 283**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen gönül.

Dil-i zârîñ nice bir cânı var âzâd ola
kim
Şîr-i ser-bestedir ol kâküle zencîr gibi

dil-keş:1. **dil-keş:****Gazel 12**

Mısra: 3

Gönül çekici, gönül cezbedici.

Seniñ teg kaddi dil-keş 'âlem-i
imkânda nâ-mümkin
Benim teg bir belâ bezminde süzân az
olur peydâ

2. **dil-keş:****Gazel 35**

Mısra: 5
Gönül çekici, gönül cezbedici.

Ḳadd-i bülendi dil-keş ü güftarı dil-
firīb
Müy-yı miyānı nāzik ü ḥüsn-i cemāli
şūḥ

dil-nevāz:

1. **dil-nevāz:**
Muhammes 1
Mısra: 8
Gönül okşayan.

Vücūd-ı ‘āşıka bundan beter sūz u
güdāz olmaz
Diyār-ı gurbetiñ meh-rūlarında dil-
nevāz olmaz

2. **dil-nevāzım:-ım**
Muhammes 1
Mısra: 43
Gönül okşayan.

Ḥayāl-i vaşldan özge Ğarībī dil-
nevāzım yoḳ
Enīsım hem-demım yār-ı muvāfiḳ
çāre-sāzım yoḳ

dil-rübā:

1. **dil-rübā:**
Gazel 67
Mısra: 10
Gönül alan sevgili.

Ğaraż cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān
Meded ‘uşşāka karşı çekmesün ol dil-
rübā ḥançer

2. **dil-rübādan:-dan**
Gazel 143
Mısra: 1
Gönül alan sevgili.

Olduḳ o dil-rübādan bir dest-i būse
ḳānı‘
Ol bī-vefā bu şartā virse rızā ne mānı‘

3. **dil-rübālarıñ:-lar, -ıñ**

Gazel 163

Mısra: 14

Gönül kapan, gönül alan sevgili.

Olmaz Ğarībī şıḫhate ḳābil cerāḫati
Cān kim şehīd-i gamzesidir dil-
rübālarıñ

dil-sāde:

1. **dil-sāde:**
Gazel 174
Mısra: 6
Temiz kalpli, hîle bilmeyen, saf.

Ḥātıra gelmeyen endīşe-i gerd-i
ḫattdan
Şafḫa-i rüy gibi biz daḫı dil-sāde idik

dil-sūhte:

1. **dil-sūhte:**
Terci-bend 1
Mısra: 19
Yüreği yanık, kederli.

Dil-sūhte baḫtı ḳara seyyāre ben
oldum
Ruḫsārīña ḫasret-keş-i nezzāre ben
oldum

dimāğ:

1. **dimāğa:-a**
Gazel 34
Mısra: 14
Akıl, fikir.

Rızān idince şīşe-i gerdün vezān olur
Bīdār olan dimāğa nesīm-i gül-āb-ı
şubḫ

2. **dimāğa:-a****Gazel 83**

Mısra: 7

Akl, fikir.

Şekker urub dimāğa şunar zehr 'ākıbet
Şīrīni-i hevāsınıñ encāmı bellidir

3. **dimāğa:-a****Gazel 275**

Mısra: 2

Akl, fikir.

Baňa ser-geştelik ol zülf-i müşgīn-
zārdan geldi
Periřānlık dimāğa nāfe-i Tātār'dan
geldi

4. **dimāğım:-ım****Gazel 57**

Mısra: 8

Akl, fikir.

Humār-ı bāde-i şevkiyle ey sākī
şudā'ım var
Dimāğım neş'e-i cām-ı mey-i mestāna
hasretdir

5. **dimāğıma:-ım, -a****Gazel 2**

Mısra: 9

Akl. beyin.

Būy-ı gül-i haqīkati aldır dimāğıma
İtme mecāzi gönlümi her hāra ařınā

6. **dimāğıma:-ım, -a****Gazel 248**

Mısra: 8

Akl. beyin.

Sākī-i 'aşq rüz-ı ezel kıldı hoş-güvār
Bir çāşni-i bāde-i hüsni dimāğıma

7. **dimāğımız:-ımız****Gazel 208**

Mısra: 3

Akl; fikir.

Hālī degil nevāle-i gamdan dimāğımız
Pürdür gıdā-yı hanzal ile h'ānımız
bizim

8. **dimāğında:-ın, -da****Gazel 100**

Mısra: 6

Akl, fikir.

Zāhirde tikendir gülümüz dīde-i halkā
Bātında velī gonçe dimāğında
şemīmüz

dimāğ-ı bülbül:1. **dimāğ-ı bülbül:****Gazel 50**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bülbül aklı.

Koymaz dimāğ-ı bülbül ala neş'e
lezzetin
Gül sāğarın çemende şabā ser-nigün
ider

dimāğ-ı cān:1. **dimāğ-ı cāna:-a****Gazel 276**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İnsanın şuuru, zihni.

Nesīm-i gül vezān oldı peyām-ı ařınā
geldi
Bu şevk ile dimāğ-ı cāna zevk-i
ictihād geldi

dimāğ-ı devlet:1. **dimāğ-ı devletiñ:-iñ****Gazel 31**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Devletin aklı.

Ġarībī ger dimāġ-ı devletiñ var ise
‘ālemde
Varub ‘azm-i diyār-ı ġurbet it ħāk-i
vaṭandan ġiç

dimāġ-ı dil:

1. **dimāġ-ı dile:-e**

Gazel 228

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönlün bilinci, aklı.

Olalar naġme-serā sāz u nevā-yı
muṭrib
Tā dimāġ-ı dile bir zevġ-i mükerrer
gelsün

dimāġ-ı zehr-i melāmet-çeşide:

1. **dimāġ-ı zehr-i melāmet-
çeşidemiz:-miz**

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Melamet zehrini tatmış aklımız.

Hergiz nevāl-ġān-ı behiştinde lezzetin
Almaz dimāġ-ı zehr-i melāmet-
çeşidemiz

dīn:

1. **dīn:**

Gazel 91

Mısra: 5

Allah'a inanma ve bağlanma.

Bilmeyen dīn ile dünyāsını mestāne-
şifat
Ĥāl-i ser-menzil-i ‘uġbāyı ne bilsün
nicedir

2. **dīn:**

Gazel 251

Mısra: 8

Din, inanç.

Ne var iġlīm-i ħüsnünde ger ehl-i küfr
olsam kim
Gelince küfr-i ħaṭṭı koymadı bir dīn
İslām'a

3. **dīnimle:-im, -le**

Gazel 43

Mısra: 12

*Bir milletin itikatça umumen
tuttuġu yol, dīn-i İslām.*

Ġiçer ‘ömri perestişkārı-i zūnnār-ı
vaḥdetle

Baña telġin-i ĩmān eyleyen dīnimle
düşmendir

4. **dīnimi:-im, -i**

Gazel 253

Mısra: 2

Din, inanç.

Ĥüsnini ħābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi ġāret bu
gice

5. **dīniñde:-iñ, -de**

Gazel 280

Mısra: 17

İnanç, inanma.

Dil du‘ā-yı devlet ü dīniñde cevlan
itmege

Dest-ber-āverde-i der-ġāh-ı Yezdān it
beni

dir:

1. **dir:**

Gazel 1

Mısra: 7

Cevheri fiil; i-sa, i-miş, i-di vb.

Üftādelik dir evvel-i rif‘at ki ġahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken‘ān'a ibtidā

2. **dirler:-ler**

Gazel 53

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Ṭulū‘-ı mäh-ı ruhsārīñ görenler evc-i
nāzında
Sipihriñ sīnesinde hāleye dāğ-ı kühen
dirler

3. **dirler:-ler**

Gazel 53

Mısra: 12

Demek, söylemek.

Benim ‘aşkım görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnūn
Seniñ Şeh-nāme-i hüsnüñde Leylā bir
sūhan dirler

4. **dirler:-ler**

Gazel 53

Mısra: 14

Demek, söylemek.

Sirişk-i dīde-i Ya ‘küb'dandır āb-ı
şemşīriñ
Şehīd-i tūğīña pīrāhen-i Yūsuf kefen
dirler

5. **dirler:-ler**

Gazel 75

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Dirler seni bu hüsn ile bir āfet-i devrān
Hīç ‘aşık-ı miskīniñe bilmem ne
diyerler

dıraht:

1. **dıraht:**

Gazel 62

Mısra: 6

Ağaç.

Şarıлмаğ her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā
Kad-i mevzūn-ı dil-ber gibi ‘aşık bir
dıraht ister

dırāz it-:

1. **dırāz itmeniñ:-me, -niñ**

Gazel 187

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uzatmak.

Muḥīt-i hüsnde maḥv it vücūdı seyl
gibi
Zebān-ı ‘aşkı dırāz itmeniñ zamānı
degil

dirhem:

1. **dirhem:**

Gazel 273

Mısra: 7

*Eskiden kullanılan ve beş kuruş
değerindeki gümüş para.*

Dirhem kadarca ḥoḳka-i ceyb-i
sipihrede
Dārüy-ı raḥm ‘illet-i bīmāra ḳalmadı

dirīg eyle-:

1. **dirīg eylemem:-me, -m**

Gazel 10

Mısra: 7

Esirgemek, sakınmak.

Biñ cān olursa bende şehā eylemem
dirīg
Olsun fedā yoluñda ‘ayān söylerim
saña

2. **dirīg eylemez:-mez**

Gazel 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Esirgemek.

Eylemez tūr-i nigāhın ol perī benden
dirīg
Yār-ı şādık oldıgımdan i‘tibār eyler
baña

3. **dirîg eylemez:-mez****Gazel 260**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Esirgemek.

Min-ba‘d dirîg eylemez ol mâh vişâlin
Bir şubh eger vâkıf-ı hicrânım olursa

4. **dirîg eyler:-r****Gazel 102**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Devâ-yı vaşlın ol dil-ber Ğarîbî'den
dirîg eyler
Cefâ-yı derd-i hicrân ile bîmâr oldığım
bilmez

dirîg it:-1. **dirîg itme:-me****Gazel 162**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe dirîg itme
vişâl
Virdi cân teşne-i la‘liñ bir içim şu
diyerek

2. **dirîg itme:-me****Gazel 221**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Korumak, himaye etmek.

İtme nigâh-ı merhâmetiñ bendeden
dirîg
Şehden gedâya lütf ü ‘atâ olmaz
olmasun

3. **dirîg itmez:-mez****Gazel 146**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Eksük olmaz hâk-i kûyuñ nâle-i
‘uşşâkdan
Bülbül-i şürîde gül-şenden figân itmez
dirîg

4. **dirîg itmez: -mez****Gazel 146**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Ğamze-i hûn-rîzden şor bağrımiñ kan
oldığın
Âşinâdan âşinâ-râz-ı nihân itmez dirîg

5. **dirîg itmez: -mez****Gazel 146**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Kesme lütfüñ ey ser-efrâzım men-i
üftâdeden
Nûr-ı hürşîdi zemînden âsumân itmez
dirîg

6. **dirîg itmez: -mez****Gazel 146**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Olmasun endîşe-i rûz ile ƙalbiñ teng ü
târ
Mîhmândan merd-i şâhib-hâne nân
itmez dirîg

7. **dirîg itmez: -mez****Gazel 146**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Sünbülüñ hâl-i lisânından bu sırrı
añladım

'Ākıl olan zıkr-i Mevlā'dan zebān
itmez dirīg

8. **dirīg itmez: -mez**

Gazel 146

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Virmeyen cānın Ġarībī dil-bere 'āşık
değil

Kim cemāl-i şem' den pervāne cān
itmez dirīg

9. **dirīg itmez: -mez**

Gazel 146

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Esirgemek.

Yād-ı kaddiñle gözüm eşk-i revān
itmez dirīg

Ābı pāy-ı servlerden bāğbān itmez
dirīg

10. **dirīg itmez: -mez**

Gazel 146

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Esirgemek.

Yād-ı kaddiñle gözüm eşk-i revān
itmez dirīg

Ābı pāy-ı servlerden bāğbān itmez
dirīg

dişle-:

1. **dişlerdim:-r, -dim**

Gazel 90

Mısra: 1

Bir nesnenin bir parçasını

ısırmak; öpmek.

Turunc-ı gābgābiñ dişlerdim ammā
añā cān ister

'Adālet üzredir hüküm-i şerī' at kana
kan ister

dīvān:

1. **dīvān:**

Gazel 1

Mısra: 13

Şiir kitabı.

Olsun Ġarībī evvel-i dīvān bu heft-
beyt

Seb'ül-meşāni oldı çü Ķur'an'a ibtidā

2. **dīvāna:-a**

Gazel 1

Mısra: 2

Şiir kitabı.

Ĥamd i Ĥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Ķıldım edā-yı Ĥamd ile dīvāna ibtidā

3. **dīvāna:-a**

Gazel 1

Mısra: 2

Şiir kitabı.

Ĥamd-i Ĥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Ķıldım edā-yı Ĥamd ile dīvāna ibtidā

4. **dīvāna:-a**

Gazel 233

Mısra: 7

Büyük meclis.

Geldi mecnūn gibi dīvāna gönül
gerdenini

Zülf-i meh-veşlere vā-beste-i kullāb
itsün

5. **dīvānı:-ı**

Gazel 200

Mısra: 17

Şiir kitabı.

Yağdıñ süĤan-ı germ ile dīvānı Ġarībī
Bir dem kalem-i fikriñi Ĥāmūş
idebilsem

dīvāne:**1. dīvāne:****Gazel 173**

Mısra: 8

Deli, mecnun.

Mecnūn olub zamānede çok kimse ey
göñül
Zencīr-i ğamda sen gibi dīvāne
görmedik

2. dīvāne:**Gazel 202**

Mısra: 1

*Aşk ile kendinden geçmiş, deli,
mecnun.*

Yād-ı vağan eyler dil dīvāne midir
bilmem
Keyfiyyet-i ğurbetden bī-gāne midir
bilmem

3. dīvāne:**Gazel 30**

Mısra: 5

*Aşk ile kendinden geçmiş, deli,
mecnun.*

Çāre hātından isteme dīvāne göñlüme
Ancağ cünūn-ı ‘aşka ruḥ-ı sādedir ‘ilāc

4. dīvāne:**Gazel 73**

Mısra: 12

*Aşk ile kendinden geçmiş, deli,
mecnun.*

Beni zülfünden ayru görse eṭfāl-i ser-i
kūyuñ
Kağan zencīrini bozmuş yine dīvāne
söyleller

5. dīvāne:**Terkib-bend 1**

Mısra: 39

*Aşk ile kendinden geçmiş, deli,
mecnun.*

Ki olub silsile-i tārna dil dīvāne
Şerer-i āteş-i ruḥsārīña cān pervāne

6. dīvānelikde:-de**Gazel 201**

Mısra: 10

Delilik.

Zülfüñ kemend-i gerden-i ehl-i cünūn
ise
Dīvānelikde Kağan'dan eṭzūn degil
miyim

7. dīvāneden:-den**Gazel 138**

Mısra: 14

Deli, divane.

Kūyuñda budur kađrim geldikçe olur
eṭzūn
Kim kâ‘idedir eṭfāl dīvāneden eyler
hażz

8. dīvāneden:-den**Gazel 274**

Mısra: 12

Deli, divane.

Müselsel zülfüne virme güşāyiş
gerden-i dilden
Ki zencīr-i cünūna girmesün
dīvāneden ğayrı

9. dīvānelikle:-lik, -le**Gazel 143**

Mısra: 10

Deli, mecnun.

Zencīr-i zülf-i yāre bend oldı pāy-ı
‘aqlım
Dīvānelikle āḥir oldum cihānda şāyi‘

10. dīvānesine:-si, -ne**Gazel 15**

Mısra: 4

Deli, meczup, alık, abdal.

Peyvend-i muḥabbetle ‘uşşākını bağlar
mı
Dīvānesine zülfin zencīr ide mi yā Rab

dīvāne-i ‘aşk:

1. **dīvāne-i ‘aşk:**
Gazel 152
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Aşk delisi.

Bunca eyler mi(y)di zencīr-i cünūna
rağbet
Kays-ı sevdā-zede ger olmasa dīvāne-i
‘aşk

dīvānelik it-:

1. **dīvānelik itme:-me**
Gazel 257
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Delilik etmek.

Meyl itme gönül sünbül-i gīsū-yı
nigāra
Zencīr-i belādır saña dīvānelik itme

dīvān-ı feşāhat:

1. **dīvān-ı feşāhatde:-de**
Gazel 64
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme divanı.

Degil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde
Bilür ‘ālem ki kadrım şān ile
şevketden a‘zamdır

2. **dīvān-ı feşāhatde:-de**
Gazel 96
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme divanı.

Cevlānīña ‘aşk içre cihān-gīr-i
zamānuz
Dīvān-ı feşāhatde ferīd-i dü-cihānuz

3. **dīvān-ı feşāhatde:-de**

Gazel 138

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleme divanı.

Dīvān-ı feşāhatde her kim k'olur ehl-i
dil
Güftār-ı Ğarībī teg dürdāneden eyler
ḥazz

dīvān-ı hokka-i sīmīn:

1. **dīvān-ı hokka-i sīmīnine:-in, -e**
Muhammes 3
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Gümüş hokkanın divanı.

O tıflıñ tahta-i ta‘līme dönmüş levḥ-i
pehlūsı
Dīvān-ı hokka-i sīmīnine herkes kalem
başdı

dīvān-ı rüsül:

1. **dīvān-ı rüsül:**
Gazel 267
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Peygamberler meclisi.

Ḥabbezā ma‘ni-i şeh-beyt-i risālet ki
Ḥudā
Eylemiş zātını dīvān-ı rüsül münṭaḥabı

dīv-i hayberī:

1. **dīv-i hayberī:**
Gazel 273
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Hayberin devi (Salsal-namede
yer alan bir karakterdir).*

Dutdî reh-i ümîdi yine dîv-i Hâyberî
Vaqt-ı tavâf-ı Ka'be-i didâra kalmadı

diyâr:

1. **diyârına:**-ın, -a
Gazel 149
Mısra: 3
Memleket.

Bâğ-ı 'adem diyârına gül rihlet eyledi
Kaldı yerinde bülbül-i miskîn hezâr
hayf

2. **diyârına:**-ın, -a
Gazel 95
Mısra: 8
Memleket, ülke, yer.

Şermendelik burakdı reh-i maţlaba
tiken
İrmez dağı diyârına pây-ı bürîdemiz

3. **diyârında:**-ın, -da
Terkib-bend 1
Mısra: 83
Memleket, ülke.

Ėam diyârında tenim hâk ile yeksân
olsun
Hâl-i dil vâdi-i miğnetde perîşân olsun

diyâr-ı 'âlem-i tecrîd:

1. **diyâr-ı 'âlem-i tecrîdedir:**-e, -dir
Gazel 178
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Tecrit âleminin ülkesi.

Diyâr-ı 'âlem-i tecrîdedir 'azm-i
hulûş-ı dil
Hevâ-yı 'aşka düşdük devlet-i
dünyâdan el çekdik

diyâr-ı gül-şen-i Ėurbet:

1. **diyâr-ı gül-şen-i Ėurbetde:**-de
Gazel 42
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ayrılığın gül bahçesi diyarı.

Esîr-i dâm-ı çîn-i zülfün olmak devr-i
hüsnünde
Diyâr-ı gül-şen-i Ėurbetde âzâd
olmadan yegdir

diyâr-ı Ėurbet:

1. **diyâr-ı Ėurbete:**-e
Gazel 58
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Yabancı memleket.

Kıldıñ hevâ-yı hâk-i vaţan terkini yine
Düşdi diyâr-ı Ėurbete dil bî-şekîbdir

2. **diyâr-ı Ėurbetiñ:**-iñ
Muhammes 1
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gurbet yeri, ülkesi. (mec.) dünya.

Vücüd-ı 'aşıkâ bundan beter süz u
güdâz olmaz
Diyâr-ı Ėurbetiñ meh-rûlarında dil-
nevâz olmaz

diyâr-ı kûy:

1. **diyâr-ı kûyuna:**-un, -a
Gazel 116
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Köy diyarı.

Nesîm-i şubhla yetmez kulağına
peygâm
Diyâr-ı kûyuna yâriñ güzer ne müşkil
imiş

diyār-ı vaşl:1. **diyār-ı vaşlña:** -iñ, -a**Gazel 95**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma diyarı.

Yetmez diyār-ı vaşlña tab´-ı
remîdemiz
Dönmez hâzân-ı çehreye reng-i
perîdemiz

diyār-ı yâr:1. **diyār-ı yârda:** -da**Gazel 232**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yurdu.

Qalmış diyār-ı yârda gönlüm Ğarîbî-
veş
Söyleñ o meste hâtır-ı efkâra
degmesün

diyü:1. **diyü:****Gazel 86**

Mısra: 9

(diyü, deyi, diyi): Diye.

Engüşt-i şâne degdi diyü târ-ı zülfüne
Tîğ-i hâsedle sîne-i dil pâre pâredir

2. **diyü:****Gazel 122**

Mısra: 7

Diye.

Çeküb âğüşa kızımıdır diyü bintü'l-
inebi
Dün gice pîr-i harâbât ona ta´zîm itmiş

dokun-:1. **doğundi:** -dı**Gazel 248**

Mısra: 4

Değmek.

Gül elde mey piyâlede dil-ber kenârda
Nâ-geh doğundi seng-i havâdiş
ayağıma

2. **doğundi:** -dı**Gazel 248**

Mısra: 14

Değmek.

Bir kez Ğarîbî hâne-i dil rûşen olmadı
Biñ kez doğundi bād-ı muhâlif
çerâğıma

dol-:1. **dolup:** -up**Gazel 88**

Mısra: 3

*Bir yere iyice yayılmak,
kaplamak.*

Mey-i şeb-nemle dolup sāğar-ı gül
bülbul-i mest
Servler fâhteye nâz idecek günlerdir

dolâb-ı çarh:1. **dolâb-ı çarh:****Gazel 53**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğın çarkı.

Şabâ dolâb-ı çarh ile çemende eylemiş
terkîb
Saña târ-ı harîr-i büy-ı gülden pîrehan
dirler

dolaş:1. **dolaşma:-ma****Gazel 265**

Mısra: 11

Gezmek, gezinmek.

Ey dil şaşın dolaşma müjgân-ı şüh-ı
yâre

Cân figârîñ itme tîr-i ğama nişâne

2. **dolaşur:-ur****Gazel 85**

Mısra: 11

Dolaşmak. gezmek.

Dolaşur diller anıñ ğamze-i
müjgânlarına

Ṭıfl-ı yek-sâle gibi tîğ-i kalem
bilmezler

dolu:1. **doludur:-dur****Gazel 100**

Mısra: 3

Dolmuş durumda olan.

Gencîne-i hâtır doludur dür-i sühanden
Keyfiyyet-i esrâr-ı ma'ânide 'alîmüz

dök:1. **dökdi:-di****Gazel 159**

Mısra: 4

Dökmek.

Lât ü Menât'ı eyledi pâ-mâl mu'cizen
Aşnâmıñ âb-ı rüyını dökdi mehâbetiñ

2. **dökdi:-di****Gazel 25**

Mısra: 17

Dökmek.

Gül sâğarına dökdi yine sâķî-i devrân
Bülbülleri mest itmege şahbâ-yı
muḥabbet

3. **döker:-er****Gazel 152**

Mısra: 6

Akıtmak, dökmek.

Kör ider seng-i zümürüd gözini
ef'îniñ

Zâhidiñ ğuşına zîbaķ doker efsâne-i
'aşķ

4. **dökersin:-er, -sin****Gazel 189**

Mısra: 6

Akıtmak, dökmek.

Dem-â-dem sâğar-ı gülden içerseñ
bâde-i 'aşķı

Dökersin dîdeden hûn-ı dil-i bîmârîñ
ey bülbül

5. **dökme:-me****Gazel 287**

Mısra: 1

Dökmek, doldurmak.

Dökme şarâbı itme şaşın zulm-i
muṭlaķı

Ey şeyḫ alma gerdeniñe hûn-ı nâ-ḫaķı

6. **dökmededir:-me, -de, -dir****Gazel 252**

Mısra: 4

Dökmek.

Ķıldı şehîd göñlümi hem câna kaçd
ider

Tîğ-i nigâhı dökmededir dem dem
üstüne

7. **dökmüş:-müş****Gazel 184**

Mısra: 5

Akıtmak, dökmek.

Dökmüş ğarazla hâr-ı cefâ râh-ı
maṭlaba

Ḥoş ol raķîb-i kaḫpe-zen Bû Leheb
degil

8. **dökmüş:-müş****Gazel 252**

Mısra: 10

Akıtmak, dökmek.

Cân u dil-i hâzînimi şayd itmek
istemiş
Dökmüş kemend-i zülfi yüze ham ham
üstüne

9. **dökülmüşdür:-ül, -müş, -dür**

Gazel 258

Mısra: 3

Dökmek.

Dökülmüşdür didim hün-ı
benefşe berg-i nesrîne
Meger şaf bağlamış mür-ı haşı şeker
dudağında

dökil:-

1. **dökilür:-ür**

Gazel 212

Mısra: 2

Dökülmek (şarap vb.).

Biñ Hızır bulur 'ömr-i beka
keşşerimizden
Hamâyze-i 'işret dökilür sāgarımızdan

2. **döküldi:-ül, -di**

Muhammes 3

Mısra: 9

Akmak, dökülmek.

Döküldi dūş-i yāre perçem-i pür-piç ü
ham-der-ham
Sa'adet burcunu zıll-ı Hümā-yı
muhterem başdı

dön:

1. **dön:**

Terci-bend 1

Mısra: 50

Dönmek, değışmek.

Bilmem ne olur hāşılıñ ey şāh cefādan
Kıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu
hevādan

2. **döndi:-di**

Gazel 95

Mısra: 6

...gibi olmak, benzemek.

Oldı hayāl-i hālîñ ile bahtımız siyāh
Döndi hilāl kaşıña kadd-i hamidemiz

3. **döndi:-di**

Gazel 210

Mısra: 1

...gibi olmak, benzemek.

Ġamıñla döndi baħr-ı hūna eşk-i çeşm-
i giryānım
Sirişkimden reg-i mercāna döndi şaff-ı
müjgānım

4. **döndi:-di**

Gazel 149

Mısra: 11

Dönmek.

Vefk-ı murādı üzre felek döndi iki gün
Bād-ı muhālif esti yine rüzgār hayf

5. **döndi:-di**

Gazel 208

Mısra: 9

Dönmek.

Döndi ğamıñla ey büt-i nā-mihr-bān
yine
Girdāb-ı hūna dīde-i giryānımız bizim

6. **döndi:-di**

Gazel 236

Mısra: 13

Dönmek.

Döndi saña Ġarībī ey derdiniñ tabībi
Görme revā naşībi ola 'azāb-ı şamu

7. **döndi:-di**

Gazel 33

Mısra: 8

Dönmek.

Dil-berin 'aks-i ruhın bāde-i nāb içre
görüb
Döndi 'aşıkda olan dīde-i giryāna
kadeh

8. **döndi:-di**

Gazel 185

Mısra: 3

*Başka bir şey halini almak,
dönüşmek, değiştirmek.*

Döndi reg-i efsürde-i 'uşşāka
ğamiñdan
Hep sūziş-i sīnemde olan mūy-ı
taħammül

9. **döndi:-di**

Gazel 33

Mısra: 4

...gibi olmak, benzetmek.

İçi pür-bāde iken beñzedi yāriñ ruhuna
Ser-nigün eylediler döndi zenaħdāna
kadeh

10. **döndi:-di**

Gazel 210

Mısra: 4

Benzemek.

Eritdi kaddimi 'aşkıñ yolunda girye-i
hasret
Nihāl-i şem'e döndi firkatden cism-i
sūzānım

11. **döndi:-di**

Gazel 210

Mısra: 2

...gibi olmak, benzetmek.

Ğamiñla döndi baħr-ı hūna eşk-i çeşm-
i giryānım
Sirişkimden reg-i mercāna döndi şaff-ı
müjgānım

12. **döndi:-di**

Gazel 265

Mısra: 4

...gibi olmak, benzetmek.

Kār itdi vara vara cāna gam-ı firākıñ
Tā döndi reng-i rüyum derdiñle
za'ferāna

13. **döndürme:-me**

Gazel 239

Mısra: 18

Geri göndermek, geriye çevirmek.

Baňa dārü'ş-şifā-yı rahmetiñden bir
şifā gönder
Beni döndürme kapuñdan der-i agyāra
yā Allāh

14. **döner:-er**

Gazel 103

Mısra: 8

...gibi olmak, benzetmek.

Zāhidin çok 'amel-i huşkuna meftūn
olma
Sübhası dāne-i engūra döner çok
gitmez

15. **döner:-er**

Gazel 212

Mısra: 12

...gibi olmak, benzetmek.

Derk itse hāķikatde dīde-i hūrşīd
Hırbāya döner şa'ş'a-i hāverimizden

16. **döner:-er**

Gazel 226

Mısra: 10

Benzemek, andırmak.

Şabā ders-i gül-i rüyın çemende eylese
taķrīr
Döner minķār-ı bülbül rahne-i dīvāra
biñ yerden

17. **döneyim:-e, -y, -im**

Terkib-bend 1

Mısra: **38**
Benzemek, dönüştürmek.

‘Aklı yağmā iden āyīniñe kırbān
olayım
Döneyim kākül-i pür-çīniñe kırbān
olayım

18. **döneyim:**-e, -y, -im
Terkib-bend 1
Mısra: **55**
Geri dönmek.

Döneyim başına bu telhi-i güftār nedir
Nāz ile meclis-i āgyāra bu refār nedir

19. **dönmedi:**-me, -di
Gazel 80
Mısra: **15**
Feleğin arzu ve istek
doğrultusunda dönmesi.

Dükendi ‘ömr bir gün dönmedi vefk-i
murād üzre
Vefāsız çarh elinden dertlü cānım kına
dönmüşdür

20. **dönmem:**-me, -m
Terci-bend 1
Mısra: **52**
Vazgeçmek, caymak.

‘Ār eyleme bir ders okı ‘unvān-ı
vefādan
Dönmem hele senden gelen envā‘-ı
belādan

21. **dönmez:**-mez
Gazel 95
Mısra: **2**
Dönmek.

Yetmez diyār-ı vaşlıña tab‘-ı
remīdemiz
Dönmez hāzān-ı çehreye reng-i
perīdemiz

22. **dönmüş:**-müş
Gazel 265
Mısra: **10**
Benzemek, andırmak, ...gibi
olmak.

Bāğ-ı hayālīñ içre biñ dürlü nevha-
gerdir
Dönmüş ğamıñla göñlüm murğ-ı hezār
zebāna

23. **dönmüş:**-müş
Muhammes 1
Mısra: **24**
Benzemek, andırmak, ...gibi
olmak.

Sipih-r-i kec-revişse mā‘il olmuş ‘aks-i
devrāna
Nücüm-ı baht ise dönmüş sevād-ı hāl-i
hübāna

24. **dönmüş:**-müş
Muhammes 3
Mısra: **19**
Benzemek, andırmak, ...gibi
olmak.

O tıflıñ tahta-i ta‘līme dönmüş levh-i
pehlüsü
Divān-ı hoşka-i sīmīnine herkes kıalem
başdı

25. **dönmüşdür:**-müş, -dür
Gazel 80
Mısra: **1**
Benzemek, andırmak, ...gibi
olmak.

Ġamıñla kıatre kıatre eşk-i çeşmim kına
dönmüşdür
Reg-i müjgānlarım bir sübhā-i
mercāna dönmüşdür

26. **dönmüşdür:**-müş, -dür
Gazel 31
Mısra: **3**

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Sevād-ı çeşm-i bülbül dīde-i Ya'kūb'a dōnmüşdür
Yüzünden aç niķāb ey Yūsuf-ı gül pīrehenden giç

27. **dōnmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 80

Mısra: 2

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ġamiñla kaçtre kaçtre eşk-i çeşmim kana dōnmüşdür
Reg-i müjgānlarım bir sübħa-i mercāna dōnmüşdür

28. **dōnmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 80

Mısra: 4

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Esīr-i pençe-i hār-ı sitemdir devr-i vuşlatdan
Bu hasretle gōñül bir bülbül-i nālāna dōnmüşdür

29. **dōnmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 80

Mısra: 6

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ġayāl-i 'arızıñla eglenür dil bāğa meyl itmez
Ki sensiz çeşmine her gonçe bir bī-gāne dōnmüşdür

30. **dōnmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 80

Mısra: 8

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Nihāl-i kāmetiñden ayru ey serv-i hırāmānım
Gözümde servler ŝimşādlar şu'bāna dōnmüşdür

31. **dōnmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 80

Mısra: 10

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Derün-ı sīnede peykān-ı müjgānıñ ħayāliyle
Efendim her nefes bir ħançer-i bürrāna dōnmüşdür

32. **dōnmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 80

Mısra: 14

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Ġafesden ister āzād ola murğ-ı rüh-ı nā-şādım
Ki sensiz cānıma ħıŝn-ı beden zindāna dōnmüşdür

33. **dōnmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 80

Mısra: 16

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dükendi 'ömr bir gün dōnmedi vefķ-i murād üzre
Vefāsız çarĥ elinden dertlü cānım kana dōnmüşdür

34. **dōnmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 80

Mısra: 18

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Neşāt-āmīz-i mātemdir Ġarībī künc-i ğurbetde
Leb-i pür-ħandesı bir dīde-i giryāna dōnmüşdür

35. **dönmüştür:-müş, -tüir**

Gazel 80

Mısra: 12

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Kerem kıl bu eŝiri merhem-i vaŝlıñla
yād it kim
Benim çün táb-ı hicrān āteŝ-i sūzāna
dönmüştür

36. **dönse:-se**

Gazel 155

Mısra: 11

*Durumdan duruma geçmek,
değişmek, olduğundan daha değişik
bir durum almak, benzemek.*

Ger vefk-ı murād üzre felek dönse
Ğarībī
Hūŝ mertebedir ol Yed-i Beyzā'ya
şarılmağ

37. **dönse:-se**

Gazel 58

Mısra: 7

Dönmek, dönüşmek.

Dönse ‘aceb mi cāmi‘e ger ŝaĥn-ı
gülsitān
Gül-i minberinde bülbül-i ŝeydā
ĥatībdir

38. **dönsün:-sün**

Gazel 61

Mısra: 12

Dolaşmak.

Şark ile ğarba tolsun āvāz-ı ŝād-mānī
Dönsün alāy felekde şaff-ı sipāh-ı
aĥter

39. **dönübdür:-üüb, -dür**

Gazel 206

Mısra: 3

Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Dönübdür girye-i ĥasretle göz fevvāre-
i ĥūna
Yeter bunca cefā vü cevri mu‘tād eyle
sulţānım

du‘ā:

1. **du‘ādır:-dır**

Gazel 277

Mısra: 2

Allah'a yalvarma; niyaz.

Dil-i bī-çāre ki ĥapuñda gedādır şimdi
Vird-i ŝām u seĥeri saña du‘ādır şimdi

2. **du‘āsına:-sı, -n, -a**

Gazel 241

Mısra: 10

Allah'a yalvarma; niyaz.

Güneh-kār u siyeh-rū bir ĥuluñdur kim
ĥabül eyler
Ğarībī'niñ du‘āsına icābet senden
olmazsa

du‘ā-yı devlet:

1. **du‘ā-yı devlet:**

Gazel 280

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Mutluluk duası.

Dil du‘ā-yı devlet ü dīniñde cevlan
itmege

Dest-ber-āverde-i der-gāh-ı Yezdān it
beni

du‘ā-yı devlet:

1. **du‘ā-yı devletiñde:-iñ, -de**

Gazel 141

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Mutluluk duası.

Dā'im olmazsa du‘ā-yı devletiñde
müstakīm

Olmasun ṭab‘-ı Ğarībī ṣād u ḥandān el-vedā‘

du‘ā-yı kadeh:

1. **du‘ā-yı kadehle:-le**

Gazel 193

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kadehin duası.

Mey-ḥāneye du‘ā-yı kadehle teveccüh it

Ol der-gehin ḥulūṣ ile feyz-i türābın al

dudağ:

1. **dudağa:-a**

Gazel 208

Mısra: 13

Dudak.

Gelmiş dudağa murğ-ı kafesden çıkar gibi

Mevkūfdur işāretiñe cānımız bizim

2. **dudağıma:-ım, -a**

Gazel 248

Mısra: 6

Dudak.

Bir kez o pençe leblerin ol mäh-ṭal‘atın

Vehm eyledim ki cānım irişdi

dudağıma

3. **dudağın:-ın**

Gazel 257

Mısra: 3

Dudak.

Sāğar gibi öpdürme şağın ḥalka dudağın

Mīnā gibi ṭur bezmde peymānelik itme

4. **dudağıñ:-ıñ**

Gazel 92

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

Dudağıñ ‘aks-i sāğarda ṣarāb-ı nāba düşmüşdür

Gören dir pertev-i ḥūrşid-i rüy-ı āba düşmüşdür

5. **dudağına:-ın, -a**

Gazel 87

Mısra: 11

Sevgilinin dudağı.

Hergiz cevāb-ı telḥ yakışmaz dudağına

Ḥelvācılar yanında piyāza ne i‘tibār

6. **dudağında:-ın, -da**

Gazel 258

Mısra: 4

Dudak.

Dökülmüşdür didim ḥün-ı benefşe berg-i nesrīne

Meger şaf bağlamış mūr-ı ḥaṭı şeker dudağında

7. **dudağıni:-ın, -ı**

Gazel 193

Mısra: 8

Dudak.

Gelse ḥırāma bezmde sāki-i lāle-ruḥ Evvel öpüb dudağıni şoñra ṣarābın al

dudak bas:

1. **dudağ baş:**

Gazel 126

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Isırmak (şiiirde ki bağlama göre).

Şeft-ālu-yı būs-ı ruḥı dendāna dayanmaz

Ey gürsine-çeşm aña uşüliyle dudak baş

dūd-ı âteş:1. **dūd-ı âteş:****Gazel 70**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ateşin dumanı.

‘İzârında o şūhuñ oldu haṭṭ bir vechle
peydâ
Ki gūyâ dūd-ı âteş rûy-ı gülden âşkâr
eyler

dūd-ı dil-i Ğarîbi:1. **dūd-ı dil-i Ğarîbi:****Gazel 169**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Garîbi'nin gönül dumanı (Erbilli
Âmâ Yusuf Garîbî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Dūd-ı dil-i Ğarîbi gibi medd-i âhım
Çetr-i ‘ulüvv-i çarḥa sûtün itdiñ ey
felek

dūd-ı sevdâ:1. **dūd-ı sevdâdır:-dır****Gazel 130**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevda dumanı.

Çüb-ı âteş-zededir cism-i nizârım
ğamdan
Dūd-ı sevdâdır olan mağz-ı serimden
‘ârız

dūd-ı siyâh-ı âh:1. **dūd-ı siyâh-ı âhımız:-ımız****Gazel 59**

Mısra: 11

Kelime Tipi: Kalıp İfade*Ahın siyah dumanı.*

Dūd-ı siyâh-ı âhımız zîb-i cemâliñ
arturur
Ey gül-i ter remâd ile gözgüye rüft ü
rû gelür

dūd-mân-ı fıtrat-ı ‘aşk:1. **dūd-mân-ı fıtrat-ı ‘aşkım:-ım****Gazel 6**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaratılışı aşk ocağı.

Dūd-mân-ı fıtrat-ı ‘aşkım semender-
tıynetim
Sûziş-i nâr-ı muḥabbet başka ‘âlemdir
baña

duhter-i zer:1. **duhter-i zerle:-le****Muhammes 3**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Altının kızı.

Ğarîbî duhter-i zerle şarâb-ı dil-güşâ
başdır
‘İlâc-ı sūz-ı maḥmūza kerem kıl bir
devâ başdır

dumân:1. **dumânlıdır:-lı, -dır****Gazel 66**

Mısra: 14

*Ateşten kalkan siyah hava, tütün,
sis, pus.*

Giçdi zamân-ı ḥüsni Ğarîbî ol âfetiñ
Şem ‘-i cemâli haṭṭ ile başı dumânlıdır

dür:1. **dür:****Gazel 57**

Mısra: 2

Uzak.

Periŝān-ḥātırım cem‘iyyet-i yārāna
 ḥasretdir
 Vaṭandan dūr olan cān vuŝlat-ı cānāna
 ḥasretdir

2. **dür:****Terkib-bend 1**

Mısra: 92

Uzak.

Ŗiŝe-i ‘ömr-i belā dīdemi meksūr itme
 Bāde-i vaŝdan ey ŝūḥ beni dūr itme

3. **dürdur:-dur****Gazel 278**

Mısra: 6

Uzak.

Atıldım ŝiŝat-ı feyż-i nazardan ey
 kemān-ebrū
 Miŝāl-i tīr ḳaddim der-gehiñden
 dūrdur ŝimdi

4. **dūrum:-um****Muhammes 1**

Mısra: 31

Uzak.

Eşir-i dāğ-ı hicrim gül-şen-i āmālden
 dūrum
 Giriftār-ı diyār-ı ğurbetim faḳr ile
 rencūrum

dūr ol-:1. **dūr olmasun:-ma, -sun****Gazel 14**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uzak olmak.

Elim yetmezse der-gāh-ı muĝāna ğūŝ-ı
 cān bārī
 Ŗadā-yı āb-ŝār-ı tākden dūr olmasun
 yā Rab

dūr u dırāz:1. **dūr u dırāz:****Gazel 194**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çok uzun ve uzak.

Rāh-ı viŝāl pūr-bīm dūr u dırāz u bī-
 zād
 Yoḳ bende pāy-ı reftār ḳaṭ‘ itmege
 menāzil

dur-:1. **durdı:-dı****Gazel 162**

Mısra: 3

Durmak.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
 da‘vā
 Kākül-i ŝu‘bede bāzına belā-cū
 diyerek

2. **durduḳca:-duḳ, -ca****Gazel 94**

Mısra: 14

Dünya var olduḳca.

Anı bir rütbe aĝrāz ile eyler yirine
 nāzil
 Cihān durduḳca levḫ-i sīnesinde
 inkisār olmaz

3. **durmaḳda:-mak, -da****Gazel 133**

Mısra: 4

Durmak.

Sāde-rū göstericek saña inanma
 sözüne

Rū-siyehdir yüze durmakta şitâb eyler
hâtt

4. **durmayacak:-ma, -y, -acak**

Gazel 87

Mısra: 9

Bulunmak.

Giçmez niyâz durmayacak yâre rû-be-
rû
Bî-minnet-i hülûş-ı namâza ne i'tibâr

düş:

1. **düşma:-ı, -n, -a**

Gazel 200

Mısra: 15

Omuz.

Hâle gibi düşina siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zîver-i âgûş idebilsem

2. **düşümde:-um, -da**

Gazel 24

Mısra: 1

Omuz.

Düşdim reh-i firâka düşümde bâr-ı
hasret
Vaşl-ı nigâr müşkil hâtır figâr-ı hasret

3. **düşümüzde:-umuz, -da**

Gazel 104

Mısra: 5

Omuz.

Düşümüzde nemed-i fakr degildir bî-
câ
Hüsni tedbîr ile ol şûha külâh
eylemişüz

4. **düşünde:-un, -da**

Gazel 264

Mısra: 10

Omuz.

Cânım ol kâmete kurbân ki hırâm
itdikce

Kâkül-i müşg-feşân cünbiş ider
düşünde

düş-ı imân:

1. **düş-ı imâna:-a**

Gazel 225

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İmân omzu.

Perîşânlıkla düşsün târ-ı kâkül düş-ı
imâna
Yine rûy-ı vedâda küfr-i 'âşık hâtt u
hâl olsun

düş-i yâr:

1. **düş-i yâre:-e**

Muhammes 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin omzu.

Döküldi düş-i yâre perçem-i pür-pîç ü
ham-der-ham
Sa'âdet burcunu zıll-ı Hümâ-yı
muhterem başdı

dut:-

1. **dut:**

Gazel 58

Mısra: 14

Elinde bulundurmak.

Şimdi Ğarîbî geldi begim hâk-i pâyıña
Dut 'izzetin ki hâtır-ı gam-gîn Ğarîbdir

2. **dut:**

Gazel 142

Mısra: 8

Durdurmak, engellemek.

Ümmîdîni kaṭ' eyle 'atâyâ-yı digerden
Var dâveri dut eyleme der-bâna
tevaḳḳu'

3. **duta:-a****Gazel 69**

Mısra: 9

Tutmak.

Mümkün mi duta dāmenimi dest-i şabā
kim
Nūr-ı nazarım dīde-i ‘āşık vaṭanımdır

4. **duta:-a****Gazel 78**

Mısra: 11

Tutmak (ahın tutması).

Ḳahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta
Ş'ol zamān kim ol perī-ruḥsār kendin
gösterür

5. **dutalum:-alum****Gazel 196**

Mısra: 9

Tutmak.

Sāye-i ḥār-ı sitemde dutalum mātem-i
‘aşk
Bülbül-i nuṭḡ-ı Ğarībī gibi nālān
olalım

6. **dutalum:-alum****Gazel 63**

Mısra: 3

Varsaymak, farz etmek.

Dutalum perde-i ‘işmetdesin ey gönçe-
i nāz
Bir seher çāk-i girībān olacaḡsın āḥir

7. **dutalum:-alum****Gazel 63**

Mısra: 9

Varsaymak, farz etmek.

Ufuḡ-ı nāzda ey meh dutalum bedr
olduñ
Refte refte yine noḡşān olacaḡsın āḥir

8. **dutalum:-alum****Gazel 230**

Mısra: 5

Varsaymak, farz etmek.

Dutalum çarḡ idecekdir seni bir şeb
kāmīl
Bār-ı minnetle ḡadiñ şekl-i hilāl itme
şakın

9. **dutan:-an****Gazel 125**

Mısra: 6

Tutmak.

Zālīm de gerek zūlmi ḡadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan ḥār olamaz sūzene
maḡşūş

10. **dutar:-ar****Gazel 32**

Mısra: 12

Tutmak, yerine getirmek.

Ey dil hevā-yı gül-şeni ḡoy kūy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı ‘āḡıl olan rū-be-rāh-ı
kec

11. **dutar:-ar****Gazel 81**

Mısra: 4

Tutmak.

Gül-i rengīn-i ma‘nā-yı ḡayālüz kim
ḡaḡīḡatde
Ser-i engüşt-i gül-çīni dutar bir
ḡarımız yoḡdur

12. **dutdı:-dı****Gazel 156**

Mısra: 9

Tutmak.

Dutdı sevād-ı a‘zamı ma‘nā-yı
nazmımız
Līkin Ğarībī sencileyin şā‘ir olmadıḡ

13. **dutdı:-dı****Gazel 159**

Mısra: 1

Durdurmak, engellemek.

Dutdı cihānı kabza-i hüküm-i 'adāletiñ
 Hatm itdi enbiyā-yı zühür-ı risāletiñ

Mısra: 8

Tutmak.

Anı da ben gibi āb eylesün
 hacletden
 Dutma ruhsarıñı mīnā-yı şarābıñ
 yüzine

14. **dutdı:-dı****Gazel 273**

Mısra: 9

Kendini vermek, yönelmek.

Dutdı reh-i ümīdi yine dīv-i Hayberī
 Vaqt-ı tavāf-ı Ka'be-i dīdāra qalmadı

19. **dutmayınca:-ma, -y, -ınca****Gazel 94**

Mısra: 10

Tutmak.

Kime kim hūsn ile nazzār itmek isterse
 gerdün
 Anı başından a'lā dutmayınca āşkār
 olmaz

15. **dutdum:-du, -m****Gazel 280**

Mısra: 16

Yönelmek.

Ey mürüvvetlü şahā-pīşe veliyü'n-
 ni'metim
 Rüy-ı ümmīdim saña dutdum ferah-
 h'ān it beni

20. **dutmaz:-maz****Gazel 274**

Mısra: 8

Tutmak.

Şalub yüz 'ukde-i gam hāl-i dil-ber
 kalb-i zühhāda
 Budur vechi ki dutmaz sübha-i şad-
 dāneden gayrı

16. **dutdum:-du, -m****Gazel 5**

Mısra: 11

Yönelmek.

Bār-ı 'işyān ile dutdum yüzümi
 dergāhiña
 Hep haţadır itdigim qavlim haţā fi'lim
 haţā

21. **dutmuş:-muş****Tarih 1**

Mısra: 29

Tutmak, zaptetmek, kaplamak.

Bu aniñ şevk-ı zifāfidır ki dutmuş
 'ālemi
 Bu aniñ şevk-i neşātidır ki olmuş
 böyle hāl

17. **dutma:-ma****Gazel 136**

Mısra: 2

Tutmak.

'Aql gāfil 'ömr müsta'cil gam-ı dünyā
 galaţ
 Başıñ için dutma sākī sāgar-ı şahbā
 galaţ

22. **dutmuş: -muş****Gazel 67**

Mısra: 3

Tutmak.

Kemerde cezbe-i müy-ı miyān āhen-
 rübā dutmuş
 Degil bī-hüdedir pehlü-yı yāda
 mübtelā hançer

18. **dutma:-ma****Gazel 250**

23. **dutmuş:-muş**

Tarih 2

Mısra: **15**

Tutmak, zapdetmek, kaplamak.

Bu anıñ zevk-i zifâfidır ki dutmuş
‘âlemi

Bu anıñ rûz-ı neşâtidır ki olmuş halka
‘îd

24. **dutub:-ub**

Terkib-bend 1

Mısra: **94**

Tutmak, zapdetmek.

Murg-ı cânı kafes-i cismde rencür itme
Zahm-ı müjgânı dutub raḥne-i nāsūr
itme

25. **dutuşa:-uş, -a**

Gazel 214

Mısra: **6**

Tutuşmak, yanmak.

Merhem-i la‘liñ umar sîne-i efkâr
ammâ

Qorqarım cân dutuşa dâğda merhem
yansun

26. **dutuşan:-uş, -an**

Terci-bend 1

Mısra: **21**

Tutuşmak, yanmak.

Pervâne gibi dil dutuşan nâre ben
oldum

Ağyâr gül aldı ulaşan hâre ben oldum

27. **dutuşdı:-uş, -dı**

Gazel 239

Mısra: **7**

Tutuşmak, yanmak.

Dutuşdı süz u tâb-ı ‘illete endâm-ı pür-
za‘fım

Burağ bir kaçre âb-ı lütfuñı bu nâra yâ
Allâh

28. **dutuşdı:-uş, -dı**

Gazel 265

Mısra: **7**

Tutuşmak, yanmak.

Dâğ-ı muḥabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız

Yâ Rabb sen eyle merhem bu sūziş-i
nihâna

29. **dutuşdum:-uş, -du, -m**

Gazel 185

Mısra: **7**

Güreşmek, kavga etmek.

Çok ma‘reke-i ‘aşkda cevriñle
dutuşdum

Şandı n’ideyim pençe-i bāzū-yı
taḥammül

30. **dutuşdum:-uş, -du, -m**

Gazel 202

Mısra: **7**

*Tutuşmak, yanmak. aşkın
yakıcılığı ile kuşatılmak.*

Hürşîd-i cemâliñden bir ‘aşka
dutuşdum kim

Ferhâd ile Mecnûn’ı efsâne midir
bilmem

31. **dutuşmuş:-uş, -muş**

Terci-bend 1

Mısra: **59**

Tutuşmak, yanmak.

Pervâne-i ‘aşkıñ ki dutuşmuş per ü
bâlim

Bî-çâre Ğarîbî gibi arturma melâlim

32. **dutup:-up**

Muhammes 2

Mısra: **2**

*Tutmak, zapdetmek, kaplamak,
taşımak, yakalamak.*

Tâ gül-i ruḥsârıña müştakım ey ebrü-
kemân

‘Andelīb-i cān dutup hār-ı sitemde
āşiyān

33. **dutup: -up**

Gazel 96

Mısra: 11

Tutmak, yakalamak.

Pīrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa‘adet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kānuz

duzak:

1. **duzak:**

Gazel 126

Mısra: 14

Tuzak.

Rāh-ı talebiñ şīb ü firāzı kaṭı çokdur
Zencir-i kanā‘atle ayağıña duzak baş

dü-çeşm-i eşk-i hasret-rîz:

1. **dü-çeşm-i eşk-i hasret-rîz:**

Gazel 268

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Özlem saçan gözyaşıyla dolu iki
göz.*

Sebūy-ı ehl-i ‘aşk-āsā dil-i pür-hūndan
ayru

Dü-çeşm-i eşk-i hasret-rîz ile
giryānıñım sākī

dü-çeşm-i giryān:

1. **dü-çeşm-i giryānın:-ın**

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlayan iki göz.

Ehl-i derdin dü-çeşm-i giryānın
Nehr-i Nîl ü Fırāt yazmışlar

dü-çeşm-i mest:

1. **dü-çeşm-i mestiñe:-iñ, -e**

Gazel 72

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmiş iki göz.

Figān kim her bağışda içmek ister
hūn-ı ‘uşşākı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlā ne
söyleller

dü-çeşm-i pür-füsün-ı yād:

1. **dü-çeşm-i pür-füsün-ı yāda:-a**

Gazel 53

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hatırlamanın sihir dolu iki gözü.

Olur nīm-i nigāhı cilve-rîz-i ‘ālem-i
vahşet
Dü-çeşm-i pür-füsün-ı yāda āhū-yı
Hoten dirler

dü-cihān:

1. **dü-cihān:**

Gazel 3

Mısra: 11

Dünya ve ahiret.

Hāşıl-ı her dü-cihān emti‘a-i kevn ü
mekān
Hıttā-pīrāy-ı reh-i ‘ālem-i bālāya fedā

düken-:

1. **dükendi:-di**

Gazel 44

Mısra: 2

Bitmek, sona ermek.

‘Ahd-i şebāb giçdi nedāmet zamānıdır
‘Ömr-i fenā dükendi nedāmet
zamānıdır

2. **dükendi:-di****Gazel 80**

Mısra: 15

Bitmek, sona ermek.

Dükendi ‘ömr bir gün dönmedi vefk-i
murād üzre
Vefāsız çarh elinden dertlü cānım kana
dönmüşdür

3. **dükendi:-di****Gazel 86**

Mısra: 11

Bitmek, sona ermek.

‘Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifā-
pezîr
Cānā derün-ı sīnede bilmem ne yāredir

4. **dükenmez:-mez****Gazel 99**

Mısra: 11

Bitmek, sona ermek.

Beyābān-ı muḥabbet bir dükenmez
rāh-ı müşkildir
Ki hūrşîd-i kıyāmet anda bir kırş-ı
kamer gelmez

5. **dükenmez:-mez****Gazel 66**

Mısra: 5

Bitmek, sona ermek.

Düşse zebān-ı ḥalkā dükenmez
ḥikāyeti
Mār-ı siyāh-ı zülfî uzun dāstānlıdır

dün:1. **dün:****Gazel 243**

Mısra: 7

Bir önceki gün.

Dün geldi şabā virdi ḥaber zülf ü
ruḥuñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

dün gece:1. **dün gece:****Gazel 122**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dün gece.*

Çeküb āgūşa kıızımdır diyü bintü'l-
‘inebi

Dün gece pîr-i ḥarābāt ona ta‘zîm itmiş

2. **dün gece:****Gazel 209**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dün gece.

Mest idim şekve ile bezm-i ‘itāba
girdim
Dün gece ḥatır-ı dil-dāra küdüret
virdim

dünyā:1. **dünyā:****Gazel 159**

Mısra: 5

Cihan, âlem.

Dünyā şeb-i siyāh idi küfr ü dālāl ile
Pāk itdi anı maṭla‘-ı şubḥ-ı sa‘ādetiñ

2. **dünyā:****Gazel 216**

Mısra: 4

Cihan, âlem.

Pervāne-şîfat şem‘-i şeb-istān-ı cemāle
Cismim yaḫarım yanmasa dünyā
şererimden

3. **dünyā:****Gazel 98**

Mısra: 1

(fani, geçici olan) dünyā.

Dünyâ bu kadar germ-i nigâh itmege
degmez
Biñ şüh-ı sitem-kâr bir âh itmege
degmez

4. **dünyâ:**

Gazel 56

Mısra: 1

*Âlem, yeryüzü; dünyaya ait her
şey.*

Dünyâ maqâm-ı genc-i ferâgat degil
midir
Âb-ı hayât eşk-i nedâmet degil midir

5. **dünyâ:**

Gazel 273

Mısra: 6

(Fani, geçici olan) dünya.

Ferhâd egerçi virdi fenâya vücûdını
Dünyâ dahı ol ‘acûze-i mekkâre
kalmadı

6. **dünyâda:-da**

Gazel 23

Mısra: 3

Dünya.

Dünyâda gönül ‘ömr-i beka ise
murâdıñ
Ser-menziliñi eyle beyâbân-ı kanâ‘at

7. **dünyâda:-da**

Gazel 37

Mısra: 1

Dünya.

Kimseye teşvîş ile dünyâda kâm olmaz
müfid
Her gedâya hûlyâ-yı ihtişâm olmaz
müfid

8. **dünyâda:-da**

Gazel 211

Mısra: 9

Âlem, cihan.

Ġarazıñ dâ‘ire-i devlet ise dünyâda
Ey gönül yâd idegôr silsile-i müşgînin

9. **dünyâda:-da**

Gazel 39

Mısra: 14

*Âlem, ahirete nispetle şimdi
yaşadığımız âlem.*

Devlet-i bâkî Ġarîbî halkdan
‘uzletdurur
İrtifâ‘-ı kâdr ise dünyâda devletden
murâd

10. **dünyâdan:-dan**

Gazel 40

Mısra: 14

Dünya, yeryüzü.

Devlet-i ehl-i tecerrüdden
bürehnelikdürür
Sâye-i dîvârdır dervîşe dünyâdan lezîz

11. **dünyâmızı:-mız, -ı**

Gazel 160

Mısra: 1

Yeryüzü.

Efsûs ki dünyâmızı ğafletle giçürdik
Âsâyiş-i ihyâmızı hasretle giçürdik

12. **dünyâsını:-sı, -nı**

Gazel 91

Mısra: 5

Dünya hayatı.

Bilmeyen dîn ile dünyâsını mestâne-
şifat
Ġâl-i ser-menzil-i ‘uqbâyı ne bilsün
nicedir

13. **dünyâya:-y, -a**

Gazel 97

Mısra: 3

Âlem, cihan, yeryüzü.

Biz degil dünyâyâ geldik seyre zevk-i
kâm için

Hāk-i pāy-ı dil-bere kurbāna
gelmişlerdenüz

14. **dünyāyı:-yı**
Gazel 261
Mısra: 6
Cihan, âlem.

Ol sīnede kim ḥasret-i yāqūt-ı lebiñ
var
Dünyāyı yaqar deñlü ḥarāret var içinde

dünyā-yı sitem-ābād:

1. **dünyā-yı sitem-ābādda:-da**
Muhammes 1
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Zulüm yeri olan dünya.

Ne çarḥıñ inqılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir 'ıṣ-ı
ḥurrem var

dür:

1. **dürlü:-lü**
Gazel 261
Mısra: 4
Tür, çeşit.

Başdan başa seyr eyledigim nüṣḥa-i
ḥüsnüñ
Her fıkrası bu dürlü 'ibāret var içinde

dürc-i dehen:

1. **dürc-i deheniñ:-iñ**
Gazel 21
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Mücevher kutusu gibi ağız.

Ey la'l-i lebi māye-i güftār-ı şefā'at
Dürc-i deheniñ maḥzen-i esrār-ı
şefā'at

dürdāne:

1. **dürdāneden:-den**
Gazel 138
Mısra: 18
İnci tanesi.

Dīvān-ı feṣāḥatde her kim k'olur ehl-i
dil
Güftār-ı Ğarībī teg dürdāneden eyler
ḥazz

2. **dürdāneden:-den**
Gazel 140
Mısra: 14
İnci tanesi.

Ne bilsün ḳadr-i güftārıñ Ğarībī cāhil-i
ḥod-bīn
Olur ehl-i ma'ārif böyle bir
dürdāneden maḥzūz

dür-efşān id:-

1. **dür-efşān ider:-er**
Gazel 285
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
İnci saçmak.

Ḥaṭṭ-ı nev-ḥızine baḳ şafḥa-i
ruḥsārında
Varaq-ı ḥüsni dür-efşān ider iklīl gibi

dür-i mengüş:

1. **dür-i mengüşunda:-un, -da**
Gazel 264
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Küpenin kapısı.

Ḥayli idi itmiş iken ṭurre-i rü-püşunda
Dil-i divānemi buldum dür-i
mengüşunda

dür-i nā-yāb:1. **dür-i nā-yābı:-t****Gazel 282**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nadir bulunan inci (söz bağlamında).

Ġavṫa-ḫ̣ār-ı yem-i fikr ile Ġarībī diliñi
Bulmaḫ istersen eger böyle dür-i nā-
yābı

dür-i nazm:1. **dür-i nazmıñı:-ıñ, -ı****Gazel 47**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Şiir incisi.

Nādāna dür-i nazmıñı ‘arz itme Ġarībī
Her nāḫıṣ-ı ‘aḫl aña ḫarīdār degildir

dür-i sühan:1. **dür-i sühanden:-den****Gazel 100**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Söz incisi.

Gencīne-i ḫāṫır doludur dür-i sühanden
Keyfiyyet-i esrār-ı ma‘ānīde ‘alīmüz

dür-i vaşl-ı perī-manzar:1. **dür-i vaşl-ı perī-manzar:****Gazel 9**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Peri yüzlü sevgilinin kavuşma
incisi.*

Bir dür-i vaşl-ı perī-manzar için inşāf
it
Ey gönül ġarḫa-i ḫūn-āb yeter n'oldı
saña

dürr-i ‘aden:1. **dürr-i ‘aden:****Gazel 53**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aden incisi.*

Virür nazm-ı teriñ feyz-i sühan bezm-i
aḫıbbāya
Ġarībī lehçe-i güftārıña dürr-i ‘Aden
dirlir

2. **dürr-i ‘aden'dir:-dir****Gazel 238**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Aden incisi. Yemen'in güneyinde,
Ummân Denizi ve Hazar denizi ile
başka yerlerde de çıkmaktadır. Bu
inciler arasında en makbulu Dürr-i
Aden denilen kasabada çıkan
incilerdir. Dürr-i Aden kasabasından
çıkan inciler büyük olmaları ile
meşhur olmuştur.*

Güftār-ı Ġarībī'den çok diller olur
rüşen
Bilmem güher-i maḫzen ya dürr-i
‘Aden'dir bu

dürr-i ġaltān:1. **dürr-i ġaltān:****Gazel 280**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yuvarlak inci.

Vaḫtidir baḫr-ı mürüvvet cūşa gelsün
her yaña
Ey kerem-kārā o baḫra dürr-i ġaltān it
beni

dürr-i mengūs:1. **dürr-i mengüşi:-t****Gazel 258**

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sevgilinin küpesinin incisi.

O şüh-ı âfetiñ gördükde dil şubh-ı
binâgüşuñ
Aşıldı dürr-i mengüşı gibi cânım
kulağında

dürr-i sühan:

1. **dürr-i sühan:**

Gazel 243
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Söz incisi.

Şāyed bula bir dürr-i sühan yāre
muwāfıķ
Dil gavta urur ķulzüm-i güftār
arasında

dürüg:

1. **dürüg:**

Gazel 147
Mısra: 6
Yalan.

Hüsnuñe ķarşu ķurub ‘arz-ı cemāl
itdigine
Yüzini lāf ü dürüg ile siyāh itdi ķerāğ

düş-:

1. **düş:**

Gazel 261
Mısra: 9
Düşmek.

Yūsuf gibi düş ķāh-ı zenehdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif‘at var içinde

2. **düşdi:-di**

Gazel 185
Mısra: 9

*(tuzak, kapan, ağ vb. ile) gafıl
avlanıp tutulmak, yakalanmak.*

Düşdi yine ķullābına şayyād-ı belānıñ
Şahrā-yı göñülde gezen āhū-yı
taħammül

3. **düşdi:-di**

Gazel 162

Mısra: 2

Aşırı ilgi veya sevgi göstermek.

Ėamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrāba göñül ķible-i ebrū
diyerek

4. **düşdi:-di**

Gazel 58

Mısra: 12

Düşmek.

Ėıldıñ hevā-yı hāk-i vaṭan terkini yine
Düşdi diyār-ı Ėurbete dil bī-şekībdır

5. **düşdi:-di**

Gazel 243

Mısra: 3

Düşmek.

Dil turre-i Ėisūlarıña düşdi revā mı
Şan‘ān-ı cemālīñ ķala zünnār arasında

6. **düşdi:-di**

Gazel 287

Mısra: 7

Düşmek.

Deryā-yı ‘aşķa düşdi göñül Hind-i
zülfden
Çıķdı kenāre bender-i şüretde zevraķı

7. **düşdi:-di**

Gazel 59

Mısra: 5

*Düşmek (Aşığın gözlerine ateş
düşmesi bağlamında).*

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi hârlar
Şevk-i ruhuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

8. **düşdi:-di**

Gazel 288

Mısra: 8

Düşmek.

Bir derde düşdi cān-ı hāzīn kim devāsı
yoğ
Bir böyle bahre düşdi ki yoğdur
kenāresi

9. **düşdi:-di**

Gazel 191

Mısra: 17

*Bağlanmak, dolanmak; tutulmak,
aşık olmak.*

Düşdi bir 'aşka Ğarībī dahı bundan
böyle
İstirāhat-i dil ğam-nākden olmaz
me' mül

10. **düşdigi:-dig, -i**

Gazel 174

Mısra: 2

Düşmek, belirmek.

Bir zamān bizde o gül-çehreye dil-
dāde idik
Ruḥuna hāl-i siyeh düşdigi sevdāda
idik

11. **düşdim:-di, -m**

Gazel 24

Mısra: 1

Aklına gelmek.

Düşdim reh-i firāka düşümde bār-ı
hasret
Vaşl-ı nigār müşkil hatır figār-ı hasret

12. **düşdük:-dü, -k**

Gazel 177

Mısra: 4

Düşmek.

Yandırdı bizi şu 'le-i ruhsārına gūyā
Pervāne gibi şem 'i şeb-istānına
düşdük

13. **düşdük:-dü, -k**

Gazel 176

Mısra: 5

*Düşmek, müptela olmak,
kapılmak.*

Düşdük heves-i genc-i vişāline o
şūhuñ
Pıçide siyeh-ğisu-yı mārına irişdik

14. **düşdük:-dü, -k**

Gazel 177

Mısra: 2

Düşmek.

Bir mihr-i cemāliñ heves-i cānına
düşdük
'İsā gibi tā ol güneşiñ yanına düşdük

15. **düşdük:-dü, -k**

Gazel 177

Mısra: 10

Düşmek.

Ümmīd-i gül-i büse-i ruhsārına geldik
Ser-pençe-i hār-ı şaf-ı müjgānına
düşdük

16. **düşdük:-dü, -k**

Gazel 177

Mısra: 12

Düşmek.

Bir şeb o mehiñ ister iken nūr-ı vişālin
Peygüle-i tārīki-i hicrānına düşdük

17. **düşdük:-dü, -k**

Gazel 177

Mısra: 1

*Düşmek, müptela olmak,
kapılmak.*

Bir mihr-i cemâliñ heves-i cânına
düşdük
‘İsâ gibi tâ ol güneşiñ yanına düşdük

18. **düşdük:**-dü, -k

Gazel 177

Mısra: 6

*Düşmek, müptela olmak,
kapılmak.*

Efkâr-ı hâzer üzre idiñ çâh-ı zekândan
Girdâb-ı gam-ı gönçe-i hândânına
düşdük

19. **düşdük:**-dü, -k

Gazel 177

Mısra: 8

*Düşmek, müptela olmak,
kapılmak.*

Bir neş’e için muğbeçeniñ öpdük
ayağın
Bintül-‘inebiñ ‘özi ile dāmânına
düşdük

20. **düşdük:**-dü, -k

Gazel 177

Mısra: 14

*Düşmek, müptela olmak,
kapılmak.*

Dil murğına tavk olsa n'ola zülfi
Ġarîbî
Sevdâ-yı kad-i serv-i hırāmânına
düşdük

21. **düşdükçe:**-dük, -çe

Gazel 13

Mısra: 3

*Yukarıdan aşağıya birdenbire ve
bilâ-ihitiyâr inmek, sukut etmek,
yukarıdan inmek.*

Şafha-i ruhsârîña düşdükçe zülf-i
‘anberîn
Şubh-ı ümmîdi şeb-i yeldâ-yı târ eyler
baña

22. **düşdüm:**-düm

Gazel 47

Mısra: 5

Düşmek.

Çok tâzeleriñ pençe-i bî-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kâr degildir

23. **düşdüm:**-düm

Gazel 244

Mısra: 6

Düşmek.

Yokdur tahammül eylemeden gayrı
çâresi
Düşdüm o şüh-ı âfet-i cânın belâsına

24. **düşdüm:**-düm

Gazel 64

Mısra: 18

*(Kötü bir durum yüzünden)
İstenmeyecek bir yerde ve durumda
bulunmaya mecbur olmak.*

Mişâl-i gevher-i yek-dâne çıktım ka‘r-
ı deryâdan
Ġarîbî hâke düşdüm şimdi qadr ü
kıymetim kemdir

25. **düşdüñ:**-düñ

Gazel 172

Mısra: 1

Müptela olmak.

Mey-hânede ey dil katı ibrâma mı
düşdüñ
Sevdâ-yı neşât-ı mey-i gül-fâma mı
düşdüñ

26. **düşdüñ:**-düñ

Gazel 179

Mısra: 7

Düşmek, kapılmak.

Ey zülf-i pür-âşub ne düşdüñ ruh-ı
yâre

Ey baht-ı siyeh çehre-i māha kelef
olduñ

27. **düşdüñ:-diiñ**

Gazel 172

Mısra: 2

Müptela olmak.

Mey-ḥānede ey dil qatı ibrāma mı
düşdüñ
Sevdā-yı neşāt-ı mey-i gül-fāma mı
düşdüñ

28. **düşdüñ:-diiñ**

Gazel 172

Mısra: 4

Müptela olmak.

Sākī-i melek-manzarıñ oldun mı esīri
Bilmem heves-i būs-ı leb-i cāma mı
düşdüñ

29. **düşdüñ:-diiñ**

Gazel 172

Mısra: 8

Müptela olmak.

Bir mihr-i kamer-ṭal'āta olduñ mı
giriftār
Sevdā-yı qad-i şūḥ-ı gül-endāma mı
düşdüñ

30. **düşdüñ:-diiñ**

Gazel 172

Mısra: 10

Müptela olmak.

Olduñ mu Ğarībī gibi gīsūsına pā-best
Zencīr-i ğam u miḥnet-i ālāma mı
düşdüñ

31. **düşdüñ:-diiñ**

Gazel 172

Mısra: 6

Düşmek.

Olduñ mı siyeh ḥāli gibi zülfüne
meftūn

Ey dil heves-i dāne ile dāma mı
düşdüñ

32. **düşdüñ:-diiñ**

Gazel 182

Mısra: 10

Düşmek.

Ey eşk-i germ-i dīde-i bülbül yazuq
saña
Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem
olmadıñ

33. **düşdüñ:-diiñ**

Gazel 182

Mısra: 13

Düşmek.

Düşdüñ Ğarībī fitne-i müjgān-ı şūḥuna
Ser-pençe-i 'uqāb-ı belādan rem
olmadıñ

34. **düşeli:-eli**

Gazel 51

Mısra: 3

Düşmek.

Düşeli ḥātır-ı nā-şāda ḥayāl-i la'liñ
Cān u dil sūhte-i şu'le-i tābānıñdır

35. **düşelüm:-elüm**

Gazel 249

Mısra: 2

Düşmek.

Nice bir ḥasret-i vaşlıñ çekelüm
ğamcasına
Düşelüm ğuşe-i hicrānına
mātemcesine

36. **düşen:-en**

Gazel 286

Mısra: 2

Düşmek.

Ḳaddime şaldı firāqı ḥam-i tekşīr gibi
Zülf-i ḥübāna düşen ḥalka-i dil-gīr gibi

37. **düşen:-en**

Gazel 144

Mısra: 7

Düşmek.

Rüy-ı gül-güne düşen zülfdan olmaz
medediñ
Şaķın ebr-i şafaķ-ālūddan āb itme
tama'

38. **düşen: -en**

Gazel 99

Mısra: 15

Düşen, tutulan (kimse).

Düşen sevdā-yı zülf-i yāre eyler
n'olduğun idrāk
Mürür-ı 'ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

39. **düşen:-en**

Gazel 171

Mısra: 8

(Kötü bir durum yüzünden)

*İstenmeyecek bir yerde ve durumda
bulunmaya mecbur olmak.*

Ey Mısr-ı şehāvetde olan lütf-i 'azīzi
Zindāna düşen Yūsuf-ı Ken'an'ı
unutduñ

40. **düşer:-er**

Gazel 216

Mısra: 8

Düşmek.

Var yāre niyāzım yeter ey düşmen-i
bed-gū
Düşer bu melāmet tikenin reh-
güzerimden

41. **düşer:-er**

Gazel 229

Mısra: 5

Düşmek.

Düşer mestāne gāhī iltifātın 'aşık-ı
zāra

Ne hāşıl kim derün-ı dāğ-dāra merhem
olmazsın

42. **düşerdi:-er, -di**

Gazel 55

Mısra: 5

Akla, hatıra gelmek.

Düşerdi ārzū-yı genc-i hüsnuñ hātıra
ammā

Gelince yāda zülfün dilde havf-ı
ejdehā artar

43. **düşerse:-er, -se**

Gazel 227

Mısra: 11

Uğramak, rast gelmek.

'Irāk'a ger düşerse reh-güzārın hālimi
muṭrib

Hicāzī perdesinde nağme-i sāz ile
söylersin

44. **düşirdün:-ir, -dün**

Gazel 181

Mısra: 2

Müptela olmak.

Bir vaşl için ey meh beni ibrāma
düşirdün

Ḥasretle lehim būs-ı leb-i cāma
düşirdün

45. **düşme:-me**

Gazel 29

Mısra: 19

(Düşünceye, telaşeye) Kapılmak.

Düşme heves-i gayre şaķın dest-i
ümidiñ

Ḳıl halka-i bīrūn-ı der-i yāre teşebbüs

46. **düşme:-me**

Gazel 28

Mısra: 9

Kapılmak, meyletmek.

Düşme heves-i sā'id-i sīmīn-i nigāra
Girmez ele ey dil yeter endiše-i hām it

47. **düşme:-me**

Gazel 261

Mısra: 7

Düşünceye kapılmak.

Düşme heves-i çāk-i girībān-ı vişāle
Bağ müy-ı miyāna ki nezāket var
içinde

48. **düşme:-me**

Gazel 27

Mısra: 5

(Düşünceye, telaşeye) Kapılmak.

Düşme heves-i sünbül ü reyhān-ı
bahāra
Ey murğ-ı dil endişe-i zülf ü hatt u hāl
it

49. **düşme:-me**

Gazel 44

Mısra: 4

(Düşünceye, telaşeye) Kapılmak.

Būd u nebūd-ı ʿālem imiş derd-i ser
göñül
Düşme telāş-ı dehre selāmet zamānıdır

50. **düşmeden:-me, -den**

Gazel 195

Mısra: 11

Düşmek.

Heves-kār-i āgüş-ı vişāle düşmeden
cānım
Hayāl-i şemʿ-i ruhsārıyla sūzān
olmadan evvel

51. **düşmege:-meg, -e**

Gazel 269

Mısra: 12

Düşmek.

Gül-istān-ı ruh-ı dil-dār yetdi leşker-i
yağmā
Ġarībī Yūsuf-ı dil düşmege çāh-ı
zeķan ķaldı

52. **düşmeze:-mez, -se**

Gazel 14

Mısra: 5

Mübtela olmak, bağlanmak.

Hayāl-i tār-ı zülf-i yāre düşmeze
göñül şevķi
Ene'l-ħaķ iķre ğayr[ı] dāra Mansūr
olmasun yā Rab

53. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 144

Mısra: 3

Düşmek.

Düşmesün āyine-i hātırına gerd-i
melāl
Her serābı göricek anda şarāb itme
tamaʿ

54. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 231

Mısra: 1

Düşmek.

Zülf-i nigāra şāne ile yāre düşmesün
Murğ-ı dil-i hāzīnimiz āvāre düşmesün

55. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 231

Mısra: 6

Düşmek.

Ser-pençe-i firāķda bir kimse ben gibi
Feryād-ı şubh u āh-ı şeb-i tāra
düşmesün

56. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 231

Mısra: 8

Düşmek.

Şaķla dil-i hāzīnimi yā Rab o fitneden
Vaķt-i nigāh-ı hışmına bī-çāre
düşmesün

57. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 231

Mısra: 10

Düşmek.

Çetr-i sipihre eyleme peyveste āhımı
Gerd-i sevād-ı haṭṭ ruḥ-ı dil-dāra
düşmesün

58. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 231

Mısra: 12

Düşmek.

Ḳan itmesün derūnumı ḥasreti ol āfetiñ
Teşrīf-i lūṭfi meclis-i aḡyāra düşmesün

59. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 231

Mısra: 14

Düşmek.

Yoḡdur Ğarībi gerden-i dilden
güşāyişi
Kimse belā-yı zūlf-i sitem-kāra
düşmesün

60. **düşmüş: -müṣ**

Gazel 115

Mısra: 2

Etmek (kavga bağlamında).

Gönlüm heves-i zūlf ile sevdalara
düşmüş
Cānım ṭaleb-i vaşl ile ḡavḡalara
düşmüş

61. **düşmüş:-müṣ**

Gazel 95

Mısra: 11

Düşmek.

Düşmüş hevā-yı zūlfüne yārin Ğarībi-
veş
Dutmaz ḡarār murḡ-ı dil-i bī-ḡarārımız

62. **düşmüş:-müṣ**

Gazel 115

Mısra: 4

Düşmek.

Bilmiş ki götürmez ḡad-i dil-berlere
ṭāḡat
Ḳumrī-i elem serv-i dil-ārālara düşmüş

63. **düşmüş:-müṣ**

Gazel 115

Mısra: 8

Düşmek.

Sırr-ı deheniñ fāş olacak ḡalka şadefler
Hep ḡayret-i la'liñ ile deryālara
düşmüş

64. **düşmüş:-müṣ**

Gazel 4

Mısra: 7

Yansımak, aksetmek.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i ḡüsnüñ
pertevi
Olmaz idi Mışr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

65. **düşmüş: -müṣ**

Gazel 69

Mısra: 11

*(sevgilinin saçının gerdanının
üzerine) dökülmesi.*

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta'arruż
Kendi yine zūlf-i siyeh-i pür-
şikenimdir

66. **düşmüş: -müṣ**

Gazel 251

Mısra: 10

*(sevgilinin saçının gerdanının
üzerine) dökülmesi.*

Dimişler hem-dem olmaz maṭlab-ı
baḡt-ı siyāh ammā
Şeb-āsā zūlf-i dil-ber gör ne ḡoş
düşmüş ola

67. **düşmüş:** -müş

Gazel 115

Mısra: 10

Düşmek.

Sāğarda degil bāde Ğarībī o perīniñ
‘Aks-i ruħıdır sihr ile mīnālara düşmüş

68. **düşmüş:** -müş

Gazel 148

Mısra: 8

Düşmek.

Sīne-i ‘āşık hasedden olmasun mı dāğ
dāğ
Kim nazar-gāhında düşmüş şafha-i
ruhsāra zülf

69. **düşmüş:** -müş

Gazel 220

Mısra: 5

Düşmek.

Fezā-yı hüsne düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm
Bu güne hatt u hāle ‘aql-ı meftün
olmasun n'olsun

70. **düşmüşdür:** -müş, -dür

Gazel 92

Mısra: 10

Düşmek, kapanmak.

Çekilmiş fitne-i çeşmiñden āhūlar
beyābāna
Kaşın şevkiyle zāhid gūşe-i mihrāba
düşmüşdür

71. **düşmüşdür:** -müş, -dür

Gazel 92

Mısra: 1

Yansımak, aksetmek.

Dudağın ‘aks-i sāğarda şarāb-ı nāba
düşmüşdür
Gören dir pertev-i hürşid-i rüy-ı āba
düşmüşdür

72. **düşmüşdür:** -müş, -dür

Gazel 92

Mısra: 2

Yansımak, aksetmek.

Dudağın ‘aks-i sāğarda şarāb-ı nāba
düşmüşdür
Gören dir pertev-i hürşid-i rüy-ı āba
düşmüşdür

73. **düşmüşdür:** -müş, -dür

Gazel 92

Mısra: 8

Āşık olmak (Gönül vermek).

N'ola iplik gibi bāzāra çıksa rişte-i
cānım
Ki dil bir Yūsuf-āsā hüsni ‘ālem-tāba
düşmüşdür

74. **düşmüşdür:** -müş, -dür

Gazel 92

Mısra: 12

Düşmek.

Hayāl-i gül-şen-i rüyıñla görsen
būlbūl-i cānı
Ne güne müy-ı zūlfūñ gibi pīç ü tāba
düşmüşdür

75. **düşmüşdür:** -müş, -dür

Gazel 206

Mısra: 7

Düşmek.

Belā-yı pīç ü tāb turre-i dil-gīre
düşmüşdür
Rehā-yı hātır-ı efkāra imdād eyle
sultānım

76. **düşse:** -se

Gazel 239

Mısra: 20

Düşmek.

Egerçi rü-siyeh bir bendeyim ammā
yakīnimdir

Haṭālar mahv olur düşse dil-i Ğaffār'a
yā Allāh

77. **düşse:-se**

Gazel 274

Mısra: 5

Düşmek.

Nigāh-ı çeşm-i şūhı düşse bir kez
şahn-ı gül-zāra
Ḥas u ḥārı görünmez cilve-i
mestāneden ğayrı

78. **düşse:-se**

Gazel 54

Mısra: 11

*Bir şeyin yukarıdan aşağıya
doğru düşmesi.*

Olduğda cism-i zārım her kande düşse
gam yok
Cānā şehīd-i ğamzeñ laḥd ü mezārı
n'eyler

79. **düşse:-se**

Gazel 66

Mısra: 5

(Dile) düşmek.

Düşse zebān-ı halka dükenmez
hikāyeti
Mār-ı siyāh-ı zülfi uzun dāstānlıdır

80. **düşse:-se**

Gazel 246

Mısra: 11

Düşmek.

Fırağ-ı reng-i ruḥsārınla eşkim düşse
deryāya
Ḳalır āḥir zamāna cūşiş-i yem kande
ben kande

81. **düşsün:-sün**

Gazel 225

Mısra: 3

Dökülmek.

Perīşānlıkla düşsün tār-ı kākül düş-ı
īmāna

Yine rüy-ı vedāda küfr-i 'āşık ḥattı u
ḥāl olsun

82. **düşsün:-sün**

Gazel 232

Mısra: 7

Düşmek.

Düşsün hezār raḥne sitemden
derūnuma
Dendān-ı sīn-i büse leb-i yāra
degmesün

83. **düşüb:-üb**

Gazel 256

Mısra: 7

Düşmek.

Yarım raḳīb kelb-i mu'allem gibi
düşüb
Āhū ḳovar mişāl-i yemīn ü şimāline

84. **düşüb:-üb**

Gazel 220

Mısra: 12

Düşmek.

Seniñ şeydā-yı 'aşkıñ kim cüdā-yı
bāğ-ı ḥüsnüñdür
Düşüb āvāre-i dāmān hāmūn olmasun
n'olsun

85. **düşüb:-üb**

Gazel 230

Mısra: 12

Düşmek, kapılmak.

Çekelüm sīneye cānım gibi cānānı
dime

Ṭama'-ı ḥama düşüb fikr-i muḥāl itme
şakın

86. **düşünce:-ünce**

Gazel 60

Mısra: 12

Düşmek.

Hak rahmeti gelince görünmez
günahımız
Kaatre düşünce bahra hemân nâ-bedîd
olur

87. **düşürdük:** -dü, -k
Gazel 178
Mısra: 9
Düşürmek.

Kemend-i dâm-ı teshîri düşürdük deşt-
i maţlabdan
Girîbân-ı şikâr-ı dâmen-i şahrâdan el
çekdik

88. **düşürdüñ:** -ür, -dü, -ñ
Gazel 181
Mısra: 8
Düşürmek.

Bir şubh-ı vişâliñ baña va'd eylediñ
âhir
Ol va'de-i nisyân idüb aḥşama
düşürdüñ

89. **düşürdüñ:** -ür, -dü, -ñ
Gazel 181
Mısra: 10
Düşürmek.

N'itdim saña kim dâne gibi cism-i
nizârı
Tâhûne-i gerdün-ı bed-encâma
düşürdüñ

90. **düşürdüñ:** -ür, -dü, -ñ
Gazel 181
Mısra: 12
Düşürmek.

Âsüde iken miḥnet-i endüh-ı sitemden
Girdâb-ı gam-ı gerdiş-i eyyâma
düşürdüñ

91. **düşürdüñ:** -ür, -dü, -ñ
Gazel 181
Mısra: 14
Düşürmek.

Feryâd-ı cihân-süz ile gül-şende
Garîbî
Bülbülleri hem şûriş-i âlâma düşürdüñ

92. **düşürdüñ:** -ür, -dü, -ñ
Gazel 181
Mısra: 4
Düşürmek; bağlanmak.

Şevk-i tarab-ı bâde-i gül-fâma
düşürdüñ
Sevdâ-yı ruḥuñla beni ey şuh-ı dilâra

93. **düşürdüñ:** -ür, -dü, -ñ
Gazel 181
Mısra: 6
Düşürmek; bağlanmak.

Rü'yâda bu şeb sâ'id-i sîmîniñi aldım
Bî-hûde beni bu heves-i ḥâme
düşürdüñ

düşeli:

1. **düşeli:**
Gazel 145
Mısra: 11
Düştüğünden beri.

Düşeli başıma sevdâ-yı likâ-yı cânân
Olmuşum dağdağa-i deyr ü ḥaremden
fâriğ

düşmen:

1. **düşmen:**
Gazel 45
Mısra: 10
Düşman.

Te'kîd ile çok katlimize viridi icâzet
Düşmen ki bu gün vuşlata ḥ'âhiş-
kerimizdir

2. **düşmen:**
Gazel 99
Mısra: 7
Düşman.

Ne miqdār eylese bī-dādīñ eفزūn
eylesūn dūşmen
Dil-i āyīneye kayd-ı nemedle bir haţar
gelmez

3. **dūşmen:**

Gazel 98

Mısra: 9

*Birinin kötülüğünü isteyen, ona
zarar vermeye çalışan kimse; rakip.*

Dūşmen ki degil Rūstem-i eفلāke
berāber
Anı hedef-i nāvek-i āh itmege degmez

4. **dūşmendir:-dir**

Gazel 43

Mısra: 12

Dūşman.

Giçer 'ömri perestişkāri-i zūnnār-ı
vaħdetle
Baña telkīn-i imān eyleyen dīnimle
dūşmendir

5. **dūşmene:-e**

Gazel 39

Mısra: 5

Dūşman.

Meclisinde dūşmene ibrām uşandırdı
beni
Rū'yet-i ağıyārdır sevdā-yı ğurbetden
murād

6. **dūşmene:-e**

Gazel 167

Mısra: 13

Dūşman.

Ey Ğarībī dūşmene bakma mülāyim
kıl hāzer
Aħker olur zīr-i dāmeninde
ħākisterleriñ

7. **dūşmene:-e**

Gazel 282

Mısra: 11

Dūşman.

Ğarazīñ dūşmene ger ħande ise ħāmūş
ol
Ĥūn ider māhi-i leb-beste dil-i kullābı

8. **dūşmeniñ:-iñ**

Gazel 141

Mısra: 17

Dūşman.

Tā-be-gerden ğarķ-ı ħūn olsun vücūdı
dūşmeniñ
Olmasun gül-zār-ı baħtı hīç reyyān el-
vedā'

dūşmen-i bed-gū:

1. **dūşmen-i bed-gū:**

Gazel 216

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dedikoducu dūşman.

Var yāre niyāzım yeter ey dūşmen-i
bed-gū
Dūşer bu melāmet tikenin reh-
gūzerimden

dūşmen-i cān ol-:

1. **dūşmen-i cān olacaķ:-acaķ**

Gazel 209

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Can dūşmanı olmak.

Āh şad-ħayf seg-i nefsime ni'met
virdim
Dūşmen-i cān olacaķ kāfire nuşret
virdim

dūşnām:

1. **dūşnām:**

Gazel 222

Mısra: 11

Azarlamak, sövmek.

Ġarībī ger bizi düşnām ile yād itmez ol
meh-rū
Yine bizden o dil-dāra hediye çok
selām olsun

düşnām-ı telhi:

1. **düşnām-ı telhi:-i**

Gazel 252

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Acı sözler, sövme, sövüp sayma,
ta'n.*

Düşnām-ı telhi bir yaña hicrānı bir
yaña
Nüş itdirür o şūh baña sem sem üstüne

-E-

ebkem ol-:

1. **ebkem ol:**

Gazel 135

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dilsiz olmak, konuşmamak.

Kimse yok taşhīhine kādīr Ġarībī
ebkem ol
Nüşa-i gül-zāra düşmüş nokta-i şeb-
nem galat

2. **ebkem olmadıñ:-ma, -diñ**

Gazel 182

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dilsiz olmak, konuşmamak.

Bilmem 'aceb ne neş'e-i ser-şarda
uğradıñ
Ey 'andelīb-i nuṭṭ biraz ebkem
olmadıñ

3. **ebkem olmazsın:-maz, -sın**

Gazel 229

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dilsiz olmak, konuşmamak.

Bozuldı gül-şen-i dehrīñ atıldı ḥüsn-i
taḳvīmī
Henüz ey bülbül-i nuṭṭ-ı Ġarībī ebkem
olmazsın

ebr-i 'atā:

1. **ebr-i 'atā:**

Gazel 276

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bağış, ihsan bulutu.

Nihāl-i kāmetim ğamla varaḳ-rīz-i
ḥazān iken
Bahār-ı 'ömri reyyān itmege ebr-i 'atā
geldi

2. **ebr-i 'atālarıñ:-lar, -tñ**

Gazel 163

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bağış, ihsan bulutu.

Āb-ı beḳāya ḥızr-ı vücūd olmaz
iḥtiyāc
Reyyān iderse 'ömrini ebr-i 'atālarıñ

ebr-i kerem-i ḥazret-i yezdān:

1. **ebr-i kerem-i ḥazret-i yezdān'a:-a**

Gazel 142

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüce Allah'ın cömertlik bulutu.

Ser-sebz-i nihāl olmaḳ için bāğ-ı ümīd
it
Ebr-i kerem-i Ḥazret-i Yezdān'a
tevaḳḳu'

ebr-i kerem:1. **ebr-i keremiñ:-iñ****Gazel 171**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kerem bulutu.

Ebr-i keremiñ olmuş iken halka 'atā-rīz

Geldikde baña şīve-i ihsānı unutduñ

ebr-i rahmet:1. **ebr-i rahmetdir:-dir****Gazel 148**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Rahmet bulutu.

İctināb itmez nazar seyr-i ruḥunda
zülfdn

Ebr-i rahmetdir bahār-istān-ı ḥüsn-i
yāre zülf

ebr-i şafak-ālūd:1. **ebr-i şafak-ālūddan:-dan****Gazel 144**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şafakla karışmış kızıl bulut.

Rüy-ı gül-güne düşen zülfdn olmaz
medediñ

Şaḳın ebr-i şafak-ālūddan āb itme
tama'

ebrü:1. **ebrü:****Gazel 76**

Mısra: 11

Kaş.

Ebrü ile ruḥsārına dil virme Ğarībī
Miḥrābda mīnā-yı şarābīñ yeri yokdur

2. **ebrü:****Gazel 119**

Mısra: 1

Kaş.

Degil ser-levḥa-i ruḥsāra ebrü ḥaṭṭ-ı
ḥall çekmiş

Güzel yüzde bu ḥaṭṭı bir güzel çekmiş
güzel çekmiş

3. **ebrüları:-lar, -ı****Gazel 66**

Mısra: 8

Kaş.

Müjgānı tır ü ğamzesi cellād-ı bī-amān
Ebrüları kılıcı gözi Ğaramanlı'dır

4. **ebrüları:-lar, -ı****Gazel 41**

Mısra: 5

Kaş.

Ebrüları ser-levḥa-i 'unvān-ı şahā'if
Ḥaṭṭ-ı ruḥı bir nüḣa-i ḳānūn-ı şifādır

5. **ebrüsü:-sı****Tarih 1**

Mısra: 18

Kaş.

Micmer-i dilde 'Utārid yaḳdı 'ūd u
'anberīn

Devr-i 'ıtrından çekerdı vesme ebrüsü
hilāl

6. **ebrüsü:-sı****Muhammes 3**

Mısra: 16

Kaş.

Bizi hengām-ı bī-dāride kābūs-ı elem
başdı

Neden erzendedir 'uḣḣāḳa bilmem
ḥüsni ebrüsü

7. **ebrūsuna:-su, -n, -a****Gazel 111**

Mısra: 6

Hilale benzeyen kaş.

Rāh-ı mihrābdan in ma‘den-i sīm
üstüne gel
Bağub ebrūsuna kıl sīne-i cānāna
heves

8. **ebrūsuna:-su, -n, -a****Gazel 32**

Mısra: 5

Hilale benzeyen kaş.

Men ‘itme vā‘iz eylesem ebrūsuna
sücūd
Hep toğrıdır namāz velī kıble-gāh kec

ebrū-kemān:1. **ebrū-kemān:****Gazel 35**

Mısra: 7

*Kaşları yay gibi kavisli olan
sevgili.*

Ebrū-kemān ü nāvek-i müjgānı hūn-
feşān
Gelse hırāma şīve-i nāzik-nihāli şūḥ

2. **ebrū-kemān:****Muhammes 2**

Mısra: 1

Keman kaşlı (sevgili için).

Tā gül-i ruḥsārīña müştakım ey ebrū-
kemān
‘Andelīb-i cān dutup hār-ı sitemde
āşiyān

3. **ebrū-kemānsın:-sın****Gazel 218**

Mısra: 4

Keman kaşlı (sevgili için).

‘Aceb bir kıana mā’ıl nāvek-i dil-düz-ı
gamzeñ var

Siyeh-mest-i şarāb-nāz u bir ebrū-
kemānsın sen

ebruvān-ı yār:1. **ebruvān-ı yāri:-i****Gazel 52**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kaşları.

Dil ebruvān-ı yāri ne var eylese
maḳām
‘İzz ü vaḳār Ḳāf’ına ‘Anḳā gelür gider

ebru-yı dil-ber:1. **ebru-yı dil-berlere:-ler, -e****Gazel 242**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kaşı.

Fikr itmededir ebru-yı dil-berlere
yoksa
Tā‘at mi koyar zāhidi mihrāb arasında

ebrüy-ı ğammāz:1. **ebrüy-ı ğammāz:****Gazel 227**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Fitneci kaş.

Görünce meclisiñde ben gibi miskīni
sultānım
Raḳībe sözleriñ ebrüy-ı ğammāz ile
söylersin

ebrüy-ı hilāl it-:1. **ebrüy-ı hilāl it:****Gazel 27**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hilal kaş yapmak.

İstersen o şūhuñ olasin çeşmine
manzūr
Za‘f-ı sitem ile kadiñ ebrūy-ı hilāl it

ebrūy-ı hilāl:

1. **ebrūy-ı hilālīñ:-iñ**

Gazel 26

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hilal kaş.

Şekl-i nokta dökdi hālīñ çekdi ebrūy-ı
hilālīñ
Gösterüb meh-i cemālīñ koymadı
bedende tākat

ebrūy-ı kemān:

1. **ebrūy-ı kemānın:-in**

Gazel 174

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yay gibi kavisli kaş.

İdecek hışmla ebrūy-ı kemānın der-kār
Anıñ amāc-geh-i tūrine āmāde idik

ecder:

1. **ecder:**

Gazel 148

Mısra: 9

Ejder.

Gicesi h‘āb-ı hayālinde başar ecder
beni
Şubḥ-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dāra zülf

ecli:

1. **ecli:-i**

Gazel 114

Mısra: 13

Sebep.

Ruḥsārını ‘arz itmesiniñ ecli Ğarībī
Bī-çāresini dāḥil-i nār itmek içinmiş

ecvef:

1. **ecvef:**

Gazel 160

Mısra: 20

Asli ikinci harfi illetli olan

kelime.

Sālīm olamaz sīne-i dil renc-i
ḥasedden
Ḥayfā anı ecvef gibi ‘illetle giçürdik

eczā:

1. **eczālarınıñ:-lar, -in, -in**

Gazel 8

Mısra: 10

Parça.

Püte-i şun‘da her misden ola zer
mümkin
Olsa eczālarınıñ biri ger iksīr-i du‘ā

edā:

1. **edādır:-dır**

Gazel 197

Mısra: 8

Naz, işve, cilve.

Yeri var seng-i ‘aķıķ olsa güherden
maķbūl
Ḥūblar ismi nigīninde edādır ḥātem

2. **edāyı:-yı**

Gazel 1

Mısra: 2

Söylemek, yerine getirme.

Ḥamd i Ḥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Ḳıldım edā-yı ḥamd ile dīvāna ibtidā

edā kıl-:1. **edā kılmaz:-maz****Gazel 5**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Söylemek.

Ben kimim kim 'aql-ı evvel girse bāğ-ı
na'tiña
Şemmece vaşf-ı şemīm-i gönçesin
kılmaz edā

edā-yı hamd:1. **edā-yı hamd:****Gazel 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Allah'in yüceliği, lutuf ve ihsanı
karşısında kulun minnet ve
teşekkürlerini yerine getirmesi.*

Hamd-i Hüdā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

edā-yı sühan:1. **edā-yı sühan:****Gazel 46**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şiir söyleme.

Kıldın Ğarībi böyle edā-yı sühan
meger
Fikriñ verā-yı perde-i esrārdan gelür

ef'āli:1. **ef'āli:****Gazel 97**

Mısra: 5

Fiiller, eylemler, yapılan işler.

Kılmazuz her nā-sezā ef'āli gerdündan
kabül

Zir-i bār-ı minnet-i cānāna
gelmişlerdenüz

efdāl:1. **efdāldir:-dir****Gazel 140**

Mısra: 11

Daha faziletli, çok üstün.

Bu istişhād ile bildim ğinādan faqr
efdāldir
Hümā-yı devlet olur dā'imā vīrāneden
maḥzūz

efendi:1. **efendi:****Gazel 223**

Mısra: 6

Efendi, sahip, sevgili.

Āḥir bu nāz u naḥvet amān öldürür
beni
Kıyma efendi kıyma amānı bilür misin

2. **efendi:****Gazel 187**

Mısra: 12

*Buyruğu yürüyen, sözü geçen
kimse, efendi.*

Riyāz-ı ḥüsnüñ oldu bahārı pejmürde
Efendi 'aşıka niyāz itmeniñ zamānı
degil

3. **efendim:-m****Gazel 80**

Mısra: 10

Efendi, sahip, sevgili.

Derün-ı sinede peykān-ı müjgānıñ
ḥayāliyle
Efendim her nefes bir ḥançer-i bürrāna
dönmüşdür

4. **efendim:-m****Gazel 210**

Mısra: 10
Efendi, sahip, sevgili.

Şakın ey gönçe gösterme yüzün bî-
perde inşâf it
Efendim dest-i rüsvâlıkıla çâk itme
girîbânım

5. **efendim:-m**
Gazel 226
Mısra: 4
Efendi, sahip, sevgili.

Ka'tı âvâredir diller cemâliñ cüst-
cüsunda
Efendim yüz dutarlar Ka'be-i dîdâra
biñ yerden

6. **efendim:-m**
Gazel 67
Mısra: 12
*Buyruğu yürüyen, sözü geçen
kimse, efendi.*

Olunca ger çıkarsam bir kadem râh-ı
muhabbetden
Efendim tîr-i müjgânîñ gibi degsün
baña hâncer

7. **efendim:-m**
Gazel 71
Mısra: 10
*Buyruğu yürüyen, sözü geçen
kimse, efendi.*

Hevâ-yı bûs-ı la'liñ kan ider çok
kimseniñ bağrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymânelerden şor

8. **efendim:-m**
Gazel 90
Mısra: 4
*Buyruğu yürüyen, sözü geçen
kimse, efendi.*

Yıkılmaz bu hârebât içre 'âşık bir
ayağıyla

Efendim gamze-i sâkî gibi bir
kahramân ister

9. **efendim:-m**
Gazel 120
Mısra: 8
*Buyruğu yürüyen, sözü geçen
kimse, efendi.*

Ne şarf-ı naqd-i cân itdim ne aldım
bûse-i la'liñ
Bu gün sevdâ-ger-i hüsnüñ efendim
kârdan kalmış

10. **efendim:-m**
Gazel 151
Mısra: 10
*Buyruğu yürüyen, sözü geçen
kimse, efendi.*

Çerâğ-ı hüsnüñe baksa mişâl-i pervâne
Derûn-ı dilden efendim kebâb olur
'âşık

11. **efendim:-m**
Muhammes 1
Mısra: 39
*Buyruğu yürüyen, sözü geçen
kimse, efendi.*

Efendim zevrak-ı cân garq-ı girdâb-ı
tahayyüldür
Bu miñnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var

12. **efendim:-m**
Terci-bend 2
Mısra: 46
*Buyruğu yürüyen, sözü geçen
kimse, efendi.*

Câna kaşdıñ var ise katle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cânım efendim bu teğâfûl
ne içün

13. **efendim:-m**
Gazel 218

Mısra: 18
Efendi; sevgili.

Figān-ı āsumān-süz-ı Ğarīb'dir hāzer
lāzım
Efendim tāze vü tersin güzelsin nev-
civānsın sen

efgān:

1. **efgāna:-a**
Gazel 1
Mısra: 12
Istırapla bağıрма, haykırma,
feryat etme.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Hāḡ ol ağla ey
göñül
Ḥasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

2. **efgāna:-a**
Gazel 1
Mısra: 12
Istırapla bağıрма, haykırma,
feryat etme.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Hāḡ ol ağla ey
göñül
Ḥasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

3. **efgānda:-da**
Gazel 260
Mısra: 14
Feryat, inleyiş.

Süz-ı dil ile yandırırım bāḡ u bahārı
Efgānda Ğarībı gibi meydānım olursa

4. **efgānı:-ı**
Gazel 138
Mısra: 3
Feryat figan.

Bülbüllerin efgānı bī-hüde mi gül-
şende
Ḥāb-ı seheri gönçe efsāneden eyler
hāzz

5. **efgānı:-ı**
Gazel 190
Mısra: 7
Feryat figan.

Efgānı ile yaḡdı ḡodı bāḡ u bahārı
Adın bir iken şimdi hezār eyledi
bülbül

6. **efgānım:-ım**
Gazel 12
Mısra: 13
Feryat, haykırma.

Çıkar sīnemden efgānım Ğarībı āteşin
her dem
Per ü bāl-i semenderden baña bir sāz
olur peydā

7. **efgānıma:-ım, -a**
Terci-bend 1
Mısra: 35
Feryat, haykırma.

Baḡ reng-i ruḡ-ı zerdime efgānıma
raḡm it
Baḡrımda yanan sūziş-i hicrānıma
raḡm it

8. **efgānındır:-ın, -dır**
Gazel 155
Mısra: 3
Feryat, inleyiş.

Şeb-tā-seher efgānındır ey bülbül-i
şeydā
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nāya
şarılmāḡ

9. **efgānını:-ını, -ı**
Gazel 214
Mısra: 11
Feryat, inleyiş.

Ey Ğarībı yetür efgānını bezm-i
çemene
Şevḡden berg-i gül ü ḡatre-i şeb-nem
yansun

efgāna gel-:

1. **efgāna gelmişlerdenüz:** -miş, -ler, -de, -nüz

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Feryat etmek, haykırmak.*

Gül-şen-i dehrîñ Ğarîbî reng ü büyüñ
görmedik
Bülbül-i şeydâ gibi efgāna
gelmişlerdenüz

ef'î:

1. **ef'îniñ:**-niñ

Gazel 152

Mısra: 5

Engerek yılanı.

Kör ider seng-i zümürüd gözini
ef'îniñ
Zâhidiñ güşına zîbağ döker efsâne-i
'aşk

efkar:

1. **efkârdır:**-dır

Gazel 101

Mısra: 4

Yaralı.

Ğam-ı eyyâm-ı firkatde beden rencür u
cân mehcür
Göñül Ğam-nâk göz nem-nâk 'aql
efkârdır sensiz

efkâr ü hayrân:

1. **efkâr ü hayrân:**

Gazel 141

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yaralı ve düşünceli.

İki mıknâ'îsa âhendir vücûdum dâverâ
Ara yerde qalmışım efkâr ü hayrân el-
vedâ'

efkâr-ı hazer üzre id:

1. **efkâr-ı hazer üzre idiñ:**-iñ

Gazel 177

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sakınmayı düşünmek.

Efkâr-ı hazer üzre idiñ çâh-ı zekandan
Girdâb-ı Ğam-ı Ğonçe-i Ğandânına
düşdük

efkâr-ı müsevveşlere düş-:

1. **efkâr-ı müsevveşlere düşmüş:**-müş

Gazel 121

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Karmakarışık hayallere dalmak.

Hâl ü Ğağ-ı ruhsârîna dil mâ'il oldan
Zülfüñ gibi efkâr-ı müsevveşlere
düşmüş

eflâk:

1. **eflâk:**

Gazel 79

Mısra: 6

Felekler, gökler.

Ş'ol 'andelîb-i gül-şen-i bâğ-ı
muĞabbetim
Kim nâle vü enînime eflâk seslenür

2. **eflâkda:**-da

Gazel 68

Mısra: 12

Felekler; gökyüzü.

Bir şâ'ir-i pâkîze-kelâmım ki 'Uğarid
Eflâkda müsvedde-nüvîs-i süĞanimdir

3. **eflāke:-e****Gazel 130**

Mısra: 13

Felekler, gökler, gökyüzü.

Nāvek-i āhdır eflāke Ğarībī ki olur
Sīne-i ğam-zede-i pür-kederimden
'arız

eflāka çık-:1. **eflāka çıkub:-ub****Gazel 155**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Göğe kadar çıkmak, çok
yükselmek.*

Ey āh-ı seher kime bu cāh oldu
müyesser
Eflāka çıkub dāmen-i 'İsā'ya şarılmağ

eflāk-i dil:1. **eflāk-i dile:-e****Gazel 216**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül feleği.

Pertev şalur eflāk-i dile nūr-ı başiret
Her çend ki maħrūm-ı nigāhım
başarımdan

efsāne:1. **efsāne:****Gazel 202**

Mısra: 8

Dillere destan olmuş, meşhur.

Ĥürşīd-i cemālīnden bir 'aşka
dutuşdum kim
Ferhād ile Mecnūn'ı efsāne midir
bilmem

2. **efsāneden:-den****Gazel 138**

Mısra: 4

Efsane, hikāye.

Bülbüllerin efgāmı bī-hüde mi gül-
şende
Ĥ'āb-ı seheri ğonçe efsāneden eyler
ħazz

3. **efsāneden:-den****Gazel 131**

Mısra: 10

*Asılsız, hayal mahsulü hikāye,
söylence, masal, fesane.*

Sen zevk-i mey-i 'aşkdan āgāh
degilsin
Ey zāhid-i ĥuşk eyle bu efsāneden
i'rāz

efsāne ol-:1. **efsāne olursun:-ur, -sun****Gazel 262**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dillerde dolaşmak.

Mecnūn gibi dilden dile efsāne olursun
Sırr-ı dehenin meclis-i yārāna tıyurma

efsāne-i 'aşk:1. **efsāne-i 'aşk:****Gazel 152**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk hikayesi.

Kör ider seng-i zümürüd gözini
ef'iniñ
Zāhidin ğuşına zıbağ döker efsāne-i
'aşk

efser:1. **efserimizdir:-imiz, -dir****Gazel 45**

Mısra: 1
Padişah tacı.

Sevdâ-yı ğam-ı mihr-i bütân
efserimizdir
Mir'ât-i belâ-çehreleri manzarımızdır

2. **efserleriñ:-ler, -iñ**
Gazel 167
Mısra: 8
Padişah tacı.

Dil-berân-ı Mevlevî'ye bir külâh itsem
gerek
Şâhlar dervîş olub kılmış nemed
efserleriñ

efser it-:

1. **efser it:**
Gazel 22
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Başına taç edinmek.

Yâ Rab hemîşe mihrini sînemde
muzmer it
Derd ü belâ-yı 'aşkıni başımda efser it

efser-i sâm u nerîmân:

1. **efser-i sâm u nerîmân:**
Gazel 141
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Neriman ve Sâ'm'ın tacı
((Fırdevsî'nin Şehnâmesi'nde adı geçen kahramanlardan Sâ'm ve onun babası Neriman. Yiğitlik ve kahramanlık simgesi olarak anılırlar)).

El-vedâ' ey seng-i ferş-i âstân-ı
devletiñ
Her biri bir efser-i Sâ'm u Nerîmân el-vedâ'

efsün:

1. **efsün:**
Gazel 203
Mısra: 6
Sihir, büyü.

Turamaz şîşe-i hâtırdâ hayâl-i şühı
O perî-zâdı ne efsün ile teşhîr idelim

2. **efsün:**
Terci-bend 3
Mısra: 28
F. büyü.

Biñ ğamzesi cellâd-ı felek gözleri âhü
Her biri biñ efsün ile kıla baña cādū

efsürde ol:

1. **efsürde olan:-an**
Gazel 219
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Duygusuz, hissiz olmak.

Hicrânîña efsürde olan rişte-i cânım
Zencîr-i belâ zülf-i perîşânîña kurbân

efsürde ol-:

1. **efsürde olur:-ur**
Gazel 121
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Solmak, zayıflamak

Kettân gibi efsürde olur cism-i za'îfi
Ş'ol ğam-zedeniñ kim gözi meh-veşlere düşmüş

efsüs:

1. **efsüs:**
Gazel 160
Mısra: 1
Eyvah! Yazık!

Efsūs ki dünyāmızı ğafletle giçürdik
Āsāyiş-i ihyāmızı hasretle giçürdik

efzāyiş ol-:

1. efzāyiş olur:-ur

Gazel 264

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Artmak, çoğaltmak.

İctināb eyleme ‘uşşākdan ey āfet kim
Mihr efzāyiş olur hāleniñ āgūşunda

efzūn:

1. efzūn:

Terci-bend 4

Mısra: 15

Fazla, artık.

Hücūm-ı ğam baña efzūn olur
ġurbetde ħaldıķça
Hevā-yı kūyiñi her dem dil-i nā-şāda
şaldıķça

2. efzūn:

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Fazla, artık.

Sitemiñ cāna yetüb derdimi efzūn itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pūr-efsūn
itdi

3. efzūn:

Gazel 201

Mısra: 10

Daha fazla, daha çok.

Zülfūñ kemend-i gerden-i ehl-i cünūn
ise
Dīvānelikte Ķays'dan efzūn degil
miyim

efzūn eyle-:

1. efzūn eylesün:-sün

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çoğaltmak, artırmak.

Ne miķdār eylese bī-dādiñ efzūn
eylesün düşmen
Dil-i āyīneye ħayd-ı nemedle bir ħaţar
gelmez

efzūn id-:

1. efzūn ider:-er

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çoğaltmak, artırmak.

İtme ibrām ile raķībe niyāz
Kelbin efzūn ider necāsetin āb

efzūn ol-:

1. efzūn ola:-a

Gazel 264

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Fazla olmak, artmak, çoğalmak.

‘Ömri efzūn ola ol şūh-ı perī-zādiñ
kim

Ne vefā itdi bize ‘ahd-i ferāmūşunda

2. efzūn olur:-ur

Gazel 138

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Artmak, çoğalmak.

Kūyuñda budur ħadrim geldikçe olur
efzūn
Kim ħā‘idedir etfāl dīvāneden eyler
ħazz

3. **efzün olur:-ur****Gazel 71**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fazla olmak, artmak, çoğalmak.

Perestişkâri-i hübân olur efzün pîrânda
Göñül aḥvâl-i genci sîne-i
vîrânelerden şor

eg:1. **egmezim:-mez, -im****Terci-bend 3**

Mısra: 11

Eğmek, bükme.

Hiç birine baş egmezim ey kâmeti
tübâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārâ

eger:1. **eger:****Gazel 11**

Mısra: 6

Şart edatı, şayet.

Mişâl-i cüy-ı şîr eylerdi mağz-ı 'âlemi
cârî
Eger destinde Ferhâd'îñ olaydı tîşe-i
şahbâ

2. **eger:****Gazel 25**

Mısra: 20

Şart edatı, şayet.

Dil murğını şayd itmez idi turre-i
hübân
Başında eger olmasa sevdâ-yı
muḥabbet

3. **eger:****Gazel 28**

Mısra: 11

Şart edatı, şayet.

Girsün elime dirsen eger dâmen-i
mağşûd
Ser-rişte-i ümmîdi burak terk-i merâm
it

4. **eger:****Gazel 76**

Mısra: 7

Eğer, şayet.

Zühhâd eger şorsa nedir 'aşk sükût it
Kim bezm-i ḥamâkatda cevâbîñ yeri
yokdur

5. **eger:****Gazel 25**

Mısra: 12

Eğer, şayet.

Şevk ile ider nür-ı nazar rinde
taḳaddüm
Yanmazsa ḥarâretten eger pây-ı
muḥabbet

6. **eger:****Gazel 127**

Mısra: 7

Eğer, şayet.

Dâ'im istersen eger ḳurb-i vişâl-i yâri
Sen hemân göster aña şüret-i te'kîd-i
ḥulûş

7. **eger:****Gazel 25**

Mısra: 6

Eğer, şart edatı.

Ḳılmazdı nazar birbirine 'âşık u
ma'sûḳ
Olmazsa eger arada îmâ-yı muḥabbet

8. **eger:****Gazel 96**

Mısra: 12

*Şart anlamını güçlendirmek için
şart cümlelerinin başına getirilir,
şayet.*

Pīrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa'adet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kânuz

9. eger:

Gazel 8

Mısra: 12

*Binicisinin, üzerine oturması için
binek hayvanlarının sırtına konulan
nesne.*

Eşheb-i nâzına meydân-ı felek kûteh
olur
Dest-i 'işyân eger olmazsa 'inân-gîr-i
du'â

10. eger:

Gazel 127

Mısra: 5

Eğer, şayet; şart edati.

Nûr olur kalbiñ eger var hülüşuñ
Hakq'a
Gül-i hürşid olur ey dil şemer-i bîd-i
hülüş

11. eger:

Gazel 137

Mısra: 14

Eğer, şayet; şart edati.

Gider olsam ser-i kûyuna Ğarîbî yâriñ
Nâ-kesim nâ-kes eger eylesem ikdâm-ı
neşât

12. eger:

Gazel 152

Mısra: 14

Eğer, şayet; şart edati.

Dehrde Hüsni olamazdı bu kadar
şöhret-yâb
Virmese zülfüne ârâyiş eger şâne-i
'Aşk

13. eger:

Gazel 204

Mısra: 5

Doğrusu, şayet.

Mısr-ı hüsni eger saltanat ister o
mehiñ
Zekânın Yûsuf-ı şüh-ı dile çâh
eyleyelim

14. eger:

Gazel 134

Mısra: 14

Doğrusu, şayet.

Bu gün hatt-ı şerif-i şâh-ı hübân
okunan gündür
Eger şâf olsa naqd-i cân iderdim zer-
nişâr-ı hatt

15. eger:

Gazel 229

Mısra: 7

*"Eğer, şayet" anlamındaki şart
edati.*

Eger biñ kerre bâr-ı 'aşqdan ham olsa
da qaddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i kabüle hâtem
olmazsın

16. eger:

Gazel 235

Mısra: 10

*"Eğer, şayet" anlamındaki şart
edati.*

Yeter süz-ı muhabbetle nevâdan sîne-i
'uşşâk
Eger kânûn-ı dilde nağme-i şehnâz
deprensün

17. eger:

Gazel 252

Mısra: 1

*"Eğer, şayet" anlamındaki şart
edati.*

Cüş itmeseydi dilde eger yem yem
üstüne
Müjgânlarım aqıtmaz idi nem nem
üstüne

18. **eger:**

Gazel 260

Mısra: 12

"Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Min-ba'd dirîğ eylemez ol mâh vişâlin
Bir şubh eger vâkıf-ı hicrânım olursa

19. **eger:**

Gazel 266

Mısra: 3

"Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Mesîhâ'ya olurum kâdr ile mânend
eger bir gün
O hürşîd-i cihân-tâbiñ yerim olsaydı
yanında

20. **eger:**

Gazel 282

Mısra: 14

"Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Ğavṭa-ḥ'âr-ı yem-i fikr ile Ğarîbî diliñi
Bulmağ istersen eger böyle dür-i nâ-
yâbı

21. **eger:**

Terkib-bend 1

Mısra: 50

"Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Gül görüb lâl olayım nâle vü âh itdim
ise
Kâmetim şınsın eger serve nigâh itdim
ise

22. **egerçi:-çi**

Terci-bend 4

Mısra: 13

Gerçi.

Egerçi cân bulur şıḥhat şemîm-i vaşlıñ
aldıkça

Vücûdum maḥv olur her geh yem-i
endüha daldıkça

23. **egerçi: -çi**

Gazel 239

Mısra: 19

Gerçi, aslında.

Egerçi rû-siyeh bir bendeyim ammâ
yakînimdir
Ḥaṭâlar maḥv olur düşse dil-i Ğaffâr'a
yâ Allâh

24. **egerçi: -çi**

Gazel 221

Mısra: 9

Eğer ki, gerçi, doğrusu.

Şimdi egerçi ḥüsnüñe mağrûrsun velî
Ḥâṭırda fikr-i rûz-ı cezâ olmaz
olmasun

25. **egerçi: -çi**

Gazel 273

Mısra: 5

Öyle olsa da

Ferhâd egerçi virdi fenâya vücûdını
Dünyâ daḥı ol 'acûze-i mekkâre
kalmadı

egle-:

1. **egledür:-dür**

Gazel 234

Mısra: 11

Eğlendirmek, hoşça vakit
geçirtmek.

Gül gitdi bâğdan daḥı kim egledür seni
Ey 'andelîb bir kıru feryâdıñ olmasun

eglen-:

1. **eglenmeden:-meden**

Gazel 186

Mısra: 3

*Hoşça vakit geçirmek,
oyalanmak.*

Rûz u şeb peyk-i hayâliñle gönül
eglenmeden
Güşe-i firqatde bir dem güft-gü eksük
degil

2. **eglenür:-ür**

Gazel 80

Mısra: 5

Avunmak, vakit geçirmek.

Hayâl-i 'arızıñla eglenür dil bâğa meyl
itmez
Ki sensiz çeşmine her gonçe bir bî-
gâne dönmüşdür

egn:

1. **egnimde:-im, -de**

Gazel 269

Mısra: 10

Sırt.

Gehî hâr-ı melâmetle gehî nâ-hûn-ı
hasretle
Libâs-ı 'ârdan egnimde ancak pîrehen
kaldı

egri bak:-

1. **egri bakar:-ar**

Gazel 282

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eğri bakmak.

Minbere egri bakar mâ'il-i serv-i
kaddiñ
Kaşlarıñ hastesi neyler güzelim
mihrâbı

ehl-i 'aşk:

1. **ehl-i 'aşk:**

Gazel 237

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk ehli, âşıklar.

Ġarībī firqat eyyâmı nevâ-sâz olur ehl-
i 'aşk
Nedir çıkmaz şadâsı bülbülün gül-
zârdan ayru

2. **ehl-i 'aşka:-a**

Tarih 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşıklar.

Ehl-i 'aşka tâze bâzâr-ı muhabbet oldu
germ
Kumri-i bî-çâreye bir serv olub her şâh
bedîd

3. **ehl-i 'aşkı:-ı**

Gazel 193

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk ehli, âşıklar.

Vâ'iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı
hep
Çal başına Ġarībī elinden kitâbın al

ehl-i 'azâb:

1. **ehl-i 'azâb:**

Gazel 139

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Azap ehli, azaba uğrayanlar.

Kılma çok meclis-i rindâna 'itâb ey
vâ'iz
Hakk bilür kimdir olan ehl-i 'azâb ey
vâ'iz

ehl-i başiret:

1. **ehl-i başiret:**

Gazel 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Basiret sahipleri, öngörüsü
yüksek kişiler.*

Bir kez nazar itse yüziñe ehl-i başiret
Āyā gül-i nesriniñe bilmem ne diyerler

ehl-i cünün:

1. ehl-i cününü:-i

Gazel 272

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Delilik sahipleri, deliler.

Deşt-i ğamda kim ider ehl-i cününü
teskîn
Halka-i silsile-i pür-şikeniniden ğayrı

ehl-i derd:

1. ehl-i derdin:-in

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dert ehli.

Ehl-i derdin dü-çeşm-i giryânın
Nehr-i Nîl ü Fırât yazmışlar

ehl-i dil:

1. ehl-i dil:

Gazel 138

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Aşıklar, gönül insanları.

Dīvān-ı feşâhatde her kim k'olur ehl-i
dil
Güftâr-ı Ğarîbî teg dürdânededen eyler
hazz

2. ehl-i dil:

Gazel 259

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, âşıklar.

Ehl-i dil ile kalmağ yegdir baña
külhende
Seyr eylemeden biñ kez nādān ile gül-
şende

3. ehl-i dile:-e

Gazel 250

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, âşıklar.

Her sözi ehl-i dile seng-i melâmet
gibidir
Kim çıkar vâ'iz olan hâne-harâbıñ
yüzine

4. ehl-i dili:-i

Gazel 188

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül ehli, âşıklar.

Sîh-i müjgânına bir bir giçürür ehl-i
dili
Ol yüzi reşk-i kamer kaşları 'unvânlı
güzel

5. ehl-i dilin:-in

Gazel 245

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül ehli.

İder ehl-i dilin her bir sühanda hâtırın
meksür
Belâdır 'işret itmek zâhid-i mînâ
şikenlerle

6. ehl-i dillerden:-ler, -den

Gazel 134

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönül ehli.

Şadâ-yı el-amân çıkdı sipihre ehl-i
dillerden
Ki irdi mahşer-i hüsn-i kitâb-ı bî-
şümâr-ı hatt

ehl-i fenā:1. **ehl-i fenā:****Gazel 85**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünya ehli.

'Aşkda hānde-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

ehl-i gāzab:1. **ehl-i gāzab:****Gazel 184**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Öfke ehli.

Her cevır kim iderse baña bī-sebeb
degil
Yoksa o şüh böyle de ehl-i gāzab degil

ehl-i hased:1. **ehl-i hased:****Gazel 228**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kıskançlık ehli.

Çeşm-i erbāb-ı vefā şevkden olsun
rüşen
Reşkden ehl-i hased bağrına hānçer
gelsün

ehl-i küfr:1. **ehl-i küfr:****Gazel 251**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Küfür ehli, küfür edenler.

Ne var iklīm-i hüsnünde ger ehl-i küfr
olsam kim

Gelince küfr-i hāttı koymadı bir dīn
İslām'a

ehl-i ma'ārif:1. **ehl-i ma'ārif:****Gazel 140**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bilgili, marifetli kişi.

Ne bilsün qādr-i güftārın Ğarībī cāhil-i
hod-bīn
Olur ehl-i ma'ārif böyle bir
dürdāneden maḥzūz

2. **ehl-i ma'ārifīn:-iñ****Gazel 83**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bilgili, marifetli kişi.

Teshīr ider kulūbunu ehl-i ma'ārifīn
Ol sāde-rū güzelleriñ ikrāmı bellidir

ehl-i makālāt1. **ehl-i maḳālāt****Gazel 109**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Söz ehli.

Keyfiyyet-i 'uşşākı bilür ehl-i maḳālāt
Bir vechle ol qāvl bu güftāra şığışmaz

ehl-i melām:1. **ehl-i melām:****Gazel 207**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kendisini sürekli kınayanlar.

Zülfüñ dil-i hāzīnime olsun müdām
dām

Eylerse de ço eylesün ehl-i melām lām

ehl-i necāt:1. **ehl-i necāt:****Gazel 65**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kurtuluş ehli, kurtuluşa eren kimse.*Ey Ğarībī o merd-i rāha ḥased
K'anı ehl-i necāt yazmışlar**ehl-i 'uşāt:**1. **ehl-i 'uşāta:-a****Gazel 240**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İsyancılar, günahkârlar ehli.*Merhem-pezîr-i lütf olamaz raḥne-i
günāh
Ehl-i 'uşāta 'afv u 'atā senden olmasa**eknün:**1. **eknün:****Gazel 36**

Mısra: 11

*Şimdi.*Ḥayāl-i şüret-i Şîrîn ile eknün tā-
maḥşer
Çıkar her sengden bir tîşe-i Ferhād'dan
feryād**eksük:**1. **eksük:****Gazel 52**

Mısra: 13

*Eksik.*Olmaz Ğarībī sînedden eksük ḥayāl-i
yār
Ṭür'a Kelīm şevk ile güyâ gelür gider2. **eksük:****Gazel 159**

Mısra: 8

*Eksik.*Yā Şāfi 'ü'l-ḥalāyık yā Hādiyi'l-ümem
Ben rü-siyehden eyleme eksük
'ināyetiñ3. **eksük:****Gazel 186**

Mısra: 1

*Eksik, noksan.*Ḥasret-i rüyiñla dilden ārzü eksük
degil
Yād-ı vaşlıñla gözümdeñ kanlu yaş
eksük degil4. **eksük:****Gazel 186**

Mısra: 2

*Eksik, noksan.*Ḥasret-i rüyiñla dilden ārzü eksük
degil
Yād-ı vaşlıñla gözümdeñ kanlu yaş
eksük degil5. **eksük:****Gazel 186**

Mısra: 4

*Eksik, noksan.*Rüz u şeb peyk-i ḥayālîñle gönül
eglenmeden
Güşe-i firqatde bir dem güft-gü eksük
degil6. **eksük:****Gazel 186**

Mısra: 6

*Eksik, noksan.*Fikr-i çîn-i turre-i zülfüñle ey reşk-i
perī
Çîn-i ḥatırdan gazāl-i müşg-bü eksük
degil

7. eksük:

Gazel 186

Mısra: 8

Eksik, noksan.

Şevk-i mihrâb-ı ham-ı ebrûlarıñla bir
zamân
Tekye-i kalbimde zıkr-i Hây Hû eksük
degil

8. eksük:

Gazel 186

Mısra: 10

Eksik, noksan.

Ka'be-i maşşûda irmek ârzüsüyle
müdâm
Cânıma râh-ı talebde cüst-cü eksük
degil

9. eksük:

Gazel 186

Mısra: 12

Eksik, noksan.

Büse-i ruhsârıñ istedim baş çekdi hatt
Kanda görsem iki hem-dem bir 'adû
eksük degil

10. eksük:

Gazel 186

Mısra: 14

Eksik, noksan.

Ġayr-ı yâre mâ'il olmaz dil Ġarîbî
n'eyleyim
Yoğsa her yerde civân-ı sâde-rû eksük
degil

eksük ol-:

1. eksük ola:-a

Gazel 252

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Noksan, eksik olmak.

Bir gün degil ki eksük ola güne güne
hem
Tağdîr-i Ġağğ virende virür hem hem
üstüne

2. eksük olmaz:-maz

Gazel 128

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Her zaman, her fırsatta bulunur
olmak, yanından ayrılmamak.*

Bir zamân mihr-i Ġarîbî eksük olmaz
sîneden
Rûz u şeb eyler hayâli cism-i
süzânımda rağş

3. eksük olmaz: -maz

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Her zaman, her fırsatta bulunur
olmak, yanından ayrılmamak.*

Eksük olmaz ħâk-i küyuñ nâle-i
'uşşâğdan
Bülbül-i şürîde gül-şenden figân itmez
dirîğ

4. eksük olmaz: -maz

Gazel 73

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

*Her zaman bulunur olmak, her
zaman var olmak.*

Ġarîbî eksük olmaz ħâtırıñdan kârvân-
ı ħam
Meşeldir büm idermiş menzilin vîrâne
söyleller

el:

1. el:

Gazel 29

Mısra: 6

Yabancı.

Ser-pençe-i fırsatda iken bÿy-ı hâkîkat
El var mı k'ide sâ'id-i aġyâra teşebbÿs

2. el:

Gazel 23

Mısra: 12

Başkaları, aġyar.

Hîç silsile-i devlet-i 'uġbâdan üzülmöz
Bir el k'olur âvîze-i dâmân-ı ĵanâ'at

3. elde:-de

Gazel 248

Mısra: 3

El.

Gül elde mey piyâlede dil-ber kenârda
Nâ-geh doġundı seng-i ħavâdiş
ayaġıma

4. elde:-de

Gazel 8

Mısra: 5

Bedenin bir uzvu.

Ķırma seng-i güneh-i püşt-i kemânın
elde
Per açub 'âlem-i lâhûta giçer tîr-i du'â

5. elde:-de

Gazel 139

Mısra: 13

Bir Şeye sahip olma.

İhtiyâr elde koyar mı ħarekât-ı sâķî
Leb-i cÿ ħande-i gül bâde-i nâb ey
vâ'iz

6. elde:-de

Gazel 117

Mısra: 12

Mevcut hâlde.

Çeşm-i sÿzen gibi ne vÿs'at-i meşreb
görinÿr
Ne ħod elde daġı ser-rişte-i Őoġbet
ķalmış

7. elden:-den

Tarih 1

Mısra: 12

El.

El çekÿb ħÿn-rîzlikden 'adl ü ħilme
başladı
Şaldı elden tîġını Mirrîġ idÿb terk-i
vebâl

8. ele:-e

Gazel 29

Mısra: 21

Yabancı.

Girsÿn mi Ġarîbî ele dâmân-ı Şefâ'at
Dil itmeyicek Aġmed-i Muġtâr'a
teşebbÿs

9. ele:-e

Gazel 203

Mısra: 10

Bedenin bir uzvu.

Ġayr-ı mÿmkindir ola vaşlı mÿyesser
bârî
Naķş-ı dâmân-ı ħayâlin ele Őaşvîr
idelim

10. ele:-e

Gazel 28

Mısra: 10

Başkası, yabancı, el(ler).

Düşme heves-i sâ'id-i sîmîn-i nigâra
Girmez ele ey dil yeter endîşe-i ħâm it

11. eli:-i

Gazel 188

Mısra: 8

El, güç, iktidar, irade.

Çeşm-i fettânına ħÿn-rîzlik eyler
ta'lîm
Ġâret-i mÿlk-i vÿcÿda eli fermânlı
gÿzel

12. **elim:-im**

Gazel 14

Mısra: 3

Güç, iktidar.

Elim yetmezse der-gâh-ı muğâna gûş-ı
cân bârî
Şadâ-yı âb-şâr-ı tâkden dūr olmasun
yâ Rab

13. **elim:-im**

Gazel 57

Mısra: 6

El.

Ayağım 'azm-i râh-ı Ka'be-i dîdârîña
kûtâh
Elim feyz-i niyâz-ı gûşe-i dâmâna
hasretidir

14. **elimde:-im, -de**

Gazel 159

Mısra: 12

El.

Ol günde kim hesâba gelür itdigim
'amel
Ser-mâyedir elimde ümmîd-i şefâ'atîñ

15. **elimde:-im, -de**

Gazel 220

Mısra: 8

El.

Bu cûş-ı pür-hurûş-ı ra'şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde câm bahtım gibi vārûn
olmasun n'olsun

16. **elimde:-im, -de**

Gazel 101

Mısra: 8

Bedenin bir uzvu.

Olaldan küfr-i zülfüñ hüsnüñe gâret-
ger-i imân
Elimde târ-ı sübhâ rişte-i zünnârdır
sensiz

17. **elimden:-im, -den**

Gazel 128

Mısra: 7

El.

Ra'şe-i şevk ile câm olur elimden ser-
nigün
Eyledikce sâki-i gül-pîrehan yanımda
rakş

18. **elime:-im, -e**

Gazel 127

Mısra: 4

El.

Devre gel bezmde ey sâki-i şîrîn-
harekât
Şun pey-â-pey elime sâgar-ı Cemşîd-i
hulûş

19. **elime:-im, -e**

Gazel 28

Mısra: 11

Elinde, hakimiyetinde.

Girsün elime dersen eger dâmen-i
makşûd
Ser-rişte-i ümmîdi burak terk-i merâm
it

20. **elin:-in**

Gazel 258

Mısra: 11

El.

Meded başıñ çün ey sâkî elin al bir
ayağ ile
Ġarîbî mest ü şeydâ kaldı mey-hâne
bucağında

21. **eliñde:-iñ, -de**

Gazel 56

Mısra: 7

Bedenin bir uzvu.

Zâhid eliñde sübhâ-i şad-dâne söyle
kim

Bir nerd-bān-ı bām-ı kerāmet degil
midir

Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek.

22. **eliñden:-iñ, -den**

Gazel 26

Mısra: 16

(birinin) elinden; yüziünden, -den
dolayı.

Raķıbi yār ile gördik o meh-sīmādan
el çekdik
Görince zāģı gül-şende gül-i ra'nādan
el çekdik

Çıkdı çarħa āh-ı bülbül yandı ħāne-i
taħammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikāyet

2. **el çekdik:-dik**

Gazel 178

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Vazgeçmek.

23. **elinden:-in, -den**

Gazel 193

Mısra: 14

El, irade.

Raķıbi yār ile gördik o meh-sīmādan
el çekdik
Görince zāģı gül-şende gül-i ra'nādan
el çekdik

Vā'iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı
hep
Çal başına Ğarībi elinden kitābın al

3. **el çekdik:-dik**

Gazel 178

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Vazgeçmek.

24. **elinden:-in, -den**

Gazel 99

Mısra: 14

Güç, irade; etki, tesir.

Ĥayāt-ı Ĥızr ise āb-ı beķā minnetle
nüş olmaz
Görüb pīr-i muģānda imtinān
şahbādan el çekdik

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
kullābına bā'ış
Göñül bir tıfl-i nādandır elinden ĥayr u
şer gelmez

4. **el çekdik:-dik**

Gazel 178

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Vazgeçmek.

25. **eline:-in, -e**

Gazel 228

Mısra: 7

El.

Diyār-ı 'ālem-i tecrīdedir 'azm-i
ĥulūş-ı dil
Hevā-yı 'aşka düşdük devlet-i
dünyādan el çekdik

Çengin alsun eline Zühre ola raķş-āver
Leb-i bintül-'inebi emmege erler
gelsün

5. **el çekdik:-dik**

Gazel 178

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Vazgeçmek.

el çek-:

1. **el çekdik:-dik**

Gazel 178

Mısra: 1

Göñül virdik yine bir 'arız-ı gül-reng-i
mey-güne
Neşât-ı nev-bahâr-ı bâde-i hamrâdan
el çekdik

6. **el çekdik:-dik**
Gazel 178
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek.

Kemend-i dâm-ı teshîri düşürdük deşt-i
maḥlabdan
Girîbân-ı şikâr-ı dâmen-i şahrâdan el
çekdik

7. **el çekdik:-dik**
Gazel 178
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek.

Ḳanâ'at-kerdeyüz hûn-ı cigerle şîşe-i
dilden
Leb-i şîrîn-i câm ü gerden-i mînâdan
el çekdik

8. **el çekdik:-dik**
Gazel 178
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek.

Ġarîbî rişte-i maḳşûdı bulduk ḥaṭṭ u
ḥâlinden
Heves-kârî-i zülf ü kâkül-i sevdâdan el
çekdik

9. **el çekme:-me**
Gazel 268
Mısra: 21
Kelime Tipi: **Deyim**
*Uzaklaşmak, ilgiyi kesmek, uzak
durmak.*

Ġarîbî'em leb-i câm u ruḥ-ı dil-berden
el çekme

Bu ümmîd ile bir dil-beste-i
devrânîmün sâķî

10. **el çekmiş:-miş**
Gazel 119
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgisini kesmek, vazgeçmek.

Ser-â-pâ kıll kalemle çekdi Mânî şüret-i
şūḥūñ
Gelince sâ'id-i sîmînine maḥbûbın el
çekmiş

11. **el çeküb:-üb**
Tarih 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Vazgeçmek.

El çeküb hûn-rîzlikden 'adl ü ḥilme
başladı
Şaldı elden tîğını Mirrîḥ idüb terk-i
vebâl

el şun-:

1. **el şunduk:-duk**
Gazel 20
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Deyim**
*El uzatmak, el sürmek,
dokunmak; yaklaşmak, sahip olmak.*

Ḳufl-i genc-i vişâle el şunduk
İftaḥ lenâ ḥayral bâb

el ur-:

1. **el urub:-ub**
Gazel 7
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
El vurmak, müdahale etmek.

Metâ'-ı vaşla cân naḳdın bahâ koymuş
meyânçiler

Saňa ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

el vir-:

1. **el virdi:-di**

Gazel 161

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek.

El virdi yine himmet-i pāşā-yı
mükerrem
Biz ‘ömr-i raķībānı melāmetle
giçürdik

2. **el virdigi:-dig, -i**

Gazel 165

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek, fırsat vermek.

Bu gün el virdigi zevki burakma fikr-i
ferdāya
Gel imdi sīneye bir hūr-peyker māh-
manzar çek

3. **el virirse:-i, -r, -se**

Gazel 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek, fırsat vermek.

Metā‘-ı vaşla cān naқdin bahā koymuş
meyānçiler
Saňa ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

4. **el virmedi:-me, -di**

Gazel 160

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Yardım etmek, fırsat vermek.

El virmedi bir gūşe-i ‘uzletde қanā‘at
‘İş-i şikemi dehrde minnetle giçürdik

5. **el virmez:-mez**

Gazel 138

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

Yakışmak, uygun olmak.

Mey-hānede ey ‘āķıl huş-yārılık el
virmez
Kim pīr-i muğān elbet mestāneden
eyler hazz

el-amān:

1. **el-amān:**

Gazel 19

Mısra: 12

Aman, imdat, medet.

Düşmüş eṭrāf-ı ‘araқ-çine perīşān
kākülün
El-amān ey bī-vefā ‘ālem perīşān oldu
hep

2. **el-amān:**

Gazel 106

Mısra: 9

Aman, imdat, medet.

Cānıñ şaқındır uğrama ol semte el-
amān
Ey dil belā-yı gāmze-i hūn-h‘ārı
görmüşüz

3. **el-amān:**

Gazel 111

Mısra: 10

Aman, imdat, medet.

‘Āşıkıñ tākati yok nīm-nigāha nāza
El-amān eylemesün gāmzeleriñ қana
heves

4. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 5

Aman, imdat, medet.

El-amān ey dil-ber-i şūḥ-ı sitem-kār
el-amān
Sūziş-i firqatle cānā bī-ḳarār oldum
yeter

5. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 5

Aman, imdat, medet.

El-amān ey dil-ber-i şūḥ-ı sitem-kār
el-amān
Sūziş-i firqatle cānā bī-ḳarār oldum
yeter

6. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 10

Aman, imdat, medet.

Ḥalk arasında zelīl ü ḥāk-sār oldum
yeter
El-amān ey zālīm-i bī-raḥm-i ğaddār
el-amān

7. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 10

Aman, imdat, medet.

Ḥalk arasında zelīl ü ḥāk-sār oldum
yeter
El-amān ey zālīm-i bī-raḥm-i ğaddār
el-amān

8. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 15

Aman, imdat, medet.

El-amān ey ğamzesi ḳātil-i ḥūn-ḥvār
el-amān
Firḳatiñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ
beni

9. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 15

Aman, imdat, medet.

El-amān ey ğamzesi ḳātil-i ḥūn-ḥvār
el-amān
Firḳatiñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ
beni

10. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 20

Aman, imdat, medet.

Ṭavḳ-ı ğamda ḳumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü ḳāmet la‘l-i ruḥsār
el-amān

11. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 20

Aman, imdat, medet.

Ṭavḳ-ı ğamda ḳumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü ḳāmet la‘l-i ruḥsār
el-amān

12. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 25

Aman, imdat, medet.

El-amān ey ḥüsnüñe ‘ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşḳ aldı vücūdum mülküni
vīrāne teg

13. **el-amān:**

Muhammes 2

Mısra: 25

Aman, imdat, medet.

El-amān ey ḥüsnüñe ‘ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşḳ aldı vücūdum mülküni
vīrāne teg

14. **el-amān:****Muhammes 2**Mısra: **30***Aman, imdat, medet.*

Āteş-i ḥasretle yandırdıñ beni pervāne
teg
El-amān ey kişver-sālār-ı ḥübān el-
amān

15. **el-amān:****Muhammes 2**Mısra: **30***Aman, imdat, medet.*

Āteş-i ḥasretle yandırdıñ beni pervāne
teg
El-amān ey kişver-sālār-ı ḥübān el-
amān

16. **el-amān:****Muhammes 2**Mısra: **35***Aman, imdat, medet.*

El-amān ey şem´-i rüy-ı bezm-i ağyār
el-amān

17. **el-amān:****Muhammes 2**Mısra: **35***Aman, imdat, medet.*

El-amān ey şem´-i rüy-ı bezm-i ağyār
el-amān

elbet:1. **elbet:****Gazel 262**Mısra: **7***Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.*

Bu çāh-ı firāka seni elbet şalurlar
Ey Yūsuf-ı dil ḥ´ābıñı iḥvāna tıyurma

2. **elbet:****Gazel 90**Mısra: **12***Elbet, mutlaka.*

Degil bī-hüdedir zülf-i muṭavvel devr-
i rüyunda
Ma´āni-i bedī´-i ḥüsnüñ elbet bir
beyān ister

3. **elbet:****Gazel 134**Mısra: **18***Elbet, mutlaka.*

Meger sīm-āb var nezzāre-i ḥaṭṭında ol
şūḥuñ
Ki her kim gördi bir kez oldu elbet bī-
karār-ı ḥaṭṭ

4. **elbet:****Gazel 78**Mısra: **8***Elbette, şüphesiz, mutlaka.*

Ḥaṭṭı geldikde n'ola ger virse ruḥşat
būseye
Bāğ-ı sebz olduḡda elbet bār kendin
gösterür

5. **elbet:****Gazel 123**Mısra: **7***Elbette, şüphesiz, mutlaka.*

İder te'şir elbet meşreb-i ma'şūḡ
'uşşāka
Dile vīrānelik ol dīde-i maḥmūrdan
gelmiş

6. **elbet:****Gazel 138**Mısra: **16***Elbette, şüphesiz, mutlaka.*

Mey-ḥānede ey 'ākıl huş-yārılık el
virmez
Kim pīr-i muḡān elbet mestāneden
eyler ḥazz

el:1. **elde:-de****Gazel 273**

Mısra: 4

Elinde, hazırda.

Oldum o şūha eylemeden lütf ü ilticā
İtmez kabūl elde daḥı çāre kalmadı

2. **elinde:-in, -de****Gazel 94**

Mısra: 8

*Bir durum veya olayın birisinin
idaresi altında olması.*

Felek didikleri bir kimsedir kim ‘aynı
farkında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyār olmaz

3. **elinde: -in, -de****Gazel 179**

Mısra: 12

*Bir şey ya da birisinin
etkisi/idaresi altında olma.*

Bir gevher-i yekdāne idiñ dehre Ğarībī
Şad-ḥayf ki nādāniñ elinde ḥazef
olduñ

4. **elinden: -in, -den****Gazel 80**

Mısra: 16

Yüzünden, nedeniyle.

Dükendi ‘ömr bir gün dönmedi vefk-i
murād üzre
Vefāsız çarḥ elinden dertlü cānım ḫana
dönmüşdür

elden gidel-:1. **elden gideli:-eli****Gazel 145**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kaybettiğimden beri, gittiğinden
beri.*

Gideli dāmen-i dārūy-ı vişālīñ elden
Ten-i efsürde degil derd ü elemden
fāriğ

ele al-:1. **ele alam:-am****Gazel 37**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Tutmak, eline almak, ele
geçirmek.*

Sā'id-i sīmīni cānāni alam dirsene ele
Koy ḥayāl-i bātılı kim fikr-i ḫām
olmaz müfīd

2. **ele almadım:-ma, -dı, -m****Gazel 209**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim***Elinde tutmak, eline almak.*

Almadım ‘ömrde bir rişte-i maḫşūdı
ele
Kātı çok fā'idesiz kendime zaḫmet
virdim

3. **ele alsan:-sa, -n****Gazel 33**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim***Eline almak, tutmak.*

Ey Ğarībī ne biter nüh-ḫabaḫından
çarḫıñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
kadeḫ

ele gir-:1. **ele girmezse:-mez, -se****Gazel 222**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Ele geçmek.

Ele girmezse dāmān-ı vişālīñ bārī ey
dil-ber
Bizi şād itmege keyfiyyetiñden bir
peyām olsun

2. **ele girse:-se**
Gazel 184
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Elde etmek, ulaşmak, erişmek.

Girse gubār-ı hāk-i kefi-pāy-ı yār ele
Hergiz şemīm-i nāfe şabādan taleb
değil

3. **ele girse:-se**
Gazel 185
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
*Ele geçmek, elde etmek,
yakalamak.*

Olmaz mı şifā-yāfte hep derd-i
derūnum
Girse ele ger dāmen-i dārūy-ı
taḥammül

elem:

1. **elem:**
Terci-bend 1
Mısra: 41
Acı, üzüntü.

Ey māh yeter 'āşıkā zecr ü elem eyle
İnşāf getir gönlüñe bir dem kerem
eyle

elem çek:-

1. **elem çekme:-me**
Gazel 50
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzüntü, tasa duymak.

Çekme elem Ğarībi ki bir böyle vaqt
olur
La'lin o şūḥ merhem-i dāğ-ı derūn ider

elem-i yār:

1. **elem-i yār:**
Gazel 243
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Yarin derdi.

Ālūde-i 'aşk olmasa dāmān-ı tabī'at
Kalmazdı Ğarībī elem-i yār arasında

el-hazer:

1. **el-ḥazer:**
Gazel 103
Mısra: 5
"Sakın, sakınınız, sakınılsın"
anlamında bir ifade.

El-ḥazer kıılma 'adū ile ḥuşūmet ey dil
Anıñ elmās-ı ḥased ḳalbin ezer çok
gitmez

elim dut:

1. **elim dut:**
Gazel 5
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Elinden tutmak, yardım etmek.

Olmuşum ser-tā-ḳadem müstağraḳ-ı
baḫr-i günāh
Bī-nevāyım dut elim ey Şāfi'-i rüz-ı
cezā

eliñ çek:

1. **eliñ çek:**
Gazel 142
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
*Elini çekmek, uzak durmak,
ilgilenmemek.*

Erbāb-ı keremden çek eliñ eyle Ğarībī
 H̄ān-ı ni'am-ı der-geh-i sultāna
 tevaḳḳu'

elinden çık-:

1. **elinden çıkıdı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kaybetmek.

Şāhīn-i hüsni çıkıdı elinden ol āfetiñ
 Ardınca baḳaḳaldı gözi intizār hayf

elmās-ı hased:

1. **elmās-ı hased:**

Gazel 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kıskançlık, çekememezlik elması.

El-ḥazer kılma 'adū ile ḥuşūmet ey dil
 Anıñ elmās-ı hased ḳalbin ezer çok
 gitmez

el-minnetü li-llāh:

1. **el-minnetü li-llāh:**

Gazel 161

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"Allah'a minnet, minnet ancak

Allah için".

El-minnetü li-llāh günü t̄ā'atle giçürdik
 Şeb-kevkebe-i baḥtı sa'ādetle giçürdik

el-vedā':

1. **el-vedā':**

Gazel 141

Mısra: 1

Artık ayrılıyor, Allah'a

*ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
 başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey t̄ac-dār-ı şāh-ı şāhān el-
 vedā'

El-vedā' ey Āşaf-ı şānī-i devrān el-
 vedā'

2. **el-vedā':**

Gazel 141

Mısra: 1

Artık ayrılıyor, Allah'a

*ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
 başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey t̄ac-dār-ı şāh-ı şāhān el-
 vedā'

El-vedā' ey Āşaf-ı şānī-i devrān el-
 vedā'

3. **el-vedā':**

Gazel 141

Mısra: 2

Artık ayrılıyor, Allah'a

*ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
 başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey t̄ac-dār-ı şāh-ı şāhān el-
 vedā'

El-vedā' ey Āşaf-ı şānī-i devrān el-
 vedā'

4. **el-vedā':**

Gazel 141

Mısra: 2

Artık ayrılıyor, Allah'a

*ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
 başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey t̄ac-dār-ı şāh-ı şāhān el-
 vedā'

El-vedā' ey Āşaf-ı şānī-i devrān el-
 vedā'

5. **el-vedā':**

Gazel 141

Mısra: 3

Artık ayrılıyor, Allah'a

*ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
 başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey şāh-bāz-ı burc-ı eflāk-ı celāl
El-vedā' ey server-i Cem cāh-ı 'irfān
el-vedā'

6. el-vedā' :

Gazel 141

Mısra: 4

*Artık ayrılıyor, Allah'a
ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey şāh-bāz-ı burc-ı eflāk-ı celāl
El-vedā' ey server-i Cem cāh-ı 'irfān
el-vedā'

7. el-vedā' :

Gazel 141

Mısra: 4

*Artık ayrılıyor, Allah'a
ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey şāh-bāz-ı burc-ı eflāk-ı celāl
El-vedā' ey server-i Cem cāh-ı 'irfān
el-vedā'

8. el-vedā' :

Gazel 141

Mısra: 5

*Artık ayrılıyor, Allah'a
ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey seng-i ferş-i āstān-ı devletiñ
Her biri bir efser-i Sām u Nerīmān el-vedā'

9. el-vedā' :

Gazel 141

Mısra: 6

*Artık ayrılıyor, Allah'a
ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

El-vedā' ey seng-i ferş-i āstān-ı devletiñ
Her biri bir efser-i Sām u Nerīmān el-vedā'

10. el-vedā' :

Gazel 141

Mısra: 8

*Artık ayrılıyor, Allah'a
ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

Cezbe-i āb u hevā aldı 'inān-ı şabrımı
N'eyleyim ey baħr-ı lütf ü kân-ı ihsān
el-vedā'

11. el-vedā' :

Gazel 141

Mısra: 10

*Artık ayrılıyor, Allah'a
ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

Bir yaña murğ-ı dil eyler ārzü-yı bāğ-ı vaşl
Bir yaña cān ister olsun sākin-i Vān el-vedā'

12. el-vedā' :

Gazel 141

Mısra: 12

*Artık ayrılıyor, Allah'a
ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

İki miķnā'īsa āhendir vücūdum dāverā
Ara yerde kalmışım efkār ü hayrān el-vedā'

13. el-vedā' :

Gazel 141

Mısra: 14

*Artık ayrılıyor, Allah'a
ısmarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

Ey veliyyü'l-ni' metim sermāye-i
'ömrüm benim

V'ey hezārān ben gibi yoluñda kırbān
el-vedā'

14. **el-vedā'** :

Gazel 141

Mısra: 16

*Artık ayrılıyoruz, Allah'a
ismarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

Hakk bilür pīçidedir sensiz hayātım
mevtime
Hiç kefenden farkı yok pīrāhen-i cān
el-vedā'

15. **el-vedā'** :

Gazel 141

Mısra: 18

*Artık ayrılıyoruz, Allah'a
ismarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

Tā-be-gerden ğarq-ı hūn olsun vücūdı
düşmeniñ
Olmasun gül-zār-ı bahtı hīç reyyān el-
vedā'

16. **el-vedā'** :

Gazel 141

Mısra: 20

*Artık ayrılıyoruz, Allah'a
ismarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

Ola der-gāhiñ tefevvuḳ-kerde-i
Cemşid ü Cem
Olmasun hergiz muḫālif saña devrān
el-vedā'

17. **el-vedā'** :

Gazel 141

Mısra: 22

*Artık ayrılıyoruz, Allah'a
ismarladık" anlamında uzun ayrılıklar
başlarken kullanılan vedâlaşma sözü.*

Dā'im olmazsa du'ā-yı devletiñde
müstakīm

Olmasun ṭab'-ı Ğarībī şād u ḫandān el-
vedā'

em-:

1. **emer:-er**

Gazel 79

Mısra: 11

*Dudak, dil ve soluk yardımıyla
bir şeyi içine çekmek.*

Gönlüm esir-i zülfüdür ammā lebiñ
emer
Ṭütü kafesde zār ise şekerle beslenür

emānet:

1. **emānet:**

Gazel 89

Mısra: 8

*Güvenilir bir kimseye saklaması
veya birine teslim etmesi için bırakılan
şey veya kimse.*

Ey perī cāna daḫı mihrīñi izhār itme
Aña şandūḳce-i sīne emānet yeridir

emmeḡ:

1. **emmeḡ:-e**

Gazel 228

Mısra: 8

Emmek.

Çengin alsun eline Zühre ola raḳş-āver
Leb-i bintü'l-'inebi emmeḡ erler
gelsün

emti'a-i kevn ü mekān:

1. **emti'a-i kevn ü mekān:**

Gazel 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: Kalp İfade

Varlık âleminin eşyaları.

Hāşıl-ı her dü-cihān emti 'a-i kevn ü
mekān
Hıttā-pīrāy-ı reh-i 'ālem-i bālāya fedā

enbiyā-yı zuhūr-ı risālet:

1. **enbiyā-yı zuhūr-ı risāletiñ:-iñ**

Gazel 159

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Risāletin ortaya çıkmasıyla

peygamberlik...

Dutdı cihānı kabza-i hükm-i 'adāletiñ
Hatm itdi enbiyā-yı zuhūr-ı risāletiñ

encām:

1. **encāmı:-ı**

Gazel 83

Mısra: 8

Son, akıbet.

Şekker urub dimāğa şunar zehr 'ākıbet
Şīrini-i hevāsınıñ encāmı bellidir

2. **encāmını:-ın, -ı**

Gazel 170

Mısra: 4

Son, akıbet, nihayet.

Dehrin gül-i ra 'nā gibi hep būd u
nebūdın
Ağāzını seyr itdik ü encāmını gördük

encāma kal-:

1. **encāma kıldı:-dı**

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sona kalmak.

Āğāz-ı 'aşk sehldir encāma kıldı iş
Ey dil murād-ı gerdiş-i eyyāma kıldı
iş

encām-ı kār:

1. **encām-ı kārı:-ı**

Gazel 56

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İşin sonu.

Yoğ bākımız Ğarībi şeb-i tār-ı hicrden
Encām-ı kārı şubh-ı sa'ādet degil
midir

encām-ı neşāt:

1. **encām-ı neşāt:**

Gazel 137

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevincin sonu.

Göñlüme oldı bu mazmün ile ilhām-ı
neşāt
Ruhiñ āğāz-ı neşāt u hañiñ encām-ı
neşāt

encüm:

1. **encüm:**

Gazel 50

Mısra: 6

*Arapça "yıldız" anlamına gelen
"necm" in çoğulu.*

Yād eyledikce kāmetin ol nāz-ı
perverin
Çatar sipihre āhımı encüm sütün ider

2. **encümle:-le**

Gazel 34

Mısra: 7

Yıldızlar.

Encümle kıldı şafha-i eflākı zer-feşān
Ser-levhası müzehheb olunca kitāb-ı
şubh

encümen-i ümmet:1. **encümen-i ümmete:-e****Gazel 157**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ümmetin meclisi.

Yâ Rab beni bu cürm ü haṭâ ile
ḥabîbiñ
Görsün mi ‘aceb encümen-i ümmete
lâyıḳ

encüm-i seyyâr:1. **encüm-i seyyâre:-e****Gazel 281**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hareket eden yıldızlar**(Gezegenerler).*

Hep ḥasret-i ḥâl-i siyehiñle çıkan âhım
Rûy-ı felege encüm-i seyyâre degilim

encüm-şümâr-ı ḥasret:1. **encüm-şümâr-ı ḥasret:****Gazel 24**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hasretle yıldızların sayılması.

Tâ şubḥ olunca her şeb ḥâliñ gelür
ḥayâle
Miḥnet-güzâr-ı derdim encüm-şümâr-ı
ḥasret

encüm-şümâr-ı miḥnet-i şeb kıl-:1. **encüm-şümâr-ı miḥnet-i şeb****kılmağa:-mağ, -a****Gazel 217**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gece kederinin yıldızlarını**saymak.*

Encüm-şümâr-ı miḥnet-i şeb kılmağa
bizi

Yetdi gurûba sür‘at ile âfitâb-ı ḥüsn

encüm-şümâr-ı rûz-ı ḥesâb:1. **encüm-şümâr-ı rûz-ı ḥesâb:****Gazel 284**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Mahşer gününün yıldızları**sayanı.*

Her şeb ḥayâl-i ḥâl-i siyâhiñla şubḥa
dek

Encüm-şümâr-ı rûz-ı ḥesâb eylediñ
beni

endâhte-i çâh-ı mezellet:1. **endâhte-i çâh-ı mezellet:****Gazel 142**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Alçaklık çukuruna atılmış.

İtsün seni endâhte-i çâh-ı mezellet
Ey Yûsuf-ı dil eyleme iḥvâna tevaḳḳu‘

endâhte-i dūş id-:1. **endâhte-i dūş idebilsem:-ebil, -sem****Gazel 200**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Omzuna atılmış olmak.

Ḥasretle başardım o büti sîne-i câna
Bâzularım endâhte-i dūş idebilsem

endâm:1. **endâmıñı:-iñ, -ı****Gazel 272**

Mısra: 11

Boy, pos; beden, vücut.

Kimdir endāmıñı ḥasretle çeken āgūşı
Ey gül-i gönçe-dehen pîreheniñden
ğayrı

endām-ı ‘andelîb:

1. **endām-ı ‘andelîb:**

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bülbülün boyu.

Başdan ayağa nâle vü feryād-ı şevkden
Âteş-nişîn-i ‘aşkıdır endām-ı ‘andelîb

endām-ı pür-za‘f:

1. **endām-ı pür-za‘fım:-ım**

Gazel 239

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zaaf dolu vücut.

Dutuşdı süz u tâb-ı ‘illete endām-ı pür-
za‘fım
Burağ bir kaçre âb-ı lütfuñı bu nâra yâ
Allâh

endām-ı za‘îf:

1. **endām-ı za‘îfin:-in**

Gazel 190

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zayıf beden.

Med-hüş-ı mey-i ‘aşk idi endām-ı
za‘îfin
Hep zaḥm-ḥor-ı ḥançer-i ḥâr eyledi
bülbül

endîşe:

1. **endîşe:**

Gazel 48

Mısra: 3

Düşünce, hayal, fikir.

Çün ü çirā-yı dehrden endîşe
kılmazam
Būd u nebūd-ı ‘âlem-i cān
defterimdedir

endîşe-i gerd-i hatt:

1. **endîşe-i gerd-i ḥattdan:-dan**

Gazel 174

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gençlerde yeni beliren ayva
tüylerin tozunun endîşesi.*

Ḥâtıra gelmeyen endîşe-i gerd-i
ḥattdan
Şafḥa-i rüy gibi biz daḥı dil-sâde idik

endîşe-i ḥām it:

1. **endîşe-i ḥām it:**

Gazel 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Boş düşüncelere kapılmak.

Düşme heves-i sâ‘id-i sîmîn-i nigāra
Girmez ele ey dil yeter endîşe-i ḥām it

endîşe-i nâzik:

1. **endîşe-i nâzik:**

Gazel 258

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nazik yanağı düşünme.

Şulandı ağızımız endîşe-i nâzik
yanağında
Ki güyâ şulu şeft-âlû yaraşmış ḥüsn-i
bâğında

endîşe-i rüz:

1. **endîşe-i rüz:**

Gazel 146

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Günün endişesi.

Olmasun endişe-i rûz ile albiñ teng ü
târ
Mîhmândan merd-i şâhib-hâne nân
itmez dirîğ

endîşe-i şahbâ:

1. **endîşe-i şahbâ:**

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap hayali, düşüncesi.

Ser-â-ser ma'ni-i pîçîdedir endîşe-i
şahbâ
Yağar âteşlere mağz-ı bahârı rîşe-i
şahbâ

2. **endîşe-i şahbâ:**

Gazel 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap hayali, düşüncesi.

Ğarîbî bî-te'emmül girme esrâr-ı
harâbâta
Reh-i bârîk-i pür-teşvîşdir endîşe-i
şahbâ

endîşe-i zülf ü hatt u hâl it:

1. **endîşe-i zülf ü hatt u hâl it:**

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin saçı yüzündeki ayva
tüyleri ve benini hayal etmek.*

Düşme heves-i sünbül ü reyhân-ı
bahâra

Ey murğ-ı dil endîşe-i zülf ü hatt u hâl
it

endîşemiz yok:

1. **endîşemiz yokdur:-dur**

Gazel 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Endişe yoktur.

Yokdur Ğarîbi cürmden endîşemiz
k'olur

Südâ-gerân 'afv-ı güneş-kâra âşinâ

ene'l-ħak:

1. **ene'l-ħak:**

Gazel 14

Mısra: 6

Ben Hakk'ım [Hallâc-ı

*Mansur'un vecd hâlinde söylediği ve
dâra çekilmesine sebep olan meşhur
söz olup edebiyâtımızda vahdet
görüşünün ve taşkın cezbenin ifâdesi
olarak çok kullanılmıştır].*

Hayâl-i târ-ı zülf-i yâre düşmezse
göñül şevki
Ene'l-ħak içre ğayr[ı] dâra Manşür
olmasun yâ Rab

2. **ene'l-ħak:**

Gazel 123

Mısra: 10

*"Ben Hakk'ım" şeklindeki Hallac-ı
Mansur'un Allah'ta bir olma düsturu.*

Yine birdir hayât ü mevt çeşm-i ehl-i
vahdetde
Ene'l-ħak dârına şu girye-i
Manşür'dan gelmiş

3. **ene'l-ħak:**

Gazel 278

Mısra: 11

*"Ben Hakk'ım" şeklindeki Hallac-ı
Mansur'un Allah'ta bir olma düsturu.*

Ene'l-ħak sırrı kanımla yazılsın
'arızîñ üzre

Çekilsün dāra zülfünden gönül
Mansūr'dur şimdi

enfās-ı mesīhā:

1. **enfās-ı mesīhā'yı:**

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hz. İsa'nın ölüleri diriltir
nefesleri*

Bilmez erbāb-ı ğarāz şehd-i lebiñ
lezzetini
Kāfir enfās-ı Mesīhā'yı ne bilsün
nicedir

engür:

1. **engürdan:-dan**

Gazel 123

Mısra: 12

Üzüm.

Mey-i gül-fāma meyl itmeme dir ise
kizb ider zāhid
Şarābī-reng-i şālī şofiniñ engürdan
gelmiş

engüşt-i bāğ-bān:

1. **engüşt-i bāğ-bān:**

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bahçıvanın parmağı.

Gül-çin olunca bāğda engüşt-i bāğ-bān
Başlar fiğāna beççe-i nevwād-ı
'andelib

engüşt-i nedem:

1. **engüşt-i nedem:**

Gazel 279

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Pişmanlık parmağı.

Ġarībī hāmeye pey-rev olunca tab'-ı
çālākım
Leb-i güftardan biñ yerde engüşt-i
nedem başdı

engüşt-i nigār:

1. **engüşt-i nigārına:-ın, -a**

Gazel 197

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin parmağı.

Zer-i hürşidden itse n'ola şayyāğ-ı
felek
Ġatı engüşt-i nigārına sezādır hātem

engüşt-i şāne:

1. **engüşt-i şāne:**

Gazel 86

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tarağın dişleri.

Engüşt-i şāne degdi diyü tār-ı zülfüne
Tīg-i hāsedle sīne-i dil pāre pāredir

engüşt-i süküt:

1. **engüşt-i sükütü:-ı**

Gazel 29

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

sus işaretini gösteren parmak.

Keyfiyyet-i esrār-ı ilāhī dimeden kıll
Engüşt-i sükütü leb-i güftāra teşebbüs

enīs:

1. **enīsım: -im**

Gazel 101

Mısra: 11

Dost.

Olub miñnet refikim hem-demim derd
ü enīsım ğam

Benimle aşınalar sévdiğim ağıyârdır
sensiz

2. **enîsim:-im**

Muhammes 1

Mısra: **44**

Arkadaş.

Hayâl-i vaşldan özge Ğarîbî dil-
nevâzım yok
Enîsim hem-demim yâr-ı muvâfık
çâre-sâzım yok

envâ´-ı belâ:

1. **envâ´-ı belâ:-dan**

Terci-bend 1

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Her tür bela.

‘Âr eyleme bir ders okı ‘unvân-ı
vefâdan
Dönmem hele senden gelen envâ´-ı
belâdan

enver it:-

1. **enver it:**

Gazel 22

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Nurlandırmak.

Yâ Rab dil-i Ğarîbî-i bî-çârede müdâm
Şem´-i hayâl-i dil-beri geldikçe enver
it

er:

1. **erler:-ler**

Gazel 228

Mısra: **8**

Erkek.

Çengin alsun eline Zühre ola raqş-âver
Leb-i bintül-‘inebi emmege erler
gelsün

2. **erleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 167

Mısra: **12**

Asker.

Şayd-gâh-ı dehrde şâhîn işin eyler
meges
Kalmamış bir zür-ı bāzūsı dil-âver
erleriñ

erbâb-ı ‘alâ’ik:

1. **erbâb-ı ‘alâ’ik:**

Gazel 43

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

*Bir işten anlayan, bir işi iyi
yapan kimse arasında ki bağlar.*

Olur mı hergiz erbâb-ı ‘alâ’ik kâdir-i
tahrîk
Ki süzen dâmen-i ‘İsâ’ya bir gülmîh-i
âhendir

erbâb-ı ğarâz:

1. **erbâb-ı ğarâz:**

Gazel 91

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Kinli kimseler, gizli niyetli kişiler.

Bilmez erbâb-ı ğarâz şehd-i lebiñ
lezzetini
Kâfir enfâs-ı Mesîhâ’yı ne bilsün
nicedir

erbâb-ı kerem:

1. **erbâb-ı kerem:**

Gazel 117

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Cömertler, kerem sahipleri.

Ma'rifet ehline erbāb-ı kerem
bezminde
Āh-ı serd ile faķat girye-i ķasret
ķalmıř

2. **erbāb-ı keremden:-den**

Gazel 142

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Cömertler, kerem sahipleri.

Erbāb-ı keremden ķek eliñ eyle Ğarībī
Ĥān-ı ni'am-ı der-geh-i sultāna
tevaķķu'

erbāb-ı neřāt:

1. **erbāb-ı neřāt:**

Gazel 107

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevinķ sahipleri.

Derd-mendiñ ne bilür ģālını erbāb-ı
neřāt
Ĥāk-i ģün-ı ģama üftādeyi herkes
bilmez

erbāb-ı sūhan:

1. **erbāb-ı sūhan:**

Gazel 132

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleme üstatları.

Oldı erbāb-ı sūhan der-beste-i dükkān-ı
nazm
Ya'ni kim şimdi Ğarībī saña nevbetdir
ģaraż

erģanūn:

1. **erģanūn:**

Gazel 50

Mısra: 8

Kiliselerde ķalınan büyük ķalģı.

Rumca'dan Farsķaya ģirmiř.

şehr-i 'Irāk'a seyre řabā evcden gelür
Cān bülbüli ki naģmesini erģanūn ider

erit-:

1. **eritdi:-di**

Gazel 210

Mısra: 3

Erimek, eritmek.

Eritdi ķaddimi 'ařķıñ yolunda girye-i
ķasret
Nihāl-i şem'e döndi firķatden cism-i
süzānım

erkān-ı 'anāřır:

1. **erkān-ı 'anāřır:**

Gazel 100

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Alemi oluşturan unsur.

Bu 'ālem-i řafrā vü bu erkān-ı 'anāřır
Ma'düm iken icād-ı rüsümunda
fehīmüz

erre-i bī-dād:

1. **erre-i bī-dād:**

Gazel 226

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Acımasız bıķkı.

şaf-ı müjģānların bir erre-i bī-dād idüb
ģelmiř
Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
yerden

erzān-ı Ğarībī:

1. **erzān-ı Ğarībī'dir:-dir**

Gazel 202

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ğarībī'ye layık (Erbilli Āmā

Yusuf Ğarībī Efendi (d.1169/1755-56-

ö.1232/1816-17). *Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Erzân-ı Ğarîbî'dir bir görmege cân
virmek
Şem' -i ruḡ-ı cānāna pervāne midir
bilmem

erzende:

1. **erzendedir:-dir**
Muhammes 3
Mısra: **16**
Değen, layık olan.

Bizi hengām-ı bî-dārîde kâbûs-ı elem
başdı
Neden erzendedir 'uşşāka bilmem
ḡusni ebrûsı

es-:

1. **eser:-er**
Terci-bend 4
Mısra: **32**
*(hava için) bir yönden bir yöne
doğru hissedilir şekilde hareket etmek.*

Zamāna 'andelîb-i mest olurken rûy-ı
derdimden
Eser bûy-ı ḡazān şimdi Ğarîbî reng-i
zerdimden

2. **esmeyince:-me, -y, -ince**
Gazel 159
Mısra: **10**
Esmek.

Bulmaz rehā sefîne-i cān baḡr-ı
cürmden
Tā esmeyince nefḡa-i bād-ı selāmetiñ

3. **esti:-ti**
Gazel 149
Mısra: **12**
Esmek.

Vefḡ-ı murādı üzre felek döndi iki gün
Bād-ı muḡālîf esti yine rûzgār ḡayf

esās-ı kaşr-ı tab':

1. **esās-ı kaşr-ı tab'im:-im**
Gazel 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaratılış köşkünün temeli.

Benim kim sözlerimden 'aql-ı Eflātûn
mülzendir
Esās-ı kaşr-ı tab'im Ḳāf-ı 'Anḡā gibi
muḡkemdir

esb-i hāme:

1. **esb-i ḡāmemiz:-miz**
Gazel 66
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kalem atı.

Kimdir bizimle eyleye nazm içre ḡüft-
gū
Şimdi ki esb-i ḡāmemiz āteş-'inānlıdır

Esed:

1. **Esed:**
Tarih 1
Mısra: **28**
Özel isim.

Kim çerāğ-ı dîn ü devlet keḡudā-yı
mülk-i Vān
'Umde-i devlet Esed Beg nüḡa-i faẓl
u kemāl

eser:

1. **eser:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Eser, iz, nişan.

Āsumān-sūz idiñ ey āteş-i āh u ḥasret
 Kılmaz olduñ dil-i dil-dāra eşer n'oldı
 saña

2. **eşer:**

Gazel 44

Mısra: 11

Eser, iz, nişan.

Yok sende bir şaḥīfe-i a'mālden eşer
 Ser-efgen ol zemīne ḥacālet zamānidır

3. **eşer:**

Gazel 266

Mısra: 6

Eser, iz.

Ser-i şad-pāre-i misvākdan bu sırrı
 fehm itdim
 K'aniñ bŷy-ı vefādan bir eşer yokdur
 dehānında

4. **eşeri:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 69

Belirti, etki.

Bende yok táb-ı elem sende mürüvvet
 eşeri
 N'ola bilmem bu iki şāḥ-ı belāniñ
 semeri

eser eyle-:

1. **eşer eyler:-r**

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İz bırakmak.

İtdiği çevre taḥammül iderek feryādım
 Bir gün eyler dil-i gerdūna eşer çok
 gitmez

eser it-:

1. **eşer itmez:-mez**

Gazel 86

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tesir etmek, etki etmek.

İtmez Ğarībi ḥātırına āhımız eşer
 Ol zālimiñ derūni meger seng-i ḥāredir

eser-i nām-ı neşāt:

1. **eşer-i nām-ı neşāt:**

Gazel 137

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevincin adından bir iz

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
 gerdün
 Kalmamış dehrde bilmem eşer-i nām-ı
 neşāt

esir:

1. **esir:**

Gazel 88

Mısra: 7

Bağlı, tutsak.

Ser-i kūyunda esir itdiği üftādeleri
 Bir niğāh ile ser-efrāz idecek günlerdir

2. **esir:**

Tarih 1

Mısra: 5

Bağlı, tutsak.

Zulmet-i tārīki-i şebde esir olmuşdı dil
 Perdeden çıkdı 'arūs-ı şubḥ 'arz itdi
 cemāl

3. **esir:**

Gazel 223

Mısra: 3

Köle, esir, tutsak.

Ey serv-i nāz tavk-ı gamiñda esİR olan
MiskİN tezerv-i rūh-ı revānı bilür
misin

4. esİRi:-i

Gazel 80

Mısra: 11

Mahkum, tutsak.

Kerem kıl bu esİRi merhem-i vaşlıñla
yād it kim
Benim çün tāb-ı hicrān āteş-i sūzāna
dönmüşür

5. esİRi:-i

Gazel 5

Mısra: 18

Mahkum, tutsak.

Geldi dergāha Ğarībī yā şefi'e'l-
müznibİN
İşbu dām-ı ma'şiyetden bu esİRi kıl
rehā

esİR eyle-:

1. esİR eyler:-r

Gazel 206

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Tutsak etmek.

Müselsel kākülün 'uşşākı öldürmez
esİR eyler
Kerem kıl ğamze-i hūn-h'ārı cellād
eyle sultānım

esİR it-:

1. esİR itdiñ:-diñ

Gazel 271

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tutsak etmek; köle yapmak.

Kimiñ kim gönülünü şeh-bāz-ı çeşmiñle
esİR itdiñ

Fedā-yı hāliñ olsun dir dil-i dīvāneden
giçdi

2. esİR itmedi:-me, -di

Gazel 170

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Tutsak etmek; köle yapmak.

'Uşşākıñı sen gibi esİR itmedi kimse
Çok serv-i kıddiñ şīve-i endāmını
gördük

esİR ol-:

1. esİR olduğıma:-dığ, -ım, -a

Gazel 103

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tutsak olmak.

Zulmet-i şebde esİR olduğıma ğam
çekmem
Bāz olur perde-i ruhsār-ı seher çok
gitmez

2. esİR olduk:-duk

Gazel 173

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tutsak olmak.

Olduk esİR bāde vü peymāne görmedik
Düşdük neşāt-ı kıydına mey-hāne
görmedik

3. esİR oldum:-du, -m

Gazel 210

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Tutsak olmak, yakalanmak;

bağlanmak, gönül vermek.

Fezā-yı aşkda bir şūh-ı bī-rahme esİR
oldum
Nigāh u ğamze tıgıyle keser bağrım
döker kanım

esîr-i 'aşk:1. **esîr-i 'aşkım:-im****Gazel 150**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk tutsağı.

Ben ne tenhâ ser-i küyunda esîr-i

'aşkım

Saña qurbâna gelür 'âşık-ı nâlân şaf

şaf

esîr-i dâğ-ı hicr:1. **esîr-i dâğ-ı hicrim:-im****Muhammes 1**

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Ayrılı yarasının esiri.*Esîr-i dâğ-ı hicrim gül-şen-i âmâlden
dûrum

Giriftâr-ı diyâr-ı ğurbetim fakr ile

rencûrum

esîr-i dâm-ı çîn-i zülf:1. **esîr-i dâm-ı çîn-i zülfüñ:-iñ****Gazel 42**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saç kıvrımında ki
tuzağın esiri.*

Esîr-i dâm-ı çîn-i zülfüñ olmağ devr-i

hüsnüñde

Diyâr-ı gül-şen-i ğurbetde âzâd

olmadan yegdir

esîr-i ğamze-i cellâd:1. **esîr-i ğamze-i cellâd:****Gazel 168**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(sevgilinin) öldürücü yan
bakışının esiri.*Müjgân sevâd-ı 'anber olur mevc-i
hünuna

Böyle esîr-i ğamze-i cellâd olanlarıñ

2. **esîr-i ğamze-i cellâdın:-iñ****Gazel 234**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(sevgilinin) öldürücü yan
bakışının esiri.*Cânâ hülâşa çäre ne mümkün o
fitnedden

Kimse esîr-i ğamze-i cellâdın olmasun

esîr-i gerdiş-i câm-ı şarâb ol:-1. **esîr-i gerdiş-i câm-ı şarâb olur:-ur****Gazel 151**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Şarap kadehinin dönüşünün
tutsağı olmak.*

Sebeb müşâhede-i reng-i rüy-ı sâkıbdır

Esîr-i gerdiş-i câm-ı şarâb olur 'âşık

esîr-i hâk-i ğurbet:1. **esîr-i hâk-i ğurbet:-dir****Terci-bend 4**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ayrılık toprağının esiri.

Derûnum dâ'imâ pür-süziş-i dâğ-ı

muhabbetdir

A sulţânım kuluñ böyle esîr-i hâk-i

ğurbetdir

esîr-i halka-i ğisû-vı müşg-efsân:1. **esîr-i halka-i ğisû-yı müşg-****efsânınım:-iñ, -im****Gazel 268**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) mis koku saçan saç
kıvrımının esiri.

Benim tā Kıys-veş kayd-ı cünūna
rağbetim vardır
Esir-i halka-i gīsū-yı müşg-efşānıñım
sākī

esir-i halka-i zencir-i aşk:

1. **esir-i halka-i zencir-i aşk:**

Gazel 275

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk zincirinin halkasına esir.

Degildim ben esir-i halka-i zencir-i
aşk ammā
Bu sevdā-yı cünün ol şūh-ı şirīn-
kārdan geldi

esir-i kākül:

1. **esir-i kākülüm:-üm**

Gazel 237

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçlarının esiri.

Benimde var bir tavk-ı belā boynumda
ey kumrī
Esir-i kākülüm bir serv-i hoş-reftārdan
ayru

esir-i kāmēt-i şimşād:

1. **esir-i kāmēt-i şimşād:**

Gazel 168

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şimşir boylu güzelin esiri.

Kumrī mişāli gerden-i tavk-ı
sitemdedir
Her dem esir-i kāmēt-i şimşād
olanlarıñ

esiri ol-:

1. **esiri oldun:-dun**

Gazel 172

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tutsak olmak.

Sākī-i melek-manzarıñ oldun mı esiri
Bilmem heves-i būs-ı leb-i cāma mi
düşdüñ

esir-i pençe-i aşk:

1. **esir-i pençe-i aşkıñ:-iñ**

Gazel 165

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın pençesinin esiri.

Esir-i pençe-i aşkıñ şakınmaz tīg-i
cevrinden
Nigāh-ı cān-sitānından dil-i uşşāka
hançer çek

esir-i pençe-i derd:

1. **esir-i pençe-i derdim:-im**

Gazel 239

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert pençesinin esiri.

Esir-i pençe-i derdim men-i bī-çāre yā
Allāh
Sen eyle ben gibi bī-çāreye bir çāre yā
Allāh

esir-i pençe-i hār it-:

1. **esir-i pençe-i hār itme:-me**

Gazel 175

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dikenin pençesinin esiri olmak.

Cānā esīr-i pençe-i hār itme gönlümü
Bir ‘andelīb-i gül-şen-i ruhsārīnım
seniñ

esīr-i pençe-i hār ol-:

1. esīr-i pençe-i hār oldığım:-*diğ, -ım*

Gazel 102

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dikenin pençesinin esiri olmak.

Birün eyler çemenden ‘andelībi āh ü
feryādım
O gül-çehre esīr-i pençe-i hār oldığım
bilmez

esīr-i pençe-i hār-ı sitem:

1. esīr-i pençe-i hār-ı sitemdir:-*dir*

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zulüm dikeninin pençesinin esiri.

Esīr-i pençe-i hār-ı sitemdir devr-i
vuşlatdan
Bu hasretle göñül bir bülbül-i nālāna
dönmüşdür

esīr-i pençe-i hār:

1. esīr-i pençe-i hārım:-*ım*

Gazel 99

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Diken pençesinin esiri.

‘Aceb bir böyle gül-şende esīr-i pençe-
i hārım
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

esīr-i pençe-i hicr:

1. esīr-i pençe-i hicr:

Gazel 232

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık pençesinin esiri.

Bārī esīr-i pençe-i hicr oldığım yeter
Dest-i ta‘arruż ol gül-i bī-hāra
degmesün

esīr-i pençe-i h‘āb:

1. esīr-i pençe-i h‘āb:

Gazel 284

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uykunun pençesinin esiri.

İtdiñ rübūde ‘aqlımı benim nigāh ile
Güyā esīr-i pençe-i h‘āb eylediñ beni

esīr-i seng-i melāmet ol-:

1. esīr-i seng-i melāmet olduñ:-*duñ*

Gazel 192

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kınama taşının esiri olmak.

Olduñ esīr-i seng-i melāmet Ğarībī-
veş
Rüsvā-yı ‘āmm-ı şöhre-i şehr olduñ ey
göñül

esīr-i serv-i kad-i dil-rübāsına ol-:

1. esīr-i serv-i kad-i dil-rübāsına

oldum:-du, -m

Gazel 244

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gönül alan servi boylu sevgilinin
esiri olmak.*

Geldi hırāma bāğ-ı hayālimde bir
şanem

Oldum esīr-i serv-i kad-i dil-rübāsına

esİR-i silsile-i şad-‘azāb ol:

1. **esİR-i silsile-i şad-‘azāb olur:-ur**
Gazel 151
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
Bin azap silsilesinin esiri olmak.

Ġarİbİ yāda getürdikçe zülF-i cānānı
 EsİR-i silsile-i şad-‘azāb olur ‘aşık

esİR-i turre-i tarrār:

1. **esİR-i turre-i tarrārīnīm:-iñ, -im**
Gazel 175
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) hilekar saçının esiri.

İnşāf olursa bendeye ben de Ġarİbİ-veş
 Çokdan esİR-i turre-i tarrārīnīm seniñ

esİR-i turre-i zülF-i perİşān:

1. **esİR-i turre-i zülF-i perİşānīñ:-iñ**
Gazel 164
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
*(Sevgilinin) darmadağınık
 kıvırcık saç lülesinin tutsağı.*

‘Akl yağmā-yı nigāh-ı çeşm-i
 mestānīñ seniñ
 Dil esİR-i turre-i zülF-i perİşānīñ seniñ

esİR-i zülF:

1. **esİR-i zülFdür:-dür**
Gazel 79
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının esiri.

Gönlüm esİR-i zülFdür ammā lebiñ
 emer
 Tütİ kafesde zār ise şekerle beslenür

esİR-i zulmet-i baht:

1. **esİR-i zulmet-i bahtım:-im**
Gazel 241
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Bahtın karanlığına esir.

EsİR-i zulmet-i bahtım sa‘ādet senden
 olmazsa
 Nedāmet eşkine ġarķım ‘ināyet senden
 olmazsa

eski:

1. **eskisi:-si**
Gazel 180
 Mısra: 9
Eski.

Sākī bizi de eyle ocaķ eskisi ħesāb
 PİR-i muġāna biz daġı çok hidmet
 eyledik

esmā:

1. **esmā:**
Gazel 136
 Mısra: 16
Allah'ın güzel isimleri.

Ol perī teshİRine bir nüşha aldım
 şeyġden
 Ĥaţtı nā-mevzūn-ı vefķı nā-tamām
 esmā ġalaţ

esmā-yı muġabbet:

1. **esmā-yı muġabbet:**
Gazel 25
 Mısra: 22
 Kelime Tipi: -
Aşkın (Allah) isimleri.

TeshİR idemezsin o perī-zādı Ġarİbİ
 Vird itmeyecek şıdķ ile esmā-yı
 muġabbet

esrār:1. **esrārı:-ı****Gazel 107**

Mısra: 9

Sırlar, gizler.

Zāhıde keşf degil mey-kedeniñ esrārı
Neş'e-i sāgar-ı pür-bādeyi herkes
bilmez

2. **esrārına:-ı, -n, -a****Gazel 145**

Mısra: 17

Sırlar, gizler.

Dehen-i tenginin esrārına yetmez
kimse
Ey Ğarībī diliñ it fikr-i 'ademden fāriğ

esrār-ı harābāt:1. **esrār-ı harābāta:-a****Gazel 11**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meyhane sırları.

Ğarībī bī-te'emmul girme esrār-ı
harābāta
Reh-i bārīk-i pür-teşvīşdir endīşe-i
şahbā

esrār-ı muhabbet:1. **esrār-ı muhabbet:****Gazel 264**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşkın sırları.

Lāf söz eylesesün şem' ki
pervāneleriñ
Çoğdur esrār-ı muhabbet leb-i
hāmūşunda

esrār-ı nihān:1. **esrār-ı nihān:-ım****Terci-bend 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gizli sırlar.

Bī-dādīñ ile çarha sūtün oldu figānım
Fāş olmaya koy 'āleme esrār-ı nihānım

eş'ār:1. **eş'ārıñ:-ıñ****Gazel 75**

Mısra: 13

*Şiirler, manzum olarak kaleme
alınmış eserler.*

Eş'ārıñ olub cümle pesendide Ğarībī
Bu nazm-ı hoş-āyiniñe bilmem ne
diyerler

eşheb-i nāz:1. **eşheb-i nāzına:-ın, -a****Gazel 8**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nazlı beyaz at.

Eşheb-i nāzına meydān-ı felek kūteh
olur
Dest-i 'iştān eger olmazsa 'inān-ğīr-i
du'ā

eşheb-i nazm:1. **eşheb-i nazmım:-ım****Gazel 41**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Nazmın kır atı.

Cevlāna Ğarībī gelicek eşheb-i
nazmım
Meydān-ı feşāhatde Nazīrī'ye şalādır

eşk:1. **eşk:****Gazel 50**

Mısra: 9

Gözyaşı.

Hâlim görüb inanma o gül ağıdırsa eşk
 Kandı-l-i şem'-i fitneye revgân füzün
 ider

2. **eşkile:-ile****Terci-bend 1**

Mısra: 44

Gözyaşı ile.

Koy bezm-i vişâliñde beni muhterem
 eyle
 Çehremde yeter eşkile derdim raqam
 eyle

3. **eşkim:-im****Gazel 246**

Mısra: 11

Gözyaşı.

Fırağ-ı reng-i ruhsârıñla eşkim düşse
 deryāya
 Qalur āhir zamāna cūşiş-i yem qande
 ben qande

4. **eşkine:-ine****Gazel 241**

Mısra: 2

Gözyaşı.

Esir-i zulmet-i bahtım sa'adet senden
 olmazsa
 Nedāmet eşkine ğarqım 'ināyet senden
 olmazsa

eşk-i çeşm:1. **eşk-i çeşmim:-im****Gazel 80**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Ğamıñla katre katre eşk-i çeşmim qana
 dönmüşdür

Reg-i müjgānlarım bir sübha-i
 mercāna dönmüşdür

2. **eşk-i çeşmimden:-im, -den****Gazel 123**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Fezā-yı sīne baħr-ı miħnet oldu eşk-i
 çeşmimden
 Cihāna seyl-i tūfān hep bizim
 tennūrdan gelmiş

eşk-i çeşm-i giryān:1. **eşk-i çeşm-i giryānım:-im****Gazel 210**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlayan gözün yaşı.

Ğamıñla döndi baħr-ı hūna eşk-i çeşm-
 i giryānım
 Sırışkimden reg-i mercāna döndi şaff-ı
 müjgānım

eşk-i dide:1. **eşk-i dide:****Gazel 6**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Gül-şen-i derdim ser-ā-pā sūz [u] tāb-ı
 hicrden
 Giryē-i ħasretle eşk-i dide şeb-nemdir
 baña

2. **eşk-i dideden:-den****Gazel 16**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Bunca ki viridi gül-şene şu eşk-i
dideden
Şahn-ı çemende almadı bir kām
'andelīb

eşk-i germ:

1. eşk-i germ:

Terci-bend 4

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Sıcak gözyaşı.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Haber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
hāl-i derdimden

eşk-i germ-i dīde-i bülbül:

1. eşk-i germ-i dīde-i bülbül:

Gazel 182

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bülbülün gözünün sıcak yaşı.

Ey eşk-i germ-i dīde-i bülbül yazuk
saña
Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem
olmadıñ

eşk-i hün:

1. eşk-i hünin: -in

Gazel 24

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kanlı gözyaşı.

Her rüz u şeb Ğarībī bir güne'em
belāda
Çeşmimde eşk-i hünin bağırimda nār-ı
hasret

eşk-i hün-āb:

1. eşk-i hün-āb:

Terkib-bend 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kanlı yaş.

Derd-i hasret gözimiñ yaşı Ceyhün
itdi

Eşk-i hün-āb ruḥ-ı zerdimi gül-gün itdi

eşk-i nedāmet:

1. eşk-i nedāmet:

Gazel 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Pişmanlık gözyaşları.

Dünyā maḳām-ı genc-i ferāgat degil
midir

Āb-ı hayāt eşk-i nedāmet degil midir

2. eşk-i nedāmet:

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Pişmanlık gözyaşları.

Āteş-i zulm ile pervāneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedāmet gelüb āh itdi
çerāğ

eşk-i revān:

1. eşk-i revān:

Gazel 146

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akan gözyaşı.

Yād-ı ḳaddiñle gözüm eşk-i revān
itmez dirīğ

Ābı pāy-ı servlerden bāğbān itmez
dirīğ

eşk-i şarāb:

1. eşk-i şarāb:

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Şarabın gözyaşı.

Bezm-i vişāl-i yāda eşk-i şarāb göster
Sūz-ı derūn-ı dilden bağırñ kebāb
göster

eşk-i ter:

1. eşk-i terimden:-im, -den

Gazel 216

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Taze gözyaşı.

Dāğ-ı kühenim tazelēnür eşk-i
terimden
Toldukça gözüm sāğarı hūn-ı
cigerimden

etfāl:

1. etfāl:

Gazel 138

Mısra: 14

Çocuklar.

Kūyuñda budur qadrim geldikçe olur
efzūn
Kim qā'idedir etfāl dīvāneden eyler
hazz

etfāl-i ser-i kūy:

1. etfāl-i ser-i kūyuñ:-uñ

Gazel 73

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sokak başındaki çocuklar.

Beni zūlfūñden ayru görse etfāl-i ser-i
kūyuñ
Qaçan zencirini bozmuş yine dīvāne
söyleller

etrāf-ı 'arak-çin:

1. etrāf-ı 'arak-çine:-e

Gazel 19

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Takkenin kenarı.

Düşmüş etrāf-ı 'arak-çine perīşān
kākülūñ

El-amān ey bī-vefā 'ālem perīşān oldu
hep

etrāf-ı nigāh:

1. etrāf-ı nigāhın:

Gazel 150

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözün etrafı.

Şüret-i hālime bakmazsa n'ola ol āfet
Dutmuş etrāf-ı nigāhın yine müjgān
şaf şaf

etvār:

1. etvār:

Terkib-bend 1

Mısra: 58

Hal, tavır, durum.

Şormadıñ hāl-i dil-i 'āşık-ı bīmār nedir
Bu tegāfūl ne için böyle bu etvār nedir

2. etvār:

Terkib-bend 1

Mısra: 71

Hal, tavır, durum.

Nedir ey serv-i sehī böyle bu etvār
saña
Hep şikāyetdir oğur qumri-i dil-zār
saña

evc:1. **evc**den:-den**Gazel 50**

Mısra: 7

*Gökyüzünün en yüksek noktası,
doruk, yüce.*

Şehr-i 'Irāk'a seyre şabā evcden gelür
Cân bülbülü ki nağmesini erğanün ider

evc-i ma'nā:1. **evc-i ma'nā**ya:-ya**Gazel 198**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mananın zirvesi.

Ne güne evc-i ma'nāya Ğarībī eylesün
pervāz
Ki murğ-ı tab'ını sen bī-per ü bāl itdiñ
ey zālīm

evc-i nāz:1. **evc-i nāz**ında:-ın, -da**Gazel 53**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İşvenin en yükseği, doruğu.

Tulū'-ı mäh-ı ruhsārīñ görenler evc-i
nāzında
Sipihriñ sīnesinde hāleye dāğ-ı kühen
dirler

evkāt:1. **evkāt**ı:-ı**Gazel 161**

Mısra: 4

Vakit , zaman.

Fikr-i ham-ı ebrūsı ile mäh-ı rehānīñ
Mihrābda evkātı 'ibādetle giçürdik

2. **evkāt**ımızı:-ımız, -ı**Gazel 160**

Mısra: 22

Vakit , zaman.

Feryād ki bir şihhat için şimdi Ğarībī
Evkātımızı dehrde miñnetle giçürdik

evlā:1. **evlād**ır:-dır**Gazel 248**

Mısra: 9

Daha uygun, daha iyi, daha lāyık.

Kaṭ'-ı hayāt terk-i muḥabbetden
evlādır
Vā'iz naşihat itme ki girmez kulağıma

evlāsı bu:1. **evlāsı budur**:-dur**Gazel 8**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Daha uygun olanı.

Vaḳti ma'lūm degil gerçi seherden
ğayrı
Līk evlāsı budur olmaya te'hür-i du'ā

evrāk-ı cemāl:1. **evrāk-ı cemāl**ine:-in, -e**Gazel 41**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik sayfaları.

Ğüftār-ı şeker-rīzine peyveste hayātım
Muşhaf disem evrāk-ı cemālīne
ḫaṭadır

evvel:1. **evvel**:**Gazel 195**

Mısra: 12
Önce.

Heves-kārī-i āgūş-ı vişāle düşmeden
cānım
Ḥayāl-i şem‘-i ruhsārıyla sūzān
olmadan evvel

2. evvel:
Gazel 195
Mısra: 14
Önce.

Ġarībī ‘omr gāfil giçdi hayfā ‘aşk
zevķinden
Giriftār-ı hevā-yı mihr-i hūbān
olmadan evvel

3. evvel:
Gazel 118
Mısra: 5
İlk olarak, ilk önce.

Şadākat añladım evvel kelām-ı cān-
bahşın
Vefā vü mihrī ḥaķīķatde hep ‘adāvet
imiş

4. evvel:
Gazel 1
Mısra: 5
Başlangıç, birinci, ilk.

Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā
Evvel kelām-ı ḥamd idi geldi zebānına

5. evvel:
Gazel 27
Mısra: 1
Başlangıç, birinci, ilk.

Evvel seni ey dil yaķar ol şem‘ ḥayāl it
Pervāne gibi şofra temennā-yı vişāl it

6. evvel:
Terci-bend 1
Mısra: 25
Başlangıç, birinci, ilk.

Ey gül nazar it ḥālīme ḥāk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

7. evvel:
Terci-bend 1
Mısra: 26
Başlangıç, birinci, ilk.

Ey gül nazar it ḥālīme ḥāk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

8. evvel:
Terci-bend 1
Mısra: 27
Başlangıç, birinci, ilk.

Ķaddim hele mānende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firķatde meġāk olmadan
evvel

9. evvel:
Terci-bend 1
Mısra: 28
Başlangıç, birinci, ilk.

Ķaddim hele mānende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firķatde meġāk olmadan
evvel

10. evvel:
Terci-bend 1
Mısra: 29
Başlangıç, birinci, ilk.

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel
Şemşir-i ġazab birle helāk olmadan
evvel

11. evvel:
Terci-bend 1

Mısra: 30
Başlangıç, birinci, ilk.

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel
Şemşîr-i ğazab birle helāk olmadan
evvel

12. evvel:
Terkib-bend 1
Mısra: 13
Başlangıç, birinci, ilk.

‘Ādetiñ itmek idi ‘āşıkā ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bî-çāreye şefkat
evvel

13. evvel:
Terkib-bend 1
Mısra: 14
Başlangıç, birinci, ilk.

‘Ādetiñ itmek idi ‘āşıkā ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bî-çāreye şefkat
evvel

14. evvel:
Terkib-bend 1
Mısra: 15
Başlangıç, birinci, ilk.

Baňa göstermez idiñ āteş-i firkat evvel
Senden olurdu dil-i hasteye şihhat
evvel

15. evvel:
Terkib-bend 1
Mısra: 16
Başlangıç, birinci, ilk.

Baňa göstermez idiñ āteş-i firkat evvel
Senden olurdu dil-i hasteye şihhat
evvel

16. evvel:
Terkib-bend 1
Mısra: 17
Başlangıç, birinci, ilk.

Çünkü gönlünde var idi bu ferāgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bāri muhabbet
evvel

17. evvel:
Terkib-bend 1
Mısra: 18
Başlangıç, birinci, ilk.

Çünkü gönlünde var idi bu ferāgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bāri muhabbet
evvel

18. evvel:
Terkib-bend 1
Mısra: 11
Evvela, önce.

Nāzenīnim yok idi sende bu ‘ādet
evvel
Var idi pādişehim sende mürüvvet
evvel

19. evvel:
Terkib-bend 1
Mısra: 12
Evvela, önce.

Nāzenīnim yok idi sende bu ‘ādet
evvel
Var idi pādişehim sende mürüvvet
evvel

20. evvel:
Gazel 140
Mısra: 9
İlk önce.

Vücūdı perveriş-yāb-ı riyāz-ı huld
iken evvel
Ne mümkün ādem olsun böyle miñnet-
hāneden mañzūz

21. evvel:
Gazel 195

Mısra: 1
Önce, ilk olarak.

Vişâliñ görmedim hasretle giryân
olmadan evvel
Müyesser olmadı la'liñ yürek kan
olmadan evvel

22. evvel:
Gazel 195
Mısra: 2
Önce, ilk olarak.

Vişâliñ görmedim hasretle giryân
olmadan evvel
Müyesser olmadı la'liñ yürek kan
olmadan evvel

23. evvel:
Gazel 195
Mısra: 4
Önce, ilk olarak.

Yeter sū`-i `amel ey nefis-i kâfir sen de
inşâf it
Bu gün eyle hâzer yarın peşimân
olmadan evvel

24. evvel:
Gazel 195
Mısra: 6
Önce, ilk olarak.

O gül-pîrâhene feryâd ü âhım itmedi
te`şir
Cünün-ı `aşkla çâk-i girîbân olmadan
evvel

25. evvel:
Gazel 195
Mısra: 10
Önce, ilk olarak.

Diliñ cem` eyle ey gâfil hevâ-yı zülf ü
kâkülден
Hele mecmu`a-i hâtır perîşân olmadan
evvel

26. evvel:
Gazel 209
Mısra: 5
Önce, ilk olarak.

Kimse ol fitneden âgâh degildir evvel
Ben anıñ hüsn-i cihân-süzına ragbet
virdim

27. evvel:
Gazel 139
Mısra: 12
İlk, önce.

Tevbe bâbından idince içerü vaz`-ı
kadem
Senden evvel bularız râh-ı şevâb ey
vâ`iz

28. evvel:
Gazel 1
Mısra: 5
Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk
olarak.

Evvel kelâm-ı hamd idi geldi zebânına
Âdem ki oldı hesti-i insâna ibtidâ

29. evvel:
Gazel 193
Mısra: 8
Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk
olarak.

Gelse hırâma bezmde sâki-i lâle-ruh
Evvel öpüb dudağını soñra şarâbın al

30. evvel:
Gazel 195
Mısra: 8
Önce.

Ko çıksun bir kenâra cân sirişkimden
devrân olsun
Harâb-ender-harâb-ı mevc-i tûfân
olmadan evvel

31. **evvel:****Gazel 114**

Mısra: 3

Başlangıçta, ilk önce, ilk olarak.

Evvel burakub sîneye bir mihr hayâliñ
Âhîr anı raḥneyle figâr itmek içinmiş

32. **evvel:****Gazel 169**

Mısra: 9

Başlangıçta, ilk önce, ilk olarak.

Evvel qarîb-i hürde-i kâim eylediñ beni
Âhîr şarâb-ı işimi hûn itdiñ ey felek

33. **evvel:****Gazel 70**

Mısra: 8

Başlangıç, birinci, ilk.

Ne şîr-i mestdir çeşmiñ ki âhû-yı dil-i
zârı
Ney-istân-ı müjeñden çıkmadan evvel
şikâr eyler

34. **evveli:-i****Gazel 1**

Mısra: 7

Önce.

Üftâdelik dir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şâhen-şehî-i Yûsuf-ı Ken'an'a ibtidâ

35. **evveli:-i****Gazel 1**

Mısra: 13

İlk olarak, ilk önce.

Olsun Ğarîbi evvel-i dîvân bu heft-
beyt
Seb'ül-meşâni oldı çü Qur'an'a ibtidâ

evvel-i dîvân:1. **evvel-i dîvân:****Gazel 1**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Divanın başı.

Olsun Ğarîbi evvel-i dîvân bu heft-
beyt
Seb'ül-meşâni oldı çü Qur'an'a ibtidâ

evvel-i rif'at:1. **evvel-i rif'at:****Gazel 1**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yükselmenin başı.

Üftâdelikdir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şâhen-şehî-i Yûsuf-ı Ken'an'a ibtidâ

evzâ'-ı cefâ:1. **evzâ'-ı cefâya:-ya****Gazel 185**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eziyet hâlleri.

Her vechle şabr eylerim evzâ'-ı cefâya
Ger perde-bîrûn olmasa bânû-yı
taḥammül

ey:1. **ey:****Gazel 8**

Mısra: 18

Ey, seslenme edatı.

Dest-berdâşte-i der-geh-i Yezdân ol
kim
Ey Ğarîbî ola kim eyleye te'sîr-i du'â

2. **ey:****Gazel 58**

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

Ey gül hayāl-i reng-i ruhuñla şabāha dek
 Āh u enīn-i ‘aşkda dil ‘andelībdir

3. ey:

Gazel 58

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Ey dil şeb-i firāka biraz da taḥammül it
 Ben bildigimde şubḥ-ı vişāli qarībdir

4. ey:

Gazel 59

Mısra: 12

Ey, seslenme edatı.

Dūd-ı siyāh-ı āhımız zīb-i cemāliñ arturur
 Ey gül-i ter remād ile gözgüye rüft ü rü gelür

5. ey:

Gazel 63

Mısra: 3

Ey, seslenme edatı.

Dutalum perde-i ‘işmetdesin ey gönçe-i nāz
 Bir seher çāk-i girībān olacağsın āḥir

6. ey:

Gazel 72

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Bu ḥüsn ü āniña ey şūḥ-ı bī-pervā ne söyleller
 Hırām-ı kıddiñe ey serv-i hoş ra ‘nāne söyleller

7. ey:

Gazel 72

Mısra: 2

Ey, seslenme edatı.

Bu ḥüsn ü āniña ey şūḥ-ı bī-pervā ne söyleller
 Hırām-ı kıddiñe ey serv-i hoş ra ‘nāne söyleller

8. ey:

Gazel 72

Mısra: 4

Ey, seslenme edatı.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la ‘l-i nemek-dāniñ
 Bu nāz u naḥvete ey gönçe-i ra ‘nā ne söyleller

9. ey:

Gazel 72

Mısra: 6

Ey, seslenme edatı.

Komaz çeşm-i güli bir laḥza varsun ḥ ‘āba feryādiñ
 Saña ey ‘andelīb-i herze-gü-rüsvā ne söyleller

10. ey:

Gazel 72

Mısra: 8

Ey, seslenme edatı.

Fiğān kim her bağışda içmek ister ḥün-ı ‘uşşākı
 Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlā ne söyleller

11. ey:

Gazel 72

Mısra: 10

Ey, seslenme edatı.

Ne maḥbūbuñ hayāl-i ḥāli nakş olmuş derūnuñda
 Bu dāğ-ı sīnede ey lāle-i ḥamrā ne söyleller

12. ey:

Gazel 73

Mısra: 5
Ey, seslenme edatı.

Cemâliñ göster ey şem'-i münevver
bezm-i 'irfâna
Ço yaksun ol vücûdı kim aña pervâne
söyleller

13. ey:
Gazel 75
Mısra: 5
Ey, seslenme edatı.

Ey büt saña te'sîr idemez nâle-i 'uşşâk
Böyle dil-i sengîniñe bilmem ne
diyerler

14. ey:
Gazel 75
Mısra: 11
Ey, seslenme edatı.

Hasretle sefid oldıñın ey göz bilürim
lîk
Bu girye-i hünîniñe bilmem ne
diyerler

15. ey:
Gazel 79
Mısra: 9
Ey, seslenme edatı.

Mânend-i baht-ı tîre-i 'uşşâkıñ ey
şanem
Bir gün riyâz-ı püşt-i lebiñ hâr u
haslenür

16. ey:
Gazel 82
Mısra: 9
Ey, seslenme edatı.

Kerem kıl ey şabâ degme müselsel
kâkül-i yâre
Ki her bir târına bir hâtır-ı
meslûbumuz vardır

17. ey:
Gazel 83
Mısra: 12
Ey, seslenme edatı.

Telhî-i rûz-ı vaşlı virür hicrden haber
Ey dil şeb-i firâkıñıñ aḥşamı bellidir

18. ey:
Gazel 84
Mısra: 3
Ey, seslenme edatı.

Ey şûh-ı bî-pervâ seniñ ra'nâ nihâl-i
kâmetiñ
Serv-i cefâ-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

19. ey:
Gazel 85
Mısra: 3
Ey, seslenme edatı.

Meyl idenler hât-ı ruḥsârıña ey reşk-i
perî
Seyr-i gül-geşt-i çemen Bâğ-ı İrem
bilmezler

20. ey:
Gazel 85
Mısra: 13
Ey, seslenme edatı.

Ey Ğarîbî o perî-zâdeniñ âvâreleri
Şûret-i şûh u büt ü hûsn-i şanem
bilmezler

21. ey:
Gazel 89
Mısra: 7
Ey, seslenme edatı.

Ey perî câna daḥı mihrîñi ızhâr itme
Aña şandûkçe-i sîne emânet yeridir

22. ey:
Gazel 90

Mısra: 17
Ey, seslenme edatı.

İriş ey hāme-i şīrīn-edā himmet saña
kaldı
Garībī derdin ızhār itmege bir hem-
zebān ister

23. ey:
Gazel 94
Mısra: 5
Ey, seslenme edatı.

Nidā geldi ki ey ṭab'-ı deniyy ü 'aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nüktesin taḥkīk iden ḥātır-
figār olmaz

24. ey:
Gazel 103
Mısra: 5
Ey, seslenme edatı.

El-ḥazer kıлма 'adū ile ḥuṣūmet ey dil
Anıñ elmās-ı ḥased ḳalbin ezer çok
gitmez

25. ey:
Gazel 106
Mısra: 10
Ey, seslenme edatı.

Cāniñ şaķındır uğrama ol semte el-
amān
Ey dil belā-yı ḡamze-i ḥūn-ḥ'arı
görmüşüz

26. ey:
Gazel 109
Mısra: 1
Ey, seslenme edatı.

Çokdur ḡamiñ ey şūḥ dil-i zāra
şıḡışmaz
Fikriñ güzelüm sīne-i efgāra şıḡışmaz

27. ey:
Gazel 113

Mısra: 3
Ey, seslenme edatı.

Dökme gözden ḥūn-ı dil ey bülbül-i
bī-çāre kim
Gül-şen-i 'iṣretde bir bŷy-ı meveddet
ḳalmamış

28. ey:
Gazel 113
Mısra: 17
Ey, seslenme edatı.

Ey Ġarībī āh-ı dil ol māha te'sīr
eylemez
Ġālibā āteşde de tāb-ı ḥarāret
ḳalmamış

29. ey:
Gazel 116
Mısra: 1
Ey, seslenme edatı.

Hevā-yı vuşlatıñ ey ḡonçe-ver ne
müşkil imiş
Belā-yı firḳatiñ ey sīm-ber ne müşkil
imiş

30. ey:
Gazel 126
Mısra: 7
Ey, seslenme edatı.

Ey şeyḥ şaķın tekyede incitme mürīdi
Ṭaḳdıķca anı sīḥ-i kerāmāte yaraķ baş

31. ey:
Gazel 126
Mısra: 10
Ey, seslenme edatı.

Şeft-ālu-yı bŷs-ı ruḥı dendāna
dayanmaz
Ey ḡürsine-çeşm aña uşūliyle dudak
baş

32. ey:
Gazel 126

Mısra: 12
Ey, seslenme edatı.

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niķābın
Ol ħālvete 'işmetle sen ey bülbül ayak
baş

33. ey:

Gazel 127
Mısra: 3
Ey, seslenme edatı.

Devre gel bezimde ey sāķi-i şīrīn-
ĥarekāt
Şun pey-ā-pey elime sāġar-ı Cemşīd-i
ĥulūş

34. ey:

Gazel 127
Mısra: 6
Ey, seslenme edatı.

Nūr olur ħalbiñ eger var ĥulūşuñ
Ĥakk'a
Gül-i ĥürşīd olur ey dil şemer-i bīd-i
ĥulūş

35. ey:

Gazel 127
Mısra: 11
Ey, seslenme edatı.

Reng-i mey taşra urur gibi ħadeĥden
ey dil
Sīneden zāhir olur şu 'le-i ĥürşīd-i
ĥulūş

36. ey:

Gazel 127
Mısra: 15
Ey, seslenme edatı.

Ey Ġarībī nice bir zāġ-ı siyāh-ı tab 'ım
Ola ĥasret-zede-i gül-şen-i cāvīd-i
ĥulūş

37. ey:

Gazel 131

Mısra: 10
Ey, seslenme edatı.

Sen zevķ-i mey-i 'aşķdan āġāĥ
degilsin
Ey zāhid-i ĥuşķ eyle bu efsāneden
i 'rāz

38. ey:

Gazel 138
Mısra: 15
Ey, seslenme edatı.

Mey-ĥānede ey 'āķıl ĥuş-yārlıķ el
virmez
Kim pīr-i muġān elbet mestāneden
eyler ĥazz

39. ey:

Gazel 139
Mısra: 4
Ey, seslenme edatı.

Virdiġiñ pend deġer mi bu ħadar derd-
i sere
Bunca mestāne nedir telĥ-i cevāb ey
vā 'iz

40. ey:

Gazel 139
Mısra: 8
Ey, seslenme edatı.

Bāde-i ġuş aña ola ħıyāmetde naşīb
Her kim eyler bize teklīf-i şarāb ey
vā 'iz

41. ey:

Gazel 139
Mısra: 10
Ey, seslenme edatı.

Dutalum budur olan rüz-ı ezelden
ķısmet
Baña mīnā-yı mey ü saña gül-āb ey
vā 'iz

42. ey:

Gazel 139

Mısra: 12

Ey, seslenme edatı.

Tevbe bābından idince içerü vaz'-ı
 kadem
 Senden evvel bularız rāh-ı şevāb ey
 vā'iz

43. ey:

Gazel 139

Mısra: 14

Ey, seslenme edatı.

İhtiyār elde koyar mı hārekāt-ı sākī
 Leb-i cū hānde-i gül bāde-i nāb ey
 vā'iz

44. ey:

Gazel 139

Mısra: 16

Ey, seslenme edatı.

Bilürim kılzüm-i 'afvı ne kadar olsa
 hātā
 Gelmez ol bahırde mānend-i cenāb ey
 vā'iz

45. ey:

Gazel 140

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

O şūhuñ yād-ı ruhsarıyla kendiñ
 yakma ey 'aşık
 Ki şem'-i ser-keş olmaz sūziş-i
 pervāneden mahzūz

46. ey:

Gazel 141

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

El-vedā' ey tāc-dār-ı şāh-ı şāhān el-
 vedā'
 El-vedā' ey Āşaf-ı şānī-i devrān el-
 vedā'

47. ey:

Gazel 141

Mısra: 3

Ey, seslenme edatı.

El-vedā' ey şāh-bāz-ı burc-ı eflāk-ı
 celāl
 El-vedā' ey server-i Cem cāh-ı 'irfān
 el-vedā'

48. ey:

Gazel 141

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

El-vedā' ey seng-i ferş-i āstān-ı
 devletiñ
 Her biri bir efser-i Sām u Nerīmān el-
 vedā'

49. ey:

Gazel 141

Mısra: 13

Ey, seslenme edatı.

Ey veliyyü'l-ni' metim sermāye-i
 'ömrüm benim
 V'ey hezārān ben gibi yoluñda kurbān
 el-vedā'

50. ey:

Gazel 142

Mısra: 6

Ey, seslenme edatı.

İtsün seni endāhte-i çāh-ı mezellet
 Ey Yūsuf-ı dil eyleme ihvāna tevaḳḳu'

51. ey:

Gazel 142

Mısra: 10

Ey, seslenme edatı.

Bir şihhat için nabzıñı 'arz itme tabībe
 Ey haste-i 'aşk eyleme Loḳmān'a
 tevaḳḳu'

52. ey:

Gazel 145

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Bilüriz bezmini ey şüh keremden fâriğ
Eyleme kalbiñi gel bār-ı sitemden
fâriğ

53. ey:

Gazel 145

Mısra: 18

Ey, seslenme edati.

Dehen-i tenginin esrârına yetmez
kimse
Ey Ğarîbî diliñ it fikr-i ‘ademden fâriğ

54. ey:

Gazel 146

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

Kesme lütfuñ ey ser-efrâzım men-i
üftâdeden
Nür-ı hürşîdi zemînden âsumân itmez
dirîğ

55. ey:

Gazel 152

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Var ‘ömründe seni bir gice görmüş ey
şem‘
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervâne-i ‘aşk

56. ey:

Gazel 155

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

Şeb-tâ-seher efgânındır ey bülbül-i
şeydâ
Yetmez mi saña ol gül-i ra‘nâya
şarılmak

57. ey:

Gazel 155

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Ey âh-ı seher kime bu câh oldu
müyesser
Eflâka çıkub dâmen-i ‘İsâ'ya şarılmak

58. ey:

Gazel 158

Mısra: 6

Ey, seslenme edati.

Gitdi bir de göremezsın o bahâr-ı
hüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre hâzân
olmayıcak

59. ey:

Gazel 158

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Kimse ey Kays-ı perîşân saña mecnûn
diyemez
‘Aşk-ı Leylâ ile rüsvâ-yı cihân
olmayıcak

60. ey:

Gazel 158

Mısra: 11

Ey, seslenme edati.

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sîne-
sezâ
Gün-be-gün dâğ ile bir lâle-sitân
olmayıcak

61. ey:

Gazel 162

Mısra: 15

Ey, seslenme edati.

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe dirîğ itme
vişâl
Virdi cân teşne-i la‘liñ bir içim şu
diyerek

62. ey:

Gazel 163

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Ey serv-i nâz hâşılı yok bu hevâlarıñ
Tavķ-ı vefâda ķadrini bil âşinâlarıñ

63. ey:

Gazel 163

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Câniñ şakındır ey büt-i ra'nâ ki
ķorķarım
Te'sîr ider figâni saña bî-nevâlarıñ

64. ey:

Gazel 164

Mısra: 12

Ey, seslenme edati.

Câna ķaşdıñ var ise çek tîĝiñi ĥükmüñ
yürüt
Kim giçer ey pâdişâhım başa fermâniñ
seniñ

65. ey:

Gazel 164

Mısra: 13

Ey, seslenme edati.

Hergiz olmaz ey kemân-ebürü pezîrâ-yı
refû
Tende zaĥm-ı nâvek-i dil-düz-ı
müjĝâniñ seniñ

66. ey:

Gazel 164

Mısra: 18

Ey, seslenme edati.

Gül-şen-i nazma burakdı tâze 'işret-i
tarĥını
Ey Ğarîbî naĝme-i murĝ-ı ĥoş-elĥâniñ
seniñ

67. ey:

Gazel 165

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

Ğarâb-ı 'aşķdır mey-ĥâne-i ĥüsnüñde
ey nâķış
Dilersen 'aķl-ı kâmil bâde-i 'aşķı
mükerrer çek

68. ey:

Gazel 165

Mısra: 16

Ey, seslenme edati.

Gönül ol serv-i ķadd maĥbûba eyler
nâmeler taĥrîr
İriş ey bâl-i ķumrî şafĥa-i mektûba
mışdar çek

69. ey:

Gazel 166

Mısra: 6

Ey, seslenme edati.

Mâh ü mihri çarĥda şermende ķıl bir
ân ile
Ey Meh-i Ken'an metâ'-ı ĥüsnüñi
meydâna çek

70. ey:

Gazel 166

Mısra: 10

Ey, seslenme edati.

Ol perîniñ dest-bürd-i ĝamzesinden
şubĥ-veş
Ey Ğarîbî sende destâr-ı sefidîñ ķana
çek

71. ey:

Gazel 169

Mısra: 6

Ey, seslenme edati.

'İşret-geh-i zamâneye geldik sürür
içün
Cây-ı neşât-ı baĥtı nigün itdiñ ey felek

72. ey:

Gazel 169

Mısra: 8

Ey, seslenme edatı.

Her bir marîz-i ‘aşkla ki olduñ tabîb-i
cân
Dermân virince derdi füzûn itdiñ ey
felek

73. ey:

Gazel 169

Mısra: 10

Ey, seslenme edatı.

Evvel qarîb-i hürde-i kâm eylediñ beni
Âhîr şarâb-ı ‘îşimi hûn itdiñ ey felek

74. ey:

Gazel 169

Mısra: 12

Ey, seslenme edatı.

Kıldiñ çü mîl-i dîde-i mûr üstüh‘ânımı
Bâr-ı sitemle böyle zebûn itdiñ ey
felek

75. ey:

Gazel 171

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

Ey Mısr-ı şehâvetde olan lütf-i ‘azîzi
Zindâna düşen Yûsuf-ı Ken‘ân’ı
unutduñ

76. ey:

Gazel 171

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Mücib nedir ey dâver-i Dârâ-yı cihân-
gîr
Bî-çâre Ğarîbî-i ğazel-h‘ânı unutduñ

77. ey:

Gazel 172

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Mey-hânedede ey dil katı ibrâma mı
düşdüñ
Sevdâ-yı neşât-ı mey-i gül-fâma mı
düşdüñ

78. ey:

Gazel 172

Mısra: 6

Ey, seslenme edatı.

Olduñ mı siyeh hâli gibi zülfüne
meftûn
Ey dil heves-i dâne ile dâma mı
düşdüñ

79. ey:

Gazel 179

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Ey sîne-i cân tîr-i nigâha hedef olduñ
Ol gevher-i bî-gâneye güyâ şadef
olduñ

80. ey:

Gazel 179

Mısra: 6

Ey, seslenme edatı.

Tenhâ komadı hâtır-ı efkârımı bir gün
Ey ğam men-i bî-çâreye hayrû'l-ğalef
olduñ

81. ey:

Gazel 179

Mısra: 8

Ey, seslenme edatı.

Ey zülf-i pür-âşüb ne düşdüñ ruħ-ı
yâre
Ey baht-ı siyeh çehre-i mâha kelef
olduñ

82. ey:

Gazel 181

Mısra: 3
Ey, seslenme edatı.

Şevk-i tarab-ı bâde-i gül-fâma
düşürdüñ
Sevdâ-yı ruhuñla beni ey şuğ-ı dilâra

83. ey:

Gazel 182
Mısra: 1
Ey, seslenme edatı.

Ey bî-vefâ bizimle biraz hem-dem
olmadıñ
Bir kerre dâğ-ı sînemize merhem
olmadıñ

84. ey:

Gazel 182
Mısra: 4
Ey, seslenme edatı.

Meyl itmeyince dâne-i hâl-i siyâhına
Ey dil behişt-i 'arızına âdem olmadıñ

85. ey:

Gazel 182
Mısra: 9
Ey, seslenme edatı.

Ey eşk-i germ-i dîde-i bülbül yazuğ
saña
Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem
olmadıñ

86. ey:

Gazel 182
Mısra: 12
Ey, seslenme edatı.

Bilmem 'aceb ne neş'e-i ser-şârda
uğradıñ
Ey 'andelîb-i nuğk biraz ebkem
olmadıñ

87. ey:

Gazel 183

Mısra: 2
Ey, seslenme edatı.

Ṭaleb-kâr-ı der-i dârü'ş-şifâ-yı vuşlat-ı
yâr ol
Yeter nâsûr-ı ğamda ey dil-i âvâre
bîmâr ol

88. ey:

Gazel 183
Mısra: 4
Ey, seslenme edatı.

'Aceb sevdâya düşdüñ rişte-i tûl-i
emel şanub
Yeter ey baht bunca mâ'il-i zûlf-i
siyeh-kâr ol

89. ey:

Gazel 183
Mısra: 6
Ey, seslenme edatı.

Hırâş-ı sîneden nâhun-ı hasret döndi
mercâna
Yeter ey dîde-i cân la'l-i ruhsâra ṭaleb-
kâr ol

90. ey:

Gazel 183
Mısra: 7
Ey, seslenme edatı.

Meşâmm-ı câna yetmez büyüñ ey
sünbül zebânıñ kes
Şemîm ile dilersen hoşka-i dükkân-ı
'attâr ol

91. ey:

Gazel 185
Mısra: 15
Ey, seslenme edatı.

Olmaz dağı şimden gerü ey dîde-
nümâyân
Bu külbe-i aḫzânda saña rûy-ı
taḫammül

92. ey:

Gazel 189

Mısra: 2

Ey, seslenme edatı.

Ne bâğın hasretindendir bu âh u zârın
ey bülbül
Ne dâğın miḥnetindendir ‘aceb âzârın
ey bülbül

93. ey:

Gazel 189

Mısra: 8

Ey, seslenme edatı.

Bu cüş-ı pür-ḥurüş-ı ‘aşkıdan kim var
derününda
‘Aceb gül-zârı yakmaz âh-ı âteş-bârın
ey bülbül

94. ey:

Gazel 189

Mısra: 10

Ey, seslenme edatı.

Virürsin ḥançer-i ḥâra sirişk-i dîdeden
şular
Yine kendiñ urursun sîne-i efkârın ey
bülbül

95. ey:

Gazel 189

Mısra: 14

Ey, seslenme edatı.

Budur vehmi zamân-ı ḥaşre dek bu
ḥ’âb-ı ğafletden
Ġarîbî-veş açılmaz çeşm-i baht-ı târîn
ey bülbül

96. ey:

Gazel 192

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Girdâb-ı ‘aşk-ı ḳulzüm-i mihr oldıñ ey
göñül

Mâtem-nişîn-i miḥnet-i dehr oldıñ ey
göñül

97. ey:

Gazel 192

Mısra: 2

Ey, seslenme edatı.

Girdâb-ı ‘aşk-ı ḳulzüm-i mihr oldıñ ey
göñül
Mâtem-nişîn-i miḥnet-i dehr oldıñ ey
göñül

98. ey:

Gazel 192

Mısra: 4

Ey, seslenme edatı.

Bir çeşm-sâr-ı merḥamete geldiñ âb
içün
Reyyân-ı kâm-ı kâse-i zehr olduñ ey
göñül

99. ey:

Gazel 192

Mısra: 6

Ey, seslenme edatı.

Ol âhû-yı murâdı şikâr itmek istediñ
Amâc-ğâh-ı tîr-i sipihr olduñ ey göñül

100. ey:

Gazel 192

Mısra: 10

Ey, seslenme edatı.

Olduñ esîr-i seng-i melâmet Ġarîbî-
veş
Rüsvâ-yı ‘âmm-ı şöhre-i şehri olduñ ey
göñül

101. ey:

Gazel 195

Mısra: 3

Ey, seslenme edatı.

Yeter sū’-i ‘amel ey nefsi-kâfir sen de
inşâf it

Bu gün eyle h azer yarın peşim an
olmadan evvel

102. ey:

Gazel 195

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Diliñ cem' eyle ey g afil hev -yı z lf  
k k lden

Hele mecmu 'a-i h atır perış an olmadan
evvel

103. ey:

Gazel 196

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Geliñ ey c n u gönül 'aşkda s z n
olalım

S rme-i r şeni-i  eşm-i g z l n olalım

104. ey:

Gazel 198

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Baņa 'arz-ı cem l itdiñ 'aceb  l itdiñ
ey z lim

Dil-i şeyd yı meft n-ı haç u h l itdiñ
ey z lim

105. ey:

Gazel 198

Mısra: 4

Ey, seslenme edati.

Çatı leb-teşnedir  b-ı dem-i řemřiriñe
c nım

N'içun bir nice gün şatlimde ihm l
itdiñ ey z lim

106. ey:

Gazel 198

Mısra: 8

Ey, seslenme edati.

Cef  v  cevri ise All h içun inş fa gel
bedir

Beni mesr r iken mehc r-ı  m l itdiñ
ey z lim

107. ey:

Gazel 198

Mısra: 10

Ey, seslenme edati.

Ne  y n-i cef  bulduñ yine ma' m re-i
c nı

 luvv-i leşker-i b -d da p -m l itdiñ
ey z lim

108. ey:

Gazel 198

Mısra: 12

Ey, seslenme edati.

Büküldi k metim  b d-ı g miñla yoķ
m  inř fiñ

Civ n iken beni p r-i k hen-s l itdiñ
ey z lim

109. ey:

Gazel 198

Mısra: 14

Ey, seslenme edati.

Ne g ne evc-i ma' n ya Ğar b  eylesün
perv z

Ki murĝ-ı şab' m  sen b -per   b l itdiñ
ey z lim

110. ey:

Gazel 199

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

H r-ı reg-i m jg niñı y d itmeden ey
g l

Ser-t -be-şadem zaşm-şor-ı nişter
oldum

111. ey:

Gazel 208

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Döndi ğamiñla ey büt-i nâ-mihr-bân
yine
Girdâb-ı hûna dâde-i giryânımız bizim

112. ey:

Gazel 210

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Şaķın ey ğonçe gösterme yüzüñ bî-
perde inşâf it
Efendim dest-i rüsvâlıkla çâk itme
giriñbânım

113. ey:

Gazel 216

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

Var yâre niyâzım yeter ey düşmen-i
bed-gû
Düşer bu melâmet tikenin reh-
güzerimden

114. ey:

Gazel 217

Mısra: 11

Ey, seslenme edatı.

Âķir sipihr-i hûsne tülû' eyler ey
melek
Şeytân-ı hâtt biñ kez atılsa şihâb-ı
hûsn

115. ey:

Gazel 218

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

Bu hûsn-i dil-firîbiñle degil âdemsin
ey hürî
Belî nûr-ı sevâd-ı dâde-i kerrübiyânsın
sen

116. ey:

Gazel 220

Mısra: 3

Ey, seslenme edatı.

Seni ey bî-vefâ maħrem görünce
bezm-i ağyâra
Sen inşâf it dil-i bî-çâre maħzûn
olmasun n'olsun

117. ey:

Gazel 220

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Hevâ-yı küyüñi yâd itmeden ey Leyli-i
'âlem
Benim teg 'âşık-ı ser-geşte Mecnûn
olmasun n'olsun

118. ey:

Gazel 222

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

Ele girmezse dâmân-ı vişâliñ bârî ey
dil-ber
Bizi şâd itmege keyfiyyetiñden bir
peyâm olsun

119. ey:

Gazel 224

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

Ħayâl-ı kâmet-i şimşâdıñ ey şüh-ı
perî-peyker
Miyân-ı gül-şen-i Ħâtırda bir tâze-nihâl
olsun

120. ey:

Gazel 224

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

Şeb-i firķatde yâd it ey dil bî-çâre
cânânı

Saňa eyyām-ı vuşlatda giçen günler
hayāl olsun

121. ey:

Gazel 225

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Şeb-i yeldā-yı zülfünden görünsün ey
kamer-ṭal‘at
Ḥam-ı ebrūlarıñ koy burc-ı ‘aķrebde
helāl olsun

122. ey:

Gazel 225

Mısra: 14

Ey, seslenme edati.

İşitdim gördiğñ ḥ‘āb-ı şeb-i firķatde
cānānı
Saňa ey dil bu rü‘yā ‘ayn-ı vāķi‘de
vişāl olsun

123. ey:

Gazel 226

Mısra: 5

Ey, seslenme edati.

Seni bu ḥüsn ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan‘ān-ı ḥüsnüñ ḥalka-i zünnāra
biñ yerden

124. ey:

Gazel 227

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Kemāl-i ‘aşķı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende gonçe-vaşfin şirin-āvāz ile
söylersin

125. ey:

Gazel 229

Mısra: 10

Ey, seslenme edati.

Bozuldı gül-şen-i dehrin atıldı ḥüsn-i
taķvimi
Henüz ey bülbül-i nuṭķ-ı Ğarībī ebkem
olmazsın

126. ey:

Gazel 236

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Ey server-i risālet v‘ey maḥzen-i
‘ināyet
Senden umar şefā‘at bu bende-i siyeh-
rū

127. ey:

Gazel 236

Mısra: 10

Ey, seslenme edati.

Cürm ile rü-siyāhım ‘işyāna rü-be-
rāhım
Müstağrak-i günāhım ey zaḥm-ı cürme
dārū

128. ey:

Gazel 236

Mısra: 13

Ey, seslenme edati.

Döndi saňa Ğarībī ey derdiniñ ṭabībī
Görme revā naşībī ola ‘azāb-ı ṭamu

129. ey:

Gazel 236

Mısra: 2

Ey, seslenme edati.

Zulmetde idi ‘ālem hem-reng-i müy-ı
Hindū
Āfāķı dutdı ḥüsnüñ ey şems veḍḍuhā-
rū

130. ey:

Gazel 237

Mısra: 5

Ey, seslenme edati.

Benimde var bir tavk-ı belā boynumda
ey kumrī
Esir-i kākülüm bir serv-i hoş-reftārdan
ayru

131. ey:

Gazel 238

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Ey şūh-ı vefā-düşmen ne zülf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

132. ey:

Gazel 243

Mısra: 14

Ey, seslenme edati.

Ḳandīl-i murād olmadı bir dahı
fürüzān
Ey baht beni koyma şeb-i tār arasında

133. ey:

Gazel 245

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Didim bu cāme-i hüsni saña kim degdi
ey gül-ruh
Buluşdurdı beni gül-zār şahnında
tikenlerle

134. ey:

Gazel 246

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

Seniñ yād-ı vişāliñle şeb-i firqatde ey
meh-rū
Zebān-ı şem´ -i şevk-i bezm-i mātem
kande ben kande

135. ey:

Gazel 247

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-güstersin ey bed-hū meger iz´ān
mı var sende

136. ey:

Gazel 247

Mısra: 2

Ey, seslenme edati.

Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-güstersin ey bed-hū meger iz´ān
mı var sende

137. ey:

Gazel 247

Mısra: 11

Ey, seslenme edati.

Nedir her nāra urmağ kendiñ ey
pevrvāne-i miskīn
Ġarībī teg hayāl-i ´arız-ı cānān mı var
sende

138. ey:

Gazel 248

Mısra: 11

Ey, seslenme edati.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir āhenīn selāsīl-i aġlāl ayağıma

139. ey:

Gazel 253

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Sen biraz rāhat ol ey şem´ benimdir
nevbet
Kim beni yağmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

140. ey:

Gazel 253

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Ey meh-i evc-i melâmet n'ola bir kez
olasın
Ser-i bālînimize şem'-i hidâyet bu gice

141. ey:

Gazel 253

Mısra: 12

Ey, seslenme edati.

İntizârîñla gözüm kapuda cânım lebde
İriş imdâdîma ey şubh-ı sa'âdet bu
gice

142. ey:

Gazel 255

Mısra: 13

Ey, seslenme edati.

Saña kaldı meded ey kişver-i lütfuñ
şâhı
Dest-gîr ol baña kim gam beni zâr itdi
yine

143. ey:

Gazel 258

Mısra: 11

Ey, seslenme edati.

Meded başıñ çün ey sâkî elin al bir
ayağ ile
Garîbî mest ü şeydâ kaldı mey-ğâne
bucagında

144. ey:

Gazel 259

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

'Ömrüñ seniñ ey sâkî 'işretle ola bākî
Kim cām pey-â-pey şun kıldıñ beri
şermende

145. ey:

Gazel 259

Mısra: 11

Ey, seslenme edati.

Bilmem nedir ey cānâ hüsnünde bu
hikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aql oldu
perākende

146. ey:

Gazel 262

Mısra: 5

Ey, seslenme edati.

Şahbâ yerine kaniñ içer ey dil-i şeydâ
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestâna tıyurma

147. ey:

Gazel 262

Mısra: 8

Ey, seslenme edati.

Bu çâh-ı firâka seni elbet şalurlar
Ey Yûsuf-ı dil hû'âbîñi ihvâna tıyurma

148. ey:

Gazel 262

Mısra: 11

Ey, seslenme edati.

Ey dil hâzer it eylemesünler seni rüsvâ
'Aşıklıgını zümre-i yârâna tıyurma

149. ey:

Gazel 263

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Ey şeyh çalma şîşemizi taşta kıl kerem
Allâh için bu bî-günehiñ girme kına

150. ey:

Gazel 264

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

İctinâb eyleme 'uşşâkdan ey âfet kim
Mihr efzâyiş olur hâleniñ âğuşunda

151. ey:

Gazel 264

Mısra: 17
Ey, seslenme edatı.

Ey Ğarībī virelüm hüsñüne ārāyiş-i
nāz
Niğeh-e cān mı kalur ‘āşık-ı med-
hüşunda

152. ey:
Gazel 265
Mısra: 11
Ey, seslenme edatı.

Ey dil şaķın dolaşma müjgān-ı şūh-ı
yāre
Cān figārīñ itme tır-i gama nişāne

153. ey:
Gazel 266
Mısra: 7
Ey, seslenme edatı.

Bu bāğ-ı dil-firīb-i ‘āleme aldanma ey
bülbül
Nebāt-ı reng ü bñ yoķdur bahārında
hazānında

154. ey:
Gazel 266
Mısra: 11
Ey, seslenme edatı.

Seniñ çñn gñne gñne zehrler maħfīdir
ey gāfil
Bu miħmān-hāne-i kevn-i fenānıñ āb u
nānında

155. ey:
Gazel 267
Mısra: 14
Ey, seslenme edatı.

Bu gñneh-kār u siyeh-rñ ‘Acemī’den
giçme
Ey leb-i nātıķa-perdāz-ı lisān-ı ‘Arabī

156. ey:
Gazel 267

Mısra: 18
Ey, seslenme edatı.

Koyma maħşerde Ğarībī-i zarīri
maħrñm
Senden ey baħr-ı şefā‘at budur ancak
talebi

157. ey:
Gazel 269
Mısra: 3
Ey, seslenme edatı.

Vedā‘ıñdan degil hātır-ı hazīnim ey
perī ammā
Seniñle arada maħfıce maħfıce sūħan
ķaldı

158. ey:
Gazel 272
Mısra: 12
Ey, seslenme edatı.

Kimdir endāmıñı ĥasretle çeken āğūşı
Ey gül-i gonçe-dehen pīreħeniñden
ğayrı

159. ey:
Gazel 274
Mısra: 13
Ey, seslenme edatı.

Dem-i āħırde ey peyk-i ecel eyle
ferāğat kim
Ğarībī virmesñn cān kimseye
cānāneden ĝayrı

160. ey:
Gazel 275
Mısra: 9
Ey, seslenme edatı.

Yüzünden şāhid-i gül-bñn niķābın açdı
ey bülbül
Nüvīd-i vaşl ile peyk-i şabā gül-zārdan
geldi

161. ey:

Gazel 276

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Uyan ey ‘andelīb-i baht bu h̄‘āb-ı
girānıñdan
Saña kim cānib-i gülden yine b̄y-ı
vefā geldi

162. ey:

Gazel 278

Mısra: 5

Ey, seslenme edati.

Atıldım şīşat-ı feyż-i nazardan ey
kemān-ebrū
Mişāl-i tīr kıddim der-gehiñden
dürdur şimdi

163. ey:

Gazel 279

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

Nigāh-ı çeşm-i mestiñ hasretiñden ey
perī-peyker
Yine bāğ içre çeşm-i nergisi h̄‘āb-ı
‘adem başdı

164. ey:

Gazel 280

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Ey kerem-kārā yeter faqr ile giryān it
beni
Gūşe-i ‘ayn-ı ‘ināyet birle h̄andān it
beni

165. ey:

Gazel 280

Mısra: 14

Ey, seslenme edati.

Vaktidir baħr-ı mürüvvet cūşa gelsün
her yaña

Ey kerem-kārā o baħra dürr-i ğaltān it
beni

166. ey:

Gazel 280

Mısra: 15

Ey, seslenme edati.

Ey mürüvvetlü saħā-pīşe veliyü'n-
ni‘metim
Rūy-ı ümmīdim saña dutdum feraħ-
h̄‘ān it beni

167. ey:

Gazel 284

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Ey şūh baħr-i ‘aşka ħabāb eylediñ beni
Seyl-āb-ı ğamla h̄āne-ħarāb eylediñ
beni

168. ey:

Gazel 287

Mısra: 2

Ey, seslenme edati.

Dökme şarābı itme şaħın zulm-i
muṭlaķı
Ey şeyh alma gerdeniñe h̄ün-ı nā-ħaķı

169. ey:

Gazel 288

Mısra: 13

Ey, seslenme edati.

Sırr-ı dehān-ı tengine yetmezsün ey
gönül
Yoķ olmayınca saña sözün āşkāresi

170. ey:

Gazel 1

Mısra: 11

*(ünlem) Kendisine söz söylenen
kimse veya kimselerin dikkati çekilmek
istendiğinde adın başına getirilen ve
uzatılabilen bir seslenme sözü.*

Ümmîd-vâr-ı lütf-ı Hâk ol ağla ey
göñül
Hasret-keşân-ı vaşl ider efgâna ibtidâ

171. ey:

Gazel 1

Mısra: 11

Ey seslenme edatı.

Ümmîd-vâr-ı lütf-ı Hâk ol ağla ey
göñül
Hasret-keşân-ı vaşl ider efgâna ibtidâ

172. ey:

Gazel 3

Mısra: 17

Ey seslenme edatı.

Ey Ğarîbî ola gencîne-i 'ömrüm ne ki
vâr
Tâc-ı fahr-ı halef-i Âdem ü Havvâ'ya
fedâ

173. ey:

Gazel 4

Mısra: 1

Ey seslenme edatı.

Ey şu'â'-ı lem'a-i ruhsâr-ı nûr-ı
kibriyâ
Şu'le-i hürşîd alur şem'-i cemâliñden
ziyâ

174. ey:

Gazel 4

Mısra: 3

Ey seslenme edatı.

Nâsıh-ı edyân-ı sâbık kâşif-i râh-ı
hüdâ
Sensin ey şadr-ı serîr-i li ma'allah
serveri

175. ey:

Gazel 5

Mısra: 14

Ey seslenme edatı.

Olmuşum ser-tâ-ka-dem müstağrak-ı
baħr-i günâh
Bî-nevâyım dut elim ey Şâfi'-i rûz-ı
cezâ

176. ey:

Gazel 7

Mısra: 13

Ey seslenme edatı.

Şehîd-i tîğ-i 'aşkıñdır Ğarîbî rahm it
ey bed-hû
Şehâdet-gâh-ı rûh-ı 'âşık-ı dil-dâra gel
cânâ

177. ey:

Gazel 9

Mısra: 1

Ey seslenme edatı.

Sebeb-i kahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vaşî-nazar
n'oldı saña

178. ey:

Gazel 9

Mısra: 2

Ey seslenme edatı.

Sebeb-i kahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vaşî-nazar
n'oldı saña

179. ey:

Gazel 9

Mısra: 4

Ey seslenme edatı.

Manzarım âyine-i tal'at-ı ruhsârıñ iken
Oda yakdıñ beni ey çehre-kamer n'oldı
saña

180. ey:

Gazel 9

Mısra: 5

Ey seslenme edatı.

Olduñ ey naħl-i emel bād-ı ħazān
rencide
Ķanı ol neşv ü nemā ħüsn-i ŧemer
n'oldı saña

181. ey:
Gazel 9
Mısra: 7
Ey seslenme edatı.

Āsumān-süz idiñ ey āteş-i āh u ħasret
Ķılmaz olduñ dil-i dil-dāra eşer n'oldı
saña

182. ey:
Gazel 9
Mısra: 10
Ey seslenme edatı.

Oldum üftāde-i sevdā-yı ŧeb-i zülf-i
bütān
Meded ey ŧu'le-i ruħsar-ı seher n'oldı
saña

183. ey:
Gazel 9
Mısra: 12
Ey seslenme edatı.

Bir dūr-i vaşl-ı perī-manzar için inşāf
it
Ey gönül ħarka-i ħūn-āb yeter n'oldı
saña

184. ey:
Gazel 10
Mısra: 2
Ey seslenme edatı.

Var bir sözüm ben anı hemān söylerim
saña
Ey mest-i nāz lık nihān söylerim saña

185. ey:
Gazel 10
Mısra: 9
Ey seslenme edatı.

Ey kıble-gāh-ı ehl-i sa'ādet cemāliñe
Her dem ħasem ki rüħ-ı revān
söylerim saña

186. ey:
Gazel 10
Mısra: 12
Ey seslenme edatı.

Giçdi bahār-ı 'işretimiz ŧimdiden ħerü
Ey reng-i çeħre berg-i ħazān söylerim
saña

187. ey:
Gazel 19
Mısra: 4
Ey seslenme edatı.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruħsarıña
'Āķıbet derdiñle ey bī-rahm giryān
oldı hep

188. ey:
Gazel 19
Mısra: 12
Ey seslenme edatı.

Düşmüş etrāf-ı 'arağ-çine perīşān
kākülün
El-amān ey bī-vefā 'ālem perīşān oldı
hep

189. ey:
Gazel 20
Mısra: 4
Ey seslenme edatı.

Gül-şen-i vaşla intizāрім var
Meded ey bād-ı ŧubħ eyle ŧitāb

190. ey:
Gazel 21
Mısra: 1
Ey seslenme edatı.

Ey la'l-i lebi māye-i güftār-ı şefā'at
Dürç-i deheniñ maḥzen-i esrār-ı
şefā'at

191. ey:

Gazel 21

Mısra: 14

Ey seslenme edatı.

Müstağrak-ı 'işyān Ğarībī siyeh-rū
Senden diler ey Aḥmed-i Muḥtār
şefā'at

192. ey:

Gazel 24

Mısra: 6

Ey seslenme edatı.

Tenhā degil vücūdum rāh-ı
muḥabbetiñde
Var devletiñden ey māh dilde hezār-
ḥasret

193. ey:

Gazel 25

Mısra: 13

Ey seslenme edatı.

Bī-zevk-i mey-i 'aşksın ey zāhid-i
ḥod-bīn
Bī-hüde yire eyleme da'vā-yı
muḥabbet

194. ey:

Gazel 26

Mısra: 16

Ey seslenme edatı.

Çıkdı çarḥa āh-ı bülbül yandı ḥāne-i
taḥammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikāyet

195. ey:

Gazel 27

Mısra: 1

Ey seslenme edatı.

Evvvel seni ey dil yaqar ol şem' ḥayāl it
Pervāne gibi şoñra temennā-yı vişāl it

196. ey:

Gazel 27

Mısra: 6

Ey seslenme edatı.

Düşme heves-i sünbül ü reyḥān-ı
bahāra
Ey murg-ı dil endiše-i zülf ü ḥatt u ḥāl
it

197. ey:

Gazel 27

Mısra: 14

Ey seslenme edatı.

Eyle mehi ḥacletde şeb-i tārda pinhān
Ey mihr-i cihān-tāb çıkub 'arz-ı cemāl
it

198. ey:

Gazel 27

Mısra: 15

Ey seslenme edatı.

Ey sāki-i ferḥunde-ḳadem iş saña ḳaldı
Bir raḥl-ı girān ile iriş def'-i melāl it

199. ey:

Gazel 28

Mısra: 10

Ey seslenme edatı.

Düşme heves-i sā'id-i sīmīn-i nigāra
Girmez ele ey dil yeter endiše-i ḥām it

200. ey:

Gazel 28

Mısra: 13

Ey seslenme edatı.

Ey bād-ı sebük-seyr Ğarībī
deheninden
Gül-deste-i cem'iyet-i yārāna selām
it

201. ey:

Gazel 29

Mısra: 13

Ey seslenme edatı.

Bāl it kef-i efsūsıñı ey āh-ı nedāmet
Pervāza gel it künbed-i devvāra
teşebbüs

202. ey:

Gazel 31

Mısra: 4

Ey seslenme edatı.

Sevād-ı çeşm-i bülbül dīde-i Ya'kūb'a
dönmüşdür
Yüzüñden aç niķāb ey Yūsuf-ı gül
pīrehenden giç

203. ey:

Gazel 31

Mısra: 6

Ey seslenme edatı.

Benim gerden-be-tavķ-ı derd-i 'aşķıñ
şāh-ı miñnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrāh ile
benden giç

204. ey:

Gazel 31

Mısra: 8

Ey seslenme edatı.

Uçurma āşiyānından gönüller murğın
inşāf it
Saña yüz kez didim ey şāne zülf-i pür-
şikenden giç

205. ey:

Gazel 31

Mısra: 12

Ey seslenme edatı.

Şehīd-i tīg-i 'aşķa atlas-ı eflāk olur
cāme
Sen ey ğassāl cism-i mürde-i hūñin-
kefenden giç

206. ey:

Gazel 32

Mısra: 7

Ey seslenme edatı.

Ey pādişāh-ı hūsn kapuñda revā mıdur
Toğrı ola raķıb ü men-i bī-günāh kec

207. ey:

Gazel 32

Mısra: 11

Ey seslenme edatı.

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy kūy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı 'āķıl olan rū-be-rāh-ı
kec

208. ey:

Gazel 33

Mısra: 13

Ey seslenme edatı.

Ey Ğarībī ne biter nüh-ţabāķından
çarhıñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
ķadeh

209. ey:

Gazel 37

Mısra: 3

Ey seslenme edatı.

Ol perī-efsūn ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murğ-ı 'Anķā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfīd

210. ey:

Gazel 38

Mısra: 5

Ey seslenme edatı.

Ey h'āce 'aceb hāţırıñ olmaz mı
perīşān
Her gün ki gelür mektebe hūbān
müte'addid

211. ey:

Gazel 39

Mısra: 11

Ey seslenme edatı.

Derd-i 'aşka n'eylesün dermānıñ ey
miskīn ṭabīb
Şerbet-i dīdārdır bīmāra şıḥhatden
murād

212. ey:

Gazel 40

Mısra: 1

Ey seslenme edatı.

Ey cemāliñ āfītāb-ı 'ālem-ārādan lezīz
Meh cebīniñ 'aksi mir'āt-i mücellādan
lezīz

213. ey:

Gazel 43

Mısra: 6

Ey seslenme edatı.

Ne ḥācet āfītāb-ı vaşla şimdi ḥāne-i dil
kim
Şeb-i hicrānıñ ey meh şu 'le-i āhımla
rüşendir

214. ey:

Gazel 43

Mısra: 9

Ey seslenme edatı.

Değil dest-i Züleyḥā'dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu gūne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

215. ey:

Gazel 47

Mısra: 4

Ey seslenme edatı.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırrına
'āşık
Ey gönçe lebiñ mā'il-i güftār degildir

216. ey:

Gazel 47

Mısra: 9

Ey seslenme edatı.

Ey dil ne kaçarsın ser-i zülfünden o
şūḥuñ
Gencīne-i ḥüsnünde siyeh mār degildir

217. ey:

Gazel 49

Mısra: 1

Ey seslenme edatı.

Ey gönçe cemāliñ gül-i ḥandāna
berāber
Müştaş-ı lebiñ bülbül-i nālāna berāber

218. ey:

Gazel 49

Mısra: 5

Ey seslenme edatı.

Ey mäh-ı melek-peykerim insān değil
ol kim
Eylerseni bu ḥüsnle insāna berāber

219. ey:

Gazel 49

Mısra: 7

Ey seslenme edatı.

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şūḥ
Hicr-i ser-i küyuñ baña zindāna
berāber

220. ey:

Gazel 49

Mısra: 9

Ey seslenme edatı.

Vezān-ı felek eylemiş ey Yūsuf-ı
ḥübān
Ḳurş-ı kameri vezniñe mīzāna berāber

221. ey:

Gazel 51

Mısra: 9
Ey seslenme edati.

Beni pervâne-şifât yandıran ey şüh
seniñ
Şu'le-i bâriqa-i âteş-i hicrânıñdır

222. ey:
Gazel 55
Mısra: 2
Ey seslenme edati.

Nigāhıñ bir belā hār-ı müjeñden biñ
hata artar
Nedir geldikçe ey nañl-i vefā senden
cefā artar

223. ey:
Gazel 57
Mısra: 7
Ey seslenme edati.

Humār-ı bāde-i şevkiyle ey sākī
şudā'im var
Dimāgım neş'e-i cām-ı mey-i mestāna
hasretidir

224. ey:
Gazel 63
Mısra: 9
Ey seslenme edati.

Ufuğ-ı nāzda ey meh dutalum bedr
olduñ
Refte refte yine noqşān olacağsın āñir

225. ey:
Gazel 63
Mısra: 11
Ey seslenme edati.

Şevk-i ruhsārı ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perişān olacağsın āñir

226. ey:
Gazel 63
Mısra: 13
Ey seslenme edati.

Katı çok hüsñüne ey dīde nazār-bāz
olma
Sitem-i hicr ile giryān olacağsın āñir

227. ey:
Gazel 65
Mısra: 13
Ey seslenme edati.

Ey Ğarībī o merd-i rāha hased
K'anı ehl-i necāt yazmışlar

228. ey:
Gazel 71
Mısra: 3
Ey seslenme edati.

Gözüm fevvāre-i hūn-āb-ı hasret
oldıgım ey dil
Yürü ol ğamze-i 'āşık-küş-i
mestānelerden şor

229. ey:
Gazel 87
Mısra: 4
Ey seslenme edati.

Hüsñ-i haqīkate meyl eylesün diliñ
Ey sāde-levh rüy-ı micāza ne i'tibār

230. ey:
Gazel 101
Mısra: 15
Ey seslenme edati.

İriş ey nāzeninim hāl-i 'uşşāka meded-
kār ol
Ki zindān-ı bedende Yūsuf-ı dil zārdır
sensiz

231. ey:
Gazel 116
Mısra: 12
Ey seslenme edati.

Şikār-ı sa've-i cāna nigāhı kāfi iken
Hādeng-i ğamzeden ey dil hāzer ne
müşkil imiş

232. ey:

Gazel 126

Mısra: 1

Ey seslenme edatı.

Ey dil yürü bu dâ'ireden taşra ayak baş
İkrâh ile bu 'âleme bir pây-ı firâk baş

Mısra: 6

Ey seslenme edatı.

Dem-â-dem sāğar-ı gülden içerseñ
bâde-i 'aşkı
Dökersin dîdeden hûn-ı dil-i bîmârîñ
ey bülbül

233. ey:

Gazel 131

Mısra: 13

Ey seslenme edatı.

Ey murğ-ı dil âzâdelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lânedan
i' rāz

238. ey:

Gazel 194

Mısra: 16

Ey seslenme edatı.

Aldım belâlu başım bu âstâna geldim
H'âh öldir h'âh 'afv it ey pâdişâh-ı
'âdil

234. ey:

Gazel 131

Mısra: 16

Ey seslenme edatı.

Bu çâr-'anâşır saña zindân-ı belâdır
Ey tã'ir-i rûh eyle bu ğam-hânedan
i' rāz

239. ey:

Gazel 197

Mısra: 13

Ey seslenme edatı.

Ey Ğarîbî yazacak yâre muhabbet-
nâme
Şahn-ı imzâsına bir feyz-i nümâdır
hâtem

235. ey:

Gazel 179

Mısra: 7

Ey seslenme edatı.

Ey zülf-i pür-âşüb ne düşdüñ ruğ-ı
yâre
Ey baht-ı siyeh çehre-i mâha kelef
olduñ

240. ey:

Gazel 198

Mısra: 2

Ey seslenme edatı.

Baña 'arz-ı cemâl itdiñ 'aceb âl itdiñ
ey zâlim
Dil-i şeydâyı meftûn-ı haç u hâl itdiñ
ey zâlim

236. ey:

Gazel 179

Mısra: 9

Ey seslenme edatı.

Yetmez mi bu âşüfteliğñ ey dil-i
şeydâ
Sevdâ-yı perî-veşler ile ber-çaraf olduñ

241. ey:

Gazel 54

Mısra: 15

Ey, seslenme edatı.

Çeşmimde hârdır gül ey gül-bün-i
hayâtım
Ümmîd-vâr-ı hüsnuñ seyr-i bahârı
n'eyler

237. ey:

Gazel 189

242. **ey:**

Gazel 59

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Kim ki 'aķıķ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem

Germi-i rüz-ı haşrde teşne lebine şı
gelür

243. **ey:**

Gazel 61

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Ey dāver-i hükümet ey server-i 'adālet
Hükümüñ gibi cihānda baħtıñ ola
muzaffer

244. **ey:**

Gazel 61

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Ey dāver-i hükümet ey server-i 'adālet
Hükümüñ gibi cihānda baħtıñ ola
muzaffer

245. **ey:**

Gazel 61

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Ey āfītāb-ı devlet ey sāye-i 'ināyet
Olsun saña mübārek bu müjde-i
muķarrer

246. **ey:**

Gazel 61

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Ey āfītāb-ı devlet ey sāye-i 'ināyet
Olsun saña mübārek bu müjde-i
muķarrer

247. **ey:**

Gazel 61

Mısra: 14

Ey, seslenme edati.

Lütfuñla oldı bürde tab'-ı Ğarībi rüşen
Ey Āşaf-ı melek-hū pāşā-yı pāk-i
manzar

248. **ey:**

Gazel 62

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

N'ola vaşl-ı nigāra nā'il olduñ ey dil-i
şeydā
O mehden h'āhiş-i būs-ı kenāra rüy-ı
saħt ister

249. **ey:**

Gazel 63

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Ey dil-i ğam-zede ħandān olacaķsın
āħir
Nā'il-i vuşlat-ı cānān olacaķsın āħir

250. **ey:**

Gazel 63

Mısra: 5

Ey, seslenme edati.

Hele bir tıflsın ey şūħ bilürsün sitemi
Sende bir āfet-i devrān olacaķsın āħir

251. **ey:**

Gazel 63

Mısra: 15

Ey, seslenme edati.

Olma ābād ħayāliyle sen ey ħāne-i dil
Tīşe-i āħ ile vīrān olacaķsın āħir

252. **ey:**

Gazel 67

Mısra: 8

Ey, seslenme edati.

Seni ben mahrem itdim kabza-i dil-gîr-
i cânâna
Yine bilmem nedir kaçdıñ baña ey bî-
vefâ hançer

253. **ey:**

Gazel 73

Mısra: 3

Ey, seslenme edatı.

Görenler hüsnüñüñ şeydâsını ey Leyli-
i hübân
Ne söyleller cünün-ı Kays'dan yâbâne
söyleller

254. **ey:**

Gazel 74

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Ey dil cefâ-yı keşmekeş-i dâm-ı
hüsnünü
Gerden-be-tavk-ı zülf-i sitem-kâr olan
bilür

255. **ey:**

Gazel 80

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

Nihâl-i kâmetiñden ayru ey serv-i
hıramânım
Gözümde servler şimşadlar şu'bâna
dönmüşdür

256. **ey:**

Gazel 107

Mısra: 13

Ey, seslenme edatı.

Ey Ğarîbî ne belâ şivesi var 'uşşâkıñ
Sevdigim şüh-ı perî-zâdeyi herkes
bilmez

257. **ey:**

Gazel 111

Mısra: 18

Ey, seslenme edatı.

Qalmasun dâmeniñ âlûde-i çirk-i
'işyân
Ey Ğarîbî kalagör kulzüm-i Ğufrân'a
heves

258. **ey:**

Gazel 111

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Ey gönül eyle ser-i zülf-i perîşâna
heves
Kim bu zencîre ider gerden-i dîvâna
heves

259. **ey:**

Gazel 112

Mısra: 14

Ey, seslenme edatı.

Olalı nûr-ı başîretle derûnum rüşen
Ey Ğarîbî idemem şerh-i şeb-istâna
heves

260. **ey:**

Gazel 116

Mısra: 2

Ey, seslenme edatı.

Hevâ-yı vuşlatıñ ey gönçe-ver ne
müşkil imiş
Belâ-yı fırkatıñ ey sîm-ber ne müşkil
imiş

261. **ey:**

Gazel 120

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

Bu derd-i ser degil mey neş'esinden ey
dil-i şeydâ
Saña renc-i humâr ol nergis-i
bîmârdan kalmış

262. **ey:**

Gazel 124

Mısra: 2

Ey, seslenme edatı.

Āğāz-ı 'aşk sehldir encāma kaldı iş
Ey dil murād-ı gerdiş-i eyyāma kaldı
iş

263. ey:

Gazel 127

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Ey hilāl-i ħam-ı ebrūsı şeb-i 'īd-i ħulūş
Senden eyler dil-i bī-çāremiz ümmīd-i
ħulūş

264. ey:

Gazel 129

Mısra: 14

Ey, seslenme edati.

Derd-mend-i 'aşka dermān bir civān-ı
tāzedir
Ey Ġarībī kıлма derdiñ şūĥ-ı köhne-
sāle 'arz

265. ey:

Gazel 131

Mısra: 4

Ey, seslenme edati.

Ƙoy vaşlda yaqsun tenini nār-ı
muĥabbet
Ey şem' gel it sūziş-i pervāneden i'rāz

266. ey:

Gazel 131

Mısra: 6

Ey, seslenme edati.

Zencīr-i cünün 'āşıka bir başka belādır
Ey bī-ħaber it ĥālet-i dīvāneden i'rāz

267. ey:

Gazel 131

Mısra: 7

Ey, seslenme edati.

Huş-yār olan ey şeyĥ olamaz vāķıf-ı
esrār

Ƙıl pürsiş-i keyfiyyet-i mestāneden
i'rāz

268. ey:

Gazel 131

Mısra: 12

Ey, seslenme edati.

Her müyına biñ tıfl-ı dil-āvīze-i şevķiñ
Ey zülf-i müselsel kılagör şāneden
i'rāz

269. ey:

Gazel 135

Mısra: 10

Ey, seslenme edati.

Dāne-i ĥāliñ görünce cennet-i ruĥsārda
Ey mürüvvetsiz ne güne olmasun
ādem ğalať

270. ey:

Gazel 136

Mısra: 17

Ey, seslenme edati.

Ey Ġarībī nüşā-i dehri ser-ā-ser
yoĥladım
Ĥať ğalať imlā ğalať inşā ğalať ma'nā
ğalať

271. ey:

Gazel 139

Mısra: 1

Ey, seslenme edati.

Ƙılma çok meclis-i rindāna 'itāb ey
vā'iz
Ĥaĥķ bilür kimdir olan ehl-i 'azāb ey
vā'iz

272. ey:

Gazel 139

Mısra: 2

Ey, seslenme edati.

Ƙılma çok meclis-i rindāna 'itāb ey
vā'iz

Hakk bilür kimdir olan ehl-i 'azâb ey
vâ'iz

273. ey:

Gazel 139

Mısra: 6

Ey, seslenme edati.

Görmedim hâne-be-düşân-ı harâbât
içre
Hele kendim gibi bir hâne-harâb ey
vâ'iz

274. ey:

Gazel 139

Mısra: 18

Ey, seslenme edati.

Ger şevâb ister isen eyle Ğarîbî'ye
şevâb
Günde bir içmeye fetvâ-yı şarâb ey
vâ'iz

275. ey:

Gazel 141

Mısra: 2

Ey, seslenme edati.

El-vedâ' ey tâc-dâr-ı şâh-ı şâhân el-
vedâ'
El-vedâ' ey Ğşaf-ı şânî-i devrân el-
vedâ'

276. ey:

Gazel 141

Mısra: 4

Ey, seslenme edati.

El-vedâ' ey şâh-bâz-ı burc-ı eflâk-ı
celâl
El-vedâ' ey server-i Cem câh-ı 'irfân
el-vedâ'

277. ey:

Gazel 141

Mısra: 8

Ey, seslenme edati.

Cezbe-i âb u hevâ aldı 'inân-ı şabrımı
N'eyleyim ey baħr-ı lütf ü kân-ı ihsân
el-vedâ'

278. ey:

Gazel 144

Mısra: 6

Ey, seslenme edati.

Şu'le-i 'arîz-ı cânânede yok büy-ı vefâ
Gül-i hürşîdden ey dîde gül-âb itme
tama'

279. ey:

Gazel 153

Mısra: 5

Ey, seslenme edati.

Ey bād meded bir daħı sür'atle vezân
ol
Kim cezr ü med-i cünbiş-i deryâdan
uşandık

280. ey:

Gazel 158

Mısra: 4

Ey, seslenme edati.

Büse-i la'line hergiz olamazsın nâ'il
Ey dil-i Ğam-zede bu derd ile Ğan
olmayıcak

281. ey:

Gazel 158

Mısra: 17

Ey, seslenme edati.

Ey Ğarîbî nice mümkün k'olasın
maħrem-i yâr
Pâk-i dil pâk-i dehen pâk-i zebân
olmayıcak

282. ey:

Gazel 163

Mısra: 9

Ey, seslenme edati.

Eyle güşāde çeşm-i kerem bir kez ey
güzel
Gör künc-i gamda hāli nedir
mübtelālarıñ

283. ey:

Gazel 164

Mısra: 6

Ey, seslenme edatı.

Ārzū-mend-i dem-i şemşiriñim qurbān
güni
Ey hezārān ben gibi bī-çāre qurbānıñ
seniñ

284. ey:

Gazel 164

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Ey beyāz-ı şubh-ı vaşlı merhem-i
kāfūr-ı dil
Sīne-i efkārı yaqdı dāğ-ı hicrānıñ seniñ

285. ey:

Gazel 165

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

Müselsel tār-ı zülf-i pür-şikenden ey
vefā-düşmen
Yeter ruhsār-ı hürşid üzre çevgān-ı
mu'anber çek

286. ey:

Gazel 166

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Ey gönül hün-ı derūnı dīde-i giryāna
çek
Dāne-i müjgān-ı eşki rişte-i mercāna
çek

287. ey:

Gazel 166

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

Bülbül-i pīçide-feryādım meded ey
bāğ-bān
Gīsū-yı efgānıma bir çüb-ı gülden şāne
çek

288. ey:

Gazel 167

Mısra: 13

Ey, seslenme edatı.

Ey Ġarībī düşmene bakma mülāyim
kıl hāzer
Aḥker olur zīr-i dāmeninde
ḥākisterleriñ

289. ey:

Gazel 169

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

N'itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey
felek
Süz-ı nihānı perde-birün itdiñ ey felek

290. ey:

Gazel 169

Mısra: 2

Ey, seslenme edatı.

N'itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey
felek
Süz-ı nihānı perde-birün itdiñ ey felek

291. ey:

Gazel 169

Mısra: 4

Ey, seslenme edatı.

Ol 'aklı kim vücūda Felāṭūn-ı dehr idi
Pā-māl-i terk-i tāz-ı cünün itdiñ ey
felek

292. ey:

Gazel 169

Mısra: 14

Ey, seslenme edatı.

Dūd-ı dil-i Ğarībi gibi medd-i āhımı
Çetr-i ‘ulüvv-i çarḥa sūtün itdiñ ey
felek

293. ey:

Gazel 170

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

Sebz olmadı bir dāne-i ümmīdimiz ey
dil
Çok sāl ü mehiñ gerdiş-i eyyāmını
gördük

294. ey:

Gazel 171

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Ey kân-ı kerem bende-i fermānı
unutduñ
Bu çāker-i miskīn-i šenā-ḥ‘ānı
unutduñ

295. ey:

Gazel 173

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

Mecnūn olub zamānede çok kimse ey
göñül
Zencīr-i ğamda sen gibi dīvāne
görmedik

296. ey:

Gazel 174

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Bizi men‘ itme der-i şavma‘adan ey
sofī
Bir zamān biz daḥı ālāyiş-i seccāde
idik

297. ey:

Gazel 175

Mısra: 3

Ey, seslenme edatı.

Ey serv-i nāz bezmde bir kez ḥırāma
gel
Kim mübtelā-yı şīve-i reftārñım seniñ

298. ey:

Gazel 175

Mısra: 7

Ey, seslenme edatı.

Ey şūḥ çekme kaşdıma şemşīr-i nāzı
kim
Ḳurbān-ı tūĝ-i ğamze-i ḥūn-ḥ‘arıñım
seniñ

299. ey:

Gazel 179

Mısra: 3

Ey, seslenme edatı.

Ey güm-şüde-i dāmen-i şahrā-yı
ḥacālet
Sen ḥār-ı muĝaylān arasında telef
olduñ

300. ey:

Gazel 181

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Bir vaşl içün ey meh beni ibrāma
düşirdüñ
Ḥasretle lelim būs-ı leb-i cāma
düşirdüñ

301. ey:

Gazel 182

Mısra: 8

Ey, seslenme edatı.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña
‘ilāc
Ey dāĝ-ı ‘aşḳ sīne-i dilden kem
olmadıñ

302. ey:

Gazel 186

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

Fikr-i çīn-i turre-i zūlfūñle ey reşk-i
perī
Çīn-i hātırdan ğazāl-i müşg-bū eksük
degil

303. ey:

Gazel 187

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

Gözet maḥallini sırrıñ nihān dut ey
‘aşıķ
Güşād-ı perde-i rāz itmeniñ zamānı
degil

304. ey:

Gazel 189

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Ne bāġıñ ḥasretindendir bu āh u zārıñ
ey bülbül
Ne dāġıñ miḥnetindendir ‘aceb āzārıñ
ey bülbül

305. ey:

Gazel 189

Mısra: 4

Ey, seslenme edatı.

Ne çarḫıñ gerdişinden türedir āyīne-i
baḫtıñ
Ki varmaz ḥ‘āba çeşm-i eşk-i ḥasret-
bārıñ ey bülbül

306. ey:

Gazel 189

Mısra: 12

Ey, seslenme edatı.

Nesīm-i şubḫla gehvāresi cünbişdedir
ammā
Kıomaz gül ḥ‘āba varsun nāle-i
bisyārıñ ey bülbül

307. ey:

Gazel 192

Mısra: 8

Ey, seslenme edatı.

Geldiñ bu bār-gāha ümīd-i nevāl için
Ḥanzal-ġidā-yı sofra-i kahr olduñ ey
göñül

308. ey:

Gazel 193

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

Ey dil yüri o ğonçe-femiñ bir cevābım
al
Berg-i gül-i laṭīf-i lebinden gül-ābım al

309. ey:

Gazel 198

Mısra: 6

Ey, seslenme edatı.

Ḥayāl-i gül-şen-i rengīn-i rüy-ı dil-
firībiñle
Zebān-ı ‘andelīb-i nuṭķumı lāl itdiñ ey
zālīm

310. ey:

Gazel 201

Mısra: 5

Ey, seslenme edatı.

Ey Leyli-i zamāne görelden cemālīñ
Dāmān-ı deşt-i ‘aşķda Mecnūn degil
miyim

311. ey:

Gazel 201

Mısra: 11

Ey, seslenme edatı.

Ey meh ḥayāl-i ḫalka-i zūlfūñle rüz u
şeb
Ser-geşte seng-i keff-i felāḫūn degil
miyim

312. ey:

Gazel 203

Mısra: 1
Ey, seslenme edatı.

Ey gönül vaşlına yâriñ nice tedbîr
idelim
Zülfini gerden-i dîvâneye zencîr
idelim

313. ey:
Gazel 211
Mısra: 10
Ey, seslenme edatı.

Ğarazıñ dâ'ire-i devlet ise dünyâda
Ey gönül yâd idegör silsile-i müşğînin

314. ey:
Gazel 211
Mısra: 13
Ey, seslenme edatı.

Ey Ğarîbî diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi tâze hayâlin ğazel-i rengînin

315. ey:
Gazel 214
Mısra: 11
Ey, seslenme edatı.

Ey Ğarîbî yetür efğâniñi bezm-i
çemene
Şevkden berg-i gül ü kıatre-i şeb-nem
yansun

316. ey:
Gazel 223
Mısra: 3
Ey, seslenme edatı.

Ey serv-i nâz tavk-ı ğamında esîr olan
Miskîn tezerv-i rûh-ı revânı bilür
misin

317. ey:
Gazel 230
Mısra: 1
Ey, seslenme edatı.

Ey dil-i ğam-zede bî-hüde hayâl itme
şakın
Heves-i hâl-i siyâh u ruh-ı âl itme
şakın

318. ey:
Gazel 230
Mısra: 7
Ey, seslenme edatı.

Ey meh-i burc-ı şeref hüsnuñi noķşân
itme
Çıkma yârim ğiceler 'arz-ı cemâl itme
şakın

319. ey:
Gazel 230
Mısra: 13
Ey, seslenme edatı.

Ey Ğarîbî seni âmâde-i sevdâ dirler
Ğayriden menzil-i dil-dârı su'âl itme
şakın

320. ey:
Gazel 233
Mısra: 3
Ey, seslenme edatı.

Ey gül-i bâğ-ı vefâ eyle mürüvvet nice
bir
Ğasret-i la'l-i lebiñ dîdemi bî-h'âb
itsün

321. ey:
Gazel 234
Mısra: 6
Ey, seslenme edatı.

'Uşşâk-ı zâra itdi yine fitneler zühür
Ey şüh-ı çeşm bu seniñ icâdiñ olmasun

322. ey:
Gazel 234
Mısra: 12
Ey, seslenme edatı.

Gül gitdi bāğdan dağı kim egledür seni
Ey ‘andelīb bir quru feryādiñ olmasun

323. **ey:**

Gazel 236

Mısra: 3

Ey, seslenme edati.

Ey şāh-ı mülk-i dehreyñ fermān-revā-
yı kevineyn
Zī-bende qāb-ı qavseyñ mānend-i tāk-ı
ebrū

324. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: 1

"Ey" ünlem edati.

Tā gül-i ruhsārıña müştakım ey ebrū-
kemān
‘Andelīb-i cān dutup hār-ı sitemde
āşiyān

325. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: 5

"Ey" ünlem edati.

El-amān ey dil-ber-i şūh-ı sitem-kār
el-amān
Sūziş-i firqatle cānā bī-qarār oldum
yeter

326. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: 10

"Ey" ünlem edati.

Halk arasında zelil ü hāk-sār oldum
yeter
El-amān ey zālīm-i bī-rahm-i gaddār
el-amān

327. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: 11

"Ey" ünlem edati.

Cānım ey gönçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan
Şehr-i dil seyl-i havādiş birle vīrān
olmadan

328. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: 15

"Ey" ünlem edati.

El-amān ey gānzesi qātil-i hūn-hvār
el-amān
Firqatiñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ
beni

329. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: 16

"Ey" ünlem edati.

El-amān ey gānzesi qātil-i hūn-hvār
el-amān
Firqatiñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ
beni

330. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: 18

"Ey" ünlem edati.

Sevdigim vīrāne-i peyk-i hayāl itdiñ
beni
‘Arz-ı hāl itmekden ey şeh-zāde lāl
itdiñ beni

331. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: 20

"Ey" ünlem edati.

Ṭavq-ı gāmda qumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü kāmēt la‘l-i ruhsār
el-amān

332. **ey:**

Muhammes 2

Mısra: **25**
"Ey" ünlem edatı.

El-amān ey ḥüsnüñe ‘ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşk aldı vücūdum mülküni
vīrāne teg

333. ey:
Muhammes 2
Mısra: **30**
"Ey" ünlem edatı.

Āteş-i ḥasretle yandırdıñ beni pervāne
teg
El-amān ey kişver-sālār-ı ḥübān el-
amān

334. ey:
Muhammes 2
Mısra: **31**
"Ey" ünlem edatı.

Şabrım aldıñ işve vü nāz ile ey nāzik
beden
Tīr-i müjgānıñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

335. ey:
Muhammes 2
Mısra: **34**
"Ey" ünlem edatı.

Zahm-ı nāsūr-ı sitem bağırımdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvvetsiz Ğarībī teg uşandım
‘ömrden

336. ey:
Muhammes 2
Mısra: **35**
"Ey" ünlem edatı.

El-amān ey şem‘-i rüy-ı bezm-i ağıyār
el-amān

337. ey:
Tarih 1

Mısra: **36**
"Ey" ünlem edatı.

Bir seher hātif Ğarībī söyledi tārīhini
‘Akd-i tezvīciñ mübārek olsun ey kân-
ı kemāl

338. ey:
Terci-bend 1
Mısra: **1**
"Ey" ünlem edatı.

Ey rāhat-ı cān rūḥ-ı revān gonçe-
dehānım
V'ey bāğ-ı ḥayātımda biten serv-i
revānım

339. ey:
Terci-bend 1
Mısra: **8**
"Ey" ünlem edatı.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıla
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

340. ey:
Terci-bend 1
Mısra: **14**
"Ey" ünlem edatı.

La‘liñde iken dāru-yı bīmār-ı
muḥabbet
Meyliñ var ise itmege ey yār-ı
muḥabbet

341. ey:
Terci-bend 1
Mısra: **16**
"Ey" ünlem edatı.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıla
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

342. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 24

"Ey" ünlem edati.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
Kurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

343. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 25

"Ey" ünlem edati.

Ey gül nazār it ḥālīme ḥāk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

344. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 33

"Ey" ünlem edati.

Ey ğonçe-dehen cānıñ için cānıma
rahm it
Gül başıñ için girme benim anıma
rahm it

345. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 40

"Ey" ünlem edati.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
Kurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

346. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 41

"Ey" ünlem edati.

Ey māh yeter ‘āşıka zecr ü elem eyle
İnşāf getir göñlüñe bir dem kerem
eyle

347. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 46

"Ey" ünlem edati.

Ya cānımı bir abza-i ḥāk-i ‘adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevri sitem
eyle

348. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 48

"Ey" ünlem edati.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
Kurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

349. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 49

"Ey" ünlem edati.

Bilmem ne olur ḥāşılıñ ey şāh cefādan
Kıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu
hevādan

350. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 56

"Ey" ünlem edati.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
Kurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

351. ey:

Terci-bend 1

Mısra: 57

"Ey" ünlem edati.

Ey gül-şen-i āmāle biten tāze nihālim
V'ey şevk-i ruḥıñ şem‘-i şeb-istān-ı
ḥayālim

352. **ey:**

Terci-bend 1

Mısra: **64**

"Ey" ünlem edati.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iın ey rūḥ-ı
revānım

353. **ey:**

Terci-bend 2

Mısra: **17**

"Ey" ünlem edati.

Nedir ey hūr-liā mihriḥi noṣān
itmek
Bağrımı ḥaner-i bī-dādīḥ ile an
itmek

354. **ey:**

Terci-bend 2

Mısra: **46**

"Ey" ünlem edati.

Cāna aṣdıḥ var ise atle ta'allül ne
iın
Ey gözüm cānım efendim bu teğāfül
ne iın

355. **ey:**

Terci-bend 2

Mısra: **53**

"Ey" ünlem edati.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
atı o kimse saḥa 'āṣı olub an
ağlar

356. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: **5**

"Ey" ünlem edati.

Hi birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā

Meylim yine hā sendedir ey ṣūḥ-ı dil-
ārā

357. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: **6**

"Ey" ünlem edati.

Hi birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā
Meylim yine hā sendedir ey ṣūḥ-ı dil-
ārā

358. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: **11**

"Ey" ünlem edati.

Hi birine baṣ egmezim ey āmeti
ṭūbā
Meylim yine hā sendedir ey ṣūḥ-ı dil-
ārā

359. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: **12**

"Ey" ünlem edati.

Hi birine baṣ egmezim ey āmeti
ṭūbā
Meylim yine hā sendedir ey ṣūḥ-ı dil-
ārā

360. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: **17**

"Ey" ünlem edati.

Hi birine ılmam nazar ey ṣūreti zībā
Meylim yine hā sendedir ey ṣūḥ-ı dil-
ārā

361. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: **18**

"Ey" ünlem edati.

Hiç birine kılmam nazar ey şüreti zîbâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

362. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: 23

"Ey" ünlem edatı.

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
hamrā
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

363. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: 24

"Ey" ünlem edatı.

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
hamrā
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

364. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: 29

"Ey" ünlem edatı.

Hiç birine meftün olamam ey gözi
şehlā
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

365. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: 30

"Ey" ünlem edatı.

Hiç birine meftün olamam ey gözi
şehlā
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

366. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: 35

"Ey" ünlem edatı.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

367. **ey:**

Terci-bend 3

Mısra: 36

"Ey" ünlem edatı.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

368. **ey:**

Terci-bend 4

Mısra: 10

"Ey" ünlem edatı.

Gül-i ruhsār-ı yādıyla vücūdum bī-
karār itsem
Hakımdır ger saña ey şüh her dem
inkisār itsem

369. **ey:**

Terci-bend 4

Mısra: 28

"Ey" ünlem edatı.

Revāk-ı heft-gerdūna olupdur sūz-ı dil
ser-keş
Budur sensiz yine keyfiyyetim tā-
maşşer ey meh-veş

370. **ey:**

Terci-bend 4

Mısra: 34

"Ey" ünlem edatı.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Haber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
hāl-i derdimden

371. **ey:**

Terkib-bend 1

Mısra: 1
"Ey" ünlem edatı.

Ġamıñ ey gönçe-dehān göñlimi
maḥzūn itdi
‘Aşkıñ ey Leyli-i ‘ālem beni Mecnūn
itdi

372. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 2
"Ey" ünlem edatı.

Ġamıñ ey gönçe-dehān göñlimi
maḥzūn itdi
‘Aşkıñ ey Leyli-i ‘ālem beni Mecnūn
itdi

373. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 10
"Ey" ünlem edatı.

Cāna kaşdıñ var ise bāri sen öldür
ḥānım
Saña qurbān ola ey şūḥ bu şīrīn cānım

374. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 51
"Ey" ünlem edatı.

Yeter ey şūḥ-ı cefā-pīşe bu āzār nedir
Murğ-ı dil şaydına bu turre-i tarār
nedir

375. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 71
"Ey" ünlem edatı.

Nedir ey serv-i sehī böyle bu eṭvār
saña
Hep şikāyetdir oqur qumri-i dil-zār
saña

376. ey:
Terkib-bend 1

Mısra: 76
"Ey" ünlem edatı.

Ne biter eylemeden derdimi ızḥār saña
‘Arz-ı ḥāl itmege yok kudretim ey yār
saña

377. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 77
"Ey" ünlem edatı.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
saña
‘Aşıkım ‘aşıkım ey şūḥ-ı sitem-kār
saña

378. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 78
"Ey" ünlem edatı.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
saña
‘Aşıkım ‘aşıkım ey şūḥ-ı sitem-kār
saña

379. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 92
"Ey" ünlem edatı.

Şişe-i ‘ömr-i belā dīdemi meksūr itme
Bāde-i vaşldan ey şūḥ beni dūr itme

380. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 100
"Ey" ünlem edatı.

‘Afv kıl her ne günāḥ itmiş isem
sultānım
Ey benim rüşeni-i dīde-i ḥūn-efşānım

381. ey:
Terkib-bend 1
Mısra: 26
"Hey" ünlem edatı.

Mihr iderdiñ gāzab-ālūde 'itāb itmez
idiñ
Yüregim qanını ey şūḥ şarāb itmez
idiñ

382. **ey:**
Terkib-bend 1

Mısra: 98
"Hey" ünlem edatı.

Göñlümi çeşm-i Ğarībī gibi bī-nūr
itme
Ḳurb-ı der-gāhdan ey şeh beni mehcūr
itme

383. **ey:**
Terci-bend 1

Mısra: 32
"Ey" seslenme ünlemi.

Lütf eyle amān qoyma bu ğamda qala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

384. **ey:**
Terci-bend 2

Mısra: 1
"Ey" seslenme ünlemi.

Ey gül-i tāze-nihāl-i çemen-ārā-yı
emel
V'ey yüzi nūr-ı hilāl-i ufuk-efrüz-ı
ḥamel

385. **ey:**
Terci-bend 2

Mısra: 33
"Ey" seslenme ünlemi.

Cāna yetdim sitem ü qāhrdan ey yār
yeter
Ḳalmadı tākātım ey şūḥ-ı sitem-kār
yeter

386. **ey:**
Terci-bend 2

Mısra: 34
"Ey" seslenme ünlemi.

Cāna yetdim sitem ü qāhrdan ey yār
yeter
Ḳalmadı tākātım ey şūḥ-ı sitem-kār
yeter

387. **ey:**
Terci-bend 2

Mısra: 38
"Ey" seslenme ünlemi.

Beni öldürdüñ eyā zālīm-i ğaddār
yeter
Yeter Allāh için ey ğamzesi ḥün-ḥvār
yeter

**ey cemālīñ āfitāb-ı şem'-i bezm-i
ibtidā:**

1. **ey cemālīñ āfitāb-ı şem'-i bezm-i
ibtidā:**

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ey güzel yüzlü sevgilinin
başlangıç meclisinin mumu.*

Ey cemālīñ āfitāb-ı şem'-i bezm-i
ibtidā
V'ey kemālīñ ḥātemü'r-rüsl-i serīr-i
enbiyā

ey dil:

1. **ey dil:**

Gazel 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey gönül.

Ne kadar vār ḥayāt eyleme taqşīr-i
du'ā
Sīne-i çarḥa ur ey dil dem-i şemşīr-i
du'ā

evā:**1. eyā:****Muhammes 2**

Mısra: 23

Ey, hey.

Bildi 'ālem kim eyā Şīrīn-sūḥan
Ferhād'ınım
Küşte-i tīg-i nigāh-ı ğamze-i
cellādınım

2. eyā:**Terci-bend 2**

Mısra: 37

*"ey, hey" manasına gelen ve
Arapça kelime ve tertiplere giren nidā
edettir.*

Beni öldürdüñ eyā zālim-i ğaddār
yeter
Yeter Allāh için ey ğamzesi ḥūn-ḥvār
yeter

3. eyā:**Gazel 21**

Mısra: 3

*"Ey, hey" manasına gelen ve
Arapça kelime ve terkiplere giren nidā
edattır.*

Hengāme-i maḥşerde eyā seyyid-i
'ālem
Senden taleb eyler bu güneḥ-kār
şefā'at

4. eyā:**Gazel 239**

Mısra: 13

*"ey, hey" manasına gelen ve
Arapça kelime ve tertiplere giren nidā
edetti.*

Eyā Perverdigārā çare-sāz-ı ehl-i
zilletin
'İnāyet kıl bu zilletde men-i dil-zāra
yā Allāh

5. eyā:**Gazel 150**

Mısra: 13

*"ey, hey" manasına gelen ve
Arapça kelime ve tertiplere giren nidā
edattı.*

Sendedir meyli Ğarīb'niñ eyā gonçe-
dehen
Girse āġuşına ger ḥūr ile ğılmān şaf
şaf

eyle:**1. eyle:****Terci-bend 2**

Mısra: 9

Demek, söylemek.

Bāri bir kerre bu firkatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va'de ile şād eyle

2. eyle:**Gazel 1**

Mısra: 10

Etmek, eylemek, yapmak.

Ne hesti-i sürūr gerek ne fenā-yı ğam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

3. eyle:**Terci-bend 1**

Mısra: 15

Etmek, eylemek.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıla
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

4. eyle:**Terci-bend 1**

Mısra: 54

Etmek, eylemek.

Kaṭ' eylemem ümmīdi daḥı 'afv u
'atādan
Kān itme yeter baġrımı ḥavf eyle
Ḥudā'dan

5. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **63***Etmek, eylemek.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

6. eyle:

Gazel 207Mısra: **3***Etmek, eylemek.*

Eyle behiřt-i hūsnūni pūřide halkdan
Aġyāra ılma meyve-i vaşlın ta‘ām
‘ām

7. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **7***Et, yap.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

8. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **23***Et, yap.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

9. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **31***Et, yap.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

10. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **39***Et, yap.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda ala
cānım
urtar beni Allāh iun ey rūh-ı
revānım

11. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **41***Et, yap.*

Ey māh yeter ‘āřıka zecr ü elem eyle
İnřāf getir gönlüñe bir dem kerem
eyle

12. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **42***Et, yap.*

Ey māh yeter ‘āřıka zecr ü elem eyle
İnřāf getir gönlüñe bir dem kerem
eyle

13. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **43***Et, yap.*

oy bezm-i viřāliñde beni muşterem
eyle
ehremde yeter eşkile derdim raam
eyle

14. eyle:

Terci-bend 1Mısra: **44***Et, yap.*

oy bezm-i viřāliñde beni muşterem
eyle
ehremde yeter eşkile derdim raam
eyle

15. eyle:

Terci-bend 1

Mısra: 45

Et, yap.

Ya cānımı bir qabza-i hāk-i ‘adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevr ü sitem
eyle

16. eyle:

Terci-bend 1

Mısra: 46

Et, yap.

Ya cānımı bir qabza-i hāk-i ‘adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevr ü sitem
eyle

17. eyle:

Terci-bend 1

Mısra: 47

Et, yap.

Lütf eyle amān qoyma bu gāmda qala
cānım
Qurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

18. eyle:

Terci-bend 2

Mısra: 4

Et, yap.

Ḥayr olur ‘ākıbet-i niyyet-i her ḥayr-ı
‘amel
Ne ise cürmümi ‘afv eyle şehā qoyma
kesel

19. eyle:

Terci-bend 2

Mısra: 10

Et, yap.

Bāri bir kerre bu firkatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va‘de ile şād eyle

20. eyle:

Terci-bend 2

Mısra: 11

Et, yap.

Mülk-i cān hicr ile vīrān iken ābād
eyle
Sīnemi bes hedef-i nāvek-i bī-dād eyle

21. eyle:

Terci-bend 2

Mısra: 12

Et, yap.

Mülk-i cān hicr ile vīrān iken ābād
eyle
Sīnemi bes hedef-i nāvek-i bī-dād eyle

22. eyle:

Terci-bend 2

Mısra: 14

Et, yap.

Ḥırmıni-i ‘ömri yeter qahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış qul isem gel beni āzād
eyle

23. eyle:

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Et, yap.

Dāğ-ı hicriñ beni yaqdı yeter inşāf
eyle
Kīneden āyine-i sīneñi gel şāf eyle

24. eyle:

Terkib-bend 1

Mısra: 20

Et, yap.

Dāğ-ı hicriñ beni yaqdı yeter inşāf
eyle
Kīneden āyine-i sīneñi gel şāf eyle

25. eyle:

Terkib-bend 1

Mısra: **63**

Et, yap.

Ğazab eyle baña kim ‘afv u ‘aţādan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü
hayādan giçdim

26. **eyle:**

Terci-bend 1

Mısra: **55**

Eylemek, yapmak; kazanmak.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

27. **eyledi:-di**

Tarih 2

Mısra: **5**

Açmak.

Eyledi dest-i şabā meşşātalık gül-zārda
Gül ‘arūsın reng u bû ile idüb sürh ü
sefid

28. **eyledi:-di**

Tarih 1

Mısra: **13**

Etmek, gerçekleşmek.

Nev-‘arūs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e tahvīl
eyledi
Delv'den şular saçıldı pāyına bī-ittişāl

29. **eyledi:-di**

Tarih 1

Mısra: **24**

Dönüştürmek, etmek.

Aradan çıkdı Benātü'n-na‘ş-ı Kübrā-yı
‘adū
Eyledi renc-i ğased mülk-i vücūdın
pāy-māl

30. **eyledim:-di, -m**

Muhammes 1

Mısra: **22**

Eylemek, yapmak, kılmak.

*Türkçe'nin ana yardımcı fiilidir.
Yabancı kökenli sözcükleri Türkçe fiil
hâline getirip, bu
sözcüklerinçekimlenmelerini sağlar.*

Vaţan zevkin virüb aldım belā-yı
ğurbeti cāna
Mübeddel eyledim şubh-ı vişāli şām-ı
hicrāna

31. **eyledigiñ:-diğ, -iñ**

Gazel 89

Mısra: **9**

Eylemek, yapmak.

Haţ virür eyledigiñ zulme bedel saña
nizām
Bilüriz maħkeme-i ‘aşkı ‘adālet yeridir

32. **eyledigiñ:-diğ, -iñ**

Gazel 215

Mısra: **4**

Eylemek, yapmak.

Düşesin çengine bir zālīm-i bī-
merħametiñ
Tā baña eyledigiñ çevre peşimān
olasın

33. **eylediñ:-di, -ñ**

Gazel 284

Mısra: **10**

Etmek, eylemek, yapmak.

İtdiñ rübūde ‘aqlımı benim nigāh ile
Güyā esir-i pençe-i h‘āb eylediñ beni

34. **eylediñ:-di, -ñ**

Gazel 284

Mısra: **12**

Etmek, eylemek, yapmak.

Her şeb hayāl-i hāl-i siyāhıñla şubha
dek

Encüm-şümār-ı rüz-ı hesāb eylediñ
beni

35. **eyleme:-me**

Gazel 159

Mısra: 8

Etmek.

Yā Şāfi'ü'l-ḫalāyık yā Hādiyi'l-ümem
Ben rü-siyehden eyleme eksük
'ināyetiñ

36. **eyleme:-me**

Terci-bend 1

Mısra: 51

Demek, söylemek.

'Ār eyleme bir ders okı 'unvān-ı
vefādan
Dönmem hele senden gelen envā'-ı
belādan

37. **eylemeden:-me, -den**

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Etmek, eylemek.

Ne biter eylemeden derdimi ızhār saña
'Arz-ı ḫāl itmege yok kudretim ey yār
saña

38. **eylemek:-mek**

Terci-bend 2

Mısra: 36

Etmek, eylemek, yapmak.

Bu kadar pādişehim bendeye āzār
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhār yeter

39. **eylemem:-me, -m**

Terci-bend 1

Mısra: 11

Etmek, eylemek, yapmak.

Cānā severim eylemem inkār-ı
muḫabbet

Ṭurduqça ḫayāt eylerim ızhār-ı
muḫabbet

40. **eylemem:-me, -m**

Terci-bend 1

Mısra: 53

Etmek, eylemek, yapmak.

Kaṭ' eylemem ümmīdi daḫı 'afv u
'aṭādan
Kaṅ itme yeter baḡrımı ḫavf eyle
Ḥudā'dan

41. **eylemem:-me, -m**

Terci-bend 3

Mısra: 5

Etmek, eylemek.

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā
Meylim yine hā sendedir ey şūḫ-ı dil-
ārā

42. **eylemesün:-me, -sün**

Gazel 264

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Lāf söz eylemesün şem' ki
pervāneleriñ
Çokdur esrār-ı muḫabbet leb-i
ḫāmūşunda

43. **eylemesün:-me, -sün**

Gazel 250

Mısra: 7

Yapmak.

Anı da ben gibi āb eylemesün
ḫacletden
Dutma ruḫsārıñı mīnā-yı şarābıñ
yüzine

44. **eylemiş:-miş**

Gazel 267

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Habbezā ma'ni-i ŧeh-beyt-i risālet ki
 Hūdā
 Eylemiş zātını dīvān-ı rūsül müntahabı

45. **eylemiş:-miş**

Tarih 2

Mısra: 13

...haline getirmek.

Eylemiş sūr-ı zifāfiyla cihānı pūr-sūrūr
 Eylemiş pūr-zemzeme kevn ü mekānı
 ol sa'īd

46. **eylemiş:-miş**

Tarih 2

Mısra: 14

...haline getirmek.

Eylemiş sūr-ı zifāfiyla cihānı pūr-sūrūr
 Eylemiş pūr-zemzeme kevn ü mekānı
 ol sa'īd

47. **eylemiş:-miş**

Gazel 4

Mısra: 17

Etmek, eylemek.

Eylemiş dergāhını Mevlā maṭāf-ı
 kudsıyān
 Āsitānıñ kıble-i hācāt-ı erbāb-ı recā

48. **eyler:-r**

Gazel 70

Mısra: 14

Etmek, yapmak.

Vücūdum tūtiyā-yı dīde[-i] gerdün
 olur āhir
 O cevri kim Ġarībī baña devr-i rüzgār
 eyler

49. **eyler:-r**

Gazel 13

Mısra: 6

Yapmak.

Ne gile baht-ı siyehden ne ŧikāyet
 çarḥdan

Her ne eyler ğamze-i hūn-h'ār-ı yār
 eyler baña

50. **eyler:-r**

Gazel 70

Mısra: 12

Etmek, yapmak.

Degil bī-hüdedir devr-i ruḥunda tār-ı
 ğīsūsı
 Gül-istān-ı cemālin kıll kalemle zer-
 nigār eyler

51. **eylerdi:-r, -di**

Gazel 11

Mısra: 5

Etmek, yapmak.

Miŧāl-i cūy-ı ŧir eylerdi mağz-ı 'ālemi
 cārī
 Eger destinde Ferhād'ın olaydı tīŧe-i
 ŧahbā

52. **eylerim:-r, -im**

Terci-bend 1

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Cānā severim eylemem inkār-ı
 muḥabbet
 Tırduqça ḥayāt eylerim ızhār-ı
 muḥabbet

53. **eylerse:-r, -se**

Gazel 207

Mısra: 2

Etmek, eylemek.

Zülfün dil-i ḥaznime olsun müdām
 dām

Eylerse de қо eylesün ehl-i melām lām

54. **eylesem:-se, -m**

Gazel 32

Mısra: 5

*Söylemek, yapmak (söylesem,
 yapsam).*

Men' itme vā'iz eylesem ebrūsuna
sücüd
Hep toğrıdır namāz velī kıble-gāh kec

55. **eylesün:-sün**

Gazel 207

Mısra: 2

Eylemek, etmek.

Zülfüñ dil-i hāzīnime olsun müdām
dām
Eylerse de ço eylesün ehl-i melām lām

56. **eyleyüb:-y, -üb**

Terci-bend 2

Mısra: 53

Etmek, eylemek.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Kātı çok kimse saña 'āşık olub kan
ağlar

57. **eyleye:-y, -e**

Gazel 66

Mısra: 19

Demek, söylemek.

Kimdir bizimle eyleye nazm içre güft-
gū
Şimdi ki esb-i hāmemiz āteş-'inānlıdır

58. **eyleyelim:-y, -elim**

Gazel 204

Mısra: 6

Etmek, yapmak.

Mısr-ı hüsnünde eger saltanat ister o
mehiñ
Zeķanın Yūsuf-ı şüh-ı dile çāh
eyleyelim

eyyām:

1. **eyyāmı:-ı**

Gazel 237

Mısra: 13

Günler.

Ğarībī firķat eyyāmı nevā-sāz olur ehl-
i 'aşk
Nedir çıkmaz şadāsı bülbülün gül-
zārdan ayru

2. **eyyāmımız:-ımız, -ı**

Gazel 160

Mısra: 14

Zaman, vakit.

Āğūşa çeküb bend-i kemer-i müy-ı
miyānın
Eyyāmımız biz dahı zıyķatle giçürdik

eyyām-ı 'andelīb:

1. **eyyām-ı 'andelīb:**

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bülbülün günleri.

Düşmüş hezār miñnete eyyām-ı
'andelīb
Hār-ı cefāya kılmadan ibrām 'andelīb

eyyām-ı bahār:

1. **eyyām-ı bahāra:-a**

Gazel 268

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bahar günleri.

Mey ü dil-bersiz eyyām-ı bahāra kim
virür zīver
Sen ol şāhid mey-i gül-fāmı vir
ķurbāniñim sākī

eyyām-ı firāk:

1. **eyyām-ı firākıñ:-ıñ**

Gazel 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık günleri.

Yok bākımız eyyām-ı firākıñ
siteminden
Bāğ-ı emele Hızr-ı şabā reh-berimizdir

eyyām-ı ğam:

1. **eyyām-ı ğama:-a**
Terci-bend 2
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Gam günleri.

Böyle eyyām-ı ğama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde ğamıñ táb u taħammül
ne içün

2. **eyyām-ı ğamıñ:-iñ**
Muhammes 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gam günleri.

Mey-i 'işret-nümā-yı derd-i ğurbet
zehr-i kâ' ildir
Bu eyyām-ı ğamıñ şubh u mesā
senden ne hāşıldır

eyyām-ı 'işret:

1. **eyyām-ı 'işret:**
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İçki günleri.

Ne miqdār olsa da yād-ı ruħuñ rüşen-
ger-i hātır
Yine bahtım gibi eyyām-ı 'işret tārdir
sensiz

eyyām-ı neşāt-engiz:

1. **eyyām-ı neşāt-engizden:-den**
Tarih 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sevinç uyandıran günler.

Ben bu eyyām-ı neşāt-engizden
şordum haber
Söyledi gerdün lisān-ı hāl ile bir hoş
makāl

2. **eyyām-ı neşāt-engizden:-den**
Tarih 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevinç uyandıran günler.

Böyle eyyām-ı neşāt-engizden şordum
haber
Hem şafāsından nigāhıñ rüşen olsun tā
medid

eyyām-ı vişāl:

1. **eyyām-ı vişāl:**
Gazel 216
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(sevgiliye) kavuşma günleri.

Hicrān ile eyyām-ı vişāl olsa berāber
Fark eylemezim vaqt-i mesāyı
seherimden

2. **eyyām-ı vişāl:**
Tarih 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(sevgiliye) kavuşma günleri.

Hall idüb dilden nuħüset 'ukdesin
dest-i Zühal
Gitdi ğam geldi feraħ irişdi eyyām-ı
vişāl

3. **eyyām-ı vişāl-iñ:-iñ**
Gazel 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(sevgiliye) kavuşma günleri.

Eyyām-ı vişāl-iñ şeb-i tārına irişdik
Gül-zārların mevsim-i hārına irişdik

eyyām-ı vuşlat:1. **eyyām-ı vuşlatda:-da****Gazel 224**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşma günleri.

Şeb-i firkatde yād it ey dil bî-çāre
cānānı
Saña eyyām-ı vuşlatda giçen günler
hayāl olsun

2. **eyyām-ı vuşlatdır:-dır****Gazel 132**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kavuşma günleri.

Hasret-i rüyuñla zülfüñde dil ağlar
ya'ni kim
Bu şeb-i hicrāndan eyyām-ı vuşlatdır
ğaraž

ez-:1. **ezer:-er****Gazel 103**

Mısra: 6

Ezmek.

El-ħazer kılma 'adū ile ħuşūmet ey dil
Anıñ elmās-ı ħased qalbin ezer çok
gıtmez

ezān-ı muħammedī:1. **ezān-ı muħammedī:****Gazel 86**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hz. Muhammed'in (a.s.m.) tebliğ
ettiği dinin ezanı; tevhidi ilân etmek
amacıyla yüksek sesle yapılan kutsal
davet.*

Ƙumrī oğur çemende ezān-ı
Muħammedī
Şāh-ı bülend-i serv aña bir mināredir

ezber:1. **ezberimdedir:-im, -de, -dir****Gazel 48**

Mısra: 14

Zihinde tutma, ħıfz.

Ĥüsnüñ Ğarībi bilmege var
ķābiliyetim
Kim nüşā-i ħavātım-i ħüsn
ezberimdedir

ezber id-:1. **ezber iderdi:-er, -di****Gazel 278**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ezberlemek.

İderdi bir zamān dil veđduħā-yı
ħüsnüñi ezber
Baña velleyli-i ħaţţıñ şeb-i deycürdur
şimdi

ezel:1. **ezelden:-den****Gazel 25**

Mısra: 1

Çok eskiden beri.

Ol kim ki ezelden idüb inşā-yı
muħabbet
Ol çekdi benim nāmeme tuğrā-yı
muħabbet

ezhār-ı lütf:1. **ezhār-ı lütfundan:-un, -dan****Gazel 113**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Lütuf çiçeği.

Dil-fezā-yı hüsnün eyler ārzū ammā ne
sūd
‘Āşıka ezhār-ı lütfundan ‘alāmet
kalmamış

-F-

fahr:

1. fahr:

Gazel 270

Mısra: 2

Övünme, büyüklenme.

‘Arūs-ı şāhid-i gül-bün bu faşla
gāzelenmez mi
Görünce bülbülü biñ fahr ile
tannāzelenmez mi

2. fahr:

Gazel 41

Mısra: 14

Övünme, büyüklenme.

Bir cān ki degil bār-keş-i minnet-i
gerdün
Biñ fahr ile ol serv-i dil-ārāya fedādır

3. fahr:

Gazel 55

Mısra: 8

Övünme, büyüklenme.

Bahār-ı nazma girse hātır-ı yārān
şevkiñle
Riyāz-ı tab‘ıma biñ fahr ile neşv ü
nemā artar

4. fahre:-e

Gazel 105

Mısra: 13

Övünme, büyüklenme.

Fahre sezāyuz ki Ğarībī gibi
Bende-i der-gāh-ı şehe ‘adilüz

fahr eyle-:

1. fahr eylesün:-sün

Gazel 82

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Övünmek, iftihar etmek.

Ne var fahr eylesün hürşid-i ‘ālem-tāb
ile gerdün

Bizim de mihr ü mäh-efrüz bir
maḥbūbumuz vardır

fāhte:

1. fāhteye:-ye

Gazel 88

Mısra: 4

Üveyik kuşu.

Mey-i şeb-nemle dolup sāgar-ı gül
bülbül-i mest
Servler fāhteye nāz idecek günlerdir

fā’ide:

1. fā’ide:

Gazel 273

Mısra: 13

Fayda, yarar.

Açdıñ metā‘-ı şī‘ri Ğarībī ne fā’ide
Naqd-i bahā cevāhir-i güftāra kalmadı

2. fā’idesiz:-siz

Gazel 209

Mısra: 4

Fayda, yarar.

Almadım ‘ömrde bir rişte-i maḥşūdı
ele

Ķatı çok fā’idesiz kendime zaḥmet
virdim

fakat:

1. faḳat:

Gazel 117

Mısra: 4
Ama, ancak.

Ma'rifet ehline erbāb-ı kerem
bezmünde
Āh-ı serd ile faḫaṭ girye-i ḫaşret
kalmış

2. faḫaṭ:
Muhammes 3
Mısra: 23
Ama, ancak.

Faḫaṭ lā-yı ḫum-ı mey-ḫānelerden
tūtiyā başdır
Meded iskencebīn-i bāde ile cāmeye
başdır

faḫīh-i 'aşk-ı künc-i mekteb-i ḫüsn:

1. faḫīh-i 'aşk-ı künc-i mekteb-i
ḫüsnünde: -ün, -de
Gazel 225
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Güzellik mektebinin köşesinde
oturan aşk âlimi.

Faḫīh-i 'aşk-ı künc-i mekteb-i
ḫüsnünde sultānım
Şaf-ı mūr-ı ḫaṭīñ i 'rāb-ı evrāk-ı cemāl
olsun

fakr:

1. fakr:
Gazel 140
Mısra: 11
Fakirlik, yoksulluk.

Bu istiḫād ile bildim ğınādan fakr
efḫaldır
Hümā-yı devlet olur dā'imā vīrāneden
maḫzūz

2. fakr:
Gazel 280

Mısra: 1
Fakirlik, yoksulluk, eksiklik.

Ey kerem-kārā yeter fakr ile giryān it
beni
Gūşe-i 'ayn-ı 'ināyet birle ḫandān it
beni

3. fakr:
Gazel 280
Mısra: 9
Fakirlik, yoksulluk, eksiklik.

Fakr ile vīrānedir miḫnet-serā-yı
ḫāṭırım
Dest-i lūṭfuñla yine ma'mūr-ı iḫsān it
beni

4. fakr:
Muhammes 1
Mısra: 32
Fakirlik, yoksulluk, eksiklik.

Esīr-i dāğ-ı hicrim gül-şen-i āmālden
dūrum
Giriftār-ı diyār-ı ğurbetim fakr ile
rencūrum

fakr u fenā:

1. fakr u fenā:
Gazel 122
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Fakirlik ve yokluk.

ḫoş ğiçer fakr u fenā ile Ğarībī
ğünümüz
Şerḫ-i tecrīdi Mesīḫā bize ta'līm itmiş

fakr-ı ğam:

1. fakr-ı ğamı: -ı
Gazel 252
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Gam fakirliği.

Ġurbet belâsı fakr-ı ğamı firkat-i vişâl
Birden Ġaribi başdı bizi ğam ğam
üstüne

fânüs-ı dil:

1. **fânüs-ı dilde:-de**

Gazel 143

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül fanusu.

Dest-i ümîde girmez dāmān-ı vaşl-ı
yāri
Şem' -i hayālîñ olsun fânüs-ı dilde
lāmi'

fāriğ:

1. **fāriğ:**

Gazel 145

Mısra: 1

Vazgeçmek.

Bilüriz bezmini ey şüh keremden fāriğ
Eyleme ħalbiñi gel bār-ı sitemden
fāriğ

2. **fāriğ:**

Gazel 145

Mısra: 4

Vazgeçmek.

Gideli dāmen-i dārūy-ı vişālîñ elden
Ten-i efsürde degil derd ü elemden
fāriğ

3. **fāriğ:**

Gazel 145

Mısra: 16

Vazgeçmek.

Ĥande-i bezmiñi sāġar gibi yād itdi
gice
Ĥadeĥ-i dīde degil girye-i ğamdan
fāriğ

4. **fāriğ:**

Gazel 145

Mısra: 10

Vazgeçmiş olmak.

Mihr-i ĥübān ile her sīne ki pür-dāġ
degil
Kīse-i müflise beñzer ki deremden
fāriğ

5. **fāriğdir:-dir**

Muhammes 1

Mısra: 13

*Vazgeçmiş, çekilmiş; rahat,
asude.*

Ĥaşīr-i ferşi fāriğdir şemīm-i ĥ'āb-ı
rāĥatdan
Ne mümkin fark ola üftādesi ĥāk-i
mezelletden

fāriğ eyle:-

1. **fāriğ eyleme:-me**

Gazel 145

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vazgeçme, terketme, el çekme.

Bilüriz bezmini ey şüh keremden fāriğ
Eyleme ħalbiñi gel bār-ı sitemden
fāriğ

2. **fāriğ eylemiş:-miş**

Gazel 145

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Vazgeçme, terketme, el çekme.

Sevdigim cāzibe-i āb-ı hevā-yı kūyuñ
Eylemiş göñlümi sevdā-yı İrem'den
fāriğ

fāriğ it:

1. **fāriğ it:**

Gazel 145

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Vazgeçmiş olmak.

Dehen-i tenginin esrârına yetmez
kimse
Ey Ğarîbî diliñ it fikr-i ‘ademden fâriğ

fâriğ ol-:

1. **fâriğ olamaz:-amaz**

Gazel 145

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Feragat etmiş, vazgeçmiş olmak.

Sîne pür-rahnedir âmed-şüd-i ceyš-i
ğamdan
Reh-i câda olamaz naķş-ı kademden
fâriğ

2. **fâriğ olmadı:-ma, -dı**

Gazel 145

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Feragat etmiş, vageçmiş olmak.

Ĥatt zuhûr eyleyeli şubĥ-ı
binâğüşuñda
Olmadı âyinemiz zeng-i zalemnden
fâriğ

3. **fâriğ olmuşum:-muş, -um**

Gazel 145

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Feragat etmiş, vageçmiş olmak.

Düşeli başıma sevdâ-yı liķâ-yı cānān
Olmuşum dağdağa-i deyr ü ĥaremden
fâriğ

fark:

1. **farkında:-ın, -da**

Gazel 94

Mısra: 7

Tepe, üst.

Felek didikleri bir kimsedir kim ‘aynı
farķında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
iĥtiyâr olmaz

fark eyle-:

1. **fark eylemezim:-mez, -im**

Gazel 216

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayirt etmek, fark etmek.

Hicrân ile eyyâm-ı vişâl olsa berâber
Farķ eylemezim vaķt-i mesâyı
seĥerimden

fark id-:

1. **fark idemez:-emez**

Gazel 59

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayirt etmek, seçmek.

Mescidi sūmnâtdan fark idemez
Ğarîbi-veş
Ĥâtırına o kimseniñ k’ol büt-i sâde-rû
gelür

fark ol-:

1. **fark ola:-a**

Muhammes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Fark edilse, var olduğu görölse.

Ĥaşîr-i ferşi fâriğdir şemîm-i ĥ‘âb-ı
râĥatdan
Ne mümkün fark ola üftâdesi ĥâk-i
mezelletden

fark ol-:

1. **fark olunmaz:-un, -maz**

Gazel 167

Mısra: 6

Kelime Tipi: Deyim
Fark edilmek, ayırt edilmek.

Ḳadr-i ehl-i cehl ü dānā ‘ālem-i fānīde
 bir
 Farḳ olunmaz ḳıymeti ḥar-mühreden
 gevherleriñ

farḳı yok:

1. **farḳı yok:**
Gazel 141
 Mısra: 16
 Kelime Tipi: -
Farksız.

Hakk bilür piḳīdedir sensiz ḥayātım
 mevtime
 Hiç kefenden farḳı yok pīrāhen-i cān
 el-vedā‘

fâş:

1. **fâş:**
Terci-bend 1
 Mısra: 6
*Açığa çıkarmak, belirgin hale
 getirmek.*

Bī-dādīñ ile çarḥa sūtün oldı fiğānım
 Fâş olmaya ḳoy ‘āleme esrār-ı nihānım

fâş ol-:

1. **fâş olacak:-acak**
Gazel 115
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: -
Meydana çıkmak, açığa vurmak.

Sırr-ı deheniñ fâş olacak ḥalka şadefler
 Hep ḥayret-i la‘liñ ile deryālara
 düşmüş

faşih:

1. **faşih:**
Gazel 233

Mısra: 9
*Güzel, ahenkli, açık ve anlaşılır
 şekilde söz söyleyen.*

Muşhaf-ı ḥüsni faşih olmak için
 ‘uşşāḳa
 Ḥatt-ı reyḥān ile ḳoy aña i‘rāb itsün

faşl:

1. **faşla:-a**
Gazel 270
 Mısra: 1
Faşıl, bölüm, kısım, mevsim.

‘Arūs-ı şāhid-i gül-bün bu faşla
 gāzelenmez mi
 Görünce bülbüli biñ fahr ile
 tañnāzelenmez mi

2. **faşlda:-da**
Gazel 137
 Mısra: 8
Kısım, bölüm.

Ḥasret-i bāde-i vaşlıyla ḳatı
 maḥzūnum
 Sāḳiyā şun bize bu faşlda bir cām-ı
 neşāt

faşl-ı bahār:

1. **faşl-ı bahār:**
Terci-bend 4
 Mısra: 33
 Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.

Ḳaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
 serdimden
 Ḥaber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
 ḥāl-i derdimden

2. **faşl-ı bahār:**
Gazel 106
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Bahar mevsimi.

Hatt içre 'arızı mey-i gül-gūna
beñzemez
Faşl-ı bahār 'işret-i gül-zārı görmüşüz

3. **faşl-ı bahār:**

Gazel 194

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bahar mevsimi, ilkbahar.

Faşl-ı bahār hoşdur dil-dār u bāde ile
Bī-dil-ber ü müşelleş gül-zārdan ne
hāşıl

4. **faşl-ı bahār:**

Gazel 273

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bahar mevsimi.

Faşl-ı bahār bülbül-i dil-zāra kalmadı
Gülden şemīm-i hem-dem olan hāra
kalmadı

5. **faşl-ı bahāra:-a**

Gazel 96

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bahar mevsimi.

Geh hānde ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mātem ile girye-dih-i çeşm-i
hazānuz

6. **faşl-ı bahārına:-ın, -a**

Gazel 176

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bahar mevsimi.

Hüs-n-i güzeliñ faşl-ı bahārına irişdik
Çok hıdmet-i dey māh-cemālinde
bulunduk

faşl-ı cemen:

1. **faşl-ı cemen:-den**

Gazel 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çimen mevsimi.

Hatt-ı ruhsār-ı yāre mā'il ol faşl-ı
cemenen giç
Benefşe-zārı seyr it cilve-i serv-i
semenden giç

fażl u kemāl:

1. **fażl u kemāl:**

Gazel 23

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Erdem ve olgunluk.

Şimdi ğarazıñ fażl u kemāl ise Ğarībī
Kıl kendiñi bir tıfl-ı debistān-ı kanā'at

fedā:

1. **fedā:**

Gazel 3

Mısra: 4

*Bir şey uğruna değerli bir
şeyden vazgeçme, uğruna verme.*

Hasret-āmīz-i tevessül kañarāt-ı eşkim
Sürme-i rüşeni-i dīde-i dünyāya fedā

2. **fedā:**

Gazel 3

Mısra: 6

*Bir şey uğruna değerli bir
şeyden vazgeçme, uğruna verme.*

Māye-i nakd-i vücūdum ne ki var bī-
kem ü bīş
Hāk-i dergāh-ı imām-ı Şeb-i İsrā'ya
fedā

3. **fedā:**

Gazel 3

Mısra: 8

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Gül-bün-i bâğ-ı hayâtımda biten
gönçe-i ter
Leb-i pür-nâtika-i mu'cize-fermâya
fedâ

4. fedâ:

Gazel 3

Mısra: 10

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Nâzik-endâm-ı ğazel-h'ân-ı 'arûs-ı
tab'ım
Şeh-süvâr-ı Şeb-i Mi'râc-ı mu'allâya
fedâ

5. fedâ:

Gazel 3

Mısra: 12

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Hâşıl-ı her dü-cihân emti'a-i kevn ü
mekân
Hıttâ-pîrây-ı reh-i 'âlem-i bâlâya fedâ

6. fedâ:

Gazel 3

Mısra: 14

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Bâr-ı 'işyân ile ham-geşte olan
kâmetimiz
Gevher-i baħr-ı şefâ'at gül-i Baħhâ'ya
fedâ

7. fedâ:

Gazel 3

Mısra: 16

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Rûhum ol Aħmed ü Hādî vü
Muħammed Maħmûd
Ya'ni maħbûb-ı Hudâ Ğazret-i
Tâhâ'ya fedâ

8. fedâ:

Gazel 3

Mısra: 18

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Ey Ğarîbî ola gencîne-i 'ömrüm ne ki
vâr
Tâc-ı fâħr-ı halef-i Âdem ü Havvâ'ya
fedâ

9. fedâ:

Gazel 219

Mısra: 3

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Nâziña fedâ mâye-i kâlâ-yı vücûdum
Ham-geşte kadim serv-i Ğirâmâniña
kurbân

10. fedâ:

Gazel 66

Mısra: 2

Bir amaç uğruna bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme.

Meyl eylemem sipihrde mâha kim
ânlıdır
Cânım fedâ o şûha ki kaşı kemânlıdır

11. fedâ:

Gazel 207

Mısra: 5

Bir amaç uğruna bir değer veya varlıktan vazgeçme, uğruna verme.

Cânım fedâ o sâķi-i şîrîn-edâya kim
Devr itdirir bu bezmde bî-üns-i cām
cām

12. fedâdır:-dır

Gazel 277

Mısra: 4

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Bende-i hâk-i der-i devletiñim
sultânım
Nağd-i gencîne-i cân saña fedâdır
şimdi

13. **fedâdır:-dır**

Gazel 41

Mısra: 14

Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Bir cân ki değil bâr-keş-i minnet-i
gerdün
Biñ fahr ile ol serv-i dil-ârâya fedâdır

fedâ ol:-

1. **fedâ ol:**

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Uğruna yok olmak.

Cânım ol cevher-i zât-ı dür-i yektâya
fedâ
‘Ömrüm ol vâsıta-i hilkat-i eşyâya
fedâ

2. **fedâ ol:**

Gazel 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Uğruna yok olmak.

Cânım ol cevher-i zât-ı dür-i yektâya
fedâ
‘Ömrüm ol vâsıta-i hilkat-i eşyâya
fedâ

3. **fedâ olsun:-sun**

Gazel 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Uğruna yok olmak.

Biñ cân olursa bende şehâ eylemem
dirîğ
Olsun fedâ yoluñda ‘ayân söylerim
saña

4. **fedâ olsun:-sun**

Gazel 254

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Uğruna yok olmak.

Dil fedâ olsun o çeşm-i siyeh-i şühuna
kim
Nergise hânde virür cünbiş-i müjgânı
ile

fedâ-yı çeşm-i pür-efsün:

1. **fedâ-yı çeşm-i pür-efsün:**

Gazel 201

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sihir dolu göze fedâ.

Cânâ fedâ-yı çeşm-i pür-efsün değil
miyim
Sihr-i nigâh u gamzeye meftûn değil
miyim

fedâ-yı hâliñ ol:-

1. **fedâ-yı hâliñ olsun:-sun**

Gazel 271

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin yüzünde ki) bene feda
olmak.*

Kimiñ kim gönünü şeh-bâz-ı çeşmiñle
esir itdiñ
Fedâ-yı hâliñ olsun dir dil-i dīvânedin
giçdi

fedâ-yı la ‘l-i güher-bâr:

1. **fedâ-yı la ‘l-i güher-bârınım:-iñ, -
im**

Gazel 175

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*İnciler saçıan dudak için fedâ
olmak*

Sākī fedā-yı la‘l-i güher-bārīnım seniñ
Ümmīd-vār-ı sāğar-ı ser-şārīnım seniñ

fehīm:

1. **fehīmüz:-üz**
Gazel 100
Mısra: 10
Anlayışlı, akıllı, zeki (kimse).

Bu ‘ālem-i şafrā vü bu erkān-ı ‘anāşır
Ma‘düm iken icād-ı rüsümunda
fehīmüz

feh̄m it-:

1. **feh̄m itdim:-di, -m**
Gazel 266
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
İdrak etmek, düşünmek, anlamak.

Ser-i şad-pāre-i misvākdan bu sırrı
feh̄m itdim
K'anıñ büy-ı vefādan bir eşer yokdur
dehānında

felātūn-ı dehr:

1. **felātūn-ı dehr:**
Gazel 169
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Zamanın Felātun'u (Eflatun).

Ol ‘aklı kim vücūda Felātūn-ı dehr idi
Pā-māl-i terk-i tāz-ı cünün itdiñ ey
felek

felātūn-ı hakīm:

1. **felātūn-ı hakīmüz:-üz**
Gazel 100

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Bilge Eflatun (Çok akıllı
bağlamında).*

Eflāk-i ṭabī‘at küresi rüşen olaldan
Biz hikmet-i eş‘āra Felātūn-ı hakīmüz

felek:

1. **felek:**
Gazel 94
Mısra: 7
*Devamlı şikâyet edilen kader,
baht, talih.*

Felek didikleri bir kimsedir kim ‘aynı
farkında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyār olmaz

2. **felek:**
Gazel 248
Mısra: 11
Dünya, devran.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir āhenīn selāsil-i ağılāl ayağıma

3. **felek:**
Gazel 16
Mısra: 5
Baht, talih, kader.

Gehvāresin iderse felek berg-i gül yine
Virmez zebān-ı nāleye ārām ‘andelīb

4. **felek:**
Gazel 155
Mısra: 11
Baht, talih, kader.

Ger vefk-ı murād üzre felek dönse
Ġarībī
Hüş mertebedir ol Yed-i Beyzā'ya
şarılmak

5. felek:**Gazel 64**

Mısra: 9

Âlem, dünya.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelāmım şüh u rengindir hayālātım
müsellemdir

6. felek:**Gazel 149**

Mısra: 11

Âlem, dünya.

Vefk-ı murādı üzre felek döndi iki gün
Bād-ı muhālif esti yine rüzgār hayf

7. felek:**Gazel 169**

Mısra: 1

Âlem, dünya.

N'itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey
felek
Süz-ı nihānı perde-birün itdiñ ey felek

8. felek:**Gazel 169**

Mısra: 2

Âlem, dünya.

N'itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey
felek
Süz-ı nihānı perde-birün itdiñ ey felek

9. felek:**Gazel 169**

Mısra: 4

Âlem, dünya.

Ol 'aklı kim vücūda Felātūn-ı dehr idi
Pā-māl-i terk-i tāz-ı cünün itdiñ ey
felek

10. felek:**Gazel 169**

Mısra: 6

Âlem, dünya.

'İşret-geh-i zamāneye geldik sürür
içün
Cāy-ı neşāt-ı bahtı nigün itdiñ ey felek

11. felek:**Gazel 169**

Mısra: 8

Âlem, dünya.

Her bir mariz-i 'aşkla ki olduñ tabib-i
cān
Dermān virince derdi füzün itdiñ ey
felek

12. felek:**Gazel 169**

Mısra: 10

Âlem, dünya.

Evvvel qarib-i hürde-i kām eylediñ beni
Âhir şarāb-ı 'işimi hün itdiñ ey felek

13. felek:**Gazel 169**

Mısra: 12

Âlem, dünya.

Qıldıñ çü mīl-i dīde-i mūr üstüh'ānımı
Bār-ı sitekle böyle zebün itdiñ ey
felek

14. felek:**Gazel 169**

Mısra: 14

Âlem, dünya.

Dūd-ı dil-i Ğaribi gibi medd-i āhımı
Çetr-i 'ulüvv-i çarha sütün itdiñ ey
felek

15. felek:**Gazel 152**

Mısra: 10

Baht, talih.

Var ‘ömründe seni bir gice görmüş ey
şem‘
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervâne-i ‘aşk

16. **felek:**

Muhammes 1

Mısra: **38**

Âlem, dünya, gökyüzü.

Vücūd-ı nâ-murādım ârzü-mend-i
tevessüldür
Felek bî-rahm u ben bî-şabr u dil-ber
bî-taḥammüldür

17. **felekde:-de**

Gazel 61

Mısra: **12**

Alem, dünya.

Şark ile garba ṭolsun āvāz-ı şād-mānī
Dönsün alāy felekde şaff-ı sipāh-ı
aḫter

18. **felekde:-de**

Gazel 129

Mısra: **6**

Âlem, dünya.

Devr-i ruḥsārında zülf-i ‘anberīniñ
gösterür
Bedr-i kāmīl eylemiş gibi felekde hāle
‘arz

fenā:

1. **fenādan:-dan**

Gazel 132

Mısra: **8**

Dünya.

Ḥançer-i müjgānīña dil virdigim bî-cā
değil
Bu fenādan menzil-i ‘uḫbāya rıḫletdir
ğaraż

2. **fenāya:-ya**

Gazel 151

Mısra: **5**

Fânî, geçici. Sonu olan.

Mişāl-i şem‘-i müheyyā fenāya gitmek
içün
Nesīm-i āh ile her dem ḥarāb olur
‘āşık

3. **fenā-yı:-yı**

Gazel 1

Mısra: **9**

Yok olma, yokluk, geçip gitme.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı ğam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

fenā mülk:

1. **fenā mülkin:-in**

Gazel 237

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Dünya.

Belā bezminde dil ṭākat getirmez
firḫat-i yāre
Fenā mülkin temennā eylerim
dīdārdan ayru

fenāya vir:-

1. **fenāya virdi:-di**

Gazel 273

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Yok etmek, ortadan kaldırmak.

Ferhād egerçi virdi fenāya vücūdını
Dünyā daḫı ol ‘acūze-i mekkāre
ḳalmadı

fenā-vı ğam:

1. **fenā-yı ğam:**

Gazel 1

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Gamın faniliği, geçiciliği.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı ğam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

2. fenā-yı ğam:

Gazel 208

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gamla yok olma.

Oldı ħarāb-ı seyl-i sitem cānımız
bizim
Buldı fenā-yı ğam dil-i vīrānımız
bizim

fenn-i 'aşk:

1. fenn-i 'aşk:

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk ilmi.

Ḳasem ol muşhaf-ı ħüsne ki fenn-i
'aşk andandır
Baña bāĝ-ı behiştīñ gülleri hep ħārdır
sensiz

2. fenn-i 'aşk:

Gazel 225

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk ilmi.

Oħutduñ fenn-i 'aşk içre baña māzī vü
müstakbel
N'ola ders-i vişāliñ 'āşık-ı miskīne ħāl
olsun

fenn-i i 'cāz:

1. fenn-i i 'cāzda:-da

Gazel 214

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mucize sanatı.

Fenn-i i 'cāzda göster Yed-i Beyzā
çiçeĝiñ

Reşkden dest-i Süleymān'da ki ħātem
yansun

fenn-i rüsüm-ı 'aşk:

1. fenn-i rüsüm-ı 'aşkda:

Gazel 168

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk âdetlerinin bilgisi.

Hîç vedduĥā-yı ħüsni berī olmadı gice
Fenn-i rüsüm-ı 'aşkda üstād olanlarıñ

ferāĝat:

1. ferāĝat:

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Vazgeçmek.

Çünki göñlüñde var idi bu ferāĝat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bāri muĥabbet
evvel

ferāĝat eyle-:

1. ferāĝat eyle:

Gazel 274

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek, el çekmek.

Dem-i āĥirde ey peyk-i ecel eyle
ferāĝat kim
Ġarībī virmesün cān kimseye
cānāneden ĝayrı

2. ferāĝat eylemek:

Gazel 119

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hakkından vazgeçmek, el çekmek.

Ne mümkindir ferāĝat eylemek sevdā-
yı zülfünden

Ki dil anda mürür-ı 'ömr ile tül-i emel çekmiş

ferah:

1. **ferah:**

Tarih 1

Mısra: 8

Bol, geniş.

Hall idüb dilden nuḥüset 'uḳdesin
dest-i Zühal
Gitdi ğam geldi ferah irişdi eyyām-ı
vişāl

2. **ferahdan:-dan**

Gazel 235

Mısra: 6

Gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

Şurāhī ağlasun gelsün sebūlar kulkul-i
'aşka
Ferahdan cām gelsün sāki-i ṭannāz
deprensün

3. **ferahla:-la**

Gazel 61

Mısra: 6

*Hoşa giden bir halden duyulan
zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.*

Devletle çarḫ-ı vārūn dāmāniñ eylesün
būs
Her günde bir ferahla gönülün ola
mübeşşer

ferah-h'ān it:-

1. **ferah-h'ān it:**

Gazel 280

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sevinç sofrası kurmak.

Ey mürüvvetlü saḫā-pīşe veliyü'n-
ni 'metim
Rüy-ı ümmīdim saña dutdum ferah-
h'ān it beni

ferāmüş eyle:-

1. **ferāmüş eyledim:-di, -m**

Gazel 269

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Unutmak.

Ferāmüş eyledim her ārzū-yı zevk-i
dünyāyı
Dil-i pür-sūzişimde ḫasret-i ḫāk-i
vaṭan ḳaldı

ferāmüş id:-

1. **ferāmüş idebilsem:-ebil, -sem**

Gazel 200

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Unutmak, hatırdan çıkarmak.

ḫāk-i vaṭanı bu dil-i dīvāne unutmaz
Yā Rab n'ola bu fikri ferāmüş
idebilsem

2. **ferāmüş itme:-me**

Gazel 21

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Unutmak.

Lüṭfuñ ile bu kemteriñi itme ferāmüş
Ol günde k'olur arada der-kār şefā 'at

ferhād:

1. **ferhād:**

Gazel 273

Mısra: 5

*Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve
Ferhād ü Şîrîn aşk hikâyelerinin erkek
kahramanı.*

Ferhād egerçi virdi fenāya vücūdını
Dünyā daḫı ol 'acūze-i mekkāre
ḳalmadı

2. **ferhād:****Gazel 168**

Mısra: 16

Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin erkek kahramanı.

Mağz-ı serinde itdi revân-tîşe cüy-ı şîr
Şîrîni-i vişâline Ferhâd olanlarıñ

3. **ferhād'a:-a****Gazel 39**

Mısra: 8

Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin erkek kahramanı.

N'ola naqş itsem hayâl-i yâri levh-i
sînede
İttiñâd-ı zâtıdır Ferhâd'a şüretten
murâd

4. **ferhād'ın:-ın****Gazel 11**

Mısra: 6

Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin erkek kahramanı.

Mişâl-i cüy-ı şîr eylerdi mağz-ı 'âlemi
cârî
Eger destinde Ferhâd'ın olaydı tîşe-i
şahbâ

5. **ferhād'ın:-ın****Gazel 234**

Mısra: 4

Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin erkek kahramanı.

Şîrîni-i vişâliñe her kimse mest olub
Küh-sâr-ı hasretindeki Ferhâd'ın
olmasun

6. **ferhād'ınım:-ın, -ım****Muhammes 2**

Mısra: 23

Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin erkek kahramanı.

Bildi 'âlem kim eyâ Şîrîn-sühan
Ferhâd'ınım
Küşte-i tîğ-i nigâh-ı gamze-i
cellâd'ınım

ferhād eyle:-1. **ferhād eyle:****Gazel 206**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşkından dağları delen Ferhad gibi yapmak, aşık etmek, kendine bağlamak.

Seniñ Şîrîni-i vaşlıñ ne bilsün Hüsrev-i
devrân
Beni küh-ı belâ-yı 'aşka Ferhâd eyle
sultânım

ferhād ile mecnûn:1. **ferhād ile mecnûn'ı:-ı****Gazel 202**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ferhad ile Mecnun.*

Hürşîd-i cemâliñden bir 'aşka
dutuşdum kim
Ferhâd ile Mecnûn'ı efsâne midir
bilmem

ferhād-ı küh-ı miñnet:1. **ferhād-ı küh-ı miñnet:****Gazel 244**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam dağının Ferhad'ı.

Ferhâd-ı küh-ı miñnet idüb cân-ı şîrîn'i
Şîrîn-edâ güzelleriñ uydum hevâsına

ferhād-ı şîrîn-sâz:**1. ferhād-ı şîrîn-sâz:****Gazel 235**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şirinlik yapan Ferhat.

Koy itsün mağz-ı küh-ı Bî-sütün'ı şîr-
veş cārī

Hurūş-ı 'aşkla Ferhād-ı Şîrîn-sâz
deprensün

ferîd-i dü-cihân:**1. ferîd-i dü-cihānuz:-uz****Gazel 96**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İki cihanın eşi benzeri olmayanı.

Cevlānīna 'aşk içre cihān-gîr-i
zamānuz

Dīvān-ı feşāhatde ferîd-i dü-cihānuz

fermān:**1. fermān:****Gazel 247**

Mısra: 6

Buyruk, emir.

Amān bilmez nigāhın içmek ister hün-
ı 'uşşākı

Meger kim pādīşāh-ı 'aşkdan fermān
mı var sende

2. fermān:**Terkib-bend 1**

Mısra: 87

Buyruk, emir.

Tek hemān pādīşehim bendeye fermān
olsun
Sühānīñ şehd-i şifā-yı ramağ-ı cān
olsun

3. fermānīñ:-iñ**Gazel 164**

Mısra: 12

Emir, irade, buyruk.

Cāna kaçdıñ var ise çek tîğını hükümüñ
yürüt

Kim giçer ey pādīşāhım başa fermānıñ
seniñ

4. fermānlı:-lı**Gazel 188**

Mısra: 8

Emir, irade, buyruk.

Çeşm-i fettānına hün-rîzlik eyler
ta'lim

Ġāret-i mülk-i vücūda eli fermānlı
güzel

fermān eyle:-**1. fermān eylesün:-sün****Gazel 67**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Buyurmak.

Ġaraž cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān

Meded 'uşşāka karşı çekmesün ol dil-
rübā hançer

fermān-revā-yı 'ālem-i ma'nā:**1. fermān-revā-yı 'ālem-i ma'nā:****Gazel 234**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mana âleminin padişahı, şair.

Fermān-revā-yı 'ālem-i ma'nā bu
'aşrda

Kimdir Ġarbi tab'-ı sühān-zādıñ
olmasun

fermān-revā-yı kevineyn:**1. fermān-revā-yı kevineyn:****Gazel 236**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya ve âlemin padişahı (Hz. Peygamber).

Ey şāh-ı mülk-i dehreyn fermān-revā-yı kevineyn
Zī-bende qāb-ı qavseyñ mānend-i tāk-ı ebrū

ferr:**1. ferr:****Tarih 1**

Mısra: 32

Güç, kuvvet.

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzre müdām
Ferr ü ikbāl ile yā Rab ‘ömriñ olsun bī-zevāl

ferş-i hamām:**1. ferş-i hamām:****Gazel 154**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hamamın döşemesi.

Güşe-i külhen-i ğurbetde qarār itmekden
Ferş-i hamām gibi ālüde-i çirk-āb olduk

feryād:**1. feryād:****Gazel 36**

Mısra: 14

Bağırıp çağırma, yardım istemek.

Ne kanlar dökdi şemşir-i nigāhı
kişver-i cāna
Ġarībī dest-bürd-i ğamze-i cellāddan feryād

2. feryād:**Gazel 36**

Mısra: 4

Bağırıp çağırma. Yüksek sesle yardım istemek.

Ṭulū‘ itmez sa‘adet burcuna baht-ı siyāhım āh
Açılmaz ğonçe-veş gāhī dil-i nā-şāddan feryād

3. feryād:**Gazel 36**

Mısra: 2

Bağırıp çağırma, yüksek sesle yardım istemek.

Bañā çarh-ı sitem-kār itdiği bī-dāddan feryād
Bu devr-i āsiyā-yı dehr-i bī-bünyāddan feryād

4. feryād:**Gazel 36**

Mısra: 8

Bağırıp çağırma, yüksek sesle yardım istemek.

Nihāl-i qaddimi bükdi mişāl-i halka-i hātem
Bu şeb peyk-i hayāl-i kāmēt-i şimşāddan feryād

5. feryād:**Gazel 36**

Mısra: 10

Şikāyet etme, sızlanma, inleme.

Semend-i ‘işve-i nāz ile kıldı ‘ālemi vīrān
Göñül ol şeh-süvār-ı şeh-i nāz-ābāddan feryād

6. feryād:

Gazel 160

Mısra: 21

Haykırış, çığlık, âvâze, figan.

Feryād ki bir şıhhat için şimdi Ğarībī
Evkātımızı dehrde miñnetle giçürdik

7. feryāda:-a

Tarih 2

Mısra: 7

Bağırıp çağırma, inleme.

‘Andelībān-ı çemen feryāda geldi
sevğden
Gönçe güldi gül gibi hār-ı gam oldu
nā-bedīd

8. feryādım:-ım

Gazel 103

Mısra: 9

*Şikâyet etmek, haykırmak,
inlemek.*

İtdigi çevre taħammül iderek feryādım
Bir gün eyler dil-i gerdüna eşer çok
gitmez

9. feryādım:-ım

Gazel 15

Mısra: 2

*Bağırıp çağırma, yüksek sesle
yardım istemek.*

Ol seng-dile āhım te’sīr ide mi yā Rab
Feryādım o bī-raħmi teşhīr ide mi yā
Rab

10. feryādīñ:-iñ

Gazel 234

Mısra: 12

Haykırış, çığlık, bağırtı.

Gül gitdi bāğdan dahı kim egledür seni
Ey ‘andelīb bir çuru feryādīñ olmasun

11. feryādīñ:-iñ

Gazel 72

Mısra: 5

Haykırış, çığlık, figan.

Ķomaz çeşm-i güli bir laħza varsun
h̄’āba feryādīñ
Saña ey ‘andelīb-i herze-gū-rüsvā ne
söyleller

feryād çık:-

1. feryād çıkar:-ar

Gazel 36

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Feryat etmek.

Hayāl-i şüret-i Şīrīn ile eknün tā-
mahşer

Çıkar her sengden bir tışe-i Ferhād'dan
feryād

feryād id:-

1. feryād ider:-er

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim***Yüksek sesle haykırmak; şikâyet
etmek.*

Sirişkim kaçre kaçre hasret-āmīz-i
tavaşşuldur

İder dest-i firāk-ı Dicle-i Bağdād'dan
feryād

2. feryād itdigi:-dig, -i

Gazel 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Yüksek sesle haykırmak; şikâyet
etmek.*

Baña çarh-ı sitem-kār itdigi bī-dāddan
feryād

Bu devr-i āsiyā-yı dehr-i bī-bünyāddan
feryād

3. **feryād itmede:-me, -de**

Gazel 6

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüksek sesle haykırmak, inlemek, sızlanmak, şikâyet etmek.

Rûz [u] şeb ben hasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yâr ise pîrâhen-i cân içre hem-demdir
baña

feryād u âh-ı bülbül-i şeydâ:

1. **feryād u âh-ı bülbül-i şeydâ:**

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbülün ah ve feryadı.

Terk idüb gül gül-şeni ârâyiş-i bāzâr
olub
Bâğda feryād u âh-ı bülbül-i şeydâ
ğalať

feryād ü âh:

1. **feryād ü âhım:-ım**

Gazel 195

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ah edip inlemek ve feryat etmek.

O gül-pîrâhene feryād ü âhım itmedi
te'şîr
Cünün-ı 'aşkla çâk-i girîbân olmadan
evvel

feryād ü şiven:

1. **feryād ü şiven:**

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feryat ve matem.

Değil hû-kerde-i hicr olduğımndan vaşlı
yād itmem

Muhabbet ehline feryād ü şiven
sûzdan kalmaz

feryād-ı cihân-süz:

1. **feryād-ı cihân-süz:**

Gazel 181

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dünyayı yakan feryat.

Feryād-ı cihân-süz ile gül-şende
Ġarîbî
Bülbülleri hem şûriş-i âlâma düşürdüñ

feryād-ı şubh:

1. **feryād-ı şubh:**

Gazel 231

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sabah edilen feryat.

Ser-pençe-i firâkda bir kimse ben gibi
Feryād-ı şubh u âh-ı şeb-i târa
düşmesün

feth:

1. **fethinden:-in, -den**

Gazel 251

Mısra: 3

Fetih, ele geçirme.

O mâh-ı şubh-ı tal'at Rûm'a çıkdı
Hind fethinden
Bu kez hürşîd-i nisbet çekdi tîğîñ
kişver-i Şâm'a

feth-i hülâgû hân:

1. **feth-i hülâgû hân:**

Gazel 247

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hülâgû Han'ın fethi.

Giçirdiñ ser-be-ser iklīm-i cānı tīg-i
ğamzeñden
A zālīm bilmezim fetḥ-i Hülāgū Hān
mı var sende

fevā-yı şarāb:

1. **fevā-yı şarāb:**

Gazel 139

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Şarab fetvası.

Ger şevāb ister isen eyle Ğarībī'ye
şevāb
Günde bir içmeye fevā-yı şarāb ey
vā'iz

fevvāre:

1. **fevvāre:**

Gazel 281

Mısra: 12

Fıskiye.

Bilmezse neler çekdiğimi vādī-i
ğamda
Hün-ı cigerim dīdede fevvāre degil mi

fevvāre-i hün ol-:

1. **fevvāre-i hün olmasın:-ma, -sın**

Gazel 220

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kan fıskiyesi olmak.

Ğamiñla gözledim fevvāre-i hün
olmasın n'olsun
Sirişk-i ḥasretiñle çehre gül-gün
olmasın n'olsun

fevvāre-i hün:

1. **fevvāre-i hūna:-a**

Gazel 206

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kan fıskiyesi.

Dönübdür girye-i ḥasretle göz fevvāre-
i hūna
Yeter bunca cefā vü cevri mu'tād eyle
sultānım

fevvāre-i hün-āb-ı ḥasret:

1. **fevvāre-i hün-āb-ı ḥasret:**

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Özlemin kanlı gözyaşının
fıskiyesi.*

Gözüm fevvāre-i hün-āb-ı ḥasret
oldıgım ey dil
Yüri ol ğamze-i 'āşık-küş-i
mestānelerden şor

fevvāre-i i'cāz:

1. **fevvāre-i i'cāz:**

Gazel 235

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Mucize (belâgatın son mertebesi)
fıskiyesi.*

Ğarībī gül-şen-i nazmı ider sīr-āb bir
demde
Sirişk-i ḥāmeden fevvāre-i i'cāz
deprensün

feyz:

1. **feyz:**

Gazel 96

Mısra: 12

*Allah tarafından kula lutfedilen
ve ilham yoluyla kalbe gelen şey.*

Pīrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa'ādet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kānuz

feyz-i başiret:

1. feyz-i başiret:

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Basiret feyzi.

Çeşm-i idrâkimde bir feyz-i başiret var
kim

Gül-şen-i ma'nâda bûy-ı gül
mücessemdir baña

feyz-i eser-i 'aşk:

1. feyz-i eser-i 'aşkıñ:-tî

Gazel 205

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk eserinin bereketi.

Çok ma'ni-i rengini beyâbân-ı
'ademden

Feyz-i eser-i 'aşkıñ ile câna getürdim

feyz-i mey-hâne-i 'aşk:

1. feyz-i mey-hâne-i 'aşkı:-t

Gazel 264

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Aşk meyhanesinin bereketi.

Feyz-i mey-hâne-i 'aşkı ne bilür zâhid-
i huşk

Başka keyfiyyet olur bâde-i pür-
cûşunda

feyz-i nazar:

1. feyz-i nazardan:-dan

Gazel 100

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bakışının mübarek tesiri.

Her şubh şafâ-yâb oluruz feyz-i
nazardan

Biz Tûr-ı tecellâ-yı ilâhîde Kelîm'üz

feyz-i neşât-ı 'ömr:

1. feyz-i neşât-ı 'ömr:

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ömürde sevinç çokluğunun
bereketi.*

Âb-ı hayât-ı Hızır benim kevşerimdedir

Feyz-i neşât-ı 'ömr mey-i
sâgarımdadır

feyz-i nesîm-i seherim:

1. feyz-i nesîm-i seherimden:-den

Gazel 130

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seher esintisinin feyzi.

Dîde-i bahtıma bir h'âb-ı girândır her
dem

Ki olur feyz-i nesîm-i seherimden 'ârız

feyz-i niyâz-ı gûşe-i dâmân:

1. feyz-i niyâz-ı gûşe-i dâmâna:-a

Gazel 57

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin eteğinin ucunda
nedilen duanın kabul görmesi.*

Ayağım 'azm-i râh-ı Ka'be-i dîdârına
kûtâh

Elim feyz-i niyâz-ı gûşe-i dâmâna
hasretidir

feyz-i nümâ:

1. feyz-i nümâdır:-dır

Gazel 197

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Feyz gösteren.

Ey Ğarībī yazacak yāre muḥabbet-
nāme
Şaḥn-ı imzāsına bir feyz-i nümādır
ḥātem

feyz-i nutk:

1. feyz-i nuṭkıñ:-iñ

Gazel 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sözlerin bereketi.

Saḥa ta'zīmen bu mu'ciz oldı 'İsā'ya
'atā

Feyz-i nuṭkıñ 'āleme ser-māye-i
yuḥyil izāme

2. feyz-i nuṭkıñ:-iñ

Gazel 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sözlerin bereketi.

Saḥa ta'zīmen bu mu'ciz oldı 'İsā'ya
'atā

Feyz-i nuṭkıñ 'āleme ser-māye-i
yuḥyil izāme

feyz-i sa'adet:

1. feyz-i sa'adet:

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saadet feyzi.

Eyle güşāde destiñ ümīd-i icābete
Vaḳt-i seḥer ki feyz-i sa'adet
zamānıdır

2. feyz-i sa'adet:

Gazel 96

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Saadet feyzi.

Pīrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa'adet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kānuz

feyz-i seher:

1. feyz-i seḥerle:-le

Gazel 60

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Seher bolluğu ve aydınlığı.

Şimden gerü o şubḥ-ı bināgūşa kıl
heves

Baḥtıñ Ğarībī feyz-i seḥerle sa'id olur

feyz-i sühan:

1. feyz-i sühan:

Gazel 53

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sözün bereketi.

Virür nazm-ı teriñ feyz-i sühan bezm-i
aḥıbbāya

Ğarībī lehçe-i güftārına dürr-i 'Aden
dirler

feyz-i ṭabī'at:

1. feyz-i ṭabī'at:

Gazel 123

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yaratılış bereketi.

Ğarībī deşt-i nazmı şā'irān-ı vaḳte
teng eyle

Saḥa feyz-i ṭabī'at himmet-i Tīmūr'dan
gelmiş

feyz-i türāb:

1. feyz-i türābın:-ın

Gazel 193

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Toprağın bereketi.

Mey-ḥāneye du 'ā-yı kadeḥle teveccüh
it
Ol der-gehin ḥulūş ile feyz-i türābın al

feyz-i vuşlat:

1. feyz-i vuşlatıña: -iñ, -a
Gazel 284
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın bereketi.

Bir kerre feyz-i vuşlatıña nā'il olmadık
Müstevcib-i hezār 'itāb eylediñ beni

fezā-yı 'aşk:

1. fezā-yı 'aşkda: -da
Gazel 210
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Aşkın uçsuz bucaksız mecrası.

Fezā-yı 'aşkda bir şüh-ı bī-rahme esīr
oldum
Niğāh u ğamze tīğıyle keser bağrım
döker kıanım

fezā-yı gül:

1. fezā-yı güldür: -dür
Gazel 17
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Güllerin âlemi.

Dām-ı belā-yı ḥüsn-i ruḥ-ı dil-firīb ile
Güldür fezā-yı 'aşkda şayyād-ı
'andelīb

fezā-yı ḥüsn:

1. fezā-yı ḥüsn: -e
Gazel 220

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Güzelliğın alanı.

Fezā-yı ḥüsn'e düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm
Bu güne ḥaṭṭ u ḥāle 'aql-ı meftün
olmasun n'olsun

fezā-yı sīne:

1. fezā-yı sīne:
Gazel 123
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sinenin, bağrın boşluğu.

Fezā-yı sīne baḥr-ı miḥnet oldı eşk-i
çeşmimden
Cihāna seyl-i tūfān hep bizim
tennürdan gelmiş

2. fezā-yı sīne:
Gazel 251
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sinenin, bağrın boşluğu.

Fezā-yı sīne ḥün-āb-ı gözümünden lāle-
zār oldı
Yazınca ḥün-ı dilden ol perī-rüyāna
nāme

2. fezā-yı sīnemiz: -miz
Muhammes 3
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sinenin, bağrın boşluğu.

Fezā-yı sīnemiz gül-zār iken ḥār-ı
sitem başdı
Gönül reşk-āver-i firdevs iken tūfān-ı
yem başdı

fıkra:

1. fıkrası: -sı
Gazel 261

Mısra: 4
Bölüm, kısım.

Başdan başa seyr eyledigim nüsha-i
hüsnüñ
Her fıkrası bu dürlü 'ibâret var içinde

fırsat:

1. **fırsat:**

Gazel 117

Mısra: 14

*Herhangi bir şey için en uygun
zaman, imkân.*

Kılalum sa'y Ğarībī 'amel-i âhirete
Ki bize bir nice gün destde fırsat
kalmış

2. **fırsat:**

Gazel 231

Mısra: 4

Imkan.

Dāmān-ı deşt-i 'aşkı boyar kana ser-te-
ser

Fırsat hadeng-i ğamze-i hün-h'āra
düşmesün

fırsat düş-:

1. **düşmesün:-me, -sün**

Gazel 231

Mısra: 4

(fırsatın) ele geçmek.

Dāmān-ı deşt-i 'aşkı boyar kana ser-te-
ser

Fırsat hadeng-i ğamze-i hün-h'āra
düşmesün

fırsat vir-:

1. **fırsat virdim:-di, -m**

Gazel 209

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir işi yapmak için uygun,
elverişli şartı sağlamak.*

Var imiş kaşdı meger 'aşıka bilmezlik
idüb
Ğalağ itdim nıgeh-i mestine fırsat
virdim

2. **fırsat virme:-me**

Gazel 7

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Fırsat/imkân vermek.

Meded-ālūde-i hün itme dāmān u
girībānı
Kerem kıl virme fırsat ğamze-i hün-
h'āra gel cānā

fiğān:

1. **fiğān:**

Gazel 81

Mısra: 9

Eyvah etmek, inlemek.

Fiğān kim çāresiz kaldık dil-i bī-
çāreden ğayrı
Ser-i kūy-ı dil-ārāda ki bir ğam-
h'ārımız yokdur

2. **fiğān:**

Gazel 146

Mısra: 6

*Ağlayıp sızlama, bağırıp
çağırma.*

Eksük olmaz hāk-i kūyuñ nāle-i
'uşşākdan
Bülbül-i şūrīde gül-şenden fiğān itmez
dirīğ

3. **fiğān:**

Gazel 102

Mısra: 1

*Acı ile haykırma, feryat
anlamında ünlem.*

Fiğān kim ol büt-i ra' nā dil-efkār
oldığım bilmez
Hevāsında o gül-pīrāhenim zār
oldığım bilmez

4. **fiğān:**

Gazel 71

Mısra: 5

Acı ile haykırma.

Ne añlar bülbül-i miskīn fiğān u
nāleden gayrı
Muhabbet şivesin hāmūş olan
pervānelerden şor

5. **fiğān:**

Gazel 72

Mısra: 7

Acı ile haykırma.

Fiğān kim her bakışda içmek ister
hūn-ı 'uşşākı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlä ne
söyleller

6. **fiğānı:-ı**

Gazel 163

Mısra: 8

Acı inilti, çığlık.

Cāniñ şakındır ey büt-i ra' nā ki
korqarım
Te' şir ider fiğānı saña bī-nevālarıñ

7. **fiğānım:-ım**

Terci-bend 1

Mısra: 5

Acı inilti, çığlık.

Bī-dādıñ ile çarha sūtün oldı fiğānım
Fāş olmaya koy 'āleme esrār-ı nihānım

fiğān u nāle:

1. **fiğān u nāledendir:-den, -dir**

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feryat ve İnilti.

Fiğān u nāledendir tıynet-i 'uşşāk
taħmīri
Şikest-i reng-i rüyından hezār āvāz
olur peydā

fiğāna başla:

1. **fiğāna başlar:-r**

Gazel 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Izdirapla bağıрма, haykırma ve
feryada başlamak.*

Gül-çin olunca bāğda engüşt-i bāğ-bān
Başlar fiğāna beççe-i nevezād-ı
'andelīb

fiğāna gel:-

1. **fiğāna gelür:-ür**

Gazel 265

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feryat etmeye başlamak.

Zülf-i kemend-i yāri gördükçe bī-
bahāne

Çün murğ-ı mār-dīde gönlüm gelür
fiğāna

fiğān-ı āsumān-süz-ı Ğarībī:

1. **fiğān-ı āsumān-süz-ı Ğarībī'dir:-
dir**

Gazel 218

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Ğarībī'nin gökyüzünü yakan
feryadı (Erillî Âmâ Yusuf Ğarībî
Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-
17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin
bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.).*

Fiğân-ı âsumân-süz-ı Ğarîbî'dir hazer
lâzım
Efendim tâze vü tersin güzelsin nev-
civânsın sen

figâr:

1. **figârîñ:-iñ**

Gazel 265

Mısra: 12

Yaralı, mecruh.

Ey dil şağın dolaşma müjgân-ı şūh-ı
yâre
Cân figârîñ itme tîr-i gama nişâne

figâr it-:

1. **figâr itmek:-mek**

Gazel 114

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaralamak.

Evvel burakub sîneye bir mihr hayâlîñ
Âhîr anı rahneyle figâr itmek içünmiş

figâr-ı hasret:

1. **figâr-ı hasret:**

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hasretten yaralı olmak.

Düşdim reh-i firâka düşümde bâr-ı
hasret
Vaşl-ı nigâr müşkil hatır figâr-ı hasret

fikr:

1. **fikr:**

Gazel 269

Mısra: 5

Düşünce.

Bu fikr ile gönül âvâre-i küh-sâr-ı
miñnetdir

Kime âyâ seniñle itdigim seyr-i çemen
kaldı

2. **fikri:-i**

Gazel 200

Mısra: 12

Düşünce.

Ħāk-i vağanı bu dil-i dîvâne unutmaz
Yâ Rab n'ola bu fikri ferâmüş
idebilsem

3. **fikriñ:- iñ**

Gazel 46

Mısra: 14

Düşünce, endişe, hayal.

Kıldıñ Ğarîbi böyle edâ-yı sūhan
meger
Fikriñ verâ-yı perde-i esrârdan gelür

4. **fikriñ:-iñ**

Gazel 109

Mısra: 2

Düşünce, endişe, hayal.

Çokdur gamıñ ey şūh dil-i zâra
şığışmaz
Fikriñ güzelüm sîne-i efgâra şığışmaz

fikr eyle-:

1. **fikr eyle:**

Gazel 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Düşünmek, tefekkür etmek.

Şüretde eger ahsen-i takvîme zamîmüz
Fikr eyle sen envâ'-ı merâtibde
kadîmüz

2. **fikr eyledikce:-dik, -ce**

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Düşünmek; teşebbüs etmek.

Fikr eyledikce kâmet-i mevzûn-ı dil-beri
Bâğ-ı hayâle serv-i dil-ârâ gelür gider

fikr it-:

1. **fikr it:**

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Düşünmek, idrak etmek.

Neden terkîbdir fikr it ne ma'cûn
oldığın aña
Dil-i gam-gîni mesrûr eylemekdir
pîşe-i şahbâ

2. **fikr itmededir:-me, -de, -dir**

Gazel 242

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Düşünmek.

Fikr itmededir ebru-yı dil-berlere
yoğsa
Tâ'at mi koyar zâhidi mihrâb arasında

fikr ol-:

1. **fikr olunsa:-un, -sa**

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Düşünülmek.

Bey'-i şîrâ-yı sevğ-ı nefesde olunsa
fikr
Âhir metâ'-ı câna nihâyet zamânıdır

fikr-i 'adem:

1. **fikr-i 'ademden:-den**

Gazel 145

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yokluk fikri.

Dehen-i tenginin esrârına yetmez
kimse
Ey Ğarîbî diliñ it fikr-i 'ademden fâriğ

fikr-i çîn-i turre-i zülf:

1. **fikr-i çîn-i turre-i zülfüñle:-üñ, -le**

Gazel 186

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saç lülesinin kıvrımının

düşüncesi.

Fikr-i çîn-i turre-i zülfüñle ey reşk-i
perî
Çîn-i hâtırdan gazâl-i müşğ-bü eksük
değil

fikr-i ferdâ:

1. **fikr-i ferdâya:-ya**

Gazel 165

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gelecek düşüncesi.

Bu gün el virdigi zevki burağma fikr-i
ferdâya
Gel imdi sîneye bir hûr-peyker mâh-
manzar çek

fikr-i Ğarîbî:

1. **fikr-i Ğarîbî:**

Gazel 119

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Garîbî'nin fikri (Erbilli Âmâ

*Yusuf Garîbî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.*

Garîbî'nin bilinen tek eseri,

Dîvân'ıdır).

Mişâl-i gevher-âvîz olmağa güş-ı
ehibbâya

Yine fikr-i Ğarîbî silk-i nazma bir
gazel çekmiş

fıkr-i gül-geşt-i vaşan:**1. fıkr-i gül-geşt-i vaşan:****Gazel 255**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Vatandan gezme, dolaşma fıkrı.

Fıkr-i gül-geşt-i vaşan kıldı Ğarıbbı beni
 hāk
 Cismimi tekye-zen-i seng-i mezār itdi
 yine

fıkr-i hāl:**1. fıkr-i hāl:****Gazel 204**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin beninin dūřıncesi.

Fıkr-i hāl ü haç-ı yār ile Ğarıbbı biz de
 Rūy-ı āyine-i ümmıdi siyah eyleyelim

fıkr-i hām:**1. fıkr-i hām:****Gazel 37**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Boş, gerçekteşme imkanı olmayan
 dūřınce.*

Sā'id-i sımını cānānı alam dırsen ele
 Ğoy hayāl-i bātılı kim fıkr-i hām
 olmaz müfid

fıkr-i ham-ı ebrū:**1. fıkr-i ham-ı ebrūsı:-sı****Gazel 161**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kaş kıvrımının fıkrı.

Fıkr-i ham-ı ebrūsı ile mäh-ı rehānıñ
 Mihrābda evķatı 'ibādetle giçürdik

fıkr-i haç-ı ruhsār:**1. fıkr-i haç-ı ruhsārıñ:-iñ****Gazel 212**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzün ayva tüylerinin
 dūřıncesi.*

Fıkr-i haç-ı ruhsārıñ ile 'ālem-i cāna
 'Anber saçılır rāyiha-i micmerimizden

fıkr-i muhāl it:**1. fıkr-i muhāl itme:-me****Gazel 230**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Olmayacak dūřıncelere
 kapılmak, boş hayaller kurmak.*

Çekelüm sıneye cānım gibi cānānı
 dime
 Tama'-ı hama dūřub fıkr-i muhāl itme
 saçın

fıkr-i ruh:**1. fıkr-i ruhuñla:-uñ, -la****Gazel 52**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağını dūřınme.

Fıkr-i ruhuñla çeřm-i řurāhı aķıtdı hūn
 Reşk-i lebiñle bezmde řahbā gelür
 gider

fıkr-i rüz-ı cezā:**1. fıkr-i rüz-ı cezā:****Gazel 221**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü dūřıncesi.

Şimdi egerçi hüsnüñe mağrürsun velî
Hâtırdâ fikr-i rüz-ı cezâ olmaz
olmasun

fıkr-i sevâd-ı turre-i zülfi:

1. **fıkr-i sevâd-ı turre-i zülfiyle:**-i, -y,
-le

Gazel 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saç lülelerinin
siyahlığını düşünmek.

Fıkr-i sevâd-ı turre-i zülfiyle her gice
Eyler siyâh âyine-i çarhı âh-ı kec

fıkr-i sühan:

1. **fıkr-i sühaniñden:**-iñ, -den

Gazel 272

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sözün kelâmın düşünçesi.

Dilde yok ârzu sırr-ı deheniñden gayrı
Cânda yok dağdağa fikr-i sühaniñden
gayrı

fıkr-i vişâl:

1. **fıkr-i vişâliñden:**-iñ, -den

Terci-bend 4

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Güzellere kavuşma
düşüncesi/hayali.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Katı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

2. **fıkr-i vişâl:**-iñ, -den

Terci-bend 4

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Güzellere kavuşma
düşüncesi/hayali.*

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Katı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

3. **fıkr-i vişâl:**-iñ, -den

Terci-bend 4

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Güzellere kavuşma
düşüncesi/hayali.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Katı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

4. **fıkr-i vişâl:**-iñ, -den

Terci-bend 4

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Güzellere kavuşma
düşüncesi/hayali.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Katı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

5. **fıkr-i vişâliñden:**-iñ, -den

Terci-bend 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzellere kavuşma
düşüncesi/hayali.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Katı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

6. **fıkr-i vişâliñden:**-iñ, -den

Terci-bend 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Güzellere kavuşma
düşüncesi/hayali.*

Şabâh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
K̄atı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

fikr-i zülf:

1. **fikr-i zülf:**

Gazel 63

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçın düşüncesi;
saçın hayali.*

Şevk-i ruhsârı ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perîşān olacaksın āhir

2. **fikr-i zülf:**

Gazel 63

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçın düşüncesi;
saçın hayali.*

Şevk-i ruhsârı ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perîşān olacaksın āhir

3. **fikr-i zülf:**

Gazel 63

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçın düşüncesi;
saçın hayali.*

Şevk-i ruhsârı ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perîşān olacaksın āhir

fi'li:

1. **fi'li:-i**

Gazel 211

Mısra: 5

Davranış, eylem, fiil.

Zāhidin fi'li gibi h̄snuñe mağrūr olma
'Ameli zāyi' olur t̄ā'ife-i hod-bīnin

2. **fi'lim:-im**

Gazel 5

Mısra: 12

Hareket veya davranış, amel.

Bār-ı 'iṣyān ile dutdum yüzümi
dergāhıña
Hep ḥaṭādır itdigim ḳavlim ḥaṭā fi'lim
ḥaṭā

firāk:

1. **firākda:-da**

Gazel 193

Mısra: 10

Ayrılık, hicran.

Seyr it gamıñla manḳal-i sīnemde
āteşe
Gel bağrımın firākda b̄y-yı kebābın al

2. **firākı:-ı**

Gazel 286

Mısra: 1

Ayrılık, hicran.

Ḳaddime şaldı firākı ḥam-i tekşīr gibi
Zülf-i ḥūbāna düşen ḥalḳa-i dil-gīr gibi

3. **firākın:-ın**

Terci-bend 4

Mısra: 26

Ayrılık, hicran.

Mey-i bezm-i vişālīñ başa dek nūş
itmedim bī-ğaş
Firākın ḥırmen-i maḳşūda urdı şu'le-i
āteş

4. **firākıñ:-ıñ**

Gazel 279

Mısra: 6

Ayrılık, hicran.

Hezārān reng ile hūn-ı dilimden hāme-
i müjgān
Fırāķıñ şerhine ruhsār-ı zerdimde
raķam başdı

5. **fırāķında:-ın, -da**

Gazel 102

Mısra: 3

Ayrılık, hicran.

Fırāķında ger eyler āh ü nālem gūş-ı
eflākı
Henüz ol āfet-i devrān ne miķdār
oldıgım bilmez

fırak-ı reng-i ruhsār:

1. **fırak-ı reng-i ruhsārıñla:-ıñ, -la**

Gazel 246

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağının renginin
ayrılığı.*

Fırak-ı reng-i ruhsārıñla eşkim düşse
deryāya
Qalur āhir zamāna cūşış-i yem ķande
ben ķande

firār eyle:-

1. **firār eyler:-r**

Gazel 70

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Kaçmak, firar etmek.

O şūhuñ vaşlına ‘aşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir’āta nazar kıldıķda ‘aksinden
firār eyler

firengī:

1. **firengī:**

Gazel 247

Mısra: 3

Frenklere âit, Frenk tarzında.

Firengī haţla Hindū hāle virdik kişver-
i hūsni
A kāfir kendi zu ‘muñca henüz imān
mı var sende

2. **firengī:**

Gazel 285

Mısra: 6

Frenklere âit, Frenk tarzında.

Nesh olub āyet-i hūsni o perī-ruhsārıñ
Bir Firengī haţ ile nüşha-i İncil gibi

3. **firengīsi:-si**

Gazel 126

Mısra: 16

Frenklere âit, Frenk tarzında.

Şandūķ-ı der-i ma ‘rifete virme gūşāyış
Bir Bosna firengīsi ile aña ķapak baş

firkat:

1. **firkat:**

Gazel 237

Mısra: 13

Ayrılık.

Ĝarībī firķat eyyāmı nevā-sāz olur ehl-
i ‘aşķ
Nedir çıķmaz şadāsı bülbülñ gül-
zārdan ayru

2. **firkatde:-de**

Terci-bend 2

Mısra: 9

Ayrılık.

Bāri bir kerre bu firķatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va ‘de ile şād eyle

3. **firkatde:-de**

Gazel 45

Mısra: 13

Ayrılık, ayrılış.

Fırkatde Ğarībī yanalı āteş-i ‘aşka
Kuḥl-i başar-ı müşteri ḥākisterimizdir

4. **fırkatde:-de**

Gazel 237

Mısra: 3

Ayrılık, ayrılış.

Nice bir şu‘be ile ‘andelīb-āsā bu
fırkatde
‘Aceb mi nağme-ḥ‘ān olsam gül-i
ruḥsārdan ayru

5. **fırkatden:-den**

Gazel 210

Mısra: 4

Ayrılık.

Eritdi ḳaddimi ‘aşkıñ yolunda girye-i
ḥasret
Nihāl-i şem‘e döndi fırkatden cism-i
süzānım

6. **fırkatıñle:- iñ, -le**

Muhammes 2

Mısra: 16

Ayrılık, ayrılış.

El-amān ey ḡamzesi ḳātil-i ḥūn-ḥvār
el-amān
Fırkatıñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ
beni

7. **fırkatle:-le**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Ayrılık, ayrılış.

Baḥtımı ḳahr ile ālūde-i ḥvāb itmez
idiñ
Ḥāne-i göñlümi fırkatle ḥarāb itmez
idiñ

fırkat-i la‘l-i zülāl:

1. **fırkat-i la‘l-i zülālīnden:-iñ, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tatlı dudağının hasreti.

Tezerv-i per-şikestim ayru ḳadd-i nev-
nihālīñden
Naşībim ḳan olupdur fırkat-i la‘l-i
zülālīñden

fırkat-i vişāl:

1. **fırkat-i vişāl:**

Gazel 252

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın ayrılığ.

Ğurbet belāsı faḳr-ı ḡamı fırkat-i vişāl
Birden Ğarībī başdı bizi ḡam ḡam
üstüne

fırkat-i yār:

1. **fırkat-i yāre:-e**

Gazel 237

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgiliden ayrı olma.

Belā bezminde dil ṭāḳat getirmez
fırkat-i yāre
Fenā mülkin temennā eylerim
dīdārdan ayru

fitne:

1. **fitne:**

Gazel 78

Mısra: 9

Ara bozucu, kıskırtıcı, fitneci.

Fitne çeşmiñ her zamān ḳan itmeden
ḡāfil degil
Hem yine bir ḥaste vü bīmār kendin
gösterür

2. **fitneden:-den**

Gazel 209

Mısra: 5
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Kimse ol fitneden āgāh degildir evvel
Ben anıñ hüsn-i cihān-süzına rağbet
virdim

3. **fitneden:-den**

Gazel 231
Mısra: 7
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Şakla dil-i hazīnimi yā Rab o fitneden
Vaqt-i nigāh-ı hışmına bī-çāre
düşmesün

4. **fitneden:-den**

Gazel 234
Mısra: 9
Karışıklık, fesat, kargaşalık.

Cānā hūlāşa çāre ne mümkün o
fitneden
Kimse esīr-i gāmze-i cellādiñ olmasun

5. **fitnedir:-dir**

Gazel 84
Mısra: 7
Bela, sıkıntı.

Her bir nigāhı bir belā her gāmzesi bir
fitnedir
Tār-ı müjeñ neşter midir hañçer midir
bilmem nedir

6. **fitneler:-ler**

Gazel 234
Mısra: 5
Karışıklık, fesat.

‘Uşşāk-ı zāra itdi yine fitneler zuhūr
Ey şūh-ı çeşm bu seniñ icādiñ olmasun

fitne-i āhir zamān:

1. **fitne-i āhir zamānsın:-sın**

Gazel 218
Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahir zaman fitnesi.

Nigāh-ı nīm-i nāz-ı nergisiñ şūr-efgen-
i ‘ālem
Belāsın nāzenīnim fitne-i āhir
zamānsın sen

fitne-i çeşm:

1. **fitne-i çeşmiñden:- iñ, -den**

Gazel 92
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) gözünün fitnesi.

Çekilmiş fitne-i çeşmiñden āhūlar
beyābāna
Kaşıñ şevkiyle zāhid gūşe-i mihrāba
düşmüşdür

fitne-i müjgān-ı şūh:

1. **fitne-i müjgān-ı şūhuna:-un, -a**

Gazel 182
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Coşkulu kirpiklerin kargaşası.

Düşdüñ Ğarībī fitne-i müjgān-ı şūhuna
Ser-pençe-i ‘uqāb-ı belādan rem
olmadıñ

fitne-i nergis-i mestān:

1. **fitne-i nergis-i mestānını:-ın, -ı**

Gazel 110
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Baygın, mahmur gözün fitnesi.

Her nigh başına biñ ‘aşıkı kurbān
eyler
Fitne-i nergis-i mestānını bilmez
degilüz

fürüg-ı hüsn:1. **fürüg-ı hüsnüne:-ün, -e****Gazel 116**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzellik ışığı.

O mäh-ı evc-i sa'adet şabâh olur
çıkılmaz
Fürüg-ı hüsnüne şimdi nazar ne müşkil
imiş

fürüg-ı şem'-i ruhsâr:1. **fürüg-ı şem'-i ruhsârın:-ın****Gazel 275**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(sevgininin) yüz ışıltısının
parlaklığı.*

Füzün itdi sevâd-ı haţţ fürüg-ı şem'-i
ruhsârın
Gil-i âyîne-i hüsne şafâ zengârdan
geldi

fürüzân:1. **fürüzân:****Gazel 243**

Mısra: 13

Aydınlık.

Ûandîl-i murâd olmadı bir dahı
fürüzân
Ey baht beni koyma şeb-i târ arasında

2. **fürüzân:****Tarih 1**

Mısra: 19

Aydınlık.

Şem'-i mäh oldı fürüzân şem'-dân-ı
hâlede
Şevkden pervâne-i gerdün yakdı per ü
bâl

füzün id-:1. **füzün ider:-er****Gazel 50**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Arttırmak, çoğaltmak,
fazlalaştırmak.*

Hâlim görüb inanma o gül akıdırsa eşk
Ûandîl-i şem'-i fitneye revgân füzün
ider

2. **füzün itdi:-di****Gazel 275**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Arttırmak, fazlalaştırmak.

Füzün itdi sevâd-ı haţţ fürüg-ı şem'-i
ruhsârın
Gil-i âyîne-i hüsne şafâ zengârdan
geldi

3. **füzün itdiñ:-diñ****Gazel 169**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arttırmak, fazlalaştırmak.

Her bir marîz-i 'aşkla ki olduñ tabîb-i
cân
Dermân virince derdi füzün itdiñ ey
felek

G**ğabğab:**1. **ğabğab:****Muhammes 3**

Mısra: 12

Çene altı.

Metâ'-ı vaşl ile olmuşdı bazar-ı sitem
kâsid

Tecellî-zâr kılmışken bu bezmi ğabğab
u sâ'id

ğabğab-ı yūsuf:

1. **ğabğab-ı yūsuf:**

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hz. Yusuf'un gerdanı.

Nihâlinde turunc-ı nîme-resdir
ğabğab-ı Yūsuf
O bâğın kim anı sîr-âb ider çâh-ı zeķan
dirler

ğaffâr:

1. **ğaffâr'dan:**

Gazel 46

Mısra: 8

Kullarının günahlarını affeden,

Allah.

Kâlâ-yı cürm-i halka virür nakd-i
mağfiret
Südâ-gerân-ı 'afv ki Ğaffâr'dan gelür

ğâfil:

1. **ğâfil:**

Gazel 136

Mısra: 1

Çevresinden ve gerçeklerden

*habersiz olan, gaflet içinde bulunan,
basiretsiz.*

'Akl ğâfil 'ömr müsta'cil ğam-ı dünyâ
ğalať
Başın için dutma sâķi sāğar-ı şahbâ
ğalať

2. **ğâfil:**

Gazel 195

Mısra: 13

Çevresinden ve gerçeklerden

*habersiz olan, gaflet içinde bulunan,
basiretsiz.*

Ğarîbî 'ömr ğâfil giçdi hayfâ 'aşķ
zevķinden
Giriftâr-ı hevâ-yı mihr-i hûbân
olmadan evvel

3. **ğâfil:**

Gazel 266

Mısra: 11

*Çevresinden ve gerçeklerden
habersiz olan, gaflet içinde bulunan,
basiretsiz.*

Seniñ çün güne güne zehrlер maħfîdir
ey ğâfil
Bu mihmân-hâne-i kevn-i fenânın âb u
nânında

4. **ğâfil:**

Gazel 194

Mısra: 18

*Çevresinde olan biten şeylerden
habersiz.*

Pervâne-veş Ğarîbî yandı yakıldı cânın
Bu sūziş-i nihândan ol şem'-rüy ğâfil

5. **ğâfil:**

Gazel 195

Mısra: 9

*Çevresinden ve gerçeklerden
habersiz olan, gaflet içinde bulunan,
dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz
(kimse), basiretsiz, aymaz.*

Diliñ cem' eyle ey ğâfil hevâ-yı zülf ü
kâkülден
Hele mecmu'a-i hâţır perîşân olmadan
evvel

6. **ğâfilüz:-üz**

Gazel 105

Mısra: 10

Habersiz.

Mest-i mey-i vahdet olaldan gönül
Dağdağ-i keşretten ğâfilüz

ġāfil degil:1. **ġāfil degil:****Gazel 78**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Habersiz, gafil değil.

Fitne çeşmiñ her zamān kan itmeden
ġāfil degil

Hem yine bir ġaste vü bīmār kendin
gösterür

ġaflet:1. **ġafletle:-le****Gazel 160**

Mısra: 1

*Dalgınlık, dikkatsizlik,
basîretsizlik, aymazlık, ġāfillik.*

Efsüs ki dünyāmızı ġafletle ġiçürdik
Āsāyiş-i ihyāmızı ġasretle ġiçürdik

ġāh:1. **ġāh:****Gazel 13**

Mısra: 13

*"Ġāh ... ġāh ..." bağlacı. Bazen,
ara sıra.*

Ġāh bī-dād [ü] sitem ġeh süz u táb-ı
hicrden
Günde bir mātem Ġarībī üstüvār eyler
baña

ġāhī:1. **ġāhī:****Gazel 6**

Mısra: 17

Ara sıra, bazen.

Ġaşr-ı ma'nāya Ġarībī istesem ġāhī
şu'ūd
Mışra'-ı rengīn-i nazmım pāy-ı
süllemdir baña

2. **ġāhī:****Gazel 229**

Mısra: 5

Ara sıra, bazen.

Düşer mestāne ġāhī iltifātīñ 'āşık-ı
zāra

Ne ġāşıl kim derün-ı dāę-dāra merhem
olmazsın

3. **ġāhī:****Gazel 36**

Mısra: 4

*"Ġeh ... ġehī/ġāhī ..." bağlacı.**Bazen de, kimi zaman da.*

Ŧulū' itmez sa'adet burcuna baęt-ı
siyāhım āh
Açılmaz ġonçe-veş ġāhī dil-i nā-
şāddan feryād

ġalať:1. **ġalať:****Gazel 136**

Mısra: 6

Yanlış.

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengīn-şafġa-i rüy-ı gül-i ra'nā
ġalať

2. **ġalať:****Gazel 136**

Mısra: 18

Yanlış.

Ey Ġarībī nüşġa-i dehri ser-ā-ser
yokladım
Ĥaťġ ġalať imlā ġalať inşā ġalať ma'nā
ġalať

3. **ġalať:****Gazel 136**

Mısra: 18

Yanlış.

Ey Ğarībī nüşa-i dehri ser-ā-ser
yokladım
Ğatt ğalaṭ imlā ğalaṭ inŝā ğalaṭ ma'nā
ğalaṭ

4. ğalaṭ:

Gazel 136

Mısra: 18

Yanlış.

Ey Ğarībī nüşa-i dehri ser-ā-ser
yokladım
Ğatt ğalaṭ imlā ğalaṭ inŝā ğalaṭ ma'nā
ğalaṭ

5. ğalaṭ:

Gazel 136

Mısra: 18

Yanlış.

Ey Ğarībī nüşa-i dehri ser-ā-ser
yokladım
Ğatt ğalaṭ imlā ğalaṭ inŝā ğalaṭ ma'nā
ğalaṭ

6. ğalaṭ:

Gazel 136

Mısra: 8

Yalan.

Terk idüb gül gül-şeni ārāyiŝ-i bāzār
olub
Bāĝda feryād u āh-ı bülbül-i ŝeydā
ğalaṭ

7. ğalaṭ:

Gazel 136

Mısra: 12

Yalan.

Ğatt gelür kālā-yı ħüsnin kıymetin
eyler şikest
Ğüsnüne maĝrürdur ol şüh-ı bī-pervā
ğalaṭ

8. ğalaṭ:

Gazel 135

Mısra: 4

Yanlış, sehiv, hata.

Āsiyā-yı rüzĝarīñ gerdişi nevbetledir
Sākiyā gezdirmeye bu meclisde cām-ı
Cem ğalaṭ

9. ğalaṭ:

Gazel 135

Mısra: 8

Yanlış, sehiv, hata.

Tiz anı bir nokta mücrim eyler Allāh
şaklasun
Kim ħarīm-i vuşlatında olmasun
maħrem ğalaṭ

10. ğalaṭ:

Gazel 135

Mısra: 10

Yanlış, sehiv, hata.

Dāne-i ħālīñ görünce cennet-i ruħsārda
Ey mürüvvetsiz ne ğüne olmasun
ādem ğalaṭ

11. ğalaṭ:

Gazel 135

Mısra: 12

Yanlış, sehiv, hata.

Gizlik-i ħorla ŝabā ħaĝĝ eyler anı
ĝüyyiā
Tā kıyāmet böyle ħalür nüşa-i 'ālem
ğalaṭ

12. ğalaṭ:

Gazel 136

Mısra: 1

Yanlış, sehiv, hata.

'Aĝl ĝāfil 'ömr müsta'cil ĝam-ı dünyā
ğalaṭ
Baŝıñ için dutma sāķī sāĝar-ı ŝahbā
ğalaṭ

13. ğalaṭ:

Gazel 136

Mısra: 2
Yanlış, sehiv, hata.

‘Aql gāfil ‘ömr müsta‘cil ğam-ı dünyā
ġalaṭ
Başıñ için dutma sākī sāġar-ı şahbā
ġalaṭ

14. **ġalaṭ:**
Gazel 136
Mısra: 4
Yanlış, sehiv, hata.

Her gelen bir bir varak gözden
geçirmiş bilmemiş
Nüşa-i mihr-i vefā-yı çarḥ ser-tā-pā
ġalaṭ

15. **ġalaṭ:**
Gazel 136
Mısra: 10
Yanlış, sehiv, hata.

Yār dirse ‘aşıka ḥaṭṭım muḥabbet-
nāmedir
Ḥüccet-i mihre taşaddur eyleyen imzā
ġalaṭ

16. **ġalaṭ:**
Gazel 136
Mısra: 14
Yanlış, sehiv, hata.

TİR-i müjġānıyla kaşdı oqlamaqdır
‘aşıķı
Güşe-i ebrū ile ger itse bir ĩmā ġalaṭ

17. **ġalaṭ:**
Gazel 136
Mısra: 16
Yanlış, sehiv, hata.

Ol perī teşhīrine bir nüşa aldım
şeyḥden
Ḥaṭṭı nā-mevzūn-ı vefķı nā-tamām
esmā ġalaṭ

18. **ġalaṭım:-ım**
Gazel 282
Mısra: 6
Yanlış, yanılma, hata.

Ḥüsnüñe mihr-i cihān-tābı berāber
diyemem
Beñzedirsem ġalaṭım ‘arızına meh-tābı

ġalaṭ düş-:

1. **ġalaṭ düşmüş:-müş**
Gazel 135
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Yanlış düşmek, hatalı olmak,
yerinde uygun durmamak.

Kimse yok taşhīhine kādır Ğarībī
ebkem ol
Nüşa-i gül-zāra düşmüş nokṭa-i şeb-
nem ġalaṭ

ġalaṭ eyle-:

1. **ġalaṭ eyleme:-me**
Gazel 135
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yanılmak, yanlış yapmak, hata
etmek.

Gel ṭabībā koyma dāġ-ı sīneme
merhem ġalaṭ
Eyleme derdim görüb bir dem beni
ḥürrem ġalaṭ

ġalaṭ it-:

1. **ġalaṭ itdim:-di, -m**
Gazel 209
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yanılmak, yanlış yapmak, hata
etmek.

Var imiş kaşdı meger ‘aşıka bilmezlik
idüb

Ġalaṭ itdim nigeḥ-i mestine fırsat
virdim

ġalat kov-:

1. **ġalaṭ koyma:-ma**

Gazel 135

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanlış (teşhis) koymak.

Gel ṭabībā koyma dāġ-ı sīneme
merhem ġalaṭ
Eyleme derdim görüb bir dem beni
hürrem ġalaṭ

ġalat ol-:

1. **ġalaṭ olmasun:-ma, -sun**

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yanlış olmak, hatalı olmak.

Tiz anı bir noḡta mücrim eyler Allāḥ
şaḡlasun
Kim ḥarīm-i vuşlatında olmasun
maḥrem ġalaṭ

2. **ġalaṭ olur:-ur**

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yanlış olmak, hatalı olmak.

Şem´-i ´ākıldır ki ağlar kendi kendi
mevtine
Haḡḡ budur kim ġayrıya dutmaḡ olur
mātem ġalaṭ

ġālibā:

1. **ġālibā:**

Gazel 94

Mısra: 19

*Görünüşe bakılırsa, öyle
görünüyor ki.*

Ġarībī ġālibā şalmış beni anlardan
a´lādan
Ki böyle ḥātırım şihḡat-pezir-i rüzġar
olmaz

2. **ġālibā:**

Gazel 113

Mısra: 18

*Görünüşe göre, sanılır ki,
anlaşıldığı gibi.*

Ey Ġarībī āḥ-ı dil ol māḥa te´şir
eylemez
Ġālibā āteşde de tāb-ı ḥarāret
ḡalmamış

3. **ġālibā:**

Gazel 113

Mısra: 11

Galiba, ihtimal.

Dem urur bī-gāneliḡ resminden herkes
ġālibā
Kışsa-i mihr [ü] vefādan bir ḡikāyet
ḡalmamış

ġam:

1. **ġam:**

Muhammes 2

Mısra: 27

Kaygı, tasa, endüh, gussa.

Ġam beni zencire çekdi gerden-i
dīvāne teg
Bāde-i ḡün-ı cigerdir içdigim peymāne
teg

2. **ġam:**

Terkib-bend 1

Mısra: 48

Kaygı, tasa, endüh, gussa.

Meyl iderdiñ göz açub baḡsa idiñ sen
de saña
Ġam degil ben de olursam şanemā
bende saña

3. ğam:

Terkib-bend 1

Mısra: 83

Kaygı, tasa, endûh, gussa.

Ğam diyârında tenim hâk ile yeksân
olsun
Hâl-i dil vâdi-i miḥnetde perîşân olsun

4. ğam:

Terkib-bend 1

Mısra: 96

Kaygı, tasa, endûh, gussa.

Çeşm-i a' dâ-yı cefâ-cüya beni hür
itme
Ğam sipâhına dili hâne-i zenbûr itme

5. ğam:

Gazel 255

Mısra: 12

Dert, keder.

Kime 'arz eyleyim aḥvâlimi senden
ğayrı
Ki bu ğam sînemi bir micmer-i nâr itdi
yine

6. ğam:

Gazel 255

Mısra: 14

Dert, keder.

Saña kaldı meded ey kişver-i lütfuñ
şâhı
Dest-gîr ol baña kim ğam beni zâr itdi
yine

7. ğam:

Gazel 14

Mısra: 1

Dert, keder, tasa, kaygı.

O ḥâtırda ki ğam var hiç mesrûr
olmasun yâ Rab
Ḥarâb-ı 'aşk olan vîrâne ma'mûr
olmasun yâ Rab

8. ğam:

Gazel 54

Mısra: 11

Dert, keder, tasa, kaygı.

Olduğda cism-i zârım her kânde düşse
ğam yok
Cânâ şehîd-i ğamzeñ laḥd ü mezârı
n'eyler

9. ğam:

Gazel 116

Mısra: 9

Dert, keder, tasa, kaygı.

Ruḥunda zülf-i muṭavvel ğam itmede
taḥrîr
Ḥaṭında mes'ele-i muḥtaşar ne müşkil
imiş

10. ğam:

Gazel 1

Mısra: 9

*Aşkın sebep olduğu kaygı, tasa,
keder, iç darlığı.*

Ne hesti-i sürûr gerek ne fenâ-yı ğam
Eyle hevâ-yı gül-şen-i imkâna ibtidâ

11. ğam:

Gazel 101

Mısra: 11

Dert, sıkıntı, üzüntü.

Olub miḥnet refîkim hem-demim derd
ü enîsim ğam
Benimle âşinâlar sévdiğim ağıyârdır
sensiz

12. ğam:

Tarih 1

Mısra: 8

Dert, sıkıntı, üzüntü.

Hall idüb dilden nuḥûset 'uḳdesin
dest-i Zühal
Gitdi ğam geldi feraḥ irişdi eyyâm-ı
vişâl

13. **ğam:****Gazel 179**Mısra: **6***Dert, tasa, keder.*

Tenhā kıomadı hātır-ı efkārımı bir gün
Ey ğam men-i bī-çāreye hayrū'l-halef
olduñ

14. **ğamda: -da****Terci-bend 1**Mısra: **15***Dert, keder, tasa, kaygı.*

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

15. **ğamda: -da****Terci-bend 1**Mısra: **23***Dert, keder, tasa, kaygı.*

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

16. **ğamda: -da****Terci-bend 1**Mısra: **31***Dert, keder, tasa, kaygı.*

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

17. **ğamda: -da****Terci-bend 1**Mısra: **39***Dert, keder, tasa, kaygı.*

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

18. **ğamda: -da****Terci-bend 1**Mısra: **47***Dert, keder, tasa, kaygı.*

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

19. **ğamda: -da****Terci-bend 1**Mısra: **55***Dert, keder, tasa, kaygı.*

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

20. **ğamda: -da****Terci-bend 1**Mısra: **7***Kaygı, tasa, keder, iç darlığı.*

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

21. **ğamda: -da****Terci-bend 1**Mısra: **63***Kaygı, tasa, keder, iç darlığı.*

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

22. **ğamdan: -dan****Gazel 285**Mısra: **13***Dert, tasa, keder.*

Böyle zulmet-kededir hāne-i dil
ğamdan kim

Revzeninden görünür şu'le siyeh mîl
gibi

23. **ġamdan:-dan**

Gazel 130

Mısra: 9

Dert, keder, tasa, kaygı.

Çüb-ı âteş-zededir cism-i nizārim
ġamdan
Dūd-ı sevdādır olan maġz-ı serimden
'arız

24. **ġamdan:-dan**

Gazel 173

Mısra: 3

Dert, tasa, üzüntü.

Ėamdan reg-i vücūd girih-ber-girih
kalub
Ser-pençe-i sürürda bir şāne görmedik

25. **ġamım:-ım**

Muhammes 3

Mısra: 25

Kaygı, tasa.

Ėumār-ı meyle çeşm-i ĥiredir sākī
ġamım başdır

26. **ġamiñ:-iñ**

Terci-bend 2

Mısra: 44

Kaygı, tasa, endûh, gussa.

Böyle eyyām-ı ġama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde ġamiñ tâb u taĥammül
ne içün

27. **ġamiñ:-iñ**

Gazel 109

Mısra: 1

Dert, tasa, üzüntü.

Çokdur ġamiñ ey şūĥ dil-i zāra
şıġışmaz
Fikriñ güzelüm sīne-i efgāra şıġışmaz

28. **ġamiñ:-iñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Dert, tasa, keder.

Ėamiñ ey ġonçe-dehān ġöñlimi
maĥzūn itdi
'Aşkıñ ey Leyli-i 'ālem beni Mecnūn
itdi

29. **ġamiñdan:-iñ, -dan**

Gazel 185

Mısra: 3

Dert, keder, tasa.

Döndi reg-i efsürde-i 'uşşāka
ġamiñdan
Hep süziş-i sīnemde olan müy-ı
taĥammül

30. **ġamiñla:-iñ, -la**

Gazel 271

Mısra: 12

*Sevgiliden gelen acı, keder,
ıztırıp,.*

Kerem kıl dīde-i 'uşşāka göster şem'-i
ruĥsārīñ
Ėamiñla süziş-i cān şīve-i pervāneden
giçdi

31. **ġamiñla:-iñ, -la**

Gazel 220

Mısra: 1

Keder, tasa, kaygı, dert.

Ėamiñla gözledim fevvāre-i ĥūn
olmasın n'olsun
Sirişk-i ĥasretiñle çehre gül-gūn
olmasın n'olsun

32. **ġamiñla:-iñ, -la**

Terci-bend 1

Mısra: 9

Dert, tasa, üzüntü II aşk.

Kār itdi ġamiñla dile āşār-ı muĥabbet
Cān oldı yine sūĥte-i nār-ı muĥabbet

33. **ġamiñla:** -iñ, -la

Gazel 246

Mısra: 2

Kaygı, tasa, .

Ĥayāl-i ‘arızıñla sāġar-ı Cem kande
ben kande
Ĥamiñla kâse-i dü-çeşm-i pür-nem
kande ben kande

34. **ġamiñla:** -iñ, -la

Terci-bend 4

Mısra: 19

Dert, tasa, üzüntü II aşk.

Ĥamiñla kâmetim ĥam-geşte-i biñ bār-ı
miñnetdir
Hemîşe sînemiz bir raĥne-i nâsūr-ı
firkatdir

35. **ġamiñla:** -iñ, -la

Gazel 80

Mısra: 1

Keder, tasa, kaygı, dert.

Ĥamiñla katre katre eşk-i çeşmim kana
dönmüşdür
Reg-i müjġanlarım bir sübĥa-i
mercāna dönmüşdür

36. **ġamiñla:** -iñ, -la

Gazel 108

Mısra: 10

Keder, tasa, kaygı, dert.

Çekilmiş sînem üzre tār-ı eşk-i ĥasret-
āmîzim
Ĥamiñla ağladıkça naġme-i ŧanbürdan
kalmaz

37. **ġamiñla:** -iñ, -la

Gazel 193

Mısra: 9

Keder, tasa, kaygı, dert.

Seyr it ġamiñla manġal-i sînemde
âteşe
Gel baġrımın firākda bŷy-ı kebābın al

38. **ġamiñla:** -iñ, -la

Gazel 208

Mısra: 9

Keder, tasa, kaygı, dert.

Döndi ġamiñla ey büt-i nā-mihr-bān
yine
Girdāb-ı ĥūna dīde-i giryānımız bizim

39. **ġamiñla:** -iñ, -la

Gazel 210

Mısra: 1

Keder, tasa, kaygı, dert.

Ĥamiñla döndi baĥr-ı ĥūna eşk-i çeşm-
i giryānım
Sirişkimden reg-i mercāna döndi şaff-ı
müjġanım

40. **ġamiñla:** -iñ, -la

Gazel 265

Mısra: 10

Keder, tasa, kaygı, dert.

Bāġ-ı ĥayālîñ içre biñ dürlü nevĥa-
gerdir
Dönmüş ġamiñla göñlüm murġ-ı hezār
zebāna

41. **ġamiñla:** -iñ, -la

Gazel 269

Mısra: 2

Keder, tasa, kaygı, dert.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zaĥm-ı
tiken kaldı
Ĥamiñla çıkdı cān-ı nātŷvānım bir
beden kaldı

42. **ġamla:** -la

Gazel 276

Mısra: 5

Keder, üzüntü.

Nihāl-i kâmetim ġamla varaġ-rîz-i
ĥazān iken
Bahār-ı ‘ömri reyyān itmege ebr-i ‘atā
geldi

ğam çek:1. **ğam çekmem:-mem****Gazel 103**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim***Tasalanmak, üzölmek.*

Zulmet-i şebde esîr olduğıma ğam çekmem
Bâz olur perde-i ruhsâr-ı seher çok gitmez

ğamcasına çek:-1. **ğamcasına çekelüm:-elüm****Gazel 249**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hasret çekmek.

Nice bir hasret-i vaşlñ çekelüm
ğamcasına
Düşelüm güşe-i hicrânına
mâtemcesine

ğam-gîn:1. **ğam-gînlık:-lık****Gazel 42**

Mısra: 1

Gamlı, kederli, üzüntülü.

Ser-i küyuñda ğam-gînlık baña şād
olmadan yegdir
Saña çâkerligim vâliyy-i Bağdād
olmadan yegdir

ğam-hâne:1. **ğam-hânedan:-den****Gazel 131**

Mısra: 16

Üzüntü evi, ev.

Bu çâr-‘anâşır saña zindân-ı belâdır
Ey tã’ir-i rûh eyle bu ğam-hânedan
i‘râz

ğam-hâne-i ğurbet:1. **ğam-hâne-i ğurbetde:-de****Gazel 199**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ğurbetin gam evi.

Hicrân ile rû-püş-ı ğubâr-ı keder oldım
Ğam-hâne-i ğurbetde ğalub gil-be-ser
oldım

ğam-h‘âr:1. **ğam-h‘ârımız:-ımız****Gazel 81**

Mısra: 10

*Gam çeken, kederlenen,
tasalanan, üzülen.*

Fiğan kim çâresiz ğaldık dil-i bî-
çâreden ğayrı
Ser-i küy-ı dil-ârâda ki bir ğam-
h‘ârımız yokdur

ğam-ı ‘aşk:1. **ğam-ı ‘aşkı:-ı****Gazel 109**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk gamı, kederi.

Zühhâda ğam-ı ‘aşkı beyân itme
Ğarîbî
Kâlâ-yı muhabbetdir o bázâra
şığışmaz

2. **ğam-ı ‘aşkıña:-ıñ, -a****Gazel 51**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk derdi, aşkın sıkıntısı.*

Ğoymadı dilde ğam-ı ‘aşkıña tãkat-i
ğazabıñ
Biraz inşâf idegör kim o da
ğurbânıñdır

3. ğam-ı 'aşkıñda:-iñ, -da

Gazel 271

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Aşkın derdi, kederi, tasası,
üzüntüsü.*

Ġarībī rihlet-i cāndır 'adem vehmiyle
Mecnūn'dan

Ġam-ı 'aşkıñda cān viridi bu miñnet-
hāneden giçdi

4. ğam-ı 'aşkıñda: -iñ, -da

Gazel 121

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aşk derdi, aşkın sıkıntısı.

Bī-çāre Ġarībī'ye n'ola bir nazār itsen
Görseñ ğam-ı 'aşkıñda ne āteşlere
düşmüş

5. ğam-ı 'aşk:-iñ, -la

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Aşktan kaynaklı üzüntü, gam.

Derdim artur ğam-ı 'aşkıñla devādan
giçdim
Heves-i la'liñ ile āb-ı beķādan giçdim

ğam-ı dünyā:

1. ğam-ı dünyā:

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünyanın kederi, tasası.

'Aql ğāfil 'ömr müsta'cil ğam-ı dünyā
ġalať
Başıñ için dutma sāķī sāġar-ı şahbā
ġalať

ğam-ı evyām-ı firkat:

1. ğam-ı evyām-ı firkatde:-de

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık günlerinin gamı.

Ġam-ı evyām-ı firkatde beden rencūr u
cān mehcūr

Göñül ğam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkārdir sensiz

ğam-ı firāk:

1. ğam-ı firākıñ:-iñ

Gazel 265

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık üzüntüsü.

Kār itdi vara vara cāna ğam-ı firākıñ
Tā döndi reng-i rüyum derdiñle
za'ferāna

ğam-ı hicrān:

1. ğam-ı hicrānına:-ın, -a

Gazel 174

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısı.

Ġam-ı hicrānına pā-beste degildik
yārin
Ser-i kūyunda Ġarībī gibi āzāde idik

ğam-ı hier:

1. ğam-ı hierinde:-in, -de

Gazel 199

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayrılık acısı.

Bir Yūsuf-ı hüsñüñ ğam-ı hierinde
Ġarībī

Ya 'kūb gibi maḥrūm-ı sevād-ı başar
oldum

ġam-nāk:

1. **ġam-nāk:**

Gazel 101

Mısra: 4

Gamlı, kederli, hüznü.

Ġam-ı eyyām-ı firḳatde beden rencūr u
cān mehcūr
Göñül ġam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkārdir sensiz

2. **ġam-nākden:-den**

Gazel 191

Mısra: 18

Gamlı, kederli, hüznü.

Düşdi bir 'aşka Ġarībī dahı bundan
böyle
İstirāhat-i dil ġam-nākden olmaz
me' mül

gamze:

1. **ġamze:**

Gazel 210

Mısra: 8

*Etkili, kesici, süzgün, baygın yan
bakış.*

Fezā-yı 'aşkda bir şüh-ı bī-rahme esir
oldum
Nigāh u ġamze tıgıyle keser bağrım
döker kıanım

2. **ġamze:**

Gazel 19

Mısra: 5

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yan bakışı.*

Ġamze tıgıyle gözüñ cellādı ḥalkı
kırmadan
Dāmen-i deşt-i muḥabbet sévdiğim
kan oldı hep

3. **ġamze:**

Gazel 163

Mısra: 11

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yan bakışı.*

Müjgān belā vü çeşm belā ġamze bir
belā

Hergiz kemān-ı derdi çekilmez
belālarıñ

4. **ġamzeler:-ler**

Gazel 122

Mısra: 2

*Etkili, kesici, süzgün, baygın yan
bakış.*

Sürmeden gözleri kıan itmegi taşmīm
itmiş
Ġamzeler bu ḥaberi göñlüme tefhīm
itmiş

5. **ġamzeleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 111

Mısra: 10

Göz ucu ile yan bakış.

'Aşıkıñ tākati yok nīm-nigāha nāza
El-amān eylemesün ġamzeleriñ kıana
heves

6. **ġamzeñ:-ñ**

Gazel 27

Mısra: 17

*Dilberce bir eda ile kirpik
süzerek bakma.*

Bī-çāre Ġarībī'niñ içer kıanımı ġamzeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'āl
it

7. **ġamzeñ:-n**

Gazel 222

Mısra: 5

Göz ucu ile yan bakış.

Nigāha dīde-bāz itme ki ġamzeñ kıasd-
ı cān eyler

Meded şemşîr-i cellâdîñ hemîşe der-
niyâm olsun

8. **ğamzesi:-si**

Gazel 84

Mısra: 7

*Etkili, kesici, süzgün, baygın yan
bakış.*

Her bir nigâhı bir belâ her ğamzesi bir
fitnedir
Târ-ı müjeñ neşter midir hañçer midir
bilmem nedir

9. **ğamzesi:-si**

Gazel 162

Mısra: 1

*Göz süzerek göz ucu ile bakma,
bakış.*

Ğamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrâba gönül kıble-i ebrū
diyerek

10. **ğamzesi:-si**

Muhammes 2

Mısra: 15

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yan bakışı.*

El-amân ey ğamzesi kâtil-i hûn-hvâr
el-amân
Firqatîñle ey meh inceltdiñ hilâl itdiñ
beni

11. **ğamzesi:-si**

Terci-bend 2

Mısra: 38

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yan bakışı.*

Beni öldürdüñ eyâ zâlim-i ğaddâr
yeter
Yeter Allâh için ey ğamzesi hûn-hvâr
yeter

12. **ğamzesi:-si**

Terci-bend 3

Mısra: 27

*(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile
yan bakışı.*

Biñ ğamzesi cellâd-ı felek gözleri âhū
Her biri biñ efsün ile kıla baña cādū

13. **ğamzesi:-si**

Gazel 66

Mısra: 7

Göz ucu ile yan bakış.

Müjgâñı tîr ü ğamzesi cellâd-ı bî-amân
Ebrûları kılıcı gözi Karamanlı'dır

14. **ğamzeye:-y, -e**

Gazel 201

Mısra: 2

*Göz kırpmı, gözle işaret yapma;
süzgün bakış, naz ve işve ile göz
süzerek bakma.*

Cânâ fedâ-yı çeşm-i pür-efsün degil
miyim
Sihr-i nigâh u ğamzeye meftûn degil
miyim

ğamze vü müjgân:

1. **ğamze vü müjgânına:-ın, -a**

Gazel 242

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kılıca benzeyen keskin
yan bakışları ve hañçere benzeyen
sivri kirpikleri.*

‘Āşık o mehiñ ğamze vü müjgânına
karşu

Bir uğhiyedir kim iki kaşşâb arasında

ğam-zede:

1. **ğam-zedeniñ:-iñ**

Gazel 121

Mısra: 12
Gama, kedere uğramış.

Kettān gibi efsürde olur cism-i za'îfi
Ş'ol ğam-zedeniñ kim gözi meh-
veşlere düşmüş

ġamze-i 'āşık-küş-i mestāne:

1. ġamze-i 'āşık-küş-i
mestānelerden:-ler, -den

Gazel 71
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Āşığı öldüren sarhoş gamze

Gözüm fevvāre-i hūn-āb-ı hasret
oldığın ey dil
Yüri ol ġamze-i 'āşık-küş-i
mestānelerden şor

ġamze-i hūn-h'ār:

1. ġamze-i hūn-h'ār:

Terkib-bend 1
Mısra: 53
Kelime Tipi: -
Kan içici yan bakış.

Kaşd-ı cāna ol iki ġamze-i hūn-h'ār
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kāfir-i ġaddār
nedir

2. ġamze-i hūn-h'āra:-a

Gazel 7
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kan içici olan süzgün bakış.

Meded-ālūde-i hūn itme dāmān u
girībānı
Kerem kıl virme fırsat ġamze-i hūn-
h'āra gel cānā

3. ġamze-i hūn-h'ārı:-ı

Gazel 206
Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Kan emici yan bakışlar.

Müselsel kākülün 'uşşākı öldürmez
esir eyler
Kerem kıl ġamze-i hūn-h'ārı cellād
eyle sultānım

ġamze-i hūn-h'ār-ı yār eyle-:

1. ġamze-i hūn-h'ār-ı yār eyler:-r

Gazel 13
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Sevgilinin kan dökücü gamzesini
eylemek.*

Ne gile baht-ı siyehden ne şikāyet
çarhıdan
Her ne eyler ġamze-i hūn-h'ār-ı yār
eyler baña

ġamze-i hūn-riz:

1. ġamze-i hūn-rizden:-den

Gazel 146
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kan dökücü, zalim yan bakış.

ġamze-i hūn-rizden şor bağrımın kan
oldığın
Āşinādan āşinā-rāz-ı nihān itmez dirîğ

ġamze-i hūn-riz:

1. ġamze-i hūn-rizi:-i

Gazel 81
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Kan dökücü yan bakış.

Ġarībī ġamze-i hūn-rizi biñ kez cāna
kaşd itse
O şūh-ı dil-rübāya mā'ilüz inkārımız
yoğdur

2. **ġamze-i hūn-rīzi:-i****Gazel 270**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kan dökücü, zalim yan bakış.

Ġarībī ġamze-i hūn-rīzi gelsün bir de
cevlāna
Yine zaħm-ı derūnum taşraya
dervāzelenmez mi

ġamze-i hūn-rīz-i şūh:1. **ġamze-i hūn-rīz-i şūhuñ:-uñ****Gazel 40**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İşveli (sevgilinin) kan dökücü yan bakışı.

Ġamze-i hūn-rīz-i şūhuñ tīg-i cellād-ı
każā
Çeşm-i mestiñ nergis-i maħmūr-ı
şehlādan lezīz

ġamze-i müjgān:1. **ġamze-i müjgānlarına:-lar, -ın, -a****Gazel 85**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kirpiğin yan bakışı.

Dolaşur diller anıñ ġamze-i
müjgānlarına
Tıfl-ı yek-sāle gibi tīg-i kalem
bilmezler

ġamze-i sākī:1. **ġamze-i sākī:****Gazel 90**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sakinin süzgün yan bakışı.

Yıkılmaz bu ħarābāt içre ‘aşık bir
ayağıyla

Efendim ġamze-i sākī gibi bir
kaħramān ister

ġaraż:1. **ġaraż:****Gazel 132**

Mısra: 8

Amaç, aslında.

Ĥançer-i müjgāniña dil virdigim bī-cā
degil
Bu fenādan menzil-i ‘uqbāya rıhletdir
ġaraż

2. **ġaraż:****Gazel 132**

Mısra: 12

Amaç, aslında.

Bu riyā-yı faķr ile eyler tekāpū ĥalvete
Bu riyādan meşreb-i zünnāra naħvetdir
ġaraż

3. **ġaraż:****Gazel 132**

Mısra: 14

Amaç, aslında.

İstemem gencīne-i dilde kem olsun
naķd-i ġam
Devlet-i dünyādan ārī cāna şıħhatdir
ġaraż

4. **ġaraż:****Gazel 132**

Mısra: 18

Amaç, aslında.

Oldı erbāb-ı sūħan der-beste-i dükkān-
ı nażm
Ya ‘ni kim şimdi Ġarībī saña nevbetdir
ġaraż

5. **ġaraż:****Gazel 132**

Mısra: 16

Amaç; aslında.

Olma māni´ haṭṭ zuhūr itsün
bināgūşunda kim
Sebze-i jengārdan mir´āta şafvetdir
ğaraż

6. ğaraż:

Gazel 67

Mısra: 9

Gaye, maksat, amaç.

Ğaraż cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān
Meded ´uşşāka karşı çekmesün ol dil-
rübā hañçer

7. ğaraż:

Gazel 132

Mısra: 1

Amaç; arzu; düşünce.

Haṭṭ u hāliñdir dile bir naqş-i ülfedir
ğaraż
Ol gül-i ruhsārdan bŷy-ı muḥabbetdir
ğaraż

8. ğaraż:

Gazel 132

Mısra: 2

Amaç; arzu; düşünce.

Haṭṭ u hāliñdir dile bir naqş-i ülfedir
ğaraż
Ol gül-i ruhsārdan bŷy-ı muḥabbetdir
ğaraż

9. ğaraż:

Gazel 132

Mısra: 4

Amaç; arzu; düşünce.

´Arşa-i ´aşkıñda şemşir-i nigāhıñla
hoşum
Kim dehān-ı tīgden āb-ı şehādetdir
ğaraż

10. ğaraż:

Gazel 132

Mısra: 6

Amaç; arzu; düşünce.

Hasret-i rŷyuñla zŷlfüñde dil aĝlar
ya´ni kim
Bu şeb-i hicrāndan eyyām-ı vuşlatdır
ğaraż

11. ğaraż:

Gazel 132

Mısra: 10

Amaç, arzu, düşünce.

Girmege tenhā hayāl-i yār mīnā-yı dile
Taşraya hısn-ı bedenden cāna
ruşatdır ğaraż

12. ğaraż:

Gazel 222

Mısra: 1

Amaç; arzu; düşünce.

Ğaraż bu bezm-i ĝamda ´aşıka bir şŷh-
ı dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şirīn-
kelām olsun

13. ğarażla:-la

Gazel 184

Mısra: 5

Gaye, maksat, amaç.

Dökmüş ğarażla hār-ı cefā rāh-ı
maṭlaba
Hoş ol raķīb-i kaḥpe-zen Bŷ Leheb
degil

14. ğarażıñ:-ıñ

Gazel 282

Mısra: 11

Gaye, maksat, amaç.

Ğarażıñ düşmene ger ḥande ise ḥāmüş
ol
Hŷn ider māhi-i leb-beste dil-i kullābı

15. **ġarazîñ: -iñ****Gazel 211**

Mısra: 9

Gaye, maksat, amaç.

ġarazîñ dā'ire-i devlet ise dünyāda
Ey gönül yād idegör silsile-i müşgînin

16. **ġarazîñ: -iñ****Terkib-bend 1**

Mısra: 86

Gaye, maksat, amaç.

Ĥasret-i la'l-i lebiñle yüregim kan
olsun
ġarazîñ cān ise söyle saña kırbān
olsun

17. **ġarazîñ: -iñ****Gazel 23**

Mısra: 17

Gaye, maksat, amaç.

Şimdi ġarazîñ fazl u kemāl ise Ġarîbî
Kıl kendiñi bir tıfl-ı debistān-ı kanā'at

ġarb:1. **ġarba: -a****Gazel 61**

Mısra: 11

Batı.

Şark ile ġarba tolsun āvāz-ı şād-mānî
Dönsün alāy felekde şaff-ı sipāh-ı
ahter

ġāret:1. **ġāret:****Gazel 26**

Mısra: 1

Çapul, yağma, yağmalama.

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin
itdi ġāret
Mest-i fitne çeşm-i cādū katl-i 'āma
virdi ruşat

ġāret eyle-:1. **ġāret eyledi: -di****Gazel 253**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yağma etmek, yağmalamak.

Hüsnini h'ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi ġāret bu
gice

ġāret-ger-i imān:1. **ġāret-ger-i imān:****Gazel 101**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İmanun yağmacısı, inanç
yağmacısı.*

Olaldan küfr-i zülfüñ hüsnüñe ġāret-
ger-i imān
Elimde tār-ı sübhā rişte-i zünnārdır
sensiz

ġāret-i mülk-i vücūd:1. **ġāret-i mülk-i vücūda: -a****Gazel 188**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Varlık ülkesini yağmalama.

Çeşm-i fettānına hūn-rizlik eyler
ta'līm
Ġāret-i mülk-i vücūda eli fermānlı
güzel

ġāret-zede-i 'akl u şu'ür:1. **ġāret-zede-i 'akl u şu'ür: -ı****Gazel 29**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Akıl ve şuuru talan olan.

Bir hüsn idi gâret-zede-i 'aql u şu'urî
Şan'ân ki kılub rişte-i zünnâra
teşebbüs

ğarīb:

1. **ğarībdir:-dir**

Gazel 58

Mısra: 14

Kimsesiz, zavallı, biçare.

Şimdi Ğarībî geldi begim hâk-i pâyîña
Dut 'izzetin ki hâtır-ı gam-gîn Ğarībdir

2. **ğarībe:-e**

Muhammes 1

Mısra: 9

Garib, çaresiz - âşık için

kullanılmıştır-.

Ğarībe gūşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miñnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

Ğarībī:

1. **Ğarībī:**

Gazel 1

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

*Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Olsun Ğarībī evvel-i dîvân bu heft-
beyt
Seb'ül-meşāni oldı çü Ğur'ân'a ibtidā

2. **Ğarībī:**

Gazel 1

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

*Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Olsun Ğarībī evvel-i dîvân bu heft-
beyt
Seb'ül-meşāni oldı çü Ğur'ân'a ibtidā

3. **Ğarībī:**

Gazel 2

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

*Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Yoğdur Ğarībī cürmden endişemiz
k'olur

Südā-gerān 'afv-ı güneş-kāra āşinā

4. **Ğarībī:**

Gazel 3

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

*Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ey Ğarībī ola gencīne-i 'ömrüm ne ki
vār

Tāc-ı fahr-ı halef-i Âdem ü Havvā'ya
fedā

5. **Ğarībī:**

Gazel 5

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

*Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Geldi dergāha Ğarībī yā şefi'e'l-
müznibîn

İşbu dām-ı ma'şiyetden bu esîri kıl
rehā

6. **Ğarībī:**

Gazel 6

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.

Kaşr-ı ma'nāya Ğarîbî istesem gâhî
şu'ūd
Mısrā'-ı rengîn-i nazmım pāy-ı
süllemdir baña

7. Ğarîbî:

Gazel 7

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Şehîd-i tîg-i 'aşkıñdır Ğarîbî rahm it
ey bed-ḥū
Şehâdet-gâh-ı rûh-ı 'âşık-ı dil-dâra gel
cânâ

8. Ğarîbî:

Gazel 8

Mısra: 18

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Dest-berdâşte-i der-geh-i Yezdân ol
kim
Ey Ğarîbî ola kim eyleye te'sîr-i du'â

9. Ğarîbî:

Gazel 9

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarîbî şimdi
İçdiğindir kadeḥ-i ḥün-ı ciger n'oldı
saña

10. Ğarîbî:

Gazel 10

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ol şeh-süvār-ı kişver-i ḥüsn ü
melâḥatin
Hep itdigin Ğarîbî beyân söylerim
saña

11. Ğarîbî:

Gazel 11

Mısra: 9

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ğarîbî bî-te'emmül girme esrār-ı
ḥarābāta
Reh-i bārîk-i pür-teşvîşdir endîşe-i
şahbâ

12. Ğarîbî:

Gazel 12

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Çıkar sînemden efgānım Ğarîbî âteşin
her dem
Per ü bāl-i semenderden baña bir sâz
olur peydâ

13. Ğarîbî:

Gazel 13

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Gâh bî-dād [ü] sitem geh süz u tâb-ı
hicrden
Günde bir mâtem Ğarîbî üstüvār eyler
baña

14. Ğarībî:

Gazel 16

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

'Aşka budur Ğarībî 'alâmet ki her zamân

Dutmuş cihânı zemzeme-i nâm-ı

'andelîb

15. Ğarībî:

Gazel 17

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Bilmem Ğarībî mekteb-i 'aşk içre her seher

Kimdir bu âh ü nâlede üstâd-ı 'andelîb

16. Ğarībî:

Gazel 18

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ka'be-i câme-siyâh ile Ğarībî diliñe

Olma şüret-kede-i naqş-ı kilîsâ-yı

taleb

17. Ğarībî:

Gazel 19

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Yâd-ı eyyâm-ı vişâliñle Ğarībî haste-dil

Târ u püd-ı câme-h'âbı süz-ı hicrân

oldı hep

18. Ğarībî:

Gazel 20

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Söyle şimdi bu şi'r-i rengine

Hâzır itsün Ğarībî tâze-cevâb

19. Ğarībî:

Gazel 21

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Müstağrak-ı 'işyân Ğarībî siyeh-rû

Senden diler ey Aħmed-i Muħtâr

şefâ'at

20. Ğarībî:

Gazel 23

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Şimdi ğarâziñ fazl u kemâl ise Ğarībî

Ķıl kendiñi bir tıfl-ı debistân-ı çanâ'at

21. Ğarībî:

Gazel 24

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Her rüz u şeb Ğarībî bir güne'em

belâda

Çeşmimde eşk-i hünin bağrım da nâr-ı

ħasret

22. Ğarībî:

Gazel 25

Mısra: 21

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Teshîr idemezsin o perî-zâdı Ğarībî
Virid itmeyecek şıdķ ile esmâ-yı
muhabbet

23. Ğarībî:

Gazel 26

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Bilür olmuşum şikeste künc-i ğamda
zâr u haste
Ğarībî o şūh-ı meste derdi söylemek
ne hâcet

24. Ğarībî:

Gazel 28

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ey bād-ı sebük-seyr Ğarībî
deheninden
Gül-deste-i cem'iyet-i yārāna selām
it

25. Ğarībî:

Gazel 29

Mısra: 21

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Girsün mi Ğarībî ele dāmān-ı şefā' at
Dil itmeyecek Aħmed-i Muħtār'a
teşebbüs

26. Ğarībî:

Gazel 30

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Şordum Ğarībî derdime dermān-ı
'aşkdan
Didi bu derde vaşl-ı perî-zādedir 'ilāc

27. Ğarībî:

Gazel 31

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ğarībî ger dimāĝ-ı devletiñ var ise
'ālemde
Varub 'azm-i diyār-ı ğurbet it hāk-i
vaţandan ğiç

28. Ğarībî:

Gazel 32

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Çekmez Ğarībî minnet-i merhem
Mesîh'den
Bağrında zaħm-ı hānçer-i medd-i
nigāh-ı kec

29. Ğarībî:

Gazel 33

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ey Ğarîbî ne biter nüh-ṭabaķından
çarḫıñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dâne
kaḏeh

30. Ğarîbî:

Gazel 34

Mısra: 17

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Vaķt-i seḫer Ğarîbî niyâz eyle tā saña
Ser-defter-i 'amelde yazılsun sevâb-
[i]şubḫ

31. Ğarîbî:

Gazel 35

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Gelmez cihân-ı nazma daḫı şimdiden
gerü
Sen teg Ğarîbî nüktesi rengîn-ḫayâli
şūḫ

32. Ğarîbî:

Gazel 36

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ne kanlar dökdi şemşîr-i nigâhı
kişver-i cāna
Ğarîbî dest-bürd-i ğamze-i cellâddan
feryād

33. Ğarîbî:

Gazel 37

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Kimse ümmîdiñ Ğarîbî rahmetinden
dime kim
'Urvetu'l-vuṣḫâ'ya dest-i i'tisām
olmaz müfîd

34. Ğarîbî:

Gazel 38

Mısra: 9

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Tenhâ degilüz rāh-ı muḫabbetde
Ğarîbî
Gül bāğda bir bülbül-i nālān
müte'addid

35. Ğarîbî:

Gazel 39

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Devlet-i bākî Ğarîbî ḫalkdan
'uzletdurur
İrtifâ'-ı kadr ise dünyāda devletden
murād

36. Ğarîbî:

Gazel 40

Mısra: 15

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Her kimiñ zâtında var ise Ğarîbî bir
hüner
Göstere bezm-i feşâhatde bu inşâdan
lezîz

37. Ğarîbî:

Gazel 41

Mısra: 15

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Cevlâna Ğarîbî gelicek eşheb-i
nazmım
Meydân-ı feşâhatde Nazîrî'ye şalâdır

38. Ğarîbî:

Gazel 42

Mısra: 10

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ķazâ-yı hüsnde şeh-bâz-ı çeşm-i yâre
şayd olmak
Ğarîbî hep gazâl-i Çîn'e şayyâd
olmadan yegdir

39. Ğarîbî:

Gazel 43

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Olaldan küçe-ger ü 'âlem-i tecrîd-i
'İsâ'niñ
Ğarîbî tavķ-ı âhen gerdenimde çeşm-i
süzendir

40. Ğarîbî:

Gazel 44

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Her güne bâğ-ı 'İşden aldıñ murâd-ı
dil
Şimdi Ğarîbî Hâlik'a tã'at zamâdır

41. Ğarîbî:

Gazel 45

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Firķatde Ğarîbî yanalı âteş-i 'aşķa
Kuħl-i başar-ı müşteri ħākisterimizdir

42. Ğarîbî:

Gazel 46

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ķıldıñ Ğarîbî böyle edâ-yı süħan
meger
Fikriñ verâ-yı perde-i esrârdan gelür

43. Ğarîbî:

Gazel 47

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Nādâna dür-i nazmıñı 'arz itme Ğarîbî
Her nâķış-ı 'aķl aña ħarîdâr degildir

44. Ğarîbî:

Gazel 48

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Hüsnüñ Ğarîbi bilmege var
kâbiliyetim
Kim nüsha-i havâtim-i hüsn
ezberimdedir

45. Ğarîbî:

Gazel 49

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Üstâda Ğarîbî ne revâ böyle nazîre
Çâkersin özün eyleme sultâna berâber

46. Ğarîbî:

Gazel 50

Mısra: 11

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Çekme elem Ğarîbi ki bir böyle vâkıf
olur
La'lin o şüh merhem-i dâğ-ı derûn ider

47. Ğarîbî:

Gazel 52

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Olmaz Ğarîbi sîneden eksük hayâl-i
yâr
Tür'a Kelîm şevk ile güyâ gelür gider

48. Ğarîbî:

Gazel 53

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Virür nazm-ı terîñ feyz-i sühan bezm-i
aħıbbâya
Ğarîbî lehçe-i güftârına dürr-i 'Aden
dirler

49. Ğarîbî:

Gazel 54

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Külfet-serâ-yı câna virme Ğarîbi zîver
Ş'ol sümñât-ı fitne naķş u nigârı
n'eyler

50. Ğarîbî:

Gazel 55

Mısra: 10

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Görünce böyle bir tâze hayâlin şî'r-i
rengîniñ
Ğarîbî h'ân-ı nazm-ı pür-nevâle iştiḥâ
artar

51. Ğarîbî:

Gazel 56

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Yoķ bākımız Ğarîbi şeb-i târ-ı hicrden
Encâm-ı kârı şubḥ-ı sa'âdet degil
midir

52. Ğarîbî:

Gazel 57

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.

Uşanmışdır hayât-ı bî-şebât-ı devr-i
firkatden
Ġarîbî 'îd-gâh-ı vaşl için kurbâna
hasretidir

53. Ġarîbî:

Gazel 58

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Şimdi Ġarîbî geldi begim hâk-i pâyiña
Dut 'izzetin ki hâtır-ı gam-gîn Ġarîbdir

54. Ġarîbî:

Gazel 60

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Şimden gerü o şubh-ı binâgüşa kıl
heves
Bahtıñ Ġarîbi feyz-i seherle sa'îd olur

55. Ġarîbî:

Gazel 62

Mısra: 10

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ġayâl-i sâ'id-i sîmîni besdür gerden-i
câna
Ġarîbî tevsen-i tab'im gümüş
yançuklu raht ister

56. Ġarîbî:

Gazel 63

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

*(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Mest-i 'aşk itdi Ġarîbî seni ol gülşen-i
hüsn
Bülbül-i şüh-ı gazel-h'ân olacağsın
âhir

57. Ġarîbî:

Gazel 64

Mısra: 18

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Mişâl-i gevher-i yek-dâne çıkdım ka'r-
ı deryâdan
Ġarîbî hâke düşdüm şimdi qadr ü
kıymetim kemdir

58. Ġarîbî:

Gazel 65

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ey Ġarîbî o merd-i rāha hased
K'anı ehl-i necât yazmışlar

59. Ġarîbî:

Gazel 66

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Giçdi zamân-ı hüsnî Ġarîbî ol âfetiñ
Şem'-i cemâli hatt ile başı dumânlıdır

60. Ġarîbî:

Gazel 67

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Görünce hançer ol şūhuñ miyânından
nüzüle eyler
Ġarîbî sîneme dest-i każâdan bir belâ
hançer

61. Ġarîbî:

Gazel 68

Mısra: 15

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Naẓm içre Ġarîbî o cihân-gîr-i
zamânım
Kim hıttâ-i iklîm-i sūhan cümle
benimdir

62. Ġarîbî:

Gazel 69

Mısra: 15

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Hıfz it bu nev-âyin ġazel-i şūhî Ġarîbî
Dil-ber deheninden ki cevâb-ı
sūhanımdır

63. Ġarîbî:

Gazel 70

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Vücūdum tütüyâ-yı dāde[-i] gerdün
olur āhîr
O cevri kim Ġarîbî baña devr-i rüzgār
eyler

64. Ġarîbî:

Gazel 71

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarîbî ma'ni-i pîçide-i şahbâ-yı gül-
rengi
Der-i mey-hānede medhüş olan
mestānelerden şor

65. Ġarîbî:

Gazel 72

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bu gūne mest rüsvālîkla şorsa küy-ı
cānānı
Ġarîbî bir benim teg 'āşîk-ı şeydā ne
söyleller

66. Ġarîbî:

Gazel 73

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarîbî eksük olmaz hātırıñdan kārīvān-
ı ġam
Meşeldir büm idermiş menzilin vîrāne
söyleller

67. Ġarîbî:

Gazel 74

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Şimdi Ğarîbî 'aşk katı müşkil olduğın
Ol âfet-i zamâna giriftâr olan bilür

68. Ğarîbî:

Gazel 75

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Eş'ârîñ olub cümle pesendide Ğarîbî
Bu nazm-ı hoş-âyîniñe bilmem ne
diyerler

69. Ğarîbî:

Gazel 76

Mısra: 11

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ebrû ile ruhsârına dil virme Ğarîbî
Mihrâbda mînâ-yı şarâbiñ yeri yokdur

70. Ğarîbî:

Gazel 77

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Şahrâ-yı ma'siyetde kaldı Ğarîbî
mużtar
Yâ Rab hidâyet eyle râh-ı şevâb göster

71. Ğarîbî:

Gazel 78

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Yâd kıldıkca Ğarîbî dâne-i hâl-i lebiñ
Baħr-ı dilden gevher-i eş'âr kendin
gösterür

72. Ğarîbî:

Gazel 79

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Didim raķîb gerdenine şalma kâkülüñ
Didi Ğarîbî kelb-i mu'allem
mereslenür

73. Ğarîbî:

Gazel 80

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Neşât-âmîz-i mâtemdir Ğarîbî künc-i
ğurbetde
Leb-i pür-ħandesi bir dîde-i giryâna
dönmüşdür

74. Ğarîbî:

Gazel 81

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ğarîbî ğamze-i hün-rîzi biñ kez câna
ķasd itse
O şüh-ı dil-rübâya mâ'ilüz inkârımız
yokdur

75. Ğarîbî:

Gazel 82

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarîbî rüft ü rûb-ı der-geh-i sulţân-ı
hübâna
Şaf-ı müjgân-ı nem-âlûddan
cârûbumuz vardır

76. Ġarîbî:

Gazel 83

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Kâm-ı dil üzre kimseyi kıoyamaz
zamânede
Çarhın Ġarîbî gerdiş-i eyyâmı bellidir

77. Ġarîbî:

Gazel 84

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Bâzâr-ı nazmı germ idüb kâlâ-yı şî'r-i
dil-keşîñ
Bir bir Ġarîbî sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

78. Ġarîbî:

Gazel 85

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ey Ġarîbî o perî-zâdeniñ âvâreleri
Şûret-i şûh u büt ü hüsn-i şanem
bilmezler

79. Ġarîbî:

Gazel 86

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

İtmez Ġarîbî hâtırına âhımız eşer
Ol zâlimiñ derünü meger seng-i hâredir

80. Ġarîbî:

Gazel 87

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

'Afvı Ġarîbî olmasa der-kâr-ı
cürmüme
Hâk-i derinde rüy-ı niyâza ne i'tibâr

81. Ġarîbî:

Gazel 88

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Vaşf-ı la'l-i leb-i dil-berde Ġarîbî
kıalmam
Dehenin mağzen-i i'câz idecek
günlerdir

82. Ġarîbî:

Gazel 89

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Her ne derdiñ var ise bunda Ġarîbî
'arz it
Âstân-ı şeh-i hübân ki şikâyet yeridir

83. Ġarîbî:

Gazel 90

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

İriş ey hâme-i şîrîn-edâ himmet saña
kaldı
Ġaribî derdin ızhâr itmege bir hem-
zebân ister

84. Ġaribî:

Gazel 91

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Nâz ile dâmen-i 'işmetde olan
perverde
Bu Ġaribî gibi rüsvâyı ne bilsün
nicedir

85. Ġaribî:

Gazel 92

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Ġaribî bezmi germ itmiş yine
hengâme-i 'işret
Meger nazm-ı selîsim hâtır-ı aḥbâba
düşmüşdür

86. Ġaribî:

Gazel 94

Mısra: 19

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Ġaribî gâlibâ şalmış beni anlardan
a'lâdan
Ki böyle hâtırım şîḥhat-pezir-i rûzgâr
olmaz

87. Ġaribî:

Gazel 96

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Ol la'l-i lebiñ yâdı ile şimdi Ġaribî
Mey-hânedede maḥmûr-ı mey-i pîr-i
muĠânuz

88. Ġaribî:

Gazel 97

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Gül-şen-i dehrîñ Ġaribî reng ü büyüñ
görmedik
Bülbül-i şeydâ gibi efgâna
gelmişlerdenüz

89. Ġaribî:

Gazel 98

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Bir câh için aġyâra niyâz itme Ġaribî
Nef'î anı mânend-i ilâh itmege
degmez

90. Ġaribî:

Gazel 99

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Ġaribî sūziş-i dâġ-ı muḥabbet nârına
nisbet

Dimişler âteş-i nūr-ı tecellā bir şerer
gelmez

91. Ğarībī:

Gazel 100

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Gencîne-i dürr-i sühanüz dehre Ğarībī
Manzūme-i güftār-ı muhayyelde
nedīmüz

92. Ğarībī:

Gazel 101

Mısra: 18

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ṭabīb-i derd isen cānā saña kaldı
mürüvvet kim
Ğarībī cāme-ḥ'āb-ı 'aşqda bīmārdır
sensiz

93. Ğarībī:

Gazel 103

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ḥastedir şimdi 'adū bir de Ğarībī
gözedir
Ḥāl-i efkārını bundan da beter çok
gitmez

94. Ğarībī:

Gazel 104

Mısra: 15

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ol şeh-i ḥüsne Ğarībī yazalı nāme-i
'aşk
Dil-i meczūbumuzı sālîk-i rāh
eylemişüz

95. Ğarībī:

Gazel 105

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Fahre sezāyuz ki Ğarībī gibi
Bende-i der-gāh-ı şehe 'ādilüz

96. Ğarībī:

Gazel 107

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ey Ğarībī ne belā şivesi var 'uşşāķıñ
Sevdigim şūḥ-ı perî-zādeyi herkes
bilmez

97. Ğarībī:

Gazel 108

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ğarībī dāğ-ı 'aşka ger 'ilāc itmekse
maķşūduñ
Kef-i deryā-yı âteş merhem-i kāfūrdan
qalmaz

98. Ğarībī:

Gazel 109

Mısra: 9

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Zühhâda ğam-ı 'aşkı beyân itme
Ġarîbî
Kâlâ-yı muhâbbetdir o bâzâra
şıġısmaz

99. Ġarîbî:

Gazel 111

Mısra: 18

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ķalmasun dâmeniñ âlûde-i çirk-i
'ișyân
Ey Ġarîbî ħalagör ħulzüm-i Ġufrân'a
heves

100. Ġarîbî:

Gazel 112

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Olalı nûr-ı başîretle derûnum rûşen
Ey Ġarîbî idemem şerh-i şeb-istâna
heves

101. Ġarîbî:

Gazel 113

Mısra: 17

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ey Ġarîbî âh-ı dil ol mâha te'şîr
eylemez
Ġâlibâ âteşde de tâb-ı ħarâret
ħalmamış

102. Ġarîbî:

Gazel 114

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).*

*Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ruhsârını 'arz itmesiniñ ecli Ġarîbî
Bî-çâresini dâhil-i nâr itmek içünmiş

103. Ġarîbî:

Gazel 115

Mısra: 9

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Sâğarda degil bâde Ġarîbî o perîniñ
'Aks-i ruħıdır sihr ile mînalara düşmüş

104. Ġarîbî:

Gazel 116

Mısra: 15

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ġarîbî ħasret-i la'l-i leb ile dil-dârın
Müdâm bâde-i ħûn-ı ciger ne müşkil
imiş

105. Ġarîbî:

Gazel 117

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ķılalum sa'y Ġarîbî 'amel-i âhirete
Ki bize bir nice gün destde fırsat
ħalmış

106. Ġarîbî:

Gazel 118

Mısra: 9

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ġarībī dāğıma la‘l-i dudağı urdı
nemek
O gönçe kân-ı nemek deñlü pür-
melâhat imiş

107. Ġarībī:

Gazel 120

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarībī yād-gār olsun bu nev-güftār
‘âlemde
Disünler bu ġazel bir ‘aşık-ı dil-zârdan
kalmış

108. Ġarībī:

Gazel 122

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Hoş giçer faqr u fenâ ile Ġarībī
günümüz
Şerh-i tecrîdi Mesîhâ bize ta‘lîm itmiş

109. Ġarībī:

Gazel 123

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarībī deşt-i nazmı şâ‘irân-ı vaqte
teng eyle
Saña feyz-i tabî‘at himmet-i Tîmür'dan
gelmiş

110. Ġarībī:

Gazel 124

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Çekmez kemân-ı ‘aşkıımı biñ Rüstem-i
felek
Sen teg Ġarībī ‘aşık-ı bed-nâma kaldı
iş

111. Ġarībī:

Gazel 125

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Efgândır işim âh ile her yerde Ġarībī
Bülbül degilim nâlem ola gül-şene
maşşûş

112. Ġarībī:

Gazel 126

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

‘Aşkıñ yolu başdan başa bir âfet-i
cândır
Merdâne Ġarībī o yolu yalın ayak baş

113. Ġarībī:

Gazel 127

Mısra: 15

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ey Ġarībī nice bir zâğ-ı siyâh-ı tab‘ım
Ola hasret-zede-i gül-şen-i cāvîd-i
hulûş

114. Ġarībī:

Gazel 129

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Derd-mend-i 'aşka dermân bir civân-ı
tâzedir
Ey Ğarîbî kılma derdiñ şüh-ı köhne-
sâle 'arz

115. Ğarîbî:

Gazel 130

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Nâvek-i âhdır eflâke Ğarîbî ki olur
Sîne-i gam-zede-i pür-kederimden
'arız

116. Ğarîbî:

Gazel 131

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Yüz 'ukde-i gam var hele hâtırda
Ğarîbî
İkrâhla kıl sübha-i şad-dânedden i 'râz

117. Ğarîbî:

Gazel 132

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Oldı erbâb-ı sühan der-beste-i dükkân-ı
nazm
Ya'ni kim şimdi Ğarîbî saña nevbetdir
ğaraž

118. Ğarîbî:

Gazel 133

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Şeb-i hâtında Ğarîbî nice bî-dâr
olalum
Dide-i bahtımıza sürme-i h'âb eyler
hât

119. Ğarîbî:

Gazel 134

Mısra: 20

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ne tenhâ bir benim sînemde dâğ-ı hâtı
naş olmuş
Ğarîbî bir gönül yok olmaya kim
dâğdâr-ı hât

120. Ğarîbî:

Gazel 135

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Kimse yok taşhîhine kâdir Ğarîbî
ebkem ol
Nüşa-i gül-zâra düşmüş nokta-i şeb-
nem galat

121. Ğarîbî:

Gazel 136

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ey Ğarîbî nüşa-i dehri ser-â-ser
yoğladım

Ḥaṭṭ ḡalaṭ imlā ḡalaṭ inṣā ḡalaṭ ma' nā
ḡalaṭ

122. Ğarībī:

Gazel 137

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Gider olsam ser-i küyuna Ğarībī yāriñ
Nā-kesim nā-kes eger eyleşem iḡdām-ı
neṣāṭ

123. Ğarībī:

Gazel 140

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ne bilsün ḡadr-i ḡüftārīñ Ğarībī cāhil-i
ḡod-bīn
Olur ehl-i ma'ārif böyle bir
dürdāneden maḡzūz

124. Ğarībī:

Gazel 142

Mısra: 15

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Erbāb-ı keremden çek eliñ eyle Ğarībī
Ḥ'ān-ı ni'am-ı der-geḡ-i sultāna
tevaḡḡu'

125. Ğarībī:

Gazel 143

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

'Ömr-i girān bahā-yı bī-fā'ide Ğarībī
Bir ṣūḡ-ı bī-vefāniñ ḡıldım yolunda
zāyi'

126. Ğarībī:

Gazel 144

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Her su'ālīñde Ğarībī saña çeṣm itse
n'ola

Mestden ḡüsn-i edā ile cevāb itme
ṭama'

127. Ğarībī:

Gazel 145

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Dehen-i tenginin esrārına yetmez
kimse

Ey Ğarībī diliñ it fikr-i 'ademden fāriḡ

128. Ğarībī:

Gazel 146

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Virmeyen cānın Ğarībī dil-bere 'āṣıḡ
deḡil

Kim cemāl-i ṣem'den pervāne cān
itmez dirīḡ

129. Ğarībī:

Gazel 147

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.

Āteş-i 'aşk ile yandırdı Ğarîbî kendin
Tâ şeb-i nâra yüzün pertev-i mâh itdi
çerâğ

130. Ğarîbî:

Gazel 148

Mısra: 15

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Sünbül-istân-ı hayâl eyler Ğarîbî
sînemi
Ĥatt u hâl üzre gelince ĥâtır-ı efkâra
zülûf

131. Ğarîbî:

Gazel 149

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Bir dem bozuldu merhem-i kâfûri
vuşlatıñ
Kaldı Ğarîbî sîne-i dil dâğ-dâr hayf

132. Ğarîbî:

Gazel 151

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ğarîbî yâda getürdikçe zülûf-i cānānı
Esîr-i silsile-i şad- 'azāb olur 'āşık

133. Ğarîbî:

Gazel 152

Mısra: 15

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).*

Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.

Hüsn-i hûbāna Ğarîbî olamazdı
meftûn
Olmasaydı ser-i sevdā-zedesi lāne-i
'aşk

134. Ğarîbî:

Gazel 153

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Bî-hüde niyāz eyleme devrāna Ğarîbî
Bir şihhat için minnet-i dünyādan
uşandık

135. Ğarîbî:

Gazel 155

Mısra: 11

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ger vefk-ı murād üzre felek dönse
Ğarîbî
Ĥuş mertebedir ol Yed-i Beyzā'ya
şarılmak

136. Ğarîbî:

Gazel 156

Mısra: 10

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Dutdı sevād-ı a 'zamı ma 'nā-yı
nazmımız
Lîkin Ğarîbî sencileyin şā'ir olmadık

137. Ğarîbî:

Gazel 158

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ey Ğaribî nice mümkün k'olasın
maḥrem-i yâr
Pâk-i dil pâk-i dehen pâk-i zebân
olmayacak

138. Ğaribî:

Gazel 159

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ķalmaz Ğaribî 'arşa-i maḥşerde şerm-
sâr
Yek zerre olsa pertev-i lütf-i 'inâyetiñ

139. Ğaribî:

Gazel 160

Mısra: 21

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Feryâd ki bir şıḥhat için şimdi Ğaribî
Evḳâtımızı dehrde miḥnetle giçürdik

140. Ğaribî:

Gazel 161

Mısra: 21

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ol gönçe-lebiñ vaşf-ı dehânında
Ğaribî
Hep nükte-i envâ'-ı leṭâfetle giçürdik

141. Ğaribî:

Gazel 162

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Yâd-ı vaşlıyla Ğaribî o perî-ruḥsârın
Yandı cân Ķaḳnüs-i vaḥdet gibi yâ hû
diyerek

142. Ğaribî:

Gazel 163

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Olmaz Ğaribî şıḥhate ḳâbil cerâḫati
Cân kim şehîd-i gâmzesidir dil-
rübâlarıñ

143. Ğaribî:

Gazel 164

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Gül-şen-i nazma burakdı tâze 'işret-i
tarḫını
Ey Ğaribî naḡme-i murğ-ı hoş-elḫânıñ
seniñ

144. Ğaribî:

Gazel 165

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Zamân-ı zevḳi giçdi gül-şen-i ḫüsn-i
kühen-sâliñ
Ğaribî şimdi âḡuş-ı dile bir tâze dil-ber
çek

145. Ğarībī:

Gazel 166

Mısra: 10

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ol perîniñ dest-bürd-i ğamzesinden
şubh-veş
Ey Ğarībī sende destâr-ı sefîdiñ kana
çek

146. Ğarībī:

Gazel 167

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ey Ğarībī düşmene bakma mülâyim
kıl hâzer
Aşk olur zîr-i dâmeninde
hâkisterleriñ

147. Ğarībī:

Gazel 170

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Çok vâdî-i aşk içre Ğarībī gibi şeydâ
Sevdâ-yı cününüñ kaçı bed-nâmını
gördük

148. Ğarībī:

Gazel 172

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Olduñ mu Ğarībī gibi ğsūsına pâ-best
Zencîr-i ğam u miñnet-i âlâma mı
düşdüñ

149. Ğarībī:

Gazel 173

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Çok kimse yakdı cânını nâr-ı
muhabbete
Hergiz Ğarībī sen gibi pervâne
görmedik

150. Ğarībī:

Gazel 174

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ğam-ı hicrânına pâ-beste degildik
yârin
Ser-i küyunda Ğarībī gibi âzâde idik

151. Ğarībī:

Gazel 176

Mısra: 11

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

‘Aşıklarıñın kanı ile şimdi Ğarībī
Bir dest-i hınâ-reng-i nigârına irişdik

152. Ğarībī:

Gazel 177

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībī'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Dil murgına tavk olsa n'ola zülfi
Ġarībī
Sevdā-yı kad-i serv-i hırāmānına
düşdük

153. Ġarībī:

Gazel 178

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarībī rişte-i maşşûdı bulduk hatt u
hālinden
Heves-kārī-i zülf ü kākül-i sevdādan el
çekdik

154. Ġarībī:

Gazel 179

Mısra: 11

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bir gevher-i yekdāne idiñ dehre Ġarībī
Şad-hayf ki nādāniñ elinde hazef
olduñ

155. Ġarībī:

Gazel 180

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Pāy-ı kümeyt-i hāme ile bām-ı
ma'niniñ
Bālāsına Ġarībī çıkub sür'at eyledik

156. Ġarībī:

Gazel 181

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Feryād-ı cihān-süz ile gül-şende
Ġarībī
Bülbülleri hem şūriş-i ālāma düşürdüñ

157. Ġarībī:

Gazel 182

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Düşdüñ Ġarībī fitne-i müjgān-ı şūhuna
Ser-pençe-i 'uqāb-ı belādan rem
olmadıñ

158. Ġarībī:

Gazel 183

Mısra: 12

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġumāş-ı nev-zuhūr-ı şî'r 'arz it bezm-i
yārāna
Sūhan-güyān-ı 'aşk içre Ġarībī kenz-i
güftār ol

159. Ġarībī:

Gazel 184

Mısra: 12

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ġarībī böyle dağı bī-edeb degil

160. Ġarībī:

Gazel 185

Mısra: 21

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Mûy-ı serim oldu şeb-i fikrinde Ğarîbî
Hep cevher-i âyîne-i zânû-yı
taħammül

161. Ğarîbî:

Gazel 186

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ğayr-ı yâre mâ'il olmaz dil Ğarîbî
n'eyleyim
Yoksa her yerde civân-ı sâde-rû eksük
degil

162. Ğarîbî:

Gazel 187

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

İnân-ı şabrımı aldı hevâ-yı hıttâ-i Vân
Ğarîbî meyl-i Hicâz itmeniñ zamânı
degil

163. Ğarîbî:

Gazel 188

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ğodı ħirbâ gibi hayretde Ğarîbî beni ol
Hüsni-ñ hürşid-i dirahşân gibi tâbânlı
güzel

164. Ğarîbî:

Gazel 190

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bir kuşca olan cânını şevkle Ğarîbî
Meydân-ı muħabbetde nişâr eyledi
bülbül

165. Ğarîbî:

Gazel 191

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Düşdi bir 'aşka Ğarîbî dahı bundan
böyle
İstirâhat-i dil ğam-nâkden olmaz
me'mül

166. Ğarîbî:

Gazel 193

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Vâ'iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı
hep
Çal başına Ğarîbî elinden kitâbın al

167. Ğarîbî:

Gazel 194

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Pervâne-veş Ğarîbî yandı yakıldı cânın
Bu sūziş-i nihândan ol şem'-rüy ğâfil

168. Ğarîbî:

Gazel 195

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Ġaribî 'ömr gâfil giçdi hayfâ 'aşk
zevkinden
Giriftâr-ı hevâ-yı mihr-i hûbân
olmadan evvel

169. Ġaribî:

Gazel 197

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Ey Ġaribî yazacak yâre muhabbet-
nâme
Şah-n-ı imzâsına bir feyz-i nümâdır
hâtem

170. Ġaribî:

Gazel 198

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Ne güne evc-i ma'nâya Ġaribî eylesün
pervâz
Ki murg-ı tab'ını sen bî-per ü bâl itdiñ
ey zâlim

171. Ġaribî:

Gazel 199

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Bir Yûsuf-ı hüsnuñ gam-ı hierinde
Ġaribî
Ya'kûb gibi maħrûm-ı sevâd-ı başar
oldum

172. Ġaribî:

Gazel 200

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Yağdıñ sühan-ı germ ile dîvânı Ġaribî
Bir dem kalem-i fikriñi hāmūş
idebilsem

173. Ġaribî:

Gazel 201

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Ġumrî mişâl şimdi Ġaribî bu bāğda
Şeydâ-yı serv-i kâmet-i mevzûn degil
miyim

174. Ġaribî:

Gazel 203

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Leşker-i peyk-i hayâl ile harâb oldu
gönül
Gerd-i külfetle Ġaribî yine ta'mîr
idelim

175. Ġaribî:

Gazel 204

Mısra: 11

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân'ıdır*.

Fikr-i hâl ü haç-ı yâr ile Ġaribî biz de
Rûy-ı âyîne-i ümmîdi siyâh eyleyelim

176. **Ġarībī:**

Gazel 206

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ġarībī bende-i hâk-i der-i devlet-
me'âbiñdir
Anı ser-pençe-i miñnetden âzâd eyle
sultânım

177. **Ġarībī:**

Gazel 207

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Gördi hezâr rañne dilinde nigîn-veş
Her kim Ġarībī eyledi beyne'l-enâm
nâm

178. **Ġarībī:**

Gazel 209

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Bir zamân ben de Ġarībī gibi sâde-dil
idim
Şimdi rüsvâlık ile 'âleme şöhret
virdim

179. **Ġarībī:**

Gazel 210

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ümîd-i vaşl ile gül-zârı kûy-ı yâre
'azm itdim

Ġarībī pençe-i hâr-ı cefâya düşdi
dâmânım

180. **Ġarībī:**

Gazel 211

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ey Ġarībī diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi tâze hayâlin ğazel-i rengînin

181. **Ġarībī:**

Gazel 212

Mısra: 15

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Mağbûl-i nazar olsa idiñ yâre Ġarībī
Deryâya şığışmazdı şadef
gevherimizden

182. **Ġarībī:**

Gazel 214

Mısra: 11

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ey Ġarībī yetür efgânıñı bezm-i
çemene
Şevkden berg-i gül ü kañre-i şeb-nem
yansun

183. **Ġarībī:**

Gazel 216

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen
tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Bu rütbe Ğarîbî hele 'âlemde yeter
kim
Rû-püş olamaz mâh-ı liķâlar
nazarımdan

184. Ğarîbî:

Gazel 219

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Maħrûm-ı nazar çeşm-i nem-âlûd
Ğarîbî
Medd-i niĝeh-i nergis-i mestâniña
ķurbân

185. Ğarîbî:

Gazel 220

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Hele maħv itmege naķş-ı firâķ-ı levħ-i
ħâtırdan
Ğarîbî ħûn-ı dilden dîde Ceyħûn
olmasun n'olsun

186. Ğarîbî:

Gazel 221

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bezm-i ħuzûra bîm ü ümîd ayagıyla
gir
Dilde Ğarîbî ħavf u recâ olmaz
olmasun

187. Ğarîbî:

Gazel 222

Mısra: 11

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ğarîbî ger bizi düşnâm ile yâd itmez ol
meh-rû
Yine bizden o dil-dâra hediye çok
selâm olsun

188. Ğarîbî:

Gazel 223

Mısra: 10

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Îmâ ile raķîbe sözün söyler ol perî
Miskîn Ğarîbî böyle zebânî bilür misin

189. Ğarîbî:

Gazel 224

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ğarîbî sâde-rûlar cânib-i 'uşşâķa meyl
itmez
Meger dil mübtelâ-yı dil-berân-ı
köhne-sâl olsun

190. Ğarîbî:

Gazel 226

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ne ĝüne secde-ĝâh olmuş ki ħâlî bir
ķadem yer yok
Ğarîbî ser ķomuşlar âstân-ı yâra biñ
yerden

191. Ğarîbî:

Gazel 227

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Meger şimden gerü derdiñ Ğaribî kūy-
1 dil-dāra
Kebüter gibi murğ-ı tîz-pervāz ile
söylersin

192. Ğaribî:

Gazel 228

Mısra: 15

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

'Ahdimiz var Ğaribî k'idelüm zevk u
şafâ
Da'vet it kim bu şafâ-hāneye devlet
gelsün

193. Ğaribî:

Gazel 230

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ey Ğaribî seni âmāde-i sevdā dirler
Ğayriden menzil-i dil-dārı su'āl itme
şakın

194. Ğaribî:

Gazel 231

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Yokdur Ğaribi gerden-i dilden
güşāyişi
Kimse belā-yı zülf-i sitem-kāra
düşmesün

195. Ğaribî:

Gazel 233

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Hîç meskende Ğaribî şuyını
bulduramaz
Meger anı Şat-ı Mūşul yine sîr-āb
itsün

196. Ğaribî:

Gazel 234

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Fermān-revā-yı 'ālem-i ma'nā bu
'aşrda
Kimdir Ğaribî tab'-ı sūhan-zādîñ
olmasun

197. Ğaribî:

Gazel 235

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ğaribî gül-şen-i nazmı ider sîr-āb bir
demde
Sirişk-i hāmeden fevvāre-i i'cāz
deprensün

198. Ğaribî:

Gazel 236

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Döndi saña Ğarîbî ey derdiniñ tabîbi
Görme revâ naşîbi ola 'azâb-ı şamu

199. Ğarîbî:

Gazel 237

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ğarîbî firqat eyyâmı nevâ-sâz olur ehl-i
aşk
Nedir çıkmaz şadâsı bülbülüñ gül-
zârdan ayru

200. Ğarîbî:

Gazel 239

Mısra: 22

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

'Uyûbın dâmen-i 'afvîña setr eyle
Hüdâvendâ
Yüzün dutdı Ğarîbî der-geh-i Settâr'a
yâ Allâh

201. Ğarîbî:

Gazel 240

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

İster Ğarîbî ola sezâ-vâr 'afvîña
Ammâ taleb ne sūd-ı rızâ senden
olmasa

202. Ğarîbî:

Gazel 242

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Bu gûne nev-âyîn-ğazel-i tâze Ğarîbî
İcâd ideğör okuna aħbâb arasında

203. Ğarîbî:

Gazel 243

Mısra: 18

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Âlûde-i 'aşk olmasa dâmân-ı tabî' at
Kalmazdı Ğarîbî elem-i yâr arasında

204. Ğarîbî:

Gazel 244

Mısra: 9

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Aldıñ Ğarîbî büsesin ol mâh-çal' atın
Vir nağd-i cânı büse-i la'lin bahâsına

205. Ğarîbî:

Gazel 245

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ğarîbî girye-i ĥasretle gitdi gözlerim
nûrı
Girince câme-ğ'âba Yûsuf-ı gül-
pîreherlerle

206. Ğarîbî:

Gazel 246

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ğarîbî cüst-cüy-ı ma'ni-i rengîn-i
nazmıñdan

Bu vâdi-i sühanda tab‘-i ebkem kânde
ben kânde

207. Ğarîbî:

Gazel 247

Mısra: 12

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Nedir her nâra urmağ kendiñ ey
pevrvâne-i miskîn
Ğarîbî teg hayâl-i ‘arız-ı cānān mı var
sende

208. Ğarîbî:

Gazel 248

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Bir kez Ğarîbî hâne-i dil rüşen olmadı
Biñ kez dokundı bād-ı muhālîf
çerāğıma

209. Ğarîbî:

Gazel 249

Mısra: 17

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Kaatre kaatre ğazab-âlûde Ğarîbî ‘arâkı
Ko saçılısun gül-i ruhsârına şeb-
nemcesine

210. Ğarîbî:

Gazel 250

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Hâl-i derd-i dil-i bîmârı Ğarîbî dimege
Varamam ol şanem-i germ-i ‘itâbiñ
yüzine

211. Ğarîbî:

Gazel 251

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ğarîbî kan içenler hasret-i ruhsâr ile
şimdi
Lebiñden nâ' il olmuşlar şarâb-ı la‘l-i
gül-fâma

212. Ğarîbî:

Gazel 252

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ğurbet belâsı fakr-ı ğamı firkat-i vişâl
Birden Ğarîbî başdı bizi ğam ğam
üstüne

213. Ğarîbî:

Gazel 254

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Maraz-ı ‘aşka Ğarîbî nice mümkün
şihhat
Gelse Loğmân-ı felek üstüne dermânı
ile

214. Ğarîbî:

Gazel 255

Mısra: 15

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).*

Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.

Fikr-i gül-geşt-i vaţan kıldı Ğarîbî beni
hâk
Cismimi tekye-zen-i seng-i mezâr itdi
yine

215. Ğarîbî:

Gazel 256

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Hergiz Ğarîbî bülbül-i dil vâkıf olmadı
Bu nev-bahâr-ı rû-be-ĥazânîñ me'âline

216. Ğarîbî:

Gazel 257

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Her dil-bere cānān diyü cān virme
Ğarîbî
Her nāra yaqub kendiñi pervānelik
itme

217. Ğarîbî:

Gazel 258

Mısra: 12

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Meded başıñ çün ey sākî elin al bir
ayağ ile
Ğarîbî mest ü şeydā kaldı mey-hāne
bucağında

218. Ğarîbî:

Gazel 260

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Süz-ı dil ile yandırırım bāğ u bahārı
Efgānda Ğarîbî gibi meydānım olursa

219. Ğarîbî:

Gazel 261

Mısra: 17

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ol şūĥ görüb bu ğazelim didi Ğarîbî
La'lim gibi biñ dürlü ĥalāvet var
içinde

220. Ğarîbî:

Gazel 262

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Cān vir sitem-i dāğ-ı muĥabbetle
Ğarîbî
Bilmezlik idüb derdiñi Loqmān'a
tuyurma

221. Ğarîbî:

Gazel 264

Mısra: 17

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Ey Ğarîbî virelüm ĥüsüne ārāyiş-i
nāz
Nigehe cān mı qalur 'āşık-ı med-
hūşunda

222. Ğarîbî:

Gazel 265

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Devr-i hatııyla yârin hâtır-hoşum
Ġaribî
Bülbül bahâr ister meyl eylemez
hazâna

223. Ġaribî:

Gazel 266

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Nedir hâli Ġaribî bilmezim murğ-ı dil-
i zârîñ
O şühûñ pençe-i şâhîn-i çeşm-i bî-
amânında

224. Ġaribî:

Gazel 269

Mısra: 12

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Gül-istân-ı ruh-ı dil-dâr yetdi leşker-i
yağmâ
Ġaribî Yüsuf-ı dil düşmege çâh-ı
zeķan ķaldı

225. Ġaribî:

Gazel 270

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ġaribî ġamze-i hûn-rîzi gelsün bir de
cevlâna

Yine zaħm-ı derûnum taşraya
dervâzelenmez mi

226. Ġaribî:

Gazel 271

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ġaribî rihlet-i cândır 'adem vehmiyle
Mecnûn'dan
Ġam-ı 'aşkıñda cân virdi bu miħnet-
hânedan giçdi

227. Ġaribî:

Gazel 272

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Tab'-ı yârâna Ġaribî kim olur tesliye-
başş
Nazm-ı pākîze-i dürr-i süħaniñdan
ğayrı

228. Ġaribî:

Gazel 273

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Açdıñ metâ'-ı şî'ri Ġaribî ne fâ'ide
Nağd-i bahâ cevâhir-i ġüftâra ķalmadı

229. Ġaribî:

Gazel 274

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Dem-i âhirde ey peyk-i ecel eyle
ferâgat kim
Ġarîbî virmesün cân kimseye
cânânenen ğayrı

230. Ġarîbî:

Gazel 275

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarîbî nice dem girdâb-ı fikre ğavta-
h'âr oldum
Bu ğüne bir ğüher tâ kûlzüm-i
ğüftârdan geldi

231. Ġarîbî:

Gazel 276

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarîbî der-geh-i dükkân-ı nazma vir
ğüşâyiş kim
Ġumâş-ı nev-zuhûr-ı şî'r-i rengîne
bahâ geldi

232. Ġarîbî:

Gazel 279

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarîbî hâmeye pey-rev olunca tab'-ı
çâlâkim
Leb-i ğüftârdan biñ yerde engüşt-i
nedem başdı

233. Ġarîbî:

Gazel 280

Mısra: 20

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Zîr-i hâr-ı fakırda bî-çâre kaldım dil
hazîn
Bâĝ-ı vaşfiñda Ġarîbî teg hoş-elhân it
beni

234. Ġarîbî:

Gazel 282

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġavta-h'âr-ı yem-i fikr ile Ġarîbî diliñi
Bulmak istersen eger böyle dür-i nâ-
yâbı

235. Ġarîbî:

Gazel 283

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Âteşin âh Ġarîbî ki çıkar sînemden
Ciger-i düşmene maşşûsdurur tîr gibi

236. Ġarîbî:

Gazel 284

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Maşşûd beyân-ı sūziş-i hicrân ise
yeter
Allâh için Ġarîbî kebâb eylediñ beni

237. Ġarîbî:

Gazel 285

Mısra: 19

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi

(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Şu'arâ-yı selefeye söyle Ğarîbî tanzîr
Bezm-i yârâna oķı sen anı temşîl gibi

238. Ğarîbî:

Gazel 286

Mısra: 9

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ķalmadı ma'rifete kimse Ğarîbî tâlib
Görmedim halkda mergûb-ı denânîr
gibi

239. Ğarîbî:

Gazel 287

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Sürme Ğarîbî vaşf-ı sürîninde ol
mehîñ
Lağzîde olmasun ķalemiñ raķş-ı eblaķı

240. Ğarîbî:

Gazel 288

Mısra: 18

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

İtme melâmet iş oradan giçdi mâ-ķaşal
Düşdüm Ğarîbî 'aşķa nedir söyle
çâresi

241. Ğarîbî:

Muhammes 1

Mısra: 43

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ķayâl-i vaşldan özge Ğarîbî dil-
nevâzım yok
Enîsim hem-demim yâr-ı muvâfık
çâre-sâzım yok

242. Ğarîbî:

Muhammes 2

Mısra: 34

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Zaķm-ı nâsûr-ı sitem baķrımdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvvetsiz Ğarîbî teg uşandım
'ömrden

243. Ğarîbî:

Muhammes 3

Mısra: 21

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ğarîbî duķter-i zerle şarâb-ı dil-güşâ
başdır
'İlâc-ı süz-ı maķmûza kerem ķıl bir
devâ başdır

244. Ğarîbî:

Tarih 1

Mısra: 35

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bir seķer hâtif Ğarîbî söyledi târîķini
'Aķd-i tezvîciñ mübârek olsun ey kân-
ı kemâl

245. Ğarîbî:

Terci-bend 1

Mısra: **60**

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Pervâne-i 'aşkı ki dutuşmuş per ü bālim
Bî-çāre Ğaribî gibi arturma melālīm

246. **Ğaribî:**

Terci-bend 4

Mısra: **32**

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Zamāna 'andelib-i mest olurken rüy-i derdimden
Eser bûy-ı hazān şimdi Ğaribî reng-i zerdimden

247. **Ğaribî:**

Gazel 157

Mısra: **13**

Erdebîlî Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Der-gāh-ı kerem-kāra rücū' oldı
Ğaribî
Redd eyleme 'afv it anı gör raḥmete lāyık

248. **Ğaribî:**

Terci-bend 2

Mısra: **53**

Erdebîlî Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ne Ğaribî seni yād eyleyüb ey cān ağlar
Ḳatı çok kimse saña 'āşık olub ḳan ağlar

249. **Ğaribî:**

Terci-bend 3

Mısra: **34**

Erdebîlî Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Biñ şūh-ı 'Acem 'āşıkı dil-ḥaste ṭabībi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğaribî

250. **Ğaribî 'den:-den**

Gazel 263

Mısra: **17**

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Kesmez nigāh-ı ḳahrımı bir dem
Ğaribî'den
Bî-çāreniñ irişdi buçaḳ üstüh'ānına

251. **Ğaribî 'den:-den**

Gazel 102

Mısra: **13**

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Devā-yı vaşlın ol dil-ber Ğaribî'den
dirig eyler
Cefā-yı derd-i hicrān ile bīmār olduğım bilmez

252. **Ğaribî'em:-em**

Gazel 268

Mısra: **21**

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garibî'nin bilinen tek eseri, *Dîvân*'ıdır.

Ğaribî'em leb-i cām u ruḥ-ı dil-berden
el çekme

Bu ümmîd ile bir dil-beste-i
devrânînim sâkî

253. **Ġarîbîniñ: -niñ**

Gazel 14

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ġarîbîniñ derûn-ı sîne-i ğam-rîdesi bir
dem
Ĥadeng-i 'aşkıdan bî-zahm-ı nâsûr
olmasun yâ Rab

254. **Ġarîbî'niñ: -niñ**

Gazel 241

Mısra: 10

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Güneh-kâr u siyeh-rû bir kuluñdur kim
kabûl eyler
Ġarîbîniñ du'âsına icâbet senden
olmazsa

255. **Ġarîbî'niñ: -niñ**

Gazel 259

Mısra: 14

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Buldı ham-ı zülfüñden âşüfte vü
hayrânlık
Ağzında Ġarîbî'niñ bu nazm-ı hoş-
âyende

256. **Ġarîbî'niñ: -niñ**

Gazel 150

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Sendedir meyli Ġarîbî'niñ eyâ gonçe-
dehen
Girse âġuşına ger hûr ile ġilmân şaf
şaf

257. **Ġarîbî'niñ: -niñ**

Gazel 27

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bî-çâre Ġarîbî'niñ içer anını ġamzeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'âl
it

258. **Ġarîbî'ye: -ye**

Gazel 15

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bu haste Ġarîbî'ye eyler mi şifâ la'liñ
Bî-çâresine başka tedbîr ide mi yâ Rab

259. **Ġarîbî 'ye: -ye**

Gazel 121

Mısra: 13

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.

Bî-çâre Ġarîbî'ye n'ola bir nazar itsen
Görsen ġam-ı 'aşkıñda ne âteşlere
düşmüş

260. **Ġarîbî 'ye: -ye**

Gazel 139

Mısra: 17

Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).

Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır.

Ger sevâb ister isen eyle Ğarîbî'ye
sevâb
Günde bir içmeye fetvâ-yı şarâb ey
vâ'iz

261. Ğarîbî'ye:-ye

Gazel 217

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Çaldı gönülde hasret-i bālîn-i 'âfiyet
Râm olmadı Ğarîbî'ye bir kerre h'âb-ı
hüs

262. Ğarîbî'ye:-ye

Gazel 253

Mısra: 14

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Yâ Rab ol mâh-liqâyı bize şâbit-
kadem it
Eyle bî-çâre Ğarîbî'ye 'inâyet bu gice

263. Ğarîbî'ye:-ye

Gazel 281

Mısra: 13

*Erbilli Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır.*

Lütf ile Ğarîbî'ye baqub didi o gül-ruğ
Âyâ bu bizim 'aşık-ı bî-çâre degil mi

Ğarîbî-i ğazel-h'ân:

1. Ğarîbî-i ğazel-h'ânı:-ı

Gazel 171

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gazel okuyan Garîbi (Erbilli
Âmâ Yusuf Garibî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Garîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Mücib nedir ey dâver-i Dārâ-yı cihân-
gîr

Bî-çâre Ğarîbî-i ğazel-h'ânı unutduñ

Ğarîbî-i hâkîr:

1. Ğarîbî-i hâkîr:

Gazel 277

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Kulunuz Garîbi (Erbilli Âmâ
Yusuf Garibî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Garîbî'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Ber-çarâr olmağa 'ömrüñ bu Ğarîbî-i
hâkîr
Dest-berdâste-i bâb-ı Hüdâ'dır şimdi

2. Ğarîbî-i hâkîri:-i

Gazel 93

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Kulunuz Garîbi (Erbilli Âmâ
Yusuf Garibî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Garîbî'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Gördi ser-i küyında Ğarîbî-i hâkîri
Didi bu bizim 'aşık-ı dîvâneye beñzer

3. Ğarîbî-i hâkîriñ:-i, -n

Gazel 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -
Kulunuz Ğarîbî (Erdebîlî Âmâ Yusuf Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Bu Ğarîbi-i hâķiriñ bende-i hâķ-i deriñ Eyler ümmîd-i şefâ'at bî-nevâdır bî-nevâ

Ğarîbi-i zarîr:

1. Ğarîbi-i zarîri:-i

Gazel 267

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gözleri görmeyen Amâ Ğarîbî (Erbilli Âmâ Yusuf Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Koyma mahşerde Ğarîbi-i zarîri maħrûm
 Senden ey baħr-ı şefâ'at budur ancak talebi

Ğarîbi-veş:

1. Ğarîbi-veş:

Gazel 59

Mısra: 13

Ğarîbi gibi (Erbilli Âmâ Yusuf Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Mescidi sūmnâtdan fark idemez
 Ğarîbi-veş
 Hâķırına o kimseniñ k'ol büt-i sâde-rû gelür

2. Ğarîbi-veş:

Gazel 95

Mısra: 11

Ğarîbi gibi (Erbilli Âmâ Yusuf

Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Düşmüş hevâ-yı zülfüne yârin Ğarîbi-veş
 Dutmaz karar murğ-ı dil-i bî-karârımız

3. Ğarîbi-veş:

Gazel 168

Mısra: 17

Ğarîbi gibi (Erbilli Âmâ Yusuf Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Tab'ı kabûl-i 'âfiyet itmez Ğarîbi-veş
 Cevr ü cefâ-yı dil-bere mu'tâd olanlarıñ

4. Ğarîbi-veş:

Gazel 175

Mısra: 13

Ğarîbi gibi (Erbilli Âmâ Yusuf Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

İnşâf olursa bendeye ben de Ğarîbi-veş
 Çoğdan esîr-i turre-i şarrârîñim seniñ

5. Ğarîbi-veş:

Gazel 189

Mısra: 14

Ğarîbi gibi (Erbilli Âmâ Yusuf Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Budur vehmi zamân-ı haşre dek bu
 h'âb-ı ğafletden
 Ğarîbi-veş açılmaz çeşm-i baht-ı târiñ
 ey bülbül

6. Ğarîbi-veş:

Gazel 192

Mısra: 9

Ğarîbi gibi (Erbilli Âmâ Yusuf Ğarîbî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Olduñ esîr-i seng-i melâmet Ğarîbî-veş
Rüsvâ-yı 'âmm-ı şöhre-i şehre olduñ ey
göñül

7. Ğarîbi-veş:

Gazel 208

Mısra: 17

Ğarîbi gibi (Erbilli Âmâ Yusuf Ğarîbî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Zencîrler burakdı bu yolda Ğarîbî-veş
Mecnûn olunca 'aşkda akrânımız
bizim

8. Ğarîbi-veş:

Gazel 232

Mısra: 13

Ğarîbi gibi (Erbilli Âmâ Yusuf Ğarîbî Efendi (d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen tek eseri, Dîvân'ıdır).

Ğalmış diyâr-ı yârda göñlüm Ğarîbî-veş
Söyleñ o meste hâtır-ı efkâra
degmesün

ğark:

1. Ğarkım:-ım

Gazel 241

Mısra: 2

Boğulmak, batmak.

Esîr-i zulmet-i bahtım sa'âdet senden
olmazsa
Nedâmet eşkine Ğarkım 'inâyet senden
olmazsa

ğarka-i hün-âb:

1. Ğarka-i hün-âb:

Gazel 9

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kanlı suya/yaşa batmış.

Bir dür-i vaşl-ı perî-manzar için inşâf
it
Ey göñül Ğarka-i hün-âb yeter n'oldi
saña

ğarka-i hün-âb ol-:

1. Ğarka-i hün-âb olduk:-duk

Gazel 154

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kanlı göz yaşına batmak.

Sitem-i 'aşk ile cânâ katı bî-tâb olduk
Giryeye-i hasret ile Ğarka-i hün-âb olduk

ğark-ı girdâb-ı tahayvül:

1. Ğark-ı girdâb-ı tahayvüldür:-dür

Muhammes 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Hayal girdabında boğulmuş.

Efendim zevrağ-ı cân Ğark-ı girdâb-ı
tahayvüldür
Bu miñnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var

ğark-ı hün:

1. Ğark-ı hün:

Gazel 141

Mısra: 17

Kelime Tipi: -
Kana boğulmuş.

Tā-be-gerden ğarķ-ı hūn olsun vücūdı
düşmeniñ
Olmasun gül-zār-ı bahtı hīç reyyān el-
vedā‘

ġarķ-ı muhīt-i ‘aşķ:

1. **ġarķ-ı muhīt-i ‘aşķ:**

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk denizinde boğulmak.

Ġarķ-ı muhīt-i ‘aşķ ol naķş-ı vücūdı
maħv it
Şekl-i ħabāb kendiñ ħāne-ħarāb göster

ġass ü semīn:

1. **ġaşş ü semīnine:-in, -e**

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Tatsızlık, yavanlık ve güzellik,
kıymetlilik (söz bağlamında).*

Göñül meyl eylemez ġaşş ü semīnine
kühen-sālīñ
Ĥayāl-i ṭab‘-ı rengīnim gibi nāzik-
miyān ister

ġassāl:

1. **ġassāl:**

Gazel 31

Mısra: 12

Ölü yıkayıcı.

Şehīd-i tīġ-i ‘aşķa atlas-ı eflāk olur
cāme
Sen ey ġassāl cism-i mürde-i hūnīn-
kefenden ġiç

ġavġā:

1. **ġavġalara:-lara**

Gazel 115

Mısra: 2

Kavga, dövüş.

Göñlüm heves-i zülf ile sevdālara
düşmüş
Cānım ṭaleb-i vaşl ile ġavġalara
düşmüş

ġavṭa:

1. **ġavṭa:**

Gazel 46

Mısra: 9

Çukur.

Ursam hezār ġavṭa yem-i fikrde gerek
Tā bir bu ġüne şī‘r dil-i zārdan gelür

ġavṭa ur-:

1. **ġavṭa urur:-ur**

Gazel 243

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Dalmak, batmak.

Şāyed bula bir dürr-i süħan yāre
muvāfīķ
Dil ġavṭa urur ķulzüm-i ġüftār
arasında

ġavṭa-ħor-ı baħr-ı ṭabī‘at:

1. **ġavṭa-ħor-ı baħr-ı ṭabī‘at:**

Gazel 185

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Tabiat denizine dalan.

Olsun mı göñül ġavṭa-ħor-ı baħr-ı
ṭabī‘at
Kim ķalmamış anda bir içim şu-yı
taħammül

ġavta-ḥār ol-:1. **ġavta-ḥār oldum:-du, -m****Gazel 275**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Batmak, dalmak.

Ġarībī nice dem girdāb-ı fikre ġavta-
ḥār oldum
Bu ġüne bir ġüher tā ġulzüm-i
ġüftārdan geldi

ġavta-ḥār-ı yem-i fikr:1. **ġavta-ḥār-ı yem-i fikr:****Gazel 282**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Fikir denizine dalmak.

Ġavta-ḥār-ı yem-i fikr ile Ġarībī diliñi
Bulmağ istersen eger böyle dūr-i nā-
yābı

ġāyet:1. **ġāyet:****Gazel 60**

Mısra: 2

Çok fazla.

Ol dil-berin ki āteş-i ġahrı şedīd olur
Cānımda şevġ-i ũlfeti ġāyet mezīd olur

ġāyet ile:1. **ġāyet ile:****Gazel 190**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşırı derecede, çok fazla, son derece.

Nāzik ġülüñ ağardı başı çıġdı
çemenden
Bir ġāyet ile nāle vü zār eyledi bülbül

ġayrı:1. **ġayrı:****Gazel 255**

Mısra: 11

Başka.

Kime 'arz eyleyim aġvālimi senden
ġayrı
Ki bu ġam sīnemi bir micmer-i nār itdi
yine

2. **ġayrı:****Gazel 81**

Mısra: 9

-den başka.

Fiğan kim çāresiz ġaldıġ dil-i bī-
çāreden ġayrı
Ser-i kũy-ı dil-ārāda ki bir ġam-
ḥārımız yokdur

3. **ġayrı:****Gazel 89**

Mısra: 3

-den başka.

Kimseden isteme tevfiġ Ĥudā'dan
ġayrı
Der-geh-i lũtfuna yüz dut ki 'ināyet
yeridir

4. **ġayrı:****Gazel 244**

Mısra: 5

-den başka.

Yokdur taġammũl eylemeden ġayrı
çāresi
Düşdüm o şũġ-ı āfet-i cānın belāsına

5. **ġayrı:****Gazel 272**

Mısra: 1

-den başka.

Dilde yoğ arzu sırr-ı deheniñden ğayrı
Cānda yođ dađdađa fikr-i sūhaniñden
ğayrı

6. ğayrı:
Gazel 272
Mısra: 2
-den başka.

Dilde yoğ arzu sırr-ı deheniñden ğayrı
Cānda yođ dađdađa fikr-i sūhaniñden
ğayrı

7. ğayrı:
Gazel 272
Mısra: 4
-den başka.

Deřt-i ğamda kim ider ehl-i cūnūnı
teskīn
Halka-i silsile-i pūr-řikeniñden ğayrı

8. ğayrı:
Gazel 272
Mısra: 6
-den başka.

Nāzenīnim olamaz rāyiha-başş-ı āfāk
Kākūl-i turre-i müřg-i Hōten'iñden
ğayrı

9. ğayrı:
Gazel 272
Mısra: 8
-den başka.

Çeřm-i inřāf ile bađ zūlfüne kimdir
saña ol
Seniñ ūftāde-i çāh-ı zeķanıñdan ğayrı

10. ğayrı:
Gazel 272
Mısra: 10
-den başka.

Üstühān-ı cism-i za'īfimde görünmez
cānā

Ğonçe-i ğamze-i hūatır-řikeniñden
ğayrı

11. ğayrı:
Gazel 272
Mısra: 12
-den başka.

Kimdir endāmiñi ğasretle çeken āğūřı
Ey gül-i ğonçe-dehen pīreheniñden
ğayrı

12. ğayrı:
Gazel 272
Mısra: 14
-den başka.

Tab'-ı yārāna Ğarībī kim olur tesliye-
başş
Nazm-ı pākīze-i dürr-i sūhaniñdan
ğayrı

13. ğayrı:
Gazel 274
Mısra: 12
-den başka.

Müselsel zūlfüne virme ğüşāyiř
gerden-i dilden
Ki zencīr-i cūnūna girmesün
dīvāneden ğayrı

14. ğayrı:
Gazel 274
Mısra: 14
-den başka.

Dem-i āhirde ey peyk-i ecel eyle
ferāgat kim
Ğarībī virmesün cān kimseye
cānāneden ğayrı

15. ğayrı:
Gazel 274
Mısra: 1
-den başka.

Tesellî-bağış-ı hâtır kim gerek
peymāneden ğayrı
Mağām-ı dil-nişîn olmaz der-i mey-
hāneden ğayrı

16. ğayrı:
Gazel 274
Mısra: 2
-den başka.

Tesellî-bağış-ı hâtır kim gerek
peymāneden ğayrı
Mağām-ı dil-nişîn olmaz der-i mey-
hāneden ğayrı

17. ğayrı:
Gazel 274
Mısra: 4
-den başka.

O şeb kim eylerim tahrîr vaşf-ı şem‘-i
ruhsārîñ
Yağışmaz hîç bir maşdar per-i
pervāneden ğayrı

18. ğayrı:
Gazel 274
Mısra: 6
-den başka.

Nigāh-ı çeşm-i şūhı düşse bir kez
şahn-ı gül-zāra
Has u hārı görünmez cilve-i
mestāneden ğayrı

19. ğayrı:
Gazel 274
Mısra: 8
-den başka.

Şalub yüz ‘uğde-i ğam hāl-i dil-ber
kalb-i zūhhāda
Budur vechi ki dutmaz sübhā-i şad-
dāneden ğayrı

20. ğayrı:
Gazel 274

Mısra: 10
-den başka.

Harāb-hāne-i dilde nesīm-i feyz-i
devlet var
Dimişler kim nüzül itmez Hümā
vîrāneden ğayrı

21. ğayrı:
Gazel 286
Mısra: 7
-den başka.

Bu harābātda bir cür‘a-i meyden ğayrı
Kim açar ‘uğdemizi nāhun-ı tedbîr
gibi

22. ğayrı:
Muhammes 1
Mısra: 41
-den başka.

Temennā-yı vatandaşan ğayrı bir nāz u
niyāzım yok
Sitem nāmında yār-ı mihr-bāndan
imtiyāzım yok

23. ğayrı:
Gazel 94
Mısra: 18
Artık, başka.

Şalur rüy-ı zemîne pençe-i bāzū-yı
reddile
Anıñ hāk-i sitemden ğayrı başına nişār
olmaz

24. ğayrı:
Gazel 71
Mısra: 5
-den başka.

Ne añlar bülbül-i miskîn figān u
nāleden ğayrı
Muhabbet şivesin hāmüş olan
pervānelerden şor

25. **ğayrı:****Gazel 104**

Mısra: 11

-den başka.

Mey-i gül-rengle sākī-i güzelden ğayrı
Bu ħarābātda bilmem ne günāh
eylemişüz

26. **ğayrı:****Gazel 14**

Mısra: 6

-den başka.

Ĥayāl-i tār-ı zülf-i yāre düşmezse
göñül şevki
Ene'l-ħağ içre ğayr[ı] dāra Manşūr
olmasun yā Rab

27. **ğayriden:-den****Gazel 230**

Mısra: 14

Artık, bundan böyle.

Ey Ġarībī seni āmāde-i sevdā dirler
Ġayriden menzil-i dil-dārı su'āl itme
şakın

28. **ğayrıya:-ya****Terci-bend 2**

Mısra: 21

*Başka bir kimse, başkası,
yabancı.*

'Āşık-ı zāra cefā ğayrıya ihsān itmek
Demidir vuşlatıña cānımı ħurbān
itmek

29. **ğayrıya:-ya****Gazel 135**

Mısra: 6

Başkaları, yabancı.

Şem'-i 'ākıldır ki ağlar kendi kendi
mevtine
Hağğ budur kim ğayrıya dutmağ olur
mātem ğalağ

ğayr-i 'ālem:1. **ğayr-i 'ālem:****Gazel 102**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Alem olmayan.

İderdi murğ-ı rūħum ğayr-i 'ālem
seyrini ammā
Benim bu miħnet-ābād içre nā-çār
oldığım bilmez

ğayr-ı mümkin:1. **ğayr-ı mümkündür:-dir****Gazel 203**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mümkün olmayan, imkânsız.

Ġayr-ı mümkündür ola vaşlı müyesser
bārī
Nağş-ı dāmān-ı ĥayālin ele taşvīr
idelim

ğayr-ı yār:1. **ğayr-ı yāre:-e****Gazel 186**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgiliden başkası.

Ġayr-ı yāre mā'il olmaz dil Ġarībī
n'eyleyim
Yoksa her yerde civān-ı sāde-rū eksük
degil

ğazab:1. **ğazab:****Gazel 237**

Mısra: 9

*Darılma, kızma, öfkelenme,
hışım.*

Didim ağyāra meyl itme ğazab birle
cevāb itdi
Didi resm-i qādīmīdir gül olmaz
hārdan ayru

2. **ġazab:**

Terkib-bend 1

Mısra: **63**

*Darılma, kızma, öfkelenme,
hışım.*

Ġazab eyle baña kim ‘afv u ‘aţādan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü
hayādan giçdim

3. **ġazab:**

Gazel 156

Mısra: **5**

Hiddet, öfke.

Her bir nighde başka ğazab gösterür
gözün
Zālīm saña muħabbet idüb kāfir
olmadık

4. **ġazabıñdan: -ın, -dan**

Terci-bend 2

Mısra: **41**

Hiddet, öfke.

Ġazabıñdan bu qadar cāna tezelzül ne
içün
Geh belā-yı ħam-ı zülf ü geh[i] kākül
ne içün

ġazab-ālūde:

1. **ġazab-ālūde:**

Gazel 41

Mısra: **8**

Öfkeyle dolu.

Her bir reg-i müjġān dile bir neşter-i
faşşād
Her bir ğazab-ālūde nigh ‘ayn-i
ħaţādır

2. **ġazab-ālūde:**

Terci-bend 2

Mısra: **5**

Öfkeyle dolu.

Ġazab-ālūde nigāhıñ kılagör lütfa
bedel

Demidir ola mübeddel güzelim şulħa
cedel

3. **ġazab-ālūde:**

Terkib-bend 1

Mısra: **25**

Öfkeyle dolu.

Mihr iderdiñ ğazab-ālūde ‘itāb itmez
idiñ
Yüregim qanımı ey şulħ şarāb itmez
idiñ

4. **ġazab-ālūde:**

Gazel 249

Mısra: **17**

Öfkeyle dolu.

Qatre qatre ğazab-ālūde Ġarībī ‘araqı
Qo şaçılsun gül-i ruhsārına şeb-
nemcesine

ġazab-nāk:

1. **ġazab-nāk:**

Gazel 221

Mısra: **3**

Gazaplı, öfkeli.

Her çend kim aşılta ğazab-nāk ise
yine

Cüz’ī güzelde ħüsn-i edā olmaz
olmasun

ġazālān:

1. **ġazālān:**

Gazel 150

Mısra: **12**

Ceylanlar.

Ben o cān-sūhte-i berķ-i tecellāyım
kim
Göze hākister-i mey çekdi ğazālān şaf
şaf

ġazālān-ı harem:

1. **ġazālān-ı harem:**

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Harem bölgesinin (Mekke'nin)

ceylanları.

Bir şūh-ı ġazālım ki ġazālān-ı harem
hep
Kurbān-şüde-i ġamze-i hātır-ı
şikenimdir

ġazāl-i çin:

1. **ġazāl-i çin'e:-e**

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çinde yaşayan bir ceylan türü.

Kazā-yı hüsnde şeh-bāz-ı çeşm-i yāre
şayd olmak
Ġarībī hep ġazāl-i Çin'e şayyād
olmadan yegdir

ġazāl-i müşg-bū:

1. **ġazāl-i müşg-bū:**

Gazel 186

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mis kokulu ceylan.

Fikr-i çin-i turre-i zülfüñle ey reşk-i
perī
Çin-i hātırdan ġazāl-i müşg-bū eksük
degil

ġazel:

1. **ġazel:**

Gazel 120

Mısra: 14

Gazel nazım şekli.

Ġarībī yād-gār olsun bu nev-ġüftār
'ālemde
Disünler bu ġazel bir 'āşık-ı dil-zārdan
kalmış

2. **ġazelim:-im**

Gazel 261

Mısra: 17

*Divan şiirinde en önemli ve en
çok kullanılan nazım şeklidir.*

Ol şūh görüb bu ġazelim didi Ġarībī
La 'lim gibi biñ dürlü hālāvet var
içinde

ġazel çek-:

1. **ġazel çekmiş:-miş**

Gazel 119

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gazel yazmak.

Mişāl-i gevher-āvīz olmağa ġuş-ı
ehibbāya
Yine fikr-i Ġarībī silk-i nazma bir
ġazel çekmiş

ġazelen-:

1. **ġazelenmez:-mez**

Gazel 270

Mısra: 1

Allık sürmek, allanmak.

'Arūs-ı şāhid-i gül-bün bu faşla
ġazelenmez mi
Görünce bülbüli biñ fahr ile
tannāzelenmez mi

ğazel-i rengin:**1. ğazel-i renginin:-in****Gazel 211**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzel gazel.

Ey Ğarībī diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi taze hayalin ğazel-i renginin

geç:-**1. geçdi:-di****Gazel 190**

Mısra: 2

(Yatağa) geçmek, yatmak.

Şahn-ı çemeni geç-i güzār eyledi
bülbul
Gül pisterine geçdi karar eyledi bülbul

gedā:**1. gedādır:-dır****Gazel 111**

Mısra: 8

Dilenci, fakir.

Didim ol hāl nedir şafha-i rüyuñda
didi
Bir gedādır ki ider der-geh-i sultāna
heves

2. gedādır:-dır**Gazel 277**

Mısra: 1

Dilenci, fakir.

Dil-i bī-çäre ki kapuñda gedādır şimdi
Vird-i şām u seheri saña du'adır şimdi

3. gedālarıñ:-lar, -ıñ**Gazel 163**

Mısra: 6

*Düşkün, dilenci, fakir ve
kimsesiz; kul.*

Yok ihtiyācın āteş-i dilden 'aceb midir
Sultāna inkisārı irişse gedālarıñ

4. gedānıñ:-nıñ**Gazel 123**

Mısra: 3

Düşkün, dilenci, âşık.

Gedānıñ himmeti imdād ider hāl-i
şehen-şāha
Hevā taht-ı Süleymān'a cenāh-ı
mürdan gelmiş

5. gedāya:-y, -a**Gazel 37**

Mısra: 2

Dilenci, fakir.

Kimseye teşvîş ile dünyāda kām olmaz
müfid
Her gedāya hūlyā-yı ihtişām olmaz
müfid

6. gedāya:-y, -a**Gazel 221**

Mısra: 6

Dilenci, fakir, köle.

İtme nigāh-ı merhametiñ bendeden
dirîğ
Şehden gedāya lütf ü 'atā olmaz
olmasun

7. gedāya:-y, -a**Gazel 184**

Mısra: 10

Dilenci, fakir.

Bir de ne var oğşayarak alsa gönlümü
Sultān terahhum itse gedāya 'aceb
degil

geh:**1. geh:****Tarih 1**

Mısra: 10

"Geh ... gâh ..." bağlacı. Bazen,
kimi zaman.

Müşterî (ARAPÇA) itdi gevher ü
yâkûtdan
Saçmağ için anı dehre geh yemîn ü
geh şimâl

2. **geh:**

Terci-bend 2

Mısra: 42

"Geh ... gâh ..." bağlacı. Bazen,
kimi zaman.

Ġazabıñdan bu kadar cāna tezelzül ne
içün
Geh belā-yı ħam-ı zülf ü geh[i] kākül
ne içün

3. **geh:**

Gazel 13

Mısra: 13

"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.
Bazen de, ara sıra da.

Gâh bî-dād [ü] sitem geh süz u tâb-ı
hicrden
Günde bir mâtem Ġarîbî üstüvâr eyler
baña

4. **geh:**

Gazel 86

Mısra: 7

"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.
Bazen de, ara sıra da.

Geh gerdenimde kākül ü geh zülf-i
müşg-bâr
'İşim müdām devletiñizden dü-bâredür

5. **geh:**

Gazel 86

Mısra: 7

"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.
Bazen de, ara sıra da.

Geh gerdenimde kākül ü geh zülf-i
müşg-bâr
'İşim müdām devletiñizden dü-bâredür

6. **geh:**

Gazel 93

Mısra: 2

"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.
Bazen de, ara sıra da.

Dil ceyš-i ğamiñla gehi vîrāneye
beñzer
Geh mevc-i ħayālîñle perî-ħāneye
beñzer

7. **geh:**

Gazel 96

Mısra: 5

"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.
Bazen de, ara sıra da.

Geh ħande ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mâtem ile girye-dih-i çeşm-i
ħazānuz

8. **geh:**

Gazel 96

Mısra: 6

"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.
Bazen de, ara sıra da.

Geh ħande ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mâtem ile girye-dih-i çeşm-i
ħazānuz

9. **geh:**

Gazel 106

Mısra: 5

"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.
Bazen de, ara sıra da.

Geh pîç ü tâb-ı kākül ü geh çîn-i
zülfdede
Ārām-gâh-ı ħâtır-ı efkârı görmüşüz

10. **geh:****Gazel 106**

Mısra: 5

*"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.**Bazen de, ara sıra da.*

Geh pîç ü tâb-ı kâkül ü geh çîn-i
zülfdede
Ârâm-gâh-ı hâtır-ı efkârı görmüşüz

11. **geh:****Terci-bend 4**

Mısra: 14

*"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı.**Bazen de, ara sıra da.*

Egerçi cân bulur şîhhat şemîm-i vaşlıñ
aldıkça
Vücüdüm mahv olur her geh yem-i
endüha daldıkça

12. **geh:****Tarih 1**

Mısra: 10

*"Geh ... gâh ..." bağlacı. Bazen,**kimi zaman.*

Müşterî (ARAPÇA) itdi gevher ü
yâkütüdan
Saçmak için anı dehre geh yemîn ü
geh şimâl

13. **geh[i]:****Terci-bend 2**

Mısra: 42

Bazen, Ara sıra.

Ġazabıñdan bu kadar cânâ tezelzül ne
içün
Geh belâ-yı ham-ı zülf ü geh[i] kâkül
ne için

14. **gehi:****Gazel 93**

Mısra: 1

*"Geh ... gehî/gâhî ..." bağlacı.**Bazen de, kimi zaman da.*

Dil ceşş-i ğamıñla gehi vîrâneye
beñzer
Geh mevc-i hayâlîñle perî-hâneye
beñzer

15. **gehî:****Terci-bend 4**

Mısra: 1

*"Geh ... geh ..." bağlacı. Bazen,
kimi zaman.*

Gehî bir tûti-i zârım cüdâ şekker-
mağâlîñden
Gehî kâm almamış pervâne'em şem'-i
cemâlîñden

16. **gehî:****Terci-bend 4**

Mısra: 2

*"Geh ... geh ..." bağlacı. Bazen,
kimi zaman.*

Gehî bir tûti-i zârım cüdâ şekker-
mağâlîñden
Gehî kâm almamış pervâne'em şem'-i
cemâlîñden

geh...geh...geh:1. **geh...geh...geh:****Gazel 202**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Vakit vakit, bâzı bâzı, ara sıra:.*

Geh silsile geh sünbül geh dâm-ı
şikâr-ı dil
Bu şu'bedelü kâkül mestâne midir
bilmem

gehî gehî:1. **gehî gehî:****Gazel 269**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kimi....kimi, bazen...bazen.*

Gehī h̄ār-ı melāmetle gehī nā-h̄ūn-ı
 ḥasretle
 Libās-ı ‘ārdan egnimde ancak pīrehen
 kaldı

gehvāre:

1. **gehvāre:**
Gazel 281
 Mısra: 8
Beşik.

Bī-rāḥat u bī-h̄‘āb neden şubḥa dek
 ağlar
 Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
 mi

2. **gehvāresi: -si**
Gazel 189
 Mısra: 11
Beşik.

Nesīm-i şubḥla gehvāresi cünbişdedir
 ammā
 Kōmaz gül h̄‘āba varsun nāle-i
 bisyārīñ ey bülbül

3. **gehvāresin: -sin**
Gazel 16
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Beşiği sallarsa.

Gehvāresin iderse felek berg-i gül yine
 Virmez zebān-ı nāleye ārām ‘andelīb

gel:

1. **gel:**
Gazel 7
 Mısra: 2
Gelmek.

Mey-i nāz ile şu vir nergis-i bīmāra gel
 cānā
 Nigāh-ı şūḥ ile kıll ‘ālemi āvāre gel
 cānā

2. **gel:**
Gazel 7
 Mısra: 14
Gelmek.

Şehīd-i tīg-i ‘aşkıñdır Ğarībī rahm it
 ey bed-h̄ū
 Şehādet-gāh-ı rūḥ-ı ‘āşık-ı dil-dāra gel
 cānā

3. **gel:**
Gazel 111
 Mısra: 5
Gelmek.

Rāh-ı mihrābdan in ma‘den-i sīm
 üstüne gel
 Bakub ebrūsuna kıll sīne-i cānāna
 heves

4. **gel:**
Gazel 261
 Mısra: 13
Tavsiye amaçlı söylenen bir söz.

Gel meclis-i rindāna ayak başma
 sözüm dut
 Zāhid katı çok saña rezālet var içinde

5. **gel:**
Gazel 262
 Mısra: 6
Tavsiye amaçlı söylenen bir söz.

Şahbā yerine kaniñ içer ey dil-i şeydā
 Gel ‘aşkıñı ol gözleri mestāna tıyurma

6. **gel:**
Gazel 7
 Mısra: 4
Rica, istek anlamında gel.

Nihāl-i serv-i şimşadı çemenden der-
 kenār eyle
 Bu kadd-i dil-firībiñle biraz reftāra gel
 cānā

7. gel:

Gazel 145

Mısra: 2

*(içinde bulunduğun halden)**vazgeçip başka tarafa yönelme.*

Bilüriz bezmini ey şüh keremden fâriğ
Eyleme kalbiñi gel bār-ı sitemden
fâriğ

8. gel:

Terkib-bend 1

Mısra: 20

*(içinde bulunduğun halden)**vazgeçip başka tarafa yönelme.*

Dāğ-ı hicriñ beni yaqdı yeter inşâf
eyle
Kîneden âyine-i sîneñi gel şâf eyle

9. gel:

Gazel 7

Mısra: 12

Bak, dikkat et!.

Meded-âlûde-i hûn itme dāmān u
girîbānı
Kerem kııl virme fırsat gamze-i hûn-
h'āra gel cānā

10. gel:

Gazel 7

Mısra: 6

Çağırmaq.

Hayādan şeb-nem olsun gül bükülsün
gerden-i sünbül
Gül-i ruhsārîña zülfüñ dağıt gül-zāra
gel cānā

11. gel:

Gazel 7

Mısra: 10

Çağırmaq.

Metā'-ı vaşla cān nağdin bahā koymuş
meyānçiler

Saña ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

12. gel:

Gazel 193

Mısra: 10

Beri gel, yaklaş.

Seyr it gamıñla mankal-i sînemde
āteşe
Gel bağrımın firākda bü-y-ı kebābın al

13. gel:

Gazel 29

Mısra: 14

Bakmak, yaklaşmak.

Bāl it kef-i efsūsıñı ey āh-ı nedāmet
Pervāza gel it künbed-i devvāra
teşebbüs

14. gel:

Gazel 131

Mısra: 4

*Bir kimseden bir davranışını,
alışkanlığını terk etmesini istemek için
emir anlamında kullanılmıştır.*

Qoy vaşlda yaqsun tenini nār-ı
muḥabbet
Ey şem' gel it sūziş-i pervāneden i' rāz

15. gel:

Gazel 135

Mısra: 1

*Bir kimseden bir davranışını,
alışkanlığını terk etmesini istemek için
emir anlamında kullanılmıştır.*

Gel tabîbā koyma dāğ-ı sîneme
merhem ğalaṭ
Eyleme derdim görüb bir dem beni
ḥürrem ğalaṭ

16. gel:

Gazel 28

Mısra: 6

(Bir maksatla) Bir yere uğramak,
ziyâret etmek.

Yoğ bağ-ı bahâr-ı felegiñ reng-i
devâmı
Gel meclis-i yârâna gönül 'îş-i müdâm
it

17. **gel:**

Gazel 127

Mısra: 3

(Bir maksatla) Bir yere uğramak,
ziyâret etmek.

Devre gel bezmde ey sâki-i şîrîn-
harekât
Şun pey-â-pey elime sâgar-ı Cemşîd-i
hulûş

18. **gel:**

Gazel 7

Mısra: 1

Buyur! (Davet bağlamında
ünlem).

Mey-i nâz ile şu vir nergis-i bîmâra gel
cânâ
Nigâh-ı şûh ile kıl 'âlemi âvâre gel
cânâ

19. **gel:**

Terci-bend 1

Mısra: 61

"Gel, hadi" anlamında temenni
veya emir bildiren söz.

Gel gör ne çeker kabza-i 'aşkıñda bu
hâlim
Öldürme beni kılmaya boynuñda
vebâlim

20. **gel:**

Terci-bend 2

Mısra: 14

"Gel, hadi" anlamında temenni
veya emir bildiren söz.

Hırmen-i 'ömri yeter kahr ile ber-bâd
eyle
Ger alınmış kul isem gel beni âzâd
eyle

21. **geldi:-di**

Gazel 5

Mısra: 17

Bir yerden bir yere ulaşmak,
varmak.

Geldi dergâha Ğarîbî yâ şefî'e'l-
müznibîn
İşbu dâm-ı ma'şiyetden bu esîri kıl
rehâ

22. **geldi:-di**

Gazel 60

Mısra: 9

Belirmek, ortaya çıkmak.

Hañ geldi rüy-ı yâre irişiñ vişâline
Baht-ı siyâh-ı 'âşîka bir rüz-ı 'îd olur

23. **geldi:-di**

Gazel 149

Mısra: 1

Belirmek, ortaya çıkmak.

Geldi ruñ-ı nigâra hañ-ı müşg-bâr hayf
Başdı cemâl-i lâle-sitânın gubâr hayf

24. **geldi:-di**

Gazel 275

Mısra: 1

Gelmek, inmek; nüzul etmek.

Baña ser-geştelik ol zülf-i müşgîn-
zârdan geldi
Perîşânlık dimâga nâfe-i Tâtâr'dan
geldi

25. **geldi:-di**

Gazel 58

Mısra: 13

Gelmek.

Şimdi Ğarîbî geldi begim hâk-i pâyıña
Dut 'izzetin ki hâtır-ı gam-gîn Ğarîbdir

26. **geldi:-di**
Gazel 233
 Mısra: 7
Gelmek.

Geldi mecnūn gibi dīvāna göñül
 gerdenini
 Zülf-i meh-veşlere vā-beste-i kullāb
 itsün

27. **geldi:-di**
Gazel 243
 Mısra: 7
Gelmek.

Dün geldi şabā virdi haber zülf ü
 ruhuñdan
 Bir genci didi gördüm iki mār arasında

28. **geldi:-di**
Gazel 244
 Mısra: 3
Gelmek.

Geldi hırāma bāğ-ı hayālimde bir
 şanem
 Oldum esīr-i serv-i kad-i dil-rübāsına

29. **geldi:-di**
Gazel 252
 Mısra: 8
Gelmek.

Ṭarf-ı zeķanda hāl-i siyāhın görün didi
 Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
 üstüne

30. **geldi:-di**
Gazel 275
 Mısra: 2
Gelmek.

Baņa ser-geştelik ol zülf-i müşgīn-
 zārdan geldi
 Perīşānlık dimāğa nāfe-i Tātār'dan
 geldi

31. **geldi:-di**
Gazel 275
 Mısra: 4
Gelmek.

Degildim ben esīr-i halka-i zencīr-i
 ‘aşk ammā
 Bu sevdā-yı cünün ol şūh-ı şīrīn-
 kārdan geldi

32. **geldi:-di**
Gazel 275
 Mısra: 6
Gelmek.

Getürdi cānib-i Ya ‘kūb'a bŷy-ı müjde-
 i Yūsuf
 O peyk-i nām-ver kim hāk-i kūy-i
 yārdan geldi

33. **geldi:-di**
Gazel 275
 Mısra: 8
Gelmek.

Füzün itdi sevād-ı hatt fūrūğ-ı şem‘-i
 ruhsārın
 Gil-i āyīne-i hūsne şafā zengārdan
 geldi

34. **geldi:-di**
Gazel 1
 Mısra: 5

Ortaya çıkmak, baş göstermek.

Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā
 Evvel kelām-ı hamd idi geldi zebānına

35. **geldi:-di**
Gazel 285
 Mısra: 12

(Bir maksatla) Bir yere uğramak.

Harem-i vuşlat-ı dil-dārda hem-şoḥbet
 idik
 Geldi zāhid araya girdi ‘azāzıl gibi

36. **geldi:-di**

Muhammes 3

Mısra: **14**

(Bir maksatla) Bir yere uğramak.

Meger olduk yine âmâc-gâh-ı dîde-i
hâsid
Çıķub gül-i beyâbân gibi geldi meclise
zâhid

37. **geldi:-di**

Tarih 2

Mısra: **7**

(Bir maksatla) Bir yere uğramak.

‘Andelîbân-ı çemen feryâda geldi
şevķden
Gonçe güldi gül gibi hâr-ı ğam oldı
nâ-bedîd

38. **geldi:-di**

Tarih 1

Mısra: **8**

Beklenen bir zamanın gelmesi.

Hall idüb dilden nuhûset ‘uķdesin
dest-i Zühal
Gıtdi ğam geldi feraħ irişdi eyyâm-ı
vişâl

39. **geldi:-di**

Gazel 275

Mısra: **10**

Gelmek.

Yüzünden şâhid-i gül-bün niķâbın açdı
ey bülbül
Nüvîd-i vaşl ile peyk-i şabâ gül-zârdan
geldi

40. **geldi:-di**

Gazel 275

Mısra: **12**

Gelmek.

Virür bir bir haber hâl-i derûn-ı dâĝ-ı
dârimdan

O seyl-âb-ı fenâ kim dîde-i hûn-âbdan
geldi

41. **geldi:-di**

Gazel 275

Mısra: **14**

Gelmek.

Ğarîbî nice dem girdâb-ı fikre ğavta-
ḥâr oldum
Bu ğüne bir ğüher tâ ķulzüm-i
ğüftârdan geldi

42. **geldi:-di**

Gazel 276

Mısra: **1**

Gelmek.

Nesîm-i gül vezân oldı peyâm-ı âşinâ
geldi
Bu şevķ ile dimâĝ-ı câna zevķ-i
ictihâd geldi

43. **geldi:-di**

Gazel 276

Mısra: **2**

Gelmek.

Nesîm-i gül vezân oldı peyâm-ı âşinâ
geldi
Bu şevķ ile dimâĝ-ı câna zevķ-i
ictihâd geldi

44. **geldi:-di**

Gazel 276

Mısra: **4**

Gelmek.

Bu devlet ‘aşķdandır kim şikest-i
üstüĥânından
Ķulaĝa bir şadâ-yı cünbiş-i bâl-i Hümâ
geldi

45. **geldi:-di**

Gazel 276

Mısra: **6**

Gelmek.

Nihāl-i kāmetim ğamla varak-rīz-i
hazān iken
Bahār-ı 'ömri reyyān itmege ebr-i 'atā
geldi

46. **geldi:-di**
Gazel 276
Mısra: 8
Gelmek.

Uyan ey 'andelīb-i baht bu h'āb-ı
girānıñdan
Saña kim cānib-i gülden yine bŷy-ı
vefā geldi

47. **geldi:-di**
Gazel 276
Mısra: 10
Gelmek.

Ġarībī der-geh-i dükkān-ı nazma vir
güŷāyiŷ kim
Ķumāŷ-ı nev-zuhŷr-ı ŷi'r-i rengīne
bahā geldi

48. **geldi:-di**
Gazel 288
Mısra: 9
Gelmek.

Geldi 'arak 'izārına ol māh-ṭal'atın
Yağdı derŷnum āteŷ-i 'aŷkıñ ŷerāresi

49. **geldi:-di**
Gazel 32
Mısra: 3
Ortaya çıkmak, belirtmek.

Geldi gönŷl ki la'l-i lebinden naŷıb ala
Mār oldu genc-i hŷsnŷne zŷlf-i siyāh-ı
kec

50. **geldi:-di**
Gazel 150
Mısra: 1
Ortaya çıkmak, belirtmek.

ŷafha-i rŷyına geldi haṭ-ı reyhān ŷaf
ŷaf
Bŷyledir resm-i haṭ-ı āyet-i Ķur'an ŷaf
ŷaf

51. **geldi:-di**
Gazel 94
Mısra: 5
Buyurmak.

Nidā geldi ki ey ṭab'-ı deniyy ŷ 'aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nŷktesin taḥḳıḳ iden hāṭır-
figār olmaz

52. **geldi:-di**
Gazel 15
Mısra: 7
Gelmek.

Ol ŷafha-i ruhsāra geldi haṭṭ-ı reyhānı
'Uŷŷāka vefā-nāme taḥrīr ide mi yā
Rab

53. **geldi:-di**
Gazel 1
Mısra: 5
(Allah'ın) tecelli etmesi.

Evvel kelām-ı ḥamd idi geldi zebānına
Ādem ki oldu hesti-i insāna ibtidā

54. **geldi:-di**
Tarih 1
Mısra: 1
Belirmek, ortaya çıkmak.

Ḥamdŷ-lillāh kim zuhŷra geldi ŷun'-ı
Zŷ'l-celāl
Def' olub āyīne-i ŷmmīdden gerd-i
melāl

55. **geldik:-dik**
Gazel 169
Mısra: 5
Gelmek.

‘İşret-geh-i zamāneye geldik sürür
içün
Cāy-ı neşāt-ı bahtı nigün itdiñ ey felek

56. **geldik:-dik**
Gazel 177
Mısra: 9
Gelmek.

Ümmīd-i gül-i büse-i ruhsārına geldik
Ser-pençe-i hār-ı şaf-ı müjgānına
düşdük

57. **geldikçe:-dik, -çe**
Gazel 22
Mısra: 12
Gelmek.

Yā Rab dil-i Ğarībi-i bī-çārede müdām
Şem‘-i hayāl-i dil-beri geldikçe enver
it

58. **geldikçe:-dik, -çe**
Gazel 138
Mısra: 13
Gelmek.

Küyuñda budur qadrim geldikçe olur
efzün
Kim kā idedir etfāl dīvāneden eyler
hazz

59. **geldikçe:-dik, -çe**
Gazel 55
Mısra: 2
Gelmek, ortaya çıkmak.

Nigāhıñ bir belā hār-ı müjeñden biñ
haṭā artar
Nedir geldikçe ey naḥl-i vefā senden
cefā artar

60. **geldikde:-dik, -de**
Gazel 254
Mısra: 5
Gelmek.

Cūy-bār-ı lebine sebze-i ḥaṭṭ geldikde
Hızr‘ı zulmāta şalur çeşme-i hayvānı
ile

61. **geldikde:-dik, -de**
Gazel 12
Mısra: 2
Gelince, geldiğinde.

Lebiñden gerçi şimdi māye-i i‘cāz olur
peydā
Ḥaṭıñ geldikde murğ-ı hüsnuñe pervāz
olur peydā

62. **geldikde:-dik, -de**
Gazel 78
Mısra: 7
Gelince, geldiğinde.

Ḥaṭtı geldikde n'ola ger virse ruḥşat
büseye
Bāğ-ı sebz olduqda elbet bār kendin
gösterür

63. **geldikde:-dik, -de**
Gazel 171
Mısra: 6
Gelince, geldiğinde.

Ebr-i keremiñ olmuş iken ḥalka ‘atā-
rız
Geldikde baña şive-i ihsānı unutduñ

64. **geldim:-di, -m**
Gazel 194
Mısra: 15
Gelmek.

Aldım belālu başım bu āstāna geldim
Ḥ‘āh öldir ḥ‘āh ‘afv it ey pādışāh-ı
‘ādil

65. **geldiñ:-di, -ñ**
Gazel 192
Mısra: 7
Gelmek.

Geldiñ bu bār-gāha ümīd-i nevāl için
 Hanzal-gıdā-yı sofra-i kahr olduñ ey
 gönül

66. **gelen:-en**

Terci-bend 1

Mısra: 52

Gelen(şey).

‘Ār eyleme bir ders okı ‘unvān-ı
 vefādan
 Dönmem hele senden gelen envā’-ı
 belādan

67. **gelicek:-icek**

Gazel 41

Mısra: 15

*Gelmek, buyurmak,
 şereflendirmek.*

Cevlāna Ğarībī gelicek eşheb-i
 nazmım
 Meydān-ı feşāhatde Nazīrī’ye şalādır

68. **geliñ:-iñ**

Gazel 196

Mısra: 1

Gelmek, buyurmak.

Geliñ ey cān u gönül ‘aşkda sūzān
 olalım
 Sürme-i rüşeni-i çeşm-i ğazālān olalım

69. **gelin:-iñ**

Gazel 196

Mısra: 6

Gelmek.

Bir zamān vādi-i ğamda bulalım
 hayrānlık
 Gelin āvāre-i şahrā-yı muğaylān
 olalım

70. **gelince:-ince**

Gazel 11

Mısra: 4

Gelmek.

Ƙomaz gerd-i keder āyīne-i tab’ında
 ‘uşşākıñ
 Gelince şāhid-i gerden-dirāz-ı şīşe-i
 şahbā

71. **gelince:-ince**

Gazel 148

Mısra: 16

Geldiği zaman, gelince.

Sünbül-istān-ı hayāl eyler Ğarībī
 sīnemi
 Haṭṭ u hāl üzre gelince hāṭır-ı efkāra
 zülf

72. **gelince:-ince**

Gazel 60

Mısra: 11

*Gelmek, buyurmak,
 şereflendirmek.*

Haḫ rahmeti gelince görünmez
 günāhımız
 Kaṭre düşünce bahra hemān nā-bedīd
 olur

73. **gelince:-ince**

Gazel 251

Mısra: 8

Gelmek.

Ne var iklīm-i hüsnünde ger ehl-i küfr
 olsam kim
 Gelince küfr-i haṭṭı koymadı bir dīn
 İslām’a

74. **gelince:-ince**

Gazel 270

Mısra: 5

Değmek, dokunmak.

Gelince gönçe-i la’li tebessüm birle
 güftāra
 Çemende gönçeler hasretle hep
 hamyāzelenmez mi

75. **gelince:-ince**

Gazel 119

Mısra: 6
Geldiği zaman, gelince.

Ser-ā-pā kıl kalemle çekdi Mānī şüret-
i şūhuñ
Gelince sâ'id-i sīmīnine maḥbūbın el
çekmiş

76. **gelince:-ince**
Gazel 55
Mısra: 6
Gelmek.

Düşerdi ārzū-yı genc-i ḥüsnüñ ḥātırā
ammā
Gelince yāda zülfüñ dilde ḥavf-ı
ejdehā artar

77. **gelince:-ince**
Gazel 106
Mısra: 11
Belirmek, ortaya çıkmak.

Ḥattı gelince mühre-i mūm oldu
'āqıbet
Çok sâde-rüy-ı şūḥ-ı sitem-kārı
görmüşüz

78. **gelmeden:-meden**
Muhammes 3
Mısra: 6
Gelmek, ulaşmak, varmak.

Ḥarāb itdi şabā iklīmını seyl-i 'adem
başdı
Bahār-ı ḥüsnüne tāb u tarāvet
gelmeden aqdem

79. **gelmese:-me, -se**
Gazel 35
Mısra: 12
Gelmek.

Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
ḥ'ān
Ṭūṭi-i cāna gelmese şekker maḳāli şūḥ

80. **gelmez:-mez**
Gazel 99
Mısra: 12
Gelmek.

Beyābān-ı muḥabbet bir dükenmez
rāh-ı müşkildir
Ki ḥürşid-i kıyāmet anda bir kurş-ı
kamer gelmez

81. **gelmez:-mez**
Gazel 139
Mısra: 16
Gelmek.

Bilürim ḳulzüm-i 'afvı ne kadar olsa
ḥatā
Gelmez ol baḥrde mānend-i cenāb ey
vā'iz

82. **gelmez:-mez**
Gazel 35
Mısra: 13
Gelmek, dönmek.

Gelmez cihān-ı nazma daḥı şimdiden
gerü
Sen teg Ğarībi nüktesi rengīn-ḥayāli
şūḥ

83. **gelmez:-mez**
Gazel 288
Mısra: 2
Gelmek.

Ḳaşd-ı dil-i ḥazīnımedir her işāresi
Gelmez mürüvvet üzre dil-i seng-i
ḥāresi

84. **gelmiş:-miş**
Gazel 123
Mısra: 2
Gelmek.

Degildir 'āşıḳa bī-tābi-i dil Ṭūr'dan
gelmiş
Tecellī-zāra mevc-i nāz baḥr-i nürdan
gelmiş

85. **gelmiş:-miş**

Gazel 123

Mısra: 4

Gelmek.

Gedānıñ himmeti imdād ider hāl-i
şehen-şāha
Hevā taht-ı Süleymān'a cenāh-ı
mürdan gelmiş

86. **gelmiş:-miş**

Gazel 123

Mısra: 1

Nüzul etmek, Gelmek.

Degildir 'āşıka bī-tābi-i dil Tūr'dan
gelmiş
Tecellī-zāra mevc-i nāz baħr-i nürdan
gelmiş

87. **gelmiş:-miş**

Gazel 123

Mısra: 10

Gelmek.

Yine birdir hayāt ü mevt çeşm-i ehl-i
vaħdetde
Ene'l-ħaħk dārına şu girye-i
Manşūr'dan gelmiş

88. **gelmiş:-miş**

Gazel 123

Mısra: 12

Gelmek.

Mey-i gül-fāma meyl itmem dir ise
kizb ider zāhid
Şarābī-reng-i şālı şofiniñ engürdan
gelmiş

89. **gelmiş:-miş**

Gazel 123

Mısra: 14

Gelmek.

Ġarībī deşt-i nazmı şā'irān-ı vaħte
teng eyle

Saħa feyz-i tabī'at himmet-i Tīmūr'dan
gelmiş

90. **gelmiş:-miş**

Gazel 134

Mısra: 9

Gelmek.

Ĥabeş ĥuccācıdır gelmiş tavāf-ı
Ka'be-i ĥüsne
Muħt-ı ehl-i imān oldu ceys-i
Zengibār-ı ĥaħħ

91. **gelmiş:-miş**

Gazel 208

Mısra: 13

Gelmek.

Gelmiş dudağa murğ-ı kafesden çıkar
gibi
Mevķūfdur işāretiñe cānımız bizim

92. **gelmiş:-miş**

Gazel 226

Mısra: 7

Gelmek.

Şaf-ı müjgānların bir erre-i bī-dād idüb
gelmiş
Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
yerden

93. **gelmiş:-miş**

Gazel 123

Mısra: 6

Gelmek.

Fezā-yı sīne baħr-ı miħnet oldu eşk-i
çeşmimden
Cihāna seyl-i tūfān hep bizim
tennürdan gelmiş

94. **gelmiş:-miş**

Gazel 5

Mısra: 5

*Gelmek, uğramak; buyurmak,
şereflendirmek.*

Süre-i velleyli gelmiş müy-ı ‘anber-
büyüña
Sîne-i şâfiñ elemneşrah cemâliñ
vedduhâ

95. **gelmiş:-miş**
Gazel 123
Mısra: 8
Gelmek.

İder te’şir elbet meşreb-i ma’şuk
‘uşşâka
Dile vîrânelik ol dîde-i maħmûrdan
gelmiş

96. **gelmişlerdenüz:-miş, -ler, -den, -
üz**
Gazel 97
Mısra: 1
Gelmek.

Kaatre-i baħr-ı ‘ademden cāna
gelmişlerdenüz
Küfr-i zulmetden çıkub ĩmāna
gelmişlerdenüz

97. **gelmişlerdenüz:-miş, -ler, -den, -
üz**
Gazel 97
Mısra: 6
Gelmek.

Kılmazuz her nā-sezā ef’āli gerdūndan
kabūl
Zîr-i bār-ı minnet-i cānāna
gelmişlerdenüz

98. **gelmişlerdenüz:-miş, -ler, -den, -
üz**
Gazel 97
Mısra: 2
Huzura varmak.

Kaatre-i baħr-ı ‘ademden cāna
gelmişlerdenüz
Küfr-i zulmetden çıkub ĩmāna
gelmişlerdenüz

99. **gelmişlerdenüz:-miş, -ler, -den, -
üz**

Gazel 97

Mısra: 8

*Buyurmak, teşrif etmek, bir
mekana girmek.*

Raħmi yok bir seng-dil-i şüh-ı perî-
ruhsârdan
Dādımız var der-geh-i sultāna
gelmişlerdenüz

100. **gelmez:-mez**
Gazel 99
Mısra: 4

Değer vermemek, göze gelmemek.

‘Aceb bir böyle gül-şende esîr-i pençe-
i ħârim
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

101. **gelmez:-mez**
Gazel 121
Mısra: 5
Gelmek, kapamak.

Müjgânları gelmez giceler biri birine
Her dîde ki ruhsâr-ı perî-veşlere
düşmüş

102. **gelse:-se**
Gazel 254
Mısra: 14
Gelmek.

Maraż-ı ‘aşka Ğarîbî nice mümkün
şihhat
Gelse Loķmân-ı felek üstüne dermânı
ile

103. **gelürse:-ür, -se**
Gazel 2
Mısra: 7
Belirmek, ortaya çıkmak.

Ol nāzenîn gelürse n'ola başım üstüne
Hoşdur gül olsa güşe-i destāra āşinā

104. **gelsün:-sün**
Gazel 270
 Mısra: 9
Gelmek.

Ġarībī ğamze-i ħün-rīzi gelsün bir de
 cevlāna
 Yine zaĥm-ı derūnum taşraya
 dervāzelenmez mi

105. **gelsün:-sün**
Gazel 267
 Mısra: 1
Belirmek, ortaya çıkmak.

Bir de gelsün ħalemiñ cünbiş-i güftāra
 lebi
 Naĥş ide şafĥa-i evrāĥa biraz na't-ı
 nebi

106. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 2
Gelmek, buyurmak, teşrif etmek.

Sāĥiniñ ĥüsni ile meclise zīver gelsün
 Ĥāne-i tār-ı dile şem'-i münevver
 gelsün

107. **gelsün:-sün**
Gazel 144
 Mısra: 9
Gelmek.

Cevher-i āyinede bir birine gelsün mi
 Çeşm-i ĥayret-zededen neş'e-i ĥ'āb
 itme ĥama'

108. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 4
Gelmek.

Bezm-i rindāna ħadeĥler yürisün
 sür'at ile
 Bozalum tevbeleri bir iki sāġar gelsün

109. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 1
Buyurmak, teşrif etmek.

Sāĥiniñ ĥüsni ile meclise zīver gelsün
 Ĥāne-i tār-ı dile şem'-i münevver
 gelsün

110. **gelsün:-sün**
Gazel 235
 Mısra: 5
Buyurmak, teşrif etmek.

Şurāĥī aġlasun gelsün sebūlar ħulĥul-i
 'aşĥa
 Feraĥdan cām gelsün sāĥi-i ĥannāz
 deprensün

111. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 6
Gelmek.

Olalar naġme-serā sāz u nevā-yı
 muṭrib
 Tā dimāġ-ı dile bir zevĥ-i mükerrer
 gelsün

112. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 8
Gelmek.

Çengin alsun eline Zühre ola raĥş-āver
 Leb-i bintü'l-'inebi emmege erler
 gelsün

113. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 12
Gelmek.

Ĥaṭṭ ber-āverdelerin gitdi şafā-yı ĥüsni
 Sāĥiyā tāze mey sādece dil-ber gelsün

114. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 14
Gelmek.

Çeşm-i erbâb-ı vefâ şevkden olsun
 rüşen
 Reşkden ehl-i hâsed bağına hânçer
 gelsün

115. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 10
Gelmek, şereflendirmek.

Şevkden çeşm-i şurâhî vü sebû kan
 döksün
 Meclise kulkul-i mînâ ile zîver gelsün

116. **gelsün:-sün**
Gazel 228
 Mısra: 16
Gelmek.

‘Ahdimiz var Ğarîbî k’idelüm zevk u
 şafâ
 Da’vet it kim bu şafâ-hâneye devlet
 gelsün

117. **gelsün:-sün**
Gazel 235
 Mısra: 6
Gelmek.

Şurâhî ağlasun gelsün sebûlar kulkul-i
 ‘aşka
 Ferahdan câm gelsün sâki-i tannâz
 deprensün

118. **gelüb:-üb**
Gazel 279
 Mısra: 8
Gelmek.

Hele İskender-i dil çıkmadan zulmât-ı
 zülfünden
 Gelüb ser-çeşme-i hayvâna Hızr-ı hatt
 kadem başdı

119. **gelüb:-üb**
Gazel 88
 Mısra: 11
Gelmek.

Reg-i cismimde gelüb cûşa muhâbbet
 kanı
 Vaţana dil yine pervâz idecek
 günlerdir

120. **gelüb:-üb**
Gazel 147
 Mısra: 10
Gelmek.

Āteş-i zulm ile pervâneyi yandırdığına
 Çeşmine eşk-i nedâmet gelüb âh itdi
 çerâğ

121. **gelür:-ür**
Gazel 19
 Mısra: 13
Gelmek.

Ka’be-i ruhsâra yüz dutmuş gelür hâl
 ü hatîñ
 Kâfir-i hüsnüñ meger zâlim Müselmân
 oldu hep

122. **gelür:-ür**
Gazel 38
 Mısra: 6
Gelmek.

Ey h’âce ‘aceb hâtırın olmaz mı
 perîşân
 Her gün ki gelür mektebe hübân
 müte’addid

123. **gelür:-ür**
Gazel 46
 Mısra: 1
Gelmek.

Mihnet men-i hâkıre degil yârdan
 gelür
 Takdîr-i kâr-hâne-i Cabbâr’dan gelür

124. **gelür:-ür**
Gazel 46
 Mısra: 4
Gelmek.

Bir taze 'ömr-i cāna bağışlar Mesîh-
 veş
 Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür

125. **gelür:-ür**
Gazel 59
 Mısra: 6
Hissedilmek (koku bağlamında).

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
 düşdi hārlar
 Şevk-i ruhuñla güllerin rüyına reng ü
 bñ gelür

126. **gelür:-ür**
Gazel 59
 Mısra: 4
Gelmek, yaklaşmak.

Tāze berāt-ı vaşdır sebze-i hātı
 'ārızın
 'Aşık-ı bñ-nevā ile ruşat-ı güft-gñ
 gelür

127. **gelür:-ür**
Gazel 46
 Mısra: 6
Gelmek.

Başdan ayağa hāl-i dilimden haber
 virür
 Her hñn-ı dil ki dñde-i hñn-bārdan
 gelür

128. **gelür:-ür**
Gazel 46
 Mısra: 8
Gelmek.

Kālā-yı cürm-i halka virür naqd-i
 mağfıret
 Sūdā-gerān-ı 'afv ki Ğaffār'dan gelür

129. **gelür:-ür**
Gazel 50
 Mısra: 7
Gelmek.

Şehr-i 'Irāk'a seyre şabā evcden gelür
 Cān bülbülü ki nağmesini erğanün ider

130. **gelür:-ür**
Gazel 24
 Mısra: 7
Gelmek.

Tā şubh olunca her şeb hālñ gelür
 hayāle
 Mihnet-güzār-ı derdim encüm-şümār-ı
 hasret

131. **gelür:-ür**
Gazel 46
 Mısra: 12
Gelmek.

Çeşm-i ümīde h'āb-ı girān şām-ı
 hicrde
 Her dem hayāl-i nergis-i bīmārdan
 gelür

132. **gelür:-ür**
Gazel 59
 Mısra: 1
Gelmek.

Şafha-i şāf-ı rüyına cüşiş-i taze mü
 gelür
 Güşe-i teng-i hātıra leşker-i ārzü gelür

133. **gelür:-ür**
Gazel 59
 Mısra: 2
Gelmek.

Şafha-i şāf-ı rüyına cüşiş-i taze mü
 gelür
 Güşe-i teng-i hātıra leşker-i ārzü gelür

134. **gelür:-ür**
Gazel 152

Mısra: 11
Gelmek.

Ser-i sevdāyi-i 'uşşāka gelür biñ
yerden
Dest-i bī-dād ile miñşār-şifat-ı şāne-i
'aşk

135. **gelür: -ür**
Gazel 46
Mısra: 14
Gelmek.

Qıldıñ Ğarībi böyle edā-yı sūhan
meger
Fikriñ verā-yı perde-i esrārdan gelür

136. **gelür: -ür**
Gazel 59
Mısra: 8
Akmak.

Yād-ı qaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir
Bāğda serv-i 'ar'arıñ pāyına āb-ı cū
gelür

137. **gelür: -ür**
Gazel 46
Mısra: 10
Gelmek.

Ursam hezār gavta yem-i fikrde gerek
Tā bir bu güne şī'r dil-i zārdan gelür

138. **gelür: -ür**
Gazel 59
Mısra: 12
... gibi yapmak.

Dūd-ı siyāh-ı āhımız zīb-i cemāliñ
arturur
Ey gül-i ter remād ile gözgüye ruft ü
rū gelür

139. **gelür: -ür**
Gazel 59

Mısra: 14
(Aklına) gelmek.

Mescidi sūmnātdan fark idemez
Ğarībi-veş
Hātırına o kimseniñ k'ol büt-i sāde-rū
gelür

140. **gelür: -ür**
Gazel 59
Mısra: 10
... gibi gelmek, hissetmek.

Kim ki 'aķıķ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı haşrde teşne lebine şū
gelür

gel imdi:

1. **gel imdi:**
Gazel 165
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
*Gel şimdi (Dikkatini bir konuya
yönelmek.).*

Bu gün el virdiği zevki burakma fikr-i
ferdāya
Gel imdi sineye bir hūr-peyker mäh-
manzar çek

gelür gid-:

1. **gelür gider:-er**
Gazel 52
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gelip gitmek, kararsız.

Şahn-ı çemende k'ol qadi zībā gelür
gider
Devr-i ruħunda zülf-i muṭarrā gelür
gider

2. **gelür gider: -er****Gazel 52**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gelip gitmek, kararsız.

Şahn-ı çemende k'ol kadi zībā gelür
gider
Devr-i ruḥunda zülf-i muṭarrā gelür
gider

3. **gelür gider: -er****Gazel 52**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gelip gitmek, kararsız.

Fikr eyledikce kāmēt-i mevzūn-ı dil-
beri
Bāğ-ı ḥayāle serv-i dil-ārā gelür gider

4. **gelür gider: -er****Gazel 52**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gelip gitmek, kararsız.

Dil ebruvān-ı yāri ne var eylese
maḳām
‘İzz ü vaḳār Ḳāf’ına ‘Anḳā gelür gider

5. **gelür gider: -er****Gazel 52**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gelip gitmek, kararsız.

Mihmān-serā-yı leşker-i endūhdır
göñül
Her laḥza biñ ḳavāfil-i sevdā gelür
gider

6. **gelür gider: -er****Gazel 52**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gelip gitmek, kararsız.

Fikr-i ruḥuñla çeşm-i şurāḥī aḳıtdı ḥūn
Reşk-i lebiñle bezmde şahbā gelür
gider

7. **gelür gider: -er****Gazel 52**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gelip gitmek, kararsız.

İtmez ḳabūl ol şeh-i mesned-nişīn-i
nāz
Bunca ki seyl-i eşk-i temennā gelür
gider

8. **gelür gider: -er****Gazel 52**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gelip gitmek, kararsız.

Olmaz Ğarībi sīneden eksük ḥayāl-i
yār
Ṭūr'a Kelīm şevḳ ile gūyā gelür gider

genc:1. **gence: -e****Gazel 257**

Mısra: 12

Genç.

Bu kāmēt-i ḥamla sen o şūḥı
ḳucamazsın
Her gence heves eyleme vīrānelik itme

2. **genci: -i****Gazel 243**

Mısra: 8

Hazine, define.

Dün geldi şabā virdi ḥaber zülf ü
ruḥuñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

genc üzre:1. **genc üzre:****Gazel 148**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hazine üzerine.

Kimseyi kâminca kıoymaz görsün ol
hâl ü haıı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış mârâ zülf

genc-i dil:1. **genc-i dili:-i****Gazel 114**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül hazinesi.

Hep itdigi 'izzet beni h̄âr itmek
içünmiş
Genc-i dili ağıyâra nişâr itmek içünmiş

genc-i hüsn:1. **genc-i hüsnüne:-ün, -e****Gazel 32**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Güzellik hazinesi (sevgilinin
güzel yüzü).*

Geldi gönül ki la'l-i lebinden naşıb ala
Mâr oldu genc-i hüsnüne zülf-i siyâh-ı
kec

genc-i kafes-i ten:1. **genc-i kafes-i tenden:-den****Gazel 15**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ten kafesinin hazinesi.

Genc-i kafes-i tenden âzâd ola mı
cânım

Ķatlimden o şeh tıgım taķřır ide mi yâ
Rab

gencine-i cân:1. **gencine-i cân:****Gazel 219**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can hazinesi.

Gencine-i cân leşker-i bî-dâdıña pâ-
mâl
Bîmâr tenim dide-i fettâniña kıurbân

gencine-i dil:1. **gencine-i dilde:-de****Gazel 132**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül hazinesi.

İstemem gencine-i dilde kem olsun
nağd-i ğam
Devlet-i dünyâdan ârî cânâ şıhhatdir
ĝaraż

gencine-i dürr-i sühan:1. **gencine-i dürr-i sühanüz:-üz****Gazel 100**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Söz incisinin hazinesi.

Gencine-i dürr-i sühanüz dehre Ğarîbî
Manzûme-i ğüftâr-ı muhayyelde
nedîmüz

gencine-i esrâr-ı ma'ânî:1. **gencine-i esrâr-ı ma'ânî:****Gazel 68**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Manaların sırlarının hazinesi.

Sīnem şadef-i gevher-i yektā-yı
hākāyık
Gencīne-i esrār-ı ma'ānī dehenimdir

gencīne-i güftār-ı Ğarībī:

1. **gencīne-i güftār-ı Ğarībī'ye:-ye**

Gazel 205

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ğarībī'nin söz hazinesi (Erbilli
Âmâ Yusuf Ğarībî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarībî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Gencīne-i güftār-ı Ğarībī'ye irişdim
Sulţānıma bir gevher-i yek-dāne
getürdim

gencīne-i hātır:

1. **gencīne-i hātır:**

Gazel 100

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül hazinesi.

Gencīne-i hātır doludur dūr-i sūhānden
Keyfiyyet-i esrār-ı ma'ānīde 'alīmüz

gencīne-i hüsñ:

1. **gencīne-i hüsñünde:-ün, -de**

Gazel 47

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik hazinesi.

Ey dil ne kaçarsın ser-i zülfünden o
şūhuñ
Gencīne-i hüsñünde siyeh mār degildir

gencīne-i 'ömr:

1. **gencīne-i 'ömrüm:-ü, -m**

Gazel 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -
Ömür hazinesi.

Ey Ğarībī ola gencīne-i 'ömrüm ne ki
vār
Tāc-ı fahr-ı halef-i Ādem ü Havvā'ya
fedā

gencīne-i sipihre:

1. **gencīne-i sipihre:-e**

Gazel 48

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gök hazinesi.

Gencīne-i sipihre deġişmem belāsını
Ol dil-berīñ ki tāc-ı hevāsı serimdedir

ger:

1. **ger:**

Gazel 8

Mısra: 10

"Eğer' kelimesinin kısaltılmışı. '.

Püte-i şun'da her misden ola zer
mümkün
Olsa eczālarınñ biri ger iksīr-i du'ā

2. **ger:**

Gazel 25

Mısra: 16

"Eğer' kelimesinin kısaltılmışı. '.

Olmazdı kalem pā-zede-i şafha-i icād
Naķş itmese ger şüret-i ma'nā-yı
muħabbet

3. **ger:**

Gazel 31

Mısra: 13

"Eğer' kelimesinin kısaltılmışı. '.

Ğarībī ger dimāġ-ı devletiñ var ise
'ālemde
Varub 'azm-i diyār-ı ġurbet it hāk-i
vaţāndan ġiç

4. ger:

Gazel 33

Mısra: 10

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Katı çok nisbeti var çeşmi humār-ı
yāre
Yeri var eylese ger cünbiş-i mestāne
kadeh

5. ger:

Gazel 58

Mısra: 7

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.

Dönse 'aceb mi cāmi'e ger şahn-ı
gülsitān
Gül-i minberinde bülbül-i şeydā
haṭıbdır

6. ger:

Gazel 67

Mısra: 11

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı

Olunca ger çıkarsam bir kadem rāh-ı
muḥabbetden
Efendim tır-i müjgānıñ gibi degsün
baña ḥançer

7. ger:

Gazel 69

Mısra: 11

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta'arruz
Kendi yine zülf-i siyeh-i pür-
şikenimdir

8. ger:

Gazel 102

Mısra: 3

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Firākında ger eyler āh ü nālem güş-ı
eflākı

Henüz ol āfet-i devrān ne miqdār
oldığım bilmez

9. ger:

Gazel 108

Mısra: 13

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Ġarībī dāğ-ı 'aşka ger 'ilāc itmekse
mağşüduñ
Kef-i deryā-yı āteş merhem-i kāfürdan
kalmaz

10. ger:

Gazel 112

Mısra: 3

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Şıve-i kaddini ger ḥvābda görse kumrı
Eylemez bāğda bir serv-i ḥıramāna
heves

11. ger:

Gazel 124

Mısra: 8

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Yüz şubḥ açıldı ol yüzi ḥürşīdi
görmedik
Ger olmasak bu gün daḥı aḥşāma kaldı
iş

12. ger:

Gazel 136

Mısra: 14

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Tır-i müjgānıyla kaşdı oklamakdır
'āşıkı
Güşe-i ebrü ile ger itse bir imā gālat

13. ger:

Gazel 139

Mısra: 17

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Ger sevāb ister isen eyle Ġarībī'ye
sevāb

Günde bir içmeye fetvā-yı şarāb ey
vā'iz

14. ger:

Gazel 148

Mısra: 12

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
turreşi
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zūlf

15. ger:

Gazel 150

Mısra: 14

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Sendedir meyli Ğarībī'niñ eyā ğonçe-
dehen
Girse āġuşına ger hūr ile ğilmān şaf
şaf

16. ger:

Gazel 152

Mısra: 8

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Bunca eyler mi(y)di zencīr-i cünūna
raġbet
Ķays-ı sevdā-zede ger olmasa dīvāne-i
'aşk

17. ger:

Gazel 155

Mısra: 11

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Ger vefk-ı murād üzre felek dönse
Ğarībī
Ĥuş mertebedir ol Yed-i Beyzā'ya
şarılmak

18. ger:

Gazel 185

Mısra: 12

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Olmaz mı şifā-yäfte hep derd-i
derūnum
Girse ele ger dāmen-i dārūy-ı
taħammül

19. ger:

Gazel 197

Mısra: 3

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Ķaralansa n'ola ger rüy-ı nigīn her
sā'at
Āri zulmetde nihān 'ayn-ı beĶādır
hātem

20. ger:

Gazel 200

Mısra: 10

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Hüşyāri-i dünyāya deger mesti-i ğaflet
Bir cām ile ger 'aqlımı medhüş
idebilsem

21. ger:

Gazel 200

Mısra: 15

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Hāle gibi dūşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zīver-i āġuş idebilsem

22. ger:

Gazel 211

Mısra: 4

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Bülbül-i cān olamaz mā'il-i seyr-i gül-
şen
Görse ger 'arız-ı gül-ġunda gül-i
nesrīnin

23. ger:

Gazel 222

Mısra: 11

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Ġarībī ger bizi düşnām ile yād itmez ol
meh-rū
Yine bizden o dil-dāra hediye çok
selām olsun

24. **ger:**

Gazel 227

Mısra: 11

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

'Irāk'a ger düşerse reh-güzārīñ hālīmi
muṭrib
Ġicāzī perdesinde nağme-i sāz ile
söylersin

25. **ger:**

Gazel 240

Mısra: 6

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Hālīm n'olur ilāhī bu bār-ı günāh ile
Ger merḥamet hemīşe baña senden
olmasa

26. **ger:**

Gazel 251

Mısra: 7

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Ne var iklīm-i ḥüsñüñde ger ehl-i küfr
olsam kim
Gelince küfr-i ḥaṭṭı koymadı bir dīn
İslām'a

27. **ger:**

Gazel 260

Mısra: 9

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Çengāl-i 'uḳāb-ı felege şayd olamam
ger
Tevfīk-i Ḥudāvendi nıgeh-bānım
olursa

28. **ger:**

Gazel 271

Mısra: 3

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Degil bī-hüde ger zünnāra sevdā çekdi
Şan'anı
Sebeb bir ḥüsñ imiş kim sübḥa-i şad-
dāneden giçdi

29. **ger:**

Gazel 282

Mısra: 11

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı. '

Ġarażıñ düşmene ger ḥande ise ḥāmūş
ol
Ḥün ider māhi-i leb-beste dil-i ḳullābı

30. **ger:**

Gazel 7

Mısra: 10

Eğer edatı.

Metā'-ı vaşla cān naḳdīn bahā ḳoymuş
meyāñçiler
Saña ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

31. **ger:**

Gazel 78

Mısra: 7

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.

Ḥaṭṭı geldikde n'ola ger virse ruḥşat
büseye
Bāğ-ı sebz olduḳda elbet bār kendin
gösterür

32. **ger:**

Gazel 93

Mısra: 5

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.

Naḳş olmasa bir sīnede ger dāğ-ı
muḥabbet
Bir şem'-i nümāyānesi yok ḥāneye
beñzer

33. **ger:**

Gazel 185

Mısra: 6

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.

Her vechle şabr eylerim evzâ‘-ı cefâya
Ger perde-bîrûn olmasa bânû-yı
tahammül

34. **ger:**

Gazel 98

Mısra: 8

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışıdır,
nazımda kullanılır.

Ol mâh-liķā kim idemez ‘āşıkā ragbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez

35. **ger:**

Terci-bend 2

Mısra: 14

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışıdır,
nazımda kullanılır.

Ħırmen-i ‘ömri yeter ķahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış ķul isem gel beni āzād
eyle

36. **ger:**

Terci-bend 4

Mısra: 7

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışıdır,
nazımda kullanılır.

Dem-ā-dem ger temennā-yı diyār-ı
kūy-ı yār itsem
Yeri var sende ayru bülbul-āsā āh u
zār itsem

37. **ger:**

Terci-bend 4

Mısra: 10

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışıdır,
nazımda kullanılır.

Gül-i ruḡsār-ı yādıyla vücūdum bî-
ķarār itsem
Ħaķımdır ger saña ey şūḡ her dem
inkisār itsem

gerçi:

1. **gerçi:**

Gazel 8

Mısra: 3

Ama.

Vaķti ma‘lūm degil gerçi seĦerden
ġayrı
Līk evlāsı budur olmaya te‘Ħir-i du‘ā

2. **gerçi:**

Gazel 12

Mısra: 1

Aslına bakılırsa, aslında.

Lebiñden gerçi şimdi māye-i i‘cāz olur
peydā
Ħaṭiñ geldikde murġ-ı Ħüsnüñe pervāz
olur peydā

gerd:

1. **gerd:**

Gazel 216

Mısra: 10

Toz, toprak, gubar.

Tecrīd maķāmında ben ol müflis-i
dūnum
Kim bād-ı şabā gerd alamaz Ħāk-i
derimden

gerdān:

1. **gerdānlık:**

Gazel 112

Mısra: 5

Boyun.

ŞafĦa gerdānlık olub sili üstād baña
Ṭıfl-ı ṭab‘ım ideli ders-i gül-istāna
heves

gerden:

1. **gerdene:-e**

Gazel 125

Mısra: 4
Boyun, gerdan.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavk-ı vefâdır ki olub gerdene
maḥşûş

2. **gerdene:-e**
Gazel 288
Mısra: 12
Boyun, gerdan.

‘Âşık göz açdı seyr ide rüy-ı laṭîfine
Lağzide oldı gerdene pây-ı nezâresi

3. **gerdenimde:-im, -de**
Gazel 43
Mısra: 14
Boyun, gerdan.

Olaldan küçe-ger ü ‘âlem-i tecrîd-i
‘İsâ'nıñ
Ġarîbî tavk-ı âhen gerdenimde çeşm-i
süzendir

4. **gerdenimde:-im, -de**
Gazel 86
Mısra: 7
Boyun, gerdan.

Geh gerdenimde kākül ü geh zülf-i
müşt-bâr
‘İşim müdâm devletiñizden dü-bâredür

5. **gerdenine:-in, -e**
Gazel 79
Mısra: 13
Boyun, gerdan.

Didim raḳîb gerdenine şalma kākülün
Didi Ġarîbî kelb-i mu‘allem
mereslenür

6. **gerdeniñe:-in, -e**
Gazel 287
Mısra: 2
Boyun, gerdan.

Dökme şarâbı itme şaḳın zulum-i
muṭlaḳı
Ey şeyḫ alma gerdeniñe ḥün-ı nâ-ḥaḳı

7. **gerdenini:-in, -i**
Gazel 233
Mısra: 7
Boyun, gerdan.

Geldi mecnûn gibi dîvâna gönül
gerdenini
Zülf-i meh-veşlere vâ-beste-i ḳullâb
itsün

gerden-be-tavk-ı derd-i ‘aşk:

1. **gerden-be-tavk-ı derd-i ‘aşkıñ:-iñ**
Gazel 31
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Boynu aşk derdinin halkasına
geçirilmiş.*

Benim gerden-be-tavk-ı derd-i ‘aşkıñ
şâḫ-ı miḥnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrâh ile
benden giç

2. **gerden-be-tavk-ı derd-i ‘aşkıñ:-iñ**
Gazel 31
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Boynu aşk derdinin halkasına
geçirilmiş.*

Benim gerden-be-tavk-ı derd-i ‘aşkıñ
şâḫ-ı miḥnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrâh ile
benden giç

gerden-be-tavk-ı zülf-i sitem-kâr:

1. **gerden-be-tavk-ı zülf-i sitem-kâr:**
Gazel 74
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*boynu zalim zülfün halkasına
geçirilmiş.*

Ey dil cefâ-yı keşmekeş-i dâm-ı
hüsnünü
Gerden-be-tavk-ı zülf-i sitem-kâr olan
bilür

gerden-i cân:

1. **gerden-i cânâ:-a**

Gazel 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Canın boynu

Hayâl-i sâ'id-i sîmîni besdür gerden-i
câna

Ġarîbî tevsen-i tab'im gümüş
yançuklu raht ister

gerden-i dil-dâr:

1. **gerden-i dil-dâra: -a**

Gazel 148

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gerdanı.

Gicesi h'âb-ı hayâlinde başar ecder
beni
Şubh-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dâra zülf

gerden-i dil:

1. **gerden-i dilden:-den**

Gazel 231

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönlün boynu, gerdanı.

Yokdur Ġarîbi gerden-i dilden
güşâyişi
Kimse belâ-yı zülf-i sitem-kâra
düşmesün

2. **gerden-i dilden:-den**

Gazel 274

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönlün boynu, gerdanı.

Müselsel zülfüne virme güşâyiş
gerden-i dilden
Ki zencîr-i cünûna girmesün
dîvânededen ğayrı

gerden-i dîvân:

1. **gerden-i dîvâna: -a**

Gazel 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Divanenin, aşığın boynu.

Müselsel kâkülün şevkiyle rakş eyler
gönül güyâ
Bu zencîr-i cünûna gerden-i dîvâna
hasretidir

2. **gerden-i dîvâna: -a**

Gazel 111

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Divanenin, aşığın boynu.

Ey gönül eyle ser-i zülf-i perîşâna
heves
Kim bu zencîre ider gerden-i dîvâna
heves

gerden-i dîvân:

1. **gerden-i dîvâne:-e**

Muhammes 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Divanenin, aşığın boynu.

Ġam beni zencîre çekdi gerden-i
dîvâne teg
Bâde-i hûn-ı cigerdir içdigim peymâne
teg

gerden-i dīvāne:1. **gerden-i dīvānelerden:-ler, -den****Gazel 71**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Divanenin, aşığıın boynu.

Ne bilsün kākülün derdin giriftār
olmayan diller
Bu zencīr-i belāyı gerden-i
dīvānelerden şor

gerden-i dīvāne:1. **gerden-i dīvāneye:-ye****Gazel 203**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Divanenin, aşığıın boynu.

Ey gönül vaşlına yāriñ nice tebdīr
idelim
Zülfini gerden-i dīvāneye zencīr
idelim

gerden-i fikr:1. **gerden-i fikre:-e****Muhammes 1**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Fikrin boynuna.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
hamā'ildir
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

gerden-i mīnā:1. **gerden-i mīnā:****Terci-bend 3**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cam, sūrahinin boynu.

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā
Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

2. **gerden-i mīnādan:-dan****Gazel 178**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şarap şişesinin boynu.

Ḳanā'at-kerdeyüz ḥūn-ı cigerle şişe-i
dilden
Leb-i şīrīn-i cām ü gerden-i mīnādan
el çekdik

gerden-i sünbül:1. **gerden-i sünbül:****Gazel 7**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sümbül gibi gerdanı.

Ḳayādan şeb-nem olsun gül bükülsün
gerden-i sünbül
Gül-i ruḥsārīña zülfüñ dağıt gül-zāra
gel cānā

gerden-i tavk-ı sitem:1. **gerden-i tavk-ı sitemdedir:-de, -dir****Gazel 168**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gerdanda ki sitem halkası.

Ḳumrī mişāli gerden-i tavk-ı
sitemdedir
Her dem esīr-i kāmēt-i şimşād
olanlarıñ

gerden-i tığ:1. **gerden-i tığ:****Gazel 224**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Kılıcın gerdanı.

Mebādā gerden-i tīg u nigāha bir vebāl
olsun
Şaķınmam yoksa tīgīnden saña ķanım
helāl olsun

gerden-i 'uşşāk:

1. **gerden-i 'uşşāk:**-a

Gazel 218

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Áşıkların boynu.

Hevā-yı tār-ı zülfüñ gerden-i 'uşşāka
tavķ olsun
Ki ķadd-i nāz-ı perver birle serv-i
revānsın sen

2. **gerden-i 'uşşākı:**-ı

Gazel 235

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Áşıkların boynu.

Çeker tavķ-ı belāya gerden-i 'uşşākı
ķumrī-veş
Yerinden ķoy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

gerd-i āyīne-i idrāk:

1. **gerd-i āyīne-i idrākden:**-den

Gazel 191

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Anlayış aynasının tozu.

Şeb-i hicrān ne ķadar baħtı siyāh itse
yine
Gerd-i āyīne-i idrākden olmaz me'mül

gerd-i hevā:

1. **gerd-i hevādan:**-dan

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Arzunun tozu, havadaki toz.

Şüst ü şūya gül yüzüñ gerd-i hevādan
her seher
Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle 'arz

gerd-i keder:

1. **gerd-i keder:**

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Keder tozu.

Ķomaz gerd-i keder āyīne-i tab'ında
'uşşākıñ
Gelince şahid-i gerden-dırāz-ı şīşe-i
şahbā

gerd-i külfet:

1. **gerd-i külfetdir:**-dir

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sıkıntı toprağı.

Ṭāli'imdir ne ķadar cünbiş-i yād itse
zuhūr
Gerd-i külfetdir olan hāk-i derimden
'ārız

2. **gerd-i külfetle:**-le

Gazel 203

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sıkıntı tozu.

Leşker-i peyk-i hayāl ile harāb oldu
göñül
Gerd-i külfetle Ğarībī yine ta'mir
idelim

gerd-i melâl:**1. gerd-i melâl:****Gazel 144**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bıkkınlık tozu.

Düşmesün âyine-i hâtırına gerd-i
melâl

Her serâbı göricek anda şarâb itme
tama'

2. gerd-i melâl:**Tarih 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hüzün, keder tozu.

Hamdü-lillâh kim zühûra geldi şun'-ı
Zü'l-celâl

Def' olub âyine-i ümmîdden gerd-i
melâl

gerd-i sevâd-ı hatt:**1. gerd-i sevâd-ı hatt:****Gazel 231**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüylerinin karartısının tozu.*

Çetr-i sipihre eyleme peyveste âhımı
Gerd-i sevâd-ı hatt ruh-ı dil-dâra
düşmesün

gerdiş:**1. gerdişi:-i****Gazel 135**

Mısra: 3

Dönme, dönüş.

Âsiyâ-yı rûzgârın gerdişi nevbetledir
Sâkiyâ gezdirmeye bu meclisde câm-ı
Cem gâlağ

2. gerdişinden:-inden**Gazel 189**

Mısra: 3

Dönme, dönüş.

Ne çarhın gerdişinden tûredir âyine-i
bahtın

Ki varmaz h'âba çeşm-i eşk-i hasret-
bârın ey bülbül

gerdiş-i eyyâm:**1. gerdiş-i eyyâmı:-ı****Gazel 83**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Günlerin devretmesi, zamanın
geçmesi.*

Kâm-ı dil üzre kimseyi koymaz
zamânede

Çarhın Ğarîbi gerdiş-i eyyâmı bellidir

gerdiş-i eyyâm-ı neşât:**1. gerdiş-i eyyâm-ı neşât:****Gazel 137**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevinç günlerinin devretmesi.

Biz sipihriñ katı nev-rüz u bahârın
gördük

Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyâm-ı
neşât

gerdiş-i eyyâm:**1. gerdiş-i eyyâmına:-ın, -a****Gazel 94**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Günlerin devretmesi, zamanın
geçmesi.*

Gönül aldanma çarhın inqılâbı ber-
karâr olmaz

Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hiç i‘tibār olmaz

2. **gerdiş-i eyyāmına:**-m, -a

Gazel 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Günlerin devretmesi, zamanın geçmesi.

Göñül aldanma çarhıñ inqılâbı ber-
karâr olmaz

Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hiç i‘tibār olmaz

3. **gerdiş-i eyyāmını:**-m, -i

Gazel 170

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Günlerin devretmesi, zamanın geçmesi.

Sebz olmadı bir dāne-i ümmīdimiz ey
dil

Çok sāl ü mehiñ gerdiş-i eyyāmını
gördük

gerdiş-i gerdün-zevāl:

1. **gerdiş-i gerdün-zevāl:**

Tarih 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Dönmenin ortadan kalkması.

Qubbe-i eflāke kandīl-i Sürreyyā
aşdılar

‘Ālemi kıldı çerāğān gerdiş-i gerdün-
zevāl

gerdiş-i peymāne:

1. **gerdiş-i peymānen:**-den

Gazel 140

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kadehin dönüp dolaşması.

Olursa tab‘-ı zāhid sūbha-i şad-
dāneden maḥzūz

Olur maḥmūr olanlar gerdiş-i
peymānenen maḥzūz

gerdün:

1. **gerdün:**

Gazel 94

Mısra: 9

Dünya.

Kime kim ḥüsn ile nazzār itmek isterse
gerdün

Anı başından a‘lā dutmayınca āşkār
olmaz

2. **gerdün:**

Gazel 94

Mısra: 15

Dünya, felek.

Kimiñ kim bahtını iqbāle lāyık
görmese gerdün

Zamān-ı ḥaşre dek tīg-i murādı āb-dār
olmaz

3. **gerdün:**

Gazel 114

Mısra: 9

Gökyüzü, felek.

Bir zerre ziyā virdiği cān çeşmine
gerdün

Bir ḥ‘āb-ı fenā ile ḥumār itmek
içünmiş

4. **gerdün:**

Gazel 82

Mısra: 5

Felek, baht.

Ne var faḥr eylesün ḥürşid-i ‘ālem-tāb
ile gerdün

Bizim de mihr ü māh-efrüz bir
maḥbūbumuz vardır

5. **gerdün:****Tarih 1**

Mısra: 26

Dünya.

Ben bu eyyâm-ı neşâ-ı engîzden
şordum haber
Söyledi gerdün lisân-ı hâl ile bir hoş
mağâl

6. **gerdündan:-dan****Gazel 97**

Mısra: 5

Baht.

Kılmazuz her nâ-sezâ ef'âli gerdündan
kabûl
Zîr-i bâr-ı minnet-i cânâna
gelmişlerdenüz

7. **gerdünum:-um****Gazel 245**

Mısra: 5

Dünya, felek.

Hoş ol günler ki devr eylerdi
gerdünum murâd üzre
İderdim zevk-i vuşlat gül-beden
gönçe-dehenlerle

gerek:1. **gerek:****Gazel 125**

Mısra: 5

Elzem, lazım, olmalı.

Zâlim de gerek zulmi kadar balsa
cezâsın
Dâmânı dutan hâr olamaz süzene
mağşuş

2. **gerek:****Gazel 274**

Mısra: 1

Elzem, lazım, olmalı.

Tesellî-bağş-ı hâtır kim gerek
peymânenen gayrı
Mağâm-ı dil-nişîn olmaz der-i mey-
hânenen gayrı

3. **gerek:****Gazel 221**

Mısra: 7

Gerek, lazım.

Qadr-i vişâli bilmege mehcürlük gerek
Senden bir zerre baña cefâ olmaz
olmasun

4. **gerek:****Gazel 1**

Mısra: 9

Gerek, lazım.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenâ-yı gam
Eyle hevâ-yı gül-şen-i imkâna ibtidâ

5. **gerek:****Gazel 46**

Mısra: 9

Gerek, lazım.

Ursam hezâr gavta yem-i fikrde gerek
Tâ bir bu güne şî'r dil-i zârdan gelür

6. **gerek:****Gazel 167**

Mısra: 7

Elzem, lazım, olmalı.

Dil-berân-ı Mevlevî'ye bir külâh itsem
gerek
Şâhlar dervîş olub kılmış nemed
efserleriñ

7. **gerek:****Gazel 1**

Mısra: 9

Lazım, elzem.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenâ-yı gam
Eyle hevâ-yı gül-şen-i imkâna ibtidâ

8. gerek:**Gazel 287**

Mısra: 4

-malı, -meli.

Hande henüz la‘l-i lebin itmemiş
güşād
Tāze bu bāğın açsa gerek gonçe
zanbağı

9. gerek:**Terkib-bend 1**

Mısra: 44

Gerek, olmalı.

Didiler dil-ber-i şannāz-ı hoş-āyende
saña
Ne niyāz ide gerek ‘āşık-ı şermende
saña

gerek gerek:**1. gerek gerek:****Gazel 222**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gerek...gerekse şeklinde*

*kullanılır. Başına geldiği kelimelerin
hepsinin birden düşünüldüğünü
anlatır. (Eğer...eğer, ister...ister).*

Ġarāz bu bezm-i ġamda ‘āşık-a bir şūh-
ı dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şīrīn-
kelām olsun

germ:**1. germ:****Tarih 2**

Mısra: 3

Kızıışmış.

Ehl-i ‘aşka tāze bāzār-ı muhabbet oldı
germ
Ġumri-i bī-çāreye bir serv olub her şāh
bedīd

germ id-:**1. germ idüb:-üb****Gazel 84**

Mısra: 13

Kızıışmak (pazarlık bağlamında).

Bāzār-ı nazmı germ idüb kālā-yı şī‘r-i
dil-keşīñ
Bir bir Ġarībī sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

2. germ itmiş:-miş**Gazel 92**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Hararetlendirmek, çoşkunluk
vermek, şevklendirmek.*

Ġarībī bezmi germ itmiş yine
hengāme-i ‘işret
Meger nazm-ı selīsım hātır-ı aħbāba
düşmüşdür

germ-i nigāh it-:**1. germ-i nigāh itdi:-di****Gazel 147**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sıcak bakış yapmak.

Rişte-i medd-i hayātım leb-i mukrāz-ı
ecel
Kaṭ‘ idüb hūsnūñe çün germ-i nigāh
itdi çerāğ

2. germ-i nigāh itmege:-meg, -e**Gazel 98**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sıcak bakış yapmak.

Dünyā bu kadar germ-i nigāh itmege
degmez
Biñ şūh-ı sitem-kār bir āh itmege
degmez

germi-i rüz-ı haşr:1. **germi-i rüz-ı haşrde:-de****Gazel 59**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kıyamet gününün sıcaklığı.

Kim ki 'aķık-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem

Germi-i rüz-ı haşrde teşne lebine şu
gelür

germ-ülfet:1. **germ-ülfet:****Tarih 1**

Mısra: 4

Sıkı fıkı görüşen, içli dışlı olan.

Serdi-i bed-mihri-i gerdūna irdi

inķırāz

Germ-ülfet 'āşık u ma'sūka virdi ittişāl

gêrü:1. **gêrü:****Gazel 10**

Mısra: 11

Yine, Tekrar.

Giçdi bahār-ı 'işretimiz şimdiden gêrü
Ey reng-i çehre berg-i hazān söylerim
saña

2. **gerü:****Gazel 35**

Mısra: 13

Geri.

Gelmez cihān-ı nazma dahı şimdiden
gerü
Sen teg Ğarībi nüktesi rengin-hayāli
şüh

geşt-i güzār eyle-:1. **geşt-i güzār eyledi:-di****Gazel 190**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gezip tozmak, gezip dolaşmak.

Şahn-ı çemeni geşt-i güzār eyledi
būlbūl

Gül pisterine geçdi qarār eyledi būlbūl

get:1. **getür:-ür****Gazel 31**

Mısra: 10

Getirmek.

Göñül âmāde-i şehri-fenā olmaķdadır
rif'at

Sebük-seyr ol getür pervāza cān
murğın bedenden giç

2. **getür: -ür****Gazel 184**

Mısra: 3

Getirmek , sunmak.

Sākī getür piyāle ki bir hayl-i
müddedür

Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
degil

3. **getür: -ür****Terci-bend 1**

Mısra: 42

(Bir şeyi) getirmek.

Ey mäh yeter 'āşıkā zecr ü elem eyle
İnşāf getür göñlüñe bir dem kerem
eyle

4. **getür: -ür****Gazel 175**

Mısra: 11

Getirmek.

La'liñ getür tebessüme ızhâr-ı mu'ciz
it
Müştaş-ı feyz-i mu'cize-güftârîñim
seniñ

5. **getürdi:** -ür, -di
Gazel 33
Mısra: 1
Getirmek.

Tevsen-i nâzı getürdi yine cevlâna
kadeh
Yüridi dâ'ire-i meclis-i rindâna kadeh

6. **getürdi:** -ür, -di
Gazel 34
Mısra: 3
Sunmak (kadeh bağlamında).

Sākī-i çarh devre getürdi piyâlesin
Zerrīn-kadehle 'âleme şundi şarâb
şubh

7. **getürdim:** -ür, -dim
Gazel 205
Mısra: 1
Getirmek.

Cân bülbülünü seyr-i gül-istâna
getürdim
Gül gibi girîbânımı dāmâna getürdim

8. **getürdim:** -ür, -dim
Gazel 205
Mısra: 2
Getirmek.

Cân bülbülünü seyr-i gül-istâna
getürdim
Gül gibi girîbânımı dāmâna getürdim

9. **getürdim:** -ür, -dim
Gazel 205
Mısra: 4
Getirmek.

Çok ma'ni-i rengini beyâbân-ı
'ademden
Feyz-i eşer-i 'aşkıñ ile câna getürdim

10. **getürdim:** -ür, -dim
Gazel 205
Mısra: 6
Getirmek.

Mey-hâne-i tab'ımdaki şahbâ-yı
gazelden
Maħmûrlara bir tolu peymâne
getürdim

11. **getürdim:** -ür, -dim
Gazel 205
Mısra: 8
Getirmek.

Bu cân-ı sitem-pîşeye kim dest-resim
var
Zîr-i kademinde anı kurbâna getürdim

12. **getürdim:** -ür, -dim
Gazel 205
Mısra: 10
Getirmek.

Çok ma'rekede başımı top eyledim
âhir
Çevgân-ı muħabbetle bu meydâna
getürdim

13. **getürdim:** -ür, -dim
Gazel 205
Mısra: 12
Getirmek.

Raħm eyle gözüm yaşı gibi şalma
nazardan
Hāk-i deriñe bir dil-i dīvâne getürdim

14. **getürdim:** -ür, -dim
Gazel 205
Mısra: 14
Getirmek.

Gencîne-i güftâr-ı Ğarîbî'ye irişdim
Sultânıma bir gevher-i yek-dâne
getürdim

15. **getürdi: -ür, -di**

Gazel 275

Mısra: 5

Getirmek, nakletmek.

Getürdi cânib-i Ya'küb'a büy-ı müjde-
i Yūsuf
O peyk-i nām-ver kim hāk-i kūy-i
yārdan geldi

16. **getürdi: -ür, -di**

Tarih 1

Mısra: 16

Eriştirmek, ulaştırmak.

Zühre bir āyîn ile raqş-āver oldu bu
gice
Kim sipihri şevkden raqşa getürdi bî-
mecāl

17. **getürmedi: -ür, -me, -di**

Gazel 20

Mısra: 6

Getirmek.

Tiğ-ı bî-dād ile şehîd olsun
Dil ki hicrānıña getürmedi tāb

18. **getürmez: -ür, -mez**

Gazel 120

Mısra: 9

Getirmek, nakletmek.

Getürmez bir haber cân-ı hazîne kūy-ı
dilberden
Yorulmuşdur meger pāy-ı şabā
refitārdan qalmış

19. **getürse: -ür, -se**

Gazel 246

Mısra: 7

Getirmek.

Getürse çarh-ı çārümden Mesîhā
zaħmıma merhem
Yine qalur kef-i 'İsî-i Meryem qande
ben qande

20. **getürür: -ür, -ür**

Gazel 103

Mısra: 3

Getirmek.

Büy-ı pîrāhen-i Yūsuf getürür bād-ı
şabā
Çeşm-i Ya'küb'a döner nūr-ı nazar çok
gítmez

gevher:

1. **gevher:**

Gazel 96

Mısra: 12

Cevher.

Pîrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa'ādet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kānuz

2. **gevher:**

Tarih 1

Mısra: 9

Cevher.

Müşterî (ARAPÇA) itdi gevher ü
yāqütđan
Saçmaq için anı dehre geh yemîn ü
geh şimāl

3. **gevher:**

Gazel 64

Mısra: 11

Cevher, elmas.

Dehānım perre-i lü'lü'-i himmetdir
sözüm gevher
Derün-ı sine kân-ı ma'rifetdir hātırım
yemdir

4. **gevher:****Gazel 84**

Mısra: 14

Cevher, elmas, mücevher, inci.

Bāzār-ı nazmı germ idüb kālā-yı şî'r-i
dil-keşîñ

Bir bir Ğarībî sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

5. **gevherimdedir:-im, -de, -dir****Gazel 48**

Mısra: 8

Cevher, mücevher.

Şarraf-ı dürr-i ma'rifetiñ sūḫ-i ma'nide
İki gözi müdām benim gevherimdedir

6. **gevherimizden:-imiz, -den****Gazel 212**

Mısra: 16

İnci.

Maḫbūl-i nazar olsa idiñ yāre Ğarībî
Deryāya şığışmazdı şadef
gevherimizden

7. **gevherleriñ:-ler, -iñ****Gazel 167**

Mısra: 6

Cevher, mücevher, elmas, inci.

Ḳadr-i ehl-i cehl ü dānā 'ālem-i fānīde
bir

Fark olunmaz kıymeti ḫar-mühreden
gevherleriñ

gevher-i baḫr-ı şefā'at:1. **gevher-i baḫr-ı şefā'at:-ı****Gazel 3**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Şefa'at denizinin incisi (Hz.
Muhammed).*

Bār-ı 'işyān ile ḫam-geşte olan
ḫāmetimiz

Gevher-i baḫr-ı şefā'at gül-i Baḫḫā'ya
fedā

gevher-i bī-gāne:1. **gevher-i bī-gāneye:-ye****Gazel 179**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kayıtsız davranan kişinin incisi.

Ey sīne-i cān tīr-i nigāha hedef olduñ
Ol gevher-i bī-gāneye güyā şadef
olduñ

gevher-i eş'ār:1. **gevher-i eş'ār:****Gazel 78**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Şiirlerin incisi.

Yād kıldıkca Ğarībî dāne-i ḫāl-i lebiñ
Baḫr-ı dilden gevher-i eş'ār kendin
gösterür

gevher-i eşk:1. **gevher-i eşki:-i****Gazel 114**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gözyaşı incisi.

Ben daḫı meger şakladığım gevher-i
eşki
Bir şūḫ-ı sitem-kāra nişār itmek
içünmiş

gevher-i esrār-ı sühan:1. **gevher-i esrār-ı sühan:****Gazel 105**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Söz sırlarının cevheri.

Gevher-i esrār-ı sūhan bizdedir
Naẓm ile bir ƙulzüm-i bî-sāhilüz

gevher-i nā-süfte-i yek-dāneye
beñzer:

1. gevher-i nā-süfte-i yek-dāneye
beñzer:

Gazel 93

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Eşi benzeri olmayan delinmemiş
inciye benzer.*

Her bir sūhanım vaşf-ı cemālinde o
şūhuñ
Bir gevher-i nā-süfte-i yek-dāneye
beñzer

gevher-i yekdāne:

1. gevher-i yekdāne:

Gazel 179

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Eşi benzeri olmayan mücevher.

Bir gevher-i yekdāne idiñ dehre Ğarībī
Şad-hayf ki nādānıñ elinde ħazef
olduñ

2. gevher-i yek-dāne:

Gazel 205

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Eşi benzeri olmayan mücevher.

Gencīne-i güftār-ı Ğarībī'ye irişdim
Sultānıma bir gevher-i yek-dāne
getürdim

gez-:

1. gezdik:-dik

Gazel 173

Mısra: 5

Dolaşmak.

Gezdik bu zīr-i ƙubbe-i eflākı her taraf
Virān-serā-yı dil gibi ğam-ħāne
görmedik

2. gezdikçe:-dik, -çe

Gazel 270

Mısra: 7

Dolaşmak.

Ĥayāl-i tār-ı zülfünde sinān-ı şāne
gezdikçe
Derün-ı sīnede dāğ-ı kühenler
tāzelenmez mi

3. gezdirme:-dir, -me

Gazel 135

Mısra: 4

(Şarap) gezdirmek, sunmak.

Āsiyā-yı rüzgārıñ gerdişi nevbettedir
Sāķiyā gezdirme bu meclisde cām-ı
Cem ğalať

4. gezen:-en

Gazel 185

Mısra: 10

Dolaşmak.

Düşdi yine ƙullābına şayyād-ı belānıñ
Şahrā-yı gönülde gezen āhū-yı
taħammül

5. gezer:-er

Gazel 242

Mısra: 8

Gezmek.

Cān zevrakı deryā-yı ğamıñ içre gözün
teg
Sür'atle gezer cūşiş-i girdāb arasında

6. gezüb:-üb

Terci-bend 2

Mısra: 49

Dolaşmak.

İştıyākıñla gezüb ‘āşık-ı sūzān ağlar
Şiše-i cān be-kef ü seng-be-dāmān
ağlar

ġidā-yı hançal:

1. **ġidā-yı hançal:**

Gazel 208

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hanzal ġıdası (Ebûcehil karpuzu
veya acı hıyar denen bitki).*

Hālî degil nevāle-i ġamdan dimāġımız
Pürdür ġidā-yı hançal ile ħ̣‘ānımız
bizim

ġilmān:

1. **ġilmān:**

Gazel 150

Mısra: 14

*Cennette hizmet edeceğine
inanılan delikanlı, cennet erkeği.*

Sendedir meyli Ġarībī’niñ eyā ġonçe-
dehen

Ġirse āġūşına ger ħ̣ūr ile ġilmān şaf
şaf

ġinā:

1. **ġinādan:-dan**

Gazel 140

Mısra: 11

Varlık, zenginlik.

Bu istişhād ile bildim ġinādan faḫr
efḏaldır
Hümā-yı devlet olur dā’imā vīrāneden
maḫzūz

ġibi:

1. **ġibi:**

Gazel 47

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Çok tāzeleriñ pençe-i bī-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kār degildir

2. **ġibi:**

Gazel 78

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Yād-ı ruḫsārıñla cānā şişe-i pür-mey
gibi
Gözlerinden ħ̣ūn-ı dil ser-şār kendin
gösterür

3. **ġibi:**

Gazel 83

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Şofî seni de ben gibi bāde-perest ider
Ol şūḫ-ı çeşm-i sākiniñ ibrāmı bellidir

4. **ġibi:**

Gazel 85

Mısra: 12

Benzetme edatı.

Dolaşur diller anıñ ġamze-i
müjġānlarına
Tıfl-ı yek-sāle gibi tīġ-i kalem
bilmezler

5. **ġibi:**

Gazel 86

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Baḫdım sipihr-i ḫ̣üsnüñe ḫ̣ālîñde ben
gibi
Künc-i lebiñde baġrı yanuḫ bir
sitāredir

6. **ġibi:**

Gazel 89

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Menzil-i dār-ı fenā ‘ayn-ı ferāgat
yeridir
Dil-i ‘uşşāk gibi āh-ı nedāmet yeridir

7. **gibi:**

Gazel 92

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Dil-i bī-tāb-ı ‘āşık gibi bir lahza karar
itmez
Hayāl-i ‘arızın bilmem dil-i sīm-āba
düşmüştür

8. **gibi:**

Gazel 92

Mısra: 7

Benzetme edatı.

N'ola iplik gibi bāzāra çıksa rişte-i
cānım
Ki dil bir Yūsuf-āsā hūsn-i ‘ālem-tāba
düşmüştür

9. **gibi:**

Gazel 92

Mısra: 12

Benzetme edatı.

Hayāl-i gül-şen-i rüyūnla görsen
būlbül-i cānı
Ne güne müy-ı zūlfūñ gibi pīç ü tāba
düşmüştür

10. **gibi:**

Gazel 97

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Gül-şen-i dehrīñ Ğarībī reng ü būyuñ
görmedik
Būlbül-i şeydā gibi efgāna
gelmişlerdenüz

11. **gibi:**

Gazel 106

Mısra: 15

Benzetme edatı.

Kimse bu yolda olmadı rüsvā bizim
gibi
Zencīr-i ‘aşka nice giriftarı görmüşüz

12. **gibi:**

Gazel 117

Mısra: 11

Benzetme edatı.

Çeşm-i süzen gibi ne vüs‘at-i meşreb
görünür
Ne hūd elde dağı ser-rişte-i şoĥbet
kalmış

13. **gibi:**

Gazel 127

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Çarĥa ‘İsā gibi pervāz ider ol kimse
k'olur
‘Andelīb-i çemene ālem-i tecrīd-i
hulūş

14. **gibi:**

Gazel 137

Mısra: 12

Benzetme edatı.

İstirāhat idecek āb u hevāsı dil-gīr
Yine zūlfı gibi yok ‘āşka bir şām-ı
neşāt

15. **gibi:**

Gazel 139

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Görmedim hāne-be-düşān-ı ĥarābāt
içre
Hele kendim gibi bir hāne-ĥarāb ey
vā‘ız

16. **gibi:**

Gazel 169

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Dūd-ı dil-i Ğarībī gibi medd-i āhımı
Çetr-i ‘ulüvv-i çarha sütün itdiñ ey
felek

17. **gibi:**

Gazel 170

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Dehrin gül-i ra‘nā gibi hep būd u
nebūdın
Ağazını seyr itdik ü encāmını gördük

18. **gibi:**

Gazel 170

Mısra: 7

Benzetme edatı.

‘Uşşākını sen gibi esīr itmedi kimse
Çok serv-i kaddiñ şīve-i endāmını
gördük

19. **gibi:**

Gazel 170

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Çok vādī-i ‘aşk içre Ğarībī gibi şeydā
Sevdā-yı cünūnuñ kaçı bed-nāmını
gördük

20. **gibi:**

Gazel 171

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Hīç kimseleri gül gibi güldürmediğñ
yok
Ancak yalañuz ben gibi giryānı
unutduñ

21. **gibi:**

Gazel 171

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Hīç kimseleri gül gibi güldürmediğñ
yok

Ancak yalañuz ben gibi giryānı
unutduñ

22. **gibi:**

Gazel 172

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Olduñ mı siyeh hālī gibi zülfüne
meftūn
Ey dil heves-i dāne ile dāma mı
düşdüñ

23. **gibi:**

Gazel 172

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Olduñ mu Ğarībī gibi gīsūsına pā-best
Zencīr-i ğam u miñnet-i ālāma mı
düşdüñ

24. **gibi:**

Gazel 173

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Gezdik bu zīr-i kubbeye-i eflākı her taraf
Vīrān-serā-yı dil gibi ğam-hāne
görmedik

25. **gibi:**

Gazel 173

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Mecnūn olub zamānede çok kimse ey
göñül
Zencīr-i ğamda sen gibi dīvāne
görmedik

26. **gibi:**

Gazel 173

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Çeşmiñ içer řarāba bedel hūn-ı ‘ařıkı
Cānā cihānda sen gibi cānāne
görmedik

27. **gibi:**

Gazel 173

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Çok kimse yakdı cānını nār-ı
muħabbete
Hergiz Ğarībī sen gibi pervāne
görmedik

28. **gibi:**

Gazel 174

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Ṭurre-i zūlf-i perīřānı gibi her sā‘at
Lebine būse-zen ü pāyına üftāde idik

29. **gibi:**

Gazel 174

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Hāṭıra gelmeyen endīře-i gerd-i
ḥaṭṭdan
Şafha-i rüy gibi biz daḥı dil-sāde idik

30. **gibi:**

Gazel 174

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Ğam-ı hicrānına pā-beste degildik
yārin
Ser-i kūyunda Ğarībī gibi āzāde idik

31. **gibi:**

Gazel 177

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Bir mihr-i cemāliñ heves-i cānına
düşdük
‘İsā gibi tā ol güneřiñ yanına düşdük

32. **gibi:**

Gazel 177

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Yandırdı bizi řu‘le-i ruḥsārına gūyā
Pervāne gibi şem‘-i şeb-istānına
düşdük

33. **gibi:**

Gazel 181

Mısra: 9

Benzetme edatı.

N’itdim saña kim dāne gibi cism-i
nizārı
Ṭāḥūne-i gerdūn-ı bed-encāma
düşürdüñ

34. **gibi:**

Gazel 188

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Oldı medd-i nigeḥi şu‘le-zen-i ḥırmen-
i cān
Berķ tevsenli gibi ‘arşda cevlānlı güzel

35. **gibi:**

Gazel 188

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Ķodı ḥırbā gibi ḥayretde Ğarībī beni ol
Ḥüsn-i ḥūrřıd-i dirāḥřān gibi tābānlı
güzel

36. **gibi:**

Gazel 188

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Ķodı ḥırbā gibi ḥayretde Ğarībī beni ol
Ḥüsn-i ḥūrřıd-i dirāḥřān gibi tābānlı
güzel

37. **gibi:**

Gazel 196

Mısra: 10
Benzetme edatı.

Sāye-i hār-ı sitemde dutalım mātem-i
‘aşk
Bülbül-i nuṭḡ-ı Ğarībī gibi nālān
olalım

38. **gibi:**
Gazel 197
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Halkası tavḡ gibi murġ-ı dil-i ‘uṣṣāka
Ser-i engüşt-i güzellerde belādır hātem

39. **gibi:**
Gazel 199
Mısra: 6
Benzetme edatı.

Ne ṭākat-i reftār ne ḥod kuvvet-i
pervāz
Murġ-ı kef-i ṭiflān gibi bī-bāl ü per
oldum

40. **gibi:**
Gazel 199
Mısra: 14
Benzetme edatı.

Bir Yūsuf-ı ḥüsnüñ ğam-ı hicrinde
Ğarībī
Ya‘ḡub gibi maḥrūm-ı sevād-ı başar
oldum

41. **gibi:**
Gazel 200
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Deryā gibi sūz-ı dil ile cūş idebilsem
Bülbülleri güftārda ḥāmūş idebilsem

42. **gibi:**
Gazel 200
Mısra: 6
Benzetme edatı.

Bir kez n'ola ḥaṭṭ eylemeden ḥüsnüni
pā-māl
Mengüşı gibi būs-ı bināġüş idebilsem

43. **gibi:**
Gazel 200
Mısra: 15
Benzetme edatı.

Hāle gibi dūşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zīver-i āġüş idebilsem

44. **gibi:**
Gazel 202
Mısra: 3
Benzetme edatı.

Şahbā gibi güftārı mest eyledi ‘uṣṣākı
La‘l-i lebi cānānıñ peymāne midir
bilmem

45. **gibi:**
Gazel 203
Mısra: 15
Benzetme edatı.

Zīr-i ebrūda o şūḥuñ şaf-ı müjġanı gibi
Biz daḡı ḥāb-gehi sāye-i şemşīr
idelim

46. **gibi:**
Gazel 205
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Cān bülbülünü seyr-i gül-istāna
getürdim
Gül gibi girībānımı dāmāna getürdim

47. **gibi:**
Gazel 205
Mısra: 11
Benzetme edatı.

Raḡm eyle gözüm yaşı gibi şalma
nazardan
Ḥāk-i deriñe bir dil-i dīvāne getürdim

48. **gibi:**

Gazel 207

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Çeşmi gibi hayālīde dilden remīdedir
Olmaz o kıadd-i yāsemen-i hoş-ıurām
rām

49. **gibi:**

Gazel 208

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Gelmiş dudaga murğ-ı kafesden çıkar
gibi
Mevkūfdur işāretiñe cānımız bizim

50. **gibi:**

Gazel 209

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Hüsni-i ruhsārını bir şemme kadar vaşf
idim
Çeşm-i 'āşık gibi āyīneye hayret
virdim

51. **gibi:**

Gazel 209

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil
idim
Şimdi rüsvālık ile 'āleme şöhret
virdim

52. **gibi:**

Gazel 211

Mısra: 5

Benzetme edatı.

Zāhidin fi'li gibi hüsnuñe mağrūr olma
'Ameli zāyi' olur tã'ife-i hod-bīnin

53. **gibi:**

Gazel 211

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Ey Ğarībī diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi tãze hayālin ğazel-i rengīnin

54. **gibi:**

Gazel 212

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Müştak olalı sen gibi bir āfet-i dehre
Sevdā gidemez tãc-ı zer-āsā
serimizden

55. **gibi:**

Gazel 215

Mısra: 13

Benzetme edatı.

Bülbül-i nuḡk-ı Ğarībī gibi tã rüz-ı
cezā
Yetmeyüb gül-şen-i maḡşuduña nālān
olasın

56. **gibi:**

Gazel 219

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Halvet-geh-i hãtırdā olan medd-i
hayātım
Pervāne gibi şu'le-i tãbānıña ḡurbān

57. **gibi:**

Gazel 220

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Bu cüş-ı pür-ıurüş-ı ra'şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde cām bahtım gibi vārūn
olmasun n'olsun

58. **gibi:**

Gazel 225

Mısra: 16
Benzetme edatı.

Bu vādide kim eyler mā'il-i üstāda
pey-revlik
Meger ṭab'-ı Ğarībī gibi bir tāze ḥayāl
olsun

59. **gibi:**
Gazel 227
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Görünce meclisiñde ben gibi miskīni
sulṭānım
Raḳībe sözleriñ ebrüy-ı ğammāz ile
söylersin

60. **gibi:**
Gazel 227
Mısra: 14
Benzetme edatı.

Meger şimden gerü derdiñ Ğarībī kūy-
ı dil-dāra
Kebüter gibi murğ-ı tiz-pervāz ile
söylersin

61. **gibi:**
Gazel 230
Mısra: 11
Benzetme edatı.

Çekelüm sīneye cānım gibi cānānı
dime
Ṭama'-ı ḥama düşüb fikr-i muḥāl itme
şaḳın

62. **gibi:**
Gazel 231
Mısra: 5
Benzetme edatı.

Ser-pençe-i firāḳda bir kimse ben gibi
Feryād-ı şubḥ u āh-ı şeb-i tāra
düşmesün

63. **gibi:**
Gazel 233
Mısra: 7
Benzetme edatı.

Geldi mecnūn gibi dīvāna göñül
gerdenini
Zülf-i meh-veşlere vā-beste-i ḳullāb
itsün

64. **gibi:**
Gazel 239
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Esīr-i pençe-i derdim men-i bī-çāre yā
Allāh
Sen eyle ben gibi bī-çāreye bir çāre yā
Allāh

65. **gibi:**
Gazel 242
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Cismim ḳalalı ḳulzüm-i ḥün-āb
arasında
Devr itmede'em ḥas gibi seyl-āb
arasında

66. **gibi:**
Gazel 242
Mısra: 12
Benzetme edatı.

Yā Rabb bizi şābūn-ı 'ināyet ile pāk it
Ḳoyma kefi baḳḳāl gibi çirk-āb
arasında

67. **gibi:**
Gazel 245
Mısra: 1
Benzetme edatı.

Açılmaz gönçe göñlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahār u bāde ḥoşdur dil-ber-i nāzik-
bedenlerle

68. **gibi:**

Gazel 250

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Anı da ben gibi āb eylesün
hacletden
Dutma ruhsārınñı mīnā-yı şarābıñ
yüzine

69. **gibidir:-dir**

Gazel 250

Mısra: 11

Benzetme edatı.

Her sözi ehl-i dile seng-i melāmet
gibidir
Kim çıkar vā'iz olan hāne-ḥarābıñ
yüzine

70. **gibi:**

Gazel 256

Mısra: 7

Benzetme edatı.

Yarın raḳīb kelb-i mu'allem gibi
düşüb
Āhū kıovar mişāl-i yemīn ü şimāline

71. **gibi:**

Gazel 257

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Sāgar gibi öpdürme şaḳın ḥalka
dudağın
Mīnā gibi ṭur bezmde peymānelik itme

72. **gibi:**

Gazel 257

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Sāgar gibi öpdürme şaḳın ḥalka
dudağın
Mīnā gibi ṭur bezmde peymānelik itme

73. **gibi:**

Gazel 258

Mısra: 8

Benzetme edatı.

O şūḥ-ı āfetiñ gördükde dil şubḥ-ı
bināgūşuñ
Aşıldı dürr-i mengūşı gibi cānım
kulağında

74. **gibi:**

Gazel 260

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Hāle gibi anı iderim zīver-i āgūş
Ol māh-likā bir gece mihmānım olursa

75. **gibi:**

Gazel 260

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Süz-ı dil ile yandırırım bāğ u bahārı
Efgānda Ğarībı gibi meydānım olursa

76. **gibi:**

Gazel 261

Mısra: 9

Benzetme edatı.

Yūsuf gibi düş çāh-ı zeneḥdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif'at var içinde

77. **gibi:**

Gazel 261

Mısra: 18

Benzetme edatı.

Ol şūḥ görüb bu gazelim didi Ğarībı
La'lim gibi biñ dürlü ḥalāvet var
içinde

78. **gibi:**

Gazel 262

Mısra: 3

Benzetme edatı.

Mecnûn gibi dilden dile efsâne olursun
Sırr-ı deheniñ meclis-i yârâna tıyurma

79. **gibi:**

Gazel 264

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Kendi kendiñ itürür 'aşk yetince hüsne
Bülbüli h'âb başar gibi gül âgüşunda

80. **gibi:**

Gazel 277

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Cüy-ı ihsânıñ ümîdiyle nihâl-i emelim
Hâke düşmüş gibi bî-berg ü nevâdir
şimdi

81. **gibi:**

Gazel 283

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Ûatlı-i 'âşıkda ne ihmâl ide te'hîr gibi
Ne vişâlinde tekâsül ide taşşîr gibi

82. **gibi:**

Gazel 283

Mısra: 2

Benzetme edatı.

Ûatlı-i 'âşıkda ne ihmâl ide te'hîr gibi
Ne vişâlinde tekâsül ide taşşîr gibi

83. **gibi:**

Gazel 283

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Pây-mâl itdi beni âmed ü reft-i sitemiñ
Rüy-ı kâlîde olan hey'et-i taşvîr gibi

84. **gibi:**

Gazel 283

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Dil-i zârıñ nice bir cânı var âzâd ola
kim
Şîr-i ser-bestedir ol kâküle zencîr gibi

85. **gibi:**

Gazel 283

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Böyle bir ceş-i gamıñ eylemiş anı
ber-bâd
Bulamam hâtırımı bir dağı ta'mîr gibi

86. **gibi:**

Gazel 283

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Ûankı bî-çâresiniñ katline kaçd itdi
yine
Sürmeden zâg virür çeşmine şemşîr
gibi

87. **gibi:**

Gazel 283

Mısra: 12

Benzetme edatı.

Vefk-ı hâlû'l-vasatı dâğ ile çekdim
dilime
Bu perî-zâdeyi dâm itmege teşhîr gibi

88. **gibi:**

Gazel 283

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Âteşin âh Ğarîbî ki çıkar sînemden
Ciger-i düşmene maşşûsdurur tîr gibi

89. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 1

Benzetme edatı.

O melek hüsünü şerh itse de tafşîl gibi
Nüşâ-i mihrini zann eyleme tekmîl
gibi

90. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 2

Benzetme edatı.

O melek hüsünü şerh itse de tafşıl gibi
Nüşa-i mihrini zann eyleme tekmil
gibi

91. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 4

Benzetme edatı.

Dâne-i hâl degil tāk-ı dü-ebrüsünde
Gönlüm aşılmış aña şîşe-i kandil gibi

92. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 6

Benzetme edatı.

Nesh olub âyet-i hüsni o perî-ruhsârîñ
Bir Firengî haţ ile nüşa-i İncil gibi

93. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 8

Benzetme edatı.

Haţ-ı nev-hîzine bak şafha-i
ruhsârında
Varaq-ı hüsni dür-efşân ider iklil gibi

94. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 10

Benzetme edatı.

Muşhaf-ı rüyuna ser-levha-i zer
çekmek için
Cedvel-i kaşına zülfi kalem-i kıl gibi

95. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 12

Benzetme edatı.

Harem-i vuşlat-ı dil-dârda hem-şoĥbet
idik
Geldi zâhid araya girdi ‘azâzîl gibi

96. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 14

Benzetme edatı.

Böyle zulmet-kededir hâne-i dil
ġamdan kim
Revzeninden görünür şu ‘le siyeh mîl
gibi

97. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 16

Benzetme edatı.

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrâh
oldum
Ba‘zî hükkâmîñ olur manşıbı tahvîl
gibi

98. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 18

Benzetme edatı.

Tâ inandırdım o bed-hüya hulûş-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafha-i tenzîl
gibi

99. **gibi:**

Gazel 285

Mısra: 20

Benzetme edatı.

Şu ‘arâ-yı selefle söyle Ğarîbî tanzîr
Bezm-i yârâna okı sen anı temşîl gibi

100. **gibi:**

Gazel 286

Mısra: 1

Benzetme edatı.

Ḳaddime şaldı firākı ḥam-i teḡşīr gibi
Zülf-i ḥübāna düşen ḥalḳa-i dil-gīr gibi

101. **gibi:**
Gazel 286
Mısra: 2
Benzetme edatı.

Ḳaddime şaldı firākı ḥam-i teḡşīr gibi
Zülf-i ḥübāna düşen ḥalḳa-i dil-gīr gibi

102. **gibi:**
Gazel 286
Mısra: 4
Benzetme edatı.

İntizārım ser-i rāhında bu ümmīd ile
kim
Serim āvīze-i fitrāk ide naḥḳīr gibi

103. **gibi:**
Gazel 286
Mısra: 6
Benzetme edatı.

Künc-i ḡamda bulamam zerrece
taḥrīk-i mecāl
Ḳīn-i dāmānım olub pāyıma zencīr
gibi

104. **gibi:**
Gazel 286
Mısra: 8
Benzetme edatı.

Bu ḥarābātıda bir cür‘a-i meyden ḡayrı
Kim açar ‘uḡdemizi nāḥun-ı tedbīr
gibi

105. **gibi:**
Gazel 286
Mısra: 10
Benzetme edatı.

Ḳalmadı ma‘rifete kimse Ġarībī ṭālib
Görmedim ḥalḳda mergüb-ı denānīr
gibi

106. **gibi:**
Gazel 64
Mısra: 9
-e benzer. Benzerlik bildirir.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelāmım şūḥ u rengīndir ḥayālātım
müsellemdir

107. **gibi:**
Gazel 67
Mısra: 5
-e benzer. Benzerlik bildirir.

Ḥased ḥanḳer gibi mızrāb-sār-ı sīnede
her dem
Neden kim ol bütüñ olmaz miyānından
cüdā ḥanḳer

108. **gibi:**
Gazel 92
Mısra: 6
-e benzer. Benzerlik bildirir.

Rehā-yāb olmaḡa imkānı yoḡ İskender
olursa
Göñül ḳāḥ-ı zeneḡdānıñ gibi girdāba
düşmüşdür

109. **gibi:**
Gazel 62
Mısra: 6
*"Sanki, öyle
görünüyor" anlamlarında edat.*

Şarıлмаḳ her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā
Ḳad-i mevzūn-ı dil-ber gibi ‘āşık bir
dıraḡt ister

110. **gibi:**
Gazel 27
Mısra: 2
Benzerlik bildirir.

Evvel seni ey dil yaḳar ol şem‘ ḥayāl it
Pervāne gibi şoñra temennā-yı vişāl it

111. **gibi:**

Gazel 61

Mısra: 8

Benzerlik bildirir.

Ey dāver-i hükümet ey server-i ‘adālet
Hükümün gibi cihānda bahtın ola
muzaffer

112. **gibi:**

Gazel 64

Mısra: 2

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Benim kim sözlerimden ‘aql-ı Eflātün
mülzemdür
Esās-ı kaşr-ı tab‘ım Kāf-ı ‘Ankā gibi
muhkemdir

113. **gibi:**

Gazel 66

Mısra: 11

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Qılma rakıbe sürme gibi göze i‘tibār
Ş‘ol rü-siyeh inanma degil İsfahānlı’dır

114. **gibi:**

Gazel 67

Mısra: 12

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Olunca ger çıkarsam bir kadem rāh-ı
muhabbetden
Efendim tır-i müjgānın gibi degsün
baña hañçer

115. **gibi:**

Gazel 81

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Muhabbet şem‘ine pervāne-i cān-süz-ı
hāmüşuz
Bizim bülbül gibi bī-hüde āh u zārımız
yoğdur

116. **gibi:**

Gazel 90

Mısra: 4

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Yıkılmaz bu harābāt içre ‘aşık bir
ayağıyla
Efendim gamze-i sākī gibi bir
kahramān ister

117. **gibi:**

Gazel 90

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Muhabbet büstānında tezerv-i ‘aşkıdır
tab‘ım
Kad-i mevzūn-ı dil-ber gibi bir serv-i
revān ister

118. **gibi:**

Gazel 90

Mısra: 8

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Göñül meyl eylemez gaşş ü semīnine
kühen-sālīñ
Hayāl-i tab‘-ı rengīnim gibi nāzik-
miyān ister

119. **gibi:**

Gazel 91

Mısra: 14

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Nāz ile dāmen-i ‘işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

120. **gibi:**

Gazel 101

Mısra: 6

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Ne miqdār olsa da yād-ı ruhuñ rüşen-
ger-i hātır

Yine bahtım gibi eyyām-ı 'işret târdır
sensiz

121. **gibi:**

Gazel 105

Mısra: 13

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Fahre sezâyuz ki Ğarībī gibi
Bende-i der-gāh-ı şehe 'ādilüz

122. **gibi:**

Gazel 108

Mısra: 2

-e benzer. Benzerlik bildirir.

Beyāz-ı şubh-ı rüyuñ mevc-i baħr-i
nürdan qalmaz
Siyeh bahtım gibi haṭṭıñ şeb-i
deycürdan qalmaz

123. **gibi:**

Gazel 121

Mısra: 10

"Gibi" edatı.

Hāl ü haṭ-ı ruḥsārıña dil mā'il olaldan
Zülfüñ gibi efkār-ı müşevveşlere
düşmüş

124. **gibi:**

Gazel 121

Mısra: 11

"Gibi" edatı.

Kettān gibi efsürde olur cism-i za'fī
Ş'ol ğam-zedeniñ kim gözi meh-
veşlere düşmüş

125. **gibi:**

Gazel 122

Mısra: 5

"Gibi" edatı.

Devr-i dā'im gibi gözden giçirür
ağyārı
Beni bir köhne bozuğ nüşha-i taqvīm
itmiş

126. **gibi:**

Gazel 127

Mısra: 11

"Gibi" edatı.

Reng-i mey taşra urur gibi qadeħden
ey dil
Sīneden zāhir olur şu'le-i hūrşīd-i
hulūş

127. **gibi:**

Gazel 129

Mısra: 6

"Gibi" edatı.

Devr-i ruḥsārında zülf-i 'anberīniñ
gösterür
Bedr-i kāmīl eylemiş gibi felekde hāle
'arz

128. **gibi:**

Gazel 130

Mısra: 11

"Gibi" edatı.

Qorqarım cānıma Qaḫnūs gibi olsun
āteş
Nağme-i murğ-ı dil-i der-be-derimden
'ārız

129. **gibi:**

Gazel 141

Mısra: 14

"Gibi" edatı.

Ey veliyyü'l-ni'metim sermāye-i
'ömrüm benim
V'ey hezārān ben gibi yoluñda qurbān
el-vedā'

130. **gibi:**

Gazel 145

Mısra: 15

"Gibi" edatı.

Hande-i bezmiñi sāğar gibi yād itdi
gice

Kağeğ-i dıde degil girye-i ğamdan
fāriĝ

131. **gibi:**

Gazel 154

Mısra: 6

"Gibi" edatı.

Ol iki nergis-i pür-ĥāb-ı ĥayāliyle
gice
Şubĥa dek ŧem'-i nümāyān gibi bī-
ĥāb olduk

132. **gibi:**

Gazel 154

Mısra: 8

"Gibi" edatı.

Āyet-i mihrini bulmadı göñül bunca ki
biz
Muşĥaf-ı rüyuña zülfün gibi i'rāb
olduk

133. **gibi:**

Gazel 154

Mısra: 10

"Gibi" edatı.

Güşe-i külĥen-i ğurbetde ĥarār
itmekden
Ferş-i ĥamām gibi ālüde-i ĥirk-āb
olduk

134. **gibi:**

Gazel 156

Mısra: 7

"Gibi" edatı.

Biz 'aşĥ-ı gülde bülbülüz ammā ŧabā
gibi
Bāz-ı niĥāb-ı ĥehresine ĥādir olmadık

135. **gibi:**

Gazel 158

Mısra: 15

"Gibi" edatı.

Çekemezsin o büti tır gibi āĝūŧa
Ĥametiñ bār-ı sitem birle kemān
olmayıcak

136. **gibi:**

Gazel 160

Mısra: 20

"Gibi" edatı.

Sālim olamaz sīne-i dil renc-i
ĥasedden
Ĥayfā anı ecvef gibi 'illetle ĝiçürdik

137. **gibi:**

Gazel 161

Mısra: 5

"Gibi" edatı.

Bir sübĥa-i ŧad-dāne gibi leyl ü nehārı
Seccāde-i ŧā'atde 'iādetle ĝiçürdik

138. **gibi:**

Gazel 162

Mısra: 5

"Gibi" edatı.

Çeşm-i gül-zāra tiken gibi yapışdı
durdı
Sebze-i ĥaĥ-ı siyeh baĥtına ŧebbū
diyerek

139. **gibi:**

Gazel 162

Mısra: 18

"Gibi" edatı.

Yād-ı vaşlıyla Ğarībı o perī-ruĥsārın
Yandı cān Ĥaknüs-i vaĥdet gibi yā hū
diyerek

140. **gibi:**

Gazel 164

Mısra: 6

"Gibi" edatı.

Ārzū-mend-i dem-i ŧeşşiriñim ĥurbān
güni

Ey hezārān ben gibi bī-çāre kurbānīñ seniñ

141. **gibi:**

Gazel 168

Mısra: **11**

"Gibi" edatı.

Hāli bu gūne ben gibi miḥnet-güzār olur
Zehr-āba nūş-ı kāse-i ḥassād olanlarıñ

142. **gibi:**

Gazel 187

Mısra: **3**

"Gibi" edatı.

Muḥīṭ-i ḥüsnde maḥv it vücūdı seyl gibi
Zebān-ı 'aşkı dirāz itmeniñ zamānı degil

143. **gibi:**

Muhammes 3

Mısra: **14**

"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Meger olduḡ yine āmāc-gāh-ı dīde-i ḥāsıd
Çıķub gül-i beyābān gibi geldi meclise zāhid

144. **gibi:**

Tarih 2

Mısra: **8**

"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

'Andelībān-ı çemen feryāda geldi şevķden
Gönçe güldi gül gibi ḥār-ı ğam oldı nā-bedīd

145. **gibi:**

Terci-bend 1

Mısra: **21**

"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben oldum
Aġyār gül aldı ulaşan ḥāre ben oldum

146. **gibi:**

Terci-bend 1

Mısra: **26**

"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Ey gül nażar it ḥālime ḥāk olmadan evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan evvel

147. **gibi:**

Terci-bend 1

Mısra: **60**

"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Pervāne-i 'aşķım ki dutuşmuş per ü bālim
Bī-çāre Ğarībī gibi arturma melālim

148. **gibi:**

Terci-bend 2

Mısra: **20**

"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Dīdemi ḥasret-i dīdār ile giryān itmek
Gül gibi ḥāre uyub bülbüli nālān itmek

149. **gibi:**

Terkib-bend 1

Mısra: **97**

"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Göñlümi çeşm-i Ğarībī gibi bī-nūr itme
Kurb-ı der-gāhdan ey şeh beni mehcūr itme

giç:**1. giç:****Gazel 31**

Mısra: 1

Vazgeçmek, bırakmak.

Haṭ-ı ruḥsâr-ı yâre mâ'il ol faşl-ı
çemenden giç
Benefşe-zârı seyr it cilve-i serv-i
semenden giç

2. giç:**Gazel 31**

Mısra: 2

Vazgeçmek, bırakmak.

Haṭ-ı ruḥsâr-ı yâre mâ'il ol faşl-ı
çemenden giç
Benefşe-zârı seyr it cilve-i serv-i
semenden giç

3. giç:**Gazel 31**

Mısra: 4

Vazgeçmek, bırakmak.

Sevâd-ı çeşm-i bülbül dîde-i Ya'kûb'a
dönmüşdür
Yüzünden aç niķâb ey Yûsuf-ı gül
pîrehenden giç

4. giç:**Gazel 31**

Mısra: 6

Vazgeçmek, bırakmak.

Benim gerden-be-ṭavķ-ı derd-i 'aşķıñ
şâh-ı miḥnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrâh ile
benden giç

5. giç:**Gazel 31**

Mısra: 8

Vazgeçmek, bırakmak.

Uçurma âşiyânından gönüller murğın
inşâf it
Saña yüz kez didim ey şâne zülf-i pür-
şikenden giç

6. giç:**Gazel 31**

Mısra: 10

Vazgeçmek, bırakmak.

Gönül âmâde-i şehri fenâ olmaķdadır
rif'at
Sebük-seyr ol getir pervâza cân
murğın bedenden giç

7. giç:**Gazel 31**

Mısra: 12

Vazgeçmek, bırakmak.

Şehîd-i tîğ-i 'aşķa atlas-ı eflâk olur
câme
Sen ey ğassâl cism-i mürde-i hünîn-
kefenden giç

8. giç:**Gazel 31**

Mısra: 14

Vazgeçmek, bırakmak.

Ğarîbî ger dimâğ-ı devletiñ var ise
'âlemde
Varub 'azm-i diyâr-ı ğurbet it hâk-i
vaṭandan giç

9. giçdi:-di**Gazel 271**

Mısra: 8

Vazgeçmek, bırakmak.

Ne tenhâ ben giriftâr-ı dü-çeşm-i
seher-engiziñ
Seni gördükde herkes yârdan bî-
gânedden giçdi

10. giçdi:-di**Gazel 44**

Mısra: 1
Geçmek.

‘Ahd-i şebâb giçdi nedâmet zamânıdır
‘Ömr-i fenâ dükendi nedâmet
zamânıdır

11. giçdi:-di
Gazel 87
Mısra: 5
Geçmek.

Giçdi zamân-ı revnaķı bāzār-ı
hüsnünüñ
Şimden gerü bu cilve vü nāza ne
i‘tibār

12. giçdi:-di
Gazel 195
Mısra: 13
Geçmek.

Ġarībī ‘ömr gāfil giçdi hayfâ ‘aşķ
zevkinden
Giriftār-ı hevâ-yı mihr-i hūbān
olmadan evvel

13. giçdi:-di
Gazel 271
Mısra: 1
Geçmek.

Neşât-ı būs-ı la‘liñ biñ leb-i
peymāneden giçdi
Budur vechi ki şofî sākiden mey-
hāneden giçdi

14. giçdi:-di
Gazel 271
Mısra: 2
Geçmek.

Neşât-ı būs-ı la‘liñ biñ leb-i
peymāneden giçdi
Budur vechi ki şofî sākiden mey-
hāneden giçdi

15. giçdi:-di
Gazel 10
Mısra: 11
Geçmek.

Giçdi bahār-ı ‘işretimiz şimdiden gerü
Ey reng-i çehre berg-i hāzān söylerim
saña

16. giçdi:-di
Gazel 66
Mısra: 13
Geçmek (*Gençlik, güzellik
bağlamında*).

Giçdi zamân-ı hüsnî Ġarībī ol āfetiñ
Şem‘-i cemāli hātṭ ile başı dumānlıdır

17. giçdi:-di
Gazel 271
Mısra: 4
Geçmek.

Degil bī-hüde ger zünnāra sevdā çekdi
Şan‘ān’ı
Sebeb bir hüsn imiş kim sübħa-i şad-
dāneden giçdi

18. giçdi:-di
Gazel 271
Mısra: 6
Geçmek.

Kimiñ kim göñlüni şeh-bāz-ı çeşmiñle
esir itdiñ
Fedā-yı hālîñ olsun dir dil-i dīvāneden
giçdi

19. giçdi:-di
Gazel 149
Mısra: 8
Geçmek.

Pejmürdelendi sünbülü hem şoldı
gülleri
Giçdi zamānı köhnelenüb nev-bahār
hayf

20. **giçdi:-di**

Gazel 165

Mısra: 17

Geçmek.

Zamān-ı zevkî giçdi gül-şen-i hüsn-i
kühen-sâliñ
Ġarībî şimdi āgūş-ı dile bir tāze dil-ber
çek

21. **giçdi:-di**

Gazel 271

Mısra: 10

Geçmek.

Ķıyās it kākülünden gönlümüñ hāl-i
perīşānın
Ne gūne pārelendi tā sinān-ı şāneden
giçdi

22. **giçdi:-di**

Gazel 271

Mısra: 12

Geçmek.

Kerem kıl dīde-i ‘uşşāka göster şem ‘i
ruhsārīñ
Ġamīñla sūziş-i cān şīve-i pervāneden
giçdi

23. **giçdi:-di**

Gazel 271

Mısra: 14

Geçmek.

Ġarībî rihlet-i cāndır ‘adem vehmiyle
Mecnūn'dan
Ġam-ı ‘aşkıñda cān viridi bu miñnet-
hāneden giçdi

24. **giçdi:-di**

Gazel 288

Mısra: 17

Geçmek.

İtme melāmet iş oradan giçdi mā-ħaşal
Düşdüm Ġarībî ‘aşka nedir söyle
çāresi

25. **giçdim:-di, -m**

Gazel 224

Mısra: 3

Geçmek.

Yed-i mi‘mār-ı ihsānīñla ābād
olmadan giçdim
Sipāh-ı cevriñe bārī vücūdum pā-māl
olsun

26. **giçdim:-di, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 61

Geçmek.

Beni öldür güzelim ‘ömr-i fenādan
giçdim
Bāde-i ħahrīñı şun cām-ı şafādan
giçdim

27. **giçdim:-di, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 62

Geçmek.

Beni öldür güzelim ‘ömr-i fenādan
giçdim
Bāde-i ħahrīñı şun cām-ı şafādan
giçdim

28. **giçdim:-di, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 63

Geçmek.

Ġazab eyle baña kim ‘afv u ‘aţādan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı ħamım şerm ü
ħayādan giçdim

29. **giçdim:-di, -m**

Terkib-bend 1

Mısra: 64

Geçmek.

Ġazab eyle baña kim ‘afv u ‘aţādan
giçdim

Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü
hayādan giçdim

30. **giçdim**:-*di, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **65**
Geçmek.

Derdim artur ğam-ı ‘aşkıñla devādan
giçdim
Heves-i la‘liñ ile āb-ı beķādan giçdim

31. **giçdim**:-*di, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **66**
Geçmek.

Derdim artur ğam-ı ‘aşkıñla devādan
giçdim
Heves-i la‘liñ ile āb-ı beķādan giçdim

32. **giçdim**:-*di, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **67**
Geçmek.

Yoluña hāk olayım bāri hevādan
giçdim
Bāĝ-ı hüsñüñde olan bŷy-ı vefādan
giçdim

33. **giçdim**:-*di, -m*
Terkib-bend 1
Mısra: **68**
Geçmek.

Yoluña hāk olayım bāri hevādan
giçdim
Bāĝ-ı hüsñüñde olan bŷy-ı vefādan
giçdim

34. **giçe**:-*e*
Gazel 122
Mısra: **3**
Vazgeçmek, bırakmak.

Dil ne gŷne o siyeh-çeşm-i perīden
giçe kim
Mŷlk-i iķlīm-i cŷnŷmı aña teslim itmiş

35. **giçen**:-*en*
Gazel 224
Mısra: **8**
Geçmek.

Şeb-i firķatde yād it ey dil bī-çāre
cānānı
Saña eyyām-ı vuşlatda giçen gŷnler
hayāl olsun

36. **giçer**:-*er*
Gazel 56
Mısra: **3**
Geçmek.

Her bir nefes ki kāfile-i ‘ömrdür giçer
Ser-menzil-i beķāya işāret degil midir

37. **giçer**:-*er*
Gazel 87
Mısra: **7**
Geçmek.

‘Aşık giçer menāzili pāy-ı hayāl ile
Rāh-ı talebde şīb ü firāza ne i‘tibār

38. **giçer**:-*er*
Gazel 8
Mısra: **6**
Geçmek, delmek, aşmak.

Kırma seng-i gŷneh-i pŷşt-i kemānın
elde
Per açub ‘ālem-i lāhŷta giçer tŷr-i du‘ā

39. **giçer**:-*er*
Gazel 164
Mısra: **12**
Geçmek.

Cāna ķaşdıñ var ise çek tĝiññi hŷkmŷñ
yŷrŷt
Kim giçer ey pādişāhım başa fermānıñ
seniñ

40. **giçirdiñ:-ir, -diñ**

Gazel 247

Mısra: 9

Geçirmek.

Giçirdiñ ser-be-ser iklīm-i cānı tīg-i
gamzeñden
A zālīm bilmezim feth-i Hülāgū Hān
mı var sende

41. **giçme:-me**

Gazel 267

Mısra: 13

Geçmek, geçip gitmek.

Bu güneh-kār u siyeh-rū ‘Acemī’den
giçme
Ey leb-i nāṭıka-perdāz-ı lisān-ı ‘Arabī

42. **giçmez:-mez**

Gazel 87

Mısra: 9

Kulak asmamak, boşvermek.

Giçmez niyāz durmayacak yāre rū-be-
rū
Bī-minnet-i ḥulūş-ı namāza ne i‘tibār

43. **giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 161

Mısra: 18

Geçmek.

İrdik yine bir devlete lütf ü
kereminden
Her çend ki bir müdde ḳanā‘atle
giçürdik

44. **giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 161

Mısra: 20

Geçmek.

Mevlā vire maḳşūdını kim
merḫametinden
Devrānımız baḫt-ı sa‘ādetle giçürdik

45. **giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 161

Mısra: 22

Geçmek.

Ol gönçe-lebiñ vaşf-ı dehānında
Ġarībī
Hep nükte-i envā‘-ı leṭāfetle giçürdik

46. **giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 160

Mısra: 1

(ömrü) tüketmek.

Efsūs ki dünyāmızı ḡafletle giçürdik
Āsāyiş-i iḫyāmızı ḡasretle giçürdik

47. **giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 160

Mısra: 4

(Ömrü) geçirmek.

El virmedi bir ḡüşe-i ‘uzletde ḳanā‘at
‘İş-i şikemi dehrde minnetle giçürdik

gice:

1. **gice:**

Gazel 32

Mısra: 9

Gece.

Fikr-i sevād-ı turre-i zülfiyle her gice
Eyler siyāḡ āyine-i çarḡı āḡ-ı kec

2. **gice:**

Gazel 111

Mısra: 13

Gece.

Gice bir yerde raḳīb ile işitdim yāri
‘Aceb itdim ki melek eyledi Şeyṭān’a
heves

3. **gice:**

Gazel 145

Mısra: 15

Gece.

Hānde-i bezmiñi sāgar gibi yād itdi
gice
Kadeh-i dīde degil girye-i gamdan
fāriğ

4. **gice:**

Gazel 147

Mısra: 7

Gece.

‘Azm-i mülk-i ‘adem itmiş gice yol
gitmek için
Şu‘lesin şem‘-i delīl-i ser-i rāh itdi
çerāğ

5. **gice:**

Gazel 154

Mısra: 5

Gece.

Ol iki nergis-i pür-h‘āb-ı hayāliyle
gice
Şubha dek şem‘-i nümāyān gibi bī-
h‘āb olduq

6. **gice:**

Gazel 168

Mısra: 7

Gece.

Hīç vedduhā-yı hüsni berī olmadı gice
Fenn-i rüsüm-ı ‘aşkda üstād olanlarıñ

7. **gice:**

Gazel 203

Mısra: 11

Gece.

Gice h‘ābında göñül sünbül ü reyhān
görmüş
Biz anı zülf ü haṭ-ı yār ile ta‘bīr idelim

8. **gice:**

Gazel 253

Mısra: 1

Gece.

Hüsni h‘ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi gāret bu
gice

9. **gice:**

Gazel 253

Mısra: 2

Gece.

Hüsni h‘ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi gāret bu
gice

10. **gice:**

Gazel 253

Mısra: 4

Gece.

Cāme-h‘āba buyuruñ hāne seniñdir
diyerek
Girdi āgūşuma ol serv-i leṭāfet bu gice

11. **gice:**

Gazel 253

Mısra: 6

Gece.

Şeb-i zülfünde bināgūşını göz gördi
didi
Āh kopdı başıma şubh-ı kıyāmet bu
gice

12. **gice:**

Gazel 253

Mısra: 8

Gece.

Sen biraz rāhat ol ey şem‘ benimdir
nevbet
Kim beni yaqmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

13. **gice:**

Gazel 253

Mısra: 10

Gece.

Ey meh-i evc-i melâmet n'ola bir kez
olasın
Ser-i bālînimize şem' -i hidâyet bu gice

14. **gice:**

Gazel 253

Mısra: 12

Gece.

İntizârıyla gözüm kapuda cânım lebde
İriş imdâdına ey şubh-ı sa'âdet bu
gice

15. **gice:**

Gazel 253

Mısra: 14

Gece.

Yâ Rab ol mâh-likâyı bize şâbit-
kadem it
Eyle bî-çâre Ğarîbî'ye 'inâyet bu gice

16. **gice:**

Muhammes 1

Mısra: 29

Gece.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
hamā' ildir
Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

17. **gice:**

Tarih 1

Mısra: 15

Gece.

Zühre bir âyîn ile rakş-âver oldı bu
gice
Kim sipihri şevkden rakşa getürdi bî-
mecâl

18. **gice:**

Gazel 152

Mısra: 9

Gece; geceleyin.

Var 'ömründe seni bir gice görmüş ey
şem'
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervâne-i 'aşk

19. **gice:**

Gazel 260

Mısra: 4

Gece, gece vakti.

Hâle gibi anı iderim ziver-ı ağüş
Ol mâh-likâ bir gice mihmânım olursa

20. **giceler:-ler**

Gazel 121

Mısra: 5

Gece.

Müjgânları gelmez giceler biri birine
Her dide ki ruhsâr-ı perî-veşlere
düşmüş

21. **giceler:-ler**

Gazel 230

Mısra: 8

Gece.

Ey meh-i burc-ı şeref hüsnuñi noqşân
itme
Çıkma yârim giceler 'arz-ı cemâl itme
şakın

22. **gicesi:-si**

Gazel 148

Mısra: 9

Gece.

Gicesi h'âb-ı hayâlinde başar ecder
beni
Şubh-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dâra zülf

gid-:

1. **gider:-er**

Gazel 103

Mısra: 2
Gitmek.

Bu sefer menzil-i maqşūda irer çok
gitmez
Gider āyīne-i dilden bu keder çok
gitmez

2. **gider:-er**
Gazel 168
Mısra: 9
(Mec) *Ölmek.*

Cānı Mesīh-i 'ālem-i tecrīd olur gider
Kayd-ı belā-yı nefsdan āzād olanlarıñ

gider ol-:

1. **gider olsam:-sa, -m**
Gazel 137
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Gitmek, gidebilmek.

Gider olsam ser-i kūyuna Ğarībī yāriñ
Nā-kesim nā-kes eger eylesem ikdām-ı
neşāt

gile:

1. **gile:**
Gazel 13
Mısra: 5
Yakınma, şikayet.

Ne gile baht-ı siyehden ne şikāyet
çarḥdan
Her ne eyler ğamze-i ḥūn-ḥ'ār-ı yār
eyler baña

gil-i āyīne-i hüsñ:

1. **gil-i āyīne-i hüsñ:-e**
Gazel 275
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Güzellik aynasının çamuru.

Füzūn itdi sevād-ı ḥaṭṭ fūrūğ-ı şem'-i
ruḥsārın
Gil-i āyīne-i hüsne şafā zengārdan
geldi

gir:

1. **gir:**
Gazel 29
Mısra: 3
Girmek, dâhil olmak.

Gir şaḥn-ı gülistāndan al bŷy-ı ḥaḳıḳat
İtme tiken-āsā ser-i dŷvāra teşebbŷ

2. **gir:**
Gazel 221
Mısra: 13
Girmek, adım atmak.

Bezm-i ḥuzŷra bŷm ŷ ŷmŷd ayağıyla
gir
Dilde Ğarībī ḥavf u recā olmaz
olmasun

3. **girdi:-di**
Gazel 253
Mısra: 4
Girmek.

Cāme-ḥ'āba buyuruñ ḥāne seniñdir
diyerek
Girdi āğŷşuma ol serv-i leṭāfet bu gice

4. **girdim:-di, -m**
Gazel 209
Mısra: 11
Girmek, dâhil olmak.

Mest idim şekve ile bezm-i 'itāba
girdim
Dŷn gice ḥāṭır-ı dil-dāra kŷdŷret
virdim

5. **girer:-er**
Gazel 226

Mısra: 6
Girmek.

Seni bu hüsn ü ân ile görenler ey büt-i
tersâ
Girer Şan 'ân-ı hüsnüñ halka-i zünnâra
biñ yerden

6. **girersin:-er, -sin**

Gazel 229

Mısra: 2

Girmek.

Göñül biñ kerre bezm-i yâre girsen
hurrem olmazsın
Girersin dîde-i gül-zâra lîkin şeb-nem
olmazsın

7. **girince:-ince**

Gazel 245

Mısra: 14

Dışarıdan içeriye girmek.

Ġarîbî girye-i hasretle gitdi gözlerim
nûrı
Girince câme-h'âba Yûsuf-ı gül-
pîreherlerle

8. **girince:**

Gazel 79

Mısra: 4

Girmek.

Her çend 'aşk merhalesinde yorulsa da
Dil câme-h'âb-ı vaşla girince
nefeslenür

9. **girme:-me**

Terci-bend 1

Mısra: 34

Girmek, dâhil olmak.

Ey gönçe-dehen cânıñ için cânıma
rahm it
Gül başıñ için girme benim kanıma
rahm it

10. **girme:-me**

Gazel 11

Mısra: 9

Girmek, yer tutmak.

Ġarîbî bî-te'emmül girme esrâr-ı
harâbâta
Reh-i bârîk-i pür-teşvîşdir endîşe-i
şahbâ

11. **girmege:-meg, -e**

Gazel 132

Mısra: 9

Girmek, yer tutmak.

Girmege tenhâ hayâl-i yâr mînâ-yı dile
Taşraya hısn-ı bedenden câna
ruşatdır garaž

12. **girmesün:-me, -sün**

Gazel 274

Mısra: 12

Girmek, dâhil olmak.

Müselsel zülfüñe virme güşâyış
gerden-i dilden
Ki zencîr-i cünûna girmesün
dîvânedden gayrı

13. **girmez:-mez**

Gazel 143

Mısra: 3

Girmek.

Dest-i ümîde girmez dâmân-ı vaşl-ı
yâri
Şem' -i hayâliñ olsun fânûs-ı dilde
lâmi'

14. **girmez:-mez**

Gazel 248

Mısra: 10

Girmek.

Kaç' -ı hayât terk-i muhabbetden
evladır
Vâ' iz naşîhat itme ki girmez kulağıma

15. **girmez:-mez**

Gazel 28

Mısra: **10**

(Gönle) Girmek.

Düşme heves-i sâ'id-i sîmîn-i nigāra
Girmez ele ey dil yeter endîşe-i hām it

16. **girse:-se**

Gazel 55

Mısra: **7**

Girmek.

Bahār-ı nazma girse hâtır-ı yārān
şevkiñle
Riyāz-ı tab'ima biñ fahr ile neşv ü
nemā artar

17. **girse:-se**

Gazel 150

Mısra: **14**

Girmek.

Sendedir meyli Ğarībî'niñ eyā gönçe-
dehen
Girse āğüşına ger hūr ile gilmān şaf
şaf

18. **girse:-se**

Gazel 5

Mısra: **7**

Girmek.

Ben kimim kim 'aql-ı evvel girse bāğ-ı
na'tıña
Şemmece vaşf-ı şemīm-i gönçesin
kılmaz edā

19. **girsen:-sen**

Gazel 229

Mısra: **1**

Girmek, dâhil olmak.

Göñül biñ kerre bezm-i yāre girsen
hurrem olmazsın
Girersin dīde-i gül-zāra lîkin şeb-nem
olmazsın

20. **girsün:-sün**

Gazel 29

Mısra: **21**

Girmek, yer tutmak.

Girsün mi Ğarībî ele dāmān-ı şefā'at
Dil itmeyicek Aħmed-i Muħtār'a
teşebbüs

21. **girsün:-sün**

Gazel 28

Mısra: **11**

Girmek, dâhil olmak.

Girsün elime dirsen eger dāmen-i
mağşūd
Ser-rişte-i ümmīdi burak terk-i merām
it

girdāb:

1. **girdābı:-ı**

Gazel 282

Mısra: **2**

*Denizlerde, nehirlerde suların
döndüğü tehlikeli yer.*

Bahr-ı 'aşk ideli hüsnuñ bu dil-i bî-
tābı
Kaatre şaymaz gözümüñ kanlu yaşı
girdābı

girdāba düş:-

1. **girdāba düşmüşdür:-müş, -dür**

Gazel 92

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Girdaba düşmek.

Rehā-yāb olmağa imkānı yok İskender
olursa
Göñül çāh-ı zenehdāniñ gibi girdāba
düşmüşdür

girdāb-ı ‘aşk-ı kılzüm-i mihr ol-:

1. girdāb-ı ‘aşk-ı kılzüm-i mihr
oldıñ:-dıñ

Gazel 192

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güneş denizinin aşk girdabı
olmak.*

Girdāb-ı ‘aşk-ı kılzüm-i mihr oldıñ ey
göñül
Mātem-nişin-i miñnet-i dehr oldıñ ey
göñül

girdāb-ı ātes:

1. girdāb-ı ātes:

Gazel 129

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ateşin girdabı.

Tāb-ı tebden eylemiş la‘l-i lebiñ
tebhāle ‘arz
Eylemiş girdāb-ı ātes şu‘le-i cevvalē
‘arz

girdāb-ı belā:

1. girdāb-ı belādır:-dır

Gazel 261

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bela girdabı.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çoğ āfet var içinde

girdāb-ı fikr:

1. girdāb-ı fikre:-e

Gazel 275

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Düşünce girdabı.

Ġarībī nice dem girdāb-ı fikre ğavṭa-
ḥ‘ār oldum

Bu gūne bir güher tā kılzüm-i
ğüftārdan geldi

girdāb-ı fitne-i dil:

1. girdāb-ı fitne-i dil:

Gazel 194

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül fesatlığının girdabı.

Çeşm-i siyāh-ı şūḥuñ girdāb-ı fitne-i
dil

Tiğ-i nigāh-ı mestiñ cān-figāra kâ‘il

girdāb-ı ğam-ı gerdiş-i evyām:

1. girdāb-ı ğam-ı gerdiş-i evyāma:-a

Gazel 181

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Günlerin devretmesinin keder
çıkması.*

Āsūde iken miñnet-i endūh-ı sitemden
Girdāb-ı ğam-ı gerdiş-i evyāma
düşürdüñ

girdāb-ı ğam-ı ğonçe-i handān:

1. girdāb-ı ğam-ı ğonçe-i

handānına:-ın, -a

Gazel 177

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gülen goncanın keder çıkması.

Efkār-ı ḥazer üzre idiñ çāh-ı zekāndan
Girdāb-ı ğam-ı ğonçe-i ḥandānına
düşdük

girdāb-ı hūn:

1. girdāb-ı hūna:-a

Gazel 208

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kan girdanı (sevgiliye duyulan hasretle, aşığın gözünden akan kanlı gözyaşı bağlamında).

Döndü ğamiñla ey büt-i nā-mihr-bān yine
Girdāb-ı hūna dīde-i giryānımız bizim

girdāb-ı per ü bāl-i münakkaşlara düş-:

1. **girdāb-ı per ü bāl-i münakkaşlara düşmüş:-müş**

Gazel 121

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nakışlı,süslü kol ve kanadın girdabına düşmek.

Tāvūsı kafesde göricek zāğ-ı siyeh dir
Girdāb-ı per ü bāl-i münakkaşlara düşmüş

giribān:

1. **giribānım:-ım**

Gazel 210

Mısra: 10

Elbise yakası.

Şağın ey gönçe gösterme yüzün bī-
perde inşaf it
Efendim dest-i rüsvālıklı çāk itme
giribānım

2. **giribānımda:-ım, -da**

Gazel 128

Mısra: 2

Elbise yakası.

Cüşiş-i hūn-ı dil eyler çeşm-i
giryānımda rağş
Mevce-i seyl-āb-ı eşk eyler
giribānımda rağş

3. **giribānımı:-ım, -ı**

Gazel 205

Mısra: 2

Elbise yakası.

Cān bülbülünü seyr-i gül-istāna
getürdim
Gül gibi giribānımı dāmāna getürdim

4. **giribānımız:-ım, -ız**

Gazel 208

Mısra: 12

Elbise yakası.

Yokdur hūlāşa çāre bir keşmekeşdedir
Ser-pençe-i emelde giribānımız bizim

giribān-ı hayāt:

1. **giribān-ı hayātım:-ım**

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ömrün yakası.

Sevdā-zede Kaysım ki giribān-ı
hayātım
Ser-pençe-i miñnetde keş-ā-keşlere
düşmüş

giribān-ı şikār-ı dāmen-i şahrā:

1. **giribān-ı şikār-ı dāmen-i**

şahrādan:-dan

Gazel 178

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çöl eteğinde ki avın yakası.

Kemend-i dām-ı teşhīri düşürdük deşt-
i maṭlabdan
Giribān-ı şikār-ı dāmen-i şahrādan el
çekdik

giriftār:

1. **giriftār:**

Gazel 71

Mısra: 11

Düşkün, âşık, tutkun.

Ne bilsün kākülün derdin giriftār
olmayan diller
Bu zencīr-i belāyı gerden-i
dīvānelerden şor

2. **giriftār:**

Gazel 74

Mısra: 1

Düşkün, âşık, tutkun.

Sevdā-yı zülf-i yāri giriftār olan bilür
Zencīr-i 'aşkı Kays-ı dil-efgār olan
bilür

3. **giriftār:**

Gazel 74

Mısra: 14

Düşkün, âşık, tutkun.

Şimdi Ğarībī 'aşk katı müşkil olduğın
Ol âfet-i zamāna giriftār olan bilür

4. **giriftār:**

Muhammes 2

Mısra: 25

Düşkün, âşık, tutkun.

El-amān ey hüsnuñe 'ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşk aldı vücudum mülkün
vīrāne teg

5. **giriftār:**

Terkib-bend 1

Mısra: 74

Düşkün, âşık, tutkun.

Ĥod bilürsin olalı 'aşık-ı dīdār saña
Cān u dil tavq-ı muhabbetde giriftār
saña

6. **giriftārı:-ı**

Gazel 106

Mısra: 16

*Esir, tutkun, düşkün; aşık,
mübtela.*

Kimse bu yolda olmadı rüsvā bizim
gibi
Zencīr-i 'aşka nice giriftārı görmüşüz

giriftār ol-:

1. **giriftār olduğım:-dığ, -ım**

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kapılmak, tutulmak, düşmek.

Derūnum ğuşşa vü endūhdan qan oldı
o meh-rū
Yine ser-pençe-i 'aşka giriftār olduğım
bilmez

2. **giriftār olduñ:-duñ**

Gazel 172

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Düşmek, esir olmak, tutulmak;
aşık olmak.*

Bir mihr-i kamer-tal'ata olduñ mı
giriftār
Sevdā-yı kad-i şūh-ı gül-endāma mı
düşdüñ

giriftār-ı diyār-ı ğurbet:

1. **giriftār-ı diyār-ı ğurbetim:-im**

Muhammes 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Ayrılık diyarının esiri.

Esīr-i dāğ-ı hicrim gül-şen-i amālden
dūrum
Giriftār-ı diyār-ı ğurbetim faqr ile
rencūrum

giriftār-ı hevā-yı mihr-i hūbān ol-:

1. **giriftār-ı hevā-yı mihr-i hūbān
olmadan:-ma, -dan**

Gazel 195

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Güzellerin aşkının havasına
müptela olmak.

Ġarībī ‘ömr ġāfil ġiçdi ħayfā ‘aşk
zevķinden
Ġiriftār-ı hevā-yı mihr-i ħübān
olmadan evvel

ġiriftār-ı kad-i ŐimŐād:

1. ġiriftār-ı ħad-i ŐimŐādınım:-iñ, -im

Muhammes 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Şimşad (Şimşir) boyuna tutkun.

Nāzenīnim sīne-çāk-ı neşter-i bī-
dādınım
Ġāmet-i ħamla ġiriftār-ı kad-i
ŐimŐādınım

ġiriftār-ı miġnet:

1. ġiriftār-ı miġnetim:-im

Gazel 287

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Iztıraba yakalanmıŐ.

Bir ben degil cihānda ġiriftār-ı
miġnetim
Kām üzre kimse ġördiġi yoķ çarġ-ı
ezraķı

ġirih-ber-ġirih:

1. ġirih-ber-ġirih:

Gazel 173

Mısra: 3

Düġüm düġüm üstüne.

Ġamdan reg-i vücūd ġirih-ber-ġirih
ķalub
Ser-pençe-i sūrūrda bir Őāne ġörmedik

ġirih-ġirlik it-:

1. ġirih-ġirlik itme:-me

Gazel 257

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Düġümlü, dolaŐık yapmak.

Güş eylediġiñ sırrı bīrūn itme
dehenden
Bu yerde ġirih-ġirlik it Őānelik itme

ġiryān:

1. ġiryān:

Terci-bend 2

Mısra: 19

Aġlamaklı.

Dīdemi ħasret-i dīdār ile ġiryān itmek
Ġül gibi ħāre uyub bülbüli nālān itmek

2. ġiryān:

Gazel 63

Mısra: 14

Aġlayan, aġlayıcı.

Ġatı çoķ ħüsnüne ey dīde nażar-bāz
olma
Sitem-i hicr ile ġiryān olacaķsın āġir

3. ġiryān:

Terkib-bend 1

Mısra: 82

Aġlayan, aġlayıcı.

Nice bir ħırmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Ġözlerim ārzu-yı vaşl ile ġiryān olsun

4. ġiryānı:-ı

Gazel 171

Mısra: 4

ĠözyaŐı döken, aġlayan.

Hīç kimseleri ġül gibi ġüldürmediġiñ
yoķ
Ancaķ yalañuz ben gibi ġiryānı
unutduñ

5. **giryānīm:-iñ, -im****Gazel 268**

Mısra: 18

Gözyaşı dökən, ağlayan.

Sebūy-ı ehl-i ‘aşk-āsā dil-i pür-hūndan
ayru

Dü-çeşm-i eşk-i ḥasret-rīz ile
giryānīm sāķī

giryān it:-1. **giryān it:****Gazel 280**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlamak.

Ey kerem-kārā yeter faķr ile giryān it
beni

Gūşe-i ‘ayn-ı ‘ināyet birle ḥandān it
beni

giryān ol:-1. **giryān oldı:-dı****Gazel 19**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruḥsārīna

‘Āķıbet derdiñle ey bī-raḥm giryān
oldı hep

2. **giryān olmadan:-madan****Gazel 195**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Vişāliñ görmedim ḥasretle giryān
olmadan evvel

Müyesser olmadı la‘liñ yürek ḳan
olmadan evvel

girye:1. **giryeden:-den****Gazel 130**

Mısra: 1

Ağlama, gözyaşı.

Giryeden şu yerine ḳan başarımdan
‘ārız

Ḥūn-ı dildir ki olur çeşm-i terimden
‘ārız

2. **giryeden:-den****Gazel 201**

Mısra: 3

Ağlama, gözyaşı.

Sāķī ḥayāl-i bāde-i la‘liñle giryeden
Mānend-i cām-ı dīdesi pür-ḥūn degil
miyim

3. **giryeden:-den****Terci-bend 2**

Mısra: 28

Ağlama, gözyaşı.

Heves-i la‘liñ ile dīde-pür-ābım sensiz
Giryeden seyl-i sirişkimde ḥabābım
sensiz

4. **giryeyle:-y, -le****Gazel 261**

Mısra: 1

Ağlama, gözyaşı.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

girye-dih-i çeşm-i hazān:1. **girye-dih-i çeşm-i ḥazānuz:-uz****Gazel 96**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sonbaharın gözüne gözyaşı**veren.*

Geh hānde ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mātem ile girye-dih-i çeşm-i
hazānuz

girye-i 'aşk:

1. **girye-i 'aşk:**

Gazel 233

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşkın gözyaşı.

Nice bir dāğ-ı firākıñ beni bī-tāb itsün
Girye-i 'aşk gözüm yaşımı seyl-āb
itsün

girye-i bī-ihtiyār eyle-:

1. **girye-i bī-ihtiyār eyler:-r**

Gazel 13

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İstemsizce gözyaşı dökmek.

İtmedi rüy-ı zemīne cūşış-i Tūfān-ı
Nūh
Anı kim bu girye-i bī-ihtiyār eyler
baña

girye-i bülbül:

1. **girye-i bülbül:**

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bülbülün gözyaşı.

'Aşkda hānde-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

girye-i gam:

1. **girye-i gamdan:-dan**

Gazel 145

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sıkıntı gözyaşı.

Hānde-i bezmiñi sāğar gibi yād itdi
gice
Kādeh-i dīde degil girye-i gamdan
fāriğ

girye-i hasret:

1. **girye-i hasret:**

Gazel 117

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Ma'rifet ehline erbāb-ı kerem
bezminde
Āh-ı serd ile faķaķ girye-i hasret
ķalmış

2. **girye-i hasret:**

Gazel 154

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Sitem-i 'aşk ile cānā ķatı bī-tāb olduķ
Girye-i hasret ile ġarķa-i hūn-āb olduķ

3. **girye-i hasret:**

Gazel 210

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Eritdi ķaddimi 'aşkıñ yolunda girye-i
hasret
Nihāl-i şem'e döndi firķatden cism-i
süzānım

4. **girye-i hasret:**

Gazel 214

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam
yansun
Girye-i Һasret ile dīde-i pür-nem
yansun

5. **girye-i Һasretle:-le**

Gazel 245

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Ğarībī girye-i Һasretle gitdi gözlerim
nūrı
Girince cāme-ħ̣āba Yūsuf-ı gül-
pīrehenlerle

6. **girye-i Һasretle:-le**

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Hasret/özlem ağlaması.

Dīdemi girye-i Һasretle pür-āb itmez
idiñ
Sīnemi āteş-i ‘aşkıñla kebāb itmez idiñ

7. **girye-i Һasretle:-le**

Gazel 6

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Gül-şen-i derdim ser-ā-pā sūz [u] tāb-ı
hicrden
Girye-i Һasretle eşk-i dīde şeb-nemdir
baña

8. **girye-i Һasretle:-le**

Gazel 206

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Dönübdür girye-i Һasretle göz fevvāre-
i ħūna
Yeter bunca cefā vü cevri mu‘tād eyle
sultānım

girye-i ħūnīn:

1. **girye-i ħūnīniñe:-iñ, -e**

Gazel 75

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı.

Һasretle sefid oldıñ ey göz bilürim
lik
Bu girye-i ħūnīniñe bilmem ne
diyerler

girye-i mansūr:

1. **girye-i mansūr'dan:-dan**

Gazel 123

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mansūr'un gözyaşı.

Yine birdir ħayāt ü mevt çeşm-i ehl-i
vaħdetde
Ene'l-ħaħħ dārına şu girye-i
Manşūr'dan gelmiş

girye-i pür-şiven:

1. **girye-i pür-şivenine:-in, -e**

Gazel 88

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Matem dolu gözyaşı.

Bülbül-i ħam-zedeniñ girye-i pür-
şivenine
Һandeye ħonçe-dehen bāz idecek
günlerdir

gīsū:

1. **gīsūsı:-sı**

Gazel 248

Mısra: 2

Omuz üstüne dökülen saç.

Ol ŧeb ki yāri ħ'ābda çekdim
kucağıma
Gīsūsı müşğ saçdı dil-i dāğ-dāğıma

2. **gīsūsına:-sı, -n, -a**

Gazel 172

Mısra: 9

Omuz üstüne dökülen saç.

Olduñ mu Ğarībī gibi gīsūsına pā-best
Zencīr-i ğam u miñnet-i ālāma mı
düşdüñ

gīsū-yı efgān:

1. **gīsū-yı efgānıma:-ım, -a**

Gazel 166

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Feryadın omuza dökülen uzun
saçı.*

Bülbül-i pīçīde-feryādım meded ey
bāğ-bān
Gīsū-yı efgānıma bir çüb-ı gülden ŧāne
çek

gīsū-yı mu'anber:

1. **gīsū-yı mu'anber:**

Gazel 26

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Anber kokulu saç.

Çözdi gīsū-yı mu'anber kıldı 'ālemi
mu'aṭṭar
Virdi bāğ-ı ħüsne zīver o ruḫı gül-i
leṭāfet

gīsū-yı müşğ-bār:

1. **gīsū-yı müşğ-bāra:-a**

Gazel 77

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yükü misk olan saç, misk kokulu
saç.*

Ĥāl ü ħaṭ üzre seyr it gīsū-yı müşğ-
bāra
Ol sebze-zār-ı ħüsne zülf-i şehāb
göster

git-:

1. **gitdi:-di**

Gazel 158

Mısra: 5

Gitmek, uzaklaşmak.

Gitdi bir de göremezsın o bahār-ı
ħüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre ħazān
olmayıcak

2. **gitdi:-di**

Gazel 245

Mısra: 13

Gitmek, bitmek, tükenmek.

Ğarībī girye-i ħasretle gitdi gözlerim
nūrı
Girince cāme-ħ'āba Yūsuf-ı gül-
pīreherlerle

3. **gitdi:-di**

Gazel 228

Mısra: 11

Gitmek.

Ĥaṭṭ ber-āverdelerin gitdi ŧafā-yı ħüsni
Sāḫiyā tāze mey sādece dil-ber gelsün

4. **gitdi: -di**

Gazel 287

Mısra: 12

*"oldu bitti" anlamını pekiştiren
bir fiil.*

Kālā-yı nazm u neşre daḫı ḫalmadı
revāc

Bāzārının pozuldu daḫı gitdi revnaḫı

5. **gitdi:-di**

Gazel 234

Mısra: 11
Gitmek.

Gül gitdi bāğdan dahı kim egledür seni
Ey ‘andelīb bir kıru feryādın olmasun

6. **gitdi:-di**

Tarih 1

Mısra: 8

Ayrılmak, sona ermek, bitmek.

Hall idüb dilden nuḥüset ‘uḳdesin
dest-i Züḥal
Gitdi ğam geldi ferah irişdi eyyām-ı
vişāl

7. **gidemez:-e, -mez**

Gazel 212

Mısra: 4

Gitmek.

Müşṭāk olalı sen gibi bir āfet-i dehre
Sevdā gidemez tāk-ı zer-āsā
serimizden

8. **gitmek:-mek**

Gazel 151

Mısra: 5

Gitmek, yok olmak.

Mişāl-i şem‘-i müheyyā fenāya gitmek
içün
Nesīm-i āh ile her dem ḥarāb olur
‘āşık

9. **gitmek:-mek**

Gazel 211

Mısra: 8

İnanmak.

Ta‘n-ı ağyār ile ḳaṭ‘ itme muḥabbet
bizden
Gitmek olmaz sözüne müdde‘-i-i bī-
dīnin

10. **gitmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 1
Gitmek.

Bu sefer menzil-i maḳşūda irer çok
gitmez
Gider āyīne-i dilden bu keder çok
gitmez

11. **gitmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 2

Gitmek.

Bu sefer menzil-i maḳşūda irer çok
gitmez
Gider āyīne-i dilden bu keder çok
gitmez

12. **gitmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 4

Gitmek.

Büy-yı pīrāhen-i Yūsuf getirür bād-ı
şabā
Çeşm-i Ya‘ḳūb'a döner nūr-ı nazar çok
gitmez

13. **gitmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 6

Gitmek.

El-ḥazer ḳılma ‘adū ile ḥuşūmet ey dil
Anın elmās-ı ḥased ḳalbin ezer çok
gitmez

14. **gitmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 8

Gitmek.

Zāhidin çok ‘amel-i ḥuşkuna meftūn
olma
Sübḥası dāne-i engūra döner çok
gitmez

15. **gitmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 10

Gitmek.

İtdigi çevre taḥammül iderek feryādım
Bir gün eyler dil-i gerdūna eşer çok
gitmez

16. **gitmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 12

Gitmek.

Zulmet-i şebde esīr olduğuma ğam
çekmem
Bāz olur perde-i ruḥsār-ı seher çok
gitmez

17. **gitmez:-mez**

Gazel 103

Mısra: 14

Gitmek.

Hastedir şimdi ‘adū bir de Ğarībī
gözedir
Hāl-i efkārını bundan da beter çok
gitmez

gizlik-i hor:

1. **gizlik-i horla:-la**

Gazel 135

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Basit, değersiz.

Gizlik-i horla şabā ḥaḳḳ eyler anı
gūyiyā
Tā kıyāmet böyle kalur nüsha-i ‘ālem
galaḫ

ğonçe:

1. **ğonçe:**

Gazel 157

Mısra: 1

Gonca.

Her cār olamaz ğonçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni‘mete lāyık

2. **ğonçe**

Gazel 227

Mısra: 10

Gonca, sevgili.

Kemāl-i ‘aşkı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende ğonçe-vaşfin şirin-āvāz ile
söylersin

3. **ğonçe:**

Gazel 210

Mısra: 9

Gonca, sevgili.

Şaḳın ey ğonçe gösterme yüzün bī-
perde inşāf it
Efendim dest-i rüsvālīkla çāk itme
giriḫānım

4. **ğonçe:**

Gazel 80

Mısra: 6

*Gonca; henüz açılmamış gül
tomurcuğu.*

Hayāl-i ‘arızınla eglenür dil bāğa meyl
itmez

Ki sensiz çeşmine her ğonçe bir bī-
gāne dönmüşdür

5. **ğonçe:**

Gazel 91

Mısra: 7

*Gonca; henüz açılmamış gül
tomurcuğu.*

Şīve-i ‘aşḳdan āġāh degildir ğonçe
Nāle-i bülbül-i şeydāyı ne bilsün
nicedir

6. **ğonçe:**

Gazel 100

Mısra: 6

*Gonca; henüz açılmamış gül
tomurcuğu.*

Zāhirde tikendir gülümüz dīde-i halka
Bātında velī gonçe dimāğında
şemīmüz

7. **gonçe:**

Gazel 118

Mısra: 10

*Gonca; henüz açılmamış gül
tomurcuğu.*

Ġarībī dāğıma la‘l-i dudağı urdı
nemek
O gonçe kân-ı nemek deñlü pür-
melāhat imiş

8. **gonçe:**

Gazel 138

Mısra: 4

*Gonca; henüz açılmamış gül
tomurcuğu.*

Bülbüllerin efgānı bī-hüde mi gül-
şende
Ĥāb-ı seheri gonçe efsāneden eyler
hazz

9. **gonçe:**

Tarih 2

Mısra: 8

*Gonca; henüz açılmamış gül
tomurcuğu.*

‘Andelībān-ı çemen feryāda geldi
şevkden
Ġonçe güldi gül gibi hār-ı gam oldu
nā-bedīd

10. **gonçe:**

Gazel 245

Mısra: 1

*Henüz açılmamış çiçek
tomurcuğu.*

Açılmaz gonçe göñlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle

Bahār u bāde hoşdur dil-ber-i nāzik-
bedenlerle

11. **gonçe:**

Gazel 287

Mısra: 4

*Henüz açılmamış çiçek
tomurcuğu.*

Ĥande henüz la‘l-i lebin itmemiş
güşād
Tāze bu bāğın açsa gerek gonçe
zanbağı

12. **gonçe:**

Gazel 258

Mısra: 6

*Yaprakları henüz açılmamış veya
az açılmış çiçek.*

Nihāl-i kāmetininde hüs-n-i rüy-ı dil-
firībiñ gör
Anın gonçe açılmış nāz ile bir gül
budağında

13. **gonçe:**

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Açmamış gül, gonca.

Şimdi yetmez saña ‘aşıkların āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel gonçe burakmaz
hārı

14. **gonçe:**

Gazel 47

Mısra: 4

*Henüz açılmamış gül tomurcuğu,
sevgili.*

Bilmez nice yetsün dehenin sırrına
‘āşık

Ey gonçe lebin mā’il-i güftār degildir

15. **gonçe:**

Gazel 49

Mısra: 1

*Henüz açılmamış gül tomurcuğu,
sevgili.*

Ey gönçe cemâliñ gül-i handâna
berâber
Müştak-ı lebiñ bülbül-i nâlâna berâber

16. gönçe:

Gazel 227

Mısra: **10**

henüz açılmamış çiçek, tomurcuk

Kemâl-i ‘aşkı bulmuşsun cezâkellahu
ey bülbül
Çemende gönçe-vaşfın şîrin-âvâz ile
söylersin

17. gönçeler:-ler

Gazel 19

Mısra: **1**

*Yaprakları henüz açılmamış veya
az açılmış çiçek; özellikle de gül
tomurcuğu. .*

Gönçeler hüsnîñ görüb çâk-ı girîbân
oldı hep
‘Andelîbân-ı çemen ‘aşkıñla nâlân oldu
hep

18. gönçeler:-ler

Gazel 101

Mısra: **1**

*Gonca, henüz açılmamış çiçek,
tomurcuk.*

Çemende gönçeler güller baña hep
hârdır sensiz
Bahâr-istân-ı ‘işret ‘ayn-ı mâtem-
zârdır sensiz

19. gönçeler:-ler

Gazel 270

Mısra: **6**

*Gonca; henüz açılmamış gül
tomurcuğu.*

Gelince gönçe-i la‘li tebessüm birle
güftâra

Çemende gönçeler hasretle hep
hamyâzelenmez mi

20. gönçeniñ:-niñ

Gazel 58

Mısra: **3**

Gonca.

Ol gönçeniñ bu nâleye yok tâb u tâkati
Bir nâzenîñ ü nâzik ü şûh-ı lebîbdir

21. gönçeniñ:-niñ

Gazel 73

Mısra: **10**

*Henüz açılmamış gül tomurcuğu
(sevgili).*

Hâyâl-i ‘arızîñ gül-zâra virdi böyle bir
sûziş
Ki her bir gönçeniñ ağzın bir âteş-hâne
söyleller

22. gönçesi:-si

Gazel 82

Mısra: **8**

Gonca.

O gül-zâr-ı gamuz kim şeb-nem-i
şubh-ı kıyâmetle
Açılmaz gönçesi böyle gül-i âşubumuz
vardır

gönçe-dehân:

1. gönçe-dehân:

Terkib-bend 1

Mısra: **1**

Gonca ağızlı.

Ġamiñ ey gönçe-dehân gönlimi
mañzûn itdi
‘Aşkıñ ey Leyli-i ‘âlem beni Mecnûn
itdi

2. gönçe-dehen:

Gazel 150

Mısra: **13**

Gonca ağızlı.

Sendedir meyli Ğarībî'niñ eyā ğonçe-
dehen
Girse āġūşına ger hūr ile ğilmān şaf
şaf

3. **ġonçe-dehen:**

Gazel 41

Mısra: 1

Gonca aġızlı (sevgili).

Ol ġonçe-dehen kim yūzi ğül-zār-ı
beġādır
Nīm-i niġehi 'āşıkā şemşīr-i ħazādır

4. **ġonçe-dehen:**

Gazel 56

Mısra: 5

Gonca aġızlı (sevgili).

Rū-pūş olursa bizden o ġonçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişāle 'alāmet degil midir

5. **ġonçe-dehen:**

Gazel 88

Mısra: 6

Gonca aġızlı (sevgili).

Būlbūl-i ġam-zedeniñ girye-i pūr-
şīvenine
Ĥandeye ġonçe-dehen bāz idecek
gūnlerdir

6. **ġonçe-dehen:**

Muhammes 2

Mısra: 11

Gonca aġızlı (sevgili).

Cānım ey ġonçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan
Şehr-i dil seyl-i ħavādiş birle vīrān
olmadan

7. **ġonçe-dehen:**

Terci-bend 1

Mısra: 33

Gonca aġızlı (sevgili).

Ey ġonçe-dehen cāniñ iġūn cānıma
raĥm it
Ġūl başıñ iġūn ġirme benim ħanıma
raĥm it

8. **ġonçe-dehenlerle:-ler, -le**

Gazel 245

Mısra: 6

Gonca aġızlı.

Ĥoş ol gūnler ki devr eylerdi
gerdūnum murād ūzre
İderdim zevġ-i vuşlat ğül-beden
ġonçe-dehenlerle

9. **ġonçe-dehānım:-ım**

Terci-bend 1

Mısra: 1

Gonca aġızlı.

Ey rāĥat-ı cān rūĥ-ı revān ġonçe-
dehānım
V'ey bāġ-ı ĥayātımda biten serv-i
revānım

ġonçe-fem:

1. **ġonçe-femiñ:-iñ**

Gazel 193

Mısra: 1

*Gonca aġızlı, aġzı küçük ve ġūzel
olan.*

Ey dil yūri o ġonçe-femiñ bir cevābım
al
Berg-i ġül-i laġīf-i lebinden ġül-ābım al

ġonçe-i baht:

1. **ġonçe-i baĥtımı:-ım, -i**

Gazel 215

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Baht, talih goncası.

Aġmadı ġonçe-i baĥtımı nesīm-i vaşlıñ
Rūz u şeb sen daĥı pā-beste-i hicrān
olasın

ğonçe-i ğamze-i hâtır-şiken:

1. **ğonçe-i ğamze-i hâtır-şikeninden:-**
iñ, -den

Gazel 272

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gönül inciten yan
bakışı.

Üstüh'ân-ı cism-i za'îfimde görünmez
cânâ
Ğonçe-i ğamze-i hâtır-şikeninden
ğayrı

ğonçe-i la'l:

1. **ğonçe-i la'li:-i**

Gazel 270

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin lal gibi kırmızı dudağı.

Gelince ğonçe-i la'li tebessüm birle
güftâra
Çemende ğonçeler hâsretle hep
hamyâzelenmez mi

ğonçe-i nâz:

1. **ğonçe-i nâz:**

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz goncası.

Dutalum perde-i 'işmetdesin ey ğonçe-
i nâz
Bir seher çâk-i giribân olacağsın âhir

2. **ğonçe-i nâz:**

Gazel 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Naz goncası

Leb-i la'li ğonçe-i nâz kâdi serv-i
cılve-perdâz

O nigâh-ı şüh-ı şeh-bâz oldı mest-i
câm-ı naḥvet

ğonçe-i pāk:

1. **ğonçe-i pākin:-in**

Gazel 190

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Temiz gonca (sevgili).

Yüz sürmek için dâmenine ğonçe-i
pākin
Şâh-ı güle kendin yine bār eyledi
bülbul

ğonçe-i ra'nâ:

1. **ğonçe-i ra'nâ:**

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş gonca.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la'l-i
nemek-dāniñ
Bu nâz u naḥvete ey ğonçe-i ra'nâ ne
söyleller

ğonçe-i ter:

1. **ğonçe-i ter:**

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Taze gonca.

Gül-bün-i bāğ-ı hayâtımda biten
ğonçe-i ter
Leb-i pür-nâṭıka-i mu'cize-fermâya
fedâ

gonce-leb:

1. **ğonçe-lebiñ:-iñ**

Gazel 161

Mısra: 21
Gonca dudaklı.

Ol gönçe-lebiñ vaşf-ı dehânında
Ġarībī
Hep nükte-i envā'-ı leṭāfetle giçürdik

gönçe-ver:

1. gönçe-ver:
Gazel 116
Mısra: 1
Gonca sahibi.

Hevā-yı vuşlatıñ ey gönçe-ver ne
müşkil imiş
Belā-yı firḳatıñ ey sīm-ber ne müşkil
emiş

gönçe-veş:

1. gönçe-veş:
Gazel 36
Mısra: 4
Gonca gibi.

Ṭulū' itmez sa'ādet burcuna baḫt-ı
siyāhım āh
Açılmaz gönçe-veş gāhī dil-i nā-
şāddan feryād

gönder:

1. gönder:
Gazel 239
Mısra: 4
Göndermek.

Üzüldi ḳalmadı müy-ı serim bālīn-i
miḫnetde
Şifā-yı lüṭfuñı gönder ten-i bīmāra yā
Allāh

2. gönder:
Gazel 239
Mısra: 17
Göndermek.

Baṅa dārü'ş-şifā-yı rahmetiñden bir
şifā gönder
Beni döndürme ḳapuñdan der-i aḡyāra
yā Allāh

göñ(ü):

1. göñül:
Terci-bend 4

Mısra: 6
Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatırlama
vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı.

Şabāḫ olunca her şeb ḫvāba varmaz
göz ḫayālīñden
Ḳatı ser-geştedür her gün göñül fikr-i
vişālīñden

2. göñül:

Gazel 52
Mısra: 7
Göñül.

Mihmān-serā-yı leşker-i endühdür
göñül
Her laḫza biñ ḳavāfil-i sevdā gelür
gider

3. göñül:

Gazel 99
Mısra: 14
Kalp, yürek.

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
ḳullābına bā'ış
Göñül bir ṭıfl-i nādāndır elinden ḫayr u
şer gelmez

4. göñül:

Gazel 185
Mısra: 19
Kalp, yürek.

Olsun mı göñül ḡavṭa-ḫor-ı baḫr-ı
ṭabī'at
Kim ḳalmamış anda bir içim şu-yı
taḫammül

5. gönül:

Gazel 192

Mısra: 4

Kalp, yürek.

Bir çeşm-sâr-ı merhamete geldiñ âb için
Reyyân-ı kâm-ı kâse-i zehr olduñ ey gönül

6. gönül:

Gazel 203

Mısra: 1

Kalp, yürek.

Ey gönül vaşlına yâriñ nice tedbîr idelim
Zülfini gerden-i dîvâneye zencîr idelim

7. gönül:

Gazel 203

Mısra: 11

Kalp, yürek.

Gice hâbında gönül sünbül ü reyhân görmüş
Biz anı zülf ü haţ-ı yâr ile ta'bîr idelim

8. gönül:

Gazel 229

Mısra: 1

Kalp, yürek.

Gönül biñ kerre bezm-i yâre girsen
hurrem olmazsın
Girersin dîde-i gül-zâra lîkin şeb-nem olmazsın

9. gönül:

Gazel 249

Mısra: 3

Kalp, yürek.

Muţtarib-hâl beyâbân-ı muhabbetde gönül
Seyl-i eşk akıdalum sîneye kûlzümcesine

10. gönül:

Gazel 259

Mısra: 12

Kalp, yürek.

Bilmem nedir ey cānā hüsnuñde bu hikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aql oldu perākende

11. gönül:

Gazel 263

Mısra: 11

Kalp, yürek.

Pervâne-vâr yandı gönül şem'-i rüyına
Bir kimse vâkıf olmadı süz-ı nihânına

12. gönül:

Gazel 278

Mısra: 4

Kalp, yürek.

Cilâ-yı dîde-i hürşid iken âyîne-i kalbim
Ġubâr-âlüdedir haţır gönül bî-nürdur şimdi

13. gönül:

Gazel 166

Mısra: 1

Gönül, yürek.

Ey gönül hûn-ı derûnı dîde-i giryâna çek
Dâne-i müjgân-ı eşki rişte-i mercâna çek

14. gönül:

Gazel 233

Mısra: 7

Gönül, yürek.

Geldi mecnûn gibi dîvâna gönül gerdenini
Zülf-i meh-veşlere vâ-beste-i kullâb itsün

15. **göñül:****Gazel 94**

Mısra: 1

Kalp, yürek.

Göñül aldanma çarhıñ inqılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hîç i 'tibār
olmaz

16. **göñül:****Gazel 101**

Mısra: 4

Kalp, yürek.

Ġam-ı eyyām-ı firqatde beden rencūr u
cān mehcūr
Göñül ġam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkārdir sensiz

17. **göñül:****Gazel 165**

Mısra: 15

Kalp, yürek.

Göñül ol serv-i kıadd maħbūba eyler
nāmeler taħrīr
İriş ey bāl-i kıumrī şafħa-i mektūba
mışdar çek

18. **göñül:****Gazel 173**

Mısra: 7

Kalp, yürek.

Mecnūn olub zamānede çok kimse ey
göñül
Zencīr-i ġamda sen gibi dīvāne
görmedik

19. **göñül:****Gazel 186**

Mısra: 3

Kalp, yürek.

Rūz u şeb peyk-i ġayālīñle göñül
eglenmeden

Gūşe-i firqatde bir dem ġüft-ġü eksük
degil

20. **göñül:****Gazel 192**

Mısra: 2

Kalp, yürek.

Girdāb-ı 'aşķ-ı kıulzüm-i mihr oldıñ ey
göñül
Mātem-nişīn-i miħnet-i dehr oldıñ ey
göñül

21. **göñül:****Gazel 203**

Mısra: 17

Kalp, yürek.

Leşķer-i peyk-i ġayāl ile ġarāb oldı
göñül
Gerd-i külfetle Ġarībī yine ta 'mīr
idelim

22. **göñül:****Gazel 211**

Mısra: 10

Kalp, yürek.

Ġarazıñ dā'ire-i devlet ise dūnyāda
Ey göñül yād ideġör silsile-i müşġīn

23. **göñül:****Gazel 257**

Mısra: 7

Kalp, yürek.

Meyl itme göñül sūnbül-i ġīsū-yı
niġāra
Zencīr-i belādır saña dīvānelik itme

24. **göñül:****Gazel 269**

Mısra: 5

Kalp, yürek.

Bu fikr ile göñül āvāre-i kūh-sār-ı
miħnetdir

Kime āyā seniñle itdigim seyr-i çemen
kaldı

25. **göñül:**

Gazel 32

Mısra: 3

Göñül, kalp.

Geldi göñül ki la‘l-i lebinden naşīb ala
Mār oldu genc-i hüsñüne zülf-i siyāh-ı
kec

26. **göñül:**

Gazel 90

Mısra: 7

Göñül, kalp.

Göñül meyl eylemez gaşş ü semīnine
kühen-sāliñ
Hayāl-i tab‘-ı rengīnim gibi nāzik-
miyān ister

27. **göñül:**

Gazel 92

Mısra: 6

Göñül, kalp.

Rehā-yāb olmağa imkānı yok İskender
olursa
Göñül çāh-ı zenehdānıñ gibi girdāba
düşmüşdür

28. **göñül:**

Gazel 104

Mısra: 1

Göñül, kalp.

Bir sitem-kārı göñül mülküne şāh
eylemişüz
Pister-i berkı ‘aceb berg-i giyāh
eylemişüz

29. **göñül:**

Gazel 111

Mısra: 1

Göñül, kalp.

Ey göñül eyle ser-i zülf-i perīşāna
heves
Kim bu zencīre ider gerden-i dīvāna
heves

30. **göñül:**

Gazel 134

Mısra: 20

Göñül, kalp.

Ne tenhā bir benim sīnemde dāğ-ı hattı
naşş olmuş
Garībī bir göñül yok olmaya kim
dāğdār-ı hattı

31. **göñül:**

Gazel 154

Mısra: 7

Göñül, kalp.

Āyet-i mihriñi bulmadı göñül bunca ki
biz
Muşhaf-ı rüyuña zülfüñ gibi i‘rāb
olduğ

32. **göñül:**

Gazel 287

Mısra: 7

Göñül, kalp.

Deryā-yı ‘aşka düşdi göñül Hind-i
zülfden
Çıkdı kenāre bender-i şüretde zevrağı

33. **göñül:**

Gazel 23

Mısra: 3

Göñül, kalp, yürek.

Dünyāda göñül ‘ömr-i bekā ise
murādıñ
Ser-menziliñi eyle beyābān-ı kanā‘at

34. **göñül:**

Gazel 94

Mısra: 1

Göñül, kalp, yürek.

Göñül aldanma çarhıñ inqılâbı ber-
karâr olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyâmına hîç i 'tibâr
olmaz

35. **göñül:**

Gazel 117

Mısra: 1

Göñül, kalp, yürek.

Şimdi 'âlemde göñül devlete rağbet
kalmış
Bî-zer ü sîm olana güşe-i zillet kalmış

36. **göñül:**

Gazel 164

Mısra: 15

Göñül, kalp, yürek.

Süziş-i nâr-ı muhabbet içre nâlân ol
göñül
Sîne-i eflâke çekmesün dâğ-ı efgâniñ
seniñ

37. **göñül:**

Gazel 1

Mısra: 11

Kalp, göñül evi.

Ümmîd-vâr-ı lütf-ı Hâk ol ağla ey
göñül
Hasret-keşân-ı vaşl ider efgâna ibtidâ

38. **göñül:**

Gazel 9

Mısra: 12

Kalp, göñül evi.

Bir dür-i vaşl-ı perî-manzar için inşâf
it
Ey göñül garqa-i hûn-âb yeter n'oldı
saña

39. **göñül:**

Gazel 1

Mısra: 11

Göñül, kalp

Ümmîd-vâr-ı lütf-ı Hâk ol ağla ey
göñül
Hasret-keşân-ı vaşl ider efgâna ibtidâ

40. **göñül:**

Gazel 278

Mısra: 12

Kalp.

Ene'l-hâk sırri kânımla yazılsın
'arızîñ üzre
Çekilsün dâra zülfünden göñül
Manşür'dur şimdi

41. **göñül:**

Gazel 14

Mısra: 5

(Aşığın) gönlü.

Hayâl-i târ-ı zülf-i yâre düşmezse
göñül şevki
Ene'l-hâk içre gayr[1] dâra Manşür
olmasun yâ Rab

42. **göñül:**

Gazel 28

Mısra: 6

(Aşığın) gönlü.

Yok bâğ-ı bahâr-ı felegiñ reng-i
devâmı
Gel meclis-i yârâna göñül 'îş-i müdâm
it

43. **göñül:**

Gazel 31

Mısra: 9

(Aşığın) gönlü.

Göñül âmâde-i şehri fenâ olmağdadır
rif at
Sebük-seyr ol getir pervâza cân
murğın bedenden giç

44. **göñül:**

Gazel 36

Mısra: 10

(Aşığın) gönlü.

Semend-i 'işve-i nâz ile kıldı 'âlemi
vîrân
Göñül ol şeh-süvâr-ı şeh-i nâz-
âbâddan feryâd

45. **göñül:**

Gazel 37

Mısra: 7

(Aşığın) gönlü.

Koyma zülfünden göñül âvâreleñsün
her yaña
Dergeh-i sultâna ceş-i bî-nizâm
olmaz müfid

46. **göñül:**

Gazel 57

Mısra: 3

(Aşığın) gönlü.

Müsel sel kâkülüñ şevkiyle rakş eyler
göñül güyâ
Bu zencîr-i cünûna gerden-i dîvâna
hasretdir

47. **göñül:**

Gazel 62

Mısra: 1

(Aşığın) gönlü.

Göñül ne meyl-i câh eyler ne kayd-ı
tâc u taht ister
Hadeng-i gamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

48. **göñül:**

Gazel 71

Mısra: 8

(Aşığın) gönlü.

Perestişkâri-i hûbân olur efzûn pîrânda
Göñül ahvâl-i genci sîne-i
vîrânelerden şor

49. **göñül:**

Gazel 80

Mısra: 4

(Aşığın) gönlü.

Esîr-i pençe-i hâr-ı sitemdir devr-i
vuşlatdan
Bu hasretle göñül bir bülbül-i nâlâna
dönmüşdür

50. **göñül:**

Gazel 110

Mısra: 5

(Aşığın) gönlü.

Her ser-i müy göñül murğuna bir tavğ-
ı belâ
Şîve-i serv-i hırâmânımı bilmez
degilüz

51. **göñül:**

Gazel 44

Mısra: 3

(Ey) göñül!.

Büd u nebüd-ı 'âlem imiş derd-i ser
göñül
Düşme telâş-ı dehre selâmet zamânıdır

52. **göñül:**

Gazel 7

Mısra: 7

Aşığın gönlü.

Göñül Kays-ı girîbân-çâk-ı şahrâ-yı
cünûnuñdur
Lebiñden şerbet-i sevdâyı şun güftâra
gel cânâ

53. **göñül:**

Gazel 105

Mısra: 9

Aşığın gönlü.

Mest-i mey-i vahdet olaldan göñül
Dağdağa-i keşretten gâfilüz

54. **göñül:**

Gazel 288

Mısra: 13

Kalp, göñül.

Sırr-ı dehān-ı tengine yetmezsin ey
göñül
Yok olmayınca saña sözün āşkāresi

55. **göñül:**

Gazel 192

Mısra: 1

Aşk ve sevginin kaynağı, kalp.

Girdāb-ı ‘aşk-ı kulzüm-i mihr oldıñ ey
göñül
Mātem-nişin-i miñnet-i dehr oldıñ ey
göñül

56. **göñül:**

Gazel 192

Mısra: 6

Aşk ve sevginin kaynağı, kalp.

Ol āhū-yı murādı şikār itmek istediñ
Amāc-gāh-ı tūr-i sipihr olduñ ey göñül

57. **göñül:**

Gazel 192

Mısra: 8

Aşk ve sevginin kaynağı, kalp.

Geldiñ bu bār-gāha ümīd-i nevāl için
Hanzal-gıdā-yı sofra-i kahr olduñ ey
göñül

58. **göñül:**

Gazel 192

Mısra: 10

Aşk ve sevginin kaynağı, kalp.

Olduñ esīr-i seng-i melāmet Ğarīb-
veş
Rüsvā-yı ‘amm-ı şöhre-i şehri olduñ ey
göñül

59. **göñül:**

Gazel 194

Mısra: 11

Aşk ve sevginin kaynağı, kalp.

Ol Ka‘be-i ümīde eyler göñül tekāpū
Yā Rab bu nā-murādı maqşūda eyle
vāşıl

60. **göñül:**

Terci-bend 4

Mısra: 12

Aşk ve sevginin kaynağı, dil, kalp.

Şabāh olunca her şeb hvāba varmaz
göz hayālinden
Kātı ser-geştedür her gün göñül fikr-i
vişālinden

61. **göñül:**

Terci-bend 4

Mısra: 24

Aşk ve sevginin kaynağı, dil, kalp.

Şabāh olunca her şeb hvāba varmaz
göz hayālinden
Kātı ser-geştedür her gün göñül fikr-i
vişālinden

62. **göñül:**

Terci-bend 4

Mısra: 30

Aşk ve sevginin kaynağı, dil, kalp.

Şabāh olunca her şeb hvāba varmaz
göz hayālinden
Kātı ser-geştedür her gün göñül fikr-i
vişālinden

63. **göñül:**

Terci-bend 4

Mısra: 18

*Aşk ve sevginin kaynağı; dil,
kalp.*

Şabāh olunca her şeb hvāba varmaz
göz hayālinden
Kātı ser-geştedür her gün göñül fikr-i
vişālinden

64. **göñül:**

Muhammes 3

Mısra: 4
Aşk ve sevginin kaynağı, kalp, dil.

Fezâ-yı sînemiz gül-zâr iken hâr-ı
sitem başdı
Göñül reşk-âver-i firdevs iken tûfân-ı
yem başdı

65. **göñül:**
Terci-bend 4
Mısra: 36
Aşk ve sevginin kaynağı, kalp, dil.

Şabâh olunca her şeb h̄vâba varmaz
göz hayâliñden
Kâtı ser-geştedür her gün göñül fikr-i
vişâliñden

66. **göñül:**
Gazel 162
Mısra: 2
Göñül, yürek, kalp.

Ėamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrâba göñül kıble-i ebrū
diyerek

67. **göñülde:-de**
Gazel 278
Mısra: 10
(Aşğın) göñlü.

Ümîdim desti kütâh oldı yetmez
merhem-i vaşla
Göñülde sevdiğim her rañne bir
nâsürdur şimdi

68. **göñli:-i**
Gazel 140
Mısra: 3
Aşk ve sevginin kaynağı, dil, kalp.

Cenâb-ı zâhîde söz yok ‘aceb bir göñli
alçağdır
Olur tab ‘-ı laţîfi bir su ‘âl ü şânedan
mağzūz

69. **göñlim:-im**
Gazel 79
Mısra: 1
Göñül, kalp, yürek.

Göñlim hevâ-yı kûyına yâriñ
heveslenür
Cânım hayâl-i gül-şen-i vaşlıyla
beslenür

70. **göñüller:-ler**
Gazel 43
Mısra: 2
Göñül, kalp.

Dimem gül-zâr-ı vaşlıñ ‘andelîb-i cânâ
me’ mendir
Göñüller nâlesinden şubh-ı rûyuñ şâm-
ı şîvendir

71. **göñüller:-ler**
Gazel 31
Mısra: 7
Göñül.

Uçurma âşiyânından göñüller murgın
inşâf it
Saña yüz kez didim ey şâne zülf-i pür-
şikenden giç

72. **göñlüm:-üm**
Gazel 245
Mısra: 1
Göñül, kalp, yürek.

Açılmaz gönçe göñlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahâr u bâde hoşdur dil-ber-i nâzik-
bedenlerle

73. **göñlüm:-üm**
Gazel 265
Mısra: 10
Kalp, yürek.

Bâğ-ı hayâliñ içre biñ dürlü nevha-
gerdir

Dönmüş gamıyla gönlüm murğ-ı hezâr
zebâna

74. **gönlüme:**-üm, -e

Gazel 162

Mısra: 13

Gönül, kalp, yürek.

Kim bu hasret içirür gönlüme bağrım
kanın
Sâkiyâ şun baña peymâneyi memlû
diyerek

75. **gönlüme:**-üm, -e

Gazel 2

Mısra: 11

*Aşk ve sevginin kaynağı; kalp,
yürek.*

Gösterme zülfi güşe-i ebrûda gönlüme
Vaḥdet-güzîni eyleme zünnâra âşinâ

76. **gönlüme:**-üm, -e

Gazel 30

Mısra: 5

Gönül, kalp, yürek.

Çäre ḥatîndan isteme dîvâne gönlüme
Ancaḳ cünûn-ı 'aşka ruḥ-ı sâdedir 'ilâc

77. **gönlüme:**-üm, -e

Gazel 122

Mısra: 2

Gönül (aşığın gönlü).

Sürmeden gözleri kan itmegi taşmîm
itmiş
Ġamzeler bu ḥaberi gönlüme tefhîm
itmiş

78. **gönlümi:**-üm, -i

Gazel 145

Mısra: 8

Gönül.

Sevdigim câzibe-i âb-ı hevâ-yı küyuñ
Eylemiş gönlümi sevdâ-yı İrem'den
fâriğ

79. **gönlümi:**-üm, -i

Gazel 2

Mısra: 5

*Aşk ve sevginin kaynağı, kalp,
yürek.*

Gümrâḥ ḳoyma vâdi-i ḥayretde
gönlümi
Tevfîḳ-i lütfuñ eyle men-i zâra âşinâ

80. **gönlümi:**-üm, -i

Gazel 175

Mısra: 9

Gönül.

Cânâ esîr-i pençe-i ḥâr itme gönlümi
Bir 'andelîb-i gül-şen-i ruḥsârîñim
seniñ

81. **gönlümi:**-üm, -i

Gazel 252

Mısra: 3

Gönül, kalp, yürek.

Ḳıldı şehîd gönlümi hem cânâ ḳaşd
ider
Tîğ-i nigâhı dökmededir dem dem
üstüne

82. **gönlümi:**-üm, -i

Terkib-bend 1

Mısra: 97

(Aşığın) gönlü.

Gönlümi çeşm-i Ġarîbî gibi bî-nür
itme
Ḳurb-ı der-gâhdan ey şeh beni mehcür
itme

83. **gönlümi:**-üm, -i

Gazel 255

Mısra: 1

Gönül, kalp, yürek.

Ḥasret-i ḥâk-i vaṭan gönlümi târ itdi
yine
Murğ-ı bî-bâl ü perim meyl-i bahâr
itdi yine

84. **gönlümi:** -im, -i

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Gönül, kalp, yürek.

Gamiñ ey gönçe-dehân gönlümi
maḥzûn itdi
'Aşkıñ ey Leyli-i 'âlem beni Mecnûn
itdi

85. **gönlüm:** -üm

Gazel 112

Mısra: 1

Aşığın gönlü.

Ƙıldı gönlüm yine bir âfet-i devrâna
heves
Ki ider her nigeh-i fitnesi biñ câna
heves

86. **gönlüm:** -üm

Gazel 113

Mısra: 6

Aşığın gönlü.

'Âlemi ser-tâ-be-ser seyl-i sitem
kılmış ḥarâb
Dutmağa ârâm gönlüm bir 'imâret
kalmamış

87. **gönlüm:** -üm

Gazel 115

Mısra: 1

Aşığın gönlü.

Gönlüm heves-i zülf ile sevdalara
düşmüş
Cânım taleb-i vaşl ile gavgâlara
düşmüş

88. **gönlüm:** -üm

Gazel 265

Mısra: 2

(Aşığın) gönlü.

Zülf-i kemend-i yâri gördükçe bî-
bahâne

Çün murğ-ı mâr-dîde gönlüm gelür
fiğâna

89. **gönlüm:** -üm

Gazel 281

Mısra: 2

(Aşığın) gönlü.

Cânım taleb-i vaşl ile âvâre degil mi
Gönlüm heves-i zülf ile şad-pâre degil
mi

90. **gönlüm:** -üm

Gazel 285

Mısra: 4

(Aşığın) gönlü.

Dâne-i ḥâl degil tāk-ı dü-ebürsunda
Gönlüm aşılmış aña şîşe-i kandîl gibi

91. **gönlüm:** -üm

Gazel 51

Mısra: 11

(aşığın) yüreği, kalbi.

Nâzenînim olalı ben saña 'aşığ gönlüm
Ârzu-mend-i leb-i la 'l-i dür-i
eşânîndır

92. **gönlüm:** -üm

Gazel 79

Mısra: 11

(aşığın) yüreği, kalbi.

Gönlüm esîr-i zülfdür ammâ lebiñ
emer
Tütî kafesde zâr ise şekerle beslenür

93. **gönlüme:** -üm, -e

Gazel 137

Mısra: 1

*Aşk ve sevginin kaynağı; kalp,
yürek.*

Gönlüme oldu bu mazmûn ile ilhâm-ı
neşât
Ruḥiñ âgâz-ı neşât u ḥatîñ encâm-ı
neşât

94. **gönlümi:-üm, -i**

Gazel 270

Mısra: 3

Gönül, kalp.

Periŝān gönlümi cem' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir tār-ı zülfi-yār ile
ŝirāzelenmez mi

95. **gönlümi:-üm, -i**

Gazel 206

Mısra: 2

Kalp, yürek.

Men-i nā-ŝādı bir ümmīd ile ŝād eyle
sultānım
Yıkılmış gönlümi lütfuñla ābād eyle
sultānım

96. **gönlümüñ:-üñ**

Gazel 271

Mısra: 9

Kalp, yürek.

Ŧıyās it kākülünden gönlümüñ hāl-i
periŝānın
Ne güne pārelendi tā sinān-ı ŝāneden
giçdi

97. **gönlüñ:-üñ**

Gazel 61

Mısra: 6

Gönül, kalp, yürek.

Devletle çarḥ-ı vārūn dāmānıñ eylesün
būs
Her günde bir ferahla gönlüñ ola
mübeşşer

98. **gönlüñ:-üñ**

Gazel 77

Mısra: 5

Gönül, kalp, yürek.

Mest-i mey-i muḥabbet olmaḫ dilerse
gönlüñ

Mānend-i tāk-i ḫaddiñ pür-piç ü tāb
göster

99. **gönlüñ:-üñ**

Gazel 215

Mısra: 9

Gönül, kalp, yürek.

Ser-fürü bürde-i zānū-yı ḡam olsun
gönlüñ
Pençe-i ḫasret ile çāk-i giribān olasın

100. **gönlüñde:-üñ, -de**

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Gönlünde, kalbinde.

Çünki gönlüñde var idi bu ferāḡat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bāri muḥabbet
evvel

101. **gönlüñe:-üñ, -e**

Terci-bend 1

Mısra: 42

Aşk ve sevginin kaynaḡı, kalp, dil.

Ey māh yeter 'āŝıka zecr ü elem eyle
İnŝāf getür gönlüñe bir dem kerem
eyle

102. **gönlüni:-üñ, -i**

Gazel 271

Mısra: 5

Gönül, kalp, yürek.

Kimiñ kim gönlüni şeh-bāz-ı çeŝmiñle
esir itdiñ
Fedā-yı ḫāliñ olsun dir dil-i dīvāneden
giçdi

gönlüm kal-:

1. **gönlüm ḫalmıŝ:-mış**

Gazel 232

Mısra: 13

Kelime Tipi: Deyim

*İsteyip de edinemediği bir şeyi
istemekten vazgeçmemek.*

Çalmış diyâr-ı yârda gönülüm Ğarîbî-
veş
Söyleñ o meste hâtır-ı efkâra
degmesün

gönlümi al-:

1. gönülümü alsa:-sa

Gazel 184

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kırılan bir kimseyi güzel bir
davranışla hoşnut etmek.*

Bir de ne var oğşayarak alsa gönülümü
Sultân terahhüm itse gedâya ‘aceb
değil

gönül düş-:

1. gönül düşdi:-di

Gazel 256

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül bağlamak, aşık olmak.

Ol âfetiñ ki düşdi gönül hatt u hâline
Nûr-ı tecelli hâl-i siyehdir cemâline

gönül vir-:

1. gönül vir:

Gazel 157

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, aşık olmak.

Her bir şanemiñ hüsüne bir güne
gönül vir
Sille urılır kâ’idedir şürete lâyıq

2. gönül vir:

Gazel 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gönül vermek, sevmek,
meyletmek.*

Her bir şanemiñ hüsüne bir güne
gönül vir
Her nağme-i eşcârda tebdîl-i mağâm it

3. gönül virdik:-dik

Gazel 178

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Sevmek, aşık olmak.

Gönül virdik yine bir ‘arız-ı gül-reng-i
mey-güne
Neşât-ı nev-bahâr-ı bâde-i hamrâdan
el çekdik

gönülde kal-:

1. gönülde kaldı:-dı

Gazel 217

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Gönülde kılması, âşikar
edilmemesi.*

Çaldı gönülde hasret-i bâlîn-i ‘âfiyet
Râm olmadı Ğarîbî’ye bir kerre h’âb-ı
hüsn

gör:

1. gör:

Gazel 251

Mısra: 10

Gör bak! Gör hele!.

Dimişler hem-dem olmaz mağlab-ı
baht-ı siyâh ammâ
Şeb-âsâ zülf-i dil-ber gör ne hoş
düşmüş ola

2. gör:

Gazel 154

Mısra: 4

Gör!, Bak!.

Yād-ı zülfiyle işit nâle vü feryādımızı
Gör ne tanbūr-ı hevā-tārına mızrāb
olduğ

3. gör:

Gazel 258

Mısra: 5

Bak; fark et.

Nihāl-i kāmetininde hüsni-rüy-ı dil-
firbiñ gör
Anıñ gönçe açılmış nāz ile bir gül
budağında

4. gör:

Terci-bend 1

Mısra: 61

*Anlamak, fark etmek, tanık
olmak.*

Gel gör ne çeker kabza-i 'aşkıñda bu
hālīm
Öldürme beni kalmaya boynuñda
vebālīm

5. gör:

Gazel 193

Mısra: 3

*(Bir şeyin oluşuna veya var
olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede
etmek, tanık olmak.*

Gör gül-şene ne âteş urur hüsni-dil-
keşi
Bir kez ol âfitāb-ı niķābın cemālin al

6. gör:

Gazel 163

Mısra: 10

Anlamak, olan biteni görmek.

Eyle güşāde çeşm-i kerem bir kez ey
güzel
Gör künc-i gamda hālī nedir
mübtelāların

7. gör:

Gazel 143

Mısra: 6

Görmek.

Zülfin dağıtdı şāne hālī zuhūra geldi
İķbālim ahterin gör 'aķrebden oldı tālī'

8. gördi:-di

Gazel 93

Mısra: 13

Görmek, fark etmek.

Gördi ser-i kūyında Ğarībī-i haķīri
Didi bu bizim 'aşıķ-ı dīvāneye beñzer

9. gördi:-di

Gazel 259

Mısra: 12

Bakmak, fark etmek.

Bilmem nedir ey cānā hüsñünde bu
hikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aķl oldı
perākende

10. gördi:-di

Gazel 134

Mısra: 18

Görmek.

Meger sīm-āb var nezzāre-i haķtında ol
şūhuñ
Ki her kim gördi bir kez oldı elbet bī-
ķarār-ı haķt

11. gördi:-di

Gazel 207

Mısra: 13

Görmek.

Gördi hezār raħne dilinde nigīn-veş
Her kim Ğarībī eyledi beyne'l-enām
nām

12. gördi:-di

Gazel 253

Mısra: 5

Görmek.

Şeb-i zülfünde bināgūşını göz gördi
didi
Âh kopardı başıma şubh-ı kıyâmet bu
gice

13. **gördiği:-dig, -i**

Gazel 287

Mısra: 6

Görmek, farkına varmak.

Bir ben değil cihānda giriftār-ı
miñnetim
Kām üzre kimse gördiği yok çarh-ı
ezrağı

14. **gördiği:-dig, -iñ**

Gazel 19

Mısra: 16

Görmek.

Nāzeninim rüz u şeb ceşş-i hayālîñ
giçmeden
Gördiğiñ ma' müreler hâıırda vîrān
oldı hep

15. **gördiği:-dig, -iñ**

Gazel 225

Mısra: 13

Görmek.

İşitdim gördiğiñ h'āb-ı şeb-i firkatde
cānānı
Saña ey dil bu rü'yā 'ayn-ı vāki' de
vişāl olsun

16. **gördük:-di, -k**

Gazel 178

Mısra: 1

Görmek, rast gelmek.

Raķıbi yār ile gördük o meh-sīmādan
el çekdik
Görince zāğı gül-şende gül-i ra'nādan
el çekdik

17. **gördükde:-dük, -de**

Gazel 271

Mısra: 8

Gördüğünde.

Ne tenhā ben giriftār-ı dü-çeşm-i
seher-engiziñ
Seni gördükde herkes yārdan bî-
gāneden giçdi

18. **gördüğünde:-düg, -ün, -de**

Gazel 288

Mısra: 4

Görmek.

Tîr-i nigāh-ı şühunı 'uşşāk-ı bî-nevā
Her gördüğünde tāzelenür bağırı yāresi

19. **gördük:-dük**

Gazel 137

Mısra: 3

Görmek.

Biz sipihriñ katı nev-rüz u bahārın
gördük
Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyām-ı
neşāt

20. **gördük:-dük**

Gazel 176

Mısra: 4

Görmek.

Bir naħli ki göz yaşı ile besledim āħır
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

21. **gördük:-dük**

Gazel 170

Mısra: 1

*(Bir şeyin oluşuna veya var
olduğuna) Şāhit olmak, müşāhede
etmek.*

Devr-i felegiñ biz katı ibrāmını gördük
Gösterdiği bir bir tama'-ı hāmını
gördük

22. **gördük:-dük**

Gazel 170

Mısra: 2

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Devr-i feleğin biz katı ibrâminı gördük
Gösterdiği bir bir çama‘-ı hâminı
gördük

23. **gördük:-dük**

Gazel 170

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Dehrin gül-i ra‘nâ gibi hep bûd u
nebûdın
Ağâzını seyr itdik ü encâmını gördük

24. **gördük:-dük**

Gazel 170

Mısra: 6

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Sebz olmadı bir dâne-i ümmîdimiz ey
dil
Çok sâl ü mehiñ gerdiş-i eyyâmını
gördük

25. **gördük:-dük**

Gazel 170

Mısra: 8

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

‘Uşşâkını sen gibi esîr itmedi kimse
Çok serv-i kıddiñ şîve-i endâmını
gördük

26. **gördük:-dük**

Gazel 170

Mısra: 10

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Bir gün bize va‘d itdi o meh ‘îd-i
vişâlin
Hürşîd tülû‘ itmeden aḥşamını gördük

27. **gördük:-dük**

Gazel 170

Mısra: 12

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Hall olmadı bir ‘uḳde-i ğam
ḥâtırımızdan
Her çend ki sâķîleriñ ikrâmını gördük

28. **gördük:-dük**

Gazel 170

Mısra: 14

(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Çok vâdî-i ‘aşķ içre Ğarîbî gibi şeydâ
Sevdâ-yı cünûnuñ kaṭı bed-nâmını
gördük

29. **gördükçe:-dük, -çe**

Gazel 134

Mısra: 11

Görmek.

Çeker haclet o mâh âyîne de gördükçe
ruḥsârîñ
Ki güyâ kendi kendinden olupdur
şerm-sâr-ı ḥaṭṭ

30. **gördükçe:-dük, -çe**

Gazel 266

Mısra: 1

Bakmak, fark etmek.

Za‘îf-i aḥmerin gördükçe ol şūḥuñ
miyânında
Yanar nâr-ı muḥabbet ‘aşîķiñ ḥasretle
cânında

31. **gördükçe:-dük, -çe**

Gazel 265

Mısra: 1
Bakmak, görmek.

Zülf-i kemend-i yâri gördükçe bî-
bahâne
Çün murğ-ı mâr-dîde gönüm gelür
figâna

32. **gördükde:-dük, -de**
Gazel 258
Mısra: 7
Bakmak, görmek.

O şüh-ı âfetiñ gördükde dil şubh-ı
binâgüşuñ
Aşıldı dürr-i mengüşı gibi cânım
kulağında

33. **gördüm:-dü, -m**
Gazel 243
Mısra: 8
Görmek.

Dün geldi şabâ virdi haber zülf ü
ruhuñdan
Bir genci didi gördüm iki mâr arasında

34. **göreliden:-el, -den**
Gazel 201
Mısra: 5
Bakmak, görmek.

Ey Leyli-i zamâne göreliden cemâliñ
Dâmân-ı deşt-i 'aşqda Mecnûn degil
miyim

35. **görelî:-eli**
Gazel 243
Mısra: 1
Fark etmek.

Hüsnuñ görelî haţ-ı siyeh-kâr arasında
Bî-hüde degil h'âb-gehim hâr arasında

36. **göremezsın:-emez, -sın**
Gazel 158
Mısra: 5
Görmek.

Gitdi bir de göremezsın o bahâr-ı
hüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre hazân
olmayıcak

37. **gören:-en**
Gazel 40
Mısra: 12
*(Bir şeyin oluşuna veya var
olduğuna) şahit olmak, müşahede
etmek.*

Mâh-tâb-ı gerdeniñ şubh-ı binâgüşuñ
seniñ
Her gören dir seyr-i envâr-ı tecellâdan
lezîz

38. **gören: -en**
Gazel 92
Mısra: 2
Bakan, gören, şahit olan.

Dudağın 'aks-i sâğarda şarâb-ı nâba
düşmüşdür
Gören dir pertev-i hürşid-i rüy-ı âba
düşmüşdür

39. **görenler:-en, -ler**
Gazel 73
Mısra: 3
*(Bir şeyin oluşuna veya var
olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede
etmek, tanık olmak.*

Görenler hüsnuñuñ şeydâsını ey Leyli-
i hübân
Ne söyleller cünün-ı Kays'dan yâbâne
söyleller

40. **görenler:-en, -ler**
Gazel 73
Mısra: 8
*(Bir şeyin oluşuna veya var
olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede
etmek, tanık olmak.*

Ruğunda halka halka hâliñ üzre zülf-i
müştîniñ

Görenler murg-ı dil kaydına dām u
dāne söylleler

41. **görenler:** -en, -ler

Gazel 53

Mısra: 3

Bakmak, görmek.

Ṭulū‘-ı māh-ı ruḥsārīñ görenler evc-i
nāzında
Sipihriñ sīnesinde hāleye dāğ-ı kühen
dirler

42. **görenler:** -en, -ler

Gazel 226

Mısra: 5

Bakmak, görmek.

Seni bu ḥüsñ ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan‘ān-ı ḥüsñüñ ḥalka-i zünnāra
biñ yerden

43. **göreyim:** -e, -y, -im

Terkib-bend 1

Mısra: 46

*(Bir şeyin oluşuna veya var
olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede
etmek.*

Gül-şen-i ḥüsnde gül yok ki ide ḥande
saña
Ola ḳurbān göreyim ‘aql-ı perākende
saña

44. **göriccek:** -icek

Gazel 115

Mısra: 6

Görmek.

Pervāneyi yakmış oda ümmīd-i
cemālīñ
Āhū göriccek çeşmiñi şahrālara düşmüş

45. **göriccek:** -icek

Gazel 121

Mısra: 7

Görmek.

Tāvūsı kafesde göriccek zāğ-ı siyeh dir
Girdāb-ı per ü bāl-i münakkaşlara
düşmüş

46. **göriccek:** -icek

Gazel 144

Mısra: 4

Görmek.

Düşmesün āyine-i ḥātırīña gerd-i
melāl
Her serābı göriccek anda şarāb itme
ṭama‘

47. **göriccek:** -icek

Terci-bend 2

Mısra: 52

Bakmak, görmek.

Ḥasret-i ḳaddīñ ile serv-i ḥirāmān
ağlar
Ṭavḳ-ı zülfüñ göriccek ḳumri-i nālān
ağlar

48. **görince:** -ince

Gazel 178

Mısra: 2

Gördüğü zaman.

Raḳībi yār ile gördik o meh-sīmādan
el çekdik
Görince zāğ-ı gül-şende gül-i ra‘nādan
el çekdik

49. **görinen:** -in, -en

Gazel 211

Mısra: 12

Aşık, belirgin, açıkta.

‘Araḳ-ı rüy-ı gāzab-nākine beñzer
yārin
‘Uḳdesi devr-i ḳamerde görinen
pervīnin

50. **görinür:** -in, -ür

Gazel 117

Mısra: 11

Görmek.

Çeşm-i süzen gibi ne vüs'at-i meşreb
görünür
Ne hod elde dağı ser-rişte-i şöbet
kalmış

51. **görünür: -in, -ür**
Gazel 212
Mısra: 10
Görünmek.

Her çend-hakîriz yine inşâf olunursa
Devlet görünür âyine-i efserimizden

52. **görünür: -in, -ür**
Gazel 285
Mısra: 14
*Görülür duruma gelmek, aşikar
olmak.*

Böyle zulmet-kededir hâne-i dil
gamdan kim
Revzeninden görünür şu'le siyeh mîl
gibi

53. **görmeden: -me, -den**
Gazel 194
Mısra: 2
Görmek.

Aldı 'inân-ı şabrım bu şekl ü bu
şemâ'il
Göz görmeden cemâliñ cân u dil oldu
kâ'il

54. **görmedi: -me, -di**
Gazel 138
Mısra: 11
Görmek, idrak etmek, düşünmek.

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
dîdârın
Şimden gerü şeydâ dil büt-hânedan
eyler hazz

55. **görmedik: -me, -dik**
Gazel 173
Mısra: 1
Görmek, farketmek.

Olduğ esîr bâde vü peymâne görmedik
Düşdük neşât-ı kaydına mey-hâne
görmedik

56. **görmedik: -me, -dik**
Gazel 173
Mısra: 12
Görmek; rastlamak.

Peyk-i hayâliñ itdiği bî-dâd-ı
vücuddan
Ma'mûr olan bu mülkde bir hâne
görmedik

57. **görmedik: -me, -dik**
Gazel 124
Mısra: 7
Görmek; rastlamak.

Yüz şubh açıldı ol yüzi hürşîdi
görmedik
Ger olmasak bu gün dağı aştâma kaldı
iş

58. **görmedik: -me, -dik**
Gazel 173
Mısra: 10
Görmek; rastlamak.

Çeşmiñ içer şarâba bedel hûn-ı 'âşıkı
Cânâ cihânda sen gibi cânâne
görmedik

59. **görmedik: -me, -dik**
Gazel 173
Mısra: 14
Görmek; rastlamak.

Çok kimse yakdı cânını nâr-ı
muhabbete
Hergiz Ğarîbî sen gibi pervâne
görmedik

60. **görmedik: -me, -dik**
Gazel 173
Mısra: 2
Görmek, farketmek.

Olduğ esîr bâde vü peymâne görmedik
Düşdük neşât-ı kaydına mey-hâne
görmedik

61. **görmedik:**-me, -dik

Gazel 173

Mısra: 4

Görmek, farketmek.

Ğamdan reg-i vücüd girih-ber-girih
kalub
Ser-pençe-i sürürda bir şâne görmedik

62. **görmedik:**-me, -dik

Gazel 173

Mısra: 6

Görmek, farketmek.

Gezdik bu zîr-i kubbe-i eflâkı her taraf
Vîrân-serâ-yı dil gibi ğam-hâne
görmedik

63. **görmedik:**-me, -dik

Gazel 173

Mısra: 8

Görmek, farketmek.

Mecnûn olub zamânede çok kimse ey
göñül
Zencîr-i ğamda sen gibi dîvâne
görmedik

64. **görmedik:**-me, -dik

Gazel 97

Mısra: 9

Görmek, bakmak.

Gül-şen-i dehrîñ Ğarîbî reng ü büyüñ
görmedik
Bülbül-i şeydâ gibi efgâna
gelmişlerdenüz

65. **görmedim:**-me, -dim

Gazel 195

Mısra: 1

Bakmak, tanık olmak.

Vişâliñ görmedim hasretle giryan
olmadan evvel
Müyesser olmadı la'liñ yürek çan
olmadan evvel

66. **görmedim:**-me, -dim

Gazel 286

Mısra: 10

Görmek, şahit olmak.

Çalınmadı ma'rifete kimse Ğarîbî tâlîb
Görmedim halkda mergüb-ı denânîr
gibi

67. **görmedim:**-me, -dim

Gazel 139

Mısra: 5

*Görmek, rast gelmek, şahit
olmak.*

Görmedim hâne-be-düşân-ı harâbât
içre
Hele kendim gibi bir hâne-harâb ey
vâ'iz

68. **görmege:**-meg, -e

Gazel 202

Mısra: 9

Bakmak, görmek.

Erzân-ı Ğarîbî'dir bir görmege cân
virmek
Şem'-i ruh-ı cânâna pervâne midir
bilmem

69. **görmezim:**-mez, -im

Gazel 288

Mısra: 15

Görmek.

Bir hayldir ki görmezim ol hâl-i
gerdeni
İtmez tülû' baht-ı siyâhîñ sitâresi

70. **görmüş:**-müş

Gazel 152

Mısra: 9

Görmek.

Var ‘ömründe seni bir gice görmüş ey
şem‘
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervâne-i ‘aşk

71. **görmüş:**-müş, -üz
Gazel 203
Mısra: 11
Görmek.

Gice h‘ābında göñül sünbül ü reyhān
görmüş
Biz anı zülf ü haṭ-ı yār ile ta‘bīr idelim

72. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 1
Görmek.

Devr-i ruḥunda tāze haṭ-ı yāri
görmüşüz
Gül dāmeninde nīşter-i hārı görmüşüz

73. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 2
Görmek.

Devr-i ruḥunda tāze haṭ-ı yāri
görmüşüz
Gül dāmeninde nīşter-i hārı görmüşüz

74. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 4
Görmek.

Haṭṭ içre ‘arızı mey-i gül-gūna
beñzemez
Faşl-ı bahār ‘işret-i gül-zārı görmüşüz

75. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 6
Görmek.

Geh pīç ü tāb-ı kākül ü geh çīn-i
zülfdē
Ārām-gāh-ı hāṭır-ı efkārı görmüşüz

76. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 8
Görmek.

Hengām-ı fırsatında içer kanı şu gibi
Meger raḳīb-i zālīm-i ḡaddārı
görmüşüz

77. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 10
Görmek.

Cānīñ şakındır uğrama ol semte el-
amān
Ey dil belā-yı ḡamze-i hūn-h‘ārı
görmüşüz

78. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 12
Görmek.

Haṭṭı gelince mühre-i mūm oldu
‘ākıbet
Çok sāde-rüy-ı şūh-ı sitem-kārı
görmüşüz

79. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 14
Görmek.

Salsun bu gün de zülfünü māh-ı
cemāline
Bizler hezār kerre şeb-i nārı görmüşüz

80. **görmüşüz:**-müş, -üz
Gazel 106
Mısra: 16
Görmek.

Kimse bu yolda olmadı rüsvā bizim
gibi
Zencir-i aşka nice giriftarı görmüşüz

81. **görmüşüz:-müş, -üz**

Gazel 106

Mısra: 18

Görmek.

Yüsuf-mişāl zāde-i tab'-ı Ğaribi'ye
Sevki-i talebde cüş-i haridarı görmüşüz

82. **görmüşüz:-müş, -üz**

Gazel 110

Mısra: 1

Görmek.

Görmüşüz āteş-i sūzānını bilmez
değilüz
Çekmişüz miñnet-i hicrānını bilmez
değilüz

83. **görse:-se**

Gazel 73

Mısra: 11

Görmek.

Beni zülfünden ayru görse etfāl-i ser-i
küyuñ
Kaçan zencirini bozmuş yine dīvāne
söyleller

84. **görse: -se**

Gazel 112

Mısra: 3

Görmek.

Şive-i kaddini ger hvābda görse kumrī
Eylemez bāğda bir serv-i hırāmāna
heves

85. **görse:-se**

Gazel 211

Mısra: 4

Görmek.

Bülbül-i cān olamaz mā'il-i seyr-i gül-
şen

Görse ger 'arız-ı gül-gūnda gül-i
nestīnin

86. **görse:-se**

Gazel 226

Mısra: 11

Görmek, rast gelmek.

Nikāb-ı hüsni-pür-tābiñ açılmış görse
'uşşākiñ
Urur pervāne-veş cān şu'le-i ruhsāra
biñ yerden

87. **görsem:-se, -m**

Gazel 148

Mısra: 10

Görmek.

Gicesi h'āb-ı hayālinde başar ecder
beni
Şubh-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dāra zülf

88. **görsem:-se, -m**

Gazel 186

Mısra: 12

Görmek.

Büse-i ruhsārīñ istedim baş çekdi haṭṭ
Kanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük değil

89. **görsem: -sen**

Gazel 92

Mısra: 11

Bakmak, görmek.

Hayāl-i gül-şen-i rüyāñla görsem
bülbül-i cānı

Ne güne müy-ı zülfüñ gibi pīç ü tāba
düşmüşdür

90. **görsem:-sen**

Gazel 121

Mısra: 14

Görmek.

Bî-çāre Ğarībî'ye n'ola bir nazar itsen
Görsen ğam-ı 'aşkıñda ne āteşlere
düşmüş

91. **görsün:-sün**

Gazel 148

Mısra: 3

Görmek.

Kimseyi kāmınca kıoymaz görsün ol
hāl ü hātı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülf

92. **görsün:-sün**

Gazel 242

Mısra: 4

Bakmak, görmek.

Bir kez o perî hāl-i dilimden haber
almaz
Görsün ne çeker ğsü-yı kıullāb
arasında

93. **görüb:-üb**

Terkib-bend 1

Mısra: 49

Bir şeyin vaziyetini gör-, tanık ol-

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise
Kāmetim şınsın eger serve nigāh itdim
ise

94. **görüb:-üb**

Gazel 84

Mısra: 5

Görmek, görünce.

Zülfüñ görüb ruhsārda didim kamer
'akrebdedir
Burc-ı şerefde hāllerin āhter midir
bilmem nedir

95. **görüb:-üb**

Gazel 19

Mısra: 1

Görmek.

Ğonçeler hüsniñ görüb çāk-ı girībān
oldı hep
'Andelībān-ı çemen 'aşkıñla nālān oldı
hep

96. **görüb:-üb**

Gazel 19

Mısra: 9

Görmek.

Medd-i āhım sünbül oldı sīnede zülfüñ
görüb
Tohm-ı ğam şevk-ı hātıñla dilde
reyhān oldı hep

97. **görüb:-üb**

Gazel 53

Mısra: 11

Görmek.

Benim 'aşkıñ görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnün
Seniñ Şeh-nāme-i hüsñünde Leylā bir
sühan dirler

98. **görüb:-üb**

Gazel 135

Mısra: 2

Görmek.

Gel tabībā kıoyma dāĝ-ı sīneme
merhem ğalať
Eyleme derdim görüb bir dem beni
hürrem ğalať

99. **görüb:-üb**

Gazel 160

Mısra: 11

Görmek.

'Akrebde görüb hüblarıñ mäh-ı
cemālin
Sevdā-yı şeb tadını nevbetle ğiçürdik

100. **görüb:-üb**

Gazel 178

Mısra: 4
Görmek.

Ḥayāt-ı Hızır ise āb-ı bekā minnetle
nüş olmaz
Görüb pīr-i muğānda imtinān
şahbādan el çekdik

101. **görüb:-üb**
Gazel 33
Mısra: 7
Görmek, bakmak.

Dil-berin 'aks-i ruḥın bāde-i nāb içre
görüb
Döndi 'aşıkda olan dīde-i giryāna
kadeḥ

102. **görüb:-üb**
Gazel 50
Mısra: 9
Görmek, bakmak.

Hālīm görüb inanma o gül akıdırsa eşk
Kandīl-i şem'-i fitneye revḡan füzün
ider

103. **görüb:-üb**
Gazel 261
Mısra: 17
Görmek.

Ol şūḥ görüb bu ḡazelim didi Ġarībī
La'lim gibi biñ dürlü ḥalāvet var
içinde

104. **görüb:-üb**
Gazel 180
Mısra: 3
Görmek.

Sākīde imtinānı görüb bāde raḡmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

105. **görün:-ün**
Gazel 252

Mısra: 7
Görmek.

Ṭarf-ı zeḡanda ḥāl-i siyāhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
üstüne

106. **görünce:-ünce**
Gazel 120
Mısra: 3
..... *olduğunu görmek, ...ğuna*
şahit olmak.

Görünce şīve-i serv-i hırāmānın
ḥacāletden
Çemende ḥāke düşmüş servler
reftārdan ḡalmış

107. **görünce:-ünce**
Gazel 126
Mısra: 6
Görmek.

Düşme kovaraḡ ardına ol vaḥşi-
niḡāhiñ
Āḥūyı yataḡında görünce uyarāḡ baş

108. **görünce:-ünce**
Gazel 135
Mısra: 9
Görmek.

Dāne-i ḥālīñ görünce cennet-i ruḡsārda
Ey mürüvvetsiz ne güne olmasun
ādem ḡalaṭ

109. **görünce:-ünce**
Gazel 203
Mısra: 13
Görmek.

Görünce mecmu'a-i bāḡı perīşān eyler
Bülbüle ders-i cemāliñ hele taḡrīr
idelim

110. **görünce:-ünce**
Gazel 55

Mısra: 9
Görmek.

Görünce böyle bir taze hayalin şî'r-i
renginiñ
Ġarîbî h̄ân-ı nazm-ı pür-nevâle iştihâ
artar

111. **görünce:-ünce**
Gazel 67
Mısra: 13
Bakmak, görmek.

Görünce hançer ol şūhuñ miyânından
nüzl eyler
Ġarîbî sîneme dest-i kazâdan bir belâ
hançer

112. **görünce:-ünce**
Gazel 270
Mısra: 2
Bakmak, görmek.

'Arūs-ı şâhid-i gül-bün bu faşla
gâzelenmez mi
Görünce bülbülü biñ fahr ile
tannâzelenmez mi

113. **görünce:-ünce**
Gazel 220
Mısra: 3
Görmek, bakmak.

Seni ey bî-vefâ mahrem görünce
bezm-i aġyâra
Sen inşâf it dil-i bî-çâre mahzûn
olmasun n'olsun

114. **görünce:-ünce**
Gazel 116
Mısra: 3
Gördüğü zaman.

Görünce meyve-i vaşlıñ vücudum oldu
'adem
Nihâl-i baht virince şemer ne müşkil
imiş

115. **görünce:-ünce**
Gazel 232
Mısra: 9
Gördüğü zaman.

Ġaddin görünce serv-i çemen kaldı
cilveden
Çeşm-i hasûd o şîve-i reftâra
degmesün

116. **görünce:-ünce**
Gazel 227
Mısra: 7
Görmek, farketmek.

Görünce meclisiñde ben gibi miskîni
sultânım
Raķibe sözleriñ ebrüy-ı gammâz ile
söylersin

117. **görünmez:-ün, -mez**
Gazel 272
Mısra: 9
Görmek, farketmek.

Üstüh̄ân-ı cism-i za'îfimde görünmez
cânâ
Ġonçe-i gamze-i h̄atır-şikenîñden
ġayrı

118. **görünmez:-ün, -mez**
Gazel 153
Mısra: 3
Görmek.

Bir şüret-i ümmîd görünmez bize
hergiz
Nazzâre-i mir'ât-ı mücellâdan uşandık

119. **görünmez:-ün, -mez**
Gazel 60
Mısra: 11
Görünmeyen, saklı.

Ĥaķ rahmeti gelince görünmez
günâhımız
Ĥatre düşünce bahra hemân nâ-bedîd
olur

120. **görünmez:-ün, -mez**

Gazel 274

Mısra: 6

Görmek, farketmek.

Nigāh-ı çeşm-i şūhı düşse bir kez
şahn-ı gül-zāra
Hās u hārı görünmez cilve-i
mestāneden ğayrı

121. **görünmez:-ün, -mez**

Muhammes 1

Mısra: 16

*Görmek, rast gelmek, şahit
olmak.*

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

122. **görünsün:-ün, -sün**

Gazel 225

Mısra: 7

Görmek.

Şeb-i yeldā-yı zülfünden görünsün ey
kamer-ṭal'at
Ḥam-ı ebrūlarıñ koy burc-ı 'aḳrebde
helāl olsun

123. **görünür:-ün, -ür**

Gazel 243

Mısra: 6

Görünmek, yansımak.

Cām aldığına būs-ı lebiñ şāhidimiz var
'Aksi görünür sāġar-ı ser-şār arasında

görmez ol-:

1. **görmez olur:-ur**

Gazel 34

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Görmez olmak.

Hālī olur mı maşrıḳ-ı idrāki nürdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hā'b-[ı]şubḥ

göster-:

1. **göster:**

Gazel 73

Mısra: 5

(Birinini) Görmesini sağlamak.

Cemāliñ göster ey şem'-i münevver
bezm-i 'irfāna
Ḳo yaḳsun ol vücūdı kim aña pervāne
söyleller

2. **göster:**

Gazel 77

Mısra: 2

Göstermek.

Bezm-i vişāl-i yāda eşk-i şarāb göster
Süz-ı derün-ı dilden baġrıñ kebāb
göster

3. **göster:**

Gazel 77

Mısra: 4

Göstermek.

Ġarḳ-ı muḥit-i 'aşḳ ol naḳş-ı vücūdı
maḥv it
Şekl-i ḥabāb kendiñ ḥāne-ḥarāb göster

4. **göster:**

Gazel 77

Mısra: 6

Göstermek.

Mest-i mey-i muḥabbet olmak dilerse
göñlüñ
Mānend-i tāk-i ḳaddiñ pür-piç ü tāb
göster

5. **göster:**

Gazel 77

Mısra: 8

Göstermek.

Reng-i sebâtı yokdur bāğ u bahār-ı
dehriñ
Bu gül-şen-i fenādan taşra şitāb göster

6. göster:

Gazel 77

Mısra: 10

Göstermek.

Ḥāl ü haṭ üzre seyr it gīsū-yı müşg-
bāra
Ol sebze-zār-ı hüsne zülf-i şehāb
göster

7. göster:

Gazel 77

Mısra: 12

Göstermek.

'Uşşākı bülbül-āsā mest eylemek
dilersen
Vaşf-ı gül-i ruḥundan büy-ı gül-āb
göster

8. göster:

Gazel 77

Mısra: 16

Göstermek.

Der-gāh-ı devletinde ḥāk eyle cism-i
zārı
Ol pādīşāh-ı hüsne hoş-intisāb göster

9. göster:

Gazel 77

Mısra: 18

Göstermek.

Şahrā-yı ma'şiyetde kaldı Ğarībi
muḫtar
Yā Rab hidāyet eyle rāh-ı şevāb göster

10. göster:

Gazel 268

Mısra: 13

Göstermek.

Ḥinā-yı pençe-i hürşīdi sen göster
ayağında
Ki her dem başına ben bir belā-
gerdānıñım sākī

11. göster:

Gazel 77

Mısra: 1

Göstermek.

Bezm-i vişāl-i yāda eşk-i şarāb göster
Süz-ı derün-ı dilden bağıñ kebāb
göster

12. göster:

Gazel 77

Mısra: 14

Göstermek.

Ḥasretle āb-ı çeşmiñ eyle bu güne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ḥabāb
göster

13. göster:

Gazel 127

Mısra: 8

Göstermek.

Dā'im istersen eger kurb-i vişāl-i yāri
Sen hemān göster aña şuret-i te'kīd-i
ḥulūş

14. göster:

Gazel 271

Mısra: 11

*Görülmesini sağlamak,
göstermek.*

Kerem kıl dīde-i 'uşşāka göster şem'-i
ruḥsārıñ
Ğamiñla süziş-i cān şīve-i pervāneden
giçdi

15. göster:

Gazel 214

Mısra: 7

Açığa çıkar, görünür hale getir.

Fenn-i i'câzda göster Yed-i Beyzâ
çiçeğiñ
Reşkden dest-i Süleymân'da ki hâtem
yansun

16. **gösterdi:-di**

Gazel 253

Mısra: 1

Göstermek.

Hüsnini h'âbda gösterdi ol âfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dînimi gâret bu
gice

17. **gösterdiği:-dig, -i**

Gazel 170

Mısra: 2

Göstermek, izhar etmek.

Devr-i felegiñ biz katı ibrâminı gördük
Gösterdiği bir bir tãma'-ı hâminı
gördük

18. **göstere:-e**

Gazel 40

Mısra: 16

*Açıkça ortaya koymak, göz önüne
sermek; işaret etmek.*

Her kimiñ zâtında var ise Ğarîbî bir
hüner
Göstere bezm-i feşâhatde bu inşâdan
lezîz

19. **göstericek:-icek**

Gazel 133

Mısra: 3

Göstermek.

Sâde-rû göstericek saña inanma
sözüne
Rû-siyehdir yüze durmakta şitâb eyler
hatt

20. **gösterme:-me**

Gazel 2

Mısra: 11

Gösterme, sunma; nasip etme.

Gösterme zülfi güşe-i ebrûda göñlüme
Vaĥdet-güzîni eyleme zünnâra âşinâ

21. **gösterme:-me**

Gazel 210

Mısra: 9

*Görülmesini sağlamak,
görünmesine imkân tanımak.*

Şakın ey gönçe gösterme yüzüñ bî-
perde inşâf it
Efendim dest-i rüsvâlıkıla çâk itme
girîbânım

22. **göstermedi:-me, -di**

Gazel 137

Mısra: 9

Göstermek.

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
gerdün
Kalmamış dehrde bilmem eşer-i nâm-ı
neşât

23. **göstermez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

*Açıkça ortaya koymak, göz önüne
sermek; işaret etmek.*

Baña göstermez idiñ âteş-i firqat evvel
Senden olurdu dil-i ĥasteye şıĥhat
evvel

24. **gösterüb:-üb**

Gazel 26

Mısra: 12

Göstermek.

Şekl-i nokta dökdi ĥâliñ çekdi ebrüy-ı
hilâliñ
Gösterüb meh-i cemâliñ koymadı
bedende tãkat

25. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 1

Göstermek.

‘Arızında zülf-i ‘anber-bār kendin
gösterür
Güyyā baht-ı siyeh bīdār kendin
gösterür

26. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 10

Göstermek.

Fitne çeşmiñ her zamān kan itmeden
gāfil degil
Hem yine bir haste vü bīmār kendin
gösterür

27. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 2

Göstermek.

‘Arızında zülf-i ‘anber-bār kendin
gösterür
Güyyā baht-ı siyeh bīdār kendin
gösterür

28. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 4

Göstermek.

Mürde-i şad-sāli ihyā eylemekde
lebleriñ
Bir Mesīh-i mu‘cize-güftār kendin
gösterür

29. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 6

Göstermek.

Yād-ı ruhsāriñla cānā şīşe-i pür-mey
gibi

Gözlerinden hūn-ı dil ser-şār kendin
gösterür

30. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 8

Göstermek.

Haṭṭı geldikde n'ola ger virse ruḥşat
būseye
Bāğ-ı sebz olduğda elbet bār kendin
gösterür

31. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 12

Göstermek.

Ḳahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta
Ş'ol zamān kim ol perī-ruḥşār kendin
gösterür

32. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 14

Göstermek.

Şeyḥ-i Şan‘ān'ıñ miyānında kemend ü
ḥiddeti
Kākülün şevkiyle bir zünnār kendin
gösterür

33. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 16

Göstermek.

‘Aşḳ olunca ḥüsn-i Yūsuf çāhdan eyler
tulū‘
‘Aşıka zīr-i zemīnden yār kendin
gösterür

34. **gösterür:-ür**

Gazel 78

Mısra: 18

Göstermek.

Yād kıldıkça Ğarībī dāne-i hāl-i lebiñ
Baħr-ı dilden gevher-i eş'ār kendin
gösterür

35. **gösterür:** -ür

Gazel 129

Mısra: 5

Göstermek.

Devr-i ruhsārında zülf-i 'anberīniñ
gösterür
Bedr-i kāmīl eylemiş gibi felekde hāle
'arz

36. **gösterür:** -ür

Gazel 136

Mısra: 5

Göstermek.

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengin-şafha-i rüy-ı gül-i ra'nā
galať

37. **gösterür:** -ür

Gazel 156

Mısra: 5

Göstermek.

Her bir nighde başka ğazab gösterür
gözün
Zālīm saña muħabbet idüb kāfir
olmadık

38. **gösterür:** -ür

Gazel 217

Mısra: 3

Göstermek.

'Uşşāka ğaťt-ı muşhaf ruhsārı gösterür
Tāze berāt-ı maşşer-i rüz-ı ħesāb-ı
ħüsñ

göz:

1. **göz:**

Gazel 129

Mısra: 8

Göz.

Şüst ü şūya gül yüzün ğerd-i hevādan
her seħer
Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle 'arz

2. **göz:**

Gazel 138

Mısra: 11

Göz.

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
dīdārın
Şimden ğerü şeydā dil büt-ħāneden
eyler ħazz

3. **göz:**

Gazel 206

Mısra: 3

Göz.

Dönübdür ğirye-i ħasretle göz fevvāre-
i ħūna
Yeter bunca cefā vü cevri mu'tād eyle
sultānım

4. **göz:**

Gazel 259

Mısra: 12

Göz.

Bilmem nedir ey cānā ħüsñünde bu
ħikmet kim
Göz ğördi ğönül sevdi 'aql oldu
perākende

5. **göz:**

Terkib-bend 1

Mısra: 47

Bakış, nazar.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ğam degil ben de olursam şanemā
bende saña

6. **göz:**

Gazel 253

Mısra: 5

Görme organı: göz.

Şeb-i zülfünde binâgüşını göz gördi
didi
Âh kıpdı başıma şubh-ı kıyâmet bu
gice

7. göz:

Terci-bend 4

Mısra: 23

Görme organı: göz.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Kıatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

8. göz:

Terci-bend 4

Mısra: 29

Görme organı: göz.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Kıatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

9. göz:

Gazel 75

Mısra: 11

Göz.

Hasretle sefid oldıgıñ ey göz bilürim
lık
Bu girye-i hünîniñe bilmem ne
diyerler

10. göz:

Gazel 199

Mısra: 9

Göz.

Mey-hâne-i hasretde begim göz
kadehinde
Peymâne-keş-i bade-i hün-ı ciger
oldum

11. göz:

Gazel 101

Mısra: 4

Görme organı.

Ėam-ı eyyâm-ı firkatde beden rencür u
cân mehcür
Gönül Ėam-nâk göz nem-nâk 'aql
efkârdır sensiz

12. göz:

Terci-bend 4

Mısra: 5

Görme organı.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Kıatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

13. göz:

Terci-bend 4

Mısra: 11

Görme organı.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Kıatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

14. göz:

Terci-bend 4

Mısra: 17

Görme organı.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Kıatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

15. göz:

Terci-bend 4

Mısra: 35

Görme organı.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden

Kaṭı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
viřaliñden

16. **göz:**

Gazel 194

Mısra: 2

Görme organı, bakış.

Aldı 'inān-ı şabrım bu şekl ü bu
şemā'il
Göz görmeden cemāliñ cān u dil oldu
kā'il

17. **göz:**

Gazel 19

Mısra: 3

Bakış, nazar.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruhsarıña
'Ākıbet derdiñle ey bī-raḥm giryān
oldı hep

18. **gözden:-den**

Gazel 113

Mısra: 3

Görme organı.

Dökme gözden hūn-ı dil ey bülbül-i
bī-çāre kim
Gül-şen-i 'işretde bir būy-ı meveddet
kalmamış

19. **göze:-e**

Gazel 66

Mısra: 11

Görme organı.

Kılma rakıbe sürme gibi göze i'tibār
Ş'ol rū-siyeh inanma degil İsfahānlı'dır

20. **gözi:-i**

Gazel 48

Mısra: 8

Göz.

Şarraf-ı dürr-i ma'rifetiñ sūk-i ma'nide
İki gözi müdām benim gevherimdedir

21. **gözi:-i**

Gazel 121

Mısra: 12

Göz.

Kettān gibi efsürde olur cism-i za'ıfı
Ş'ol gam-zedeniñ kim gözi meh-
veşlere düşmüş

22. **gözi:-i**

Gazel 66

Mısra: 8

(Sevgilinin) gözü.

Müjgānı tır ü gamzesi cellād-ı bī-amān
Ebruları kılıcı gözi Karamanlı'dır

23. **gözi:-i**

Gazel 149

Mısra: 6

(Sevgilinin) gözü.

Şāhīn-i hūsnı çıkdı elinden ol āfetiñ
Ardınca baķaķaldı gözi intizār ḥayf

24. **gözi:-i**

Terci-bend 3

Mısra: 29

(Sevgilinin) gözü.

Hiç birine meftūn olamam ey gözi
şehlā
Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

25. **gözimiñ:-im, -iñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Görme organı.

Derd-i ḥasret gözimiñ yaşıma Ceyhūn
itdi
Eşk-i hūn-āb ruḥ-ı zerdimi gül-gūn itdi

26. **gözüm:-im**

Gazel 146

Mısra: 1

Göz.

Yād-ı kaddiñle gözüm eşk-i revān
itmez dirîğ
Ābı pāy-ı servlerden bāgbān itmez
dirîğ

27. **gözini:-in, -i**
Gazel 152
Mısra: 5
Göz.

Kör ider seng-i zümürüd gözini
ef'îniñ
Zāhidiñ gūşına zībağ döker efsāne-i
'aşk

28. **göziyle:-i, -y, -le**
Gazel 151
Mısra: 12
Bakış, nazar.

Bahār-ı 'aşkı kurutmaz çehār-faşda da
Riyāz-ı şevk göziyle şehāb olur 'aşık

29. **gözleri:-ler, -i**
Gazel 60
Mısra: 3
Bakış, nazar.

Her deprenişde gözleri ol mest-i āfetiñ
Sīnemde zahm-ı tīr-i nigāhı cedīd olur

30. **gözleri:-ler, -i**
Gazel 262
Mısra: 6
Göz.

Şahbā yerine kaniñ içer ey dil-i şeydā
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestāna tıyurma

31. **gözleri:-ler, -i**
Terci-bend 3
Mısra: 27
(Sevgilinin) gözü.

Biñ gamzesi cellād-ı felek gözleri āhū
Her biri biñ efsūn ile kıla baña cādū

32. **gözleri:-ler, -i**
Gazel 122
Mısra: 1
Görme organı: göz.

Sürmeden gözleri kan itmegi taşmīm
itmiş
Ġamzeler bu haberi göñlüme tefhīm
itmiş

33. **gözlerim:-ler, -im**
Gazel 59
Mısra: 7
Görme organı (Aşığın gözü).

Yād-ı kaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir
Bāğda serv-i 'ar'arıñ pāyına āb-ı cū
gelür

34. **gözlerim:-ler, -im**
Terkib-bend 1
Mısra: 82
Görme uzvu, ayn, çeşm.

Nice bir hırmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim ārzu-yı vaşl ile giryān olsun

35. **gözleriñden:-ler, -iñ, -den**
Gazel 137
Mısra: 6
Göz.

Sūz-ı hicrānı ile huşk-i dimāğ oldukça
Gözleriñden umarım revġan-ı bādām-ı
neşāt

36. **gözlerinden:-ler, -in, -den**
Gazel 78
Mısra: 6
Göz, görme organı.

Yād-ı ruhsārıñla cānā şīşe-i pūr-mey
gibi
Gözlerinden hūn-ı dil ser-şār kendin
gösterür

37. **gözlerinden:** -ler, -iñ, -den
Gazel 144
 Mısra: 11
 Göz.

Gözlerinden niğeh-i merhâmet olmaz
 ma'mûl
 Rind-i mey-hâneden âyîn-i şevâb itme
 tama'

38. **gözlü:-lü**
Terci-bend 3
 Mısra: 25
 Görme uzvu, ayn, çeşm.

Biñ kaşı Karamanlu kara gözlü perî-rû
 Biñ şive-i refârî güzel zülfi semen-bû

39. **gözüm:-üm**
Terci-bend 2
 Mısra: 46
 Bakış, nazar.

Câna kaşdıñ var ise katle ta'allül ne
 için
 Ey gözüm cânım efendim bu tegâfûl
 ne için

40. **gözüm:-üm**
Gazel 71
 Mısra: 3
 Görme organı.

Gözüm fevvâre-i hûn-âb-ı hasret
 oldıgım ey dil
 Yürî ol gamze-i 'âşık-küş-i
 mestânelerden şor

41. **gözüm:-üm**
Gazel 216
 Mısra: 2
 Göz.

Dâg-ı kühenim tâzelenür eşk-i
 terimden
 Toldukça gözüm sâgarı hûn-ı
 cigerimden

42. **gözüm:-üm**
Gazel 253
 Mısra: 11
 Göz, bakış, nazar.

İntizârıyla gözüm kapuda cânım lebde
 İriş imdâdına ey şubh-ı sa'âdet bu
 gice

43. **gözüm:-üm**
Gazel 232
 Mısra: 11
 Görme organı: göz.

Hûn-âba rîz-i hasret-i dîdârdır gözüm
 Havfım budur ki bir dağı dîdâra
 degmesün

44. **gözümde:-üm, -de**
Gazel 80
 Mısra: 8
 -Nazarımda, bana göre-
 anlamında.

Nihâl-i kâmetiñden ayru ey serv-i
 hırâmânım
 Gözümde servler şimşâdlar şu'bâna
 dönmüşdür

45. **gözümde:-üm, -den**
Gazel 186
 Mısra: 2
 Göz.

Hasret-i rüyıyla dilden ârzü eksük
 degil
 Yâd-ı vaşlıñla gözümde kanlu yaş
 eksük degil

46. **gözümüñ:-üm, -üñ**
Gazel 282
 Mısra: 2
 Göz.

Bağır-ı 'aşk ideli hüsnuñ bu dil-i bî-
 tâbı
 Katre şaymaz gözümüñ kanlu yaş
 girdâbı

47. **gözün:-üñ**

Gazel 19

Mısra: 5

Göz.

Ġamze tıġıyle gözün cellādı halkı
kırmadan
Dāmen-i deşt-i muġabbet sévdiğim
kan oldu hep

48. **gözün:-üñ**

Gazel 156

Mısra: 5

Göz.

Her bir nighde başka ġazab gösterür
gözün
Zālīm saña muġabbet idüb kāfir
olmadık

49. **gözün:-üñ**

Gazel 242

Mısra: 7

Göz.

Cān zevraķı deryā-yı ġamın içre gözün
teg
Sür‘atle gezer cüş-i girdāb arasında

50. **gözün:-üñ**

Gazel 238

Mısra: 5

Bakış, nazar.

řimřād kadiñ ra‘nā şeh-bāz gözün
řehlā
Ser-tā-be-ķadem zībā hūbāna bedendir
bu

göz aç-:

1. **göz açdı:-dı**

Gazel 288

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dikkatle bakmak, nazar etmek.

‘Āřık göz açdı seyr ide rüy-ı laťfine
Laġzide oldu gerdene pāy-ı nezāresi

2. **göz açınca:-ınca**

Gazel 236

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz açıp kapayınca kadar.

Bir göz açınca turduñ mi ‘rācı ‘arşa
ķurduñ
Küstāhlıkla urduñ pīř-i Ĥudā’da zānū

göz yaşı:

1. **göz yaşı:**

Gazel 176

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Bir naħli ki göz yaşı ile besledim āħir
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

gözden geç-:

1. **gözden geçirmiş:-ir, -miş**

Gazel 136

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Niteliġini anlamak için bir şeyin
her yanına bakmak, incelemek,
muayene etmek.*

Her gelen bir bir varak gözden
geçirmiş bilmemiş
Nüşa-i mihr-i vefā-yı çarħ ser-tā-pā
ġalat

2. **gözden ġıçırür:-ir, -ür**

Gazel 122

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şeyi daha iyi tanımak,
anlamak için incelemek, muayene
etmek.*

Devr-i dā'im gibi gözden geçirür
ağyârı
Beni bir köhne bozuk nüsha-i taqvīm
itmiş

göze çek-:

1. **göze çekdi:-di**

Gazel 150

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Sürmek (sürme bağlamında).

Ben o cān-sūhte-i berķ-i tecellāyım
kim
Göze hākister-i mey çekdi gazālān şaf
şaf

gözet:

1. **gözet:**

Gazel 187

Mısra: **9**

Kollamak, dikkat etmek,

korumak.

Gözet maḥallini sırrıñ nihān dut ey
'aşık
Güşād-ı perde-i rāz itmeniñ zamānı
değil

2. **gözedir:-ir**

Gazel 103

Mısra: **13**

Gözlemek, izlemek.

Ḥastedir şimdi 'adū bir de Ğarībī
gözedir
Ḥāl-i efkārını bundan da beter çok
gitmez

gözü:

1. **gözüye:-y, -e**

Gazel 59

Mısra: **12**

Ayna.

Dūd-ı siyāh-ı āhımız zīb-i cemālīñ
arturur
Ey gül-i ter remād ile gözgüye rüft ü
rū gelür

gözle-:

1. **gözledim:-dim**

Gazel 220

Mısra: **1**

*Gözetmek, bir duruma tüm
dikkatini sevk etmek.*

Ğamıñla gözledim fevvāre-i hūn
olmasın n'olsun
Sirişk-i ḥasretiñle çehre gül-gün
olmasın n'olsun

gözlerim nür:

1. **gözlerim nürü:-ı**

Gazel 245

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gözdeki nur, fer, ışık.

Ğarībī girye-i ḥasretle gitdi gözlerim
nürü
Girince cāme-ḥ'āba Yūsuf-ı gül-
pīreherlerle

gözüm yaşı:

1. **gözüm yaşı:**

Gazel 205

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Raḥm eyle gözüm yaşı gibi şalma
nazardan
Ḥāk-i deriñe bir dil-i dīvāne getürdim

2. **gözüm yaşını:-nı**

Gazel 233

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gözyaşı.

Nice bir dāğ-ı firākıñ beni bī-tāb itsün
Girye-i 'aşk gözüm yaşını seyl-āb
itsün

gözünden kaçır:-

1. **gözünden kaçırub:-ub**

Gazel 147

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Görülmemek, farkına

varılmamak.

Nāz ile hüsünü pervāne gözünden
kaçırub
Teh-i pīrāhen-i fānūsı penāh itdi çerāğ

ğubār:

1. **ğubār:**

Gazel 149

Mısra: 2

Toz.

Geldi ruh-ı nigāra haṭ-ı müşg-bār hayf
Başdı cemāl-i lāle-sitānın ğubār hayf

2. **ğubār:**

Gazel 255

Mısra: 8

Toz.

Şīşe-i hātır-ı mey gūşe-i ğurbetde şehā
Çarḥ bir saḥt-ı nigāh ile ğubār itdi yine

3. **ğubār:**

Muhammes 2

Mısra: 8

Toz.

Vaşlña bir ḥaylidir kim intizār oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde ğubār
oldum yeter

ğubār-ālūde:

1. **ğubār-ālūdedir:-dir**

Gazel 278

Mısra: 4

Toza bulanmış, tozlu.

Cilā-yı dīde-i hūrşid iken āyīne-i
kalbim
Ğubār-ālūdedir hātır gönül bī-nürdur
şimdi

ğubār-ı derim:

1. **ğubār-ı derimdedir:-de, -dir**

Gazel 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kapı (eşiğinin) tozu.

Rüy-ı seḥerden itmege bāz-ı niķāb-ı
şeb
Çeşm-i şabāya sürme ğubār-ı
derimdedir

ğubār-ı hāk-i kefi pāy-ı yār:

1. **ğubār-ı hāk-i kefi pāy-ı yār:**

Gazel 184

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ayağının altında ki
toprağın tozu.*

Girse ğubār-ı hāk-i kefi pāy-ı yār ele
Hergiz şemīm-i nāfe şabādan taleb
degil

ğubār-ı hāk-i kūy:

1. **ğubār-ı hāk-i kūyuñ:-uñ**

Gazel 108

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) mahallesinin
toprağının tozu.*

Hevā-yı serv-i ķaddiñ ta'ne eyler şāḥ-ı
Tübā'ya
Ğubār-ı hāk-i kūyuñ tütüyā-yı hürdan
ķalmaz

ğubār-ı hasret:1. **ğubār-ı hasret:****Gazel 24**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hasret tozu.

Cān ol kadar tekāpū kıldı reh-i vefāda
Tā çeşm-i intizāra tōldı ğubār-ı hasret

2. **ğubār-ı hasret:****Gazel 24**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hasret tozu.

Deprendi leşker-i hatt iklīm-i hüsni
başdı
Āyīne-i ümīde kondı ğubār-ı hasret

ğubār-ı māsivā:1. **ğubār-ı māsivādan:-dan****Gazel 229**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Masiva tozu (İnsanı Allah'tan
uzaklaştıran her şey).*

Ğubār-ı māsivādan itmeyince tab'ıñı
rüşen
Harīm-i bezm-i şāhen-şāh-ı hüsne
maḥrem olmazsın

ğubār-ı ye's:1. **ğubār-ı ye's:****Gazel 168**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Üzüntü tozu.

Dām-ı ümīd-i çeşmine tōldı ğubār-ı
ye's
Murğ-ı vişāl-i dil-bere şayyād
olanlarıñ

ğurbet:1. **ğurbet:****Gazel 252**

Mısra: 13

*Doğup yaşanılmış olan yerden
uzak yer, yabancı memleket.*

Ğurbet belāsı faqr-ı ğamı firqat-i vişāl
Birden Ğarībi başdı bizi ğam ğam
üstüne

2. **ğurbetde:-de****Terci-bend 4**

Mısra: 15

*Doğup yaşanılmış olan yerden
uzak yer, gurbetlik (Sevgiliden ayrı
olma bağlamında).*

Hücüm-ı ğam baña efzün olur
ğurbetde kaldıkça
Hevā-yı kūyiñi her dem dil-i nā-şāda
şaldıkça

ğurūb:1. **ğurūba:-a****Gazel 24**

Mısra: 11

Güneşin batması, gün batımı.

Yetdi ğurūba āḥir hürşīd-i rüz-ı vuşlat
İrdi şeb-i firāka yeldā-yı tār-ı hasret

2. **ğurūba:-a****Gazel 217**

Mısra: 10

Güneşin batması, gün batımı.

Encüm-şümār-ı miḥnet-i şeb kıлмаğa
bizi
Yetdi ğurūba sür'at ile āfitāb-ı hüsni

ğurūr:1. **ğurūrın:-ın****Gazel 118**

Mısra: 7
Kendini beğenme, büyüklük
taslama, kibir.

Gelince rüyına haṭṭı gurūrın itdi ŧikest
Siyāh-rüyī-i baḥtım baña beşāret imiş

ğuşsa vü endüh:

1. **ğuşsa vü endūhdan:-dan**

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam ve keder.

Derūnum ğuşsa vü endūhdan ḳan oldı
o meh-rū
Yine ser-pençe-i ‘aşḳa giriftār oldıĝım
bilmez

güftār:

1. **güftāra:-a**

Gazel 2

Mısra: 1

Söz, kelam.

Yā Rab zebānım eyle o güftāra āşinā
K'oldur verā-yı perde-i esrāra āşinā

2. **güftāra:-a**

Gazel 270

Mısra: 5

Söz, kelam.

Gelince ğonçe-i la‘li tebessüm birle
güftāra
Çemende ğonçeler ḥasretle hep
ḥamyāzelenmez mi

3. **güftārda:-da**

Gazel 200

Mısra: 2

Söz, kelam.

Deryā gibi sūz-ı dil ile cūş idebilsem
Bülbülleri güftārda ḥāmūş idebilsem

4. **güftārdan:-dan**

Gazel 120

Mısra: 12

Söz, kelam.

Cüdā bāĝ-ı vişāl-i yārden bir ḥayli
müddetdir

Ki murĝ-ı ḥāme-i ŧīrīn-sūḥan
güftārdan ḳalmıŧ

5. **güftārı:-ı**

Gazel 35

Mısra: 5

Söz, kelam.

Ḳadd-i bülendi dil-keş ü güftārı dil-
firīb
Müy-ı miyānı nāzık ü ḥüsn-i cemālī
şūḥ

6. **güftārı:-ı**

Gazel 202

Mısra: 3

Söz, kelam, konuşma.

Şahbā gibi güftārı mest eyledi ‘uşşāḳı
La‘l-i lebi cānānıñ peymāne midir
bilmem

7. **güftārım:-ım**

Gazel 64

Mısra: 13

Şiir.

Bilür şarrāf olan ḳadr-i dūr-i pākīze
güftārım
Benim her meclise teşrīf-i nazmım
ḥayr-i maḳdemdir

8. **güftārımla:**

Gazel 64

Mısra: 8

Söz, kelam.

Benim ol nādir-i ‘aşr u ferīdü'd-dehr-i
şāfi-dil

Ki kebg-i küh-sâr-ı nazm güftârımla
hurremdir

güftâra gel:

1. **güftâra gel:**

Gazel 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Dile düşmek; konuşmaya
başlamak.*

Gönül Kays-ı girîbân-çâk-ı şahrâ-yı
cününuñdur
Lebiñden şerbet-i sevdâyı şun güftâra
gel cânâ

güftâra sığ:

1. **güftâra sığmaz:-ış, -maz**

Gazel 109

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Söze sığmak.

Keyfiyyet-i 'uşşâkı bilür ehl-i makâlât
Bir vechle ol kavlı bu güftâra sığışmaz

güftâr-ı Ğarîbî:

1. **güftâr-ı Ğarîbî:**

Gazel 138

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Ğarîbî'nin sözü (Erbilli Âmâ
Yusuf Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Ğarîbî'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Dîvân-ı feşâhatde her kim k'olur ehl-i
dil
Güftâr-ı Ğarîbî teg dürdânedenden eyler
hazz

2. **güftâr-ı Ğarîbî'den:-den**

Gazel 238

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ğarîbî'nin sözü (Erbilli Âmâ
Yusuf Ğaribî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Ğarîbî'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Güftâr-ı Ğarîbî'den çok diller olur
rüşen

Bilmem güher-i mañzen ya dürr-i
'Aden'dir bu

güftâr-ı şeker-rîz:

1. **güftâr-ı şeker-rîzine:-in, -e**

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şeker saçan, tatlı konuşan söz.

Güftâr-ı şeker-rîzine peyveste hayâtım
Muşhaf disem evrâk-ı cemâline
hâdâr

güftâr-ı taleb:

1. **güftâr-ı talebden:-den**

Gazel 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İstek sözü.

Eyle güftâr-ı talebden deheniñ leb-
beste

Ki çatı mülzem olur merdüm-i da'vâ-
yı taleb

güft-gü:

1. **güft-gü:**

Gazel 66

Mısra: 19

Dedikodu.

Kimdir bizimle eyleye nazm içre güft-
gü

Şimdi ki esb-i hâmemiz âteş- 'inânlıdır

2. **güft-gü:****Gazel 186**

Mısra: 4

Dedikodu.

Rüz u şeb peyk-i hayâliñle gönül
eglenmeden
Güşe-i firqatde bir dem güft-gü eksük
degil

3. **güftgüsundan:-sun, -dan****Gazel 239**

Mısra: 15

Dedikodu.

Uşandım derdi bilmez bir tabîbiñ
güftgüsundan
Beni şalma bu güne dest-i nâ-hem-
vâra yâ Allâh

güft-gü eyle:-1. **güft-gü eylediği:-dig, -i****Gazel 118**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dedikodu yapmak.

O şüh-ı lâle-ruhuñ sözleri kinâyet imiş
Benimle eylediği güft-gü hıyânet imiş

güher:1. **güher:****Gazel 275**

Mısra: 14

Cevher, mücevher.

Ġarîbî nice dem girdâb-ı fikre gavta-
h'âr oldum
Bu güne bir güher tâ kılzüm-i
güftârdan geldi

2. **güherden:-den****Gazel 197**

Mısra: 7

Cevher, inci.

Yeri var seng-i 'aķık olsa güherden
maķbül
Ġüblar ismi nigîninde edâdır ħâtem

güher-i mahzen:1. **güher-i mahzen:****Gazel 238**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hazinenin cevheri.

Güftâr-ı Ġarîbî'den çok diller olur
rüşen
Bilmem güher-i mahzen ya dürr-i
'Aden'dir bu

gül:1. **gül:****Gazel 205**

Mısra: 2

Gül.

Cân bülbülünü seyr-i gül-istâna
getürdim
Gül gibi girîbânımı dâmâna getürdim

2. **gül:****Gazel 2**

Mısra: 8

Gül (sevgili).

Ol nâzenîn gelürse n'ola başım üstüne
Ġoşdur gül olsa güşe-i destâra âşinâ

3. **gül:****Gazel 25**

Mısra: 17

Gül (sevgili).

Gül sāgarına dökdi yine sākî-i devrân
Bülbülleri mest itmege şahbâ-yı
muĥabbet

4. **gül:****Gazel 190**

Mısra: 2
Gül (sevgili).

Şahn-ı çemeni geşt-i güzâr eyledi
bülbul
Gül pisterine geçdi karar eyledi bülbul

5. gül:

Gazel 199
Mısra: 7
Gül (sevgili).

Hâr-ı reg-i müjgânıñı yâd itmeden ey
gül
Ser-tâ-be-ka-dem zaḥm-ḥor-ı nişter
oldum

6. gül:

Gazel 255
Mısra: 5
Gül (sevgili).

Gül ümîdinde iken bülbul-i dil dest-i
cefâ
Sinesin zaḥm-ı ḥor-ı hançer-i ḥâr itdi
yine

7. gül:

Gazel 269
Mısra: 1
Gül (sevgili).

Gül itdi terk-i gül-şen bülbul-e zaḥm-ı
tiken kaldı
Ğamıñla çıkdı cân-ı nâtüvânım bir
beden kaldı

8. gül:

Gazel 149
Mısra: 3
Çiçek.

Bâğ-ı 'adem diyârına gül rıñlet eyledi
Kaldı yerinde bülbul-i miskîn hezâr
ḥayf

9. gül:

Gazel 171

Mısra: 3
Gül.

Hîç kimseleri gül gibi güldürmediğñ
yok
Ancak yalañuz ben gibi giryânı
unutduñ

10. gül:

Gazel 234
Mısra: 11
Çiçek; gül çiçeği.

Gül gitdi bâğdan daḥı kim egledür seni
Ey 'andelîb bir kuru feryâdın olmasun

11. gül:

Gazel 264
Mısra: 14
Çiçek; gül çiçeği.

Kendi kendiñ itürür 'aşk yetince ḥüsne
Bülbuli ḥ'âb başar gibi gül âğuşunda

12. gül:

Gazel 38
Mısra: 10
Çiçek; gül.

Tenhâ degilüz râh-ı muḥabbetde
Ğarîbî
Gül bâğda bir bülbul-i nâlân
müte'addid

13. gül:

Gazel 136
Mısra: 7
Çiçek; gül.

Terk idüb gül gül-şeni ârâyış-i bâzâr
olub
Bâğda feryâd u âh-ı bülbul-i şeydâ
galaṭ

14. gül:

Gazel 245
Mısra: 1
Çiçek; gül.

Açılmaz gönçe gönlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahâr u bâde hoşdur dil-ber-i nâzik-
bedenlerle

15. **gül:**

Gazel 248

Mısra: 3

Çiçek; gül.

Gül elde mey piyâlede dil-ber kenârda
Nâ-geh doğundı seng-i havâdiş
ayağıma

16. **gül:**

Gazel 259

Mısra: 6

Sevgili.

Şâd itmedi ‘uşşâkım çıÇdı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

17. **gül:**

Gazel 58

Mısra: 5

*"Gül ağacının katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.*

Ey gül hayâl-i reng-i ruĖuñla şabâğa
dek
Âh u enîn-i ‘aşĖda dil ‘andelîbdir

18. **gül:**

Tarih 2

Mısra: 6

*"Gül ağacının katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.*

Eyledi dest-i şabâ meşşâtalık gül-zârda
Gül ‘arûsın reng u bû ile idüb sürĖ ü
sefid

19. **gül:**

Tarih 2

Mısra: 8

*"Gül ağacının katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.*

‘Andelîbân-ı çemen feryâda geldi
şevĖden
Gönçe güldi gül gibi Ėâr-ı gam oldu
nâ-bedîd

20. **gül:**

Terci-bend 1

Mısra: 22

*"Gül ağacının katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.*

Pervâne gibi dil dutuşan nâre ben
oldum
AĞyâr gül aldı ulaşan Ėüre ben oldum

21. **gül:**

Terci-bend 1

Mısra: 25

*"Gül ağacının katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.*

Ey gül nazar it Ėâlime Ėâk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çâk olmadan
evvel

22. **gül:**

Terci-bend 1

Mısra: 34

*"Gül ağacının katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.*

Ey gönçe-dehen cânıñ için cânıma
rağm it
Gül başıñ için girme benim kıanıma
rağm it

23. **gül:**

Terci-bend 1

Mısra: 46

"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.

Ya cānımı bir kabza-i hāk-i 'adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevır ü sitem
eyle

24. **gül:**

Terci-bend 2

Mısra: 20

"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.

Dīdemi ḥasret-i dīdār ile giryān itmek
Gül gibi hāre uyub bülbüli nālān itmek

25. **gül:**

Terci-bend 3

Mısra: 21

"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.

Biñ saçları sünbül yüzi gül 'ārızı
nesrīn
Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

26. **gül:**

Terkib-bend 1

Mısra: 49

"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise
Kāmetim şınsın eger serve nigāh itdim
ise

27. **gül:**

Terkib-bend 1

Mısra: 45

"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.

Gül-şen-i hüsnde gül yok ki ide ḥande
saña
Ola kurbān göreyim 'aql-ı perākende
saña

28. **gül:**

Gazel 184

Mısra: 11

Gül çiçeği; sevgili.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ğarībi böyle daḥı bī-edeb degil

29. **gül:**

Gazel 50

Mısra: 4

Çiçek, gül çiçeği.

Koymaz dimāğ-ı bülbül ala neş'e
lezzetin

Gül sāğarın çemende şabā ser-nigūn
ider

30. **gül:**

Gazel 50

Mısra: 9

Çiçek, gül çiçeği.

Hālīm görüb inanma o gül aқıdırsa eşk
Kandīl-i şem'-i fitneye revğan füzūn
ider

31. **gül:**

Gazel 54

Mısra: 15

Çiçek, gül çiçeği.

Çeşmimde ḥārdır gül ey gül-bün-i
ḥayātım
Ümmīd-vār-ı ḥüsnuñ seyr-i bahārı
n'eyler

32. **gül:**

Gazel 106

Mısra: 2

Çiçek, gül çiçeği.

Devr-i ruḥunda tāze ḥaṭ-ı yāri
görmüşüz
Gül dāmeninde nīşter-i ḥārı görmüşüz

33. **gül:**

Gazel 263

Mısra: 8

Çiçek, gül çiçeği.

Bir şubḥ ol āfitāb çıkub seyr-i gül-şene
Gül ‘andelibi oḥşayarak başdı cānına

34. **gül:**

Gazel 26

Mısra: 16

Gül (sevgili).

Çıkdı çarḥa āh-ı bülbül yandı ḥāne-i
taḥammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikāyet

35. **gül:**

Gazel 189

Mısra: 12

Gül (sevgili).

Nesīm-i şubḥla gehvāresi cünbişdedir
ammā
Ḳomaz gül ḥ‘āba varsun nāle-i
bisyārıñ ey bülbül

36. **gülden:-den**

Gazel 273

Mısra: 2

Gül (sevgili).

Faşl-ı bahār bülbül-i dil-zāra ḳalmadı
Gülden şemīm-i hem-dem olan ḥāra
ḳalmadı

37. **güldi:-di**

Tarih 2

Mısra: 8

*Çok sevilen ve beğenilen,
katmerli ve kokulu olan çiçek.*

‘Andelībān-ı çemen feryāda geldi
şevḳden
Gonçe güldi gül gibi ḥār-ı gam oldu
nā-bedīd

38. **güle:-e**

Gazel 105

Mısra: 5

Gül (sevgili).

Nālemiziñ ol güle te’şiri yok
Bülbül-i mātem-zede-i bī-dilüz

39. **güller:-ler**

Gazel 101

Mısra: 1

Gül çiçeği.

Çemende gonçeler güller baña hep
ḥārdır sensiz
Bahār-istān-ı ‘işret ‘ayn-ı mātem-
zārdır sensiz

40. **gülleri:-leri**

Gazel 149

Mısra: 7

Gül çiçeği.

Pejmürdelendi sünbülü hem şoldı
gülleri
Giçdi zamānı köhnelenüb nev-bahār
ḥayf

41. **gülleri:-leri**

Gazel 101

Mısra: 10

Çiçek; gül çiçeği.

Ḳasem ol muşḥaf-ı ḥüsne ki fenn-i
‘aşḳ andandır
Baña bāğ-ı behiştīñ gülleri hep ḥārdır
sensiz

42. **gülleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 59

Mısra: 6

Gül (sevgili).

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi hârlar
Şevk-i ruhuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

43. **gülersin:-er, -sin**

Gazel 227

Mısra: 2

Gülmek.

Hele rāz-ı derünüñ ‘āşıkā rāz ile
söylersin
‘Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

44. **gülümüz:-ümüz**

Gazel 100

Mısra: 5

Gül.

Zāhirde tikendir gülümüz dīde-i halkā
Bātında veli gonçe dimāğında
şemīmüz

45. **gülün:-ün**

Gazel 190

Mısra: 11

Gül çiçeği.

Nāzik gülün ağardı başı çıkdı
çemenden
Bir gāyet ile nāle vü zār eyledi bülbül

gül budağ:

1. **gül budağında:-ın, -da**

Gazel 258

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gül dalı, gül fidanı.

Nihāl-i kāmetinde hüsn-i rüy-ı dil-
firibiñ gör
Anıñ gonçe açılmış nāz ile bir gül
budağında

gül bük-:

1. **gül bükülsün:-ül, -sün**

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gülün boynunu bükmesi.

Hayādan şeb-nem olsun gül bükülsün
gerden-i sünbül
Gül-i ruhsarıña zülfün dağıt gül-zāra
gel cānā

gül eyle-:

1. **gül eylerse:-r, -se**

Gazel 225

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Güzelleştirmek, güzel hale
getirmek; gül ile donatmak,
çiçeklendirmek.*

Gül eylerse ruhuñla da‘vi-i nüzhet
letāfetde
Bahār-ı hüsnüne şermendelik hār-ı
zevāl olsun

gül ol-:

1. **gül olmaz:-maz**

Gazel 237

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül olmak.

Didim ağıyāra meyl itme gāzab birle
cevāb itdi
Didi resm-i qādīmīdir gül olmaz
hārdan ayru

gül üzre:

1. **gül üzre:**

Gazel 182

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gülün üzerinde.

Ey eşk-i germ-i dīde-i bülbül yazuk
saña
Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem
olmadıñ

gül yüz:

1. **gül yüzüñ:-üñ**

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gül (gibi güzel) yüz.

Şüst ü şüya gül yüzüñ gerd-i hevādan
her seher
Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle 'arz

gül-āb:

1. **gül-āb:**

Gazel 82

Mısra: 3

Gül suyu.

Gül-āb olur nigāh-ı kerem ile berg-i
gül-rūyı
Hayādan nāz-perver bir büt-i
maḥcūbumuz vardır

2. **gül-āb:**

Gazel 144

Mısra: 6

Gül suyu.

Şu'le-i 'arız-ı cānānede yok büy-ı vefā
Gül-i hūrşiddin ey dīde gül-āb itme
tama'

3. **gül-ābıñ:-iñ**

Gazel 76

Mısra: 6

Gül suyu.

Rindāna şakın vaşf-ı ruḥuñ eyleme
taḫdīr
Mey nūş olacak yerde gül-ābıñ yeri
yokdur

4. **gül-ābın:-ın**

Gazel 193

Mısra: 2

Gül suyu.

Ey dil yūri o gönçe-femiñ bir cevābın
al
Berg-i gül-i laṭif-i lebinden gül-ābın al

gül-āb dut:-

1. **gül-āb dutalum:-alum**

Gazel 139

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül suyu dökmek (İkram etmek).

Dutalum budur olan rüz-ı ezelden
kısmet
Baña mīnā-yı mey ü saña gül-āb ey
vā'iz

gül-beden:

1. **gül-beden:**

Gazel 245

Mısra: 6

*Gül bedeni, vücûdu gül gibi
zarif, ince ve güzel olan.*

Hoş ol günler ki devr eylerdi
gerdünüm murād üzre
İderdim zevk-i vuşlat gül-beden
gönçe-dehenlerle

gül-berg-i ter-i la'l-i dūr-efşān:

1. **gül-berg-i ter-i la'l-i dūr-**

efşānıña:-iñ, -a

Gazel 219

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) inci saçan dudağının
taze gül yaprağı.*

Ālûde-i hūn reng-i ruḥ-ı çehre-i
zerdim

Gül-berg-i ter-i la'î-i dür-efşânına
kurbân

gül-bün:

1. **gül-bünüñ:-üñ**

Gazel 59

Mısra: 5

Gül fidanı.

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi hârlar
Şevk-i ruhuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

gül-bün-i bağ-ı hayât:

1. **gül-bün-i bağ-ı hayâtımda:-ım, -
da**

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayat bahçesinin gül fidanı.

Gül-bün-i bağ-ı hayâtımda biten
gönçe-i ter
Leb-i pür-nâtika-i mu'cize-fermâya
fedâ

gül-bün-i hayât:

1. **gül-bün-i hayâtım:-ım**

Gazel 54

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Hayatımın gül fidanı.

Çeşimde hârdır gül ey gül-bün-i
hayâtım
Ümmîd-vâr-ı hüsnüñ seyr-i bahârı
n'eyler

gül-çehre:

1. **gül-çehre:**

Gazel 102

Mısra: 10

Gül yüzlü.

Birün eyler çemenden 'andelîbi âh ü
feryâdım
O gül-çehre esîr-i pençe-i hâr olduğım
bilmez

2. **gül-çehre:**

Gazel 238

Mısra: 9

Gül yüzlü.

Mihrâb kaşın meftün gül-çehre dehen
mevzün
'Uşşâkı kılan mecnûn bir vech-i
hasendir bu

3. **gül-çehreye:-ye**

Gazel 174

Mısra: 1

Gül yüzlü.

Bir zamân bizde o gül-çehreye dil-
dâde idik
Ruhuna hâl-i siyeh düşdiği sevdâda
idik

gül-çîn ol-:

1. **gül-çîn olunca:-unca**

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül toplayıcısı olmak.

Gül-çîn olunca bağda engüşt-i bağ-bân
Başlar figâna beççe-i nevzâd-ı
'andelîb

gül-deste-i âşyân:

1. **gül-deste-i âşyâna:-a**

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kuş yuvasının gül demeti.

Seyr eyle o gül-deste-i âşyâna muhîṭ ol
Pergâr-şifat pâyını merkezden ırâk baş

gül-deste-i cem 'iyyet-i yārān:**1. gül-deste-i cem 'iyyet-i yārāna:-a****Gazel 28**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dostlar meclisinin gül demeti.

Ey bād-ı sebük-seyr Ğarībī
deheninden
Gül-deste-i cem 'iyyet-i yārāna selām
it

güldür-:**1. güldürmediğiñ:-me, -dig, -iñ****Gazel 171**

Mısra: 3

*Gülmesine sebep olmak,
gülmesini sağlamak, sevindirmek.*

Hıç kimseleri gül gibi güldürmediğiñ
yok
Ancak yalañuz ben gibi giryānı
unutduñ

gül-gönçe-vār:**1. gül-gönçe-vār:****Gazel 34**

Mısra: 2

Gül goncası gibi.

Zulmet-serāy-ı şebden idüb ictināb
şubh
Gül-gönçe-vār açdı yüzinden niķāb
şubh

gül-gün:**1. gül-gün:****Gazel 37**

Mısra: 5

Gül renkli.

Meclis-i 'işretde sākī şunma gül-gün
bāde kim

Bī-ħuzūr-ı vaşl-ı dil-ber būs-ı cām
olmaz müfīd

2. gül-gün:**Terkib-bend 1**

Mısra: 4

*1. Gül-renkli. 2.Hüsrev ü Şirin
hikâyesinde Şirin'in al atı.*

Derd-i hasret gözimiñ yaşımı Ceyhün
itdi
Eşk-i hün-āb ruḥ-ı zerdimi gül-gün itdi

gül-gün ol-:**1. gül-gün olmasın:-ma, -sın****Gazel 220**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül renkli, kırmızı renkli olmak.

Ğamıñla gözledim fevvāre-i hün
olmasın n'olsun
Sirişk-i hasretiñle çehre gül-gün
olmasın n'olsun

gül-i aşüb:**1. gül-i aşübümüz:-umuz****Gazel 82**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Karışık gül.

O gül-zār-ı gamuz kim şeb-nem-i
şubh-ı kıyāmetle
Açılmaz gönçesi böyle gül-i aşübümüz
vardır

gül-i bāğ:**1. gül-i bāğda:-da****Gazel 160**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bahçenin gülü.

Gül-i bāğda bir laḫza qarār
itmediginden
Cān bülbülinin ‘ömrini sür’atle
giçürdik

gül-i bāğ-ı vefā:

1. **gül-i bāğ-ı vefā:**

Gazel 233

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vefa bağının gülü.

Ey gül-i bāğ-ı vefā eyle mürüvvet nice
bir
Ḥasret-i la‘l-i lebiñ dīdemi bī-ḫ‘āb
itsün

gül-i baḥḫā:

1. **gül-i baḥḫā'ya:-y, -a**

Gazel 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Baḥḫā'nın (Mekke-i

Mükerreme'nin eski bir ismi) gülü.

Bār-ı ‘iṣyān ile ḫam-geṣte olan
ḫāmetimiz
Gevher-i baḥr-ı ṣefā‘at gül-i Baḥḫā'ya
fedā

gül-i beyābān:

1. **gül-i beyābān:**

Muhammes 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Çöl hortlağı, gulyabani.

Meger olduk yine āmac-gāh-ı dīde-i
ḫāsīd
Çıkub gül-i beyābān gibi geldi meclise
zāhid

gül-i bī-ḫāra:

1. **gül-i bī-ḫāra:-a**

Gazel 232

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dikensiz gül.

Bārī esīr-i pençe-i hicr olduğım yeter
Dest-i ta‘arruż ol gül-i bī-ḫāra
degmesün

gül-i gönçe-dehen:

1. **gül-i gönçe-dehen:**

Gazel 272

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gonca ağızlı sevgili.

Kimdir endāmıñı ḫasretle çeken āğuşı
Ey gül-i gönçe-dehen pīreheniñden
ğayrı

gül-i ḫamrā:

1. **gül-i ḫamrā:**

Terci-bend 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kırmızı gül.

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
ḫamrā
Meylim yine hā sendedir ey şūḫ-ı dil-
ārā

gül-i ḫandān:

1. **gül-i ḫandāna:-a**

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Açılmış gül, gülen gül.

Ey gönçe cemāliñ gül-i ḫandāna
berāber
Müşṭāk-ı lebiñ bülbül-i nālāna berāber

gül-i handāna dön-:1. **gül-i handāna döner:-er****Gazel 33**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Açılmış güle benzemek.*

Pençe-i sākide ‘uṣṣāk-şıfat kan ağlar
Leb-i dil-berde döner bir gül-i handāna
kadeh

2. **gül-i handāna döner:-er****Gazel 33**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Açılmış güle benzemek.*

Pençe-i sākide ‘uṣṣāk-şıfat kan ağlar
Leb-i dil-berde döner bir gül-i handāna
kadeh

gül-i hürşid ol-:1. **gül-i hürşid olur:-ur****Gazel 127**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneş renkli gül.

Nür olur qalbiñ eger var hülüşüñ
Hakk'a
Gül-i hürşid olur ey dil şemer-i bīd-i
hülüş

gül-i hürşid:1. **gül-i hürşidden:-den****Gazel 144**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneş renkli gül

Şu‘le-i ‘arız-ı cānānede yok büy-ı vefā
Gül-i hürşidden ey dīde gül-āb itme
tama‘

gül-i letāfet:1. **gül-i letāfet:****Gazel 26**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hoşa giden gül.

Çözdü gīsū-yı mu‘anber kıldı ‘ālemi
mu‘aṭṭar
Virdi bāğ-ı hüsne zīver o ruḥı gül-i
letāfet

gül-i minber:1. **gül-i minberinde:-in, -de****Gazel 58**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Minberin gülü (camilerde hatibin
çıkıp hutbe okuduğu merdivenli
kürsü).*

Dönse ‘aceb mi cāmi‘e ger şahn-ı
gülsitān
Gül-i minberinde bülbül-i şeydā
ḥaṭıbdır

gül-i murād:1. **gül-i murādıma:-ım, -a****Gazel 22**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Muradın gülü.

Yā Rab gül-i murādıma bāğ-ı vişālde
Dest-i ümīde ruḥşat-ı ṭılı müyesser it

gül-i nesrīn:1. **gül-i nesrīn:****Gazel 238**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaban gülü.

Ne la'1-i leb-i rengin ne hāl ü haṭ-ı
müṣgīn
Ruhsāra gül-i nesrīn hoş-ṭurfe-
çemendir bu

2. **gül-i nesrīnin:-in**

Gazel 211

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaban gülü, Ağustos gülü.

Bülbül-i cān olamaz mā'il-i seyr-i gül-
şen
Görse ger 'arız-ı gül-gūnda gül-i
nesrīnin

3. **gül-i nesrīniñe:-iñ, -e**

Gazel 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaban gülü.

Bir kez nazar itse yüziñe ehl-i başret
Āyā gül-i nesrīniñe bilmem ne diyerler

gül-i ra'nā:

1. **gül-i ra'nā:**

Gazel 170

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yarısı kırmızı, yarısı sarı olan

gül.

Dehrin gül-i ra'nā gibi hep būd u
nebūdın
Ağāzını seyr itdik ü encāmını gördük

2. **gül-i ra'nādan:-dan**

Gazel 178

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir tarafı sarı, diğer tarafı

kırmızı gül.

Raḳībi yār ile gördük o meh-sīmādan
el çekdik

Görince zāgı gül-şende gül-i ra'nādan
el çekdik

3. **gül-i ra'nāya:-ya**

Gazel 155

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yarısı kırmızı, yarısı sarı olan

gül.

Şeb-tā-seher efgānındır ey bülbül-i
şeydā
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nāya
şarılmak

gül-i rengin-i ma'nā-yı hayāl:

1. **gül-i rengin-i ma'nā-yı hayālüz:-
üz**

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayal manasının renkli gülü.

Gül-i rengin-i ma'nā-yı hayālüz kim
haḳīkatde
Ser-i engüşt-i gül-çini dutar bir
ḥārimız yokdur

gül-i ruhsār:

1. **gül-i ruhsārdan:-dan**

Gazel 237

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yanağın gülü.

Nice bir şu'be ile 'andelīb-āsā bu
firḳatde
'Aceb mi nağme-ḥ'ān olsam gül-i
ruhsārdan ayru

2. **gül-i ruhsārdan:-dan**

Gazel 132

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül gibi yanak.

Ḥaṭṭ u ḥālîndir dile bir naḳş-i ülfedir
ğaraż
Ol gül-i ruḥsârdan bûy-ı muḥabbetdir
ğaraż

gül-i ruḥsâr-ı yâd:

1. **gül-i ruḥsâr-ı yâdıyla:** -ıy, -la

Terci-bend 4

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül yanağını

hatırlama.

Gül-i ruḥsâr-ı yâdıyla vücûdum bî-
karâr itsem
Ḥaḳımdır ger saña ey şûḥ her dem
inkisâr itsem

gül-i ruḥsâr:

1. **gül-i ruḥsârîna:** -îñ, -a

Muhammes 2

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Gül yüz.

Tâ gül-i ruḥsârîna müştakım ey ebrû-
kemân
‘Andelîb-i cân dutup ḥâr-ı sitemde
âşiyân

2. **gül-i ruḥsârına:** -ın, -a

Gazel 249

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Gül yanak.

Ḳatre ḳatre ğazab-âlûde Ğarîbî ‘arâkı
Ḳo saçıl sun gül-i ruḥsârına şeb-
nemcesine

3. **gül-i ruḥsârîna:** -îñ, -a

Gazel 7

Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gül gibi yanak.

Ḥayâdan şeb-nem olsun gül bükûlsün
gerden-i sünbül
Gül-i ruḥsârîna zülfüñ dağıt gül-zâra
gel cânâ

gül-i tâze-nihâl-i çemen-ârâ-yı emel:

1. **gül-i tâze-nihâl-i çemen-ârâ-yı
emel:**

Terci-bend 2

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Arzunun çimenliğini süsleyen tâze
fidanın gülü (sevgili).

Ey gül-i tâze-nihâl-i çemen-ârâ-yı
emel
V'ey yüzi nûr-ı hilâl-i ufuk-efrûz-ı
ḥamel

gül-i ter:

1. **gül-i ter:**

Gazel 68

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Tâze gül.

Bir bülbül-i şûrîde-nevâyım ki gül-i ter
Sînemde olan pençe-i dâğ-ı
kühenimdir

2. **gül-i ter:**

Gazel 9

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Tâze gül; genç sevgili.

Sebeb-i ḳahr nedir ey gül-i ter n'oldi
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vaḫşi-nazar
n'oldi saña

3. **gül-i ter:**

Gazel 59

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Tâze gül, "sevgili bağlamında."

Dūd-ı siyāh-ı āhımız zīb-i cemālīñ
arturur
Ey gül-i ter remād ile gözgüye rüft ü
rū gelür

gül-i ümmīd:

1. **gül-i ümmīdde:-de**

Gazel 117

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ümit gülü.

Bāğ-ı maqşūdda ne bir şemer āvīze-i
şāḥ
Gül-i ümmīdde ne zerrece nükhet
kalmış

gül-i vişāl:

1. **gül-i vişāli:-i**

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma gülü.

Eyler gül-i vişāli temennā bahārdan
Bu ‘andelīb-i āteş-i firkat-keşidemiz

gülistān:

1. **gülistāna:-a**

Gazel 28

Mısra: 1

Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.

Bu hüsn ile bir kerre gülistāna hūrām it
Ḥāb-ı seheri bülbül-i miskīne hārām it

gül-istān-ı cemāl:

1. **gül-istān-ı cemālīn:-in**

Gazel 70

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzelliğin gül bahçesi.

Degil bī-hüdedir devr-i ruḥunda tār-ı
gīsūsı
Gül-istān-ı cemālīn kıl kalemle zer-
nigār eyler

gülistān-ı irem:

1. **gülistān-ı irem'den:-den**

Gazel 261

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

Hoşdur baña biñ kerre gülistān-ı
İrem'den
Ol bezm ki şahbā-yı muḥabbet var
içinde

gül-istān-ı ruḥ-ı dil-dār:

1. **gül-istān-ı ruḥ-ı dil-dār:**

Gazel 269

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzünün gül bahçesi.

Gül-istān-ı ruḥ-ı dil-dār yetdi leşker-i
yağmā
Ġarībī Yūsuf-ı dil düşmege çāh-ı
zeķan kaldı

gülistān-ı vişāl-i dil-ber:

1. **gülistān-ı vişāl-i dil-berimde:-im, -
de**

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye kavuşmanın gül
bahçesi.*

Sipihre bir gül-i rüy-ı sebeddir āfitāb
ammā
Gülistān-ı vişāl-i dil-berimde bir tiken
dirler

gülmîh-i âhen:1. **gülmîh-i âhendir:-dir****Gazel 43**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Demir çivi.

Olur mı hergiz erbâb-ı 'alâ'îk kâdir-i
tahrîk
Ki süzen dâmen-i 'İsâ'ya bir gülmîh-i
âhendir

gül-pîrâhen:1. **gül-pîrâhene:-e****Gazel 195**

Mısra: 5

Gül gömleklî.

O gül-pîrâhene feryâd ü âhım itmedi
te'sîr
Cünûn-ı 'aşkla çâk-i girîbân olmadan
evvel

2. **gül-pîrâhenim:-im****Gazel 102**

Mısra: 2

Gül gömleklî.

Figân kim ol büt-i ra'nâ dil-efkâr
oldığım bilmez
Hevâsında o gül-pîrâhenim zâr
oldığım bilmez

gül-reng-i ruh:1. **gül-reng-i ruhum:-um****Gazel 69**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gül renklî yanak.

Bu hüsn-i cihân-süz ile bir bâğ-ı
bahârim
Gül-reng-i ruhum serv-ğad-i
yâsemenimdir

gül-ruh:1. **gül-ruh:****Gazel 245**

Mısra: 7

*Gül çiçeği gibi hoş kokulu ve al
renklî yanaklı sevgilî.*

Didim bu câme-i hüsnî saña kim degdi
ey gül-ruh
Buluşdurdı beni gül-zâr şahnında
tikenlerle

2. **gül-ruh:****Gazel 281**

Mısra: 13

*Gül çiçeği gibi hoş kokulu ve al
renklî yanaklı sevgilî.*

Lütf ile Ğarîbî'ye bakub didi o gül-ruh
Âyâ bu bizim 'aşık-ı bî-çâre degil mi

gül-şen:1. **gül-şende:-de****Gazel 138**

Mısra: 3

Bahçe, gül bahçesi.

Bülbüllerin efgânı bî-hüde mi gül-
şende
H'âb-ı seheri gönçe efsânenen eyler
hazz

2. **gül-şende:-de****Gazel 178**

Mısra: 2

Gülbahçesi.

Rakîbî yâr ile gördik o meh-sîmâdan
el çekdik
Görince zâğı gül-şende gül-i ra'nâdan
el çekdik

3. **gül-şende:-de****Gazel 43**

Mısra: 9

Bahçe, gül bahçesi.

Degil dest-i Züleyhâ'dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu güne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

4. **gül-şende:-de**

Gazel 99

Mısra: 3

Gül bahçesi.

'Aceb bir böyle gül-şende esîr-i pençe-
i hârim
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

5. **gül-şende:-de**

Gazel 181

Mısra: 13

Bahçe, gül bahçesi.

Feryād-ı cihân-süz ile gül-şende
Ġarībī
Bülbülleri hem şūriş-i ālāma düşürdüñ

6. **gül-şende:-de**

Gazel 259

Mısra: 2

Gülbahçesi.

Ehl-i dil ile qalmaq yegdir baña
külhende
Seyr eylemeden biñ kez nādān ile gül-
şende

7. **gül-şende:-de**

Gazel 251

Mısra: 1

Bahçe, gül bahçesi.

Şabā gül-şende olmuş penbe-rīs ol
nāzik-endāma
İdince tār u pūd-ı verdden terkīb bir
cāme

8. **gül-şenden:-den**

Gazel 146

Mısra: 6

Bahçe, gül bahçesi.

Eksük olmaz hāk-i kūyuñ nāle-i
'uşşāqdan
Bülbül-i şūrīde gül-şenden fiğān itmez
dirīg

9. **gül-şene:-e**

Gazel 125

Mısra: 10

Gülbahçesi.

Efgāndır işim āh ile her yerde Ġarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maşşūs

10. **gül-şene:-e**

Gazel 193

Mısra: 3

Gülbahçesi.

Gör gül-şene ne āteş urur hūsn-i dil-
keşi
Bir kez ol āfitāb-ı niqābın cemālin al

11. **gül-şene:-e**

Gazel 16

Mısra: 11

Bahçe, gül bahçesi.

Bunca ki viridi gül-şene şu eşk-i
dīdeden
Şahn-ı çemende almadı bir kām
'andelīb

12. **gül-şeni:-i**

Gazel 136

Mısra: 7

Bahçe, gül bahçesi.

Terk idüb gül gül-şeni ārāyiş-i bāzār
olub
Bāgda feryād u āh-ı bülbül-i şeydā
ğalaş

13. **gül-şeni:-i**

Gazel 259

Mısra: 6

Bahçe, gül bahçesi.

Şād itmedi ‘uşşākın çıkdı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

14. **gül-şen-i:-i**

Gazel 1

Mısra: **10**

Gül bahçesi || bahçe.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı gam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

gül-şen-i āmāl:

1. **gül-şen-i āmālden:-den**

Muhammes 1

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Emellerin gül bahçesi.

Esīr-i dāğ-ı hicrim gül-şen-i āmālden
dūrum
Giriftār-ı diyār-ı ğurbetim fakr ile
rencūrum

2. **gül-şen-i āmāle:-e**

Terci-bend 1

Mısra: **57**

Kelime Tipi: -

Emellerin gül bahçesi.

Ey gül-şen-i āmāle biten tāze nihālim
V'ey şevk-i ruḥıñ şem'-i şeb-istān-ı
ḥayālim

gül-şen-i ‘ārız-ı rengīn:

1. **gül-şen-i ‘ārız-ı rengīniñe:-iñ, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

Renkli yanağının gül bahçesi.

Gül-şen-i ‘ārız-ı rengīniñe kurbān
olayım

Nergis-i sünbül ü nesrīniñe kurbān
olayım

gül-şen-i dehr:

1. **gül-şen-i dehrīñ:-iñ**

Gazel 97

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesi.

Gül-şen-i dehrīñ Ğarībī reng ü büyüñ
görmedik
Bülbül-i şeydā gibi efgāna
gelmişlerdenüz

2. **gül-şen-i dehrīñ:-iñ**

Gazel 229

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesi.

Bozuldı gül-şen-i dehrīñ atıldı ḥüsn-i
taḳvīmi
Henüz ey bülbül-i nuḡk-ı Ğarībī ebkem
olmazsın

gül-şen-i derd:

1. **gül-şen-i derdim:-im**

Gazel 6

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Derdin gülbahçesi.

Gül-şen-i derdim ser-ā-pā sūz [u] tāb-ı
hicrden
Girye-i ḥasretle eşk-i dīde şeb-nemdir
baña

gül-şen-i fenā:

1. **gül-şen-i fenādan:-dan**

Gazel 77

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Yokluğun gül bahçesi.

Reng-i şebâtı yokdur bâğ u bahâr-ı
dehriñ
Bu gül-şen-i fenâdan taşra şitâb göster

gül-şen-i hâtır:

1. gül-şen-i hâtırda:-da

Gazel 185

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönlün gül bahçesi.

Bilmem bu kadar şekve nedir hâr-ı
sitemden
Yok gül-şen-i hâtırda meger bûy-ı
tahammül

gülşen-i hüsn:

1. gülşen-i hüsn:

Gazel 63

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Güzelliğın gül bahçesi.

Mest-i 'aşk itdi Ğarîbî seni ol gülşen-i
hüsn
Bülbül-i şüh-ı ğazel-h'ân olacağsın
âhîr

2. gül-şen-i hüsnde:-de

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*Güzelliğın gül bahçesi; padişahın
şîr meclisi.*

Gül-şen-i hüsnde gül yok ki ide hânde
saña
Ola kurbân göreyim 'aql-ı perâkende
saña

gül-şen-i hüsn-i kühen-sâl:

1. gül-şen-i hüsn-i kühen-sâliñ:-iñ

Gazel 165

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Eskimiş güzelliğın gül bahçesi.

Zamân-ı zevki giçdi gül-şen-i hüsn-i
kühen-sâliñ
Ğarîbî şimdi âğuş-ı dile bir tâze dil-ber
çek

gül-şen-i 'işret:

1. gül-şen-i 'işretde:-de

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Içkinin gül bahçesi.

Dökme gözden hün-ı dil ey bülbül-i
bî-çâre kim
Gül-şen-i 'işretde bir bûy-ı meveddet
kalmamış

gül-şen-i maksüd:

1. gül-şen-i mağşüduña:-uñ, -a

Gazel 215

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Maksat, gaye bahçesi.

Bülbül-i nuţk-ı Ğarîbî gibi tâ rûz-ı
cezâ
Yetmeyüb gül-şen-i mağşüduña nâlân
olasın

gül-şen-i ma'nâ

1. gül-şen-i ma'nâda:-da

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

gülbahçesinin manası.

Çeşm-i idrâkimde bir feyz-i başîret var
kim
Gül-şen-i ma'nâda bûy-ı gül
mücessemdir baña

gül-şen-i nazm:**1. gül-şen-i nazma:-a****Gazel 164**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Nazm, şiir bahçesi.

Gül-şen-i nazma burakdı taze 'işret-i
tarhını
Ey Ğarībī nağme-i murğ-ı hoş-elhānıñ
seniñ

2. gül-şen-i nazmı:-ı**Gazel 235**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şiir bahçesi, şiirin gül bahçesi.

Ğarībī gül-şen-i nazmı ider sîr-âb bir
demde
Sirişk-i hâmeden fevvâre-i i'câz
deprensün

gül-şen-i vaşl:**1. gül-şen-i vaşla:-a****Gazel 20**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma bahçesi.

Gül-şen-i vaşla intizârim var
Meded ey bād-ı şubh eyle şitâb

gül-zâr:**1. gül-zâr:****Muhammes 3**

Mısra: 3

Gül bahçesi || bahçe.

Fezâ-yı sînemiz gül-zâr iken hâr-ı
sitem başdı
Göñül reşk-âver-i firdevs iken tûfân-ı
yem başdı

2. gül-zâr:**Gazel 245**

Mısra: 8

Gül bahçesi.

Didim bu câme-i hüsni saña kim degdi
ey gül-ruh
Buluşdurdı beni gül-zâr şahnında
tikenlerle

3. gül-zâra:**Gazel 73**

Mısra: 9

Gülbahçesi (olan sevgili).

Hayâl-i 'arızın gül-zâra virdi böyle bir
süziş
Ki her bir gönçeniñ ağzın bir âteş-hâne
söyleller

4. gül-zâra:-a**Gazel 7**

Mısra: 6

Gül bahçesi.

Hayâdan şeb-nem olsun gül bükülsün
gerden-i sünbül
Gül-i ruhsârıña zülfüñ dağıt gül-zâra
gel cānā

5. gül-zâra:-a**Gazel 129**

Mısra: 8

Gül bahçesi.

Şüst ü şüya gül yüzüñ gerd-i hevâdan
her seher
Göz yaşından eylemiş gül-zâra bülbül
jâle 'arz

6. gül-zârda:-da**Tarih 2**

Mısra: 5

Gül bahçesi.

Eyledi dest-i şabâ meşşâtalık gül-zârda
Gül 'arūsın reng u bû ile idüb sürh ü
sefid

7. **gül-zârdan:-dan****Gazel 194**

Mısra: 14

Gül bahçesi.

Faşl-ı bahâr hoşdur dil-dâr u bâde ile
Bî-dil-ber ü müşelleş gül-zârdan ne
hâşıl

8. **gül-zârdan:-dan****Gazel 237**

Mısra: 14

Gül bahçesi.

Ġarîbî firqat eyyâmı nevâ-sâz olur ehl-
i ‘aşk
Nedir çıkmaz şadâsı bülbülüñ gül-
zârdan ayru

9. **gül-zârdan:-dan****Gazel 275**

Mısra: 10

Gül bahçesi.

Yüzünden şâhid-i gül-bün niqâbın açdı
ey bülbül
Nüvîd-i vaşl ile peyk-i şabâ gül-zârdan
geldi

10. **gül-zârı:-ı****Gazel 189**

Mısra: 8

Gülbahçesi.

Bu cüş-ı pür-hurüş-ı ‘aşqdan kim var
derûnuñda
‘Aceb gül-zârı yakmaz âh-ı âteş-bârîñ
ey bülbül

11. **gül-zârı:-ı****Gazel 210**

Mısra: 13

Gülbahçesi.

Ümîd-i vaşl ile gül-zârı kûy-ı yâre
‘azm itdim
Ġarîbî pençe-i hâr-ı cefâya düşdi
dâmânım

12. **gül-zârların:-lar, -ın****Gazel 176**

Mısra: 2

Gül bahçesi.

Eyyâm-ı vişâliñ şeb-i târına irişdik
Gül-zârların mevsim-i hârına irişdik

gül-zâr-ı baht:1. **gül-zâr-ı bahtı:-ı****Gazel 141**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Bahtın bahçesi.

Tâ-be-gerden ġarq-ı hûn olsun vücûdî
düşmeniñ
Olmasun gül-zâr-ı bahtı hiç reyyân el-
vedâ‘

gül-zâr-ı bekâ:1. **gül-zâr-ı beqâdır:-dır****Gazel 41**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bekânın gül bahçesi.

Ol ġonçe-dehen kim yüzi gül-zâr-ı
beqâdır
Nîm-i nigehi ‘âşîka şemşîr-i kazâdır

gül-zâr-ı cemâl:1. **gül-zâr-ı cemâli:-ı****Gazel 134**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzel yüzündeki gül
bahçesi; sevgilinin yüzü.*

Meger çıkdı yüze baht-ı siyâhı ‘âşîk-ı
zârîñ
Ki gül-zâr-ı cemâli oldı pâ-mâl-i
ğubâr-ı haţţ

2. **gül-zār-ı cemālînden**: -iñ, -den**Gazel 278**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzel yüzünün gül bahçesi.

Ne güne bülbül-i tab‘-ı Ğarībī nağme-
h‘ān olsun
Ki gül-zār-ı cemālînden begim
mehcürdur şimdi

gül-zār-ı ğam:1. **gül-zār-ı ğamuz**: -uz**Gazel 82**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hüznün gül bahçesi.

O gül-zār-ı ğamuz kim şeb-nem-i
şubh-ı kıyâmetle
Açılmaz gönçesi böyle gül-i aşübumuz
vardır

gül-zār-ı vaşl:1. **gül-zār-ı vaşlîñ**: -iñ**Gazel 43**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kavuşma bahçesi.*

Dimem gül-zār-ı vaşlîñ ‘andelīb-i cāna
me’mendir
Göñüller nâlesinden şubh-ı rüyuñ şām-
ı şîvendir

gümrâh koy-:1. **gümrâh koyma**: -ma**Gazel 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yolunu kaybetmiş eyleme.

Gümrâh koyma vâdi-i hayretde
göñlümi
Tevfik-i lütfuñ eyle men-i zāra āşinā

güm-şüde-i dāmen-i şahrā-yı**hacâlet:**1. **güm-şüde-i dāmen-i şahrā-yı****hacâlet:****Gazel 179**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Utanc çölünün eteğinde
kaybolmuş.*

Ey güm-şüde-i dāmen-i şahrā-yı

hacâlet

Sen hār-ı muğaylān arasında telef
olduñ**gümüş:**1. **gümüş:****Gazel 62**

Mısra: 10

Gümüş, gümüştan yapılmış.

Hayāl-i sâ‘id-i sīmîni besdür gerden-i
cāna
Ğarībī tevsen-i tab‘ım gümüş
yançuklu raht ister

gün:1. **gün:****Terci-bend 4**

Mısra: 6

(her) gün.

Şabāh olunca her şeb h‘vāba varmaz
göz hayālîñden
Kati ser-geştedür her gün göñül fikr-i
vişālîñden

2. **gün:****Terci-bend 4**

Mısra: 12

(her) gün.

Şabāh olunca her şeb h‘vāba varmaz
göz hayālîñden

Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

3. gün:

Terci-bend 4

Mısra: 18

(her) gün.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

4. gün:

Terci-bend 4

Mısra: 24

(her) gün.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

5. gün:

Terci-bend 4

Mısra: 30

(her) gün.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

6. gün:

Terci-bend 4

Mısra: 36

(her) gün.

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

7. günde:-de

Gazel 159

Mısra: 11

Gün.

Ol günde kim hesâba gelür itdigim
‘amel
Ser-mâyedir elimde ümmîd-i şefâ‘atîñ

8. günde:-de

Gazel 13

Mısra: 14

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Gâh bî-dâd [ü] sitem geh süz u tâb-ı
hicrden
Günde bir mâtem Ğarîbî üstüvâr eyler
baña

9. günde:-de

Gazel 5

Mısra: 15

Gün, zaman.

Var ümîdim lütfuña ol günde kim
teslîm olur
Destîne miftâh-ı bâb-ı mağfîret yâ
Ze'l-‘atâ

10. günde:-de

Gazel 21

Mısra: 12

Gün, zaman.

Lütfuñ ile bu kemteriñi itme ferâmüş
Ol günde k'olur arada der-kâr şefâ‘at

11. gündür:-dür

Gazel 134

Mısra: 13

Gün, zaman.

Bu gün hatt-ı şerîf-i şâh-ı hübân
oķunan gündür
Eger şâf olsa naķd-i cân iderdim zer-
nişâr-ı hatt

12. günü:-i

Gazel 161

Mısra: 1

Gün, vakit.

El-minnetü li-llâh günü tâ'atle giçürdik
Şeb-kevkebe-i bahtı sa'âdetle giçürdik

13. **günü:-i**

Gazel 164

Mısra: 5

Gün.

Ārzū-mend-i dem-i şemşiriñim kırbān
günü
Ey hezārān ben gibi bī-çāre kırbāniñ
seniñ

14. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: 7

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdir

15. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: 8

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdir

16. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: 15

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdir

17. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: 16

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdir

18. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: 23

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdir

19. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: 24

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdir

20. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: 31

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdir

21. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: 32

Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdir

22. **günüdir:-i, -dir**

Terci-bend 2

Mısra: **39**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

23. **günüdür:-i, -dir**
Terci-bend 2
Mısra: **40**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

24. **günüdür:-i, -dir**
Terci-bend 2
Mısra: **47**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

25. **günüdür:-i, -dir**
Terci-bend 2
Mısra: **48**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

26. **günüdür:-i, -dir**
Terci-bend 2
Mısra: **55**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

27. **günüdür:-i, -dir**
Terci-bend 2
Mısra: **56**
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

28. **günler:-ler**
Gazel 224
Mısra: **8**
Gün, zaman.

Şeb-i firqatde yād it ey dil bī-çäre
cānānı
Saña eyyām-ı vuşlatda giçen günler
hayāl olsun

29. **günler:-ler**
Gazel 245
Mısra: **5**
Gün, zaman.

Hoş ol günler ki devr eylerdi
gerdünüm murād üzre
İderdim zevk-i vuşlat gül-beden
gönçe-dehenlerle

30. **günlerdir:-ler, -dir**
Gazel 88
Mısra: **1**
Zaman, vakit.

Hüsn [ü] 'Aşk'ı yine hem-rāz idecek
günlerdir
Şem' ü Pervāne'yi dem-sāz idecek
günlerdir

31. **günlerdir: -ler, -dir**
Gazel 88
Mısra: **2**
Zaman, vakit.

Hüsn [ü] 'Aşk'ı yine hem-rāz idecek
günlerdir

Şem' ü Pervâne'yi dem-sâz idecek
günlerdir

32. **günlerdir: -ler, -dir**

Gazel 88

Mısra: 4

Zaman, vakit.

Mey-i şeb-nemle dolup sāğar-ı gül
bülbül-i mest
Servler fâhteye nâz idecek günlerdir

33. **günlerdir: -ler, -dir**

Gazel 88

Mısra: 6

Zaman, vakit.

Bülbül-i gam-zedeniñ girye-i pür-
şivenine
Hândeye gönçe-dehen bâz idecek
günlerdir

34. **günlerdir: -ler, -dir**

Gazel 88

Mısra: 8

Zaman, vakit.

Ser-i küyunda esîr itdiği üftâdeleri
Bir nigâh ile ser-efrâz idecek günlerdir

35. **günlerdir: -ler, -dir**

Gazel 88

Mısra: 10

Zaman, vakit.

Def ü ney muṭrib ü mey sâz ü kemâna
der-kâr
Rindler 'işrete āğâz idecek günlerdir

36. **günlerdir: -ler, -dir**

Gazel 88

Mısra: 12

Zaman, vakit.

Reg-i cismimde gelüb cūşa muḥabbet
kanı
Vaṭana dil yine pervâz idecek
günlerdir

37. **günlerdir: -ler, -dir**

Gazel 88

Mısra: 14

Zaman, vakit.

Vaşf-ı la'l-i leb-i dil-berde Ğarībī
kalmam
Dehenin maḥzen-i i'câz idecek
günlerdir

38. **günümüz: -üm, -üz**

Gazel 122

Mısra: 9

Gün, zaman.

Hoş giçer fakr u fenâ ile Ğarībī
günümüz
Şerḥ-i tecrîdi Mesîhâ bize ta'îm itmiş

gün-â-gün:

1. **gün-â-gün:**

Gazel 81

Mısra: 7

Türlü türlü, çeşit çeşit.

Bulur âyîne kendinden hezârân 'aks
gün-â-gün
Bu güne sâde-levḥ-i bü'l-hevesle
kârımız yokdur

günâh:

1. **günâh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 99

*Allah'ın istemediği şeyleri
yapma; suç, kusur, kabahat.*

'Afv kıl her ne günâh itmiş isem
sultânım
Ey benim rüşeni-i dîde-i hûn-efşânım

2. **günâhımız: -ımız**

Gazel 60

Mısra: 11

Suç, kusur.

Haḳ raḫmeti gelince görünmez
günāhımız
Ḳaṭre düşünce baḫra hemān nā-bedīd
olur

günāh eyle-:

1. **günāh eylemişüz:-miş, -üz**
Gazel 104
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günah işlemek.

Mey-i gül-rengle sākī-i güzelden gayrı
Bu ḫarābātda bilmem ne günāh
eylemişüz

günāh id-:

1. **günāh ider:-er**
Gazel 240
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Günah işlemek, hataya düşmek.

Çoḫdur ḫaṭā vü ma'şiyetim lik var söz
Bende günāh ider mi ḫazā senden
olmasa

2. **günāh itdi:-di**
Gazel 147
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günah işlemek.

Güzelüm ḫüsnüñe ḫarşu ne günāh itdi
çerāḡ
'Ömrini süz u güdāz ile tebāh itdi
çerāḡ

gün-be-gün:

1. **gün-be-gün:**
Gazel 158
Mısra: **12**
Günden güne, gün geçtikçe.

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sīne-
sezā
Gün-be-gün dāḡ ile bir lāle-sitān
olmayıcak

günde bir:

1. **günde bir:**
Gazel 139
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gün bir defa.

Ger şevāb ister isen eyle Ğarīb'ye
şevāb
Günde bir içmeye fetvā-yı şarāb ey
vā'ız

güne:

1. **güne:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Tür, nevi, çeşit, tarz.

Degil dest-i Züleyḫā'dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu güne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

2. **güne:**
Gazel 77
Mısra: **13**
Şekilde.

Ḥasretle āb-ı çeşmiñ eyle bu güne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ḫabāb
göster

3. **güne:**
Gazel 60
Mısra: **5**
Türlü türlü, çeşitli.

'Uşşāḳla ne güne ider meyl-i ihtilāt
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba'īd
olur

4. **güne:****Gazel 81**

Mısra: 8

Türlü türlü, çeşitli.

Bulur âyine kendinden hezārān ‘aks
gün-ā-gün
Bu güne sāde-levh-i bü'l-hevesle
kārımız yokdur

5. **güne:****Gazel 28**

Mısra: 7

Tür, çeşit, tarz.

Her bir şanemiñ hüsüne bir güne
göñül vir
Her nağme-i eşcārda tebdil-i maķām it

güne güne:1. **güne güne:****Gazel 266**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Çeşit Çeşit, türlü türlü.

Seniñ çün güne güne zehrlər maķfidir
ey gāfil
Bu miħmān-hāne-i kevn-i fenāniñ āb u
nānında

güneh:1. **günehim:-im****Gazel 21**

Mısra: 10

Günah.

Koyma keremiñden men-i bī-çāreyi
maħrūm
Eyle günehim zaħmına tūmār-ı şefā‘at

2. **günehle:-le****Gazel 184**

Mısra: 11

Günah, suç, hata.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ğaribi böyle daħı bī-edeb degil

güneh-kār:1. **güneh-kār:****Gazel 241**

Mısra: 9

Günahı olan, suçlu, kabahatli.

Güneh-kār u siyeh-rū bir kuluñdur kim
ķabul eyler
Ğaribi'niñ du‘āsına icābet senden
olmazsa

2. **güneh-kār:****Gazel 21**

Mısra: 4

Günah işlemiş kimse.

Hengāme-i maħşerde eyā seyyid-i
‘ālem
Senden taleb eyler bu güneh-kār
şefā‘at

güneh-kār u siyeh-rū:1. **güneh-kār u siyeh-rū:****Gazel 267**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Günahkār ve yüzü kara

Bu güneh-kār u siyeh-rū ‘Acemī'den
giçme
Ey leb-i nātıķa-perdāz-ı lisān-ı ‘Arabī

güneş:1. **güneşiñ:-iñ****Gazel 177**

Mısra: 2

Güneş.

Bir miħr-i cemāliñ heves-i cānına
düşdük
‘İsā gibi tā ol güneşiñ yanına düşdük

güriz:1. **güriz:****Gazel 56**

Mısra: 10

Kaçma, fîrar etme.

Olmaz resîde pençe-i makşûd-ı vuşlata
Bizden güriz o dil-bere 'âdet degil
midir

gürsine-çeşm:1. **gürsine-çeşm:****Gazel 126**

Mısra: 10

Aç gözli.

Şeft-âlu-yı bûs-ı ruhı dendâna
dayanmaz
Ey gürsine-çeşm aña uşüliyle dudak
baş

gürüh-ı ahterân-ı çarh:1. **gürüh-ı ahterân-ı çarh:****Gazel 210**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kâinatın yıldızlar topluluğu.

Gürüh-ı ahterân-ı çarh olur âvâre
âhımla
Şabâh-ı vaşla çıkmazsa şeb-i târîk-i
hicrânım

güş:1. **güşına:-ına****Gazel 152**

Mısra: 6

Kulak.

Kör ider seng-i zümürüd gözini
ef'îniñ
Zâhidiñ güşına zîbağ döker efsâne-i
'aşk

güş eyle-:1. **güş eylediğiñ:-dig, -iñ****Gazel 257**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Duymak, işitmek.

Güş eylediğiñ sırrı bîrûn itme
dehenden
Bu yerde girih-gîrlik it şânelik itme

güşâd it-:1. **güşâd itmemiş:-me, -miş****Gazel 287**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Açmak.

Hande henüz la'l-i lebin itmemiş
güşâd
Tâze bu bâğiñ açsa gerek gönçe
zanbağı

güşâde:1. **güşâdedir:-dir****Gazel 44**

Mısra: 9

Açık, açılmış.

Kufl-i dür-i hazâ'in-i rahmet güşâdedir
Bâz it dehân-ı tevbe hidâyet zamânıdır

güşâde eyle-:1. **güşâde eyle:****Gazel 163**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Açmak.

Eyle güşâde çeşm-i kerem bir kez ey
güzel
Gör künc-i gamda hâli nedir
mübtelâlarıñ

2. **güşāde eyle:****Gazel 44**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açmak, dağıtmak.

Eyle güşāde destiñ ümīd-i icābete
Vaqt-i seher ki feyz-i sa'ādet
zamānıdır

güşād-ı perde-i rāz it-:1. **güşād-ı perde-i rāz itmeniñ:-me, -niñ****Gazel 187**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sır perdesini açmak.

Gözet maḥallini sırrıñ nihān dut ey
'āşık
Güşād-ı perde-i rāz itmeniñ zamānı
degil

güşāyiş:1. **güşāyişi:-i****Gazel 231**

Mısra: 13

Açıklık, ferahlık.

Yokdur Ğarībi gerden-i dilden
güşāyişi
Kimse belā-yı zülf-i sitem-kāra
düşmesün

güşāyiş vir-:1. **güşāyiş vir:****Gazel 276**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Açmak, çözmek, ferahlatmak.

Ğarībī der-geh-i dükkān-ı naẓma vir
güşāyiş kim
Kumāş-ı nev-zuhūr-ı şī'r-i rengīne
bahā geldi

2. **güşāyiş vir:****Gazel 8**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ferahlık vermek.

Leb-i güftārıma lütfuñla güşāyiş vir
kim
Tā dehānımda zebān eyleye taqrīr-i
du'ā

3. **güşāyiş virme:-me****Gazel 126**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Açmak.

Şandūķ-ı der-i ma'rifete virme güşāyiş
Bir Bosna firengīsi ile aña kapak baş

4. **güşāyiş virme:-me****Gazel 274**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ferahlık vermek.

Müselsel zülfuñe virme güşāyiş
gerden-i dilden
Ki zencīr-i cünūna girmesün
dīvāneden ğayrı

5. **güşāyiş virmez:****Gazel 153**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ferahlık vermek.

Virmez dil-i nā-kāmımıza baht güşāyiş
Seyr-i reviş-i çehre-i şahrādan uşandık

güşe:1. **güşede:-de****Gazel 180**

Mısra: 12

Köşe.

Gördük katı mu 'āşeret halkdan belā
Bir gūşede ḳanā 'at idüb 'uzlet eyledik

gūşe-i 'ayn-ı 'ināyet:

1. **gūşe-i 'ayn-ı 'ināyet:**

Gazel 280

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Lütuf gözünün köşesi.

Ey kerem-kārā yeter faḳr ile giryān it
beni
Gūşe-i 'ayn-ı 'ināyet birle ḥandān it
beni

gūşe-i destār:

1. **gūşe-i destāra:-a**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sarık köşesi, kenarı.

Ol nāzenīn gelürse n'ola başım üstüne
Hoşdur gül olsa gūşe-i destāra āşinā

gūşe-i ebrū:

1. **gūşe-i ebrū:**

Gazel 136

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kaşın ucu.

Tīr-i müjgānıyla ḳaşdı oḳlamaḳdır
'āşığı
Gūşe-i ebrū ile ger itse bir īmā ḡalaṭ

2. **gūşe-i ebrūda:-da**

Gazel 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kaşın ucu, kenarı.

Gösterme zülfi gūşe-i ebrūda göñlüme
Vaḥdet-güzīni eyleme zünnāra āşinā

gūşe-i firḳat:

1. **gūşe-i firḳatde:-de**

Terci-bend 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Ayrılık köşesi.

Ḳaddim hele mānende-i tāk olmadan
evvel

Ten gūşe-i firḳatde meḡāk olmadan
evvel

2. **gūşe-i firḳatde:-de**

Gazel 186

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrılık köşesi.

Rūz u şeb peyk-i ḥayāliñle göñül
eglenmeden
Gūşe-i firḳatde bir dem ḡüft-ḡü eksük
deḡil

gūşe-i ḡam:

1. **gūşe-i ḡam:**

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Keder köşesi.

Teng-nāy-ı 'işret-ābād-ı cihān şıḡmaz
beni

Gūşe-i ḡam bir sevād-ı mülki-i
a'zamdır baña

gūşe-i ḡurbet:

1. **gūşe-i ḡurbetde:-de**

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gurbet köşesi.

Bir nāme ile ḥātırı şād itmek ancak
Dil gūşe-i ḡurbetde ḳarār itmek
içünmiş

2. **gūşe-i ğurbetde:-de****Gazel 233**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gurbet köşesi.

Nice bir gūşe-i ğurbetde alub bŭlbŭl-i
dil

Yād-ı gŭl-deste-i cem'iyet-i aħbāb
itsŭn

3. **gūşe-i ğurbetde:-de****Gazel 255**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gurbet köşesi.

ŖiŖe-i hātır-ı mey gūşe-i ğurbetde Ŗehā
arh bir saht-ı niĝāh ile ğubār itdi yine

gūşe-i hicrān:1. **gūşe-i hicrānına:-ın, -a****Gazel 249**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hicran köşesi.

Nice bir hāret-i vaŖlñ ekelŭm

ĝamcasına

DŭŖelŭm gūşe-i hicrānına

mātemcesine

gūşe-i kŭlhen-i ğurbet:1. **gūşe-i kŭlhen-i ğurbetde:-de****Gazel 154**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gurbetin hamam ocaĝının köşesi.

Gūşe-i kŭlhen-i ğurbetde arār

itmekden

FerŖ-i hāmām gibi ālŭde-i irk-āb

oldu

gūşe-i miħnet:1. **gūşe-i miħnetde:-de****Terkib-bend 1**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Gam, keder köşesi.

Her su'ālimde baña telh cevāb itmez
idiñ

Cismimi gūşe-i miħnetde tŭrāb itmez
idiñ

gūşe-i miħrāb:1. **gūşe-i miħrāba:-a****Gazel 92**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Miħrap köşesi (Sevgilinin kaŖları
iin kullanılmıŖtır).*

ekilmiŖ fitne-i eŖmiñden āhŭlar
beyābāna

aŖñ Ŗevkiyle zāhid gūşe-i miħrāba
dŭŖmŭŖdŭr

gūşe-i teng-i hātır:1. **gūşe-i teng-i hātıra:-a****Gazel 59**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlŭn sıkıntılı köşesi.

Ŗafha-i Ŗāf-ı rŭyına cŭŖiŖ-i tāze mŭ
gelŭr

Gūşe-i teng-i hātıra leŖker-i ārzŭ gelŭr

gūşe-i 'uzlet:1. **gūşe-i 'uzletde:-de****Gazel 160**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnziva köşesi.

El virmedi bir gūşe-i 'uzletde anā'at
'İş-i şikemi dehrde minnetle giçürdik

gūşe-i zillet:

1. **gūşe-i zillet:**

Gazel 117

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alçaklık köşesi.

şimdi 'ālemde gönül devlete raĝbet
almıŝ
Bī-zer ü sīm olana gūşe-i zillet almıŝ

2. **gūşe-i zilletde:-de**

Muhammes 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Alçaklık köşesi.

Ĝarībe gūşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miħnet-hāne-i ĝurbetde hiç bilmem
benim nem var

gūşe-i zindān-ı kanā'at:

1. **gūşe-i zindān-ı anā'at:**

Gazel 23

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kanaatın zindan köşesi.

Revzenleri var cānib-i gül-zār-ı
beħiŝte
Zulmetde olan gūşe-i zindān-ı anā'at

gūŝ-ı cān:

1. **gūŝ-ı cān:**

Gazel 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can kulaĝı.

Elim yetmezse der-gāh-ı muĝāna gūŝ-ı
cān bārī

ŝadā-yı āb-ŝār-ı tākden dūr olmasun
yā Rab

gūŝ-ı eflākı eyle:

1. **gūŝ-ı eflākı eyle:-r**

Gazel 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Feleĝe kulak vermek, gökyüzünü
dinlemek.*

Firākında ger eyler āh ü nālem gūŝ-ı
eflākı
Henüz ol āfet-i devrān ne midār
oldıĝım bilmez

gūŝ-ı eħibbā:

1. **gūŝ-ı eħibbāya:-y, -a**

Gazel 119

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dostların kulaĝı.

Miŝāl-i gevher-āvīz olmaĝa gūŝ-ı
eħibbāya
Yine fikr-i Ĝarībī silk-i naẓma bir
ĝazel çekmiş

güsiste ol:-

1. **güsiste olamaz:-a, -maz**

Gazel 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kırılmak.

Hergiz olamaz silsile-i feyẓ güsiste
Āmed-ŝüd-i ĝırŝ olmasa sūhān-ı
anā'at

gūyā:

1. **gūyā:**

Gazel 176

Mısra: 9

Sanki.

Bir bñsesin aldık o mehiñ h`abda gñyā
Tā çeşme-i Hızır'ında kenārına irişdik

2. gñyā:

Gazel 134

Mısra: 12

Sanki, ādetā.

Çeker haclet o māh āyñede gördükce
ruhsārıñ
Ki gñyā kendi kendinden olupdur
şerm-sār-ı haţţ

3. gñyā:

Gazel 263

Mısra: 4

Sanki, ādetā.

Hengām-ı haţţ-ı rñyuna irdik ol āfetiñ
Gñyā bahār-ı `iřretiñ irdik hazānına

4. gñyā:

Gazel 284

Mısra: 10

Sanki, ādetā.

İtdiñ rñbñde `aqlımı benim nigāh ile
Gñyā esīr-i pençe-i h`ab eylediñ beni

5. gñyā:

Gazel 52

Mısra: 14

Ādetā.

Olmaz Ğaribi sīneden eksük hayāl-i
yār
Tūr'a Kelīm şevk ile gñyā gelür gider

6. gñyā:

Gazel 177

Mısra: 3

Ādetā.

Yandırdı bizi şu`le-i ruhsārına gñyā
Pervāne gibi şem`-i şeb-istānına
düşdük

7. gñyā:

Gazel 57

Mısra: 3

Faraza, sözde.

Müselsel kākñlüñ şevkiyle rakş eyler
gñññl gñyā
Bu zencīr-i cñnñna gerden-i dīvāna
hasretdir

8. gñyā:

Gazel 179

Mısra: 2

Sanki, galiba.

Ey sīne-i cān tīr-i nigāha hedef olduñ
Ol gevher-i bī-gāneye gñyā şadef
olduñ

9. gñyā:

Gazel 70

Mısra: 6

Farzedelim ki, söz gelişi.

`İzārında o şñhuñ oldı haţţ bir vechle
peydā
Ki gñyā dñd-ı āteş rñy-ı gülden āşkār
eyler

10. gñyā:

Gazel 86

Mısra: 2

Farzedelim ki, söz gelişi.

`Āşıklarıñ ki meyli haţ-ı müşg-bāradır
Bñlbñller-iñ `azīmeti gñyā bahāradır

11. gñyā:

Gazel 142

Mısra: 2

Gñya, sanki.

Bir vuşlat içñn eyleme yārāna
tevaqqu`
Gñyā kim ider āteş-i sñzāna tevaqqu`

12. gūyā:

Gazel 258

Mısra: 2

Güya, sanki.

Şulandı ağzımız endīşe-i nāzik
 yanağında
 Ki gūyā şulu şeft-ālū yaraşmış hūsn-i
 bāğında

gūyā-yı taleb:

1. gūyā-yı taleb:

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Arzu söyleyen, arzu isteyen.

Deheniñ eyleme âmāde-i inşā-yı taleb
 Tūṭi-i nāṭıqayı eyleme gūyā-yı taleb

gūyiyā:

1. gūyiyā:

Gazel 197

Mısra: 2

Sanki, âdeta.

Ḥaṭṭ-ı çep-ḥız ile kânün-ı şifâdır ḥâtem
 Gūyiyā âb-ı muḥabbetle binâdır ḥâtem

2. gūyiyā:

Gazel 133

Mısra: 6

Güya, sanki.

Şakḳ ider sür'at ile şafḥa-i ruḥsârında
 Gūyiyā mes'ele-i 'aşkı kitâb eyler ḥaṭṭ

3. gūyiyā:

Gazel 135

Mısra: 11

Güya, sanki.

Gizlik-i ḥorla şabâ ḥaḳḳ eyler anı
 gūyiyā
 Tâ kıyâmet böyle ḳalur nüşâ-i 'âlem
 ḡalaṭ

4. gūyiyā:

Gazel 78

Mısra: 2

Güya, sanki, sözde.

'Ârızında zülf-i 'anber-bâr kendin
 gösterür
 Gūyiyā baḥt-ı siyeh bîdâr kendin
 gösterür

güzel:

1. güzel:

Gazel 188

Mısra: 1

Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

'Âlemi kırdı ḳodı nâz ile bir ânlı güzel
 Pençesi cân alıcı ḥançer-i bürrânlı
 güzel

2. güzel:

Gazel 188

Mısra: 2

Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

'Âlemi kırdı ḳodı nâz ile bir ânlı güzel
 Pençesi cân alıcı ḥançer-i bürrânlı
 güzel

3. güzel:

Gazel 188

Mısra: 4

Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

Nâz u reftârı levendâne lebi çeşme-i
 nâz
 Ruḥı mercân kıızıl elmalı zeneḥdânlı
 güzel

4. güzel:

Gazel 188

Mısra: 6

Çekici, cazip kimse, dilber, sevgili.

Oldı medd-i nigehe şu 'le-zen-i hürmen-
i cān
Berķ tevsenli gibi 'arşda cevlanlı güzel

5. **güzel:**

Gazel 188

Mısra: 8

*Çekici, cazip kimse, dilber,
sevgili.*

Çeşm-i fettānına hūn-rīzlik eyler
ta'īm
Gāret-i mülk-i vücūda eli fermānlı
güzel

6. **güzel:**

Gazel 188

Mısra: 10

*Çekici, cazip kimse, dilber,
sevgili.*

Sīh-i müjgānına bir bir giçürür ehl-i
dili
Ol yüzi reşk-i kamer kaşları 'unvānlı
güzel

7. **güzel:**

Gazel 188

Mısra: 12

*Çekici, cazip kimse, dilber,
sevgili.*

'İşvesi cānlar alur kıyāmet
kopardur
Nāz ile şīve-i refṭarı hırāmānlı güzel

8. **güzel:**

Gazel 188

Mısra: 14

*Çekici, cazip kimse, dilber,
sevgili.*

Ķodı hırbā gibi hayretde Ķarībī beni ol
Hūsni hūrşīd-i dıraḫşān gibi tābānlı
güzel

9. **güzel:**

Gazel 163

Mısra: 9

Dilber; sevgili.

Eyle güşāde çeşm-i kerem bir kez ey
güzel
Gör künc-i gamda ḫāli nedir
mübtelālarıñ

10. **güzel:**

Terci-bend 3

Mısra: 15

Dilber; sevgili.

Biñ hūsni güzel āhu-yı vaḫşī-nazar
olsa
Her birisi biñ 'işve ile cilve-ger olsa

11. **güzel:**

Terci-bend 3

Mısra: 20

Dilber; sevgili.

Biñ ḫattı benefşe lebi mey-gūn ruḫı
rengīn
Biñ sīb-i zeneḫdānı güzel hūsni ḫoş-
āyīn

12. **güzel:**

Terci-bend 3

Mısra: 26

Dilber; sevgili.

Biñ kaşı Ķaramanlu kara gözlü perī-rū
Biñ şīve-i refṭarı güzel zūlfı semen-bū

13. **güzelde:-de**

Gazel 221

Mısra: 1

Sevgili, dilber.

'Ādet budur güzelde hevā olmaz
olmasun
Ammā ki şart-ı resm-i vefā olmaz
olmasun

14. **güzelde:-de**

Gazel 221

Mısra: 4
Sevgili, dilber.

Her çend kim aşıl-da gâzab-nâk ise
yine
Cüz'î güzelde hüsn-i edâ olmaz
olmasun

15. **güzeli:-i**
Gazel 158
Mısra: 1
Sevgili, dilber.

İstemem bir güzeli âfet-i cân
olmayıcak
Şüh [u] âşüb-ı cihân tâze-civân
olmayıcak

16. **güzelim:-im**
Gazel 104
Mısra: 9
*Beğenilen, sevilen kimselere
hitap sözü olarak kullanılır.*

Nağd-i cân vaşlıña birazca bahâdır
güzelim
Bu metâ 'a katı diğkâtle nigâh
eylemişüz

17. **güzelim:-im**
Gazel 282
Mısra: 8
*Beğenilen, sevilen kimselere
hitap sözü olarak kullanılır.*

Minbere egri bakar mâ' il-i serv-i
kaddiñ
Kaşlarıñ hastesi neyler güzelim
mihrâbı

18. **güzelim:-im**
Terci-bend 2
Mısra: 6
*Beğenilen, sevilen kimselere
hitap sözü olarak kullanılır.*

Ğazab-âlüde nigâhıñ kılagör lütfâ
bedel

Demidir ola mübeddel güzelim şulha
cedel

19. **güzelim:-im**
Terkib-bend 1
Mısra: 61
Güzel, hoş.

Beni öldür güzelim 'ömr-i fenâdan
giçdim
Bâde-i qahrıñı şun cām-ı şafâdan
giçdim

20. **güzelim:-im**
Terkib-bend 1
Mısra: 18
Sevgili, dilber.

Çünkü gönlünde var idi bu ferâgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bâri muhabbet
evvel

21. **güzeliñ:-iñ**
Gazel 244
Mısra: 1
Sevgili, dilber.

Dil mâ' il oldı bir güzeliñ merhabâsına
'Aql oldı pây-bend-i kemend-i
cefâsına

22. **güzelleriñ: -ler, -iñ**
Gazel 83
Mısra: 10
Sevgili, dilber.

Teshîr ider kulübunu ehl-i ma'ârifîñ
Ol sâde-rû güzelleriñ ikrâmı bellidir

23. **güzelleriñ: -ler, -iñ**
Gazel 244
Mısra: 8
Sevgili, dilber.

Ferhâd-ı küh-ı miñnet idüb cân-ı şîrin'i
Şîrin-edâ güzelleriñ uydum hevâsına

24. **güzelsin:-sin****Gazel 218**

Mısra: 18

Güzel.

Fiğân-ı āsumân-süz-ı Ğarīb'dir hāzer
lāzım

Efendim tāze vü tersin güzelsin nev-
civānsın sen

25. **güzelüm:-üm****Gazel 109**

Mısra: 2

*Beğenilen, sevilen kimselere
hitap sözü olarak kullanılır.*

Çokdur ğamiñ ey şūh dil-i zāra
şığışmaz
Fikriñ güzelüm sīne-i efgāra şığışmaz

26. **güzelüm:-üm****Gazel 147**

Mısra: 1

*Beğenilen, sevilen kimselere
hitap sözü olarak kullanılır.*

Güzelüm hüsnuñe karşı ne günāh itdi
çerāğ
'Ömrini süz u güdāz ile tebāh itdi
çerāğ

27. **güzelüm:-üm****Terkib-bend 1**

Mısra: 41

*Beğenilen, sevilen kimselere
hitap sözü olarak kullanılır.*

Yeri var Yūsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarhdan şahid-i hürşid ser-efgende
saña

güzel çek-:1. **güzel çekmiş:-miş****Gazel 119**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel çekmek.

Degil ser-levha-i ruhsāra ebrū hatt-ı
hall çekmiş
Güzel yüzde bu hattı bir güzel çekmiş
güzel çekmiş

güzel yüz:1. **güzel yüzde:-de****Gazel 119**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel yüz.

Degil ser-levha-i ruhsāra ebrū hatt-ı
hall çekmiş
Güzel yüzde bu hattı bir güzel çekmiş
güzel çekmiş

güzer:1. **güzer:****Gazel 116**

Mısra: 8

Geçme, gitme.

Nesīm-i şubhla yetmez kulağına
peygām
Diyār-ı kūyuna yārīñ güzer ne müşkil
imış

-H-**ha:**1. **hā:****Terci-bend 3**

Mısra: 6

*Dikkat çekmek amacıyla
kullanılan ünlem.*

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā
Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

2. **hā:****Terci-bend 3**Mısra: **12***Dikkat çekmek amacıyla kullanılan ünlem.*

Hiç birine baş egmezim ey kâmeti
tübā
Meylim yine hā sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

3. **hā:****Terci-bend 3**Mısra: **18***Dikkat çekmek amacıyla kullanılan ünlem.*

Hiç birine kılmam nazar ey şüreti zībā
Meylim yine hā sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

4. **hā:****Terci-bend 3**Mısra: **24***Dikkat çekmek amacıyla kullanılan ünlem.*

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
hamrā
Meylim yine hā sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

5. **hā:****Terci-bend 3**Mısra: **30***Dikkat çekmek amacıyla kullanılan ünlem.*

Hiç birine meftün olamam ey gözi
şehlā
Meylim yine hā sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

6. **hā:****Terci-bend 3**Mısra: **36***Dikkat çekmek amacıyla kullanılan ünlem.*

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā
Meylim yine hā sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

h'āb:1. **h'āba:-a****Terci-bend 4**Mısra: **5***Uyku.*

Şabāh olunca her şeb hvāba varmaz
göz hayālinden
Kıta ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

2. **h'āba:-a****Terci-bend 4**Mısra: **11***Uyku.*

Şabāh olunca her şeb hvāba varmaz
göz hayālinden
Kıta ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

3. **h'āba:-a****Terci-bend 4**Mısra: **17***Uyku.*

Şabāh olunca her şeb hvāba varmaz
göz hayālinden
Kıta ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

4. **h'āba:-a****Terci-bend 4**Mısra: **23***Uyku.*

Şabāh olunca her şeb hvāba varmaz
göz hayālinden
Kıta ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

5. . ḥāba:-a

Terci-bend 4

Mısra: 29

Uyku.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayālīnden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālīnden

6. . ḥāba:-a

Terci-bend 4

Mısra: 35

Uyku.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayālīnden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālīnden

habāb:

1. ḥabāb:

Gazel 77

Mısra: 14

Su üzerindeki hava kabarcıkları.

Ḥasretle āb-ı çeşmiñ eyle bu güne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ḥabāb
göster

2. ḥabābım:-ım

Terci-bend 2

Mısra: 28

*Su üzerinde oluşan hava
kabarcığı.*

Heves-i la'liñ ile dīde-pür-ābım sensiz
Giryeden seyl-i sirişkimde ḥabābım
sensiz

3. ḥabābıñ:-ıñ

Gazel 76

Mısra: 10

*Su üzerinde oluşan hava
kabarcığı.*

Maḥv itmek için kendini seyl eyle
sirişkiñ
Kim baḥr-ı serāb içre ḥabābıñ yeri
yokdur

habāb eyle:-

1. ḥabāb eylediñ:-diñ

Gazel 284

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Su kabarcığı çıkarmak.

Ey şūḥ baḥr-i 'aşka ḥabāb eylediñ beni
Seyl-āb-ı gāmla ḥāne-ḥarāb eylediñ
beni

habāb-ı ḥüsn:

1. habāb-ı ḥüsn:

Gazel 235

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzelliğın hava kabarcığı.

Habāb-ı ḥüsn gelsün mevce baḥr-ı nāz
deprensün
Bu ḥāk-i tīreden biñ 'āşık-ı ser-bāz
deprensün

habbezā:

1. ḥabbezā:

Gazel 267

Mısra: 11

Ne güzel, ne hoş.

Ḥabbezā ma'ni-i şeh-beyt-i risālet ki
Ḥudā
Eylemiş zātını dīvān-ı rūsül müntaḥabı

haber:

1. haber:

Tarih 1

Mısra: 25

Haber, bilgi.

Ben bu eyyām-ı neşāt-engīzden
şordum haber
Söyledi gerdün lisān-ı hāl ile bir hoş
maḳāl

2. **haber:**

Tarih 2

Mısra: 9

Haber, bilgi.

Böyle eyyām-ı neşāt-engīzden şordum
haber
Hem şafāsından niḡāhıñ rüşen olsun tā
medīd

3. **haber:**

Terci-bend 4

Mısra: 34

Haber, bilgi.

Çaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Haber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
hāl-i derdimden

4. **haber:**

Gazel 120

Mısra: 9

Haber, bilgi.

Getürmez bir haber cān-ı hazāne kūy-ı
dilberden
Yorulmuşdur meger pāy-ı şabā
reftārdan ḳalmış

5. **haberi:-i**

Gazel 122

Mısra: 2

Haber, bilgi.

Sürmeden gözleri ḳan itmegi taşmīm
itmiş
Ġamzeler bu haberi göñlüme tefhīm
itmiş

haber al-:

1. **haber almaz:-maz**

Gazel 242

Mısra: 3

Kelime Tipi: Deyim

*Kendisine bildirilmek, öğrenmek,
bilgi edinmek.*

Bir kez o perī hāl-i dilimden haber
almaz
Görsün ne çeker gīsū-yı ḳullāb
arasında

haber gel-:

1. **haber gelmez:-mez**

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: Deyim

Haber gelmek.

Virürdim bir peyām-ı vaşla naḳd-i
cānımı ammā
N'idem keyfiyyet-i aḫvāl-i cānāndan
haber gelmez

haber vir-:

1. **haber virdi:-di**

Gazel 243

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Haber vermek, bildirmek.

Dün geldi şabā virdi haber zülf ü
ruḫūñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

2. **haber virür:-ür**

Gazel 275

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bildirmek, ulaştırmak.

Virür bir bir haber hāl-i derün-ı dāğ-ı
dārımdan

O seyl-âb-ı fenâ kim dîde-i hûn-âbdan geldi

3. **haber virür: -ür**

Gazel 83

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bildirmek, ulaştırmak.

Telhî-i rûz-ı vaşlı virür hierden haber
Ey dil şeb-i firâkıñın aḥşamı bellidir

4. **haber virür: -ür**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Haber vermek, bildirmek.

Başdan ayağa hâl-i dilimden haber
virür
Her hûn-ı dil ki dîde-i hûn-bârdan
gelür

haber-dâr:

1. **haber-dâr:**

Gazel 47

Mısra: 12

Bilgi sahibi olmak.

Yandırdı beni bir şanemiñ âteş-i hicri
Bu vâkı‘adan kimse haber-dâr degildir

haber-i vaşl:

1. **haber-i vaşl:**

Gazel 199

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(sevgiliye) kavuşma haberi.

Ne bir haber-i vaşl ne bir yâr selâmı
Bunca ki niyâz-âver-i peyk-i seher
oldum

habeş huccâc:

1. **habeş huccâcıdır: -ı, -dır**

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Habeş hacıları.

Habeş huccâcıdır gelmiş tavâf-ı
Ka‘be-i hüsne
Muḥîṭ-i ehl-i îmân oldu ceş-i
Zengibâr-ı ḥatt

habîb:

1. **habîbi: -i**

Terci-bend 3

Mısra: 31

1. *Sevilen kimse, sevgili, dost.* 2.
*(Habîbullah “Allah’ın sevgilisi”
sözünün kısaltılmışı olarak) Hz.
Muhammed.*

Biñ Şâm u Haleb dil-beri biñ Mış
habîbi
Biñ Çîn ü Hıṭâ meh-veşi biñ Rüm
lebîbi

2. **habîbiñ: -iñ**

Gazel 22

Mısra: 9

Sevgili, mahbup.

Yâ Rab habîbiñ Aḥmed-i Muḥtâr
‘aşkıma
Bir de o şûḥ-ı âfet-i cānı musahḥar it

3. **habîbiñ: -iñ**

Gazel 157

Mısra: 11

Sevgili, mahbup.

Yâ Rab beni bu cürm ü ḥatâ ile
habîbiñ
Görsün mi ‘aceb encümen-i ümmete
lâyık

hacālet:1. **hacālet:****Gazel 44**

Mısra: 12

Mahcubiyet, utanma.

Yoğ sende bir şahīfe-i a‘mālden eşer
Ser-efgen ol zemīne hacālet zamānidır

2. **hacāletden:-den****Gazel 120**

Mısra: 3

Mahcubiyet, utanma.

Görünce şīve-i serv-i hırāmānın
hacāletden
Çemende hāke düşmüş servler
reftārdan qalmış

hacel:1. **hacelim:-im****Gazel 250**

Mısra: 9

Utanma, sıkılma, hayalilik.

Müdde‘ā tevbe degil duğter-i zerden
hacelim
O sebebden çıkamam bāde-i nābıñ
yüzine

hacerü'l-esved-i hāl-i leb:1. **hacerü'l-esved-i hāl-i lebine:-in, -e****Gazel 249**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dudaktaki benin hacerü'l-esved'i
(Kabe'nin duvarında bulunan ve
cennetten geldiğine inanılan meşhur
kara taş).*

Hacerü'l-esved-i hāl-i lebine yüz
sürelüm
İçelüm āb-ı zenehdānını
zemzemcesine

haclet:1. **hacletde:-de****Gazel 27**

Mısra: 13

Utanma.

Eyle mehi hacletde şeb-i tārda pinhān
Ey mihr-i cihān-tāb çıkub ‘arz-ı cemāl
it

2. **hacletden:-den****Gazel 250**

Mısra: 7

Utanma, mahcup olma.

Anı da ben gibi āb eylesesün
hacletden
Dutma ruhsārıñı mīnā-yı şarābıñ
yüzine

haclet çek-:1. **haclet çeker:-er****Gazel 134**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Utanmak, çekinmek, mahcup
olmak.*

Çeker haclet o māh āyīnede gördükce
ruhsārıñ
Ki güyā kendi kendinden olupdur
şerm-sār-ı hātı

hadd:1. **haddi:-i****Gazel 157**

Mısra: 3

Sınır, derece, mertebe.

Her kimse olur haddi kadar rütbeyle
nā'il
Her bir seri Mevlā göremez devlete
lāyık

hadeng-i 'aşk:1. **hadeng-i 'aşkdan:-dan****Gazel 14**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aşk oku.

Ġarībīniñ derūn-ı sīne-i ğam-rīdesi bir
dem

Ġadeng-i 'aşkdan bī-zaħm-ı nāsūr
olmasun yā Rab

hadeng-i āteşin-peykān:1. **hadeng-i āteşin-peykān:****Gazel 247**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ateşten temrenli ok.

Burağdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
mūy-ı ser
'Aceb bilmem ħadeng-i āteşin-peykān
mı var sende

hadeng-i cevr:1. **hadeng-i cevr:****Gazel 108**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Eziyet okları.

Ġadeng-i cevr ile sūrāħ sūrāħ oldıgım
seyr it
Ser-ā-pāy-ı vüçudum lāne-i zenbūrdan
kalmaz

hadeng-i ğamze:1. **hadeng-i ğamzeden:-den****Gazel 116**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakış oku.

Şikār-ı sa've-i cāna nigāhı kāfi iken
Ġadeng-i ğamzeden ey dil ħazer ne
müşkil imiş

hadeng-i ğamze-i dil-ber:1. **hadeng-i ğamze-i dil-berle:-le****Gazel 62**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin yan bakış
oku.*

Gönül ne meyl-i cāh eyler ne kayd-ı
tāc u taħt ister

Ġadeng-i ğamze-i dil-berle bağrın laħt
laħt ister

hadeng-i ğamze-i hūn-h'ār:1. **hadeng-i ğamze-i hūn-h'āra:-a****Gazel 231**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kan emici yan bakış
oku.*

Dāmān-ı deşt-i 'aşkı boyar kıana ser-te-
ser

Fırşat ħadeng-i ğamze-i hūn-h'āra
düşmesün

hadeng-i nāz-ı ğamze:1. **hadeng-i nāz-ı ğamzeñ:-ñ****Gazel 266**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yan bakışın naz oku.

Bulur cānı ħayāt-ı tāze cism-i mürde-i
'āşık

Yer itdikce ħadeng-i nāz-ı ğamzeñ
üstüh'ānında

hadīs:1. **hādīs:****Gazel 20**

Mısra: 7

Meydana çıkma.

Oldı hādīs yine şehāyib-i ğam
Şuret-i āfitāba çekdi niķāb

hāk:1. **hāk:****Terci-bend 1**

Mısra: 25

Toprak.

Ey gül nazār it hālīme hāk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

2. **hāk:****Terkib-bend 1**

Mısra: 67

Toprak.

Yoluña hāk olayım bāri hevādan
giçdim
Bāġ-ı hüşnüñde olan büy-ı vefādan
giçdim

3. **hāk:****Terkib-bend 1**

Mısra: 83

Toprak.

Ġam diyārında tenim hāk ile yeksān
olsun
Hāl-i dil vādi-i miñnetde perīşān olsun

4. **hākden:-den****Gazel 191**

Mısra: 14

Allah.

Saña bu hüşnle kimdir ki benī-ādem
dir

Hilķat-i nev'-i melek hākden olmaz
me'mül

5. **hākden:-den****Gazel 191**

Mısra: 2

Dünya.

'Aşķ her bir dil-i nā-pākden olmaz
me'mül

Āteşin itdigi iş hākden olmaz me'mül

6. **hāke:-e****Gazel 64**

Mısra: 18

Toprak.

Mişāl-i gevher-i yek-dāne çıķdım ķa'r-
ı deryādan
Ġarībī hāke düşdüm şimdi ķadr ü
ķiyetim kemdir

7. **hāke:-e****Muhammes 2**

Mısra: 13

Toprak.

Hāsret-i vaşlıñla 'ömrüm hāke yeksān
olmadan
Hānçer-i bī-dād ile dertlü yürek ķan
olmadan

hak:1. **hak:****Gazel 60**

Mısra: 11

Allah tealā.

Hāk rahmeti gelince görünmez
günāhımız
Ķatre düşünce baħra hemān nā-bedīd
olur

2. **hākımdır:-ım, -dır****Terci-bend 4**

Mısra: 10

Hak, hisse.

Gül-i ruhsâr-ı yâdıyla vücûdum bî-
karâr itsem
Hâkımdır ger saña ey şûh her dem
inkisâr itsem

3. **hâkıña:-îñ, -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 79

hakkında.

Her ne dirsem hâkıña şâdıķım Allâh
bilür
Hüsnuñe şıdķ ile ben ‘âşıkım Allâh
bilür

hâk eyle:-

1. **hâk eyle:**

Gazel 77

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Topraķa etmek, değersizleştirmek,
ayaklar altında çiğnenmiş hale
getirmek.*

Der-gâh-ı devletinde hâk eyle cism-i
zârı
Ol pâdişâh-ı hüsne hoş-intisâb göster

hâk kıl:-

1. **hâk kıldı:-dı**

Gazel 255

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Topraķa karıştırmak (öldürmek),
perişan etmek.*

Fikr-i gül-geşt-i vaţan kıldı Ğarîbî beni
hâk
Cismimi tekye-zen-i seng-i mezâr itdi
yine

hâke:

1. **hâke:-e**

Gazel 203

Mısra: 7

Toprak.

Ķumrılar tavķ-ı ĝamiñ hâke nihân
itmek için
Şûret-i serv-i ķadiñ bâĝda taħrîr idelim

hâke düş:-

1. **hâke düşmüş:-müş**

Gazel 277

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Topraĝa düşmek.

Cüy-ı ihsânîñ ümîdiyle nihâl-i emelim
Hâke düşmüş gibi bî-berg ü nevâdir
şimdi

2. **hâke düşmüş: -müş**

Gazel 120

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Topraĝa düşmek.

Görünce şive-i serv-i hürâmânın
hacâletden
Çemende hâke düşmüş servler
reftârdan kalmış

hâk-i ‘adem:

1. **hâk-i ‘ademdir:-dir**

Gazel 194

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yokluk topraĝı.

Bir baħrdır muħabbet kim yok aña
kenâre
Hâk-i ‘ademdir ancak deryâ-yı ‘aşķa
sâhil

hâk-i cemen:

1. **hâk-i cemenden:-den**

Gazel 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Bahçenin toprağı.

Dest-i kaçā-yı Şāni ' -i rūz-ı ezel meger
Ĥāk-i çemenden eylemiş İcād ' andelib

hāk-i dergāh-ı imām-ı şeb-i isrā:

1. **hāk-i dergāh-ı imām-ı şeb-i**
isrā'ya:-y, -a

Gazel 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mi'rac gecesi Hak dergâhının
imamı (Hz. Peygamber).*

Māye-i nağd-i vücūdum ne ki var bī-
kem ü bīş
Ĥāk-i dergāh-ı imām-ı Şeb-i İsrā'ya
fedā

hāk-i der:

1. **hāk-i derimden:**-im, -den

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(sevğilinin) kapısının, eşiğinin
toprağı.*

Ṭālī ' imdir ne kadar cünbiş-i yād itse
zuhūr
Gerd-i külfetdir olan hāk-i derimden
'arız

2. **hāk-i derimden:**-im, -den

Gazel 216

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kapının toprağı, eşik.

Tecrīd maķāmında ben ol müflis-i
dūnum
Kim bād-ı şabā gerd alamaz hāk-i
derimden

3. **hāk-i derin:**-in

Gazel 249

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kapının toprağı, eşik.

Varalum Ka ' be-i dīdārı tavāf
eyleyelüm
Öpelüm hāk-i derin Beyt-i
Mükerremcesine

4. **hāk-i derinde:**-in, -de

Gazel 87

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kapının toprağı.

'Afvı Ğarībī olmasa der-kār-ı
cürmüme
Ĥāk-i derinde rüy-ı niyāza ne i 'tibār

5. **hāk-i deriñe:**-ñe

Gazel 205

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kapı, eşik, eşiğın toprağı.

Raħm eyle gözüm yaşı gibi şalma
nazardan
Ĥāk-i deriñe bir dil-i dīvāne getürdim

hāk-i hūn-ı ğam:

1. **hāk-i hūn-ı ğama:**-a

Gazel 107

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam kanının toprağı.

Derd-mendiñ ne bilür hālını erbāb-ı
neşāt
Ĥāk-i hūn-ı ğama üftādeyi herkes
bilmez

hāk-i küy-i yār:

1. **hāk-i küy-i yārdan:**-dan

Gazel 275

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin köyünün, semtinin
toprağı.*

Getürdi cânib-i Ya'kûb'a bûy-ı müjde-
i Yûsuf
O peyk-i nâm-ver kim hâk-i kûy-i
yârdan geldi

hâk-i kûy:

1. **hâk-i kûyuñ:-uñ**

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Köyünün (mahallenin) toprağı.

Eksük olmaz hâk-i kûyuñ nâle-i
'uşşâkdan
Bülbül-i şürîde gül-şenden figân itmez
dirîg

hâk-i mezellet:

1. **hâk-i mezellet:**

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayaklar altında.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
'âlem
Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pâyidâr olmaz

2. **hâk-i mezellet:**

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayaklar altında.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
'âlem
Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pâyidâr olmaz

3. **hâk-i mezelletden:-den**

Muhammes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Zillet toprak.

Hâşîr-i ferşi fâriğdir şemîm-i h'âb-ı
râhatdan
Ne mümkün fark ola üftâdesi hâk-i
mezelletden

hâk-i mezelletle giç-:

1. **hâk-i mezelletle giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 160

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ayaklar altında yaşamak.

Bî-hûde niyâz eylemeden devr-i
sipihre
Biz reng-i ruhı hâk-i mezelletle
giçürdik

hâk-i pây-ı dil-ber:

1. **hâk-i pây-ı dil-bere:-e**

Gazel 97

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayağının toprağı.

Biz degil dünyâya geldik seyre zevk-i
kâm içün
Hâk-i pây-ı dil-bere kurbâna
gelmişlerdenüz

hâk-i pây:

1. **hâk-i pâyıña:-ıñ, -a**

Gazel 58

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayağının toprağı.

Şimdi Ğarîbî geldi begim hâk-i pâyıña
Dut 'izzetin ki hâtır-ı gam-gîn Ğarîbdir

hāk-i rāh-ı makdem:1. **hāk-i rāh-ı maḳdemiñ:-iñ****Gazel 4**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Toprak yola gelmek.

Būse-gāh-ı evliyādır hāk-i rāh-ı
maḳdemiñ

Yā Resūla'l-lāh sensin nūr-ı 'ayn-ı
enbiyā

hāk-i sitem:1. **hāk-i sitemden:-den****Gazel 94**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sitem toprağı.

Şalur rüy-ı zemīne pençe-i bāzū-yı
reddile

Anıñ hāk-i sitemden gayrı başına nişār
olmaz

hāk-i türe:1. **hāk-i türeden:-den****Gazel 235**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kara toprak.

Habāb-ı hüsñ gelsün mevce baḫr-ı nāz
depreñsün

Bu hāk-i türeden biñ 'āşık-ı ser-bāz
depreñsün

hāk-i vatan:1. **hāk-i vaṭandan:-dan****Gazel 31**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Vatan toprağı.*

Ġarībī ger dimāğ-ı devletiñ var ise
'ālemde

Varub 'azm-i diyār-ı ğurbet it hāk-i
vaṭandan giç

2. **hāk-i vaṭanı:-ı****Gazel 200**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Vatan toprağı.*

Hāk-i vaṭanı bu dil-i dīvāne unutmaz
Yā Rab n'ola bu fikri ferāmüş
idebilsem

hāk-i zer-i ümmid:1. **hāk-i zer-i ümmid:****Gazel 238**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ümidin altın toprağı.

Ne hāk-i zer-i ümmid ne bezm-i Cem
ü Cemşid

Ne secde-geh-i hürşid 'uşşāka vaṭandır
bu

hakikat:1. **hakikatde:-de****Gazel 118**

Mısra: 6

Doğru olan, gerçek, asıl.

Şadākat añladım evvel kelām-ı cān-
baḫşın

Vefā vü mihri hakikatde hep 'adāvet
imiş

2. **hakikatde:-de****Gazel 212**

Mısra: 11

Doğru olan, gerçek, asıl.

Derk itse hakikatde dide-i hürşid
Hırbāya döner şa'ş'a-i hāverimizden

3. **ḥaḳīkatde:-de****Gazel 81**

Mısra: 3

Aslında, gerçekte.

Gül-i rengīn-i ma' nā-yı ḥayālüz kim
ḥaḳīkatde
Ser-i engüşt-i gül-çīni dutar bir
ḥarımız yokdur

hakīm-i kādir ü ferd-i kadīm:1. **ḥakīm-i kādir ü ferd-i kadīme:-e****Gazel 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Her şeyi hikmetle yapan sonsuz
güç ve kudret sahibi Allah.*

Ḥamd ol Ḥakīm-i Kādir ü ferd-i
Kadīme kim
Ḥamdi olundu maṭla' -ı 'unvāna ibtidā

2. **ḥakīm-i kādir ü ferd-i kadīme:-e****Gazel 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Her şeyi hikmetle yapan sonsuz
güç ve kudret sahibi Allah.*

Ḥamd ol Ḥakīm-i Kādir ü ferd-i
Kadīme kim
Ḥamdi olundu maṭla' -ı 'unvāna ibtidā

ḥākister:1. **ḥākisterimizdir:-imiz, -dir****Gazel 45**

Mısra: 14

*Yanan şeylerden artakalan toz
madde, kül.*

Fırkatde Ğarībī yanalı āteş-i 'aşka
Kuḥl-i başar-ı müşteri ḥākisterimizdir

2. **ḥākisterleriñ:-ler, -iñ****Gazel 167**

Mısra: 14

Kül, ateş külü.

Ey Ğarībī düşmene bakma mülāyim
kıl ḥazer
Aḥker olur zīr-i dāmeninde
ḥākisterleriñ

ḥākister-i mey:1. **ḥākister-i mey:****Gazel 150**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şarabın külü.

Ben o cān-sūhte-i berḳ-i tecellāyim
kim
Göze ḥākister-i mey çekdi gazālān şaf
şaf

ḥakk:1. **ḥaḳḳ:****Tarih 1**

Mısra: 33

Allah.

Türk ü tāz-ı ğamdan itsün Ḥaḳḳ
vücūdın bī-keder
Sābit olduğca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

2. **ḥaḳḳ:****Gazel 139**

Mısra: 2

Allah (c.c.).

Ḳılma çok meclis-i rindāna 'itāb ey
vā'iz
Ḥaḳḳ bilür kimdir olan ehl-i 'azāb ey
vā'iz

3. **ḥaḳḳ'a:-a****Gazel 127**

Mısra: 5

Allah.

Nūr olur albiñ eger var ulūsuñ
 a'a
 Göl-i urşid olur ey dil Şemer-i bīd-i
 ulūŐ

akk bil-:

1. **a bilür:-ür**

Gazel 141

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah bilir.

a bilür piidedir sensiz ayātım
 mevtime
 Hi kefinden farkı yok pīrahen-i cān
 el-vedā'

akk budur kim:

1. **a budur kim:**

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Doğrusu budur ki.

Şem'-i 'aıldır ki aqlar kendi kendi
 mevtime
 a budur kim ğayrıya dutma olur
 mātem ğala

akk eyle-:

1. **a eyler:-r**

Gazel 135

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kazımak, silmek.

Gizlik-i orla Őabā a eyler anı
 ğūyiyā
 Tā kıyāmet böyle alur nūŐa-i 'ālem
 ğala

āk-sār:

1. **āk-sār:**

Muhammes 2

Mısra: 9

Perişan, hakim.

a arasında zelīl ü āk-sār oldum
 yeter
 El-amān ey zālīm-i bī-raħm-i ğaddār
 el-amān

āl:

1. **āl:**

Tarih 1

Mısra: 30

hāl, durum.

Bu aniñ Őev-ı zifāfidır ki dutmuş
 'ālemi
 Bu aniñ Őev-i neŐātıdır ki olmuş
 böyle āl

2. **āli:-i**

Gazel 163

Mısra: 10

Durum, hal, vaziyet.

Eyle ğuŐāde eŐm-i kerem bir kez ey
 ğuzel
 Gör künc-i ğamda āli nedir
 mübtelālarıñ

3. **āli:-i**

Gazel 266

Mısra: 13

Durum, hal, vaziyet.

Nedir āli Ğarībī bilmezim murğ-ı dil-
 i zārıñ
 O Őuħuñ pene-i Őāhīn-i eŐm-i bī-
 amānında

4. **ālim:-im**

Gazel 240

Mısra: 5

Vaziyet, hāl, durum.

Hâlim n'olur ilâhî bu bār-ı günâh ile
Ger merhâmet hemîşe baña senden
olmasa

5. **hâlim:-im**

Gazel 241

Mısra: 7

Durum, vaziyet.

Bu ma'şiyetle yarın Yâ Resûla'l-lâh
n'olur hâlim
Ben-i miskîne mahşerde şefâ'at
senden olmazsa

6. **hâlim:-im**

Terci-bend 1

Mısra: 61

Hâl, vaziyet, durum.

Gel gör ne çeker kabza-i 'aşkıñda bu
hâlim
Öldürme beni qalmaya boynuñda
vebâlim

7. **hâlim:-im**

Gazel 50

Mısra: 9

Durum, vaziyet.

Hâlim görüb inanma o gül aqıdırsa eşk
Qandîl-i şem'-i fitneye revğan füzün
ider

8. **hâlim:-im**

Gazel 20

Mısra: 2

Vaziyet, durum.

Sa'iyâ şun piyâle-i mey-i nâb
Ki humâr ile hâlim oldu harâb

9. **hâlime:-im, -e**

Terci-bend 1

Mısra: 25

*Bir şeyin içinde bulunduğu
şartların ve niteliklerin bütünü,
durum, davranış, tutum.*

Ey gül nazar it hâlime hâk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çâk olmadan
evvel

10. **hâlimi:-im, -i**

Terci-bend 1

Mısra: 4

*Bir şeyin içinde bulunduğu
şartların ve niteliklerin bütünü,
durum, vaziyet.*

Ser-mâye-i 'ömrüm şeh-i hûbân-ı
cihânım
'Arz eylemeden hâlimi lâl oldu
zebânım

11. **hâlimi:-im, -i**

Gazel 227

Mısra: 11

Vaziyet, hâl, durum.

'Irâk'a ger düşerse reh-güzârîñ hâlimi
mu'rib
Hiçâzî perdesinde nağme-i sâz ile
söylersin

12. **hâlin:-in**

Gazel 85

Mısra: 5

*Bir şeyin içinde bulunduğu
şartların ve niteliklerin bütünü,
durum, vaziyet.*

Zinde-i 'aşkıñ olan dilleriñ aña hâlin
'Âlem-i hesti ile mülk-i 'adem
bilmezler

13. **hâlinden:-i, -(n)den**

Gazel 91

Mısra: 3

Durum, vaziyet.

Kendi hâlinden o bî-çâre degildir âgâh
Şeyh-i keyfiyyet-i şahbâyı ne bilsün
nicedir

14. **hālîni:-i, -n, -i**

Gazel 107

Mısra: 7

Durum, vaziyet.

Derd-mendiñ ne bilür hālîni erbâb-ı
neşât
Hâk-i hün-ı ğama üftâdeyi herkes
bilmez

hâl:

1. **hâl:**

Gazel 111

Mısra: 7

Ben, siyah nokta.

Didim ol hâl nedir şafha-i rüyuñda
didi
Bir gedâdır ki ider der-geh-i sultâna
heves

2. **hâle:-e**

Gazel 247

Mısra: 3

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Firengî hañla Hindü hâle virdik kişver-
i hüsni
A kâfir kendi zu' muñca henüz imân
mı var sende

3. **hâli:-i**

Gazel 172

Mısra: 5

Sevgilinin yüzündeki ben.

Olduñ mı siyeh hâli gibi zülfüne
meftûn
Ey dil heves-i dâne ile dâma mı
düşdüñ

4. **hālîñ:-i, -n**

Gazel 73

Mısra: 7

*Ben, yüzdeki siyah nokta;
sevgilinin yüzündeki ben.*

Ruñunda halka halka hālîñ üzre zülf-i
müşğîniñ
Görenler murğ-ı dil kaydına dâm u
dâne söyleller

5. **hālîñ:-iñ**

Gazel 24

Mısra: 7

Benek..

Tâ şubh olunca her şeb hālîñ gelür
hayâle
Mihnet-güzâr-ı derdim encüm-şümâr-ı
hasret

6. **hālîñ:-iñ**

Gazel 26

Mısra: 11

Ben, siyah nokta.

Şekl-i nokta dökdi hālîñ çekdi ebrüy-ı
hilâlîñ
Gösterüb meh-i cemâlîñ koymadı
bedende tākāt

7. **hālîñde:-i, -n, -de**

Gazel 86

Mısra: 5

Ben, bende

Bağdım sipih-r-i hüsnuñe hālîñde ben
gibi
Künc-i lebiñde bağıryanuñ bir
sitâredir

8. **hālîne:-i, -ne**

Gazel 162

Mısra: 8

Ben, siyah nokta.

Reşkden eyledi ser-menzilini âb-ı
hayât
La'l-i ruhsârdaki hâlîne Hindü diyerek

9. **hâllerîñ:**

Gazel 84

Mısra: 6

Ben, benek.

Zülfün görüb ruhsârda didim kamer
 'aķrebdedir
 Burc-ı şerefde hâllerin aķter midir
 bilmem nedir

hâl ol-:

1. **hâl olsun:-sun**

Gazel 225

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Tavır, davranış, yaşayış hâline
 gelmek.*

Oķutduñ fenn-i 'aşķ içre baña mâzî vü
 müstakbel
 N'ola ders-i vişâlin 'aşık-ı miskîne hâl
 olsun

hâl ü haķ:

1. **hâl ü haķ:**

Gazel 77

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) beni ve ayva tüyleri.

Hâl ü haķ üzre seyr it gîsü-yı müşg-
 bâra
 Ol sebze-zâr-ı hüsne zülf-i şehâb
 göster

2. **hâl ü haķķ:**

Gazel 167

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) beni ve ayva tüyleri.

İnbisât-ı devr-i hüsnuñde bulunmaz
 hâl ü haķķ
 Maķla'ından bir nişân yok çarķda
 aķterlerin

3. **hâl ü haķı:-ı**

Gazel 148

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Ben ve ayva tüyü.

Kimseyi kâminca koymaz görsün ol
 hâl ü haķı
 N'ola benzer söylesem genc üzre
 yatmış mâra zülf

4. **hâl ü haķıñ:-ıñ**

Gazel 19

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) beni ve ayva tüyleri.

Ka'be-i ruhsâra yüz dutmuş gelür hâl
 ü haķıñ
 Kâfir-i hüsnuñ meger zâlim Müselmân
 oldu hep

hâl ü haķ-ı çehre-i hûbân:

1. **hâl ü haķ-ı çehre-i hûbân:**

Gazel 45

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Güzellerin yüzündeki ayva tüyleri
 ve ben.*

Bî-hûde degil hâl ü haķ-ı çehre-i hûbân
 Hep itdigi bî-dâdlara defterimizdir

hâl ü haķ-ı müşgîn:

1. **hâl ü haķ-ı müşgîn:**

Gazel 238

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Misk kokulu ayva tüyleri ve beni.

Ne la'l-i leb-i rengîn ne hâl ü haķ-ı
 müşgîn
 Ruhsâra gül-i nesrîn hoş-ķurfe-
 çemendir bu

2. **hâl ü haķ-ı müşgîniñe:-iñ, -e**

Gazel 75

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Misk kokulu ayva tüyleri ve beni.

Cānā ruḥ-ı rengīniñe bilmem ne
diyerler
Ḥāl ü ḥaṭ-ı müşgīniñe bilmem ne
diyerler

hāl ü ḥaṭ-ı ruḥsār:

1. **hāl ü ḥaṭ-ı ruḥsārīña:-iñ, -a**
Gazel 121
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yüzünün ben ve ayva
tüyleri.

Ḥāl ü ḥaṭ-ı ruḥsārīña dil mā'il olaldan
Zülfüñ gibi efkār-ı müşevveşlere
düşmüş

halāş ol-:

1. **halāş olmağa:-mağ, -a**
Gazel 255
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Dil ḥalāş olmağa peygüle-i
hicrānından
Ḥāṭırım ārzū-yı vaşl-ı nigār itdi yine

2. **halāş olmağ:-mağ**
Gazel 218
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Kurtulmak, sıyrılmak.

Ḥalāş olmağ ne mümkün cān-ı şemşir-i
nigāhından
'Aceb bir zālīm-i ğaddār u şūḥ-ı bī-
amānsın sen

halāvet:

1. **halāvet:**
Gazel 261
Mısra: 18
Sevimlilik, şirinlik, tatlılık.

Ol şūḥ görüb bu ğazelim didi Ğarībī
La'lim gibi biñ dürlü ḥalāvet var
içinde

halāvetle giç-:

1. **halāvetle giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 161
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Zevkle geçirmek.

Yād eylemeden ṭūṭi-i cān-ı şehd-i
kelāmıñ
Kām-ı dil-i nā-kāmı ḥalāvetle giçürdik

hāle:

1. **hāle:**
Gazel 129
Mısra: 6
Ay ve güneşin etrafında bazen
görünen parlak dâire.

Devr-i ruḥsārında zülf-i 'anberīniñ
gösterür
Bedr-i kāmīl eylemiş gibi felekde hāle
'arz

2. **hāle:**
Gazel 260
Mısra: 3
Ay ve güneşin etrafında bazen
görünen parlak dâire.

Hāle gibi anı iderim zīver-i āğuş
Ol mäh-likā bir gice mihmānım olursa

3. **hāle:**
Gazel 200
Mısra: 15
Ayın, bâzan da güneşin etrafında
görülen parlak halka şeklindeki ışık,
ay ağılı, ayla.

Hāle gibi düşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zīver-i āğuş idebilsem

4. **hāleniñ:-niñ****Gazel 264**

Mısra: 4

*Ay ağılı, ay etrafında bazen
peyda olan daire.*

İctināb eyleme ‘uşşāqdan ey āfet kim
Mihr efzāyiş olur hāleniñ āgūşunda

5. **hāleye:-ye****Gazel 53**

Mısra: 4

*Ay ağılı, ay etrafında bazen
peyda olan daire.*

Ṭulū ‘-ı māh-ı ruhsārīñ görenler evc-i
nāzında
Sipihriñ sīnesinde hāleye dāğ-ı kühen
dirler

6. **hāleye:-ye****Gazel 204**

Mısra: 4

*Ayin, bazan da güneşin etrafında
görülen parlak halka şeklindeki ışık,.*

N'ola ol āfeti bir kez çekelim āgūşa
Hāleye zīver-i pīrāmen-i māh
eyleyelim

haleb:1. **haleb:****Terci-bend 3**

Mısra: 31

Halep şehri.

Biñ Şām u Haleb dil-beri biñ Mışır
habībi
Biñ Çın ü Hıṭā meh-veşi biñ Rūm
lebībi

hālet:1. **hālet:-i****Gazel 262**

Mısra: 10

Keyfiyet, hāl.

Būs-ı leb-i cānāna nihān nā’ il olursan
Ol hāleti cismiñde olan cānāna
tuyurma

hālet-i dīvāne:1. **hālet-i dīvāneden:-den****Gazel 131**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Delilik hali.

Zencīr-i cünün ‘aşıkā bir başka belādır
Ey bī-ḥaber it hālet-i dīvāneden i’ rāz

hālī:1. **hālī:****Gazel 143**

Mısra: 5

Boş, ıssız, تنها, uzak.

Zülfin dağıtdı şāne hālī zuhūra geldi
İqbālīm aḥterin gör ‘aḳrebden oldı ṭālī’

2. **hālī:****Gazel 174**

Mısra: 12

Ayrı, uzak.

Harekāt-ı reviş-i sākīye dil virmez idik
Neş’ eden hālī idik cām-ı tehī-bāde idik

3. **hālī:****Gazel 226**

Mısra: 13

Boş, تنها, ıssız.

Ne güne secde-gāh olmuş ki hālī bir
kadem yer yok
Ġarībī ser ḳomuşlar āstān-ı yāra biñ
yerden

hālī:1. **hālī:****Gazel 168**

Mısra: 11

Durum, vaziyet.

Ḥālī bu gūne ben gibi miḥnet-güzār
olur
Zehr-āba nūş-ı kāse-i ḥassād olanlarıñ

ḥāl-i ‘anberīni hindū:

1. **ḥāl-i ‘anberīni hindū:**

Gazel 26

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hintli gibi siyah olan sevgilinin
misk kokulu beni.*

Ḥāl-i ‘anberīni Hindū zūlfī sūnbül-i
semen-bū
Kākūli kemend-i dil-cū murğ-ı cāna
dām-ı ḥayret

ḥāl-i ‘āşık:

1. **ḥāl-i ‘āşık:-ı**

Gazel 165

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşığın durumu, hali.

Bilür ma‘şūk reng-i çehresinden ḥāl-i
‘āşıkı
Yeter bir nāme için minnet-i bāl-i
kebūter çek

ḥālī değil:

1. **ḥālī değil:**

Gazel 208

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boş değil.

Ḥālī değil nevāle-i ğamdan dimāğımız
Püdüür ğidā-yı ḥanzal ile ḥ‘ānımız
bizim

ḥāl-i derd-i dil-i bīmār:

1. **ḥāl-i derd-i dil-i bīmārı:-ı**

Gazel 250

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hasta gönül derdinin hali.

Ḥāl-i derd-i dil-i bīmārı Ğarībī dimege
Varamam ol şanem-i germ-i ‘itābıñ
yüzine

ḥāl-i derd:

1. **ḥāl-i derdimden:-im, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Derdimin hali.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Ḥaber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
ḥāl-i derdimden

ḥāl-i derün-ı dāğ-ı dār:

1. **ḥāl-i derün-ı dāğ-ı dārımdan:-ım,
-dan**

Gazel 275

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yaralı yanık kalbin hali.

Virür bir bir ḥaber ḥāl-i derün-ı dāğ-ı
dārımdan
O seyl-āb-ı fenā kim dīde-i ḥūn-ābdan
geldi

ḥāl-i dil:

1. **ḥāl-i dil:**

Terkib-bend 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Dilin hali, dilin dermanı.

Ĝam diyārında tenim hāk ile yeksān
olsun
Hāl-i dil vādi-i miḥnetde perīṣān olsun

2. **hāl-i dilimden:-im, -den**

Gazel 242

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönlün hali, durumu.

Bir kez o perī hāl-i dilimden haber
almaz
Görsün ne çeker gīsū-yı kullāb
arasında

3. **hāl-i dilimden:-im, -den**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönlün hali.

Başdan ayağa hāl-i dilimden haber
virür
Her hūn-ı dil ki dīde-i hūn-bārdan
gelür

hāl-i dil-ber:

1. **hāl-i dil-ber:**

Gazel 274

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin beni.

Şalub yüz 'uḳde-i ğam hāl-i dil-ber
qalb-i zūhhāda
Budur vechi ki dutmaz sübhā-i şad-
dāneden ğayrı

hāl-i erbāb-ı vefā:

1. **hāl-i erbāb-ı vefā:**

Muhammes 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sadakat ehlinin durumu.

Şorulmaz hāl-i erbāb-ı vefā ser-pençe-
i ğamda
Ne bir naḳş-i muḥabbet sīne-i evlād-ı
ādemde

hāl-i gerden:

1. **hāl-i gerdeni:-i**

Gazel 288

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Boyundaki ben.

Bir ḫayldir ki görmezim ol hāl-i
gerdeni

İtmez ṭulū 'baḫt-ı siyāhıñ sitāresi

hāl-i iste-:

1. **hāl-i istemem:-me, -m**

Gazel 140

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Boş ve uzak olmasını istemek.

Derūnum istemem her laḫza dāĝ-ı
'aşqdan hālī
Meşeldir kim semender olur āteş-
ḫāneden maḫzūz

hāl-i lisān:

1. **hāl-i lisānından:-ın, -dan**

Gazel 146

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hal ve davranış dili.

Sünbülūñ hāl-i lisānından bu sırrı
añladım
'Āḳıl olan zıkr-i Mevlā'dan zebān
itmez dirīĝ

hāl-i ol-:

1. **hāl-i olur:-ur**

Gazel 34

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak olmak.

Hālî olur mı maşrıq-ı idrâki nürdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hâ`b-[1]şubh

hāl-i perîşân:

1. **hāl-i perîşânıma:-ım, -a**

Terci-bend 1

Mısra: **37**

Kelime Tipi: -

Perişan, acınacak hal.

Qurbânîñ olam hāl-i perîşânıma rahm
it
Ağlatma beni dîde-i giryânıma rahm it

2. **hāl-i perîşânın:-ın**

Gazel 271

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Perişan, acınacak hal.

Kıyâs it kâkülünden gönümün hāl-i
perîşânın
Ne güne pârelendi tâ sinân-ı şânedan
giçdi

hāl-i ser-menzil-i `ukbâ:

1. **hāl-i ser-menzil-i `ukbâyı:-y, -ı**

Gazel 91

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Ahîret durağının durumu.

Bilmeyen dîn ile dünyâsını mestâne-
şîfat
Hāl-i ser-menzil-i `ukbâyı ne bilsün
nicedir

hāl-i siyâh-ı `arız:

1. **hāl-i siyâh-ı `arızdır:-ı, -dır**

Gazel 207

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -
Yanağın siyah beni.

Virdi beyâz-ı gerdeni rüy-ı şabâha nür
Hāl-i siyâh-ı `arızdır ihtîşâm-ı şâm

hāl-i siyâh:

1. **hāl-i siyâhın:-ın**

Gazel 252

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzündeki siyah nokta.

Ṭarf-ı zeķanda hāl-i siyâhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
üstüne

hāl-i siyeh:

1. **hāl-i siyeh:**

Gazel 174

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzündeki siyah beni.

Bir zamân bizde o gül-çehreye dil-
dâde idik
Ruḥuna hāl-i siyeh düşdiği sevdâda
idik

2. **hāl-i siyehdir:-dir**

Gazel 256

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Siyah ben.

Ol âfetiñ ki düşdi gönül ḥaṭṭ u ḥâline
Nür-ı tecelli hāl-i siyehdir cemâline

hāl-i sheh-şâh:

1. **hāl-i sheh-şâha:-a**

Gazel 123

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Şahlar şahının hâli.

Gedānıñ himmeti imdād ider hāl-i
şehen-şāha
Hevā taht-ı Süleymān'a cenāh-ı
mürdan gelmiş

hāl-i 'uṣṣāk:

1. **hāl-i 'uṣṣāk:-a**
Gazel 101
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sevdalıların vaziyeti.

İriş ey nāzenīnim hāl-i 'uṣṣāk meded-
kār ol
Ki zindān-ı bedende Yūsuf-ı dil zārdır
sensiz

hālik:

1. **hālik'a:**
Gazel 44
Mısra: **14**
Yaratan, Allah.

Her güne bāğ-ı 'iṣden aldıñ murād-ı
dil
Şimdi Ğarībī Hālik'a tā'at zamānıdır

halk:

1. **halk:**
Muhammes 2
Mısra: **9**
Ahali, insanlar.

Halk arasında zelīl ü hāk-sār oldum
yeter
El-amān ey zālīm-i bī-rahm-i ğaddār
el-amān

2. **halka:-a**
Tarih 2
Mısra: **16**
ahali, insanlar.

Bu anıñ zevk-i zifāfidır ki dutmuş
'ālemi
Bu anıñ rüz-ı neşātıdır ki olmuş halka
'ıd

3. **halka:-a**
Gazel 257
Mısra: **3**
Bütün insanlar.

Sāğar gibi öpdürme şaķın halka
dudağın
Mīnā gibi tır bezmde peymānelik itme

4. **halka:-a**
Gazel 10
Mısra: **4**
Ahali, insanlar.

Kaşdım budur ki olmasun āğāh
müdde'ı
İzhār kıлма halka amān söylerim saña

5. **halka:-a**
Gazel 115
Mısra: **7**
Ahali, insanlar.

Sırr-ı deheniñ fāş olacak halka şadefler
Hep hayret-i la'liñ ile deryālara
düşmüş

6. **halka:-a**
Gazel 171
Mısra: **5**
Ahali, insanlar.

Ebr-i keremiñ olmuş iken halka 'atā-
rız
Geldikde baña şive-i ihsānı unutduñ

7. **halka:-a**
Gazel 243
Mısra: **9**
Ahali, insanlar.

İzhār idemem halka ruḥ-ı şāhid-i fikri
Kalsun hele koy perde-i esrār arasında

8. **halkda:-da****Gazel 286**

Mısra: 10

Ahali, insanlar.

Qalmadı ma'rifete kimse Ğarībī tālib
Görmedim halkda mergüb-ı denānır
gibi

9. **halkdan:-dan****Gazel 39**

Mısra: 13

Ahali, insanlar.

Devlet-i bākī Ğarībī halkdan
'uzletdurur
İrtifā'-ı qadr ise dünyāda devletden
murād

10. **halkdan:-dan****Gazel 180**

Mısra: 11

İnsanlar, ahali.

Gördük qatı mu'āşeret halkdan belā
Bir gūşede qanā'at idüb 'uzlet eyledik

11. **halkdan:-dan****Gazel 207**

Mısra: 3

İnsanlar, ahali.

Eyle behişt-i hüsnüñi pūşide halkdan
Ağyāra kıлма meyve-i vaşlıñ ta'ām
'ām

12. **halkı:-ı****Gazel 19**

Mısra: 5

Ahali, insanlar.

Ğamze tıgıyle gözün cellādı halkı
kırmadan
Dāmen-i deşt-i muhabbet sévdigim
qan oldı hep

13. **halkın:-ıñ****Gazel 263**

Mısra: 14

Ahali, insanlar.

Virdim cünün-ı 'aşq ile şöhret
zamānaye
Düşdüm şakız mişāli bu halkın
dehānına

halka:1. **halkası:-sı****Gazel 197**

Mısra: 5

*Çeşitli metallerden veya tahtadan
yapılmış çember.*

Halkası tavk gibi murğ-ı dil-i 'uşşāka
Ser-i engüşt-i güzellerde belādır hātem

halka halka:1. **halka halka:****Gazel 73**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım (zülף bağlamında).

Ruğunda halka halka hāliñ üzre zülfi
müşginiñ
Görenler murğ-ı dil kaydına dām u
dāne söyleller

2. **halka halka:****Gazel 148**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Halka halka.

Derhem olmuş pıç ü tāb-ı şevqden
ruhsārına
Halka halka döndi çeşm-i āhu-yı
Tātār'a zülף

halka-i bîrûn-ı der-i yâr:1. **halka-i bîrûn-ı der-i yâre:-e****Gazel 29**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dış kapısının halkası.

Düşme heves-i gayre şağın dest-i
ümîdîñ
Kıl halka-i bîrûn-ı der-i yâre teşebbüs

2. **halka-i bîrûn-ı der-i yâre:-e****Gazel 29**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dış kapısının halkası.

Düşme heves-i gayre şağın dest-i
ümîdîñ
Kıl halka-i bîrûn-ı der-i yâre teşebbüs

halka-i dil-gîr:1. **halka-i dil-gîr:****Gazel 286**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlü tutan halka.

Ḳaddime şaldı firâkı ham-i teksîr gibi
Zülf-i hûbâna düşen halka-i dil-gîr gibi

halka-i mâtem-kede:1. **halka-i mâtem-kededir:-dir****Gazel 33**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Matem evinin insanları.

Bâdesiz meclisimiz halka-i mâtem-
kededir
Sâkiyâ lütf ile şun bir iki peymâne
kađeḥ

halka-i silsile-i pür-şiken-:1. **halka-i silsile-i pür-şikenînden:-iñ, -den****Gazel 272**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım zincirin halkaları.

Deşt-i ğamda kim ider ehl-i cününü
teskîn
Halka-i silsile-i pür-şikenînden gayrı

halka-i tevḥîd-i hulûş:1. **halka-i tevḥîd-i hulûş:****Gazel 127**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Samimi tevḥid halkası.

Şubḥ-ı rüyuñdan ider âyet-i Nür
istiḥrâc
Şeb-i ğisûsın iden halka-i tevḥîd-i
hulûş

halka-i zünnâr:1. **halka-i zünnâra:-a****Gazel 226**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Papazların kuşak halkası.

Seni bu ḥüsn ü ân ile görenler ey büt-i
tersâ
Girer Şan 'ân-ı ḥüsnüñ halka-i zünnâra
biñ yerden

hall:1. **hall:****Tarih 1**

Mısra: 7

Karışık bir sorunu giderme, konu ile ilgili bir karara varma.

Hall idüb dilden nuḥüset 'uḳdesin
dest-i Züḥal
Gitdi ğam geldi feraḥ irişdi eyyām-ı
viřāl

hall ol-:

1. **hall olmadı:-ma, -dı**

Gazel 170

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Çözümlemek, sonuçlanmak;
sıkıntı ve kederi gidermek.*

Hall olmadı bir 'uḳde-i ğam
ḥāṭırımızdan
Her çend ki sākīleriñ ikrāmını gördük

hall-i 'aḳd-i ğam:

1. **hall-i 'aḳd-i ğama:-a**

Gazel 124

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam düğümünü çözmek.

Bir kimse ḥall-i 'aḳd-i ğama ḳādir
olmadı
Sākī piyāle-i mey-i gül-fāma ḳaldı iş

halvet:

1. **halvete:-e**

Gazel 132

Mısra: 11

*Yabancıların girmesine müsaade
edilmeyen hususi ortam, oda.*

Bu riyā-yı faḳr ile eyler tekāpū ḥalvete
Bu riyādan meşreb-i zünnāra naḥvetdir
ġaraž

2. **halvete:-e**

Gazel 126

Mısra: 12

*Yalnızlık. tek başına kalmak.
tenhāya çekilme.*

Bānū-yı gülin açdı řabā bend-i niḳābın
Ol ḥalvete 'işmetle sen ey bülbül ayak
baş

halvet-geh-i ḥāṭır:

1. **halvet-geh-i ḥāṭırda:-da**

Gazel 219

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hatırın halvetgehi (Herkesin
giremediği halvet olunan yer).*

Ḥalvet-geh-i ḥāṭırda olan medd-i
ḥayātım
Pervāne gibi şu 'le-i tābānıña ḳurbān

halvet-güzin-i hicr:

1. **halvet-güzin-i hicriñ:-iñ**

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık halvetini seçen.

İster bir iltifātın ḥalvet-güzin-i hicriñ
Ḳāni' olan viřāle būs-ı kenāri n'eyler

ham:

1. **ham:**

Gazel 229

Mısra: 7

*Eğri, bükülmüş, yay biçiminde,
kemerli.*

Eger biñ kerre bār-ı 'aşḳdan ḥam olsa
da ḳaddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i ḳabüle ḥātem
olmazsın

hamā' il:

1. **hamā' il:**

Gazel 194

Mısra: 4

Sağ omuzdan sol kalçaya kadar

*uzanıp ucuna kılıç takılan kayış;
muska, tılsım.*

Dāğ-ı hasedle yakdı 'uşşāk-ı bī-nevāyı
Boynundaki bu heykel kolundaki
hamā' il

2. **hamā'ildir:-dir**
Muhammes 1
Mısra: 29
Muska, tılsım.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
hamā'ildir
Bu mihnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

hamd:

1. **hamd:**
Gazel 1
Mısra: 1
*Allah'a olan şükran duygularını
bildirme.*

Hamd i Hudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

2. **hamd:**
Gazel 1
Mısra: 2
*Allah'a olan şükran duygularını
bildirme.*

Hamd i Hudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

3. **hamd:**
Gazel 1
Mısra: 3
*Allah'a olan şükran duygularını
bildirme.*

Hamd ol Hakīm-i Kādir ü ferd-i
Kādīme kim
Hamdi olundu maṭla'-ı 'unvāna ibtidā

4. **hamd:**
Gazel 1
Mısra: 5
*Allah'a olan şükran duygularını
bildirme.*

Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā
Evvel kelām-ı hamd idi geldi zebānına

5. **hamdi:-i**
Gazel 1
Mısra: 4
*Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz
lutuf ve ihsânı karşısında yaratana
minnet ve şükran duygularını
bildirmesi, şükretmesi.*

Hamd ol Hakīm-i Kādir ü ferd-i
Kādīme kim
Hamdi olundu maṭla'-ı 'unvāna ibtidā

6. **hamdi:-i**
Gazel 1
Mısra: 4
*Kulun Allah'ın yüceliğini, sonsuz
lutuf ve ihsânı karşısında yaratana
minnet ve şükran duygularını
bildirmesi, şükretmesi.*

Hamd ol Hakīm-i Kādir ü ferd-i
Kādīme kim
Hamdi olundu maṭla'-ı 'unvāna ibtidā

hamd ol:

1. **hamd ol:**
Gazel 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şükür etmek.

Hamd ol Hakīm-i Kādir ü ferd-i
Kādīme kim
Hamdi olundu maṭla'-ı 'unvāna ibtidā

ham-der-ham:**1. ham-der-ham:****Muhammes 3**

Mısra: 9

Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.

Döküldi düş-i yâre perçem-i pür-pîç ü
ham-der-ham
Sa'adet burcunu zıll-ı Hümâ-yı
muhterem başdı

hamd-i hudâ:**1. hamd-i hudâ:****Gazel 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'a şükür etmek.

Hamd-i Hudâ ki vâcib olur câna ibtidâ
Kıldım edâ-yı hamd ile dîvâna ibtidâ

hamdü-lillâh:**1. hamdü-lillâh:****Tarih 1**

Mısra: 1

*Allah'a şükür, Allah'a hamd**olsun.*

Hamdü-lillâh kim zuhûra geldi şun'-ı
Zü'l-celâl
Def' olub âyîne-i ümmîdden gerd-i
melâl

2. hamdü-lillâh:**Tarih 2**

Mısra: 1

*Allah'a şükür, Allah'a hamd**olsun.*

Hamdü-lillâh 'âlem-i ervâha irdi rüz-ı
'îd
Nür-ı hürşîd-i cihân-tâb oldı âfâka
mezîd

hâme:**1. hâme:****Gazel 203**

Mısra: 3

Kalem.

Büy-ı gül hibr olamaz bād-ı şabâdan
hâme
Âyet-i hüsnini ne vech ile tefsîr idelim

2. hâmeye:-ye**Gazel 279**

Mısra: 9

Kalem.

Ġarîbî hâmeye pey-rev olunca şab'-ı
çâlâkim
Leb-i güftârdan biñ yerde engüş-i
nedem başdı

hâme vir-:**1. hâme virür:-ür****Gazel 133**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kalem vermek.

Varağ-ı hüsne degil hâme virür şifr-
rağam
Şubh-ı ümmîdi baña rüz-ı hesâb eyler
hağğ

hâme-i müjgân:**1. hâme-i müjgân:****Gazel 279**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kırpik kalemi.

Hezârân reng ile hün-ı dilimden hâme-
i müjgân
Fırâkıñ şerhine ruhsâr-ı zerdimde
rağam başdı

hāme-i ‘Osmāni:1. **hāme-i ‘Osmāni:-i****Gazel 254**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hattat Hafız Osman’ın kalemi,
yazısı.*

Hün-ı sünbül çekilüb hāme-i ‘Osmāni
ile

Muşhaf-ı hüsnî yazıldı haṭ-ı reyḥāni ile

hāme-i şîrîn-edā:1. **hāme-i şîrîn-edā:****Gazel 90**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Tathı dilli kalem.

İriş ey hāme-i şîrîn-edā himmet saña
kaldı

Ġarībî derdin ızhār itmege bir hem-
zebān ister

ham-geşte:1. **ham-geşte:****Gazel 30**

Mısra: 3

Eğrilmiş, bükülmüş.

Bār-ı belā-yı ‘aşk ile ham-geşte
kaddime

Mānend-i serv bir qadı āzādedir ‘ilāc

2. **ham-geşte:****Gazel 90**

Mısra: 16

Eğrilmiş, bükülmüş.

Degildir pîrlik māni‘ perestiş-kār-ı
cānāna

Bu ham-geşte qadim bir tāze tıfl-ı nev-
civān ister

3. **ham-geşte:****Gazel 3**

Mısra: 13

Eğilmiş, bükülmüş.

Bār-ı ‘işyān ile ham-geşte olan
kāmetimiz

Gevher-i baḥr-ı şefā‘at gül-i Baṭḥā‘ya
fedā

ham-geşte kad:1. **ham-geşte qadim:-im****Gazel 219**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Boyu bükülmüş, iki kat olmuş.

Nāzīña fedā māye-i kālā-yı vücūdum
Ham-geşte qadim serv-i ḥirāmāniña
kurbān

ham-ı ebrū:1. **ham-ı ebrūlarıñ:-lar, -iñ****Gazel 89**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kaşın kıvrımı.

Ham-ı ebrūlarıñ altında şaf-ı müjgāniñ
Ḥırz-ı seyfidde olan qatle işāret yeridir

2. **ham-ı ebrūlarıñ:-lar, -iñ****Gazel 225**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kaşın kıvrımı.

Şeb-i yeldā-yı zülfüñden görünsün ey
kamer-ṭal‘at

Ham-ı ebrūlarıñ koy burc-ı ‘akrebde
helāl olsun

ham-ı zülf:1. **ham-ı zülfüñden:-üñ, -den****Gazel 259**

Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Saç kıvrımı.

Buldı ham-ı zülfünden aşüfte vü
hayrânlık
Ağzında Ğarībî'niñ bu nazm-ı hoş-
âyende

hamr-ı vişâl:

1. **hamr-ı vişâliñ:-iñ**
Gazel 217
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kavuşma şarabı.

Ser-germ-i cām-ı 'işret iken devr-i
rüyuna
Kıldı harām hamr-ı vişâliñ kitāb-ı hüsn

hāmūş:

1. **hāmūş:**
Gazel 71
Mısra: 6
Sessiz, suskun.

Ne añlar bülbül-i miskîn figān u
nāleden gayrı
Muhabbet şivesin hāmūş olan
pervānelerden şor

hāmūş id-:

1. **hāmūş idebilsem:-ebil, -sem**
Gazel 200
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Susturmak, konuşurmamak.

Deryā gibi sūz-ı dil ile cūş idebilsem
Bülbülleri güftārda hāmūş idebilsem

2. **hāmūş idebilsem:-ebil, -sem**
Gazel 200
Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Susturmak, konuşurmamak.

Yağdıñ sühan-ı germ ile dīvānı Ğarībī
Bir dem kalem-i fikriñi hāmūş
idebilsem

hāmūş ol-:

1. **hāmūş ol:**
Gazel 282
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Susmak, sessiz kalmak.

Ğaraziñ düşmene ger hānde ise hāmūş
ol
Hün ider māhi-i leb-beste dil-i kullābı

hamyāze-i 'işret:

1. **hamyāze-i 'işret:**
Gazel 212
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
İçkinin gevşekliği.

Biñ Hızır bulur 'ömr-i beķā
kevşerimizden
Hamyāze-i 'işret dökilür sāğarımızdan

hamyāzelen-:

1. **hamyāzelenmez:-mez**
Gazel 270
Mısra: 6
Esnemek.

Gelince gonçe-i la'li tebessüm birle
güftāra
Çemende gonçeler hasretle hep
hamyāzelenmez mi

han:

1. **hānım:-ım**
Terkib-bend 1

Mısra: 9
Han, kağan, hükümdar.

Cāna aşdıñ var ise bāri sen öldür
hānım
Saña qurbān ola ey şūh bu şīrīn cānım

hançer:

1. **hançer:**

Gazel 67

Mısra: 1

*Kamadan küçük, ucu eğri ve
sivri, iki yanı keskin bıçak.*

Ne çekdi pençe-i üstāddan ol bī-nevā
hançer
Kemer-bendine hūbānıñ olunca āşinā
hançer

2. **hançer:**

Gazel 67

Mısra: 2

*Kamadan küçük, ucu eğri ve
sivri, iki yanı keskin bıçak.*

Ne çekdi pençe-i üstāddan ol bī-nevā
hançer
Kemer-bendine hūbānıñ olunca āşinā
hançer

3. **hançer:**

Gazel 67

Mısra: 4

*Kamadan küçük, ucu eğri ve
sivri, iki yanı keskin bıçak.*

Kemerde cezbe-i mūy-ı miyān āhen-
rübā dutmuş
Degil bī-hūdedir pehlū-yı yāda
mūbtelā hançer

4. **hançer:**

Gazel 67

Mısra: 5

*Kamadan küçük, ucu eğri ve
sivri, iki yanı keskin bıçak.*

Hased hançer gibi mızrāb-sār-ı sīnede
her dem
Neden kim ol bütüñ olmaz miyānından
cüdā hançer

5. **hançer:**

Gazel 67

Mısra: 6

*Kamadan küçük, ucu eğri ve
sivri, iki yanı keskin bıçak.*

Hased hançer gibi mızrāb-sār-ı sīnede
her dem
Neden kim ol bütüñ olmaz miyānından
cüdā hançer

6. **hançer:**

Gazel 67

Mısra: 8

*Kamadan küçük, ucu eğri ve
sivri, iki yanı keskin bıçak.*

Seni ben maħrem itdim qabza-i dil-gīr-
i cānāna
Yine bilmem nedir aşdıñ baña ey bī-
vefā hançer

7. **hançer:**

Gazel 67

Mısra: 12

*Kamadan küçük, ucu eğri ve
sivri, iki yanı keskin bıçak.*

Olunca ger ıkarsam bir qadem rāh-ı
muħabbetden
Efendim tīr-i müjgānıñ gibi deqsün
baña hançer

8. **hançer:**

Gazel 67

Mısra: 13

*Kamadan küçük, ucu eğri ve
sivri, iki yanı keskin bıçak.*

Görünce hançer ol şūhuñ miyānından
nüzül eyler
Ĝarībī sīneme dest-i qazādan bir belā
hançer

9. **hançer:****Gazel 67**

Mısra: 14

Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak.

Görünce hançer ol şūhuñ miyānından
nüzül eyler
Ġarībī sīneme dest-i kazādan bir belā
hançer

10. **hançer:****Gazel 84**

Mısra: 8

Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak.

Her bir nigāhı bir belā her ğamzesi bir
fitnedir
Tār-ı müjeñ neşter midir hançer midir
bilmem nedir

11. **hançer:****Gazel 228**

Mısra: 14

Hançer, kılıç.

Çeşm-i erbāb-ı vefā şevkden olsun
rūşen
Reşkden ehl-i hased bağına hançer
gelsün

12. **hançerleriñ: -ler, -iñ****Gazel 167**

Mısra: 10

Hançer, kılıç.

Sīne-i ‘uşşāka müjgān itdigin tīg
itmedi
Āh kim bir kıl kadar te’şīri yok
hançerleriñ

hançer çek-:1. **hançer çek:****Gazel 165**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hançeri aniden eline alarak
birisine doğrultmak; sevgilinin aşığa
yan bakış atması.*

Esīr-i pençe-i ‘aşkıñ şakinmaz tīg-i
cevriñden
Nigāh-ı cān-sitānından dil-i ‘uşşāka
hançer çek

2. **hançer çekmesün: -me, -sün****Gazel 67**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hançeri aniden eline alarak
birisine doğrultmak; sevgilinin aşığa
yan bakış atması.*

Ġarāz cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān
Meded ‘uşşāka karşı çekmesün ol dil-
rübā hançer

hançer-i bī-dād:1. **hançer-i bī-dād:****Gazel 168**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zulüm, eziyet hançeri.

Yağdı cihānı nālesi nā-şād olanlarıñ
Dil zaḥm-dārı hançer-i bī-dād
olanlarıñ

2. **hançer-i bī-dād:****Muhammes 2**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Zulüm, eziyet hançeri.

Ḥasret-i vaşlıñla ‘ömrüm ḥāke yeksān
olmadan
Hançer-i bī-dād ile dertlü yürek kan
olmadan

3. **hançer-i bī-dādıñ: -iñ****Terci-bend 2**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Zulüm, eziyet hançeri.

Nedir ey hür-liqâ mihriñi noqşân
itmek
Bağrımı hançer-i bî-dâdıñ ile qan
itmek

hançer-i bürrân:

1. **hançer-i bürrâna:-a**
Gazel 80
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Keskin hançer.

Derün-ı sînede peykân-ı müjgâniñ
hayâliyle
Efendim her nefes bir hançer-i bürrâna
dönmüşdür

2. **hançer-i bürrânlı:-lı**
Gazel 188
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Keskin hançer.

‘Âlemi kırdı qodı nâz ile bir ânı güzel
Peñesi cân alıcı hançer-i bürrânlı
güzel

hançer-i ğamze-i pür-kîn:

1. **hançer-i ğamze-i pür-kîniñe:-iñ, -e**
Terkib-bend 1
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Kin dolu gamze hançeri.

Hançer-i ğamze-i pür-kîniñe qurbân
olayım
Mey-i la‘l-i leb-i şîrîniñe qurbân
olayım

hançer-i hâr:

1. **hançer-i hâra:-a**
Gazel 189
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Diken hançeri.

Virürsin hançer-i hâra sirişk-i dîdeden
şular
Yine kendiñ urursun sîne-i efkârıñ ey
bülbül

hançer-i müjgân:

1. **hançer-i müjgâniña:-iñ, -a**
Gazel 132
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kirpiklerinin hançeri.

Hançer-i müjgâniña dil virdigim bî-câ
degil
Bu fenâdan menzil-i ‘uqbâya rihletdir
ğaraž

handân:

1. **handân:**
Gazel 63
Mısra: 1
Gülen, neşeli, mutlu.

Ey dil-i ğam-zede handân olacaqsın
âhîr
Nâ’il-i vuşlat-ı cânân olacaqsın âhîr

handân it-:

1. **handân it:**
Gazel 280
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Güldürmek; sevindirmek, hoşnut
etmek.*

Ey kerem-kârâ yeter faqr ile giryân it
beni

Gūşe-i ‘ayn-ı ‘ināyet birle ḥandān it
beni

hande:

1. **ḥande:**

Gazel 96

Mısra: 5

Gülme, gülüş.

Geh ḥande ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mātem ile girye-dih-i çeşm-i
ḥazānuz

2. **ḥande:**

Gazel 282

Mısra: 11

Gülme, gülüş.

Ġarazıñ düşmene ger ḥande ise ḥāmūş
ol
Ḥün ider māhi-i leb-beste dil-i kullābı

3. **ḥande:**

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Gülme, gülüş.

Gül-şen-i ḥüsnde gül yok ki ide ḥande
saña
Ola ḳurbān göreyim ‘aql-ı perākende
saña

4. **ḥande:**

Gazel 254

Mısra: 4

Gülüş.

Dil fedā olsun o çeşm-i siyeh-i şūḥuna
kim
Nergise ḥande virür cünbiş-i müjgāmı
ile

5. **ḥande:**

Gazel 287

Mısra: 3

Gülme, gülüş.

Ḥande henüz la‘l-i lebin itmemiş
güşād
Tāze bu bāğıñ açsa gerek gonçe
zanbaḳı

6. **ḥandeye:-ye**

Gazel 88

Mısra: 6

Gülme, gülüş.

Bülbül-i ğam-zedeniñ girye-i pür-
şīvenine
Ḥandeye gonçe-dehen bāz idecek
günlerdir

hande-i bezm:

1. **ḥande-i bezmiñi:-iñ, -i**

Gazel 145

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Sohbet meclisinin gülüşü.

Ḥande-i bezmiñi sāġar gibi yād itdi
gice
Ḳadeḥ-i dīde degil girye-i ğamdan
fāriġ

hande-i gül:

1. **ḥande-i gül:**

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gülün gülmesi; açılması.

‘Aşḳda ḥande-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

2. **ḥande-i gül:**

Gazel 139

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gülün gülmesi; açılması.

İhtiyār elde koyar mı harekāt-ı sākī
Leb-i cū ḥande-i gül bāde-i nāb ey
vā'iz

hande-i şirîn:

1. **ḥande-i şirîniñe:-iñ, -e**

Gazel 75

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tatlı gülüş.

Dāğ-ı dilime la'l-i lebiñ oldı nemek-
püş
Ol ḥande-i şirîniñe bilmem ne diyerler

hande-rîz eyle-:

1. **ḥande-rîz eyler:-r**

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gülüp durmak.

Dehānın ḥande-rîz eyler şikest-i reng-i
'uşşāka
Sebūy-ı ḥātır-ı dil-dāra meksūr
olmasun yā Rab

hāne:

1. **hāne:**

Gazel 253

Mısra: 3

Ev.

Cāme-ḥ'āba buyuruñ ḥāne seniñdir
diyerek
Girdi āgūşuma ol serv-i leṭāfet bu gice

2. **hāne:**

Gazel 173

Mısra: 12

Ev, mesken, yurt.

Peyk-i ḥayālîñ itdiği bî-dād-ı
vücūddan

Ma'mūr olan bu mülkde bir ḥāne
görmedik

3. **ḥāneden:-den**

Gazel 116

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ev, mesken.

Başar bir āfet-i cāndır başiret
olmayıcak
Çerāğ ḥāneden olsa bedr ne müşkil
imiş

4. **ḥāneye:-y, -e**

Gazel 93

Mısra: 6

Ev, mesken.

Naşş olmasa bir sīnede ger dāğ-ı
muḥabbet
Bir şem'-i nümāyānesi yok ḥāneye
beñzer

hāne-be-düşān-ı harābāt:

1. **hāne-be-düşān-ı harābāt:**

Gazel 139

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Meyhanede bulunan evsizler,
âşıklar.*

Görmedim ḥāne-be-düşān-ı harābāt
içre
Hele kendim gibi bir ḥāne-ḥarāb ey
vā'iz

hāne-harāb:

1. **hāne-ḥarāb:**

Gazel 77

Mısra: 4

Evi yıkılmış, hāli perişan.

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i 'aşḳ ol naşş-ı vücūdı
maḥv it
Şekl-i ḥabāb kendiñ ḥāne-ḥarāb göster

2. **hāne-ḥarābıñ:-ıñ****Gazel 250**

Mısra: 12

Evi yıkılmış, hâli perişan.

Her sözi ehl-i dile seng-i melâmet
gibidir
Kim çıkar vâ'iz olan hāne-ḥarābıñ
yüzine

hāne-harāb eyle:-1. **hāne-ḥarāb eylediñ:-diñ****Gazel 284**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Evi yıkılmış hali perişan yapmak.

Ey şūḥ baḥr-i 'aşka ḥabāb eylediñ beni
Seyl-āb-ı ğamla hāne-ḥarāb eylediñ
beni

hāne-i dil:1. **hāne-i dil:****Gazel 43**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül evi.*

Ne hâcet âfitāb-ı vaşla şimdi hāne-i dil
kim
Şeb-i hicrānıñ ey meh şu'le-i āhımla
rüşendir

2. **hāne-i dil:****Gazel 63**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönül evi.

Olma ābād ḥayāliyle sen ey hāne-i dil
Tîşe-i āh ile vîrān olacağsın āhir

3. **hāne-i dil:****Gazel 248**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül evi.

Bir kez Ğarībī hāne-i dil rüşen olmadı
Biñ kez doğandı bād-ı muḥālif
çerāğıma

4. **hāne-i dil:****Gazel 285**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül evi.

Böyle zulmet-kededir hāne-i dil
ğamdan kim
Revzeninden görünür şu'le siyeh mîl
gibi

5. **hāne-i dili:-i****Gazel 60**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül evi.*

Mānend-i şem' rüşen ider hāne-i dili
Zulmet-serā-yı cāna ḥayāli müfid olur

hāne-i gönül:1. **hāne-i gönölümü:-üm,-i****Terkib-bend 1**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Gönül evi. II Gönül.

Baḥtımı ḳahr ile ālüde-i ḥvāb itmez
idiñ
Ḥāne-i gönölümü firḳatle ḥarāb itmez
idiñ

hāne-i 'ismet-gehine gir:-1. **hāne-i 'işmet-gehine girmesün:-**
*me, -sün***Gazel 18**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İsmet yerinin evine girmek.

Girmesün hâtırıññ hâne-i 'işmet-
gehine
Pây-mâl itmek için leşker-i yağmā-yı
taleb

2. **hâne-i 'işmet-gehine girmesün:-**
me, -sün

Gazel 18

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İsmet yerinin evine girmek.

Girmesün hâtırıññ hâne-i 'işmet-
gehine
Pây-mâl itmek için leşker-i yağmā-yı
taleb

hâne-i tahammül:

1. **hâne-i tahammül:**

Gazel 26

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Tahammül hanesi.

Çıkdı çarha āh-ı bülbül yandı hâne-i
tahammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikâyet

hâne-i târ-ı dil:

1. **hâne-i târ-ı dile:-e**

Gazel 228

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlün karanlık evi.

Sâkiniñ hüsni ile meclise zîver gelsün
Hâne-i târ-ı dile şem'-i münevver
gelsün

hâne-i zenbūr:

1. **hâne-i zenbūr:**

Terkib-bend 1

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Arı kovarı.

Çeşm-i a' dā-yı cefā-cūya beni hūr
itme
Gam sipāhına dili hâne-i zenbūr itme

hanzal-ğidā-yı sofrā-i kahr ol:-

1. **hanzal-ğidā-yı sofrā-i kahr**

olduñ:-duñ

Gazel 192

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kahr sofrasında acıhıyar yiyeñ.

Geldiñ bu bār-gāha ümīd-i nevāl için
Hanzal-ğidā-yı sofrā-i kahr olduñ ey
göñül

hār:

1. **hār:**

Gazel 191

Mısra: 10

Diken.

Olma dil-beste şaķın haţtı gelen
hübāna
Büy-ı gül hār ile hāşakden olmaz
me'mül

2. **hār:**

Gazel 243

Mısra: 2

Diken.

Hüsñüñ görelî haţ-ı siyeh-kār arasında
Bî-hüde degil h'āb-gehim hār arasında

3. **hār:**

Gazel 39

Mısra: 4

Diken, rakip.

Haţtıña dil virdigim cānā ruħuñ
şevķıyledir

Vaşl-ı güldür bülbüle h̄ār ile ülfeden
murād

4. **h̄ār:**

Gazel 29

Mısra: 2

Çalılık, dikenlik.

Cān itse n'ola lem 'a-i dīdāra teşebbüs
H̄ār itmededir dāmen-i gül-zāra
teşebbüs

5. **h̄ār:**

Gazel 125

Mısra: 6

Çalı, diken.

Zālīm de gerek zulmī kadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan h̄ār olamaz sūzene
maḥşūs

6. **h̄āra:-a**

Gazel 2

Mısra: 10

Rakip.

Büy-ı gül-i ḥaḳıḳati aldır dimāğıma
İtme mecāzī gönlümi her h̄āra āşınā

7. **h̄āra:-a**

Gazel 273

Mısra: 2

Diken; rakip.

Faşl-ı bahār bülbül-i dil-zāra ḳalmadı
Gülden şemīm-i hem-dem olan h̄āra
ḳalmadı

8. **h̄ārdan:-dan**

Gazel 237

Mısra: 10

Diken.

Didim āğyāra meyl itme gāzab birle
cevāb itdi
Didi resm-i ḳadīmīdir gül olmaz
h̄ārdan ayru

9. **h̄ārdır:-dır**

Gazel 54

Mısra: 15

Diken.

Çeşmimde h̄ārdır gül ey gül-bün-i
ḥayātım
Ümmīd-vār-ı ḥüsnuñ seyr-i bahārı
n'eyler

10. **h̄ardır:-dır**

Gazel 119

Mısra: 8

Eşek.

Ḳalır mı tekyede tesbīḥ ile hū
çekmeden şofī
Bu bir h̄ardır ki kırk gün çillede bār-ı
'amel çekmiş

11. **h̄ārdır:-dır**

Gazel 101

Mısra: 1

Diken.

Çemende gonçeler güller baña hep
h̄ardır sensiz
Bahār-istān-ı 'işret 'ayn-ı mātem-
zārdır sensiz

12. **h̄ārdır:-dır**

Gazel 101

Mısra: 10

Diken.

Ḳasem ol muşḥaf-ı ḥüsne ki fenn-i
'aşḳ andandır
Baña bāğ-ı behiştīñ gülleri hep h̄ardır
sensiz

13. **h̄āre:-e**

Terci-bend 1

Mısra: 22

Diken.

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben
oldum
Ağyār gül aldı ulaşan h̄āre ben oldum

14. **ḥāre:-e****Terci-bend 2**

Mısra: 20

Diken

Dīdemi ḥasret-i dīdār ile giryān itmek
Gül gibi ḥāre uyub bülbüli nālān itmek

15. **ḥārı:-ı****Terkib-bend 1**

Mısra: 30

Diken

Şimdi yetmez saña ‘aşıkların āh u zārı
Bu imiş resm-i ez el gönçe burağmaz
ḥārı

16. **ḥārımız:-ımız****Gazel 81**

Mısra: 4

Diken.

Gül-i rengin-i ma‘nā-yı ḥayālüz kim
ḥaḳıkatde
Ser-i engüşt-i gül-çini dutar bir
ḥārımız yokdur

17. **ḥārlar:-lar****Gazel 59**

Mısra: 5

Diken, çöp.

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi ḥārlar
Şevk-i ruḥuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

ḥār u hasle:1. **ḥār u ḥaslenür:-n, ür****Gazel 79**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çer çöp.

Mānend-i baht-ı tīre-i ‘uşşākıñ ey
şanem

Bir gün riyāz-ı püşt-i lebiñ ḥār u
ḥaslenür

ḥarāb:1. **ḥarāb:****Muhammes 3**

Mısra: 5

Bozulmuş, yıkılmış, viran.

Ḥarāb itdi şabā iklimini seyl-i ‘adem
başdı
Bahār-ı ḥüsnüne tāb u ṭarāvet
gelmeden aqdem

2. **ḥarāb:****Terkib-bend 1**

Mısra: 22

Bozulmuş, yıkılmış, viran.

Bahtımı ḳahr ile ālūde-i ḥvāb itmez
idiñ
Ḥāne-i göñlümi firḳatle ḥarāb itmez
idiñ

3. **ḥarābım:-ım****Terci-bend 2**

Mısra: 25

Bozulmuş, yıkılmış, viran.

Hele bir ḥayl-i zamāndır ki ḥarābım
sensiz
Ser-i kūyuña varan rāha tūrābım sensiz

ḥarāb eyle:1. **ḥarāb eyler:-r****Gazel 133**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yıkmak, viran etmek.

Ḥaṭṭ ḳabül olmayacak tīg gelür
ardından
‘Āḳıbet memleket-i ḥüsnü ḥarāb eyler
ḥaṭṭ

harāb kıl-:1. **harāb kıldı:-dı****Gazel 34**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yıkmak; bozmak; viran eylemek.*

Çekdi cihāna berķ-i dem-i tīg-ı
 Şu'lesin
 Hindū-sitān-ı zulmeti kıldı harāb Őubħ

2. **harāb kılmış:-mış****Gazel 113**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yıkmak, harap etmek.*

'Ālemi ser-tā-be-ser seyl-i sitem
 kılmış harāb
 Dutmaĝa ārām gōnlüm bir 'imāret
 kılmamıŐ

harāb ol-:1. **harāb oldu:-dı****Gazel 203**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Harap olmak; parçalanmak, yıkılmak.*

Leşker-i peyk-i ĝayāl ile harāb oldu
 gōnl
 Gerd-i külfetle Ğarībī yine ta'mir
 idelim

2. **harāb oldu:-dı****Gazel 20**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Harap duruma gelmek, yıkılmak; perişan olmak, Çok üzülmek.*

Saķiyā Şun piyāle-i mey-i nāb
 Ki ĝumār ile ĝālim oldu harāb

3. **harāb olur:-ur****Gazel 151**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim***Bitkin, perişan olmak, kötü duruma düşmek.*

MiŐāl-i Şem'-i müheyyā fenāya gitmek
 için
 Nesīm-i āh ile her dem harāb olur
 'āŐık

harābāt:1. **harābāt:****Gazel 90**

Mısra: 3

Meyhane, içki içilen yer.

Yıkılmaz bu harābāt içre 'āŐık bir
 ayaĝıyla
 Efendim ĝamze-i sākī gibi bir
 ĝahramān ister

2. **harābātda:-da****Gazel 286**

Mısra: 7

Meyhane.

Bu harābātda bir cür'a-i meyden ĝayrı
 Kim açar 'uĝdemizi nāĝun-ı tedbīr
 gibi

3. **harābātda:-da****Gazel 104**

Mısra: 12

Harabeler. virāneler, meyhāneler.

Mey-i gül-rengle sākī-i güzelden ĝayrı
 Bu harābātda bilmem ne ĝünāh
 eylemişüz

harāb-ender-harāb-ı mevc-i tūfān ol-:1. **harāb-ender-harāb-ı mevc-i tūfān olmadan:-ma, -dan**

Gazel 195

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Tufan dalgasının büsbütün
bozulmuş olanı.*

Ço çıkşun bir kenāra cān sirişkimden
devrān olsun
Harāb-ender-harāb-ı mevc-i tūfān
olmadan evvel

harāb-hāne-i dil:1. **harāb-hāne-i dilde:-de****Gazel 274**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönlün yıkık dökük evi.

Harāb-hāne-i dilde nesīm-i feyz-i
devlet var
Dimişler kim nüzül itmez Hümā
vīrāneden ğayrı

harāb-ı aşk:1. **harāb-ı aşk:****Gazel 14**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk sarhoşu.

O hātırda ki ğam var hīç mesrūr
olmasun yā Rab
Harāb-ı aşk olan vīrāne ma'mūr
olmasun yā Rab

2. **harāb-ı aşkıdır:-dır****Gazel 165**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk sarhoşu.

Harāb-ı aşkıdır mey-hāne-i hüsünüde
ey nākış
Dilersen aql-ı kāmīl bāde-i aşkı
mükerrer çek

harāb-ı bāde:1. **harāb-ı bāde:****Gazel 30**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaraptan harap olmuş.

Cānā harāb-ı bāde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bādedir ilāc

harāb-ı hüsn:1. **harāb-ı hüsn:****Gazel 217**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzelliğin harabı.

Ser-tā-be-ser bu ālem-i sevdā harāb-ı
hüsn
Kimdir ola bu ma'rekede kām-yāb-ı
hüsn

harāb-ı seyl-i sitem ol-:1. **harāb-ı seyl-i sitem oldı:-dı****Gazel 208**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sitem selinin perişanı olmak.

Oldı harāb-ı seyl-i sitem cānımız
bizim
Buldı fenā-yı ğam dil-i vīrānımız
bizim

harām it-:1. **harām it:****Gazel 28**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yasak et.

Bu hüsn ile bir kerre gülistāna hıram it
Harāb-ı seheri bülbül-i miskīne harām it

harām kıl-:

1. **harām kıldı:-dı**
Gazel 217
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yasaklamak, haram kılmak.

Ser-germ-i cām-ı 'işret iken devr-i
rüyuna
Kıldı harām hamr-ı vişālîñ kitāb-ı hüsn

harāret:

1. **harāret:**
Gazel 261
Mısra: 6
Sıcaklık, yürek yangını, aşk ateşi.

Ol sīnede kim hasret-i yāķūt-ı lebiñ
var
Dünyāyı yaķar deñlü harāret var içinde

2. **harāretten:-den**
Gazel 82
Mısra: 11
Coşkunluk, şevk.

Harāretten yaķar bāl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin
Şikāyet-nāme dirler yāre bir
mektūbumuz vardır

harāretten van-:

1. **harāretten yanmazsa:-maz, -sa**
Gazel 25
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Hararetden yanmak.

Şevk ile ider nūr-ı nazār rinde
taķaddüm
Yanmazsa harāretten eger pāy-ı
muħabbet

harekāt-ı reviş-i sāki:

1. **harekāt-ı reviş-i sākiye:-y, -e**
Gazel 174
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Sakinin yürüyüş hareketi.

Harekāt-ı reviş-i sākiye dil virmez idik
Neş'eden hālî idik cām-ı tehî-bāde idik

harekāt-ı sāki:

1. **harekāt-ı sāki:**
Gazel 139
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Saki'nin davranışları.

İhtiyār elde koyar mı harekāt-ı sāki
Leb-i cū hande-i gül bāde-i nāb ey
vā'iz

haremi-i vuşlat-ı dil-dār:

1. **haremi-i vuşlat-ı dil-dārda:-da**
Gazel 285
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmanın yeri.

Harem-i vuşlat-ı dil-dārda hem-şoħbet
idik
Geldi zāhid araya girdi 'azāzîl gibi

hār-ı cefā:

1. **hār-ı cefā:**
Gazel 184
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Eziyet, cefa dikenini.

Dökmüş ğarazla hār-ı cefā rāh-ı
maṭlaba
Hoş ol raķīb-i kaħpe-zen Bū Leheb
degil

2. **hār-ı cefāya:-y, -a****Gazel 16**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eziyet, acı diken.

Düşmüş hezār miḥnete eyyām-ı

‘andelīb

Ḥār-ı cefāya kılmadan ibrām ‘andelīb

hār-ı ğam:1. **hār-ı ğam:****Tarih 2**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam diken.

‘Andelībān-ı çemen feryāda geldi

şevkden

Ġonçe güldi gül gibi hār-ı ğam oldı

nā-bedīd

hār-ı hakīr:1. **hār-ı haķiri:-i****Gazel 21**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Değersiz diken.

Ben reh-güzer-i ma‘şiyetin hār-ı haķiri

Sen bülbül-i hoş-lehce-i gül-zār-ı

şefā‘at

hār-ı melāmet:1. **hār-ı melāmetle:-le****Gazel 269**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kınanma diken.

Gehī hār-ı melāmetle gehī nā-hūn-ı

ḥasretle

Libās-ı ‘ārdan egnimde ancak pīrehen

kaldı

hār-ı muğaylān:1. **hār-ı muğaylān:****Gazel 68**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Deve diken.*Vahşet-zede'em kūh u beyābān
vaṭanımdır

Āşüfte-dilim hār-ı muğaylān

çemenimdir

2. **hār-ı muğaylān:****Gazel 150**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Deve diken.

Ḥazer it pāy-ı taleb çıkmaya

dāmānından

Nigerāndır yoluña hār-ı muğaylān şaf

şaf

3. **hār-ı muğaylān:****Gazel 179**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Deve diken.

Ey güm-şüde-i dāmen-i şahrā-yı

ḥacālet

Sen hār-ı muğaylān arasında telef

olduñ

hār-ı müjeñ:1. **hār-ı müjeñden:-den****Gazel 55**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kirpiğinin diken.

Nigāhıñ bir belā hār-ı müjeñden biñ

ḥatā artar

Nedir geldikçe ey naḥl-i vefā senden

cefā artar

hār-ı reg-i müjgān:1. **hār-ı reg-i müjgānı:**-iñ, -i**Gazel 199**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kirpik damarının diken.

Hār-ı reg-i müjgānıñı yād itmeden ey
gül
Ser-tā-be-ka-dem zaḥm-ḥor-ı nişter
oldum

hār-ı sitem:1. **hār-ı sitem:****Muhammes 3**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zulüm diken.

Fezā-yı sīnemiz gül-zār iken hār-ı
sitem başdı
Göñül reşk-āver-i firdevs iken tūfān-ı
yem başdı

2. **hār-ı sitemde:**-de**Muhammes 2**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zulüm diken.

Tā gül-i ruhsārıña müştakım ey ebrū-
kemān
‘Andelīb-i cān dutup hār-ı sitemde
āşiyān

3. **hār-ı sitemden:**-den**Gazel 185**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zulüm diken.

Bilmem bu kadar şekve nedir hār-ı
sitemden
Yok gül-şen-i hātırda meger būy-ı
taḥammül

hār-ı zevāl ol-:1. **hār-ı zevāl olsun:**-sun**Gazel 225**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yokluk diken olmak.

Gül eylerse ruḥuñla da‘vi-i nüzhet
letāfetde
Bahār-ı ḥüsnüne şermendelik hār-ı
zevāl olsun

harīdār:1. **harīdār:****Gazel 47**

Mısra: 18

Alıcı, müşteri.

Nādāna dūr-i nazmıñı ‘arz itme Ğarībī
Her nākış-ı ‘aql aña harīdār degildir

2. **harīdār:****Gazel 74**

Mısra: 12

Alıcı, müşteri.

Her sāde-levḥ-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālā-yı vaşl-ı yāri harīdār olan bilür

harīm-i bezm-i şāhen-şāh-ı hüsn:1. **harīm-i bezm-i şāhen-şāh-ı****hüsne:**-e**Gazel 229**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güzelliğin şahlar şahının meclis
evi.*

Ğubār-ı māsivādan itmeyince tab‘ıñı
rūşen
Harīm-i bezm-i şāhen-şāh-ı hüsne
maḥrem olmazsın

harīm-i gönçeye:1. **harīm-i gönçeye:**-y, -e**Gazel 17**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Goncanın evi, yatak odası.

Şimdi ‘aceb mi mühre-i nakd-i sirişk
ile
Girse harīm-i gönçeye dāmād ‘andelīb

harīm-i vuşlat:1. **harīm-i vuşlatında:**-ın, -da**Gazel 135**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Vuşlatın mahrem yeri.

Tiz anı bir nokta mücrim eyler Allāh
şaklasun
Kim harīm-i vuşlatında olmasun
mahrem galat

har-mühre:1. **har-mühreden:**-den**Gazel 167**

Mısra: 6

Katır boncuğu.

Qadr-i ehl-i cehl ü dānā ‘ālem-i fānīde
bir
Farq olunmaz kıymeti har-mühreden
gevherleriñ

has:1. **has:****Gazel 242**

Mısra: 2

Dal veya ot kırıntısı, yonga, çöp:.

Cismim kalalı kulzüm-i hün-āb
arasında
Devr itmede'em has gibi seyl-āb
arasında

has u hār:1. **has u hārı:**-ı**Gazel 274**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çalı çırpı, çerçöp.*

Nigāh-ı çeşm-i şūhı düşse bir kez
şahn-ı gül-zāra
Has u hārı görünmez cilve-i
mestāneden gayrı

hāşāk:1. **hāşakden:**-den**Gazel 191**

Mısra: 10

Ot, çer çöp.

Olma dil-beste şakın haṭṭı gelen
hübāna
Būy-ı gül hār ile hāşakden olmaz
me'mül

hased:1. **hased:****Gazel 65**

Mısra: 13

Çekememezlik, kıskançlık.

Ey Ğarībī o merd-i rāha hased
K'anı ehl-i necāt yazmışlar

2. **hased:****Gazel 67**

Mısra: 5

Çekememezlik, kıskançlık.

Hased hañçer gibi mızrāb-sār-ı sīnede
her dem
Neden kim ol bütüñ olmaz miyānından
cüdā hañçer

3. **hasedden:**-den**Gazel 148**

Mısra: 7

Çekememezlik, kıskançlık.

Sîne-i 'âşık hâsedden olmasun mı dâğ
dâğ
Kim nazar-gâhında düşmüş şafha-i
ruhsâra zülf

hâşıl:

1. **hâşıldır:-dir**

Muhammes 1

Mısra: 28

Ortaya çıkan, netice.

Mey-i 'işret-nümâ-yı derd-i ğurbet
zehr-i kâ'ildir
Bu eyyâm-ı ğamıñ şubh u mesâ
senden ne hâşıldır

2. **hâşılı:-ı**

Gazel 3

Mısra: 11

Öz, sermaye.

Hâşıl-ı her dü-cihân emti'a-i kevn ü
mekân
Hıttâ-pîrây-ı reh-i 'âlem-i bâlâya fedâ

3. **hâşılıñ:-ıñ**

Terci-bend 1

Mısra: 49

Kazanç.

Bilmem ne olur hâşılıñ ey şâh cefâdan
Kıldıñ beni rüsvâ-yı cihân dön bu
hevâdan

hâşılı yok:

1. **hâşılı yok:**

Gazel 163

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Neticesi olmama.

Ey serv-i nâz hâşılı yok bu hevâlarıñ
Tavk-ı vefâda kadrini bil âşinâlarıñ

haşîr-i ferş:

1. **haşîr-i ferşi:-i**

Muhammes 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zeminin örtüsü.

Haşîr-i ferşi fâriğdir şemîm-i h'âb-ı
râhatdan
Ne mümkün fark ola üftâdesi hâk-i
mezelletden

hasret:

1. **hasret:**

Gazel 204

Mısra: 1

Özlem.

Nice bir hasret ile nâle vü âh
eyleyelim
Âh ile âyine-i çarhı siyâh eyleyelim

2. **hasret:**

Gazel 110

Mısra: 3

Hasret, özlem.

Nâfede hasret ile müşğ-i teri hûn eyler
Nûkhet-i sünbül ü reyhânımı bilmez
degilüz

3. **hasret:**

Gazel 162

Mısra: 13

Hasret, özlem.

Kim bu hasret içirür gönlüme bağrım
kanıñ
Sâkiyâ şun baña peymâneyi memlû
diyerek

4. **hasretidir:-dir**

Gazel 57

Mısra: 6

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Ayağım ‘azm-i rāh-ı Ka‘be-i dīdārına
kūtāh
Elim feyz-i niyāz-ı gūşe-i dāmāna
hasretdir

5. **hasretidir: -dir**

Gazel 57

Mısra: 8

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Humār-ı bāde-i şevkiyle ey sākī
şudā‘ım var
Dimāğım neş‘e-i cām-ı mey-i mestāna
hasretdir

6. **hasretidir: -dir**

Gazel 57

Mısra: 10

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Cebānim ārzū-mend-i cebān-i
āstānıdır
Leb-i pejmürde būs-ı sāha-i eyvāna
hasretdir

7. **hasretidir: -dir**

Gazel 57

Mısra: 12

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Hayāl-i şu‘le-i ruhsār-ı tībānıñla
süzāndır
Çerāğ-ı hüsnuñe ya‘nī dil-i pervāne
hasretdir

8. **hasretidir: -dir**

Gazel 57

Mısra: 14

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Uşanmışdır hayāt-ı bī-şebāt-ı devr-i
firkatden
Ġarībī ‘īd-gāh-ı vaşl için kurbāna
hasretdir

9. **hasretidir: -dir**

Gazel 57

Mısra: 1

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Perīşān-hātırım cem‘iyyet-i yārāna
hasretdir
Vaţandan dūr olan cān vuşlat-ı cānāna
hasretdir

10. **hasretidir: -dir**

Gazel 57

Mısra: 2

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Perīşān-hātırım cem‘iyyet-i yārāna
hasretdir
Vaţandan dūr olan cān vuşlat-ı cānāna
hasretdir

11. **hasretidir: -dir**

Gazel 57

Mısra: 4

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Müselsel kākülün şevkiyle rakş eyler
gönül gūyā
Bu zencīr-i cünūna gerden-i dīvāna
hasretdir

12. **hasreti: -i**

Gazel 231

Mısra: 11

Özlem.

Ġan itmesün derūnumı hasreti ol āfetiñ
Teşrīf-i lūţfi meclis-i ađyāra düşmesün

13. **hasretiñden: -iñ, -den**

Gazel 279

Mısra: 3

Özlem.

Nigāh-ı çeşm-i mestiñ hasretiñden ey
perī-peyker

Yine bāğ içre çeşm-i nergisi h̄āb-ı
‘adem başdı

14. **hasretindendir:-in, -den, -dir**

Gazel 189

Mısra: 1

Özlem.

Ne bāğın hasretindendir bu āh u zārın
ey bülbül
Ne dāğın miḥnetindendir ‘aceb āzārın
ey bülbül

15. **hasretle:-le**

Gazel 233

Mısra: 6

Özlem, iştihak.

Nice bir pençe-i gam mey-kede-i
firkatde
Yüregim kanını hasretle mey-i nāb
itsün

16. **hasretle:-le**

Gazel 75

Mısra: 11

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Hasretle sefid olduğın ey göz bilürim
lîk
Bu girye-i hünîniñe bilmem ne
diyerler

17. **hasretle:-le**

Gazel 266

Mısra: 2

*Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona
kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.*

Za‘îf-i aḥmerin gördükce ol şūhuñ
miyânında
Yanar nār-ı muḥabbet ‘āşıkın hasretle
cânında

18. **hasretle:-le**

Gazel 77

Mısra: 13

Özlem.

Hasretle āb-ı çeşmiñ eyle bu gūne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ḥabāb
göster

19. **hasretle:-le**

Gazel 80

Mısra: 4

Özlem.

Esīr-i pençe-i ḥār-ı sitemdir devr-i
vuşlatdan
Bu hasretle gönül bir bülbül-i nālāna
dönmüşdür

20. **hasretle:-le**

Gazel 181

Mısra: 2

Özlem.

Bir vaşl için ey meh beni ibrāma
düşirdün
Hasretle lehim būs-ı leb-i cāma
düşirdün

21. **hasretle:-le**

Gazel 195

Mısra: 1

Özlem.

Vişālîñ görmedim hasretle giryān
olmadan evvel
Müyesser olmadı la‘liñ yürek kan
olmadan evvel

22. **hasretle:-le**

Gazel 270

Mısra: 6

Özlem.

Gelince gonçe-i la‘li tebessüm birle
güftāra
Çemende gonçeler hasretle hep
ḥamyāzelenmez mi

23. **ḥasretle:-le****Gazel 272**

Mısra: 11

Özlem.

Kimdir endāmını ḥasretle çeken āgūşu
Ey gül-i gönçe-dehen pīreheniñden
ğayrı

24. **ḥasretle:-le****Gazel 23**

Mısra: 16

Özlem.

Reşk-āver-i ruḥsāre-i ḥūrān-ı cināndır
Ḥasretle olan būs-ı leb-i nān-ı kanā'at

25. **ḥasretle:-le****Gazel 200**

Mısra: 7

*Ayrı kalınan veya elden kaçırılan
bir şeye karşı duyulan istek, tekrar
görme ve kavuşma arzusu, özleyiş,
özlem, iştiyak.*

Ḥasretle başardım o büti sīne-i cāna
Bāzularım endāhte-i dūş idebilsem

ḥasret-āmīz-i tavassul:1. **ḥasret-āmīz-i tavaşşuldur:-dur****Gazel 36**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

hasretle karışık kavuşma.

Sirişkim kaçre kaçre ḥasret-āmīz-i
tavaşşuldur
İder dest-i firāk-ı Dicle-i Bağdād'dan
feryād

ḥasret-āmīz-i tevessül:1. **ḥasret-āmīz-i tevessül:****Gazel 3**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sebebi hasretle karışık.

Ḥasret-āmīz-i tevessül kaṭarāt-ı eşkim
Sürme-i rüşeni-i dīde-i dünyāya fedā

ḥasret-i bāde-i vaşl:1. **ḥasret-i bāde-i vaşlıyla:-ı, -y, -la****Gazel 137**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma şarabının ḥasreti.

Ḥasret-i bāde-i vaşlıyla kaṭı
maḥzūnum
Sāḳiyā şun bize bu faşlda bir cām-ı
neşāt

ḥasret-i bālīn-i 'āfiyet:1. **ḥasret-i bālīn-i 'āfiyet:****Gazel 217**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Huzur yastığının ḥasreti.

Ḳaldı gönülde ḥasret-i bālīn-i 'āfiyet
Rām olmadı Ğarībī'ye bir kerre ḥ'āb-ı
ḥüsn

ḥasret-i çāh-ı zekan:1. **ḥasret-i çāh-ı zekānımdır:-ım, -dır****Gazel 69**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çene çukurunun ḥasreti.

Biñ murğ-ı dil āvīze-i tār-ı resenimdir
Biñ Yūsuf-ı cān ḥasret-i çāh-ı
zekānımdır

ḥasret-i dīdār:1. **ḥasret-i dīdār:****Terci-bend 2**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüzünün güzelliğine
duyulan ḥasret.*

Dīdemi ḥasret-i dīdār ile giryān itmek
Gül gibi ḥāre uyub bülbüli nālān itmek

ḥasret-i ḥāk-i vatan:

1. **ḥasret-i ḥāk-i vaṭan:**

Gazel 255

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vatan toprağının ḥasreti.

Ḥasret-i ḥāk-i vaṭan göñlümi tār itdi
yine

Murg-ı bī-bāl ü perim meyl-i bahār
itdi yine

2. **ḥasret-i ḥāk-i vaṭan:**

Gazel 269

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Vatan toprağının ḥasreti.

Ferāmūş eyledim her ārzū-yı zevk-i
dünyāyı

Dil-i pür-sūzişimde ḥasret-i ḥāk-i
vaṭan qaldı

ḥasret-i ḥāl-i siyeh:

1. **ḥasret-i ḥāl-i siyehiñle:-iñ, -le**

Gazel 281

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yüzündeki) siyah

benin ḥasreti.

Hep ḥasret-i ḥāl-i siyehiñle çıkan āhım
Rūy-ı felege encüm-i seyyāre degilim

ḥasret-i kadd:

1. **ḥasret-i ḥaddiñ:-iñ**

Terci-bend 2

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) boyuna duyulan

özlem.

Ḥasret-i ḥaddiñ ile serv-i ḥirāmān
ağlar
Ṭavk-ı zülfüñ göricek ḫumri-i nālān
ağlar

ḥasret-i la'l-i leb:

1. **ḥasret-i la'l-i leb:**

Gazel 116

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kırmızı dudağının ḥasreti.

Ġarībi ḥasret-i la'l-i leb ile dil-dārın
Müdām bāde-i ḥūn-ı ciger ne müşkil
imiş

2. **ḥasret-i la'l-i lebiñ:-iñ**

Gazel 233

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kırmızı dudağının ḥasreti.

Ey gül-i bāğ-ı vefā eyle mürüvvet nice
bir
Ḥasret-i la'l-i lebiñ dīdemi bī-ḥ'āb
itsün

3. **ḥasret-i la'l-i lebiñle:-iñ, -le**

Terkib-bend 1

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Kırmızı dudağının ḥasreti.

Ḥasret-i la'l-i lebiñle yüregim ḫan
olsun
Ġaraziñ cān ise söyle saña ḫurbān
olsun

ḥasret-i ruhsār:

1. **ḥasret-i ruhsār:**

Gazel 251

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yanağın özlemi.

Ġarībī kan içenler asret-i ruhsār ile
şimdi
Lebiñden nā' il olmuşlar şarāb-ı la'l-i
göl-fāma

hasret-i rüy:

1. asret-i rüyüñla:-iñ, -la

Gazel 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüzünün hasreti.

asret-i rüyüñla eşmim ol kadar kan
dökdi kim
Vādī-i 'aşkıñ ser-ā-ser taşu mercān oldu
hep

2. asret-i rüyüñla:-iñ, -la

Gazel 186

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüzünün hasreti.

asret-i rüyüñla dilden ārzū eksük
değil
Yād-ı vaşlıñla gözümde kanlu yaş
eksük değil

3. asret-i rüyüñla:-uñ, -la

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüzünün hasreti.

asret-i rüyüñla zülfüñde dil ağlar
ya'ni kim
Bu şeb-i hicrāndan eyyām-ı vuşlatdır
ğaraž

hasret-i şehd-i kelām:

1. asret-i şehd-i kelāmiñla:-iñ, -la

Gazel 51

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Söz balı hasreti.

asret-i şehd-i kelāmiñla nevā-sāz
olıcı
Tūti-i tab' -ı Ġarībiyy-i azel-h'āniñdır

hasret-i vasl:

1. asret-i vaşlıñ:-iñ

Gazel 249

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma hasreti.

Nice bir asret-i vaşlıñ çekelüm
ğamcasına
Düşelüm güşe-i hicrānına
mātemcesine

2. asret-i vaşlıñla:-iñ, -la

Muhammes 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın özlemi.

asret-i vaşlıñla 'ömrüm hāke yeksān
olmadan
aner-i bī-dād ile dertlü yürek kan
olmadan

3. asret-i vaşlıyla:-ı, -y, -la

Gazel 6

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kavuşma hasreti.

Rüz [u] şeb ben asret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yār ise pīrāhen-i cān içre hem-demdir
baña

hasret-i vākūt-ı leb:

1. asret-i yākūt-ı lebiñ:-iñ

Gazel 261

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yakut gibi kırmızı
dudağının hasreti.*

Ol sīnede kim ḥasret-i yāḳūt-ı lebiñ
var
Dünyāyı yaḳar deñlü ḥarāret var içinde

ḥasret-i yūsuf-ı ma‘nā:

1. ḥasret-i yūsuf-ı ma‘nāya: -y, -a

Gazel 104

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mananın Hz. Yusuf'a olan

hasreti.

Ḥasret-i Yūsuf-ı ma‘nāya çeh-i
ḥāṭırdan
Nice Ya‘ḳublari dīde-be-rāh eylemişüz

ḥasret-keşān:

1. ḥasret-keşānı: -ı

Gazel 1

Mısra: 12

Hasret çeken.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Ḥaḳ ol ağla ey
göñül
Ḥasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

ḥasret-keşān-ı vaşl id-:

1. ḥasret-keşān-ı vaşl ider: -er

Gazel 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Vuslata hasret çekenler figana

başlar.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Ḥaḳ ol ağla ey
göñül
Ḥasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

ḥasret-keş-i būs-ı leb-i handān:

1. ḥasret-keş-i būs-ı leb-i

ḥandānıñım: -ıñ, -ım

Gazel 268

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Gülen dudağının öpücüğüne
hasret çeken.*

Müfid olmaz şarāb-ı erguvānı ‘āşıḳa
tenhā
Daḥı ḥasret-keş-i būs-ı leb-i
ḥandānıñım sākı

ḥasret-keş-i eyyām-ı vişāl:

1. ḥasret-keş-i eyyām-ı vişālım: -ım

Terkib-bend 1

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Kavuşma gününe hasret çeken.

Şeb-i firḳatde ki pā-būs-ı ḥayālım
sensiz

Ya‘ni ḥasret-keş-i eyyām-ı vişālım
sensiz

ḥasret-keş-i nezzāre:

1. ḥasret-keş-i nezzāre:

Terci-bend 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bakışa özlem duyan.

Dil-sūhte baḥtı ḳara seyyāre ben
oldum
Ruḥsārıñıñ ḥasret-keş-i nezzāre ben
oldum

ḥasretle giç-:

1. ḥasretle giçürdik: -ür, -dik

Gazel 160

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hasretle yaşamak.

Efsūs ki dünyāmızı ḡafletle giçürdik
Āsāyiş-i iḥyāmızı ḥasretle giçürdik

hasret-zede-i gül-şen-i cāvīd-i hulūş:**1. ḥasret-zede-i gül-şen-i cāvīd-i****ḥulūş:****Gazel 127**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Samimiyetin ebedî gülbahçesine**hasret..*

Ey Ğarībī nice bir zāğ-ı siyāh-ı ṭab'ım
Ola ḥasret-zede-i gül-şen-i cāvīd-i
ḥulūş

hass:**1. ḥāşş:****Muhammes 3**

Mısra: 18

Özel.

Açılmaz iltifāt-ı aşınāya çeşm-i cādūsı
Degil bī-gāneye ḥāşş olmamışdır
ḥüsn-i dil-cūsı

haste:**1. ḥaste:****Gazel 15**

Mısra: 13

Hasta.

Bu ḥaste Ğarībī'ye eyler mi şifā la'liñ
Bī-çāresine başka tedbīr ide mi yā Rab

2. ḥaste:**Gazel 78**

Mısra: 10

Hasta.

Fitne çeşmiñ her zamān kan itmeden
ğāfil degil
Hem yine bir ḥaste vü bīmār kendin
gösterür

3. ḥastedir:-dir**Gazel 103**

Mısra: 13

Hasta.

Ḥastedir şimdi 'adū bir de Ğarībī
gözedir
Ḥāl-i efkārımı bundan da beter çok
gitmez

4. ḥasteniñ:-iñ**Gazel 83**

Mısra: 1

Hasta.

Sensiz bu ḥasteniñ dil-i nā-kāmı
bellidir
İster vişāliñi heves-i ḥāmı bellidir

5. ḥastesi:-si**Gazel 282**

Mısra: 8

Hasta.

Minbere egri baqar mā'il-i serv-i
ḳaddiñ
Ḳaşlarıñ ḥastesi neyler güzelim
miḥrābı

haste-dil:**1. ḥaste-dil:****Gazel 19**

Mısra: 17

*Düşkün, yaralı gönül; zavallı,
biçare aşık.*

Yād-ı eyyām-ı vişāliñle Ğarībī ḥaste-
dil

Tār u pūd-ı cāme-ḥ'ābı sūz-ı hicrān
oldı hep

haste-i 'aşk:**1. ḥaste-i 'aşk:****Gazel 142**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Aşk hastası.

Bir şıhhat için nabzını 'arz itme tabıbe
Ey haste-i 'aşk eyleme Loqmān'a
tevaḳḳu'

haste-mizāc:

1. **haste-mizācım:-ım**

Gazel 21

Mısra: 7

Hasta mizaçlı.

Ben 'illet-i 'ișyān ile bir haste-
mizācım
Sen cür'a-dih-i şerbet-i dīnār-ı şefā'at

hat:

1. **hat:**

Gazel 285

Mısra: 6

Yazı.

Nesh olub āyet-i hüsni o perī-ruhsārīñ
Bir Firengī hat ile nüsha-i İncil gibi

2. **hatıñ:-ıñ**

Gazel 12

Mısra: 2

*Sevgilinin yüzündeki ince ayva
tüyleri.*

Lebiñden gerçi şimdi māye-i i'cāz olur
peydā
Hatıñ geldikde murğ-ı hüsnuñe pervāz
olur peydā

3. **hatıñ:-ıñ**

Gazel 53

Mısra: 1

*(Sevgilinin) Yanağında taze
tüyler.*

Hatıñ şām-ı ğarībān içre bir beytü'l-
hazen dirler

Bināgūşıñ beyāz-ı 'ișret-i şubḥ-ı vaṭan
dirler

4. **hatıñ:-ıñ**

Gazel 137

Mısra: 2

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Göñlüme oldu bu mazmün ile ilhām-ı
neşāt
Ruḥıñ āġāz-ı neşāt u hatıñ encām-ı
neşāt

5. **hatın:-ın**

Gazel 273

Mısra: 11

Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Kıldı tirāş şafḥa-i ruhsārdan hatın
Devr-i kamerde mecmu'-ı seyyāre
kalmadı

6. **hatıñdan:-ıñ, -dan**

Gazel 30

Mısra: 5

*Sevgilinin yüzündeki ince ayva
tüyleri.*

Çāre hatıñdan isteme dīvāne göñlüme
Ancak cünün-ı 'aşka ruḥ-ı sādedit 'ilāc

7. **hatla:-la**

Gazel 247

Mısra: 3

*Sevgilinin yüzündeki ince ayva
tüyleri.*

Firengī hatla Hindū ḥāle virdik kişver-
i hüsni
A kāfir kendi zu'muñca henüz imān
mı var sende

hatā:

1. **hatā:**

Gazel 240

Mısra: 7

Hata, yanlış.

Çokdur haṭā vü ma'şiyetim lîk var söz
Bende günâh ider mi każâ senden
olmasa

2. **haṭā:**

Gazel 5

Mısra: 12

Hata, yanlış, kabahat.

Bār-ı 'işyân ile dutdum yüzümi
dergâhîña
Hep haṭâdır itdigim kavlim haṭâ fi'lim
haṭâ

3. **haṭâ:**

Gazel 5

Mısra: 12

Hata, yanlış, kabahat.

Bār-ı 'işyân ile dutdum yüzümi
dergâhîña
Hep haṭâdır itdigim kavlim haṭâ fi'lim
haṭâ

4. **haṭâ:**

Gazel 55

Mısra: 1

Hata, yanlış, kabahat.

Nigâhîñ bir belâ hâr-ı müjeñden biñ
haṭâ artar
Nedir geldikçe ey naḥl-i vefâ senden
cefâ artar

5. **haṭâdır:-dır**

Gazel 41

Mısra: 4

Yanlış, yanlışlık.

Güftâr-ı şeker-rîzine peyveste hayâtım
Muşhaf disem evrâḳ-ı cemâline
haṭâdır

6. **haṭâdır:-dır**

Gazel 5

Mısra: 12

Yanlış, hata, kusur.

Bār-ı 'işyân ile dutdum yüzümi
dergâhîña
Hep haṭâdır itdigim kavlim haṭâ fi'lim
haṭâ

7. **haṭâlar:-lar**

Gazel 239

Mısra: 20

Yanlış, hata, kusur.

Egerçi rû-siyeh bir bendeyim ammâ
yakînimdir
Haṭâlar maḥv olur düşse dil-i Ğaffâr'a
yâ Allâ

haṭâ ol:-

1. **haṭâ olsa:-sa**

Gazel 139

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yanlış olmak, hata edilmek.

Bilürim ḳulzüm-i 'afvı ne kadar olsa
haṭâ
Gelmez ol baḥrde mânend-i cenâb ey
vâ'iz

haṭar gel:-

1. **haṭar gelmez:-mez**

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tehlike gelmez.

Anîñ kim nûr var ḳalbinde ḳavlınden
haṭar gelmez
Muşaffâ tıynetîñ tîğ-i zebânından zarar
gelmez

2. **haṭar gelmez:-mez**

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tehlike gelmez.

Ne miḳdār eylese bī-dādīñ eفزūn
eylesūn dūşmen
Dil-i āyīneye kayd-ı nemedle bir ḩaṭar
gelmez

ḩaṭā-yı rūz-ı ḩesāb:

1. ḩaṭā-yı rūz-ı ḩesāb:

Gazel 20

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kıyamet gününün hatası.

Sen bizi eylediñ muḩayyed-i ‘aşḩ
Şorma bizden ḩaṭā-yı rūz-ı ḩesāb

ḩātem:

1. ḩātem:

Gazel 197

Mısra: 12

Yüzük, mühür.

Zer-i ḩūrşiddin itse n'ola şayyāğ-ı
felek
ḩatı engüşṭ-i nigārına sezādır ḩātem

2. ḩātem:

Gazel 197

Mısra: 14

Yüzük, mühür.

Ey Ğarībī yazacak yāre muḩabbet-
nāme
Şaḩn-ı imzāsına bir feyz-i nümādır
ḩātem

3. ḩātem:

Gazel 214

Mısra: 8

Yüzük, mühür.

Fenn-i i‘cāzda göster Yed-i Beyzā
çiçeğīñ
Reşkden dest-i Süleymān'da ki ḩātem
yansun

4. ḩātem:

Gazel 197

Mısra: 1

Mühür, yüzük.

ḩaṭṭ-ı çep-ḩīz ile ḩānūn-ı şifādır ḩātem
Güyyā āb-ı muḩabbetle binādır ḩātem

5. ḩātem:

Gazel 197

Mısra: 2

Mühür, yüzük.

ḩaṭṭ-ı çep-ḩīz ile ḩānūn-ı şifādır ḩātem
Güyyā āb-ı muḩabbetle binādır ḩātem

6. ḩātem:

Gazel 197

Mısra: 4

Mühür, yüzük.

ḩaralansa n'ola ger rüy-ı nigīn her
sā‘at
Āri zulmetde nihān ‘ayn-ı beḩādır
ḩātem

7. ḩātem:

Gazel 197

Mısra: 6

Mühür, yüzük.

ḩalkası ṭavḩ gibi murğ-ı dil-i ‘uşşāḩa
Ser-i engüşṭ-i güzellerde belādır ḩātem

8. ḩātem:

Gazel 197

Mısra: 8

Mühür, yüzük.

Yeri var seng-i ‘aḩıḩ olsa güherden
maḩbūl
ḩūblar ismi nigīninde edādır ḩātem

9. ḩātem:

Gazel 197

Mısra: 10

Mühür, yüzük.

Leme'âtıyla ider 'âlemi şafvet-hâne
Dest-i hûbâna 'aceb mevc-i şafâdır
hâtem

10. **hâtem:**

Gazel 229

Mısra: 8

Mühür, yüzük.

Eger biñ kerre bār-ı 'aşqdan ham olsa
da kıddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i kabüle hâtem
olmazsın

11. **hâtemcesine:-ce, -si, -ne**

Gazel 249

Mısra: 10

Mühür, yüzük gibi.

Bir zamân mesned-i hüsnünde
Süleymân olalum
Alalum dest-i dile zülfini hâtemcesine

hâtem-i hükmi risâlet:

1. **hâtem-i hükmi risâlet:**

Gazel 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Peygamberlik hükmünün mührü,
Hz. Peygamber.*

Seyyid-i evlâd-ı Âdem mücib-i her-
mümmkinât
Hâtem-i hükmi risâlet mu'ciz-i âl-i
'abâ

hâtemü'r-rüsl-i serîr-i enbiyâ:

1. **hâtemü'r-rüsl-i serîr-i enbiyâ:**

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Peygamber tahtının son
peygamberi Hz. Muhammed.*

Ey cemâliñ âfîtab-ı şem'-i bezm-i
ibtidâ

V'ey kemâliñ hâtemü'r-rüsl-i serîr-i
enbiyâ

hat-ı müşg-bâr:

1. **hat-ı müşg-bâr:**

Gazel 149

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) misk kokusu yayan
ayva tüyleri.*

Geldi ruḥ-ı nigâra hat-ı müşg-bâr hayf
Başdı cemâl-i lâle-sitânın gubâr hayf

hat-ı müşg-bâra:

1. **hat-ı müşg-bâradır:-dır**

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(sevgilinin) güzel koku yayan
bıyık ve sakalı.*

'Âşıkların ki meyli hat-ı müşg-bâradır
Bülbüllerin 'azîmeti güyâ bahâradır

hat-ı müşgîn:

1. **hat-ı müşgîniñe:-iñ, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Misk kokulu ayva tüyleri.

Nev-demîde hat-ı müşgîniñe kırbân
olayım
Ol iki çeşm-i cihân-bîniñe kırbân
olayım

hat-ı revhân:

1. **hat-ı revhân:**

Gazel 150

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

15. yy. da Kur'an'ın yazımında

tercih edilen reyhan yazısı; sevgilinin hoş kokulu ayva tüyleri.

Şafha-i rüyına geldi haṭ-ı reyhān şaf
şaf
Böyledir resm-i haṭ-ı āyet-i Kur'an şaf
şaf

2. **haṭ-ı reyhāna:-a**

Gazel 111

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin hoş kokulu ayva tüyleri.

Bu kadar seyr-i çemen-zār-ı fenādan
ne biter
Sünbül-i kākül ile kıl haṭ-ı reyhāna
heves

3. **haṭ-ı reyhāni:-i**

Gazel 254

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

15. yy. da Kur'an'ın yazımında tercih edilen reyhan yazısı.

Ḥün-ı sünbül çekilüb ḥāme-i 'Oşmāni
ile
Muşhaf-ı ḥüsni yazıldı haṭ-ı reyhāni ile

haṭ-ı ruhsār-ı yār:

1. **haṭ-ı ruhsār-ı yāre:-e**

Gazel 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzünün tüyleri.

Ḥaṭ-ı ruhsār-ı yāre mā'il ol faşl-ı
çemenden giç
Benefşe-zārı seyr it cilve-i serv-i
semenden giç

haṭ-ı ruhsār:

1. **haṭ-ı ruhsār-ına:-iñ, -a**

Gazel 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağındaki ayva tüyü.

Meyl idenler haṭ-ı ruhsār-ına ey reşk-i
perī
Seyr-i gül-geşt-i çemen Bāğ-ı İrem
bilmezler

haṭ-ı rü-siyeh:

1. **haṭ-ı rü-siyeh:-e**

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzü karartan siyah sakal.

Zīnhār haṭ-ı rü-siyeh virme icāzet
Ḥuccāc-ı Habeş Ka'be-i dīdāra
şığışmaz

haṭ-ı siyeh-kār:

1. **haṭ-ı siyeh-kār:**

Gazel 243

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kötülük yapan, günahkâr siyah sakal.

Ḥüsnuñ görelî haṭ-ı siyeh-kār arasında
Bî-hüde degil ḥ'ab-gehim ḥār arasında

haṭ-ı yār:

1. **haṭ-ı yār:**

Gazel 204

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin (yanağındaki) ayva tüyü.

Fikr-i ḥāl ü haṭ-ı yār ile Ğarībī biz de
Rüy-i āyīne-i ümmīdi siyāh eyleyelim

2. **haṭ-ı yāri:-i**

Gazel 106

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Sevgilinin (yanağındaki) ayva
tüyü.*

Devr-i ruḥunda tāze ḥaṭ-ı yāri
görmüşüz
Gül dāmeninde nīşter-i ḥārı görmüşüz

ḥatīb:

1. **ḥatībdir:-dir**

Gazel 58

Mısra: 8

*Camide hutbe okuyan; güzel,
düzgün konuşan kimse.*

Dönse ‘aceb mi cāmi‘e ger şahn-ı
gülsitān
Gül-i minberinde bülbül-i şeydā
ḥatībdir

ḥatīf:

1. **ḥatīf:**

Tarih 1

Mısra: 35

*Sesi işitilip de kendisi
görülmeyen; seslenici.*

Bir seḥer ḥatīf Ğarībī söyledi tārīḥini
‘Aḳd-i tezviciñ mübārek olsun ey kân-
ı kemāl

ḥatır:

1. **ḥatır:**

Gazel 24

Mısra: 2

Anı.

Düşdim reh-i firāka düşumda bār-ı
ḥasret
Vaşl-ı nigār müşkil ḥatır figār-ı ḥasret

2. **ḥatır:**

Gazel 54

Mısra: 13

Gönül.

Ḥatır uşandı sensiz āmed-şüd-i
nefesden
Müştaş-ı ḥāl-i rüyuñ leyl ü nehārı
n'eyler

3. **ḥatır:**

Gazel 278

Mısra: 4

Gönül, zihin, düşünce.

Cilā-yı dīde-i ḥürşid iken āyine-i
ḳalbim
Ğubār-ālüdedir ḥatır gönül bī-nürdur
şimdi

4. **ḥatıra:-a**

Gazel 55

Mısra: 5

Gönül.

Düşerdi ārzü-yı genc-i ḥüsnüñ ḥatıra
ammā
Geline yāda zülfüñ dilde ḥavf-ı
ejdehā artar

5. **ḥatırda:-da**

Gazel 14

Mısra: 1

Zihin, fikir, akıl.

O ḥatırda ki ḡam var hiç mesrūr
olmasun yā Rab
Ḥarāb-ı ‘aşḳ olan vīrāne ma‘mūr
olmasun yā Rab

6. **ḥatırda:-da**

Gazel 221

Mısra: 10

Gönül.

Şimdi egerçi ḥüsnüñe maḡrürsun velī
Ḥatırda fikr-i rüz-ı cezā olmaz
olmasun

7. **hâtırdâ:-da****Gazel 19**

Mısra: 16

Gönül, kalp; akıl, zihin.

Nâzenînim rûz u şeb ceş-i hayâlîñ
giçmeden
Gördiğîñ ma' mûreler hâtırdâ vîrân
oldı hep

8. **hâtırdâ:-da****Gazel 131**

Mısra: 17

Zihin, fikir, akıl.

Yüz 'ukde-i gam var hele hâtırdâ
Ġarîbî
İkrâhla kıll sübhâ-i şad-dâneden i' râz

9. **hâtırı:-ı****Gazel 114**

Mısra: 7

Gönül.

Bir nâme ile hâtırı şad itmek ancak
Dil gûşe-i gurbetde karar itmek
içünmiş

10. **hâtırım:-ım****Gazel 94**

Mısra: 20

Gönül, zihin.

Ġarîbî Ġalibâ şalmış beni anlardan
a'lâdan
Ki böyle hâtırım şıhhat-pezir-i rûzgâr
olmaz

11. **hâtırım:-ım****Gazel 64**

Mısra: 12

Zihin, fikir, akıl.

Dehânım perre-i lü'lü'-i himmetdir
sözüm gevher
Derûn-ı sîne kân-ı ma' rifetdir hâtırım
yemdir

12. **hâtırım:-ım****Gazel 6**

Mısra: 9

Gönül.

Zevk-yâb-ı dâne-i hâl-i siyehdir
hâtırım
Sübha zâhid bâ'îş-i icâd-ı şad-gamdır
baña

13. **hâtırım:-ım****Gazel 90**

Mısra: 14

Gönül.

Ruhuñ şeft-âlûsin virmem begim sîb-i
zenahdâna
Mizâcım şafravîdir hâtırım aşbâbiyân
ister

14. **hâtırım:-ım****Gazel 83**

Mısra: 3

Anı.

Dutmaz karar şafha-i rüyunda hâtırım
Âyine üzre zîbağın ârâmı bellidir

15. **hâtırım:-ım****Gazel 255**

Mısra: 4

Gönül.

Dil halâş olmağa peygüle-i
hicrânından
Hâtırım arzû-yı vaşl-ı niğâr itdi yine

16. **hâtırımı:-ım, -ı****Gazel 283**

Mısra: 8

Gönül.

Böyle bir ceş-i gamıñ eylemiş anı
ber-bâd
Bulamam hâtırımı bir dağı ta'mîr gibi

17. **hâtırımızdan:-ımız, -dan****Gazel 170**

Mısra: 11
Gönül, kalp; akıl, zihin.

Hall olmadı bir 'uğde-i gam
hâtırımızdan
Her çend ki sâķīleriñ ikrâmını gördük

18. **hâtırım:-m**
Gazel 245
Mısra: 9
Gönül.

İder ehl-i dilin her bir sūhanda hâtırın
meksūr
Belâdır 'işret itmek zâhid-i mīnâ
şikenlerle

19. **hâtırın:-iñ**
Gazel 38
Mısra: 5
Gönül.

Ey h'âce 'aceb hâtırın olmaz mı
perîşân
Her gün ki gelür mektebe hübân
müte'addid

20. **hâtırına:-m, -a**
Gazel 59
Mısra: 14
Fikir, zihin, akıl.

Mescidi sūmnâtdan farķ idemez
Ġarîbi-veş
Hâtırına o kimseniñ k'ol büt-i sâde-rū
gelür

21. **hâtırına:-m, -a**
Gazel 86
Mısra: 13
İradesi olmadan kulun kalbine
doĝan mânevî hitap.

İtmez Ġarîbi hâtırına âhımız eşer
Ol zâlimiñ derûnı meger seng-i hâredir

22. **hâtırından:-iñ, -dan**
Gazel 73

Mısra: 13
Akıl; gönül.

Ġarîbi eksük olmaz hâtırından kârvân-
ı ĝam
Meşeldir büm idermiş menzilin vîrâne
söyleller

23. **hâtırınıñ:-iñ, -iñ**
Gazel 18
Mısra: 11
Gönül, kalp; akıl, zihin.

Girmesün hâtırınıñ hâne-i 'işmet-
gehine
Pây-mâl itmek için leşker-i yağmâ-yı
taleb

hâtıra gel:-

1. **hâtıra gelmeyen:-me, -yen**
Gazel 174
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, aklına gelmek.

Hâtıra gelmeyen endîşe-i gerd-i
hâtırdan
Şafha-i rüy gibi biz daħı dil-sâde idik

hâtır-figâr ol:-

1. **hâtır-figâr olmaz:-maz**
Gazel 94
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gönlü yaralı olmak.

Nidâ geldi ki ey tab'-ı deniyy ü 'akl-ı
lâ-yefhem
Bu sırrın nüktesin taħķīk iden hâtır-
figâr olmaz

hâtır-hoş:-

1. **hâtır-hoşum:-um**
Gazel 265

Mısra: 13
Mutlu ve hoşnut gönül.

Devr-i haṭıyla yārin ḥāṭır-ḥoşum
Ġarībī
Bülbül bahār ister meyl eylemez
ḥazāna

ḥāṭır-ı aḥbāba düş-:

1. **ḥāṭır-ı aḥbāba düşmüşdür:-müṣ, -dür**

Gazel 92
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Tanıdık kişilerin gönlüne düşmek.

Ġarībī bezmi germ itmiş yine
hengāme-i 'işret
Meger nazm-ı selīsım ḥāṭır-ı aḥbāba
düşmüşdür

ḥāṭır-ı 'āşık:

1. **ḥāṭır-ı 'āşık:**
Gazel 129
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Āşığın gönlü.

Ḥāṭır-ı 'āşık ḥayālīyle tesellīdir yeter
İtmesün Leylā yüzün Ḳays-ı perīşān-
ḥāle 'arz

ḥāṭır-ı dil-dār:

1. **ḥāṭır-ı dil-dāra:-a**
Gazel 209
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gönlü.

Mest idim şekve ile bezm-i 'itāba
girdim
Dün gice ḥāṭır-ı dil-dāra küdüret
virdim

ḥāṭır-ı efkār:

1. **ḥāṭır-ı efkāra:-a**
Gazel 148
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Fikrin, düşüncenin, hayâlin
hatırı. Zihni, gönlü.

Sünbül-istān-ı ḥayāl eyler Ġarībī
sīnemi
Ḥaṭṭ u ḥāl üzre gelince ḥāṭır-ı efkāra
zülḫ

2. **ḥāṭır-ı efkāra:-a**
Gazel 232
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Fikrin, düşüncenin, hayâlin
hatırı. Zihni, gönlü.

Ḳalmış diyār-ı yārda gönlüm Ġarībī-
veş
Söyleñ o meste ḥāṭır-ı efkāra
degmesün

3. **ḥāṭır-ı efkārımı:-ım, -i**
Gazel 179
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Fikrin, düşüncenin, hayâlin
hatırı. Zihni, gönlü.

Tenhā ḳomadı ḥāṭır-ı efkārımı bir gün
Ey ḡam men-i bī-çāreye ḥayrū'l-ḥalef
olduñ

ḥāṭır-ı ḡam-gīn:

1. **ḥāṭır-ı ḡam-gīn:**
Gazel 58
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Gamlı gönül.

Şimdi Ġarībī geldi begim ḥāk-i pāyınā
Dut 'izzetin ki ḥāṭır-ı ḡam-gīn ḡarībdir

hâtır-ı hazîn:1. **hâtır-ı hazînim:-im****Gazel 269**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hüzünlü gönül.

Vedâ'ından değil hâtır-ı hazînim ey
perî ammâ
Seniñle arada maḥfice maḥfice süḥan
kaldı

hâtır-ı meslûb:1. **hâtır-ı meslûbumuz:-umuz****Gazel 82**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Soyulmuş gönül.

Kerem kıl ey şabâ degme müselsel
kâkül-i yâre
Ki her bir târına bir hâtır-ı
meslûbumuz vardır

hâtır-ı nâ-şâd:1. **hâtır-ı nâ-şâda:-a****Gazel 51**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gamlı, kederli gönül.

Düşeli hâtır-ı nâ-şâda hayâl-i la'liñ
Cân u dil sühte-i şu'le-i tâbânıñdır

hâtır-ı nâ-şâd-ı 'andelîb:1. **hâtır-ı nâ-şâd-ı 'andelîb:****Gazel 17**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bülbülün hüzünlü gönü.

Hergiz mürûr-ı 'ömrde bir kez
işitmedim
Bulsun sürûr hâtır-ı nâ-şâd-ı 'andelîb

hâtır-ı yârân:1. **hâtır-ı yârân:****Gazel 55**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dostların gönü.

Bahâr-ı nazma girse hâtır-ı yârân
şevkiñle
Riyâz-ı tab'ıma biñ faḥr ile neşv ü
nemâ artar

hâtırına gel-:1. **hâtırına gelince:-ince****Gazel 151**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim***Aklına geldiği zaman.*

Hayâl-i bâde-i la'liñ gelince hâtırına
Kadeḥ-keşîde-i çeşm-i pür-âb olur
'âşık

hatm it-:1. **hatm itdi:-di****Gazel 159**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Tamamlamak, sonlandırmak,
bitirmek.*

Dutdı cihâni ḳabza-i ḥükm-i 'adâletiñ
Ḥatm itdi enbiyâ-yı zuhûr-ı risâletiñ

hatt:1. **hatt:****Gazel 136**

Mısra: 18

Yazı.

Ey Ğarîbî nüşâ-i dehri ser-â-ser
yokladım
Ḥatt ḡalaṭ imlâ ḡalaṭ inşâ ḡalaṭ ma'nâ
ḡalaṭ

2. **ḥaṭṭ:****Gazel 133**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yazı.

Vaṭanı 'aşıka bir dār-ı 'iḳāb eyler ḥaṭṭ
Hüsn-i ruḥsārına ta'lim-i zehāb eyler
ḥaṭṭ

3. **ḥaṭṭ:****Gazel 133**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yazı.

Şakḳ ider sür'at ile şafḥa-i ruḥsārında
Güyyā mes'ele-i 'aşkı kitāb eyler ḥaṭṭ

4. **ḥaṭṭ:****Gazel 133**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yazı.

Çeşm-i leb-teşnelere bādiye-i 'aşkıında
Baḥr-ı hüsn-i güzeli 'ayn-ı serāb eyler
ḥaṭṭ

5. **ḥaṭṭ:****Gazel 133**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yazı.

Varaḳ-ı hüsne degil ḥāme virür sıfr-
raḳam
Şubḥ-ı ümmīdi baña rüz-ı ḥesāb eyler
ḥaṭṭ

6. **ḥaṭṭ:****Gazel 133**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yazı.

Şeb-i ḥaṭṭında Ğarībī nice bī-dār
olalum

Dīde-i baḥtımıza sürme-i ḥ'āb eyler
ḥaṭṭ

7. **ḥaṭṭ:****Gazel 60**

Mısra: 9

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Ḥaṭṭ geldi rüy-ı yāre irişdiñ vişāline
Baḥt-ı siyāh-ı 'aşıka bir rüz-ı 'id olur

8. **ḥaṭṭ:****Gazel 186**

Mısra: 11

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri.

Büse-i ruḥsārın istedim baş çekdi ḥaṭṭ
Kanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük degil

9. **ḥaṭṭ:****Gazel 66**

Mısra: 14

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Giçdi zamān-ı hüsni Ğarībī ol āfetiñ
Şem'-i cemāli ḥaṭṭ ile başı dumānlıdır

10. **ḥaṭṭ:****Gazel 70**

Mısra: 5

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

'İzārında o şūḥuñ oldu ḥaṭṭ bir vechle
peydā
Ki güyā dūd-ı āteş rüy-ı gülden āşkār
eyler

11. **ḥaṭṭ:****Gazel 72**

Mısra: 12

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Ne nāz u 'işveler kim kullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rüyuñda hatt peydā ne
söyleller

12. **hatt:**

Gazel 132

Mısra: 15

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Olma māni' hatt zuhūr itsün
bināgüşunda kim
Sebze-i jengārdan mir'āta şafvetdir
garaž

13. **hatt:**

Gazel 133

Mısra: 4

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Sāde-rū göstericek saña inanma
sözüne
Rū-siyehdir yüze durmağda şitāb eyler
hatt

14. **hatt:**

Gazel 145

Mısra: 5

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Hatt zuhūr eyleyeli şubh-ı
bināgüşuñda
Olmadı āyinemiz zeng-i zalemnden
fāriğ

15. **hatt:**

Gazel 200

Mısra: 5

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Bir kez n'ola hatt eylemeden hüsünü
pā-māl
Mengüşı gibi būs-ı bināgüş idebilsem

16. **hatt:**

Gazel 89

Mısra: 9

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Hatt virür eylediğñ zulme bedel saña
nizām

Bilüriz maħkeme-i 'aşkı 'adālet yeridir

17. **hatt:**

Gazel 106

Mısra: 3

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Hatt içre 'arızı mey-i gül-gūna
beñzemez
Faşl-ı bahār 'işret-i gül-zārı görmüşüz

18. **hatt:**

Gazel 133

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Vatānı 'āşıkā bir dār-ı 'ikāb eyler hatt
Hüsni ruhsārına ta'līm-i zehāb eyler
hatt

19. **hatt:**

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Şakḳ ider sür'at ile şafha-i ruhsārında
Güyyā mes'ele-i 'aşkı kitāb eyler hatt

20. **hatt:**

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva

tüyleri.

Çeşm-i leb-teşnelere bâdiye-i 'aşkıñda
Baħr-ı hüsni-güzeli 'ayn-ı serâb eyler
ħatt

21. **ħattı:**

Gazel 133

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Varağ-ı hüsne degil ħāme virür sıfr-
rağam
Şubħ-ı ümmīdi baña rüz-ı hesâb eyler
ħatt

22. **ħattı:**

Gazel 133

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Şeb-i ħattında Ġarībī nice bī-dār
olalum
Dīde-i baħtımıza sürme-i ħ'âb eyler
ħatt

23. **ħattı:-ı**

Gazel 78

Mısra: 7

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Ĥattı geldikde n'ola ger virse ruħşat
büseye
Bāğ-ı sebz olduğda elbet bār kendin
gösterür

24. **ħattı:-ı**

Gazel 136

Mısra: 16

Güzel yazı.

Ol perī teşhīrine bir nüsha aldım
şeyħden
Ĥattı nā-mevzūn-ı vefkı nā-tamām
esmā ħalağ

25. **ħattı:-ı**

Gazel 106

Mısra: 11

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Ĥattı gelince mühre-i mūm oldı
'ākıbet
Çok sâde-rüy-ı şüh-ı sitem-kârı
görmüşüz

26. **ħattı:-ı**

Gazel 119

Mısra: 2

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Degil ser-levħa-i ruħsāra ebrū ħatt-ı
ħall çekmiş
Güzel yüzde bu ħattı bir güzel çekmiş
güzel çekmiş

27. **ħattı:-ı**

Terci-bend 3

Mısra: 19

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüyleri.

Biñ ħattı benefşe lebi mey-gün ruħı
rengin
Biñ sīb-i zeneħdānı güzel hüsni ħoş-
âyin

28. **ħattım:-ım**

Gazel 136

Mısra: 9

Güzel yazı.

Yār dirse 'aşıka ħattım muħabbet-
nāmedir
Ĥuccet-i mihre taşaddur eyleyen imzā
ğalağ

29. **ħattın:-ın**

Gazel 108

Mısra: 2

(Sevgilinin) yanağındaki ayva
tüyleri.

Beyāz-ı şubh-ı rüyuñ mevc-i baħr-i
nürdan qalmaz
Siyeh baħtım gibi ĥaṭṭıñ şeb-i
deycürdan qalmaz

30. **ĥaṭṭıña:-ıñ, -a**

Gazel 39

Mısra: 3

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri.

Ĥaṭṭıña dil virdigim cānā ruħuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle ĥār ile ülfetden
murād

31. **ĥaṭṭında:-ın, -da**

Gazel 116

Mısra: 10

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri.

Ruħunda zülf-i muṭavvel ġam itmede
taħrīr
Ĥaṭṭında mes'ele-i muḥtaşar ne müşkil
imiş

ĥatt ber-āverde:

1. **ĥaṭṭ ber-āverdelerin:-ler, -in**

Gazel 228

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sakalı yeni biten.

Ĥaṭṭ ber-āverdelerin gitdi şafā-yı ĥüsnü
Sākiyā tāze mey sādece dil-ber gelsün

ĥatt çek-:

1. **ĥaṭṭ çekmiş:-miş**

Gazel 113

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yazıya geçmek.

Şuħf-ı İslāmiyyet olmuş nesh çekmiş
ĥaṭṭ küfr

Muşħaf-ı rüyında ĩmāndan bir āyet
qalmamış

ĥatt eyle-:

1. **ĥaṭṭ eyler:-r**

Gazel 133

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yazıya geçirmek, yazmak.

Vaṭanı 'āşıka bir dār-ı 'ikāb eyler ĥaṭṭ
Ĥüsn-i ruħsārına ta'līm-i zehāb eyler
ĥaṭṭ

ĥatt gel-:

1. **ĥaṭṭ geldi:-di**

Gazel 217

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüzdeki ayva tüyelerinin çıkması.

Ĥaṭṭ geldi başdı 'arşā-i şaħn-ı cemālını
Pervāze geldi şeh-per-i murğ-ı şebāb-ı
ĥüsn

2. **ĥaṭṭ gelür:-ür**

Gazel 136

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sakalın çıkması.

Ĥaṭṭ gelür kālā-yı ĥüsnin kıymetin
eyler şikest
Ĥüsnüne mağrürdur ol şūħ-ı bī-pervā
ġalaṭ

ĥatt u hāl:

1. **ĥaṭṭ u hāl:**

Gazel 148

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri ve ben.

Sünbül-istân-ı hayâl eyler Ğarîbî
sînemi
Ĥatt u ĥâl üzre gelince ĥâtır-ı efkâra
zülûf

2. **ĥatt u ĥâle:-e**

Gazel 220

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri ve ben.

Fezâ-yı ĥüsne düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm

Bu güne ĥatt u ĥâle 'aql-ı meftûn
olmasun n'olsun

3. **ĥatt u ĥâli:-i**

Gazel 35

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri ve ben.

İtdi rübüde ĥuşımı bir ĥatt u ĥâli şüh
Aldı 'inân-ı şabrımı çeşm-i gazâli şüh

4. **ĥatt u ĥâlinden:-in, -den**

Gazel 178

Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri ve ben.

Ğarîbî rişte-i maşşûdı bulduk ĥatt u
ĥâlinden
Heves-kârî-i zülûf ü kâkül-i sevdâdan el
çekdik

5. **ĥatt u ĥâlîndir:-iñ, -dir**

Gazel 132

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri ve ben.

Ĥatt u ĥâlîndir dile bir naşş-i ülfetdir
ğaraż

Ol gül-i ruĥsârdan büy-yı muĥabbetdir
ğaraż

6. **ĥatt u ĥâline:-in, -e**

Gazel 256

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri ve ben.

Ol âfetiñ ki düşdi gönül ĥatt u ĥâline
Nûr-ı tecelli ĥâl-i siyehdir cemâline

ĥatt u ĥâl ol:-

1. **ĥatt u ĥâl olsun:-sun**

Gazel 225

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüyleri ve ben olmak.

Perîşânlıkla düşsün târ-ı kâkül düş-ü
îmâna
Yine rüy-yı vedâda küfr-i 'aşık ĥatt u
ĥâl olsun

ĥatt-ı çep-hîz:-

1. **ĥatt-ı çep-hîz:-**

Gazel 197

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Ters yazı.

Ĥatt-ı çep-hîz ile kânûn-ı şifâdır ĥâtem
Güiyâ âb-ı muĥabbetle binâdır ĥâtem

ĥattı gel:-

1. **ĥattı gelen:-en**

Gazel 191

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ayva tüylerinin
çıkması.

Olma dil-beste şaķın hattı gelen
hübāna
Büy-ı gül hār ile hāşakden olmaz
me' mül

2. **hattı gelince:-ince**

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri
belirdiği zaman.*

Gelince rüyına hattı gurūrın itdi şikest
Siyāh-rüyī-i bahtım baña beşāret imiş

hatt-ı hall çekmiş degil:

1. **hatt-ı hall çekmiş degil:**

Gazel 119

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Açılmaya başlayan ayva tüyelerine
sınır çizmiş değil.*

Degil ser-levha-i ruhsāra ebrū hatt-ı
hall çekmiş
Güzel yüzde bu hattı bir güzel çekmiş
güzel çekmiş

hatt-ı müşgîn:

1. **hatt-ı müşgîniñ:-iñ**

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Misk kokulu ayva tüyü.

Ṭal'atñ esrār-ı gaybı āşikār eyler baña
Hatt-ı müşgîniñ hazānı nev-bahār
eyler baña

hatt-ı muşhaf-ı ruhsār:

1. **hatt-ı muşhaf-ı ruhsārı:-ı**

Gazel 217

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Muşafa benzeyen yüzdeki yazı,
tüy.*

'Uşşāka hatt-ı muşhaf ruhsārı gösterür
Tāze berāt-ı maşşer-i rüz-ı hesap-ı
hüsn

hatt-ı nev-hızin:

1. **hatt-ı nev-hızine:-e**

Gazel 285

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yeni yeni çıkmaya başlayan ayva
tüyleri.*

Hatt-ı nev-hızine bak şafha-i
ruhsārında
Varaq-ı hüsnî dūr-efşān ider iklil gibi

hatt-ı reyhān:

1. **hatt-ı reyhān:**

Gazel 233

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kur'an yazımında kullanılan yazı;
sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.*

Muşhaf-ı hüsnî faşih olmak için
'uşşāka
Hatt-ı reyhān ile koy aña i' rāb itsün

2. **hatt-ı reyhān:**

Gazel 65

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri
(Kur'an yazımında kullanılan yazı).*

Hatt-ı reyhān birle rüyında
Hüsne tāze berāt yazmışlar

3. **hatt-ı reyhānı:-ı**

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kur'an yazımında kullanılan yazı; sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Ol şafha-i ruhsāra geldi hatt-ı reyhānı
'Uşşāka vefā-nāme taḥrīr ide mi yā
Rab

hatt-ı ruh:

1. **hatt-ı ruḥi:-ı**

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yanaktaki ayva tüyleri.

Ebrūları ser-levḥa-i 'unvān-ı şahā' if
Ḥatt-ı ruḥı bir nüṣḥa-i kânūn-ı şifādır

hatt-ı şerīf-i şāh-ı hūbān:

1. **hatt-ı şerīf-i şāh-ı hūbān:**

Gazel 134

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Güzeller şahının mübarek, kutlu
fermānı.*

Bu gün hatt-ı şerīf-i şāh-ı hūbān
oḡunan gündür
Eger şāf olsa naḡd-i cān iderdim zer-
nişār-ı hatt

havf:

1. **havf:**

Terci-bend 1

Mısra: 54

Korkma.

Ḳaṭ' eylemem ümmīdi daḡı 'afv u
'aṭādan
Ḳan itme yeter baḡrımı ḡavf eyle
Ḥudā'dan

2. **havfım:-ım**

Gazel 232

Mısra: 12

Korku, endişe.

Ḥūn-āba rīz-i ḡasret-i dīdārdır gözüm
Ḥavfım budur ki bir daḡı dīdāra
degmesün

havf u recā:

1. **havf u recā:**

Gazel 221

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Korku ve ümit.

Bezm-i ḡuzūra bīm ü ümīd ayaḡıyla
gir
Dilde Ğarībi ḡavf u recā olmaz
olmasun

havf-ı ejdehā:

1. **havf-ı ejdehā:**

Gazel 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Büyük yılan korkusu (Sevgilinin
saçları bağlamında).*

Düşerdi ārzū-yı genc-i ḡüsnuñ ḡāṭıra
ammā
Gelince yāda zülfuñ dilde ḡavf-ı
ejdehā artar

hayā:

1. **hayādan:-dan**

Terkib-bend 1

Mısra: 64

Utanma.

Ğazab eyle baña kim 'afv u 'aṭādan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı ḡamım şerm ü
ḡayādan giçdim

2. **hayādan:-dan**

Gazel 7

Mısra: 5

Edep.

Hayādan şeb-nem olsun gül bükülsün
gerden-i sünbül
Gül-i ruhsārīna zülfüñ dağıt gül-zāra
gel cānā

3. **hayādan:-dan**

Gazel 82

Mısra: 4

Edep.

Gül-āb olur nigāh-ı kerem ile berg-i
gül-rūyı
Hayādan nāz-perver bir büt-i
maḥcūbumuz vardır

hayāl:

1. **hayāle:-e**

Gazel 24

Mısra: 7

Hayal - Sevgiliyi düşünmek-

Tā şubḥ olunca her şeb hālīñ gelür
hayāle
Miḥnet-güzār-ı derdim encüm-şümār-ı
ḥasret

2. **hayāli: -i**

Gazel 128

Mısra: 10

(onun) hayali.

Bir zamān mihr-i Ğarībī eksük olmaz
sīneden
Rūz u şeb eyler hayāli cism-i
sūzānımda raqş

3. **hayāli:-i**

Gazel 60

Mısra: 8

Düş.

Mānend-i şem´ rüşen ider ḥāne-i dili
Zulmet-serā-yı cāna hayāli müfīd olur

4. **hayāli:-i**

Gazel 56

Mısra: 11

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Şehd-i lebiñ hayāli ile dil beyān iden
Rengīn-nikāt-ı cūş-ı ḥalāvet degil
midir

5. **hayālide:-i, -de**

Gazel 207

Mısra: 9

Hayal, düş.

Çeşmi gibi hayālide dilden remīdedir
Olmaz o kıdd-i yāsemen-i ḥoş-ḥırām
rām

6. **hayāliñ:-iñ**

Gazel 222

Mısra: 10

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Kanā‘at-kerde-i künc-i firākıñdır dil-i
şeydā
Hayāliñ kūh-sār-ı cānda kebg-i ḥoş-
ḥırām olsun

7. **hayāliñ:-iñ**

Gazel 114

Mısra: 3

*Zihinde tasarlanan, canlandırılan
ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş,
imge, hülya.*

Evvel buraqub sīneye bir mihr hayāliñ
Āḥir anı raḥneyle figār itmek içünmiş

8. **hayālin: -iñ**

Gazel 211

Mısra: 14

Hayal, fikir.

Ey Ğarībī diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi tāze hayālin ḡazel-i rengīnin

9. **hayālin: -iñ**

Gazel 55

Mısra: 9

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*
Görünce böyle bir taze hayalin şîr-i
renginiñ
Ġarîbî ẖân-ı nazm-ı pür-nevâle iştihâ
artar

10. **hayâliñden:-iñ, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 5

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Ġatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

11. **hayâliñden:-iñ, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 11

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Ġatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

12. **hayâliñden:-iñ, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 17

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Ġatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

13. **hayâliñden:-iñ, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 23

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Ġatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

14. **hayâliñden:-iñ, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 29

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Ġatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

15. **hayâliñden:-iñ, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 35

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Ġatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

16. **hayâliñle:-iñ, -le**

Gazel 278

Mısra: 2

Hayal.

Mey-i şevk-i lebiñle sînemiz
mesrûrdur şimdi
Hayâliñle dil-i vîrânemiz ma'mûrdur
şimdi

17. **hayâliyle:-i, -y, -le**

Gazel 63

Mısra: 15

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Olma âbâd hayâliyle sen ey hâne-i dil
Tîşe-i âh ile vîrân olacaksın âhir

18. **hayâliyle:-i, -y, -le**

Gazel 80

Mısra: 9

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Derün-ı sîne de peykân-ı müjgâniñ
hayâliyle
Efendim her nefes bir hançer-i bürrâna
dönmüşdür

19. **hayâliyle:-i, -y, -le**

Gazel 129

Mısra: 9

*Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş.*

Hâtır-ı 'aşık hayâliyle tesellîdir yeter
İtmesün Leylâ yüzün Kays-ı perîşân-
hâle 'arz

hayâl it:-

1. **hayâl it:**

Gazel 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hayal, tasavvur etmek.

Evvel seni ey dil yaqar ol şem' hayâl it
Pervâne gibi soñra temennâ-yı vişâl it

2. **hayâl it:**

Gazel 27

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hayal, tasavvur etmek.

Beñzetme nezâketde şağın müya
miyânın
Bu bir reh-i bârîkdürür ince hayâl it

3. **hayâl itme:-me**

Gazel 230

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hayal etmek.

Ey dil-i gam-zede bî-hüde hayâl itme
şağın

Heves-i hâl-i siyâh u ruğ-ı âl itme
şağın

hayâl ol:-

1. **hayâl olsun:-sun**

Gazel 225

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Düş olmak.

Bu vâdîde kim eyler mâ'il-i üstâda
pey-revlik
Meger tab'-ı Ğarîbî gibi bir tâze hayâl
olsun

2. **hayâl olsun:-sun**

Gazel 224

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gerçekleşmesi olanaksız olmak,
gerçekleştirilememek.*

Şeb-i firqatde yâd it ey dil bî-çäre
cânânı
Saña eyyâm-ı vuşlatda giçen günler
hayâl olsun

hayâlât:

1. **hayâlâtım:-ım**

Gazel 64

Mısra: 10

Hayaller.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelâmım şüh u rengîndir hayâlâtım
müsellemdir

hayâl-i 'arız-ı cânân:

1. **hayâl-i 'arız-ı cânân:**

Gazel 247

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağının hayali.

Nedir her nāra urmağ kendiñ ey
pevrvāne-i miskīn
Ġarībī teg hayāl-i ‘arız-ı cānān mı var
sende

hayāl-i ‘arız:

1. hayāl-i ‘arızıñ: -iñ

Gazel 73

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) yanağının hayali.

Hayāl-i ‘arızıñ gül-zāra virdi böyle bir
sūziş
Ki her bir gönçeniñ ağzın bir āteş-hūne
söyleller

2. hayāl-i ‘arızın: -ın

Gazel 92

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) yanağının hayali.

Dil-i bī-tāb-ı ‘aşığ gibi bir lağza karar
itmez
Hayāl-i ‘arızın bilmem dil-i sīm-āba
düşmüşdür

3. hayāl-i ‘arızıñla: -iñ, -la

Gazel 80

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) yanağının hayali.

Hayāl-i ‘arızıñla eglenür dil bāga meyl
itmez
Ki sensiz çeşmine her gönçe bir bī-
gāne dönmüşdür

4. hayāl-i ‘arızıñla: -iñ, -la

Gazel 246

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) yanağının hayali.

Hayāl-i ‘arızıñla sāğar-ı Cem kande
ben kande

Ġamıñla kāse-i dü-çeşm-i pür-nem
kande ben kande

hayāl-i bāde-i la‘l:

1. hayāl-i bāde-i la‘liñ: -iñ

Gazel 151

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dudak şarabının hayali.

Hayāl-i bāde-i la‘liñ gelince hātırına
Kadeh-keşide-i çeşm-i pür-āb olur
‘aşığ

2. hayāl-i bāde-i la‘liñle: -iñ, -le

Gazel 201

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dudak şarabının hayali.

Sāğī hayāl-i bāde-i la‘liñle giryeden
Mānend-i cām-ı dīdesi pür-hūn degil
miyim

hayāl-i bātıl:

1. hayāl-i bātılı: -ı

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boş hayal, batıl düşünce.

Sā‘id-i sīmīni cānānı alam dirsene ele
Koy hayāl-i bātılı kim fikr-i hām
olmaz müfid

hayāl-i dāne-i rüy-ı behişt-i dil-firīb:

1. hayāl-i dāne-i rüy-ı behişt-i dil- firibinden: -in, -den

Gazel 246

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gönül aldatan cennet yüzlü
sevgilinin ben tanesinin hayali.*

Ḥayāl-i dāne-i rüy-ı behişt-i dil-
firibinden
Sirişk-i ḥasret ile çeşm-i âdem kânde
ben kânde

hayâl-i gerdiş-i firûze-i çeşm:

1. **ḥayâl-i gerdiş-i firûze-i çeşmiñle:-**
iñ, -le

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözün parlak dönen hayali.

Ḥayāl-i gerdiş-i firûze-i çeşmiñle
'uşşâka
Yem-i 'aşk içre cānâ cüş-ı girdâb-ı
belâ artar

**hayâl-i gül-şen-i rengin-i rüy-ı dil-
firib:**

1. **ḥayâl-i gül-şen-i rengin-i rüy-ı dil-
firibiñle:-iñ, -le**

Gazel 198

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönül aldatan yüzün parlak
renkli gül bahçesinin hayali.*

Ḥayāl-i gül-şen-i rengin-i rüy-ı dil-
firibiñle
Zebân-ı 'andelib-i nuṭkumı lâl itdiñ ey
zâlim

hayâl-i gül-şen-i rüy:

1. **ḥayâl-i gül-şen-i rüyüñla:-iñ, -la**

Gazel 92

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gül bahçesi yüzünün
hayali.*

Ḥayâl-i gül-şen-i rüyüñla görsen
bülbul-i cānı
Ne güne müy-ı zülfüñ gibi pîç ü tâba
düşmüşdür

hayâl-i gül-şen-i vaşl:

1. **ḥayâl-i gül-şen-i vaşlıyla:-ı, -y, -la**

Gazel 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kavuşmanın gül bahçesinin
hayâli.*

Göñlim hevâ-yı küyına yâriñ
heveslenür
Cânım ḥayâl-i gül-şen-i vaşlıyla
beslenür

hayâl-i hâl:

1. **ḥayâl-i hâli:-i**

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) beninin hayali.

Ne maḥbûbuñ ḥayâl-i hâli nakş olmuş
derûnuñda
Bu dâğ-ı sinede ey lâle-i ḥamrâ ne
söyleller

hayâl-i hâl-i siyâh:

1. **ḥayâl-i hâl-i siyâhıñla:-iñ, -la**

Gazel 284

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin yüzündeki) siyah
benin hayali.*

Her şeb ḥayâl-i hâl-i siyâhıñla şubḥa
dek
Encüm-şümâr-ı rüz-ı ḥesâb eylediñ
beni

hayâl-i hâl:

1. **ḥayâl-i hâliñ:-iñ**

Gazel 95

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bedende olan noktanın, benim hayali.

Oldı hayāl-i hālîñ ile bahtımız siyāh
Döndi hilāl kaşınā qadd-i hamidemiz

hayāl-i halka-i zülf:

1. **hayāl-i halka-i zülfüñle:-üñ, -le**

Gazel 201

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Saçının halkasının hayali.

Ey meh hayāl-i halka-i zülfüñle rüz u şeb
Ser-geşte seng-i keff-i felāhün degil miyim

hayāl-ı kâmet-i şimşād:

1. **hayāl-ı kâmet-i şimşādîñ:-iñ**

Gazel 224

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şimşir boynun hayali.

Hayāl-ı kâmet-i şimşādîñ ey şüh-ı perī-peyker
Miyân-ı gül-şen-i hâtırda bir tâze-nihāl olsun

hayāl-i la'l:

1. **hayāl-i la'liñ:-iñ**

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

La'le benzeyen dudağın hayali.

Düşeli hâtır-ı nâ-şâda hayāl-i la'liñ
Cân u dil süh-te-i şu'le-i tábâñıñdır

hayāl-i nergis-i bîmâr:

1. **hayāl-i nergis-i bîmârdan:-dan**

Gazel 46

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hasta gözün hayali.

Çeşm-i ümîde h'âb-ı girân şâm-ı hicrde
Her dem hayāl-i nergis-i bîmârdan gelür

hayāl-i reng-i ruh:

1. **hayāl-i reng-i ruhuñla:-uñ, -la**

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yanağın rengini hayal etme.

Ey gül hayāl-i reng-i ruhuñla şabâha dek
Âh u enîn-i 'aşqda dil 'andelîbdir

hayāl-i sâ'id-i sîmîn:

1. **hayāl-i sâ'id-i sîmîni:-i**

Gazel 62

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gümüş gibi kolunun hayali.

Hayāl-i sâ'id-i sîmîni besdür gerden-i cāna
Ġarîbî tevsen-i tab'im gümüş yançuklu raht ister

hayāl-i şem'-i ruhsarıyla:

1. **hayāl-i şem'-i ruhsarıyla:-ı, -y, -la**

Gazel 195

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüzünün mumunun hayali, mum gibi parlak yüzün hayali.

Heves-kârî-i âğuş-ı vişâle düşmeden cānım
Hayāl-i şem'-i ruhsarıyla sūzân olmadan evvel

hayāl-i şūhı:1. **hayāl-i şūhı:-ı****Gazel 203**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Oynak hayal.

Ṭuramaz şīşe-i hāṭırda hayāl-i şūhı
O perī-zādı ne efsūn ile teşhīr idelim

hayāl-i şu'le-i ruhsār-ı tábān:1. **hayāl-i şu'le-i ruhsār-ı tábānıñla:-***ıñ, -la***Gazel 57**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) parlak yanağının**ateşinin hayali.*

Ḥayāl-i şu'le-i ruhsār-ı tábānıñla
süzāndır
Çerāğ-ı hüsnuñe ya'nī dil-i pervāne
hasretdir

hayāl-i şüret-i şīrīn:1. **hayāl-i şüret-i şīrīn:****Gazel 36**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şirin'in yüzünün hayali.

Ḥayāl-i şüret-i Şīrīn ile eknūn tā-
maşşer
Çıkar her sengden bir tīşe-i Ferhād'dan
feryād

hayāl-i tab'-ı rengīn:1. **hayāl-i tab'-ı rengīnim:-im****Gazel 90**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parlak renkli ışığın hayali.

Göñül meyl eylemez gaşş ü semīnine
kühen-sālīñ
Ḥayāl-i tab'-ı rengīnim gibi nāzik-
miyān ister

hayāl-i tār-ı zülf-i yār:1. **hayāl-i tār-ı zülf-i yāre:-e****Gazel 14**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kokulu saçının telinin
hayali.*

Ḥayāl-i tār-ı zülf-i yāre düşmezse
göñül şevki
Ene'l-ḥaḫ içre ğayr[ı] dāra Mansūr
olmasun yā Rab

hayāl-i tār-ı zülf:1. **hayāl-i tār-ı zülfünde:-üñ, -de****Gazel 270**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kokulu saç telinin
hayali.*

Ḥayāl-i tār-ı zülfünde sinān-ı şāne
gezdikçe
Derūn-ı sīnede dāğ-ı kühenler
tāzelenmez mi

hayāl-i vaşl:1. **hayāl-i vaşldan:-dan****Muhammes 1**

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Kavuşma hayali.

Ḥayāl-i vaşldan özge Ğarībī dil-
nevāzım yok
Enīsım hem-demim yār-ı muvāfık
çāre-sāzım yok

hayāl-i yār:**1. hayāl-i yār:****Gazel 52**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hayali.

Olmaz Ğarībi sīneden eksük hayāl-i
yār
Tūr'a Kelīm şevk ile gūyā gelür gider

2. hayāl-i yār:**Gazel 132**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hayali.

Girmege tenhā hayāl-i yār mīnā-yı dile
Taşraya hısn-ı bedenden cāna
ruḥşatdır ğaraż

3. hayāl-i yāri:-i**Gazel 39**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hayali.

N'ola naqş itsem hayāl-i yāri levḥ-i
sīnede
İttihād-ı zātıdır Ferhād'a şüretten
murād

hayāt:**1. hayāt:****Terci-bend 1**

Mısra: 12

Hayat, yaşam.

Cānā severim eylemem inkār-ı
muḥabbet
Tırduqça hayāt eylerim ızhār-ı
muḥabbet

2. hayāt:**Gazel 193**

Mısra: 12

Hayat, yaşam, ömür.

Allāh için o turre-i dil-gīre şāne ur
Cānā hayāt riştesiniñ pīç ü tābın al

3. hayāt**Gazel 8**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hayat, yaşam, ömür.

Ne kadar vār hayāt eyleme taqşir-i
du'ā
Sīne-i çarḥa ur ey dil dem-i şemşir-i
du'ā

4. hayātım:-ım**Gazel 41**

Mısra: 3

Hayat, yaşam, ömür.

Ğuftār-ı şeker-rīzine peyveste hayātım
Muşhaf disem evrāk-ı cemāline
ḥatādır

5. hayātım:-ım**Gazel 141**

Mısra: 15

Hayat, yaşam, ömür.

Ḥaqq bilür pīçidedir sensiz hayātım
mevtime
Hiç kefenden farkı yok pīrāhen-i cān
el-vedā'

hayāt ü mevt:**1. hayāt ü mevt:****Gazel 123**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ölüm ve yaşam.

Yine birdir hayāt ü mevt çeşm-i ehl-i
vaḥdetde
Ene'l-ḥaqq dārına şu girye-i
Manşūr'dan gelmiş

hayāt-ı bī-sebāt-ı devr-i firkat:**1. hayāt-ı bī-sebāt-ı devr-i firkatden:-den****Gazel 57**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayrılık devrinin kararsız hayatı.

Uşanmışdır hayāt-ı bī-sebāt-ı devr-i
firkatden
Ġarībī 'ıd-gāh-ı vaşl için kurbāna
hasretdir

hayāt-ı ebedī:**1. hayāt-ı ebedī:****Gazel 51**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sonsuz hayat, ölümsüzlük.

Nice bir taze hayāt-ı ebedī olmaya kim
Cān şehīd-i nıgeh-i nergis-i
mestānıdır

hayāt-ı hıızr:**1. hayāt-ı hıızr:****Gazel 178**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hızır'ın hayatı.

Hayāt-ı Hıızr ise āb-ı bekā minnetle
nüş olmaz
Görüb pır-i muğānda imtinān
şahbādan el çekdik

hayāt-ı taze:**1. hayāt-ı taze:****Gazel 266**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Taze hayat, yenilik, canlılık.

Bulur cānı hayāt-ı taze cism-i mürde-i
'āşık
Yer itdikce hadeng-i nāz-ı gamzeñ
üstüh'ânında

hayf:**1. hayf:****Gazel 149**

Mısra: 1

Eyvah!, Yazık!

Geldi ruḥ-ı nigāra ḥaṭ-ı müşg-bār hayf
Başdı cemāl-i lāle-sitānın gubār hayf

2. hayf:**Gazel 149**

Mısra: 2

Eyvah!, Yazık!

Geldi ruḥ-ı nigāra ḥaṭ-ı müşg-bār hayf
Başdı cemāl-i lāle-sitānın gubār hayf

3. hayf:**Gazel 149**

Mısra: 4

Eyvah!, Yazık!

Bāğ-ı 'adem diyārına gül rıḥlet eyledi
Kaldı yerinde bülbül-i miskīn hezār
hayf

4. hayf:**Gazel 149**

Mısra: 6

Eyvah!, Yazık!

Şāhīn-i ḥüsni çıkdı elinden ol āfetiñ
Ardınca baķaķaldı gözi intizār hayf

5. hayf:**Gazel 149**

Mısra: 8

Eyvah!, Yazık!

Pejmürdelendi sünbülü hem şoldı
gülleri

Giçdi zamānı köhnelenüb nev-bahār
hayf

6. **hayf:**

Gazel 149

Mısra: 10

Eyvah!, Yazık!

Bāğ-ı behişt-i hüsni o şüh-ı sitem-
geriñ
Dökdi mişāl-i bīd-i hazān berg ü bār
hayf

7. **hayf:**

Gazel 149

Mısra: 12

Eyvah!, Yazık!

Vefk-ı murādı üzre felek döndi iki gün
Bād-ı muhālif esti yine rüzgār hayf

8. **hayf:**

Gazel 149

Mısra: 14

Eyvah!, Yazık!

Bir dem bozuldı merhem-i kâfuri
vuşlatıñ
Qaldı Ğaribi sīne-i dil dāğ-dār hayf

hayfā:

1. **hayfā:**

Gazel 160

Mısra: 20

Eyvah!, Yazık!

Sālim olamaz sīne-i dil renc-i
hasedden
Hayfā anı ecvef gibi 'illetle giçürdik

2. **hayfā:**

Gazel 195

Mısra: 13

Yazık, vah yazık.

Ğaribi 'ömr gāfil giçdi hayfā 'aşk
zevkinden

Giriftār-ı hevā-yı mihr-i hūbān
olmadan evvel

3. **hayfā:**

Gazel 34

Mısra: 9

Eyvah, yazık, heyhat □

anlamlarında kullanılan bir söz.

Hayfā ki āşinā-yı ser-i pül gibi giçer
Dutmaz qarār devlet-i pā-der-rikāb-ı
şubh

hayl:

1. **hayldir:-dir**

Gazel 288

Mısra: 15

At sürüsü.

Bir hayldir ki görmezim ol hāl-i
gerdeni
İtmez tulu' baht-ı siyāhiñ sitāresi

hayli:

1. **hayli:**

Gazel 264

Mısra: 1

Epeyce, oldukça fazla.

Hayli idi itmiş iken turre-i rü-püşunda
Dil-i divānemi buldum der-i
mengüşunda

2. **haylidir:-dir**

Muhammes 2

Mısra: 7

*Epeyce, çokca, çokdan: hayli
zaman, hayli müddet, bir hayli.*

Vaşıña bir haylidir kim intizār oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde gubār
oldum yeter

hayl-i müdded:1. **hayl-i müddedür:-ür****Gazel 184**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Oldukça fazla zaman.

Sākī getir piyāle ki bir hayl-i
müddedür
Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
değil

hayli zamān:1. **hayli zamān:****Gazel 263**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uzun süre.

Zülf-i nigāra hayli zamān hizmet
eyledik
Olduk resīde rütbe-i müy-ı miyānına

2. **hayl-i zamāndır:-dır****Terci-bend 2**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Uzun süre.

Hele bir hayl-i zamāndır ki harābım
sensiz
Ser-i küyuña varan rāha türābım sensiz

hayr:1. **hayr:****Terci-bend 2**

Mısra: 3

*"şer" mukabili, halkın muhabbet
ve rağbet eylediği şey, iyi şey, nafi şey.*

Hayr olur 'ākıbet-i niyyet-i her hayr-ı
'amel
Ne ise cürümümi 'afv eyle şehā koyma
kesel

hayr u şer gel-:1. **hayr u şer gelmez:-mez****Gazel 99**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İyilik ve kötülük gelmemek.

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
kullābına bā' iş
Göñül bir tıfl-i nādāndır elinden hayr u
şer gelmez

hayrān:1. **hayrānlık:-lık****Gazel 196**

Mısra: 5

Etkilenme, hayran olma.

Bir zamān vādi-i gamda bulalım
hayrānlık
Gelin āvāre-i şahrā-yı muğaylān
olalım

2. **hayrānlık:-lık****Gazel 259**

Mısra: 13

Etkilenme, hayran olma.

Buldı ham-ı zülfüñden āşüfte vü
hayrānlık
Ağzında Ğarībī'niñ bu nazm-ı hoş-
āyende

hayret vir-:1. **hayret virdim:-di, -m****Gazel 209**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şaşırtmak.

Ĥüsn-i ruhsārımı bir şemme kadar vaşf
itdim
Çeşm-i 'āşık gibi āyineye hayret
virdim

hayretde ko-:1. **hayretde kodı:-dı****Gazel 188**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hayret içerisinde bırakmak, şaşırtmak.

Ƙodı ħirbā gibi hayretde Ğarībī beni ol
Ĥüsn-i ħürşid-i dirahşān gibi tābānlı
güzel

hayret-i la l:1. **hayret-i la liñ:-iñ****Gazel 115**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kırmızı dudacağının şaşkınlığı.

Sırr-ı deheniñ fāş olacak ħalka şadefler
Hep hayret-i la liñ ile deryālara
düşmüş

hayr-i maqdem:1. **hayr-i maqdemdir:-dir****Gazel 64**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gelişi hayırlı (olan).

Bilür şarrāf olan ħadr-i dür-i pākīze
güftārim
Benim her meclise teşrif-i nazmım
hayr-i maqdemdir

hayrū'l-halef ol-:1. **hayrū'l-halef olduñ:-duñ****Gazel 179**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hayırlı evlat olmak.

Tenhā ħomadı ħātır-ı efkārımı bir gün
Ey ğam men-i bī-çāreye ħayrū'l-halef
olduñ

hazān:1. **hazāna:-a****Gazel 265**

Mısra: 14

Güz, sonbahar.

Devr-i ħatıyla yārin ħātır-ħoşum
Ğarībī
Bülbül bahār ister meyl eylemez
ħazāna

2. **hazānı:-ı****Gazel 13**

Mısra: 2

Sonbahar, güzün.

Ʀal'atıñ esrār-ı ğaybı āşikār eyler baña
Ĥatı-ı müşğiniñ ħazānı nev-bahār
eyler baña

3. **hazānına:-ıñ, -a****Gazel 263**

Mısra: 4

Sonbahar, güz.

Hengām-ı ħatı-ı rüyuna irdik ol āfetiñ
Güyā bahār-ı işretiñ irdik ħazānına

4. **hazānında:-ın, -da****Gazel 266**

Mısra: 8

Sonbahar.

Bu bāğ-ı dil-firīb-i 'āleme aldanma ey
bülbül
Nebāt-ı reng ü bñ yoğdur bahārında
ħazānında

hazān ol-1. **hazān olmayıcak:-ma, -y, -ıcağ****Gazel 158**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Sararıp solmak.

Gitdi bir de göremezsın o bahār-ı
hüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre huzān
olmayıcak

huzān-dīde ol-:

1. **huzān-dīde olmuşdı:-muş, -dı**
Gazel 190
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*Sonbaharı görmüş, sararmış
solmuş olmak.*

Berg-i çemen olmuşdı huzān-dīde
yeñiden
Hün-āb-ı sirişk ile bahār eyledi bülbül

huzān-ı çehre:

1. **huzān-ı çehreye:-y, -e**
Gazel 95
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sonbahar gibi soluk yüzlü.

Yetmez diyār-ı vaşlıña tab'-ı
remīdemiz
Dönmez huzān-ı çehreye reng-i
perīdemiz

hazef ol-:

1. **hazef olduñ:-duñ**
Gazel 179
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Çamur olmak.

Bir gevher-i yekdāne idiñ dehre Ğarībī
Şad-hayf ki nādānıñ elinde hazef
olduñ

hazer:

1. **hazer:**
Gazel 116
Mısra: 12
Sakınma, çekinme.

Şikār-ı sa've-i cāna nigāhı kāfi iken
Hadeng-i ğamzeden ey dil hazer ne
müşkil imiş

2. **hazer:**
Gazel 218
Mısra: 17
Sakınma, çekinme.

Fiĝān-ı āsumān-süz-ı Ğarībī'dir hazer
lāzım
Efendim tāze vü tersin güzelsin nev-
civānsın sen

hazer eyle-:

1. **hazer eyle:**
Gazel 195
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sakınmak, kaçınmak, çekinmek.

Yeter sū'-i 'amel ey nefis-i kāfir sen de
inşāf it
Bu gün eyle hazer yarın peşimān
olmadan evvel

hazer it-:

1. **hazer it:**
Gazel 150
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Çekin, sakın, yapma.

Hazer it pāy-ı taleb çıkmaya
dāmānıñdan
Nigerāndır yoluña hār-ı muĝaylān saf
saf

2. hazer it:**Gazel 18**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sakınmak, kaçınmak, korunmak, çekinmek.*

Hazer it kim saña her naşş-ı kadem bir
çehdir

Deşt-i hem-väre degil dâmen-i şahrâ-
yı taleb

3. hazer it:**Gazel 262**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sakınmak, kaçınmak.

Ey dil hazer it eylesünler seni rüsvâ
‘Âşıklığını zümre-i yârâna tıyurma

hazer kıl-:**1. hazer kıl:****Gazel 167**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sakınmak, çekinmek.*

Ey Ğarîbî düşmene bakma mülâyim
kıl hazer

Ahker olur zîr-i dâmeninde
hâkisterleriñ

hazîn:**1. hazîn:****Gazel 280**

Mısra: 19

Hüzünlü, kederli, hüzin dolu.

Zîr-i hâr-ı fakrda bî-çâre kaldım dil
hazîn

Bâğ-ı vaşfında Ğarîbî teg hoş-elhân it
beni

hâzır it-:**1. hâzır itsün:-sün****Gazel 20**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Belli bir işe yarayacak,
kullanılacak bir duruma getirmek.*

Söyle şimdi bu şî‘r-i rengîne

Hâzır itsün Ğarîbî taze-cevâb

hâzır-ı bezm-i ‘itâb ol-:**1. hâzır-ı bezm-i ‘itâb olur:-ur****Gazel 151**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Azarlama meclisinde hazır
olmak.*

O dem ki hâzır-ı bezm-i ‘itâb olur
‘âşık

Zebân-bürîde-i tîğ-i hicâb olur ‘âşık

hazz eyle-:**1. hazz eyler:-r****Gazel 138**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Rüsvâ-yı ruḥ-ı sâkî mey-hânedan eyler
hazz

Maḥmûr-ı mey-i ‘işret peymânedan
eyler hazz

2. hazz eyler: -r**Gazel 138**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Rüsvâ-yı ruḥ-ı sâkî mey-hânedan eyler
hazz

Maḥmûr-ı mey-i ‘işret peymânedan
eyler hazz

3. **hazz eyler: -r****Gazel 138**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Bülbülleriñ efgānı bī-hūde mi gül-
şende
H̄'āb-ı seheri gönçe efsāneden eyler
hazz

4. **hazz eyler: -r****Gazel 138**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

'Uşşāka cefā-güster āgyāra vefā ister
Ol şūh-ı sitem-kārım bī-gāneden eyler
hazz

5. **hazz eyler: -r****Gazel 138**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Zülfeyn-i girih-gīri ruhsāra tağıdsam
dir
Levh-i dil-i 'āşıkdan bir şāneden eyler
hazz

6. **hazz eyler: -r****Gazel 138**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

'Āşıkları vaşında yandırmağa var
kaşdı
Şem'-i ruḥ-ı cānānıñ pervāneden eyler
hazz

7. **hazz eyler: -r****Gazel 138**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
dīdārın
Şimden gerü şeydā dil büt-hāneden
eyler hazz

8. **hazz eyler: -r****Gazel 138**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Kūyuñda budur kadrım geldikçe olur
efzūn
Kim k̄ā'idedir eṭfāl dīvāneden eyler
hazz

9. **hazz eyler: -r****Gazel 138**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Mey-hānede ey 'ākıl huş-yārılık el
virmez
Kim pīr-i muḡān elbet mestāneden
eyler hazz

10. **hazz eyler: -r****Gazel 138**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

Dīvān-ı feşāhatde her kim k'olur ehl-i
dil
Güftār-ı Ġarībī teg dūrdāneden eyler
hazz

hā'b-[ı]şubh:1. **hā'b-[ı]şubh:****Gazel 34**

Mısra: 16

Sabah uykusu.

Hālī olur mı maşrıq-ı idrāki nūrdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hā'b-[ı]şubh

hedef ol-:1. **hedef olduñ:-duñ****Gazel 179**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Okun hedefi.

Ey sîne-i cān tîr-i nigāha hedef olduñ
Ol gevher-i bî-gāneye gūyā şadef
olduñ

hedef-i nāvek-i āh it-:1. **hedef-i nāvek-i āh itmege:-meg, -e****Gazel 98**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ah oklarının hedefi yapmak.

Düşmen ki degil Rüstem-i eflāke
berāber
Anı hedef-i nāvek-i āh itmege degmez

hedef-i nāvek-i āh-ı seher:1. **hedef-i nāvek-i āh-ı seheri:-i****Gazel 215**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Seher ahının okunun hedefi.

Cismiñ olsun hedef-i nāvek-i āh-ı
seheri
Dest-ber-ser-zede-i şām-ı ġarībān
olasın

hedef-i nāvek-i bî-dād:1. **hedef-i nāvek-i bî-dād:****Terci-bend 2**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zulüm okuna hedef yapmak.

Mülk-i cān hicr ile vîrān iken ābād
eyle
Sînemi bes hedef-i nāvek-i bî-dād eyle

hediye:1. **hediye:****Gazel 222**

Mısra: 12

Armağan.

ġarībî ger bizi düşünām ile yād itmez ol
meh-rū
Yine bizden o dil-dāra hediye çok
selām olsun

heft:1. **heftde:-de****Gazel 134**

Mısra: 7

Yedi sayısı.

N'ola her heftde bir tāze kılsa 'ömr-i
cāvīdin
Lebiñ āb-ı hayātından içer şu sebze-
zār-ı haṭṭ

heft-beyt:1. **heft-beyt:****Gazel 1**

Mısra: 13

Yedi beyit.

Olsun ġarībî evvel-i dîvān bu heft-
beyt
Seb 'ül-meşāni oldı çü Ķur'an'a ibtidā

2. **heft-beyt:****Gazel 1**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yedi beyit

Olsun ġarībî evvel-i dîvān bu heft-
beyt
Seb 'ül-meşāni oldı çü Ķur'an'a ibtidā

helāk:**1. helāk:****Terci-bend 1**

Mısra: 30

Mahv olma, perişan olma.

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel
Şemşīr-i ğazab birle helāk olmadan
evvel

helāl ol-:**1. helāl olsun:-sun****Gazel 224**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yapılmasında veya

*kullanılmasında dinen sakınca
bulunmamak, uygun ve yerinde olmak.*

Mebādā gerden-i tīg u nigāha bir vebāl
olsun
Şaķınmam yoksa tīgīnden saña ķanım
helāl olsun

2. helāl olsun: -sun**Gazel 225**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bunu hak etti, bu ona lāyıktır.*

Şeb-i yeldā-yı zūlfūnden görünsün ey
ķamer-ṭal‘at
Ĥam-ı ebrūlarıñ ķoy burc-ı ‘akrebde
helāl olsun

hele:**1. hele:****Gazel 227**

Mısra: 1

Hele.

Hele rāz-ı derūnuñ ‘aşıķa rāz ile
söylersin

‘Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

2. hele:**Gazel 203**

Mısra: 14

Özellikle, mademki.

Görünce mecmu‘a-i bāğı perīşān eyler
Būlbüle ders-i cemālīñ hele taķrīr
idelim

3. hele:**Gazel 131**

Mısra: 17

*Bir kimse veya şey diğer kimse
veya şeylerin içinde ayrıca belirtilmek
istendiği zaman bunu ifade eden
kelimenin başına veya sonuna getirilir,
özellikle.*

Yüz ‘uķde-i ğam var hele hātırda
Ġarībī
İkrāhla ķıl sūbħa-i şad-dāneden i‘rāz

4. hele:**Gazel 139**

Mısra: 6

*Bir kimse veya şey diğer kimse
veya şeylerin içinde ayrıca belirtilmek
istendiği zaman bunu ifade eden
kelimenin başına veya sonuna getirilir,
özellikle.*

Görmedim hāne-be-dūşān-ı hārābāt
içre
Hele kendim gibi bir hāne-ħarāb ey
vā‘iz

5. hele:**Gazel 216**

Mısra: 13

Artık.

Bu rütbe Ġarībī hele ‘ālemde yeter
kim
Rū-pūş olamaz māh-ı liķālar
nażarımdan

6. **hele:****Gazel 220**

Mısra: 13

Artık.

Hele mahv itmege naqş-ı firâk-ı levh-i
hâtırdan
Ġarībī hūn-ı dilden dīde Ceyhūn
olmasun n'olsun

7. **hele:****Gazel 195**

Mısra: 10

Bari, hiç olmazsa.

Diliñ cem' eyle ey gâfil hevâ-yı zülf ü
kâkülden
Hele mecmu'a-i hâtır perîşân olmadan
evvel

8. **hele:****Terkib-bend 1**

Mısra: 60

Bari, hiç olmazsa.

Āteş-i aşkıñ ile yandı dili 'uşşâkıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştâkıñ

9. **hele:****Terci-bend 1**

Mısra: 27

Artık, bundan sonra.

Ķaddim hele mânende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firqatde meġāk olmadan
evvel

10. **hele:****Terci-bend 1**

Mısra: 29

Artık, bundan sonra.

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel
Şemşīr-i ġazab birle helāk olmadan
evvel

11. **hele:****Terci-bend 1**

Mısra: 52

Artık, bundan sonra.

'Ār eyleme bir ders okı 'unvān-ı
vefādan
Dönmem hele senden gelen envā'-ı
belādan

12. **hele:****Terci-bend 2**

Mısra: 25

Artık, bundan sonra.

Hele bir hayl-i zamāndır ki ħarābım
sensiz
Ser-i kūyuña varan rāha türābım sensiz

13. **hele:****Gazel 63**

Mısra: 5

"Biraz bekle, dur bakalım"

*anlamında cümlelerin başına getirilen
bir kelime.*

Hele bir tıflsın ey şūh bilürsün sitemi
Sende bir āfet-i devrān olacağsın āħir

14. **hele:****Gazel 235**

Mısra: 12

"Biraz bekle, dur bakalım"

*anlamında cümlelerin başına getirilen
bir kelime.*

Çeker tavq-ı belāya gerden-i 'uşşâkı
kumrī-veş
Yerinden koy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

15. **hele:****Gazel 243**

Mısra: 10

"Biraz bekle, dur bakalım"

*anlamında cümlelerin başına getirilen
bir kelime.*

İzhār idemem halka ruḥ-ı şāhid-i fikri
 Kalsun hele koy perde-i esrār arasında

16. hele:

Gazel 245

Mısra: 3

"Biraz bekle, dur bakalım"

anlamında cümlelerin başına getirilen
 bir kelime.

Mey ü sākī hele tursun yerinde başka
 lezzetdir
 Şalınmak bāğda ş'ol serv-i kadd-i
 yāsemenlere

17. hele:

Gazel 279

Mısra: 7

"Biraz bekle, dur bakalım"

anlamında cümlelerin başına getirilir.

Hele İskender-i dil çıkmadan zulmāt-ı
 zülfünden
 Gelüb ser-çeşme-i hayvāna Hızr-ı hatt
 kadem başdı

18. hele:

Gazel 237

Mısra: 7

Özellikle, bilhassa.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bī-mihr-
 i bed-ḥūya
 Ki bir dem istemez 'uşşākı āh u zārdan
 ayru

helvācı:

1. ḥelvācılar:

Gazel 87

Mısra: 12

Helva yapan veya satan kimse.

Hergiz cevāb-ı telḥ yakışmaz dudağına
 Helvācılar yanında piyāza ne i'tibār

hem:

1. hem:

Gazel 78

Mısra: 10

Ayrıca, ilave olarak.

Fitne çeşmiñ her zamān kan itmeden
 gāfil degil
 Hem yine bir ḥaste vü bīmār kendin
 gösterür

2. hem:

Gazel 6

Mısra: 11

Hem ... hem ... bağlacı.

Hem hicāb-ı 'aşk māni' dir hem
 istiğnā-yı ḥüsn
 İki cānibden ruḥ-ı dil-ber muṭalsamdır
 baña

3. hem:

Gazel 6

Mısra: 11

Hem ... hem ... bağlacı.

Hem hicāb-ı 'aşk māni' dir hem
 istiğnā-yı ḥüsn
 İki cānibden ruḥ-ı dil-ber muṭalsamdır
 baña

4. hem:

Gazel 107

Mısra: 5

Ayrıca.

Hem yine Hızr bilür āb-ı bekāniñ
 kadrin
 Lezzet-i būs-ı ruḥ-ı sādeyi herkes
 bilmez

5. hem:

Gazel 149

Mısra: 7

Aynı zamanda , ilâve olarak.

Pejmürdelendi sünbüli hem şoldı
gülleri
Giçdi zamānı köhnelenüb nev-bahār
hayf

6. hem:

Gazel 181

Mısra: 14

"Ayrıca" anlamında bağlaç.

Feryād-ı cihān-süz ile gül-şende
Ġarībī
Bülbülleri hem şūriş-i ālāma düşürdüñ

7. hem:

Tarih 2

Mısra: 10

"Aynı zamanda" anlamında
bağlaç.

Böyle eyyām-ı neşāt-engīzden şordum
haber
Hem şafāsından nigāhıñ rüşen olsun tā
medīd

8. hem:

Gazel 252

Mısra: 3

Kullanıldığı cümleye "üstelik, bir
de, şu da var ki, zâten" mânâları
katarak anlamı kuvvetlendirir.

Qıldı şehīd göñlümi hem cāna qaşd
ider
Tīġ-i nigāhı dökmededir dem dem
üstüne

hem... hem:

1. hem... hem:

Gazel 131

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hem... hem bağlacı.

Ey murġ-ı dil āzādelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lāneden
i'rāz

2. hem hem:

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bağlaç (hem...hem).

Hem sāye-ber-endāhteyüz taht-ı
kemāle
Hem 'aşqda sūdā-ger-i bāzār-ı fiġānuz

hemān:

1. hemān:

Gazel 222

Mısra: 3

Hemen.

Hemān peymāneye lütfi şarāb-ı 'işve-
rīz olsun
Qoy andan 'āşıka būs-ı lebi 'ayn-ı
harām olsun

2. hemān:

Gazel 183

Mısra: 9

Ancak, sadece, yalnızca.

Hemān kālā-yı nazmıñ dīde-i
hassāddan şakla
Yem-i himmetde ister perde-i lü'lü'-i
eş'ār ol

3. hemān:

Gazel 60

Mısra: 12

Derhal, çabucak, hiç vakit
geçirmeden.

Hak rahmeti gelince görünmez
günāhımız

Qatre düşünce bahra hemān nā-bedīd
olur

4. hemān:

Gazel 10

Mısra: 1

Hemen, hiç vakit kaybetmeden.

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña
Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

5. **hemân:**

Gazel 127

Mısra: 8

*Derhal, hiç vakit geçirmeden,
çabucak.*

Dâ'im istersen eger kurb-i vişâl-i yâri
Sen hemân göster aña şüret-i te'kîd-i
hulûş

6. **hemân:**

Terkib-bend 1

Mısra: 87

*Ancak, yalnızca; daima, her
zaman.*

Tek hemân pâdişehim bendeye fermân
olsun
Sühaniñ şehd-i şifâ-yı ramağ-ı cân
olsun

hem-dem:

1. **hem-dem:**

Gazel 186

Mısra: 12

Arkadaş, dost.

Büse-i ruhsârîñ istedim baş çekdi hatt
Kanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük degil

2. **hem-demdir:-dir**

Gazel 6

Mısra: 14

Dost, arkadaş.

Rûz [u] şeb ben hasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yâr ise pîrâhen-i cân içre hem-demdir
baña

3. **hem-demim:-im**

Gazel 101

Mısra: 11

Dost, arkadaş.

Olub miñnet refîkim hem-demim derd
ü enîsim ğam
Benimle âşinâlar sévdiğim ağıyârdır
sensiz

4. **hem-demim:-im**

Muhammes 1

Mısra: 44

Sırdaş, yakın arkadaş.

Hayâl-i vaşldan özge Ğarîbî dil-
nevâzım yok
Enîsim hem-demim yâr-ı muvâfîk
çâre-sâzım yok

hem-dem ol:-

1. **hem-dem olmadıñ:-ma, -dıñ**

Gazel 182

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arkadaş olmak, arkadaşlık etmek.

Ey bî-vefâ bizimle biraz hem-dem
olmadıñ

Bir kerre dâğ-ı sînemize merhem
olmadıñ

2. **hem-dem olmaz:-maz**

Gazel 251

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Arkadaş olmak, arkadaşlık etmek.

Dimişler hem-dem olmaz maṭlab-ı
baht-ı siyâh ammâ
Şeb-âsâ zülf-i dil-ber gör ne hoş
düşmüş ola

hem-hâne:

1. **hem-hânelik:-lik**

Gazel 257

Mısra: 1

Bir evde oturan; arkadaş.

Ağyār ile bu bezmde hem-hānelik itme
Hem-rāzlık it 'aşıkā bī-gānelik itme

hemīşe:

1. **hemīşe:**

Gazel 222

Mısra: 6

Daima, her vakit, her zaman.

Nigāha dīde-bāz itme ki ğamzeñ kās-
ı cān eyler
Meded şemşīr-i cellādiñ hemīşe der-
niyām olsun

2. **hemīşe:**

Gazel 22

Mısra: 1

Daima, her vakit, her zaman.

Yā Rab hemīşe mihrini sīnemde
mużmer it
Derd ü belā-yı 'aşkıñı başımda efser it

3. **hemīşe:**

Terci-bend 4

Mısra: 20

Daima, her vakit, her zaman.

Ġamiñla kāmetim ħam-geşte-i biñ bār-
ı miñnetdir
Hemīşe sīnemiz bir raħne-i nāsūr-ı
fırkatdır

4. **hemīşe:**

Gazel 240

Mısra: 6

Daima, her zaman.

Ġālīm n'olur ilāhī bu bār-ı ğünāh ile
Ger merħamet hemīşe baña senden
olmasa

hem-rāz:

1. **hem-rāz:**

Gazel 88

Mısra: 1

Sırdaş.

Ġüsn [ü] 'Aşk'ı yine hem-rāz idecek
günlerdir
Şem' ü Pervāne'yi dem-sāz idecek
günlerdir

2. **hem-rāzlık:-lık**

Gazel 257

Mısra: 2

Sırdaşlık, dostluk.

Ağyār ile bu bezmde hem-hānelik itme
Hem-rāzlık it 'aşıkā bī-gānelik itme

hem-reng-i müy-ı hindü:

1. **hem-reng-i müy-ı hindü:**

Gazel 236

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hintlinin saçıyla aynı renkte
olan.*

Zulmetde idi 'ālem hem-reng-i müy-ı
Hindü
Āfākı dutdı ħüsnüñ ey şems veđduħā-
rū

hem-reng-i tāk-i şu'le:

1. **hem-reng-i tāk-i şu'ledürür:-dür,
-ür**

Gazel 208

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Alev kütüğüyle aynı renk.

Her naħle kim şarılsa yaķar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu'ledürür ħanımız
bizim

hem-serlig:

1. **hem-serlige:-e**

Gazel 158

Mısra: 13

Arkadaşlık; benzerlik.

Saňa hem-serlige bintü'l-‘inebi
virmezler
Bende-i hâk-i der-i pîr-i muğân
olmayacak

hem-sohbet:

1. **hem-şoḥbet:**

Gazel 285

Mısra: 11

*Birbiriyle sohbet ve arkadaşlık
eden kimse, arkadaş.*

Harem-i vuşlat-ı dil-dârda hem-şoḥbet
idik
Geldi zâhid araya girdi ‘azâzîl gibi

hem-zebân:

1. **hem-zebân:**

Gazel 90

Mısra: 18

*Önemli konularda aynı şeyleri
konuşan ve aynı şeyleri anlayan.*

İriş ey hâme-i şîrîn-edâ himmet saňa
kaldı
Ġarîbî derdin ızhâr itmege bir hem-
zebân ister

hengâme-i ‘işret:

1. **hengâme-i ‘işret:**

Gazel 92

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İçki içme kargaşası.

Ġarîbî bezmi germ itmiş yine
hengâme-i ‘işret
Meger nazm-ı selîsim hâtır-ı aḥbâba
düşmüşdür

hengâme-i maḥşer:

1. **hengâme-i maḥşerde:-de**

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kıyamet gününün kargaşası.

Hengâme-i maḥşerde eyâ seyyid-i
‘âlem

Senden taleb eyler bu güneş-kâr
şefâ‘at

hengâm-ı fırsat:

1. **hengâm-ı fırsatında:-ın, -da**

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fırsat ânı.

Hengâm-ı fırsatında içer kanı şu gibi
Meger rakîb-i zâlim-i ğaddârı
görmüşüz

hengâm-ı hatt-ı rûy:

1. **hengâm-ı hatt-ı rûyuna:-un, -a**

Gazel 263

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzündeki ayva
tüyelerinin bitme zamanı.*

Hengâm-ı hatt-ı rûyuna irdik ol âfetiñ
Güyâ bahâr-ı ‘işretiñ irdik ḥazânına

henüz:

1. **henüz:**

Gazel 102

Mısra: 4

Daha.

Firâkında ger eyler âh ü nâlem güş-ı
eflâkı

Henüz ol âfet-i devrân ne miḳdâr
oldığım bilmez

2. **henüz:****Gazel 247**

Mısra: 4

Daha, hâlâ.

Firengî hatla Hindû hâle virdik kişver-
i hüsni

A kâfir kendi zu' muñca henüz imân
mı var sende

3. **henüz:****Gazel 229**

Mısra: 10

Daha, henüz, şimdi.

Bozuldı gül-şen-i dehriñ atıldı hüsni-
taqvîmi
Henüz ey bülbül-i nuṭṭ-ı Ğarîbî ebkem
olmazsın

4. **henüz:****Gazel 287**

Mısra: 3

Az önce, daha şimdi, yeni.

Hânde henüz la'l-i lebin itmemiş
güşâd
Tâze bu bâğîñ açsa gerek gonçe
zanbağı

hep:1. **hep:****Gazel 64**

Mısra: 4

Daima, her zaman.

Ben ol sultân-ı taht-ı ser-ḥad-i iqlîm-i
nazmım kim
Dil-i pür-feyżime hep 'âlem-i ma'nâ
müsellemdir

2. **hep:****Gazel 101**

Mısra: 10

Daima, her zaman.

Ḳasem ol muşḥaf-ı hüsne ki fenn-i
'aşḳ andandır

Baña bâğ-ı behiştîñ gülleri hep ḥârdır
sensiz

3. **hep:****Terkib-bend 1**

Mısra: 72

Daima, her zaman.

Nedir ey serv-i sehî böyle bu eṭvâr
saña

Hep şikâyetdir oḳur ḳumri-i dil-zâr
saña

4. **hep:****Gazel 42**

Mısra: 10

Artık.

Ḳazâ-yı hüsnde şeh-bâz-ı çeşm-i yâre
şayd olmak
Ğarîbî hep ğazâl-i Çîn'e şayyâd
olmadan yegdir

5. **hep:****Gazel 190**

Mısra: 6

Artık.

Med-hüş-ı mey-i 'aşḳ idi endâm-ı
za'îfin

Hep zaḥm-ḥor-ı ḥançer-i ḥâr eyledi
bülbül

6. **hep:****Gazel 10**

Mısra: 14

Her zaman.

Ol şeh-süvâr-ı kişver-i hüsni ü
melâḥatin

Hep itdigin Ğarîbi beyân söylerim
saña

7. **hep:****Gazel 115**

Mısra: 8
Her zaman.

Sırr-ı deheniñ fâş olacak halka şadefler
Hep hayret-i la'liñ ile deryâlara
düşmüş

8. **hep:**
Gazel 19
Mısra: 8
Bütün, hep.

Hasret-i rüyîñla çeşmim ol kadar kan
dökdi kim
Vâdî-i 'aşkıñ ser-â-ser taşı mercân oldu
hep

9. **hep:**
Gazel 19
Mısra: 10
Bütün, hep.

Medd-i âhım sünbül oldu sîñede zülfüñ
görüb
Tohum-ı gam şevk-ı hatıñla dilde
reyhân oldu hep

10. **hep:**
Gazel 19
Mısra: 14
Bütün, hep.

Ka'be-i ruhsâra yüz dutmuş gelür hâl
ü hatıñ
Kâfir-i hüsnüñ meger zâlim Müselmân
oldu hep

11. **hep:**
Gazel 19
Mısra: 16
Bütün, hep.

Nâzenînim rüz u şeb ceş-i hayâliñ
giçmeden
Gördiğîñ ma'mûreler hâtırda vîrân
oldu hep

12. **hep:**
Gazel 19
Mısra: 18
Bütün, hep.

Yâd-ı eyyâm-ı vişâliñle Ğarîbî haste-
dil
Târ u püd-ı câme-h'âbı süz-ı hicrân
oldu hep

13. **hep:**
Gazel 45
Mısra: 12
Bütün, hep.

Bî-hüde degil hâl ü hat-ı çehre-i hûbân
Hep itdiği bî-dâdlara defterimizdir

14. **hep:**
Gazel 123
Mısra: 6
Bütün, hep.

Fezâ-yı sîne baħr-ı miħnet oldu eşk-i
çeşmimden
Cihâna seyl-i tûfân hep bizim
tennürdan gelmiş

15. **hep:**
Gazel 270
Mısra: 6
Bütün, hep.

Gelince gonçe-i la'li tebessüm birle
güftâra
Çemende gonçeler ħasretle hep
ħamyâzelenmez mi

16. **hep:**
Gazel 280
Mısra: 5
Bütün, hep.

Şâħ-sâr-ı bâğ-ı ümmîdim varaħ-rîz
oldu hep
Nev-bahâr-ı feyz-i en'âmîñla reyyân it
beni

17. hep:

Gazel 19

Mısra: 12

Bütün, herkes.

Düşmüş etrâf-ı 'arağ-çine perîşân
kâkülûñ
El-amân ey bî-vefâ 'âlem perîşân oldu
hep

18. hep:

Gazel 185

Mısra: 11

Bütün, herkes.

Olmaz mı şifâ-yâfte hep derd-i
derûnum
Girse ele ger dâmen-i dârûy-ı
tahammül

19. hep:

Gazel 69

Mısra: 3

Bütün.

Bir şüh-ı gâzâlîm ki gâzâlân-ı harem
hep
Kurbân-şüde-i gamze-i hâtır-ı
şikenimdir

20. hep:

Gazel 5

Mısra: 12

Bütün, her zaman.

Bâr-ı 'işyân ile dutdum yüzümi
dergâhîña
Hep hâtedir itdigim kavlim hâta fi 'lim
hâta

21. hep:

Gazel 19

Mısra: 1

Bütün, her zaman.

Ėonçeler hüsniñ görüb çāk-ı girībân
oldı hep

'Andelībân-ı çemen 'aşkıñla nālân oldu
hep

22. hep:

Gazel 19

Mısra: 2

Bütün, her zaman.

Ėonçeler hüsniñ görüb çāk-ı girībân
oldı hep
'Andelībân-ı çemen 'aşkıñla nālân oldu
hep

23. hep:

Gazel 19

Mısra: 4

Bütün, her zaman.

Her müjem bir göz açub nezzâre-i
ruhsârîña
'Âkıbet derdiñle ey bî-rahm giryân
oldı hep

24. hep:

Gazel 19

Mısra: 6

Bütün, her zaman.

Ėamze tîğıyle gözüñ cellâdı halkı
kırmadan
Dâmen-i deşt-i muhabbet sévdigim
kan oldu hep

25. hep:

Gazel 32

Mısra: 6

Bütün, her zaman.

Men 'itme vâ'iz eylesem ebrûsuna
sücûd
Hep toğrıdır namâz velî kıble-gâh kec

26. hep:

Gazel 114

Mısra: 1

Bütün, her zaman.

Hep itdiği 'izzet beni h̄ār itmek
içünmiş
Genc-i dili agyāra nişār itmek içünmiş

27. **hep:**

Gazel 118

Mısra: 6

Bütün, her zaman.

Şadākat añladım evvel kelām-ı cān-
bahşın
Vefā vü mihrî ḥaḳīḳatde hep 'adāvet
imiş

28. **hep:**

Gazel 161

Mısra: 22

Bütün, her zaman.

Ol gönçe-lebiñ vaşf-ı dehānında
Ġarībī
Hep nükte-i envā'-ı leṭāfetle giçürdik

29. **hep:**

Gazel 185

Mısra: 4

Bütün, her zaman.

Döndi reg-i efsürde-i 'uşşāka
gamiñdan
Hep sūziş-i sīnemde olan mūy-ı
taḥammül

30. **hep:**

Gazel 185

Mısra: 22

Bütün, her zaman.

Mūy-ı serim oldu şeb-i fikrinde Ġarībī
Hep cevher-i āyīne-i zānū-yı
taḥammül

31. **hep:**

Gazel 193

Mısra: 13

Bütün, hep, herkes, her zaman.

Vā'iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı
hep
Çal başına Ġarībī elinden kitābın al

32. **hep:**

Gazel 170

Mısra: 3

Hepsi, bütün.

Dehrin gül-i ra'nā gibi hep būd u
nebūdın
Ağāzını seyr itdik ü encāmını gördük

33. **hep:**

Gazel 243

Mısra: 11

"Her" belgisiz sıfat.

Hep ma'şiyet-i ümmet olur mevc-i
'atāda
Bir ḳatreyim rahmet-i Ġaffār arasında

34. **hep:**

Gazel 281

Mısra: 3

"Her" belgisiz sıfat.

Hep ḥasret-i ḥāl-i siyehiñle çıkan āhım
Rūy-ı felege encüm-i seyyāre degilim

35. **hep:**

Gazel 101

Mısra: 1

Büsbütün, tamamen.

Çemende gönçeler güller baña hep
ḥārdır sensiz
Bahār-istān-ı 'işret 'ayn-ı mātem-
zārdır sensiz

her:

1. **her:**

Gazel 32

Mısra: 9

Hep, bütün.

Fikr-i sevād-ı turre-i zülfiyle her gice
Eyler siyāh āyine-i çarhı āh-ı kec

2. her:

Gazel 2

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Büy-ı gül-i haqıqati aldır dimāgıma
İtme mecāzi gönlümü her hāra āşinā

3. her:

Gazel 8

Mısra: 9

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Püte-i şun 'da her misden ola zer
mümkün
Olsa eczālarınıñ biri ger iksir-i du'ā

4. her:

Gazel 13

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Şevk-i ruhsār ile dil müstağnidir her
zevkden
SİNEMI dāğ-ı muhabbet lāle-zār eyler
baña

5. her:

Gazel 17

Mısra: 13

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Bilmem Ğaribi mekteb-i 'aşk içre her
seher
Kimdir bu āh ü nālede üstād-ı 'andelīb

6. her:

Gazel 18

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Hazer it kim saña her naqş-ı kadem bir
çehdir
Deşt-i hem-vāre degil dāmen-i şahrā-
yı taleb

7. her:

Gazel 24

Mısra: 13

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Her rüz u şeb Ğarībī bir güne'em
belāda
Çeşmimde eşk-i hünin bağrımnda nār-ı
hasret

8. her:

Gazel 28

Mısra: 8

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Her bir şanemiñ hüsüne bir güne
göñül vir
Her nağme-i eşcārda tebdil-i maqām it

9. her:

Gazel 36

Mısra: 12

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Hayāl-i şuret-i Şirīn ile eknün tā-
maşşer
Çıkar her sengden bir tişe-i Ferhād'dan
feryād

10. her:

Gazel 40

Mısra: 12

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Māh-tāb-ı gerdeniñ şubh-ı bināgūşin
seniñ
Her gören dir seyr-i envār-ı tecellādan
leziz

11. her:

Gazel 54

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Her müy-ı halka-çini biñ murğ-ı dil
yatağı
Şayyād-ı dām-ı zülfüñ ğayr-i şikārı
n'eyler

12. her:

Gazel 62

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Şarıлмақ her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā
Kād-i mevzūn-ı dil-ber gibi 'āşık bir
dıraht ister

13. her:

Gazel 62

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Kemāl-i devlet ü kudret degil der-kār
her yirde
Behişt-i vaşla mahrem olmağa ādemde
baht ister

14. her:

Gazel 79

Mısra: 3

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Her çend 'aşk merhalesinde yorulsa da
Dil cāme-h'āb-ı vaşla girince
nefeslenür

15. her:

Gazel 80

Mısra: 6

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Hayāl-i 'arızınla eglenür dil bāğa meyl
itmez
Ki sensiz çeşmine her gönçe bir bī-
gāne dönmüşdür

16. her:

Gazel 84

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Her bir nigāhı bir belā her ğamzesi bir
fitnedir
Tār-ı müjeñ neşter midir hañcer midir
bilmem nedir

17. her:

Gazel 89

Mısra: 13

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarībī
'arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki şikāyet yeridir

18. her:

Gazel 97

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Qılmazuz her nā-sezā ef'āli gerdündan
kabul
Zir-i bār-ı minnet-i cānāna
gelmişlerdenüz

19. her:

Gazel 100

Mısra: 11

"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

Her şubh şafā-yāb oluruz feyz-i
nazardan
Biz Tūr-ı tecellā-yı ilāhīde Kelīm'üz

20. **her:**

Gazel 110

Mısra: 5

"Bütün, her bir" anlamlarında

belgesiz sıfat.

Her ser-i müy gönül murguna bir tavk-
ı belâ

Şive-i serv-i hırāmānını bilmez

degilüz

21. **her:**

Gazel 110

Mısra: 7

"Bütün, her bir" anlamlarında

belgesiz sıfat.

Her nigh başına biñ 'aşıķı kurbān
eyler

Fitne-i nergis-i mestānını bilmez

degilüz

22. **her:**

Gazel 112

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında

belgesiz sıfat.

Çıldı gönülüm yine bir āfet-i devrāna
heves

Ki ider her nigh-i fitnessi biñ cāna

heves

23. **her:**

Gazel 64

Mısra: 14

Bütün.

Bilür şarrāf olan kadr-i dür-i pākīze
güftārim

Benim her meclise teşrīf-i nazmım

hayr-i maqdemdir

24. **her:**

Gazel 68

Mısra: 10

Bütün.

Her bir kalemīñ şivesi bir serv-i
hırāmān

Her şafhada bir mısra ' -ı rengīn

çemenimdir

25. **her:**

Gazel 72

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Fiğān kim her baķıřda içmek ister

hūn-ı 'uřřāķı

Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i řehlā ne

söyleller

26. **her:**

Gazel 80

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Derūn-ı sīnede peykān-ı müjgānīñ
hayāliyle

Efendim her nefes bir hañçer-i bürrāna
dönmüşdür

27. **her:**

Gazel 125

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Her şubh-ı firāķıñda begim vird-i
zebānım

Bir tīr-i du'ādır ciger-i düşmene

mařşūs

28. **her:**

Gazel 131

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Her müyına biñ tıfl-ı dil-āvīze-i řevķiñ

Ey zūlf-i müselsel kılagör řāneden

i' rāz

29. **her:**

Gazel 157

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni‘mete lāyık

30. **her:**

Gazel 157

Mısra: 2

Belgisiz sıfat.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni‘mete lāyık

31. **her:**

Gazel 157

Mısra: 8

Belgisiz sıfat.

Sırr-ı deheniñ ‘āşık-ı dīvāne ne bilsün
Der-bān olamaz şāh ile her şöhbete
lāyık

32. **her:**

Gazel 236

Mısra: 12

Belgisiz sıfat.

Ben mücrimim ziyāde sensin saḥī
‘aṭāda
Her vādi-i ḥaṭāda çok eyledim tekāpū

33. **her:**

Gazel 247

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Nedir her nāra urmaḫ kendiñ ey
pevrvāne-i miskīn
Ġarībī teg ḥayāl-i ‘arız-ı cānān mı var
sende

34. **her:**

Gazel 250

Mısra: 11

Belgisiz sıfat.

Her sözi ehl-i dile seng-i melāmet
gibidir
Kim çıkar vā‘iz olan ḥāne-ḥarābīñ
yüzine

35. **her:**

Gazel 261

Mısra: 4

Belgisiz sıfat.

Başdan başa seyr eyledigim nüṣḥa-i
ḥüsnüñ
Her fıkrası bu dürlü ‘ibāret var içinde

36. **her:**

Gazel 269

Mısra: 7

Belgisiz sıfat.

Ferāmūş eyledim her arzū-yı zevḫ-i
dünyāyı
Dil-i pür-süzüşiimde ḥasret-i ḥāk-i
vaṭan ḳaldı

37. **her:**

Gazel 278

Mısra: 10

Belgisiz sıfat.

Ümīdim desti kütāh oldı yetmez
merhem-i vaşla
Göñülde sevdiğim her raḥne bir
nāsürdur şimdi

38. **her:**

Gazel 288

Mısra: 1

Belgisiz sıfat.

Ḳaşd-ı dil-i ḥazīnimedir her işāresi
Gelmez mürüvvet üzre dil-i seng-i
ḥāresi

39. **her:**

Gazel 29

Mısra: 17

Bütün, hep.

Her rüz [u] şeb ol dest-zen-i dāmen-i
ḥirmān
Bāzularıñ it zānu-yı efkāra teşebbüs

40. **her:**

Gazel 46

Mısra: 6

Bütün, hep.

Başdan ayağa hâl-i dilimden haber
virür
Her hün-ı dil ki dîde-i hün-bârdan
gelür

41. **her:**

Gazel 19

Mısra: 3

*"Bütün, her bir" anlamlarında
belgisiz sıfat.*

Her müjem bir göz açub nezzâre-i
ruhsârîña
‘Âkıbet derdiñle ey bî-rahm giryân
oldı hep

42. **her:**

Gazel 184

Mısra: 1

*"Bütün, her bir" anlamlarında
belgisiz sıfat.*

Her cevır kim iderse baña bî-sebeb
değil
Yoksa o şüh böyle de ehl-i gâzab degil

43. **her:**

Muhammes 1

Mısra: 36

*"Bütün, her bir" anlamlarında
belgisiz sıfat.*

Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bî-çâre her şeb ser-be-zânû-yı
tevekküldür

44. **her:**

Muhammes 2

Mısra: 4

*"Bütün, her bir" anlamlarında
belgisiz sıfat.*

Çehre-i zerdım virür dâğ-ı

derünümđan nişân

Kâse-i çeşmim töludur hün-ı dilden

her zamân

45. **her:**

Gazel 3

Mısra: 11

"Her" belgisiz sıfat.

Hâşıl-ı her dü-cihân emti‘a-i kevn ü
mekân

Hıttâ-pîrây-ı reh-i ‘âlem-i bâlâya fedâ

46. **her:**

Gazel 13

Mısra: 6

"Her" belgisiz sıfat.

Ne gile baht-ı siyehden ne şikâyet
çarğdan

Her ne eyler gâmze-i hün-h‘âr-ı yâr
eyler baña

47. **her:**

Gazel 37

Mısra: 2

"Her" belgisiz sıfat.

Kimseye teşvîş ile dünyâda kâm olmaz
müfid

Her gedâya hulyâ-yı ihtişâm olmaz
müfid

48. **her:**

Gazel 47

Mısra: 18

"Her" belgisiz sıfat.

Nādâna dür-i nazmıñı ‘arz itme Ğarîbî
Her nâkış-ı ‘aql aña harîdâr degildir

49. **her:**

Gazel 49

Mısra: 7

"Her" belgisiz sıfat.

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şüh
Hicr-i ser-i kūyuñ baña zindāna
berāber

50. **her:**

Gazel 60

Mısra: 3

"Her" belgisiz sıfat.

Her deprenişde gözleri ol mest-i āfetiñ
Sīnemde zaḥm-ı tīr-i nigāhı cedīd olur

51. **her:**

Gazel 74

Mısra: 11

"Her" belgisiz sıfat.

Her sāde-levḥ-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālā-yı vaşl-ı yāri ḥarīdār olan bilür

52. **her:**

Gazel 144

Mısra: 4

"Her" belgisiz sıfat.

Düşmesün āyine-i ḥātırına gerd-i
melāl
Her serābı göricek anda şarāb itme
tama'

53. **her:**

Gazel 257

Mısra: 6

"Her" belgisiz sıfat.

Reng-i gül-i ruḥsārını 'arz itme şabāya
Her ḳadriñi bilmezlere cānānelik itme

54. **her:**

Gazel 257

Mısra: 12

"Her" belgisiz sıfat.

Bu ḳāmet-i ḥamla sen o şūḫı
ḳucamazsın
Her gence heves eyleme vīrānelik itme

55. **her:**

Gazel 257

Mısra: 13

"Her" belgisiz sıfat.

Her dil-bere cānān diyü cān virme
Ġarībī
Her nāra yaḳub kendiñi pervānelik
itme

56. **her:**

Gazel 257

Mısra: 14

"Her" belgisiz sıfat.

Her dil-bere cānān diyü cān virme
Ġarībī
Her nāra yaḳub kendiñi pervānelik
itme

57. **her:**

Gazel 284

Mısra: 11

"Her" belgisiz sıfat.

Her şeb ḥayāl-i ḥāl-i siyāhıñla şubḥa
dek
Encüm-şümār-ı rüz-ı ḥesāb eylediñ
beni

58. **her:**

Gazel 288

Mısra: 4

"Her" belgisiz sıfat.

Tīr-i nigāh-ı şūḫunı 'uşşāk-ı bī-nevā
Her gördüğünde tāzelenür baḡrı yāresi

59. **her:**

Gazel 10

Mısra: 10

Hep.

Ey ḳible-gāh-ı ehl-i sa'ādet cemālīñe
Her dem ḳasem ki rūḥ-ı revān
söylerim saña

60. **her:**

Gazel 121

Mısra: 6

"Bütün" anlamında belgisiz sıfat.

Müjgânları gelmez giceler biri birine
Her dîde ki ruhsâr-ı perî-veşlere
düşmüş

61. **her:**

Gazel 134

Mısra: 7

"Bütün" anlamında belgisiz sıfat.

N'ola her heftde bir taze kılsa 'ömr-i
cāvîdin
Lebiñ âb-ı hayâtından içer şu sebze-
zâr-ı hatt

62. **her:**

Gazel 144

Mısra: 13

"Bütün" anlamında belgisiz sıfat.

Her su'âlînde Ğarîbî saña çeşm itse
n'ola
Mestden hüsni edâ ile cevâb itme
tama'

63. **her:**

Gazel 145

Mısra: 9

"Bütün" anlamında belgisiz sıfat.

Mihr-i hûbân ile her sîne ki pür-dâğ
değil
Kîse-i müflise beñzer ki deremden
fâriğ

64. **her:**

Gazel 208

Mısra: 7

"Bütün" anlamında belgisiz sıfat.

Her naħle kim şarılsa yaķar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu'ledürür kanımız
bizim

65. **her:**

Tarih 2

Mısra: 4

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

Ehl-i 'aşka taze bāzār-ı muħabbet oldu
germ
Kumri-i bî-çāreye bir serv olub her şāh
bedīd

66. **her:**

Terci-bend 3

Mısra: 4

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

Biñ şūh-ı perî-peyker-i ğāret-ger-i
dünyā
Her birisi biñ nev'le olursa hüveydā

67. **her:**

Terci-bend 3

Mısra: 10

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

Biñ kāmēti mānend-i ķad-i bīd-i
hıyābān
Her birisi biñ şīve ile olsa nümāyān

68. **her:**

Terci-bend 3

Mısra: 16

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

Biñ hüsni güzel āhu-yı vaħşī-nażar
olsa
Her birisi biñ 'işve ile cilve-ger olsa

69. **her:**

Terci-bend 3

Mısra: 22

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

Biñ saçları sünbül yüzi gül 'ārızı
nesrīn
Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

70. her:

Terci-bend 3

Mısra: 28

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Biñ gāmzesi cellād-ı felek gözleri āhū
Her biri biñ efsūn ile kıla baña cādū

71. her:

Terci-bend 3

Mısra: 34

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Biñ şūh-ı 'Acem 'aşığı dil-ḥaste ṭabībi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarībī

72. her:

Terci-bend 4

Mısra: 11

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayālīnden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālīnden

73. her:

Terci-bend 4

Mısra: 12

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayālīnden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālīnden

74. her:

Terci-bend 4

Mısra: 14

"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.

Egerçi cān bulur şihḥat şemīm-i vaşlīn
aldıkça
Vücūdum maḥv olur her geh yem-i
endūha daldıkça

75. her:

Terci-bend 4

Mısra: 16

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Hücūm-ı gām baña efvūn olur
ğurbetde kaldıkça
Hevā-yı kūyūnı her dem dil-i nā-şāda
şaldıkça

76. her:

Terci-bend 4

Mısra: 17

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayālīnden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālīnden

77. her:

Terci-bend 4

Mısra: 18

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayālīnden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālīnden

78. her:

Terci-bend 4

Mısra: 23

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâlinde

79. **her:**

Terci-bend 4

Mısra: 24

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâlinde

80. **her:**

Terci-bend 4

Mısra: 29

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâlinde

81. **her:**

Terci-bend 4

Mısra: 30

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâlinde

82. **her:**

Terci-bend 4

Mısra: 35

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâlinde

83. **her:**

Terci-bend 4

Mısra: 36

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâlinde

84. **her:**

Terci-bend 4

Mısra: 5

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâlinde

85. **her:**

Terci-bend 4

Mısra: 6

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâlinde

86. **her:**

Terci-bend 4

Mısra: 10

"Belli aralıklarla devamlı"

anlamında belgisiz sıfat.

Gül-i ruhsâr-ı yâdıyla vücûdum bî-
çarâr itsem
Hakımdır ger saña ey şüh her dem
inkisâr itsem

87. **her:**

Terkib-bend 1

Mısra: 8

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

Sitemiñ cāna yetüb derdimi efzūn itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsūn
itdi

88. **her:**

Terkib-bend 1

Mısra: 27

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

Her su'ālimde baña telḥ cevāb itmez
idiñ
Cismimi gūşe-i miḥnetde türāb itmez
idiñ

89. **her:**

Terkib-bend 1

Mısra: 79

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

Her ne dirsem ḥaḳıña şādıḳım Allāh
bilür
Ḥüsnuñe şıdḳ ile ben 'āşıkım Allāh
bilür

90. **her:**

Terkib-bend 1

Mısra: 99

*"Belli aralıklarla devamlı"
anlamında belgisiz sıfat.*

'Afv kıl her ne günāh itmiş isem
sultānım
Ey benim rüşeni-i dīde-i ḥün-efşānım

91. **her:**

Gazel 191

Mısra: 11

*"Bütin, hepsi" anlamında
belgisiz sıfat.*

Her şanem ḥüsni kadar 'āşıkı meftūn
eyler

Zevḳ-i mey ḥoḳḳa-i tiryākden olmaz
me'mül

92. **her:**

Gazel 239

Mısra: 11

*"Bütin, hepsi" anlamında
belgisiz sıfat.*

Her a'zā-yı vücūdum başka bir 'illetle
sayrudur
Meded bir dāru-yı şıḥḥat men-i efkāra
yā Allāh

her bir:

1. **her bir:**

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hepsi, tüm.

Her bir reg-i müjgān dile bir neşter-i
faşşād
Her bir ḡazab-ālūde nigh 'ayn-i
ḥatādır

2. **her bir:**

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her bir.

Her bir nigāhı bir belā her ḡamzesi bir
fitnedir
Tār-ı müjeñ neşter midir ḥançer midir
bilmem nedir

3. **her bir:**

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her biri, tek tek, ayrı ayrı.

Her bir reg-i müjgān dile bir neşter-i
faşşād
Her bir ḡazab-ālūde nigh 'ayn-i
ḥatādır

4. her bir:

Gazel 73

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hepsi, tüm.

Ḥayāl-i 'ārızın gül-zāra virdi böyle bir
sūziş
Ki her bir gönçeniñ ağzın bir âteş-ḥāne
söyleller

5. her bir:

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hepsi, tüm.

Kerem kıl ey şabā degme müselsel
kākül-i yāre
Ki her bir tārına bir ḥātır-ı
meslūbumuz vardır

6. her bir:

Gazel 93

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bütün, her bir.

Her bir sūḥanim vaşf-ı cemālinde o
şūḥuñ
Bir gevher-i nā-süfte-i yek-dāneye
beñzer

7. her bir:

Gazel 156

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hepsi, bütün.*

Her bir nigehte başka gāzab gösterür
gözüñ
Zālim saña muḥabbet idüb kāfir
olmadık

8. her bir:

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Belgisiz sıfat.

Her bir nefes ki kâfile-i 'ömrdür giçer
Ser-menzil-i beḳāya işāret degil midir

9. her bir:

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Belgisiz sıfat.

Her bir kalemñ şivesi bir serv-i
ḥırāmān
Her şafḥada bir mısra '-ı rengin
çemenimdir

10. her bir:

Gazel 157

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Belgisiz sıfat.*

Her kimse olur ḥaddi kadar rütbeye
nā' il
Her bir seri Mevlā göremez devlete
lāyık

11. her bir:

Gazel 157

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Belgisiz sıfat.*

Her bir şanemiñ ḥüsnüne bir güne
göñül vir
Sille ırlur kâ'idedir şürete lāyık

12. her bir:

Gazel 169

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Belgisiz sıfat.*

Her bir mariz-i 'aşkla ki olduñ tabib-i
cān
Dermān virince derdi füzün itdiñ ey
felek

13. **her bir:****Gazel 191**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Belgisiz sıfat.

‘Aşk her bir dil-i nâ-pâkden olmaz
me’ mül
Âteşin itdigi iş hâkden olmaz me’ mül

14. **her bir:****Gazel 245**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Belgisiz sıfat.

İder ehl-i dilin her bir sühanda hâtırın
meksür
Belâdır ‘işret itmek zâhid-i mînâ
şikenlerle

15. **her bir:****Gazel 28**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Belgisiz sıfat.

Her bir şanemiñ hüsüne bir güne
göñül vir
Her nağme-i eşcârda tebdîl-i maķâm it

16. **her biri:-i****Gazel 141**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı hepsi.

El-vedâ‘ ey seng-i ferş-i âstân-ı
devletiñ
Her biri bir efser-i Sâm u Nerîmân el-
vedâ‘

17. **her biri: -i****Gazel 220**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı hepsi.

Fezâ-yı hüsne düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm
Bu güne haţ u hâle ‘aql-ı meftûn
olmasun n’olsun

her cānib:1. **her cānib:****Gazel 238**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yön.

Başında belâ kākül her cānib uzatmış
dil
Yâ turre açub sünbül ya müşg-i
Hoten'dir bu

her çend-hakîr:1. **her çend-hakîriz:-iz****Gazel 212**

Mısra: 9

Her ne kadar

Her çend-hakîriz yine inşâf olunursa
Devlet görünür âyîne-i efserimizden

her çend ki:1. **her çend ki:****Gazel 216**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

Pertev şalur eflāk-i dile nūr-ı başîret
Her çend ki maķrûm-ı nigāhım
başarımdan

2. **her çend ki:****Gazel 161**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her ne kadar ki, ... ise de.*

İrdik yine bir devlete lütf ü
kereminden

Her çend ki bir müdde kanā'atle
giçürdik

3. her çend ki:

Gazel 170

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar ki, ... ise de.

Hall olmadı bir 'uğde-i gam
hâtırımızdan
Her çend ki sâkıleriñ ikrâmını gördük

her çend kim:

1. her çend kim:

Gazel 221

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her ne kadar ki, ... ise de.

Her çend kim aşılta gâzab-nâk ise
yine
Cüz'î güzelde hüsn-i edâ olmaz
olmasun

her dem:

1. her dem:

Gazel 12

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman.

Çıkar sînemden efğânım Ğarîbî âteşin
her dem
Per ü bâl-i semenderden baña bir sâz
olur peydâ

2. her dem:

Gazel 151

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman.

Mişâl-i şem'-i müheyyâ fenâya gitmek
içün

Nesîm-i âh ile her dem hârâb olur
'âşık

3. her dem:

Gazel 168

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman.

Ķumrî mişâli gerden-i tavķ-ı
sitemdedir
Her dem esîr-i kâmet-i şimşâd
olanlarıñ

4. her dem:

Gazel 268

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Her zaman.

Hınâ-yı pençe-i hürşîdi sen göster
ayağında
Ki her dem başına ben bir belâ-
gerdâniñim sâķî

5. her dem:

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an, daima.

Lebiñden ayru bâde şanma kim def'-i
humâr eyler
Muhabbet âteşi sînemde her dem pür-
şerâr eyler

6. her dem:

Gazel 246

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an, daima.

Olaldan dil cerâhat-hurde-i bî-dâd tâ
maşşer
Dem-i tîg-i kefi cellâd her dem kânde
ben kânde

7. her dem:**Gazel 67**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her zaman.*

Hased hañçer gibi mızrâb-sâr-ı sînede
her dem
Neden kim ol bütüñ olmaz miyânından
cüdâ hañçer

8. her dem:**Gazel 46**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Her zaman, her dakika, daima.

Çeşm-i ümîde h̄'âb-ı girân şâm-ı
hicrde
Her dem hayâl-i nergis-i bîmârdan
gelür

9. her dem:**Gazel 130**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her nefes.*

Dîde-i bahtıma bir h̄'âb-ı girândır her
dem
Ki olur feyz-i nesîm-i şehrimden 'arız

her gel-:**1. her gelen:-en****Gazel 136**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Önüne gelen, herkes.

Her gelen bir bir varağ gözden
geçirmiş bilmemiş
Nüşa-i mihr-i vefâ-yı çarh ser-tâ-pâ
galat

her gün:**1. her gün:****Gazel 38**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her gün, her zaman.*

Ey h̄'âce 'aceb h̄'atırın olmaz mı
perîşân
Her gün ki gelür mektebe h̄übân
müte'addid

2. her günde:-de**Gazel 61**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her gün, daima.*

Devletle çarh-ı vârun dâmânın eylesün
büs
Her günde bir ferahla gönlün ola
mübeşşer

her gün:**1. her güne:-e****Gazel 44**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her gün.*

Her güne bâğ-ı 'ışden aldıñ murâd-ı
dil
Şimdi Ğarîbî Hâlik'a tã'at zamânıdır

2. her güne: -e**Gazel 261**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Her türlü.

Bilmem ne belâ naıldır ol serv-i kadiñ
kim
Her güne hırâm itse leţâfet var içinde

her kan:**1. her kande:-de****Gazel 54**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her nereye.*

Olduğda cism-i zārım her kande düşse
ğam yok
Cānā şehīd-i ğamzeñ lahd ü mezārı
n'eyler

her kim:**1. her kim:****Gazel 138**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Kim olursa olsun.

Dīvān-ı feşāhatde her kim k'olur ehl-i
dil
Güftār-ı Ğarībī teg dürdāneden eyler
hazz

2. her kim:**Gazel 134**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hangi kimse ki.

Meger sīm-āb var nezzāre-i haṭṭında ol
şūhuñ
Ki her kim gördi bir kez oldu elbet bī-
karār-ı haṭṭ

3. her kim:**Gazel 29**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hangi kimse ki.

Olmaz mı rehā-yäfte-i kulzüm-i 'işyān
Her kim ki ide bāb-ı kerem-kāra
teşebbüs

4. her kim:**Gazel 139**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Her kimse, kim olursa olsun.*

Bāde-i gūş aña ola kıyāmetde naşīb
Her kim eyler bize teklīf-i şarāb ey
vā'ız

5. her kim:**Gazel 207**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Her kimse, kim olursa olsun.

Gördi hezār raḥne dilinde nigīn-veş
Her kim Ğarībī eyledi beyne'l-enām
nām

6. her kim:**Gazel 23**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hangi kişi anlamında zamir.

Olmaz nigeḥ-endāḥte-i ni 'met-i elvān
Her kim ki olur rīze-ḥor-ı ḥūñ-ı
kanā'at

7. her kimiñ:-iñ**Gazel 40**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Her kim, her kimse.

Her kimiñ zātında var ise Ğarībī bir
hüner
Göstere bezm-i feşāhatde bu inşādan
lezīz

her kimse:**1. her kimse:****Gazel 157**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Herkes.*

Her kimse olur haddi kadar rütbeyle
nâ' il
Her bir seri Mevlâ göremez devlete
lâyık

2. her kimse:

Gazel 234

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Herkes.

Herkes murâda yetdi bu nâ-şâdiñ
olmasun
Her kimse aldı şaydını şayyâdiñ
olmasun

3. her kimse:

Gazel 234

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Herkes.

Şîrîni-i vişâliñe her kimse mest olub
Küh-sâr-ı hasretindeki Ferhâd'iñ
olmasun

her lahza:

1. her lahza:

Gazel 52

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her an.

Mihmân-serâ-yı leşker-i endühdir
göñül
Her lahza biñ kavâfil-i sevdâ gelür
gider

2. her lahza:

Gazel 140

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman, her an, daima.

Derûnum istemem her lahza dâğ-ı
aşğdan hâlî

Meşeldir kim semender olur âteş-
hânenen maḥzûz

her ne ise:

1. her ne ise:

Gazel 277

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ne kadar değerdeyse.

Çekilür her ne ise cevr ü cefâ-yı gurbet
Lîk hicrân baña bir başka belâdır
şimdi

her sâ'at:

1. her sâ'at:

Gazel 174

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her saat, her an.

Turre-i zülf-i perîşânî gibi her sâ'at
Lebine büse-zen ü pâyına üftâde idik

2. her sâ'at:

Gazel 197

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her saat, her an.

Ḳaralansa n'ola ger rûy-ı nigîn her
sâ'at
Âri zulmetde nihân 'ayn-ı beḳâdır
hâtem

her şeb:

1. her şeb:

Gazel 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her gece.

Tâ şubḥ olunca her şeb hâlîñ gelür
ḥayâle

Mihnet-güzār-ı derdim encüm-şümār-ı
hasret

her seher:

1. **her seher:**

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her seher vakti.

Şüst ü şuya gül yüzün gerd-i hevādan
her seher
Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle 'arz

her taraf:

1. **her taraf:**

Gazel 173

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her yer.

Gezdik bu zīr-i kubb-e-i eflākı her taraf
Vīrān-serā-yı dil gibi gam-hāne
görmedik

her vech:

1. **her vechle:-le**

Gazel 185

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her yönüyle.

Her vechle şabr eylerim evzā'-ı cefāya
Ger perde-bīrūn olmasa bānū-yı
taḥammül

her yan:

1. **her yan:**

Gazel 113

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her taraf, her yön.

Ṭurre-i cānāne teg her yan kurulmuş
dām-ı gam
Dehrde bir tekye-gāh-ıistirāhat
kalmamış

2. **her yaña:-a**

Gazel 280

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yön.

Vaḳtidir baḥr-ı mürüvvet cūşa gelsün
her yaña
Ey kerem-kārā o baḥra dürr-i gālṭān it
beni

3. **her yaña:-a**

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her yana, her tarafa.

Ḳoyma zülfünden gönül āvārelensün
her yaña
Dergeh-i sultāna ceyš-i bī-nizām
olmaz müfid

her yer:

1. **her yerde:-de**

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her yer, her taraf.

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maḥşūş

2. **her yerde:-de**

Gazel 186

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her taraf, bütün yönler.

Ğayr-ı yāre mā'il olmaz dil Ğarībī
n'eyleyim

Yoksa her yerde civān-ı sâde-rū eksük
degil

her zamān:

1. her zamān:

Gazel 78

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her zaman.

Fitne çeşmiñ her zamān kan itmeden
ğāfil degil
Hem yine bir haste vü bīmār kendin
gösterür

2. her zamān:

Gazel 16

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Daima, sürekli.

‘Aşka budur Ğarībī ‘alāmet ki her
zamān
Dutmuş cihānı zezzeme-i nām-ı
‘andelīb

hergiz:

1. hergiz:

Gazel 17

Mısra: 7

Asla.

Hergiz mürür-ı ‘ömrde bir kez
işitmedim
Bulsun sürür hātır-ı nā-şād-ı ‘andelīb

2. hergiz:

Gazel 32

Mısra: 12

Asla.

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy küy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı ‘ākıl olan rü-be-rāh-ı
kec

3. hergiz:

Gazel 43

Mısra: 7

Asla.

Olur mı hergiz erbāb-ı ‘alā’ıķ kādır-ı
taħrīk
Ki süzen dāmen-i ‘İsā’ya bir gülmīh-ı
āhendir

4. hergiz:

Gazel 72

Mısra: 3

Asla.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la ‘l-ı
nemek-dānıñ
Bu nāz u naħvete ey gönçe-i ra ‘nā ne
söyleller

5. hergiz:

Gazel 87

Mısra: 11

Asla.

Hergiz cevāb-ı telh yakışmaz dudığına
Helvācılar yanında piyāza ne i ‘tibār

6. hergiz:

Gazel 94

Mısra: 4

Asla.

Kimini şe’n ile eyler tefavvuķ-kerde-i
‘ālem
Kimi hāk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

7. hergiz:

Gazel 94

Mısra: 4

Asla.

Kimini şe’n ile eyler tefavvuķ-kerde-i
‘ālem
Kimi hāk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

8. **hergiz:****Gazel 95**

Mısra: 9

Asla.

Hergiz nevāl-h'ān-ı behiştinde lezzetin
Almaz dimāğ-ı zehr-i melāmet-
çeşīdemiz

9. **hergiz:****Gazel 141**

Mısra: 20

Asla.

Ola der-gāhıñ tefevvuğ-kerde-i
Cemşīd ü Cem
Olmasun hergiz muhālif saña devrān
el-vedā'

10. **hergiz:****Gazel 153**

Mısra: 3

Asla.

Bir şüret-i ümmīd görünmez bize
hergiz
Nazzāre-i mir'āt-ı mücellādan uşandıq

11. **hergiz:****Gazel 158**

Mısra: 3

Asla.

Büse-i la'line hergiz olamazsın nā'il
Ey dil-i ğam-zede bu derd ile qan
olmayıcaq

12. **hergiz:****Gazel 164**

Mısra: 13

Asla.

Hergiz olmaz ey kemān-ebrū pezīrā-yı
refū
Tende zaħm-ı nāvek-i dil-düz-ı
müjgānıñ seniñ

13. **hergiz:****Gazel 173**

Mısra: 14

Asla.

Çok kimse yaqdı cānını nār-ı
muħabbete
Hergiz Ğarībī sen gibi pervāne
görmedik

14. **hergiz:****Gazel 184**

Mısra: 8

Asla.

Girse ğubār-ı hāk-i kef-i pāy-ı yār ele
Hergiz şemīm-i nāfe şabādan taleb
degil

15. **hergiz:****Gazel 212**

Mısra: 7

Asla.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir büy-ı vişāl alsa idiñ dil-berimizden

16. **hergiz:****Gazel 256**

Mısra: 13

Asla.

Hergiz Ğarībī bülbül-i dil vāqıf olmadı
Bu nev-bahār-ı rü-be-ħazānıñ me'āline

17. **hergiz:****Gazel 125**

Mısra: 3

Asla, kesinlikle.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavq-ı vefādır ki olub gerdene
maħşūş

18. **hergiz:****Gazel 23**

Mısra: 13
Asla, hiç bir vakit.

Hergiz olamaz silsile-i feyz güsiste
Âmed-şüd-i hırş olmasa sühân-ı
kanâ'at

19. **hergiz:**
Gazel 163
Mısra: 12
Asla, hiç bir vakit.

Müjgân belâ vü çeşm belâ gamze bir
belâ
Hergiz kemân-ı derdi çekilmez
belâlarıñ

herkes:

1. **herkes:**
Gazel 234
Mısra: 1
Herkes.

Herkes murâda yetdi bu nâ-şâdiñ
olmasun
Her kimse aldı şaydını şayyâdiñ
olmasun

2. **herkes:**
Gazel 271
Mısra: 8
Herkes, birçokları.

Ne tenhâ ben giriftâr-ı dü-çeşm-i
seher-engîziñ
Seni gördükde herkes yârdan bî-
gânedan giçdi

3. **herkes:**
Muhammes 3
Mısra: 20
Herkes.

O tıflıñ tahta-i ta'lîme dönmüş levh-i
pehlûsı
Divân-ı hoşka-i sîmînine herkes kalem
başdı

4. **herkes:**
Gazel 107
Mısra: 1
Birçokları.
Oldıgım meclis-i âmâdeyi herkes
bilmez
Yâr ile içdigimiz bâdeyi herkes bilmez

5. **herkes:**
Gazel 107
Mısra: 2
Birçokları.

Oldıgım meclis-i âmâdeyi herkes
bilmez
Yâr ile içdigimiz bâdeyi herkes bilmez

6. **herkes:**
Gazel 107
Mısra: 4
Birçokları.

Pây-ı endîşe ile 'aşk yolın tayy itdim
Ben sülûk eyledigim câddeyi herkes
bilmez

7. **herkes:**
Gazel 107
Mısra: 6
Birçokları.

Hem yine Hızır bilür âb-ı beğânıñ
kâdrin
Lezzet-i bûs-ı ruh-ı sâdeyi herkes
bilmez

8. **herkes:**
Gazel 107
Mısra: 8
Birçokları.

Derd-mendiñ ne bilür hâlini erbâb-ı
neşât
Hâk-i hûn-ı gama üftâdeyi herkes
bilmez

9. **herkes:**
Gazel 107

Mısra: 10

Birçokları.

Zāhide keşf degil mey-kedeniñ esrārı
Neş'e-i sāgar-ı pür-bādeyi herkes
bilmez

10. **herkes:**

Gazel 107

Mısra: 12

Birçokları.

Kevn-i vīrān-şüde-i cilve-i
mestānesidir
Åh ol kāmēt-i āzādeyi herkes bilmez

11. **herkes:**

Gazel 107

Mısra: 14

Birçokları.

Ey Ğarībī ne belā şīvesi var 'uşşākıñ
Sevdigim şūh-ı perī-zādeyi herkes
bilmez

12. **herkes:**

Gazel 113

Mısra: 11

Birçokları.

Dem urur bī-gānelik resminden herkes
ğālibā
Kışsa-i mihr [ü] vefādan bir hikāyet
kalmamış

hesāb eyle-:

1. **hesāb eyle:**

Gazel 180

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hesaplamak.

Sākī bizi de eyle ocağ eskisi hesāb
Pīr-i muğāna biz dağı çok hizmet
eyledik

hesāba gel-:

1. **hesāba gelür:-ür**

Gazel 159

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hesabı sorulmak.

Ol günde kim hesāba gelür itdigim
'amel
Ser-māyedir elimde ümmīd-i şefā'atīñ

hesti-i insān:

1. **hesti-i insāna:-a**

Gazel 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İnsanın varlığı.

Evvel kelām-ı hamd idi geldi zebānına
Ådem ki oldı hesti-i insāna ibtidā

hesti-i sürür:

1. **hesti-i sürür:**

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevincinin mevcudiyeti.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı gam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

hevā:

1. **hevā:**

Gazel 221

Mısra: 1

Arzu, istek.

'Ådet budur güzelde hevā olmaz
olmasun
Ammā ki şart-ı resm-i vefā olmaz
olmasun

2. **hevā:****Gazel 120**

Mısra: 1

Arzu ve heves, istek.

Serimde bu hevā bir şūḥ-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cünūn boynumda zūlf-i
yārdan kalmış

3. **hevā:****Gazel 123**

Mısra: 4

Arzu, aşk.

Gedānīñ himmeti imdād ider ḥāl-i
şehen-şāha
Hevā taḥt-ı Süleymān'a cenāḥ-ı
mürdan gelmiş

4. **hevādan:-dan****Terkib-bend 1**

Mısra: 67

Arzu, heves.

Yoluña ḥāk olayım bāri hevādan
giçdim
Bāğ-ı ḥüsnüñde olan büy-ı vefādan
giçdim

5. **hevādan:-dan****Terci-bend 1**

Mısra: 50

(Nefisten gelen) Arzu, iptilā.

Bilmem ne olur ḥāşılıñ ey şāh cefādan
Kıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu
hevādan

6. **hevālarıñ:-lar, -ıñ****Gazel 163**

Mısra: 1

Istek, arzu, heves.

Ey serv-i nāz ḥāşılı yok bu hevālarıñ
Tavḳ-ı vefāda ḳadrini bil āşınalarıñ

7. **hevāsında:-sın, -da****Gazel 102**

Mısra: 2

Arzu, heves.

Fiğān kim ol büt-i ra' nā dil-efkār
oldığım bilmez
Hevāsında o gül-pīrāhenim zār
oldığım bilmez

8. **hevāsını:-sı, -n, -ı****Gazel 74**

Mısra: 3

Arzu, heves.

Benden şoruñ hevāsını ol māḥ-ḫal' atıñ
Ḳadr-i cemāli ḫālib-i dīdār olan bilür

9. **hevā-yı:-y, -ı****Gazel 1**

Mısra: 10

Arzu, heves.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı gam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

hevāsına uy:-1. **hevāsına uydum:-du, -m****Gazel 244**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Arzu ve isteklerinin peşinden
gİtmek.*

Ferhād-ı küh-ı miḫnet idüb cān-ı şīrīn'i
Şīrīn-edā güzelleriñ uydum hevāsına

hevā-yı 'aşka düş:-1. **hevā-yı 'aşka düşdük:-dük****Gazel 178**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk arzusuna kapılmak.

Diyār-ı 'ālem-i tecrīdedir 'azm-i
ḫulūş-ı dil

Hevā-yı ‘aşka düşdük devlet-i
dünyādan el çekdik

hevā-yı bāğ-ı cennet:

1. **hevā-yı bāğ-ı cennetden:-den**

Gazel 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cennet bağının aşkı.

Şıhhat-i dildir neşāt-ı bezm-i
vahdetden murād
Rāhat-ı cāndır hevā-yı bāğ-ı cennetden
murād

hevā-yı būs-ı la‘l:

1. **hevā-yı būs-ı la‘liñ:-iñ**

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yakut renkli ağzın

öpücüğünün arzusu.

Hevā-yı būs-ı la‘liñ kan ider çok
kimseniñ bağrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymānelerden şor

hevā-yı gül-şen:

1. **hevā-yı gül-şeni:-i**

Gazel 32

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gülbahçesinin havası.

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy kūy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı ‘ākıl olan rü-be-rāh-ı
kec

hevā-yı gül-şen-i imkân:

1. **hevā-yı gül-şen-i imkāna:-a**

Gazel 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İmkân gülşenine duyulan heves.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı gam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

hevā-yı hāk-i vatan:

1. **hevā-yı hāk-i vaṭan:**

Gazel 58

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Vatan toprağının arzusu.

Ƙıldıñ hevā-yı hāk-i vaṭan terkini yine
Düşdi diyār-ı ğurbete dil bī-şekībdir

hevā-yı hıṭta-i vān:

1. **hevā-yı hıṭta-i vān:**

Gazel 187

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Van diyarının iklimi.

‘İnān-ı şabrımı aldı hevā-yı hıṭta-i Vān
Ġarībī meyl-i Ħicāz itmeniñ zamānı
degil

hevā-yı kūy:

1. **hevā-yı kūyına:-ın, -a**

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) memleketinin arzusu.

Göñlim hevā-yı kūyına yāriñ
heveslenür
Cānım hayāl-i gül-şen-i vaşlıyla
beslenür

2. **hevā-yı kūyını:-ıñ, -ı**

Gazel 220

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) memleketinin arzusu.

Hevā-yı kūyiñi yād itmeden ey Leyli-i
‘ālem
Benim teg ‘āşık-ı ser-geşte Mecnūn
olmasun n'olsun

3. **hevā-yı kūyiñi: -iñ, -i**

Terci-bend 4

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

(*sevgilinin*) memleketinin arzusu.

Hücūm-ı ğam baña eفزūn olur
ġurbetde ƙaldıƙça
Hevā-yı kūyiñi her dem dil-i nā-şāda
şaldıƙça

hevā-yı serv-i kadd:

1. **hevā-yı serv-i ƙaddiñ: -iñ**

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Servi boyunun hevesi, arzusu.

Hevā-yı serv-i ƙaddiñ ta‘ne eyler şāh-ı
Tūbā‘ya
Ġubār-ı hāk-i kūyuñ tūtiyā-yı hūrdan
ƙalmaz

hevā-yı tār-ı zūlf:

1. **hevā-yı tār-ı zūlfüñ: -üñ**

Gazel 218

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Saç telinin hevesi.

Hevā-yı tār-ı zūlfüñ gerden-i ‘uşşāƙa
tavƙ olsun
Ki ƙadd-i nāz-ı perver birle serv-i
revānsın sen

hevā-yı vuşlat:

1. **hevā-yı vuşlatiñ: -iñ**

Gazel 116

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(*Sevgiliye*) kavuşma arzusu.

Hevā-yı vuşlatiñ ey ğonçe-ver ne
müşkil imiş
Belā-yı firƙatiñ ey sīm-ber ne müşkil
imiş

hevā-yı zūlf ü kākül:

1. **hevā-yı zūlf ü kākülden: -den**

Gazel 195

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kakül ve saçın heveslisi.

Diliñ cem‘eyle ey ğāfil hevā-yı zūlf ü
kākülden
Hele mecmu‘a-i hātır perişān olmadan
evvel

hevā-yı zūlf:

1. **hevā-yı zūlfüne: -ün, -e**

Gazel 95

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Saçının hevesi; az da olsa
görebilme hevesi.*

Düşmüş hevā-yı zūlfüne yārin Ġarībi-
veş
Dutmaz ƙarār murġ-ı dil-i bī-ƙarārımız

heves eyle:-

1. **heves eyle:**

Gazel 111

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şeye karşı istek duymak,
eğilimli olmak, heveslenmek.*

Ey gönül eyle ser-i zūlf-i perişāna
heves
Kim bu zencire ider gerden-i dīvāna
heves

2. heves eyledi:-di

Gazel 111

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim***Istemek, heveslenmek.*

Gice bir yerde raķīb ile işitdim yāri
'Aceb itdim ki melek eyledi Őeytān'a
heves

3. heves eyleme:-me

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***Istemek, heveslenmek.*

Mihr-i envār-ı tecellā-yı cemāli var
iken
Eyleme çarħda hūrřīd-i dirahřāna
heves

4. heves eyleme:-me

Gazel 257

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Istemek, heveslenmek.

Bu kāmēt-i ħamla sen o Őūħı
ķucamazsın
Her gence heves eyleme vīrānelik itme

5. heves eylemesün:-me, -sün

Gazel 111

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir Şeye karşı istek duymak,
eğilimli olmak, heveslenmek.*

'Āřıkıñ tākati yok nīm-nigāha nāza
El-amān eylemesün ğamzeleriñ ķana
heves

6. heves eylemez:-mez

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir Şeye karşı istek duymak,
eğilimli olmak, heveslenmek.*

Őīve-i ķaddini ger ħvābda görse ķumrī
Eylemez bāğda bir serv-i ħırāmāna
heves

7. heves eyleyeli:-y, -eli

Gazel 111

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim***Istemek, heveslenmek.*

Defter-i mihr ü mehi tāk-çe-i nisyāna
Ķomuřuz eyleyeli 'ārīz-ı ħūbāna heves

heves id-:

1. heves ideli:-eli

Gazel 112

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Heves etmek: bir Şeye karşı istek
duymak, eğilimli olmak.*

Őafħa gerdānlıķ olub sili üstād baña
Tıfl-ı táb'ım ideli ders-i gül-istāna
heves

2. heves idelüm:-elüm

Gazel 112

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Heves etmek: bir Şeye karşı istek
duymak, eğilimli olmak.*

Olmağa vāķıf-ı keyfiyyet-i sırr-ı
melekūt
İdelüm dā'ire-i meclis-i 'irfāna heves

3. heves idemem:-e, -mem

Gazel 112

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

*Heves etmek: bir Şeye karşı istek
duymak, eğilimli olmak.*

Olalı nūr-ı başiretle derūnum rūřen
Ey Ğarībī idemem Őerħ-i Şeb-istāna
heves

4. **heves ider:-er****Gazel 111**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***Heves etmek.*

Ey gönül eyle ser-i zülf-i perîşâna
heves
Kim bu zencîre ider gerden-i dîvâna
heves

5. **heves ider: -er****Gazel 111**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim***Heves etmek.*

Didim ol hâl nedir şafha-i rüyuñda
didi
Bir gedâdır ki ider der-geh-i sultâna
heves

6. **heves ider: -er****Gazel 112**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir şeye karşı istek duymak,
eğilimli olmak, heveslenmek, arzu
etmek, istemek.*

Kıldı gönlüm yine bir âfet-i devrâna
heves
Ki ider her nîgeh-i fitnesi biñ câna
heves

7. **heves itme:-me****Gazel 112**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

*Beklentiye girmek, bel bağlamak,
arzulamak.*

Tab'ın ârâste-i ma'ni-i rengin ile
İtme sîm ü zer için der-geh-i hizlâna
heves

heves kıl-:1. **heves kılagör:-agör****Gazel 111**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Heveslenmek (heves kalıvermek).

Qalmasun dâmeniñ âlüde-i çirk-i
'işyân
Ey Ğarîbî kılagör kılzüm-i Ğufrân'a
heves

heves kıl-:1. **heves kıl:****Gazel 60**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

*Heves etmek, Bir şeye arzu ve
istek duymak.*

Şimden gerü o şubh-ı binâgüşa kıl
heves
Bahtıñ Ğarîbi feyz-i şehirle sa'îd olur

2. **heves kıl:****Gazel 111**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Heves etmek, Bir şeye arzu ve
istek duymak.*

Bu kadar seyr-i çemen-zâr-ı fenâdan
ne biter
Sünbül-i kâkül ile kıl haţ-ı reyhâna
heves

3. **heves kıl:****Gazel 111**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Heves etmek, Bir şeye arzu ve
istek duymak.*

Râh-ı mihrâbdan in ma'den-i sîm
üstüne gel

Bağub ebrūsuna kıl sīne-i cānāna
heves

4. **heves kıldı:-dı**

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Heves etmek, Bir şeye arzu ve istek duymak.

Ƙıldı gönlüm yine bir āfet-i devrāna
heves
Ki ider her nıgeh-i fitnesi biñ cāna
heves

5. **heves kıлма:-ma**

Gazel 111

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim**

Heves etmek, Bir şeye arzu ve istek duymak.

Şarf-ı ‘ömr eyleme bu mey-kede-i
dünyāya
Ƙılma bir cur‘a için sāķi-i devrāna
heves

heves-i būs-ı leb-i cām:

1. **heves-i būs-ı leb-i cāma:-a**

Gazel 172

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kadehin kenarını öpme arzusu.

Sāķī-i melek-manzarıñ oldun mı esīri
Bilmem heves-i būs-ı leb-i cāma mi
düşdüñ

heves-i çāk-i girībān-ı vişāl:

1. **heves-i çāk-i girībān-ı vişāle:-e**

Gazel 261

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın yakasını yırtmanın hevesi.

Düşme heves-i çāk-i girībān-ı vişāle
Bağ müy-ı miyāna ki nezāket var
içinde

heves-i cān:

1. **heves-i cānına:-ın, -a**

Gazel 177

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can hevesi.

Bir mihr-i cemālīñ heves-i cānına
düşdük
‘İsā gibi tā ol güneşiñ yanına düşdük

heves-i dāne:

1. **heves-i dāne:**

Gazel 172

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yeme duyulan istek.

Olduñ mı siyeh hālī gibi zülfüne
meftūn
Ey dil heves-i dāne ile dāma mı
düşdüñ

heves-i ğayr:

1. **heves-i ğayre:-e**

Gazel 29

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Rakip hevesine.

Düşme heves-i ğayre şaķın dest-i
ümīdiñ
Ƙıl halka-i bīrūn-ı der-i yāre teşebbūs

heves-i genc-i vişāl:

1. **heves-i genc-i vişāline:-in, -e**

Gazel 176

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavuşma hazinesinin hevesi.

Düşdük heves-i genc-i vişāline o
şūhuñ
Pīçide siyeh-gīsu-yı mārına irişdik

heves-i gūşe-i mey-hāne:

1. **heves-i gūşe-i mey-hāneden:-den**
Gazel 131
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Meyhane köşesinin hevesi.

Kılmam heves-i gūşe-i mey-hāneden
i' rāz
Kimdir ide būs-ı leb-i peymāneden
i' rāz

heves-i hāl-i siyāh it-:

1. **heves-i hāl-i siyāh itme:-me**
Gazel 230
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) siyah benini arzu etmek.

Ey dil-i ğam-zede bī-hūde hayāl itme
şakın
Heves-i hāl-i siyāh u ruḥ-ı āl itme
şakın

heves-i hām:

1. **heves-i hāme:-e**
Gazel 181
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ham, boş heves.

Rü'yāda bu şeb sā'id-i sīmīniñi aldım
Bī-hūde beni bu heves-i hāme
düşürdüñ

2. **heves-i hāmı:-ı**
Gazel 83
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Boş istek.

Sensiz bu ḥasteniñ dil-i nā-kāmı
bellidir
İster vişāliñi heves-i hāmı bellidir

heves-i la'l:

1. **heves-i la'liñ:-iñ**
Terci-bend 2
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Lal taşına benzeyen dudağının arzusu.

Heves-i la'liñ ile dīde-pür-ābım sensiz
Giryeden seyl-i sirişkimde ḥabābım
sensiz

2. **heves-i la'liñ:-iñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Lal taşına benzeyen dudağının arzusu.

Derdim artur ğam-ı 'aşkıñla devādan
giçdim
Heves-i la'liñ ile āb-ı beḳādan giçdim

heves-i sā'id-i sīmīn-i nigār:

1. **heves-i sā'id-i sīmīn-i nigāra:-a**
Gazel 28
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gümüşe benzeyen kolunun hevesi.

Düşme heves-i sā'id-i sīmīn-i nigāra
Girmez ele ey dil yeter endīşe-i hām it

heves-i sünbül ü reyḥān-ı bahār:

1. **heves-i sünbül ü reyḥān-ı bahāra:-a**
Gazel 27
Mısra: 5
Kelime Tipi: -

*Baharın reyhan ve sümbülüne
heves.*

Düşme heves-i sümbül ü reyhân-ı
bahâra
Ey murğ-ı dil endîşe-i zülf ü hıtt u hâl
it

heves-i zülf:

1. heves-i zülf:

Gazel 115

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının arzusu.

Gönlüm heves-i zülf ile sevdalara
düşmüş
Cânım taleb-i vaşl ile gavgâlara
düşmüş

2. heves-i zülf:

Gazel 281

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının arzusu.

Cânım taleb-i vaşl ile âvâre değil mi
Gönlüm heves-i zülf ile şad-pâre değil
mi

heves-kârî-i âgüş-ı vişâl:

1. heves-kârî-i âgüş-ı vişâle:-e

Gazel 195

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kavuşma kucağının hevesi

Heves-kârî-i âgüş-ı vişâle düşmeden
cânım
Hayâl-i şem'-i ruhsârıyla süzân
olmadan evvel

heves-kârî-i zülf:

1. heves-kârî-i zülf:

Gazel 178

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçın hevesi

Ġarîbî rişte-i maşşudı bulduk hıtt u
hâlinden
Heves-kârî-i zülf ü kâkül-i sevdâdan el
çekdik

heveslen-:

1. heveslenür:-ür

Gazel 79

Mısra: 1

*İsteklenmek, heves etmek, çok
istemek, eğilim duymak.*

Gönlüm hevâ-yı kûyına yârîñ
heveslenür
Cânım hayâl-i gül-şen-i vaşlıyla
beslenür

2. heveslenür:-ür

Gazel 79

Mısra: 8

*İsteklenmek, heves etmek, çok
istemek, eğilim duymak.*

'Aşrında Bâyezîd ise baksa o sâkiye
Büs-ı leb-i piyâlesine dil heveslenür

hey'et-i taşvîr:

1. hey'et-i taşvîr:

Gazel 283

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Resim görüntüsü.

Pây-mâl itdi beni âmed ü reft-i sitemiñ
Rüy-ı kâlîde olan hey'et-i taşvîr gibi

heykel:

1. heykel:

Gazel 194

Mısra: 4

Hastalığa ya da nazara karşı

*kişilerin üstlerinde taşıdıkları dualar,
muska, taviz, gizlik.*

Dâğ-ı hasedle yakdı 'uşşâk-ı bî-nevâyı
Boynundaki bu heykel kolundaki
hamâ' il

hezâr:

1. hezâr:

Gazel 46

Mısra: 9

Bin.

Ursam hezâr gavta yem-i fikrde gerek
Tâ bir bu gûne şî'r dil-i zârdan gelür

2. hezâr:

Gazel 232

Mısra: 7

Pek çok, binlerce.

Düşsün hezâr rahne sitemden
derûnuma
Dendân-ı sîn-i büse leb-i yâra
degmesün

3. hezâr:

Gazel 149

Mısra: 4

Bin, pek çok.

Bâğ-ı 'adem diyârına gül rıhlet eyledi
Kaldı yerinde bülbül-i miskîn hezâr
hayf

4. hezâr:

Gazel 12

Mısra: 6

Âşık.

Figân u nâledendir tıynet-i 'uşşâk
tahmîri
Şikest-i reng-i rüyundan hezâr âvâz
olur peydâ

5. hezâr:

Gazel 16

Mısra: 1

Âşık.

Düşmüş hezâr mihnete eyyâm-ı
'andelîb
Hâr-ı cefâya kılmadan ibrâm 'andelîb

6. hezâr:

Gazel 207

Mısra: 13

Bin, binlerce, pek çok.

Gördi hezâr rahne dilinde nigîn-veş
Her kim Garîbi eyledi beyne'l-enâm
nâm

hezâr eczâ-yı merhem:

1. hezâr eczâ-yı merhemle:-le

Gazel 210

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bin parça merhem.

Hezâr eczâ-yı merhemle şifâ-yâb
olmadı sensiz
Bu dâğ-ı derd kim var sâha-i sînemde
sulţânım

hezâr it-:

1. hezâr itdi:-di

Gazel 255

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çoğalmak, artmak.

Va'de-i bende-nevâz-ı keremiñ
sulţânım

Dil-i nevmîdime ümmîdi hezâr itdi
yine

hezâr kerre:

1. hezâr kerre:

Gazel 106

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Bin kere.

Şalsun bu gün de zülfünü mäh-ı
cemāline
Bizler hezār kerre şeb-i nārı görmüşüz

hezārān:

1. hezārān:

Gazel 279

Mısra: 5

Binler, binlerce.

Hezārān reng ile hūn-ı dilimden hāme-
i müjgān
Firākıñ şerhine ruhsār-ı zerdimde
raşam başdı

2. hezārān:

Gazel 81

Mısra: 7

Bin, binlerce, pek çok.

Bulur āyine kendinden hezārān ‘aks
gün-ā-gün
Bu güne sāde-levh-i bü'l-hevesle
kārımız yokdur

3. hezārān:

Gazel 164

Mısra: 6

Bin, binlerce, pek çok.

Ārzū-mend-i dem-i şemşiriñim kırbān
günü
Ey hezārān ben gibi bī-çāre kırbānıñ
seniñ

4. hezārān:

Gazel 141

Mısra: 14

Bin, binlerce, pek çok.

Ey veliyyü'l-ni‘ metim sermāye-i
‘ömrüm benim
V'ey hezārān ben gibi yoluñda kırbān
el-vedā‘

hezār-eczā-yı merhem:

1. hezār-eczā-yı merhemle:-le

Gazel 108

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bin parça merhem.

Refū-yı ‘āfiyet bulmaz hezār-eczā-yı
merhemle

Derūn-ı sīnede zaḥm-ı müjeñ nāsūrdan
qalmaz

hezār-hasret:

1. hezār-ḥasret:

Gazel 24

Mısra: 6

Binlerce hasret.

Tenhā degil vücūdum rāh-ı
muḥabbetiñde
Var devletiñden ey mäh dilde hezār-
ḥasre

hıfz it-:

1. hıfz it:

Gazel 69

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Korumak, muhafaza altına almak.

Hıfz it bu nev-āyin gazel-i şūhı Ğarībī
Dil-ber deheninden ki cevāb-ı
sūhanımdır

hınā-yı pençe-i hürşid:

1. hınā-yı pençe-i hürşidi:-i

Gazel 268

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güneşin pençesinin kınası.

Hınā-yı pençe-i hürşidi sen göster
ayağında

Ki her dem başına ben bir belâ-
gerdâniñim sâķī

hırām:

1. hırāma:-a

Gazel 244

Mısra: 3

Salınarak yürümek.

Geldi hırāma bāğ-ı hayālimde bir
şanem
Oldum esīr-i serv-i kad-i dil-rübāsına

2. hırāmı:-ı

Gazel 40

Mısra: 10

*Salına salına, naz ve eda ile
yürüme.*

Qumri-i 'aşka kemend-i kākülün tavk-
ı belā
Şīve-i qaddiñ hırāmı serv-i ra'nādan
lezīz

hırām eyle-:

1. hırām eyle:

Gazel 268

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümek.

Bu bezm-i 'işret-engīz-i humāra bir
hırām eyle
Ki mest-i bāde-i çeşmān-ı hoş-
mestāniñim sâķī

hırām it-:

1. hırām it:

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Salınmak, boy göstermek.

Bu hüsn ile bir kerre gülistāna hırām it
H'āb-ı seheri bülbül-i miskīne harām it

2. hırām itdikce:-dik, -ce

Gazel 264

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Salınmak, boy göstermek.

Cānım ol qamete qurbān ki hırām
itdikce
Kākül-i müşg-feşān cünbiş ider
düşunda

3. hırāmitse:-se

Gazel 261

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Salınmak, boy göstermek.

Bilmem ne belā naħldir ol serv-i qadiñ
kim
Her güne hırām itse leṭāfet var içinde

hırāma gel:

1. hırāma gel:

Gazel 175

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nazlı nazlı yürümeye başlamak.

Ey serv-i nāz bezmde bir kez hırāma
gel
Kim mübtelā-yı şīve-i reftāriñim seniñ

2. hırāma gelse:-se

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nazlı nazlı yürümeye başlamak.

Ebrū-kemān ü nāvek-i müjgānı hūn-
feşān
Gelse hırāma şīve-i nāzik-nihāli şūħ

3. hırāma gelse:-se

Gazel 193

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nazlı nazlı yürümeye başlamak.

Gelse hırāma bezmde sāki-i lāle-ruḥ
Evvel öpüb dudagını soñra şarābın al

hıramān:

1. hıramān:

Gazel 82

Mısra: 2

*Salına salına, naz ile, edâ ile
yürüyen.*

Bizim bir nāzenīn-i şūḥ-ı şeh-
āşūbumuz vardır
Hıramān serv-i kıdd bir lāle-ḥadd
mergūbumuz vardır

2. hıramānlı:-lı

Gazel 188

Mısra: 12

Salınarak naz ve eda ile yürüme.

‘İşvesi cānlar alur kıddi kıyāmet
koparur
Nāz ile şīve-i reftāri hıramānlı güzel

hıram-ı kadd:

1. hıram-ı kıddiñe:-iñ, -e

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Salınan boy.

Bu ḥüsn ü āniña ey şūḥ-ı bī-pervā ne
söyleller
Hıram-ı kıddiñe ey serv-i hoş ra nāne
söyleller

hırāş-ı sīne:

1. hırāş-ı sīneden:-den

Gazel 183

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sinemin yarası.

Hırāş-ı sīneden nāhun-ı ḥasret döndi
mercāna

Yeter ey dīde-i cān la‘l-i ruḥsāra taleb-
kār ol

hırmən-i cān:

1. hırmən-i cān:

Terkib-bend 1

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Can harmanı.

Nice bir hırmən-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim ārzu-yı vaşl ile giryān olsun

hırmən-i maḳşūd:

1. hırmən-i maḳşūda:-a

Terci-bend 4

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

İstekler, arzular harmanı.

Mey-i bezm-i vişāliñ başa dek nūş
itmedim bī-ğaş
Fırākın hırmən-i maḳşūda urdı şu‘le-i
āteş

hırmən-i ‘ömr:

1. hırmən-i ‘ömr:-i

Terci-bend 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ömrünün harmanı.

Hırmən-i ‘ömrü yeter ḳahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış ḳul isem gel beni āzād
eyle

hırmən-i ‘ömr-i rakībān:

1. hırmən-i ‘ömr-i rakībānı:-ı

Gazel 204

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Rakiplerin ömrünün harmanı.

Şarşar-ı renc-i hâsed birle bu 'işret-
gehde
Hırmen-i 'ömr-i raķībānı tebāh
eyleyelim

hırz-ı seyfide:

1. **hırz-ı seyfide:**

Gazel 89

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kılıç muskası.

Ham-ı ebrūlarıñ altında şaf-ı müjgānıñ
Hırz-ı seyfide olan katle işāret yeridir

hısm:

1. **hısm:**

Gazel 279

Mısra: 1

Öfke, kızgınlık.

Yine hısm ile dil-ber pister-i nāza
kadem başdı
Niyāza koymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

2. **hışmla:-la**

Gazel 174

Mısra: 7

Öfke, kızgınlık, gazap.

İdecek hışmla ebrūy-ı kemānın der-kār
Anıñ amāc-geh-i tūrine āmāde idik

hışma gel-:

1. **hışma gelür:-ür**

Gazel 162

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sinirlenmek, kızmak.

Ėamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrāba göñül kıble-i ebrū
diyerek

hısn-ı beden:

1. **hısn-ı beden:**

Gazel 80

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Vücut kalesi.

Kafesden ister āzād ola murĖ-ı rūh-ı
nā-şādım
Ki sensiz cānıma hısn-ı beden zindāna
dönmüşdür

2. **hısn-ı bedenden:-den**

Gazel 132

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Vücut kalesi.

Girmege tenhā hayāl-i yār mīnā-yı dile
Taşraya hısn-ı bedenden cāna
ruhşatdır Ėaraż

hıtā:

1. **hıtā:**

Terci-bend 3

Mısra: 32

Kuzey Çin.

Biñ Şām u Haleb dil-beri biñ Mışr
habībi
Biñ Çın ü Hıtā meh-veşi biñ Rüm
lebībi

hıtta:

1. **hıttaş-ı:-sı**

Gazel 38

Mısra: 7

Memleket, diyar, ülke.

Vīrān olacak hıttaş-ı ta'mīre ne kābil
Bir mülkde kim naşb ola sulţān
müte'addid

hıttā-i iklīm-i sühan:**1. hıttā-i iklīm-i sühan:****Gazel 68**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Söz ikliminin ülkesi.

Nazm içre Ğarībī o cihān-gīr-i

zamānım

Kim hıttā-i iklīm-i sühan cümle

benimdir

hıttā-pīrāy-ı reh-i 'ālem-i bālā:**1. hıttā-pīrāy-ı reh-i 'ālem-i bālāya:-**

y, -a

Gazel 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüce âlemin yolu şehrin süsü.

Hâşıl-ı her dü-cihān emti 'a-i kevn ü

mekān

Hıttā-pīrāy-ı reh-i 'ālem-i bālāya fedā

hıyābān:**1. hıyābān:****Gazel 280**

Mısra: 8

*Cadde, iki tarafı ağaç dikili yol,
bahçe yolu.*Kalmadı naḥl-i murādımda sitemden
berg ü bār

Kaṭre-i bārān-ı lüṭfuñla hıyābān it beni

hıyābān ol:**1. hıyābān olub:-ub****Gazel 150**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İki tarafı ağaçlı yol olmak.

Meyl-i gül-geşt idemez kaldı dili

'uṣṣāḳın

Serv-i tīrinden olub sīne hıyābān şaf
şaf**hıyānet imiş:****1. hıyānet imiş:****Gazel 118**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İhanetmiş.

O şūh-ı lāle-ruḥuñ sözleri kināyet imiş

Benimle eylediği güft-gü hıyānet imiş

hızr:**1. hızr:****Gazel 212**

Mısra: 1

*Ab-ı hayatı içerek ölümsüz
olduğuna inanılan peygamber.*

Biñ Hızr bulur 'ömr-i beḳā

kevşerimizden

Ḥamyāze-i 'işret dökülür sāğarımızdan

2. hızr:**Gazel 107**

Mısra: 5

*Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe
erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdadına yetiştiğine
inanılan kimse.*

Hem yine Hızr bilür âb-ı beḳānıñ

ḳadrin

Lezzet-i būs-ı ruḥ-ı sādeyi herkes

bilmez

3. hızr'a:-a**Gazel 42**

Mısra: 4

*Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe
erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına yetiştiğine
inanılan, bir görüşe göre peygamber,
bir görüşe göre velî olan zat.*

Debistān-ı ğamıñda tıfl-ı dil bir nev-
zebān olsa
‘Ulūm-ı ma‘rifetde Hızır'a üstād
olmadan yegdir

4. hıızr-ı:-ı

Gazel 254

Mısra: 6

*Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe
erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul
sıkıştığında imdâdına yetiştiğine
inanılan, bir görüşe göre peygamber,
bir görüşe göre velî olan zat.*

Cüy-bār-ı lebine sebze-i haıı geldikde
Hızır'ı zulmâta şalur çeşme-i hayvānı
ile

hıızr-ı hatt:

1. hıızr-ı haıı:

Gazel 279

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ayva tüylerinin Hızır-ı
(Hızır-hatt (ayva tüyü) münasebetiyle
Hızır'la ilgili bir inanışa
dayanmaktadır. Âb-ı hayâti içerek
ölümsüzlüğe ulaşan Hızır ile İlyas'dan,
Hızır denizlere memur edilmiştir.
Denize düşüp de ömrü sona ermemiş
olanları o kurtarır. Hızır nasıl darda
kalanları kurtarırsa âşık için de hat
öyledir.).*

Hele İskender-i dil çıkmadan zulmât-ı
zülfünden
Gelüb ser-çeşme-i hayvāna Hızır-ı haıı
kadem başdı

hıızr-ı şabā:

1. hıızr-ı şabā:

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sabah rüzgarının Hızır'ı.

Yoğ bākımız eyyām-ı firākıñ
siteminden
Bāğ-ı emele Hızır-ı şabā reh-berimizdir

hıızr-ı vücūd:

1. hıızr-ı vücūd:

Gazel 163

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Vücudun Hızır'ı (Âb-ıhayat içtiği
için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi
temsil ettiğine ve kul sıkıştığında
imdâdına yetiştiğine inanılan, bir
görüşe göre peygamber, bir görüşe
göre velî olan zat).*

Âb-ı bekāya hıızr-ı vücūd olmaz
ihtiyāc
Reyyān iderse ‘ömrünü ebr-i ‘aııların

hibr:

1. hibr:

Gazel 203

Mısra: 3

Âlim, bilgin.

Büy-ı gül hibr olamaz bād-ı şabādan
hāme
Âyet-i hüsnini ne vech ile tefsir idelim

hiç:

1. hiç:

Gazel 23

Mısra: 11

Asla.

Hiç silsile-i devlet-i ‘uqbādan üzülmez
Bir el k'olur āvīze-i dāmān-ı kanā‘at

2. hiç:

Gazel 223

Mısra: 2

Asla.

Cân-ı cefâ-yı derd-i nihâni bilür misin
Hiç inkisâr-ı âh u fiğânı bilür misin

3. **hiç:**

Muhammes 1

Mısra: 5

Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.

Bu miḥnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i âşüfte kim üftâdelikden ser-firâz
olmaz

4. **hiç:**

Gazel 75

Mısra: 10

Asla, hiçbir zaman.

Dirler seni bu ḥüsn ile bir âfet-i devrân
Hiç 'âşık-ı miskîniñe bilmem ne
diyerler

5. **hiç:**

Muhammes 1

Mısra: 10

Asla, hiçbir zaman.

Ġarîbe güşe-i zilletde kimse çâre-sâz
olmaz

Bu miḥnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var

6. **hiç:**

Muhammes 1

Mısra: 15

Asla, hiçbir zaman.

Bu miḥnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cânib-i gül-zâra ülfet zât-ı
şeb-nemde

7. **hiç:**

Muhammes 1

Mısra: 20

Asla, hiçbir zaman.

Ne bir bûy-ı meveddet nüşha-i gül-zâr-ı
'âlemde

Bu miḥnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var

8. **hiç:**

Gazel 156

Mısra: 4

Asla, hiç bir zaman.

Pervâne-i muḥabbet olaldan
vücüdümüz
Şem'-i cemâl-i rüyuña hiç dâ'ir
olmadık

9. **hiç:**

Gazel 274

Mısra: 4

Asla, katiyen, hiçbir zaman.

O şeb kim eylerim taḥrîr vaşf-ı şem'-i
ruḥsârîñ
Yakışmaz hiç bir maşdar per-i
pervânededen ğayrı

10. **hiç:**

Gazel 168

Mısra: 7

Asla, kat'iyen, hiç.

Hiç vedduḥâ-yı ḥüsni berî olmadı gice
Fenn-i rüsüm-ı 'aşqda üstâd olanlarıñ

11. **hiç:**

Gazel 14

Mısra: 1

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

O ḥâtırda ki ğam var hiç mesrûr
olmasun yâ Rab
Ḥarâb-ı 'aşq olan vîrâne ma'mûr
olmasun yâ Rab

12. **hiç:**

Gazel 142

Mısra: 3

Olumsuz cümlelerde ve soru

*cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir,
kat'iyen, asla, hiçbir zaman, hiçbir
şekilde.*

Bu mey-kede-i dehrde hîç 'âkıl ider mi
Bir neş'e için sâkî-i devrâna tevaqqu'

13. **hiç:**

Gazel 94

Mısra: 2

Asla, hiç bir şekilde.

Göñül aldanma çarhıñ inqılâbı ber-
karâr olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyâmına hîç i'tibâr
olmaz

14. **hiç:**

Gazel 94

Mısra: 2

"asla" anlamındaki zarf.

Göñül aldanma çarhıñ inqılâbı ber-
karâr olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyâmına hîç i'tibâr
olmaz

15. **hiç:**

Gazel 141

Mısra: 16

"asla" anlamındaki zarf.

Hakk bilür pîçidedir sensiz hayâtım
mevtime
Hîç kefenden farkı yok pîrâhen-i cân
el-vedâ'

16. **hiç:**

Gazel 141

Mısra: 18

"asla" anlamındaki zarf.

Tâ-be-gerden garç-ı hûn olsun vücûdi
düşmeniñ
Olmasun gül-zâr-ı bahtı hîç reyyân el-
vedâ'

17. **hiç:**

Gazel 233

Mısra: 13

"asla" anlamındaki zarf.

Hîç meskende Ğarîbî şuyını
bulduramaz
Meger anı Şat-ı Mûşul yine sîr-âb
itsün

18. **hiç:**

Muhammes 1

Mısra: 30

"asla" anlamındaki zarf.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
hamā'ildir
Bu miḥnet-ḥāne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var

19. **hiç:**

Muhammes 1

Mısra: 35

"asla" anlamındaki zarf.

Bu miḥnet-ḥāne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bî-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekküldür

20. **hiç:**

Muhammes 1

Mısra: 40

"asla" anlamındaki zarf.

Efendim zevraç-ı cân garç-ı girdāb-ı
taḥayyüldür
Bu miḥnet-ḥāne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var

21. **hiç:**

Muhammes 1

Mısra: 45

"asla" anlamındaki zarf.

Bu miḥnet-ḥāne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var

22. **hiç:****Terci-bend 3**Mısra: **11***"asla" anlamındaki zarf.*

Hiç birine baş egmezim ey kâmeti
tübâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-1 dil-
ārā

23. **hiç:****Terci-bend 3**Mısra: **17***"asla" anlamındaki zarf.*

Hiç birine kılmam nazar ey şüreti zībâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-1 dil-
ārā

24. **hiç:****Terci-bend 3**Mısra: **23***"asla" anlamındaki zarf.*

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
hamrâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-1 dil-
ārā

25. **hiç:****Terci-bend 3**Mısra: **29***"asla" anlamındaki zarf.*

Hiç birine meftûn olamam ey gözi
şehlâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-1 dil-
ārā

26. **hiç:****Terci-bend 3**Mısra: **35***"asla" anlamındaki zarf.*

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-1 dil-
ārā

27. **hiç:****Muhammes 1**Mısra: **25***"Asla" anlamında zarf.*

Bu miḥnet-ḥâne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevâl-i ḥ'ân-1 firqat inkıṭâ'-1 cāna
mā'ildir

28. **hiç:****Terci-bend 3**Mısra: **5***"Asla" anlamında zarf.*

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mînâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-1 dil-
ārā

hiç bir:1. **hiç bir:****Gazel 8**Mısra: **7**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hiçbir.*

Hiç bir vechle tennür-1 icâbet dütmez
Olmasa şıdk u şafâ mâye-i taḥmîr-i
du'â

2. **hiç biri:-i****Gazel 47**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Hiçbiri.

Çok tâzeleriñ pençe-i bî-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kâr degildir

hiç kimse:1. **hiç kimseleri:-ler, -i****Gazel 171**Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Hiç kimse.

Hîç kimseleri gül gibi güldürmediğî
yok
Ancak yalañuz ben gibi giryânı
unutduñ

hicâb-ı ‘aşk:

1. **hicâb-ı ‘aşk:**

Gazel 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk perdesi.

Hem hicâb-ı ‘aşk mâni’dir hem
istiğnâ-yı hüsn
İki cânibden ruḥ-ı dil-ber muṭalsamdır
baña

hicâzî perde:

1. **hicâzî perdesinde:-sin, -de**

Gazel 227

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hicaz makamı.

‘İrâk’a ger düşerse reh-güzârîñ ḥâlimi
muṭrib
Ḥicâzî perdesinde nağme-i sâz ile
söylersin

hicr:

1. **hicr:**

Gazel 215

Mısra: 1

Ayrılık.

Var ümîdim şanemâ hicr ile vîrân
olasın
Âteş-i firqat-i âmâl ile sūzân olasın

2. **hicr:**

Terci-bend 2

Mısra: 11

Ayrılık, ayrılık acısı.

Mülk-i cân hicr ile vîrân iken âbâd
eyle
Sînemi bes hedef-i nâvek-i bî-dâd eyle

3. **hicr:**

Terkib-bend 1

Mısra: 81

Ayrılık.

Nice bir ḥırmen-i cân hicr ile sūzân
olsun
Gözlerim ârzu-yı vaşl ile giryân olsun

4. **hicrde:-de**

Gazel 196

Mısra: 4

Ayrılık.

Daḥı minnet-keş-i mi‘mâr-ı vişâl
olmayalım
Hicrde tîşe-i bî-dâd ile vîrân olalım

5. **hicrden:-den**

Gazel 83

Mısra: 11

Ayrılık.

Telḥî-i rûz-ı vaşlı virür hicrden ḥaber
Ey dil şeb-i firâkıñıñ aḥşamı bellidir

6. **hicriñ:-iñ**

Gazel 214

Mısra: 1

Ayrılık.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-gam
yansun
Giry-e-i ḥasret ile dâde-i pür-nem
yansun

7. **hicriñle:-iñ, -le**

Muhammes 2

Mısra: 11

*Ayrı olma -Sevgilinin âşıktan
uzakta olması-.*

Cānım ey gönçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan
Şehr-i dil seyl-i havādiş birle vīrān
olmadan

hicrān:

1. **hicrān:**

Gazel 136

Mısra: 5

Ayrılık.

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengin-şafha-i rüy-ı gül-i ra'nā
galaş

2. **hicrān:**

Gazel 199

Mısra: 1

Ayrılık.

Hicrān ile rū-pūş-ı gubār-ı keder oldım
Ġam-hāne-i ğurbetde alub gil-be-ser
oldım

3. **hicrān:**

Gazel 216

Mısra: 5

Ayrılık.

Hicrān ile eyyām-ı vişāl olsa berāber
Far eylemezim vaqt-i mesāyı
seherimden

4. **hicrān:**

Gazel 277

Mısra: 10

Ayrılık.

ekilür her ne ise cevri ü cefā-yı ğurbet
Līk hicrān baña bir başa belādır
şimdi

5. **hicrān:-ı**

Gazel 252

Mısra: 5

Ayrılık, ayrılık acısı.

Düşnām-ı telhi bir yaña hicrānı bir
yaña
Nüş itdirür o şüh baña sem sem üstüne

6. **hicrānıña:-ıñ, -a**

Gazel 20

Mısra: 6

Ayrılık, ayrılık acısı.

Tīĝ-ı bī-dād ile şehīd olsun
Dil ki hicrānıña getürmedi tāb

7. **hicrānıña:-ıñ, -a**

Gazel 219

Mısra: 5

Ayrılık.

Hicrānıña efsürde olan rişte-i cānım
Zencīr-i belā zülf-i perişanıña urbān

hicr-i ser-i kūy:

1. **hicr-i ser-i kūyuñ:-uñ**

Gazel 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sokaĝından ayrı olma.

Her end yerim cennet olursa yine ey
şüh
Hicr-i ser-i kūyuñ baña zindāna
berāber

hicr-i sitem:

1. **hicr-i sitem:**

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sitemin ayrılıĝı.

Rū-pūş olursa bizden o gönçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişāle 'alāmet degil midir

hidāyet:**1. hidāyet:****Gazel 44**

Mısra: 10

Doğru yol, doğruluk.

Ḳufl-i dūr-i ḥazā' in-i rahmet güşādedir
Bāz it dehān-ı tevbe hidāyet zamānıdır

2. hidāyet:**Gazel 241**

Mısra: 4

Kurtuluş, doğru yol.

Baḥa bu nefis-i ser-keş reh-zen-i rāh-ı
şerī' atdır
Ḍalāletden reh-i Ḥaḳḳ'a hidāyet
senden olmazsa

hidāyet eyle-:**1. hidāyet eyle:****Gazel 77**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Doğru yolu göstermek.*

Şaḥrā-yı ma'şiyetde ḳaldı Ğarībi
muḫtar
Yā Rab hidāyet eyle rāh-ı şevāb göster

hidāyet vir-:**1. hidāyet vir:****Gazel 20**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kurtuluşa erdirmek.

Vir hidāyet bu zār u maḥzūna
Rabbenā inneke entel vehhāb

hiddet:**1. ḥiddet:-i****Gazel 78**

Mısra: 13

Gazab, öfke.

Şeyḥ-i Şan'ān'ın miyānında kemend ü
ḥiddeti
Kākülün şevḳiyle bir zünnār kendin
gösterür

hidmet eyle-:**1. hidmet eyledik:-dik****Gazel 180**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim***Hizmet etmek.*

Sākī bizi de eyle ocaḳ eskisi ḥesāb
Pīr-i muḡāna biz daḫı çok hidmet
eyledik

2. ḥidmet eyledik:-dik**Gazel 263**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hizmet etmek.

Zülf-i nigāra ḥayli zamān ḥidmet
eyledik
Olduḳ resīde rütbe-i müy-ı miyānına

hidmet-güzeşte:**1. ḥidmet-güzeşte:****Gazel 223**

Mısra: 7

Hizmet etmiş, hizmeti geçmiş.

Ḥidmet-güzeşte çāker idim saḥa bir
zamān
Şimdi utanma sen o zamānı bilür
misin

hikāyet:**1. ḥikāyet:****Gazel 113**

Mısra: 12

Hikāye.

Dem urur bī-gāneliḳ resminden herkes
gālibā
Ḳıṣṣa-i mihr [ü] vefādan bir ḥikāyet
qalmamış

2. **ḥikāyeti:-i**

Gazel 66

Mısra: 5

Hikāye, anlatı.

Düşse zebān-ı ḥalḳa dükenmez
ḥikāyeti
Mār-ı siyāh-ı zülfi uzun dāstānlıdır

hikmet:

1. **ḥikmet:**

Gazel 259

Mısra: 11

Gizli sebep.

Bilmem nedir ey cānā ḥüsnünde bu
ḥikmet kim
Göz gördi gönül sevdi ‘aḳl oldı
perākende

hikmet-i eş‘ār:

1. **ḥikmet-i eş‘āra:-a**

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şiirlerin hikmetleri.

Eflāk-i ṭabī‘at küresi rüşen olaldan
Biz ḥikmet-i eş‘āra Felāṭūn-ı ḥakīmüz

hilāl:

1. **hilāl:**

Muhammes 2

Mısra: 16

Hilal, hilale benzer.

El-amān ey ḡamzesi ḳātil-i ḥün-ḥvār
el-amān
Firḳatīñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ
beni

2. **hilāl:**

Tarih 1

Mısra: 18

Yeni ay (Sevgilinin hilal kaşı)

Micmer-i dilde ‘Uṭārid yaḳdı ‘ūd u
‘anberīn
Devr-i ‘ıṭrından çekerdi vesme ebrūsı
hilāl

hilāl kaş:

1. **hilāl kaşına:-vñ, -a**

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hilal gibi ince ve düzgün kaş.

Oldı ḥayāl-i ḥālīñ ile baḥtımız siyāh
Döndi hilāl kaşına ḳadd-i ḥamidemiz

hilāl-i ham-ı ebrū:

1. **hilāl-i ham-ı ebrūsı:-sı**

Gazel 127

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kaş kıvrımının hilali.

Ey hilāl-i ḥam-ı ebrūsı şeb-i ‘īd-i ḥulūş
Senden eyler dil-i bī-çāremiz ümmīd-i
ḥulūş

hilkat-i eşyā:

1. **hilkat-i eşyā:**

Gazel 267

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eşyanın, varlıkların yaratılışı.

Şevḳ-i mihridir anıñ vāsıta-i būd u
nebūd
Zāt-ı pākidir olan ḥilkat-i eşyā sebebi

hilkat-i nev'-i melek:**1. hilkat-i nev'-i melek:****Gazel 191**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Melek cinsinin yaratılışı.

Saňa bu hüsne kimdir ki benî-âdem
dir

Hilkat-i nev'-i melek hâkden olmaz
me'mûl

hilm:**1. hilm:-e****Tarih 1**

Mısra: 11

Yumuşak huy.

El çeküb hün-rizlikden 'adl ü hilm
başladı

Şaldı elden tığını Mirrîh idüb terk-i
vebâl

himmet:**1. himmet:****Gazel 90**

Mısra: 17

Çalışma, gayret, emek.

İriş ey hâme-i şîrîn-edâ himmet saňa
kaldı

Ġarîbî derdin ızhâr itmege bir hem-
zebân ister

2. himmeti:-i**Gazel 123**

Mısra: 3

İyilik, yardım.

Gedânîñ himmeti imdâd ider hâl-i
şehen-şâha

Hevâ taht-ı Süleymân'a cenâh-ı
mürdan gelmiş

himmet-i pâşâ-yı mükerrerem:**1. himmet-i pâşâ-yı mükerrerem:****Gazel 161**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Saygıdeğer paşanın himmeti.

El virdi yine himmet-i pâşâ-yı
mükerrerem

Biz 'ömr-i raķîbânı melâmetle
giçürdik

himmet-i tîmür:**1. himmet-i tîmür'dan:-dan****Gazel 123**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Timur'un himmeti.

Ġarîbî deşt-i nazmı şâ'irân-ı vakte
teng eyle

Saňa feyz-i tabî'at himmet-i Tîmür'dan
gelmiş

hind:**1. hind:****Gazel 251**

Mısra: 3

Hindistan.

O mâh-ı şubh-ı tal'at Rûm'a çıkdı
Hind fethinden

Bu kez hürşid-i nisbet çekdi tığîñ
kişver-i Şâm'a

hind-i zülf:**1. hind-i zülfdan:-den****Gazel 287**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) saçının karası.

Deryā-yı 'aşka düşdi gönül Hind-i
zülfden
Çıkdı kenāre bender-i şüretde zevrakı

hindū:

1. **hindū:**

Gazel 162

Mısra: 8

*Hintli. İfadede sevgilinin beni,
siyahlığı sebebiyle Hintlilere
benzetilmiştir.*

Reşkden eyledi ser-menzilini āb-ı
hayāt
La 'l-i ruhsārdaki hāline Hindū diyerek

2. **hindū:-la**

Gazel 247

Mısra: 3

*Hintli. (İfadede sevgilinin beni,
siyahlığı sebebiyle Hintlilere
benzetilmiştir).*

Firengī hatla Hindū hāle virdik kişver-
i hüsni
A kāfir kendi zu 'muñca henüz imān
mı var sende

hindū-sitān-ı zulmet:

1. **hindū-sitān-ı zulmeti:-i**

Gazel 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karalık Hindistan'ı.

Çekdi cihāna berķ-i dem-i tığ-ı
şu 'lesin
Hindū-sitān-ı zulmeti kıldı harāb şubh

hirbā:

1. **hirbā:**

Gazel 188

Mısra: 13

Bukalemun.

Ķodi ħirbā gibi hayretde Ķarībī beni ol
Ķüsni-i ħürşid-i dırahşān gibi tābānlı
güzel

2. **ħirbāya:-y, -a**

Gazel 212

Mısra: 12

Bukalemun.

Derk itse ħaķikatde dāde-i ħürşid
Ķirbāya döner şa 'şa 'a-i ħāverimizden

hod:

1. **hod:**

Terkib-bend 1

Mısra: 73

Kendi, bizzat,.

Ķod bilürsin olalı 'āşık-ı dīdār saña
Cān u dil tavķ-ı muħabbetde giriftār
saña

hod-dāğ-ı derün-ı sine:

1. **hod-dāğ-ı derün-ı sineme:-m, -e**

Muhammes 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönlünün iç yarası.

Ne ızhār-ı cefā-yı ħurbete bir yār-ı
hem-dem var

Ne ħod-dāğ-ı derün-ı sineme bir tāze
merhem var

ħokķa-i ceyb-i sipihr:

1. **ħokķa-i ceyb-i sipihrde:-de**

Gazel 273

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feleğın cebinin kabı.

Dirhem ħadarca ħokķa-i ceyb-i
sipihrde
Dārüy-ı raħm 'illet-i bīmāra ħalmadı

hokka-i dükkân-ı 'attâr ol:**1. hoşka-i dükkân-ı 'attâr ol:****Gazel 183**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Attar dükkânının hokkası olmak.

Meşâmm-ı câna yetmez büyüñ ey
 sünbül zebânîñ kes
 Şemîm ile dilersen hoşka-i dükkân-ı
 'attâr ol

hokka-i mercân:**1. hoşka-i mercâna:-a****Gazel 49**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mercan hokkası (hokka: içine mürekkebe konulan kap).

Zülfüñ resen-i gerden-i 'uşşâka belâsın
 Dürc-i deheniñ hoşka-i mercâna
 berâber

hokka-i tiryâk:**1. hoşka-i tiryâkden:-den****Gazel 191**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tiryak hokkası (tiryak: Hayvânî, nebâtî ve mâdenî maddelerin karışımından meydana gelen, sancıya, öksürüğe, yılan ve akrep sokmasına, bazı hastalıklara ve zehirlenmeye karşı kullanılan afyonlu mâcun, panzehir, antidot).

Her şanem hüsnî kadar 'aşıkı meftûn
 eyler
 Zevk-i mey hoşka-i tiryâkden olmaz
 me' mül

hoş:**1. hoş:****Gazel 155**

Mısra: 1

Hoş, güzel.

Hoş zevk virür câm-ı muşaffâya
 şarılmak
 Cân tâze virür 'aşıkâ şahbâya şarılmak

2. hoş:**Tarih 1**

Mısra: 26

hoş, güzel.

Ben bu eyyâm-ı neşât-engîzden
 şordum haber
 Söyledi gerdün lisân-ı hâl ile bir hoş
 mağâl

3. hoş:**Gazel 245**

Mısra: 5

Güzel, iyi.

Hoş ol günler ki devr eylerdi
 gerdünüm murâd üzre
 İderdim zevk-i vuşlat gül-beden
 gönçe-dehenlerle

4. hoşdur:-dur**Gazel 261**

Mısra: 11

İyi, güzel.

Hoşdur baña biñ kerre gülistân-ı
 İrem'den
 Ol bezm ki şahbâ-yı muhabbet var
 içinde

5. hoşdur:-dur**Gazel 194**

Mısra: 13

Güzel, iyi.

Faşl-ı bahār hoşdur dil-dār u bāde ile
Bī-dil-ber ü müşelleş gül-zārdan ne
hāşıl

6. **hoşdur:-dur**
Gazel 245
Mısra: 2
Güzel, iyi.

Açılmaz gönçe gönlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahār u bāde hoşdur dil-ber-i nāzik-
bedenlerle

7. **hoşdur:-dur**
Gazel 2
Mısra: 8
Daha güzel, daha iyi.

Ol nāzenīn gelürse n'ola başım üstüne
Hoşdur gül olsa gūşe-i destāra āşinā

8. **hoşum:-um**
Gazel 132
Mısra: 3
Hoş, güzel.

'Arşa-i 'aşkında şemşīr-i nigāhıyla
hoşum
Kim dehān-ı tīğden āb-ı şehādetdir
ğaraż

hoş giç:-

1. **hoş giçer:-er**
Gazel 122
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzel vakit geçirmek, eğlenmek.

Hoş giçer faqr u fenā ile Ğarībī
günümüz
Şerh-i tecrīdi Mesīhā bize ta'lim itmiş

hoş ol:-

1. **hoş ol:**
Gazel 184
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Esenlikte olmak.

Dökmüş ğarażla hār-ı cefā rāh-ı
maṭlaba
Hoş ol raķīb-i kaḥpe-zen Bū Leheb
degil

hoş-āyīn:

1. **hoş-āyīn:**
Terci-bend 3
Mısra: 20
Güzel ibadet.

Biñ ḥaṭṭı benefşe lebi mey-gün ruḥı
rengīn
Biñ sīb-i zenehdānı güzel ḥüsni hoş-
āyīn

hoş-elhān:

1. **hoş-elhān:**
Gazel 280
Mısra: 20
Güzel sesli.

Zīr-i hār-ı faqrda bī-çāre kaldım dil
ḥazīn
Bāğ-ı vaşfiında Ğarībī teg hoş-elhān it
beni

hoş-güvār:

1. **hoş-güvār:**
Gazel 248
Mısra: 7
Hoş içimli lezzetli, tatlı, leziz.

Sāķī-i 'aşķ rüz-ı ezel kıldı hoş-güvār
Bir çāşni-i bāde-i ḥüsni dimāğıma

hoş-hātır ol:-

1. **hoş-hātır olmadık:-ma, -dık**
Gazel 156
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Hatırı hoş olmak.

Bir kez peyām-ı lütf ile hoş-hâtır
olmadık
Kām-ı dil üzre ‘arızıña nāzır olmadık

hoş-intisāb:

1. **hoş-intisāb:**

Gazel 77

Mısra: 16

İyi, güzel bağlanma.

Der-gāh-ı devletinde hāk eyle cism-i
zārı
Ol pādīşāh-ı hūsne hoş-intisāb göster

hoş-turfe-çemen:

1. **hoş-turfe-çemendir:-dir**

Gazel 238

Mısra: 4

Nadir çimenin hoşluğu.

Ne la‘l-i leb-i rengīn ne hāl ü haṭ-ı
müşgīn
Ruhsāra gül-i nesrīn hoş-turfe-
çemendir bu

hū çek-:

1. **hū çekmeden:-me, -den**

Gazel 119

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Allah adını art arda tekrar etmek;
zikir yapmak.*

Çalır mı tekyede tesbīh ile hū
çekmeden şofī
Bu bir ḥardır ki kırk gün çillede bār-ı
‘amel çekmiş

hüb:

1. **hüblar:-lar**

Gazel 197

Mısra: 8
Güzel.

Yeri var seng-i ‘aķık olsa güherden
maķbūl
Hüblar ismi nigīninde edādır hātem

2. **hüblarıñ:-lar, -ıñ**

Gazel 160

Mısra: 11

Güzel, sevgili.

‘Aķrebde görüb hüblarıñ mäh-ı
cemālin
Sevdā-yı şeb tadını nevbetle giçürdik

hübān:

1. **hübān:**

Gazel 38

Mısra: 6

Güzeller, dilberler.

Ey h‘āce ‘aceb hātırıñ olmaz mı
perīşān
Her gün ki gelür mektebe hübān
müte‘addid

2. **hübāna:-a**

Gazel 191

Mısra: 9

Güzeller, dilberler.

Olma dil-beste şaķın haṭṭı gelen
hübāna
Būy-ı gül hār ile hāşakden olmaz
me‘mūl

3. **hübāna:-a**

Gazel 238

Mısra: 6

Güzeller, dilberler.

Şimşād kađıñ ra‘nā şeh-bāz gözün
şehlā
Ser-tā-be-ķadem zībā hübāna bedendir
bu

4. **ḥübāniñ:-iñ****Gazel 67**

Mısra: 2

Güzeller, dilberler.

Ne çekdi pençe-i üstâddan ol bî-nevâ
ḥançer
Kemer-bendine ḥübāniñ olunca āşinâ
ḥançer

ḥübān-ı melek-manzar:1. **ḥübān-ı melek-manzarlarıñ:-lar, -iñ****Gazel 167**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Melek görünüşlü güzeller.

Meyli yok 'uşşāka ḥübān-ı melek-
manzarlarıñ
Serd olur berdü'l'acüz-ı mihri pek dil-
berleriñ

ḥuccāc-ı habes:1. **ḥuccāc-ı habes:****Gazel 109**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Habeş hacıları.

Zīnhār ḥaṭ-ı rü-siyeh e virme icāzet
Ḥuccāc-ı Ḥabeş Ka'be-i dīdāra
şığışmaz

ḥudā:1. **ḥudā:****Gazel 1**

Mısra: 1

Allah.

Ḥamd i Ḥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı ḥamd ile dīvāna ibtidā

2. **ḥudā:****Gazel 267**

Mısra: 11

Allah.

Ḥabbezā ma'ni-i şeh-beyt-i risālet ki
Ḥudā
Eylemiş zātını dīvān-ı rüsül müntaḥabı

3. **ḥudā'dan:-dan****Gazel 89**

Mısra: 3

Allah (c.c.).

Kimseden isteme tevfiḳ Ḥudā'dan
ğayrı
Der-geh-i lüṭfuna yüz dut ki 'ināyet
yeridir

4. **ḥudā'dan:-dan****Terci-bend 1**

Mısra: 54

Allah (c.c.).

Kaṭ' eylemem ümmīdi daḥı 'afv u
'aṭadan
Kaṅ itme yeter bağrımı ḥavf eyle
Ḥudā'dan

ḥudāvendā:1. **ḥudāvendā:****Gazel 239**

Mısra: 21

Ey Allah'im.

'Uyübın dāmen-i 'afvıñla setr eyle
Ḥudāvendā
Yüzün dutdı Ğarībī der-geh-i Settār'a
yā Allāh

ḥū-kerde:1. **ḥū-kerdeyüz:-y, -üz****Gazel 208**

Mısra: 5

Alışık olmak.

Ḥū-kerdeyüz bu telhī-i eyyām-ı
miḥnete

Olmuş dehān-ı mār nemek-dānımız
bizim

hū-kerde-i hicr ol-:

1. **hū-kerde-i hicr olduğumdan:-diğ, -
im, -dan**

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılığa alışmış olmak.

Değil hū-kerde-i hicr olduğumdan vaşlı
yād itmeme
Muhabbet ehline feryād ü şīven
sūzdan qalmaz

hulāsa:

1. **hulāsa:**

Gazel 208

Mısra: 11

Kısacası, özet olarak.

Yokdur hulāsa çāre bir keşmekeşdedir
Ser-pençe-i emelde girībānımız bizim

2. **hulāsa:**

Gazel 234

Mısra: 9

Kısacası, özet olarak.

Cānā hulāsa çāre ne mümkün o
fitneden
Kimse esīr-i gāmze-i cellādīñ olmasun

hulūs:

1. **hulūs:**

Gazel 193

Mısra: 6

Doğruluk, samimiyet.

Mey-hāneye du'ā-yı kadehle teveccüh
it
Ol der-gehin hulūs ile feyz-i türābın al

2. **hulūsuñ:-uñ**

Gazel 127

Mısra: 5

Doğruluk, samimiyet.

Nūr olur qalbiñ eger var hulūsuñ
Haqq'a
Gül-i hūrşīd olur ey dil şemer-i bīd-i
hulūs

hulūş-ı dil:

1. **hulūş-ı dilimi:-im, -i**

Gazel 285

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gönül temizliği.

Tā inandırdım o bed-hūya hulūş-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafha-i tenzīl
gibi

hūlyā-yı ihtisām:

1. **hūlyā-yı ihtisām:**

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gösteriş hayali.

Kimseye teşvīş ile dünyāda kām olmaz
müfid
Her gedāya hūlyā-yı ihtisām olmaz
müfid

humār:

1. **humār:**

Gazel 20

Mısra: 2

*(içkiden sonra gelen) baş ağrısı,
mahmurluk.*

Sakıyā şun piyāle-i mey-i nāb
Ki humār ile hālim oldu harāb

humār it-:1. **humār itmek:-mek****Gazel 114**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(içkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmur etti.

Bir zerre ziyā virdiği cān çeşmine
gerdün

Bir h'āb-ı fenā ile humār itmek
içünmiş

humār-ı bāde-i cām-ı hakikat:1. **humār-ı bāde-i cām-ı hakikat:****Gazel 187**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hakikat kadehinin şarabının baş ağrısı.

Humār-ı bāde-i cām-ı hakikat ile diliñ
Zuhūr-ı 'aşk-ı mecāz itmeniñ zamānı
değil

humār-ı bāde-i şevk:1. **humār-ı bāde-i şevkiyle:-i, -y, -le****Gazel 57**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının mahmurluğu.

Humār-ı bāde-i şevkiyle ey sākī
şudā'ım var

Dimāğım neş'e-i cām-ı mey-i mestāne
hasretdir

humār-ı meyl:1. **humār-ı meyle:-e****Muhammes 3**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Şarabın mahmurluğu.

Humār-ı meyle çeşm-i hūredir sākī
gamım başdır

humār-ı yār:1. **humār-ı yāre:-e****Gazel 33**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin baş ağrısı.

Katı çok nisbeti var çeşmi humār-ı
yāre

Yeri var eylese ger cünbiş-i mestāne
kadeh

hūn:1. **hūn:****Terkib-bend 1**

Mısra: 5

Kan, dem.

Sūziş-i dāğ-ı muhabbet cigerim hūn
itdi

Nigeñiñ 'āşika cān virmegi kânūn itdi

2. **hūn:****Gazel 52**

Mısra: 9

İçki, şarap.

Fikr-i ruhuñla çeşm-i şurāhī akıtdı hūn
Reşk-i lebiñle bezmde şahbā gelür
gider

hūn eyle:-1. **hūn eyler:-r****Gazel 110**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaralamak, kanatmak.

Nāfede hasret ile müşg-i teri hūn eyler
Nükhet-i sünbül ü reyhānını bilmez
değilüz

hün id-:1. **hün itdiñ:-diñ****Gazel 169**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Kanlar içinde kalan.*

N'itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey
felek
Süz-ı nihānı perde-bīrūn itdiñ ey felek

2. **hün itdiñ:-diñ****Gazel 169**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kan içinde bırakmak, acıtmak.

Evvel qarīb-i hūrde-i kām eylediñ beni
Āhır şarāb-ı ʿiṣimi hün itdiñ ey felek

3. **hün ider:-er****Gazel 282**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kana bulamak.

Ġarazıñ düşmene ger hānde ise hāmūş
ol
Hün ider māhi-i leb-beste dil-i kullābı

hün-āb:1. **hün-āb:****Gazel 96**

Mısra: 8

Kanlı gözyaşı.

Bir murğ-ı nevā-sāz-ı belāyuz bu
çemende
Hün-āb ile şād-āb-ger-i serv-i revānuz

2. **hün-āba:-a****Gazel 232**

Mısra: 11

Kanlı su (kanlı gözyaşı).

Hün-āba rīz-i ḥasret-i dīdārdır gözüm
Ḥavfım budur ki bir daḥı dīdāra
degmesün

hün-āb-ı göz:1. **hün-āb-ı gözümde:-üm, -den****Gazel 251**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözün kanlı yaşı.

Fezā-yı sīne hün-āb-ı gözümde lāle-
zār oldu
Yazınca hün-ı dilden ol perī-rüyāna
nāme

hün-āb-ı sirişk:1. **hün-āb-ı sirişk:****Gazel 190**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözyaşının kanlı suyu.

Berg-i çemen olmuşdı ḥazān-dīde
yeñiden
Hün-āb-ı sirişk ile bahār eyledi bülbül

hün-feşān:1. **hün-feşān:****Gazel 35**

Mısra: 7

Kan saçıcı, kan dökücü.

Ebrū-kemān ü nāvek-i müjgānı hün-
feşān
Gelse hırāma şīve-i nāzik-nihāli şūḥ

hün-h'ār:1. **hün-h'ār:****Terci-bend 2**

Mısra: 38

*Kan içici, kan dökücü //
sevgilinin gözleri.*

Beni öldürdün eyā zālīm-i ğaddār
yeter
Yeter Allāh için ey ğamzesi hūn-h'ār
yeter

hūn-ı 'āşık:

1. **hūn-ı 'āşık:-ı**
Gazel 173
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Aşığın kanı.

Çeşmiñ içer şarāba bedel hūn-ı 'āşıkı
Cānā cihānda sen gibi cānāne
görmedik

hūn-ı benefşe:

1. **hūn-ı benefşe:**
Gazel 258
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Menekşe kanı.

Dökülmüşdür didim hūn-ı benefşe
berg-i nesrīne
Meger şaf bağlamış mūr-ı haṭı şeker
dudağında

hūn-ı ciger:

1. **hūn-ı ciger:**
Gazel 18
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yürek kanı, ciğer kanı.

Āb-[ı]rū dökme şaḫın hūn-ı ciger nūş
it kim
Semm olur 'ākıbet-i neş'e-i şahbā-yı
taleb

2. **hūn-ı ciger:**
Gazel 200
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Yürek kanı, ciğer kanı.

Hūn-ı ciger olmazdı baña bāde-i ḫasret
Bir daḫı mey-i la'l-i lebiñ nūş
idebilsem

3. **hūn-ı cigerim:-im**
Gazel 281
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Yürek kanı.

Bilmezse neler çekdiğimi vādī-i
ğamda
Hūn-ı cigerim dīdede fevvāre degil mi

4. **hūn-ı cigerimden:-im, -den**
Gazel 216
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yürek kanı, ciğer kanı.

Dāğ-ı kühenim tāzelenür eşk-i
terimden
Tolduğça gözüm sāğarı hūn-ı
cigerimden

5. **hūn-ı cigerle:-le**
Gazel 178
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ciğer kanı.

Ḳanā'at-kerdeyüz hūn-ı cigerle şīşe-i
dilden
Leb-i şīrīn-i cām ü gerden-i mīnādan
el çekdik

hūn-ı derūn:

1. **hūn-ı derūn:-ı**
Gazel 166
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönül kanı.

Ey gönül hūn-ı derūnı dīde-i giryāna
çek
Dāne-i müjgān-ı eşki rişte-i mercāna
çek

hün-ı dil:**1. hün-ı dil:****Gazel 78**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Yād-ı ruhsārīñla cānā şīşe-i pür-mey
gibi
Gözlerinden hün-ı dil ser-şār kendin
gösterür

2. hün-ı dil:**Gazel 46**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül kanı.*

Başdan ayağa hāl-i dilimden haber
virür
Her hün-ı dil ki dīde-i hün-bārdan
gelür

3. hün-ı dilden:-den**Muhammes 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Çehre-i zerdım virür dāğ-ı
derūnumdan nişān
Kāse-i çeşmim töludur hün-ı dilden
her zamān

4. hün-ı dilden:-den**Gazel 220**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Hele maḥv itmege naqş-ı firāk-ı levḥ-i
hāḫırdan
Garībī hün-ı dilden dīde Ceyhūn
olmasun n'olsun

5. hün-ı dilden:-den**Gazel 251**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Fezā-yı sīne hün-āb-ı gözümünden lāle-
zār oldu
Yazınca hün-ı dilden ol perī-rüyāna
nāme

6. hün-ı dildir:-dir**Gazel 130**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Giryeden şu yerine kan başarımdan
'arız
Hün-ı dildir ki olur çeşm-i terimden
'arız

7. hün-ı dilimden:-im, -den**Gazel 279**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Hezārān reng ile hün-ı dilimden hāme-
i müjgān
Fırākıñ şerḫine ruhsār-ı zerdimde
raḫam başdı

hün-ı dil dök-:**1. hün-ı dil dökme:-me****Gazel 113**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gönül kanı dökmek, kanlı gözyaşı
dökmek; büyük üzüntüyle ağlamak.*

Dökme gözden hün-ı dil ey bülbül-i
bī-çāre kim
Gül-şen-i 'işretde bir büy-ı meveddet
qalmamış

hün-ı dil-i bīmār:1. **hün-ı dil-i bīmārīñ:-iñ****Gazel 189**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hasta gönlün kanı.

Dem-ā-dem sāgar-ı gülden içerseñ
bāde-i ‘aşkı
Dökersin dīdeden hün-ı dil-i bīmārīñ
ey bülbül

hün-ı dil-i rüsvā:1. **hün-ı dil-i rüsvādan:-dan****Gazel 153**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Rezil, kepaze gönlün kanı.

Nağş-ı ğamı mahv eylemedi levh-i
bedenden
Deryā-şüde hün-ı dil-i rüsvādan
uşandık

hün-ı nā-ħak:1. **hün-ı nā-ħaķı:-ı****Gazel 287**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Haksız yere dökülmüş kan ve
bunun vebāli*

Dökme şarābı itme şaķın zulm-i
muṭlaķı
Ey şeyḫ alma gerdeniñe hün-ı nā-ħaķı

hün-ı sünbül:1. **hün-ı sünbül:****Gazel 254**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sümbülün kanı.

Hün-ı sünbül çekilüb hāme-i ‘Oşmāni
ile
Muşhaf-ı ḥüsni yazıldı ḥaṭ-ı reyḥāni ile

hün-ı ‘uşşāk:1. **hün-ı ‘uşşākı:-ı****Gazel 247**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşıkların kanı.

Amān bilmez nigāhıñ içmek ister hün-ı
‘uşşākı
Meger kim pādişāh-ı ‘aşqdan fermān
mı var sende

2. **hün-ı ‘uşşākı:-ı****Gazel 72**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Âşıkların kanı.

Figān kim her baķışda içmek ister
hün-ı ‘uşşākı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlā ne
söyleller

hün-riz:1. **hün-rizlikden:-den****Tarih 1**

Mısra: 11

Kan dökücülük, zalimlik.

El çeküb hün-rizlikden ‘adl ü ḥilme
başladı
Şaldı elden tıĝını Mirrīḥ idüb terk-i
vebāl

2. **hün-rizlik:-lik****Gazel 188**

Mısra: 7

Kan dökücülük, zalimlik.

Çeşm-i fettānına hün-rizlik eyler
ta ‘līm

Ġāret-i mülk-i vücūda eli fermānlı
güzel

hūr:

1. **hūr:**

Gazel 150

Mısra: 14

Cennet kızı, huri.

Sendedir meyli Ġarībī'niñ eyā gonçe-
dehen
Girse āgūşına ger hūr ile ğilmān şaf
şaf

2. **hūr:**

Terkib-bend 1

Mısra: 95

Hor, hakim, zelil.

Çeşm-i a' dā-yı cefā-cūya beni hūr
itme
Ġam sipāhına dili hāne-i zenbūr itme

hūri:

1. **hūrī:**

Gazel 218

Mısra: 5

Cennette bulunduğuna inanılan

kız.

Bu hūsn-i dil-firībiñle degil ādemsin
ey hūrī
Belī nūr-ı sevād-ı dīde-i kerrūbiyānsın
sen

hūr-ı perī-peyker:

1. **hūr-ı perī-peyker:**

Gazel 84

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Peri yüzlü huri.

Hūr-ı perī-peyker midir māh-ı melek-
manzar mıdır

Hūrşīd-i pūr-enver midir dil-ber midir
bilmem nedir

hūr-likā:

1. **hūr-likā:**

Terci-bend 2

Mısra: 17

Çok güzel, huri yüzlü.

Nedir ey hūr-likā mihrīni noķşān
itmek
Bağrımı hañçer-i bī-dādīñ ile kan
itmek

2. **hūr-likā:**

Terci-bend 3

Mısra: 1

Huri yüzlü güzel.

Biñ hūr-likā nāzik ü nāzende ser-ā-pā
Biñ hūsni melek-āfet-i dīn ü dil-i
şeydā

hūr-peyker:

1. **hūr-peyker:**

Gazel 165

Mısra: 12

Huri yüzlü.

Bu gün el virdiği zevki burağma fikr-i
ferdāya
Gel imdi sīneye bir hūr-peyker māh-
manzar çek

hurrem:

1. **hurremdir:**

Gazel 64

Mısra: 8

Gönül açıcı, şen.

Benim ol nādir-i 'aşr u ferīdü'd-dehr-i
şāfī-dil
Ki kebg-i kūh-sār-ı nazm ğüftārımla
hurremdir

2. **hürrem:****Gazel 135**

Mısra: 2

Mutlu, sevinçli.

Gel tabîbâ koyma dâg-ı sîneme
merhem gâlağ
Eyleme derdim görüb bir dem beni
hürrem gâlağ

hurrem ol-:1. **hürrem olmazsın:-maz, -sın****Gazel 229**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Mutlu olmak, sevinmek,
neşelenmek.*

Göñül biñ kerre bezm-i yâre girsen
hürrem olmazsın
Girersin dîde-i gül-zâra likin şeb-nem
olmazsın

hürşid:1. **hürşid:****Gazel 170**

Mısra: 10

Güneş.

Bir gün bize va'd itdi o meh 'îd-i
vişâlin
Hürşid tülû' itmeden aḥşamını gördük

2. **hürşid:****Terci-bend 3**

Mısra: 14

Aydınlık, gündüz.

Biñ dil-ber-i nâzik-beden ü nâz-ger
olsa
Biñ çehresi hürşid ü cebîni kamer olsa

3. **hürşide:-e****Gazel 68**

Mısra: 5

Güneş.

Kılmaz başarım zerrece hürşide
tenazzur
Tâ şem-i başîretle münevver
bedenimdir

4. **hürşidi:-i****Gazel 124**

Mısra: 7

Güneş.

Yüz şubḥ açıldı ol yüzi hürşidi
görmedik
Ger olmasağ bu gün daḥı aḥşâma kaldı
iş

hürşid-i 'âlem-tâb:1. **hürşid-i 'âlem-tâb:****Gazel 82**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünyayı aydınlatan güneş.

Ne var fâhr eylesün hürşid-i 'âlem-tâb
ile gerdün
Bizim de mihr ü mâh-efrûz bir
maḥbûbumuz vardır

hürşid-i cemâl:1. **hürşid-i cemâliñden:-iñ, -den****Gazel 202**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzelliğın güneşi.

Hürşid-i cemâliñden bir 'aşka
dutuşdum kim
Ferhâd ile Mecnûn'ı efsâne midir
bilmem

hürşid-i cihân-tâb:1. **hürşid-i cihân-tâbiñ:-iñ****Gazel 266**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Alemi aydınlatan güneş.

Mesîhâ'ya olurum kâdr ile mânend
eger bir gün
O hürşîd-i cihân-tâbîñ yerim olsaydı
yanında

hürşîd-i dirahşân:

1. **hürşîd-i dirahşâna:-a**

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Mihr-i envâr-ı tecellâ-yı cemâli var
iken
Eyleme çarhda hürşîd-i dirahşâna
heves

hürşîd-i kıyâmet:

1. **hürşîd-i kıyâmet:**

Gazel 99

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kıyametin güneşi.

Beyâbân-ı muhabbet bir dükenmez
râh-ı müşkildir
Ki hürşîd-i kıyâmet anda bir kırş-ı
kâmer gelmez

hürşîd-i nisbet:

1. **hürşîd-i nisbet:**

Gazel 251

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nisbet güneşi.

O mâh-ı şubh-ı tal'at Rûm'a çıktı
Hînd fethinden
Bu kez hürşîd-i nisbet çekdi tîgîñ
kişver-i Şâm'a

hürşîd-i pür-enver:

1. **hürşîd-i pür-enver:**

Gazel 84

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Pasparlak güneş.

Hür-ı perî-peyker midir mâh-ı melek-
manzar mıdır
Hürşîd-i pür-enver midir dil-ber midir
bilmem nedir

hürşîd-i rûz-ı vuslat:

1. **hürşîd-i rûz-ı vuslat:**

Gazel 24

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kavuşma gününün güneşi.

Yetdi gurûba âhîr hürşîd-i rûz-ı vuslat
İrdi şeb-i firâka yeldâ-yı târ-ı hasret

hürşîd-i tâbân:

1. **hürşîd-i tâbân:**

Gazel 280

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Kalmışım baht-ı siyâhım teg şeb-i
deycürda
Nür-ı en'âmîñla bir hürşîd-i tâbân it
beni

hurüş-ı aşk:

1. **hurüş-ı aşkla:-la**

Gazel 235

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşkın coşkunluğu.

Koy itsün mağz-ı küh-ı Bî-sütün'ı şîr-
veş cârî
Hurüş-ı aşkla Ferhâd-ı Şîrîn-sâz
deprensün

hūş:1. **hūş:****Gazel 155**

Mısra: 12

Hoş, güzel.

Ger vefk-ı murād üzre felek dönse
 Ğarībī
 Hūş mertebedir ol Yed-i Beyzā'ya
 şarılmak

2. **hūşımı:-ım, -i****Gazel 35**

Mısra: 1

Hoş, güzel.

İtdi rübüde hūşımı bir haṭṭ u hāli şūḥ
 Aldı 'inān-ı şabrımı çeşm-i gazāli şūḥ

huşk-i dimāğ:1. **huşk-i dimāğ:****Gazel 137**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aklı kuru.

Süz-ı hicrānı ile huşk-i dimāğ oldukça
 Gözleriñden umarım revġan-ı bādām-ı
 neşāṭ

huşümet id-:1. **huşümet idüb:-üb****Gazel 124**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kin gütmek, düşmanlık beslemek.

Aġyār ile huşümet idüb başa çıkmadık
 Şimden gerü tevessül ü ibrāma kaldı iş

huşümet kıl-:1. **huşümet kılma:-ma****Gazel 103**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Düşmanlık yapmak.

El-hazer kılma 'adū ile huşümet ey dil
 Anıñ elmās-ı ḥased ḳalbin ezer çok
 gitmez

huş-yār ol-:1. **huş-yār olan:-an****Gazel 131**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aklı başına gelmek, kendine
 gelmek, uyanmak.*

Huş-yār olan ey şeyḥ olamaz vākıf-ı
 esrār
 Ḳıl pürsiş-i keyfiyyet-i mestāneden
 i' rāz

huş-yār:1. **huş-yārhlıq:-lıq****Gazel 138**

Mısra: 15

Akıllıq.

Mey-hānede ey 'ākıllı huş-yārhlıq el
 vırmez
 Kim pīr-i muġān elbet mestāneden
 eyler ḥazz

hüccet-i mihr:1. **hüccet-i mihre:-e****Gazel 136**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşkın delili.

Yār dirse 'āşıka ḥaṭṭım muḥabbet-
 nāmedir
 Hüccet-i mihre taşaddur eyleyen imzā
 ġalaṭ

hücüm-ı ğam:**1. hücüm-ı ğam:****Terci-bend 4**Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

*Gamın hücumu - aşırı**gamlanmak, gam çekmek anlamında-*

Hücüm-ı ğam baña efvün olur
ğurbetde kaldıkça
Hevâ-yı küyîni her dem dil-i nâ-şâda
saldıkça

hücüm-ı ğam-ı devrân:**1. hücüm-ı ğam-ı devrân:****Gazel 38**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Feleğin kederinin hücumu.

Yâd eyle beni peyk-i hayâlîñle koy
olsun
Cân üste hücüm-ı ğam-ı devrân
müte'addid

hükkâm:**1. hükkâmîñ:-iñ****Gazel 285**Mısra: **16***Hâkimler.*

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrâh
oldum
Ba'zı hükkâmîñ olur manşıbı taḥvîl
gibi

hüküm:**1. hükümîñ:-iñ****Gazel 164**Mısra: **11***Hüküm, karar.*

Câna kaşdıñ var ise çek tîğîñi hükümîñ
yürüt

Kim giçer ey pâdişâhım başa fermânîñ
seniñ

2. hükümîñ:-iñ**Gazel 61**Mısra: **8***Hâkimiyet.*

Ey dâver-i hükümet ey server-i 'adâlet
Hükümîñ gibi cihânda baḥtîñ ola
muzaffer

hüküm-i şerî'at:**1. hüküm-i şerî'at:****Gazel 90**Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Şeriat hükümü.

Turunc-ı ğabğabiñ dişlerdim ammâ
aña cân ister
'Adâlet üzredir hüküm-i şerî'at kana
kan ister

hümâ:**1. hümâ:****Gazel 274**Mısra: **10***Devlet kuşu, hükümdarlık
alameti; saadet, mutluluk veren.*

Ḥarâb-ḥâne-i dilde nesîm-i feyż-i
devlet var
Dimişler kim nüzül itmez Hümâ
vîrânededen ğayrı

hümâ-yı devlet:**1. hümâ-yı devlet:****Gazel 140**Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Talih kuşu.

Bu istîşâd ile bildim ğınâdan faḡr
efdâldir

Hümā-yı devlet olur dā'imā vīrāneden
maḥzūz

hüner:

1. **hüner:**

Gazel 40

Mısra: 15

*Bir işte gösterilen ustalık,
beceriklilik, mahâret.*

Her kimiñ zātında var ise Ğarībī bir
hüner
Göstere bezm-i feşāḥatde bu inşādan
lezīz

hürmet eyle-:

1. **hürmet eyledik:-dik**

Gazel 180

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saygı göstermek.

Bintü'l-ineb didikleri mekkāre şūḥuna
Āğūş-ı cānda besleyerek hürmet
eyledik

hüsn:

1. **hüsn:**

Gazel 28

Mısra: 1

(Sevgilinin) güzelliği.

Bu hüsn ile bir kerre gülistāna hırām it
Ḥāb-ı seḥeri bülbül-i miskīne ḥarām it

2. **hüsn:**

Gazel 29

Mısra: 7

(Sevgilinin) güzelliği.

Bir hüsn idi ğāret-zede-i 'aql u şu'urı
Şan'an ki kılub rişte-i zünnāra
teşebbüş

3. **hüsn:**

Gazel 75

Mısra: 9

Güzellik.

Dirler seni bu hüsn ile bir āfet-i devrān
Hiç 'āşık-ı miskīniñe bilmem ne
diyerler

4. **hüsn:**

Gazel 94

Mısra: 9

Güzellik.

Kime kim hüsn ile nazzār itmek isterse
gerdün
Anı başından a'lā dutmayınca āşkār
olmaz

5. **hüsn:**

Gazel 152

Mısra: 13

Güzellik.

Dehrde Hüsn olamazdı bu kadar
şöhret-yāb
Virmese zülfüne ārāyiş eger şāne-i
'Aşk

6. **hüsn:**

Gazel 271

Mısra: 4

Güzellik.

Degil bī-hüde ger zünnāra sevdā çekdi
Şan'an'ı
Sebeb bir hüsn imiş kim sübḥa-i şad-
dāneden giçdi

7. **hüsn:-e**

Gazel 65

Mısra: 6

(Sevgilinin) güzelliği.

Ḥaṭṭ-ı reyḥān birle rüyiñda
Hüsne tāze berāt yazmışlar

8. **hüsne:-e****Gazel 264**

Mısra: 13

Güzellik.

Kendi kendiñ itürür 'aşk yetince hüsne
Bülbüli h'âb başar gibi gül âgüşunda

9. **hüsne:-e****Gazel 65**

Mısra: 11

(Sevgilinin) güzelliği.

Hüsne kibr ü gurür u nâz u sitem
'Aşka şabr u Şebât yazmışlar

10. **hüsni:-i****Gazel 228**

Mısra: 1

Güzellik.

Sâkiniñ hüsni ile meclise zîver gelsün
Hâne-i târ-ı dile şem'-i münevver
gelsün

11. **hüsni:-i****Gazel 191**

Mısra: 11

(Sevgilinin) güzelliği.

Her şanem hüsni kadar 'aşığı meftün
eyler
Zevk-i mey hoşka-i tiryâkden olmaz
me'mül

12. **hüsni:-i****Muhammes 3**

Mısra: 16

Güzellik.

Bizi hengâm-ı bî-dâride kâbûs-ı elem
başdı
Neden erzendedir 'uşşâka bilmem
hüsni ebrûsı

13. **hüsni:-i****Terci-bend 3**

Mısra: 2

(Sevgilinin) güzelliği.

Biñ hür-liqâ nâzik ü nâzende ser-â-pâ
Biñ hüsni melek-âfet-i dîn ü dil-i
şeydâ

14. **hüsni:-i****Terci-bend 3**

Mısra: 15

(Sevgilinin) güzelliği.

Biñ hüsni güzel âhu-yı vahşî-nazar
olsa
Her birisi biñ 'işve ile cilve-ger olsa

15. **hüsni:-i****Terci-bend 3**

Mısra: 20

(Sevgilinin) güzelliği.

Biñ hattı benefşe lebi mey-gün ruhu
rengin
Biñ sîb-i zenehdânı güzel hüsni hoş-
âyîn

16. **hüsniñ:-iñ****Gazel 19**

Mısra: 1

Güzellik.

Çonçeler hüsniñ görüb çâk-ı girîbân
oldı hep
'Andelîbân-ı çemen 'aşkıñla nâlân oldı
hep

17. **hüsni:-in, -i****Gazel 253**

Mısra: 1

Güzellik.

Hüsni h'âbda gösterdi ol âfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dînimi gâret bu
gice

18. **hüsni:-in, -e****Gazel 155**

Mısra: 5
Güzellik.

Ḥüsnine şabā bulmaz iken rāh ne lāyık
Zülf-i siyeh ol şüret-i zībāya şarılmak

19. **ḥüsnle:-le**
Gazel 49
Mısra: 6
Güzellik.

Ey māh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim
Eylər seni bu ḥüsnle insāna berāber

20. **ḥüsnle:-le**
Gazel 191
Mısra: 13
Güzellik.

Saḅa bu ḥüsnle kimdir ki benī-ādem
dir
Ḥilkat-i nev'-i melek ḥākden olmaz
me'mül

21. **ḥüsnüñ:-üñ**
Gazel 48
Mısra: 13
(Sevgilinin) güzelliği.

Ḥüsnüñ Ğarībi bilmege var
kābiliyetim
Kim nüṣḥa-i ḥavātım-i ḥüsn
ezberimdedir

22. **ḥüsnüñ:-üñ**
Gazel 236
Mısra: 2
Güzellik.

Zulmetde idi 'ālem hem-reng-i müy-ı
Hindū
Āfākı dutdı ḥüsnüñ ey şems veḍḍuḥā-
rū

23. **ḥüsnüñ:-üñ**
Gazel 282

Mısra: 1
Güzellik.

Baḥr-ı 'aşk ideli ḥüsnüñ bu dil-i bī-
tābı
Kaṭre şaymaz gözümüñ kanlu yaşı
girdābı

24. **ḥüsnüñ:-üñ**
Gazel 243
Mısra: 1
(Sevgilinin) güzelliği.

Ḥüsnüñ görelī ḥaṭ-ı siyeh-kār arasında
Bī-hüde degil ḥ'āb-gehim ḥār arasında

25. **ḥüsnüñde:-üñ, -de**
Gazel 259
Mısra: 11
Güzellik, çekicilik.

Bilmem nedir ey cānā ḥüsnüñde bu
ḥikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aql oldı
perākende

26. **ḥüsnüñe:-üñ, -e**
Gazel 147
Mısra: 5
Güzellik, yüz güzelliği.

Ḥüsnüñe karşı ṭurub 'arz-ı cemāl
itdiğine
Yüzünü lāf ü dürüg ile siyāh itdi çerāğ

27. **ḥüsnüñe:-üñ, -e**
Muhammes 2
Mısra: 25
Güzellik.

El-amān ey ḥüsnüñe 'ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşk aldı vücūdum mülkünü
vīrāne teg

28. **ḥüsnüñe:-ün, -e**
Gazel 63
Mısra: 13
Güzellik.

Ꞑatı çok h̄üsnüne ey d̄ide nazar-bāz
olma
Sitem-i hicr ile giryān olacaꞑsın āh̄ir

29. **h̄üsnüne:-ü, -n, -e**

Gazel 147

Mısra: 12

Güzellik.

Rişte-i medd-i hayātım leb-i muꞑrāz-ı
ecel
Ꞑaṭ' idüb h̄üsnüne çün germ-i nigāh
itdi çerāḡ

30. **h̄üsnüne:-ü, -n, -e**

Gazel 157

Mısra: 5

Güzellik.

Her bir ŝanemiñ h̄üsnüne bir gūne
göñül vir
Sille urılır ꞑā' idedir ŝūrete lāyık

31. **h̄üsnüne:-ü, -n, -e**

Gazel 204

Mısra: 8

Güzellik.

Tāb-ı nezzāre-i ruḥsāresi yoꞑdur
baŝarıñ
H̄üsnüne çeşm-i başiretle nigāh
eyleyelim

32. **h̄üsnüne:-ü, -n, -e**

Gazel 211

Mısra: 5

Güzellik.

Zāhidin fi'li gibi h̄üsnüne maḡrūr olma
'Ameli zāyi' olur ṭā'ife-i hod-bīnin

33. **h̄üsnüne:-ü, -n, -e**

Gazel 221

Mısra: 9

Güzellik.

şimdi egerçi h̄üsnüne maḡrürsun veli
H̄āṭırda fikr-i rüz-ı cezā olmaz
olmasun

34. **h̄üsnüne:-ü, -n, -e**

Gazel 264

Mısra: 17

Güzellik.

Ey Ğarībī virelüm h̄üsnüne ārāyiŝ-i
nāz
Nigehe cān mı Ƒalur 'āŝıƑ-ı med-
h̄uŝunda

35. **h̄üsnüne:-ü, -n, -e**

Gazel 282

Mısra: 5

Güzellik.

H̄üsnüne mihr-i cihān-tābı berāber
diyemem
Beñzedirsem ğalaṭım 'ārızıña meh-tābı

36. **h̄üsnüne:-ün, -e**

Gazel 101

Mısra: 7

Güzellik.

Olaldan küfr-i zülfüñ h̄üsnüne ğāret-
ger-i imān
Elimde tār-ı sübḩa rişte-i zünnārdır
sensiz

37. **h̄üsnüne:-ün, -e**

Gazel 147

Mısra: 1

Güzellik.

Güzelüm h̄üsnüne Ƒarŝu ne günāh itdi
çerāḡ
'Ömrini sūz u güdāz ile tebāh itdi
çerāḡ

38. **h̄üsnüne:-üñ, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 80

Güzel yüz.

Her ne dirsem haķıñña şadıķım Allāh
bilür
Ėüsñüñe şıdķ ile ben ‘aşıķım Allāh
bilür

39. **Ėüsñüne:-üñ, -e**
Gazel 136
Mısra: 12
Güzel yüz.

ĖaĖt gelür kälä-yı Ėüsñin kıymetin
eyler şikest
Ėüsñüne mağrürdur ol şüğ-ı bī-pervā
ğalağ

40. **Ėüsñüne:-ün, -e**
Gazel 28
Mısra: 7
Güzellik.

Her bir şanemiñ Ėüsñüne bir güne
göñül vir
Her nağme-i eşçarda tebdīl-i maķām it

41. **Ėüsñüni:-üñ, -i**
Gazel 147
Mısra: 3
Güzellik.

Nāz ile Ėüsñüni pervāne gözünden
kaçırub
Teh-i pīrāhen-i fāñüsü penāh itdi çerāğ

42. **Ėüsñüni:-üñ, -i**
Gazel 285
Mısra: 1
Güzellik.

O melek Ėüsñüni şerĖ itse de tafşıl gibi
Nüşa-i mihrini zann eyleme tekmīl
gibi

43. **Ėüsñüñi:-üñ, -i**
Gazel 230
Mısra: 7
Güzellik.

Ey meh-i burc-ı şeref Ėüsñüñi noķşān
itme
Çıķma yārim giceler ‘arz-ı cemāl itme
şakın

44. **Ėüsñüni:-üñ, -i**
Gazel 200
Mısra: 5
Güzellik.

Bir kez n'ola ĖaĖt eylemeden Ėüsñüni
pā-māl
Mengüşı gibi būs-ı bināğüş idebilsem

45. **Ėüsñüñüñ:-üñ, -üñ**
Gazel 73
Mısra: 3
Güzellik.

Görenler Ėüsñüñüñ şeydāsını ey Leyli-
i Ėübān
Ne söyleller cünün-ı Kays'dan yābāne
söyleller

Ėüsñ ü ān:

1. **Ėüsñ ü ān:**
Gazel 226
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Güzellik ve cazibe.

Seni bu Ėüsñ ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan‘ān-ı Ėüsñüñ Ėalka-i zünnāra
biñ yerden

2. **Ėüsñ ü āñiña:-iñ, -a**
Gazel 72
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Güzellik ve cazibe.

Bu Ėüsñ ü āñiña ey şüğ-ı bī-pervā ne
söyleller
Ėırām-ı kaddiñe ey serv-i Ėoş ra‘nāne
söyleller

hüsn [ü] 'aşk:1. **hüsn [ü] 'aşk'ı:-ı****Gazel 88**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şeyh Galib'in meşhur manzum hikâyesi.

Hüsn [ü] 'Aşk'ı yine hem-râz idecek
günlerdir
Şem' ü Pervâne'yi dem-sâz idecek
günlerdir

hüsn-i 'âlem-tâb:1. **hüsn-i 'âlem-tâba:-a****Gazel 92**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyayı aydınlatan güzel.

N'ola iplik gibi bâzâra çıksa rişte-i
cânım
Ki dil bir Yûsuf-âsâ hüsn-i 'âlem-tâba
düşmüştür

hüsn-i bâğ:1. **hüsn-i bâğında:-ın, -da****Gazel 258**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

Şulandı ağzımız endîşe-i nâzik
yanığında
Ki güyâ şulu şeft-âlû yaraşmış hüsn-i
bâğında

hüsn-i cihân-süz:1. **hüsn-i cihân-süz:****Gazel 69**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dünyayı yakan güzellik.

Bu hüsn-i cihân-süz ile bir bâğ-ı
bahârım
Gül-reng-i ruhum serv-ğad-i
yâsemenimdir

2. **hüsn-i cihân-süzına:-ın, -a****Gazel 209**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünyayı yakan güzellik.

Kimse ol fitneden âgâh degildir evvel
Ben anîñ hüsn-i cihân-süzına râğbet
virdim

hüsn-i dil-cü:1. **hüsn-i dil-cüsü:-sı****Muhammes 3**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gönül çeken güzellik.

Açılmaz iltifât-ı âşinâya çeşm-i cādüsü
Degil bî-gâneye hâşş olmamışdır
hüsn-i dil-cüsü

hüsni dil-firîb-i mecnün:1. **hüsni dil-firîb-i mecnün:****Gazel 26**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mecnun gibi gönül aldatan güzel.

Çeşmi nergis-i pür-efsün kaşı nergis
üzre kec nün
Hüsni dil-firîb-i Mecnün o nigâr-ı
Leylî-şüret

hüsn-i dil-firîb:1. **hüsn-i dil-firîbiñle:-iñ, -le****Gazel 218**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül aldatan güzel.

Bu hüsn-i dil-firîbiñle degil âdemsin
ey hürî
Belî nür-ı sevâd-ı dîde-i kerrübiyânsın
sen

hüsn-i dil-keş:

1. **hüsn-i dil-keşi:-i**
Gazel 193
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Gönlü cezbeden güzellik.

Gör gül-şene ne âteş urur hüsn-i dil-keşi
Bir kez ol âfitâb-ı niķâbın cemâlin al

hüsn-i edâ:

1. **hüsn-i edâ:**
Gazel 144
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Güzel söyleyiş.

Her su'âlînde Ğarîbî saña çeşm itse
n'ola
Mestden hüsn-i edâ ile cevâb itme
tama'

2. **hüsn-i edâ:**
Gazel 221
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Güzel söyleyiş.

Her çend kim aşılta ğazab-nâk ise
yine
Cüz'î güzelde hüsn-i edâ olmaz
olmasun

hüsn-i güzel:

1. **hüsn-i güzeliñ:-iñ**
Gazel 176
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Güzelin güzelliği.

Hüsn-i güzeliñ faşl-ı bahârına irişdik
Çok hıdmet-i dey mâh-cemâlinde
bulunduk

hüsn-i hakikat:

1. **hüsn-i haķıķate:-e**
Gazel 87
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Hakikatlerin güzelliği.

Hüsn-i haķıķate meyl eylesün diliñ
Ey sâde-levh rûy-ı micâza ne i'tibâr

hüsn-i hübân:

1. **hüsn-i hübâna:-a**
Gazel 152
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Güzellerin güzelliği.

Hüsn-i hübâna Ğarîbî olamazdı
meftûn
Olmasaydı ser-i sevdâ-zedesi lâne-i
'aşķ

hüsn-i hürşid-i dıraħşân:

1. **hüsn-i hürşid-i dıraħşân:**
Gazel 188
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Parlak güneşin güzelliği.

Ķodı hırbâ gibi hayretde Ğarîbî beni ol
Hüsn-i hürşid-i dıraħşân gibi tâbânlı
güzel

hüsn-i ruhsâr:

1. **hüsn-i ruhsârına:-ın, -a**
Gazel 133
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yanağın güzelliği.

Vaṭanı ‘aşıkā bir dār-ı ‘ikāb eyler ḥatt
Ḥüsn-i ruḥsārına ta‘līm-i zehāb eyler
ḥatt

2. **ḥüsn-i ruḥsārını:-ın, -i**

Gazel 209

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Yanağının güzelliği.

Ḥüsn-i ruḥsārını bir şemme kadar vaşf
itdim
Çeşm-i ‘aşık gibi āyīneye ḥayret
virdim

ḥüsn-i rüy-ı dil-firīb:

1. **ḥüsn-i rüy-ı dil-firībīñ:-iñ**

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül aldatan yüzün güzelliği.

Nihāl-i kāmetin de ḥüsn-i rüy-ı dil-
firībīñ gör
Anıñ gönçe açılmış nāz ile bir gül
budagında

ḥüsn-i şanem:

1. **ḥüsn-i şanem:**

Gazel 85

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Putun güzelliği.

Ey Ğarībī o perī-zādeniñ āvāreleri
Şüret-i şūḥ u büt ü ḥüsn-i şanem
bilmezler

ḥüsn-i semer:

1. **ḥüsn-i semer:**

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzel meyve.

Olduñ ey naḥl-i emel bād-ı ḥazān
rencide

Ḳanı ol neşv ü nemā ḥüsn-i semer
n'oldı saña

ḥüsn-i takvīm:

1. **ḥüsn-i takvīmi:-i**

Gazel 229

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzel kıvam.

Bozuldı gül-şen-i dehrīñ atıldı ḥüsn-i
takvīmi

Henüz ey bülbül-i nuṭḳ-ı Ğarībī ebkem
olmazsın

ḥüsn-i tedbīr:

1. **ḥüsn-i tedbīr:**

Gazel 104

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzel tedbir, çare.

Düşümüzde nemed-i faḳr degildir bī-
cā

Ḥüsn-i tedbīr ile ol şūḥa külāḥ
eylemişüz

ḥüsn-i Yūsuf:

1. **ḥüsn-i Yūsuf:**

Gazel 78

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hz. Yusuf'un güzelliği.

‘Aşḳ olunca ḥüsn-i Yūsuf çāhdan eyler
tulū‘

‘Āşıkā zīr-i zemīnden yār kendin
gösterür

ḥüsrev-i devrān:

1. **ḥüsrev-i devrān:**

Gazel 206

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Devrin padişahu.

Seniñ Şirîni-i vaşlîñ ne bilsün Hüsrev-i
devrân
Beni küh-ı belâ-yı 'aşka Ferhâd eyle
sultânım

hüşyâri-i dünyâ:

1. hüşyâri-i dünyâya:-y, -a

Gazel 200
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Dünyanın akıllısı.

Hüşyâri-i dünyâya deger mesti-i ğaflet
Bir câm ile ger 'aqlımı medhüş
idebilsem

hüvevdâ:

1. hüvevdâ:

Terci-bend 3
Mısra: 4
Belli, apaçık, âşikâr, zâhir.

Biñ şüh-ı perî-peyker-i ğâret-ger-i
dünyâ
Her birisi biñ nev'le olursa hüvevdâ

h'âb:

1. h'âb:

Gazel 264
Mısra: 14
Uyku.

Kendi kendiñ itürür 'aşk yetince hüsne
Bülbüli h'âb başar gibi gül âgüşunda

2. h'âba:-a

Gazel 72
Mısra: 5
Uyku, gaflet uykusu.

Komaz çeşm-i güli bir lahza varsun
h'âba feryâdîñ
Saña ey 'andelîb-i herze-gü-rüsvâ ne
söyleller

3. h'âba:-a

Gazel 189
Mısra: 4
Uyku.

Ne çarhîñ gerdişinden tîredir âyîne-i
bahtîñ
Ki varmaz h'âba çeşm-i eşk-i hasret-
bârîñ ey bülbül

4. h'âbda:-da

Gazel 112
Mısra: 3
Uyku, rüya.

Şîve-i kâddini ger h'vâbda görse kumrî
Eylemez bâğda bir serv-i hürâmâna
heves

5. h'âbda: -da

Gazel 248
Mısra: 1
Uyku, rüya.

Ol şeb ki yâri h'âbda çekdim
kucağıma
Gîsüsü müşğ saçdı dil-i dâğ-dâğıma

6. h'âbda: -da

Gazel 176
Mısra: 9
Uyku, rüya.

Bir büsesin aldık o mehiñ h'âbda güyâ
Tâ çeşme-i Hızr'ında kenârına irişdik

7. h'âbda:-da

Gazel 253
Mısra: 1
Uyku, rüya.

Hüsnini ḥ'ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi ğāret bu
gice

8. **ḥ'ābda:-da**
Gazel 180
Mısra: 5
Uyku.

Ol şeb ki cāme-ḥ'āba çeküb yāri
ḥ'ābda
Būs u kenāra mā'il olub cūr'et eyledik

9. **ḥ'ābında:-ın, -da**
Gazel 203
Mısra: 11
Uyku.

Gice ḥ'ābında gönül sünbül ü reyhān
görmüş
Biz anı zülf ü haṭ-ı yār ile ta'bīr idelim

10. **ḥ'ābını:-ın, -ı**
Gazel 262
Mısra: 8
Uyku.

Bu çāh-ı firāka seni elbet şalurlar
Ey Yūsuf-ı dil ḥ'ābını ihvāna tıyurma

ḥ'āba var-:

1. **ḥ'āba varsun:-sun**
Gazel 189
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Uykuya dalmak.

Nesīm-i şubhla gehvāresi cünbişdedir
ammā
Kıomaz gül ḥ'āba varsun nāle-i
bisyārın ey bülbül

ḥ'āb-geh:

1. **ḥ'āb-gehi:-i**
Gazel 203

Mısra: 16
Uyunan yer, yatak odası, yatak.

Zīr-i ebrūda o şūhuñ şaf-ı müjgāmı gibi
Biz daḥı ḥ'āb-gehi sāye-i şemşīr
idelim

2. **ḥ'āb-gehim:-im**
Gazel 243
Mısra: 2
Yatak odası.

Hüsnün görelı haṭ-ı siyeh-kār arasında
Bī-hūde degil ḥ'āb-gehim hār arasında

ḥ'āb-ı 'adem:

1. **ḥ'āb-ı 'adem:**
Gazel 279
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yokluk uykusu.

Nigāh-ı çeşm-i mestiñ ḥasretiñden ey
perī-peyker
Yine bāğ içre çeşm-i nergisi ḥ'āb-ı
'adem başdı

ḥ'āb-ı fenā:

1. **ḥ'āb-ı fenā:**
Gazel 114
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yokluk uykusu.

Bir zerre ziyā virdigi cān çeşmine
gerdün
Bir ḥ'āb-ı fenā ile ḥumār itmek
içünmiş

ḥ'āb-ı ğaflet:

1. **ḥ'āb-ı ğafletden:-den**
Gazel 189
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Ğaflet uykusu.

Budur vehmi zamān-ı haşre dek bu
h'āb-ı gāfletden
Ġarībī-veş açılmaz çeşm-i baht-ı tārīñ
ey bülbül

h'āb-ı girān:

1. **h'āb-ı girān:**
Gazel 46
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağır uyku.

Çeşm-i ümīde h'āb-ı girān şām-ı
hicrde
Her dem hayāl-i nergis-i bīmārdan
gelür

h'āb-ı girān:

1. **h'āb-ı girāndır:-dır**
Gazel 130
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağır uyku.

Dīde-i bahtıma bir h'āb-ı girāndır her
dem
Ki olur feyz-i nesīm-i seherimden 'arız

2. **h'āb-ı girānıñdan:-ıñ, -dan**
Gazel 276
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Derin, ağır uyku.

Uyan ey 'andelīb-i baht bu h'āb-ı
girānıñdan
Saña kim cānib-i gülden yine büy-ı
vefā geldi

h'āb-ı havāl:

1. **h'āb-ı hayālinde:-in, -de**
Gazel 148
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Rüya görülen uyku.

Gicesi h'āb-ı hayālinde başar ecder
beni
Şubh-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dāra zülf

h'āb-ı hüsn:

1. **h'āb-ı hüsn:**
Gazel 217
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
Güzellik uykusu.

Ķaldı gönülde hasret-i bālīn-i 'āfiyet
Rām olmadı Ġarībī'ye bir kerre h'āb-ı
hüsn

h'āb-ı şeb-i firkat:

1. **h'āb-ı şeb-i firkatde:-de**
Gazel 225
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ayrılık gecesinin uykusu.

İşitdim gördüğüñ h'āb-ı şeb-i firkatde
cānānı
Saña ey dil bu rü'yā 'ayn-ı vāķi'de
vişāl olsun

h'āb-ı seher:

1. **h'āb-ı seheri:-i**
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabah uykusu.

Bu hüsn ile bir kerre gülistāna hırām it
H'āb-ı seheri bülbül-i miskīne hārām it

2. **h'āb-ı seheri:-i**
Gazel 138
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabah uykusu.

Bülbüllerin efganı bî-hüde mi gül-
şende
H'âb-ı seheri gönçe efsânededen eyler
hazz

h'âce:

1. **h'âce:**

Gazel 38

Mısra: 5

Efendi; hoca.

Ey h'âce 'aceb hâtırın olmaz mı
perîşân
Her gün ki gelür mektebe hübân
müte'addid

h'âce-i fenn-i 'ulüm-ı ezeli vü ebedi:

1. **h'âce-i fenn-i 'ulüm-ı ezeli vü
ebedi:**

Gazel 267

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Geçmiş ve gelecek ilimlerinin fen
hocası.*

H'âce-i fenn-i 'ulüm-ı ezeli vü ebedi
'Akl-ı küll andan idüb kesb-i kemâl-i
edebi

h'âh öldir h'âh 'afv it-:

1. **h'âh öldir h'âh 'afv it:**

Gazel 194

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İster öldür ister affet.

Aldım belâlu başım bu âstâna geldim
H'âh öldir h'âh 'afv it ey pâdişâh-ı
'âdil

h'âhiş:

1. **h'âhiş:-le**

Gazel 144

Mısra: 1

İstek, arzu.

Yârdan vuşlata h'âhişle iyâb itme
tama'
Naşş-ı taşvîrden âgûş-ı şitâb itme
tama'

h'âhiş-i bûs-ı kenâr:

1. **h'âhiş-i bûs-ı kenâra:-a**

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) dudağının kenarını
öpme arzusu.*

N'ola vaşl-ı nigâra nâ'il olduñ ey dil-i
şeydâ
O mehden h'âhiş-i bûs-ı kenâra rûy-ı
saht ister

h'âhiş-ker:

1. **h'âhiş-kerimizdir:-imiz, -dir**

Gazel 45

Mısra: 10

İstekli, arzulu.

Te'kîd ile çok katlimize viridi icâzet
Düşmen ki bu gün vuşlata h'âhiş-
kerimizdir

h'ân:

1. **h'ânımız:-ımız**

Gazel 208

Mısra: 4

Sofra.

Hâlî degil nevâle-i gamdan dimâgımız
Pürdür gîdâ-yı hançal ile h'ânımız
bizim

h'ân-ı nazm-ı pür-nevâle:

1. **h'ân-ı nazm-ı pür-nevâle:**

Gazel 55

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İhsan dolu nazım sofrası.

Görünce böyle bir taze hayalin şîr-i
renginiñ
Ġarîbî ħ̣ân-ı nazm-ı pür-nevâle iştiḥâ
artar

ħ̣ân-ı ni'am-ı der-geh-i sultân:

1. ħ̣ân-ı ni'am-ı der-geh-i sultâna:-a

Gazel 142

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Sultanın kapısındaki nimetler
sofrası.*

Erbâb-ı keremden çek eliñ eyle Ġarîbî
Ġân-ı ni'am-ı der-geh-i sultâna
tevaḳḳu'

ħ̣âr it:-

1. ħ̣âr itmek:-mek

Gazel 114

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşağılamak, küçük düşürmek.

Hep itdigi 'izzet beni ħ̣âr itmek
içünmiş
Genc-i dili ağyâra nişâr itmek içünmiş

hâne-harâb:

1. hâne-harâb:

Gazel 139

Mısra: 6

Evi yıkılmış, hâli perişan.

Görmedim hâne-be-düşân-ı harâbât
içre
Hele kendim gibi bir hâne-harâb ey
vâ'iz

-I-

ırak bas:-

1. ırak baş:

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uzak basmak.

Seyr eyle o gül-deste-i âşyâna muḥîṭ ol
Pergâr-şifat pâyını merkezden ırak baş

ızhâr:

1. ızhâr:

Gazel 47

Mısra: 1

*Açığa vurma, meydana çıkarma,
gösterme.*

Pervâneleriñ nâlesi ızhâr degildir
'Aşk âteşine yandığı inkâr degildir

2. ızhâr:

Terci-bend 2

Mısra: 36

*Açığa vurma, meydana çıkarma,
gösterme.*

Bu kadar pâdişehim bendeye âzâr
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhâr yeter

3. ızhâr:

Terkib-bend 1

Mısra: 75

*Açığa vurma, meydana çıkarma,
gösterme.*

Ne biter eylemeden derdimi ızhâr saña
'Arz-ı hâl itmege yok kudretim ey yâr
saña

ızhâr it:-

1. ızhâr itme:-me

Gazel 89

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Açığa vurmak, göstermek.

Ey perī cāna daḥı mihriñi ızhār itme
Aña şandūkce-i sīne emānet yeridir

2. **ızhār itmege:-meg, -e**

Gazel 90

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Açığa vurmak, meydana çıkarmak, göstermek, âşikar etmek.

İriş ey ḥāme-i şīrīn-edā himmet saña
kaldı
Ġarībī derdin ızhār itmege bir hem-
zebān ister

ızhār-ı cefā-yı ğurbet:

1. **ızhār-ı cefā-yı ğurbete:-e**

Muhammes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gurbet sıkıntısının açığa çıkması.

Ne ızhār-ı cefā-yı ğurbete bir yār-ı
hem-dem var
Ne ḥod-dāğ-ı derūn-ı sīneme bir tāze
merhem var

ızhār-ı mu‘ciz it:

1. **ızhār-ı mu‘ciz it:**

Gazel 175

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mucize göstermek.

La‘liñ getür tebessüme ızhār-ı mu‘ciz
it
Müştaş-ı feyz-i mu‘cize-ğüftarıñım
seniñ

ızhār-ı muḥabbet:

1. **ızhār-ı muḥabbet:**

Terci-bend 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevginin zuhur etmesi, belli edilmesi, gösterilmesi.

Cānā severim eylemem inkār-ı
muḥabbet
Tırduqça ḥayāt eylerim ızhār-ı
muḥabbet

-i-

i:

1. **idi:-di**

Gazel 1

Mısra: 5

"-i" yardımcı fiili.

Evvel kelām-ı ḥamd idi geldi zebānına
Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā

2. **idi: -di**

Gazel 1

Mısra: 7

"-i" yardımcı fiili.

Üftādelikdir evvel-i rif‘at ki ḳahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken‘ān'a ibtidā

3. **idi: -di**

Gazel 1

Mısra: 5

"-i" yardımcı fiili.

Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā
Evvel kelām-ı ḥamd idi geldi zebānına

4. **idi: -di**

Gazel 1

Mısra: 7

"-i" yardımcı fiili.

Üftâdelik dir evvel-i rif'at ki kahr idi
Şâhen-şehî-i Yūsuf-ı Ken'an'a ibtidâ

5. **idi:** -di

Gazel 4

Mısra: 8

"-i" yardımcı fiili.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i hüsnuñ
pertevi
Olmaz idi Mısr bāzārında Yūsuf zî-
bahā

6. **idi:** -di

Gazel 29

Mısra: 7

İ- yardımcı fiili.

Bir hüsni idi gâret-zede-i 'aql u şu'urı
Şan'an ki kılub rişte-i zünnāra
teşebbüs

7. **idi:** -di

Terkib-bend 1

Mısra: 11

"-i" yardımcı fiili.

Nāzeninim yok idi sende bu 'âdet
evvel
Var idi pâdişehim sende mürüvvet
evvel

8. **idi:** -di

Terkib-bend 1

Mısra: 12

"-i" yardımcı fiili.

Nāzeninim yok idi sende bu 'âdet
evvel
Var idi pâdişehim sende mürüvvet
evvel

9. **idi:** -di

Gazel 169

Mısra: 3

"-i" yardımcı fiili.

Ol 'aklı kim vücūda Felâṭun-ı dehr idi
Pā-māl-i terk-i tâz-ı cünün itdiñ ey
felek

10. **idi:** -di

Terkib-bend 1

Mısra: 13

"-i" yardımcı fiili.

'Ādetiñ itmek idi 'aşıka ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bî-çāreye şefkat
evvel

11. **idi:** -di

Terkib-bend 1

Mısra: 17

"-i" yardımcı fiili.

Çünkü gönlünde var idi bu ferāgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bāri muḥabbet
evvel

12. **idi:** -di

Gazel 190

Mısra: 5

Ek eylem.

Med-hüş-ı mey-i 'aşk idi endām-ı
za'ifin
Hep zaḥm-ḥor-ı ḥaçer-i ḥār eyledi
būlbūl

13. **idi:** -di

Gazel 236

Mısra: 1

Ek eylem.

Zulmetde idi 'ālem hem-reng-i müy-ı
Hindū
Āfâkı dutdı hüsnuñ ey şems veḍḍuhā-
rū

14. **idi:** -di

Gazel 252

Mısra: 2

Ek eylem.

Cüş itmeseydi dilde eger yem yem
üstüne
Müjgânlarım aqıtmaz idi nem nem
üstüne

15. **idi: -di**
Gazel 264
Mısra: 1
Ek eylem.

Hayli idi itmiş iken turre-i rû-püşunda
Dil-i divânemi buldum der-i
mengüşunda

16. **idi: -di**
Gazel 159
Mısra: 5
Ek eylem.

Dünyâ şeb-i siyâh idi küfr ü dalâl ile
Pâk itdi anı maţla' -ı şubh-ı sa'âdetiñ

17. **idik: -di, -k**
Gazel 174
Mısra: 1
Ek eylem.

Bir zamân bizde o gül-çehreye dil-
dâde idik
Ruğuna hâl-i siyeh düşdigi sevdâda
idik

18. **idik: -di, -k**
Gazel 174
Mısra: 2
Ek eylem.

Bir zamân bizde o gül-çehreye dil-
dâde idik
Ruğuna hâl-i siyeh düşdigi sevdâda
idik

19. **idik: -di, -k**
Gazel 174
Mısra: 4
Ek eylem.

Turre-i zülf-i perîşânı gibi her sâ'at
Lebine buse-zen ü pâyına üftâde idik

20. **idik: -di, -k**
Gazel 174
Mısra: 6
Ek eylem.

Hâtıra gelmeyen endîşe-i gerd-i
hattdan
Şafha-i rûy gibi biz dağı dil-sâde idik

21. **idik: -di, -k**
Gazel 174
Mısra: 8
Ek eylem.

İdecek hışmla ebrûy-ı kemânın der-kâr
Anıñ amâc-geh-i tîrine âmâde idik

22. **idik: -di, -k**
Gazel 174
Mısra: 10
Ek eylem.

Bizi men' itme der-i şavma'adan ey
şofî
Bir zamân biz dağı âlâyiş-i seccâde
idik

23. **idik: -di, -k**
Gazel 174
Mısra: 11
Ek eylem.

Harekât-ı revîş-i sâkiye dil virmez idik
Neş'eden hâli idik câm-ı tehî-bâde idik

24. **idik: -di, -k**
Gazel 174
Mısra: 12
Ek eylem.

Harekât-ı revîş-i sâkiye dil virmez idik
Neş'eden hâli idik câm-ı tehî-bâde idik

25. **idik: -di, -k**
Gazel 174

Mısra: 12
Ek eylem.

Ḥarekāt-ı revîş-i sâkiye dil virmez idik
Neş'eden ḥâli idik cām-ı tehî-bâde idik

26. **idik:- di, -k**
Gazel 174
Mısra: 14
Ek eylem.

Ġam-ı hicrânına pā-beste degildik
yârin
Ser-i küyunda Ġarîbî gibi âzâde idik

27. **idik:- di, -k**
Gazel 285
Mısra: 11
Ek eylem.

Harem-i vuşlat-ı dil-dârda hem-şoḥbet
idik
Geldi zâhid araya girdi 'azâzîl gibi

28. **idim:-di, -m**
Gazel 209
Mısra: 13
Ek eylem.

Bir zamân ben de Ġarîbî gibi sâde-dil
idim
Şimdi rüsvâlık ile 'âleme şöhret
virdim

29. **idim:- di, -m**
Gazel 209
Mısra: 11
Ek eylem.

Mest idim şekve ile bezm-i 'itâba
girdim
Dün gice ḥâtır-ı dil-dâra küdüret
virdim

30. **idim:- di, -m**
Gazel 223

Mısra: 7
Ek eylem.

Ḥidmet-güzeşte çâker idim saña bir
zamân
Şimdi utanma sen o zamânı bilür
misin

31. **idiñ:-di, -ñ**
Gazel 179
Mısra: 11
Ek eylem.

Bir gevher-i yekdâne idiñ dehre Ġarîbî
Şad-ḥayf ki nâdânîñ elinde ḥazef
olduñ

32. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 15
"İmek" ek fülînin geçmiş zamanı.

Baña göstermez idiñ âteş-i firqat evvel
Senden olurdu dil-i ḥasteye şıḥḥat
evvel

33. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 47
"İmek" ek fülînin geçmiş zamanı.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ġam değil ben de olursam şanemâ
bende saña

34. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 21
Ek eylem.

Baḥtımı ḳahr ile âlûde-i ḥvâb itmez
idiñ
Ḥâne-i gönlümi firqatle ḥarâb itmez
idiñ

35. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1

Mısra: **22**
Ek eylem.

Bahtımı qahr ile ālūde-i hvāb itmez
idiñ
Hāne-i göñlümi firqatle hārāb itmez
idiñ

36. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **23**
Ek eylem.

Dīdemi girye-i ḥasretle pūr-āb itmez
idiñ
Sīnemi āteş-i ‘aşkıñla kebāb itmez idiñ

37. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **24**
Ek eylem.

Dīdemi girye-i ḥasretle pūr-āb itmez
idiñ
Sīnemi āteş-i ‘aşkıñla kebāb itmez idiñ

38. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **25**
Ek eylem.

Mihr iderdiñ gāzab-ālūde ‘itāb itmez
idiñ
Yüregim qanını ey şūḥ şarāb itmez
idiñ

39. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **26**
Ek eylem.

Mihr iderdiñ gāzab-ālūde ‘itāb itmez
idiñ
Yüregim qanını ey şūḥ şarāb itmez
idiñ

40. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1

Mısra: **27**
Ek eylem.

Her su’ālimde baña telḥ cevāb itmez
idiñ
Cismimi gūşe-i miḥnetde tūrāb itmez
idiñ

41. **idiñ:- di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: **28**
Ek eylem.

Her su’ālimde baña telḥ cevāb itmez
idiñ
Cismimi gūşe-i miḥnetde tūrāb itmez
idiñ

42. **idiñ:- di, -ñ**
Gazel 9
Mısra: **7**
Ek eylem.

Āsumān-süz idiñ ey āteş-i āh u ḥasret
Kılmaz olduñ dil-i dil-dāra eṣer n'oldı
saña

43. **idiñ:- di, -ñ**
Gazel 9
Mısra: **13**
Ek eylem.

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarībī şimdi
İçdigiñdir qadeḥ-i ḥūn-ı ciger n'oldı
saña

44. **idiñ:- di, -ñ**
Gazel 212
Mısra: **8**
Ek eylem.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir bŷy-ı vişāl alsa idiñ dil-berimizden

45. **iken:-ken**
Muhammes 3

Mısra: 3
"-i" yardımcı fiili.

Fezā-yı sīnemiz gül-zār iken hār-ı
sitem başdı
Göñül reşk-āver-i firdevs iken tūfān-ı
yem başdı

46. **iken:-ken**
Muhammes 3
Mısra: 4
"-i" yardımcı fiili.

Fezā-yı sīnemiz gül-zār iken hār-ı
sitem başdı
Göñül reşk-āver-i firdevs iken tūfān-ı
yem başdı

47. **iken:-ken**
Terci-bend 1
Mısra: 13
"-i" yardımcı fiili.

La 'liñde iken dāru-yı bīmār-ı
muḥabbet
Meyliñ var ise itmege ey yār-ı
muḥabbet

48. **iken:-ken**
Gazel 116
Mısra: 11
Ek eylem.

Şikār-ı sa' ve-i cāna nigāhı kāfī iken
Ḥadeng-i ğamzeden ey dil ḥazer ne
müşkil imiş

49. **iken:-ken**
Gazel 140
Mısra: 9
Ek eylem.

Vücūdı perveriş-yāb-ı riyāz-ı ḥuld
iken evvel
Ne mümkün ādem olsun böyle miḥnet-
ḥāneden maḥzūz

50. **iken:-ken**
Gazel 155
Mısra: 5
Ek eylem.

Ḥüsnine şabā bulmaz iken rāh ne lāyık
Zülf-i siyeh ol şüret-i zībāya şarıлмақ

51. **iken:-ken**
Gazel 177
Mısra: 11
Ek eylem.

Bir şeb o mehiñ ister iken nūr-ı vişālin
Peygüle-i tārīki-i hicrānına düşdük

52. **iken:-ken**
Gazel 217
Mısra: 5
Ek eylem.

Ser-germ-i cām-ı 'işret iken devr-i
rüyuna
Kıldı ḥarām ḥamr-ı vişāliñ kitāb-ı ḥüsn

53. **iken:-ken**
Gazel 254
Mısra: 7
Ek eylem.

Sürer āhında cefā andan ümīd eyler
iken
Bizi şermende-i lütf eyledi iḥsānı ile

54. **iken:-ken**
Gazel 276
Mısra: 5
Ek eylem.

Nihāl-i kāmetim ğamla varaқ-rīz-i
ḥazān iken
Bahār-ı 'ömri reyyān itmege ebr-i 'atā
geldi

55. **iken:-ken**
Gazel 278
Mısra: 3
Ek eylem.

Cilā-yı dīde-i hūrşīd iken āyīne-i
 albim
 ubār-ālūdedir hatır gnl bī-nrdur
 Şimdi

56. **iken:** *-ken*
Terci-bend 2
 Mısra: 11
"-i" yardımcı fiili.

Mlk-i cn hicr ile vrn iken bd
 eyle
 Snemi bes hedef-i nvek-i b-dd eyle

57. **iken:** *-ken*
Muhammes 3
 Mısra: 2
"-i" yardımcı fiili.

O Őun mlk-i hsnine siph-ı htt
 adem başdı
 Daı yne-i 'uŐk iken jeng-i elem
 başdı

58. **iken:** *-ken*
Gazel 33
 Mısra: 3
"-i" yardımcı fiili.

i pr-bde iken bezedi yri ruuna
 Ser-nign eylediler dndi zenadna
 ade

59. **iken:** *-ken*
Gazel 255
 Mısra: 5
Zarf- fiil.

Gl mdinde iken blbl-i dil dest-i
 cef
 Snesin zam-ı hr-ı hner-i hr itdi
 yine

60. **iken:** *-ken*
Gazel 267
 Mısra: 9
Zarf- fiil.

Zlmet-i kfr  dlletde cihn almıŐ
 iken
 Pertev-i hver-i mn ile rz itdi Şebi

61. **iken:** *-ken*
Gazel 29
 Mısra: 5
"-i" yardımcı fiili.

Ser-pene-i fırsatda iken by-ı hkkat
 El var mı k'ide s'id-i ayra teŐebbs

62. **iken:** *-ken*
Gazel 171
 Mısra: 5
-dğı zaman.

Ebr-i keremi olmuş iken hla 'a-
 rz
 Geldikde bana Şıve-i isnı unutdu

63. **iken:** *-ken*
Gazel 198
 Mısra: 12
-dğı zaman.

Bkldi metim bd-ı gmila yok
 mı inŐfi
 Civn iken beni pr-i khen-sl itdi
 ey zlim

64. **iken:** *-ken*
Gazel 199
 Mısra: 3
-dğı zaman.

sde iken meclis-i yrn-ı Őafda
 zrde-ten-i dr-i rh-ı sefer oldum

65. **iken:** *-ken*
Gazel 9
 Mısra: 2
"-i" yardımcı fiili.

Sebeb-i ahr nedir ey gl-i ter n'oldu
 saa
 MeŐrebi mihr iken ey vaŐi-nazar
 n'oldu saa

66. **iken:** -ken

Gazel 9

Mısra: 3

"-i" yardımcı fiili.

Manzarım âyine-i tal'at-ı ruhsârîñ iken
Oda yakdıñ beni ey çehre-ķamer n'oldı
saña

67. **iken:** -ken

Gazel 100

Mısra: 10

-dığı zaman.

Bu 'âlem-i şafrâ vü bu erkân-ı 'anâşır
Ma 'düm iken îcâd-ı rüsümunda
fehîmüz

68. **iken:** -ken

Gazel 181

Mısra: 11

-dığı zaman.

Âsüde iken miñnet-i endüh-ı sitemden
Girdâb-ı ğam-ı gerdiş-i eyyâma
düşürdüñ

69. **iken:** -ken

Gazel 198

Mısra: 8

-dığı zaman.

Cefâ vü cevr ise Allâh için inşâfa gel
besdir
Beni mesrür iken mehcür-ı âmâl itdiñ
ey zâlim

70. **iken:** -ken

Gazel 264

Mısra: 1

-dığı zaman.

Ħayli idi itmiş iken turre-i rû-püşunda
Dil-i divânemi buldum der-i
mengüşunda

71. **imiş:-miş**

Gazel 209

Mısra: 9

"-i" yardımcı fiili.

Var imiş kaçdı meger 'âşıkâ bilmezlik
idüb
Ħalať itdim nigeħ-i mestine fırsat
virdim

72. **imiş:-miş**

Gazel 193

Mısra: 13

"-i" yardımcı fiili.

Vâ'iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı
hep
Çal başına Ħarîbi elinden kitâbın al

73. **imiş:-miş**

Terkib-bend 1

Mısra: 30

"-i" yardımcı fiili.

Şimdi yetmez saña 'âşıklarîñ âħ u zârı
Bu imiş resm-i ezel ğonçe burakmaz
Ħârı

74. **imiş:-miş**

Gazel 30

Mısra: 7

Î- yardımcı fiili. Olmak, var
olmak.

Cânâ Ħarâb-ı bâde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bâdedir 'ilâc

75. **imiş:-miş**

Gazel 44

Mısra: 3

"-i" yardımcı fiili.

Büd u nebüd-ı 'âlem imiş derd-i ser
ğöñül
Düşme telâş-ı dehre selâmet zamânıdır

76. **imiş:-miş**

Gazel 271

Mısra: 4

"-i" yardımcı fiili.

Degil bî-hüde ger zünnâra sevdâ çekdi
Şan'ân'ı
Sebeb bir hüsni imiş kim sübha-i şad-
dânededen giçdi

77. **isem:** -se, -m

Terkib-bend 1

Mısra: 99

"-i" yardımcı fiili.

'Afv kııl her ne günâh itmiş isem
sultânım
Ey benim rüşeni-i dîde-i hün-efşânım

78. **isem:** -se, -m

Terci-bend 2

Mısra: 14

Ek fiilin şartı.

Hırmen-i 'ömri yeter qahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış kul isem gel beni āzād
eyle

79. **isem:** -se, -ñ

Gazel 63

Mısra: 11

Ek eylem.

Şevk-i ruhsârı ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perîşân olacaksın āhir

80. **isem:** -se, -ñ

Gazel 101

Mısra: 17

Ek eylem.

Tabîb-i derd isen cānâ saña kaldı
mürüvvet kim
Ġarîbî cāme-ḥ'āb-ı 'aşkda bîmârdır
sensiz

81. **isem:** -se, -ñ

Gazel 227

Mısra: 6

"-i" yardımcı fiili.

Yed-i Beyzâ ile kıldım tecellî-zâr āfâkı
Kelîm-i nuṭṭ isen āyîn-i i'câz ile
söylersin

'ibâdet:

1. **'ibâdet:**

Gazel 89

Mısra: 6

Allah'ın emirlerini yerine
getirme, tapma, tapınma.

Ṭâlib ol vaşlına küyunda rakîbi öldür
Ḳurb-ı Ḥaḳ isteyene Ka'be 'ibâdet
yeridir

'ibâdetle giç-:

1. **'ibâdetle giçürdik:** -ür, -dik

Gazel 161

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İbadetle geçirmek.

Fikr-i ḥam-ı ebrûsı ile mâh-ı rehâniñ
Mihrâbda evḳâtı 'ibâdetle giçürdik

1. **'ibâdetle giçürdik:** -ür, -dik

Gazel 161

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İbadetle geçirmek.

Bir sübha-i şad-dâne gibi leyl ü nehârı
Seccâde-i tâ'atde 'ibâdetle giçürdik

'ibâret:

1. **'ibâret:**

Gazel 261

Mısra: 4

İbâre, ifade vs.

Başdan başa seyr eyledigim nüsha-i
hüsniñ
Her fıkrası bu dürlü 'ibâret var içinde

‘ibāret i-:

1. ‘ibāret imiş:-miş

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İbaretmış.

Nevāl-i vaşlını ihsān bilürdi ‘āşıkına
Bu güne lütf velī kahrđan ‘ibāret imiş

ibrām:1. **ibrām:****Gazel 20**

Mısra: 9

*Bıktırıncaya kadar üstüne düşme,
can sıkacak şekilde ısrar etme,
zorlama.*

İtme ibrām ile raķibe niyāz
Kelbin efvn ider necāsetin āb

2. **ibrām:****Gazel 39**

Mısra: 5

*Bıktırarak derecede ricada ısrar
etme.*

Meclisinde düşmene ibrām uşandırdı
beni
Rü’yet-i ağıyārdır sevdā-yı ğurbetden
murād

3. **ibrāma:-a****Gazel 124**

Mısra: 6

*Bıktırarak derecede ricada ısrar
etme.*

Ağıyār ile huşümet idüb başa çıkmadık
Şimden gerü tevessül ü ibrāma kaldı iş

4. **ibrāma:-a****Gazel 172**

Mısra: 1

Çok ısrar etme.

Mey-hānede ey dil katı ibrāma mı
düşdüñ
Sevdā-yı neşāt-ı mey-i gül-fāma mı
düşdüñ

5. **ibrāmı:-ı****Gazel 83**

Mısra: 6

*Bıktırarak derecede ricada ısrar
etme.*

Şofî seni de ben gibi bāde-perest ider
Ol şüh-ı çeşm-i sākiniñ ibrāmı bellidir

6. **ibrāmını:-ın, -ı****Gazel 170**

Mısra: 1

*Bıktırarak derecede ricada ısrar
etme.*

Devr-i felegiñ biz katı ibrāmını gördük
Gösterdiği bir bir tāmā ‘-ı hāmını
gördük

ibrām kıl-:1. **ibrām kılmadan:-madan****Gazel 16**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Can sıkacak şekilde ısrar etme,
zorlama.*

Düşmüş hezār miñnete eyyām-ı
‘andelīb

Ħār-ı cefāya kılmadan ibrām ‘andelīb

ibrāma düş-:1. **ibrāma düşirdüñ:-ir, -düñ****Gazel 181**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İsrarla rica etmek.
Usandırıncaya kadar üzerine düşmek.*

Bir vaşl için ey meh beni ibrāma
düşirdüñ

Hasretle lehim būs-ı leb-i cāma
düşirdüñ

ibtidā:

1. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 1

Başlama, başlangıç.

Hamd-i Hudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

2. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 2

Başlama, başlangıç.

Hamd-i Hudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

3. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 8

Başlama, başlangıç.

Üftādelikdir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken'ān'a ibtidā

4. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 12

Başlama, başlangıç.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Hāq ol ağla ey
göñül
Hasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

5. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 1

Başlama, başlangıç.

Hamd i Hudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

6. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 2

Başlama, başlangıç.

Hamd i Hudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı hamd ile dīvāna ibtidā

7. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 4

Başlama, başlangıç.

Hamd ol Hakīm-i Qādir ü ferd-i
Qadīme kim
Hamdi olundu maṭla'-ı 'unvāna ibtidā

8. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 6

Başlama, başlangıç.

Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā
Evvel kelām-ı hamd idi geldi zebānına

9. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 8

Başlama, başlangıç.

Üftādelik dir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken'ān'a ibtidā

10. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 10

Başlama, başlangıç.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı gam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

11. ibtidā:

Gazel 1

Mısra: 12

Başlama, başlangıç.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Hāq ol ağla ey
göñül
Hasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

12. ibtidā:**Gazel 1**

Mısra: 14

Başlama, başlangıç.

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb'ü'l-meşāni oldı çü Qur'an'a ibtidā

ibtidā eyle-:**1. ibtidā eyle:****Gazel 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Başla-.*

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı ğam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

ibtidā ol-:**1. ibtidā oldı:-dı****Gazel 1**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Başlangıç ol-.*

Evvel kelām-ı hamd idi geldi zebānına
Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā

2. ibtidā oldı:-dı**Gazel 1**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Başlangıç olmak.

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb'ü'l-meşāni oldı çü Qur'an'a ibtidā

3. ibtidā olundı:-un, -dı**Gazel 1**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Başlangıç kılın-, başlık ol-.*

Hamd ol Hākīm-i Kādir ü ferd-i
Kādīme kim
Hamdi olundı maṭla'-ı 'unvāna ibtidā

icābet:**1. icābet:****Gazel 241**

Mısra: 10

Çağrısını kabul etme, kabul edilme, duanın kabulü.

Güneh-kār u siyeh-rū bir kuluñdur kim
kübül eyler
Ğarībī'niñ du'āsına icābet senden
olmazsa

icād:**1. icādīñ:-iñ****Gazel 234**

Mısra: 6

Yeni bir şey bulma, ortaya koyma, varlığı bilinmeyen bir şeyi meydana getirme.

'Uşşāk-ı zāra itdi yine fitneler zühür
Ey şüh-ı çeşm bu seniñ icādīñ olmasun

icād eyle-:**1. icād eylemiş:-miş****Gazel 17**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah'ın yaratması.

Dest-i kazā-yı Şāni'-i rüz-ı ezel meger
Hāk-i çemenden eylemiş icād 'andelib

icād id-:**1. icād idegör:-egör****Gazel 242**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yeni bir şey çıkarmak, var etmek.

Bu gūne nev-āyīn-ġazel-i tāze Ġarībī
İcād idegör oġuna aġbāb arasında

İcād-ı rūsūm:

1. **İcād-ı rūsūmunda:-un, -da**

Gazel 100

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şekillerin icadı.

Bu 'ālem-i şafrā vü bu erkān-ı 'anāşır
Ma'dūm iken İcād-ı rūsūmunda
fehīmüz

İcāzet:

1. **İcāzet:**

Gazel 45

Mısra: 9

*Bir kimseye icāzet verildiğini
gösteren belge, diploma,
şahādetname, icāzet.*

Te'kīd ile çok katlimize viridi icāzet
Düşmen ki bu gün vuşlata ħ'āhiş-
kerimizdir

İcāzet vir-:

1. **İcāzet virme:-me**

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

İzin vermek, müsaade etmek.

Zīnhār ħaṭ-ı rü-siyehe virme icāzet
Ḥuccāc-ı Ḥabeş Ka'be-i dīdāra
şığışmaz

İctināb eyle-:

1. **İctināb eyleme:-me**

Gazel 264

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kaçınmak, uzak durmak,
sakınmak.*

İctināb eyleme 'uşşāqdan ey āfet kim
Mihr eفزāyış olur hāleniñ āġuşunda

İctināb id-:

1. **İctināb idüb:-üb**

Gazel 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kaçınmak, uzak durmak,
sakınmak.*

Zulmet-serāy-ı şebden idüb ictināb
şubḥ
Gül-gönçe-vār açdı yüzinden niķāb
şubḥ

2. **İctināb itmez:-mez**

Gazel 148

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çekinmek, sakınmak, kaçınmak.

İctināb itmez nazar seyr-i ruḥunda
zülfden
Ebr-i rahmetdir bahār-istān-ı ḥüsn-i
yāre zülf

İç-:

1. **İçdigim:-dig, -im**

Muhammes 2

Mısra: 28

Bir sıvıyı aġza alıp yudumlamak.

Ġam beni zencīre çekdi gerden-i
dīvāne teg
Bāde-i ḥūn-ı cigerdir içdigim peymāne
teg

2. **İçdigimiz:-dig, -imiz**

Gazel 107

Mısra: 2

Bir sıvıyı aġza alıp yudumlamak.

Oldığım meclis-i āmādeyi herkes
bilmez
Yār ile içdigimiz bādeyi herkes bilmez

3. içdigiñdir:-dik, -iñ, -dir

Gazel 9

Mısra: 14

İçmek.

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarībī şimdi
İçdigiñdir kadeh-i hūn-ı ciger n'oldı
saña

4. içelüm:-elüm

Gazel 249

Mısra: 8

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Hacerü'l-esved-i hāl-i lebine yüz
sürelüm
İçelüm āb-ı zenehdānını
zemzemcesine

5. içer:-er

Gazel 262

Mısra: 5

İçmek.

Şahbā yerine kaniñ içer ey dil-i şeydā
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestāna tıyurma

6. içer:-er

Gazel 27

Mısra: 17

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Bī-çāre Ğarībī'niñ içer kanını gamzeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'āl
it

7. içer:-er

Gazel 106

Mısra: 7

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Hengām-ı fırsatında içer kanı şu gibi
Meger rakīb-i zālīm-i ğaddārı
görmüşüz

8. içer:-er

Gazel 173

Mısra: 9

İçmek.

Çeşmiñ içer şarāba bedel hūn-ı 'aşkı
Cānā cihānda sen gibi cānāne
görmedik

9. içerseñ:-er, -señ

Gazel 189

Mısra: 5

İçmek.

Dem-ā-dem sāġar-ı gülden içerseñ
bāde-i 'aşkı
Dökersin dīdeden hūn-ı dil-i bīmārıñ
ey bülbül

10. içmek:-mek

Gazel 72

Mısra: 7

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Figān kim her bakışda içmek ister
hūn-ı 'uşşākı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlā ne
söyleller

11. içmek:-mek

Gazel 247

Mısra: 5

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Amān bilmez nigāhıñ içmek ister hūn-
ı 'uşşākı
Meger kim pādişāh-ı 'aşqdan fermān
mı var sende

12. içmeye:-me, -y, -e

Gazel 139

Mısra: 18

Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

Ger şevāb ister isen eyle Ğarībī'ye
şevāb
Günde bir içmeye fetvā-yı şarāb ey
vā'iz

ıcre:**1. ıcre:****Gazel 17**

Mısra: 13

İç, ıçeri.

Bilmem Ğarībi mekteb-i ‘aşk ıcre her
seher
Kimdir bu āh ü nālede üstād-ı ‘andelīb

2. ıcre:**Gazel 6**

Mısra: 14

İç, ıçeri.

Rūz [u] şeb ben hasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yār ise pīrāhen-i cān ıcre hem-demdir
baña

ıçerü:**1. ıçerü:****Gazel 139**

Mısra: 11

İçeri girmek.

Tevbe bābından idince ıçerü vaż’-ı
kadem
Senden evvel bularız rāh-ı şevāb ey
vā’ız

ıç-:**1. ıç-i-i****Gazel 33**

Mısra: 3

*Bir şeyin dışa bakmayan tarafı,
ıçeride kalan yüzü.*

İçi pür-bāde iken beñzedi yāriñ ruḥuna
Ser-nigün eylediler döndi zenaḥdāna
kaḥeḥ

ıçinde:**1. ıçinde:****Gazel 261**

Mısra: 1

İçinde (gönül).

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var ıçinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var ıçinde

2. ıçinde:**Gazel 261**

Mısra: 2

İçinde (gönül).

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var ıçinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var ıçinde

3. ıçinde:**Gazel 261**

Mısra: 4

İçinde (gönül).

Başdan başa seyr eyledigim nüsha-i
hüsnuñ
Her fıkrası bu dürlü ‘ibāret var ıçinde

4. ıçinde:**Gazel 261**

Mısra: 6

İçinde (gönül).

Ol sīnede kim hasret-i yāḳūt-ı lebiñ
var
Dünyāyı yaḳar deñlü ḥarāret var ıçinde

5. ıçinde:**Gazel 261**

Mısra: 8

İçinde (gönül).

Düşme heves-i çāk-i girībān-ı vişāle
Baḳ müy-ı miyāna ki nezāket var
ıçinde

6. ıçinde:**Gazel 261**

Mısra: 14
İçinde (gönül).

Gel meclis-i rindāna ayak başma
sözüm dut
Zāhid katı çok saña rezālet var içinde

7. içinde:

Gazel 261
Mısra: 16
İçinde (gönül).

Bilmem ne belā naḥldir ol serv-i kadiñ
kim
Her güne hırām itse letāfet var içinde

8. içinde:

Gazel 261
Mısra: 12
İçinde.

Hoşdur baña biñ kerre gülistān-ı
İrem'den
Ol bezm ki şahbā-yı muḥabbet var
içinde

9. içinde:

Gazel 261
Mısra: 10
İçinde.

Yūsuf gibi düş çāh-ı zeneḥdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif'at var içinde

10. içinde:

Gazel 261
Mısra: 18
İçinde.

Ol şūḥ görüb bu ğazelim didi Ğarībī
La'lim gibi biñ dürlü ḥalāvet var
içinde

İçir-:

1. içirür:-ür
Gazel 162

Mısra: 13
İçirmek.

Kim bu ḥasret içirür gönlüme bağırm
kanın
Sākiyā şun baña peymāneyi memlü
diyerek

İçre:

1. içre:

Gazel 14
Mısra: 6
İçinde.

Ḥayāl-i tār-ı zülf-i yāre düşmezse
gönül şevki
Ene'l-ḥaḳ içre ğayr[1] dāra Mansūr
olmasun yā Rab

2. içre:

Gazel 90
Mısra: 3
İçinde.

Yıkılmaz bu ḥarābāt içre 'āşık bir
ayağıyla
Efendim ğamze-i sākī gibi bir
ḳahramān ister

3. içre:

Gazel 33
Mısra: 7
İçinde.

Dil-berin 'aks-i ruḥın bāde-i nāb içre
görüb
Döndi 'āşıkda olan dīde-i giryāna
ḳadeḥ

4. içre:

Gazel 53
Mısra: 1
İçinde.

Ḥaṭıñ şām-ı ğarībān içre bir beytü'l-
ḥazen dirler

Bināgūşıñ beyāz-ı 'işret-i şubh-ı vaţan
dirler

5. içre:

Gazel 76

Mısra: 10

İçinde.

Maħv itmek içün kendini seyl eyle
sirişkiñ
Kim baħr-ı serāb içre ħabābıñ yeri
yoğdur

6. içre:

Gazel 102

Mısra: 12

İçinde.

İderdi murğ-ı rūħum ğayr-i 'ālem
seyrini ammā
Benim bu miħnet-ābād içre nā-çār
oldığım bilmez

7. içre:

Gazel 279

Mısra: 4

İçinde.

Nigāh-ı çeşm-i mestiñ ħasretiñden ey
perī-peyker
Yine bāğ içre çeşm-i nergisi ħ'āb-ı
'adem başdı

8. içre:

Gazel 164

Mısra: 15

-da/-de, içinde.

Sūziş-i nār-ı muħabbet içre nālān ol
göñül
Sīne-i eflāke çekmesün dāğ-ı efgāniñ
seniñ

9. içre:

Gazel 170

Mısra: 13

-da/-de, içinde.

Çok vādī-i 'aşk içre Ğarībī gibi şeydā
Sevdā-yı cünūnuñ kaıı bed-nāmını
gördük

10. içre:

Gazel 55

Mısra: 4

Boyunca.

Ĥayāl-i gerdiş-i firūze-i çeşmiñle
'uşşāka
Yem-i 'aşk içre cānā cūş-ı girdāb-ı
belā artar

11. içre:

Gazel 68

Mısra: 15

İçinde.

Nazm içre Ğarībī o cihān-gīr-i
zamānım
Kim ħıttā-i iqlīm-i sūħan cümle
benimdir

12. içre:

Gazel 94

Mısra: 4

-da\ -de.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuğ-kerde-i
'ālem
Kimi ħāk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

13. içre:

Gazel 66

Mısra: 19

Üzerine.

Kimdir bizimle eyleye nazm içre güft-
gū
Şimdi ki esb-i ħāmemiz āteş- 'inānlıdır

14. içre:

Gazel 64

Mısra: 5

Hususunda.

Benim nazm içre ol mu'ciz-beyân-ı
fenn-i hikmet kim
Aristo mekteb-i tab'imda bir şâkir[d]-i
ebkemdir

15. içre:

Gazel 106

Mısra: 3

Üzerinde.

Hatt içre 'arızı mey-i gül-güna
beñzemez
Faşl-ı bahâr 'işret-i gül-zârı görmüşüz

16. içre:

Gazel 94

Mısra: 4

-da/-de, içinde.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
'âlem
Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pâyidâr olmaz

17. içre:

Gazel 139

Mısra: 5

-da/-de, içinde.

Görmedim hâne-be-düşân-ı harâbât
içre
Hele kendim gibi bir hâne-harâb ey
vâ'iz

18. içre:

Gazel 242

Mısra: 7

-da/-de, içinde.

Cân zevrağı deryâ-yı gamiñ içre gözün
teg
Sür'atle gezer cüşiş-i girdâb arasında

19. içre:

Gazel 265

Mısra: 9

Arasında, içinde.

Bâğ-ı hayâliñ içre biñ dürlü nevha-
gerdir
Dönmüş gamiñla göñlüm murğ-ı hezâr
zebâna

20. içre:

Gazel 225

Mısra: 9

-de,-da.

Oğutduñ fenn-i 'aşk içre baña mâzî vü
müstakbel
N'ola ders-i vişâliñ 'aşığ-ı miskîne hâl
olsun

içün:

1. içün:

Gazel 9

Mısra: 11

Amacıyla, maksadıyla.

Bir dür-i vaşl-ı perî-manzar için inşâf
it
Ey göñül garğa-i hün-âb yeter n'oldı
saña

2. içün:

Gazel 57

Mısra: 14

Amacıyla, maksadıyla.

Uşanmışdır hayât-ı bî-sebât-ı devr-i
firkatden
Garîbî 'id-gâh-ı vaşl için kurbâna
hasretidir

3. içün:

Gazel 142

Mısra: 14

Amacıyla, maksadıyla.

Rezzâk viren rızkı virür mi saña
mahlûk
Bir loğma için eyleme insâna
tevakku'

4. için:

Terci-bend 2

Mısra: 42

Amacıyla, maksadıyla.

Ğazabıñdan bu kadar cāna tezelzül ne için

Geh belā-yı ħam-ı zülf ü geh[i] kākül ne için

5. için:

Terci-bend 2

Mısra: 44

Amacıyla, maksadıyla

Böyle eyyām-ı ğama devr-i teselsül ne için

Ɔoymadı dilde ğamiñ tāb u taħammül ne için

6. için:

Terci-bend 1

Mısra: 64

Amacıyla, maksadıyla

Lütf eyle amān Ɔoyma bu ğamda Ɔala cānım

Ɔurtar beni Allāh için ey rūĥ-ı revānım

7. için:

Gazel 18

Mısra: 12

Amacıyla, maksadıyla

Girmesün ħātırıñıñ ħāne-i ‘işmet-gehine

Pāy-māl itmek için leşker-i yağmā-yı taleb

8. için:

Gazel 97

Mısra: 3

Amacıyla, maksadıyla.

Biz degil dünyāya geldik seyre zevĥ-i kām için

Ĥāk-i pāy-ı dil-bere Ɔurbāna gelmişlerdenüz

9. için:

Gazel 104

Mısra: 3

Amacıyla, maksadıyla.

Kehrübā-yı dil-i cānān bizi cezb itmek için

Rāh-ı ‘aşĥında vücūdı per-i kāh eylemişüz

10. için:

Gazel 111

Mısra: 16

Amacıyla, maksadıyla.

Şarf-ı ‘ömr eyleme bu mey-kede-i dünyāya

Ɔılma bir cur‘a için sākı-i devrāna heves

11. için:

Gazel 160

Mısra: 21

Amacıyla, maksadıyla.

Feryād ki bir şıĥat için şimdi Ĝarībī Evĥātımızı dehrde miĥnetle ğiçürdik

12. için:

Gazel 98

Mısra: 13

Amacıyla, maksadıyla

Bir cāh için aĝyāra niyāz itme Ĝarībī Nef‘ī anı mānend-i ilāh itmege degmez

13. için:

Gazel 153

Mısra: 1

Amacıyla, maksadıyla

Bir vaşl için ol şūĥa temennādan uşandık

Derd-i ğam-ı hicrāna müdāvādan
uşandık

14. için:

Terci-bend 1

Mısra: 56

"İçin, uğruna" anlamlarında
edat.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

15. için:

Terci-bend 1

Mısra: 48

Amacıyla, maksadıyla

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

16. için:

Terci-bend 1

Mısra: 16

Amacıyla, maksadıyla

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

17. için:

Terci-bend 1

Mısra: 24

Amacıyla, maksadıyla

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

18. için:

Terci-bend 1

Mısra: 33

Amacıyla, maksadıyla

Ey ğonçe-dehen cānıñ için cānıma
raĥm it
Gül başıñ için ğirme benim kıanıma
raĥm it

19. için:

Terci-bend 1

Mısra: 34

Amacıyla, maksadıyla

Ey ğonçe-dehen cānıñ için cānıma
raĥm it
Gül başıñ için ğirme benim kıanıma
raĥm it

20. için:

Terci-bend 1

Mısra: 40

Amacıyla, maksadıyla

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

21. için:

Terci-bend 2

Mısra: 38

Amacıyla, maksadıyla

Beni öldürdüñ eyā zālim-i ğaddār
yeter
Yeter Allāh için ey ğamzesi ĥün-ĥvār
yeter

22. için:

Gazel 142

Mısra: 9

Amacıyla, maksadıyla

Bir şıĥat için nabzıñı ‘arz itme tabībe
Ey ĥaste-i ‘aşķ eyleme Loķmān'a
tevaķķu‘

23. için:

Gazel 142

Mısra: 1

Amacıyla, maksadıyla

Bir vuşlat için eyleme yārāna
tevaḳḳu'
Güyā kim ider āteş-i sūzāna tevaḳḳu'

24. için:

Tarih 1

Mısra: 10

Amacıyla, maksadıyla

Müşterī (ARAPÇA) itdi gevher ü
yāḳūtdan
Saçmaḳ için anı dehre geh yemīn ü
geh şimāl

25. için:

Terci-bend 1

Mısra: 32

Amacıyla, maksadıyla

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

26. için:

Terci-bend 2

Mısra: 41

Amacıyla, maksadıyla

Ġazabıñdan bu ḳadar cāna tezelzül ne
içün
Geh belā-yı ḡam-ı zülf ü geh[i] kākül
ne için

27. için:

Terci-bend 2

Mısra: 43

Amacıyla, maksadıyla

Böyle eyyām-ı ḡama devr-i teselsül ne
içün
Ḳoymadı dilde ḡamiñ tāb u taḡammül
ne için

28. için:

Terci-bend 2

Mısra: 45

Amacıyla, maksadıyla

Cāna ḳaşdıñ var ise ḳatle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu teḡāfül
ne için

29. için:

Terci-bend 2

Mısra: 46

Amacıyla, maksadıyla

Cāna ḳaşdıñ var ise ḳatle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu teḡāfül
ne için

30. için:

Terkib-bend 1

Mısra: 58

"Amacıyla, maksadıyla"

anlamında edat.

Şormadıñ ḡāl-i dil-i 'āşık-ı bīmār nedir
Bu teḡāfül ne için böyle bu eṭvār nedir

31. için:

Gazel 76

Mısra: 9

Amacıyla, maksadıyla

Maḡv itmek için kendini seyl eyle
sirişkiñ
Kim baḡr-ı serāb içre ḡabābıñ yeri
yokdur

32. için:

Gazel 98

Mısra: 3

Amacıyla, maksadıyla

Bir büse için dāmeniñi rüz-ı ḳıyāmet
Ālüde-i çirk-āb-ı ḡünāḡ itmeḡe
degmez

33. için:

Gazel 112

Mısra: 12

Amacıyla, maksadıyla

Tab'ın ārāste-i ma'ni-i rengin ile
İtme sīm ü zer için der-geh-i hizlāna
heves

34. için:

Gazel 136

Mısra: 2

Amacıyla, maksadıyla

'Akl gāfil 'ömr müsta'cil gam-ı dünyā
galať
Başın için dutma sākī sāgar-ı şahbā
galať

35. için:

Gazel 142

Mısra: 4

Amacıyla, maksadıyla.

Bu mey-kede-i dehrde hīç 'āqıl ider mi
Bir neş'e için sākī-i devrāna tevaqqu'

36. için:

Gazel 142

Mısra: 11

Amacıyla, maksadıyla

Ser-sebz-i nihāl olmať için bāg-ı ümīd
it
Ebr-i kerem-i Hāzret-i Yezdān'a
tevaqqu'

37. için:

Gazel 147

Mısra: 7

Amacıyla, maksadıyla

'Azm-i mülk-i 'adem itmiş gice yol
gitmek için
Şu'lesin şem'-i delil-i ser-i rāh itdi
çerāg

38. için:

Gazel 151

Mısra: 5

Amacıyla, maksadıyla

Mišāl-i şem'-i müheyyā fenāya gitmek
içün
Nesīm-i āh ile her dem harāb olur
'āşık

39. için:

Gazel 181

Mısra: 1

"Amaç" anlamı katmıştır.

Bir vaşl için ey meh beni ibrāma
düşirdün
Hasretle lehim būs-ı leb-i cāma
düşirdün

40. için:

Gazel 192

Mısra: 7

"Amaç" anlamı katmıştır.

Geldiñ bu bār-gāha ümīd-i nevāl için
Hanzal-ğidā-yı sofra-i kahr olduñ ey
gönül

41. için:

Gazel 192

Mısra: 3

Amacıyla anlamında edat.

Bir çeşm-sār-ı merhamete geldiñ āb
içün
Reyyān-ı kām-ı kāse-i zehr olduñ ey
gönül

42. için:

Gazel 153

Mısra: 14

Amacıyla, maksadıyla

Bī-hūde niyāz eyleme devrāna Ğarībī
Bir şihhat için minnet-i dünyādan
uşandık

43. için:

Terci-bend 1

Mısra: 8

Amacıyla, maksadıyla

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

44. için:

Gazel 165

Mısra: 14

Amacıyla, maksadıyla

Bilür ma şük reng-i çehresinden hāl-i
āşıkı
Yeter bir nāme için minnet-i bāl-i
kebüter çek

45. için:

Gazel 169

Mısra: 5

"Amacıyla" anlamında edat.

İşret-geh-i zamāneye geldik sürür
içün
Cāy-ı neşāt-ı bahtı nigün itdiñ ey felek

46. için:

Gazel 190

Mısra: 9

"Amacıyla" anlamında edat.

Yüz sürmek için dāmenine ğonçe-i
pākin
Şāh-ı güle kendin yine bār eyledi
būlbūl

47. için:

Gazel 233

Mısra: 9

"Amacıyla" anlamında edat.

Muşhaf-ı hüsn-i faşih olmak için
uşşāka
Hatt-ı reyhan ile koy aña i rāb itsün

48. için:

Gazel 177

Mısra: 7

Amacıyla, maksadıyla

Bir neş'e için muğbeceniñ öpdük
ayağın
Bintü'l-'inebiñ 'özr ile dāmānına
düşdük

49. için:

Gazel 203

Mısra: 7

Amacıyla, maksadıyla

Kumrılar tavk-ı ğamiñ hāke nihān
itmek için
Şüret-i serv-i kadiñ bāğda tahtır idelim

50. için:

Gazel 285

Mısra: 9

Amacıyla, maksadıyla

Muşhaf-ı rüyuna ser-levha-i zer
çekmek için
Cedvel-i kaşına zülfi kalem-i kıll gibi

51. içinmiş:-miş

Gazel 114

Mısra: 1

Amacıyla, maksadıyla.

Hep itdigi izzet beni hār itmek
içünmiş
Genc-i dili ağıyāra nişār itmek içinmiş

52. içinmiş:-miş

Gazel 114

Mısra: 2

Amacıyla, maksadıyla.

Hep itdigi izzet beni hār itmek
içünmiş
Genc-i dili ağıyāra nişār itmek içinmiş

53. içinmiş:-miş

Gazel 114

Mısra: 4
Amacıyla, maksadıyla.

Evvel buraqub sīneye bir mihr hayālīñ
Āhīr anı raḥneye figār itmek içinmiş

54. içinmiş:-miş

Gazel 114
Mısra: 6
Amacıyla, maksadıyla.

Āhū-yı dil-i zāde olan bunca nevāziş
Şāhīn-i belā ile şikār itmek içinmiş

55. içinmiş:-miş

Gazel 114
Mısra: 8
Amacıyla, maksadıyla.

Bir nāme ile ḥātırı şād itmemek ancak
Dil gūşe-i ḡurbetde karar itmek
içünmiş

56. içinmiş:-miş

Gazel 114
Mısra: 10
Amacıyla, maksadıyla.

Bir zerre ziyā virdiği cān çeşmine
gerdün
Bir ḥ'āb-ı fenā ile ḥumār itmek
içünmiş

57. içinmiş:-miş

Gazel 114
Mısra: 12
Amacıyla, maksadıyla.

Ben daḥı meger şakladığım gevher-i
eşki
Bir şūḥ-ı sitem-kāra nişār itmek
içünmiş

58. içinmiş:-miş

Gazel 114
Mısra: 14
Amacıyla, maksadıyla.

Ruḥsārını 'arz itmesiniñ ecli Ġarībī
Bī-çāresini dāḥil-i nār itmek içinmiş

id:

1. ide:-e

Terkib-bend 1

Mısra: 44
Bir işi yapmak.

Didiler dil-ber-i ṭannāz-ı ḥoş-āyende
saña
Ne niyāz ide gerek 'āşık-ı şermende
saña

2. idecek:-ecek

Gazel 88
Mısra: 1
Etmek; haline getirmek.

Ḥüsn [ü] 'Aşık'ı yine hem-rāz idecek
günlerdir
Şem' ü Pervāne'yi dem-sāz idecek
günlerdir

3. idecek: -ecek

Gazel 88
Mısra: 2
Etmek; haline getirmek.

Ḥüsn [ü] 'Aşık'ı yine hem-rāz idecek
günlerdir
Şem' ü Pervāne'yi dem-sāz idecek
günlerdir

4. idecek:-ecek

Gazel 88
Mısra: 4
Etmek.

Mey-i şeb-nemle dolup sāğar-ı gül
būlbūl-i mest
Servler fāḥteye nāz idecek günlerdir

5. idecek:-ecek

Gazel 88
Mısra: 8
Etmek.

Ser-i kũyunda es̄ir itdigi ũftādeleri
Bir niġāh ile ser-efrāz idecek gũnlerdir

6. **idecek:-ecek**

Gazel 88

Mısra: 12

Etmek.

Reg-i cismimde gelüb cūşa muĥabbet
ķanı
Vaṭana dil yine pervāz idecek
gũnlerdir

7. **idecek:-ecek**

Gazel 88

Mısra: 14

Etmek.

Vaşf-ı la'li lebi dil-berde Ğarībī
ķalmam
Dehenin maĥzen-i i'cāz idecek
gũnlerdir

8. **idecek:-ecek**

Gazel 88

Mısra: 10

Yapmak, etmek.

Def ũ ney muṭrib ũ mey sāz ũ kemāna
der-kār
Rindler 'işrete āġāz idecek gũnlerdir

9. **ideli:-eli**

Gazel 282

Mısra: 1

Edeli, ettiġinden beri.

Baĥr-ı 'aşķ ideli ĥüsnũn bu dil-i bī-
tābı
Ķaṭre şaymaz gözümüñ ķanlı yaşı
girdābı

10. **idelim:-elim**

Gazel 203

Mısra: 16

Etmek, eylemek.

Zīr-i ebrũda o şũĥũñ şaf-ı müjġānı gibi
Biz daĥı ĥ'āb-gehi sāye-i şemşīr
idelim

11. **iden:-en**

Gazel 56

Mısra: 11

...eden anlamında sıfat fiil.

Şehd-i lebiñ ĥayāli ile dil beyān iden
Rengīn-nikāt-ı cūş-ı ĥalāvet degil
midir

12. **iden: -en**

Gazel 71

Mısra: 10

...eden anlamında sıfat fiil.

Hevā-yı būs-ı la'liñ ķan ider çok
kimseniñ baġrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymānelerden şor

13. **iden: -en**

Gazel 94

Mısra: 6

...eden anlamında sıfat fiil.

Nidā geldi ki ey ṭab'-ı deniyy ũ 'aķl-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nũktesin taĥķīķ iden ĥāṭır-
figār olmaz

14. **iden: -en**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

...eden anlamında sıfat fiil.

'Aķlı yaġmā iden āyīniñe ķurbān
olayım
Döneyim kākũl-i pür-ķīniñe ķurbān
olayım

15. **iden: -en**

Gazel 127

Mısra: 10

Eden, yapan.

Şubh-ı rüyuñdan ider âyet-i Nür
istihrâc
Şeb-i gîsûsın iden halka-i tevhid-i
hulûş

16. **ider:-er**
Gazel 50
Mısra: 1
Yapmak.

Sevdâ-yı 'aşk dîdemizi bahr-ı hûn ider
Seyl-âb-ı girye çehremizi lâle-gün ider

17. **ider:-er**
Gazel 50
Mısra: 2
Yapmak.

Sevdâ-yı 'aşk dîdemizi bahr-ı hûn ider
Seyl-âb-ı girye çehremizi lâle-gün ider

18. **ider:-er**
Gazel 50
Mısra: 6
Yapmak.

Yâd eyledikce kâmetin ol nâz-ı
perverin
Çatar sipihre âhımı encüm sütün ider

19. **ider:-er**
Gazel 50
Mısra: 8
Yapmak.

Şehr-i 'Irâk'a seyre şabâ evcden gelür
Cân bülbüli ki nağmesini erğanün ider

20. **ider:-er**
Gazel 50
Mısra: 12
Etmek.

Çekme elem Garîbi ki bir böyle vâkt
olur
La'lin o şüh merhem-i dâğ-ı derün ider

21. **ider:-er**
Gazel 60
Mısra: 5
Bir işi yapmak.

'Uşşâkla ne güne ider meyl-i ihtilât
Kim kendi sâyesinden ol âhü ba'îd
olur

22. **iderdim:-er, -di, -m**
Gazel 245
Mısra: 6
Etmek, yapmak.

Hoş ol günler ki devr eylerdi
gerdünüm murâd üzre
İderdim zevk-i vuşlat gül-beden
gönçe-dehenlerle

23. **iderdiñ:-er, -di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 14
Bir işi yapmak.

'Âdetiñ itmek idi 'aşığa ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bî-çäreye şefkat
evvel

24. **iderdiñ:-er, -di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 25
Bir işi yapmak.

Mihr iderdiñ gâzab-âlüde 'itâb itmez
idiñ
Yüregim kanını ey şüh şarâb itmez
idiñ

25. **iderdiñ:-er, -di, -ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 47
Bir işi yapmak.

Meyl iderdiñ göz açub bakşa idiñ sen
de saña
Gam degil ben de olursam şanemâ
bende saña

26. **iderse:-er, -se**

Gazel 184

Mısra: 1

Yapmak, etmek.

Her cevri kim iderse baña bî-sebeb
değil
Yoksa o şüh böyle de ehl-i gazab değil

27. **idici:-ici**

Gazel 51

Mısra: 2

Etmek.

‘Aklı yağmaya viren nergis-i
fettânîndir
Bağrımı kan idici nâvek-i müjgânîndir

28. **idüb:-üb**

Gazel 181

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Bir şubh-ı vişâliñ baña va‘d eylediñ
âhîr
Ol va‘de-i nisyân idüb aḥşama
düşürdüñ

29. **idüb:-üb**

Gazel 209

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Var imiş kaçdı meger ‘aşıkça bilmezlik
idüb
Ġalaḥ itdim nigeḥ-i mestine fırsat
virdim

30. **idüb:-üb**

Gazel 226

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Şaf-ı müjgânların bir erre-i bî-dād idüb
gelmiş
Diler ol bî-vefâ bu cism-i zârı yara biñ
yerden

31. **idüb:-üb**

Gazel 262

Mısra: 14

Etmek, eylemek.

Cân vir sitem-i dâğ-ı muḥabbetle
Ġarîbî
Bilmezlik idüb derdiñi Loḡmân'a
tuyurma

32. **idüb:-üb**

Gazel 267

Mısra: 6

Etmek, eylemek.

H̱‘ace-i fenn-i ‘ulüm-ı ezeli vü ebedî
‘Aql-ı küll andan idüb kesb-i kemâl-i
edebi

33. **idüb:-üb**

Gazel 32

Mısra: 2

Etmek, eylemek, yapmak.

Bir nev-civân-ı Mevlevî şüh-ı külâh-
kec
‘Aklı uçurdu başdan idüb bir nigâh-ı
kec

34. **idüb:-üb**

Tarih 1

Mısra: 7

Etmek, eylemek, yapmak.

Hall idüb dilden nuḥûset ‘uḡdesin
dest-i Züḥal
Gitdi ġam geldi feraḥ irişdi eyyâm-ı
vişâl

35. **idüb:-üb**

Tarih 1

Mısra: 12

Etmek, eylemek, yapmak.

El çeküb hün-rîzlikden ‘adl ü ḥilme
başladı
Şaldı elden tıġını Mirrîḥ idüb terk-i
vebâl

36. **idüb:-üb**

Tarih 2

Mısra: 6

Etmek, eylemek, yapmak.

Eyledi dest-i şabā meşşātalık gül-zārda
Gül 'arūsın reng u bū ile idüb sürh ü
sefid

37. **idüb:-üb**

Gazel 84

Mısra: 13

Etmek, yapmak.

Bāzār-ı nazmı germ idüb kālā-yı şî 'r-i
dîl-keşîñ
Bir bir Ğarîbî sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

38. **idüb:-üb**

Gazel 244

Mısra: 7

Etmek, yapmak.

Ferhād-ı küh-ı miñnet idüb cān-ı şîrin'i
Şîrin-edā güzelleriñ uydum hevāsına

İd:

1. **İd:**

Tarih 2

Mısra: 16

Bayram.

Bu anıñ zevk-i zifāfidır ki dutmuş
'ālemi
Bu anıñ rüz-ı neşātidır ki olmuş hālka
'İd

İd-gāh-ı vaşl:

1. **İd-gāh-ı vaşl:**

Gazel 57

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın bayram yeri.

Uşanmışdır hayāt-ı bî-sebāt-ı devr-i
firkatden
Ğarîbî 'İd-gāh-ı vaşl için kurbāna
hasretidir

İd-i şıyām:

1. **İd-i şıyām:**

Terci-bend 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ramazan bayramı.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü kahrı koyub mihre karişmak
günüdür

2. **İd-i şıyām:**

Terci-bend 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ramazan bayramı.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü kahrı koyub mihre karişmak
günüdür

3. **İd-i şıyām:**

Terci-bend 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Ramazan bayramı.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü kahrı koyub mihre karişmak
günüdür

4. **İd-i şıyām:**

Terci-bend 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Ramazan bayramı.

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür

Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

5. **‘İd-i şıyām:**

Terci-bend 2

Mısra: **39**

Kelime Tipi: -

Ramazan bayramı.

Sevdigim ‘İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

6. **‘İd-i şıyām:**

Terci-bend 2

Mısra: **47**

Kelime Tipi: -

Ramazan bayramı.

Sevdigim ‘İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

7. **‘İd-i şıyām:**

Terci-bend 2

Mısra: **55**

Kelime Tipi: -

Ramazan bayramı.

Sevdigim ‘İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

‘İd-i vişāl:

1. **‘İd-i vişālın:-in**

Gazel 170

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Kavuşma bayramı.

Bir gün bize va‘d itdi o meh ‘İd-i
vişālın
Hürşid tülü‘ itmeden aḥşamını gördük

idrāk eyle:-

1. **idrāk eyler:-r**

Gazel 99

Mısra: **15**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Anlamak, kavramak.

Düşen sevdā-yı zülfi-yāre eyler
n'olduğun idrāk
Mürür-ı ‘ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

iftah lenā hayra‘l-bāb:

1. **iftah lenā hayral bāb:**

Gazel 20

Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Bize hayır kapısını aç.

Ḳufl-i genc-i vişāle el şunduk
İftah lenā hayral bāb

iftihār-ı ehl-i zevk:

1. **iftihār-ı ehl-i zevk:**

Gazel 39

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Zevk sahibinin övgüsü.

‘Azm-i şahrā-yı ‘ademdir iftiḥār-ı ehl-i
zevk
Vaşlıdır pervāneye sūz-ı muḥabbetden
murād

ihmāl id:-

1. **ihmāl ide:-e**

Gazel 283

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Üstüne düşeni zamânında

*yapmama, gereken ilgiyi göstermeme,
önem vermeyip kendi hâline bırakma.:*

Ḳatlı-i ‘āşıkda ne ihmāl ide te’ḥīr gibi
Ne vişālinde tekāsül ide taḳşīr gibi

2. ihmāl itdiñ:-diñ

Gazel 198

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İhmal etmek, boşlamak.

Ḳatı leb-teşnedir āb-ı dem-i şemşiriñe
cānım
N’içün bir nice gün ḳatlimde ihmāl
itdiñ ey zālīm

ihsān:

1. ihsān:

Terci-bend 2

Mısra: 21

Bağışlamak, lütuf, ihsan.

‘Āşık-ı zāra cefā ğayrıya ihsān itmek
Demidir vuşlatıña cānımı ḳurbān
itmek

2. ihsān:

Gazel 118

Mısra: 3

Bağışlamak, lütuf, ihsan.

Nevāl-i vaşlını ihsān bilürdi ‘āşıkına
Bu gūne lütuf velī ḳahrđan ‘ibāret imiş

ihtişām-ı şām:

1. ihtişām-ı şām:

Gazel 207

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Akşamın görkemi.

Virdi beyāz-ı gerdeni rüy-ı şabāha nūr
Ḥāl-i siyāh-ı ‘arızıdır ihtişām-ı şām

ihtiyāc ol-:

1. ihtiyāc olmaz:-maz

Gazel 163

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İhtiyaç olmak.

Āb-ı bekāya hıızr-ı vücūd olmaz
ihtiyāc
Reyyān iderse ‘ömrini ebr-i ‘aṭālarıñ

ihtiyācın yok:

1. ihtiyācın yok:

Gazel 163

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İhtiyacın olmaması.

Yok ihtiyācın āteş-i dilden ‘aceb midir
Sultāna inkisārı irişse gedālarıñ

ihtiyār:

1. ihtiyār:

Gazel 139

Mısra: 13

İrade, kendi isteğiyle seçme ve hareket etme, isteme.

İhtiyār elde koyar mı harekāt-ı sākī
Leb-i cū ḥande-i gül bāde-i nāb ey
vā‘iz

ihtiyār ol-:

1. ihtiyār olmaz:-maz

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İrâdesi elinde olmak.

Felek didikleri bir kimsedir kim ‘aynı
farkında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyār olmaz

ihvān:

1. ihvāna:-a

Gazel 262

Mısra: 8
Samimi dostlar, arkadaşlar.

Bu çāh-ı firāka seni elbet şalurlar
 Ey Yūsuf-ı dil h̄ābıñı ihvāna tıyurma

2. **ihvāna:-a**

Gazel 142

Mısra: 6

Samimi dostlar, arkadaşlar.

İtsün seni endāhte-i çāh-ı mezellet
 Ey Yūsuf-ı dil eyleme ihvāna tevaḳku‘

ihyā eyle:-

1. **ihyā eylemekde:-mek, -de**

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayat vermek, canlandırmak.

Mürde-i şad-sālī ihyā eylemekde
 lebleriñ
 Bir Mesīh-i mu‘cize-güftār kendin
 gösterür

ihyā eyle:-

1. **ihyā eyler:-r**

Gazel 15

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Diriltmek, canlandırmak;

memnun etmek, lütufta bulunmak.

Eyler mi bizi ihyā bir cur‘ā ile sākī
 Lütfuyla bu toprağı iksīr ide mi yā Rab

ihsān:

1. **ihsānı:-ı**

Gazel 254

Mısra: 8

Cömertlik, lütufta, bağış.

Sürer āhında cefā andan ümīd eyler
 iken
 Bizi şermende-i lütf eyledi ihsānı ile

‘ikāl ol:-

1. **‘ikāl olsun:-sun**

Gazel 225

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayak bağı olmak.

Ne ḳullāb-ı göñül ne bend-i cān perr-i
 melāl olsun
 Meded pāy-ı hicān-ı ‘aḳla zülfüñ bir
 ‘ikāl olsun

ikbāl:

1. **iḳbāl:**

Tarih 1

Mısra: 32

Mutluluk, saadet, baht, talih.

Tā sipihr-i devr bāḳīdir bu dehr üzre
 müdām
 Ferr ü iḳbāl ile yā Rab ‘ömriñ olsun
 bī-zevāl

2. **iḳbāle:-e**

Gazel 94

Mısra: 15

*Tālih ve baht açıklığı, mutluluk,
 saâdet.*

Kimiñ kim bahtımı iḳbāle lāyık
 görmese gerdün
 Zamān-ı haşre dek tīg-i murādı āb-dār
 olmaz

3. **iḳbālim:-im**

Gazel 143

Mısra: 6

Mutluluk, saadet, baht, talih.

Zülfün dağıtdı şāne ḫālī zuhūra geldi
 İḳbālim aḳterin gör ‘aḳrebden oldı ḫālī‘

ikdām-ı neşāt eyle-:**1. ikdām-ı neşāt eylesem:-se, -m****Gazel 137**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevnce çaba sarfetmek.

Gider olsam ser-i kūyuna Ğarībī yāriñ
Nā-kesim nā-kes eger eylesem ikdām-ı
neşāt

iki:**1. iki:****Gazel 48**

Mısra: 8

İki, sayı sıfatı.

Şarraf-ı dürr-i ma'rifetiñ sūķ-i ma'nide
İki gözi müdām benim gevherimdedir

2. iki:**Gazel 154**

Mısra: 5

İki, sayı sıfatı.

Ol iki nergis-i pür-ħ'āb-ı hayāliyle
gice
Şubħa dek şem'-i nümāyān gibi bī-
ħ'āb olduk

3. iki:**Gazel 12**

Mısra: 8

İki (sayı sıfatı).

Şikār-ı şa've-i cāna nigāh-ı çeşm-i
şūħuñdan
Beyābān-ı muħabbetde iki şeh-bāz
olur peydā

4. iki:**Gazel 6**

Mısra: 12

İki (sayı sıfatı).

Hem hiçāb-ı 'aşķ māni'dir hem
istiğnā-yı ħüsn

İki cānibden ruħ-ı dil-ber muṭalsamdır
baña

5. iki:**Gazel 136**

Mısra: 6

İki (sayı sıfatı).

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengīn-şafħa-i rüy-ı gül-i ra'nā
ğalat

6. iki:**Gazel 243**

Mısra: 8

İki (sayı sıfatı).

Dün geldi şabā virdi ħaber zülf ü
ruħuñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

7. iki:**Gazel 141**

Mısra: 11

İki (sayı sıfatı).

İki mıķnāṭısa āhendir vücūdum dāverā
Ara yerde kalmışım efķār ü ħayrān el-
vedā'

8. iki:**Gazel 186**

Mısra: 12

İki (sayı sıfatı).

Büse-i ruħsārīñ istedim baş çekdi ħaṭṭ
Kanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük degil

9. iki:**Gazel 242**

Mısra: 6

İki (sayı sıfatı).

'Aşķ o mehiñ ğamze vü müjğānına
karşu
Bir uđħiyedir kim iki kaşşāb arasında

10. **iki:****Terkib-bend 1**Mısra: **34***"İki" sayı sıfatı.*

Nev-demîde haṭṭ-ı müşgîniñe qurbân
olayım
Ol iki çeşm-i cihân-bîniñe qurbân
olayım

11. **iki:****Terkib-bend 1**Mısra: **53***"İki" sayı sıfatı.*

Kaşd-ı cāna ol iki ğamze-i hūn-hvār
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kâfir-i ğaddâr
nedir

12. **iki:****Terkib-bend 1**Mısra: **70***"İki" sayı sıfatı.*

Bende yok tâb-ı elem sende mürüvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şâh-ı belânîñ
şemeri

iki gün:1. **iki gün:****Gazel 149**Mısra: **11**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Az bir süre.*

Vefk-ı murâdı üzre felek döndi iki gün
Bâd-ı muhâlif esti yine rûzgâr hayf

iklil:1. **iklil:****Gazel 285**Mısra: **8***Taç, Mushaf ve yazmaların*

*başına yapılan taç biçimindeki
süsleme.*

Haṭṭ-ı nev-hîzine bak şafha-i
ruhsârında
Varaḫ-ı hüsni dür-efşân ider iklîl gibi

iklîm:1. **iklîmini:** -in, -i**Muhammes 3**Mısra: **5***Memleket, diyar.*

Harâb itdi şabâ iklîmini seyl-i 'adem
başdı
Bahâr-ı hüsüne tâb u tarâvet
gelmeden aḫdem

iklîm-i cân:1. **iklîm-i cânı:** -ı**Gazel 247**Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Cân ülkesi.

Giçirdiñ ser-be-ser iklîm-i cânı tîğ-i
ğamzeñden
A zâlim bilmezim feth-i Hülâgü Hân
mı var sende

iklîm-i hüsni:1. **iklîm-i hüsni:** -i**Gazel 24**Mısra: **9**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Güzellik ülkesi.*

Deprendi leşker-i haṭṭ iklîm-i hüsni
başdı
Âyîne-i ümîde kondı gubâr-ı hasret

iklîm-i hüsni:1. **iklîm-i hüsniñde:** -üñ, -de**Gazel 251**

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesi.

Ne var iklīm-i ḥüsnünde ger ehl-i küfr
olsam kim
Gelince küfr-i ḥaṭṭı koymadı bir dīn
İslām'a

ikrāh:

1. ikrāh:

Gazel 31

Mısra: 6

Kerih görme, iğrenme, tiksınme.

Benim gerden-be-ṭavḳ-ı derd-i 'aşkıñ
şāḥ-ı miḥnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrāh ile
benden giç

2. ikrāh:

Gazel 126

Mısra: 2

Kerih görme, iğrenme, tiksınme.

Ey dil yūri bu dā'ireden ṭaşra ayak baş
İkrāh ile bu 'āleme bir pāy-ı firāk baş

3. ikrāhla:-la

Gazel 131

Mısra: 18

Kerih görme, iğrenme, tiksınme.

Yüz 'uḳde-i ḡam var hele ḥāṭırda
Ġarībī
İkrāhla ḳıl sübḥa-i şad-dāneden i'rāz

ikrāh ol-:

1. ikrāh oldum:-du, -m

Gazel 285

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kerih görmek, tiksınmek.

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrāh
oldum

Ba'zı ḥükkāmıñ olur manşıbı taḥvīl
gibi

ikrām:

1. ikrāmı:-ı

Gazel 83

Mısra: 10

*Ağırlama, kıymet vererek hürmet
etme.*

Teshīr ider ḳulūbunu ehl-i ma'ārifīñ
Ol sāde-rū güzelleriñ ikrāmı bellidir

2. ikrāmını:-ın, -ı

Gazel 170

Mısra: 12

Kıymet vererek hürmet etme.

Hall olmadı bir 'uḳde-i ḡam
ḥāṭırımızdan
Her çend ki sākīleriñ ikrāmını gördük

iksīr id-:

1. iksīr ide:-e

Gazel 15

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sihirli karışım yapmak.

Eyler mi bizi iḥyā bir cur'ā ile sākī
Lüṭfuyla bu ṭoprāḡı iksīr ide mi yā Rab

iksīr-i du'ā:

1. iksīr-i du'ā:

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dua iksiri.

Püte-i şun'da her misden ola zer
mümkin
Olsa eczālarıñ biri ger iksīr-i du'ā

‘ilāc:1. **‘ilāc:****Gazel 30**

Mısra: 1

Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde.

Sāḳī baña ne meclis-i âmâdedir ‘ilāc
Ne hûd neşât-ı sāğar-ı pür-bâdedir
‘ilāc

2. **‘ilāc:****Gazel 30**

Mısra: 2

Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde.

Sāḳī baña ne meclis-i âmâdedir ‘ilāc
Ne hûd neşât-ı sāğar-ı pür-bâdedir
‘ilāc

3. **‘ilāc:****Gazel 30**

Mısra: 4

Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde.

Bār-ı belā-yı ‘aşk ile ham-geşte
ḳaddime
Mānend-i serv bir ḳadı āzâdedir ‘ilāc

4. **‘ilāc:****Gazel 30**

Mısra: 6

Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde.

Çāre ḫatūndan isteme dīvāne gönlüme
Ancaḳ cūnūn-ı ‘aşka ruḫ-ı sâdedir ‘ilāc

5. **‘ilāc:****Gazel 30**

Mısra: 8

Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde.

Cānā ḫarāb-ı bāde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bâdedir ‘ilāc

6. **‘ilāc:****Gazel 30**

Mısra: 10

Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde.

Şordum Ğarībi derdime dermān-ı
‘aşḳdan
Didi bu derde vaşl-ı perī-zâdedir ‘ilāc

‘ilāc it-:1. **‘ilāc itmekse:-mek, -se****Gazel 108**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Deva bulmak, şifa bulmak.*

Ğarībī dāğ-ı ‘aşka ger ‘ilāc itmekse
maḳşūduñ
Kef-i deryā-yı âteş merhem-i kāfûrdan
ḳalmaz

‘ilāc ḳıl-:1. **‘ilāc ḳıldım:-dım****Gazel 182**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İlaç olmak, derman olmak.*

Bunca ki vaşl-ı yār ile ḳıldım saña
‘ilāc
Ey dāğ-ı ‘aşk sīne-i dilden kem
olmadıñ

‘ilāc-ı iltiyām:1. **‘ilāc-ı iltiyām:****Gazel 37**

Mısra: 12
Kelime Tipi: -
İyileşme ilacı.

Raḥne-i hicrān değil merhem-pezir-i
‘āfiyet
Zaḥm-i nā-sūde ‘ilāc-ı iltiyām olmaz
müfid

‘ilāc-ı sūz-ı maḥmūz:

1. ‘ilāc-ı sūz-ı maḥmūza:-a
Muhammes 3
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Mahmuzun yakan ilacı.

Ġarībī duḡter-i zerle şarāb-ı dil-güşā
başdır
‘ilāc-ı sūz-ı maḥmūza kerem kıl bir
devā başdır

ilāhī:

1. ilāhī:
Gazel 240
Mısra: 5
Allah'ım.

Hālīm n'olur ilāhī bu bār-ı günāh ile
Ger merḥamet hemīşe baña senden
olmasa

ile:

1. ile:
Gazel 172
Mısra: 6
*"-dAn dolayı" anlamında
bağlama edatı.*

Olduñ mı siyeh ḡālī gibi zūlfüne
meftūn
Ey dil heves-i dāne ile dāma mı
düşdüñ

2. ile:
Gazel 1

Mısra: 2
*"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*

Ḥamd-i Ḥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı ḡamd ile dīvāna ibtidā

3. ile:
Gazel 1
Mısra: 2
*"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*

Ḥamd i Ḥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı ḡamd ile dīvāna ibtidā

4. ile:
Gazel 3
Mısra: 13
*"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*

Bār-ı ‘işyān ile ḡam-geşte olan
kāmetimiz
Gevher-i baḡr-ı şefā‘at gül-i Baḡḡā'ya
fedā

5. ile:
Gazel 5
Mısra: 4
*"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*

Şubḡ-ı rüyından ‘ibāretdir şehā Nūr
āyeti
İşbu vech ile oḡurlar nāmiñi bedrū'd-
dücā

6. ile:
Gazel 5
Mısra: 11
*"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*

Bār-ı ‘işyān ile dutdum yüzümi
dergāhına
Hep ḡaḡadır itdigim ḡavlim ḡaḡā fi‘lim
ḡaḡā

7. ile:

Gazel 7

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mey-i nâz ile şu vir nergis-i bîmâra gel
cânâ
Niğâh-ı şûh ile kıl 'âlemi âvâre gel
cânâ

8. ile:

Gazel 7

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mey-i nâz ile şu vir nergis-i bîmâra gel
cânâ
Niğâh-ı şûh ile kıl 'âlemi âvâre gel
cânâ

9. ile:

Gazel 9

Mısra: 13

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mest idiñ bâde-i vaşl ile Ğarîbî şimdi
İçdiğindir kadeh-i hûn-ı ciger n'oldi
saña

10. ile:

Gazel 13

Mısra: 7

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Şevk-i ruhsâr ile dil müstâgnidir her
zevkden
Sînemi dâğ-ı muhabbet lâle-zâr eyler
baña

11. ile:

Gazel 16

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Olmuş çemende pençe-i bî-dâd-ı 'aşk
ile
Târ-ı harîr-i nûkhet-i gül dâm-ı
'andelîb

12. ile:

Gazel 17

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Dâm-ı belâ-yı hûsn-i ruh-ı dil-firîb ile
Güldür fezâ-yı 'aşkda şayyâd-ı
'andelîb

13. ile:

Gazel 17

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Şimdi 'aceb mi mühre-i naqd-i sirişk
ile
Girse harîm-i gönçeye dâmâd 'andelîb

14. ile:

Gazel 18

Mısra: 13

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ka'be-i câme-siyâh ile Ğarîbî diliñe
Olma şûret-kede-i naqş-ı kilîsâ-yı
taleb

15. ile:

Gazel 20

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Sakîyâ şun piyâle-i mey-i nâb
Ki hûmâr ile hâlim oldı harâb

16. ile:

Gazel 20

Mısra: 5

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Tiğ-1 bî-dād ile şehîd olsun
Dil ki hicrāniña getürmedi tāb

17. ile:

Gazel 21

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ben 'illet-i 'ișyān ile bir ḥaste-
mizācım
Sen cür'a-dih-i ŧerbet-i dīnār-1 ŧefā'at

18. ile:

Gazel 21

Mısra: 11

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Lütfuñ ile bu kemteriñi itme ferāmūŧ
Ol günde k'olur arada der-kār ŧefā'at

19. ile:

Gazel 25

Mısra: 11

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

ŧevk ile ider nūr-1 nazār rinde
taḫaddüm
Yanmazsa ḥarāretten eger pāy-1
muḥabbet

20. ile:

Gazel 25

Mısra: 22

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Teŧhīr idemezsin o perī-zādı Ğarībī
Vird itmeyecek ŧıdḳ ile esmā-yı
muḥabbet

21. ile:

Gazel 27

Mısra: 3

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile cāna iriŧdiñ
Kendiñ yeter üftāde-i efkār-1 muḥāl it

22. ile:

Gazel 27

Mısra: 10

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

İstersen o ŧūhuñ olasıñ çeŧmine
manzūr
Ža'f-1 sitem ile ḳadiñ ebrūy-1 hilāl it

23. ile:

Gazel 27

Mısra: 16

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ey sāḳi-i ferḥunde-ḳadem iŧ saña ḳaldı
Bir raḳl-1 girān ile iriŧ def'-i melāl it

24. ile:

Gazel 28

Mısra: 1

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bu ḥüsn ile bir kerre gülistāna ḥırām it
Ḥ'āb-1 seḥeri bülbül-i miskīne ḥarām it

25. ile:

Gazel 28

Mısra: 3

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bu ḳāmet ile servi leḫāfetden utandır
Ḳumrīniñ iŧin ḫavḳ-1 muḥabbetde
tamām it

26. ile:

Gazel 30

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bār-ı belā-yı 'aşk ile ham-geşte
kaddime
Mānend-i serv bir qadi āzādedir 'ilāc

27. ile:

Gazel 31

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Benim gerden-be-ṭavḳ-ı derd-i 'aşkıñ
şāḥ-ı miḥnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrāh ile
benden giç

28. ile:

Gazel 33

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bādesiz meclisimiz ḥalka-i mātem-
kededir
Sākiyā lüṭf ile şun bir iki peymāne
kadeḥ

29. ile:

Gazel 36

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Semend-i 'işve-i nāz ile kıldı 'ālemi
vīrān
Göñül ol şeh-süvār-ı şehir-i nāz-
ābāddan feryād

30. ile:

Gazel 36

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ḥayāl-i şüret-i Şīrīn ile eknūn tā-
maḥşer

Çıkar her sengden bir tışe-i Ferhād'dan
feryād

31. ile:

Gazel 37

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Kimseye teşvīş ile dünyāda kām olmaz
müfid
Her gedāya ḥūlyā-yı ihtişām olmaz
müfid

32. ile:

Gazel 37

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ol perī-efsūn ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murğ-ı 'Ankā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfid

33. ile:

Gazel 39

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ḥaṭṭıña dil virdigim cānā ruḥuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle ḥār ile ülfetden
murād

34. ile:

Gazel 41

Mısra: 14

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bir cān ki degil bār-keş-i minnet-i
gerdūn
Biñ faḥr ile ol serv-i dil-ārāya fedādır

35. ile:

Gazel 42

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Yıkılmış tîşe-i kahr ile cān mülki
vişâliñde
Yed-i mi' mār-ı hicrān ile ābād
olmadan yegdir

36. ile:

Gazel 42

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Yıkılmış tîşe-i kahr ile cān mülki
vişâliñde
Yed-i mi' mār-ı hicrān ile ābād
olmadan yegdir

37. ile:

Gazel 45

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Te'kîd ile çok katlimize virdi icāzet
Düşmen ki bu gün vuşlata h̄'āhiş-
kerimizdir

38. ile:

Gazel 46

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bir tāze 'ömr-i cāna bağışlar Mesîh-
veş
Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür

39. ile:

Gazel 47

Mısra: 7

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Keyfiyyet-i sākī ile şahbāyı ne añlar
Ol zāhid-i h̄ar vākıf-ı esrār degildir

40. ile:

Gazel 52

Mısra: 14

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Olmaz Ğarībi sīneden eksük hayāl-i
yār
Tūr'a Kelīm şevk ile güyā gelür gider

41. ile:

Gazel 53

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Şabā dolāb-ı çarh ile çemende eylemiş
terkīb
Saña tār-ı h̄arīr-i büy-ı gülden pīrehen
dirler

42. ile:

Gazel 54

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Dil-dāde-i vişâliñ şubh-ı bahārı n'eyler
Pervāne-i cemāliñ şem' ile nārı n'eyler

43. ile:

Gazel 55

Mısra: 8

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bahār-ı nazma girse h̄atır-ı yārān
şevkiñle
Riyāz-ı tab'ıma biñ fahr ile neşv ü
nemā artar

44. ile:

Gazel 56

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Şehd-i lebiñ hayâli ile dil beyân iden
Rengîn-nikât-ı cüş-ı halâvet degil
midir

45. ile:

Gazel 59

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Tâze berât-ı vaşdır sebze-i hattı
‘ârızîñ
‘Aşık-ı bî-nevâ ile ruşsat-ı güft-gü
gelür

46. ile:

Gazel 59

Mısra: 12

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Dûd-ı siyâh-ı âhımız zîb-i cemâliñ
arturur
Ey gül-i ter remâd ile gözgüye rüft ü
rû gelür

47. ile:

Gazel 61

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Şark ile ğarba tolsun âvâz-ı şâd-mânî
Dönsün alây felekde şaff-ı sipâh-ı
ahter

48. ile:

Gazel 63

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Şevk-i ruşsarı ile şâd isen ey dil şimdi
Fıkr-i zülf ile perîşân olacağsın âhir

49. ile:

Gazel 63

Mısra: 12

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Şevk-i ruşsarı ile şâd isen ey dil şimdi
Fıkr-i zülf ile perîşân olacağsın âhir

50. ile:

Gazel 63

Mısra: 14

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Katı çok hüsnüne ey dîde nazar-bâz
olma
Sitem-i hicr ile giryân olacağsın âhir

51. ile:

Gazel 63

Mısra: 16

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Olma âbâd hayâliyle sen ey hâne-i dil
Tîşe-i âh ile vîrân olacağsın âhir

52. ile:

Gazel 64

Mısra: 16

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Degil lâf eylerim merdâne dîvân-ı
feşâhatde
Bilür ‘âlem ki kadrim şân ile
şevketden a‘zamdır

53. ile:

Gazel 66

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Serv-i nihâl-i kaddi kıyâmet nişânlıdır
Reftâra gelse nâz ile âfet devânlıdır

54. ile:

Gazel 66

Mısra: 14

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Giçdi zamân-ı hüsni Ğarîbî ol âfetiñ
Şem´-i cemâli haţţ ile başı dumânlıdır

55. ile:

Gazel 69

Mısra: 13

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bu hüsni cihân-süz ile bir bâğ-ı
bahârım
Gül-reng-i ruhum serv-ğad-i
yâsemenimdir

56. ile:

Gazel 75

Mısra: 9

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Dirler seni bu hüsni ile bir âfet-i devrân
Hîç ´aşık-ı miskîniñe bilmem ne
diyerler

57. ile:

Gazel 76

Mısra: 1

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bezminde o şüh ile ´itâbiñ yeri yoğdur
Ol Ka´be´de âheng ü rebâbiñ yeri
yoğdur

58. ile:

Gazel 76

Mısra: 11

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ebrü ile ruhsârına dil virme Ğarîbî
Mihrâbda mînâ-yı şarâbiñ yeri yoğdur

59. ile:

Gazel 82

Mısra: 3

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Gül-âb olur nigâh-ı kerem ile berg-i
gül-rüyı
Hayâdan nâz-perver bir büt-i
mağcûbumuz vardır

60. ile:

Gazel 82

Mısra: 5

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ne var fahr eylesün hürşîd-i ´âlem-tâb
ile gerdün
Bizim de mihr ü mâh-efrüz bir
mağbûbumuz vardır

61. ile:

Gazel 84

Mısra: 9

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Aldı dil-i dîvânemi bir neş´e-i ser-şâr
ile
Sâkiyy-i sîmîn-ber midir sâğar mıdır
bilmem nedir

62. ile:

Gazel 85

Mısra: 6

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Zinde-i ´aşkıñ olan dilleriñ aña hâlin
´Âlem-i hesti ile mülk-i ´adem
bilmezler

63. ile:

Gazel 87

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

‘Āşık giçer menâzili pây-ı hayâl ile
Râh-ı talebde şîb ü firâza ne i‘tibâr

64. ile:

Gazel 88

Mısra: 8

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ser-i küyunda esîr itdiği üftâdeleri
Bir niğâh ile ser-efrâz idecek günlerdir

65. ile:

Gazel 91

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bilmeyen dîn ile dünyâsını mestâne-
şîfat
Hâl-i ser-menzil-i ‘uqbâyı ne bilsün
nicedir

66. ile:

Gazel 91

Mısra: 13

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nâz ile dâmen-i ‘işmetde olan
perverde
Bu Ğarîbî gibi rüsvâyı ne bilsün
nicedir

67. ile:

Gazel 93

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Deprenmege dil tâkâti yok devr-i
ruhuñda
Bir şem‘ ile yanmış peri pervâneye
beñzer

68. ile:

Gazel 94

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Kimini şe’n ile eyler tefavvuk-kerde-i
‘âlem
Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pâyidâr olmaz

69. ile:

Gazel 94

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Kimini şe’n ile eyler tefavvuk-kerde-i
‘âlem
Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pâyidâr olmaz

70. ile:

Gazel 94

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Kime kim hüsni ile nazzâr itmek isterse
gerdün
Anı başından a‘lâ dutmayınca âşkâr
olmaz

71. ile:

Gazel 94

Mısra: 13

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Anı bir rütbe aġrâz ile eyler yirine
nâzil
Cihân durdukça levh-i sînesinde
inkisâr olmaz

72. ile:

Gazel 95

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Oldı hayāl-i hālîñ ile bahtımız siyāh
Döndi hilāl qaşîña qadd-i hamidemiz

73. ile:

Gazel 96

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Geh hānde ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mātem ile girye-dih-i çeşm-i
hazānuz

74. ile:

Gazel 96

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Geh hānde ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mātem ile girye-dih-i çeşm-i
hazānuz

75. ile:

Gazel 96

Mısra: 8

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bir murğ-ı nevā-sāz-ı belāyuz bu
çemende
Hün-āb ile şād-āb-ger-i serv-i revānuz

76. ile:

Gazel 96

Mısra: 10

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Biz şā'ir-i şarrāf-ı nūkūd-ı sūhanüz
kim
İnşā ile ārāste-i kevn ü mekānuz

77. ile:

Gazel 96

Mısra: 13

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ol la'1-i lebiñ yādı ile şimdi Ğarībī
Mey-hānede maḥmūr-ı mey-i pīr-i
muğānuz

78. ile:

Gazel 99

Mısra: 16

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Düşen sevdā-yı zülf-i yāre eyler
n'olduğun idrāk
Mürūr-ı 'ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

79. ile:

Gazel 102

Mısra: 14

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Devā-yı vaşlın ol dil-ber Ğarībī'den
dirîğ eyler
Cefā-yı derd-i hicrān ile bīmār olduğım
bilmez

80. ile:

Gazel 103

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

El-hazer kıлма 'adū ile huşūmet ey dil
Aniñ elmās-ı ḥased qalbin ezer çok
gitmez

81. ile:

Gazel 104

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Düşümüzda nemed-i faqr degildir bī-
cā

Hüsn-i tedbîr ile ol şûha külâh
eylemiştir

82. ile:

Gazel 105

Mısra: 12

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Gevher-i esrâr-ı sühân bizdedir
Nazm ile bir kılzüm-i bî-sâhilüz

83. ile:

Gazel 107

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Oldığım meclis-i âmâdeyi herkes
bilmez
Yâr ile içdigimiz bâdeyi herkes bilmez

84. ile:

Gazel 107

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Pây-ı endîşe ile 'aşk yolın tayy itdim
Ben sülûk eyledığım câddeyi herkes
bilmez

85. ile:

Gazel 108

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hadeng-i cevri ile sūrāh sūrāh olduğım
seyr it
Ser-â-pây-ı vücūdum lâne-i zenbûrdan
kalmaz

86. ile:

Gazel 110

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nâfede hasret ile müşg-i teri hûn eyler
Nûkhet-i sünbül ü reyhânını bilmez
degilüz

87. ile:

Gazel 111

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bu kadar seyr-i çemen-zâr-ı fenâdan
ne biter
Sünbül-i kâkül ile kıl hâṭ-ı reyhâna
heves

88. ile:

Gazel 112

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ṭab'ın ârâste-i ma'ni-i rengîn ile
İtme sîm ü zer için der-geh-i hızlâna
heves

89. ile:

Gazel 114

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Âhû-yı dil-i zâde olan bunca nevâziş
Şâhîn-i belâ ile şikâr itmek içinmiş

90. ile:

Gazel 114

Mısra: 7

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bir nâme ile hâṭırî şâd itmemek ancak
Dil gûşe-i gurbetde karar itmek
içünmiş

91. ile:

Gazel 114

Mısra: 10

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bir zerre ziyā virdiği cān çeşmine
gerdün
Bir h̄'āb-ı fenā ile h̄umār itmek
içünmüş

92. ile:

Gazel 115

Mısra: 1

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Gönlüm heves-i zülf ile sevdalara
düşmüş
Cânım taleb-i vaşl ile gavgâlara
düşmüş

93. ile:

Gazel 115

Mısra: 2

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Gönlüm heves-i zülf ile sevdalara
düşmüş
Cânım taleb-i vaşl ile gavgâlara
düşmüş

94. ile:

Gazel 115

Mısra: 8

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Sırr-ı deheniñ fâş olacak halka şadefler
Hep hayret-i la'liñ ile deryâlara
düşmüş

95. ile:

Gazel 115

Mısra: 10

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Sâğarda değil bâde Ğarîbî o perîniñ
'Aks-i ruhıdır sihr ile mînâlara düşmüş

96. ile:

Gazel 116

Mısra: 15

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ğarîbi hasret-i la'l-i leb ile dil-dârın
Müdâm bâde-i h̄un-ı ciger ne müşkil
imiş

97. ile:

Gazel 117

Mısra: 4

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ma'rifet ehline erbâb-ı kerem
bezminde
Âh-ı serd ile fakat girye-i hasret
kalmış

98. ile:

Gazel 119

Mısra: 4

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ne mümkündür ferâgat eylemek sevdâ-
yı zülfünden
Ki dil anda mürûr-ı 'ömr ile tül-i emel
çekmiş

99. ile:

Gazel 119

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Kalur mı tekyede tesbîh ile hū
çekmeden şofî
Bu bir hardır ki kırk gün çillede bār-ı
'amel çekmiş

100. ile:

Gazel 122

Mısra: 9

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Hoş giçer fakr u fenā ile Ğarībī
günümüz
Şerh-i tecrīdi Mesīhā bize ta'lim itmiş

101. **ile:**

Gazel 124

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ağyār ile huşūmet idüb başa çıkmadık
Şimden gerü tevessül ü ibrāma kaldı iş

102. **ile:**

Gazel 125

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maḥşūş

103. **ile:**

Gazel 126

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ey dil yūri bu dā'ireden taşra ayak baş
İkrāh ile bu 'āleme bir pāy-ı firāk baş

104. **ile:**

Gazel 126

Mısra: 16

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Şandūq-ı der-i ma'rifete virme güşāyiş
Bir Bosna firengīsi ile aña kapağ baş

105. **ile:**

Gazel 128

Mısra: 7

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ra'şe-i şevk ile cām olur elimden ser-
nigün
Eyledikce sāki-i gül-pirehen yanımda
rakş

106. **ile:**

Gazel 132

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bu riyā-yı fakr ile eyler tekāpū ḥalvete
Bu riyādan meşreb-i zünnāra naḥvetdir
ğaraž

107. **ile:**

Gazel 133

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Şakḳ ider sür'at ile şafḥa-i ruḥsārīnda
Güiyā mes'ele-i 'aşkı kitāb eyler ḥatt

108. **ile:**

Gazel 136

Mısra: 14

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Tır-i müjgānıyla kaşdı oklamaktadır
'āşığı

Güşe-i ebrū ile ger itse bir imā gālat

109. **ile:**

Gazel 137

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Gönlüme oldu bu mazmūn ile ilhām-ı
neşāt
Ruḥiñ āgāz-ı neşāt u ḥaṭiñ encām-ı
neşāt

110. **ile:**

Gazel 137

Mısra: 5

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Süz-ı hicrânı ile huşk-i dimâg oldukça
Gözleriñden umarım revğan-ı bādām-ı
neşât

111. ile:

Gazel 140

Mısra: 11

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bu istişhād ile bildim ğınādan faqr
efđaldır
Hümā-yı devlet olur dā'imā vīrāneden
maḥzūz

112. ile:

Gazel 144

Mısra: 14

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Her su'ālīñde Ğarībī saña çeşm itse
n'ola
Mestden ḥüsn-i edā ile cevāb itme
ṭama'

113. ile:

Gazel 145

Mısra: 9

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mihr-i ḥübān ile her sīne ki pür-dāğ
değil
Kīse-i müflise beñzer ki deremden
fāriğ

114. ile:

Gazel 147

Mısra: 3

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Nāz ile ḥüsnüni pervāne gözünden
kaçırub
Teh-i pīrāhen-i fānūsı penāh itdi çerāğ

115. ile:

Gazel 147

Mısra: 6

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ḥüsnüñe karşı ṭurub 'arz-ı cemāl
itdigine
Yüzini lāf ü dürüg ile siyāh itdi çerāğ

116. ile:

Gazel 147

Mısra: 9

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Āteş-i zulm ile pervāneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedāmet gelüb āh itdi
çerāğ

117. ile:

Gazel 148

Mısra: 1

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Düşmek ister biñ temennā ile pāy-ı
yāra zülf
İñfi'ālinden ser-efgendir o yüzi қара
zülf

118. ile:

Gazel 148

Mısra: 11

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
ṭurresi
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zülf

119. ile:

Gazel 150

Mısra: 14

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Sendedir meyli Ğarībī'niñ eyā gönçe-
dehen

Girse āğūşına ger hūr ile ğilmān şaf
şaf

120. ile:

Gazel 151

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mişāl-i şem'-i müheyyā fenāya gitmek
içün

Nesīm-i āh ile her dem hārāb olur
'āşık

121. ile:

Gazel 152

Mısra: 12

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ser-i sevdāyi-i 'uşşāka gelür biñ
yerden

Dest-i bī-dād ile miñşār-şıfat-ı şāne-i
'aşk

122. ile:

Gazel 154

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Sitem-i 'aşk ile cānā katı bī-tāb olduk
Girye-i hāsret ile ğarqa-i hūn-āb olduk

123. ile:

Gazel 154

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Sitem-i 'aşk ile cānā katı bī-tāb olduk
Girye-i hāsret ile ğarqa-i hūn-āb olduk

124. ile:

Gazel 157

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni 'mete lāyık

125. ile:

Gazel 157

Mısra: 8

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Sırr-ı deheniñ 'āşık-ı dīvāne ne bilsün
Der-bān olamaz şāh ile her şöhbete
lāyık

126. ile:

Gazel 157

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Yā Rab beni bu cürm ü haṭā ile
habībīñ

Görsün mi 'aceb encümen-i ümmete
lāyık

127. ile:

Gazel 158

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Gitdi bir de göremezsın o bahār-ı
hüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre hāzān
olmayıcak

128. ile:

Gazel 158

Mısra: 8

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Kimse ey Kays-ı perîşân saña mecnûn
diyemez
‘Aşk-ı Leylâ ile rüsvâ-yı cihân
olmayacak

129. **ile:**

Gazel 158

Mısra: 12

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sîne-
sezâ
Gün-be-gün dâğ ile bir lâle-sitân
olmayacak

130. **ile:**

Gazel 159

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Dünyâ şeb-i siyâh idi küfr ü dâlâl ile
Pâk itdi anı maṭla‘-ı şubḥ-ı sa‘âdetiñ

131. **ile:**

Gazel 161

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Fikr-i ḥam-ı ebrûsı ile mäh-ı rehâniñ
Mihrâbda evḫâtı ‘ibâdetle giçürdik

132. **ile:**

Gazel 166

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Mäh ü mihri çarḥda şermende kıl bir
ân ile
Ey Meh-i Ken‘ân metâ‘-ı ḥüsnüñi
meydâna çek

133. **ile:**

Gazel 176

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bir naḥli ki göz yaşı ile besledim âḥir
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

134. **ile:**

Gazel 176

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

‘Aşıklarınñ kanı ile şimdi Ğarîbî
Bir dest-i ḥmâ-reng-i nigârına irişdik

135. **ile:**

Gazel 178

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Raḳîbi yâr ile gördük o meh-sîmâdan
el çekdik
Görince zâğı gül-şende gül-i ra‘nâdan
el çekdik

136. **ile:**

Gazel 180

Mısra: 13

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Pây-ı kümeyt-i ḥâme ile bâm-ı
ma‘niniñ
Bâlâsına Ğarîbi çıkub sür‘at eyledik

137. **ile:**

Gazel 181

Mısra: 13

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Feryâd-ı cihân-süz ile gül-şende
Ğarîbî
Bülbülleri hem şuriş-i âlâma düşürdüñ

138. **ile:**

Gazel 182

Mısra: 7
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña
‘ilāc
Ey dāğ-ı ‘aşk sīne-i dilden kem
olmadıñ

139. **ile:**
Gazel 187
Mısra: 5
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Humār-ı bāde-i cām-ı hāqīkat ile diliñ
Zuhūr-ı ‘aşk-ı mecāz itmeniñ zamānı
degil

140. **ile:**
Gazel 188
Mısra: 1
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

‘Alemleri kırdı qodı nāz ile bir ānlı güzel
Pençesi cān alıcı hañçer-i bürrānlı
güzel

141. **ile:**
Gazel 188
Mısra: 12
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

‘İşvesi cānlar alur qaddi kıyāmet
qoparur
Nāz ile şīve-i reftārı hırāmānlı güzel

142. **ile:**
Gazel 190
Mısra: 4
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Berg-i çemen olmuşdı hazān-dīde
yeñiden
Hün-āb-ı sirişk ile bahār eyledi bülbül

143. **ile:**
Gazel 191
Mısra: 10
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Olma dil-beste şağın hañtı gelen
hübāna
Büy-ı gül hār ile hāşakden olmaz
me’ mül

144. **ile:**
Gazel 193
Mısra: 6
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Mey-hāneye du‘ā-yı qadehile teveccüh
it
Ol der-gehin hülüş ile feyz-i türābın al

145. **ile:**
Gazel 194
Mısra: 13
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Faşl-ı bahār hoşdur dil-dār u bāde ile
Bī-dil-ber ü müşelleş gül-zārdan ne
hāşıl

146. **ile:**
Gazel 196
Mısra: 4
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Dağı minnet-keş-i mi‘mār-ı vişāl
olmayalım
Hicrede tüş-e-i bī-dād ile vīrān olalım

147. **ile:**
Gazel 197
Mısra: 1
"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Haṭṭ-ı çep-hız ile kânûn-ı şifâdır hâtem
Güyyâ âb-ı muḥabbetle binâdır hâtem

148. **ile:**

Gazel 200

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Deryâ gibi süz-ı dil ile cüş idebilsem
Bülbülleri güftârda hâmüş idebilsem

149. **ile:**

Gazel 203

Mısra: 12

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Gice h'âbında gönül sünbül ü reyhân
görmüş
Biz anı zülf ü haṭṭ-ı yâr ile ta'bîr idelim

150. **ile:**

Gazel 203

Mısra: 17

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Leşker-i peyk-i hayâl ile harâb oldu
gönül
Gerd-i külfetle Ğarîbî yine ta'mîr
idelim

151. **ile:**

Gazel 204

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nice bir ḥasret ile nâle vü âh
eyleyelim
Âh ile âyine-i çarḥı siyâh eyleyelim

152. **ile:**

Gazel 204

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nice bir ḥasret ile nâle vü âh
eyleyelim
Âh ile âyine-i çarḥı siyâh eyleyelim

153. **ile:**

Gazel 204

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Fikr-i hâl ü haṭṭ-ı yâr ile Ğarîbî biz de
Rûy-ı âyine-i ümmîdi siyâh eyleyelim

154. **ile:**

Gazel 205

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Çok ma'ni-i rengîni beyâbân-ı
'ademden
Feyz-i eşer-i 'aşkıñ ile câna getürdim

155. **ile:**

Gazel 206

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Men-i nâ-şadı bir ümmîd ile şâd eyle
sultânım
Yıkılmış gönlümi lütfuñla âbâd eyle
sultânım

156. **ile:**

Gazel 208

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hâlî degil nevâle-i gamdan dimâğımız
Pürdür gıdâ-yı hançal ile h'ânımız
bizim

157. **ile:**

Gazel 209

Mısra: 11

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mest idim şekve ile bezm-i 'itāba girdim
Dün gece hātır-ı dil-dāra kūdūret virdim

158. ile:

Gazel 209

Mısra: 14

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil idim
Şimdi rüsvālīk ile 'āleme şöhret virdim

159. ile:

Gazel 212

Mısra: 5

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Fikr-i haṭ-ı ruḥsārīñ ile 'ālem-i cāna
'Anber saçılır rāyiḥa-i micmerimizden

160. ile:

Gazel 214

Mısra: 1

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam yansun
Girye-i ḥasret ile dīde-i pür-nem yansun

161. ile:

Gazel 214

Mısra: 2

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam yansun

Girye-i ḥasret ile dīde-i pür-nem yansun

162. ile:

Gazel 215

Mısra: 10

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ser-fürū bürde-i zānū-yı gam olsun göñlüñ
Pençe-i ḥasret ile çāk-i giribān olasın

163. ile:

Gazel 215

Mısra: 12

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Dilerim 'ömr-i beḳā ola naşṭibiñ līkin
İnkisār-ı dil-i 'uşşāk ile yeksān olasın

164. ile:

Gazel 216

Mısra: 5

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Hicrān ile eyyām-ı vişāl olsa berāber
Farḳ eylemezim vaḳt-i mesāyı seherimden

165. ile:

Gazel 217

Mısra: 10

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Encüm-şümār-ı miḥnet-i şeb kıлмаğa bizi
Yetdi gurūba sür'at ile āfitāb-ı ḥüsn

166. ile:

Gazel 222

Mısra: 11

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ġarībī ger bizi dūşnām ile yād itmez ol
meh-rū
Yine bizden o dil-dāra hediye çok
selām olsun

167. **ile:**

Gazel 223

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Īmā ile raķībe sözün söyler ol perī
Miskīn Ġarībī böyle zebānı bilür misin

168. **ile:**

Gazel 226

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Seni bu hūsn ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan 'ān-ı hūsnüñ halka-i zūnnāra
biñ yerden

169. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hele rāz-ı derūnuñ 'āşıkā rāz ile
söylersin
'Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

170. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hele rāz-ı derūnuñ 'āşıkā rāz ile
söylersin
'Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

171. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Dehānıñ beste-i nāz olduğundan āşinā-
yı hārf
Degil ancak zebān-ı çeşm-i şeh-bāz ile
söylersin

172. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Yed-i Beyzā ile kıldım tecellī-zār āfākı
Kelīm-i nuṭṭ isen āyīn-i i 'cāz ile
söylersin

173. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Yed-i Beyzā ile kıldım tecellī-zār āfākı
Kelīm-i nuṭṭ isen āyīn-i i 'cāz ile
söylersin

174. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 8

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Görünce meclisiñde ben gibi miskīni
sultānım
Raķībe sözleriñ ebrūy-ı gammāz ile
söylersin

175. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 10

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Kemāl-i ‘aşkı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende gonçe-vaşfin şirin-āvāz ile
söylersin

176. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 12

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

‘Irāk'a ger düşerse reh-güzārīñ hālīmi
muṭrib
Hicāzī perdesinde nağme-i sāz ile
söylersin

177. **ile:**

Gazel 227

Mısra: 14

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Meger şimden gerü derdiñ Ğarībī kūy-
ı dil-dāra
Kebüter gibi murğ-ı tiz-pervāz ile
söylersin

178. **ile:**

Gazel 228

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bezm-i rindāna kadehler yürisün
sür‘at ile
Bozalum tevbeleri bir iki sāgar gelsün

179. **ile:**

Gazel 228

Mısra: 10

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Şevkden çeşm-i şurāhī vü sebū kan
döksün
Meclise kulḳul-i mīnā ile zīver gelsün

180. **ile:**

Gazel 231

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Zülf-i nigāra şāne ile yāre düşmesün
Murğ-ı dil-i hāzīnımız āvāre düşmesün

181. **ile:**

Gazel 233

Mısra: 10

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Muşhaf-ı hüsni faşih olmak için
‘uşşāka
Haṭṭ-ı reyhān ile koy aña i‘rāb itsün

182. **ile:**

Gazel 236

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Cürm ile rū-siyāhım ‘işyāna rū-be-
rāhım
Müstağrak-i günāhım ey zaḥm-ı cürme
dārū

183. **ile:**

Gazel 237

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nice bir şu‘be ile ‘andelīb-āsā bu
firkatde
‘Aceb mi nağme-ḥān olsam gül-i
ruḥsārdan ayru

184. **ile:**

Gazel 240

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hālīm n'olur ilāhī bu bār-ı günāh ile
Ger merhāmet hemīşe baña senden
olmasa

185. **ile:**

Gazel 240

Mısra: 9

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Rūz-ı cezāda n'eyleyelüm naqd-i 'afv
ile
Kālā-yı cürm-i hālka bahā senden
olmasa

186. **ile:**

Gazel 242

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Yā Rabb bizi şābūn-ı 'ināyet ile pāk it
Koyma kefi baqqāl gibi çirk-āb
arasında

187. **ile:**

Gazel 246

Mısra: 10

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hayāl-i dāne-i rūy-ı behişt-i dil-
firibinden
Sirişk-i hasret ile çeşm-i ādem kande
ben kande

188. **ile:**

Gazel 250

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Zülfünü şaldı ruḡ-ı āyīne-tābiñ yüzine
Virdi ārayiḡ-i küfr ile şevābiñ yüzine

189. **ile:**

Gazel 250

Mısra: 3

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bāde-i la'l-i leb-i yār ile mestim sākī
Baqamam bir de o murdār şarābiñ
yüzine

190. **ile:**

Gazel 251

Mısra: 13

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ġarībī kan içenler hasret-i ruhsār ile
şimdi
Lebiñden nā'il olmuşlar şarāb-ı la'l-i
gül-fāma

191. **ile:**

Gazel 254

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hūn-ı sūnbül çekilüb hāme-i 'Oşmāni
ile
Muşhaf-ı hūsnı yazıldı haṡ-ı reyḡāni ile

192. **ile:**

Gazel 254

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hūn-ı sūnbül çekilüb hāme-i 'Oşmāni
ile
Muşhaf-ı hūsnı yazıldı haṡ-ı reyḡāni ile

193. **ile:**

Gazel 254

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Dil fedā olsun o çeşm-i siyeh-i şūḡuna
kim

Nergise h̄ande virür cünbiş-i müjgānı
ile

194. **ile:**

Gazel 254

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Cüy-bār-ı lebine sebze-i h̄aṭṭ geldikde
Hızr'ı zūlmāta şalur çeşme-i hayvānı
ile

195. **ile:**

Gazel 254

Mısra: 8

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Sürer āhında cefā andan ümīd eyler
iken
Bizi şermende-i lüṭf eyledi ihsānı ile

196. **ile:**

Gazel 254

Mısra: 10

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

'Āşıkın buse-i ruhsāra şerik itse n'ola
O sitem-kār olacak zūlf-i perīşānı ile

197. **ile:**

Gazel 254

Mısra: 12

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı ḥased kör
olsun
Ki kıomaz bir yere bir cān gele cānānı
ile

198. **ile:**

Gazel 254

Mısra: 14

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Maraz-ı 'aşka Ğarībī nice mümkün
şihhat
Gelse Loḳmān-ı felek üstüne dermānı
ile

199. **ile:**

Gazel 255

Mısra: 8

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Şişe-i h̄atır-ı mey gūşe-i ğurbetde şehā
Çarḥ bir saht-ı nigāh ile ğubār itdi yine

200. **ile:**

Gazel 257

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ağyār ile bu bezimde hem-hānelik itme
Hem-rāzlık it 'āşıkā bī-gānelik itme

201. **ile:**

Gazel 258

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nihāl-i kāmetinde ḥüsn-i rüy-ı dil-
firībiñ gör
Anıñ gönçe açılmış nāz ile bir gül
budağında

202. **ile:**

Gazel 258

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Meded başıñ çün ey sākī elin al bir
ayağ ile
Ğarībī mest ü şeydā kaldı mey-hāne
bucagında

203. **ile:**

Gazel 259

Mısra: 1

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ehl-i dil ile almaq yegdir baa
klhnde
Seyr eylemeden bi kez ndn ile gl-
sende

204. ile:

Gazel 259

Mısra: 2

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ehl-i dil ile almaq yegdir baa
klhnde
Seyr eylemeden bi kez ndn ile gl-
sende

205. ile:

Gazel 259

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

‘ lem ser-i myımn cn ile tufeylidir
Ol Őh-1 gl-endma bir ben degilim
bende

206. ile:

Gazel 260

Mısra: 1

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Bir ‘ahdi av yr ile peymnım olursa
urbn iderim yoluna bi cnım
olursa

207. ile:

Gazel 260

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Sevd-y1 ser-i zlfi ile baa ıılmaz
Őne yerine pene-i mercnım olursa

208. ile:

Gazel 260

Mısra: 13

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Sz-1 dil ile yandırırım bg u bahr1
Efgnda Grb gibi meydnım olursa

209. ile:

Gazel 265

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Dg-1 muabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Y Rabb sen eyle merhem bu sziŐ-i
nihna

210. ile:

Gazel 266

Mısra: 3

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Mesh'ya olurum adr ile mnend
eger bir gn
O hrŐid-i cihn-tbn yerim olsaydı
yanında

211. ile:

Gazel 267

Mısra: 16

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Şerbet-i la‘l-i Őif-bağŐn ile ref‘ eyle
Crm-i ‘iŐyn ile cismimde olan tb u
tebi

212. ile:

Gazel 268

Mısra: 8

" birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Kümeyt-i sāğar-ı ser-şarı sür cevlan-
geh-i 'aşka
Bu āyīn ile ḳurbān-geşte-i cevlanıñım
sākī

213. **ile:**

Gazel 268

Mısra: 18

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Sebūy-ı ehl-i 'aşk-āsā dil-i pür-ḥūndan
ayru
Dü-çeşm-i eşk-i ḥasret-rīz ile
giryāñım sākī

214. **ile:**

Gazel 268

Mısra: 22

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ġarīb'em leb-i cām u ruḥ-ı dil-berden
el çekme
Bu ümmīd ile bir dil-beste-i
devrāñım sākī

215. **ile:**

Gazel 270

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

'Arūs-ı şāhid-i gül-bün bu faşla
ġāzelenmez mi
Görünce bülbülü biñ faḥr ile
ṭannāzelenmez mi

216. **ile:**

Gazel 270

Mısra: 4

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Periştān göñlümi cem' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir tār-ı zülf-i yār ile
şirāzelenmez mi

217. **ile:**

Gazel 272

Mısra: 7

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Çeşm-i inşāf ile baḳ zülfüne kimdir
saña ol

Seniñ üftāde-i çāh-ı zekāñıñdan ġayrı

218. **ile:**

Gazel 275

Mısra: 10

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Yüzünden şāhid-i gül-bün niḳābım açdı
ey bülbül
Nüvīd-i vaşl ile peyk-i şabā gül-zārdan
geldi

219. **ile:**

Gazel 276

Mısra: 2

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nesīm-i gül vezān oldı peyām-ı āşınā
geldi

Bu şevḳ ile dimāğ-ı cāna zevḳ-i
ictihād geldi

220. **ile:**

Gazel 279

Mısra: 1

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Yine ḥışm ile dil-ber pister-i nāza
ḳadem başdı

Niyāza ḳoymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

221. **ile:**

Gazel 279

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Hezārān reng ile hūn-ı dilimden hāme-
i müjgān
Fırāķıñ şerhine ruhsār-ı zerdimde
raķam başdı

222. **ile:**

Gazel 280

Mısra: 1

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

Ey kerem-kārā yeter faķr ile giryān it
beni
Gūşe-i 'ayn-ı 'ināyet birle hāndān it
beni

223. **ile:**

Gazel 281

Mısra: 13

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

Lütf ile Ğarībī'ye bakub didi o gül-ruķ
Āyā bu bizim 'āşık-ı bī-çāre degil mi

224. **ile:**

Gazel 282

Mısra: 10

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

Sāķi lütf eyle biraz sende de inşāf
olsun
Bir ķadeh bāde ile yād idegör aķbābı

225. **ile:**

Gazel 282

Mısra: 13

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

Ğavķa-h'ār-ı yem-i fikr ile Ğarībī diliñi
Bulmaķ istersen eger böyle dūr-i nā-
yābı

226. **ile:**

Gazel 283

Mısra: 11

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

Vefķ-ı hālū'l-vasatı dāğ ile çekdim
dilime
Bu perī-zādeyi dām itmege teşhīr gibi

227. **ile:**

Gazel 284

Mısra: 9

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

İtdiñ rübūde 'aķlımı benim nigāh ile
Güyā esīr-i pençe-i h'āb eylediñ beni

228. **ile:**

Gazel 285

Mısra: 6

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

Nesh olub āyet-i hüsni o perī-ruhsārıñ
Bir Firengī haķ ile nüşha-i İncīl gibi

229. **ile:**

Muhammes 2

Mısra: 14

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

Hasret-i vaşlıñla 'ömrüm hāke yeksān
olmadan
Ğançer-i bī-dād ile dertlü yürek ķan
olmadan

230. **ile:**

Muhammes 2

Mısra: 31

" *birlikte, beraber*" anlamlarında
edat.

Şabrım aldıñ 'işve vü nāz ile ey nāzik
beden
Tīr-i müjgāñıñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

231. **ile:**

Muhammes 3

Mısra: 24

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Faḫaṭ lā-yı ḥum-ı mey-ḥānelerden
tūtiyā başdır
Meded iskencebīn-i bāde ile cāmeye
başdır

232. **ile:**

Tarih 1

Mısra: 15

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Zühre bir āyīn ile raḫş-āver oldı bu
gice
Kim sipihri şevḫden raḫşa getürdi bī-
mecāl

233. **ile:**

Tarih 1

Mısra: 26

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ben bu eyyām-ı neşāt-engīzden
şordum ḥaber
Söyledi gerdūn lisān-ı ḥāl ile bir ḥoş
maḫāl

234. **ile:**

Tarih 1

Mısra: 32

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzre
mūdām
Ferr ü iḫbāl ile yā Rab 'ömriñ olsun
bī-zevāl

235. **ile:**

Tarih 2

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Eyledi dest-i şabā meşşātalıḫ gül-zārda
Gül 'arūsın reng u bū ile idüb sürḫ ü
sefid

236. **ile:**

Terci-bend 1

Mısra: 5

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bī-dādīñ ile çarḫa sūtūn oldı fiḡānım
Fāş olmaya koy 'āleme esrār-ı nihānım

237. **ile:**

Terci-bend 2

Mısra: 11

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mülk-i cān hicr ile vīrān iken ābād
eyle
Sīnemi bes hedef-i nāvek-i bī-dād eyle

238. **ile:**

Terci-bend 2

Mısra: 18

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Nedir ey ḥūr-liḫā mihrīñi noḫşān
itmek
Baḡrımı ḥançer-i bī-dādīñ ile ḫan
itmek

239. **ile:**

Terci-bend 2

Mısra: 19

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Dīdemi ḥaşret-i dīdār ile giryān itmek
Gül gibi ḥāre uyub bülbüli nālān itmek

240. **ile:**

Terci-bend 2

Mısra: **27**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Heves-i la'liñ ile dīde-pür-ābım sensiz
 Giryeden seyl-i sirişkimde ḥabābım
 sensiz

241. **ile:**
Terci-bend 2
 Mısra: **51**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ḥasret-i ḳaddiñ ile serv-i ḥırāmān
 ağlar
 Tavḳ-ı zūlfūñ göricek ḳumri-i nālān
 ağlar

242. **ile:**
Terci-bend 3
 Mısra: **10**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Biñ ḳāmeti mānend-i ḳad-i bīd-i
 ḥıyābān
 Her birisi biñ şīve ile olsa nümāyān

243. **ile:**
Terci-bend 3
 Mısra: **16**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Biñ ḥüsni güzel āhu-yı vaḥşī-nazar
 olsa
 Her birisi biñ 'işve ile cilve-ger olsa

244. **ile:**
Terci-bend 3
 Mısra: **22**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Biñ saçları sünbül yüzi gül 'ārızı
 nesrīn
 Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

245. **ile:**
Terci-bend 3
 Mısra: **28**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Biñ ḡamzesi cellād-ı felek gözleri āhū
 Her biri biñ efsūn ile ḳıla baña cādū

246. **ile:**
Terci-bend 3
 Mısra: **34**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Biñ şūḥ-ı 'Acem 'aşıkı dil-ḥaste ṭabībi
 Her birini biñ dil ile vaşf itse Ḡarībī

247. **ile:**
Terkib-bend 1
 Mısra: **21**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Baḥtımı ḳahr ile ālūde-i ḥvāb itmez
 idiñ
 Ḥāne-i göñlümi firḳatle ḥarāb itmez
 idiñ

248. **ile:**
Terkib-bend 1
 Mısra: **59**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Āteş-i 'aşkıñ ile yandı dili 'uşşākıñ
 Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
 müştākıñ

249. **ile:**
Terkib-bend 1
 Mısra: **80**
"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Her ne dirsem ḥaḳıña şādıkım Allāh
 bilür

Hüsnüñe şıdk ile ben 'aşıkım Allāh
bilür

250. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: **81**

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nice bir hürmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim āru-yı vaşl ile giryān olsun

251. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: **82**

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Nice bir hürmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim āru-yı vaşl ile giryān olsun

252. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: **83**

"birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

Ġam diyārında tenim hāk ile yeksān
olsun
Hāl-i dil vādi-i miḥnetde perīşān olsun

253. **ile:**

Gazel 111

Mısra: **13**

"birlikte, beraber" anlamında
bağlama edatı.

Gice bir yerde raḳīb ile işitdim yāri
'Aceb itdim ki melek eyledi Şeyṭān'a
heves

254. **ile:**

Gazel 15

Mısra: **11**

"Beraber, birlikte" anlamlarında
bağlaç.

Eyler mi bizi iḥyā bir cur'ā ile sākī
Lütfuyla bu topraḡı iksīr ide mi yā Rab

255. **ile:**

Muhammes 3

Mısra: **11**

"Beraber, birlikte" anlamlarında
bağlaç.

Metā'-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsid
Tecellī-zār kılmışken bu bezmi ġabġab
u sā'id

256. **ile:**

Gazel 158

Mısra: **4**

"-den dolayı" anlamında edat.

Būse-i la'line hergiz olamazsın nā'il
Ey dil-i ġam-zede bu derd ile ḳan
olmayıcak

257. **ile:**

Gazel 146

Mısra: **9**

"-dan dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Olmasun endīşe-i rüz ile ḳalbiñ teng ü
tār
Mīhmāndan merd-i şāhib-ḡāne nān
itmez dirīġ

258. **ile:**

Gazel 147

Mısra: **2**

"-dan dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Güzelüm ḡüsnüñe ḳarşu ne ġünāh itdi
ḳerāġ
'Ömrini sūz u ġüdāz ile tebāh itdi
ḳerāġ

259. **ile:**

Gazel 147

Mısra: **13**

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Āteş-i 'aşk ile yandırdı Ğarībī kendin
Tā şeb-i nāra yüzün pertev-i māh itdi
çerāğ

260. ile:

Gazel 156

Mısra: 1

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Bir kez peyām-ı lütf ile hoş-hātır
olmadık
Kām-ı dil üzre 'arızıña nāzır olmadık

261. ile:

Gazel 177

Mısra: 8

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Bir neş'e için muğbeçeniñ öpdük
ayağın
Bintü'l-'inebiñ 'özr ile dāmānına
düşdük

262. ile:

Gazel 179

Mısra: 10

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Yetmez mi bu āşüfteliğniñ ey dil-i
şeydā
Sevdā-yı perī-veşler ile ber-çaraf olduñ

263. ile:

Gazel 183

Mısra: 8

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Meşāmm-ı cāna yetmez büyüñ ey
sünbül zebāniñ kes
Şemīm ile dilersen hoşka-i dükkān-ı
'attār ol

264. ile:

Gazel 190

Mısra: 7

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Efgānı ile yakdı kodı bāğ u bahārı
Adın bir iken şimdi hezār eyledi
bülbül

265. ile:

Gazel 199

Mısra: 1

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Hicrān ile rū-püş-ı ğubār-ı keder oldım
Ğam-hāne-i ğurbetde çalub gil-be-ser
oldım

266. ile:

Gazel 200

Mısra: 10

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Hüşyāri-i dünyāya deger mesti-i ğaflet
Bir cām ile ger 'aqlımı medhüş
idebilsem

267. ile:

Gazel 200

Mısra: 17

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Yakdıñ sühan-ı germ ile dīvānı Ğarībī
Bir dem kalem-i fikriñi hāmüş
idebilsem

268. ile:

Gazel 203

Mısra: 4

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Büy-ı gül hibr olamaz bād-ı şabādan
hāme
Āyet-i hüsnini ne vech ile tefsīr idelim

269. **ile:**

Gazel 203

Mısra: 6

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Ṭuramaz şīşe-i hātırda hayāl-i şūhı
O perī-zādı ne efsūn ile teşhīr idelim

270. **ile:**

Gazel 210

Mısra: 13

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Ümīd-i vaşl ile gül-zārı kūy-ı yāre
‘azm itdim
Ġarībī pençe-i hār-ı cefāya düşdi
dāmānım

271. **ile:**

Gazel 211

Mısra: 7

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Ta‘n-ı aġyār ile kaṭ‘ itme muḥabbet
bizden
Gitmek olmaz sözüne müdde‘i-i bī-
dīnin

272. **ile:**

Gazel 215

Mısra: 1

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Var ümīdim şanemā hicr ile vīrān
olasın
Āteş-i firḫat-i āmāl ile sūzān olasın

273. **ile:**

Gazel 215

Mısra: 2

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Var ümīdim şanemā hicr ile vīrān
olasın
Āteş-i firḫat-i āmāl ile sūzān olasın

274. **ile:**

Gazel 228

Mısra: 1

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Sāķiniñ hüsnī ile meclise zīver gelsün
Hāne-i tār-ı dile şem‘-i münevver
gelsün

275. **ile:**

Gazel 263

Mısra: 13

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Virdim cünün-ı ‘aşk ile şöhret
zamānaye
Düşdüm şaķız mişālī bu ḫalkıñ
dehānına

276. **ile:**

Gazel 267

Mısra: 10

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Zulmet-i küfr ü ḫalāletde cihān ḫalmış
iken
Pertev-i ḫāver-i īmān ile rüz itdi şebi

277. **ile:**

Gazel 267

Mısra: 15

"-dAn dolayı, etkisiyle"
anlamlarında bağlama edatı.

Şerbet-i la‘l-i şifā-baḫşıñ ile ref‘ eyle
Cürm-i ‘işyān ile cismimde olan tāb u
tebi

278. **ile:**

Gazel 269

Mısra: 5

"-dAn dolayı, etkisiyle"

anlamlarında bağlama edatı.

Bu fikr ile gönül āvāre-i küh-sār-ı
miḥnetdir
Kime āyā seniñle itdigim seyr-i çemen
kaldı

279. **ile:**

Gazel 280

Mısra: 9

"-dAn dolayı, etkisiyle"

anlamlarında bağlama edatı.

Faqr ile vīrānedir miḥnet-serā-yı
hātırım
Dest-i lütfuñla yine ma‘mūr-ı iḥsān it
beni

280. **ile:**

Gazel 281

Mısra: 1

"-dAn dolayı, etkisiyle"

anlamlarında bağlama edatı.

Cānım taleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Göñlüm heves-i zülf ile şad-pāre degil
mi

281. **ile:**

Gazel 281

Mısra: 2

"-dAn dolayı, etkisiyle"

anlamlarında bağlama edatı.

Cānım taleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Göñlüm heves-i zülf ile şad-pāre degil
mi

282. **ile:**

Gazel 286

Mısra: 3

"-dAn dolayı, etkisiyle"

anlamlarında bağlama edatı.

İntizāрім ser-i rāhında bu ümmīd ile
kim
Serim āvīze-i fitrāk ide naḥçır gibi

283. **ile:**

Terci-bend 2

Mısra: 13

"-dAn dolayı, etkisiyle"

anlamlarında bağlama edatı.

Ḥırmen-i ‘ömri yeter kahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış kıl isem gel beni āzād
eyle

284. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 56

"-dAn dolayı, etkisiyle"

anlamlarında bağlama edatı.

Döneyim başıña bu telḥi-i güftār nedir
Nāz ile meclis-i āgyāra bu reftār nedir

285. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 66

"-dAn dolayı, etkisiyle"

anlamlarında bağlama edatı.

Derdim artur ğam-ı ‘aşkıñla devādan
giçdim
Heves-i la‘liñ ile āb-ı beķādan giçdim

286. **ile:**

Terci-bend 2

Mısra: 10

"Amacıyla, maksadıyla"

anlamında edat.

Bāri bir kerre bu firqatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va‘de ile şad eyle

287. **ile:**

Muhammes 1

Mısra: 32

"-den ötürü, -den dolayı"

anlamlarında edat.

Esîr-i dâğ-ı hicrim gül-şen-i âmâlden
dûrum
Giriftâr-ı diyâr-ı ğurbetim fakr ile
rencûrum

288. **ile:**

Gazel 20

Mısra: 9

" Birlikte, beraber" anlamlarında
edat.

İtme ibrâm ile rakîbe niyâz
Kelbin efvn ider necâsetin âb

ilhâm-ı neşât ol-:

1. **ilhâm-ı neşât oldu:-dı**

Gazel 137

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevincin ilhamı olmak.

Gönlüme oldu bu mazmûn ile ilhâm-ı
neşât
Ruḥıñ âğâz-ı neşât u ḥatıñ encâm-ı
neşât

illet:

1. **illetle:-le**

Gazel 239

Mısra: 11

Hastalık.

Her a'zâ-yı vücûdum başka bir 'illetle
sayrudur
Meded bir dâru-yı şıḥhat men-i efkâra
yâ Allâh

illet-i bîmâr:

1. **illet-i bîmâra:-a**

Gazel 273

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hastalık illeti.

Dirhem kadarca ḥoḳka-i ceyb-i
sipîhrde
Dârûy-ı rahm 'illet-i bîmâra ḳalması

'illet-i düşvâr:

1. **'illet-i düşvâra:-a**

Gazel 239

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İyileşmesi zor hastalık.

Lihâf-ı pür-marazda müy-ı âteş-
dîdedir cismim
Sen eyle bir devâ bu 'illet-i düşvâra yâ
Allâh

'illet-i 'isvân:

1. **'illet-i 'işyân:**

Gazel 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Hastalıktan ve engellerden
şikâyet etme.*

Ben 'illet-i 'işyân ile bir ḥaste-
mizâcım
Sen cür'a-dih-i şerbet-i dînâr-ı şefâ'at

'illetle giç-:

1. **'illetle giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 160

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Hastalıkla yaşamak, illetli harf.

Sâlim olamaz sîne-i dil renc-i
ḥasedden

Ḥayfâ anı ecvef gibi 'illetle giçürdik

'ilm-i ledün:

1. **'ilm-i ledün:**

Gazel 212

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlâhî sırlara âit ilim.

Ş'ol şâf-ı zamîrüz ki semâvât-ı
sühanda
Cebrâ'îl oğur 'ilm-i ledün
ahterimizden

ilticâ eyle-:

1. **ilticâ eylemeden:-meden**

Gazel 273

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Himayesine girmek, sığınmak.

Oldum o şūha eylemeden lütf ü ilticâ
İtmez kabûl elde dahı çäre kalmadı

iltifât:

1. **iltifâtüñ:-iñ**

Gazel 229

Mısra: 5

Rağbet etmek, ilgilenmek.

Düşer mestâne gâhî iltifâtüñ 'âşık-ı
zâra

Ne hâşıl kim derün-ı dâğ-dâra merhem
olmazsın

2. **iltifâtüñ: -iñ**

Gazel 54

Mısra: 5

Teveccüh, ilgi, güler yüz.

İster bir iltifâtüñ halvet-güzîn-i hicriñ
Çâni' olan vişâle būs-ı kenârı n'eyler

iltifât-ı âşinâ:

1. **iltifât-ı âşinâya:-y, -a**

Muhammes 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Tanıdıkların ilgisi.

Açılmaz iltifât-ı âşinâya çeşm-i cādūsı
Degil bî-gâneye hâşş olmamışdır
hüsn-i dil-cūsı

îmâ:

1. **îmâ:**

Gazel 223

Mısra: 9

*Açıkça söylemeden üstü kapalı
olarak anlatma, dokundurma.*

Îmâ ile raķibe sözün söyler ol perî
Miskîn Garîbi böyle zebâmi bilür misin

îmâ it-:

1. **îmâ itse:-se**

Gazel 136

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*İşaret etmek; üstü kapalı olarak
anlatmak, dokundurmak.*

Tîr-i müjgâniyla kaçdı oklamaktadır
'âşıkı

Güşe-i ebrü ile ger itse bir îmâ gâlat

îmân:

1. **îmân:**

Gazel 247

Mısra: 4

İnanma, inanç.

Firengî haţla Hindü hâle virdik kişver-
i hüsnî

A kâfir kendi zu'muñca henüz îmân
mı var sende

2. **îmâna:-a**

Gazel 97

Mısra: 2

*Allah'a inanmak, kalben itikat ve
lisanen ikrar etmek.*

Kaţre-i baħr-ı 'ademden câna
gelmişlerdenüz

Küfr-i zulmetden çıkub ĩmāna
gelmişlerdenüz

3. **ĩmāndan:-dan**

Gazel 113

Mısra: 14

Allah'a inanma, dīnī inanç.

Şuħf-ı İslāmiyyet olmuş nesh çekmiş
ھاٹھ küfr
Muşhaf-ı rüyında ĩmāndan bir āyet
qalmamış

‘imāret:

1. **‘imāret:**

Gazel 113

Mısra: 6

*Bulunduğu yeri bayındır duruma
getiren cāmi, medrese, hastahāne,
misāfirhāne, hankah, türbe, kale vb.
eser.*

‘Ālemi ser-tā-be-ser seyl-i sitem
kılmış ħarāb
Dutmağa ārām gönlüm bir ‘imāret
qalmamış

ĩmā-yı muhabbet ol-:

1. **ĩmā-yı muhabbet olmazsa:-maz, -sa**

Gazel 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Muhabbet ĩmā etmek.

Qılmazdı nazār birbirine ‘āşık u
ma ‘şūk
Olmazsa eger arada ĩmā-yı muhabbet

imdād:

1. **imdādıma:-ım, -a**

Gazel 253

Mısra: 12

Yardım, yardım istemek.

İntizārıyla gözüm kapuda cānım lebde
İriş imdādıma ey şubħ-ı sa‘ādet bu
gice

imdād eyle-:

1. **imdād eyle:**

Gazel 206

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Belā-yı pīç ü tāb turre-i dil-gīre
düşmüşdür
Rehā-yı ħātır-ı efkāra imdād eyle
sultānım

imdād id-:

1. **imdād ider:-er**

Gazel 123

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Gedānıñ himmeti imdād ider ħāl-i
şehen-şāha
Hevā taħt-ı Süleymān'a cenāħ-ı
mürdan gelmiş

imkān:

1. **imkāna:-a**

Gazel 1

Mısra: 10

*Kudret dāhilinde oluş,
mümkünlük.*

Ne hesti-i sürür gerek ne fenā-yı gam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

2. **imkānım:-ım**

Gazel 260

Mısra: 6

Olanak.

Şem‘-i ruḥuna yandırırım cān-ı ‘azīzi
Deprenmege pervāne-veş imkānım
olursa

imkānı yok:

1. **imkānı yok:**

Gazel 92

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Olanacağı olmamak.

Rehā-yāb olmağa imkānı yok İskender
olursa
Göñül çāh-ı zenehdānıñ gibi girdāba
düşmüşdür

imkānımız ol-:

1. **imkānımız olsaydı:-sa, -y, -di**

Gazel 208

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mümkün olmak.

Bunca belā-yı firqat-i yāri çeker
miydik
Olsaydı kurb-ı vaşlına imkānımız
bizim

imlā:

1. **imlā:**

Gazel 136

Mısra: 18

*Bir lisanın kelimelerini doğru
yazmak fenni; yazım.*

Ey Ğarībī nüṣḥa-i dehri ser-ā-ser
yokladım
Ḥaṭṭ ğalaṭ imlā ğalaṭ inşā ğalaṭ ma‘nā
ğalaṭ

imtinān:

1. **imtinān:**

Gazel 178

Mısra: 4

İyiliği başa kakma.

Ḥayāt-ı Ḥızr ise āb-ı beḳā minnetle
nūş olmaz
Görüb pīr-i muġānda imtinān
şahbādan el çekdik

2. **imtinānı:-ı**

Gazel 180

Mısra: 3

İyiliği başa kakma.

Sāḳīde imtinānı görüb bāde raġmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

imtiyāz:

1. **imtiyāzım:-ım**

Muhammes 1

Mısra: 42

Ayrıcalık, hususiyet.

Temennā-yı vaṭandan ğayrı bir nāz u
niyāzım yok
Sitem nāmında yār-ı mihr-bāndan
imtiyāzım yok

imzā:

1. **imzā:**

Gazel 136

Mısra: 10

*Bir kimsenin herhangi bir belgeyi
yazdığını veya onayladığını belirtmek
için her zaman aynı biçimde kullandığı
işaret.*

Yār dirse ‘aşıka ḥaṭṭım muḥabbet-
nāmedir
Ḥüccet-i mihre taşaddur eyleyen imzā
ğalaṭ

in-:

1. **in:**

Gazel 111

Mısra: 5
İnmek.

Rāh-ı mihrābdan in ma‘den-i sīm
üstüne gel
Bağub ebrūsuna kıl sīne-i cānāna
heves

inan-:

1. **inandırdım:-dır, -dı, -m**

Gazel 285

Mısra: 17

İnanmak.

Tā inandırdım o bed-hūya hūlūş-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafha-i tenzīl
gibi

2. **inanma:-ma**

Gazel 133

Mısra: 3

İnanmak, güvenmek.

Sāde-rū göstericek saña inanma
sözüne
Rū-siyehdir yüze durmağda şitāb eyler
hatt

3. **inanma:-ma**

Gazel 50

Mısra: 9

*Bir şeyi doğru olarak kabul
etmek.*

Hālīm görüb inanma o gül akıdırsa eşk
Kāndīl-i şem‘-i fitneye revgān füzūn
ider

4. **inanma:-ma**

Gazel 66

Mısra: 12

*Bir şeyi doğru olarak
benimsemek, ona güvenmek.*

Kılma rakībe sürme gibi göze i‘tibār
Ş‘ol rū-siyeh inanma degil İsfahānlı‘dır

5. **inanma:-ma**

Gazel 256

Mısra: 12

İnanma, güvenme.

Olma qarīb-i hūrde-i devlet zamānede
Ardıncadır zevālī inanma kemāline

‘inān-gīr-i du‘ā:

1. **‘inān-gīr-i du‘ā:**

Gazel 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Duanın dizginlerini elinde tutan.

Eşheb-i nāzına meydān-ı felek kūteh
olur

Dest-i ‘işyān eger olmazsa ‘inān-gīr-i
du‘ā

‘inān-ı şabr:

1. **‘inān-ı şabrım:-ım**

Gazel 194

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sabır yuları.

Aldı ‘inān-ı şabrım bu şekl ü bu
şemā‘il

Göz görmeden cemālīñ cān u dil oldı
kā‘il

2. **‘inān-ı şabrımı:-ım, -ı**

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sabır yuları.

İtdi rübūde hūşımı bir hatt u hālī şūh
Aldı ‘inān-ı şabrımı çeşm-i gāzālī şūh

3. **‘inān-ı şabrımı: -ım, -ı**

Gazel 141

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sabır yuları.

Cezbe-i āb u hevā aldı 'inān-ı şabrımı
N'eyleyim ey baħr-ı lütf ü kân-ı ihsân
el-vedā'

4. 'inān-ı şabrımı: -ım, -ı

Gazel 187

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sabır yuları.

'Inān-ı şabrımı aldı hevā-yı hıttā-i Vān
Ġarībī meyl-i Ġicāz itmeniñ zamānı
değil

5. 'inān-ı şabrımı: -ım, -ı

Gazel 263

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Sabır yuları.

Aldı 'inān-ı şabrımı bir şūh-ı bī-amān
Kimdir bu nā-tüvānıñ irişsün amānına

'inān-keş:

1. 'inān-keş:

Gazel 251

Mısra: 12

*Dizgin çeken, dizginleri elinde
tutan.*

Ġalem-keş ol bütüñ vaşf-ı şerīnde
şitāb itme

'Inān-keş sūr olur lağzīde-pāy-ı eşheb-
i hāme

'ināyet:

1. 'ināyet:

Gazel 89

Mısra: 4

Lütuf, ihsan, iyilik.

Kimseden isteme tevfiķ Ġudā'dan
ğayrı
Der-geh-i lütfuna yüz dut ki 'ināyet
yeridir

2. 'ināyet:

Gazel 241

Mısra: 2

Lütuf, ihsan, iyilik.

Esīr-i zulmet-i baħtım sa'ādet senden
olmazsa
Nedāmet eşkine ğarķım 'ināyet senden
olmazsa

3. 'ināyetiñ: -iñ

Gazel 159

Mısra: 8

Lütuf, ihsan, iyilik.

Yā Şāfi 'ü'l-ħalāyık yā Hādiyi'l-ümem
Ben rü-siyehden eyleme eksük
'ināyetiñ

'ināyet eyle-:

1. 'ināyet eyle:

Gazel 253

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Lutfetmek, ihsan etmek.

Yā Rab ol māh-liķāyı bize şābit-
ķadem it
Eyle bī-çāre Ġarībī'ye 'ināyet bu gice

'ināyet kıl:

1. 'ināyet kıl:

Gazel 239

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yardım etmek, iyilikte bulunmak.

Eyā Perverdigārā çare-sāz-ı ehl-i
zillatsin
'Ināyet kıl bu zilletde men-i dil-zāra
yā Allāh

inbisāt-ı devr-i hüsn:

1. **inbisāt-ı devr-i hüsnünde:**-üñ, -de

Gazel 167

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik devrinin ferahlığı.

İnbisāt-ı devr-i hüsnünde bulunmaz

hāl ü hıtt

Maṭla'ından bir nişān yok çarḥda

aḥterleriñ

ince:

1. **ince:**

Gazel 27

Mısra: 12

*Özenle ve küçük ayrıntılarına
kadar emek verilerek, üzerinde
durularak titizlikle yapılan.*

Beñzetme nezāketde şaḳın müya

miyānın

Bu bir reh-i bārīkdürür ince ḥayāl it

incelt-:

1. **inceltdiñ:**-diñ

Muhammes 2

Mısra: 16

İncelmek, zayıflamak.

El-amān ey ḡamzesi ḳātil-i ḥün-ḥvār

el-amān

Firḳatiñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ

beni

incit-:

1. **incitme:**-me

Gazel 126

Mısra: 7

*Birini üzmemek, kırmak,
güçendirmek.*

Ey şeyḥ şaḳın tekyede incitme mürīdi

Ṭaḳdıḳca anı sīḥ-i kerāmāte yaraḳ baş

infi'āl:

1. **infi'ālinden:**-in, -den

Gazel 148

Mısra: 2

*Gücenme, dargınlık duyma,
kırılma, teessür, üzüntü.*

Düşmek ister biñ temennā ile pāy-ı

yāra zülf

İnfi'ālinden ser-efgendir o yüzi ḳara

zülf

inkār:

1. **inkār:**

Gazel 47

Mısra: 2

*Kabul ve tasdik etmemek,
tanımamak.*

Pervāneleriñ nālesi ızhār degildir

'Aşḳ āteşine yandıḡı inkār degildir

2. **inkārımız:**-ımız

Gazel 81

Mısra: 14

*Yaptıḡını saklama, gizleme;
reddetme.*

Ġarībī ḡamze-i ḥün-rīzi biñ kez cāna

ḳasd itse

O şūḥ-ı dil-rübāya mā'ilüz inkārımız

yoḡdur

inkār-ı muḥabbet:

1. **inkār-ı muḥabbet:**

Terci-bend 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşḳın inkārı.

Cānā severim eylemem inkār-ı

muḥabbet

Ṭurduḳça ḥayāt eylerim ızhār-ı

muḥabbet

inkılāb:**1. inkılābı:-ı****Gazel 94**

Mısra: 1

Değişim, dönüşüm, bir durumdan başka bir duruma geçiş.

Göñül aldanma çarhıñ inkılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hiç i'tibār
olmaz

2. inkılābı:-ı**Gazel 94**

Mısra: 1

Değişim, dönüşüm, bir durumdan başka bir duruma geçiş.

Göñül aldanma çarhıñ inkılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hiç i'tibār
olmaz

3. inkılābından:-iñ, -dan**Muhammes 1**

Mısra: 1

Bir durumdan başka bir duruma dönüşme.

Ne çarhıñ inkılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir 'ış-i
hurrem var

inkırāz:**1. inkırāz:****Tarih 1**

Mısra: 3

Bitip tükenmek.

Serdi-i bed-mihri-i gerdūna irdi
inkırāz
Germ-ülfet 'āşık u ma'sūka virdi ittişāl

inkırāz-ı devrān:**1. inkırāz-ı devrān:****Gazel 61**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünyanın bitip tükenmesi.

Tā çıksun āsumāna top u tūfeng-i
'ışret
Tā inkırāz-ı devrān bu 'ış ola mükerrer

inkisār:**1. inkisār:****Terci-bend 4**

Mısra: 10

Kırılmak.

Gül-i ruhsār-ı yādıyla vücūdum bī-
karār itsem
Hakımdır ger saña ey şūh her dem
inkisār itsem

2. inkisārı:-ı**Gazel 163**

Mısra: 6

Kırılganlık, incinme.

Yoğ ihtiyācın āteş-i dilden 'aceb midir
Sultāna inkisārı irişse gedālariñ

inkisār ol-:**1. inkisār olmaz:-maz****Gazel 94**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kırılmak.

Anı bir rütbe agrāz ile eyler yirine
nāzil
Cihān durduğca levh-i sīnesinde
inkisār olmaz

inkisār-ı āh u fiğān:**1. inkisār-ı āh u fiğānı:-ı****Gazel 223**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağlayıp inlemenin bedduâsı.

Cân-ı cefâ-yı derd-i nihâni bilür misin
Hiç inkisār-ı āh u fiğānı bilür misin

inkisār-ı dil-i ‘uşşāk:**1. inkisār-ı dil-i ‘uşşāk:****Gazel 215**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Âşıkların gönlünün kırılması.

Dilerim ‘ömr-i beğâ ola naşibiñ lîkin
İnkisār-ı dil-i ‘uşşāk ile yeksân olasın

inkıtâ ‘-ı cān:**1. inkıtâ ‘-ı cāna:-a****Muhammes 1**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Canın, yaşamın sona ermesi.

Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevâl-i ħ’ân-ı firqat inkıtâ ‘-ı cāna
mā’ildir

inşā:**1. inşā:****Gazel 96**

Mısra: 10

*Dîvan edebiyâtı sanatlarına çok
fazla yer veren, Arapça, Farsça
kelimelerle yüklü, süslü, secîli nesir.*

Biz şâ ‘ir-i şarrâf-ı nüķūd-ı sūhanüz
kim
İnşā ile ārâste-i kevn ü mekânuz

2. inşā:**Gazel 136**

Mısra: 18

*Dîvan edebiyâtı sanatlarına çok
fazla yer veren, Arapça, Farsça
kelimelerle yüklü, süslü, secîli nesir.*

Ey Ğarîbî nüşâ-i dehri ser-â-ser
yokladım
Ĥaṭṭ ğalaṭ imlâ ğalaṭ inşā ğalaṭ ma ‘nâ
ğalaṭ

3. inşādan:-dan**Gazel 40**

Mısra: 16

*Yazmak, kaleme almak, süslü,
secîli nesir.*

Her kimiñ zâtında var ise Ğarîbî bir
hüner
Göstere bezm-i feşâhatde bu inşādan
lezîz

inşâf:**1. inşâf:****Terci-bend 1**

Mısra: 42

*Acıma duygusuna, merhamete ve
vicdana dayalı adalet.*

Ey mäh yeter ‘âşıka zecr ü elem eyle
İnşâf getir göñlüñe bir dem kerem
eyle

2. inşâf:**Gazel 282**

Mısra: 9

Acıma, merhamet duygusu.

Sâķi lütf eyle biraz sende de inşâf
olsun
Bir kadeḥ bâde ile yâd ideğör aḥbâbı

3. inşâf:**Terkib-bend 1**

Mısra: 19

Acı, insaf et.

Dāg-ı hicriñ beni yaqdı yeter inşāf
eyle
Kīneden āyine-i sīneñi gel şāf eyle

4. inşāfiñ:-iñ

Gazel 198

Mısra: 11

Acıma, merhamet duygusu.

Büküldi kâmetim ābād-ı gamıñla yok
mı inşāfiñ
Civān iken beni pīr-i kühen-sāl itdiñ
ey zālīm

inşāf id-:

1. inşāf idegör:-egör

Gazel 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Acımak, merhamet etmek, adaletli
davranmak.*

Qoymadı dilde gam-ı ‘aşkıña tākāt-i
ğazabıñ
Biraz inşāf idegör kim o da
kurbāniñdir

inşāf it-:

1. inşāf it:

Gazel 31

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Hakça davranmak, adâlet
göstermek, acıyıp merhamet etmek.*

Uçurma āşiyānından gönüller murgın
inşāf it
Saña yüz kez didim ey şāne zülf-i pür-
şikenden giç

2. inşāf it:

Gazel 195

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Hakça davranmak, adâlet
göstermek, acıyıp merhamet etmek.*

Yeter sū’-i ‘amel ey nefsi-kāfir sen de
inşāf it
Bu gün eyle hāzer yarın peşimān
olmadan evvel

3. inşāf it:

Gazel 210

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Hakça davranmak, adâlet
göstermek, acıyıp merhamet etmek.*

Şakın ey gönçe gösterme yüzüñ bī-
perde inşāf it
Efendim dest-i rüsvālīkla çāk itme
girībānım

4. inşāf it:

Gazel 220

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acıyıp merhamet etmek.

Seni ey bī-vefā mahrem görünce
bezm-i āgyāra
Sen inşāf it dil-i bī-çāre mahzūn
olmasun n'olsun

5. inşāf it:

Gazel 9

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hakça davranmak, adâlet
göstermek.*

Bir dūr-i vaşl-ı perī-manzar için inşāf
it
Ey gönül garqa-i hūn-āb yeter n'oldı
saña

inşāf ol-:

1. inşāf olunursa:-un, -ur, -sa

Gazel 212

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Merhamet olunsa, merhamet
edilse.*

Her çend-ḥaḳīriz yine inşāf olunursa
Devlet görünür āyīne-i efserimizden

2. **inşāf olursa:-ur, -sa**

Gazel 175

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Merhamet olunsa, merhamet
edilse.*

İnşāf olursa bendeye ben de Ğarībī-veş
Çokdan esīr-i ṭurre-i ṭarrārīñim seniñ

inşāfa gel:

1. **inşāfa gel:**

Gazel 198

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*İnsaf etmek, acımasız ve haksız
tutumdan vazgeçmek.*

Cefā vü cevri ise Allāh için inşāfa gel
besdir
Beni mesrūr iken mehcūr-ı āmāl itdiñ
ey zālīm

insān:

1. **insān:**

Gazel 49

Mısra: 5

İnsan, insanoğlu.

Ey mäh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim
Eyler seni bu ḥüsnele insāna berāber

2. **insāna:-a**

Gazel 1

Mısra: 6

İnsan, kişi, şahıs.

Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā
Evvel kelām-ı ḥamd idi geldi zebānına

3. **insāna:-a**

Gazel 142

Mısra: 14

İnsan, kişi, şahıs.

Rezzāḳ viren rızḳı virür mi saña
maḥlūk
Bir loḳma için eyleme insāna
tevaḳḳu'

4. **insāna:-a**

Gazel 49

Mısra: 6

İnsanoğlu, adam.

Ey mäh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim
Eyler seni bu ḥüsnele insāna berāber

inşā-yı muḥabbet id-:

1. **inşā-yı muḥabbet idüb:-üb**

Gazel 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muḥabbet inşası etmek.

Ol kim ki ezelden idüb inşā-yı
muḥabbet
Ol çekdi benim nāmeme ṭuḡrā-yı
muḥabbet

intizār:

1. **intizār:**

Muhammes 2

Mısra: 7

Bekleme.

Vaşlıña bir ḥaylidir kim intizār oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde ḡubār
oldum yeter

2. **intizār:**

Gazel 149

Mısra: 6

Bekleme, bekleyiş.

Şāhīn-i hūsni çıkdı elinden ol āfetiñ
Ardınca baķaķaldı gözi intizār hayf

3. **intizārım:-ım**

Gazel 286

Mısra: 3

Bekleyen.

İntizārım ser-i rāhında bu ümmīd ile
kim

Serim āvīze-i fitrāk ide nahçēr gibi

4. **intizārım:-ım**

Gazel 20

Mısra: 3

Bekleyiş, gözü yolda olma.

Gül-şen-i vaşla intizārım var
Meded ey bād-ı şubh eyle şitāb

5. **intizārıñla:-ın, -la**

Gazel 253

Mısra: 11

Beklemek, bekleyiş, birinin

yolunu gözlemek.

İntizārıñla gözüm kıpuda cānım lebde
İriş imdādıma ey şubh-ı sa‘ādet bu
gice

intizār-ı va‘de-i ihsān:

1. **intizār-ı va‘de-i ihsānıñım:-ıñ, -ım**

Gazel 268

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İhsan sözünü bekleyen

Baňa ol la‘l-i āteş-rengden bir cām-ı
mamlū şun

Ki çokdan intizār-ı va‘de-i ihsānıñım
sākī

ip:

1. **iplik:-lik**

Gazel 92

Mısra: 7

*Bir şeyleri bağlamaya yarayan
nesne, sicim.*

N'ola iplik gibi bāzāra çıksa rişte-i
cānım

Ki dil bir Yūsuf-āsā hūsni-i ‘ālem-tāba
düşmüşdür

ir-:

1. **irdi:-di**

Tarih 1

Mısra: 3

Bitmek, yetişmek.

Serdi-i bed-mihri-i gerdūna irdi
inķırāz

Germ-ūlfet ‘āşık u ma‘şūka viridi ittışāl

2. **irdi:-di**

Tarih 2

Mısra: 1

*(Belli bir zaman) Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Ĥamdü-lillāh ‘ālem-i ervāha irdi rüz-ı
‘īd

Nūr-ı hūrşīd-i cihān-tāb oldı āfāka
mezīd

3. **irdi:-di**

Terci-bend 2

Mısra: 7

*(Belli bir zaman) Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Sevdiğim ‘īd-i şıyām irdi barışmak
günidir

Sitem ü kahrı koyub mihre karışmak
günidir

4. **irdi:-di**

Terci-bend 2

Mısra: 15

*(Belli bir zaman) Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Sevdiğim ʿİd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

5. **irdi:-di**

Terci-bend 2

Mısra: 23

(*Belli bir zaman*) *Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Sevdiğim ʿİd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

6. **irdi:-di**

Terci-bend 2

Mısra: 31

(*Belli bir zaman*) *Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Sevdiğim ʿİd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

7. **irdi:-di**

Terci-bend 2

Mısra: 39

(*Belli bir zaman*) *Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Sevdiğim ʿİd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

8. **irdi:-di**

Terci-bend 2

Mısra: 47

(*Belli bir zaman*) *Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Sevdiğim ʿİd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

9. **irdi:-di**

Terci-bend 2

Mısra: 55

(*Belli bir zaman*) *Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Sevdiğim ʿİd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

10. **irdi:-di**

Gazel 134

Mısra: 16

Ermek, ulaşmak.

Şadā-yı el-amān çıkdı sipihre ehl-i
dillerden
Ki irdi mahşer-i hüsn-i kitāb-ı bī-
şümār-ı hatt

11. **irdik:-dik**

Gazel 263

Mısra: 3

Yetişmek.

Hengām-ı hatt-ı rüyuna irdik ol āfetiñ
Güyā bahār-ı işretiñ irdik hāzānına

12. **irdik:-dik**

Gazel 263

Mısra: 4

Yetişmek.

Hengām-ı hatt-ı rüyuna irdik ol āfetiñ
Güyā bahār-ı işretiñ irdik hāzānına

13. **irdik:-dik**

Gazel 161

Mısra: 17

Ulaşmak.

İrdik yine bir devlete lütf ü
kereminden
Her çend ki bir müdde kanā'atle
giçürdik

14. **irer:-er**

Gazel 103

Mısra: 1

Erişmek, ulaşmak, kavuşmak, yetişmek.

Bu sefer menzil-i maqşūda irer çok
gitmez
Gider āyīne-i dilden bu keder çok
gitmez

15. **iriş:-iṣ**

Gazel 90

Mısra: 17

Erişmek, yetişmek, ulaşmak.

İriş ey hāme-i şīrīn-edā himmet saña
kaldı
Ġarībī derdin ızhār itmege bir hem-
zebān ister

16. **iriş:-iṣ**

Gazel 165

Mısra: 16

Ulaşmak.

Göñül ol serv-i kıdd maḥbūba eyler
nāmeler taḥrīr
İriş ey bāl-i kumrī safḥa-i mektūba
mıṣdar çek

17. **iriş:-iṣ**

Gazel 253

Mısra: 12

Erişmek, yetişmek, ulaşmak.

İntizārıyla gözüm kapuda cānım lebde
İriş imdādıma ey şubḥ-ı sa'adet bu
gice

18. **iriş:-iṣ**

Gazel 27

Mısra: 16

Erişmek, ulaşmak.

Ey sāki-i ferḥunde-kaḍem iṣ saña kaldı
Bir raṭl-ı girān ile iriṣ def'-i melāl it

19. **iriş:-iṣ**

Gazel 101

Mısra: 15

Erişmek, ulaşmak.

İriş ey nāzenīnim ḥāl-i 'uṣṣāka meded-
kār ol
Ki zindān-ı bedende Yūsuf-ı dil zārdır
sensiz

20. **irişdi:-iṣ -di**

Gazel 248

Mısra: 6

Erişmek, ulaşmak.

Bir kez o pençe leblerin ol māh-
tal'atın
Vehm eyledim ki cānım iriṣdi
dudağıma

21. **irişdi:- iṣ -di**

Gazel 263

Mısra: 18

Dokunmak, isabet etmek.

Kesmez nigāh-ı kıahrımı bir dem
Ġarībī'den
Bī-çāreniñ iriṣdi buçaq üstüḥ'ānına

22. **irişdi:- iṣ -di**

Tarih 1

Mısra: 8

*(Belli bir zaman) Gelmek, gelip
çatmak, ermek.*

Hall idüb dilden nuḥūset 'uḳdesin
dest-i Züḥal
Gitdi ḡam geldi ferāḥ iriṣdi eyyām-ı
vişāl

23. **irişdik:-iṣ, -dik**

Gazel 176

Mısra: 1

Erişmek, ulaşmak.

Eyyām-ı vişālīñ şeb-i tārına iriṣdik
Gül-zārların mevsim-i ḥārına iriṣdik

24. **irişdik:- iş, -dik**

Gazel 176

Mısra: 2

Erişmek, ulaşmak.

Eyyām-ı vişāliñ şeb-i tārına irişdik
Gül-zārların mevsim-i hārına irişdik

25. **irişdik:- iş, -dik**

Gazel 176

Mısra: 4

Erişmek, ulaşmak.

Bir nahlı ki göz yaşı ile besledim āhir
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

26. **irişdik:- iş, -dik**

Gazel 176

Mısra: 6

Erişmek, ulaşmak.

Düşdük heves-i genc-i vişāline o
şūhuñ
Pıçide siyeh-gīsu-yı mārına irişdik

27. **irişdik:- iş, -dik**

Gazel 176

Mısra: 8

Erişmek, ulaşmak.

Hüsni güzeliñ faşl-ı bahārına irişdik
Çok hıdmet-i dey mäh-cemālinde
bulunduk

28. **irişdik:- iş, -dik**

Gazel 176

Mısra: 10

Erişmek, ulaşmak.

Bir būseseñ aldık o mehiñ h`ābda güyā
Tā çeşme-i Hızır'ında kenārına irişdik

29. **irişdik:- iş, -dik**

Gazel 176

Mısra: 12

Erişmek, ulaşmak.

‘Aşıkklarınıñ kanı ile şimdi Ğarībī
Bir dest-i hınā-reng-i niğārına irişdik

30. **irişdim:-iş, -dim**

Gazel 205

Mısra: 13

Erişmek, ulaşmak.

Gencīne-i güftār-ı Ğarībī'ye irişdim
Sultānıma bir gevher-i yek-dāne
getürdim

31. **irişdiñ:-iş, -diñ**

Gazel 27

Mısra: 3

Ulaşmak.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile cāna irişdiñ
Kendiñ yeter üftāde-i efkār-ı muhāl it

32. **irişdiñ:- iş, -diñ**

Gazel 60

Mısra: 9

Ulaşmak.

Haṭṭ geldi rüy-ı yāre irişdiñ vişāline
Baḥt-ı siyāh-ı ‘aşıka bir rüz-ı ‘id olur

33. **irmez:-mez**

Gazel 95

Mısra: 8

Erişmek, ulaşmak.

Şermendelik buraḫdı reh-i maṭlaba
tiken

İrmez daḫı diyārına pāy-ı bürdemiz

34. **irişse:-iş, -se**

Gazel 163

Mısra: 6

Erişmek, ulaşmak.

Yok ihtiyāciñ āteş-i dilden ‘aceb midir
Sultāna inkisārı irişse gedālarıñ

35. **irişsün:-iş, -sün**

Gazel 263

Mısra: **16**
Erişmek, ulaşmak.

Aldı 'inân-ı şabrımı bir şüh-ı bî-amân
Kimdir bu nâ-tüvânın iriştün amânına

i' rāb:

1. **i' rāb:**
Gazel 154
Mısra: **8**
*Arapça kelimelerin sonunda
değişen hareke veya harf; süs.*

Āyet-i mihrini bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşhaf-ı rüyuña zülfün gibi i' rāb
olduk

2. **i' rāb:**
Gazel 233
Mısra: **10**
*Arapça kelimelerin sonunda
değişen hareke veya harf; süs.*

Muşhaf-ı hüsnî faşih olmak için
'uşşāka
Ĥatt-ı reyhān ile koy aña i' rāb itsün

i' rāb-ı evrāk-ı cemāl ol-:

1. **i' rāb-ı evrāk-ı cemāl olsun:-sun**
Gazel 225
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik sayfasını değiştirmek.

Faḫīh-i 'aşk-ı künc-i mekteb-i
hüsnünde sultānım
Şaf-ı mür-ı ḫaṭın i' rāb-ı evrāk-ı cemāl
olsun

'irāk:

1. **'irāk'a:-'a**
Gazel 227
Mısra: **11**
Irak.

'Irāk'a ger düşerse reh-güzārın hālîmi
muṭrib
Ĥicāzî perdesinde nağme-i sâz ile
söylersin

i' rāz eyle-:

1. **i' rāz eyle:**
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüz çevirmek.

Sen zevk-i mey-i 'aşkdan āgāh
degilsin
Ey zāhid-i ḫuşk eyle bu efsāneden
i' rāz

2. **i' rāz eyle:**
Gazel 131
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
*Yüz çevirme, çekinme, sakınma,
uzak durma.*

Bu çār-'anāşır saña zindān-ı belādır
Ey ṭā'ir-i rūh eyle bu gam-hāneden
i' rāz

i' rāz id-:

1. **i' rāz ide:-e**
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüz çevirmek, uzaklaşmak.

Ḳılmam heves-i güşe-i mey-hāneden
i' rāz
Kimdir ide būs-ı leb-i peymāneden
i' rāz

i' rāz it-:

1. **i' rāz it:**
Gazel 131
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Yüz çevirmek, ilgilenmemek.

Çoy vaşlda yaqsun tenini nār-ı
muḥabbet
Ey şem' gel it sūziş-i pervāneden i'rāz

2. i'rāz it:

Gazel 131
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yüz çevirmek, ilgilenmemek.

Zencir-i cünün 'aşıka bir başka belādır
Ey bī-ḥaber it ḥālet-i dīvāneden i'rāz

3. i'rāz it:

Gazel 131
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Yüz çevirmek, ilgilenmemek.

Ey murğ-ı dil āzādelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lāneden
i'rāz

i'rāz kıl-:

1. i'rāz kıl:

Gazel 131
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yüz çevirmek.

Huş-yār olan ey şeyḥ olamaz vākıf-ı
esrār
Çıl pürsiş-i keyfiyyet-i mestāneden
i'rāz

2. i'rāz kıl:

Gazel 131
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Yüz çevirmek.

Yüz 'uḳde-i gam var hele ḥātırdā
Ġarībī
İkrāhla kıl sūbḥa-i şad-dāneden i'rāz

i'rāz kıl-:

1. i'rāz kılagör:-agör

Gazel 131

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüz çevirmek.

Her mūyına biñ tıfl-ı dil-āvīze-i şevkiñ
Ey zūlf-i müselsel kılagör şāneden
i'rāz

2. i'rāz kılmam:-mam

Gazel 131

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüz çevirmek.

Çılmam heves-i gūşe-i mey-ḥāneden
i'rāz
Kimdir ide būs-ı leb-i peymāneden
i'rāz

irtifā'-ı kadr:

1. irtifā'-ı kadr:

Gazel 39

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İtibarın, değerin yüksekliği.

Devlet-i bākī Ġarībī ḥalkdan
'uzletdurur
İrtifā'-ı kadr ise dūnyāda devletden
murād

is-:

1. ister:-ter

Gazel 80

Mısra: 13

İstemek, arzu etmek.

Çafesden ister āzād ola murğ-ı rūḥ-ı
nā-şādım
Ki sensiz cānıma ḥışn-ı beden zindāna
dönmüşdür

İsā:1. **İsā:****Gazel 127**

Mısra: 13

Hız. İsa (as) peygamber.

Çarha İsā gibi pervāz ider ol kimse
k'olur
ʿAndelīb-i çemene ālem-i tecrīd-i
hulūş

2. **İsā:****Gazel 177**

Mısra: 2

Hız. İsa peygamber.

Bir mihr-i cemāliñ heves-i cānına
düşdük
İsā gibi tā ol güneşin yanına düşdük

3. **İsā'ya:-y, -a****Gazel 4**

Mısra: 10

Hız. İsa peygamber.

Saña ta'zīmen bu mu'ciz oldı İsā'ya
ʿatā
Feyz-i nuṭkıñ ʿāleme ser-māye-i
yuḥyil izāme

ise:1. **ise:****Gazel 31**

Mısra: 13

Koşul edatı.

Ġarībī ger dimāğ-ı devletiñ var ise
ʿālemde
Varub ʿazm-i diyār-ı ğurbet it ḥāk-i
vaṭandan giç

2. **ise:****Gazel 198**

Mısra: 7

Koşul edatı.

Cefā vü cevır ise Allāh için inşāfa gel
bedir
Beni mesrūr iken mehcūr-ı āmāl itdiñ
ey zālīm

3. **ise:****Gazel 201**

Mısra: 9

"-e rağmen" anlamında edat.

Zülfüñ kemend-i gerden-i ehl-i cünün
ise
Dīvānelikde Ķays'dan efzün degil
miyim

4. **ise:****Gazel 221**

Mısra: 3

"-e rağmen" anlamında edat.

Her çend kim aşılđa ğazab-nāk ise
yine
Cüz'ī güzelde ḥüsn-i edā olmaz
olmasun

5. **ise:****Muhammes 1**

Mısra: 24

"-e rağmen" anlamında edat.

Sipihri-ı kec-revişse mā'il olmuş ʿaks-i
devrāna
Nücüm-ı baht ise dönmüş sevād-ı ḥāl-i
ḥübāna

6. **ise:****Terci-bend 1**

Mısra: 14

"-e rağmen" anlamında edat.

La'liñde iken dāru-yı bīmār-ı
muḥabbet
Meyliñ var ise itmege ey yār-ı
muḥabbet

7. **ise:****Gazel 79**

Mısra: 12
"-e rağmen" anlamında edat.

Gönlüm esîr-i zülfdür ammâ lebiñ
emer
Tütî kafesinde zâr ise şekerle beslenür

8. ise:

Terkib-bend 1
Mısra: 86
Ek fîlin şart eki (-sA) almış şekli.

Hasret-i la'l-i lebiñle yüregim kan
olsun
Ġarazîñ cân ise söyle saña qurbân
olsun

9. ise:

Gazel 23
Mısra: 17
"ise" bağlacı.

Şimdi Ġarazîñ fazl u kemâl ise Ġarîbî
Kıl kendiñi bir tıfl-ı debistân-ı kanâ'at

10. ise:

Gazel 23
Mısra: 3
"ise" bağlacı.

Dünyâda gönül 'ömr-i beķâ ise
murâdiñ
Ser-menziliñi eyle beyâbân-ı kanâ'at

11. ise:

Gazel 40
Mısra: 15
"ise" bağlacı.

Her kimiñ zâtında var ise Ġarîbî bir
hüner
Göstere bezm-i feşâhatde bu inşâdan
lezîz

12. ise:

Gazel 79
Mısra: 7
"ise" bağlacı.

'Aşrında Bâyezîd ise baksa o sâkiye
Büs-ı leb-i piyâlesine dil heveslenür

13. ise:

Gazel 89
Mısra: 13
"ise" bağlacı.

Her ne derdiñ var ise bunda Ġarîbî
'arż it
Āstân-ı şeh-i hûbân ki şikâyet yeridir

14. ise:

Gazel 123
Mısra: 11
"ise" bağlacı.

Mey-i gül-fâma meyl itmem dir ise
kizb ider zâhid
Şarâbî-reng-i şalı şofiniñ engürdan
gelmiş

15. ise:

Gazel 178
Mısra: 3
"ise" bağlacı.

Hayât-ı Hızır ise âb-ı beķâ minnetle
nüş olmaz
Görüb pîr-i muğânda imtinân
şahbâdan el çekdik

16. ise:

Gazel 182
Mısra: 10
"ise" bağlacı.

Ey eşk-i germ-i dîde-i bülbül yazuk
saña
Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem
olmadıñ

17. ise:

Gazel 211
Mısra: 9
"ise" bağlacı.

Ġarazıñ dā`ire-i devlet ise dünyāda
Ey gönül yād idegör silsile-i müşgīnin

18. ise:

Gazel 261

Mısra: 10

"ise" bağlacı.

Yūsuf gibi düş çāh-ı zenehdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif`at var içinde

19. ise:

Gazel 282

Mısra: 11

"ise" bağlacı.

Ġarazıñ düşmene ger hānde ise hāmūş
ol
Ĥūn ider māhi-i leb-beste dil-i kullābı

20. ise:

Terci-bend 2

Mısra: 4

"ise" bağlacı.

Ĥayr olur `ākıbet-i niyyet-i her ĥayr-ı
`amel
Ne ise cürümüni `afv eyle şehā kıoyma
kesel

21. ise:

Terci-bend 2

Mısra: 45

"ise" bağlacı.

Cāna kıaşdıñ var ise kıatle ta`allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu tegāfül
ne içün

22. ise:

Terkib-bend 1

Mısra: 49

"ise" bağlacı.

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise

Ķāmetim şınsın eger serve nigāh itdim
ise

23. ise:

Terkib-bend 1

Mısra: 50

"ise" bağlacı.

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise
Ķāmetim şınsın eger serve nigāh itdim
ise

24. ise:

Gazel 6

Mısra: 14

Koşul edatı.

Rüz [u] şeb ben ĥasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yār ise pīrāhen-i cān içre hem-demdir
baña

25. ise:

Gazel 39

Mısra: 14

"İse" bağlacı.

Devlet-i bākī Ġarībī ĥalkdan
`uzletdurur
İrtifā`-ı kıadr ise dünyāda devletden
murād

26. ise:

Gazel 67

Mısra: 9

"İse" bağlacı.

Ġaraz cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān
Meded `uşşāķa kıarşı çekmesün ol dil-
rübā ĥançer

27. ise:

Gazel 69

Mısra: 11

"İse" bağlacı.

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta'aruz
Kendi yine zülf-i siyeh-i pür-
şikenimdir

28. ise:

Gazel 96

Mısra: 12

"İse" bağlacı.

Pirāmen-i āfākı dutup feyz-i sa'adet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kanz

29. ise:

Gazel 284

Mısra: 13

"İse" bağlacı.

Maḳşud beyān-ı sūziş-i hicrān ise
yeter
Allāh için Ğaribi kebāb eylediñ beni

isfahān:

1. **isfahānlı'dır:-lı, -dır**

Gazel 66

Mısra: 12

Sürmesi ile meşhur şehir.

Ḳılma rakıbe sürme gibi göze i'tibār
Ş'ol rü-siyeh inanma degil İsfahānlı'dır

İsī vü meryem:

1. **İsī vü meryemcesine:-ce, -si, -ne**

Gazel 249

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hız. isa ve Meryem gibi.

Bülbül-i bāğçe-i 'ālem-i tecrīd olalum
Çarḫa pervāz idelüm 'İsī vü
Meryemcesine

iskender:

1. **iskender:**

Gazel 92

Mısra: 5

*M.Ö. 356-323 arasında yaşayan,
Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve
Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük
kumandan, İskender.*

Rehā-yāb olmağa imkānı yok İskender
olursa
Gönül çāh-ı zenehdānıñ gibi girdāba
düşmüşdür

iskender-i dil:

1. **iskender-i dil:**

Gazel 279

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül İskenderi.

Hele İskender-i dil çıkmadan zūlmāt-ı
zūlfünden
Gelüb ser-çeşme-i ḫayvāna Hızr-ı ḫatt
kadem başdı

islām:

1. **islām'a:--a**

Gazel 251

Mısra: 8

İslam dini, Müslümanlık.

Ne var iklīm-i ḫüsnünde ger ehl-i küfr
olsam kim
Geline küfr-i ḫattı koymadı bir dīn
İslām'a

is(i)m:

1. **ismi:-i**

Gazel 197

Mısra: 8

İsim, ad, nam.

Yeri var seng-i 'aḳıḳ olsa güherden
maḳbül
Ḫüblar ismi nigīninde edādır ḫātem

‘işmet:1. **‘işmetle:-le****Gazel 126**

Mısra: 12

Masumluk, günahsızlık, temizlik.

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niķābın
Ol hālvete ‘işmetle sen ey bülbül ayak
baş

isper-i şüh-ı nigāh:1. **isper-i şüh-ı nigāhıyla:-ı, -y, -la****Gazel 102**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şuh bakışın kalkanı.

Beni şayd itmek ister isper-i şüh-ı
nigāhıyla
Meger pā-beste-i zülf-i sitem-kār
oldığım bilmez

iste-:1. **istedim:-dim****Gazel 186**

Mısra: 11

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Būse-i ruhsārīñ istedim baş çekdi hattı
Kanda görsem iki hem-dem bir ‘adū
eksük degil

2. **istediñ:-diñ****Gazel 192**

Mısra: 5

Talep etmek, arzu etmek.

Ol āhū-yı murādı şikār itmek istediñ
Amāc-gāh-ı tīr-i sipihr olduñ ey göñül

3. **isteme:-me****Gazel 30**

Mısra: 5

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Çāre hatıñdan isteme dīvāne göñlüme
Ancak cünün-ı ‘aşka ruħ-ı sādedir ‘ilāc

4. **isteme:-me****Gazel 89**

Mısra: 3

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Kimseden isteme tevfiķ Hūdā'dan
ğayrı
Der-geh-i lütfuna yüz dut ki ‘ināyet
yeridir

5. **istemem:-mem****Gazel 132**

Mısra: 13

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

İstemem gencīne-i dilde kem olsun
naķd-i ğam
Devlet-i dünyādan ārī cāna şihhatdir
ğaraż

6. **istemem:-mem****Gazel 158**

Mısra: 1

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

İstemem bir güzeli āfet-i cān
olmayıcak
Şüh [u] āşüb-ı cihān tāze-civān
olmayıcak

7. **istemez:-mez****Gazel 237**

Mısra: 8

Dilemek, arzulamak.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bī-mihr-
i bed-hūya
Ki bir dem istemez ‘uşşāķı āh u zārdan
ayru

8. **istemiş:-miş****Gazel 252**

Mısra: 9

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Cān u dil-i hāzīnemi şayd itmek
istemiş
Dökmüş kemend-i zülfi yüze ham ham
üstüne

9. **ister:-r**

Gazel 62

Mısra: 1

Arzu etmek.

Göñül ne meyl-i cāh eyler ne kayd-ı
tāc u taht ister
Ḥadeng-i gamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

10. **ister:-r**

Gazel 62

Mısra: 2

Arzu etmek.

Göñül ne meyl-i cāh eyler ne kayd-ı
tāc u taht ister
Ḥadeng-i gamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

11. **ister:-r**

Gazel 62

Mısra: 4

Arzu etmek.

N'ola vaşl-ı nigāra nā' il olduñ ey dil-i
şeydā
O mehden ḥ'āhiş-i būs-ı kenāra rüy-ı
saht ister

12. **ister:-r**

Gazel 62

Mısra: 6

Arzu etmek.

Şarıлмақ her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā
Kād-i mevzūn-ı dil-ber gibi 'āşık bir
dıraht ister

13. **ister:-r**

Gazel 62

Mısra: 8

Arzu etmek.

Kemāl-i devlet ü kudret degil der-kār
her yirde
Behişt-i vaşla mahrem olmağa ādemde
baht ister

14. **ister:-r**

Gazel 62

Mısra: 10

Arzu etmek.

Ḥayāl-i sā'id-i sīmīni besdür gerden-i
cāna
Ġarībī tevsen-i tab'ım gümüş
yançuklu raht ister

15. **ister:-r**

Gazel 72

Mısra: 7

Arzu etmek.

Fiğān kim her bağışda içmek ister
ḥūn-ı 'uşşākı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlā ne
söyleller

16. **ister:-r**

Gazel 265

Mısra: 14

Arzu etmek.

Devr-i hatıyla yārin ḥātır-ḥoşum
Ġarībī
Bülbül bahār ister meyl eylemez
ḥazāna

17. **ister:-r**

Gazel 90

Mısra: 8

Arzu etmek, talep etmek.

Göñül meyl eylemez gaşş ü semīnine
kühen-sāliñ
Ḥayāl-i tab'-ı rengīnim gibi nāzik-
miyān ister

18. **ister:-r**

Gazel 102

Mısra: 7

Arzu etmek, istemek.

Beni şayd itmek ister isper-i şūh-ı
niġāhıyla
Meger pā-beste-i zūlf-i sitem-kār
oldığım bilmez

19. **ister:-r**

Gazel 148

Mısra: 1

Arzu etmek, istemek.

Düşmek ister biñ temennā ile pāy-ı
yāra zūlf
İnfī ālinden ser-efgendir o yüzi ħara
zūlf

20. **ister:-r**

Gazel 183

Mısra: 10

İstemek, arzu etmek.

Hemān kālā-yı nazmıñ dīde-i
ħassāddan şaħla
Yem-i himmetde ister perde-i lü' lü'-i
eş'ār ol

21. **ister:-r**

Gazel 54

Mısra: 5

Arzu etmek, dilemek.

İster bir iltifātıñ ħalvet-güzīn-i hicriñ
Ķāni' olan vişāle būs-ı kenārı n'eyler

22. **ister:-r**

Gazel 90

Mısra: 4

Arzu etmek, dilemek.

Yıkılmaz bu ħarābāt içre 'āşık bir
ayaġıyla
Efendim ġamze-i sākī gibi bir
ħahramān ister

23. **ister:-r**

Gazel 90

Mısra: 6

Arzu etmek, dilemek.

Muħabbet būsānında tezerv-i 'aşġdır
ṭab'ım
Ķad-i mevzūn-ı dil-ber gibi bir serv-i
revān ister

24. **ister:-r**

Gazel 90

Mısra: 12

Arzu etmek, dilemek.

Degil bī-ħüdedir zūlf-i muṭavvel devr-
i rüyunda
Ma'āni-i bedī'-i ħüsnüñ elbet bir
beyān ister

25. **ister:-r**

Gazel 90

Mısra: 14

Arzu etmek, dilemek.

Ruħuñ şeft-ālūsün virmem begim sīb-i
zenaħdāna
Mizācım şafravīdir ħāṭırım aşbābiyān
ister

26. **ister:-r**

Gazel 90

Mısra: 16

Arzu etmek, dilemek.

Degildir pīrlık māni' perestiş-kār-ı
cānāna

Bu ħam-geşte ħadim bir tāze ṭıfl-ı nev-
civān ister

27. **ister:-r**

Gazel 90

Mısra: 18

Arzu etmek, dilemek.

İriş ey ħāme-i şīrīn-edā himmet saña
ħaldı

Ġarībī derdin ızhār itmege bir hem-
zebān ister

28. **ister:-r**

Gazel 177

Mısra: 11

Arzu etmek, dilemek.

Bir ŧeb o mehiñ ister iken nūr-ı viŧālin
Peyġüle-i tārīki-i hicrānına dūŧdük

29. **ister:-r**

Gazel 204

Mısra: 5

Arzu etmek, dilemek.

Mıŧr-ı hūsnünde eger salţanat ister o
mehiñ
Zekānın Yūsuf-ı ŧūĥ-ı dile çāh
eyleyelim

30. **ister:-r**

Gazel 240

Mısra: 13

Arzu etmek, dilemek.

İster Ġarībī ola sezā-vār ‘afviña
Ammā taleb ne sūd-ı rızā senden
olmasa

31. **ister:-r**

Gazel 247

Mısra: 5

Arzu etmek, istemek.

Amān bilmez niġāhiñ içmek ister hūn-
ı ‘uŧŧākı
Meger kim pādiŧāh-ı ‘aşkdan fermān
mı var sende

32. **ister:-r**

Gazel 83

Mısra: 2

*(Bir ŧeye karŧı) İstek duymak, (o
ŧeyi) arzulamak, arzu etmek.*

Sensiz bu ħasteniñ dil-i nā-kāmı
bellidir
İster viŧāliñi heves-i ħāmı bellidir

33. **isterdim:-dim**

Gazel 270

Mısra: 3

İstemek.

Periŧān göñlümi cem‘ itmek isterdim
didiler kim
Meger bir tār-ı zūlf-i yār ile
ŧirāzelenmez mi

34. **isterse:-r, -se**

Gazel 94

Mısra: 9

*(Bir ŧeye karŧı) İstek duymak, (o
ŧeyi) arzulamak, arzu etmek.*

Kime kim hūsn ile nazzār itmek isterse
gerdün
Anı başından a‘lā dutmayınca āŧkār
olmaz

35. **isterse:-r, -se**

Gazel 131

Mısra: 13

Arzu etmek.

Ey murġ-ı dil āzādelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taŧra hem it lāneden
i‘rāz

36. **istersen:-r, -se, -n**

Gazel 127

Mısra: 7

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Dā‘im istersen eger ħurb-i viŧāl-i yāri
Sen hemān göster aña ŧuret-i te‘kīd-i
ĥulūŧ

37. **istersen:-r, -se, -n**

Gazel 27

Mısra: 9

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

İstersen o şūhuñ olasin çeşmine
manzūr
Za‘f-ı sitem ile kadiñ ebrūy-ı hilāl it

38. **istersen:-r, -se, -n**

Gazel 206

Mısra: 5

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Temāşā-yı nihāl-i kaddiñ it ra‘nālīk
istersen
Çemende terk-i seyr-i serv-i şimşād
eyle sultānım

39. **isteyene:-y, -en, -e**

Gazel 89

Mısra: 6

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Tālib ol vaşlına kūyunda rakībi öldür
Kurb-ı Haq isteyene Ka‘be ‘ibādet
yeridir

ister isen:

1. **ister isen:**

Gazel 139

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dilemek, arzulamak, talep etmek.

Ger sevāb ister isen eyle Ğarībī'ye
sevāb
Günde bir içmeye fetvā-yı şarāb ey
vā‘iz

istiğnā-yı hüsn:

1. **istiğnā-yı hüsn:**

Gazel 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İstisnasız güzellik.

Hem hicāb-ı ‘aşk māni‘dir hem
istiğnā-yı hüsn
İki cānibden ruḥ-ı dil-ber muṭalsamdır
baña

istihrāc id-:

1. **istihrāc ider:-er**

Gazel 127

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bir sonuç çıkarmak, çıkarımda
bulunmak.*

Şubḥ-ı rūyuñdan ider āyet-i Nūr
istihrāc
Şeb-i gīsūsın iden ḥalka-i tevḥīd-i
ḥulūş

istirāhat id-:

1. **istirāhat idecek:-ecek**

Gazel 137

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dinlenmek, rahatlamak.

İstirāhat idecek āb u hevāsı dil-gīr
Yine zūlfı gibi yok ‘āşıkā bir şām-ı
neşāt

istirāhat-i dil:

1. **istirāhat-i dil:**

Gazel 191

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gönlün dinlenmesi.

Düşdi bir ‘aşka Ğarībī dahı bundan
böyle
İstirāhat-i dil ğam-nākden olmaz
me‘mül

istişhād:

1. **istişhād:**

Gazel 140

Mısra: 11

Şāhit gösterme, şāhit tutma.

Bu istişhād ile bildim ğınādan faqr
efḍaldır

Hümā-yı devlet olur dā'imā vīrāneden
maḥzūz

'isyān:

1. 'iṣyāna:-a

Gazel 236

Mısra: 9

Itaatsizlik, emre boyun eğmeme.

Cürm ile rū-siyāhım 'iṣyāna rū-be-
rāhım
Müstağrak-i günāhım ey zaḥm-ı cürme
dārū

iş:

1. iş:

Gazel 27

Mısra: 15

Durum, mesele.

Ey sāki-i ferḥunde-ḳadem iş saña ḳaldı
Bir raṭl-ı girān ile iriṣ def'-i melāl it

2. iş:

Gazel 288

Mısra: 17

Durum, mesele.

İtme melāmet iş oradan giçdi mā-ḥaşal
Düşdüm Ğarībi 'aşḳa nedir söyle
çāresi

3. iş:

Gazel 124

Mısra: 1

Amel, eylem, durum, vaziyet, hal.

Āğāz-ı 'aşḳ sehldir encāma ḳaldı iş
Ey dil murād-ı gerdiş-i eyyāma ḳaldı
iş

4. iş:

Gazel 191

Mısra: 2

Amel, eylem, durum, vaziyet, hal.

'Aşḳ her bir dil-i nā-pākden olmaz
me'mül
Āteşin itdigi iş ḥākden olmaz me'mül

5. işin:-in

Gazel 28

Mısra: 4

Yapılan şey, davranış, eylem.

Bu ḳāmet ile servi letāfetden utandır
Ḳumrīniñ işin ṭavḳ-ı muḥabbetde
tamām it

'iṣ:

1. 'iṣ:

Gazel 61

Mısra: 4

Yapılan şey, davranış, eylem.

Tā çıḳsun āsumāna ṭop u tüfeng-i
'iṣret
Tā inḳırāz-ı devrān bu 'iṣ ola mükerrer

iş kal-:

1. iş ḳaldı:-dı

Gazel 124

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yapılacak işin (birine) kalması.

Āğāz-ı 'aşḳ sehldir encāma ḳaldı iş
Ey dil murād-ı gerdiş-i eyyāma ḳaldı
iş

2. iş ḳaldı: -dı

Gazel 124

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yapılacak işin (birine) kalması.

Āğyār ile ḥuṣūmet idüb başa çıḳmadık
Şimden gerü tevessül ü ibrāma ḳaldı iş

3. iş ḳaldı: -dı

Gazel 124

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Yapılacak işin (birine) kalması.

Yüz şubh açıldı ol yüzi hürşidi
görmedik
Ger olmasağ bu gün dağı aḥşāma kaldı
iş

4. iş kaldı: -dı
Gazel 124
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Yapılacak işin (birine) kalması.

Loḡmān-ı çarḡ derdime bir çāre
bulmadı
Ol serv-i nāz-ı şūḡ-ı gül-endāma kaldı
iş

5. iş kaldı: -dı
Gazel 124
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Yapılacak işin (birine) kalması.

Çekmez kemān-ı aşkıımı biñ Rüstem-i
felek
Sen teg Ğarībi aşık-ı bed-nāma kaldı
iş

6. iş kaldı: -dı
Gazel 124
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yapılacak işin (birine) kalması.

‘Aḡl u ḥired getürmedi tākāt cefāsına
Bī-şabr u bī-sükün dil-i nā-kāma kaldı
iş

7. iş kaldı: -dı
Gazel 124
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yapılacak işin (birine) kalması.

Bir kimse ḡall-i ‘aḡd-i ḡama ḡādir
olmadı
Sāḡī piyāle-i mey-i gül-fāma kaldı iş

işāre:

1. işāresi: -si
Gazel 288
Mısra: 1
İşāret: Anlamlı iz, im, belirti.

Ḳaşd-ı dil-i ḡazīnimedir her işāresi
Gelmez mürüvvet üzre dil-i seng-i
ḡāresi

işāret:

1. işāret:
Gazel 56
Mısra: 4
Alamet, belirti, gösterge, haber.

Her bir nefes ki ḡāfile-i ‘ömrdür ḡiçer
Ser-menzil-i beḡāya işāret degil midir

2. işāret:
Gazel 89
Mısra: 12
Alamet, belirti, gösterge, haber.

Ḥam-ı ebrūlarıñ altında şaf-ı müjḡanıñ
Ḥırz-ı seyḡide olan ḡatle işāret yeridir

3. işāretiñe: -iñ, -e
Gazel 208
Mısra: 14
İz, alamet, emare.

Gelmiş dudaḡa murḡ-ı ḡafesden çıkar
gibi
Mevḡūfdur işāretiñe cānımız bizim

işāretle ḡic-:

1. işāretle ḡiçürdik: -ür, -dik
Gazel 161
Mısra: 10

Kelime Tipi: -
İşaretle geçirmek.

Zülfünde ma‘ānī-i bedī‘ oldı muṭavvel
Bir muḥtaşar-ı ḥaṭṭı işaretle giçürdik

işbu:

1. **işbu:**

Gazel 5

Mısra: 4

*Bu işaret sıfatının yazıda
kullanılan eski bir şekli, işte bu.*

Şubḥ-ı rüyından ‘ibāretdir şehā Nūr
āyeti

İşbu vech ile okurlar nāmını bedrū'd-
dücā

2. **işbu:**

Gazel 5

Mısra: 18

İşte bu, bu, işaret sıfatı.

Geldi dergāha Ğarībī yā şefī‘ e'l-
müznibīn

İşbu dām-ı ma‘şiyetden bu esīri kııl
rehā

‘İş-i hurrem:

1. **‘İş-i hurrem:**

Muhammes 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevinçli, ferah yaşıyış.

Ne çarḥıñ inkılabından baña kām üzre
bir dem var

Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir ‘İş-i
hurrem var

‘İş-i müdām it-:

1. **‘İş-i müdām it:**

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Sürekli zevk ve sefa etmek.

Yok bāğ-ı bahār-ı felegiñ reng-i
devāmı

Gel meclis-i yārāna gönül ‘İş-i müdām
it

işim efgān:

1. **işim efgāndır:-dır**

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İşi gücü ağlayıp inlemek.

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maḥşüş

işin evle-:

1. **işin eyler:-r**

Gazel 167

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İşini yapmak.

Şayd-gāh-ı dehrde şāhīn işin eyler
megeş
Kalmamış bir zūr-ı bāzūsı dil-āver
erleriñ

işit-:

3. **işit:**

Gazel 154

Mısra: 3

Dinle!.

Yād-ı zülfiyle işit nāle vü feryādımızı
Gör ne ṭanbūr-ı hevā-tārına mızrāb
olduğ

2. **işitdim:-di, -m**

Gazel 225

Mısra: 13

Duymak.

İşitdim gördüğüñ ħ̣āb-ı şeb-i firkatde
cānānı
Saña ey dil bu rü'yā 'ayn-ı vāķi' de
vişāl olsun

3. **işitdim:-di, -m**

Gazel 111

Mısra: 13

İşitmek, duymak.

Gice bir yerde raķīb ile işitdim yāri
'Aceb itdim ki melek eyledi Şeytān'a
heves

4. **işitmedim:-me, -di, -m**

Gazel 17

Mısra: 7

Duymak, haber almak.

Hergiz mürūr-ı 'ömrde bir kez
işitmedim
Bulsun sürūr ħāķır-ı nā-şād-ı 'andelīb

işret:

1. **işrete:-e**

Gazel 88

Mısra: 10

Eğlence yeri.

Def ü ney muṭrib ü mey sāz ü kemāna
der-kār
Rindler 'işrete āgāz idecek günlerdir

2. **işretle:-le**

Gazel 259

Mısra: 3

İçki içme, eğlenme.

'Ömrüñ seniñ ey sākī 'işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun kıldıñ beri
şermende

işret it-:

1. **işret itmek:-mek**

Gazel 245

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İçki içip eğlenmek.

İder ehl-i dilin her bir sūħanda ħāķırın
meksūr
Belādır 'işret itmek zāhid-i mīnā
şikenlerle

işret-geh:

1. **işret-gehde:-de**

Gazel 204

Mısra: 9

İçki içilip eğlenilen yer, meyhane.

Şarşar-ı renc-i ħased birle bu 'işret-
gehde
Ħirmen-i 'ömr-i raķībānı tebāh
eyleyelim

işret-geh-i zamāne:

1. **işret-geh-i zamāneye:-ye**

Gazel 169

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın içki meclisi.

'İşret-geh-i zamāneye geldik sürūr
içün
Cāy-ı neşāt-ı baħtı nigün itdiñ ey felek

işret-i eyyām:

1. **işret-i eyyāma:-a**

Muhammes 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

İşret/eğlence günleri.

Ne maķşūd üzre bir dem 'işret-i
eyyāma me' mürum
Ne bir laħza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
mesrürum

‘işret-i gül-zār:

1. ‘işret-i gül-zārı:-ı

Gazel 106

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin eğlence meclisi.

Haṭṭ içre ‘arızı mey-i gül-gūna

beñzemez

Faşl-ı bahār ‘işret-i gül-zārı görmüşüz

‘işret-i tarh:

1. ‘işret-i tarhını:-ın, -ı

Gazel 164

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Tertibin içkisi.

Gül-şen-i nazma burakdı taze ‘işret-i

tarhını

Ey Garībī nağme-i murğ-ı hoş-elhānıñ

seniñ

iştihā:

1. iştihā:

Gazel 55

Mısra: 10

İştah.

Görünce böyle bir taze hayālin şî‘r-i

rengīniñ

Garībī ḥān-ı nazm-ı pür-nevāle iştihā

artar

iştivāk:

1. iştivākıñla:-ın, -la

Terci-bend 2

Mısra: 49

Büyük arzu duyma.

İştivākıñla gezüb ‘aşıq-ı sūzān ağlar

Şīşe-i cān be-kef ü seng-be-dāmān

ağlar

‘işve:

1. ‘işve:

Muhammes 2

Mısra: 31

cilve, naz, eda.

Şabrım aldıñ ‘işve vü nāz ile ey nāzik

beden

Tır-i müjgānıñla nevlendi yine dāğ-ı

kühen

2. ‘işve:

Terci-bend 3

Mısra: 16

cilve, naz, eda.

Biñ hüsni güzel āhu-yı vaḥşī-nazar

olsa

Her birisi biñ ‘işve ile cilve-ger olsa

3. ‘işveler:-ler

Gazel 72

Mısra: 11

Cilve, naz, eda.

Ne nāz u ‘işveler kim kullanursın yiri

var şimdi

Olunca şafḥa-i rüyuñda ḥaṭṭ peydā ne

söyleller

4. ‘işvesi:-si

Gazel 188

Mısra: 11

Cilve, naz, eda.

‘İşvesi cānlar alur ḳaddi ḳıyāmet

ḳoparur

Nāz ile şīve-i reftarı ḥırāmānlı güzel

it-:

1. it:

Gazel 280

Mısra: 8

Etmek.

Çalmadı naħl-i murādında sitemden
berg ü bār
Çatre-i bārān-ı lütfuñla hıyābān it beni

2. it:

Terci-bend 1

Mısra: 33

Bir işi yapmak.

Ey gönçe-dehen cānıñ için cānıma
raħm it
Gül başıñ için girme benim kanıma
raħm it

3. it:

Terci-bend 1

Mısra: 34

Bir işi yapmak.

Ey gönçe-dehen cānıñ için cānıma
raħm it
Gül başıñ için girme benim kanıma
raħm it

4. it:

Terci-bend 1

Mısra: 35

Bir işi yapmak.

Bağ reng-i ruħ-ı zerdime efgānıma
raħm it
Bağrımda yanan sūziş-i hicrānıma
raħm it

5. it:

Gazel 29

Mısra: 13

Etmek, yapmak.

Bāl it kefi efsūsıñı ey āh-ı nedāmet
Pervāza gel it künbed-i devvāra
teşebbüş

6. it:

Terci-bend 1

Mısra: 36

Bir işi yapmak.

Bağ reng-i ruħ-ı zerdime efgānıma
raħm it
Bağrımda yanan sūziş-i hicrānıma
raħm it

7. it:

Terci-bend 1

Mısra: 37

Bir işi yapmak.

Çurbānıñ olam hāl-i perīşānıma raħm
it
Ağlatma beni dīde-i giryānıma raħm it

8. it:

Terci-bend 1

Mısra: 38

Bir işi yapmak.

Çurbānıñ olam hāl-i perīşānıma raħm
it
Ağlatma beni dīde-i giryānıma raħm it

9. it:

Gazel 257

Mısra: 2

Etmek, yapmak.

Ağyār ile bu bezimde hem-hānelik itme
Hem-rāzlık it ‘aşıkā bī-gānelik itme

10. it:

Gazel 257

Mısra: 10

Etmek, yapmak.

Güş eyledigiñ sırrı bīrūn itme
dehenden
Bu yerde girih-gīrlık it şānelik itme

11. it:

Gazel 280

Mısra: 4

Etmek, yapmak.

Pīç ü tāb-ı cismim oldu za‘fdan
mānend-i tāk
Cūy-ı ihsānıñla bir serv-i hıramān it
beni

12. it:

Gazel 280

Mısra: 6

Etmek, yapmak.

Şāh-sār-ı bāğ-ı ümmīdim varak-rīz
oldı hep

Nev-bahār-ı feyz-i en‘āmıñla reyyān it
beni

13. it:

Gazel 280

Mısra: 12

Etmek, yapmak.

Qalmışım baht-ı siyāhım teg şeb-i
deycürda

Nür-ı en‘āmıñla bir hürşid-i tábān it
beni

14. it:

Gazel 280

Mısra: 14

Etmek, yapmak.

Vaqtidir baħr-ı mürüvvet cūŝa gelsün
her yaña

Ey kerem-kārā o bahra dürr-i ğaltān it
beni

15. it:

Gazel 280

Mısra: 20

Etmek, yapmak.

Zir-i ħār-ı faħrda bī-çāre qaldım dil
ħazın

Bāĝ-ı vaŝfıñda Ğarībī teg hoş-elħān it
beni

16. it:

Terci-bend 1

Mısra: 25

Etmek.

Ey gül nazār it ħālime ħāk olmadan
evvel

Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

17. it:

Gazel 280

Mısra: 10

Etmek.

Faħr ile vīrānedir miħnet-serā-yı
ħātırım

Dest-i lütfuñla yine ma‘mür-ı iħsān it
beni

18. it:

Gazel 280

Mısra: 18

Etmek.

Dil du‘ā-yı devlet ü dīniñde cevlan
itmege

Dest-ber-āverde-i der-ĝāh-ı Yezdān it
beni

19. it:

Gazel 142

Mısra: 11

Etmek.

Ser-sebz-i nihāl olmak için bāĝ-ı ümīd
it

Ebr-i kerem-i Ğazret-i Yezdān'a
tevaħku‘

20. it:

Gazel 253

Mısra: 13

Etmek.

Yā Rab ol māh-liķāyı bize ŝābit-
kağem it

Eyle bī-çāre Ğarībī'ye ‘ināyet bu gice

21. itdi:-di

Gazel 26

Mısra: 1

Etmek, eylemek.

Yine bir civān-ı bed-ħū ŝabr mülkin
itdi ĝāret

Mest-i fitne çeŝm-i cādū katl-i ‘āma
virdi ruħŝat

22. itdi:-di

Gazel 63

Mısra: 17

Etmek, yapmak.

Mest-i ‘aşk itdi Ğarībī seni ol gülşen-i
ħüsn

Bülbül-i ŝuħ-ı ĝazel-ħ‘ān olacağsın
āħir

23. itdi:-di

Gazel 168

- Mısra: **15**
Etmek, yapmak.
 Mağz-ı serinde itdi revân-tiše cüy-ı şîr
 Şîrîni-i vişaline Ferhâd olanlarıñ
24. **itdi:-di**
Muhammes 3
 Mısra: **5**
...gibi yapmak, ...haline getirmek.
 Hârâb itdi şabâ iklîmini seyl-i ‘adem
 başdı
 Bahâr-ı hüsñüne tâb u tarâvet
 gelmeden aqdem
25. **itdi:-di**
Terci-bend 1
 Mısra: **9**
Bir işi yapmak.
 Kâr itdi gamiñla dile âşâr-ı muhabbet
 Cân oldı yine sũhte-i nâr-ı muhabbet
26. **itdi: -di**
Terkib-bend 1
 Mısra: **1**
Etmek, eylemek, yapmak.
 Ğamiñ ey gonçe-dehân gönlimi
 maħzũn itdi
 ‘Aşkıñ ey Leyli-i ‘âlem beni Mecnũn
 itdi
27. **itdi: -di**
Terkib-bend 1
 Mısra: **2**
Etmek, eylemek, yapmak.
 Ğamiñ ey gonçe-dehân gönlimi
 maħzũn itdi
 ‘Aşkıñ ey Leyli-i ‘âlem beni Mecnũn
 itdi
28. **itdi: -di**
Terkib-bend 1
 Mısra: **3**
Etmek, eylemek, yapmak.
 Derd-i hasret gözimiñ yaşını Ceyhũn
 itdi
 Eşk-i hũn-âb ruħ-ı zerdimi gül-gũn itdi

29. **itdi: -di**
Terkib-bend 1
 Mısra: **4**
Etmek, eylemek, yapmak.
 Derd-i hasret gözimiñ yaşını Ceyhũn
 itdi
 Eşk-i hũn-âb ruħ-ı zerdimi gül-gũn itdi
30. **itdi: -di**
Terkib-bend 1
 Mısra: **5**
Etmek, eylemek, yapmak.
 Sũziş-i dâğ-ı muhabbet cigerim hũn
 itdi
 Nigeñiñ ‘âşıkâ cân virmegi kânũn itdi
31. **itdi: -di**
Terkib-bend 1
 Mısra: **6**
Etmek, eylemek, yapmak.
 Sũziş-i dâğ-ı muhabbet cigerim hũn
 itdi
 Nigeñiñ ‘âşıkâ cân virmegi kânũn itdi
32. **itdi: -di**
Terkib-bend 1
 Mısra: **7**
Etmek, eylemek, yapmak.
 Sitemiñ câna yetũb derdimi efzũn itdi
 Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsũn
 itdi
33. **itdi: -di**
Terkib-bend 1
 Mısra: **8**
Etmek, eylemek, yapmak.
 Sitemiñ câna yetũb derdimi efzũn itdi
 Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsũn
 itdi
34. **itdi:-di**
Tarih 1
 Mısra: **9**
...gibi yapmak, ...haline getirmek.
 Müşterî (ARAPÇA) itdi gevher ü
 yâkũtdan

Saçmak için anı dehre geh yemîn ü
geh şimāl

35. **itdigi:-dig, -i**

Gazel 103

Mısra: 9

Etmek, eylemek, yapmak.

İtdigi çevre taḥammül iderek feryādım
Bir gün eyler dil-i gerdūna eşer çok
gitmez

36. **itdigi:-dig, -i**

Gazel 45

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Bī-hūde değil ḥāl ü ḥaṭ-ı çehre-i ḥübān
Hep itdigi bī-dādlara defterimizdir

37. **itdigi:-dig, -i**

Gazel 173

Mısra: 11

Etmek, eylemek.

Peyk-i ḥayālīñ itdigi bī-dād-ı
vücūddan
Ma'mūr olan bu mülkde bir ḥāne
görmedik

38. **itdigi:-dig, -i**

Gazel 88

Mısra: 7

Etmek, yapmak.

Ser-i kūyunda esīr itdigi üftādeleri
Bir niḡāh ile ser-efrāz idecek günlerdir

39. **itdigi:-dig, -i**

Gazel 114

Mısra: 1

Etmek, yapmak.

Hep itdigi 'izzet beni ḥ'ār itmek
içünmiş
Genc-i dili aḡyāra nişār itmek içinmiş

40. **itdigi:-dig, -i**

Gazel 191

Mısra: 2

Etmek, yapmak.

'Aşk her bir dil-i nā-pākden olmaz
me'mül
Āteşin itdigi iş ḥākden olmaz me'mül

41. **itdigim:-dig, -im**

Gazel 5

Mısra: 12

Etmek, eylemek.

Bār-ı 'iṣyān ile dutdum yüzümü
dergāhıña
Hep ḥaṭādır itdigim ḳavlim ḥaṭā fi'lim
ḥaṭā

42. **itdigim:-dig, -im**

Gazel 269

Mısra: 6

Etmek, yapmak.

Bu fikr ile gönül āvāre-i kūh-sār-ı
miḥnetdir
Kime āyā seniñle itdigim seyr-i çemen
kaldı

43. **itdigin:-dig, -in**

Gazel 10

Mısra: 14

Etmek, eylemek.

Ol şeh-süvār-ı kişver-i ḥüsn ü
melāḥatin
Hep itdigin Ġarībi beyān söylerim
saña

44. **itdigiñ:-dig, -iñ**

Gazel 63

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Şimdi lüṭf eyle biraz 'āşık-ı bī-çāreye
kim
İtdigiñ çevre peşimān olacaḳsın āḥir

45. **itdigin:-dig, -iñ**

Gazel 167

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Sīne-i 'uşşāka müjgān itdigin tīg
itmedi
Āh kim bir ḳıl kadar te'şiri yok
ḥançerleriñ

46. **itdim:-dim**

Terkib-bend 1

Mısra: **49**

Etmek, eylemek.

Gül görüb lâl olayım nâle vü âh itdim
ise
Kâmetim şınsın eger serve nigâh itdim
ise

47. **itdim:-dim**

Terkib-bend 1

Mısra: **50**

Etmek, eylemek.

Gül görüb lâl olayım nâle vü âh itdim
ise
Kâmetim şınsın eger serve nigâh itdim
ise

48. **itdiñ:-diñ**

Muhammes 2

Mısra: **19**

Etmek, eylemek, yapmak.

Ṭavḳ-ı ğamda ḳumri-i bî-per ü bâl
itdiñ beni
El-amân ey serv ü kâmet la'l-i ruḥsâr
el-amân

49. **itdiñ:-di, -ñ**

Muhammes 2

Mısra: **16**

Bir işi yapmak.

El-amân ey ğamzesi ḳâtil-i ḥün-ḥvâr
el-amân
Firḳatiñle ey meh inceltdiñ hilâl itdiñ
beni

50. **itdiñ:-di, -ñ**

Muhammes 2

Mısra: **17**

Bir işi yapmak.

Sevdigim vîrâne-i peyk-i ḥayâl itdiñ
beni
‘Arz-ı ḥâl itmekden ey şeh-zâde lâl
itdiñ beni

51. **itdiyse:-di, -y, -se**

Terkib-bend 1

Mısra: **8**

Etmek, eylemek.

Sitemiñ câna yetüb derdimi efzûn itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsûn
itdi

52. **ide:-e**

Terkib-bend 1

Mısra: **45**

Etmek, eylemek, yapmak.

Gül-şen-i ḥüsnde gül yok ki ide ḥande
saña
Ola ḳurbân göreyim ‘aḳl-ı perâkende
saña

53. **ider:-er**

Gazel 1

Mısra: **12**

Bir işi yapmak.

Ümmîd-vâr-ı lütf-ı Ḥaḳ ol ağla ey
göñül
Ḥasret-keşân-ı vaşl ider efġâna ibtidâ

54. **ider:-er**

Gazel 197

Mısra: **9**

Etmek.

Leme‘âtıyla ider ‘âlemi şafvet-ḥâne
Dest-i ḥübâna ‘aceb mevc-i şafâdır
ḥâtem

55. **ider:-er**

Gazel 53

Mısra: **6**

Etmek.

Nihâlinde turunc-ı nîme-resdir
ġabġab-ı Yûsuf
O bâġiñ kim anı sîr-âb ider çâh-ı zekân
dirler

56. **ider:-er**

Gazel 83

Mısra: **5**

Dönüştürmek.

Şofî seni de ben gibi bâde-perest ider
Ol şüh-ı çeşm-i sâkiniñ ibrâmı bellidir

57. **itme:-me**

Gazel 257

Mısra: 2

Etmek, yapmak.

Ağyār ile bu bezmde hem-hānelik itme
Hem-rāzlık it 'āşıka bī-gānelik itme

58. **itme:-me**

Gazel 257

Mısra: 6

Etmek, yapmak.

Reng-i gül-i ruhsārıñı 'arz itme şabāya
Her qadriñi bilmezlere cānānelik itme

59. **itme:-me**

Gazel 257

Mısra: 12

Etmek, yapmak.

Bu kāmēt-i ḥamla sen o şūḥı
kucamazsın
Her gence heves eyleme vīrānelik itme

60. **itme:-me**

Gazel 265

Mısra: 12

Yapmak, etmek.

Ey dil şaḫın dolaşma müjgān-ı şūḥ-ı
yāre
Cān figārıñ itme tīr-i gāma nişāne

61. **itme:-me**

Gazel 222

Mısra: 5

Etmek.

Niğāha dīde-bāz itme ki ğamzeñ kās-
ı cān eyler
Meded şemşīr-i cellādıñ hemīşe der-
niyām olsun

62. **itme:-me**

Terkib-bend 1

Mısra: 91

... etmek, ... haline getirmek.

Şīşe-i 'ömr-i belā dīdemi meksūr itme
Bāde-i vaşldan ey şūḥ beni dūr itme

63. **itme:-me**

Terkib-bend 1

Mısra: 92

... etmek, ... haline getirmek.

Şīşe-i 'ömr-i belā dīdemi meksūr itme
Bāde-i vaşldan ey şūḥ beni dūr itme

64. **itme:-me**

Terkib-bend 1

Mısra: 93

... etmek, ... haline getirmek.

Murg-ı cānı kafes-i cismde rencūr itme
Zaḫm-ı müjgānı dutub raḫne-i nāsūr
itme

65. **itme:-me**

Terkib-bend 1

Mısra: 94

... etmek, ... haline getirmek.

Murg-ı cānı kafes-i cismde rencūr itme
Zaḫm-ı müjgānı dutub raḫne-i nāsūr
itme

66. **itme:-me**

Terkib-bend 1

Mısra: 95

... etmek, ... haline getirmek.

Çeşm-i a'dā-yı cefā-cūya beni ḥūr
itme
Ġam sipāhına dili ḫāne-i zembūr itme

67. **itme:-me**

Terkib-bend 1

Mısra: 96

... etmek, ... haline getirmek.

Çeşm-i a'dā-yı cefā-cūya beni ḥūr
itme
Ġam sipāhına dili ḫāne-i zembūr itme

68. **itme:-me**

Terkib-bend 1

Mısra: 97

... etmek, ... haline getirmek.

Göñlümi çeşm-i Ġarībī gibi bī-nūr
itme
Kurb-ı der-gāhdan ey şeh beni mehcūr
itme

69. **itme:-me**

Terkib-bend 1

Mısra: **98**

... *etmek*, ... *haline getirmek*.

Gönlümi çeşm-i Garîbî gibi bî-nür

itme

Ḳurb-ı der-gâhdan ey şeh beni mehcür

itme

70. **itme:-me**

Gazel 257

Mısra: **4**

Etmek, yapmak.

Sâgar gibi öpdürme şağın halka

dudağın

Mînâ gibi tır bezmde peymânelik itme

71. **itme:-me**

Terci-bend 1

Mısra: **54**

...*gibi yapmak*, ...*haline getirmek*.

Ḳaṭ' eylemem ümmîdi daḥı 'afv u

'atâdan

Ḳan itme yeter bağrımı ḥavf eyle

Ḥudâ'dan

72. **itme:-me**

Gazel 257

Mısra: **1**

Etmek.

Ağyâr ile bu bezmde hem-ḥânelik itme

Hem-râzlık it 'âşıka bî-gânelik itme

73. **itmeden:-me, -den**

Gazel 78

Mısra: **9**

Akıtmak.

Fitne çeşmiñ her zamân ḳan itmeden

gâfil degil

Hem yine bir ḥaste vü bîmâr kendin

gösterür

74. **itmedi:-me, -di**

Gazel 167

Mısra: **9**

Etmek, eylemek.

Sîne-i 'uşşâka müjgân itdigin tîğ

itmedi

Âh kim bir ḳıl ḳadar te'sîri yok

ḥançerleriñ

75. **itmedim:-me, -di, -m**

Terci-bend 4

Mısra: **25**

Etmek, eylemek.

Mey-i bezm-i vişâliñ başa dek nüş

itmedim bî-ğaş

Firâḳın ḥırmen-i maḳşûda urdı şu'le-i

âteş

76. **itmege:-meg, -e**

Gazel 276

Mısra: **6**

Etmek, eylemek.

Nihâl-i ḳâmetim ḡamla varaḳ-rîz-i

ḥazân iken

Bahâr-ı 'ömri reyyân itmege ebr-i 'atâ

geldi

77. **itmege:-meg, -e**

Terci-bend 1

Mısra: **14**

Bir işi yapmak.

La'liñde iken dâru-yı bîmâr-ı

muḥabbet

Meyliñ var ise itmege ey yâr-ı

muḥabbet

78. **itmek:-mek**

Terci-bend 2

Mısra: **17**

Etmek.

Nedir ey ḥür-liḳâ mihrîni noḳşân

itmek

Bağrımı ḥançer-i bî-dâdiñ ile ḳan

itmek

79. **itmek:-mek**

Terci-bend 2

Mısra: **18**

Etmek.

Nedir ey ḥür-liḳâ mihrîni noḳşân

itmek

Bağrımı hañçer-i bî-dâdîñ ile kan
itmek

80. **itmek:-mek**

Terci-bend 2

Mısra: 19

Etmek.

Dîdemi hañret-i dîdâr ile giryân itmek
Gül gibi hâre uyub bülbülü nâlân itmek

81. **itmek:-mek**

Terci-bend 2

Mısra: 20

Etmek.

Dîdemi hañret-i dîdâr ile giryân itmek
Gül gibi hâre uyub bülbülü nâlân itmek

82. **itmek:-mek**

Terci-bend 2

Mısra: 21

Etmek.

‘Âşık-ı zâra cefâ gayrıya ihsân itmek
Demidir vuşlatıña cânımı qurbân
itmek

83. **itmek:-mek**

Terci-bend 2

Mısra: 22

Etmek.

‘Âşık-ı zâra cefâ gayrıya ihsân itmek
Demidir vuşlatıña cânımı qurbân
itmek

84. **itmek:-mek**

Terkib-bend 1

Mısra: 13

Etmek.

‘Âdetiñ itmek idi ‘âşıkâ ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bî-çâreye şefkat
evvel

85. **itmekden:-mek, -den**

Muhammes 2

Mısra: 18

Etmek, eylemek.

Sevdigim vîrâne-i peyk-i hayâl itdiñ
beni

‘Arz-ı hâl itmekden ey şeh-zâde lâl
itdiñ beni

86. **itmeseydiñ:-me, -se, -y, -diñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 18

Etmek, eylemek.

Çünkü göñlüñde var idi bu ferâgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bâri muhabbet
evvel

87. **itmez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Bir işi yapmak.

Bahtımı qahr ile âlüde-i hvâb itmez
idiñ
Hâne-i göñlümi firqatle harâb itmez
idiñ

88. **itmez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Bir işi yapmak.

Bahtımı qahr ile âlüde-i hvâb itmez
idiñ
Hâne-i göñlümi firqatle harâb itmez
idiñ

89. **itmez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 23

Bir işi yapmak.

Dîdemi giry-e-i hañretle pür-âb itmez
idiñ
Sînemi âteş-i ‘aşkıñla kebâb itmez idiñ

90. **itmez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Bir işi yapmak.

Dîdemi giry-e-i hañretle pür-âb itmez
idiñ
Sînemi âteş-i ‘aşkıñla kebâb itmez idiñ

91. **itmez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Bir işi yapmak.

Mihr iderdiñ ğazab-ālūde 'itāb itmez
idiñ

Yüregim kanını ey şūh şarāb itmez
idiñ

92. **itmez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 26

Bir işi yapmak.

Mihr iderdiñ ğazab-ālūde 'itāb itmez
idiñ

Yüregim kanını ey şūh şarāb itmez
idiñ

93. **itmez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 27

Bir işi yapmak.

Her su'ālimde baña telh cevāb itmez
idiñ

Cismimi ğuşe-i miñnetde türāb itmez
idiñ

94. **itmez:-mez**

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Bir işi yapmak.

Her su'ālimde baña telh cevāb itmez
idiñ

Cismimi ğuşe-i miñnetde türāb itmez
idiñ

95. **itmiş:-miş**

Terkib-bend 1

Mısra: 99

Bir işi yapmak.

'Afv kıl her ne ğünāh itmiş isem
sultānım

Ey benim rüşeni-i dīde-i hūn-efşānım

96. **itmiş:-miş**

Gazel 264

Mısra: 1

Yapmak.

Hayli idi itmiş iken turre-i rü-püşunda
Dil-i divānemi buldum der-i
mengüşunda

97. **itmişler:-miş, -ler**

Gazel 134

Mısra: 5

Etmek, yapmak.

Kaşın altun hile/hule cedvel kalem
zülfüñden itmişler
Olunca muşhaf-ı hüsñüñ bu ğüne zer-
nigār-ı haṭṭ

98. **itse:-se**

Terci-bend 3

Mısra: 34

Bir işi yapmak.

Biñ şūh-ı 'Acem 'āşıkı dil-ħaste taḫḫibi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarībī

99. **itse:-se**

Gazel 191

Mısra: 3

Etmek.

Şeb-i hicrān ne ğadar baḫtı siyāh itse
yine
Gerd-i āyīne-i idrākden olmaz me'mül

100. **itse:-se**

Gazel 59

Mısra: 9

Yapmak, etmek.

Kim ki 'aḫīḫ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı ğaşrde teşne lebine şu
gelür

101. **itse:-se**

Gazel 197

Mısra: 11

Etmek, yapmak.

Zer-i hürşidden itse n'ola şayyāğ-ı
felek
Ḫatı engüş-ti nigārına sezādır ḫātem

102. **itsem:** -se, -m

Terci-bend 4

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

Dem-â-dem ger temennâ-yı diyâr-ı
küy-ı yâr itsem
Yeri var sende ayru bülbül-âsâ âh u
zâr itsem

103. **itsem:** -se, -m

Terci-bend 4

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

Dem-â-dem ger temennâ-yı diyâr-ı
küy-ı yâr itsem
Yeri var sende ayru bülbül-âsâ âh u
zâr itsem

104. **itsem:** -se, -m

Terci-bend 4

Mısra: 9

Etmek, eylemek.

Gül-i ruhsâr-ı yâdıyla vücûdum bî-
karâr itsem
Hâkımdır ger saña ey şüh her dem
inkisâr itsem

105. **itsem:** -se, -m

Terci-bend 4

Mısra: 10

Etmek, eylemek.

Gül-i ruhsâr-ı yâdıyla vücûdum bî-
karâr itsem
Hâkımdır ger saña ey şüh her dem
inkisâr itsem

106. **itsün:** -sün

Gazel 142

Mısra: 5

Etmek.

İtsün seni endâhte-i çâh-ı mezellet
Ey Yûsuf-ı dil eyleme ihvâna tevaqqu‘

107. **itsün:** -sün

Gazel 233

Mısra: 1

Etmek.

Nice bir dâğ-ı firâkıñ beni bî-tâb itsün
Girye-i ‘aşk gözüm yaşını seyl-âb
itsün

108. **itsün:** -sün

Gazel 233

Mısra: 6

Etmek, yapmak.

Nice bir pençe-i gam mey-kede-i
firqatde
Yüregim kanını hasretle mey-i nâb
itsün

109. **itsün:** -sün

Gazel 233

Mısra: 10

Etmek, yapmak.

Muşhaf-ı hüsnî faşîh olmak için
‘uşşâka
Hat-ı reyhân ile koy aña i ‘râb itsün

110. **itsün:** -sün

Gazel 233

Mısra: 4

Etmek.

Ey gül-i bâğ-ı vefâ eyle mürüvvet nice
bir
Hasret-i la‘l-i lebiñ dîdemi bî-h‘âb
itsün

111. **itsün:** -sün

Gazel 233

Mısra: 8

Etmek.

Geldi mecnûn gibi dîvâna gönül
gerdenini
Zülf-i meh-veşlere vâ-beste-i kullâb
itsün

112. **itsün:** -sün

Tarih 1

Mısra: 33

Etmek.

Türk ü tâz-ı gamdan itsün Hâkğ
vücûdın bî-keder
Sâbit oldukça cihân üzere mesrûr mâh
u sâl

113. **itürür:-ür, -ür**

Gazel 264

Mısra: **13**

Etmek, yapmak.

Kendi kendini itürür 'aşk yetince hüsne
Bülbülü h'âb başar gibi gül âgûşunda

'itâb:

1. **'itâb:**

Terkib-bend 1

Mısra: **25**

Azarlama, paylama.

Mihr iderdiñ ğazab-âlûde 'itâb itmez
idiñ
Yüregim kıranı ey şüh şarâb itmez
idiñ

2. **'itâbîñ:-iñ**

Gazel 76

Mısra: **1**

Azarlama, tersleme, paylama.

Bezminde o şüh ile 'itâbîñ yeri yokdur
Ol Ka'be'de âheng ü rebâbîñ yeri
yokdur

'itâb eyle:-

1. **'itâb eylediñ:-diñ**

Gazel 284

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Azarlamak, terslemek.

Bir kerre feyz-i vuşlatıña nâ'il olmadık
Müstevcib-i hezâr 'itâb eylediñ beni

'itâb kıl:-

1. **'itâb kılma:-ma**

Gazel 139

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Ayıplama, azarlama.

Qılma çok meclis-i rindâna 'itâb ey
vâ'iz

Hakk bilür kimdir olan ehl-i 'azâb ey
vâ'iz

i'tibâr eyle:

1. **i'tibâr eyler:-r**

Gazel 13

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Değer vermek.

Eylemez tîr-i nigâhın ol perî benden
dirîğ
Yâr-ı şâdık oldığımdan i'tibâr eyler
baña

i'tibâr kıl:-

1. **i'tibâr kılma:-ma**

Gazel 66

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Önem vermek, dikkate almak.

Qılma raķîbe sürme gibi göze i'tibâr
Ş'ol rû-siyeh inanma değil İsfahanlı'dır

i'tibâr ol:-

1. **i'tibâr olmaz:-maz**

Gazel 94

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Rağbet edilmek.

Göñül aldanma çarhıñ inķılâbı ber-
karâr olmaz

Sipihriñ gerdiş-i eyyâmına hiç i'tibâr
olmaz

2. **i'tibâr olmaz:-maz**

Gazel 94

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Rağbet edilmek.

Göñül aldanma çarhıñ inqılâbı ber-
karâr olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyâmına hiç i'tibâr
olmaz

ittihād-ı zāt:

1. ittiḥād-ı zātıdır: -ı, -dır

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kişinin birliği.

N'ola naqş itsem ḥayāl-i yâri levḥ-i
sîne
İttiḥād-ı zātıdır Ferhād'a şüretten
murād

2. ittiḥād-ı zātıdır: -ı, -dır

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kişinin birliği.

N'ola naqş itsem ḥayāl-i yâri levḥ-i
sîne
İttiḥād-ı zātıdır Ferhād'a şüretten
murād

ittişāl:

1. ittişāl:

Tarih 1

Mısra: 4

Yakınlık, yan yana gelme.

Serdi-i bed-mihri-i gerdūna irdi
inqırāz
Germ-ülfet 'aşık u ma'sūka virdi ittişāl

iyāb:

1. iyāb:

Gazel 144

Mısra: 1

Geri gelme, geri dönme.

Yārdan vuşlata ḥ'āhişle iyāb itme
ṭama'
Nakş-ı taşvirden āgūş-ı şitāb itme
ṭama'

iz'an:

1. iz'an:

Gazel 247

Mısra: 2

Anlayış, kavrayış, feraset.

Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-güstersin ey bed-ḥū meger iz'an
mı var sende

'izār:

1. 'izārına: -ı, -n, -a

Gazel 288

Mısra: 9

Yanak.

Geldi 'arak 'izārına ol māh-ṭal'atın
Yağdı derūnum āteş-i 'aşkıñ şerāresi

2. 'izārında: -ın, -da

Gazel 70

Mısra: 5

Yanak.

'İzārında o şūḥuñ oldı ḥaṭṭ bir vechle
peydā
Ki güyā dūd-ı āteş rüy-ı gülden āşkār
eyler

izhār id-:

1. izhār idemem: -e, -me, -m

Gazel 243

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meydana çıkarmak.

İzhār idemem ḥalka ruḥ-ı şāhid-i fikri
Kalsun hele koy perde-i esrār arasında

izhār kıl-:1. **izhār kılma:-ma****Gazel 10**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Izhar etmek: açığa vurmak, belirtmek, göstermek.*

Kaşdım budur ki olmasun āgāh
müdde 'ī
Izhār kılma hālka amān söylerim saña

'izz ü vakār:1. **'izz ü vakār:****Gazel 52**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kıymet ve haysiyet.

Dil ebruvān-ı yāri ne var eylese
maḳām
'İzz ü vakār Kāf'ına 'Ankā gelür gider

'izzet:1. **'izzet:****Gazel 114**

Mısra: 1

Değer, kıymet, ululuk, yücelik.

Hep itdiği 'izzet beni h̄'ār itmek
içünmiş
Genc-i dili ağıyāra nişār itmek içünmiş

2. **'izzetin:-in****Gazel 58**

Mısra: 14

Değer, ululuk, yücelik.

Şimdi Ğarībī geldi begim hāk-i pāyīña
Dut 'izzetin ki hātır-ı gam-gīn ğarībdir

-J-**jāle:**1. **jāle:****Gazel 129**

Mısra: 8

Çiy tanesi.

Şüst ü şūya gül yüzüñ gerd-i hevādan
her seher
Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle 'arz

jeng-i elem:1. **jeng-i elem:****Muhammes 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Üzüntü/keder pisi/izi.

O şūhuñ mülk-i hüsnine sipāh-ı hatt
kadem başdı
Dağı āyīne-i 'uşşāk iken jeng-i elem
başdı

-K-**ka'be:**1. **ka'be:****Gazel 89**

Mısra: 6

*Bütün müslümanların kiblesi ve
ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki
mukaddes binâ, beytullah.*

Ṭālib ol vaşlma kūyunda raḳībi öldür
Kurb-ı Haḳ isteyene Ka'be 'ibâdet
yeridir

2. **ka'be'de:-de****Gazel 76**

Mısra: 2

*Kible-i İslâm olan Beytullahü'l-
harâm.*

Bezminde o şūh ile 'itābîñ yeri yokdur
Ol Ka'be'de āheng ü rebābîñ yeri
yokdur

3. **ka'be'ye:-y, -e**

Gazel 138

Mısra: 11

*Kible-i İslâm olan Beytullahü'l-
harâm.*

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
dîdârın
Şimden gerü şeydâ dil büt-hāneden
eyler hazz

ka'be-i cāme-siyāh:

1. **ka'be-i cāme-siyāh:**

Gazel 18

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Siyah elbiseli Ka'be.

Ka'be-i cāme-siyāh ile Ğarībî diliñe
Olma şüret-kede-i naqş-ı kilisā-yı
taleb

ka'be-i dîdār:

1. **ka'be-i dîdāra:-a**

Gazel 226

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün, yüz güzelliğinin

Kabe'si.

Çatı āvāredir diller cemālîñ cüst-
cüsunda

Efendim yüz dutarlar Ka'be-i dîdāra
biñ yerden

ka'be-i dîdāra şığ:-

1. **ka'be-i dîdāra şığışmaz:-ış, -maz**

Gazel 109

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yüz güzelliğinin Ka'be'sine
sığışmak.*

Zînhār haç-ı rû-siyehe virme icāzet
Huccāc-ı Habeş Ka'be-i dîdāra
şığışmaz

ka'be-i dîdār:

1. **ka'be-i dîdārı:-ı**

Gazel 249

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün, yüz güzelliğinin

Ka'be'si.

Varalum Ka'be-i dîdārı tavāf
eyleyelüm
Öpelüm hāk-i derin Beyt-i
Mükerremcesine

ka'be-i maksūda ir:-

1. **ka'be-i maqşūda irmek:-mek**

Gazel 186

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gaye Ka'be'sine ermek.

Ka'be-i maqşūda irmek ārzūsiyla
müdām

Cānıma rāh-ı talebde cüst-cü eksük
degil

ka'be-i ruhsār:

1. **ka'be-i ruhsāra:-a**

Gazel 19

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Ka'be gibi olan yüzü.

Ka'be-i ruhsāra yüz dutmuş gelür hāl
ü haññ
Kāfir-i hüsnüñ meger zālīm Müselmān
oldı hep

ka'be-i ümîd:

1. ka'be-i ümîde:-e

Gazel 194

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ümidin Ka'besi.

Ol Ka'be-i ümîde eyler gönül tekâpü
Yâ Rab bu nâ-murâdı maqşûda eyle
vâşıl

kâb-ı kavseyn:

1. kâb-ı kavseyn:

Gazel 236

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İki kavis mesâfesi.*

Ey şâh-ı mülk-i dehreyn fermân-revâ-
yı kevineyn
Zî-bende kâb-ı kavseyn mânend-i tāk-ı
ebrû

kâbil:

1. kâbil:

Gazel 38

Mısra: 7

Mümkün, uygun olan.

Vîrân olacak hıttası ta'mîre ne kâbil
Bir mülkde kim naşb ola sultân
müte'addid

kâbil ol-:

1. kâbil olmaz:-maz

Gazel 163

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Münasip, uygun olmak.

Olmaz Ğarîbi şıhâte kâbil cerâhâti
Cân kim şehîd-i ğamzesidir dil-
rübâlarıñ

kâbiliyet:

1. kâbiliyetim:-im

Gazel 48

Mısra: 13

Kabiliyet, yetenek.

Ğüsnüñ Ğarîbi bilmege var
kâbiliyetim
Kim nüşha-i Ğavâtım-i Ğüsn
ezberimdedir

kabül eyle:

1. kabül eyler:-r

Gazel 241

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kabul etmek.

Ğüneh-kâr u siyeh-rû bir kuluñdur kim
kabül eyler
Ğarîbî'niñ du'âsına icâbet senden
olmazsa

2. kabül eyler: -r

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kabul etmek.

Zümre-i ehl-i muĞabbet seni eyler mi
kabül
Ser-be-ser zaĞm-Ğor-ı tîĝ-i zebân
olmayıcak

kabül it-:

1. kabül itmez:-mez

Gazel 52

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Onaylamak, benimsemek.

İtmez kabül ol şeh-i mesned-nişîn-i
nâz

Bunca ki seyl-i eşk-i temennâ gelür
gider

2. **ķabül itmez:-mez**

Gazel 273

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Onaylamak, benimsemek.

Oldum o şūha eylemeden lütf ü ilticâ
İtmez ķabül elde dahı çäre ķalmadı

ķabül kıl:-

1. **ķabül ķılmazuz:-maz, -uz**

Gazel 97

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, onaylamak, razı

olmak.

Ķılmazuz her nâ-sezâ ef'âli gerdündan
ķabül
Zîr-i bâr-ı minnet-i cānāna
gelmişlerdenüz

ķabül ol:-

1. **ķabül olmayacak:-ma, -y, -acak**

Gazel 133

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kabul görmek, onaylanmak.

Hatt ķabül olmayacak tîg gelür
ardından
'Āķıbet memleket-i hüsni ħarâb eyler
hatt

ķabül-i 'āfiyet it:-

1. **ķabül-i 'āfiyet itmez:-mez**

Gazel 168

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Afiyet kabul etmek.

Ṭab'ı ķabül-i 'āfiyet itmez Ğarībi-veş
Cevr ü cefâ-yı dil-bere mu'tād
olanlarıñ

ķabüs-ı elem:

1. **ķabüs-ı elem:**

Muhammes 3

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Keder ķabusu, dert kabusu.

Bizi hengām-ı bî-dārīde ķabüs-ı elem
başdı
Neden erzendedir 'uşşāķa bilmem
hüsni ebrüsü

ķabza-i 'aşk:

1. **ķabza-i 'aşkıñda:-iñ, -da**

Terci-bend 1

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Aşkın kabzası, kılıfı.

Gel gör ne çeker ķabza-i 'aşkıñda bu
hālīm
Öldürme beni ķalmaya boynuñda
vebālīm

ķabza-i dil-gîr-i cānān:

1. **ķabza-i dil-gîr-i cānāna:-a**

Gazel 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönlü elinde tutan.

Seni ben maħrem itdim ķabza-i dil-gîr-
i cānāna
Yine bilmem nedir ķaşdıñ baña ey bî-
vefâ ħançer

ķabza-i hükm-i 'adālet:

1. **ķabza-i hükm-i 'adāletiñ:-iñ**

Gazel 159

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Adalet hükmünün boyunduruğu.

Dutdı cihānı kabza-i hükm-i 'adāletiñ
 Hatm itdi enbiyā-yı zuhūr-ı risāletiñ

kaç-:

1. **kaçan:-an**

Gazel 73

Mısra: 12

Na zaman.

Beni zülfünden ayru görse eṭfāl-i ser-i
 kūyuñ
 Kaçan zencirini bozmuş yine dīvāne
 söyleller

2. **kaçar:-ar**

Terci-bend 4

Mısra: 33

(Birinden veya bir şeyden)

Kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
 serdimden

Ḥaber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
 hāl-i derdimden

3. **kaçarsın:-ar, -sın**

Gazel 47

Mısra: 9

(Birinden veya bir şeyden)

Kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

Ey dil ne kaçarsın ser-i zülfünden o
 şūhuñ

Gencīne-i hüsünde siyeh mār degildir

kadar:

1. **kadar:**

Terci-bend 2

Mısra: 35

"Ölçüsünde, derecesinde"

anlamında edat.

Bu kadar pādişehim bendeye āzār
 yeter
 Saña derd-i dilimi eylemek ızhār yeter

2. **kadar:**

Gazel 99

Mısra: 4

"ölçüsünde, derecesinde"

anlamında edat.

'Aceb bir böyle gül-şende esir-i pençe-
 i hārim
 Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
 kadar gelmez

3. **kadar:**

Gazel 209

Mısra: 7

"ölçüsünde, derecesinde"

anlamında edat.

Ḥüsn-i ruhsārını bir şemme kadar vaşf
 itdim
 Çeşm-i 'āşık gibi āyineye hayret
 virdim

4. **kadar:**

Terci-bend 2

Mısra: 41

"ölçüsünde, derecesinde"

anlamında edat.

Ġazabıñdan bu kadar cāna tezelsül ne
 için
 Geh belā-yı ḥam-ı zülf ü geh[i] kākül
 ne için

5. **kadar:**

Gazel 191

Mısra: 11

Kadar, ölçüsünde, derecesinde.

Her şanem hüsni kadar 'āşıkı meftün
 eyler
 Zevk-i mey hoşka-i tiryākden olmaz
 me'mül

6. kadar:**Gazel 157**

Mısra: 3

Derecesinde.

Her kimse olur haddi kadar rütbeyle
nâ'il
Her bir seri Mevlâ göremez devlete
lâyık

7. kadar:**Gazel 125**

Mısra: 5

Kadar, derecesinde, ölçüsünde.

Zâlim de gerek zulmi kadar bulsa
cezâsın
Dâmânı dutan hâr olamaz sūzene
maḥşûş

8. kadarca:-ca**Gazel 273**

Mısra: 7

*Ölçüsünde, derecesinde, gibi,
dek, miktarda.*

Dirhem kadarca hoşka-i ceyb-i
sipihrede
Dârûy-ı rahm 'illet-i bîmâra kalmadı

kadd:**1. kaddi:-i****Gazel 12**

Mısra: 3

Boy, kamet.

Seniñ teg kaddi dil-keş 'âlem-i
imkânda nâ-mümkin
Benim teg bir belâ bezminde sūzân az
olur peydâ

2. kaddi:-i**Gazel 188**

Mısra: 11

Boy, kamet, endam.

'İşvesi cânlar alur kaddi kıyâmet
koparur
Nâz ile şive-i reftârı hırâmânlı güzel

3. kaddi:-i**Terci-bend 3**

Mısra: 8

Boy, kâmet.

Biñ kâmeti şimşâd ola biñ serv-i
hırâmân
Biñ kaddi şanevber ola biñ âfet-i
devrân

4. kadi:-i**Gazel 30**

Mısra: 4

(Sevgilinin) boyu.

Bâr-ı belâ-yı 'aşk ile ham-geşte
kaddime
Mânend-i serv bir kadi âzâdedir 'ilâc

5. kadi:-i**Gazel 52**

Mısra: 1

(Sevgilinin) boyu.

Şahn-ı çemende k'ol kadi zîbâ gelür
gider
Devr-i ruḥunda zülf-i muṭarrâ gelür
gider

6. kadim:-im**Gazel 90**

Mısra: 16

Boy, kâmet.

Degildir pîrlik mâni 'perestiş-kâr-ı
cânâna
Bu ham-geşte kadim bir tâze tıfl-ı nev-
civân ister

7. kaddim:-im**Terci-bend 1**

Mısra: 27

Boy, kamet.

Ḳaddim hele mānende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firḳatde meḡāk olmadan
evvel

8. **ḳaddim:-im**
Gazel 278
Mısra: 6
Boy.

Atıldım şīṣat-ı feyz-i nazardan ey
kemān-ebrū
Mişāl-i tīr ḳaddim der-gehiñden
dūrdur şimdi

9. **ḳaddime:-im, -e**
Gazel 30
Mısra: 3
Boy, kamet.

Bār-ı belā-yı ‘aşḳ ile ḥam-geşte
ḳaddime
Mānend-i serv bir ḳadi āzādedir ‘ilāc

10. **ḳaddime:-im, -e**
Gazel 286
Mısra: 1
Boy, kamet.

Ḳaddime şaldı firāḳı ḥam-i teḳşīr gibi
Zūlf-i ḥūbāna dūşen ḥalḳa-i dil-gīr gibi

11. **ḳaddimi:-im, -i**
Gazel 210
Mısra: 3
Boy, kamet.

Eritdi ḳaddimi ‘aşḳıñ yolunda girye-i
ḥasret
Nihāl-i şem ‘e döndi firḳatden cism-i
sūzānım

12. **ḳadiñ:-iñ**
Gazel 27
Mısra: 10
Boy, kâmet.

İstersen o şūḥuñ olasıñ çeşmine
manzūr
Ža ‘f-ı sitem ile ḳadiñ ebrūy-ı hilāl it

13. **ḳadiñ:-iñ**
Gazel 230
Mısra: 6
Boy, kâmet.

Dutalum çarḥ idecekdir seni bir şeb
kāmīl
Bār-ı minnetle ḳadiñ şekl-i hilāl itme
şaḳın

14. **ḳaddiñ:-iñ**
Gazel 229
Mısra: 7
Boy, endam.

Eger biñ kerre bār-ı ‘aşḳdan ḥam olsa
da ḳaddiñ
Yanıñda ol bütüñ dest-i ḳabūle ḥātem
olmazsın

15. **ḳaddin:-in**
Gazel 232
Mısra: 9
(Sevgilinin) boyu.

Ḳaddin görünce serv-i çemen ḳaldı
cilverden
Çeşm-i ḥasūd o şīve-i reftāra
degmesün

16. **ḳadiñ:-iñ**
Gazel 238
Mısra: 5
Boy, kâmet.

Şimşād ḳadiñ ra ‘nā şeh-bāz gözüñ
şehlā
Ser-tā-be-ḳadem zībā ḥūbāna bedendir
bu

kadd-i bülend:

1. **ḳadd-i bülendi:-i**
Gazel 35

Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun boy.

Ḳadd-i bülendi dil-keş ü güftarı dil-
firīb
Müy-ı miyānı nāzik ü ḥüsn-i cemāli
şūḥ

ḳadd-i dil-firīb:

1. **ḳadd-i dil-firībīñle:-iñ, -le**

Gazel 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül avutan, cilveli boy.

Nihāl-i serv-i şimşādı çemenden der-
kenār eyle
Bu ḳadd-i dil-firībīñle biraz reftāra gel
cānā

ḳadd-i hamide:

1. **ḳadd-i ḥamidemiz:-miz**

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eğrilmiş, bükülmüş, kambur boy.

Oldı ḥayāl-i ḥālīñ ile baḥtımız siyāh
Döndi hilāl ḳaşıña ḳadd-i ḥamidemiz

ḳadd-i nāz-perver:

1. **ḳadd-i nāz-ı perver:**

Gazel 218

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nazla büyütülmüş boy.

Hevā-yı tār-ı zülfüñ gerden-i ‘uşşāka
tavḳ olsun
Ki ḳadd-i nāz-ı perver birle serv-i
revānsın sen

ḳadd-i nev-nihāl:

1. **ḳadd-i nev-nihālīñden:-iñ, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Taze fidanın (sevgili) boyu.

Tezerv-i per-şikestim ayru ḳadd-i nev-
nihālīñden

Naşībim ḳan olupdur firḳat-i la‘l-i
zülālīñden

ḳadd-i serv-i ser-keş:

1. **ḳadd-i serv-i ser-keş:**

Gazel 245

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dik başlı servi boylu (sevgili).

O şūḥ-ı taze ḳadd-i serv-i ser-keş
mihir-bānlıḳdan
Derīn-ı sīnemi bir dem ḳomaz dāğ-ı
kühenlerle

ḳadd-i yāsemen-i ḥoş-ḥırām:

1. **ḳadd-i yāsemen-i ḥoş-ḥırām:**

Gazel 207

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Güzel yürüyüşlü yasemin kokulu
sevgilinin boyu.*

Çeşmi gibi ḥayālīde dilden remīdedir
Olmaz o ḳadd-i yāsemen-i ḥoş-ḥırām
rām

ḳadeh:

1. **ḳadeh:**

Gazel 33

Mısra: 1

*İçki içmekte kullanılan küçük
bardak, cam, piyāle.*

Tevsen-i nâzı getürdi yine cevlâna
 kadeh
 Yüridi dâ'ire-i meclis-i rindâna kadeh

2. **kağeğ:**

Gazel 33

Mısra: 2

*İçki içmekte kullanılan küçük
 bardak, cam, piyâle.*

Tevsen-i nâzı getürdi yine cevlâna
 kadeh
 Yüridi dâ'ire-i meclis-i rindâna kadeh

3. **kağeğ:**

Gazel 33

Mısra: 4

*İçki içmekte kullanılan küçük
 bardak, cam, piyâle.*

İçi pür-bâde iken beñzedi yâriñ ruğuna
 Ser-nigün eylediler döndi zenağdâna
 kadeh

4. **kağeğ:**

Gazel 33

Mısra: 8

*İçki içmekte kullanılan küçük
 bardak, cam, piyâle.*

Dil-berin 'aks-i ruğın bâde-i nâb içre
 görüb
 Döndi 'âşığda olan dâde-i giryâna
 kadeh

5. **kağeğ:**

Gazel 33

Mısra: 10

*İçki içmekte kullanılan küçük
 bardak, cam, piyâle.*

Ķatı çok nisbeti var çeşmi humâr-ı
 yâre
 Yeri var eylese ger cünbiş-i mestâne
 kadeh

6. **kağeğ:**

Gazel 33

Mısra: 12

*İçki içmekte kullanılan küçük
 bardak, cam, piyâle.*

Pençe-i sâkide 'uşşâk-şifat kan ağlar
 Leb-i dil-berde döner bir gül-i ĥandâna
 kadeh

7. **kağeğ:**

Gazel 33

Mısra: 14

*İçki içmekte kullanılan küçük
 bardak, cam, piyâle.*

Ey Ğarîbî ne biter nüh-ıtabağından
 çarĥıñ
 Ele alsan yeg olur bezimde bir dâne
 kadeh

8. **kağeğ:**

Gazel 282

Mısra: 10

*İçki içmekte kullanılan küçük
 bardak.*

Sâkı lütf eyle biraz sende de inşâf
 olsun
 Bir kadeh bâde ile yâd ideğör aĥbâbı

9. **kağeğden:-den**

Gazel 127

Mısra: 11

*İçki içmeye yarayan ayaklı
 bardak.*

Reng-i mey taşra urur gibi kadeğden
 ey dil
 Sîneden zâhir olur şu'le-i ĥürşîd-i
 ĥulûş

10. **kağeğinde:-in, -de**

Gazel 199

Mısra: 9

*İçki içmeye yarayan ayaklı
 bardak.*

Mey-ĥâne-i ĥasretde begim göz
 kadeğinde

Peymāne-keş-i bāde-i hūn-ı ciger
oldum

11. **kağeğler:-ler**

Gazel 228

Mısra: 3

*Bardak, küçük bardak, içki
bardağı.*

Bezm-i rindāna kağeğler yürisün
sür'at ile
Bozalum tevbeleri bir iki sāgar gelsün

kağeğ şun:-

1. **kağeğ şun:**

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kadeh, şarap ikram etmek,
vermek.*

Bādesiz meclisimiz halka-i mātem-
kededir
Sākiyā lütf ile şun bir iki peymāne
kağeğ

kağeğ-i dīde:

1. **kağeğ-i dīde:**

Gazel 145

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gözün kadehi.

Ħande-i bezmiñi sāgar gibi yād itdi
gice
Kağeğ-i dīde degil girye-i gamdan
fāriğ

kađeđ-i hūn-ı ciger:

1. **kađeđ-i hūn-ı ciger:**

Gazel 9

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yürek kanının kadehi.

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarībī şimdi
İçdiğindir kađeđ-i hūn-ı ciger n'oldı
saña

kağeğ-keşide-i çeşm-i pür-āb ol:-

1. **kağeğ-keşide-i çeşm-i pür-āb**

olur:-ur

Gazel 151

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yaşlarla dolu gözün kadeh çekeni
olmak.*

Ħayāl-i bāde-i la'liñ gelince ħātırına
Kağeğ-keşide-i çeşm-i pür-āb olur
'aşık

kadem:

1. **kadem:**

Gazel 67

Mısra: 11

Adım, ayak.

Olunca ger çıkarsam bir kağem rāh-ı
muĥabbetden
Efendim tır-i müjgāniñ gibi degsün
baña ĥançer

2. **kadem:**

Muhammes 3

Mısra: 1

Adım, ayak.

O şūĥuñ mülk-i ĥüsnine sipāh-ı ĥatt
kağem başdı
Daĥı āyīne-i 'uşşāk iken jeng-i elem
başdı

kadem baş:-

1. **kadem başdı:-dı**

Gazel 279

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayak basmak.

Yine hışm ile dil-ber pister-i nāza
 adem başdı
 Niyāza oymadı yer cümle seyl-āb-ı
 sitem başdı

2. **adem başdı:-dı**

Gazel 279

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayak basmak.

Hele İskender-i dil ımadan zılmāt-ı
 zülfünden
 Gelüb ser-eŝme-i hayvāna Hızr-ı ha
 adem başdı

kad-i dil-ber:

1. **ad-i dil-berlere:-ler, -e**

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyu.

Bilmiş ki getirmez ad-i dil-berlere
 tākāt
 umrī-i elem serv-i dil-ārālara dūŝmüŝ

kad-i mevzūn-ı dil-ber:

1. **ad-i mevzūn-ı dil-ber:**

Gazel 62

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin düzgün boyu.

ŝarıлма her nihāle nā-sezādır
 yāsemen-āsā
 ad-i mevzūn-ı dil-ber gibi ‘aŝı bir
 dırat ister

2. **ad-i mevzūn-ı dil-ber:**

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin düzgün boyu.

Muhabbet büstānında tezerv-i ‘aŝdır
 ab‘ım
 ad-i mevzūn-ı dil-ber gibi bir serv-i
 revān ister

kādir:

1. **ādir:**

Gazel 69

Mısra: 7

Gücü yeten.

Kimdir k'ola nezzāre-i ruhsārıma ādir
 Kim āyine der-mānde-i vech-i
 asenimdir

2. **ādir:**

Gazel 135

Mısra: 13

Bir işi yapmaya gücü yeten.

Kimse yok taŝhīhine ādir Ğarībī
 ebkem ol
 Nūŝa-i gül-zāra dūŝmüŝ nota-i ŝeb-
 nem ğalat

kādir ol-:

1. **ādir olmadı:-ma, -dı**

Gazel 124

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gücü yetmek, muktedir olmak.

Bir kimse all-i ‘ad-i ğama ādir
 olmadı
 Sāī piyāle-i mey-i gül-fāma aldı iş

1. **ādir olmadı:-ma, -dık**

Gazel 156

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gücü yetmek, muktedir olmak.

Biz ‘aş-ı gülde bülbülüz ammā ŝabā
 gibi
 Bāz-ı niāb-ı ehresine ādir olmadı

kādir-i tahrik:**1. kādir-i tahrik:****Gazel 43**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hareket etmeye gücü yeten.

Olur mı hergiz erbāb-ı 'alā'ik kādir-i
tahrik

Ki süzen dāmen-i 'İsā'ya bir gülmih-i
āhendir

kadr:**1. kadr:****Gazel 266**

Mısra: 3

Değer, kıymet, itibar.

Mesihā'ya olurum kadr ile mānend
eger bir gün
O hürşid-i cihān-tābiñ yerim olsaydı
yanında

2. kadrım:-im**Gazel 64**

Mısra: 16

Değer, itibar, haysiyet.

Degil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde

Bilür 'ālem ki kadrım şān ile
şevketden a'zamdır

3. kadrım: -im**Gazel 138**

Mısra: 13

Değer, itibar, haysiyet.

Kūyuñda budur kadrım geldikçe olur
efzūn

Kim kā'idedir etfāl dīvāneden eyler
hazz

4. kadriñi:-iñ, -i**Gazel 257**

Mısra: 6

Değer, kıymet.

Reng-i gül-i ruhsārıñı 'arz itme şabāya
Her kadriñi bilmezlere cānānelik itme

kadr ü kıymet:**1. kadr ü kıymet:****Gazel 117**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir şeyin değeri ve önemi.*

Olmayan keyfiyet-i şüret-i hāle vākıf
Ne bilür dehrde ne kadr ü ne kıymet
kalmış

2. kadr ü kıymetim:-im**Gazel 64**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Değer ve kıymet.*

Mişāl-i gevher-i yek-dāne çıkıldım ka'r-
ı deryādan

Ġarībī hāke düşdüm şimdi kadr ü
kıymetim kemdir

kadr-i cemāl:**1. kadr-i cemāli:-i****Gazel 74**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzelliğın kıymeti.

Benden şoruñ hevāsını ol māh-ṭal'atıñ
Kadr-i cemāli ṭālib-i dīdār olan bilür

kadr-i dür-i pākīze:**1. kadr-i dür-i pākīze:****Gazel 64**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kusursuz incinin kıymeti.

Bilür şarrâf olan ƙadr-i dūr-i pākīze
güftārim
Benim her meclise teşrīf-i nazmım
hayr-i maqdemdir

ƙadr-i ehl-i ceħl ü dānā:

1. ƙadr-i ehl-i ceħl ü dānā:

Gazel 167

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ālim ve cahillerin kıymeti.

Ƙadr-i ehl-i ceħl ü dānā ‘ālem-i fānīde
bir
Fark olunmaz kıymeti ħar-mühreden
gevherleriñ

ƙadr-i güftār:

1. ƙadr-i güftārīñ:-iñ

Gazel 140

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sözün kıymeti, değeri.

Ne bilsün ƙadr-i güftārīñ Ğarībī cāhil-i
ħod-bīn
Olur ehl-i ma‘ārif böyle bir
dürdāneden maħzūz

ƙadr-i vişāl:

1. ƙadr-i vişālī:-i

Gazel 221

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın değeri/kıymeti.

Ƙadr-i vişālī bilmege mehcūrluk gerek
Senden bir zerre baña cefā olmaz
olmasun

ƙadrin bil-:

1. ƙadrin bilür:-ür

Gazel 107

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıymet, değer bilmek.

Hem yine Ğızr bilür āb-ı beķānīñ
ƙadrin
Lezzet-i būs-ı ruħ-ı sādeyi herkes
bilmez

ƙadrini bil-:

1. ƙadrini bil:

Gazel 163

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Değerini bilmek, yararlanmak.

Ey serv-i nāz ħāşılı yok bu hevālarıñ
Tavķ-ı vefāda ƙadrini bil āşinālarıñ

ķāf:

1. ķāf'ına:-ın, -a

Gazel 52

Mısra: 6

*Anķā kuşunun yaşadığı ve
yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul
edilen efsānevî dağ.*

Dil ebruvān-ı yāri ne var eylese
maķām
‘İzz ü vaķār Ƙāf'ına ‘Anķā gelür gider

ķafes:

1. ķafesde:-de

Gazel 121

Mısra: 7

ķafes.

Tāvūsı ķafesde göricek zāę-ı siyeh dir
Girdāb-ı per ü bāl-i münakķaşlara
düşmüş

2. ķafesde:-de

Gazel 79

Mısra: 12

Hayvanlar için aralıklı tel, metal

veya ağaç çubuklardan yapılmış
taşınabilir bölme.

Gönlüm esîr-i zülfdür ammâ lebiñ
emer
Tütü kafesinde zâr ise şekerle beslenür

3. kafesden:-den

Gazel 80

Mısra: 13

*Beden, göğüs; hayvanlar için
aralıklı tel, metal veya ağaç
çubuklardan yapılmış taşınabilir
bölme.*

Kafesden ister âzād ola murğ-ı rüh-ı
nâ-şādım
Ki sensiz cânıma hışn-ı beden zindāna
dönmüşdür

kafes-i cism:

1. kafes-i cismde:-de

Terkib-bend 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Beden kafesi.

Murğ-ı cânı kafes-i cismde rencür itme
Zahm-ı müjgāni dutub raḥne-i nāsür
itme

kāfi:

1. kāfi:

Gazel 116

Mısra: 11

Kıfayet edici, eden, yeterli.

Şikār-ı sa‘ve-i cāna nigāhı kāfi iken
Ḥadeng-i ğamzeden ey dil ḥazer ne
müşkıl imiş

kāf-ı ‘ankā:

1. kāf-ı ‘ankā:

Gazel 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anka'nın yaşadığı Kaf Dağı.

Benim kim sözlerimden ‘aql-ı Eflātün
mülzendir
Esās-ı kaşr-ı tab‘ım Kāf-ı ‘Ankā gibi
muḥkemdir

kāf-ı ebrū:

1. kāf-ı ebrūsını:-sı, -nı

Gazel 154

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kaşın Kâf dağı.

Kāf-ı ebrūsını ‘Ankā-yı gönül cāy
iderek
Dām-ı gīsūsına pā-beste-i kullāb olduk

kāfile-i ‘ömr:

1. kāfile-i ‘ömrdür:-dür

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ömür kervanı.

Her bir nefes ki kāfile-i ‘ömrdür giçer
Ser-menzil-i beķāya işāret degil midir

kāfir:

1. kāfir:

Gazel 91

Mısra: 10

*Allah'a inanmayan, Müslüman
olmayan.*

Bilmez erbāb-ı ğaraş şehd-i lebiñ
lezzetini
Kāfir enfās-ı Mesīḥā'yı ne bilsün
nicedir

2. kāfir:

Gazel 247

Mısra: 4

*Allah'ın varlığını inkâr eden,
inanmayan.*

Firengî hatla Hindü hâle virdik kişver-
i hüsnî
A kâfir kendi zu' muñca henüz imân
mı var sende

3. **kâfire:-e**

Gazel 209

Mısra: 2

Allah'ın varlığını inkâr eden.

Âh şad-ı hayf seg-i nefsimi ni'met
virdim
Düşmen-i cân olacak kâfire nuşret
virdim

kâfir ol-:

1. **kâfir olmadık:-ma, -dık**

Gazel 156

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Allah'ı ve dini inkâr etmek, kâfir
olmak.*

Her bir nighede başka gâzab gösterür
gözün
Zâlim saña muhabbet idüb kâfir
olmadık

kâfir-i gaddâr:

1. **kâfir-i gaddâr:**

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Zalim imansız (göz kast edilerek).

Kaşd-ı câna ol iki gamze-i hün-hvâr
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kâfir-i gaddâr
nedir

kâfir-i hüsn:

1. **kâfir-i hüsnüñ:-üñ**

Gazel 19

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzelliği inkâr eden.

Ka'be-i ruhsâra yüz dutmuş gelür hâl
ü hatîñ
Kâfir-i hüsnüñ meger zâlim Müselmân
oldı hep

kah(ı)r:

1. **qahr:**

Gazel 1

Mısra: 7

*Allah'ın şiddetli ve azab verici
vasıflarının tecellisi.*

Üftâdelikdir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şâhen-şehî-i Yûsuf-ı Ken'an'a ibtidâ

2. **qahr:**

Terci-bend 2

Mısra: 13

Kahr, sıkıntı, dert.

Hırmen-i 'ömri yeter qahr ile ber-bâd
eyle
Ger alınmış kul isem gel beni âzâd
eyle

3. **qahr:**

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Kudret, güç.

Bahtımı qahr ile âlüde-i hvâb itmez
idiñ
Hâne-i gönülümü firqatle harâb itmez
idiñ

4. **qahr:**

Gazel 1

Mısra: 7

Dert, sıkıntı, keder.

Üftâdelik dir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şâhen-şehî-i Yûsuf-ı Ken'an'a ibtidâ

5. **ķahrđan:-dan****Gazel 118**

Mısra: 4

*İnsanın içine işleyen derin
üzüntü, sıkıntı, keder.*

Nevāl-i vaşlını ihsān bilürdi ‘āşıkına
Bu güne lütf velī ķahrđan ‘ibāret imiş

6. **ķahrđan:-dan****Terci-bend 2**

Mısra: 33

*İnsanın içine işleyen derin
üzüntü, sıkıntı, keder.*

Cāna yetdim sitem ü ķahrđan ey yār
yeter
Kalmadı tākātım ey şūh-ı sitem-kār
yeter

7. **ķahrı:-ı****Terci-bend 2**

Mısra: 8

Dert, sıkıntı, keder.

Sevdiğim ‘īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü ķahrı koyub mihre ķarışmak
günüdür

8. **ķahrı:-ı****Terci-bend 2**

Mısra: 16

Dert, sıkıntı, keder.

Sevdiğim ‘īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü ķahrı koyub mihre ķarışmak
günüdür

9. **ķahrı:-ı****Terci-bend 2**

Mısra: 32

Dert, sıkıntı, keder.

Sevdiğim ‘īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür

Sitem ü ķahrı koyub mihre ķarışmak
günüdür

10. **ķahrı:-ı****Terci-bend 2**

Mısra: 40

Dert, sıkıntı, keder.

Sevdiğim ‘īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü ķahrı koyub mihre ķarışmak
günüdür

11. **ķahrı:-ı****Terci-bend 2**

Mısra: 48

Dert, sıkıntı, keder.

Sevdiğim ‘īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü ķahrı koyub mihre ķarışmak
günüdür

12. **ķahrı:-ı****Terci-bend 2**

Mısra: 56

Dert, sıkıntı, keder.

Sevdiğim ‘īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü ķahrı koyub mihre ķarışmak
günüdür

13. **ķahrı:-ı****Terci-bend 2**

Mısra: 24

Dert, sıkıntı, keder.

Sevdiğim ‘īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü ķahrı koyub mihre ķarışmak
günüdür

ķahramān:1. **ķahramān:****Gazel 90**

Mısra: 4
Yiğit, cesur kimse.

Yıkılmaz bu harâbât içre 'âşık bir
ayağıyla
Efendim gamze-i sâkî gibi bir
kahramân ister

kahramân-ı dehr:

1. **kahramân-ı dehr:**

Gazel 78
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Dünyanın kahramanı.

Kahramân-ı dehr odur kim sînedede âhın
duta
Ş'ol zamân kim ol perî-ruhsâr kendin
gösterür

kâ'ide:

1. **kâ'idedir:-dir**

Gazel 157
Mısra: 6
Kaide, kural, nizam.

Her bir şanemiñ hüsnüne bir güne
göñül vir
Sille urılır kâ'idedir şürete lâyıq

2. **kâ'idedir:-dir**

Gazel 138
Mısra: 14
Kaide, kural, nizam.

Küyuñda budur kadrim geldikçe olur
efzün
Kim kâ'idedir etfâl dîvânededen eyler
hazz

kâ'il:

1. **kâ'il:**

Gazel 194
Mısra: 6
İnanmış, razı olmuş.

Çeşm-i siyâh-ı şūhuñ girdâb-ı fitne-i
dil

Tîg-i nigâh-ı mestiñ cân-figâra kâ'il

2. **kâ'ilüz:-üz**

Gazel 105

Mısra: 2
Razı olan, kabul eden.

Bir şanemiñ şivesine mâ'ilüz
Lütfi değil cevrine de kâ'ilüz

kâ'il ol-:

1. **kâ'il oldı:-dı**

Gazel 194
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Razı olmak.

Aldı 'inân-ı şabrım bu şekl ü bu
şemâ'il
Göz görmeden cemâliñ cân u dil oldı
kâ'il

kaknüs:

1. **kaqnüs:**

Gazel 130

Mısra: 11
*Kaknüs kuşu (Gûyâ Hind
adalarında yaşayan, kanatları nakışlı,
gagası delikli mevhum bir kuş.
Yüzünde 360 deliği varmış. Yüksek
dağ başlarında rûzgâra karşı oturunca
rûzgâr o deliklere nüfûz eder, muhtelif
sesler çıkarırmış. Bu sesi işiten kuşlar
yanına üşerlermiş, onlardan bir kaçını
yakalayıp yermiş. Bin sene yaşarmış.
Öleceği zaman birçok odun yığar,
üstüne oturur, latîf latîf öterken
kendinden geçermiş. O zaman
kanatlarını birbirine vurarak ateşler
çıkartırmış. Bu ateşle odunlar tutuşur,
nihâyet kendi de yanarmış. Sonra
külünden bir yumurta ve içinden bir
yavru çıkarmış. Hükemâ mûsikîyi bu*

*kuşun burnundan çıkan seslerden
almışlarmış).*

Çorğarım cânıma Çaknüs gibi olsun
âteş
Nağme-i murğ-ı dil-i der-be-derimden
‘arız

kaknüs-i vahdet:

1. çaknüs-i vahdet:

Gazel 162

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Vahdet Kaknüs'ü (Rüzgâr estikçe
çok delikli gagasından nağmeler
çıktığına ve sesinin verdiği şevk ile
kendisini yaktığına inanılan çok iri bir
masal kuşu).*

Yād-ı vaşlıyla Ğarībī o perī-ruhsārın
Yandı cân Çaknüs-i vahdet gibi yā hū
diyerek

kākül:

1. kākül:

Gazel 86

Mısra: 7

*Alna düşen kısa kesilmiş saç,
perçem.*

Geh gerdenimde kākül ü geh zülf-i
müşg-bār
‘İşim müdām devletiñizden dü-bāredür

2. kākül:

Gazel 238

Mısra: 7

*Alna düşen kısa saç demeti,
perçem.*

Başında belā kākül her cânib uzatmış
dil
Yā turre açub sünbül ya müşg-i
Hoten'dir bu

3. kākül:

Gazel 202

Mısra: 6

*Alna düşen kısa kesilmiş saç,
perçem.*

Geh silsile geh sünbül geh dām-ı
şikār-ı dil
Bu şu ‘bedelü kākül mestāne midir
bilmem

4. kākül:

Gazel 125

Mısra: 3

*Yüzün iki yanına sarkan saç,
perçem; saç.*

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavğ-ı vefādır ki olub gerdene
maşşūs

5. kākül:

Terci-bend 2

Mısra: 42

*Alna düşen kısa kesilmiş saç,
perçem.*

Ğazabıñdan bu kadar cânā tezelzül ne
içün
Geh belā-yı ham-ı zülf ü geh[i] kākül
ne içün

6. kāküle:-e

Gazel 283

Mısra: 6

*Yüzün iki yanına sarkan saç,
perçem; saç.*

Dil-i zārıñ nice bir cânı var āzād ola
kim
Şır-i ser-bestedir ol kāküle zencir gibi

7. kāküli:-i

Gazel 26

Mısra: 8

*Yüzün iki yanına sarkan saç,
perçem.*

Hāl-i ‘anberîni Hindü zülfi sünbül-i
semen-bü
Kāküli kemend-i dil-cü murğ-ı cāna
dām-ı hayret

8. **kākülün:-üñ**

Gazel 19

Mısra: 11

*Yüzün iki yanına sarkan saç,
perçem; saç.*

Düşmüş etrâf-ı ‘arâk-çîne perîşân
kākülün
El-amân ey bî-vefâ ‘âlem perîşân oldu
hep

9. **kākülün:-üñ**

Gazel 206

Mısra: 11

*Alnın üzerine sarkıtılmış kısa
kesilmiş saç; perçem.*

Müselsel kākülün ‘uşşâkı öldürmez
esîr eyler
Kerem kıl gamze-i hûn-h‘ârı cellâd
eyle sultânım

10. **kākülün:-üñ**

Gazel 57

Mısra: 3

*Alna düşen kısa kesilmiş saç,
perçem.*

Müselsel kākülün şevkiyle rakş eyler
göñül güyâ
Bu zencîr-i cünûna gerden-i dîvâna
hasretidir

11. **kākülün:-üñ**

Gazel 71

Mısra: 11

*Alna düşen kısa kesilmiş saç,
perçem.*

Ne bilsün kākülün derdin giriftâr
olmayan diller
Bu zencîr-i belâyı gerden-i
dîvânelerden sor

12. **kākülün:-üñ**

Gazel 78

Mısra: 14

*Alna düşen kısa kesilmiş saç,
perçem.*

Şeyh-i Şan ‘ân’ın miyânında kemend ü
hiddeti
Kākülün şevkiyle bir zünnâr kendin
gösterür

13. **kākülün:-üñ**

Gazel 79

Mısra: 13

*Alna düşen kısa kesilmiş saç,
perçem.*

Didim rakîb gerdenine şalma kākülün
Didi Ğarîbi kelb-i mu ‘allem
mereslenür

14. **kākülünden:-üñ, -den**

Gazel 271

Mısra: 9

*Alna düşen kısa saç demeti,
perçem.*

Qıyâs it kākülünden göñlümün hâl-i
perîşânın
Ne güne pârelendi tâ sinân-ı şânedin
giçdi

kākül-i dil-gîr:

1. **kākül-i dil-gîrinden:-in, -den**

Gazel 91

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kırılmış, incinmiş saç.

O perî bî-haber öz kākül-i dil-gîrinden
Ser-i ‘aşıkdaki sevdâyı ne bilsün
nicedir

kākül-i müşg-feşân:

1. **kākül-i müşg-feşân:**

Gazel 264

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Misk saçan kâkül.

Cânım ol kamete kırbân ki hırâm
itdikce
Kâkül-i müşg-feşân cünbiş ider
düşunda

kâkül-i pür-çîn:

1. **kâkül-i pür-çîniñe:-iñ, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Kıvrılmış kâkül

'Aklı yağmâ iden âyîniñe kırbân
olayım
Döneyim kâkül-i pür-çîniñe kırbân
olayım

kâkül-i sevdâ:

1. **kâkül-i sevdâdan:-dan**

Gazel 178

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Siyah saç.

Garîbî rişte-i maşşûdı bulduk hatt u
hâlinden
Heves-kârî-i zülf ü kâkül-i sevdâdan el
çekdik

kâkül-i şu'be:

1. **kâkül-i şu'bede:-de**

Gazel 162

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hokkabaz saç.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
da'vâ
Kâkül-i şu'bede bâzına belâ-cû
diyerek

kâkül-i turre-i müşg-i hoten:

1. **kâkül-i turre-i müşg-i**

hoten'iñden:-iñ, -den

Gazel 272

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hoten miskin alna düşen saçı.

Nâzenînim olamaz râyiha-bahş-ı âfâk
Kâkül-i turre-i müşg-i Hoten'iñden
gayrı

kâkül-i yâr:

1. **kâkül-i yâre:-e**

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

Kerem kıl ey şabâ degme müselsel
kâkül-i yâre
Ki her bir târına bir hâtır-ı
meslûbumuz vardır

kal:

1. **kala:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 15

(Bir sebepten dolayı) Yapacağı

*şeyi yapamamak, gideceği yere
gidememek, yapmaktan veya gitmekten
mahrum olmak.*

Lütf eyle amân koyma bu gamda kıla
cânım

Kırtar beni Allâh için ey rûh-ı
revânım

2. **kala:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 31

(Bir sebepten dolayı) Yapacağı

*şeyi yapamamak, gideceği yere
gidememek, yapmaktan veya gitmekten
mahrum olmak.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

3. **kıala:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 47

*Bulunmak, var olmak, mevcut
halde olmak.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

4. **kıala:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 63

*Bir mekânda bulunmak, durmak,
hareket etmemek.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

5. **kıala: -a**

Terci-bend 1

Mısra: 55

*Bir mekânda bulunmak, durmak,
hareket etmemek.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

6. **kıala: -a**

Terci-bend 1

Mısra: 7

*Bir mekânda bulunmak, durmak,
hareket etmemek.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

7. **kıala:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 23

Ayrı kalmak, uzaklaşmak.

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

8. **kıala:-a**

Terci-bend 1

Mısra: 39

*(Bir sebepten dolayı) Yapacağı
şeyi yapamamak, gideceği yere
gidememek, yapmaktan veya gitmekten
mahrum olmak.*

Lütf eyle amān koyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

9. **kıalah:-alı**

Gazel 242

Mısra: 1

Kalmak.

Cismim kıalalı kıulzüm-i ĥün-âb
arasında
Devr itmede'em ĥas gibi seyl-âb
arasında

10. **kıaldı:-dı**

Gazel 232

Mısra: 9

Kalmak.

Kıaddin görünce serv-i çemen kıaldı
cilveden
Çeşm-i ĥasüd o şıve-i reftâra
degmesün

11. **kıaldı:-dı**

Gazel 255

Mısra: 13

Kalmak.

Saňa qaldı meded ey kişver-i lütfuñ
şāhı
Dest-gır ol baňa kim gam beni zār itdi
yine

12. **qaldı:-dı**

Gazel 101

Mısra: 17

(Geriye) *Kalmak.*

Tabīb-i derd isen cānā saňa qaldı
mürüvvet kim
Ġarībī cāme-ḥāb-ı ‘aşqda bīmārdır
sensiz

13. **qaldı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 6

(Geriye) *Kalmak.*

Bu fikr ile gönül āvāre-i küh-sār-ı
miḥnetdir
Kime āyā seniñle itdigim seyr-i çemen
qaldı

14. **qaldı:-dı**

Gazel 258

Mısra: 12

Kalmak.

Meded başıñ çün ey sākī elin al bir
ayağ ile
Ġarībī mest ü şeydā qaldı mey-ḥāne
bucagında

15. **qaldı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 2

Kalmak.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zaḥm-ı
tiken qaldı
Ġamıñla çıqdı cān-ı nātüvānım bir
beden qaldı

16. **qaldı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 4

Kalmak.

Vedā‘iñdan degil ḥātır-ı ḥazīnim ey
perī ammā
Seniñle arada maḥfice maḥfice süḥan
qaldı

17. **qaldı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 8

Kalmak.

Ferāmüş eyledim her arzū-yı zevk-i
dünyāyı
Dil-i pür-süzüñimde ḥasret-i ḥāk-i
vaṭan qaldı

18. **qaldı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 10

Kalmak.

Gehī ḥār-ı melāmetle gehī nā-ḥūn-ı
ḥasretle
Libās-ı ‘ārdan egnimde ancağ pīreñen
qaldı

19. **qaldı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 12

Kalmak.

Gül-istān-ı ruḥ-ı dil-dār yetdi leşker-i
yağmā
Ġarībī Yūsuf-ı dil düşmege çāh-ı
zeḳan qaldı

20. **qaldı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 4

Kalmak.

Bāğ-ı ‘adem diyārına gül rıḥlet eyledi
Qaldı yerinde bülbül-i miskīn hezār
ḥayf

21. **kaldı:-dı**

Gazel 90

Mısra: 17

Bir durumun devam etmesi.

İriş ey hâme-i şîrîn-edâ himmet saña
kaldı
Ġarîbî derdin ızhâr itmege bir hem-
zebân ister

22. **kaldı:-dı**

Gazel 27

Mısra: 15

*Belli bir duruma mecbur olmak,
maruz olmak.*

Ey sâki-i ferhunde-ka-dem iş saña kaldı
Bir rafl-ı girân ile iriş def'-i melâl it

23. **kaldı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 1

(Geriye) kalmak; kaldı.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zaḥm-ı
tiken kaldı
Ġamiñla çıkdı cân-ı nâtüvânım bir
beden kaldı

24. **kaldıkça:-dik, -ça**

Terci-bend 4

Mısra: 15

Kalmak; bir yerde durmak.

Hücüm-ı ğam baña efzün olur
ğurbetde kaldıkça
Hevâ-yı küyiñi her dem dil-i nâ-şâda
şaldıkça

25. **kaldım:-dım**

Gazel 280

Mısra: 19

Kalmak.

Zîr-i hâr-ı faḫrda bî-çâre kaldım dil
ḫazîn
Bâĝ-ı vaşfiñda Ġarîbî teg hoş-elḫân it
beni

26. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 273

Mısra: 12

Kalmak.

Kıldı tirâş şafḫa-i ruḫsârdan ḫatın
Devr-i kamerde mecmu'-ı seyyâre
kalmadı

27. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 239

Mısra: 3

Kalmamak, bitmek, tükenmek.

Üzüldi kalmadı müy-ı serim bâlîn-i
miḫnetde
Şifâ-yı lüḫfuñı gönder ten-i bîmâra yâ
Allâh

28. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 273

Mısra: 1

Kalmak.

Faşl-ı bahâr bülbül-i dil-zâra kalmadı
Gül den şemîm-i hem-dem olan ḫâra
kalmadı

29. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 273

Mısra: 2

Kalmak.

Faşl-ı bahâr bülbül-i dil-zâra kalmadı
Gül den şemîm-i hem-dem olan ḫâra
kalmadı

30. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 273

Mısra: 6

Kalmak.

Ferhâd egerçi virdi fenâya vücūdını
Dünyâ daḫı ol 'acûze-i mekkâre
kalmadı

31. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 273

Mısra: 8
Kalmak.

Dirhem kadarca hoşça-i ceyb-i
sipihrede
Dārūy-ı rahm 'illet-i bīmāra kalmadı

32. **kalmadı: -ma, -dı**
Gazel 273
Mısra: 10
Kalmak.

Dutdı reh-i ümīdi yine dīv-i Hıyberī
Vaqt-ı tavāf-ı Ka'be-i dīdāra kalmadı

33. **kalmadı: -ma, -dı**
Terci-bend 2
Mısra: 34
Bitmek, tükenmek, yok olmak.

Cāna yetdim sitem ü kahrđan ey yār
yeter
Kalmadı tākātım ey şūh-ı sitem-kār
yeter

34. **kalmadı: -ma, -dı**
Gazel 286
Mısra: 9
Bitmek, tükenmek, yok olmak.

Kalmadı ma'rifete kimse Ğarībī tālīb
Görmedim halkda mergüb-ı denānīr
gibi

35. **kalmadı: -ma, -dı**
Gazel 280
Mısra: 7
Bitmek.

Kalmadı nahl-i murādımđa sitemden
berg ü bār
Kaatre-i bārān-ı lütfuñla hıyābān it beni

36. **kalmadı: -ma, -dı**
Gazel 273
Mısra: 14
Kalmak.

Açdıñ metā'-ı şı'ri Ğarībī ne fā'ide
Naqd-i bahā cevāhir-i güftāra kalmadı

37. **kalmak: -mak**
Gazel 259
Mısra: 1
Bir mekānda bulunmak.

Ehl-i dil ile kalmak yegdir baña
külhēnde
Seyr eylemeden biñ kez nādān ile gül-
şēnde

38. **kalmam: -mam**
Gazel 88
Mısra: 13
Kalmak, inanmak.

Vaşf-ı la'l-i leb-i dil-berde Ğarībī
kalmam
Dehenin mañzen-i i'cāz idecek
günlerdir

39. **kalmamış: -ma, -mış**
Gazel 137
Mısra: 10
Var olmamak, yok olmak.

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
gerdün
Kalmamış dehrde bilmem eşer-i nām-ı
neşāt

40. **kalmamış: -ma, -mış**
Gazel 113
Mısra: 6
Bulunmak, mevcut olmak.

'Alemler ser-tā-be-ser seyl-i sitem
kılmış harāb
Dutmağa ārām göñlüm bir 'imāret
kalmamış

41. **kalmamış: -ma, -mış**
Gazel 113
Mısra: 1
Bitmiş, elde bulunmamak.

Kimseniñ zātında bir mihr ü muḥabbet
qalmamış
Nüşa-i ‘ālemde şart-ı ādemiyet
qalmamış

42. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 113

Mısra: 2

Bitmiş, elde bulunmamak.

Kimseniñ zātında bir mihr ü muḥabbet
qalmamış
Nüşa-i ‘ālemde şart-ı ādemiyet
qalmamış

43. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 113

Mısra: 4

Bitmiş, elde bulunmamak.

Dökme gözden hūn-ı dil ey bülbül-i
bī-çāre kim
Gül-şen-i ‘işretde bir bŷy-ı meveddet
qalmamış

44. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 113

Mısra: 8

Bitmiş, elde bulunmamak.

Dil-fezā-yı hüsnün eyler ārzü ammā ne
sŷd
‘Āşıka ezhār-ı lŷtfundan ‘alāmet
qalmamış

45. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 113

Mısra: 10

Bitmiş, elde bulunmamak.

Turre-i cānāne teg her yan qurulmuş
dām-ı gam
Dehrde bir tekye-gāh-ı istirāhat
qalmamış

46. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 113

Mısra: 12

Bitmiş, elde bulunmamak.

Dem urur bī-gānelik resminden herkes
ğālibā
Kışsa-i mihr [ü] vefādan bir hikāyet
qalmamış

47. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 113

Mısra: 16

Bitmiş, elde bulunmamak.

Kevkeb-i ikbāl-i ‘āŝık itmege bir dem
tulŷ
Āsumān-ı kadre bir burc-ı sa‘ādet
qalmamış

48. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 113

Mısra: 18

Bitmiş, elde bulunmamak.

Ey Ğarībī āh-ı dil ol māha te’şir
eylemez
Ğālibā āteŝde de tāb-ı ḥarāret
qalmamış

49. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 113

Mısra: 14

Bulunmak.

Şuḥf-ı İslāmiyyet olmuş nesh çekmiş
ḥatḥ küfr
Muşhaf-ı rŷyında ĩmāndan bir āyet
qalmamış

50. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 167

Mısra: 12

Bitmek, tükenmek.

Sayd-gāh-ı dehrde şāhīn işin eyler
meges
Qalmamış bir zŷr-ı bāzŷsı dil-āver
erleriñ

51. **qalmamış:-ma, -mış**

Gazel 185

Mısra: 20

Bitmek, tükenmek.

Olsun mı gönül gāvta-ḥor-ı baḥr-ı
ṭabī'at
Kim qalmamış anda bir içim şu-yı
taḥammül

52. **qalmasun:-ma, -sun**

Gazel 111

Mısra: 17

Kalmak.

Qalmasun dāmeniñ ālüde-i çirk-i
'iṣyān
Ey Ğarībī qalagör kulzüm-i Ğufrān'a
heves

53. **qalmaya:-ma, -y, -a**

Terci-bend 1

Mısra: 62

(Olduğu yerde ve olduğu halde)

Durmak.

Gel gör ne çeker kabza-i 'aşkıñda bu
ḥālim
Öldürme beni qalmaya boynuñda
vebālim

54. **qalmaz:-maz**

Gazel 159

Mısra: 13

Kalmak.

Qalmaz Ğarībī 'arşa-i maḥşerde şerm-
sār
Yek zerre olsa pertev-i lütf-i 'ināyetiñ

55. **qalmaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 2

Geri kalmak.

Beyāz-ı şubḥ-ı rüyuñ mevc-i baḥr-i
nürdan qalmaz

Siyeh baḥtım gibi ḥaṭṭıñ şeb-i
deycürdan qalmaz

56. **qalmaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 4

Geri kalmak.

Refū-yı 'āfiyet bulmaz hezār-eczā-yı
merhemle
Derūn-ı sīnede zaḥm-ı müjeñ nāsürdan
qalmaz

57. **qalmaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 8

Geri kalmak.

Degil ḥū-kerde-i hicr oldıgımdan vaşlı
yād itmem
Muḥabbet ehline feryād ü şiven
sūzdan qalmaz

58. **qalmaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 10

Geri kalmak.

Çekilmiş sīnem üzre tār-ı eşk-i ḥasret-
āmīzim
Ğamıñla ağladıkça nağme-i ṭanbürdan
qalmaz

59. **qalmaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 12

Geri kalmak.

Ḥadeng-i cevr ile sūrāḥ sūrāḥ oldıgın
seyr it
Ser-ā-pāy-ı vücūdum lāne-i zenbürdan
qalmaz

60. **qalmaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 14

Geri kalmak.

Ġarībī dāğ-ı ‘aşka ger ‘ilāc itmekse
mağşūduñ
Kef-i deryā-yı āteş merhem-i kāfūrdan
qalmaz

61. **qalmaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 1

Geri kalmak, eksik olmak.

Beyāz-ı şubḥ-ı rūyuñ mevc-i baḥr-i
nūrdan qalmaz
Siyeh baḥtım gibi ḥatṭıñ şeb-i
deycūrdan qalmaz

62. **qalmaz:-maz**

Gazel 108

Mısra: 6

Geri kalmak, eksik olmak.

Hevā-yı serv-i qaddiñ ta‘ne eyler şāḥ-ı
Tūbā'ya
Ġubār-ı ḥāk-i kūyuñ tūtiyā-yı ḥūrdan
qalmaz

63. **qalmaz:-maz**

Gazel 265

Mısra: 6

Kalmak.

Bu sūziş-i muḥabbet kim var derūn-ı
dilde
Qalmaz nūḥūfte āḥir bir gūn çıkar
beyāna

64. **qalmazdı:-maz, -dı**

Gazel 243

Mısra: 18

Kalmak.

Ālūde-i ‘aşk olmasa dāmān-ı ṭabī‘at
Qalmazdı Ġarībī elem-i yār arasında

65. **qalmış:-mış**

Gazel 117

Mısra: 4

Kalmak.

Ma‘rifet ehline erbāb-ı kerem
bezminde
Āḥ-ı serd ile faqat girye-i ḥasret
qalmış

66. **qalmış:-mış**

Gazel 117

Mısra: 6

Kalmak.

Bāğ-ı mağşūdda ne bir şemer āvīze-i
şāḥ
Gül-i ümmīdde ne zerrece nūkhet
qalmış

67. **qalmış:-mış**

Gazel 267

Mısra: 9

*Bir durumun içinde olmak,
bulunmak.*

Zulmet-i küfr ü ḍalāletde cihān qalmış
iken
Pertev-i ḥāver-i imān ile rūz itdi şebi

68. **qalmış:-mış**

Gazel 117

Mısra: 2

Kalmak.

Şimdi ‘ālemde gönül devlete ragbet
qalmış
Bī-zer ü sīm olana gūşe-i zillet qalmış

69. **qalmış:-mış**

Gazel 117

Mısra: 14

Kalmak.

Qılalum sa‘y Ġarībī ‘amel-i āḥirete
Ki bize bir nice gūn destde fırsat
qalmış

70. **qalmış:-mış**

Gazel 120

Mısra: 1

Kalmak.

Serimde bu hevā bir şūh-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cūnūn boynumda zūlf-i
yārdan kalmış

71. **kalmış:-mış**
Gazel 117
Mısra: 8
Kalmak.

Olmayan keyfiyet-i şuret-i hāle vākıf
Ne bilür dehrde ne qadr ü ne kıymet
kalmış

72. **kalmış:-mış**
Gazel 117
Mısra: 10
Kalmak.

Şafha-i hesti-i 'ālemde ne bir nakş-ı
vefā
Zerrece sīne-i ādemde ne şafvet kalmış

73. **kalmış:-mış**
Gazel 117
Mısra: 12
Kalmak.

Çeŝm-i sūzen gibi ne vūs'at-i meŝreb
görinür
Ne hōd elde daħı ser-rişte-i ŝoħbet
kalmış

74. **kalmış:-mış**
Gazel 120
Mısra: 2
Kalmak.

Serimde bu hevā bir şūh-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cūnūn boynumda zūlf-i
yārdan kalmış

75. **kalmış:-mış**
Gazel 120
Mısra: 6
Kalmak.

Bu derd-i ser degil mey neş'esinden ey
dil-i ŝeydā
Saña renc-i humār ol nergis-i
bīmārdan kalmış

76. **kalmış:-mış**
Gazel 120
Mısra: 12
Kalmak.

Cüdā bāğ-ı viŝāl-i yārden bir hayli
müddetdir
Ki murğ-ı hāme-i şīrīn-sūħan
güftārdan kalmış

77. **kalmış:-mış**
Gazel 120
Mısra: 14
Kalmak.

Ġarībī yād-gār olsun bu nev-güftār
'ālemde
Disünler bu ğazel bir 'aşık-ı dil-zārdan
kalmış

78. **kalmışım:-mış, -ım**
Gazel 280
Mısra: 11
Kalmak.

Kalmışım baħt-ı siyāhım teg şeb-i
deycūrda
Nūr-ı en'āmıñla bir hūrŝid-i tībān it
beni

79. **kalmışım:-mış, -ım**
Gazel 141
Mısra: 12
*Bir durumun içinde olmak,
bulunmak.*

İki mıkñāŝisa āhendir vücūdum dāverā
Ara yerde kalmışım efkār ü hayrān el-
vedā'

80. **kalmışuz:-mış, -uz**
Gazel 207

Mısra: 7
Kalmak.

Bir cān o şūha buse-bahā borçlu
kalmışuz
Dervāhem didikleri beyne'l-‘avām
vām

81. **qalsun:-sun**
Gazel 243
Mısra: 10
Kalmak.

İzhār idemem halka ruḥ-ı şāhid-i fikri
Qalsun hele koy perde-i esrār arasında

82. **qalub:-ub**
Gazel 173
Mısra: 3
*Bir durumunda içinde olmak,
bulunmak.*

Ġamdan reg-i vücūd girih-ber-girih
qalub
Ser-pençe-i sūrūrda bir şāne görmedik

83. **qalub:-ub**
Gazel 199
Mısra: 2
Yaşamak, hayata devam etmek.

Hicrān ile rū-pūş-ı ğubār-ı keder oldım
Ġam-ḥāne-i ğurbetde qalub gıl-be-ser
oldım

84. **qalub:-ub**
Gazel 233
Mısra: 11
*Bir durumunda içinde olmak,
bulunmak.*

Nice bir ğūşe-i ğurbetde qalub bülbül-i
dil
Yād-ı gül-deste-i cem‘iyyet-i aḥbāb
itsün

85. **qalur:-ur**
Gazel 135

Mısra: 12
Kalmak.

Gizlik-i ḥorla şabā ḥaqq eyler anı
güyyiā
Tā kıyāmet böyle qalur nüsha-i ‘ālem
ġalaṭ

86. **qalur:-ur**
Gazel 240
Mısra: 11
Kalmak.

Cānım qalur bu çār-‘anāşırda bī-şu‘ūr
Zulmet-serā-yı cisme ziyā senden
olmasa

87. **qalur:-ur**
Gazel 246
Mısra: 12
Kalmak.

Fıraḫ-ı reng-i ruḥsārınla eşkim düşse
deryāya
Qalur āḥir zamāna cūşiş-i yem qande
ben qande

88. **qalur:-ur**
Gazel 119
Mısra: 7
Durmak.

Qalur mı tekyede tesbīḥ ile hū
çekmeden şofī
Bu bir ḥardır ki kırk gün çillede bār-ı
‘amel çekmiş

89. **qalur:-ur**
Gazel 264
Mısra: 18
Kalmak.

Ey Ġarībī virelüm ḥüsüne ārāyiş-i
nāz
Nigehe cān mı qalur ‘āşık-ı med-
hūşunda

90. **çalur:-ur**

Gazel 246

Mısra: 8

Kalmak.

Getürse çarh-ı çārümden Mesīhā
zaħmıma merhem
Yine çalur kef-i 'İsī-i Meryem çande
ben çande

kālā-yı cürm-i halk:

1. **kālā-yı cürm-i halka:-a**

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Halkın suçunun kumaşı.

Kālā-yı cürm-i halka virür naqd-i
mağfiret
Sūdā-gerān-ı 'afv ki Ğaffār'dan gelür

2. **kālā-yı cürm-i halka:-a**

Gazel 240

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Halk suçunun kumaş.

Rüz-ı cezāda n'eyleyelüm naqd-i 'afv
ile
Kālā-yı cürm-i halka bahā senden
olmasa

kālā-yı hüsn:

1. **kālā-yı hüsnin:-in**

Gazel 136

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güzellik sermayesi.

Ĥatt gelür kālā-yı hüsnin kıymetin
eyler şikest
Hüsnüne mağrürdur ol şūh-ı bī-pervā
ğalať

kālā-yı muhabbet:

1. **kālā-yı muhabbetdir:-dir**

Gazel 109

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muhabbet kumaşı.

Zühhāda ğam-ı 'aşkı beyān itme
Ğarībī
Kālā-yı muhabbetdir o bāzāra
şıĝışmaz

kālā-yı nazm u neşre:

1. **kālā-yı nazm u neşre:-e**

Gazel 287

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nazım ve nesir kumaşı.

Kālā-yı nazm u neşre daħı çalmadı
revāc
Bāzārının pozuldu daħı gitdi revnaķı

kālā-yı nazm:

1. **kālā-yı nazmıñ:-iñ**

Gazel 183

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nazmın kumaşı.

Hemān kālā-yı nazmıñ dīde-i
ħassāddan şakla
Yem-i himmetde ister perde-i lü'lü'-i
eş'ār ol

kālā-yı şi'r-i dil-keş:

1. **kālā-yı şi'r-i dil-keşiñ:-iñ**

Gazel 84

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönlü cezbeden şiirin kumaşı.

Bāzār-ı nazmı germ idüb kālā-yı şî'r-i
dil-keşîñ
Bir bir Ğarîbî sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

kālā-yı vaşl-ı yār:

1. **kālā-yı vaşl-ı yāri:-i**

Gazel 74

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma kumaşı.

Her sâde-levh-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālā-yı vaşl-ı yāri ħarîdār olan bilür

kalb:

1. **kalbin:-in**

Gazel 103

Mısra: 6

Kalp, gönül.

El-ħazer kıлма 'adū ile ħuşūmet ey dil
Anıñ elmās-ı ħased kalbin ezer çok
gitmez

2. **kalbiñ:-iñ**

Gazel 127

Mısra: 5

Kalp, gönül.

Nūr olur kalbiñ eger var ħulūşuñ
Ĥaqq'a
Gül-i ħürşîd olur ey dil şemer-i bîd-i
ħulūş

3. **kalbiñ:-iñ**

Gazel 146

Mısra: 9

Kalp, gönül.

Olmasun endîşe-i rüz ile kalbiñ teng ü
tār
Mîhmāndan merd-i şāĥib-ĥāne nān
itmez dirîğ

4. **kalbinde:-in, -de**

Gazel 99

Mısra: 1

Kalp, gönül.

Anıñ kim nūr var kalbinde ħavlınden
ĥaţar gelmez
Muşaffā tıynetîñ tîğ-i zebānından zarar
gelmez

5. **kalbiñi:-iñ, -i**

Gazel 145

Mısra: 2

Gönül.

Bilüriz bezmini ey şūĥ keremden fāriğ
Eyleme kalbiñi gel bār-ı sitemden
fāriğ

kalb-i zühhād:

1. **kalb-i zühhāda:-a**

Gazel 274

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zâhitlerin kalbi.

Şalub yüz 'ukde-i ħam ħāl-i dil-ber
kalb-i zühhāda
Budur vechi ki dutmaz sübĥa-i şad-
dāneden ħayrı

kalem:

1. **kalb:**

Gazel 25

Mısra: 15

*İnsanların kaderini yazan araç,
Allah'ın ilahi yazarları.*

Olmazdı kalem pā-zede-i şafĥa-i îcād
Naĥş itmese ger şüret-i ma'nā-yı
muĥabbet

2. **kalb:**

Muhammes 3

Mısra: 20

Kalem.

O tıflıñ tahta-i ta'lime dönmüş levh-i
pehlüsü
Divân-ı hoşka-i sîmînine herkes kalem
başdı

3. **qalem:**

Gazel 134

Mısra: 5

Kalem.

Qaşın altun hile/hule cedvel kalem
zulfünden itmişler
Olunca muşhaf-ı hüsnün bu güne zer-
nigâr-ı haqq

4. **qalemiñ:-iñ**

Gazel 68

Mısra: 9

Kalem.

Her bir qalemiñ şivesi bir serv-i
hıramân
Her şafhada bir mısra'-ı rengin
çemenimdir

5. **qalemiñ:-iñ**

Gazel 267

Mısra: 1

Kalem.

Bir de gelsün qalemiñ cünbiş-i güftära
lebi
Naqş ide şafha-i evrâka biraz na't-ı
nebi

6. **qalemiñ:-iñ**

Gazel 287

Mısra: 14

Kalem.

Sürme Ğarîbi vaşf-ı sürîninde ol
mehiñ
Lağzide olmasun qalemiñ raşş-ı eblaķı

7. **qalemle:-le**

Gazel 70

Mısra: 12

Bir çeşit siyahımsı ve sert kamışın

*yazı yazmak üzere özel bir biçimde
yontulup açılmışı; her çeşit yazı yazan
alet, kamış.*

Degil bî-hüdedir devr-i ruğunda târ-ı
gîsüsü
Gül-istân-ı cemâlin kıl qalemle zer-
nigâr eyler

8. **qalemle:-le**

Gazel 119

Mısra: 5

Kalem.

Ser-â-pâ kıl qalemle çekdi Mânî şuret-
i şühuñ
Gelince sâ'id-i sîmînine maħbûbın el
çekmiş

kaleme gel:-

1. **qaleme gelmez:-mez**

Gazel 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yazılmak.

Gelmez qaleme vüs'at-i meydân-ı
kanâ'at
Şıgmaz dile mısr-ı şeker-istân-ı
kanâ'at

kalem-i fikr:

1. **qalem-i fikriñi:-iñ, -i**

Gazel 200

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Fikir kalemî.

Yağdıñ sühan-ı germ ile dīvânı Ğarîbî
Bir dem qalem-i fikriñi hāmüş
idebilsem

kalem-i kıl:-

1. **qalem-i kıl:**

Gazel 285

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kıl kalem.

Muşhaf-ı rüyuna ser-levha-i zer
çekmek için
Cedvel-i kaşına zülfî kalem-i kıl gibi

kalem-keş:

1. **kaalem-keş:**
Gazel 251
Mısra: 11
Yazar.

Kaalem-keş ol bütüñ vaşf-ı şerîrinde
şitâb itme
‘Înân-keş sūr olur lağzîde-pây-ı eşheb-
i hâme

kām:

1. **kām:**
Gazel 287
Mısra: 6
Arzu, istek.

Bir ben degil cihānda giriftār-ı
miñnetim
Kām üzre kimse gördiği yok çarh-ı
ezrağı

2. **kām:**
Muhammes 1
Mısra: 1
Arzu, istek.

Ne çarhıñ inqılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir ‘îş-i
hurrem var

3. **kām:**
Terci-bend 4
Mısra: 2
Arzu, istek.

Gehî bir tūti-i zārım cüdā şekker-
mağālîñden
Gehî kām almamış pervâne'em şem‘-i
cemālîñden

4. **kām:**
Gazel 37
Mısra: 1
Arzu, istek, eğlence.

Kimseye teşvîş ile dünyāda kām olmaz
müfid
Her gedāya hūlyā-yı ihtişām olmaz
müfid

5. **kāmınca:-ınca**
Gazel 148
Mısra: 3
Arzu, meram, maksat.

Kimseyi kāmınca koymaz görsün ol
hāl ü hatı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülf

kām al-:

1. **kām almadı:-ma, -dı**
Gazel 16
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Deyim**
Arzusuna ulaşmak, mutlu olmak.

Bunca ki viridi gül-şene şu eşk-i
dīdeden
Şahn-ı çemende almadı bir kām
‘andelīb

kamer:

1. **kaamer:**
Terci-bend 3
Mısra: 14
Ay, mâh.

Biñ dil-ber-i nāzik-beden ü nāz-ger
olsa
Biñ çehresi hūrşîd ü cebîni kamer olsa

2. **ķamer:****Gazel 84**

Mısra: 5

*Ay (gibi parlak ve güzel olan)**sevgili.*

Zülfüñ görüb ruhsārda didim ķamer
 'akrebdedir
 Burc-ı şerefde hālleriñ aķter midir
 bilmem nedir

ķamer-ķal'at:1. **ķamer-ķal'at:****Gazel 225**

Mısra: 7

Ay yüzlü (sevgili bağlamında).

Şeb-i yeldā-yı zülfüñden görünsün ey
 ķamer-ķal'at
 Hām-ı ebrūlarıñ koy burc-ı 'akrebde
 helāl olsun

ķāmet:1. **ķāmet:****Gazel 28**

Mısra: 3

Boy, endam.

Bu ķāmet ile servi leķāfetden utandır
 Ķumrīniñ işin tavķ-ı muħabbetde
 tamām it

2. **ķāmet:****Muhammes 2**

Mısra: 20

Boy, endam.

Tavķ-ı ğamda ķumri-i bī-per ü bāl
 itdiñ beni
 El-amān ey serv ü ķāmet la'l-i ruhsār
 el-amān

3. **ķamete:-e****Gazel 264**

Mısra: 9

Sevgilinin boyu.

Cānım ol ķamete ķurbān ki hırām
 itdikce
 Kākül-i müşğ-feşān cünbiş ider
 düşunda

4. **ķāmeti:-i****Terci-bend 3**

Mısra: 7

Boy.

Biñ ķāmeti şimşād ola biñ serv-i
 hırāmān
 Biñ ķaddi şanevber ola biñ āfet-i
 devrān

5. **ķāmeti:-i****Terci-bend 3**

Mısra: 9

Boy.

Biñ ķāmeti mānend-i ķad-i bīd-i
 hıyābān
 Her birisi biñ şīve ile olsa nümāyān

6. **ķāmeti:-i****Terci-bend 3**

Mısra: 11

Boy.

Hiç birine baş egmezim ey ķāmeti
 tūbā
 Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
 ārā

7. **ķāmetim:-im****Gazel 198**

Mısra: 11

Boy, endam.

Büküldi ķāmetim ābād-ı ğamıñla yoķ
 mı inşāfiñ
 Cīvān iken beni pīr-i kühen-sāl itdiñ
 ey zālīm

8. **ķāmetim:-im****Terci-bend 4**

Mısra: 19

Boy, endam.

Ėamiñla kâmetim ĥam-geşte-i biñ bâr-ı miñnetdir
Hemîşe sînemiz bir raĥne-i nâsûr-ı firĥatdır

9. **ĥâmetim:-im**

Terkib-bend 1

Mısra: **50**

Boy, endam.

Gül görüb lâl olayım nâle vü âh itdim
ise
Ėâmetim şınsın eger serve nigâh itdim
ise

10. **ĥâmetimiz:-imiz**

Gazel 3

Mısra: **13**

Namaza başlamak.

Bâr-ı 'işyân ile ĥam-geşte olan
kâmetimiz
Gevher-i baĥr-ı şefâ'at gül-i Baĥĥâ'ya
fedâ

11. **ĥâmetin:-in**

Gazel 50

Mısra: **5**

(sevgilinin düzgün) boyu posu.

Yâd eyledikce ĥâmetin ol nâz-ı
perverin
Ėatar sipihre âhımı encüm sûtün ider

12. **ĥâmetiñ:-iñ**

Gazel 158

Mısra: **16**

Boy, endam.

Çekemezsin o büti tîr gibi âğuşa
Ėâmetiñ bâr-ı sitem birle kemân
olmaycaĥ

kâmet-i âzâde:

1. **ĥâmet-i âzâdeyi:-y, -i**

Gazel 107

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Hür, serbest boy.

Kevn-i vîrân-şüde-i cilve-i
mestânesidir
Âh ol kâmet-i âzâdeyi herkes bilmez

kâmet-i ĥamla:

1. **ĥâmet-i ĥamla:-la**

Gazel 257

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Bükülmüş boy.

Bu kâmet-i ĥamla sen o şühı
ĥucamazsın
Her gence heves eyleme vîrânelik itme

2. **ĥâmet-i ĥamla:-la**

Muhammes 2

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Bükülmüş boy.

Nâzenînim sîne-çâk-ı neşter-i bî-
dâdıñım
Ėâmet-i ĥamla giriftâr-ı ĥad-i
şimşâdıñım

kâmet-i mevzün-ı dil-ber:

1. **ĥâmet-i mevzün-ı dil-beri:-i**

Gazel 52

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin düzgün boyu.

Fikr eyledikce ĥâmet-i mevzün-ı dil-
beri
Bâğ-ı ĥayâle serv-i dil-ârâ gelür gider

kâm-ı dil:

1. **kâm-ı dil:**

Gazel 83

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
Gönlün isteği.

Kām-ı dil üzere kimseyi kıoyamaz
zamānede
Çarhıñ Ğaribi gerdiş-i eyyāmı bellidir

2. kām-ı dil:

Gazel 156

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Gönlün isteği.

Bir kez peyām-ı lütf ile hoş-hâtır
olmadık
Kām-ı dil üzere ‘arızıña nāzır olmadık

kām-ı dil-i nā-kām:

1. kām-ı dil-i nā-kāmı:-ı

Gazel 161

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Nasipsiz gönlün isteği.

Yād eylemeden tūti-i cān-ı şehd-i
kelāmıñ
Kām-ı dil-i nā-kāmı ħalāvetle giçürdik

kāmil:

1. kāmil:

Gazel 230

Mısra: 5

*İlim, fazilet ve hüner sâhibi,
mânevî meziyetleri bakımından belli
bir olgunluğa erişmiş (kimse).*

Dutalum çarhı idecekdir seni bir şeb
kāmil
Bār-ı minnetle kadiñ şekl-i hilāl itme
şakın

kām-yāb olmaz:

1. kām-yāb olmaz:-maz

Gazel 237

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Arzusuna ulaşmak; talihli, mutlu
olmak.

Ne güne dil karar eyler vişāl-i yārdan
ayru
Cihānda kām-yāb olmaz semender
nārdan ayru

kām-yāb-ı hüsn:

1. kām-yāb-ı hüsn:

Gazel 217

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Güzelliğin arzusuna nâil olmuş.

Ser-tā-be-ser bu ‘ālem-i sevdā ħarāb-ı
hüsn
Kimdir ola bu ma‘reke de kām-yāb-ı
hüsn

kānuz:

1. kānuz:-uz

Gazel 96

Mısra: 12

*Maden ocağı, bir şeyin madeni,
kaynağı.*

Pīrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa‘ādet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kānuz

kan:

1. kan:

Gazel 130

Mısra: 4

Hayati sıvı.

Rahne şaldı ten-i efkārıma tığ-i
ğamzeñ
Nîş-i müjgānıñ ider kan cigerimden
‘arız

2. kan:

Muhammes 2

Mısra: 14

Kan.

Hasret-i vaşlıñla 'ömrüm hāke yeksān
olmadan
Hañçer-i bī-dād ile dertlü yürek ƣan
olmadan

3. ƣan:

Terci-bend 1

Mısra: 54

Kan.

Ƙať 'eylemem ümmīdi daħı 'afv u
'atādan
Ƙan itme yeter bağrımı ħavf eyle
Ĥudā'dan

4. ƣan:

Terci-bend 2

Mısra: 54

Kan.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Ƙatı çok kimse saña 'aşıƣ olub ƣan
ağlar

5. ƣan:

Terci-bend 2

Mısra: 18

Kan.

Nedir ey ħūr-liƣā mihriñi noƣşān
itmek
Bağrımı ħañçer-i bī-dādıñ ile ƣan
itmek

6. ƣan:

Terci-bend 4

Mısra: 4

Kan.

Tezerv-i per-şikestim ayru ƣadd-i nev-
nihāliñden
Naşībim ƣan olupdur firƣat-i la'l-i
zülāliñden

7. ƣan:

Terkib-bend 1

Mısra: 85

Kan.

Hasret-i la'l-i lebiñle yüregim ƣan
olsun
Ğaraźıñ cān ise söyle saña ƣurbān
olsun

8. ƣan:

Gazel 51

Mısra: 2

Kan.

'Aklı yağmaya viren nergis-i
fettāniñdir
Bağrımı ƣan idici nāvek-i müjgāniñdir

9. ƣan:

Gazel 146

Mısra: 7

Hayati sıvı.

Ğamze-i ħün-rīzden şor bağrımıñ ƣan
oldıgın
Āşinādan āşinā-rāz-ı nihān itmez dirġ

10. ƣan:

Gazel 130

Mısra: 1

Kanlı gözyaşı.

Giryeden şu yerine ƣan başarımından
'arız
Ĥün-ı dildir ki olur çeşm-i terimden
'arız

11. ƣan:

Gazel 78

Mısra: 9

*Āşıgın aşk derdiyle gözünden
akan kanlı yaşlar.*

Fitne çeşmiñ her zamān ƣan itmeden
ğāfil değil
Hem yine bir ħaste vü bīmār kendin
gösterür

12. **ķana:-a**

Gazel 90

Mısra: 2

Kan.

Turunc-ı ğabğabıñ dişlerdim ammā
aña cān ister
'Adālet űzredir hűkm-i řerī' at ķana
ķan ister

13. **ķana:-a**

Gazel 218

Mısra: 3

Hayati sıvı.

'Aceb bir ķana mā'il nāvek-i dil-dűz-ı
ğamzeñ var
Siyeh-mest-i řarāb-nāz u bir ebrű-
kemānsın sen

14. **ķana:-a**

Gazel 111

Mısra: 10

Hayati sıvı.

'Āřıkıñ tākati yok nīm-nigāha nāza
El-amān eylemesűn ğamzeleriñ ķana
heves

15. **ķana:-a**

Gazel 80

Mısra: 1

Hayati sıvı.

Ğamıñla ķatre ķatre eşk-i çeşmim ķana
dűnműřdűr
Reg-i műjğānlarım bir sűbħa-i
mercāna dűnműřdűr

16. **ķana:-a**

Gazel 80

Mısra: 16

Hayati sıvı.

Dűkendi 'űmr bir gűn dűnmedi vefķ-i
murād űzre
Vefāsız ķarķ elinden dertlű cānım ķana
dűnműřdűr

17. **ķanı:-ı**

Gazel 88

Mısra: 11

Hayati sıvı.

Reg-i cismimde gelűb cűřa muħabbet
ķanı
Vaşana dil yine pervāz idecek
gűnlerdir

18. **ķanı:-ı**

Gazel 106

Mısra: 7

Hayati sıvı, kan.

Hengām-ı fırsatında iķer ķanı şu gibi
Meger raķīb-i zālīm-i ğaddārı
gűrműřűz

19. **ķanı:-ı**

Gazel 176

Mısra: 11

Hayati sıvı, kan.

'Āřıkılarınıñ ķanı ile şimdi Ğarībī
Bir dest-i hınā-reng-i nigārına irişdik

20. **ķanım:-ım**

Gazel 224

Mısra: 2

Kan.

Mebādā gerden-i tığ u nigāha bir vebāl
olsun
řaķınmam yoksa tığıñden saña ķanım
helāl olsun

21. **ķanıma:-ım, -a**

Terci-bend 1

Mısra: 34

Vűcuttaki hayati sıvı.

Ey ğonçe-dehen cānıñ iķűn cānıma
raħm it
Gűl bařıñ iķűn girme benim ķanıma
raħm it

22. **kanımız:-ımız****Gazel 208**

Mısra: 8

Vücuttaki hayati sıvı.

Her naḥle kim şarılsa yaḳar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu 'ledürür kanımız
bizim

23. **kanımla:-ım, -la****Gazel 278**

Mısra: 11

Vücuttaki hayati sıvı.

Ene'l-ḥaḳḳ sırır kanımla yazılsın
'arızıñ üzre
Çekilsün dāra zülfüñden gönül
Manşür'dur şimdi

24. **kanın:-ın****Gazel 162**

Mısra: 13

Kan.

Kim bu ḥasret içirür gönülüne baḡrım
kanın
Sāḳiyā şun baña peymāneyi memlü
diyerek

25. **kanıñ:-ıñ****Gazel 262**

Mısra: 5

Hayati sıvı.

Şahbā yerine kanıñ içer ey dil-i şeydā
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestāna tıyurma

26. **kanını:-ın, -ı****Gazel 233**

Mısra: 6

Kan.

Nice bir pençe-i ḡam mey-kede-i
firḳatde
Yüregim kanını ḥasretle mey-i nāb
itsün

27. **kanını:-ın, -ı****Gazel 27**

Mısra: 17

Hayat, can.

Bī-çāre Ğarībī'niñ içer kanını ḡamzeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'āl
it

28. **kanını:-ın, -ı****Terkib-bend 1**

Mısra: 26

*Atardamar ve toplardamarların
içinde dolaşarak hücrelerde
özümleme, yadımlama görevlerini
sağlayan plazma ve yuvarlardan
oluşmuş kırmızı renkli sıvı.*

Mihr iderdiñ ḡazab-ālūde 'itāb itmez
idiñ
Yüregim kanını ey şūḡ şarāb itmez
idiñ

kan ağla:-1. **kan ağlar:-r****Gazel 33**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim***Büyük bir üzüntü içinde**bulunmak.*

Pençe-i sāḳide 'uşşāk-şıfat kan ağlar
Leb-i dil-berde döner bir gül-i ḥandāna
kaḡeḡ

kan dök:-1. **kan dökdi:-di****Gazel 19**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ölüme yol açmak, cana kıymak,
kanlı gözyaşları dökmek.*

Ḥasret-i rüyıñla çeşmim ol ḳadar kan
dökdi kim
Vādī-i 'aşkıñ ser-ā-ser taşı mercān oldı
hep

2. **kan döksün:-sün****Gazel 228**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı akıtmak.

Şevkden çeşm-i şurāhī vü sebū kan
döksün
Meclise kulkul-i mīnā ile zīver gelsün

kan iç:-1. **kan içenler:-en, -ler****Gazel 251**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kan içmek.

Ġarībī kan içenler ḥasret-i ruḥsār ile
şimdi
Lebiñden nā' il olmuşlar şarāb-ı la'l-i
gül-fāma

kan id:-1. **kan ider:-er****Gazel 71**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kanla doldurmak.

Hevā-yı būs-ı la'liñ kan ider çok
kimseniñ baġrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymānelerden şor

kan iste:-1. **kan ister:-r****Gazel 90**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Öldürmek istemek.*

Turunc-ı ġabġabıñ dişlerdim ammā
añā cān ister
'Adālet üzredir ḥükm-i şerī'at kana
kan ister

kan it:-1. **kan itmegi:-meg, -i****Gazel 122**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kanlı hale getirmek.

Sürmeden gözleri kan itmegi taşmīm
itmiş
Ġamzeler bu ḥaberi göñlüme tefhīm
itmiş

2. **kan itmesün:-me, -sün****Gazel 231**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kan etmek, kanlar içinde
bırakmak; derde, sıkıntıya sokmak,
kederlendirmek.*

Ġan itmesün derünümü ḥasreti ol āfetiñ
Teşrif-i lütfi meclis-i aġyāra düşmesün

kan ol:-1. **kan oldı:-dı****Gazel 102**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kan dolmak.

Derünüm ġuşsa vü endūhdan kan oldı
o meh-rū
Yine ser-pençe-i 'aşka giriftār olduğım
bilmez

2. **kan oldı:-dı****Gazel 19**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kan gövdeyi götürmek, ortalıġın
kan olması, kan akması.*

Ġamze tıġıyle gözün cellādı ḥalkı
kırmadan
Dāmen-i deşt-i muḥabbet sévdigim
kan oldı hep

3. **қан olmadan:-ma, -dan****Gazel 195**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kan dolmak.

Vişāliñ görmedim Һasretle giryān
olmadan evvel
Müyesser olmadı la'liñ yürek қan
olmadan evvel

4. **қан olmayық:-ma, -y, -ıcaқ****Gazel 158**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kan olmak, kan gibi olmak.

Büse-i la'line hergiz olamazsın nā'il
Ey dil-i ғam-zede bu derd ile қan
olmayық

kana boya:-1. **қана boyar:-r****Gazel 231**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kan içinde bırakmak, kanla
doldurmak.*

Dāmān-ı deşt-i 'aşkı boyar қана ser-te-
ser
Fırşat һadeng-i ғamze-i һүн-һ'āra
düşmesün

kana çek:-1. **қана çek:****Gazel 166**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kana boyamak.

Ol perīniñ dest-bürd-i ғamzesinden
şubһ-veş
Ey Ғarībī sende destār-ı sefidiñ қана
çek

қанā'at:1. **қанā'at:****Gazel 160**

Mısra: 3

*Elindekinden hoşnut olup
fazlasını istememe, kısmetine,
kendisine verilene razı olma.*

El virmedi bir ғüşe-i 'uzletde қанā'at
'İş-i şikemi dehrde minnetle ғiçürdik

2. **қанā'atle:-le****Gazel 161**

Mısra: 18

Azla yetinme, kısmete razı olma.

İrdik yine bir devlete lütf ü
kereminden
Her çend ki bir müdde қанā'atle
ғiçürdik

қанā'at id:-1. **қанā'at idüb:-üb****Gazel 180**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yetinmek.

Gördük қатı mu 'āşeret һalkdan belā
Bir ғüşede қанā'at idüb 'uzlet eyledik

қанā'at-kerde:1. **қанā'at-kerdeyüz:-yüz****Gazel 178**

Mısra: 11

Kanaat etmiş, kanaatkâr.

Қанā'at-kerdeyüz һүн-ı cigerle şışe-i
dilden
Leb-i şirīn-i cām ü gerden-i mīnādan
el çekdik

kanā'at-kerde-i künc-i firāk:**1. kanā'at-kerde-i künc-i****firākıñdır:-iñ, -dır****Gazel 222**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayrılık köşesinin kanaat edeni.

Kanā'at-kerde-i künc-i firākıñdır dil-i şeydā

Hayāl-iñ küh-sār-ı cānda kebg-i hoş-
hırām olsun**kanda:****1. kanda:****Gazel 186**

Mısra: 12

*Nerede.*Büse-i ruhsārıñ istedim baş çekdi hatt
Kanda görsem iki hem-dem bir 'adū
eksük degil**kande:****1. kande:****Gazel 246**

Mısra: 12

*Nerede.*Firağ-ı reng-i ruhsārıñla eşkim düşse
deryāya
Qalur āhır zamāna cūş-i yem kande
ben kande**2. kande:****Gazel 246**

Mısra: 12

*Nerede.*Firağ-ı reng-i ruhsārıñla eşkim düşse
deryāya
Qalur āhır zamāna cūş-i yem kande
ben kande**3. kande:****Gazel 246**

Mısra: 14

*Nerede.*Ġarībī cüst-cüy-ı ma'ni-i rengin-i
nazmıñdanBu vādi-i sühandā ṭab'-ı ebkem kande
ben kande**4. kande:****Gazel 246**

Mısra: 14

*Nerede.*Ġarībī cüst-cüy-ı ma'ni-i rengin-i
nazmıñdanBu vādi-i sühandā ṭab'-ı ebkem kande
ben kande**5. kande:****Gazel 246**

Mısra: 1

*Nerede, nasıl.*Hayāl-i 'arızıñla sāğar-ı Cem kande
ben kandeĠamıñla kāse-i dü-çeşm-i pür-nem
kande ben kande**6. kande:****Gazel 246**

Mısra: 1

*Nerede, nasıl.*Hayāl-i 'arızıñla sāğar-ı Cem kande
ben kandeĠamıñla kāse-i dü-çeşm-i pür-nem
kande ben kande**7. kande:****Gazel 246**

Mısra: 2

*Nerede, nasıl.*Hayāl-i 'arızıñla sāğar-ı Cem kande
ben kande

Ġamiñla kâse-i dü-çeşm-i pür-nem
kânde ben kânde

8. kânde:

Gazel 246

Mısra: 2

Nerede, nasıl.

Ġayâl-i 'arızîñla sâğar-ı Cem kânde
ben kânde

Ġamiñla kâse-i dü-çeşm-i pür-nem
kânde ben kânde

9. kânde:

Gazel 246

Mısra: 4

Nerede, nasıl.

Seniñ yâd-ı vişâliñle şeb-i firqatde ey
meh-rû

Zebân-ı şem'-i şevk-i bezm-i mâtem
kânde ben kânde

10. kânde:

Gazel 246

Mısra: 4

Nerede, nasıl.

Seniñ yâd-ı vişâliñle şeb-i firqatde ey
meh-rû

Zebân-ı şem'-i şevk-i bezm-i mâtem
kânde ben kânde

11. kânde:

Gazel 246

Mısra: 6

Nerede, nasıl.

Olaldan dil cerâhat-ğurde-i bî-dâd tâ
mağşer

Dem-i tîğ-i kefi cellâd her dem kânde
ben kânde

12. kânde:

Gazel 246

Mısra: 6

Nerede, nasıl.

Olaldan dil cerâhat-ğurde-i bî-dâd tâ
mağşer

Dem-i tîğ-i kefi cellâd her dem kânde
ben kânde

13. kânde:

Gazel 246

Mısra: 8

Nerede, nasıl.

Getürse çarğ-ı çârümden Mesîhâ
zağmıma merhem

Yine kalur kefi 'İsî-i Meryem kânde
ben kânde

14. kânde:

Gazel 246

Mısra: 8

Nerede, nasıl.

Getürse çarğ-ı çârümden Mesîhâ
zağmıma merhem

Yine kalur kefi 'İsî-i Meryem kânde
ben kânde

15. kânde:

Gazel 246

Mısra: 10

Nerede, nasıl.

Ġayâl-i dâne-i rüy-ı behişt-i dil-
firbinden

Sirişk-i ħasret ile çeşm-i âdem kânde
ben kânde

16. kânde:

Gazel 246

Mısra: 10

Nerede, nasıl.

Ġayâl-i dâne-i rüy-ı behişt-i dil-
firbinden

Sirişk-i ħasret ile çeşm-i âdem kânde
ben kânde

17. kânde:

Gazel 12

Mısra: 12
Baştan aşağı.

Perī-ruhsāre vü pür-fenn sitem-ger
kīne-perversin
Seniñ teg nāzenīnim қande bir mümtāz
olur peydā

kandīl-i murād:

1. қандīl-i murād:

Gazel 243
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Arzunun kandili.

Қандīl-i murād olmadı bir dağı
fürüzān
Ey baht beni қoyma şeb-i tār arasında

kandīl-i şem‘-i fitne:

1. қандīl-i şem‘-i fitneye:-y, -e

Gazel 50
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Fitne mumunun kandili.

Hālīm görüb inanma o gül aқıdırsa eşk
Қандīl-i şem‘-i fitneye revған füzün
ider

kandīl-i süreyyā:

1. қандīl-i süreyyā:

Tarih 1
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Süreyya yıldızının kandili.

Қubbe-i eflāke қандīl-i Süreyyā
aşdılar
‘Alemler kıldı çerāğān gerdiş-i gerdün-
zevāl

kāni‘:

1. қāni‘:

Gazel 54

Mısra: 6

*Kanaat eden, elindekini yeterli
bulup fazlasını istemeyen, kendisine
verilene râzı olan.*

İster bir iltifātın halvet-güzīn-i hicriñ
Қāni‘ olan vişāle būs-ı kenārı n'eyler

k‘ānı:

1. k‘ānı:

Gazel 65

Mısra: 14

Ki onu.

Ey Ğarībī o merd-i rāha ҳased
K‘anı ehl-i necāt yazmışlar

2. k‘ānıñ:-ñ

Gazel 266

Mısra: 6

Ki onun.

Ser-i şad-pāre-i misvākdan bu sırrı
fehmler itdim
K‘anıñ bŷy-ı vefādan bir eser yoқdur
dehānında

kanı:

1. қanı:

Gazel 9

Mısra: 6

Hani.

Olduñ ey naһl-i emel bād-ı ҳazān
rencide
Қanı ol neşv ü nemā һüsni-şemer
n'oldı saña

kān-ı edeb:1. **kān-ı edeb:****Tarih 2**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Edebin madeni.

Didiler kān-ı edeb necl-i celilü'l-ıadr-i
hulk

Ya'ni ol şeh-zāde 'ālī-bende-i 'Abdü'l-
hamīd

kān-ı ihsān:1. **kān-ı ihsān:****Gazel 141**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İyilik kaynağı, çok fazla ihsanda
bulunan.*

Cezbe-i āb u hevā aldı 'inān-ı şabrımı
N'eyleyim ey baħr-ı lütf ü kān-ı ihsān
el-vedā'

kān-ı kemāl:1. **kān-ı kemāl:****Tarih 1**

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Olgunluk madeni.

Bir seħer hātif Ğarībī söyledi tārīhini
'Aqd-i tezvīciñ mübārek olsun ey kān-
ı kemāl

kān-ı kerem:1. **kān-ı kerem:****Gazel 171**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Cömertlik kaynağı.*

Ey kān-ı kerem bende-i fermānı
unutduñ

Bu çāker-i miskīn-i šenā-ħ'ānı
unutduñ

kān-ı ma'rifet:1. **kān-ı ma'rifetdir:-dir****Gazel 64**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bilgi kaynağı, bilgi madeni.

Dehānım perre-i lü'lü'-i himmetdir
sözüm gevher
Derün-ı sīne kān-ı ma'rifetdir hātırım
yemdir

kān-ı nemek:1. **kān-ı nemek:****Gazel 118**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tuz ocağı, tuz madeni.

Ğarībī dāğıma la'l-i dudağı urdu
nemek

O ğonçe kān-ı nemek deñlü pür-
melāħat imiş

kāni' ol-:1. **ķāni' olduķ:-duķ****Gazel 143**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İnanmak, kanmak.

Olduķ o dil-rübādan bir dest-i buse
ķāni'

Ol bī-vefā bu şartā virse rızā ne māni'

ķanım dök-:1. **ķanım doker:-er****Gazel 210**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim***Ölüme yol açmak, cana kıymak.*

Fezā-yı ‘aşkda bir şüh-ı bî-rahme esîr
oldum
Nigâh u gamze tîğıyla keser bağrım
döker kıanım

kanına gir:-

1. **kanına girme:-me**
Gazel 263
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kandırmaq, aldatmaq.

Ey şeyh çalma şîşemizi taşşa kıl kerem
Allâh için bu bî-günehiñ girme kıanına

kanıkı:

1. **kanıkı:**
Gazel 283
Mısra: **9**
Hangi.

Ƙanıkı bî-çâresiniñ katline kaçd itdi
yine
Sürmeden zâğ virür çeşmine şemşîr
gibi

kanlar dök:-

1. **kanlar dökdi:-di**
Gazel 36
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kan dökmeq.

Ne kanlar dökdi şemşîr-i nigâhı
kişver-i câna
Ĝarîbî dest-bürd-i gamze-i cellâddan
feryâd

kanlu eşk:

1. **kanlu eşkim:-im**
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kanlı gözyaşı.

Ƙatre Ƙatre kıanlı eşkim sübha-i
mercân gibi
Şevk-i ruhsârîñla eyler târ-ı
müjgânímda rakş

kanlu yaş:

1. **kanlu yaş:**
Gazel 186
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*Kan dolu gözyaşı; kederden,
üzüntüden çok fazla ağlama.*

Hasret-i rüyîñla dilden ârzü eksük
degil
Yâd-ı vaşlîñla gözümdeñ kıanlı yaş
eksük degil

2. **kanlu yaşı:-ı**
Gazel 282
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*Kan dolu gözyaşı; kederden,
üzüntüden çok fazla ağlama.*

Bahr-ı ‘aşk ideli hüsnüñ bu dil-i bî-
tâbı
Ƙatre saymaz gözümüñ kıanlı yaşı
girdâbı

kânün:

1. **kânün:**
Terkib-bend 1
Mısra: **6**
Adet.

Süziş-i dâğ-ı muhabbet cigerim hün
itdi
Nigehiñ ‘aşıka cân virmegi kânün itdi

kânün-ı dil:

1. **kânün-ı dilde:-de**
Gazel 235
Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Gönül kanunu (müzik aleti).

Yeter sūz-ı muḥabbetle nevādan sīne-i
‘uşşāk
Eger ḳānūn-ı dilde nağme-i şehnāz
deprensün

ḳānūn-ı şifā:

1. **ḳānūn-ı şifādır:-dır**

Gazel 197

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hastalığı iyileştirici emir, karar.

Ḥatt-ı çep-ḥız ile ḳānūn-ı şifādır ḥātem
Güyyā āb-ı muḥabbetle binādır ḥātem

kapak baş:

1. **kapak baş:**

Gazel 126

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kapak kapatmak.

Şandūk-ı der-i ma‘rifete virme güşāyiş
Bir Bosna firengîsi ile aña kapak baş

kapu:

1. **ḳapuda:-da**

Gazel 253

Mısra: 11

*Bir yere girilip çıkılırken içinden
geçilen yer.*

İntizārıyla gözüm ḳapuda cānım lebde
İriş imdādıma ey şubḥ-ı sa‘ādet bu
gice

2. **ḳapuñda:-ñ, -da**

Gazel 277

Mısra: 1

Kapı.

Dil-i bī-çāre ki ḳapuñda gedādır şimdi
Vird-i şām u seḥeri saña du‘ādır şimdi

3. **ḳapuñda:-ñ, -da**

Gazel 32

Mısra: 7

Makam, huzur.

Ey pādīşāh-ı ḥüsn ḳapuñda revā mıdur
Ṭoğrı ola raḳīb ü men-i bī-günāh kec

4. **ḳapuñdan:-ñ, -dan**

Gazel 239

Mısra: 18

Huzur, makam.

Baña dārü‘ş-şifā-yı rahmetiñden bir
şifā gönder
Beni döndürme ḳapuñdan der-i ağyāra
yā Allāh

kār:

1. **kārımız:-ımız**

Gazel 81

Mısra: 8

İş.

Bulur āyīne kendinden hezārān ‘aks
gün-ā-gün
Bu güne sāde-levḥ-i bü'l-hevesle
kārımız yokdur

kār it-:

1. **kār itdi:-di**

Gazel 265

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kâr etmek.

Kâr itdi vara vara cāna ğam-ı firāḳıñ
Tā döndi reng-i rüyum derdiñle
za‘ferāna

2. **kār itdi: -di**

Terci-bend 1

Mısra: 9

Kâr etmek.

Kār itdi gāmıñla dile āsār-ı muḥabbet
Cān oldı yine sūḥte-i nār-ı muḥabbet

kara:

1. **ḳara:**

Terci-bend 3

Mısra: 25

Siyah.

Biñ ḳaşı Ḳaramanlu ḳara gözlü perī-rū
Biñ şīve-i reftārı güzel zülfi semen-bū

2. **ḳara:**

Terci-bend 1

Mısra: 19

Siyah.

Dil-sūḥte baḥtı ḳara seyyāre ben
oldum
Ruḥsārıña ḥasret-keş-i nezzāre ben
oldum

karalan-:

1. **ḳaralansa:-sa**

Gazel 197

Mısra: 3

Öte beri yazmak, bir şeyler

karalamak.

Ḳaralansa n'ola ger rüy-ı nigīn her
sā'at
Āri zulmetde nihān 'ayn-ı beḳādır
ḥātem

karaman:

1. **ḳaramanlı'dır:-lı, -dır**

Gazel 66

Mısra: 8

Karaman şehri.

Müjgānı tır ü gāmzesi cellād-ı bī-amān
Ebrūları kılıcı gözi Ḳaramanlı'dır

2. **ḳaramanlu:-lu**

Terci-bend 3

Mısra: 25

*Memleketi Karaman olan (yer
ismi).*

Biñ ḳaşı Ḳaramanlu ḳara gözlü perī-rū
Biñ şīve-i reftārı güzel zülfi semen-bū

karār:

1. **ḳarāra:-a**

Gazel 54

Mısra: 3

*Bir iş veya sorun hakkında
düşünülerek verilen kesin yargı.*

Şahrā-neverd-i 'aşḳıñ olmaz ḳarāra
tālib

Āvāre-i muḥabbet şabr u ḳarārı n'eyler

karār dut-:

1. **ḳarār dutmaz:-maz**

Gazel 95

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bir yerde sabit durmamak.

Düşmüş hevā-yı zülfüne yārin Ğarībi-
veş

Dutmaz ḳarār murğ-ı dil-i bī-ḳarārımız

2. **ḳarār dutmaz:-maz**

Gazel 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir kararda durma.

Ḥayfā ki āşinā-yı ser-i pül gibi giçer
Dutmaz ḳarār devlet-i pā-der-rikāb-ı
şubḥ

3. **ḳarār dutmaz:-maz**

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir kararda durma.

Dutmaz karar şîşe-i hâtırdâ bir zamân
Mey-reng-vâr cünbiş-i mevc-i hayâli
şüh

4. **karar dutmaz: -maz**

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir kararda durma.

Dutmaz karar şafha-i rüyında hâtırım
Âyîne üzre zıbağın ârâmı bellidir

karar eyle-:

1. **karar eyledi:-di**

Gazel 190

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sabit durmak, kalmak, yerleşmek.

Şahn-ı çemeni geşt-i güzâr eyledi
bülbul

Gül pisterine geçdi karar eyledi bülbul

2. **karar eyler:-r**

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sabit durmak, kalmak, yerleşmek.

Ne güne dil karar eyler vişâl-i yârdan
ayru
Cihânda kâm-yâb olmaz semender
nârdan ayru

karar it-:

1. **karar itmediginden:-me, -dig, in, -den**

Gazel 160

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Karar vermek, kararlaştırmak.

Gül-i bâğda bir lahza karar
itmediginden

Cân bülbulinin ‘ömrini sür’atle
giçürdik

2. **karar itmek:-mek**

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Oturmak, yerleşmek.

Bir nâme ile hâtırî şâd itmemek ancak
Dil güşe-i gurbetde karar itmek
içünmiş

3. **karar itmekden:-mek, -den**

Gazel 154

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dinlenmek, konaklamak.

Güşe-i külhen-i gurbetde karar
itmekden

Ferş-i hamâm gibi âlûde-i çirk-âb
olduk

4. **karar itmez:-mez**

Gazel 92

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sabit durmak, karar vermek.

Dil-i bî-tâb-ı ‘âşık gibi bir lahza karar
itmez

Hayâl-i ‘ârızın bilmem dil-i sîm-âba
düşmüşdür

kârdan kal:

1. **kârdan kalmış:-miş**

Gazel 120

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*İşinden olmak; kazanç, yarar elde
edememek.*

Ne şarf-ı naqd-i cân itdim ne aldım
büse-i la’liñ

Bu gün sevdâ-ger-i hüsnüñ efendim
kârdan kalmış

ka‘r-ı deryā:**1. ka‘r-ı deryādan:-dan****Gazel 64**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Denizin dibi.

Mişāl-i gevher-i yek-dāne çıkdım ka‘r-ı deryādan

Ġarībī hāke düşdüm şimdi qadr ü kıymetim kemdir

karīb:**1. karībdir:-dir****Gazel 58**

Mısra: 10

Yakın.

Ey dil şeb-i firāka biraz da taḥammül it

Ben bildigimde şubḥ-ı vişāli karībdir

karīb-i hürde-i kām eyle:**1. karīb-i hürde-i kām eylediñ:-diñ****Gazel 169**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Küçük yakınlıkların arzusuna kavuşmak.

Evvel karīb-i hürde-i kām eylediñ beni Āḥir şarāb-ı ‘işimi hūn itdiñ ey felek

karış-:**1. karışmak:-mak****Terci-bend 2**

Mısra: 8

Katılmak, dâhil olmak.

Sevdiğim ‘ıd-i şıyām irdi barışmak günidir

Sitem ü qahrı koyub mihre karışmak günidir

2. karışmak:-mak**Terci-bend 2**

Mısra: 16

Katılmak, dâhil olmak.

Sevdiğim ‘ıd-i şıyām irdi barışmak günidir

Sitem ü qahrı koyub mihre karışmak günidir

3. karışmak:-mak**Terci-bend 2**

Mısra: 24

Katılmak, dâhil olmak.

Sevdiğim ‘ıd-i şıyām irdi barışmak günidir

Sitem ü qahrı koyub mihre karışmak günidir

4. karışmak:-mak**Terci-bend 2**

Mısra: 32

Katılmak, dâhil olmak.

Sevdiğim ‘ıd-i şıyām irdi barışmak günidir

Sitem ü qahrı koyub mihre karışmak günidir

5. karışmak:-mak**Terci-bend 2**

Mısra: 40

Katılmak, dâhil olmak.

Sevdiğim ‘ıd-i şıyām irdi barışmak günidir

Sitem ü qahrı koyub mihre karışmak günidir

6. karışmak:-mak**Terci-bend 2**

Mısra: 48

Katılmak, dâhil olmak.

Sevdiğim ‘ıd-i şıyām irdi barışmak günidir

Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

7. **qarışmaq:-mak**

Terci-bend 2

Mısra: **56**

Katılmak, dâhil olmak.

Sevdiğim 'İd-i şiyâm irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

karşu:

1. **karşu:**

Gazel 67

Mısra: **10**

-e doğru.

Ğaraž cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān
Meded 'uşşāka qarşu çekmesün ol dil-
rübā hañçer

2. **karşu:**

Gazel 147

Mısra: **1**

-e doğru.

Güzelüm hüsnuñe qarşu ne günāh itdi
çerāğ
'Ömrini süz u güdāz ile tebāh itdi
çerāğ

3. **karşu:**

Gazel 242

Mısra: **5**

"-e doğru" anlamında edat.

'Āşık o mehiñ gamze vü müjgānına
karşu
Bir uğhiyedir kim iki qaşşāb arasında

karşu tur:-:

1. **karşu turub:-ub**

Gazel 147

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Karşısında durmak.

Hüsnuñe qarşu turub 'arz-ı cemāl
itdigine
Yüzini lāf ü dürüg ile siyāh itdi çerāğ

kārvān-ı ğam:

1. **kārvān-ı ğam:**

Gazel 73

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Gam kervanı.

Ġarībī eksük olmaz hātırıñdan kārvān-
ı ğam
Meşeldir büm idermiş menzilin vīrāne
söyleller

kaşd:

1. **kaşdı:-ı**

Gazel 136

Mısra: **13**

Amaç, niyet.

Tīr-i müjgānıyla kaşdı oqlamaqdır
'āşıkı
Güşe-i ebrū ile ger itse bir İmā ğalať

2. **kaşdım:-ım**

Gazel 10

Mısra: **3**

Amaç, niyet.

Kaşdım budur ki olmasun āġāh
müdde'ī
İzhār kıлма halka amān söylerim saña

3. **kaşdıma:-ım, -a**

Gazel 175

Mısra: **7**

*Öldürme, yaralama veya zarar
vermeye teşebbüs etme.*

Ey şüh çekme kaşdıma şemşir-i nāzı
kim
Kurbān-ı tīg-i gamze-i hūn-h'ārīnım
seniñ

4. **kaşdıñ:-iñ**

Gazel 164

Mısra: 11

Saldırma, saldırış.

Cāna kaşdıñ var ise çek tīginiñ hūkmüñ
yürüt
Kim giçer ey pādişāhım başa fermāniñ
seniñ

5. **kaşdıñ:-iñ**

Terci-bend 2

Mısra: 45

Amaç.

Cāna kaşdıñ var ise katle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu tegāfül
ne için

6. **kaşdıñ:-iñ**

Gazel 67

Mısra: 8

Amaç, niyet.

Seni ben mahrem itdim kabza-i dil-gir-
i cānāna
Yine bilmem nedir kaşdıñ baña ey bī-
vefā hançer

7. **kaşdıñ:-iñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Amaç, niyet.

Cāna kaşdıñ var ise bāri sen öldür
hānım
Saña kurbān ola ey şüh bu şirīn cānım

kaşd id:-

1. **kaşd ider:-er**

Gazel 252

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bilerek bir işe girişmek,
niyetlenmek.*

Qıldı şehid gönlümü hem cāna kaşd
ider

Tīg-i nigāhı dökmededir dem dem
üstüne

2. **kaşd itdi:-di**

Gazel 283

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Niyetlenmek, amaçlamak.

Kanķı bī-çāresiniñ katline kaşd itdi
yine
Sürmeden zāg virür çeşmine şemşir
gibi

3. **kaşd itse:-se**

Gazel 81

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Niyetlenmek.

Ġarībī gamze-i hūn-rīzi biñ kez cāna
kaşd itse
O şüh-ı dil-rübāya mā'ilüz inkārımız
yokdur

kaşd-ı cān:

1. **kaşd-ı cān:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Öldürmeye niyetlenmek.

Kaşd-ı cāna ol iki gamze-i hūn-hvār
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kāfir-i ğaddār
nedir

kaşd-ı cān eyle-:1. **kaşd-ı cān eyle-:-r****Gazel 222**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cana zarar vermek.

Nigāha dīde-bāz itme ki ğamzeñ kaşd-ı cān eyley

Meded şemşīr-i cellādīñ hemīşe der-niyām olsun

kaşd-ı dil-i hazīnim:1. **kaşd-ı dil-i hazīnimerdir:-e, -dir****Gazel 288**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hüzünlü gönle kastetme.

Kaşd-ı dil-i hazīnimerdir her işāresi
Gelmez mürüvvet üzre dil-i seng-i
hāresi

kaşdı var:1. **kaşdı var:****Gazel 138**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Niyeti olmak, istemek.

‘Āşık-ları vaşlında yandırmağa var

kaşdı

Şem‘-i ruḥ-ı cānānīñ pervāneden eyley
hazz

2. **kaşdı var:****Gazel 209**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Niyeti olmak, istemek.

Var imiş kaşdı meger ‘āşık-a bilmezlik
idüb

Ġalaṭ itdim nigeḥ-i mestine fırsat
virdim

kāse-i cem:1. **kāse-i cem:****Gazel 85**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Cem'in kâsesi (Cem; şarabın
mucidi İranlı hükümdardır ve
dünyanın her yerini gösterdiğine
inanılan kasesi meşhurdur.).*

Mest olanlar mey-i la‘l-i leb-i cān
başşından

Neş‘e-i sāğar-ı mey kâse-i Cem
bilmezler

kāse-i çeşm:1. **kāse-i çeşmim:-im****Muhammes 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göz çukuru.

Çehre-i zerdim virür dağ-ı

derūnumdan nişān

Kāse-i çeşmim töludur hūn-ı dilden
her zamān

kāse-i dü-çeşm-i pür-nem:1. **kāse-i dü-çeşm-i pür-nem:****Gazel 246**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yaş dolu iki göz çukuru.

Ḥayāl-i ‘arızīñla sāğar-ı Cem kande
ben kande

Ġamiñla kâse-i dü-çeşm-i pür-nem
kande ben kande

kāse-i ğurbet:1. **kāse-i ğurbet:****Muhammes 1**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Gurbet kâsesi, çukuru. (mec.)
dünya.*

Tehîdir kâse-i ğurbet nevâl-i 'izz ü
rif' atden
Leb-â-lebdîr sebûy-ı sâğarı âb-ı
küdüretden

kasem:

1. **kasem:**

Gazel 10

Mısra: 10

Yemin.

Ey kıble-gâh-ı ehl-i sa'âdet cemâliñe
Her dem kasem ki rûh-ı revân
söylerim saña

kasem ol-:

1. **kasem ol:**

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yemin olsun.

Ķasem ol muşhaf-ı hüsne ki fenn-i
'aşk andandır
Baña bâğ-ı behiştîñ gülleri hep hârdır
sensiz

kâsid:

1. **kâsid:**

Muhammes 3

Mısra: 11

*Revaçta olmayan, sürümsüz,
geçmez, aranmaz.*

Metâ'-ı vaşl ile olmuşdı bâzâr-ı sitem
kâsid
Tecellî-zâr kılmışken bu bezmi ğabğab
u sâ'id

kaşr-ı ma'nâ:

1. **kaşr-ı ma'nâya:-y, -a**

Gazel 6

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Mânâ köşkü.

Ķaşr-ı ma'nâya Ğarîbî istesem gâhî
şu'üd
Mışra'-ı rengîn-i nazmım pây-ı
süllemdir baña

kassâb:

1. **kaşşâb:**

Gazel 242

Mısra: 6

*Hayvan boğazlayan, et satan
sanatkâr.*

'Aşık o mehiñ ğamze vü müjgânına
karşu
Bir uğhiyedir kim iki kaşşâb arasında

kaş:

1. **kaşı:-ı**

Gazel 38

Mısra: 1

*Gözün üzerindeki siyah ve kalın
kemerli kıllar.*

Ol kaşı kemân sîneme peykân
müte'addid
Oldukça atar cünbiş-i müjgân
müte'addid

2. **kaşı:-ı**

Terci-bend 3

Mısra: 25

*Göz çukuru üzerinde bir yay gibi
uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı.*

Biñ kaşı Ķaramanlu kara gözlü perî-rû
Biñ şîve-i refîarı güzel zülfî semen-bû

3. **kaşı:-ı**

Gazel 26

Mısra: 9

Sevgilinin kaşları.

Çeşmi nergis-i pür-efsün kaşî nergis
üzre kec nûn
Hüsni dil-firîb-i Mecnûn o nigâr-ı
Leylî-şüret

4. **kaşî:-ı**

Gazel 66

Mısra: 2

*Gözün üzerindeki siyah ve kalın
kemerli killar.*

Meyl eylemem sipîhrde mâha kim
ânlıdır
Cânım fedâ o şûha ki kaşî kemânlıdır

5. **kaşîñ:-iñ**

Gazel 92

Mısra: 10

*Gözün üzerindeki siyah ve kalın
kemerli killar.*

Çekilmiş fitne-i çeşmiñden âhûlar
beyâbâna
Kaşîñ şevkiyle zâhid gûşe-i mihrâba
düşmüşdür

6. **kaşîñ:-iñ**

Gazel 238

Mısra: 9

Kaş, ebru.

Mihrâb kaşîñ meftûn gül-çehre dehen
mevzûn
'Uşşâkı kılan mecnûn bir vech-i
hasendir bu

7. **kaşîñ:-iñ**

Gazel 134

Mısra: 5

*Kaş: Gözün üzerindeki siyah ve
kalın kemerli killar.*

Kaşîñ altun hile/hule cedvel kalem
zülfünden itmişler
Olunca muşhaf-ı hüsniñ bu güne zer-
nigâr-ı hatt

8. **kaşları:-lar, -ı**

Gazel 188

Mısra: 10

Kaş.

Sîh-i müjgânına bir bir giçürür ehl-i
dili
Ol yüzi reşk-i kamer kaşları 'unvânlı
güzel

9. **kaşlarıñ:-lar, -iñ**

Gazel 282

Mısra: 8

Kaş.

Minbere egri bakar mâ'il-i serv-i
kaddiñ
Kaşlarıñ hastesi neyler güzelim
mihrâbı

10. **kaşlarıñda:-lar, -iñ, -da**

Gazel 65

Mısra: 9

*Gözün üzerindeki siyah ve kalın
kemerli killar.*

Ṭâk-ı mihrâb kaşlarıñda seniñ
'Accilü bi'ş şalâti yazmışlar

kâşif-i râh-ı hüda:

1. **kâşif-i râh-ı hüda:**

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hidâyet (Hz. Peygamber).

Nâsih-ı edyân-ı sâbık kâşif-i râh-ı
hüdâ
Sensin ey şadr-ı serîr-i li ma'allah
serveri

katı':

1. **katı':**

Gazel 143

Mısra: 8

Kesici, kesen

Şeh-bâz-ı çeşm-i mesti şayyâd-ı şu 've-
i cân
Ser-rişte-i hayâta medd-i nigâhı kâti'

2. **kaṭ'**:

Terci-bend 1

Mısra: **53**

Kesmek.

Kaṭ' eylemem ümmîdi daḥı 'afv u
'aṭâdan
Kaṅ itme yeter baḡrımı ḥavf eyle
Ḥudâ'dan

kat' eyle-:

1. **kaṭ'** eyle:

Gazel 142

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Kesmek, son vermek.

Ümmîdiñi kaṭ' eyle 'aṭâyâ-yı digerden
Var dâveri dut eyleme der-bâna
tevaḳḳu'

kat' id-:

1. **kaṭ'** idüb:

Gazel 147

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Kesmek.

Rişte-i medd-i hayâtım leb-i muḳrâz-ı
ecel
Kaṭ' idüb ḥüsnüñe çün germ-i nigâh
itdi çerâġ

2. **kaṭ'** itme:-me

Gazel 211

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Kesmek, ayırmak.

Ta'n-nı aġyâr ile kaṭ' itme muḥabbet
bizden
Gitmek olmaz sözüne müdde'i-i bî-
dînin

3. **kaṭ'** itmege:-meg, -e

Gazel 194

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Bir yeri aşarak geçmek, yol
almak.*

Râh-ı vişâl pür-bîm dūr u dırâz u bî-
zâd
Yok bende pây-ı refṭâr kaṭ' itmege
menâzil

katarât-ı eşk:

1. **kaṭarât-ı eşkim:-im**

Gazel 3

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Gözyaşı damlaları.

Ḥasret-âmîz-i tevessül kaṭarât-ı eşkim
Sürme-i rüşeni-i dîde-i dünyâya fedâ

katı:

1. **katı:**

Gazel 154

Mısra: **1**

Çok pek.

Sitem-i 'aşḳ ile cânâ katı bî-tâb olduk
Giry-e-i ḥasret ile ġarḳa-i ḥün-âb olduk

2. **katı:**

Gazel 226

Mısra: **3**

Çok, aşırı derecede.

Katı âvâredir diller cemâliñ cüst-
cüsunda

Efendim yüz dutarlar Ka'be-i dîdâra
biñ yerden

3. **katı:**

Gazel 197

Mısra: **12**

Çok, pek.

Zer-i hürşiddiden itse n'ola şayyāğ-ı
felek
Kıatı engüş-ti nigârına sezâdır hâtem

4. kıatı:

Gazel 137
Mısra: 3
Çok, pek.

Biz sipihriñ kıatı nev-rüz u bahârın
gördük
Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyâm-ı
neşât

5. kıatı:

Gazel 18
Mısra: 6
Aşırı, kuvvetli, şiddetli.

Eyle güftâr-ı talebden deheniñ leb-
beste
Ki kıatı mülzem olur merdüm-i da'vâ-
yı taleb

6. kıatı:

Gazel 74
Mısra: 13
Aşırı, kuvvetli, şiddetli.

Şimdi Ğarîbî 'aşk kıatı müşkil oldığın
Ol âfet-i zamâna giriftâr olan bilür

7. kıatı:

Gazel 172
Mısra: 1
Aşırı, kuvvetli, şiddetli.

Mey-hânedey ey dil kıatı ibrâma mı
düşdüñ
Sevdâ-yı neşât-ı mey-i gül-fâma mı
düşdüñ

8. kıatı:

Gazel 261
Mısra: 14
Aşırı, kuvvetli, şiddetli.

Gel meclis-i rindâna ayak başma
sözüm dut
Zâhid kıatı çok saña rezâlet var içinde

9. kıatı:

Gazel 33
Mısra: 9
Aşırı derecede.

Kıatı çok nisbeti var çeşmi humâr-ı
yâre
Yeri var eylese ger cünbiş-i mestâne
kadeh

10. kıatı:

Gazel 45
Mısra: 5
Aşırı derecede.

Nâdide cemâliñ kıatı vaşf itmede derler
Ol Yûsuf-ı hüsnuñ ki bizim dil-
berimizdir

11. kıatı:

Gazel 63
Mısra: 13
Aşırı derecede.

Kıatı çok hüsüne ey dide nazâr-bâz
olma
Sitem-i hicr ile giryân olacaksın âhîr

12. kıatı:

Gazel 104
Mısra: 10
Aşırı derecede.

Nağd-i cân vaşlıña birazca bahâdır
güzelim
Bu metâ'a kıatı diğkâtle nigâh
eylemişüz

13. kıatı:

Gazel 137
Mısra: 7
Aşırı derecede.

Hasret-i bāde-i vaşlıyla kıtı
maḥzūnum
Sākiyā şun bize bu faşlda bir cām-ı
neşāt

14. kıtı:

Gazel 170

Mısra: 1

Aşırı derecede.

Devr-i felegiñ biz kıtı ibrāmını gördük
Gösterdiği bir bir tāmā ‘-ı ḥāmını
gördük

15. kıtı:

Gazel 180

Mısra: 2

Aşırı derecede.

Ol dem ki ārzū-yı şeb-i vuşlat eyledik
Peyk-i ḥayāl-i yāre kıtı minnet eyledik

16. kıtı:

Gazel 180

Mısra: 11

Aşırı derecede.

Gördük kıtı mu ‘āşeret ḥalkdan belā
Bir güşede ḳanā ‘at idüb ‘uzlet eyledik

17. kıtı:

Gazel 198

Mısra: 3

Aşırı derecede.

Ḳatı leb-teşnedir āb-ı dem-i şemşiriñe
cānım
N'içün bir nice gün ḳatlimde ihmāl
itdiñ ey zālīm

18. kıtı:

Terci-bend 2

Mısra: 54

Aşırı derecede.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar

Ḳatı çok kimse saña ‘āşık olub ḳan
ağlar

19. kıtı:

Terci-bend 4

Mısra: 6

Aşırı derecede.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayāliñden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişāliñden

20. kıtı:

Terci-bend 4

Mısra: 12

Aşırı derecede.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayāliñden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişāliñden

21. kıtı:

Terci-bend 4

Mısra: 18

Aşırı derecede.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayāliñden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişāliñden

22. kıtı:

Terci-bend 4

Mısra: 24

Aşırı derecede.

Şabāḥ olunca her şeb ḥvāba varmaz
göz ḥayāliñden
Ḳatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişāliñden

23. kıtı:

Gazel 170

Mısra: 14

Çok, fazla.

Çok vādī-i 'aşk içre Ğarībī gibi şeydā
Sevdā-yı cününüñ kaṭı bed-nāmını
gördük

24. **kaṭı:**

Terci-bend 4

Mısra: **30**

Pek, çok

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Kaṭı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

25. **kaṭı:**

Terci-bend 4

Mısra: **36**

Pek, çok

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Kaṭı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

26. **kaṭı:**

Gazel 126

Mısra: **13**

Pek, çok

Rāh-ı talebiñ şīb ü firāzı kaṭı çokdur
Zencir-i kanā'atle ayağıña duzak baş

kaṭı çok:

1. **kaṭı çok:**

Gazel 209

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Pek, çok

Almadım 'ömrde bir rişte-i maqşūdı
ele
Kaṭı çok fā'idesiz kendime zahmet
virdim

kaṭ -ı hayāt:

1. **kaṭ -ı hayāt:**

Gazel 248

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Hayatın kesilmesi, ölüm.

Kaṭ -ı hayāt terk-i muhābbetden
evladır
Vā'iz naşihat itme ki girmez kulağıma

kaṭ -ı şemşir-i ecel:

1. **kaṭ -ı şemşir-i ecel:**

Gazel 164

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Ölüm kılıcının kesmesi.

Kaṭ -ı şemşir-i ecel birle rehā mümkün
değil
Düşse dest-i iştiyāka bir de dāmāniñ
seniñ

kātil-i hūn-h'ār:

1. **kātil-i hūn-h'ār:**

Muhammes 2

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Kana susamış katil.

El-amān ey gamzesi kātil-i hūn-h'ār
el-amān
Fırkatiñle ey meh inceltdiñ hilāl itdiñ
beni

katl:

1. **katle:-e**

Gazel 89

Mısra: **12**

Katletmek, öldürmek.

Ham-ı ebrūlarıñ altında şaf-ı müjgāniñ
Hırz-ı seyfide olan katle işāret yeridir

2. **katle:-e****Terci-bend 2**Mısra: **45***Katletmek, öldürmek.*

Cāna kaşdıñ var ise katle ta'allül ne için

Ey gözüm cānım efendim bu tegāfül ne için

3. **katlimde:-im, -de****Gazel 198**Mısra: **4***Öldürme, öldürülme.*

Katı leb-teşnedir āb-ı dem-i şemşiriñe cānım
N'içün bir nice gün katlimde ihmāl itdiñ ey zālim

4. **katlimden:-im, -den****Gazel 15**Mısra: **10***Öldürmek, öldürülmek.*

Genc-i kafes-i tenden āzād ola mı cānım
Katlimden o şeh tigin taqşir ide mi yā Rab

5. **katlimize:-imiz, -e****Gazel 45**Mısra: **9***Öldürülmek.*

Te'kīd ile çok katlimize virdi icāzet
Düşmen ki bu gün vuşlata h'āhiş-kerimizdir

6. **katline:-in, -e****Gazel 283**Mısra: **9***Katletmek, öldürmek.*

Kañkı bī-çāresiniñ katline kaşd itdi yine
Sürmeden zāg virür çeşmine şemşir gibi

katl-i 'āma:1. **katl-i 'āma:****Gazel 26**Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Herkesi öldürme, toplu imha.

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin itdi gāret

Mest-i fitne çeşm-i cādū katl-i 'āma virdi ruşat

katl-i 'āşık:1. **katl-i 'āşıkda:-da****Gazel 283**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Āşıkları katletme, öldürme.

Katl-i 'āşıkda ne ihmāl ide te'hūr gibi
Ne vişālinde tekāsül ide taqşir gibi

katre:1. **katre:****Gazel 60**Mısra: **12***Damla, yağmur ve yağmur gibi dökülen şeyin tanesi.*

Hāq rahmeti gelince görünmez
günāhımız

Katre düşünce bahra hemān nā-bedīd olur

2. **katre:****Gazel 239**Mısra: **8***Damla.*

Dutuşdı sūz u tāb-ı illete endām-ı pür-za'fım

Burağ bir katre āb-ı lütfuñı bu nāra yā Allāh

3. **kaṭre:****Gazel 282**

Mısra: 2

Damla (gözyaşı damlası bağlamında).

Baḥr-ı 'aşk ideli ḥüsnüñ bu dil-i bî-tâbı

Kaṭre şaymaz gözümüñ kanlu yaşı girdâbı

4. **kaṭreyim:-y, -im****Gazel 243**

Mısra: 12

Damla.

Hep ma'şiyet-i ümmet olur mevc-i 'atâda

Bir kaṭreyim rahmet-i Ğaffâr arasında

katre katre:1. **kaṭre kaṭre:****Gazel 36**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Damla damla.*Sirişkim kaṭre kaṭre ḥasret-âmîz-i tavaşşuldur
İder dest-i firâk-ı Dicle-i Bağdâd'dan feryâd2. **kaṭre kaṭre:****Gazel 80**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Damla damla.*Ğamiñla kaṭre kaṭre eşk-i çeşmim kana dönmüşdür
Reg-i müjgânlarım bir sübḥa-i mercâna dönmüşdür3. **kaṭre kaṭre:****Gazel 128**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Damla damla.*Kaṭre kaṭre kanlu eşkim sübḥa-i mercân gibi
Şevk-i ruḥsârîñla eyler târ-ı müjgânımda rakş4. **kaṭre kaṭre:****Gazel 249**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Damla damla.*Kaṭre kaṭre gâzab-âlûde Ğarîbî 'araķı
Ko şaçılsun gül-i ruḥsârına şeb-nemcesine**kaṭre-i baḥr-ı 'adem:**1. **kaṭre-i baḥr-ı 'ademden:-den****Gazel 97**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yokluk denizinin damlası.*Kaṭre-i baḥr-ı 'ademden câna gelmişlerdenüz
Küfr-i zulmetden çıkub îmâna gelmişlerdenüz**kaṭre-i bārân-ı lütf:**1. **kaṭre-i bārân-ı lütfuñla:-uñ, -la****Gazel 280**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Lutuf yağmurunun damlası.*Kalmadı naḥl-i murâdımda sitemden berg ü bār
Kaṭre-i bārân-ı lütfuñla ḥıyâbân it beni**katre-i eşk-i ter:**1. **katre-i eşk-i terimdedir:-im, -de, -dir****Gazel 48**

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Taze gözyaşı damlası.

Dil maḥzen-i cevāhir-i esrār-ı mihrdir
Lü'lü'-yi 'aşk katre-i eşk-i terimdedir

katre-i şeb-nem:

1. **katre-i şeb-nem:**
Muhammes 3
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Çiy damlası.

Saçıldı rüy-ı gül-güna 'araḡdan katre-i
şeb-nem
Dağıldı berg-i nesrîn üzre zülf-i
sünbülî derhem

2. **katre-i şeb-nem:**
Gazel 214
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Çiy damlası.

Ey Ğarībî yetür efgānıñı bezm-i
çemene
Şevkden berg-i gül ü katre-i şeb-nem
yansun

kavāfil-i sevdā:

1. **kavāfil-i sevdā:**
Gazel 52
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sevda kafileleri.

Mihmān-serā-yı leşker-i endühdır
göñül
Her lahza biñ kavāfil-i sevdā gelür
gider

kavī:

1. **kavī:**
Gazel 260

Mısra: 1
Sağlam, güvenilir, kuvvetli.

Bir 'ahdi kavī yār ile peymānım olursa
Kurbān iderim yoluna biñ cānım
olursa

kavl:

1. **kavl:**
Gazel 109
Mısra: 6
Lakırdı, söz.

Keyfiyyet-i 'uşşākı bilür ehl-i maḡālāt
Bir vechle ol kavlı bu güftāra şığışmaz

2. **kavlim:-i, -m**
Gazel 5
Mısra: 12
Söz, kelām.

Bār-ı 'işyān ile dutdum yüzümi
dergāhıña
Hep ḡaḡadır itdigim kavlim ḡaḡa fi'lim
ḡaḡa

3. **kavlınden:-in, -den**
Gazel 99
Mısra: 1
Söz, kelām.

Anıñ kim nūr var ḡalbinde kavlınden
ḡaḡar gelmez
Muşaffā tıynetiniñ tıg-i zebānından zarar
gelmez

kayd:

1. **kaydına:-in, -a**
Gazel 73
Mısra: 8
Bağlama, yakalama.

Ruḡunda ḡalka ḡalka ḡāliñ üzre zülf-i
müşginiñ
Görenler murg-ı dil kaydına dām u
dāne söyleller

kayd-ı belâ-yı nefsdan:1. **kayd-ı belâ-yı nefsdan:-den****Gazel 168**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nefis belasının bağı.

Cānı Mesîh-i 'âlem-i tecrîd olur gider
Kayd-ı belâ-yı nefsdan âzâd olanlarıñ

kayd-ı cünün:1. **kayd-ı cünûna:-a****Gazel 268**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Delilere vurulan zincir.

Benim tâ Kays-veş kayd-ı cünûna
rağbetim vardır
Esîr-i halka-i gîsû-yı müşg-efşânîñim
sâkî

kayd-ı nemed:1. **kayd-ı nemedle:-le****Gazel 99**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Keçe yününden örülmüş elbise**kaydı.*

Ne miqdâr eylese bî-dâdîñ efvân
eylesün düşmen
Dil-i âyîneye kayd-ı nemedle bir haşar
gelmez

kayd-ı tâc u taht:1. **kayd-ı tâc u taht:****Gazel 62**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mal ve mülk endişesi..

Göñül ne meyl-i câh eyler ne kayd-ı
tâc u taht ister

Hadeng-i gamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

kays:1. **kays:****Gazel 25**

Mısra: 8

*Leyla ve Mecnun hikayesinin
erkek kahramanı Mecnun.*

Vahşiler aña olmaz idi böyle müsahhar
Kays olmasa âvâre-i şahrâ-yı
muhabbet

2. **kays'dan:-dan****Gazel 201**

Mısra: 10

*Leyla ve Mecnun hikayesinin
erkek kahramanı Mecnun.*

Zülfüñ kemend-i gerden-i ehl-i cünün
ise
Dîvânelikte Kays'dan efvân degil
miyim

3. **kaysım:-ım****Gazel 121**

Mısra: 3

*Leyla ve Mecnun hikayesinin
erkek kahramanı Mecnun.*

Sevdâ-zede Kaysım ki girîbân-ı
hayâtım
Ser-pençe-i miñnetde keş-â-keşlere
düşmüş

kays-ı dil-efgâr:1. **kays-ı dil-efgâr:****Gazel 74**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlü yaralı Kays.

Sevdâ-yı zülf-i yâri giriftâr olan bilür
Zencîr-i 'aşkı Kays-ı dil-efgâr olan
bilür

kays-ı giribân-çäk-ı şahrâ-yı cünün:

1. **ķays-ı giribân-çäk-ı şahrâ-yı cününüñdur:**-uñ, -dur

Gazel 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Delilik çölünün yakası yırtık

Kays'ı.

Göñül Ķays-ı giribân-çäk-ı şahrâ-yı cününüñdur
Lebiñden şerbet-i sevdâyı şun güftâra
gel cânâ

kays-ı perişân:

1. **ķays-ı perişân:**

Gazel 158

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Perişan Kays (Leyla ve Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı).

Kimse ey Ķays-ı perişân saña mecnûn
diyemez
‘Aşk-ı Leylâ ile rüsvâ-yı cihân
olmayacak

kays-ı perişân-hâle:

1. **ķays-ı perişân-hâle:**

Gazel 129

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hali perişan Kays (Leyla ve Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı).

Ĥâtır-ı ‘aşık hayâliyle tesellîdir yeter
İtmesün Leylâ yüzün Ķays-ı perişân-
hâle ‘arz

kays-ı sevdâ-zede:

1. **ķays-ı sevdâ-zede:**

Gazel 152

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk vurgunu Kays.

Bunca eyler mi(y)di zencîr-i cünûna
rağbet
Ķays-ı sevdâ-zede ger olmasa dîvâne-i
‘aşk

kays-ves:

1. **ķays-ves:**

Gazel 268

Mısra: 5

Leyla ve Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı Mecnun gibi.

Benim tâ Ķays-ves kayd-ı cünûna
rağbetim vardır
Esîr-i halka-i gîsû-yı müşg-efşânîm
sâkî

kazâ:

1. **ķazâ:**

Gazel 240

Mısra: 8

Allah'ın takdiri, kader.

Çokdur haţâ vü ma‘şiyetim lîk var söz
Bende günâh ider mi ķazâ senden
olmasa

kebâb:

1. **kebâb:**

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Yanmış, kavrulmuş; acı ve keder ile dolu olan. Kebap gibi kavrulmuş gönül.

Dîdemi girye-i hasretle pür-âb itmez
idiñ
Sînemi âteş-i ‘aşkıñla kebâb itmez idiñ

2. **kebâb:**

Gazel 77

Mısra: 2

Yanmış, kavrulmuş; acı ve keder ile dolu olan. Kebap gibi kavrulmuş gönül.

Bezm-i vişâl-i yâda eşk-i şarâb göster
Sûz-ı derûn-ı dilden bağırñ kebâb göster

3. kebâbım:-ım

Terci-bend 2

Mısra: 29

Yanmış, kavrulmuş; acı ve keder ile dolu olan. Kebap gibi kavrulmuş gönül.

Dâğ-ı mihrîñle derûnumda kebâbım sensiz
Ser-be-pîş-efgen-i maħcûb-ı 'itâbım sensiz

4. kebâbıñ:-ıñ

Gazel 250

Mısra: 6

Yanmış, kavrulmuş; acı ve keder ile dolu olan. Kebap gibi kavrulmuş gönül.

Birden itme yuziñi perde-birün
'uşşâka
Yanmasun âteşi çok çekme kebâbıñ yüzine

kebâb eyle-:

1. kebâb eylediñ:-diñ

Gazel 284

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yanık, yanmış etmek.

Mağsûd beyân-ı sūziş-i hicrân ise yeter
Allâh için Ğarîbi kebâb eylediñ beni

kebâb ol-:

1. kebâb olur:-ur

Gazel 151

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yanmak, aşırı sevgi sonucunda çok üzölmek.

Çerâğ-ı hüsñüñe baksa mişâl-i pervâne
Derûn-ı dilden efendim kebâb olur
'âşık

kebg-i hoş-hırâm:

1. kebg-i hoş-hırâm:

Gazel 222

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hoş yürüyüşlü keklük.

Ķanâ'at-kerde-i künc-i firâkıñdır dil-i şeydâ
Ķayâliñ küh-sâr-ı cânda kebg-i hoş-hırâm olsun

kebg-i küh-sâr-ı nazm:

1. kebg-i küh-sâr-ı nazm:

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nazm dağının keklüğü.

Benim ol nâdir-i 'aşr u ferîdü'd-dehr-i şâfi-dil
Ki kebg-i küh-sâr-ı nazm güftârımla hurremdir

kebüter:

1. kebüter:

Gazel 227

Mısra: 14

Güvercin.

Meger şimden gerü derdiñ Ķarîbî küy-ı dil-dâra
Kebüter gibi murg-ı tîz-pervâz ile söylersin

kec:1. **kec:****Gazel 26**

Mısra: 9

Kıvrık, eğri.

Çeşmi nergis-i pür-efsün kaşı nergis
üzre kec nün
Hüsni dil-firîb-i Mecnûn o nigâr-ı
Leylî-şüret

2. **kec:****Gazel 32**

Mısra: 6

Eğri, çarpık, eğri büğrü.

Men' itme vâ' iz eylesem ebrûsuna
sücûd
Hep toğrıdır namâz velî kıble-gâh kec

3. **kec:****Gazel 32**

Mısra: 8

Eğri, çarpık, eğri büğrü.

Ey pâdişâh-ı hüsni kapuñda revâ mıdur
Toğrı ola raķıtb ü men-i bî-günâh kec

keder:1. **keder:****Gazel 103**

Mısra: 2

Üzüntü, tasa.

Bu sefer menzil-i maķşûda irer çok
gitmez
Gider âyîne-i dilden bu keder çok
gitmez

kefen:1. **kefen:****Gazel 53**

Mısra: 14

Kefen.

Sirişk-i dîde-i Ya'ķûb'dandır âb-ı
şemşiriñ
Şehîd-i tîgîña pîrâhen-i Yûsuf kefen
dirler

2. **kefenden:-den****Gazel 141**

Mısra: 16

Ölüye sarılan bez.

Hakķ bilür pîçidedir sensiz hayâtım
mevtime
Hiç kefenden farkı yok pîrâhen-i cân
el-vedâ'

3. **kefenimdir:-im, -dir****Gazel 68**

Mısra: 14

Ölüye sarılan bez.

Bir mertebe şemşir-i muhabbetle
şehîdim
Kim atlas-ı bî-raħm felekden
kefenimdir

kef-i dervâ-yı âteş:1. **kef-i deryâ-yı âteş:****Gazel 108**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ateş denizinin köpüğü.

Ėarîbî dâğ-ı 'aşķa ger 'ilâc itmekse
maķşûduñ
Kef-i deryâ-yı âteş merhem-i kâfûrdan
ķalmaz

kef-i efsûs:1. **kef-i efsûsıñ:-tñ, -ı****Gazel 29**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Eyvah eli.*

Bāl it kefi efsūsını ey āh-ı nedāmet
Pervāza gel it künbed-i devvāra
teşebbüs

kefi 'īsī-i meryem:

1. kefi 'īsī-i meryem:

Gazel 246

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hz. Meryem'in oğlu olan Hz.İsa
peygamberin eli.*

Getürse çarh-ı çārümden Mesīhā
zaḥmıma merhem
Yine alur kefi 'īsī-i Meryem ande
ben ande

kehrübā-yı dil-i cānān:

1. kehrübā-yı dil-i cānān:

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gönlünün kehribarı.

Kehrübā-yı dil-i cānān bizi cezb itmek
içün
Rāh-ı 'aşkında vücūdı per-i kāh
eylemişüz

kelām:

1. kelām-ı:-ı

Gazel 1

Mısra: 5

Söz.

Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā
Evvel kelām-ı ḥamd idi geldi zebānına

2. kelāmım:-ım

Gazel 64

Mısra: 10

Söz.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi

Kelāmım şūḥ u rengindir ḥayālātım
müsellemdir

kelām-ı cān-baḥşın:

1. kelām-ı cān-baḥşın:-ın

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Can veren, can bağışlayanın
kelamı.*

Şadāat añladım evvel kelām-ı cān-
baḥşın
Vefā vü mihri ḥaıatde hep 'adāvet
imiş

kelām-ı ḥamd:

1. kelām-ı ḥamd:

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hamd sözü.

Evvel kelām-ı ḥamd idi geldi zebānına
Ādem ki oldı hesti-i insāna ibtidā

kelb:

1. kelbin:-in

Gazel 20

Mısra: 10

Köpek

İtme ibrām ile raıbe niyāz
Kelbin efzūn ider necāsetin āb

kelb-i mu'allem:

1. kelb-i mu'allem:

Gazel 79

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Eğitilmiş köpek.

Didim raķīb gerdenine ŧalma kākūlūñ
Didi Ğarībi kelb-i mu'allem
mereslenür

2. kelb-i mu'allem:

Gazel 256

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eğitilmiş köpek.

Yarın raķīb kelb-i mu'allem gibi
düşüb
Āhū kıovar mişāl-i yemīn ü ŧimāline

kelef ol-:

1. kelef olduñ:-duñ

Gazel 179

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Benek benek olmak.

Ey zūlf-i pür-āşüb ne düşdüñ ruķ-ı
yāre
Ey baķt-ı siyeh çehre-i māha kelef
olduñ

kelīm:

1. kelīm:

Gazel 52

Mısra: 14

(Allah ile) konuşan.

Olmaz Ğarībi sīneden eksük hayāl-i
yār
Ŧür'a Kelīm ŧevķ ile gūyā gelür gider

2. kelīm'üz:-üz

Gazel 100

Mısra: 12

*Kendisine söz söylenen, hitap
edilen kimse [Tur dağında
Cenābihakk'ın kendisine hitap etmiş
olması sebebiyle Hz. Mûsâ'ya lakap
olmuştur].*

Her ŧubķ ŧafā-yāb oluruz feyz-i
nazardan
Biz Ŧür-ı tecellā-yı ilāhīde Kelīm'üz

kelīm-i nuķ:

1. kelīm-i nuķ:

Gazel 227

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sözün Hz. Musa'sı (Kelīmullah).

Yed-i Beyzā ile kıldım tecellī-zār āfākı
Kelīm-i nuķ isen āyīn-i i'cāz ile
söylersin

kem:

1. kem:

Gazel 85

Mısra: 8

Az, eksik.

'Aşķda ħande-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

2. kemdir:-dir

Gazel 64

Mısra: 18

Eksik, nakıs.

Mişāl-i gevher-i yek-dāne çıkđım ka'r-
ı deryādan
Ğarībī ħāke düşdüñ ŧimdi kıadr ü
kıyemetim kemdir

kem ol-:

1. kem olmadıñ:-ma, -dıñ

Gazel 182

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Azalmak, eksik olmak.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña
'ilāc

Ey dāğ-ı 'aşk sīne-i dilden kem
olmadıñ

2. **kem olsun:-sun**

Gazel 132

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eksik olmak.

İstemem gencīne-i dilde kem olsun
nağd-i gam
Devlet-i dünyādan ārī cāna şıḥhatdir
ğaraż

kemāl:

1. **kemālīñ:-iñ**

Gazel 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Olgunluk, mükemmellik.

Ey cemālīñ āfītāb-ı şem '-i bezm-i
ibtidā
V'ey kemālīñ ḥātemü'r-rüsl-i serīr-i
enbiyā

2. **kemāline:-in, -e**

Gazel 256

Mısra: 12

Olgunluk, mükemmellik.

Olma qarīb-i hürde-i devlet zamānede
Ardıncadır zevāli inanma kemāline

3. **kemālīni:-in, -i**

Gazel 66

Mısra: 17

*Olgunluk, yetkinlik, tamlık,
eksiksizlik; en yüksek değer,
mükemmellik.*

Mevlā vire kemālīni göstermesün
zevāl
Kim bende-i ḥaḳīrine çok mihr-
bānlıdır

kemāl-i 'aşk:

1. **kemāl-i 'aşkı:-ı**

Gazel 227

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşkın olgunluğu.

Kemāl-i 'aşkı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende gonçe-vaşfın şīrin-āvāz ile
söylersin

kemāl-i devlet ü kudret:

1. **kemāl-i devlet ü kudret:**

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüce devlet ve kudret.

Kemāl-i devlet ü kudret degil der-kār
her yirde
Behişt-i vaşla maḥrem olmağa ādemde
baḥt ister

kemān:

1. **kemān:**

Gazel 38

Mısra: 1

*Yay biçiminde - Sevgilinin kaşları
için kullanılmıştır.*

Ol kaşı kemān sīneme peykān
müte'addid
Olduḳça atar cünbiş-i müjgān
müte'addid

2. **kemānlıdır:-lı, -dır**

Gazel 66

Mısra: 2

*Yay biçiminde - Sevgilinin kaşları
için kullanılmıştır.-*

Meyl eylemem sipihilde māha kim
ānlıdır
Cānım fedā o şūḫa ki kaşı kemānlıdır

kemān ol-:1. **kemān olmayıcağ:**-ma, -y, -ıcağ**Gazel 158**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Keman şeklinde olmak, iki
büklüm olmak.*

Çekemezsin o büti tır gibi āgūşa
Çametiñ bār-ı sitem birle kemān
olmayıcağ

kemān-ebrü:1. **kemān-ebrü:****Gazel 164**

Mısra: 13

*Yay gibi güzel kaşlara sahip
sevgili.*

Hergiz olmaz ey kemān-ebrü pezirā-yı
refü

Tende zaħm-ı nāvek-i dil-düz-ı
müjgāniñ seniñ

2. **kemān-ebrü:****Gazel 278**

Mısra: 5

*Kaşları yay gibi güzel biçimli
olan, keman kaşlı.*

Atıldım şīşat-ı feyz-i nazardan ey
kemān-ebrü

Mişāl-i tır kıddim der-gehiñden
dürdur şimdi

kemān-ı aşk:1. **kemān-ı aşkıımı:**-ım, -ı**Gazel 124**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşkın yayı, kemani.

Çekmez kemān-ı aşkıımı biñ Rüstem-i
felek

Sen teg Ğarībi ‘āşık-ı bed-nāma kaldı
iş

kemān-ı derd:1. **kemān-ı derdi:-i****Gazel 163**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dert yayı..

Müjgān belā vü çeşm belā gamze bir
belā

Hergiz kemān-ı derdi çekilmez
belālarıñ

kemend:1. **kemend:****Gazel 78**

Mısra: 13

İlmikli ip, bağ, dökümlü ip.

Şeyh-i Şan ‘ān’iñ miyānında kemend ü
hiddeti
Kākülüñ şevkiyle bir zünnār kendin
gösterür

kemend-i dām-ı teshir:1. **kemend-i dām-ı teshiri:-i****Gazel 178**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Büyü tuzağının ipi (Sevgilinin saç
kıvrımı).*

Kemend-i dām-ı teshiri düşürdük deşt-
i maṭlabdan

Girībān-ı şikār-ı dāmen-i şahrādan el
çekdik

kemend-i dil-cü:1. **kemend-i dil-cü:****Gazel 26**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Gönül cezbedici ip.

Hâl-i 'anberîni Hindû zülfi sünbül-i
semen-bû
Kâkûli kemend-i dil-cû murğ-ı cāna
dām-ı hayret

kemend-i gerden-i ehl-i cünün:

1. **kemend-i gerden-i ehl-i cünün:**
Gazel 201
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Delilerin boynunda ki düğüm.

Zülfüñ kemend-i gerden-i ehl-i cünün
ise
Dīvānelikte Kays'dan efzün degil
miyim

kemend-i kākül:

1. **kemend-i kākülün:-üñ**
Gazel 40
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Saç, perçemin kıvrımı.

Qumri-i 'aşka kemend-i kākülün tavk-
ı belā
Şīve-i qaddiñ hırāmı serv-i ra'nādan
lezīz

kemend-i zülf:

1. **kemend-i zülfi:-i**
Gazel 252
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının bağı.

Cān u dil-i hāzīnimi şayd itmek
istemiş
Dökmüş kemend-i zülfi yüze ham ham
üstüne

kemer:

1. **kemerde:-de**
Gazel 67
Mısra: 3
*Bele bir kere dolandıktan sonra
bağlanan veya tokalanan bel bağı.*

Kemerde cezbe-i müy-ı miyān āhen-
rübā dutmuş
Degil bī-hüdedir pehlü-yı yāda
mübtelā hānçer

kemer-bend:

1. **kemer-bendine:-ine**
Gazel 67
Mısra: 2
Kemer bağı.

Ne çekdi pençe-i üstāddan ol bī-nevā
hānçer
Kemer-bendine hūbāniñ olunca āşinā
hānçer

kemter:

1. **kemteriñi:-iñ, -i**
Gazel 21
Mısra: 11
Küçük, az, değersiz.

Lütfüñ ile bu kemteriñi itme ferāmüş
Ol günde k'olur arada der-kār şefā'at

ken'an:

1. **ken'an'a:-'a**
Gazel 1
Mısra: 8
*Hız. Ya'kub'un memleketi, Filistin,
Palestin.*

Üftādelik dir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken'an'a ibtidā

kenār:**1. kenāra:-a****Gazel 195**

Mısra: 7

Kenar, sahil.

Ço çıksun bir kenāra cān sirişkimden
devrān olsun
Harāb-ender-harāb-ı mevc-i tūfān
olmadan evvel

2. kenārda:-da**Gazel 248**

Mısra: 3

Kıyı, köşe.

Gül elde mey piyālede dil-ber kenārda
Nā-geh doğundi seng-i havādiş
ayağıma

3. kenāre:-e**Gazel 194**

Mısra: 7

Kıyı, kenar.

Bir bahrdır muḥabbet kim yok aña
kenāre
Ḥāk-i ‘ademdir ancak deryā-yı ‘aşka
sāhil

4. kenāre: -e**Gazel 287**

Mısra: 8

Kıyı, kenar.

Deryā-yı ‘aşka düşdi gönül Hind-i
zülfden
Çıkdı kenāre bender-i şüretde zevrakı

5. kenāre:-e**Gazel 241**

Mısra: 5

Kenar, kıyı.

Çıkar mı bahr-i ‘işyāndan kenāre
zevraq-ı cānım

Rehā-yāb olmağa bād-ı selāmet
senden olmazsa

6. kenārına:-ım, -a**Gazel 176**

Mısra: 10

Kenar, köşe.

Bir büsesin aldık o mehiñ ḥ‘ābda güyā
Tā çeşme-i Ḥıẓr’ında kenārına irişdik

7. kenāresi:-e, -si**Gazel 288**

Mısra: 8

Kıyı.

Bir derde düşdi cān-ı ḥazīn kim devāsi
yok
Bir böyle bahre düşdi ki yokdur
kenāresi

kendi:**1. kendi:****Gazel 69**

Mısra: 12

Kendi (sevgili bağlamında).

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta‘arruz
Kendi yine zülf-i siyeh-i pür-
şikenimdir

2. kendi:**Gazel 60**

Mısra: 6

*İyelik ekleri alarak kişilerin öz
varlığını anlatmaya yarayan
dönüşlülük zamiri, zat.*

‘Uşşākla ne güne ider meyl-i ihtilāt
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba‘īd
olur

3. kendi:**Gazel 247**

Mısra: 4

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Firengī haṭla Hindū hāle virdik kişver-
i hūsni
A kāfir kendi zu 'muñca henüz ĩmān
mı var sende

4. **kendi:**

Gazel 264

Mısra: 13

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Kendi kendiñ itürür 'aşk yetince hūsne
Bülbüli h'āb başar gibi gül āgūşunda

5. **kendi:**

Gazel 91

Mısra: 3

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Kendi hālinden o bī-çāre degildir āgāh
Şeyh-i keyfiyyet-i şahbāyı ne bilsün
nicedir

6. **kendim:-m**

Gazel 139

Mısra: 6

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Görmedim hāne-be-düşān-ı hārābāt
içre
Hele kendim gibi bir hāne-hārāb ey
vā'iz

7. **kendime:-me**

Gazel 209

Mısra: 4

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Almadım 'ömrde bir rişte-i maķşūdı
ele
Kıatı çok fā'idesiz kendime zaḫmet
virdim

8. **kendiñ:-ñ**

Gazel 140

Mısra: 7

Kendi, dönüşlülük zamiri.

O şūhuñ yād-ı ruhsāriyla kendiñ
yakma ey 'āşık
Ki şem'-i ser-keş olmaz süziş-i
pervāneden maḫzūz

9. **kendin:-n**

Gazel 78

Mısra: 2

Kendini.

'Ārızında zülf-i 'anber-bār kendin
gösterür
Güiyā baht-ı siyeh bīdār kendin
gösterür

10. **kendin: -n**

Gazel 78

Mısra: 4

Kendini.

Mürde-i şad-sāli ihyā eylemekde
lebleriñ
Bir Mesṭh-i mu'cize-güftār kendin
gösterür

11. **kendin: -n**

Gazel 78

Mısra: 6

Kendini.

Yād-ı ruhsāriñla cānā şīşe-i pür-mey
gibi
Gözlerinden hūn-ı dil ser-şār kendin
gösterür

12. **kendin: -n**

Gazel 78

Mısra: 8

Kendini.

Haṭtı geldikde n'ola ger virse ruḫşat
büseye
Bāğ-ı sebz olduḫda elbet bār kendin
gösterür

13. **kendin: -n**

Gazel 78

Mısra: **10**
Kendini.

Fitne çeşmiñ her zamān an itmeden
gāfil degil
Hem yine bir aste vü bīmār kendin
gösterür

14. **kendin: -n**
Gazel 78
Mısra: **12**
Kendini.

ahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta
Ş'ol zamān kim ol perī-ruhsār kendin
gösterür

15. **kendin: -n**
Gazel 78
Mısra: **14**
Kendini.

Şeyh-i Şan 'ān'ın miyānında kemend ü
iddeti
Kākülün şeviyle bir zünnār kendin
gösterür

16. **kendin: -n**
Gazel 78
Mısra: **16**
Kendini.

'Aş olunca üs-n-i Yūsuf çāhdan eyler
tulū'
'Aşıa zīr-i zemīnden yār kendin
gösterür

17. **kendin: -n**
Gazel 78
Mısra: **18**
Kendini.

Yād kıldıca Ğarībī dāne-i āl-i lebiñ
Bar-ı dilden gevher-i eş'ār kendin
gösterür

18. **kendin: -n**
Gazel 78
Mısra: **1**
Kendini.

'Arızında zülf-i 'anber-bār kendin
gösterür
Güiyā bat-ı siyeh bīdār kendin
gösterür

19. **kendiñ: -ñ**
Gazel 264
Mısra: **13**
Kendi, dönüşlülük zamiri.

Kendi kendiñ itürür 'aş yetince üsne
Bülbüli 'āb baar gibi gül āgūşunda

20. **kendiñ: -ñ**
Gazel 247
Mısra: **11**
Kendi, dönüşlülük zamiri.

Nedir her nāra urma kendiñ ey
pevrvāne-i miskīn
Ğarībī teg ayāl-i 'arız-ı cānān mı var
sende

21. **kendin: -ñ**
Gazel 147
Mısra: **13**
Kendi, dönüşlülük zamiri.

Āteş-i 'aş ile yandırdı Ğarībī kendin
Tā şeb-i nāra yüzün pertev-i māh itdi
erāg

22. **kendin: -ñ**
Gazel 190
Mısra: **10**
Kendi, dönüşlülük zamiri.

Yüz sürmek için dāmenine gönçe-i
pākin
Şā-ı güle kendin yine bār eyledi
bülbül

23. **kendiñ:** -ñ

Gazel 77

Mısra: 4

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Ġarķ-ı muhīt-i ‘aşķ ol naķş-ı vücūdı
maħv it

Şekl-i ħabāb kendiñ ħāne-ħarāb göster

24. **kendiñ:** -ñ

Gazel 27

Mısra: 4

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile cāna irişdiñ
Kendiñ yeter üftāde-i efķār-ı muħāl it

25. **kendinden:** -n, -den

Gazel 81

Mısra: 7

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Bulur āyīne kendinden hezārān ‘aks
gūn-ā-gūn

Bu gūne sāde-levħ-i bü'l-hevesle
kārımız yokdur

26. **kendiñi:** -ñ, -i

Gazel 23

Mısra: 18

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Şimdi ġarazıñ fażl u kemāl ise Ġarībī
Ķıl kendiñi bir tıfl-ı debistān-ı ķanā‘at

27. **kendini:** -n, -i

Gazel 76

Mısra: 9

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Maħv itmek için kendini seyl eyle
sirişkiñ

Kim baħr-ı serāb içre ħabābıñ yeri
yokdur

28. **kendiñi:** -ñ, -i

Gazel 257

Mısra: 14

Kendi, dönüşlülük zamiri.

Her dil-bere cānān diyü cān virme
Ġarībī

Her nāra yakub kendiñi pervānelik
itme

kendi kendi:

1. **kendi kendi:**

Gazel 135

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Başkalarının müdāhalesi

olmaksızın, yalnız başına.

Şem ‘-i ‘ākıldır ki ağlar kendi kendi
mevtine

Ĥaķķ budur kim ġayrıya dutmaķ olur
mātem ġalať

kendi kendinden ol-:

1. **kendi kendinden olupdur:** -up, -
dur

Gazel 134

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kendi kendinden olmak.

Çeker ħaclet o māħ āyīnede ġördükce
ruħsārıñ

Ki ġüyā kendi kendinden olupdur
şerm-sār-ı ħaťť

kendiñ ur-:

1. **kendiñ urursun:** -ur, -sun

Gazel 189

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kendini atmak, kendini bir yere
atmak.*

Virürsin ħaņçer-i ħāra sirişķ-i dīdeden
şular

Yine kendiñ urursun sīne-i efķārıñ ey
būlbūl

kenz-i güftâr:**1. kenz-i güftâr:****Gazel 183**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Söz hazinesi.

Ḳumâş-ı nev-zuhûr-ı şî'r 'arz it bezm-i
yârâna

Süḥan-güyân-ı 'aşḳ içre Ğarîbî kenz-i
güftâr ol

kerem:**1. kerem:****Terci-bend 1**

Mısra: 42

Lutuf, iyilik, ihsan.

Ey mâh yeter 'âşîḳa zecr ü elem eyle
İnşâf getir göñlüñe bir dem kerem
eyle

2. kerem:**Muhammes 3**

Mısra: 22

Asalet; cömertlik.

Ğarîbî duḡter-i zerle şarâb-ı dil-güşâ
başdır

'Îlâc-ı süz-ı maḥmûza kerem ḳıl bir
devâ başdır

3. keremden:-den**Gazel 145**

Mısra: 1

Lutuf, iyilik, ihsan.

Bilüriz bezmini ey şüh keremden fâriğ
Eyleme ḳalbiñi gel bâr-ı sitemden
fâriğ

4. keremiñden:-iñ, -den**Gazel 21**

Mısra: 9

Cömertlik, lütuf, iyilik.

Ḳoyma keremiñden men-i bî-çâreyi
maḥrûm

Eyle günehim zaḥmına tîmâr-ı şefâ'at

kerem eyle:-**1. kerem eyle:****Gazel 277**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cömertlik etmek, iyilik etmek.

Yûsuf-ı ḥâtırımı şalma çeh-i nisyâna

Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'atâdır
şimdi

kerem ḳıl:-**1. kerem ḳıl:****Gazel 7**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Cömertlik etmek, asalet
göstermek.*

Meded-âlûde-i ḥûn itme dâmân u
gîrîbânı

Kerem ḳıl virme fırsat gamze-i ḥûn-
ḥ'âra gel cânâ

2. kerem ḳıl:**Gazel 263**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Cömertlik etmek, asalet
göstermek.*

Ey şeyḥ çalma şîşemizi taşa ḳıl kerem
Allâh için bu bî-günehiñ girme ḳanıma

3. kerem ḳıl:**Gazel 271**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Cömertlik etmek, asalet
göstermek.*

Kerem kıl dīde-i 'uṣṣāka göster ŧem'-i
ruḥsārīñ
Ġamīñla sūziŧ-i cān ŧīve-i pervāneden
giçdi

4. **kerem kıl:**

Gazel 80

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Lutfet, cömertlik göster.

Kerem kıl bu eŧiri merhem-i vaŧlıñla
yād it kim
Benim çün tāb-ı hicrān āteŧ-i sūzāna
dönmüŧür

5. **kerem kıl:**

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Lutfet, cömertlik göster.

Kerem kıl ey ŧabā degme müselsel
kākül-i yāre
Ki her bir tārına bir ḥātır-ı
meslūbumuz vardır

6. **kerem kıl:**

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lutfet, cömertlik göster.

Bir sāde nigehden dil-i āvāre ne
bulsun
Bir böyle kerem kıl ki ola minnete
lāyık

7. **kerem kıl:**

Gazel 206

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lutfet, cömertlik göster.

Müselsel kākülün 'uṣṣākı öldürmez
eŧir eyler
Kerem kıl ğamze-i ḥün-ḥ'ārı cellād
eyle sulṭānım

kerem-i ḥālik:

1. **kerem-i ḥālik'a:-a**

Gazel 47

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Allah'ın keremi.

Minnet kerem-i Ḥālik'a kim dest-i
ümīdim
Āvihte-i dāmen-i aġyār degildir

kerem-kār:

1. **kerem-kārā:-a**

Gazel 280

Mısra: 1

*Kerem sahibi, ikramda bulunan
(kiŧi), cömert kiŧi.*

Ey kerem-kārā yeter faḳr ile giryān it
beni
Ġüŧe-i 'ayn-ı 'ināyet birle ḥandān it
beni

2. **kerem-kārā:-a**

Gazel 280

Mısra: 14

*Kerem sahibi, ikramda bulunan
(kiŧi), cömert kiŧi.*

Vaḳtidir baḥr-ı mürüvvet cūŧa gelsün
her yaña
Ey kerem-kārā o baḥra dürr-i ğaltān it
beni

kerre:

1. **kerre:**

Terci-bend 2

Mısra: 9

Defa, kez.

Bāri bir kerre bu firḳatde beni yād eyle
Dil-i nā-ŧādımı bir va'de ile ŧād eyle

kes-:

1. keser:-er

Gazel 210

Mısra: 8

Kesmek.

Fezā-yı 'aşkda bir şüh-ı bī-rahme esīr
oldum

Nigāh u ğamze tīġıyla keser baġrım
döker kanım

2. kesme:-me

Gazel 146

Mısra: 3

*Bir şeyden yoksun bırakmak,
vermemek.*

Kesme lütfüñ ey ser-efrāzım men-i
üftādeden

Nūr-ı hürşīdi zemīnden āsumān itmez
dirīġ

3. kesmez:-mez

Gazel 263

Mısra: 17

Bırakmak, vazgeçmek.

Kesmez nigāh-ı qahrını bir dem

Ġarībi'den

Bī-çāreniñ irişdi buçak üstüh'ānına

keş-ā-keşlere düş-:

1. keş-ā-keşlere düşmüş:-müş

Gazel 121

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çekişmeye, kavgaya düşmek.

Sevdā-zede Kaysım ki girībān-ı
hayātım

Ser-pençe-i miñnetde keş-ā-keşlere
düşmüş

kesb-i kemāl it-:

1. kesb-i kemāl it:

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Olgunluk, mükemmellik**kazanmak.*

Şofī ne çıkar saña bu tesbīh-i riyādan
Var meclis-i rindāna biraz kesb-i
kemāl it

2. kesb-i kemāl it:

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Olgunluk, mükemmellik**kazanmak.*

Şofī ne çıkar saña bu tesbīh-i riyādan
Var meclis-i rindāna biraz kesb-i
kemāl it

kesb-i kemāl-i edeb:

1. kesb-i kemāl-i edebi:-i

Gazel 267

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Edeble olgunluk kazanmak.

H'āce-i fenn-i 'ulūm-ı ezeli vü ebedī
'Aql-ı küll andan idüb kesb-i kemāl-i
edebi

kesel:

1. kesel:

Terci-bend 2

Mısra: 4

Gevşeklik, uyumsuzluk, bıkkınlık.

Hayr olur 'ākıbet-i niyyet-i her hayr-ı
'amel

Ne ise cürümümi 'afv eyle şehā kıoyma
kesel

keşf:**1. keşf:****Gazel 107**Mısra: **9***Açık, keşfedilmiş.*

Zāhide keşf degil mey-kedeniñ esrāri
Neş'e-i sāgar-ı pür-bādeyi herkes
bilmez

keşmekeş:**1. keşmekeşdedir: -de, -dir****Gazel 208**Mısra: **11***Çekişme, kavga; mücadele.*

Yoğdur hūlāşa çāre bir keşmekeşdedir
Ser-pençe-i emelde girībānımız bizim

kethudā-yı mülk-i vān:**1. kethudā-yı mülk-i vān:****Tarih 1**Mısra: **27**

Kelime Tipi: -

*Van mülkünün, topraklarının
kethüdası.*

Kim çerāğ-ı dīn ü devlet kethudā-yı
mülk-i Vān
'Umde-i devlet Esed Beg nüşā-i fażl
u kemāl

kettān:**1. kettān:****Gazel 121**Mısra: **11**

*Keten denilen bitkinin sakızından
çıkarılan lif ipliği ve bununla yapılan
kumaş.*

Kettān gibi efsürde olur cism-i za'ıfı
Ş'ol ğam-zedeniñ kim gözi meh-
veşlere düşmüş

kevkeb-i ikbāl:**1. kevkeb-i ikbāl-i: -i****Tarih 2**Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Talih yıldızı.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i beķā
devr-i neşāt
Kevkeb-i ikbāl-i olsun rü-nümā baħtı
sa'ıd

kevkeb-i ikbāl-i 'āşık:**1. kevkeb-i ikbāl-i 'āşık:****Gazel 113**Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Aşığın talih yıldızı.

Kevkeb-i ikbāl-i 'āşık itmege bir dem
tulū'
Āsumān-ı kadre bir burc-ı sa'ādet
ķalmamış

kevn:**1. kevn:****Tarih 2**Mısra: **14***Kainat (Bütün insanlar).*

Eylemiş sūr-ı zifāfiyla cihānı pür-sürūr
Eylemiş pür-zemzeme kevn ü meķanı
ol sa'ıd

kevn-i vīrān-şüde-i cilve-i mestāne:**1. kevn-i vīrān-şüde-i cilve-i****mestānesidir: -si, -dir****Gazel 107**Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

*Sarhoşcasına, kendinden
geçmişcesine yıkılmış kainat.*

Kevn-i vīrān-şüde-i cilve-i
mestānesidir
Āh ol kāmēt-i āzādeyi herkes bilmez

kevşer:

1. **kevşer:**

Gazel 84

Mısra: 2

*Cennette bulunan, içenin bir
daha susuzluk çekmeyeceği
ölümsüzlük suyu.*

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir
Şahbā-yı cān-perver midir kevşer
midir bilmem nedir

2. **kevşerimdedir:-im, -de, -dir**

Gazel 48

Mısra: 1

*Cennette bir nehir ismi,
Sevgilinin dudağı.*

Āb-ı hayāt-ı Hızır benim kevşerimdedir
Feyz-i neşāt-ı ‘ömr mey-i
sāğarımdadır

3. **kevşerimizden:-imiz, -den**

Gazel 212

Mısra: 1

*Cennette olduğuna inanılan
içenin bir daha susuzluk hissi
yaşamayacağı kutsal su.*

Biñ Hızır bulur ‘ömr-i bekā
kevşerimizden
Ĥamyāze-i ‘işret dökilür sāğarımızdan

keyd-i zenden:

1. **keyd-i zenden:**

Gazel 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kadın oyunu, hilesi.

Degil dest-i Züleyhā’dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu güne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

keyfiyet-i şüret-i hāle:

1. **keyfiyet-i şüret-i hāle:**

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hālin ne surette olduğu.

Olmayan keyfiyet-i şüret-i hāle vākıf
Ne bilür dehrde ne qādr ü ne kıymet
kalmış

keyfiyyet:

1. **keyfiyyetim:-im**

Terci-bend 4

Mısra: 28

Nitelik, hal.

Revāk-ı heft-gerdüna olupdur süz-ı dil
ser-keş
Budur sensiz yine keyfiyyetim tā-
maşşer ey meh-veş

2. **keyfiyyetiñden:-iñ, -den**

Gazel 222

Mısra: 8

*Bir şeyin taşıdığı şu veya bu hal,
nasıl ve ne türlü olduğu, varlıklar
arasındaki farkları meydana getiren
durum, vasıf, nitelik.*

Ele girmezse dāmān-ı vişāliñ bārī ey
dil-ber
Bizi şād itmege keyfiyyetiñden bir
peyām olsun

keyfiyyet ol-:

1. **keyfiyyet olur:-ur**

Gazel 264

Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Hâl, vaziyet, neşe olma.

Feyz-i mey-hâne-i 'aşkı ne bilür zâhid-
i huşk
Başka keyfiyyet olur bâde-i pür-
cüşunda

keyfiyyet-i ahvâl-i cānān:

1. **keyfiyyet-i ahvâl-i cānāndan:-dan**
Gazel 99
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin halinin nasıl olduğu.

Virürdim bir peyām-ı vaşla naqd-i
cānımı ammā
N'idem keyfiyyet-i ahvâl-i cānāndan
haber gelmez

keyfiyyet-i esrār-ı ilāhî:

1. **keyfiyyet-i esrār-ı ilāhî:**
Gazel 29
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
İlâhi sırların keyfiyeti.

Keyfiyyet-i esrār-ı ilāhî dimeden kıl
Engüş-ti sükûtı leb-i güftāra teşebbüs

keyfiyyet-i esrār-ı ma'ānî:

1. **keyfiyyet-i esrār-ı ma'ānîde:-de**
Gazel 100
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Manaların sırların keyfiyeti.

Gencîne-i hâtır doludur dür-i sühanden
Keyfiyyet-i esrār-ı ma'ānîde 'alîmüz

keyfiyyet-i ğurbet:

1. **keyfiyyet-i ğurbetden:-den**
Gazel 202
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Gurbetin hali.

Yād-ı vaṭan eyler dil dīvāne midir
bilmem
Keyfiyyet-i ğurbetden bî-gāne midir
bilmem

keyfiyyet-i peymāne söyle-:

1. **keyfiyyet-i peymāne söyleller:-l, -
ler**
Gazel 73
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Kadehin sarhoşluğunu söylemek.

Neşât-ı la'liñe keyfiyyet-i peymāne
söyleller
Nigāh-ı çeşmiñe bir şive-i mestāne
söyleller

keyfiyyet-i sākî:

1. **keyfiyyet-i sākî:**
Gazel 47
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sakinin ne halde olduğu.

Keyfiyyet-i sākî ile şahbāyî ne añlar
Ol zâhid-i ħar vâķif-ı esrār degildir

keyfiyyet-i 'uṣṣāk:

1. **keyfiyyet-i 'uṣṣākı:-ı**
Gazel 109
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Âşıkların hâli..

Keyfiyyet-i 'uṣṣākı bilür ehl-i maķālāt
Bir vechle ol ķavl bu güftāra şıģışmaz

kez:

1. **kez:**
Gazel 31

Mısra: 8
Defa, kere.

Uçurma âşiyânından gönüller murğın
inşâf it
Saña yüz kez didim ey şâne zülf-i pür-
şikenden giç

2. kez:

Terci-bend 4

Mısra: 34

Bir defa, bir kerecik.

Kaçar faşl-ı bahâr ol eşk-i germ ü âh-ı
serdimden
Haber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
hâl-i derdimden

kible-gâh:

1. **kible-gâh:**

Gazel 32

Mısra: 6

*Kâbe'nin bulunduğu yer, kible
yönü.*

Men' itme vâ'iz eylesem ebrüsuna
sücüd
Hep toğrıdır namâz velî kible-gâh kec

kible-gâh-ı ehl-i sa'âdet:

1. **kible-gâh-ı ehl-i sa'âdet:**

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saadet ehlinin kiblesi.

Ey kible-gâh-ı ehl-i sa'âdet cemâliñe
Her dem kısem ki rûh-ı revân
söylerim saña

kible-i ebrü:

1. **kible-i ebrü:**

Gazel 162

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Kaşın kiblesi.

Ėamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrâba gönül kible-i ebrü
diyerek

kible-i hâcât-ı erbâb-ı recâ:

1. **kible-i hâcât-ı erbâb-ı recâ:**

Gazel 4

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Ümit sahiplerinin isteklerinin
kiblesi.*

Eylemiş dergâhıñı Mevlâ maţâf-ı
kudsîyân
Âsitânıñ kible-i hâcât-ı erbâb-ı recâ

kıl:

1. **kıl:**

Gazel 70

Mısra: 12

Yazmak, çizmek.

Değil bî-hüdedir devr-i ruğunda târ-ı
ğîsûsı
Gül-istân-ı cemâlin kıl kalemle zer-
nigâr eyler

2. **kıl:**

Terkib-bend 1

Mısra: 99

Etmek, eylemek, yapmak.

'Afv kıl her ne günâh itmiş isem
sultânım
Ey benim rüşeni-i dîde-i hün-efşânım

3. **kıl:**

Muhammes 3

Mısra: 22

Etmek, eylemek.

Ġarībī duġter-i zerle şarāb-ı dil-güşā
başdır
‘İlāc-ı sūz-ı maġmūza kerem kıl bir
devā başdır

4. **kıla:-a**

Terci-bend 3

Mısra: **28**

Etmek, eylemek, yapmak.

Biñ ġamzesi cellād-ı felek gözleri āhū
Her biri biñ efsūn ile kıla baña cādū

5. **kılagör:-agör**

Terci-bend 2

Mısra: **5**

Kılmak, devamlı kılmak.

Ġazab-ālūde nigāhıñ kılagör lüfā
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulġa
cedel

6. **kıldı:-dı**

Gazel 26

Mısra: **13**

Yapmak.

Çözdi ġisū-yı mu‘anber kıldı ‘ālemi
mu‘atġar
Viridi bāġ-ı ġüsne zīver o ruġı gül-i
leġāfet

7. **kıldı:-dı**

Tarih 1

Mısra: **22**

Etmek, eylemek, yapmak.

Ġubbe-i eflāke ġandīl-i Sūrreyyā
aşdılar
‘Ālemi kıldı çerāġān gerdiş-i gerdūn-
zevāl

8. **kıldı:-dı**

Gazel 248

Mısra: **7**

Etmek, yapmak.

Sākī-i ‘aşġ rüz-ı ezel kıldı ġoş-güvār
Bir çāşni-i bāde-i ġüsni dimāġıma

9. **kıldıġda:-dıġ, -da**

Gazel 70

Mısra: **10**

Yapmak.

O şūġuñ vaşlına ‘aşġ nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir‘āta nazār kıldıġda ‘aksinden
firār eyler

10. **kıldım:-dım**

Gazel 1

Mısra: **2**

Kılmak, yapmak, etmek.

Ĥamd i Ĥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Ġıldım edā-yı ġamd ile dīvāna ibtidā

11. **kıldım:-dım**

Gazel 1

Mısra: **2**

Kılmak, yapmak, etmek.

Ĥamd-i Ĥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Ġıldım edā-yı ġamd ile dīvāna ibtidā

12. **kıldım:-dım**

Gazel 227

Mısra: **5**

Kılmak, yapmak, etmek.

Yed-i Beyzā ile kıldım tecellī-zār āfākı
Kelīm-i nuġġ isen āyīn-i i‘cāz ile
söylersin

13. **kıldıñ:-dıñ**

Terci-bend 1

Mısra: **50**

Yapmak, etmek, eylemek.

Bilmem ne olur ġāşılıñ ey şāh cefādan
Ġıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu
hevādan

14. **kıldıñ:-dıñ****Gazel 46**

Mısra: 13

Yapmak, etmek, eylemek.

Ƙıldıñ Ğarībi böyle edā-yı sūħan
meger
Fikriñ verā-yı perde-i esrārdan gelür

15. **kıldıñ:-dıñ****Gazel 58**

Mısra: 11

Yapmak, etmek, eylemek.

Ƙıldıñ hevā-yı ħāk-i vaħan terkini yine
Düşdi diyār-ı ğurbete dil bī-şekībdır

16. **kıldıñ:-dıñ****Gazel 169**

Mısra: 11

Yapmak, etmek, eylemek.

Ƙıldıñ çü mīl-i dīde-i mūr üstüh'ānımı
Bār-ı sitemle böyle zebūn itdiñ ey
felek

17. **kıлма:-ma****Gazel 207**

Mısra: 4

Etmek, yapmak.

Eyle behişt-i ħüsnuñi pūşīde ħalkdan
Aĝyāra kıлма meyve-i vaşlıñ ta'ām
'ām

18. **kılmam:-mam****Terci-bend 3**

Mısra: 17

Yapmak, etmek, eylemek.

Hiç birine kılmam nazar ey şüreti zībā
Meylim yine hā sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

19. **kılmazam:-maz, -am****Gazel 48**

Mısra: 3

Yapmak, etmek, eylemek.

Çün ü çirā-yı dehrden endīşe
kılmazam
Būd u nebūd-ı 'ālem-i cān
defterimdedir

20. **kılmış:-mış****Gazel 167**

Mısra: 8

Yapmak, etmek.

Dil-berān-ı Mevlevī'ye bir külāh itsem
gerek
Şāħlar dervīş olub kılmış nemed
efserleriñ

21. **kılmışken:-mış, -ken****Muhammes 3**

Mısra: 12

Yapmak, etmek, eylemek.

Metā'-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsīd
Tecellī-zār kılmışken bu bezmi ğabĝab
u sā'id

kıl kalem:1. **kıl kalemle:-le****Gazel 119**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kıl kalem.

Ser-ā-pā kıl kalemle çekdi Mānī şüret-
i şūħuñ
Geline sā'id-i sīmīnine maħbūbın el
çekmiş

kıl kadar:1. **kıl kadar:****Gazel 167**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hiç denecek kadar az, çok az.*

Sīne-i 'uşşāka müjĝān itdigin tīĝ
itmedi

Åh kim bir kıl kadar te'sîri yok
hançerleriñ

kılıc:

1. **kılcı:-ı**

Gazel 66

Mısra: 8

Kılıç (sevgilinin kaşları).

Müjgānı tîr ü ğamzesi cellād-ı bî-amān
Ebrūları kılcı gözi Karamanlı'dır

kılmaz ol-:

1. **kılmaz olduñ:-du, -ñ**

Gazel 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yapmamak.

Åsumān-süz idiñ ey āteş-i āh u ħasret
Kılmaz olduñ dil-i dil-dāra eᡣer n'oldı
saña

kır-:

1. **kırdı:-dı**

Gazel 188

Mısra: 1

Kırmak, parçalamak.

‘Ålemi kırdı kodı nāz ile bir ānlı güzel
Pençesi cān alıcı hançer-i bürrānlı
güzel

2. **kıрма:-ma**

Gazel 8

Mısra: 5

Kırmak, acımamak.

Kırma seng-i güneh-i püşt-i kemānın
elde
Per açub ‘ālem-i lāhūta giçer tîr-i du‘ā

3. **kırmadan:-ma, -dan**

Gazel 19

Mısra: 5

Öldürmek, yok etmek.

Ğamze tîğıyle gözüñ cellādı ħalkı
kırmadan
Dāmen-i deşt-i muĥabbet sévdigim
kan oldı hep

kırk gün:

1. **kırk gün:**

Gazel 119

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Çilehanede nefsin ıslah edilmesi
için geçirilen süre.*

Ķalur mı tekyede tesbîĥ ile hū
çekmeden şofî
Bu bir ĥardır ki kırk gün çillede bār-ı
‘amel çekmiş

kısmet:

1. **kısmet:**

Gazel 139

Mısra: 9

Nasip, kısmet, kader.

Dutalum budur olan rüz-ı ezelden
kısmet
Baña mīnā-yı mey ü saña gül-āb ey
vā‘ız

kıssa-i mihr [ü] vefā:

1. **kıssa-i mihr [ü] vefādan:-dan**

Gazel 113

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgi ve dostluk kıssası.

Dem urur bî-gānelik resminden herkes
ġālibā
Kıssa-i mihr [ü] vefādan bir ĥikāyet
kalmamış

kıy-:

1. **kıyma:-ma**

Gazel 223

Mısra: 6
Kıymak; acımamak.

Âhir bu nâz u naḥvet amân öldürür
beni
Kıyma efendi kıyma amânı bilür misin

2. kıyma:-ma
Gazel 223

Mısra: 6
Kıymak; acımamak.

Âhir bu nâz u naḥvet amân öldürür
beni
Kıyma efendi kıyma amânı bilür misin

kıyâmet:

1. kıyâmet:

Gazel 66

Mısra: 3

Âfet; sevgilinin boyu için
kullanılmıştır. (Sevgili yürümeye
başlayınca, boyu, ortalığı karıştıran,
birbirine katan bir kıyamettir.).

Serv-i nihâl-i ḳaddi kıyâmet nişânlıdır
Reftâra gelse nâz ile âfet devânlıdır

2. kıyâmet:

Gazel 135

Mısra: 12

Allah'ın ezelde takdir ettiği
zaman gelince, dünyadaki bütün
canlıların ölmeleri, sonra bütün
ölmüşlerin Allah tarafından
diriltilmeleri, mahşer yerinde
toplanarak hesaba çekilmeleri.

Gizlik-i ḥorla şabâ ḥaḳḳ eyler anı
güyyâ
Tâ kıyâmet böyle ḳalur nüṣḥa-i 'âlem
ḡalaṯ

3. kıyâmetde:-de

Gazel 139

Mısra: 7

Bütün ölülerin dirilerek mahşerde
toplanacakları zaman.

Bâde-i gûş aña ola kıyâmetde naşîb
Her kim eyler bize teklîf-i şarâb ey
vâ'iz

kıyâmet kopar-:

1. kıyâmet koparur:-ur

Gazel 188

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Ortalığı birbirine katmak.

'İşvesi cânlar alur ḳaddi kıyâmet
koparur
Nâz ile şîve-i reftârı ḥırâmânlı güzel

kıyâs it-:

1. kıyâs it:

Gazel 271

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mukayese etmek, karşılaştırmak.

Kıyâs it kâkülüñden göñlümüñ ḥâl-i
perîşânın
Ne güne pârelendi tâ sinân-ı şânedan
giçdi

kıymet:

1. kıymeti:-i

Gazel 167

Mısra: 6

Değer, kıymet, paha.

Ḳadr-i ehl-i cehl ü dâñâ 'âlem-i fânîde
bir
Fark olunmaz kıymeti ḥar-mühreden
gevherleriñ

2. kıymetin:-in

Gazel 136

Mısra: 11

Değer, kıymet, paha.

Ḥaṭṭ gelür kālā-yı ḥüsnin kıymetin
eyler şikest
Ḥüsnüne mağrürdür ol şūḥ-ı bī-pervā
ğalaṭ

3. **kıymetin:-in**

Gazel 74

Mısra: 11

Değer, itibar.

Her sāde-levḥ-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālā-yı vaşl-ı yāri ḥarīdār olan bilür

kız:

1. **kızımdır:-ım, -dır**

Gazel 122

Mısra: 7

Kız çocuğu.

Çeküb āgūşa kızımdır diyü bintü'l-
'inebi
Dün gice pīr-i ḥarābāt ona ta'zīm itmiş

ki:

1. **ki:**

Gazel 70

Mısra: 6

Ki bağlaci.

'İzārında o şūḥuñ oldu ḥaṭṭ bir vechle
peydā
Ki gūyā dūd-ı āteş rüy-ı gülden āşkār
eyler

2. **ki:**

Gazel 120

Mısra: 12

"Çünkü" anlamında bağlaç.

Cüdā bāğ-ı vişāl-i yārden bir ḥayli
müddetdir
Ki murğ-ı ḥāme-i şīrīn-sūḥan
güftārdan ḫalmış

3. **ki:**

Gazel 134

Mısra: 4

"Çünkü" anlamında bağlaç.

Meger çıkdı yüze baḥt-ı siyāhı 'āşık-ı
zārīñ
Ki gül-zār-ı cemāli oldu pā-māl-i
ğubār-ı ḥaṭṭ

4. **ki:**

Gazel 134

Mısra: 18

"Çünkü" anlamında bağlaç.

Meger sīm-āb var nezzāre-i ḥaṭṭında ol
şūḥuñ
Ki her kim gördi bir kez oldu elbet bī-
ḫarār-ı ḥaṭṭ

5. **ki:**

Gazel 140

Mısra: 8

"Çünkü" anlamında bağlaç.

O şūḥuñ yād-ı ruḥsārıyla kendiñ
yakma ey 'āşık
Ki şem'-i ser-keş olmaz sūziş-i
pervāneden maḥzūz

6. **ki:**

Gazel 20

Mısra: 6

"Bile, dahi" anlamında bağlaç.

Tīğ-ı bī-dād ile şehīd olsun
Dil ki hicrānıña getürmedi tāb

7. **ki:**

Gazel 98

Mısra: 9

"Bile, dahi" anlamında bağlaç.

Düşmen ki değil Rüstem-i eflāke
berāber
Anı hedef-i nāvek-i āh itmege degmez

8. ki:

Gazel 43

Mısra: 8

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Olur mı hergiz erbâb-ı 'alâ' iğ kâdir-i
tahrîk

Ki süzen dâmen-i 'İsâ'ya bir gülmîh-i
âhendir

9. ki:

Gazel 45

Mısra: 10

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Te'kîd ile çok katlimize virdi icâzet
Düşmen ki bu gün vuşlata h'âhiş-
kerimizdir

10. ki:

Gazel 64

Mısra: 8

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Benim ol nâdir-i 'aşr u ferîdü'd-dehr-i
şâfî-dil

Ki kebg-i küh-sâr-ı nazm güftârımla
hurremdir

11. ki:

Gazel 99

Mısra: 12

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Beyâbân-ı muhabbet bir dükenmez
râh-ı müşkildir

Ki hürşîd-i kıyâmet anda bir kuruş-ı
kamer gelmez

12. ki:

Gazel 101

Mısra: 16

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

İriş ey nâzenînim hâl-i 'uşşâka meded-
kâr ol

Ki zindân-ı bedende Yûsuf-ı dil zârdır
sensiz

13. ki:

Gazel 112

Mısra: 2

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Kıldı gönülüm yine bir âfet-i devrâna
heves

Ki ider her nîgeh-i fîtnesi biñ câna
heves

14. ki:

Gazel 117

Mısra: 14

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Kılalum sa'y Ğarîbî 'amel-i âhirete
Ki bize bir nice gün destde fırsat

çalmış

15. ki:

Gazel 189

Mısra: 4

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Ne çarhıñ gerdişinden tîredir âyîne-i
bahtıñ

Ki varmaz h'âba çeşm-i eşk-i hasret-
bârıñ ey bülbül

16. ki:

Gazel 254

Mısra: 12

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Yâ Rab ol dîde-i erbâb-ı hased kör
olsun

Ki kıomaz bir yere bir cân gele cânânı
ile

17. **ki:**

Gazel 267

Mısra: 3

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Ki odur bâ' iş-i icâd-ı nuķûş-ı 'âlem
Muttaşıl nūr-ı İlähiyyedir aşl u nesebi

18. **ki:**

Gazel 268

Mısra: 10

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Baňa ol la' l-i âteş-rengden bir cām-ı
memlū şun
Ki çokdan intizâr-ı va' de-i ihsânîñim
sākî

19. **ki:**

Gazel 274

Mısra: 12

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Müselsel zülfüne virme güşâyiş
gerden-i dilden
Ki zencîr-i cünûna girmesün
dîvâneden ğayrı

20. **ki:**

Gazel 278

Mısra: 14

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Ne güne bülbül-i tab' -ı Ğarîbî nağme-
h'ân olsun
Ki gül-zâr-ı cemâliñden begim
mehcûrdur şimdi

21. **ki:**

Terci-bend 1

Mısra: 59

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Pervâne-i 'aşkım ki dutuşmuş per ü
bâlim
Bî-çâre Ğarîbî gibi arturma melâlim

22. **ki:**

Terci-bend 2

Mısra: 25

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Hele bir ğayl-i zamândır ki ğarâbım
sensiz
Ser-i kûyuña varan râha türâbım sensiz

23. **ki:**

Terkib-bend 1

Mısra: 45

"zirâ, çünkü" anlamında

bağlama edatı.

Gül-şen-i hüsnde gül yok ki ide ğande
saña
Ola ğurbân göreyim 'aql-ı perâkende
saña

24. **ki:**

Gazel 73

Mısra: 10

Bağlaç.

Ğayâl-i 'arızîñ gül-zâra virdi böyle bir
sūziş
Ki her bir ğonçeniñ ağızın bir âteş-ĥâne
söyleller

25. **ki:**

Terkib-bend 1

Mısra: 39

"Bu yüzden" anlamında bağlaç.

Ki olub silsile-i târına dil dîvâne
Şerer-i âteş-i ruhsârîña cân pervâne

26. **ki:**

Gazel 94

Mısra: 5

Açıklayıcı 'ki'.

Nidā geldi ki ey ṭab'-ı deniyy ü 'aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nüktesin taḥkīk iden ḥāṭır-
figār olmaz

27. ki:

Gazel 14

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

O ḥāṭırda ki ğam var hīç mesrūr
olmasun yā Rab
Ḥarāb-ı 'aşk olan vīrāne ma'mūr
olmasun yā Rab

28. ki:

Gazel 16

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Bunca ki viridi gül-şene şu eşk-i
dīdeden
Şahñ-ı çemende almadı bir kām
'andelīb

29. ki:

Gazel 18

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Eyle ğüftār-ı ṭalebden deheniñ leb-
beste
Ki ḳatı mülzem olur merdüm-i da'vā-
yı ṭaleb

30. ki:

Gazel 25

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol kim ki ezelden idüb inşā-yı
muḥabbet
Ol çekdi benim nāmeme tuĝrā-yı
muḥabbet

31. ki:

Gazel 32

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Geldi ğöñül ki la'l-i lebinden naşīb ala
Mār oldı genc-i ḥüsnüne zülf-i siyāh-ı
kec

32. ki:

Gazel 56

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Her bir nefes ki ḳāfile-i 'ömrdür ğiçer
Ser-menzil-i beḳāya işāret degil midir

33. ki:

Gazel 60

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol dil-beriñ ki āteş-i ḳahrı şedīd olur
Cānımda şevḳ-i ülfeti ğāyet mezīd olur

34. ki:

Gazel 64

Mısra: 16

"Ki" bağlacı.

Degil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde
Bilür 'ālem ki ḳadrim şān ile
şevketden a'zamdır

35. ki:

Gazel 66

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Meyl eylemem sipihrde māha kim
ānlıdır
Cānım fedā o şūḫa ki ḳaşı kemānlıdır

36. ki:

Gazel 68

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bir bülbül-i şūrīde-nevāyım ki gül-i ter
SİNemde olan pençe-i dāğ-ı
kühenimdir

37. ki:

Gazel 69

Mısra: 16

"Ki" bağlacı.

Hıfz it bu nev-āyin ğazel-i şūhı Ğarībī
Dil-ber deheninden ki cevāb-ı
sūhānimdir

38. ki:

Gazel 70

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Ne şīr-i mestdir çeşmiñ ki āhū-yı dil-i
zārı
Ney-istān-ı müjeñden çıkmadan evvel
şikār eyler

39. ki:

Gazel 70

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

O şūhuñ vaşlına ‘āşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir’āta nazar kıldıkda ‘aksinden
firār eyler

40. ki:

Gazel 80

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

Ƙafesden ister āzād ola murğ-ı rūh-ı
nā-şādım
Ki sensiz cānıma hışn-ı beden zindāna
dönmüşdür

41. ki:

Gazel 81

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Fiğan kim çāresiz Ƙaldık dil-i bī-
çāreden ğayrı
Ser-i kūy-ı dil-ārāda ki bir ğam-
h’ārımız yokdur

42. ki:

Gazel 89

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Kimseden isteme tevfiğ Hūdā’dan
ğayrı
Der-geh-i lütfuna yüz dut ki ‘ināyet
yeridir

43. ki:

Gazel 89

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarībī
‘arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki şikāyet yeridir

44. ki:

Gazel 101

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Ƙasem ol muşhaf-ı hüsne ki fenn-i
‘aşk andandır
Baña bāğ-ı behiştīñ gülleri hep hārdır
sensiz

45. ki:

Gazel 105

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Fahre sezāyuz ki Ğarībī gibi
Bende-i der-ğāh-ı şehe ‘ādilüz

46. ki:

Gazel 111

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Didim ol hâl nedir şafha-i rüyuñda
didi
Bir gedâdır ki ider der-geh-i sultâna
heves

47. ki:

Gazel 111

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

Gice bir yerde raķīb ile işitdim yâri
'Aceb itdim ki melek eyledi Şeytân'a
heves

48. ki:

Gazel 119

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Çalır mı tekyede tesbîh ile hû
çekmeden şofî
Bu bir hârdır ki kırk gün çillede bâr-ı
'amel çekmiş

49. ki:

Gazel 121

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Müjgânları gelmez giceler biri birine
Her dîde ki ruhsâr-ı perî-veşlere
düşmüş

50. ki:

Gazel 134

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Çeker haclet o mâh âyîne göre göre
ruhsârîñ
Ki güyâ kendi kendinden olupdur
şerm-sâr-ı hâtt

51. ki:

Gazel 135

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Şem'-i 'âkıldır ki ağlar kendi kendi
mevtine
Hakk budur kim gayrıya dutmak olur
mâtem gâlaç

52. ki:

Gazel 145

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Mihr-i hûbân ile her sîne ki pür-dâğ
degil
Kîse-i müflise beñzer ki deremden
fâriğ

53. ki:

Gazel 160

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Efsûs ki dünyâmızı ğafletle giçürdik
Âsâyiş-i ihyâmızı hasretle giçürdik

54. ki:

Gazel 160

Mısra: 21

"Ki" bağlacı.

Feryâd ki bir sıhhat için şimdi Ğarîbî
Evkâtımızı dehrde miñnetle giçürdik

55. ki:

Gazel 163

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Cânîñ şakındır ey büt-i ra'nâ ki
korğarım
Te'sîr ider fiğâmı saña bî-nevâlarıñ

56. ki:

Gazel 179

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Bir gevher-i yekdâne idiñ dehre Ğarîbî
Şad-ğayf ki nâdânîñ elinde ğazef
olduñ

57. ki:

Gazel 184

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Sākī getir piyāle ki bir hayl-i
müddedür
Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
değil

58. ki:

Terkib-bend 1

Mısra: 64

"Ki" bağlacı.

Ğazab eyle baña kim 'afv u 'aţādan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü
hayādan giçdim

59. ki:

Tarih 1

Mısra: 29

"K"i bağlacı.

Bu anıñ şevķ-ı zifāfidır ki dutmuş
'ālemi
Bu anıñ şevķ-i neşātidır ki olmuş
böyle hāl

60. ki:

Tarih 1

Mısra: 30

"Ki" bağlacı.

Bu anıñ şevķ-ı zifāfidır ki dutmuş
'ālemi
Bu anıñ şevķ-i neşātidır ki olmuş
böyle hāl

61. ki:

Tarih 2

Mısra: 15

"K"i bağlacı.

Bu anıñ zevķ-i zifāfidır ki dutmuş
'ālemi

Bu anıñ rüz-ı neşātidır ki olmuş halka
'ıd

62. ki:

Gazel 58

Mısra: 14

"Zirâ, çüñkü" anlamında
bağlama edatı.

Şimdi Ğarībī geldi begim hāk-i pāyña
Dut 'izzetin ki hātır-ı ğam-gin ğaribdir

63. ki:

Gazel 94

Mısra: 20

"Zirâ, çüñkü" anlamında
bağlama edatı.

Ğarībī ğalibā şalmış beni anlardan
a'lādan
Ki böyle hātırım şihhat-pezir-i rüzğar
olmaz

64. ki:

Gazel 119

Mısra: 4

"Zirâ, çüñkü" anlamında
bağlama edatı.

Ne mümkindir ferāgat eylemek sevdā-
yı zülfünden
Ki dil anda mürür-ı 'ömr ile tül-i emel
çekmiş

65. ki:

Gazel 198

Mısra: 14

"Zirâ, çüñkü" anlamında
bağlama edatı.

Ne güne evc-i ma'nāya Ğarībī eylesün
pervāz
Ki murğ-ı tab'ını sen bī-per ü bāl itdiñ
ey zālīm

66. ki:

Gazel 268

Mısra: 16

"Zirâ, çünkü" anlamında
bağlama edatı.

Bu bezm-i 'işret-engîz-i humâra bir
hırâm eyle
Ki mest-i bâde-i çeşmân-ı hoş-
mestânînim sâķī

67. ki:

Gazel 3

Mısra: 5

"Ki", bağlama edatı.

Māye-i naķd-i vücūdum ne ki var bī-
kem ü bīş
Ĥāk-i dergāh-ı imām-ı Şeb-i İsrā'ya
fedā

68. ki:

Gazel 1

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ĥamd i Ĥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Ķıldım edā-yı ĥamd ile dīvāna ibtidā

69. ki:

Gazel 1

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Ādem ki oldu hesti-i insāna ibtidā
Evvel kelām-ı ĥamd idi geldi zebānına

70. ki:

Gazel 1

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Üftādelik dir evvel-i rif'at ki ħahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken'an'a ibtidā

71. ki:

Gazel 1

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ĥamd-i Ĥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Ķıldım edā-yı ĥamd ile dīvāna ibtidā

72. ki:

Gazel 1

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Evvel kelām-ı ĥamd idi geldi zebānına
Ādem ki oldu hesti-i insāna ibtidā

73. ki:

Gazel 1

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Üftādelikdir evvel-i rif'at ki ħahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken'an'a ibtidā

74. ki:

Gazel 3

Mısra: 17

"Ki" bağlacı.

Ey Ġarībī ola gencīne-i 'ömrüm ne ki
vār
Tāc-ı faħr-ı ĥalef-i Ādem ü Havvā'ya
fedā

75. ki:

Gazel 10

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Ķaşdım budur ki olmasun āgāh
müdde'ī
İzhār kıılma ĥalkā amān söylerim saña

76. ki:

Gazel 10

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Ey kıble-gāh-ı ehl-i sa'ādet cemālīne
Her dem ħasem ki rüh-ı revān
söylerim saña

77. ki:

Gazel 16

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

‘Aşka budur Ğarībī ‘alāmet ki her
zamān
Dutmuş cihānı zemzeme-i nām-ı
‘andelīb

78. ki:

Gazel 20

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Saḳiyā şun piyāle-i mey-i nāb
Ki ḥumār ile ḥālīm oldı ḥarāb

79. ki:

Gazel 23

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Olmaz nıgeh-endāhte-i ni‘met-i elvān
Her kim ki olur rīze-ḥor-ı ḥ‘ān-ı
ḳanā‘at

80. ki:

Gazel 29

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Bir ḥüsn idi ğāret-zede-i ‘aḳl u şu‘ūrı
Şan‘ān ki ḳılub rişte-i zünnāra
teşebbüş

81. ki:

Gazel 29

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Olmaz mı rehā-yāfte-i ḳulzüm-i ‘işıyān
Her kim ki ide bāb-ı kerem-kāra
teşebbüş

82. ki:

Gazel 34

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Hayfā ki āşinā-yı ser-i pül gibi giçer
Dutmaz ḳarār devlet-i pā-der-rikāb-ı
şubḥ

83. ki:

Gazel 38

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Ey ḥ‘āce ‘aceb ḥātırıñ olmaz mı
perīşān
Her gün ki gelür mektebe ḥübān
müte‘addid

84. ki:

Gazel 41

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Bir cān ki degil bār-keş-i minnet-i
gerdün
Biñ faḥr ile ol serv-i dil-ārāya fedādır

85. ki:

Gazel 44

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Eyle güşāde destıñ ümīd-i icābete
Vaḳt-i seḥer ki feyz-i sa‘ādet
zamānıdır

86. ki:

Gazel 45

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Nādīde cemālīñ ḳatı vaşf itmede derler
Ol Yūsuf-ı ḥüsnüñ ki bizim dil-
berimizdir

87. ki:

Gazel 46

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Kālā-yı cürm-i halka virür naqd-i
mağfiret
Südā-gerān-ı 'afv ki Ğaffār'dan gelür

88. ki:

Gazel 48

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Gencine-i sipihre deġişmem belāsını
Ol dil-berin ki tāt-ı hevāsı serimdedir

89. ki:

Gazel 50

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Şehr-i 'Irāk'a seyre şabā evcden gelür
Cān bülbülü ki naġmesini erġanün ider

90. ki:

Gazel 50

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Çekme elem Ğaribi ki bir böyle vaqt
olur
La'lin o şüh merhem-i dāġ-ı derün ider

91. ki:

Gazel 52

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

İtmez kabül ol şeh-i mesned-nişin-i
nāz
Bunca ki seyl-i eşk-i temennā gelür
gider

92. ki:

Gazel 58

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol āfetiñ ki la'l-i lebi dil-firibdir
Şahbā-yı vaşlı kimlere bilmem
naşibdir

93. ki:

Gazel 59

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Kim ki 'aķıķ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı haşrde teşne lebine şu
gelür

94. ki:

Gazel 66

Mısra: 20

"Ki" bağlacı.

Kimdir bizimle eyleye nazm içre güft-
gü
Şimdi ki esb-i hāmemiz āteş- 'inānlıdır

95. ki:

Gazel 68

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Bir şā'ir-i pākīze-kelāmım ki 'Uṭārid
Eflākda müsvedde-nüvīs-i sūhanımdır

96. ki:

Gazel 69

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bir şüh-ı ġazālım ki ġazālān-ı harem
hep
Ķurbān-şüde-i ġamze-i hātır-ı
şikenımdır

97. ki:

Gazel 80

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Ḥayāl-i 'ārızınla eġlenür dil bāġa meyl
itmez
Ki sensiz çeşmine her ġonçe bir bī-
ġāne dönmüşdür

98. ki:

Gazel 82

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Kerem kıl ey şabā degme müselsel
kākül-i yāre
Ki her bir tārına bir hātır-ı
meslūbumuz vardır

99. ki:

Gazel 86

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

‘Āşıklarıñ ki meyli hāt-ı müşg-bāradır
Bülbülleriñ ‘azîmeti güyā bahāradır

100. ki:

Gazel 115

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bilmiş ki getirmez kad-i dil-berlere
tākat
Kumrî-i elem serv-i dil-ārālara düşmüş

101. ki:

Gazel 121

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Sevdā-zede Kaysım ki girībān-ı
hayātım
Ser-pençe-i miñnetde keş-ā-keşlere
düşmüş

102. ki:

Gazel 125

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavk-ı vefādır ki olub gerdene
maḥşuş

103. ki:

Gazel 130

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Giryeden şu yerine kan başarımdan
‘arız
Hün-ı dildir ki olur çeşm-i terimden
‘arız

104. ki:

Gazel 130

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Nāvek-i āhdır eflāke Ğarībī ki olur
Sīne-i ğam-zede-i pür-kederimden
‘arız

105. ki:

Gazel 145

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Mihr-i hūbān ile her sīne ki pür-dāğ
degil
Kīse-i müflise beñzer ki deremden
fāriğ

106. ki:

Gazel 154

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Āyet-i mihrini bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşhaf-ı rüyuña zülfüñ gibi i‘rāb
olduk

107. ki:

Gazel 169

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

N’itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey
felek
Süz-ı nihānı perde-birün itdiñ ey felek

108. ki:

Gazel 221

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

‘Ādet budur güzelde hevā olmaz
olmasun
Ammā ki şart-ı resm-i vefā olmaz
olmasun

109. ki:

Gazel 222

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Nigāha dīde-bāz itme ki gamzeñ kâsd-
ı cān eyler
Meded şemşir-i cellādın hemīşe der-
niyām olsun

110. ki:

Gazel 226

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Ne gūne secde-gāh olmuş ki hālī bir
kadem yer yok
Ġarībī ser komuşlar āstān-ı yāra biñ
yerden

111. ki:

Gazel 232

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Ġūn-āba rīz-i hasret-i dīdārdır gözüm
Ġavfım budur ki bir dahı dīdāra
degmesün

112. ki:

Gazel 245

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Hoş ol günler ki devr eylerdi
gerdünüm murād üzre
İderdim zevk-i vuşlat gül-beden
gönçe-dehenlerle

113. ki:

Gazel 247

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Burağdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
mūy-ı ser
‘Aceb bilmem ħadeng-i āteşin-peykān
mı var sende

114. ki:

Gazel 248

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol şeb ki yāri ħ‘ābda çekdim
kucağıma
Ġisūsı müşg saçdı dil-i dāğ-dāğıma

115. ki:

Gazel 248

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Bir kez o pençe leblerin ol māh-
tal‘atın
Vehm eyledim ki cānım irişdi
dudağıma

116. ki:

Gazel 248

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Kaṭ‘-ı ħayāt terk-i muḥabbetden
evladır
Vā‘iz naşihat itme ki girmez kulağıma

117. ki:

Gazel 248

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir āhenin selāsil-i aġlāl ayağıma

118. ki:

Gazel 252

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Bir gün degil ki eksük ola güne güne
hem
Tağdîr-i Hakk virende virür hem hem
üstüne

119. ki:

Gazel 252

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Tarf-ı zekanda hâl-i siyâhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zezem
üstüne

120. ki:

Gazel 255

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Kime 'arz eyleyim ahvâlimi senden
ğayrı
Ki bu gam sînemi bir micmer-i nâr itdi
yine

121. ki:

Gazel 256

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol âfetiñ ki düşdi gönül hatt u hâline
Nür-ı tecelli hâl-i siyehdir cemâline

122. ki:

Gazel 261

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol dîde ki giryeyle şikâyet var içinde
Girdâb-ı belâdır ki çok âfet var içinde

123. ki:

Gazel 261

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Hoşdur baña biñ kerre gülistân-ı
İrem'den
Ol bezm ki şahbâ-yı muhabbet var
içinde

124. ki:

Gazel 264

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Kim ki cân virse şeb-i turre-i
gîsûlarına
'Ömr-i cāvîdi bulur şubh-ı
binâgüşunda

125. ki:

Gazel 264

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Cânım ol kamete kurbân ki hürâm
itdikce
Kâkül-i müşg-feşân cünbiş ider
düşunda

126. ki:

Gazel 267

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Habbezâ ma'ni-i şeh-beyt-i risâlet ki
Hudâ
Eylemiş zâtını dîvân-ı rüsül muntağabı

127. ki:

Gazel 268

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

Hınâ-yı pençe-i hürşîdi sen göster
ayağında
Ki her dem başına ben bir belâ-
gerdânınım sâkî

128. **ki:****Gazel 277**

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Dil-i bî-çäre ki kapuñda gedâdır şimdi
Vird-i şâm u seheri saña du'âdır şimdi

129. **ki:****Gazel 277**

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Yüsuf-ı hâtırımı şalma çeh-i nisyâna
Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'atâdır
şimdi

130. **ki:****Gazel 283**

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Âteşin âh Ğarîbî ki çıkar sînemden
Ciger-i düşmene mahşûşdurur tîr gibi

131. **ki:****Gazel 288**

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Bir derde düşdi cân-ı hazîn kim devâsı
yoğ
Bir böyle bahre düşdi ki yokdur
kenâresi

132. **ki:****Gazel 288**

Mısra: 15

"Ki" bağlacı.

Bir hayldir ki görmezim ol hâl-i
gerdeni
İtmez tülû' baht-ı siyâhın sitâresi

133. **ki:****Gazel 34**

Mısra: 16

"Ki" bağlama edatı.

Hâlî olur mı maşrıq-ı idrâki nürdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hâ'b-[1]şubh

134. **ki:****Gazel 46**

Mısra: 6

"Ki" bağlama edatı.

Başdan ayağa hâl-i dilimden haber
virtür
Her hün-ı dil ki dîde-i hün-bârdan
gelür

135. **ki:****Gazel 99**

Mısra: 4

"Ki" bağlama edatı.

'Aceb bir böyle gül-şende esîr-i pençe-
i hârim
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

136. **ki:****Gazel 92**

Mısra: 8

"Çünkü" anlamında bağlaç.

N'ola iplik gibi bāzāra çıkşa rişte-i
cānım
Ki dil bir Yūsuf-āsā hüsni 'ālem-tāba
düşmüşdür

137. **ki:****Gazel 130**

Mısra: 8

"Çünkü" anlamında bağlaç.

Dîde-i bahtıma bir h'âb-ı girândır her
dem
Ki olur feyz-i nesîm-i seherimden 'arız

138. **ki:****Gazel 218**

Mısra: 12

"Çünkü" anlamında bağlaç.

Hevā-yı tār-ı zülfüñ gerden-i 'uşşāka
tavk olsun
Ki kıdd-i nāz-ı perver birle serv-i
revānsın sen

139. **ki:**

Gazel 237

Mısra: 8

"Çünkü" anlamında bağlaç.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bī-mihr-
i bed-hūya
Ki bir dem istemez 'uşşākı āh u zārdan
ayru

140. **ki:**

Terkib-bend 1

Mısra: 89

"bu yüzden, böylelikle"
anlamında bir bağlaç.

Şeb-i firkatde ki pā-būs-ı hayālim
sensiz
Ya'ni ḥasret-keş-i eyyām-ı vişālim
sensiz

141. **ki:**

Gazel 134

Mısra: 16

"Ki" bağlacı.

Şadā-yı el-amān çıkdı sipihre ehl-i
dillerden
Ki irdi maḥşer-i ḥüsn-i kitāb-ı bī-
şümār-ı ḥaṭṭ

142. **ki:**

Gazel 151

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

O dem ki ḥāzır-ı bezm-i 'itāb olur
'āşık
Zebān-bürīde-i tīg-i hicāb olur 'āşık

143. **ki:**

Gazel 152

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Kim ki bu bezmde nüş itmedi
peymāne-i 'aşk
Olmadı vākıf-ı keyfiyyet-i mestāne-i
'aşk

144. **ki:**

Gazel 157

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Bir sāde nigehten dil-i āvāre ne
bulsun
Bir böyle kerem kıl ki ola minnete
lāyık

145. **ki:**

Gazel 169

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Her bir marīz-i 'aşkla ki olduñ ṭabīb-i
cān
Dermān virince derdi füzün itdiñ ey
felek

146. **ki:**

Gazel 176

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bir naḥli ki gözyaşı ile besledim āḥir
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

147. **ki:**

Gazel 180

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol dem ki ārzū-yı şeb-i vuşlat eyledik
Peyk-i ḥayāl-i yāre ḳatı minnet eyledik

148. **ki:**

Gazel 180

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Ol ŧeb ki cāme-ḥāba çeküb yāri
ḥābda
Būs u kenāra mā'il olub cür'et eyledik

149. ki:

Gazel 182

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña
'ilāc
Ey dāğ-ı 'aşk sīne-i dilden kem
olmadıñ

150. ki:

Gazel 191

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Saña bu ḥüsnle kimdir ki benī-ādem
dir
Ḥilkat-i nev'-i melek ḥākden olmaz
me'mül

151. ki:

Gazel 199

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Ne bir ḥaber-i vaşl ne bir yār selāmi
Bunca ki niyāz-āver-i peyk-i seḥer
oldum

152. ki:

Gazel 212

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Ş'ol şāf-ı zamīrüz ki semāvāt-ı
sūḥanda
Cebrā'il oḡur 'ilm-i ledün
aḥterimizden

153. ki:

Gazel 214

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Fenn-i i'cāzda göster Yed-i Beyzā
çiçeğiñ
Reşkden dest-i Süleymān'da ki ḥātem
yansun

154. ki:

Gazel 258

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Şulandı ağızımız endīşe-i nāzik
yanağında
Ki güyā şulu şeft-ālū yaraşmış ḥüsn-i
bāğında

155. ki:

Gazel 261

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

156. ki:

Gazel 261

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Düşme heves-i çāk-i girībān-ı vişāle
Bağ müy-yı miyāna ki nezāket var
içinde

157. ki:

Gazel 264

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Lāf söz eylesün şem' ki
pervāneleriñ
Çokdur esrār-ı muḥabbet leb-i
ḥāmūşunda

158. ki:

Gazel 271

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Neşâ-ı būs-ı la'liñ biñ leb-i
peymāneden giçdi
Budur vechi ki şofî sâķiden mey-
hāneden giçdi

159. **ki:**

Gazel 274

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Şalub yüz 'uķde-i ğam hāl-i dil-ber
ķalb-i zūhhāda
Budur vechi ki dutmaz sübħa-i şad-
dāneden ğayrı

160. **ki:**

Tarih 2

Mısra: 16

"K"i bağlacı.

Bu anıñ zevķ-i zifāfidır ki dutmuş
'ālemi
Bu anıñ rüz-ı neşātidır ki olmuş ħalkā
'id

kibr ü ğurūr u nāz u sitem:

1. **kibr ü ğurūr u nāz u sitem:**

Gazel 65

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kibir ve gurur ve naz ve sitem.

Ĥüsne kibr ü ğurūr u nāz u sitem
'Āşķa şabr ü Şebāt yazmışlar

k'ide:

1. **k'ide:**

Gazel 29

Mısra: 6

Ki ede, ki etsin.

Ser-pençe-i fırsatda iken bŷy-ı ħaķīķat
El var mı k'ide sâ'id-i aġyāra teşebbŷ

2. **k'idelŷm:-lim**

Gazel 228

Mısra: 15

Ki edelim.

'Ahdimiz var Ğarībī k'idelŷm zevķ u
şafā
Da'vet it kim bu şafā-hāneye devlet
gelsŷn

kim:

1. **kim:**

Gazel 68

Mısra: 14

Çŷnkŷ.

Bir mertebe şemşīr-i muħabbetle
şehīdim
Kim atlas-ı bī-raħm felekden
kefenimdir

2. **kim:**

Gazel 69

Mısra: 8

Soru zamiri.

Kimdir k'ola nezzāre-i ruħsārıma ķādir
Kim āyine der-mānde-i vech-i
ħasenimdir

3. **kim:**

Gazel 225

Mısra: 15

Soru zamiri.

Bu vādīde kim eyler mā'il-i ŷstāda
pey-revlik
Meger şab'-ı Ğarībī gibi bir tāze ħayāl
olsun

4. **kim:**

Gazel 1

Mısra: 3

*"Bu sebeple, bundan dolayı"
anlamında kullanılan bağlaç.*

Ĥamd ol Ĥakīm-i Ķādir ü ferd-i
Ķadīme kim
Ĥamdi olundı maşla'-ı 'unvāna ibtidā

5. kim:**Gazel 5**

Mısra: 15

"kim" soru zamiri.

Var ümîdim lütfuña ol günde kim
teslîm olur
Destiñe miftâh-ı bâb-ı mağfîret yâ
Ze'l-'atâ

6. kim:**Gazel 94**

Mısra: 9

"Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

Kime kim hüsñ ile nazzâr itmek isterse
gerdün
Anı başından a'lâ dutmayınca âşkâr
olmaz

7. kim:**Gazel 111**

Mısra: 2

"Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

Ey gönül eyle ser-i zülf-i perîşâna
heves
Kim bu zencîre ider gerden-i dîvâna
heves

8. kim:**Gazel 272**

Mısra: 3

"Hangi kişi" anlamında soru zamiri.

Deşt-i gamda kim ider ehl-i cününü
teskîn
Halka-i silsile-i pür-şikeniñden gayrı

9. kim:**Gazel 6**

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Çeşm-i idrâkimde bir feyz-i başîret var
kim
Gül-şen-i ma'nâda bûy-ı gül
mücessemdir baña

10. kim:**Gazel 8**

Mısra: 15

"Ki" bağlacı.

Leb-i güftârıma lütfuñla güşâyiş vir
kim
Tâ dehânımda zebân eyleye taqrîr-i
du'â

11. kim:**Gazel 8**

Mısra: 17

"Ki" bağlacı.

Dest-berdâşte-i der-geh-i Yezdân ol
kim
Ey Ğarîbî ola kim eyleye te'sîr-i du'â

12. kim:**Gazel 15**

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Ma'mûre-i hâtır kim vîrâne-i qahrıdır
Lütf u keremi birle ta'mîr ide mi yâ
Rab

13. kim:**Gazel 18**

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Âb-[1]rû dökme şağın hûn-ı ciger nüş
it kim
Semm olur 'âkıbet-i neş'e-i şahbâ-yı
taleb

14. kim:**Gazel 18**

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Hazer it kim saña her naqş-ı qadım bir
çehdir
Deşt-i hem-vāre degil dāmen-i şahrā-
yı taleb

15. kim:

Gazel 19

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Hasret-i rüyîñla çeşmim ol qadar qan
dökdi kim
Vādî-i 'aşkıñ ser-ā-ser taşu mercān oldı
hep

16. kim:

Gazel 41

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol gönçe-dehen kim yüzi gül-zār-ı
beqādır
Nīm-i nigehi 'aşıka şemşir-i qazādır

17. kim:

Gazel 46

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Bir taze 'ömr-i cāna bağışlar Mesīh-
veş
Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür

18. kim:

Gazel 53

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Nihālinde turunc-ı nīme-resdir
ğabğab-ı Yūsuf
O bāğıñ kim anı sīr-āb ider çāh-ı zekān
dirler

19. kim:

Gazel 56

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Zāhid eliñde sübhā-i şad-dāne söyle
kim
Bir nerd-bān-ı bām-ı kerāmet degil
midir

20. kim:

Gazel 70

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Lebiñden ayru bāde şanma kim def'-i
humār eyler
Muhabbet āteşi sinemde her dem pür-
şerār eyler

21. kim:

Gazel 72

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Figān kim her bakışda içmek ister
hūn-ı 'uşşākı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlā ne
söyleller

22. kim:

Gazel 72

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Ne nāz u 'işveler kim qullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rüyünñda haqq peydā ne
söyleller

23. kim:

Gazel 73

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Cemāliñ göster ey şem'-i münevver
bezm-i 'irfāna
Qo yaqsun ol vücudı kim aña pervāne
söyleller

24. kim:

Gazel 78

Mısra: 11
"Ki" bağlacı.

Ḳahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta
Ş'ol zamān kim ol perī-ruhsār kendin
gösterür

25. kim:
Gazel 78
Mısra: 12
"Ki" bağlacı.

Ḳahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta
Ş'ol zamān kim ol perī-ruhsār kendin
gösterür

26. kim:
Gazel 99
Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

Anıñ kim nūr var ḳalbinde ḳavlınden
ḫaṭar gelmez
Muşaffā tıynetiniñ tıg-i zebānından zarar
gelmez

27. kim:
Gazel 113
Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

Dökme gözden ḫün-ı dil ey bülbül-i
bī-çäre kim
Gül-şen-i işretde bir büy-ı meveddet
ḳalmamış

28. kim:
Gazel 121
Mısra: 12
"Ki" bağlacı.

Kettān gibi efsürde olur cism-i za'ıfı
Ş'ol ğam-zedeniñ kim gözi meh-
veşlere düşmüş

29. kim:
Gazel 122
Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

Dil ne güne o siyeh-çeşm-i periden
giçe kim
Mülk-i iklīm-i cününü aña teslīm itmiş

30. kim:
Gazel 132
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Ḥasret-i rüyuñla zülfünde dil ağlar
ya'ni kim
Bu şeb-i hicrāndan eyyām-ı vuşlatdır
ğaraż

31. kim:
Gazel 162
Mısra: 13
"Ki" bağlacı.

Kim bu ḫasret içirür gönlüme bağrım
ḳanın
Sākiyā şun baña peymāneyi memlü
diyerek

32. kim:
Gazel 163
Mısra: 14
"Ki" bağlacı.

Olmaz Ğarībi şıḫhate ḳabil cerāḫati
Cān kim şehīd-i ğamzesidir dil-
rübalarıñ

33. kim:
Gazel 205
Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

Bu cān-ı sitem-pişeye kim dest-resim
var
Zīr-i ḳademinde anı ḳurbāna getürdim

34. kim:

Gazel 210

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Hezār eczā-yı merhemle şifā-yāb
 olmadı sensiz
 Bu dāğ-ı derd kim var sâha-i sīnemde
 sultānım

35. kim:

Gazel 220

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Seniñ şeydā-yı ‘aşkıñ kim cüdā-yı
 bāğ-ı hüsünüdür
 Düşüb āvāre-i dāmān hāmūn olmasun
 n'olsun

36. kim:

Gazel 228

Mısra: 16

"Ki" bağlacı.

‘Ahdimiz var Ğarībī k'idelüm zevk u
 şafā
 Da‘vet it kim bu şafā-hāneye devlet
 gelsün

37. kim:

Gazel 229

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Düşer mestāne gāhī iltifātūñ ‘aşık-ı
 zāra
 Ne hāşıl kim derūn-ı dāğ-dāra merhem
 olmazsın

38. kim:

Gazel 242

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

‘Āşık o mehiñ gamze vü müjgānına
 karşı
 Bir udhiyedir kim iki qaşşāb arasında

39. kim:

Gazel 259

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Bilmem nedir ey cānā hüsünüde bu
 hikmet kim
 Göz gördi gönül sevdi ‘aql oldı
 perākende

40. kim:

Gazel 264

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

İctināb eyleme ‘uşşākdan ey āfet kim
 Mihr efzāyiş olur hāleniñ āğuşunda

41. kim:

Gazel 38

Mısra: 8

*"Hangi kimse" anlamında soru
 zamiri.*

Vīrān olacak hıttası ta‘mīre ne kâbil
 Bir mülkde kim naşb ola sultān
 müte‘addid

42. kim:

Gazel 66

Mısra: 18

*"Hangi kimse" anlamında soru
 zamiri.*

Mevlā vire kemālini göstermesün
 zevāl
 Kim bende-i haķīrine çok mihr-
 bānlıdır

43. kim:

Gazel 159

Mısra: 11

*"Hangi kimse" anlamında soru
 zamiri.*

Ol günde kim hesāba gelür itdigim
 ‘amel
 Ser-māyedir elimde ümmīd-i şefā‘atiñ

44. **kim:**

Gazel 234

Mısra: 11

"Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

Gül gitdi bāğdan dahı kim egledür seni
Ey 'andelib bir kuru feryadıñ olmasun

45. **kim:**

Gazel 272

Mısra: 13

"Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

Tab'-ı yārāna Ğarībī kim olur tesliye-
bahş
Nazm-ı pākize-i dürr-i sühanıñdan
ğayrı

46. **kim:**

Gazel 37

Mısra: 5

"Ki", bağlama edatı.

Meclis-i 'işretde sākī şunma gül-gün
bāde kim
Bī-ħuzūr-ı vaşl-ı dil-ber būs-ı cām
olmaz müfid

47. **kim:**

Gazel 37

Mısra: 10

"Ki", bağlama edatı.

Sā'id-i sīmīni cānāni alam dersen ele
Çoy hayāl-i bātılı kim fikr-i hām
olmaz müfid

48. **kim:**

Gazel 37

Mısra: 13

"Ki", bağlama edatı.

Kimse ümmidiñ Ğarībī rahmetinden
dime kim
'Urvetu'l-vuşkâ'ya dest-i i'tisām
olmaz müfid

49. **kim:**

Gazel 43

Mısra: 5

"Ki", bağlama edatı.

Ne ħacet āfitāb-ı vaşla şimdi ħāne-i dil
kim
Şeb-i hicrāniñ ey meh şu'le-i āhımla
rüşendir

50. **kim:**

Gazel 47

Mısra: 15

"Ki", bağlama edatı.

Minnet kerem-i Ğalīk'a kim dest-i
ümüdüm
Āvihte-i dāmen-i ağıyar degildir

51. **kim:**

Gazel 48

Mısra: 14

"Ki", bağlama edatı.

Ĥüsnüñ Ğarībī bilmege var
ķābiliyetim
Kim nüşha-i ħavātım-i ĥüsn
ezberimdedir

52. **kim:**

Gazel 49

Mısra: 5

"Ki", bağlama edatı.

Ey mäh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim
Eyler seni bu ĥüsnle insāna berāber

53. **kim:**

Gazel 51

Mısra: 6

"Ki", bağlama edatı.

Çoymadı dilde ğam-ı 'aşkıña tākāt-i
ğazabiñ
Biraz inşāf idegör kim o da
ķurbāniñdır

54. **kim:**

Gazel 51

Mısra: 7

"Ki", bağlama edatı.

Nice bir tâze hayât-ı ebedî olmaya kim
Cân şehîd-i nigeş-i nergis-i
mestânîndir

55. **kim:**

Gazel 66

Mısra: 1

"Ki", bağlama edatı.

Meyl eylemem sipihrede mâha kim
ânlıdır
Cânım fedâ o şûha ki kaşî kemânlıdır

56. **kim:**

Gazel 67

Mısra: 6

"Ki", bağlama edatı.

Hâsed hançer gibi mızrâb-sâr-ı sînede
her dem
Neden kim ol bütûn olmaz miyânından
cüdâ hançer

57. **kim:**

Gazel 76

Mısra: 8

"Ki", bağlama edatı.

Zühhâd eger şorsa nedir 'aşk sükût it
Kim bezm-i hamâkatda cevâbıñ yeri
yoğdur

58. **kim:**

Gazel 76

Mısra: 10

"Ki", bağlama edatı.

Mağv itmek için kendini seyl eyle
sirişkiñ
Kim baħr-ı serâb içre ħabâbıñ yeri
yoğdur

59. **kim:**

Gazel 77

Mısra: 14

"Ki", bağlama edatı.

Ĥasretle âb-ı çeşmiñ eyle bu gûne cârî
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ħabâb
göster

60. **kim:**

Gazel 79

Mısra: 6

"Ki", bağlama edatı.

Ş'ol 'andelîb-i gül-şen-i bâğ-ı
muħabbetim
Kim nâle vü enîtime eflâk seslenür

61. **kim:**

Gazel 81

Mısra: 3

"Ki", bağlama edatı.

Gül-i rengîn-i ma'nâ-yı ħayâlüz kim
ħaķîkatde
Ser-i engüşt-i gül-çîni dutar bir
ħârimiz yoğdur

62. **kim:**

Gazel 90

Mısra: 9

"Ki", bağlama edatı.

Yine bir âfete meyl itdi dil kim çarħde
mirrîħ
O şûhuñ çeşm-i mest-i bî-amânında
amân ister

63. **kim:**

Gazel 94

Mısra: 7

"Ki", bağlama edatı.

Felek didikleri bir kimsedir kim 'aynı
farķında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
iħtiyâr olmaz

64. **kim:**

Gazel 94

Mısra: 8

"Ki", bağlama edatı.

Felek didikleri bir kimsedir kim 'aynı
farqında
Anıñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyār olmaz

65. **kim:**

Gazel 96

Mısra: 9

"Ki", bağlama edatı.

Biz şā'ir-i şarrāf-ı nükūd-ı sūhanüz
kim
İnşā ile ārāste-i kevn ü mekānuz

66. **kim:**

Gazel 98

Mısra: 7

"Ki", bağlama edatı.

Ol mäh-likā kim idemez 'aşıka rağbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez

67. **kim:**

Gazel 101

Mısra: 17

"Ki", bağlama edatı.

Ṭabīb-i derd isen cānā saña qaldı
mürüvvet kim
Ġarībī cāme-ḥ'āb-ı 'aşqda bīmārdır
sensiz

68. **kim:**

Gazel 132

Mısra: 4

"Ki", bağlama edatı.

'Arşa-i 'aşkıñda şemsīr-i nigāhıñla
hoşum
Kim dehān-ı tığden āb-ı şehādetdir
ğaraž

69. **kim:**

Gazel 132

Mısra: 15

"Ki", bağlama edatı.

Olma māni' ḥaṭṭ zuhūr itsün
bināgūşunda kim
Sebze-i jengārdan mir'āta şafvetdir
ğaraž

70. **kim:**

Gazel 132

Mısra: 18

"Ki", bağlama edatı.

Oldı erbāb-ı sūhan der-beste-i dükkān-
ı nazm
Ya'ni kim şimdi Ġarībī saña nevbetdir
ğaraž

71. **kim:**

Gazel 134

Mısra: 20

"Ki", bağlama edatı.

Ne tenhā bir benim sīnemde dāğ-ı ḥaṭṭı
naşş olmuş
Ġarībī bir gönül yok olmaya kim
dāğdār-ı ḥaṭṭ

72. **kim:**

Gazel 135

Mısra: 8

"Ki", bağlama edatı.

Tīz anı bir noqta mücrim eyler Allāh
şaklasun
Kim ḥarīm-i vuşlatında olmasun
maḥrem ğalaṭ

73. **kim:**

Gazel 138

Mısra: 14

"Ki", bağlama edatı.

Kūyuñda budur qadrim geldikçe olur
efzūn

Kim kâ'idedir etfâl dīvāneden eyler
hazz

74. **kim:**

Gazel 138

Mısra: 16

"Ki", bağlama edatı.

Mey-hānede ey 'ākıl huş-yārılık el
virmez

Kim pīr-i muğān elbet mestāneden
eyler hazz

75. **kim:**

Gazel 146

Mısra: 14

"Ki", bağlama edatı.

Virmeyen cānım Ġarībī dil-bere 'āşık
değil
Kim cemāl-i şem'den pervāne cān
itmez dirîğ

76. **kim:**

Gazel 148

Mısra: 8

"Ki", bağlama edatı.

Sīne-i 'āşık hasedden olmasun mı dāğ
dāğ
Kim nazar-gāhında düşmüş şafha-i
ruhsāra zülf

77. **kim:**

Gazel 150

Mısra: 11

"Ki", bağlama edatı.

Ben o cān-sūhte-i berķ-i tecellāyım
kim
Göze hākister-i mey çekdi gazālān şaf
şaf

78. **kim:**

Gazel 153

Mısra: 6

"Ki", bağlama edatı.

Ey bād meded bir dağı sür'atle vezān
ol
Kim cezr ü med-i cünbiş-i deryādan
uşandık

79. **kim:**

Gazel 169

Mısra: 3

"Ki", bağlama edatı.

Ol 'aklı kim vücūda Felātūn-ı dehr idi
Pā-māl-i terk-i tāz-ı cünün itdiñ ey
felek

80. **kim:**

Gazel 175

Mısra: 4

"Ki", bağlama edatı.

Ey serv-i nāz bezmde bir kez hırāma
gel
Kim mübtelā-yı şīve-i reftrānım seniñ

81. **kim:**

Gazel 175

Mısra: 7

"Ki", bağlama edatı.

Ey şūh çekme kaçdıma şemşīr-i nāzı
kim
Kurbān-ı tīg-i gamze-i hūn-h'arıñım
seniñ

82. **kim:**

Gazel 185

Mısra: 20

"Ki", bağlama edatı.

Olsun mı gönül gavta-hor-ı baħr-ı
tabī'at
Kim kalmamış anda bir içim şu-yı
taħammül

83. **kim:**

Gazel 202

Mısra: 7

"Ki", bağlama edatı.

Hürşid-i cemālînden bir 'aşka
dutuşdum kim
Ferhād ile Mecnûn'ı efsâne midir
bilmem

84. **kim:**

Gazel 207

Mısra: 5

"Ki", bağlama edatı.

Cânım fedâ o sâki-i şîrîn-edâya kim
Devr itdirir bu bezmde bî-üns-i cām
cām

85. **kim:**

Gazel 216

Mısra: 10

"Ki", bağlama edatı.

Tecrîd maqâmında ben ol müflis-i
dünüm
Kim bād-ı şabâ gerd alamaz hâk-i
derimden

86. **kim:**

Gazel 226

Mısra: 2

"Ki", bağlama edatı.

Deger tîr-i müjeñ cānā ten-i bîmāra
biñ yerden
Ṭabîb-i 'aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

87. **kim:**

Gazel 276

Mısra: 3

"Ki", bağlama edatı.

Bu devlet 'aşkdandır kim şikest-i
üstüh'ânından
Kulağa bir şadā-yı cünbiş-i bāl-i Hümā
geldi

88. **kim:**

Muhammes 1

Mısra: 6

"Ki", bağlama edatı.

Bu miḥnet-hāne-i gurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i āşüfte kim üftâdelikden ser-firâz
olmaz

89. **kim:**

Muhammes 2

Mısra: 7

"Ki", bağlama edatı.

Vaşlıña bir ḥaylidir kim intizâr oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde gubār
oldum yeter

90. **kim:**

Tarih 1

Mısra: 16

"Ki", bağlama edatı.

Zühre bir āyîn ile rakş-āver oldu bu
gice
Kim sipihri şevkden rakşa getürdi bî-
mecāl

91. **kim:**

Tarih 1

Mısra: 27

"Ki", bağlama edatı.

Kim çerāğ-ı dîn ü devlet ketḥudā-yı
mülk-i Vān
'Umde-i devlet Esed Beg nüşa-i fazl
u kemāl

92. **kim:**

Gazel 102

Mısra: 1

"ki" bağlacı.

Figān kim ol büt-i ra'nā dil-efkār
oldığım bilmez
Hevāsında o gül-pîrāhenim zār
oldığım bilmez

93. **kim:**

Gazel 181

Mısra: 9
"ki" bağlacı.

N'itdim saña kim dâne gibi cism-i
nizârı
Tâhûne-i gerdün-ı bed-encâma
düşürdüñ

94. kim:
Gazel 220
Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

Bu cüş-ı pür-ğurüş-ı ra'şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde câm bahtım gibi vārūn
olmasun n'olsun

95. kim:
Gazel 251
Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

Ne var iklīm-i hüsnuñde ger ehl-i küfr
olsam kim
Gelince küfr-i haṭṭı koymadı bir dīn
İslām'a

96. kim:
Gazel 255
Mısra: 14
"Ki" bağlacı.

Saña kaldı meded ey kişver-i lütfuñ
şāhı
Dest-gīr ol baña kim gam beni zār itdi
yine

97. kim:
Gazel 261
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Ol sīnede kim ḥasret-i yāḳūt-ı lebiñ
var
Dünyāyı yaḳar deñlü ḥarāret var içinde

98. kim:
Gazel 264
Mısra: 11
"Ki" bağlacı.

‘Ömri efvūn ola ol şūḥ-ı perī-zādīñ
kim
Ne vefā itdi bize ‘ahd-i ferāmūşunda

99. kim:
Gazel 265
Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

Bu sūziş-i muḥabbet kim var derūn-ı
dilde
Kalmaz nühüfte āḥir bir gün çıkar
beyāna

100. kim:
Gazel 268
Mısra: 19
"Ki" bağlacı.

Mey-i gül-gūnda ‘aks-i şem‘-i ruḥsārīñ
‘ayān it kim
Mişāl-i gerdiş-i pervāne ser-
gerdānıñım sākī

101. kim:
Gazel 271
Mısra: 4
"Ki" bağlacı.

Degil bī-hūde ger zūnnāra sevdā çekdi
Şan‘ān'ı
Sebeb bir ḥüsn imiş kim sūbḥa-i şad-
dāneden giçdi

102. kim:
Gazel 274
Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

O şeb kim eylerim taḥrīr vaşf-ı şem‘-i
ruḥsārīñ
Yaḳışmaz hīç bir maşdar per-i
pervāneden ḡayrı

103. **kim:**

Gazel 274

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Harāb-hāne-i dilde nesīm-i feyz-i
devlet var
Dimişler kim nüzül itmez Hümā
vīrāneden ğayrı

104. **kim:**

Gazel 275

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Getürdi cānib-i Ya'kūb'a bŷy-ı müjde-
i Yūsuf
O peyk-i nām-ver kim hāk-i kūy-i
yārdan geldi

105. **kim:**

Gazel 275

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Virür bir bir haber hāl-i derŷn-ı dāĝ-ı
dārımdan
O seyl-āb-ı fenā kim dīde-i hŷn-ābdan
geldi

106. **kim:**

Gazel 276

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Uyan ey 'andelīb-i baht bu h'āb-ı
girānıñdan
Saña kim cānib-i gülden yine bŷy-ı
vefā geldi

107. **kim:**

Gazel 288

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Bir derde düşdi cān-ı hāzīn kim devāsı
yoğ

Bir böyle bahre düşdi ki yokdur
kenāresi

108. **kim:**

Gazel 253

Mısra: 8

"Ki" bağlama edatı.

Sen biraz rāhat ol ey şem' benimdir
nevbet
Kim beni yaqmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

109. **kim:**

Gazel 254

Mısra: 3

"Ki" bağlama edatı.

Dil fedā olsun o çeşm-i siyeh-i şŷhuna
kim
Nergise hānde virür cünbiş-i müjgānı
ile

110. **kim:**

Gazel 258

Mısra: 9

"Ki" bağlama edatı.

N'ola yād-ı ruhuñla 'aşkıñ yandırır
cānın kim
Bular pervāne 'aşkın lezzetin şem'in
ocağında

111. **kim:**

Gazel 259

Mısra: 4

"Ki" bağlama edatı.

'Ömrüñ seniñ ey sākī 'işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun kıldıñ beri
şermende

112. **kim:**

Gazel 261

Mısra: 15

"Ki" bağlama edatı.

Bilmem ne belâ naħldir ol serv-i kadiñ
kim
Her güne ħırâm itse letâfet var içinde

113. **kim:**

Gazel 270

Mısra: 3

"Ki" bağlama edatı.

Perişân gönlümi cem' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir târ-ı zülf-i yâr ile
şirâzelenmez mi

114. **kim:**

Gazel 271

Mısra: 5

"Ki" bağlama edatı.

Kimiñ kim gönlüni şeh-bâz-ı çeřmiñle
esîr itdiñ
Fedâ-yı ħâliñ olsun dir dil-i dîvânenen
giçdi

115. **kim:**

Gazel 274

Mısra: 13

"Ki" bağlama edatı.

Dem-i âĦirde ey peyk-i ecel eyle
ferâgat kim
Ėarîbî virmesün cân kimseye
cânânenen Ėayrı

116. **kim:**

Gazel 276

Mısra: 9

"Ki" bağlama edatı.

Ėarîbî der-geh-i dükkân-ı nazma vir
güşâyiş kim
Ėumâř-ı nev-zuhûr-ı şi' r-i rengîne
bahâ geldi

117. **kim:**

Gazel 283

Mısra: 5

"Ki" bağlama edatı.

Dil-i zârıñ nice bir cânı var âzâd ola
kim
şîr-i ser-bestedir ol kâküle zencîr gibi

118. **kim:**

Gazel 285

Mısra: 13

"Ki" bağlama edatı.

Böyle zulmet-kededir ħâne-i dil
Ėamdan kim
Revzeninden görünür şu'le siyeh mîl
gibi

119. **kim:**

Gazel 286

Mısra: 3

"Ki" bağlama edatı.

İntizârım ser-i râhında bu ümmîd ile
kim
Serim âvîze-i fitrâk ide naħçîr gibi

120. **kim:**

Muhammes 2

Mısra: 23

"Ki" bağlama edatı.

Bildi 'âlem kim eyâ şîrîn-süğan
FerĖâd'ınım
Küşte-i tîğ-i nigâğ-ı Ėamze-i
cellâdınım

121. **kim:**

Tarih 1

Mısra: 1

"Ki" bağlama edatı.

Ėamdü-lillâğ kim zuhûra geldi şun'-ı
Zü'l-celâl
Def' olub âyîne-i ümmîdden gerd-i
melâl

122. **kim:**

Terkib-bend 1

Mısra: 63

"Ki" bağlama edatı.

Ğazab eyle baña kim 'afv u 'atâdan
giçdim
Ben ki rüsvâ-yı gamım şerm ü
hayâdan giçdim

123. **kim:**

Gazel 274

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Tesellî-bahş-ı hâtır kim gerek
peymânenen gayrı
Maķâm-ı dil-nişîn olmaz der-i mey-
hânenen gayrı

124. **kim:**

Gazel 69

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Mümkün mi duta dâmenimi dest-i şabâ
kim
Nür-ı nazarım dîde-i 'âşık vaţanımdır

125. **kim:**

Gazel 80

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Kerem kıl bu esîri merhem-i vaşlıñla
yâd it kim
Benim çün tâb-ı hicrân âteş-i süzâna
dönmüştür

126. **kim:**

Gazel 81

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Fiğan kim çâresiz kaldık dil-i bî-
çâreden gayrı
Ser-i küy-ı dil-ârâda ki bir gam-
h'ârımız yokdur

127. **kim:**

Gazel 82

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

O gül-zâr-ı gamuz kim şeb-nem-i
şubh-ı kıyâmetle
Açılmaz gönçesi böyle gül-i âşubumuz
vardır

128. **kim:**

Gazel 93

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Câm-ı meye cân virdigimiñ vechi
budur kim
Dil-berde olan dîde-i mestâneye
beñzer

129. **kim:**

Gazel 140

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Derünüm istemem her lahza dâğ-ı
'aşkıdan hâlî
Meşeldir kim semender olur âteş-
hânenen mahzûz

130. **kim:**

Gazel 161

Mısra: 19

"Ki" bağlacı.

Mevlâ vire maķşûdını kim
merhâmetinden
Devrânımız baht-ı sa'âdetle giçürdik

131. **kim:**

Gazel 165

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Saña söylerse vâ'iz cennete gir âb-ı
kevşer çek
Budur mefhûm kim mey-hânenen bir
iki sâğar çek

132. **kim:**

Gazel 70

Mısra: 14
"ki" bağlacı.

Vücūdum tütüyā-yı dīde[-i] gerdün
olur āhir
O cevri kim Ğarībī baña devr-i rüzgār
eyler

133. **kim:**
Gazel 194
Mısra: 7
"ki" bağlacı.

Bir bahrdır muḥabbet kim yok aña
kenāre
Ḥāk-i 'ademdir ancak deryā-yı 'aşka
sāhil

134. **kim:**
Gazel 216
Mısra: 13
"ki" bağlacı.

Bu rütbe Ğarībī hele 'ālemde yeter
kim
Rū-püş olamaz mäh-ı liķālar
nazarımdan

135. **kim:**
Gazel 1
Mısra: 3
Soru zamiri.

Ḥamd ol Ḥakīm-i Ḳādir ü ferd-i
Ḳadīme kim
Ḥamdi olundı maṭla'-ı 'unvāna ibtidā

136. **kim:**
Gazel 129
Mısra: 12
"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

'Āşık-ı şādık cihānda var ise
pervānedir
Kim virür ma'şūka cān kılmaz cefādan
nāle 'arz

137. **kim:**
Gazel 152
Mısra: 1
"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Kim ki bu bezmde nüş itmedi
peymāne-i 'aşk
Olmadı vāķıf-ı keyfiyyet-i mestāne-i
'aşk

138. **kim:**
Gazel 184
Mısra: 1
"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Her cevri kim iderse baña bī-sebeb
degil
Yoksa o şūḥ böyle de ehl-i ğazab degil

139. **kim:**
Gazel 189
Mısra: 7
"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Bu cüş-ı pür-ḥurūş-ı 'aşkdan kim var
derūnuḡda
'Aceb gül-zarı yakmaz āh-ı āteş-bārın
ey bülbül

140. **kim:**
Gazel 208
Mısra: 7
"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Her naḥle kim şarılsa yakar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu'ledürür ḳanımız
bizim

141. **kim:**
Gazel 241
Mısra: 9
"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Güneh-kār u siyeh-rū bir kuluñdur kim
kabül eyler
Ġarībī'niñ du 'āsına icābet senden
olmazsa

142. **kim:**

Gazel 250

Mısra: 12

"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Her sözi ehl-i dile seng-i melāmet
gibidir
Kim çıkar vā'iz olan hāne-ħarābīñ
yüzine

143. **kim:**

Gazel 264

Mısra: 7

"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Kim ki cān virse şeb-i turre-i
gīsūlarına
'Ömr-i cāvīdi bulur şubħ-ı
bināgūşunda

144. **kim:**

Gazel 286

Mısra: 8

"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Bu ħarābātda bir cūr'a-i meyden ğayrı
Kim açar 'uğdemizi nāħun-ı tedbīr
gibi

145. **kim:**

Gazel 5

Mısra: 7

"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.

Ben kimim kim 'aql-ı evvel girse bāğ-ı
na'tiña
Şemmece vaşf-ı şemīm-i ğonçesin
kılmaz edā

146. **kim:**

Gazel 25

Mısra: 1

"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.

Ol kim ki ezelden idüb inşā-yı
muħabbet
Ol çekdi benim nāmeme tuğrā-yı
muħabbet

147. **kim:**

Gazel 59

Mısra: 9

"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.

Kim ki 'aķīķ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı ħaşrde teşne lebine şu
gelür

148. **kim:**

Gazel 142

Mısra: 2

"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.

Bir vuşlat için eyleme yārāna
tevaķķu'
Güyā kim ider āteş-i sūzāna tevaķķu'

149. **kim:**

Gazel 245

Mısra: 7

"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.

Didim bu cāme-i ħüsni saña kim degdi
ey gül-ruħ
Buluşdurdı beni gül-zār şahnında
tikenlerle

150. **kim:**

Gazel 268

Mısra: 3

"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.

Mey ü dil-bersiz eyyām-ı bahāra kim
virür zīver
Sen ol şahid mey-i gül-fāmı vir
kurbānıñım sākī

151. **kim:**
Gazel 68
Mısra: 16
Çünkü.

Naẓm içre Ğarībī o cihān-gīr-i
zamānım
Kim hıttā-i iklīm-i sūhan cümle
benimdir

152. **kim:**
Gazel 64
Mısra: 1
"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Benim kim sözlerimden ‘aql-ı Eflātūn
mülzemdir
Esās-ı kaşr-ı tab‘ım Kāf-ı ‘Ankā gibi
muhkemdir

153. **kim:**
Gazel 13
Mısra: 12
*"hangi kişi" anlamında soru
zamiri.*

İtmedi rüy-ı zemīne cūşış-i Tūfān-ı
Nūh
Anı kim bu girye-i bī-ihtiyār eyler
baña

154. **kim:**
Gazel 63
Mısra: 7
*İki cümleyi sebep, sonuç vb.
çeşitli fonksiyonlarda birbirine
bağlayarak birleşik cümle hâline
getiren bağlaç.*

Şimdi lütf eyle biraz ‘aşık-ı bī-çāreye
kim
İtdiğñ çevre peşimān olacağsın āhır

155. **kim:**
Gazel 64
Mısra: 3
*İki cümleyi sebep, sonuç vb.
çeşitli fonksiyonlarda birbirine
bağlayarak birleşik cümle hâline
getiren bağlaç.*

Ben ol sultān-ı taht-ı ser-ħad-i iklīm-i
naẓmım kim
Dil-i pür-feyẓime hep ‘ālem-i ma‘nā
müsellemdir

156. **kim:**
Gazel 64
Mısra: 5
*İki cümleyi sebep, sonuç vb.
çeşitli fonksiyonlarda birbirine
bağlayarak birleşik cümle hâline
getiren bağlaç.*

Benim naẓm içre ol mu‘ciz-beyān-ı
fenn-i hikmet kim
Aristo mekteb-i tab‘ımda bir şākır[d]-i
ebkemdir

157. **kim:**
Gazel 164
Mısra: 12
*"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.*

Cāna kaşdıñ var ise çek tığññı ħükmüñ
yürüt
Kim giçer ey pādişāhım başa fermānıñ
seniñ

158. **kim:**
Gazel 60
Mısra: 6
*"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.*

‘Uşşākla ne gūne ider meyl-i ihtilāt
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba‘īd
olur

159. **kim:**

Gazel 94

Mısra: 15

Ki bağlacı.

Kimiñ kim bahtını iqbāle lāyık
görmese gerdün
Zamān-ı haşre dek tīg-i murādı āb-dār
olmaz

160. **kimdir:-dir**

Gazel 234

Mısra: 14

Soru zamiri.

Fermān-revā-yı 'ālem-i ma'nā bu
'aşrda
Kimdir Ğarībi tab'-ı sühan-zādıñ
olmasun

161. **kimdir:-dir**

Gazel 272

Mısra: 7

"Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Çeşm-i inşāf ile bak zülfüne kimdir
saña ol
Seniñ üftāde-i çāh-ı zeķanıñdan ğayrı

162. **kimdir:-dir**

Gazel 17

Mısra: 14

Soru zamiri (hangi kimse).

Bilmem Ğarībi mekteb-i 'aşk içre her
seher
Kimdir bu āh ü nālede üstād-ı 'andelīb

163. **kimdir:-dir**

Gazel 66

Mısra: 19

*"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.*

Kimdir bizimle eyleye nazm içre güft-
gü
Şimdi ki esb-i hāmemiz āteş-'inānlıdır

164. **kimdir:-dir**

Gazel 69

Mısra: 7

*"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.*

Kimdir k'ola nezzāre-i ruhsārıma kādır
Kim āyine der-mānde-i vech-i
hasenimdir

165. **kimdir:-dir**

Gazel 131

Mısra: 2

*"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.*

Kılmam heves-i gūşe-i mey-ḥāneden
i'rāz
Kimdir ide būs-ı leb-i peymāneden
i'rāz

166. **kimdir:-dir**

Gazel 191

Mısra: 13

*"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.*

Saña bu ḥüsne kimdir ki benī-ādem
dir
Ḥilķat-i nev'-i melek ḥākden olmaz
me'mül

167. **kimdir:-dir**

Gazel 217

Mısra: 2

*"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.*

Ser-tā-be-ser bu 'ālem-i sevdā ḥarāb-ı
ḥüsne
Kimdir ola bu ma'rekede kām-yāb-ı
ḥüsne

168. **kimdir:-dir**

Gazel 263

Mısra: 16

*"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.*

Aldı 'inān-ı şabrımı bir şūh-ı bī-amān
Kimdir bu nā-tüvānıñ irişsün amānına

169. **kimdir:-dir**

Gazel 272

Mısra: 11

"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.

Kimdir endāmiñi ḥasretle çeken āgūşu
Ey gül-i gönçe-dehen pīreheniñden
ğayı

170. **kimdir:-dir**

Gazel 139

Mısra: 2

Kim, soru zamiri.

Qılma çok meclis-i rindāna 'itāb ey
vā'iz
Ḥaqq bilür kimdir olan ehl-i 'azāb ey
vā'iz

171. **kime:-e**

Gazel 255

Mısra: 11

"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Kime 'arz eyleyim aḥvālimi senden
ğayı
Ki bu gam sīnemi bir micmer-i nār itdi
yine

172. **kime:-e**

Gazel 26

Mısra: 16

"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Çıkdı çarḥa āh-ı bülbül yandı ḥāne-i
taḥammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikāyet

173. **kime:-e**

Gazel 94

Mısra: 9

"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

Kime kim ḥüsn ile nazzār itmek isterse
gerdün
Anı başından a'lā dutmayınca āşkār
olmaz

174. **kime:-e**

Gazel 155

Mısra: 7

"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.

Ey āh-ı seḥer kime bu cāh oldu
müyesser
Eflāka çıkub dāmen-i 'İsā'ya şarıлмақ

175. **kime:-e**

Gazel 269

Mısra: 6

"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.

Bu fikr ile gönül āvāre-i küh-sār-ı
miḥnetdir
Kime āyā seniñle itdigim seyr-i çemen
kaldı

176. **kimi:-i**

Gazel 94

Mısra: 4

"Bazıları" anlamında belgisiz
zamidir.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
'ālem
Kimi ḥāk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

177. **kimi:-i**

Gazel 94

Mısra: 4

"Bazıları" anlamında belgisiz
zamidir.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
'ālem

Kimi hāk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

178. **kimim:-im**
Gazel 5
Mısra: 7
Soru zamiri.

Ben kimim kim ‘aql-ı evvel girse bāğ-ı
na‘tiñā
Şemmece vaşf-ı şemīm-i gönçesin
kılmaz edā

179. **kimim: -im**
Gazel 5
Mısra: 9
Soru zamiri.

Ben kimim bir rü-siyeh mektüb-ı
a‘mālim siyāh
Rū-sefīd olmağ ne mümkin olmasa
lütfulñ resā

180. **kimiñ:-iñ**
Gazel 271
Mısra: 5
*"Hangi kişi" anlamında soru
zamiri.*

Kimiñ kim gönülünü şeh-bāz-ı çeşmiñle
esīr itdiñ
Fedā-yı hālīñ olsun dir dil-i dīvāneden
giçdi

181. **kimiñ:-iñ**
Gazel 94
Mısra: 15
*"hangi kişi" anlamında soru
zamiri.*

Kimiñ kim bahtını iqbāle lāyık
görmese gerdün
Zamān-ı haşre dek tīg-i murādı āb-dār
olmaz

182. **kimini:-in, -i**
Gazel 94

Mısra: 3
Bazıları, belgisiz zamir.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
‘ālem
Kimi hāk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

183. **kimini:-in, -i**
Gazel 94
Mısra: 3
Bazıları, belgisiz zamir.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
‘ālem
Kimi hāk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

184. **kimlere:-ler, -e**
Gazel 58
Mısra: 2
*Hangi kişi anlamında soru
zamiri.*

Ol āfetiñ ki la‘l-i lebi dil-firībdir
Şahbā-yı vaşlı kimlere bilmem
naşībdir

kimse:

1. **kimse:**
Gazel 37
Mısra: 13
*Kişi, birey, şahıs anlamlarında
belgesiz zamir.*

Kimse ümmīdiñ Ğarībī rahmetinden
dime kim
‘Urvetu’l-vuşkā'ya dest-i i‘tisām
olmaz müfīd

2. **kimse:**
Gazel 287
Mısra: 6
Kimse, belgisiz zamir.

Bir ben degil cihānda giriftār-ı
miñnetim

Kām üzre kimse gördüğü yok çarh-ı ezrakı

3. kimse:

Terkib-bend 1

Mısra: 60

Bir kişi, bir kimse.

Āteş-i 'aşkıñ ile yandı dili 'uşşākıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştākıñ

4. kimse:

Gazel 106

Mısra: 15

"Hiç kimse" anlamında belgisiz

zamir.

Kimse bu yolda olmadı rüsvā bizim
gibi
Zencir-i 'aşka nice giriftarı görmüşüz

5. kimse:

Gazel 145

Mısra: 17

"Hiç kimse" anlamında belgisiz

zamir.

Dehen-i tenginin esrārına yetmez
kimse
Ey Ğarībī diliñ it fikr-i 'ademden fāriğ

6. kimse:

Gazel 209

Mısra: 5

"Hiç kimse" anlamında belgisiz

zamir.

Kimse ol fitneden āgāh degildir evvel
Ben aniñ hüsñ-i cihān-süzına rağbet
virdim

7. kimse:

Gazel 231

Mısra: 14

"Hiç kimse" anlamında belgisiz

zamir.

Yoğdur Ğarībī gerden-i dilden
güşāyişi
Kimse belā-yı zülf-i sitem-kāra
düşmesün

8. kimse:

Gazel 286

Mısra: 9

*"Hiç kimse" anlamında belgisiz
sıfat.*

Qalmadı ma 'rifete kimse Ğarībī t̄alib
Görmedim halkda mergüb-ı denānir
gibi

9. kimse:

Muhammes 1

Mısra: 9

*"Hiç kimse" anlamında belgisiz
sıfat.*

Ğaribe güşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miñnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

10. kimse:

Gazel 47

Mısra: 12

*Herhangi bir kişi, kim olduğu
belirtilmeyen bir şahıs.*

Yandırdı beni bir şanemiñ āteş-i hicri
Bu vākı 'adan kimse haber-dār degildir

11. kimse:

Terci-bend 2

Mısra: 54

*"Her kimse; biri" anlamında
belgisiz zamir.*

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Qatı çok kimse saña 'āşık olub qan
ağlar

12. kimse:

Gazel 157

Mısra: 2

Belgisiz zamir.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni‘mete lāyık

13. kimse:

Gazel 158

Mısra: 7

Belgisiz zamir.

Kimse ey Kays-ı perīşān saña mecnūn
diyemez
‘Aşk-ı Leylā ile rüsvā-yı cihān
olmayıcak

14. kimse:

Gazel 170

Mısra: 7

Belgisiz zamir.

‘Uşşākını sen gibi esīr itmedi kimse
Çok serv-i kaddiñ şīve-i endāmını
gördük

15. kimse:

Gazel 191

Mısra: 7

Belgisiz zamir.

Başā dek aşlı denī kimse ser-efrāz
olmaz
Şīve-i serv-i kad-i tākden olmaz
me’ mül

16. kimse:

Gazel 211

Mısra: 13

Belgisiz zamir.

Ey Ğarībī diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi taze hayālin gazel-i rengīnin

17. kimse:

Gazel 234

Mısra: 10

Belgisiz zamir.

Cānā hūlāşa çāre ne mümkün o
fitnedden
Kimse esīr-i ğamze-i cellādīñ olmasun

18. kimse:

Gazel 287

Mısra: 10

Belgisiz zamir.

Nūr-ı nazar yüzünde perīşāndır ol
bütüñ
Āyīne üzre cem‘ idemez kimse zībaķı

19. kimseden:-den

Gazel 104

Mısra: 13

Kimse, belgisiz zamir.

Kimseden yok marāz-ı cürme devā-yı
şihhat
Der-geh-i lütf-ı Hūdāvendi penāh
eylemişüz

20. kimseden:-den

Gazel 89

Mısra: 3

Bir kimse, herhangi biri.

Kimseden isteme tevfiķ Hūdā’dan
ğayrı
Der-geh-i lütfuna yüz dut ki ‘ināyet
yeridir

21. kimsedir:-dir

Gazel 94

Mısra: 7

Kimse.

Felek didikleri bir kimsedir kim ‘aynı
farkında
Aniñ kim çeşmi derk itmez elinde
ihtiyār olmaz

22. kimseniñ:-niñ

Gazel 34

Mısra: 16
Herhangi bir kişi.

Hālî olur mı maşrıq-ı idrâki nürdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hâ'b-[1]şubh

23. **kimseniñ:** -niñ
Gazel 59
Mısra: 14
Herhangi bir kişi.

Mescidi sūmnātdan fark idemez
Ġarībi-veş
Ġâtırına o kimseniñ k'ol büt-i sâde-rū
gelür

24. **kimseniñ:** -niñ
Gazel 113
Mısra: 1
Herhangi bir kişi.

Kimseniñ zâtında bir mihr ü muḥabbet
kalmamış
Nüşa-i 'âlemde şart-ı âdemiyyet
kalmamış

25. **kimseniñ:** -niñ
Gazel 71
Mısra: 9
Kimse, belgisiz zamir.

Hevâ-yı būs-ı la'liñ kan ider çok
kimseniñ baġrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymânelerden şor

26. **kimseye:** -y, -e
Gazel 37
Mısra: 1
*Kişi, birey, şahıs anlamlarında
belgisiz zamir.*

Kimseye teşvîş ile dünyâda kām olmaz
müfîd
Her gedâya hūlyâ-yı ihtişâm olmaz
müfîd

27. **kimseye:** -y, -e
Gazel 274
Mısra: 14
*"Hiç kimse" anlamında belgisiz
sıfat.*

Dem-i âhîrde ey peyk-i ecel eyle
ferâgat kim
Ġarībî virmesün cān kimseye
cānāneden ġayrı

28. **kimseyi:** -y, -i
Gazel 83
Mısra: 13
Hiç kimse, bir kişi bile.

Kām-ı dil üzre kimseyi kıoymaz
zamānede
Çarḫıñ Ġarībi gerdiş-i eyyāmı bellidir

29. **kimseyi:** -y, -i
Gazel 148
Mısra: 3
Kimse, herhangi bir kimse.

Kimseyi kāmınca kıoymaz görsün ol
hāl ü ḫatı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülf

kimse yok:

1. **kimse yok:**
Gazel 135
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Hiç kimse mevcut değil.

Kimse yok taşḫīhine kâdir Ġarībî
ebkem ol
Nüşa-i gül-zâra düşmüş nokḫa-i şeb-
nem ġalat

kinâyet i:

1. **kinâyet imiş:** -miş
Gazel 118
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Kapalı anlatım, kinaye imiş.

O şüh-ı lāle-ruḥuñ sözleri kināyet imiş
Benimle eylediği güft-gū ḥıyānet imiş

kīne:

1. **kīneden:-den**
Terkib-bend 1
Mısra: 20
Kin, birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz.

Dāğ-ı hicriñ beni yakdı yeter inşāf eyle
Kīneden āyine-i sīneñi gel şāf eyle

kīne-perver:

1. **kīne-perversin:-sin**
Gazel 12
Mısra: 11
Kin tutan, kin besleyen.

Perī-ruḥsāre vü pür-fenn sitem-ger
kīne-perversin
Seniñ teg nāzenīnim ḳande bir mümtāz olur peydā

kīse-i müflis:

1. **kīse-i müflise:-e**
Gazel 145
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Fakirin kesesi, cebi.

Mihr-i ḥübān ile her sīne ki pür-dāğ degil
Kīse-i müflise beñzer ki deremden fāriğ

kişver-i cān:

1. **kişver-i cāna:-a**
Gazel 36
Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Can, gönül ülkesi.

Ne ḳanlar dökdi şemşīr-i nigāhı
kişver-i cāna
Ġarībī dest-bürd-i ğamze-i cellāddan feryād

kişver-i ḥüsni:

1. **kişver-i ḥüsni:-i**
Gazel 247
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesi.

Firengī ḥaṭla Hindū ḥāle virdik kişver-i ḥüsni
A kāfir kendi zu‘muñca henüz īmān mı var sende

kişver-i lütf:

1. **kişver-i lütfuñ:-uñ**
Gazel 255
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Lütfun memleketi.

Saña ḳaldı meded ey kişver-i lütfuñ şāhı
Dest-ğīr ol baña kim ğam beni zār itdi yine

kişver-i şām:

1. **kişver-i şām'a:-a**
Gazel 251
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gece ülkesi.

O mäh-ı şubḥ-ı tal‘at Rüm'a ḳıḳdı Hind fetḥinden
Bu kez ḥürşīd-i nisbet çekdi tīğīñ kişver-i Şām'a

kişver-sālār-ı hūbān:**1. kişver-sālār-ı hūbān:****Muhammes 2**Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Güzellik şehrinin komutanı.

Āteş-i ḥasretle yandırdıñ beni pervāne
teg

El-amān ey kişver-sālār-ı hūbān el-
amān

kitāb:**1. kitābın:-iñ****Gazel 76**Mısra: **4**

*Herhangi bir konuda mensur
veya manzum olarak yazılmış ve
basılmış olan eser.*

Dil virme şakın dil-ber-i yek-sāleye
zinhār

Cāhiller arasında kitābın yeri yokdur

2. kitābın:-ın**Gazel 193**Mısra: **14**

*Herhangi bir konuda mensur
veya manzum olarak yazılmış ve
basılmış olan eser.*

Vā'iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı
hep

Çal başına Ğarībi elinden kitābın al

kitāb eyle:-**1. kitāb eyler:-r****Gazel 133**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Kitap yazmak.

Şakḳ ider sür'at ile şafḥa-i ruḥsārında
Güyyā mes'ele-i 'aşkı kitāb eyler ḥatt

kitāb-ı hūsn:**1. kitāb-ı hūsn:****Gazel 217**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Güzellik kitabı.

Ser-germ-i cām-ı 'işret iken devr-i
rüyuna

Қıldı ḥarām ḥamr-ı vişāliñ kitāb-ı hūsn

kitāb-ı şubḥ:**1. kitāb-ı şubḥ:****Gazel 34**Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Sabahın kitabı.

Encümle kıldı şafḥa-i eflākı zer-feşān
Ser-levḥası müzehheb olunca kitāb-ı
şubḥ

kizb id:-**1. kizb ider:-er****Gazel 123**Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Yalan söylemek.

Mey-i gül-fāma meyl itmeme dir ise
kizb ider zāhid
Şarābī-reng-i şālī şofiniñ engürdan
gelmiş

ko:-**1. ko:****Gazel 207**Mısra: **2***Bırak!.*

Zülfüñ dil-i ḥaznime olsun müdām
dām

Eylerse de ḳo eylesün ehl-i melām lām

2. **ķo:****Gazel 73**

Mısra: 6

*"Bırak! dursun! değme!"**anlamlarında seslenme ifade eder.*

Cemāliñ göster ey Şem'-i münevver
bezm-i 'irfāna
Ķo yağsun ol vüçüdü kim aña pervāne
söyleller

3. **ķo:****Gazel 195**

Mısra: 7

*"Bırak! dursun! değme!"**anlamlarında seslenme ifade eder.*

Ķo çığsun bir kenāra cān sirişkimden
devrān olsun
Ħarāb-ender-Ħarāb-ı mevc-i tūfān
olmadan evvel

4. **ķo:****Gazel 249**

Mısra: 18

*"Bırak! dursun! değme!"**anlamlarında seslenme ifade eder.*

Ķatre ķatre ğazab-ālūde Ğarībī 'arākı
Ķo Şaçılsun gül-i ruĦsārına Şeb-
nemcesine

5. **ķodı:-dı****Terci-bend 1**

Mısra: 17

*(Bir yere bir Şey) koymak,**bırakmak.*

Mecnūn ķodı Őahrāları āvāre ben
oldum
Üftāde-i künc-i ğam-ı bī-ĉāre ben
oldum

6. **ķodı:-dı****Gazel 25**

Mısra: 3

Bırakmak.

Yandırdı ķodı Şahn-ı ĉemen-zār-ı
vüçüdü
Bülbülde olan Şuriş [ü] ğavgā-yı
muĦabbet

7. **ķodı:-dı****Gazel 188**

Mısra: 1

Koymak, bırakmak.

'Ālemi kırdı ķodı nāz ile bir ānlı güzel
Penĉesi cān alıcı Ħanĉer-i bürrānlı
güzel

8. **ķodı:-dı****Gazel 190**

Mısra: 7

Koymak, bırakmak.

Efgānı ile yağdı ķodı bāę u bahārı
Adın bir iken Şimdi hezār eyledi
bülbül

9. **ķomaz:-maz****Gazel 72**

Mısra: 5

Bırakmak.

Ķomaz ĉeŐm-i güli bir laĦza varsun
Ħ'āba feryādıñ
Őaña ey 'andelīb-i herze-ĝü-rüsvā ne
söyleller

10. **ķomaz:-maz****Gazel 245**

Mısra: 12

Bırakmak.

O ŐūĦ-ı tāze ķadd-i serv-i ser-keŐ
mihir-bānlıķdan
Derīn-ı sīnemi bir dem ķomaz dāę-ı
kühenlerle

11. **ķomaz:-maz****Gazel 254**

Mısra: 12

Bırakmak.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı ḥased kör
olsun
Ki kıomaz bir yere bir cān gele cānānı
ile

12. **kıomaz:-maz**

Gazel 11

Mısra: 3

Bırakmak, eksik etmek.

Kıomaz gerd-i keder āyīne-i ṭab 'ında
'uṣṣākıñ
Gelince ṣāhid-i gerden-dırāz-ı ṣīṣe-i
ṣahbā

13. **kıomaz:-maz**

Gazel 189

Mısra: 12

Bırakmak, koymak.

Nesīm-i ṣubhla gehvāresi cünbiṣdedir
ammā
Kıomaz gül ḥ'āba varsun nāle-i
bisyārın ey bülbül

14. **kıoymaz:-y, -maz**

Gazel 83

Mısra: 13

Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Kām-ı dil üzre kimseyi kıoymaz
zamānede
Çarḥın Ğarībi gerdiṣ-i eyyāmı bellidir

k'ol:-

1. **k'ol:**

Gazel 52

Mısra: 1

Ki o.

Ṣaḥn-ı çemende k'ol kadi zībā gelür
gider
Devr-i ruḥunda zülf-i muṭarrā gelür
gider

2. **k'ol:**

Gazel 59

Mısra: 14

Ki o.

Mescidi sūmnātdan fark idemez
Ğarībi-veṣ
Ḥātırına o kimseniñ k'ol büt-i sāde-rū
gelür

3. **k'ola:**

Gazel 69

Mısra: 7

Ki ola, ki olsun.

Kimdir k'ola nezzāre-i ruḥsārıma kādır
Kim āyine der-mānde-i vech-i
ḥasenimdir

4. **k'olasın:-a, -sın**

Gazel 158

Mısra: 17

*Ki olasın (ki bağlacının ve olmak
yardımcı fiilinin birleşimi).*

Ey Ğarīb nice mümkün k'olasın
maḥrem-i yār
Pāk-i dil pāk-i dehen pāk-i zebān
olmayıcak

5. **k'oldur:-dur**

Gazel 2

Mısra: 2

Ki odur.

Yā Rab zebānım eyle o güftāra āṣınā
K'oldur verā-yı perde-i esrāra āṣınā

6. **k'olur:-u, -r**

Gazel 21

Mısra: 12

Ki o.

Lüṭfuñ ile bu kemteriñi itme ferāmūṣ
Ol günde k'olur arada der-kār ṣefā 'at

7. **k'olur:-u, -r**

Gazel 23

Mısra: 12

Ki o.

Hîç silsile-i devlet-i 'uqbâdan üzülmez
Bir el k'olur âvîze-i dāmān-ı kanā'at

8. **k'olur:**-u, -r

Gazel 2

Mısra: 13

Ki odur.

Yokdur Ğarībi cürmden endişemiz
k'olur
Sūdā-gerān 'afv-ı güneh-kāra āşinā

9. **k'olur:**-u, -r

Gazel 127

Mısra: 13

Ki odur.

Çarha 'İsā gibi pervāz ider ol kimse
k'olur
'Andelīb-i çemene ālem-i tecrīd-i
hulūş

10. **k'olur:**-u, -r

Gazel 138

Mısra: 17

Ki odur.

Dīvān-ı feşāhatde her kim k'olur ehl-i
dil
Güftār-ı Ğarībī teg dürdāneden eyler
hazz

kol:

1. **kolundaki:**-un, -da, -ki

Gazel 194

Mısra: 4

Kol.

Dāğ-ı hasedle yakdı 'uşşāk-ı bī-nevāyı
Boynundaki bu heykel kolundaki
hamā'il

kon:

1. **kondu:**-dı

Gazel 24

Mısra: 10

Konmak.

Deprendi leşker-i hatt iklim-i hüsnî
başdı
Āyīne-i ümīde kondı gubār-ı hasret

kop-:

1. **kopdu:**-dı

Gazel 253

Mısra: 6

Kopmak.

Şeb-i zülfünde bināgūşını göz gördi
didi
Āh kopdı başıma şubh-ı kıyāmet bu
gice

kork:

1. **korkarım:**-ar, -ım

Gazel 214

Mısra: 6

Korkarım!

Merhem-i la'liñ umar sīne-i efkār
ammā
Korkarım cān dutuşa dāğda merhem
yansun

2. **korkarım:**-ar, -ım

Gazel 130

Mısra: 11

*Herhangi bir kötülük gelmesi
ihtimalinin yarattığı tedirginlik, kaygı,
üzüntü, endişe.*

Korkarım cānıma Kañnūs gibi olsun
āteş
Nağme-i murğ-ı dil-i der-be-derimden
'ārız

3. **korkarım:** -ar, -ım

Gazel 163

Mısra: 7

Kaygılanmak, endişelenmek.

Cāniñ şakındır ey büt-i ra' nā ki
 qorqarım
 Te' şir ider fiğāni saña bī-nevālariñ

kov-:

1. **kovar:-ar**

Gazel 256

Mısra: 8

Uzaklaştırmak, saldırmak.

Yarın raqı̄b kelb-i mu' allem gibi
 düşüb
 Āhū kovar mişāl-i yemīn ü şimāline

2. **kovaraq:-araq**

Gazel 126

Mısra: 5

Kovalamak.

Düşme kovaraq ardına ol vahşi-
 nigāhiñ
 Āhūyı yatağında görünce uyaraq baş

koy-:

1. **koy:**

Gazel 32

Mısra: 11

Bırmak, salıvermek.

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy kūy-ı yāre
 var
 Hergiz dutar mı 'āqıl olan rū-be-rāh-ı
 kec

2. **koy:**

Terci-bend 1

Mısra: 6

(Bir yere) Bırmak, (bir yere)

yerleştirmek.

Bī-dādiñ ile çarha sūtūn oldı fiğānım
 Faş olmaya koy 'āleme esrār-ı nihānım

3. **koy:**

Terci-bend 1

Mısra: 43

(Bir yere) Bırmak, (bir yere)
yerleştirmek.

Qoy bezm-i vişāliñde beni muhterem
 eyle
 Çehremde yeter eşkile derdim raqam
 eyle

4. **koy:**

Gazel 131

Mısra: 3

Bırmak, salıver.

Qoy vaşlda yaqsun tenini nār-ı
 muħabbet
 Ey şem' gel it sūziş-i pervāneden i' rāz

5. **koy:**

Gazel 225

Mısra: 8

Koymak, bırmak.

Şeb-i yeldā-yı zūlfüñden görünsün ey
 kamer-çal'at
 Ĥam-ı ebrūlarıñ koy burc-ı 'akrebde
 helāl olsun

6. **koy:**

Gazel 222

Mısra: 4

Bırmak.

Hemān peymāneye lūtfi şarāb-ı 'işve-
 rīz olsun
 Qoy andan 'āşika būs-ı lebi 'ayn-ı
 Ĥarām olsun

7. **koy:**

Gazel 234

Mısra: 8

Bırmak.

Çün yok nigāh-ı merħametiñ bārī
 sīnemiz
 Qoy bī-naşīb-i nāvek-i bī-dādiñ
 olmasun

8. **qoy:****Gazel 235**

Mısra: 3

Bırak.

Qoy itsün mağz-ı küh-ı Bî-sütün'ı şîr-
veş cārî

Ĥurüş-ı 'aşkla Ferhād-ı Şîrîn-sāz
deprensün

9. **qoy:****Gazel 235**

Mısra: 12

Bırak.

Çeker tavk-ı belāya gerden-i 'uşşākı
kumrî-veş

Yerinden qoy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

10. **qoy:****Gazel 243**

Mısra: 10

Bırak.

İzhār idemem ĥalka ruĥ-ı şāhid-i fikri
Qalsun hele qoy perde-i esrār arasında

11. **qoy:****Gazel 233**

Mısra: 10

Koymak, yazmak.

Muşhaf-ı ĥüsni faşîĥ olmak için
'uşşāka

Ĥatt-ı reyĥān ile qoy aña i' rāb itsün

12. **qoy:****Gazel 37**

Mısra: 10

Bırakmak.

Sā'id-i sîmîni cānāni alam dersen ele
Qoy ĥayāl-i bātılı kim fikr-i ĥām
olmaz müfid

13. **qoyar:-ar****Gazel 139**

Mısra: 13

Koymak, bırakmak.

İhtiyār elde qoyar mı ĥarekāt-ı sākî
Leb-i cū ĥande-i gül bāde-i nāb ey
vā' iz

14. **qoyar:-ar****Gazel 242**

Mısra: 10

Koymak, bırakmak.

Fikr itmededir ebru-yı dil-berlere
yoğsa

Tā'at mi qoyar zāhidi miĥrāb arasında

15. **qoyma:-ma****Gazel 37**

Mısra: 7

Bırakmak.

Qoyma zülfünden gönül āvārelensün
her yaña

Dergeh-i sultāna ceyš-i bî-nizām
olmaz müfid

16. **qoyma:-ma****Terci-bend 1**

Mısra: 7

*Bırakmak, bırakmamak; bırakma,
atlama.*

Lütf eyle amān qoyma bu ĥamda qala
cānım

Qurtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

17. **qoyma:-ma****Terci-bend 1**

Mısra: 23

*Bırakmak, bırakmamak; bırakma,
atlama.*

Lütf eyle amān qoyma bu ĥamda qala
cānım

Qurtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım

18. **koyma:-ma**

Terci-bend 1

Mısra: **31**

Bırakmak, bırakmamak; bırakma, atlama.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı revānım

19. **koyma:-ma**

Terci-bend 2

Mısra: **4**

Bırakmak, bırakmamak; bırakma, atlama.

Hayr olur ‘ākıbet-i niyyet-i her hayr-ı ‘amel

Ne ise cürmümi ‘afv eyle şehā koyma kesel

20. **koyma:-ma**

Gazel 242

Mısra: **12**

Bırakmak, terketmek.

Yā Rabb bizi şābūn-ı ‘ināyet ile pāk it
Koyma kef-i baqqāl gibi çirk-āb
arasında

21. **koyma:-ma**

Gazel 243

Mısra: **14**

Bırakmak, terketmek.

Qandīl-i murād olmadı bir dahı
fürüzān

Ey baht beni koyma şeb-i tār arasında

22. **koyma:-ma**

Terci-bend 1

Mısra: **15**

Bırakmak, terketmek.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı revānım

23. **koyma:-ma**

Terci-bend 1

Mısra: **39**

Bırakmak, terketmek.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı revānım

24. **koyma:-ma**

Terci-bend 1

Mısra: **47**

Bırakmak, terketmek.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı revānım

25. **koyma:-ma**

Terci-bend 1

Mısra: **55**

Bırakmak, terketmek.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı revānım

26. **koyma:-ma**

Terci-bend 1

Mısra: **63**

Bırakmak, terketmek.

Lütf eyle amān koyma bu gamda kıala cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı revānım

27. **koymadı:-ma, -dı**

Gazel 51

Mısra: **5**

Bırakmak.

Koymadı dilde ğam-ı 'aşkıña tākāt-i
ğazabıñ
Biraz inşāf idegör kim o da
kurbānıñdır

28. **koymadı:-ma, -dı**

Gazel 251

Mısra: 8

Koymak, bırakmak.

Ne var iklīm-i hüsñüñde ger ehl-i küfr
olsam kim
Geline küfr-i haṭṭı koymadı bir dīn
İslām'a

29. **koymadı:-ma, -dı**

Terci-bend 2

Mısra: 44

*.....duruma getirmek, o hal üzere
kalmasına sebep olmak.*

Böyle eyyām-ı gama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde ğamıñ tāb u taḥammül
ne içün

30. **koymadı:-ma, -dı**

Gazel 279

Mısra: 2

Bırakmak.

Yine hışm ile dil-ber pister-i nāza
kadem başdı
Niyāza koymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

31. **koymaz:-maz**

Gazel 50

Mısra: 3

Bırakmak.

Koymaz dimāğ-ı bülbül ala neş'e
lezzetin
Gül sāğarın çemende şabā ser-nigün
ider

32. **koymaz:-maz**

Gazel 148

Mısra: 3

Koymak, bırakmak.

Kimseyi kāmınca koymaz görsün ol
hāl ü haṭı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülf

33. **koymub:-ub**

Terci-bend 2

Mısra: 16

*Bırakmak, terk etmek; bir şey
nedeniyle vazgeçmek.*

Sevdiğim 'ıd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koymub mihre qarışmak
günüdür

34. **koymub:-ub**

Terci-bend 2

Mısra: 24

*Bırakmak, terk etmek; bir şey
nedeniyle vazgeçmek.*

Sevdiğim 'ıd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koymub mihre qarışmak
günüdür

35. **koymub:-ub**

Terci-bend 2

Mısra: 32

*Bırakmak, terk etmek; bir şey
nedeniyle vazgeçmek.*

Sevdiğim 'ıd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koymub mihre qarışmak
günüdür

36. **koymub:-ub**

Terci-bend 2

Mısra: 40

*Bırakmak, terk etmek; bir şey
nedeniyle vazgeçmek.*

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

37. **qoyub:-ub**

Terci-bend 2

Mısra: 48

*Bırakmak, terk etmek; bir şey
nedeniyle vazgeçmek.*

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

38. **qoyub:-ub**

Terci-bend 2

Mısra: 8

*Bırakmak, o hal üzere kalmasına
sebepl olmak.*

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

39. **qoyub:-ub**

Terci-bend 2

Mısra: 56

*Bırakmak, o hal üzere kalmasına
sebepl olmak.*

Sevdiğim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

koy ol-:

1. **qoy olsun:-sun**

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Olmasına izin ver, bırak olsun.

Yād eyle beni peyk-i hayālîñle koy
olsun

Cān üste hücūm-ı gam-ı devrān
müte'addid

köhne:

1. **köhne:**

Gazel 122

Mısra: 6

Eski, eskimiş.

Devr-i dā'im gibi gözden giçirür
ağyārı
Beni bir köhne bozuk nüsha-i taqvīm
itmiş

köhnelen-:

1. **köhnelenüb:-üb**

Gazel 149

Mısra: 8

Eskimek, yıpranmak.

Pejmürdelendi sünbülü hem şoldı
gülleri
Giçdi zamānı köhnelenüb nev-bahār
hayf

kör id-:

1. **kör ider:**

Gazel 152

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kör etmek.

Kör ider seng-i zümürüd gözini
ef'iniñ
Zāhidiñ güşına zıbaq döker efsāne-i
'aşq

kör ol-:

1. **kör olsun:-sun**

Gazel 254

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kör olsun!.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı ḥased kör
olsun
Ki ḳomaz bir yere bir cān gele cānāni
ile

kubbe-i eflāk:

1. **ḳubbe-i eflāke:-e**

Tarih 1

Mısra: **21**

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün kubbesi.

Ḳubbe-i eflāke ḳandīl-i Sürreyyā
aşdılar
‘Ālemi ḳıldı çerāgān gerdiş-i gerdün-
zevāl

kuca-:

1. **ḳucamazsın:-maz, -sın**

Gazel 257

Mısra: **11**

Kucaklamak.

Bu ḳāmet-i ḥamla sen o şūḥı
ḳucamazsın
Her gence heves eyleme vīrānelik itme

kucağıma çek-:

1. **ḳucağıma çekdim:-di, -m**

Gazel 248

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Kucağına almak, kucaklamak.

Ol şeb ki yāri ḥ‘ābda çekdim
kucağıma
Gīsūsı müşg şaçdı dil-i dāğ-dāğıma

kūçe-ger:

1. **kūçe-ger:**

Gazel 43

Mısra: **13**

Çarşı yapan.

Olaldan kūçe-ger ü ‘ālem-i tecrīd-i
‘İsā'nıñ
Ġarībī tavḳ-ı āhen gerdenimde çeşm-i
süzendir

kudret:

1. **ḳudretim:-im**

Terkib-bend 1

Mısra: **76**

Güç, kuvvet, takat.

Ne biter eylemeden derdimi ızḥār saña
‘Arz-ı ḥāl itmege yoḳ ḳudretim ey yār
saña

ḳudreti yok:

1. **ḳudreti yoḳ:**

Gazel 161

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Gücü olmamak.

Derk itmesine ḳudreti yoḳ çeşm-i
sipihriñ
Vaşf-ı kemerin böyle nezāketle
giçürdik

ḳufl-i der-i ḥazā'in-i rahmet:

1. **ḳufl-i der-i ḥazā'in-i rahmet:**

Gazel 44

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Allah'ın rahmet hazinesinin
kapısı.*

Ḳufl-i der-i ḥazā'in-i rahmet güşādedir
Bāz it dehān-ı tevbe hidāyet zamānidır

ḳufl-i genc-i vişāl:

1. **ḳufl-i genc-i vişāle:-e**

Gazel 20

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Kavuşma hazinesinin kilidi.

Ꞑufl-i genc-i viřāle el şunduk
İftah lenā ĥayral bāb

kūh:

1. **kūh:**

Gazel 68

Mısra: 1

Dağ.

Vaĥřet-zede'em kūh u beyābān
vaşanımdır
Āřüfte-dilim ĥār-ı muğaylān
çemenimdir

kūh-ı belā-yı 'aşk:

1. **kūh-ı belā-yı 'aşk:-a**

Gazel 206

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk belasının dağı.

Seniñ şirini-i vařlıñ ne bilsün Ĥüsrev-i
devrān
Beni kūh-ı belā-yı 'aşka Ferhād eyle
sultānım

kuhl-i başar-ı müşteri:

1. **kuhl-i başar-ı müşteri:**

Gazel 45

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Müşterinin göz sürmesi.

Firkatde Ğaribi yanalı āteř-i 'aşka
Kuhl-i başar-ı müşteri ĥākisterimizdir

kūh-sār-ı cān:

1. **kūh-sār-ı cānda:-da**

Gazel 222

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönlün dağ tepesi.

Ꞑanā'at-kerde-i künc-i firāķıñdır dil-i
řeydā
Ĥayāliñ kūh-sār-ı cānda kebg-i ĥoř-
ĥirām olsun

kuł:

1. **kuł:**

Terci-bend 2

Mısra: 14

Abd, kuł, yaratılan.

Ĥırmen-i 'ömri yeter ĥahr ile ber-bād
eyle
Ger alınmış kuł isem gel beni āzād
eyle

2. **kułuñdur:-uñ, -dur**

Gazel 241

Mısra: 9

Kuł, köle.

Güneh-kār u siyeh-rū bir kułuñdur kim
ķabül eyler
Ğaribi'niñ du'āsına icābet senden
olmazsa

kułađ:

1. **kułađa:-a**

Gazel 276

Mısra: 4

*Başın iki yanında bulunan işitme
organı.*

Bu devlet 'aşkdandır kim şikest-i
üstüĥ'ānından
Ꞑulađa bir řadā-yı cünbiş-i bāl-i Ĥümā
geldi

2. **kułađıma:-ım, -a**

Gazel 248

Mısra: 10

Kulak.

Ꞑať-ı ĥayāt terk-i muĥabbetden
evladır
Vā'iz nařıĥat itme ki girmez kułađıma

3. **ḳulaġına:-ın, -a****Gazel 116**

Mısra: 7

Kulak.

Nesīm-i şubhla yetmez ḳulaġına
peygām
Diyār-ı kūyuna yāriñ güzer ne müşkil
imiş

4. **ḳulaġında:-ın, -da****Gazel 258**

Mısra: 8

Kulak.

O şūh-ı āfetiñ gördükde dil şubh-ı
bināgūşuñ
Aşıldı dürr-i mengūşı gibi cānım
ḳulaġında

kulḳul-i ‘aşk:1. **ḳulḳul-i ‘aşka:-a****Gazel 235**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşkın sesi.

Şurāhī ağlasun gelsün sebūlar ḳulḳul-i
‘aşka
Ferahdan cām gelsün sāki-i ṭannāz
deprensün

kulḳul-i mīnā:1. **ḳulḳul-i mīnā:****Gazel 228**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap şişesinin kulḳul sesi.

(Şarabın şişeden kadehe
doldurulurken çıkan ses).

Şevḳden çeşm-i şurāhī vü sebū ḳan
döksün
Meclise ḳulḳul-i mīnā ile zīver gelsün

kullāb:1. **ḳullābına:-ın, -a****Gazel 185**

Mısra: 9

Çengel, kanca.

Düşdi yine ḳullābına şayyād-ı belāniñ
Şahrā-yı gönülde gezen āhū-yı
taḥammül

kullāb-ı gönül:1. **ḳullāb-ı gönül:****Gazel 225**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül çengeli.

Ne ḳullāb-ı gönül ne bend-i cān perr-i
melāl olsun
Meded pāy-ı hicān-ı ‘aḳla zülfüñ bir
‘ikāl olsun

kullan-:1. **ḳullanursın:-ur, -sın****Gazel 72**

Mısra: 11

Kullanmak.

Ne nāz u ‘işveler kim ḳullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rüyuñda ḥaṭṭ peydā ne
söyleller

kulüb:1. **ḳulübunı:-un, -ı****Gazel 83**

Mısra: 9

Kalpler.

Teshīr ider ḳulübunı ehl-i ma‘āriñ
Ol sāde-rū güzelleriñ ikrāmı bellidir

kul:1. **ḳuluñ:-uñ****Terci-bend 4**Mısra: **22***"Kul-un". Kul kelimesinin ikinci teklik şahıs iyelik eki almış biçimi.*

Derūnum dā'imā pūr-sūziş-i dāğ-i muḥabbetdir

A sultānım ḳuluñ böyle esīr-i ḥāk-i ḡurbetdir

ḳulzüm:1. **ḳulzümcesine:-ce, -si, -ne****Gazel 249**Mısra: **4***Deniz.*

Muḫtarib-ḥāl beyābān-ı muḥabbetde

göñül

Seyl-i eşk akıdalum sīneye

ḳulzümcesine

ḳulzüm-i 'afv:1. **ḳulzüm-i 'afvı:-ı****Gazel 139**Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Af denizi.

Bilürim ḳulzüm-i 'afvı ne ḳadar olsa

ḥaṭā

Gelmez ol baḥrde mānend-i cenāb ey

vā'iz

ḳulzüm-i bī-sāhil:1. **ḳulzüm-i bī-sāhilüz:-üz****Gazel 105**Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Sahilsiz deniz.

Gevher-i esrār-ı sūḥan bizdedir

Nazm ile bir ḳulzüm-i bī-sāhilüz

ḳulzüm-i ḡufrān:1. **ḳulzüm-i ḡufrān'a:-a****Gazel 111**Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Rahmet denizi.

Ḳalmasun dāmeniñ ālüde-i çirk-i

'işyān

Ey Ğarībī ḳalagör ḳulzüm-i Ğufrān'a

heves

ḳulzüm-i ḡüftār:1. **ḳulzüm-i ḡüftār:****Gazel 243**Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Söz denizi.

Şāyed bula bir dürr-i sūḥan yāre

muwāfiḳ

Dil ḡavṭa urur ḳulzüm-i ḡüftār

arasında

2. **ḳulzüm-i ḡüftārdan:-dan****Gazel 275**Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Söz denizi.

Ğarībī nice dem girdāb-ı fikre ḡavṭa-

ḥ'ār oldum

Bu ḡüne bir ḡüher tā ḳulzüm-i

ḡüftārdan geldi

ḳulzüm-i ḥün-āb:1. **ḳulzüm-i ḥün-āb:****Gazel 242**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı denizi.

Cismim ḳalalı ḳulzüm-i ḥün-āb

arasında

Devr itmede'em has gibi seyl-āb
arasında

kumāş-ı nev-zuhūr-ı şî'r:

1. **ķumāş-ı nev-zuhūr-ı şî'r:**

Gazel 183

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şiirin piyasaya yeni çıkan

kumaşı.

Ķumāş-ı nev-zuhūr-ı şî'r 'arz it bezm-i
yārāna

Sūhan-gūyān-ı 'aşk içre Ğarībī kenz-i
güftār ol

kumāş-ı nev-zuhūr-ı şî'r-i rengīn:

1. **ķumāş-ı nev-zuhūr-ı şî'r-i**

rengīne:-e

Gazel 276

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzel şiirin piyasaya yeni çıkan

kumaşı.

Ğarībī der-geh-i dükkān-ı nazma vir
güşāyiş kim

Ķumāş-ı nev-zuhūr-ı şî'r-i rengīne
bahā geldi

kumrī:

1. **ķumrī:**

Gazel 86

Mısra: 3

Güvercinler takımından,

*güvercinden küçük, boz, gri renkli bir
kuş.*

Ķumrī okur çemende ezān-ı

Muhammedī

Şāh-ı bülend-i serv aña bir mināredir

2. **ķumrī:**

Gazel 112

Mısra: 3

*Güvercinler takımından,
güvercinden küçük, boz, gri renkli bir
kuş.*

Şīve-i ķaddini ger hūvābda görse ķumrī
Eylemez bāğda bir serv-i hīrāmāna
heves

3. **ķumrī:**

Gazel 168

Mısra: 3

Güvercinler takımından,

*güvercinden küçük, boz, gri renkli bir
kuş.*

Ķumrī mişāli gerden-i tavķ-ı
sitemdedir

Her dem esīr-i ķāmet-i şimşād
olanlarıñ

4. **ķumrī:**

Gazel 201

Mısra: 13

Güvercinler takımından,

*güvercinden küçük, boz, gri renkli bir
kuş.*

Ķumrī mişāl şimdi Ğarībī bu bāğda
Şeydā-yı serv-i ķāmet-i mevzūn degil
miyim

5. **ķumrī:**

Gazel 237

Mısra: 5

Kumru.

Benimde var bir tavķ-ı belā boynumda
ey ķumrī

Esīr-i kākülüm bir serv-i hoş-reftārdan
ayru

6. **ķumrılar:-lar**

Gazel 203

Mısra: 7

Kumru.

Ķumrılar tavķ-ı ğamiñ hāke nihān
itmek için

Şüret-i serv-i ķadiñ bāğda taħrīr idelim

7. **ḳumrīniñ:-niñ****Gazel 28**

Mısra: 4

Ḳumru, güvercinden küçük, boz renkli ve gerdanında siyah halka bulunan bir kuş.

Bu ḳāmet ile servi leṭāfetden utandır
Ḳumrīniñ işin ṭavḳ-ı muḥabbetde
tamām it

ḳumri-i 'aşḳ:1. **ḳumri-i 'aşḳa:-a****Gazel 40**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşkın kumrusu.

Ḳumri-i 'aşḳa kemend-i kākülün ṭavḳ-ı belā
Şīve-i ḳaddiñ ḥırāmı serv-i ra'nādan
lezīz

ḳumri-i bī-çāre:1. **ḳumri-i bī-çāreye:-y, -e****Tarih 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çaresiz kumru, kuş.

Ehl-i 'aşḳa tāze bāzār-ı muḥabbet oldı
germ
Ḳumri-i bī-çāreye bir serv olub her şāḥ
bedīd

ḳumri-i bī-per:1. **ḳumri-i bī-per:****Muhammes 2**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kanatsız kumru, kuş.

Ṭavḳ-ı ḡamda ḳumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni

El-amān ey serv ü ḳāmet la'1-i ruḥsār
el-amān

ḳumri-i dil-zār:1. **ḳumri-i dil-zār:****Terkib-bend 1**

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Gönlü kırık, ağlayan kumru.

Nedir ey serv-i sehī böyle bu eṭvār
saña
Hep şikāyetdir oḳur ḳumri-i dil-zār
saña

ḳumrī-i elem:1. **ḳumrī-i elem:****Gazel 115**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Elem kumrusu.

Bilmiş ki getürmez ḳad-i dil-berlere
ṭāḳat
Ḳumrī-i elem serv-i dil-ārālara düşmüş

ḳumri-i nālān:1. **ḳumri-i nālān:****Terci-bend 2**

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

İnleyen kumru.

Ḥasret-i ḳaddiñ ile serv-i ḥırāmān
ağlar
Ṭavḳ-ı zülfüñ göricek ḳumri-i nālān
ağlar

ḳumrī-veş:1. **ḳumrī-veş:****Gazel 235**

Mısra: 11

Kumru gibi.

Çeker tavk-ı belāya gerden-i ‘uşşākı
kumrī-veş
Yerinden koy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

kur-:

1. **kurduñ:-duñ**

Gazel 236

Mısra: 5

İnşa etmek.

Bir göz açınca turduñ mi‘rācı ‘arşa
kurduñ
Küstāhlıkla urduñ pīş-i Hudā'da zānū

kur’ān:

1. **kur’ān’a:-a**

Gazel 1

Mısra: 14

Allah tarafından Hz.

*Muhammed’e vahyedilen kutsal kitap,
İslam dininin temel kitabı, kelim-i
kadim, Kur’an-ı Kerim.*

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb’ü'l-meşāni oldı çü Qur’ān'a ibtidā

2. **kur’ān’a:-a**

Gazel 1

Mısra: 14

Allah tarafından Hz.

*Muhammed’e vahyedilen kutsal kitap,
İslam dininin temel kitabı, kelim-i
kadim, Kur’an-ı Kerim.*

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb’ü'l-meşāni oldı çü Qur’ān'a ibtidā

kurbān:

1. **kurbān:**

Gazel 219

Mısra: 6

Bir uğurda feda olma.

Hicrānıña efsürde olan rişte-i cānım
Zencir-i belā zülf-i perīşānıña kurbān

2. **kurbān:**

Gazel 219

Mısra: 1

*Bir kimse ya da bir şey için
kendini feda etmek, kurban olmak.*

Biñ Mısr cemāli Meh-i Ken‘ān'ıña
kurbān
Biñ Yūsuf-ı dil-i çāh-ı zenehdānıña
kurbān

3. **kurbān:**

Gazel 141

Mısra: 14

Bir gaye uğrunda feda olma.

Ey veliyyü'l-ni‘metim sermāye-i
‘ömrüm benim
V’ey hezārān ben gibi yoluñda kurbān
el-vedā‘

4. **kurbān:**

Gazel 219

Mısra: 2

Bir gaye uğrunda feda olma.

Biñ Mısr cemāli Meh-i Ken‘ān'ıña
kurbān
Biñ Yūsuf-ı dil-i çāh-ı zenehdānıña
kurbān

5. **kurbān:**

Gazel 219

Mısra: 4

Bir gaye uğrunda feda olma.

Nāzıña fedā māye-i kālā-yı vücūdum
Ham-geşte kadim serv-i hırāmānıña
kurbān

6. **kurbān:**

Gazel 219

Mısra: 8

Bir gaye uğrunda feda olma.

Ḥalvet-geh-i ḥāṭırda olan medd-i
ḥayātım
Pervāne gibi şu'le-i tābānıña qurbān

7. **qurbān:**

Gazel 219

Mısra: 10

Bir gaye uğrunda feda olma.

Gencīne-i cān leşker-i bī-dādıña pā-
māl
Bīmār tenim dīde-i fettānıña qurbān

8. **qurbān:**

Gazel 219

Mısra: 12

Bir gaye uğrunda feda olma.

Ālūde-i ḥūn reng-i ruḥ-ı çehre-i
zerdīm
Gül-berg-i ter-i la'l-i dūr-efşānıña
qurbān

9. **qurbān:**

Gazel 219

Mısra: 14

Bir gaye uğrunda feda olma.

Maḥrūm-ı nazar çeşm-i nem-ālūd
Ġarībī
Medd-i nıgeh-i nergis-i mestānıña
qurbān

10. **qurbān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Bir gaye uğrunda feda olma.

Cāna kaşdıñ var ise bāri sen öldür
ḥānım
Saña qurbān ola ey şūḥ bu şīrīn cānım

11. **qurbān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Bir gaye uğrunda feda olma.

Gül-şen-i 'arız-ı rengīniñe qurbān
olayım
Nergis-i sünbül ü nesrīniñe qurbān
olayım

12. **qurbān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Bir gaye uğrunda feda olma.

Gül-şen-i 'arız-ı rengīniñe qurbān
olayım
Nergis-i sünbül ü nesrīniñe qurbān
olayım

13. **qurbān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Bir gaye uğrunda feda olma.

Nev-demīde ḥaṭ-ı müşgīniñe qurbān
olayım
Ol iki çeşm-i cihān-bīniñe qurbān
olayım

14. **qurbān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Bir gaye uğrunda feda olma.

Nev-demīde ḥaṭ-ı müşgīniñe qurbān
olayım
Ol iki çeşm-i cihān-bīniñe qurbān
olayım

15. **qurbān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Bir gaye uğrunda feda olma.

Ḥançer-i gamze-i pür-kīniñe qurbān
olayım
Mey-i la'l-i leb-i şīrīniñe qurbān
olayım

16. **qurbān:**

Terkib-bend 1

Mısra: **36**
Bir gaye uğrunda feda olma.

Hañçer-i gamze-i pür-kîniñe kırbân
 olayım
 Mey-i la‘l-i leb-i şîrîniñe kırbân
 olayım

17. **kırbân:**
Terkib-bend 1
 Mısra: **37**
Bir gaye uğrunda feda olma.

‘Aklı yağmâ iden âyîniñe kırbân
 olayım
 Döneyim kâkül-i pür-çîniñe kırbân
 olayım

18. **kırbân:**
Terci-bend 2
 Mısra: **22**
*Allah rızası için kesilen büyük ve
 küçükbaş hayvanlar II Sevgili yolunda
 kendini feda etme.*

‘Aşık-ı zâra cefâ gayrıya ihsân itmek
 Demidir vuşlatıña cânımı kırbân
 itmek

19. **kırbân:**
Terkib-bend 1
 Mısra: **46**
*Allah rızası için kesilen büyük ve
 küçükbaş hayvanlar II Sevgili yolunda
 kendini feda etme.*

Gül-şen-i hüsnde gül yok ki ide hânde
 saña
 Ola kırbân göreyim ‘aql-ı perâkende
 saña

20. **kırbân:**
Terkib-bend 1
 Mısra: **86**
*Allah rızası için kesilen büyük ve
 küçükbaş hayvanlar II Sevgili yolunda
 kendini feda etme.*

Hasret-i la‘l-i lebiñle yüregim kıan
 olsun
 Ğarazıñ cân ise söyle saña kırbân
 olsun

21. **kırbân:**
Terkib-bend 1
 Mısra: **38**
Bir gaye uğrunda feda olma.

‘Aklı yağmâ iden âyîniñe kırbân
 olayım
 Döneyim kâkül-i pür-çîniñe kırbân
 olayım

22. **kırbân:**
Gazel 164
 Mısra: **5**
*Bir uğurda feda edilecek olan;
 sevgiliye feda edilen gönül, can,
 beden.*

‘Ârzü-mend-i dem-i şemşîriñim kırbân
 günü
 Ey hezârân ben gibi bî-çâre kırbânıñ
 seniñ

23. **kırbâna:-a**
Gazel 205
 Mısra: **8**
Bir uğurda feda olma.

Bu cân-ı sitem-pîşeye kim dest-resim
 var
 Zîr-i kâdeminde anı kırbâna getürdim

24. **kırbâna:-a**
Gazel 57
 Mısra: **14**
*Allah rızası için kesilen büyük ve
 küçükbaş hayvanlar.*

Uşanmışdır hayât-ı bî-şebât-ı devr-i
 fırkatden
 Ğarîbî ‘id-gâh-ı vaşl için kırbâna
 hasretidir

25. **ķurbānīñ:-iñ**

Terci-bend 1

Mısra: **37**

Bir uğurda feda olma.

ķurbānīñ olam hāl-i perīşānıma raħm
it

Ağlatma beni dīde-i giryānıma raħm it

26. **ķurbānīñ:-ın**

Gazel 164

Mısra: **6**

Bir uğurda feda olma.

Ārzū-mend-i dem-i şemşīriñim ķurbān
güni

Ey hezārān ben gibi bī-çāre ķurbānīñ
seniñ

27. **ķurbānīñım:-iñ, -ım**

Gazel 268

Mısra: **4**

Bir uğurda feda olma.

Mey ü dil-bersiz eyyām-ı bahāra kim
virür zīver

Sen ol şāhid mey-i gül-fāmı vir
ķurbānīñım sākī

28. **ķurbānīñdır:-iñ, -dır**

Gazel 51

Mısra: **6**

*Canını feda eden, ölümü göze
alan.*

Ķoymadı dilde ğam-ı ‘aşkıña tākāt-i
ġazabıñ

Biraz inşāf idegör kim o da
ķurbānıñdır

ķurbān eyle:-

1. **ķurbān eyler:-r**

Gazel 110

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Kurban etmek.

Her nigeh başına biñ ‘āşıkı ķurbān
eyler

Fitne-i nergis-i mestānını bilmez
degilüz

ķurbān id:-

1. **ķurbān iderim:-er, -im**

Gazel 260

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Feda etmek, kurban etmek.

Bir ‘ahdi kavī yār ile peymānım olursa
ķurbān iderim yoluna biñ cānım
olursa

ķurbāna gel:-

1. **ķurbāna gelmişlerdenüz:-miş, -ler,
-de, -nüz**

Gazel 97

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Kurban olmaya gelmek.

Biz degil dünyāya geldik seyre zevķ-i
kām için
Ĥāk-i pāy-ı dil-bere ķurbāna
gelmişlerdenüz

2. **ķurbāna gelür:-ür**

Gazel 150

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Kurban olmaya gelmek.

Ben ne tenhā ser-i kūyunda esīr-i
‘aşkıım

Saña ķurbāna gelür ‘āşık-ı nālān şaf
şaf

ķurbān-geşte-i cevlan:-

1. **ķurbān-geşte-i cevlanıñım:-iñ, -ım**

Gazel 268

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Dolaşmasına kurban olmuş.

Kümeýt-i sāgar-ı ser-şarı sür cevlan-
geh-i 'aşka
Bu āyīn ile kurbān-geşte-i cevlanıñım
sākī

kurbān-ı tīg-i ğamze-i hūn-h'ār:

1. **ķurbān-ı tīg-i ğamze-i hūn-
h'ārıñım:**-iñ, -ım

Gazel 175

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kan döken zalim gamze kılıcının
kurbanı.*

Ey şūh çekme kaşdıma şemşir-i nāzı
kim
ķurbān-ı tīg-i ğamze-i hūn-h'ārıñım
seniñ

kurbān-şüde-i ğamze-i hātır-ı şiken:

1. **ķurbān-şüde-i ğamze-i hātır-ı
şikenimdir:**-im, -dir

Gazel 69

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gönül incitici yan bakışa kurban
olmuş.*

Bir şūh-ı ğazālım ki ğazālān-ı harem
hep
ķurbān-şüde-i ğamze-i hātır-ı
şikenimdir

kurb-ı der-gāh:

1. **ķurb-ı der-gāhdan:**-dan

Terkib-bend 1

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Dergāha, makama yakınlık.

Göñlümi çeşm-i Ğarībī gibi bī-nūr
itme

ķurb-ı der-gāhdan ey şeh beni mehcūr
itme

kurb-ı hak:

1. **ķurb-ı hak:**

Gazel 89

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Allah'a yakınlık.

Tālib ol vaşlına kūyunda raķībi öldür
ķurb-ı Hak isteyene Ka'be 'ibādet
yeridir

kurb-ı vaşl:

1. **ķurb-ı vaşlına:**-in, -a

Gazel 208

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşmanın yakınlığı.

Bunca belā-yı firķat-i yāri çeker
miydik
Olsaydı ķurb-ı vaşlına imkānımız
bizim

kurb-i vişāl-i yār:

1. **ķurb-i vişāl-i yāri:**-i

Gazel 127

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşmaya yakın olma.

Dā'im istersen eger ķurb-i vişāl-i yāri
Sen hemān göster aña şüret-i te'kīd-i
hulūş

kurb-ı vişāl:

1. **ķurb-ı vişālindeyüz:**-in, -de, -yüz

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma anının yakın olması.

Ḳurb-ı vişālindeyüz ol āfetiñ
Derd-i ğam-ı fırkatine nā' ilüz

ḳurş-ı kamer:

1. ḳurş-ı kamer:

Gazel 99

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayın uzaktan düz görülen yüzü.

Beyābān-ı muḥabbet bir dükenmez
rāh-ı müşkildir
Ki ḥürşid-i kıyāmet anda bir ḳurş-ı
kamer gelmez

2. ḳurş-ı kameri:-i

Gazel 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayın uzaktan düz görülen yüzü.

Veżān-ı felek eylemiş ey Yūsuf-ı
ḥübān
Ḳurş-ı kameri vezniñe mīzāna berāber

ḳurtar:-

1. ḳurtar:

Terci-bend 1

Mısra: 32

Bir işten kurtulmak, sıyrılmak.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ğamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

2. ḳurtar:

Terci-bend 1

Mısra: 56

Bir işten kurtulmak, sıyrılmak.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ğamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

3. ḳurtar:

Terci-bend 1

Mısra: 16

*(İçinde bulunduğu güç durumu,
derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden
arındırmak.*

Lütf eyle amān ḳoyma bu ğamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

4. ḳurtar:

Terci-bend 1

Mısra: 40

*(İçinde bulunduğu güç durumu,
derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden
arındırmak.*

Lütf eyle amān ḳoyma bu ğamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

5. ḳurtar:

Terci-bend 1

Mısra: 48

*(İçinde bulunduğu güç durumu,
derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden
arındırmak.*

Lütf eyle amān ḳoyma bu ğamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

6. ḳurtar:

Terci-bend 1

Mısra: 8

*Kurtarmak, kurtulmasını
sağlamak.*

Lütf eyle amān ḳoyma bu ğamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

7. kırtar:**Terci-bend 1**

Mısra: 24

*Zorluğu gider, kurtulmayı sağla.*Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānımKırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım**8. kırtar:****Terci-bend 1**

Mısra: 64

*Kurtulmasını sağlamak; bir
canlıyı bir tehlikeden, mahvolmaktan,
helak olmaktan uzaklaştırmak, halas
etmek.*Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānımKırtar beni Allāh için ey rüĥ-ı
revānım**kurtul-:****1. kıurtula:-a****Gazel 235**

Mısra: 7

*Kurtulmak.*Ne mümkün şu 've-i cān kıurtula
çengāl-i çeşminden
Meded bir kez nigāha dīde-i şeh-bāz
deprensün**kuru:****1. kıuru:****Gazel 234**

Mısra: 12

*Boş, faydasız.*Gül gitti bāğdan dahı kim egledür seni
Ey 'andelīb bir kıuru feryādın olmasun**kurul-:****1. kıurulmuş:-muş****Gazel 113**

Mısra: 9

*Hazırlanmak.*Turre-i cānāne teg her yan kıurulmuş
dām-ı ğam
Dehrde bir tekye-ğāh-ı istirāhat
kıalmamış**kurut-:****1. kıurutmaz:-maz****Gazel 151**

Mısra: 11

*Kurutmak.*Bahār-ı 'aşkı kıurutmaz çehār-faşlda da
Riyāz-ı şevk göziyle şehāb olur 'aşık**kuşca:****1. kıuşca:****Gazel 190**

Mısra: 13

*Kuş gibi.*Bir kıuşca olan cānını şevkle Ğarībī
Meydān-ı muĥabbetde nişār eyledi
bülbul**kütāh:****1. kütāh:****Gazel 57**

Mısra: 5

*Ebat olarak "kısa".*Ayağım 'azm-i rāh-ı Ka'be-i dīdārına
kütāh
Elim feyz-i niyāz-ı güşe-i dāmāna
ĥasretdir

kūteh ol-:1. **kūteh olur:-ur****Gazel 8**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kısa olmak.

Eşheb-i nâzına meydân-ı felek kūteh olur

Dest-i 'ișyân eger olmazsa 'inân-gîr-i du 'â

kuvvet-i pervâz:1. **ķuvvet-i pervâz:****Gazel 199**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uçma gücü.

Ne tākāt-i refāt ne hōd ķuvvet-i pervâz

Murg-ı kefi tıflân gibi bî-bâl ü per oldum

kuy:1. **kūyunda:-uñ, -da****Gazel 89**

Mısra: 5

(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Tālib ol vaşlına kūyunda raķtibi öldür
 Kırb-ı Hāk isteyene Ka'be 'ibādet yeridir

2. **kūyuñda:-uñ, -da****Gazel 138**

Mısra: 13

(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Kūyuñda budur ķadrim geldikçe olur efvñ
 Kim ķā'idedir eţfāl dīvāneden eyler hazz

kūy-ı cānān:1. **kūy-ı cānānı:-ı****Gazel 72**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin köyü.

Bu gūne mest rüsvālıkla şorsa kūy-ı cānānı

Ĝarībī bir benim teg 'aşıķ-ı şeydā ne söylleler

kūy-ı dilber:1. **kūy-ı dilberden:-den****Gazel 120**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin köyü, mahallesi.

Getürmez bir haber cān-ı hāzīne kūy-ı dilberden

Yorulmuşdur meger pāy-ı şabā refātardan ķalmış

kūy-ı dil-dār:1. **kūy-ı dil-dāra:-a****Gazel 227**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin diyarı.

Meger şimden gerü derdiñ Ĝarībī kūy-ı dil-dāra

Kebüter gibi murg-ı tiz-pervâz ile söylersin

kūy-ı yār:1. **kūy-ı yāre:-e****Gazel 32**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevgilinin köyü.*

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy kūy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı ‘ākıl olan rū-be-rāh-ı
kec

2. **kūy-ı yāre:-e**

Gazel 210

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin köyü, mahallesi.

Ümīd-i vaşl ile gül-zārı kūy-ı yāre
‘azm itdim
Ġarībī pençe-i hār-ı cefāya düşdi
dāmānım

kūdūret vir:-

1. **kūdūret virdim:-di, -m**

Gazel 209

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gam, keder vermek.

Mest idim şekve ile bezm-i ‘itāba
girdim
Dün gice hātır-ı dil-dāra kūdūret
virdim

kūdūretle giç:-

1. **kūdūretle giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 160

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Üzüntü, kaygıyla geçirmek
(yaşamak).*

Biz şu ‘bede-i gerdiş-i çarhıñ
siteminden
Ahvāl-i perīşānı kūdūretle giçürdik

küfr:

1. **küfr:**

Gazel 113

Mısra: 13

*Allah’a inanmama, inkâr etme,
dinsizlik, küfür.*

Şuḥf-ı İslāmiyyet olmuş nesh çekmiş
ḥatt küfr
Muşḥaf-ı rüyında imāndan bir āyet
kalmamış

küfr ü dalāl:

1. **küfr ü dalāl:**

Gazel 159

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Küfür ve sapkınlık.

Dünyā şeb-i siyāh idi küfr ü dalāl ile
Pāk itdi anı maṭla‘-ı şubḥ-ı sa‘ādetiñ

küfr-i ‘aşık:

1. **küfr-i ‘aşık:**

Gazel 225

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşıkların küfrü.

Perīşānlıqla düşün tār-ı kākül düş-ı
imāna
Yine rüy-ı vedāda küfr-i ‘aşık ḥatt u
ḥāl olsun

küfr-i hatt:

1. **küfr-i ḥattı:-ı**

Gazel 251

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayva tüylerin karanlığı.

Ne var iklīm-i ḥüsnünde ger ehl-i küfr
olsam kim
Geline küfr-i ḥattı koymadı bir dīn
İslām'a

küfr-i zülf:1. **küfr-i zülfüñ:-üñ****Gazel 101**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Saç karalığı; sevgilinin siyah saçı.*

Olaldan küfr-i zülfüñ hüsnuñe gâret-
ger-i imân
Elimde târ-ı sübhâ rişte-i zünnârdır
sensiz

küfr-i zulmet:1. **küfr-i zulmetden:-den****Gazel 97**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Karanlık küfür.

Çatre-i baħr-ı ‘ademden cāna
gelmişlerdenüz
Küfr-i zulmetden çıkub imāna
gelmişlerdenüz

kühen:1. **kühen:****Gazel 45**

Mısra: 3

Eski, ihtiyar.

Sākī olalı meclis-i dehre bu kühen
çarħ
Tās-ı zer-i hürşid bizim sāgarımızdır

kühen-sāl:1. **kühen-sālīñ:-iñ****Gazel 90**

Mısra: 7

Çok seneler yaşamış, yaşlı.

Göñül meyl eylemez gaşş ü semīnine
kühen-sālīñ

Hayāl-i tab‘-ı rengīnim gibi nāzik-
miyān ister

küh-sār-ı hasret:1. **küh-sār-ı hasretindeki:-in, -de, -ki****Gazel 234**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hasretin zirvesi.

Şīrīni-i vişālīñe her kimse mest olub
Küh-sār-ı hasretindeki Ferhād'ın
olmasun

külāh eyle-:1. **külāh eylemişüz:-miş, -üz****Gazel 104**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tac, başlık yapmak.

Düşumuzda nemed-i faħr degildir bī-
cā
Hüsn-i tedbīr ile ol şūħa külāh
eylemişüz

külāh it-:1. **külāh itsem:-se, -m****Gazel 167**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Külāh etmek.

Dil-berān-ı Mevlevī'ye bir külāh itsem
gerek
Şāħlar dervīş olub kılmış nemed
efserleriñ

külbe-i ahzān:1. **külbe-i ahzānda:-da****Gazel 185**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Hüzünler kulübesi; aşğın
hüzünlü, kederli gönlü.*

Olmaz dahı şimden gerü ey dide-
nümâyân
Bu külbe-i ahzânda saña rüy-ı
tahammül

külfet-serâ-yı câna:

1. **külfet-serâ-yı câna:**

Gazel 54

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gönlün külfet sarayı.

Külfet-serâ-yı câna virme Ğarîbi zîver
Ş'ol sümñât-ı fitne naķş u nigârı
n'eyler

külfet-serây-ı sîne:

1. **külfet-serây-ı sînemizi:-miz, -i**

Gazel 66

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönlün külfet sarayı.

Külfet-serây-ı sînemizi rüşen eyleyen
Lütf-i 'amîm-i zât-ı zevi'l-ķadr
Vānlı'dır

külhen:

1. **külhende:-de**

Gazel 259

Mısra: 1

*Hamamları ısıtan, hamamın
altında bulunan kapalı ve geniş ocak.*

Ehl-i dil ile ķalmak yegdir baña
külhende
Seyr eylemeden biñ kez nādān ile gül-
şende

kümeyt-i sāğar-ı ser-şār:

1. **kümeyt-i sāğar-ı ser-şārı:-ı**

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ağzına kadar dolu kadehin
kırmızı şarabı.*

Kümeyt-i sāğar-ı ser-şārı sür cevñān-
geh-i 'aşķa
Bu āyîn ile ķurbān-geşte-i cevñānıñım
sākī

künbed-i devvār:

1. **künbed-i devvāra:-a**

Gazel 29

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Dönen kubbe, dünya.

Bāl it kef-i efsüsüñi ey āh-ı nedāmet
Pervāza gel it künbed-i devvāra
teşebbüs

künc-i ğam:

1. **künc-i ğamda:-da**

Gazel 286

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam köşesi.

Künc-i ğamda bulamam zerrece
taħrîk-i mecāl
Çîn-i dāmānım olub pāyıma zencîr
gibi

2. **künc-i ğamda:-da**

Gazel 26

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gam köşesi.

Bilür olmuşum şikeste künc-i ğamda
zār u ħaste
Ğarîbî o şūĥ-ı meste derdi söylemek
ne ħacet

3. **künc-i ğamda: -da****Gazel 101**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Gam köşesi.*Sipih-r-i sifle-perver devr ider başımda
miḥnetleVücüdüm künc-i ğamda merkez-i
pergârdır sensiz4. **künc-i ğamda: -da****Gazel 163**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gam köşesi.*Eyle güşâde çeşm-i kerem bir kez ey
güzelGör künc-i ğamda ḥâli nedir
mübtelâlarıñ**künc-i ğurbet:**1. **künc-i ğurbetde: -de****Gazel 80**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Gurbet köşesi, yalnızlık köşesi.*Neşât-âmîz-i mâtemdir Ğarîbî künc-i
ğurbetdeLeb-i pür-ḥandesî bir dîde-i giryâna
dönmüşdür**künc-i leb:**1. **künc-i lebiñde: -iñ, -de****Gazel 86**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dudağın kenarı.*Bağdım sipih-r-i ḥüsnüñe ḥâliñde ben
gibiKünc-i lebiñde bağı yanuk bir
sitâredir**küstâh:**1. **küstâhlıqla: -lıq, -la****Gazel 236**

Mısra: 6

*Terbiyesizlik, edepsizlik.*Bir göz açınca ṭurduñ mi 'râcî 'arşa
ḫurduñ

Küstâhlıqla urduñ pîş-i Ḥudâ'da zânû

küşte-i tiğ-i nigâh-ı ğamze-i cellâd:1. **küşte-i tiğ-i nigâh-ı ğamze-i****cellâdıñım: -iñ, -ım****Muhammes 2**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Cellad gibi öldürücü bakış
kılıcının öldürdüğü.*Bildi 'âlem kim eyâ Şîrîn-sûḫan
Ferhâd'ıñımKüşte-i tiğ-i nigâh-ı ğamze-i
cellâdıñım**-L-****lâf:**1. **lâf:****Gazel 147**

Mısra: 6

*Bayağı söz, boş lakırdı.*Ḥüsnüñe ḫarşu ṭurub 'arz-ı cemâl
itdigine

Yüzini lâf ü dürüg ile siyâh itdi çerâğ

2. **lâf:****Gazel 264**

Mısra: 5

*Bayağı söz, boş lakırdı.*Lâf söz eylesün şem' ki
pervâneleriñ

Çokdur esrâr-ı muhabbet leb-i
hâmûşunda

lâf eyle-:

1. lâf eylerim:-r, -im

Gazel 64

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Konuşmak, söylemek.

Değil lâf eylerim merdâne dîvân-ı
feşâhatde
Bilür 'âlem ki kıdrim şân ile
şevketden a'zamdır

lağzide ol-:

1. lağzide oldı:-dı

Gazel 288

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sürçmek, kaymak.

'Âşık göz açdı seyr ide rûy-ı laîfine
Lağzide oldı gerdene pây-ı nezâresi

2. lağzide olmasun:-ma, -sun

Gazel 287

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sürçmek, kaymak.

Sürme Garîbi vaşf-ı sürînde ol
mehiñ
Lağzide olmasun kalemîñ rahş-ı eblakı

lağzide-pây-ı eşheb-i hâme:

1. lağzide-pây-ı eşheb-i hâme:

Gazel 251

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kalemin kır atının ayağı kaymış.

Kalem-keş ol bütüñ vaşf-ı şerînde
şitâb itme

'Înân-keş sūr olur lağzide-pây-ı eşheb-
i hâme

lahd:

1. lahd:

Gazel 54

Mısra: 12

Mezar.

Olduğda cism-i zârım her kânde düşse
ğam yok
Cânâ şehîd-i gamzeñ lahd ü mezârı
n'eyler

laht:

1. laht:

Gazel 62

Mısra: 2

Parça.

Göñül ne meyl-i câh eyler ne kayd-ı
tâc u taht ister
Hadeng-i gamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

2. laht:

Gazel 62

Mısra: 2

Parça.

Göñül ne meyl-i câh eyler ne kayd-ı
tâc u taht ister
Hadeng-i gamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

lahza:

1. lahza:

Gazel 92

Mısra: 3

An, kısa zaman.

Dil-i bî-tâb-ı 'âşık gibi bir lahza karar
itmez
Hayâl-i 'ârızın bilmem dil-i sîm-âba
düşmüştür

2. laḥza:**Muhammes 1**

Mısra: 34

An, vakit.

Ne maḫşūd üzre bir dem 'işret-i
 eyyāma me'mūrum
 Ne bir laḥza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
 mesrūrum

lāl:**1. lāl:****Muhammes 2**

Mısra: 18

Dilsiz.

Sevdigim vīrāne-i peyk-i ḥayāl itdiñ
 beni
 'Arz-ı ḥāl itmekden ey şeh-zāde lāl
 itdiñ beni

2. lāl:**Terci-bend 1**

Mısra: 4

Dilsiz.

Ser-māye-i 'ömrüm şeh-i ḥübān-ı
 cihānım
 'Arz eylemeden ḥālimi lāl oldı
 zebānım

3. lāl:**Terkib-bend 1**

Mısra: 49

Dilsiz.

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
 ise
 Ḳāmetim şınsın eger serve nigāh itdim
 ise

4. la'lim:-im**Gazel 261**

Mısra: 18

Yakut, değerli kırmızı taş.

Ol şūḥ görüb bu ḡazelim didi Ğarībī
 La'lim gibi biñ dürlü ḥalāvet var
 içinde

5. la'liñ:-iñ**Gazel 15**

Mısra: 13

Sevgilinin kırmızı dudağı.

Bu ḥaste Ğarībī'ye eyler mi şifā la'liñ
 Bī-çāresine başka tedbīr ide mi yā Rab

6. la'lin:-in**Gazel 50**

Mısra: 12

(Sevgilinin kırmızı) dudağı.

Çekme elem Ğarībī ki bir böyle vaḫt
 olur
 La'lin o şūḥ merhem-i dāğ-ı derün ider

7. la'liñ:-in**Gazel 175**

Mısra: 11

(Sevgilinin kırmızı) dudağı.

La'liñ getir tebessüme ızḥār-ı mu'ciz
 it
 Müştāk-ı feyż-i mu'cize-güftarıñım
 seniñ

8. la'liñ: -iñ**Gazel 195**

Mısra: 2

(Sevgilinin kırmızı) dudağı.

Vişāliñ görmedim ḥasretle giryān
 olmadan evvel
 Müyesser olmadı la'liñ yürek ḳan
 olmadan evvel

9. la'liñde:-iñ, -de**Terci-bend 1**

Mısra: 13

Dudak.

La'liñde iken dāru-yı bīmār-ı
 muḥabbet

Meyliñ var ise itmege ey yār-ı
muḥabbet

lāl it-:

1. **lāl itdiñ:-diñ**

Gazel 198

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

*Konuşamaz duruma sokmak,
susturmak.*

Ḥayāl-i gül-şen-i rengīn-i rüy-ı dil-
firībiñle
Zebān-ı ‘andelīb-i nuṭkumı lāl itdiñ ey
zālīm

lāle:

1. **lāle:**

Gazel 129

Mısra: 4

Lale çiçeği.

Cüş-ı tebḥāle degildir lebleriñde rū-
nümā
Bāğ-ı ḥüsnüñde idüb dāğ-ı derüñüñ
lāle ‘arz

lāle-gün:

1. **lāle-gün:**

Gazel 50

Mısra: 2

Lale renkli, kırmızı.

Sevdā-yı ‘aşq dīdemizi baḥr-ı ḥün ider
Seyl-āb-ı girye çehremizi lāle-gün ider

lāle-hadd:

1. **lāle-hadd:**

Gazel 82

Mısra: 2

Lale yanaklı.

Bizim bir nāzenīn-i şüh-ı şeh-
r-ı aşūbumuz vardır

Ḥırāmān serv-i ḳadd bir lāle-ḥadd
mergūbumuz vardır

lāle-i ḥamrā:

1. **lāle-i ḥamrā:**

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kırmızı lale.

Ne maḥbūbuñ ḥayāl-i ḥālī naḳş olmuş
derüñüñde
Bu dāğ-ı sīnede ey lāle-i ḥamrā ne
söyleller

lāle-sitān ol-:

1. **lāle-sitān olmayıcaḳ:-ma, -y, -ıcaḳ**

Gazel 158

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Lale bahçesi olmak.

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sīne-
sezā
Gün-be-gün dāğ ile bir lāle-sitān
olmayıcaḳ

lāle-zār eyle-:

1. **lāle-zār eyler:-r**

Gazel 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Lale bahçesi yapmak.

Şevḳ-i ruḥsār ile dil müstāgnidir her
zevḳden
Sīnemi dāğ-ı muḥabbet lāle-zār eyler
baña

lāle-zār ol-:

1. **lāle-zār oldı:-dı**

Gazel 251

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Lale bahçesi olmak.

Fezâ-yı sîne hûn-âb-ı gözümünden lâle-
zâr oldu
Yazınca hûn-ı dilden ol perî-rüyâna
nâme

la 'l-i âteş-reng:

1. la 'l-i âteş-rengden:-den

Gazel 268
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Ateş renkli, kırmızı şarap.

Baňa ol la 'l-i âteş-rengden bir cām-ı
mемlū şun
Ki çokdan intizâr-ı va' de-i ihsānıñım
sākī

la 'l-i dudağ:

1. la 'l-i dudağı:-i

Gazel 118
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Parlak kırmızı renkli dudak.

Ġarībī dāğıma la 'l-i dudağı urdı
nemek
O gonçe kân-ı nemek deñlü pür-
melâhat imiş

la 'l-i lebi:

1. la 'l-i lebi:-i

Gazel 21
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Lal taşına benzeyen kırmızı
dudak.*

Ey la 'l-i lebi mâye-i güftâr-ı şefâ'at
Dürç-i deheniñ mañzen-i esrâr-ı
şefâ'at

2. la 'l-i lebi: -i

Gazel 58
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Lal taşına benzeyen kırmızı
dudak.*

Ol âfetiñ ki la 'l-i lebi dil-firîbdır
Şahbâ-yı vaşlı kimlere bilmem
naşîbdır

3. la 'l-i lebi:-i

Gazel 202
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*Lal taşına benzeyen kırmızı
dudak.*

Şahbâ gibi güftârı mest eyledi 'uşşâkı
La 'l-i lebi cānāniñ peymāne midir
bilmem

4. la 'l-i lebiñ:-iñ

Gazel 96
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
*Lal taşına benzeyen kırmızı
dudak.*

Ol la 'l-i lebiñ yādı ile şimdi Ġarībī
Mey-hānede mañmūr-ı mey-i pīr-i
muğānuz

5. la 'l-i lebiñ: -iñ

Gazel 75
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Lal taşına benzeyen kırmızı
dudak.*

Dāğ-ı dilime la 'l-i lebiñ oldu nemek-
pūş
Ol hānde-i şīrīniñe bilmem ne diyerler

6. la 'l-i lebiñ: -iñ

Gazel 129
Mısra: 1
Kelime Tipi: -

Lal taşına benzeyen kırmızı dudak.

Tāb-ı tebden eylemiş la‘l-i lebiñ
tebhāle ‘arz
Eylemiş girdāb-ı āteş şu‘le-i cevvēle
‘arz

7. **la‘l-i lebin:-in**

Gazel 287

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lal taşına benzeyen kırmızı dudak.

Ĥande henüz la‘l-i lebin itmemiş
güşād
Tāze bu bāğıñ açsa gerek gönçe
zanbakı

8. **la‘l-i lebinden:-in, -den**

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lal taşına benzeyen kırmızı dudak.

Geldi gönül ki la‘l-i lebinden naşīb ala
Mār oldu genc-i ĥüsnüne zülf-i siyāh-ı
kec

la‘l-i lebi rengin:

1. **la‘l-i lebi rengin:**

Gazel 238

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Renkli lal taşına benzeyen dudak.

Ne la‘l-i lebi rengin ne ĥāl ü ĥaṭ-ı
müştgin
Ruḥsāra gül-i nesrīn ĥoş-ṭurfe-
çemendir bu

la‘l-i nemek-dān:

1. **la‘l-i nemek-dāniñ:-iñ**

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tuzluğun kırmızı yakut taşı.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la‘l-i
nemek-dāniñ
Bu nāz u naḥvete ey gönçe-i ra‘nā ne
söyleller

la‘l-i ruhsār:

1. **la‘l-i ruhsār:**

Muhammes 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Lal gibi (kırmızı) yanak.

Ṭavḳ-ı ġamda ḳumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü ḳāmet la‘l-i ruḥsār
el-amān

2. **la‘l-i ruhsāra:-a**

Gazel 183

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Lal gibi (kırmızı) yanak.

Ĥırāş-ı sīneden nāḥun-ı ḥasret döndi
mercāna
Yeter ey dīde-i cān la‘l-i ruḥsāra ṭaleb-
kār ol

3. **la‘l-i ruhsārdaki:-da, -ki**

Gazel 162

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Lal gibi (kırmızı) yanak.

Reşkden eyledi ser-menzilini āb-ı
ḥayāt
La‘l-i ruḥsārdaki ḥāline Hindū diyerek

lāmi‘ ol-:

1. **lāmi‘ olsun:-sun**

Gazel 143

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Parlamak, parlak olmak.

Dest-i ümīde girmez dāmān-ı vaşl-ı
yāri
Şem‘-i hayālīñ olsun fānūs-ı dilde
lāmi‘

lāne:

1. **lāneden:-den**
Gazel 131
Mısra: 14
Yuva, ev.

Ey murğ-ı dil āzādelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lāneden
i‘rāz

2. **lāneden:-den**
Gazel 8
Mısra: 14
Yuva, kuş yuvası.

Olur āvīze-i çengāl-i ‘ukāb-ı ‘iṣyān
Lāneden eylese pervāz ‘aṣāfir-i du‘ā

3. **lānedir:-dir**
Gazel 4
Mısra: 6
Kuş yuvası.

‘Ālem-i lāhūt cevlnān-geh semend-i
nāzīña
Şāh-bāz-ı emriñe bir lānedir ‘arş-ı ‘alā

lāne-i ‘aşk:

1. **lāne-i ‘aşk:**
Gazel 152
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Aşk yuvası.

Hüsni-i hūbāna Ğarībī olamazdı
meftūn
Olmasaydı ser-i sevdā-zedesi lāne-i
‘aşk

lāne-i zenbūr:

1. **lāne-i zenbūrdan:-dan**
Gazel 108
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Arı yuvası.

Hadeng-i cevri ile sūrāh sūrāh olduğın
seyri it
Ser-ā-pāy-ı vücūdum lāne-i zenbūrdan
qalmaz

lāt ü menāt:

1. **lāt ü menāt'ı:-ı**
Gazel 159
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lāt ve Menāt isimli putlar.

Lāt ü Menāt'ı eyledi pā-māl mu‘cizeñ
Aşnāmiñ āb-ı rüyını dökdi mehābetiñ

lāy-ı hum-ı mey-hāne:

1. **lāy-ı hum-ı mey-hāne:**
Gazel 166
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
*Meyhanedeki şarap küpünün
dibindeki tortu.*

Merhem-i kāfūrı olmaz çāre-sāz-ı dāğ-
ı ‘aşk
Sūz-ı dil tebrīdine lāy-ı hum-ı mey-
hāne çek

2. **lā-yı hum-ı mey-hānelerden:-ler, -
den**
Muhammes 3
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
*Meyhanedeki şarap küpünün
dibindeki tortu.*

Façağ lā-yı hum-ı mey-hānelerden
tütüyā başdır

Meded iskencebîn-i bâde ile cāmeye
başdır

lâyık:

1. lâyıķ:

Gazel 157

Mısra: 6

Uygun, yaraşır, münâsip.

Her bir şanemiñ hüsüne bir güne
göñül vir
Sille urlur kâ`idedir şürete lâyıķ

lâyık degil:

1. lâyıķ degil:

Gazel 157

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hak etmemek, layık olmamak.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lâyıķ
Her aşlı denī kimse degil ni`mete lâyıķ

lâyık gör-:

1. lâyıķ gör:

Gazel 157

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Yakıştırmak, uygun görmek.

Der-gâh-ı kerem-kâra rücū` oldı
Ġarībī
Redd eyleme `afv it anı gör rahmete
lâyık

2. lâyıķ göremez:-emez

Gazel 157

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Yakıştırmak, uygun görmek.

Her kimse olur haddi kadar rütbeyle
nâ`il
Her bir seri Mevlâ göremez devlete
lâyık

3. lâyıķ görmese:-me, -se

Gazel 94

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Uygun bulmak, münâsip görmek,
yaraştırmak.*

Kimiñ kim bahtını iķbâle lâyıķ
görmese gerdün
Zamân-ı haşre dek tîġ-i murâdı âb-dâr
olmaz

4. lâyıķ görsün:-sün

Gazel 157

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Yakıştırmak, uygun görmek.

Yâ Rab beni bu cürm ü haţâ ile
habībīñ
Görsün mi `aceb encümen-i ümmete
lâyık

lâyık ol-:

1. lâyıķ ola:-a

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Lâyık, uygun, yaraşır olmak.

Bir sâde nigehten dil-i âvâre ne
bulsun
Bir böyle kerem kıł ki ola minnete
lâyık

2. lâyıķ olamaz:-a, -maz

Gazel 157

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uygun olmak, hak etmek.

Sırr-ı deheniñ `aşık-ı dīvâne ne bilsün
Der-bân olamaz şâh ile her şöhbete
lâyık

3. **lāyık olamaz:** -a, -maz

Gazel 157

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uygun olmak, hak etmek.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni‘mete lāyık

lāzım:

1. **lāzım:**

Gazel 218

Mısra: 17

Gerekli.

Fiğān-ı āsumān-süz-ı Ğarīb’dir hāzer
lāzım
Efendim tāze vü tersin güzelsin nev-
civānsın sen

leb:

1. **lebde:-de**

Gazel 253

Mısra: 11

Dudak.

İntizārıñla gözüm kapuda cānım lebde
İriş imdādıma ey şubḥ-ı sa‘adet bu
gice

2. **lebi:-i**

Gazel 188

Mısra: 3

Dudak.

Nāz u refṯarı levendāne lebi çeşme-i
nāz
Ruḥı mercān kıvılcı elmalı zeneḥdānlı
güzel

3. **lebi:-i**

Gazel 267

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

Bir de gelsün kalemīñ cünbiş-i güftāra
lebi
Nakş ide şafḥa-i evrāka biraz na‘t-ı
nebi

4. **lebi:-i**

Terci-bend 3

Mısra: 19

(Sevgilinin) dudağı.

Biñ ḥattı benefşe lebi mey-gün ruḥı
rengīn
Biñ sīb-i zeneḥdānı güzel ḥüsni hoş-
āyın

5. **lebiñden: -iñ, -den**

Gazel 251

Mısra: 14

(Sevgilinin) dudağı.

Ğarībī ḳan içenler ḥasret-i ruḥsār ile
şimdi
Lebiñden nā’ il olmuşlar şarāb-ı la’l-i
gül-fāma

6. **lebiñden: -iñ, -den**

Gazel 70

Mısra: 1

Ağız, dudak.

Lebiñden ayru bāde şanma kim def’-i
ḥumār eyler
Muḥabbet āteşi sīnemde her dem pür-
şerār eyler

7. **lebiñden: -iñ, -den**

Gazel 12

Mısra: 1

Dudak.

Lebiñden gerçi şimdi māye-i i‘cāz olur
peydā
Ḥatıñ geldikde murğ-ı ḥüsnuñe pervāz
olur peydā

8. **lebiñden: -iñ, -den**

Gazel 7

Mısra: 8
(Sevgilinin) dudağı.

Göñül Kays-ı girībān-çāk-ı şahrā-yı
cünūnuñdur
Lebiñden şerbet-i sevdāyı şun güftāra
gel cānā

9. **lebine:-in, -e**

Gazel 59

Mısra: 10

(Sevgilinin) dudağı.

Kim ki 'aķīķ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı haşrde teşne lebine şu
gelür

10. **lebine:-in, -e**

Gazel 174

Mısra: 4

(Sevgilinin) dudağı.

Ṭurre-i zülf-i perīşāni gibi her sā'at
Lebine buse-zen ü pāyına üftāde idik

11. **lebleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 78

Mısra: 3

Dudak.

Mürde-i şad-sāli ihyā eylemekde
lebleriñ
Bir Mesīḥ-i mu'cize-güftār kendin
gösterür

12. **leblerin:-ler, -in**

Gazel 248

Mısra: 5

Dudak.

Bir kez o pençe leblerin ol māh-
tal'atın
Vehm eyledim ki cānım irişdi
dudağıma

13. **lebleriñde:-ler, -iñ, -de**

Gazel 129

Mısra: 3
Dudak.

Cüş-ı tebhāle degildir lebleriñde rū-
nümā
Bāğ-ı ḥüsñüñde idüb dāğ-ı derüñüñ
lāle 'arz

leb-ā-leb:

1. **leb-ā-lebdir:-dir**

Muhammes 1

Mısra: 12

Ağzına kadar dolu.

Tehīdir kāse-i ğurbet nevāl-i 'izz ü
rif'atden
Leb-ā-lebdir sebūy-ı sāğarı āb-ı
küdüretden

leb-be-leb:

1. **leb-be-leb:**

Gazel 184

Mısra: 4

Dudak dudağa, yakın olmak,
vakit geçirmek, baştan sona dolu
olmak, ağzına kadar dolu olmak.

Sākī getür piyāle ki bir ḥayl-i
müddedür

Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
degil

leb-beste eyle:-

1. **leb-beste eyle:**

Gazel 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Suskun olmak.

Eyle güftār-ı talebden deheniñ leb-
beste

Ki kıatı mülzem olur merdüm-i da'vā-
yı taleb

leb-i bintü'l-'ineb:**1. leb-i bintü'l-'inebi:-i****Gazel 228**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Şarap) Üzümün kızının dudağı.

Çengin alsun eline Zühre ola rakş-āver
 Leb-i bintü'l-'inebi emmege erler
 gelsün

leb-i cām:**1. leb-i cām:****Gazel 268**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Kadehin kenarı.

Ġarībī'em leb-i cām u ruḥ-ı dil-berden
 el çekme
 Bu ümmīd ile bir dil-beste-i
 devrāniñim sākī

leb-i cū:**1. leb-i cū:****Gazel 139**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Irmağın ağzı, kıyısı.

İhtiyār elde koyar mı harekāt-ı sākī
 Leb-i cū ḥande-i gül bāde-i nāb ey
 vā'iz

leb-i dil-ber:**1. leb-i dil-berde:-de****Gazel 33**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağı.

Pençe-i sākide 'uṣṣāk-şifat kan ağlar
 Leb-i dil-berde döner bir gül-i ḥandāna
 kadeḥ

leb-i güftār:**1. leb-i güftāra:-a****Gazel 29**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağının sözü.

Keyfiyyet-i esrār-ı ilāhī dimeden kııl
 Engüşt-i sükütı leb-i güftāra teşebbüs

2. leb-i güftārdan:-dan**Gazel 279**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağının sözü.

Ġarībī ḥāmeve pey-rev olunca ṭab'-ı
 çālākım
 Leb-i güftārdan biñ yerde engüşt-i
 nedem başdı

3. leb-i güftārıma:-ım, -a**Gazel 8**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağının sözü.

Leb-i güftārıma lütfuñla güşāyiş vir
 kim
 Tā dehānımda zebān eyleye taqrīr-i
 du'ā

leb-i ḥāmūş:**1. leb-i ḥāmūşunda:-un, -da****Gazel 264**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Suskun dudak.

Lāf söz eylemesün şem' ki
 pervāneleriñ
 Çoқdur esrār-ı muḥabbet leb-i
 ḥāmūşunda

leb-i la'li:**1. leb-i la'li:****Gazel 26**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Lal taşı gibi kırmızı olan dudak.

Leb-i la'li gönçe-i nâz kâdi serv-i
cılve-perdâz
O nigâh-ı şûh-ı şeh-bâz oldu mest-i
câm-ı nahvet

2. leb-i la'liñle:-iñ, -le**Gazel 218**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Lal taşı gibi kırmızı olan dudak.

İder şermende sîb-i bâğ-ı Firdevs'i
zenehdânîñ
Leb-i la'liñle bir berg-i gül-i nûkhet-
feşânsın sen

leb-i mukrâz-ı ecel:**1. leb-i mukrâz-ı ecel:****Gazel 147**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ölümün makasının ucu.

Rişte-i medd-i hayâtım leb-i mukrâz-ı
ecel
Kaṭ' idüb hüsnuñe çün germ-i nigâh
itdi çerâğ

leb-i nâtıka-perdâz-ı lisân-ı 'arabî:**1. leb-i nâtıka-perdâz-ı lisân-ı 'arabî:****Gazel 267**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Arap lisanının düzgün söz
söyleyen dudağı.*

Bu güneh-kâr u siyeh-rû 'Acemî'den
giçme
Ey leb-i nâtıka-perdâz-ı lisân-ı 'Arabî

leb-i nefrîn:**1. leb-i nefrîni:-i****Gazel 14**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kınanmış dudak.

Leb-i nefrîni bâz itmeme rakîbîñ cânına
likîn
Dil-i kândîl-i âmâlinde bir nûr
olmasun yâ Rab

leb-i pejmürde:**1. leb-i pejmürde:****Gazel 57**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

solgun dudak.

Cebînim ârzü-mend-i cebîni
âstânîñdır
Leb-i pejmürde bûs-ı sâha-i eyvâna
ḥasretidir

leb-i peymâne:**1. leb-i peymânedden:-den****Gazel 271**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kadehîñ kenarı, dudağı.

Neşâṭ-ı bûs-ı la'liñ biñ leb-i
peymânedden giçdi
Budur vechi ki şofî sâkiden mey-
hânedden giçdi

leb-i pür-hande:**1. leb-i pür-handesi:-si****Gazel 80**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Gülümseyen dudaklar.

Neşât-âmîz-i mâtemdir Ğarîbî künc-i
ğurbetde
Leb-i pür-ħandesî bir dîde-i giryâna
dönmüşdür

leb-i pür-nâtıka-i mu‘cize-fermâ:

1. **leb-i pür-nâtıka-i mu‘cize-fermâya:**-y, -a

Gazel 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Mucize emreden çok düzgün
konuşan dudak.*

Gül-bün-i bâğ-ı hayâtımda biten
gönçe-i ter
Leb-i pür-nâtıka-i mu‘cize-fermâya
fedâ

leb-i şîrîn-i cām:

1. **leb-i şîrîn-i cām:**

Gazel 178

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kadehin tatlı dudağı.

Ķanâ‘at-kerdeyüz ħün-ı cigerle şîşe-i
dilden
Leb-i şîrîn-i cām ü gerden-i mînâdan
el çekdik

leb-i yâr:

1. **leb-i yâra:**-a

Gazel 232

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağı.

Düşsün hezâr raĥne sitemden
derûnuma
Dendân-ı sîn-i büse leb-i yâra
degmesün

lebîb:

1. **lebîbi:**-i

Terci-bend 3

Mısra: 32

Akıllı kişi.

Biñ Şâm u Ħaleb dil-beri biñ Mışr
ħabîbi
Biñ Çîn ü Ħıta meh-veşi biñ Rûm
lebîbi

leb:

1. **lebim:**-im

Gazel 181

Mısra: 2

Dudak.

Bir vaşl için ey meh beni ibrâma
düşirdün
Ħasretle lebim bûs-ı leb-i câma
düşirdün

2. **lebiñ:**-iñ

Gazel 47

Mısra: 4

(Sevgilinin) dudağı.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırrına
‘âşık

Ey gönçe lebiñ mâ‘il-i güftâr degildir

3. **lebiñ:** -iñ

Gazel 79

Mısra: 11

(Sevgilinin) dudağı.

Gönlüm esîr-i zülfdür ammâ lebiñ
emer
Tütî kafesde zâr ise şekerle beslenür

4. **lebiñ:** -iñ

Gazel 134

Mısra: 8

(Sevgilinin) dudağı.

N'ola her heftde bir tâze kılsa ‘ömr-i
cävîdin

Lebiñ āb-ı hayātından içer Şu sebze-
zār-ı hıtt

leb-teşne:

1. **leb-teşnedir:-dir**

Gazel 198

Mısra: 3

Susamış, arzulu.

Çatı leb-teşnedir āb-ı dem-i ŐemŐiriñe
cānım

N'içün bir nice gүн őrtilimde ihmāl
itdiñ ey zālīm

lehce-i gűftār:

1. **lehce-i gűftārıña:-ıñ, -a**

Gazel 53

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Şiir tarzı.

Virür nazm-ı teriñ feyz-i sűhan bezm-i
aħıbbāya

Garıbı lehce-i gűftārıña dűrr-i 'Aden
dirler

lehce-i Őirın-zebān:

1. **lehce-i Őirın-zebānına:-ın, -a**

Gazel 263

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tathı dilli lehce.

Dil bűlbűl oldu reng-i ruħ-ı ergűvānına
Cān mā'il oldu lehce-i Őirın-zebānına

lem 'a-i dıdār:

1. **lem 'a-i dıdāra:-a**

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gűzel yűzűn parıltısı.

Cān itse n'ola lem 'a-i dıdāra teŐebbűŐ
Hār itmededir dāmen-i gűl-zāra
teŐebbűŐ

lem 'a-i ruħsār:

1. **lem 'a-i ruħsārına:-ın, -a**

Gazel 41

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yűzűn parlak ıŐıđı.

Pervānede yoğ lem 'a-i ruħsārına tākāt
Meh nāŐıyesi āyine-i mihr-i cilādır

leme 'āt:

1. **leme 'ātıyla:-ı, -y, -la**

Gazel 197

Mısra: 9

Parıltılar.

Leme 'ātıyla ider 'ālemi Şafvet-hāne
Dest-i hűbāna 'aceb mevc-i Őafādır
hātem

leŐker-i ārzű:

1. **leŐker-i ārzű:**

Gazel 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Arzu askeri.

Őafha-i Őāf-ı rűyına cűŐiŐ-i tāze mű
gelür

GűŐe-i teng-i hātıra leŐker-i ārzű gelür

leşker-i bı-dād:

1. **leşker-i bı-dādıña:-ıñ, -a**

Gazel 219

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zulűm askeri.

Gencîne-i cân leşker-i bî-dâdıña pā-
māl
Bīmār tenim dîde-i fettāniña qurbān

leşker-i hatt:

1. leşker-i hatt:

Gazel 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayva tüyleri askeri.

Deprendi leşker-i hatt iklīm-i hüsni
başdı
Āyīne-i ümīde qondı gubār-ı hasret

leşker-i iblis:

1. leşker-i iblis:

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şeytanın askeri.

Sevād-ı hattıñ aldı āb u táb-ı reng-i
ruhsarıñ
Metā'-ı dīne ārī leşker-i İblīs reh-
zendir

leşker-i peyk-i hayāl:

1. leşker-i peyk-i hayāl:

Gazel 203

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hayal habercisinin askeri.

Leşker-i peyk-i hayāl ile harāb oldı
göñül
Gerd-i külfetle Ğarībī yine ta'mır
idelim

leşker-i yağmā:

1. leşker-i yağmā:

Gazel 269

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yağma askeri.

Gül-istān-ı ruḥ-ı dil-dār yetdi leşker-i
yağmā
Ğarībī Yūsuf-ı dil düşmege çāh-ı
zeқан qaldı

leşker-i yağmā-yı taleb:

1. leşker-i yağmā-yı taleb:

Gazel 18

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Arzunun yağma askeri

Girmesün hātırınıñ hāne-i 'işmet-
gehine

Pāy-māl itmek için leşker-i yağmā-yı
taleb

leṭāfet:

1. leṭāfet:

Gazel 261

Mısra: 16

Hoşluk, güzellik, incelik.

Bilmem ne belā naḥldir ol serv-i qadiñ
kim
Her güne hırām itse leṭāfet var içinde

2. leṭāfetde:-de

Gazel 225

Mısra: 11

Güzellik, incelik.

Gül eylerse ruḥuñla da'vi-i nüzhet
leṭāfetde
Bahār-ı hüsüne şermendelik hār-ı
zevāl olsun

3. leṭāfetden:-den

Gazel 28

Mısra: 3

Latiflik, hoşluk.

Bu kâmet ile servi le'âfetden utandır
 Kûmrîniñ işin tavk-ı muhâbbetde
 tamâm it

levendâne:

1. levendâne:

Gazel 188

Mısra: 3

Asker gibi, yiğitçe.

Nâz u reftârı levendâne lebi çeşme-i
 nâz
 Ruḥı mercân kıvımlı elmalı zenehdânlı
 güzel

levh-i beden:

1. levh-i bedenden:-den

Gazel 153

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Beden levhası.

Naḳş-ı ğamı mahv eylemedi levh-i
 bedenden
 Deryâ-şüde hûn-ı dil-i rüsvâdan
 uşandıḳ

levh-i dil-i 'âşık:

1. levh-i dil-i 'âşıkdan:-dan

Gazel 138

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşığın gönül sayfası.

Zülfeyn-i girih-gîri ruḥsâra tağıdsam
 dir
 Levh-i dil-i 'âşıkdan bir şânedden eyler
 ḥazz

levh-i pehlü:

1. levh-i pehlüsü:-sı

Muhammes 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Beden sayfası.

O tıflıñ taḥta-i ta'lime dönmüş levh-i
 pehlüsü
 Divân-ı ḥoḳḳa-i sîmînine herkes kalem
 başdı

levh-i sîne:

1. levh-i sîne:-de

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül sayfası.

N'ola naḳş itsem ḥayâl-i yâri levh-i
 sîne
 İttihâd-ı zâtıdır Ferhâd'a şüretden
 murâd

2. levh-i sînesinde:-sin, -de

Gazel 94

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül sayfası.

Anı bir rütbe aġrâz ile eyler yirine
 nâzil
 Cihân durduḳca levh-i sînesinde
 inkisâr olmaz

leyl:

1. leyl:

Gazel 54

Mısra: 14

Gece.

Ḥâtır uşandı sensiz âmed-şüd-i
 nefesden
 Müştâḳ-ı ḥâl-i rüyuñ leyl ü nehârı
 n'eyler

leyl ü nehâr:

1. leyl ü nehârı:-t

Gazel 161

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz.

Bir sübḥa-i şad-dâne gibi leyl ü nehârı
Seccâde-i tâ'atde 'iâdetle giçürdik

leylâ:

1. **leylâ:**
Gazel 129
Mısra: 10
*Leyla ile Mecnun hikâyesinin
kadın kahramanı.*

Ḥâtır-ı 'aşık hayâliyle tesellîdir yeter
İtmesün Leylâ yüzün Kays-ı perîşân-
hâle 'arz

2. **leylâ:**
Gazel 53
Mısra: 12
*Leyla ile Mecnun hikâyelerinin
kadın kahramanı.*

Benim 'aşkım görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnûn
Seniñ Şeh-nâme-i hüsnünde Leylâ bir
süḥan dirler

leyli-i 'âlem:

1. **leyli-i 'âlem:**
Gazel 220
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Âlemin Leyla'sı.

Hevâ-yı küyîñi yâd itmeden ey Leyli-i
'âlem
Benim teg 'âşık-ı ser-geşte Mecnûn
olmasun n'olsun

2. **leyli-i 'âlem:**
Terkib-bend 1
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Âlemin Leyla'sı.

Ġamiñ ey gönçe-dehân gönlimi
maḥzûn itdi
'Aşkıñ ey Leyli-i 'âlem beni Mecnûn
itdi

leyli-i hûbân:

1. **leyli-i hûbân:**
Gazel 73
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Güzellerin Leylası.

Görenler hüsnüñüñ şeydâsını ey Leyli-
i hûbân
Ne söyleller cünûn-ı Kays'dan yâbâne
söyleller

leyli-i zamâne:

1. **leyli-i zamâne:**
Gazel 201
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zamanın Leyla'sı.

Ey Leyli-i zamâne görelden cemâliñ
Dâmân-ı deşt-i 'aşkda Mecnûn degil
miyim

lezîz:

1. **lezîz:**
Gazel 40
Mısra: 1
Güzel, hoş.

Ey cemâliñ âfitâb-ı 'âlem-ârâdan lezîz
Meh cebîniñ 'aksi mir'ât-i mücellâdan
lezîz

2. **lezîz:**
Gazel 40
Mısra: 2
Güzel, hoş.

Ey cemāliñ āfītāb-ı 'ālem-ārādan lezīz
Meh cebīniñ 'aksi mir'āt-i mücellādan
lezīz

3. **lezīz:**

Gazel 40

Mısra: 4

Güzel, hoş.

Reng-i ruhsārīñ alub yāķūtuñ āb u
tābını
Şerbet-i lā'ı-lebiñ cām-ı muşaffādan
lezīz

4. **lezīz:**

Gazel 40

Mısra: 6

Güzel, hoş.

Ġamze-i hūn-rīz-i şūhuñ tīg-i cellād-ı
każā
Çeşm-i mestiñ nergis-i maħmūr-ı
şehlādan lezīz

5. **lezīz:**

Gazel 40

Mısra: 8

Güzel, hoş.

Şafha-i rüyuñda zülfüñ sümbülistān-ı
hayāl
Nükhet-i reyħān-ı haţtıñ verd-i
hamrādan lezīz

6. **lezīz:**

Gazel 40

Mısra: 10

Güzel, hoş.

Ķumri-i 'aşķa kemend-i kākülüñ tavķ-
ı belā
Şīve-i ķaddiñ hırāmı serv-i ra'nādan
lezīz

7. **lezīz:**

Gazel 40

Mısra: 12

Güzel, hoş.

Māh-tāb-ı gerdeniñ şubħ-ı bināģuşıñ
seniñ
Her gören dir seyr-i envār-ı tecellādan
lezīz

8. **lezīz:**

Gazel 40

Mısra: 14

Güzel, hoş.

Devlet-i ehl-i tecerrüdden
bürehnelikdürür
Sāye-i dīvārdır dervīşe dünyādan lezīz

9. **lezīz:**

Gazel 40

Mısra: 16

Güzel, hoş.

Her kimiñ zātında var ise Ġarībī bir
hüner
Göstere bezm-i feşāhatde bu inşādan
lezīz

lezzet:

1. **lezzetdir:-dir**

Gazel 245

Mısra: 3

Tat, çeşni; zevk, haz.

Mey ü sākī hele ırsun yerinde başķa
lezzetdir
Şalınmak bāģda ş'ol serv-i ķadd-i
yāsemenlere

2. **lezzeti:-i**

Gazel 262

Mısra: 2

Tat, zevk.

Nüş eylediģiñ bāde-i rindāna ıyurma
Ol lezzeti aģzıñdaki dendāna ıyurma

3. **lezzetin:-in**

Gazel 50

Mısra: 3

*Herhangi bir şeyden alınan zevk,
haz, safâ.*

Çoymaz dimâğ-1 bülbül ala neş'e
lezzetin
Gül sāğarın çemende şabâ ser-nigün
ider

4. **lezzetin:-in**

Gazel 258

Mısra: 10

Lezzet, tat, zevk.

N'ola yād-1 ruḥuñla 'āşıkıñ yandırır
cânın kim
Bular pervâne 'aşkın lezzetin şem'in
ocağında

5. **lezzetini:-in, -i**

Gazel 91

Mısra: 9

Tat, zevk.

Bilmez erbâb-1 ğarâz şehd-i lebiñ
lezzetini
Kâfir enfâs-1 Mesîhâ'yı ne bilsün
nicedir

lezzet-i būs-1 ruḥ-1 sâde:

1. **lezzet-i būs-1 ruḥ-1 sâdeyi:-y, -i**

Gazel 107

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tüysüz yanağı öpmenin lezzeti.

Hem yine Hızır bilür âb-1 beğânıñ
kâdrin
Lezzet-i būs-1 ruḥ-1 sâdeyi herkes
bilmez

lezzetin al-:

1. **lezzetin almaz:-maz**

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zevk almak.

Hergiz nevâl-ḥ'ân-1 behiştinde lezzetin
Almaz dimâğ-1 zehr-i melâmet-
çeşîdemiz

2. **lezzetin almaz:-maz**

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zevk almamak.

Hergiz nevâl-ḥ'ân-1 behiştinde lezzetin
Almaz dimâğ-1 zehr-i melâmet-
çeşîdemiz

libâs-1 'âr:

1. **libâs-1 'ârdan:-dan**

Gazel 269

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ar, utanç elbisesi.

Gehî ḥâr-1 melâmetle gehî nâ-ḥün-1
ḥasretle
Libâs-1 'ârdan egnimde ancağ pîreñen
kaldı

lihâf-1 pür-maraż:

1. **lihâf-1 pür-marażda:-da**

Gazel 239

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hastalık dolu yorgan.

Lihâf-1 pür-marażda müy-1 âteş-
dîdedir cismim
Sen eyle bir devâ bu 'illet-i düşvâra yâ
Allâh

lik:

1. **lik:**

Gazel 240

Mısra: 7

Lâkin, ancak, ama.

Çokdur haṭā vü ma'şiyetim lîk var söz
Bende günâh ider mi ḳazâ senden
olmasa

2. **lîk:**

Gazel 8

Mısra: 4

Ama, fakat, lakin.

Vaḳti ma'lûm degil gerçi seherden
ğayı
Lîk evlâsı budur olmaya te'hîr-i du'â

3. **lîk:**

Gazel 10

Mısra: 2

Ama, fakat, lakin.

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña
Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

4. **lîk:**

Gazel 277

Mısra: 10

Ama, fakat, lakin.

Çekilür her ne ise cevri ü cefâ-yı gurbet
Lîk hicrân baña bir başka belâdır
şimdi

5. **lîk:**

Gazel 75

Mısra: 11

Ama, fakat, lakin.

Ḥasretle sefîd olduğın ey göz bilürim
lîk
Bu girye-i hûnîniñe bilmem ne
diyerler

lîkin:

1. **lîkîn:**

Gazel 14

Mısra: 11

Ama, lakin.

Leb-i nefrîni bâz itmeme rakîbîñ cânına
lîkîn
Dil-i ḳandîl-i âmâlinde bir nûr
olmasun yâ Rab

2. **lîkin:**

Gazel 156

Mısra: 10

Lakin, ama, fakat.

Dutdı sevâd-ı a'zamı ma'nâ-yı
nazmımız
Lîkin Ğarîbi sencileyin şâ'ir olmadık

3. **lîkin:**

Gazel 215

Mısra: 11

Ama, fakat, lakin.

Dilerim 'ömr-i beḳâ ola naşîbîñ lîkin
İnkisâr-ı dil-i 'uşşâḳ ile yeksân olasın

4. **lîkin:**

Gazel 229

Mısra: 2

Ama, fakat, lakin.

Göñül biñ kerre bezm-i yâre girsene
hürrem olmazsın
Girersin dîde-i gül-zâra lîkin şeb-nem
olmazsın

lisân-ı hâl:

1. **lisân-ı hâl:**

Tarih 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Hâl dili (sözle değil hâl ve
davranışla anlatma).*

Ben bu eyyâm-ı neşât-engîzden
şordum haber
Söyledi gerdün lisân-ı hâl ile bir hoş
maḳâl

lokma:**1. loḳma:****Gazel 142**

Mısra: 14

Aḡza bir defada alınıp götürülen yiyecek parçası.

Rezzāk viren rızķı virür mi saña
maḥlūk
Bir loḳma için eyleme insāna
tevaḳķu'

loḳmān:**1. loḳmān'a:-a****Gazel 262**

Mısra: 14

Hikmet ve hekimliḡin piri olarak kabul edilir. Kur'an'da oḡluna öḡütler verisi, onu tevhit ve ahiret konusunda uyardı, İlahi emirlere vasıta olması yönleriyle adından bahsedilir. Beyitte de Hz. Lokman'ın hekimliḡi ile dert arasında ilgi kurulmuştur.

Cān vir sitem-i dāḡ-ı muḥabbetle
Ġarībī
Bilmezlik idüb derdiñi Loḳmān'a
tuyurma

2. loḳmān'a: -a**Gazel 142**

Mısra: 10

Peygamber veya veli olarak tanınmış olan Hekim.

Bir şıḥhat için nabzıñı 'arz itme ṭabībe
Ey ḥaste-i 'aşķ eyleme Loḳmān'a
tevaḳķu'

loḳmān-ı çarḡ:**1. loḳmān-ı çarḡ:****Gazel 124**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Feleḡin Lokmanı.

Loḳmān-ı çarḡ derdime bir çāre
bulmadı
Ol serv-i nāz-ı şūḡ-ı gül-endāma ḳaldı
iş

loḳmān-ı felek:**1. loḳmān-ı felek:****Gazel 254**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Feleḡin Lokman'ı.

Marāz-ı 'aşķa Ġarībī nice mümkün
şıḥhat
Gelse Loḳmān-ı felek üstüne dermāni
ile

lü'lü'-yi 'aşķ:**1. lü'lü'-yi 'aşķ:****Gazel 48**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk incisi.*

Dil maḥzen-i cevāhir-i esrār-ı mihrdir
Lü'lü'-yi 'aşķ ḳatre-i eşķ-i terimdedir

lütf:**1. lütf:****Terci-bend 1**

Mısra: 7

Yardım, inayet, ihsan.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım
Ḳurtar beni Allāh için ey rūḡ-ı
revānım

2. lütf:**Terci-bend 1**

Mısra: 15

Yardım, inayet, ihsan.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

3. **lütf:**

Terci-bend 1

Mısra: 23

Yardım, inayet, ihsan.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

4. **lütf:**

Gazel 33

Mısra: 6

Bağış, kerem, cömertlik, ihsan.

Bādesiz meclisimiz ḥalka-i mātem-
kededir
Sāḳiyā lütf ile şun bir iki peymāne
ḳadeḥ

5. **lütf:**

Gazel 118

Mısra: 4

Bağış, kerem, cömertlik, ihsan.

Nevāl-i vaşlını iḥsān bilürdi ‘āşıkına
Bu ḡüne lütf velī ḳahrđan ‘ibāret imiş

6. **lütf:**

Terci-bend 1

Mısra: 31

Yardım, inayet, ihsan.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

7. **lütf:**

Terci-bend 1

Mısra: 39

Yardım, inayet, ihsan.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

8. **lütf:**

Terci-bend 1

Mısra: 47

Yardım, inayet, ihsan.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

9. **lütf:**

Terci-bend 1

Mısra: 55

Yardım, inayet, ihsan.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

10. **lütf:**

Gazel 273

Mısra: 3

İhsan, iyilik.

Oldum o şūḥa eylemeden lütf ü ilticā
İtmez ḳabül elde daḥı çāre ḳalmadı

11. **lütf:**

Gazel 281

Mısra: 13

Bağış, bağışlama, ihsan, kerem.

Lütf ile Ğarībī'ye baḳub didi o gül-ruḥ
Āyā bu bizim ‘āşık-ı bī-çāre degil mi

12. **lütf:**

Terci-bend 1

Mısra: 63

Yardım, inayet, ihsan.

Lütf eyle amān ḳoyma bu ḡamda ḳala
cānım

Ḳurtar beni Allāh için ey rūḥ-ı
revānım

13. **lüṭfa:-a****Terci-bend 2**

Mısra: 5

İyilik, güzellik.

Ġazab-ālūde nigāhıñ kılagör lüṭfa
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulḥa
cedel

14. **lüṭfi:-ı****Gazel 105**

Mısra: 2

Bağış, bağışlama, ihsan, kerem.

Bir şanemiñ şivesine mā'ilüz
Lüṭfi degil cevriñe de kā'ilüz

15. **lüṭfi:-i****Gazel 222**

Mısra: 3

Yardım, inayet, ihsan.

Hemān peymāneye lüṭfi şarāb-ı 'işve-
rīz olsun
Qoy andan 'aşıka būs-ı lebi 'ayn-ı
ḥarām olsun

16. **lüṭfuñ:-uñ****Gazel 21**

Mısra: 11

Yardım, inayet, ihsan.

Lüṭfuñ ile bu kemteriñi itme ferāmūş
Ol günde k'olur arada der-kār şefā'at

17. **lüṭfuñ:-uñ****Gazel 146**

Mısra: 3

Yardım, iyilik, ihsan.

Kesme lüṭfuñ ey ser-efrāzım men-i
üftādeden
Nūr-ı ḥürşıdi zemīnden āsumān itmez
dirīğ

18. **lüṭfuña:-uñ, -a****Gazel 5**

Mısra: 15

*Allah (c.c.)'ın kullarını güzellik
ve hoşluk ile muradına muvaffak
eylemesi.*

Var ümīdim lüṭfuña ol günde kim
teslīm olur
Destiñe miftāḥ-ı bāb-ı mağfıret yā
Ze'l-'atā

19. **lüṭfuñla:-uñ, -la****Gazel 206**

Mısra: 2

Bağış, kerem, cömertlik, ihsan.

Men-i nā-şadı bir ümmīd ile şād eyle
sultānım
Yıkılmış gönlümi lüṭfuñla ābād eyle
sultānım

20. **lüṭfuñla:-uñ, -la****Gazel 61**

Mısra: 13

Allah (c.c.)'ın inayeti, yardımıyla.

Lüṭfuñla oldı bürde ṭab'-ı Ġarībi rüşen
Ey Āşaf-ı melek-ḥū pāşā-yı pāk-i
manzar

21. **lüṭfuñla:-uñ, -la****Gazel 8**

Mısra: 15

Allah (c.c.)'ın inayeti, yardımıyla.

Leb-i güftārıma lüṭfuñla güşāyiş vir
kim
Tā dehānımda zebān eyleye taqrīr-i
du'ā

22. **lüṭfuyla:-u, -y, -la****Gazel 15**

Mısra: 12

Yardım, inayet, ihsan.

Eyler mi bizi iḥyā bir cur'ā ile sākī
Lüṭfuyla bu ṭoprāğı iksīr ide mi yā Rab

lütf eyle-:**1. lütf eyle:****Gazel 63**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İyilik ve ihsanda bulunmak.

Şimdi lütf eyle biraz 'aşık-ı bî-çāreye
kim

İtdigiñ çevre peşimān olacağsın āhir

2. lütf eyle:**Gazel 282**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Lutfetmek, iyilikte bulunmak, hoş muamele etmek.

Sāki lütf eyle biraz sende de inşāf
olsun

Bir kadeh bāde ile yād idegör aḥbābı

lütf ü 'atā:**1. lütf ü 'atā:****Gazel 221**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bağış ve yardım.*

İtme nigāh-ı merḥametiñ bendeden
dirīğ

Şehden gedāya lütf ü 'atā olmaz
olmasun

lütf u kerem:**1. lütf u keremi:-i****Gazel 15**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İhsan ve cömertlik.

Ma'müre-i ḥātır kim vīrāne-i ḳahrıdur
Lütf u keremi birle ta'mīr ide mi yā
Rab

lütf ü kerem:**1. lütf ü kereminden:-in, -den****Gazel 161**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İhsan ve cömertlik.

İrdik yine bir devlete lütf ü
kereminden

Her çend ki bir müdde ḳanā'atle
giçürdik

lütf-i 'amīm-i zāt-ı zevi'l-ḳadr:**1. lütf-i 'amīm-i zāt-ı zevi'l-ḳadr:****Gazel 66**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Şeref sahibi zatın umûmî lütfü.

Külfet-serāy-ı sīnemizi rüşen eyleyen
Lütf-i 'amīm-i zāt-ı zevi'l-ḳadr

Vānlı'dır

lütf-i 'azīz:**1. lütf-i 'azīzi:-i****Gazel 171**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüce lutf.

Ey Mısr-ı şehāvetde olan lütf-i 'azīzi
Zindāna düşen Yūsuf-ı Ken'an'ı
unutduñ

lütf-ı ḥak:**1. lütf-ı ḥak:****Gazel 1**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Allah'ın lutfu. Allah'ın bir şeyi ve

durumu yorgunluk ve sıkıntı
çektirmeden kullarına ihsan etmesi.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Hâk ol ağla ey
göñül
Hâsret-keşân-ı vaşl ider efgâna ibtidâ

-M-

ma'ânî-i bedî':

1. **ma'ânî-i bedî':**

Gazel 161

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eşsiz mana.

Zülfünde ma'ânî-i bedî' oldı muṭavvel
Bir muḥtaşar-ı ḥaṭṭı işâretle giçürdik

ma'ânî-i bedî'-i ḥüsn:

1. **ma'ânî-i bedî'-i ḥüsnüñ:-üñ**

Gazel 90

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzelliğın eşsiz manası.

Değil bî-hüdedir zülf-i muṭavvel devr-
i rüyunda
Ma'ânî-i bedî'-i ḥüsnüñ elbet bir
beyân ister

ma'cün:

1. **ma'cün:**

Gazel 11

Mısra: 7

Hamur kıvamına getirmek.

Neden terkîbdir fikr it ne ma'cün
oldığın añla
Dil-i gam-gîni mesrûr eylemekdir
pîşe-i şahbâ

ma'den-i esrâr-ı hikmet:

1. **ma'den-i esrâr-ı hikmet:**

Gazel 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hikmet sırrının kaynağı.

Ma'den-i esrâr-ı hikmet meyve-i bâğ-ı
vücûd
Şâhib-i mühr-i nübüvvet maḫhar-ı şıdķ
u şafâ

ma'den-i sîm:

1. **ma'den-i sîm:**

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gümüş madeni.

Râh-ı mihrâbdan in ma'den-i sîm
üstüne gel
Baķub ebrûsuna kıl sîne-i cânâna
heves

ma'düm:

1. **ma'düm:**

Gazel 100

Mısra: 10

Yok, var olmayan.

Bu 'âlem-i şafrâ vü bu erkân-ı 'anâşır
Ma'düm iken icâd-ı rûsûmunda
fehîmüz

mağrûr:

2. **mağrûrdur:-dur**

Gazel 136

Mısra: 12

Gururlanmış, kibirli.

Ḥaṭṭ gelür kâlâ-yı ḥüsnin kıymetin
eyler şikest
Ḥüsnüne mağrûrdur ol şûḫ-ı bî-pervâ
ğalaṭ

2. **mağrûrsun:-sun**

Gazel 221

Mısra: 9

Gururlanmış.

Şimdi egerçi hüsnuñe mağrursun velî
Hâtırda fikr-i rüz-ı cezâ olmaz
olmasun

mağrūr ol-:

1. mağrūr olma:-ma

Gazel 211

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Böbürlenmek, gururlanmak.

Zāhidin fi'li gibi hüsnuñe mağrūr olma
'Ameli zāyî' olur tã'ife-i hod-bīnin

mağz-ı 'ālem:

1. mağz-ı 'ālemi:-i

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Alemin içi, özü.

Mişāl-i cüy-ı şîr eylerdi mağz-ı 'ālemi
cārî
Eger destinde Ferhād'ın olaydı tîşe-i
şahbā

mağz-ı bahār:

1. mağz-ı bahārî:-ı

Gazel 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Baharın akli.

Ser-ā-ser ma'ni-i pīçidedir endîşe-i
şahbā
Yağar āteşlere mağz-ı bahārî rîşe-i
şahbā

mağz-ı küh-ı bī-sütün:

1. mağz-ı küh-ı bī-sütün'ı:-ı

Gazel 235

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bīsütün dağının içi.

Koy itsün mağz-ı küh-ı Bī-sütün'ı şîr-
veş cārî
Hurūş-ı 'aşkla Ferhād-ı Şîrîn-sāz
deprensün

mağz-ı ser:

1. mağz-ı serimden:-im, -den

Gazel 130

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kafanın içi.

Çüb-ı āteş-zededir cism-i nizārım
ğamdan

Dūd-ı sevdādır olan mağz-ı serimden
'arız

2. mağz-ı serinde:-in, -de

Gazel 168

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kafanın içi.

Mağz-ı serinde itdi revān-tîşe cüy-ı şîr
Şîrîni-i vişāline Ferhād olanlarıñ

māh:

1. māh:

Gazel 24

Mısra: 6

Ay yüzlü güzel.

Tenhā degil vücūdum rāh-ı
muḥabbetiñde

Var devletiñden ey māh dilde hezār-
ḥasret

2. māh:

Terci-bend 1

Mısra: 41

Ay, ay yüzlü güzel.

Ey māh yeter 'aşıka zecr ü elem eyle
İnşāf getir göñlüñe bir dem kerem
eyle

3. **māh:****Gazel 260**

Mısra: 11

Ay (sevgili).

Min-ba'd dirîğ eylemez ol māh vişâlin
Bir şubh eger vâkıf-ı hicrânım olursa

4. **māh:****Gazel 134**

Mısra: 11

Ay gibi güzel.

Çeker haclet o māh āyīnede gördükce
ruḥsārīñ
Ki gūyā kendi kendinden olupdur
şerm-sār-ı ḥaṭṭ

5. **māh:****Tarih 1**

Mısra: 34

Ay.

Türk ü tāz-ı ğamdan itsün Ḥaḳḳ
vücūdın bī-keder
Sābit olduğca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

6. **māha:-a****Gazel 66**

Mısra: 1

Ay, kamer.

Meyl eylemem sipihrde māha kim
ānlıdır
Cānım fedā o şūḥa ki ḳaşı kemānlıdır

7. **māha:-a****Gazel 113**

Mısra: 17

Ay, ay yüzlü güzel.

Ey Ğarībī āh-ı dil ol māha te'şir
eylemez
Ğālibā āteşde de tāb-ı ḥarāret
ḳalmamış

māh ü mihri:1. **māh ü mihri:-i****Gazel 166**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ay ve güneş.

Māh ü mihri çarḫda şermende ḳıl bir
ān ile
Ey Meh-i Ken'ān metā'-ı ḥüsnüñi
meydāna çek

mahalli:1. **maḥallini:-ni****Gazel 187**

Mısra: 9

Yer, mekan.

Gözet maḥallini sırrıñ nihān dut ey
'āşık
Ğüşād-ı perde-i rāz itmeniñ zamānı
degil

mā-ḥaşal:1. **mā-ḥaşal:****Gazel 288**

Mısra: 17

Elde edilen şey, sonuç; sözün kısası.

İtme melāmet iş oradan giçdi mā-ḥaşal
Düşdüm Ğarībī 'aşka nedir söyle
çāresi

mahbüb:1. **maḥbūba:-a****Gazel 165**

Mısra: 15

Sevgili, sevilen.

Göñül ol serv-i ḳadd maḥbūba eyler
nāmeler taḫrīr
İriş ey bāl-i ḳumrī şafḫa-i mektūba
mışdar çek

2. **maḥbūbın:-ın****Gazel 119**

Mısra: 6

Sevgili, güzel.

Ser-ā-pā kıl kalemle çekdi Mānī şüret-i şūḥuñ

Gelince sā'id-i sīmīnine maḥbūbın el çekmiş

3. **maḥbūbumuz:-umuz****Gazel 82**

Mısra: 6

Sevgili, güzel.

Ne var faḥr eylesün hūrşīd-i 'ālem-tāb ile gerdūn

Bizim de mihr ü māh-efrūz bir maḥbūbumuz vardır

4. **maḥbūbuñ:-uñ****Gazel 72**

Mısra: 9

Sevgili, güzel.

Ne maḥbūbuñ ḥayāl-i ḥāli naqş olmuş derūnuñda

Bu dāğ-ı sīnede ey lāle-i ḥamrā ne söyleller

maḥbūb-ı ḥudā ḥazret-i tāhā:1. **maḥbūb-ı ḥudā ḥazret-i tāhā'ya:-y, -a****Gazel 3**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Allah'ın sevgilisi Hazret-i Tāhā**(Hz. Peygamber).*

Rūḥum ol Aḥmed ü Hādī vü

Muḥammed Maḥmūd

Ya'ni maḥbūb-ı Ḥudā Ḥazret-i

Tāhā'ya feda

māh-cemāl:1. **māh-cemālinde:-in, -de****Gazel 176**

Mısra: 7

Ay yüzlü.

Ḥüsn-i güzeliñ faşl-ı bahārına irişdik
Çok ḥıdmet-i dey māh-cemālinde
bulunduğ

māh-efrūz:1. **māh-efrūz:****Gazel 82**

Mısra: 6

Aya ışık veren.

Ne var faḥr eylesün hūrşīd-i 'ālem-tāb ile gerdūn

Bizim de mihr ü māh-efrūz bir maḥbūbumuz vardır

maḥfi:1. **maḥfice:****Gazel 269**

Mısra: 4

Gizlice.

Vedā'ından degil ḥātır-ı ḥazīnim ey
perī ammā
Seniñle arada maḥfice maḥfice süḥan
kaldı

2. **maḥfice:-ce****Gazel 269**

Mısra: 4

Gizlice.

Vedā'ından degil ḥātır-ı ḥazīnim ey
perī ammā
Seniñle arada maḥfice maḥfice süḥan
kaldı

3. maḥfīdir:-dir

Gazel 266

Mısra: 11

Gizlenilmiş, gizli, saklı.

maḥfiyyen maḥfī olarak.

Seniñ çün gūne gūne zehrler maḥfīdir

ey ġāfil

Bu miḥmān-ḥāne-i kevn-i fenāniñ āb u
nānında

māh-ı cemāl:

1. māh-ı cemālin:-in

Gazel 160

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aya benzeyen yüz

‘Aḳrebde görüb ḥūblarıñ māh-ı
cemālin

Sevdā-yı şeb tadını nevbetle giçürdik

2. māh-ı cemāline:-in, -e

Gazel 106

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aya benzeyen yüz

Şalsun bu gün de zūlfüni māh-ı
cemāline

Bizler hezār kerre şeb-i nārı görmüşüz

māh-ı evc-i sa‘ādet:

1. māh-ı evc-i sa‘ādet:

Gazel 116

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saadet zirvesinin ayı.

O māh-ı evc-i sa‘ādet şabāḥ olur
çıkılmaz

Fürūġ-ı ḥüsnüne şimdi nazar ne müşkil
imiş

māh-ı melek-manzar:

1. māh-ı melek-manzar:

Gazel 84

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Melek görünüşlü ay.

Ḥūr-ı perī-peyker midir māh-ı melek-
manzar mıdır

Ḥūrşīd-i pūr-enver midir dil-ber midir
bilmem nedir

māh-ı melek-peyker:

1. māh-ı melek-peykerim:-im

Gazel 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Melek yüzlü ay.

Ey māh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim

Eyler seni bu ḥüsnele insāna berāber

māh-ı ruḥān:

1. māh-ı ruḥāniñ:-iñ

Gazel 161

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ay yüzlüler.

Fıkr-i ḥam-ı ebrūsı ile māh-ı ruḥāniñ
Miḥrābda evḳātı ‘ibādetle giçürdik

māh-ı şubḥ-ı tal‘at:

1. māh-ı şubḥ-ı tal‘at:

Gazel 251

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik sabahının ayı.

O māh-ı şubḥ-ı tal‘at Rūm'a çıkdı
Hind fetḥinden

Bu kez ḥūrşīd-i nisbet çekdi tīġiñ
kişver-i Şām'a

māhi-i leb-beste:**1. māhi-i leb-beste:****Gazel 282**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Ağzını açmayıp oltayı/ zokayı
yutmayan balık.*Ġarazıñ düşmene ger ħande ise ħāmūş
ol

Ġün ider māhi-i leb-beste dil-i ħullābı

maħkeme-i ‘aşk:**1. maħkeme-i ‘aşk:-ı****Gazel 89**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Aşk maħkemesi.*Ĥaṭṭ virür eylediğiniñ zulme bedel saña
niżām
Bilüriz maħkeme-i ‘aşkı ‘adālet yeridir**māh-likā:****1. māh-likā:****Gazel 260**

Mısra: 4

*Ay yüzlü, güzel (sevgili).*Hāle gibi anı iderim zīver-ı āğūş
Ol māh-likā bir gice miħmānım olursa**2. māh-likā:****Gazel 98**

Mısra: 7

*Ay yüzlü (sevgili).*Ol māh-likā kim idemez ‘āşıķa rağbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez**3. māh-likālar:-lar****Gazel 216**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Ay yüzlü güzel.*Bu rütbe Ġarībī hele ‘ālemde yeter
kim
Rū-pūş olamaz māh-likālar
nażarımdan**4. māh-likāyı:-y, -ı****Gazel 253**

Mısra: 13

*Ay yüzlü sevgili.*Yā Rab ol māh-likāyı bize šābit-
ķadem it
Eyle bī-ķāre Ġarībī’ye ‘ināyet bu gice**mahlūk:****1. mahlūk:****Gazel 142**

Mısra: 13

*Allah tarafından yaratılmış, yok
iken var edilmiş.*Rezzāk viren rızķı virür mi saña
mahlūk
Bir loķma için eyleme insāna
tevaķķu‘**māh-manzar:****1. māh-manzar:****Gazel 165**

Mısra: 12

*Ay gibi - ay gibi sevgili-.*Bu gün el virdiği zevķi burakma fikr-i
ferdāya
Gel imdi sīneye bir ħūr-peyker māh-
manzar çek**mahmūr:****1. mahmūrlara:-lar, -a****Gazel 205**

Mısra: 6

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Mey-hâne-i tab'ımdaki şahbâ-yı
gazelde
Mağmûrlara bir tolu peymâne
getürdim

mağmûr ol-:

1. **mağmûr olanlar:-an, -lar**

Gazel 140

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoş olan kişiler.

Olursa tab'-ı zâhid sübhâ-i şad-
dânededen mağzûz
Olur mağmûr olanlar gerdiş-i
peymânededen mağzûz

mağmûr-ı cām-ı şevk:

1. **mağmûr-ı cām-ı şevkîñ:-îñ**

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk kadehiyle sersem olmuş.

Mağmûr-ı cām-ı şevkîñ rüsvâ-yı 'âlem
olsun
Mest-i şarâb-ı 'aşkın nâmûs u 'ârı
n'eyler

mağmûr-ı mey-i 'işret:

1. **mağmûr-ı mey-i 'işret:**

Gazel 138

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Eğlence meclisinin şarabıyla
sarhoş.*

Rüsvâ-yı ruḥ-ı sâkî mey-hânededen eyler
ḥazz
Mağmûr-ı mey-i 'işret peymânededen
eyler ḥazz

mağmûr-ı mey-i pîr-i muğân:

1. **mağmûr-ı mey-i pîr-i muğânuz:-**

uz

Gazel 96

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Meyhanecinin (sevgilinin)
şarabının sarhoşu.*

Ol la'l-i lebiñ yâdı ile şimdi Ğarîbî
Mey-hânedede mağmûr-ı mey-i pîr-i
muğânuz

maḥrem:

1. **maḥrem:**

Gazel 220

Mısra: 3

yakın.

Seni ey bî-vefâ maḥrem görünce
bezm-i aḡyâra
Sen inşâf it dil-i bî-çâre maḥzûn
olmasun n'olsun

2. **maḥrem:**

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

yakın

Tîz anı bir nokta mücrim eyler Allâh
şaḳlasun
Kim ḥarîm-i vuşlatında olmasun
maḥrem ğalaṭ

maḥrem it-:

1. **maḥrem itdim:-dim**

Gazel 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sır ortağı yapmak.

Seni ben maḥrem itdim ḳabza-i dil-gîr-
i cānâna

Yine bilmem nedir kaşdıñ baña ey bî-
vefâ hançer

mahrem ol-:

1. **maḥrem olmağa:-mağ, -a**

Gazel 62

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İçli dışlı olmak, samimi olmak,
yakın olmak, arkadaş olmak.*

Kemâl-i devlet ü kudret degil der-kâr
her yirde
Behişt-i vaşla maḥrem olmağa âdemde
baḥt ister

2. **maḥrem olmazsın:-maz, -sın**

Gazel 229

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İçli dışlı olmak, samimi olmak.

Ğubâr-ı mäsivâdan itmeyince taḅ'ıñı
rüşen
Harîm-i bezm-i şâhen-şâh-ı hüsne
maḥrem olmazsın

maḥrem-i rāz-ı derûn eyle-:

1. **maḥrem-i rāz-ı derûn eyleme:-me**

Gazel 191

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönüldeki sırlara sırdaş etmek.

Maḥrem-i rāz-ı derûn eyleme a'dāya
şaķın
Şâfîlik sîne-i nâ-pâkden olmaz me'mül

maḥrem-i yâr:

1. **maḥrem-i yâr:**

Gazel 158

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dostu, sırdaşı.

Ey Ğarîbî nice mümkün k'olasın
maḥrem-i yâr
Pâk-i dil pâk-i dehen pâk-i zebân
olmayıcak

maḥrûm koy-:

1. **maḥrûm koyma:-ma**

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mahrûm etmemek; yoksun
bırakmamak: Yoksun duruma
getirmemek, bir şeyin yokluğunu
çektirmemek.*

Koyma keremiñden men-i bî-çāreyi
maḥrûm
Eyle günehim zaḥmına tîmâr-ı şefâ'at

2. **maḥrûm koyma:-ma**

Gazel 267

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

*Mahrûm etmek, yoksun bırakmak,
bir şeyin yokluğunu çektirmek.*

Koyma maḥşerde Ğarîbî-i zarîri
maḥrûm
Senden ey baḥr-ı şefâ'at budur ancak
talebi

maḥrûm-ı nazar:

1. **maḥrûm-ı nazar:**

Gazel 219

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bakıştan mahrûm.

Maḥrûm-ı nazar çeşm-i nem-âlûd
Ğarîbî
Medd-i nigeḥ-i nergis-i mestāniña
kurbân

mahrüm-ı nigāh:**1. mahrüm-ı nigāhım:-ım****Gazel 216**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bakıştan mahrum.

Pertev şalur eflāk-i dile nūr-ı başiret
Her çend ki mahrüm-ı nigāhım
başarımdan

mahrüm-ı sevād-ı başar:**1. mahrüm-ı sevād-ı başar:****Gazel 199**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Gözün siyahlığından mahrum**(kör).*

Bir Yūsuf-ı hüsnüñ gam-ı hicrinde
Ġarībī
Ya'kūb gibi mahrüm-ı sevād-ı başar
oldum

maḥşer:**1. maḥşer:****Gazel 246**

Mısra: 5

Kıyamet.

Olaldan dil cerāhat-ḥurde-i bī-dād tā
maḥşer
Dem-i tīg-i kef-i cellād her dem ḳande
ben ḳande

2. maḥşerde:-de**Gazel 241**

Mısra: 8

Kıyamet.

Bu ma'siyetle yarım Yā Resūla'l-lāh
n'olur ḥālim
Ben-i miskīne maḥşerde şefā'at
senden olmazsa

3. maḥşerde:-de**Gazel 267**

Mısra: 17

*Haşrolunacak, toplanılacak yer;
kıyamet günü ölülerin dirilip
toplanacakları yer.*

Ḳoyma maḥşerde Ġarībī-i zarīri
maḥrüm
Senden ey baḥr-ı şefā'at budur ancak
talebi

**maḥşer-i hüsn-i kitāb-ı bī-şümār-ı
ḥatt:****1. maḥşer-i hüsn-i kitāb-ı bī-şümār-ı
ḥatt:****Gazel 134**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzündeki ayva
tüylerinin sayısız güzellik kitabının
kıyameti.*

Şadā-yı el-amān ḳıkdı sipihre ehl-i
dillerden
Ki irdi maḥşer-i hüsn-i kitāb-ı bī-
şümār-ı ḥatt

maḥşūs:**1. maḥşūs:****Gazel 125**

Mısra: 1

Özgü, has.

Mātem-zedelik 'āşık-ı ter-dāmene
maḥşūs
Āyīn-i sitem ol büt-i sīmīn-tene
maḥşūs

2. maḥşūs:**Gazel 125**

Mısra: 2

Özgü, has.

Mātem-zedelik 'āşık-ı ter-dāmene
maḥşūs

Āyīn-i sitem ol büt-i sīmīn-tene
maḥşūş

3. **maḥşūş:**

Gazel 125

Mısra: 6

Özgü, has.

Zālim de gerek zulmi kadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan ḥār olamaz sūzene
maḥşūş

4. **maḥşūş:**

Gazel 125

Mısra: 8

Özgü, has.

Her şubḥ-ı firākında begim vird-i
zebānım
Bir tīr-i du'ādır ciger-i düşmene
maḥşūş

5. **maḥşūş:**

Gazel 125

Mısra: 10

Özgü, has.

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maḥşūş

6. **maḥşūşdurur:-dur, -ur**

Gazel 283

Mısra: 14

Özgü; özel.

Āteşin āh Ğarībī ki çıkar sīnemden
Ciger-i düşmene maḥşūşdurur tīr gibi

maḥşūş ol-:

1. **maḥşūş olub:-ub**

Gazel 125

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Has, özgü olmak, özel olmak.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavḥ-ı vefādır ki olub gerdene
maḥşūş

māh-tāb-ı gerden:

1. **māh-tāb-ı gerdeniñ:-iñ**

Gazel 40

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gerdanının ay gibi ışığı.

Māh-tāb-ı gerdeniñ şubḥ-ı bināgūşīñ
seniñ

Her gören dir seyr-i envār-ı tecellādan
lezīz

māh-ḥal'at:

1. **māh-ḥal'atıñ:-ıñ**

Gazel 74

Mısra: 3

Ay yüzlü.

Benden şoruñ hevāsını ol māh-ḥal'atıñ
Ḳadr-i cemāli ḥālib-i dīdār olan bilür

2. **māh-ḥal'atın:-ın**

Gazel 244

Mısra: 9

Ay yüzlü, sevgili.

Aldıñ Ğarībī büsesin ol māh-ḥal'atın
Vir naḳd-i cānı büse-i la'lin bahāsına

3. **māh-ḥal'atın:-ın**

Gazel 248

Mısra: 5

Ay yüzlü, sevgili.

Bir kez o pençe leblerin ol māh-
ḥal'atın

Vehm eyledim ki cānım irişdi
dudağıma

4. **māh-ḥal'atın:-ın**

Gazel 288

Mısra: 9
Ay yüzlü, sevgili.

Geldi 'arak 'izārına ol mäh-ṭal' atın
Yağdı derūnum āteş-i 'aşkıñ şerāresi

mahv:

1. **mahvına:-in, -a**

Gazel 221

Mısra: 11

Yok olma, varlığına son verme.

Çirk-i günāhı mahvına rahmet ümīd
iden

Dā'im dilinde zıkr-i Hūdā olmaz
olmasun

2. **mahv olur:-ur**

Terci-bend 4

Mısra: 14

Yok olmak

Egerçi cān bulur şıhhat şemīm-i vaşlıñ
aldıkça

Vücūdum mahv olur her geh yem-i
endūha daldıkça

mahv eyle:-

1. **mahv eylemedi:-me, -di**

Gazel 153

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yok etmek.

Nağş-ı gamı mahv eylemedi levh-i
bedenden

Deryā-şüde hūn-ı dil-i rüsvādan
uşandık

mahv it:-

1. **mahv it:**

Gazel 187

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mahvetmek, yok etmek, harap
etmek.*

Muḥīt-i hüsnde mahv it vücūdı seyl
gibi
Zebān-ı 'aşkı dırāz itmeniñ zamānı
degil

2. **mahv it:**

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mahvetmek, yok etmek, harap
etmek.*

Ġarḳ-ı muḥīt-i 'aşk ol nağş-ı vücūdı
mahv it
Şekl-i ḥabāb kendiñ ḥāne-ḥarāb göster

3. **mahv itmege:-meg, -e**

Gazel 220

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Mahvetmek, yok etmek, harap
etmek.*

Hele mahv itmege nağş-ı firāk-ı levh-i
ḥāṭırdan

Ġarībī hūn-ı dilden dīde Ceyhūn
olmasun n'olsun

4. **mahv itmek:**

Gazel 76

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Mahvetmek, yok etmek, harap
etmek.*

Mahv itmek için kendini seyl eyle
sirişkiñ

Kim baḥr-ı serāb içre ḥabābıñ yeri
yokdur

mahv ol:-

1. **mahv olub:-ub**

Muhammes 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Yok olmak, harap olmak.

Vaşlıña bir haylidir kim intizâr oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde ğubār
oldum yeter

2. **maḥv olur:-ur**

Gazel 239

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Yok olmak, harap olmak.

Egerçi rû-siyeh bir bendeyim ammā
yakīnimdir
Ḥatālar maḥv olur düşse dil-i Ğaffār'a
yā Allāh

maḥzen-i cevāhir-i esrār-ı mihir:

1. **maḥzen-i cevāhir-i esrār-ı**

mihirdir:-dir

Gazel 48

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşkın mücevherlere benzeyen

sırlarının hazinesi.

Dil maḥzen-i cevāhir-i esrār-ı mihirdir
Lü'lü'-yi 'aşk kıatre-i eşk-i terimdedir

maḥzen-i esrār-ı şefā'at:

1. **maḥzen-i esrār-ı şefā'at:**

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şefâat sırlarının hazinesi.

Ey la'l-i lebi māye-i ğüftār-ı şefā'at
Dürç-i deheniñ maḥzen-i esrār-ı
şefā'at

maḥzen-i i'cāz:

1. **maḥzen-i i'cāz:**

Gazel 88

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Mucize hazinesi.

Vaşf-ı la'l-i leb-i dil-berde Ğarībī
kalmam
Dehenin maḥzen-i i'cāz idecek
günlerdir

maḥzen-i i'nāyet:

1. **maḥzen-i i'nāyet:**

Gazel 236

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Lütuf mahzeni.

Ey server-i risālet v'ey maḥzen-i
i'nāyet
Senden umar şefā'at bu bende-i siyeh-
rū

maḥzūn:

1. **maḥzūn:**

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Hüzünlü, tasalı, kaygılı.

Ğamiñ ey ğonçe-dehān ğöñlimi
maḥzūn itdi
'Aşkıñ ey Leyli-i 'ālem beni Mecnūn
itdi

2. **maḥzūnum:-um**

Gazel 137

Mısra: 7

Hüzünlü, tasalı, kaygılı.

Ḥasret-i bāde-i vaşlıyla kıatı
maḥzūnum
Sākiyā şun bize bu faşlda bir cām-ı
neşāt

maḥzūn ol-:

1. **maḥzūn olmasun:-ma, -sun**

Gazel 220

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kederlenmek, üzülmek,
hüzünlenmek.*

Seni ey bî-vefâ mahrem görünce
bezm-i ağıyâra
Sen inşâf it dil-i bî-çâre maḥzûn
olmasun n'olsun

maḥzûz ol-:

1. maḥzûz olmaz:-maz

Gazel 140

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk almak.

O şūḥuñ yād-ı ruḥsârıyla kendiñ
yakma ey 'aşık
Ki şem'-i ser-keş olmaz sūziş-i
pervāneden maḥzûz

2. maḥzûz olsun:-sun

Gazel 140

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Memnun, hoşnut olmak.

Vücūdı perveriş-yâb-ı riyâz-ı ḥuld
iken evvel
Ne mümkün âdem olsun böyle miḥnet-
ḥāneden maḥzûz

3. maḥzûz olur:-ur

Gazel 140

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Memnun, hoşnut olmak,
nasiplenmek.*

Olursa ṭab'-ı zāhid sūbḥa-i şad-
dāneden maḥzûz
Olur maḥmûr olanlar gerdiş-i
peymāneden maḥzûz

4. maḥzûz olur: -ur

Gazel 140

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Memnun, hoşnut olmak,
nasiplenmek.*

Derūnum istemem her laḥza dāğ-ı
'aşkdan ḥālī
Meşeldir kim semender olur âteş-
ḥāneden maḥzûz

5. maḥzûz olur: -ur

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Memnun, hoşnut olmak.

Cenāb-ı zāhide söz yok 'aceb bir gönli
alçaktır
Olur ṭab'-ı laṭîfi bir su'āl ü şāneden
maḥzûz

6. maḥzûz olur: -ur

Gazel 140

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Memnun, hoşnut olmak.

Bu istiḥād ile bildim gınādan faḫr
efḍaldır
Hümā-yı devlet olur dā'imā vīrāneden
maḥzûz

7. maḥzûz olur: -ur

Gazel 140

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Memnun, hoşnut olmak.

Ne bilsün ḳadr-i güftārīñ Ğarībī cāhil-i
ḥod-bīn
Olur ehl-i ma'ārif böyle bir
dürdāneden maḥzûz

8. maḥzûz olursa: -ur, -sa

Gazel 140

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Memnun, hoşnut olmak,
nasiplenmek.*

Olursa ʔab‘-ı zāhid sübḥa-i şad-
dāneden maḥzūz
Olur maḥmūr olanlar gerdiş-i
peymāneden maḥzūz

mā’ il:

1. mā’ il:

Gazel 218

Mısra: 3

İstekli, hevesli, arzulu.

‘ Aceb bir ʔana mā’ il nāvek-i dil-düz-ı
gamzeñ var
Siyeh-mest-i şarāb-nāz u bir ebrū-
kemānsın sen

2. mā’ ildir:-dir

Muhammes 1

Mısra: 26

Meyletmiş, yönelmiş, istekli.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevāl-i ḥān-ı fırkat inqıṭā‘-ı cāna
mā’ ildir

3. mā’ ilüz:-üz

Gazel 81

Mısra: 14

İstekli, hevesli, arzulu.

Ġarībī gamze-i ḥūn-rīzi biñ kez cāna
ʔasd itse
O şūḥ-ı dil-rübāya mā’ ilüz inkārımız
yoḳdur

4. mā’ ilüz:-üz

Gazel 105

Mısra: 1

İstekli, hevesli, arzulu.

Bir şanemiñ şīvesine mā’ ilüz
Lüṭfi degil cevrine de ʔā’ ilüz

mā’ il ol:-

1. mā’ il ol:

Gazel 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Meyletmek, yönelmek (yüzüne
bakmak, ilgi göstermek bağlamında).*

Ḥaṭ-ı ruḥsār-ı yāre mā’ il ol faşl-ı
çemenden giç
Benefşe-zārı seyr it cilve-i serv-i
semenden giç

2. mā’ il olaldan:-al , -dan

Gazel 121

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hevesli, istekli olmak.

Ḥāl ü ḥaṭ-ı ruḥsārıña dil mā’ il olaldan
Zülfüñ gibi efkār-ı müşevveşlere
düşmüş

3. mā’ il oldu:-dı

Gazel 263

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hevesli, istekli olmak.

Dil bülbül oldu reng-i ruḥ-ı ergüvānına
Cān mā’ il oldu lehce-i şīrīn-zebānına

4. mā’ il oldu:-dı

Gazel 244

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlünü kaptırmak, istekli olmak.

Dil mā’ il oldu bir güzeliñ merḥabāsına
‘Aḳl oldu pāy-bend-i kemend-i
cefāsına

5. mā’ il olmaz:-maz

Gazel 186

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Düşkün olmak, hevesli olmak.

Ġayr-ı yāre mā' il olmaz dil Ġarībī
n'eyleyim
Yoksa her yerde civān-ı sāde-rū eksük
degil

6. **mā' il olmuş:-muş**

Muhammes 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Hevesli, istekli olmak.

Sipih-r-i kec-revişse mā' il olmuş 'aks-i
devrāna
Nücūm-ı baht ise dönmüş sevād-ı hāl-i
hübāna

7. **mā' il olub:-ub**

Gazel 180

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hevesli, istekli olmak.

Ol şeb ki cāme-h'āba çeküb yāri
h'ābda
Būs u kenāra mā' il olub cūr'et eyledik

mā' il-i güftār:

1. **mā' il-i güftār:**

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Konuşmaya hevesli.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırrına
'āşık
Ey gönçe lebiñ mā' il-i güftār degildir

mā' il-i serv-i kadd:

1. **mā' il-i serv-i kaddiñ:-iñ**

Gazel 282

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin boyuna meyleden.

Minbere egri bakar mā' il-i serv-i
kaddiñ

Kaşlarıñ hastesi neyler güzelim
mihrābı

mā' il-i seyr-i gül-şen ol-:

1. **mā' il-i seyr-i gül-şen olamaz:-a, -maz**

Gazel 211

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gülbahçesinin seyrine hevesli
olmak.*

Bülbül-i cān olamaz mā' il-i seyr-i gül-
şen
Görse ger 'arız-ı gül-gūnda gül-i
nesrīnin

mā' il-i üstād:

1. **mā' il-i üstāda:-a**

Gazel 225

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Üstada mayil.

Bu vādide kim eyler mā' il-i üstāda
pey-revlik
Meger tab'-ı Ġarībī gibi bir taze hayāl
olsun

mā' il-i zülf-i siyeh-kār ol-:

1. **mā' il-i zülf-i siyeh-kār ol:**

Gazel 183

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Günahkār saçın tutkunu olmak.

'Aceb sevdāya düşdüñ rişte-i tül-i
emel şanub
Yeter ey baht bunca mā' il-i zülf-i
siyeh-kār ol

makāl:

1. **makāl:**

Tarih 1

Mısra: **26**
Söz, kelam.

Ben bu eyyâm-ı neşât-engîzden
şordum haber
Söyledi gerdün lisân-ı hâl ile bir hoş
mağâl

2. **mağâli:-i**

Gazel 35

Mısra: **12**

Söylenen söz, söyleyiş.

Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
h'ân
Tûfî-i câna gelmese şeker mağâli şüh

makâm:

1. **makâmında:-ın, -da**

Gazel 216

Mısra: **9**

Durulacak yer, durak, mesken.

Tecrîd makâmında ben ol müflis-i
dünüm

Kim bād-ı şabâ gerd alamaz hâk-i
derimden

makâm eyle:-

1. **makâm eylese:-se**

Gazel 52

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Durak yapmak.

Dil ebruvân-ı yâri ne var eylese
mağâm

‘İzz ü vaqâr Kâf’ına ‘Ankâ gelür gider

makâm-ı dil-nişîn:

1. **makâm-ı dil-nişîn:**

Gazel 274

Mısra: **2**

Kelime Tipi: **-**

Gönülde yer tutan makam.

Tesellî-bahş-ı hâtır kim gerek
peymânenen gayrı
Mağâm-ı dil-nişîn olmaz der-i mey-
hânenen gayrı

makâm-ı genc-i ferâgat:

1. **makâm-ı genc-i ferâgat:**

Gazel 56

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **-**

Feragat hazinesinin makamı.

Dünyâ makâm-ı genc-i ferâgat değil
midir
Âb-ı hayât eşk-i nedâmet değil midir

makbül:

1. **makbül:**

Gazel 197

Mısra: **7**

*Beğenilen, kabul gören, hoş
giden, hoş.*

Yeri var seng-i ‘aķık olsa güherden
makbül

Hüblar ismi nigîninde edâdır hâtem

makbül-i nazar olsa id:-

1. **makbül-i nazar olsa idiñ:-iñ**

Gazel 212

Mısra: **15**

Kelime Tipi: **-**

*Bakılmaya layık olmak, kendisine
nazar edilmek.*

Makbül-i nazar olsa idiñ yâre Ğarîbî
Deryâya şığışmazdı şadef
gevherimizden

makşüd:

1. **makşüd:**

Gazel 47

Mısra: **13**

Amaç.

Maḳşūd seg-i nefis biraz zār ola yoksa
Dil devlet-i dünyāya taleb-kār degildir

2. **maḳşūd:**

Gazel 284

Mısra: 13

Amaç, gaye, maksat.

Maḳşūd beyān-ı sūziş-i hicrān ise
yeter
Allāh için Ğarībî kebāb eylediñ beni

3. **maḳşūd:**

Muhammes 1

Mısra: 33

İstek, amaç.

Ne maḳşūd üzre bir dem 'işret-i
eyyāma me' mūrum
Ne bir lahza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
mesrūrum

4. **maḳşūda:-a**

Gazel 194

Mısra: 12

Amaç, niyet, gaye.

Ol Ka'be-i ümīde eyler gönül tekāpū
Yā Rab bu nā-murādı maḳşūda eyle
vāşıl

5. **maḳşūdını:-ın, -i**

Gazel 161

Mısra: 19

Amaç, niyet, gaye.

Mevlā vire maḳşūdını kim
merḫametinden
Devrānımızı baht-ı sa'ādetle giçürdik

6. **maḳşūduñ:-uñ**

Gazel 108

Mısra: 13

Amaç, niyet, gaye.

Ğarībî dāğ-ı 'aşka ger 'ilāc itmekse
maḳşūduñ

Kef-i deryā-yı āteş merhem-i kāfūrdan
qalmaz

me' mül ol:-

1. **me' mül olmaz:-maz**

Gazel 144

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*İmāl edilmiş, yapılmış, işlenmiş
olmak.*

Gözlerinden nıgeh-i merḫamet olmaz
ma' mül

Rind-i mey-ḫāneden āyīn-i şevāb itme
ṭama'

ma' mūr:

1. **ma' mürdur:-dur**

Gazel 278

Mısra: 2

Bayındır, şenlikli.

Mey-i şevḳ-i lebiñle sīnemiz
mesrūrdur şimdi
Ḥayālīñle dil-i vīrānemiz ma' mürdur
şimdi

ma' mūr ol:-

1. **ma' mūr olacak:-acak**

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gelişip güzelleşmiş, şenlikli yer.

Ma' mūr olacak yer ḳomadı sīnede
'aşkıñ

Ṭūfān-ı sitem başdığı vīrāneye beñzer

2. **ma' mūr olan:-an**

Gazel 173

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İmar edilmek, yapılmak.

Peyk-i hayālîñ itdiği bî-dād-ı
vücūddan
Ma'mūr olan bu mülkde bir hāne
görmedik

3. **ma'mūr olmasun:-ma, -sun**

Gazel 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Imar edilmek, yapılmak, gelişip
güzelleşmek.*

O hātırda ki gam var hiç mesrūr
olmasun yā Rab
Harāb-ı 'aşk olan vīrāne ma'mūr
olmasun yā Rab

ma'müre:

1. **ma'mürel:-ler**

Gazel 19

Mısra: 16

*Bakılmış, imar edilmiş, bayındır
yer, şehir.*

Nāzeninim rüz u şeb ceşş-i hayālîñ
giçmeden
Gördiğîñ ma'mürel hātırda vīrān
oldı hep

ma'müre-i cān:

1. **ma'müre-i cānı:-ı**

Gazel 25

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can şehri.

Pā-māl-i fenā eyledi ma'müre-i cānı
Sīnemde olan cüşş-i deryā-yı
muḥabbet

2. **ma'müre-i cānı:-ı**

Gazel 198

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can şehri.

Ne āyīn-i cefā bulduñ yine ma'müre-i
cānı
Ġuluvv-i leşker-i bî-dāda pā-māl itdiñ
ey zālim

ma'müre-i hātır:

1. **ma'müre-i hātır:**

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül şehri.

Ma'müre-i hātır kim vīrāne-i ḳahrıdur
Lütf u keremi birle ta'mūr ide mi yā
Rab

ma'mūr-ı ihsān:

1. **ma'mūr-ı ihsān:**

Gazel 280

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İhsanla gelişip güzelleşmiş.

Faḳr ile vīrānedir miḥnet-serā-yı
hātırım
Dest-i lütfuñla yine ma'mūr-ı ihsān it
beni

ma'nā:

1. **ma'nā:**

Gazel 136

Mısra: 18

Anlam, ma'nā.

Ey Ġarībī nüşḫa-i dehri ser-ā-ser
yoḳladım
Ḥaṭṭ ḡalaṭ imlā ḡalaṭ inşā ḡalaṭ ma'nā
ḡalaṭ

ma'nā-yı nazm:

1. **ma'nā-yı nazmımız:-ımız**

Gazel 156

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Şiirin anlamı.

Dutdı sevād-ı a'zamı ma'nā-yı
nazmımız
Likin Ğarībi sencileyin şā'ir olmadık
mānend:

1. **mānend:**

Gazel 266

Mısra: 3

Benzer, eş, gibi.

Mesīhā'ya olurdu qadr ile mānend
eger bir gün
O hūrşīd-i cihān-tābīñ yerim olsaydı
yanında

mānende-i tāk:

1. **mānende-i tāk:**

Terci-bend 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Üzüm kütüğüne benzer.

Qaddim hele mānende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firqatde meğāk olmadan
evvel

mānend-i baht-ı tīre-i 'uşşāk:

1. **mānend-i baht-ı tīre-i 'uşşākīñ:-iñ**

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşıkların kara bahtı gibi.

Mānend-i baht-ı tīre-i 'uşşākīñ ey
şanem
Bir gün riyāz-ı pūşt-i lebiñ hār u
haslenür

mānend-i cām-ı dīde:

1. **mānend-i cām-ı dīdesi:-si**

Gazel 201

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göz kadehi gibi.

Sākī hayāl-i bāde-i la'liñle giryeden
Mānend-i cām-ı dīdesi pūr-hūn degil
miyim

mānend-i habāb:

1. **mānend-i habāb:**

Gazel 139

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kabarcık gibi.

Bilürim kılzüm-i 'afvı ne kadar olsa
haṭā
Gelmez ol baħrde mānend-i cenāb ey
vā'iz

mānend-i ilāh it-:

1. **mānend-i ilāh itmege:-meg, -e**

Gazel 98

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İlah yerine koymak.

Bir cāh için agyāra niyāz itme Ğarībī
Nef'ī anı mānend-i ilāh itmege
degmez

mānend-i lāle:

1. **mānend-i lāle:**

Gazel 201

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Lale gibi.

Mānend-i lāle bağrı kara dāğ-ı 'aşkdan
Şaħn-ı çemende sāğarı vārūn degil
miyim

mānend-i şem´:**1. mānend-i şem´:****Gazel 60**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Muma benzeyen, mum gibi.

Mānend-i şem´ rüşen ider hāne-i dili
Zulmet-serā-yı cāna hayāli müfīd olur

mānend-i serv:**1. mānend-i serv:****Gazel 30**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Servi gibi.

Bār-ı belā-yı ´aşk ile ham-geşte
kaddime
Mānend-i serv bir kadī āzādedir ´ilāc

mānend-i tāk:**1. mānend-i tāk:****Gazel 280**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Asma kütüğü gibi.

Pîç ü tīb-ı cismim oldı za´fdan
mānend-i tāk
Cūy-ı ihsānıñla bir serv-i hırāmān it
beni

mānend-i tāk-ı ebrū:**1. mānend-i tāk-ı ebrū:****Gazel 236**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(sevgilinin) kemerli kaşlarına**benzer.*

Ey şāh-ı mülk-i dehreyñ fermān-revā-
yı kevneyñ

Zī-bende k̄āb-ı kavseyñ mānend-i tāk-ı
ebrū

mānend-i tāk:**1. mānend-i tāk:****Gazel 77**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Üzüm kütüğü gibi.

Mest-i mey-i muḥabbet olmak dilerse
göñlüñ
Mānend-i tāk-ı k̄addiñ pür-pîç ü tīb
göster

mānend-i tār-ı kākül:**1. mānend-i tār-ı kākülü:-i****Gazel 288**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saç teli gibi.

Mānend-i tār-ı kākülü āşuñte ´āşıkıñ
Cem´ olmadı yanında dil-i pāre pāresi

mānī:**1. mānī:****Gazel 119**

Mısra: 5

Çinli bir nakkaş ve ressamdır.

*Aynı zamanda Mani dininin
kurucusudur.*

Ser-ā-pā kıl kalemle çekdi Mānī şüret-
i şūḥuñ
Gelince sā´id-i sīmīnine maḥbūbın el
çekmiş

mānī´:**1. mānī´:****Gazel 143**

Mısra: 2

Engel.

Olduğ o dil-rübādan bir dest-i buse
kâni'
Ol bî-vefâ bu şartı virse rızâ ne mâni'

2. **mâni' dir:-dir**

Gazel 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
mani olan.

Hem hicâb-ı 'aşk mâni' dir hem
istiğnâ-yı hüsni
İki cânibden ruḥ-ı dil-ber muṭalsamdır
baña

mâni' degil:

1. **mâni' degildir:-dir**

Gazel 90

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Engel olmamak.

Degildir pîrlük mâni' perestiş-kâr-ı
cânâna
Bu ḥam-geşte qadim bir tâze tıfl-ı nev-
civân ister

mâni' ol-:

1. **mâni' olma:**

Gazel 132

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Engel olmak.

Olma mâni' ḥaṭṭ zuhûr itsün
binâgûşunda kim
Sebze-i jengârdan mir'âta şafvetdir
ğaraż

ma' ni-i pîçî:

1. **ma' ni-i pîçidedir:-de, -dir**

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Karışık, içinden çıkılamayan
mana.*

Ser-â-ser ma' ni-i pîçidedir endîşe-i
şahbâ
Yağar âteşlere mağz-ı bahârı rîşe-i
şahbâ

ma' ni-i pîçide-i şahbâ-yı gül-rengi:

1. **ma' ni-i pîçide-i şahbâ-yı gül-
rengi:**

Gazel 71

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Gül renkli şarabın içinden
çıkılamayan manası.*

Ġarîbî ma' ni-i pîçide-i şahbâ-yı gül-
rengi
Der-i mey-ḥâmede medhûş olan
mestânelerden şor

ma' ni-i rengin:

1. **ma' ni-i rengini:-i**

Gazel 205

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Renkli anlam.

Çok ma' ni-i rengini beyâbân-ı
'ademden

Feyz-i eşer-i 'aşkıñ ile cânâ getürdim

ma' ni-i şeh-beyt-i risâlet:

1. **ma' ni-i şeh-beyt-i risâlet:**

Gazel 267

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Risâletin en güzel beytinin
manası (Hz. Peygamber).*

Ḥabbezâ ma' ni-i şeh-beyt-i risâlet ki
Ḥudâ
Eylemiş zâtını dîvân-ı rûsul müntaḥabı

mankal-i sîne:1. **mankal-i sînemde:**-m, -de**Gazel 193**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül mangalı.

Seyr it ğamiñla mankal-i sînemde
 âteşe
 Gel bağrımın firâkda bûy-ı kebâbın al

mansıb:1. **mansıbyı:-ı****Gazel 285**

Mısra: 16

*Devlet hizmetinde büyük
 memurluk, erişilmek istenen yüksek
 mevki, makam.*

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrâh
 oldum
 Ba'zı hükkâmıñ olur mansıbyı taħvîl
 gibi

mansür:1. **mansür'dur:**-dur**Gazel 278**

Mısra: 12

*Hallac-ı Mansur ("Enel Hak"
 dediği için 922'de asılarak öldürülen
 mutasavvıf).*

Ene'l-ħaqq sırrı kanımla yazılsın
 'arızıñ üzre
 Çekilsün dâra zülfüñden gönül
 Mansür'dur şimdi

mansür ol-:1. **mansür olmasun:**-ma, -sun**Gazel 14**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

"Enel-hak" "ben Allah'ım" dediği

*için 922'de asılarak öldürülen ünlü
 mutasavvıf olmak.*

Hayâl-i târ-ı zülf-i yâre düşmezse
 gönül şevki
 Ene'l-ħaqq içre ğayr[ı] dâra Mansür
 olmasun yâ Rab

manzar:1. **manzarım:**-ım**Gazel 9**

Mısra: 3

Görünen, seyredilen.

Manzarım âyine-i t'al'at-ı ruhsârıñ iken
 Oda yakdıñ beni ey çehre-ķamer n'oldı
 saña

2. **manzarımızdır:**-ımız, -dır**Gazel 45**

Mısra: 2

Bakılan yer.

Sevdâ-yı ğam-ı mihr-i bütân
 efserimizdir
 Mir'ât-i belâ-çehreleri manzarımızdır

manzar it-:1. **manzar it:****Gazel 22**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Görünür hale getirmek.*

Yâ Rab anıñ cemâl-i secencel-nażîrini
 Çeşm-i ümîd-i 'âfiyete bir de manzar
 it

manzar-ı hûb:1. **manzar-ı hûbı:-ı****Gazel 14**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzel yüz, güzel görünüş.

Žiyā-baḥṣā-yı çeşm-i 'āşıkāndır
manzar-ı ḥūbı
Temāşā-yı ruḥundan dīde mehcūr
olmasun yā Rab

manzūme-i güftār-ı muhayvel:

**1. manzūme-i güftār-ı muḥayyelde:-
de**

Gazel 100
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Hayale dayalı sözler.

Gencīne-i dürr-i sühanüz dehre Ğarībī
Manzūme-i güftār-ı muḥayyelde
nedīmüz

manzūr ol-:

1. manzūr olasın:-a, -sın
Gazel 27
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
Görülen olmak; beğenilmek.

İstersen o şūḥuñ olasın çeşmine
manzūr
Ža'f-ı sitem ile kadiñ ebrūy-ı hilāl it

mār:

1. mār:
Gazel 243
Mısra: 8
Yılan.

Dün geldi şabā virdi ḥaber zūlf ü
ruḥuñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

2. mār:
Gazel 47
Mısra: 10
*Perişan, karmakarışık,
darmadağınık.*

Ey dil ne kaçarsın ser-i zūlfünden o
şūḥuñ
Gencīne-i ḥüsünde siyeh mār degildir

3. māra:-a
Gazel 148
Mısra: 4
Yılan.

Kimseyi kāmınca qoymaz görsün ol
ḥāl ü ḥaṭı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zūlf

mār ol-:

1. mār oldı:-dı
Gazel 32
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yılan haline gelmek.

Geldi gönül ki la'l-i lebinden naşīb ala
Mār oldı genc-i ḥüsüne zūlf-i siyāh-ı
kec

maraz-ı 'aşk:

1. maraz-ı 'aşka:-a
Gazel 254
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Aşk hastalığı.

Maraz-ı 'aşka Ğarībī nice mümkün
şihḥat
Gelse Loqmān-ı felek üstüne dermānı
ile

maraz-ı cürm:

1. maraz-ı cürme:-e
Gazel 104
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Günah hastalığı.

Kimseden yok marāz-ı cürme devā-yı
şihhat
Der-geh-i lütf-ı Hüdāvendî penāh
eylemişüz

ma' reke:

1. **ma' rekede:-de**
Gazel 217
Mısra: 2
Savaş alanı, harp meydanı.

Ser-tā-be-ser bu 'ālem-i sevdā harāb-ı
hüsn
Kimdir ola bu ma' rekede kām-yāb-ı
hüsn

2. **ma' rekede:-de**
Gazel 205
Mısra: 9
Savaş alanı.

Çok ma' rekede başımı top eyledim
āhîr
Çevgān-ı muhābbetle bu meydāna
getürdim

ma' reke-i 'aşk:

1. **ma' reke-i 'aşkda:-da**
Gazel 185
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Aşkın savaş meydanı.

Çok ma' reke-i 'aşkda cevriñle
dutuşdum
Şandı n'ideyim pençe-i bāzū-yı
tahammül

mār-ı siyāh-ı zülf:

1. **mār-ı siyāh-ı zülfi:-i**
Gazel 66
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yılana benzer siyah saç.

Düşse zebān-ı halka dükenmez
hikāyeti
Mār-ı siyāh-ı zülfi uzun dāstānlıdır

ma' rifet:

1. **ma' rifete:-e**
Gazel 286
Mısra: 9
İlim, hüner.

Kalmadı ma' rifete kimse Ğarībî tālib
Görmedim halkda mergüb-ı denānîr
gibi

ma' rifet ehli:

1. **ma' rifet ehline:-ne**
Gazel 117
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Marifet sahibi.

Ma' rifet ehline erbāb-ı kerem
bezminde
Āh-ı serd ile faķat girye-i ḥasret
kalmış

marîz-i 'aşkla ol:-

1. **marîz-i 'aşkla olduñ:-duñ**
Gazel 169
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastası olmak.

Her bir marîz-i 'aşkla ki olduñ tabîb-i
cān
Dermān virince derdi füzün itdiñ ey
felek

masdar:

1. **maşdar:**
Gazel 274
Mısra: 4
Kaynak.

O ŧeb kim eylerim tahrîr vaŧf-ı ŧem'-i
ruħŧârîñ
Yakıŧmaz hîç bir maŧdar per-i
pervânenen ğayrı

ma'şiyet:

1. **ma'şiyetim:-im**
Gazel 240
Mısra: 7
Günah.

Çokdur ħaħâ vü ma'şiyetim lîk var söz
Bende günâh ider mi kaçâ senden
olmasa

2. **ma'şiyetle:-le**
Gazel 241
Mısra: 7
Günah, suç.

Bu ma'şiyetle yarın Yâ Resûla'l-lâh
n'olur ħâlim
Ben-i miskîne maħŧerde ŧefâ'at
senden olmazsa

ma'şiyet-i ümmet:

1. **ma'şiyet-i ümmet:**
Gazel 243
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ümmetin günahı.

Hep ma'şiyet-i ümmet olur mevc-i
'aħâda
Bir kıtreyim rahmet-i Ğaffâr arasında

2. **ma'şiyet-i ümmet:**
Gazel 243
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ümmetin günahı.

Hep ma'şiyet-i ümmet olur mevc-i
'aħâda
Bir kıtreyim rahmet-i Ğaffâr arasında

maŧrık-ı idrâk:

1. **maŧrık-ı idrâki:-i**
Gazel 34
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Anlayıŧın gün doğusu.

Ĥâlî olur mı maŧrık-ı idrâki nûrdan
ŧ'ol kimseniñ ki görmez olur çeŧmi
ĥâ'b-[1]ŧubĥ

ma'ŧûk:

1. **ma'ŧûk:**
Gazel 165
Mısra: 9
Âŧık olunan, sevilen, sevilmîŧ.

Değildir bezm-i vaĥdetde cüdâ ma'ŧûk
'âŧıkdan
Muŧavver ŧûret-i ŧîrîn ü Ferĥâd'ı
berâber çek

2. **ma'ŧûk:**
Gazel 165
Mısra: 13
Âŧık olunan, sevilen, sevilmîŧ.

Bilür ma'ŧûk reng-i çehresinden ĥâl-i
'âŧıķı
Yeter bir nâme içün minnet-i bâl-i
kebüter çek

3. **ma'ŧûka:-a**
Gazel 129
Mısra: 12
Âŧık olunan kadın.

'Âŧıķ-ı ŧâdıķ cihânda var ise
pervânedir
Kim virür ma'ŧûka cân kılmaz cefâdan
nâle 'arz

4. **ma'ŧûka: -a**
Tarih 1
Mısra: 4
Âŧık olunan kadın.

Serdi-i bed-mihri-i gerdūna irdi
inķırāz
Germ-ūlfet ‘āşık u ma‘şūka virdi ittişāl

matāf-ı kudsiyān:

1. maţāf-ı kudsiyān:

Gazel 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Meleklerin tavaf edecekleri yer.

Eylemiş dergāhını Mevlā maţāf-ı
kudsiyān
Āsitāniñ kıble-i hācāt-ı erbāb-ı recā

mātem:

1. mātem:

Gazel 13

Mısra: 14

Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

Gāh bī-dād [ü] sitem geh sūz u tāb-ı
hicrden
Günde bir mātem Ğarībī üstüvār eyler
baña

2. mātem:

Gazel 96

Mısra: 6

Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

Geh hānde ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mātem ile girye-dih-i çeşm-i
hazānuz

3. mātemcesine:-ce, -si, -ne

Gazel 249

Mısra: 2

Keder, üzüntü.

Nice bir hāset-i vaşlıñ çekelüm
gamcasına
Düşelüm gūşe-i hicrānına
mātemcesine

4. mātemi:-i

Gazel 85

Mısra: 8

Derin üzüntü, keder ve ümitsizlik.

‘Aşkıda hānde-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

mātem dut:-

1. mātem dutmak:-mak

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Yas tutmak.

Şem‘-i ‘ākıldır ki ağlar kendi kendi
mevtine
Haqq budur kim gayrıya dutmak olur
mātem gālağ

mātem-i ‘aşk:

1. mātem-i ‘aşk:

Gazel 196

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşkın kederi.

Sāye-i hār-ı sitemde dutalım mātem-i
‘aşk
Bülbül-i nuţq-ı Ğarībī gibi nālān
olalım

mātem-zede:

1. mātem-zedelik:-lik

Gazel 125

Mısra: 1

Yaslı, hüznü.

Mātem-zedelik ‘āşık-ı ter-dāmene
maşşūs
Āyīn-i sitem ol büt-i sīmīn-tene
maşşūs

matla' :1. **matla' indan:**-in, -dan**Gazel 167**

Mısra: 4

Doğuş yeri.

İnbisât-ı devr-i hüsnünde bulunmaz

hâl ü hatt

Maṭla'ından bir nişân yok çarḥda

aḥterlerin

matlab-ı baht-ı siyâh:1. **matlab-ı baht-ı siyâh:****Gazel 251**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kötü talihin isteği.

Dimişler hem-dem olmaz matlab-ı

baht-ı siyâh ammâ

Şeb-âsâ zülf-i dil-ber gör ne hoş

düşmüş ola

matla' -ı:1. **matla' -ı:****Gazel 1**

Mısra: 4

Doğuş yeri.

Ḥamd ol Ḥakīm-i Kâdir ü ferd-i

Kadîme kim

Ḥamdi olundu maṭla' -ı 'unvâna ibtidâ

matla' -ı şubḥ-ı sa'âdet:1. **matla' -ı şubḥ-ı sa'âdetiñ:**-iñ**Gazel 159**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mutluluk sabahının doğuşu.

Dünyâ şeb-i siyâh idi küfr ü dâlâl ile

Pâk itdi anı maṭla' -ı şubḥ-ı sa'âdetiñ

matla' -ı 'unvân:1. **matla' -ı 'unvâna:**-a**Gazel 1**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Unvanın doğması.

Ḥamd ol Ḥakīm-i Kâdir ü ferd-i

Kadîme kim

Ḥamdi olundu maṭla' -ı 'unvâna ibtidâ

māye-i güftâr-ı şefâ'at:1. **māye-i güftâr-ı şefâ'at:****Gazel 21**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şefâat sözünün özü.

Ey la' l-i lebi māye-i güftâr-ı şefâ'at

Dürc-i deheniñ maḥzen-i esrâr-ı

şefâ'at

māye-i i'câz:1. **māye-i i'câz:****Gazel 12**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Mucize sermayesi.*Lebiñden gerçi şimdi māye-i i'câz olur
peydâ

Ḥaṭiñ geldikde murğ-ı hüsnüñe pervâz

olur peydâ

māye-i kâlâ-yı vücūd:1. **māye-i kâlâ-yı vücūdum:**-um**Gazel 219**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vücut sermayesinin özü.

Nâziña fedâ māye-i kâlâ-yı vücūdum

Ḥam-geşte kadim serv-i ḥırâmâniña

kurbân

māye-i naqd-i vücūd:**1. māye-i naqd-i vücūdum:-um****Gazel 3**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Vücut sermayesinin özü.

Māye-i naqd-i vücūdum ne ki var bî-
kem ü bîş
Hāk-i dergāh-ı imām-ı Şeb-i İsrā'ya
fedā

māye-i tahmîr-i du'ā:**1. māye-i tahmîr-i du'ā:****Gazel 8**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Duanın hamur mayası.

Hîç bir vechle tennûr-ı icâbet dütmez
Olmasa şıdķ u şafâ māye-i tahmîr-i
du'ā

mazhar-ı şıdķ u şafâ:**1. mazhar-ı şıdķ u şafâ:****Gazel 4**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şıdķ ve şafâ mazharı.

Ma'den-i esrâr-ı hikmet meyve-i bāğ-ı
vücūd
Şāhib-i mühr-i nübüvvet mazhar-ı şıdķ
u şafâ

māzî vü müstakbel:**1. māzî vü müstakbel:****Gazel 225**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Geçmiş ve gelecek.

Oķutduñ fenn-i 'aşķ içre baña māzî vü
müstakbel

N'ola ders-i vişālîñ 'aşķ-ı miskîne hāl
olsun

mazmûn:**1. mazmûn:****Gazel 137**

Mısra: 1

*Arzu, istek verici ince ve sanatlı
söz.*

Göñlüme oldu bu mazmûn ile ilhâm-ı
neşât
Ruñîñ āğâz-ı neşât u hañîñ encâm-ı
neşât

me'āl:**1. me'āline:-in, -e****Gazel 256**

Mısra: 14

Mana, anlam.

Hergiz Ğarîbi bülbül-i dil vāķıf olmadı
Bu nev-bahâr-ı rû-be-ħazānîñ me'āline

mebādâ:**1. mebadâ:****Gazel 224**

Mısra: 1

*Olmaya ki, olmasın, sakın,
zinhar.*

Mebādâ gerden-i tîğ u nigāha bir vebāl
olsun
Şaķınmam yoksa tîğîñden saña ķanım
helâl olsun

mecāzi göñl:**1. mecāzi göñlümi:-üm, -i****Gazel 2**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gerçek olmayan göñül.

Büy-ı gül-i haķıķati aldır dimāğıma
İtme mecāzi göñlümi her hāra āşınā

meclis:

1. meclisde:-de

Gazel 135

Mısra: 4

*Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Āsiyā-yı rüzgārıñ gerdişi nevbetledir
Sāķiyā gezdirmeye bu meclisde cām-ı
Cem gālať

2. meclisden:-den

Gazel 259

Mısra: 5

*Sohbet etmek ve eğlenmek
amacıyla bir araya gelmiş dost ve
arkadaş topluluğu.*

Şād itmedi ‘uşşāķın çıķdı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

3. meclise:-e

Muhammes 3

Mısra: 14

*Bezm, meclis, eğlence yeri, zevk
ve safa toplantısı.*

Meger olduğ yine āmāc-gāh-ı dīde-i
hāsid
Çıķub gül-i beyābān gibi geldi meclise
zāhid

4. meclise:-e

Gazel 64

Mısra: 14

*Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Bilür şarrāf olan ķadr-i dūr-i pākīze
güftārim
Benim her meclise teşrīf-i nazmım
hāyr-i maķdemdir

5. meclise:-e

Gazel 228

Mısra: 1

*Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Sāķiniñ hüsni ile meclise zīver gelsün
Hāne-i tār-ı dile şem‘-i münevver
gelsün

6. meclise:-e

Gazel 228

Mısra: 10

*Eğlence yeri, zevk ve safa
toplantısı.*

Şevķden çeşm-i şurāhī vü sebū ķan
döksün

Meclise ķulķul-i mīnā ile zīver gelsün

7. meclisimiz:-i, -miz

Gazel 33

Mısra: 5

Oturulacak, toplanılacak yer.

Bādesiz meclisimiz hāķa-i mātem-
kededir

Sāķiyā lütf ile şun bir iki peymāne
ķadeh

8. meclisiñde:-iñ, -de

Gazel 71

Mısra: 10

*Oturulacak, toplanılacak yer;
eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.*

Hevā-yı būs-ı la‘liñ ķan ider çok
kimseniñ bağrın

Efendim meclisiñde devr iden
peymānelerden şor

9. meclisiñde:-iñ, -de

Gazel 227

Mısra: 7

Huzur, makam.

Görünce meclisiñde ben gibi miskīni
sulťānım

Raķībe sözleriñ ebrüy-ı ğammāz ile
söylersin

10. **meclisinde:-in, -de**

Gazel 39

Mısra: 5

*Sohbet etmek ve eğlenmek
amacıyla bir araya gelmiş dost ve
arkadaş topluluğu.*

Meclisinde düşmene ibrām uşandırdı
beni
Rü'yet-i ağyārdır sevdā-yı ğurbetden
murād

meclis-i ağyār:

1. **meclis-i ağyāra:-a**

Gazel 231

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yabancıların meclisi.

Ķan itmesün derūnumı ğasreti ol āfetiñ
Teşrīf-i lūtfi meclis-i ağyāra düşmesün

2. **meclis-i ağyāra:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Yabancıların meclisi.

Döneyim başıña bu telhi-i ğüftār nedir
Nāz ile meclis-i ağyāra bu refitār nedir

meclis-i āmāde:

1. **meclis-i āmādedir:-dir**

Gazel 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hazır meclis.

Sāķī baña ne meclis-i āmādedir 'ilāc
Ne ğhōd neşāt-ı sāğar-ı pür-bādedir
'ilāc

2. **meclis-i āmādeyi:-y, -i**

Gazel 107

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hazır meclis.

Oldığım meclis-i āmādeyi herkes
bilmez
Yār ile içdigimiz bādeyi herkes bilmez

meclis-i dehr:

1. **meclis-i dehre:-e**

Gazel 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya meclisi, ālem, devran.

Sāķī olalı meclis-i dehre bu kühen
çarĥ
Tās-ı zer-i ğürşīd bizim sāğarımızdır

meclis-i 'işret:

1. **meclis-i 'işretde:-de**

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

İçki meclisi.

Meclis-i 'işretde sāķī şunma ğül-ğün
bāde kim
Bī-ğuzūr-ı vaşl-ı dil-ber būs-ı cām
olmaz müfid

meclis-i rindān:

1. **meclis-i rindāna:-a**

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Rintlerin meclisi. Dünya işlerini
önemsemeyen rintlerin içki, eğlence
meclisi.*

Şofī ne çıkar saña bu tesbīh-i riyādan
Var meclis-i rindāna biraz kesb-i
kemāl it

2. **meclis-i rindāna:-a****Gazel 139**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Rintlerin meclisi. Dünya işlerini önemsemeyen rintlerin içki, eğlence meclisi.

Kılma çok meclis-i rindāna 'itāb ey vā' iz
Hakk bilür kimdir olan ehl-i 'azāb ey vā' iz

3. **meclis-i rindāna:-a****Gazel 261**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Rintlerin meclisi. Dünya işlerini önemsemeyen rintlerin içki, eğlence meclisi.

Gel meclis-i rindāna ayak başma sözüm dut
Zāhid katı çok saña rezālet var içinde

meclis-i yārān:1. **meclis-i yārāna:-a****Gazel 28**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dostların meclisi.*

Yoğ bāğ-ı bahār-ı felegiñ reng-i devāmı

Gel meclis-i yārāna gönül 'ış-i müdām it

2. **meclis-i yārāna:-a****Gazel 262**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dostlar meclisi.

Mecnūn gibi dilden dile efsāne olursun
Sırr-ı deheniñ meclis-i yārāna tıyurma

meclis-i yārān-ı safā:1. **meclis-i yārān-ı şafāda:-da****Gazel 199**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül dostlarının meclisi.

Āsūde iken meclis-i yārān-ı şafāda
Āzürde-ten-i dūrī-i rāh-ı sefer oldum

mecmu 'a-i bāğ:1. **mecmu 'a-i bāğ:-ı****Gazel 203**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bahçe mecmuası.

Görünce mecmu 'a-i bāğ perīşān eyler
Bülbüle ders-i cemāliñ hele takrīr idelim

mecmu 'a-i hātır:1. **mecmu 'a-i hātır:****Gazel 195**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül kitabı, keyif kitabı.

Diliñ cem ' eyle ey gāfil hevā-yı zülf ü kāküldeñ
Hele mecmu 'a-i hātır perīşān olmadan evvel

mecma '-ı seyyāre:1. **mecma '-ı seyyāre:****Gazel 273**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gezegenlerin toplanması.

Kıldı tirāş şafā-i ruhsārdan hātın
Devr-i kamerde mecmu '-ı seyyāre kalmadı

mecnûn:**1. mecnûn:****Gazel 208**

Mısra: 18

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin
erkek kahramanı, Kays.*

Zencîrler burakdı bu yolda Ğarîbî-veş
Mecnûn olunca 'aşkda akrânımız
bizim

2. mecnûn:**Terci-bend 1**

Mısra: 17

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin
erkek kahramanı, Kays.*

Mecnûn qodı şahrâları âvâre ben
oldum
Üftâde-i künc-i ğam-ı bî-çâre ben
oldum

3. mecnûn:**Terkib-bend 1**

Mısra: 2

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin
erkek kahramanı, Kays.*

Ğamıñ ey ğonçe-dehân göñlimi
mañzûn itdi
'Aşkıñ ey Leyli-i 'âlem beni Mecnûn
itdi

4. mecnûn:**Gazel 233**

Mısra: 7

Çıldırılmış, deli, çılgın.

Geldi mecnûn gibi dîvâna göñül
gerdenini
Zülf-i meh-veşlere vâ-beste-i kullâb
itsün

5. mecnûn:**Gazel 158**

Mısra: 7

Çıldırılmış, deli, divane.

Kimse ey Kays-ı perîşân saña mecnûn
diyemez

'Aşq-ı Leylâ ile rûsvâ-yı cihân
olmayıcak

6. mecnûn:**Gazel 53**

Mısra: 11

*Aşq yüzünden deli divane olmuş,
aklı başından gitmiş kimse; Leyla ile
Mecnun hikâyelerinin erkek
kahramanı, Kays'ın lakabı.*

Benim 'aşkıñ görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnûn
Seniñ Şeh-nâme-i hüsnuñde Leylâ bir
sühan dirler

7. mecnûn:**Gazel 201**

Mısra: 6

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin
erkek kahramanı, Kays..*

Ey Leyli-i zamâne görelden cemâliñ
Dâmân-ı deşt-i 'aşkda Mecnûn degil
miyim

8. mecnûn:**Gazel 262**

Mısra: 3

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin
erkek kahramanı, Kays.*

Mecnûn gibi dilden dile efsâne olursun
Sırr-ı deheniñ meclis-i yârâna tıyurma

9. mecnûn'dan:-dan**Gazel 271**

Mısra: 13

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin
erkek kahramanı, Kays.*

Ğarîbî rıñlet-i cândır 'adem vehmiyle
Mecnûn'dan
Ğam-ı 'aşkıñda cân virdi bu miñnet-
hânedan giçdi

mecnûn kıl-:**1. mecnûn kılan:-an****Gazel 238**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Delirtmek.

Mihrâb kaşın meftûn gül-çehre dehen
mevzûn

‘Uşşâkı kılan mecnûn bir vech-i
hasendir bu

mecnûn ol-:**1. mecnûn olmasun:-ma, -sun****Gazel 220**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mecnun olmak.

Hevâ-yı kûyîni yâd itmeden ey Leyli-i
‘âlem

Benim teg ‘âşık-ı ser-geşte Mecnûn
olmasun n'olsun

2. mecnûn olub:-ub**Gazel 173**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mecnûn gibi olmak (Delirmek).

Mecnûn olub zamâne de çok kimse ey
gönül

Zencîr-i gamda sen gibi dîvâne
görmedik

medd-i âh:**1. medd-i âhim:-ım****Gazel 19**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Uzun uzun ah çekmek.*

Medd-i âhim sünbül oldı sîne de zülfün
görüb

Tohm-ı gam şevk-ı hâtınla dilde
reyhân oldı hep

2. medd-i âhim:-ım, -ı**Gazel 169**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Uzun uzun ah çekmek.

Dûd-ı dil-i Ğarîbi gibi medd-i âhim
Çetr-i ‘uluvv-i çarha sütün itdiñ ey
felek

medd-i havât:**1. medd-i hayâtım:-ım****Gazel 219**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayatın uzaması.

Halvet-geh-i hâtırda olan medd-i
hayâtım

Pervâne gibi şu‘le-i tâbânîña qurbân

medd-i nigâh:**1. medd-i nigâhı:-ı****Gazel 143**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bakma, bakışın devamlılığı veya
uzunluğu.*

Şeh-bâz-ı çeşm-i mesti şayyâd-ı şu‘ve-
i cân

Ser-rişte-i hayâta medd-i nigâhı kâtı‘

2. medd-i nigâhı:-ı**Gazel 35**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Uzun bakış.*

Medd-i nigâhı ‘âlem-i cânâ neşât-bağş
Tab‘-ı dimâğa şerbet-i la‘l-i zülâli şüh

3. medd-i nigehi:-i

Gazel 188

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bakışın, seyrin uzunluğu.*

Oldı medd-i nigehi şu 'le-zen-i hırmen-
i cān

Berķ tevsenli gibi 'arşda cevlnanlı güzel

medd-i nige-h-i nergis-i mestān:

1. medd-i nige-h-i nergis-i

mestānīña:-iñ, -a

Gazel 219

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) baygın bakışının
uzunluğu.*

Maħrūm-ı nazar çeşm-i nem-ālūd

Ġarībī

Medd-i nige-h-i nergis-i mestānīña

ķurbān

meded:

1. meded:

Gazel 9

Mısra: 10

*"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen
söz.*

Oldum üftāde-i sevdā-yı şeb-i zülf-i
bütān

Meded ey şu 'le-i ruhsār-ı seher n'oldı
saña

2. meded:

Gazel 20

Mısra: 4

*"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen
söz.*

Gül-şen-i vaşla intizārim var

Meded ey bād-ı şubh eyle şitāb

3. meded:

Gazel 166

Mısra: 7

*"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen
söz.*

Bülbül-i pīçide-feryādım meded ey
bāğ-bān

Ġisū-yı efgānıma bir çüb-ı gülden şāne
çek

4. meded:

Gazel 222

Mısra: 6

*"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen
söz.*

Nigāha dīde-bāz itme ki ğamzeñ kās-
ı cān eyler

Meded şemsīr-i cellādīñ hemīşe der-
niyām olsun

5. meded:

Gazel 225

Mısra: 2

*"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen
söz.*

Ne ķullāb-ı göñül ne bend-i cān perr-i
melāl olsun

Meded pāy-ı hicān-ı 'aķla zülfüñ bir
'iķāl olsun

6. meded:

Gazel 235

Mısra: 8

*"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen
söz.*

Ne mümkin şu 've-i cān ķurtula
çengāl-i çeşminden

Meded bir kez nigāha dīde-i şeh-bāz
deprensün

7. meded:

Gazel 258

Mısra: 11

"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen söz.

Meded başıñ çün ey sākī elin al bir ayağ ile
Garībī mest ü şeydā kaldı mey-hāne bucağında

8. meded:

Muhammes 3

Mısra: 24

"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen söz.

Façağ lā-yı hum-ı mey-hānelerden tütüyā başdır
Meded iskencebīn-i bāde ile cāmeye başdır

9. meded:

Gazel 255

Mısra: 13

Aman eyvah!

Saña kaldı meded ey kişver-i lütfuñ şāhı
Dest-gīr ol baña kim gam beni zār itdi yine

10. meded:

Gazel 67

Mısra: 10

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah" anlamlarında ünlem.

Ġaraż cān ise bir nīm-i nigāha eylesün fermān
Meded 'uşşāka karşı çekmesün ol dil-rübā hañçer

11. meded:

Gazel 153

Mısra: 5

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah" anlamlarında ünlem.

Ey bād meded bir dağı sür'atle vezān ol

Kim cezr ü med-i cünbiş-i deryādan uşandık

12. meded:

Gazel 239

Mısra: 12

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah" anlamlarında ünlem.

Her a'zā-yı vücūdum başka bir 'illetle sayrudur
Meded bir dāru-yı şıhhat men-i efkāra yā Allāh

13. medediñ:-iñ

Gazel 144

Mısra: 7

Yardım, lütuf.

Rūy-ı gül-güne düşen zülfden olmaz medediñ
Şağın ebr-i şafağ-ālūddan āb itme çama'

meded-ālūde-i hūn it-:

1. meded-ālūde-i hūn itme:-me

Gazel 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kana bulaşana yardım etme.

Meded-ālūde-i hūn itme dāmān u girībānı
Kerem kııl virme fırsat gamze-i hūn-ğ'āra gel cānā

meded-kār ol-:

1. meded-kār ol:

Gazel 101

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yardımcı, yardım eden olmak.

İriş ey nāzenīnim hāl-i 'uşşāka meded-kār ol

Ki zindān-ı bedende Yūsuf-ı dil zārdır
sensiz

medhūs:

1. **medhūs:**

Gazel 71

Mısra: 14

Dehşete düşmüş, şaşkına dönmüş.

Ġarībī ma'ni-i pīçide-i şahbā-yı gül-
rengi
Der-i mey-ḥānede medhūş olan
mestānelerden şor

medhūş id-:

1. **medhūş idebilsem:** *-ebil, -sem*

Gazel 200

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Dehşete uğratmak, korkutmak,
şaşırtmak.*

Hüşyāri-i dünyāya deger mesti-i ğaflet
Bir cām ile ger 'aqlımı medhūş
idebilsem

med-hūş-ı mey-i 'aşk:

1. **med-hūş-ı mey-i 'aşk:**

Gazel 190

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının şaşkınu.

Med-hūş-ı mey-i 'aşk idi endām-ı
za'īfın
Hep zaḥm-ḥor-ı ḥançer-i ḥār eyledi
būlbūl

medīd:

1. **medīd:**

Tarih 2

Mısra: 10

Uzun.

Böyle eyyām-ı neşāt-engīzden şordum
ḥaber
Hem şafāsından nigāhiñ rüşen olsun tā
medīd

mefhūm:

1. **mefhūm:**

Gazel 165

Mısra: 2

Anlaşılmış, kavranmış.

Saḥa söylese vā'iz cennete gir āb-ı
kevşer çek
Budur mefhūm kim mey-ḥāneden bir
iki sāğar çek

meftūn:

1. **meftūn:**

Terci-bend 3

Mısra: 29

Âşık, vurulmuş, mübtelâ.

Hiç birine meftūn olamam ey gözi
şehlâ
Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārâ

2. **meftūn:**

Gazel 201

Mısra: 2

*Gönül vermiş, tutkun, vurgun.
âşık.*

Cānā fedā-yı çeşm-i pür-efsūn degil
miyim
Siḥr-i nigāh u ğamzeye meftūn degil
miyim

3. **meftūn:**

Gazel 238

Mısra: 9

*Büyülenmişçesine tutkun, vurgun
olan (kimse), âşık.*

Mihrāb kaşıñ meftūn gül-çehre dehen
mevzūn

'Uşşâkı kılan mecnûn bir vech-i
hasendir bu

meftûn eyle:

1. **meftûn eyler:-r**

Gazel 191

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Büyülemek, etkisi altına almak.

Her şanem hüsnî kadar 'âşıkı meftûn
eyler
Zevk-i mey hoşka-i tiryâkden olmaz
me' mül

meftûn ol-ı:

1. **meftûn olamazdı:-amaz, -dı**

Gazel 152

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Gönül vermek, âşık olmak, tutkun
olmak.*

Hüsn-i hûbâna Ğarîbî olamazdı
meftûn
Olmasaydı ser-i sevdâ-zedesi lâne-i
'aşk

2. **meftûn olduñ:-duñ**

Gazel 172

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönül vermek, vurulmak,
tutulmak.*

Olduñ mı siyeh hâli gibi zülfüne
meftûn
Ey dil heves-i dâne ile dâma mı
düşdüñ

3. **meftûn olma:-ma**

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül vermek.

Zâhidin çok 'amel-i huşkuna meftûn
olma
Sübhası dâne-i engûra döner çok
gitmez

meftûn-ı hat u hâl it-:

1. **meftûn-ı haţ u hâl itdiñ:-diñ**

Gazel 198

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yüzdeki ayva tüyleri ve bene
gönül vermek.*

Baňa 'arz-ı cemâl itdiñ 'aceb âl itdiñ
ey zâlim
Dil-i şeydâyı meftûn-ı haţ u hâl itdiñ
ey zâlim

meğāk:

1. **meğāk:**

Terci-bend 1

Mısra: 28

Yer yarığı.

Ķaddim hele mânende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firĶatde meğāk olmadan
evvel

meger:

1. **meger:**

Gazel 17

Mısra: 3

*"Meğerse, oysa, oysaki"
anlamlarında bağlaç.*

Dest-i Ķazâ-yı Şâni '-i rüz-ı ezel meger
Ķâk-i çemenden eylemiş icâd 'andelib

2. **meger:**

Gazel 19

Mısra: 14

*"Meğerse, oysa, oysaki"
anlamlarında bağlaç.*

Ka'be-i ruhsāra yüz dutmuş gelür hāl
ü hātîñ
Kāfir-i hüşnüñ meger zālîm Müselmān
oldı hep

3. meger:

Gazel 46

Mısra: 13

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Qıldîñ Ğarîbi böyle edā-yı sūhan
meger
Fikriñ verā-yı perde-i esrārdan gelür

4. meger:

Gazel 86

Mısra: 14

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

İtmez Ğarîbi hātırına āhımız eşer
Ol zālîmiñ derünı meger seng-i hāredir

5. meger:

Gazel 92

Mısra: 14

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Ğarîbî bezmi germ itmiş yine
hengāme-i 'işret
Meger nazm-ı selîsim hātır-ı aḥbāba
düşmüşdür

6. meger:

Gazel 102

Mısra: 8

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Beni şayd itmek ister isper-i şūh-ı
nigāhıyla
Meger pā-beste-i zūlf-i sitem-kār
oldığım bilmez

7. meger:

Gazel 106

Mısra: 8

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Hengām-ı fırsatında iĉer kanı şu gibi
Meger raqīb-i zālîm-i ğaddarı
görmüşüz

8. meger:

Gazel 114

Mısra: 11

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Ben daḥı meger şakladığım gevher-i
eşki
Bir şūh-ı sitem-kāra nişār itmek
iĉünmiş

9. meger:

Gazel 120

Mısra: 10

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Getürmez bir ḥaber cān-ı ḥazîne kūy-ı
dilberden
Yorulmuşdur meger pāy-ı şabā
reftārdan ḳalmış

10. meger:

Gazel 134

Mısra: 3

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Meger çıkdı yüze baḥt-ı siyāhı 'āşık-ı
zārîñ
Ki gül-zār-ı cemāli oldı pā-māl-i
ğubār-ı ḥaṭṭ

11. meger:

Gazel 134

Mısra: 17

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Meger sīm-āb var nezzāre-i ḥaṭṭında ol
şūḥuñ
Ki her kim gördi bir kez oldı elbet bī-
karār-ı ḥaṭṭ

12. **meger:**

Gazel 175

Mısra: 5

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Şehd-i lebiñden ola meger derdime
devā
Bīmār-ı çeşm-i nergis-i 'ayyārıñım
seniñ

13. **meger:**

Gazel 185

Mısra: 14

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Bilmem bu kadar şekve nedir ḥār-ı
sitemden
Yok gül-şen-i ḥaṭırda meger bŷy-ı
taḥammŷl

14. **meger:**

Gazel 209

Mısra: 9

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Var imiş kaşdı meger 'aşıka bilmezlik
idŷb
Ġalaṭ itdim nigeḥ-i mestine fırsat
virdim

15. **meger:**

Gazel 224

Mısra: 10

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Ġarībī sāde-rŷlar cānib-i 'uşşāka meyl
itmez
Meger dil mübtelā-yı dil-berān-ı
kŷhne-sāl olsun

16. **meger:**

Gazel 225

Mısra: 16

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Bu vādide kim eyler mā'il-i ŷstāda
pey-revlik
Meger ṭab'-ı Ġarībī gibi bir tāze ḥayāl
olsun

17. **meger:**

Gazel 227

Mısra: 13

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Meger ŷimden gerŷ derdiñ Ġarībī kŷy-
ı dil-dāra
Kebŷter gibi murġ-ı tŷz-pervāz ile
sŷylersin

18. **meger:**

Gazel 233

Mısra: 14

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Hič meskende Ġarībī ŷuyını
bulduramaz
Meger anı ŷaṭ-ı Mŷşul yine sŷr-āb
itsŷn

19. **meger:**

Gazel 247

Mısra: 2

"Meğerse, oysa, oysaki"

anlamlarında bağlaç.

Vefā-dŷşmensin ey bŷt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-gŷstersin ey bed-ḥŷ meger iz'an
mı var sende

20. **meger:**

Gazel 258

Mısra: 4

"Meğerse, oysa, oysaki"
anlamlarında bağlaç.

Dökülmüştür didim hün-ı benefşe
berg-i nesrîne
Meger şaf bağlamış mür-ı hıatı şeker
dudağında

21. meger:

Gazel 270

Mısra: 4

"Meğerse, oysa, oysaki"
anlamlarında bağlaç.

Perîşân gönülümü cem ' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir târ-ı zülf-i yâr ile
şîrâzelenmez mi

22. meger:

Muhammes 3

Mısra: 13

"Meğerse, oysa, oysaki"
anlamlarında bağlaç II sanki.

Meger olduk yine âmâc-gâh-ı dîde-i
hâsid
Çıkub gül-i beyâbân gibi geldi meclise
zâhid

meger kim:

1. meger kim:

Gazel 247

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Meğer ki, oysa ki.

Amân bilmez nigâhın içmek ister hün-
ı 'uşşâkı
Meger kim pâdişâh-ı 'aşqdan fermân
mı var sende

meges:

1. meges:

Gazel 167

Mısra: 11

Sinek.

Şayd-gâh-ı dehrde şâhîn işin eyler
meges
Kalmamış bir zür-ı bâzûsı dil-âver
erleriñ

meh:

1. meh:

Gazel 170

Mısra: 9

Ay.

Bir gün bize va'd itdi o meh 'îd-i
vişâlin
Hürşîd tülû ' itmeden ahşamını gördük

2. meh:

Gazel 181

Mısra: 1

Ay yüzlü güzel (sevgili).

Bir vaşl için ey meh beni ibrâma
düşirdüñ
Hasretle lehim bûs-ı leb-i câma
düşirdüñ

3. meh:

Muhammes 2

Mısra: 16

(ay yüzlü) güzel, dilber.

El-amân ey gamzesi kâtil-i hün-hvâr
el-amân
Fırkatiñle ey meh inceldiñ hilâl itdiñ
beni

4. meh:

Gazel 259

Mısra: 9

Ay, kamer.

Meh başına devr eyler pervâne-veş ol
şem 'iñ
Ol mihr-i cihân-ârâ pâyına ser-efgende

5. meh:

Gazel 201

Mısra: 11

Ay yüzlü güzel.

Ey meh hayâl-i halka-i zülfüñle rûz u
şeb
Ser-geşte seng-i keff-i felâhûn degil
miyim

6. meh:

Terci-bend 4

Mısra: 34

Ay, kamer.

Kaçar faşl-ı bahâr ol eşk-i germ ü âh-ı
serdimden
Haber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
hâl-i derdimden

7. meh:

Gazel 41

Mısra: 12

Ay, kamer.

Pervânede yok lem'a-i ruhsârına t̄âkat
Meh nâşiyesi âyine-i mihr-i cilâdır

8. meh:

Gazel 40

Mısra: 2

Ay yüzlü güzel (sevgili).

Ey cemâliñ âfitâb-ı 'âlem-ârâdan lezîz
Meh cebîniñ 'aksi mir'ât-i mücellâdan
lezîz

9. meh:

Gazel 63

Mısra: 9

Ay yüzlü güzel (sevgili).

Ufuk-ı nâzda ey meh dutalum bedr
olduñ
Refte refte yine nokşân olacağsın âhir

10. meh:

Gazel 43

Mısra: 6

Ay, kamer.

Ne hâcet âfitâb-ı vaşla şimdi hâne-i dil
kim
Şeb-i hicrânıñ ey meh şu 'le-i âhımla
rüşendir

11. mehdën:-den

Gazel 62

Mısra: 4

Ay yüzlü güzel.

N'ola vaşl-ı nigâra nâ'il olduñ ey dil-i
şeydâ
O mehdën h'âhiş-i bûs-ı kenâra rûy-ı
saht ister

12. mehi:-i

Gazel 27

Mısra: 13

Ay, ay yüzlü sevgili.

Eyle mehi hacletde şeb-i târda pinhân
Ey mihr-i cihân-tâb çıqub 'arz-ı cemâl
it

13. mehi:-i

Gazel 200

Mısra: 16

Ay yüzlü güzel.

Hâle gibi dūşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zîver-i âgūş idebilsem

14. mehiñ:-iñ

Gazel 287

Mısra: 13

(ay yüzlü) güzel, dilber.

Sürme Ğarîbi vaşf-ı sürîninde ol
mehiñ
Lağzîde olmasun kalemîñ raşş-ı eblaķı

15. mehiñ:- iñ

Gazel 158

Mısra: 11
Ay yüzlü güzel (sevgili).

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sîne-
sezā
Gün-be-gün dāğ ile bir lāle-sitān
olmayacak

16. **mehiñ:- iñ**
Gazel 176
Mısra: 9
Ay yüzlü güzel (sevgili).

Bir büsesin aldık o mehiñ h̄'ābda gūyā
Tā çeşme-i Hızr'ında kenārına irişdik

17. **mehiñ:- iñ**
Gazel 204
Mısra: 5
Ay yüzlü güzel (sevgili).

Mısr-ı hüsnünde eger saltanat ister o
mehiñ
Zeķanın Yūsuf-ı şūh-ı dile çāh
eyleyelim

18. **mehiñ:- iñ**
Gazel 242
Mısra: 5
Ay yüzlü güzel (sevgili).

'Āşık o mehiñ ğamze vü müjgānına
karşu
Bir uğhiyedir kim iki kaşşāb arasında

19. **mehiñ:- iñ**
Gazel 177
Mısra: 11
Ay, ay yüzlü sevgili.

Bir şeb o mehiñ ister iken nūr-ı vişālin
Peygüle-i tārīki-i hicrānına düşdük

mehābet:

1. **mehābetiñ:-iñ**
Gazel 159

Mısra: 4
Azamet, ululuk.

Lāt ü Menāt'ı eyledi pā-māl mu'cizeñ
Aşnāmiñ āb-ı rüyını dökdi mehābetiñ

mehcūr:

1. **mehcūr:**
Gazel 101
Mısra: 3
Uzaklaşmış, ayrılmış.

Ġam-ı eyyām-ı firķatde beden rencūr u
cān mehcūr
Göñül ğam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkārdir sensiz

2. **mehcūr:**
Terkib-bend 1
Mısra: 98
Birakılmış, unutulmuş,
terkedilmiş.

Göñlümi çeşm-i Ġarībī gibi bī-nūr
itme
Kurb-ı der-ġāhdan ey şeh beni mehcūr
itme

3. **mehcürdur:-dur**
Gazel 278
Mısra: 14
Birakılmış, unutulmuş,
terkedilmiş.

Ne ğüne bülbül-i şab'-ı Ġarībī naġme-
h̄'ān olsun
Ki gül-zār-ı cemāliñden begim
mehcürdur şimdi

4 **mehcürlük:-luk**
Gazel 221
Mısra: 7
Uzaklaşmış, ayrılmış.

Ġadr-i vişāli bilmege mehcürlük gerek
Senden bir zerre baña cefā olmaz
olmasun

mehcür ol-:1. **mehcür olmasun:-ma, -sun****Gazel 14**Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Uzaklaşmak.

Ziyā-baḥşā-yı çeşm-i ‘āşıkāndır
manzar-ı ḥübī
Temāşā-yı ruḥundan dīde mehcür
olmasun yā Rab

mehcür-ı āmāl it-:1. **mehcür-ı āmāl itdiñ:-diñ****Gazel 198**Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Emellerden uzaklaştırmak.

Cefā vü cevri ise Allāh için inşāfa gel
besdir
Beni mesrūr iken mehcür-ı āmāl itdiñ
ey zālīm

meh-i āsumān-ı ḥübī:1. **meh-i āsumān-ı ḥübī:****Gazel 26**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Güzellik semasının ayı..

Nev-nihāl-i naḥl-i Ṭübī şems-i evc bī-
gurübī
Meh-i āsumān-ı ḥübī şeh-i mesned-i
melāḥat

meh-i burc-ı şeref:1. **meh-i burc-ı şeref:****Gazel 230**Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Şeref burcundaki ay.

Ey meh-i burc-ı şeref ḥüsnüñi noḡşān
itme
Çıkma yārim giceler ‘arz-ı cemāl itme
şakın

meh-i cemālīñ:1. **meh-i cemālīñ:-iñ****Gazel 26**Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Ay gibi güzel yüz.

Şekl-i noḡta dökdi ḥālīñ çekdi ebrüy-ı
hilālīñ
Gösterüb meh-i cemālīñ koymadı
bedende ṭāḡat

meh-i evc-i melāḥat:1. **meh-i evc-i melāḥat:****Gazel 253**Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Güzellik zirvesindeki ay.

Ey meh-i evc-i melāḥat n'ola bir kez
olasın
Ser-i bālīnimize şem‘-i hidāyet bu gice

meh-i ken‘ān:1. **meh-i ken‘ān:****Gazel 166**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Kenan ülkesinin ayı, Hz. Yusuf.

Māh ü mihri çarḥda şermende kıl bir
ān ile
Ey Meh-i Ken‘ān metā‘-ı ḥüsnüñi
meydāna çek

2. **meh-i ken‘ān'ıñ:-iñ, -a****Gazel 219**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Kenan şehrinin ayı, Hz. Yusuf.

Biñ Mısr cemāli Meh-i Ken‘ān'ıña
 kurbān
 Biñ Yūsuf-ı dil-i çāh-ı zenehdānıña
 kurbān

meh-peyker:

1. **meh-peykere:-e**

Gazel 162

Mısra: 12

Ay yüzlü (sevgili).

Oldı peymāne-i ruhsarı ‘araḳ-rız-i
 ğāzab
 Sehv idüb bir kez o meh-peykere bed-
 hū diyerek

meh-rū:

1. **meh-rū:**

Gazel 246

Mısra: 3

Ay yüzlü(sevgili).

Seniñ yād-ı vişāliñle şeb-i firḳatde ey
 meh-rū
 Zebān-ı şem‘-i şevḳ-i bezm-i mātem
 ḳande ben ḳande

2. **meh-rū:**

Gazel 222

Mısra: 11

*Ay yüzlü; yüzü ay gibi parlayan
 güzel.*

Ġarībī ger bizi düşnām ile yād itmez ol
 meh-rū
 Yine bizden o dil-dāra hediye çok
 selām olsun

3. **meh-rū:**

Gazel 102

Mısra: 5

Ay yüzlü güzel (sevgili).

Derūnum ğuşşa vü endūhdan ḳan oldı
 o meh-rū

Yine ser-pençe-i ‘aşḳa giriftār oldığım
 bilmez

4. **meh-rūlarında:-lar, -ın, -da**

Muhammes 1

Mısra: 8

Ay yüzlü(sevgili).

Vücūd-ı ‘āşḳa bundan beter sūz u
 güdāz olmaz
 Diyār-ı ğurbetiñ meh-rūlarında dil-
 nevāz olmaz

meh-sīmā:

1. **meh-sīmādan:-dan**

Gazel 178

Mısra: 1

Ay yüzlü güzel.

Raḳībi yār ile gördik o meh-sīmādan
 el çekdik
 Görince zāğı gül-şende gül-i ra‘nādan
 el çekdik

meh-tāb:

1. **meh-tābı:-ı**

Gazel 282

Mısra: 6

Dolunay

Hüsnüñe mihr-i cihān-tābı berāber
 diyemem
 Beñzedirsem ğalaṭım ‘ārızıña meh-tābı

meh-veş:

1. **meh-veş:**

Terci-bend 4

Mısra: 28

Ay gibi olan güzel.

Revāk-ı heft-gerdūna olupdur sūz-ı dil
 ser-keş
 Budur sensiz yine keyfiyyetim tā-
 maşşer ey meh-veş

2. meh-veşi:-i**Terci-bend 3**Mısra: **32***Ay gibi güzel, sevgili.*

Biñ Şâm u Haleb dil-beri biñ Mışır
 habîbi
 Biñ Çın ü Hıfâ meh-veşi biñ Rüm
 lebîbi

meh-veşlere düş:-**1. meh-veşlere düşmüş:-müş****Gazel 121**Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Ay gibi güzellere düşmek.

Kettân gibi efsürde olur cism-i za'îfi
 Ş'ol gam-zedeniñ kim gözi meh-
 veşlere düşmüş

mekân:**1. mekân:-i****Tarih 2**Mısra: **14***Durulan, oturulan yer, ev,
mesken, ikâmetgâh.*

Eylemiş sür-ı zifâfiyla cihânı pür-sürür
 Eylemiş pür-zemzeme kevn ü mekânı
 ol sa'îd

mekkâr:**1. mekkâre:-e****Gazel 180**Mısra: **7***Hileci, düzenbaz.*

Bintü'l-'ineb didikleri mekkâre şühuna
 Āğüş-ı cânda besleyerek hürmet
 eyledik

meksür:**1. meksür:****Terkib-bend 1**Mısra: **91***Kırık, kırılmış.*

Şişe-i 'ömr-i belâ dîdemi meksür itme
 Bâde-i vaşldan ey şüh beni dūr itme

meksür id:-**1. meksür ider:-er****Gazel 245**Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Kırmak.

İder ehl-i dilin her bir sühanda hâtırın
 meksür
 Belâdır 'işret itmek zâhid-i mînâ
 şikenlerle

meksür ol:-**1. meksür olmasun:-ma, -sun****Gazel 14**Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Kırılmak, parçalanmak.

Dehânın hande-rîz eyler şikest-i reng-i
 'uşşâka
 Sebûy-ı hâtır-ı dil-dâra meksür
 olmasun yâ Rab

mekteb:**1. mektebe:-e****Gazel 38**Mısra: **6***Okul.*

Ey h'âce 'aceb hâtırıñ olmaz mı
 perîşân
 Her gün ki gelür mektebe hübân
 müte'addid

mekteb-i 'aşk:**1. mekteb-i 'aşk:****Gazel 17**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk mektebi.

Bilmem Ğarībi mekteb-i 'aşk içre her
seher
Kimdir bu āh ü nālede üstād-ı 'andelīb

2. mekteb-i 'aşkıñda:-ıñ, -da**Gazel 281**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk mektebi.

Dil mekteb-i 'aşkıñda sebağ-ıñ'ānıñ
olaldan
Sīnem aña bir nüşa-i sī-pāre degil mi

mekteb-i tab':**1. mekteb-i tab'ımda:-ım, -da****Gazel 64**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yaratılış mektebi.

Benim nazm içre ol mu'ciz-beyān-ı
fenn-i hikmet kim
Aristo mekteb-i tab'ımda bir şākir[d]-i
ebkemdir

mektüb:**1. mektübümüz:-umuz****Gazel 82**

Mısra: 12

*Bir şey haber vermek, sormak,
istemek veya duyguları bildirmek için
birine çoğunlukla posta yoluyla
gönderilen, zarfa konulmuş yazılı
kağıt, name.*

Harāretten yağar bāl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin

Şikāyet-nāme dirler yāre bir
mektübümüz vardır

mektüb-ı a'māl:**1. mektüb-ı a'mālīm:-im****Gazel 5**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Amellerin mektubu.

Ben kimim bir rü-siyeh mektüb-ı
a'mālīm siyāh
Rü-sefid olmak ne mümkün olmasa
lütfuñ resā

2. mektüb-ı a'mālīm:-im**Gazel 5**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Amellerin mektubu.

Ben kimim bir rü-siyeh mektüb-ı
a'mālīm siyāh
Rü-sefid olmak ne mümkün olmasa
lütfuñ resā

melāl:**1. melālīm:-im****Terci-bend 1**

Mısra: 60

Hüzün, keder.

Pervāne-i 'aşkıñ ki dutuşmuş per ü
bālīm
Bī-çāre Ğarībī gibi arturma melālīm

melāmet:**1. melāmet:****Gazel 216**

Mısra: 8

Azarlama, kınama.

Var yāre niyāzım yeter ey düşmen-i
bed-gū

Düſer bu melâmet tikenin reh-
güzerimden

melâmet it-:

1. **melâmet itme:-me**

Gazel 288

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Azarlamak, kınamak, ayıplamak.

İtme melâmet iş oradan giçdi mâ-ḥaşal
Düşdüm Ğarîbi 'aşka nedir söyle
çâresi

melâmetle giç-:

1. **melâmetle giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 161

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Azarlamayla geçirmek.

El viridi yine himmet-i pâşâ-yı
mükerrem
Biz 'ömr-i raḳîbâni melâmetle
giçürdik

melek:

1. **melek:**

Gazel 217

Mısra: 11

Melek, sevgili.

Âḥir sipihr-i ḥüsne tülû' eyler ey
melek
Şeytân-ı ḥaṭṭ biñ kez atılsa ſihâb-ı
ḥüsn

2. **melek:**

Gazel 285

Mısra: 1

Melek görünüşlü (sevgili).

O melek ḥüsnünü ſerḥ itse de tafşîl gibi
Nüşa-i mihrini zann eyleme tekmîl
gibi

3. **melek:**

Gazel 111

Mısra: 14

*Allah katında bulunan ve nur
olarak yaratılan varlıklar.*

Gice bir yerde raḳîb ile işitdim yâri
'Aceb itdim ki melek eyledi Şeytân'a
heves

melek yüzlü:

1. **melek yüzlü:**

Gazel 249

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Melek yüzlü.

Ol melek yüzlü perî-peykere cânım
diyerek
Şaralum sîne-i pür-raḥneye
merhemcesine

melek-âfet-i dîn:

1. **melek-âfet-i dîn:**

Terci-bend 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Din için belâ olan.

Biñ ḥür-liḳâ nâzik ü nâzende ser-â-pâ
Biñ ḥüsni melek-âfet-i dîn ü dil-i
şeydâ

me' men:

1. **me' mendir:-dir**

Gazel 43

Mısra: 1

Emin olunacak, sığınacak yer.

Dimem gül-zâr-ı vaşlıñ 'andelîb-i cāna
me' mendir
Göñüller nâlesinden ſubḥ-ı rüyuñ şām-
ı ſîvendir

memleket-i hüsn:**1. memleket-i hüsnî:-i****Gazel 133**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

Hatt kabûl olmayacak tîg gelür
ardından
'Âkıbet memleket-i hüsnî harâb eyler
hatt

memlû:**1. memlû:****Gazel 162**

Mısra: 14

Dolu, dopdolu.

Kim bu hasret içirür gönlüme bağrım
kanın
Sâkiyâ şun baña peymāneyi memlû
diyerek

me' mül ol:-**1. me' mül olmaz:-maz****Gazel 191**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ümit edilmek, umulmak.

Baş dek aşlı denî kimse ser-efrâz
olmaz
Şîve-i serv-i kad-i tākden olmaz
me' mül

2. me' mül olmaz:-maz**Gazel 191**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ümit edilmek, umulmak.

Olma dil-beste şağın hattı gelen
hübāna
Büy-ı gül hār ile hāşakden olmaz
me' mül

3. me' mül olmaz:-maz**Gazel 191**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ümit edilmek, umulmak.

Her şanem hüsnî kadar 'āşıkı meftün
eyler
Zevk-i mey hoşka-i tiryākden olmaz
me' mül

4. me' mül olmaz:-maz**Gazel 191**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ümit edilmek, umulmak.

Saña bu hüsnle kimdir ki benî-âdem
dir
Hilkat-i nev'-i melek hākden olmaz
me' mül

5. me' mül olmaz:-maz**Gazel 191**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ümit edilmek, umulmak.

Sırr-ı 'aşkı nice pinhān ideyim
sīnemde
Hıfz-ı mey şîşe-i şad-çākden olmaz
me' mül

6. me' mül olmaz:-maz**Gazel 191**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ümit edilmek, umulmak.

Düşdi bir 'aşka Ğarībī dahı bundan
böyle
İstirāhat-i dil gam-nākden olmaz
me' mül

7. me' mül olmaz:-maz**Gazel 191**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Ümit edilmek, umulmak.

‘Aşk her bir dil-i nâ-pâkden olmaz
 me’ mül
 Āteşin itdiği iş hâkden olmaz me’ mül

8. **me’ mül olmaz:-maz**

Gazel 191
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Ümit edilmek, umulmak.

‘Aşk her bir dil-i nâ-pâkden olmaz
 me’ mül
 Āteşin itdiği iş hâkden olmaz me’ mül

9. **me’ mül olmaz:-maz**

Gazel 191
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: -
Ümit edilmek, umulmak.

Şeb-i hicrân ne kadar bahtı siyâh itse
 yine
 Gerd-i âyîne-i idrâkden olmaz me’ mül

10. **me’ mül olmaz:-maz**

Gazel 191
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Ümit edilmek, umulmak.

Maḥrem-i râz-ı derûn eyleme a’ dâya
 şakın
 Şâfîlik sîne-i nâ-pâkden olmaz me’ mül

me’ mür:

1. **me’ mürum:-um**

Muhammes 1
 Mısra: 33
Tâbi, hazır.

Ne maḫşûd üzre bir dem ‘işret-i
 eyyâma me’ mürum
 Ne bir lahza neşât-ı bâde-i vaşlıyla
 mesrûrum

men’ it-:

1. **men’ itme:-me**

Gazel 32
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
*Engellemek, yasaklamak;
 uzaklaştırmak, ayrı düşürmek.*

Men’ itme vâ’ iz eylesem ebrûsuna
 sücûd
 Hep toğrıdır namâz velî kıble-gâh kec

2. **men’ itme:-me**

Gazel 174
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
*Yasaklamak, engellemek, önüne
 geçmek.*

Bizi men’ itme der-i şavma’ adan ey
 şofi
 Bir zamân biz daḫı âlâyiş-i seccâde
 idik

menâzil:

1. **menâzili:**

Gazel 87
 Mısra: 7
*Konaklama yerleri, duraklar,
 merhaleler, menziller.*

‘Aşık giçer menâzili pây-ı ḫayâl ile
 Râh-ı talebde şîb ü firâza ne i’ tibâr

2. **menâzil:**

Gazel 194
 Mısra: 10
*Konaklama yerleri, duraklar,
 merhaleler, menziller.*

Râh-ı vişâl pür-bîm dūr u dırâz u bî-
 zâd
 Yoğ bende pây-ı refâr kaç’ itmege
 menâzil

mengüş:

1. **mengüşü:-ı**
Gazel 200
 Mısra: 6
Küpe.

Bir kez n'ola hatt eylemeden hüsnüni
 pā-māl
 Mengüşü gibi būs-ı bināgüş idebilsem

men-i bī-çäre:

1. **men-i bī-çäre:**
Gazel 239
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Çaresiz, aciz ben.

Esir-i pençe-i derdim men-i bī-çäre yā
 Allāh
 Sen eyle ben gibi bī-çäreye bir çäre yā
 Allāh

2. **men-i bī-çäreye:-y, -e**
Terkib-bend 1
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
Biçare ben.

‘Ādetiñ itmek idi ‘āşıka ülfet evvel
 Sen iderdiñ men-i bī-çäreye şefkat
 evvel

3. **men-i bī-çäreye:-y, -e**
Gazel 179
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Çaresiz, aciz ben.

Tenhā komadı hātır-ı efkārımı bir gün
 Ey gam men-i bī-çäreye hayrū'l-halef
 olduñ

4. **men-i bī-çäreyi:-y, -i**
Gazel 21
 Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Biçare ben.

Koyma keremiñden men-i bī-çäreyi
 maħrūm
 Eyle günehim zaħmına tīmār-ı şefā‘at

men-i hakir:

1. **men-i haķire:-e**
Gazel 46
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Hakir, değersiz ben.

Mihnet men-i haķire degil yārdan
 gelür
 Taķdir-i kār-hāne-i Cabbār'dan gelür

men-i nā-şād:

1. **men-i nā-şadı:-ı**
Gazel 206
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Gamlı, kederli ben.

Men-i nā-şadı bir ümmid ile şād eyle
 sultānım
 Yıkılmış gönlümi lütfula ābād eyle
 sultānım

men-i üftāde:

1. **men-i üftādeden:-den**
Gazel 146
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
Düşkün, biçare olan ben.

Kesme lütfuluñ ey ser-efrāzım men-i
 üftādeden
 Nūr-ı hūrşidi zeminden āsumān itmez
 dirig

men-i zār:1. **men-i zāra:-a****Gazel 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İnleyen ben.

Gümrāh kıoyma vādi-i hayretde
göñlümi
Tevfīk-i lütfuñ eyle men-i zāra āşinā

menzil:1. **menzilin:-in****Gazel 73**

Mısra: 14

Makam, durak.

Ġarībī eksük olmaz hātırıñdan kār-vān-ı
gam
Meşeldir büm idermiş menzilin vīrāne
söyleller

menzil-i dār-ı fenā:1. **menzil-i dār-ı fenā:****Gazel 89**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünya menzili.

Menzil-i dār-ı fenā 'ayn-ı ferāgat
yeridir
Dil-i 'uşşāk gibi āh-ı nedāmet yeridir

menzil-i dil-dār:1. **menzil-i dil-dār:-ı****Gazel 230**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin bulunduğu muhit.

Ey Ġarībī seni āmāde-i sevdā dirler
Gayriden menzil-i dil-dārı su'āl itme
şakın

menzil-i maksūd:1. **menzil-i maķşūda:-a****Gazel 103**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Varılmak istenilen yer.

Bu sefer menzil-i maķşūda irer çok
gitmez
Gider āyīne-i dilden bu keder çok
gitmez

menzil-i 'uķbā:1. **menzil-i 'uķbāya: -y, -a****Gazel 132**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göçün ahiret konağı.

Ĥançer-i müjgāniña dil virdigim bī-cā
değil
Bu fenādan menzil-i 'uķbāya rihletdir
ğaraż

mercān taşı ol-:1. **mercān taşı oldu:-dı****Gazel 19**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk vadisinin taşı, mercan oldu.

Ĥasret-i rüyıñla çeşmim ol kadar kıan
dökdi kim
Vādī-i 'aşkıñ ser-ā-ser taşı mercān oldu
hep

mercāna dön-:1. **mercāna döndi:-dı****Gazel 183**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mercana benzemek.

Ĥırāş-ı sīneden nāhun-ı ĥasret döndi
mercāna

Yeter ey dīde-i cān la'1-i ruhsāra taleb-
kār ol

merdāne:

1. **merdāne:**

Gazel 64

Mısra: 15

Erkeğe yaraşır biçimde, erkekçe.

Değil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde
Bilür 'ālem ki kadrım şān ile
şevketden a'zamdır

2. **merdāne:**

Gazel 126

Mısra: 18

Erkeğe yaraşır biçimde, erkekçe.

'Aşkıñ yolu başdan başa bir āfet-i
cāndır
Merdāne Ğarībī o yolu yalın ayak baş

merd-i rāha:

1. **merd-i rāha:**

Gazel 65

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yola gidecek adam, yol adamı.

Ey Ğarībī o merd-i rāha ḥased
K'anı ehl-i necāt yazmışlar

merd-i şāhib-hāne:

1. **merd-i şāhib-hāne:**

Gazel 146

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ev sahibi adam.

Olmasun endīşe-i rüz ile albiñ teng ü
tār
Mīhmāndan merd-i şāhib-hāne nān
itmez dirīğ

merdüm-i bī-gāne-i 'aşk:

1. **merdüm-i bī-gāne-i 'aşk:**

Gazel 152

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşkın yabancıı insan.

Āşinālık yeridir bezm-i muḥabbet
zinhār

Ol baña uğramasun merdüm-i bī-gāne-
i 'aşk

merdüm-i da'vā-yı taleb:

1. **merdüm-i da'vā-yı taleb:**

Gazel 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Talep iddası olan adam.

Eyle güftār-ı talebden deheniñ leb-
beste

Ki atı mülzem olur merdüm-i da'vā-
yı taleb

mereslen-:

1. **mereslenür:-ür**

Gazel 79

Mısra: 14

Tasmalanmak.

Didim raıb gerdenine şalma kākülüñ
Didi Ğarībī kelb-i mu'allem
mereslenür

mergüb:

1. **mergübümüz:-umuz**

Gazel 82

Mısra: 2

*İstenilen, arzu edilen, rağbet
gösterilen (kimse veya şey).*

Bizim bir nāzenīn-i şūḥ-ı şeh-
r-āşūbumuz vardır
Ḥırāmān serv-i add bir lāle-ḥadd
mergübümüz vardır

mergüb-ı denânîr:**1. mergüb-ı denânîr:****Gazel 286**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Altın paranın arzu edileni.

Kalmadı ma'rifete kimse Ğarībî t̄alib
Görmedim halkda mergüb-ı denânîr
gibi

merhabâ:**1. merhabâsına:-si, -n, -a****Gazel 244**

Mısra: 1

Selam.

Dil mâ'il oldı bir güzeliñ merhabâsına
'Aql oldı pây-bend-i kemend-i
cefâsına

merhale:**1. merhalesinde:-si, -n, -de****Gazel 79**

Mısra: 3

Derece, basamak, aşama, evre.

Her çend 'aşk merhalesinde yorulsa da
Dil câme-ḥ'âb-ı vaşla girince
nefeslenür

merhamet:**1. merhamet:****Gazel 240**

Mısra: 6

*Acıma, merhamet etme, şefkat
gösterme.*

Hâlim n'olur ilâhî bu bâr-ı günâh ile
Ger merhamet hemîşe baña senden
olmasa

2. merhametinden:-in, -den**Gazel 161**

Mısra: 19

Acımak.

Mevlâ vire maşşüdını kim
merhametinden
Devrânımız baht-ı sa'âdetle giçürdik

merhameti yok:**1. merhameti yok:****Gazel 98**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Merhameti olmamak.

Yok merhameti mugbeçe-i bāde-
fürüşüñ
Ruhsârına diğkatle nigâh itmege
degmez

merhem:**1. merhem:****Muhammes 1**

Mısra: 4

Merhem, ilaç.

Ne ızhâr-ı cefâ-yı gurbete bir yâr-ı
hem-dem var
Ne ḥod-dâğ-ı derün-ı sîneme bir tâze
merhem var

2. merhem:**Gazel 246**

Mısra: 7

İlaç, çare.

Getürse çarḥ-ı çârümden Mesîhâ
zaḥmıma merhem
Yine kalur kef-i 'İsî-i Meryem kânde
ben kânde

3. merhem:**Gazel 214**

Mısra: 6

İlaç, çare, derman.

Merhem-i la'liñ umar sîne-i efkâr
ammâ
Korkarım cân dutuşa dâğda merhem
yansun

4. **merhem:**

Gazel 135

Mısra: 1

Merhem, ilaç; çare.

Gel tabîbâ koyma dâğ-ı sîneme
merhem ğalağ
Eyleme derdim görüb bir dem beni
hürrem ğalağ

5. **merhemcesine:** -ce, -si, -ne

Gazel 249

Mısra: 16

Merhem gibi, ilaç gibi.

Ol melek yüzlü perî-peykere cânım
diyerek
Şaralum sîne-i pür-rahneye
merhemcesine

merhem eyle:

1. **merhem eyle:**

Gazel 265

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tedavi etmek, iyileştirmek.

Dâğ-ı muhabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Yâ Rabb sen eyle merhem bu sūziş-i
nihāna

merhem ol:

1. **merhem olmadıñ:** -ma, -dıñ

Gazel 182

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

İlaç, çare, derman ol.

Ey bî-vefâ bizimle biraz hem-dem
olmadıñ

Bir kerre dâğ-ı sînemize merhem
olmadıñ

2. **merhem olmazsın:** -maz, -sın

Gazel 229

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Merhem, ilaç olmak.

Düşer mestâne gâhî iltifâtıñ 'âşık-ı
zâra
Ne hâşıl kim derün-ı dâğ-dâra merhem
olmazsın

merhem-i dâğ-ı derün:

1. **merhem-i dâğ-ı derün:**

Gazel 50

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yürek yarasının merhemi.

Çekme elem Ğarîbî ki bir böyle vağt
olur
La'lin o şūh merhem-i dâğ-ı derün ider

merhem-i kâfûr:

1. **merhem-i kâfûrdan:** -dan

Gazel 108

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Kafur merhemi. Hindistan ve
Çin'de yetişen kâfur ağacının
zamkından elde edilen ve hekimlikte
kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla
parçalanır ıtırli madde.*

Ğarîbî dâğ-ı 'aşka ger 'ilâc itmekse
mağşüduñ

Kef-i deryâ-yı âteş merhem-i kâfûrdan
qalmaz

2. **merhem-i kâfûrı:** -ı

Gazel 166

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kâfûr merhemi (Sevgilinin

aşığının yarasına derman olması bağlamında).

Merhem-i kâfûri olmaz çâre-sâz-ı dâğ-ı 'aşk
Sûz-ı dil tebrîdine lây-ı hum-ı mey-
hâne çek

3. merhem-i kâfûri:-ı

Gazel 149

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kâfûr merhemi (Hindistan ve Çin'de yetişen kâfur ağacının zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırli madde).

Bir dem bozuldu merhem-i kâfûri
vuşlatıñ
Kaldı Ğarîbi sîne-i dil dâğ-dâr hayf

merhem-i kâfûr-ı dil:

1. merhem-i kâfûr-ı dil:

Gazel 164

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönlün kâfûr merhemi (Hindistan ve Çin'de yetişen kâfur ağacının (Laurus camphora) zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırli madde).

Ey beyâz-ı şubh-ı vaşlı merhem-i
kâfûr-ı dil
Sîne-i efkârı yaqdı dâğ-ı hicrânıñ seniñ

merhem-i la'1:

1. merhem-i la'liñ:-iñ

Gazel 214

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Parlak kırmızı renkli merhem.

Merhem-i la'liñ umar sîne-i efkâr
ammâ
Korqarım cân dutuşa dâğda merhem
yansun

merhem-i vaşl:

1. merhem-i vaşla:-a

Gazel 278

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma merhemi, ilacı.

Ümîdim desti kûtâh oldu yetmez
merhem-i vaşla
Göñülde sevdiğim her rañne bir
nâsûrdur şimdi

2. merhem-i vaşlıñla:-iñ, -la

Gazel 80

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kavuşma merhemi, ilacı.

Kerem kıl bu esîri merhem-i vaşlıñla
yâd it kim
Benim çün tâb-ı hicrân âteş-i süzâna
dönmüştür

merhem-pezir-i 'âfiyet:

1. merhem-pezir-i 'âfiyet:

Gazel 37

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İyileşme merhemini kabul eden.

Rañne-i hicrân degil merhem-pezir-i
'âfiyet
Zahm-i nâ-sûde 'ilâc-ı iltiyâm olmaz
müfid

merhem-pezir-i lütf ol-:

1. merhem-pezir-i lütf olamaz:-a, -
maz

Gazel 240

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
*İyiliğin merhemini kabul eden
 olmak.*

Merhem-pezîr-i lütf olamaz rahne-i
 günâh
 Ehl-i 'uşâta 'afv u 'atâ senden olmasa

merkez:

1. **merkezden:-den**

Gazel 126

Mısra: 4

*Belli bir yerin ortası, orta kabul
 edilen en önemli yeri, merkez.*

Seyr eyle o gül-deste-i âşyâna muhîf ol
 Pergâr-şîfat pâyiñi merkezden ırak baş

merkez-i pergâr:

1. **merkez-i pergârdır:-dır**

Gazel 101

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Pergelin merkezi.

Sipîhr-i sifle-perver devr ider başımda
 miñnetle
 Vücüdüm künc-i gâmda merkez-i
 pergârdır sensiz

mertebe:

1. **mertebe:**

Gazel 68

Mısra: 13

Derece.

Bir mertebe şemşîr-i muhâbbetle
 şehîdim
 Kim atlas-ı bî-rahm felekden
 kefenimdir

2. **mertebedir:-dir**

Gazel 155

Mısra: 12

Derece, basamak, rütbe.

Ger vefk-ı murâd üzre felek dönse
 Ğarîbî
 Hûş mertebedir ol Yed-i Beyzâ'ya
 şarılmak

mesâ:

1. **mesâ:**

Muhammes 1

Mısra: 28

Akşam.

Mey-i 'işret-nümâ-yı derd-i ğurbet
 zehr-i kâ'ildir
 Bu eyyâm-ı ğamiñ şubh u mesâ
 senden ne hâşıldır

meşâmm-ı cân:

1. **meşâmm-ı câna:-a**

Gazel 183

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can burnu.

Meşâmm-ı câna yetmez büyüñ ey
 sünbül zebâniñ kes
 Şemîm ile dilersen hoşka-i dükkân-ı
 'attâr ol

mescid:

1. **mescidi:-i**

Gazel 59

Mısra: 13

Mescid, namaz kılınan yer.

Mescidi sūmnâtdan fark idemez
 Ğarîbi-veş
 Hâtırına o kimseniñ k'ol büt-i sâde-rū
 gelür

mesel:

1. **meşeldir:-dir**

Gazel 140

Mısra: 6

Atasözü.

Derūnum istemem her laḥza dāğ-ı
‘aşqdan ḥālī
Meşeldir kim semender olur âteş-
ḥāneden maḥzūz

2. **meşeldir:-dir**

Gazel 73

Mısra: 14

Atasözü.

Ġarībī eksük olmaz ḥātırından kārḡān-
ı ğam
Meşeldir büm idermiş menzilin vīrāne
söyleller

mes’ele-i ‘aşk:

1. **mes’ele-i ‘aşkı:-ı**

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk meselesi.

Şakḳ ider sür‘at ile şafḥa-i ruḥsārında
Güyyā mes’ele-i ‘aşkı kitāb eyler ḥatt

mes’ele-i muhtaşar:

1. **mes’ele-i muhtaşar:**

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kısaltılmış mesele.

Ruḥunda zūlf-i muṭavvel ğam itmede
taḥrīr
Ḥatında mes’ele-i muhtaşar ne müşkil
imiş

mesih:

1. **mesih’den:-den**

Gazel 32

Mısra: 13

Hz. İsa (as) peygamberin lakabı.

Çekmez Ġarībī minnet-i merhem
Mesih’den

Bağrında zaḥm-ı ḥançer-i medd-i
niğāh-ı kec

mesihā:

1. **mesihā:**

Gazel 122

Mısra: 10

*Hz. İsa peygamberin lakabı, elini
sürdüğü hastaları iyileştirmesinden
dolayı bu adı almıştır.*

Hoş giçer faḳr u fenā ile Ġarībī
günümüz
Şerḥ-i tecrīdi Mesihā bize ta‘līm itmiş

2. **mesihā:**

Gazel 246

Mısra: 7

*Hz. İsa peygamberin lakabı, elini
sürdüğü hastaları iyileştirmesinden
dolayı bu adı almıştır.*

Getürse çarḥ-ı çārümden Mesihā
zaḥmıma merhem
Yine kalur kef-i ‘İsī-i Meryem kande
ben kande

3. **mesihā'ya:-y, -a**

Gazel 266

Mısra: 3

Hz. İsa Peygamber.

Mesihā'ya olurdum ḳadr ile mānend
eger bir gün
O ḥürşid-i cihān-tābiñ yerim olsaydı
yanında

mesih-i ‘ālem-i tecrīd ol-:

1. **mesih-i ‘ālem-i tecrīd olur:-ur**

Gazel 168

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tecrit âleminin İsa’sı.

Cānı Mesih-i ‘ālem-i tecrīd olur gider
Ḳayd-ı belā-yı nefsdan āzād olanlarıñ

mesih-i mu'cize-güftâr:**1. mesih-i mu'cize-güftâr:****Gazel 78**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Olağanüstü sözler söyleyen Hz.**İsâ.*Mürde-i şad-sâli ihyâ eylemekde
lebleriñBir Mesih-i mu'cize-güftâr kendin
gösterür**mesih-veş:****1. mesih-veş:****Gazel 46**

Mısra: 3

*Hiz. İsa gibi.*Bir taze 'ömr-i cāna bağışlar Mesih-
veş
Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür**mesken:****1. meskende:-de****Gazel 233**

Mısra: 13

*Yer, yurt, bulunulan yer.*Hiç meskende Ğarībī şuyını
bulduramazMeger anı Şaṭ-ı Mūşul yine sīr-āb
itsün**mesned-i cem****1. mesned-i cem'dir:-dir****Gazel 6**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Cem'in tahtı.*Şāh-ı 'aşkım deşt-i ğam bir mesned-i
Cem'dir bañaBaşda sevdā-yı cünūnum tāc-ı
Edhem'dir baña**mesned-i hüsn:****1. mesned-i hüsnünde:-üñ, -de****Gazel 249**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güzellik tahtı.*Bir zamān mesned-i hüsnünde
Süleymān olalum
Alalum dest-i dile zülfini hātemcesine**meşreb:****1. meşrebiñ:-iñ****Gazel 9**

Mısra: 2

*Yaratılış, huy, tabiat.*Sebeb-i kahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vaḥşi-nazar
n'oldı saña**meşreb-i insān:****1. meşreb-i insān:****Gazel 247**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İnsan yaratılışı.*Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-güstersin ey bed-hū meger iz'ān
mı var sende**meşreb-i ma'sūk:****1. meşreb-i ma'sūk:****Gazel 123**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Maşukun meşrebi.

İder te'şir elbet meşreb-i ma'şūk
'uşşāka
Dile vīrānelik ol dīde-i maḥmūrdan
gelmiş

meşreb-i zünnār:

1. **meşreb-i zünnāra:-a**

Gazel 132

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zünnarın mesleği.

Bu riyā-yı fakr ile eyler tekāpū ḥalvete
Bu riyādan meşreb-i zünnāra naḥvetdir
ğaraž

mesrūr:

1. **mesrūr:**

Gazel 198

Mısra: 8

Sevinçli.

Cefā vü cevr ise Allāh için inşāfa gel
besdir
Beni mesrūr iken mehcūr-ı āmāl itdiñ
ey zālim

2. **mesrūr:**

Tarih 1

Mısra: 34

Sevinçli.

Türk ü tāz-ı ğamdan itsün Ḥaḳḳ
vücūdın bī-keder
Şābit olduğca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

3. **mesrūrdur:-dur**

Gazel 278

Mısra: 1

Sevinçli, mutlu.

Mey-i şevḳ-i lebiñle sīnemiz
mesrūrdur şimdi
Ḥayāliñle dil-i vīrānemiz ma'mūrdur
şimdi

4. **mesrūrum:-um**

Muhammes 1

Mısra: 34

Sevinçli, mutlu.

Ne maḳşūd üzre bir dem 'işret-i
eyyāma me'mūrum
Ne bir laḫza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
mesrūrum

mesrūr eyle:-

1. **mesrūr eylemekdir:-mek, -dir**

Gazel 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevindirmek, memnun etmek.

Neden terkībdir fikr it ne ma'cūn
oldığın añla
Dil-i ğam-ġini mesrūr eylemekdir
pīşe-i şahbā

mesrūr ol:-

1. **mesrūr olmasun:-ma, -sun**

Gazel 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevinmek, mutlu olmak.

O ḫātırda ki ğam var hiç mesrūr
olmasun yā Rab
Ḥarāb-ı 'aşḳ olan vīrāne ma'mūr
olmasun yā Rab

meşşātalık:

1. **meşşātalık:-lık**

Tarih 2

Mısra: 5

Süsleyicilik.

Eyledi dest-i şabā meşşātalık gül-zārda
Gül 'arūsın reng u bū ile idüb sürḫ ü
sefid

mest:**1. mest:****Gazel 9**

Mısra: 13

Sarhoş.

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarībī ŧimdi
İçdigiñdir kadeh-i hūn-ı ciger n'oldı
saña

2. mest:**Gazel 209**

Mısra: 11

*Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan
dolayı akli başından gitmiş, sarhoş
olmuş.*

Mest idim ŧekve ile bezm-i 'itāba
girdim
Dün gice hātır-ı dil-dāra kūdūret
virdim

3. mest:**Gazel 72**

Mısra: 13

*Aşk ya da sevgiden dolayı akli
başından gitmiş olan.*

Bu gūne mest rüsvālıkla ŧorsa kūy-ı
cānānı
Ğarībī bir benim teg 'āşık-ı ŧeydā ne
söyleller

4. mestden:-den**Gazel 144**

Mısra: 14

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Her su 'ālīñde Ğarībī saña çeşm itse
n'ola
Mestden hūsn-i edā ile cevāb itme
tama'

5. meste:-e**Gazel 232**

Mısra: 14

Sarhoş.

Ķalmıŧ diyār-ı yārda göñlüm Ğarībī-
veŧ
Söyleñ o meste hātır-ı efkāra
degmesün

6. mestim:-im**Gazel 250**

Mısra: 3

Sarhoş, kendinden geçmiş.

Bāde-i la 'l-i leb-i yār ile mestim sākī
Baķamam bir de o murdār ŧarābıñ
yüzine

mest eyle-:**1. mest eyledi:-di****Gazel 202**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçirmek, aklnı
başından almak.*

ŧahbā gibi güftārı mest eyledi 'uŧŧākı
La 'l-i lebi cānānıñ peymāne midir
bilmem

2. mest eylemek:-mek**Gazel 77**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçirmek, sarhoş
etmek.*

'Uŧŧākı bülbul-āsā mest eylemek
dilersen
Vaşf-ı gül-i ruħundan būy-ı gül-āb
göster

mest it-:**1. mest itmege:-meg, -e****Gazel 25**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek.

Gül sāgarına dökdi yine sākī-i devrān
Bülbülleri mest itmege şahbā-yı
muḥabbet

mest ol-:

1. mest olanlar:-an,-lar

Gazel 85

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

(aşk şarabıyla)Kendinden geçen,
sarhoş olan(kimse).

Mest olanlar mey-i la'l-i leb-i cān
baḥşından
Neş'e-i sāgar-ı mey kāse-i Cem
bilmezler

2. mest olub:-ub

Gazel 234

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek, sarhoş
olmak.

Şīrīni-i vişālīne her kimse mest olub
Küh-sār-ı ḥasretindeki Ferhād'ın
olmasun

mest ü şeydā:

1. mest ü şeydā:

Gazel 258

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sarhoş ve çilgün.

Meded başın çün ey sākī elin al bir
ayağ ile
Garībī mest ü şeydā kaldı mey-ḥāne
bucağında

mestān:

1. mestāne:

Gazel 139

Mısra: 4

*Aşk ile kendinden geçmiş, aşk
sarhoşu olmuş.*

Virdigiñ pend deger mi bu kadar derd-
i sere
Bunca mestāne nedir telḥ-i cevāb ey
vā'iz

2. mestāne:

Gazel 202

Mısra: 6

*Aşk ile kendinden geçmiş, aşk
sarhoşu olmuş.*

Geh silsile geh sünbül geh dām-ı
şikār-ı dil
Bu şu'bedelü kākül mestāne midir
bilmem

3. mestāne:

Gazel 229

Mısra: 5

*Aşk ile kendinden geçmiş, aşk
sarhoşu olmuş.*

Düşer mestāne gāhī iltifātın 'āşık-ı
zāra
Ne ḥāşıl kim derūn-ı dāğ-dāra merhem
olmazsın

4. mestāna:-a

Gazel 262

Mısra: 6

Sarhoş.

Şahbā yerine kaniñ içer ey dil-i şeydā
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestāna tıyurma

5. mestāneden:-den

Gazel 138

Mısra: 16

*Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş,
mahmur.*

Mey-ḥānede ey 'ākıl huş-yārlık el
virmez
Kim pīr-i muğān elbet mestāneden
eyler ḥazz

6. mestānelerden:-ler, -den**Gazel 71**

Mısra: 14

*Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş,
mahmur.*

Ġarībī ma‘ni-i pīçide-i şahbā-yı gül-
rengi

Der-i mey-hānede medhūş olan
mestānelerden şor

mestāne-şifat:**1. mestāne-şifat:****Gazel 91**

Mısra: 5

Sarhoş gibi.

Bilmeyen dīn ile dünyāsını mestāne-
şifat

Hāl-i ser-menzil-i ‘uqbāyı ne bilsün
nicedir

mest-āfet:**1. mest-i āfetiñ:-iñ****Gazel 60**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sarhoş sevgili.

Her deprenişde gözleri ol mest-i āfetiñ
Sīnemde zaḥm-i tīr-i nigāhı cedīd olur

mest-i ‘aşk:**1. mest-i ‘aşk:****Gazel 63**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Aşk sarhoşu.

Mest-i ‘aşk itdi Ġarībī seni ol gülşen-i
hüsn

Bülbül-i şūḥ-ı ğazel-h‘ān olacaksın
āḥir

mest-i cām-ı nahvet:**1. mest-i cām-ı nahvet:****Gazel 26**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kibir kadehinin sarhoşu.

Leb-i la‘li gönçe-i nāz kadi serv-i
cilve-perdāz

O nigāh-ı şūḥ-ı şeh-bāz oldu mest-i
cām-ı nahvet

mest-i fitne:**1. mest-i fitne:****Gazel 26**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Fitneyle sarhoş olmuş, fitne
sarhoşu.*

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin
itdi ğāret

Mest-i fitne çeşm-i cādū katl-i ‘āma
virdi ruḥşat

mest-i mey-i muḥabbet:**1. mest-i mey-i muḥabbet:****Gazel 77**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk şarabıyla sarhoş.

Mest-i mey-i muḥabbet olmak dilerse
gönlüñ

Mānend-i tāk-i ḳaddiñ pür-piç ü tāb
göster

mest-i mey-i vahdet:**1. mest-i mey-i vahdet:****Gazel 105**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Birlik şarabıyla sarhoş.

Mest-i mey-i vahdet olaldan gönül
Dağdağa-i keşretten gâfilüz

mest-i nâz:

1. **mest-i nâz:**

Gazel 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Naz sarhoşu.

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña

Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

mest-i şarâb-ı aşk:

1. **mest-i şarâb-ı aşkın:-ın**

Gazel 54

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk şarabının sarhoşu.

Maḥmûr-ı cām-ı şevkîñ rüsvâ-yı âlem
olsun

Mest-i şarâb-ı aşkın nāmūs u ârî
n'eyler

mesti-i ğaflet:

1. **mesti-i ğaflet:**

Gazel 200

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ğaflet sarhoşluğu.

Hüşyâri-i dünyâya deger mesti-i ğaflet
Bir cām ile ger aqlımı medhüş
idebilsem

metâ' :

1. **metâ' a:**

Gazel 104

Mısra: 10

Kumaş.

Naḳd-i cān vaşlıña birazca bahâdır
güzelim
Bu metâ' a katı diġkatle nigāh
eylemişüz

metâ' -ı cān:

1. **metâ' -ı cāna:-a**

Gazel 44

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Can sermayesi.

Bey' -i şirâ-yı sevġ-ı nefesde olunsa
fıkr

Âḫir metâ' -ı cāna nihāyet zamānıdır

metâ' -ı dīn:

1. **metâ' -ı dīne:-e**

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Din varlığı.

Sevâd-ı ḫaṭṭıñ aldı âb u tâb-ı reng-i
ruḫsârıñ

Metâ' -ı dīne ârî leşker-i İblīs reh-
zendir

metâ' -ı hüsn:

1. **metâ' -ı hüsnüñi:-üñ, -i**

Gazel 166

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzellik malı.

Māh ü mihri çarḫda şermende kıll bir
ân ile

Ey Meh-i Ken'ân metâ' -ı hüsnüñi
meydāna çek

metâ' -ı şî'r:

1. **metâ' -ı şî'ri:-i**

Gazel 273

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Şiir sermayesi.

Açdıñ metā´-ı şı´ri Ğarībī ne fā´ide
Nağd-i bahā cevāhir-i güftāra almadı

metā´-ı vaşl:

1. **metā´-ı vaşl:**
Muhammes 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sermayesi, malı.

Metā´-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsīd
Tecellī-zār kılmışken bu bezmi ğabğab
u sā´id

metā´-ı vaşl:

1. **metā´-ı vaşla:-a**
Gazel 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) kavuşma sermayesi.

Metā´-ı vaşla cān nağdin bahā kıoymuş
meyānçiler
Saña ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

mevce gel-:

1. **mevce gelsün:-sün**
Gazel 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Coşmak, dalgalanmak.

Habāb-ı hüsn gelsün mevce baħr-ı nāz
deprensün
Bu ħāk-i tīreden biñ ´aşıķ-ı ser-bāz
deprensün

mevce-i seyl-āb-ı eşk:

1. **mevce-i seyl-āb-ı eşk:**
Gazel 128
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı selinin dalgası.

Cüşiş-i hūn-ı dil eyler çeşm-i
giryānımda raķş
Mevce-i seyl-āb-ı eşk eyler
gırībānımda raķş

mevc-i ´atā:

1. **mevc-i ´atāda:-da**
Gazel 243
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cömertlik dalgası.

Hep ma´şiyet-i ümmet olur mevci
´atāda
Bir kıatreyim rahmet-i Ğaffār arasında

mevc-i baħr-i nūr:

1. **mevc-i baħr-i nūrdan:-dan**
Gazel 108
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nur denizinin dalgası.

Beyāz-ı şubħ-ı rūyuñ mevc-i baħr-i
nūrdan almaz
Siyeh baħtım gibi ħattıñ şeb-i
deycūrdan almaz

mevc-i havāl:

1. **mevc-i ħayālīñle:-iñ, -le**
Gazel 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hayallerin dalgaları.

Dil ceş-i ğamiñla gehi vīrāneye
beñzer
Geh mevc-i ħayālīñle perī-ħāneye
beñzer

mevc-i hūn:

1. mevc-i hūnuna:-un, -a

Gazel 168

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kan dalgası.

Müjgān sevād-ı ‘anber olur mevc-i
hūnuna
Böyle esīr-i ğamze-i cellād olanlarıñ

mevc-i nāz:

1. mevc-i nāz:

Gazel 123

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Naz dalgası.

Degildir ‘aşıka bī-tābi-i dil Tūr’dan
gelmiş
Tecellī-zāra mevc-i nāz baħr-i nūrdan
gelmiş

mevc-i şafā:

1. mevc-i şafādır:-dur

Gazel 197

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Huzur dalgası.

Leme‘atıyla ider ‘ālemi şafvet-ħāne
Dest-i hūbāna ‘aceb mevc-i şafādır
ħātem

mevkūf:

1. mevkūfdur:-dur

Gazel 208

Mısra: 14

Olması, meydana gelmesi başka

*bir şeye baĝlı olan (şey), baĝlı,
vâbeste.*

Gelmiş dudaĝa murĝ-ı kafesden çıkar
gibi
Mevkūfdur işaretiñe cānımız bizim

mevlā:

1. mevlā:

Gazel 4

Mısra: 17

Allah.

Eylemiş dergāhıñı Mevlā maţāf-ı
kudsıyān
Āsitānıñ kible-i ħacāt-ı erbāb-ı recā

2. mevlā:

Gazel 66

Mısra: 17

Allah.

Mevlā vire kemālını göstermesün
zevāl
Kim bende-i ħaķırine çok mihr-
bānlıdır

3. mevlā:

Gazel 157

Mısra: 4

Allah.

Her kimse olur ħaddi kadar rütbeye
nā’il
Her bir seri Mevlā göremez devlete
lāyık

4. mevlā:

Gazel 161

Mısra: 19

Allah.

Mevlā vire maķşūdını kim
merħametinden
Devrānımız baħt-ı sa‘ādetle giçürdik

mevsim-i hār:1. **mevsim-i hārına:-ın, -a****Gazel 176**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Diken mevsimi.

Eyyām-ı vişālîñ şeb-i tārına irişdik
Gül-zârların mevsim-i hārına irişdik

mevt:1. **mevtine:-im, -e****Gazel 141**

Mısra: 15

Ölüm, ecel.

Hakk bilür pîçidedir sensiz hayâtım
mevtine
Hiç kefenden farkı yok pîrâhen-i cân
el-vedâ'

2. **mevtine:-in, -e****Gazel 135**

Mısra: 5

Ölüm, vefat.

Şem'-i 'âkıldır ki ağlar kendi kendi
mevtine
Hakk budur kim gayrıya dutmak olur
mâtem gâlat

mevzün:1. **mevzün:****Gazel 238**

Mısra: 9

Güzel, uygun, düzgün.

Mihrâb kaşîñ meftün gül-çehre dehen
mevzün
'Uşşâkı kılan mecnün bir vech-i
hasendir bu

mey:1. **mey:****Gazel 76**

Mısra: 6

İçki, şarap.

Rindâna şağın vaşf-ı ruhuñ eyleme
taqdîr
Mey nüş olacak yerde gül-âbîñ yeri
yoğdur

2. **mey:****Gazel 228**

Mısra: 12

Şarap, içki.

Hağ ber-âverdelerin gitdi şafâ-yı hüsni
Sâkiyâ taze mey sâdece dil-ber gelsün

3. **mey:****Gazel 248**

Mısra: 3

İçki, şarap.

Gül elde mey piyâlede dil-ber kenârda
Nâ-geh doğundi seng-i havâdiş
ayağıma

mey neş'e:1. **mey neş'esinden:-si, -n, -den****Gazel 120**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarabın verdiği keyif.

Bu derd-i ser degil mey neş'esinden ey
dil-i şeydâ
Saña renc-i humâr ol nergis-i
bîmârdan kalmış

mey ü dil-ber:1. **mey ü dil-bersiz:-siz****Gazel 268**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
İçki ve sevgili.

Mey ü dil-bersiz eyyâm-ı bahâra kim
virür zîver
Sen ol şahid mey-i gül-fâmı vir
kurbânıñım sâķī

mey ü sâķī:

1. **mey ü sâķī:**
Gazel 245
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Şarap ve şarap sunan kişi
(sevgili).

Mey ü sâķī hele tursun yerinde başka
lezzetdir
Şalınmak bāğda ş'ol serv-i kıdd-i
yâsemenlere

mevân:

1. **mevânçiler:**-çi, -ler
Gazel 7
Mısra: 9
Aracı, dellâl.

Metâ´-ı vaşla cân naķdin bahâ koymuş
meyânçiler
Saña ger el virirse el urub bāzâra gel
cânâ

mevdân:

1. **mevdâna:-a**
Gazel 205
Mısra: 10
Alan, saha.

Çok ma´reke de başımı top eyledim
âķir
Çevgân-ı muħabbetle bu mevdâna
getürdim

2. **mevdânım:-ım**
Gazel 260

Mısra: 14
Geniş yer, açıklık, saha.

Süz-ı dil ile yandırırım bāğ u bahârı
Efgânda Ğarībî gibi mevdânım olursa

mevdâna çek-:

1. **mevdâna çek:**
Gazel 166
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Meydana çıkarmak, piyasaya
sürmek.

Mâh ü mihri çarķda şermende kııl bir
ân ile
Ey Meh-i Ken´ân metâ´-ı ħüsnuñi
mevdâna çek

mevdân-ı felek:

1. **mevdân-ı felek:**
Gazel 8
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Gökyüzü, dünya.

Eşheb-i nâzına mevdân-ı felek küteh
olur
Dest-i işyân eger olmazsa ´inân-gîr-i
du´â

mevdân-ı feşâhat:

1. **mevdân-ı feşâhatde:-de**
Gazel 41
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Fesâhat meydanı.

Cevlâna Ğarībî gelicek eşheb-i
nazmım
Meydân-ı feşâhatde Nazîrî'ye şalâdır

meydân-ı muhabbet:**1. meydân-ı muhabbetde:-de****Gazel 185**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Muhabbet meydanı.

Yok zerrece meydân-ı muhabbetde o
şuñ
Tîr-i elemin çekmege nîrûy-ı
tahammül

2. meydân-ı muhabbetde:-de**Gazel 190**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Muhabbet meydanı.

Bir kuşca olan cânını şevkle Ğarîbî
Meydân-ı muhabbetde nişâr eyledi
bûlbûl

mey-gün:**1. mey-gün:****Terci-bend 3**

Mısra: 19

Şarap renkli || kırmızı.

Biñ hattı benefşe lebi mey-gün ruñı
rengîn
Biñ sîb-i zenehdânı güzel hüsni hoş-
âyîn

mey-hâne:**1. mey-hâne:****Gazel 173**

Mısra: 2

İçki içilen yer.

Olduk esîr bâde vü peymâne görmedik
Düşdük neşât-ı kaydına mey-hâne
görmedik

2. mey-hâne:**Gazel 258**

Mısra: 12

Meyhane, içki içilen yer.

Meded başıñ çün ey sâķî elin al bir
ayağ ile
Ğarîbî mest ü şeydâ kaldı mey-hâne
bucagında

3. mey-hânede:-de**Gazel 96**

Mısra: 14

*İçki içenlerin toplanıp içki
içtikleri yer.*

Ol la'1-i lebiñ yâdı ile şimdi Ğarîbî
Mey-hânede mañmûr-ı mey-i pîr-i
muğânuz

4. mey-hânede:-de**Gazel 172**

Mısra: 1

*İçki içenlerin toplanıp içki
içtikleri yer.*

Mey-hânede ey dil katı ibrâma mı
düşdüñ
Sevdâ-yı neşât-ı mey-i gül-fâma mı
düşdüñ

5. mey-hânede:-de**Gazel 138**

Mısra: 15

İçki içilen ve satılan yer.

Mey-hânede ey 'âķıl huş-yârlık el
virmez
Kim pîr-i muğân elbet mestâneden
eyler hazz

6. mey-hâneden:-den**Gazel 271**

Mısra: 2

İçki içilen ve satılan yer.

Neşât-ı bûs-ı la'liñ biñ leb-i
peymânedden giçdi
Budur vechi ki şofî sâķiden mey-
hânedden giçdi

7. **mey-hāneden:-den****Gazel 138**

Mısra: 1

İçki içilen yer.

Rüsvā-yı ruḥ-ı sākī mey-hāneden eyler
ḥazz
Maḥmūr-ı mey-i 'iṣret peymāneden
eyler ḥazz

8. **mey-hāneden:-den****Gazel 165**

Mısra: 2

İçki içilen yer.

Saḥa söylese vā'iz cennete gir āb-ı
kevşer çek
Budur mefhūm kim mey-hāneden bir
iki sāgar çek

9. **mey-hāneye:-ye****Gazel 193**

Mısra: 5

İçinde şarap vb. içkiler içilen ve satılan yer.

Mey-hāneye du'ā-yı kadehle teveccüh
it
Ol der-gehin ḥulūş ile feyz-i türābın al

mey-hāne-i hasret:1. **mey-hāne-i ḥasretde:-de****Gazel 199**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hasretin meyhanesi.

Mey-hāne-i ḥasretde begim göz
kadehinde
Peymāne-keş-i bāde-i ḥūn-ı ciger
oldum

mey-hāne-i ḥüsn:1. **mey-hāne-i ḥüsnünde:-üñ, -de****Gazel 165**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik meyhanesi.

Ḥarāb-ı 'aşkdır mey-hāne-i ḥüsnünde
ey nākış
Dilersen 'aql-ı kāmil bāde-i 'aşkı
mükerrer çek

mey-hāne-i tab':1. **mey-hāne-i tab'ımdaki:-ım, -da, -ki****Gazel 205**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mizaç meyhanesi.

Mey-hāne-i tab'ımdaki ṣahbā-yı
gazelden
Maḥmūrlara bir tolu peymāne
getürdim

mey-i bezm-i vişāl:1. **mey-i bezm-i vişālîñ:-iñ****Terci-bend 4**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisinin şarabı.

Mey-i bezm-i vişālîñ başa dek nūş
itmedim bī-ğaş
Firākın ḥürmen-i maḥşūda urdı şu 'le-i
āteş

mey-i gül-fām:1. **mey-i gül-fāma:-a****Gazel 123**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gül renkli (kırmızı) şarap.

Mey-i gül-fāma meyl itmeyim dir ise
kizb ider zāhid
Şarābî-reng-i şālî şofiniñ engürdan
gelmiş

2. mey-i gül-fâmı:-ı**Gazel 268**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül renkli (kırmızı) şarap.

Mey ü dil-bersiz eyyâm-ı bahâra kim
virür zîver
Sen ol şâhid mey-i gül-fâmı vir
kurbânîm sâkî

mey-i gül-gün:**1. mey-i gül-güna:-a****Gazel 106**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap.

Hatt içre 'arızı mey-i gül-güna
beñzemez
Faşl-ı bahâr 'işret-i gül-zârı görmüşüz

2. mey-i gül-günda:-da**Gazel 268**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap, Kırmızı şarap.

Mey-i gül-günda 'aks-i şem'-i ruhsârîñ
'ayân it kim
Mişâl-i gerdiş-i pervâne ser-
gerdânîm sâkî

mey-i gül-reng:**1. mey-i gül-rengle:-le****Gazel 104**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap.

Mey-i gül-rengle sâkî-i güzelden gayrı
Bu harâbâtda bilmem ne günâh
eylemişüz

mey-i 'işret-nümâ-yı derd-i ğurbet:**1. mey-i 'işret-nümâ-yı derd-i ğurbet:****Muhammes 1**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Ayrılık derdine benzeyen içki.

Mey-i 'işret-nümâ-yı derd-i ğurbet
zehr-i kâ'ildir
Bu eyyâm-ı gamîñ şubh u mesâ
senden ne hâşıldır

mey-i la'l-i leb-i cân bahş:**1. mey-i la'l-i leb-i cân bahşından:-ın, -dan****Gazel 85**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kırmızı dudağının şarabından can bağıslayan.

Mest olanlar mey-i la'l-i leb-i cân
bahşından
Neş'e-i sâğar-ı mey kâse-i Cem
bilmezler

mey-i la'l-i leb-i şîrîn:**1. mey-i la'l-i leb-i şîrîniñe:-iñe****Terkib-bend 1**

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Tatlı dudağın kırmızı şarabı.

Hañcer-i gamze-i pür-kîniñe kurbân
olayım
Mey-i la'l-i leb-i şîrîniñe kurbân
olayım

mey-i la'l-i leb:**1. mey-i la'l-i lebiñ:-iñ****Gazel 200**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kırmızı dudağının şarabı.

Hün-ı ciger olmazdı baña bāde-i ḥasret
Bir daḥı mey-i la' l-i lebiñ nūş
idebilsem

mey-i nāb:

1. **mey-i nāb:**

Gazel 233

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Halis, saf şarap.

Nice bir pençe-i ğam mey-kede-i
firkatde
Yüregim kanını ḥasretle mey-i nāb
itsün

mey-i nāz:

1. **mey-i nāz:**

Gazel 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz şarabı.

Mey-i nāz ile şu vir nergis-i bīmāra gel
cānā
Niğāh-ı şūḥ ile kıll 'ālemi āvāre gel
cānā

mey-i sāğar:

1. **mey-i sāğarımdadır:-ım, -da, -dır**

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kadehteki şarap.

Āb-ı ḥayāt-ı Hızır benim kevşerimdedir
Feyz-i neşāt-ı 'ömr mey-i
sāğarımdadır

mey-i şeb-nem:

1. **mey-i şeb-nemle:-le**

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şebnem şarabı.

Mey-i şeb-nemle dolup sāğar-ı gül
bülbül-i mest
Servler fāḥteye nāz idecek günlerdir

mey-i şevk-i leb:

1. **mey-i şevk-i lebiñle:-iñ, -le**

Gazel 278

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dudağın şevkinin, isteğinin şarabı.

Mey-i şevk-i lebiñle sīnemiz
mesrürdür şimdi
Ḥayāliñle dil-i vīrānemiz ma'mürdür
şimdi

mey-kede:

1. **mey-kede:**

Gazel 59

Mısra: 9

Meyhane.

Kim ki 'aķīķ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı ḥaşrde teşne lebine şu
gelür

2. **mey-kededen:-den**

Gazel 180

Mısra: 4

Meyhane, içki içilen yer.

Sāķide imtinānı görüb bāde rağmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

3. mey-kedeniñ:-niñ

Gazel 107

Mısra: 9

Meyhane.

Zāhide keşf degil mey-kedeniñ esrārı
Neş'e-i sāgar-ı pür-bādeyi herkes
bilmez

mey-kede-i dehr:

1. mey-kede-i dehrde:-de

Gazel 142

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya meyhanesi.

Bu mey-kede-i dehrde hīç 'āqıl ider mi
Bir neş'e için sāķi-i devrāna tevaķķu'

mey-kede-i dünyā:

1. mey-kede-i dünyāya:-y, -a

Gazel 111

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Dünya meyhanesi.

Şarf-ı 'ömr eyleme bu mey-kede-i
dünyāya
Kılma bir cur'a için sāķi-i devrāna
heves

mey-kede-i firkat:

1. mey-kede-i firkatde:-de

Gazel 233

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılığın meyhanesi.

Nice bir pençe-i ğam mey-kede-i
firkatde
Yüregim qanını ħasretle mey-i nāb
itsün

meyl:

1. meyl:

Terci-bend 3

Mısra: 5

(Bir kimseye veya bir şeye)

*Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek,
istek ve arzu duymak.*

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā
Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

2. meyl:

Terkib-bend 1

Mısra: 47

(Bir kimseye veya bir şeye)

*Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek,
istek ve arzu duymak.*

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ğam degil ben de olursam şanemā
bende saña

3. meyli:-i

Gazel 150

Mısra: 13

Bir kimse veya şeye diğerlerinden

*fazla eğilim, sevgi, istek ve ilgi
gösterme, temâyül.*

Sendedir meyli Ğarībī'niñ eyā gonçe-
dehen
Girse āġuşına ger hūr ile ğilmān şaf
şaf

4. meyli:-i

Gazel 86

Mısra: 1

Eğilim, ilgi, alaka.

'Aşıklarıñ ki meyli ħať-ı müşg-bāradır
Bülbüllerin 'azīmeti güyā bahāradır

5. meylim:-im

Terci-bend 3

Mısra: 6

Meyil, yönelme.

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

6. meylim:-im

Terci-bend 3

Mısra: 12

Eğilim, ilgi gösterme, düşkünlük.

Hiç birine baş egmezim ey kāmēti
tūbā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

7. meylim:-im

Terci-bend 3

Mısra: 18

Eğilim, ilgi gösterme, düşkünlük.

Hiç birine kılmam nazar ey şūreti zībā
Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

8. meylim:-im

Terci-bend 3

Mısra: 24

Eğilim, ilgi gösterme, düşkünlük.

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
ḥamrā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

9. meylim:-im

Terci-bend 3

Mısra: 30

Eğilim, ilgi gösterme, düşkünlük.

Hiç birine meftūn olamam ey gözi
şehlā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

10. meylim:-im

Terci-bend 3

Mısra: 36

Eğilim, ilgi gösterme, düşkünlük.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

11. meyliñ:-iñ

Terci-bend 1

Mısra: 14

Eğilim, ilgi, alaka.

La'liñde iken dāru-yı bīmār-ı
muḥabbet

Meyliñ var ise itmege ey yār-ı
muḥabbet

meyl eyle-:

1. meyl eylemem:-me, -m

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yönelmek, eğilim göstermek;
gönül vermek, alaka göstermek.*

Meyl eylemem sipihrde māha kim
ānlıdır

Cānım fedā o şūḥa ki қаşı kemānlıdır

2. meyl eylemez:-mez

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, yönelmek.

Gönül meyl eylemez gaşş ü semīnine
kühen-sāliñ

Ḥayāl-i ṭab'-ı rengīnim gibi nāzik-
miyān ister

3. meyl eylemez:-mez

Gazel 265

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Meyl etmek, ilgi göstermek.

Devr-i haṭıyla yārin ḥāṭır-ḥoşum
 Ğarībī
 Bülbül bahār ister meyl eylemez
 ḥazāna

4. **meyl eylesün:-sün**

Gazel 87
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, yönelmek.

Ḥüsni-ḥaḳıḳate meyl eylesün diliñ
 Ey sāde-levḥ rūy-ı micāza ne i 'tibār

meyl id:-

1. **meyl itdi:-di**

Gazel 90
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Eğilim göstermek.

Yine bir āfete meyl itdi dil kim çarḥde
 mirrīḥ
 O şūḥuñ çeşm-i mest-i bī-amānında
 amān ister

2. **meyl idelüm:-elüm**

Gazel 249
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
Gönül vermek, yönelmek.

İdelüm seyr-i behişt-i ser-i kūyuñ
 yārin
 Dāne-i ḥāline meyl idelüm ādemcesine

3. **meyl idenler:-en, -ler**

Gazel 85
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
*Gönül bağlamak, istek ve arzu
 duymak.*

Meyl idenler ḥaṭ-ı ruḥsārīña ey reşk-i
 perī
 Seyr-i gül-geşt-i çemen Bāğ-ı İrem
 bilmezler

4. **meyl itme:-me**

Gazel 237
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Meyletmek.

Didim aḡyāra meyl itme ḡazab birle
 cevāb itdi
 Didi resm-i ḳadīmīdir gül olmaz
 ḥārdan ayru

5. **meyl itme:-me**

Gazel 257
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: -
*Gönül vermek, meyletmek, eğilim
 göstermek.*

Meyl itme gönül sünbül-i ḡīsū-yı
 niḡāra
 Zencīr-i belādır saña dīvānelik itme

6. **meyl itmem:-me, -m**

Gazel 123
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: -
*Gönül vermek, meyletmek, eğilim
 göstermek.*

Mey-i gül-fāma meyl itmem dir ise
 kiḡb ider zāhid
 Şarābī-reng-i şālī şofiniñ engürdan
 gelmiş

7. **meyl itmeyince:-me, -y, -ince**

Gazel 182
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
*Gönül vermek, meyletmek, eğilim
 göstermek.*

Meyl itmeyince dāne-i ḥāl-i siyāhına
 Ey dil behişt-i 'ārızına ādem olmadıñ

8. meyl itmez:-mez**Gazel 224**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül vermek, meyletmek, eğilim göstermek.*

Ġarībī sāde-rūlar cānib-i ‘uṣṣāka meyl itmez

Meger dil mübtelā-yı dil-berān-ı köhne-sāl olsun

9. meyl itmez: -mez**Gazel 80**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eğilim göstermek, ilgi duymak.

Ġayāl-i ‘arīzīnla eglenür dil bāğa meyl itmez

Ki sensiz çeşmine her gönçe bir bī-gāne dönmüşdür

meyl-i bahār it:-**1. meyl-i bahār itdi:-di****Gazel 255**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahara meyletmek.

Ġasret-i ħāk-i vaṭan gönlümi tār itdi yine

Murğ-ı bī-bāl ü perim meyl-i bahār itdi yine

meyl-i cāh eyle:-**1. meyl-i cāh eyler:-r****Gazel 62**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Makam mevki istemek.

Gönül ne meyl-i cāh eyler ne kayd-ı tāt u taht ister

Ġadeng-i ġamze-i dil-berle bağrın laht laht ister

meyl-i gül-geṣt id:-**1. meyl-i gül-geṣt idemez:-emez****Gazel 150**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşmayı istemek.

Meyl-i gül-geṣt idemez kaldı dili ‘uṣṣākın

Serv-i tūrinden olub sīne ħıyābān şaf şaf

meyl-i ħicāz it:-**1. meyl-i ħicāz itmeniñ:-me, -niñ****Gazel 187**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ġicāz'a meyl etmek (yönelmek).

‘İnān-ı şabrımı aldı hevā-yı ħıṭṭa-i Vān Ġarībī meyl-i Ġicāz itmeniñ zamāni degil

meyl-i iḥtilāt:**1. meyl-i iḥtilāt:****Gazel 60**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Karşılaşıp görüşmeye meyl etmek.

‘Uṣṣākla ne güne ider meyl-i iḥtilāt Kim kendi sāyesinden ol āhū ba‘id olur

mevli yok:**1. mevli yok:****Gazel 167**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İsteği, arzusu olmamak.

Mevli yok ‘uṣṣāka ħübān-ı melek-manzarlarıñ

Serd olur berdü'l' acüz-ı mihri pek dil-berleriñ

mey-reng-vār:

1. **mey-reng-vār:**

Gazel 35

Mısra: 4

Şarap rengine benzeyen.

Dutmaz karar şîşe-i hâtırda bir zamân
Mey-reng-vār cünbiş-i mevc-i hayâli şüh

meyve-i bāğ-ı vücūd:

1. **meyve-i bāğ-ı vücūd:**

Gazel 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Varlık bağının meyvesi (Hz.

Peygamber).

Ma' den-i esrār-ı hikmet meyve-i bāğ-ı vücūd
Şāhib-i mühr-i nübüvvet mazhar-ı şıdk u şafā

meyve-i vaşl:

1. **meyve-i vaşlñ:-iñ**

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma meyvesi.

Görünce meyve-i vaşlñ vücūdum oldu
'adem
Nihāl-i baht virince şemer ne müşkil imiş

2. **meyve-i vaşlñ:-iñ**

Gazel 207

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kavuşma meyvesi.

Eyle behişt-i hüsnüñi püşide halkdan
Ağyāra kılma meyve-i vaşlñ ta'ām
'ām

mezār:

1. **mezārı:-ı**

Gazel 54

Mısra: 12

*Bir kimsenin öldükten sonra
gömüldüğü yer, kabir.*

Oldukda cism-i zārım her kande düşse
gam yok
Cānā şehīd-i gamzeñ lahd ü mezārı
n'eyler

mezemmet eyle:-

1. **mezemmet eyler:-r**

Gazel 193

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kınamak, yermek, kötölemek.

Vā' iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı
hep
Çal başına Ğarībi elinden kitābın al

mezīd:

1. **mezīd:**

Tarih 2

Mısra: 2

Artmak, ziyade, Çoğalma.

Ĥamdü-lillāh 'ālem-i ervāha irdi rüz-ı
'īd
Nūr-ı hūrşīd-i cihān-tāb oldu āfāka
mezīd

mezīd ol:-

1. **mezīd olur:-ur**

Gazel 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çoğalmak, artmak.

Ol dil-berin ki âteş-i kahrı şedîd olur
Cânımda şevk-i ülfeti gâyet mezîd olur

mı:

1. **mı:**

Gazel 119
Mısra: 7
Soru eki.

Çalur mı tekyede tesbîh ile hû
çekmeden şofî
Bu bir hardır ki kırk gün çillede bār-ı
‘amel çekmiş

2. **mı:**

Gazel 247
Mısra: 2
Soru edatı.

Vefâ-düşmensin ey büt meşreb-i insân
mı var sende
Cefâ-güstersin ey bed-hû meger iz‘ân
mı var sende

3. **mı:**

Gazel 172
Mısra: 8
Soru edatı.

Bir mihr-i kamer-çal‘ata olduñ mı
giriftâr
Sevdâ-yı kad-i şûh-ı gül-endâma mı
düşdüñ

4. **mı:**

Gazel 172
Mısra: 10
Soru edatı.

Olduñ mu Ğarîbî gibi ğisûsına pâ-best
Zencîr-i gam u miñnet-i âlâma mı
düşdüñ

5. **mı:**

Gazel 172
Mısra: 5
Soru edatı.

Olduñ mı siyeh hâlî gibi zülfüne
meftûn
Ey dil heves-i dâne ile dâma mı
düşdüñ

6. **mı:**

Gazel 185
Mısra: 19
Soru edatı.

Olsun mı gönül gavta-hor-ı baħr-ı
tabî‘at
Kim kalmamış anda bir içim şu-yı
taħammül

7. **mı:**

Gazel 247
Mısra: 1
Soru edatı.

Vefâ-düşmensin ey büt meşreb-i insân
mı var sende
Cefâ-güstersin ey bed-hû meger iz‘ân
mı var sende

8. **mı:**

Gazel 247
Mısra: 4
Soru edatı.

Firengî haṭla Hindû hâle virdik kişver-
i hüsni
A kâfir kendi zu‘muñca henüz imân
mı var sende

9. **mı:**

Gazel 247
Mısra: 6
Soru edatı.

Amân bilmez nigâhın içmek ister hün-
ı ‘uşşâkı
Meger kim pâdişâh-ı ‘aşqdan fermân
mı var sende

10. **mı:**

Gazel 247

Mısra: 8
Soru edatı.

Burağdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
mūy-ı ser
‘Aceb bilmem ḥadeng-i āteşin-peykān
mı var sende

11. mı:
Gazel 247
Mısra: 10
Soru edatı.

Giçirdiñ ser-be-ser iklīm-i cānı tīg-i
gamzeñden
A zālīm bilmezim feth-i Hülāgū Hān
mı var sende

12. mı:
Gazel 172
Mısra: 6
Soru edatı .

Olduñ mı siyeh ḥāli gibi zūlfüne
meftūn
Ey dil heves-i dāne ile dāma mı
düşdüñ

13. mı:
Gazel 172
Mısra: 7
Soru edatı .

Bir mihr-i ḳamer-ṭal‘aṭa olduñ mı
giriftār
Sevdā-yı ḳad-i şūḫ-ı gül-endāma mı
düşdüñ

14. mı:
Gazel 185
Mısra: 11
Soru edatı .

Olmaz mı şifā-yāfte hep derd-i
derūnum
Girse ele ger dāmen-i dārūy-ı
taḥammül

15. mı:
Gazel 241
Mısra: 5
Soru edatı .

Çıkar mı baḫr-i ‘iṣyāndan kenāre
zevraḳ-ı cānım
Rehā-yāb olmağa bād-ı selāmet
senden olmazsa

16. mı:
Gazel 15
Mısra: 3
Mı, soru edatı.

Peyvend-i muḥabbetle ‘uşşākıñı bağlar
mı
Dīvānesine zūlfın zencīr ide mi yā Rab

17. mı:
Gazel 15
Mısra: 9
Mı, soru edatı.

Genc-i ḳafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Ḳatlimden o şeh tīgim taḳşīr ide mi yā
Rab

18. mı:
Gazel 29
Mısra: 6
Mı, soru edatı.

Ser-pençe-i fırsatda iken būy-ı ḥaḳīḳat
El var mı k‘ide sâ‘id-i aḡyāra teşebbūs

19. mı:
Gazel 29
Mısra: 11
Mı, soru edatı.

Olmaz mı rehā-yāfte-i ḳulzüm-i ‘iṣyān
Her kim ki ide bāb-ı kerem-kāra
teşebbūs

20. mı:
Gazel 32

Mısra: 12
Mi, soru edatı.

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy kūy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı ‘ākıl olan rū-be-rāh-ı
kec

21. mı:
Gazel 34
Mısra: 15
Mi, soru edatı.

Hālī olur mı maşrıq-ı idrāki nūrdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hā`b-[1]şubh

22. mı:
Gazel 38
Mısra: 5
Mi, soru edatı.

Ey h`āce ‘aceb hātırın olmaz mı
perīşān
Her gün ki gelür mektebe hūbān
müte‘addid

23. mı:
Gazel 43
Mısra: 7
Mi, soru edatı.

Olur mı hergiz erbāb-ı ‘alā’iķ kādīr-i
tahrīk
Ki sūzen dāmen-i ‘Īsā’ya bir gülmīh-i
āhendir

24. mı:
Gazel 74
Mısra: 11
Mi, soru edatı.

Her sāde-levh-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālā-yı vaşl-ı yāri harīdār olan bilür

25. mı:
Gazel 139

Mısra: 13
Mi, soru edatı.

İhtiyār elde koyar mı harekāt-ı sākī
Leb-i cū hānde-i gül bāde-i nāb ey
vā`ız

26. mı:
Gazel 172
Mısra: 1
Mi, soru edatı.

Mey-hānede ey dil katı ibrāma mı
düşdüñ
Sevdā-yı neşāt-ı mey-i gül-fāma mı
düşdüñ

27. mı:
Gazel 172
Mısra: 2
Mi, soru edatı.

Mey-hānede ey dil katı ibrāma mı
düşdüñ
Sevdā-yı neşāt-ı mey-i gül-fāma mı
düşdüñ

28. mı:
Terci-bend 4
Mısra: 34
"Mi" soru edatı.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Haber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
hāl-i derdimden

29. mı:
Gazel 172
Mısra: 3
Mi, soru edatı.

Sākī-i melek-manzarıñ oldun mı esīri
Bilmem heves-i būs-ı leb-i cāma mı
düşdüñ

30. mı:
Gazel 198

Mısra: 11

Mi, soru edati.

Büküldi kâmetim âbâd-ı gamıñla yok
mı inşâfiñ
Civân iken beni pîr-i kühen-sâl itdiñ
ey zâlim

31. **mı:**

Gazel 243

Mısra: 3

Soru edati .

Dil turre-i gîsûlarıña düşdi revâ mı
Şan 'ân-ı cemâliñ ğala zünnâr arasında

32. **mı:**

Gazel 247

Mısra: 12

Soru edati .

Nedir her nâra urmağ kendiñ ey
pevrvâne-i miskîn
Ğarîbî teg hayâl-i 'arız-ı cânân mı var
sende

33. **mı:**

Gazel 264

Mısra: 18

Soru edati .

Ey Ğarîbî virelüm hüsnüne ârâyiş-i
nâz
Nigehe cân mı ğalur 'âşık-ı med-
hüşunda

34. **mı:**

Gazel 148

Mısra: 7

*Sonuna getirildiği cümleye veya
kelimeye, söyleyiş biçimine ve
tonlamaya göre soru, şaşma veya
inkâr anlamı verir.*

Sîne-i 'âşık hasedden olmasun mı dâğ
dâğ
Kim nazar-gâhında düşmüş şafha-i
ruhsâra zülf

35. **mıdır:-dır**

Gazel 84

Mısra: 4

Soru edati.

Ey şüh-ı bî-pervâ seniñ ra'nâ nihâl-i
kâmetiñ

Serv-i cefâ-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

36. **mıdır:-dır**

Gazel 84

Mısra: 10

Soru edati.

Aldı dil-i dîvânemi bir neş'e-i ser-şâr
ile

Sâkiyy-i sîmîn-ber midir sâğar mıdır
bilmem nedir

37. **mıdır:-dır**

Gazel 84

Mısra: 11

Soru edati.

Hür-ı perî-peyker midir mâh-ı melek-
manzar mıdır

Hürşîd-i pür-enver midir dil-ber midir
bilmem nedir

mıknâtis:

1. **mıknâţisa:-a**

Gazel 141

Mısra: 11

Mıknatis, çekici.

İki mıknâţisa âhendir vücûdum dâverâ
Ara yerde ğalmışım efkâr ü hayrân el-
vedâ'

mışdar çek-:

1. **mışdar çek:**

Gazel 165

Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Satır çekmek.

Göñül ol serv-i kıdd maḥbūba eyler
nāmeler taḥrīr
İriş ey bāl-i kumrī şafḥa-i mektūba
mışdar çek

mısr:

1. **mısr:**

Gazel 219

Mısra: 1

Mısır ülkesi.

Biñ Mısr cemāli Meh-i Ken‘ān’ıña
kurbān
Biñ Yūsuf-ı dil-i çāh-ı zeneḥdānıña
kurbān

2. **mısr:**

Gazel 4

Mısra: 8

Mısır, ülke adı.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i ḥüsnuñ
pertevi
Olmaz idi Mısr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

3. **mısr:**

Terci-bend 3

Mısra: 31

Mısır, ülke adı.

Biñ Şām u Haleb dil-beri biñ Mısr
ḥabībi
Biñ Çin ü Hıṭā meh-veşi biñ Rūm
lebībi

mısrā ‘-ı rengīn:

1. **mısrā ‘-ı rengīn:**

Gazel 68

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Renkli, güzel mısra.

Her bir kalemīñ şīvesi bir serv-i
ḥırāmān
Her şafḥada bir mısrā ‘-ı rengīn
çemenimdir

mısrā ‘-ı rengīn-i nazm:

1. **mısrā ‘-ı rengīn-i nazmım:-ım**

Gazel 6

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Nazmın renkli mısrası.

Kaşr-ı ma‘nāya Ğarībī istesem gāhī
şu‘ūd

Mısrā ‘-ı rengīn-i nazmım pāy-ı
süllemdir baña

mısr-ı ḥüsn:

1. **mısr-ı ḥüsnünde:-ün, -de**

Gazel 204

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik Mısraı.

Mısr-ı ḥüsnünde eger saltanat ister o
mehiñ
Zekānın Yūsuf-ı şūḥ-ı dile çāh
eyleyelim

mısr-ı şehāvet:

1. **mısr-ı şehāvetde:-de**

Gazel 171

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cömertlik Mısra’ı.

Ey Mısr-ı şehāvetde olan lütf-i ‘azīzi
Zindāna düşen Yūsuf-ı Ken‘ān’ı
unutduñ

mısr-ı şeker-istān-ı kanā‘at:

1. **mısr-ı şeker-istān-ı kanā‘at:**

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Kanaatin şeker kamışlığı şehri,
Mısır'ı.

Gelmez kaleme vüs'at-i meydân-ı
kanâ'at
Şıgmaz dile mışr-ı şeker-istân-ı
kanâ'at

mızrâb:

1. **mızrâb:**

Gazel 154

Mısra: 4

Tezene, zahme (telli sazları
çalmaya yarayan alet).

Yâd-ı zülfiyle işit nâle vü feryâdımızı
Gör ne tanbûr-ı hevâ-târına mızrâb
olduk

2. **mızrâbda:-da**

Gazel 185

Mısra: 2

Tezene, zahme (telli sazları
çalmaya yarayan alet).

Tanbûrda yok târ-ı nevâ-güy-ı
tahammül
Mızrâbda yok cevri tekâpü-yı
tahammül

mızrâb-sâr-ı sîne:

1. **mızrâb-sâr-ı sîne:-de**

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sinenin mızraplığı.

Hased hançer gibi mızrâb-sâr-ı sîne
her dem
Neden kim ol bütüñ olmaz miyânından
cüdâ hançer

1. **mi:**

Gazel 134

Mısra: 2
Soru edatı.

İçer cüy-ı dehân-ı tığden şu sebze-zâr-ı
hâtt
'Aceb mi ser-bürîde bitse reyhân-ı
bahâr-ı hâtt

2. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 1

"Mi" soru edatı.

Ol seng-dile âhım te'sîr ide mi yâ Rab
Feryâdım o bî-raħmi teşhîr ide mi yâ
Rab

3. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 2

"Mi" soru edatı.

Ol seng-dile âhım te'sîr ide mi yâ Rab
Feryâdım o bî-raħmi teşhîr ide mi yâ
Rab

4. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 4

"Mi" soru edatı.

Peyvend-i muħabbetle 'uşşâkıyı bağlar
mı
Dîvânesine zülfîn zencîr ide mi yâ Rab

5. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 6

"Mi" soru edatı.

Ma'mûre-i hâtır kim vîrâne-i qahrıdur
Lütf u keremi birle ta'mîr ide mi yâ
Rab

6. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 8

"Mi" soru edatı.

Ol şafha-i ruhsāra geldi haṭṭ-ı reyhānı
‘Uşşāka vefā-nāme taḥrīr ide mi yā
Rab

7. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 10

"Mi" soru edatı.

Genc-i kafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Ḳatlimden o şeh tīgın taḳşīr ide mi yā
Rab

8. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 11

"Mi" soru edatı.

Eyler mi bizi iḥyā bir cur‘ā ile sāḳī
Lütfuyla bu toprāğı iksīr ide mi yā Rab

9. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 12

"Mi" soru edatı.

Eyler mi bizi iḥyā bir cur‘ā ile sāḳī
Lütfuyla bu toprāğı iksīr ide mi yā Rab

10. **mi:**

Gazel 142

Mısra: 13

"Mi" soru edatı.

Rezzāk viren rızḳı virür mi saña
maḥlūk
Bir loḳma için eyleme insāna
tevaḳḳu‘

11. **mi:**

Gazel 144

Mısra: 9

"Mi" soru edatı.

Cevher-i āyinede bir birine gelsün mi
Çeşm-i ḥayret-zededen neş‘e-i ḥ‘āb
itme ṭama‘

12. **mi:**

Gazel 157

Mısra: 12

"Mi" soru edatı.

Yā Rab beni bu cürm ü ḥaṭā ile
ḥabībīñ
Görsün mi ‘aceb encümen-i ümmete
lāyık

13. **mi:**

Gazel 158

Mısra: 9

"Mi" soru edatı.

Zümre-i ehl-i muḥabbet seni eyler mi
ḳabūl
Ser-be-ser zaḥm-ḥor-ı tīg-i zebān
olmayıcak

14. **mi:**

Gazel 172

Mısra: 4

"Mi" soru edatı.

Sāḳī-i melek-manzarıñ oldun mı esīri
Bilmem heves-i būs-ı leb-i cāma mi
düşdüñ

15. **mi:**

Gazel 237

Mısra: 4

"Mi" soru edatı.

Nice bir şu‘be ile ‘andelīb-āsā bu
firḳatde
‘Aceb mi nağme-ḥ‘ān olsam gül-i
ruhsārdan ayru

16. **mi:**

Gazel 240

Mısra: 8

"Mi" soru edatı.

Çokdur ḥaṭā vü ma‘şiyetim līk var söz
Bende günāh ider mi ḳazā senden
olmasa

17. **mi:****Gazel 242**

Mısra: 10

"Mi" soru edatı.

Fikr itmededir ebru-yı dil-berlere
yoksa
Ṭā'at mi koyar zāhidi mihrāb arasında

18. **mi:****Gazel 270**

Mısra: 1

"Mi" soru edatı.

'Arūs-ı şahid-i gül-bün bu faşla
gāzelenmez mi
Görünce bülbülü biñ fahr ile
ṭannāzelenmez mi

19. **mi:****Gazel 270**

Mısra: 2

"Mi" soru edatı.

'Arūs-ı şahid-i gül-bün bu faşla
gāzelenmez mi
Görünce bülbülü biñ fahr ile
ṭannāzelenmez mi

20. **mi:****Gazel 270**

Mısra: 4

"Mi" soru edatı.

Periştān gönlümi cem' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir tār-ı zülf-i yār ile
şirāzelenmez mi

21. **mi:****Gazel 270**

Mısra: 6

"Mi" soru edatı.

Gelince gönçe-i la'li tebessüm birle
güftāra
Çemende gönçeler ḥasretle hep
ḥamyāzelenmez mi

22. **mi:****Gazel 270**

Mısra: 8

"Mi" soru edatı.

Ḥayāl-i tār-ı zülfünde sinān-ı şāne
gezdikçe
Derün-ı sinede dāğ-ı kühenler
tāzelenmez mi

23. **mi:****Gazel 270**

Mısra: 10

"Mi" soru edatı.

Ġarībī gamze-i ḥün-rīzi gelsün bir de
cevlāna
Yine zaḥm-ı derūnum ṭaşraya
dervāzelenmez mi

24. **mi:****Gazel 281**

Mısra: 1

"Mi" soru edatı.

Cānım ṭaleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Gönlüm heves-i zülf ile şad-pāre degil
mi

25. **mi:****Gazel 281**

Mısra: 2

"Mi" soru edatı.

Cānım ṭaleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Gönlüm heves-i zülf ile şad-pāre degil
mi

26. **mi:****Gazel 281**

Mısra: 6

"Mi" soru edatı.

Dil mekteb-i 'aşkıında sebaḳ-ḥ'āniñ
olaldan
Sīnem aña bir nüṣḥa-i sī-pāre degil mi

27. **mi:**

Gazel 281

Mısra: 8

"Mi" soru edatı.

Bī-rāḥat u bī-ḥāb neden şubḥa dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvâre degil
mi

28. **mi:**

Gazel 281

Mısra: 10

"Mi" soru edatı.

Mümkün mi şifâ-yâb ola bī-merhem-i
la'liñ
Sīnemdeki nāsūr olacaḡ yâre degil mi

29. **mi:**

Gazel 281

Mısra: 12

"Mi" soru edatı.

Bilmezse neler çekdiğimi vādī-i
ğamda
Ḥūn-ı cigerim dīdede fevvâre degil mi

30. **mi:**

Gazel 281

Mısra: 14

"Mi" soru edatı.

Lütf ile Ğarībī'ye baḡub didi o gül-ruḡ
Āyâ bu bizim 'âşık-ı bī-çâre degil mi

31. **mi:**

Gazel 139

Mısra: 3

Mi soru edatı.

Virdigiñ pend deger mi bu kadar derd-
i sere
Bunca mestâne nedir telḡ-i cevâb ey
vâ'iz

32. **mi:**

Gazel 155

Mısra: 4

Mi soru edatı.

Şeb-tâ-seḡer efgānındır ey bülbül-i
şeydâ
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nâya
şarıлмаḡ

33. **mi:**

Gazel 281

Mısra: 9

"Mi" soru edatı.

Mümkün mi şifâ-yâb ola bī-merhem-i
la'liñ
Sīnemdeki nāsūr olacaḡ yâre degil mi

34. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 13

"Mi" soru edatı.

Bu ḡaste Ğarībī'ye eyler mi şifâ la'liñ
Bī-çâresine başḡa tedbīr ide mi yâ Rab

35. **mi:**

Gazel 179

Mısra: 9

"Mi" soru edatı.

Yetmez mi bu âşüfteliğiñ ey dil-i
şeydâ
Sevdâ-yı perī-veşler ile ber-ḡaraf olduñ

36. **mi:**

Gazel 15

Mısra: 14

"Mi" soru edatı.

Bu ḡaste Ğarībī'ye eyler mi şifâ la'liñ
Bī-çâresine başḡa tedbīr ide mi yâ Rab

37. **mi:**

Gazel 17

Mısra: 11

"Mi" soru edatı.

Şimdi 'aceb mi mühre-i nakd-i sirişk
ile
Girse harîm-i gönçeye dāmād 'andelîb

38. **mi:**

Gazel 138

Mısra: 3

"Mi" soru edatı.

Bülbülleriñ efgānı bî-hüde mi gül-
şende
H̄'āb-ı seheri gönçe efsāneden eyler
hazz

39. **mi:**

Gazel 142

Mısra: 3

"Mi" soru edatı.

Bu mey-kede-i dehrde hîç 'ākıl ider mi
Bir neş'e için sākî-i devrāna tevaḳḳu'

40. **mi:**

Gazel 29

Mısra: 21

"Mi" soru edatı.

Girsün mi Ğarîbî ele dāmān-ı şefā'at
Dil itmeyicek Aḥmed-i Muḥtār'a
teşebbüs

41. **mi:**

Gazel 58

Mısra: 7

"Mi" soru edatı.

Dönse 'aceb mi cāmi'e ger şahn-ı
gülsitān
Gül-i minberinde bülbül-i şeydā
ḥaṭîbdır

42. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 1

"Mi" soru edatı.

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir

Şahbā-yı cān-perver midir kevşer
midir bilmem nedir

43. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 2

"Mi" soru edatı.

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir
Şahbā-yı cān-perver midir kevşer
midir bilmem nedir

44. **midir:-dir**

Gazel 163

Mısra: 5

"Mi" soru edatı.

Yok ihtiyācîñ āteş-i dilden 'aceb midir
Sultāna inkisārı irişse gedālarıñ

45. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 2

"Mi" soru edatı.

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir
Şahbā-yı cān-perver midir kevşer
midir bilmem nedir

46. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 4

"Mi" soru edatı.

Ey şūḥ-ı bî-pervā seniñ ra'nā nihāl-i
ḳāmetiñ
Serv-i cefā-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

47. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 6

"Mi" soru edatı.

Zülfüñ görüb ruhsârda didim kamer
 'aķrebdedir
 Burc-ı şerefde hâllerin aķter midir
 bilmem nedir

48. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 8

"Mi" soru edatı.

Her bir nigâhı bir belâ her ğamzesi bir
 fitnedir
 Târ-ı müjeñ neşter midir ħançer midir
 bilmem nedir

49. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 8

"Mi" soru edatı.

Her bir nigâhı bir belâ her ğamzesi bir
 fitnedir
 Târ-ı müjeñ neşter midir ħançer midir
 bilmem nedir

50. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 10

"Mi" soru edatı.

Aldı dil-i dîvânemi bir neş'e-i ser-şâr
 ile
 Sâķiyy-i sîmîn-ber midir sâğar mıdır
 bilmem nedir

51. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 11

"Mi" soru edatı.

Ħür-ı perî-peyker midir mâh-ı melek-
 manzar mıdır
 Ħürşîd-i pür-enver midir dil-ber midir
 bilmem nedir

52. **midir:-dir**

Gazel 202

Mısra: 1

"Mi" soru edatı.

Yâd-ı vaţan eyler dil dîvâne midir
 bilmem
 Keyfiyyet-i ğurbetden bî-gâne midir
 bilmem

53. **midir:-dir**

Gazel 202

Mısra: 2

"Mi" soru edatı.

Yâd-ı vaţan eyler dil dîvâne midir
 bilmem
 Keyfiyyet-i ğurbetden bî-gâne midir
 bilmem

54. **midir:-dir**

Gazel 202

Mısra: 4

"Mi" soru edatı.

Şahbâ gibi ğüftârı mest eyledi 'uşşâķı
 La'l-i lebi cânânın peymâne midir
 bilmem

55. **midir:-dir**

Gazel 202

Mısra: 6

"Mi" soru edatı.

Geh silsile geh sünbül geh dâm-ı
 şikâr-ı dil
 Bu şu'bedelü kâkül mestâne midir
 bilmem

56. **midir:-dir**

Gazel 202

Mısra: 8

"Mi" soru edatı.

Ħürşîd-i cemâlin den bir 'aşķa
 dutuşdum kim
 Ferhâd ile Mecnûn'ı efsâne midir
 bilmem

57. **midir:-dir**

Gazel 202

Mısra: 10

"Mi" soru edatı.

Erzân-ı Ğarîbî'dir bir görmege cân
virmek
Şem'-i ruḥ-ı cānāna pervāne midir
bilmem

58. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 12

"Mi" soru edatı.

Ḥūr-ı perî-peyker midir mäh-ı melek-
manzar midir
Ḥürşîd-i pür-enver midir dil-ber midir
bilmem nedir

59. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 12

"Mi" soru edatı.

Ḥūr-ı perî-peyker midir mäh-ı melek-
manzar midir
Ḥürşîd-i pür-enver midir dil-ber midir
bilmem nedir

60. **midir:-dir**

Gazel 84

Mısra: 14

"Mi" soru edatı.

Bāzār-ı nazmı germ idüb kālā-yı şî'r-i
dil-keşîñ
Bir bir Ğarîbî sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

61. **miydi:-y, -di**

Gazel 152

Mısra: 7

Soru edatı.

Bunca eyler mi(y)di zencîr-i cünūna
rağbet

Ḳays-ı sevdā-zede ger olmasa dīvāne-i
‘aşk

62. **miydik:-y, -dik**

Gazel 208

Mısra: 15

Soru eki.

Bunca belā-yı firḳat-i yāri çeker
miydik
Olsaydı ḳurb-ı vaşlına imkânımız
bizim

micmer-i dil:

1. **micmer-i dilde:-de**

Tarih 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gönül buhurdanı.

Micmer-i dilde ‘Uḫārid yaḳdı ‘ūd u
‘anberîñ
Devr-i ‘ıtrından çekerdi vesme ebrûsı
hilāl

micmer-i nār it-:

1. **micmer-i nār itdi:-di**

Gazel 255

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ateşin buhurdanı yapmak.

Kime ‘arz eyleyim aḥvālîmi senden
ğayrı
Ki bu ğam sînemi bir micmer-i nār itdi
yine

miftāḥ-ı bāb-ı mağfîret:

1. **miftāḥ-ı bāb-ı mağfîret:**

Gazel 5

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Bağışlama kapısının anahtarı.

Var ümîdim lütfuña ol günde kim
teslîm olur
Destîne miftâh-ı bâb-ı mağfîret yâ
Ze'l-'atâ

mihmân:

1. **mihmândan:-dan**
Gazel 146
Mısra: **10**
Konuk, misafir.

Olmasun endîşe-i rûz ile albiñ teng ü
târ
Mihmândan merd-i şâhib-hâne nân
itmez dirîg

2. **mihmânım:-ım**
Gazel 260
Mısra: **4**
Konuk, misafir.

Hâle gibi anı iderim zîver-ı âgûş
Ol mâh-likâ bir gice mihmânım olursa

mihmân-hâne-i kevn-i fenâ:

1. **mihmân-hâne-i kevn-i fenânıñ:-
nıñ**
Gazel 266
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Fanilik *âleminin misafirhanesi.*

Seniñ çün gûne gûne zehrler mañfîdir
ey gâfil
Bu mihmân-hâne-i kevn-i fenânıñ âb u
nânında

mihmân-serâ-yı leşker-i endüh:

1. **mihmân-serâ-yı leşker-i
endühdır:-dır**
Gazel 52
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gam askerinin misafirhanesi.

Mihmân-serâ-yı leşker-i endühdır
göñül
Her lahza biñ kavâfil-i sevdâ gelür
gider

mihnet:

1. **miñnet:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Acı, sıkıntı, bela.

Miñnet men-i haıre degil yârdan
gelür
Tadîr-i kâr-hâne-i Cabbâr'dan gelür

2. **miñnet:**
Gazel 101
Mısra: **11**
Acı, sıkıntı, bela.

Olub miñnet refîkim hem-demim derd
ü enîsim gam
Benimle aşınâlar sévdiğim ağıyârdır
sensiz

3. **miñnetindendir:-in, -den, -dir**
Gazel 189
Mısra: **2**
İztrâp, azap, acı.

Ne bâğıñ hasretindendir bu âh u zârıñ
ey bülbül
Ne dâğıñ miñnetindendir 'aceb âzârıñ
ey bülbül

4. **miñnetle:-le**
Gazel 101
Mısra: **13**
Sıkıntı, keder, elem.

Sipîhr-i sifle-perver devr ider başımda
miñnetle
Vücüdüm künc-i gamda merkez-i
pergârdır sensiz

mihnet-ābād:1. **miḥnet-ābād:****Gazel 102**

Mısra: 12

*Keder ve gam ile dolu olan yer
(Sıkıntılar ülkesi).*

İderdi murğ-ı rūḥum ğayr-i 'ālem
seyrini ammā
Benim bu miḥnet-ābād içre nā-çār
oldığım bilmez

mihnete düş-:1. **miḥnete düşmüş:-müṣ****Gazel 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sıkıntıya girmek, düşmek.

Düşmüş hezār miḥnete eyyām-ı
'andelīb
Ḥār-ı cefāya kılmadan ibrām 'andelīb

mihnet-güzār:1. **miḥnet-güzār:****Gazel 168**

Mısra: 11

Mihnet eden.

Ḥālî bu gūne ben gibi miḥnet-güzār
olur
Zehr-āba nūş-ı kâse-i ḥassād olanlarıñ

mihnet-güzār-ı derd:1. **miḥnet-güzār-ı derdim:-im****Gazel 24**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Derdinden acı çeken.

Tā şubḥ olunca her şeb ḥālîñ gelür
ḥayāle
Miḥnet-güzār-ı derdim encüm-şümār-ı
ḥasret

mihnet-güzār-ı mâtem ol-:1. **miḥnet-güzār-ı mâtem olur:-ur****Gazel 16**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Matemin ızdırap çekenî olmak.

'Ömri yetince şubḥ-ı vişāle ne fā'ide
Miḥnet-güzār-ı mâtem olur şām-ı
'andelīb

mihnet-hāne:1. **miḥnet-hāneden:-den****Gazel 140**

Mısra: 10

*Üzüntü ve sıkıntı çekilen yer,
mihnet yeri.*

Vücūdı perveriş-yāb-ı riyāz-ı ḥuld
iken evvel
Ne mümkün ādem olsun böyle miḥnet-
hāneden maḥzūz

2. **miḥnet-hāneden: -den****Gazel 271**

Mısra: 14

*Üzüntü ve sıkıntı çekilen yer,
mihnet yeri.*

Ġarībî rıḥlet-i cāndır 'adem vehmiyle
Mecnūn'dan
Ġam-ı 'aşkıñda cān virdi bu miḥnet-
hāneden giçdi

mihnet-hāne-i ğurbet:1. **miḥnet-hāne-i ğurbetde:-de****Muhammes 1**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ğurbetin sıkıntı yeri.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i āşüfte kim üftādelikden ser-firāz
olmaz

2. **miḥnet-ḥāne-i ğurbetde: -de****Muhammes 1**Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntı yeri.

Ġarībe gūşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

3. **miḥnet-ḥāne-i ğurbetde: -de****Muhammes 1**Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntı yeri.

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

4. **miḥnet-ḥāne-i ğurbetde: -de****Muhammes 1**Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntı yeri.

Ne bir bŷy-ı meveddet nüşā-i gül-zār-ı
‘ālemde

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

5. **miḥnet-ḥāne-i ğurbetde: -de****Muhammes 1**Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntı yeri.

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

Nevāl-i ḥān-ı fırkat inķitā‘-ı cāna
mā’ildir

6. **miḥnet-ḥāne-i ğurbetde: -de****Muhammes 1**Mısra: **30**

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntı yeri.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
ḥamā’ildir

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

7. **miḥnet-ḥāne-i ğurbetde: -de****Muhammes 1**Mısra: **35**

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntı yeri.

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

Dil-i bī-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekkŷldür

8. **miḥnet-ḥāne-i ğurbetde: -de****Muhammes 1**Mısra: **40**

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntı yeri.

Efendim zevraķ-ı cān ğarķ-ı girdāb-ı
taḥayyŷldür

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

9. **miḥnet-ḥāne-i ğurbetde: -de****Muhammes 1**Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Gurbetin sıkıntı yeri.

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

mihnet-i ālām:1. **miḥnet-i ālāma: -a****Gazel 172**Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Acıların eziyeti.

Olduñ mu Ğarībī gibi ğīsūsına pā-best
Zencīr-i ğam u miḥnet-i ālāma mı
düşdüñ

miḥnet-i endūh-ı sitem:

1. **miḥnet-i endūh-ı sitemden:-den**

Gazel 181

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sitemin kederin eziyeti.

Āsūde iken miḥnet-i endūh-ı sitemden
Girdāb-ı ğam-ı gerdiş-i eyyāma
düşürdüñ

miḥnet-i hicrān:

1. **miḥnet-i hicrānını:-ın, -ı**

Gazel 110

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayrılığın derdi.

Görmüşüz āteş-i sūzānını bilmez
degilüz

Çekmişüz miḥnet-i hicrānını bilmez
degilüz

miḥnetle giç-:

1. **miḥnetle giçürdik:-ür, -dik**

Gazel 160

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Sıkıntıyla yaşamak.

Feryād ki bir şıḥḥat için şimdi Ğarībī
Evḳātımızı dehrde miḥnetle giçürdik

miḥnet-serā-yı hātır:

1. **miḥnet-serā-yı hātırım:-ım**

Gazel 280

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönlün eziyet sarayı.

Faḫr ile vīrānedir miḥnet-serā-yı
hātırım
Dest-i lüḫfuñla yine ma‘mūr-ı iḥsān it
beni

mihr:

1. **mihr:**

Gazel 82

Mısra: 6

Güneş.

Ne var faḫr eylesün hūrşīd-i ‘ālem-tāb
ile gerdün
Bizim de mihr ü māh-efrüz bir
maḥbūbumuz vardır

2. **mihr:**

Gazel 9

Mısra: 2

Güneş.

Sebeb-i ḳahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vaḫşi-nazar
n'oldı saña

3. **mihr:**

Gazel 264

Mısra: 4

Güneş.

İctināb eyleme ‘uşşāḳdan ey āfet kim
Mihr efzāyiş olur hāleniñ āġuşunda

4. **mihr:**

Gazel 114

Mısra: 3

Sevgili.

Evvel buraḳub sīneye bir mihr ḫayālīñ
Āḫir anı raḫneye figār itmek içinmiş

5. **mihr:**

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Sevgi, merhamet.

Mihr iderdiñ ğazab-ālūde 'itāb itmez
idiñ
Yüregim qanını ey şūh şarāb itmez
idiñ

6. **mihre:-e**

Terci-bend 2

Mısra: **16**

Aşk.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı qoyub mihre qarışmaq
günidir

7. **mihre:-e**

Terci-bend 2

Mısra: **8**

1. güneş 2. aşk.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı qoyub mihre qarışmaq
günidir

8. **mihre:-e**

Terci-bend 2

Mısra: **24**

Aşk.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı qoyub mihre qarışmaq
günidir

9. **mihre:-e**

Terci-bend 2

Mısra: **32**

Aşk.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı qoyub mihre qarışmaq
günidir

10. **mihre:-e**

Terci-bend 2

Mısra: **40**

Aşk.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı qoyub mihre qarışmaq
günidir

11. **mihre:-e**

Terci-bend 2

Mısra: **48**

Aşk.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı qoyub mihre qarışmaq
günidir

12. **mihre:-e**

Terci-bend 2

Mısra: **56**

Aşk.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı qoyub mihre qarışmaq
günidir

13. **mihrine:-in, -e**

Gazel 158

Mısra: **11**

Güneş; aydınlık, parıltı, nur.

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sîne-
sezā
Gün-be-gün dāğ ile bir lāle-sitān
olmayıcak

14. **mihrini:-in, -i**

Gazel 22

Mısra: **1**

Aşk.

Yā Rab hemīşe mihrini sīnemde
mużmer it
Derd ü belā-yı 'aşkıñı başımda efser it

15. **mihriñi:-** iñ, -i

Gazel 89

Mısra: 7

Aşk.

Ey perī cāna dahı mihriñi ızhār itme
Aña şandūkce-i sīne emānet yeridir

16. **mihriñi:-** iñ, -i

Terci-bend 2

Mısra: 17

Aşk.

Nedir ey hūr-likā mihriñi noqşān
itmek
Bağrımı hañçer-i bī-dādıñ ile kan
itmek

mihr ü muhabbet:

1. **mihr ü muhabbet:**

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk ve sevgi.

Kimseniñ zātında bir mihr ü muhabbet
kalmamış
Nüşha-i ‘ālemde şart-ı ādemiyet
kalmamış

mihrāb:

1. **mihrāb:**

Gazel 242

Mısra: 10

*Cami ve mescitlerin kible
tarafındaki duvarına açılan oyuk,
imamın durduğu yer.*

Fikr itmededir ebru-yı dil-berlere
yoksa
Tā‘at mi koyar zāhidi mihrāb arasında

2. **mihrāb:**

Gazel 238

Mısra: 9

Cami ve mescitlerin kible

*tarafındaki duvarına açılan oyuk,
imamın durduğu yer; kavisli yapısı
dolayısıyla sevgilinin kaşları.*

Mihrāb kaşıñ meftūn gül-çehre dehen
mevzūn
‘Uşşākı kılan mecnūn bir vech-i
hasendir bu

3. **mihrāba:-a**

Gazel 162

Mısra: 2

*Kavisli yapısı dolayısıyla
sevgilinin kaşları (Cami ve mescitlerin
kible tarafındaki duvarına açılan oyuk,
imamın durduğu yer).*

Ġamzesi hışma gelür çeşmine cādū
diyerek
Düşdi mihrāba gönül kible-i ebrū
diyerek

4. **mihrābda:-da**

Gazel 76

Mısra: 12

*Cami ve mescitlerin kible
tarafındaki duvarına açılan oyuk,
imamın durduğu yer; sevgilinin
kaşları.*

Ebrū ile ruhsārına dil virme Ġarībī
Mihrābda mīnā-yı şarābıñ yeri yokdur

5. **mihrābda:-da**

Gazel 161

Mısra: 4

*Cami ve mescitlerin kible
tarafındaki duvarına açılan oyuk,
imamın durduğu yer; sevgilinin
kaşları.*

Fikr-i ham-ı ebrūsı ile māh-ı reḡānıñ
Mihrābda evkātı ‘ibādetle giçürdik

6. **mihrābı:-ı**

Gazel 282

Mısra: 8

Cami ve mescitlerin kible

*tarafındaki duvarına açılan oyuk,
imamın durduğu yer.*

Minbere egri bakar mā'il-i serv-i
kaddiñ
Kaşlarıñ hastesi neyer güzelim
mihrābı

mihr-bān:

1. **mihr-bānlıdır:-li, -dır**

Gazel 66

Mısra: 18

Şefkatli, merhametli.

Mevlā vire kemālini göstermesün
zevāl
Kim bende-i haķırine çok mihr-
bānlıdır

2. **mihr-bānlıqdan:-lıq, -dan**

Gazel 245

Mısra: 11

Şefkatli, merhametli.

O şüh-ı tāze kadd-i serv-i ser-keş
mihr-bānlıqdan
Derīn-ı sīnemi bir dem kıomaz dāğ-ı
kühenlerle

mihr-i cemāl:

1. **mihr-i cemālīñ:-iñ**

Gazel 177

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güneş gibi parlayan yüz.

Bir mihr-i cemālīñ heves-i cānına
düşdük
'İsā gibi tā ol güneşīñ yanına düşdük

mihr-i cihān-ārā:

1. **mihr-i cihān-ārā:**

Gazel 259

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen güneş.

Meh başına devr eyler pervāne-veş ol
şem'iñ
Ol mihr-i cihān-ārā pāyına ser-efgende

mihr-i cihān-tāb:

1. **mihr-i cihān-tāb:**

Gazel 27

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dünyayı aydınlatan güneş.

Eyle mehi hacletde şeb-i tārda pinhān
Ey mihr-i cihān-tāb çıkub 'arz-ı cemāl
it

1. **mihr-i cihān-tābı:-ı**

Gazel 282

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünyayı aydınlatan güneş.

Hüsnüñe mihr-i cihān-tābı berāber
diyemem
Beñzedirsem ğalaţım 'ārızıña meh-tābı

mihr-i envār-ı tecellā-yı cemāl:

1. **mihr-i envār-ı tecellā-yı cemālī:-i**

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güzellik tecellisinin nurlarının
güneşi.*

Mihr-i envār-ı tecellā-yı cemālī var
iken
Eyleme çarħda hürşīd-i dirahşāna
heves

mihr-i Ğarībī:

1. **mihr-i Ğarībī:**

Gazel 128

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Garîbî'nin aşkı. (Erbilli Âmâ
Yusuf Garibî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Garîbî'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Bir zamân mihr-i Ğarîbî eksük olmaz
sîneden
Rûz u şeb eyler hayâli cism-i
süzânımda rakş

mihr-i hûbân:

1. **mihr-i hûbân:**

Gazel 145

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellerin aşkı, sevgisi.

Mihr-i hûbân ile her sîne ki pür-dâğ
değil
Kîse-i müflise beñzer ki deremden
fâriğ

mihr-i kamer-çal'at:

1. **mihr-i kamer-çal'at:-a**

Gazel 172

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü güneş.

Bir mihr-i kamer-çal'at olduñ mı
giriftâr
Sevdâ-yı kad-i şüh-ı gül-endâma mı
düşdüñ

mikdâr ol-:

1. **miqdâr oldığım:-dığ, -ım**

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne kadar

Firâkımda ger eyler âh ü nâlem güş-ı
eflâkı

Henüz ol âfet-i devrân ne miqdâr
oldığım bilmez

mîl:

1. **mîl:**

Gazel 285

Mısra: 14

*Göze sürme çekmeye yarayan,
kemik veya fil dışından yapılmış ince
ve uzun araç.*

Böyle zulmet-kededir hâne-i dil
ğamdan kim
Revzeninden görünür şu 'le siyeh mîl
gibi

mîl-i dîde-i mür:

1. **mîl-i dîde-i mür:**

Gazel 169

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Karınca gözünün mili.

Kıldıñ çü mîl-i dîde-i mür üstüh'ânımı
Bâr-ı sitemle böyle zebûn itdiñ ey
felek

mînâ:

1. **mînâ:**

Gazel 257

Mısra: 4

Şişe, şarap şişesi.

Sâğar gibi öpdürme şağın halka
dudağın
Mînâ gibi tur bezmde peymânelik itme

2. **mînâlara:-lar, -a**

Gazel 115

Mısra: 10

Şarap şişesi.

Sâğarda değil bâde Ğarîbî o perîniñ
'Aks-i ruhıdır sihr ile mînâlara düşmüş

mināre:1. **mināredir:-dir****Gazel 86**

Mısra: 4

*Camilerde müezzinin ezan**okuduğu, sela verdiği, şerefesi olan,
çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı.*

Kumrî okur çemende ezān-ı

Muhammedî

Şāh-ı büleñd-i serv aña bir mināredir

mīnā-yı dil:1. **mīnā-yı dile:-e****Gazel 132**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül limanı.

Girmege tenhā hayāl-i yār mīnā-yı dile

Taşraya hısn-ı bedenden cāna

ruḥsatdır ğaraz

mīnā-yı mey:1. **mīnā-yı mey:****Gazel 139**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap şişesi.

Dutalum budur olan rüz-ı ezelden

kısmet

Baña mīnā-yı mey ü saña gül-āb ey

vā'iz

mīnā-yı şarāb:1. **mīnā-yı şarābıñ:-iñ****Gazel 76**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şarap şişesi.

Ebrū ile ruḥsārına dil virme Ğarībī

Mihrābda mīnā-yı şarābıñ yeri yokdur

2. **mīnā-yı şarābıñ:-iñ****Gazel 250**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap şişesi.

Anı da ben gibi āb eylemesün

ḥacletden

Dutma ruḥsārıñı mīnā-yı şarābıñ

yüzine

min-ba'd:1. **min-ba'd:****Gazel 260**

Mısra: 11

Bundan sonra.

Min-ba'd dirēg eylemez ol māh vişālin

Bir şubḥ eger vākıf-ı hicrānım olursa

minber:1. **minbere:-e****Gazel 282**

Mısra: 7

*Camilerde hutbe okunan
merdivenli, yüksekçe yer.*

Minbere egri baqar mā'il-i serv-i

ḳaddiñ

Ḳaşlarıñ ḥastesi neyler güzelim

mihrābı

minḳār-ı bülbül:1. **minḳār-ı bülbül:****Gazel 226**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bülbülün gagası.

Şabā ders-i gül-i rüyın çemende eylese

taḳrır

Döner minḳār-ı bülbül raḥne-i dīvāra

biñ yerden

minnet:**1. minnet:****Gazel 47**

Mısra: 15

Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme.

Minnet kerem-i Hâlik'a kim dest-i
ümîdim
Âvîhte-i dâmen-i âgyâr degildir

2. minnete:-e**Gazel 157**

Mısra: 10

Iyilik, lutuf.

Bir sâde nîgehden dil-i âvâre ne
bulsun
Bir böyle kerem kıll ki ola minnete
lâyık

3. minnetle:-le**Gazel 178**

Mısra: 3

Iyilik, lutuf.

Hâyât-ı Hızır ise âb-ı bekā minnetle
nüş olmaz
Görüb pîr-i muğânda imtinân
şahbâdan el çekdik

4. minnetle: -le**Gazel 160**

Mısra: 4

Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.

El virmedi bir gûşe-i 'uzletde kanâ'at
'İş-i şikemi dehrde minnetle giçürdik

minnet eyle:-**1. minnet eyledik:-dik****Gazel 180**

Mısra: 2

Kelime Tipi: Deyim

Birinin iyiliğine karşı kendini ona borçlu saymak; boyun eğmek.

Ol dem ki ârzü-yı şeb-i vuşlat eyledik
Peyk-i hayâl-i yâre katı minnet eyledik

minnet-i bâl-i kebüter:**1. minnet-i bâl-i kebüter:****Gazel 165**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güvercin kanadının iyiliği.

Bilür ma'şûk reng-i çehresinden hâl-i
'âşıkı
Yeter bir nâme için minnet-i bâl-i
kebüter çek

minnet-i dünyâ:**1. minnet-i dünyâdan:-dan****Gazel 153**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dünya minneti.

Bî-hüde niyâz eyleme devrâna Ğarîbî
Bir şihhat için minnet-i dünyâdan
uşandık

minnet-i merhem çek:-**1. minnet-i merhem çekmez:-mez****Gazel 32**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İlacın minnetini çekmek.

Çekmez Ğarîbî minnet-i merhem
Mesîh'den
Bağrında zaħm-ı hançer-i medd-i
niğâh-ı kec

minnet-keş-i mi' mâr-ı vişâl:**1. minnet-keş-i mi' mâr-ı vişâl:****Gazel 196**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kavuşma mimarının minnet
çekenî.*

Dağı minnet-keş-i mi'mâr-ı vişâl
olmayalım
Hicrde tîşe-i bî-dâd ile vîrân olalım

minşâr-sıfat-ı şâne-i 'aşk:

1. **minşâr-sıfat-ı şâne-i 'aşk:**

Gazel 152

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk tarağının testere gibi.

Ser-i sevdâyi-i 'uşşâka gelür biñ
yerden
Dest-i bî-dâd ile minşâr-sıfat-ı şâne-i
'aşk

mi'râc:

1. **mi'râc:-ı**

Gazel 236

Mısra: 5

*İslâm inancına göre Hz.
Muhammed'in, Cenâbıhakk'ın dâveti
üzerine yedi kat semâyı aşıp Allah'ın
huzûruna yükselerek O'nunla
görüşmesi mûcizesi.*

Bir göz açınca türduñ mi'râcî 'arşa
kürduñ
Küstâhlıkla urduñ pîş-i Hudâ'da zânû

mir'ât:

1. **mir'âta:-a**

Gazel 70

Mısra: 10

Ayna.

O şūhuñ vaşlına 'aşıq nice ümmîd-vâr
olsun

Ki mir'âta nazar kıldıkda 'aksinden
firâr eyler

2. **mir'âta:-a**

Gazel 132

Mısra: 16

Ayna.

Olma mâni' haṭṭ zuhûr itsün
binâgûşunda kim
Sebze-i jengârdan mir'âta şafvetdir
garaž

mir'ât-i belâ-çehre:

1. **mir'ât-i belâ-çehreleri:-ler, -i**

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüz musibetinin aynası.

Sevdâ-yı gam-ı mihr-i bütân
efserimizdir
Mir'ât-i belâ-çehreleri manzarımızdır

mir'ât-i dil-i şâf:

1. **mir'ât-i dil-i şâfi:-ı**

Gazel 98

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Saf gönlün aynası.

Teşvîş-i gam-ı bûd u nebûd-ı iki 'âlem
Mir'ât-i dil-i şâfi siyâh itmege degmez

mir'ât-i mücellâ:

1. **mir'ât-i mücellâdan:-dan**

Gazel 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parlak ayna.

Ey cemâliñ âfitâb-ı 'âlem-ârâdan lezîz
Meh cebîniñ 'aksi mir'ât-i mücellâdan
lezîz

mirrîh:**1. mirrîh:****Gazel 90**

Mısra: 9

Mars gezegeni.

Yine bir âfete meyl itdi dil kim çarhde
mirrîh
O şûhuñ çeşm-i mest-i bî-amânında
amân ister

2. mirrîh:**Tarih 1**

Mısra: 12

Mars gezegeni.

El çeküb hûn-rîzlikden ‘adl ü hîlme
başladı
Şaldı elden tîğını Mirrîh idüb terk-i
vebâl

mis:**1. misden:-den****Gazel 8**

Mısra: 9

Bakır.

Püte-i şun‘da her misden ola zer
mümkün
Olsa eczâlarınınñ biri ger iksîr-i du‘â

misâl:**1. mişâl:****Gazel 201**

Mısra: 13

Gibi, benzer.

Ûumrî mişâl şimdi Ğarîbî bu bâğda
Şeydâ-yı serv-i kâmet-i mevzûn degil
miyim

2. mişâli:-i**Gazel 263**

Mısra: 14

Gibi, benzer.

Virdim cünûn-ı ‘aşk ile şöhret
zamânaye
Düşdüm şakız mişâli bu halkıñ
dehânına

3. mişâli:-i**Gazel 168**

Mısra: 3

Benzer, gibi, andırır; örnek.

Ûumrî mişâli gerden-i tavk-ı
sitemdedir
Her dem esîr-i kâmet-i şimşâd
olanlarıñ

misâl-i bîd-i hazân:**1. mişâl-i bîd-i hazân:****Gazel 149**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sonbaharın söğüt ağacı gibi.

Bâğ-ı behîşt-i hüsni o şûh-ı sitem-
geriñ
Dökdi mişâl-i bîd-i hazân berg ü bâr
hayf

mişâl-i cüy-ı şîr:**1. mişâl-i cüy-ı şîr:****Gazel 11**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Süt ırmağı gibi.

Mişâl-i cüy-ı şîr eylerdi mağz-ı ‘âlemi
cârî

Eger destinde Ferhād'ın olaydı tīşe-i
şahbā

mişāl-i gerdiş-i pervāne:

1. **mişāl-i gerdiş-i pervāne:**

Gazel 268

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Pervanenin dönmesi gibi

Mey-i gül-gūnda 'aks-i şem'-i ruhsārīn
'ayān it kim

Mişāl-i gerdiş-i pervāne ser-
gerdānīm sākī

mişāl-i gevher-āvīz ol-:

1. **mişāl-i gevher-āvīz olmağa:-mağ,**
-a

Gazel 119

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cevheri cezbeden misal olmak.

Mişāl-i gevher-āvīz olmağa gūş-ı
eḥibbāya
Yine fikr-i Ğarībī silk-i nazma bir
gazel çekmiş

mişāl-i gevher-i yek-dāne:

1. **mişāl-i gevher-i yek-dāne:**

Gazel 64

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Eşi benzeri olmayan mücevher
misali.*

Mişāl-i gevher-i yek-dāne çıkdım ka'r-
ı deryādan
Ğarībī ḥāke düşdüm şimdi ka'dr ü
kıymetim kemdir

mişāl-i gül:

1. **mişāl-i gül:**

Gazel 182

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gül misali.

Bu nev-bahār-ı rü-be-ḥazān-ı zamānda
Bir gün mişāl-i gül açılıb ḥırem
olmadın

mişāl-i halka-i hātem:

1. **mişāl-i halka-i hātem:**

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

yüzük halkası misali.

Nihāl-i ḳaddimi bükdi mişāl-i halka-i
hātem
Bu şeb peyk-i ḥayāl-i ḳāmet-i
şimşāddan feryād

mişāl-i pervāne:

1. **mişāl-i pervāne:**

Gazel 151

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gece keleşi gibi.

Çerāğ-ı ḥüsnüñe baksa mişāl-i pervāne
Derün-ı dilden efendim kebāb olur
'āşık

mişāl-i şem'-i müheyyā:

1. **mişāl-i şem'-i müheyyā:**

Gazel 151

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hazır mum misali.

Mişāl-i şem‘-i müheyyā fenāya gitmek
içün
Nesīm-i āh ile her dem hārāb olur
‘āşık

mişāl-i şu‘le-i cevval:

1. **mişāl-i şu‘le-i cevvalē:-e**

Gazel 256

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hareketli ateş gibi.

Oldum mişāl-i şu‘le-i cevvalē bī-ķarār
Bir kez baķınca zīver-i destār-ı āline

mişāl-i teşne-leb-i deşt-i kerbelā ol-:

1. **mişāl-i teşne-leb-i deşt-i kerbelā**

oldum:-du, -m

Gazel 284

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kerbelā çölünde dudağı kurumuş
gibi olmak (Hz. Hüseyin).*

Oldum mişāl-i teşne-leb-i deşt-i
Kerbelā
Zehr-āba nūş-ı mevc-i serāb eylediñ
beni

mişāl-i tır:

1. **mişāl-i tır:**

Gazel 278

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ok misali, ok gibi.

Atıldım şīşat-ı feyz-i nazardan ey
kemān-ebrū
Mişāl-i tır ķaddim der-gehiñden
dūrdur şimdi

mişāl-i yemīn ü şimāl:

1. **mişāl-i yemīn ü şimālīne:-in, -e**

Gazel 256

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sağ ve sol gibi.

Yarın raķīb kelb-i mu‘allem gibi
düşüb
Āhū ķovar mişāl-i yemīn ü şimālīne

miskīn:

1. **miskīn:**

Gazel 39

Mısra: 11

*Aşırı derecede tembel, uyuşuk,
mıymıntı, aciz ve zavallı (kimse).*

Derd-i ‘aşka n'eylesün dermāniñ ey
miskīn řabīb
Şerbet-i dīdārdır bīmāra şihhatden
murād

2. **miskīn:**

Gazel 223

Mısra: 10

Aciz, zavallı, biçare; âşık.

Īmā ile raķībe sözün söyler ol perī
Miskīn Ğarībi böyle zebāni bilür misin

3. **miskīn:**

Gazel 223

Mısra: 4

Aciz, zavallı (kimse).

Ey serv-i nāz řavķ-ı ğamīñda esīr olan
Miskīn tezerv-i rūh-ı revāni bilür
misin

4. **miskīni:-i**

Gazel 227

Mısra: 7

Zavallı, âciz.

Görünce meclisiñde ben gibi miskîni
sultânım
Raķıbe sözleriñ ebrü-yı ğammâz ile
söylersin

5. **miskînin:-in**

Gazel 211

Mısra: 1

Uyuşuk, aciz, zavallı.

Dâver-i kişver-i dil yâd idemez
miskînin
N'ola nerm itse biraz âh dil-i sengînin

miyân:

1. **miyânın:-ın**

Gazel 27

Mısra: 11

Bel.

Beñzetme nezâketde şaķın müya
miyânın
Bu bir reh-i bârîkdürür ince hayâl it

2. **miyânından:-ın, -dan**

Gazel 67

Mısra: 6

Kemer bağlanacak yer, bel.

Ħased ħançer gibi mızrâb-sâr-ı sînede
her dem
Neden kim ol bütüñ olmaz miyânından
cüdâ ħançer

3. **miyânından: -ın, -dan**

Gazel 67

Mısra: 13

Sevgilinin ince beli.

Görünce ħançer ol şūĥuñ miyânından
nüzü eyler
Ġarîbî sîneme dest-i kazâdan bir belâ
ħançer

4. **miyânında: -ın, -da**

Gazel 78

Mısra: 13

Kemer bağlanacak yer.

Şeyĥ-i Şan 'ân'ıñ miyânında kemend ü
ĥiddeti
Kâkülüñ şevķiyle bir zünnâr kendin
gösterür

5. **miyânında:-ın, -da**

Gazel 266

Mısra: 1

Kemer bağlanacak yer, bel.

Ža 'ıf-i aĥmerin gördükce ol şūĥuñ
miyânında
Yanar nâr-ı muĥabbet 'âşıkıñ ĥasretle
cânında

miyân-ı gül-şen-i ĥatır:

1. **miyân-ı gül-şen-i ĥatırda:-da**

Gazel 224

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönlün gül bahçesinin meydanı.

Ħayâl-ı kâmet-i şimşadıñ ey şūĥ-ı
perî-peyker
Miyân-ı gül-şen-i ĥatırda bir tâze-nihâl
olsun

mizâc:

1. **mizâcım:-ım**

Gazel 90

Mısra: 14

Tabiat, huy.

Ruĥuñ şeft-âlûsin virmem begim sîb-i
zenaĥdâna
Mizâcım şafrevîdir ĥatırım aşbâbiyân
ister

mizân:

1. **mizâna:-a**

Gazel 49

Mısra: 10
Mizan, terazi, ölçü.

Vežān-ı felek eylemiş ey Yūsuf-ı
hübān
Kurş-ı kameri vezniñe mizāna berāber

mu:

1. **mu:**
Gazel 172
Mısra: 9
Soru edati.

Olduñ mu Ğarībī gibi ğīsūsına pā-best
Zencīr-i ğam u miñnet-i ālāma mı
düşdüñ

2. **mü:**
Gazel 59
Mısra: 1
"Mu" soru edati.

Şafha-i şāf-ı rüyına cüşiş-i tāze mü
gelür
Güşe-i teng-i hātırā leşker-i ārzü gelür

mu'āşeret:

1. **mu'āşeret:**
Gazel 180
Mısra: 11
Yaşam, geçim.

Gördük katı mu'āşeret halkdan belā
Bir güşede kanā'at idüb 'uzlet eyledik

mu'attar:

1. **mu'aṭṭar:**
Gazel 26
Mısra: 13
İtirli, kokulu, güzel kokulu.

Çözdü ğīsū-yı mu'anber kıldı 'ālemi
mu'aṭṭar

Viridi bāğ-ı hüsne zīver o ruḥı gül-i
leṭāfet

mu'attar ol-:

1. **mu'aṭṭar ola:-a**
Gazel 61
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu, itirli olmak.

Büy-ı feraḥla dā'im bezmiñ ola
mu'aṭṭar
Reng-i neşāṭ birle rüyıñ ola münevver

mu'ciz:

1. **mu'ciz:**
Gazel 4
Mısra: 10
Benzerini yapmak veya taklit
etmek isteyen herkesi acze düşüren,
âciz bırakan, kimsenin yapamayacağı
şekilde olan, mucize.

Saña ta'zīmen bu mu'ciz oldı 'İsā'ya
'atā
Feyz-i nuṭḫıñ 'āleme ser-māye-i
yuhyl izāme

mu'ciz-bevān-ı fenn-i hikmet:

1. **mu'ciz-beyān-ı fenn-i hikmet:**
Gazel 64
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hikmet ilminde mucize sözleri
söyleyen

Benim nazm içre ol mu'ciz-beyān-ı
fenn-i hikmet kim
Aristo mekteb-i ṭab'ımda bir şākir[d]-i
ebkemdir

mu'cize:

1. **mu'cizeñ:-ñ**
Gazel 159
Mısra: 3

*Peygamberlerin Allah'ın izniyle
peygamberliklerini ispat için
yaptıkları, akılla açıklanması mümkün
olmayan olağanüstü iş, halkı hayrette
bırakan ve ancak ilâhî müdâhaleyle
açıklanan hârikulâde hal ve davranış.*

Lât ü Menât'ı eyledi pâ-mâl mu'cizeñ
Aşnâmiñ âb-ı rüyını dökdi mehâbetiñ

mu'ciz-i âl-i 'abâ:

1. mu'ciz-i âl-i 'abâ:

Gazel 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Hazret-i Peygamberin ailesinin
mucizesi.*

Seyyid-i evlâd-ı Âdem mücib-i her-
müminât
Hâtem-i hükmi risâlet mu'ciz-i âl-i
'abâ

muğbeçe:

1. muğbeçeniñ:-niñ

Gazel 177

Mısra: 7

Meyhaneci çırağı.

Bir neş'e için muğbeçeniñ öpdük
ayağın
Bintü'l-'inebiñ 'özi ile dâmânına
düşdük

muğbeçe-i bâde-fürüş:

1. muğbeçe-i bâde-fürüşüñ:-uñ

Gazel 98

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İçki satan meyhaneci çırağı.

Yoğ merhâmeti muğbeçe-i bâde-
fürüşüñ
Ruhsârına diğkatle nigâh itmege
degmez

muhabbet:

1. muhabbet:

Gazel 81

Mısra: 5

Sevgi, aşk, sevda.

Muhabbet şem'ine pervâne-i cân-süz-ı
hâmüşuz
Bizim bülbül gibi bî-hüde âh u zârımız
yoğdur

2. muhabbet:

Gazel 90

Mısra: 5

Sevgi, aşk, sevda.

Muhabbet büstânında tezerv-i 'aşkdır
tab'im
Kad-i mevzün-ı dil-ber gibi bir serv-i
revân ister

3. muhabbet:

Terkib-bend 1

Mısra: 18

Sohbet, muhabbet.

Çünkü gönlünde var idi bu ferâgat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bâri muhabbet
evvel

4. muhabbet:

Gazel 70

Mısra: 2

Sevgi, aşk.

Lebiñden ayru bâde şanma kim def'-i
humâr eyler
Muhabbet âteşi sînemde her dem pür-
şerâr eyler

5. muhabbet:

Gazel 71

Mısra: 6

Sevgi, aşk.

Ne añlar bülbül-i miskîn figân u
nâleden gayrı
Muhabbet şivesin hāmūş olan
pervânelerden şor

6. muhabbet:

Gazel 88

Mısra: 11

Sevgi, aşk.

Reg-i cismimde gelüb cūşa muhabbet
kanı
Vaţana dil yine pervâz idecek
günlerdir

7. muhabbet:

Gazel 211

Mısra: 7

Sevgi, aşk.

Ta'n-ı ağıyâr ile kaţ' itme muhabbet
bizden
Gitmek olmaz sözüne müdde'i-i bî-
dînin

8. muhabbet:

Gazel 194

Mısra: 7

Sohbet, muhabbet. Sevgi, aşk.

Bir bahrdır muhabbet kim yok aña
kenâre
Hâk-i 'ademdir ancak deryâ-yı 'aşka
sâhil

muhabbet ehli:

1. muhabbet ehline:-ne

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Aşk ve sevgi ehli, âşıklar.

Değil hū-kerde-i hicr oldığımdan vaşlı
yâd itmeme
Muhabbet ehline feryâd ü şiven
sūzdan kalmaz

muhabbet id-:

1. muhabbet idüb:-üb

Gazel 156

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgi duymak, âşık olmak.

Her bir nigehte başka gâzab gösterür
gözün
Zâlim saña muhabbet idüb kâfir
olmadık

muhabbet-nâme:

1. muhabbet-nâme:

Gazel 197

Mısra: 13

Aşk mektubu.

Ey Ğarîbî yazacak yâre muhabbet-
nâme
Şahn-ı imzâsına bir feyz-i nümâdır
hâtem

2. muhabbet-nâmedir:-dir

Gazel 136

Mısra: 9

Aşk mektubu.

Yâr dirse 'âşıka hâttım muhabbet-
nâmedir
Hüccet-i mihre taşaddur eyleyen imzâ
ğalaţ

muhâlif ol-:

1. muhâlif olmasun:-ma, -sun

Gazel 141

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Karşı durmak, engel olmak.

Ola der-gâhın tefevvuğ-kerde-i
Cemşid ü Cem
Olmasun hergiz muhâlif saña devrân
el-vedâ'

muḥīt ol-:**1. muḥīt ol:****Gazel 126**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çevreleyen olmak.

Seyr eyle o gül-deste-i āşyāna muḥīt ol
Pergār-şıfat pāyını merkezden ırak baş

muḥīt-i ehl-i imān:**1. muḥīt-i ehl-i imān:****Gazel 134**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İman edenlerin muhiti.

Habeş huccācıdır gelmiş tavāf-ı
Ka'be-i hüsne
Muḥīt-i ehl-i imān oldu ceyş-i
Zengibār-ı ḥatt

muḥīt-i hüsni:**1. muḥīt-i hüsnde:-de****Gazel 187**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzelliğin çevresi.

Muḥīt-i hüsnde mahv it vücūdı seyl
gibi
Zebān-ı 'aşkı dırāz itmeniñ zamānı
degil

muḥkem:**1. muḥkemdir:-dir****Gazel 64**

Mısra: 2

Sağlam, dayanıklı.

Benim kim sözlerimden 'aql-ı Eflātūn
mülzendir
Esās-ı kaşr-ı tab'im Kāf-ı 'Ankā gibi
muḥkemdir

muḥtaşar-ı hatt:**1. muḥtaşar-ı ḥattı:-ı****Gazel 161**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hattın kısası.

Zülfünde ma'ānī-i bedī' oldu muḥtaşar
Bir muḥtaşar-ı ḥattı işāretle giçürdik

muḥterem:**1. muḥterem:****Terci-bend 1**

Mısra: 43

*İhtiram olunmuş, hürmetli,
muazzez.*

Ḳoy bezm-i vişāliñde beni muḥterem
eyle
Çehremde yeter eşkile derdim raqam
eyle

mukayyed-i 'aşk eyle-:**1. muḳayyed-i 'aşk eylediñ:-diñ****Gazel 20**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşka bağı eylemek.

Sen bizi eylediñ muḳayyed-i 'aşk
Şorma bizden ḥatā-yı rüz-ı ḥesāb

murād:**1. murād:****Gazel 39**

Mısra: 1

Arzu, istek.

Şiḫhat-i dildir neşāt-ı bezm-i
vahdetden murād
Rāḫat-ı cāndır hevā-yı bāğ-ı cennetden
murād

2. murād:**Gazel 39**

Mısra: 2
Arzu, istek.

Şihhat-i dildir neşât-ı bezm-i
vahdetden murād
Rāhat-ı cāndır hevā-yı bāğ-ı cennetden
murād

3. **murād:**
Gazel 39
Mısra: 4
Arzu, istek.

Haṭṭıña dil virdigim cānā ruḥuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle ḥār ile ülfetden
murād

4. **murād:**
Gazel 39
Mısra: 6
Arzu, istek.

Meclisinde düşmene ibrām uşandırdı
beni
Rü'yet-i ağıyardır sevdā-yı ğurbetden
murād

5. **murād:**
Gazel 39
Mısra: 8
Arzu, istek.

N'ola nakş itsem ḥayāl-i yāri levḥ-i
sīnede
İttiḥād-ı zātıdır Ferhād'a şüretten
murād

6. **murād:**
Gazel 39
Mısra: 10
Arzu, istek.

'Azm-i şahrā-yı 'ademdir iftiḥār-ı ehl-i
zevḳ
Vaşlıdır pervāneye sūz-ı muḥabbetden
murād

7. **murād:**
Gazel 39
Mısra: 12
Arzu, istek.

Derd-i 'aşka n'eylesün dermāniñ ey
miskīn ṭabīb
Şerbet-i dīdārdır bīmāra şihhatden
murād

8. **murād:**
Gazel 39
Mısra: 14
Arzu, istek.

Devlet-i bākī Ğarībī ḥalkdan
'uzletdurur
İrtifā'-ı kadr ise dünyāda devletden
murād

9. **murād:**
Gazel 245
Mısra: 5
Arzu, istek, maksat.

Hoş ol günler ki devr eylerdi
gerdünüm murād üzre
İderdim zevḳ-i vuşlat gül-beden
ğonçe-dehenlerle

10. **murādıñ:-iñ**
Gazel 23
Mısra: 3
Arzu, istek.

Dünyāda gönül 'ömr-i beḳā ise
murādıñ
Ser-menziliñi eyle beyābān-ı ḳanā'at

murāda vet-:

1. **murāda yetdi:-di**
Gazel 234
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İsteğine kavuşmak.

Herkes murāda yetdi bu nā-şādīñ
olmasun
Her kimse aldı şaydını şayyādīñ
olmasun

murād-ı dil:

1. murād-ı dil:

Gazel 44

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül muradı.

Her güne bāğ-ı 'işden aldıñ murād-ı
dil
Şimdi Ğarībī Hālik'a tã'at zamānıdır

murād-ı gerdiş-i eyyām:

1. murād-ı gerdiş-i eyyāma:-a

Gazel 124

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zamanın geçiş tarzının muradı.

Āğāz-ı 'aşk sehldir encāma kaldı iş
Ey dil murād-ı gerdiş-i eyyāma kaldı
iş

murdār:

1. murdār:

Gazel 250

Mısra: 4

Kirli, pis, mundar.

Bāde-i la'l-i leb-i yār ile mestim sākī
Başamam bir de o murdār şarābīñ
yüzine

mürde-i sad-sāli:

1. mürde-i şad-sāli:

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüz yıllık ölü.

Mürde-i şad-sāli ihyā eylemekde
lebleriñ
Bir Mesīh-i mu'cize-ğüftār kendin
gösterür

murğ:

3. murğ:

Gazel 109

Mısra: 8

Kuş.

Ancak dil ider 'ālem-i lāhūtda pervāz
Ol murğ bu nüh-künbed-i devvāra
sığışmaz

2. murğın:-ın

Gazel 31

Mısra: 7

Kuş.

Uçurma āşiyānından gönüller murğın
inşāf it
Saña yüz kez didim ey şāne zülf-i pür-
şikenden giç

3. murğın:-ın

Gazel 31

Mısra: 10

Kuş.

Gönül āmāde-i şehri fenā olmağdadır
rif at
Sebük-seyr ol getür pervāza cān
murğın bedenden giç

4. murğına:-ın, -a

Gazel 177

Mısra: 13

Kuş.

Dil murğına tavk olsa n'ola zülfi
Ğarībī

Sevdā-yı kad-i serv-i hırāmānına
düşdük

5. **murğuna:-un, -a**

Gazel 110

Mısra: 5

Kuş.

Her ser-i müy göñül murğuna bir tavk-
ı belā
Şīve-i serv-i hırāmānını bilmez
degilüz

murğ-ı 'ankā:

1. **murğ-ı 'ankā'dır:-dır**

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ankā kuşu.

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murğ-ı 'Ankā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfīd

murğ-ı bī-bāl ü per:

1. **murğ-ı bī-bāl ü perim:-im**

Gazel 255

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kol ve kanatsız kuş.

Hasret-i hāk-i vaṭan göñlümi tār itdi
yine
Murğ-ı bī-bāl ü perim meyl-i bahār
itdi yine

murğ-ı cān:

1. **murğ-ı cāna:-a**

Gazel 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

Hāl-i 'anberīni Hindū zülfi sünbül-i
semen-bū

Kāküli kemend-i dil-cū murğ-ı cāna
dām-ı hayret

2. **murğ-ı cānı:-ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

Murğ-ı cānı kafes-i cismde rencür itme
Zahm-ı müjgānı dutub raḥne-i nāsūr
itme

murğ-ı dil:

1. **murğ-ı dil:**

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

Her müy-ı halka-çini biñ murğ-ı dil
yatağı
Şayyād-ı dām-ı zülfüñ gayr-i şikārı
n'eyler

2. **murğ-ı dil:**

Gazel 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

Ruḥunda halka halka hālīñ üzre zülf-i
müşgīniñ
Görenler murğ-ı dil kaydına dām u
dāne söyleller

3. **murğ-ı dil:**

Gazel 131

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

Ey murğ-ı dil āzādelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lāneden
i'rāz

4. **murğ-ı dil:**

Gazel 141

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.

Bir yaña murğ-ı dil eyler arzū-yı bāğ-ı
vaşl
Bir yaña cān ister olsun sākin-i Vān el-
vedā'

5. **murğ-ı dil:**
Terkib-bend 1
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.

Yeter ey şūh-ı cefā-pīşe bu āzār nedir
Murğ-ı dil şaydına bu turre-i tarār
nedir

6. **murğ-ı dil:**
Gazel 27
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Düşme heves-i sünbül ü reyhān-ı
bahāra
Ey murğ-ı dil endīşe-i zülf ü hıtt u hāl
it

7. **murğ-ı dil:**
Gazel 69
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.

Biñ murğ-ı dil āvīze-i tār-ı resenimdir
Biñ Yūsuf-ı cān hasret-i çāh-ı
zeķanımdır

murğ-ı dil-i bī-ķarār:

1. **murğ-ı dil-i bī-ķarārımız:-imiz**
Gazel 95
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
*Ne yapacağına karar veremeyen
gönül kuşu.*

Düşmüş hevā-yı zülfüne yārin Ğarībī-
veş
Dutmaz ķarār murğ-ı dil-i bī-ķarārımız

murğ-ı dil-i hazīn:

1. **murğ-ı dil-i hazīnımız:-imiz**
Gazel 231
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Hüzünlü, dertli gönlün kuşu.

Zülf-i nigāra şāne ile yāre düşmesün
Murğ-ı dil-i hazīnımız āvāre düşmesün

murğ-ı dil-i 'uşşāk:

1. **murğ-ı dil-i 'uşşāka:-a**
Gazel 197
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Âşıkların gönül kuşu.

Halkası tavķ gibi murğ-ı dil-i 'uşşāka
Ser-i engüşt-i güzellerde belādır hātem

murğ-ı dil-i zār:

1. **murğ-ı dil-i zārīñ:-iñ**
Gazel 266
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Ağlayan gönül kuşu.

Nedir hāli Ğarībī bilmezim murğ-ı dil-
i zārīñ
O şūhuñ pençe-i şāhīn-i çeşm-i bī-
amānında

murğ-ı gönül:

1. **murğ-ı gönül:**
Gazel 162
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.

Oldı pā-beste-i kullāb-ı hevā murğ-ı
göñül
Eyleyüb yād-ı vaṭan ṭurre-i gīsū
diyerek

murğ-ı hāme-i şīrīn-sūhan:

1. murğ-ı hāme-i şīrīn-sūhan:

Gazel 120

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tatlı sözlü kalemin kuşu.

Cüdā bāğ-ı vişāl-i yārden bir ḥayli
müddetdir
Ki murğ-ı hāme-i şīrīn-sūhan
güftārdan qalmış

murğ-ı hezār:

1. murğ-ı hezār:

Gazel 265

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bülbül kuşu.

Bāğ-ı ḥayālīñ içre biñ dürlü nevḥa-
gerdir
Dönmüş ğamıñla göñlüm murğ-ı hezār
zebāna

murğ-ı ḥüsn:

1. murğ-ı ḥüsnüñe: -üñ, -e

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik kuşu.

Lebiñden gerçi şimdi māye-i i'cāz olur
peydā
Ḥaṭīñ geldikde murğ-ı ḥüsnüñe pervāz
olur peydā

murğ-ı kafes:

1. murğ-ı kafesden: -den

Gazel 208

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kafes kuşu (göñül).

Gelmiş dudağa murğ-ı kafesden çıkar
gibi
Mevkūfdur işāretiñe cānımız bizim

murğ-ı kefi tıflān:

1. murğ-ı kefi tıflān:

Gazel 199

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Küçük çocuğun kafes kuşu.

Ne ṭākat-i reftār ne ḥod kuvvet-i
pervāz
Murğ-ı kefi tıflān gibi bī-bāl ü per
oldum

murğ-ı mār-dīde:

1. murğ-ı mār-dīde:

Gazel 265

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yılan görmüş kuş.

Zülf-i kemend-i yāri gördükçe bī-
bahāne
Çün murğ-ı mār-dīde göñlüm gelür
fiğāna

murğ-ı nevā-sāz-ı belā:

1. murğ-ı nevā-sāz-ı belāyuz: -y, -uz

Gazel 96

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Belanın çalgıcı kuşu.

Bir murğ-ı nevā-sāz-ı belāyuz bu
çemende
Ḥün-āb ile şād-āb-ger-i serv-i revānuz

murğ-ı rûh-ı nâ-şâd:1. **murğ-ı rûh-ı nâ-şâdım:-ım****Gazel 80**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mutsuz ruh kuşu.

Ƙafesden ister âzâd ola murğ-ı rûh-ı
nâ-şâdım
Ƙi sensiz cânıma hışn-ı beden zindâna
dönmüşdür

murğ-ı rûh:1. **murğ-ı rûhum:-um****Gazel 102**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Can kuşu.*

İderdi murğ-ı rûhum gayr-i 'âlem
seyrini ammâ
Benim bu miñnet-âbâd içre nâ-çâr
oldığım bilmez

murğ-ı sebük-seyr:1. **murğ-ı sebük-seyrin:-in****Gazel 82**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Seyri hızlı, çabuk kuş.

Harâretten yağar bâl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin
Şikâyet-nâme dirler yâre bir
mektûbumuz vardır

murğ-ı tab':1. **murğ-ı tab'ını:-ın, -ı****Gazel 198**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yaradılış kuşu.

Ne güne evc-i ma'nâya Ğarîbî eylesün
pervâz

Ƙi murğ-ı tab'ını sen bî-per ü bâl itdiñ
ey zâlim

murğ-ı tîz-pervâz:1. **murğ-ı tîz-pervâz:****Gazel 227**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hızlı uçan kuş.

Meger şimden gerü derdiñ Ğarîbî küy-
ı dil-dâra
Kebüter gibi murğ-ı tîz-pervâz ile
söylersin

murğ-ı vişâl-i dil-ber:1. **murğ-ı vişâl-i dil-bere:-e****Gazel 168**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma kuşu.

Dâm-ı ümîd-i çeşmine töldi ğubâr-ı
ye's
Murğ-ı vişâl-i dil-bere şayyâd
olanlarıñ

mür-ı hat:1. **mür-ı hatı:-ı****Gazel 258**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüz çizgilerinin karıncası.

Dökülmüşdür didim hûn-ı benefşe
berg-i nesrîne
Meger şaf bağlamış mür-ı hatı şeker
dudağında

muşaffa:1. **muşaffa:****Gazel 99**

Mısra: 2

Temiz, pak, saf.

Anıñ kim nūr var qalbinde qavlınden
 hañar gelmez
 Muşaffā tıynetin tıg-i zebānından zarar
 gelmez

musahhar it-:

1. musahhar it:

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, feth etmek.

Yā Rab habıbiñ Ahmed-i Muhtār
 ‘aşkına

Bir de o şüh-ı āfet-i cānı musahhar it

muşavver çek:

1. muşavver çek:

Gazel 165

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şekil vermek, şekillendirmek.

Degildir bezm-i vahdetde cüdā ma‘şūk
 ‘āşıkdan

Muşavver şüret-i Şirīn ü Ferhād'ı

berāber çek

mushaf:

1. muşhaf:

Gazel 41

Mısra: 4

Kitap.

Güftār-ı şeker-rızine peyveste hayātım

Muşhaf disem evrāk-ı cemāline

hañadır

muşhaf-ı hüsn:

1. muşhaf-ı hüsn:-e

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik kitabı.

Qasem ol muşhaf-ı hüsn ki fenn-i
 ‘aşk andandır

Bañā bāg-ı behiştin gülleri hep hārdır
 sensiz

2. muşhaf-ı hüsn:-i

Gazel 233

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik kitabı; sevgilinin yüzü.

Muşhaf-ı hüsn faşih olmak için

‘uşşāka

Hañ-ı reyhan ile koy aña i‘rāb itsün

3. muşhaf-ı hüsn:-i

Gazel 254

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik kitabı (Kur‘ân-ı Kerîm).

Hün-ı sünbül çekilüb hāme-i ‘Oşmāni
 ile

Muşhaf-ı hüsn yazıldı hañ-ı reyhani ile

4. muşhaf-ı hüsnün: -üñ

Gazel 134

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Güzellik kitabı, güzelleri anlatan
 kitap.*

Qaşın altun hile/hule cedvel qalem

zulfünden itmişler

Olunca muşhaf-ı hüsnün bu güne zer-

nigār-ı hañ

mushaf-ı ‘Oşmān:

1. muşhaf-ı ‘Oşmān'a:-a

Gazel 49

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

H. Osman'ın Kur‘ân'ı.

Bir āyet-i mihr olsa idi rüy-ı şanemde
Eylerdim anı muşhaf-ı 'Oşmān'a
berāber

muşhaf-ı rüy:

1. **muşhaf-ı rüyunda:-ın, -da**

Gazel 113

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüz kitabı. (Sevgilinin yüzü

Kur'ân-ı Kerîm'e benzetilmiştir.).

Şuḥf-ı İslāmiyyet olmuş nesh çekmiş
ḥaṭṭ küfr
Muşhaf-ı rüyunda imāndan bir āyet
kalmamış

1. **muşhaf-ı rüyuna:-un, -a**

Gazel 285

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüz kitabı.

Muşhaf-ı rüyuna ser-levḥa-i zer
çekmek için
Cedvel-i kaşına zülfi kalem-i kıl gibi

2. **muşhaf-ı rüyuna:-uñ, -a**

Gazel 154

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüz kitabı. (Sevgilinin yüzü

Kur'ân-ı Kerîm'e benzetilmiştir.).

Āyet-i mihrîni bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşhaf-ı rüyuna zülfün gibi i' rāb
olduk

mu'tād:

1. **mu'tād:**

Gazel 168

Mısra: 18

Alışılmış, alışmış.

Ṭab'ı kabül-i 'āfiyet itmez Ğarîbi-veş
Cevr ü cefâ-yı dil-bere mu'tād
olanlarıñ

mu'tād eyle:-

1. **mu'tād eyle:**

Gazel 206

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Alıştırmak.

Dönübdür girye-i ḥaşretle göz fevvāre-
i ḥūna
Yeter bunca cefâ vü cevri mu'tād eyle
sultānım

mutavvel ol:-

1. **mutavvel oldı:-dı**

Gazel 161

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzamak.

Zülfünde ma'ānî-i bedî' oldı mutavvel
Bir muḥtaşar-ı ḥaṭṭı işāretle giçürdik

mutrib ü mey:

1. **mutrib ü mey:**

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çalgıcı ve şarap.

Def ü ney mutrib ü mey sâz ü kemāna
der-kār
Rindler işrete āğâz idecek günlerdir

muttaşıl:

1. **muttaşıl:**

Gazel 267

Mısra: 4

*Bitişik, aralıksız; devamlı,
sürekli.*

Ki odur bā'ış-i ĩcād-ı nuķūş-ı 'ālem
Muttaşıl nūr-ı İlahiyyedir aşl u nesebi

muvāfık:

1. **muvāfık:**

Gazel 243

Mısra: 15

Münasip, uygun.

Şāyed bula bir dürr-i sülhan yāre
muvāfık
Dil gāvta urur ķulzüm-i güftār
arasında

muzaffer ol-:

1. **muzaffer ola:-a**

Gazel 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zafer kazanmak.

Ey dāver-i hükümet ey server-i 'adālet
Hükümñ gibi cihānda bahtıñ ola
muzaffer

muzmer it-:

1. **muzmer it:**

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gizlemek.

Yā Rab hemişe mihrini sīnemde
muzmer it
Derd ü belā-yı 'aşkıñı başımda efser it

mużtar kal-:

1. **mużtar ķaldı:-dı**

Gazel 77

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Çaresiz kalmak.

Şahrā-yı ma'şiyette ķaldı Ğarībi
mużtar
Yā Rab hidāyet eyle rāh-ı şevāb göster

mużtarib-hāl:

1. **mużtarib-hāl:**

Gazel 249

Mısra: 3

Istırap çeken bir vaziyet.

Mużtarib-hāl beyābān-ı muħabbetde
göñül
Seyl-i eşk aķıdalum sīneye
ķulzümcesine

mūy:

1. **mūya:**

Gazel 27

Mısra: 11

Saç.

Beñzetme nezāketde şaķın mūya
miyānın
Bu bir reh-i bārıkdürür ince ĥayāl it

mübārek:

1. **mübārek:**

Tarih 1

Mısra: 36

Bereketlendirilmiş.

Bir seher hātif Ğarībī söyledi tārīhini
'Aķd-i tezvīciñ mübārek olsun ey kān-
ı kemāl

mübārek ol-:

1. **mübārek olsun:-sun**

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Mübarek olsun; "hayırlı, uğurlu
olsun" anlamında kullanılan bir
kutlama sözü.*

Ey âfitâb-ı devlet ey sâye-i ‘inâyet
Olsun saña mübârek bu müjde-i
muqarrer

mübeddel:

1. **mübeddel:**

Terci-bend 2

Mısra: **6**

*Değişmiş olmak, değiştirilmiş
olmak.*

Ğazab-âlûde nigâhın kılagör lütfâ
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulha
cedel

2. **mübeddel:**

Muhammes 1

Mısra: **22**

Değiştirilmiş, değişmiş.

Vağan zevkin virüb aldım belâ-yı
ğurbeti câna
Mübeddel eyledim şubh-ı vişâli şâm-ı
hicrâna

mübeşşer ol-:

1. **mübeşşer ola:-a**

Gazel 61

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Müjdelemek.

Devletle çarh-ı vârun dâmânın eylesün
būs
Her günde bir ferahla gönülün ola
mübeşşer

mübtelâ:

1. **mübtelâ:**

Gazel 67

Mısra: **4**

Bağımlı; tutkun; âşık.

Kemerde cezbe-i müy-ı miyân âhen-
rübâ dutmuş
Degil bî-hüdedir pehlû-yı yâda
mübtelâ hançer

2. **mübtelâlarıñ:-lar, -iñ**

Gazel 163

Mısra: **10**

Dert ve üzüntüye tutulmuş.

Eyle güşâde çeşm-i kerem bir kez ey
güzel
Gör künc-i gamda hâli nedir
mübtelâlarıñ

mübtelâ-yı dil-berân-ı köhne-sâl ol-:

1. **mübtelâ-yı dil-berân-ı köhne-sâl**

olsun:-sun

Gazel 224

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

*Eskimiş, yillanmış gönül alıcı
güzellere mübtela olmak.*

Ğarîbî sâde-rûlar cânib-i ‘uşşâka meyl
itmez

Meger dil mübtelâ-yı dil-berân-ı
köhne-sâl olsun

mübtelâ-yı şive-i refâr:

1. **mübtelâ-yı şive-i refârîñim:-iñ, -**

im

Gazel 175

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümenin tutkunu.

Ey serv-i nâz bezimde bir kez hırâma
gel
Kim mübtelâ-yı şive-i refârîñim seniñ

mücessem:

1. **mücessemdir:-dir**

Gazel 6

Mısra: 8

Gözle görülür, elle tutulur şekilde olan, cisim hâlinde bulunan.

Çeşm-i idrâkimde bir feyz-i başîret var
kim
Gül-şen-i ma'nâda bûy-ı gül
mücessemdir baña

mücib:

1. mücib:

Gazel 171

Mısra: 9

Sebep, gerek, vesîle, îcap.

Mücib nedir ey dâver-i Dârâ-yı cihân-
gîr
Bî-çâre Ğarîbî-i ğazel-h'ânı unutduñ

mücib-i her-mümkinât:

1. mücib-i her-mümkinât:

Gazel 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mümkün varlıkların

yaratılmasına sebep (Hz. Peygamber.

Seyyid-i evlâd-ı Âdem mücib-i her-
mümkinât
Ĥâtem-i ĥukm-i risâlet mu'ciz-i âl-i
'abâ

mücrim:

1. mücrimim:

Gazel 236

Mısra: 11

Suç işlemiş olan, suçlu, kabahatli kimse.

Ben mücrimim ziyâde sensin saĥî
'atâda
Her vâdi-i ĥatâda çok eyledim tekâpû

mücrim eyle-:

1. mücrim eyler:-r

Gazel 135

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Suçlu, günahkâr olmak.

Tîz anı bir nokta mücrim eyler Allâh
şaĥlasun
Kim ĥarîm-i vuşlatında olmasun
maĥrem ğalat

müdâm:

1. müdâm:

Gazel 48

Mısra: 8

Devam eden, sürekli.

Şarraf-ı dürr-i ma'rifetiñ sūĥ-i ma'nide
İki gözi müdâm benim gevherimdedir

2. müdâm:

Tarih 1

Mısra: 31

Sürekli.

Tâ sipihr-i devr bâĥîdir bu dehr üzre
müdâm
Ferr ü iĥbâl ile yâ Rab 'ömriñ olsun
bî-zevâl

3. müdâm:

Gazel 116

Mısra: 16

Dâima, her zaman.

Ğarîbi ĥasret-i la'l-i leb ile dil-dârın
Müdâm bâde-i ĥûn-ı ciger ne müşkil
imiş

4. müdâm:

Gazel 22

Mısra: 11

Dâima, her zaman.

Yā Rab dil-i Ğarībi-i bī-çārede müdām
Şem‘i hayāl-i dil-beri geldikçe enver
it

5. müdām:

Gazel 186

Mısra: 9

Daima, her zaman.

Ka‘be-i maşşūda irmek ārzūsıyla
müdām
Cānıma rāh-ı talebde cüst-cū eksük
degil

müdām ol-:

1. müdām olsun:-sun

Gazel 207

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Devam etmek.

Zülfüñ dil-i hazānime olsun müdām
dām
Eylerse de ço eylesün ehl-i melām lām

müdāvā:

1. müdāvādan:-dan

Gazel 153

Mısra: 2

Tedavi.

Bir vaşl için ol şūha temennādan
uşandık
Derd-i ğam-ı hicrāna müdāvādan
uşandık

müdde‘ā:

1. müdde‘ā:

Gazel 250

Mısra: 9

*İddia edilen, ısrarla savunulan
husus, görüş, maksat, fikir.*

Müdde‘ā tevbe degil duħter-i zerden
ħacelim

O sebebden çıkamam bāde-i nābīñ
yüzine

müdde‘ī:

1. müdde‘ī:

Gazel 10

Mısra: 3

Dava eden, iddia eyleyen, davacı.

Kaşdıñ budur ki olmasun āġāh
müdde‘ī
İzhār kılma ħalka amān söylerim saña

müdde‘i-i bī-dīn:

1. müdde‘i-i bī-dīnin:-in

Gazel 211

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dinsizin iddiası.

Ta‘n-ı aġyār ile kaṭ‘ itme muħabbet
bizden
Ġitmek olmaz sözüne müdde‘i-i bī-
dīnin

müfid ol-:

1. müfid olmaz:-maz

Gazel 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Kimseye teşvīş ile dünyāda kām olmaz
müfid
Her gedāya ħūlyā-yı ihtişām olmaz
müfid

2. müfid olmaz:-maz

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Kimseye teşvīş ile dünyāda kām olmaz
müfid

Her gedāya hūlyā-yı ihtişām olmaz
müfid

3. **müfid olmaz:-maz**

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murg-ı 'Ankā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfid

4. **müfid olmaz:-maz**

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Meclis-i 'işretde sākī şunma gül-gün
bāde kim
Bī-ḥuzūr-ı vaşl-ı dil-ber būs-ı cām
olmaz müfid

5. **müfid olmaz:-maz**

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Ḳoyma zülfünden gönül āvārelensün
her yaña
Dergeh-i sultāna ceşş-i bī-nizām
olmaz müfid

6. **müfid olmaz:-maz**

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Sā'id-i sīmīni cānāni alam dirsən ele
Ḳoy ḥayāl-i bātılı kim fikr-i ḥām
olmaz müfid

7. **müfid olmaz:-maz**

Gazel 37

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Raḥne-i hicrān degil merhem-pezīr-i
'āfiyet
Zaḥm-i nā-sūde 'ilāc-ı iltiyām olmaz
müfid

8. **müfid olmaz:-maz**

Gazel 37

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Kimse ümmīdiñ Ğarībī raḥmetinden
dime kim
'Urvetu'l-vuşkā'ya dest-i i 'tisām
olmaz müfid

9. **müfid olmaz:-maz**

Gazel 268

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Faydalı olmak, yarar sağlamak.

Müfid olmaz şarāb-ı erguvāni 'āşıkā
tenhā
Daḥı ḥasret-keş-i būs-ı leb-i
ḥandāniñüm sākī

müfid ol-:

1. **müfid olur:-ur**

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Fayda vermek, yarar sağlamak.

Mānend-i şem' rüşen ider ḥāne-i dili
Zulmet-serā-yı cāna ḥayāli müfid olur

müflis-i dūn:

1. **müflis-i dūnum:-um**

Gazel 216

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Alçak parasız pulusuz (kimse).

Tecrîd maķâmında ben ol müflis-i
dūnum
Kim bād-ı şabā gerd alamaz hāk-i
derimden

mühre-i mūm:

1. **mühre-i mūm:**

Gazel 106
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Mum mührü.

Hattı gelince mühre-i mūm oldu
‘ākıbet
Çok sâde-rüy-ı şüh-ı sitem-kârı
görmüşüz

mühre-i nakd-i sirişk:

1. **mühre-i nakd-i sirişk:**

Gazel 17
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Gözyaşı sermayesinin mühresi.

Şimdi ‘aceb mi mühre-i nakd-i sirişk
ile
Girse harîm-i gönçeye dāmād ‘andelîb

müjde:

1. **müjde:**

Gazel 46
Mısra: 4
Müjde, güzel haber.

Bir tâze ‘ömr-i cāna bağışlar Mesîh-
veş
Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür

müjde-i mukarrer:

1. **müjde-i muķarrer:**

Gazel 61

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sağlam müjde.

Ey āfitāb-ı devlet ey sāye-i ‘ināyet
Olsun saña mübārek bu müjde-i
muķarrer

müje:

1. **müjem:-m**

Gazel 19
Mısra: 3
Kırpık.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruhsārîna
‘Ākıbet derdiñle ey bî-raħm giryān
oldı hep

müjgān:

1. **müjgān:**

Gazel 150
Mısra: 4
Kırpık.

Şüret-i hālîme bakmazsa n'ola ol āfet
Dutmuş eṭrāf-ı nigāhın yine müjgān
şaf şaf

2. **müjgān:**

Gazel 168
Mısra: 5
(Sevgilinin) kırpikleri.

Müjgān sevād-ı ‘anber olur mevc-i
hūnuna
Böyle esîr-i gamze-i cellād olanlarıñ

3. **müjgān:**

Gazel 163
Mısra: 11
(Sevgilinin) kırpikleri.

Müjgān belā vü çeşm belā gamze bir
belā

Hergiz kemān-ı derdi çekilmez
belālarıñ

4. müjgān:

Gazel 167

Mısra: 9

(Sevgilinin) kirpikleri.

Sīne-i ‘uşşāka müjgān itdigin tīg
itmedi
Āh kim bir kıl kadar te’şiri yok
hançerleriñ

5. müjgānları:-lar, -ı

Gazel 121

Mısra: 5

Kirpikler.

Müjgānları gelmez giceler biri birine
Her dīde ki ruhsār-ı perī-veşlere
düşmüş

6. müjgānlarım:-lar, -ım

Gazel 252

Mısra: 2

*Sevgilinin oka benzeyen
kirpikleri.*

Cüş itmeseydi dilde eger yem yem
üstüne
Müjgānlarım akıtmaz idi nem nem
üstüne

7. müjgānı:-ı

Gazel 66

Mısra: 7

Kirpik.

Müjgānı tır ü gamzesi cellād-ı bī-amān
Ebruları kılcı gözi Karamanlı'dır

müjgān-ı şüh-ı yār:

1. müjgān-ı şüh-ı yāre:-e

Gazel 265

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin cilveli kirpikleri.

Ey dil şakın dolaşma müjgān-ı şüh-ı
yāre
Cān figārīñ itme tır-i gama nişāne

mükerer ol-:

1. mükerer ola:-a

Gazel 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tekrar etme.

Tā çıksun āsumāna top u tūfeng-i
‘işret

Tā inqırāz-ı devrān bu ‘iş ola mükerer

mükerrer çek-:

1. mükerrer çek:

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sürekli içmek.

Harāb-ı ‘aşkdır mey-hāne-i hüsnuñde
ey nākış

Dilersen ‘aql-ı kāmīl bāde-i ‘aşkı
mükerrer çek

mülāyim:

1. mülāyim:

Gazel 167

Mısra: 13

Yumuşak huylu.

Ey Ğarībī düşmene bakma mülāyim
kıllı hāzer
Aħker olur zīr-i dāmeninde
hākisterleriñ

mülk:

1. mülkde:-de

Gazel 38

Mısra: 8
Memleket, ülke.

Vīrān olacak hıttası ta'mīre ne kābil
Bir mülkde kim naşb ola sultān
müte'addid

2. **mülkde:-de**
Gazel 173
Mısra: 12
Memleket, ülke.

Peyk-i hayālīñ itdigi bī-dād-ı
vücūddan
Ma'mūr olan bu mülkde bir hāne
görmedik

3. **mülkin:-in**
Gazel 26
Mısra: 1
Memleket, ülke.

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin
itdi gāret
Mest-i fitne çeşm-i cādū қatl-i 'āma
virdi ruşşat

4. **mülküne:-üñ, -e**
Gazel 104
Mısra: 1
Memleket, ülke.

Bir sitem-kārı gönül mülküne şāh
eylemişüz
Pister-i berķı 'aceb berg-i giyāh
eylemişüz

5. **mülküni:-üñ, -i**
Muhammes 2
Mısra: 26
Mal, meta II Aşığıñ bedeni.

El-amān ey hüsñüñe 'ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşk aldı vücūdum mülküni
vīrāne teg

mülk-i 'adem:

1. **mülk-i 'adem:**
Gazel 85
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yokluk ülkesi.

Zinde-i 'aşkıñ olan dilleriñ aña hālīn
'Ālem-i hesti ile mülk-i 'adem
bilmezler

mülk-i bekā:

1. **mülk-i bekā:**
Tarih 2
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Ebedilik ülkesi, ahiret.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i bekā
devr-i neşāt
Kevkeb-i iķbāli olsun rü-nümā baħtı
sa'īd

mülk-i cān:

1. **mülk-i cān:**
Terci-bend 2
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Can yeri.

Mülk-i cān hicr ile vīrān iken ābād
eyle
Sīnemi bes hedef-i nāvek-i bī-dād eyle

mülk-i dil:

1. **mülk-i dil:**
Gazel 253
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gönül mülkü.

Hüsñini h'ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi gāret bu
gice

mülk-i hüsn:1. **mülk-i hüsnine:-in, -e****Muhammes 3**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

O şūhuñ mülk-i hüsnine sipāh-ı haṭṭ
kaḍem başdı
Daḡı āyīne-i ‘uşşāk iken jeng-i elem
başdı

mülk-i iklīm-i cünūn:1. **mülk-i iklīm-i cünūn:-ı****Gazel 122**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Delilik ülkesinin mülkü.

Dil ne güne o siyeh-çeşm-i perīden
giçe kim
Mülk-i iklīm-i cünūnı aña teslīm itmiş

mülk-i vücūd:1. **mülk-i vücūdın:-ın****Tarih 1**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Vücut mülkü, varlık ülkesi.

Aradan çıkdı Benātü'n-na‘ş-ı Kübrā-yı
‘adū
Eyledi renc-i ḡased mülk-i vücūdın
pāy-māl

mülzem:1. **mülzemdır:-dir****Gazel 64**

Mısra: 1

Lüzumlu, gerekli.

Benim kim sözlerimden ‘aql-ı Eflātūn
mülzemdır

Esās-ı kaşr-ı ṭab‘ım Kāf-ı ‘Ankā gibi
muḡkemdir

mülzem ol-:1. **mülzem olur:-ur****Gazel 18**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gerekli olmak.

Eyle güftār-ı ṭalebden deheniñ leb-
beste

Ki ḡatı mülzem olur merdüm-i da‘vā-
yı ṭaleb

mümkın:1. **mümkın:****Gazel 8**

Mısra: 9

İmkân dâhilinde.

Püte-i şun‘da her misden ola zer
mümkın

Olsa eczâlarımıñ biri ger iksīr-i du‘ā

2. **mümkın:****Gazel 254**

Mısra: 13

İmkân dâhilinde.

Maraz-ı ‘aşḡa Ğarībī nice mümkın
şıḡhat

Gelse Loḡmān-ı felek üstüne dermānı
ile

3. **mümkın:****Gazel 281**

Mısra: 9

İmkân dâhilinde.

Mümkın mi şifā-yāb ola bī-merhem-i
la‘liñ

Sīnemdeki nāsūr olacaḡ yāre degil mi

mümkin degil:**1. mümkin degil:****Gazel 164**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İmkân dâhilinde olmayan.

Kaṭ'-ı şemşîr-i ecel birle rehâ mümkin
degil

Düşse dest-i iştiyâka bir de dāmāniñ
seniñ

mümkin mi:**1. mümkin mi:****Gazel 69**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mümkün mü, imkânı mı var.

Mümkin mi duta dâmenimi dest-i şabâ
kim

Nür-ı nazarım dîde-i 'âşık vaṭanıdır

mümtâz:**1. mümtâz:****Gazel 12**

Mısra: 12

Seçilmiş, seçkin, imtiyazlı.

Perî-ruhsâre vü pür-fenn sitem-ger
kîne-perversin

Seniñ teg nâzenînim ḳande bir mümtâz
olur peydâ

münevver:**1. münevver:****Gazel 68**

Mısra: 6

*Aydınlatılmış, aydınlık, ışıklı,
nurlu.*

Ḳılmaz başarım zerrece hürşide
tenazzur

Tâ şem-i başîretle münevver
bedenimdir

münevver ol-:**1. münevver ola:-a****Gazel 61**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Aydınlanmak, nurlanmak, ışık ile
dolmak.*

Büy-ı feraḳla dâ'im bezmiñ ola
mu'atṭar

Reng-i neşâṭ birle rüyiñ ola münevver

müntahab:**1. müntahabı:-ı****Gazel 267**

Mısra: 12

Seçilmiş.

Ḳabbezâ ma'ni-i şeh-beyt-i risâlet ki
Ḳudâ

Eylemiş zâtını dîvân-ı rüsül müntahabı

mürîd:**1. mürîdi:-i****Gazel 126**

Mısra: 7

*Tarîkata girip bir mürşide
bağlanan kimse; çırak, öğrenci.*

Ey şeyḫ şaḳın tekyede incitme mürîdi
Ṭaḳdıḳca anı sîḥ-i kerâmâte yaraḳ baş

mürür-ı 'ömr:**1. mürür-ı 'ömr:****Gazel 99**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hayatın geçmesi.

Düşen sevdā-yı zülf-i yāre eyler
n'olduğun idrāk
Mürür-ı 'ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

2. **mürür-ı 'ömr:**

Gazel 119

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayatın geçmesi.

Ne mümkündür ferāgat eylemek sevdā-
yı zülfünden
Ki dil anda mürür-ı 'ömr ile tül-i emel
çekmiş

3. **mürür-ı 'ömrde:-de**

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayatın geçmesi.

Hergiz mürür-ı 'ömrde bir kez
işitmedim
Bulsun sürür hātır-ı nā-şād-ı 'andelīb

mürür-ı 'ömr-i fenā:

1. **mürür-ı 'ömr-i fenāyı:-y, -ı**

Gazel 34

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Fani hayatın geçmesi.

Añla mürür-ı 'ömr-i fenāyı bu
nükteden
Birdir zamān-ı pīri vü 'ahd-i şebāb-ı
şubh

mürüvvet:

1. **mürüvvet:**

Gazel 101

Mısra: 17

Cömertlik, ihsan, lutuf.

Tabīb-i derd isen cānā saña kaldı
mürüvvet kim

Ġarībī cāme-h'āb-ı 'aşkda bīmārdır
sensiz

2. **mürüvvet:**

Gazel 288

Mısra: 2

Cömertlik, ihsan, lutuf.

Kaşd-ı dil-i hāzīnimedir her işāresi
Gelmez mürüvvet üzre dil-i seng-i
hāresi

3. **mürüvvet:**

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Cömertlik, ihsan, lutuf.

Nāzenīnim yok idi sende bu 'ādet
evvel
Var idi pādīşehim sende mürüvvet
evvel

4. **mürüvvet:**

Terkib-bend 1

Mısra: 69

Cömertlik, ihsan, lutuf.

Bende yok tāb-ı elem sende mürüvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şāh-ı belānıñ
şemeri

5. **mürüvvetle:-le**

Gazel 27

Mısra: 18

Cömertlik, ihsan, lutuf.

Bī-çāre Ġarībī'niñ içer kanını ğamzeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'āl
it

mürüvvet eyle:-

1. **mürüvvet eyle:**

Gazel 233

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İyilikte bulunmak, cömertlik göstermek.

Ey gül-i bâğ-ı vefâ eyle mürüvvet nice bir
 Hâsret-i la'î-i lebiñ dîdemi bî-ḥ'âb
 itsün

mürüvvet:

1. **mürüvvetlü:-lü**

Gazel 280

Mısra: 15

Mürüvvet sâhibi, mert, yiğit, cömert, lutufkâr, insâniyetli.

Ey mürüvvetlü saḥâ-pîşe veliyü'n-ni' metim
 Rûy-ı ümmîdim saña dutdum feraḥ-ḥ'ân it beni

2. **mürüvetsiz:-siz**

Gazel 135

Mısra: 10

Mürüvvet sâhibi olmayan, insanlıktan nâsibi bulunmayan, namert.

Dâne-i ḥâliñ görünce cennet-i ruḥsârda
 Ey mürüvetsiz ne gûne olmasun
 âdem ğalaṭ

3. **mürüvetsiz:-siz**

Muhammes 2

Mısra: 34

Mürüvvet sâhibi olmayan, insanlıktan nâsibi bulunmayan, namert.

Zaḥm-ı nâsûr-ı sitem bağrımdan açdı
 biñ dehen
 Ey mürüvetsiz Ğarîbî teg uşandım
 'ömrden

müşâhede-i reng-i rûy-ı sâkıb:

1. **müşâhede-i reng-i rûy-ı sâkıbdır:-dır**

Gazel 151

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok parlak yüzünün renginin müşâhedesi.

Sebeb müşâhede-i reng-i rûy-ı sâkıbdır
 Esîr-i gerdiş-i câm-ı şarâb olur 'aşık

müşahhar olmaz i-:

1. **müşahhar olmaz idi:-di**

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Emrine amade olmak, boyun eğmek.

Vaḥşîler aña olmaz idi böyle müşahhar
 Kays olmasa âvâre-i şahrâ-yı muḥabbet

müsellem:

1. **müsellemdir:-dir**

Gazel 64

Mısra: 4

Doğruluğu, gerçekliği ispatlanmış, herkes tarafından kabul edilmiş, şüphe götürmez, inkâr edilemez.

Ben ol sultân-ı taḥt-ı ser-ḥad-i iḳlîm-i nazmım kim
 Dil-i pür-feyżime hep 'âlem-i ma'nâ müsellemdir

2. **müsellemdir:-dir**

Gazel 64

Mısra: 10

Doğruluğu, gerçekliği ispatlanmış, herkes tarafından kabul edilmiş, şüphe götürmez, inkâr edilemez.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
 bir benim gibi

Kelāmım şūh u rengīndir hayālātım
müsellemdir

müselles:

1. **müselles:**

Gazel 194

Mısra: 14

*Üzüm şırasının üçte biri kalacak
şekilde kaynatılmasıyla elde edilen ve
haram sayılmayan bir nevi şarap.*

Faşl-ı bahār hoşdur dil-dār u bāde ile
Bī-dil-ber ü müşelleş gül-zārdan ne
hāşıl

müselmān ol-:

1. **müselmān oldı:-dı**

Gazel 19

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Müslüman olmak, imana gelmek.

Ka'be-i ruhsāra yüz dutmuş gelür hāl
ü hātın
Kāfir-i hüsnüñ meger zālīm Müselmān
oldı hep

müselmel:

1. **müselmel:**

Gazel 206

Mısra: 11

Zincir gibi birbirine bağlı.

Müselmel kākülün 'uşşākı öldürmez
esir eyler
Kerem kıl gāmze-i hūn-h'ārı cellād
eyle sultānım

2. **müselmel:**

Gazel 57

Mısra: 3

*Ardı ardına, birbirine bağlı,
zincirleme, silsileli.*

Müselmel kākülün şevkiyle rakş eyler
gönül gūyā
Bu zencir-i cünūna gerden-i dīvāna
hasretidir

3. **müselmel:**

Gazel 82

Mısra: 9

*Ardı ardına, birbirine bağlı,
zincirleme, silsileli.*

Kerem kıl ey şabā degme müselmel
kākül-i yāre
Ki her bir tārına bir hātır-ı
meslūbumuz vardır

4. **müselmel:**

Gazel 165

Mısra: 5

*Ardı ardına, birbirine bağlı,
zincirleme, silsileli.*

Müselmel tār-ı zülfi-pür-şikenden ey
vefā-düşmen
Yeter ruhsār-ı hürşid üzre çevgān-ı
mu'anber çek

5. **müselmel:**

Gazel 274

Mısra: 11

*Ardı ardına, birbirine bağlı,
zincirleme, silsileli.*

Müselmel zülfüñe virme güşāyış
gerden-i dilden
Ki zencir-i cünūna girmesün
dīvāneden gayrı

müşg:

1. **müşg:**

Gazel 248

Mısra: 2

*Asya'nın yüksek dağlarında
yaşayan erkek ceylanların göbeğindeki
urdan elde edilen güzel kokulu madde;
misk.*

Ol ŧeb ki yāri ħ'ābda çekdim
kucağıma
Gīsūsı müşğ ŧaçdı dil-i dāğ-dāğıma

müşğ-i hoten:

1. müşğ-i hoten'dir:-dir

Gazel 238

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hoten miski.

Başında belā kākül her cānib uzatmış
dil
Yā turre açub sünbül ya müşğ-i
Hoten'dir bu

müşğ-i ter:

1. müşğ-i teri:-i

Gazel 110

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Taze misk.

Nāfede ḧasret ile müşğ-i teri ħün eyler
Nükhet-i sünbül ü reyḧānını bilmez
degilüz

müşkil:

1. müşkil:

Gazel 74

Mısra: 13

Güç, zor, sıkıntılı.

Şimdi Ġarībī 'aşk katı müşkil oldıgın
Ol āfet-i zamāna giriftār olan bilür

2. müşkil:

Gazel 24

Mısra: 2

Güç, zor, sıkıntılı.

Düşdim reh-i firāka düşümde bār-ı
ḧasret
Vaşl-ı nigār müşkil ḧatır figār-ı ḧasret

müsta'cil:

1. müsta'cil:

Gazel 136

Mısra: 1

Sabırsız, acele eden.

'Aql gāfil 'ömr müsta'cil gam-ı dünyā
ğalaḧ
Başıñ için dutma sākī sāğar-ı şahbā
ğalaḧ

müstağni:

1. müstağnidir:-dir

Gazel 13

Mısra: 7

*İlgi, alaka göstermeye tenezzül
etmeyen, umursamaz, kayıtsız (kimse).*

Şevk-i ruḧşār ile dil müstağnidir her
zevḧden
Sīnemi dāğ-ı muḧabbet lāle-zār eyler
baña

müstağrak-ı baḧr-i günāḧ:

1. müstağrak-ı baḧr-i günāḧ:

Gazel 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Günah denizine batmış.

Olmuşum ser-tā-ḧadem müstağrak-ı
baḧr-i günāḧ
Bī-nevāyım dut elim ey Şāfi'-i rüz-ı
cezā

müstağrak-i günāḧ:

1. müstağrak-i günāḧım:-ım

Gazel 236

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Günaha batmış.

Cürm ile rû-siyâhım 'ișyâna rû-be-râhım
Müstağrak-ı günâhım ey zağm-ı cürme dârû

müstağrak-ı 'ișyân:

1. **müstağrak-ı 'ișyân:**

Gazel 21

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İșyana batmış.

Müstağrak-ı 'ișyân Ğarîbî siyeh-rû
Senden diler ey Aħmed-i Muħtâr
şefâ'at

müştâk:

1. **müştâk:**

Gazel 212

Mısra: 3

Aşık.

Müştâk olalı sen gibi bir âfet-i dehre
Sevdâ gidemez tâc-ı zer-âsâ
serimizden

2. **müştâkım:-ım**

Muhammes 2

Mısra: 1

*Şiddetle arzu eden, özleyen,
hasretini çeken, gönülden isteyen.*

Tâ gül-i ruhsârîna müştâkım ey ebrû-
kemân
'Andelîb-i cân dutup hâr-ı sitemde
âşiyân

3. **müştâkıñ:-iñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 60

*Şiddetle arzu eden, özleyen,
hasretini çeken, gönülden isteyen.*

Âteş-i 'aşkıñ ile yandı dili 'uşşâkıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştâkıñ

müştâk-ı feyz-i mu'cize-güftâr:

1. **müştâk-ı feyz-i mu'cize-
güftârıñım:-iñ, -ım**

Gazel 175

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Olağanüstü sözler söyleyen feyzin
arzusu.*

La'liñ getür tebessüme ızhâr-ı mu'ciz
it
Müştâk-ı feyz-i mu'cize-güftârıñım
seniñ

müştâk-ı hâl-i rüy:

1. **müştâk-ı hâl-i rüyüñ:-uñ**

Gazel 54

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzündeki benin aşığı.

Hâtır uşandı sensiz âmed-şüd-i
nefesden
Müştâk-ı hâl-i rüyüñ leyl ü nehârı
n'eyler

müştâk-ı leb:

1. **müştâk-ı lebiñ:-iñ**

Gazel 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) dudakını büyük bir
şevkle istemek.*

Ey gönçe cemâliñ gül-i ħandâna
berâber
Müştâk-ı lebiñ bülbül-i nâlâna berâber

müştakîm:

1. **müştakîm:**

Gazel 141

Mısra: 21

Doğru, düz, gerçek, hak.

Dā'im olmazsa du'ā-yı devletiñde
müstaķīm
Olmasun ṭab'-ı Ğarībī ṣād u ḥandān el-
vedā'

müşteri:

1. müşteri:

Tarih 1

Mısra: 9

*Dokuz uydusu bulunan ve güneşe
yakınlığı bakımından beşinci sırada
yer alan en büyük gezegen, Jüpiter.*

Müşteri (ARAPÇA) itdi gevher ü
yākūtdan
Saçmağ için anı dehre geh yemīn ü
geh şimāl

müsvedde-nüvīs-i sühan:

**1. müsvedde-nüvīs-i sühanımdır:-im,
-dir**

Gazel 68

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şiir karalama kâtibi.

Bir şā'ir-i pākīze-keḷāmım ki 'Uṭārid
Eflākda müsvedde-nüvīs-i sühanımdır

müte'addid:

1. müte'addid:

Gazel 38

Mısra: 1

Birden fazla.

Ol kaşı kemān sīneme peykān
müte'addid
Olduğça atar cünbiş-i müjgān
müte'addid

2. müte'addid:

Gazel 38

Mısra: 2

Birden fazla.

Ol kaşı kemān sīneme peykān
müte'addid
Olduğça atar cünbiş-i müjgān
müte'addid

3. müte'addid:

Gazel 38

Mısra: 4

Birden fazla.

Yād eyle beni peyk-i ḥayālīñle koy
olsun
Cān üste hücüm-ı ğam-ı devrān
müte'addid

4. müte'addid:

Gazel 38

Mısra: 6

Birden fazla.

Ey ḥāce 'aceb ḥāṭırıñ olmaz mı
perīşān
Her gün ki gelür mektebe ḥübān
müte'addid

5. müte'addid:

Gazel 38

Mısra: 8

Birden fazla.

Vīrān olacak ḥıṭṭası ta'mīre ne ḳābil
Bir mülkde kim naşb ola sultān
müte'addid

6. müte'addid:

Gazel 38

Mısra: 10

Birden fazla.

Tenhā degilüz rāh-ı muḥabbetde
Ğarībī
Gül bāğda bir bülbül-i nālān
müte'addid

mütrib:

1. mütrib:

Gazel 227

Mısra: 11

*Bir mûsikî âleti çalan kimse,
sâzende.*

‘Irâk'a ger düşerse reh-güzârîñ hâlimi
muṭrib
Ḥicâzî perdesinde nağme-i sâz ile
söylersin

müttehim eyle-:

1. müttehim eylel:-r

Gazel 184

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Suçlamak.

Bunca günehle eyler o gül müttehim
beni
Birden Ğarîbi böyle daḥı bî-edeb degil

müy:

1. müyina:-ın, -a

Gazel 131

Mısra: 11

Kıl, saç teli.

Her müyina biñ tıfl-ı dil-âvîze-i şevkiñ
Ey zülf-i müselsel kılagör şânenen
i‘râz

müyesser it-:

1. müyesser it:

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**
Nasip etmek.

Yâ Rab gül-i murâdima bâğ-ı vişâlde
Dest-i ümîde ruḥşat-ı tûlı müyesser it

müyesser ol-:

1. müyesser ola:-a

Gazel 203

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kolay olmak.

Ğayr-ı mümkindir ola vaşlı müyesser
bârî
Nağş-ı dâmân-ı ḥayâlin ele taşvîr
idelim

müyesser ol-:

1. müyesser oldı:-dı

Gazel 155

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasip olmak.

Ey âh-ı seḥer kime bu câh oldı
müyesser
Eflâka çıkub dâmen-i ‘İsâ'ya şarıлмақ

2. müyesser olmadı:-ma, -dı

Gazel 195

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Nasip olmak; kavuşmak.

Vişâliñ görmedim ḥasretle giryân
olmadan evvel
Müyesser olmadı la‘liñ yürek kan
olmadan evvel

müy-ı ‘anber-büy:

1. müy-ı ‘anber-büyüña:-tñ, -a

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Amber kokulu saç teli.

Süre-i velleyli gelmiş müy-ı ‘anber-
büyüña
Sîne-i şâfiñ elemneşrah cemâliñ
veḍduḥâ

müy-ı âteş-dîde:

1. müy-ı âteş-dîdedir:-dir

Gazel 239

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ateş gözüne benzer saç teli.

Lihâf-ı pür-marazda müy-ı âteş-
didedir cismim
Sen eyle bir devâ bu 'illet-i düşvâra yâ
Allâh

müy-ı halka-çîn:

1. **müy-ı halka-çîni:-i**

Gazel 54
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç.

Her müy-ı halka-çîni biñ murğ-ı dil
yatağı
Şayyâd-ı dâm-ı zülfüñ gayr-i şikârı
n'eyleyler

müy-ı miyân:

1. **müy-ı miyâna:-a**

Gazel 261
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Beli kıl gibi denecek kadar ince
olan, çok ince belli (güzel).*

Düşme heves-i çâk-i girîbân-ı vişâle
Bağ müy-ı miyâna ki nezâket var
içinde

2. **müy-ı miyâni:-i**

Gazel 35
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İnce bel; ince belli güzel.

Çadd-i bülendi dil-keş ü güftârı dil-
firîb
Müy-ı miyânı nâzik ü hüsni cemâli
şüh

müy-ı ser:

1. **müy-ı ser:**

Gazel 247
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Baştaki saç.

Burağdı câna bir sūziş ki cūşa geldi
müy-ı ser
'Aceb bilmem hadeng-i âteşin-peykân
mı var sende

2. **müy-ı serim:-im**

Gazel 239
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Baştaki saç.

Üzüldi kalmadı müy-ı serim bālîn-i
miñnetde
Şifâ-yı lütfuñı gönder ten-i bīmâra yâ
Allâh

müy-ı serim ol:-

1. **müy-ı serim oldı:-dı**

Gazel 185
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Baştaki saç teli olmak.

Müy-ı serim oldı şeb-i fikrinde Ğarîbî
Hep cevher-i âyîne-i zânû-yı
taħammül

müy-ı taħammül:

1. **müy-ı taħammül:**

Gazel 185
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Saç telinin taħammülü (yok).

Döndi reg-i efsürde-i 'uşşâka
ğamiñdan

Hep sūziş-i sīnemde olan mūy-ı
taḥammül

mūy-ı zūlf:

1. **mūy-ı zūlfüñ:-üñ**

Gazel 92

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İnce saç.

Ḥayāl-i gül-şen-i rūyınla görsen
būlbül-i cānı
Ne güne mūy-ı zūlfüñ gibi pīç ü tāba
düşmüşdür

mūzehheb:

1. **mūzehheb:**

Gazel 34

Mısra: 8

*Tezhip olunmuş, altınla
yaldızlanmış.*

Encümle kıldı şafḥa-i eflākı zer-feşān
Ser-levḥası mūzehheb olunca kitāb-ı
şubḥ

-N-

nā-bedīd:

1. **nā-bedīd:**

Tarih 2

Mısra: 8

Belirsiz olmak, görünmemek.

‘Andelībān-ı çemen feryāda geldi
şevḳden
Gönçe güldi gül gibi ḥār-ı ḡam oldu
nā-bedīd

nā-bedīd ol-:

1. **nā-bedīd olur:-ur**

Gazel 60

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Görünmez olmak.

Ḥaḳ rahmeti gelince görünmez
günāhımız
Kaṭre düşünce baḥra hemān nā-bedīd
olur

nabz:

1. **nabzıñi:-iñ, -i**

Gazel 142

Mısra: 9

*Kalp atışının sağladığı kan
basıncından dolayı atardamarlara ve
özellikle bilekteki atardamara
parmakla basıldığında duyulan
kımıldama.*

Bir şıḥhat için nabzıñı ‘arz itme ṭabībe
Ey ḥaste-i ‘aşḳ eyleme Loḳmān'a
tevaḳḳu‘

nâ-çâr:

1. **nâ-çâr:**

Gazel 180

Mısra: 4

Çaresiz, âciz, dertli.

Sāḳīde imtinānı görüb bāde raḡmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

nâ-çâr ol:

1. **nâ-çâr olduğım:-dığ, -ım**

Gazel 102

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Çaresiz kalmak, çıkar yol
bulamamak.*

İderdi murḡ-ı rūḥum ḡayr-i ‘ālem
seyrini ammā
Benim bu miḥnet-ābād içre nâ-çār
oldığım bilmez

nādān:1. **nādān:****Gazel 259**

Mısra: 2

Cahil, akılsız.

Ehl-i dil ile almaq yegdir baa
klhnde
Seyr eylemeden bi kez nādān ile gl-
ende

2. **nādāna:-a****Gazel 47**

Mısra: 17

Cahil, akılsız.

Nādāna dr-i nazmını ‘arz itme Ğarībī
Her nāı-ı ‘aql aa arīdār degildir

3. **nādānı:-ı****Gazel 179**

Mısra: 12

Cahil, akılsız.

Bir gevher-i yekdāne idi dehre Ğarībī
ad-ayf ki nādānı elinde azef
oldu

nādīde:1. **nādīde:****Gazel 45**

Mısra: 5

ok değerli.

Nādīde cemālīn atı vaf itmede derler
Ol Ysuf-ı sn ki bizim dil-
berimizdir

nāfe:1. **nāfede:-de****Gazel 110**

Mısra: 3

*Aya dağlarında yaayan bir
ceylan cinsinin erkeğinde karın derisi
altında bulunan kese eklindeki bir*

*bezden elde edilen gzel kokulu siyah
madde, misk.*

Nāfede asret ile m-i teri n eyler
Nkhet-i snbl  reyānıı bilmez
degilz

nāfe-i tātār:1. **nāfe-i tātār'dan:-dan****Gazel 275**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tatar miski.

Baa ser-getelik ol zlf-i m-in-
zārdan geldi
Periānlı dimāa nāfe-i Tātār'dan
geldi

nā-geh:1. **nā-geh:****Gazel 248**

Mısra: 4

Ansızın, birden bire.

Gl elde mey piyālede dil-ber kenārda
Nā-geh doğundı seng-i avādı
ayağıma

nağme:1. **nağmesini:-sin, -i****Gazel 50**

Mısra: 8

*Kulağa ho gelen āhenkli ses,
ezgi.*

ehr-i ‘Irā’a seyre abā evcden gelr
Cān blbli ki nağmesini erғанn ider

nağme-hān:1. **nağme-ān:****Gazel 35**

Mısra: 11

Trk syleyen, arkı syleyen.

Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
h̄'ān
Tūtī-i cāna gelmese şekker maḳāli şūh

2. nağme-h̄'ān:

Gazel 237

Mısra: 4

Türkü söyleyen, şarkı söyleyen.

Nice bir şu'be ile 'andelīb-āsā bu
firḳatde
'Aceb mi nağme-h̄'ān olsam gül-i
ruḥsārdan ayru

3. nağme-h̄'ān:

Gazel 278

Mısra: 13

Türkü söyleyen, şarkı söyleyen.

Ne gūne bülbül-i ṭab'-ı Ğarībī nağme-
h̄'ān olsun
Ki gül-zār-ı cemālīñden begim
mehcürdur şimdi

nağme-i eṣcār:

1. nağme-i eṣcārda:-da

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ağaç nağmesi.

Her bir şanemiñ ḥüsnüne bir gūne
gönül vir
Her nağme-i eṣcārda tebdīl-i maḳām it

nağme-i murğ-ı dil-i der-be-der:

**1. nağme-i murğ-ı dil-i der-be-
derimden:-im, -den**

Gazel 130

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Derbeder gönül kuşunun
nağmesi.*

Ḳorḳarım cānıma Ḳaḳnūs gibi olsun
āteş

Nağme-i murğ-ı dil-i der-be-derimden
'ārız

nağme-i murğ-ı hoş-elhān:

1. nağme-i murğ-ı hoş-elhānīñ:-tñ

Gazel 164

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hoş ötüşlü kuşun nağmesi.

Gül-şen-i nazma burakdı tāze 'işret-i
ṭarḥını
Ey Ğarībī nağme-i murğ-ı hoş-elhānīñ
seniñ

nağme-i sâz:

1. nağme-i sâz:

Gazel 227

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sazın sözleri.

'Irāk'a ger düşerse reh-güzārīñ ḥālīmi
muṭrib
Ḥicāzī perdesinde nağme-i sâz ile
söylersin

nağme-i şehnâz:

1. nağme-i şehnâz:

Gazel 235

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Şehnâz nağmesi. (Mûsikîmizin en
eski birleşik makamlarından biri).*

Yeter sūz-ı muḥabbetle nevādan sīne-i
'uşşāk
Eger ḳānūn-ı dilde nağme-i şehnâz
deprensün

nağme-i ṭanbūr:

1. nağme-i ṭanbūrdan:-dan

Gazel 108

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Tambur ezgisi.

Çekilmiş sīnem üzre tār-ı eşk-i ḥasret-
āmīzim
Ġamiñla ağladıkça nağme-i tanbūrdan
kalmaz

nağme-serā:

1. **nağme-serā:**
Gazel 228
Mısra: 5
Türkü söyleyen, şarkı okuyan.

Olalar nağme-serā sâz u nevâ-yı
muṭrib
Tā dimāğ-ı dile bir zevk-i mükerrer
gelsün

naḥçir id-:

1. **naḥçir ide:-e**
Gazel 286
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Avlamak.

İntizārım ser-i rāhında bu ümmīd ile
kim
Serim āvīze-i fitrāk ide naḥçir gibi

naḥl:

1. **naḥldir:-dir**
Gazel 261
Mısra: 15
Fidanlık, ağaçlık.

Bilmem ne belā naḥldir ol serv-i ḳadiñ
kim
Her güne ḥırām itse leṭāfet var içinde

2. **naḥli:-i**
Gazel 176
Mısra: 3
Fidanlık, ağaçlık.

Bir naḥli ki göz yaşı ile besledim āḥir
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

naḥle:

1. **naḥle:**
Gazel 208
Mısra: 7
Hurma fidanı.

Her naḥle kim şarılsa yaḳar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu' ledürür ḳanımız
bizim

naḥl-i emel:

1. **naḥl-i emel:**
Gazel 9
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Emel fidanı.

Olduñ ey naḥl-i emel bād-ı ḥazān
rencide
Ḳanı ol neşv ü nemā ḥüsn-i şemer
n'oldı saña

naḥl-i murād:

1. **naḥl-i murādımda:-ım, -da**
Gazel 280
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Murad fidanı.

Ḳalmadı naḥl-i murādımda sitemden
berg ü bār
Ḳatre-i bārān-ı lüṭfuñla ḥıyābān it beni

naḥl-i vefā:

1. **naḥl-i vefā:**
Gazel 55
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Vefa fidanı.

Nigāhıñ bir belā hār-ı müjeñden biñ
haṭā artar
Nedir geldikçe ey naḥl-i vefā senden
cefā artar

nāhun-ı hasret:

1. nāhun-ı hasret:

Gazel 183

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hasret turnağı. (Kavuşma
isteğinin keskinliği).*

Hırāş-ı sineden nāhun-ı hasret döndi
mercāna
Yeter ey dīde-i cān la'l-i ruhsāra taleb-
kār ol

nā-hūn-ı hasret:

1. nā-hūn-ı hasretle:-le

Gazel 269

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hasret turnağı.

Gehī hār-ı melāmetle gehī nā-hūn-ı
hasretle
Libās-ı 'ārdan egnimde ancak pīrehen
kaldı

nāhun-ı tedbīr:

1. nāhun-ı tedbīr:

Gazel 286

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tedbir turnağı.

Bu harābātda bir cūr'a-i meyden gayrı
Kim açar 'uqdemizi nāhun-ı tedbīr
gibi

nahvet:

1. nahvetdir:-dir

Gazel 132

Mısra: 12

Kibir, böbürlenme.

Bu riyā-yı faqr ile eyler tekāpū ḥalvete
Bu riyādan meşreb-i zūnnāra nahvetdir
ğaraż

2. nahvete:-e

Gazel 72

Mısra: 4

Kibir, böbürlenme.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la'l-i
nemek-dānıñ
Bu nāz u nahvete ey gönçe-i ra'nā ne
söyleller

nā'il:

1. nā'ilüz:-üz

Gazel 105

Mısra: 4

*İsteddiği şeye erişen, arzu ettiğini
ele geçiren.*

Qurb-ı vişālindeyüz ol āfetiñ
Derd-i gam-ı firqatine nā'ilüz

nā'il ol-:

1. nā'il olamazsın:-amaz, -sın

Gazel 158

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Erişmek, elde etmek, ulaşmak.

Büse-i la'line hergiz olamazsın nā'il
Ey dil-i gam-zede bu derd ile kan
olmayıcak

2. nā'il olduñ:-duñ

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: Deyim*Erişmek, elde etmek, ulaşmak.*

N'ola vaşl-ı nigāra nā'il olduñ ey dil-i
şeydā
O mehden h̄'āhiş-i būs-ı kenāra rüy-ı
saht ister

3. nā'il olmadık:-ma, -dık**Gazel 284**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

Bir kerre feyz-i vuşlatıña nā'il olmadık
Müstevcib-i hezār 'itāb eylediñ beni

4. nā'il olmuşlar:-muş, -lar**Gazel 251**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Erişmek, elde etmek, ulaşmak.

Ġarībī kan ićenler ḥasret-i ruḥsār ile
şimdi
Lebiñden nā'il olmuşlar şarāb-ı la'l-i
gül-fāma

5. nā'il olur:-ur**Gazel 157**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Erişmek, elde etmek, ulaşmak.

Her kimse olur ḥaddi kadar rütbeyle
nā'il
Her bir seri Mevlā göremez devlete
lāyık

6. nā'il olursan:-ur, -sa, -n**Gazel 262**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Erişmek, elde etmek, ulaşmak.*

Būs-ı leb-i cānāna nihān nā'il olursan
Ol ḥāleti cismiñde olan cānāna
tuyurma

nā'il-i vuşlat-ı cānān:**1. nā'il-i vuşlat-ı cānān:****Gazel 63**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşmaya nail olan.

Ey dil-i gam-zede ḥandān olacağsın
āḥir

Nā'il-i vuşlat-ı cānān olacağsın āḥir

naqd-i 'afv:**1. naqd-i 'afv:****Gazel 240**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Af sermayesi.

Rüz-ı cezāda n'eyleyelüm naqd-i 'afv
ile
Kālā-yı cürm-i ḥalkā bahā senden
olmasa

naqd-i bahā:**1. naqd-i bahā:****Gazel 273**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kıymet nakti.

Açdıñ metā'-ı ş'i ri Ġarībī ne fā'ide
Naqd-i bahā cevāhir-i güftāra ḳalmadı

naqd-i cān:**1. naqd-i cān:****Gazel 104**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Can sermayesi.

Naqd-i cān vaşlıña birazca bahādır
güzelim
Bu metā'a ḳatı diḳḳatle nigāh
eylemişüz

nakd-i cān id-:1. **nağd-i cān iderdim:-er, -dim****Gazel 134**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Can sermayesi yapmak.

Bu gün haṭṭ-ı şerīf-i şāh-ı hūbān
oḡunan gündür
Eger şāf olsa nağd-i cān iderdim zer-
nişār-ı haṭṭ

nakd-i cān:1. **nağd-i cānı:-ı****Gazel 244**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can sermayesi.

Aldıñ Ğarībi būsesin ol māh-ṭal 'atın
Vir nağd-i cānı būse-i la 'lin bahāsına

2. **nağd-i cānımı:-ım, -ı****Gazel 99**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

En kıymetli şey (sevgili).

Virürdim bir peyām-ı vaşla nağd-i
cānımı ammā
N'idem keyfiyyet-i aḥvāl-i cānāndan
haber gelmez

nakd-i ğam:1. **nağd-i ğam:****Gazel 132**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ğam sermayesi (Aşışın yegâne
varlığı).*

İstemem gencīne-i dilde kem olsun
nağd-i ğam

Devlet-i dünyādan ārī cāna şıḡhatdir
ğaraž

nakd-i gencīne-i cān:1. **nağd-i gencīne-i cān:****Gazel 277**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Can hazinesinin nakdi.

Bende-i ḡāk-i der-i devletiñim
sulṭānım
Nağd-i gencīne-i cān saña fedādır
şimdi

nakd-i mağfired:1. **nağd-i mağfired:****Gazel 46**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mağfired sermayesi.

Kālā-yı cürm-i ḡālka virür nağd-i
mağfired
Sūdā-gerān-ı 'afv ki Ğaffār'dan gelür

nā-kes:1. **nā-kes:****Gazel 137**

Mısra: 14

Cimri, aşığılık olanlar.

Gider olsam ser-i kūyuna Ğarībī yāriñ
Nā-kesim nā-kes eger eylesem iğdām-ı
neşāt

2. **nā-kesim:-im****Gazel 137**

Mısra: 14

Cimri, aşığılık olanlar.

Gider olsam ser-i kūyuna Ğarībī yāriñ
Nā-kesim nā-kes eger eylesem iğdām-ı
neşāt

nākıs:**1. nākış:****Gazel 165**

Mısra: 3

Kusuru olan, kusurlu.

Ḥarāb-ı 'aşkıdır mey-hāne-i ḥüsnünde
ey nākış

Dilersen 'aql-ı kāmīl bāde-i 'aşkı
mükerrer çek

nākıs-ı 'aql:**1. nākış-ı 'aql:****Gazel 47**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Aklı noksan.

Nādāna dūr-i nazmıñı 'arz itme Ğarībī
Her nākış-ı 'aql aña ḥarīdār degildir

naķş:**1. naķş:****Gazel 93**

Mısra: 5

Nakış, resim.

Naķş olmasa bir sīnede ger dāğ-ı
muḥabbet

Bir şem'-i nümāyānesi yok ḥāneye
beñzer

naķş id-:**1. naķş ide:-e****Gazel 267**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Naķş etmek, yazmak.

Bir de gelsün ḳalemiñ cünbiş-i güftāra
lebi

Naķş ide şafḥa-i evrāka biraz na't-ı
nebi

2. naķş itmese:-me, -se**Gazel 25**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Deyim***İşlemek, nakşetmek; süslemek, bezemek.*

Olmazdı ḳalem pā-zede-i şafḥa-i icād
Naķş itmese ger şüret-i ma'nā-yı
muḥabbet

3. naķş itsem:-se, -m**Gazel 39**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İşlemek, nakşetmek; süslemek, bezemek.*

N'ola naķş itsem ḥayāl-i yāri levḥ-i
sīnede
İttihād-ı zātıdır Ferhād'a şüretten
murād

naķş ol-:**1. naķş olmuş:-muş****Gazel 72**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim***Bir yerde belirli bir iz bırakmak, yer etmek.*

Ne maḥbūbuñ ḥayāl-i ḥālī naķş olmuş
derūnuñda

Bu dāğ-ı sīnede ey lāle-i ḥamrā ne
söyleller

2. naķş olmuş: -muş**Gazel 134**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Bir yerde belirli bir iz bırakmak, yer etmek.

Ne tenhā bir benim sīnemde dāğ-ı ḥaṭṭı
naķş olmuş

Ġarībī bir gönül yok olmaya kim
dāgdār-ı hāt̄t̄

nakş u nigār:

1. **nakş u nigārı:-ı**

Gazel 54

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Süs ve güzellik.

Külfet-serā-yı cāna virme Ġarībī zīver
Ş'ol sūmnāt-ı fitne nakş u nigārı
n'eyler

nakş-ı dāmān-ı hayāl:

1. **nakş-ı dāmān-ı hayālin:-in**

Gazel 203

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hayal eteğinin nakşı.

Ġayr-ı mümkindir ola vaşlı müyesser
bārī
Nakş-ı dāmān-ı hayālin ele taşvīr
idelim

nakş-ı firāk-ı levh-i hātır:

1. **nakş-ı firāk-ı levh-i hātırdan:-dan**

Gazel 220

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül levhasının ayrılık nakşı.

Hele maḥv itmege nakş-ı firāk-ı levh-i
hātırdan
Ġarībī hūn-ı dilden dīde Ceyhūn
olmasun n'olsun

nakş-ı ğam:

1. **nakş-ı ğamı:-ı**

Gazel 153

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam nakşı.

Nakş-ı ğamı maḥv eylemedi levh-i
bedenden
Deryā-şüde hūn-ı dil-i rüsvādan
uşandıq

nakş-ı kadem:

1. **nakş-ı kadem:**

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayak izi.

Hazer it kim saña her nakş-ı kadem bir
çehdir
Deşt-i hem-vāre degil dāmen-i şahrā-
yı taleb

2. **nakş-ı kademden:-den**

Gazel 145

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ayak izi.

Sīne pūr-raḥnedir āmed-şüd-i ceyš-i
ğamdan
Reh-i cāda olamaz nakş-ı kademden
fāriğ

nakş-i muḥabbet:

1. **nakş-i muḥabbet:**

Muhammes 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sevginin izi, görünüşü.

Şorulmaz hāl-i erbāb-ı vefā ser-pençe-
i ğamda
Ne bir nakş-i muḥabbet sīne-i evlād-ı
ādemde

nakş-ı taşvīr:

1. **nakş-ı taşvīrdan:-den**

Gazel 144

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Suretin resmi.

Yârdan vuşlata h̄âhişle iyâb itme
tama'
Nağş-ı taşvîrden âgûş-ı şitâb itme
tama'

nağş-i ülfet:

1. **nağş-i ülfetdir:-dir**

Gazel 132

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dostluk nağşı.

Haṭṭ u hâliñdir dile bir nağş-i ülfetdir
ğaraž
Ol gül-i ruhsârdan bûy-ı muḥabbetdir
ğaraž

nağş-ı vefâ:

1. **nağş-ı vefâ:**

Gazel 117

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sadakat izi.

Şafḥa-i hesti-i 'âlemde ne bir nağş-ı
vefâ
Zerrece sîne-i âdemde ne şafvet ḳalmış

nağş-ı vücūd:

1. **nağş-ı vücūd:-ı**

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vücudun nağşı.

Ĝarḳ-ı muḥîṭ-i 'aşḳ ol nağş-ı vücūdı
maḥv it
Şekl-i ḥabâb kendiñ ḥâne-ḥarâb göster

nâlân:

1. **nâlân:**

Gazel 164

Mısra: 15

Ağlayan, inleyen.

Sûziş-i nâr-ı muḥabbet içre nâlân ol
göñül
Sîne-i eflâke çekmesün dâğ-ı efgânîñ
seniñ

2. **nâlân:**

Terci-bend 2

Mısra: 20

Ağlayan, inleyen (âşık).

Didemi ḥasret-i didâr ile giryân itmek
Gül gibi ḥâre uyub bülbülü nâlân itmek

nâlân ol-:

1. **nâlân olalım:-alım**

Gazel 196

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İnlemek, feryat etmek, acı ile
inilti sesler çıkarmak.*

Sâye-i ḥâr-ı sitemde dutalım mâtem-i
'aşḳ
Bülbül-i nuṭḳ-ı Ĝarîbî gibi nâlân
olalım

2. **nâlân olasın:-asın**

Gazel 215

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnlemek, sızlamak.

Bülbül-i nuṭḳ-ı Ĝarîbî gibi tâ rûz-ı
cezâ
Yetmeyüb gül-şen-i maḳşûduña nâlân
olasın

3. **nālān oldu:-dı****Gazel 19**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İnlemek, feryat etmek, acı ile inilti sesler çıkarmak.

Gönçeler hüsnîñ görüb çāk-ı girîbān
oldı hep
'Andelîbān-ı çemen 'aşkıñla nālān oldu
hep

nāle:1. **nāle:****Gazel 129**

Mısra: 12

İnilti, feryat.

'Āşık-ı şādık cihānda var ise
pervānedir
Kim virür ma'şūka cān kılmaz cefādan
nāle 'arz

2. **nāle:****Terkib-bend 1**

Mısra: 49

İnilti, feryat.

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise
Kāmetim şınsın eger serve nigāh itdim
ise

3. **nāleden:-den****Gazel 71**

Mısra: 5

İnilti, feryat.

Ne añlar bülbül-i miskîn figān u
nāleden gayrı
Muhabbet şīvesin hāmūş olan
pervānelerden şor

4. **nālem:-m****Gazel 125**

Mısra: 10

İnleme, feryat.

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarîbî
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maḥşūs

5. **nālemiziñ:-miz, -iñ****Gazel 105**

Mısra: 5

İnilti, feryat.

Nālemiziñ ol güle te'şiri yoğ
Bülbül-i mātem-zede-i bî-dilüz

6. **nālesi:-si****Gazel 168**

Mısra: 1

İnilti, feryat.

Yağdı cihānı nālesi nā-şād olanlarıñ
Dil zaḥm-dāri ḥançer-i bî-dād
olanlarıñ

7. **nālesi:-si****Gazel 47**

Mısra: 1

İnilti, feryat.

Pervāneleriñ nālesi ızhār degildir
'Aşğ āteşine yandığı inkār degildir

8. **nālesinden:-si, -n, -den****Gazel 43**

Mısra: 2

İnilti, feryat.

Dimem gül-zār-ı vaşlıñ 'andelîb-i cāna
me'mendir
Göñüller nālesinden şubḥ-ı rüyuñ şām-
ı şivendir

9. **nāleye:-y, -e****Gazel 58**

Mısra: 3

İnleme, feryat.

Ol gönçeniñ bu nāleye yoğ tāb u tākati
Bir nāzenin ü nāzik ü şūḥ-ı lebîbdir

nāle vü āh eyle-:

1. nāle vü āh eyleyelim:-y, -elim

Gazel 204

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Inleyip ah çekmek.

Nice bir ḥasret ile nāle vü āh
eyleyelim
Āh ile āyine-i çarḥı siyāh eyleyelim

nāle vü enīnim:

1. nāle vü enīnime:-e

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ağlayıp inleme.*

Ş'ol 'andelīb-i gül-şen-i bāğ-ı
muḥabbetim
Kim nāle vü enīnime eflāk seslenür

nāle vü feryād çek-:

1. nāle vü feryād çekdi:-di

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feryat ve inilti etme.

Sūz-ı cigerden eyledi bir dād 'andelīb
Çekdi sipihre nāle vü feryād 'andelīb

nāle vü feryād-ı şevk:

1. nāle vü feryād-ı şevkden:-den

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Aşığın) sevincinin feryadı ve
iniltisi.*

Başdan ayağa nāle vü feryād-ı şevkden
Āteş-nişin-i 'aşkdır endām-ı 'andelīb

nāle vü feryād:

1. nāle vü feryādımızı:-ımız, -ı

Gazel 154

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Inilti ve feryat.

Yād-ı zülfiyle işit nāle vü feryādımızı
Gör ne ṭanbūr-ı hevā-tārına mızrāb
olduk

nāle vü zār eyle-:

1. nāle vü zār eyledi:-di

Gazel 190

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ağlayıp, inlemek.

Nāzik gülün ağardı başı çıktı
çemenden
Bir gāyet ile nāle vü zār eyledi bülbül

nāle-i bisyār:

1. nāle-i bisyārın:-ıñ

Gazel 189

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Çok fazla inilti.

Nesīm-i şubḥla gehvāresi cünbişdedir
ammā
Kıomaz gül ḥ'āba varsun nāle-i
bisyrın ey bülbül

nāle-i bülbül-i şeydā:

1. nāle-i bülbül-i şeydāy:-y, -ı

Gazel 91

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çılgın aşğın feryadı.

Şīve-i 'aşkdan āgāh degildir gonçe
Nāle-i bülbül-i şeydāy ne bilsün
nicedir

nāle-i 'uṣṣāk:**1. nāle-i 'uṣṣāk:****Gazel 75**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşıkların feryadı.

Ey büt saña te'sîr idemez nāle-i 'uṣṣāk

Böyle dil-i sengîniñe bilmem ne

diyerler

2. nāle-i 'uṣṣākdan:-dan**Gazel 146**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşıkların inlemesi.

Eksük olmaz hāk-i kūyuñ nāle-i

'uṣṣākdan

Bülbül-i şūrîde gül-şenden figān itmez

dirîğ

nām:**1. nāmında:-ın, -da****Muhammes 1**

Mısra: 42

Şan,şöhret.

Temennā-yı vaṭandan ğayrı bir nāz u

niyāzım yok

Sitem nāmında yār-ı mihr-bāndan

imtiyāzım yok

2. nāmıñı:-iñ, -ı**Gazel 5**

Mısra: 4

Ad, şan, şöhret.

Şubh-ı rüyüñdan 'ibāretdir şehā Nūr

āyeti

İşbu vech ile okurlar nāmıñı bedrū'd-

dücā

nām eyle:-**1. nām eyledi:-di****Gazel 207**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ün kazanmak, ad kazanmak.

Gördi hezār raḥne dilinde nigîn-veş

Her kim Garîbi eyledi beyne'l-enām

nām

namāz:**1. namāz:****Gazel 32**

Mısra: 6

*Beş vakitte icrası müminîne farz**olan kıyām ve kuûd ve rükû ve sücut**ile tesbihten ibaret olan ibadet, salât.*

Men' itme vā'iz eylesem ebrūsuna

sücut

Hep toğrıdır namāz velî kıble-gāh kec

namāz it:-**1. namāz itmeniñ:-me, -niñ****Gazel 187**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Namaz kılmak.*Vużü'-ı tevbe-i 'işyānı baḥr-ı giryeden
al

Teyemmüm eyle namāz itmeniñ

zamānı degil

nāme:**2. nāme:****Gazel 114**

Mısra: 7

Mektup.

Bir nāme ile hātırı şād itmemek ancak

Dil gūşe-i gurbetde qarār itmek

içünmiş

2. nāmeler:-ler**Gazel 165**

Mısra: 15

Mektup.

Göñül ol serv-i kıdd maḥbūba eyler
nāmeler taḥrīr
İriş ey bāl-i kımrī şafḥa-i mektūba
mışdar çek

3. **nāmeme:-me**

Gazel 25

Mısra: 2

Mektup.

Ol kim ki ezelden idüb inşā-yı
muḥabbet
Ol çekdi benim nāmeme tuğrā-yı
muḥabbet

nāme çek-:

1. **nāme çek:**

Gazel 165

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mektup yazmak.

Bilür ma'şuḳ reng-i çehresinden ḥāl-i
'āşığı
Yeter bir nāme için minnet-i bāl-i
kebüter çek

nāme yaz-:

1. **nāme yazınca:-ınca**

Gazel 251

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mektup yazmak.

Fezā-yı sīne ḥūn-āb-ı gözümde lāle-
zār oldu
Yazınca ḥūn-ı dilden ol perī-rüyāna
nāme

nāme-i 'aşk:

1. **nāme-i 'aşk:**

Gazel 104

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşk mektubu.

Ol şeh-i ḥüsne Ğarībī yazalı nāme-i
'aşk
Dil-i meczūbumuzı sālīk-i rāh
eylemişüz

nā-mevzūn-ı vefk:

1. **nā-mevzūn-ı vefk:-ı**

Gazel 136

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Uygun olmayan vezinsiz şiir.

Ol perī teşhīrine bir nüşha aldım
şeyḥden
Ḥaṭṭı nā-mevzūn-ı vefkı nā-tamām
esmā galaṭ

nā-mümkin:

1. **nā-mümkin:**

Gazel 12

Mısra: 3

*Mümkün olamayan, mümkün
olmayan.*

Seniñ teg kıddi dil-keş 'ālem-i
imkānda nā-mümkin
Benim teg bir belā bezminde sūzān az
olur peydā

nā-murād:

1. **nā-murād:-ı**

Gazel 194

Mısra: 12

*İsteğine kavuşamayan, mahrum
kalan.*

Ol Ka'be-i ümīde eyler göñül tekāpū
Yā Rab bu nā-murādı maḳşūda eyle
vāşıl

nāmūs u 'ār:1. **nāmūs u 'ārı:-ı****Gazel 54**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İffet ve namus.*

Maḥmūr-ı cām-ı şevķiñ rüsvā-yı 'ālem
olsun

Mest-i şarāb-ı 'aşķın nāmūs u 'ārı
n'eyler

nān:1. **nān:****Gazel 146**

Mısra: 10

Ekmek, yemek.

Olmasun endiše-i rüz ile ķalbiñ teng ü
tār

Mīhmāndan merd-i şāhib-ḥāne nān
itmez dirīğ

nār:1. **nāra:-a****Gazel 257**

Mısra: 14

Ateş.

Her dil-bere cānān diyü cān virme
Ĝarībī
Her nāra yaķub kendiñi pervānelik
itme

2. **nāra:-a****Gazel 239**

Mısra: 8

Ateş.

Dutuşdı süz u tāb-ı 'illete endām-ı pür-
za'fim
Buraķ bir ķatre āb-ı lütfuñı bu nāra yā
Allāh

3. **nārdan:-dan****Gazel 237**

Mısra: 2

Ateş.

Ne güne dil ķarār eyler vişāl-i yārdan
ayru

Cihānda kām-yāb olmaz semender
nārdan ayru

4. **nāre:-e****Terci-bend 1**

Mısra: 21

Ateş.

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben
oldum

Ağyār gül aldı ulaşan ḥāre ben oldum

5. **nārı:-ı****Gazel 54**

Mısra: 2

Ateş.

Dil-dāde-i vişāliñ şubḥ-ı bahārı n'eyler
Pervāne-i cemāliñ şem' ile nārı n'eyler

6. **nārımız:-ımız****Gazel 81**

Mısra: 2

Ateş, od.

Ćerāğ-ı lütfumuz var āteş-i āzārımız
yoķdur

Derün-ı sīnemizde nārımız var
nūrumuz yoķdur

7. **nārına:-ın, -a****Gazel 99**

Mısra: 17

Ateş.

Ĝarībī sūziş-i dāğ-ı muḥabbet nārına
nisbet

Dimişler āteş-i nūr-ı tecellā bir şerer
gelmez

nāra ur-:1. **nāra urmağ:-mağ****Gazel 247**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Yüksek sesle bağırarak,
haykırmak.*

Nedir her nāra urmağ kendiñ ey
pevrvāne-i miskīn
Ġarībī teg hayāl-i ‘arız-ı cānān mı var
sende

nār-ı hasret:1. **nār-ı hasret:****Gazel 24**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hasret ateşi.*

Her rüz u şeb Ġarībī bir gūne'em
belāda
Çeşmimde eşk-i hūnīn bağrımnda nār-ı
hasret

nār-ı muhabbet:1. **nār-ı muhabbet:****Gazel 131**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Muhabbet (aşk) ateşi.

Koy vaşlda yaqsun tenini nār-ı
muhabbet
Ey sem‘ gel it sūziş-i pervāneden i‘rāz

2. **nār-ı muhabbet:****Gazel 266**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Muhabbet (aşk) ateşi.

Za‘īf-i aħmerin gördükce ol şūhuñ
miyānında

Yanar nār-ı muhabbet ‘aşıkiñ hasretle
cānında

3. **nār-ı muhabbete:-e****Gazel 173**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Muhabbet (aşk) ateşi.

Çok kimse yağıdı cānını nār-ı
muhabbete
Hergiz Ġarībī sen gibi pervāne
görmedik

nār-ı muhabbetle giç-:1. **nār-ı muhabbetle giçürdik:-ür, -
dik****Gazel 160**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk ateşiyle yaşamak.

Göstermeden ol şūh bize serdī-i ülfet
Şām u seheri nār-ı muhabbetle
giçürdik

nā-şād:1. **nā-şād:****Gazel 168**

Mısra: 1

Hüzünlü, gamlı, kederli.

Yağıdı cihānı nālesi nā-şād olanlarıñ
Dil zaħm-dāri hañcer-i bī-dād
olanlarıñ

nā-şādıñ ol-:1. **nā-şādıñ olmasun:-ma, -sun****Gazel 234**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hüzünlü, gamlı, kederli olmak.

Herkes murāda yetdi bu nā-şādıñ
olmasun

Her kimse aldı şaydını şayyādın
olmasun

naşb ol-:

1. **naşb ola:-a**

Gazel 38

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kısmet olmak.

Vīrān olacak hıttası ta‘mīre ne qābil
Bir mülkde kim naşb ola sultān
müte‘addid

nā-sezā:

1. **nā-sezā:**

Gazel 97

Mısra: 5

Edepsiz erkānsız.

Qılmazuz her nā-sezā ef‘ālī gerdūndan
qābūl
Zīr-i bār-ı minnet-i cānāna
gelmişlerdenüz

2. **nā-sezādır:-dır**

Gazel 62

Mısra: 5

Münasib olmayan, layık olmayan.

Şarılmak her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā
Qad-i mevzūn-ı dil-ber gibi ‘āşık bir
diraht ister

naşib:

1. **naşibdir:-dir**

Gazel 58

Mısra: 2

*Allah’ın bir kimseye tāyin ve
kısmet ettiği şey, tālīh, baht.*

Ol āfetiñ ki la‘l-i lebi dil-firībdır
Şahbā-yı vaşlı kimlere bilmem
naşibdir

2. **naşibi:-i**

Gazel 236

Mısra: 14

Allah’ın kısmet ettiği şey.

Döndi saña Ğarībī ey derdiniñ taḫībī
Görme revā naşibi ola ‘azāb-ı ḫamu

3. **naşibim:-im**

Terci-bend 4

Mısra: 4

Kısmete düşen şey, pay, hisse.

Tezerv-i per-şikestim ayru qadd-i nev-
nihālīñden
Naşibim qan olupdur firqat-i la‘l-i
zülālīñden

4. **naşibiñ:-iñ**

Gazel 215

Mısra: 11

Nasip, kısmet.

Dilerim ‘ömr-i beqā ola naşibiñ līkin
İnkisār-ı dil-i ‘uşşāk ile yeksān olasın

naşib al-:

1. **naşib ala:-a**

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yararlanmak, kısmetine düşeni
elde etmek.*

Geldi gönül ki la‘l-i lebinden naşib ala
Mār oldı genc-i ḫüsnüne zūlf-i siyāh-ı
kec

naşib ol-:

1. **naşib ola:-a**

Gazel 139

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kısmet olmak.

Bāde-i gūş aña ola kıyāmetde naşīb
Her kim eyler bize teklīf-i şarāb ey
vā'iz

naşihat it-:

1. **naşihat itme:-me**

Gazel 248

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nasihat verme, öğütme.

Kaṭ'-ı hayāt terk-i muḥabbetden
evladır
Vā'iz naşihat itme ki girmez kulağıma

nāsih-ı edyān-ı sâbık:

1. **nāsih-ı edyān-ı sâbık:**

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Önceki dinlerin nasihat vereni.

Nāsih-ı edyān-ı sâbık kaşif-i rāh-ı
hüdā
Sensin ey şadr-ı serīr-i li ma'allah
serveri

nāsiye:

1. **nāsiyesi:-si**

Gazel 41

Mısra: 12

Alnını yere süren.

Pervānede yok lem'a-i ruḥsārına ṭāḳat
Meh nāsiyesi āyine-i mihr-i cilādır

nāsūr:

1. **nāsūr:**

Gazel 281

Mısra: 10

Nasır, iltihap.

Mümkin mi şifā-yāb ola bī-merhem-i
la'liñ
Sīnemdeki nāsūr olacak yāre degil mi

2. **nāsūrdan:-dan**

Gazel 108

Mısra: 4

Nasır, iltihap.

Refū-yı 'āfiyet bulmaz hezār-eczā-yı
merhemle
Derūn-ı sīnede zaḥm-ı müjeñ nāsūrdan
kalmaz

3. **nāsūrdur:-dur**

Gazel 278

Mısra: 10

Nasır, iltihap.

Ümīdim desti kūtāh oldı yetmez
merhem-i vaşla
Göñülde sevdiğim her raḥne bir
nāsūrdur şimdi

nāsūr-ı ğam:

1. **nāsūr-ı ğamda:-da**

Gazel 183

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kederin basuru.

Ṭaleb-kār-ı der-i dārü'ş-şifā-yı vuşlat-ı
yār ol
Yeter nāsūr-ı ğamda ey dil-i āvāre
bīmār ol

nā-tamām:

1. **nā-tamām:**

Gazel 136

Mısra: 16

Tamamlanmamış.

Ol perī teshīrine bir nüşha aldım
şeyḥden
Ḥaṭṭı nā-mevzūn-ı vefkı nā-tamām
esmā ğalaṭ

na't-ı nebi:**1. na't-ı nebi:****Gazel 267**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hz. Muhammed'in (s.a.v.)**niteliklerini övmek, ondan şefaah dilemek amacıyla yazılan kaside.*

Bir de gelsün çalemiñ cünbiş-i güftāra
lebi
Nağş ide şafha-i evrāka biraz na't-ı
nebi

nā-tüvān:**1. nā-tüvānıñ:-iñ****Gazel 263**

Mısra: 16

Zayıf, güçsüz.

Aldı 'inān-ı şabrımı bir şūh-ı bī-amān
Kimdir bu nā-tüvānıñ irişsün amānına

nāvek-i āh:**1. nāvek-i āhdır:-dır****Gazel 130**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ah oku.

Nāvek-i āhdır eflāke Ğarībī ki olur
Sīne-i ğam-zede-i pür-kederimden
'ārız

nāvek-i dil-düz-ı ğamze:**1. nāvek-i dil-düz-ı ğamzeñ:-ñ****Gazel 218**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Gönül çalan yan
bakışının okları.*

'Aceb bir çana mā'il nāvek-i dil-düz-ı
ğamzeñ var

Siyeh-mest-i şarāb-nāz u bir ebrū-
kemānsın sen

nāvek-i müjgān:**1. nāvek-i müjgānı:-ı****Gazel 35**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kirpiklerinin oku.

Ebrū-kemān ü nāvek-i müjgānı hūn-
feşān
Gelse hırāma şīve-i nāzik-nihāli şūh

2. nāvek-i müjgānıñdır:-iñ, -dır**Gazel 51**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kirpik okları (sevgilinin ok gibi
olan kirpiği).*

'Aklı yağmaya viren nergis-i
fettānıñdır
Bağrımı çan idici nāvek-i müjgānıñdır

nāz:**1. nāz:****Gazel 12**

Mısra: 10

Edalı tavır, cilve.

Riyāz-ı hūsnüne şu cūy-ı nağvetden
olur cārī
Nihāl-i bāğ-ı vaşl-ı hūb-rūdan nāz olur
peydā

2. nāz:**Gazel 66**

Mısra: 4

Edalı tavır, cilve.

Serv-i nihāl-i kaddi kıyāmet nişānlıdır
Reftāra gelse nāz ile āfet devānlıdır

3. nāz:**Gazel 72**

Mısra: 4
Edalı tavır, cilve.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la‘l-i
nemek-dāniñ
Bu nāz u naħvete ey gonçe-i ra‘nā ne
söyleller

4. nāz:
Gazel 72
Mısra: 11
Edalı tavır, cilve.

Ne nāz u ‘işveler kim kullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rüyuñda haṭṭ peydā ne
söyleller

5. nāz:
Gazel 91
Mısra: 13
Edalı tavır, cilve.

Nāz ile dāmen-i ‘işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

6. nāz:
Gazel 188
Mısra: 12
Edalı tavır, cilve.

‘İşvesi cānlar alur ḳaddi ḳıyāmet
ḳoparur
Nāz ile şīve-i reftāri ḫırāmānlı güzel

7. nāz:
Muhammes 1
Mısra: 41
Edalı tavır, cilve.

Temennā-yı vaṭandan ḡayrı bir nāz u
niyāzım yok
Sitem nāmında yār-ı mihr-bāndan
imtiyāzım yok

8. nāz:
Muhammes 2
Mısra: 31
Edalı tavır, cilve.

Şabırım aldıñ ‘işve vü nāz ile ey nāzik
beden
Tır-i müjgāniñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

9. nāz:
Terkib-bend 1
Mısra: 56
Edalı tavır, cilve, işve.

Döneyim başıña bu telḫi-i ḡüftār nedir
Nāz ile meclis-i aḡyāra bu reftār nedir

10. nāz:
Gazel 88
Mısra: 4
İşve, cilve.

Mey-i şeb-nemle dolup sāğar-ı gül
bülbül-i mest
Servler fāḫteye nāz idecek günlerdir

11. nāz:
Gazel 227
Mısra: 2
İşve, cilve.

Hele rāz-ı derünuñ ‘aşıḳa rāz ile
söylersin
‘Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

12. nāz:
Gazel 258
Mısra: 6
Naz, işve, cilve.

Nihāl-i ḳāmetinde ḫüsn-i rüy-ı dil-
firībiñ gör
Anıñ gonçe açılmış nāz ile bir gül
budaḡında

13. **nāz:****Gazel 147**

Mısra: 3

Edalı tavır, cilve.

Nāz ile hüsünü pervâne gözünden
kaçırub
Teh-i pīrahēn-i fānūsı penāh itdi çerāg

14. **nāz:****Gazel 188**

Mısra: 1

İşve, cilve, naz.

‘Ālemi kırdı kōdı nāz ile bir ānlı güzel
Pençesi cān alıcı hançer-i bürrānlı
güzel

15. **nāza:-a****Gazel 111**

Mısra: 9

İşve, cilve, naz.

‘Āşıkıñ tākati yok nīm-nigāha nāza
El-amān eylesün ğamzeleriñ kana
heves

16. **nāza:-a****Gazel 87**

Mısra: 6

İşve, cilve.

Giçdi zamān-ı revnaķı bāzār-ı
hüsünüñ
Şimden gerü bu cilve vü nāza ne
i‘tibār

17. **nāziña:-iñ, -a****Gazel 219**

Mısra: 3

İşve, cilve, naz.

Nāziña fedā māye-i kālā-yı vücūdum
Ħam-geşte qadim serv-i hīrāmāniña
kurbān

nāz u nahvet:1. **nāz u nahvet:****Gazel 223**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Naz ve kibir.

Āhīr bu nāz u nahvet amān öldürür
beni
Kıyma efendi kıyma amānı bilür misin

nāz u reftār:1. **nāz u reftārı:-ı****Gazel 188**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nazlı ve edālī yürüme.

Nāz u reftārı levendāne lebi çeşme-i
nāz
Ruħı mercān kızıl elmalı zenehdānlı
güzel

nazar:1. **nazar:****Gazel 23**

Mısra: 7

Bakış.

Çeşminde nazar şāfların bām-ı
felekden
Bālā-ter olur pāye-i eyvān-ı kanā‘at

2. **nazar:****Gazel 70**

Mısra: 10

Bakış.

O şūhuñ vaşlına ‘āşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir‘āta nazar kıldıķda ‘aksinden
firār eyler

3. **nazar:****Gazel 116**

Mısra: 14

Bakış.

O mäh-ı evc-i sa'adet şabâh olur
 çıkmaz
 Fürûğ-ı hüsnüne şimdi nazar ne müşkil
 imiş

4. **nazar:****Gazel 148**

Mısra: 13

Bakış.

İctinâb itmez nazar seyr-i ruḥunda
 zülfdan
 Ebr-i rahmetdir bahâr-istân-ı hüsn-i
 yâre zülf

5. **nazar:****Terci-bend 1**

Mısra: 25

(Sevgilinin) bakışı.

Ey gül nazar it hâlime hâk olmadan
 evvel
 Dil perde-i bülbül gibi çâk olmadan
 evvel

6. **nazar:****Terci-bend 3**

Mısra: 17

Bakış, bakma.

Hiç birine kılmam nazar ey şüreti zîbâ
 Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
 ârâ

7. **nazardan:-dan****Gazel 205**

Mısra: 11

Bakma, bakış.

Rahm eyle gözüm yaşı gibi şalma
 nazardan
 Hâk-i deriñe bir dil-i dîvâne getürdim

8. **nazarım:-ım****Gazel 282**

Mısra: 3

Bakış.

Bî-ķarâr olsa n'ola seyr-i ruḥunda
 nazarım
 Rüy-ı âyîne de cem' eyleyemem sîm-
 âbı

9. **nazarımdan:-ım, -dan****Gazel 216**

Mısra: 14

Bakmak.

Bu rütbe Ğarîbî hele 'âlemde yeter
 kim
 Rû-püş olamaz mäh-ı liķâlar
 nazarımdan

nazar eyle:-1. **nazar eyler:-r****Gazel 94**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bakmak, ilgilenmek.

Bu kez âyîne-i zâtına diķkatle nazar
 eyler
 Olan şâyeste-i iķbâl ü devlet şerm-sâr
 olmaz

nazar it:-1. **nazar itse:-se****Gazel 75**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bakmak, nazarını bir yöne
 çevirmek.*

Bir kez nazar itse yüziñe ehl-i başîret
 Âyâ gül-i nesrîniñe bilmem ne diyerler

nazar kıl-:1. **nazar kılmazdı:-maz, -dı****Gazel 25**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim***Bakmak; dikkat etmek.*

Ƙılmazdı nazar birbirine ‘aşık u
ma‘şuk
Olmazsa eger arada ĩmā-yı muhabbet

nazar-bāz:1. **nazar-bāz:****Gazel 63**

Mısra: 13

Şuhlukla, neşe ile bakan.

Ƙatı çok hüsnüne ey dīde nazar-bāz
olma
Sitem-i hicr ile giryān olacağsın āhir

nazar-gāh:1. **nazar-gāhında:-in, -da****Gazel 148**

Mısra: 8

Bakılacak yer, seyir yeri.

Sīne-i ‘aşık hasedden olmasun mı dāğ
dāğ
Kim nazar-gāhında düşmüş şafha-i
ruhsāra zülf

nāzende:1. **nāzende:****Terci-bend 3**

Mısra: 1

Nazlı (sevgili).

Biñ hūr-liķā nāzik ü nāzende ser-ā-pā
Biñ hüsnī melek-āfet-i dīn ü dil-i
şeydā

nāzenīn:1. **nāzenīn:****Gazel 58**

Mısra: 4

İnce yapılı, narin.

Ol gönçeniñ bu nāleye yok tāb u tākati
Bir nāzenīn ü nāzik ü şüh-ı lebībdır

2. **nāzenīn:****Gazel 2**

Mısra: 7

*İnce, nazlı, zayıf, lâtif, hoş eda
olan, "sevgili bağlamında."*

Ol nāzenīn gelürse n'ola başım üstüne
Hoşdur gül olsa gūşe-i destāra āşinā

3. **nāzenīnim:-im****Gazel 12**

Mısra: 12

Narin.

Perī-ruhsāre vü pür-fenn sitem-ger
kīne-perversin
Seniñ teg nāzenīnim ķande bir mümtāz
olur peydā

4. **nāzenīnim:-im****Gazel 19**

Mısra: 15

Narin.

Nāzenīnim rüz u şeb ceş-i hayālīñ
giçmeden
Gördiğīñ ma‘mürelere hātırda vīrān
oldı hep

5. **nāzenīnim:-im****Gazel 51**

Mısra: 11

Narin -sevgili için kullanılmıştır-.

Nāzenīnim olalı ben saña ‘aşık gönülüm
Ārzu-mend-i leb-i la‘l-i dūr-i
efşānıñdır

6. **nāzenīnim:-im****Gazel 101**

Mısra: 15

Narin -sevgili için kullanılmıştır-.

İriş ey nāzenīnim ḥāl-i ‘uṣṣāka meded-
kār ol
Ki zindān-ı bedende Yūsuf-ı dil zārdır
sensiz

7. **nāzenīnim:-im****Terkib-bend 1**

Mısra: 11

Narin, ince yapılı, sevgili.

Nāzenīnim yok idi sende bu ‘ādet
evvel
Var idi pādīşehim sende mürüvvet
evvel

8. **nāzenīnim:-im****Gazel 218**

Mısra: 10

Narin, ince yapılı güzel.

Niğāh-ı nīm-i nāz-ı nergisiñ şūr-efgen-
i ‘ālem
Belāsın nāzenīnim fitne-i āḥir
zamānsın sen

9. **nāzenīnim:-im****Muhammes 2**

Mısra: 21

Narin, ince yapılı güzel.

Nāzenīnim sīne-çāk-ı neşter-i bī-
dādīñim
Çāmet-i ḥamla giriftār-ı kad-i
şimşādīñim

10. **nāzenīnim:-im****Gazel 272**

Mısra: 5

*Nazlı, cilveli, genç ve güzel kadın
(Sevgili).*

Nāzenīnim olamaz rāyiḥa-baḥş-ı āfāk
Kākül-i ṭurre-i müşg-i Ḥoten'iñden
ğayrı

nāzenīn-i şūh-ı şehri-āşüb:1. **nāzenīn-i şūh-ı şehri-āşübümüz:-
umuz****Gazel 82**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şen şakrak oynayan narin
(sevgili).*

Bizim bir nāzenīn-i şūh-ı şehri-
āşübümüz vardır
Ḥirāmān serv-i ḳadd bir lāle-ḥadd
mergūbümüz vardır

nāz-ger:1. **nāz-ger:****Terci-bend 3**

Mısra: 13

Nazlı.

Biñ dil-ber-i nāzik-beden ü nāz-ger
olsa
Biñ çehresi ḥūrşīd ü cebīni ḳamer olsa

nāz-ı perver:1. **nāz-ı perverin:-in****Gazel 50**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Beslenmiş naz.

Yād eyledikce ḳāmetin ol nāz-ı
perverin
Çatar sipihre āhımı encüm sūtün ider

nāzik:1. **nāzik:****Terci-bend 3**

Mısra: 1

İnce, narin.

Biñ ḥūr-liḳā nāzik ü nāzende ser-ā-pā
Biñ ḥüsni melek-āfet-i dīn ü dil-i
şeydā

2. **nāzik:****Gazel 58**

Mısra: 4

Güzel, zarif.

Ol gönçeniñ bu nāleye yok t̄ab u t̄aḳati
Bir nāzenīn ü nāzik ü şūḥ-ı lebībdir

3. **nāzik:****Gazel 190**

Mısra: 11

İnce, narin, güzel, zarif.

Nāzik gülüñ ağardı başı çıḳdı
çemenden
Bir gāyet ile nāle vü zār eyledi bülbül

4. **nāzik:****Gazel 227**

Mısra: 2

İnce, narin, güzel, zarif.

Hele rāz-ı derūnuñ ‘āşıḳa rāz ile
söylersin
‘Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

5. **nāzik:****Muhammes 2**

Mısra: 31

İnce, narin, güzel, zarif.

Şabrım aldıñ ‘işve vü nāz ile ey nāzik
beden
Tīr-i müjgāniñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

nāzik ü hüsn-i cemāl:1. **nāzik ü hüsn-i cemālī:-i****Gazel 35**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzel yüzlü ve nazik.

Ḳadd-i bülendi dil-keş ü güftarı dil-
firīb

Müy-ı miyānı nāzik ü hüsn-i cemālī
şūḥ

nāzik-endām:1. **nāzik-endāma:-a****Gazel 251**

Mısra: 1

Boyun düzgün ve güzel olması.

Şabā gül-şende olmuş penbe-rīs ol
nāzik-endāma
İdince tār u pūd-ı verdden terkīb bir
cāme

**nāzik-endām-ı ğazel-ḥ‘ān-ı ‘arūs-ı
ṭab‘:**1. **nāzik-endām-ı ğazel-ḥ‘ān-ı ‘arūs-ı
ṭab‘ım:-ım****Gazel 3**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yaratılışı nazik vücutla gazel
okuyan gelin gibi.*

Nāzik-endām-ı ğazel-ḥ‘ān-ı ‘arūs-ı
ṭab‘ım
Şeh-süvār-ı Şeb-i Mi‘rāc-ı mu‘allāya
fedā

nāzik-miyān:1. **nāzik-miyān:****Gazel 90**

Mısra: 8

İnce belli.

Göñül meyl eylemez ğaşş ü semīnine
kühen-sālīñ
Ḥayāl-i ṭab‘-ı rengīnim gibi nāzik-
miyān ister

nāzil eyle:-1. **nāzil eyler:-r****Gazel 94**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
İnmek, nüzul etmek.

Anı bir rütbe aḡrāz ile eyler yirine
nāzil
Cihān durdukça levḡ-i sīnesinde
inkisār olmaz

nāzır ol-:

1. **nāzır olmadık:** -ma, -dık

Gazel 156

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Bir kez peyām-ı lütf ile hoş-ḡāḡır
olmadık
Kām-ı dil üzre ‘ārızına nāzır olmadık

nazīre:

1. **nazīre:**

Gazel 49

Mısra: 13

*Bir şairin manzum bir eserine,
daha ziyade gazeline başka bir şair
tarafından aynı vezin ve kaḡiyede
yazılan benzeri.*

Üstāda Ġarībī ne revā böyle nazīre
Çākersin özün eyleme sultāna berāber

nazm:

1. **nazm:**

Gazel 68

Mısra: 15

Dizmek, şiir söylemek.

Nazm içre Ġarībī o cihān-gīr-i
zamānım
Kim ḡıḡta-i iḡlīm-i sūḡan cümle
benimdir

2. **nazm:**

Gazel 105

Mısra: 12

Dizmek, şiir söylemek.

Gevher-i esrār-ı sūḡan bizdedir
Nazm ile bir ḡulzüm-i bī-sāḡilüz

3. **nazm:**

Gazel 64

Mısra: 5

Şiir, nazım.

Benim nazm içre ol mu ‘ciz-beyān-ı
fenn-i ḡikmet kim
Aristo mekteb-i ḡab‘ımda bir şākir[d]-i
ebkemdir

4. **nazm:**

Gazel 66

Mısra: 19

Vezinli, kaḡiyeli söz dizisi, şiir.

Kimdir bizimle eyleye nazm içre ḡüft-
ḡü
Şimdi ki esb-i ḡāmemiz āteş-‘inānlıdır

nazm-ı hoş-āyende:

1. **nazm-ı hoş-āyende:**

Gazel 259

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hoşa giden, beḡenilen şiirler.

Buldı ḡam-ı zülfünden āşüfte vü
ḡayrānlık

Aḡzında Ġarībī’niñ bu nazm-ı hoş-
āyende

nazm-ı pākīze-i dürr-i sūḡan:

1. **nazm-ı pākīze-i dürr-i**

sūḡanıñdan: -iñ, -dan

Gazel 272

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Söz incisinin güzel şiiri.

Ṭab‘-ı yārāna Ğarībī kim olur tesliye-
baḥş
Nazm-ı pākīze-i dürr-i sūḥanıñdan
ğayrı

nazm-ı selisim:

1. nazm-ı selisim:

Gazel 92

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Düzgün akıcı şiir.

Ğarībī bezmi germ itmiş yine
hengāme-i ‘işret
Meger nazm-ı selisim ḥātır-ı aḥbāba
düşmüşdür

nazm-ı ter:

1. nazm-ı teriñ:-iñ

Gazel 53

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Taze şiir.

Virür nazm-ı teriñ feyz-i sūḥan bezm-i
aḥibbāya
Ğarībī lehçe-i güftarıña dürr-i ‘Aden
dirler

nāz-perver:

1. nāz-perver:

Gazel 82

Mısra: 4

Naz yapan, nazlı.

Gül-āb olur nigāh-ı kerem ile berg-i
gül-rūyı
Ḥayādan nāz-perver bir büt-i
maḥcūbumuz vardır

nazzār it-:

1. nazzār itmek:-mek

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bakmak, görmek.

Kime kim ḥüsn ile nazzār itmek isterse
gerdün
Anı başından a‘lā dutmayınca āşkār
olmaz

nazzāre-i mir’āt-ı mücellā:

**1. nazzāre-i mir’āt-ı mücellādan:-
dan**

Gazel 153

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parlak aynaya bakmak.

Bir şüret-i ümmīd görünmez bize
hergiz
Nazzāre-i mir’āt-ı mücellādan uşandıķ

ne:

1. ne:

Gazel 62

Mısra: 1

Bağlama unsuru.

Gönül ne meyl-i cāh eyler ne kayd-ı
tāc u taht ister
Ḥadeng-i gamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

2. ne:

Muhammes 1

Mısra: 2

Bağlama unsuru.

Ne çarḥıñ inķılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir ‘İş-i
ḥurrem var

3. ne:

Muhammes 1

Mısra: 3

Bağlama unsuru.

Ne ızhār-ı cefā-yı ğurbete bir yār-ı
hem-dem var
Ne ħod-dāğ-ı derūn-ı sīneme bir tāze
merhem var

4. ne:

Gazel 62

Mısra: 1

Bağlama unsuru.

Göñül ne meyl-i cāh eyler ne kayd-ı
tāc u taht ister
Ĥadeng-i ğamze-i dil-berle bağrın laht
laht ister

5. ne:

Muhammes 1

Mısra: 1

Bağlama unsuru.

Ne çarĥıñ inqılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir ‘ıṣ-ı
ħurrem var

6. ne:

Gazel 117

Mısra: 5

Soru zamiri.

Bāğ-ı maqşūdda ne bir şemer āvīze-i
şāḥ
Gül-i ümmīdde ne zerrece nükhet
kalmıṣ

7. ne:

Gazel 147

Mısra: 1

Soru zamiri.

Güzelüm ĥüsnüñe qarşu ne günāh itdi
çerāğ
‘Ömrini sūz u ğüdāz ile tebāh itdi
çerāğ

8. ne:

Gazel 154

Mısra: 4

Soru zamiri.

Yād-ı zülfiyle işit nāle vü feryādımızı
Gör ne tañbūr-ı hevā-tārına mızrāb
olduğ

9. ne:

Gazel 220

Mısra: 7

Soru zamiri.

Bu cūş-ı pür-ħurūş-ı ra ‘şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde cām bahtım gibi vārūn
olmasun n'olsun

10. ne:

Gazel 238

Mısra: 1

Soru zamiri.

Ey şūḥ-ı vefā-düşmen ne zülf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

11. ne:

Gazel 242

Mısra: 4

Soru zamiri.

Bir kez o perī ḥāl-i dilimden ḥaber
almaz
Görsün ne çeker ğīsū-yı kullāb
arasında

12. ne:

Muhammes 1

Mısra: 4

Bağlama unsuru.

Ne ızhār-ı cefā-yı ğurbete bir yār-ı
hem-dem var
Ne ħod-dāğ-ı derūn-ı sīneme bir tāze
merhem var

13. ne:

Gazel 264

Mısra: 12
Soru zamiri.

‘Ömri efvn ola ol ūh-ı perı-zādın
kim
Ne vefā itdi bize ‘ahd-i ferāmūşunda

14. ne:

Gazel 11
Mısra: 7
"Nasıl?" anlamında soru sıfatı.

Neden terkıbdır fikr it ne ma‘cūn
oldığın añla
Dil-i ğam-gīni mesrūr eylemekdir
pīşe-i şahbā

15. ne:

Gazel 273
Mısra: 13
Soru zamiri.

Açdıñ metā‘-ı ūri Ğarībı ne fā‘ide
Naqd-i bahā cevāhir-i ğüftāra ıalmadı

16. ne:

Gazel 67
Mısra: 1
Soru zamiri.

Ne çekdi pençe-i üstāddan ol bı-nevā
hançer
Kemer-bendine hūbānıñ olunca āşınā
hançer

17. ne:

Gazel 3
Mısra: 17
Bağlama unsuru.

Ey Ğarībı ola gencıne-i ‘ömrüm ne ki
vār
Tāc-ı fahr-ı halef-i Ādem ü Havvā'ya
fedā

18. ne:

Gazel 121
Mısra: 2

"hangi şey" anlamında soru
zamiri.

Tā ‘aks-i ruhuñ bāde-i bı-ğışlara
düşmüş
Ne āteş-i sevdā ser-i mey-keşlere
düşmüş

19. ne:

Gazel 121
Mısra: 14
"hangi şey" anlamında soru
zamiri.

Bı-çāre Ğarībı'ye n'ola bir nazar itsen
Görsen ğam-ı ‘aşkıñda ne āteşlere
düşmüş

20. ne:

Gazel 179
Mısra: 7
"Neden, ne diye" anlamında soru
zarfi.

Ey zulf-i pür-āşub ne düşdüñ ruh-ı
yāre
Ey baht-ı siyeh çehre-i māha kelef
olduñ

21. ne:

Gazel 60
Mısra: 5
"Hangi, nasıl" anlamlarında soru
sıfatı.

‘Uşşākla ne ğüne ider meyl-i ihtilāt
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba‘ıd
olur

22. ne:

Gazel 89
Mısra: 13
"Hangi, nasıl" anlamlarında soru
sıfatı.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarībı
‘arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki ūkāyet yeridir

23. ne:

Gazel 143

Mısra: 2

"Hangi, nasıl" anlamlarında soru sıfatı.

Olduğ o dil-rübādan bir dest-i buse
kâni'
Ol bî-vefâ bu şartta virse rızâ ne mâni'

24. ne:

Gazel 1

Mısra: 9

Önüne geldiği kelimeyi olumsuzlamaya yarar.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenâ-yı gam
Eyle hevâ-yı gül-şen-i imkâna ibtidâ

25. ne:

Gazel 36

Mısra: 13

"Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı katmıştır.

Ne kanlar dökdi şemşîr-i nigâhı
kişver-i câna
Ġarîbî dest-bürd-i gamze-i cellâddan
feryâd

26. ne:

Gazel 70

Mısra: 7

"Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı katmıştır.

Ne şîr-i mestdir çeşmiñ ki âhû-yı dil-i
zârı
Ney-istân-ı müjeñden çıkmadan evvel
şikâr eyler

27. ne:

Gazel 193

Mısra: 3

"Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı katmıştır.

Gör gül-şene ne âteş urur hüsni dil-keşi
Bir kez ol âfitâb-ı niķâbın cemâlin al

28. ne:

Terkib-bend 1

Mısra: 44

"Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı katmıştır.

Didiler dil-ber-i tannâz-ı hoş-âyende
saña
Ne niyâz ide gerek 'âşık-ı şermende
saña

29. ne:

Gazel 1

Mısra: 9

Önüne geldiği kelimeyi olumsuzlamaya yarar.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenâ-yı gam
Eyle hevâ-yı gül-şen-i imkâna ibtidâ

30. ne:

Gazel 13

Mısra: 5

"Ne ... ne ..." bağlacı; nasıl, ne kadar çok.

Ne gile baht-ı siyehden ne şikâyet
çarḥdan
Her ne eyler gamze-i hûn-h'âr-ı yâr
eyler baña

31. ne:

Gazel 13

Mısra: 5

"Ne ... ne ..." bağlacı; nasıl, ne kadar çok.

Ne gile baht-ı siyehden ne şikâyet
çarḥdan
Her ne eyler gamze-i hûn-h'âr-ı yâr
eyler baña

32. ne:

Gazel 3

Mısra: 5
"Hangi şey" anlamında soru zamiri.

Māye-i naqd-i vücūdum ne ki var bī-
kem ü bīş
Hāk-i dergāh-ı imām-ı Şeb-i İsrā'ya
fedā

33. ne:

Gazel 238

Mısra: 12

"Hangi" anlamında soru zamiri.

Ne hāk-i zer-i ümmīd ne bezm-i Cem
ü Cemşīd
Ne secde-geh-i hūrşīd 'uşşāka vaṭandır
bu

34. ne:

Muhammes 1

Mısra: 18

"Değildir" anlamında olumsuz anlamdadır.

Şorulmaz hāl-i erbāb-ı vefā ser-pençe-
i ğamda
Ne bir naqş-i muḥabbet sīne-i evlād-ı
ādemde

35. ne:

Muhammes 1

Mısra: 19

"Değildir" anlamında olumsuz anlamdadır.

Ne bir būy-ı meveddet nüṣṣa-i gül-zār-
ı 'ālemde
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

36. ne:

Muhammes 1

Mısra: 34

"Hangi, nasıl?" anlamında soru sıfatı.

Ne maqşūd üzre bir dem 'işret-i
eyyāma me'mūrum
Ne bir laḫza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
mesrūrum

37. ne:

Gazel 1

Mısra: 9

Önüne geldiği kelimeyi olumsuzlamaya yarar.

Ne hesti-i sürūr gerek ne fenā-yı ğam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

38. ne:

Gazel 1

Mısra: 9

Önüne geldiği kelimeyi olumsuzlamaya yarar.

Ne hesti-i sürūr gerek ne fenā-yı ğam
Eyle hevā-yı gül-şen-i imkāna ibtidā

39. ne:

Gazel 13

Mısra: 6

Soru zamiri.

Ne gile baht-ı siyehden ne şikāyet
çarḫdan
Her ne eyler ğamze-i hūn-h'ār-ı yār
eyler baña

40. ne:

Gazel 33

Mısra: 13

Soru zarfı.

Ey Ğarībī ne biter nūh-ṭabaqından
çarḫıñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
kadeḫ

41. ne:

Gazel 49

Mısra: 13

Soru zamiri.

Üstâda Ğarîbî ne revâ böyle nazîre
Çâkersin özûñ eyleme sultâna berâber

42. ne:

Gazel 72

Mısra: 11

Ne.... ne bağlacı.

Ne nâz u 'işveler kim kullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rüyuñda hatt peydâ ne
söylleler

43. ne:

Muhammes 1

Mısra: 28

"hangi şey" anlamında.

Mey-i 'işret-nümâ-yı derd-i ğurbet
zehr-i kâ'ildir
Bu eyyâm-ı ğamiñ şubh u mesâ
senden ne hâşıldır

44. ne:

Terci-bend 1

Mısra: 49

"hangi şey" anlamında.

Bilmem ne olur hâşılıñ ey şâh cefâdan
Kıldıñ beni rüsvâ-yı cihân dön bu
hevâdan

45. ne:

Terci-bend 1

Mısra: 61

"hangi şey" anlamında.

Gel gör ne çeker kabza-i 'aşkıñda bu
hâlim
Öldürme beni kılmaya boynuñda
vebâlim

46. ne:

Terci-bend 2

Mısra: 4

"hangi şey" anlamında.

Hayr olur 'âkıbet-i niyyet-i her hayr-ı
'amel
Ne ise cürmümi 'afv eyle şehâ kıoyma
kesel

47. ne:

Terci-bend 2

Mısra: 41

"hangi şey" anlamında.

Ğazabıñdan bu kadar câna tezelzül ne
içün
Geh belâ-yı ham-ı zülf ü geh[i] kâkül
ne içün

48. ne:

Terci-bend 2

Mısra: 42

"hangi şey" anlamında.

Ğazabıñdan bu kadar câna tezelzül ne
içün
Geh belâ-yı ham-ı zülf ü geh[i] kâkül
ne içün

49. ne:

Terci-bend 2

Mısra: 43

"hangi şey" anlamında.

Böyle eyyâm-ı gama devr-i teselsül ne
içün
Kıoymadı dilde ğamiñ tâb u taħammül
ne içün

50. ne:

Terci-bend 2

Mısra: 44

"hangi şey" anlamında.

Böyle eyyâm-ı gama devr-i teselsül ne
içün
Kıoymadı dilde ğamiñ tâb u taħammül
ne içün

51. ne:

Terci-bend 2

Mısra: 45
"hangi şey" anlamında.

Cāna kaşdıñ var ise қatle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu tegāfül
ne için

52. ne:
Terci-bend 2
Mısra: 46
"hangi şey" anlamında.

Cāna kaşdıñ var ise қatle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu tegāfül
ne için

53. ne:
Terci-bend 2
Mısra: 53
"hangi şey" anlamında.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Қatı çok kimse saña 'āşık olub қan
ağlar

54. ne:
Terkib-bend 1
Mısra: 8
"hangi şey" anlamında.

Sitemiñ cāna yetüb derdimi efzün itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsün
itdi

55. ne:
Terkib-bend 1
Mısra: 58
"hangi şey" anlamında.

Şormadıñ hāl-i dil-i 'āşık-ı bīmār nedir
Bu tegāfül ne için böyle bu etvār nedir

56. ne:
Terkib-bend 1

Mısra: 75
"hangi şey" anlamında.

Ne biter eylemeden derdimi ızhār saña
'Arz-ı hāl itmege yok қudretim ey yār
saña

57. ne:
Terkib-bend 1
Mısra: 77
"hangi şey" anlamında.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
saña
'Āşıkım 'āşıkım ey şüh-ı sitem-kār
saña

58. ne:
Terkib-bend 1
Mısra: 79
"hangi şey" anlamında.

Her ne dirsem haқиña şadıқım Allāh
bilür
Hüsnuñe şıdқ ile ben 'āşıkım Allāh
bilür

59. ne:
Terkib-bend 1
Mısra: 99
"hangi şey" anlamında.

'Afv kııl her ne günāh itmiş isem
sulţānım
Ey benim rüşeni-i dīde-i hūn-efşānım

60. ne:
Gazel 189
Mısra: 2
"Hangi" anlamında soru sıfatı.

Ne bāğıñ hasretindedir bu āh u zārīñ
ey bülbül
Ne dāğıñ miñnetindedir 'aceb āzārīñ
ey bülbül

61. ne:
Gazel 203

Mısra: 4
"Hangi" anlamında soru sıfatı.

Büy-ı gül hibr olamaz bād-ı şabādan
 hāme
 Āyet-i hüsnini ne vech ile tefsīr idelim

62. **ne:**
Gazel 182
 Mısra: 11
"Ne" soru zamiri.

Bilmem 'aceb ne neş'e-i ser-şārda
 uğradıñ
 Ey 'andelīb-i nuṭk biraz ebkem
 olmadıñ

63. **ne:**
Muhammes 1
 Mısra: 33
"Hangi, nasıl?" anlamında soru sıfatı.

Ne maḫşūd üzre bir dem 'işret-i
 eyyāma me'mūrum
 Ne bir lahza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
 mesrūrum

64. **ne:**
Gazel 261
 Mısra: 15
"Ne" soru sıfatı.

Bilmem ne belā naḥldir ol serv-i ḳadıñ
 kim
 Her güne hırām itse leṭāfet var içinde

65. **ne:**
Gazel 30
 Mısra: 1
"Hangi şey" anlamında soru zamiri.

Sāḳī baña ne meclis-i āmādedir 'ilāc
 Ne ḥôd neşāt-ı sāgar-ı pür-bādedir
 'ilāc

66. **ne:**
Gazel 38
 Mısra: 7
"Hangi şey" anlamında soru zamiri.

Vīrān olacaḳ hıṭṭası ta'mīre ne ḳābil
 Bir mülkde kim naşb ola sultān
 müte'addid

67. **ne:**
Gazel 134
 Mısra: 19
"Hangi şey" anlamında soru zamiri.

Ne tenhā bir benim sīnemde dāğ-ı ḥaṭṭı
 naḳş olmuş
 Ğarībī bir gönül yok olmaya kim
 dāğdār-ı ḥaṭṭ

68. **ne:**
Gazel 47
 Mısra: 9
Ne:Soru zamiri.

Ey dil ne ḳaçarsın ser-i zülfünden o
 şūḥuñ
 Gencīne-i hüsnünde siyeh mār degildir

69. **ne:**
Gazel 72
 Mısra: 9
Ne.... ne bağlacı.

Ne maḫbūbuñ ḥayāl-i ḥāli naḳş olmuş
 derūnuñda
 Bu dāğ-ı sīnede ey lāle-i ḥamrā ne
 söylleler

70. **ne:**
Gazel 189
 Mısra: 1
"Hangi?" anlamında soru sıfatı.

Ne bāğıñ ḥasretindendir bu āh u zārıñ
 ey bülbül

Ne dāğıñ miħnetindendir ‘aceb āzārīñ
ey bülbül

71. ne:

Gazel 189

Mısra: 3

"Hangi?" anlamında soru sıfatı.

Ne çarħıñ gerdişinden tıredir āyīne-i
baħtıñ

Ki varmaz ħ‘āba çeşm-i eşk-i ħasret-
bārīñ ey bülbül

72. ne:

Gazel 203

Mısra: 6

"Hangi?" anlamında soru sıfatı.

Ṭuramaz şīşe-i ħātırdā ħayāl-i şūħı
O perī-zādı ne efsūn ile teşħır idelim

73. ne:

Gazel 283

Mısra: 2

"Hangi?" anlamında soru sıfatı.

Ḳatl-i ‘āşıkda ne ihmāl ide te’ħır gibi
Ne vişālinde tekāsül ide taḳşır gibi

74. ne:

Gazel 99

Mısra: 7

Soru zamiri.

Ne miḳdār eylese bī-dādīñ eفزūn
eylesün düşmen
Dil-i āyīneye ḳayd-ı nemedle bir ḫaṭar
gelmez

75. ne:

Gazel 99

Mısra: 13

Soru zamiri.

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
ḳullābına bā’ış
Göñül bir tıfl-i nādāndır elinden ḫayr u
şer gelmez

76. ne:

Gazel 117

Mısra: 6

Soru zamiri.

Bāğ-ı maḳşūdda ne bir şemer āvīze-i
şāħ

Gül-i ümmīdde ne zerrece nükhet
ḳalmış

77. ne:

Gazel 240

Mısra: 14

Soru zamiri.

İster Ġarībi ola sezā-vār ‘afvīña
Ammā ṭaleb ne sūd-ı rızā senden
olmasa

78. ne:

Gazel 283

Mısra: 1

Soru zamiri.

Ḳatl-i ‘āşıkda ne ihmāl ide te’ħır gibi
Ne vişālinde tekāsül ide taḳşır gibi

79. ne:

Gazel 86

Mısra: 12

Soru zamiri.

‘Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifā-
pezīr
Cānā derūn-ı sīnede bilmem ne yāredir

80. ne:

Gazel 102

Mısra: 4

Soru zamiri.

Firāḳında ger eyler āħ ü nālem gūş-ı
eflākı
Henüz ol āfet-i devrān ne miḳdār
oldığım bilmez

81. ne:

Gazel 104

Mısra: 12
Soru zamiri.

Mey-i gül-rengle sākī-i güzelden gayrı
Bu hārābātda bilmem ne günāh
eylemişüz

82. **nedir:-dir**
Gazel 76
Mısra: 7
Soru zamiri.

Zühhād eger şorsa nedir 'aşk sükūt it
Kim bezm-i hamākatda cevābıñ yeri
yoğdur

83. **nedir:-dir**
Gazel 111
Mısra: 7
Soru zamiri.

Didim ol hāl nedir şafha-i rüyuñda
didi
Bir gedādır ki ider der-geh-i sultāna
heves

84. **nedir:-dir**
Gazel 163
Mısra: 10
"Nedir, nasıldır, nasıl bir
şeydir?" anlamlarında soru zamiri.

Eyle güşāde çeşm-i kerem bir kez ey
güzel
Gör künc-i gamda hāli nedir
mübtelālarıñ

85. **nedir:-dir**
Terkib-bend 1
Mısra: 71
"Nedir, nasıldır, nasıl bir
şeydir?" anlamlarında soru zamiri.

Nedir ey serv-i sehī böyle bu etvār
saña
Hep şikāyetdir oğur kumri-i dil-zār
saña

86. **nedir:-dir**
Gazel 237
Mısra: 14
Soru zamiri.

Ġarībī firqat eyyāmı nevā-sāz olur ehl-
i 'aşk
Nedir çıkmaz şadāsı bülbülün gül-
zārdan ayru

87. **nedir:-dir**
Gazel 247
Mısra: 11
Soru zamiri.

Nedir her nāra urmağ kendiñ ey
pevrvāne-i miskīn
Ġarībī teg hayāl-i 'arız-ı cānān mı var
sende

88. **nedir:-dir**
Gazel 9
Mısra: 1
"Ne" soru zamiri.

Sebeb-i qahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vaşşi-nağar
n'oldı saña

89. **nedir:-dir**
Gazel 67
Mısra: 8
"Ne" soru zamiri.

Seni ben mağrem itdim qabza-i dil-gīr-
i cānāna
Yine bilmem nedir qaşdıñ baña ey bī-
vefā hañçer

90. **nedir:-dir**
Gazel 139
Mısra: 4
"Ne" soru zamiri.

Virdiğñ pend deger mi bu qadar derd-
i sere

Bunca mestāne nedir telḥ-i cevāb ey
vā' iz

91. **nedir:-dir**

Gazel 171

Mısra: 9

"Ne" soru zamiri.

Mūcib nedir ey dāver-i Dārā-yı cihān-
gīr
Bī-çāre Ğarībī-i ğazel-ḥ'ānı unuttuñ

92. **nedir:-dir**

Gazel 185

Mısra: 13

"Ne" soru zamiri.

Bilmem bu kadar şekve nedir ḥār-ı
sitemden
Yok gül-şen-i ḥātırda meger bŷy-ı
taḥammŷl

93. **nedir:-dir**

Gazel 266

Mısra: 13

"Ne" soru zamiri.

Nedir ḥāli Ğarībī bilmezim murĝ-ı dil-
i zārīñ
O şŷḥuñ pençe-i şāhīn-i çeşm-i bī-
amānında

94. **nedir:-dir**

Gazel 288

Mısra: 18

"Ne" soru zamiri.

İtme melāmet iş oradan giçdi mā-ḥaşal
Düşdüm Ğarībī 'aşka nedir söyle
çāresi

95. **nedir:-dir**

Terci-bend 2

Mısra: 17

"Ne" soru zamiri.

Nedir ey ḥŷr-likā mihriñi nokşān
itmek

Baĝrımı ḥançer-i bī-dādīñ ile kan
itmek

96. **nedir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: 51

"Ne" soru zamiri.

Yeter ey şŷḥ-ı cefā-pīşe bu āzār nedir
Murĝ-ı dil şaydına bu ṭurre-i ṭarār
nedir

97. **nedir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: 52

"Ne" soru zamiri.

Yeter ey şŷḥ-ı cefā-pīşe bu āzār nedir
Murĝ-ı dil şaydına bu ṭurre-i ṭarār
nedir

98. **nedir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: 53

"Ne" soru zamiri.

Kaşd-ı cāna ol iki ğamze-i ḥŷn-ḥvār
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kāfir-i ğaddār
nedir

99. **nedir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: 54

"Ne" soru zamiri.

Kaşd-ı cāna ol iki ğamze-i ḥŷn-ḥvār
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kāfir-i ğaddār
nedir

100. **nedir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

"Ne" soru zamiri.

Dōneyim başıña bu telḥi-i ğŷftār nedir
Nāz ile meclis-i āĝyāra bu reftār nedir

101. **nedir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: **56**

"Ne" soru zamiri.

Döneyim başına bu telhi-i güftâr nedir
Nâz ile meclis-i agyâra bu refâtâr nedir

102. **nedir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: **57**

"Ne" soru zamiri.

Şormadıñ hâl-i dil-i 'âşık-ı bīmār nedir
Bu tegâfûl ne içün böyle bu eṭvâr nedir

103. **nedir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: **58**

"Ne" soru zamiri.

Şormadıñ hâl-i dil-i 'âşık-ı bīmār nedir
Bu tegâfûl ne içün böyle bu eṭvâr nedir

104. **nedir:-dir**

Gazel 55

Mısra: **2**

"Nedir?" anlamında soru zamiri.

Nigâhıñ bir belâ hâr-ı müjeñden biñ
hatâ artar
Nedir geldikçe ey naḥl-i vefâ sende
cefâ artar

105. **nedir:-dir**

Gazel 259

Mısra: **11**

"Nedir?" anlamında soru zamiri.

Bilmem nedir ey cānâ ḥüsnünde bu
ḥikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aql oldu
perâkende

106. **nedir:-dir**

Gazel 248

Mısra: **11**

Soru zamiri.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir âhenin selâsil-i aḡlâl ayağıma

107. **nedir:-dir**

Gazel 27

Mısra: **18**

Ne, soru zamiri.

Bî-çâre Ğarībī'niñ içer kanını ğamzeñ
Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'âl
it

108. **neler:-ler**

Gazel 281

Mısra: **11**

"Bir çok şey" anlamında soru
zamiri.

Bilmezse neler çekdiğimi vādī-i
ġamda
Ḥün-ı cigerim dīdede fevvâre degil mi

109. **nem:-m**

Muhammes 1

Mısra: **25**

Hangi şey.

Bu miḥnet-ḥâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevâl-i ḥ'ân-ı firḡat inḡıṭâ'-ı cāna
mâ'ildir

ne añla:-

1. **ne añlar:-r**

Gazel 47

Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Anlamaz.

Keyfiyyet-i sâķī ile şahbâyı ne añlar
Ol zâhid-i ḡar vâķıf-ı esrâr degildir

2. **ne añlar:-r**

Gazel 71

Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlamaz.

Ne añlar bülbül-i miskîn fiğân u
nâleden gayrı
Muhabbet şivesin hāmūş olan
pervânelerden şor

ne belâ:

1. **ne belâ:**

Gazel 107

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nasıl büyük bir dert.

Ey Ğarībī ne belâ şivesi var ‘uşşâkıñ
Sevdigim şūh-ı perī-zâdeyi herkes
bilmez

ne bil-:

1. **ne bilsün: -sün**

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Dil-i dīvâne temennâyı ne bilsün
nicedir
Taleb-i vaşl-ı dil-ārâyı ne bilsün
nicedir

2. **ne bilsün: -sün**

Gazel 91

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Dil-i dīvâne temennâyı ne bilsün
nicedir
Taleb-i vaşl-ı dil-ārâyı ne bilsün
nicedir

3. **ne bilsün: -sün**

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Ne bilsin.

Kendi hālinden o bī-çäre degildir āgāh
Şeyh-i keyfiyyet-i şahbâyı ne bilsün
nicedir

4. **ne bilsün: -sün**

Gazel 91

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Bilmeyen dîn ile dünyasını mestâne-
şifat
Hāl-i ser-menzil-i ‘uqbâyı ne bilsün
nicedir

5. **ne bilsün: -sün**

Gazel 91

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Şive-i ‘aşkdan āgāh degildir gönçe
Nâle-i bülbül-i şeydâyı ne bilsün
nicedir

6. **ne bilsün: -sün**

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Bilmez erbâb-ı garaş şehd-i lebiñ
lezzetini
Kâfir enfâs-ı Mesîhâ'yı ne bilsün
nicedir

7. **ne bilsün: -sün**

Gazel 91

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

O perī bī-haber öz kākül-i dil-gürinden
Ser-i ‘aşıkdaki sevdâyı ne bilsün
nicedir

8. **ne bilsün:** -*sün*

Gazel 91

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Nāz ile dāmen-i ‘işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

9. **ne bilsün:** -*sün*

Gazel 157

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Sırr-ı deheniñ ‘āşık-ı dīvāne ne bilsün
Der-bān olamaz şāh ile her şoḥbete
lāyıq

10. **ne bilsün:** -*sün*

Gazel 71

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Ne bilsün kākülün derdin giriftār
olmayan diller
Bu zencīr-i belāyı gerden-i
dīvānelerden şor

11. **ne bilsün:** -*sün*

Gazel 140

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Ne bilsin.

Ne bilsün ḳadr-i güftārın Ğarībī cāhil-i
ḥod-bīn
Olur ehl-i ma‘ārif böyle bir
dürdāneden maḥzūz

12. **ne bilsün:** -*sün*

Gazel 206

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Ne bilsin? (Bilmez, bilemez...).

Seniñ Şīrīni-i vaşlıñ ne bilsün Ḥüsrev-i
devrān
Beni küh-ı belā-yı ‘aşka Ferhād eyle
sultānım

13. **ne bilür:** -*ür*

Gazel 117

Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne bilir!.

Olmayan keyfiyet-i şüret-i ḥāle vākıf
Ne bilür dehrde ne ḳadr ü ne ḳıymet
ḳalmış

14. **ne bilür:** -*ür*

Gazel 264

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Nasıl bilebilir, ne bilsin.

Feyz-i mey-ḥāne-i ‘aşkı ne bilür zāhid-
i ḥuşk
Başka keyfiyyet olur bāde-i pür-
cūşunda

15. **ne bilür:** -*ür*

Gazel 107

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Nereden bilsin, bilmez.

Derd-mendiñ ne bilür ḥālını erbāb-ı
neşāt
Ḥāk-i ḥün-ı ḡama üftādeyi herkes
bilmez

ne bir:

1. **ne bir:**

Gazel 199

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Ohumsuzluk bildiren bağlaç.

Ne bir ḥaber-i vaşl ne bir yār selāmı
Bunca ki niyāz-āver-i peyk-i seḥer
oldum

2. ne bir:**Gazel 199**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Olumsuzluk bildiren bağlaç.

Ne bir haber-i vaşl ne bir yār selāmı
Bunca ki niyāz-āver-i peyk-i seher
oldum

ne bit-:**1. ne biter:-er****Gazel 111**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ne olacağı, neyle sonuçlanacağı
bilinmeyen durumu ifade eden söz.*

Bu kadar seyr-i çemen-zār-ı fenādan
ne biter
Sünbül-i kākül ile kıl haṭ-ı reyḥāna
heves

ne bul-:**1. ne bulduñ:-duñ****Gazel 198**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Eline ne geçti! gibi bir sitem
sözü.*

Ne āyīn-i cefā bulduñ yine ma'müre-i
cānı
Ġuluvv-i leşker-i bī-dāda pā-māl itdiñ
ey zālīm

1. ne bulsun:-sun**Gazel 157**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ne bulsun?.

Bir sāde nigehden dil-i āvāre ne
bulsun
Bir böyle kerem kıl ki ola minnete
lāyık

ne çık-:**1. ne çıkar:-ar****Gazel 27**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ne çıkar, ne olur.*

Şofī ne çıkar saña bu tesbīh-i riyādan
Var meclis-i rindāna biraz kesb-i
kemāl it

ne di-:**1. ne diyerler:-y, -er, -ler****Gazel 75**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne söyler? Ne konuşur?.

Cānā ruḥ-ı rengīniñe bilmem ne
diyerler
Ḥāl ü haṭ-ı müşğīniñe bilmem ne
diyerler

2. ne diyerler: -y, -er, -ler**Gazel 75**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ne söyler? Ne konuşur?.

Cānā ruḥ-ı rengīniñe bilmem ne
diyerler
Ḥāl ü haṭ-ı müşğīniñe bilmem ne
diyerler

3. ne diyerler: -y, -er, -ler**Gazel 75**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne söyler? Ne konuşur?.

Bir kez nazār itse yüziñe ehl-i başiret
Āyā gül-i nesrīniñe bilmem ne diyerler

4. ne diyerler: -y, -er, -ler**Gazel 75**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Ne söyler? Ne konuşur?.

Ey büt saña te'şir idemez nâle-i 'uşşâk
 Böyle dil-i sengîniñe bilmem ne
 diyerler

5. **ne diyerler:** -y, -er, -ler

Gazel 75
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: -
Ne söyler? Ne konuşur?.

Dâğ-ı dilime la'l-i lebiñ oldu nemek-
 püş
 Ol ħande-i şîrîniñe bilmem ne diyerler

6. **ne diyerler:** -y, -er, -ler

Gazel 75
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Ne söyler? Ne konuşur?.

Dirler seni bu ħüsn ile bir âfet-i devrân
 Hîç 'âşık-ı miskîniñe bilmem ne
 diyerler

7. **ne diyerler:** -y, -er, -ler

Gazel 75
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
Ne söyler? Ne konuşur?.

Ĥasretle sefid oldıgıñ ey göz bilürim
 lîk
 Bu girye-i ħünîniñe bilmem ne
 diyerler

8. **ne diyerler:** -y, -er, -ler

Gazel 75
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
Ne söyler? Ne konuşur?.

Eş'arıñ olub cümle pesendide Ĥarîbî
 Bu nazm-ı hoş-âyîniñe bilmem ne
 diyerler

ne fâ'ide:

1. **ne fâ'ide:**

Gazel 16
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Faydasız.

'Ömri yetince şubĥ-ı vişâle ne fâ'ide
 Miĥnet-güzâr-ı mâtem olur şâm-ı
 'andelîb

ne gûne:

1. **ne gûne:**

Gazel 198
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi gûne, zamana.

Ne gûne evc-i ma'nâya Ĥarîbî eylesün
 pervâz
 Ki murğ-ı tab'mı sen bî-per ü bâl itdiñ
 ey zâlim

2. **ne gûne:**

Gazel 271
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi gûne, zamana.

Ĥıyâs it kâkülüñden göñlümüñ ĥâl-i
 perîşânın
 Ne gûne pârelendi tâ sinân-ı şânedan
 giçdi

3. **ne gûne:**

Gazel 278
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: -
Hangi gûne, zamana.

Ne gûne bülbül-i tab'-ı Ĥarîbî nağme-
 ĥ'ân olsun
 Ki gül-zâr-ı cemâliñden begim
 mehcürdur şimdi

4. **ne güne:****Gazel 92**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hangi gün, hangi zaman.*

Hayâl-i gül-şen-i rüyânla görsen
 bülbül-i cânı
 Ne güne müy-yı zülfün gibi pîç ü tâba
 düşmüşdür

5. **ne güne:****Gazel 122**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Hangi gün, hangi zaman.*

Dil ne güne o siyeh-çeşm-i perîden
 giçe kim
 Mülk-i iklim-i cününü aña teslim itmiş

6. **ne güne:****Gazel 135**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ne tür, ne çeşit, nasıl.*

Dâne-i hâliñ görünce cennet-i ruhsârda
 Ey mürüvetsiz ne güne olmasun
 âdem gâlağ

7. **ne güne:****Gazel 226**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ne tür, ne çeşit.

Ne güne secde-gâh olmuş ki hâlî bir
 kadem yer yok
 Ğarîbî ser komuşlar âstân-ı yâra biñ
 yerden

8. **ne güne:****Gazel 237**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nasıl ne çeşit.

Ne güne dil karar eyler vişâl-i yârdan
 ayru
 Cihânda kâm-yâb olmaz semender
 nârdan ayru

ne hâcet:1. **ne hâcet:****Gazel 26**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ne gerek, ne lüzumu var!.*

Bilür olmuşum şikeste künc-i gamda
 zâr u haste
 Ğarîbî o şûh-ı meste derdi söylemek
 ne hâcet

2. **ne hâcet:****Gazel 43**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ne gerek, ne lüzumu var!.*

Ne hâcet âfitâb-ı vaşla şimdi hâne-i dil
 kim
 Şeb-i hicrânîñ ey meh şu'le-i âhımla
 rüşendir

ne hâşıl:1. **ne hâşıl:****Gazel 194**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ne elde edilebilir. Ne çıkar!, Ne olur!.

Faşl-ı bahâr hoşdur dil-dâr u bâde ile
 Bî-dil-ber ü müşelleş gül-zârdan ne
 hâşıl

2. **ne hâşıl:****Gazel 229**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ne elde edilebilir. Ne çıkar!, Ne olur!.

Düſer mestâne gâhî iltifâtũñ ‘aşk-ı zâra
Ne hâşıl kim derûn-ı dâğ-dâra merhem
olmazsın

ne hûd:

1. ne hûd:

Gazel 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrıca, bundan başka.

Sâkî baña ne meclis-i âmâdedir ‘ilâc
Ne hûd neşât-ı sâğar-ı pür-bâdedir
‘ilâc

ne hoş:

1. ne hoş:

Gazel 251

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ne güzel.

Dimişler hem-dem olmaz maţlab-ı
baht-ı siyâh ammâ
Şeb-âsâ zülf-i dil-ber gör ne hoş
düşmüş ola

ne i‘tibâr:

1. ne i‘tibâr:

Gazel 87

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Değer verme! itibar etme!.

Bî-dâğ-ı ‘aşk-ı nâz u niyâza ne i‘tibâr
Bî-fâ’ide bu sûz u güdâza ne i‘tibâr

2. ne i‘tibâr:

Gazel 87

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Değer verme! itibar etme!.

Bî-dâğ-ı ‘aşk-ı nâz u niyâza ne i‘tibâr
Bî-fâ’ide bu sûz u güdâza ne i‘tibâr

3. ne i‘tibâr:

Gazel 87

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Değer verme! itibar etme!.

Hüsn-i haķikate meyl eylesün diliñ
Ey sâde-levh rüy-ı micâza ne i‘tibâr

4. ne i‘tibâr:

Gazel 87

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Değer verme! itibar etme!.

Giçdi zamân-ı revnaķı bâzâr-ı
hüsnünüñ
Şimden gerü bu cilve vü nâza ne
i‘tibâr

5. ne i‘tibâr:

Gazel 87

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Değer verme! itibar etme!.

‘Aşık giçer menâzili pây-ı hayâl ile
Râh-ı talebde şîb ü firâza ne i‘tibâr

6. ne i‘tibâr:

Gazel 87

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Değer verme! itibar etme!.

Giçmez niyâz durmayacak yâre rû-be-
rû

Bî-minnet-i hulûş-ı namâza ne i‘tibâr

7. ne i‘tibâr:

Gazel 87

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Değer verme! itibar etme!.

Hergiz cevâb-ı telh yakışmaz dudağına
Helvâcılar yanında piyâza ne i'tibâr

8. ne i'tibâr:

Gazel 87

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Değer verme! itibar etme!

'Afvı Ğarîbî olmasa der-kâr-ı

cürümüne

Ħâk-i derinde rûy-ı niyâza ne i'tibâr

ne kadar:

1. ne kadar:

Gazel 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne ölçüde.

Ne kadar vâ'r hayât eyleme takşîr-i

du'â

Sîne-i çarha ur ey dil dem-i şemşîr-i

du'â

2. ne kadar:

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ne ölçüde.

Ṭâli'imdir ne kadar cünbiş-i yâd itse

zuhûr

Gerd-i külfetdir olan ĥâk-i derimden

'ârîz

3. ne kadar:

Gazel 139

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her ne kadar.

Bilürim kulzüm-i 'afvı ne kadar olsa

ḥaṭâ

Gelmez ol baħrde mânend-i cenâb ey

vâ'iz

4. ne kadar:

Gazel 191

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar (çok).

Şeb-i hicrân ne kadar bahtı siyâh itse

yine

Gerd-i âyîne-i idrâkden olmaz me'mûl

ne lâyıķ:

1. ne lâyıķ:

Gazel 155

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uygun olan.

Ħüsnine şabâ bulmaz iken râh ne lâyıķ

Zülf-i siyeh ol şüret-i zîbâya şarılmak

ne miķdâr:

1. ne miķdâr:

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne kadar.

Ne miķdâr olsa da yâd-ı ruḥuñ rüşen-
ger-i ḥâṭır

Yine bahtım gibi eyyâm-ı 'işret târdır
sensiz

ne miķdâr eyle-:

1. ne miķdâr eylese:-se

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ne kadar etmek.

Ne miķdâr eylese bî-dâdıñ efvün

eylesün düşmen

Dil-i âyîneye kayd-ı nemedle bir ḥaṭar

gelmez

ne mümkün:**1. ne mümkün:****Gazel 5**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mümkün değil, mümkün mü?

Ben kimim bir rü-siyeh mektüb-ı
a'mālim siyāh
Rū-sefīd olmak ne mümkün olmasa
lütfuñ resā

2. ne mümkün:**Gazel 218**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mümkün değil, mümkün mü?

Halāş olmak ne mümkün cān-ı şemşīr-i
niğāhıñdan
'Aceb bir zālim-i ğaddār u şūh-ı bī-
amānsın sen

3. ne mümkün:**Gazel 234**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mümkün değil, mümkün mü?

Cānā hūlāşa çāre ne mümkün o
fitneden
Kimse esīr-i ğamze-i cellādıñ olmasun

4. ne mümkün:**Gazel 235**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mümkün değil, mümkün mü?

Ne mümkün şu've-i cān kırtula
çengāl-i çeşminden
Meded bir kez niğāha dīde-i şeh-bāz
deprensün

5. ne mümkün:**Muhammes 1**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mümkün değil, mümkün mü?

Haşīr-i ferşi fāriğdir şemīm-i h'āb-ı
rāhatdan
Ne mümkün fark ola üftādesi hāk-i
mezelletden

6. ne mümkün:**Gazel 140**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Mümkün değil.*

Vücūdı perveriş-yāb-ı riyāz-ı huld
iken evvel
Ne mümkün ādem olsun böyle miñnet-
hāneden mañzūz

7. ne mümkündür:-dir**Gazel 119**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mümkün değil.

Ne mümkündür ferāgat eylemek sevdā-
yı zülfünden
Ki dil anda mürūr-ı 'ömr ile tül-i emel
çekmiş

ne müşkil i-:**1. ne müşkil imiş:-miş****Gazel 116**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne zormuş.

Hevā-yı vuşlatıñ ey gönçe-ver ne
müşkil imiş
Belā-yı fırkatıñ ey sīm-ber ne müşkil
emiş

2. ne müşkil imiş: -miş**Gazel 116**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne zormuş.

Görünce meyve-i vaşlıñ vücūdum oldı
‘adem
Nihāl-i baht virince şemer ne müşkil
imiş

3. **ne müşkil imiş: -miş**
Gazel 116
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ne zormuş.

Başar bir āfet-i cāndır başiret
olmayıcak
Çerāğ hāneden olsa bedr ne müşkil
imiş

4. **ne müşkil imiş: -miş**
Gazel 116
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ne zormuş.

Nesīm-i şubhla yetmez kulağına
peygām
Diyār-ı kūyuna yāriñ güzer ne müşkil
imiş

5. **ne müşkil imiş: -miş**
Gazel 116
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ne zormuş.

Ruḥunda zūlf-i muṭavvel ğam itmede
taḥrīr
Ḥaṭında mes’ele-i muḥtaşar ne müşkil
imiş

6. **ne müşkil imiş: -miş**
Gazel 116
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ne zormuş.

Şikār-ı sa‘ve-i cāna nigāhı kāfi iken
Ḥadeng-i ğamzeden ey dil ḥazer ne
müşkil imiş

7. **ne müşkil imiş: -miş**
Gazel 116
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ne zormuş.

O māh-ı evc-i sa‘ādet şabāḥ olur
çıkamaz
Fürüg-ı ḥüsnüne şimdi nazār ne müşkil
imiş

7. **ne müşkil imiş: -miş**
Gazel 116
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Ne zormuş.

Ġarībi ḥasret-i la‘l-i leb ile dil-dārın
Müdām bāde-i ḥūn-ı ciger ne müşkil
imiş

9. **ne müşkil imiş: -miş**
Gazel 116
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ne zormuş.

Hevā-yı vuşlatıñ ey gönçe-ver ne
müşkil imiş
Belā-yı firḳatiñ ey sīm-ber ne müşkil
imiş

ne... ne:

1. **ne... ne:**
Gazel 117
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ne ... ne bağlacı.

Şafḥa-i hesti-i ‘ālemde ne bir naḳş-ı
vefā
Zerrece sīne-i ādemde ne şafvet ḳalmış

2. **ne... ne:**
Gazel 238
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Ne ... ne bağlacı.

Ey şūh-ı vefā-düşmen ne zülf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

3. **ne... ne:**
Gazel 117
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"ne...ne..." bağlacı.

Olmayan keyfiyet-i şüret-i hāle vākıf
Ne bilür dehrde ne qadr ü ne kıymet
kalmış

4. **ne... ne:**
Gazel 120
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
"ne...ne..." bağlacı.

Ne şarf-ı naqd-i cān itdim ne aldım
büse-i la'liñ
Bu gün sevdā-ger-i hüsnüñ efendim
kārdan kalmış

5. **ne... ne:**
Gazel 238
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
"ne...ne..." bağlacı.

Ne la'l-i leb-i rengin ne hāl ü haṭ-ı
müştgin
Ruhsāra gül-i nesrīn hoş-ṭurfe-
çemendir bu

6. **ne... ne:**
Gazel 238
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
"ne...ne..." bağlacı.

Ne hāk-i zer-i ümmīd ne bezm-i Cem
ü Cemşīd

Ne secde-geh-i hūrşīd 'uşşāka vaṭandır
bu

7. **ne... ne:**
Gazel 225
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Ne...ne..." bağlacı; ne de.

Ne kullāb-ı gönül ne bend-i cān perr-i
melāl olsun
Meded pāy-ı hicān-ı 'aqla zülfüñ bir
'ikāl olsun

ne... ne hod:

1. **ne... ne hod:**
Gazel 199
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne... ne de bağlacı.

Ne tākat-i refṭār ne hod kuvvet-i
pervāz
Murğ-ı kefiñ tıflān gibi bī-bāl ü per
oldum

ne söyle-:

1. **ne söyleller: -l, -ler**
Gazel 72
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ne konuşurlar?, ne derler?.

Bu hüsn ü āniña ey şūh-ı bī-pervā ne
söylleller
Hırām-ı qaddiñe ey serv-i hoş ra'nāne
söylleller

2. **ne söyleller: -l, -ler**
Gazel 72
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ne konuşurlar?, ne derler?.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la'l-i
nemek-dāniñ

Bu nāz u naḥvete ey gönçe-i ra'nā ne söyleller

3. **ne söyleller:** -l, -ler

Gazel 72

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ne konuşurlar?, ne derler?.

Ḳomaz çeşm-i güli bir laḥza varsun
ḥ'āba feryādīñ
Saña ey 'andelīb-i herze-gū-rüsvā ne söyleller

4. **ne söyleller:** -l, -ler

Gazel 72

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ne konuşurlar?, ne derler?.

Fiḡān kim her baḳışda içmek ister
ḥūn-ı 'uşşāḳı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlā ne söyleller

5. **ne söyleller:** -l, -ler

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ne konuşurlar?, ne derler?.

Ne maḥbūbuñ ḥayāl-i ḥāli naḳş olmuş
derūnuñda
Bu dāḡ-ı sīnede ey lāle-i ḥamrā ne söyleller

6. **ne söyleller:** -l, -ler

Gazel 72

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ne konuşurlar?, ne derler?.

Ne nāz u 'işveler kim ḳullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafḥa-i rūyuñda ḥattı peydā ne söyleller

7. **ne söyleller:** -l, -ler

Gazel 72

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ne konuşurlar?, ne derler?.

Bu gūne mest rüsvālıḳla şorsa kūy-ı
cānānı
Ġarībī bir benim teg 'āşık-ı şeydā ne söyleller

8. **ne söyleller:** -l, -ler

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne konuşurlar?, ne derler?.

Görenler ḥüsnüñüñ şeydāsını ey Leyli-
i ḥübān
Ne söyleller cünün-ı Ḳays'dan yābāne söyleller

ne sūd:

1. **ne sūd:**

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne fayda, ne çare!.

Dil-fezā-yı ḥüsnün eyler ārzū ammā ne
sūd
'Āşıkā ezhār-ı lütfundan 'alāmet
ḳalmamış

ne tenhā:

1. **ne tenhā:**

Gazel 150

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sadece, yalnız o deḡil.

Ben ne tenhā ser-i kūyunda esīr-i
'aşḳım
Saña ḳurbāna gelür 'āşık-ı nālān şaf
şaf

ne var:**1. ne var:****Gazel 52**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf mı.

Dil ebruvân-ı yâri ne var eylese
mağâm
‘İzz ü vaqâr Kâf’ına ‘Ankâ gelür gider

2. ne var:**Gazel 82**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ne olur ki.

Ne var fahr eylesün hürşîd-i ‘âlem-tâb
ile gerdün
Bizim de mihr ü mâh-efrûz bir
mağbûbumuz vardır

3. ne var:**Gazel 251**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ne olur ki.

Ne var iklîm-i hüsnuñde ger ehl-i küfr
olsam kim
Gelince küfr-i haţtı koymadı bir dîn
İslâm'a

4. ne var:**Gazel 56**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*"Ne olur" anlamına gelen aşırı
istek ve arzu bildiren ısrar sözü.*

Rû-püş olursa bizden o gönçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişâle ‘alâmet degil midir

5. ne var:**Gazel 66**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*"Ne olur" anlamına gelen aşırı
istek ve arzu bildiren ısrar sözü.*

Ŧıfl-ı sirişk-i dîdelerim cüy-ı sînede
Nehr olsa da yürise ne var nehr-i
Vânlı'dır

6. ne var:**Gazel 184**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*"Ne olur" anlamına gelen aşırı
istek ve arzu bildiren ısrar sözü.*

Bir de ne var oğşayarak alsa gönlümi
Sultân teraḥḥum itse gedâya ‘aceb
degil

nebât-ı reng ü bü:**1. nebât-ı reng ü bü:****Gazel 266**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Koku ve renk bitkisi.

Bu bâğ-ı dil-firîb-i ‘âleme aldanma ey
bûlbûl
Nebât-ı reng ü bü yokdur bahârında
ḥazânında

necâset:**1. necâsetin:-in****Gazel 20**

Mısra: 10

Pislik, murdarlık.

İtme ibrâm ile rakîbe niyâz
Kelbin efzûn ider necâsetin âb

necl-i celîlü'l-kadr-i hulq:**1. necl-i celîlü'l-kadr-i hulq:****Tarih 2**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Yaratılışın çok kıymetli soyu.

Didiler kân-ı edeb necl-i celîlü'l-ıqadr-i
hulk
Ya'ni ol şeh-zâde 'âlî-bende-i 'Abdü'l-
hamîd

nedâmet:

1. nedâmet:

Gazel 44

Mısra: 1

Pişmanlık.

'Ahd-i şebâb giçdi nedâmet zamânıdır
'Ömr-i fenâ dükendi nedâmet
zamânıdır

2. nedâmet:

Gazel 44

Mısra: 2

Pişmanlık.

'Ahd-i şebâb giçdi nedâmet zamânıdır
'Ömr-i fenâ dükendi nedâmet
zamânıdır

3. nedâmet:

Gazel 241

Mısra: 2

Pişmanlık.

Esîr-i zulmet-i bahtım sa'âdet senden
olmazsa
Nedâmet eşkine ğarķım 'inâyet senden
olmazsa

neden:

1. neden:

Gazel 11

Mısra: 7

Niçin, hangi sebepten, soru zarfı.

Neden terkîbdir fikr it ne ma'cûn
oldığın aıla

Dil-i ğam-gîni mesrûr eylemekdir
pîşe-i şahbâ

2. neden:

Gazel 281

Mısra: 7

Niçin, hangi sebepten, soru zarfı.

Bî-râhat u bî-h'âb neden şubha dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvâre degil
mi

3. neden:

Gazel 67

Mısra: 6

*"Neden kaynaklanır, hangi
maddeden yapılmıştır?" anlamlarında
soru zarfı.*

Hased hañçer gibi mızrâb-sâr-ı sînede
her dem
Neden kim ol bütûn olmaz miyânından
cüdâ hañçer

4. neden:

Muhammes 3

Mısra: 16

*"Neden kaynaklanır, hangi
maddeden yapılmıştır?" anlamlarında
soru zarfı.*

Bizi hengâm-ı bî-dârîde kâbûs-ı elem
başdı
Neden erzendedir 'uşşâka bilmem
hüsni ebrûsı

nedîm:

1. nedîmüz:-üz

Gazel 100

Mısra: 14

*Sohbet arkadaşı, meclislerde
birlikte bulunulan, sohbet edilen
kimse.*

Gencîne-i dürr-i sühanüz dehre Ğarībī
Manzūme-i güftār-ı muhayyelde
nedimüz

nefes:

1. nefes:

Gazel 80

Mısra: 10

*Akciğerlere hava alıp verme ve
bu yolla alınan verilen hava, soluk.*

Derün-ı sinede peykân-ı müjgâniñ
hayâliyle
Efendim her nefes bir hançer-i bürrâna
dönmüşdür

2. nefes:

Gazel 56

Mısra: 3

Nefes, soluk.

Her bir nefes ki kâfile-i 'ömrdür giçer
Ser-menzil-i beğaya işâret degil midir

nefeslen-:

1. nefeslenür:-ür

Gazel 79

Mısra: 4

Soluklanır, rahatlar.

Her çend 'aşk merhalesinde yorulsa da
Dil câme-ğ'âb-ı vaşla girince
nefeslenür

nefha-i bād-ı selâmet:

1. nefha-i bād-ı selâmetiñ:-iñ

Gazel 159

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doğruluk rüzgarının esintisi.

Bulmaz rehâ sefîne-i cân baħr-ı
cürmden
Tâ esmeyince nefha-i bād-ı selâmetiñ

nef'i:

1. nef'i:

Gazel 98

Mısra: 14

Fayda, menfaat.

Bir cāh için ağıyāra niyāz itme Ğarībī
Nef'ī anı mānend-i ilāh itmege
degmez

nefret eyle-:

1. nefret eyledik:-dik

Gazel 180

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nefret etmek.

Sāķide imtināmı görüb bāde rağmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

nefs-i kāfir:

1. nefs-i kāfir:

Gazel 195

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Merhametsiz nefis.

Yeter sū'-i 'amel ey nefs-i kāfir sen de
inşāf it
Bu gün eyle hāzer yarın peşimān
olmadan evvel

nefs-i ser-keş:

1. nefs-i ser-keş:

Gazel 241

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnatçı nefis.

Baňa bu nefs-i ser-keş reh-zen-i rāh-ı
şerī'atdır
Dalāletden reh-i Hāķķ'a hidāyet
senden olmazsa

nehār:1. **nehārı:-ı****Gazel 54**

Mısra: 14

Gündüz.

Hâtır uşandı sensiz âmed-şüd-i
 nefesden
 Müştâk-ı hâl-i rüyuñ leyl ü nehârı
 n'eyler

nehr:1. **nehr:****Gazel 66**

Mısra: 10

Akarsu, büyük ırmak.

Ṭıfl-ı sirişk-i dîdelerim cüy-ı sînede
 Nehr olsa da yürise ne var nehr-i
 Vānlı'dır

nehr-i nîl ü firāt:1. **nehr-i nîl ü firāt:****Gazel 65**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fırat ve Nil nehri.

Ehl-i derdin dü-çeşm-i giryânın
 Nehr-i Nîl ü Firāt yazmışlar

nehr-i vān:1. **nehr-i vānlı'dır:-lı, -dır****Gazel 66**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Van nehri.

Ṭıfl-ı sirişk-i dîdelerim cüy-ı sînede
 Nehr olsa da yürise ne var nehr-i
 Vānlı'dır

nem:1. **nem:****Muhammes 1**

Mısra: 10

Neyimi...? Hangi varlığını...?

Ġarîbe güşe-i zilletde kimse çäre-sâz
 olmaz
 Bu miḥnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
 benim nem var

2. **nem:****Muhammes 1**

Mısra: 15

Neyim, hangi varlığım?

Bu miḥnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
 benim nem var
 Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
 şeb-nemde

3. **nem:****Muhammes 1**

Mısra: 20

Neyim, hangi varlığım?

Ne bir büy-ı meveddet nüşha-i gül-zār-ı
 'âlemde
 Bu miḥnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
 benim nem var

4. **nem:****Muhammes 1**

Mısra: 5

Neyim, hangi varlığım? (Yok ki anlamı kastedilerek sorulmuştur.).

Bu miḥnet-hâne-i gurbetde hiç bilmem
 benim nem var
 Dil-i âşüfte kim üftâdelikden ser-firâz
 olmaz

5. **nem:****Muhammes 1**

Mısra: 30

Hangi şey.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
hamā' ildir
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

6. nem:

Muhammes 1

Mısra: **35**

Hangi şey.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bī-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekküldür

7. nem:

Muhammes 1

Mısra: **45**

Hangi şey.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

8. nem:

Muhammes 1

Mısra: **40**

Hangi şey.

Efendim zevraḡ-ı cān ğarḡ-ı girdāb-ı
taḡayyüldür
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

nemed:

1. nemed:

Gazel 167

Mısra: **8**

*Bazı tarikatlarda dervişlerin
gösterişten ve süsten kaçınmalarının
ifadesi olarak giydikleri kaba keçe;
yokluğu ve yoksunluğu temsil eden
elbise.*

Dil-berān-ı Mevlevī'ye bir külāh itsem
gerek
Şāhlar derviş olub kılmış nemed
efserleriñ

nemed-i fakr:

1. nemed-i fakr:

Gazel 104

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Yoksulluk keçesi.

Düşümüzde nemed-i fakr degildir bī-
cā
Hüsni tedbīr ile ol şūḡa külāh
eylemişüz

nemek-dān:

1. nemek-dānımız: -ımız

Gazel 208

Mısra: **6**

Tuzluk.

Hū-kerdeyüz bu telhī-i eyyām-ı
miḥnete
Olmuş dehān-ı mār nemek-dānımız
bizim

nemek-püş:

1. nemek-püş:

Gazel 75

Mısra: **7**

Tuz örten.

Dāġ-ı dilime la'l-i lebiñ oldı nemek-
püş
Ol ḡande-i şīrīniñe bilmem ne diyerler

nem-nāk:

1. nem-nāk:

Gazel 101

Mısra: **4**

Nemli, ıslak.

Ġam-ı eyyām-ı firḡatde beden rencür u
cān mehcür
Göñül ġam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkārdir sensiz

ne...ne:1. **ne...ne:****Gazel 176**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne....ne bağlacı.

Bir naħlı ki göz yaşı ile besledim āħır
Ne bergini gördük ü ne bārına irişdik

ne...ne hod:1. **ne...ne hod:****Gazel 117**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*"Ne ... ne/ne hod..." bağlacı; ne
de.*

Çeşm-i süzen gibi ne vüs'at-i meşreb
görinür
Ne hod elde daħı ser-rişte-i şohbet
kalmış

nerd-bān-ı bām-ı kerāmet:1. **nerd-bān-ı bām-ı kerāmet:****Gazel 56**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Keramet dūnyasının merdiveni.

Zāhid eliñde sübħa-i şad-dāne söyle
kim
Bir nerd-bān-ı bām-ı kerāmet degil
midir

nergis:1. **nergis:****Gazel 26**

Mısra: 9

*Sevgilinin baygın ve şehla bakan
gözlerine benzetilen iri papatya
biçiminde sarı bir çiçek.*

Çeşmi nergis-i pür-efsün kaşı nergis
üzre kec nün
Hüsni dil-firib-i Mecnün o nigār-ı
Leylī-şuret

2. **nergise:-e****Gazel 254**

Mısra: 4

*Sevgilinin baygın ve şehla bakan
gözlerine benzetilen iri papatya
biçiminde sarı bir çiçek.*

Dil fedā olsun o çeşm-i siyeh-i şühuna
kim
Nergise ĥande virür cünbiş-i müjgānı
ile

nergis-i bīmār:1. **nergis-i bīmāra:-a****Gazel 7**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hasta nergis. Baygın bakışlı
nergis (göz).*

Mey-i nāz ile şu vir nergis-i bīmāra gel
cānā
Nigāh-ı şüh ile kıl 'ālemi āvāre gel
cānā

2. **nergis-i bīmārdan:-dan****Gazel 120**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hasta nergis. Baygın bakışlı
nergis (göz).*

Bu derd-i ser degil mey neş'esinden ey
dil-i řeydā
Saňa renc-i ĥumār ol nergis-i
bīmārdan kalmış

nergis-i fettān:1. **nergis-i fettānıñdır:-ıñ, -dır****Gazel 51**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gönül ayartan, fitneci göz.

'Aklı yağmaya viren nergis-i
fettānıdır
Bağrımı kan idici nāvek-i müjgānıdır

nergis-i mahmūr-ı şehlä:

1. nergis-i mahmūr-ı şehlädan:-dan

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baygın bakışlı nergis.

Ġamze-i hūn-rīz-i şūhuñ tīg-i cellād-ı
kazā
Çeşm-i mestiñ nergis-i mahmūr-ı
şehlädan lezīz

nergis-i pür-h'āb-ı hayāl:

1. nergis-i pür-h'āb-ı hayāliyle:-i, -y,
-le

Gazel 154

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uykulu nergisin hayali.

Ol iki nergis-i pür-h'āb-ı hayāliyle
gice
Şubha dek şem'-i nümāyān gibi bī-
h'āb olduk

nergis-i şehlä:

1. nergis-i şehlä:

Gazel 72

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzel ve baygın bakışlı göz.

Fiğān kim her bakışda içmek ister
hūn-ı 'uşşākı
Dü-çeşm-i mestiñe ey nergis-i şehlä ne
söyleller

nergis-i sünbül:

1. nergis-i sünbül:

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Sünbül çiçeği.

Gül-şen-i 'arız-ı rengīniñe kırbān
olayım
Nergis-i sünbül ü nesrīniñe kırbān
olayım

nerm it-:

1. nerm itse:-se

Gazel 211

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yumuşatmak.

Dāver-i kişver-i dil yād idemez
miskīnin
N'ola nerm itse biraz āh dil-i sengīnin

neşāt-āmīz-i mātem:

1. neşāt-āmīz-i mātemdir:-dir

Gazel 80

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sevinçle karışık matem.

Neşāt-āmīz-i mātemdir Ġarībī künc-i
ğurbetde
Leb-i pür-ħandesı bir dīde-i giryāna
dönmüşdür

neşāt-bahş:

1. neşāt-bahş:

Gazel 35

Mısra: 9

Sevinç, neşe veren.

Medd-i nigāhı 'ālem-i cāna neşāt-bahş
Tab'-ı dimāğa şerbet-i la'l-i zülālī şūh

neşât-ı bâde-i vasl:

1. neşât-ı bâde-i vaşlıyla: -i, -y, -la
Muhammes 1
 Mısra: 34
 Kelime Tipi: -
Kavuşma içkisinin mutluluğu.

Ne maşşûd üzre bir dem 'işret-i
 eyyâma me'mûrum
 Ne bir lahza neşât-ı bâde-i vaşlıyla
 mesrûrum

neşât-ı bezm-i vahdet:

1. neşât-ı bezm-i vahdetden: -den
Gazel 39
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Birlik meclisinin sevinci.

Şihhat-i dildir neşât-ı bezm-i
 vahdetden murâd
 Râhat-ı cândır hevâ-yı bâğ-ı cennetden
 murâd

neşât-ı bûs-ı la'l:

1. neşât-ı bûs-ı la'liñ: -iñ
Gazel 271
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
*Sevgilinin kırmızı dudağının
 öpücüğünün sevinci.*

Neşât-ı bûs-ı la'liñ biñ leb-i
 peymânedan giçdi
 Budur vechi ki şofî sâkiden mey-
 hânedan giçdi

neşât-ı kaydına düş-:

1. neşât-ı kaydına düşük: -dük
Gazel 173
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Sevince düşmek.

Olduğ esîr bâde vü peymâne görmedik
 Düşdük neşât-ı kaydına mey-hâne
 görmedik

neşât-ı la'l:

1. neşât-ı la'liñ: -iñ, -e
Gazel 73
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
*Sevgilinin kırmızı dudağının
 sevinci.*

Neşât-ı la'liñ keyfiyyet-i peymâne
 söyleller
 Nigâh-ı çeşmiñe bir şive-i mestâne
 söyleller

neşât-ı leb:

1. neşât-ı lebleriñ: -ler, -iñ
Gazel 84
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Dudağının sevinci.

Cânâ neşât-ı lebleriñ sükker midir
 bilmem nedir
 Şahbâ-yı cân-perver midir kevşer
 midir bilmem nedir

neşât-ı nev-bahâr-ı bâde-i hamrâ:

1. neşât-ı nev-bahâr-ı bâde-i
 hamrâdan: -dan
Gazel 178
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: -
Kırmızı şarabın bahar sevinci.

Göñül virdik yine bir 'ârız-ı gül-reng-i
 mey-güne
 Neşât-ı nev-bahâr-ı bâde-i hamrâdan
 el çekdik

neşât-ı sāğar-ı pür-bâde:**1. neşât-ı sāğar-ı pür-bâdedir: -dir****Gazel 30**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap dolu kadehin sevinci.

Sākī baña ne meclis-i âmâdedir 'ilâc
Ne hûd neşât-ı sāğar-ı pür-bâdedir
'ilâc

neşât-ı seng-i etfâl:**1. neşât-ı seng-i etfâli: -i****Gazel 71**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Çocukların attıkları taşların
sevinci.*

Neşât-ı seng-i etfâli dil-i dīvânelerden
şor
Şarâb-ı telh-i zevkin sâkin-i mey-
hânelerden şor

neş'e:**1. neş'e:****Gazel 177**

Mısra: 7

Sevinç, mutluluk.

Bir neş'e için muğbeçeniñ öpdük
ayağın
Bintü'l-'inebiñ 'özr ile dāmānma
düşdük

2. neş'e:**Gazel 50**

Mısra: 3

*Keyif, sevinç, coşku; hafif
sarhoşluk, keyifli olma.*

Koymaz dimāğ-ı bülbül ala neş'e
lezzetin
Gül sāğarın çemende şabâ ser-nigün
ider

3. neş'e:**Gazel 142**

Mısra: 4

*Keyif, sevinç, coşku; hafif
sarhoşluk, keyifli olma.*

Bu mey-kede-i dehrde hîç 'âkıl ider mi
Bir neş'e için sākī-i devrāna tevaqqu'

4. neş'eden: -den**Gazel 174**

Mısra: 12

Neşe, keyif, sevinç.

Harekât-ı revîş-i sâkiye dil virmez idik
Neş'eden hâli idik cām-ı tehî-bâde idik

neş'e-i cām-ı mey-i mestāna:**1. neş'e-i cām-ı mey-i mestāna:****Gazel 57**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sarhoş şarap kadehinin neşesi.

Humâr-ı bâde-i şevkiyle ey sākī
şudâ'im var
Dimāğım neş'e-i cām-ı mey-i mestāna
hasretidir

neş'e-i h'âb:**1. neş'e-i h'âb:****Gazel 144**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uyku neşesi.

Cevher-i âyinede bir birine gelsün mi
Çeşm-i hayret-zededden neş'e-i h'âb
itme tama'

neş'e-i sāğar-ı mey:**1. neş'e-i sāğar-ı mey:****Gazel 85**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin neşesi.

Mest olanlar mey-i la'l-i leb-i cān
 bahşından
 Neş'e-i sāgar-ı mey kāse-i Cem
 bilmezler

neş'e-i sāgar-ı pür-bāde:

1. **neş'e-i sāgar-ı pür-bādeyi:-y, -i**
Gazel 107
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Şarap dolu kadehin neşesi.

Zāhide keşf degil mey-kedeniñ esrārı
 Neş'e-i sāgar-ı pür-bādeyi herkes
 bilmez

neş'e-i ser-şār:

1. **neş'e-i ser-şār:**
Gazel 84
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu mutluluk.

Aldı dil-i dīvānemi bir neş'e-i ser-şār
 ile
 Sākiyy-i sīmīn-ber midir sāgar mıdır
 bilmem nedir

2. **neş'e-i ser-şārda:-da**
Gazel 182
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu mutluluk.

Bilmem 'aceb ne neş'e-i ser-şārda
 uğradıñ
 Ey 'andelīb-i nuṭṭ biraz ebkem
 olmadıñ

nesh ol-:

1. **nesh olmuş:-muş**
Gazel 113
 Mısra: 13
 Kelime Tipi: -
*Hükümünü ortadan kaldırma,
 hükümsüz bırakma.*

Şuḥf-ı İslāmiyyet olmuş nesh çekmiş
 ḥaṭṭ küfr
 Muşhaf-ı rüyında imāndan bir āyet
 kalmamış

2. **nesh olub:-ub**
Gazel 285
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Ortadan kalkmak, silinmek.

Nesh olub āyet-i ḥusni o perī-ruḥsārıñ
 Bir Firengī ḥaṭ ile nüṣṣa-i İncil gibi

nesīm-i āh:

1. **nesīm-i āh:**
Gazel 151
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Āh rüzgârı.

Miṣāl-i şem'-i müheyyā fenāya gitmek
 için
 Nesīm-i āh ile her dem ḥarāb olur
 'āşık

nesīm-i feyż-i devlet:

1. **nesīm-i feyż-i devlet:**
Gazel 274
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Devletin bereket rüzgârı.

Harāb-hāne-i dilde nesīm-i feyz-i
devlet var
Dimişler kim nüzul itmez Hümā
vīrāneden gayrı

nesīm-i feyz-i seher:

1. nesīm-i feyz-i seher:

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Seher bereketinin bolluğu.

Almaz nesīm-i feyz-i seher çeşm-i
h̄'āb-dār
Ol devlet ü sa'ādeti bīdār olan bilür

nesīm-i gül:

1. nesīm-i gül:

Gazel 276

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül, bahar esintisi.

Nesīm-i gül vezān oldı peyām-ı āşinā
geldi
Bu şevk ile dimāğ-ı cāna zevk-i
ictihād geldi

nesīm-i gül-āb-ı şubh:

1. nesīm-i gül-āb-ı şubh:

Gazel 34

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sabahın gül suyunun rüzgarı.

Rīzān idince şīşe-i gerdün vezān olur
Bīdār olan dimāğa nesīm-i gül-āb-ı
şubh

nesīm-i şubh:

1. nesīm-i şubhla:-la

Gazel 116

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sabah rüzgârı.

Nesīm-i şubhla yetmez kulağına
peygām
Diyār-ı kūyuna yāriñ güzer ne müşkil
imiş

2. nesīm-i şubhla:-la

Gazel 189

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sabah rüzgârı.

Nesīm-i şubhla gehvāresi cünbişdedir
ammā
Kıomaz gül h̄'āba varsun nāle-i
bisyāriñ ey bülbül

nesīm-i vaşl:

1. nesīm-i vaşlñ:-iñ

Gazel 215

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın tatlı rüzgârı.

Açmadı gönçe-i bahtımı nesīm-i vaşlñ
Rüz u şeb sen dağı pā-beste-i hicrān
olasın

nesrīn:

1. nesrīn:

Terci-bend 3

Mısra: 21

Bir tür yaban gülü.

Biñ saçları sünbül yüzi gül 'ārızı
nesrīn
Her biri biñ āyīn ile virse dile teksīn

2. nesrīniñe:-iñ, -e

Terkib-bend 1

Mısra: 32

*Hoş kokulu, yabangülü olarak da
bilinen çiçek; hoş kokulu ayva tüyleri
olan sevgili.*

Gül-şen-i 'arız-ı rengîniñe kurbân
olayım
Nergis-i sünbül ü nesrîniñe kurbân
olayım

neşter:

1. **neşter:**

Gazel 84

Mısra: 8

*Cerrahların kesmek ve yarmak
için kullandıkları keskin ve sivri uçlu
ufak bıçak, bisturi.*

Her bir niğâhı bir belâ her gâmzesi bir
fitnedir
Târ-ı müjeñ neşter midir hañçer midir
bilmem nedir

neşter-i faşşâd:

1. **neşter-i faşşâd:**

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hacamat yapan cerrahın neşteri.

Her bir reg-i müjgân dile bir neşter-i
faşşâd
Her bir gâzab-âlûde nigeñ 'ayn-i
hañadır

neşv ü nemâ:

1. **neşv ü nemâ:**

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gelişme, büyüme, tazelik.

Olduñ ey nañl-i emel bād-ı hazân
rencide
Kanı ol neşv ü nemâ hüsn-i şemer
n'oldi saña

2. **neşv ü nemâ:**

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gelişme, büyüme, tazelik.

Bahâr-ı nazma girse hâñır-ı yârân
şevkiñle
Riyâz-ı tañ'ıma biñ fañr ile neşv ü
nemâ artar

nev:

1. **nevlendi:-len, -di**

Muhammes 2

Mısra: 32

Yeni, taze, taravetli.

Şabrım aldıñ 'işve vü nâz ile ey nâzik
beden
Tîr-i müjgâniñla nevlendi yine dâğ-ı
kühen

nevâ:

1. **nevâdan:-dan**

Gazel 235

Mısra: 9

Nağme, âhenk, ses.

Yeter süz-ı muhabbetle nevâdan sîne-i
'uşşâk
Eger kânün-ı dilde nağme-i şehnâz
deprensün

nevâle-i gâm:

1. **nevâle-i gâmdan:-dan**

Gazel 208

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Üzüntü azığı.

Hâlî degil nevâle-i gâmdan dimâgımız
Pürdür gıdâ-yı hañzal ile h'ânımız
bizim

nevâl-h'ân-ı behişt:

1. **nevâl-h'ân-ı behiştinde:-in, -de**

Gazel 95

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Cennetin nasip sofrası.

Hergiz nevāl-h'ān-ı behiştinde lezzetin
Almaz dimāğ-ı zehr-i melāmet-
çeşīdemiz

nevāl-i h'ān-ı firkat:

1. **nevāl-i h'ān-ı firkat:**
Muhammes 1
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Ayrılık sofrasının nasibi.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevāl-i h'ān-ı firkat inḳitā'-ı cāna
mā'ildir

nevāl-i 'izz ü rif'at:

1. **nevāl-i 'izz ü rif'atden:-den**
Muhammes 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Yücelik ve izzetin ihsanı.

Tehīdir kāse-i ğurbet nevāl-i 'izz ü
rif'atden
Leb-ā-lebdir sebūy-ı sāğarı āb-ı
kūdūretten

nevāl-i vaşl:

1. **nevāl-i vaşlını:-ın, -ı**
Gazel 118
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kavuşma nimeti, yiyeceği.

Nevāl-i vaşlını iḥsān bilürdi 'aşıkına
Bu güne lütf velī ḳahrdan 'ibāret imiş

nev-'arūs-ı mihr:

1. **nev-'arūs-ı mihr'i:-i**
Tarih 1
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Güneşin yeni gelini.

Nev-'arūs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e taḫvīl
eyledi
Delv'den şular saçıldı pāyına bī-ittişāl

nevā-sāz:

1. **nevā-sāz:**
Gazel 51
Mısra: 13
Çalgıcı, okuyucu.

Ḥasret-i şehd-i kelāmıñla nevā-sāz
olıcı
Tūṭi-i tab'-ı Ğarībiyy-i ğazel-h'ānıñdır

2. **nevā-sāz:**
Gazel 237
Mısra: 13
Çalgıcı, okuyucu.

Ğarībī firkat eyyāmı nevā-sāz olur ehl-
i 'aşḳ
Nedir çıkmaz şadāsı bülbülün gül-
zārdan ayru

nev-āyin ğazel-i şüh:

1. **nev-āyin ğazel-i şüh:-ı**
Gazel 69
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
En güzel gazelin yeni tarzı.

Hıfz it bu nev-āyin ğazel-i şühī Ğarībī
Dil-ber deheninden ki cevāb-ı
sūhanımdır

nev-âyîn-gâzel-i tâze:

1. nev-âyîn-gâzel-i tâze:

Gazel 242

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Taze gazelin yeni tarzı.

Bu güne nev-âyîn-gâzel-i tâze Ğarîbî
İcâd idegör okuna aḥbâb arasında

nevâziş:

1. nevâziş:

Gazel 114

Mısra: 5

Okşama, gönül alma, iltifat etme.

Âhû-yı dil-i zâde olan bunca nevâziş
Şâhîn-i belâ ile şikâr itmek içinmiş

nev-bahâr:

1. nev-bahâr:

Gazel 149

Mısra: 8

İlkbahar.

Pejmurdelendi sünbüli hem soldı
gülleri
Giçdi zamânı köhnelenüb nev-bahâr
ḥayf

nev-bahâr eyle-:

1. nev-bahâr eyler:-r

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim***İlkbahar haline getirmek.*

Ṭal'atıñ esrâr-ı ğaybı âşikâr eyler baña
Ḥatt-ı müşğîniñ ḥazânı nev-bahâr
eyler baña

nev-bahâr-ı feyz-i en'âmıñla:1. nev-bahâr-ı feyz-i en'âmıñla:-iñ, -
la**Gazel 280**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*En'âm sûresinin feyzinin
ilkbaharı.*

Şâḥ-sâr-ı bâğ-ı ümmîdim varaḥ-rîz
oldı hep
Nev-bahâr-ı feyz-i en'âmıñla reyyân it
beni

nev-bahâr-ı rû-be-ḥazân-ı zamân:

1. nev-bahâr-ı rû-be-ḥazân-ı

zamânda:-da**Gazel 182**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zamanın sonbahara yüz tutmuş
baharı.*

Bu nev-bahâr-ı rû-be-ḥazân-ı zamânda
Bir gün mişâl-i gül açılıb ḥirem
olmadıñ

nev-bahâr-ı rû-be-ḥazân:

1. nev-bahâr-ı rû-be-ḥazânıñ:-iñ

Gazel 256

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sonbahara yüz tutmuş bahar.

Hergiz Ğarîbî bülbül-i dil vâkıf olmadı
Bu nev-bahâr-ı rû-be-ḥazânıñ me'âline

nevbet:

1. nevbet:

Gazel 253

Mısra: 7

Nöbet.

Sen biraz rāhat ol ey şem‘ benimdir
nevbet
Kim beni yakmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

2. **nevbetdir:-dir**
Gazel 132
Mısra: 18
Nöbet.

Oldı erbāb-ı sūhan der-beste-i dükkān-ı
nazm
Ya‘ni kim şimdi Ğarībī saña nevbetdir
ğaraž

3. **nevbetledir:-le, -dir**
Gazel 135
Mısra: 3
Nöbet, sıra, devir.

Āsiyā-yı rüzgārın gerdişi nevbetledir
Sākīyā gezdirmeye bu meclisde cām-ı
Cem ğalaž

nevbetle giç:

1. **nevbetle giçürdik:-ür, -dik**
Gazel 160
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Nöbetle geçirmek.

‘Akrabde görüb hūbların māh-ı
cemālın
Sevdā-yı şeb tadını nevbetle giçürdik

nev-civān:

1. **nev-civānsın:-sın**
Gazel 218
Mısra: 18
Genç delikanlı.

Fiğān-ı āsumān-süz-ı Ğarībī’dir hāzer
lāzım
Efendim tāze vü tersin güzelsin nev-
civānsın sen

nev-civān-ı mevlevi:

1. **nev-civān-ı mevlevi:**
Gazel 32
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Mevlevi’nin yeni yetmesi.

Bir nev-civān-ı Mevlevi şūh-ı külāh-
keç
‘Aklı uçurdu başdan idüb bir nigāh-ı
keç

nev-demide:

1. **nev-demide:**
Terkib-bend 1
Mısra: 33
Yeni yetişmiş, taze

Nev-demide haç-ı müşğiniñe qurbān
olayım
Ol iki çeşm-i cihān-bīniñe qurbān
olayım

nev-güftār:

1. **nev-güftār:**
Gazel 120
Mısra: 13
Yeni söz.

Ğarībī yād-gār olsun bu nev-güftār
‘ālemde
Disünler bu ğazel bir ‘aşıq-ı dil-zārdan
qalmış

nevha-ger:

1. **nevha-gerdir:-dir**
Gazel 265
Mısra: 9
*Mātemle feryat eden, ölü
arkasından ağlayan (kimse).*

Bāğ-ı hayālīñ içre biñ dürlü nevha-
gerdir

Dönmüş ğamiñla göñlüm murğ-ı hezâr
zebâna

nev'le:

1. nev'le:

Terci-bend 3

Mısra: 4

Yenilikle.

Biñ şüh-ı perî-peyker-i ğâret-ger-i
dünyâ
Her birisi biñ nev'le olursa hüveydâ

nev-nihâl-i nahl-i tûbî:

1. nev-nihâl-i nahl-i tûbî:

Gazel 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tuba ağacının taze fidanı.

Nev-nihâl-i nahl-i Tûbî şems-i evc bî-
gurübî
Meh-i âsumân-ı hûbî şeh-i mesned-i
melâhat

nev-rüz u bahâr:

1. nev-rüz u bahârın:-ın

Gazel 137

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nevruz ve bahar mevsimi.

Biz sipihriñ çatı nev-rüz u bahârın
gördük
Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyâm-ı
neşât

nev-zebân:

1. nev-zebân:

Gazel 42

Mısra: 3

Yeni dil.

Debistân-ı ğamiñda tıfl-ı dil bir nev-
zebân olsa
'Ulüm-ı ma'rifetde Hızr'a üstâd
olmadan yegdir

ney-istân-ı müje:

1. ney-istân-ı müjeñden:-ñ, -den

Gazel 70

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kirpik kamışlığı.

Ne şîr-i mestdir çeşmiñ ki âhû-yı dil-i
zârı

Ney-istân-ı müjeñden çıkmadan evvel
şikâr eyler

neyle-:

1. neyler:-r

Gazel 282

Mısra: 8

"Ne yapar, ne yapsın"

anlamlarında bir söz.

Minbere egri bakar mâ'il-i serv-i
kaddiñ

Kaşlarıñ hastesi neyler güzelim
mihrâbı

n'eyle-:

1. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 1

Ne yapar, ne eder.

Dil-dâde-i vişâliñ şubh-ı bahârı n'eyler
Pervâne-i cemâliñ şem' ile nârı n'eyler

2. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 2

Ne yapar, ne eder.

Dil-dâde-i vişâliñ şubh-ı bahârı n'eyler
Pervâne-i cemâliñ şem' ile nârı n'eyler

3. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 4

Ne yapar, ne eder.

Şahrâ-neverd-i 'aşkıñ olmaz qarâra
 t̄alib
 Āvâre-i muh̄abbet şabr u qarârı n'eyler

4. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 6

Ne yapar, ne eder.

İster bir iltifâtıñ halvet-güzîn-i hicriñ
 Kâni' olan vişâle būs-ı kenârı n'eyler

5. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 8

Ne yapar, ne eder.

Her mûy-ı halka-çîni biñ murğ-ı dil
 yatağı
 Şayyâd-ı dâm-ı zülfüñ gayr-i şikârı
 n'eyler

6. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 10

Ne yapar, ne eder.

Maḥmûr-ı câm-ı şevkîñ rüsvâ-yı 'âlem
 olsun
 Mest-i şarâb-ı 'aşkın nâmûs u 'ârı
 n'eyler

7. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 12

Ne yapar, ne eder.

Olduḡda cism-i zârım her kande düşse
 ğam yok
 Cânâ şehîd-i ğamzeñ laḡd ü mezârı
 n'eyler

8. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 16

Ne yapar, ne eder.

Çeşmimde ḡârdır gül ey gül-bün-i
 ḡayâtım
 Ümmîd-vâr-ı ḡüsnüñ seyr-i bahârı
 n'eyler

9. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 14

Ne yapsın, ne etsin.

Ḥâtır uşandı sensiz âmed-şüd-i
 nefesden
 Müştâḡ-ı ḡâl-i rüyuñ leyl ü nehârı
 n'eyler

10. n'eyler: -r

Gazel 54

Mısra: 18

Ne yapsın, ne etsin.

Külfet-serâ-yı câna virme Ğarîbi zîver
 Ş'ol sūmnât-ı fitne naḡş u nigârı
 n'eyler

11. n'eylesün: -sün

Gazel 39

Mısra: 11

Ne yapsın?.

Derd-i 'aşka n'eylesün dermânıñ ey
 miskîn ḡabîb
 Şerbet-i dîdârdır bîmâra şih̄hatden
 murâd

12. n'eylelüm: -y, -elüm

Gazel 240

Mısra: 9

*Çaresizlik anlatan bir fiil,
 neylemek, ne yapmak, ne yapalım?.*

Rûz-ı cezâda n'eylelüm naḡd-i 'afv
 ile
 Kâlâ-yı cürm-i halka bahâ senden
 olmasa

13. **n'eyleyim:** -y, -im

Gazel 141

Mısra: 8

Ne yapayım.

Cezbe-i āb u hevā aldı 'inān-ı şabrımı
N'eyleyim ey baħr-ı lütf ü kân-ı iħsân
el-vedā'

14. **n'eyleyim:** -y, -im

Gazel 186

Mısra: 13

Ne yapayım.

Ġayr-ı yāre mā'il olmaz dil Ġarībī
n'eyleyim
Yoksa her yerde civān-ı sāde-rū eksük
değil

nezāket:

1. **nezāket:**

Gazel 261

Mısra: 8

Naziklik, incelik, zariflik.

Düşme heves-i çāk-i girībān-ı vişāle
Bağ müy-ı miyāna ki nezāket var
içinde

2. **nezāketde:** -de

Gazel 27

Mısra: 11

Naziklik, incelik, zariflik.

Beñzetme nezāketde şaķın müya
miyānın
Bu bir reh-i bārīkdürür ince ħayāl it

nezāketle giç-:

1. **nezāketle giçürdik:** -ür, -dik

Gazel 161

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nezaketle geçirmek.

Derk itmesine kudreti yok çeşm-i
sipihriñ
Vaşf-ı kemerin böyle nezāketle
giçürdik

nezzāre-i hatt:

1. **nezzāre-i hattında:** -im, -da

Gazel 134

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzündeki ayva
tüylerini seyretmek.*

Meger sīm-āb var nezzāre-i hattında ol
şūħuñ
Ki her kim gördi bir kez oldu elbet bī-
ķarār-ı hatt

nezzāre-i ruhsār:

1. **nezzāre-i ruhsārıma:** -im, -a

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzüne bakmak.

Kimdir k'ola nezzāre-i ruhsārıma ķādir
Kim āyine der-mānde-i vech-i
ħasenimdir

2. **nezzāre-i ruhsārıña:** -iñ, -a

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzüne bakmak.

Her müjem bir göz açub nezzāre-i
ruhsārıña
'Āķıbet derdiñle ey bī-rahm giryān
oldı hep

nice:

1. **nice:**

Gazel 133

Mısra: 13

"Nasıl?" anlamında
"imkânsızlığı" ifade eden soru zarfı.

Şeb-i hattında Ğarībī nice bī-dār
olalum
Dīde-i bahtımıza sürme-i h̄āb eyler
hatt

2. nice:

Gazel 254

Mısra: 13

"Nasıl?" anlamında "imkânsızlığı"
ifade eden soru zarfı.

Maraz-ı 'aşka Ğarībī nice mümkün
şihhat
Gelse Loqmān-ı felek üstüne dermānı
ile

3. nice:

Gazel 47

Mısra: 3

Birçok, hayli.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırtına
'āşık
Ey gönçe lebiñ mā'il-i güftār degildir

4. nice:

Gazel 70

Mısra: 9

Birçok, hayli.

O şūhuñ vaşlına 'āşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir'āta nazar kıldıkda 'aksinden
firār eyler

5. nice:

Gazel 214

Mısra: 1

Çok, pek çok.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam
yansun
Girye-i hasret ile dīde-i pür-nem
yansun

6. nice:

Gazel 104

Mısra: 8

Birçok, çok sayıda.

Hasret-i Yūsuf-ı ma'nāya çeh-i
h̄ātırdan
Nice Ya'kübları dīde-be-rāh eylemişüz

7. nice:

Gazel 106

Mısra: 16

*Bir çok, hayli anlamlarını taşıyan
miktar zarfı.*

Kimse bu yolda olmadı rüsvā bizim
gibi
Zencīr-i 'aşka nice giriftārı görmüşüz

8. nice:

Gazel 127

Mısra: 15

*Bir çok, hayli anlamlarını taşıyan
miktar zarfı.*

Ey Ğarībī nice bir zāğ-ı siyāh-ı tab'ım
Ola hasret-zede-i gül-şen-i cāvīd-i
hulūş

9. nice:

Gazel 191

Mısra: 15

*Bir çok, hayli anlamlarını taşıyan
miktar zarfı.*

Sırr-ı 'aşkı nice pinhān ideyim
sīnemde
Hıfz-ı mey şīşe-i şad-çäkden olmaz
me'mül

10. nice:

Terkib-bend 1

Mısra: 81

*"Bir çok, hayli." anlamlarını
taşıyan sıfat.*

Nice bir hürmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim āru-zu-yı vaşl ile giryān olsun

11. **nice:**

Gazel 203

Mısra: 1

Çok, pek çok, birçok.

Ey gönül vaşlına yāriñ nice tedbīr
idelim
Zülfini gerden-i dīvāneye zencīr
idelim

12. **nice:**

Gazel 51

Mısra: 7

*"Nasıl?" anlamında imkansızlık
ifade eden soru zarfı.*

Nice bir tāze hayāt-ı ebedī olmaya kim
Cān şehīd-i nigeḥ-i nergis-i
mestānıdır

13. **nicedir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 1

"Nasıl?" anlamında soru zamiri.

Dil-i dīvāne temennāyı ne bilsün
nicedir
Ṭaleb-i vaşl-ı dil-ārāyı ne bilsün
nicedir

14. **nicedir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 2

"Nasıl?" anlamında soru zamiri.

Dil-i dīvāne temennāyı ne bilsün
nicedir
Ṭaleb-i vaşl-ı dil-ārāyı ne bilsün
nicedir

15. **nicedir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 4

"Nasıl?" anlamında soru zamiri.

Kendi hālinden o bī-çāre degildir āgāh
Şeyḥ-i keyfiyyet-i şahbāyı ne bilsün
nicedir

16. **nicedir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 6

"Nasıl?" anlamında soru zamiri.

Bilmeyen dīn ile dūnyāsını mestāne-
şifat
Ḥāl-i ser-menzil-i 'uqbāyı ne bilsün
nicedir

17. **nicedir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 8

"Nasıl?" anlamında soru zamiri.

Şīve-i 'aşkıdan āgāh degildir gönçe
Nāle-i bülbül-i şeydāyı ne bilsün
nicedir

18. **nicedir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 10

"Nasıl?" anlamında soru zamiri.

Bilmez erbāb-ı ğaraż şehd-i lebiñ
lezzetini
Kāfir enfās-ı Mesīḥā'yı ne bilsün
nicedir

19. **nicedir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 12

"Nasıl?" anlamında soru zamiri.

O perī bī-ḥaber öz kākül-i dil-gīrinden
Ser-i 'aşkıdaki sevdāyı ne bilsün
nicedir

20. **nicedir:-dir**

Gazel 91

Mısra: 14

"Nasıl?" anlamında soru zamiri.

Nāz ile dāmen-i 'işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

nice bir:

1. nice bir:

Gazel 283

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ne vakta kadar, daha ne kadar.

Dil-i zārīñ nice bir cānı var āzād ola
kim
Şir-i ser-bestedir ol kāküle zencir gibi

2. nice bir:

Gazel 249

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne vakte kadar.

Nice bir ḥasret-i vaşlñ çekelüm
gamcasına
Düşelüm gūşe-i hicrānına
mātemcesine

3. nice bir:

Gazel 233

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir gūşe-i ğurbetde ḳalub bülbul-i
dil
Yād-ı gül-deste-i cem'iyet-i aḥbāb
itsün

4. nice bir:

Gazel 233

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Ey gül-i bāğ-ı vefā eyle mürüvvet nice
bir

Ḥasret-i la'l-i lebiñ dīdemi bī-ḥ'āb
itsün

5. nice bir:

Gazel 233

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir pençe-i ğam mey-kede-i
firḳatde
Yüregim ḳanını ḥasretle mey-i nāb
itsün

6. nice bir:

Gazel 204

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir ḥasret ile nāle vü āh
eyleyelim
Āh ile āyine-i çarḫı siyāh eyleyelim

7. nice bir:

Gazel 233

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir dāğ-ı firāḳıñ beni bī-tāb itsün
Girye-i 'aşḳ gözüm yaşını seyl-āb
itsün

8. nice bir:

Gazel 237

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nasıl.

Nice bir şu'be ile 'andelīb-āsā bu
firḳatde
'Aceb mi nağme-ḥ'ān olsam gül-i
ruḥsārdan ayru

nice dem:**1. nice dem:****Gazel 275**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Uzun zamandan beri.

Ġarībī nice dem girdāb-ı fikre ğavṭa-
ḥ̄ār oldum

Bu ğüne bir ğüher tā ḳulzüm-i
ğüftārdan geldi

nice mümkün:**1. nice mümkün:****Gazel 158**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Mümkün mü ?*

Ey Ġarībī nice mümkün k'olasın
maḥrem-i yār
Pāk-i dil pāk-i dehen pāk-i zebān
olmayacak

n' için:**1. n' için:****Gazel 198**

Mısra: 4

Niçin, neden.

Ḳatı leb-teşnedir āb-ı dem-i şemşiriñe
cānım

N' için bir nice ğün ḳatlimde ihmāl
itdiñ ey zālīm

nidā:**1. nidā:****Gazel 94**

Mısra: 5

Çağırma, ses etme.

Nidā geldi ki ey ṭab'-ı deniyy ü 'aḳl-ı
lā-yefhem

Bu sırrın nüktesin taḥḳīḳ iden ḥāṭır-
figār olmaz

n'id-:**1. n'ideyim:-e, -y, -im****Gazel 185**

Mısra: 8

Ne edeyim, ne yapayım.

Çoḳ ma'reke-i 'aşḳda cevriñle
dutuşdum
Şandı n'ideyim pençe-i bāzū-yı
taḥammül

2. n'idem:-em**Gazel 99**

Mısra: 10

Ne edeyim, ne yapayım.

Virürdim bir peyām-ı vaşla naḳd-i
cānımı ammā
N'idem keyfiyyet-i aḥvāl-i cānāndan
ḥaber gelmez

nigāh:**1. nigāh:****Gazel 88**

Mısra: 8

Bakış, nazar.

Ser-i kūyunda esīr itdiği üftādeleri
Bir nigāh ile ser-efrāz idecek ğünlerdir

2. nigāh:**Terkib-bend 1**

Mısra: 50

Bakış, nazar.

Ġül ğörüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise

Ḳāmetim şınsın eger serve nigāh itdim
ise

3. nigāh:**Gazel 210**

Mısra: 8

Bakış, nazar.

Fezā-yı ‘aşkda bir şūh-ı bī-rahme esīr
oldum
Nigāh u ğamze tīġıyla keser baġrım
döker kanım

4. **nigāha:-a**
Gazel 224
Mısra: 1
Bakış, nazar.

Mebādā gerden-i tīġ u nigāha bir vebāl
olsun
Şaķınmam yoksa tīġiñden saña kanım
helāl olsun

5. **nigāha:-a**
Gazel 235
Mısra: 8
Bakış, nazar.

Ne mümkin şu‘ve-i cān kırtula
çengāl-i çeşminden
Meded bir kez nigāha dīde-i şeh-bāz
deprensün

6. **nigāha:-a**
Gazel 222
Mısra: 5
Bakış, nazar.

Nigāha dīde-bāz itme ki ğamzeñ kās-
ı cān eyler
Meded şemşīr-i cellādīñ hemīşe der-
niyām olsun

7. **nigāhi:-ı**
Gazel 116
Mısra: 11
Bakış, nazar.

Şikār-ı sa‘ve-i cāna nigāhi kāfī iken
Ĥadeng-i ğamzeden ey dil hāzer ne
mūşkil imiş

8. **nigāhi:-ı**
Gazel 84

Mısra: 7
Bakma, bakış.

Her bir nigāhı bir belā her ğamzesi bir
fitnedir
Tār-ı müjeñ neşter midir hānçer midir
bilmem nedir

9. **nigāhiñ:- iñ**
Gazel 55
Mısra: 1
Bakış, nazar.

Nigāhiñ bir belā hār-ı müjeñden biñ
haṭā artar
Nedir geldikçe ey naḥl-i vefā senden
cefā artar

10. **nigāhiñ:- iñ**
Tarih 2
Mısra: 10
Bakış, nazar.

Böyle eyyām-ı neşāt-engīzden şordum
haber
Hem şafāsından nigāhiñ rüşen olsun tā
medīd

11. **nigāhiñ:-iñ**
Gazel 247
Mısra: 5
Bakma, bakış.

Amān bilmez nigāhiñ içmek ister hūn-
ı ‘uşşākı
Meger kim pādişāh-ı ‘aşkdan fermān
mı var sende

12. **nigāhiñ:-iñ**
Terci-bend 2
Mısra: 5
Bakma, bakış.

Ġazab-ālūde nigāhiñ kılagör lūṭfa
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulḥa
cedel

nigāh eyle-:1. **nigāh eylemişüz:-miş, -üz****Gazel 104**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Naqd-i cān vaşlıña birazca bahadır
güzelim
Bu metā‘a katı diğkhatle nigāh
eylemişüz

2. **nigāh eyleyelim:-y, -elim****Gazel 204**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Tāb-ı nezzāre-i ruhsāresi yokdur
başarıñ
Hüsüne çeşm-i başiretle nigāh
eyleyelim

nigāh it-:1. **nigāh itdiñ:-diñ****Gazel 284**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bakmak.

İtdiñ rübüde ‘aqlımı benim nigāh ile
Güyā esīr-i pençe-i h‘āb eylediñ beni

2. **nigāh itmege:-meg, -e****Gazel 98**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakmak.

Yok merhāmeti muğbeçe-i bāde-
fürüşuñ
Ruhsārına diğkhatle nigāh itmege
degmez

nigāh-ı cān-sitān:1. **nigāh-ı cān-sitānından:-ın, -dan****Gazel 165**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Can alıcı (güzelin) bakışı.

Esīr-i pençe-i ‘aşkıñ şakınmaz tīg-i
cevrinden
Nigāh-ı cān-sitānından dil-i ‘uşşāka
hançer çek

nigāh-ı çeşm-i mest:1. **nigāh-ı çeşm-i mestiñ:-iñ****Gazel 279**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sarhoş gözün bakışı.

Nigāh-ı çeşm-i mestiñ hasretiñden ey
perī-peyker
Yine bāğ içre çeşm-i nergisi h‘āb-ı
‘adem başdı

nigāh-ı çeşm-i şüh:1. **nigāh-ı çeşm-i şühı:-ı****Gazel 274**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cilveli gözün bakışı.

Nigāh-ı çeşm-i şühı düşse bir kez
şahn-ı gül-zāra
Has u hārı görünmez cilve-i
mestāneden gayrı

nigāh-ı çeşm-i şüh:1. **nigāh-ı çeşm-i şühuñdan:-uñ, -dan****Gazel 12**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şuh bakışlı göz.

Şikâr-ı şa' ve-i cāna nigāh-ı çeşm-i şūhuñdan
Beyābān-ı muhabbetde iki şeh-bāz olur peydā

nigāh-ı çeşm:

1. **nigāh-ı çeşmiñe:** -iñ, -e

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözün bakış (sevgilinin).

Neşāt-ı la'liñe keyfiyyet-i peymāne söyleller
Nigāh-ı çeşmiñe bir şive-i mestāne söyleller

nigāh-ı kahr:

1. **nigāh-ı kahrını:** -in, -i

Gazel 263

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Kahreden bakış.

Kesmez nigāh-ı kahrını bir dem
Ġarībi'den
Bī-çāreniñ irişdi buçaķ üstüñānına

nigāh-ı kec:

1. **nigāh-ı kec:**

Gazel 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eğri bakış, ters bakış.

Bir nev-civān-ı Mevlevi şūh-ı külāh-kec
'Aklı uçurdu başdan idüb bir nigāh-ı kec

nigāh-ı kerem:

1. **nigāh-ı kerem:**

Gazel 82

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kerem bakışlı.

Gül-āb olur nigāh-ı kerem ile berg-i gül-rūyı
Ġayādan nāz-perver bir büt-i maḥcūbumuz vardır

nigāh-ı merhamet:

1. **nigāh-ı merḥametiñ:** -iñ

Gazel 221

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Acıma bakış.

İtme nigāh-ı merḥametiñ bendeden dirīğ
Şehden gedāya lütf ü 'atā olmaz olmasun

2. **nigāh-ı merḥametiñ:** -iñ

Gazel 234

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Merhamet bakış.

Çün yok nigāh-ı merḥametiñ bārī sīnemiz
Koy bī-naşīb-i nāvek-i bī-dādīñ olmasun

nigāh-ı nīm-i nāz-ı nergis:

1. **nigāh-ı nīm-i nāz-ı nergisiñ:** -iñ

Gazel 218

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nazlı nergisin yarım bakış.

Nigāh-ı nīm-i nāz-ı nergisiñ şūr-efgen-i 'ālem
Belāsın nāzenīnim fitne-i āḥir zamānsın sen

nigāh-ı şūh:**1. nigāh-ı şūh:****Gazel 7**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli bakış.

Mey-i nāz ile şu vir nergis-i bīmāra gel
cānā

Nigāh-ı şūh ile kıll 'ālemi āvāre gel
cānā

nigāh-ı şūh-ı şeh-bāz ol-:**1. nigāh-ı şūh-ı şeh-bāz oldı:-dı****Gazel 26**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) cilveli bakışının avı**olmak.*

Leb-i la'li gönçe-i nāz kadi serv-i
cilve-perdāz

O nigāh-ı şūh-ı şeh-bāz oldı mest-i
cām-ı naḥvet

2. nigāh-ı şūh-ı şeh-bāz oldı:-dı**Gazel 26**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) cilveli bakışının avı**olmak.*

Leb-i la'li gönçe-i nāz kadi serv-i
cilve-perdāz

O nigāh-ı şūh-ı şeh-bāz oldı mest-i
cām-ı naḥvet

nigār-ı leylī-şüret:**1. nigār-ı leylī-şüret:****Gazel 26**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Leyla'ya benzeyen güzel.

Çeşmi nergis-i pür-efsün kaşı nergis
üzre kec nün

Hüsni dil-firib-i Mecnün o nigār-ı

Leylī-şüret

nigeh:**1. nigeh:****Gazel 41**

Mısra: 8

Bakış.

Her bir reg-i müjgān dile bir neşter-i
faşşād

Her bir gāzab-ālūde nigeh 'ayn-i
ḥatādır

2. nigeh:**Gazel 110**

Mısra: 7

Bakış.

Her nigeh başına biñ 'āşıkı kurbān
eyler

Fitne-i nergis-i mestānını bilmez
degilüz

3. nigehde:-de**Gazel 156**

Mısra: 5

Bakış, nazar.

Her bir nigehde başka gāzab gösterür
gözün

Zālim saña muḥabbet idüb kāfir
olmadık

4. nigeh:-e**Gazel 264**

Mısra: 18

Bakış, nazar.

Ey Ğarībī virelüm ḥüsüne ārāyiş-i
nāz

Nigehde cān mı kalur 'āşık-ı med-
hüşunda

5. nighiñ:- iñ**Terkib-bend 1**

Mısra: 6

Bakış, nazar.

Sūziş-i dāğ-ı muḥabbet cigerim hūn
itdi

Nighiñ 'āşıkā cān virmegi ḵānūn itdi

6. nighden:-den**Gazel 157**

Mısra: 9

Bakış, bakma.

Bir sāde nighden dil-i āvāre ne
bulsun

Bir böyle kerem kııl ki ola minnete
lāyık

nigh-bān:**1. nigh-bānım:-ım****Gazel 260**

Mısra: 10

Gözcü, bekçi.

Çengāl-i 'uḵāb-ı felege şayd olamam
ger

Tevfıḵ-i Ḥudāvendı nigh-bānım
olursa

nigh-endāhte-i ni' met-i elvān ol-:**1. nigh-endāhte-i ni' met-i elvān****olmaz:-maz****Gazel 23**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Atılan nazarların çeşit çeşit
nimetleri olmak.*

Olmaz nigh-endāhte-i ni' met-i elvān

Her kim ki olur rīze-ḥor-ı h'ān-ı
ḵanā'at

nigh-i fitne:**1. nigh-i fitnesi:-si****Gazel 112**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Fitne bakış.

Ḵıldı göñlüm yine bir āfet-i devrāna
heves

Ki ider her nigh-i fitnesi biñ cāna
heves

nigh-i merhamet:**1. nigh-i merḥamet:****Gazel 144**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Merhamet bakışı.

Gözlerinden nigh-i merḥamet olmaz
ma'mūl

Rind-i mey-ḥāneden āyīn-i şevāb itme
ḵama'

nigh-i mest:**1. nigh-i mestine:-in, -e****Gazel 209**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sarhoş bakış, -sevgilinin baygın
yan bakışı-.*

Var imiş ḵaşdı meger 'āşıkā bilmezlik
idüb

Ġalaḵ itdim nigh-i mestine fırsat
virdim

nigerān:**1. nigerāndır:-dır****Gazel 150**

Mısra: 10

Bakıcı, bakakalan, seyreden.

Hazer it pāy-ı taleb çıkmaya
dāmānından
Nigerandır yoluña hār-ı muğaylān şaf
şaf

nigîn:

1. **nigînde:-in, -de**

Gazel 197

Mısra: 8

Yüzük.

Yeri var seng-i 'aķık olsa güherden
maķbūl
Hūblar ismi nigînde edādır hātem

nigîn-ves:

1. **nigîn-ves:**

Gazel 207

Mısra: 13

Yüzük gibi.

Gördi hezār raħne dilinde nigîn-ves
Her kim Ğaribi eyledi beyne'l-enām
nām

nigūn it-:

1. **nigūn itdiñ:-diñ**

Gazel 169

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baş aşağı etmek, alt üst etmek.

'İşret-geh-i zamāneye geldik sürür
içün
Cāy-ı neşāt-ı baħtı nigūn itdiñ ey felek

nihāl:

1. **nihāle:-e**

Gazel 62

Mısra: 5

Ağaç, fidan.

Şarıлмақ her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā

Ķad-i mevzūn-ı dil-ber gibi 'āşık bir
dıraħt ister

2. **nihālim:-im**

Terci-bend 1

Mısra: 57

Fidan

Ey gül-şen-i āmāle biten tāze nihālim
V'ey şevķ-i ruħiñ şem'-i şeb-istān-ı
hayālim

3. **nihālinde:-in, -de**

Gazel 53

Mısra: 5

Fidan.

Nihālinde turunc-ı nīme-resdir
ğabğab-ı Yūsuf
O bāğıñ kim anı sīr-āb ider çāh-ı zekān
dirler

nihāl-i bāğ-ı vaşl-ı hūb-rū:

1. **nihāl-i bāğ-ı vaşl-ı hūb-rūdan:-
dan**

Gazel 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Güzel yüzlü (sevgiliye) kavuşma
bahçesinin fidanı.*

Riyāz-ı hūsnüne şu cūy-ı naħvetden
olur cārī
Nihāl-i bāğ-ı vaşl-ı hūb-rūdan nāz olur
peydā

nihāl-i baħt:

1. **nihāl-i baħt:**

Gazel 116

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Talih fidanı.

Görünce meyve-i vaşlıñ vücūdum oldı
'adem

Nihāl-i baht virince şemer ne müşkil
imiş

nihāl-i emel:

1. **nihāl-i emelim:** -im

Gazel 277

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Umut fidanı.

Cüy-ı ihsānıñ ümīdiyle nihāl-i emelim
Hāke düşmüş gibi bī-berg ü nevādır
şimdi

nihāl-i kadd:

1. **nihāl-i kaddimi:** -im, -i

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fidan boylu.

Nihāl-i kaddimi bükdi mişāl-i hālka-i
hātem
Bu şeb peyk-i hayāl-i kāmēt-i
şimşāddan feryād

nihāl-i kāmēt:

1. **nihāl-i kāmetim:** -im

Gazel 276

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Düzgün, güzel boy.

Nihāl-i kāmetim gamla varak-rīz-i
hazān iken
Bahār-ı 'ömri reyyān itmege ebr-i 'atā
geldi

2. **nihāl-i kāmetiñ:** -iñ

Gazel 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Fidan boylu.

Ey şūh-ı bī-pervā seniñ ra' nā nihāl-i
kāmetiñ
Serv-i cefā-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

3. **nihāl-i kāmetinde:** -in, -de

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fidan boylu.

Nihāl-i kāmetinde hüs-n-i rüy-ı dil-
firibiñ gör
Anıñ gönçe açılmış nāz ile bir gül
budağında

4. **nihāl-i kāmetiñden:** -in, -den

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fidan boylu.

Nihāl-i kāmetiñden ayru ey serv-i
hırāmānım
Gözümde servler şimşādlar şu'bāna
dönmüşdür

nihāl-i şem':

1. **nihāl-i şem'e:** -e

Gazel 210

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mum fidanı.

Eritdi kaddimi 'aşkıñ yolunda girye-i
hasret
Nihāl-i şem'e döndi firkatden cism-i
süzānım

nihāl-i serv-i şimşād:

1. **nihāl-i serv-i şimşadı:** -ı

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Şimşir ağacı gibi olan güzel
boylu servi (sevgili).*

Nihāl-i serv-i şimşadı çemenden der-
kenār eyle
Bu kıadd-i dil-firîbîñle biraz reftāra gel
cānā

nihān:

1. **nihān:**

Gazel 262

Mısra: 9

Gizlemek, saklamak.

Būs-ı leb-i cānāna nihān nā' il olursan
Ol hāleti cismiñde olan cānāna
tuyurma

2. **nihān:**

Gazel 10

Mısra: 2

Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış.

Var bir sözüm ben anı hemān söylerim
saña
Ey mest-i nāz lîk nihān söylerim saña

3. **nihān:**

Gazel 197

Mısra: 4

*Gizlenmiş, saklı. Bilinmeyen,
görünmeyen, seçilemeyen. Giz, sır.*

Karalansa n'ola ger rüy-ı nigîn her
sā'at
Āri zulmetde nihān 'ayn-ı beķādır
hātem

4. **nihānsın:-sın**

Gazel 218

Mısra: 1

Saklı, gizli.

Değil bir dem dil-i pür-inkisārımdan
nihānsın sen
Ten-i efsürde-i 'uşşāka bir rüh-ı
revānsın sen

nihān dut:-

1. **nihān dut:**

Gazel 187

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saklamak, gizlemek.

Gözet maħallini sırırñ nihān dut ey
'āşık
Güşād-ı perde-i rāz itmeniñ zamānı
değil

nihān it:-

1. **nihān itmek:-mek**

Gazel 203

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gizlemek, saklamak.

Kumrılar tavķ-ı ğamiñ hāke nihān
itmek için
Şüret-i serv-i ķadiñ bāğda taħrîr idelim

nihāyet:

1. **nihāyet:**

Gazel 44

Mısra: 6

Sonunda.

Bey'-i şirā-yı sevķ-ı nefesde olursa
fîkr
Āħir metā'-ı cāna nihāyet zamānıdır

nikāb:

1. **niķāb:**

Gazel 31

Mısra: 4

Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.

Sevād-ı çeşm-i bülbül dāde-i Ya'ķüb'a
dönmüşdür
Yüzüñden aç niķāb ey Yūsuf-ı gül
pîrehenden ğiç

2. **niḳābın:-ın****Gazel 275**

Mısra: 9

Yüz örtüsü, peçe.

Yüzünden şāhid-i gül-bün niḳābın açdı
ey bülbül
Nüvīd-i vaşl ile peyk-i şabā gül-zārdan
geldi

niḳāb çek-:1. **niḳāb çekdi:-di****Gazel 20**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Örtü çekmek, örtmek.

Oldı ḥādīs yine seḫāyib-i ḡam
Şuret-i āfitāba çekdi niḳāb

niḳāb-ı ḥüsn-i pür-tāb:1. **niḳāb-ı ḥüsn-i pür-tābıñ:-ıñ****Gazel 226**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ateşle dolu güzelin örtüsü.

Niḳāb-ı ḥüsn-i pür-tābıñ açılmış görse
‘uşşākıñ
Urur pervāne-veş cān şu‘le-i ruḫsāra
biñ yerden

ni‘met:1. **ni‘mete:-e****Gazel 157**

Mısra: 2

İyilik, lütuf, ihsan, bahşiş.

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni‘mete lāyık

ni‘met vir-:1. **ni‘met virdim:-di, -m****Gazel 209**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Lutuf eseri olan iyilik, ihsan,
bağış.*

Āh şad-ḫayf seg-i nefsimе ni‘met
virdim
Düşmen-i cān olacak kāfire nuşret
virdim

nīm-i nigāh:1. **nīm-i nigāha:-a****Gazel 67**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yarım bakış.

Ġarāz cān ise bir nīm-i nigāha eylesün
fermān
Meded ‘uşşāka karşı çekmesün ol dil-
rübā ḫançer

2. **nīm-i nigāhı:-ı****Gazel 53**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yarım bakış.

Olur nīm-i nigāhı cilve-rīz-i ‘ālem-i
vahşet
Dü-çeşm-i pür-füsün-ı yāda āhū-yı
Ḥoten dirlер

3. **nīm-i nigeḫi:-i****Gazel 41**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yan bakış.

Ol gönçe-dehen kim yüzi gül-zār-ı
beḳādır
Nīm-i nigeḫi ‘āşıka şemşir-i ḳazādır

nīm-nigāh:1. **nīm-nigāha:-a****Gazel 111**

Mısra: 9
Göz ucuyla bakma; yan bakış.

‘Âşıkîñ tākati yok nīm-nigāha nāza
El-amān eylesün ğamzeleriñ kana
heves

nīrūy-ı taħammül yok:

1. nīrūy-ı taħammül yok:

Gazel 185
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Güce taħammül yok.

Yok zerrece meydān-ı muħabbetde o
şūhūñ
Tīr-i elemin çekmege nīrūy-ı
taħammül

nişān:

1. nişān:

Muhammes 2
Mısra: 3
İz, işaret, belirti.

Çehre-i zerdim virür dāğ-ı
derūnumdan nişān
Kāse-i çeşmim töludur hūn-ı dilden
her zamān

2. nişānlıdır:-lı, -dır

Gazel 66
Mısra: 3
İz, işaret, belirti.

Serv-i nihāl-i qaddi kıyāmet nişānlıdır
Reftāra gelse nāz ile āfet devānlıdır

nişān yok:

1. nişān yok:

Gazel 167
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
İz, alâmet yok.

İnbisāt-ı devr-i hüsnuñde bulunmaz
hāl ü haṭṭ
Maṭla‘ından bir nişān yok çarḥda
aḥterleriñ

nişāne:

1. nişāne:

Gazel 265
Mısra: 12
Hedef, nişangâh.

Ey dil şakın dolaşma müjgān-ı şūḥ-ı
yāre
Cān figārîñ itme tīr-i ğama nişāne

nişār eyle-:

1. nişār eyledi:-di

Gazel 190
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Saçmak, feda etmek.

Bir kuşca olan cānını şevkle Ğarībī
Meydān-ı muħabbetde nişār eyledi
būlbūl

nişār it-:

1. nişār itmek:-mek

Gazel 114
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Saçmak; feda etmek.

Hep itdigi ‘izzet beni h‘ār itmek
içünmiş
Genc-i dili aġyāra nişār itmek içünmiş

2. nişār itmek: -mek

Gazel 114
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Saçmak; feda etmek.

Ben daḥı meger şakladığım gevher-i
eşki

Bir şūh-ı sitem-kāra nişār itmek
içünmiş

nişār ol-:

1. **nişār olmaz:-maz**

Gazel 94

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Saçılmaz, serpilmez.

Şalur rüy-ı zemîne pençe-i bāzū-yı
reddile

Anıñ hāk-i sitemden gayrı başına nişār
olmaz

nisbet:

1. **nisbet:**

Gazel 99

Mısra: 17

*"Kıyaslama, karşılaştırma"
amacıyla kullanılmıştır.*

Ġarībī sūziş-i dāğ-ı muḥabbet nārına
nisbet

Dimişler āteş-i nūr-ı tecellā bir şerer
gelmez

nisbeti var:

1. **nisbeti var:**

Gazel 33

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İlgisi, bağı olma.

Qatı çok nisbeti var çeşmi ḥumār-ı
yāre

Yeri var eylese ger cünbiş-i mestāne
kadeḥ

nîş-i müjgān:

1. **nîş-i müjgānıñ:-ıñ**

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kirpik oku.

Raḥne şaldı ten-i efkārıma tūğ-i

ğamzeñ

Nîş-i müjgānıñ ider kan cigerimden
'ārız

nîşter-i hār:

1. **nîşter-i hārı:-ı**

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Diken neşteri.

Devr-i ruḥunda tāze ḥaṭ-ı yāri

görmüşüz

Gül dāmeninde nîşter-i hārı görmüşüz

n'it-:

1. **n'itdim:-dim**

Gazel 181

Mısra: 9

Ne yapnak, ne etmek.

N'itdim saña kim dāne gibi cism-i

nizārı

Ṭāḥüne-i gerdün-ı bed-encāma

düşürdüñ

2. **n'itdim: -dim**

Gazel 169

Mısra: 1

Ne yaptım?.

N'itdim saña ki bağrımı ḥün itdiñ ey

felek

Süz-ı nihānı perde-birün itdiñ ey felek

3. **n'itsün:-sün**

Gazel 226

Mısra: 2

Ne etsin, ne yapsın?.

Deger tır-i müjeñ cānā ten-i bīmāra

biñ yerden

Tabīb-i ‘aql n’itsün kim olinca yâre biñ
yerden

niyâz:

1. **niyâz:**

Gazel 87

Mısra: 9

*Bir dileğin yerine getirilmesi için
yalvarma, yakarma, ricâ.*

Giçmez niyâz durmayacak yâre rû-be-
rû
Bî-minnet-i hülûş-ı namâza ne i‘tibâr

2. **niyâz:**

Terkib-bend 1

Mısra: 44

*Bir dileğin yerine getirilmesi için
yalvarma, yakarma, ricâ.*

Didiler dil-ber-i tannâz-ı hoş-âyende
saña
Ne niyâz ide gerek ‘âşık-ı şermende
saña

3. **niyâza:-a**

Gazel 279

Mısra: 2

Yalvarış, yakarış.

Yine hışm ile dil-ber pister-i nâza
kadem başdı
Niyâza koymadı yer cümle seyl-âb-ı
sitem başdı

4. **niyâzım:-ım**

Muhammes 1

Mısra: 41

Yalvarma, yakarma.

Temennâ-yı vaţandan gayrı bir nâz u
niyâzım yok
Sitem nâmında yâr-ı mihr-bândan
imtiyâzım yok

5. **niyâzım:-ım**

Gazel 216

Mısra: 7

Yalvarma, yakarma.

Var yâre niyâzım yeter ey düşmen-i
bed-gû
Düşer bu melâmet tikenin reh-
güzerimden

niyâz eyle:-

1. **niyâz eyle:**

Gazel 34

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yalvarmak, ricada bulunmak.

Vaqt-i seher Ğarîbi niyâz eyle tâ saña
Ser-defter-i ‘amelde yazılsun şevâb-
[1]şubh

2. **niyâz eyleme:-me**

Gazel 153

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yalvarmak, ricada bulunmak;
dua etmek.*

Bî-hüde niyâz eyleme devrâna Ğarîbî
Bir şihhat için minnet-i dünyâdan
uşandık

3. **niyâz eylemeden:-meden**

Gazel 160

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yalvarmak, ricada bulunmak;
dua etmek.*

Bî-hüde niyâz eylemeden devr-i
sipihre
Biz reng-i ruhı hâk-i mezelletle
giçürdik

niyâz it:-

1. **niyâz itme:-me**

Gazel 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Yalvarıp yakarmak.

İtme ibrām ile raķibe niyāz
Kelbin efzūn ider necāsetin āb

2. **niyāz itme: -me**

Gazel 98
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Yalvarıp yakarmak.

Bir cāh için aġyāra niyāz itme Ğarībī
Nef'ī anı mānend-i ilāh itmege
degmez

3. **niyāz itmeniñ: -me, -niñ**

Gazel 187
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalvarmak; rica etmek, dilemek.

Riyāz-ı hüsnuñ oldı bahārı pejmürde
Efendi 'aşıka niyāz itmeniñ zamānı
değil

4. **niyāz itmeniñ: -me, -niñ**

Gazel 187
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yalvarmak, yakarmak, ricada
bulunmak.

O şūh-ı meste niyāz itmeniñ zamānı
değil
Dehān-ı şekve-i bāz itmeniñ zamānı
değil

niyāz-āver-i peyk-i seher:

1. **niyāz-āver-i peyk-i seher:**

Gazel 199
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Sabah vaktinin habercisinin dua
edeni.

Ne bir haber-i vaşl ne bir yār selāmı
Bunca ki niyāz-āver-i peyk-i seher
oldum

nizām vir-:

1. **nizām virür:-ür**

Gazel 89
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Düzeltemek, düzene sokmak.

Haţţ virür eyledigiñ zulme bedel saña
nizām
Bilüriz maħkeme-i 'aşkı 'adālet yeridir

noksān:

1. **noķşān:**

Terci-bend 2
Mısra: 17
Eksiklik, kusurluluk.

Nedir ey hūr-liķā mihrini noķşān
itmek
Bağrımı haņçer-i bī-dādıñ ile kañ
itmek

2. **noķşān:**

Gazel 63
Mısra: 10
Eksik, kusurlu.

Ufuķ-ı nāzda ey meh dutalum bedr
olduñ
Refte refte yine noķşān olacaķsın āħir

noksān it-:

1. **noķşān itme:-me**

Gazel 230
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Azaltmak.

Ey meh-i burc-ı şeref hüsnuñi noķşān
itme

Çıkma yârim giceler 'arz-ı cemâl itme
şakın

nokta-i şeb-nem:

1. nokta-i şeb-nem:

Gazel 135

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Çiy noktası.

Kimse yok taşhîhine kâdir Ğarîbî
ebkem ol
Nüşâ-i gül-zâra düşmüş nokta-i şeb-
nem galat

n'ol-:

1. n'ola: -a

Gazel 121

Mısra: 13

Ne olur.

Bî-çâre Ğarîbî'ye n'ola bir nazar itsen
Görsen ğam-ı 'aşkıñda ne âteşlere
düşmüş

2. n'ola: -a

Gazel 150

Mısra: 3

Ne olur.

Şûret-i hâlîme bakmazsa n'ola ol âfet
Dutmuş etrâf-ı nigâhın yine müjgân
saf şaf

3. n'ola: -a

Gazel 200

Mısra: 5

Ne olur.

Bir kez n'ola hatt eylemeden hüsnünü
pâ-mâl
Mengüşü gibi bûs-ı binâgüş idebilsem

4. n'ola: -a

Gazel 200

Mısra: 12

Ne olur.

Ħâk-i vaţanı bu dil-i dîvâne unutmaz
Yâ Rab n'ola bu fikri ferâmüş
idebilsem

5. n'ola: -a

Gazel 204

Mısra: 3

Ne olur.

N'ola ol âfeti bir kez çekelim âgüşa
Hâleye zîver-i pîrâmen-i mâh
eyleyelim

6. n'ola: -a

Gazel 211

Mısra: 2

Ne olur.

Dâver-i kişver-i dil yâd idemez
miskînin
N'ola nerm itse biraz âh dil-i sengînin

7. n'ola: -a

Gazel 214

Mısra: 3

Ne olur.

N'ola bir kez olasin çehre-nümâ-yı
meclis
Şerer-i âteş-i ruhsârîña 'âlem yansun

8. n'ola: -a

Gazel 225

Mısra: 10

Ne olur.

Oğutduñ fenn-i 'aşk içre baña mâzî vü
müstakbel
N'ola ders-i vişâliñ 'aşık-ı miskîne hâl
olsun

9. n'ola: -a

Gazel 253

Mısra: 9

Ne olur.

Ey meh-i evc-i melâmet n'ola bir kez
olasın
Ser-i bālînimize şem' -i hidâyet bu gice

10. **n'ola: -a**
Gazel 254
Mısra: 9
Ne olur.

‘Âşıkın büse-i ruhsâra şerîk itse n'ola
O sitem-kâr olacağ zülf-i perîşânı ile

11. **n'ola: -a**
Gazel 258
Mısra: 9
Ne olur.

N'ola yâd-ı ruhuñla ‘âşıkıñ yandırır
cânın kim
Bular pervâne ‘aşkın lezzetin şem'in
ocağında

12. **n'ola: -a**
Gazel 282
Mısra: 3
Ne olur.

Bî-karâr olsa n'ola seyr-i ruğunda
nazarım
Rüy-ı âyîne de cem' eyleyemem sîm-
âbı

13. **n'ola: -a**
Gazel 197
Mısra: 11
Ne olur? Ne çıkar?.

Zer-i hürşidden itse n'ola şayyâğ-ı
felek
Kıatı engüşt-i nigârına sezâdır hâtem

14. **n'ola: -a**
Gazel 59
Mısra: 7
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?.

Yâd-ı kaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir

Bâğda serv-i ‘ar‘arıñ pâyına âb-ı cü
gelür

15. **n'ola: -a**
Gazel 92
Mısra: 7
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?.

N'ola iplik gibi bāzāra çıksa rişte-i
cânım
Ki dil bir Yūsuf-āsā hüsni ‘âlem-tāba
düşmüşdür

16. **n'ola: -a**
Gazel 144
Mısra: 13
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?.

Her su ‘âlînde Ğarībī saña çeşm itse
n'ola
Mestden hüsni edâ ile cevâb itme
tama‘

17. **n'ola: -a**
Gazel 62
Mısra: 3
Çok mu? Ne çıkar?.

N'ola vaşl-ı nigāra nâ' il olduñ ey dil-i
şeydâ
O mehden h‘âhiş-i būs-ı kenāra rüy-ı
saht ister

18. **n'ola: -a**
Gazel 78
Mısra: 7
Çok mu? Ne çıkar?.

Hattı geldikde n'ola ger virse ruşsat
būseye
Bâğ-ı sebz olduğda elbet bār kendin
gösterür

19. **n'ola: -a**
Gazel 39
Mısra: 7
Ne çıkar. Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

N'ola naķş itsem ĥayāl-i yāri levĥ-i
sīnede
İttiĥād-ı zātıdır Ferĥād'a ūretten
murād

20. **n'ola: -a**

Gazel 29

Mısra: 1

Ne olur, ūşılır mı.

Cān itse n'ola lem´a-i dīdāra teūebbūs
Ĥār itmededir dāmen-i gül-zāra
teūebbūs

21. **n'ola: -a**

Gazel 197

Mısra: 3

Ne olur, ūşılır mı.

Ķaralansa n'ola ger rūy-ı niĝin her
sā´at
Āri zulmetde nihān ´ayn-ı beķādır
ĥātem

22. **n'ola: -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 70

Ne olur?.

Bende yok tāb-ı elem sende mürüvvet
eūeri
N'ola bilmem bu iki ūāĥ-ı belānıñ
ūmeri

23. **n'ola: -a**

Gazel 134

Mısra: 7

Ne olur; ne çıkar.

N'ola her heftde bir tāze kılsa ´ömr-i
cāvīdin
Lebiñ āb-ı ĥayātından iķer ū sebze-
zār-ı ĥatı

24. **n'ola: -a**

Gazel 148

Mısra: 4

Ne olur; ne çıkar.

Kimseyi kāmınca koymaz görsün ol
ĥāl ü ĥatı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülĥ

25. **n'ola: -a**

Gazel 177

Mısra: 13

Ne olur; ne çıkar.

Dil murĝına tavķ olsa n'ola zülĥi
Ĝarībī
Sevdā-yı ķad-i serv-i ĥırāmānına
düşdük

26. **n'ola:-a**

Gazel 2

Mısra: 7

Ne olmak, ne hale gelmek.

Ol nāzenin gelürse n'ola başım üstüne
Ĥoūdur gül olsa güūe-i destāra āūinā

27. **n'oldı:-dı**

Gazel 9

Mısra: 2

Ne oldu.

Sebeb-i ķahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meūrebiñ mihr iken ey vaĥūi-nazar
n'oldı saña

28. **n'oldı: -dı**

Gazel 9

Mısra: 6

Ne oldu.

Olduñ ey naĥl-i emel bād-ı ĥazān
rencīde
Ķanı ol neūv ü nemā ĥüsn-i ūmer
n'oldı saña

29. **n'oldı: -dı**

Gazel 9

Mısra: 8

Ne oldu.

Āsumān-süz idiñ ey āteş-i āh u Һasret
Kılmaz olduñ dil-i dil-dāra eşer n'oldı
saña

30. **n'oldı: -dı**

Gazel 9

Mısra: 10

Ne oldu.

Oldum üftāde-i sevdā-yı şeb-i zülf-i
bütān
Meded ey şu'le-i ruhsār-ı seher n'oldı
saña

31. **n'oldı: -dı**

Gazel 9

Mısra: 12

Ne oldu.

Bir dūr-i vaşl-ı perī-manzar için inşāf
it
Ey göñül ğarka-i hūn-āb yeter n'oldı
saña

32. **n'oldı: -dı**

Gazel 9

Mısra: 14

Ne oldu.

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarībī şimdi
İçdiğidir kadeh-i hūn-ı ciger n'oldı
saña

33. **n'oldı: -dı**

Gazel 9

Mısra: 1

Ne oldu?.

Sebeb-i kahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vaşşi-nazar
n'oldı saña

34. **n'oldı: -dı**

Gazel 9

Mısra: 4

Ne oldu?.

Manzarım āyine-i Һal'at-ı ruhsārıñ iken
Oda yakdıñ beni ey çehre-kamer n'oldı
saña

35. **n'olduğun: -duğ, -un**

Gazel 99

Mısra: 15

Ne olduğunu.

Düşen sevdā-yı zülf-i yāre eyler
n'olduğun idrāk
Mürūr-ı 'ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

36. **n'olsun: -sun**

Gazel 220

Mısra: 1

...de/da ne olsun.

Ğamiñla gözledim fevvāre-i hūn
olmasın n'olsun
Sirişk-i Һasretiñle çehre gül-gūn
olmasın n'olsun

37. **n'olsun: -sun**

Gazel 220

Mısra: 2

...de/da ne olsun.

Ğamiñla gözledim fevvāre-i hūn
olmasın n'olsun
Sirişk-i Һasretiñle çehre gül-gūn
olmasın n'olsun

38. **n'olsun: -sun**

Gazel 220

Mısra: 4

...de/da ne olsun.

Seni ey bī-vefā maħrem görünce
bezm-i āgyāra
Sen inşāf it dil-i bī-çāre maħzūn
olmasın n'olsun

39. **n'olsun: -sun**

Gazel 220

Mısra: 6

...de/da ne olsun.

Fezā-yı hüsne düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm
Bu güne haṭṭ u hāle ‘aql-ı meftün
olmasun n'olsun

40. **n'olsun:** -sun

Gazel 220

Mısra: 8

...de/da ne olsun.

Bu cüş-ı pür-hurüş-ı ra ‘şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde cām bahtım gibi vārūn
olmasun n'olsun

41. **n'olsun:** -sun

Gazel 220

Mısra: 10

...de/da ne olsun.

Hevā-yı küyîñi yād itmeden ey Leyli-i
‘ālem
Benim teg ‘āşık-ı ser-geşte Mecnūn
olmasun n'olsun

42. **n'olur:** -ur

Gazel 241

Mısra: 7

Ne olur.

Bu ma ‘şiyetle yarım Yā Resūla'l-lāh
n'olur hālīm
Ben-i miskīne maḥşerde şefā‘at
senden olmazsa

43. **n'olur:** -ur

Gazel 240

Mısra: 5

Ne olur, ne olabilir?.

Hālīm n'olur ilāhī bu bār-ı günāh ile
Ger merḥamet hemişe baña senden
olmasa

nücüm-ı baht:

1. **nücüm-ı baht:**

Muhammes 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Talih yıldızı.

Sipih-r-i kec-revişse mā' il olmuş ‘aks-i
devrāna
Nücüm-ı baht ise dönmüş sevād-ı hāl-i
hübāna

nüh-felek:

1. **nüh-felek:**

Gazel 99

Mısra: 4

Dokuz felek, dokuz kat gök.

‘Aceb bir böyle gül-şende esīr-i pençe-
i hārim
Ki anda nüh-felek bir beyza-ı bülbül
kadar gelmez

nüh-künbed-i devvāra sığ:

1. **nüh-künbed-i devvāra sığışmaz:-**

ış , -maz

Gazel 109

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Daima dönen dokuz kubbeye

sığmak.

Ancak dil ider ‘ālem-i lāhūtda pervāz
Ol murğ bu nüh-künbed-i devvāra
sığışmaz

nüh-ṭabak:

1. **nüh-ṭabağından:-ın, -dan**

Gazel 33

Mısra: 13

Dokuz tabak.

Ey Ğarībī ne biter nüh-ṭabağından
çarḥıñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
kadeḥ

nühüfte:1. **nühüfte:****Gazel 265**

Mısra: 6

Gizli olarak, gizlice.

Bu süziş-i muhabbet kim var derün-ı
dilde
Kalmaz nühüfte āhir bir gün çıkar
beyāna

nühüset:1. **nühüset:****Tarih 1**

Mısra: 7

Uğursuzluk.

Hall idüb dilden nuhüset 'uğdesin
dest-i Zühāl
Gitti gam geldi feraḥ irişdi eyyām-ı
vişāl

nükhet:1. **nükhet:****Gazel 117**

Mısra: 6

Güzel koku.

Bāğ-ı maḫşüdda ne bir şemer āvīze-i
şāḥ
Gül-i ümmīdde ne zerrece nükhet
kalmış

nükhet-i reyḥān-ı hatt:1. **nükhet-i reyḥān-ı hattıñ:-ıñ****Gazel 40**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin yanağındaki) ayva
tüylerinin reyhan kokusu.*

Şafḥa-i rüyuñda zülfüñ sünbülistān-ı
ḥayāl

Nükhet-i reyḥān-ı hattıñ verd-i
ḥamrādan lezīz

nükhet-i sünbül ü reyḥān:1. **nükhet-i sünbül ü reyḥānını:-ın, -ı****Gazel 110**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Reyhan ve sünbülün güzel
kokusu.*

Nāfede ḥasret ile müşg-i teri ḥün eyler
Nükhet-i sünbül ü reyḥānını bilmez
degilüz

nükte:1. **nüktesi:-si****Gazel 35**

Mısra: 14

Anlamı ince ve nazik olan söz.

Gelmez cihān-ı nazma daḥı şimdiden
gerü
Sen teg Ğarībi nüktesi rengīn-ḥayālī
şūḥ

2. **nüktesin:-sin****Gazel 94**

Mısra: 6

*Ancak dikkat edildiğinde
anlaşılan ince söz ve mana.*

Nidā geldi ki ey ṭab'-ı deniyy ü 'aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nüktesin taḫḫīk iden ḥātır-
figār olmaz

nükteden añla:-1. **nükteden añla:****Gazel 34**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nükteli sözden anlamak.

Añla mürür-ı 'ömr-i fenâyı bu
nükteden
Birdir zamân-ı pîri vü 'ahd-i şebâb-ı
şubh

nükte-i envâ'-ı leţâfet:

1. **nükte-i envâ'-ı leţâfetle:-le**

Gazel 161

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Türlü güzelliklerin nüktesi.

Ol gonçe-lebiñ vaşf-ı dehânında
Ġarîbî
Hep nükte-i envâ'-ı leţâfetle giçürdik

nümâyân:

1. **nümâyân:**

Terci-bend 3

Mısra: 10

Görünen II açan.

Biñ kâmeti mânend-i kad-i bîd-i
hıyâbân
Her birisi biñ şîve ile olsa nümâyân

nün:

1. **nün:**

Gazel 26

Mısra: 9

*Sevgilinin nun harfine benzeyen
kaşı.*

Çeşmi nergis-i pür-efsün kaşı nergis
üzre kec nün
Ġüsni dil-firîb-i Mecnün o nigâr-ı
Leylî-şüret

nür:

1. **nür:**

Gazel 207

Mısra: 11

Aydınlık, ışık; parlaklık.

Viridi beyâz-ı gerdeni rüy-ı şabâha nür
Ġâl-i siyâh-ı 'arızıdır ihtişâm-ı şâm

2. **nür:**

Gazel 99

Mısra: 1

Aydınlık.

Anıñ kim nür var qalbinde qavlınden
haţar gelmez
Muşaffâ tıynetin tîg-i zebânından zarar
gelmez

3. **nürdan:-dan**

Gazel 34

Mısra: 15

Işık, ziya, aydınlık, nur.

Ġâlî olur mı maşrıq-ı idrâki nürdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hâ'b-[1]şubh

4. **nürumuz:-umuz**

Gazel 81

Mısra: 2

Işık ve aydınlık.

Çerâg-ı lütfumuz var âteş-i âzârimız
yoğdur
Derün-ı sînemizde nârimız var
nürumuz yoğdur

nür âyeti:

1. **nür âyeti:**

Gazel 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Ayet**

Nûr sûresi.

Şubh-ı rüyından 'ibâretdir şehâ Nür
âyeti
İşbu vech ile oğurlar nâmiñi bedrü'd-
dücâ

nūr ol-:1. **nūr olmasun:-ma, -sun****Gazel 14**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Nurlanmak, aydınlanmak, parlamak.*Leb-i nefrîni bâz itmeme rakîbîñ cânına
lîkînDil-i şandîl-i âmâlinde bir nūr
olmasun yâ Rab2. **nūr olur:-ur****Gazel 127**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nurlanmak, aydınlanmak, parlamak.

Nūr olur kalbîñ eger var hülüşüñ

Hâk'ka

Gül-i hürşîd olur ey dil şemer-i bîd-i
hülüş**nūr-ı 'ayn-ı enbiyâ:**1. **nūr-ı 'ayn-ı enbiyâ:****Gazel 4**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Nebî'lerin göz nuru.

Büse-gâh-ı evliyâdır hâk-i râh-ı

mağdemîñ

Yâ Resûla'l-lâh sensin nūr-ı 'ayn-ı
enbiyâ**nūr-ı başîret:**1. **nūr-ı başîret:****Gazel 216**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Basiret nuru.

Pertev şalur eflâk-i dile nūr-ı başîret

Her çend ki mahrûm-ı nigâhım

başarımdan

2. **nūr-ı başîretle:-le****Gazel 112**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Basiret nuru.

Olalı nūr-ı başîretle derûnum rûşen

Ey Ğarîbî idemem şerh-i şeb-istâna

heves

nūr-ı en 'âm:1. **nūr-ı en 'âmîñla:-ıñ, -la****Gazel 280**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*En 'âm sûresinin nuru.*Kalmışım baht-ı siyâhım teg şeb-i
deycürdaNūr-ı en 'âmîñla bir hürşîd-i tâbân it
beni**nūr-ı hilâl-i ufuk-efrüz-ı hamel:**1. **nūr-ı hilâl-i ufuk-efrüz-ı hamel:****Terci-bend 2**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Koç burcunun ufkunu süsleyen
hilalin ışığı.*

Ey gül-i taze-nihâl-i çemen-ârâ-yı

emel

V'ey yüzi nūr-ı hilâl-i ufuk-efrüz-ı
hamel**nūr-ı hürşîd:**1. **nūr-ı hürşîdi:-i****Gazel 146**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güneşin aydınlığı, nuru.

Kesme lütfuñ ey ser-efrâzım men-i
üftâdeden
Nūr-ı hürşîdi zemînden âsumân itmez
dirîg

nūr-ı hürşîd-i cihân-tâb:

1. nūr-ı hürşîd-i cihân-tâb:

Tarih 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cihanı aydınlatan güneşin ışığı.

Hamdü-lillâh 'âlem-i ervâha irdi rüz-ı
'îd
Nūr-ı hürşîd-i cihân-tâb oldu âfâka
mezîd

nūr-ı ilâhiyye:

1. nūr-ı ilâhiyyedir:-dir

Gazel 267

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah'in nuru.

Ki odur bâ' iş-i icâd-ı nuķuş-ı 'âlem
Muttaşıl nūr-ı İlâhiyyedir aşl u nesebi

nūr-ı nazâr:

1. nūr-ı nazâr:

Gazel 25

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Görüş ışığı, aydın görüş.

Şevk ile ider nūr-ı nazâr rinde
taķaddüm
Yanmazsa harâretten eger pây-ı
muħabbet

2. nūr-ı nazâr:

Gazel 287

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Görüş ışığı, aydın görüş.

Nūr-ı nazâr yüzünde perîşândır ol
bütüñ
Âyîne üzre cem' idemez kimse zîbaķı

nūr-ı nazâr dön:

1. nūr-ı nazâr döner:-er

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nazarın nuruna dönmek.

Büy-ı pîrâhen-i Yûsuf getirür bād-ı
şabâ
Çeşm-i Ya'ķûb'a döner nūr-ı nazâr çok
gítmez

nūr-ı nazâr:

1. nūr-ı nazârım:-ım

Gazel 69

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nazar nuru.

Mümkin mi duta dâmenimi dest-i şabâ
kim
Nūr-ı nazârım dîde-i 'âşık vaţanımdır

nūr-ı sevâd-ı dîde-i kerrübiyân:

1. nūr-ı sevâd-ı dîde-i

kerrübiyânsın:-sın

Gazel 218

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Büyük meleklerin gözlerinin
siyahının nuru.*

Bu ħüsn-i dil-firîbiñle degil âdemsin
ey ħürî
Belî nūr-ı sevâd-ı dîde-i kerrübiyânsın
sen

nūr-ı tecelli:

1. nūr-ı tecelli:

Gazel 256

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Tecelli nuru.

Ol âfetiñ ki düşdi gönül hatt u hâline
Nür-ı tecelli hâl-i siyehdir cemâline

nür-ı vişâl:

1. **nür-ı vişâlin:-in**
Gazel 177
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın aydınlığı, parlaklığı.

Bir şeb o mehiñ ister iken nür-ı vişâlin
Peygüle-i târîki-i hicrânına düşdük

nüş:

1. **nüş:**
Gazel 76
Mısra: 6
İçmek.

Rindâna şakın vaşf-ı ruhuñ eyleme
taqdîr
Mey nüş olacak yerde gül-âbıñ yeri
yokdur

2. **nüş:**
Terci-bend 4
Mısra: 25
İçme, içiş.

Mey-i bezm-i vişâliñ başa dek nüş
itmedim bî-ğaş
Firâkın hırmen-i maşşûda urdı şu'le-i
âteş

nüş evle-:

1. **nüş eylediğiñ:-dig, -iñ**
Gazel 262
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Yudumlamak, yudum yudum
içmek.*

Nüş eylediğiñ bāde-i rindāna tıyurma
Ol lezzeti ağızındaki dendāna tıyurma

nüş id-:

1. **nüş idebilsem:-ebil, -sem**
Gazel 200
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
*İçmek, yudumlamak, ağzına
dikmek.*

Hün-ı ciger olmazdı baña bāde-i hasret
Bir dahı mey-i la'l-i lebiñ nüş
idebilsem

nüş it-:

1. **nüş it:**
Gazel 18
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
İçmek.

Āb-[ı]rū dökme şakın hün-ı ciger nüş
it kim
Semm olur 'ākıbet-i neş'e-i şahbā-yı
taleb

2. **nüş itdirür:-dir, -ür**
Gazel 252
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İçmek.

Düşnām-ı telhi bir yaña hicrāmı bir
yaña
Nüş itdirür o şüh baña sem sem üstüne

3. **nüş itmedi:-me, -di**
Gazel 152
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İçmek, şarap içmek.

Kim ki bu bezmde nüş itmedi
peymāne-i 'aşk

Olmadı vākıf-ı keyfiyyet-i mestāne-i
‘aşk

nüş ol-:

1. **nüş olmaz:-maz**

Gazel 178

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçmek.

Hayāt-ı Hızr ise āb-ı bekā minnetle
nüş olmaz
Görüb pīr-i muğānda imtinān
şahbādan el çekdik

nüşa:

1. **nüşa:**

Gazel 136

Mısra: 15

Yazılmış şey; Muska.

Ol perī teşhīrine bir nüşa aldım
şeyhden
Haṭṭı nā-mevzūn-ı vefk-ı nā-tamām
esmā ḡalaṭ

nüşa-i ‘ālem:

1. **nüşa-i ‘ālem:**

Gazel 135

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kāinat kitabı.

Gizlik-i ḥorla şabā ḥaḳḳ eyler anı
gūyiyā
Tā kıyāmet böyle ḳalır nüşa-i ‘ālem
ḡalaṭ

nüşa-i ‘ālem:

1. **nüşa-i ‘ālemde:-de**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kainat kitabı (Yarattılışa dair her

*şeyi kendinde barındırması itibarıyla
Hz. Adem bağlamında kullanılmıştır.).*

Kimсениñ zātında bir mihr ü muḥabbet
ḳalmamış
Nüşa-i ‘ālemde şarṭ-ı ādemiyyet
ḳalmamış

nüşa-i dehr:

1. **nüşa-i dehr:-i**

Gazel 136

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yeryüzü, dünya.

Ey Ğarībī nüşa-i dehr ser-ā-ser
yoḳladım
Haṭṭ ḡalaṭ imlā ḡalaṭ inşā ḡalaṭ ma ‘nā
ḡalaṭ

nüşa-i fazl u kemāl:

1. **nüşa-i fazl u kemāl:**

Tarih 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Olgunluğun ve iyiliğin örneği.

Kim çerāḡ-ı dīn ü devlet ketḥudā-yı
mülk-i Vān
‘Umde-i devlet Esed Beg nüşa-i fazl
u kemāl

nüşa-i gül-zār:

1. **nüşa-i gül-zāra:-a**

Gazel 135

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bahçenin bir kısmı.

Kimse yoḳ taşhīhine ḳādir Ğarībī
ebkem ol
Nüşa-i gül-zāra düşmüş noḳta-i şeb-
nem ḡalat

nüşa-i gül-zār-ı 'ālem:**1. nüşa-i gül-zār-ı 'ālemde:-de****Muhammes 1**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Âlemin gül bahçesinin kitabı.

Ne bir bûy-ı meveddet nüşa-i gül-zār-ı 'ālemde

Bu miñnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem benim nem var

nüşa-i havātım-i hüsn:**1. nüşa-i havātım-i hüsn:****Gazel 48**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzel hatıralarının nüshası.

Hüsnüñ Ğarībi bilmege var

ķābiliyetim

Kim nüşa-i havātım-i hüsn

ezberimdedir

nüşa-i hüsn:**1. nüşa-i hüsnüñ:-üñ****Gazel 261**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik sayfası, kitabı.

Başdan başa seyr eyledigim nüşa-i hüsnüñ

Her fıkrası bu dürlü 'ibāret var içinde

nüşa-i incil:**1. nüşa-i incil:****Gazel 285**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İncil nüshası.

Nesh olub āyet-i hüsnı o perī-ruhsārıñ

Bir Firengī haṭ ile nüşa-i İncil gibi

nüşa-i kânün-ı şifā:**1. nüşa-i kânün-ı şifadır:-dır****Gazel 41**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şifa kanununun nüshası.

Ebruları ser-levḫa-i 'unvān-ı şahā' if

Ḥaṭṭ-ı ruḫı bir nüşa-i kânün-ı şifadır

nüşa-i mihr-i vefā-yı çarḫ:**1. nüşa-i mihr-i vefā-yı çarḫ:****Gazel 136**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feleğin vefasının aşk kitabı.

Her gelen bir bir varak gözden

geçirmiş bilmemiş

Nüşa-i mihr-i vefā-yı çarḫ ser-tā-pā

ğalat

nüşa-i mihr:**1. nüşa-i mihrini:-in, -i****Gazel 285**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgi nüshası.

O melek hüsnüni şerḫ itse de tafşil gibi

Nüşa-i mihrini zann eyleme tekmil gibi

nüşa-i sī-pāre:**1. nüşa-i sī-pāre:****Gazel 281**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Otuz parça nüsha.

Dil mekteb-i 'aşkıñda sebaḫ-ḫ'āñıñ

olaldan

Sīnem aña bir nüşa-i sī-pāre degil mi

nüşa-i takvīm it-:1. **nüşa-i takvīm itmiş:-miş****Gazel 122**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Takvim yaprağı yapmak.

Devr-i dā'im gibi gözden geçirür
ağyârı
Beni bir köhne bozuk nüşa-i takvīm
itmiş

nüş-ı kâse-i hassād:1. **nüş-ı kâse-i hassād:****Gazel 168**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hasad kasesinden içmek.

Hâli bu güne ben gibi mihnet-güzâr
olur
Zehr-âba nüş-ı kâse-i hassād olanlarıñ

nüş-ı mevc-i serâb eyle-:1. **nüş-ı mevc-i serâb eylediñ:-diñ****Gazel 284**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşkınlık dalgasını içmek.

Oldum mişâl-i teşne-leb-i deşt-i
Kerbelâ
Zehr-âba nüş-ı mevc-i serâb eylediñ
beni

nusret vir-:1. **nüşret virdim:-di, -m****Gazel 209**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Âh şad-ḥayf seg-i nefsime ni'met
virdim

Düşmen-i cân olacak kâfire nüşret
virdim

nüvîd-i vaşl:1. **nüvîd-i vaşl:****Gazel 275**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın müjdesi.

Yüzünden şâhid-i gül-bün niķâbın açdı
ey bülbül
Nüvîd-i vaşl ile peyk-i şabâ gül-zârdan
geldi

nüzül eyle-:1. **nüzül eyler:-r****Gazel 67**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İnmek.

Görünce ḥançer ol şūḥuñ miyânından
nüzül eyler
Ġarîbî sîneme dest-i kaçâdan bir belâ
ḥançer

nüzül it-:1. **nüzül itmez:-mez****Gazel 274**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İnmek.

Ḥarâb-ḥâne-i dilde nesîm-i feyz-i
devlet var
Dimişler kim nüzül itmez Hümâ
vîrânedden ğayrı

-O-**o:**1. **o:****Gazel 125**

Mısra: 3
İşaret sıfatı.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir tavk-ı vefâdır ki olub gerdene
maḥşûş

2. o:

Gazel 25
Mısra: 21
"O" işaret zamiri.

Teshîr idemezsin o perî-zâdı Ğarîbî
Vird itmeyecek şıdk ile esmâ-yı
muḥabbet

3. o:

Gazel 26
Mısra: 6
"O" işaret zamiri.

Leb-i la'li gönçe-i nâz ḳadi serv-i
cılve-perdâz
O nigâh-ı şûh-ı şeh-bâz oldu mest-i
câm-ı naḥvet

4. o:

Gazel 26
Mısra: 10
"O" işaret zamiri.

Çeşmi nergis-i pür-efsûn ḳaşî nergis
üzre kec nûn
Hüsni dil-firîb-i Mecnûn o nigâr-ı
Leylî-şûret

5. o:

Gazel 26
Mısra: 14
"O" işaret zamiri.

Çözdi gîsü-yı mu'anber kıldı 'âlemi
mu'aṭṭar
Virdi bâğ-ı hüsne zîver o ruḥı gül-i
leṭâfet

6. o:

Gazel 26
Mısra: 18
"O" işaret zamiri.

Bilür olmuşum şikeste künc-i ğamda
zâr u ḥaste
Ğarîbî o şûh-ı meste derdi söylemek
ne ḥâcet

7. o:

Gazel 51
Mısra: 6
"O" işaret zamiri.

Ḳoymadı dilde ğam-ı 'aşkıña ṭâḳat-i
ĝazabıñ
Biraz inşâf ideğör kim o da
ḳurbânıñdır

8. o:

Gazel 59
Mısra: 14
"O" işaret zamiri.

Mescidi sūmnâtdan fark idemez
Ğarîbi-veş
Ḥâṭırına o kimseniñ k'ol büt-i sâde-rû
gelür

9. o:

Gazel 60
Mısra: 13
"O" işaret zamiri.

Şimden gerü o şubḥ-ı binâğûşa ḳıl
heves
Baḥtıñ Ğarîbi feyz-i şehërle sa'id olur

10. o:

Gazel 70
Mısra: 14
"O" işaret zamiri.

Vücüdüm tütüyâ-yı dîde[-i] gerdün
olur âḥir
O cevri kim Ğarîbî baña devr-i rûzgâr
eyler

11. o:

Gazel 76

Mısra: 1

"O" işaret zamiri.

Bezminde o şūh ile 'itābīñ yeri yokdur
Ol Ka'be'de āheng ü rebābīñ yeri
yokdur

12. o:

Gazel 79

Mısra: 7

"O" işaret zamiri.

'Aşırında Bāyezīd ise baksa o sākīye
Būs-ı leb-i piyālesine dil heveslenür

13. o:

Gazel 85

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Ey Ğarībī o perī-zādeniñ āvāreleri
Şūret-i şūh u büt ü hūsn-i şanem
bilmezler

14. o:

Gazel 90

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Yine bir āfete meyl itdi dil kim çarhde
mirrīh
O şūhuñ çeşm-i mest-i bī-amānında
amān ister

15. o:

Gazel 91

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Kendi hālinden o bī-çāre degildir āgāh
Şeyh-i keyfiyyet-i şahbāyı ne bilsün
nicedir

16. o:

Gazel 91

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

O perī bī-haber öz kākül-i dil-gīrinden
Ser-i 'aşıkdaki sevdāyı ne bilsün
nicedir

17. o:

Gazel 93

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Her bir sūhanım vaşf-ı cemālinde o
şūhuñ
Bir gevher-i nā-süfte-i yek-dāneye
beñzer

18. o:

Gazel 102

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Figān kim ol büt-i ra'nā dil-efkār
oldığım bilmez
Hevāsında o gül-pīrāhenim zār
oldığım bilmez

19. o:

Gazel 102

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Derūnum guşşa vü endūhdan kan oldı
o meh-rū
Yine ser-pençe-i 'aşka giriftār olduğım
bilmez

20. o:

Gazel 102

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Birūn eyler çemenden 'andelībi āh ü
feryādım
O gül-çehre esīr-i pençe-i hār olduğım
bilmez

21. o:

Gazel 109

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Zühhâda ğam-ı 'aşkı beyân itme
Ġarîbî
Kâlâ-yı muhâbbetdir o bâzâra
şığışmaz

22. o:

Gazel 115

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Sâğarda degil bâde Ġarîbî o perîniñ
'Aks-i ruhıdır sih'r ile mînâlara düşmüş

23. o:

Gazel 116

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

O mâh-ı evc-i sa'âdet şabâh olur
çıkılmaz
Fürûğ-ı hüsnüne şimdi nazar ne müşkil
imiş

24. o:

Gazel 118

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

O şüh-ı lâle-ruhuñ sözleri kinâyet imiş
Benimle eylediği güft-gü hıyânet imiş

25. o:

Gazel 118

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Ġarîbî dâğıma la'l-i dudığı urdı
nemek
O gönçe kân-ı nemek deñlü pür-
melâhat imiş

26. o:

Gazel 122

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Dil ne güne o siyeh-çeşm-i perîden
giçe kim
Mülk-i iklîm-i cününü aña teslîm itmiş

27. o:

Gazel 126

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Seyr eyle o gül-deste-i âşyâna muhîf ol
Pergâr-şifat pâyıñı merkezden ırak baş

28. o:

Gazel 126

Mısra: 18

"O" işaret sıfatı.

'Aşkıñ yolu başdan başa bir âfet-i
cândır
Merdâne Ġarîbî o yolu yalın ayak baş

29. o:

Gazel 134

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Çeker haclet o mâh âyînede gördükce
ruhşârıñ
Ki güyâ kendi kendinden olupdur
şerm-sâr-ı hattı

30. o:

Gazel 140

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

O şühüñ yâd-ı ruhşârıyla kendiñ
yakma ey 'âşık
Ki şem'-i ser-keş olmaz süziş-i
pervânenen mahzûz

31. o:

Gazel 143

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Olduğ o dil-rübādan bir dest-i buse
k̄āni'
Ol bī-vefā bu şartā virse rızā ne māni'

32. o:

Gazel 148

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Düşmek ister biñ temennā ile pāy-ı
yāra zülf
İnfi'ālinden ser-efgendir o yüzi kara
zülf

33. o:

Gazel 149

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Bāğ-ı behişt-i hüsni o şūh-ı sitem-
geriñ
Dökdi mişāl-i bīd-i hazān berg ü bār
hayf

34. o:

Gazel 150

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Ben o cān-sūhte-i berķ-i tecellāyım
kim
Göze hākister-i mey çekdi gāzālān şaf
şaf

35. o:

Gazel 158

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Gitdi bir de göremezsın o bahār-ı
hüsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre hazān
olmayıcak

36. o:

Gazel 158

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sīne-
sezā
Gün-be-gün dāğ ile bir lāle-sitān
olmayıcak

37. o:

Gazel 158

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Çekemezsin o büti tīr gibi āğūşa
Kāmetiñ bār-ı sitem birle kemān
olmayıcak

38. o:

Gazel 162

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Oldı peymāne-i ruhsārı 'araķ-rīz-i
gāzab
Sehv idüb bir kez o meh-peykere bed-
hū diyerek

39. o:

Gazel 170

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Bir gün bize va'd itdi o meh 'īd-i
vişālin
Hürşīd tūlū' itmeden aḥşamını gördük

40. o:

Gazel 176

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Düşdük heves-i genc-i vişāline o
şūhuñ
Pīçīde siyeh-gīsu-yı mārına irişdik

41. o:

Gazel 176

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Bir bñsesin aldık o mehiñ ħ'ābda gñyā
Tā çeşme-i Ħıẓr'ında kenārına irişdik

42. o:

Gazel 178

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Raķıbi yār ile gördik o meh-sīmādan
el çekdik
Görince zāġı gül-şende gül-i ra'nādan
el çekdik

43. o:

Gazel 184

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Her cevır kim iderse baña bñ-sebeb
değil
Yoksa o şūġ böyle de ehl-i ġazab değil

44. o:

Gazel 184

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Bunca ġünehle eyler o ġül müttehim
beni
Birden Ġarībi böyle daġı bñ-edeb değil

45. o:

Gazel 185

Mısra: 17

"O" işaret sıfatı.

Yok zerrece meydān-ı muġabbetde o
şūġuñ
Tır-i elemiñ çekmege nırñy-ı
taġammñl

46. o:

Gazel 187

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

O şūġ-ı meste niyāz itmeniñ zamānı
değil

Deġān-ı şekve-i bāz itmeniñ zamānı
değil

47. o:

Gazel 193

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ey dil yñri o ġonçe-femiñ bir cevābın
al
Berg-i ġül-i laťif-i lebinden ġül-ābın al

48. o:

Gazel 193

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Allāġ için o turre-i dil-ġire şāne ur
Cānā ġayāt riştesiniñ piç ü tābın al

49. o:

Gazel 195

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

O ġül-pirāhene feryād ü āġım itmedi
te'sir
Cñnñn-ı 'aşġla çāk-i ġirñbān olmadan
evvel

50. o:

Gazel 200

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Ħasretle başardım o bñti sñne-i cāna
Bāzñlarım endāġte-i dñş idebilsem

51. o:

Gazel 203

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Tıramaz şışe-i ġātırdı ġayāl-i şūġı
O perñ-zādı ne efsñn ile teşġir idelim

52. o:

Gazel 203

Mısra: 15
"O" işaret sıfatı.

Zîr-i ebrûda o şûhuñ şaf-ı müjgâni gibi
Biz dağı ħ'âb-gehi sâye-i şemşîr
idelim

53. o:

Gazel 204
Mısra: 5
"O" işaret sıfatı.

Mısr-ı ħüsnünde eger salţanat ister o
mehiñ
Zekânın Yûsuf-ı şûĥ-ı dile çâh
eyleyelim

54. o:

Gazel 207
Mısra: 5
"O" işaret sıfatı.

Cânım fedâ o sâki-i şîrîn-edâya kim
Devr itdirir bu bezmde bî-üns-i câm
câm

55. o:

Gazel 207
Mısra: 7
"O" işaret sıfatı.

Bir cân o şûĥa bûse-bahâ borçlu
kalmışuz
Dervâhem didikleri beyne'l-'avâm
vâm

56. o:

Gazel 207
Mısra: 10
"O" işaret sıfatı.

Çeşmi gibi ħayâlîde dilden remîdedir
Olmaz o kıdd-i yâsemene-i ħoş-ĥîrâm
râm

57. o:

Gazel 222

Mısra: 12
"O" işaret sıfatı.

Ġarîbî ger bizi düşünâm ile yâd itmez ol
meh-rû
Yine bizden o dil-dâra hediye çok
selâm olsun

58. o:

Gazel 223
Mısra: 8
"O" işaret sıfatı.

Ĥidmet-güzeşte çâker idim saña bir
zamân
Şimdi utanma sen o zamânı bilür
misin

59. o:

Gazel 230
Mısra: 4
"O" işaret sıfatı.

Yok yere çeşme-i ħürşîdden âb itme
taleb
O perî-zâdeden ümmîd-i vişâl itme
şakın

60. o:

Gazel 231
Mısra: 7
"O" işaret sıfatı.

Şakla dil-i ħazînimi yâ Rab o fitneden
Vaqt-i nigâh-ı ħışmına bî-çâre
düşmesün

61. o:

Gazel 232
Mısra: 2
"O" işaret sıfatı.

Tîr-i nigâhı sîne-i bîmâra degmesün
Allâh için o şûĥ dil-i zâra degmesün

62. o:

Gazel 232

Mısra: 4
"O" işaret sıfatı.

Şîrâze-i şahâ'if-i dil pârelenmesün
Bād-ı şabâ o turre-i tarrâra degmesün

63. o:

Gazel 232
Mısra: 10
"O" işaret sıfatı.

Ğaddin görünce serv-i çemen ƙaldı
cilverden
Çeşm-i hasûd o şive-i reftâra
degmesün

64. o:

Gazel 232
Mısra: 14
"O" işaret sıfatı.

Ğalmış diyâr-ı yârda gönlüm Ğarîbî-
veş
Söyleñ o meste hâtır-ı efkâra
degmesün

65. o:

Gazel 234
Mısra: 9
"O" işaret sıfatı.

Cânâ hulâşa çâre ne mümkin o
fitneden
Kimse esîr-i Ğamze-i cellâdıñ olmasun

66. o:

Gazel 242
Mısra: 3
"O" işaret sıfatı.

Bir kez o perî hâl-i dilimden haber
almaz
Görsün ne çeker Ğisû-yı ƙullâb
arasında

67. o:

Gazel 242

Mısra: 5
"O" işaret sıfatı.

‘Āşık o mehiñ Ğamze vü müjĞânına
ƙarşu
Bir uğhiyedir kim iki ƙaşşâb arasında

68. o:

Gazel 245
Mısra: 11
"O" işaret sıfatı.

O şüh-ı tâze ƙadd-i serv-i ser-keş
mihr-bânlıƙdan
Derîn-ı sînemi bir dem ƙomaz dâĞ-ı
kühenlerle

69. o:

Gazel 248
Mısra: 5
"O" işaret sıfatı.

Bir kez o pençe leblerin ol mâh-
tal‘atın
Vehm eyledim ki cânım irişdi
dudaĞıma

70. o:

Gazel 250
Mısra: 4
"O" işaret sıfatı.

Bâde-i la‘l-i leb-i yâr ile mestim sâkî
Bağamam bir de o murdâr şarâbıñ
yüzine

71. o:

Gazel 250
Mısra: 10
"O" işaret sıfatı.

Müdde‘â tevbe degil duğter-i zerden
hacelim
O sebebden ƙıƙamam bâde-i nâbıñ
yüzine

72. o:

Gazel 251

Mısra: 3
"O" işaret sıfatı.

O mäh-i şubh-ı tal'at Rüm'a çıktı
Hind fethinden
Bu kez hürşid-i nisbet çekdi tîgîñ
kişver-i Şâm'a

73. o:
Gazel 252
Mısra: 6
"O" işaret sıfatı.

Düşnâm-ı telhi bir yaña hicrânı bir
yaña
Nüş itdirür o şüh baña sem sem üstüne

74. o:
Gazel 254
Mısra: 3
"O" işaret sıfatı.

Dil fedâ olsun o çeşm-i siyeh-i şühuna
kim
Nergise hânde virür cünbiş-i müjgânı
ile

75. o:
Gazel 254
Mısra: 10
"O" işaret sıfatı.

‘Āşıkın büse-i ruhsâra şerik itse n'ola
O sitem-kâr olacağ zülf-i perîşâmı ile

76. o:
Gazel 257
Mısra: 11
"O" işaret sıfatı.

Bu kâmet-i hamlâ sen o şühı
kucamazsın
Her gence heves eyleme vîrânelik itme

77. o:
Gazel 258
Mısra: 7
"O" işaret sıfatı.

O şüh-ı âfetiñ gördükde dil şubh-ı
binâgüşuñ
Aşıldı dürr-i mengüşı gibi cânım
kulağında

78. o:
Gazel 266
Mısra: 4
"O" işaret sıfatı.

Mesḥâ'ya olurduñ qadr ile mânend
eger bir gün
O hürşid-i cihân-tâbiñ yerim olsaydı
yanında

79. o:
Gazel 266
Mısra: 14
"O" işaret sıfatı.

Nedir hâli Ğarîbî bilmezim murğ-ı dil-
i zârîñ
O şühuñ pençe-i şâhîn-i çeşm-i bî-
amânında

80. o:
Gazel 273
Mısra: 3
"O" işaret sıfatı.

Oldum o şühâ eylemeden lütf ü ilticâ
İtmez kabûl elde dağı çâre qalmadı

81. o:
Gazel 274
Mısra: 3
"O" işaret sıfatı.

O şeb kim eylerim taḥrîr vaşf-ı şem'-i
ruhsârîñ
Yakışmaz hiç bir maşdar per-i
pervâneden ğayrı

82. o:
Gazel 275
Mısra: 6
"O" işaret sıfatı.

Getürdi cânib-i Ya'küb'a bûy-ı müjde-
i Yûsuf
O peyk-i nâm-ver kim hâk-i kûy-i
yârdan geldi

83. o:

Gazel 275

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Virür bir bir haber hâl-i derûn-ı dâğ-ı
dârimdan
O seyl-âb-ı fenâ kim dîde-i hûn-âbdan
geldi

84. o:

Gazel 280

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Vahtidir baħr-ı mürüvvet cûşa gelsün
her yaña
Ey kerem-kârâ o bahra dürr-i ğaltân it
beni

85. o:

Gazel 281

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Lütf ile Ğarîbî'ye baħub didi o gül-ruh
Âyâ bu bizim 'âşık-ı bî-çâre degil mi

86. o:

Gazel 285

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

O melek hüsünü şerh itse de tafşîl gibi
Nüşa-i mihrini zann eyleme tekmil
gibi

87. o:

Gazel 285

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Nesh olub âyet-i hüsni o perî-ruhsârîñ
Bir Firengî haţ ile nüşa-i İncil gibi

88. o:

Gazel 285

Mısra: 17

"O" işaret sıfatı.

Tâ inandırdım o bed-hûya hulûş-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafha-i tenzîl
gibi

89. o:

Muhammes 3

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

O şūhuñ mülk-i hüsni sipâh-ı haţ
kadem başdı
Daħı âyîne-i 'uşşâk iken jeng-i elem
başdı

90. o:

Muhammes 3

Mısra: 19

"O" işaret sıfatı.

O tıflıñ tahta-i ta'lime dönmüş levh-i
pehlüsü
Divân-ı hoķka-i sîmînine herkes kalem
başdı

91. o:

Gazel 14

Mısra: 1

"O" teklik üçüncü şahıs zamiri.

O hâtırdı ki ğam var hîç mesrûr
olmasun yâ Rab
Harâb-ı 'aşk olan vîrâne ma'mûr
olmasun yâ Rab

92. o:

Gazel 2

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Yā Rab zebānım eyile o güftāra āşınā
K'oldur verā-yı perde-i esrāra āşınā

93. o:

Gazel 10

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Ölsün rakīb ya ola bu bezmden 'adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

94. o:

Gazel 15

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Ol seng-dile āhım te'sir ide mi yā Rab
Feryādım o bī-rahmi teshīr ide mi yā
Rab

95. o:

Gazel 15

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Genc-i kafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Katlimden o şeh tıgın taqşir ide mi yā
Rab

96. o:

Gazel 22

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Yā Rab habībīñ Aħmed-i Muħtār
'aşkına
Bir de o şüh-ı āfet-i cānı musahħar it

97. o:

Gazel 27

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

İstersen o şühūñ olasın çeşmine
manzūr
Za'f-ı sitem ile kadīñ ebrūy-ı hilāl it

98. o:

Gazel 47

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ey dil ne kaçarsın ser-i zülfünden o
şühūñ
Gencine-i hüsünde siyeh mār degildir

99. o:

Gazel 50

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Hālim görüb inanma o gül aķıdırsa eşk
Kandil-i şem'-i fitneye revġan füzün
ider

100. o:

Gazel 50

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Çekme elem Ğaribi ki bir böyle vaķt
olur
La'lin o şüh merhem-i dāġ-ı derün ider

101. o:

Gazel 53

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Nihālinde turunc-ı nīme-resdir
ġabġab-ı Yūsuf
O bāġıñ kim anı sīr-āb ider çāh-ı zeķan
dirler

102. o:

Gazel 56

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Rū-puş olursa bizden o ġonçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişāle 'alāmet degil midir

103. o:

Gazel 56

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Olmaz resīde pençe-i maḫşūd-ı vuşlata
Bizden güriz o dil-bere 'ādet degil
midir

104. o:

Gazel 62

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

N'ola vaşl-ı nigāra nā'il olduñ ey dil-i
şeydā
O mehden ḥ'āhiş-i būs-ı kenāra rüy-ı
saht ister

105. o:

Gazel 65

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Ey Ğarībī o merd-i rāha ḫased
K'anı ehl-i necāt yazmışlar

106. o:

Gazel 66

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Meyl eylemem sipihrde māha kim
ānlıdır
Cānım fedā o şūḫa ki ḫaşı kemānlıdır

107. o:

Gazel 68

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Naẓm içre Ğarībī o cihān-gīr-i
zamānım
Kim ḫıttā-i iḫlīm-i sūḫan cümle
benimdir

108. o:

Gazel 70

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

'İzārında o şūḫuñ oldu ḫatt bir vechle
peydā
Ki gūyā dūd-ı āteş rüy-ı gülden āşkār
eyler

109. o:

Gazel 70

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

O şūḫuñ vaşlına 'āşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir'āta nazar ḫıldıkda 'aksinden
firār eyler

110. o:

Gazel 81

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Ğarībī ğamze-i ḫūn-rīzi biñ kez cāna
ḫasd itse
O şūḫ-ı dil-rübāya mā'ilüz inkārımız
yokdur

111. o:

Gazel 82

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

O gül-zār-ı ğamuz kim şeb-nem-i
şubḫ-ı ḫıyāmetle
Açılmaz ğonçesi böyle gül-i āşūbumuz
vardır

112. o:

Gazel 162

Mısra: 17

"O" işaret sıfatı.

Yād-ı vaşlıyla Ğarībī o perī-ruḫsārın
Yandı cān ḫaḫnūs-i vaḫdet gibi yā hū
diyerek

113. o:

Gazel 174

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Bir zamān bizde o gül-çehreye dil-
dāde idik
Ruḥuna ḥāl-i siyeh düşdüğü sevdāda
idik

114. o:

Gazel 177

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Bir şeb o mehiñ ister iken nūr-ı vişālin
Peygüle-i tārīki-i hicrānına düşdük

115. o:

Gazel 200

Mısra: 16

"O" işaret sıfatı.

Hāle gibi düşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zīver-i āgūş idebilsem

116. o:

Gazel 244

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Yokdur taḥammül eylemeden ğayrı
çāresi
Düşdüm o şūḥ-ı āfet-i cānım belāsına

117. **odur:** -dur**Gazel 78**

Mısra: 11

"O" İşaret zamiri.

Ḳahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta
Ş'ol zamān kim ol perī-ruḥsār kendin
gösterür

118. **odur:** -dur**Gazel 267**

Mısra: 3

"O" İşaret zamiri.

Ki odur bā' iş-i icād-ı nuḳūş-ı 'ālem
Muttaşıl nūr-ı İlāhiyyedir aşl u nesebi

119. **ona:** -n, -a**Gazel 122**

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Çeküb āgūşa kıızımdır diyü bintü'l-
'inebi

Dün gice pīr-i ḥarābāt ona ta'zīm itmiş

o dem:1. **o dem:****Gazel 151**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade***O zaman, o vakit.*

O dem ki ḥāzır-ı bezm-i 'itāb olur
'āşık

Zebān-bürīde-i tīğ-i hicāb olur 'āşık

ocağ:1. **ocağında:** -ı, -n, -da**Gazel 258**

Mısra: 10

Ocak, ateş yakılan yer.

N'ola yād-ı ruḥuñla 'āşıkñ yandırır
cānım kim

Bular pervāne 'aşkın lezzetin şem'in
ocağında

ocak:1. **ocak:****Gazel 180**

Mısra: 9

Ateş yanan yer.

Sāḳī bizi de eyle ocak eskisi ḥesāb
Pīr-i muğāna biz daḫı çok hizmet
eyledik

od:

1. oda:-a

Gazel 9

Mısra: 4

Ateş.

Manzarım āyine-i tal'at-ı ruḥsārīñ iken
Oda yaqđıñ beni ey çehre-ķamer n'oldı
saña

2. oda:-a

Gazel 115

Mısra: 5

Ateş.

Pervāneyi yaqđmıř oda ümmīd-i
cemālīñ
Āhū göricek çeřmiñi řahrālara dūřmūř

oḥřa:-

1. oḥřayaraķ:-y, -araķ

Gazel 184

Mısra: 9

Okşamak.

Bir de ne var oḥřayaraķ alsa göñlümi
Sultān teraḥḥum itse gedāya 'aceb
degil

2. oḥřayaraķ:-y, -araķ

Gazel 263

Mısra: 8

Okşamak.

Bir řubḥ ol āfītāb çıķub seyr-i gül-şene
Gül 'andelibi oḥřayaraķ başdı cānına

ok:

1. oķı:-ı

Terci-bend 1

Mısra: 51

Okumak, söylemek.

'Ār eyleme bir ders oķı 'unvān-ı
vefādan
Dönmem hele senden gelen envā'-ı
belādan

2. oķı:-ı

Gazel 285

Mısra: 20

Okumak; söylemek.

şu'arā-yı selefeye söyle Ğarībī tanzīr
Bezm-i yārāna oķı sen anı temşil gibi

okla:-

1. oķlamaķdır:-mak, -dır

Gazel 136

Mısra: 13

Ok atmak.

Tīr-i müjgānıyla kaşdı oķlamaķdır
'āřıķı
Güře-i ebrū ile ger itse bir ĩmā ğalať

oķu:-

1. oķuna:-na

Gazel 242

Mısra: 14

Okumak, talim etmek.

Bu güne nev-āyīn-ğazel-i tāze Ğarībī
Īcād ideğör oķuna aḥbāb arasında

2. oķunan:-nan

Gazel 134

Mısra: 13

Okunulan şey.

Bu gün ḥaťṭ-ı řerīf-i řāh-ı ḥübān
oķunan gündür
Eger řāf olsa naķd-i cān iderdim zer-
niřār-ı ḥaťṭ

3. oķur:-r

Gazel 86

Mısra: 3

Davet etmek, çağırmaq.

ķumrī oķur çemende ezān-ı
Muḥammedī
řāḥ-ı bülend-i serv aña bir mināredir

4. **oğur:-r****Terkib-bend 1**

Mısra: 72

Okumak, sesli olarak söylemek.

Nedir ey serv-i sehî böyle bu eṭvār
saña
Hep şikāyetdir oğur kumri-i dil-zār
saña

5. **oğur:-r****Gazel 212**

Mısra: 14

Okumak.

Ş'ol şāf-ı zamīrüz ki semāvāt-ı
sūhanda
Cebrā'ıl oğur 'ilm-i ledün
aḥterimizden

6. **oğurlar:-r, -lar****Gazel 5**

Mısra: 4

Okumak.

Şubḥ-ı rüyından 'ibāretdir şehā Nūr
āyeti
İşbu vech ile oğurlar nāmını bedrū'd-
dücā

7. **oğutduñ:-t, -duñ****Gazel 225**

Mısra: 9

Okutmak.

Oğutduñ fenn-i 'aşk içre baña māzī vü
müstakbel
N'ola ders-i vişāliñ 'aşık-ı miskīne ḥāl
olsun

ol:-1. **ol:****Gazel 29**

Mısra: 17

Olmak.

Her rüz [u] şeb ol dest-zen-i dāmen-i
ḥirmān
Bāzularıñ it zānu-yı efkāra teşebbüs

2. **ol:****Gazel 41**

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol gönçe-dehen kim yüzi gül-zār-ı
beḳadır
Nīm-i nigeḥi 'āşıkā şemşīr-i ḳazādır

3. **ol:****Gazel 50**

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Yād eyledikce ḳāmetin ol nāz-ı
perverin
Çatar sipihre āhımı encüm sütün ider

4. **ol:****Gazel 67**

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Görünce ḥançer ol şūhuñ miyānından
nüzül eyler
Ġarībī sīneme dest-i ḳazādan bir belā
ḥançer

5. **ol:****Gazel 83**

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Teshīr ider ḳulūbunu ehl-i ma'ārifīñ
Ol sāde-rū güzelleriñ ikrāmı bellidir

6. **ol:****Gazel 1**

Mısra: 3

"O" İşaret zamiri.

Ḥamd ol Ḥakīm-i Ḳādir ü ferd-i
Ḳādīme kim
Ḥamdi olundu maṭla'-ı 'unvāna ibtidā

7. ol:

Gazel 9

Mısra: 6

"O" İşaret zamiri.

Olduñ ey naħl-i emel bād-ı ħazān
rencīde
Kanı ol neşv ü nemā ħüsn-i šemer
n'oldı saña

8. ol:

Gazel 10

Mısra: 13

"O" İşaret zamiri.

Ol şeh-süvār-ı kişver-i ħüsn ü
melāhatin
Hep itdigin Ğarībi beyān söylerim
saña

9. ol:

Gazel 2

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Ol nāzenīn gelürse n'ola başım üstüne
Hoşdur gül olsa güşe-i destāra āşinā

10. ol:

Gazel 3

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Rūħum ol Aħmed ü Hādī vü
Muħammed Maħmūd
Ya'ni maħbüb-ı Ĥudā Ĥazret-i
Tāhā'ya feda

11. ol:

Gazel 8

Mısra: 17

"O" işaret sıfatı.

Dest-berdāšte-i der-geh-i Yezdān ol
kim
Ey Ğarībī ola kim eyleye te'sīr-i du'ā

12. ol:

Gazel 13

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Eylemez tūr-i nigāhın ol perī benden
dirīğ
Yār-ı şādık olduğımdan i'tibār eyler
baña

13. ol:

Gazel 15

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol seng-dile āhım te'sīr ide mi yā Rab
Feryādım o bī-raħmi teşhīr ide mi yā
Rab

14. ol:

Gazel 27

Mısra: 1

"O" işaret zamiri.

Evvel seni ey dil yaqar ol şem' ħayāl it
Pervāne gibi şoñra temennā-yı vişāl it

15. ol:

Gazel 38

Mısra: 1

"O" işaret zamiri.

Ol kaşı kemān sīneme peykān
müte'addid
Olduqça atar cünbiş-i müjgān
müte'addid

16. ol:

Gazel 49

Mısra: 5

"O" işaret zamiri.

Ey māh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim
Eyler seni bu ħüsnle insāna berāber

17. ol:

Gazel 58

Mısra: 1

"O" işaret zamiri.

Ol âfetiñ ki la'l-i lebi dil-firîbdir
Şahbâ-yı vaşlı kimlere bilmem
naşîbdir

18. ol:

Gazel 58

Mısra: 3

"O" işaret zamiri.

Ol gönçeniñ bu nâleye yok tâb u tākati
Bir nâzenin ü nâzik ü şūh-ı lebîbdir

19. ol:

Gazel 60

Mısra: 1

"O" işaret zamiri.

Ol dil-berin ki âteş-i qahrı şedîd olur
Cânımda şevk-i ülfeti gâyet mezîd olur

20. ol:

Gazel 60

Mısra: 3

"O" işaret zamiri.

Her deprenişde gözleri ol mest-i âfetiñ
Sinemde zaḥm-ı tîr-i nigāhı cedîd olur

21. ol:

Gazel 60

Mısra: 6

"O" işaret zamiri.

'Uşşâkla ne gûne ider meyl-i iḥtilâṭ
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba'îd
olur

22. ol:

Gazel 66

Mısra: 13

"O" işaret zamiri.

Giçdi zamân-ı hüsni Ğarîbî ol âfetiñ
Şem'-i cemâli ḥaṭṭ ile başı dumânlıdır

23. ol:

Gazel 67

Mısra: 6

"O" işaret zamiri.

Ḥased ḥançer gibi mızrâb-sâr-ı sînede
her dem
Neden kim ol bütûn olmaz miyânından
cüdâ ḥançer

24. ol:

Gazel 67

Mısra: 10

"O" işaret zamiri.

Ğaraż cân ise bir nîm-i nigāha eylesün
fermân
Meded 'uşşâka karşı çekmesün ol dil-
rübâ ḥançer

25. ol:

Gazel 74

Mısra: 3

"O" işaret zamiri.

Benden şoruñ hevâsını ol mâh-ṭal'atın
Ğadr-i cemâli ṭâlib-i dîdâr olan bilür

26. ol:

Gazel 74

Mısra: 6

"O" işaret zamiri.

Almaz nesîm-i feyz-i seḥer çeşm-i
ḥ'âb-dâr
Ol devlet ü sa'âdeti bîdâr olan bilür

27. ol:

Gazel 76

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

Bezminde o şūh ile 'itâbın yeri yokdur
Ol Ka'be'de âheng ü rebâbın yeri
yokdur

28. ol:

Gazel 78

Mısra: 12

"O" işaret zamiri.

Ğahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta
Ş'ol zamān kim ol perī-ruhsār kendin
gösterür

29. ol:

Gazel 152

Mısra: 4

"O" işaret zamiri.

Āşinālık yeridir bezm-i muħabbet
zinhār
Ol baña uğramasun merdüm-i bī-gāne-
i 'aşk

30. ol:

Gazel 154

Mısra: 5

"O" işaret zamiri.

Ol iki nergis-i pür-h'āb-ı hayāliyle
gice
Şubħa dek şem'-i nümāyān gibi bī-
h'āb olduk

31. ol:

Gazel 188

Mısra: 13

"O" işaret zamiri.

Ğodı ħirbā gibi hayretde Ğarībī beni ol
Ĥüs-n-i ħürşid-i dıraħşān gibi tībānlı
güzel

32. ol:

Gazel 229

Mısra: 8

"O" işaret zamiri.

Eger biñ kerre bār-ı 'aşkdan ħam olsa
da ħaddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i ħabüle ħātem
olmazsın

33. ol:

Gazel 272

Mısra: 7

"O" işaret zamiri.

Çeşm-i inşāf ile bağ zülfüne kimdir
saña ol
Seniñ üftāde-i çāh-ı zekānıñdan ğayrı

34. ol:

Gazel 287

Mısra: 9

"O" işaret zamiri.

Nūr-ı nağar yüzünde perīşāndır ol
bütüñ
Āyīne üzre cem' idemez kimse zībāğı

35. ol:

Gazel 15

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Ol şafħa-i ruhsāra geldi ħağğ-ı reyħāni
'Uşşāka vefā-nāme taħrīr ide mi yā
Rab

36. ol:

Gazel 21

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Lütfulü ile bu kemteriñi itme ferāmüş
Ol günde k'olur arada der-kār şefā'at

37. ol:

Gazel 36

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Semend-i 'işve-i nāz ile ħıldı 'ālemi
vīrān
Ğoñül ol şeh-süvār-ı şeh-r-i nāz-
ābāddan feryād

38. ol:

Gazel 37

Mısra: 3
"O" işaret sıfatı.

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murğ-ı 'Ankā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfīd

39. ol:
Gazel 41
Mısra: 14
"O" işaret sıfatı.

Bir cān ki degil bār-keş-i minnet-i
gerdūn
Biñ fahr ile ol serv-i dil-ārāya fedādır

40. ol:
Gazel 45
Mısra: 6
"O" işaret sıfatı.

Nādīde cemālīñ katı vaşf itmede derler
Ol Yūsuf-ı hūsnūñ ki bizim dil-
berimizdir

41. ol:
Gazel 46
Mısra: 4
"O" işaret sıfatı.

Bir tāze 'ömr-i cāna bağışlar Mesīh-
veş
Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür

42. ol:
Gazel 47
Mısra: 8
"O" işaret sıfatı.

Keyfiyyet-i sākī ile şahbāyı ne añlar
Ol zāhid-i har vākıf-ı esrār degildir

43. ol:
Gazel 48
Mısra: 12
"O" işaret sıfatı.

Gencīne-i sipihre değışmem belāsını
Ol dil-berīñ ki tēc-ı hevāsı serimdedir

44. ol:
Gazel 52
Mısra: 11
"O" işaret sıfatı.

İtmez kabül ol şeh-i mesned-nişīn-i
nāz
Bunca ki seyl-i eşk-i temennā gelür
gider

45. ol:
Gazel 63
Mısra: 17
"O" işaret sıfatı.

Mest-i 'aşk itdi Ğarībī seni ol gülşen-i
hūsn
Bülbül-i şūh-ı ğazel-h'ān olacağsın
āhir

46. ol:
Gazel 64
Mısra: 5
"O" işaret sıfatı.

Benim nazm içre ol mu'ciz-beyān-ı
fenn-i hikmet kim
Aristo mekteb-i tab'ımda bir şākir[d]-i
ebkemdir

47. ol:
Gazel 64
Mısra: 7
"O" işaret sıfatı.

Benim ol nādir-i 'aşr u ferīdū'd-dehr-i
şāfī-dil
Ki kebg-i kūh-sār-ı nazm güftārımla
hurremdir

48. ol:
Gazel 67
Mısra: 1
"O" işaret sıfatı.

Ne çekdi pençe-i üstâddan ol bî-nevâ
hançer
Kemer-bendine hübânîñ olunca âşinâ
hançer

49. ol:

Gazel 71

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Gözüm fevväre-i hün-âb-ı hasret
oldığın ey dil
Yürü ol gamze-i 'âşık-küş-i
mestânelerden şor

50. ol:

Gazel 73

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Cemâliñ göster ey şem'-i münevver
bezm-i 'irfâna
Kö yaksun ol vücûdı kim aña pervâne
söyleller

51. ol:

Gazel 74

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Tır-i nigâh-ı mestini ol şüh-ı âfetiñ
Âmâc-gâh-ı gamze-i hün-h'âr olan
bilür

52. ol:

Gazel 74

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Şimdi Ğarîbî 'aşk katı müşkil olduğın
Ol âfet-i zamâna giriftâr olan bilür

53. ol:

Gazel 75

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Dâğ-ı dilime la'l-i lebiñ oldu nemek-
püş
Ol hande-i şîrîniñe bilmem ne diyerler

54. ol:

Gazel 77

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Hâl ü hağ üzre seyr it gîsü-yı müşg-
bâra
Ol sebze-zâr-ı hüsne zülf-i şehâb
göster

55. ol:

Gazel 77

Mısra: 16

"O" işaret sıfatı.

Der-gâh-ı devletinde hâk eyle cism-i
zârı
Ol pâdişâh-ı hüsne hoş-intisâb göster

56. ol:

Gazel 81

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Şikâyet ol perî-rü âteşin-hüdandurur
yoğsa
Cefâ-yı çarh-ı kec-reftârdan âzârimız
yoğdur

57. ol:

Gazel 96

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Ol la'l-i lebiñ yâdı ile şimdi Ğarîbî
Mey-hânedede maħmûr-ı mey-i pîr-i
muğânuz

58. ol:

Gazel 96

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Pīrāmen-i āfākı dutup feyż-i sa'adet
Ol feyż eger gevher ise biz aña kānuz

59. ol:

Gazel 98

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Ol māh-likā kim idemez 'āşıkā raġbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez

60. ol:

Gazel 102

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Firākında ger eyler āh ü nālem gūş-ı
eflākı
Henüz ol āfet-i devrān ne miqdār
oldığım bilmez

61. ol:

Gazel 102

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Devā-yı vaşlın ol dil-ber Ğarībī'den
dirīġ eyler
Cefā-yı derd-i hicrān ile bīmār olduğım
bilmez

62. ol:

Gazel 104

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Ol şeh-i hüsne Ğarībī yazalı nāme-i
'aşk
Dil-i meczūbumuzu sālīk-i rāh
eylemişüz

63. ol:

Gazel 105

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Ķurb-ı vişālindeyüz ol āfetiñ
Derd-i ġam-ı firkatine nā'ilüz

64. ol:

Gazel 105

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Nālemiziñ ol güle te'sīri yok
Bülbül-i mātem-zede-i bī-dilüz

65. ol:

Gazel 106

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Cāniñ şakındır uğrama ol semte el-
amān
Ey dil belā-yı ġamze-i hūn-h'arı
görmüşüz

66. ol:

Gazel 107

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Kevn-i vīrān-şüde-i cilve-i
mestānesidir
Āh ol kāmēt-i āzādeyi herkes bilmez

67. ol:

Gazel 109

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Keyfiyyet-i 'uşşakı bilür ehl-i maķālāt
Bir vechle ol kavl bu ġüftāra şıġışmaz

68. ol:

Gazel 110

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Şordum ol şūhdan ahvāl-i Ğarībī'yi
didi
Bilüriz derdini dermānını bilmez
degilüz

69. ol:

Gazel 111

Mısra: 7
"O" işaret sıfatı.

Didim ol hâl nedir şafha-i rüyuñda
didi
Bir gedâdır ki ider der-geh-i sultâna
heves

70. ol:
Gazel 113
Mısra: 17
"O" işaret sıfatı.

Ey Garîbî âh-ı dil ol mâha te'sîr
eylemez
Gâlibâ âteşde de tâb-ı harâret
kalmamış

71. ol:
Gazel 120
Mısra: 6
"O" işaret sıfatı.

Bu derd-i ser degil mey neş'esinden ey
dil-i şeydâ
Saña renc-i humâr ol nergis-i
bîmârdan kalmış

72. ol:
Gazel 123
Mısra: 8
"O" işaret sıfatı.

İder te'sîr elbet meşreb-i ma'sûk
'uşşâka
Dile vîrânelik ol dîde-i maḥmûrdan
gelmiş

73. ol:
Gazel 124
Mısra: 7
"O" işaret sıfatı.

Yüz şubḥ açıldı ol yüzi hürşîdi
görmedik
Ger olmasak bu gün daḥı aḥşâma kaldı
iş

74. ol:
Gazel 124
Mısra: 12
"O" işaret sıfatı.

Loḳmân-ı çarḫ derdime bir çâre
bulmadı
Ol serv-i nâz-ı şûḫ-ı gül-endâma kaldı
iş

75. ol:
Gazel 125
Mısra: 2
"O" işaret sıfatı.

Mâtem-zedelik 'âşık-ı ter-dâmene
maḥşûş
Âyîn-i sitem ol büt-i sîmîn-tene
maḥşûş

76. ol:
Gazel 126
Mısra: 5
"O" işaret sıfatı.

Düşme kovarak ardına ol vaḥşi-
niḡâhın
Âhûyî yatağında görünce uyarak baş

77. ol:
Gazel 126
Mısra: 12
"O" işaret sıfatı.

Bânû-yı gülin açdı şabâ bend-i niḡâbın
Ol ḫalvete 'işmetle sen ey bülbül ayak
baş

78. ol:
Gazel 131
Mısra: 14
"O" işaret sıfatı.

Ey murğ-ı dil âzâdelik isterse vücûduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lânedan
i'râz

79. ol:

Gazel 132

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Ḥaṭṭ u ḥālīndir dile bir naḫṣ-i ūlfedir
ğaraż
Ol gül-i ruḥsārdan bŷy-ı muḥabbetdir
ğaraż

80. ol:

Gazel 134

Mısra: 17

"O" işaret sıfatı.

Meger sīm-āb var nezzāre-i ḥaṭṭında ol
şūḥuñ
Ki her kim gördi bir kez oldu elbet bī-
karār-ı ḥaṭṭ

81. ol:

Gazel 136

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Ḥaṭṭ gelür kālā-yı ḥüsnin kıymetin
eyler şikest
Ḥüsnüne mağrŷrdur ol şūḥ-ı bī-pervā
ğalaṭ

82. ol:

Gazel 136

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Ol perī teşḫīrine bir nüşa aldım
şeyḥden
Ḥaṭṭı nā-mevzŷn-ı vefkı nā-tamām
esmā ğalaṭ

83. ol:

Gazel 138

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

‘Uşşāka cefā-gŷster aġyāra vefā ister
Ol şūḥ-ı sitem-kārım bī-gāneden eyler
ḥazz

84. ol:

Gazel 139

Mısra: 16

"O" işaret sıfatı.

Bilŷrim ḳulzŷm-i ‘afvı ne ḳadar olsa
ḥaṭā
Gelmez ol baḥrde mānend-i cenāb ey
vā‘iz

85. ol:

Gazel 143

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Olduġ o dil-rŷbādan bir dest-i bŷse
ḳānı‘
Ol bī-vefā bu şarṭa virse rızā ne mānı‘

86. ol:

Gazel 148

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Kimseyi kāmınca ḳoymaz görsŷn ol
ḥāl ū ḥaṭı
N'ola benzer sŷylesem genc ŷzre
yatmış māra zŷlf

87. ol:

Gazel 161

Mısra: 21

"O", işaret sıfatı.

Ol ğonçe-lebiñ vaşf-ı dehānında
Ġarībī
Hep nŷkte-i envā‘-ı leṭāfetle ğiçŷrdik

88. ol:

Gazel 261

Mısra: 15

"O", işaret sıfatı.

Bilmem ne belā naḥldir ol serv-i ḳadiñ
kim
Her gŷne ḥırām itse leṭāfet var içinde

89. ol:

Gazel 263

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Bir şubh ol âfitâb çıkub seyr-i gül-şene
Gül 'andelibi oğşayarak başdı cânına

90. ol:

Gazel 149

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Şâhîn-i hüsni çıkdı elinden ol âfetiñ
Ardınca bakakaldı gözi intizâr hayf

91. ol:

Gazel 150

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Şüret-i hâlime bakmazsa n'ola ol âfet
Dutmuş etrâf-ı nigâhın yine müjgân
saf saf

92. ol:

Gazel 155

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Şeb-tâ-seher efgânındır ey bülbül-i
şeydâ
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nâya
şarılmak

93. ol:

Gazel 155

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Hüsüne şabâ bulmaz iken râh ne lâyıq
Zülf-i siyeh ol şüret-i zîbâya şarılmak

94. ol:

Gazel 159

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Ol günde kim hesâba gelür itdigim
'amel
Ser-mâyedir elimde ümmîd-i şefâ'atiñ

95. ol:

Gazel 160

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Göstermeden ol şüh bize serdî-i ülfet
Şâm u şehri nâr-ı muhabbetle
giçürdik

96. ol:

Gazel 164

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Süziş-i nâr-ı muhabbet içre nâlân ol
gönül
Sîne-i eflâke çekmesün dâg-ı efgânîñ
seniñ

97. ol:

Gazel 166

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Ol perîniñ dest-bürd-i gamzesinden
şubh-veş
Ey Ğarîbî sende destâr-ı sefidiñ kına
çek

98. ol:

Gazel 169

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Ol 'aklı kim vücûda Felâṭun-ı dehr idi
Pâ-mâl-i terk-i tâz-ı cünün itdiñ ey
felek

99. ol:

Gazel 177

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Bir mihr-i cemāliñ heves-i cānına
düşdük
‘İsā gibi tā ol güneşiñ yanına düşdük

100. ol:

Gazel 179

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Ey sīne-i cān tīr-i nigāha hedef olduñ
Ol gevher-i bī-gāneye güyā şadef
olduñ

101. ol:

Gazel 180

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ol şeb ki cāme-ḥ̣āba çeküb yāri
ḥ̣ābda
Būs u kenāra mā’ il olub cūr’et eyledik

102. ol:

Gazel 188

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Sīḥ-i müjgānına bir bir giçürür ehl-i
dili
Ol yüzi reşk-i kamer kaşları ‘unvānlı
güzel

103. ol:

Gazel 192

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ol āhū-yı murādı şikār itmek istediñ
Amāc-gāh-ı tīr-i sipihr olduñ ey gönül

104. ol:

Gazel 193

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Gör gül-şene ne āteş urur ḥüsn-i dil-
keşi
Bir kez ol āfitāb-ı niḳābın cemālin al

105. ol:

Gazel 193

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Mey-ḥāneye du‘ā-yı kadeḥle teveccüh
it
Ol der-gehin ḥulūş ile feyz-i türābın al

106. ol:

Gazel 194

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Ol Ka‘be-i ümīde eyler gönül tekāpū
Yā Rab bu nā-murādı maḳşūda eyle
vāşıl

107. ol:

Gazel 194

Mısra: 18

"O" işaret sıfatı.

Pervāne-veş Ğarībī yandı yakıldı cānım
Bu sūziş-i nihāndan ol şem‘-rüy ğāfil

108. ol:

Gazel 200

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Bir būsüne devlet-i dünyāyı virürdim
Ol şūḥ-ı gül-endāmı der-āğūş
idebilsem

109. ol:

Gazel 204

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

N’ola ol āfeti bir kez çekelim āğūşa
Hāleye zīver-i pīrāmen-i māh
eyleyelim

110. ol:

Gazel 209

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Kimse ol fitneden āgāh degildir evvel
Ben anıñ hüsni cihān-sūzına rağbet
virdim

111. ol:

Gazel 216

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Tecrīd maḳāmında ben ol müflis-i
dūnum
Kim bād-ı şabā gerd alamaz hāk-i
derimden

112. ol:

Gazel 222

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Ġarībī ger bizi dūšnām ile yād itmez ol
meh-rū
Yine bizden o dil-dāra hediye çok
selām olsun

113. ol:

Gazel 226

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Şaf-ı müjgānların bir erre-i bī-dād idüb
gelmiş
Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
yerden

114. ol:

Gazel 231

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Ķan itmesün derūnumı ḥasreti ol āfetiñ
Teşrīf-i lūṭfi meclis-i aġyāra dūşmesün

115. ol:

Gazel 232

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Bārī esīr-i pençe-i hicr oldıġım yeter
Dest-i ta'arruż ol gül-i bī-hāra
degmesün

116. ol:

Gazel 235

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Çeker tavḳ-ı belāya gerden-i 'uşşāķı
ḳumrī-veş
Yerinden ḳoy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

117. ol:

Gazel 244

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Aldıñ Ġarībī būsesin ol māh-ṭal'atın
Vir naḳd-i cānı būse-i la'lin bahāsına

118. ol:

Gazel 245

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ḥoş ol günler ki devr eylerdi
gerdūnum murād üzre
İderdim zevḳ-i vuşlat gül-beden
ḡonçe-dehenlerle

119. ol:

Gazel 248

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol şeb ki yāri ḥ'ābda çekdim
ḳucaġıma
Ġīsūsı müşġ saçdı dil-i dāġ-dāġıma

120. ol:

Gazel 248

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Bir kez o pençe leblerin ol māh-
ṭal'atın

Vehm eyledim ki cānım irişdi
dudağıma

121. ol:

Gazel 249

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Ol melek yüzlü perī-peykere cānım
diyerek
Şaralum sīne-i pür-raḥneye
merhemcesine

122. ol:

Gazel 250

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Hāl-i derd-i dil-i bīmārı Ğarībī dimege
Varamam ol şanem-i germ-i 'itābıñ
yüzine

123. ol:

Gazel 251

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Şabā gül-şende olmuş penbe-rīs ol
nāzik-endāma
İdince tār u pūd-ı verdden terkīb bir
cāme

124. ol:

Gazel 251

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Fezā-yı sīne ḥün-āb-ı gözümünden lāle-
zār oldu
Yazınca ḥün-ı dilden ol perī-rüyāna
nāme

125. ol:

Gazel 253

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Hüsnini ḥābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi ğāret bu
gice

126. ol:

Gazel 253

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Cāme-ḥāba buyuruñ ḥāne seniñdir
diyerek
Girdi āğuşuma ol serv-i leṭāfet bu gice

127. ol:

Tarih 2

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Didiler kân-ı edeb necl-i celīlü'l-ḳadr-i
ḥulḳ
Ya'ni ol şeh-zāde 'ālī-bende-i 'Abdü'l-
ḥamīd

128. ol:

Tarih 2

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Eylemiş sūr-ı zifāfiyla cihānı pür-sürür
Eylemiş pür-zemzeme kevn ü mekānı
ol sa'īd

129. ol:

Terci-bend 4

Mısra: 33

"O" işaret sıfatı.

Ḳaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Ḳhaber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
ḥāl-i derdimden

130. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 34

"O" işaret sıfatı.

Nev-demīde haṭ-ı müşgīniñe kurbān
olayım
Ol iki çeşm-i cihān-bīniñe kurbān
olayım

131. **ol:**
Terkib-bend 1
Mısra: **53**
"O" işaret sıfatı.

Kaşd-ı cāna ol iki ğamze-i hūn-hvār
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kāfir-i ğaddār
nedir

132. **ol:**
Gazel 253
Mısra: **13**
"O" işaret sıfatı.

Yā Rab ol māh-likāyı bize šābit-
kadem it
Eyle bī-çāre Ğarībī'ye 'ināyet bu gice

133. **ol:**
Gazel 254
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı ḥased kör
olsun
Ki kıomaz bir yere bir cān gele cānānı
ile

134. **ol:**
Gazel 256
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol āfetiñ ki düşdi ğoñül haṭṭ u ḥāline
Nūr-ı tecelli ḥāl-i siyehdir cemāline

135. **ol:**
Gazel 259
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

'Ālem ser-i müyiniñ cān ile tufeylidir
Ol şūh-ı gül-endāma bir ben degilim
bende

136. **ol:**
Gazel 259
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Meh başına devr eyler pervāne-veş ol
şem 'iñ
Ol mihr-i cihān-ārā pāyına ser-efgende

137. **ol:**
Gazel 260
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Hāle gibi anı iderim zīver-ı āğuş
Ol māh-likā bir gice mihmānım olursa

138. **ol:**
Gazel 260
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Min-ba 'd dirġ eylemez ol māh vişālin
Bir şubḥ eger vākıf-ı hicrānım olursa

139. **ol:**
Gazel 261
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

140. **ol:**
Gazel 261
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ol sīnede kim ḥasret-i yākūt-ı lebiñ
var
Dünyāyı yaķar deñlü ḥarāret var içinde

141. **ol:**
Gazel 261

Mısra: 12
"O" işaret sıfatı.

Hışdur baña biñ kerre gülistân-ı
İrem'den
Ol bezm ki şahbâ-yı muhabbet var
içinde

142. ol:
Gazel 261
Mısra: 17
"O" işaret sıfatı.

Ol şüh görüb bu gâzelim didi Ğarîbî
La'lim gibi biñ dürlü halâvet var
içinde

143. ol:
Gazel 262
Mısra: 10
"O" işaret sıfatı.

Bûs-ı leb-i cânâna nihân nâ'il olursan
Ol hâleti cismiñde olan cânâna
tuyurma

144. ol:
Gazel 262
Mısra: 2
"O" işaret sıfatı.

Nüş eylediğîñ bâde-i rindâna tuyurma
Ol lezzeti ağzıñdaki dendâna tuyurma

145. ol:
Gazel 262
Mısra: 6
"O" işaret sıfatı.

Şahbâ yerine kanıñ içer ey dil-i şeydâ
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestâna tuyurma

146. ol:
Gazel 263
Mısra: 3
"O" işaret sıfatı.

Hengâm-ı hatt-ı rüyuna irdik ol âfetiñ
Güyâ bahâr-ı 'işretiñ irdik hâzânına

147. ol:
Gazel 264
Mısra: 9
"O" işaret sıfatı.

Cânım ol kâmete kurbân ki hırâm
itdikce
Kâkül-i müşğ-feşân cünbiş ider
düşunda

148. ol:
Gazel 264
Mısra: 11
"O" işaret sıfatı.

'Ömri efzûn ola ol şüh-ı perî-zâdıñ
kim
Ne vefâ itdi bize 'ahd-i ferâmüşunda

149. ol:
Gazel 266
Mısra: 1
"O" işaret sıfatı.

Za'îf-i aħmerin gördükce ol şühüñ
miyânında
Yanar nâr-ı muhabbet 'aşkıñ hasretle
cânında

150. ol:
Gazel 268
Mısra: 9
"O" işaret sıfatı.

Baña ol la'l-i âteş-rengden bir câm-ı
mendlü şun
Ki çokdan intizâr-ı va'de-i ihsânıñım
sâķi

151. ol:
Gazel 273
Mısra: 6
"O" işaret sıfatı.

Ferhād egerçi viridi fenāya vücūdını
Dünyā dahı ol 'acūze-i mekkāre
qalmadı

152. ol:

Gazel 275

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Baňa ser-geştelik ol zülf-i müşgîn-
zârdan geldi
Perîşānlık dimāğa nāfe-i Tātār'dan
geldi

153. ol:

Gazel 275

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Degildim ben esîr-i halka-i zencîr-i
'aşk ammā
Bu sevdā-yı cünûn ol şüh-ı şîrîn-
kârdan geldi

154. ol:

Gazel 283

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Dil-i zârîñ nice bir cānı var āzād ola
kim
Şîr-i ser-bestedir ol kāküle zencîr gibi

155. ol:

Gazel 287

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Sürme Ğarîbi vaşf-ı sürînde ol
mehiñ
Lağzîde olmasun kalemîñ rahş-ı eblaķı

156. ol:

Gazel 288

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Geldi 'arak 'izārına ol māh-ţal'atın
Yaķdı derûnum âteş-i 'aşkıñ şerāresi

157. ol:

Gazel 288

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Bir hayldir ki görmezim ol hâl-i
gerdeni
İtmez tulu' baht-ı siyāhiñ sitāresi

158. ol:

Gazel 1

Mısra: 11

Olmak.

Ümmîd-vār-ı lütf-ı Hâķ ol ağla ey
gönül
Ħasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

159. ol:

Gazel 5

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı (Beyitte kıyamet
günü kastedilmiştir).

Var ümîdim lütfuña ol günde kim
teslîm olur
Destîne miftāh-ı bāb-ı mağfîret yā
Ze'l-'aţā

160. ol:

Gazel 86

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

İtmez Ğarîbi hâtırına āhımız eser
Ol zālîmiñ derûnı meger seng-i hâredir

161. ol:

Gazel 104

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Düşumuzda nemed-i faķr degildir bî-
cā

Hüsn-i tedbîr ile ol şûha külâh
eylemişüz

162. ol:

Gazel 109

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Ancağ dil ider 'âlem-i lâhûtda pervâz
Ol murğ bu nüh-künbed-i devvâra
sığışmaz

163. ol:

Gazel 153

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Bir vaşl için ol şûha temennâdan
uşandık
Derd-i gam-ı hicrâna müdâvâdan
uşandık

164. ol:

Gazel 155

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı.

Ger vefk-ı murâd üzre felek dönse
Ġarîbî
Ġûş mertebedir ol Yed-i Beyzâ'ya
şarıлмақ

165. ol:

Gazel 165

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Göñül ol serv-i kıadd maĠbûba eyler
nâmeler taĠrîr
İriş ey bâl-i kıumrî şafĠa-i mektûba
mışdar çek

166. ol:

Gazel 181

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Bir şubĠ-ı vişâliñ baña va'd eylediñ
âĠir
Ol va'de-i nisyân idüb aĠşama
düşürdüñ

167. ol:

Gazel 223

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

İmâ ile raĠîbe sözün söyler ol perî
Miskîn Ġarîbi böyle zebânı bilür misin

168. ol:

Gazel 251

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Ġalem-keş ol bütûñ vaşf-ı şerîrinde
şitâb itme
'İnân-keş sūr olur laĠzîde-pây-ı eşheb-
i Ġâme

169. ol:

Gazel 259

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Meh başına devr eyler pervâne-veş ol
şem'îñ
Ol mihr-i cihân-ârâ pâyına ser-efgende

170. ol:

Gazel 25

Mısra: 1

"O" teklik üçüncü şahıs zamiri.

Ol kim ki ezelden idüb inşâ-yı
muĠabbet
Ol çekdi benim nâmememe tuĠrâ-yı
muĠabbet

171. ol:

Gazel 25

Mısra: 2

"O" teklik üçüncü şahıs zamiri.

Ol kim ki ezelden idüb inşā-yı
muḥabbet
Ol çekdi benim nāmeme tuğrā-yı
muḥabbet

172. ol:

Gazel 77

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ‘aşḳ ol naḳş-ı vücūdı
maḥv it
Şekl-i ḥabāb kendiñ ḥāne-ḥarāb göster

173. ol:

Gazel 64

Mısra: 3

O, işaret sıfatı.

Ben ol sultān-ı taḥt-ı ser-ḥad-i iḳlīm-i
nazmım kim
Dil-i pür-feyzime hep ‘ālem-i ma‘nā
müsellemdir

174. ol:

Gazel 1

Mısra: 11

Olmak.

Ümmīd-vār-ı lüṭf-ı Ḥaḳ ol ağla ey
göñül
Ḥasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

175. ol:

Gazel 183

Mısra: 1

Olmak.

Ṭaleb-kār-ı der-i dārü'ş-şifā-yı vuşlat-ı
yār ol
Yeter nāsūr-ı ğamda ey dil-i āvāre
bīmār ol

176. ol:

Gazel 83

Mısra: 6

İşaret sıfatı.

Soḫi seni de ben gibi bāde-perest ider
Ol şūḥ-ı çeşm-i sāḳiniñ ibrāmı bellidir

177. ol:

Gazel 102

Mısra: 1

İşaret sıfatı.

Fiğān kim ol büt-i ra‘nā dil-efkār
oldıĝım bilmez
Hevāsında o gül-pirāhenim zār
oldıĝım bilmez

178. ol:

Gazel 183

Mısra: 12

Olmak.

Ḳumāş-ı nev-zuhūr-ı şı‘r ‘arz it bezm-i
yārāna
Sūḥan-güyān-ı ‘aşḳ içre Ġarībī kenz-i
güftār ol

179. ola:-a

Gazel 127

Mısra: 16

Olsun.

Ey Ġarībī nice bir zāĝ-ı siyāh-ı ṭab‘ım
Ola ḥasret-zede-i gül-şen-i cāvīd-i
ḥulūş

180. ola:-a

Gazel 8

Mısra: 9

*Bir ad veya sıfatın belirttiĝi
durumu almak.*

Püte-i şun‘da her misden ola zer
mümkün

Olsa eczālarımñ biri ger iksīr-i du‘ā

181. ola:-a

Gazel 251

Mısra: 10

Olmak.

Dimişler hem-dem olmaz maṭlab-ı
baḥt-ı siyāh ammā
Şeb-āsā zülf-i dil-ber gör ne hoş
düşmüş ola

182. **ola:-a**
Terkib-bend 1
Mısra: **10**
*halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Cāna kaşdıñ var ise bāri sen öldür
ḥānım
Saña qurbān ola ey şūḥ bu şīrīn cānım

183. **ola:-a**
Gazel 215
Mısra: **11**
Olmak.

Dilerim ‘ömr-i beḳā ola naşībiñ līkin
İnkisār-ı dil-i ‘uşşāk ile yeksān olasın

184. **ola:-a**
Gazel 228
Mısra: **7**
Olmak.

Çengin alsun eline Zühre ola raqş-āver
Leb-i bintü'l-‘inebi emmege erler
gelsün

185. **ola:-a**
Gazel 236
Mısra: **14**
Olmak.

Döndi saña Ğarībī ey derdiniñ ṭabībī
Görme revā naşībi ola ‘azāb-ı ṭamu

186. **ola:-a**
Gazel 10
Mısra: **5**
Olmak.

Ölsün raqīb ya ola bu bezmden ‘adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

187. **ola:-a**
Terci-bend 2
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ğazab-ālūde nigāhıñ kılagör lüṭfa
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulḥa
cedel

188. **ola:-a**
Gazel 125
Mısra: **10**
Olsa.

Efgāndır işim āh ile her yerde Ğarībī
Bülbül degilim nālem ola gül-şene
maḥşūs

189. **ola:-a**
Terci-bend 3
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiili.

Biñ ḳāmeti şimşād ola biñ serv-i
ḥırāmān
Biñ ḳaddi şanevber ola biñ āfet-i
devrān

190. **ola:-a**
Terci-bend 3
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Biñ ḳāmeti şimşād ola biñ serv-i
ḥırāmān
Biñ ḳaddi şanevber ola biñ āfet-i
devrān

191. **ola:-a**
Gazel 217
Mısra: **2**
Olmak.

Ser-tā-be-ser bu ‘ālem-i sevdā ḥarāb-ı
ḥüsn

Kimdir ola bu ma' rekede kām-yāb-ı
hüsñ

192. **ola:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 46

"Ol-" yardımcı fiili.

Gül-şen-i hüsñde gül yok ki ide hānde
saña
Ola qurbān göreyim 'aql-ı perākende
saña

193. **olacak:-acak**

Gazel 281

Mısra: 10

Olmak, yardımcı fiil.

Mümkün mi şifā-yāb ola bī-merhem-i
la'liñ
Sīnemdeki nāsūr olacak yāre değil mi

194. **olaldan:-al, -dan**

Gazel 156

Mısra: 3

Olduğundan beri.

Pervāne-i muhabbet olaldan
vücūdumuz
Şem'-i cemāl-i rüyuña hīç dā'ir
olmadık

195. **olaldan:-al, -dan**

Gazel 246

Mısra: 5

Olmak.

Olaldan dil cerāhat-hurde-i bī-dād tā
maşşer
Dem-i tīg-i kefi cellād her dem qānde
ben qānde

196. **olaldan:-al, -dan**

Gazel 281

Mısra: 5

Olduğundan beri.

Dil mekteb-i 'aşkıñda sebak-h'āniñ
olaldan
Sīnem aña bir nüsha-i sī-pāre değil mi

197. **olaldan:-al, -dan**

Gazel 101

Mısra: 7

haline gelmek.

Olaldan küfr-i zülfüñ hüsñüne gāret-
ger-i imān
Elimde tār-ı sübhā rişte-i zünnārdır
sensiz

198. **olaldan:-al, -dan**

Gazel 105

Mısra: 9

haline gelmek.

Mest-i mey-i vaḥdet olaldan göñül
Dağdağa-i keşretten gāfilüz

199. **olalı:-al, -ı**

Gazel 45

Mısra: 3

Olmak.

Sākī olalı meclis-i dehre bu kühen
çarḥ
Tās-ı zer-i hūrşid bizim sāğarımızdır

200. **olalı:-al, -ı**

Gazel 212

Mısra: 3

Olduğundan beri.

Müştaş olalı sen gibi bir āfet-i dehre
Sevdā gidemez tāt-ı zer-āsā
serimizden

201. **olalı:-al, -ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 73

-e dönüşmek, haline gelmek.

Hod bilürsin olalı 'āşık-ı dīdār saña
Cān u dil tavq-ı muhabbetde giriftār
saña

202. **olalı**:-al, -ı

Gazel 51

Mısra: **11**

... haline gelmek.

Nāzenīnim olalı ben saña ‘aşık gönlüm
 Ārzu-mend-i leb-i la‘l-i dūr-i
 efşānıdır

203. **olalım**:-a, -lum

Gazel 196

Mısra: **2**

Olmak.

Geliñ ey cān u gönül ‘aşkda sūzān
 olalım
 Sürme-i rüşeni-i çeşm-i gāzālān olalım

204. **olalım**:-a, -lum

Gazel 196

Mısra: **8**

Olmak.

Virelim bāde vücūd-ı elem-ālūdemizi
 Şahn-ı gül-zār-ı ‘adem seyrine tayrān
 olalım

205. **olalım**:-a, -lum

Gazel 249

Mısra: **13**

Olmak.

Bülbül-i bāğçe-i ‘ālem-i tecrīd olalum
 Çarha pervāz idelüm ‘İsī vü
 Meryemcesine

206. **olalım**:-a, -lum

Gazel 249

Mısra: **9**

Olmak.

Bir zamān mesned-i hüsñünde
 Süleymān olalum
 Alalum dest-i dile zülfini hātemcesine

207. **olam**:-am

Terci-bend 1

Mısra: **37**

Gerçekleşmek veya yapılmak.

Ḳurbānıñ olam hāl-i perīşānıma raḥm
 it
 Ağlatma beni dīde-i giryānıma raḥm it

208. **olamam**:-a, -ma, -m

Terci-bend 3

Mısra: **23**

Olmak

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
 ḥamrā
 Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
 ārā

209. **olamam**:-a, -ma, -m

Terci-bend 3

Mısra: **29**

Olmak II dönüşmek.

Hiç birine meftūn olamam ey gözi
 şehlä
 Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
 ārā

210. **olamaz**:-amaz

Gazel 272

Mısra: **5**

Olmak.

Nāzenīnim olamaz rāyiḥa-baḥş-ı āfāk
 Kākül-i turre-i müşg-i Ḥoten'inden
 gayrı

211. **olamaz**:-amaz

Gazel 216

Mısra: **14**

Olmak.

Bu rütbe Ġarībī hele ‘ālemde yeter
 kim
 Rū-pūş olamaz mäh-ı liḳālar
 nazarımdan

212. **olamaz**:-amaz

Gazel 203

Mısra: **3**

Olmak.

Büy-ı gül hibr olamaz bād-ı şabādan
hāme
Āyet-i hüsnini ne vech ile tefsir idelim

213. **olamaz:**

Gazel 125

Mısra: 6

Olmak fiilinin olumsuzu.

Zālim de gerek zulmi kadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan hār olamaz süzene
maḥşūş

214. **olamazdı:-maz, -dı**

Gazel 152

Mısra: 13

Olmak.

Dehrde Hüsn olamazdı bu kadar
şöhret-yāb
Virmese zülfüne ārāyiş eger şāne-i
'Aşq

215. **olan:-an**

Gazel 23

Mısra: 10

Bulunmak.

Revzenleri var cānib-i gül-zār-ı
behişte
Zulmetde olan gūşe-i zindān-ı kanā'at

216. **olan:-an**

Gazel 33

Mısra: 8

...olan "sıfat fiil".

Dil-berin 'aks-i ruhın bāde-i nāb içre
görüb
Döndi 'aşıqda olan dīde-i giryāna
kadeh

217. **olan: -an**

Gazel 57

Mısra: 2

...olan "sıfat fiil".

Perişān-hātırım cem'iyet-i yārāna
hasretidir
Vaṭandan dūr olan cān vuşlat-ı cānāna
hasretidir

218. **olan:-an**

Gazel 3

Mısra: 13

...olan "sıfat fiil".

Bār-ı 'işyān ile ham-geşte olan
kāmetimiz
Gevher-i baḥr-ı şefā'at gül-i Baḥhā'ya
fedā

219. **olan: -an**

Gazel 64

Mısra: 13

...olan "sıfat fiil".

Bilür şarrāf olan qadr-i dūr-i pākīze
güftārım
Benim her meclise teşrīf-i nazmım
ḥayr-i maḥdemdir

220. **olan: -an**

Gazel 68

Mısra: 4

...olan "sıfat fiil".

Bir bülbül-i şūrīde-nevāyım ki gül-i ter
Sīnemde olan pençe-i dāğ-ı
kühenimdir

221. **olan: -an**

Gazel 71

Mısra: 6

...olan "sıfat fiil".

Ne añlar bülbül-i miskīn fiğān u
nāleden ğayrı
Muḥabbet şīvesin ḥāmūş olan
pervānelerden sor

222. **olan: -an**

Gazel 71

Mısra: 14

...olan "sıfat fiil".

Ġarībī ma'ni-i pīçide-i şahbā-yı gül-
rengi
Der-i mey-hānede medhūş olan
mestānelerden şor

223. **olan: -an**
Gazel 74
Mısra: 1
...olan "sıfat fiil".

Sevdā-yı zülf-i yāri giriftār olan bilür
Zencīr-i 'aşkı Kays-ı dil-efgār olan
bilür

224. **olan: -an**
Gazel 74
Mısra: 2
...olan "sıfat fiil".

Sevdā-yı zülf-i yāri giriftār olan bilür
Zencīr-i 'aşkı Kays-ı dil-efgār olan
bilür

225. **olan: -an**
Gazel 74
Mısra: 4
...olan "sıfat fiil".

Benden şoruñ hevāsını ol mäh-ṭal'atıñ
Kadr-i cemāli ṭālib-i dīdār olan bilür

226. **olan: -an**
Gazel 74
Mısra: 6
...olan "sıfat fiil".

Almaz nesīm-i feyz-i seher çeşm-i
ḥ'āb-dār
Ol devlet ü sa'ādeti bīdār olan bilür

227. **olan: -an**
Gazel 74
Mısra: 8
...olan "sıfat fiil".

Tīr-i nigāh-ı mestini ol şūḥ-ı āfetiñ
Āmāc-gāh-ı gamze-i ḥūn-ḥ'ār olan
bilür

228. **olan: -an**
Gazel 74
Mısra: 10
...olan "sıfat fiil".

Ey dil cefā-yı keşmekeş-i dām-ı
ḥüsnüni
Gerden-be-ṭavḳ-ı zülf-i sitem-kār olan
bilür

229. **olan: -an**
Gazel 74
Mısra: 12
...olan "sıfat fiil".

Her sāde-levḥ-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālā-yı vaşl-ı yāri ḥarīdār olan bilür

230. **olan: -an**
Gazel 74
Mısra: 14
...olan "sıfat fiil".

Şimdi Ġarībī 'aşk katı müşkil oldığın
Ol āfet-i zamāna giriftār olan bilür

231. **olan: -an**
Gazel 85
Mısra: 5
...olan "sıfat fiil".

Zinde-i 'aşkıñ olan dilleriñ añla ḥālin
'Ālem-i hesti ile mülk-i 'adem
bilmezler

232. **olan: -an**
Gazel 89
Mısra: 12
...olan "sıfat fiil".

Ḥam-ı ebrūlarıñ altında şaf-ı müjgāniñ
Ḥırz-ı seyfide olan ḳatle işāret yeridir

233. **olan: -an**
Gazel 91
Mısra: 13
...olan "sıfat fiil".

Nāz ile dāmen-i 'işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

234. **olan: -an**
Gazel 93
Mısra: 10
...olan "sıfat fiil".

Cām-ı meye cān virdigimiñ vechi
budur kim
Dil-berde olan dīde-i mestāneye
beñzer

235. **olan: -an**
Gazel 94
Mısra: 12
...olan "sıfat fiil".

Bu kez āyine-i zātına diğkatle nazar
eyler
Olan şāyeste-i iğbāl ü devlet şerm-sār
olmaz

236. **olan: -an**
Gazel 114
Mısra: 5
...olan "sıfat fiil".

Āhū-yı dil-i zāde olan bunca nevāziş
Şāhīn-i belā ile şikār itmek içinmiş

237. **olan: -an**
Gazel 54
Mısra: 6
Bir duruma, vasfa sahip olmak.

İster bir iltifātın ħalvet-güzīn-i hicriñ
Kāni' olan vişāle būs-ı kenārı n'eyler

238. **olan: -an**
Gazel 34
Mısra: 14
(Bir şeye) Sāhip olmak.

Rīzān idince şīşe-i gerdūn vezān olur
Bīdār olan dimāğa nesīm-i gül-āb-ı
şubḥ

239. **olan: -an**
Gazel 139
Mısra: 2
...olan "sıfat fiil".

Kılma çok meclis-i rindāna 'itāb ey
vā'iz
Ḥağğ bilür kimdir olan ehl-i 'azāb ey
vā'iz

240. **olan: -an**
Gazel 139
Mısra: 9
...olan "sıfat fiil".

Dutalum budur olan rüz-ı ezelden
kısmet
Baña mīnā-yı mey ü saña gül-āb ey
vā'iz

241. **olan: -an**
Gazel 146
Mısra: 12
...olan "sıfat fiil".

Sünbülün ħāl-i lisānından bu sırrı
añladım
'Āqıl olan zıkr-i Mevlā'dan zebān
itmez dirīğ

242. **olan: -an**
Gazel 171
Mısra: 7
...olan "sıfat fiil".

Ey Mısr-ı seḥāvetde olan lütf-i 'azīzi
Zindāna düşen Yūsuf-ı Ken'ān'ı
unutduñ

243. **olan: -an**
Gazel 185
Mısra: 4
...olan "sıfat fiil".

Döndi reg-i efsürde-i 'uşşāka
ğamiñdan
Hep süziş-i sīnemde olan müy-ı
taħammül

244. **olan: -an**
Gazel 190
Mısra: 13
...olan "sıfat fiil".

Bir kuşca olan cānını şevkle Ğarībī
Meydān-ı muħabbetde nişār eyledi
bülbul

245. **olan: -an**
Gazel 219
Mısra: 7
...olan "sıfat fiil".

Ĥalvet-geh-i ĥātırdā olan medd-i
ĥayātım
Pervāne gibi şu'le-i tābānıña kurbān

246. **olan: -an**
Gazel 25
Mısra: 10
Bulunmak.

Pā-māl-i fenā eyledi ma'müre-i cānı
Sīnemde olan cūşiş-i deryā-yı
muħabbet

247. **olan: -an**
Gazel 223
Mısra: 3
...olan "sıfat fiil".

Ey serv-i nāz tavk-ı ğamiñda esīr olan
Miskīn tezerv-i rūḥ-ı revānı bilür
misin

248. **olan: -an**
Gazel 250
Mısra: 12
...olan "sıfat fiil".

Her sözi ehl-i dile seng-i melāmet
gibidir

Kim çıkar vā'iz olan ḥāne-ḥarābıñ
yüzine

249. **olan: -an**
Gazel 267
Mısra: 8
...olan "sıfat fiil".

Şevk-i mihridir anıñ vāsıta-i būd u
nebūd
Zāt-ı pākidir olan ḥilqat-i eşyā sebebi

250. **olan: -an**
Gazel 267
Mısra: 16
...olan "sıfat fiil".

Şerbet-i la'l-i şifā-baḥşıñ ile ref' eyle
Cürm-i 'işyān ile cismimde olan tāb u
tebi

251. **olan: -an**
Gazel 273
Mısra: 2
...olan "sıfat fiil".

Faşl-ı bahār bülbul-i dil-zāra qalmadı
Gülden şemīm-i hem-dem olan ḥāra
qalmadı

252. **olan: -an**
Gazel 32
Mısra: 12
..bulunan "sıfat fiil".

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy kūy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı 'āqıl olan rū-be-rāh-ı
kec

253. **olan: -an**
Gazel 262
Mısra: 10
..bulunan "sıfat fiil".

Būs-ı leb-i cānāna nihān nā'il olursan
Ol ḥāleti cismiñde olan cānāna
tuyurma

254. **olan:-an**

Terkib-bend 1

Mısra: **68**

"Olmak" yardımcı fiili.

Yoluña hâk olayım bâri hevâdan
giçdim
Bâg-ı hüsnünde olan bü-yi vefâdan
giçdim

255. **olan:-an**

Gazel 14

Mısra: **2**

Olmak.

O hâtırda ki gam var hiç mesrûr
olmasun yâ Rab
Hârâb-ı 'aşk olan vîrâne ma'mûr
olmasun yâ Rab

256. **olan:-an**

Gazel 23

Mısra: **16**

Olmak.

Reşk-âver-i ruhsâre-i hûrân-ı cinândır
Hasretle olan bûs-ı leb-i nân-ı kanâ'at

257. **olan:-an**

Gazel 25

Mısra: **4**

Olmak.

Yandırdı kodi şahın-ı çemen-zâr-ı
vücûdî
Bûlbûlde olan şûriş [û] gâvgâ-yı
muhabbet

258. **olan: -an**

Gazel 283

Mısra: **4**

...olan "sıfat fiil".

Pây-mâl itdi beni âmed ü reft-i sitemiñ
Rûy-ı kâlîde olan hey'et-i taşvîr gibi

259. **olana:-an, -a**

Gazel 117

Mısra: **2**

Bir vasfa, özelliğe sahip kimse.

Şimdi 'âlemde gönül devlete rağbet
kalmış
Bî-zer ü sîm olana güşe-i zillet kalmış

260. **olanlarıñ:-an, -lar, -iñ**

Gazel 168

Mısra: **1**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Yağdı cihâni nâlesi nâ-şâd olanlarıñ
Dil zaḥm-dârı hañçer-i bî-dâd
olanlarıñ

261. **olanlarıñ: -an, -lar, -iñ**

Gazel 168

Mısra: **2**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Yağdı cihâni nâlesi nâ-şâd olanlarıñ
Dil zaḥm-dârı hañçer-i bî-dâd
olanlarıñ

262. **olanlarıñ: -an, -lar, -iñ**

Gazel 168

Mısra: **4**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Kumrî mişâli gerden-i tavḫ-ı
sitemdedir
Her dem esîr-i kâmet-i şimşâd
olanlarıñ

263. **olanlarıñ: -an, -lar, -iñ**

Gazel 168

Mısra: **6**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Müjgân sevâd-ı 'anber olur mevc-i
hûnuna
Böyle esîr-i gamze-i cellâd olanlarıñ

264. **olanlarıñ: -an, -lar, -iñ**

Gazel 168

Mısra: **8**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Hîç vedduhâ-yı hüsni berî olmadı gice
Fenn-i rüsûm-ı 'aşkda üstâd olanlarıñ

265. **olanlarıñ:** *-an, -lar, -iñ*

Gazel 168

Mısra: **10**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Cânı Mesîh-i 'âlem-i tecrîd olur gider
Çayd-ı belâ-yı nefsdan âzâd olanlarıñ

266. **olanlarıñ:** *-an, -lar, -iñ*

Gazel 168

Mısra: **12**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Hâli bu gûne ben gibi miñnet-güzâr
olur
Zehr-âba nûş-ı kâse-i hassâd olanlarıñ

267. **olanlarıñ:** *-an, -lar, -iñ*

Gazel 168

Mısra: **14**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Dâm-ı ümîd-i çeşmine taldı gubâr-ı
ye's
Murğ-ı vişâl-i dil-bere şayyâd
olanlarıñ

268. **olanlarıñ:**

Gazel 168

Mısra: **16**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Mağz-ı serinde itdi revân-tîşe cüy-ı şîr
Şîrîni-i vişâline Ferhâd olanlarıñ

269. **olanlarıñ:** *-an, -lar, -iñ*

Gazel 168

Mısra: **18**

...olan (kimse, kişi) "sıfat fiil".

Tab'ı kabûl-i 'âfiyet itmez Garîbi-veş
Cevr ü cefâ-yı dil-bere mu'tâd
olanlarıñ

270. **olasın:** *-a, -sın*

Gazel 253

Mısra: **9**

*... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Ey meh-i evc-i melâmet n'ola bir kez
olasın
Ser-i bâlînimize şem'-i hidâyet bu gice

271. **olaydı:** *-a, -y, -dı*

Gazel 11

Mısra: **6**

Olmak.

Mişâl-i cüy-ı şîr eylerdi mağz-ı 'âlemi
cârî
Eger destinde Ferhâd'ıñ olaydı tîşe-i
şahbâ

272. **olayım:** *-a, -y, -ım*

Terkib-bend 1

Mısra: **31**

... hale gelmek.

Gül-şen-i 'arîz-ı rengîniñe kurbân
olayım
Nergis-i sünbül ü nesrîniñe kurbân
olayım

273. **olayım:** *-a, -y, -ım*

Terkib-bend 1

Mısra: **32**

... hale gelmek.

Gül-şen-i 'arîz-ı rengîniñe kurbân
olayım
Nergis-i sünbül ü nesrîniñe kurbân
olayım

274. **olayım:** *-a, -y, -ım*

Terkib-bend 1

Mısra: **33**

... hale gelmek.

Nev-demîde hañ-ı müşgîniñe kurbân
olayım

Ol iki çeşm-i cihān-bīniñe qurbān
olayım

275. **olayım:** -a, -y, -im

Terkib-bend 1

Mısra: 34

... hale gelmek.

Nev-demīde haṭ-ı müşgīniñe qurbān
olayım

Ol iki çeşm-i cihān-bīniñe qurbān
olayım

276. **olayım:** -a, -y, -im

Terkib-bend 1

Mısra: 35

... hale gelmek.

Hañcer-i ğamze-i pür-kīniñe qurbān
olayım

Mey-i la'l-i leb-i şīrīniñe qurbān
olayım

277. **olayım:** -a, -y, -im

Terkib-bend 1

Mısra: 36

... hale gelmek.

Hañcer-i ğamze-i pür-kīniñe qurbān
olayım

Mey-i la'l-i leb-i şīrīniñe qurbān
olayım

278. **olayım:** -a, -y, -im

Terkib-bend 1

Mısra: 37

... hale gelmek.

'Aklı yağmā iden āyīniñe qurbān
olayım

Döneyim kākül-i pür-çīniñe qurbān
olayım

279. **olayım:** -a, -y, -im

Terkib-bend 1

Mısra: 38

... hale gelmek.

'Aklı yağmā iden āyīniñe qurbān
olayım

Döneyim kākül-i pür-çīniñe qurbān
olayım

280. **olayım:** -a, -y, -im

Terkib-bend 1

Mısra: 49

... hale gelmek.

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise

Qāmetim şınsın eger serve niğāh itdim
ise

281. **olayım:** -a, -y, -im

Terkib-bend 1

Mısra: 67

... hale gelmek.

Yoluña hāk olayım bāri hevādan
giçdim

Bāğ-ı hüsnünde olan büy-yı vefādan
giçdim

282. **oldı:-dı**

Gazel 106

Mısra: 11

... gibi olmak.

Haṭtı gelince mühre-i mūm oldı
'ākıbet

Çok sāde-rüy-yı şüh-yı sitem-kārı
görmüşüz

283. **oldı:-dı**

Gazel 4

Mısra: 10

Vuku bulmak.

Saña ta'zīmen bu mu'ciz oldı 'İsā'ya
'atā

Feyz-i nuṭkıñ 'āleme ser-māye-i
yuhıyl izāme

284. **oldı:-dı**

Gazel 134

Mısra: 10
Olmak.

Habeş huccâcıdır gelmiş tavâf-ı
Ka'be-i hüsne
Muht-i ehl-i imân oldu ceş-i
Zengibâr-ı hatt

285. **oldı:-dı**
Gazel 244
Mısra: 2
Olmak.

Dil mâ'il oldu bir güzeliñ merhabâsına
'Akl oldu pây-bend-i kemend-i
cefâsına

286. **oldı:-dı**
Gazel 278
Mısra: 9
Olmak.

Ümîdim desti kütâh oldu yetmez
merhem-i vaşla
Göñülde sevdiğim her rañne bir
nâsürdür şimdi

287. **oldı:-dı**
Gazel 280
Mısra: 3
Olmak.

Piç ü tâb-ı cismim oldu za'fdan
mânend-i tāk
Cüy-ı ihsânıyla bir serv-i hırâmân it
beni

288. **oldı:-dı**
Gazel 280
Mısra: 5
Olmak.

Şâh-sâr-ı bâğ-ı ümmîdim varağ-rîz
oldı hep
Nev-bahâr-ı feyz-i en'âmıyla reyyân it
beni

289. **oldı:-dı**
Gazel 134
Mısra: 18
Olmak.

Meger sîm-âb var nezzâre-i hattında ol
şuñ
Ki her kim gördi bir kez oldu elbet bî-
karâr-ı hatt

290. **oldı:-dı**
Gazel 1
Mısra: 6
Gerçekleşmek veya yapılmak.

Âdem ki oldu hesti-i insâna ibtidâ
Evvel kelâm-ı hamd idi geldi zebânına

291. **oldı:-dı**
Tarih 1
Mısra: 15
"Olmak" yardımcı fiili.

Zühre bir âyîn ile rağş-âver oldu bu
gice
Kim sipihri şevğden rağşa getürdi bî-
mecâl

292. **oldı:-dı**
Tarih 1
Mısra: 19
"Olmak" yardımcı fiili.

Şem'-i mâh oldu fûrûzân şem'-dân-ı
hâlede
Şevğden pervâne-i gerdün yağdı per ü
bâl

293. **oldı:-dı**
Gazel 75
Mısra: 7
"Olmak" yardımcı fiili.

Dâğ-ı dilime la'l-i lebiñ oldu nemek-
püş
Ol hande-i şîrîniñe bilmem ne diyerler

294. **oldı:-dı**

Gazel 1

Mısra: **14**

Gerçekleşmek veya yapılmak.

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt
Seb'ü'l-meşāni oldı çü Qur'an'a ibtidā

295. **oldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: **4**

"Olmak" yardımcı fiili.

Ser-māye-i 'ömrüm şeh-i hūbān-ı
cihānım
'Arz eylemeden hālimi lāl oldı
zebānım

296. **oldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: **5**

"Olmak" yardımcı fiili.

Bī-dādīñ ile çarha sūtün oldı fiğānım
Fāş olmaya koy 'āleme esrār-ı nihānım

297. **oldı:-dı**

Terci-bend 1

Mısra: **10**

"Olmak" yardımcı fiili.

Kār itdi ğamiñla dile āşār-ı muhabbet
Cān oldı yine sūhte-i nār-ı muhabbet

298. **oldı:-dı**

Tarih 2

Mısra: **2**

"Olmak" yardımcı fiili.

Ħamdü-lillāh 'ālem-i ervāha irdi rüz-ı
'İd
Nūr-ı hūrşid-i cihān-tāb oldı āfāka
mezīd

299. **oldı:-dı**

Tarih 2

Mısra: **3**

"Olmak" yardımcı fiili.

Ehl-i 'aşka tāze bāzār-ı muhabbet oldı
germ
Ķumri-i bī-çāreye bir serv olub her şāh
bedīd

300. **oldı:-dı**

Tarih 2

Mısra: **8**

"Olmak" yardımcı fiili.

'Andelībān-ı çemen feryāda geldi
şevğden
Ķonçe güldi gül gibi hūr-ı ğam oldı
nā-bedīd

301. **oldı:-dı**

Gazel 123

Mısra: **5**

Meydana gelme, vuku bulma.

Fezā-yı sīne baħr-ı miħnet oldı eşk-i
çeşmimden
Cihāna seyl-i tūfān hep bizim
tennūrdan gelmiş

302. **oldım:-dım**

Gazel 199

Mısra: **2**

Olmak.

Hicrān ile rū-pūş-ı ğubār-ı keder oldım
Ķam-hāne-i ğurbetde ğalub gil-be-ser
oldım

303. **oldıgım:-dığ, -ım**

Gazel 107

Mısra: **1**

Olmak.

Oldıgım meclis-i āmādeyi herkes
bilmez
Yār ile içdigimiz bādeyi herkes bilmez

304. **oldıgım:-dığ, -ım**

Gazel 232

Mısra: 5

Olmak.

Bārī esīr-i pençe-i hicr oldığım yeter
Dest-i ta'aruz ol gül-i bī-hāra
degmesün

305. **oldığımdan:**-dığ, -ım, -dan

Gazel 13

Mısra: 10

Olmak.

Eylemez tīr-i nigāhın ol perī benden
dirīğ
Yār-ı şādık olduğımdan i'tibār eyler
baña

306. **oldığın:**-dığ, -ın

Gazel 74

Mısra: 13

*Yardımcı fiil Sıfat-fiil eki almış
kelimelerle birlikte başlama, bitirme
vb. bildiren fiilleri oluşturur.*

Şimdi Ğarībī 'aşk katı müşkil olduğın
Ol āfet-i zamāna giriftār olan bilür

307. **oldığıñ:**-dığ, -ıñ

Gazel 75

Mısra: 11

*Yardımcı fiil Sıfat-fiil eki almış
kelimelerle birlikte başlama, bitirme
vb. bildiren fiilleri oluşturur.*

Hasretle sefid olduğın ey göz bilürim
līk
Bu girye-i hūnīniñe bilmem ne
diyerler

308. **oldım:**-dım

Gazel 199

Mısra: 1

Olmak.

Hicrān ile rū-pūş-ı gubār-ı keder oldım
Ğam-hāne-i ğurbetde alub gil-be-ser
oldım

309. **oldığın:**-dığ, -ın

Gazel 11

Mısra: 7

Olduğunu.

Neden terkībdır fikr it ne ma'cūn
oldığın añla
Dil-i ğam-gīni mesrūr eylemekdir
pīşe-i şahbā

310. **oldığın:** -dığ, -ın

Gazel 108

Mısra: 11

Olduğunu.

Hadeng-i cevri ile sūrāh sūrāh olduğın
seyr it
Ser-ā-pāy-ı vücūdum lāne-i zembürdan
almaz

311. **oldığın:** -dığ, -ın

Gazel 146

Mısra: 7

Olmak.

Ğamze-i hūn-rīzden şor bağrımiñ an
oldığın
Āşinādan āşinā-rāz-ı nihān itmez dirīğ

312. **oldığın:** -dığ, -ın

Gazel 71

Mısra: 3

Olduğundan.

Gözüm fevvāre-i hūn-āb-ı hasret
oldığın ey dil
Yūri ol ğamze-i 'āşık-küş-i
mestānelerden şor

313. **olduğundan:**-duğ, -un, -dan

Gazel 227

Mısra: 3

"Olmak" yardımcı fiili.

Dehāniñ beste-i nāz olduğundan āşinā-
yı harf
Degil ancak zebān-ı çeşm-i şeh-bāz ile
söylersin

314. **olduğ**: -duğ
Gazel 154
Mısra: 4
Olmak.

Yād-ı zülfiyle işit nāle vü feryādımızı
Gör ne şanbūr-ı hevā-tārına mızrāb
olduğ

315. **olduğ**: -duğ
Muhammes 3
Mısra: 13
Olmak, haline gelmek.

Meger olduğ yine āmāc-gāh-ı dīde-i
hāsīd
Çıkub gül-i beyābān gibi geldi meclise
zāhid

316. **olduğ**: -duğ
Gazel 154
Mısra: 8
Olmak.

Āyet-i mihrīni bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşhaf-ı rüyuña zülfün gibi i' rāb
olduğ

317. **olduğca**: -duğ, -ça
Tarih 1
Mısra: 34
Bulunmak, mevcut olmak.

Türk ü tāz-ı gamdan itsün Hakk
vücūdın bī-keder
Şābit olduğca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

318. **olduğca**: -duğ, -ça
Gazel 38
Mısra: 2
Olduğ sürece.

Ol kaşı kemān sīneme peykān
müte'addid
Olduğca atar cünbiş-i müjgān
müte'addid

319. **olduğca**: -duğ, -ça
Gazel 137
Mısra: 5
Olduğ sürece.

Süz-ı hicrānı ile huşk-i dimāğ olduğca
Gözleriñden umarım revgān-ı bādām-ı
neşāt

320. **olduğda**: -duğ, -da
Gazel 78
Mısra: 8
Olunca.

Hattı geldikde n'ola ger virse ruşat
būseye
Bāğ-ı sebz olduğda elbet bār kendin
gösterür

321. **olduğda**: -duğ, -da
Gazel 54
Mısra: 11
*Olmak fiilin sīfat fiil eki almış
hali.*

Olduğda cism-i zārım her kande düşse
gam yok
Cānā şehīd-i gamzeñ lahd ü mezārı
n'eyler

322. **oldum**: -du, -m
Muhammes 2
Mısra: 6
*... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

El-amān ey dil-ber-i şūh-ı sitem-kār
el-amān
Süziş-i firqatle cānā bī-çarār oldum
yeter

323. **oldum**: -du, -m
Muhammes 2
Mısra: 7
*... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Vaşlıña bir haylidir kim intizâr oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde ğubār
oldum yeter

324. **oldum:-du, -m**

Muhammes 2

Mısra: 8

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Vaşlıña bir haylidir kim intizâr oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde ğubār
oldum yeter

325. **oldum:-du, -m**

Muhammes 2

Mısra: 9

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Halk arasında zelil ü hāk-sār oldum
yeter
El-amān ey zālīm-i bī-raḥm-i ğaddār
el-amān

326. **oldum:-du, -m**

Gazel 199

Mısra: 4

Olmak.

Āsüde iken meclis-i yārān-ı şafāda
Āzürde-ten-i dūrī-i rāh-ı sefer oldum

327. **oldum:-du, -m**

Gazel 9

Mısra: 9

Olmak.

Oldum üftāde-i sevdā-yı şeb-i zülf-i
bütān
Meded ey şu'le-i ruḥsār-ı seḥer n'oldı
saña

328. **oldum:-du, -m**

Terci-bend 1

Mısra: 17

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Mecnün qodı şahrāları āvāre ben
oldum
Üftāde-i künc-i ğam-ı bī-çāre ben
oldum

329. **oldum:-du, -m**

Terci-bend 1

Mısra: 18

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Mecnün qodı şahrāları āvāre ben
oldum
Üftāde-i künc-i ğam-ı bī-çāre ben
oldum

330. **oldum:-du, -m**

Terci-bend 1

Mısra: 20

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Dil-sūhte baḥtı qara seyyāre ben
oldum
Ruḥsārīña ḥasret-keş-i nezzāre ben
oldum

331. **oldum:-du, -m**

Terci-bend 1

Mısra: 21

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben
oldum
Ağyār gül aldı ulaşan ḥāre ben oldum

332. **oldum:-du, -m**

Terci-bend 1

Mısra: 22

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Pervâne gibi dil dutuşan nâre ben
oldum
Ağyâr gül aldı ulaşan hâre ben oldum

333. **oldum:-du, -m**
Terci-bend 1
Mısra: **19**
... hale gelmek.

Dil-sülhte bahtı kara seyyâre ben
oldum
Ruhsârîna hasret-keş-i nezzâre ben
oldum

334. **oldum:-du, -m**
Gazel 199
Mısra: **6**
Olmak.

Ne tākāt-i refāt ne hūd kuvvet-i
pervāz
Murğ-ı kef-i tıflān gibi bī-bāl ü per
oldum

335. **oldum:-du, -m**
Gazel 199
Mısra: **8**
Olmak.

Hār-ı reg-i müjgānıñı yād itmeden ey
gül
Ser-tā-be-ka-dem zaḥm-ḥor-ı nişter
oldum

336. **oldum:-du, -m**
Gazel 199
Mısra: **10**
Olmak.

Mey-hāne-i hasretde begim göz
kadehinde
Peymāne-keş-i bāde-i hūn-ı ciger
oldum

337. **oldum:-du, -m**
Gazel 199
Mısra: **12**
Olmak.

Ne bir haber-i vaşl ne bir yār selāmı
Bunca ki niyāz-āver-i peyk-i seḥer
oldum

338. **oldum:-du, -m**
Gazel 199
Mısra: **14**
Olmak.

Bir Yūsuf-ı hüsnuñ gam-ı hicrinde
Ġarībī
Ya 'küb gibi maḥrūm-ı sevād-ı başar
oldum

339. **olduñ:-duñ**
Gazel 248
Mısra: **11**
Olmak.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir āhenīn selāsil-i aḡlāl ayaḡıma

340. **olduñ:-duñ**
Terci-bend 4
Mısra: **34**
"Olmak" yardımcı fiili.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Ḥaber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
ḥāl-i derdimden

341. **olıcı:-ıcı**
Gazel 51
Mısra: **13**
Olmak.

Ḥasret-i şehd-i kelāmıñla nevā-sāz
olıcı
Tūṭi-i tab'-ı Ġarībıyy-i gazel-ḥ'ānıñdır

342. **olınca:-ınca**
Gazel 226
Mısra: **2**
Olduğu zaman.

Deger tîr-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
Ṭabīb-i 'aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

343. **olma:-ma**

Gazel 230

Mısra: 9

... *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Olma dil-beste-i cem 'iyyet-i esbāb-ı
cihān
Sofra-i hāleden ümmīd-i nevāl itme
şaķın

344. **olma: -ma**

Gazel 63

Mısra: 13

"Olmak" yardımcı fiilinin
olumsuzu.

Ḳatı çok hüsüne ey dīde nazar-bāz
olma
Sitem-i hicr ile giryān olacaķsın āḫir

345. **olmadan:-madan**

Muhammes 2

Mısra: 11

.. *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Cānım ey gönçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan
Şehr-i dil seyl-i ḫavādiş birle vīrān
olmadan

346. **olmadan:- madan**

Muhammes 2

Mısra: 12

.. *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Cānım ey gönçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan
Şehr-i dil seyl-i ḫavādiş birle vīrān
olmadan

347. **olmadan:- madan**

Muhammes 2

Mısra: 14

.. *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Ḥasret-i vaşlıñla 'ömrüm ḫāke yeksān
olmadan
Ḥançer-i bī-dād ile dertlü yürek ḳan
olmadan

348. **olmadan:- madan**

Terci-bend 1

Mısra: 25

.. *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Ey gül nazar it ḫālime ḫāk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

349. **olmadan:- madan**

Muhammes 2

Mısra: 13

... *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Ḥasret-i vaşlıñla 'ömrüm ḫāke yeksān
olmadan
Ḥançer-i bī-dād ile dertlü yürek ḳan
olmadan

350. **olmadan:-ma, -dan**

Terci-bend 1

Mısra: 26

... *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Ey gül nazar it ḫālime ḫāk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

351. **olmadan:- madan**

Terci-bend 1

Mısra: 27

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Ḳaddim hele mānende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firḳatde meḡāk olmadan
evvel

352. **olmadan:-madan**

Terci-bend 1

Mısra: 28

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Ḳaddim hele mānende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firḳatde meḡāk olmadan
evvel

353. **olmadan:-madan**

Terci-bend 1

Mısra: 29

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel
Şemşīr-i ḡazab birle helāk olmadan
evvel

354. **olmadan:-madan**

Terci-bend 1

Mısra: 30

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel
Şemşīr-i ḡazab birle helāk olmadan
evvel

355. **olmadan:- mada**

Gazel 42

Mısra: 2

Olmak.

Ser-i kūyuñda ḡam-gīnlik baña şād
olmadan yegdir

Saña çākerligim vāliyy-i Bağdād
olmadan yegdir

356. **olmadan:- mada**

Gazel 42

Mısra: 4

Olmak.

Debistān-ı ḡamiñda tıfl-ı dil bir nev-
zebān olsa
‘Ulūm-ı ma‘rifetde Hızr'a üstād
olmadan yegdir

357. **olmadı:-ma, -dı**

Gazel 243

Mısra: 13

Olmak.

Ḳandīl-i murād olmadı bir daḡı
fürūzān
Ey baḡt beni ḳoyma şeb-i tār arasında

358. **olmaḡ:-maḡ**

Gazel 42

Mısra: 7

Olmak.

Esīr-i dām-ı çīn-i zūlfūñ olmaḡ devr-i
ḡüsnūñde
Diyār-ı gül-şen-i ḡurbetde āzād
olmadan yegdir

359. **olmaḡ:-maḡ**

Gazel 142

Mısra: 11

... *olmak.*

Ser-sebz-i nihāl olmaḡ için bāḡ-ı ümīd
it
Ebr-i kerem-i Ḥazret-i Yezdān'a
tevaḡḡu‘

360. **olmaḡ:-maḡ**

Gazel 233

Mısra: 9

... *olmak.*

Muşhaf-ı hüsnî faşîh olmak için
‘uşşâka
Ḥatt-ı reyḥân ile koy aña i‘râb itsün

361. **olmak:**-*mağ*

Gazel 77

Mısra: 5

Olmak, yardımcı fiil.

Mest-i mey-i muḥabbet olmak dilerse
göñlüñ
Mânend-i tâk-i kaddiñ pür-pîç ü tâb
göster

362. **olmamışdır:**-*ma, -miş, -dir*

Muhammes 3

Mısra: 18

*... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Açılmaz iltifât-ı âşināya çeşm-i cādūsî
Degil bî-gāneye ḥâşş olmamışdır
hüsn-i dil-cūsî

363. **olmasa:**-*ma, -sa*

Gazel 152

Mısra: 8

Olmak.

Bunca eyler mi(y)di zencîr-i cünûna
rağbet
Ḳays-ı sevdâ-zede ger olmasa dîvâne-i
‘aşḳ

364. **olmasa:**-*ma, -sa*

Gazel 25

Mısra: 20

(şartlı) olmak.

Dil murğını şayd itmez idi ṭurre-i
ḥübân
Başında eger olmasa sevdâ-yı
muḥabbet

365. **olmasa:**-*ma, -sa*

Gazel 87

Mısra: 13

(şartlı) olmak.

‘Afvî Ğarîbî olmasa der-kâr-ı
cürmüme
Ḥāk-i derinde rüy-ı niyāza ne i‘tibār

366. **olmasa:**-*ma, -sa*

Gazel 93

Mısra: 5

(şartlı) olmak.

Naḳş olmasa bir sînede ger dâğ-ı
muḥabbet
Bir şem‘-i nümâyānesi yok ḥāneye
beñzer

367. **olmasa:**-*ma, -sa*

Gazel 240

Mısra: 1

Olmak.

Yâ Rabb ben ‘alîle şifâ senden olmasa
Derd-i dil-i za‘îfe devâ senden olmasa

368. **olmasa:**-*ma, -sa*

Gazel 240

Mısra: 2

Olmak.

Yâ Rabb ben ‘alîle şifâ senden olmasa
Derd-i dil-i za‘îfe devâ senden olmasa

369. **olmasa:**-*ma, -sa*

Gazel 240

Mısra: 4

Olmak.

Merhem-pezîr-i lüṭf olamaz raḥne-i
günâh
Ehl-i ‘uşâta ‘afv u ‘atâ senden olmasa

370. **olmasa:**-*ma, -sa*

Gazel 23

Mısra: 14

Meydana gelmek.

Hergiz olamaz silsile-i feyz güsiste
Âmed-şüd-i hırş olmasa sühân-ı
kanâ‘at

371. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 25

Mısra: 8

Mevcud olmak.

Vaḥşiler aña olmaz idi böyle müsahhar
 Kıys olmasa āvāre-i şahrā-yı
 muhabbet

372. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 240

Mısra: 6

Olmak.

Hālīm n'olur ilāhī bu bār-ı günāh ile
 Ger merḥamet hemīşe baña senden
 olmasa

373. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 240

Mısra: 8

Olmak.

Çokdur ḥaḫā vü ma'şiyetim lık var söz
 Bende günāh ider mi ḫazā senden
 olmasa

374. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 240

Mısra: 10

Olmak.

Rüz-ı cezāda n'eyleyelüm naḫd-i 'afv
 ile
 Kālā-yı cürm-i ḫalkā bahā senden
 olmasa

375. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 240

Mısra: 12

Olmak.

Cānım ḫalır bu çār-'anāşırda bī-şu'ūr
 Zülmet-serā-yı cisme zīyā senden
 olmasa

376. **olmasa:-ma, -sa**

Terkib-bend 1

Mısra: 60

Bulunmamak.

Āteş-i 'aşkıñ ile yandı dili 'uşşākıñ
 Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
 müştākıñ

377. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 240

Mısra: 14

Olmak.

İster Ğarībi ola sezā-vār 'afvīña
 Ammā ḫaleb ne sūd-ı rızā senden
 olmasa

378. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 243

Mısra: 17

Olmak.

Ālūde-i 'aşḫ olmasa dāmān-ı ḫabī'at
 Ḫalmazdı Ğarībī elem-i yār arasında

379. **olmasaḫ:-ma, -sa, -k**

Gazel 124

Mısra: 8

Olmak.

Yüz şubḫ açıldı ol yüzi ḫürşīdi
 görmedik
 Ger olmasaḫ bu gün daḫı aḫşāma ḫaldı
 iş

380. **olmasaydı:-ma, -sa, -y, -dı**

Gazel 152

Mısra: 16

Bulunmak, var olmak.

Hüsn-i ḫübāna Ğarībī olamazdı
 meftūn
 Olmasaydı ser-i sevdā-zedesi lāne-i
 'aşḫ

381. **olmasun:-ma, -sun**

Gazel 234

Mısra: 2

... haline gelmek.

Herkes murāda yetdi bu nā-şādīñ
olmasun
Her kimse aldı şaydını şayyādīñ
olmasun

382. **olmasun:-ma, -sun**
Gazel 234
Mısra: 4
Olmak.

Şīrīni-i vişālīñe her kimse mest olub
Küh-sār-ı ḥasretindeki Ferhād'īñ
olmasun

383. **olmasun:-ma, -sun**
Gazel 10
Mısra: 3
Olmamak.

Kaşdıñ budur ki olmasun āgāh
müdde'ī
İzhār kıлма ḥalka amān söylerim saña

384. **olmasun:-ma, -sun**
Gazel 234
Mısra: 6
Olmak.

'Uşşāk-ı zāra itdi yine fitneler zuhūr
Ey şūḥ-ı çeşm bu seniñ icādīñ olmasun

385. **olmasun:-ma, -sun**
Gazel 234
Mısra: 8
Olmak.

Çün yok nigāh-ı merḥametiñ bārī
sīnemiz
Koy bī-naşīb-i nāvek-i bī-dādīñ
olmasun

386. **olmasun:-ma, -sun**
Gazel 234
Mısra: 10
Olmak.

Cānā ḥulāşa çāre ne mümkün o
fitneden
Kimse esīr-i gamze-i cellādīñ olmasun

387. **olmasun:-ma, -sun**
Gazel 234
Mısra: 12
Olmak.

Gül gitdi bāğdan daḥı kim egledür seni
Ey 'andelīb bir kuru feryādīñ olmasun

388. **olmasun:-ma, -sun**
Gazel 234
Mısra: 14
Olmak.

Fermān-revā-yı 'ālem-i ma'nā bu
'aşrda
Kimdir Ğarībi ṭab'-ı sūḥan-zādīñ
olmasun

389. **olmaya:-ma, -y, -a**
Gazel 51
Mısra: 7
Bir duruma, vasfa sahip olmak.

Nice bir tāze ḥayāt-ı ebedī olmaya kim
Cān şehīd-i nigeḥ-i nergis-i
mestānīñdır

390. **olmaya:-y, -a**
Terci-bend 1
Mısra: 6
*"Olmak" yardımcı fiilinin
olumsuzu.*

Bī-dādīñ ile çarḥa sūtün oldu fiğānım
Fāş olmaya koy 'āleme esrār-ı nihānım

391. **olmayalım:-ma, -y, -alım**
Gazel 196
Mısra: 3
Olmak.

Daḥı minnet-keş-i mi'mār-ı vişāl
olmayalım
Hicrde tūşe-i bī-dād ile vīrān olalım

392. **olmayan:-ma, -y, -an**

Gazel 71

Mısra: 11

*Bir niteliğe, vasfa sahip
bulunmayan kimse.*

Ne bilsün kākülün derdin giriftār
olmayan diller
Bu zencīr-i belāyı gerden-i
dīvānelerden şor

393. **olmayacak:-ma, -y, -icak**

Gazel 158

Mısra: 1

Olmak.

İstemem bir güzeli āfet-i cān
olmayacak
Şūh [u] āşüb-i cihān tāze-civān
olmayacak

394. **olmayacak:-ma, -y, -icak**

Gazel 158

Mısra: 2

Olmak.

İstemem bir güzeli āfet-i cān
olmayacak
Şūh [u] āşüb-i cihān tāze-civān
olmayacak

395. **olmayacak:-ma, -y, -icak**

Gazel 158

Mısra: 18

Olmak.

Ey Ğarībī nice mümkün k'olasın
maḥrem-i yār
Pāk-i dil pāk-i dehen pāk-i zebān
olmayacak

396. **olmayınca:-ma, -y, -ınca**

Gazel 288

Mısra: 14

Olmak.

Sırr-ı dehān-ı tengine yetmezsın ey
göñül
Yok olmayınca saña sözün āşkāresi

397. **olmaz:-maz**

Muhammes 1

Mısra: 7

1. Olmak.

Vücūd-ı 'āşıkā bundan beter sūz u
güdāz olmaz
Diyār-ı ğurbetiñ meh-rūlarında dil-
nevāz olmaz

398. **olmaz:-maz**

Gazel 4

Mısra: 8

Olmaz.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i ḥüsnüñ
pertevi
Olmaz idi Mısr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

399. **olmaz:-maz**

Muhammes 1

Mısra: 9

Olmak.

Ğarībe gūşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

400. **olmaz:-maz**

Muhammes 1

Mısra: 6

Olmak.

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i āşüfte kim üftādelikten ser-firāz
olmaz

401. **olmaz:-maz**

Gazel 52

Mısra: 13

Olmak.

Olmaz Ğarībi sīneden eksük hayāl-i
yār
Tūr'a Kelīm şevk ile gūyā gelür gider

402. **olmaz:-maz**

Gazel 144

Mısra: 7

Olmak.

Rüy-ı gül-güne düşen zülfdn olmaz
medediñ
Şaķın ebr-i şafaķ-ālūddan āb itme
tama'

403. **olmaz:-maz**

Gazel 164

Mısra: 13

Olmak.

Hergiz olmaz ey kemān-ebrū pezīrā-yı
refū
Tende zahm-ı nāvek-i dil-düz-ı
müjgāniñ seniñ

404. **olmaz:-maz**

Gazel 166

Mısra: 3

Olmak.

Merhem-i kāfūrı olmaz çāre-sāz-ı dāğ-ı
aşk
Süz-ı dil tebrīdine lāy-ı hum-ı mey-
hāne çek

405. **olmaz:-maz**

Gazel 185

Mısra: 11

Olmak.

Olmaz mı şifā-yäfte hep derd-i
derūnum
Girse ele ger dāmen-i dārūy-ı
taħammül

406. **olmaz:-maz**

Gazel 185

Mısra: 15

Olmak.

Olmaz daħı şimden gerü ey dīde-
nümāyān
Bu külb-e aħzānda saña rüy-ı
taħammül

407. **olmaz:-maz**

Gazel 211

Mısra: 8

Olmak.

Ta'n-ı aġyār ile kať itme muħabbet
bizden
Gitmek olmaz sözüne müdde'i-i bī-
dīnin

408. **olmaz:-maz**

Gazel 274

Mısra: 2

Olmak.

Tesellī-baħş-ı hātır kim gerek
peymāneden ġayrı
Maķām-ı dil-nişīn olmaz der-i mey-
hāneden ġayrı

409. **olmaz:-maz**

Muhammes 1

Mısra: 8

Olmak.

Vücūd-ı aşıkā bundan beter sūz u
güdāz olmaz
Diyār-ı ġurbetiñ meh-rūlarında dil-
nevāz olmaz

410. **olmaz:-maz**

Gazel 29

Mısra: 11

Olmak.

Olmaz mı rehā-yäfte-i kulzüm-i işyān
Her kim ki ide bāb-ı kerem-kāra
teşebbüs

411. **olmazdı:-maz, -dı**

Gazel 200

Mısra: 13

Olmak.

Hûn-ı ciger olmazdı baña bāde-i ḥasret
Bir daḥı mey-i la'l-i lebiñ nüş
idebilsem

412. **olmazsa:** -maz, -sa

Gazel 8

Mısra: 12

Bulunmak, var olmak.

Eşheb-i nāzına meydān-ı felek kūteh
olur
Dest-i 'iṣyān eger olmazsa 'inān-gīr-i
du'ā

413. **olmazsa:** -maz, -sa

Gazel 241

Mısra: 1

Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Esīr-i zulmet-i baḥtım sa'ādet senden
olmazsa
Nedāmet eşkine ğarķım 'ināyet senden
olmazsa

414. **olmazsa:** -maz, -sa

Gazel 241

Mısra: 2

Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Esīr-i zulmet-i baḥtım sa'ādet senden
olmazsa
Nedāmet eşkine ğarķım 'ināyet senden
olmazsa

415. **olmazsa:** -maz, -sa

Gazel 241

Mısra: 4

Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Baña bu nefis-i ser-keş reh-zen-i rāh-ı
şerī'atdır
Dālāletden reh-i Ḥaḫḫ'a hidāyet
senden olmazsa

416. **olmazsa:** -maz, -sa

Gazel 241

Mısra: 6

Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Çıkar mı baḥr-i 'iṣyāndan kenāre
zevraḫ-ı cānım
Rehā-yāb olmağa bād-ı selāmet
senden olmazsa

417. **olmazsa:** -maz, -sa

Gazel 241

Mısra: 8

Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Bu ma'şiyetle yarın Yā Resūla'l-lāh
n'olur ḥālim
Ben-i miskīne maḥşerde şefā'at
senden olmazsa

418. **olmazsa:** -maz, -sa

Gazel 241

Mısra: 10

Gerçekleşmek, tahakkuk etmek.

Güneh-kār u siyeh-rū bir ḫuluñdur kim
ḫabūl eyler
Ġarībī'niñ du'āsına icābet senden
olmazsa

419. **olmazsın:** -maz, -sın

Gazel 229

Mısra: 8

Olmak.

Eger biñ kerre bār-ı 'aşḫdan ḫam olsa
da ḫaddiñ
Yanımda ol bütüñ dest-i ḫabūle ḫātem
olmazsın

420. **olmuş:** -muş

Gazel 152

Mısra: 10

Olmak.

Var 'ömründe seni bir gice görmüş ey
şem'
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervāne-i 'aşḫ

421. **olmuş:** -muş

Gazel 251

Mısra: 1
Olmak.

Şabā gül-şende olmuş penbe-rīs ol
nāzik-endāma
İdince tār u pūd-ı verdden terkīb bir
cāme

422. **olmuş:-muş**

Tarih 2

Mısra: 16

... *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Bu anıñ zevk-i zifāfidır ki dutmuş
‘ālemi
Bu anıñ rüz-ı neşātidır ki olmuş hālka
‘īd

423. **olmuş:-muş**

Gazel 226

Mısra: 13

Olmak.

Ne gūne secde-gāh olmuş ki hālī bir
kadem yer yok
Ġarībī ser kōmuşlar āstān-ı yāra biñ
yerden

424. **olmuş:-muş**

Gazel 208

Mısra: 6

.... *haline gelmek.*

Ĥū-kerdeyüz bu telhī-i eyyām-ı
miñnete
Olmuş dehān-ı mār nemek-dānımız
bizim

425. **olmuş:-muş**

Tarih 1

Mısra: 30

.... *haline gelmek.*

Bu anıñ şevk-ı zifāfidır ki dutmuş
‘ālemi
Bu anıñ şevk-i neşātidır ki olmuş
böyle hāl

426. **olmuşdı:-muş, -dı**

Muhammes 3

Mısra: 11

Olmak, haline gelmek, dönüşmek.

Metā‘-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsīd

Tecellī-zār kılmışken bu bezmi ğabğab
u sā‘id

427. **olmuşdı:-muş, -dı**

Tarih 1

Mısra: 5

Olmak, haline gelmek, dönüşmek.

Zulmet-i tārīki-i şebde esīr olmuşdı dil
Perdeden çıkdı ‘arūs-ı şubh ‘arz itdi
cemāl

428. **olmuşum:-muş, -um**

Gazel 5

Mısra: 13

Olmak.

Olmuşum ser-tā-kadem müstağrak-ı
baħr-i günāh
Bī-nevāyım dut elim ey Şāfi‘-i rüz-ı
cezā

429. **olsa:-sa**

Gazel 66

Mısra: 10

Bulunmak.

Ṭıfl-ı sirişk-i dīdelerim cūy-ı sīnede
Nehr olsa da yürise ne var nehr-i
Vānlı'dır

430. **olsa:-sa**

Gazel 197

Mısra: 7

... *vasfını taşımak.*

Yeri var seng-i ‘aķīk olsa güherden
maķbūl
Ĥūblar ismi nigīninde edādır hātem

431. **olsa:-sa**
Gazel 42
 Mısra: 3
Olmak.

Debistān-ı ğamıñda tıfl-ı dil bir nev-
 zebān olsa
 ‘Ulūm-ı ma’rifetde Hızr'a üstād
 olmadan yegdir

432. **olsa:-sa**
Terci-bend 3
 Mısra: 10
"Ol-" yardımcı fiili.

Biñ kāmēti mānend-i kād-i bīd-i
 hıyābān
 Her birisi biñ şīve ile olsa nümāyān

433. **olsa:-sa**
Gazel 2
 Mısra: 8
*Bir ad veya sıfatın belirttiği
 durumu almak.*

Ol nāzenīn gelürse n'ola başım üstüne
 Hoşdur gül olsa gūşe-i destāra āşinā

434. **olsa:-sa**
Gazel 8
 Mısra: 10
*Bir ad veya sıfatın belirttiği
 durumu almak.*

Pūte-i şun‘da her misden ola zer
 mümkün
 Olsa eczālarınıñ biri ger iksīr-i du‘ā

435. **olsa:-sa**
Gazel 159
 Mısra: 14
Olmak.

Qalmaz Ğarībī ‘arşa-i maḥşerde şerm-
 sār
 Yek zerre olsa pertev-i lütf-i ‘ināyetiñ

436. **olsa:-sa**
Terci-bend 3
 Mısra: 13
"Ol-" yardımcı fiili.

Biñ dil-ber-i nāzik-beden ü nāz-ger
 olsa
 Biñ çehresi hūrşid ü cebīni kamer olsa

437. **olsa:-sa**
Terci-bend 3
 Mısra: 14
"Ol-" yardımcı fiili.

Biñ dil-ber-i nāzik-beden ü nāz-ger
 olsa
 Biñ çehresi hūrşid ü cebīni kamer olsa

438. **olsa:-sa**
Terci-bend 3
 Mısra: 15
"Ol-" yardımcı fiili.

Biñ hüsni güzel āhu-yı vaḥşī-nazar
 olsa
 Her birisi biñ ‘işve ile cilve-ger olsa

439. **olsa:-sa**
Gazel 98
 Mısra: 8
... haline gelmek.

Ol māh-likā kim idemez ‘aşıka raġbet
 Ger serv-i revān olsa penāh itmege
 degmez

440. **olsa:-sa**
Gazel 177
 Mısra: 13
... haline gelmek.

Dil murġına tavk olsa n'ola zülfi
 Ğarībī
 Sevdā-yı kād-i serv-i hırāmānına
 düşdük

441. **olsa:-sa**

Gazel 229

Mısra: 7

... halinde bulunmak, ... haline gelmek.

Eger biñ kerre bār-ı 'aşkdan ham olsa
da kaddiñ
Yanında ol bütüñ dest-i qabüle hâtem
olmazsın

442. **olsa:-sa**

Terci-bend 3

Mısra: 16

"Ol-" yardımcı fiili.

Biñ hüsni güzel āhu-yı vahşī-nazar
olsa
Her birisi biñ 'işve ile cilve-ger olsa

443. **olsam:-sa, -m**

Gazel 237

Mısra: 4

Olmak.

Nice bir şu'be ile 'andelīb-āsā bu
firkatde
'Aceb mi nağme-h'ān olsam gül-i
ruhsārdan ayru

444. **olsam:-sa, -m**

Gazel 251

Mısra: 7

Olmak.

Ne var iqlīm-i hüsniñde ger ehl-i küfr
olsam kim
Geline küfr-i haṭṭı koymadı bir dīn
İslām'a

445. **olsaydı:-sa, -y, -di**

Gazel 266

Mısra: 4

Bulunmak.

Mesihā'ya olurum qadr ile mānend
eger bir gün

O hürşīd-i cihān-tābiñ yerim olsaydı
yanında

446. **olsaydı:-sa, -y, -di**

Gazel 4

Mısra: 7

Vuku bulmak, meydana gelmek,
varlık halini almak.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i hüsniñ
pertevi
Olmaz idi Mısr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

447. **olsun:-su, -n**

Gazel 141

Mısra: 17

Olmak.

Tā-be-gerden ğarq-ı hūn olsun vücūdı
düşmeniñ
Olmasun gül-zār-ı baḥtı hīç reyyān el-
vedā'

448. **olsun:-sun**

Tarih 1

Mısra: 32

"Olmak" yardımcı fiili.

Tā sipihr-i devr bāqīdir bu dehr üzre
mūdām
Ferr ü iqbāl ile yā Rab 'ömriñ olsun
bī-zevāl

449. **olsun:-sun**

Tarih 1

Mısra: 36

"Olmak" yardımcı fiili.

Bir seher hātif Ğarībī söyledi tāriḥini
'Aqd-i tezvīciñ mübārek olsun ey kām-
ı kemāl

450. **olsun:-sun**

Gazel 185

Mısra: 19

Olmak.

Olsun mı gönül gavta-ğor-ı baħr-ı
tabî'at
Kim almamış anda bir iim şu-yı
taħammül

451. **olsun:-sun**
Gazel 222
Mısra: 8
Olmak.

Ele girmezse dāmān-ı viřālîñ bārī ey
dîl-ber
Bizi řād itmege keyfiyyetiñden bir
peyām olsun

452. **olsun:-sun**
Tarih 2
Mısra: 10
"Olmak" yardımcı fiili.

Böyle eyyām-ı neřāt-engîzden şordum
haber
Hem řafāsından nigāhıñ rüşen olsun tā
medîd

453. **olsun:-sun**
Tarih 2
Mısra: 17
"Olmak" yardımcı fiili.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i beķā
devr-i neřāt
Kevkeb-i iķbālî olsun rü-nümā baħtı
sa'îd

454. **olsun:-sun**
Tarih 2
Mısra: 18
"Olmak" yardımcı fiili.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i beķā
devr-i neřāt
Kevkeb-i iķbālî olsun rü-nümā baħtı
sa'îd

455. **olsun:-sun**
Gazel 141

Mısra: 10
"Olmak" yardımcı fiili.

Bir yaña murğ-ı dil eyler ārzū-yı bāğ-ı
vaşl
Bir yaña cān ister olsun sākin-i Vān el-
vedā'

456. **olsun:-sun**
Gazel 278
Mısra: 13
Olmak.

Ne güne bülbül-i tab'-ı Ğarîbî nağme-
h'ān olsun
Ki gül-zār-ı cemālîñden begim
mehcürdur şimdi

457. **olsun:-sun**
Gazel 224
Mısra: 6
Olmak.

Hayāl-ı kāmēt-i řimşadıñ ey řuħ-ı
perî-peyker
Miyān-ı gül-şen-i hātırdā bir tāze-nihāl
olsun

458. **olsun:-sun**
Gazel 1
Mısra: 13
Olmak.

Olsun Ğarîbî evvel-i dîvān bu heft-
beyt
Seb'ül-meřāni oldı çü Ğur'ān'a ibtidā

459. **olsun:-sun**
Gazel 215
Mısra: 5
Olmak.

Cismiñ olsun hedef-i nāvek-i āh-ı
seheri
Dest-ber-ser-zede-i řām-ı Ğarîbān
olasın

460. **olsun:-sun**

Gazel 222

Mısra: 1

Olmak.

Ġaraż bu bezm-i ġamda ‘aşıka bir şüh-
ı dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şīrīn-
kelām olsun

461. **olsun:-sun**

Gazel 222

Mısra: 2

Olmak.

Ġaraż bu bezm-i ġamda ‘aşıka bir şüh-
ı dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şīrīn-
kelām olsun

462. **olsun:-sun**

Gazel 222

Mısra: 2

Olmak.

Ġaraż bu bezm-i ġamda ‘aşıka bir şüh-
ı dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şīrīn-
kelām olsun

463. **olsun:-sun**

Gazel 222

Mısra: 3

Olmak.

Hemān peymāneye lūtfi şarāb-ı ‘işve-
rīz olsun
Koy andan ‘aşıka būs-ı lebi ‘ayn-ı
harām olsun

464. **olsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 81

"Olmak" yardımcı fiili.

Nice bir hırmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim ārzu-yı vaşl ile giryān olsun

465. **olsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 82

"Olmak" yardımcı fiili.

Nice bir hırmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim ārzu-yı vaşl ile giryān olsun

466. **olsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 83

"Olmak" yardımcı fiili.

Ġam diyārında benim hāk ile yeksān
olsun
Hāl-i dil vādi-i miḥnetde perīşān olsun

467. **olsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 84

"Olmak" yardımcı fiili.

Ġam diyārında benim hāk ile yeksān
olsun
Hāl-i dil vādi-i miḥnetde perīşān olsun

468. **olsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 85

"Olmak" yardımcı fiili.

Ḥasret-i la‘l-i lebiñle yüregim kan
olsun
Ġarażıñ cān ise söyle saña qurbān
olsun

469. **olsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: 86

"Olmak" yardımcı fiili.

Ḥasret-i la‘l-i lebiñle yüregim kan
olsun
Ġarażıñ cān ise söyle saña qurbān
olsun

470. **olsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: **87**

"Olmak" yardımcı fiili.

Tek hemān pādişehim bendeye fermān
olsun
Sühaniñ şehd-i şifā-yı ramağ-ı cān
olsun

471. **olsun:-sun**

Terkib-bend 1

Mısra: **88**

"Olmak" yardımcı fiili.

Tek hemān pādişehim bendeye fermān
olsun
Sühaniñ şehd-i şifā-yı ramağ-ı cān
olsun

472. **olsun:-sun**

Gazel 222

Mısra: **4**

Olmak.

Hemān peymāneye lütfi şarāb-ı 'işve-
rīz olsun
Koy andan 'āşıka būs-ı lebi 'ayn-ı
harām olsun

473. **olsun:-sun**

Gazel 222

Mısra: **10**

Olmak.

Ķanā'at-kerde-i künc-i firākıñdır dil-i
şeydā
Ķayālīñ küh-sār-ı cānda kebg-i hoş-
hırām olsun

474. **olsun:-sun**

Gazel 282

Mısra: **9**

Bulunmak, var olmak.

Sāki lütf eyle biraz sende de inşāf
olsun
Bir қадеһ bāde ile yād idegör aḥbābı

475. **olub:-ub**

Gazel 286

Mısra: **6**

Olmak.

Künc-i ğamda bulamam zerrece
taḥrīk-i mecāl
Çīn-i dāmānım olub pāyıma zencīr
gibi

476. **olub: -ub**

Gazel 75

Mısra: **13**

Olmak.

Eş'arıñ olub cümle pesendīde Ğarībī
Bu nazm-ı hoş-āyīniñe bilmem ne
diyerler

477. **olub:-ub**

Gazel 101

Mısra: **11**

... hale gelmek.

Olub miḥnet refiķim hem-demim derd
ü enīsim ğam
Benimle āşınalar sévdigim ağyārdır
sensiz

478. **olub:-ub**

Terci-bend 2

Mısra: **54**

...haline gelmek.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
aĝlar
Ķatı çok kimse saña 'āşık olub қаn
aĝlar

479. **olub:-ub**

Gazel 167

Mısra: **8**

... hale gelmek.

Dil-berān-ı Mevlevī'ye bir külāh itsem
gerek
Şāhlar dervīş olub kılmış nemed
efserleriñ

480. **olub:-ub**

Tarih 2

Mısra: 4

... *hale gelmek.*

Ehl-i ‘aşka tâze bâzâr-ı muhabbet oldı
germ
Kumri-i bî-çāreye bir serv olub her şāh
bedīd

481. **olub:-ub**

Terkib-bend 1

Mısra: 39

... *hale gelmek.*

Ki olub silsile-i târina dil dīvāne
Şerer-i âteş-i ruhsârîna cân pervāne

482. **olub: -ub**

Gazel 112

Mısra: 5

Olmak.

Şafha gerdānlık olub sili üstād baña
Tıfl-ı tab‘ım ideli ders-i gül-istāna
heves

483. **olunca:-un, -ca**

Gazel 67

Mısra: 11

... *hale gelince, olunca.*

Olunca ger çıkarsam bir kadem rāh-ı
muhabbetden
Efendim tîr-i müjgānîñ gibi degsün
baña hançer

484. **olunca:-un, -ca**

Terci-bend 4

Mısra: 23

... *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālînden
Kâtı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālînden

485. **olunca:-un, -ca**

Terci-bend 4

Mısra: 29

... *halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālînden
Kâtı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālînden

486. **olunca:-un, -ca**

Gazel 78

Mısra: 15

... *hale gelince, olunca.*

‘Aşk olunca h̄s̄n-i Yūsuf çāhdan eyler
tulū‘
‘Āşıkā zîr-i zemînden yâr kendin
gösterür

487. **olunca:-un, -ca**

Gazel 134

Mısra: 6

... *hale gelince, olunca.*

Kaşîñ altun h̄ile/h̄ule cedvel kalem
zülfüñden itmişler
Olunca muşhaf-ı h̄s̄nün bu güne zer-
nigār-ı hatt

488. **olunca:-un, -ca**

Terci-bend 4

Mısra: 5

... *hale gelince, olunca.*

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālînden
Kâtı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālînden

489. **olunca:-un, -ca**

Terci-bend 4

Mısra: 11

... *hale gelince, olunca.*

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

490. **olunca:-un, -ca**

Terci-bend 4

Mısra: 17

... hale gelince, olunca.

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

491. **olunca:-un, -ca**

Terci-bend 4

Mısra: 35

... hale gelince, olunca.

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

492. **olunca:-un, -ca**

Gazel 208

Mısra: 18

Olmak.

Zencirler burakdı bu yolda Ğarîbî-veş
Mecnûn olunca aşkda akrânımız
bizim

493. **olunca:-un, -ca**

Gazel 34

Mısra: 8

Olmak.

Encümle kıldı şafha-i eflâkı zer-feşân
Ser-levhası müzehheb olunca kitâb-ı
şubh

494. **olundu:-un, -dı**

Gazel 1

Mısra: 4

Meydana getirilmek, yapılmak II
inşa edilmek.

Hamd ol Ğakîm-i Kâdir ü ferd-i
Kadîme kim
Hamdi olundu maṭla‘-ı ‘unvâna ibtidâ

495. **olupdur:-up, -dur**

Terci-bend 4

Mısra: 4

... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.

Tezerv-i per-şikestim ayru qadd-i nev-
nihâliñden
Naşîbim kan olupdur firkat-i la‘l-i
zülâliñden

496. **olupdur:-up, -dur**

Terci-bend 4

Mısra: 27

Mevcut olmak, var olmak.

Revâk-ı heft-gerdûna olupdur süz-ı dil
ser-keş
Budur sensiz yine keyfiyyetim tâ-
mahşer ey meh-veş

497. **olur:-ur**

Gazel 60

Mısra: 10

Geniş zamânın ve şimdiki
zamânın tekil üçüncü şahsı “-dir”
anlamında kullanılır ve bildirme ifâde
eder.

Haṭṭ geldi rüy-ı yâre irişdiñ vişâline
Baḥt-ı siyâh-ı ‘aşîka bir rüz-ı ‘îd olur

498. **olur:-ur**

Gazel 53

Mısra: 15

Olmak.

Olur nîm-i nigâhi cilve-rîz-i ‘âlem-i
vahşet
Dü-çeşm-i pür-füsûn-ı yâda âhû-yı
Ḥoten dirler

499. **olur:-ur**

Gazel 237

Mısra: 13
Olmak.

Ġarībī firqat eyyāmı nevā-sāz olur ehl-i 'aşk
Nedir çıkmaz şadāsı bülbülün gül-zārdan ayru

500. **olur:-ur**
Gazel 243
Mısra: 11
Olmak.

Hep ma'şiyet-i ümmet olur mevc-i 'atāda
Bir kıtreyim rahmet-i Ġaffār arasında

501. **olur:-ur**
Gazel 210
Mısra: 5
Olmak.

Gürüh-ı ahterān-ı çarh olur āvāre āhimla
Şabāh-ı vaşla çıkmazsa şeb-i tārīk-i hicrānım

502. **olur: -ur**
Gazel 1
Mısra: 1
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Ġamd i Ġudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı Ġamd ile dīvāna ibtidā

503. **olur: -ur**
Gazel 8
Mısra: 13
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Olur āvīze-i çengāl-i 'uqāb-ı 'işyān
Lāneden eylese pervāz 'aşāfir-i du'ā

504. **olur:-ur**
Gazel 168
Mısra: 11
"Olmak" yardımcı fiili.

Ġālī bu gūne ben gibi miġnet-güzār olur
Zehr-āba nūş-ı kāse-i ħassād olanlarıñ

505. **olur:-ur**
Terci-bend 1
Mısra: 49
"Olmak" yardımcı fiili.

Bilmem ne olur ħāşılıñ ey şāh cefādan
Kıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu hevādan

506. **olur:-ur**
Terci-bend 2
Mısra: 3
"Olmak" yardımcı fiili.

Ġayr olur 'ākıbet-i niyyet-i her ħayr-ı 'amel
Ne ise cürümümi 'afv eyle şehā koyma kesel

507. **olur:-ur**
Terci-bend 4
Mısra: 14
"Olmak" yardımcı fiili.

Egerçi cān bulur şıġhat şemīm-i vaşlıñ aldıqça
Vücüdüm maġv olur her geh yem-i endūha daldıqça

508. **olur: -ur**
Gazel 43
Mısra: 7
Olmak.

Olur mı hergiz erbāb-ı 'alā' iķ kādīr-i taġrīk
Ki sūzen dāmen-i 'İsā'ya bir gülmīh-i āhendir

509. **olur: -ur**
Gazel 82
Mısra: 3
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Gül-âb olur nigâh-ı kerem ile berg-i
gül-rüyı
Hayâdan nâz-perver bir büt-i
maḥcûbumuz vardır

510. **olur:-ur**
Terci-bend 4
Mısra: 15
... *hale gelmek.*

Hücûm-ı ğam baña efzûn olur
ġurbetde kaldıkça
Hevâ-yı küyiñi her dem dil-i nâ-şâda
şaldıkça

511. **olurdı:-ur, -dı**
Terkib-bend 1
Mısra: 16
... *hale gelmek.*

Baña göstermez idiñ âteş-i firkat evvel
Senden olurdı dil-i ḥasteye şıḥhat
evvel

512. **olurdum:-ur, -du, -m**
Gazel 266
Mısra: 3
Olmak, ... hale gelmek.

Mesîhâ'ya olurdum qadr ile mânend
eger bir gün
O ḥürşîd-i cihân-tâbiñ yerim olsaydı
yanında

513. **olurken:-ur, -ken**
Terci-bend 4
Mısra: 31
Gerçekleşmek veya yapılmak.

Zamâna 'andelîb-i mest olurken rüy-ı
derdimden
Eser büy-ı ḥazân şimdi Ğarîbî reng-i
zerdimden

514. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 260
Mısra: 4
Olmak.

Hâle gibi anı iderim zîver-ı âġuş
Ol mâh-likâ bir gece mihmânım olursa

515. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 260
Mısra: 2
Bulunmak, var olmak.

Bir 'ahdi kavî yâr ile peymânım olursa
Ḳurbân iderim yoluna biñ cânım
olursa

516. **olursa:-ur, -sa**
Terci-bend 3
Mısra: 4
*(zaman bildiren kelimelerle) gelip
çatmak, yaklaşmak.*

Biñ şûḥ-ı perî-peyker-i ġâret-ger-i
dünyâ
Her birisi biñ nev'le olursa hüveydâ

517. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 260
Mısra: 1
Olmak, gerçekleşmek.

Bir 'ahdi kavî yâr ile peymânım olursa
Ḳurbân iderim yoluna biñ cânım
olursa

518. **olursa:-ur, -sa**
Terkib-bend 1
Mısra: 41
... *hale gelmek.*

Yeri var Yûsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarḥdan şâhid-i ḥürşîd ser-efgende
saña

519. **olursa:-ur, -sa**
Gazel 92
Mısra: 5
... *hale gelmek.*

Rehâ-yâb olmaġa imkânı yok İskender
olursa

Göñül çāh-ı zenehdānıñ gibi girdāba
düşmüşdür

520. **olursa:** -ur, -sa

Gazel 56

Mısra: 5

Olmak.

Rū-pūş olursa bizden o gönçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişāle ‘alāmet degil midir

521. **olursa:** -ur, -sa

Gazel 260

Mısra: 8

Olmak.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile başa çıkılmaz
Şāne yerine pençe-i mercānım olursa

522. **olursa:** -ur, -sa

Gazel 260

Mısra: 10

Olmak.

Çengāl-i ‘uqāb-ı felege şayd olamam
ger
Tevfīk-i Hūdāvendī nigeh-bānım
olursa

523. **olursa:** -ur, -sa

Gazel 260

Mısra: 12

Olmak.

Mīn-ba‘d dirīğ eylemez ol māh vişālin
Bir şubḥ eger vāqıf-ı hicrānım olursa

524. **olursa:** -ur, -sa

Gazel 260

Mısra: 14

Olmak.

Sūz-ı dil ile yandırırım bāğ u bahārı
Efgānda Ğarībī gibi meydānım olursa

525. **olursa:** -ur, -sa

Gazel 49

Mısra: 7

Gerçekleşmek.

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şūḥ
Hicr-i ser-i kūyuñ baña zindāna
berāber

526. **olursa:** -ur, -sa

Gazel 260

Mısra: 6

Bulunmak.

Şem‘-i ruḥuna yandırırım cān-ı ‘azīzi
Deprenmege pervāne-veş imkānım
olursa

527. **olursam:** -ur, -sa, -m

Terkib-bend 1

Mısra: 48

*... halinde bulunmak, ... haline
gelmek.*

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ğam degil ben de olursam şanemā
bende saña

ola kim:

1. **ola kim:**

Gazel 8

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Belki

Dest-berdāşte-i der-geh-i Yezdān ol
kim

Ey Ğarībī ola kim eyleye te‘şīr-i du‘ā

ol dem:

1. **ol dem:**

Gazel 180

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

O zaman.

Ol dem ki ārzū-yı şeb-i vuşlat eyledik
Peyk-i hayāl-i yāre katı minnet eyledik

ol kadar:

1. **ol kadar:**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

O denli, pek çok.

Cān ol kadar tekāpū kıldı reh-i vefāda
Tā çeşm-i intizāra tōldı gubār-ı ḥasret

2. **ol kadar:**

Gazel 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

O kadar, çok fazla.

Ḥasret-i rüyāñla çeşmim ol kadar kan
dökdi kim
Vādī-i ‘aşkıñ ser-ā-ser taşu mercān oldı
hep

ol kimse:

1. **ol kimse:**

Gazel 127

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

O kişi.

Çarḥa ‘İsā gibi pervāz ider ol kimse
k’olur
‘Andelīb-i çemene ālem-i tecrīd-i
ḥulūş

olacak yer:

1. **olacak yerde:-de**

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Olacak yer.

Rindāna şaḳm vaşf-ı ruḥuñ eyleme
taḳdīr

Mey nūş olacak yerde gül-ābıñ yeri
yoḳdur

olmasun n'ol-:

1. **olmasun n'olsun:-sun**

Gazel 220

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Olmasın da ne olsun, olmaktan
başka bir ihtimal mi var! (Beklenen
bir durumu, bazı belirtilerden sonra
tahmin edilen sonucu ifade etme
bağlamında).*

Seniñ şeydā-yı ‘aşkıñ kim cūdā-yı
bāğ-ı ḥüsnüñdür
Düşüb āvāre-i dāmān hāmūn olmasun
n'olsun

2. **olmasun n'olsun: -sun**

Gazel 220

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Olmasın da ne olsun, olmaktan
başka bir ihtimal mi var! (Beklenen
bir durumu, bazı belirtilerden sonra
tahmin edilen sonucu ifade etme
bağlamında).*

Hele maḥv itmege naḳş-ı firāḳ-ı levḥ-i
ḥāṭırdan
Ġarībī ḥūn-ı dilden dīde Ceyḥūn
olmasun n'olsun

olmaz i-:

1. **olmaz idi:-di**

Gazel 35

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Olmamak.

Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
ḥ’ān
Ṭūṭī-i cāna gelmeşe şekker maḳāli şūḥ

olmaz ol-:**1. olmaz olmasun: -ma, -sun****Gazel 221**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Olmaz olmak.

‘Ādet budur güzelde hevā olmaz
olmasun
Ammā ki şart-ı resm-i vefā olmaz
olmasun

2. olmaz olmasun: -ma, -sun**Gazel 221**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Olmaz olmak.

‘Ādet budur güzelde hevā olmaz
olmasun
Ammā ki şart-ı resm-i vefā olmaz
olmasun

3. olmaz olmasun: -ma, -sun**Gazel 221**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Olmaz olmak.

Her çend kim aşılta ğazab-nāk ise
yine
Cüz’ī güzelde hüsn-i edā olmaz
olmasun

4. olmaz olmasun: -ma, -sun**Gazel 221**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Olmaz olmak.

İtme nigāh-ı merḥametiñ bendeden
dirīg
Şehden gedāya lütf ü ‘atā olmaz
olmasun

5. olmaz olmasun: -ma, -sun**Gazel 221**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Olmaz olmak.

Ḳadr-i vişāli bilmege mehcūrluk gerek
Senden bir zerre baña cefā olmaz
olmasun

6. olmaz olmasun: -ma, -sun**Gazel 221**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Olmaz olmak.

Şimdi egerçi hüsnüñe mağrūrsun velī
Ḥātırda fikr-i rüz-ı cezā olmaz
olmasun

7. olmaz olmasun: -ma, -sun**Gazel 221**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Olmaz olmak.

Çirk-i günāhı maḥvına rahmet ümīd
iden
Dā’im dilinde zıkr-i Ḥudā olmaz
olmasun

8. olmaz olmasun: -ma, -sun**Gazel 221**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Olmaz olmak.

Bezm-i huzūra bīm ü ümīd ayağıyla
gir
Dilde Ğarībi ḥavf u recā olmaz
olmasun

olsa da:**1. olsa da:****Gazel 101**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Olsa dahi.

Ne miqdār olsa da yād-ı ruhuñ rüşen-
ger-i hâtır
Yine bahtım gibi eyyām-ı 'ışret târdır
sensiz

olsa i-:

1. **olsa idi:-di**

Gazel 49

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Olsa idi, olsaydı.

Bir âyet-i mihr olsa idi rüy-ı şanemde
Eylerdim anı muşhaf-ı 'Oşmān'a
berāber

ora:

1. **oradan:-dan**

Gazel 288

Mısra: **17**

"Ora" işaret zamiri.

İtme melāmet iş oradan giçdi mā-ḥaşal
Düşdüm Ğarībi 'aşka nedir söyle
çāresi

-Ö-

öl-:

1. **öldür:-dür**

Gazel 89

Mısra: **5**

Bir canlının hayatına son vermek.

Ṭālib ol vaşlına kūyunda raḳṭbi öldür
Ḳurb-ı Ḥaḳ isteyene Ka'be 'ibādet
yeridir

2. **öldür:-dür**

Terkib-bend 1

Mısra: **9**

Can vermek.

Cāna ḳaşdıñ var ise bāri sen öldür
ḥānım
Saña ḳurbān ola ey şūḥ bu şīrīn cānım

3. **öldür:-dür**

Terkib-bend 1

Mısra: **61**

Bir canlının hayatına son vermek.

Beni öldür güzelim 'ömr-i fenādan
giçdim
Bāde-i ḳahrıñı şun cām-ı şafādan
giçdim

4. **öldürme:-dür, -me**

Terci-bend 1

Mısra: **62**

Bir canlının hayatına son vermek.

Gel gör ne çeker ḳabza-i 'aşkıñda bu
ḥālim
Öldürme beni ḳalmaya boynuñda
vebālim

5. **öldürür:-dür, -ür**

Gazel 223

Mısra: **5**

Canından etmek.

Āḥir bu nāz u naḥvet amān öldürür
beni
Ḳıyma efendi ḳıyma amānı bilür misin

6. **öldürdüñ:-dü, -r, -düñ**

Terci-bend 2

Mısra: **37**

Ölmek, yok olmak.

Beni öldürdüñ eyā zālim-i ḡaddār
yeter
Yeter Allāh için ey ḡamzesi ḥūn-ḥvār
yeter

7. **öldürmez:-dür -mez**

Gazel 206

Mısra: **11**

Ölmek, öldürmek.

Müsel sel kākülüñ 'uşşāḳı öldürmez
esir eyler
Kerem ḳıl ḡamze-i ḥūn-ḥ'arı cellād
eyle sultānım

8. **ölsün:-sün****Gazel 10**

Mısra: 5

Yaşamaz olmak, can vermek.

Ölsün rakīb ya ola bu bezmden ‘adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

‘ömr:1. **‘ömr:****Gazel 195**

Mısra: 13

Ömür, hayat.

Ġarībī ‘ömr ġāfil ġıçdı hayfā ‘aşk
zevķinden
Ġiriftār-ı hevā-yı mihr-i hūbān
olmadan evvel

2. **‘ömr:****Gazel 80**

Mısra: 15

Hayat, yaşam.

Dükendi ‘ömr bir gün dönmedi vefķ-i
murād üzere
Vefāsız çarķ elinden dertlü cānım kına
dönmüşdür

3. **‘ömr:****Gazel 136**

Mısra: 1

Hayat, yaşam.

‘Aķl ġāfil ‘ömr müsta‘cil ġam-ı dünyā
ġalaķ
Başın için dutma sākī sāġar-ı şahbā
ġalaķ

4. **‘ömrde:-de****Gazel 209**

Mısra: 3

Ömür, hayat.

Almadım ‘ömrde bir rişte-i maķşūdı
ele

Ķatı çok fā’ idesiz kendime zaķmet
virdim

5. **‘ömrden:-den****Muhammes 2**

Mısra: 34

Ömür, hayat.

Zaķm-ı nāsūr-ı sitem baġrımdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvvetsiz Ġarībī teg uşandım
‘ömrden

6. **‘ömrî:-i****Gazel 264**

Mısra: 11

Hayat, yaşam.

‘Ömrî efzūn ola ol şūķ-ı perī-zādın
kim
Ne vefā itdi bize ‘ahd-i ferāmūşunda

7. **‘ömrîñ:- iñ****Tarih 1**

Mısra: 32

Hayat, yaşama süresi.

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzere
müdām
Ferr ü iķbāl ile yā Rab ‘ömrîñ olsun
bī-zevāl

8. **‘ömrîni:-in, -i****Gazel 147**

Mısra: 2

Ömür, hayat.

Güzelüm hūsnūñe karşı ne ġunāh itdi
çerāġ
‘Ömrîni sūz u ġüdāz ile tebāh itdi
çerāġ

9. **‘ömrîni:-in, -i****Gazel 163**

Mısra: 4

Hayat, can, yaşam.

Āb-ı beḳāya hıẓr-ı vücūd olmaz
ih̄tiyāc
Reyyān iderse ‘ömrini ebr-i ‘aṭalarıñ

10. ‘ömrini: -in, -i

Gazel 160

Mısra: 16

Hayat, yaşam süresi.

Gül-i bāğda bir laḫza ḳarār
itmediginden
Cān bülbülinin ‘ömrini sür‘atle
giçürdik

11. ‘ömrüm: -üm

Gazel 86

Mısra: 11

Hayat, yaşam.

‘Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifā-
pezīr
Cānā derūn-ı sīnede bilmem ne yāredir

12. ‘ömrüm: -üm

Gazel 3

Mısra: 2

Hayat, yaşam.

Cānım ol cevher-i zāt-ı dūr-i yektāya
fedā
‘Ömrüm ol vāsıta-i ḫilḳat-i eşyāya
fedā

13. ‘ömrüm: -üm

Muhammes 2

Mısra: 13

Hayat, yaşam süresi.

Ḥasret-i vaşlıñla ‘ömrüm ḫāke yeksān
olmadan
Ḥançer-i bī-dād ile dertlü yürek ḳan
olmadan

14. ‘ömrümüzi: -ümüz, -i

Gazel 160

Mısra: 6

Hayat, yaşama süresi.

Ser-pençe-i aḡyārdadır dāmen-i vuşlat
Biz ‘ömrümüzi sūziş-i firḳatle
giçürdik

15. ‘ömrüñ: -üñ

Gazel 259

Mısra: 3

Hayat, yaşam.

‘Ömrüñ seniñ ey sākī ‘işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun ḳıldıñ beri
şermende

16. ‘ömrüñ: -üñ

Gazel 277

Mısra: 11

Hayat, yaşam süresi.

Ber-ḳarār olmağa ‘ömrüñ bu Ġarīb-i
ḫaḳīr
Dest-berdāşte-i bāb-ı Ḥudā'dır şimdi

17. ‘ömründe: -üñ, -de

Gazel 152

Mısra: 9

Ömür, hayat.

Var ‘ömründe seni bir gice görmüş ey
şem‘
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervāne-i ‘aşḳ

‘ömr-i beḳā:

1. ‘ömr-i beḳā:

Gazel 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kalıcı ömür, ölümsüzlük.

Dünyāda göñül ‘ömr-i beḳā ise
murādıñ

Ser-menziliñi eyle beyābān-ı ḳanā‘at

2. ‘ömr-i beḳā:

Gazel 212

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kalıcı ömür, ölümsüzlük.

Biñ Hızr bulur ‘ömr-i bekā
kevserimizden
Hamyāze-i ‘işret dökilür sāgarımızdan

3. ‘ömr-i bekā:
Gazel 215
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Kalıcı ömür, ölümsüzlük.

Dilerim ‘ömr-i bekā ola nařıbiñ līkin
İnkisār-ı dil-i ‘uřřāk ile yeksān olasın

‘ömr-i cāna bağışla-:

1. ‘ömr-i cāna bağışlar:-r
Gazel 46
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Canın ömrünü bağışlamak.

Bir tāze ‘ömr-i cāna bağışlar Mesīh-
veş
Ol müjde kim řabā ile dil-dārdan gelür

‘ömr-i cāvīd:

1. ‘ömr-i cāvīd:-i
Gazel 264
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sonsuz hayat.

Kim ki cān virse şeb-i şurre-i
gīsūlarına
‘Ömr-i cāvīdi bulur şubh-ı
bināgūřunda

2. ‘ömr-i cāvīdin:-in
Gazel 134
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sonsuz hayat.

N'ola her heftde bir tāze kılsa ‘ömr-i
cāvīdin
Lebiñ āb-ı hayātından içer şu sebze-
zār-ı şaşı

‘ömr-i fenā:

1. ‘ömr-i fenā:
Gazel 44
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Fani hayat.

‘Ahd-i řebāb giçdi nedāmet zamānidır
‘Ömr-i fenā dükendi nedāmet
zamānidır

2. ‘ömr-i fenā:-dan
Terkib-bend 1
Mısra: 61
Kelime Tipi: -
Fani hayat.

Beni öldür güzelim ‘ömr-i fenādan
giçdim
Bāde-i řahrıñı şun cām-ı řafādan
giçdim

‘ömr-i giç-:

1. ‘ömr-i giçer:-er
Gazel 43
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
*Hayatı belli bir durum içinde
devam etmek, sürmek.*

Giçer ‘ömr-i perestiřkār-i-i zünnār-ı
vaşdetle
Baña telķīn-i ĩmān eyleyen dānimle
düşmendir

‘ömr-i girān:

1. ‘ömr-i girān:
Gazel 143
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Kıymetli ömür.

‘Ömr-i girān bahā-yı bī-fā’ide Ğarībī
Bir řuħ-ı bī-vefāñıñ kıldım yolunda
zāyī’

‘ömr-i rakībān:1. **‘ömr-i rakībānı:-t****Gazel 161**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Rakiplerin ömrü.

El viridi yine himmet-i pāşā-yı
mükerrem

Biz ‘ömr-i rakībānı melāmetle
giçürdik

‘ömri yet:-1. **‘ömri yetince:-ince****Gazel 16**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ömür erişince.

‘Ömri yetince şubḥ-ı vişāle ne fā’ide
Miḥnet-güzār-ı mātem olur şām-ı
‘andelīb

öp:1. **öpdüm:-dü, -m****Gazel 285**

Mısra: 18

Öpmek.

Tā inandırdım o bed-ḥūya ḥulūş-ı
dilimi

Biñ kez öpdüm yüzini şafḥa-i tenzīl
gibi

2. **öpdürme:-dür, -me****Gazel 257**

Mısra: 3

*Öpme işini yaptırmak veya**öpmesine izin vermek.*

Sāğar gibi öpdürme şaḥın ḥalkā
dudağın

Mīnā gibi ṭur bezmde peymānelik itme

3. **öpelüm:-elüm****Gazel 249**

Mısra: 6

Öpmek.

Varalum Ka‘be-i dīdārı tavāf
eyleyelüm

Öpelüm ḥāk-i derin Beyt-i
Mükerremcesine

4. **öpüb:-üb****Gazel 193**

Mısra: 8

Öpmek.

Gelse ḥırāma bezmde sāḳi-i lāle-ruḥ
Evvel öpüb dudağın şoñra şarābın al

öz:1. **öz:****Gazel 91**

Mısra: 11

Asıl.

O perī bī-ḥaber öz kākül-i dil-gīrinden
Ser-i ‘aşıḳdaki sevdāyı ne bilsün
nicedir

2. **özün:-ün****Gazel 49**

Mısra: 14

*Bir kimsenin kendi manevi
varlığı, zati, kendisi.*

Üstāda Ğarībī ne revā böyle nazīre
Çākersin özün eyleme sultāna berāber

özge:1. **özge:****Muhammes 1**

Mısra: 43

-den başka.

Ḥayāl-i vaşldan özge Ğarībī dil-
nevāzım yoḳ

Enîsim hem-demim yâr-ı muvâfık
çâre-sâzım yok

‘özü:

1. ‘özü:

Gazel 177

Mısra: 8

*Bir kusurun, bir suçun elde
olmadan yapıldığını ileri sürme veya
bu kusurun hoş görülmesini gerektiren
mazerette bulunma.*

Bir neş'e için muğbeceniñ öpdük
ayağın
Bintü'l-'inebiñ 'özü ile dāmānına
düşdük

-P-

pā-best ol-:

1. pā-best olduñ:-duñ

Gazel 172

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayağı bağlı kalmak.

Olduñ mu Ğarībī gibi gīsūsına pā-best
Zencīr-i ğam u miñnet-i ālāma mı
düşdüñ

pā-beste:

1. pā-beste:

Gazel 174

Mısra: 13

Ayağı bağlı.

Ğam-ı hicrānına pā-beste degildik
yārin
Ser-i kūyunda Ğarībī gibi āzāde idik

pā-beste-i hicrān ol-:

1. pā-beste-i hicrān olasın:-a, -sın

Gazel 215

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayrılıktan ayağı bağlı olmak.

Açmadı gönçe-i bahtımı nesīm-i vaşlıñ
Rüz u şeb sen dağı pā-beste-i hicrān
olasın

pā-beste-i kullāb ol-:

1. pā-beste-i kullāb olduğ:-duğ

Gazel 154

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayağı bağlı çengel olmak.

Ķāf-ı ebrūsını 'Anķā-yı gönül cāy
iderek

Dām-ı gīsūsına pā-beste-i kullāb olduğ

pā-beste-i kullāb-ı hevā ol-:

1. pā-beste-i kullāb-ı hevā oldu:-dı

Gazel 162

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Hevesin ayağı bağlı çengel
olmak.*

Oldı pā-beste-i kullāb-ı hevā murğ-ı
gönül
Eyleyüb yād-ı vañan turre-i gīsū
diyerek

pā-beste-i zülf-i sitem-kār ol-:

1. pā-beste-i zülf-i sitem-kār

olduğım:-dığ, -ım

Gazel 102

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Zalim saçlarına ayağı bağlı
olmak.*

Beni şayd itmek ister isper-i şūh-ı
niğāhıyla
Meger pā-beste-i zülf-i sitem-kār
olduğım bilmez

pā-būs:1. **pā-būsına:-in, -a****Gazel 41**Mısra: **10***Ayak öpme.*

Reftār-ı levendānesine serv-i ūikeste
Pā-būsına āhū-yı harem cilve-nümādır

pā-būs-ı hayāl:1. **pā-būs-ı hayālim:-im****Terkib-bend 1**Mısra: **89**

Kelime Tipi: -

Ayağımı öpme hayali.

Şeb-i firqatde ki pā-būs-ı hayālim
sensiz
Ya'ni hāşret-keş-i eyyām-ı vişālim
sensiz

pādişāh:1. **pādişāhim:-im****Gazel 164**Mısra: **12***Sultan, hükümdar.*

Cāna kaşdıñ var ise çek tığıñı hükümüñ
yürüt
Kim giçer ey pādişāhim başa fermāñıñ
seniñ

pādişāh-ı ādil:1. **pādişāh-ı ādil:****Gazel 194**Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Adaletli padişah.

Aldım belālu başım bu āstāna geldim
H'āh öldir h'āh 'afv it ey pādişāh-ı
'ādil

pādişāh-ı aşk:1. **pādişāh-ı aşkdan:-dan****Gazel 247**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Aşk hükümdarı.

Amān bilmez nigāhıñ içmek ister hūn-
ı 'uşşākı
Meger kim pādişāh-ı aşkdan fermān
mı var sende

pādişāh-ı hüsn:1. **pādişāh-ı hüsn:****Gazel 32**Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Güzellik padişahı.

Ey pādişāh-ı hüsn kapuñda revā mıdur
Tıgrı ola raķıtb ü men-i bī-günāh kec

pādişāh-ı hüsn:1. **pādişāh-ı hüsne:-e****Gazel 77**Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

Güzellik padişahı.

Der-gāh-ı devletinde hāk eyle cism-i
zārı
Ol pādişāh-ı hüsne hoş-intisāb göster

pādişeh:1. **pādişehim:-im****Terci-bend 2**Mısra: **35***Padişah, sevgili, güzel.*

Bu kadar pādişehim bendeye āzār
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhār yeter

2. **pādişehim:-im****Terkib-bend 1**Mısra: **87***Padişah, sevgili, güzel.*

Tek hemān pādişehim bendeye fermān
olsun
Sūhaniñ şehd-i şifā-yı ramağ-ı cān
olsun

3. **pādişehim:-im****Terkib-bend 1**Mısra: **12***Hükümdar, padişah.*

Nāzenīnim yoğ idi sende bu ‘ādet
evvel
Var idi pādişehim sende mürüvvet
evvel

pāk:1. **pāk:****Terci-bend 1**Mısra: **29***Temiz, saf.*

Āmed-şüd-i cāndan hele pāk olmadan
evvel
Şemşīr-i ğazab birle helāk olmadan
evvel

pāk it-:1. **pāk it:****Gazel 242**Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Temizlemek, arındırmak.

Yā Rabb bizi şābūn-ı ‘ināyet ile pāk it
Koyma kefi baqqāl gibi çirk-āb
arasında

2. **pāk itdi:-di****Gazel 159**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Temizlemek, arındırmak.

Dünyā şeb-i siyāh idi küfr ü dālāl ile
Pāk itdi anı mağla‘-ı şubh-ı sa‘ādetiñ

pāk-dāmen:1. **pāk-dāmendir:-dir****Gazel 43**Mısra: **10**Kelime Tipi: **Deyim***Eteği temiz, namuslu; günahsız
(kimse).*

Degil dest-i Züleyhā'dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu güne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

pāk-i dehen:1. **pāk-i dehen:****Gazel 158**Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Ağız temizliği.

Ey Ğarībī nice mümkün k'olasın
maḥrem-i yār
Pāk-i dil pāk-i dehen pāk-i zebān
olmayıcak

pāk-i dil:1. **pāk-i dil:****Gazel 158**Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Gönül temizliği.

Ey Ğarībī nice mümkün k'olasın
maḥrem-i yār
Pāk-i dil pāk-i dehen pāk-i zebān
olmayıcak

pāk-i zāt:1. **pāk-i zāt:****Gazel 65**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zatı temiz olan.

Seni bir pāk-i zāt yazmışlar
Şūh-ı hūrī-şifāt yazmışlar

pāk-i zebān:1. **pāk-i zebān:****Gazel 158**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Dil temizliği.

Ey Ğarībī nice mümkün k'olasın
maḥrem-i yār
Pāk-i dil pāk-i dehen pāk-i zebān
olmayacak

pā-küb-ı dest-efşān:1. **pā-küb-ı dest-efşānıñım:-iñ, -ım****Gazel 268**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

El çırpan ayak vuran.

Dem-ā-dem zaḥm-dār-ı ḥançer-i
müjgānıñım sākī
Der-i mey-ḥānede pā-küb-ı dest-
efşānıñım sākī

pā-māl:1. **pā-māl:****Gazel 219**

Mısra: 9

Ayakaltında kalmış, çiğnenmiş.

Gencīne-i cān leşker-i bī-dādiña pā-
māl
Bīmār tenim dīde-i fettāniña ḳurbān

pā-māl eyle-:1. **pā-māl eyledi:-di****Gazel 159**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Lāt ü Menāt'ı eyledi pā-māl mu'cizeñ
Aşnāmıñ āb-ı rüyını dökdi mehābetiñ

2. **pā-māl eylemeden:-meden****Gazel 200**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Bir kez n'ola ḥaṭṭ eylemeden ḥüsnüni
pā-māl
Mengüşı gibi būs-ı bināgüş idebilsem

pā-māl it-:1. **pā-māl itdiñ:-diñ****Gazel 198**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Ayaklar altına almak, hakir ve perîşan etmek.*

Ne āyīn-i cefā bulduñ yine ma' müre-i
cānı
Ğuluvv-i leşker-i bī-dāda pā-māl itdiñ
ey zālīm

pā-māl ol-:1. **pā-māl olsun:-sun****Gazel 224**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek, yerle bir olmak.

Yed-i mi'mār-ı iḥsāniñla ābād
olmadan giçdim
Sipāh-ı cevriñe bārī vücūdum pā-māl
olsun

pā-māl-i fenā eyledi:-1. **pā-māl-i fenā eyledi:-di****Gazel 25**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayakaltına alıp fena yapmak.

Pā-māl-i fenā eyledi ma' mūre-i cānı
Sīnemde olan cūş-i deryā-yı
muḥabbet

pā-māl-i ğubār-ı haṭṭ ol-:1. **pā-māl-i ğubār-ı haṭṭ oldı:-di****Gazel 134**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ayva tüyelerinin tozunu
ayakaltında çiğnemek.*

Meger çıkdı yüze baḥt-ı siyāhı 'āşık-ı
zārīñ
Ki gül-zār-ı cemālī oldı pā-māl-i
ğubār-ı haṭṭ

pā-māl-i terk-i tāz-ı cünün it-:1. **pā-māl-i terk-i tāz-ı cünün itdiñ:-diñ****Gazel 169**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Koşarak deliliği ayaklar altına
almak.*

Ol 'aqlı kim vücūda Felāṭūn-ı dehr idi
Pā-māl-i terk-i tāz-ı cünün itdiñ ey
felek

pāre pāre ol-:1. **pāre pāre olsa:-sa****Gazel 148**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Parça parça olmak.

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
ṭurresi
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zūlf

pāre pāre:1. **pāre pāredir:-dir****Gazel 86**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Parça parça.*

Engüşt-i şāne degdi diyü tār-ı zūlfüne
Tīĝ-i ḥasedle sīne-i dil pāre pāredir

pārelen-:1. **pārelendi:-di****Gazel 271**

Mısra: 10

Parçalanmak.

Ḳıyās it kākülününden gönlümüñ hāl-i
perīşānın
Ne güne pārelendi tā sinān-ı şāneden
giçdi

2. **pārelenmesün:-me, -sün****Gazel 232**

Mısra: 3

*Parça parça olmak,
parçalanmak, paralanmak.*

Şīrāze-i şahā' if-i dil pārelenmesün
Bād-ı şabā o ṭurre-i ṭarrāra degmesün

pāşā-yı pāk-i manzar:1. **pāşā-yı pāk-i manzar:****Gazel 61**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Görünüşü, yüzü temiz paşa.

Lüṭfuñla oldı bürde ṭab'-ı Ğarībi rüşen
Ey Āşaf-ı melek-ḥū pāşā-yı pāk-i
manzar

pāy:1. **pāyım̄a:-ım, -a****Gazel 286**

Mısra: 6

Ayak.

Künc-i gamda bulamam zerrece
tahrîk-i mecāl
Çîn-i dāmānım olub pāyım̄a zencîr
gibi

2. **pāyım̄a:-ım, -a****Gazel 259**

Mısra: 10

Ayak.

Meh başına devr eyler pervāne-veş ol
şem 'iñ
Ol mihr-i cihān-ārā pāyım̄a ser-efgende

3. **pāyım̄a:-ım, -a****Gazel 261**

Mısra: 10

Ayak.

Yūsuf gibi düş çāh-ı zenehdānına
yārin
Zindān ise de pāyım̄a rif'at var içinde

4. **pāyım̄a:-ım, -a****Gazel 59**

Mısra: 8

Ayak.

Yād-ı qaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir
Bāğda serv-i 'ar'arıñ pāyım̄a āb-ı cū
gelür

5. **pāyım̄a:-ım, -a****Gazel 174**

Mısra: 4

Ayak.

Ṭurre-i zulf-i perîşānı gibi her sâ'at
Lebine buse-zen ü pāyım̄a üftāde idik

6. **pāyım̄a:-ım, -a****Tarih 1**

Mısra: 14

Ayak.

Nev-'arūs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e taḥvîl
eyledi
Delv'den şular saçıldı pāyım̄a bî-ittişāl

7. **pāyım̄ı:-ıñ, -ı****Gazel 126**

Mısra: 4

Ayak.

Sevr eyle o gül-deste-i āşyāna muḥîṭ ol
Pergār-şifat pāyım̄ı merkezden iraq baş

pāy-bend-i kemend-i cefā:-1. **pāy-bend-i kemend-i cefāsına:-sı, -na****Gazel 244**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eziyet ipinin ayak bağı.

Dil mā'il oldı bir güzeliñ merḥabāsına
'Aql oldı pāy-bend-i kemend-i
cefāsına

pāye-i eyvān-ı kanā'at ol:-1. **pāye-i eyvān-ı kanā'at olur:-ur****Gazel 23**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kanaat köşkünün mertebesi.

Çeşminde nazar şāfların bām-ı
felekden

Bālā-ter olur pāye-i eyvān-ı kanā'at

pāy-ı 'akl:1. **pāy-ı 'aklım:-ım****Gazel 143**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Aklin ayağı.

Zencir-i zülfi-yâre bend oldu pâ-y-ı
‘aklım
Dîvânelikle âhir oldum cihânda şâ-yi‘

pây-ı bürîde:

1. **pây-ı bürîdemiz:-miz**

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kesilmiş ayak.

Şermendelik burağdı reh-i maṭlaba
tiken
İrmez dağı diyârîña pâ-y-ı bürîdemiz

pây-ı endîşe:

1. **pây-ı endîşe:**

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Endişe ayağı.

Pây-ı endîşe ile ‘aşk yolın tayy itdim
Ben sülûk eyledigim câddeyi herkes
bilmez

pây-ı firâk baş:

1. **pây-ı firâk baş:**

Gazel 126

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayrılık adımı basmak.

Ey dil yûri bu dâ’ireden taşra ayak baş
İkrâh ile bu ‘âleme bir pâ-y-ı firâk baş

pây-ı hayâl:

1. **pây-ı hayâl:**

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Hayalin nasibi.

‘Âşık giçer menâzili pâ-y-ı hayâl ile
Râh-ı talebde şîb ü firâza ne i‘tibâr

pây-ı hicân-ı ‘akl:

1. **pây-ı hicân-ı ‘akla:-a**

Gazel 225

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Akıl devesinin ayağı.

Ne kullâb-ı gönül ne bend-i cân perr-i
melâl olsun
Meded pâ-y-ı hicân-ı ‘akla zülfüñ bir
‘ikâl olsun

pây-ı kümeýt-i hâme:

1. **pây-ı kümeýt-i hâme:**

Gazel 180

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kalem atının ayağı.

Pây-ı kümeýt-i hâme ile bâm-ı
ma’niniñ
Bâlâsına Ğarîbi çıkub sür‘at eyledik

pây-ı muhabbet:

1. **pây-ı muhabbet:**

Gazel 25

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Muhabbet ayağı.

Şevk ile ider nûr-ı nazar rinde
taḳaddüm
Yanmazsa ḥarâretten eger pâ-y-ı
muhabbet

pây-ı nezâre:

1. **pây-ı nezâresi:-si**

Gazel 288

Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Bakma, bakış ayağı.

‘Āşık göz açdı seyr ide rüy-ı laṭifine
Lağzide oldı gerdene pây-ı nezâresi

pây-ı reftâr:

1. **pây-ı reftâr:**
Gazel 194
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Giden, yürüyen ayak, geçilen yol.

Râh-ı vişâl pür-bîm dūr u dirâz u bî-
zâd
Yok bende pây-ı reftâr kaṭ’ itmege
menâzil

pây-ı şabâ:

1. **pây-ı şabâ:**
Gazel 120
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Saba rüzgârının ayağı.

Getürmez bir haber cân-ı hazîne kûy-ı
dîlberden
Yorulmuşdur meger pây-ı şabâ
reftârdan ḳalmış

pây-ı serv:

1. **pây-ı servlerden:-ler, -den**
Gazel 146
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Servi boylu sevgilinin ayağı.

Yâd-ı ḳaddiñle gözim eşk-i revân
itmez dirîğ
Ābı pây-ı servlerden bâğbân itmez
dirîğ

pây-ı süllem:

1. **pây-ı süllemdir:-dir**
Gazel 6
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Merdivenin ayakları.

Ḳaşr-ı ma’ nâya Ğarîbî istesem gâhî
şu’ûd
Mısrâ’-ı rengîn-i nazmım pây-ı
süllemdir baña

pây-ı taleb:

1. **pây-ı taleb:**
Gazel 150
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Talep ayağı.

Hâzer it pây-ı taleb çıkmaya
dâmânından
Nigerândır yoluña hâr-ı muğaylân şaf
şaf

pây-ı taleb bas-:

1. **pây-ı taleb başma:-ma**
Gazel 18
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Deyim**
İstek ayağını basmak.

Eyle pîçide-i dâmân-ı tevekkül şabr it
Başma der-gâh-ı ḥasîsâna şaḳın pây-ı
taleb

pây-ı yâra düş-:

1. **pây-ı yâra düşmek:-mek**
Gazel 148
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Sevgilinin ayağının dibine
düşmek.*

Düşmek ister biñ temennâ ile pây-ı
yâra zülf
İnfi 'âlinden ser-efgendir o yüzi çara
zülf

pāyidār ol-:

1. **pāyidār olmaz:-maz**

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kalıcı olmak.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
'âlem
Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

2. **pāyidār olmaz:-maz**

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kalıcı olmak.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
'âlem
Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pāyidār olmaz

pāy-māl:

1. **pāy-māl:**

Tarih 1

Mısra: 24

*Ayakaltında kalmış, çiğnenmiş,
ezilmiş.*

Aradan çıktı Benātü'n-na'ş-ı Kübrā-yı
'adū
Eyledi renc-i hased mülk-i vücūdın
pāy-māl

pāy-māl it-:

1. **pāy-māl itdi:-di**

Gazel 283

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ayaklar altına almak, perişan
etmek.*

Pāy-māl itdi beni āmed ü reft-i sitemiñ
Rūy-ı kālīde olan hey'et-i taşvīr gibi

2. **pāy-māl itmek:-mek**

Gazel 18

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Ayaklar altına almak, çiğnemek,
çiğnetmek.*

Girmesün hātırıñıñ hāne-i 'işmet-
gehine

Pāy-māl itmek için leşker-i yağmā-yı
taleb

pā-zede-i şafha-i icād ol-:

1. **pā-zede-i şafha-i icād olmazdı:-**

maz, -dı

Gazel 25

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*İcat sayfasını ayakaltında
çiğnemek.*

Olmazdı kalem pā-zede-i şafha-i icād
Naş itmese ger şüret-i ma'nā-yı
muḥabbet

pejmürde ol-:

1. **pejmürde oldı:-dı**

Gazel 187

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dağılmak, perişan olmak.

Riyāz-ı hüsnuñ oldı bahārı pejmürde
Efendi 'aşıka niyāz itmeniñ zamānı
degil

pejmürdelen-:

1. **pejmürdelendi:-di**

Gazel 149

Mısra: 7
Perişan olmak, solmak.

Pejmürdelendi sünbüli hem soldı
gülleri
Giçdi zamānı köhnelenüb nev-bahār
hayf

pek:

1. **pek:**
Gazel 167
Mısra: 2
Çok, fazla, epey.

Meyli yok 'uşşāka hūbān-ı melek-
manzarlarıñ
Serd olur berdü'l'acūz-ı mihri pek dil-
berleriñ

penāh eyle-:

1. **penāh eylemişüz:-miş, -üz**
Gazel 104
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Sığınmak.

Kimseden yok maraz-ı cürme devā-yı
şihhat
Der-geh-i lütf-ı Hūdāvendi penāh
eylemişüz

penāh it-:

1. **penāh itdi:-di**
Gazel 147
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sığınak edinmek, sığınmak.

Nāz ile hüsünü pervāne gözünden
kaçırub
Teh-i pīrāhen-i fānūsı penāh itdi çerāğ

2. **penāh itmege:-meg, -e**
Gazel 98
Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Sığınak edinmek, sığınmak.

Ol māh-likā kim idemez 'āşika rağbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez

penbe-rīs:

1. **penbe-rīs:**
Gazel 251
Mısra: 1
Pamuk eğirme aracı, kirman.

Şabā gül-şende olmuş penbe-rīs ol
nāzik-endāma
İdince tār u pūd-ı verdden terkīb bir
cāme

pençe:

1. **pençe:**
Gazel 248
Mısra: 5
Pençe.

Bir kez o pençe leblerin ol māh-
tal'atın
Vehm eyledim ki cānım irişdi
dudağıma

pençe-i bāzū-yı redd:

1. **pençe-i bāzū-yı reddile:-ile**
Gazel 94
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Zalimlik pençesinin reddiyle.

Şalur rüy-ı zemīne pençe-i bāzū-yı
reddile
Anıñ hāk-i sitemden gayrı başına nişār
olmaz

pençe-i bāzū-yı tahammül:

1. **pençe-i bāzū-yı tahammül:**
Gazel 185

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kuvvet peçesine tahammül

Çok ma'roke-i 'aşkda cevriñle
dutuşdum
Şandı n'ideyim pençe-i bāzū-yı
taħammül

pençe-i bī-dād-ı 'aşk:

1. **pençe-i bī-dād-ı 'aşk:**

Gazel 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın pençe ucu.

Olmuş çemende pençe-i bī-dād-ı 'aşk
ile
Tār-ı harīr-i nūkhet-i gül dām-ı
'andelīb

pençe-i bī-dād:

1. **pençe-i bī-dādına:-ın, -a**

Gazel 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Pençe ucu.

Çok tazeleriñ pençe-i bī-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kār degildir

pençe-i dāğ-ı kühen:

1. **pençe-i dāğ-ı kühenimdir:-im, -dir**

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eski yaranın pençesi.

Bir bülbül-i şūrīde-nevāyım ki gül-i ter
Sīnemde olan pençe-i dāğ-ı
kühenimdir

pençe-i ğam:

1. **pençe-i ğam:**

Gazel 233

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kederin pençesi.

Nice bir pençe-i ğam mey-kede-i
firkatde
Yüregim қanıñı ḥasretle mey-i nāb
itsün

pençe-i hār-ı cefāya düş-:

1. **pençe-i hār-ı cefāya düşdi:-di**

Gazel 210

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cefa dikeninin pençesine düşmek.

Ümīd-i vaşl ile gül-zārı kūy-ı yāre
'azm itdim
Ġarībī pençe-i hār-ı cefāya düşdi
dāmānım

pençe-i hasret:

1. **pençe-i ḥasret:**

Gazel 215

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hasret pençesi.

Ser-fürü bürde-i zānū-yı ğam olsun
göñlüñ
Pençe-i ḥasret ile çāk-i giribān olasın

pençe-i 'ișyān:

1. **pençe-i 'ișyānda:-da**

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İșyan pençesi.

Қoyma 'alīl pençe-i 'ișyānda cismimi
Dārūy-ı 'afvīñ eyle bu bīmāra āşinā

pençe-i maḫṣūd-ı vuşlat:1. **pençe-i maḫṣūd-ı vuşlata:-a****Gazel 56**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma amacının pençesi.

Olmaz resīde pençe-i maḫṣūd-ı vuşlata
Bizden güriz o dil-bere 'âdet degil
midir

pençe-i mercân:1. **pençe-i mercânım:-ım****Gazel 260**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Mercan pençesi (Bir el şeklini
andıran girintili çıkıntılı kırmızı deniz
hayvanı).*

Sevdâ-yı ser-i zülfi ile başa çıkılmaz
Şâne yerine pençe-i mercânım olursa

pençe-i şāhīn-i çeşm-i bī-amān:1. **pençe-i şāhīn-i çeşm-i bī-
amānında:-ın, -da****Gazel 266**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Acıması olmayan gözün şahin
pençesi.*

Nedir hāli Ğarībī bilmezim murğ-ı dil-
i zārīñ
O şūhuñ pençe-i şāhīn-i çeşm-i bī-
amānında

pençe-i sāki:1. **pençe-i sākide:-de****Gazel 33**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sakinin pençesi.

Pençe-i sākide 'uşşāk-şıfat ḳan ağlar
Leb-i dil-berde döner bir gül-i ḥandāna
ḳadeḥ

pençe-i tīmār:1. **pençe-i tīmāra:-a****Gazel 239**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tedavi etmenin pençesi.

Rehā-yāb olmağa cism-i za'īfim renc-i
'illetden
Yetür zaḥm-ı derūnum pençe-i tīmāra
yā Allāh

pençe-i üstād:1. **pençe-i üstāddan:-dan****Gazel 67**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üstadın eli.

Ne çekdi pençe-i üstāddan ol bī-nevā
ḥançer
Kemer-bendine ḥübānıñ olunca āşınā
ḥançer

pençe:1. **pençesi:-si****Gazel 188**

Mısra: 2

Pençe.

'Ālemi kırdı ḳodı nāz ile bir ānlı güzel
Pençesi cān alıcı ḥançer-i bürrānlı
güzel

pend:1. **pend:****Gazel 139**

Mısra: 3

Nasihāt, öğüt.

Viridiğñ pend deger mi bu kadar derd-
i sere
Bunca mestâne nedir telh-i cevâb ey
vâ'iz

per:

1. **per:**

Tarih 1
Mısra: **20**
Kanat.

Şem'-i mäh oldı fūrüzân şem'-dân-ı
hâlede
Şevkden pervâne-i gerdün yaqdı per ü
bâl

2. **per:**

Terci-bend 1
Mısra: **59**
Kanat.

Pervâne-i 'aşkı ki dutuşmuş per ü
bâlim
Bî-çâre Ğarîbî gibi arturma melâlim

per aç-:

1. **per açub:-ub**

Gazel 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanatlanmak.

Qırma seng-i güneş-i püşt-i kemânın
elde
Per açub 'âlem-i lâhûta giçer tîr-i du'â

per ü bâl-i semender:

1. **per ü bâl-i semenderden:-den**

Gazel 12
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
*Semender'in (Ateşte yaşadığına
inanılan hayali bir kuş) kolu ve
kanadı.*

Çıkar sînemden efgânım Ğarîbî âteşin
her dem
Per ü bâl-i semenderden baña bir sâz
olur peydâ

perâkende ol-:

1. **perâkende oldı:-dı**

Gazel 259
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dağılmak, darmadağın olmak.

Bilmem nedir ey cânâ hüsnünde bu
hikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aql oldı
perâkende

perçem-i pür-piç:

1. **perçem-i pür-piç:**

Muhammes 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç.

Döküldi düş-i yâre perçem-i pür-piç ü
ham-der-ham
Sa'âdet burcunu zıll-ı Hümâ-yı
muhterem başdı

perde:

1. **perdeden:-den**

Tarih 1
Mısra: **6**
Örtü.

Zulmet-i târîki-i şebde esîr olmuşdı dil
Perdeden çıqdı 'arûs-ı şubh 'arz itdi
cemâl

perde-bîrûn it-:

1. **perde-bîrûn itdiñ:-diñ**

Gazel 169
Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa çıkarmak.

N'itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey
felek
Süz-ı nihānı perde-birün itdiñ ey felek

2. perde-birün itme:-me

Gazel 250

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Açığa çıkarmak.

Birden itme yüziñi perde-birün
'uşşāka
Yanmasun āteşi çok çekme kebābıñ
yüzine

perde-birün ol-:

1. perde-birün olmasa:-ma, -sa

Gazel 185

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Utanmamak, açık saçık

konusmak.

Her vechle şabr eylerim evzā'-ı cefāya
Ger perde-birün olmasa bānū-yı
taħammül

perde-i bülbül:

1. perde-i bülbül:

Terci-bend 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Bülbülün (aşığın) perdesi.

Ey gül nazār it hālime hāk olmadan
evvel
Dil perde-i bülbül gibi çāk olmadan
evvel

perde-i esrār:

1. perde-i esrār:

Gazel 243

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sır perdesi.

İzhār idemem halka ruḥ-ı şāhid-i fikri
Kalsun hele koy perde-i esrār arasında

perde-i 'işmet:

1. perde-i 'işmetdesin:-de, -sin

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İffet perdesi.

Dutalum perde-i 'işmetdesin ey gönçe-
i nāz

Bir seher çāk-i girībān olacağsın āhir

perde-i lü'lü'-i eş'ār ol:

1. perde-i lü'lü'-i eş'ār ol:

Gazel 183

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şiirlerin inci perdesi olmak.

Hemān kālā-yı nazmıñ dīde-i
ḥassāddan şakla
Yem-i himmetde ister perde-i lü'lü'-i
eş'ār ol

perde-i ruhsār-ı seher:

1. perde-i ruhsār-ı seher:

Gazel 103

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sabah vaktinin perdesi.

Zulmet-i şebde esir olduğıma gam
çekmem
Bāz olur perde-i ruhsār-ı seher çok
gitmez

perestiş-kār-ı cānān:**1. perestiş-kār-ı cānāna:-a****Gazel 90**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Sevgiliye tapmak.

Degildir pīrlık māni‘ perestiş-kār-ı
cānāna

Bu ham-geşte qadim bir tāze tıfl-ı nev-
civān ister

perestişkāri-i hūbān:**1. perestişkāri-i hūbān:****Gazel 71**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellere tapan.

Perestişkāri-i hūbān olur efzūn pīrānda
Gōñül aḥvāl-i genci sīne-i
vīrānelerden şor

perestişkāri-i zūnnār-ı vaḥdet:**1. perestişkāri-i zūnnār-ı vaḥdetle:-
le****Gazel 43**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Allah'ın birliğini papaz kuşağına
tapmak.*

Giçer ‘ömri perestişkāri-i zūnnār-ı
vaḥdetle

Baḥna telkīn-i imān eyleyen dīnimle
düşmendir

pergār-şifat:**1. pergār-şifat:****Gazel 126**

Mısra: 4

Pergel gibi.

Seyr eyle o gül-deste-i āşyāna muḥiṭ ol
Pergār-şifat pāyını merkezden ırak baş

perī:**1. perī:****Gazel 242**

Mısra: 3

Güzel, sevgili.

Bir kez o perī ḥāl-i dilimden ḥaber
almaz
Görsün ne çeker gīsū-yı kullāb
arasında

2. perī:**Gazel 13**

Mısra: 9

*Çekici güzelliği olan çok alımlı
kız veya kadın, sevgili.*

Eylemez tūr-i nigāhın ol perī benden
dirîg
Yār-ı şādık olduğımdan i‘tibār eyler
baḥna

3. perī:**Gazel 89**

Mısra: 7

*Çekici güzelliği olan çok alımlı
kız veya kadın, sevgili.*

Ey perī cāna daḥı mihrinī ızhār itme
Aḥna şandūķce-i sīne emānet yeridir

4. perī:**Gazel 91**

Mısra: 11

*Çekici güzelliği olan çok alımlı
kız veya kadın, sevgili.*

O perī bī-ḥaber öz kākül-i dil-gīrinden
Ser-i ‘aşıkdaki sevdāyı ne bilsün
nicedir

5. perī:**Gazel 93**

Mısra: 4

*Çekici güzelliği olan çok alımlı
kız veya kadın, sevgili.*

Deprenmege dil tākati yok devr-i
ruhuñda
Bir şem' ile yanmış peri pervāneye
beñzer

6. perī:

Gazel 136

Mısra: 15

*Çekici güzelliği olan çok alımlı
kız veya kadın, sevgili.*

Ol perī teşhīrine bir nüşha aldım
şeyhden
Haṭṭı nā-mevzūn-ı vefkı nā-tamām
esmā ğalaṭ

7. perī:

Gazel 223

Mısra: 9

*Çekici güzelliği olan çok alımlı
kız veya kadın, sevgili.*

İmā ile raķībe sözün söyler ol perī
Miskīn Ğarībi böyle zebānı bilür misin

8. perī:

Gazel 269

Mısra: 3

*Çekici güzelliği olan çok alımlı
kız veya kadın, sevgili.*

Vedā'ıñdan degil hāṭır-ı hazīnim ey
perī ammā
Seniñle arada maḥfice maḥfice sühan
kaldı

9. perīniñ:-niñ

Gazel 115

Mısra: 9

Peri gibi güzel sevgili.

Sāğarda degil bāde Ğarībī o perīniñ
'Aks-i ruḥıdır sihr ile mīnālara düşmüş

10. perīniñ:-niñ

Gazel 166

Mısra: 9

Peri gibi güzel sevgili.

Ol perīniñ dest-bürd-i ğamzesinden
şubḥ-veş
Ey Ğarībī sende destār-ı sefidiñ kana
çek

per-i kāh evle-:

1. per-i kāh eylemişüz:-miş, -üz

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Saman çöpü yapmak.

Kehrübā-yı dil-i cānān bizi cezb itmek
içün
Rāh-ı 'aşkında vücūdı per-i kāh
eylemişüz

per-i pervāne:

1. per-i pervāneden:-den

Gazel 274

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Pervanenin kanadı. Kelebek
kanadı.*

O şeb kim eylerim taḥrīr vaşf-ı şem'-i
ruḥsārıñ
Yakışmaz hīç bir maşdar per-i
pervāneden ğayrı

perī-efsün:

1. perī-efsün:

Gazel 37

Mısra: 3

Büyülü peri.

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murg-ı 'Anķā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfid

perī-hāneye beñzer:**1. perī-hāneye beñzer:****Gazel 93**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Peri evine benzer.

Dil ceş-i ğamıñla gehi vīrāneye
beñzer

Geh mevc-i ħayālīñle perī-hāneye
beñzer

perī-peyker:**1. perī-peyker:****Gazel 279**

Mısra: 3

Peri yüzlü güzel.

Nigāh-ı çeşm-i mestiñ ħasretiñden ey

perī-peyker

Yine bāğ içre çeşm-i nergisi ħ'āb-ı

'adem başdı

2. perī-peykere:-e**Gazel 249**

Mısra: 15

Peri yüzlü güzel.

Ol melek yüzlü perī-peykere cānım
diyerek

Şaralum sīne-i pūr-rañneye

merhemcesine

perī-rū:**1. perī-rū:****Gazel 81**

Mısra: 11

Peri yüzlü (Sevgili).

Şikāyet ol perī-rū āteşin-ħūdandurur
yoğsa

Cefā-yı çarħ-ı kec-reftārdan āzārımız

yoğdur

2. perī-rū:**Terci-bend 3**

Mısra: 25

Peri yüzlü (Sevgili).

Biñ kaşı Karamanlu qara gözlü perī-rū

Biñ şīve-i refťarı güzel zülfı semen-bū

perī-ruhsār:**1. perī-ruhsār:****Gazel 78**

Mısra: 12

*Peri yüzlü (güzellik bağlamında
peri gibi güzel yüzlü sevgili).*

Qahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta

Ş'ol zamān kim ol perī-ruhsār kendin
gösterür

2. perī-ruhsāre:-e**Gazel 12**

Mısra: 11

*Peri yüzlü (güzellik bağlamında
peri gibi güzel yüzlü sevgili).*

Perī-ruhsāre vü pūr-fenn sitem-ger

kīne-perversin

Seniñ teg nāzeninim qande bir mümtāz
olur peydā

3. perī-ruhsārın:-ın**Gazel 162**

Mısra: 17

*Peri yüzlü (güzellik bağlamında
peri gibi güzel yüzlü sevgili).*

Yād-ı vaşlıyla Ğarībı o perī-ruhsārın

Yandı cān Qağnūs-i vağdet gibi yā hū
diyerek

4. perī-ruhsārıñ:-ıñ**Gazel 285**

Mısra: 5

*Peri yüzlü (güzellik bağlamında
peri gibi güzel yüzlü sevgili).*

Nesh olub āyet-i hüsni o perī-ruhsārīñ
Bir Firengī haṭ ile nüsha-i İncil gibi

perī-rūyān:

1. **perī-rūyāna:-a**

Gazel 251

Mısra: 6

Peri yüzlü güzeller.

Fezā-yı sīne hūn-āb-ı gözümde lāle-
zār oldı
Yazınca hūn-ı dilden ol perī-rūyāna
nāme

perīşān:

1. **perīşān:**

Gazel 270

Mısra: 3

*Acınacak bir durumda olan,
zavallı.*

Perīşān gönlümü cem ' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir tār-ı zülf-i yār ile
şīrāzelenmez mi

2. **perīşān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 84

*Acınacak bir durumda olan,
zavallı.*

Ġam diyārında tenim hāk ile yeksān
olsun
Hāl-i dil vādi-i miñnetde perīşān olsun

3. **perīşān:**

Gazel 63

Mısra: 12

Acınacak durumda, zavallı.

Şevk-i ruhsārī ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perīşān olacağsın āhir

4. **perīşāndır:-dır**

Gazel 287

Mısra: 9

Bozuk, kötü durumda.

Nūr-ı nazar yüzünde perīşāndır ol
bütüñ
Āyine üzre cem ' idemez kimse zībağı

5. **perīşānlıqla:-lık, -la**

Gazel 225

Mısra: 3

Dağınık, karışık.

Perīşānlıqla düşsün tār-ı kākül düş-ı
īmāna
Yine rüy-ı vedāda küfr-i ' aşık haṭ u
hāl olsun

perīşān düş-:

1. **perīşān düşmüş:-müş**

Gazel 19

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dağınık düşmek.

Düşmüş etrāf-ı ' araç-çine perīşān
kākülün
El-amān ey bī-vefā ' ālem perīşān oldı
hep

perīşān eyle-:

1. **perīşān eyler:-r**

Gazel 203

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Dağıtmak, karmakarışık duruma
getirmek, düzenini bozmak.*

Görünce mecmu ' a-i bağı perīşān eyler
Bülbüle ders-i cemālīñ hele taqrīr
idelim

perīşān ol-:

1. **perīşān oldı:-dı**

Gazel 19

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Dağınık olmak.

Düşmüş etrâf-ı 'arâk-çine perîşân
kâkülün
El-amân ey bî-vefâ 'âlem perîşân oldu
hep

2. **perîşân olmadan:-ma, -dan**

Gazel 195

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Acınacak durumda, zavallı,
kederli, muzdarip olmak.

Diliñ cem' eyle ey gâfil hevâ-yı zülf ü
kâkülünden
Hele mecmu'a-i hâtır perîşân olmadan
evvel

3. **perîşân olmaz:-maz**

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Acınacak durumda, zavallı,
kederli, muzdarip olmak.

Ey h'âce 'aceb hâtırıñ olmaz mı
perîşân
Her gün ki gelür mektebe hübân
müte'addid

perîşân-hâtır:

1. **perîşân-hâtırım:-ım**

Gazel 57

Mısra: 1

Perişan gönül.

Perîşân-hâtırım cem' iyyet-i yârâna
hasretidir
Vağandan dür olan cân vuşlat-ı cânâna
hasretidir

perîşânlık:

1. **perîşânlık:**

Gazel 275

Mısra: 2

Dağınıklık, düzensizlik,
karmakarışıklık; acınacak durumda
olma, zavallılık.

Baňa ser-geştelik ol zülf-i müşgîn-
zârdan geldi
Perîşânlık dimâga nâfe-i Tâtâr'dan
geldi

perî-zâd:

1. **perî-zâdı:-ı**

Gazel 25

Mısra: 21

Peri gibi güzel.

Teshîr idemezsin o perî-zâdı Ğarîbî
Vird itmeyecek şıdık ile esmâ-yı
muhabbet

2. **perî-zâdı:-ı**

Gazel 203

Mısra: 6

Peri gibi güzel.

Turamaz şîşe-i hâtırdâ hayâl-i şühı
O perî-zâdı ne efsün ile teshîr idelim

perî-zâde:

1. **perî-zâdeden:-den**

Gazel 230

Mısra: 4

Peri soylu güzel.

Yok yere çeşme-i hürşidden âb itme
taleb
O perî-zâdeden ümmîd-i vişâl itme
şakın

2. **perî-zâdeniñ:-niñ**

Gazel 85

Mısra: 13

Peri soylu güzel.

Ey Ğarībī o perī-zādeniñ āvāreleri
Şūret-i şūh u büt ü hūsn-i şanem
bilmezler

3. perī-zādeyi:-yi

Gazel 283

Mısra: 12

Peri soylu güzel.

Vefk-ı hālū'l-vasatı dāğ ile çekdim
dilime
Bu perī-zādeyi dām itmege teşhīr gibi

perr-i melāl ol-:

1. perr-i melāl olsun:-sun

Gazel 225

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hüzün kanadı olmak.

Ne kullāb-ı gönül ne bend-i cān perr-i
melāl olsun
Meded pāy-ı hicān-ı 'aqla zülfüñ bir
'iḳāl olsun

pertev şal-:

1. pertev şalur:-ur

Gazel 216

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Işık salmak, aydınlatmak.

Pertev şalur eflāk-i dile nūr-ı başiret
Her çend ki maḥrūm-ı nigāhım
başarımdan

pertev-i hāver-i imān:

1. pertev-i hāver-i imān:

Gazel 267

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İman güneşinin doğduğu tarafın
parlaklığı.*

Zulmet-i küfr ü dālāletde cihān ḳalmış
iken
Pertev-i hāver-i imān ile rüz itdi şebi

pertev-i hürşid-i rüy-ı āba:

1. pertev-i hürşid-i rüy-ı āba:

Gazel 92

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güneş gibi olan yüzün parlaklığı.

Dudağın 'aks-i sāgarda şarāb-ı nāba
düşmüşdür
Gören dir pertev-i hürşid-i rüy-ı āba
düşmüşdür

pertev-i lütf-i 'ināvet:

1. pertev-i lütf-i 'ināvetiñ:-iñ

Gazel 159

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnāvetin lütuf ışığı.

ḳalmaz Ğarībī 'arşa-i maḥşerde şerm-
sār
Yek zerre olsa pertev-i lütf-i 'ināvetiñ

pertev-i māh it-:

1. pertev-i māh itdi:-di

Gazel 147

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ay ışığı yapmak.

Āteş-i 'aşḳ ile yandırdı Ğarībī kendin
Tā şeb-i nāra yüzün pertev-i māh itdi
çerāğ

pervāne:

1. pervāne:

Gazel 173

Mısra: 14

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

Çok kimse yakdı cānını nār-ı
muḥabbete
Hergiz Ğarībī sen gibi pervāne
görmedik

2. pervāne:

Gazel 202

Mısra: 10

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

Erzān-ı Ğarībī'dir bir görmege cān
virmek
Şem'-i ruḥ-ı cānāna pervāne midir
bilmem

3. pervāne:

Gazel 258

Mısra: 10

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

N'ola yād-ı ruḥuñla 'āşıkıñ yandırır
cānın kim
Bular pervāne 'aşkın lezzetin şem'in
ocağında

4. pervāne:

Gazel 177

Mısra: 4

*Geceleri ışık çevresinde dönen,
kendini ateşin içine atmasıyla bilinen
küçük kelebek.*

Yandırdı bizi şu'le-i ruḥsārına gūyā
Pervāne gibi şem'-i şeb-istānına
düşdük

5. pervāne:

Muhammes 2

Mısra: 29

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

Āteş-i ḥasretle yandırdıñ beni pervāne
teg
El-amān ey kişver-sālār-ı ḥübān el-
amān

6. pervāne:

Terci-bend 1

Mısra: 21

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben
oldum

Ağyār gül aldı ulaşan ḥāre ben oldum

7. pervāne:

Terkib-bend 1

Mısra: 40

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

Ki olub silsile-i tārına dil dīvāne
Şerer-i āteş-i ruḥsārıña cān pervāne

8. pervāne:

Gazel 27

Mısra: 2

*Şem' ile uğraşan maruf küçük
kelebek.*

Evvel seni ey dil yaqar ol şem' ḥayāl it
Pervāne gibi şoñra temennā-yı vişāl it

9. pervāne:

Gazel 146

Mısra: 14

Ateş böceği.

Virmeyen cānın Ğarībī dil-bere 'āşık
degil

Kim cemāl-i şem'den pervāne cān
itmez dirīg

10. pervāne:

Gazel 147

Mısra: 3

Ateş böceği.

Nāz ile ḥüsnüni pervāne gözünden
kaçırub

Teh-i pīrāhen-i fānūsı penāh itdi çerāğ

11. **pervâne:****Gazel 73**

Mısra: 6

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

Cemâliñ göster ey şem‘-i münevver
bezm-i ‘irfâna
Ço yaksun ol vücudı kim aña pervâne
söyleller

12. **pervâne:****Gazel 219**

Mısra: 8

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

Halvet-geh-i hâtırdâ olan medd-i
hayâtım
Pervâne gibi şu‘le-i tâbânîña kurbân

13. **pervânede:-de****Gazel 41**

Mısra: 11

*Kelebek (geceleyin ışığın/mumun
etrafında dönmesi yönüyle).*

Pervânede yok lem‘a-i ruhsârına tākāt
Meh nâşiyesi âyine-i mihr-i cilâdır

14. **pervâneden:-den****Gazel 138**

Mısra: 10

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

‘Âşık-ları vaşlında yandıрмаğa var
kaşdı
Şem‘-i ruḥ-ı cānāniñ pervânededen eyler
hazz

15. **pervânedir:-dir****Gazel 129**

Mısra: 11

*Geceleri ışığın etrafında dönen
küçük kelebek.*

‘Âşık-ı şādık cihānda var ise
pervânedir
Kim virür ma‘şūka cān kılmaz cefādan
nāle ‘arz

16. **pervâne'em:-em****Terci-bend 4**

Mısra: 2

*Kelebek (geceleyin ışığın/mumun
etrafında dönmesi bağlamında) || ‘âşık
(Sevgili'nin etrafında firdönmek ve
Sevgili'yi canından geçecek kadar çok
sevmek bağlamında).*

Gehī bir tūṭi-i zārım cüdā şekker-
maḳālīñden
Gehī kām almamış pervâne'em şem‘-i
cemâliñden

17. **pervâneleriñ:-ler, -iñ****Gazel 47**

Mısra: 1

*Geceleri ışık etrafında dönerek
uçan küçük kelebek.*

Pervâneleriñ nālesi ızhār degildir
‘Aşk âteşine yandığı inkār degildir

18. **pervâneleriñ:-ler, -iñ****Gazel 264**

Mısra: 5

*Geceleri ışık etrafında dönerek
uçan küçük kelebek.*

Lāf söz eylesün şem‘ ki
pervâneleriñ
Çokdur esrār-ı muḥabbet leb-i
ḥāmūşunda

19. **pervânelerden:-ler, -den****Gazel 71**

Mısra: 6

*Geceleri ışık etrafında dönerek
uçan küçük kelebek.*

Ne añlar bülbül-i miskīn fiḡān u
nāleden ḡayrı

Muhabbet şīvesin ḥāmūş olan
pervānelerden şor

20. **pervāneye:-y, -e**

Gazel 39

Mısra: 10

Ateş böceği.

‘Azm-i şahrā-yı ‘ademdir iftiḥār-ı ehl-i
zevk

Vaşlıdır pervāneye sūz-ı muhabbetden
murād

21. **pervāneyi:-y, -i**

Gazel 115

Mısra: 5

Geceleri ışığın etrafında dönen

küçük kelebek.

Pervāneyi yakmış oda ümmīd-i
cemālīñ

Āhū göricek çeşmiñi şahrālara düşmüş

22. **pervāneyi: -y, -i**

Gazel 147

Mısra: 9

Geceleri ışığın etrafında dönen

küçük kelebek.

Āteş-i zulm ile pervāneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedāmet gelüb āh itdi
çerāğ

pervāne-i ‘aşk:

1. **pervāne-i ‘aşk:**

Gazel 152

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşkın pervanesi, aşk keleşeği.

Var ‘ömründe seni bir gice görmüş ey
şem‘

Başı dönmüş felek olmuş saña
pervāne-i ‘aşk

2. **pervāne-i ‘aşk:-ım**

Terci-bend 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Aşkın pervanesi, aşk keleşeği.

Pervāne-i ‘aşkım ki dutuşmuş per ü
bālim

Bī-çāre Ğarībī gibi arturma melālim

pervāne-i cān-sūz-ı ḥāmūş:

1. **pervāne-i cān-sūz-ı ḥāmūşuz:-uz**

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sessiz can yakan pervane.

Muhabbet şem‘ine pervāne-i cān-sūz-ı
ḥāmūşuz

Bizim bülbül gibi bī-hüde āh u zārımız
yoğdur

pervāne-i cemāl:

1. **pervāne-i cemālīñ:-iñ**

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik keleşeği.

Dil-dāde-i vişālīñ şubḥ-ı bahārı n'eyler
Pervāne-i cemālīñ şem‘ ile nārı n'eyler

pervāne-i gerdün:

1. **pervāne-i gerdün:**

Tarih 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Döner pervane.

Şem‘-i māh oldı fūrüzān şem‘-dān-ı
hālede

Şevğden pervāne-i gerdün yağdı per ü
bāl

pervâne-i muhabbet:**1. pervâne-i muhabbet:****Gazel 156**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk keleşbeği.

Pervâne-i muhabbet olaldan

vücüdumuz

Şem‘-i cemâl-i rüyuña hiç dâ’ir

olmadık

pervânelik it-:**1. pervânelik itme:-me****Gazel 257**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Pervâne gibi olmak.

Her dil-bere cânân diyü cân virme

Ġarîbî

Her nâra yaķub kendiñi pervânelik

itme

pervâne-şıfat:**1. pervâne-şıfat:****Gazel 51**

Mısra: 9

*Geceleri ışık çevresinde dönen,
kendini ateşin içine atmasıyla bilinen
küçük keleşbeğ gibi.*

Beni pervâne-şıfat yandıran ey şüh

seniñ

Şu‘le-i bâriķa-i âteş-i hicrânıñdır

2. pervâne-şıfat:**Gazel 216**

Mısra: 3

*Geceleri ışık çevresinde dönen,
kendini ateşin içine atmasıyla bilinen
küçük keleşbeğ gibi.*

Pervâne-şıfat şem‘-i şeb-istân-ı cemâle

Cismim yaķarım yanmasa dünyâ

şererimden

pervâne-vâr:**1. pervâne-vâr:****Gazel 263**

Mısra: 11

*Mumun (sevgili) etrafında dönen
keleşbeğ (âşık) gibi.*

Pervâne-vâr yandı gönül şem‘-i rüyuña

Bir kimse vâķıf olmadı süz-ı nihânına

pervâne-ves:**1. pervâne-ves:****Gazel 194**

Mısra: 17

*Geceleri ışık çevresinde dönen,
kendini ateşin içine atmasıyla bilinen
küçük keleşbeğ gibi.*

Pervâne-ves Ġarîbî yandı yaķıldı cânım

Bu süzüş-i nihândan ol şem‘-rüy ğâfil

2. pervâne-ves:**Gazel 226**

Mısra: 12

*Geceleri ışık çevresinde dönen,
kendini ateşin içine atmasıyla bilinen
küçük keleşbeğ gibi.*

Niķâb-ı hüsn-i pür-tâbiñ açılmış görse

‘uşşâķıñ

Urur pervâne-ves cân şu‘le-i ruhsâra

biñ yerden

3. pervâne-ves:**Gazel 259**

Mısra: 9

*Geceleri ışık çevresinde dönen,
kendini ateşin içine atmasıyla bilinen
küçük keleşbeğ gibi.*

Meh başına devr eyler pervâne-veş ol
şem'îñ
Ol mihr-i cihân-ârâ pâyına ser-efgende

4. **pervâne-veş:**

Gazel 260

Mısra: 6

*Geceleri ışık çevresinde dönen,
kendini ateşin içine atmastıyla bilinen
küçük kelebek gibi.*

Şem'-i ruḥuna yandırırım cān-ı 'azīzi
Deprenmege pervâne-veş imkânım
olursa

pervâneye beñze-:

1. **pervâneye beñzer:-r**

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ateş böceği gibi görünmek.

Deprenmege dil tākati yok devr-i
ruḥuñda
Bir şem' ile yanmış peri pervâneye
beñzer

pervāz:

1. **pervāz:**

Gazel 12

Mısra: 2

Kanat, uçma organı; vesile, araç.

Lebiñden gerçi şimdi māye-i i'cāz olur
peydā
Ḥaṭıñ geldikte murğ-ı ḥüsnüñe pervāz
olur peydā

2. **pervāz:**

Gazel 88

Mısra: 12

Uçmak, yükselmek.

Reg-i cismimde gelüb cūşa muḥabbet
kanı

Vaṭana dil yine pervāz idecek
günlerdir

3. **pervāza:-a**

Gazel 29

Mısra: 14

Uçma, uçuş.

Bāl it kefi efsūsüñü ey āh-ı nedāmet
Pervāza gel it künbed-i devvāra
teşebbüs

4. **pervāza:-a**

Gazel 31

Mısra: 10

Pencere.

Göñül âmāde-i şehri fenā olmaḡdadır
rif at
Sebük-seyr ol getir pervāza cān
murğın bedenden giç

pervāz eyle-:

1. **pervāz eylese:-se**

Gazel 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Yükselmek (Gücün, kudretin
artması).*

Olur āvīze-i çengāl-i 'uḡāb-ı 'iṣyān
Lāneden eylese pervāz 'aşāfīr-i du'ā

2. **pervāz eylesün:-sün**

Gazel 198

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uçmak.

Ne güne evc-i ma'nāya Ğarībī eylesün
pervāz
Ki murğ-ı ṭab'ını sen bī-per ü bāl itdiñ
ey zālīm

pervāz id-:1. **pervāz idelüm:-elüm****Gazel 249**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Uçmak.

Bülbül-i bāğçe-i ‘ālem-i tecrīd olalum
Çarha pervāz idelüm ‘İsī vü
Meryemcesine

2. **pervāz ider:-er****Gazel 109**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uçmak.

Ancağ dil ider ‘ālem-i lāhūtda pervāz
Ol murğ bu nüh-künbed-i devvāra
sığışmaz

2. **pervāz ider: -er****Gazel 127**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Uçmak.

Çarha ‘İsā gibi pervāz ider ol kimse
k’olur
‘Andelīb-i çemene ālem-i tecrīd-i
hulūş

pervāze gel-:1. **pervāze geldi:-di****Gazel 217**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uçmak, uçmaya kalkmak.

Haṭṭ geldi başdı ‘arşā-i şahn-ı cemālını
Pervāze geldi şeh-per-i murğ-ı şebāb-ı
hüsn

perver:1. **perveriñe:-iñ, -e****Gazel 214**

Mısra: 9

Besleme, terbiye etme.

Āteş-i ḥasret-i ḥāl-i leb-i cān perveriñe
Cennet-i ḥüsnden ayru düşen ādem
yansun

2. **perverde:-de****Gazel 91**

Mısra: 13

Beslenmiş, büyütülmüş.

Nāz ile dāmen-i ‘işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

perverdigār:1. **perverdigārā:-a****Gazel 239**

Mısra: 13

Allah (c.c.).

Eyā Perverdigārā çare-sāz-ı ehl-i
zilletin
‘İnāyet kııl bu zilletde men-i dil-zāra
yā Allāh

perveriş-yāb-ı rivāz-ı huld:1. **perveriş-yāb-ı riyāz-ı huld:****Gazel 140**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesinde yetiştirilen.

Vücūdı perveriş-yāb-ı riyāz-ı huld
iken evvel
Ne mümkün ādem olsun böyle miḥnet-
hāneden maḥzūz

pervîn:1. **pervînin:-in****Gazel 211**

Mısra: 12

Ülker takım yıldızı, Süreyya.‘Arağ-ı rüy-ı gâzab-nâkine beñzer
yârin‘Uğdesi devr-i kamerde görinen
pervînin**pesendide:**1. **pesendide:****Gazel 75**

Mısra: 13

*Beğenilmiş, makbul.*Eş‘arıñ olub cümle pesendide Ğarîbî
Bu nazm-ı hoş-âyîniñe bilmem ne
diyerler**peşimân:**1. **peşimân:****Gazel 63**

Mısra: 8

*Pişman olmak. Yaptığı bir işin
yanlış ya da uygunsuz sonuç verdiğini
anlamak.*Şimdi lütf eyle biraz ‘aşık-ı bî-çäreye
kim

İtdiğñ cevre peşimân olacağsın āhîr

peşimân ol-:1. **peşimân olasın:-a, -sın****Gazel 215**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Pişman olmak.*Düşesin çengine bir zâlim-i bî-
merhâmetiñTâ baña eylediğñ cevre peşimân
olasın2. **peşimân olmadan:-ma, -dan****Gazel 195**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yaptığı şeyin yanlış sonuç
verdiğini görerek üzölmek,yaptığına
hayıflanmak.*Yeter sū’-i ‘amel ey nefis-i kâfir sen de
inşâf itBu gün eyle hâzer yarın peşimân
olmadan evvel**pevrvâne-i miskîn:**1. **pevrvâne-i miskîn:****Gazel 247**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Miskin kelebek.*Nedir her nâra urmağ kendiñ ey
pevrvâne-i miskînĞarîbî teg hayâl-i ‘arîz-ı cânân mı var
sende**pevâm:**1. **pevâm:****Gazel 222**

Mısra: 8

*Haber.*Ele girmezse dâmân-ı vişâliñ bārî ey
dil-berBizi şâd itmege keyfiyetiñden bir
pevâm olsun**pevâm-ı âşinâ:**1. **pevâm-ı âşinâ:****Gazel 276**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Tanıdık bildik haber (sevgiliden
beklenen iyi haber bağlamında).*

Nesīm-i gül vezān oldı peyām-ı āşinā
geldi
Bu şevk ile dimāg-ı cāna zevk-i
ictihād geldi

peyām-ı lütf:

1. **peyām-ı lütf:**
Gazel 156
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Lütuf haberi.

Bir kez peyām-ı lütf ile hoş-hâtır
olmadık
Kām-ı dil üzre ‘arızına nāzır olmadık

peyām-ı vaşl:

1. **peyām-ı vaşla:-a**
Gazel 99
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kavuşma haberi.

Virürdim bir peyām-ı vaşla naqd-i
cānımı ammā
N'idem keyfiyyet-i aḥvāl-i cānāndan
haber gelmez

pey-ā-pey:

1. **pey-ā-pey:**
Gazel 259
Mısra: 4
*Birbiri ardınca, birbirinin ardı
sıra.*

‘Ömrüñ seniñ ey sākī ‘işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun kıldıñ beri
şermende

2. **pey-ā-pey:**
Gazel 127
Mısra: 4
Art arda, peş peşe.

Devre gel bezmde ey sākī-i şīrīn-
ḥarekāt
Şun pey-ā-pey elime sāgar-ı Cemşīd-i
ḥulūş

peydā ol-:

1. **peydā oldı:-dı**
Gazel 70
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

‘İzārında o şūḥūñ oldı ḥaṭṭ bir vechle
peydā
Ki gūyā dūd-ı āteş rüy-ı gülden āşkār
eyler

2. **peydā olunca:-un, -ca**
Gazel 72
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Ne nāz u ‘işveler kim kullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafḥa-i rüyüñda ḥaṭṭ peydā ne
söyleller

3. **peydā olur:-ur**
Gazel 12
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
*Ortaya çıkmak, belirlemek,
görünmek.*

Seniñ teg ḳaddi dil-keş ‘ālem-i
imkānda nā-mümkin
Benim teg bir belā bezminde sūzān az
olur peydā

4. **peydā olur:-ur**
Gazel 12
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
*Ortaya çıkmak, belirlemek,
görünmek.*

Fiğān u nāledendir tıynet-i 'uşşāk
taḥmīri
Şikest-i reng-i rüyından hezār āvāz
olur peydā

5. **peydā olur:-ur**

Gazel 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortaya çıkmak, belirlemek,
görünmek.*

Şikār-ı şa' ve-i cāna nigāh-ı çeşm-i
şūḥūñdan
Beyābān-ı muḥabbetde iki şeh-bāz
olur peydā

6. **peydā olur:-ur**

Gazel 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortaya çıkmak, belirlemek,
görünmek.*

Riyāz-ı ḥüsnüne şu cūy-ı naḥvetden
olur cārī
Nihāl-i bāğ-ı vaşl-ı ḥüb-rūdan nāz olur
peydā

7. **peydā olur:-ur**

Gazel 12

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortaya çıkmak, belirlemek,
görünmek.*

Perī-ruḥsāre vü pür-fenn sitem-ger
kīne-perversin
Seniñ teg nāzenīnim ḳande bir mümtāz
olur peydā

8. **peydā olur:-ur**

Gazel 12

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortaya çıkmak, belirlemek,
görünmek.*

Çıḳar sīnemden efgānım Ğarībī āteşīn
her dem
Per ü bāl-i semenderden baña bir sāz
olur peydā

9. **peydā olur:-ur**

Gazel 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortaya çıkmak, belirlemek,
görünmek.*

Lebiñden gerçi şimdi māye-i i' cāz olur
peydā
Ḥaṭıñ geldikde murğ-ı ḥüsnüñe pervāz
olur peydā

10. **peydā olur:-ur**

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Ortaya çıkmak, belirlemek,
görünmek.*

Lebiñden gerçi şimdi māye-i i' cāz olur
peydā
Ḥaṭıñ geldikde murğ-ı ḥüsnüñe pervāz
olur peydā

peygām:

1. **peygām:**

Gazel 116

Mısra: 7

Haber, bilgi.

Nesīm-i şubḥla yetmez ḳulağına
peygām
Diyār-ı kūyuna yāriñ güzer ne müşkil
imiş

peygüle-i hicrān:

1. **peygüle-i hicrānından:-ın, -dan**

Gazel 255

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık köşesi.

Dil hālaş olmağa peygüle-i
hicrānından
Hātırım ārzū-yı vaşl-ı nigār itdi yine

peygüle-i tārīki-i hicrān:

1. **peygüle-i tārīki-i hicrānına:-m, -a**

Gazel 177

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayrılık yolunun köşesi.

Bir şeb o mehiñ ister iken nūr-ı vişālin
Peygüle-i tārīki-i hicrānına düşdük

peykān:

1. **peykān:**

Gazel 38

Mısra: 1

Ok.

Ol kaşı kemān sīneme peykān
müte'addid
Olduqça atar cünbiş-i müjgān
müte'addid

peykān-ı müjgān:

1. **peykān-ı müjgānıñ:-iñ**

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kirpiklerinin okunun temreni.

Derūn-ı sīnede peykān-ı müjgānıñ
hayāliyle
Efendim her nefes bir hançer-i bürrāna
dönmüşdür

peyk-i ecel:

1. **peyk-i ecel:**

Gazel 274

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ecel habercisi.

Dem-i āhirde ey peyk-i ecel eyle
ferāgat kim
Ġarībī virmesün cān kimseye
cānāneden ğayrı

peyk-i elem:

1. **peyk-i elem:**

Gazel 212

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Elemin habercisi.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir büy-ı vişāl alsa idiñ dil-berimizden

peyk-i hayāl-i kāmēt-i şimşād:

1. **peyk-i hayāl-i kāmēt-i**

şimşāddan:-dan

Gazel 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Şimşir boylu güzelin hayal
habercisi.*

Nihāl-i kaddimi bükdi mişāl-i halka-i
hātem

Bu şeb peyk-i hayāl-i kāmēt-i
şimşāddan feryād

peyk-i hayāl-i yār:

1. **peyk-i hayāl-i yäre:-e**

Gazel 180

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hayal habercisi.

Ol dem ki ārzū-yı şeb-i vuşlat eyledik
Peyk-i hayāl-i yäre katı minnet eyledik

peyk-i hayāl:

1. **peyk-i hayāl-iñ:-iñ**

Gazel 173

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Hayal elçisi.

Peyk-i hayālîñ itdigi bî-dād-ı
vücūddan
Ma‘mūr olan bu mülkde bir hāne
görmedik

2. **peyk-i hayālîñle:-iñ, -le**

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Hayal elçisi.

Yād eyle beni peyk-i hayālîñle koy
olsun
Cān üste hüçüm-ı ğam-ı devrān
müte‘addid

3. **peyk-i hayālîñle:-iñ, -le**

Gazel 186

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Hayal elçisi.

Rūz u şeb peyk-i hayālîñle göñül
eglenmeden
Gūşe-i firkatde bir dem güft-gū eksük
değil

peyk-i nām-ver:

1. **peyk-i nām-ver:**

Gazel 275

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Namlı haberci.

Getürdi cānib-i Ya‘kūb'a bŷy-ı müjde-
i Yūsuf
O peyk-i nām-ver kim hāk-i kūy-i
yārdan geldi

peyk-i şabā:

1. **peyk-i şabā:**

Gazel 275

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Hafif esen rüzgârın habercisi.

Yüzünden şāhid-i gül-bün niķābın açdı
ey bülbül
Nüvîd-i vaşl ile peyk-i şabā gül-zārdan
geldi

peymān:

1. **peymānım:-ım**

Gazel 260

Mısra: 1

Ahd, yemin, söz.

Bir ‘ahdi kavî yār ile peymānım olursa
Kurbān iderim yoluna biñ cānım
olursa

peymāne:

1. **peymāne:**

Gazel 33

Mısra: 6

*Büyük kadeh (İçi şarap dolu
kadeh bağlamında).*

Bādesiz meclisimiz hālķa-i mātem-
kededir
Sākīyā lütf ile şun bir iki peymāne
kadeh

2. **peymāne:**

Muhammes 2

Mısra: 28

*Büyük kadeh (İçi şarap dolu
kadeh bağlamında).*

Ğam beni zencîre çekdi gerden-i
dīvāne teg
Bāde-i hūn-ı cigerdir içdigim peymāne
teg

3. **peymāne:**

Gazel 202

Mısra: 4

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Şahbā gibi güftārī mest eyledi ‘uşşākı
La ‘l-i lebi cānānīñ peymāne midir
bilmem

4. **peymāneden:-den**

Gazel 138

Mısra: 2

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Rüsvā-yı ruḥ-ı sākī mey-ḥāneden eyler
ḥazz
Maḥmūr-ı mey-i ‘işret peymāneden
eyler ḥazz

5. **peymāneden:-den**

Gazel 274

Mısra: 1

Büyük kadeh, şarap bardağı.

Tesellī-baḥş-ı ḥātır kim gerek
peymāneden ḡayrı
Maḳām-ı dil-nişīn olmaz der-i mey-
ḥāneden ḡayrı

6. **peymānelerden:-ler, -den**

Gazel 71

Mısra: 10

Şarap kadehi.

Hevā-yı būs-ı la ‘līñ ḳan ider çok
kimseniñ baḡrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymānelerden şor

7. **peymānelik:-lik**

Gazel 257

Mısra: 4

Şarap kadehi.

Sāḡar gibi öpdürme şaḳın ḥalkā
dudaḡın
Mīnā gibi ṭur bezmde peymānelik itme

8. **peymāneye:-y, -e**

Gazel 222

Mısra: 3

Şarap kadehi.

Hemān peymāneye lüṭfī şarāb-ı ‘işve-
rīz olsun
Ḳoy andan ‘āşıḳa būs-ı lebi ‘ayn-ı
ḥarām olsun

9. **peymāneyi:-y, -i**

Gazel 162

Mısra: 14

Şarap kadehi.

Kim bu ḥasret içirür göñlüme baḡrım
ḳanın
Sāḳiyā şun baña peymāneyi memlü
diyerek

peymāne-i ‘aşk:

1. **peymāne-i ‘aşk:**

Gazel 152

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk kadehi.

Kim ki bu bezmde nüş itmedi
peymāne-i ‘aşk
Olmadı vāḳıf-ı keyfiyyet-i mestāne-i
‘aşk

peymāne-i ruḥsār:

1. **peymāne-i ruḥsārı:-ı**

Gazel 162

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yanaḡın şarap kadehi.

Oldı peymāne-i ruḥsārı ‘araḳ-rīz-i
ḡazab
Sehv idüb bir kez o meh-peykere bed-
ḥū diyerek

peymāne-keş-i bāde-i hūn-ı ciger:

1. **peymāne-keş-i bāde-i hūn-ı ciger:**

Gazel 199

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ciğer kanının şarabının içki
içeni.*

Mey-ḥāne-i ḥasretde begim göz
kaḍehinde
Peymāne-keş-i bāde-i ḥūn-ı ciger
oldum

pey-rev ol-:

1. **pey-rev olunca:-unca**

Gazel 279

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ardından gitmek, onu tâkip
etmek.*

Ġarībī ḥāmeve pey-rev olunca ṭab‘-ı
çālākim
Leb-i güftārdan biñ yerde engüşt-i
nedem başdı

pey-revlik:

1. **pey-revlik:**

Gazel 225

Mısra: 15

*Arkasından, peşinden gitmek.
Tabî olmak, izinden gitmek.*

Bu vādide kim eyler mā’ il-i üstāda
pey-revlik
Meger ṭab‘-ı Ġarībī gibi bir taze ḥayāl
olsun

pey-revlik eyle-:

1. **pey-revlik eyle:-r**

Gazel 225

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Arkasından gitmek.

Bu vādide kim eyler mā’ il-i üstāda
pey-revlik
Meger ṭab‘-ı Ġarībī gibi bir taze ḥayāl
olsun

peyvend-i muhabbet:

1. **peyvend-i muḥabbetle:-le**

Gazel 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Muhabbet bağı.

Peyvend-i muḥabbetle ‘uṣṣākını bağlar
mı

Dīvānesine zülfın zencir ide mi yā Rab

peyveste:

1. **peyveste:**

Gazel 41

Mısra: 3

Bitişik, birbirine ulaşmış.

Güftār-ı şeker-rizine peyveste ḥayātım
Muşhaf disem evrāk-ı cemāline
ḥaṭādır

peyveste eyle-:

1. **peyveste eyleme:-me**

Gazel 231

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ulaştırmak.

Çetr-i sipihre eyleme peyveste āhımı
Gerd-i sevād-ı ḥaṭṭ ruḥ-ı dil-dāra
düşmesün

pezirā-yı refü:

1. **pezirā-yı refü:**

Gazel 164

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yama kabul eden.

Hergiz olmaz ey kemān-ebrü pezirā-yı
refü

Tende zaḥm-ı nāvek-i dil-düz-ı
müjgāniñ seniñ

pîç ü tâb:1. **pîç ü tâba:-a****Gazel 92**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.

Hayâl-i gül-şen-i rüyûnla görsen
 bülbül-i cânı
 Ne güne müy-ı zülfüñ gibi pîç ü tâba
 düşmüşdür

pîç ü tâb-ı cism:1. **pîç ü tâb-ı cismim:-im****Gazel 280**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bedenin iç sıkıntısı ve endişesi.

Pîç ü tâb-ı cismim oldı za'fdan
 mânend-i tāk
 Cüy-ı ihsânıñla bir serv-i hırāmān it
 beni

pîç ü tâb-ı kākül:1. **pîç ü tâb-ı kākül:****Gazel 106**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Sevgilinin saçının kıvrım kıvrım**hali.*

Geh pîç ü tâb-ı kākül ü geh çîn-i
 zülfde
 Ārām-gāh-ı hātır-ı efkārı görmüşüz

pîç ü tâb-ı şevk:1. **pîç ü tâb-ı şevkden:-den****Gazel 148**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Büklüm büklüm kıvrıcık**saçlarının arzusu.*

Derhem olmuş pîç ü tâb-ı şevkden
 ruhsârına
 Halka halka döndi çeşm-i āhu-yı
 Tātār'a zülf

pîç ü tâb:1. **pîç ü tâbın:-ın****Gazel 193**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İç sıkıntısı, endişe, ızdırap.

Allāh için o turre-i dil-gîre şāne ur
 Cānā hayāt riştesiniñ pîç ü tâbın al

pîçide:1. **pîçide:****Gazel 176**

Mısra: 6

*Bükülmüş, dolanmış, sarılmış,
dolaşmış.*

Düşdük heves-i genc-i vişāline o
 şūhuñ
 Pîçide siyeh-gîsu-yı mārına irişdik

2. **pîçidedir:-dir****Gazel 141**

Mısra: 15

Karışmış, bükülmüş, kıvrılmış.

Hakk bilür pîçidedir sensiz hayātım
 mevtime
 Hiç kefenden farkı yok pīrāhen-i cān
 el-vedā'

pîçide-i dāmān-ı tevekkül eyle:-1. **pîçide-i dāmān-ı tevekkül eyle:****Gazel 18**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tevekkül elbisesini dolaştırmak.

Eyle pīçide-i dāmān-ı tevekkül şabr it
Başma der-gāh-ı hasīsāna şağın pāy-ı
taleb

pinhān eyle-:

1. pinhān eyle:

Gazel 27

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saklamak, gizlemek.

Eyle mehi hacletde şeb-i tārda pinhān
Ey mihr-i cihān-tāb çıkub 'arz-ı cemāl
it

pinhān id-:

1. pinhān ideyim: -e, -y, -im

Gazel 191

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Saklamak, gizlemek.

Sırr-ı 'aşkı nice pinhān ideyim
sīnemde
Hıfz-ı mey şīşe-i şad-çākden olmaz
me' mül

pīrāhen-i cān:

1. pīrāhen-i cān:

Gazel 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Can gömleği.

Rūz [u] şeb ben hasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yār ise pīrāhen-i cān içre hem-demdir
baña

2. pīrāhen-i cān:

Gazel 141

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Can gömleği.

Hakk bilür pīçidedir sensiz hayātım
mevtime
Hiç kefenden farkı yok pīrāhen-i cān
el-vedā'

pīrāhen-i yūsuf:

1. pīrāhen-i yūsuf:

Gazel 53

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hız. Yusuf'un gömleği.

Sirişk-i dīde-i Ya'kūb'dandır āb-ı
şemşīriñ
Şehīd-i tīgīna pīrāhen-i Yūsuf kefen
dirler

pīrāmen-i āfāk:

1. pīrāmen-i āfākı:-ı

Gazel 96

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ufuk çevresi.

Pīrāmen-i āfākı dutup feyz-i sa'ādet
Ol feyz eger gevher ise biz aña kānuz

pīrān:

1. pīrānda:-da

Gazel 71

Mısra: 7

Yaşlı, ihtiyarlık zamanı.

Perestişkāri-i hūbān olur efzūn pīrānda
Göñül aḥvāl-i genci sīne-i
vīrānelerden şor

pīrehen:

1. pīrehen:

Gazel 53

Mısra: 10

Gömlek, elbise.

Şabā dolāb-ı çarḥ ile çemende eylemiş
terkīb
Saña tār-ı ḥarīr-i būy-ı gülden pīrehen
dirler

2. **pīrehen:**
Gazel 269
Mısra: 10
Gömlek.

Gehī ḥār-ı melāmetle gehī nā-ḥūn-ı
ḥasretle
Libās-ı ‘ārdan egnimde ancak pīrehen
kaldı

3. **pīrehenden:-den**
Gazel 31
Mısra: 4
Gömlek.

Sevād-ı çeşm-i bülbül dīde-i Ya‘kūb'a
dönmüşdür
Yüzüñden aç niķāb ey Yūsuf-ı gül
pīrehenden giç

4. **pīreheniñden:-iñ, -den**
Gazel 272
Mısra: 12
Gömlek, elbise.

Kimdir endāmiñi ḥasretle çeken āgūşı
Ey gül-i gönçe-dehen pīreheniñden
gayrı

pīr-i ḥarābāt:

1. **pīr-i ḥarābāt:**
Gazel 122
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Meyhanenin piri.

Çeküb āgūşa kızımıdır diyü bintü'l-
‘inebi
Dün gice pīr-i ḥarābāt ona ta‘zīm itmiş

pīr-i kühen-sāl it-:

1. **pīr-i kühen-sāl itdiñ:-diñ**
Gazel 198
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
*Yıllanmış, kocamış ihtiyar
yapmak.*

Büküldi ķāmetim ābād-ı ğamiñla yoķ
mı inşāfiñ
Civān iken beni pīr-i kühen-sāl itdiñ
ey zālīm

pīr-i muġān:

1. **pīr-i muġān:**
Gazel 138
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Meyhaneci.

Mey-ḥānede ey ‘ākıl huş-yārılık el
virmez
Kim pīr-i muġān elbet mestāneden
eyler ḥazz

2. **pīr-i muġāna:-a**
Gazel 180
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Meyhaneci.

Sāķī bizi de eyle ocaķ eskisi ḥesāb
Pīr-i muġāna biz daḥı çoķ hizmet
eyledik

3. **pīr-i muġānda:-da**
Gazel 178
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Meyhaneci.

Ḥayāt-ı Ḥızr ise āb-ı beķā minnetle
nūş olmaz
Görüb pīr-i muġānda imtinān
şahbādan el çekdik

pīrlık:

1. pīrlık:

Gazel 90

Mısra: 15

İhtiyarlık, kocalık.

Degildir pīrlık māni' perestiş-kār-ı
cānāna
Bu ham-geşte qadim bir tāze tıfl-ı nev-
civān ister

pīşe-i şahbā:

1. pīşe-i şahbā:

Gazel 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap sanati.

Neden terkībdır fikr it ne ma'cūn
oldıgın añla
Dil-i gam-gīni mesrūr eylemekdir
pīşe-i şahbā

pīş-i hudā:

1. pīş-i hudā'da:-da

Gazel 236

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Allah'ın önüne.

Bir göz açınca turduñ mi' rācı 'arşa
kurduñ
Küstāhlıkla urduñ pīş-i Hudā'da zānū

pister:

1. pisterine:-in, -e

Gazel 190

Mısra: 2

Yatak, döşek.

Şahn-ı çemeni geşt-i güzār eyledi
būlbūl
Gül pisterine geçdi qarār eyledi būlbūl

pister-i berk:

1. pister-i berkı:-ı

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şimşeğin yatağı.

Bir sitem-kārı gönül mülküne şah
eylemişüz
Pister-i berkı 'aceb berg-i giyāh
eylemişüz

pister-i nāz:

1. pister-i nāza:-a

Gazel 279

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz yatağı.

Yine hışm ile dil-ber pister-i nāza
qadem başdı
Niyāza koymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

piyāle:

1. piyāle:

Gazel 184

Mısra: 3

Kadeh, şarap bardağı.

Sākī getür piyāle ki bir hayl-i
müddedür
Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
degil

2. piyālede:-de

Gazel 248

Mısra: 3

Kadeh, şarap bardağı.

Gül elde mey piyālede dil-ber kenārda
Nā-geh doqundi seng-i havādış
ayağıma

3. **piyālesin:-sin****Gazel 34**

Mısra: 3

Kadeh, şarap bardağı.

Sākī-i çarh devre getürdi piyālesin
Zerrīn-ķadehle 'āleme şundi şarāb
şubh

piyāle-i mey-i gül-fām:1. **piyāle-i mey-i gül-fāma:-a****Gazel 124**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül renkli (kırmızı) şarabın
kadehi.*

Bir kimse hāl-i 'aķd-i gama ķādir
olmadı
Sākī piyāle-i mey-i gül-fāma ķaldı iş

piyāle-i mey-i nāb şun:1. **piyāle-i mey-i nāb şun:****Gazel 20**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sāfi şarabının kadehini ikram
etmek.*

Sākīyā şun piyāle-i mey-i nāb
Ki humār ile hālīm oldı harāb

piyāz:1. **piyāza:-a****Gazel 87**

Mısra: 12

Soğan.

Hergiz cevāb-ı telh yakışmaz dudağına
Helvācılar yanında piyāza ne i'tibār

pozul-:1. **pozuldi:-dı****Gazel 287**

Mısra: 12

Bozulmak.

Kālā-yı nazm u neşre dağı ķalmadı
revāc
Bāzārının pozuldi dağı gitdi revnaķı

pür:1. **pürdür:-dür****Gazel 208**

Mısra: 4

Çok, dolu, pek çok.

Hālī degil nevāle-i gamdan dimāğımız
Pürdür gıdā-yı hanzāl ile h'ānımız
bizim

pür-āb:1. **pür-āb:****Terkib-bend 1**

Mısra: 23

Göz bağlamında yaş dolu.

Dıdemi girye-i hasretle pür-āb itmez
idiñ
Sīnemi āteş-i 'aşkıñla kebāb itmez idiñ

pür-bāde:1. **pür-bāde:****Gazel 33**

Mısra: 3

Şarapla dolu olan, kızıl renkte.

İçi pür-bāde iken beñzedi yāriñ ruħuna
Ser-nigün eylediler döndi zenaħdāna
ķadeh

pür-bīm:1. **pür-bīm:****Gazel 194**

Mısra: 9

*Korkmuş, korkan, korku dolu
olma.*

Rāh-ı vişāl pür-bīm dūr u dirāz u bī-
zād
Yok bende pāy-ı refār ıat' itmege
menāzil

pür-dāğ:

1. pür-dāğ:

Gazel 145

Mısra: 9

Yarayla dolu.

Mihr-i hūbān ile her sīne ki pür-dāğ
değil
Kīse-i müflise beñzer ki deremden
fāriğ

pür-fen:

1. pür-fenn:

Gazel 12

Mısra: 11

İlim dolu.

Perī-ruhsāre vü pür-fenn sitem-ger
kīne-perversin
Seniñ teg nāzenīnim ıande bir mümtāz
olur peydā

pür-havf u hatar:

1. pür-havf u hatar:

Gazel 161

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Korku ve tehlike dolu.

Pür-havf u hatar cezr [ü] med-i baħr-ı
belādan
Cān zevraķını bād-ı selāmetle giçürdik

pür-hūn:

1. pür-hūn:

Gazel 201

Mısra: 4

Kanlı, kan dolu.

Sākī hayāl-i bāde-i la'liñle giryeden
Mānend-i cām-ı dīdesi pür-hūn değil
miyim

pür-melāhat i:

1. pür-melāhat imiş:-miş

Gazel 118

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzellik doluymuş.

Ĝarībī dāğıma la'l-i dudağı urdı
nemek
O ğonçe kān-ı nemek deñlü pür-
melāhat imiş

pür-piç ü táb:

1. pür-piç ü táb:

Gazel 77

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım ve büklüm büklüm.

Mest-i mey-i muħabbet olmağ dilerse
ğöñlüñ
Mānend-i tāk-i ıaddiñ pür-piç ü táb
ğöster

pür-rahne:

1. pür-rahnedir:-dir

Gazel 145

Mısra: 13

Deliklerle, yarıklerle dolu.

Sīne pür-rahnedir āmed-şüd-i ceşş-i
ğamdan
Reh-i cāda olamaz naķş-ı ıademden
fāriğ

pür-şerār eyle:

1. pür-şerār eyler:-r

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**
Kıvılcımla doldurmak.

Lebiñden ayru bâde şanma kim def´-i
humâr eyler
Muhabbet âteşi sînemde her dem pür-
şerâr eyler

pürsiş-i keyfiyyet-i mestâne:

1. **pürsiş-i keyfiyyet-i mestâneneden:-**
den

Gazel 131
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun keyfini sorma.

Huş-yâr olan ey şeyh olamaz vâkıf-ı
esrâr
Kıl pürsiş-i keyfiyyet-i mestâneneden
i´râz

pür-sürür:

1. **pür-sürür:**
Tarih 2
Mısra: **13**
Sevinçle dolu.

Eylemiş sür-ı zifâfiyla cihânı pür-sürür
Eylemiş pür-zemzeme kevn ü mekânı
ol sa´îd

pür-süziş-i dâğ-ı ğam-ı aḥbâb ol-:

1. **pür-süziş-i dâğ-ı ğam-ı aḥbâb**
olduḡ:-duḡ

Gazel 154
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
*Dostların gamının ızdırap dolu
yarası olmak.*

Yâd-ı vaşl eylemeden tab´-ı Ğarîbiyy-i
darîr
Sîne pür-süziş-i dâğ-ı ğam-ı aḥbâb
olduḡ

pür-süziş-i dâğ-ı muhabbet:

1. **pür-süziş-i dâğ-ı muhabbetdir:-**
dir

Terci-bend 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
*Sevginin yaralarının yakıcılığı ile
dolu.*

Derünüm dâ´imâ pür-süziş-i dâğ-ı
muhabbetdir
A sultânım kuluñ böyle esîr-i ḡak-i
ğurbetdir

pür-zemzeme:

1. **pür-zemzeme:**
Tarih 2
Mısra: **14**
Ezgi dolu, nağme dolu.

Eylemiş sür-ı zifâfiyla cihânı pür-sürür
Eylemiş pür-zemzeme kevn ü mekânı
ol sa´îd

püşide:

1. **püşide:**
Gazel 207
Mısra: **3**
Örtülmüş.

Eyle behişt-i ḡusnûñi püşide ḡalkdan
Ağyâra kılma meyve-i vaşlîñ ta´âm
´âm

püte-i şun´:

1. **püte-i şun´da:-da**
Gazel 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kudret potası.

Püte-i şun´da her misden ola zer
mümkün
Olsa eczâlarının biri ger iksîr-i du´â

-R-**rab:****1. rab:****Tarih 1**

Mısra: 32

Allah, Tanrı.

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzre
müdām
Ferr ü ikbāl ile yā Rab 'ömriñ olsun
bī-zevāl

2. rab:**Gazel 2**

Mısra: 1

Allah.

Yā Rab zebānım eyle o güftāra āşinā
K'oldur verā-yı perde-i esrāra āşinā

3. rab:**Gazel 14**

Mısra: 1

Allah.

O hātırda ki gam var hīç mesrūr
olmasun yā Rab
Harāb-ı 'aşk olan vīrāne ma'mūr
olmasun yā Rab

4. rab:**Gazel 14**

Mısra: 2

Allah.

O hātırda ki gam var hīç mesrūr
olmasun yā Rab
Harāb-ı 'aşk olan vīrāne ma'mūr
olmasun yā Rab

5. rab:**Gazel 14**

Mısra: 4

Allah.

Elim yetmezse der-gāh-ı muğāna gūş-ı
cān bārī
Şadā-yı āb-şār-ı tākden dūr olmasun
yā Rab

6. rab:**Gazel 14**

Mısra: 6

Allah.

Hayāl-i tār-ı zülf-i yāre düşmezse
gönül şevki
Ene'l-hağ içre gayr[1] dāra Manşūr
olmasun yā Rab

7. rab:**Gazel 14**

Mısra: 8

Allah.

Dehānın hānde-riz eyler şikest-i reng-i
'uşşāka
Sebūy-ı hātır-ı dil-dāra meksūr
olmasun yā Rab

8. rab:**Gazel 14**

Mısra: 10

Allah.

Ziyā-bahşā-yı çeşm-i 'āşıkāndır
manzar-ı hūbı
Temāşā-yı ruḥundan dīde mehcūr
olmasun yā Rab

9. rab:**Gazel 14**

Mısra: 12

Allah.

Leb-i nefrīni bāz itmem raḳībiñ cānına
līkīn
Dil-i kandīl-i āmālinde bir nūr
olmasun yā Rab

10. rab:**Gazel 14**

Mısra: 14
Allah.

Ġarībiniñ derün-ı sīne-i ğam-rīdesi bir
dem
Ĥadeng-i ‘aşkdan bī-zahm-ı nāsūr
olmasun yā Rab

11. **rab:**
Gazel 15
Mısra: 1
Allah.

Ol seng-dile āhım te’sīr ide mi yā Rab
Feryādım o bī-rahmi teşhīr ide mi yā
Rab

12. **rab:**
Gazel 15
Mısra: 2
Allah.

Ol seng-dile āhım te’sīr ide mi yā Rab
Feryādım o bī-rahmi teşhīr ide mi yā
Rab

13. **rab:**
Gazel 15
Mısra: 4
Allah.

Peyvend-i muḥabbetle ‘uşşākımı bağlar
mı
Dīvānesine zülfin zencīr ide mi yā Rab

14. **rab:**
Gazel 15
Mısra: 6
Allah.

Ma‘müre-i ḥatır kim vīrāne-i ḳahrıdur
Lütf u keremi birle ta‘mīr ide mi yā
Rab

15. **rab:**
Gazel 15
Mısra: 8
Allah.

Ol şafḫa-i ruḫsāra geldi ḫatṭ-ı reyḫānı
‘Uşşāka vefā-nāme taḫrīr ide mi yā
Rab

16. **rab:**
Gazel 15
Mısra: 10
Allah.

Genc-i ḳafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Ḳatlimden o şeh tıgım taḳşīr ide mi yā
Rab

17. **rab:**
Gazel 15
Mısra: 12
Allah.

Eyler mi bizi iḫyā bir cur‘ā ile sākī
Lütfuyla bu toprağı iksīr ide mi yā Rab

18. **rab:**
Gazel 15
Mısra: 14
Allah.

Bu ḫaste Ġarībī’ye eyler mi şifā la’liñ
Bī-çāresine başka tedbīr ide mi yā Rab

19. **rab:**
Gazel 22
Mısra: 1
Allah.

Yā Rab hemīşe mihrini sīnemde
mużmer it
Derd ü belā-yı ‘aşkıyı başımda efser it

20. **rab:**
Gazel 22
Mısra: 3
Allah.

Yā Rab anıñ cemāl-i secencel-nażīrini
Çeşm-i ümīd-i ‘āfiyete bir de manzar
it

21. **rab:****Gazel 22**

Mısra: 5

Allah.

Yā Rab gül-i murādıma bāğ-ı vişâlde
Dest-i ümîde ruḥşat-ı tūlı müyesser it

22. **rab:****Gazel 22**

Mısra: 7

Allah.

Yā Rab vücūd-ı âteş-i firḫat-resîdemi
Bezm-i vişâl-i dil-bere bir ‘ūd-ı
micmer it

23. **rab:****Gazel 22**

Mısra: 9

Allah.

Yā Rab ḥabîbiñ Aḥmed-i Muḥtâr
‘aşkına
Bir de o şūḥ-ı âfet-i cānı musaḥḥar it

24. **rab:****Gazel 22**

Mısra: 11

Allah.

Yā Rab dil-i Ğarîbi-i bî-çârede müdâm
Şem‘-i ḥayâl-i dil-beri geldikçe enver
it

25. **rab:****Gazel 77**

Mısra: 18

Allah.

Şahrâ-yı ma‘şiyetde ḳaldı Ğarîbi
muḫtar
Yā Rab hidāyet eyle rāh-ı şevāb göster

26. **rab:****Tarih 2**

Mısra: 17

Allah.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i beḳā
devr-i neşât
Kevkeb-i iḳbālî olsun rû-nümā baḫtı
sa‘îd

rabbenā inneke entel vehhāb:1. **rabbenā inneke entel vehhāb:****Gazel 20**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Ayet**

*Rabbimiz şüphesiz sen çok
bahşedensin.*

Vir hidāyet bu zār u maḫzūna
Rabbenā inneke entel vehhāb

ragbet:1. **rağbetim:-im****Gazel 268**

Mısra: 5

Dilemek, istemek.

Benim tā Ḳays-veş ḳayd-ı cünūna
rağbetim vardır
Esîr-i ḫalka-i gîsū-yı müşg-efşānıñım
sākî

rağbet evle-:1. **rağbet eyler:-r****Gazel 152**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*İstemek, beğenmek, istekle
karşılama.*

Bunca eyler mi(y)di zencîr-i cünūna
rağbet
Ḳays-ı sevdâ-zede ger olmasa dîvâne-i
‘aşḳ

rağbet id-:1. **rağbet idemez:-emez****Gazel 98**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
İlgi göstermek, önemsemek.

Ol mäh-liķā kim idemez ‘āşıķa raġbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez

raġbet kal-:

1. **raġbet kalmış:-mış**
Gazel 117
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Değer verilmek, ilgi gösterilmek.

řimdi ‘ālemde gōnūl devlete raġbet
kalmış
Bī-zer ũ sīm olana gūře-i zillet kalmıř

raġbet vir-:

1. **raġbet virdim:-di, -m**
Gazel 209
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İtibar vermek, değerli kılmak.

Kimse ol fitneden āġāh degildir evvel
Ben anıñ ġısn-i cihān-sūzına raġbet
virdim

raġm:

1. **raġmına:-m, -a**
Gazel 180
Mısra: 3
Aksine, raġmen, zıddına, inadına.

Sāķīde imtinānı görüb bāde raġmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

rāh:

1. **rāha:-a**
Terci-bend 2
Mısra: 26
Yol, tarik, istikamet.

Hele bir ġayl-i zamāndır ki ġarābım
sensiz
Ser-i kūyuña varan rāha tūrābım sensiz

rāh bul-:

1. **rāh bulmaz:-maz**
Gazel 155
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yol bulmak.

ġüsnine řabā bulmaz iken rāh ne lāyık
Zūlf-i siyeh ol řüret-i zībāya řarılmak

rāhat ol:

1. **rāhat ol:**
Gazel 253
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Mutlu ve huzurlu olmak, gönli
refah olmak.*

Sen biraz rāhat ol ey şem‘ benimdir
nevbet
Kim beni yaķmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

rāhat-ı cān:

1. **rāhat-ı cān:**
Terci-bend 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Manevi huzur.

Ey rāhat-ı cān rūġ-ı revān ġonçe-
dehānım
V’ey bāġ-ı ġayātımda biten serv-i
revānım

2. **rāhat-ı cāndır:-dır**

Gazel 39
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru; manevi huzur.

Şihhat-i dildir neşât-ı bezm-i
vaḥdetden murād
Rāḥat-ı cāndır hevā-yı bāğ-ı cennetden
murād

rāh-ı 'aşk:

1. **rāh-ı 'aşkında:-ın, -da**

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk yolu.

Kehrübā-yı dil-i cānān bizi cezb itmek
içün
Rāh-ı 'aşkında vücūdı per-i kāh
eylemişüz

rāh-ı maṭlab:

1. **rāh-ı maṭlaba:-a**

Gazel 184

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İstek yolu.

Dökmüş garażla ḥār-ı cefā rāh-ı
maṭlaba
Ḥoş ol raqīb-i kaḥpe-zen Bū Leheb
degil

rāh-ı mihrāb:

1. **rāh-ı mihrābdan:-dan**

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mihrap yolu.

Rāh-ı mihrābdan in ma'den-i sīm
üstüne gel
Bağub ebrūsuna kııl sīne-i cānāna
heves

rāh-ı muḥabbet:

1. **rāh-ı muḥabbetde:-de**

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk, sevgi yolu.

Tenhā degilüz rāh-ı muḥabbetde
Ġarībī
Gül bāğda bir bülbül-i nālān
müte'addid

2. **rāh-ı muḥabbetde:-de**

Muhammes 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk, sevgi yolu.

Vaşlıña bir ḥaylidir kim intizār oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde ğubār
oldum yeter

3. **rāh-ı muḥabbetden:-den**

Gazel 67

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk, sevgi yolu.

Olunca ger çıkarısam bir ḳadem rāh-ı
muḥabbetden
Efendim tır-i müjgānıñ gibi değsün
baña ḥançer

4. **rāh-ı muḥabbetiñde:-iñ, -de**

Gazel 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk, sevgi yolu.

Tenhā degil vücūdum rāh-ı
muḥabbetiñde
Var devletiñden ey māh dilde hezār-
ḥaşret

rāh-ı müşkil:

1. **rāh-ı müşkildir:-dir**

Gazel 99

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Geçilmesi meşakkatli yol, aşk yolu.

Beyābān-ı muhabbet bir dükenmez
rāh-ı müşkildir
Ki hūrşīd-i kıyāmet anda bir quş-ı
kamer gelmez

rāh-ı sevāb:

1. **rāh-ı sevāb:**

Gazel 77

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sevap yolu.

Şahrā-yı ma'şiyetde kaldı Ğarībi
mużtar
Yā Rab hidāyet eyle rāh-ı sevāb göster

rāh-ı sevāb bul-:

1. **rāh-ı sevāb bularız:** -ar, -iz

Gazel 139

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevap yolu bulmak.

Tevbe bābından idince iĉerü vaż'-ı
kadem
Senden evvel bularız rāh-ı sevāb ey
vā'iz

rāh-ı taleb:

1. **rāh-ı talebde:** -de

Gazel 87

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İstek yolu.

'Āşık giĉer menāzili pāy-ı hayāl ile
Rāh-ı talebde şīb ü firāza ne i'tibār

2. **rāh-ı talebde:** -de

Gazel 186

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İstek yolu.

Ka'be-i maqşūda irmek ārzūsıyla
mūdām
Cānıma rāh-ı talebde cüst-cū eksük
degil

3. **rāh-ı talebiñ:** -iñ

Gazel 126

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İstek yolu.

Rāh-ı talebiñ şīb ü firāzı kaṭı çokdur
Zencīr-i kanā'atle ayagıña duzak baş

rāh-ı vişāl:

1. **rāh-ı vişāl:**

Gazel 194

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma yolu.

Rāh-ı vişāl pūr-bīm dūr u dırāz u bī-
zād
Yoğ bende pāy-ı reftār kaṭ' itmege
menāzil

rahm:

1. **rahm:**

Terci-bend 1

Mısra: 33

Acıma, esirgeme, merhamet etme.

Ey gönçe-dehen cāniñ iĉün cānıma
rahm it
Gül başiñ iĉün girme benim kanıma
rahm it

2. **rahm:**

Terci-bend 1

Mısra: 34

Acıma, esirgeme, merhamet etme.

Ey gönçe-dehen cânıñ için cânıma
rahm it
Gül başıñ için girme benim kanıma
rahm it

3. rahm:

Terci-bend 1

Mısra: **35**

Acıma, esirgeme, merhamet etme.

Bağ reng-i ruh-ı zerdime efgânıma
rahm it
Bağrımda yanan süziş-i hicrânıma
rahm it

4. rahm:

Terci-bend 1

Mısra: **36**

Acıma, esirgeme, merhamet etme.

Bağ reng-i ruh-ı zerdime efgânıma
rahm it
Bağrımda yanan süziş-i hicrânıma
rahm it

5. rahm:

Terci-bend 1

Mısra: **37**

Acıma, esirgeme, merhamet etme.

Qurbânıñ olam hâl-i perîşânıma rahm
it
Ağlatma beni dîde-i giryânıma rahm it

6. rahm:

Terci-bend 1

Mısra: **38**

Acıma, esirgeme, merhamet etme.

Qurbânıñ olam hâl-i perîşânıma rahm
it
Ağlatma beni dîde-i giryânıma rahm it

rahm eyle:-

1. rahm eyle:

Gazel 205

Mısra: **11**

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Merhamet etmek, acımak.

Rahm eyle gözüm yaşı gibi şalma
nazardan
Hâk-i deriñe bir dil-i dîvâne getürdim

rahm it:-

1. rahm it:

Gazel 7

Mısra: **13**

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.

Şehîd-i tîğ-i 'aşkıñdır Ğarîbî rahm it
ey bed-ğū
Şehâdet-gâh-ı ruh-ı 'aşık-ı dil-dâra gel
cânâ

rahmet:

1. rahmet:

Gazel 221

Mısra: **11**

Allah'ın bağışlaması, merhameti.

Çirk-i günâhı mağvına rahmet ümîd
iden
Dâ'im dilinde zıkr-i Hudâ olmaz
olmasun

2. rahmete:-e

Gazel 157

Mısra: **14**

Merhamet, bağışlama.

Der-gâh-ı kerem-kâra rücū' oldı
Ğarîbî
Redd eyleme 'afv it anı gör rahmete
lâyık

3. rahmeti:-i

Gazel 60

Mısra: **11**

Allah'ın bağışlaması, merhameti.

Hak rahmeti gelince görünmez
günahımız
Katre düşünce bahra hemân nâ-bedîd
olur

4. **rahmetinden**:-in, -den

Gazel 37

Mısra: 13

Merhamet, bağışlama.

Kimse ümmîdîñ Ğarîbî rahmetinden
dime kim
'Urvetu'l-vuṣṣkâ'ya dest-i i'tisâm
olmaz müfid

rahmet-i ğaffâr:

1. **rahmet-i ğaffâr:**

Gazel 243

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bağışlayan Allah'ın sonsuz
rahmeti.*

Hep ma'şiyet-i ümmet olur mevc-i
'atâda
Bir kıatreyim rahmet-i Ğaffâr arasında

2. **rahmet-i ğaffâr'a**:-a

Gazel 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bağışlayan Allah'ın sonsuz
rahmeti.*

Südâ-ger-i tevfiķı ara sūķ-ı talebden
Ümmîdîñi kııl rahmet-i Ğaffâr'a
teşebbüs

rahmi yok:

1. **rahmi yok:**

Gazel 97

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Merhameti, acıması olmamak.

Rahmi yok bir seng-dil-i şüh-ı perî-
ruḥsârdan
Dâdımız var der-geh-i sulṭâna
gelmişlerdenüz

rahne:

1. **rahne:**

Gazel 207

Mısra: 13

Delik, yarık.

Gördi hezâr rahne dilinde nigîn-veş
Her kim Ğarîbi eyledi beyne'l-enâm
nâm

2. **rahne:**

Gazel 278

Mısra: 10

Delik, yarık.

Ümîdim desti kütâh oldu yetmez
merhem-i vaşla
Gönülde sevdiğim her rahne bir
nâsürdur şimdi

3. **rahne:**

Gazel 232

Mısra: 7

Gedik, delik, yarık.

Düşün hezâr rahne sitemden
derûnuma
Dendân-ı sîn-i büse leb-i yâra
degmesün

4. **rahneyle**:-y, -le

Gazel 114

Mısra: 4

Gedik, yarık, yırtık, aralık.

Evvel buraķub sîneye bir mihr ḥayâlîñ
Âḥîr anı rahneyle figâr itmek içünmiş

rahne şaldı:-dı

1. **rahne şaldı**:-dı

Gazel 130

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Delik, yarık yapmak.

Raḥne şaldı ten-i efkārıma tīg-i
ğamzeñ
Nīş-i müjgānıñ ider ƙan cigerimden
‘arız

rahne-i dīvār:

1. raḥne-i dīvāra:-a

Gazel 226
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Duvar deliği.

Şabā ders-i gül-i rüyın ƙemende eylese
takrİR
Döner minƙār-ı bülbül raḥne-i dīvāra
biñ yerden

rahne-i günāh:

1. raḥne-i günāh:

Gazel 240
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Günah yarığı.

Merhem-pezİR-i lütf olamaz raḥne-i
günāh
Ehl-i ‘uşāta ‘afv u ‘atā senden olmasa

rahne-i hicrān:

1. raḥne-i hicrān:

Gazel 37
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ayrılık yarığı.

Raḥne-i hicrān degil merhem-pezİR-i
‘afiyet
Zaḥm-i nā-süde ‘ilāc-ı iltiyām olmaz
müfİd

rahne-i nāsūr:

1. raḥne-i nāsūr:

Terkib-bend 1

Mısra: 94
Kelime Tipi: -
İyileşmeyen yaranın yarığı, kesiti.

Murğ-ı cānı ƙafes-i cismde rencür itme
Zaḥm-ı müjgānı dutub raḥne-i nāsūr
itme

raḥş-ı eblaƙ:

1. raḥş-ı eblaƙı:-ı

Gazel 287
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Alacalı, karışık renkli güzel at.

Sürme Ğarİbi vaşf-ı sürİNinde ol
mehİñ
Lağzİde olmasun ƙalemiñ raḥş-ı eblaƙı

raht:

1. raht:

Gazel 62
Mısra: 10
At takımı, eyer takımı.

Ḥayāl-i sâ‘id-i sİmİni besdür gerden-i
cāna
Ğarİbİ tevsen-i ƙab‘ım gümüş
yançuƙlu raht ister

rakam:

1. rakam:

Terci-bend 1
Mısra: 44
yazı yazma.

Ƙoy bezm-i vişālİnde beni muhterem
eyle
Çehremde yeter eşkile derdim rakam
eyle

2. rakam:**Gazel 279**

Mısra: 6

Yazı yazmak.

Hezārān reng ile hūn-ı dilimden hāme-
i müjgān
Firākīñ şerhine ruhsār-ı zerdimde
rakam başdı

rakīb:**1. rakīb:****Gazel 10**

Mısra: 5

*Şiirde sevgiliyi âşık kadar
sevmediği halde ona yani sevgiliye
sözünü geçiren ve onu âşıktan
soğutmaya çalışan kimse.*

Ölsün rakīb ya ola bu bezmden ‘adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

2. rakīb:**Gazel 256**

Mısra: 7

*Klâsik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile
âşığın kavuşmasına engel olan kimse.*

Yarın rakīb kelb-i mu‘allem gibi
düşüb
Âhū kıvar mişāl-i yemīn ü şimāline

3. rakīb:**Gazel 79**

Mısra: 13

*Divan şiirinde âşık- maşuk ikilisi
arasında aşık ile yarışan ve ona ortak
olan kişidir. Âşık sevgili kadar eziyet
eder.*

Didim rakīb gerdenine şalma kākülün
Didi Ğarībi kelb-i mu‘allem
mereslenür

4. rakīb:**Gazel 111**

Mısra: 13

*Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile
âşığın kavuşmasına engel olan kimse,
rakip.*

Gice bir yerde rakīb ile işitdim yāri
‘Aceb itdim ki melek eyledi Şeytān'a
heves

5. rakībe:-e**Gazel 20**

Mısra: 9

*Şiirde sevgiliyi âşık kadar
sevmediği halde ona yani sevgiliye
sözünü geçiren ve onu âşıktan
soğutmaya çalışan kimse.*

İtme ibrām ile rakībe niyāz
Kelbin efvn ider necāsetin āb

6. rakībe:-e**Gazel 223**

Mısra: 9

*Klâsik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile
âşığın kavuşmasına engel olan kimse.*

İmā ile rakībe sözün söyler ol perī
Miskīn Ğarībi böyle zebāmı bilür misin

7. rakībe:**Gazel 66**

Mısra: 11

*Klâsik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile
âşığın kavuşmasına engel olan kimse.*

Ķılma rakībe sürme gibi göze i‘tibār
Ş‘ol rū-siyeh inanma degil İsfahānlı’dır

8. rakībe:-e**Gazel 227**

Mısra: 8

Rakip, düşman.

Görünce meclisiñde ben gibi miskîni
sultânım
Raķîbe sözleriñ ebrûy-ı gammâz ile
söylersin

9. **raķîbi:-i**

Gazel 89

Mısra: 5

*Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile
aşığın kavuşmasına engel olan kimse.*

Ṭâlib ol vaşlına kûyunda raķîbi öldür
Ḳurb-ı Ḥaķ isteyene Ka‘be ‘ibâdet
yeridir

10. **raķîbi:-i**

Gazel 178

Mısra: 1

*Klâsik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile
âşığın kavuşmasına engel olan kimse.*

Raķîbi yâr ile gördük o meh-sîmâdan
el çekdik
Görince zâğî gül-şende gül-i ra‘nâdan
el çekdik

11. **raķîbiñ:-iñ**

Gazel 14

Mısra: 11

*Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile
aşığın kavuşmasına engel olan kimse.*

Leb-i nefrîni bâz itmeme raķîbiñ cânına
lîkîn
Dil-i ķandîl-i âmâlinde bir nûr
olmasun yâ Rab

raķîb ü men-i bî-günâh:

1. **raķîb ü men-i bî-günâh:**

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Günahsız ben ve rakip.

Ey pâdişâh-ı ḥüsn ķapuñda revâ mîdur
Ṭoğrı ola raķîb ü men-i bî-günâh kec

raķîb-i kaḥpe-zen:

1. **raķîb-i kaḥpe-zen:**

Gazel 184

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kalleşlik yapan rakip.

Dökmüş ğaraızla ḥâr-ı cefâ râh-ı
maṭlaba
Ḥoş ol raķîb-i kaḥpe-zen Bû Leheb
degil

raķîb-i zâlim-i ğaddâr:

1. **raķîb-i zâlim-i ğaddârı:-ı**

Gazel 106

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Merhametsiz zalim rakip.

Hengâm-ı fırsatında iķer kanı şü gibi
Meger raķîb-i zâlim-i ğaddârı
görmüşüz

raks:

1. **raķşa:-a**

Tarih 1

Mısra: 16

Dans, oyun.

Zühre bir âyîn ile raķş-âver oldu bu
gice
Kim sipihri şevķden raķşa getürdi bî-
mecâl

raks evle-:

1. **raķş eyledi:-di**

Gazel 128

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dans etmek, dönmek, oynamak.

Sünbülün berg-i gül-i rüyuñda
depretdi şabā
Şüriş-i nār-ı muhabbet eyledi cānımda
rakş

2. **rakş eyledikce:-dik, -ce**

Gazel 128

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dans etmek, dönmek, oynamak.

Ra‘şe-i şevk ile cām olur elimden ser-
nigün
Eyledikce sākī-i gül-pīrehan yanımda
rakş

3. **rakş eyler:-r**

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dans etmek.

Müselsel kākülün şevkiyle rakş eyler
gönül gūyā
Bu zencīr-i cünūna gerden-i dīvāna
hasretidir

4. **rakş eyler: -r**

Gazel 128

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dans etmek.

Cūşiş-i hūn-ı dil eyler çeşm-i
giryānımda rakş
Mevce-i seyl-āb-ı eşk eyler
girībānımda rakş

5. **rakş eyler: -r**

Gazel 128

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dans etmek.

Kaatre kaatre kanlu eşkim sübha-i
mercān gibi
Şevk-i ruhsārīnla eyler tār-ı
müjgānımda rakş

6. **rakş eyler: -r**

Gazel 128

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dans etmek, dönmek, oynamak.

Bir zamān mihr-i Ğarībī eksük olmaz
sīneden

Rūz u şeb eyler hayāli cism-i
sūzānımda rakş

7. **rakş eyler: -r**

Gazel 128

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Oynamak, dans etmek.

Cūşiş-i hūn-ı dil eyler çeşm-i
giryānımda rakş
Mevce-i seyl-āb-ı eşk eyler
girībānımda rakş

rakş-āver:

1. **rakş-āver:**

Gazel 228

Mısra: 7

Dans etmek.

Çengin alsun eline Zühre ola rakş-āver
Leb-i bintü'l-‘inebi emmege erler
gelsün

2. **rakş-āver:**

Tarih 1

Mısra: 15

Dans etmek.

Zühre bir āyīn ile rakş-āver oldu bu
gice
Kim sipihri şevkden rakşa getürdi bī-
mecāl

rām ol-:

1. **rām olmadı:-ma, -dı**

Gazel 217

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Boyun eğmek, itâat etmek,
bağlanmak.*

Çaldı gönülde hasret-i bālīn-i 'āfiyet
Rām olmadı Ğarībī'ye bir kerre h'āb-ı
hüsñ

2. **rām olmaz: -maz**

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Boyun eğmek. İsteyerek veya
istemeyerek uymak, katlanmak.*

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çäre
dil
Murğ-ı 'Ankā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfīd

2. **rām olmaz: -maz**

Gazel 207

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uymak, boyun eğmek.

Çeşmi gibi hayālīde dilden remīdedir
Olmaz o kıadd-i yāsemēn-i hoş-ıırām
rām

ra' nā:

1. **ra' nā:**

Gazel 84

Mısra: 3

Güzel, hoş, latif.

Ey şūh-ı bī-pervā seniñ ra' nā nihāl-i
kāmētiñ

Serv-i cefā-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

2. **ra' nā:**

Gazel 238

Mısra: 5

Güzel, hoş, latif.

Şimşād kıadiñ ra' nā şeh-bāz gözün
şehlā

Ser-tā-be-kādem zībā hūbāna bedendir
bu

3. **ra' nālīk: -lık**

Gazel 206

Mısra: 5

Güzelleşmek, hoş görünmek.

Temāşā-yı nihāl-i kıadiñ it ra' nālīk
istersen

Çemende terk-i seyr-i serv-i şimşād
eyle sultānım

4. **ra' nāne: -ne**

Gazel 72

Mısra: 2

Hoş, güzel.

Bu hüsñ ü āniña ey şūh-ı bī-pervā ne
söyleller
Hıram-ı kıadiñe ey serv-i hoş ra' nāne
söyleller

ra' şe-i şevk:

1. **ra' şe-i şevk:**

Gazel 128

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şevkin titreyişi.

Ra' şe-i şevk ile cām olur elimden ser-
nigün
Eyledikce sāki-i gül-pīrehen yanımda
rakş

raṭl-ı girān:

1. **raṭl-ı girān:**

Gazel 27

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ağzıma kadar dolu büyük kadeh.

Ey sāki-i ferhunde-kādem iş saña kıaldı
Bir raṭl-ı girān ile iriş def'-i melāl it

rāyiha-baḥş-ı āfāk:**1. rāyiha-baḥş-ı āfāk:****Gazel 272**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ufuklara güzel koku ihsan eden.

Nāzenīnim olamaz rāyiha-baḥş-ı āfāk
Kākül-i ṭurre-i müşg-i Ḥoten'iñden
ğayrı

rāyiha-i gül:**1. rāyiha-i gül:****Gazel 153**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gülün kokusu.

Yok aldığımız rāyiha-i gül bu
çemenden
Şavt-ı gazel-i bülbül-i şeydādan
uşandık

rāyiha-i micmer:**1. rāyiha-i micmerimizden: -imiz, -den****Gazel 212**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Buhurdanlığın güzel kokusu.

Fikr-i ḥaṭ-ı ruḥsārīñ ile 'ālem-i cāna
'Anber saçılır rāyiha-i micmerimizden

rāz:**1. rāz:****Gazel 227**

Mısra: 1

Gizlenen şey, sır.

Hele rāz-ı derūnuñ 'āşıkā rāz ile
söylersin
'Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

rāz-ı derūn:**1. rāz-ı derūnuñ: -uñ****Gazel 227**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlün sırrı.

Hele rāz-ı derūnuñ 'āşıkā rāz ile
söylersin
'Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

rebāb:**1. rebābıñ: -ıñ****Gazel 76**

Mısra: 2

Kemençeye benzer eski bir saz.

Bezminde o şūḥ ile 'itābıñ yeri yokdur
Ol Ka'be'de āheng ü rebābıñ yeri
yokdur

redd eyle-:**1. redd eyleme: -me****Gazel 157**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Reddetmek.

Der-gāh-ı kerem-kāra rücū' oldı
Ġarībī
Redd eyleme 'afv it anı gör raḥmete
lāyık

ref' eyle-:**1. ref' eyle:****Gazel 267**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kaldırma, yüceltme.

Şerbet-i la'l-i şifā-baḥşıñ ile ref' eyle
Cürm-i 'işyān ile cismimde olan tāb u
tebi

refik:1. **refikim:-im****Gazel 101**

Mısra: 11

Arkadaş, yoldaş.

Olub miñnet refikim hem-demim derd
ü en̄sim ğam
Benimle ašinālar sévdiğim aġyārdır
sensiz

reftār:1. **reftār:****Terkib-bend 1**

Mısra: 56

Salınarak yürüme, güzel yürüyüş.

Döneyim başına bu telhi-i güftār nedir
Nāz ile meclis-i aġyāra bu refitār nedir

2. **refitāra:-a****Gazel 7**

Mısra: 4

Salınarak yürüme, güzel yürüyüş.

Nihāl-i serv-i şimşadı çemenden der-
kenār eyle
Bu kıadd-i dil-firibiñle biraz refitāra gel
cānā

refitāra gel:-1. **refitāra gelse:-se****Gazel 66**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Salınmaya, yürümeye başlamak.

Serv-i nihāl-i kıaddi kıyāmet nişānlıdır
Refitāra gelse nāz ile āfet devānlıdır

refitārdan kal:-1. **refitārdan kıalmış:-mış****Gazel 120**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Salınarak edalı yürüyüşünden
kıalmak; bu tarz yürüyüşe mecali, hali
olmamak.*

Görünce şive-i serv-i hürāmānın
hacāletden
Çemende hāke düşmüş servler
refitārdan kıalmış

2. **refitārdan kıalmış:-mış****Gazel 120**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Salınarak edalı yürüyüşünden
kıalmak; bu tarz yürüyüşe mecali, hali
olmamak.*

Getürmez bir haber cān-ı hāzine kūy-ı
dilberden
Yorulmuşdur meger pāy-ı şabā
refitārdan kıalmış

refitār-ı levendāne:1. **refitār-ı levendānesine:-si, -ne****Gazel 41**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Levent olana yakışacak şekilde
yürüyüş.*

Refitār-ı levendānesine serv-i şikeste
Pā-būsına āhū-yı harem cilve-nümādır

refte refte:1. **refte refte:****Gazel 63**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gitgide, azar azar.

Ufuķ-ı nāzda ey meh dutalum bedr
olduñ

Refte refte yine noķşān olacaķsın āħir

refū-yı 'āfiyet bul-:1. **refū-yı 'āfiyet bulmaz:-maz****Gazel 108**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sağlıklı yama bulmak.

Refū-yı 'āfiyet bulmaz hezār-eczā-yı
merhemle
Derūn-ı sīnede zaḥm-ı müjeñ nāsürdan
qalmaz

reg-i cism:1. **reg-i cismimde:-im, -de****Gazel 88**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cisminin rengi.

Reg-i cismimde gelüb cūşa muḥabbet
kanı
Vaṭana dil yine pervāz idecek
günlerdir

reg-i efsürde-i 'uṣṣāk:1. **reg-i efsürde-i 'uṣṣāka:-a****Gazel 185**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşıkların işlev görmeyen damarı.

Döndi reg-i efsürde-i 'uṣṣāka
ğamiñdan
Hep sūziş-i sīnemde olan müy-ı
taḥammül

reg-i mercān:1. **reg-i mercāna:-a****Gazel 210**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mercan damarı.

Ğamiñla döndi baḥr-ı ḥūna eşk-i çeşm-
i giryānım
Sirişkimden reg-i mercāna döndi şaff-ı
müjgānım

reg-i müjgān:1. **reg-i müjgān:****Gazel 41**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kirpik damarı.

Her bir reg-i müjgān dile bir neşter-i
faşşād
Her bir ğazab-ālūde nigeḥ 'ayn-i
ḥatādır

2. **reg-i müjgānlarım:-lar, -ım****Gazel 80**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kirpik damarı.

Ğamiñla kaṭre kaṭre eşk-i çeşmim ḳana
dönmüşdür
Reg-i müjgānlarım bir sübḥa-i
mercāna dönmüşdür

reg-i vücūd:1. **reg-i vücūd:****Gazel 173**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vücud damarı.

Ğamdan reg-i vücūd girih-ber-girih
qalub
Ser-peñçe-i sürürda bir şāne görmedik

rehā:1. **rehā:****Gazel 164**

Mısra: 3

Kurtulma, kurtuluş.

Kaṭ'-ı şemşîr-i ecel birle rehâ mümkün
değil
Düşse dest-i iştîyâka bir de dāmānîñ
senîñ

rehâ bul-:

1. rehâ bulmaz:-maz

Gazel 159

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kurtulmak.

Bulmaz rehâ sefîne-i cân baħr-ı
cürmden
Tâ esmeyince nefħa-i bād-ı selâmetiñ

rehâ kıl-:

1. rehâ kıl:

Gazel 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Küfür ve karanlıktan kurtarmak.

Geldi dergâha Ğarîbî yâ şefî'e'l-
müznibîn
İşbu dām-ı ma'şiyetden bu esîri kıl
rehâ

rehâ-yâb ol-:

1. rehâ-yâb olmağa:-mağ, -a

Gazel 239

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sıkıntıdan kurtulmak.

Rehâ-yâb olmağa cism-i za'îfim renc-i
'illetden
Yetür zaħm-ı derūnum pençe-i tîmâra
yâ Allâh

2. rehâ-yâb olmağa: -mağ, -a

Gazel 92

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sıkıntıdan kurtulmak.

Rehâ-yâb olmağa imkânı yok İskender
olursa
Göñül çâh-ı zenehdâniñ gibi girdâba
düşmüşdür

3. rehâ-yâb olmağa:-mağ, -a

Gazel 241

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sıkıntıdan kurtulmak.

Çıkar mı baħr-i 'işyândan kenâre
zevrağ-ı cânım
Rehâ-yâb olmağa bād-ı selâmet
senden olmazsa

rehâ-yâfte-i kulzüm-i 'işyân:

1. rehâ-yâfte-i kulzüm-i 'işyân:

Gazel 29

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İsyân denizinden kurtulmuş.

Olmaz mı rehâ-yâfte-i kulzüm-i 'işyân
Her kim ki ide bâb-ı kerem-kâra
teşebbüs

rehâ-yı hâtır-ı efkâr:

1. rehâ-yı hâtır-ı efkâra:-a

Gazel 206

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Üzüntü durumunun kurtuluşu.

Belâ-yı pîç ü tâb ṭurre-i dil-gîre
düşmüşdür
Rehâ-yı hâtır-ı efkâra imdâd eyle
sultânım

reh-ber:

1. reh-berimizdir:-imiz, -dir

Gazel 45

Mısra: 8

Kılavuz, yol gösterici.

Yok bākımız eyyām-ı firākıñ
siteminden
Bāğ-ı emele Hızr-ı şabā reh-berimizdir

reh-güzār:

1. **reh-güzārıñ:-tñ**
Gazel 227
Mısra: 11
Geçecek yol, geçit.

'Irāk'a ger düşerse reh-güzārıñ hālimi
muṭrib
Hicāzī perdesinde nağme-i sāz ile
söylersin

reh-güzer:

1. **reh-güzerimden:-im, -den**
Gazel 216
Mısra: 8
Geçit, geçecek yol.

Var yāre niyāzım yeter ey düşmen-i
bed-gū
Düşer bu melāmet tikenin reh-
güzerimden

reh-güzer-i ma'şiyet:

1. **reh-güzer-i ma'şiyetin:-in**
Gazel 21
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Günah yolu.

Ben reh-güzer-i ma'şiyetin hār-ı hākīri
Sen bülbül-i hoş-lehce-i gül-zār-ı
şefā'at

reh-i bārık:

1. **reh-i bārıkdürür:-dür, -ür**
Gazel 27
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
İnce yol.

Beñzetme nezāketde şaķın müya
miyānın
Bu bir reh-i bārıkdürür ince hayāl it

reh-i bārık-i pür-teşvış:

1. **reh-i bārık-i pür-teşvışdir:-dir**
Gazel 11
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Karma karışık ince yol.

Ġarībī bī-te'emmül girme esrār-ı
ḥarābāta
Reh-i bārık-i pür-teşvışdir endīşe-i
şahbā

reh-i cāda:

1. **reh-i cāda:-a**
Gazel 145
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Kaba adam yolu.

Sīne pür-raḥnedir āmed-şüd-i ceşş-i
ğamdan
Reh-i cāda olamaz naķş-ı ḳademden
fāriğ

2. **reh-i cāda: -a**
Gazel 145
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Kaba adam yolu.

Sīne pür-raḥnedir āmed-şüd-i ceşş-i
ğamdan
Reh-i cāda olamaz naķş-ı ḳademden
fāriğ

3. **reh-i cāda: -a**
Gazel 145
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Kaba adam yolu.

Sîne pür-raĥnedir âmed-şüd-i ceyš-i
ġamdan
Reh-i cāda olamaz naqş-ı ħademden
fāriġ

4. **reh-i cāda: -a**

Gazel 145

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kaba adam yolu.

Sîne pür-raĥnedir âmed-şüd-i ceyš-i
ġamdan
Reh-i cāda olamaz naqş-ı ħademden
fāriġ

5. **reh-i cāda: -a**

Gazel 145

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kaba adam yolu.

Sîne pür-raĥnedir âmed-şüd-i ceyš-i
ġamdan
Reh-i cāda olamaz naqş-ı ħademden
fāriġ

reh-i firāk:

1. **reh-i firāċa: -a**

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayrılık yolu.

Düşdim reh-i firāċa düşümde bār-ı
ĥasret
Vaşl-ı nigār müşkil ĥatır figār-ı ĥasret

reh-i ĥakk:

1. **reh-i ĥaĥĥ'a: -a**

Gazel 241

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah'ın yolu, huzuru.

Baĥa bu nefsi ser-keş reh-zen-i rāĥ-ı
şerī'atdır
Dālāletden reh-i Ĥaĥĥ'a hidāyet
senden olmazsa

reh-i matlab:

1. **reh-i maṭlaba: -a**

Gazel 95

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Maksat, istek yolu.

Şermendelik burāĥdı reh-i maṭlaba
tiken
İrmez daĥı diyārına pāy-ı bürıdemiz

reh-i ümıd:

1. **reh-i ümıdi: -i**

Gazel 273

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Umut yolu.

Dutdı reh-i ümıdi yine dıv-i Ĥayberı
Vaĥt-ı tavāf-ı Ka'be-i dıdāra ĥalmadı

reh-i vefā:

1. **reh-i vefāda: -da**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vefa yolu.

Çān ol ĥadar tekāpū ĥıldı reh-i vefāda
Tā çeşm-i intizāra ṭoldı ġubār-ı ĥasret

reh-neverdān-ı hevā:

1. **reh-neverdān-ı hevā:**

Gazel 85

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk yoluna çıkanlar.

Reh-neverdān-ı hevā renc-i kadem
bilmezler
Cür'a-nūşān-ı fenā derd-i şikem
bilmezler

reh-zen:

1. **reh-zendir:-dir**

Gazel 43

Mısra: 4

Haydut, eşkiya.

Sevād-ı haṭṭıñ aldı āb u tāb-ı reng-i
ruḥsārıñ
Metā'-ı dīne ārī leşker-i İblīs reh-
zendir

reh-zen-i merdüm:

1. **reh-zen-i merdüm:**

Gazel 220

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnsanların yolunu kesen eşkiya.

Fezā-yı hüsne düşmüş her biri bir reh-
zen-i merdüm
Bu güne haṭṭ u hāle 'aql-ı meftün
olmasun n'olsun

reh-zen-i rāh-ı şerī'at:

1. **reh-zen-i rāh-ı şerī'atdir:-dir**

Gazel 241

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şeriat yolunun haydutu.

Baṅa bu nefsi ser-keş reh-zen-i rāh-ı
şerī'atdir
Dalāletden reh-i Ḥaḫḫ'a hidāyet
senden olmazsa

rem ol-:

1. **rem olmadıñ:-ma, -dıñ**

Gazel 182

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Korkmak, titremek.

Düşdüñ Ğarībī fitne-i müjgān-ı şūhuna
Ser-pençe-i 'uḳāb-ı belādan rem
olmadıñ

remād:

1. **remād:**

Gazel 59

Mısra: 12

Ateş külü.

Dūd-ı siyāh-ı āhımız zīb-i cemālīñ
arturur
Ey gül-i ter remād ile gözgüye rüft ü
rū gelür

remīde:

1. **remīdedir:-dir**

Gazel 207

Mısra: 9

Ürkmüş, korkmuş.

Çeşmi gibi hayālīde dilden remīdedir
Olmaz o ḳadd-i yāsemen-i hoş-hırām
rām

renc-i hased:

1. **renc-i hased:**

Tarih 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Kıskançlık acısı; çekememezlik
ızdırabı, eziyeti.*

Aradan çıkdı Benātü'n-na 'ş-ı Kübrā-yı
'adū
Eyledi renc-i hased mülk-i vücūdın
pāy-māl

renc-i hased:

1. **renc-i hasedden:-den**

Gazel 160

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Kıskançlık acısı; çekememezlik
ızdırabı, eziyeti.*

Sālim olamaz sīne-i dil renc-i
hasedden
Hayfā anı ecvef gibi 'illetle giçürdik

renc-i humār:

1. renc-i humār:

Gazel 120

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İçkiden sonraki baş ağrısının
eziyeti, ızdırabı.*

Bu derd-i ser değil mey neş'esinden ey
dil-i şeydā
Saña renc-i humār ol nergis-i
bīmārdan kalmış

renc-i humār-ı bāde:

1. renc-i humār-ı bāde:

Gazel 284

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarabın sarhoşluğunun ağırlığı.

Renc-i humār-ı bāde baña virdi derd-i
ser
Hāsret-güzār-ı cām-ı şarāb eylediñ
beni

renc-i 'illet:

1. renc-i 'illetden:-den

Gazel 239

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hastalık ağrısı.

Rehā-yāb olmağa cism-i za'īfim renc-i
'illetden
Yetür zaḥm-ı derūnum pençe-i tīmāra
yā Allāh

renc-i kadem:

1. renc-i kadem:

Gazel 85

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayak ağrısı.

Reh-neverdān-ı hevā renc-i kadem
bilmezler
Cür'a-nūşān-ı fenā derd-i şikem
bilmezler

rencide ol-:

1. rencide olduñ:-du, -ñ

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İncinmek, kırılmak.

Olduñ ey naḥl-i emel bād-ı ḥazān
rencide
Kaḅı ol neşv ü nemā ḥüsn-i şemer
n'oldı saña

rencür:

1. rencür:

Gazel 101

Mısra: 3

Hasta, dertli.

Ĝam-ı eyyām-ı firkatde beden rencür u
cān mehcür
Göñül ğam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkārdir sensiz

2. rencür:

Terkib-bend 1

Mısra: 93

Hasta, dertli

Murg-ı cāmı kafes-i cismde rencür itme
Zaḥm-ı müjgāni dutub raḅne-i nāsür
itme

3. **rencūrum:-um****Muhammes 1**Mısra: **32***Sıkıntı çeken, sıkıntılı.*Esir-i dāğ-ı hicrim gül-şen-i âmâlden
dūrumGiriftār-ı diyār-ı ğurbetim faqr ile
rencūrum**reng:**1. **reng:****Gazel 279**Mısra: **5***Renk.*Hezārān reng ile hūn-ı dilimden hāme-
i müjgānFirākıñ şerhine ruhsār-ı zerdimde
rakam başdı2. **reng:****Gazel 59**Mısra: **6***Allık.*Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi hārılarŞevk-i ruhuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür3. **reng:****Tarih 2**Mısra: **6***Allık.*Eyledi dest-i şabā meşşātalık gül-zārda
Gül 'arūsın reng u bū ile idüb sürh ü
sefid**reng ü büy:**1. **reng ü büyüñ:-uñ****Gazel 97**Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

*Renk ve koku.*Gül-şen-i dehrin Ğarībī reng ü büyüñ
görmedik
Bülbül-i şeydā gibi efgāna
gelmişlerdenüz**reng-i çehre:**1. **reng-i çehre:****Gazel 10**Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

*Yüzü renkli.*Giçdi bahār-ı 'işretimiz şimdiden gerü
Ey reng-i çehre berg-i hazān söylerim
saña2. **reng-i çehresinden:-sin, -den****Gazel 165**Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

*Yüzün rengi.*Bilür ma 'şuk reng-i çehresinden hāl-i
'āşıkı
Yeter bir nāme için minnet-i bāl-i
kebüter çek**reng-i devāmı yok:**1. **reng-i devāmı yok:****Gazel 28**Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

*Rengin sürekliliği yok.*Yok bāğ-ı bahār-ı felegin reng-i
devāmıGel meclis-i yārāna gönül 'iş-i müdām
it**reng-i gül-i ruhsār:**1. **reng-i gül-i ruhsārın:-ın, -ı****Gazel 257**Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Gül yanağının rengi.

Reng-i gül-i ruhsârîñi 'arz itme şabāya
Her kıadriñi bilmezlere cānānelik itme

reng-i mey:

1. **reng-i mey:**

Gazel 127

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şarap rengi.

Reng-i mey taşra urur gibi kıadeħden
ey dil
Sīneden zāhir olur şu'le-i hūrşīd-i
hulūş

reng-i neşāt:

1. **reng-i neşāt:**

Gazel 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevinç mutluluk hali.

Būy-ı feraħla dā'im bezmiñ ola
mu'aṭṭar
Reng-i neşāt birle rūyīñ ola mūnevver

reng-i perīde:

1. **reng-i perīdemiz:-miz**

Gazel 95

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Suluk renk.

Yetmez diyār-ı vaşlıña ṭab'-ı
remīdemiz
Dönmez ḥazān-ı çehreye reng-i
perīdemiz

reng-i ruh:

1. **reng-i ruħı:-ı**

Gazel 160

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yanağının rengi.

Bī-hūde niyāz eylemeden devr-i
sipihre
Biz reng-i ruħı ḥāk-i mezelletle
giçürdik

reng-i ruh-ı çehre-i zerd:

1. **reng-i ruħ-ı çehre-i zerdim:-im**

Gazel 219

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sararmış yüzün yanağının rengi.

Ālūde-i hūn reng-i ruħ-ı çehre-i
zerdim
Gül-berg-i ter-i la'l-i dūr-efşānıña
kıurbān

reng-i ruh-ı ergüvān:

1. **reng-i ruħ-ı ergüvānına:-ın, -a**

Gazel 263

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Erguvan yanağının rengi.

Dil bülbül oldu reng-i ruħ-ı ergüvānına
Cān mā'il oldu lehce-i şīrīn-zebānına

reng-i ruh-ı zerd:

1. **reng-i ruħ-ı zerdime:-im, -e**

Terci-bend 1

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Sararmış yüzün rengi.

Bak reng-i ruħ-ı zerdime efgānıma
raħm it
Bağrımda yanan sūziş-i hicrānıma
raħm it

reng-i ruhsār:

1. **reng-i ruhsārīñ:-iñ**

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanağının rengi.

Reng-i ruhsārīñ alub yāķūtuñ āb u
tābını
Şerbet-i lā'1-i lebiñ cām-ı muşaffādan
lezīz

reng-i rüy:

1. **reng-i rüyum:-um**

Gazel 265

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüzün rengi.

Kār itdi vara vara cāna gam-ı firāķıñ
Tā döndi reng-i rüyum derdiñle
za'ferāna

reng-i sebāt:

1. **reng-i sebātı:-ı**

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kararlılığın rengi.

Reng-i sebātı yoķdur bāğ u bahār-ı
dehriñ
Bu gül-şen-i fenādan taşra şitāb göster

reng-i zerd:

1. **reng-i zerdinden:-im, -den**

Terci-bend 4

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Yüzün sarı, solgun rengi.

Zamāna 'andelīb-i mest olurken rüy-ı
derdimden
Eser büy-ı hazān şimdi Ğarībī reng-i
zerdinden

rengin:

1. **rengin:**

Terci-bend 3

Mısra: 19

Güzel, hoş, latif.

Biñ haţtı benefşe lebi mey-gün ruķı
rengin

Biñ sīb-i zenehdānı güzel hüsni hoş-
āyın

rengin-hayāl:

1. **rengin-hayāl:-i**

Gazel 35

Mısra: 14

Renkli hayal.

Gelmez cihān-ı nażma daķı şimdiden
gerü

Sen teg Ğarībī nüktesi rengin-hayālī
şuķ

rengin-nikāt-ı cüş-ı halāvet:

1. **rengin-nikāt-ı cüş-ı halāvet:**

Gazel 56

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tatlılıktan doğan hoş nükteler.

Şehd-i lebiñ hayālī ile dil beyān iden
Rengin-nikāt-ı cüş-ı halāvet degil
midir

rengin-şafha-i rüy-ı gül-i ra'nā:

1. **rengin-şafha-i rüy-ı gül-i ra'nā:**

Gazel 136

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yarsı sarı yarı kırmızı gülün
yüzünün renkli sayfası.*

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengin-şafha-i rüy-ı gül-i ra'nā
ğalaţ

resā lütfuñ ol-:1. **resā lütfuñ olmasa:-ma, -sa****Gazel 5**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yetişen lütfun olmak.

Ben kimim bir rü-siyeh mektüb-ı
a'mālim siyāh
Rū-sefīd olmağ ne mümkin olmasa
lütfuñ resā

resen-i gerden-i 'uşşāk:1. **resen-i gerden-i 'uşşāka:-a****Gazel 49**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âşıkların boynunun ipi.

Zülfuñ resen-i gerden-i 'uşşāka belāsın
Derc-i deheniñ hoşka-i mercāna
berāber

resīde ol-:1. **resīde olduğ:-duğ****Gazel 263**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak.

Zülf-i nigāra hayli zamān hıdmet
eyledik
Olduğ resīde rütbe-i müy-ı miyānına

2. **resīde olmaz:-maz****Gazel 56**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim***Erişmek, ulaşmak.*

Olmaz resīde pençe-i maşşūd-ı vuşlata
Bizden güriz o dil-bere 'ādet degil
midir

reşk:1. **reşkden:-den****Gazel 214**

Mısra: 8

Kıskançlık.

Fenn-i i'cāzda göster Yed-i Beyzā
çiçeğiñ
Reşkden dest-i Süleymān'da ki hātem
yansun

2. **reşkden:-den****Gazel 228**

Mısra: 14

Kıskançlık, haset.

Çeşm-i erbāb-ı vefā şevkden olsun
rüşen
Reşkden ehl-i hāsed bağrına hañçer
gelsün

reşk-āver-i firdevs:1. **reşk-āver-i firdevs:****Muhammes 3**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cennet'in kıskançlık uyandıranı.

Fezā-yı sīnemiz gül-zār iken hār-ı
sitem başdı
Göñül reşk-āver-i firdevs iken tūfān-ı
yem başdı

reşk-āver-i ruhsāre-i hūrān-ı cinān:1. **reşk-āver-i ruhsāre-i hūrān-ı
cināndır:-dır****Gazel 23**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Cennet hurilerinin kıskandıran
yanağı.*

Reşk-āver-i ruhsāre-i hūrān-ı cināndır
Haşretle olan būs-ı leb-i nān-ı kanā'at

reşkden eyile:-**1. reşkden eyiledi:-di****Gazel 162**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıskanmak.

Reşkden eyiledi ser-menzilini āb-ı
hayāt
La 'l-i ruhsārdaki hāliline Hindū diyerek

reşk-i kamer:**1. reşk-i kamer:****Gazel 188**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayın kıskançlığı.

Sih-i müjgānına bir bir giçürür ehl-i
dili
Ol yüzi reşk-i kamer kaşları 'unvānlı
güzel

reşk-i leb:**1. reşk-i lebiñle:-iñ, -le****Gazel 52**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dudağın kıskançlığı.

Fikr-i ruhuñla çeşm-i şurāhī akıtdı hūn
Reşk-i lebiñle bezmde şahbā gelür
gider

reşk-i müjeñ:**1. reşk-i müjeñle:-le****Gazel 59**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kirpiğinin**kıskançlığı.*

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi hārlar

Şevk-i ruhuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

reşk-i perī:**1. reşk-i perī:****Gazel 85**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Perileri kıskandıran güzel.

Meyl idenler haṭ-ı ruhsāriña ey reşk-i
perī
Seyr-i gül-geşt-i çemen Bāğ-ı İrem
bilmezler

2. reşk-i perī:**Gazel 186**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Perileri kıskandıran güzel.

Fikr-i çin-i turre-i zülfüñle ey reşk-i
perī
Çin-i hātırdan gāzāl-i müşg-bū eksük
degil

resm:**1. resmidir:-i, -dir****Gazel 59**

Mısra: 7

Suret, tasvir, timsal.

Yād-ı kaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir
Bāğda serv-i 'ar'arın pāyına āb-ı cū
gelür

resm-i ezel:**1. resm-i ezel:****Terkib-bend 1**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Başlangıç sūreti, resmi.

Şimdi yetmez saña 'aşıkların āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel gönçe burakmaz
hārı

resm-i haṭ-ı āyet-i kur'ān:

1. **resm-i haṭ-ı āyet-i kur'ān:**

Gazel 150

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kur'an āyetinin yazısının şekli.

Şafha-i rüyına geldi haṭ-ı reyhān şaf
şaf
Böyledir resm-i haṭ-ı āyet-i Kur'ān şaf
şaf

resm-i kadīmī:

1. **resm-i kadīmīdir:-dir**

Gazel 237

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eski usul.

Didim āgyāra meyl itme gāzab birle
cevāb itdi
Didi resm-i kadīmīdir gül olmaz
hārdan ayru

revā:

1. **revā:**

Gazel 49

Mısra: 13

Uygun, yaraşır.

Üstāda Ğarībī ne revā böyle nazīre
Çākersin özüñ eyleme sultāna berāber

2. **revā:**

Gazel 243

Mısra: 3

Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

Dil turre-i gīsüleriña düşdi revā mı
Şan'ān-ı cemāliñ qala zünnār arasında

revā gör-:

1. **revā görme:-me**

Gazel 236

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

*Bir davranış, bir olayı bir kimse
için uygun görmek.*

Döndi saña Ğarībī ey derdiniñ tabībī
Görme revā naşībī ola 'azāb-ı tıamu

revā mı-:

1. **revā mıdur:-dur**

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Uygun mu, yerinde mi, hiç olur
mu.*

Ey pādīşāh-ı hüsn kapuñda revā mıdur
Toğrı ola raķīb ü men-i bī-günāh kec

revāc kal-:

1. **revāc kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 287

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Talep etme, ihtiyacı olma.

Kālā-yı nazm u neşre daħı kalmadı
revāc

Bāzārının pozuldı daħı gitdi revnaķı

revān-tişe:

1. **revān-tişe:**

Gazel 168

Mısra: 15

Yürüyen külüng.

Mağz-ı serinde itdi revān-tişe cüy-ı şır
Şirini-i vişāline Ferhād olanlarıñ

revġan:**1. revġan:****Gazel 50**

Mısra: 10

Rûgan, yağ.

Hâlim görüb inanma o gül aķıdırsa eşk
Kandîl-i şem‘-i fitneye revġan füzûn
ider

revġan-ı bādām-ı neşât:**1. revġan-ı bādām-ı neşât:****Gazel 137**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevincin badem yaġı.

Sûz-ı hicrânı ile huşk-i dimâġ oldukça
Gözleriñden umarım revġan-ı bādām-ı
neşât

revnak:**1. revnakı:-ı****Gazel 287**

Mısra: 12

Çekicilik, güzellik, zarafet.

Kâlâ-yı nazm u neşre daġı kalmadı
revâc
Bâzârının pozuldu daġı gitti revnakı

revzen:**1. revzenleri:-ler, -i****Gazel 23**

Mısra: 9

Pencere.

Revzenleri var cânib-i gül-zâr-ı
behişte
Zulmetde olan gûşe-i zindân-ı kanâ‘at

2. revzeninden:-in, -de**Gazel 285**

Mısra: 14

Pencere.

Böyle zulmet-kededir hâne-i dil
ġamdan kim
Revzeninden görünür şu‘le siyeh mîl
gibi

reyhân ol-:**1. reyhân oldu:-dı****Gazel 19**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Reyhan çiçeġi gibi olmak.

Medd-i âhım sünbül oldu sinede zülfüñ
görüb
Toġm-ı ġam şevġ-ı haţıñla dilde
reyhân oldu hep

reyhân-ı bahâr-ı hatt:**1. reyhân-ı bahâr-ı hatt:****Gazel 134**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ayva tüylerinin baharının
reyhanı.*

İçer cüy-ı dehân-ı tîġden şu sebze-zâr-ı
hatt
‘Aceb mi ser-bürîde bitse reyhân-ı
bahâr-ı hatt

reyvân:**1. reyyân:****Gazel 276**

Mısra: 6

Suya kanmış, doymuş.

Nihâl-i kâmetim ġamla varaġ-rîz-i
hazân iken
Bahâr-ı ‘ömri reyyân itmege ebr-i ‘atâ
geldi

2. reyyān:**Gazel 280**

Mısra: 6

Suya kanmış, doymuş.

Şāh-sār-1 bāğ-1 ümmīdim varağ-rīz
oldı hep
Nev-bahār-1 feyz-i en'āmıñla reyyān it
beni

reyyān id-:**1. reyyān iderse:-er, -se****Gazel 163**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Suya kanmış, doymuş.

Āb-1 beğāya hıızr-1 vücūd olmaz
ihtiyāc
Reyyān iderse 'ömrini ebr-i 'ağālarıñ

reyyān ol-:**1. reyyān olmasun:-ma, -sun****Gazel 141**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Suya doymak.

Tā-be-gerden gark-1 hūn olsun vücūdı
düşmeniñ
Olmasun gül-zār-1 bahtı hıç reyyān el-
vedā'

rezālet:**1. rezālet:****Gazel 261**

Mısra: 14

*Çok çirkin ve utanılacak hal,
herkesin duygularını inciten durum
veya olay, rezillik, kepezelik.*

Gel meclis-i rindāna ayak başma
sözüm dut
Zāhid katı çok saña rezālet var içinde

rezzāk:**1. rezzāk:****Gazel 142**

Mısra: 13

*Bütün varlıkların rızkını veren
Allah.*

Rezzāk viren rızkı virür mi saña
mahlūk
Bir loğma için eyleme insāna
tevağku'

rif'at:**1. rif'at:****Gazel 1**

Mısra: 7

*Makam ve mertebe yüksekliği,
Sevgiliye yakınlık.*

Üftādelik dir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-1 Ken'an'a ibtidā

2. rif'at:**Gazel 261**

Mısra: 10

Yüce makam, mertebe.

Yūsuf gibi düş çāh-1 zenehdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif'at var içinde

rif'at ol-:**1. rif'at olmağdadır:-mak, -da, -dır****Gazel 31**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüce olmak.

Göñül āmāde-i şehri-fenā olmağdadır
rif'at
Sebük-seyr ol getir pervāza cān
murgın bedenden giç

rıhlet:1. **rıhletdir:-dir****Gazel 132**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göçün

Hañçer-i müjgānıña dil virdigim bī-cā
değil

Bu fenādan menzil-i 'uqbāya rıhletdir
ğaraž

rıhlet evle:-1. **rıhlet eyledi:-di****Gazel 149**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göç etmek; ölmek.

Bāğ-ı 'adem diyārına gül rıhlet eyledi
Qaldı yerinde bülbül-i miskīn hezār
hayf

rind:1. **rinde:-e****Gazel 25**

Mısra: 11

*Dünya işleriyle uğraşan,
eğlenceye düşkün, kalender (kimse).*

Şevk ile ider nūr-ı nazar rinde
tağaddüm

Yanmazsa harāretten eger pāy-ı
muḥabbet

2. **rindler:-ler****Gazel 88**

Mısra: 10

*Dünya işleriyle uğraşan,
eğlenceye düşkün, kalender (kimse).*

Def ü ney muṭrib ü mey sāz ü kemāna
der-kār

Rindler 'işrete āğāz idecek günlerdir

rindān:1. **rindāna:-a****Gazel 76**

Mısra: 5

*Dünya işini boş görenler,
alçakgönüllüler, kalenderler.*

Rindāna şaķın vaşf-ı ruḥuñ eyleme
tağdır

Mey nüş olacak yerde gül-ābıñ yeri
yokdur

rind-i mey-hāne:1. **rind-i mey-ḥāneden:-den****Gazel 144**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Meyhanede vakit geçiren.

Gözlerinden nigh-i merḥamet olmaz
ma' mül

Rind-i mey-ḥāneden āyīn-i şevāb itme
ṭama'

rīşe-i şahbā:1. **rīşe-i şahbā:****Gazel 11**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap saçağı, püskülü.

Ser-ā-ser ma'ni-i pīçidedir endīşe-i
şahbā

Yaķar āteşlere mağz-ı bahārı rīşe-i
şahbā

rişte:1. **riştesiniñ:-si, -niñ****Gazel 193**

Mısra: 12

İplik, tire.

Allāh için o ṭurre-i dil-gīre şāne ur
Cānā ḥayāt riştesiniñ pīç ü tābın al

rişte-i cān:**1. rişte-i cānım:-ım****Gazel 92**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can ipliği.

N'ola iplik gibi bāzāra çıksa rişte-i
cānım

Ki dil bir Yūsuf-āsā hūsn-i 'ālem-tāba
düşmüşdür

2. rişte-i cānım:-ım**Gazel 219**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Can ipi, gönül bağı.

Hicrānıña efsürde olan rişte-i cānım
Zencir-i belā zülf-i perīşānıña kurbān

rişte-i maḫşūd:**1. rişte-i maḫşūdı:-ı****Gazel 178**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gaye ipi.

Ġarībī rişte-i maḫşūdı bulduk ḫatt u
hālinden

Heves-kārī-i zülf ü kākül-i sevdādan el
çekdik

2. rişte-i maḫşūdı:-ı**Gazel 209**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gaye ipi.

Almadım 'ömrde bir rişte-i maḫşūdı
ele

Ḳatı çok fā'idesiz kendime zaḫmet
virdim

rişte-i medd-i ḫayāt:**1. rişte-i medd-i ḫayātım:-ım****Gazel 147**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hayatın uzatma ipliği.

Rişte-i medd-i ḫayātım leb-i muḫrāz-ı
ecel

Ḳaṭ' idüb hūsnüñe çün germ-i nigāh
itdi çerāğ

rişte-i mercān:**1. rişte-i mercāna:-a****Gazel 166**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mercan ipliği.

Ey gönül ḫün-ı derünı dīde-i giryāna
çek

Dāne-i müjgān-ı eşki rişte-i mercāna
çek

rişte-i tül-i emel:**1. rişte-i tül-i emel:****Gazel 183**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Arzu ve isteklerin uzun ipi.

'Aceb sevdāya düşdün rişte-i tül-i
emel şanub

Yeter ey baḫt bunca mā'il-i zülf-i
siyeh-kār ol

rişte-i zünnār:**1. rişte-i zünnāra:-a****Gazel 29**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kuşağın (zünnar) ipi.

Bir hüsni idi gâret-zede-i 'aql u şu'urı
Şan'ân ki kılub rişte-i zünnâra
teşebbüs

rişte-i zünnâr:

1. **rişte-i zünnârdır:-dır**

Gazel 101

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kuşağın ipliği.

Olaldan küfr-i zülfün hüsniğe gâret-
ger-i imân
Elimde târ-ı sübhâ rişte-i zünnârdır
sensiz

riyâ:

1. **riyâdan:-dan**

Gazel 132

Mısra: 12

İki yüzlülük, gösteriş yapma.

Bu riyâ-yı fakr ile eyler tekâpü hâlvete
Bu riyâdan meşreb-i zünnâra naḥvetdir
ğaraż

riyâ-yı fakr:

1. **riyâ-yı fakr:**

Gazel 132

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Fakirlik riyası.

Bu riyâ-yı fakr ile eyler tekâpü hâlvete
Bu riyâdan meşreb-i zünnâra naḥvetdir
ğaraż

riyâz-ı hüsni:

1. **riyâz-ı hüsni:-ün**

Gazel 187

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

Riyâz-ı hüsni oldu bahârı pejmürde
Efendi 'âşıkâ niyâz itmeniñ zamânı
degil

2. **riyâz-ı hüsni:-ün, -e**

Gazel 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik bahçesi.

Riyâz-ı hüsni şu cüy-ı naḥvetden
olur cārī
Nihâl-i bâğ-ı vaşl-ı hüb-rüdan nâz olur
peydâ

riyâz-ı püşt-i leb:

1. **riyâz-ı püşt-i lebiñ:-iñ**

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dudağın arkasındaki bahçeler.

Mânend-i baht-ı türe-i 'uşşâkıñ ey
şanem
Bir gün riyâz-ı püşt-i lebiñ hâr u
ḥaslenür

riyâz-ı şevk:

1. **riyâz-ı şevk:**

Gazel 151

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Arzu, istek bahçesi.

Bahâr-ı 'aşkı kurutmaz çehâr-faşlda da
Riyâz-ı şevk göziyle şehâb olur 'âşık

riyâz-ı tab':

1. **riyâz-ı tab'ıma:-ım, -a**

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Işıltılı bahçeler.

Bahār-ı nazma girse hâtır-ı yārān
şevkiñle
Riyāz-ı tab'ıma biñ fahr ile neşv ü
nemā artar

rızā vir-:

1. **rızā virse:-se**

Gazel 143

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Razı olmak, izin vermek.

Olduğ o dil-rübādan bir dest-i buse
kâni'
Ol bî-vefā bu şartā virse rızā ne māni'

rīzān id-:

1. **rīzān idince:-ince**

Gazel 34

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Dökmek, akıtmak.

Rīzān idince şīşe-i gerdün vezān olur
Bīdār olan dimāğa nesīm-i gül-āb-ı
şubh

rīze-hor-ı h'ān-ı kanā'at ol-:

1. **rīze-hor-ı h'ān-ı kanā'at olur:-ur**

Gazel 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kanaat sofrasının küçücük

kırıntıları olmak.

Olmaz nigeħ-endāhte-i ni'met-i elvān
Her kim ki olur rīze-hor-ı h'ān-ı
kanā'at

rızk:

1. **rızk:-ı**

Gazel 142

Mısra: 13

*Allah'ın bütün yarattıklarına
verdiği nimet.*

Rezzāk viren rızk-ı virür mi saña
mahlūk
Bir loğma için eyleme insāna
tevağku'

rū-be-rāh:

1. **rū-be-rāhım:-ım**

Gazel 236

Mısra: 9

Yüzü yola doğru, gitmeye hazır.

Cürm ile rū-siyāhım 'ișyāna rū-be-
rāhım
Müstağrak-i günāhım ey zaħm-ı cürme
dārū

rū-be-rāh-ı kec:

1. **rū-be-rāh-ı kec:**

Gazel 32

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Eğri yola doğru gitmeye hazır

olan.

Ey dil hevā-yı gül-şeni koy kūy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı 'āqıl olan rū-be-rāh-ı
kec

rū-be-rū:

1. **rū-be-rū:**

Gazel 87

Mısra: 9

Yüz yüze, karşı karşıya.

Gıçmez niyāz durmayacak yāre rū-be-
rū
Bī-minnet-i hulūş-ı namāza ne i'tibār

rübūde:**1. rübūde:****Gazel 284**

Mısra: 9

Gönlünü kaptırmış, âşık.

İtdiñ rübūde ‘aqlımı benim nigāh ile
Güyā esīr-i pençe-i h‘āb eylediñ beni

rübūde it-:**1. rübūde itdi:-di****Gazel 35**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kapılmak, kapılmış olmak.

İtdi rübūde hūşımı bir h‘att u h‘ālī şūh
Aldı ‘inān-ı şabrımı çeşm-i gazālī şūh

rücū‘ ol-:**1. rücū‘ oldı:-dı****Gazel 157**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek.

Der-gāh-ı kerem-kāra rücū‘ oldı
Ġarībī
Redd eyleme ‘afv it anı gör rahmete
lāyık

rüft ü rü:**1. rüft ü rü:****Gazel 59**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim***Süpürüp temizlemek, silip
süpürmek.*

Dūd-ı siyāh-ı āhımız zīb-i cemālīñ
arturur
Ey gül-i ter remād ile gözgüye rüft ü
rū gelür

rüft ü rüb-ı der-geh-i sultān-ı**hübān:****1. rüft ü rüb-ı der-geh-i sultān-ı****hübāna:-a****Gazel 82**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Güzellerin sultanının dergāhını
silip süpürmek.*

Ġarībī rüft ü rüb-ı der-geh-i sultān-ı
hübāna

Şaf-ı müjgān-ı nem-ālūddan

cārūbumuz vardır

rūh:**1. ruḥı:-ı****Terci-bend 3**

Mısra: 19

(Sevgilinin) yanağı, yüzü.

Biñ h‘attı benefşe lebi mey-gūn ruḥı
rengīn
Biñ sīb-i zenehdānı güzel hūsni hoş-
āyīn

2. ruḥı:-ı**Gazel 26**

Mısra: 14

(Sevgilinin) yanağı.

Çözdü gīsū-yı mu‘anber kıldı ‘ālemi
mu‘atḥar
Virdi bāg-ı hūsne zīver o ruḥı gül-i
leṭāfet

3. ruḥı:-ı**Gazel 188**

Mısra: 4

(Sevgilinin) yanağı.

Nāz u reftārı levendāne lebi çeşme-i
nāz
Ruḥı mercān kızıl elmalı zenehdānlı
güzel

4. ruḥuñ:-iñ

Gazel 137

Mısra: 2

Yüz.

Gönlüme oldu bu mazmün ile ilhâm-ı
neşât
Ruḥuñ âgâz-ı neşât u ḥaṭıñ encâm-ı
neşât

5. rûḥum:-um

Gazel 3

Mısra: 15

*Allah tarafından yaratıldıktan
sonra insan bedenine üflen,
ölümden sonra da varlığı devam eden
ve mahiyeti tam olarak bilinemeyen
ilahi ve manevi cevher.*

Rûḥum ol Aḥmed ü Hādī vü
Muḥammed Maḥmūd
Ya'ni maḥbûb-ı Ḥudâ Ḥazret-i
Ṭâhâ'ya feda

6. ruḥuñ:-uñ

Gazel 90

Mısra: 13

Yanak.

Ruḥuñ şeft-âlûsin virmem begim sîb-i
zenaḥdâna
Mizâcım şafravîdir ḥâtırım aşbâbiyân
ister

7. ruḥuñ:-uñ

Gazel 39

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı.

Ḥaṭṭıña dil virdigim cânâ ruḥuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle ḥâr ile ülfetden
murâd

8. ruḥuñ:-uñ

Gazel 65

Mısra: 8

(Sevgilinin) yanağı.

Zîr-i zulmât târ-ı zülfüñde
Ruḥuñ âb-ı ḥayât yazmışlar

9. ruḥuna:-un, -a

Gazel 174

Mısra: 2

Sevgilinin yanağı.

Bir zamân bizde o gül-çehreye dil-
dâde idik
Ruḥuna ḥâl-i siyeh düşdigi sevdâda
idik

10. ruḥuna:-un, -a

Gazel 33

Mısra: 3

Can, nefes; varlık.

İçi pür-bâde iken beñzedi yâriñ ruḥuna
Ser-nigün eylediler döndi zenaḥdâna
kadeḥ

11. ruḥunda:-un, -da

Gazel 73

Mısra: 7

Can.

Ruḥunda ḥalka ḥalka ḥâlîñ üzre zülf-i
müşgîniñ
Görenler murğ-ı dil kaydına dâm u
dâne söyleller

12. ruḥunda:-un, -da

Gazel 116

Mısra: 9

Can.

Ruḥunda zülf-i muṭavvel gam itmede
taḥrîr
Ḥaṭında mes'ele-i muḥtaşar ne müşkil
imiş

13. ruḥuñla:-uñ, -la

Gazel 225

Mısra: 11

Yanak, yüz.

Gül eylerse ruhuñla da'vi-i nüzhet
leṭāfetde
Bahār-ı hüsnüne şermendelik hār-ı
zevāl olsun

ruh-ı āl:

1. **ruh-ı āl:**

Gazel 230

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı yanak.

Ey dil-i ğam-zede bī-hüde hayāl itme
şakın
Heves-i hāl-i siyāh u ruh-ı āl itme
şakın

ruh-ı āyīne-tāb:

1. **ruh-ı āyīne-tābīñ:-iñ**

Gazel 250

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayna gibi saf olan yanak.

Zülfünü şaldı ruh-ı āyīne-tābīñ yüzine
Virdi ārāyiş-i küfr ile şevābīñ yüzine

ruh-ı dil-ber muṭalsam:

1. **ruh-ı dil-ber muṭalsamdır:-dır**

Gazel 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tılsımlı sevgilinin yanağı.

Hem hicāb-ı 'aşk māni'dir hem
istiğnā-yı hüsn
İki cānibden ruh-ı dil-ber muṭalsamdır
baña

ruh-ı dil-ber:

1. **ruh-ı dil-berden:-den**

Gazel 268

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Ġarīb'em leb-i cām u ruh-ı dil-berden
el çekme
Bu ümmīd ile bir dil-beste-i
devrānīñım sākī

ruh-ı dil-dār:

1. **ruh-ı dil-dāra:-a**

Gazel 231

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüzü, sevgilinin
yanağı.*

Çetr-i sipihre eyleme peyveste āhım
Gerd-i sevād-ı haṭṭ ruh-ı dil-dāra
düşmesün

ruh-ı nigār:

1. **ruh-ı nigāra:-a**

Gazel 149

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Resim gibi güzel sevgilinin
yanağı.*

Geldi ruh-ı nigāra haṭṭ-ı müşğ-bār hayf
Başdı cemāl-i lāle-sitānın ğubār hayf

ruh-ı rengīn:

1. **ruh-ı rengīniñe:-iñ, -e**

Gazel 75

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Renkli yanak (sevgilinin al
yanağı).*

Cānā ruh-ı rengīniñe bilmem ne
diyerler
Hāl ü haṭṭ-ı müşğīniñe bilmem ne
diyerler

rūh-ı revān:**1. rūh-ı revān:****Terci-bend 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Ey rāhat-ı cān rūh-ı revān gönçe-
dehānım

V'ey bāğ-ı hayātımda biten serv-i
revānım

2. rūh-ı revān:**Gazel 10**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yaşam kaynağı olan sevgili.*

Ey kıble-gāh-ı ehl-i sa'adet cemāliñe
Her dem kâsem ki rūh-ı revān
söylerim saña

3. rūh-ı revānım:-ım**Terci-bend 1**

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda kıla
cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

4. rūh-ı revānım:-ım**Terci-bend 1**

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda kıla
cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

5. rūh-ı revānım:-ım**Terci-bend 1**

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda kıla
cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

6. rūh-ı revānım:-ım**Terci-bend 1**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda kıla
cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

7. rūh-ı revānım:-ım**Terci-bend 1**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda kıla
cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

8. rūh-ı revānım:-ım**Terci-bend 1**

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Lütf eyle amān koyma bu gāmda kıla
cānım

Qurtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

9. rūh-ı revānım:-ım**Terci-bend 1**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

10. **rūh-ı revānım:-ım**

Terci-bend 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sevgili, güzel.

Lütf eyle amān kıoyma bu ğamda kıala
cānım
Kırtar beni Allāh için ey rūh-ı
revānım

11. **rūh-ı revānsın:-sın**

Gazel 218

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Yürüyen latif bir ruha
benzetilen) sevgili, güzel.*

Değil bir dem dil-i pür-inkisārımdan
nihānsın sen
Ten-i efsürde-i ‘uşşāka bir rūh-ı
revānsın sen

ruh-ı sâde:

1. **ruh-ı sâdedir:-dir**

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tüysüz yanak.

Çāre hātından isteme dīvāne gönlüme
Ancağ cünün-ı ‘aşka ruh-ı sâdedir ‘ilāc

ruh-ı şahid-i fikr:

1. **ruh-ı şahid-i fikri:-i**

Gazel 243

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fikir güzelinin yanağı.

İzhār idemem halka ruh-ı şahid-i fikri
Kıalsun hele kıoy perde-i esrār arasında

ruh-ı yâr:

1. **ruh-ı yâre:-e**

Gazel 179

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Ey zülf-i pür-āşüb ne düşdüñ ruh-ı
yâre
Ey baht-ı siyeh çehre-i māha kelef
olduñ

ruh-ı zerd:

1. **ruh-ı zerdimi:-im, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Solgun yanak, sarı yüz.

Derd-i hasret gözimiñ yaşımı Ceyhün
itdi
Eşk-i hün-āb ruh-ı zerdimi gül-gün itdi

ruhsâr:

1. **ruhsâra:-a**

Gazel 138

Mısra: 7

Sevgilinin yanağı.

Zülfeyn-i girih-gîri ruhsâra tağıdsam
dir
Levh-i dil-i ‘aşıkdan bir şāneden eyler
hazğ

2. **ruhsâra:-a**

Gazel 238

Mısra: 4

Yanak, yüz.

Ne la‘l-i leb-i rengin ne hâl ü hāt-ı
müşğın

Ruhsāra gül-i nesrīn hoş-ıturfe-
çemendir bu

3. ruhsārda:-da

Gazel 84

Mısra: 5

Yanak, yüz.

Zülfüñ görüb ruhsārda didim kamer
‘akrebdedir
Burc-ı şerefde hāllerin ahter midir
bilmem nedir

4. ruhsārı:-ı

Gazel 217

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı, yüzü.

‘Uşşāka hatt-ı muşhaf ruhsārı gösterür
Tāze berāt-ı maşser-i rüz-ı hesāb-ı
hüsn

5. ruhsārın:-ın

Gazel 134

Mısra: 11

Yanak, yüz, çehre.

Çeker haclet o māh āyinede gördükce
ruhsārın
Ki güyā kendi kendinden olupdur
şerm-sār-ı hatt

6. ruhsārına:-ın, -a

Terci-bend 1

Mısra: 20

Yanak, ruh, yüz, çehre

Dil-sūhte bahtı kara seyyāre ben
oldum
Ruhsārına hasret-keş-i nezzāre ben
oldum

7. ruhsārına:-ın, -a

Gazel 76

Mısra: 11

Sevgilinin yüzü, yanağı.

Ebrū ile ruhsārına dil virme Ğarībī
Mihrābda mīnā-yı şarābın yeri yokdur

8. ruhsārına:-ın, -a

Gazel 98

Mısra: 6

Sevgilinin yüzü, yanağı.

Yok merhameti muğbeçe-i bāde-
fürüşüñ
Ruhsārına diqqatle nigāh itmege
degmez

9. ruhsārına:-ın, -a

Gazel 148

Mısra: 5

Sevgilinin yüzü, yanağı.

Derhem olmuş pīç ü tīb-ı şevkden
ruhsārına
Halka halka döndi çeşm-i āhu-yı
Tātār'a zülf

10. ruhsārını:-ın, -ı

Gazel 114

Mısra: 13

Sevgilinin yanağı.

Ruhsārını ‘arz itmesiniñ ecli Ğarībī
Bī-çāresini dāhil-i nār itmek içinmiş

11. ruhsārın:-ın, -ı

Gazel 250

Mısra: 8

Yanak, yüz.

Anı da ben gibi āb eylemesün
hacletden
Dutma ruhsārın mīnā-yı şarābın
yüzine

ruhsār-ı hürşid:

1. ruhsār-ı hürşid:

Gazel 165

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneşin yüzü.

Müsel sel tār-ı zülf-i pür-şikenden ey
vefâ-düşmen
Yeter ruhsâr-ı hürşîd üzre çevgân-ı
mu'anber çek

ruhsâr-ı perî-veşlere düş-:

1. ruhsâr-ı perî-veşlere düşmüş:-müş
Gazel 121
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Peri gibi güzelin yüzüne düşmek.

Müjgânları gelmez giceler biri birine
Her dîde ki ruhsâr-ı perî-veşlere
düşmüş

ruhsâr-ı zerd:

1. ruhsâr-ı zerdimde:-im, -de
Gazel 279
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Solgun, sararmış yüz.

Hezârân reng ile hûn-ı dilimden hâme-
i müjgân
Firâkıñ şerhine ruhsâr-ı zerdimde
rakam başdı

ruhsat:

1. ruhsat:
Gazel 78
Mısra: 7
İzin, icazet, cevaz.

Haţtı geldikde n'ola ger virse ruhsat
büseye
Bâğ-ı sebz olduğda elbet bâr kendin
gösterür

2. ruhsatdır:-dır
Gazel 132
Mısra: 10
İzin, müsaade.

Girmege tenhâ hayâl-i yâr mînâ-yı dile
Taşraya hısn-ı bedenden câna
ruhsatdır garaż

ruhsat vir-:

1. ruhsat virdi:-di
Gazel 26
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin vermek, müsaade etmek.

Yine bir civân-ı bed-hû şabr mülkin
itdi gâret
Mest-i fitne çeşm-i cādū katlı-i 'âma
virdi ruhsat

ruhsat-ı güft-gü:

1. ruhsat-ı güft-gü:
Gazel 59
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dedikodu izni.

Tâze berât-ı vaşdır sebze-i haţtı
'arızıñ
'Aşık-ı bî-nevâ ile ruhsat-ı güft-gü
gelür

ruhsat-ı tül:

1. ruhsat-ı tülü:-ı
Gazel 22
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yol izni.

Yâ Rab gül-i murâdıma bâğ-ı vişâlde
Dest-i ümîde ruhsat-ı tülü müyesser it

rûm:

1. rûm:
Terci-bend 3
Mısra: 32
Anadolu.

Biñ Şâm u Haleb dil-beri biñ Mış
 ħabîbi
 Biñ Çın ü Hıta meh-veşi biñ Rüm
 lebîbi

2. **rüm'a:-a**

Gazel 251

Mısra: 3

*Doğu Roma İmparatorluğu
 sınırları içinde oturanlara verilen
 isim, Anadolu.*

O mâh-ı şubĥ-ı tal'at Rüm'a çıkdı
 Hind fethinden
 Bu kez ĥürşid-i nisbet çekdi tîgıñ
 kişver-i Şâm'a

rû-nümâ:

1. **rû-nümâ:**

Gazel 129

Mısra: 3

Meydana çıkmak.

Cüş-ı tebĥâle degildir lebleriñde rû-
 nümâ
 Bağ-ı ĥüsnüñde idüb dâğ-ı derünuñ
 lâle 'arz

2. **rû-nümâ:**

Tarih 2

Mısra: 18

Yüz gösterici, zuhur edici.

Yâ Rab olsun tâ cihân mülk-i beķâ
 devr-i neşâţ
 Kevkeb-i iķbâli olsun rû-nümâ baĥtı
 sa'îd

rû-püş:

1. **rû-püş:**

Gazel 56

Mısra: 5

Yüz örtüsü.

Rû-püş olursa bizden o ĝonçe-dehen
 ne var
 Hicr-i sitem vişâle 'alâmet degil midir
 2. **rû-püş:**

Gazel 216

Mısra: 14

Yüz örtüsü.

Bu rütbe Ğarîbî hele 'âlemde yeter
 kim
 Rû-püş olamaz mâh-ı liķâlar
 nazarımdan

rû-püş-ı ĝubâr-ı keder:

1. **rû-püş-ı ĝubâr-ı keder:**

Gazel 199

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Keder tozunun yüz örtüsü.

Hicrân ile rû-püş-ı ĝubâr-ı keder oldım
 Ğam-ĥâne-i ĝurbetde ķalub gil-be-ser
 oldım

rû-sefid ol-:

1. **rû-sefid olmak:-mak**

Gazel 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüzü ak olmak.

Ben kimim bir rû-siyeh mektüb-ı
 a'mâlim siyâĥ
 Rû-sefid olmak ne mümkün olmasa
 lütfuñ resâ

rüşen:

1. **rüşen:**

Tarih 2

Mısra: 10

Aydınlık.

Böyle eyyâm-ı neşâţ-engîzden şordum
 ĥaber

Hem şafâsından nigâhıñ rüşen olsun tâ
medîd

2. **rüşendir:-dir**

Gazel 43

Mısra: 6

Aydınlık.

Ne hâcet âfitâb-ı vaşla şimdi hâne-i dil
kim
Şeb-i hicrânıñ ey meh şu 'le-i âhımla
rüşendir

rüşen eyle:-

1. **rüşen eyleyen:-y, -en**

Gazel 66

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak.

Külfet-serây-ı sînemizi rüşen eyleyen
Lütf-i 'amîm-i zât-ı zevi'l-ğadr
Vânlı'dır

rüşen id:-

1. **rüşen ider:-er**

Gazel 60

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak.

Mânend-i şem' rüşen ider hâne-i dili
Zulmet-serâ-yı câna hayâli müfîd olur

2. **rüşen itmeyince:-me, -y, -ince**

Gazel 229

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak, ısıtmak,

nurlandırmak.

Ğubâr-ı mäsivâdan itmeyince tab'ıñı
rüşen
Harîm-i bezm-i şâhen-şâh-ı hüsne
mağrem olmazsın

rüşen ol:-

1. **rüşen olalı:-alı**

Gazel 112

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Âşikar olmak, açığa çıkmak.

Olalı nür-ı başiretle derûnum rüşen
Ey Ğarîbî idemem şerh-i şeb-istâna
heves

2. **rüşen oldı:-dı**

Gazel 61

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aydınlanmak.

Lütfuñla oldı bürde tab' -ı Ğarîbi rüşen
Ey Âşaf-i melek-hû pâşâ-yı pâk-i
manzar

3. **rüşen olmadı:-ma, -dı**

Gazel 248

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aydınlanmak, nurlanmak.

Bir kez Ğarîbî hâne-i dil rüşen olmadı
Biñ kez doğundı bād-ı muhâlîf
çerâğıma

4. **rüşen olsun:-sun**

Gazel 228

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aydınlanmak.

Çeşm-i erbâb-ı vefâ şevkden olsun
rüşen
Reşkden ehl-i hâsed bağrına hançer
gelsün

5. **rüşen olur:-ur**

Gazel 238

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Parlak olmak, aydınlık olmak.

Güftâr-ı Ğarîbî'den çok diller olur
rüşen
Bilmem güher-i maḥzen ya dürr-i
‘Aden'dir bu

rüşen-ger-i hâtır:

1. **rüşen-ger-i hâtır:**

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönlün cilası.

Ne miḳdâr olsa da yâd-ı ruḥuñ rüşen-
ger-i hâtır
Yine bahtım gibi eyyâm-ı ‘işret târdır
sensiz

rüşeni-i dîde-i hün-efşân:

1. **rüşeni-i dîde-i hün-efşânım:-ım**

Terkib-bend 1

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Kan saçan gözümün parlaklığı.

‘Afv kııl her ne günâh itmiş isem
sultânım
Ey benim rüşeni-i dîde-i hün-efşânım

rû-siyâh:

1. **rû-siyâhım:-ım**

Gazel 236

Mısra: 9

*Yüzü kara, utamlıca bir şey
yapmış kimse; günahkâr.*

Cürm ile rû-siyâhım ‘işyâna rû-be-
râhım
Müstağrak-ı günâhım ey zaḥm-ı cürme
dârü

rû-siyeh:

1. **rû-siyeh:**

Gazel 5

Mısra: 9

Kara yüzlü, kötü kimse.

Ben kimim bir rû-siyeh mektûb-ı
a‘mâlim siyâh
Rû-sefîd olmaḳ ne mümkün olmasa
lüṭfuñ resâ

2. **rû-siyeh:**

Gazel 66

Mısra: 12

Kara yüzlü, kötü kimse.

Ḳılma raḳîbe sürme gibi göze i‘tibâr
Ş’ol rû-siyeh inanma degil İsfahânlı’dır

3. **rû-siyeh:**

Gazel 239

Mısra: 19

Kara yüzlü, kötü kimse.

Egerçi rû-siyeh bir bendeyim ammâ
yaḳînimdir
Ḥaṭâlar maḥv olur düşse dil-i Ğaffâr’a
yâ Allâh

4. **rû-siyehden:-den**

Gazel 159

Mısra: 8

Karayüz, karayüzlü.

Yâ Şâfi‘ü'l-ḥalâyıḳ yâ Hâdiyi'l-ümem
Ben rû-siyehden eyleme eksük
‘inâyetiñ

5. **rû-siyehdir:-dir**

Gazel 133

Mısra: 4

Karayüz, karayüzlü.

Sâde-rû göstericek saña inanma
sözüne
Rû-siyehdir yüze durmaḳda şitâb eyler
ḥaṭṭ

rüstem-i eflāk:**1. rüstem-i eflāke:-e****Gazel 98**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğin kahramanı (Rüstem aynı zamanda Şehname'de geçen efsanevi kahramandır. Yiğitlik ve güç sembolüdür).

Düşmen ki değil Rüstem-i eflāke
berāber
Anı hedef-i nāvek-i āh itmege degmez

rüstem-i felek:**1. rüstem-i felek:****Gazel 124**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Feleğin Rüstemi.

Çekmez kemān-ı 'aşkıyı biñ Rüstem-i
felek
Sen teg Ğarībī 'aşıq-ı bed-nāma kaldı
iş

rüsvā:**1. rüsvāyı:-yı****Gazel 91**

Mısra: 14

*Kötülükle şöhret bulmuş, rezil,
kepaze kimse.*

Nāz ile dāmen-i 'işmetde olan
perverde
Bu Ğarībī gibi rüsvāyı ne bilsün
nicedir

rüsvā eyle:-**1. rüsvā eylemesünler:-me, -sün, -ler****Gazel 262**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Ayıplanacak, utanacak bir
duruma getirilmek, rezil edilmek.*

Ey dil hāzer it eylemesünler seni rüsvā
'Aşıklığını zümre-i yārāna tıyurma

rüsvā ol:-**1. rüsvā olmadı:-ma, -dı****Gazel 106**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Rezil olmak.

Kimse bu yolda olmadı rüsvā bizim
gibi
Zencīr-i 'aşka nice giriftarı görmüşüz

rüsvālık:**1. rüsvālık:****Gazel 209**

Mısra: 14

Rezillik.

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil
idim
Şimdi rüsvālık ile 'āleme şöhret
virdim

2. rüsvālıkla:-la**Gazel 72**

Mısra: 13

Ayıplanmışlık, rezillik.

Bu güne mest rüsvālıkla şorsa küy-ı
cānānı
Ğarībī bir benim teg 'aşıq-ı şeydā ne
söyleller

rüsvā-yı 'ālem ol:-**1. rüsvā-yı 'ālem olsun:-sun****Gazel 54**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Āleme rezil olmak, başkaları
tarafından ayıplanacak hale düşmek.*

Maḥmūr-ı cām-ı şevkîñ rüsvā-yı ‘ālem olsun
Mest-i şarāb-ı ‘aşkın nāmūs u ‘ārı n'eyler

rüsvā-yı cihān:

1. rüsvā-yı cihān:

Terci-bend 1

Mısra: **50**

Kelime Tipi: -

Dünyanın rezili.

Bilmem ne olur ḥāşılıñ ey şāh cefādan
Kıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu hevādan

rüsvā-yı cihān ol-:

1. rüsvā-yı cihān olmayıcağ:-ma, -y, -ıcağ

Gazel 158

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Dünyaya rezil olmak, çevrede itibarını yitirmek.

Kimse ey Kays-ı perişān saña mecnūn diyemez
‘Aşk-ı Leylā ile rüsvā-yı cihān olmayıcağ

rüsvā-yı ğam:

1. rüsvā-yı ğam:

Terkib-bend 1

Mısra: **64**

Kelime Tipi: -

Üzüntüyle şöhret bulmuş.

Ġazab eyle baña kim ‘afv u ‘atādan giçdim
Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü ḥayādan giçdim

rüsvā-yı ruh-ı sākī:

1. rüsvā-yı ruh-ı sākī:

Gazel 138

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Mecliste içki dağıtan güzelin yanağının rezilliği.

Rüsvā-yı ruh-ı sākī mey-ḥāneden eyler ḥazz
Maḥmūr-ı mey-i ‘işret peymāneden eyler ḥazz

rütbe:

1. rütbe:

Gazel 216

Mısra: **13**

Derece, aşama.

Bu rütbe Ġarībī hele ‘ālemde yeter kim
Rū-püş olamaz māh-ı liḳālar nazarımdan

2. rütbe:

Gazel 94

Mısra: **13**

Makam, derece, pāye.

Anı bir rütbe aġrāz ile eyler yirine nāzil

Cihān durduğca levḥ-i sīnesinde inkisār olmaz

3. rütbe:-y, -e

Gazel 157

Mısra: **3**

Makam, mevki, aşama.

Her kimse olur ḥaddi kadar rütbeyeye nā’ il
Her bir seri Mevlā göremez devlete lāyık

rütbe-i müy-ı miyân:**1. rütbe-i müy-ı miyânına:-ın, -a****Gazel 263**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İnce belli güzelin rütbesi.

Zülf-i nigāra hayli zamān hıdmet
eyledik
Olduğ resīde rütbe-i müy-ı miyânına

rüy:**1. rüyîñ:-iñ****Gazel 61**

Mısra: 2

Güzel yüz.

Büy-ı feraħla dā'im bezmiñ ola
mu'athtar
Reng-i neşāt birle rüyîñ ola münevver

2. rüyına:-ın, -a**Gazel 118**

Mısra: 7

Güzel yüz.

Gelince rüyına ĥatı gurūrın itdi şikest
Siyāh-rüyî-i bahtım baña beşāret imiş

3. rüyına:-ın, -a**Gazel 59**

Mısra: 6

Güzel yüz.

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi ĥārlar
Şevk-i ruħuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

4. rüyînda:-ın, -da**Gazel 65**

Mısra: 5

Güzel yüz.

Ĥatı-ı reyħān birle rüyînda
Hüsne tāze berāt yazmışlar

rü'yā:**1. rü'yā:****Gazel 225**

Mısra: 14

Rüya.

İşitdim gördiğñ ĥ'āb-ı şeb-i firqatde
cānānı
Saña ey dil bu rü'yā 'ayn-ı vāki'de
vişāl olsun

2. rü'yāda:-da**Gazel 181**

Mısra: 5

Rüya.

Rü'yāda bu şeb sā'id-i sīmīniñi aldım
Bī-hūde beni bu heves-i ĥāme
düşürdüñ

rü'yet-i ağıvār:**1. rü'yet-i ağıvārdır:-dır****Gazel 39**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rakibi görme.

Meclisinde düşmene ibrām uşandırdı
beni
Rü'yet-i ağıvārdır sevdā-yı ğurbetden
murād

rüy-ı āyīne:**1. rüy-ı āyīnede:-de****Gazel 282**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aynanın yüzü.

Bī-ķarār olsa n'ola seyr-i ruħunda
nazarım
Rüy-ı āyīnede cem' eyleyemem sīm-
ābı

rūy-ı āyīne-i ümmīd:**1. rūy-ı āyīne-i ümmīdi:-i****Gazel 204**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ümit aynasının yüzü.

Fıkr-i hāl ü haṭ-ı yār ile Ğarībī biz de
Rūy-ı āyīne-i ümmīdi siyāh eyleyelim

rūy-ı derd:**1. rūy-ı derdimden:-im, -den****Terci-bend 4**

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Derdin yüzü.

Zamāna ‘andelīb-i mest olurken rūy-ı
derdimden
Eser bŷy-ı ḥazān ŧimdi Ğarībī reng-i
zerdinden

rūy-ı feleg:**1. rūy-ı felege:-e****Gazel 281**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feleğin yüzü.

Hep ḥasret-i hāl-i siyehiñle çıkan āhım
Rūy-ı felege encüm-i seyyāre degilim

rūy-ı gülden:**1. rūy-ı gülden:****Gazel 70**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gülün yüzü.

‘İzārında o ŧuḥuñ oldu ḥaṭṭ bir vechle
peydā
Kī gŷyā dŷd-ı āteŧ rūy-ı gülden āŧkār
eyler

rūy-ı gül-gŷn:**1. rūy-ı gül-gŷna:-a****Muhammes 3**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Gül renkli yüzü.

Şaḫıldı rūy-ı gül-gŷna ‘araxdan kaṭre-i
ŧeb-nem
Dağıldı berg-i nesrīn ŷzre zŷlf-i
sŷnbŷlī derhem

2. rūy-ı gül-gŷne:**Gazel 144**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Gül renkli yüzü.

Rŷy-ı gül-gŷne dŷŧen zŷlfden olmaz
medediñ
ŧaḫım ebr-i ŧafaḫ-ālŷddan āb itme
ṭama‘

rūy-ı laṭif:**1. rūy-ı laṭifine:-in, -e****Gazel 288**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gŷzelin yüzü.

‘Aŧıḫ göz açdı seyr ide rūy-ı laṭifine
Lağzīde oldu gerdene pāy-ı neḫāresi

rūy-ı nigīn:**1. rūy-ı nigīn:****Gazel 197**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hatemin, damganın yüzü, izi.

Ḳaralansa n'ola ger rūy-ı nigīn her
sā‘at
Āri zŷlmetde nihān ‘ayn-ı beḳādır
ḥātem

rūy-ı niyāz:1. **rūy-ı niyāza:-a****Gazel 87**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Büyüğe karşı baş eğme.

‘Afvı Ğarībī olmasa der-kār-ı
cürmüme
Ĥāk-i derinde rūy-ı niyāza ne i‘tibār

rūy-ı şabāh:1. **rūy-ı şabāha:-a****Gazel 207**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sabahın yüzü.

Virdi beyāz-ı gerdeni rūy-ı şabāha nūr
Ĥāl-i siyāh-ı ‘arızıdır iḥtişām-ı şām

rūy-ı saht:1. **rūy-ı saht:****Gazel 62**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Katı yüzlü.

N'ola vaşl-ı nigāra nā'il olduñ ey dil-i
şeydā
O mehden ḥāhiş-i būs-ı kenāra rūy-ı
saht ister

rūy-ı şanem:1. **rūy-ı şanemde:-de****Gazel 49**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzünün hasreti.

Bir āyet-i mihr olsa idi rūy-ı şanemde
Eylerdim anı muşhaf-ı ‘Oşmān'a
berāber

rūy-ı seher:1. **rūy-ı seherden:-den****Gazel 48**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sabah vaktinin güzel yüzü.

Rūy-ı seherden itmege bāz-ı niķāb-ı
şeb
Çeşm-i şabāya sürme ğubār-ı
derimdedir

rūy-ı taḥammül:1. **rūy-ı taḥammül:****Gazel 185**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yüzüne taḥammül.

Olmaz daḥı şimden gerü ey dīde-
nümāyān
Bu külbe-i aḥzānda saña rūy-ı
taḥammül

rūy-ı ümmīd:1. **rūy-ı ümmīdim:-im****Gazel 280**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ümidin yüzü.

Ey mürüvvetlü saḥā-pīşe veliyü'n-
ni‘metim
Rūy-ı ümmīdim saña dutdum feraḥ-
ḥān it beni

rūy-ı vedā:1. **rūy-ı vedāda:-da****Gazel 225**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Vedanın yüzü.

Periřānlıkla dūřsün tār-ı kākül dūř-ı
īmāna
Yine rüy-ı vedāda küfr-i ‘āřıkı ĥatt u
ĥāl olsun

rüy-ı yār:

1. rüy-ı yāre:-e
Gazel 60
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü.

Ĥatt geldi rüy-ı yāre iriřdiñ viřāline
Baĥt-ı siyāh-ı ‘āřıka bir rüz-ı ‘ıd olur

rüy-ı zemīn:

1. rüy-ı zemīne:-e
Gazel 13
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.

İtmedi rüy-ı zemīne cūřiř-i Tūfān-ı
Nūĥ
Anı kim bu girye-i bī-iĥtiyār eyler
baña

2. rüy-ı zemīne:-e
Gazel 94
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.

Şalur rüy-ı zemīne pençe-i bāzū-yı
reddile
Anıñ ĥāk-i sitemden ġayrı başına niřār
olmaz

rüz it-:

1. rüz itdi:-di
Gazel 267
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gündüz etmek.

Zulmet-i küfr ü đalāletde cihān ġalmıř
iken
Pertev-i ĥāver-i imān ile rüz itdi şebi

rüz [u] şeb:

1. rüz [u] şeb:
Gazel 6
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.

Rüz [u] şeb ben ĥasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yār ise pīrāhen-i cān içre hem-demdir
baña

2. rüz [u] şeb:
Gazel 29
Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.

Her rüz [u] şeb ol dest-zen-i dāmen-i
ĥirmān
Bāzūlarıñ it zānu-yı efkāra teřebbüs

3. rüz u şeb:
Gazel 24
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.

Her rüz u şeb Ğarībī bir ġüne'em
belāda
Çeřmimde eřk-i ĥūnīn baġrımda nār-ı
ĥasret

4. rüz u şeb:
Gazel 128
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.

Bir zamān mihr-i Ğarībī eksük olmaz
sīneden
Rüz u şeb eyler ĥayāli cism-i
süzānımda raġş

5. rüz u şeb:

Gazel 186

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gündüz ve gece.*

Rüz u şeb peyk-i hayâliñle gönül
eglenmeden
Güşe-i firkatde bir dem güft-gü eksük
degil

6. rüz u şeb:

Gazel 201

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gece gündüz, her zaman.*

Ey meh hayâl-i halka-i zülfüñle rüz u
şeb
Ser-geşte seng-i keff-i felâhün degil
miyim

7. rüz u şeb:

Gazel 19

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gündüz ve gece.*

Nâzeninim rüz u şeb ceyš-i hayâliñ
giçmeden
Gördiğñ ma' müreler hâtırda vîrân
oldı hep

8. rüz u şeb:

Gazel 215

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gündüz ve gece.*

Açmadı gönçe-i bahtımı nesim-i vaşlıñ
Rüz u şeb sen dağı pā-beste-i hicrân
olasın

rüzgār:

1. rüzgār:

Gazel 149

Mısra: 12

Rüzgar, yel.

Vefk-ı murādı üzre felek döndi iki gün
Bād-ı muhālif esti yine rüzgār hayf

rüz-ı cezā:

1. rüz-ı cezā:

Gazel 215

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kiyamet, mahşer günü.

Bülbül-i nuṭṭ-ı Ğarībī gibi tā rüz-ı
cezā
Yetmeyüb gül-şen-i maḫşüduña nālân
olasın

2. rüz-ı cezāda:-da

Gazel 240

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kiyamet, mahşer günü.

Rüz-ı cezāda n'eyleyelüm naḫd-i 'afv
ile
Kālā-yı cürm-i halka bahā senden
olmasa

rüz-ı ezel:

1. rüz-ı ezel:

Gazel 248

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ezel günü, ruhların yaratılıp da
herkesin kısmetinin tayin edildiği gün.*

Sākī-i 'aşk rüz-ı ezel kıldı hoş-güvār
Bir çāşni-i bāde-i hüsni dimāğıma

2. rüz-ı ezelden:-den

Gazel 139

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ezelden beri.

Dutalum budur olan rûz-ı ezelden
kısmet
Baña mînâ-yı mey ü saña gül-âb ey
vâ'iz

rûz-ı hesâb eyle-:

1. rûz-ı hesâb eyler:

Gazel 133

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hesap gününe çevirmek.

Varaq-ı hüsne degil hâme virür şıfr-
rakam
Şubh-ı ümmîdi baña rûz-ı hesâb eyler
hatt

rûz-ı 'îd:

1. rûz-ı 'îd:

Tarih 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bayram günü || zevk ve eğlence
vakti.*

Hamdü-lillâh 'âlem-i ervâha irdi rûz-ı
'îd
Nûr-ı hürşîd-i cihân-tâb oldu âfâka
mezîd

2. rûz-ı 'îd:

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bayram günü.

Hatt geldi rûy-ı yâre irişdiñ vişâline
Baht-ı siyâh-ı 'âşîka bir rûz-ı 'îd olur

rûz-ı kıyâmet:

1. rûz-ı kıyâmet:

Gazel 98

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü.

Bir büse için dâmeniñi rûz-ı kıyâmet
Âlûde-i çirk-âb-ı günâh itmege
degmez

rûz-ı neşât:

1. rûz-ı neşâtıdır:-ı, -dır

Tarih 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sevinç günü.

Bu anıñ zevk-i zifâfidır ki dutmuş
'âlemi
Bu anıñ rûz-ı neşâtıdır ki olmuş halka
'îd

-S-

sa'âdet:

1. sa'âdet:

Gazel 241

Mısra: 1

Mutluluk, bahtiyarlık.

Esîr-i zulmet-i bahtım sa'âdet senden
olmazsa
Nedâmet eşkine garqım 'inâyet senden
olmazsa

2. sa'âdet:

Gazel 36

Mısra: 3

Bahtiyarlık, iyi talih.

Ŧulû' itmez sa'âdet burcuna baht-ı
siyâhım âh
Açılmaz gönçe-veş gâhî dil-i nâ-
şâddan feryâd

3. sa'âdet:

Muhammes 3

Mısra: 10

Bahtiyarlık, iyi talih.

Döküldi düş-i yâre perçem-i pür-pîç ü
ham-der-ham

Sa'adet burcunu zıll-ı Hümā-yı
muhterem başdı

sa'adetle giç-

1. sa'adetle giçürdik:-ür, -dik

Gazel 161

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutlulukla geçirmek.

El-minnetü li-llāh günü tã'atle giçürdik
Şeb-kevkebe-i bahtı sa'adetle giçürdik

sabā:

1. şabā:

Gazel 243

Mısra: 7

Bahar rüzgârı, tan yeli.

Dün geldi şabā virdi haber zülf ü
ruhuñdan
Bir genci didi gördüm iki mār arasında

2. şabā:

Gazel 50

Mısra: 4

Bahar rüzgârı, tan yeli.

Koymaz dimāğ-ı bülbül ala neş'e
lezzetin
Gül sāğarın çemende şabā ser-nigün
ider

3. şabā:

Gazel 50

Mısra: 7

Bahar rüzgârı, tan yeli.

Şehr-i 'Irāk'a seyre şabā evcden gelür
Cân bülbülü ki nağmesini erğanün ider

4. şabā:

Gazel 82

Mısra: 9

Bahar rüzgârı, tan yeli.

Kerem kıll ey şabā degme müselsel
kākül-i yāre
Ki her bir tārma bir hātır-ı
meslūbumuz vardır

5. şabā:

Gazel 128

Mısra: 5

Bahar rüzgârı, tan yeli.

Sünbülñ berg-i gül-i rüyuñda
depretdi şabā
Şüriş-i nār-ı muhabbet eyledi cânımda
rakş

6. şabā:

Gazel 156

Mısra: 7

Bahar rüzgârı, tan yeli.

Biz 'aşk-ı gülde bülbülüz ammā şabā
gibi
Bāz-ı niķāb-ı çehresine kâdir olmadık

7. şabā:

Muhammes 3

Mısra: 5

Bahar rüzgârı, tan yeli.

Harāb itdi şabā iķlīmını seyl-i 'adem
başdı
Bahār-ı hüsnüne táb u tarāvet
gelmeden aķdem

8. şabā:

Gazel 126

Mısra: 11

Bahar rüzgârı.

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niķābın
Ol hālvete 'işmetle sen ey bülbül ayak
baş

9. şabā:

Gazel 135

Mısra: 11

Bahar rüzgârı.

Gizlik-i ħorla şabā ħaħħ eyler anı
gūyiyā
Tā kıyāmet böyle ħalur nüŧha-i ‘ālem
ġalaġ

10. şabā:

Gazel 148

Mısra: 11

Bahar rüzgârı.

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
turrresi
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zülġ

11. şabā:

Gazel 226

Mısra: 9

Bahar rüzgârı.

Şabā ders-i gül-i rüyın ħemende eylese
taħrîr
Döner minħâr-ı bülbül raħne-i dîvāra
biñ yerden

12. şabā:

Gazel 251

Mısra: 1

Bahar rüzgârı.

Şabā gül-şende olmuş penbe-rîs ol
nāzik-endāma
İdince tār u pūd-ı verdden terkîb bir
cāme

13. şabā:

Gazel 46

Mısra: 4

Bahar rüzgârı, tan yeli.

Bir tāze ‘ömr-i cāna baġışlar Mesîħ-
veş
Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür

14. şabā:

Gazel 53

Mısra: 9

Sabah vakti esen lâtif rüzgâr.

Şabā dolāb-ı ħarħ ile ħemende eylemiş
terkîb
Saña tār-ı ħarîr-i bûy-ı gülden pîrehen
dirler

15. şabā:

Gazel 155

Mısra: 5

Hafifçe esen sabah rüzgârı.

Ĥüsüne şabā bulmaz iken rāh ne lâyık
Zülġ-i siyeh ol şüret-i zîbāya şarılmaħ

16. şabādan:-dan

Gazel 184

Mısra: 8

Sabah rüzgârı.

Girse ġubār-ı ħāk-i keġ-i pāy-ı yār ele
Hergiz şemîm-i nāfe şabādan taleb
degil

17. şabāya:-ya

Gazel 257

Mısra: 5

Sabah rüzgârı.

Reng-i gül-i ruħsarîñı ‘arz itme şabāya
Her ħadriñi bilmezlere cānānelik itme

şabāh:

1. şabāh:

Terci-bend 4

Mısra: 35

Sabah.

Şabāh olunca her şeb ħvāba varmaz
göz ħayālîñden
Ķatı ser-geştedür her ġün ġoñül fikr-i
vişālîñden

2. şabāh:

Terci-bend 4

Mısra: 5

*Güneşin doğduġu andan öğleye
kadar geġen zaman, sabah.*

Şabâh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālînden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālînden

3. **şabâh:**

Terci-bend 4

Mısra: 17

Gün başlangıcı, kuşluk.

Şabâh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālînden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālînden

4. **şabâh:**

Terci-bend 4

Mısra: 23

Gün başlangıcı, kuşluk.

Şabâh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālînden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālînden

5. **şabâh:**

Terci-bend 4

Mısra: 29

Gün başlangıcı, kuşluk.

Şabâh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālînden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālînden

6. **şabâh:**

Terci-bend 4

Mısra: 11

*Günün başlangıcı, gündüzün ilk
saatleri.*

Şabâh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālînden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālînden

7. **şabâha:-a**

Gazel 58

Mısra: 5

*Güneşin doğduğu andan öğleye
kadar geçen zaman, sabah.*

Ey gül hayâl-i reng-i ruhuñla şabâha
dek

Âh u enîn-i 'aşkda dil 'andelîbdir

şabâh ol-:

1. **şabâh olur:-ur**

Gazel 116

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Güneş doğup ortalık
aydınlanmak.*

O mäh-ı evc-i sa'âdet şabâh olur
çıkamaz

Fürûğ-ı hüsnüne şimdi nazar ne müşkil
imiş

şabâh-ı vasl:

1. **şabâh-ı vaşla:-a**

Gazel 210

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kavuşma sabahı.

Gürüh-ı ahterân-ı çarh olur âvâre
âhımla

Şabâh-ı vaşla çıkmazsa şeb-i târîk-i
hicrânım

sâbit:

1. **sâbit:**

Tarih 1

Mısra: 34

Açık, belli, değişmeyen.

Türk ü tâz-ı gamdan itsün Hâkık
vücüdün bî-keder

Sâbit oldukça cihân üzere mesrûr mäh
u sâl

sābit-kadem:**1. sābit-ka-dem:****Gazel 253**

Mısra: 13

Sözüne sadık, sebatkar, verdiği karardan dönmeyen, kararlı.

Yā Rab ol māh-liqāyı bize sābit-ka-dem it
Eyle bī-çāre Ğarībī'ye 'ināyet bu gice

sabr:**1. şabr:****Gazel 26**

Mısra: 1

Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felaket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme.

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin
itdi gāret
Mest-i fitne çeşm-i cādū katl-i 'āma
virdi ruḥşat

2. şabrim:-im**Muhammes 2**

Mısra: 31

Sabır, dayanma, katlanma.

Şabrim aldın 'işve vü nāz ile ey nāzik
beden
Tır-i müjgānıñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

sabr eyle-:**1. şabr eylerim:-r, -im****Gazel 185**

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Sabretmek, dayanmak.

Her vechle şabr eylerim evzā'-ı cefāya
Ger perde-birün olmasa bānū-yı
taḥammül

sabr it-:**1. şabr it:****Gazel 18**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sabır göstermek, tahammül etmek.

Eyle pīçide-i dāmān-ı tevekkül şabr it
Başma der-gāh-ı ḥasīsāna şaḫın pāy-ı
ṭaleb

sabr u karār:**1. şabr u kararı:-ı****Gazel 54**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabır ve karar.

Şahrā-neverd-i 'aşkıñ olmaz karāra
ṭālib
Āvāre-i muḥabbet şabr u kararı n'eyler

sabr u sebāt:**1. şabr u sebāt:****Gazel 65**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tahammül ve kararlılık.

Ḥüsne kibr ü gurūr u nāz u sitem
'Aşka şabr u sebāt yazmışlar

sābūn-ı 'ināyet:**1. şābūn-ı 'ināyet:****Gazel 242**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İyilik sabunu.

Yā Rabb bizi şābūn-ı ‘ināyet ile pāk it
Koyma kef-i baqqāl gibi çirk-āb
arasında

saç:

1. **saçları:-lar, -ı**

Terci-bend 3

Mısra: 21

Baş derisini kaplayan kıllar.

Biñ saçları sünbül yüzi gül ‘arızı
nesrīn
Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

saç-:

1. **şaçdı:-dı**

Gazel 248

Mısra: 2

Saçmak, dağıtmak.

Ol şeb ki yāri h‘ābda çekdim
kucağıma
Gīsūsı müşğ şaçdı dil-i dāğ-dāğıma

2. **şaçıldı:-ıl, -dı**

Muhammes 3

Mısra: 7

Saçmak.

Şaçıldı rüy-ı gül-gūna ‘araqdan kaçre-i
şeb-nem
Dağıldı berg-i nesrīn üzre zülf-i
sünbülī derhem

3. **şaçıldı:-ıl, -dı**

Tarih 1

Mısra: 14

Saçmak, dağıtmak.

Nev-‘arūs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e taḥvīl
eyledi
Delv'den şular şaçıldı pāyına bī-ittişāl

4. **şaçılsun:-sun**

Gazel 249

Mısra: 18

Dökülmek.

Kaṭre kaçre gāzab-ālūde Ğarībī ‘aracı
Koy şaçılsun gül-i ruḥsārına şeb-
nemcesine

5. **şaçılır:-ur**

Gazel 212

Mısra: 6

Dağılmak, yayılmak.

Fikr-i ḥaṭ-ı ruḥsārīn ile ‘ālem-i cāna
‘Anber saçılır rāyiḥa-i micmerimizden

6. **şaçmak:-mak**

Tarih 1

Mısra: 10

Dağıtmak, saçmak.

Müşterī (ARAPÇA) itdi gevher ü
yāḳūtdan
Şaçmak içün anı dehre geh yemīn ü
geh şimāl

sadākat:

1. **şadākat:**

Gazel 118

Mısra: 5

*Dostluk, içten bağıllık, doğruluk,
vefalılık.*

Şadākat aṅladım evvel kelām-ı cān-
baḥşın
Vefā vü mihrī ḥaḳīkatde hep ‘adāvet
imiş

sadāsı çık-:

1. **şadāsı çıkmaz:-maz**

Gazel 237

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sesi çıkmak.

Ğarībī firḳat eyyāmı nevā-sāz olur ehl-
i ‘aşk

Nedir çıkmaz şadāsı bülbülün gül-
zârdan ayru

şadā-yı āb-şār-ı tāk:

1. **şadā-yı āb-şār-ı tākden:-den**

Gazel 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Üzüm kütüğündeki şırlı sesi.

Elim yetmezse der-gāh-ı muğāna gūş-ı
cān bārī
Şadā-yı āb-şār-ı tākden dūr olmasun
yā Rab

şadā-yı cünbiş-i bāl-i hümā:

1. **şadā-yı cünbiş-i bāl-i hümā:**

Gazel 276

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hüma kuşunun kanadının hareket
etme sesi.*

Bu devlet ‘aşkdandır kim şikest-i
üstüh’ânından
Kulağa bir şadā-yı cünbiş-i bāl-i Hümā
geldi

şadā-yı el-amān:

1. **şadā-yı el-amān:**

Gazel 134

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

El-aman (İmdat) sedası.

Şadā-yı el-amān çıktı sipihre ehl-i
dillerden
Ki irdi maşşer-i hüsn-i kitāb-ı bī-
şümār-ı haṭṭ

sāde:

1. **sāde:**

Gazel 157

Mısra: 9

Sade, basit, saf.

Bir sāde nigehten dil-i āvāre ne
bulsun
Bir böyle kerem kıll ki ola minnete
lāyık

sādece:

1. **sādece:**

Gazel 228

Mısra: 12

Sadece, yalnızca.

Ḥaṭṭ ber-āverdelerin gitdi şafā-yı hüsni
Sākiyā tāze mey sādece dil-ber gelsün

sāde-dil:

1. **sāde-dil:**

Gazel 209

Mısra: 13

Temiz kalpli, hîle bilmeyen.

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil
idim
Şimdi rüsvālīk ile ‘āleme şöhret
virdim

şadef:

1. **şadef:**

Gazel 212

Mısra: 16

İçinden inci çıkan deniz hayvanı.

Maḳbūl-i nazār olsa idiñ yāre Ğarībī
Deryāya şığışmazdı şadef
gevherimizden

2. **şadefler:-ler**

Gazel 115

Mısra: 7

İnci kabuğu.

Sırr-ı deheniñ fâş olacak halka şadefler
Hep hayret-i la'liñ ile deryâlara
düşmüş

şadef ol-:

1. **şadef olduñ:-duñ**

Gazel 179

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sedef olmak.

Ey sîne-i cân tîr-i nigâha hedef olduñ
Ol gevher-i bî-gâneye güyâ şadef
olduñ

şadef-i gevher-i yektâ-yı hakâyık:

1. **şadef-i gevher-i yektâ-yı hakâyık:**

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gerçeklerin benzersiz eşsiz
incisinin sedefi.*

Sînem şadef-i gevher-i yektâ-yı
hakâyık
Gencîne-i esrâr-ı ma'ânî dehenimdir

sâde-levh:

1. **sâde-levh:**

Gazel 87

Mısra: 4

Saf, temiz görünümlü.

Hüsn-i hakîkate meyl eylesün diliñ
Ey sâde-levh rüy-ı micâza ne i'tibâr

sâde-levh-i bü'l-heves:

1. **sâde-levh-i bü'l-heves:**

Gazel 74

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Her şeye istekli yüreği temiz.

Her sâde-levh-i bü'l-heves añlar mı
kıymetin
Kālâ-yı vaşl-ı yâri harîdâr olan bilür

2. **sâde-levh-i bü'l-hevesle:**

Gazel 81

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her şeye istekli yüreği temiz.

Bulur âyîne kendinden hezârân 'aks
gün-â-gün
Bu güne sâde-levh-i bü'l-hevesle
kârımız yokdur

sâde-rû:

1. **sâde-rû:**

Gazel 83

Mısra: 10

Sade yüzlü.

Teshîr ider kulübünü ehl-i ma'ârifîñ
Ol sâde-rû güzelleriñ ikrâmı bellidir

2. **sâde-rû:**

Gazel 133

Mısra: 3

*Yalın yüzlü, yüzünde tüy
bitmemiş, sade görünümlü.*

Sâde-rû göstericek saña inanma
sözüne
Rû-siyehdir yüze durmakta şitâb eyler
hatt

3. **sâde-rûlar:-lar**

Gazel 224

Mısra: 9

*Yalın yüzlü, yüzünde tüy
bitmemiş, sade görünümlü.*

Ġarîbî sâde-rûlar cânib-i 'uşşâka meyl
itmez
Meger dil mübtelâ-yı dil-berân-ı
köhne-sâl olsun

sāde-rūy-ı şūh-ı sitem-kār:1. **sāde-rūy-ı şūh-ı sitem-kārı:-ı****Gazel 106**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zulmeden sevgilinin sade yüzü.

Haṭṭı gelince mühre-i mūm oldu
 'ākıbet

Çok sāde-rūy-ı şūh-ı sitem-kārı
 görmüşüz

sad-hayf:1. **şad-ḥayf:****Gazel 179**

Mısra: 12

Yüz kere yazık.

Bir gevher-i yekdāne idiñ dehre Ğarībī
 Şad-ḥayf ki nādāniñ elinde ḥazef
 olduñ

2. **şad-ḥayf:****Gazel 209**

Mısra: 1

Yüz kere yazık.

Åh şad-ḥayf seg-i nefsimi ni'met
 virdim
 Düşmen-i cān olacak kāfire nuşret
 virdim

şādık:1. **şādıkım:-ım****Terkib-bend 1**

Mısra: 79

İçten bağılılığı olan, sadakatli.

Her ne dirsem ḥaḳıña şādıkım Allāh
 bilür
 Ḥüsnuñe şıdık ile ben 'aşıkım Allāh
 bilür

sad-pāre:1. **şad-pāre:****Gazel 281**

Mısra: 2

Yüz parça, lime lime.

Cānım taleb-i vaşl ile āvāre değil mi
 Göñlüm heves-i zülf ile şad-pāre değil
 mi

şadr-ı serīr-i li ma'allah server:1. **şadr-ı serīr-i li ma'allah serveri:-i****Gazel 4**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Büyük şeref tahtında Allah
 benimle.*

Nāsıḥ-ı edyān-ı sābık kāşif-i rāh-ı
 hüdā
 Sensin ey şadr-ı serīr-i li ma'allah
 serveri

şāf:1. **şāf:****Terkib-bend 1**

Mısra: 20

Saf, halis, temiz.

Dāğ-ı hicriñ beni yakdı yeter inşāf
 eyle
 Kīneden āyine-i sīneñi gel şāf eyle

2. **şāflarım:-lar, -ım****Gazel 23**

Mısra: 7

Saf, halis, temiz.

Çeşminde nazar şāflarım bām-ı
 felekden
 Bālā-ter olur pāye-i eyvān-ı ḳanā't

şaf bağla-:**1. şaf bağlamış:-miş****Gazel 258**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim***Sıralı bir şekilde durmak,
sıralanmak.*

Dökülmüştür didim hün-ı benefşe
berg-i nesrîne
Meger şaf bağlamış mür-ı haṭı şeker
dudağında

sāf ol-:**1. şāf olsa:-sa****Gazel 134**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Saf olmak, temiz olmak.

Bu gün haṭṭ-ı şerîf-i şāh-ı hūbān
oḡunan gündür
Eger şāf olsa naḡd-i cān iderdim zer-
nişār-ı haṭṭ

şaf şaf:**1. şaf şaf:****Gazel 150**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yan yana, sıra sıra.*

Şafḡa-i rüyına geldi haṭ-ı reyḡān şaf
şaf
Böyledir resm-i haṭ-ı āyet-i Ḳur'ān şaf
şaf

2. şaf şaf:**Gazel 150**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yan yana, sıra sıra.*

Hāzer it pāy-ı taleb çıkmaya
dāmānından

Nigerāndır yoluña hār-ı muḡaylān şaf
şaf

3. şaf şaf:**Gazel 150**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yan yana, sıra sıra.*

Ben o cān-sūḡte-i berḡ-i tecellāyım
kim
Göze ḡākister-i mey çekdi ḡazālān şaf
şaf

4. şaf şaf:**Gazel 150**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yan yana, sıra sıra.*

Sendedir meyli Ğarīb'iñ eyā gonçe-
dehen
Girse āḡuşına ger ḡūr ile ḡılmān şaf
şaf

5. şaf şaf:**Gazel 150**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yan yana, sıra sıra.*

Şafḡa-i rüyına geldi haṭ-ı reyḡān şaf
şaf
Böyledir resm-i haṭ-ı āyet-i Ḳur'ān şaf
şaf

6. şaf şaf:**Gazel 150**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yan yana, sıra sıra.*

Meyl-i ḡül-geşt idemez kaldı dili
'uşşāḡın
Serv-i tūrinden olub sīne ḡıyābān şaf
şaf

7. şaf şaf:**Gazel 150**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yan yana, sıra sıra.*

Ben ne tenhâ ser-i kūyunda esîr-i
 ‘aşkıım
 Saña qurbâna gelür ‘âşık-ı nālân şaf
 şaf

şaf şaf dut-:**1. şaf şaf dutmuş:-muş****Gazel 150**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sıra sıra durmak.

Şüret-i hâlîme bakmazsa n'ola ol âfet
 Dutmuş etrâf-ı nigâhın yine müjgân
 şaf şaf

şafâ:**1. şafâ:****Gazel 275**

Mısra: 8

Gönül huzuru, gönül şenliği.

Füzûn itdi sevâd-ı hıttı fūrûğ-ı şem‘-i
 ruhsârın
 Gil-i âyîne-i hüsne şafâ zengârdan
 geldi

2. şafâsından:-sı, -n, -dan**Tarih 2**

Mısra: 10

Gönül huzuru, gönül şenliği.

Böyle eyyâm-ı neşât-engîzden şordum
 haber
 Hem şafâsından nigâhın rüşen olsun tâ
 medîd

şafâ-hâne:**1. şafâ-hâneye:-y, -e****Gazel 228**

Mısra: 16

Eğlence yeri.

‘Ahdimiz var Ğarîbî k’idelüm zevk u
 şafâ
 Da‘vet it kim bu şafâ-hâneye devlet
 gelsün

şafâ-yâb ol-:**1. şafâ-yâb oluruz:-ur, -uz****Gazel 100**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Neşeli olmak.

Her şubh şafâ-yâb oluruz feyz-i
 nazardan
 Biz Tūr-ı tecellâ-yı ilâhîde Kelîm'üz

şafâ-yı hüsni:**1. şafâ-yı hüsni:-i****Gazel 228**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güzelliğın berraklığı.

Hıttı ber-âverdelerin gitdi şafâ-yı hüsni
 Sâkiyâ tâze mey sâdece dil-ber gelsün

saff-ı müjgân:**1. saff-ı müjgânım:-ım****Gazel 210**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırpiklerin sırası, dizisi.

Ğamîñla döndi baħr-ı hûna eşk-i çeşm-
 i giryânım
 Sırışkimden reg-i mercâna döndi saff-ı
 müjgânım

şaff-ı sipāh-ı ahter:1. **şaff-ı sipāh-ı ahter:****Gazel 61**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yıldız askerinin sırası.

Şark ile ğarba tolsun āvāz-ı şād-mānī
Dönsün alāy felekde şaff-ı sipāh-ı
ahter

şafha:1. **şafha:****Gazel 112**

Mısra: 5

Bir şeyin yassı yüzü, sayfa, levha.

Şafha gerdānlık olub sili üstād baña
Tıfl-ı tab'ım ideli ders-i gül-istāna
heves

2. **şafhada:-da****Gazel 68**

Mısra: 10

Sayfa, levha.

Her bir kalemīn şivesi bir serv-i
hırāmān
Her şafhada bir mısra'-ı rengīn
çemenimdir

şafha-i eflāk:1. **şafha-i eflākı:-ı****Gazel 34**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göklerin sayfası, levhası.

Encümle kıldı şafha-i eflākı zer-feşān
Ser-levhası müzehheb olunca kitāb-ı
şubh

şafha-i evrāk:1. **şafha-i evrāka:-a****Gazel 267**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kitap sayfaları, kâğıtlar.

Bir de gelsün kalemīn cünbiş-i güftāra
lebi
Naķş ide şafha-i evrāka biraz na't-ı
nebi

şafha-i hesti-i 'ālem:1. **şafha-i hesti-i 'ālemde:-de****Gazel 117**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyanın var olma sayfası.

Şafha-i hesti-i 'ālemde ne bir naķş-ı
vefā
Zerrece sīne-i ādemde ne şafvet qalmış

şafha-i mektüb:1. **şafha-i mektüba:-a****Gazel 165**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mektubun sayfası.

Göñül ol serv-i kıdd maħbūba eyler
nāmeler taħrīr
İriş ey bāl-i qumrī şafha-i mektüba
mışdar çek

şafha-i ruhsār:1. **şafha-i ruhsāra:-a****Gazel 148**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünün sayfası.

Sīne-i 'āşık hasedden olmasun mı dāğ
dāğ

Kim nazar-gāhında düşmüş şafha-i
ruhsāra zülf

2. **şafha-i ruhsāra:-a**

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanağının sayfası, yüzeyi.

Ol şafha-i ruhsāra geldi hatt-ı reyhānı
'Uşşāka vefā-nāme tahrīr ide mi yā
Rab

3. **şafha-i ruhsārdan:-dan**

Gazel 273

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünün sayfası.

Kıldı tirāş şafha-i ruhsārdan hatın
Devr-i kamerde mecmu'-ı seyyāre
kalmadı

4. **şafha-i ruhsārīna:-iñ, -a**

Gazel 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzünün sayfası (sevgilinin yüzü).

Şafha-i ruhsārīna düşdükçe zülf-i
'anberīn
Şubh-ı ümmīdi şeb-i yeldā-yı tār eyler
baña

5. **şafha-i ruhsārında:-ın, -da**

Gazel 285

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanağının sayfası, yüzeyi.

Hatt-ı nev-hīzine bak şafha-i
ruhsārında
Varak-ı hüsni dūr-efşān ider iklīl gibi

6. **şafha-i ruhsārīnda:-iñ, -da**

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüzünün sayfası (sevgilinin yüzü).

Şakḳ ider sür'at ile şafha-i ruhsārīnda
Güiyā mes'ele-i 'aşkı kitāb eyler hatt

şafha-i rüy:

1. **şafha-i rüy:**

Gazel 174

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüz sayfası.

Hātıra gelmeyen endīşe-i gerd-i
hattdan
Şafha-i rüy gibi biz daḥı dil-sāde idik

2. **şafha-i rüyına:-ın, -a**

Gazel 150

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüz/suret sayfası.

Şafha-i rüyına geldi hat-ı reyhān şaf
şaf
Böyledir resm-i hat-ı āyet-i Qur'an şaf
şaf

3. **şafha-i rüyında:-ın, -da**

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüz sayfası.

Dutmaz karar şafha-i rüyında hātırım
Āyīne üzre zībakıñ arāmı bellidir

4. **şafha-i rüyünda:-uñ, -da**

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüz sayfası.

Şafha-i rüyünda zülfüñ sünbülistān-ı
hayāl
Nükhēt-i reyhān-ı hattıñ verd-i
hamrādan lezīz

5. **şafha-i rüyuında: -uñ, -da****Gazel 72**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüz sayfası.

Ne nāz u 'işveler kim kullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rüyuında hatt peydā ne
söyleller

6. **şafha-i rüyuında: -uñ, -da****Gazel 111**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yüz sayfası (sevgilinin temiz yüzü
bağlamında).*

Didim ol hāl nedir şafha-i rüyuında
didi
Bir gedādır ki ider der-geh-i sultāna
heves

şafha-i şaf-ı rüy:1. **şafha-i şaf-ı rüyına: -ın, -a****Gazel 59**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün temiz sayfası.

Şafha-i şaf-ı rüyına cüşiş-i tāze mū
gelür
Güşe-i teng-i hātıra leşker-i ārzū gelür

şafha-i tenzil:1. **şafha-i tenzil:****Gazel 285**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İndirilen sayfa.

Tā inandırdım o bed-hūya hūlūş-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafha-i tenzil
gibi

şaf-ı müjgān:1. **şaf-ı müjgānı: -ı****Gazel 203**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kirpiklerin sırası.

Zīr-i ebrūda o şūhuñ şaf-ı müjgānı gibi
Biz dağı h'āb-gehi sāye-i şemşīr
idelim

şaf-ı müjgān-ı nem-ālūd:1. **şaf-ı müjgān-ı nem-ālūddan: -dan****Gazel 82**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Nem bulaşmış kirpiklerin
sırasına.*

Ġarībī rūft ü rüb-ı der-geh-i sultān-ı
hūbāna
Şaf-ı müjgān-ı nem-ālūddan
cārūbumuz vardır

şaf-ı müjgān:1. **şaf-ı müjgānıñ: -ıñ****Gazel 89**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kirpiklerden oluşan şaf, sıra.

Ĥam-ı ebrūlarıñ altında şaf-ı müjgānıñ
Ĥırz-ı seyfide olan katle işāret yeridir

2. **şaf-ı müjgānların: -lar, -ın****Gazel 226**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kirpiklerin sırası.

Şaf-ı müjgānların bir erre-i bī-dād idüb
gelmiş
Diler ol bī-vefā bu cism-i zārı yara biñ
yerden

şaf-ı mür-ı hat:1. **şaf-ı mür-ı haṭn̄:-iñ****Gazel 225**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüz çizgilerinin karıncasının sırası.

Faḫṭh-i 'aşk-ı künc-i mekteb-i
 ḥüsnünde sultānım
 Şaf-ı mür-ı haṭn̄ i 'rāb-ı evrāk-ı cemāl
 olsun

sāf-ı zamīr:1. **şāf-ı zamīrüz:-üz****Gazel 212**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül saflığı.

Ş'ol şāf-ı zamīrüz ki semāvāt-ı
 süḥanda
 Cebrā'ıl oḡur 'ilm-i ledün
 aḡterimizden

sāfilik:1. **şāfilik:****Gazel 191**

Mısra: 6

Temiz, hālis, saf.

Maḡrem-i rāz-ı derün eyleme a'dāya
 şaḡın
 Şāfilik sīne-i nā-pākden olmaz me'mül

şafravī:1. **şafravīdir:-dir****Gazel 90**

Mısra: 14

Safra ile ilgili, öde özgü.

Ruḡuñ şeft-ālūsün virmem begim sīb-i
 zenaḡdāna

Mizācım şafravīdir ḡaṭırım aşbābiyān
 ister

şafvet:1. **şafvet:****Gazel 117**

Mısra: 10

Saflık, arılık.

Şafḡa-i hesti-i 'ālemde ne bir naḡş-ı
 vefā
 Zerrece sīne-i ādemde ne şafvet ḡalmış

2. **şafvetdir:-dir****Gazel 132**

Mısra: 16

Saflık, arılık.

Olma māni' ḡaṭṭ zuhūr itsün
 bināḡuşunda kim
 Sebze-i jengārdan mir'āta şafvetdir
 ḡaraż

şafvet-hāne:1. **şafvet-hāne:****Gazel 197**

Mısra: 9

Hane temizliği.

Leme'ātıyla ider 'ālemi şafvet-hāne
 Dest-i ḡübāna 'aceb mevc-i şafādır
 ḡātem

sāḡar:1. **sāḡar:****Gazel 257**

Mısra: 3

Kadeh.

Sāḡar gibi öpdürme şaḡın ḡalka
 dudāḡın
 Mīnā gibi ṭur bezmde peymānelik itme

2. **sāḡar:****Gazel 228**

Mısra: 4
Kadeh, şarap.

Bezm-i rindāna kadehler yürüsün
sür'at ile
Bozalum tevbeleri bir iki sāgar gelsün

3. sāgar:

Gazel 84
Mısra: 10
Bardak, kâse; su, şarap vesaire
içmeye mahsus her çeşit kap.

Aldı dil-i dīvānemi bir neş'e-i ser-şār
ile
Sākīyy-i sīmīn-ber midir sāgar mıdır
bilmem nedir

4. sāgar:

Gazel 145
Mısra: 15
İçki kadehi.

Ḥande-i bezmiñi sāgar gibi yād itdi
gice
Kadeh-i dīde degil girye-i gamdan
fāriğ

5. sāgarda:

Gazel 115
Mısra: 9
Kadeh.

Sāgarda degil bāde Ğarībī o perīniñ
'Aks-i ruḥıdır sihr ile mīnālara düşmüş

6. sāgarı:-ı

Gazel 216
Mısra: 2
Kadeh.

Dāğ-ı kühenim tazelēnür eşk-i
terimden
Tolduğça gözüm sāgarı ḥūn-ı
cigerimden

7. sāgarı: -ı

Gazel 201

Mısra: 8
Kadeh, içki bardağı.

Mānend-i lāle bağı kara dāğ-ı 'aşqdan
Şahn-ı çemende sāgarı vārūn degil
miyim

8. sāgarımızdan:-ımız, -dan

Gazel 212
Mısra: 2
Kadeh.

Biñ Ḥızr bulur 'ömr-i bekā
kevşerimizden
Ḥamyāze-i 'işret dökilür sāgarımızdan

9. sāgarımızdır:-ımız, -dır

Gazel 45
Mısra: 4
İçki içmek için billur, kristal ve
benzeri maddelerden özel olarak
yapılan bardak, cam.

Sākī olalı meclis-i dehre bu kühen
çarḥ
Tās-ı zer-i ḥürşīd bizim sāgarımızdır

10. sāgarın:-ın

Gazel 50
Mısra: 4
Kadeh.

Koymaz dimāğ-ı bülbül ala neş'e
lezzetin
Gül sāgarın çemende şabā ser-nigūn
ider

11. sāgarına:-ın, -a

Gazel 25
Mısra: 17
İçki kadehi.

Gül sāgarına dökdi yine sākī-i devrān
Bülbülleri mest itmege şahbā-yı
muḥabbet

sāġar çek-:1. **sāġar çek:****Gazel 165**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap içmek.

Saña söylerse vā'iz cennete gir āb-ı

kevser çek

Budur mefhūm kim mey-ḥāneden bir
iki sāġar çek**sāġar-ı cem:**1. **sāġar-ı cem:****Gazel 246**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Cem'in efsanevî kadehi; bu
kadehin tılsımlı ve üzerinde yedi yazı
olduğuna inanılır.*Ḥayāl-i 'arızıñla sāġar-ı Cem kande
ben kandeĠamiñla kāse-i dü-çeşm-i pür-nem
kande ben kande**sāġar-ı cemşid-i hulūş:**1. **sāġar-ı cemşid-i hulūş:****Gazel 127**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Samimi Cemşid'in kadehi.*Devre gel bezmde ey sāki-i şirîn-
ḥarekātŞun pey-ā-pey elime sāġar-ı Cemşid-i
hulūş**sāġar-ı gül:**1. **sāġar-ı gül:****Gazel 88**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gül kadehi, gül biçimindeki
kadeh.*Mey-i şeb-nemle dolup sāġar-ı gül
bülbul-i mest
Servler fāḥteye nāz idecek günlerdir2. **sāġar-ı gülden:-den****Gazel 189**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gül kadehi (Şekil olarak kadeh
güle benzetilmiştir).*Dem-ā-dem sāġar-ı gülden içerseñ
bāde-i 'aşkı
Dökersin dīdeden ḥün-ı dil-i bīmārıñ
ey bülbul**sāġar-ı şahbā:**1. **sāġar-ı şahbā:****Gazel 136**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Büyük şarap kadehi.'Akl ġāfil 'ömr müsta'cil ġam-ı dünyā
ġalaṭ
Başıñ için dutma sāki sāġar-ı şahbā
ġalaṭ**sāġar-ı ser-şār:**1. **sāġar-ı ser-şār:****Gazel 243**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ağzına kadar dolu kadeh.*Cām aldığına būs-ı lebiñ şahidimiz var
'Aksi görünür sāġar-ı ser-şār arasında**sāḥa-i sine:**1. **sāḥa-i sinemde:-m, -de****Gazel 210**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Gönül meydanı.

Hezār eczā-yı merhemle şifā-yāb
olmadı sensiz
Bu dāğ-ı derd kim var sāha-i sīnemde
sulṭānım

sahā-pīşe:

1. **sahā-pīşe:**
Gazel 280
Mısra: 15
El açıklığını huy edinmiş.

Ey mürüvvetlü saḥā-pīşe veliyü'n-
ni 'metim
Rüy-ı ümmīdim saña dutdum feraḥ-
ḥ'ān it beni

şahbā:

1. **şahbā:**
Gazel 202
Mısra: 3
Şarap.

Şahbā gibi güftarı mest eyledi 'uşşākı
La 'l-i lebi cānānıñ peymāne midir
bilmem

2. **şahbā:**
Gazel 262
Mısra: 5
Şarap.

Şahbā yerine kaniñ içer ey dil-i şeydā
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestāna tıyurma

3. **şahbā:**
Gazel 52
Mısra: 10
Şarap, bade.

Fikr-i ruḥuñla çeşm-i şurāḥī akıtdı ḥün
Reşk-i lebiñle bezmde şahbā gelür
gider

4. **şahbādan:-dan**
Gazel 178
Mısra: 4
Şarap.

Ḥayāt-ı Ḥızr ise āb-ı bekā minnetle
nüş olmaz
Görüb pīr-i muğānda imtinān
şahbādan el çekdik

5. **şahbāya:-y, -a**
Gazel 155
Mısra: 2
Şarap.

Hoş zevk virür cām-ı muşaffāya
şarılmak
Cān tāze virür 'āşıkā şahbāya şarılmak

6. **şahbāyı:-y, -ı**
Gazel 47
Mısra: 7
Bāde, hamr, şarāb.

Keyfiyyet-i sākī ile şahbāyı ne añlar
Ol zāhid-i ḥar vākıf-ı esrār degildir

sahbā-yı cān-perver:

1. **şahbā-yı cān-perver:**
Gazel 84
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(Cana) can katan şarap.

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir
Şahbā-yı cān-perver midir kevşer
midir bilmem nedir

sahbā-yı gazel:

1. **şahbā-yı gazel:-den**
Gazel 205
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gazelin şarabı.

Mey-hâne-i tab'ımdaki şahbâ-yı
gazelden
Mağmûrlara bir tolu peymâne
getürdim

şahbâ-yı muhabbet:

1. şahbâ-yı muhabbet:

Gazel 25

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Gül sāgarına dökdi yine sâkî-i devrân
Bülbülleri mest itmege şahbâ-yı
muhabbet

2. şahbâ-yı muhabbet:

Gazel 261

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Hoşdur baña biñ kerre gülistân-ı
İrem'den
Ol bezm ki şahbâ-yı muhabbet var
içinde

şahbâ-yı vaşl:

1. şahbâ-yı vaşlı:-ı

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavuşma şarabı.

Ol âfetiñ ki la'l-i lebi dil-firîbdir
Şahbâ-yı vaşlı kimlere bilmem
naşîbdir

sahî:

1. sahî:

Gazel 236

Mısra: 11

*Cömert, eli açık, sahâvetli
(kimse).*

Ben mücrimim ziyâde sensin şahî
'atâda
Her vâdi-i haţâda çok eyledim tekâpü

sâhib-i mühr-i nübüvvet:

1. şâhib-i mühr-i nübüvvet:

Gazel 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nübüvvet mührünün sahibi.

Ma'den-i esrâr-ı hikmet meyve-i bâğ-ı
vücüd
Şâhib-i mühr-i nübüvvet mazhar-ı şıdk
u şafâ

sahîfe-i a'mâl:

1. şahîfe-i a'mâlden:-den

Gazel 44

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ameller sayfası.

Yok sende bir şahîfe-i a'mâlden eser
Ser-efgen ol zemîne hacâlet zamânıdır

sâhil:

1. sâhil:

Gazel 194

Mısra: 8

Aşk denizinin kenârı, dışı.

Bir bahrdır muhabbet kim yok aña
kenâre
Hâk-i 'ademdir ancak deryâ-yı 'aşka
sâhil

sahn:

1. şahnında:-ın, -da

Gazel 245

Mısra: 8

Avlu, orta, merkez.

Didim bu cāme-i ḥüsni saña kim degdi
ey gül-ruḥ
Buluşdurdu beni gül-zār şahnında
tikenlerle

şahn-ı cemen:

1. **şahn-ı cemende:-de**

Gazel 201

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çimenlik, bahçe.

Mānend-i lāle bağı kara dāğ-ı 'aşqdan
Şahn-ı cemende sāğarı vārūn degil
miyim

2. **şahn-ı cemende: -de**

Gazel 52

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bahçenin ortası, meydanı.

Şahn-ı cemende k'ol kadi zībā gelür
gider
Devr-i ruḥunda zülf-i muṭarrā gelür
gider

3. **şahn-ı cemende:-de**

Gazel 16

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Çimenliğin ortası; seyir, gezinti
yeri.*

Bunca ki virdi gül-şene şu eşk-i
dīdeden
Şahn-ı cemende almadı bir kām
'andelīb

4. **şahn-ı cemeni:-i**

Gazel 190

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bahçenin ortası, meydan.

Şahn-ı cemeni geşt-i güzār eyledi
bülbül
Gül pisterine geçdi qarār eyledi bülbül

şahn-ı cemen-zār-ı vücūd:

1. **şahn-ı cemen-zār-ı vücūd:-ı**

Gazel 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vücudun çimenliği.

Yandırdı kodi şahn-ı cemen-zār-ı
vücūdı
Bülbülde olan şūriş [ü] gāvğā-yı
muḥabbet

şahn-ı gülistān:

1. **şahn-ı gülsitān:**

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gül bahçesi meydanı.

Dönse 'aceb mi cāmi'e ger şahn-ı
gülsitān
Gül-i minberinde bülbül-i şeydā
ḥaṭıbdır

2. **şahn-ı gülistāndan:-dan**

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin ortası; seyir ve
gezinti yerinin ortası.*

Gir şahn-ı gülistāndan al bŷ-ı ḥaḳıḳat
İtme tiken-āsā ser-i dīvāra teşebbŷ

şahn-ı gül-zār:

1. **şahn-ı gül-zāra:-a**

Gazel 274

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi meydanı/alanı.

Nigāh-ı çeşm-i şūhı düşse bir kez
şahn-ı gül-zāra
Hās u hārı görünmez cilve-i
mestāneden gayrı

şahn-ı gül-zār-ı 'adem:

1. **şahn-ı gül-zār-ı 'adem:**

Gazel 196

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yokluğun gül bahçesinin
meydanı.*

Virelim bāde vücūd-ı elem-ālūdemizi
Şahn-ı gül-zār-ı 'adem seyrine tayrān
olalım

şahn-ı imzā:

1. **şahn-ı imzāsına:-sı, -na**

Gazel 197

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İmzanın meydanı.

Ey Ğarībī yazacak yāre muḥabbet-
nāme
Şahn-ı imzāsına bir feyz-i nümādır
ḥātem

şahrā:

1. **şahrāları:-lar, -ı**

Terci-bend 1

Mısra: 17

Kır, ova, çöl.

Mecnūn ḳodı şahrāları āvāre ben
oldum
Üftāde-i künc-i ḡam-ı bī-çāre ben
oldum

şahrālara düş-:

1. **şahrālara düşmüş:-müş**

Gazel 115

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çöllere düşmek.

Pervāneyi yakmış oda ümmīd-i
cemālīñ
Āhū göricek çeşmiñi şahrālara düşmüş

şahrā-neverd-i 'aşk:

1. **şahrā-neverd-i 'aşkıñ:-ıñ**

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çölleri dolaşan âşık.

Şahrā-neverd-i 'aşkıñ olmaz ḳarāra
tālib
Āvāre-i muḥabbet şabr u ḳarārı n'eyler

şahrā-yı gönül:

1. **şahrā-yı gönülde:-de**

Gazel 185

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül çölü.

Düşdi yine ḳullābına şayyād-ı belānīñ
Şahrā-yı gönülde gezen āhū-yı
taḥammül

şahrā-yı ma'şiyet:

1. **şahrā-yı ma'şiyetde:-de**

Gazel 77

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Günah çölü.

Şahrā-yı ma'şiyetde ḳaldı Ğarībī
muḫtar
Yā Rab hidāyet eyle rāh-ı şevāb göster

saht-ı nigāh:

1. **saht-ı nigāh:**

Gazel 255

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Bakışın katılığı.

Şişe-i hâtır-ı mey gūşe-i gurbetde şehā
Çarh bir saht-ı nigāh ile gūbār itdi yine

sa'īd:

1. **sa'īd:**
Muhammes 3
Mısra: **12**
Bilek.

Metā'-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsīd
Tecellī-zār kılmışken bu bezmi gābgāb
u sa'īd

2. **sa'īd:**
Tarih 2
Mısra: **14**
Kutlu, mübarek.

Eylemiş sūr-ı zifāfiyla cihānı pūr-sürür
Eylemiş pūr-zemzeme kevn ü mekānı
ol sa'īd

3. **sa'īd:**
Tarih 2
Mısra: **18**
Kutlu, mübarek.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i bekā
devr-i neşāt
Kevkeb-i iqbālī olsun rū-nümā bahtı
sa'īd

sa'īd ol-:

1. **sa'īd olur:-ur**
Gazel 60
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Uğurlu, kutlu olmak.

Şimden gerü o şubh-ı bināgūşa kıl
heves
Bahtıñ Ğarībi feyz-i seherle sa'īd olur

sā'id-i aġyār:

1. **sā'id-i aġyāra:-a**
Gazel 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rakibin kolu.

Ser-pençe-i fırsatda iken būy-ı haķīkat
El var mı k'ide sā'id-i aġyāra teşebbūs

sā'id-i sīmīn:

1. **sā'id-i sīmīni:-i**
Gazel 37
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gümüş gibi, beyaz kol.

Sā'id-i sīmīni cānānı alam dirsene ele
Koy hayāl-i bātılı kim fikr-i hām
olmaz müfīd

2. **sā'id-i sīmīnine:-in, -e**
Gazel 119
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gümüş gibi, beyaz kol.

Ser-ā-pā kıl kalemle çekdi Mānī şuret-
i şūhūñ
Gelince sā'id-i sīmīnine maħbūbın el
çekmiş

3. **sā'id-i sīmīniñi:-iñ, -i**
Gazel 181
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gümüş gibi beyaz kol.

Rü'yāda bu şeb sā'id-i sīmīniñi aldım
Bī-hūde beni bu heves-i hāme
düşürdüñ

sākī:

1. **sākī:**
Gazel 268

Mısra: 1

Kadeh sunan, içki dağıtan.

Dem-ā-dem zaḥm-dār-1 ḥançer-i
müjgānıñım sākī
Der-i mey-ḥānede pā-küb-1 dest-
efşānıñım sākī

2. sākī:

Gazel 268

Mısra: 2

Kadeh sunan, içki dağıtan.

Dem-ā-dem zaḥm-dār-1 ḥançer-i
müjgānıñım sākī
Der-i mey-ḥānede pā-küb-1 dest-
efşānıñım sākī

3. sākī:

Gazel 30

Mısra: 1

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sākī baña ne meclis-i āmādedir 'ilac
Ne ḥöd neşāt-1 sāgar-1 pür-bādedir
'ilac

4. sākī:

Gazel 37

Mısra: 5

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Meclis-i 'işretde sākī şunma gül-gün
bāde kim
Bī-ḥuzūr-1 vaşl-1 dil-ber būs-1 cām
olmaz müfid

5. sākī:

Gazel 57

Mısra: 7

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Ḥumār-1 bāde-i şevkiyle ey sākī
şudā'im var
Dimāgım neş'e-i cām-1 mey-i mestāna
ḥasretdir

6. sākī:

Gazel 124

Mısra: 4

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Bir kimse ḥall-i 'aḳd-i ğama ḳādir
olmadı
Sākī piyāle-i mey-i gül-fāma ḳaldı iş

7. sākī:

Gazel 136

Mısra: 2

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

'Aḳl ğāfil 'ömr müsta'cil ğam-1 dünyā
ğalaṭ
Başıñ için dutma sākī sāgar-1 şahbā
ğalaṭ

8. sākī:

Gazel 175

Mısra: 1

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sākī fedā-yı la'l-i güher-bārıñım seniñ
Ümmid-vār-1 sāgar-1 ser-şarıñım seniñ

9. sākī:

Gazel 180

Mısra: 9

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sākī bizi de eyle ocaḳ eskisi ḥesāb
Pīr-i muğāna biz daḥı çoḳ hidmet
eyledik

10. sākī:

Gazel 201

Mısra: 3

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sākī ḥayāl-i bāde-i la'liñle giryeden
Mānend-i cām-1 dīdesi pür-ḥün degil
miyim

11. sākī:

Gazel 258

Mısra: 11

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Meded başın çün ey sâkî elin al bir
ayağ ile
Garîbî mest ü şeydâ kaldı mey-hâne
bucağında

12. sâkî:

Gazel 259

Mısra: 3

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

‘Ömrün seniñ ey sâkî ‘işretle ola bâkî
Kim cām pey-â-pey şun kıldıñ beri
şermende

13. sâkî:

Gazel 268

Mısra: 4

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Mey ü dil-bersiz eyyâm-ı bahâra kim
virür zîver
Sen ol şâhid mey-i gül-fâmı vir
kurbânıñım sâkî

14. sâkî:

Gazel 268

Mısra: 6

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Benim tâ Kays-veş kayd-ı cünûna
rağbetim vardır
Esîr-i halka-i gîsû-yı müşg-efşânıñım
sâkî

15. sâkî:

Gazel 268

Mısra: 12

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Müfid olmaz şarâb-ı erguvânî ‘âşka
tenhâ
Dağı hasret-keş-i bûs-ı leb-i
handânıñım sâkî

16. sâkî:

Gazel 268

Mısra: 16

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Bu bezm-i ‘işret-engîz-i humâra bir
hırâm eyle
Ki mest-i bâde-i çeşmân-ı hoş-
mestânıñım sâkî

17. sâkî:

Gazel 268

Mısra: 18

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sebûy-ı ehl-i ‘aşk-âsâ dil-i pür-hündan
ayru
Dü-çeşm-i eşk-i hasret-rîz ile
giryânıñım sâkî

18. sâkî:

Gazel 268

Mısra: 20

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Mey-i gül-günda ‘aks-i şem ‘-i ruhsârıñ
‘ayân it kim
Mişâl-i gerdiş-i pervâne ser-
gerdânıñım sâkî

19. sâkî:

Gazel 268

Mısra: 22

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Garîbî'em leb-i cām u ruğ-ı dil-berden
el çekme
Bu ümmîd ile bir dil-beste-i
devrânıñım sâkî

20. sâkî:

Gazel 282

Mısra: 9

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Sâkî lütf eyle biraz sende de inşâf
olsun
Bir kadeh bâde ile yâd idegör aḥbâbı

21. **sākī:****Gazel 15**

Mısra: 11

*İçki meclisinde içki dağıtan,
kadehlere içki koyan kimse.*

Eyler mi bizi ihyā bir cur'ā ile sākī
Lütfuyla bu toprağı iksīr ide mi yā Rab

22. **sākī:****Gazel 184**

Mısra: 3

*İçki meclisinde içki dağıtan,
kadehlere içki koyan kimse.*

Sākī getir piyāle ki bir hayl-i
müddedür
Cām-ı şarāb-ı vuşlata dil leb-be-leb
değil

23. **sākī:****Gazel 45**

Mısra: 3

Kadeh, içki sunan.

Sākī olalı meclis-i dehre bu kühen
çarḥ
Tās-ı zer-i hürşid bizim sāgarımızdır

24. **sākī:****Gazel 250**

Mısra: 3

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Bāde-i la'l-i leb-i yār ile mestim sākī
Başamam bir de o murdār şarābıñ
yüzine

25. **sākī:****Gazel 268**

Mısra: 8

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Kümeyt-i sāgar-ı ser-şarı sür cevlān-
geh-i 'aşka
Bu ayın ile qurbān-geşte-i cevlānıñım
sākī

26. **sākī:****Gazel 268**

Mısra: 10

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Baña ol la'l-i āteş-rengden bir cām-ı
mendlü şun
Ki çokdan intizār-ı va'de-i ihsānıñım
sākī

27. **sākī:****Gazel 268**

Mısra: 14

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Hınā-yı pençe-i hürşidi sen göster
ayağında
Ki her dem başına ben bir belā-
gerdānıñım sākī

28. **sākī:****Muhammes 3**

Mısra: 25

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

Humār-ı meyle çeşm-i hūredir sākī
gamım başdır

29. **sākīde:-de****Gazel 180**

Mısra: 3

*Mecliste içki dağıtan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Sākīde imtinānı görüb bāde rağmına
Nā-çār biz de mey-kededen nefret
eyledik

30. **sākīden:-den****Gazel 271**

Mısra: 2

*Mecliste içki dağıtan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Neşāt-ı būs-ı la'liñ biñ leb-i
peymāneden giçdi

Budur vechi ki sofi sākiden mey-
hāneden giçdi

31. **sākileriñ:-ler, -iñ**

Gazel 170

Mısra: 12

*Mecliste içki dağıtan, kadehlere
içki koyan kimse.*

Hall olmadı bir 'uğde-i gam
hâtırımızdan
Her çend ki sākileriñ ikrāmını gördük

32. **sākiniñ:-niñ**

Gazel 228

Mısra: 1

Kadeh sunan, içki dağıtan.

Sākiniñ hüsni ile meclise zīver gelsün
Hāne-i tār-ı dile şem'-i münevver
gelsün

33. **sākıye:-y, -e**

Gazel 79

Mısra: 7

İçki dağıtan, kadeh sunan kimse.

'Aşırında Bāyezīd ise bakşa o sākıye
Būs-ı leb-i piyālesine dil heveslenür

sākī-i 'aşk:

1. **sākī-i 'aşk:**

Gazel 248

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk sakisi.

Sākī-i 'aşk rüz-ı ezel kıldı hoş-güvār
Bir çāşni-i bāde-i hüsni dimāğıma

sākī-i çarh:

1. **sākī-i çarh:**

Gazel 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kadeh sunan felek.

Sākī-i çarh devre getürdi piyālesin
Zerrīn-ķadehle 'āleme şundi şarāb
şubh

sākī-i devrān:

1. **sākī-i devrān:**

Gazel 25

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dönerek şarap sunan.

Gül sāgarına dökdi yine sākī-i devrān
Bülbülleri mest itmege şahbā-yı
muhabbet

2. **sākī-i devrāna: -a**

Gazel 111

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Feleğın sakisi.

Şarf-ı 'ömr eyleme bu mey-kede-i
dünyāya
Kılma bir cur'a için sākī-i devrāna
heves

3. **sākī-i devrāna: -a**

Gazel 142

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feleğın sakisi.

Bu mey-kede-i dehrde hīç 'ākıl ider mi
Bir neş'e için sākī-i devrāna tevākku'

sākī-i ferhunde-ķadem:

1. **sākī-i ferhunde-ķadem:**

Gazel 27

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ayağı uğurlu içki sunan güzel.

Ey sākī-i ferhunde-ķadem iş saña kaldı
Bir raṭl-ı girān ile iriş def'-i melāl it

sāki-i gül-pîrehen:1. **sāki-i gül-pîrehen:****Gazel 128**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül rengi gömlekle şarap dağıtan.

Ra'ş'e-i şevk ile cām olur elimden ser-
nigün
Eyledikce sāki-i gül-pîrehen yanımda
rakş

sāki-i güzel:1. **sāki-i güzelden:-den****Gazel 104**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İçki sunan güzel.

Mey-i gül-rengle sāki-i güzelden gayrı
Bu hārābātda bilmem ne günāh
eylemişüz

sāki-i lāle-ruh:1. **sāki-i lāle-ruh:****Gazel 193**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Lāle gibi al yanaklı saki (içki sunan güzel).

Gelse hırāma bezmde sāki-i lāle-ruh
Evvel öpüb dudagını sonra şarābın al

sāki-i melek-manzar:1. **sāki-i melek-manzarıñ:-tñ****Gazel 172**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Melek görünüşlü içki sunan güzel.

Sāki-i melek-manzarıñ oldun mı esîri
Bilmem heves-i būs-ı leb-i cāma mi
düşdüñ

sāki-i şîrîn-edā:1. **sāki-i şîrîn-edāya:-y, -a****Gazel 207**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tatlı dilli içki sunan güzel.

Cānım fedā o sāki-i şîrîn-edāya kim
Devr itdirir bu bezmde bî-üns-i cām
cām

sāki-i şîrîn-harekāt:1. **sāki-i şîrîn-harekāt:****Gazel 127**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tatlı tavırları olan saki.

Devre gel bezmde ey sāki-i şîrîn-
harekāt
Şun pey-ā-pey elime sāgar-ı Cemşîd-i
hulūş

sāki-i tannāz:1. **sāki-i tannāz:****Gazel 235**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Alaycı içki sunan güzel.

Şurāhî ağlasun gelsün sebūlar kulkul-i
'aşka
Ferahdan cām gelsün sāki-i tannāz
deprensün

sakın-:1. **şakınmam:-ma, -m****Gazel 224**

Mısra: 2

*Çekinmek, kendini gözetmek,
korumak.*

Mebādā gerden-i tîğ u nigāha bir vebāl
olsun
Şaķınmam yoksa tîğînden saña ķanım
helāl olsun

2. şaķın:

Gazel 126

Mısra: 7

"Yapma, yapmaktan çekin"

*anlamında, yapılması istenmeyen bir
davranışa engel olmak için söylenen
bir söz.*

Ey şeyh şaķın tekyede incitme mürīdi
Taķdıķca anı sīh-i kerāmāte yaraķ baş

3. şaķın:

Gazel 287

Mısra: 1

"Yapma, yapmaktan çekin"

*anlamında, yapılması istenmeyen bir
davranışa engel olmak için söylenen
bir söz.*

Dökme şarābı itme şaķın zulm-i
muṭlaķı
Ey şeyh alma gerdeniñe hūn-ı nā-ħaķı

4. şaķın:

Gazel 257

Mısra: 3

Asla, kat'iyen.

Sāğar gibi öpdürme şaķın halka
dudağın
Mīnā gibi ṭur bezmde peymānelik itme

5. şaķın:

Gazel 230

Mısra: 2

"Yapma, yapmaktan çekin"

*anlamında, yapılması istenmeyen bir
davranışa engel olmak için söylenen
bir söz, asla.*

Ey dil-i ğam-zede bī-hūde ḥayāl itme
şaķın
Heves-i ḥāl-i siyāh u ruḥ-ı āl itme
şaķın

6. şaķın:

Gazel 18

Mısra: 3

*"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında
uyarı sözü.*

Āb-[1]rū dökme şaķın hūn-ı ciger nūş
it kim
Semm olur 'āķıbet-i neş'e-i şahbā-yı
ṭaleb

7. şaķın:

Gazel 18

Mısra: 10

*"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında
uyarı sözü.*

Eyle pīçide-i dāmān-ı tevekkül şabr it
Başma der-gāh-ı ḥasīsāna şaķın pāy-ı
ṭaleb

8. şaķın:

Gazel 76

Mısra: 3

*"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında
uyarı sözü.*

Dil virme şaķın dil-ber-i yek-sāleye
zinhār
Cāhiller arasında kitābıñ yeri yokdur

9. şaķın:

Gazel 76

Mısra: 5

*"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında
uyarı sözü.*

Rindāna şaķın vaşf-ı ruḥuñ eyleme
taķdīr
Mey nūş olacak yerde gül-ābıñ yeri
yokdur

10. **şakın:****Gazel 27**

Mısra: 11

*"Yapma, yapmaktan çekin"**anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz.*Beñzetme nezâketde şakın müya miyânın
Bu bir reh-i bârîkdürür ince hayâl it11. **şakın:****Gazel 29**

Mısra: 19

*"Yapma, yapmaktan çekin"**anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz.*Düşme heves-i gayre şakın dest-i ümîdiñ
Kıl halka-i birün-ı der-i yâre teşebbüs12. **şakın:****Gazel 230**

Mısra: 1

*"Yapma, yapmaktan çekin"**anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz.*Ey dil-i gam-zede bî-hüde hayâl itme şakın
Heves-i hâl-i siyâh u ruḥ-ı âl itme şakın13. **şakın:****Gazel 230**

Mısra: 4

*"Yapma, yapmaktan çekin"**anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz.*

Yok yere çeşme-i hürşidden âb itme taleb

O perî-zâdeden ümmîd-i vişâl itme şakın

14. **şakın:****Gazel 230**

Mısra: 6

*"Yapma, yapmaktan çekin"**anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz.*Dutalum çarḥ idecekdir seni bir şeb kâmil
Bâr-ı minnetle kadiñ şekl-i hilâl itme şakın15. **şakın:****Gazel 230**

Mısra: 8

*"Yapma, yapmaktan çekin"**anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz.*Ey meh-i burc-ı şeref hüsnuñi noḡşân itme
Çıkma yârim giceler 'arz-ı cemâl itme şakın16. **şakın:****Gazel 230**

Mısra: 10

*"Yapma, yapmaktan çekin"**anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz.*Olma dil-beste-i cem'iyet-i esbâb-ı cihân
Sofra-i hâleden ümmîd-i nevâl itme şakın17. **şakın:****Gazel 230**

Mısra: 12

*"Yapma, yapmaktan çekin"**anlamında, yapılması istenmeyen bir*

davranışa engel olmak için söylenen bir söz.

Çekelüm sîneye cânım gibi cânânı
dime
Tama‘-ı hama düşüb fikr-i muhâl itme
şakın

18. şakın:

Gazel 230

Mısra: 14

"Yapma, yapmaktan çekin"

anlamında, yapılması istenmeyen bir davranışa engel olmak için söylenen bir söz.

Ey Garîbî seni âmâde-i sevdâ dirler
Gayriden menzil-i dil-dârı su‘âl itme
şakın

19. şakın:

Gazel 144

Mısra: 8

"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında

uyarı sözü.

Rûy-ı gül-güne düşen zülfden olmaz
medediñ
Şakın ebr-i şafağ-âlüddan âb itme
tama‘

20. şakın:

Gazel 191

Mısra: 5

"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında

uyarı sözü.

Maḥrem-i râz-ı derûn eyleme a‘dâya
şakın
Şâfilik sîne-i nâ-pâkden olmaz me‘mül

21. şakın:

Gazel 191

Mısra: 9

"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında

uyarı sözü.

Olma dil-beste şakın hattı gelen
hübâna

Bûy-ı gül hâr ile hâşakden olmaz
me‘mül

22. şakın:

Gazel 210

Mısra: 9

"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında

uyarı sözü.

Şakın ey gönçe gösterme yüzüñ bî-
perde inşâf it
Efendim dest-i rüsvâlıkça çâk itme
girîbânım

23. şakın:

Gazel 265

Mısra: 11

"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında

uyarı sözü.

Ey dil şakın dolaşma müjgân-ı şüh-ı
yâre
Cân figârîñ itme tîr-i gama nişâne

sâkin-i mey-hâne:

1. sâkin-i mey-hânelerden:-ler, -den

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Meyhanede oturan, meyhanede
bulunan (kimse).*

Neşât-ı seng-i eṭfâli dil-i dîvânelerden
şor
Şarâb-ı telḥ-i zevḳin sâkin-i mey-
hânelerden şor

sâkin-i vân:

1. sâkin-i vân:

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Van'ın sakini.

Bir yaña murg-ı dil eyler ârzü-yı bāğ-ı
vaşl

Bir yaña cān ister olsun sākin-i Vān el-vedā'

sākiyā:

1. **sākiyā:**

Gazel 135

Mısra: 4

Ey saki, ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Āsiyā-yı rüzgārīñ gerdişi nevbetledir
Sākiyā gezdirmeye bu meclisde cām-ı
Cem gālaṭ

2. **sākiyā:**

Gazel 137

Mısra: 8

Ey saki, ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Ḥasret-i bāde-i vaşlıyla ḳatı
maḥzūnum
Sākiyā şun bize bu faşda bir cām-ı
neşāṭ

3. **sākiyā:**

Gazel 162

Mısra: 14

Ey saki, ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Kim bu ḥasret içirür göñlüme bağrım
ḳanın
Sākiyā şun baña peymāneyi memlū
diyerek

4. **sākiyā:**

Gazel 33

Mısra: 6

Ey saki (mecliste içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse).

Bādesiz meclisimiz ḥalka-i mātem-
kededir
Sākiyā lüṭf ile şun bir iki peymāne
ḳadeḥ

5. **sākiyā:-yā**

Gazel 228

Mısra: 12

Mecliste içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.

Ḥaṭṭ ber-āverdelerin gitdi şafā-yı ḥüsni
Sākiyā tāze mey sādece dil-ber gelsün

6. **sākiyā:-yā**

Gazel 20

Mısra: 1

Mecliste içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse.

Sākiyā şun piyāle-i mey-i nāb
Ki ḥumār ile ḥālim oldu ḥarāb

sākiyy-i sīmīn-ber:

1. **sākiyy-i sīmīn-ber:**

Gazel 84

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gümüş gerdanlı saki (içki sunan güzel).

Aldı dil-i dīvānemi bir neş'e-i ser-şār
ile
Sākiyy-i sīmīn-ber midir sāğar mıdır
bilmem nedir

şakız:

1. **şakız:**

Gazel 263

Mısra: 14

Sakız.

Virdim cünün-ı 'aşk ile şöhret
zamānaye
Düşdüm şakız mişāli bu ḥalkıñ
dehānına

sakla-:**1. şakla:****Gazel 183**

Mısra: 9

Gizlemek.

Hemân kâlâ-yı nazmıñ dîde-i
 hassâddan şakla
 Yem-i himmetde ister perde-i lü'lü'-i
 eş'âr ol

2. şakla-:**Gazel 231**

Mısra: 7

Saklamak, gizlemek.

Şakla dil-i hazînimi yâ Rab o fitneden
 Vaqt-i nigâh-ı hışmına bî-çâre
 düşmesün

3. şakladığım:-dığ, -ım**Gazel 114**

Mısra: 11

Gizlemek.

Ben dağı meger şakladığım gevher-i
 eşki
 Bir şüh-ı sitem-kâra nişâr itmek
 içinmiş

sâl:**1. sâl:****Tarih 1**

Mısra: 34

Yıl.

Türk ü tâz-ı gamdan itsün Hakk
 vücūdın bî-keder
 Şâbit olduğca cihân üzere mesrūr mâh
 u sâl

sal-:**1. şaldı:-dı****Tarih 1**

Mısra: 12

Bırakmak, salıvermek.

El çeküb hûn-rîzlikden 'adl ü hilme
 başladı
 Şaldı elden tîgını Mirrîh idüb terk-i
 vebâl

2. şaldı:-dı**Gazel 250**

Mısra: 1

Bırakmak, koyuvermek.

Zülfünü şaldı ruḥ-ı âyîne-tâbiñ yüzine
 Virdi ârâyiş-i küfr ile şevâbiñ yüzine

3. şaldı:-dı**Gazel 286**

Mısra: 1

Bırakmak, koyuvermek.

Ḳaddime şaldı firâkı ḥam-i tekşîr gibi
 Zülf-i ḥübâna düşen ḥalka-i dil-gîr gibi

4. şaldıkça:-dık, -ça**Terci-bend 4**

Mısra: 16

Bırakmak, yaymak.

Hücüm-ı gam baña efvün olur
 ḡurbetde kaldıkça
 Hevâ-yı küyiñi her dem dil-i nâ-şâda
 şaldıkça

5. şalma:-ma**Gazel 277**

Mısra: 7

Bırakmak, salmak.

Yūsuf-ı ḥâtırımı şalma çeh-i nisyâna
 Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'atâdır
 şimdi

6. şalma:-ma**Gazel 239**

Mısra: 16

Bırakmak, salıvermek.

Uşandım derdi bilmez bir ṭabîbiñ
 güftgüsundan

Beni şalma bu güne dest-i nā-hem-
vāra yā Allāh

7. **şalma: -ma**

Gazel 79

Mısra: 13

Koyvermek, serbest bırakmak.

Didim raķīb gerdenine şalma kākülün
Didi Ğarībi kelb-i mu'allem
mereslenür

8. **şalma: -ma**

Gazel 205

Mısra: 11

Bırakmak.

Raħm eyle gözüm yaşı gibi şalma
nazardan
Ğāk-i deriñe bir dil-i dīvāne getürdim

9. **şalmış: -miş**

Gazel 94

Mısra: 19

Bırakmak, göndermek.

Ğarībī ğalibā şalmış beni anlardan
a'lādan
Ki böyle hātırım şıḥhat-pezir-i rüzgār
olmaz

10. **şalsun: -sun**

Gazel 106

Mısra: 13

Bırakmak, salmak.

Şalsun bu gün de zülfünü māh-ı
cemāline
Bizler hezār kerre şeb-i nārı görmüşüz

11. **şalur: -ur**

Gazel 254

Mısra: 6

Bırakmak, salmak.

Cüy-bār-ı lebine sebze-i haṭṭ geldikde
Ğıızr'ı zulmāta şalur çeşme-i ḥayvānı
ile

12. **şalur: -ur**

Gazel 94

Mısra: 17

Bırakmak, salmak.

Şalur rüy-ı zemīne pençe-i bāzū-yı
reddile
Anñ ḥāk-i sitemden ğayrı başına nişār
olmaz

13. **şalurlar: -ur, -lar**

Gazel 262

Mısra: 7

Bırakmak, göndermek.

Bu çāh-ı firāka seni elbet şalurlar
Ey Yūsuf-ı dil ḥ'ābıñı iḥvāna tıyurma

sāl ü meh:

1. **sāl ü mehiñ: -iñ**

Gazel 170

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sene ve ay.

Sebz olmadı bir dāne-i ümmīdimiz ey
dil
Çok sāl ü mehiñ gerdiş-i eyyāmını
gördük

şalā:

1. **şalādır: -dır**

Gazel 41

Mısra: 16

Çağrı, davet.

Cevlāna Ğarībī gelicek eşheb-i
nazmım
Meydān-ı feşāhatde Nazīr'ye şalādır

sālik-i rāh eyle-:

1. **sālik-i rāh eylemişüz: -miş, -üz**

Gazel 104

Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Yolun yolcusu olmak.

Ol şeh-i hüsne Ğarībī yazalı nāme-i
‘aşk
Dil-i meczūbumuzı sālīk-i rāh
eylemişüz

sālīm ol-:

1. **sālīm olamaz:-amaz**
Gazel 160
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Emin olmak.

Sālīm olamaz sīne-i dil renc-i
hasedden
Hayfā anı ecvef gibi ‘illetle giçürdik

şalın-:

1. **şalınmağ:-mağ**
Gazel 245
Mısra: 4
Naz ve eda ile yürümek.

Mey ü sākī hele tursun yerinde başka
lezzetdir
Şalınmağ bāğda ş'ol serv-i kadd-i
yāsemenlere

salṭanat:

1. **salṭanat:**
Gazel 204
Mısra: 5
Hükümdarlık, sultanlık.

Mısr-ı hüsünde eger salṭanat ister o
mehiñ
Zekānın Yūsuf-ı şūh-ı dile çāh
eyleyelim

şañ-:

1. **şandı:-dı**
Gazel 185

Mısra: 8
... *olduğunu düşünmek,*
zannetmek.

Çok ma‘reke-i ‘aşkda cevriñle
dutuşdum
Şandı n'ideyim pençe-i bāzū-yı
taḥammül

2. **şanma:-ma**
Gazel 70
Mısra: 1
... *olduğunu düşünmek,*
zannetmek.

Lebiñden ayru bāde şanma kim def‘-i
humār eyler
Muḥabbet āteşi sīnemde her dem pür-
şerār eyler

3. **şanub:-ub**
Gazel 183
Mısra: 3
Zannetmek.

‘Aceb sevdāya düşdüñ rişte-i tül-i
emel şanub
Yeter ey baht bunca mā‘il-i zulf-i
siyeh-kār ol

saña:

1. **saña:**
Gazel 4
Mısra: 10
"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimidir.

Saña ta‘zīmen bu mu‘ciz oldı ‘İsā'ya
‘atā
Feyz-i nuṭkıñ ‘āleme ser-māye-i
yuhyl izāme

2. **saña:**
Gazel 9
Mısra: 14
"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimidir.

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarībī şimdi
İçdiğidir kadeh-i hūn-ı ciger n'oldı
saña

3. saña:

Gazel 27

Mısra: 15

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimidir.

Ey sāki-i ferhunde-ka-dem iş saña kaldı
Bir raṭl-ı girān ile iriş def'-i melāl it

4. saña:

Gazel 42

Mısra: 2

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimidir.

Ser-i kūyuñda ğam-gīnlik baña şād
olmadan yegdir
Saña çākerligim vāliyy-i Bağdād
olmadan yegdir

5. saña:

Gazel 7

Mısra: 10

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Metā'-ı vaşla cān naḳdin bahā koymuş
meyānçiler
Saña ger el virirse el urub bāzāra gel
cānā

6. saña:

Gazel 9

Mısra: 4

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Manzarım āyine-i ṭal'at-ı ruḥsārīñ iken
Oda yakdıñ beni ey çehre-ka-mer n'oldı
saña

7. saña:

Gazel 9

Mısra: 6

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Olduñ ey naḥl-i emel bād-ı ḥazān
rencide
Ka-nı ol neşv ü nemā ḥüsn-i şemer
n'oldı saña

8. saña:

Gazel 9

Mısra: 8

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Āsumān-süz idiñ ey āteş-i āh u ḥasret
Kılmaz olduñ dil-i dil-dāra eşer n'oldı
saña

9. saña:

Gazel 9

Mısra: 10

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Oldum üftāde-i sevdā-yı şeb-i zülf-i
bütān
Meded ey şu'le-i ruḥsār-ı seher n'oldı
saña

10. saña:

Gazel 9

Mısra: 12

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Bir dür-i vaşl-ı perī-manzar için inşāf
it
Ey gönül ğarḳa-i hūn-āb yeter n'oldı
saña

11. saña:

Gazel 10

Mısra: 1

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña
Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

12. saña:

Gazel 10

Mısra: 2

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña
Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

13. saña:

Gazel 10

Mısra: 4

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Kaşdım budur ki olmasun āgāh
müdde'ī
İzhār kıлма halka amān söylerim saña

14. saña:

Gazel 10

Mısra: 6

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Ölsün raķīb ya ola bu bezmden 'adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

15. saña:

Gazel 10

Mısra: 8

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Biñ cān olursa bende şehā eylemem
dirīg
Olsun fedā yoluñda 'ayān söylerim
saña

16. saña:

Gazel 10

Mısra: 10

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Ey kıble-gāh-ı ehl-i sa'ādet cemālīñe
Her dem kaşem ki rūḥ-ı revān
söylerim saña

17. saña:

Gazel 10

Mısra: 12

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Giçdi bahār-ı 'işretimiz şimdiden gerü
Ey reng-i çehre berg-i ḥazān söylerim
saña

18. saña:

Gazel 10

Mısra: 14

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Ol şeh-süvār-ı kişver-i ḥüsn ü
melāḥatin
Hep itdigin Ğarībi beyān söylerim
saña

19. saña:

Gazel 27

Mısra: 7

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Şofī ne çıkar saña bu tesbīḥ-i riyādan
Var meclis-i rindāna biraz kesb-i
kemāl it

20. saña:

Gazel 53

Mısra: 10

"Sen" zamirinin yönelme hali
almış biçimi.

Şabā dolāb-ı çarḥ ile çemende eylemiş
terkīb
Saña tār-ı ḥarīr-i büy-ı gülden pīrehen
dirler

21. saña:

Gazel 9

Mısra: 1

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

Sebeb-i kahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vahşi-nazar
n'oldı saña

22. saña:

Gazel 9

Mısra: 2

Sen, ikinci teklik şahıs zamirinin yönelme hali ekini almış hali.

Sebeb-i kahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña
Meşrebiñ mihr iken ey vahşi-nazar
n'oldı saña

23. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 77

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
saña
‘Āşıkım ‘āşıkım ey şūh-ı sitem-kār
saña

24. saña:

Gazel 18

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hazer it kim saña her naqş-ı kadem bir
çehdir
Deşt-i hem-vāre degil dāmen-i şahrā-
yı taleb

25. saña:

Gazel 31

Mısra: 8

"Sen" zamirinin yönelme hali almış biçimi.

Uçurma āşiyānından gönüller murgın
inşāf it
Saña yüz kez didim ey şāne zūlf-i pür-
şikenden giç

26. saña:

Gazel 34

Mısra: 17

"Sen" zamirinin yönelme hali almış biçimi.

Vaqt-i seher Ğarībi niyāz eyle tā saña
Ser-defter-i ‘amelde yazılsun şevāb-
[1]şubh

27. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali almış şekli. (Padişah ve sevgili kastedilir.).

Cāna kaşdıñ var ise bāri sen öldür
hānım
Saña kurbān ola ey şūh bu şīrīn cānım

28. saña:

Gazel 89

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Haṭṭ virür eyledigiñ zulme bedel saña
nizām
Bilüriz maḥkeme-i ‘aşkı ‘adālet yeridir

29. saña:

Gazel 90

Mısra: 17

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

İriş ey hāme-i şīrīn-edā himmet saña
kaldı
Ğarībī derdin ızhār itmege bir hem-
zebān ister

30. saña:

Gazel 101

Mısra: 17

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Tabīb-i derd isen cānā saña kaldı
mürüvvet kim
Ġarībī cāme-ḥāb-ı 'aşkda bīmārdır
sensiz

31. saña:

Gazel 120

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bu derd-i ser değil mey neş'esinden ey
dil-i şeydā
Saña renc-i ḥumār ol nergis-i
bīmārdan kalmış

32. saña:

Gazel 131

Mısra: 15

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bu çār- 'anāşır saña zindān-ı belādır
Ey ṭā'ir-i rūḥ eyle bu ḡam-ḥānedan
i' rāz

33. saña:

Gazel 132

Mısra: 18

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Oldı erbāb-ı sūḡan der-beste-i dükkān-
ı nazm
Ya'ni kim şimdi Ġarībī saña nevbetdir
ḡaraż

34. saña:

Terci-bend 2

Mısra: 36

"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin
yönelme hâli almış şekli.

Bu kadar pâdişehim bendeye āzār
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhār yeter

35. saña:

Terci-bend 2

Mısra: 54

"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin
yönelme hâli almış şekli.

Ne Ġarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Kıatı çok kimse saña 'āşık olub kıan
ağlar

36. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 45

"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin
yönelme hâli almış şekli.

Gül-şen-i ḥüsnde gül yok ki ide ḡande
saña
Ola ḡurbān göreyim 'aql-ı perākende
saña

37. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 46

"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin
yönelme hâli almış şekli.

Gül-şen-i ḥüsnde gül yok ki ide ḡande
saña
Ola ḡurbān göreyim 'aql-ı perākende
saña

38. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 47

"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin
yönelme hâli almış şekli.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ġam değil ben de olursam şanemā
bende saña

39. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 48

"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin
yönelme hâli almış şekli.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Gam degil ben de olursam şanemâ
bende saña

40. saña:

Gazel 51

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Nâzenînim olalı ben saña 'aşık gönlüm
Ârzu-mend-i leb-i la'l-i dür-i
efşânıdır

41. saña:

Gazel 61

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey âfîtab-ı devlet ey sâye-i 'inâyet
Olsun saña mübârek bu müjde-i
muqarrer

42. saña:

Gazel 72

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Komaz çeşm-i güli bir lahza varsun
h'âba feryadıñ
Saña ey 'andelîb-i herze-gü-rüsvâ ne
söyleller

43. saña:

Gazel 75

Mısra: 5

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey büt saña te'sîr idemez nâle-i 'uşşâk
Böyle dil-i sengîniñe bilmem ne
diyerler

44. saña:

Gazel 123

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ġarîbî deşt-i nazmı şâ'irân-ı vaqte
teng eyle
Saña feyz-i tabî'at himmet-i Tîmür'dan
gelmiş

45. saña:

Gazel 133

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sâde-rû göstericek saña inanma
sözüne
Rû-siyehdir yüze durmakta şitâb eyler
hatt

46. saña:

Gazel 139

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dutalum budur olan rûz-ı ezelden
kısmet
Baña mînâ-yı mey ü saña gül-âb ey
vâ'iz

47. saña:

Gazel 141

Mısra: 20

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ola der-gâhîñ tefevvuğ-kerde-i
Cemşîd ü Cem
Olmasun hergiz muhâlîf saña devrân
el-vedâ'

48. saña:

Gazel 142

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Rezzâk viren rızkı virür mi saña
mahlûk
Bir loğma için eyleme insâna
tevaqqu'

49. **saña:**

Gazel 144

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Her su'ālînde Ğarîbî saña çeşm itse
n'ola
Mestden hüsn-i edâ ile cevâb itme
tama'

50. **saña:**

Gazel 150

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ben ne tenhâ ser-i küyunda esîr-i
'aşkıım
Saña kurbâna gelür 'âşık-ı nâlân şaf
şaf

51. **saña:**

Gazel 152

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Var 'ömründe seni bir gice görmüş ey
şem'
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervâne-i 'aşk

52. **saña:**

Gazel 155

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şeb-tâ-seher efgânındır ey bülbül-i
şeydâ
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nâya
şarılmak

53. **saña:**

Gazel 156

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Her bir nighde başka gazab gösterür
gözün

Zâlim saña muhabbet idüb kâfir
olmadık

54. **saña:**

Gazel 158

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Kimse ey Kays-ı perîşân saña mecnûn
diyemez
'Aşk-ı Leylâ ile rüsvâ-yı cihân
olmayıcak

55. **saña:**

Gazel 158

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Saña hem-serlige bintü'l-'inebi
virmezler
Bende-i hâk-i der-i pîr-i muğân
olmayıcak

56. **saña:**

Gazel 163

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Cânîñ şakındır ey büt-i ra'nâ ki
korkarım
Te'sîr ider figânı saña bî-nevâlarıñ

57. **saña:**

Gazel 165

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Saña söylerse vâ'iz cennete gir âb-ı
kevser çek
Budur mefhûm kim mey-hâneden bir
iki sâgar çek

58. **saña:**

Gazel 169

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

N'itdim saña ki bağrımı hün itdiñ ey felek
Süz-ı nihānı perde-bīrūn itdiñ ey felek

59. saña:

Gazel 181

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

N'itdim saña kim dāne gibi cism-i nizārı
Ṭāhūne-i gerdūn-ı bed-encāma düşürdüñ

60. saña:

Gazel 182

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña 'ilāc
Ey dāğ-ı aşk sīne-i dilden kem olmadıñ

61. saña:

Gazel 182

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey eşk-i germ-i dīde-i bülbül yazuk saña
Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem olmadıñ

62. saña:

Gazel 185

Mısra: 16

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Olmaz dağı şimden gerü ey dīde-nümāyān
Bu külbē-i aḥzānda saña rüy-ı taḥammül

63. saña:

Gazel 191

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Saña bu hüsle kimdir ki benī-ādem dir
Hilqat-i nev'-i melek ḥākden olmaz me'mül

64. saña:

Gazel 223

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hidmet-güzeşte çāker idim saña bir zamān
Şimdi utanma sen o zamānı bilür misin

65. saña:

Gazel 224

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Mebādā gerden-i tīg u nigāha bir vebāl olsun
Şakınmam yoksa tīgñiden saña kıanım ḥelāl olsun

66. saña:

Gazel 224

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şeb-i firqatde yād it ey dil bī-çāre cānānı
Saña eyyām-ı vuşlatda giçen günler ḥayāl olsun

67. saña:

Gazel 225

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

İşitdim gördiğñ ḥ'āb-ı şeb-i firqatde cānānı
Saña ey dil bu rü'yā 'ayn-ı vāқи' de vişāl olsun

68. saña:

Gazel 236

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Döndi saña Ğarībī ey derdiniñ tabībi
Görme revā naşībi ola 'azāb-ı ŧamu

69. saña:

Gazel 245

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Didim bu cāme-i ħüsni saña kim degdi
ey gül-ruh
Buluşdurdı beni gül-zār şahnında
tikenlerle

70. saña:

Gazel 255

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Saña kaldı meded ey kişver-i lüţfuñ
şāhı
Dest-gır ol baña kim ğam beni zār itdi
yine

71. saña:

Gazel 257

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Meyl itme gönül sünbül-i ğīsū-yı
nigāra
Zencir-i belādır saña dīvānelik itme

72. saña:

Gazel 261

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Gel meclis-i rindāna ayak başma
sözüm dut
Zāhid ŧatı çok saña rezālet var içinde

73. saña:

Gazel 272

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çeşm-i inşāf ile bak zülfüne kimdir
saña ol
Seniñ üftāde-i çāh-ı zekānından ğayrı

74. saña:

Gazel 276

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Uyan ey 'andelīb-i baht bu ħ'āb-ı
girānından
Saña kim cānib-i gülden yine bŷy-ı
vefā geldi

75. saña:

Gazel 277

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dil-i bī-çāre ki ŧapuñda gedādır şimdi
Vird-i şām u seheri saña du'adır şimdi

76. saña:

Gazel 277

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bende-i ħāk-i der-i devletiñim
sulţānım
Nağd-i gencine-i cān saña fedādır
şimdi

77. saña:

Gazel 280

Mısra: 16

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey mürüvvetlü saĥā-pişe veliyü'n-
ni' metim
Rŷy-ı ümmidim saña dutdum feraĥ-
ĥ'ān it beni

78. saña:

Gazel 288

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sırr-ı dehân-ı tengine yetmezsin ey
göñül
Yok olmayınca saña sözüñ âşkâresi

79. saña:

Terci-bend 4

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Gül-i ruhsâr-ı yâdıyla vücûdum bî-
karâr itsem
Hâkımdır ger saña ey şüh her dem
inkisâr itsem

80. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 29

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şimdi yetmez saña 'âşıklarıñ âh u zârı
Bu imiş resm-i ezel gönçe burakmaz
hârı

81. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 41

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Yeri var Yûsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarhdan şahid-i hürşid ser-efgende
saña

82. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 42

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Yeri var Yûsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarhdan şahid-i hürşid ser-efgende
saña

83. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 43

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Didiler dil-ber-i tannâz-ı hoş-âyende
saña
Ne niyâz ide gerek 'âşık-ı şermende
saña

84. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 44

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Didiler dil-ber-i tannâz-ı hoş-âyende
saña
Ne niyâz ide gerek 'âşık-ı şermende
saña

85. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 71

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Nedir ey serv-i sehî böyle bu etvâr
saña
Hep şikâyetdir okur kumri-i dil-zâr
saña

86. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 72

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Nedir ey serv-i sehî böyle bu etvâr
saña
Hep şikâyetdir okur kumri-i dil-zâr
saña

87. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 73

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hod bilürsin olalı 'âşık-ı dîdâr saña
Cân u dil tavk-ı muhabbetde giriftâr
saña

88. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 74

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḥod bilürsin olalı 'āşık-ı dīdār saña
Cān u dil tavḳ-ı muḥabbetde giriftār
saña

89. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 75

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ne biter eylemeden derdimi ızhār saña
'Arz-ı hāl itmege yoḳ ḳudretim ey yār
saña

90. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 76

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ne biter eylemeden derdimi ızhār saña
'Arz-ı hāl itmege yoḳ ḳudretim ey yār
saña

91. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 78

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ḡaddār
saña
'Āşıkım 'āşıkım ey şüh-ı sitem-kār
saña

92. saña:

Terkib-bend 1

Mısra: 86

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḥasret-i la'ı-lebiñle yüregim ḳan
olsun
Ġarazıñ cān ise söyle saña ḳurbān
olsun

şan'ān-ı hüsn:

1. şan'ān-ı hüsnüñ:-üñ

Gazel 226

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Güzelliğın San'an'ı (Yemenin
merkezi olan şehir).*

Seni bu ḥüsn ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan'ān-ı hüsnüñ ḥalka-i zünnāra
biñ yerden

sandūk-ı der-i ma'rifet:

1. şandūk-ı der-i ma'rifete:-e

Gazel 126

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Marifet sanduğının kapısı.

Şandūk-ı der-i ma'rifete virme güşāyiş
Bir Bosna firengisi ile aña ḳapaḳ baş

şanemā:

1. şanemā:

Terkib-bend 1

Mısra: 48

Ey put gibi çok güzel olan sevgili.

Meyl iderdiñ göz açub baḳsa idiñ sen
de saña
Ġam degil ben de olursam şanemā
bende saña

2. şanemā:

Gazel 215

Mısra: 1

Ey put gibi çok güzel olan sevgili.

Var ümīdim şanemā hicr ile vīrān
olasın
Āteş-i firḳat-i āmāl ile sūzān olasın

şanem:

1. şanem:

Gazel 244

Mısra: 3

Güzel, dilber.

Geldi hırāma bāğ-ı hayālimde bir
şanem
Oldum esīr-i serv-i kıad-i dil-rübāsına

2. şanem:

Gazel 59

Mısra: 9

*Çok güzel kimse; dilber,
tapınılacak kadar güzel olan sevgili.*

Kim ki 'aķık-ı la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı haşrde teşne lebine şu
gelür

3. şanem:

Gazel 191

Mısra: 11

*Çok güzel kimse; dilber,
tapınılacak kadar güzel olan sevgili.*

Her şanem hüsnü kıadar 'āşıkı meftün
eyler
Zevķ-i mey hoşķa-i tiryākden olmaz
me'mül

4. şanem:

Gazel 79

Mısra: 9

Put gibi çok güzel olan sevgili.

Mānend-i baķt-ı tīre-i 'uşşākıñ ey
şanem
Bir gün riyāz-ı püşt-i lebiñ hār u
haslenür

5. şanemiñ:-iñ

Gazel 28

Mısra: 7

Güzel, sevgili.

Her bir şanemiñ hüsnüne bir güne
göñül vir
Her nağme-i eşcārda tebdīl-i maķām it

6. şanemiñ:-iñ

Gazel 47

Mısra: 11

Güzel, sevgili.

Yandırdı beni bir şanemiñ āteş-i hicri
Bu vāķı 'adan kimse haber-dār degildir

7. şanemiñ:-iñ

Gazel 105

Mısra: 1

Güzel, sevgili.

Bir şanemiñ şivesine mā'ilüz
Lütfi değil cevrine de kā'ilüz

8. şanemiñ:-iñ

Gazel 157

Mısra: 5

Güzel, sevgili.

Her bir şanemiñ hüsnüne bir güne
göñül vir
Sille urılır kā'idedir şürete lāyık

şanem-i germ-i 'itāb:

1. şanem-i germ-i 'itābıñ:-iñ

Gazel 250

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Azarlamanın sıcak dilberi.

Hāl-i derd-i dil-i bīmārı Ğarībī dimege
Varamam ol şanem-i germ-i 'itābıñ
yüzine

şanevber:

1. şanevber:

Terci-bend 3

Mısra: 8

*Çam ağacı (sevgilinin boyu
münasebetiyle).*

Biñ kāmēti şimşād ola biñ serv-i
hırāmān
Biñ kıaddi şanevber ola biñ āfet-i
devrān

sar:1. **şaralum:-alum****Gazel 249**

Mısra: 16

Sarmak.

Ol melek yüzlü perī-peykere cānım
diyerek
Şaralum sīne-i pūr-raḥneye
merhemcesine

şarf-ı naqd-i cān it:-1. **şarf-ı naqd-i cān itdim:-dim****Gazel 120**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can sermayesini sarf etmek.

Ne şarf-ı naqd-i cān itdim ne aldım
būse-i la'liñ
Bu gün sevdā-ger-i ḥüsnuñ efendim
kārdan ḳalmış

şarf-ı ömr eyle:-1. **şarf-ı ömr eyleme:-me****Gazel 111**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ömrünü, hayatını harcamak.

Şarf-ı ömr eyleme bu mey-kede-i
dünyāya
Ḳılma bir cur'a için sāḳi-i devrāna
heves

sarıl:-1. **şarılmaḳ:-mak****Gazel 62**

Mısra: 5

Sarmak, kucaklamak.

Şarılmaḳ her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā

Ḳad-i mevzūn-ı dil-ber gibi 'āşık bir
dıraḫt ister

2. **şarılmaḳ:-mak****Gazel 155**

Mısra: 1

Sarmak, kucaklamak.

Ḥoş zevḳ virür cām-ı muşaffāya
şarılmaḳ
Cān tāze virür 'āşıḳa şahbāya şarılmaḳ

3. **şarılmaḳ:-mak****Gazel 155**

Mısra: 2

Sarmak, kucaklamak.

Ḥoş zevḳ virür cām-ı muşaffāya
şarılmaḳ
Cān tāze virür 'āşıḳa şahbāya şarılmaḳ

4. **şarılmaḳ:-mak****Gazel 155**

Mısra: 4

Sarmak, kucaklamak.

Şeb-tā-seḫer efgānındır ey bülbül-i
şeydā
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nāya
şarılmaḳ

5. **şarılmaḳ:-mak****Gazel 155**

Mısra: 6

Sarmak, kucaklamak.

Ḥüs-nine şabā bulmaz iken rāḫ ne lāyık
Zülf-i siyeh ol şüret-i zībāya şarılmaḳ

6. **şarılmaḳ:-mak****Gazel 155**

Mısra: 10

Sarmak, kucaklamak.

Ser-rişte-i maḳşüdü virür dest-i ümīde
Sevdā-yı ser-i zülf-i semen-sāya
şarılmaḳ

7. **şarılmak:-mak****Gazel 155**

Mısra: 12

Sarmak, kucaklamak.

Ger vefk-ı murād üzre felek dönse
Ġarībī
Ġūş mertebedir ol Yed-i Beyzā'ya
şarılmak

8. **şarılmak:-mak****Gazel 155**

Mısra: 8

Sarılmak.

Ey āh-ı seher kime bu cāh oldı
müyesser
Eflāka çıķub dāmen-i 'İsā'ya şarılmak

9. **şarılsa:-sa****Gazel 208**

Mısra: 7

Sarılmak.

Her naħle kim şarılsa yaķar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu 'ledürür kanımız
bizim

sarrāf:1. **şarrāf:****Gazel 64**

Mısra: 13

*Altın, mâdenî ve kâğıt paraları
birbiriyle değiştirmeyi, bozmayı, tahvil
alış verişi yapmayı meslek edinmiş
kimse.*

Bilür şarrāf olan ķadr-i dür-i pākîze
güftārim
Benim her meclise teşrîf-i nazmım
ħayr-i maķdemdir

sarraı-ı dürr-i ma'rifet:1. **şarraı-ı dürr-i ma'rifetî:-iñ****Gazel 48**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Marifet incisinin sarraıı.

Şarraı-ı dürr-i ma'rifetîñ sūk-i ma'nide
İki gözi müdām benim gevherimdedir

şarşar-ı renc-i hased:1. **şarşar-ı renc-i hased:****Gazel 204**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Çekememezlik ızdırabının soğuk
rüzgārı.*

Şarşar-ı renc-i hased birle bu 'işret-
gehde
Ġırmen-i 'ömr-i raķībānı tebāh
eyleyelim

şavt-ı ğazel-i bülbül-i şeydā:1. **şavt-ı ğazel-i bülbül-i şeydādan:-
dan****Gazel 153**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Çılgın bülbülün haykırışının
gazeli.*

Yok aldığımız rāyiħa-i gül bu
çemenden
Şavt-ı ğazel-i bülbül-i şeydādan
uşandık

şay-:1. **şaymaz:-maz****Gazel 282**

Mısra: 2

Ciddiye almak.

Baħr-ı 'aşķ ideli ħüsnüñ bu dil-i bî-
tābı
Kaķre şaymaz gözümüñ kanlu yaşı
girdābı

sa'y kıl-:1. **sa'y kılalum:-alum****Gazel 117**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Çalışmak, çaba sarf etmek.*

Kılalum sa'y Ğarībī 'amel-i āhirete
Ki bize bir nice gün destde fırsat
kalmış

şayd:1. **şaydına:-ın, -a****Terkib-bend 1**

Mısra: 52

Av, avlama.

Yeter ey şūh-ı cefā-pīşe bu āzār nedir
Murğ-ı dil şaydına bu turre-i tarār
nedir

2. **şaydını:-ın, -i****Gazel 234**

Mısra: 2

Av, avlama.

Herkes murāda yetdi bu nā-şādīñ
olmasun
Her kimse aldı şaydını şayyādīñ
olmasun

şayd it-:1. **şayd itmek:-mek****Gazel 252**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Cān u dil-i hāzīnimi şayd itmek
istemiş
Dökmüş kemend-i zülfi yüze ham ham
üstüne

2. **şayd itmek: -mek****Gazel 102**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Avlamak, av etmek.

Beni şayd itmek ister isper-i şūh-ı
niğāhıyla
Meger pā-beste-i zūlf-i sitem-kār
oldığım bilmez

şayd itmez i-:1. **şayd itmez idi:-di****Gazel 25**

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Avlamak.*

Dil murğını şayd itmez idi turre-i
hübān
Başında eger olmasa sevdā-yı
muḥabbet

şayd ol-:1. **şayd olamam:-a, -ma, -m****Gazel 260**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Av olmak.

Çengāl-i 'uqāb-ı felege şayd olamam
ger
Tevfīk-i Hudāvendi nigh-bānım
olursa

2. **şayd olmağ:-mak****Gazel 42**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Avlanmak, yakalanmak; âşık
olmak, tutulmak.*

Qazā-yı hüsnde şeh-bāz-ı çeşm-i yāre
şayd olmağ
Ğarībī hep ğazāl-i Çīn'e şayyād
olmadan yegdir

şayd-gāh-ı dehr:

1. şayd-gāh-ı dehrde:-de

Gazel 167

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dünyanın avlanma yeri.

Şayd-gāh-ı dehrde şāhīn işin eyler
meğes
Kalmamış bir zūr-ı bāzūsı dil-āver
erleriñ

sāye:

1. sāyesinden:-si, -n, -den

Gazel 60

Mısra: 6

Gölge.

‘Uşşākla ne gūne ider meyl-i iħtilāt
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba‘īd
olur

sāye-ber-endāhte:

1. sāye-ber-endāhteyüz:-y, -üz

Gazel 96

Mısra: 3

Gölge tutana atılmış.

Hem sāye-ber-endāhteyüz taħt-ı
kemāle
Hem ‘aşkda sūdā-ger-i bāzār-ı figānuz

sāye-i dīvār:

1. sāye-i dīvārdır:-dır

Gazel 40

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Duvar gölgesi.

Devlet-i ehl-i tecerrüdden
bürehnelikdürür
Sāye-i dīvārdır dervīşe dünyādan lezīz

sāye-i hār-ı sitem:

1. sāye-i hār-ı sitemde:-de

Gazel 196

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zulüm dikeninin gölgesi.

Sāye-i hār-ı sitemde dutalım mātem-i
‘aşk
Bülbül-i nuṭk-ı Ğarībī gibi nālān
olalım

sāye-i ‘ināyet:

1. sāye-i ‘ināyet:

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yardım etme gölgesi, lütufta
bulunma gölgesi.*

Ey āfitāb-ı devlet ey sāye-i ‘ināyet
Olsun saña mübārek bu müjde-i
muḳarrer

sāye-i şemşir:

1. sāye-i şemşir:

Gazel 203

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kılıcın gölgesi.

Zīr-i ebrūda o şūhuñ şaf-ı müjgānı gibi
Biz daħı h‘āb-gehi sāye-i şemşir
idelim

sayru:

1. sayrudur:-dur

Gazel 239

Mısra: 11

Hasta.

Her a‘zā-yı vücūdum başka bir ‘illetle
sayrudur

Meded bir dāru-yı şıhhat men-i efkāra
yā Allāh

şayyād:

1. **şayyād:**

Gazel 168

Mısra: 14

Avcı.

Dām-ı ümīd-i çeşmine taldı ğubār-ı
ye's
Murg-ı vişāl-i dil-bere şayyād
olanlarıñ

2. **şayyādıñ:-ıñ**

Gazel 234

Mısra: 2

Avcı.

Herkes murāda yetdi bu nā-şādıñ
olmasun
Her kimse aldı şaydını şayyādıñ
olmasun

şayyād ol-:

1. **şayyād olmadan:-ma, -dan**

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Avcı olmak.

Qazā-yı hüsnde şeh-bāz-ı çeşm-i yāre
şayd olmak
Ġarībī hep ğazāl-i ÇİN'e şayyād
olmadan yegdir

şayyād-ı 'andelīb:

1. **şayyād-ı 'andelīb:**

Gazel 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bülbül avcısı.

Dām-ı belā-yı hüsni ruḥ-ı dil-firīb ile
Güldür fezā-yı 'aşqda şayyād-ı
'andelīb

şayyād-ı belā:

1. **şayyād-ı belānıñ:-nıñ**

Gazel 185

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bela avcısı.

Düşdi yine kullābına şayyād-ı belānıñ
Şahrā-yı gönülde gezen āhū-yı
taḥammül

şayyād-ı dām-ı zülf:

1. **şayyād-ı dām-ı zülfüñ:-üñ**

Gazel 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saç tuzağının avcısı.

Her müy-ı halka-çini biñ murg-ı dil
yatağı
Şayyād-ı dām-ı zülfüñ ğayr-i şikārı
n'eyler

şayyāğ-ı felek:

1. **şayyāğ-ı felek:**

Gazel 197

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Feleğin kuyumcusu.

Zer-i hürşidden itse n'ola şayyāğ-ı
felek
Qatı engüşt-i nigārına sezādır ḥātem

sāz:

1. **sāz:**

Gazel 12

Mısra: 14

*Her tür müzik aracı, çalgı;
genellikle su kıyılarında, bataklık*

*yerlerde yetişen ince, açık sarı renkli
kamuş.*

Çıkar sīnemden efgānım Ğarībī āteşin
her dem
Per ü bāl-i semenderden baña bir sāz
olur peydā

sāz ü kemān:

1. **sāz ü kemāna:-a**

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Keman ve saz.

Def ü ney muṭrib ü mey sāz ü kemāna
der-kār
Rindler 'işrete āğāz idecek günlerdir

sāz u nevā-yı muṭrib ol-:

1. **sāz u nevā-yı muṭrib olalar:-a, -
lar**

Gazel 228

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çalgı ve çalgıcının sesi olmak.

Olalar nağme-serā sāz u nevā-yı
muṭrib
Tā dimāğ-ı dile bir zevk-i mükerrer
gelsün

sebak-h'ān:

1. **sebak-h'ānıñ:-iñ**

Gazel 281

Mısra: 5

Ders çalışan, öğrenci, şakird.

Dil mekteb-i 'aşkıñda sebak-h'ānıñ
olaldan
Sīnem aña bir nüsha-i sī-pāre degil mi

sebeb:

1. **sebeb:**

Gazel 151

Mısra: 3

*Bir olayın meydana gelmesine
neden olan şey, neden.*

Sebeb müşāhede-i reng-i rüy-ı sākıbdır
Esīr-i gerdiş-i cām-ı şarāb olur 'āşık

2. **sebeb:**

Gazel 271

Mısra: 4

*Bir durumun ortaya çıkmasına
neden olan şey.*

Degil bī-hūde ger zūnnāra sevdā çekdi
Şan'ān'ı
Sebeb bir hūsn imiş kim sūbha-i şad-
dāneden giçdi

3. **sebebden:-den**

Gazel 250

Mısra: 10

*Bir olayın meydana gelmesine
neden olan şey, neden.*

Müdde'ā tevbe degil duḡter-i zerden
hacelim
O sebebden çıkamam bāde-i nābıñ
yüzine

4. **sebebi:-i**

Gazel 267

Mısra: 8

*Bir olayın meydana gelmesine
neden olan şey, neden.*

Şevk-i mihridir anıñ vāsıta-i būd u
nebūd
Zāt-ı pākidir olan hilkat-i eşyā sebebi

sebeb-i kahr:**1. sebeb-i kahr:****Gazel 9**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kahr sebebi.

Sebeb-i kahr nedir ey gül-i ter n'oldı
saña

Meşrebiñ mihr iken ey vahşi-nazar
n'oldı saña

sebū:**1. sebū:****Gazel 228**

Mısra: 9

Şarap kabı, desti, ibrik.

Şevkden çeşm-i şurāhī vü sebū kan
döksün

Meclise kılkuç-i mīnā ile zīver gelsün

2. sebūlar:-lar**Gazel 235**

Mısra: 5

Şarap kabı, testi.

Şurāhī ağlasun gelsün sebūlar kılkuç-i
'aşka

Ferahdan cām gelsün sāki-i ṭannāz
deprensün

sebük-seyr ol-:**1. sebük-seyr ol:****Gazel 31**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hızlı koşan olmak.

Göñül âmāde-i şehri fenā olmağdadır
rif'at

Sebük-seyr ol getir pervāza cām
murgın bedenden giç

seb'ü'l-meşāni:**1. seb'ü'l-meşāni:****Gazel 1**

Mısra: 14

*Yedi âyetten meydana gelen**Fâtiha Sûresi.*

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt

Seb'ü'l-meşāni oldı çü Qur'an'a ibtidā

2. seb'ü'l-meşāni:**Gazel 1**

Mısra: 14

*Yedi âyetten meydana gelen**Fâtiha Sûresi.*

Olsun Ğarībi evvel-i dīvān bu heft-
beyt

Seb'ü'l-meşāni oldı çü Qur'an'a ibtidā

sebūy-ı hâtır-ı dil-dāra:**1. sebūy-ı hâtır-ı dil-dāra:-a****Gazel 14**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşığın gönlünün şarap testisi.

Dehānın hānde-rīz eyler şikest-i reng-i
'uşşāka

Sebūy-ı hâtır-ı dil-dāra meksür
olmasun yā Rab

sebūy-ı sāğar:**1. sebūy-ı sāğar:-ı****Muhammes 1**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kadehin şarap testisi.

Tehīdir kāse-i gurbet nevāl-i 'izz ü
rif'atden

Leb-ā-lebdir sebūy-ı sāğarı āb-ı
küdüretden

sebz ol-:1. **sebz olmadı:-ma, -di****Gazel 170**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yeşermek, tazelenmek.

Sebz olmadı bir dāne-i ümmīdimiz ey
dil

Çok sāl ü mehiñ gerdiş-i eyyāmını
gördük

sebze-i hatt:1. **sebze-i hatt:****Gazel 254**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Tüylerin yeşilliği; yoğun siyah
tüy, sakal.*

Cüy-bār-ı lebine sebze-i hatt geldikde
Hızr'ı zulmāta şalur çeşme-i hayvānı
ile

2. **sebze-i hattı:-ı****Gazel 59**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Tüylerin yeşilliği; yoğun siyah
tüy, sakal.*

Tāze berāt-ı vaşdır sebze-i hattı
‘ārızñ
‘Āşık-ı bī-nevā ile ruḥşat-ı güft-gū
gelür

sebze-i hatt-ı siyeh:1. **sebze-i hatt-ı siyeh:****Gazel 162**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Siyah ayva tüyünün sebze
bahçesi.*

Çeşm-i gül-zāra tiken gibi yapışdı
durdı

Sebze-i hatt-ı siyeh bahtına şebbū
diyerek

sebze-i jengār:1. **sebze-i jengārdan:-dan****Gazel 132**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kirli yeşillik.

Olma māni‘ hatt zuhūr itsün
bināgūşunda kim
Sebze-i jengārdan mir’āta şafvetdir
ğaraž

sebze-zār-ı hatt:1. **sebze-zār-ı hatt:****Gazel 134**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(sevgilinin) ayva tüylerinin bağı,
bahçesi.*

İçer cüy-ı dehān-ı tığden şu sebze-zār-ı
hatt

‘Aceb mi ser-bürīde bitse reyḥān-ı
bahār-ı hatt

2. **sebze-zār-ı hatt:****Gazel 134**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(sevgilinin) ayva tüylerinin bağı,
bahçesi.*

N'ola her heftde bir tāze kılsa ‘ömr-i
cāvīdin

Lebiñ āb-ı hayātından içer şu sebze-
zār-ı hatt

sebze-zār-ı hüsne:1. **sebze-zār-ı hüsne:-e****Gazel 77**

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Güzelliğin yeşilliği.

Hâl ü haṭ üzre seyr it gīsü-yı müşg-
bāra
Ol sebze-zār-ı hüsne zülf-i şehāb
göster

seccāde-i tā'at:

1. seccāde-i tā'atde: -de

Gazel 161

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İbadet seccadesi.

Bir sübhā-i şad-dāne gibi leyl ü nehārı
Seccāde-i tā'atde 'iādetle giçürdik

secde-gāh:

1. secde-gāh:

Gazel 226

Mısra: 13

Secde edilecek yer.

Ne güne secde-gāh olmuş ki hālī bir
kadem yer yok
Ġarībī ser komuşlar āstān-ı yāra biñ
yerden

secde-geh-i hürşid:

1. secde-geh-i hürşid:

Gazel 238

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güneşin secde yeri.

Ne hāk-i zer-i ümmīd ne bezm-i Cem
ü Cemşīd
Ne secde-geh-i hürşid 'uşşāka vaṭandır
bu

sefer:

1. sefer:

Gazel 103

Mısra: 1

*Askerin düşmana karşı gittiği
savaş.*

Bu sefer menzil-i maḳşūda irer çok
gitmez
Gider āyīne-i dilden bu keder çok
gitmez

sefid:

1. sefid:

Gazel 75

Mısra: 11

Beyaz.

Hasretle sefid oldığın ey göz bilürim
lik
Bu girye-i hūnīniñe bilmem ne
diyerler

2. sefid:

Tarih 2

Mısra: 6

Beyaz.

Eyledi dest-i şabā meşşātalık gül-zārda
Gül 'arūsın reng u bū ile idüb sürh ü
sefid

sefine-i cān:

1. sefine-i cān:

Gazel 159

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Canın gemisi.

Bulmaz rehā sefine-i cān baḫr-ı
cürmden
Tā esmeyince nefḫa-i bād-ı selāmetiñ

seg-i nefis:**1. seg-i nefis:****Gazel 47**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nefsin köpeği.

Mağsūd seg-i nefis biraz zār ola yoksa
Dil devlet-i dünyāya taleb-kār degildir

2. seg-i nefsimde:-im, -e**Gazel 209**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nefsin köpeği.

Āh şad-ḥayf seg-i nefsimde ni'met
virdim
Düşmen-i cān olacak kâfire nuşret
virdim

sehâb ol-:**1. sehâb olur:-ur****Gazel 151**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Duman olmak.

Bahâr-ı 'aşkı kurutmaz çehâr-faşda da
Riyâz-ı şevk göziyle sehâb olur 'âşik

sehâyb-i ğam ol-:**1. sehâyb-i ğam oldu:-dı****Gazel 20**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam bulutları olmak.

Oldı ḥadis yine sehâyb-i ğam
Şuret-i âfitâba çekdi niķâb

seher:**1. seher:****Tarih 1**

Mısra: 35

Seher vakti, tan atarken.

Bir seher hâtif Ğarîbî söyledi târîhini
'Akd-i tezvîciñ mübârek olsun ey kân-
ı kemâl

2. seher:**Gazel 17**

Mısra: 13

*Gün doğmadan önceki zaman,
tan aĝartısı.*

Bilmem Ğarîbî mekteb-i 'aşk içre her
seher
Kimdir bu āh ü nâlede üstâd-ı 'andelîb

3. seher:**Gazel 63**

Mısra: 4

Sabah.

Dutalum perde-i 'işmetdesin ey gönçe-
i nâz

Bir seher çāk-i girîbân olacağsın āhir

4. seherimden:-im, -den**Gazel 216**

Mısra: 6

Sabah vakti.

Hicrân ile eyyâm-ı vişâl olsa berâber
Farq eylemezim vakt-i mesâyı
seherimden

seher gel-:**1. seher gelmez:-mez****Gazel 99**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Seher vakti ulaşmak.

Düşen sevdâ-yı zülf-i yâre eyler
n'olduğun idrāk
Mürûr-ı 'ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

seherden ğayrı:**1. seherden ğayrı:****Gazel 8**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Seherden başka.

Vaḳti ma'lūm degil gerçi seherden
ğayrı
Līk evlāsı budur olmaya te'hīr-i du'ā

sehl:**1. sehldir:-dir****Gazel 124**

Mısra: 1

Kolay.

Āġāz-ı 'aşk sehldir encāma ḳaldı iş
Ey dil murād-ı gerdiş-i eyyāma ḳaldı
iş

sehv id-:**1. sehv idüb:-üb****Gazel 162**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yanılmak.

Oldı peymāne-i ruhsārı 'araḳ-rīz-i
ġāzab
Sehv idüb bir kez o meh-peykere bed-
hū diyerek

selām:**1. selāmı:-ı****Gazel 199**

Mısra: 11

Esenlik dileme sözü, selam olsun.

Ne bir haber-i vaşl ne bir yār selāmı
Bunca ki niyāz-āver-i peyk-i seher
oldum

selām it-:**1. selām it:****Gazel 28**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Selam vermek.*

Ey bād-ı sebük-seyr Ġarībī
deheninden
Gül-deste-i cem'iyet-i yārāna selām
it

selām ol-:**1. selām olsun:-sun****Gazel 222**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Selam, iyilik ve saġlık dileġi.

Ġarībī ger bizi dūşnām ile yād itmez ol
meh-rū
Yine bizden o dil-dāra hediye çok
selām olsun

selāmet:**1. selāmet:****Gazel 44**

Mısra: 4

*Salimlik, eminlik, korku ve
endişeden uzak olma.*

Būd u nebūd-ı 'ālem imiş derd-i ser
göñül
Düşme telāş-ı dehre selāmet zamānidır

selāsil-i aġlāl:**1. selāsil-i aġlāl:****Gazel 248**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Pranganın zinciri.

Cürmüm nedir ki devri-i rāh olduñ ey
felek
Bir āhenīn selāsil-i aġlāl ayaġıma

semen-bū:

1. **semen-bū:**

Terci-bend 3

Mısra: **26**

Yasemin kokulu.

Biñ қаşı Қараманлу қара gözлү perī-rū
Biñ şīve-i reftārī güzel zülfi semen-bū

semender:

1. **semender:**

Gazel 140

Mısra: **6**

*Ateşte yanmadığına inanılan ve
ağzından alevler saçan, büyük bir
kertenkele şeklinde tasavvur edilen
masal hayvanı.*

Derūnum istemem her lahza dāġ-ı
‘aşqdan hālī
Meşeldir kim semender olur āteş-
hāneden maḥzūz

2. **semender:**

Gazel 237

Mısra: **2**

*Ateşte yanmadığına inanılan ve
ağzından alevler saçan, büyük bir
kertenkele şeklinde tasavvur edilen
masal hayvanı.*

Ne gūne dil qarār eyler vişāl-i yārdan
ayru
Cihānda kām-yāb olmaz semender
nārdan ayru

semender-tıynet:

1. **semender-tıynetim:-im**

Gazel 6

Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Semender (Ateşte yaşayıp
beslenen hayvan) huylu, semender
yaradılışlı.*

Dūd-mān-ı fıtrat-ı ‘aşkıñ semender-
tıynetim
Sūziş-i nār-ı muḥabbet başka ‘ālemdir
baña

semend-i ‘işve-i nāz:

1. **semend-i ‘işve-i nāz:**

Gazel 36

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

İşveli naz atı.

Semend-i ‘işve-i nāz ile kıldı ‘ālemi
vīrān
Gönül ol şeh-süvār-ı şeh-r-i nāz-
ābāddan feryād

semend-i nāz:

1. **semend-i nāziña:-iñ, -a**

Gazel 4

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Naz atı.

‘Ālem-i lāhūt cevlān-geh semend-i
nāziña
Şāh-bāz-ı emriñe bir lānedir ‘arş-ı ‘alā

semer:

1. **semer:**

Gazel 117

Mısra: **5**

Meyve, yemiş.

Bāġ-ı maḥşūdda ne bir semer āvīze-i
şāḥ
Gül-i ümmīdde ne zerrece nükhet
kalmış

2. **semeri:-i****Terkib-bend 1**

Mısra: 70

Meyve, sonuç.

Bende yok táb-ı elem sende mürüvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şāh-ı belānıñ
semeri

semer vir-:1. **semer virince:-ince****Gazel 116**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mahsul, netice vermek.

Görünce meyve-i vaşlıñ vücüdüm oldı
‘adem
Nihāl-i baht virince şemer ne müşkil
imiş

semer-i bīd-i hulūs:1. **semer-i bīd-i hulūş:****Gazel 127**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Samimi söğüdüñ meyvesi.

Nūr olur qalbiñ eger var hulūşuñ
Hakk'a
Gül-i hürşid olur ey dil şemer-i bīd-i
hulūş

semm ol-:1. **semm olur:-ur****Gazel 18**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zehir olmak.

Āb-[1]rū dökme şağın hūn-ı ciger nūş
it kim

Semm olur ‘ākıbet-i neş’ e-i şahbā-yı
taleb

semt:1. **semt:-e****Gazel 106**

Mısra: 9

*Birkaç mahalleyi içine alan
bölüm, bölge.*

Cānıñ şakındır uğrama ol semte el-
amān

Ey dil belā-yı gamze-i hūn-h‘arı
görmüşüz

1. **sen:****Gazel 20**

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sen bizi eylediñ muqayyed-i ‘aşk
Şorma bizden haṭā-yı rüz-ı hesāb

2. **sen:****Gazel 21**

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ben reh-güzer-i ma‘şiyetin hār-ı haḳīri
Sen bülbül-i hoş-lehce-i gül-zār-ı
şefā‘at

3. **sen:****Gazel 100**

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şüretde eger aḥsen-i taḳvīme zāmīmüz
Fikr eyle sen envā‘-ı merātibde
kadīmüz

4. **sen:****Gazel 124**

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çekmez kemân-ı 'aşkıımı biñ Rüstem-i
felek
Sen teg Ğarîbî 'âşık-ı bed-nâma kaldı
iş

5. sen:

Gazel 127

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dâ'im istersen eger kurb-i vişâl-i yâri
Sen hemân göster aña şüret-i te'kîd-i
hulûş

6. sen:

Gazel 131

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sen zevk-i mey-i 'aşkdan âgâh
degilsin
Ey zâhid-i huşk eyle bu efsânenen
i'râz

7. sen:

Gazel 170

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

'Uşşâkıını sen gibi eşir itmedi kimse
Çok serv-i kaddiñ şive-i endâmını
gördük

8. sen:

Gazel 173

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Mecnûn olub zamânedede çok kimse ey
göñül
Zencîr-i gamda sen gibi dîvâne
görmedik

9. sen:

Gazel 173

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çeşmiñ içer şarâba bedel hûn-ı 'âşıkı
Cânâ cihânda sen gibi cânâne
görmedik

10. sen:

Gazel 173

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çok kimse yakdı cânını nâr-ı
muhabbete
Hergiz Ğarîbî sen gibi pervâne
görmedik

11. sen:

Gazel 179

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey güm-şüde-i dâmen-i şahrâ-yı
hacâlet
Sen hâr-ı muğaylân arasında telef
olduñ

12. sen:

Gazel 195

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Yeter sũ'-i 'amel ey nefis-i kâfir sen de
inşâf it
Bu gün eyle hâzer yarın peşimân
olmadan evvel

13. sen:

Gazel 198

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ne güne evc-i ma'nâya Ğarîbî eylesün
pervâz
Ki murg-ı tab'ını sen bî-per ü bâl itdiñ
ey zâlim

14. sen:

Gazel 211

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey Ğarībī diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi taze hayālin ğazel-i rengīnin

15. sen:

Gazel 215

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Açmadı ğonçe-i bahtımı nesīm-i vaşlıñ
Rūz u şeb sen dağı pā-beste-i hicrān
olasın

16. sen:

Gazel 218

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Değil bir dem dil-i pūr-inkisārımdan
nihānsın sen
Ten-i efsürde-i 'uşşāka bir rūḫ-ı
revānsın sen

17. sen:

Gazel 218

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Değil bir dem dil-i pūr-inkisārımdan
nihānsın sen
Ten-i efsürde-i 'uşşāka bir rūḫ-ı
revānsın sen

18. sen:

Gazel 218

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

'Aceb bir çana mā'il nāvek-i dil-düz-ı
ğamzeñ var
Siyeh-mest-i şarāb-nāz u bir ebrū-
kemānsın sen

19. sen:

Gazel 218

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bu hūsn-i dil-firībīñle değıl ādemsin
ey hūrī
Belī nūr-ı sevād-ı dīde-i kerrūbiyānsın
sen

20. sen:

Gazel 218

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

İder şermende sīb-i bāğ-ı Firdevs'i
zeneḫdāññ
Leb-i la'liñle bir berg-i gül-i nūkhet-
feşānsın sen

21. sen:

Gazel 218

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Nigāh-ı nīm-i nāz-ı nergisiñ şūr-efgen-
i 'ālem
Belāsın nāzenīnim fitne-i āḫir
zamānsın sen

22. sen:

Gazel 218

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hevā-yı tār-ı zūlfuñ gerden-i 'uşşāka
tavḫ olsun
Ki çadd-i nāz-ı perver birle serv-i
revānsın sen

23. sen:

Gazel 218

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḥalāş olmaç ne mümkün cān-ı şemşir-i
niğāññdan
'Aceb bir zālīm-i ğaddār u şūḫ-ı bī-
amānsın sen

24. sen:

Gazel 218

Mısra: 16

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dehân-ı hânde-rîziñ olmasun âlüde-i
düşnâm
Amân bir şüh-ı nâzik dil-ber-i şîrîn-
zebânsın sen

25. sen:

Gazel 218

Mısra: 18

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Fiğân-ı âsumân-süz-ı Ğarîbî'dir hâzer
lâzım
Efendim tâze vü tersin güzelsin nev-
civânsın sen

26. sen:

Gazel 220

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seni ey bî-vefâ maḥrem görünce
bezm-i âgyâra
Sen inşâf it dil-i bî-çâre maḥzûn
olmasun n'olsun

27. sen:

Gazel 223

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḥidmet-güzeşte çâker idim saña bir
zamân
Şimdi utanma sen o zamânı bilür
misin

28. sen:

Gazel 239

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Esîr-i pençe-i derdim men-i bî-çâre yâ
Allâh
Sen eyle ben gibi bî-çâreye bir çâre yâ
Allâh

29. sen:

Gazel 239

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Liḥâf-ı pür-maraḏda müy-ı âteş-
dîdedir cismim
Sen eyle bir devâ bu 'illet-i düşvâra yâ
Allâh

30. sen:

Gazel 257

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bu kâmet-i ḥamla sen o şühı
kucamazsın
Her gence heves eyleme vîrânelik itme

31. sen:

Gazel 265

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dâğ-ı muḥabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Yâ Rabb sen eyle merhem bu sūziş-i
nihâna

32. sen:

Gazel 268

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Mey ü dil-bersiz eyyâm-ı bahâra kim
virür zîver
Sen ol şâhid mey-i gül-fâmı vir
kurbânıñım sâķî

33. sen:

Gazel 268

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḥimâ-yı pençe-i ḥürşîdi sen göster
ayağında
Ki her dem başıña ben bir belâ-
gerdâniñım sâķî

34. **sen:**

Gazel 285

Mısra: 20

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şu 'arā-yı selefte söyle Ğarībī tanzīr
Bezm-i yārāna oķı sen anı temşīl gibi

35. **sen:**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Cāna kaşdıñ var ise bāri sen öldür
hānım
Saña kurbān ola ey şūh bu şīrīn cānım

36. **sen:**

Terkib-bend 1

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

'Ādetiñ itmek idi 'aşıķa ūlfet evvel
Sen iderdiñ men-i bī-çāreye şefķat
evvel

37. **sen:**

Terkib-bend 1

Mısra: 47

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Meyl iderdiñ göz açub baksa idiñ sen
de saña
Ğam degil ben de olursam şanemā
bende saña

38. **sen:**

Gazel 21

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ben 'illet-i 'işyān ile bir ĥaste-
mizācım
Sen cür'a-dih-i şerbet-i dīnār-ı şefā'at

39. **sen:**

Gazel 31

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şehīd-i tīg-i 'aşķa atlas-ı eflāk olur
cāme
Sen ey ğassāl cism-i mürde-i hūnīn-
kefenden giç

40. **sen:**

Gazel 35

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Gelmez cihān-ı nazma daķı şimdiden
gerü
Sen teg Ğarībī nüktesi rengīn-ĥayāli
şūh

41. **sen:**

Gazel 63

Mısra: 15

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Olma ābād ĥayāliyle sen ey hāne-i dil
Tīşe-i āh ile vīrān olacaķsın āķir

42. **sen:**

Gazel 126

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bānū-yı gülin açdı şabā bend-i niķābın
Ol ĥalvete 'işmetle sen ey bülbül ayak
baş

43. **sen:**

Gazel 212

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Müştaş olalı sen gibi bir āfet-i dehre
Sevdā gidemez tāk-ı zer-āsā
serimizden

44. **sen:**

Gazel 253

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sen biraz rāhat ol ey şem‘ benimdir
nevbet
Kim beni yakmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

45. **sende:-de**
Terkib-bend 1
Mısra: 11
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Nāzenīnim yok idi sende bu ‘ādet
evvel
Var idi pādīşehim sende mürüvvet
evvel

46. **sende:-de**
Gazel 44
Mısra: 11
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Yok sende bir şahīfe-i a‘mālden eşer
Ser-efgen ol zemīne hacālet zamānidır

47. **sende:-de**
Gazel 63
Mısra: 6
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hele bir tıflsın ey şūh bilürsün sitemi
Sende bir āfet-i devrān olacağsın āhīr

48. **sende:-de**
Gazel 247
Mısra: 1
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-güstersin ey bed-ḥū meger iz‘ān
mı var sende

49. **sende:-de**
Gazel 247
Mısra: 2
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende

Cefā-güstersin ey bed-ḥū meger iz‘ān
mı var sende

50. **sende:-de**
Gazel 247
Mısra: 4
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Firengī ḥatla Hindū ḥāle virdik kişver-
i ḥüsni
A kāfir kendi zu‘muñca henüz īmān
mı var sende

51. **sende:-de**
Gazel 247
Mısra: 6
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Amān bilmez nigāhıñ içmek ister ḥün-
ı ‘uşşākı
Meger kim pādīşāh-ı ‘aşqdan fermān
mı var sende

52. **sende:-de**
Gazel 247
Mısra: 8
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Burağdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
mūy-ı ser
‘Aceb bilmem ḥadeng-i āteşīn-peykān
mı var sende

53. **sende:-de**
Gazel 247
Mısra: 10
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Giçirdiñ ser-be-ser iklīm-i cānı tīg-i
ğamzeñden
A zālīm bilmezim fetḥ-i Hülāgū Ḥān
mı var sende

54. **sende:-de**
Terci-bend 4
Mısra: 8
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri

Dem-ā-dem ger temennā-yı diyār-ı
kūy-ı yār itsem
Yeri var sende ayru bülbül-āsā āh u
zār itsem

55. **sende:-de**

Terkib-bend 1

Mısra: **69**

"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin
bulunma hâl eki almış şekli (Gönül,
âşığın gönlü).

Bende yok tâb-ı elem sende mürüvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şâh-ı belânîñ
şemeri

56. **sende:-de**

Gazel 247

Mısra: **12**

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Nedir her nâra urmağ kendiñ ey
pevrvâne-i miskîn
Ğarîbî teg hayâl-i 'arız-ı cānān mı var
sende

57. **sende:-de**

Gazel 166

Mısra: **10**

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ol perîniñ dest-bürd-i gamzesinden
subh-veş
Ey Ğarîbî sende destâr-ı sefîdiñ kana
çek

58. **sende:-de**

Gazel 282

Mısra: **9**

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sâki lütf eyle biraz sende de inşâf
olsun
Bir kadeh bâde ile yâd idegör aħbâbı

59. **sende:-de**

Terkib-bend 1

Mısra: **12**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Nâzenînim yok idi sende bu 'âdet
evvel
Var idi pâdişehim sende mürüvvet
evvel

60. **sendedir:-de, -dir**

Terci-bend 3

Mısra: **18**

İkinci tekil şahıs.

Hiç birine kılmam nazar ey şüreti zîbâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

61. **sendedir:-de, -dir**

Terci-bend 3

Mısra: **12**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hiç birine baş egmezim ey kâmeti
tübâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

62. **sendedir:-de, -dir**

Gazel 150

Mısra: **13**

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sendedir meyli Ğarîbî'niñ eyâ gönçe-
dehen
Girse âgüşına ger hür ile gılmân şaf
şaf

63. **sendedir:-de, -dir**

Terci-bend 3

Mısra: **30**

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hiç birine meftûn olamam ey gözi
şehlâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

64. **sendedir:-de, -dir**

Terci-bend 3

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

65. **sendedir:-de, -dir**

Terci-bend 3

Mısra: 36

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

66. **sendedir:-de, -dir**

Terci-bend 3

Mısra: 24

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri

(sevgili).

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
ḥamrā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

67. **senden:-den**

Gazel 221

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḳadr-i vişāli bilmege mehcūrluḡ gerek
Senden bir zerre baña cefā olmaz
olmasun

68. **senden:-den**

Gazel 236

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey server-i risālet v'ey maḥzen-i
'ināyet

Senden umar şefā' at bu bende-i siyeh-
rū

69. **senden:-den**

Gazel 240

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Yā Rabb ben 'alīle şifā senden olmasa
Derd-i dil-i za'īfe devā senden olmasa

70. **senden:-den**

Terci-bend 1

Mısra: 52

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri

'Ār eyleme bir ders okı 'unvān-ı
vefādan

Dönmem hele senden gelen envā'-ı
belādan

71. **senden:-den**

Muhammes 1

Mısra: 28

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Mey-i 'işret-nümā-yı derd-i ḡurbet
zehr-i ḳā'ildir

Bu eyyām-ı ḡamiñ şubḥ u mesā
senden ne ḥāşıldır

72. **senden:-den**

Gazel 240

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Yā Rabb ben 'alīle şifā senden olmasa
Derd-i dil-i za'īfe devā senden olmasa

73. **senden:-den**

Gazel 240

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Merhem-pezīr-i lüṭf olamaz raḥne-i
günāh

Ehl-i 'uşāta 'afv u 'atā senden olmasa

74. **senden:-den**

Gazel 240

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hâlim n'olur ilâhî bu bâr-ı günâh ile
Ger merhâmet hemîşe baña senden
olmasa

75. **senden:-den**

Gazel 240

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çokdur haţâ vü ma'şiyetim lik var söz
Bende günâh ider mi kaçâ senden
olmasa

76. **senden:-den**

Gazel 240

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Rûz-ı cezâda n'eyleyelüm naqd-i 'afv
ile
Kâlâ-yı cürm-i halka bahâ senden
olmasa

77. **senden:-den**

Gazel 240

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Cânım kalur bu çâr- 'anâşırda bî-şu'ür
Zulmet-serâ-yı cisme ziyâ senden
olmasa

78. **senden:-den**

Gazel 240

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

İster Ğarîbi ola sezâ-vâr 'afvîña
Ammâ taleb ne sūd-ı rızâ senden
olmasa

79. **senden:-den**

Gazel 267

Mısra: 18

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Koyma mahşerde Ğarîbi-i zarîri
mahrûm
Senden ey baħr-ı şefâ'at budur ancak
talebi

80. **senden:-den**

Gazel 241

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Esîr-i zulmet-i baħtım sa'âdet senden
olmazsa
Nedâmet eşkine Ğarķım 'inâyet senden
olmazsa

81. **senden:-den**

Gazel 241

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Esîr-i zulmet-i baħtım sa'âdet senden
olmazsa
Nedâmet eşkine Ğarķım 'inâyet senden
olmazsa

82. **senden:-den**

Gazel 241

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Baña bu nefis-i ser-keş reh-zen-i râh-ı
şerî'tdir
Dalâletden reh-i Hakk'a hidâyet
senden olmazsa

83. **senden:-den**

Gazel 241

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çıkar mı baħr-i 'işyândan kenâre
zevraķ-ı cânım
Rehâ-yâb olmağa bād-ı selâmet
senden olmazsa

84. **senden:-den**

Gazel 241

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bu ma'şiyetle yarın Yâ Resûla'l-lâh
n'olur hâlim
Ben-i miskîne maşşerde şefâ'at
senden olmazsa

85. **senden:-den**

Gazel 241

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Güneh-kâr u siyeh-rû bir kuluñdur kim
kabûl eyler
Ġarîbî'niñ du'âsına icâbet senden
olmazsa

86. **senden:-den**

Gazel 255

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Kime 'arz eyleyim aĥvâlimi senden
ġayrı
Ki bu ġam sînemi bir micmer-i nâr itdi
yine

87. **senden:-den**

Gazel 21

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Hengâme-i maşşerde eyâ seyyid-i
'âlem
Senden taleb eyler bu güneh-kâr
şefâ'at

88. **senden:-den**

Gazel 55

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Nigâhıñ bir belâ ĥâr-ı müjeñden biñ
ĥaĥa artar

Nedir geldikçe ey naĥl-i vefâ senden
cefâ artar

89. **senden:-den**

Gazel 127

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey hilâl-i ĥam-ı ebrûsı şeb-i 'îd-i ĥulûş
Senden eyler dil-i bî-çâremiz ümmîd-i
ĥulûş

90. **senden:-den**

Gazel 139

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Tevbe bâbından idince iġerü vaz'-ı
kadem
Senden evvel bularız râh-ı şevâb ey
vâ'iz

91. **senden:-den**

Gazel 21

Mısra: 14

İkinci tekil şahıs zamiri.

Müstaġrak-ı 'işyân Ġarîbî siyeh-rû
Senden diler ey Aĥmed-i Muĥtâr
şefâ'at

92. **senden:-den**

Terkib-bend 1

Mısra: 16

İkinci tekil şahıs zamiri.

Baña göstermez idiñ âteş-i firġat evvel
Senden olurdu dil-i ĥasteye şıĥĥat
evvel

93. **seni:-i**

Gazel 63

Mısra: 17

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Mest-i 'aşġ itdi Ġarîbî seni ol gülşen-i
ĥüsn

Bülbül-i şüh-ı ğazel-h̄`ān olacağsın
āhır

94. **seni:-i**

Gazel 65

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seni bir pāk-i zāt yazmışlar
Şüh-ı hūrī-şifāt yazmışlar

95. **seni:-i**

Terci-bend 2

Mısra: 53

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Kātı çok kimse saña `aşığ olub kan
ağlar

96. **seni:-i**

Gazel 142

Mısra: 5

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

İtsün seni endāhte-i çāh-ı mezellet
Ey Yūsuf-ı dil eyleme ihvāna tevaqqu`

97. **seni:-i**

Gazel 67

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seni ben maḥrem itdim kabza-i dil-gīr-
i cānāna
Yine bilmem nedir kaşdıñ baña ey bī-
vefā ḥançer

98. **seni:-i**

Gazel 262

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bu çāh-ı firāka seni elbet şalurlar
Ey Yūsuf-ı dil h̄`ābıñı ihvāna tıyurma

99. **seni:-i**

Gazel 262

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey dil ḥazer it eylemesünler seni rüsvā
`Aşığlığını zümre-i yārāna tıyurma

100. **seni:-i**

Gazel 83

Mısra: 5

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şofī seni de ben gibi bāde-perest ider
Ol şüh-ı çeşm-i sāķiniñ ibrāmı bellidir

101. **seni:-i**

Gazel 226

Mısra: 5

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seni bu ḥüsn ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan `ān-ı ḥüsnüñ ḥalka-i zünnāra
biñ yerden

102. **seni:-i**

Gazel 230

Mısra: 5

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dutalum çarḥ idecekdir seni bir şeb
kāmil
Bār-ı minnetle kađiñ şekl-i hilāl itme
şaķın

103. **seni:-i**

Gazel 230

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey Ğarībī seni āmāde-i sevdā dirler
Ğayriden menzil-i dil-dāri su`āl itme
şaķın

104. **seni:-i**

Gazel 234

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Gül gitdi bāğdan dahı kim egledür seni
Ey 'andelīb bir kıru feryādın olmasun

105. **seni:-i**

Gazel 271

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ne tenhā ben giriftār-ı dü-çeşm-i
seher-engiziñ
Seni gördükde herkes yārdan bī-
gāneden giçdi

106. **seni:-i**

Gazel 152

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Var 'ömründe seni bir gice görmüş ey
şem'
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervāne-i 'aşk

107. **seni:-i**

Gazel 158

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Zümre-i ehl-i muhābbet seni eyler mi
kabül
Ser-be-ser zaḥm-ḥor-ı tığ-i zebān
olmayıcağ

108. **seni:-i**

Gazel 220

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seni ey bī-vefā maḥrem görünce
bezm-i ağıyāra
Sen inşāf it dil-i bī-çāre maḥzūn
olmasun n'olsun

109. **seni:-i**

Gazel 75

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dirler seni bu ḥüsn ile bir āfet-i devrān
Hiç 'āşık-ı miskīniñe bilmem ne
diyerler

110. **seni:-i**

Gazel 27

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs.

Evvel seni ey dil yağar ol şem' ḥayāl it
Pervāne gibi şöñra temennā-yı vişāl it

111. **seni:-i**

Gazel 49

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey mäh-ı melek-peykerim insān degil
ol kim
Eyler seni bu ḥüsnle insāna berāber

112. **seniñ: -iñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 60

İkinci tekil şahıs.

Āteş-i 'aşkıñ ile yandı dili 'uşşākıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştākıñ

113. **seniñ: -iñ**

Gazel 12

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs zamiri.

Seniñ teg ḳaddi dil-keş 'ālem-i
imkānda nā-mümkin
Benim teg bir belā bezminde sūzān az
olur peydā

114. **seniñ: -iñ**

Gazel 12

Mısra: 12

İkinci tekil şahıs zamiri.

Perī-ruhsāre vü pür-fenn sitem-ger
kīne-perversin
Seniñ teg nāzenīnim қande bir mümtāz
olur peydā

115. **seniñ:-iñ****Gazel 40**

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Māh-tāb-ı gerdeniñ şubḥ-ı bināgüşñ
seniñ
Her gören dir seyr-i envār-ı tecellādan
lezīz

116. **seniñ:-iñ****Gazel 47**

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çok tazeleriñ pençe-i bī-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kār degildir

117. **seniñ:-iñ****Gazel 51**

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Beni pervāne-şifat yandıran ey şūḥ
seniñ
Şu'le-i bāriқа-i āteş-i hicrānıñdır

118. **seniñ:-iñ****Gazel 53**

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Benim 'aşkıñ görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnūn
Seniñ Şeh-nāme-i hüsnüñde Leylā bir
sūḥan dirler

119. **seniñ:-iñ****Gazel 65**

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ṭāḳ-ı mihrāb қаşlarıñda seniñ
'Accilū bi'ş şalāti yazmışlar

120. **seniñ:-iñ****Gazel 72**

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la'l-i
nemek-dāniñ
Bu nāz u naḥvete ey gönçe-i ra'nā ne
söyleller

121. **seniñ:-iñ****Gazel 84**

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey şūḥ-ı bī-pervā seniñ ra'nā nihāl-i
ḳāmetiñ
Serv-i cefā-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

122. **seniñ:-iñ****Gazel 164**

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

'Aḳl yağmā-yı nigāh-ı çeşm-i
mestāniñ seniñ
Dil esīr-i ṭurre-i zūlf-i perīşāniñ seniñ

123. **seniñ:-iñ****Gazel 164**

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

'Aḳl yağmā-yı nigāh-ı çeşm-i
mestāniñ seniñ
Dil esīr-i ṭurre-i zūlf-i perīşāniñ seniñ

124. **seniñ:-iñ****Gazel 164**

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Kaṭ'-ı şemşîr-i ecel birle rehâ mümkün
değil
Düşse dest-i iştîyâka bir de dāmānîñ
seniñ

125. **seniñ:-iñ**
Gazel 164
Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ārzū-mend-i dem-i şemşîriñim qurbân
güni
Ey hezārān ben gibi bî-çäre qurbānîñ
seniñ

126. **seniñ:-iñ**
Gazel 164
Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Yād-ı zülfüñle beden üftāde-i dām-ı
belā
Cān şehîd-i ğamze-i hūn-rîz-i fettānîñ
seniñ

127. **seniñ:-iñ**
Gazel 164
Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey beyāz-ı şubḥ-ı vaşlı merhem-i
kāfūr-ı dil
Sîne-i efkārı yaqdı dāğ-ı hicrānîñ seniñ

128. **seniñ:-iñ**
Gazel 164
Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Cāna kaşdıñ var ise çek tîğîñi hükümüñ
yürüt
Kim giçer ey pâdişāhim başa fermānîñ
seniñ

129. **seniñ:-iñ**
Gazel 164
Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hergiz olmaz ey kemān-ebrū pezîrā-yı
refū
Tende zaḥm-ı nāvek-i dil-düz-ı
müjgānîñ seniñ

130. **seniñ:-iñ**
Gazel 164
Mısra: 16

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Süziş-i nār-ı muḥabbet içre nālān ol
gönül
Sîne-i eflāke çekmesün dāğ-ı efgānîñ
seniñ

131. **seniñ:-iñ**
Gazel 164
Mısra: 18

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Gül-şen-i nazma burakdı tāze 'işret-i
tarḥını
Ey Ğarîbî nağme-i murg-ı hoş-elhānîñ
seniñ

132. **seniñ:-iñ**
Gazel 175
Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sākî fedā-yı la'l-i güher-bārîñim seniñ
Ümmîd-vār-ı sāğar-ı ser-şārîñim seniñ

133. **seniñ:-iñ**
Gazel 175
Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sākî fedā-yı la'l-i güher-bārîñim seniñ
Ümmîd-vār-ı sāğar-ı ser-şārîñim seniñ

134. **seniñ:-iñ**
Gazel 175
Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey serv-i nāz bezmde bir kez hırāma
gel
Kim mübtelā-yı şīve-i reftārīñim seniñ

135. **seniñ:-iñ**
Gazel 175
Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şehd-i lebiñden ola meger derdime
devā
Bīmār-ı çeşm-i nergis-i 'ayyārīñim
seniñ

136. **seniñ:-iñ**
Gazel 175
Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ey şūh çekme kaşdıma şemşīr-i nāzı
kim
Kurbān-ı tīg-i ğamze-i hūn-h'ārīñim
seniñ

137. **seniñ:-iñ**
Gazel 175
Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Cānā esīr-i pençe-i hār itme göñlümi
Bir 'andelīb-i gül-şen-i ruhsārīñim
seniñ

138. **seniñ:-iñ**
Gazel 175
Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

La'liñ getür tebessüme ızhār-ı mu'ciz
it
Müştaş-ı feyz-i mu'cize-güftārīñim
seniñ

139. **seniñ:-iñ**
Gazel 175
Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

İnşāf olursa bendeye ben de Ğarībī-veş
Çokdan esīr-i turre-i țarrārīñim seniñ

140. **seniñ:-iñ**
Gazel 206
Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seniñ Şīrīni-i vaşlıñ ne bilsün Hüsrev-i
devrān
Beni küh-ı belā-yı 'aşka Ferhād eyle
sultānım

141. **seniñ:-iñ**
Gazel 220
Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seniñ şeydā-yı 'aşkıñ kim cüdā-yı
bāğ-ı hüsñüñdür
Düşüb āvāre-i dāmān hāmūn olmasun
n'olsun

142. **seniñ:-iñ**
Gazel 234
Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

'Uşşāk-ı zāra itdi yine fitneler zühür
Ey şūh-ı çeşm bu seniñ ĩcādiñ olmasun

143. **seniñ:-iñ**
Gazel 246
Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seniñ yād-ı vişāliñle şeb-i firķatde ey
meh-rū
Zebān-ı şem'-i şevķ-i bezm-i mātem
ķande ben ķande

144. **seniñ:-iñ**
Gazel 259
Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

'Ömrüñ seniñ ey sākī 'işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun kıldıñ beri
şermende

145. **seniñ:-iñ**

Gazel 272

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çeşm-i inşāf ile baķ zülfüne kimdir
saña ol
Seniñ üftāde-i çāh-ı zekānıñdan ğayrı

146. **seniñ:-iñ**

Gazel 266

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Seniñ çün güne güne zehrlər maħfıdır
ey ğāfil
Bu mihmān-ħāne-i kevn-i fenānıñ āb u
nānında

147. **seniñdir:- iñ, -dir**

Gazel 253

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Cāme-ħ'āba buyuruñ ħāne seniñdir
diyerek
Girdi āġuşuma ol serv-i leţāfet bu gice

148. **seniñle:-iñ, -le**

Gazel 269

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Vedā'ından degil ħātır-ı ħazīnim ey
perī ammā
Seniñle arada maħfıce maħfıce süħan
kıldı

149. **seniñle:-iñ, -le**

Gazel 269

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Bu fikr ile gönül āvāre-i küh-sār-ı
miħnetdir
Kime āyā seniñle itdigim seyr-i çemen
kıldı

150. **sensin:-sin**

Gazel 4

Mısra: 3

İkinci tekil şahıs.

Nāsıħ-ı edyān-ı sābıķ kāşif-i rāh-ı
hüdā
Sensin ey şadr-ı serīr-i li ma'allah
serveri

151. **sensin:-sin**

Gazel 4

Mısra: 16

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Büse-ġāh-ı evliyādır ħāk-i rāh-ı
maħdemiñ
Yā Resūla'l-lāh sensin nūr-ı 'ayn-ı
enbiyā

152. **sensin:-sin**

Gazel 236

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ben mücrimim ziyāde sensin şaħī
'atāda
Her vādi-i ħatāda çok eyledim tekāpū

153. **sensiz:-siz**

Gazel 54

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ĥātır uşandı sensiz āmed-şüd-i
nefesden
Müştaş-ı ħāl-i rüyuñ leyl ü nehāri
n'eyler

154. **sensiz:-siz**

Gazel 80

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḥayāl-i 'arızıyla eglenür dil bāğa meyl
itmez
Ki sensiz çeşmine her gonçe bir bî-
gâne dönmüşdür

155. **sensiz:-siz**

Gazel 80

Mısra: 14

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḳafesden ister āzād ola murğ-ı rūḥ-ı
nā-şādım
Ki sensiz cānıma ḥışn-ı beden zindāna
dönmüşdür

156. **sensiz:-siz**

Gazel 83

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sensiz bu ḥasteniñ dil-i nā-kāmı
bellidir
İster vişālifiñ heves-i ḥāmı bellidir

157. **sensiz:-siz**

Gazel 101

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çemende gonçeler güller baña hep
ḥārdır sensiz
Bahār-istān-ı 'işret 'ayn-ı mātem-
zārdır sensiz

158. **sensiz:-siz**

Gazel 101

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Çemende gonçeler güller baña hep
ḥārdır sensiz
Bahār-istān-ı 'işret 'ayn-ı mātem-
zārdır sensiz

159. **sensiz:-siz**

Gazel 101

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ġam-ı eyyām-ı firḳatde beden rencür u
cān mehcür
Göñül ğam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkārdir sensiz

160. **sensiz:-siz**

Gazel 101

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ne miḳdār olsa da yād-ı ruḥuñ rūşen-
ger-i ḥātır
Yine baḥtım gibi eyyām-ı 'işret tārdır
sensiz

161. **sensiz:-siz**

Gazel 101

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Olaldan küfr-i zülfüñ ḥüsnüñe ğāret-
ger-i imān
Elimde tār-ı sübḥa rişte-i zünnārdır
sensiz

162. **sensiz:-siz**

Gazel 101

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Ḳasem ol muşḥaf-ı ḥüсне ki fenn-i
'aşḳ andandır
Baña bāğ-ı behiştin gülleri hep ḥārdır
sensiz

163. **sensiz:-siz**

Gazel 101

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Olub miḥnet refiḳim hem-demim derd
ü enīsim ğam
Benimle āşinālar sévdiğim āğyārdır
sensiz

164. **sensiz:-siz**

Gazel 101

Mısra: 14
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sipih-r-i sifle-perver devr ider başımda
miñnetle
Vücüdüm künc-i ğamda merkez-i
pergârdır sensiz

165. **sensiz:-siz**
Gazel 101
Mısra: 16
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

İriş ey nâzenînim hâl-i 'uşşâka meded-
kâr ol
Ki zindân-ı bedende Yûsuf-ı dil zârdır
sensiz

166. **sensiz:-siz**
Gazel 101
Mısra: 18
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Tabîb-i derd isen cânâ saña kaldı
mürüvvet kim
Ğarîbî câme-ğ'âb-ı 'aşğda bîmârdır
sensiz

167. **sensiz:-siz**
Gazel 141
Mısra: 15
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hağğ bilür pîçîdedir sensiz hayâtım
mevtime
Hîç kefenden farkı yok pîrâhen-i cân
el-vedâ'

168. **sensiz:-siz**
Gazel 210
Mısra: 11
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hezâr eczâ-yı merhemle şifâ-yâb
olmadı sensiz
Bu dâğ-ı derd kim var sâha-i sînemde
sultânım

169. **sensiz:-siz**
Terci-bend 2
Mısra: 25
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hele bir hayl-i zamândır ki harâbım
sensiz
Ser-i küyuña varan râha türâbım sensiz

170. **sensiz:-siz**
Terci-bend 2
Mısra: 26
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Hele bir hayl-i zamândır ki harâbım
sensiz
Ser-i küyuña varan râha türâbım sensiz

171. **sensiz:-siz**
Terci-bend 2
Mısra: 27
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Heves-i la'liñ ile dîde-pür-âbım sensiz
Giryeden seyl-i sirişkimde habâbım
sensiz

172. **sensiz:-siz**
Terci-bend 2
Mısra: 28
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Heves-i la'liñ ile dîde-pür-âbım sensiz
Giryeden seyl-i sirişkimde habâbım
sensiz

173. **sensiz:-siz**
Terci-bend 2
Mısra: 29
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dâğ-ı mihriñle derûnumda kebâbım
sensiz
Ser-be-pîş-efgen-i mağcüb-ı 'itâbım
sensiz

174. **sensiz:-siz**
Terci-bend 2

Mısra: 30

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dāğ-ı mihriñle derūnumda kebābım
sensiz
Ser-be-pīş-efgen-i maħcūb-ı 'itābım
sensiz

175. **sensiz:-siz**

Terci-bend 4

Mısra: 28

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Revāk-ı heft-gerdūna olupdur sūz-ı dil
ser-keş
Budur sensiz yine keyfiyyetim tā-
maḥşer ey meh-veş

176. **sensiz:-siz**

Terkib-bend 1

Mısra: 89

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şeb-i firkatde ki pā-būs-ı hayālim
sensiz
Ya'ni ḥasret-keş-i eyyām-ı vişālim
sensiz

177. **sensiz:-siz**

Terkib-bend 1

Mısra: 90

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Şeb-i firkatde ki pā-būs-ı hayālim
sensiz
Ya'ni ḥasret-keş-i eyyām-ı vişālim
sensiz

sencileyin:

1. **sencileyin:**

Gazel 156

Mısra: 10

Senin gibi.

Dutdı sevād-ı a'zamı ma'nā-yı
nazmımız
Likin Ğarībi sencileyin şā'ir olmadık

seng:

1. **sengden:-den**

Gazel 36

Mısra: 12

Taş.

Ḥayāl-i şüret-i Şīrīn ile eknūn tā-
maḥşer
Çıkar her sengden bir tīşe-i Ferhād'dan
feryād

seng-dil:

1. **seng-dile:-e**

Gazel 15

Mısra: 1

Taş kalp, katı kalp, acımasız.

Ol seng-dile āhım te'sīr ide mi yā Rab
Feryādım o bī-raḥmi teşhīr ide mi yā
Rab

seng-dil-i şüh-ı perī-ruhsār:

1. **seng-dil-i şüh-ı perī-ruhsārdan:-
dan**

Gazel 97

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Peri yanaklı güzelin taş kalbi.

Raḥmi yok bir seng-dil-i şüh-ı perī-
ruhsārdan
Dādımız var der-geh-i sultāna
gelmişlerdenüz

seng-i 'akīk:

1. **seng-i 'akīk:**

Gazel 197

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Akik taşı (Üzerine mühür kazılan,
yüzük taşı ve tespih yapılan, bâzı
eşyâlarda süsleme unsuru olarak
kullanılan, çok sert, oldukça şeffaf,
içinde çeşitli renk halkaları bulunan*

kıymetli süs taşı, kalseduan kuarsının bir cinsi [Çeşitli renkleri varsa da en makbûlü kırmızı olanı ve Yemen 'de çıkarılır].

Yeri var seng-i 'aķık olsa güherden
maķbûl
Ĥüblar ismi nigīninde edādır ĥātem

seng-i ferş-i āstān-ı devlet:

1. **seng-i ferş-i āstān-ı devletiñ:-iñ**

Gazel 141

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Devlet eşiğinin yeryüzü taşı.

El-vedā' ey seng-i ferş-i āstān-ı
devletiñ
Her biri bir efser-i Sām u Nerīmān el-
vedā'

seng-i güneh-i püşt-i kemānın:

1. **seng-i güneh-i püşt-i kemānın:-in**

Gazel 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yayın sırtının günah taşı.

Ėırma seng-i güneh-i püşt-i kemānın
elde
Per açub 'ālem-i lāhūta giçer tır-i du'ā

seng-i hāre:

1. **seng-i hāredir:-dir**

Gazel 86

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Pek sert kaya veya taş.

İtmez Ėarībi ĥātırına āhımız eşer
Ol zālimiñ derūnı meger seng-i hāredir

seng-i havādiş:

1. **seng-i havādiş:**

Gazel 248

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hadiselerin taşı.

Gül elde mey piyālede dil-ber kenārda
Nā-geh doķundi seng-i havādiş
ayağıma

seng-i melāmet:

1. **seng-i melāmet:**

Gazel 250

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ayıplama, kınama taşı.

Her sözi ehl-i dile seng-i melāmet
gibidir
Kim çıkar vā' iz olan ĥāne-ĥarābiñ
yüzine

seng-i zümürüd:

1. **seng-i zümürüd:**

Gazel 152

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zümürüt taşı.

Kör ider seng-i zümürüd gözini
ef'iniñ
Zāhidiñ gūşına zībaķ döker efsāne-i
'aşķ

ser:

1. **seri:-i**

Gazel 157

Mısra: 4

Baş, kafa, insan.

Her kimse olur haddi kadar rütbeye
nâ' il
Her bir seri Mevlâ göremez devlete
lâyık

2. **serim:-im**
Gazel 286
Mısra: 4
Baş.

İntizârım ser-i râhında bu ümmîd ile
kim
Serim âvîze-i fitrâk ide naḥçîr gibi

3. **serimde:-im, -de**
Gazel 120
Mısra: 1
Düşünce, fikir.

Serimde bu hevâ bir şüh-ı şîrîn-kârdan
kalmış
Bu zencîr-i cünûn boynumda zülf-i
yârdan kalmış

4. **serimdedir:-im, -de, -dir**
Gazel 48
Mısra: 12
Baş, kafa.

Gencîne-i sipihre deġişmem belâsını
Ol dil-beriñ ki tâc-ı hevâsı serimdedir

ser ko-:

1. **ser komuşlar:-muş, -lar**
Gazel 226
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başını yaslamak, uzanmak.

Ne gûne secde-gâh olmuş ki hâlî bir
kâdem yer yok
Ġarîbî ser komuşlar âstân-ı yâra biñ
yerden

serâb:

1. **serâbı:-ı**
Gazel 144

Mısra: 4
*Çölde güneşin ışığın
parlamasıyla su gibi görünen hayal.*

Düşmesün âyine-i hâtırıña gerd-i
melâl
Her serâbı göricek anda şarâb itme
tama'

ser-â-pâ:

1. **ser-â-pâ:**
Gazel 6
Mısra: 15
Baştan ayağa, tamamen.

Gül-şen-i derdim ser-â-pâ süz [u] tâb-ı
hicrden
Ġirye-i ḥasretle eşk-i dîde şeb-nemdir
baña

2. **ser-â-pâ:**
Terci-bend 3
Mısra: 1
Baştan ayağa, tamamen.

Biñ hür-liķâ nâzik ü nâzende ser-â-pâ
Biñ ḥüsni melek-âfet-i dîn ü dil-i
şeydâ

3. **ser-â-pâ:**
Gazel 119
Mısra: 5
Baştan ayağa kadar.

Ser-â-pâ kıl kalemle çekdi Mânî şüret-
i şühûñ
Gelince sâ'id-i sîmînine maḥbûbın el
çekmiş

ser-â-pây-ı vücūd:

1. **ser-â-pây-ı vücūdum:-um**
Gazel 108
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Vücudum baştanbaşa.

Hadeng-i cevri ile sūrāh sūrāh olduğım
seyr it
Ser-ā-pāy-ı vücūdum lāne-i zenbūrdan
kalmaz

ser-ā-ser:

1. **ser-ā-ser:**

Gazel 11

Mısra: 1

Baştanbaşa, tamamen.

Ser-ā-ser ma'ni-i pīçidedir endīşe-i
şahbā
Yağar āteşlere mağz-ı bahārı rīşe-i
şahbā

2. **ser-ā-ser:**

Gazel 19

Mısra: 8

Baştanbaşa, tamamen.

Hasret-i rüyîñla çeşmim ol kadar kan
dökdi kim
Vādî-i 'aşkıñ ser-ā-ser taşu mercān oldu
hep

3. **ser-ā-ser:**

Gazel 136

Mısra: 17

Baştanbaşa, tamamen.

Ey Ğarībî nüşha-i dehri ser-ā-ser
yoğladım
Ğatğ ğalağ imlā ğalağ inşā ğalağ ma'nā
ğalağ

ser-be-ser:

1. **ser-be-ser:**

Gazel 158

Mısra: 10

Baştanbaşa.

Zümre-i ehl-i muḥabbet seni eyler mi
kabūl
Ser-be-ser zaḥm-ḥor-ı tīg-i zebān
olmayacak

2. **ser-be-ser:**

Gazel 247

Mısra: 9

Baştanbaşa.

Giçirdiñ ser-be-ser iqlīm-i cānı tīg-i
ğamzeñden
A zālīm bilmezim feth-i Hülāgū Ğān
mı var sende

ser-be-zānū-yı tevekkül:

1. **ser-be-zānū-yı tevekküldür:-dür**

Muhammes 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Tevekkülden başından dizine
kadar.*

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bī-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekküldür

ser-büride:

1. **ser-büride:**

Gazel 134

Mısra: 2

Başı kesik.

İçer cūy-ı dehān-ı tīgden şu sebze-zār-ı
ḥatğ
'Aceb mi ser-büride bitse reyḥān-ı
bahār-ı ḥatğ

ser-çeşme-i ḥayvān:

1. **ser-çeşme-i ḥayvāna:-a**

Gazel 279

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ölimsüzlük suyunun kaynağı.

Hele İskender-i dil çıkımadan zulmāt-ı
zūlfünden
Gelüb ser-çeşme-i ḥayvāna Ğızr-ı ḥatğ
kadem başdı

serd ol-:1. **serd olur:-ur****Gazel 167**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sert ve şiddetli olmak, soğumak.

Meyli yok 'uşşāka hūbān-ı melek-
manzarlarıñ
Serd olur berdül'acūz-ı mihrî pek dil-
berleriñ

ser-defter-i 'amel:1. **ser-defter-i 'amelde:-de****Gazel 34**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Amel defterinde en başta yazılı
olan.*

Vakt-i seher Ğarībi niyāz eyle tā saña
Ser-defter-i 'amelde yazılsun sevāb-
[1]şubh

serdi-i bed-mihri-i gerdün:1. **serdi-i bed-mihri-i gerdūna:-a****Tarih 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünün merhametsiz
soğukluğu.*

Serdi-i bed-mihri-i gerdūna irdi
inķırāz
Germ-ülfet 'āşık u ma'şūka virdi ittişāl

serdī-i ülfet göster-:1. **serdī-i ülfet göstermeden:-me, -
den****Gazel 160**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kaynaşma soğukluğu göstermek.

Göstermeden ol şūh bize serdī-i ülfet
Şām u seheri nār-ı muhabbetle
giçürdik

ser-efgen:1. **ser-efgendir:-dir****Gazel 148**

Mısra: 2

Başı önde, mahcup.

Düşmek ister biñ temennā ile pāy-ı
yāra zülf
İnfi'ālinden ser-efgendir o yüzi қара
zülf

ser-efgen ol-:1. **ser-efgen ol:****Gazel 44**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, mahcup olmak.

Yok sende bir şaḥīfe-i a' mālden eṣer
Ser-efgen ol zemīne ḥacālet zamānıdır

ser-efgende:1. **ser-efgende:****Gazel 259**

Mısra: 10

Başı önde, mahcup.

Meh başına devr eyler pervāne-veş ol
şem'iñ
Ol mihr-i cihān-ārā pāyına ser-efgende

2. **ser-efgende:****Terkib-bend 1**

Mısra: 42

Başı önde, mahcup.

Yeri var Yūsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarḥdan şāhid-i hūrşid ser-efgende
saña

ser-efrāz:**1. ser-efrāz:****Gazel 88**

Mısra: 8

*Başını yukarı kaldıran, yükselten,
benzerinden üstün olan.*

Ser-i kūyunda esīr itdiği üftādeleri
Bir nigāh ile ser-efrāz idecek günlerdir

2. ser-efrāzım:-ım**Gazel 146**

Mısra: 3

*Benzerlerinden üstün olan
(kimse).*

Kesme lütfüñ ey ser-efrāzım men-i
üftādeden
Nūr-ı hūrşīdi zemīnden āsumān itmez
dirīg

ser-efrāz ol-:**1. ser-efrāz olmaz:-maz****Gazel 191**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yücelmek, yükselmek*

Baş dek aşlı denī kimse ser-efrāz
olmaz
Şīve-i serv-i qad-i tākden olmaz
me' mül

ser-firāz:**1. ser-firāz:****Muhammes 1**

Mısra: 6

*Başını yukarı kaldıran, yükselten,
benzerinden üstün olan.*

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i āşüfte kim üftādelikden ser-firāz
olmaz

ser-fürü:**1. ser-fürü:****Gazel 215**

Mısra: 9

Baş eğme, itaat etme.

Ser-fürü bürde-i zānū-yı ğam olsun
göñlüñ
Pençe-i ḥasret ile çāk-i giribān olasın

ser-gerdān:**1. ser-gerdānım:-ıñ, -ım****Gazel 268**

Mısra: 20

Şaşkın, perişan.

Mey-i gül-gūnda 'aks-i şem'-i ruḥsārīñ
'ayān it kim
Mişāl-i gerdiş-i pervāne ser-
gerdānım sākī

ser-germ-i cām-ı 'işret:**1. ser-germ-i cām-ı 'işret:****Gazel 217**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İçki kadehinin sarhoşluğu.

Ser-germ-i cām-ı 'işret iken devr-i
rüyuna
Kıldı ḥarām ḥamr-ı vişālīñ kitāb-ı ḥüsn

ser-geşte:**1. ser-geşte:****Gazel 201**

Mısra: 12

*Başı dönmüş, kafası karışmış
(kimse), şaşkın.*

Ey meh ḥayāl-i ḥalka-i zülfüñle rüz u
şeb
Ser-geşte seng-i keff-i felāḥūn degil
miyim

2. **ser-geştedür:-dür****Terci-bend 4**

Mısra: 6

sersem, başı dönmüş.

Şabâh olunca her şeb ẖvāba varmaz
göz hayālinden
Ḵatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

3. **ser-geştedür:-dür****Terci-bend 4**

Mısra: 18

sersem, başı dönmüş.

Şabâh olunca her şeb ẖvāba varmaz
göz hayālinden
Ḵatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

4. **ser-geştedür:-dür****Terci-bend 4**

Mısra: 24

sersem, başı dönmüş.

Şabâh olunca her şeb ẖvāba varmaz
göz hayālinden
Ḵatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

5. **ser-geştedür:-dür****Terci-bend 4**

Mısra: 12

*Başı dönmüş, kafası karışmış,
şaşkın.*

Şabâh olunca her şeb ẖvāba varmaz
göz hayālinden
Ḵatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

6. **ser-geştedür:-dür****Terci-bend 4**

Mısra: 30

*Başı dönmüş, kafası karışmış,
şaşkın.*

Şabâh olunca her şeb ẖvāba varmaz
göz hayālinden
Ḵatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

7. **ser-geştedür:-dür****Terci-bend 4**

Mısra: 36

*Başı dönmüş, kafası karışmış,
şaşkın.*

Şabâh olunca her şeb ẖvāba varmaz
göz hayālinden
Ḵatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

8. **ser-geştelik:-lik****Gazel 275**

Mısra: 1

*Başı dönmüş, kafası karışmış
(kimse), şaşkın.*

Baňa ser-geştelik ol zülf-i müşgîn-
zârdan geldi
Perîşânlık dimāğa nāfe-i Tātâr'dan
geldi

ser-i 'āşık:1. **ser-i 'āşıkdaki:-da, -ki****Gazel 91**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşığın başı.

O perî bî-haber öz kākül-i dil-gîrinden
Ser-i 'āşıkdaki sevdâyı ne bilsün
nicedir

ser-i bālîn:1. **ser-i bālînimize:-imiz, -e****Gazel 253**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yastığın başı.

Ey meh-i evc-i melâmet n'ola bir kez
olasın
Ser-i bālînimize şem'-i hidâyet bu gice

serv-i cilve-perdâz:

1. serv-i cilve-perdâz:

Gazel 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

hoş ve güzel olan servi.

Leb-i la'li gönçe-i nâz kadi serv-i
cilve-perdâz
O nigâh-ı şüh-ı şeh-bâz oldu mest-i
câm-ı naḥvet

ser-i dîvâr:

1. ser-i dîvâra:-a

Gazel 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Duvarın üstü.

Gir şahn-ı gülistândan al büy-ı ḥaḳîkat
İtme tiken-âsâ ser-i dîvâra teşebbüs

ser-i engüşt-i gül-çîn:

1. ser-i engüşt-i gül-çîni:-i

Gazel 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül toplayıcısının parmak ucu.

Gül-i rengîn-i ma'nâ-yı ḥayâlüz kim
ḥaḳîkatde
Ser-i engüşt-i gül-çîni dutar bir
ḥârimiz yokdur

ser-i engüşt-i güzel:

1. ser-i engüşt-i güzellerde:-ler, -de

Gazel 197

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzelin parmak ucu.

Halkası tavḳ gibi murğ-ı dil-i 'uşşâka
Ser-i engüşt-i güzellerde belâdır ḥâtem

ser-i kûy:

1. ser-i kûy:-uñ, -a

Terci-bend 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanbaşı, köyü.

Hele bir ḥayl-i zamândır ki ḥarâbım
sensiz
Ser-i kûyuña varan râha türâbım sensiz

ser-i kûy-ı dil-ârâ:

1. ser-i kûy-ı dil-ârâda:-da

Gazel 81

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gönlü süsleyen sevgilinin semti,
bulunduğu yer.*

Fiğan kim çâresiz kaldık dil-i bî-
çâreden ḡayrı
Ser-i kûy-ı dil-ârâda ki bir ḡam-
ḥârimiz yokdur

ser-i kûy:

1. ser-i kûyında:-ın, -da

Gazel 93

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yanı başında, sevgilinin
bulunduğu yer.*

Gördi ser-i kûyında Ğarîbî-i ḥaḳîri
Didi bu bizim 'âşık-ı dîvâneye beñzer

2. ser-i kûyuna:-un, -a

Gazel 137

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanbaşı, köyü.

Gider olsam ser-i küyuna Ğarībī yāriñ
Nā-kesim nā-kes eger eylesem iğdām-ı
neşāt

3. **ser-i küyuñda:** -uñ, -da

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin yanbaşı, köyü.

Ser-i küyuñda ğam-gñnlik baña şād
olmadan yegdir
Saña çākerligim vāliyy-i Bağdād
olmadan yegdir

4. **ser-i küyunda:** -uñ, -da

Gazel 88

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kapısının eşiği.

Ser-i küyunda esīr itdigi üftādeleri
Bir niğāh ile ser-efrāz idecek günlerdir

5. **ser-i küyunda:** -un, -da

Gazel 150

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin bulunduğu yer.

Ben ne tenhā ser-i küyunda esīr-i
‘aşkıım
Saña qurbāna gelür ‘āşık-ı nālān şaf
şaf

6. **ser-i küyunda:** -un, -da

Gazel 174

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin mahallesi, sevgilinin
bulunduğu yer.*

Ğam-ı hicrānına pā-beste degildik
yārin
Ser-i küyunda Ğarībī gibi āzāde idik

ser-i mey-keşlere düş-:

1. **ser-i mey-keşlere düşmüş:-müş**

Gazel 121

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İçki içen sarhoşun başına
düşmek.*

Tā ‘aks-i ruħuñ bāde-i bī-ğışlara
düşmüş
Ne āteş-i sevdā ser-i mey-keşlere
düşmüş

ser-i müy:

1. **ser-i müy:**

Gazel 110

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saçın ucu.

Her ser-i müy gönül murğuna bir tavq-
ı belā
Şīve-i serv-i hırāmānını bilmez
degilüz

2. **ser-i müyiniñ:-ın, -iñ**

Gazel 259

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saç telinin ucu. (sevgilinin).

‘Ālem ser-i müyiniñ cān ile tufeylidir
Ol şūh-ı gül-endāma bir ben degilim
bende

ser-i rāh:

1. **ser-i rāhında:-ın, -da**

Gazel 286

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yolun başı.

İntizārım ser-i rāhında bu ümmīd ile
kim
Serim āvīze-i fitrāk ide naḥçir gibi

ser-i şad-pāre-i misvāk:1. **ser-i şad-pāre-i misvākdan:-dan****Gazel 266**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Misvağın yüz parça başı.

Ser-i şad-pāre-i misvākdan bu sırtı
fehm itdim

K'aniñ bñy-ı vefādan bir eşer yokdur
dehānında

ser-i sevdāyi-i 'uşşāk:1. **ser-i sevdāyi-i 'uşşāka:-a****Gazel 152**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Åşıkların sevdalı başı.

Ser-i sevdāyi-i 'uşşāka gelür biñ
yerden

Dest-i bī-dād ile miñşār-şifat-ı şāne-i
'aşk

ser-i sevdā-zede:1. **ser-i sevdā-zedesi:-si****Gazel 152**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sevdaya tutulmuş olanın başı.

Hñsn-i hñbāna Ğarībī olamazdı
meftñn

Olmasaydı ser-i sevdā-zedesi lāne-i
'aşk

ser-i zñlf-i perīşān:1. **ser-i zñlf-i perīşāna:-a****Gazel 111**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Darmadağınık zñlfe sahip baş.

Ey gönñl eyle ser-i zñlf-i perīşāna
heves

Kim bu zencīre ider gerden-i dīvāna
heves

ser-i zñlf:1. **ser-i zñlfñnden:-ñn, -den****Gazel 47**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Saç ucu; sevgilinin urgan
şeklindeki kıvrımlı saçının ucu.*

Ey dil ne kaçarsın ser-i zñlfñnden o
şñhuñ

Gencīne-i hñsnñnde siyeh mār degildir

ser-keş:1. **ser-keş:****Terci-bend 4**

Mısra: 27

Dik başlı, inatçı.

Revāk-ı heft-gerdñna olupdur sñz-ı dil
ser-keş

Budur sensiz yine keyfiyyetim tñ-
maşşer ey meh-veş

ser-levha:1. **ser-levhası:-sı****Gazel 34**

Mısra: 8

*Bir yere asılmak üzere yazılmış
veya yapılmış yazının veya resmin
baş.*

Encñmle kıldı şafha-i eflākı zer-feşān
Ser-levhası müzehheb olunca kitāb-ı
şubh

ser-levha-i ruhsār:1. **ser-levha-i ruhsāra:-a****Gazel 119**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Yüz levhasının başı.

Değil ser-levha-i ruhsāra ebrū hatt-ı
hall çekmiş
Güzel yüzde bu hattı bir güzel çekmiş
güzel çekmiş

ser-levha-i 'unvān-ı şahā' if:

1. ser-levha-i 'unvān-ı şahā' if:
Gazel 41
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sayfaların unvan başlığı.

Ebrūları ser-levha-i 'unvān-ı şahā' if
Hatt-ı ruhi bir nüsha-i kânūn-ı şifadır

ser-levha-i zer:

1. ser-levha-i zer:
Gazel 285
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Altından başlık (bir yazının başlığı).

Muşhaf-ı rüyuna ser-levha-i zer
çekmek için
Cedvel-i kaşına zülfi kalem-i kıl gibi

ser-māye:

1. ser-māyedir:-dir
Gazel 159
Mısra: 12
Sermaye.

Ol günde kim hesāba gelür itdigim
'amel
Ser-māyedir elimde ümmīd-i şefā' atîñ

ser-māye-i 'ömr:

1. ser-māye-i 'ömrüm:-üm
Terci-bend 1
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Ömür sermayesi, yaşanan zamanII elde edilen kazanç.

Ser-māye-i 'ömrüm şeh-i hūbān-ı
cihānım
'Arz eylemeden hālimi lāl oldu
zebānım

2. sermāye-i 'ömrüm: -üm

Gazel 141
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömür sermayesi.

Ey veliyyü'l-ni 'metim sermāye-i
'ömrüm benim
V'ey hezārān ben gibi yoluñda qurbān
el-vedā'

ser-māye-i yuhvil 'izāme:

1. ser-māye-i yuhvil 'izāme:
Gazel 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kemikleri diriltecek sermaye.

Saña ta'zīmen bu mu'ciz oldu 'İsā'ya
'atā
Feyz-i nuṭkıñ 'āleme ser-māye-i
yuhvil izāme

2. ser-māye-i yuhvil izāme:

Gazel 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kemikleri diriltecek sermaye.

Saña ta'zīmen bu mu'ciz oldu 'İsā'ya
'atā
Feyz-i nuṭkıñ 'āleme ser-māye-i
yuhvil izāme

ser-menzil:

1. ser-menziliñi:-iñ, -i
Gazel 23

Mısra: 4
Ahiret.

Dünyāda göñül 'ömr-i bekā ise
murādıñ
Ser-menziliñi eyle beyābān-ı k̄anā'at

2. **ser-menzilini:-iñ, -i**
Gazel 162
Mısra: 7
Ahiret.

Reşkden eyledi ser-menzilini āb-ı
hayāt
La 'l-i ruhsārdaki hāline Hindū diyerek

ser-menzil-i bekā:

1. **ser-menzil-i bekāya:-y, -a**
Gazel 56
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sonsuzluk durağı.

Her bir nefes ki k̄āfile-i 'ömrdür giçer
Ser-menzil-i bekāya işāret degil midir

ser-nigün eyle-:

1. **ser-nigün eylediler:-di, -ler**
Gazel 33
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
*Baş aşağı çevirmek, tersine
döndürmek.*

İçi pür-bāde iken beñzedi yāriñ ruḥuna
Ser-nigün eylediler döndi zenaḥdāna
kadeḥ

ser-nigün id-:

1. **ser-nigün ider:-er**
Gazel 50
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Baş aşağı, altüst ederek.

Koymaz dimāğ-ı bülbül ala neş'e
lezzetin
Gül sāğarın çemende şabā ser-nigün
ider

ser-nigün ol-:

1. **ser-nigün olur:-ur**
Gazel 128
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Baş aşağı olmak. (Kadehin
tepetaklak olması).*

Ra'şe-i şevk ile cām olur elimden ser-
nigün
Eyledikce sāki-i gül-pīrehan yanımda
rakş

ser-pençe-i ağıvār:

1. **ser-pençe-i ağıvārdadır:-da, -dır**
Gazel 160
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Rakibin pençesinin ucu.

Ser-pençe-i ağıvārdadır dāmen-i vuşlat
Biz 'ömrümüzüzi sūziş-i firkatle
giçürdik

ser-pençe-i 'aşk:

1. **ser-pençe-i 'aşka:-a**
Gazel 102
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Aşkın pençesinin ucu.

Derūnum guşsa vü endūhdan k̄an oldı
o meh-rū
Yine ser-pençe-i 'aşka giriftār olduğım
bilmez

ser-pençe-i emel:

1. **ser-pençe-i emelde:-de**
Gazel 208

Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Emel pençesinin ucu.

Yokdur hülâsa çâre bir keşmekeşdedir
Ser-pençe-i emelde girîbânımız bizim

ser-pençe-i firāk:

1. **ser-pençe-i firākda:-da**
Gazel 231
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ayrılığın pençesinin ucu.

Ser-pençe-i firākda bir kimse ben gibi
Feryād-ı şubh u âh-ı şeb-i târa
düşmesün

ser-pençe-i fırsat:

1. **ser-pençe-i fırsatta:-da**
Gazel 29
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Fırsat pençesinin ucu.

Ser-pençe-i fırsatta iken bûy-ı hâkîkat
El var mı k'ide sâ'id-i ağıyâra teşebbüs

ser-pençe-i ğam:

1. **ser-pençe-i ğamda:-da**
Muhammes 1
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Kederin pençesi.

Şorulmaz hâl-i erbâb-ı vefâ ser-pençe-
i ğamda
Ne bir nağş-i muhabbet sîne-i evlâd-ı
âdemde

ser-pençe-i hâr-ı şaf-ı müjgân:

1. **ser-pençe-i hâr-ı şaf-ı müjgânına:-**
in, -a
Gazel 177

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Kirpiklerin sırasının kuvvetli
diken.*

Ümmîd-i gül-i büse-i ruhsârına geldik
Ser-pençe-i hâr-ı şaf-ı müjgânına
düşdük

ser-pençe-i mihnet:

1. **ser-pençe-i mihnetde:-de**
Gazel 121
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
*Güç ve kudret sahibi sahiplerinin
minneti altında.*

Sevdâ-zede Kaysım ki girîbân-ı
hayâtım
Ser-pençe-i mihnetde keş-â-keşlere
düşmüş

2. **ser-pençe-i mihnetden:-den**
Gazel 206
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
*Güç ve kudret sahibi sahiplerinin
minneti altında.*

Ġarîbî bende-i hâk-i der-i devlet-
me'âbîndır
Anı ser-pençe-i mihnetden âzâd eyle
sulţânım

ser-pençe-i sürür:

1. **ser-pençe-i sürürda:-da**
Gazel 173
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sevinç pençesinin ucu.

Ġamdan reg-i vücûd girih-ber-girih
çalub
Ser-pençe-i sürürda bir şâne görmedik

ser-pençe-i 'ukāb-ı belā:

1. **ser-pençe-i 'ukāb-ı belādan:-dan**
Gazel 182
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
Bela kartalının pençesinin ucu.

Düşdüñ Ğarībī fitne-i müjgān-ı şūhuna
 Ser-pençe-i 'ukāb-ı belādan rem
 olmadıñ

ser-rişte-i hayāt:

1. **ser-rişte-i hayāta:-a**
Gazel 143
 Mısra: 8
 Kelime Tipi: -
Hayat ipinin ucu.

Şeh-bāz-ı çeşm-i mesti şayyād-ı şu 've-
 i cān
 Ser-rişte-i hayāta medd-i nigāhı kātı'

ser-rişte-i maksūd:

1. **ser-rişte-i maksūdı:-ı**
Gazel 155
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Arzu, istek vesilesi.

Ser-rişte-i maksūdı virür dest-i ümīde
 Sevdā-yı ser-i zülf-i semen-sāya
 şarılmak

ser-rişte-i şöhet:

1. **ser-rişte-i şöhet:**
Gazel 117
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
Sohbet ipinin ucu.

Çeşm-i süzen gibi ne vüs'at-i meşreb
 görünür
 Ne hōd elde dağı ser-rişte-i şöhet
 kalmış

ser-rişte-i ümmīd:

1. **ser-rişte-i ümmīdi:-i**
Gazel 28
 Mısra: 12
 Kelime Tipi: -
*Umut ipinin ucu, en çok istenilen
 şey.*

Girsün elime dırsen eger dāmen-i
 maşşūd
 Ser-rişte-i ümmīdi burak terk-i merām
 it

ser-şār:

1. **ser-şār:**
Gazel 78
 Mısra: 6
Ağzına kadar dolu.

Yād-ı ruhsārīnla cānā şışe-i pür-mey
 gibi
 Gözlerinden hūn-ı dil ser-şār kendin
 gösterür

ser-sebz-i nihāl:

1. **ser-sebz-i nihāl:**
Gazel 142
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: -
Yemyeşil fidan.

Ser-sebz-i nihāl olmak için bāğ-ı ümīd
 it
 Ebr-i kerem-i Ğazret-i Yezdān'a
 tevakkū'

ser-tā-be-kādem:

1. **ser-tā-be-kādem:**
Gazel 199
 Mısra: 8
Baştan ayağa kadar, büsbütün.

Hār-ı reg-i müjgānıñı yād itmeden ey
 gül

Ser-tā-be-ka-dem zaḥm-ḥor-ı nişter
oldum

2. **ser-tā-be-ka-dem:**

Gazel 238

Mısra: 6

Baştan ayağa kadar, büsbütün.

Şimşād ka-diñ ra' nā şeh-bāz gözün
şehlā
Ser-tā-be-ka-dem zībā ḥübāna bedendir
bu

ser-tā-be-ser:

1. **ser-tā-be-ser:**

Gazel 113

Mısra: 5

Baştanbaşa.

'Ālemi ser-tā-be-ser seyl-i sitem
kılmış ḥarāb
Dutmağa ārām göñlüm bir 'imāret
kalmamış

2. **ser-tā-be-ser:**

Gazel 217

Mısra: 1

Baştanbaşa.

Ser-tā-be-ser bu 'ālem-i sevdā ḥarāb-ı
ḥüsn
Kimdir ola bu ma'rekede kām-yāb-ı
ḥüsn

ser-tā-ka-dem:

1. **ser-tā-ka-dem:**

Gazel 5

Mısra: 13

Baştan ayağa kadar.

Olmuşum ser-tā-ka-dem müstağrak-ı
baḥr-i günāh
Bī-nevāyım dut elim ey Şāfi'-i rüz-ı
cezā

ser-tā-pā:

1. **ser-tā-pā:**

Gazel 136

Mısra: 4

Baştan ayağa, tamamen.

Her gelen bir bir varak gözden
geçirmiş bilmemiş
Nüşa-i mihr-i vefā-yı çarḥ ser-tā-pā
galat

ser-te-ser:

1. **ser-te-ser:**

Gazel 231

Mısra: 3

Baştanbaşa.

Dāmān-ı deşt-i 'aşkı boyar kana ser-te-
ser
Fırsat ḥadeng-i gamze-i ḥün-ḥ'āra
düşmesün

serv:

1. **serv:**

Tarih 2

Mısra: 4

Servi ağacı.

Ehl-i 'aşka tāze bāzār-ı muḥabbet oldı
germ
Ḳumri-i bī-çāreye bir serv olub her şāḥ
bedīd

2. **serv:**

Muhammes 2

Mısra: 20

Servi ağacı.

Ṭavḳ-ı gamda ḳumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü ḳāmet la'l-i ruḥsār
el-amān

3. **serve:-e**

Terkib-bend 1

Mısra: **50**

Selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı ağaç.

Gül görüb lâl olayım nâle vü âh itdim
ise
Kâmetim şınsın eger serve nigâh itdim
ise

4. **servi:-i**

Gazel 28

Mısra: **3**

Servi, servi boylu güzel.

Bu kâmet ile servi leâfetden utandır
Kumrîniñ işin tavk-ı muhâbbetde
tamâm it

5. **servler:-ler**

Gazel 88

Mısra: **4**

Servi ağacı.

Mey-i şeb-nemle dolup sāgar-ı gül
bülbül-i mest
Servler fâhteye nâz idecek günlerdir

6. **servler:-ler**

Gazel 80

Mısra: **8**

Selvi ağacı, boyunun uzun olması sebebiyle uzun boylu sevgiliye benzetilen ağaç.

Nihâl-i kâmetiñden ayru ey serv-i
hırâmânım
Gözümde servler şimşâdlar şu'bâna
dönmüşdür

7. **servler:-ler**

Gazel 120

Mısra: **4**

Servi ağacı.

Görünce şive-i serv-i hırâmânın
hacâletden
Çemende hâke düşmüş servler
reftârdan kalmış

serv gibi:

1. **serv gibi:**

Gazel 105

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Servi ağacı gibi.

‘Âlem-i tecrîdde âzâdeyüz
Serv gibi bāgda bî-ḥâşıluz

server-i ‘adâlet:

1. **server-i ‘adâlet:**

Gazel 61

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Adalet önderi.

Ey dâver-i hükümet ey server-i ‘adâlet
Hükümñ gibi cihânda bahtñ ola
muẓaffer

server-i cem:

1. **server-i cem:**

Gazel 141

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Cem'in hükümdarı.

El-vedâ‘ ey şâh-bâz-ı burc-ı eflâk-ı
celâl
El-vedâ‘ ey server-i Cem câh-ı ‘irfân
el-vedâ‘

server-i risâlet:

1. **server-i risâlet:**

Gazel 236

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Peygamberlerin önderi.

Ey server-i risâlet v'ey maḥzen-i
‘inâyet
Senden umar şefâ‘ at bu bende-i siyeh-
rû

serv-i 'ar'ar:1. **serv-i 'ar'arîñ:-îñ****Gazel 59**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) servi gibi boyu.

Yād-ı kaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir

Bāğda serv-i 'ar'arîñ pâyına āb-ı cū
gelür

serv-i cefā-güster:1. **serv-i cefā-güster:****Gazel 84**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sıkıntı yayan servi.

Ey şūh-ı bī-pervā seniñ ra'nā nihāl-i
kāmetiñ

Serv-i cefā-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

serv-i çemen:1. **serv-i çemen:****Gazel 232**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çimenlik servisi.

Ḳaddin görünce serv-i çemen ḳaldı
cilveden

Çeşm-i ḥasūd o şīve-i reftāra
degmesün

serv-i dil-ārā:1. **serv-i dil-ārā:****Gazel 52**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül süsleyen servi.*

Fikr eyledikce ḳāmet-i mevzūn-ı dil-
beri

Bāğ-ı ḥayāle serv-i dil-ārā gelür gider

2. **serv-i dil-ārālara:-lar, -a****Gazel 115**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül süsleyen servi.*

Bilmiş ki getürmez ḳad-i dil-berlere
ṫāḳat

Ḳumrî-i elem serv-i dil-ārālara düşmüş

3. **serv-i dil-ārāya:-y, -a****Gazel 41**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gönül süsleyen servi.*

Bir cān ki değil bār-keş-i minnet-i
gerdün

Biñ faḥr ile ol serv-i dil-ārāya fedādır

serv-i ḥirāmān:1. **serv-i ḥirāmān:****Gazel 280**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Salınarak yürüyen servi.*

Piç ü tāb-ı cismim oldı za'fdan
mānend-i tāk

Cūy-ı iḥsānıñla bir serv-i ḥirāmān it
beni

2. **serv-i ḥirāmān:****Terci-bend 2**

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

*Naz ile salınan servi şekilli**(Sevgili).*

Ḥasret-i ḳaddiñ ile serv-i ḥirāmān
ağlar

ṫavḳ-ı zülfüñ göricek ḳumrî-i nālān
ağlar

3. serv-i hırāmān:

Terci-bend 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Naz ile salınan servi şekilli**(Sevgili).*

Biñ kāmēti şimşād ola biñ serv-i
hırāmān
Biñ qaddi şanevber ola biñ āfet-i
devrān

4. serv-i hırāmān:

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Salınarak yürüyen servi boylu**sevgili.*

Her bir kalemīñ şivesi bir serv-i
hırāmān
Her şafhada bir mışra‘-ı rengīn
çemenimdir

5. serv-i hırāmāna:-a

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Salınarak yürüyen servi boylu**sevgili.*

Şive-i qaddini ger hvābda görse kumrī
Eylemez bāğda bir serv-i hırāmāna
heves

6. serv-i hırāmānım:-ım

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Salınarak yürüyen servi boylu**sevgili.*

Nihāl-i kāmētiñden ayru ey serv-i
hırāmānım
Gözümde servler şimşādlar şu‘bāna
dönmüşdür

7. serv-i hırāmāniña:-iñ, -a

Gazel 219

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Naz ile salınan servi boylu**(sevgili).*

Nāziña fedā māye-i kālā-yı vücūdum
Ham-geşte kadim serv-i hırāmāniña
kurbān

serv-i hoş:

1. serv-i hoş:

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel servi (sevgili).

Bu hüsn ü āniña ey şūh-ı bī-pervā ne
söylleler
Hırām-ı qaddiñe ey serv-i hoş ra‘nāne
söylleler

serv-i hoş-reftār:

1. serv-i hoş-reftārdan:-dan

Gazel 237

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Salına salına yürüyen güzel,**sevgili.*

Benimde var bir tavq-ı belā boynumda
ey kumrī
Esīr-i kākülüm bir serv-i hoş-reftārdan
ayru

serv-i kadd:

1. serv-i kadd:

Gazel 165

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Servi boylu.*

Göñül ol serv-i kadd maħbūba eyler
nāmeler taħrīr

İriş ey bāl-i kumrī şafha-i mektūba
mışdar çek

2. serv-i kıadd:

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Sevgilinin selvi ağacı gibi uzun
boyu.*

Bizim bir nāzenīn-i şūh-ı şeh-
āşūbumuz vardır
Hırāmān serv-i kıadd bir lāle-ħadd
mergūbumuz vardır

serv-i kıadd-i yāsemen:

1. serv-i kıadd-i yāsemenlere:-ler, -e

Gazel 245

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yaseminin servi ağacı gibi uzun
boyu.*

Mey ü sākī hele tursun yerinde başka
lezzetdir
Şalınmak bāğda ş'ol serv-i kıadd-i
yāsemenlere

serv-i kıadd:

1. serv-i kıaddiñ:-iñ

Gazel 170

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Boyu serviye benzeyen (sevgili).

‘Uşşākını sen gibi esīr itmedi kimse
Çok serv-i kıaddiñ şīve-i endāmını
gördük

2. serv-i kıaddiñ:-iñ

Gazel 261

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Servi boylu güzel.

Bilmem ne belā naħldir ol serv-i kıaddiñ
kim

Her gūne hırām itse leťāfet var içinde

serv-i leťāfet:

1. serv-i leťāfet:

Gazel 253

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hoşluk, güzellik servisi.

Cāme-ħ'āba buyuruñ hāne seniñdir
diyerek
Girdi āgūşuma ol serv-i leťāfet bu gice

serv-i nāz:

1. serv-i nāz:

Gazel 175

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Naz servisi (Nazlı nazlı salınan
servi boylu sevgili).*

Ey serv-i nāz bezmde bir kez hırāma
gel
Kim mübtelā-yı şīve-i reftāriñim seniñ

2. serv-i nāz:

Gazel 163

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İşveli, cilveli sevgili.

Ey serv-i nāz hāşılı yok bu hevālarıñ
Tavķ-ı vefāda kıadrini bil āşinālarıñ

3. serv-i nāz:

Gazel 223

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Salına salına yürüyen uzun boylu,
endamlı (sevgili).*

Ey serv-i nāz tavķ-ı ğamiñda esīr olan
Miskīn tezerv-i rūh-ı revānı bilür
misin

serv-i nāz-ı şūh-ı gül-endām:**1. serv-i nāz-ı şūh-ı gül-endāma:-a****Gazel 124**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gül boylu, nazik, latif sevgili.

Loḳmān-ı çarḥ derdime bir çäre
bulmadı

Ol serv-i nāz-ı şūh-ı gül-endāma ḳaldı
iş

serv-i nihāl-i ḳadd:**1. serv-i nihāl-i ḳaddi:-i****Gazel 66**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boyu servi gibi olan (sevgili).

Serv-i nihāl-i ḳaddi ḳıyāmet nişānlıdır
Reftāra gelse nāz ile āfet devānlıdır

serv-i ra‘nā:**1. serv-i ra‘nādan:-dan****Gazel 40**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Güzel, hoş servi.*

Ḳumri-i ‘aşḳa kemend-i kākülün tavḳ-
ı belā

Şīve-i ḳaddiñ ḥırāmı serv-i ra‘nādan
leżīz

serv-i revān:**1. serv-i revān:****Gazel 98**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Salınarak yürüyen uzun boylu
sevgili.*

Ol māh-liḳā kim idemez ‘aşıḳa rağbet
Ger serv-i revān olsa penāh itmege
degmez

2. serv-i revān:**Gazel 90**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Salınarak yürüyen uzun boylu
sevgili.*

Muḥabbet büstānında tezerv-i ‘aşḳdır
ṭab‘ım
Ḳad-i mevzūn-ı dil-ber gibi bir serv-i
revān ister

3. serv-i revānım:-ım**Terci-bend 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Salınan servi II Uzun boylu
sevgili.*

Ey rāhat-ı cān rūḥ-ı revān ḡonçe-
dehānım
V'ey bāğ-ı ḥayātımda biten serv-i
revānım

4. serv-i revānsın:-sın**Gazel 218**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Salınarak yürüyen, geçip giden
sevgili.*

Hevā-yı tār-ı zülfün gerden-i ‘uşḳāḳa
tavḳ olsun
Ki ḳadd-i nāz-ı perver birle serv-i
revānsın sen

serv-i sehī:**1. serv-i sehī:****Terkib-bend 1**

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

*Kavak gibi uzun, mevzun olan,
dağınık olmayan servi.*

Nedir ey serv-i sehî böyle bu eṭvār
saña
Hep şikāyetdir oḡur ḡumri-i dil-zār
saña

serv-i ser-efrāz:

1. serv-i ser-efrāz:

Gazel 235

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Başı dik servi.

Çeker ṭavḡ-ı belāya gerden-i ‘uṣṣākı
ḡumrî-veş
Yerinden ḡoy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

serv-i ser-keş:

1. serv-i ser-keş:

Gazel 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baş kaldıran servi.

Benim gerden-be-ṭavḡ-ı derd-i ‘aşḡıñ
şāḡ-ı miḡnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrāḡ ile
benden ḡiç

serv-i şikeste:

1. serv-i şikeste:

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kırık servi.

Reftār-ı levendānesine serv-i şikeste
Pā-būsına āḡū-yı ḡarem cilve-nümādır

serv-i tūr:

1. serv-i tūrinden: -in, -den

Gazel 150

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Servinin oku.

Meyl-i ḡül-geşt idemez ḡaldı dili

‘uṣṣākın

Serv-i tūrinden olub sīne ḡıyābān şaf
şaf

serv-ḡad-i yāsemen:

1. serv-ḡad-i yāsemenimdir: -im, -dir

Gazel 69

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yasemen gibi uzun boylu servi

(sevgili).

Bu ḡüsn-i cihān-süz ile bir bāḡ-ı
bahārım
ḡül-reng-i ruḡum serv-ḡad-i
yāsemenimdir

seslen-:

1. seslenür: -ür

Gazel 79

Mısra: 6

Seslenmek.

Ş'ol ‘andelīb-i ḡül-şen-i bāḡ-ı

muḡabbetim

Kim nāle vü enīnime eflāk seslenür

setr eyle-:

1. setr eyle:

Gazel 239

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Kapatmak, örtmek, saklamak.

‘Uyübın dāmen-i ‘afvıñla setr eyle
ḡudāvendā

Yüzün dutdı Ğarībī der-geh-i Settār'a
yā Allāh

sev-:

1. **sevdi:-di**

Gazel 259

Mısra: 12

Sevmek.

Bilmem nedir ey cānā hüsñünde bu
hikmet kim
Göz gördi gönül sevdi 'aql oldu
perākende

2. **sevdiğim:-dig, -im**

Gazel 19

Mısra: 6

*(bir şey veya kimseye) sevgi
duymak, gönlünde (ona karşı) bir
muhabbet beslemek.*

Ğamze tıgıyle gözün cellādı halkı
kırmadan
Dāmen-i deşt-i muhabbet sévdiğim
kan oldu hep

3. **sevdiğim:-dig, -im**

Muhammes 2

Mısra: 17

*(bir şey veya kimseye) sevgi
duymak, gönlünde (ona karşı) bir
muhabbet beslemek.*

Sevdiğim vīrāne-i peyk-i hayāl itdiñ
beni
'Arz-ı hāl itmekden ey şeh-zāde lāl
itdiñ beni

4. **sevdiğim:**

Gazel 101

Mısra: 12

Sevgiliye bir tür hitap şekli.

Olub miñnet refiğim hem-demim derd
ü enisim Ğam
Benimle aşınalar sévdiğim ağıyardır
sensiz

5. **sevdiğim:**

Gazel 107

Mısra: 14

Sevgiliye bir tür hitap şekli.

Ey Ğarībī ne belā şivesi var 'uşşākıñ
Sevdiğim şüh-ı perī-zādeyi herkes
bilmez

6. **sevdiğim:**

Gazel 278

Mısra: 10

Sevgiliye bir tür hitap şekli.

Ümīdim desti kütāh oldu yetmez
merhem-i vaşla
Gönülde sevdiğim her rañne bir
nāsürdur şimdi

7. **sevdiğim:-dig, -im**

Terci-bend 2

Mısra: 7

*(bir şey veya kimseye) sevgi
duymak, gönlünde (ona karşı) bir
muhabbet beslemek.*

Sevdiğim 'īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

8. **sevdiğim:-dig, -im**

Terci-bend 2

Mısra: 15

*(bir şey veya kimseye) sevgi
duymak, gönlünde (ona karşı) bir
muhabbet beslemek.*

Sevdiğim 'īd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

9. **sevdiğim:-dig, -im**

Terci-bend 2

Mısra: 23

(bir şey veya kimseye) sevgi

duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

10. **sevdigim:-dig, -im**

Terci-bend 2

Mısra: 31

(bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

11. **sevdigim:-dig, -im**

Terci-bend 2

Mısra: 39

(bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

12. **sevdigim:-dig, -im**

Terci-bend 2

Mısra: 47

(bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

13. **sevdigim:-dig, -im**

Terci-bend 2

Mısra: 55

(bir şey veya kimseye) sevgi

duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevdigim 'İd-i şıyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

14. **sevdigim:-dig, -im**

Gazel 145

Mısra: 7

Sevgiliye bir tür hitap şekli, sevilen kişi, sevgili.

Sevdigim cāzibe-i āb-ı hevā-yı kūyuñ
Eylemiş gönlümü sevdā-yı İrem'den
fāriğ

15. **sevdigim:-dig, -im**

Gazel 227

Mısra: 2

Sevgiliye bir tür hitap şekli, sevilen kişi, sevgili.

Hele rāz-ı derūnuñ 'aşıka rāz ile
söylersin
'Aceb nāzik gülersin sevdigim nāz ile
söylersin

16. **severim:-er, -im**

Terci-bend 1

Mısra: 11

(bir şey veya kimseye) sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Cānā severim eylemem inkār-ı
muhabbet
Tırduqça hayāt eylerim ızhār-ı
muhabbet

sevāb:

1. **sevāb:**

Gazel 139

Mısra: 17

Allah (c.c.) tarafından

mükâfatlandırılacak doğruluk ve iyilik karşılığı.

Ger sevâb ister isen eyle Ğarîbî'ye
sevâb
Günde bir içmeye fetvâ-yı şarâb ey
vâ'iz

2. **sevâbîñ:** - iñ

Gazel 250

Mısra: 2

Sevap, doğruluk ve iyiliğin karşılığı.

Zülfünü şaldı ruḥ-ı âyîne-tâbîñ yüzine
Virdi ârâyîş-i küfr ile sevâbîñ yüzine

sevâb eyle-:

1. **sevâb eyle:**

Gazel 139

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Allah (c.c.) tarafından mükâfatlandırılacak doğruluk ve iyilik karşılığı kazanmak. Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmaya mahsus iyi amel ve hayırlı işler yapmak.

Ger sevâb ister isen eyle Ğarîbî'ye
sevâb
Günde bir içmeye fetvâ-yı şarâb ey
vâ'iz

sevâb-[1]şubḥ:

1. **sevâb-[1]şubḥ:**

Gazel 34

Mısra: 18

Sabahın sevabı.

Vaqt-i seḥer Ğarîbî niyâz eyle tâ saña
Ser-defter-i 'amelde yazılsun sevâb-
[1]şubḥ

sevâd-ı 'anber ol-:

1. **sevâd-ı 'anber olur:-ur**

Gazel 168

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anber kokulu güzelin karanlık saçı olmak.

Müjgân sevâd-ı 'anber olur mevc-i
ḥünuna

Böyle esîr-i gamze-i cellâd olanlarıñ

sevâd-ı a'zam:

1. **sevâd-ı a'zamı:-ı**

Gazel 156

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Büyük görünümlü şehir (Mekke-i Mükerreme).

Dutdı sevâd-ı a'zamı ma'nâ-yı
nazmımız

Lîkin Ğarîbî sencileyin şâ'ir olmadık

sevâd-ı çeşm-i bülbül:

1. **sevâd-ı çeşm-i bülbül:**

Gazel 31

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bülbül gözünün siyahı.

Sevâd-ı çeşm-i bülbül dâde-i Ya'kûb'a
dönmüştür

Yüzüñden aç niķâb ey Yûsuf-ı gül
pîrehenden giç

sevâd-ı hâl-i ḥübân:

1. **sevâd-ı hâl-i ḥübâna:-a**

Muhammes 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Sevgilinin beninin siyahlığı.

Sipih-r-i kec-revişse mā'il olmuş 'aks-i
devrāna
Nücūm-ı baht ise dönmüş sevād-ı hāl-i
hübāna

sevād-ı hatt:

1. sevād-ı hatt:

Gazel 275

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva
tüylerinin karartısı.

Füzūn itdi sevād-ı hatt fūrūg-ı şem'-i
ruhsārın
Gil-i āyīne-i hüsne şafā zengārdan
geldi

2. sevād-ı hattın:-iñ

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin yüzünde çıkan tüylerin
siyahlığı.

Sevād-ı hattın aldı āb u tāb-ı reng-i
ruhsārın
Metā'-ı dīne ārī leşker-i İblīs reh-
zendir

sevād-ı mülki-i a'zam:

1. sevād-ı mülki-i a'zamdır:-dır

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Büyük ülkenin bahçesi.

Teng-nāy-ı 'işret-ābād-ı cihān şıgmaz
beni
Güşe-i gam bir sevād-ı mülki-i
a'zamdır baña

sevdā:

1. sevdā:

Gazel 271

Mısra: 3

Aşk, sevgi.

Degil bī-hüde ger zünnāra sevdā çekdi
Şan'an'ı
Sebeb bir hüsni imiş kim sübha-i şad-
dāneden giçdi

2. sevdā:

Gazel 212

Mısra: 4

Aşk, sevgi.

Müştağ olalı sen gibi bir āfet-i dehre
Sevdā gidemez tāt-ı zer-āsā
serimizden

3. sevdāda:-da

Gazel 174

Mısra: 2

Aşk, sevgi.

Bir zamān bizde o gül-çehreye dil-
dāde idik
Ruḥuna hāl-i siyeh düşdiği sevdāda
idik

2. sevdāyı:-y, -ı

Gazel 91

Mısra: 12

Aşk, sevgi.

O perī bī-ḥaber öz kākül-i dil-girinden
Ser-i 'āşıkdaki sevdāyı ne bilsün
nicedir

sevdā-ger-i hüsni:

1. sevdā-ger-i hüsni:-iñ

Gazel 120

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellik sevdalısı.

Ne şarf-ı naqd-i cān itdim ne aldım
būse-i la'liñ
Bu gün sevdā-ger-i hüsniñ efendim
kārdan qalmış

sevdalara düş-:**1. sevdalara düşmüş:-müş****Gazel 115**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Sevdaya düşmek, âşık olmak.*

Gönlüm heves-i zülf ile sevdalara
düşmüş
Cânım taleb-i vaşl ile gavgâlara
düşmüş

sevdâya düş-:**1. sevdâya düşdüñ:-düñ****Gazel 183**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevmek, âşık olmak.

‘Aceb sevdâya düşdüñ rişte-i tül-i
emel şanub
Yeter ey baht bunca mâ’il-i zülf-i
siyeh-kâr ol

sevdâ-yı ‘aşk:**1. sevdâ-yı ‘aşk:****Gazel 50**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Sevdâ-yı ‘aşk dîdemizi baħr-ı hûn ider
Seyl-âb-ı girye çehremizi lâle-gün ider

sevdâ-yı cünün:**1. sevdâ-yı cünün:****Gazel 275**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Delilik sevdası.

Degildim ben esîr-i halka-i zencîr-i
‘aşk ammâ

Bu sevdâ-yı cünün ol şüh-ı şîrîn-
kârdan geldi

2. sevdâ-yı cününüm:-um**Gazel 6**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Delilik sevdası.

Şâh-ı ‘aşkım deşt-i gam bir mesned-i
Cem'dir baña
Başda sevdâ-yı cününüm tâc-ı
Edhem'dir baña

3. sevdâ-yı cününüñ:-uñ**Gazel 170**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Delilik sevdası.

Çok vâdî-i ‘aşk içre Ğarîbî gibi şeydâ
Sevdâ-yı cününüñ kaçı bed-nâmını
gördük

sevdâ-yı gam-ı mihr-i bütân:**1. sevdâ-yı gam-ı mihr-i bütân:****Gazel 45**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Putların güneş gamının sevdası.

Sevdâ-yı gam-ı mihr-i bütân
efserimizdir
Mir’ât-i belâ-çehreleri manzarımızdır

sevdâ-yı ğurbet:**1. sevdâ-yı ğurbetden:-den****Gazel 39**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ğurbet sevdası.

Meclisinde düşmene ibrâm uşandırdı
beni
Rû’yet-i aġyârdır sevdâ-yı ğurbetden
murâd

sevdā-yı irem:1. **sevdā-yı irem'den:-den****Gazel 145**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İrem bağının savdası.

Sevdigim cāzibe-i āb-ı hevā-yı kūyuñ
Eylemiş göñlümi sevdā-yı İrem'den
fāriğ

sevdā-yı kad-i serv-i hırāmān:1. **sevdā-yı kad-i serv-i hırāmānına:-
m, -a****Gazel 177**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Servi gibi salınan boyun sevdası.

Dil murğına tavk olsa n'ola zülfi
Ġarībī
Sevdā-yı kad-i serv-i hırāmānına
düşdük

sevdā-yı kad-i şūh-ı gül-endām:1. **sevdā-yı kad-i şūh-ı gül-endāma:-
a****Gazel 172**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gül bedenli nazlı sevgilinin
boyunun sevdası.*

Bir mihr-i kamer-ṭal'āta olduñ mı
giriftār
Sevdā-yı kad-i şūh-ı gül-endāma mı
düşdüñ

sevdā-yı likā-yı cānān:1. **sevdā-yı likā-yı cānān:****Gazel 145**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzünün sevdası.

Düşeli başıma sevdā-yı likā-yı cānān
Olmuşum dağdağa-i deyr ü haremnden
fāriğ

sevdā-yı muḥabbet:1. **sevdā-yı muḥabbet:****Gazel 25**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Aşk arzusu.

Dil murğını şayd itmez idi ṭurre-i
ḥübān
Başında eger olmasa sevdā-yı
muḥabbet

sevdā-yı neşāt-ı mey-i gül-fām:1. **sevdā-yı neşāt-ı mey-i gül-fāma:-a****Gazel 172**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarabın sevinç sevdası.

Mey-hānede ey dil ḳatı ibrāma mı
düşdüñ
Sevdā-yı neşāt-ı mey-i gül-fāma mı
düşdüñ

sevdā-yı perī-ves:1. **sevdā-yı perī-vesler:-ler****Gazel 179**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Peri gibi güzellerin sevdası.

Yetmez mi bu āşüfteliğiñ ey dil-i
şeydā
Sevdā-yı perī-vesler ile ber-ṭaraf olduñ

sevdā-yı ruh:1. **sevdā-yı ruḥuñla:-uñ, -la****Gazel 181**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Yanağının sevdası.

Şevk-i tarab-ı bāde-i gül-fāma
düşürdüñ
Sevdā-yı ruhuñla beni ey şuh-ı dilāra

sevdā-yı şeb:

1. sevdā-yı şeb:
Gazel 160
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Gecenin aşığı.

‘Akrabde görüb hūblarıñ mäh-ı
cemālin
Sevdā-yı şeb tadını nevbetle giçürdik

sevdā-yı ser-i zülf:

1. sevdā-yı ser-i zülfi:-i
Gazel 27
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının ucunun
sevdası.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile cāna irişiñ
Kendiñ yeter üftāde-i efkār-ı muhāl it

2. sevdā-yı ser-i zülfi:-i
Gazel 260
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının ucunun
sevdası.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile başa çıkılmaz
Şāne yerine pençe-i mercānım olursa

sevdā-yı ser-i zülf-i semen-sāya:

1. sevdā-yı ser-i zülf-i semen-sāya:-a
Gazel 155
Mısra: 10
Kelime Tipi: -

Yasemin saçan saçın ucunun
sevdası.

Ser-rişte-i maqşūdı virür dest-i ümīde
Sevdā-yı ser-i zülf-i semen-sāya
şarılmak

sevdā-yı zülf-i yār:

1. sevdā-yı zülf-i yāre:-e
Gazel 99
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçlarının sevdası.

Düşen sevdā-yı zülf-i yāre eyler
n'olduğun idrāk
Mürür-ı ‘ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

2. sevdā-yı zülf-i yāri:-i
Gazel 74
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçlarının sevdası.

Sevdā-yı zülf-i yāri giriftār olan bilür
Zencīr-i ‘aşkı Kays-ı dil-efgār olan
bilür

sevdā-yı zülf:

1. sevdā-yı zülfünden:-ün, -den
Gazel 119
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının heves ve
arzusu.

Ne mümkündür ferāgat eylemek sevdā-
yı zülfünden
Ki dil anda mürür-ı ‘ömr ile tül-i emel
çekmiş

sevdā-zede:

1. sevdā-zede:
Gazel 121

Mısra: 3
Aşk vurgunu, sevdalı.

Sevdā-zede Kaysım ki girībān-ı
hayātım
Ser-pençe-i miḥnetde keş-ā-keşlere
düşmüş

sevķ-i taleb:

1. sevķ-i talebde:-de

Gazel 106

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İsteme arzusu.

Yūsuf-mişāl zāde-i ṭab'-ı Ğarībi'ye
Sevķ-i talebde cūş-ı ḥarīdārı görmüşüz

seyl:

1. seyl:

Gazel 187

Mısra: 3

Sel. Beyitte gözyaşı sele

benzetilmiştir.

Muḥīt-i ḥüsnde maḥv it vücūdı seyl
gibi
Zebān-ı 'aşķı dırāz itmeniñ zamānı
değil

seyl eyle-:

1. seyl eyle:

Gazel 76

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sel eylemek.

Maḥv itmek için kendini seyl eyle
sirişkiñ
Kim baḥr-ı serāb içre ḥabābıñ yeri
yoğdur

seyl-āb:

1. seyl-āb:

Gazel 242

Mısra: 2
Sel suyu.

Cismim kalalı ḳulzüm-i ḥün-āb
arasında
Devr itmede'em ḥas gibi seyl-āb
arasında

seyl-āb it-:

1. seyl-āb itsün:-sün

Gazel 233

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sel etmek, sel haline getirmek.

Nice bir dāğ-ı firāķıñ beni bī-tāb itsün
Giry-e-i 'aşķ gözüm yaşı seyl-āb
itsün

seyl-āb-ı eşķ:

1. seyl-āb-ı eşķim:-im

Gazel 143

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli.

Seyl-āb-ı eşķim üzre şekl-i ḥabāb-ı
gerdün
Āhım yeliyle ṭurmaz bir laḥza çarḥ-ı
sābi'

seyl-āb-ı fenā:

1. seyl-āb-ı fenā:

Gazel 275

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Fânilik seli.

Virür bir bir ḥaber ḥāl-i derün-ı dāğ-ı
dārimdan
O seyl-āb-ı fenā kim dīde-i ḥün-ābdan
geldi

seyl-āb-ı ğam:

1. seyl-āb-ı ğamla: -la

Gazel 284

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Keder seli.

Ey şūh baħr-i ‘aşka ħabāb eylediñ beni
Seyl-āb-ı ğamla ħāne-ħarāb eylediñ
beni

seyl-āb-ı ğirye:

1. seyl-āb-ı ğirye:

Gazel 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözyaşının seli.

Sevdā-yı ‘aşk dīdemizi baħr-ı ħūn ider
Seyl-āb-ı ğirye çehremizi lāle-gūn ider

seyl-āb-ı sitem:

1. seyl-āb-ı sitem:

Gazel 279

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sitem seli (gözyaşı).

Yine ħıřm ile dil-ber pister-i nāza
kadem başdı
Niyāza koymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

seyl-i ‘adem:

1. seyl-i ‘adem:

Muhammes 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnsan seli.

Ĥarāb itdi řabā iķlīmini seyl-i ‘adem
başdı
Bahār-ı ħüsnüne tāb u řarāvet
gelmeden aķdem

seyl-i eşk:

1. seyl-i eşk:

Muhammes 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli.

El-amān ey ħüsnüñe ‘ālem ğiriftār el-
amān
Seyl-i eşk aldı vücūdum mülküni
vīrāne teg

2. seyl-i eşk:

Gazel 249

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli.

Muştarib-ħāl beyābān-ı muĥabbetde
göñül
Seyl-i eşk aķıdalum sīneye
ķulzümcesine

seyl-i eşk-i temennā:

1. seyl-i eşk-i temennā:

Gazel 52

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Arzunun gözyaşı seli.

İtmez ķabül ol şeh-i mesned-nişin-i
nāz
Bunca ki seyl-i eşk-i temennā gelür
gider

seyl-i eşk:

1. seyl-i eşkiñ: -iñ

Gazel 77

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalp İfade***Gözyaşı seli.*

Ĥasretle āb-ı çeřmiñ eyle bu gūne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ ħabāb
göster

seyl-i havādiş:**1. seyl-i havādiş:****Muhammes 2**Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Söz seli.

Cānım ey gönçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan

Şehr-i dil seyl-i havādiş birle vīrān
olmadan

seyl-i sirişik:**1. seyl-i sirişikimde:-im, -de****Terci-bend 2**Mısra: **28**

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli.

Heves-i la'liñ ile dīde-pür-ābım sensiz
Giryeden seyl-i sirişikimde ḥabābım
sensiz

seyl-i sitem:**1. seyl-i sitem:****Gazel 113**Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Sitem seli.

'Ālemi ser-tā-be-ser seyl-i sitem
kılmış ḥarāb
Dutmağa ārām göñlüm bir 'imāret
kalmamış

seyl-i tūfān:**1. seyl-i tūfān:****Gazel 123**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Tufan seli.

Fezā-yı sīne baḥr-ı miḥnet oldı eşk-i
çeşmimden

Cihāna seyl-i tūfān hep bizim
tennūrdan gelmiş

seyr:**1. seyre:-e****Gazel 50**Mısra: **7***Gezinti, gezme.*

Şehr-i 'Irāk'a seyre şabā evcden gelür
Cān bülbüli ki nağmesini erġanūn ider

2. seyrine:-in, -e**Gazel 196**Mısra: **8***Bakma, temaşa etme.*

Virelim bāde vücūd-ı elem-ālūdemizi
Şaḥn-ı gül-zār-ı 'adem seyrine ṭayrān
olalım

seyr eyle-:**1. seyr eyle:****Gazel 126**Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

seyr eyle o gül-deste-i āşyāna muḥiṭ ol
Pergār-şifat pāyını merkezden irāk baş

2. seyr eyledigim:-dig, -im**Gazel 261**Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Başdan başa seyr eyledigim nüşḥa-i
ḥüsnüñ
Her fıkrası bu dürlü 'ibāret var içinde

3. seyr eylemeden:-me, -den**Gazel 259**Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Seyretmek, bakmak.

Ehl-i dil ile almaq yegdir baa
klhnde
Seyr eylemeden bi kez ndn ile gl-
ende

seyr id-:

1. **seyr ide:-e**

Gazel 288

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Seyretmek.

‘şık gz adı seyr ide ry-ı laıfıne
Lazide oldu gerdene py-ı nezresi

seyr it:

1. **seyr it:**

Gazel 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Seyretmek, bakmak.

a-ı rusr-ı yre m’il ol fal-ı
emenden gi
Benefe-zr seyr it cilve-i serv-i
semenden gi

2. **seyr it:**

Gazel 77

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Seyretmek, izlemek.

l  a zre seyr it gs-y mg-
bra

Ol sebze-zr-ı hsne zlf-i seb
gster

3. **seyr it:**

Gazel 108

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Seyretmek, izlemek.

adeng-i cevr ile srh srh oldun
seyr it
Ser--py-ı vcdum lne-i zenbrdan
almaz

4. **seyr it:**

Gazel 193

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

zlemek, seyretmek.

Seyr it gmnla manal-i snemde
tee
Gel barımın firkda by-ı kebbın al

5. **seyr itdik:-dik**

Gazel 170

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Dehrin gl-i ra’ n gibi hep bd u
nebdın
Aazn seyr itdik  encmn grdk

seyre gel-:

1. **seyre geldik:-dik**

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dolamak, gezmek.

Biz degil dnyya geldik seyre zev-i
km iun
k-i py-ı dil-bere urbna
gelmilerdenz

seyr-i bahr:

1. **seyr-i bahr:-ı**

Gazel 54

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Bahar izleme.

emimde hrdır gl ey gl-bn-i
aytım

Ümmîd-vâr-ı hüsnüñ seyr-i bahârî
n'eyler

seyr-i behişt-i ser-i küyuñ id-:

1. seyr-i behişt-i ser-i küyuñ

idelüm:-elüm

Gazel 249

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) sokağının başının
cennetini seyretmek.

İdelüm seyr-i behişt-i ser-i küyuñ
yârin
Dâne-i hâline meyl idelüm âdemcesine

seyr-i çemen:

1. seyr-i çemen:

Gazel 269

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çimenlik gezintisi.

Bu fikr ile gönül âvâre-i küh-sâr-ı
miñnetdir
Kime âyâ seniñle itdigim seyr-i çemen
kaldı

2. seyr-i çemenlerle:-ler, -le

Gazel 245

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bahçe gezintisi.

Açılmaz gönçe gönlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahâr u bâde hoşdur dil-ber-i nâzik-
bedenlerle

seyr-i çemen-zâr-ı fenâ:

1. seyr-i çemen-zâr-ı fenâdan:-dan

Gazel 111

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yokluk bahçesinin seyri.

Bu kadar seyr-i çemen-zâr-ı fenâdan
ne biter
Sünbül-i kâkül ile kıllı hat-ı reyhâna
heves

seyr-i envâr-ı tecellâ:

1. seyr-i envâr-ı tecellâdan:-dan

Gazel 40

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tecelli nurlarının seyri.

Mâh-tâb-ı gerdeniñ şubh-ı binâgüşîñ
seniñ
Her gören dir seyr-i envâr-ı tecellâdan
lezîz

seyr-i gül-geşt-i çemen:

1. seyr-i gül-geşt-i çemen:

Gazel 85

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çimenlikte gül bahçesi seyri.

Meyl idenler hat-ı ruhsârîña ey reşk-i
perî
Seyr-i gül-geşt-i çemen Bâğ-ı İrem
bilmezler

seyr-i gül-istân:

1. seyr-i gül-istâna:-a

Gazel 205

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin seyri; gül
bahçesini izlemek, temaşa etmek.

Cân bülbülünü seyr-i gül-istâna
getürdim
Gül gibi giribânımı dâmâna getürdim

seyr-i gül-şen:

1. seyr-i gül-şene:-e

Gazel 263

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi gezintisi.

Bir şubh ol âfitâb çıkub seyr-i gül-şene
Gül 'andelibi oğşayarak başdı cânına

seyr-i revîş-i çehre-i şahrâdan:

1. **seyr-i revîş-i çehre-i şahrâdan:** -
dan

Gazel 153
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sahrânın yüzünün gidişinin seyri.

Virmez dil-i nâ-kâmımıza baht güşâyîş
Seyr-i revîş-i çehre-i şahrâdan uşandık

seyr-i ruh:

1. **seyr-i ruhunda:-un, -da**

Gazel 148
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzünü seyretmek.

İctinâb itmez nazar seyr-i ruhunda
zülfden
Ebr-i rahmetdir bahâr-istân-ı hüsn-i
yâre zülf

2. **seyr-i ruhunda:-un, -da**

Gazel 282
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzünü seyretmek.

Bî-çarâr olsa n'ola seyr-i ruhunda
nazarım
Rüy-ı âyînede cem' eyleyemem sîm-
âbı

seyrini id-:

1. **seyrini iderdi:-er, -di**

Gazel 102
Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek.

İderdi murğ-ı rûhum gayr-i 'âlem
seyrini ammâ
Benim bu miñnet-âbâd içre nâ-çâr
oldığım bilmez

seyvâre:

1. **seyvâre:**

Terci-bend 1
Mısra: 19
1. Yürüyen, sabit olmayan yıldız.

Dil-sûhte bahtı kara seyyâre ben
oldum
Ruhsârîña hasret-keş-i nezzâre ben
oldum

seyyid-i 'âlem:

1. **seyyid-i 'âlem:**

Gazel 21
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cihanın peygamberi.

Hengâme-i maşerde eyâ seyyid-i
'âlem
Senden taleb eyler bu güneş-kâr
şefâ'at

seyyid-i evlâd-ı âdem:

1. **seyyid-i evlâd-ı âdem:**

Gazel 4
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*İnsanoğlunun efendisi, reisi,
önderi. (Hz. Muhammed).*

Seyyid-i evlâd-ı Âdem mücib-i her-
mümkinât
Hâtem-i hükmi risâlet mu'ciz-i âl-i
'abâ

sezā:1. **sezādır:-dır****Gazel 197**

Mısra: 12

Layık, uygun, yaraşır.

Zer-i hürşidden itse n'ola şayyāğ-ı
felek
Kıatı engüşt-i nigārına sezādır hātem

2. **sezāyuz:-y, -uz****Gazel 105**

Mısra: 13

Layık, uygun.

Fahre sezāyuz ki Ğarībī gibi
Bende-i der-gāh-ı şehe 'ādilüz

sezā-vār ol-:1. **sezā-vār ola:-a****Gazel 240**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Layık olmak.

İster Ğarībī ola sezā-vār 'afvīña
Ammā taleb ne sūd-ı rızā senden
olmasa

sıdk:1. **şıdk:****Terkib-bend 1**

Mısra: 80

Doğruluk.

Her ne dirsem haqıña şadıķım Allāh
bilür
Hüsnuñe şıdk ile ben 'aşıkım Allāh
bilür

2. **şıdk:****Gazel 25**

Mısra: 22

İçten bağlılık, sadakat.

Teshīr idemezsin o perī-zādı Ğarībī
Vird itmeyecek şıdk ile esmā-yı
muħabbet

sıdk u şafā ol-:1. **şıdk u şafā olmasa:-ma, -sa****Gazel 8**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Doğruluk ve saflık olmak.

Hıç bir vechle tennūr-ı icābet dütmez
Olmasa şıdk u şafā māye-i tahmīr-i
du'ā

sıfr-rakam:1. **şıfr-raķam:****Gazel 133**

Mısra: 11

Sıfr rakam.

Varaķ-ı hüsne degil hāme virür sıfr-
raķam
Şubh-ı ümmīdi baña rüz-ı hesāb eyler
haţ

şıĝ-:1. **şıĝmaz:-maz****Gazel 6**

Mısra: 5

Bulunmamak; sahip olmamak.

Teng-nāy-ı 'işret-ābād-ı cihān şıĝmaz
beni
Güşe-i ğam bir sevād-ı mülki-i
a'zamdır baña

2. **şıĝışmazdı:-ış, -maz, -dı****Gazel 212**

Mısra: 16

Sıĝmak.

Maķbül-i nazar olsa idiñ yāre Ğarībī
Deryāya şıĝışmazdı şadef
gevherimizden

şihhat:**1. şihhat:****Gazel 142**

Mısra: 9

Sağlık ve âfiyet.

Bir şihhat için nabzını 'arz itme tabibe
Ey haste-i 'aşk eyleme Loqmân'a
tevaqqu'

2. şihhat:**Gazel 160**

Mısra: 21

Sağlık ve âfiyet.

Feryād ki bir şihhat için şimdi Ğarībī
Evkātımızı dehrde miñnetle giçürdik

3. şihhat:**Gazel 153**

Mısra: 14

Sağlık, esenlik, afiyet.

Bī-hūde niyāz eyleme devrāna Ğarībī
Bir şihhat için minnet-i dünyādan
uşandık

4. şihhat:**Gazel 254**

Mısra: 13

Sağlık, afiyet, esenlik.

Maraż-ı 'aşka Ğarībī nice mümkin
şihhat
Gelse Loqmân-ı felek üstüne dermānı
ile

5. şihhat:**Terkib-bend 1**

Mısra: 16

*Doğruya, gerçeğe uygunluk,
gerçeklik.*

Baņa göstermez idiñ āteş-i firkat evvel
Senden olurdu dil-i hasteve şihhat
evvel

6. şihhat:**Terci-bend 4**

Mısra: 13

*Doğru, gerçeğe uygun, sağlam,
sağlıklı.*

Egerçi cān bulur şihhat şemīm-i vaşlıñ
aldıkça
Vücūdum mañv olur her geh yem-i
endūha daldıkça

7. şihhatden:-den**Gazel 39**

Mısra: 12

Sağlık, afiyet.

Derd-i 'aşka n'eylesün dermānıñ ey
miskīn tabīb
Şerbet-i dīdārdır bīmāra şihhatden
murād

8. şihhatdir:-dir**Gazel 132**

Mısra: 14

Sağlık, afiyet.

İstemem gencīne-i dilde kem olsun
naqd-i gam
Devlet-i dünyādan ārī cāna şihhatdir
ğaraż

9. şihhate:-e**Gazel 163**

Mısra: 13

Sağlık, afiyet.

Olmaz Ğarībī şihhate kâbil cerāhati
Cān kim şehīd-i gamzesidir dil-
rübālarıñ

şihhat-i dil:**1. şihhat-i dildir:-dir****Gazel 39**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gönül sağlığı.

Şihhat-i dildir neşât-ı bezm-i
vaḥdetden murād
Rāhat-ı cāndır hevā-yı bāğ-ı cennetden
murād

şihhat-pezîr-i rûzgâr ol-:

1. **şihhat-pezîr-i rûzgâr olmaz:-maz**

Gazel 94

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sağlık bulucu, şifa kabul eden

rûzgâr olmaz.

Ġarîbî ġālibā şalmış beni anlardan
a'lādan
Ki böyle ḥātırım şihhat-pezîr-i rûzgâr
olmaz

şin-:

1. **şinsin:-şin**

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Kırılmak.

Gül görüb lāl olayım nāle vü āh itdim
ise
Ķāmetim şinsin eger serve nigāh itdim
ise

sırr:

1. **sırrı:-ı**

Gazel 257

Mısra: 9

Bilinmesi, duyulması, açığa

*vurulması istenmeyen, gizli tutulan
şey.*

Güş eylediğîñ sırrı bîrûn itme
dehenden
Bu yerde girih-gîrlik it şānelik itme

2. **sırrı:-ı**

Gazel 146

Mısra: 11

*Anlamak ve açıklamakta aklın
âciz kaldığı şey.*

Sünbülûñ ḥāl-i lisānından bu sırrı
añladım
'Āqıl olan zıkr-i Mevlā'dan zebān
itmez dirîğ

3. **sırrı:-ı**

Gazel 278

Mısra: 11

Sır, giz.

Ene'l-ḥakḳ sırrı ḳanımla yazılsın
'ārızîñ üzre
Çekilsün dāra zülfüñden göñül
Manşûr'dur şimdi

4. **sırrı:-ı**

Gazel 266

Mısra: 5

Giz, gizem.

Ser-i şad-pāre-i misvākdan bu sırrı
fehm itdim
K'aniñ bûy-ı vefādan bir eşer yoḳdur
dehānında

5. **sırrıñ:-ıñ**

Gazel 187

Mısra: 9

Gizli olan her şey.

Gözet maḥallini sırrıñ nihān dut ey
'āşık
Güşād-ı perde-i rāz itmeniñ zamānı
degil

6. **sırrın:-ın**

Gazel 94

Mısra: 6

*Aklın erişemediği, açıklanamayan
veya çözülemeyen şey, giz, gizem.*

Nidā geldi ki ey tab'-ı deniyy ü 'aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nüktesin taḥḳıḳ iden ḥātır-
figār olmaz

7. **sırrına:-ın, -a****Gazel 47**

Mısra: 3

Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırrına
‘aşık

Ey gönçe lebiñ mā’il-i güftâr degildir

sırr-ı ‘aşk:1. **sırr-ı ‘aşkı:-ı****Gazel 191**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Aşkın sırrı.

Sırr-ı ‘aşkı nice pinhân ideyim
sînemde

Hıfz-ı mey şîşe-i şad-çâkden olmaz
me’ mül

sırr-ı dehân-ı tengin:1. **sırr-ı dehân-ı tengine:-e****Gazel 288**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dar, küçük ağzın sırrı.

Sırr-ı dehân-ı tengine yetmezsin ey
göñül

Yok olmayınca saña sözüñ âşkâresi

sırr-ı dehen:1. **sırr-ı deheniñ:-iñ****Gazel 115**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Ağzının sırrı.

Sırr-ı deheniñ fâş olacak halka şadefler
Hep hayret-i la’liñ ile deryâlara
düşmüş

2. **sırr-ı deheniñ:-iñ****Gazel 262**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Ağzının sırrı.

Mecnûn gibi dilden dile efsâne olursun
Sırr-ı deheniñ meclis-i yârâna tıyurma

3. **sırr-ı deheniñ: -iñ****Gazel 157**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ağzının sırrı.

Sırr-ı deheniñ ‘aşık-ı dîvâne ne bilsün
Der-bân olamaz şâh ile her şöhbete
lâyık

4. **sırr-ı deheniñden:-iñ, -den****Gazel 272**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Ağzının sırrı.

Dilde yok ârzu sırr-ı deheniñden gayrı
Cânda yok dağdağa fikr-i sühaniñden
gayrı

sîb-i bâğ-ı firdevs:1. **sîb-i bâğ-ı firdevs'i:-i****Gazel 218**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Firdevs bağının elması.

İder şermende sîb-i bâğ-ı Firdevs'i
zenehdâniñ

Leb-i la’liñle bir berg-i gül-i nükhet-
feşânsın sen

sîb-i zenahtân:1. **sîb-i zenahtâna:-a****Gazel 90**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
*Sevgilinin elmayı andıran çene
 çukuru veya çenesi.*

Ruḥuñ ŧeft-ālūsın virmem begim sīb-i
 zenaḥdāna
 Mizācım ŧafravīdir ḥātırım aŧbābiyān
 ister

2. **sīb-i zeneḥdānı:-ı**

Terci-bend 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Elmaya benzeyen güzel çene.

Biñ ḥaḫḫı benefŧe lebi mey-gūn ruḫı
 rengīn
 Biñ sīb-i zeneḥdānı güzel ḥūsni ḥoŧ-
 āyīn

sīh-i kerāmāt:

1. **sīh-i kerāmāte:-e**

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Keramet ŧiŧi.

Ey ŧeyḫ ŧaḫın tekyede incitme mürīdi
 Ḥaḫdıḫca anı sīh-i kerāmāte yaraḫ baŧ

sīh-i müjgān:

1. **sīh-i müjgānına:-ın, -a**

Gazel 188

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kirpiklerin demir ŧiŧi.

Sīh-i müjgānına bir bir giçürür ehl-i
 dili
 Ol yüzi reŧk-i kamer kaŧları ‘unvānlı
 güzel

sīhr:

1. **sīhr:**

Gazel 115

Mısra: 10

Büyü, efsun.

Sāğarda degil bāde Ğarībī o perīniñ
 ‘Aks-i ruḫıdır sīhr ile mīnālara düŧmüŧ

sīhr-i nigāh:

1. **sīhr-i nigāh:**

Gazel 201

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Baḫıŧın büyüŧü.

Cānā fedā-yı çeŧm-i pür-efsün degil
 miyim
 Sīhr-i nigāh u gānzeye meftūn degil
 miyim

sili:

1. **sili:**

Gazel 112

Mısra: 5

*Tokat, ŧamar (Boyna gerdanlıḫ
 olması).*

ŧafḫa gerdānlıḫ olub sili üŧād baña
 Ḥıfl-ı ḫab‘ım ideli ders-i gül-istāna
 heves

silk-i nazm:

1. **silk-i nazma:-a**

Gazel 119

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

ŧiir ipliği.

Miŧāl-i gevher-āvīz olmağa gūŧ-ı
 eḫibbāya
 Yine fikr-i Ğarībī silk-i nazma bir
 gazel çekmiş

sille ur-:

1. **sille urılır:-ıl, -ur**

Gazel 157

Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tokat atmak.

Her bir şanemiñ hüsnüne bir güne
göñül vir
Sille urılır kâ'idedir şürete lâyıq

silsile:

1. **silsile:**
Gazel 202
Mısra: 5
Zincir (saç örgüsü bağlamında).

Geh silsile geh sünbül geh dām-ı
şikār-ı dil
Bu şu'bedelü kākül mestāne midir
bilmem

silsile-i devlet-i 'uqbā:

1. **silsile-i devlet-i 'uqbādan:-dan**
Gazel 23
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ahret devletinin zinciri.

Hıç silsile-i devlet-i 'uqbādan üzülmez
Bir el k'olur āvīze-i dāmān-ı kanā'at

silsile-i feyz:

1. **silsile-i feyz:**
Gazel 23
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Feyz sırası.

Hergiz olamaz silsile-i feyz güsiste
Āmed-şüd-i hırş olmasa sūhān-ı
kanā'at

silsile-i gerden:

1. **silsile-i gerden:**
Gazel 238
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Boynun zinciri.

Ey şūh-ı vefā-düşmen ne zūlf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

silsile-i müşgīn:

1. **silsile-i müşgīnin:-in**
Gazel 211
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Mis kokulu silsile.

Ġaraziñ dā'ire-i devlet ise dünyāda
Ey göñül yād idegör silsile-i müşgīnin

silsile-i tār:

1. **silsile-i tārına:-ın, -a**
Terkib-bend 1
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Saçının zincirine.

Ki olub silsile-i tārına dil dīvāne
Şerer-i āteş-i ruhsārīña cān pervāne

sīm:

1. **sīm:**
Gazel 117
Mısra: 2
Gümüş.

Şimdi 'ālemde göñül devlete rağbet
kalmış
Bī-zer ü sīm olana güşe-i zillet kalmış

sīm ü zer:

1. **sīm ü zer:**
Gazel 112
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gümüş ve altın.

Ṭab'ın ārāste-i ma'ni-i rengin ile
İtme sīm ü zer için der-geh-i hızlāna
heves

sīm-āb:

1. **sīm-āb:**

Gazel 134

Mısra: 17

Civa.

Meger sīm-āb var nezzāre-i hattında ol
şūhuñ
Ki her kim gördi bir kez oldu elbet bī-
karār-ı hatt

2. **sīm-āb:-ı**

Gazel 282

Mısra: 4

Gümüş renkli su, civa.

Bī-karār olsa n'ola seyr-i ruḥunda
nazarım
Rüy-ı āyinede cem' eyleyemem sīm-
ābı

sīm-ber:

1. **sīm-ber:**

Gazel 116

Mısra: 2

Gümüş gibi beyaz göğüslü.

Hevā-yı vuşlatıñ ey gönçe-ver ne
müşkil imiş
Belā-yı fırqatıñ ey sīm-ber ne müşkil
imiş

sinān-ı şāne:

1. **sinān-ı şāne:**

Gazel 270

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tarağın keskin ve sivri ucu.

Ḥayāl-i tār-ı zülfünde sinān-ı şāne
gezdikçe

Derün-ı sinede dāğ-ı kühenler
tāzelenmez mi

1. **sinān-ı şānedan:-den**

Gazel 271

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tarağın keskin ve sivri ucu.

Ḳıyās it kākülüñden göñlümüñ hāl-i
perīşanın
Ne güne pārelendi tā sinān-ı şānedan
giçdi

sīne:

1. **sīne:**

Gazel 154

Mısra: 14

Göğüs, bağır.

Yād-ı vaşl eylemeden ṭab' -ı Ğarībiyy-i
darār
Sīne pür-sūziş-i dāğ-ı ğam-ı aḥbāb
olduğ

2. **sīne:**

Gazel 145

Mısra: 9

Gönül, kalp.

Mihr-i hūbān ile her sīne ki pür-dāğ
değil
Kīse-i müflise beñzer ki deremden
fāriğ

3. **sīne:**

Gazel 150

Mısra: 6

Göğüs, kalp, gönül.

Meyl-i gül-geşt idemez kaldı dili
'uşşākın
Serv-i tīrinden olub sīne ḥıyābān şaf
şaf

4. **sīne:**

Gazel 145

Mısra: 13
Gönül, kalp.

Sîne pür-rahnedir âmed-şüd-i ceş-i
ğamdan
Reh-i cāda olamaz naş-ı kademden
fâriğ

5. **sîned:-de**
Gazel 261
Mısra: 5
Göğüs, yürek.

Ol sîned kim hasret-i yâkût-ı lebiñ
var
Dünyâyı yağar deñlü harâret var içinde

6. **sîned:-de**
Gazel 93
Mısra: 7
Göğüs, bağır.

Ma'mür olacak yer komadı sîned
'aşkıñ
Tûfân-ı sitem başdığı vîrâneye beñzer

7. **sîned:-de**
Gazel 78
Mısra: 11
Göğüs, bağır.

Qahramân-ı dehr odur kim sîned âhın
duta
Ş'ol zamân kim ol perî-ruhsâr kendin
gösterür

8. **sîned:-de**
Gazel 93
Mısra: 5
Göğüs, bağır.

Naş olmasa bir sîned ger dâğ-ı
muhabbet
Bir şem'-i nümâyânesi yok hâneye
beñzer

9. **sîned:-de**
Gazel 19

Mısra: 9
Göğüs, bağır.

Medd-i âhım sünbül oldı sîned zülfüñ
görüb
Tohm-ı gam şevk-ı huatıñla dilde
reyhân oldı hep

10. **sîned:-den**
Gazel 127
Mısra: 12
Göğüs, bağır.

Reng-i mey taşra urur gibi kadehden
ey dil
Sînedden zâhir olur şu 'le-i hürşid-i
hulüş

11. **sîned:-den**
Gazel 52
Mısra: 13
Derun, kalp.

Olmaz Ğarîbi sînedden eksük hayâl-i
yâr
Tür'a Kelîm şevk ile güyâ gelür gider

12. **sîned:-den**
Gazel 128
Mısra: 9
Kalp, gönül.

Bir zamân mihr-i Ğarîbî eksük olmaz
sînedden
Rüz u şeb eyler hayâli cism-i
süzânımda raşş

13. **sînem:-m**
Gazel 68
Mısra: 7
Gönül, kalp.

Sînem şadef-i gevher-i yektâ-yı
haqâyık
Gencîne-i esrâr-ı ma'ânî dehenimdir

14. **sînem:-m**
Gazel 108

Mısra: 9
Göğüs, kalp.

Çekilmiş sînem üzre târ-ı eşk-i hasret-
âmîzim
Gamiñla ağladıkça nağme-i tanbürdan
kalmaz

15. **sînem:-m**
Gazel 281
Mısra: 6
Gönül, kalp.

Dil mekteb-i 'aşkıñda sebağ-ıñ
olaldan
Sînem aña bir nüsha-i sî-pâre degil mi

16. **sînemde:-m, -de**
Gazel 22
Mısra: 1
Gönül, kalp, derun.

Yâ Rab hemîşe mihrini sînemde
mużmer it
Derd ü belâ-yı 'aşkıñı başımda efsar it

17. **sînemde:-m, -de**
Gazel 60
Mısra: 4
Göğüs, bağır.

Her deprenişde gözleri ol mest-i âfetiñ
Sînemde zağm-ı tîr-i nigâhı cedîd olur

18. **sînemde:-m, -de**
Gazel 134
Mısra: 19
Göğüs, bağır.

Ne tenhâ bir benim sînemde dâğ-ı haţtı
nağş olmuş
Ġarîbî bir gönül yok olmaya kim
dâğdâr-ı haţtı

19. **sînemde:-m, -de**
Gazel 25
Mısra: 10
Gönül, kalp, derun.

Pâ-mâl-i fenâ eyledi ma'mûre-i cânı
Sînemde olan cüşiş-i deryâ-yı
muhabbet

20. **sînemde:-m, -de**
Gazel 68
Mısra: 4
Gönül, kalp.

Bir bülbül-i şürîde-nevâyım ki gül-i ter
Sînemde olan pençe-i dâğ-ı
kühenimdir

21. **sînemde:-de**
Gazel 191
Mısra: 15
Gönül, kalp.

Sırr-ı 'aşkı nice pinhân ideyim
sînemde
Hıfz-ı mey şîşe-i şad-çâkden olmaz
me'mûl

22. **sînemde:-m, -de**
Gazel 70
Mısra: 2
Göğüs.

Lebiñden ayru bâde şanma kim def'-i
humâr eyler
Muhabbet âteşi sînemde her dem pür-
şerâr eyler

23. **sînemdeki:-m, -de, -ki**
Gazel 281
Mısra: 10
Gönül, kalp.

Mümkün mi şifâ-yâb ola bî-merhem-i
la'liñ
Sînemdeki nâsûr olacağ yâre degil mi

24. **sînemden:-m, -den**
Gazel 12
Mısra: 13
Gönül, kalp, derun.

Çıkar sīnemden efgānım Ğarībī āteşīn
her dem
Per ü bāl-i semenderden baña bir sāz
olur peydā

25. **sīnemden:-m, -den**

Gazel 283

Mısra: 13

Gönül, yürek, bağır.

Āteşīn āh Ğarībī ki çıkar sīnemden
Ciger-i düşmene maşşūşdurur tīr gibi

26. **sīneme:-m, -e**

Gazel 38

Mısra: 1

Gönül, kalp, derun.

Ol kaşı kemān sīneme peykān
müte'addid
Olduğça atar cünbiş-i müjgān
müte'addid

27. **sīneme:-m, -e**

Gazel 67

Mısra: 14

Göğüs; kalp.

Görünce hañçer ol şūhuñ miyānından
nüzü l eyler
Ğarībī sīneme dest-i kazādan bir belā
hañçer

28. **sīnemi:-m, -i**

Gazel 13

Mısra: 8

Gönül, kalp, derun.

Şevk-i ruhsār ile dil müstāgnidir her
zevkden
Sīnemi dāğ-ı muhabbet lāle-zār eyler
baña

29. **sīnemi:-m, -i**

Gazel 255

Mısra: 12

Gönül, kalp.

Kime 'arz eyleyim aḥvālimi senden
ğayrı
Ki bu gam sīnemi bir micmer-i nār itdi
yine

30. **sīnemi:-m, -i**

Gazel 148

Mısra: 15

Göğüs, bağır.

Sünbül-istān-ı ḥayāl eyler Ğarībī
sīnemi
Ḥaṭṭ u ḥāl üzre gelince ḥāṭır-ı efkāra
zülf

31. **sīnemi:-m, -i**

Terci-bend 2

Mısra: 12

Göğüs, bağır.

Mülk-i cān hicr ile vīrān iken ābād
eyle
Sīnemi bes hedef-i nāvek-i bī-dād eyle

32. **sīnemi:-m, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Göğüs, bağır.

Dīdemi girye-i ḥaşretle pūr-āb itmez
idiñ
Sīnemi āteş-i 'aşkıñla kebāb itmez idiñ

33. **sīnemiz:-miz**

Terci-bend 4

Mısra: 20

Göğüs, bağır.

Ğamıñla kāmetim ḥam-geşte-i biñ bār-
ı miñnetdir
Hemīşe sīnemiz bir raḥne-i nāsūr-ı
fırkatdır

34. **sīnemiz:-miz**

Gazel 234

Mısra: 7

Gönül, kalp, derun.

Çün yok nigāh-ı merḥametiñ bārī
sīnemiz
Qoy bī-naşīb-i nāvek-i bī-dādıñ
olmasun

35. **sīnemiz:-miz**

Gazel 278

Mısra: 1

Gönül, kalp, derun.

Mey-i şevk-i lebiñle sīnemiz
mesrürdür şimdi
Ḥayālīñle dil-i vīrānemiz ma'mürdür
şimdi

36. **sīnesin:-si, -n**

Gazel 255

Mısra: 6

Kalp, gönül.

Gül ümīdinde iken bülbül-i dil dest-i
cefā
Sīnesin zaḥm-ı ḥor-ı ḥançer-i ḥār itdi
yine

37. **sīnesinde:-sin, -de**

Gazel 53

Mısra: 4

Gönül, kalp, derun.

Ṭulū'-ı māh-ı ruḥsārīñ görenler evc-i
nāzında
Sipihriñ sīnesinde hāleye dāğ-ı kühen
dirler

38. **sīneye:-y, -e**

Gazel 114

Mısra: 3

Gönül.

Evvel buraqub sīneye bir mihr ḥayālīñ
Āḥir anı raḥneye figār itmek içünmiş

39. **sīneye:-y, -e**

Gazel 249

Mısra: 4

Göğüs, bağır.

Muḫtarib-ḥāl beyābān-ı muḥabbetde
gönül
Seyl-i eşk akıdalum sīneye
kulzümcesine

sīne-çāk-ı neşter-i bī-dād:

1. **sīne-çāk-ı neşter-i bī-dādıñım:-iñ,**
-ım

Muhammes 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Acımasız neşterin açtığı yürek
yarası.*

Nāzenīnim sīne-çāk-ı neşter-i bī-
dādıñım
Qāmet-i ḥamla giriftār-ı qad-i
şimşadıñım

sīne-i ādem:

1. **sīne-i ādemde:-de**

Gazel 117

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İnsanın bağı.

Şafḥa-i hesti-i 'ālemde ne bir naqş-ı
vefā
Zerrece sīne-i ādemde ne şafvet qalmış

sīne-i 'āşık:

1. **sīne-i 'āşık:**

Gazel 148

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşığın sinesi.

Sīne-i 'āşık ḥasedden olmasun mı dāğ
dāğ
Kim nazār-gāhında düşmüş şafḥa-i
ruḥsāra zülf

sīne-i bīmār:1. **sīne-i bīmāra:-a****Gazel 232**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hasta gönül.

Tīr-i nigāhı sīne-i bīmāra degmesün
Allāh içün o şūh dil-i zāra degmesün

sīne-i cān:1. **sīne-i cān:****Gazel 179**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin göğsü.

Ey sīne-i cān tīr-i nigāha hedef olduñ
Ol gevher-i bī-gāneye gūyā şadef
olduñ

2. **sīne-i cāna:-a****Gazel 200**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can sinesi.

Hasretle başardım o büti sīne-i cāna
Bāzūlarım endāhte-i düş idebilsem

sīne-i cānān:1. **sīne-i cānāna: -a****Gazel 111**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin göğsü.

Rāh-ı mihrābdan in ma‘den-i sīm
üstüne gel
Bağub ebrūsuna kıl sīne-i cānāna
heves

sīne-i çarh:1. **sīne-i çarha:-a****Gazel 8**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feleğin göğsü.

Ne kadar vār hayāt eyleme takşīr-i
du‘ā
Sīne-i çarha ur ey dil dem-i şemşīr-i
du‘ā

sīne-i dil:1. **sīne-i dil:****Gazel 86**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sinesi.

Engüş-t-i şāne degdi diyü tār-ı zülfüne
Tīg-i hasedle sīne-i dil pāre pāredir

2. **sīne-i dil:****Gazel 149**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül sinesi.

Bir dem bozuldı merhem-i kāfūrı
vuşlatıñ
Kaldı Ğarībi sīne-i dil dāğ-dār hayf

3. **sīne-i dil:****Gazel 160**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Gönül sinesi.

Sālim olamaz sīne-i dil renc-i
hasedden
Hayfā anı ecvef gibi ‘illetle giçürdik

4. **sīne-i dilden:-den****Gazel 182**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül sinesi.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña
‘ilāc
Ey dāğ-ı ‘aşk sīne-i dilden kem
olmadıñ

sīne-i efgāra şığ-:

1. **sīne-i efgāra şığışmaz:-ış, -maz**
Gazel 109
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yaralı gönle sığmak.

Çokdur ğamiñ ey şūh dil-i zāra
şığışmaz
Fikriñ güzelüm sīne-i efgāra şığışmaz

sīne-i efkār:

1. **sīne-i efkār:**
Gazel 214
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kederin göğsü.

Merhem-i la‘liñ umar sīne-i efkār
ammā
Korķarım cān dutuşa dāğda merhem
yansun

2. **sīne-i efkārı:-ı**
Gazel 164
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Düşüncelerin göğsü.

Ey beyāz-ı şubh-ı vaşlı merhem-i
kāfūr-ı dil
Sīne-i efkārı yaqdı dāğ-ı hicrāniñ seniñ

3. **sīne-i efkārıñ:-ıñ**
Gazel 189
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Düşüncelerin bağı/sinesi.

Virürsin hañçer-i hāra sirişk-i dīdeden
şular

Yine kendiñ urursun sīne-i efkārıñ ey
bülbül

sīne-i eflāk:

1. **sīne-i eflāke:-e**
Gazel 164
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Feleklerin sinesi.

Sūziş-i nār-ı muħabbet içre nālān ol
gönül
Sīne-i eflāke çekmesün dāğ-ı efgāniñ
seniñ

sīne-i evlād-ı ādem:

1. **sīne-i evlād-ı ādemde:-de**
Muhammes 1
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
İnsan evladının gönlü.

Şorulmaz hāl-i erbāb-ı vefā ser-pençe-
i ğamda
Ne bir naķş-i muħabbet sīne-i evlād-ı
ādemde

sīne-i ğam-zede-i pür-keder:

1. **sīne-i ğam-zede-i pür-
kederimden:-im, -den**
Gazel 130
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Keder dolu dertli gönül.

Nāvek-i āhdır eflāke Ğarībī ki olur
Sīne-i ğam-zede-i pür-kederimden
‘arız

sīne-i nā-pāk:

1. **sīne-i nā-pākden:-den**
Gazel 191
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Temiz olmayan gönül; kötü kalp.

Maḥrem-i rāz-ı derūn eyleme a' dāya
şakın
Şāfīlik sīne-i nā-pākden olmaz me'mül

sīne-i pūr-rahne:

1. **sīne-i pūr-rahneye:**-y, -e

Gazel 249

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yırtık dolu sine.

Ol melek yüzlü perī-peykere cānım
diyerek
Şaralūm sīne-i pūr-rahneye
merhemcesine

sīne-i şāfiñ elemneşrah:

1. **sīne-i şāfiñ elemneşrah:**

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kalbinin şarabı elemneşrah
(İnşirah Suresi'nin diğer adı).*

Sūre-i velleyli gelmiş müy-ı 'anber-
būyña
Sīne-i şāfiñ elemneşrah cemāliñ
veđduhā

sīne-i 'uşşāk:

1. **sīne-i 'uşşāk:**

Gazel 235

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşıkların bağrı.

Yeter sūz-ı muḥabbetle nevādan sīne-i
'uşşāk
Eger kânūn-ı dilde nağme-i şehnāz
deprensün

2. **sīne-i 'uşşāk:-a**

Gazel 167

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âşıkların gönülleri.

Sīne-i 'uşşāk müjgān itdigin tīg
itmedi
Âh kim bir kııl kadar te'şiri yok
ḥançerleriñ

sīne-i vīrāne:

1. **sīne-i vīrānelerden:**-ler, -den

Gazel 71

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yıkık, kırık gönül.

Perestişkāri-i ḥübān olur efzūn pīrānda
Gönül aḥvāl-i genci sīne-i
vīrānelerden şor

sīne-sezā ol-:

1. **sīne-sezā olamazsın:-a, -maz, -sın**

Gazel 158

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönle lâyık olmak.

Olamazsın o mehiñ mihrine ey sīne-
sezā
Gün-be-gün dāğ ile bir lāle-sitān
olmayıcak

sīneye çek-:

1. **sīneye çek:**

Gazel 165

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Kucaklamak, içine çekmek.

Bu gün el virdigi zevki burağma fikr-i
ferdāya
Gel imdi sīneye bir ḥūr-peyker māh-
manzar çek

2. **sīneye çekelüm:-elüm****Gazel 230**Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Göğsüne yaslamak, göğsüne doğru çekmek.

Çekelüm sīneye cānım gibi cānānı
dime

Ṭama‘-ı ḥama düşüb fikr-i muḥāl itme
şakın

sipāh:1. **sipāhına:-ın, -a****Terkib-bend 1**Mısra: **96**

Asker, ordu.

Çeşm-i a‘dā-yı cefā-cūya beni ḥūr
itme

Ḡam sipāhına dili ḥāne-i zenbūr itme

sipāh-ı cevri:1. **sipāh-ı cevriñe:-iñ, -e****Gazel 224**Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Zulüm askeri.

Yed-i mi‘mār-ı iḥsānıñla ābād
olmadan giçdim

Sipāh-ı cevriñe bārī vücūdum pā-māl
olsun

sipāh-ı hatt:1. **sipāh-ı hatt:****Muhammes 3**Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

(sıra sıra dizilmiş) asker gibi olan ayva tüyleri.

O şūḥuñ mülk-i ḥüsnine sipāh-ı hatt
ka-dem başdı

Daḥı āyīne-i ‘uşşāk iken jeng-i elem
başdı

siper olur id:-1. **siper olur idim:-im****Gazel 200**Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Siper olmak, korumak, muhafaza etmek.

Hāle gibi düşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zīver-i āgūş idebilsem

sipihr:1. **sipihrde:-de****Gazel 66**Mısra: **1**

Gök, sema.

Meyl eylemem sipihrde māha kim
ānlıdır

Cānım fedā o şūḥa ki kaşı kemānlıdır

2. **sipihre:-e****Gazel 17**Mısra: **2**

Gök, sema.

Süz-ı cigerden eyledi bir dād ‘andelīb
Çekdi sipihre nāle vü feryād ‘andelīb

3. **sipihre:-e****Gazel 50**Mısra: **6**

Gök, sema.

Yād eyledikce kāmetin ol nāz-ı
perverin
Çatar sipihre āhımı encüm sūtün ider

4. **sipihre:-e****Gazel 53**Mısra: **7**

Gök, sema.

Sipihre bir gül-i rüy-ı sebeddir āfitāb
ammā
Gülistān-ı vişāl-i dil-berimde bir tiken
dirler

5. **sipihri:-i**

Tarih 1

Mısra: **16**

Gök, sema.

Zühre bir āyīn ile raqş-āver oldu bu
gice
Kim sipihri şevkden raqşa getürdi bī-
mecāl

6. **sipihriñ:-iñ**

Gazel 53

Mısra: **4**

Gök, sema.

Ṭulū‘-ı māh-ı ruhsārīñ görenler evc-i
nāzında
Sipihriñ sīnesinde hāleye dāğ-ı kühen
dirler

7. **sipihriñ:-iñ**

Gazel 94

Mısra: **2**

Gök, sema.

Göñül aldanma çarhıñ inqılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hīç i‘tibār
olmaz

8. **sipihriñ:-iñ**

Gazel 94

Mısra: **2**

Gök, sema.

Göñül aldanma çarhıñ inqılābı ber-
karār olmaz
Sipihriñ gerdiş-i eyyāmına hīç i‘tibār
olmaz

9. **sipihriñ:-in**

Gazel 137

Mısra: **3**

Gökyüzü.

Biz sipihriñ qatı nev-rüz u bahārın
gördük
Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyām-ı
neşāt

sipihre çık:-

1. **sipihre çıkıdı:-dı**

Gazel 134

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Arşa çıkmak, göğe yükselmek.

Şadā-yı el-amān çıkıdı sipihre ehl-i
dillerden
Ki irdi maşşer-i hüsn-i kitāb-ı bī-
şümār-ı ḥaṭṭ

sipihri devr:

1. **sipihri devr:**

Tarih 1

Mısra: **31**

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünün dönmesi, talihin
dönmesi.*

Tā sipihri devr bākīdir bu dehr üzre
müdām
Ferr ü iqbāl ile yā Rab ‘ömriñ olsun
bī-zevāl

sipihri hüsn:

1. **sipihri hüsne:-e**

Gazel 217

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Güzellik seması.

Āḥir sipihri hüsne ṭulū‘ eyler ey
melek
Şeytān-ı ḥaṭṭ biñ kez atılsa şihāb-ı
hüsn

2. **siphr-i hüsnüñe:-üñ, -e****Gazel 86**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik göğü.

Bağdım siphr-i hüsnüñe hâliñde ben
gibi
Künc-i lebiñde bağıryanuğ bir
sitâredir

siphr-i kec-reviş:1. **siphr-i kec-reviş:-se****Muhammes 1**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Eğri gidişe sahip gökyüzü.

Siphr-i kec-reviş mē'il olmuş 'aks-i
devrāna
Nücüm-ı baht ise dönmüş sevād-ı hâl-i
hübāna

siphr-i sifle-perver:1. **siphr-i sifle-perver:****Gazel 101**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Değersizleri koruyan talih.

Siphr-i sifle-perver devr ider başımda
miñnetle
Vücūdum künc-i gamda merkez-i
pergârdır sensiz

sîr-âb:1. **sîr-âb:****Gazel 53**

Mısra: 6

Şeffaf ve parlak.

Nihâlinde turunc-ı nîme-resdir
ğabğab-ı Yūsuf
O bāğñ kim anı sîr-âb ider çâh-ı zeğan
dirler

sîr-âb id-:1. **sîr-âb ider:-er****Gazel 235**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Taze tutmak, tazeliğini devam
ettirmek.*

Ġarîbî gül-şen-i nazmı ider sîr-âb bir
demde
Sirişk-i hâmeden fevvâre-i i'câz
deprensün

sîr-âb it-:1. **sîr-âb itsün:-sün****Gazel 233**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Suya kandırmak, doyurmak.

Hîç meskende Ġarîbî şuyını
bulduramaz
Meger anı Şağ-ı Mûşul yine sîr-âb
itsün

sirişk:1. **sirişkim:-im****Gazel 36**

Mısra: 5

Gözyaşı.

Sirişkim kaçre kaçre hasret-âmîz-i
tavaşşuldur
İder dest-i firâğ-ı Dicle-i Bağdâd'dan
feryâd

2. **sirişkimden:-im, -den****Gazel 195**

Mısra: 7

Gözyaşı.

Ķo çıkşun bir kenâra cân sirişkimden
devrân olsun
Ĥarâb-ender-Ĥarâb-ı mevc-i tûfân
olmadan evvel

3. **sirişkimden:-im, -den****Gazel 210**

Mısra: 2

Gözyaşı.

Ġamıñla döndi baħr-ı hūna eşk-i çeşm-
i giryānım
Sirişkimden reg-i mercāna döndi şaff-ı
müjgānım

4. **sirişkiñ:-iñ****Gazel 76**

Mısra: 9

Gözyaşı.

Maħv itmek için kendini seyl eyle
sirişkiñ
Kim baħr-ı serāb içre ħabābıñ yeri
yoğdur

sirişk-i dīde:1. **sirişk-i dīdeden:-den****Gazel 70**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Gözyaşı.*

Teraħħumdan degil ağlar şikest-i reng-
i 'uşşāka
Sirişk-i dīdeden tīg-i nigāhın āb-dār
eyler

2. **sirişk-i dīdeden:-den****Gazel 189**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

Virürsin ħançer-i ħāra sirişk-i dīdeden
şular
Yine kendiñ urursun sīne-i efkārıñ ey
bülbul

sirişk-i dīde-i ya 'küb:1. **sirişk-i dīde-i ya 'küb'dandır:-dan,
-dır****Gazel 53**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yakup (Hz. Yakup'un) gözünden
akan yaşlar.*

Sirişk-i dīde-i Ya 'küb'dandır āb-ı
şemşiriñ
Şehīd-i tīgüña pīrāhen-i Yūsuf kefen
dirler

sirişk-i ħāme:1. **sirişk-i ħāmeden:-den****Gazel 235**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kalemin gözyaşı.

Ġarībī gül-şen-i nazmı ider sīr-āb bir
demde
Sirişk-i ħāmeden fevvāre-i i 'cāz
deprensün

sirişk-i ħasret:1. **sirişk-i ħasret:****Gazel 246**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Ġayāl-i dāne-i rüy-ı behişt-i dil-
firībinden
Sirişk-i ħasret ile çeşm-i ādem ħande
ben ħande

2. **sirişk-i ħasretiñle:-iñ, -le****Gazel 220**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hasret gözyaşları.

Ġamıñla gözledim fevvāre-i ħūn
olmasın n'olsun
Sirişk-i ħasretiñle çehre gül-gün
olmasın n'olsun

sitāre:**1. sitāredir:-dir****Gazel 86**

Mısra: 6

Yıldız.

Bağdım sipihr-i hüsnüñe hāl-iñde ben
gibi
Künc-i lebiñde bağıryanuğ bir
sitāredir

2. sitāresi:-si**Gazel 288**

Mısra: 16

Yıldız.

Bir hayldir ki görmezim ol hāl-i
gerdeni
İtmez tülü' baht-ı siyāhın sitāresi

sitem:**1. sitem:****Terci-bend 2**

Mısra: 16

*Bir kimseye herhangi bir
davranışından dolayı üzüldüğünü,
kırıldığını, alındığını öfkelenmeden
belirtme, dostça çıkışma.*

Sevdiğim 'İd-i şiyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

2. sitem:**Terci-bend 2**

Mısra: 24

*Bir kimseye herhangi bir
davranışından dolayı üzüldüğünü,
kırıldığını, alındığını öfkelenmeden
belirtme, dostça çıkışma.*

Sevdiğim 'İd-i şiyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

3. sitem:**Terci-bend 2**

Mısra: 32

*Bir kimseye herhangi bir
davranışından dolayı üzüldüğünü,
kırıldığını, alındığını öfkelenmeden
belirtme, dostça çıkışma.*

Sevdiğim 'İd-i şiyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

4. sitem:**Terci-bend 2**

Mısra: 33

*Bir kimseye herhangi bir
davranışından dolayı üzüldüğünü,
kırıldığını, alındığını öfkelenmeden
belirtme, dostça çıkışma.*

Cāna yetdim sitem ü qahrdan ey yār
yeter
Kalmadı tākātım ey şüh-ı sitem-kār
yeter

5. sitem:**Terci-bend 2**

Mısra: 40

*Bir kimseye herhangi bir
davranışından dolayı üzüldüğünü,
kırıldığını, alındığını öfkelenmeden
belirtme, dostça çıkışma.*

Sevdiğim 'İd-i şiyām irdi barışmak
günüdür
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmak
günüdür

6. sitem:**Terci-bend 2**

Mısra: 48

*Bir kimseye herhangi bir
davranışından dolayı üzüldüğünü,
kırıldığını, alındığını öfkelenmeden
belirtme, dostça çıkışma.*

Sevdiğim 'îd-i şıyâm irdi barışmak
günidir
Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmak
günidir

7. sitem:

Terci-bend 2

Mısra: **56**

*Bir kimseye herhangi bir
davranışından dolayı üzüldüğünü,
kırdığını, alındığını öfkelenmeden
belirtme, dostça çıkışma.*

Sevdiğim 'îd-i şıyâm irdi barışmak
günidir
Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmak
günidir

8. sitem:

Terci-bend 2

Mısra: **8**

*Eziyet, cefa, zulüm; şikâyet,
çıkışma.*

Sevdiğim 'îd-i şıyâm irdi barışmak
günidir
Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmak
günidir

9. sitem:

Muhammes 1

Mısra: **42**

Cefa, zulüm.

Temennâ-yı vaţandan ğayrı bir nâz u
niyâzım yok
Sitem nâmında yâr-ı mihr-bândan
imtiyâzım yok

10. sitem:

Terci-bend 1

Mısra: **46**

Cefa, zulüm.

Ya cânımı bir kabza-i hâk-i 'adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevr ü sitem
eyle

11. sitemden:-den

Gazel 232

Mısra: **7**

Eziyet, zulüm, cefa.

Düşün hezâr raĥne sitemden
derûnuma
Dendân-ı sîn-i büse leb-i yâra
degmesün

12. sitemden:-den

Gazel 280

Mısra: **7**

Eziyet, zulüm, cefa.

Qalmadı naĥl-i murâdımda sitemden
berg ü bâr
Qatre-i bârân-ı lüţfuñla ĥıyâbân it beni

13. sitemi:-i

Gazel 63

Mısra: **5**

Şikâyet, eziyet.

Hele bir tıflsın ey şüh bilürsün sitemi
Sende bir âfet-i devrân olacaqsın âĥir

14. sitemiñ:-iñ

Terkib-bend 1

Mısra: **7**

Zulüm, eza, cefa.

Sitemiñ cânâ yetüb derdimi efzün itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsün
itdi

15. siteminden:-in, -den

Gazel 160

Mısra: **9**

Zulüm, eza, cefa.

Biz şu 'bede-i gerdiş-i çarĥıñ
siteminden
Aĥvâl-i perîşâni küdüretle ģiçürdik

16. siteminden:-in, -den

Gazel 45

Mısra: 7
Eziyet, cefa, zulüm, haksızlık.

Yok bākımız eyyām-ı firākıñ
siteminden
Bāğ-ı emele Hızr-ı şabā reh-berimizdir
sitem-ger:

- sitem-ger:**
Gazel 12
Mısra: 11
Zalim, haksızlık eden.

Perī-ruhsāre vü pür-fenn sitem-ger
kīne-perversin
Seniñ teg nāzenīnim kande bir mümtāz
olur peydā

sitem-i 'aşk:

- sitem-i 'aşk:**
Gazel 154
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşkın sitemi.

Sitem-i 'aşk ile cānā katı bī-tāb olduk
Girye-i ḥasret ile garķa-i hūn-āb olduk

sitem-i dāğ-ı muḥabbet:

- sitem-i dāğ-ı muḥabbetle:-le**
Gazel 262
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Aşk yarasının sitemi.

Cān vir sitem-i dāğ-ı muḥabbetle
Ġarībī
Bilmezlik idüb derdiñi Loķmān'a
tuyurma

sitem-i hicr:

- sitem-i hicr:**
Gazel 63
Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Ayrılık sitemi.

Ķatı çok ḥüsnüne ey dīde nazar-bāz
olma
Sitem-i hicr ile giryān olacaķsın āḥir

sitem-kār:

- sitem-kār:**
Gazel 47
Mısra: 6
Eziyet, cefa ve zulüm eden.

Çok tāzeleriñ pençe-i bī-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kār degildir

2. sitem-kārı:-ı

Gazel 104
Mısra: 1
Eziyet, cefa ve zulüm eden.

Bir sitem-kārı gönül mülküne şāh
eylemişüz
Pister-i berķı 'aceb berg-i giyāh
eylemişüz

sitem-kār ol-:

- sitem-kār olacaķ:-acaķ**
Gazel 254
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Zulüm ve haksızlık etmek.

'Āşıkın buse-i ruhsāra şerīkitse n'ola
O sitem-kār olacaķ zülf-i perīşānı ile

siyāh:

- siyāh:**
Gazel 32
Mısra: 10
Kara.

Fikr-i sevād-ı turre-i zülfiyle her gice
Eyler siyāh āyine-i çarķı āh-ı kec

2. siyāh:**Gazel 191**

Mısra: 3

Kara.

Şeb-i hicrân ne kadar bahtı siyâh itse
yine
Gerd-i âyîne-i idrâkden olmaz me'mûl

3. siyâh:**Gazel 5**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kara.

Ben kimim bir rû-siyeh mektûb-ı
a'mâlim siyâh
Rû-sefîd olmak ne mümkün olmasa
lütful resâ

siyâh eyle-**1. siyâh eyleyelim:-y, -elim****Gazel 204**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Karartmak.

Fikr-i hâl ü haţ-ı yâr ile Ğarîbî biz de
Rûy-ı âyîne-i ümmîdi siyâh eyleyelim

2. siyâh eyleyelim: -y, -elim**Gazel 204**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Karartmak.

Nice bir hasret ile nâle vü âh
eyleyelim
Âh ile âyine-i çarhı siyâh eyleyelim

siyâh it-**1. siyâh itdi:-di****Gazel 147**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karartmak, siyah etmek.

Hüsnüñe karşı turub 'arz-ı cemâl
itdiğine
Yüzünü lâf ü dürûğ ile siyâh itdi çerâğ

2. siyâh itmege:-meg, -e**Gazel 98**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Karartmak, siyah etmek.

Teşvîş-i ğam-ı bûd u nebûd-ı iki 'âlem
Mir'ât-i dil-i şâfi siyâh itmege degmez

siyâh ol-**1. siyâh oldı:-dı****Gazel 95**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Siyahlaşmak, kararmak.

Oldı hayâl-i hâliñ ile bahtımız siyâh
Döndi hilâl kaşıña kadd-i hamidemiz

siyâh-rüyî-i baht:**1. siyâh-rüyî-i bahtım:-ım****Gazel 118**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüzü kara baht.

Gelince rüyına haţtı ğurûrım itdi şikest
Siyâh-rüyî-i bahtım baña beşâret imiş

siyeh:**1. siyeh:****Gazel 108**

Mısra: 2

Siyah.

Beyâz-ı şubh-ı rüyüñ mevc-i baħr-i
nûrdan qalmaz
Siyeh bahtım gibi haţtıñ şeb-i
deycûrdan qalmaz

2. siyeh:**Gazel 172**

Mısra: 5

Siyah.

Olduñ mı siyeh hâli gibi zülfüne
meftûn
Ey dil heves-i dâne ile dâma mı
düşdüñ

3. siyeh:**Gazel 285**

Mısra: 14

Siyah.

Böyle zulmet-kededir hâne-i dil
ğamdan kim
Revzeninden görünür şu 'le siyeh mîl
gibi

4. siyeh:**Gazel 47**

Mısra: 10

Kara talih, bahtsızlık.

Ey dil ne kaçarsın ser-i zülfünden o
şühûñ
Gencîne-i hüsnünde siyeh mâr degildir

siyeh-çeşm-i perî:**1. siyeh-çeşm-i perîden:-den****Gazel 122**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Peri gibi güzel kara gözlü sevgili.

Dil ne güne o siyeh-çeşm-i perîden
giçe kim
Mülk-i iklîm-i cünûnı aña teslîm itmiş

siyeh-gîsu-yı mâr:**1. siyeh-gîsu-yı mârına:-ın, -a****Gazel 176**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yılanın omuza dökülen siyah
uzun saçı.*

Düşdük heves-i genc-i vişâline o
şühûñ
Pîçide siyeh-gîsu-yı mârına irişdik

siyeh-mest-i şarâb-nâz:**1. siyeh-mest-i şarâb-nâz:****Gazel 218**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nazlı şarabın körkütük sarhoşu.

'Aceb bir çana mâ' il nâvek-i dil-düz-ı
ğamzeñ var
Siyeh-mest-i şarâb-nâz u bir ebrû-
kemânsın sen

siyeh-rû:**1. siyeh-rû:****Gazel 241**

Mısra: 9

Yüzü kara, günahkâr.

Güneh-kâr u siyeh-rû bir çuluñdur kim
kabûl eyler
Ġarîbî'niñ du'âsına icâbet senden
olmazsa

2. siyeh-rû:**Gazel 21**

Mısra: 13

Yüzü kara, günahkâr, utanmaz.

Müstağrak-ı 'işyân Ġarîbî siyeh-rû
Senden diler ey Aħmed-i Muhtâr
şefâ'at

söfi:**1. şofi:****Gazel 27**

Mısra: 7

*Dinin buyruk ve yasaklarına
bütünüyle uyan (kimse), sofu.*

Şofî ne çıkar saña bu tesbîh-i riyâdan
Var meclis-i rindâna biraz kesb-i
kemâl it

2. **şofî:**

Gazel 83

Mısra: 5

*Dinin buyruk ve yasaklarına
bütünüyle uyan (kimse), sofu.*

Şofî seni de ben gibi bâde-perest ider
Ol şûh-ı çeşm-i sâkiniñ ibrâmı bellidir

3. **şofî:**

Gazel 119

Mısra: 7

*Dinin buyruk ve yasaklarına
bütünüyle uyan (kimse), sofu.*

Kalur mı tekyede tesbîh ile hû
çekmeden şofî
Bu bir hardır ki kırk gün çillede bâr-ı
‘amel çekmiş

4. **şofî:**

Gazel 174

Mısra: 9

*Dinin buyruk ve yasaklarına
bütünüyle uyan (kimse), sofu.*

Bizi men‘ itme der-i şavma‘adan ey
şofî
Bir zamân biz dağı âlâyiş-i seccâde
idik

5. **şofî:**

Gazel 271

Mısra: 2

*Dinin buyruk ve yasaklarına
bütünüyle uyan (kimse), sofu.*

Neşât-ı bûs-ı la‘liñ biñ leb-i
peymânenen giçdi
Budur vechi ki şofî sâkiden mey-
hânenen giçdi

6. **şofiniñ:-niñ**

Gazel 123

Mısra: 12

*Dinin buyruk ve yasaklarına
bütünüyle uyan (kimse), sofu.*

Mey-i gül-fâma meyl itmeme dir ise
kizb ider zâhid
Şarâbî-reng-i şâlî şofiniñ engürdan
gelmiş

sofra-i hâle:

1. **sofra-i hâleden:-den**

Gazel 230

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ayın, bâzan da güneşin etrâfında
görülen parlak halka şeklindeki ışığın
sofrası.*

Olma dil-beste-i cem‘iyyet-i esbâb-ı
cihân
Sofra-i hâleden ümmîd-i nevâl itme
şakın

sohbet:

1. **şoĥbete:-e**

Gazel 157

Mısra: 8

Konuşmak, muhabbet etmek.

Sırr-ı deheniñ ‘âşık-ı dîvâne ne bilsün
Der-bân olamaz şâh ile her şoĥbete
lâyık

sol-:

1. **şoldı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 7

Solmak.

Pejmürdelendi sünbülü hem şoldı
gülleri
Giçdi zamânı köhnelenüb nev-bahâr
hayf

şoñra:**1. şoñra:****Gazel 193**

Mısra: 8

Daha sonra.

Gelse hırāma bezmde sāķi-i lāle-ruh
Evvel öpüb dudağını şoñra şarābın al

2. şoñra:**Gazel 27**

Mısra: 2

Sonra, ardından.

Evvel seni ey dil yaķar ol şem' hayāl it
Pervāne gibi şoñra temennā-yı vişāl it

sor-:**1. şor:****Gazel 71**

Mısra: 2

*Soru yönelterek bilgi istemek,
sual etmek.*

Neşāt-ı seng-i etfāli dil-i dīvānelerden
şor

Şarāb-ı telh-i zevķin sākin-i mey-
hānelerden şor

2. şor:**Gazel 71**

Mısra: 4

*Soru yönelterek bilgi istemek,
sual etmek.*

Gözüm fevvāre-i hūn-āb-ı hasret
oldığın ey dil
Yüri ol gamze-i 'āşık-küş-i
mestānelerden şor

3. şor:**Gazel 146**

Mısra: 7

Sormak, öğrenmek.

Ġamze-i hūn-rīzden şor bağrımıñ kan
oldığın

Āşinādan āşinā-rāz-ı nihān itmez dirēğ

4. şor:**Gazel 71**

Mısra: 6

*Soru yönelterek bilgi istemek,
sual etmek.*

Ne añlar bülbül-i miskīn figān u
nāleden ğayrı

Muħabbet şivesin hāmūş olan
pervānelerden şor

5. şor:**Gazel 71**

Mısra: 1

*Soru yönelterek bilgi istemek,
sual etmek.*

Neşāt-ı seng-i etfāli dil-i dīvānelerden
şor

Şarāb-ı telh-i zevķin sākin-i mey-
hānelerden şor

6. şor:**Gazel 71**

Mısra: 8

*Soru yönelterek bilgi istemek,
sual etmek.*

Perestişķāri-i hūbān olur efvūn pīrānda
Göñül aħvāl-i genci sīne-i
vīrānelerden şor

7. şor:**Gazel 71**

Mısra: 10

*Soru yönelterek bilgi istemek,
sual etmek.*

Hevā-yı būs-ı la'liñ kan ider çok
kimseniñ bağrın
Efendim meclisiñde devr iden
peymānelerden şor

8. **şor:**

Gazel 71

Mısra: 12

Soru yönelterek bilgi istemek, sual etmek.

Ne bilsün kākülün derdin giriftār
olmayan diller
Bu zencīr-i belāyı gerden-i
dīvānelerden şor

9. **şor:**

Gazel 71

Mısra: 14

Soru yönelterek bilgi istemek, sual etmek.

Ġarībī ma‘ni-i pīçīde-i şahbā-yı gül-
rengi
Der-i mey-ḥānede medhūş olan
mestānelerden şor

10. **şordum:-du, -m**

Gazel 30

Mısra: 9

Sormak.

Şordum Ġarībī derdime dermān-ı
‘aşqdan
Didi bu derde vaşl-ı perī-zādedir ‘ilāc

11. **şordum:-du, -m**

Gazel 110

Mısra: 9

Bilgi almak için sual etmek.

Şordum ol şūḥdan aḥvāl-i Ġarībī'yi
didi
Bilüriz derdini dermānını bilmez
degilüz

12. **şordum:-du, -m**

Tarih 1

Mısra: 25

Bilgi almak için sual etmek.

Ben bu eyyām-ı neşāt-engīzden
şordum ḥaber

Söyledi gerdün lisān-ı ḥāl ile bir ḥoş
maḳāl

13. **şordum:-du, -m**

Tarih 2

Mısra: 9

Bilgi almak için sual etmek.

Böyle eyyām-ı neşāt-engīzden şordum
ḥaber
Hem şafāsından nigāhın rūşen olsun tā
medīd

14. **şorma:-ma**

Gazel 20

Mısra: 14

Sormak.

Sen bizi eylediñ muḳayyed-i ‘aşq
Şorma bizden ḥaṭā-yı rüz-ı ḥesāb

15. **şormadıñ:-ma, -dıñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Sormak, araştırmak.

Şormadıñ ḥāl-i dil-i ‘aşık-ı bīmār nedir
Bu teğāfūl ne için böyle bu eṭvār nedir

16. **şormaz:-maz**

Terci-bend 4

Mısra: 34

Sormak.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Ḥaber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
ḥāl-i derdimden

17. **şorsa:-sa**

Gazel 72

Mısra: 13

Sormak.

Bu gūne mest rüsvālīkla şorsa kūy-ı
cānānı
Ġarībī bir benim teg ‘aşık-ı şeydā ne
söyleller

18. **şorsa: -sa**

Gazel 76

Mısra: 7

Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Zühhād eger şorsa nedir ‘aşk sükūt it
Kim bezm-i hamākatda cevābıñ yeri
yoğdur

19. **şorulmaz: -ul, -maz**

Muhammes 1

Mısra: 17

(hesabı) sorulmak.

Şorulmaz hāl-i erbāb-ı vefā ser-pençe-
i ğamda
Ne bir nağş-i muḥabbet sīne-i evlād-ı
ādemde

20. **şoruñ: -uñ**

Gazel 74

Mısra: 3

*Soru yönelterek bilgi istemek,
sual etmek.*

Benden şoruñ hevāsını ol māh-ṭal ‘atıñ
Kadr-i cemāli ṭālib-i dīdār olan bilür

söyle:

1. **söyle:**

Gazel 20

Mısra: 17

*(Anlatmak istediği şeyi) Sözle
bildirme.*

Söyle şimdi bu şi‘r-i rengīne
Hāzır itsün Ğarībī tāze-cevāb

2. **söyle:**

Terkib-bend 1

Mısra: 86

Demek, ifade etmek.

Ḥasret-i la‘l-i lebiñle yüregim ḳan
olsun

Ğarazıñ cān ise söyle saña ḳurbān
olsun

3. **söyle:**

Gazel 288

Mısra: 18

*"Söyle, anlat" anlamında emir
ifadesi.*

İtme melāmet iş oradan ğiçdi mā-ḥaşal
Düşdüm Ğarībī ‘aşka nedir söyle
çāresi

4. **söyle:**

Gazel 285

Mısra: 19

Söylemek, dile getirmek.

Şu ‘arā-yı selefə söyle Ğarībī tanzīr
Bezm-i yārāna oğı sen anı temşil gibi

5. **söyle:**

Gazel 56

Mısra: 7

*(Anlatmak istediği şeyi) Sözle
bildirme.*

Zāhid eliñde sübḥa-i şad-dāne söyle
kim
Bir nerd-bān-ı bām-ı kerāmet degil
midir

6. **söyledi: -di**

Tarih 1

Mısra: 26

*(Anlatmak istediği şeyi) Sözle
bildirmek.*

Ben bu eyyām-ı neşāt-engīzden
şordum ḥaber
Söyledi gerdün lisān-ı hāl ile bir hoş
mağāl

7. **söyledi: -di**

Tarih 1

Mısra: 35

*(Anlatmak istediği şeyi) Sözle
bildirmek.*

Bir seher hâtif Ğarîbî söyledi târîhini
‘Akd-i tezvîciñ mübârek olsun ey kân-
ı kemâl

8. **söyleller: -l, -ler**

Gazel 72

Mısra: 2

Konuşmak.

Bu hüsn ü âniña ey şüh-ı bî-pervâ ne
söyleller
Hırâm-ı kaddiñe ey serv-i hoş ra‘nâne
söyleller

9. **söyleller: -l, -ler**

Gazel 73

Mısra: 6

Konuşmak.

Cemâliñ göster ey şem‘-i münevver
bezm-i ‘irfâna
Ko yaksun ol vücûdı kim aña pervâne
söyleller

10. **söyleller: -l, -ler**

Gazel 73

Mısra: 8

Konuşmak.

Ruhunda halka halka hâliñ üzre zülf-i
müşgîniñ
Görenler murğ-ı dil kaydına dâm u
dâne söyleller

11. **söyleller: -l, -ler**

Gazel 73

Mısra: 10

Konuşmak.

Hayâl-i ‘arızîñ gül-zâra virdi böyle bir
süziş
Ki her bir gonçeniñ ağzın bir âteş-hâne
söyleller

12. **söyleller: -l, -ler**

Gazel 73

Mısra: 12

Konuşmak.

Beni zülfünden ayru görse etfâl-i ser-i
küyuñ
Kaçan zencîrini bozmuş yine dîvâne
söyleller

13. **söyleller: -l, -ler**

Gazel 73

Mısra: 14

Konuşmak.

Ğarîbî eksük olmaz hâtırından kârvân-
ı ğam
Meşeldir büm idermiş menzilin vîrâne
söyleller

14. **söylemek: -mek**

Gazel 26

Mısra: 18

*(Anlatmak istediği şeyi) Sözle
bildirme.*

Bilür olmuşum şikeste künc-i ğamda
zâr u haste
Ğarîbî o şüh-ı meste derdi söylemek
ne hâcet

15. **söyleñ: -ñ**

Gazel 232

Mısra: 14

Demek, söylemek.

Qalmış diyâr-ı yârda gönülüm Ğarîbî-
veş
Söyleñ o meste hâtır-ı efkâra
degmesün

16. **söyler: -r**

Gazel 223

Mısra: 9

Dile getirmek, söylemek.

İmâ ile raķibe sözün söyler ol perî
Miskîn Ğarîbi böyle zebâni bilür misin

17. **söylerim: -r, -im**

Gazel 10

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña
Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

18. **söylerim:-r, -im**

Gazel 10

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Kaşdım budur ki olmasun āgāh
müdde'ī
İzhār kıлма halka amān söylerim saña

19. **söylerim:-r, -im**

Gazel 10

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Ölsün rakīb ya ola bu bezmden 'adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

20. **söylerim:-r, -im**

Gazel 10

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Biñ cān olursa bende şehā eylemem
dirīğ
Olsun fedā yoluñda 'ayān söylerim
saña

21. **söylerim:-r, -im**

Gazel 10

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Ey kıble-gāh-ı ehl-i sa'ādet cemālīñe
Her dem kâsem ki rûh-ı revān
söylerim saña

22. **söylerim:-r, -im**

Gazel 10

Mısra: 12

Demek, söylemek.

Giçdi bahār-ı 'işretimiz şimdiden gerü
Ey reng-i çehre berg-i hazān söylerim
saña

23. **söylerim:-r, -im**

Gazel 10

Mısra: 1

*Düşündüğünü veya bildiğini sözle
anlatmak, konuşmak, demek.*

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña
Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

24. **söylerim:-r, -im**

Gazel 10

Mısra: 14

Demek, söylemek.

Ol şeh-süvār-ı kişver-i hüsñ ü
melāhatin
Hep itdidin Ğarībi beyān söylerim
saña

25. **söylerse:-r, -se**

Gazel 165

Mısra: 1

*Söylemek, anlatmak, açıklamak,
ifade etmek.*

Saña söylerse vā'iz cennete gir āb-ı
kevşer çek
Budur mefhūm kim mey-hāneden bir
iki sāğar çek

26. **söylersin:-r, -sin**

Gazel 227

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Hele rāz-ı derūnuñ 'āşıkā rāz ile
söylersin
'Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

27. **söylersin:-r, -sin**

Gazel 227

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Hele rāz-ı derūnuñ ‘aşıka rāz ile
söylersin
‘Aceb nāzik gülersin sevdiğim nāz ile
söylersin

28. **söylersin:-r, -sin**

Gazel 227

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Dehāniñ beste-i nāz olduğundan āşinā-
yı harf
Degil ancak zebān-ı çeşm-i şeh-bāz ile
söylersin

29. **söylersin:-r, -sin**

Gazel 227

Mısra: 6

Demek, söylemek.

Yed-i Beyzā ile kıldım tecellī-zār āfākı
Kelīm-i nuṭk isen āyīn-i i‘cāz ile
söylersin

30. **söylersin:-r, -sin**

Gazel 227

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Görünce meclisiñde ben gibi miskīni
sultānım
Raḳībe sözleriñ ebrūy-ı gammāz ile
söylersin

31. **söylersin:-r, -sin**

Gazel 227

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Kemāl-i ‘aşkı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende gonçe-vaşfin şīrin-āvāz ile
söylersin

32. **söylersin:-r, -sin**

Gazel 227

Mısra: 12

Demek, söylemek.

‘Irāḳ’a ger düşerse reh-güzārīñ ḥālīmī
muṭrib
Ḥicāzī perdesinde nağme-i sāz ile
söylersin

33. **söylersin:-r, -sin**

Gazel 227

Mısra: 14

Demek, söylemek.

Meger şimden gerü derdiñ Ğarībī kūy-
ı dil-dāra
Kebüter gibi murğ-ı tīz-pervāz ile
söylersin

34. **söylesem:-se, -m**

Gazel 148

Mısra: 4

Dile getirmek, söylemek.

Kimseyi kāmınca koymaz görsün ol
ḥāl ü ḥatı
N’ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülf

söz:

1. **söz:**

Gazel 264

Mısra: 5

*Bir düşünceyi anlatan kelime
dizisi, kelam.*

Lāf söz eylemesün şem‘ ki
pervāneleriñ
Çokdur esrār-ı muḥabbet leb-i
ḥāmūşunda

2. **söz:**

Gazel 240

Mısra: 7

Konuşma.

Çokdur haṭā vü ma‘şiyetim lîk var söz
Bende günâh ider mi ḳazā senden
olmasa

3. **sözi:-i**

Gazel 250

Mısra: 11

Söz, kelam.

Her sözi ehl-i dile seng-i melâmet
gibidir
Kim çıkar vâ‘iz olan ḥâne-ḥarâbîñ
yüzine

4. **sözin:-in**

Gazel 223

Mısra: 9

Söz, kelam.

İmâ ile raḳîbe sözin söyler ol perî
Miskîn Ğarîbî böyle zebânı bilür misin

5. **sözleri:-ler, -i**

Gazel 118

Mısra: 1

*Bir fîkri, bir isteği yazılı veya
sözlü olarak anlatmaya, açıklamaya
yarayan kelimeler yâhut cümleler
dizisi, kelâm, kavil, lakırdı.*

O şüh-ı lâle-ruḥuñ sözleri kinâyet imiş
Benimle eylediği güft-gü ḥıyânet imiş

6. **sözlerimden:-ler, -im, -den**

Gazel 64

Mısra: 1

*Bir düşünceyi eksiksiz olarak
anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavil.*

Benim kim sözlerimden ‘aql-ı Eflâṭūn
mülzemdir
Esâs-ı ḳaşr-ı ṭab‘ım Ḳâf-ı ‘Anḳâ gibi
muḥkemdir

7. **sözleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 84

Mısra: 14

*Bir düşünceyi eksiksiz olarak
anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavil.*

Bâzâr-ı nazmı germ idüb kâlâ-yı şî‘r-i
dil-keşîñ
Bir bir Ğarîbî sözleriñ gevher midir
bilmem nedir

8. **sözleriñ:-ler, -iñ**

Gazel 227

Mısra: 8

Söz, söylem.

Görünce meclisiñde ben gibi miskîni
sulṭânım
Raḳîbe sözleriñ ebrü-yı gammâz ile
söylersin

9. **sözüm:-üm**

Gazel 10

Mısra: 1

*Bir düşünceyi eksiksiz olarak
anlatan kelime dizisi, kelam, laf, kavil.*

Var bir sözüm ben anı hemân söylerim
saña
Ey mest-i nâz lîk nihân söylerim saña

10. **sözüm:-üm**

Gazel 64

Mısra: 11

*Bir düşünceyi anlatan kelime
dizisi, kelam.*

Dehânım perre-i lü‘lü‘-i himmetdir
sözüm gevher
Derün-ı sîne kân-ı ma‘rifetdir ḥâṭırım
yemdir

11. **sözüñ:-üñ**

Gazel 288

Mısra: 14

Söz, kelime, laf.

Sırr-ı dehân-ı tengine yetmezsin ey
göñül
Yoğ olmayınca saña sözüñ âşkâresi

12. **sözüne:-üñ, -e**

Gazel 133

Mısra: 3

Söz, kelam.

Sāde-rū göstericek saña inanma
sözüne
Rū-siyehdir yüze durmakta şitāb eyler
ḥaṭṭ

13. **sözüne:-üñ, -e**

Gazel 211

Mısra: 8

Söz, kelam.

Ta'n-ı aḡyār ile kaṭ' itme muḥabbet
bizden
Gitmek olmaz sözüne müdde'i-i bī-
dīnin

söz yok:

1. **söz yok:**

Gazel 140

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Laf yok, diyecek hiçbir şey yok.

Cenāb-ı zāhīde söz yok 'aceb bir göñli
alçağdır
Olur ṭab'-ı laṭīfī bir su'āl ü şānedan
maḥzūz

sözüm dut:-

1. **sözüm dut:**

Gazel 261

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Birinin söylediklerini aynen
yapmak, sözünden çıkmamak.*

Gel meclis-i rindāna ayak başma
sözüm dut
Zāhid kaṭı çok saña rezālet var içinde

su:

1. **şu:**

Gazel 130

Mısra: 1

Su.

Giryeden şu yerine ḡan başarımdan
'ārız
Ḥūn-ı dildir ki olur çeřm-i terimden
'ārız

2. **şu:**

Gazel 59

Mısra: 10

Akarsu, ırmak.

Kim ki 'aḡıḡ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı ḡařrde teşne lebine şu
gelür

3. **şu:**

Gazel 12

Mısra: 9

Akarsu, nehir.

Riyāz-ı ḡüsnüne şu cūy-ı naḡvetden
olur cārī
Nihāl-i bāḡ-ı vaşl-ı ḡüb-rüdan nāz olur
peydā

4. **şu:**

Gazel 123

Mısra: 10

Akarsu, ırmak.

Yine birdir ḡayāt ü mevt çeşm-i ehl-i
vaḡdetde
Ene'l-ḡaḡḡ dārına şu giryeyi
Manşūr'dan gelmiş

5. **şular:-lar**

Gazel 189

Mısra: 9

Akarsu, ırmak.

Virürsin ḡaṇçer-i ḡāra sirişk-i dīdeden
şular

Yine kendiñ urursun sîne-i efkârîñ ey
bûlbûl

6. **şular:-lar**

Tarih 1

Mısra: **14**

*Hidrojenle oksijenden oluşan,
sıvı durumunda bulunan, renksiz,
kokusuz, tatsız madde.*

Nev- 'arûs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e taḥvîl
eyledi
Delv'den şular saçıldı pâyına bî-ittişâl

7. **şuyını:-y, -ı, -nı**

Gazel 233

Mısra: **13**

Su.

Hîç meskende Ğarîbî şuyını
bulduramaz
Meger anı Şaṭ-ı Mûşul yine sîr-âb
itsün

su gibi:

1. **şu gibi:**

Gazel 106

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Su gibi.

Hengâm-ı fırsatında içer ḳanı şu gibi
Meger raḳîb-i zâlim-i ğaddârı
görmüşüz

su iç-:

1. **şu iç-:-er**

Gazel 134

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Su içmek.

İçer cüy-ı dehân-ı tîğden şu sebze-zâr-ı
ḥatt
'Aceb mi ser-bürîde bitse reyḥân-ı
bahâr-ı ḥatt

2. **şu iç-:-er**

Gazel 134

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Su içmek.

N'ola her heftde bir tâze kılsa 'ömr-i
cāvîdin
Lebiñ âb-ı ḥayâtından içer şu sebze-
zâr-ı ḥatt

şu vir-:

1. **şu vir:**

Gazel 7

Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**

Hayat vermek, canlılık

kazandırmak.

Mey-i nâz ile şu vir nergis-i bîmâra gel
cânâ
Nigâh-ı şūḥ ile kııl 'âlemi âvâre gel
cânâ

2. **şu virdi:-di**

Gazel 16

Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Deyim**

Su vermek, sulamak.

Bunca ki virdi gül-şene şu eşk-i
dîdeden
Şaḥn-ı çemende almadı bir kâm
'andelîb

su 'âl:

1. **su 'âl:**

Gazel 140

Mısra: **4**

Soru.

Cenâb-ı zâhîde söz yok 'aceb bir göñli
alçakdır
Olur ṭab'-ı laṭîfi bir su'âl ü şâneden
maḥzûz

2. **su'ālimde:-imde**
Terkib-bend 1
 Mısra: 27
 Soru

Her su'ālimde baña telh cevāb itmez
 idiñ
 Cismimi gūşe-i miñnetde türāb itmez
 idiñ

3. **su'ālīnde:-iñ, -de**
Gazel 144
 Mısra: 13
 Soru.

Her su'ālīnde Ğarībī saña çeşm itse
 n'ola
 Mestden hūsn-i edā ile cevāb itme
 tama'

su'āl it:-

1. **su'āl it:**
Gazel 27
 Mısra: 18
 Kelime Tipi: -
 Soru sormak.

Bī-çāre Ğarībī'niñ içer kanını gamzeñ
 Bir kerre nedir cürmi mürüvvetle su'āl
 it

2. **su'āl itme:-me**
Gazel 230
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: -
 Soru sormak.

Ey Ğarībī seni āmāde-i sevdā dirler
 Ğayriden menzil-i dil-dārı su'āl itme
 şaķın

su'bān:

1. **su'bāna:-a**
Gazel 80
 Mısra: 8
 Büyük yılan.

Nihāl-i kāmetiñden ayru ey serv-i
 hırāmānım
 Gözümde servler şimşādlar şu'bāna
 dönmüşdür

subh:

1. **şubh:**
Gazel 100
 Mısra: 11
 Sabah.

Her şubh şafā-yāb oluruz feyż-i
 nazardan
 Biz Tūr-ı tecellā-yı ilāhīde Kelīm'üz

2. **şubh:**
Gazel 34
 Mısra: 1
 Sabah vakti, sabah.

Zulmet-serāy-ı şebden idüb ictināb
 şubh
 Gül-gönçe-vār açdı yüzinden niķāb
 şubh

3. **şubh:**
Gazel 34
 Mısra: 2
 Sabah vakti, sabah.

Zulmet-serāy-ı şebden idüb ictināb
 şubh
 Gül-gönçe-vār açdı yüzinden niķāb
 şubh

4. **şubh:**
Gazel 34
 Mısra: 4
 Sabah vakti, sabah.

Sākī-i çarh devre getürdi piyālesin
 Zerrīn-ķadehle 'āleme şundı şarāb
 şubh

5. **şubh:**
Gazel 34

Mısra: 6
Sabah vakti, sabah.

Çekdi cihāna berķ-i dem-i tīg-1
şu 'lesin
Hindū-sitān-1 zulmeti kıldı ħarāb şubĥ

6. **şubĥ:**
Muhammes 1
Mısra: 28
Sabah vakti, sabah.

Mey-i 'işret-nümā-yı derd-i ğurbet
zehr-i kâ' ildir
Bu eyyām-1 ğamiñ şubĥ u mesā
senden ne ħāşıldır

7. **şubĥ:**
Gazel 124
Mısra: 7
*Günün başlangıcı, gündüzün ilk
saatleri, sabah vakti.*
Yüz şubĥ açıldı ol yüzi ħūrşīdi
görmedik
Ger olmasaķ bu gün daĥı aĥşāma ħaldı
iş

8. **şubĥ:**
Gazel 260
Mısra: 12
Sabah, sabah vakti.

Min-ba'd dirīĝ eylemez ol māĥ vişālin
Bir şubĥ eger vāķıf-1 hicrānım olursa

9. **şubĥ:**
Gazel 263
Mısra: 7
Sabah, sabah vakti.

Bir şubĥ ol āfitāb çıķub seyr-i gül-şene
Gül 'andelibi oĥşayaraķ başdı cānına

10. **şubĥa:-a**
Gazel 281
Mısra: 7
Sabah vakti.

Bī-rāĥat u bī-ĥ'āb neden şubĥa dek
aĝlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
mi

subh ol-:

1. **şubĥ olunca:-unca**
Gazel 24
Mısra: 7
Kelime Tipi: Kalıp İfade
*Günün aydınladınca, sabah
olunca, sabah olduĝu zaman.*

Tā şubĥ olunca her şeb ĥālīñ gelür
ĥayāle
Miĥnet-ĝüzār-1 derdim encüm-şümār-1
ĥasret

subĥa dek:

1. **şubĥa dek:**
Gazel 154
Mısra: 6
Kelime Tipi: Kalıp İfade
Sabaha kadar.

Ol iki nergis-i pür-ĥ'āb-1 ĥayāliyle
gice
Şubĥa dek şem'-i nümāyān gibi bī-
ĥ'āb olduķ

2. **şubĥa dek:**
Gazel 284
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Sabaha kadar.

Her şeb ĥayāl-i ĥāl-i siyāhıñla şubĥa
dek
Encüm-şümār-1 rüz-1 ĥesāb eylediñ
beni

subĥ-dem:

1. **şubĥ-dem:**
Gazel 148

Mısra: 10
Sabah vakti.

Gicesi h̄'āb-ı hayālinde başar ecder
beni
Şubh-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dāra zülf

subh-ı bahār:

1. **şubh-ı bahārı:-ı**

Gazel 54
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İlkbahar sabahı.

Dil-dāde-i vişāliñ şubh-ı bahārı n'eyler
Pervāne-i cemāliñ şem' ile nārı n'eyler

şubh-ı bināgūş:

1. **şubh-ı bināgūşa:-a**

Gazel 60
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Güneşin doğduğu yer.

Şimden gerü o şubh-ı bināgūşa kıl
heves
Bahtıñ Ğarbi feyz-i seherle sa'īd olur

2. **şubh-ı bināgūşıñ:-ıñ**

Gazel 40
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Güneşin doğduğu yer.

Māh-tāb-ı gerdeniñ şubh-ı bināgūşıñ
seniñ
Her gören dir seyr-i envār-ı tecellādan
lezīz

3. **şubh-ı bināgūşuñ:-uñ**

Gazel 258
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Güneşin doğduğu yer.

O şubh-ı āfetiñ gördükde dil şubh-ı
bināgūşuñ
Aşıldı dürr-i mengüşı gibi cānım
kulağında

4. **şubh-ı bināgūşuñda:-uñ, -da**

Gazel 145
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Güneşin doğduğu yer.

Haṭṭ zuhūr eyleyeli şubh-ı
bināgūşuñda
Olmadı āyinemiz zeng-i zalemdeñ
fāriğ

5. **şubh-ı bināgūşunda:-un, -da**

Gazel 264
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Güneşin doğduğu yer.

Kim ki cān virse şeb-i ṭurre-i
gīsūlarına
'Ömr-i cāvīdi bulur şubh-ı
bināgūşunda

subh-ı firāk:

1. **şubh-ı firākıñda:-ıñ, -da**

Gazel 125
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ayrılık sabahı.

Her şubh-ı firākıñda begim vird-i
zebānım
Bir tīr-i du'ādır ciger-i düşmene
maḥşūş

subh-ı kıyāmet:

1. **şubh-ı kıyāmet:**

Gazel 253
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kıyamet sabahı.

Şeb-i zülfünde bināgūşını göz gördi
didi
Âh kopardı başıma şubh-ı kıyâmet bu
gice

subh-ı rûyından 'ibâret:

1. **şubh-ı rûyından 'ibâretdir:-dir**
Gazel 5
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yüz güzelliğinden ibâret.

Şubh-ı rûyından 'ibâretdir şehâ Nür
âyeti
İşbu vech ile okurlar nâmını bedrû'd-
dücâ

subh-ı rûy:

1. **şubh-ı rûyuñ:-uñ**
Gazel 43
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yüz güzelliği.

Dimem gül-zâr-ı vaşlın 'andelîb-i câna
me' mendir
Gönüller nâlesinden şubh-ı rûyuñ şâm-
ı şîvendir

2. **şubh-ı rûyuñdan:-uñ, -dan**
Gazel 127
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yüz güzelliği.

Şubh-ı rûyuñdan ider âyet-i Nür
istihrâc
Şeb-i gîsûsın iden halka-i tevhid-i
hulûş

subh-ı sa'âdet:

1. **şubh-ı sa'âdet:**
Gazel 56
Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Mutluluk sabahı.

Yok bākımız Ğarîbi şeb-i târ-ı hierden
Encâm-ı kârı şubh-ı sa'âdet degil
midir

2. **şubh-ı sa'âdet:**
Gazel 253
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Mutluluk sabahı.

İntizârıyla gözüm kâpuda cânım lebde
İriş imdâdına ey şubh-ı sa'âdet bu
gice

subh-ı ümmîd:

1. **şubh-ı ümmîdi:-i**
Gazel 13
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ümid sabahı.

Safha-i ruhsârına düşdükçe zülf-i
'anberîn
Şubh-ı ümmîdi şeb-i yeldâ-yı târ eyler
baña

2. **şubh-ı ümmîdi:-i**
Gazel 133
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ümidin sabahı.

Varağ-ı hüsne degil hâme virür şifr-
rağam
Şubh-ı ümmîdi baña rûz-ı hesâb eyler
hât

subh-ı vişâl:

1. **şubh-ı vişâle:-e**
Gazel 16
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Vuslat sabahı.

'Ömri yetince şubh-ı vişâle ne fâ'ide
Mihnet-güzâr-ı mâtem olur şâm-ı
'andelîb

2. **şubh-ı vişâli: -i**

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kavuşma sabahı.

Ey dil şeb-i firâka biraz da taḥammül
it

Ben bildigimde şubh-ı vişâli qarîbdir

3. **şubh-ı vişâli: -i**

Muhammes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Buluşma/kavuşma sabahı.

Vaṭan zevkin virüb aldım belâ-yı
gurbeti cāna

Mübeddel eyledim şubh-ı vişâli şâm-ı
hicrāna

4. **şubh-ı vişâliñ: -iñ**

Gazel 181

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma sabahı.

Bir şubh-ı vişâliñ baña va'd eylediñ
âḫir

Ol va'de-i nisyân idüb aḫşama
düşürdüñ

subh-ves:

1. **şubh-ves:**

Gazel 166

Mısra: 9

Sabah gibi.

Ol perîniñ dest-bürd-i gamzesinden
şubh-ves
Ey Ğarîbî sende destâr-ı sefidîñ kana
çek

şudâ':

1. **şudâ'im: -ım**

Gazel 57

Mısra: 7

Baş ağrısı, rahatsızlık.

Ḥumâr-ı bâde-i şevkiyle ey sâķī

şudâ'im var

Dimâğım neş'e-i cām-ı mey-i mestāna
ḥasretdir

şudâ-gerân:

1. **şudâ-gerân:**

Gazel 2

Mısra: 14

Tüccarlar.

Yokdur Ğarîbi cürmden endişemiz
k'olur

Şudâ-gerân 'afv-ı güneḥ-kāra āşinā

şudâ-gerân-ı 'afv:

1. **şudâ-gerân-ı 'afv:**

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Af tacirleri.

Kālâ-yı cürm-i ḥalka virür naqd-i
mağfîret

Şudâ-gerân-ı 'afv ki Ğaffâr'dan gelür

şudâ-ger-i bâzâr-ı fiğân:

1. **şudâ-ger-i bâzâr-ı fiğânuz: -uz**

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feryadın pazar tüccarı.

Hem sāye-ber-endâḥteyüz taḥt-ı
kemāle

Hem 'aşkda şudâ-ger-i bâzâr-ı fiğânuz

sūdā-ger-i tevfiķ:

1. sūdā-ger-i tevfiķı:-ı

Gazel 29

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Başarı tüccarı.

Sūdā-ger-i tevfiķı ara sūk-ı talebden
Ümmīdīñi kıl rahmet-i Ğaffār'a
teşebbüs

sūd-ı rızā:

1. sūd-ı rızā:

Gazel 240

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Rızanın kazancı.

İster Ğarībi ola sezā-vār 'afvīña
Ammā taleb ne sūd-ı rızā senden
olmasa

sūhān-ı kanā'at:

1. sūhān-ı kanā'at:

Gazel 23

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kanaat sözü.

Hergiz olamaz silsile-i feyż güsiste
Āmed-şüd-i hırş olmasa sūhān-ı
kanā'at

şuḥf-ı islāmiyyet:

1. şuḥf-ı islāmiyyet:

Gazel 113

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İslamiyet kitabı.

Şuḥf-ı İslāmiyyet olmuş nesh çekmiş
ḥaṭṭ küfr
Muşḥaf-ı rūyında ĩmāndan bir āyet
kalmamış

sūhte-i nār-ı muḥabbet:

1. sūhte-i nār-ı muḥabbet:

Terci-bend 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk ateşinin yanığı.

Kār itdi gamıñla dile āşār-ı muḥabbet
Cān oldı yine sūhte-i nār-ı muḥabbet

sūhte-i şu'le-i tābān:

1. sūhte-i şu'le-i tābānıñdır:-ıñ, -dır

Gazel 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parlak ateşin yanığı.

Düşeli ḥāṭır-ı nā-şāda ḥayāl-i la'liñ
Cān u dil sūhte-i şu'le-i tābānıñdır

sū'-i 'amel:

1. sū'-i 'amel:

Gazel 195

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kötü işler.

Yeter sū'-i 'amel ey nefis-i kāfir sen de
inşāf it
Bu gün eyle ḥazır yarın peşimān
olmadan evvel

sūk-i ma'ni:

1. sūk-i ma'nide:-de

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Anlam pazarı.

Şarraf-ı dürr-i ma'rifetiñ sūk-i ma'nide
İki gözi müdām benim gevherimdedir

sūk-ı taleb:**1. sūk-ı talebden:-den****Gazel 29**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Arzu çarşısı.

Sūdā-ger-i tevfiķı ara sūk-ı talebden
Ümmīdini kıl rahmet-i Ğaffār'a
teşebbüs

şulh:**1. şulha:-a****Terci-bend 2**

Mısra: 6

Barışma, barışıklık, uzlaşma.

Ğazab-ālūde nigāhın kılāgör lūṭfa
bedel
Demidir ola mübeddel güzelim şulha
cedel

sultān:**1. sultān:****Gazel 184**

Mısra: 10

Sevgili, yar.

Bir de ne var oḥşayarak alsa gönlümi
Sultān teraḥḥum itse gedāya 'aceb
degil

2. sultān:**Gazel 38**

Mısra: 8

Hükümdar, melik, padişah.

Vīrān olacak ḥıttası ta'mīre ne kābil
Bir mülkde kim naşb ola sultān
müte'addid

3. sultāna:-a**Gazel 49**

Mısra: 14

Allah.

Üstāda Ğarībī ne revā böyle nazīre
Çākersin özüñ eyleme sultāna berāber

4. sultāna:-a**Gazel 163**

Mısra: 6

Sevgili, yar.

Yoķ ihtiyācın āteş-i dilden 'aceb midir
Sultāna inkisārı irişse gedālarıñ

5. sultānım:-ım**Gazel 277**

Mısra: 3

Padişah; sevgili.

Bende-i ḥāk-i der-i devletiñim
sultānım
Naķd-i gencīne-i cān saña fedādır
şimdi

6. sultānım:-ım**Gazel 206**

Mısra: 1

Sevgili, yar.

Men-i nā-şadı bir ümmīd ile şād eyle
sultānım
Yıkılmış gönlümi lūṭfuñla ābād eyle
sultānım

7. sultānım:-ım**Gazel 206**

Mısra: 2

Sevgili, yar.

Men-i nā-şadı bir ümmīd ile şād eyle
sultānım
Yıkılmış gönlümi lūṭfuñla ābād eyle
sultānım

8. sultānım:-ım**Gazel 206**

Mısra: 4

Sevgili, yar.

Dönübdür girye-i ḥasretle göz fevvāre-
i ḥūna

Yeter bunca cefâ vü cevri mu'tād eyle
sultānım

9. **sultānım:-ım**

Gazel 206

Mısra: 6

Sevgili, yar.

Temāşā-yı nihāl-i kıddiñ it ra'nālık
istersen

Çemende terk-i seyr-i serv-i şimşād
eyle sultānım

10. **sultānım:-ım**

Gazel 206

Mısra: 8

Sevgili, yar.

Belā-yı pīç ü tīb turre-i dil-gīre
düşmüşdür

Rehā-yı hātır-ı efkāra imdād eyle
sultānım

11. **sultānım:-ım**

Gazel 206

Mısra: 10

Sevgili, yar.

Seniñ Şirīni-i vaşlıñ ne bilsün Hüsrev-i
devrān

Beni kūh-ı belā-yı 'aşka Ferhād eyle
sultānım

12. **sultānım:-ım**

Gazel 206

Mısra: 12

Sevgili, yar.

Müselsel kākülün 'uşşākı öldürmez
esir eyler

Kerem kıl gamze-i hūn-h'ārı cellād
eyle sultānım

13. **sultānım:-ım**

Terci-bend 4

Mısra: 22

Sevgili, yar.

Derūnum dā'imā pür-sūziş-i dāğ-ı
muḥabbetdir

A sultānım kuluñ böyle esir-i hāk-i
ğurbetdir

14. **sultānım:-ım**

Gazel 206

Mısra: 14

Sevgili, yar.

Ġarībī bende-i hāk-i der-i devlet-
me'ābıñdır

Anı ser-pençe-i miḥnetden āzād eyle
sultānım

15. **sultānım:-ım**

Gazel 210

Mısra: 12

Sevgili, yar.

Hezār eczā-yı merhemle şifā-yāb
olmadı sensiz

Bu dāğ-ı derd kim var sāḫa-i sīnemde
sultānım

16. **sultānım:-ım**

Gazel 225

Mısra: 5

Sevgili, yar.

Faḫīh-i 'aşk-ı künc-i mekteb-i
hüsnünde sultānım

Şaf-ı mūr-ı ḫaṭıñ i'rāb-ı evrāk-ı cemāl
olsun

17. **sultānım:-ım**

Gazel 227

Mısra: 7

Sevgili.

Görünce meclisiñde ben gibi miskīni
sultānım

Raḫībe sözleriñ ebrüy-ı gammāz ile
söylersin

18. **sultānım:-ım**

Terkib-bend 1

Mısra: 99
Hoca, şeyh.

‘Afv kıl her ne günâh itmiş isem
sultânım
Ey benim rüşeni-i dīde-i hūn-efşānım

19. **sultânım:-im**
Gazel 255
Mısra: 9
Sevgili.

Va‘de-i bende-nevâz-ı keremiñ
sultânım
Dil-i nevmīdime ümmīdi hezâr itdi
yine

20. **sultânıma:-im, -a**
Gazel 205
Mısra: 14
Sultan (sevgili).

Gencīne-i güftâr-ı Ğarībī'ye irişdim
Sultânıma bir gevher-i yek-dâne
getürdim

sultân-ı taht-ı ser-ħad-i iklīm-i nazm:

1. **sultân-ı taht-ı ser-ħad-i iklīm-i nazmım:-im**
Gazel 64
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Şiir ülkesinin sınır tahtının
sultanı.

Ben ol sultân-ı taht-ı ser-ħad-i iklīm-i
nazmım kim
Dil-i pür-feyżime hep ‘âlem-i ma‘nâ
müsellemdir

sulu:

1. **şulu:**
Gazel 258
Mısra: 2
Sulu olan.

Şulandı ağzımız endişe-i nâzik
yanağında
Ki güyâ şulu şeft-âlū yaraşmış hūsn-i
bâğında

sūmnât:

1. **sūmnâtdan:-dan**
Gazel 59
Mısra: 13
Hint tapınağı, Hintlilerin güneş
ve ayın tutulduğu günlerde mabutları
sivâ'ya adanmış putlar önünde ayın
yaptıkları tapınak.

Mescidi sūmnâtdan fark idemez
Ğarībī-veş
Ĥâtırına o kimseniñ k'ol büt-i sâde-rū
gelür

sūmnât-ı fitne:

1. **sūmnât-ı fitne:**
Gazel 54
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Fitnenin Hint tapınağı.

Külfet-serâ-yı cāna virme Ğarībī zīver
Ş'ol sūmnât-ı fitne naqş u nigārı
n'eyler

sun-:

1. **şun:**
Gazel 7
Mısra: 8
İkram etmek, uzatmak.

Göñül Kays-ı girībân-çäk-ı şahrâ-yı
cününüñdur
Lebiñden şerbet-i sevdâyı şun güftâra
gel cānâ

2. **şun:**
Gazel 127
Mısra: 4
İkram etmek, uzatmak.

Devre gel bezimde ey sâki-i şîrîn-
harekât
Şun pey-â-pey elime sâgar-ı Cemşîd-i
hulûş

3. **şun:**

Gazel 162

Mısra: 14

İkram etmek, uzatmak.

Kim bu hasret içirür gönlüme bağrım
kanın
Sâkiyâ şun baña peymāneyi memlū
diyerek

4. **şun:**

Gazel 259

Mısra: 4

İkram etmek, uzatmak.

‘Ömrüñ seniñ ey sâkî ‘işretle ola bākî
Kim cām pey-â-pey şun kıldıñ beri
şermende

5. **şun:**

Gazel 137

Mısra: 8

Sunmak, ikram etmek.

Hasret-i bāde-i vaşlıyla katı
maḥzūnum
Sâkiyâ şun bize bu faşlda bir cām-ı
neşāt

6. **şun:**

Gazel 268

Mısra: 9

İkram etmek, uzatmak.

Baña ol la‘l-i āteş-rengden bir cām-ı
memlū şun
Ki çokdan intizār-ı va‘de-i ihsāniñim
sâkî

7. **şun:**

Terkib-bend 1

Mısra: 62

Sunmak, ikram etmek.

Beni öldür güzelim ‘ömr-i fenādan
giçdim
Bāde-i ḳahrıñı şun cām-ı şafādan
giçdim

8. **şunar:-ar**

Gazel 83

Mısra: 7

İkram etmek, uzatmak.

Şekker urub dimāğa şunar zehr ‘āḳıbet
Şîrîni-i hevāsıñıñ encāmı bellidir

9. **şunma:-ma**

Gazel 37

Mısra: 5

Sunmak, ikram etmek.

Meclis-i ‘işretde sâkî şunma gül-gün
bāde kim
Bî-ḥuzūr-ı vaşl-ı dil-ber būs-ı cām
olmaz müfîd

şun ‘-ı zü‘l-celāl:

1. **şun ‘-ı zü‘l-celāl:**

Tarih 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Celāl sahibi Allah'ın sanatı.

Ḥamdü-lillāh kim zuhūra geldi şun ‘-ı
Zü‘l-celāl
Def‘ olub āyîne-i ümmīdden gerd-i
melāl

şūr:

1. **şürdan:-dan**

Gazel 85

Mısra: 8

Düğün, ziyafet, şenlik.

‘Aşḳda ḥande-i gül girye-i bülbül
birdir
Şürdan ehl-i fenā mātemi kem
bilmezler

sūrāh sūrāh:**1. sūrāh sūrāh:****Gazel 108**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Delik deşik, parça parça.

Hadeng-i cevr ile sūrāh sūrāh oldığım
seyr it
Ser-ā-pāy-ı vücūdum lāne-i zenbūrdan
kalmaz

surāhī:**1. şurāhī:****Gazel 235**

Mısra: 5

*İçine içki koyulan uzun boyunlu**kap.*

Şurāhī ağlasun gelsün sebūlar kulkul-i
‘aşka
Ferahdan cām gelsün sāki-i ṭannāz
depressün

sūre-i velleyl:**1. sūre-i velleyli:-i****Gazel 5**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Leyl sūresi (Kur'an-ı Ke-rim'in**92. sūresi).*

Sūre-i velleyli gelmiş müy-ı ‘anber-
būyīna
Sīne-i şāfiñ elemneşrah cemāliñ
vedḍuhā

sūret:**1. şūretten:-den****Gazel 39**

Mısra: 8

Şekil, biçim.

N'ola nakş itsem hayāl-i yāri levḥ-i
sīnede
İttihād-ı zātıdır Ferhād'a şūretten
murād

2. şūrete:-e**Gazel 157**

Mısra: 6

Şekil, biçim.

Her bir şanemiñ ḥüsnüne bir güne
göñül vir
Sille urulur kâ'idedir şūrete lāyık

3. şūreti:-i**Terci-bend 3**

Mısra: 17

Şekil, biçim.

Hiç birine kılmam nazar ey şūreti zībā
Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

4. şūretin:-in**Gazel 53**

Mısra: 11

Görünüş, görüntü.

Benim ‘aşkım görüb yabana çekmiş
şūretin Mecnūn
Seniñ Şeh-nāme-i ḥüsnünde Leylā bir
sūhan dirler

şuret-i āfitāb:**1. şuret-i āfitāba:-a****Gazel 20**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güneşin sureti.

Oldı ḥādiş yine seḥāyib-i gam
Şuret-i āfitāba çekdi niķāb

sūret-i hāl:**1. şūret-i ḥālime:-im, -e****Gazel 150**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan durumun ortaya çıkardığı sonuç, görünüm.

Şüret-i hâlîme bakmazsa n'ola ol âfet
Dutmuş etrâf-ı nigâhın yine müjgân
saf saf

şüret-i ma'nâ-yı muhabbet:

1. şüret-i ma'nâ-yı muhabbet:

Gazel 25

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Muhabbet anlamının şekli.

Olmazdı kalem pâ-zede-i şafha-i icâd
Naqş itmese ger şüret-i ma'nâ-yı
muhabbet

şüret-i serv-i kad:

1. şüret-i serv-i kadîñ:-iñ

Gazel 203

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Servi boylu güzelin sureti.

Çumrılar tavk-ı gamıñ hâke nihân
itmek için
Şüret-i serv-i kadîñ bāğda tahrîr idelim

şüret-i şîrîn ü ferhâd:

1. şüret-i şîrîn ü ferhâd'ı:-ı

Gazel 165

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şîrîn ve Ferhâd'ın sûreti.

Degildir bezm-i vahdetde cüdâ ma'sûk
'âşıkdan
Muşavver şüret-i Şîrîn ü Ferhâd'ı
berâber çek

şüret-i şüh:

1. şüret-i şüh:

Gazel 85

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İşveli suret.

Ey Ğarîbî o perî-zâdeniñ âvâreleri
Şüret-i şüh u büt ü hüsn-i şanem
bilmezler

2. şüret-i şühûñ:-uñ

Gazel 119

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli güzelin sureti.

Ser-â-pâ kıl kalemle çekdi Mânî şüret-
i şühûñ
Gelince sâ'id-i sîmînine mañbûbın el
çekmiş

şüret-i te'kîd-i hulûş:

1. şüret-i te'kîd-i hulûş:

Gazel 127

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Samimiyeti sağlamlştırmanın
sureti.*

Dâ'im istersen eger kurb-i vişâl-i yâri
Sen hemân göster aña şüret-i te'kîd-i
hulûş

şüret-i ümmîd:

1. şüret-i ümmîd:

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Umudun yüzü.

Bir şüret-i ümmîd görünmez bize
hergiz
Nazzâre-i mir'ât-ı mücellâdan uşandıq

şüret-i zibâ:**1. şüret-i zibâyâ:-y, -a****Gazel 155**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzel yüz.

Hüsnine şabâ bulmaz iken rāh ne lāyık
Zülf-i siyeh ol şüret-i zibâyâ şarılmak

şüret-kede-i nakş-ı kilisâ-yı taleb ol-

:

1. şüret-kede-i nakş-ı kilisâ-yı taleb**olma:-ma****Gazel 18**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Arzunun kilisesinin nakşının sûret
yeri olmak.*

Ka'be-i cāme-siyāh ile Garībī diliñe
Olma şüret-kede-i nakş-ı kilisâ-yı
taleb

sür-ı zifâf:**1. sür-ı zifâfiyla:-ı, -y, -la****Tarih 2**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Düğün gecesi eğlencesi.

Eylemiş sür-ı zifâfiyla cihānı pür-sürür
Eylemiş pür-zemzeme kevn ü mekânı
ol sa'îd

su'üd iste:-**1. şu'üd istesem:-se, -m****Gazel 6**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yukarı çıkmak istemek.

Kaşr-ı ma'nâyâ Garībī istesem gāhī
şu'üd

Mısrâ'-ı rengîn-i nazmım pây-ı
süllemdir baña

süz:**1. süzdan:-dan****Gazel 108**

Mısra: 8

Yanma, ıztırap, acı.

Değil hū-kerde-i hier olduğımdan vaşlı
yād itmeme
Muhabbet ehline feryād ü şîven
süzdan kıalmaz

süz u güdâz:**1. süz u güdâz:****Gazel 147**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yanma ve erime.*

Güzelüm hüsnüñe karşı ne günâh itdi
çerâğ
'Ömrini süz u güdâz ile tebâh itdi
çerâğ

2. süz u güdâz:**Muhammes 1**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanıp yakılma.

Vücüd-ı 'aşıkâ bundan beter süz u
güdâz olmaz
Diyâr-ı ğurbetiñ meh-rûlarında dil-
nevâz olmaz

3. süz u güdâza:-a**Gazel 87**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*-Aşk acısıyla- yanmak, perişan
olmak.*

Bî-dâğ-ı 'aşk-ı nâz u niyâza ne i'tibâr
Bî-fâ'ide bu süz u güdâza ne i'tibâr

sūz u tāb-ı hicr:1. **sūz u tāb-ı hicrden:-den****Gazel 13**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ayrılıktan yanıp yakılma.*

Gāh bī-dād [ü] sitem geh sūz u tāb-ı
hicrden
Günde bir mātem Ğarībī üstüvār eyler
baña

2. **sūz [u] tāb-ı hicrden:-den****Gazel 6**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ayrılıktan yanıp yakılma.*

Gül-şen-i derdim ser-ā-pā sūz [u] tāb-ı
hicrden
Giryeye ḥasretle eşk-i dīde şeb-nemdir
baña

sūz u tāb-ı illet:1. **sūz u tāb-ı illete:-e****Gazel 239**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hastalığın ateşi ve sıcaklığı.

Dutuşdı sūz u tāb-ı illete endām-ı pür-
za‘fım
Burak bir kaçre āb-ı lütfuñı bu nāra yā
Allāh

sūzān:1. **sūzāndır:-dır****Gazel 57**

Mısra: 11

Yakıcı, yakan.

Ḥayāl-i şu‘le-i ruḥsār-ı tābānıñla
sūzāndır
Çerāğ-ı ḥüsnuñe ya‘nī dil-i pervāne
ḥasretdir

2. **sūzān:****Muhammes 2**

Mısra: 11

Yakıcı, yakan.

Cānım ey gönçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan
Şehr-i dil seyl-i ḥavādiş birle vīrān
olmadan

3. **sūzān:****Terkib-bend 1**

Mısra: 81

Yakıcı, yakan.

Nice bir ḥırmen-i cān hicr ile sūzān
olsun
Gözlerim ārzu-yı vaşl ile giryān olsun

4. **sūzān:****Gazel 12**

Mısra: 4

Yakan, yakıcı. Ateşli.

Seniñ teg kaddi dil-keş ‘ālem-i
imkānda nā-mümkin
Benim teg bir belā bezminde sūzān az
olur peydā

sūzān ol-:1. **sūzān olalım:-alım****Gazel 196**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanmak.

Geliñ ey cān u gönül ‘aşkda sūzān
olalım

Sürme-i rüşeni-i çeşm-i ğazālān olalım

2. **sūzān olasın:-a, -sın****Gazel 215**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yanmak.

Var ümîdim şanemâ hicr ile vîrân
olasın
Âteş-i firqat-i âmâl ile sūzân olasın

3. **sūzân olmadan:-ma, -dan**

Gazel 195

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yakmak, yanmak.

Heves-kârî-i âgûş-ı vişâle düşmeden
cânım
Hayâl-i şem'-i ruhsârıyla sūzân
olmadan evvel

sūzen:

1. **sūzen:**

Gazel 43

Mısra: 8

İğne (kirpik).

Olur mı hergiz erbâb-ı 'alâ'îk kâdir-i
tahrîk
Ki sūzen dâmen-i 'İsâ'ya bir gülmîh-i
âhendir

2. **sūzene:-e**

Gazel 125

Mısra: 6

İğne.

Zâlim de gerek zulmi kadar bulsa
cezâsın
Dâmânı dutan hâr olamaz sūzene
maşşûş

sūz-ı ciger:

1. **sūz-ı cigerden:-den**

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ciğer yanması, ciğerin yanıklığı.

Sūz-ı cigerden eyledi bir dād 'andelîb
Çekdi sipihre nâle vü feryād 'andelîb

sūz-ı derûn-ı dil:

1. **sūz-ı derûn-ı dilden: -den**

Gazel 77

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlün derinindeki yangın.

Bezm-i vişâl-i yâda eşk-i şarâb göster
Sūz-ı derûn-ı dilden bağıñ kebâb
göster

sūz-ı dil:

1. **sūz-ı dil:**

Gazel 166

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi.

Merhem-i kâfurî olmaz çâre-sâz-ı dâğ-
ı 'aşk
Sūz-ı dil tebrîdine lây-ı hum-ı mey-
hâne çek

2. **sūz-ı dil:**

Gazel 260

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi.

Sūz-ı dil ile yandırırım bāğ u bahârı
Efgânda Ğarîbî gibi meydânım olursa

3. **sūz-ı dil:**

Terci-bend 4

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi.

Revâk-ı heft-gerdûna olupdur sūz-ı dil
ser-keş
Budur sensiz yine keyfiyyetim tâ-
maşşer ey meh-veş

4. **sūz-ı dil:**

Gazel 200

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gönül ateşi, gönül yangını.

Deryâ gibi sūz-ı dil ile cūş idebilsem
Bülbülleri güftârda hāmūş idebilsem

sūz-ı hicrân ol-:

1. sūz-ı hicrân oldu:-dı

Gazel 19

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi olmak.

Yād-ı eyyām-ı vişâliñle Ğarībî haste-
dil

Tār u pūd-ı cāme-ḥ`ābı sūz-ı hicrân
oldı hep

sūz-ı hicrân:

1. sūz-ı hicrânı:-ı

Gazel 137

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi.

Sūz-ı hicrânı ile ḥuşk-i dimāğ olduḡça
Gözleriñden umarım revġan-ı bādām-ı
neşāt

sūz-ı muḥabbet:

1. sūz-ı muḥabbetden:-den

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muḥabbet ateşi.

‘Azm-i şahrâ-yı ‘ademdir iftiḥâr-ı ehl-i
zevk

Vaşlıdır pervâneye sūz-ı muḥabbetden
murād

2. sūz-ı muḥabbetle:-le

Gazel 235

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Muḥabbet ateşi.

Yeter sūz-ı muḥabbetle nevâdan sîne-i
‘uşşāk
Eger kânûn-ı dilde naġme-i şehnâz
deprensün

sūz-ı nihân:

1. sūz-ı nihânı:-ı

Gazel 169

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gizli ateş.

N’itdim saña ki baġrımı ḥün itdiñ ey
felek

Sūz-ı nihânı perde-birün itdiñ ey felek

2. sūz-ı nihânına:-ın, -a

Gazel 263

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gizli ateş.

Pervâne-vâr yandı gönül şem ‘-i rüyına
Bir kimse vâkıf olmadı sūz-ı nihânına

sūziş:

1. sūziş:

Gazel 247

Mısra: 7

*Yanma, içi yanma, yürek yanıġı,
büyük acı, ıztırap.*

Buraġdı cāna bir sūziş ki cūşa geldi
mūy-ı ser

‘Aceb bilmem ḥadeng-i āteşin-peykân
mı var sende

sūziş vir-:

1. sūziş virdi:-di

Gazel 73

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Yakıcılık (özelliği) vermek.

Hayāl-i 'arızın gül-zāra virdi böyle bir
sūziş
Ki her bir gönçeniñ ağzın bir âteş-hâne
söyleller

sūziş-i cān:

1. sūziş-i cān:

Gazel 271

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönül yangını.

Kerem kıl dīde-i 'uşşāka göster şem'-i
ruhsārīn
Ġamīnla sūziş-i cān şīve-i pervāneden
giçdi

sūziş-i dāğ-ı muhabbet:

1. sūziş-i dāğ-ı muhabbet:

Gazel 99

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Aşk yarasının acısı.

Ġarībī sūziş-i dāğ-ı muhabbet nārına
nisbet
Dimişler âteş-i nūr-ı tecellā bir şerer
gelmez

2. sūziş-i dāğ-ı muhabbet:

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk yarasının acısı.

Sūziş-i dāğ-ı muhabbet cigerim hūn
itdi
Nigehiñ 'āşıka cān virmegi kânūn itdi

sūziş-i firkat:

1. sūziş-i firkatle:-le

Muhammes 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uzak kalmanın ızdırabı.

El-amān ey dil-ber-i şūh-ı sitem-kār
el-amān
Sūziş-i firkatle cānā bī-ķarār oldum
yeter

sūziş-i firkatle giç-:

1. sūziş-i firkatle giçürdik:-ür, -dik

Gazel 160

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Uzak kalmanın ızdırabı ile
yaşamak.*

Ser-pençe-i agyārdadır dāmen-i vuşlat
Biz 'ömrümüzi sūziş-i firkatle
giçürdik

sūziş-i hicrān:

1. sūziş-i hicrānıma:-ım, -a

Terci-bend 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi.

Bağ reng-i ruḥ-ı zerdime efgānıma
raḥm it
Bağrımda yanan sūziş-i hicrānıma
raḥm it

sūziş-i muhabbet:

1. sūziş-i muhabbet:

Gazel 265

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk yangını.

Bu sūziş-i muhabbet kim var derūn-ı
dilde
Kalmaz nühüfte āḫir bir gün çıkar
beyāna

sūziş-i nār-ı muḥabbet:**1. sūziş-i nār-ı muḥabbet:****Gazel 6**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgi ateşinin yakıcılığı.

Dūd-mān-ı fıtrat-ı ‘aşkıım semender-
tıynetim
Sūziş-i nār-ı muḥabbet başka ‘ālemdir
baña

2. sūziş-i nār-ı muḥabbet:**Gazel 164**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Sevgi ateşinin yakıcılığı.

Sūziş-i nār-ı muḥabbet içre nālān ol
göñül
Sīne-i eflāke çekmesün dāğ-ı efgāniñ
seniñ

sūziş-i nihān:**1. sūziş-i nihāna:-a****Gazel 265**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizlenmiş yürek yangını.

Dāğ-ı muḥabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Yā Rabb sen eyle merhem bu sūziş-i
nihāna

2. sūziş-i nihāndan:-dan**Gazel 194**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gizlenmiş yürek yangını.

Pervāne-veş Ğarībī yandı yakıldı cānım
Bu sūziş-i nihāndan ol şem‘-rüy gāfil

sūziş-i pervāne:**1. sūziş-i pervāneden:-den****Gazel 131**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kelebeğin yanması.

Ƙoy vaşda yaqsun tenini nār-ı
muḥabbet
Ey şem‘ gel it sūziş-i pervāneden i‘rāz

2. sūziş-i pervāneden:-den**Gazel 140**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kelebeğin yanması.

O şūhuñ yād-ı ruḥsāriyla kendiñ
yakma ey ‘āşık
Ki şem‘-i ser-keş olmaz sūziş-i
pervāneden maḥzūz

sūziş-i sīnem:**1. sūziş-i sīnemde:-m, -de****Gazel 185**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül yanışı.

Döndi reg-i efsürde-i ‘uşşāka
ğamiñdan
Hep sūziş-i sīnemde olan müy-ı
taḥammül

sübha:**1. sübha:****Gazel 6**

Mısra: 10

Çekilen tesbih, tesbih tânesi.

Zevk-yāb-ı dāne-i ḥāl-i siyehdir
ḥātırım
Sübha zāhid bā‘iş-i icād-ı şad-ğamdır
baña

2. **sübhası:-sı****Gazel 103**

Mısra: 8

Çekilen tesbih, tesbih tânesi.

Zâhidin çok 'amel-i huşkuna meftûn
olma
Sübhası dâne-i engûra döner çok
gitmez

sübha-i mercân gibi:1. **sübha-i mercân gibi:****Gazel 128**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mercan tesbihi gibi.

Çatıre çatıre kanlı eşkim sübha-i
mercân gibi
Şevk-i ruhsârınla eyler târ-ı
müjgânımda raqş

sübha-i mercân:1. **sübha-i mercâna:-a****Gazel 80**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mercan tesbih.

Çamınla çatıre çatıre eşk-i çeşmim kana
dönmüşdür
Reg-i müjgânlarım bir sübha-i
mercâna dönmüşdür

sübha-i şad-dâne:1. **sübha-i şad-dâne:****Gazel 56**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yüzlük tesbih.*

Zâhid eliñde sübha-i şad-dâne söyle
kim
Bir nerd-bân-ı bâm-ı kerâmet degil
midir

2. **sübha-i şad-dâne:****Gazel 161**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yüzlük tesbih.*

Bir sübha-i şad-dâne gibi leyl ü nehârı
Seccâde-i tã'atde 'iâdetle giçürdik

3. **sübha-i şad-dânedden:-den****Gazel 131**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yüzlük tesbih.*

Yüz 'uqde-i ğam var hele hâtırdâ
Çarîbî
İkrâhla kıll sübha-i şad-dânedden i' râz

4. **sübha-i şad-dânedden:-den****Gazel 140**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yüzlük tesbih.*

Olursa tãb'-ı zâhid sübha-i şad-
dânedden maḥzûz
Olur maḥmûr olanlar gerdiş-i
peymânedden maḥzûz

5. **sübha-i şad-dânedden:-den****Gazel 271**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüzlük tesbih.

Degil bî-hüde ger zünnâra sevdâ çekdi
Şan'ân'ı
Sebeb bir hüsn imiş kim sübha-i şad-
dânedden giçdi

6. **sübha-i şad-dânedden:****Gazel 274**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yüzlük tesbih (Sevgilinin
yüzündeki ben ile alakalı olarak
kullanılmıştır.).*

Şalub yüz 'uğde-i gam hâl-i dil-ber
kalb-i zühhâda
Budur vechi ki dutmaz sübha-i şad-
dânededen gayrı

sücûd:

1. **sücûd:**
Gazel 32
Mısra: 5
Secde.

Men ' itme vâ'iz eylesem ebrûsuna
sücûd
Hep toğrıdır namâz velî kıble-gâh kec

sühan:

1. **sühan:**
Gazel 269
Mısra: 4
Söz, kelâm.

Vedâ'ından degil hâtır-ı hazînim ey
perî ammâ
Seniñle arada maḥfice maḥfice sühan
qaldı

2. **sühan:**
Gazel 53
Mısra: 12
Söz, kelam.

Benim 'aşkıım görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnûn
Seniñ Şeh-nâme-i hüsnünde Leylâ bir
sühan dirler

3. **sühandâ:-da**
Gazel 245
Mısra: 9
Söz, kelâm.

İder ehl-i dilin her bir sühandâ hâtırın
meksûr
Belâdır 'işret itmek zâhid-i mînâ
şikenlerle

4. **sühanım:-im**
Gazel 93
Mısra: 11
Söz.

Her bir sühanım vaşf-ı cemâlinde o
şühuñ
Bir gevher-i nâ-süfte-i yek-dâneye
beñzer

5. **sühaniñ:-iñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 88
Söz, kelâm.

Tek hemân pâdişehim bendeye fermân
olsun
Sühaniñ şehd-i şifâ-yı ramaḫ-ı cân
olsun

sühan-güvân-ı 'aşk içre:

1. **sühan-güvân-ı 'aşk içre:**
Gazel 183
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Aşkın söz söyleyenleri içinde.

Ḳumâş-ı nev-zuhûr-ı şî'r 'arz it bezm-i
yârâna
Sühan-güvân-ı 'aşk içre Ğarîbî kenz-i
güftâr ol

sühan-ı germ:

1. **sühan-ı germ:**
Gazel 200
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Sıcak sözler.

Yaḫdıñ sühan-ı germ ile dîvânı Ğarîbî
Bir dem ḫalem-i fikriñi hâmûş
idebilsen

sükker:1. **sükker:****Gazel 84**

Mısra: 1

Şeker.

Cānā neşāt-ı lebleriñ sükker midir
bilmem nedir
Şahbā-yı cān-perver midir kevser
midir bilmem nedir

süküt it-:1. **süküt it:****Gazel 76**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Susmak.

Zühhād eger şorsa nedir ‘aşk süküt it
Kim bezm-i hamākatda cevābiñ yeri
yoğdur

süleymān:1. **süleymān:****Gazel 249**

Mısra: 9

Hz. Süleyman.

Bir zamān mesned-i hüsnünde
Süleymān olalum
Alalum dest-i dile zülfini hātemcesine

sülük eyle-:1. **sülük eyledigim:-dig, -im****Gazel 107**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yola girmek, yol tutmak.

Pāy-ı endişe ile ‘aşk yolın tayy itdim
Ben sülük eyledigim cāddeyi herkes
bilmez

sünbül:1. **sünbül:****Gazel 183**

Mısra: 7

Sünbül(gibi olan sevgili).

Meşāmm-ı cāna yetmez büyüñ ey
sünbül zebāniñ kes
Şemīm ile dilersen hoşka-i dükkān-ı
‘attār ol

2. **sünbül:****Gazel 238**

Mısra: 8

*Daha çok açık mor renkli, keskin
ve güzel kokulu çiçek.*

Başında belā kākül her cānib uzatmış
dil
Yā turre açub sünbül ya müşg-i
Hoten'dir bu

3. **sünbül:****Terci-bend 3**

Mısra: 21

*Daha çok açık mor renkli, keskin
ve güzel kokulu çiçek.*

Biñ saçları sünbül yüzi gül ‘arızı
nesrīn
Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

4. **sünbül:****Gazel 202**

Mısra: 5

*Daha çok açık mor renkli, keskin
ve güzel kokulu çiçek. Beyitte
sevgilinin saçı sünbüle benzetilmiştir.*

Geh silsile geh sünbül geh dām-ı
şikār-ı dil
Bu şu‘bedelü kākül mestāne midir
bilmem

5. **sünbülü:-i****Gazel 149**

Mısra: 7
Sümbül.

Pejmürdelendi sümbülü hem soldı
gülleri
Giçdi zamānı köhnelenüb nev-bahār
hayf

6. **sümbülün:-üñ**

Gazel 128

Mısra: 5

Sümbül.

Sümbülün berg-i gül-i rüyuñda
depretdi şabā
Şuriş-i nār-ı muhabbet eyledi cānımda
rakş

7. **sümbülün:-üñ**

Gazel 146

Mısra: 11

*Daha çok açık mor renkli, keskin
ve güzel kokulu çiçek.*

Sümbülün hāl-i lisānından bu sırrı
añladım
'Âkıl olan zıkr-i Mevlā'dan zebān
itmez dirîğ

sümbül ol:-

1. **sümbül oldı:-dı**

Gazel 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sümbül olmak.

Medd-i āhım sümbül oldı sīnede zülfün
görüb
Tohm-ı gam şevk-ı hatıñla dilde
reyhān oldı hep

sümbül ü reyhān:

1. **sümbül ü reyhān:**

Gazel 203

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Sümbül ve reyhan.

Gice h'ābında gönül sümbül ü reyhān
görmüş
Biz anı zülf ü haṭ-ı yār ile ta'bīr idelim

sümbül-i gīsū-yı nigār:

1. **sümbül-i gīsū-yı nigāra:-a**

Gazel 257

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının sümbülü.

Meyl itme gönül sümbül-i gīsū-yı
nigāra
Zencīr-i belādır saña dīvānelik itme

sümbül-i kākül:

1. **sümbül-i kākül:**

Gazel 111

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sümbül saçların kākülü.

Bu kadar seyr-i çemen-zār-ı fenādan
ne biter
Sümbül-i kākül ile kııl haṭ-ı reyhāna
heves

sümbülistān-ı hayāl:

1. **sümbülistān-ı hayāl:**

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hayalin sümbül bahçesi(Saç
kıvrımı, zülüf).*

Şafha-i rüyuñda zülfün sümbülistān-ı
hayāl
Nükhēt-i reyhān-ı haṭtın verd-i
hamrādan lezīz

sümbül-istân-ı hayâl eyle:-**1. sümbül-istân-ı hayâl eyler:-r****Gazel 148**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Sümbül bahçesini hayal etmek.

Sümbül-istân-ı hayâl eyler Ğarîbî

sînemi

Hatt u hâl üzre gelince hâtır-ı efkâra

zülfi

sür:-**1. sür:****Gazel 268**

Mısra: 7

*Göndermek, sürmek.*Kümeyt-i sâğar-ı ser-şarı sür cevlân-
geh-i 'aşkaBu âyîn ile kırbân-geşte-i cevlânınım
sâkî**2. sürer:-er****Gazel 254**

Mısra: 7

*Devam etmek, varlığını korumak.*Sürer âhında cefâ andan ümîd eyler
iken

Bizi şermende-i lütf eyledi ihsânı ile

3. sürmeden:-me, -den**Gazel 283**

Mısra: 10

*Sürmek bilemek.*Kaşkî bî-çâresiniñ katline kaşdı itdi
yineSürmeden zâğ virür çeşmine şemşîr
gibi**sür'at:****1. sür'at:****Gazel 133**

Mısra: 5

*Hız.*Şakş ider sür'at ile şafha-i ruhsârînda
Güiyâ mes'ele-i 'aşkı kitâb eyler hatt**2. sür'at:****Gazel 228**

Mısra: 3

Çabukluk, hız.

Bezm-i rindâna kadehler yürüsün

sür'at ile

Bozalum tevbeleri bir iki sâğar gelsün

3. sür'at:**Gazel 217**

Mısra: 10

*Çabukluk, hızlık, hız.*Encüm-şümâr-ı miñnet-i şeb kıлмаğa
bizi

Yetdi gurûba sür'at ile âfitâb-ı hüsn

4. sür'atle:-le**Gazel 242**

Mısra: 8

*Hız.*Cân zevrakı deryâ-yı gamıñ içre gözün
teg

Sür'atle gezer cüşîş-i girdâb arasında

5. sür'atle:-le**Gazel 153**

Mısra: 5

*Çabukluk, hız.*Ey bād meded bir dağı sür'atle vezân
olKim cezr ü med-i cünbiş-i deryâdan
uşandıq**sür'at eyle:-****1. sür'at eyledik:-dik****Gazel 180**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Acele etmek, hızlanmak.

Pāy-ı kümeýt-i hāme ile bām-ı
 ma'niniñ
 Bālāsına Ğarībi çıķub sür'at eyledik

sür'atle giç-:

1. **sür'atle giçürdik:**-ür, -dik

Gazel 160

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hızlıca yaşamak (geçirmek).

Gül-i bāğda bir lahza qarār
 itmediginden
 Cān bülbülinin 'ömrini sür'atle
 giçürdik

sürh:

1. **sürh:**

Tarih 2

Mısra: 6

Kırmızı, kızıl.

Eyledi dest-i şabā meşşātalıķ gül-zārda
 Gül 'arūsın reng u bñ ile idüb sürh ü
 sefīd

sürme:

1. **sürme:**

Gazel 48

Mısra: 10

Göze çekilen maruf siyah madde.

Rüy-ı seherden itmege bāz-ı niķāb-ı
 şeb

Çeşm-i şabāya sürme ğubār-ı
 derimdedir

2. **sürme:**

Gazel 66

Mısra: 11

Göze çekilen maruf siyah madde.

Ķılma raķībe sürme gibi göze i'tibār
 Ş'ol rñ-siyeh inanma degil İsfahānlı'dır

3. **sürmeden:**-den

Gazel 122

Mısra: 1

Göze çekilen maruf siyah madde.

Sürmeden gözleri ķan itmegi taşmīm
 itmiş
 Ğamzeler bu haberi göñlüme tefhīm
 itmiş

sürme-i h'āb eyle-:

1. **sürme-i h'āb eyle:-r**

Gazel 133

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

uyku sürmesi yapmak.

Şeb-i haķında Ğarībī nice bñ-dār
 olalum

Dīde-i baħtımıza sürme-i h'āb eyle
 haķ

sürme-i rüşeni-i çeşm-i ğazālān:

1. **sürme-i rüşeni-i çeşm-i ğazālān:**

Gazel 196

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ceylanların gözünün aydınlık
 sürmesi.*

Geliñ ey cān u göñül 'aşķda sūzān
 olalım

Sürme-i rüşeni-i çeşm-i ğazālān olalım

sürme-i rüşeni-i dīde-i dünyā:

1. **sürme-i rüşeni-i dīde-i dünyāya:-**
 y, -a

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünya gözünün aydınlık sürmesi.

Hasret-âmîz-i tevesşül kaţarât-ı eşkim
Sürme-i rüşeni-i dîde-i dünyâya fedâ

sürür:

1. **sürür:**

Gazel 1

Mısra: 9

Sevinç, mutluluk.

Ne hesti-i sürür gerek ne fenâ-yı gam
Eyle hevâ-yı gül-şen-i imkâna ibtidâ

2. **sürür:**

Gazel 169

Mısra: 5

Mutluluk ve eğlence.

‘İşret-geh-i zamâneye geldik sürür
içün
Cây-ı neşât-ı bahtı nigün itdiñ ey felek

sürür bul-:

1. **sürür bulsun:-sun**

Gazel 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neşelenmek, mutlu olmak.

Hergiz mürür-ı ‘ömrde bir kez
işitmedim
Bulsun sürür hâtır-ı nâ-şâd-ı ‘andelîb

sütün:

1. **sütün:**

Gazel 50

Mısra: 6

Direk, sütun.

Yâd eyledikce kâmetin ol nâz-ı
perverin
Çatar sipihre âhımı encüm sütün ider

2. **sütün:**

Terci-bend 1

Mısra: 5

*Câmi, saray, konak vb. yapılarda
mermer, taş, ağaç, mâden veya
çimentodan yapılan ve üst kısmında
sütun başlığı denilen çıkıntılı bir
bölüm bulunan silindir şeklinde, dikine
konmuş, kâideli yâhut kâidesiz destek,
kolon.*

Bî-dâdiñ ile çarha sütün oldı figânım
Fâş olmaya koy ‘âleme esrâr-ı nihânım

sütün it-:

1. **sütün itdiñ:-diñ**

Gazel 169

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Desteklemek, dayanak olmak.

Dûd-ı dil-i Ğarîbi gibi medd-i âhımı
Çetr-i ‘ulüvv-i çarha sütün itdiñ ey
felek

-Ş-

şâd:

1. **şâd:**

Terci-bend 2

Mısra: 10

Mutlu, memnun.

Bâri bir kerre bu firqatde beni yâd eyle
Dil-i nâ-şâdımı bir va‘de ile şâd eyle

2. **şâd:**

Gazel 63

Mısra: 11

Sevinçli, memnun.

Şevk-i ruhsârı ile şâd isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perîşân olacağsın âhir

şâd eyle-:

1. **şâd eyle:**

Gazel 206

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Mutlu etmek, sevindirmek.

Men-i nā-şādı bir ümmîd ile şād eyle
sultānım
Yıkılmış gönlümü lütfuñla ābād eyle
sultānım

şād it-:

1. **şād itmedi:-me, -di**

Gazel 259

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mutlu, bahtiyâr etmek.

Şād itmedi ‘uşşākım çıkdı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

2. **şād itmege:-meg, -e**

Gazel 222

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevindirmek; memnun, hoşnut
etmek.

Ele girmezse dāmān-ı vişālîñ bārī ey
dil-ber
Bizi şād itmege keyfiyyetiñden bir
peyām olsun

3. **şād itmek:-me, -mek**

Gazel 114

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mutlu etmek, sevindirmek.

Bir nāme ile hātırı şād itmek ancak
Dil gūşe-i ğurbetde karar itmek
içünmiş

şād ol-:

1. **şād olmadan:-ma, -dan**

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu olmak.

Ser-i kūyuñda ğam-gīnlık baña şād
olmadan yegdir
Saña çākerligim vāliyy-i Bağdād
olmadan yegdir

şād u handān ol-:

1. **şād u handān olmasun:-ma, -sun**

Gazel 141

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Mutlu ve neşeli olmak.

Dā’im olmazsa du’ā-yı devletiñde
müstaķīm
Olmasun ṭab’-ı Ğarībī şād u handān el-
vedā’

şād-āb-ger-i serv-i revān:

1. **şād-āb-ger-i serv-i revānuz:-uz**

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Salınarak yürüyen uzun boylu
sevğilinin tazeliği.

Bir murğ-ı nevā-sāz-ı belāyuz bu
çemende
Hūn-āb ile şād-āb-ger-i serv-i revānuz

şāfi’-i rüz-ı cezā:

1. **şāfi’-i rüz-ı cezā:**

Gazel 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kiyamet gününün şefaattçisi (Hz.
Peygamber).

Olmuşum ser-tā-ķadem müstaĝraķ-ı
baħr-i günāh
Bī-nevāyım dut elim ey Şāfi’-i rüz-ı
cezā

şāh:1. **şāh:****Gazel 157**

Mısra: 8

Güzel, sevgili.

Sırr-ı deheniñ 'āşık-ı dīvāne ne bilsün
Der-bān olamaz şāh ile her şöhbete
lâyık

2. **şāh:****Terci-bend 1**

Mısra: 49

Padişah, hükümdar, sevgili.

Bilmem ne olur hāşılñ ey şāh cefādan
Kıldıñ beni rüsvā-yı cihān dön bu
hevādan

3. **şāh:****Tarih 2**

Mısra: 4

Ağaç dalı.

Ehl-i 'aşka tāze bāzār-ı muhabbet oldı
germ
Kumri-i bī-çāreye bir serv olub her şāh
bedīd

4. **şāhı:-ı****Gazel 255**

Mısra: 13

Padişah; sevgili.

Saña kaldı meded ey kişver-i lütfuñ
şāhı
Dest-gır ol baña kim gam beni zār itdi
yine

5. **şāhlar:-lar****Gazel 167**

Mısra: 8

Padişah, hükümdar, sevgili.

Dil-berān-ı Mevlevī'ye bir külāh itsem
gerek

Şāhlar dervīş olub kılmış nemed
efserleriñ

şāh eyle-:1. **şāh eylemişüz:-miş, -üz****Gazel 104**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Padişah eylemek.

Bir sitem-kārı gönül mülküne şāh
eylemişüz
Pister-i berkı 'aceb berg-i giyāh
eylemişüz

şāh-bāz-ı burc-ı eflāk-ı celāl:1. **şāh-bāz-ı burc-ı eflāk-ı celāl:****Gazel 141**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüce gökyüzü burcunun doğanı.

El-vedā' ey şāh-bāz-ı burc-ı eflāk-ı
celāl

El-vedā' ey server-i Cem cāh-ı 'irfān
el-vedā'

şāh-bāz-ı emr:1. **şāh-bāz-ı emriñe:-iñ, -e****Gazel 4**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şahin emrine.

'Ālem-i lāhūt cevlan-geh semend-i
nāziña

Şāh-bāz-ı emriñe bir lānedir 'arş-ı 'alā

şāhen-şehī-i yūsuf-ı ken 'ān:1. **şāhen-şehī-i yūsuf-ı ken 'ān'a:-a****Gazel 1**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kenan diyarının Yusuf'u
padişahlar padişahı.*

Üftâdelikdir evvel-i rif'at ki qahr idi
Şâhen-şehî-i Yûsuf-ı Ken'an'a ibtidâ

şâh-ı 'aşk:

1. **şâh-ı 'aşkım:-ım**

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk hükümdarı.

Şâh-ı 'aşkım deşt-i gam bir mesned-i
Cem'dir baña
Başda sevdâ-yı cünûnum tâc-ı
Edhem'dir baña

şâh-ı belâ:

1. **şâh-ı belânî:-nî**

Terkib-bend 1

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

*Gam, keder şahı (âşık
bağlamında).*

Bende yok tâb-ı elem sende mürüvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şâh-ı belânî
semeri

şâh-ı bülend-i serv:

1. **şâh-ı bülend-i serv:**

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Servi ağacının yüce şahı.

Kumrî okur çemende ezân-ı
Muhammedî
Şâh-ı bülend-i serv aña bir minâredir

şâh-ı gül:

1. **şâh-ı güle:-e**

Gazel 190

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül dalı.

Yüz sürmek için dâmenine gonçe-i
pâkin
Şâh-ı güle kendin yine bâr eyledi
bülbül

şâh-ı miñnet:

1. **şâh-ı miñnetde:-de**

Gazel 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Dert ile dolu gönül sahibi.

Benim gerden-be-tavk-ı derd-i 'aşkıñ
şâh-ı miñnetde
Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrâh ile
benden giç

şâh-ı tûbâ:

1. **şâh-ı tûbâ'ya:-y, -a**

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cennetteki Tuba ağacının dalı.

Hevâ-yı serv-i qaddîñ ta'ne eyler şâh-ı
Tûbâ'ya
Ğubâr-ı hâk-i küyuñ tütüyâ-yı hürdan
qalmaz

şâhid:

1. **şâhidimiz:-imiz**

Gazel 243

Mısra: 5

Şahit, tanık.

Câm aldığına bûs-ı lebiñ şâhidimiz var
'Aksi görünür sâgar-ı ser-şâr arasında

şāhid ol-:**1. şāhid ol:****Gazel 268**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tanık olmak (bir mesele üzerinde şahitlik etmek).

Mey ü dil-bersiz eyyām-ı bahāra kim
virür zīver
Sen ol şāhid mey-i gül-fāmı vir
kurbānīm sākī

şāhid-i gerden-dırāz-ı şīşe-i şahbā:**1. şāhid-i gerden-dırāz-ı şīşe-i şahbā:****Gazel 11**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap şişesinin uzun gerdanlı şahidi.

Ķomaz gerd-i keder āyīne-i ṭab'ında
'uşşākīñ
Gelince şāhid-i gerden-dırāz-ı şīşe-i
shahbā

şāhid-i gül-bün:**1. şāhid-i gül-bün:****Gazel 275**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül fīdanının sevgilisi.

Yüzünden şāhid-i gül-bün niķābın açdı
ey bülbül
Nüvīd-i vaşl ile peyk-i şabā gül-zārdan
geldi

şāhid-i hürşīd:**1. şāhid-i hürşīd:****Terkib-bend 1**

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Güzel şahit.

Yeri var Yūsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarḫdan şāhid-i hürşīd ser-efgende
saña

şāhin:**1. şāhīn:****Gazel 167**

Mısra: 11

*55 – 60 santim boyunda,
kanatları ve kuyruğu geniş, tüyleri
benekli ve çizgili, yaygın olarak
yaşayan, pek çok türü bulunan,
doğana benzer yırtıcı avcı kuş.*

Şayd-gāh-ı dehrde şāhīn işin eyler
megeş
Ķalmamış bir zūr-ı bāzūsı dil-āver
erleriñ

şāhīn-i belā:**1. şāhīn-i belā:****Gazel 114**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bela şahini.

Āhū-yı dil-i zāde olan bunca nevāziş
Şāhīn-i belā ile şikār itmek içünmiş

şāhīn-i hüsni:**1. şāhīn-i hüsni:-i****Gazel 149**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik şahini.

Şāhīn-i hüsni çıķdı elinden ol āfetiñ
Ardınca baķaķaldı gözi intizār hayf

şāh-sār-ı bāğ-ı ümmīd:1. **şāh-sār-ı bāğ-ı ümmīdim:-im****Gazel 280**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ümit bağının ağacı.

Şāh-sār-ı bāğ-ı ümmīdim varağ-rīz
oldı hep
Nev-bahār-ı feyz-i en'āmıñla reyyān it
beni

şā'ir ol-:1. **şā'ir olmadıq:-ma, -dıq****Gazel 156**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şair olmak.

Dutdı sevād-ı a'zamı ma'nā-yı
nazmımız
Līkin Ğarībi sencileyin şā'ir olmadıq

şā'irān-ı vakt:1. **şā'irān-ı vakte:-e****Gazel 123**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şairlik vakti.

Ğarībī deşt-i nazmı şā'irān-ı vakte
teng eyle
Saña feyz-i tabī'at himmet-i Tīmūr'dan
gelmiş

şā'ir-i pākīze-kelām:1. **şā'ir-i pākīze-kelāmım:-ım****Gazel 68**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Seçkin, güzel söz/şair söyleyen**şair.*

Bir şā'ir-i pākīze-kelāmım ki 'Uṭarid
Eflākda müsvedde-nüvīs-i sūhanımdır

şā'ir-i şarrāf-ı nükūd-ı sūhan:1. **şā'ir-i şarrāf-ı nükūd-ı sūhanüz:-üz****Gazel 96**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Söz sermayesinin sarraf şairi.

Biz şā'ir-i şarrāf-ı nükūd-ı sūhanüz
kim
İnşā ile ārāste-i kevn ü mekānuz

şākir[d]-i ebkem:1. **şākir[d]-i ebkemdir:-dir****Gazel 64**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dilsiz öğrenci.

Benim nazm içre ol mu'ciz-beyān-ı
fenn-i hikmet kim
Aristo mekteb-i tab'ımda bir şākir[d]-i
ebkemdir

şakk id-:1. **şakq ider:-er****Gazel 133**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim***Yarılmak, çatlamak, ikiye ayırmak.*

Şakq ider sür'at ile şafha-i ruhsarıñda
Güiyā mes'ele-i 'aşkı kitāb eyler hatt

şām:1. **şām:****Terci-bend 3**

Mısra: 31

Şam şehri.

Biñ Şām u Haleb dil-beri biñ Mışır
ħabībi
Biñ Çīn ü Hıřā meh-veři biñ Rūm
lebībi

řām u seher:

1. řām u seheri:-i

Gazel 160

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Akşam ve sabah.

Göstermeden ol řūħ bize serdī-i ũlfet
řām u seheri nār-ı muħabbetle
giçürdik

řām-ı ‘andelīb:

1. řām-ı ‘andelīb:

Gazel 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Būlbūlün akřamı.

‘Ömri yetince řubħ-ı viřāle ne fā’ide
Miħnet-güzār-ı mātem olur řām-ı
‘andelīb

řām-ı ğarībān:

1. řām-ı ğarībān:

Gazel 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akşamı ħüzünlü, gamlı akşam.

Ĥařıñ řām-ı ğarībān iħre bir beytü'l-
ħazen dirler
Bināğūřıñ beyāz-ı ‘iřret-i řubħ-ı vařan
dirler

řām-ı ħicrān:

1. řām-ı ħicrāna:-a

Muhammes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi, akşamı.

Vaşan zevķin virüb aldım belā-yı
ğurbeti cāna
Mübeddel eyledim řubħ-ı viřāli řām-ı
ħicrāna

řām-ı ħicr:

1. řām-ı ħicrde:-de

Gazel 46

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Çeşm-i ũmīde ħ‘āb-ı ğirān řām-ı
ħicrde

Her dem ħayāl-i nergis-i bīmārdan
gelür

řām-ı neřāt:

1. řām-ı neřāt:

Gazel 137

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevinç akşamı.

İstirāħat idecek āb u hevāsı dil-ğır
Yine zūlfı gibi yok ‘ařıřa bir řām-ı
neřāt

řām-ı şıven:

1. řām-ı şıvendir:-dir

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feryat akşamı.

Dimem ğül-zār-ı vařlıñ ‘andelīb-i cāna
me’mendir

Göñüller nālesinden řubħ-ı rūyuñ řām-ı
şıvendir

şân:1. **şân:****Gazel 64**

Mısra: 16

Büyüklik, ululuk, azamet.

Degil lâf eylerim merdâne dīvân-ı
feşâhatde

Bilür 'âlem ki kıdrim şân ile
şevketden a'zamdır

şâne:1. **şâne:****Gazel 231**

Mısra: 1

Tarak.

Zülf-i nigâra şâne ile yâre düşmesün
Murğ-ı dil-i hazînimiz âvâre düşmesün

2. **şâne:****Gazel 260**

Mısra: 8

Tarak.

Sevdâ-yı ser-i zülfi ile başa çıkılmaz
Şâne yerine pençe-i mercânım olursa

3. **şâne:****Gazel 143**

Mısra: 5

Tarak.

Zülfün dağıtdı şâne hâlî zuhûra geldi
İkbâlim ahterin gör 'akrebden oldı tâlî'

4. **şâne:****Gazel 148**

Mısra: 12

Tarak.

Biñ şabâ ile açılmaz derhem olmuş
türresi
Yeri var ger şâne birle olsa pâre pâre
zülf

5. **şâne:****Gazel 173**

Mısra: 4

Tarak.

Ġamdan reg-i vücūd girih-ber-girih
kalub
Ser-pençe-i sürürda bir şâne görmedik

6. **şâne:****Gazel 31**

Mısra: 8

*Güçlükleri halleden, çözen**(kimse).*

Uçurma âşiyânından gönüller murğın
inşâf it
Saña yüz kez didim ey şâne zülf-i pür-
şikenden giç

7. **şânedden:-den****Gazel 131**

Mısra: 12

Tarak.

Her müyına biñ tıfl-ı dil-âvîze-i şevkiñ
Ey zülf-i müselsel kılagör şânedden
i' râz

8. **şânedden:-den****Gazel 138**

Mısra: 8

Tarak.

Zülfeyn-i girih-gîri ruhsâra tağıdsam
dir
Levh-i dil-i 'âşıkdan bir şânedden eyler
hazz

9. **şânedden:-den****Gazel 140**

Mısra: 4

Tarak.

Cenâb-ı zâhide söz yok 'aceb bir gönli
alçaktır
Olur tab'-ı laîfi bir su'âl ü şânedden
mahzûz

10. **şānelik:-lik****Gazel 257**Mısra: **10***Tarak.*

Güş eylediğın sırrı bīrūn itme
dehenden
Bu yerde girih-gīrlık it şānelik itme

şāne çek-:1. **şāne çek:****Gazel 166**Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Taramak.

Būlbūl-i pīçide-feryādım meded ey
bāğ-bān
Gīsū-yı efgānıma bir çūb-ı gülden şāne
çek

şāne ur-:1. **şāne ur:****Gazel 193**Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Tarak vurmak, taramak.

Allāh için o turre-i dil-gīre şāne ur
Cānā hayāt riştesiniñ pīç ü tābın al

şāne-i aşk:1. **şāne-i aşk:****Gazel 152**Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Aşk tarağı.

Dehrde Hūsn olamazdı bu kadar
şöhret-yāb
Virmese zūlfüne ārāyiş eger şāne-i
'Aşk

şarāb:1. **şarāb:****Terkib-bend 1**Mısra: **26***Şarap.*

Mihr iderdiñ gāzab-ālūde 'itāb itmez
idiñ
Yüregim kanını ey şūh şarāb itmez
idiñ

2. **şarāb:****Gazel 144**Mısra: **4***Şarap, içki.*

Düşmesün āyine-i hātırına gerd-i
melāl
Her serābı göricek anda şarāb itme
tama'

3. **şarāba:-a****Gazel 173**Mısra: **9***Şarap, içki.*

Çeşmiñ içer şarāba bedel hūn-ı 'aşıkı
Cānā cihānda sen gibi cānāne
görmedik

4. **şarābı:-ı****Gazel 287**Mısra: **1***Şarap, içki.*

Dökme şarābı itme şağın zulm-i
muṭlağı
Ey şeyh alma gerdeniñe hūn-ı nā-ḥağı

5. **şarābın:-ın****Gazel 193**Mısra: **8***Şarap.*

Gelse hırāma bezmde sāki-i lāle-ruḥ
Evvel öpüb dudagını soñra şarābın al

6. **şarābīn:-iñ****Gazel 250**

Mısra: 4

Şarap.

Bāde-i la'l-i leb-i yār ile mestim sākī
Başamam bir de o murdār şarābīñ
yüzine

şarāb sun-:1. **şarāb şundi:-di****Gazel 34**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap vermek/sunmak.

Sākī-i çarḥ devre getürdi piyālesin
Zerrīn-kaḍeḥle 'āleme şundi şarāb
şubḥ

şarāb-ı dil-güşā:1. **şarāb-ı dil-güşā:****Muhammes 3**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Iç açıcı/gönle ferahlık veren
şarap.*

Ġarībī duḡter-i zerle şarāb-ı dil-güşā
başdır
'İlāc-ı sūz-ı maḡmūza kerem kı1 bir
devā başdır

şarāb-ı ergüvānī:1. **şarāb-ı ergüvānī:****Gazel 268**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Erguvan renkli (kırmızı) şarap.

Müfid olmaz şarāb-ı ergüvānī 'āşıkā
tenhā
Daḡı ḡasret-keş-i būs-ı leb-i
ḡandānīm sākī

şarāb-ı 'iş:1. **şarāb-ı 'işimi:-im, -i****Gazel 169**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

Evvel qarīb-i ḡürde-i kām eylediñ beni
Āḡir şarāb-ı 'işimi ḡün itdiñ ey felek

şarāb-ı 'işve-riz:1. **şarāb-ı 'işve-riz:****Gazel 222**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Edalı, nazlı şarap.

Hemān peymāneye lütfi şarāb-ı 'işve-
rız olsun
Koy andan 'āşıkā būs-ı lebi 'ayn-ı
ḡarām olsun

şarāb-ı la'l-i gül-fām:1. **şarāb-ı la'l-i gül-fāma:-a****Gazel 251**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gül renkli kırmızı şarap.

Ġarībī kan ićenler ḡasret-i ruḡsār ile
şimdi
Lebiñden nā'il olmuşlar şarāb-ı la'l-i
gül-fāma

şarāb-ı nāb:1. **şarāb-ı nāba:-a****Gazel 92**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saf şarap.

Dudaḡıñ 'aks-i sāḡarda şarāb-ı nāba
düşmüşdür

Gören dir pertev-i hürşid-i rüy-ı āba
düşmüşdür

şarāb-ı telh-i zevk:

1. **şarāb-ı telh-i zevkin:-in**

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eğlencenin acı şarabı.

Neşāt-ı seng-i etfāli dil-i dīvānelerden
şor
Şarāb-ı telh-i zevkin sākin-i mey-
hānelerden şor

şarābī-reng-i şāl:

1. **şarābī-reng-i şāl:-ı**

Gazel 123

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şarap renkli şal.

Mey-i gül-fāma meyl itmem dir ise
kizb ider zāhid
Şarābī-reng-i şālī şofiniñ engürdan
gelmiş

şark:

1. **şark:**

Gazel 61

Mısra: 11

Doğu.

Şark ile ğarba ıolsun āvāz-ı şād-mānī
Dönsün alāy felekde şaff-ı sipāh-ı
ahter

sart:

1. **şarta:-a**

Gazel 143

Mısra: 2

Koşul, anlaşma.

Olduğ o dil-rübādan bir dest-i buse
kāni
Ol bī-vefā bu şarta virse rızā ne māni

sart-ı ādemiyet:

1. **şart-ı ādemiyet:**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İnsanlık vaziyeti.

Kimseniñ zātında bir mihr ü muḥabbet
kalmamış
Nüşā-i ‘ālemde şart-ı ādemiyet
kalmamış

sart-ı resm-i vefā:

1. **şart-ı resm-i vefā:**

Gazel 221

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vefā resminin şartı.

‘Ādet budur güzelde hevā olmaz
olmasun
Ammā ki şart-ı resm-i vefā olmaz
olmasun

şa ‘şa ‘a-i hāver:

1. **şa ‘şa ‘a-i hāverimizden:-imiz, -den**

Gazel 212

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Doğunun parıltısı.

Derk itse ḥaḳīkatde dāde-i hürşid
Hırbāya döner şa ‘şa ‘a-i hāverimizden

şat-ı müsul:

1. **şat-ı müsul:**

Gazel 233

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Musul'un büyük nehri.

Hîç meskende Ğarîbî şuyını
bulduramaz
Meger anı Şağ-ı Müşul yine sîr-âb
itsün

şāyed:

1. **şāyed:**
Gazel 243
Mısra: 15
Eğer.

Şāyed bula bir dürr-i sūhan yāre
muvāfiğ
Dil gāvta urur kuzlüm-i güftār
arasında

şāyeste-i ikbāl:

1. **şāyeste-i ikbāl:**
Gazel 94
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Mutluluğa layık.

Bu kez āyine-i zātına diğkatle nazar
eyler
Olan şāyeste-i ikbāl ü devlet şerm-sār
olmaz

şāyi' ol-:

1. **şāyi' oldum:-dum**
Gazel 143
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Herkes tarafından duyulmak, her
tarafa yayılıp herkesçe bilinir duruma
gelmek.*

Zencîr-i zülf-i yāre bend oldı pāy-ı
'aqlım
Dīvānelikle āhir oldum cihānda şāyi'

şeb:

1. **şeb:**
Gazel 177

Mısra: 11
Gece.

Bir şeb o mehiñ ister iken nūr-ı vişālin
Peygüle-i tārîki-i hicrānına düşdük

2. **şeb:**
Gazel 248
Mısra: 1
Gece.

Ol şeb ki yāri h'ābda çekdim
kucağıma
Ğisūsı müşğ saçdı dil-i dāğ-dāğıma

3. **şeb:**
Muhammes 1
Mısra: 36
Gece.

Bu miñnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bî-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekküldür

4. **şeb:**
Terci-bend 4
Mısra: 5
Gece.

Şabāh olunca her şeb h'vāba varmaz
göz hayāliñden
Ğatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişāliñden

5. **şeb:**
Terci-bend 4
Mısra: 11
Gece.

Şabāh olunca her şeb h'vāba varmaz
göz hayāliñden
Ğatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişāliñden

6. **şeb:**
Terci-bend 4

Mısra: 17

Gece.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

7. şeb:

Terci-bend 4

Mısra: 23

Akşam olmak.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

8. şeb:

Terci-bend 4

Mısra: 29

Akşam olmak.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

9. şeb:

Terci-bend 4

Mısra: 35

Akşam olmak.

Şabāh olunca her şeb h̄vāba varmaz
göz hayālinden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişālinden

10. şeb:

Gazel 36

Mısra: 8

Gece.

Nihāl-i kıddimi bükdi mişāl-i halka-i
hâtem
Bu şeb peyk-i hayāl-i kâmet-i
şimşâddan feryād

11. şeb:

Gazel 274

Mısra: 3

Gece.

O şeb kim eylerim tahrîr vaşf-ı şem'-i
ruhsârîñ
Yakışmaz hiç bir maşdar per-i
pervâneden gayrı

12. şeb:

Gazel 284

Mısra: 11

Gece.

Her şeb hayāl-i hâl-i siyâhıñla şubha
dek
Encüm-şümâr-ı rûz-ı hesâb eylediñ
beni

13. şeb:

Gazel 180

Mısra: 5

Gece, karanlık.

Ol şeb ki cāme-h'āba çeküb yâri
h'ābda
Büs u kenāra mā'il olub cür'et eyledik

14. şeb:

Gazel 181

Mısra: 5

Gece.

Rü'yāda bu şeb sâ'id-i sîmîniñi aldım
Bî-hüde beni bu heves-i hāme
düşürdüñ

15. şeb:

Gazel 200

Mısra: 16

Gece.

Hāle gibi düşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zîver-i āgüş idebilsem

16. şeb:

Gazel 230

Mısra: 5
Gece.

Dutalum çarh idecekdir seni bir şeb
kâmil
Bâr-ı minnetle kâdiñ şekl-i hilâl itme
şakın

17. **şebdir:-dir**
Gazel 99
Mısra: 16
Gece.

Düşen sevdâ-yı zülf-i yâre eyler
n'olduğun idrâk
Mürûr-ı 'ömr ile bir şebdir ardınca
seher gelmez

18. **şebi:-i**
Gazel 267
Mısra: 10
Gece.

Zulmet-i küfr ü dâlâletde cihân kalmış
iken
Pertev-i hâver-i îmân ile rûz itdi şebi

şeb-âsâ:

1. **şeb-âsâ:**
Gazel 251
Mısra: 10
Gece gibi siyah.

Dimişler hem-dem olmaz maṭlab-ı
baḥt-ı siyâh ammâ
Şeb-âsâ zülf-i dil-ber gör ne hoş
düşmüş ola

sebbü:

1. **sebbü:**
Gazel 162
Mısra: 6
Şebboy çiçeği.

Çeşm-i gül-zâra tiken gibi yapışdı
durdı

Sebze-i ḥaṭṭ-ı siyeh baḥtına şebbü
diyerek

şeb-i deycür:

1. **şeb-i deycürda:-da**
Gazel 280
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Ḳalmışım baḥt-ı siyâhım teg şeb-i
deycürda
Nür-ı en'âmîñla bir hürşid-i tâbân it
beni

2. **şeb-i deycürdan:-dan**
Gazel 108
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Beyâz-ı şubḥ-ı rûyuñ mevc-i baḥr-i
nürdan kalmaz
Siyeh baḥtım gibi ḥaṭṭıñ şeb-i
deycürdan kalmaz

3. **şeb-i deycürdur:-dur**
Gazel 278
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

İderdi bir zamân dil vedḍuḥâ-yı
ḥüsnüñi ezber
Baña velleyli-i ḥaṭṭıñ şeb-i deycürdur
şimdi

şeb-i fikr:

1. **şeb-i fikrinde:-in, -de**
Gazel 185
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Düşünce gecesi.

Mūy-ı serim oldu şeb-i fikrinde Ğarībī
Hep cevher-i āyīne-i zānū-yı
taħammül

şeb-i firāk:

1. **şeb-i firāka:-a**

Gazel 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılık gecesi.

Ey dil şeb-i firāka biraz da taħammül
it

Ben bildigimde şubh-ı vişāli qarībdir

şeb-i firāka ir-:

1. **şeb-i firāka irdi:-di**

Gazel 24

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılık gecesine ulaşmak.

Yetdi ğurūba āhir hūrşīd-i rüz-ı vuşlat
İrdi şeb-i firāka yeldā-yı tār-ı ḥasret

şeb-i firāk:

1. **şeb-i firākınıñ:-ın, -iñ**

Gazel 83

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Telḥī-i rüz-ı vaşlı virür hicrden ḥaber
Ey dil şeb-i firākınıñ aḥşamı bellidir

şeb-i firakat:

1. **şeb-i firakatde:-de**

Terkib-bend 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Şeb-i firakatde ki pā-būs-ı ḥayālim
sensiz

Ya 'ni ḥasret-keş-i eyyām-ı vişālim
sensiz

2. **şeb-i firakatde:-de**

Gazel 224

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Şeb-i firakatde yād it ey dil bī-çāre
cānānı

Saña eyyām-ı vuşlatda giçen günler
ḥayāl olsun

3. **şeb-i firakatde:-de**

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Seniñ yād-ı vişāliñle şeb-i firakatde ey
meh-rū

Zebān-ı şem ' -i şevk-i bezm-i mātem
kande ben kande

şeb-i gīsū:

1. **şeb-i gīsūsın:-sın**

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Omuzda dökülen uzun saçın gecesi
(karanlığı).*

Şubh-ı rüyüñdan ider āyet-i Nūr
istiḥrāc

Şeb-i gīsūsın iden ḥalka-i tevḥīd-i
ḥulūş

şeb-i hatt:

1. **şeb-i ḥattında:-ın, -da**

Gazel 133

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ayva tüyleri gibi kapkara olan
gece.*

Şeb-i haţttında Ğarîbî nice bî-dâr
olalum
Dîde-i bahtımıza sürme-i h'âb eyler
haţţ

şeb-i hicrân:

1. şeb-i hicrân:

Gazel 191

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Şeb-i hicrân ne kadar bahtı siyâh itse
yine
Gerd-i âyîne-i idrâkden olmaz me'mûl

2. şeb-i hicrândan:-dan

Gazel 132

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi.

Hasret-i rüyüñla zülfüñde dil ağlar
ya'ni kim
Bu şeb-i hicrândan eyyâm-ı vuşlatdır
ğaraż

3. şeb-i hicrânıñ:-ıñ

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayrılık gecesi.

Ne hâcet âfitâb-ı vaşla şimdi hâne-i dil
kim
Şeb-i hicrânıñ ey meh şu'le-i âhımla
rüşendir

şeb-i 'îd-i hulûş:

1. şeb-i 'îd-i hulûş:

Gazel 127

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Samimiyetin bayram gecesi.

Ey hilâl-i ham-ı ebrûsı şeb-i 'îd-i hulûş
Senden eyler dil-i bî-çâremiz ümmîd-i
hulûş

şeb-i nâr:

1. şeb-i nâra:-a

Gazel 147

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ateş gecesi.

Âteş-i 'aşk ile yandırdı Ğarîbî kendin
Tâ şeb-i nâra yüzün pertev-i mâh itdi
çerâğ

2. şeb-i nârı:-ı

Gazel 106

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ateş gecesi.

Şalsun bu gün de zülfünü mâh-ı
cemâline
Bizler hezâr kerre şeb-i nârı görmüşüz

şeb-i siyâh:

1. şeb-i siyâh:

Gazel 159

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Dünyâ şeb-i siyâh idi küfr ü dâlâl ile
Pâk itdi anı maţla'-ı şubh-ı sa'âdetiñ

şeb-i târ:

1. şeb-i târ:

Gazel 243

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Ķandîl-i murâd olmadı bir dağı
fürüzân
Ey baht beni koyma şeb-i târ arasında

2. **şeb-i tārda:-da****Gazel 27**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Eyle mehi hacletde şeb-i tārda pinhān
Ey mihr-i cihān-tāb çıkub 'arz-ı cemāl
it

3. **şeb-i tārına:-ın, -a****Gazel 176**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Eyyām-ı vişālīñ şeb-i tārına irişdik
Gül-zārların mevsim-i hārına irişdik

şeb-i tār-ı hicr-:1. **şeb-i tār-ı hicrden:-den****Gazel 56**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ayrılık karanlığının gecesi.

Yok bākımız Ğarībi şeb-i tār-ı hicrden
Encām-ı kārı şubḥ-ı sa'ādet degil
midir

şeb-i tārık-i hicrān:1. **şeb-i tārık-i hicrānım:-ım****Gazel 210**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılığın karanlık gecesi.

Gürūh-ı aḥterān-ı çarḥ olur āvāre
āhımla
Şabāḥ-ı vaşla çıkmazsa şeb-i tārık-i
hicrānım

şeb-i turre-i gīsū:1. **şeb-i turre-i gīsūlarına:-lar, -ın, -a****Gazel 264**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Omuz üstüne dökülen kıvrıkcık saç
lülesinin gecesi.*

Kim ki cān virse şeb-i turre-i
gīsūlarına
'Ömr-i cāvīdi bulur şubḥ-ı
bināgüşunda

şeb-i yeldā-yı tār eyle-:1. **şeb-i yeldā-yı tār eyler:-r****Gazel 13**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yılın en uzun gecesini karartmak.*

Şafḥa-i ruḥsārīña düşdükçe zülf-i
'anberīn
Şubḥ-ı ümmīdi şeb-i yeldā-yı tār eyler
baña

şeb-i yeldā-yı zülf:1. **şeb-i yeldā-yı zülfünden:-üñ, -den****Gazel 225**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saç lülesinin en uzun gecesi.

Şeb-i yeldā-yı zülfünden görünsün ey
kamer-ṭal'at
Ḥam-ı ebrūlarıñ koy burc-ı 'akrebe
helāl olsun

şeb-i zülf:1. **şeb-i zülfünde:-ün, -de****Gazel 253**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Saç karanlığı; sevgilinin siyah
saçları.*

Şeb-i zülfünde bināgüşını göz gördi
didi

Åh kpdı başıma şubh-ı kıyāmet bu
gice

şeb-kevkebe-i baht:

1. **şeb-kevkebe-i bahtı:-ı**

Gazel 161

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahtın karanlık yıldızı.

El-minnetü li-llāh günü tå'atle giçürdik
şeb-kevkebe-i bahtı sa'ādetle giçürdik

şeb-nem:

1. **şeb-nemdir:-dir**

Gazel 6

Mısra: 16

Çiğ tanesi.

Gül-řen-i derdim ser-ā-pā sūz [u] tāb-ı
hicrden
Girye-i şasretle eşk-i dāde şeb-nemdir
baña

2. **şeb-nemcesine:-ce, -si, -ne**

Gazel 249

Mısra: 18

Çiğ gibi.

Řatre řatre ğazab-ālūde Ğarībī 'arākı
Ço şaçılsun gül-i ruřsārına şeb-
nemcesine

şeb-nem ol:-

1. **şeb-nem olmadıñ:-ma, -dıñ**

Gazel 182

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çiy tanesi haline gelmek.

Ey eşk-i germ-i dāde-i bülbül yazuk
saña
Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem
olmadıñ

2. **şeb-nem olmazsın:-maz, -sın**

Gazel 229

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çiy tanesi haline gelmek.

Göñül biñ kerre bezm-i yāre girsen
şurrem olmazsın
Girersin dāde-i gül-zāra lākin şeb-nem
olmazsın

3. **şeb-nem olsun:-sun**

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çiy tanesi haline gelmek.

Ğayādan şeb-nem olsun gül bükülsün
gerden-i sünbül
Gül-i ruřsārına zülfüñ dağıt gül-zāra
gel cānā

şeb-nem-i şubh-ı kıyāmet:

1. **şeb-nem-i şubh-ı kıyāmetle:-le**

Gazel 82

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıyamet sabahının çiğ tanesi.

O gül-zār-ı ğamuz kim şeb-nem-i
şubh-ı kıyāmetle
Açılmaz ğonçesi böyle gül-i āřubumuz
vardır

şeb-tā-seher:

1. **şeb-tā-seher:**

Gazel 155

Mısra: 3

Akşamdan sabaha kadar.

şeb-tā-seher efĝānındır ey bülbül-i
şeydā
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nāya
şarılamak

şedîd ol-:1. **şedîd olur:-ur****Gazel 60**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şiddetli olmak.

Ol dil-berin ki âteş-i kahrı şedîd olur
Cânımda şevk-i ülfeti gâyet mezîd olur

şefâ'at:1. **şefâ'at:****Gazel 21**

Mısra: 4

*Bir suçun bağışlanması veya bir
isteğin yerine getirilmesi için aracı
olma.*

Hengâme-i mahşerde eyâ seyyid-i
'âlem
Senden taleb eyler bu güneh-kâr
şefâ'at

2. **şefâ'at:****Gazel 21**

Mısra: 12

*Bir suçun bağışlanması veya bir
isteğin yerine getirilmesi için aracı
olma.*

Lütfu ile bu kemteri ni itme ferâmûş
Ol günde k'olur arada der-kâr şefâ'at

3. **şefâ'at:****Gazel 241**

Mısra: 8

*Bir suçunun bağışlanması için
aracılıkta ve yardımda bulunma.*

Bu ma'siyetle yarın Yâ Resûla'l-lâh
n'olur hâlim
Ben-i miskîne mahşerde şefâ'at
senden olmazsa

şefâ'at dile-:1. **şefâ'at diler:-r****Gazel 21**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim***Şefâat dilemek.*

Müstagrağ-ı 'işyân Ğarîbî siyeh-rû
Senden diler ey Ahmed-i Muhtâr
şefâ'at

şefâ'at um-:1. **şefâ'at umar:-ar****Gazel 236**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yardım beklemek.

Ey server-i risâlet v'ey mahzen-i
'inâyet
Senden umar şefâ'at bu bende-i siyeh-
rû

şefkat:1. **şefkat:****Terkib-bend 1**

Mısra: 14

Acıyıp esirgemek.

'Adetin itmek idi 'aşıkâ ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bî-çâreye şefkat
evvel

şeft-âlû:1. **şeft-âlû:****Gazel 258**

Mısra: 2

Şeftali.

Şulandı ağzımız endişe-i nâzik
yanagında
Ki güyâ şulu şeft-âlû yaraşmış hüsn-i
bâğında

2. **şeft-ālūsin:-sin****Gazel 90**

Mısra: 13

Şeftali.

Ruḥuñ şeft-ālūsin virmem begim sīb-i
zenaḥdāna
Mizācım şafravīdir ḥāṭırım aşbābiyān
ister

şeft-ālu-yı būs-ı ruh:1. **şeft-ālu-yı būs-ı ruḥı:-ı****Gazel 126**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yanağımı öpen şeftali.

Şeft-ālu-yı būs-ı ruḥı dendāna
dayanmaz
Ey gürsine-çeşm aña uşūliyle dudak
baş

şeh:1. **şeh:****Gazel 15**

Mısra: 10

Sultan, padişah.

Genc-i kafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Katlımden o şeh tigin taqşır ide mi yā
Rab

2. **şeh:****Terkib-bend 1**

Mısra: 98

Sultan, padişah.

Gönlümi çeşm-i Ğarībī gibi bī-nūr
itme
Kurb-ı der-gāhdan ey şeh beni mehcūr
itme

3. **şehā:-â****Terci-bend 2**

Mısra: 4

Sultan, padişah.

Ḥayr olur ‘ākıbet-i niyyet-i her ḥayr-ı
‘amel
Ne ise cürümü ‘afv eyle şehā koyma
kesel

4. **şehden:-den****Gazel 221**

Mısra: 6

Sultan, padişah (sevgili).

İtme nigāh-ı merḥametiñ bendeden
dirġ
Şehden gedāya lütf ü ‘atā olmaz
olmasun

şehā:1. **şehā:****Gazel 255**

Mısra: 7

Ey padişah, ey sevgili.

Şişe-i ḥāṭır-ı mey gūşe-i ğurbetde şehā
Çarḥ bir saḥt-ı nigāh ile ğubār itdi yine

2. **şehā:****Gazel 5**

Mısra: 3

Ey padişah, ey sevgili.

Şubḥ-ı rüyından ‘ibāretdir şehā Nūr
āyeti
İşbu vech ile oğurlar nāmıñı bedrü'd-
dücā

şehā eyle:-1. **şehā eylemem:-me, -m****Gazel 10**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cömertlikte bulunmak.

Biñ cān olursa bende şehā eylemem
dirġ

Olsun fedā yoluñda ‘ayān söylerim
saña

şehâdet-gâh-ı rûh-ı ‘âşık-ı dil-dâr:

**1. şehâdet-gâh-ı rûh-ı ‘âşık-ı dil-
dâra:-a**

Gazel 7

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Dost aşığın yanağının şehâdet
yeri.*

Şehîd-i tîg-i ‘aşkıñdır Ğarîbî rahm it
ey bed-ñû
Şehâdet-gâh-ı rûh-ı ‘âşık-ı dil-dâra gel
cânâ

şeh-bâz:

1. şeh-bâz:

Gazel 12

Mısra: 8

Doğan kuşu.

Şikâr-ı şa‘ve-i cânâ nigâh-ı çeşm-i
şûhuñdan
Beyâbân-ı muhabbetde iki şeh-bâz
olur peydâ

2. şeh-bâz:

Gazel 238

Mısra: 5

Doğan kuşu.

Şimşâd kadiñ ra‘nâ şeh-bâz gözün
şehlâ
Ser-tâ-be-ğadem zîbâ hûbâna bedendir
bu

şeh-bâz-ı çeşm-i mest:

1. şeh-bâz-ı çeşm-i mesti:-i

Gazel 143

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sarhoş gözün doğan kuşu.

Şeh-bâz-ı çeşm-i mesti şayyâd-ı şu‘ve-
i cân
Ser-rişte-i hayâta medd-i nigâhı kâtı‘

şeh-bâz-ı çeşm-i yâr:

1. şeh-bâz-ı çeşm-i yâre:-e

Gazel 42

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yârin gözlerinin avcısı.

Ķazâ-yı hüsnde şeh-bâz-ı çeşm-i yâre
şayd olmak
Ķarîbî hep ĝazâl-i Ķîn'e şayyâd
olmadan yegdir

şeh-bâz-ı çeşm:

1. şeh-bâz-ı çeşmiñle:-iñ, -le

Gazel 271

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Doğan gibi olan göz.

Kimiñ kim gönülünü şeh-bâz-ı çeşmiñle
esîr itdiñ
Fedâ-yı hâliñ olsun dir dil-i dîvânedin
ğıçdi

şehd-i leb:

1. şehd-i lebiñ:-iñ

Gazel 91

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tatlı dudak.

Bilmez erbâb-ı ĝarağ şehd-i lebiñ
lezzetini
Ķâfir enfâs-ı Mesîhâ'yı ne bilsün
nicedir

2. şehd-i lebiñ: -iñ

Gazel 56

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) bal dudağı.

Şehd-i lebiñ hayālî ile dil beyān iden
Rengīn-nikāt-ı cūş-ı hālāvet degil
midir

3. **şehd-i lebiñden:-iñ, -den**

Gazel 175

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(*Sevgilinin*) bal dudağı.

Şehd-i lebiñden ola meger derdime
devā
Bīmār-ı çeşm-i nergis-i ‘ayyārīñim
seniñ

şehd-i şifā-yı ramak-ı cān:

1. **şehd-i şifā-yı ramak-ı cān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Cana nefes veren şifa balı.

Tek hemān pādişehim bendeye fermān
olsun
Sūhaniñ şehd-i şifā-yı ramak-ı cān
olsun

şeh-i hūbān-ı cihān:

1. **şeh-i hūbān-ı cihānım:-ım**

Terci-bend 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kāinat güzellerinin padişahı.

Ser-māye-i ‘ömrüm şeh-i hūbān-ı
cihānım
‘Arz eylemeden hālîmi lāl oldı
zebānım

şeh-i hūsn:

1. **şeh-i hūsn:-e**

Gazel 104

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Güzellik sultanı.

Ol şeh-i hūsnē Ğarībī yazalı nāme-i
‘aşk
Dil-i meczūbumuzı sālîk-i rāh
eylemişüz

şeh-i mesned-i melāhat:

1. **şeh-i mesned-i melāhat:**

Gazel 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik tahtının padişahı.

Nev-nihāl-i naḥl-i Tūbī şems-i evc bī-
gurūbī
Meh-i āsumān-ı hūbī şeh-i mesned-i
melāhat

şeh-i mesned-nişin-i nāz:

1. **şeh-i mesned-nişin-i nāz:**

Gazel 52

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Naz makamının sahibinin şahı.

İtmez kabūl ol şeh-i mesned-nişin-i
nāz
Bunca ki seyl-i eşk-i temennā gelür
gider

şehid:

1. **şehidim:-im**

Gazel 68

Mısra: 13

Aşk yolunda ölen kişi.

Bir mertebe şemşir-i muḥabbetle
şehidim
Kim atlas-ı bī-raḥm felekden
kefenimdir

şehid kıl-:

1. **şehid kıldı:-dı**

Gazel 252

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Şehit etmek.

Çıldı şehîd gönlümü hem cāna kaçd
ider
Tîg-i nigāhı dökmededir dem dem
üstüne

şehîd ol-:

1. **şehîd olsun:-sun**

Gazel 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şehit olmak. (Aşk yolunda kendi
feda etme bağlamında).*

Tîg-ı bî-dād ile şehîd olsun
Dil ki hicrānîña getürmedi tāb

şehîd-i ğamze-i hūn-rîz-i fettān:

1. **şehîd-i ğamze-i hūn-rîz-i
fettānîñ:-iñ**

Gazel 164

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gönlü kendine çeken sevgilinin
kan dökücü yan bakışlarının şehidi.*

Yād-ı zülfüñle beden üftāde-i dām-ı
belā
Cān şehîd-i ğamze-i hūn-rîz-i fettānîñ
seniñ

şehîd-i ğamze:

1. **şehîd-i ğamzeñ:-ñ**

Gazel 54

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yan bakışının şehidi.

Olduğda cism-i zārım her kande düşse
ğam yok
Cānā şehîd-i ğamzeñ lahd ü mezārı
n'eyler

2. **şehîd-i ğamzesidir:-si , -dür**

Gazel 163

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Süzgün bakışların şehidi.

Olmaz Ğarîbi şihhate kâbil cerâhâti
Cān kim şehîd-i ğamzesidir dil-
rübâlarıñ

şehîd-i nıgeh-i nergis-i mestān:

1. **şehîd-i nıgeh-i nergis-i
mestānîñdır:-iñ, -dır**

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) baygın bakışının
şehidi.*

Nice bir tāze hayāt-ı ebedî olmaya kim
Cān şehîd-i nıgeh-i nergis-i
mestānîñdır

şehîd-i tîg-i 'aşk:

1. **şehîd-i tîg-i 'aşka:-a**

Gazel 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk kılıcının şehidi.

Şehîd-i tîg-i 'aşka atlas-ı eflāk olur
cāme

Sen ey ğassāl cism-i mürde-i hūnîñ-
kefenden giç

2. **şehîd-i tîg-i 'aşkıñdır:-iñ, -dır**

Gazel 7

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk kılıcının şehidi.

Şehîd-i tîg-i 'aşkıñdır Ğarîbî rahm it
ey bed-hū
Şehâdet-gāh-ı rüh-ı 'aşık-ı dil-dāra gel
cānā

sehîd-i tîg:1. **sehîd-i tîgîna:-iñ, -a****Gazel 53**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kılıcın şehidi.

Sirişk-i dîde-i Ya'kûb'dandır âb-ı
şemşîriñ
Şehîd-i tîgîna pîrâhen-i Yûsuf kefen
dirler

sehlâ:1. **sehlâ:****Gazel 238**

Mısra: 5

Güzel ve baygın bakışlı göz.

Şimşad kadiñ ra'nâ şeh-bâz gözünñ
sehlâ
Ser-tâ-be-ka-dem zîbâ hûbâna bedendir
bu

2. **sehlâ:****Terci-bend 3**

Mısra: 29

Hafif şaşlı göz, ela göz.

Hiç birine meftûn olamam ey gözi
sehlâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ârâ

seh-nâme-i hüsn:1. **seh-nâme-i hüsnünde:-üñ, -de****Gazel 53**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzellik Şehnâmesi.

Benim 'aşkı-m görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnûn
Seniñ Şeh-nâme-i hüsnünde Leylâ bir
sühan dirler

seh-per-i murğ-ı şebâb-ı hüsn:1. **seh-per-i murğ-ı şebâb-ı hüsn:****Gazel 217**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Güzelin gençlik kuşunun en
büyük tüyü.*

Haţ geldi başdı 'arşâ-i şahn-ı cemâlini
Pervâze geldi şeh-per-i murğ-ı şebâb-ı
hüsn

sehr-i dil:1. **sehr-i dil:****Muhammes 2**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönül şehri.

Cânım ey gönçe-dehen hicriñle süzân
olmadan
Şehr-i dil seyl-i havâdiş birle vîrân
olmadan

sehr-i 'irâk:1. **sehr-i 'irâk'a:-a****Gazel 50**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Irak şehri.

Şehr-i 'Irâk'a seyre şabâ evcden gelür
Cân bülbülü ki nağmesini erğanün ider

seh-süvâr-ı kişver-i hüsn ü melâhat:1. **seh-süvâr-ı kişver-i hüsn ü****melâhatin:-in****Gazel 10**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesinin ata iyi bineni.

Ol şeh-süvâr-ı kişver-i hüsn ü
melâhatin
Hep itdigin Ğarîbi beyân söylerim
saña

şeh-süvâr-ı şeb-i mi'râc-ı mu'allâ:

1. şeh-süvâr-ı şeb-i mi'râc-ı

mu'allâya:-y, -a

Gazel 3

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Yüce Mi'rac gecesinde usta

binicisi.

Nâzik-endâm-ı ğazel-h'ân-ı 'arûs-ı
tab'im
Şeh-süvâr-ı Şeb-i Mi'râc-ı mu'allâya
fedâ

şeh-süvâr-ı şeh-i nâz-âbâd:

1. şeh-süvâr-ı şeh-i nâz-âbâddan:-
dan

Gazel 36

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Nazlı şehrin usta binicisi.

Semend-i işve-i nâz ile kıldı 'âlemi
vîrân
Göñül ol şeh-süvâr-ı şeh-i nâz-
âbâddan feryâd

seh-zâde:

1. şeh-zâde:

Muhammes 2

Mısra: **18**

Hükümdar oğlu.

Sevdiğim vîrâne-i peyk-i hayâl itdiñ
beni
'Arz-ı hâl itmekden ey şeh-zâde lâl
itdiñ beni

2. şeh-zâde:

Tarih 2

Mısra: **12**

Hükümdar oğlu.

Didiler kân-ı edeb necl-i celîlü'l-ğadr-i
hulğ
Ya'ni ol şeh-zâde 'âlî-bende-i 'Abdü'l-
hamîd

şeker:

1. şeker:

Gazel 258

Mısra: **4**

Şeker.

Dökülmüşdür didim hün-ı benefşe
berg-i nesrîne
Meger şaf bağlamış mür-ı hatı şeker
dudağında

şekker:

1. şekker:

Gazel 35

Mısra: **12**

Şeker.

Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
h'ân
Tütü-i câna gelmesek şekker mağâlî şüh

2. şekker:

Gazel 83

Mısra: **7**

Şeker.

Şekker urub dimâğa şunar zehr 'âkıbet
Şürîni-i hevâsımın encâmı bellidir

3. şekkerle:-le

Gazel 79

Mısra: **12**

Şeker.

Göñlüm esîr-i zülfüdür ammâ lebiñ
emer
Tütü kafesde zâr ise şekkerle beslenür

şekker-makāl:1. **şekker-maḳālīnden:-iñ, -den****Terci-bend 4**

Mısra: 1

Şeker sözlü, tatlı dilli.

Gehī bir tūṭi-i zārım cüdā şekker-
maḳālīnden
Gehī kām almamış pervāne'em şem' -i
cemālīnden

şekl:1. **şekl:****Gazel 194**

Mısra: 1

Biçim, şekil.

Aldı 'inān-ı şabrım bu şekl ü bu
şemā' il
Göz görmeden cemālīñ cān u dil oldu
kā' il

şekl-i habāb:1. **şekl-i habāb:****Gazel 77**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hava kabarcıklarının şekli.

Ġarḳ-ı muḫīṭ-i 'aşḳ ol naḳş-ı vücūdı
maḫv it
Şekl-i habāb kendiñ ḥāne-ḥarāb göster

şekl-i habāb-ı gerdün:1. **şekl-i habāb-ı gerdün:****Gazel 143**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dönen hava kabarcıkları.

Seyl-āb-ı eşkim üzre şekl-i habāb-ı
gerdün
Āhım yeliyle tırmaz bir laḫza çarḫ-ı
sābi'

şekl-i hilāl it-:1. **şekl-i hilāl itme:-me****Gazel 230**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hilal şekline getirmek.

Dutalum çarḫ idecekdir seni bir şeb
kāmīl
Bār-ı minnetle ḳadiñ şekl-i hilāl itme
şaḳın

şekl-i nokta dök-:1. **şekl-i nokta dökdi:-di****Gazel 26**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Nokta şekiller dökmek.**(Sevgilinin yüzüne ben çizmek.)*

Şekl-i nokta dökdi ḥālīñ çekdi ebrūy-ı
hilālīñ
Gösterüb meh-i cemālīñ ḳoymadı
bedende ṭāḳat

şekve:1. **şekve:****Gazel 185**

Mısra: 13

Şikâyet.

Bilmem bu ḳadar şekve nedir ḥār-ı
sitemden
Yok gül-şen-i ḥāṭırda meger būy-ı
taḥammül

2. **şekve:****Gazel 209**

Mısra: 11

Şikâyet.

Mest idim şekve ile bezm-i 'itāba
girdim
Dün gice ḥāṭır-ı dil-dāra küdüret
virdim

şem´:**1. şem´:****Gazel 27**

Mısra: 1

Mum, çerağ.

Evvel seni ey dil yaqar ol şem´ hayāl it
Pervāne gibi şofra temennā-yı vişāl it

2. şem´:**Gazel 54**

Mısra: 2

Mum.

Dil-dāde-i vişālīñ şubḥ-ı bahārı n'eyler
Pervāne-i cemālīñ şem´ ile nārı n'eyler

3. şem´:**Gazel 93**

Mısra: 4

Mum.

Deprenmege dil tāqati yok devr-i
ruḥuñda
Bir şem´ ile yanmış peri pervāneye
beñzer

4. şem´:**Gazel 131**

Mısra: 4

Mum.

Qoy vaşlda yaqsun tenini nār-ı
muḥabbet
Ey şem´ gel it sūziş-i pervāneden i´rāz

5. şem´:**Gazel 152**

Mısra: 9

Mum.

Var ´ömründe seni bir gice görmüş ey
şem´
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervāne-i ´aşq

6. şem´:**Gazel 264**

Mısra: 5

Mum.

Lāf söz eylesün şem´ ki
pervāneleriñ
Çokdur esrār-ı muḥabbet leb-i
ḥāmūşunda

7. şem´:**Gazel 253**

Mısra: 7

Sevgili.

Sen biraz rāḥat ol ey şem´ benimdir
nevbet
Kim beni yaqmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

8. şem´ in:-in**Gazel 258**

Mısra: 10

Mum.

N'ola yād-ı ruḥuñla ´aşkıñ yandırsa
cānın kim
Bular pervāne ´aşkın lezzetin şem´ in
ocağında

9. şem´ iñ:-in**Gazel 259**

Mısra: 9

Mum.

Meh başına devr eyler pervāne-veş ol
şem´ iñ
Ol mihr-i cihān-ārā pāyına ser-efgende

10. şem´ ine:-in, -e**Gazel 81**

Mısra: 5

Mum; ışık.

Muḥabbet şem´ ine pervāne-i cān-sūz-ı
ḥāmūşuz
Bizim bülbül gibi bī-hüde āh u zārımız
yokdur

şem' ü pervâne:1. **şem' ü pervâne'yi:-y, -i****Gazel 88**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şem ü Pervane hikâyesi.

Hüsn [ü] 'Aşk'ı yine hem-râz idecek
günlerdir

Şem' ü Pervâne'yi dem-sâz idecek
günlerdir

şemâ'il:1. **şemâ'il:****Gazel 194**

Mısra: 1

Tabîat.

Aldı 'inân-ı şabrım bu şekl ü bu
şemâ'il

Göz görmeden cemâliñ cân u dil oldu
kâ'il

şem'-dân-ı hâle:1. **şem'-dân-ı hâlede:-de****Tarih 1**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ay ışığının şamdani.

Şem'-i mäh oldu fûrüzân şem'-dân-ı
hâlede

Şevkden pervâne-i gerdün yaqdı per ü
bâl

şem'-i 'âkıl:1. **şem'-i 'âkıldır:-dır****Gazel 135**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aklın mumu.

Şem'-i 'âkıldır ki ağlar kendi kendi
mevtine

Hakk budur kim gayrıya dutmağ olur
mâtem gâlağ

şem-i başîret:1. **şem-i başîretle:-le****Gazel 68**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Basiret mumu.

Kılmaz başarım zerrece hürşide
tenazzur

Tâ şem-i başîretle münevver
bedenimdir

şem'-i cemâl:1. **şem'-i cemâli:-i****Gazel 66**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güzelliğın mumu.

Giçdi zamân-ı hüsnî Ğarîbî ol âfetiñ
Şem'-i cemâli hâtt ile başı dumânlıdır

şem'-i cemâl-i rüy:1. **şem'-i cemâl-i rüyüña:-uñ, -a****Gazel 156**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüzün güzelliğının mumu.

Pervâne-i muhabbet olaldan
vücüdümüz

Şem'-i cemâl-i rüyüña hiç dâ'ir
olmadık

şem'-i cemâl:1. **şem'-i cemâliñden:-iñ, -den****Terci-bend 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzelliğın mumu.

Gehī bir tūti-i zārım cüdā şekker-
mağālīnden
Gehī kām almamış pervāne'em şem' -i
cemālīnden

2. **şem' -i cemālīnden: -iñ, -den**

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüz güzelliğinin mumu.

Ey şu 'ā' -ı lem' a-i ruhsār-ı nūr-ı
kibriyā
Şu' le-i hūrşīd alur şem' -i cemālīnden
ziyā

şem' -i delīl-i ser-i rāh it-:

1. **şem' -i delīl-i ser-i rāh itdi:-di**

Gazel 147

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yol üstünde rehberlik eden mum
olmak.*

'Azm-i mülk-i 'adem itmiş gice yol
gitmek için
Şu' lesin şem' -i delīl-i ser-i rāh itdi
çerāğ

şem' -i hayāl-i dil-beri:

1. **şem' -i hayāl-i dil-beri:-i**

Gazel 22

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hayalinin ışığı.

Yā Rab dil-i Ğarībi-i bī-çārede müdām
Şem' -i hayāl-i dil-beri geldikçe enver
it

şem' -i havāl:

1. **şem' -i hayālīñ:-iñ**

Gazel 143

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayal, tasavvur mumu.

Dest-i ümīde girmez dāmān-ı vaşl-ı
yāri
Şem' -i hayālīñ olsun fānūs-ı dilde
lāmi'

şem' -i hidāyet:

1. **şem' -i hidāyet:**

Gazel 253

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hidayet mumu.

Ey meh-i evc-i melāmet n'ola bir kez
olasın
Ser-i bālīnimize şem' -i hidāyet bu gice

şem' -i māh:

1. **şem' -i māh:**

Tarih 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ay ışığı/mumu.

Şem' -i māh oldu fūrūzān şem' -dān-ı
hālede
Şevkden pervāne-i gerdün yaqdı per ü
bāl

şem' -i münevver:

1. **şem' -i münevver:**

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nurlu mum.

Cemālīñ göster ey şem' -i münevver
bezm-i 'irfāna
Qo yaqsun ol vücūdı kim aña pervāne
söyleller

2. **şem' -i münevver:**

Gazel 228

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nurlu mum (şarap kadehi).

Sâkiniñ hüsni ile meclise zîver gelsün
Hâne-i târ-ı dile şem' -i münevver
gelsün

şem' -i nümâyân:

1. **şem' -i nümâyân:**

Gazel 154
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Görünen, âşikar mum.

Ol iki nergis-i pür-h'âb-ı hayâliyle
gice
Şubha dek şem' -i nümâyân gibi bî-
h'âb olduk

şem' -i nümâyâne:

1. **şem' -i nümâyânesi: -si**

Gazel 93
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Görünen, âşikar mum.

Nağş olmasa bir sînede ger dâğ-ı
muhabbet
Bir şem' -i nümâyânesi yok hâneye
beñzer

şem' -i ruḥ-ı cānān:

1. **şem' -i ruḥ-ı cānāna: -a**

Gazel 202
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının mumu.

Erzân-ı Ğarîbî'dir bir görmege cān
virmek
Şem' -i ruḥ-ı cānāna pervâne midir
bilmem

2. **şem' -i ruḥ-ı cānānıñ: -ıñ**

Gazel 138
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının mumu.

‘Āşıkları vaşlında yandıрмаğa var
kaşdı
Şem' -i ruḥ-ı cānānıñ pervāneden eyler
hazz

şem' -i ruḥsār:

1. **şem' -i ruḥsārıñ: -ıñ**

Gazel 271
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
(sevgilinin) parlak yüzü.

Kerem kıl dîde-i ‘uşşâka göster şem' -i
ruḥsārıñ
Ğamiñla sūziş-i cān şîve-i pervāneden
giçdi

şem' -i ruḥ:

1. **şem' -i ruḥuna: -un, -a**

Gazel 260
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Yanağının mumu; sevgilinin
parlayan, ışıldayan yanağı.*

Şem' -i ruḥuna yandırırım cān-ı ‘azîzi
Deprenmege pervâne-veş imkânım
olursa

şem' -i rûy-ı bezm-i aġyār:

1. **şem' -i rûy-ı bezm-i aġyār:**

Muhammes 2
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
*Rakibin meclisinin yüzünün
mumu.*

El-amān ey şem' -i rûy-ı bezm-i aġyār
el-amān

sem´-i rüy:1. **sem´-i rüyına:-ın, -a****Gazel 263**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Yüzünün mumu.

Pervâne-vār yandı gönül sem´-i rüyına
Bir kimse vâkıf olmadı süz-ı nihânına

sem´-i şeb-istân-ı cemâl:1. **sem´-i şeb-istân-ı cemâle:-e****Gazel 216**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzelin yatak odasının mumu.

Pervâne-şıfat sem´-i şeb-istân-ı cemâle
Cismim yakarım yanmasa dünyâ
şererimden

sem´-i şeb-istân-ı hayâl:1. **sem´-i şeb-istân-ı hayâli:-im****Terci-bend 1**

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

*Hayalin yatak odasının mumu**(sevgili).*

Ey gül-şen-i âmâle biten tâze nihâlim
V'ey şevk-i ruḥıñ sem´-i şeb-istân-ı
hayâlim

sem´-i şeb-istân:1. **sem´-i şeb-istânına:-ın, -a****Gazel 177**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karanlıklar ülkesinin mumu.

Yandırdı bizi şu´le-i ruḥsârına güyâ
Pervâne gibi sem´-i şeb-istânına
düşdük

sem´-i ser-keş:1. **sem´-i ser-keş:****Gazel 140**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Isyankâr, başına buyruk mum.

O şūḥuñ yād-ı ruḥsârıyla kendiñ
yakma ey ´aşık
Ki sem´-i ser-keş olmaz sūziş-i
pervânedden maḥzūz

semîm:1. **semîm:****Gazel 183**

Mısra: 8

Güzel koku.

Meşâmm-ı câna yetmez büyüñ ey
sünbül zebâmiñ kes
Şemîm ile dilersen ḥoḳḳa-i dükkân-ı
´atṭâr ol

2. **semîmüz:-üz****Gazel 100**

Mısra: 6

Güzel koku.

Zâhirde tikendir gülümüz dîde-i ḥalkâ
Bâṭında velî gönçe dimâğında
şemîmüz

semîm-i hem-dem:1. **semîm-i hem-dem:****Gazel 273**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dostun güzel kokusu.

Faşl-ı bahâr bülbül-i dil-zâra ḳalmadı
Gül den şemîm-i hem-dem olan ḥâra
ḳalmadı

semîm-i ḥ´âb-ı râhat:

1. **şemīm-i h̄'āb-ı rāhatdan:-dan****Muhammes 1**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Huzur uykusunun güzel kokusu.

Haşır-i ferşi fāriğdir şemīm-i h̄'āb-ı
rāhatdan

Ne mümkün fark ola üftādesi h̄āk-i
mezellelden

şemīm-i nāfe:1. **şemīm-i nāfe:****Gazel 184**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) misk kokusunu**koklamak.*

Girse ğubār-ı h̄āk-i kefi pāy-ı yār ele
Hergiz şemīm-i nāfe şabādan taleb
degil

şemīm-i vaşl:1. **şemīm-i vaşlñ:-iñ****Terci-bend 4**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kavuşma kokusu.

Egerçi cān bulur şıhhat şemīm-i vaşlñ
aldıkça

Vücūdum mahv olur her geh yem-i
endūha daldıkça

semme:1. **şemme:****Gazel 209**

Mısra: 7

Koklamak.

Hüsni ruhsārını bir şemme kadar vaşf
itdim

Çeşm-i 'āşık gibi āyīneye hayret
virdim

semmece:1. **şemmece:****Gazel 5**

Mısra: 8

*Bir defacık koklamak. En küçük
miktarca.*

Ben kimim kim 'aql-ı evvel girse bāğ-ı
na'tiña

Şemmece vaşf-ı şemīm-i gönçesin
kılmaz edā

sems:1. **şems:****Gazel 236**

Mısra: 2

Güneş.

Zulmetde idi 'ālem hem-reng-i müy-ı
Hindü
Āfākı dutdı hüsñüñ ey şems vedduhā-
rū

sems-i evc bī-ğurübī:1. **şems-i evc bī-ğurübī:****Gazel 26**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gurupsuzlar göğünün güneşi.

Nev-nihāl-i naḥl-i Tübī şems-i evc bī-
ğurübī

Meh-i āsumān-ı hūbī şeh-i mesned-i
melāhat

şemsir:1. **şemsir:****Gazel 283**

Mısra: 10

Kılıç.

Kanķı bī-çāresiniñ katline kaşd itdi
yine

Sürmeden zâğ virür çeşmine şemşîr
gibi

şemşîr-i cellâd:

1. **şemşîr-i cellâdîñ:-iñ**

Gazel 222

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cellâdın kılıcı.

Nigâha dîde-bâz itme ki ğamzeñ kâsd-
ı cân eyler
Meded şemşîr-i cellâdîñ hemîşe der-
niyâm olsun

şemşîr-i ğazâb:

1. **şemşîr-i ğazâb:**

Terci-bend 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Öfke kılıcı.

Âmed-şüd-i cândan hele pâk olmadan
evvel
Şemşîr-i ğazâb birle helâk olmadan
evvel

şemşîr-i kazâ:

1. **şemşîr-i kazâdır:-dır**

Gazel 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaza kılıcı.

Ol ğonçe-dehen kim yüzi gül-zâr-ı
bekâdır
Nîm-i nigeñi ‘aşîka şemşîr-i kazâdır

şemşîr-i muhabbet:

1. **şemşîr-i muhabbetle:-le**

Gazel 68

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgi kılıcı.

Bir mertebe şemşîr-i muhabbetle
şehîdim
Kim atlas-ı bî-rahm felekden
kefenimdir

şemşîr-i nâz:

1. **şemşîr-i nâzî:-ı**

Gazel 175

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İşve kılıcı.

Ey şüh çekme kaşdîma şemşîr-i nâzı
kim
Kurbân-ı tîğ-i ğamze-i hûn-h’ârîñım
senîñ

şemşîr-i nigâh:

1. **şemşîr-i nigâhî:-ı**

Gazel 36

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bakış kılıcı.

Ne kanlar dökdi şemşîr-i nigâhı
kişver-i câna
Ġarîbî dest-bürd-i ğamze-i cellâddan
feryâd

2. **şemşîr-i nigâhîñla:-iñ, -la**

Gazel 132

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bakış kılıcı.

‘Arşa-i ‘aşkıñda şemşîr-i nigâhîñla
hoşum
Kim dehân-ı tîğden âb-ı şehâdetdir
ġarâz

şe’ n eyle:-

1. **şe’ n eyler:-r**

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şenlendirmek, mutlu etmek.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
 'ālem
 Kimi hāk-i mezellet içre hergiz
 pāyidār olmaz

2. **şe'n eyler:-r**

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şenlendirmek, mutlu etmek.

Kimini şe'n ile eyler tefavvuk-kerde-i
 'ālem
 Kimi hāk-i mezellet içre hergiz
 pāyidār olmaz

serāre:

1. **şerāresi:-si**

Gazel 288

Mısra: 10

Kıvılcım.

Geldi 'arāk 'izārına ol māh-ṭal'atın
 Yağdı derūnum āteş-i 'aşkıñ şerāresi

şerbet-i dīdār:

1. **şerbet-i dīdārdır:-dır**

Gazel 39

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgilinin deva sunan yüzü.

Derd-i 'aşka n'eylesün dermāniñ ey
 miskīn ṭabīb
 Şerbet-i dīdārdır bīmāra şıḥḥatden
 murād

şerbet-i lā'l-i leb:

1. **şerbet-i lā'l-i lebiñ:-iñ**

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*(Sevgilinin) kırmızı dudağının
 şerbeti.*

Reng-i ruḥsārıñ alub yāḳūtuñ āb u
 tābını
 Şerbet-i lā'l-i lebiñ cām-ı muşaffādan
 lezīz

şerbet-i la'l-i şifā-bahş:

1. **şerbet-i la'l-i şifā-bahşıñ:-iñ**

Gazel 267

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Şifa bahş eden kırmızı şerbet.

Şerbet-i la'l-i şifā-bahşıñ ile ref' eyle
 Cürm-i 'işyān ile cismimde olan tāb u
 tebi

şerbet-i la'l-i zülāl:

1. **şerbet-i la'l-i zülālī:-i**

Gazel 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tatlı dudağın şerbeti.

Medd-i nigāhı 'ālem-i cāna neşāt-bahş
 Ṭab'-ı dimāğa şerbet-i la'l-i zülālī şūh

şerbet-i sevdā:

1. **şerbet-i sevdāyı:-y, -t**

Gazel 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevda şerbeti.

Gönül Ḳays-ı girībān-çāk-ı şahrā-yı
 cününüñdur
 Lebiñden şerbet-i sevdāyı şun güftāra
 gel cānā

şerer:

1. **şererimden:-im, -den**

Gazel 216

Mısra: 4

Kıvılcım.

Pervâne-şıfat şem‘-i şeb-istân-ı cemâle
Cismim yakarım yanmasa dünyâ
şererimden

şerer gel-:

1. **şerer gelmez:-mez**

Gazel 99

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kıvılcım (aşk ateşi) gelmemek.

Ġarībī sūziş-i dāğ-ı muḥabbet nārına
nisbet
Dimişler âteş-i nūr-ı tecellâ bir şerer
gelmez

şerer-i âteş-i ruhsâr:

1. **şerer-i âteş-i ruhsârîna:-iñ, -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağının ateşinin
kıvılcımı.*

Ki olub silsile-i târına dil dīvâne
Şerer-i âteş-i ruhsârîna cân pervâne

2. **şerer-i âteş-i ruhsârîna:-iñ, -a**

Gazel 214

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağının ateşinin
kıvılcımı.*

N'ola bir kez olasın çehre-nümâ-yı
meclis
Şerer-i âteş-i ruhsârîna ‘âlem yansun

serh:

1. **şerhine:-in, -e**

Gazel 279

Mısra: 6

Açıklama.

Hezārân reng ile hūn-ı dilimden ḥâme-
i müjgân
Fırâkıñ şerhine ruhsâr-ı zerdimde
raḡam başdı

serh it-:

1. **şerh itse:-se**

Gazel 285

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Açıklamak, izah etmek.

O melek ḥüsnüni şerh itse de tafşıl gibi
Nüşa-i mihrini zann eyleme tekmâl
gibi

serh-i şeb-istân:

1. **şerh-i şeb-istâna:-a**

Gazel 112

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yatak odası şerhi.

Olalı nūr-ı başiretle derūnum rüşen
Ey Ġarībī idemem şerh-i şeb-istâna
heves

serh-i tecrîd:

1. **şerh-i tecrîdi:-i**

Gazel 122

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Soyutlanmanın şerhi.

Hoş giçer faḡr u fenâ ile Ġarībī
günümüz
Şerh-i tecrîdi Mesîḥâ bize ta‘lîm itmiş

serik it-:

1. **şerik itse:-se**

Gazel 254

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ortak etmek.

‘Āşıkın buse-i ruhsāra şerik itse n'ola
O sitem-kār olacak zülf-i perîşānı ile

şerm:

1. **şerm:**

Terkib-bend 1

Mısra: **64**

Utanaç.

Ğazab eyle baña kim ‘afv u ‘atādan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü
hayādan giçdim

şerm vir-:

1. **şerm viririz:-ir, -iz**

Gazel 96

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Utandırmaq.

Geh hānde ile faşl-ı bahāra viririz
şerm
Geh mātem ile girye-dih-i çeşm-i
hazānuz

şermende:

1. **şermendelik:-lik**

Gazel 95

Mısra: **7**

Utangaç, mahcup.

Şermendelik burağdı reh-i maṭlaba
tiken
İrmez dağı diyārına pāy-ı bürīdemiz

2. **şermendelik:-lik**

Gazel 225

Mısra: **12**

Utangaç, mahcup.

Gül eyleser ruḥuñla da‘vi-i nüzhet
leṭāfetde
Bahār-ı ḥüsnüne şermendelik hār-ı
zevāl olsun

şermende id-:

1. **şermende ider:-er**

Gazel 218

Mısra: **7**

Kelime Tipi: -

Utandırmaq.

İder şermende sīb-i bāğ-ı Firdevs'i
zeneḥdānıñ
Leb-i la‘liñle bir berg-i gül-i nükhet-
feşānsın sen

şermende kıl-:

1. **şermende kıl:**

Gazel 166

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Utandırmaq.

Māh ü mihri çarḥda şermende kıl bir
ān ile
Ey Meh-i Ken ‘ān metā‘-ı ḥüsnüñi
meydāna çek

2. **şermende kıldıñ:-dıñ**

Gazel 259

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Utanaç, mahcup olmak.

‘Ömrüñ seniñ ey sākī ‘işretle ola bākī
Kim cām pey-ā-pey şun kıldıñ beri
şermende

şermende-i lütf eyle-:

1. **şermende-i lütf eyledi:-di**

Gazel 254

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) İyiliği karşısında
mahcup olmak.*

Sürer āhında cefā andan ümīd eyler
iken

Bizi şermende-i lütf eyledi ihsānı ile

şerm-sâr:**1. şerm-sâr:****Gazel 159**

Mısra: 13

Utanmış, mahcup.

Kalmaz Ğarībī 'arşa-i mahşerde şerm-sâr
Yek zerre olsa pertev-i lütf-i 'inâyetiñ

şerm-sâr ol-:**1. şerm-sâr olmaz:-maz****Gazel 94**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Utanmak, mahcup olmak.

Bu kez âyîne-i zâtına diğkâtle nazar
eyler
Olan şâyeste-i ikbâl ü devlet şerm-sâr
olmaz

şerm-sâr-ı hatt:**1. şerm-sâr-ı hatt:****Gazel 134**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzündeki ayva
tüylerinin utangaçlığı.*

Çeker haclet o mâh âyîne de gördükce
ruhsârîñ
Ki güyâ kendi kendinden olupdur
şerm-sâr-ı hatt

sevki:**1. şevki:****Gazel 52**

Mısra: 14

Arzu, istek.

Olmaz Ğaribi sînenen eksük hayâl-i
yâr
Tür'a Kelîm şevki ile güyâ gelür gider

2. şevki:**Gazel 25**

Mısra: 11

Arzu, istek, heves, neşe.

Şevki ile ider nür-ı nazar rinde
tağaddüm
Yanmazsa harâretten eger pây-ı
muhabbet

3. şevki:**Gazel 276**

Mısra: 2

Arzu, istek.

Nesîm-i gül vezân oldu peyâm-ı âşinâ
geldi
Bu şevki ile dimâg-ı câna zevki-
ictihâd geldi

4. şevkden:-den**Gazel 214**

Mısra: 12

Arzu, istek.

Ey Ğarībī yetür efgâniñi bezm-i
çemene
Şevkden berg-i gül ü katre-i şeb-nem
yansun

5. şevkden:-den**Tarih 1**

Mısra: 16

Arzu, heyecan, sevinç.

Zühre bir âyîn ile rakş-âver oldu bu
gice
Kim sipihri şevkden rakşa getürdi bî-
mecâl

6. şevkden:-den**Tarih 1**

Mısra: 20

Arzu, heyecan, sevinç.

Şem '-i mâh oldu fûrûzân şem '-dân-ı
hâlede

Şevkden pervâne-i gerdün yakdı per ü bāl

7. **şevkden:-den**

Tarih 2

Mısra: 7

Arzu, heyecan, sevinç.

‘Andelībān-ı çemen feryāda geldi
şevkden
Gönçe güldi gül gibi hār-ı ğam oldı
nā-bedīd

8. **şevkden:-den**

Gazel 228

Mısra: 13

Arzu, istek.

Çeşm-i erbāb-ı vefā şevkden olsun
rüşen
Reşkden ehl-i hased bağrına hānçer
gelsün

9. **şevkden:-den**

Gazel 228

Mısra: 9

Şiddetli arzu, aşırı heves.

Şevkden çeşm-i şurāhī vü sebū kan
döksün
Meclise kulkul-i mīnā ile zīver gelsün

10. **şevkıyledir:-ı, -y, -le, -dir**

Gazel 39

Mısra: 3

Gönül meyli, arzu.

Hattıña dil virdigim cānā ruhuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle hār ile ülfetden
murā

11. **şevki:-i**

Gazel 14

Mısra: 5

Gönül meyli, arzu.

Hayāl-i tār-ı zülf-i yāre düşmezse
gönül şevki
Ene'l-hāk içre ğayr[ı] dāra Manşūr
olmasun yā Rab

12. **şevkiñle:-iñ, -le**

Gazel 55

Mısra: 7

Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Bahār-ı nazma girse hātır-ı yārān
şevkiñle
Riyāz-ı tab‘ıma biñ fahr ile neşv ü
nemā artar

13. **şevkiyle:-i, -y, -le**

Gazel 57

Mısra: 3

Duygu coşkunluğu, arzu.

Müselsel kākülün şevkiyle rakş eyler
gönül güyā
Bu zencīr-i cünūna gerden-i dīvāna
hāstretdir

14. **şevkiyle:-i, -y, -le**

Gazel 78

Mısra: 14

Arzu, istek.

Şeyh-i Şan‘ān'ın miyānında kemend ü
hiddeti
Kākülün şevkiyle bir zünnār kendin
gösterür

15. **şevkiyle:-i, -y, -le**

Gazel 92

Mısra: 10

Arzu, istek.

Çekilmiş fitne-i çeşmiñden āhūlar
beyābāna
Kaşın şevkiyle zāhid güşe-i mihrāba
düşmüşdür

16. **şevkle:-le**

Gazel 190

Mısra: 13

Aşk ile; canıgönülden, büyük bir arzuyla.

Bir kuşca olan cānımı şevkle Ğarībī
Meydān-ı muhabbetde nişār eyledi
bülbul

şevket:

1. **şevketden:-den**

Gazel 64

Mısra: 16

Büyüklük, heybet.

Değil lāf eylerim merdāne dīvān-ı
feşāhatde
Bilür 'ālem ki kadrım şān ile
şevketden a'zamdır

şevk-ı hat:

1. **şevk-ı haṭıñla:-iñ, -la**

Gazel 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ayva tüylerinin şevki, ayva
tüyelerine duyulan şiddetli arzu.*

Medd-i āhım sünbül oldı sīnede zülfüñ
görüb
Toḥm-ı ğam şevk-ı haṭıñla dilde
reyhān oldı hep

şevk-i mihrāb-ı ham-ı ebrü:

1. **şevk-ı mihrāb-ı ham-ı**

ebrüleriñla:-lar, -iñ, -la

Gazel 186

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kaşımın eğri köşesinin arzusu.

Şevk-i mihrāb-ı ham-ı ebrüleriñla bir
zamān
Tekye-i kalbimde zıkr-i Hāy Hū eksük
değil

şevk-i mihr:

1. **şevk-ı mihridir:-i, -dir**

Gazel 267

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Muhabbet arzusu.

Şevk-i mihridir aniñ vāsıta-i būd u
nebūd

Zāt-ı pākidir olan ḥilkat-i eşyā sebebi

şevk-i neşāt:

1. **şevk-ı neşātıdır:-ı, -dır**

Tarih 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Mutluluğun şevki.

Bu aniñ şevk-ı zifāfıdır ki dutmuş
'ālemi

Bu aniñ şevk-i neşātıdır ki olmuş
böyle ḥāl

şevk-i ruh:

1. **şevk-ı ruḥıñ:-iñ**

Terci-bend 1

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Yanağın parlaklığı.

Ey gül-şen-i āmāle biten tāze nihālim
V'ey şevk-i ruḥıñ şem'-i şeb-istān-ı
ḥayālim

şevk-i ruḥsār:

1. **şevk-ı ruḥsār:**

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanağın arzusu.

Şevk-i ruḥsār ile dil müstağnidir her
zevğden

SİNEMİ DĀĞ-ı muḥabbet lāle-zār eyler
baña

2. **şevḳ-i ruḥsārı:-ı**

Gazel 63

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Aşığın sevgilinin güzelliğine olan
meyli, hevesi.*

Şevḳ-i ruḥsārı ile şād isen ey dil şimdi
Fıkr-i zülfi ile perîşān olacağsın āḫir

3. **şevḳ-i ruḥsārınla:-tñ, -la**

Gazel 128

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aşığın sevgilinin güzelliğine olan
meyli, hevesi.*

Ḳatre ḳatre ḳanlı eşkim sübhā-i
mercān gibi
Şevḳ-i ruḥsārınla eyler tār-ı
müjgānımda raḳş

4. **şevḳ-i ruḥuñla:-uñ, -la**

Gazel 59

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yanağın hevesi.

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi ḥārılar
Şevḳ-i ruḥuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

şevḳ-i ṭarab-ı bāde-i gül-fām:

1. **şevḳ-i ṭarab-ı bāde-i gül-fāma:-a**

Gazel 181

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarabın sevinci.

Şevḳ-i ṭarab-ı bāde-i gül-fāma
düşürdüñ
Sevdā-yı ruḥuñla beni ey şuḥ-ı dilāra

şevḳ-i ülfet:

1. **şevḳ-i ülfeti:-i**

Gazel 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Görüşüp konuşma isteği.

Ol dil-berin ki āteş-i ḳahrı şedīd olur
Cānımda şevḳ-i ülfeti ḡāyet mezīd olur

şevḳ-ı zifāf:

1. **şevḳ-ı zifāfıdır:-ı, -dır**

Tarih 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Düğün gecesinin isteği.

Bu anıñ şevḳ-ı zifāfıdır ki dutmuş
‘ālemi
Bu anıñ şevḳ-i neşātıdır ki olmuş
böyle ḥāl

şeydā:

1. **şeydā:**

Gazel 170

Mısra: 13

*Aşktan aklını kaybetmiş, divāne,
düşkün, şaşkın.*

Çok vādī-i ‘aşk içre Ğarībī gibi şeydā
Sevdā-yı cününüñ ḳatı bed-nāmını
gördük

2. **şeydāsını:-sın, -ı**

Gazel 73

Mısra: 3

Deli, çılgın.

Görenler ḥüsnüñüñ şeydāsını ey Leyli-
i ḥübān
Ne söyleller cünün-ı Ḳays'dan yābāne
söyleller

şeydā dil:**1. şeydā dil:****Gazel 138**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
 didârin
 Şimden gerü şeydā dil büt-hāneden
 eyler hazz

şeydā-yı 'aşk:**1. şeydā-yı 'aşkıñ:-iñ****Gazel 220**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk delisi, aşkın çilgını (Aşık).

Seniñ şeydā-yı 'aşkıñ kim cüdā-yı
 bāğ-ı hüsñüñdür
 Düşüb āvāre-i dāmān hāmūn olmasun
 n'olsun

şeydā-yı serv-i kāmēt-i mevzūn:**1. şeydā-yı serv-i kāmēt-i mevzūn:****Gazel 201**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Düzgün boylu selvi gibi (güzelin)
 müptelası, delisi.*

Şumrī mişāl şimdi Ğarībī bu bāğda
 Şeydā-yı serv-i kāmēt-i mevzūn degil
 miyim

seyh:**1. şeyh:****Gazel 131**

Mısra: 7

*Bir tekke veya zaviyede reislik
 eden ve müritleri bulunan kimse.*

Huş-yār olan ey şeyh olamaz vākıf-ı
 esrār
 Kıl pürsiş-i keyfiyyet-i mestāneden
 i' rāz

2. şeyh:**Gazel 287**

Mısra: 2

*Bir tekke veya zaviyede reislik
 eden ve müritleri bulunan kimse.*

Dökme şarābı itme şaķın zulm-i
 muṭlaķı
 Ey şeyh alma gerdeniñe hūn-ı nā-ħaķı

3. şeyh:**Gazel 126**

Mısra: 7

*Bir tekke veya zaviyede reislik
 eden ve müritleri bulunan kimse;
 zâhit, kaba sofu.*

Ey şeyh şaķın tekyede incitme mürīdi
 Taķdıķca anı sīh-i kerāmāte yaraķ baş

4. şeyh:**Gazel 263**

Mısra: 9

*Tarikat müridlerinin reisi; zahid,
 kaba sofu.*

Ey şeyh çalma şişemizi taşā kıl kerem
 Allāh için bu bī-günehiñ girme ķanına

5. şeyhden:-den**Gazel 136**

Mısra: 15

*Bir tekke veya zaviyede reislik
 eden ve müritleri bulunan kimse;
 zâhit, kaba sofu.*

Ol perī teşhīrine bir nüşā aldım
 şeyhden
 Haṭṭı nā-mevzūn-ı vefķı nā-tamām
 esmā galaṭ

şeyh-i keyfiyyet-i şahbā:1. **şeyh-i keyfiyyet-i şahbāyı:-y, -ı****Gazel 91**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap sarhoşluğunun şeyhi.

Kendi hālinden o bî-çāre degildir āgāh
Şeyh-i keyfiyyet-i şahbāyı ne bilsün
nicedir

şeyh-i şan'ân:1. **şeyh-i şan'ân'ın:-ın****Gazel 78**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Şeyh San'ân. Büyük sufi Şeyh
Abdurrezzâk. Âşık olduğu hıristiyan
güzelin uğruna dinini feda edip domuz
çobanlığı yapan ve çeşitli
maceralardan sonra tövbe edip gerçek
aşka ulaşan veli.*

Şeyh-i Şan'ân'ın miyânında kemend ü
hiddeti
Kākülün şevkiyle bir zünnâr kendin
gösterür

seytân:1. **seytân'a:-a****Gazel 111**

Mısra: 14

*Meleklerin başı ve hocası olduğu
halde isyan edip Allah'ın emirlerine
karşı geldiği için huzurdan kovulan ve
rahmetten uzak kalan âsî varlık, iblis.*

Gice bir yerde rakîb ile işitdim yâri
'Aceb itdim ki melek eyledi Şeytân'a
heves

şib ü firâz:1. **şib ü firâza:-a****Gazel 87**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İniş ve çıkış.

'Âşık giçer menâzili pây-ı hayâl ile
Râh-ı talebde şib ü firâza ne i'tibâr

2. **şib ü firâzı:-ı****Gazel 126**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İniş ve çıkış.

Râh-ı talebiñ şib ü firâzı kaçı çokdur
Zencîr-i kanâ'atle ayağıña duzak baş

şifâ:1. **şifâ:****Gazel 240**

Mısra: 1

Derman, ilâç, devâ.

Yâ Rabb ben 'alîle şifâ senden olmasa
Derd-i dil-i za'ife devâ senden olmasa

2. **şifâ:****Gazel 239**

Mısra: 17

Derman, ilaç.

Baña dârü's-şifâ-yı rahmetiñden bir
şifâ gönder
Beni döndürme kapuñdan der-i agyâra
yâ Allâh

şifâ evle:-1. **şifâ eyler:-r****Gazel 15**

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Şifâ vermek.*

Bu haste Ğarîb'ye eyler mi şifâ la'liñ
Bî-çāresine başka tedbîr ide mi yâ Rab

şifâ-pezîr ol-:1. **şifâ-pezîr olmadı:-ma, -dı****Gazel 86**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şifa bulan olmak.

‘Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifâ-
pezîr
Cânâ derûn-ı sînede bilmem ne yâredir

şifâ-yâb:1. **şifâ-yâb:****Gazel 281**

Mısra: 9

Şifa bulma, iyileşme.

Mümkün mi şifâ-yâb ola bî-merhem-i
la’lîñ
Sînemdeki nâsûr olacağ yâre degil mi

şifâ-yâb ol-:1. **şifâ-yâb olmadı:-ma, -dı****Gazel 210**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şifa bulmak, iyileşmek.

Hezâr eczâ-yı merhemle şifâ-yâb
olmadı sensiz
Bu dâğ-ı derd kim var sâha-i sînemde
sultânım

şifâ-yâfte:1. **şifâ-yâfte:****Gazel 185**

Mısra: 11

Şifa bulan.

Olmaz mı şifâ-yâfte hep derd-i
derûnum
Girse ele ger dâmen-i dârûy-ı
taḥammül

şifâ-yı lütf:1. **şifâ-yı lütfuñi:-uñ, -ı****Gazel 239**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Lütfun şifası.

Üzöldi kalmadı müy-ı serim bālîn-i
miḥnetde
Şifâ-yı lütfuñı gönder ten-i bîmâra yâ
Allâh

şihâb-ı hüsn:1. **şihâb-ı hüsn:****Gazel 217**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzelliğın ateş parçası.

Âḫîr sipîhr-i ḥüsne tülû‘ eyler ey
melek
Şeytân-ı ḥaṭṭ biñ kez atılsa şihâb-ı
hüsn

şikâr eyle-:1. **şikâr eyler:-r****Gazel 70**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Ne şîr-i mestdir çeşmiñ ki âhû-yı dil-i
zârı
Ney-istân-ı müjeñden çıkmadan evvel
şikâr eyler

şikâr it-:1. **şikâr itmek: -mek****Gazel 114**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Āhū-yı dil-i zāde olan bunca nevāziş
Şāhīn-i belā ile şikār itmek içinmiş

2. **şikār itmek:-mek**

Gazel 192

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Avlamak, kendine aşık etmek.

Ol āhū-yı murādı şikār itmek istediñ
Amāc-gāh-ı tīr-i sipihr olduñ ey gönül

şikār-ı şa' ve-i cān:

1. **şikār-ı şa' ve-i cāna:-a**

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Canın kuyruk sallar kuşunun avı.

Şikār-ı şa' ve-i cāna nigāh-ı çeşm-i
şūhuñdan
Beyābān-ı muhabbetde iki şeh-bāz
olur peydā

2. **şikār-ı sa' ve-i cāna: -a**

Gazel 116

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Canın kuyruk sallar kuşunun avı.

Şikār-ı sa' ve-i cāna nigāhı kāfi iken
Ĥadeng-i gānzeden ey dil hāzer ne
müskil imiş

şikāyet:

1. **şikāyet:**

Gazel 13

Mısra: 5

*Bir kimseden veya bir şeyden
hoşnut olmadığını söylemek.*

Ne gile baht-ı siyehden ne şikāyet
çarḥdan
Her ne eyler gānze-i hūn-h'ār-ı yār
eyler baña

2. **şikāyet:**

Gazel 89

Mısra: 14

*Bir kimseden veya bir şeyden
hoşnut olmadığını söylemek.*

Her ne derdiñ var ise bunda Ġarībī
'arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki şikāyet yeridir

3. **şikāyet:**

Gazel 81

Mısra: 11

Sızlanma, yakınma.

Şikāyet ol perī-rū āteşin-hūdandurur
yoksa
Cefā-yı çarḥ-ı kec-reftārdan āzārımız
yokdur

4. **şikāyet:**

Gazel 261

Mısra: 1

Sızlanma, yakınma.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

5. **şikāyetdir:-dir**

Terkib-bend 1

Mısra: 72

*Bir kimseden veya bir şeyden
hoşnut olmadığını söylemek.*

Nedir ey serv-i sehī böyle bu eṭvār
saña
Hep şikāyetdir oḡur ḡumri-i dil-zār
saña

şikāyet evle-:

1. **şikāyet eyleyim:-y, -im**

Gazel 26

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Şikāyet etmek.

Çıkdı çarha âh-ı bülbül yandı hâne-i
taḥammül
Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikâyet

şikâyet-nâme:

1. **şikâyet-nâme:**

Gazel 82

Mısra: 12

Şikâyet mektubu, şikâyet yazısı.

Harâretten yaqar bâl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin
Şikâyet-nâme dirler yâre bir
mektûbumuz vardır

siken:

1. **şikenlerle:-ler, -le**

Gazel 245

Mısra: 10

Kıvrım, büklüm.

İder ehl-i dilin her bir süḥanda ḥâtırın
meksür
Belâdır 'işret itmek zâhid-i mînâ
şikenlerle

sikest eyle:-

1. **sikest eyler:-r**

Gazel 136

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kırmak, parçalamak.

Ḥaṭṭ gelür kâlâ-yı ḥüsnin kıymetin
eyler şikest
Ḥüsnüne mağrûrdur ol şüḥ-ı bî-pervâ
ğalaṭ

sikest it:-

1. **sikest itdi:-di**

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kırmak, yaralamak.

Gelince rûyma ḥaṭṭı gurûrın itdi şikest
Siyâh-rüyî-i baḥtım baña beşâret imiş

sikeste:

1. **sikeste:**

Gazel 26

Mısra: 17

Kırık dökük, paramparça.

Bilür olmuşum şikeste künc-i gamda
zâr u ḥaste
Ġarîbî o şüḥ-ı meste derdi söylemek
ne ḥâcet

sikest-i reng-i rüy:

1. **sikest-i reng-i rüyundan:-ın, -dan**

Gazel 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüzünün renginin kırılışı.

Fiğân u nâledendir tıynet-i 'uşşâk
taḥmîri
Şikest-i reng-i rüyundan hezâr âvâz
olur peydâ

sikest-i reng-i 'uşşâk:

1. **sikest-i reng-i 'uşşâka:-a**

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Âşıkların renginin kırılışı.

Dehânın ḥande-rîz eyler şikest-i reng-i
'uşşâka
Sebûy-ı ḥâtır-ı dil-dâra meksür
olmasun yâ Rab

2. **sikest-i reng-i 'uşşâka:-a**

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Aşıkların renginin kırılışı.

Teraḥḥumdan degil ağlar şikest-i reng-i
i 'uşşāka
Sirişk-i dīdeden tīg-i nigāhın āb-dār
eyler

şikest-i üstüh'ān:

1. **şikest-i üstüh'ānından:** -ın, -dan
Gazel 276
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kemiğin kırılması.

Bu devlet 'aşkdandır kim şikest-i
üstüh'ānından
Kulağa bir şadā-yı cünbiş-i bāl-i Hümā
geldi

şimāl:

1. **şimāl:**
Tarih 1
Mısra: 10
Kuzey, kuzey rüzgarı.

Müşterī (ARAPÇA) itdi gevher ü
yākūtdan
Saçmak için anı dehre geh yemīn ü
geh şimāl

şimden gerü:

1. **şimden gerü:**
Gazel 60
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Şimdiden sonra, bundan sonra.

Şimden gerü o şubḥ-ı bināgūşa kıl
heves
Baḥtūñ Ğarībi feyz-i seherle sa'īd olur

2. **şimden gerü:**
Gazel 64
Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Şimdiden sonra, bundan sonra.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelāmım şūḥ u rengindir ḥayālātım
müsellemdir

3. **şimden gerü:**
Gazel 87
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.

Giçdi zamān-ı revnaķı bāzār-ı
ḥüsünüñ
Şimden gerü bu cilve vü nāza ne
i'tibār

4. **şimden gerü:**
Gazel 124
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.

Ağyār ile ḥuşūmet idüb başa çıkmadıķ
Şimden gerü tevessül ü ibrāma kaldı iş

5. **şimden gerü:**
Gazel 138
Mısra: 12
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
dīdārın
Şimden gerü şeydā dil büt-ḥāneden
eyler ḥazz

6. **şimden gerü:**
Gazel 185
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Şimdiden sonra, bundan sonra.

Olmaz daḥı şimden gerü ey dīde-
nümāyān

Bu külbe-i ahzānda saña rüy-ı
taḥammül

7. **şimden gerü:**

Gazel 227

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra.

Meger şimden gerü derdiñ Ğarībī kūy-
ı dil-dāra
Kebüter gibi murğ-ı tiz-pervāz ile
söylersin

şimdi:

1. **şimdi:**

Gazel 43

Mısra: 5

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Ne hācet āfītāb-ı vaşla şimdi hāne-i dil
kim
Şeb-i hicrānıñ ey meh şu'le-i āhımla
rüşendir

2. **şimdi:**

Gazel 44

Mısra: 14

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Her güne bāğ-ı 'işden aldıñ murād-ı
dil
Şimdi Ğarībī Hālīk'a tāt zamānıdır

3. **şimdi:**

Gazel 58

Mısra: 13

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Şimdi Ğarībī geldi begim hāk-i pāyınā
Dut 'izzetin ki hātır-ı ğam-gīn ğarībdir

4. **şimdi:**

Gazel 63

Mısra: 7

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Şimdi lütf eyle biraz 'āşık-ı bī-çāreye
kim
İtdigiñ cevre peşimān olacağsın āḥir

5. **şimdi:**

Gazel 63

Mısra: 11

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Şevk-i ruhsārı ile şād isen ey dil şimdi
Fikr-i zülf ile perişān olacağsın āḥir

6. **şimdi:**

Gazel 64

Mısra: 18

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Mişāl-i gevher-i yek-dāne çıkıldım ka' r-
ı deryādan
Ğarībī hāke düşdüm şimdi kadr ü
kıymetim kemdir

7. **şimdi:**

Gazel 66

Mısra: 20

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Kimdir bizimle eyleye nazm içre güft-
gū
Şimdi ki esb-i hāmemiz āteş- 'inānlıdır

8. **şimdi:**

Gazel 72

Mısra: 11

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Ne nāz u 'işveler kim kullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafḥa-i rüyūnda ḥatṭ peydā ne
söyleller

9. **şimdi:****Gazel 74**

Mısra: 13

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi Ğarībī 'aşk katı müşkil olduğın
Ol āfet-i zamāna giriftār olan bilür

10. **şimdi:****Gazel 96**

Mısra: 13

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Ol la'1-i lebiñ yādı ile şimdi Ğarībī
Mey-ḥānede maḥmūr-ı mey-i pīr-i
muğānuz

11. **şimdi:****Gazel 103**

Mısra: 13

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Ḥastedir şimdi 'adū bir de Ğarībī
gözedir
Ḥāl-i efkārını bundan da beter çok
gitmez

12. **şimdi:****Gazel 116**

Mısra: 14

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

O māh-ı evc-i sa'ādet şabāḥ olur
çıkılmaz
Fürūğ-ı ḥüsnüne şimdi nazar ne müşkil
imiş

13. **şimdi:****Gazel 117**

Mısra: 1

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi 'ālemde gönül devlete rağbet
kalmış
Bī-zer ü sīm olana güşe-i zillet kalmış

14. **şimdi:****Gazel 132**

Mısra: 18

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Oldı erbāb-ı sūḥan der-beste-i dükkān-
ı nazm
Ya'ni kim şimdi Ğarībī saña nevbetdir
ğaraż

15. **şimdi:****Gazel 160**

Mısra: 21

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Feryād ki bir şıḥat için şimdi Ğarībī
Evkātımızı dehrde miḥnetle giçürdik

16. **şimdi:****Gazel 165**

Mısra: 18

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Zamān-ı zevki giçdi gül-şen-i ḥüsn-i
kühen-sālīñ
Ğarībī şimdi āğuş-ı dile bir tāze dil-ber
çek

17. **şimdi:****Gazel 176**

Mısra: 11

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

'Āşıklarınınñ kanı ile şimdi Ğarībī
Bir dest-i ḥınā-reng-i nigārına irişdik

18. **şimdi:****Gazel 190**

Mısra: 8

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Efgānı ile yaqdı qodı bāğ u bahārı
Adın bir iken şimdi hezār eyledi
būlbūl

19. **şimdi:**

Gazel 201

Mısra: 13

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Qumrī mişāl şimdi Ğarībī bu bāğda
Şeydā-yı serv-i kāmēt-i mevzūn degil
miyim

20. **şimdi:**

Gazel 209

Mısra: 14

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil
idim
Şimdi rüsvālıq ile ‘āleme şöhret
virdim

21. **şimdi:**

Gazel 221

Mısra: 9

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Şimdi egerçi hüsnuñe mağrūrsun velī
Ĥātırda fikr-i rüz-ı cezā olmaz
olmasun

22. **şimdi:**

Gazel 223

Mısra: 8

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Ĥidmet-güzeşte çāker idim saña bir
zamān
Şimdi utanma sen o zamānı bilür
misin

23. **şimdi:**

Gazel 251

Mısra: 13

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Ğarībī qan içenler ḥasret-i ruḥsār ile
şimdi
Lebiñden nā’ il olmuşlar şarāb-ı la’l-i
gül-fāma

24. **şimdi:**

Terci-bend 4

Mısra: 32

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Zamāna ‘andelīb-i mest olurken rüy-ı
derdimden
Eser büy-ı ḥazān şimdi Ğarībī reng-i
zerdinden

25. **şimdi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 29

*"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.*

Şimdi yetmez saña ‘aşıklarıñ āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel gönçe burakmaz
ḥārı

26. **şimdi:**

Gazel 278

Mısra: 1

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Mey-i şevk-i lebiñle sīnemiz
mesrūrdur şimdi
Ḥayālīñle dil-i vīrānemiz ma‘mūrdur
şimdi

27. **şimdi:**

Gazel 278

Mısra: 2

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Mey-i şevk-i lebiñle sīnemiz
mesrūrdur şimdi
Ĥayālīñle dil-i vīrānemiz ma‘mūrdur
şimdi

28. **şimdi:**

Gazel 278

Mısra: 4

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Cilā-yı dīde-i hūrşīd iken āyīne-i
qalbim
Ĝubār-ālūdedir ĥatır göñül bī-nūrdur
şimdi

29. **şimdi:**

Gazel 278

Mısra: 6

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Atıldım şīşat-ı feyż-i nazardan ey
kemān-ebrū
Mişāl-i tīr kıddim der-gehiñden
dūrdur şimdi

30. **şimdi:**

Gazel 278

Mısra: 8

İçinde bulunulan zaman dilimi.

İderdi bir zamān dil veđduĥā-yı
ĥüsnüñi ezber
Baña velleyli-i ĥatıñ şeb-i deycūrdur
şimdi

31. **şimdi:**

Gazel 278

Mısra: 10

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Ümīdim desti kūtāh oldı yetmez
merhem-i vaşla
Göñülde sevdiğim her raĥne bir
nāsūrdur şimdi

32. **şimdi:**

Gazel 278

Mısra: 12

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Ene'l-ĥaĥķ sırri ĥanımla yazılsın
‘arızıñ üzre
Çekilsün dāra zūlfūñden göñül
Manşūr'dur şimdi

33. **şimdi:**

Gazel 278

Mısra: 14

İçinde bulunulan zaman dilimi.

Ne güne bülbül-i ĥab‘-ı Ğarībī naĥme-
ĥ‘ān olsun
Ki gül-zār-ı cemālīñden begim
mehcūrdur şimdi

34. **şimdi:**

Gazel 277

Mısra: 6

Artık.

Cüy-ı iĥsāñiñ ümīdiyle nihāl-i emelim
Ĥāke düşmüş gibi bī-berg ü nevādır
şimdi

35. **şimdi:**

Gazel 277

Mısra: 12

Artık.

Ber-ĥarār olmaĥa ‘ömrüñ bu Ğarībī-i
ĥaĥīr
Dest-berdāşte-i bāb-ı Ĥudā'dır şimdi

36. **şimdi:**

Gazel 9

Mısra: 13

İçinde bulunulan zaman, devir.

Mest idiñ bāde-i vaşl ile Ğarībī şimdi
İçdigiñdir ĥadeĥ-i ĥün-ı ciger n'oldı
saña

37. **şimdi:**

Gazel 277

Mısra: 4
Artık, bundan böyle.

Bende-i hâk-i der-i devletiñim
sultânım
Nağd-i gencine-i cân saña fedâdır
şimdi

38. **şimdi:**
Gazel 277

Mısra: 8
Artık, bundan böyle.

Yūsuf-ı hâtırımı şalma çeh-i nisyāna
Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'atâdır
şimdi

39. **şimdi:**
Gazel 277

Mısra: 1
Artık, bundan sonra.

Dil-i bî-çāre ki kapuñda gedâdır şimdi
Vird-i şām u seheri saña du'âdır şimdi

40. **şimdi:**
Gazel 277

Mısra: 10
Artık, bundan sonra.

Çekilür her ne ise cevr ü cefâ-yı gurbet
Lîk hicrân baña bir başka belâdır
şimdi

41. **şimdi:**
Gazel 277

Mısra: 2
Artık, bundan böyle.

Dil-i bî-çāre ki kapuñda gedâdır şimdi
Vird-i şām u seheri saña du'âdır şimdi

42. **şimdi:**
Gazel 12

Mısra: 1
"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Lebiñden gerçi şimdi mâye-i i'câz olur
peydâ
Hañ geldikde murğ-ı hüsnüñe pervâz
olur peydâ

43. **şimdi:**

Gazel 17

Mısra: 11

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi 'aceb mi mühre-i nağd-i sirişk
ile
Girse harîm-i gönçeye dāmâd 'andelîb

44. **şimdi:**

Gazel 20

Mısra: 17

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Söyle şimdi bu şi'r-i rengine
Hâzır itsün Ğarîbî taze-cevâb

45. **şimdi:**

Gazel 23

Mısra: 17

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi ğarazıñ fazl u kemâl ise Ğarîbî
Kıl kendiñi bir tıfl-ı debistân-ı kanâ'at

46. **şimdiden:-den**

Gazel 10

Mısra: 11

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Giçdi bahâr-ı 'işretimiz şimdiden gerü
Ey reng-i çehre berg-i hâzân söylerim
saña

47. **şimdiden:-den**

Gazel 35

Mısra: 13

"İçinde bulunulan zaman dilimi,
şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Gelmez cihān-ı nazma daḥı ŧimdiden
gerü
Sen teg Ğaribi nüktesi rengin-ḥayāli
ŧüḥ

ŧimŧād:

1. **ŧimŧād:**
Terci-bend 3
Mısra: 7
ŧimŧir ağacı.

Biñ kāmēti ŧimŧād ola biñ serv-i
ḥırāmān
Biñ kaddi ŧanevber ola biñ āfet-i
devrān

2. **ŧimŧād:**
Gazel 238
Mısra: 5
*ŧimŧir ağacı (güzelin boyu
karŧıtlıḡında).*

ŧimŧād kadiñ ra' nā ŧeh-bāz gözüñ
ŧehlā
Ser-tā-be-kaḡem zībā ḥübāna bedendir
bu

3. **ŧimŧādlar:-lar**
Gazel 80
Mısra: 8
ŧimŧir ağacı.

Nihāl-i kāmētiñden ayru ey serv-i
ḥırāmānım
Gözümde servler ŧimŧādlar ŧu'bāna
dönmüŧdür

ŧirāze-i ŧahā'if-i dil:

1. **ŧirāze-i ŧahā'if-i dil:**
Gazel 232
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Gönül sayfasının düzeni.

ŧirāze-i ŧahā'if-i dil pārelenmesün
Bād-ı ŧabā o ḡurre-i ḡarrāra degmesün

ŧirāzelen-:

1. **ŧirāzelenmez:-mez**
Gazel 270
Mısra: 4
Bir arada tutmak.

Periŧān göñlümi cem' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir tār-ı zülf-i yār ile
ŧirāzelenmez mi

ŧir-i mest:

1. **ŧir-i mestdir:-dir**
Gazel 70
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmiŧ, azgın arslan.

Ne ŧir-i mestdir çeŧmiñ ki āḥü-yı dil-i
zārı
Ney-iŧān-ı müjeñden çıkmadan evvel
ŧikār eyler

ŧi r-i rengin:

1. **ŧi r-i rengine:-e**
Gazel 20
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Güzel, hoŧ ŧiir.

Söyle ŧimdi bu ŧi r-i rengine
Ḥāzır itsün Ğaribi tāze-cevāb

2. **ŧi r-i renginiñ:-iñ**
Gazel 55
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Güzel, hoŧ ŧiir.

Görünce böyle bir tāze ḥayālin ŧi r-i
renginiñ
Ğaribi ḥ'ān-ı nazm-ı pür-nevāle iŧihā
artar

şîr-i ser-beste:1. **şîr-i ser-bestedir:-dir****Gazel 283**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Başı bağlı, örtülü aslan.

Dil-i zârîñ nice bir cānı var āzād ola
kim
Şîr-i ser-bestedir ol kāküle zencîr gibi

şîrîn:1. **şîrîn:****Terkib-bend 1**

Mısra: 10

Tatlı, şirin.

Cāna kaçdıñ var ise bāri sen öldür
hānım
Saña qurbān ola ey şūh bu şîrîn cānım

şîrin-āvāz:1. **şîrin-āvāz:****Gazel 227**

Mısra: 10

Şirin sesli.

Kemāl-i ‘aşkı bulmuşsun cezākellahu
ey bülbül
Çemende gönçe-vaşfin şîrin-āvāz ile
söylersin

şîrîn-edā:1. **şîrîn-edā:****Gazel 244**

Mısra: 8

Tatlı dilli, güzel sözlü.

Ferhād-ı küh-ı miñnet idüb cān-ı şîrin'i
Şîrîn-edā güzelleriñ uydum hevāsına

şîrîni-i hevā:1. **şîrîni-i hevāsınıñ:-sı, -nıñ****Gazel 83**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şirinin hevesi.

Şekker urub dimāğa şunar zehr ‘ākıbet
Şîrîni-i hevāsınıñ encāmı bellidir

şîrîni-i vaşl:1. **şîrîni-i vaşlıñ:-ıñ****Gazel 206**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vuslatın Şirin'i.

Seniñ Şîrîni-i vaşlıñ ne bilsün Hüsrev-i
devrān
Beni küh-ı belā-yı ‘aşka Ferhād eyle
sultānım

şîrîni-i vişāl:1. **şîrîni-i vişāline:-in, -e****Gazel 168**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın Şirin'i.

Mağz-ı serinde itdi revān-tişe cūy-ı şîr
Şîrîni-i vişāline Ferhād olanlarıñ

2. **şîrîni-i vişāliñe:-iñ, -e****Gazel 234**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın Şirin'i.

Şîrîni-i vişāliñe her kimse mest olub
Küh-sār-ı hasretindeki Ferhād'ıñ
olmasun

şîrîn-kelâm:1. **şîrîn-kelâm:****Gazel 222**

Mısra: 2

Tatlı, hoş söz (söyleyen kişi).

Ġaraż bu bezm-i ġamda ‘aşıķa bir şūh-
1 dām olsun
Gerek āteş-zebān olsun gerek şîrîn-
kelām olsun

şîrîn-sūhan:1. **şîrîn-sūhan:****Muhammes 2**

Mısra: 23

Tatlı sözlü II Şîrîn gibi tatlı sözlü.

Bildi ‘ālem kim eyā Şîrîn-sūhan
Ferhād'ıñım
Küşte-i tîġ-i nigāh-ı ġamze-i
cellādıñım

şîr-ves:1. **şîr-ves:****Gazel 235**

Mısra: 3

Aslan gibi.

Ġoy itsün maġz-ı küh-ı Bî-sütün'ı şîr-
veş cārī
Ġurūş-ı ‘aşķla Ferhād-ı Şîrîn-sāz
deprensün

şîşe:1. **şîşemizi:-miz, -i****Gazel 263**

Mısra: 9

Şîşe.

Ey şeyh çalma şîşemizi taşa kıl kerem
Allāh için bu bî-günehiñ girme kıanına

şîşe-i cān:1. **şîşe-i cān:****Terci-bend 2**

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Gönül şîşesi, kalp şîşesi.

İştıyākıñla gezüb ‘aşıķ-ı sūzān ağlar
Şîşe-i cān be-kef ü seng-be-dāmān
ağlar

şîşe-i dil:1. **şîşe-i dilden:-den****Gazel 178**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül şîşesi.

Ġanā‘at-kerdeyüz hūn-ı cigerle şîşe-i
dilden
Leb-i şîrîn-i cām ü gerden-i mīnādan
el çekdik

şîşe-i gerdün:1. **şîşe-i gerdün:****Gazel 34**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Felek şîşesi.

Rîzān idince şîşe-i gerdün vezān olur
Bîdār olan dimāġa nesīm-i gül-āb-ı
şubh

şîşe-i hātır:1. **şîşe-i hātırda:-da****Gazel 35**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül şîşesi.

Dutmaz karar şîşe-i hātırda bir zamān
Mey-reng-vār cünbiş-i mevc-i hayālî
şūh

2. **şīşe-i hātırda:-da****Gazel 203**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül şişesi.

Turamaz şīşe-i hātırda hayāl-i şūhı
O perī-zādı ne efsūn ile teşhīr idelim

şīşe-i hātır-ı mey:1. **şīşe-i hātır-ı mey:****Gazel 255**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarabın gönül şişesi.

Şīşe-i hātır-ı mey gūşe-i ğurbetde şehā
Çarh bir saht-ı nigāh ile ğubār itdi yine

şīşe-i kandil:1. **şīşe-i kandil:****Gazel 285**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kandil şişesi.

Dāne-i hāl degil tāk-ı dü-ebrūsunda
Gönlüm aşılımış aña şīşe-i kandil gibi

şīşe-i 'ömr-i belā:1. **şīşe-i 'ömr-i belā:****Terkib-bend 1**

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Dertli ömrün kadehi.

Şīşe-i 'ömr-i belā dīdemi meksūr itme
Bāde-i vaşldan ey şūh beni dūr itme

şīşe-i pür-mey:1. **şīşe-i pür-mey:****Gazel 78**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarap dolu şişe.

Yād-ı ruhsārīnla cānā şīşe-i pür-mey
gibi
Gözlerinden hūn-ı dil ser-şār kendin
gösterür

şīşe-i şad-çäk:1. **şīşe-i şad-çäkden:-den****Gazel 191**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Paramparça olmuş şişe.

Sırr-ı 'aşkı nice pinhān ideyim
sīnemde
Hıfz-ı mey şīşe-i şad-çäkden olmaz
me'mül

şitāb:1. **şitāb:****Gazel 77**

Mısra: 8

Acele etmek.

Reng-i şebātı yokdur bāğ u bahār-ı
dehriñ
Bu gül-şen-i fenādan taşra şitāb göster

şitāb eyle:-1. **şitāb eyle:****Gazel 20**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

Gül-şen-i vaşla intizārım var
Meded ey bād-ı şubh eyle şitāb

2. **şitāb eyler:-r****Gazel 133**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

Sāde-rū göstericek saña inanma
sözüne
Rū-siyehdir yüze durmakta şitāb eyler
hatt

şitāb it-:

1. şitāb itme:-me

Gazel 251

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Acele etmek, elini çabuk tutmak.

Qalem-keş ol bütüñ vaşf-ı şerīrinde
şitāb itme
‘İnān-keş sūr olur lağzīde-pāy-ı eşheb-
i hāme

şive:

1. şive:

Terci-bend 3

Mısra: 10

Cilve ve naz.

Biñ kāmēti mānend-i qad-i bīd-i
hıyābān
Her birisi biñ şive ile olsa nümāyān

2. şivesi:-si

Gazel 107

Mısra: 13

Cilve, edā, naz.

Ey Ğarībī ne belā şivesi var ‘uşşākıñ
Sevdiğim şūh-ı perī-zādeyi herkes
bilmez

3. şivesi: -si

Gazel 68

Mısra: 9

Tarz, tavır.

Her bir qalemiñ şivesi bir serv-i
hıramān
Her şafhada bir mısra‘-ı rengīn
çemenimdir

4. şivesin:-sin

Gazel 71

Mısra: 6

Cilve, edā.

Ne añlar bülbül-i miskīn figān u
nāleden ğayrı
Muhabbet şivesin hāmūş olan
pervānelerden şor

5. şivesine:-sin, -e

Gazel 105

Mısra: 1

Cilve, edā, naz.

Bir şanemiñ şivesine mā’ ilüz
Lütfi degil cevrine de qā’ ilüz

şive-i ‘aşk:

1. şive-i ‘aşkdan:-dan

Gazel 91

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın üslubu, tarzı.

Şive-i ‘aşkdan āġāh degildir ğonçe
Nāle-i bülbül-i şeydāyı ne bilsün
nicedir

şive-i endām:

1. şive-i endāmını:-ın, -ı

Gazel 170

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) işveli, cilveli boyu.

‘Uşşākıñı sen gibi esir itmedi kimse
Çok serv-i qaddiñ şive-i endāmını
gördük

şive-i kadd:

1. şive-i qaddiñ:-iñ

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Sevgilinin boyunun işvesi.

Ḳumri-i ‘aşka kemend-i kākülūñ tavḳ-
ı belā
Şīve-i ḳaddiñ ḥırāmı serv-i ra‘nādan
lezīz

2. **şīve-i ḳaddini:-in, -i**

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyunun işvesi.

Şīve-i ḳaddini ger ḥvābda görse ḳumrī
Eylemez bāğda bir serv-i ḥırāmāna
heves

şīve-i mestāne söyle:-

1. **şīve-i mestāne söyleller:-l, -ler**

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoşluğun hilesini söylemek.

Neşāt-ı la‘liñe keyfiyyet-i peymāne
söylleller
Nigāh-ı çeşmiñe bir şīve-i mestāne
söylleller

şīve-i nāzik-nihāl:

1. **şīve-i nāzik-nihāli:-i**

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Narin fidan gibi nazlı (sevgili).

Ebrū-kemān ü nāvek-i müjgānı ḥün-
feşān
Gelse ḥırāma şīve-i nāzik-nihāli şūḥ

şīve-i pervāne:

1. **şīve-i pervāneden:-den**

Gazel 271

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Áteşin etrafında dönen kelebeğin
işvesi.

Kerem ḳıl dīde-i ‘uşşāka göster şem‘-i
ruḥsārīñ
Ġamiñla sūziş-i cān şīve-i pervāneden
giçdi

şīve-i reftār:

1. **şīve-i reftāra:-a**

Gazel 232

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nazlı nazlı yürüme, salınma.

Ḳaddin görünce serv-i çemen ḳaldı
cilveden
Çeşm-i ḥasūd o şīve-i reftāra
degmesün

2. **şīve-i reftārı:-ı**

Gazel 188

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nazlı nazlı yürüme, salınma.

‘İşvesi cānlar alur ḳaddi ḳıyāmet
ḳoparur
Nāz ile şīve-i reftārı ḥırāmānlı güzel

3. **şīve-i reftārı:-ı**

Terci-bend 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Nazlı nazlı yürüme, salınma.

Biñ ḳaşı Ḳaramanlu ḳara gözlü perī-rū
Biñ şīve-i reftārı güzel zülfi semen-bū

şīve-i serv-i ḥırāmān:

1. **şīve-i serv-i ḥırāmānın:-ın**

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Salınan servinin hoş edası.

Görünce şīve-i serv-i hırāmānın
hacāletden
Çemende hāke düşmüş servler
reftārdan kalmış

2. **şīve-i serv-i hırāmānını:-ın, -ı**

Gazel 110

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Salınan servinin hoş edası.

Her ser-i mūy göñül murğuna bir tavk-
ı belā
Şīve-i serv-i hırāmānını bilmez
degilüz

şiven:

1. **şivende:-de**

Gazel 259

Mısra: 6

Yas tutmak, feryat etmek.

Şād itmedi ‘uşşākın çıktı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

şöhret:

1. **şöhret:**

Gazel 263

Mısra: 13

*Her yerde herkesçe tanınma,
meşhurluk, ün, san, nam.*

Virdim cünün-ı ‘aşk ile şöhret
zamānaye
Düşdüm şakız mişāli bu halkıñ
dehānına

şöhret vir:-

1. **şöhret virdim:-di, -m**

Gazel 209

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Meşhur olmak, ün kazanmak.

Bir zamān ben de Ğarībī gibi sāde-dil
idim
Şimdi rüsvālık ile ‘āleme şöhret
virdim

şöhret-yāb:

1. **şöhret-yāb:**

Gazel 152

Mısra: 13

Şöhret sahibi, şöhretli.

Dehrde Hüsñ olamazdı bu kadar
şöhret-yāb
Virmese zülfüne ārāyiş eger şāne-i
‘Aşk

ş'ol:

1. **ş'ol:**

Gazel 34

Mısra: 16

Şu, o, işaret zamiri.

Hālī olur mı maşrıq-ı idrāki nürdan
Ş'ol kimseniñ ki görmez olur çeşmi
hā˘b-[ı]şubh

2. **ş'ol:**

Gazel 54

Mısra: 18

Şu, o, işaret zamiri.

Külfet-serā-yı cāna virme Ğarībī zīver
Ş'ol sūmnāt-ı fitne naqş u nigārı
n'eyler

3. **ş'ol:**

Gazel 66

Mısra: 12

Şu, o, işaret zamiri.

Kılma raķībe sürme gibi göze i‘tibār
Ş'ol rü-siyeh inanma degil İsfahānlı'dır

4. **ş'ol:**

Gazel 69

Mısra: 5
Şu, o, işaret zamiri.

Ş'ol âfet-i nâzik-beden-i şüh-1 laţîfim
K'ibrişim-i bûy-1 gül-i ra'nâ tikenimdir

5. ş'ol:

Gazel 78
Mısra: 12
Şu, o, işaret zamiri.

Ğahramân-1 dehr odur kim sînede âhın
duta
Ş'ol zamân kim ol perî-ruhsâr kendin
gösterür

6. ş'ol:

Gazel 79
Mısra: 5
Şu, o, işaret zamiri.

Ş'ol 'andelîb-i gül-şen-i bâğ-1
muhabbetim
Kim nâle vü enînime eflâk seslenür

7. ş'ol:

Gazel 121
Mısra: 12
Şu, o, işaret zamiri.

Kettân gibi efsürde olur cism-i za'îfi
Ş'ol ğam-zedeniñ kim gözi meh-
veşlere düşmüş

8. ş'ol:

Gazel 212
Mısra: 13
Şu, o, işaret zamiri.

Ş'ol şâf-1 zamîrüz ki semāvât-1
sühanda
Cebrâ'îl oğur 'ilm-i ledün
ahterimizden

9. ş'ol:

Gazel 245
Mısra: 4
Şu, o, işaret zamiri.

Mey ü sâkî hele çursun yerinde başka
lezzetdir
Şalınmağ bâğda ş'ol serv-i kıadd-i
yâsemenlere

şu 'â -1 lem 'a-i ruhsâr-1 nür-1
kibriyâ:

1. şu 'â -1 lem 'a-i ruhsâr-1 nür-1
kibriyâ:

Gazel 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Allah'ın nurunun yüzünün parlak
ışığı.*

Ey şu 'â -1 lem 'a-i ruhsâr-1 nür-1
kibriyâ
Şu 'le-i hürşid alur şem ' -i cemâliñden
ziyâ

şu 'arâ-yı selef:

1. şu 'arâ-yı selef:-e

Gazel 285

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Bizden önceki şairler.

Şu 'arâ-yı selef söyle Ğarîbî tanzîr
Bezm-i yârâna oğı sen anı temşîl gibi

şu 'be:

1. şu 'be:

Gazel 237

Mısra: 3

Dal, budak.

Nice bir şu 'be ile 'andelîb-âsâ bu
firkatde
'Aceb mi nağme-ğ'ân olsam gül-i
ruhsârdan ayru

şu 'bede:

1. şu 'bedelü:-lü

Gazel 202

Mısra: 6
El çabukluğu, hokkabazlık.

Geh silsile geh sünbül geh dām-ı
şikār-ı dil
Bu şu 'bedelü kākül mestāne midir
bilmem

şu 'bede-i gerdiş-i çarh:

1. **şu 'bede-i gerdiş-i çarhıñ:-iñ**
Gazel 160
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Döner feleğin hokkabazlığı.

Biz şu 'bede-i gerdiş-i çarhıñ
siteminden
Ahvāl-i perîşānı küdüretle güçürdik

şüh:

1. **şüh:**
Gazel 35
Mısra: 1
*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

İtdi rübüde hüşımı bir hatt u hāli şüh
Aldı 'inān-ı şabrımı çeşm-i gazāli şüh

2. **şüh:**
Gazel 35
Mısra: 2
*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

İtdi rübüde hüşımı bir hatt u hāli şüh
Aldı 'inān-ı şabrımı çeşm-i gazāli şüh

3. **şüh:**
Gazel 35
Mısra: 4
*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Dutmaz karar şīşe-i hātırda bir zamān
Mey-reng-vār cünbiş-i mevc-i hayāli
şüh

4. **şüh:**
Gazel 35
Mısra: 6
*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Qadd-i bülendi dil-keş ü güftarı dil-
firīb
Müy-ı miyānı nāzik ü hüsn-i cemāli
şüh

5. **şüh:**
Gazel 35
Mısra: 8
*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Ebrū-kemān ü nāvek-i müjgānı hün-
feşān
Gelse hırāma şīve-i nāzik-nihāli şüh

6. **şüh:**
Gazel 145
Mısra: 1
İşveli, cilveli güzel.

Bilüriz bezmini ey şüh keremden fāriğ
Eyleme qalbiñi gel bār-ı sitemden
fāriğ

7. **şüh:**
Gazel 35
Mısra: 10
*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Medd-i nigāhı 'ālem-i cāna neşāt-bağş
Tab '-ı dimāğa şerbet-i la 'l-i zülāli şüh

8. **şüh:**
Gazel 35
Mısra: 12
*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
h'ân
Tūtî-i cāna gelmese şekker maķāli şūh

9. şūh:

Gazel 35

Mısra: 14

*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Gelmez cihān-ı nazma dahı şimdiden
gerü
Sen teg Ğarībi nüktesi rengin-ḥayāli
şūh

10. şūh:

Gazel 49

Mısra: 7

*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şūh
Hicr-i ser-i kūyuñ baña zindāna
berāber

11. şūh:

Gazel 50

Mısra: 12

*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Çekme elem Ğarībi ki bir böyle vaķt
olur
La'lin o şūh merhem-i dāğ-ı derūn ider

12. şūh:

Gazel 51

Mısra: 9

*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Beni pervāne-şıfat yandıran ey şūh
seniñ
Şu'le-i bāriķa-i āteş-i hicrāniñdır

13. şūh:

Gazel 63

Mısra: 5

*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Hele bir tıflsın ey şūh bilürsün sitemi
Sende bir āfet-i devrān olacaķsın āḥir

14. şūh:

Gazel 261

Mısra: 17

İşveli, cilveli güzel.

Ol şūh görüb bu ğazelim didi Ğarībī
La'lim gibi biñ dürlü ḥalāvet var
içinde

15. şūh:

Gazel 76

Mısra: 1

İşveli, cilveli güzel (sevgili).

Bezminde o şūh ile 'itābiñ yeri yoķdur
Ol Ka'be'de āheng ü rebābiñ yeri
yoķdur

16. şūh:

Gazel 109

Mısra: 1

İşveli, cilveli güzel (sevgili).

Çoķdur ğamiñ ey şūh dil-i zāra
şığışmaz
Fikriñ güzelüm sine-i efgāra şığışmaz

17. şūh:

Gazel 160

Mısra: 7

İşveli, cilveli güzel (sevgili).

Göstermeden ol şūh bize serdī-i ülfet
Şām u seḥeri nār-ı muḥabbetle
giçürdik

18. şūh:

Gazel 184

Mısra: 2

İşveli, cilveli güzel (sevgili).

Her cevri kim iderse baña bî-sebeb
degil
Yoksa o şüh böyle de ehl-i gâzab degil

19. **şüh:**

Terci-bend 4

Mısra: 10

Canlı, kıvrak, hareketli.

Gül-i ruhsâr-ı yâdıyla vücûdum bî-
karâr itsem
Hâkımdır ger saña ey şüh her dem
inkisâr itsem

20. **şüh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Canlı, kıvrak, hareketli.

Câna kaçdıñ var ise bâri sen öldür
hânım
Saña kurbân ola ey şüh bu şîrîn cânım

21. **şüh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 26

Canlı, kıvrak, hareketli.

Mihr iderdiñ gâzab-âlûde 'itâb itmez
idiñ
Yüregim kanını ey şüh şarâb itmez
idiñ

22. **şüh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 92

Canlı, kıvrak, hareketli.

Şîşe-i 'ömr-i belâ dîdemi meksûr itme
Bâde-i vaşldan ey şüh beni dür itme

23. **şüh:**

Gazel 232

Mısra: 2

İşveli, cilveli güzel (sevgili).

Tîr-i nigâhı sîne-i bîmâra degmesün
Allâh içün o şüh dil-i zâra degmesün

24. **şüh:**

Gazel 252

Mısra: 6

İşveli, cilveli güzel (sevgili).

Düşnâm-ı telhî bir yaña hicrânı bir
yaña
Nüş itdirür o şüh baña sem sem üstüne

25. **şüh:**

Gazel 175

Mısra: 7

İşveli, cilveli güzel; sevgili.

Ey şüh çekme kaçdıma şemşîr-i nâzı
kim
Kurbân-ı tîğ-i gamze-i hûn-h'ârîñim
seniñ

26. **şüh:**

Gazel 284

Mısra: 1

İşveli, cilveli güzel (sevgili).

Ey şüh bañr-i 'aşka habâb eylediñ beni
Seyl-âb-ı gamla hâne-harâb eylediñ
beni

27. **şüha:-a**

Gazel 207

Mısra: 7

İşveli, cilveli güzel; sevgili.

Bir cân o şüha büse-bahâ borçlu
kalmışuz
Dervâhem didikleri beyne'l-'avâm
vâm

28. **şüha:-a**

Gazel 104

Mısra: 6

İşveli, cilveli güzel; sevgili.

Düşumuzda nemed-i faqr degildir bî-
câ
Hüsn-i tedbîr ile ol şüha külâh
eylemişüz

29. **şūha:-a**

Gazel 153

Mısra: 1

İşveli, cilveli güzel; sevgili.

Bir vaşl için ol şūha temennādan
uşandık
Derd-i ğam-ı hicrāna müdāvādan
uşandık

30. **şūha: -a**

Gazel 273

Mısra: 3

Cilveli, neşeli, şen sevgili.

Oldum o şūha eylemeden lütf ü ilticā
İtmez kabūl elde dahı çāre kalmadı

31. **şūha:-a**

Gazel 66

Mısra: 2

*Açık meşrepli, şen ve hareketinde
serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).*

Meyl eylemem sipihilde māha kim
ānlıdır
Cānım fedā o şūha ki kaşı kemānlıdır

32. **şūhdan:-dan**

Gazel 110

Mısra: 9

İşveli, cilveli güzel.

Sordum ol şūhdan aḥvāl-i Ğarībī'yi
didi
Bilüriz derdini dermānını bilmez
degilüz

33. **şūhı:-ı**

Gazel 257

Mısra: 11

İşveli, cilveli güzel; sevgili.

Bu kāmēt-i ḥamla sen o şūhı
kucamazsın
Her gence heves eyleme vīrānelik itme

34. **şūhuñ:-uñ**

Gazel 27

Mısra: 9

İşveli, cilveli dilber/güzel.

İstersen o şūhuñ olasıñ çeşmine
manzūr
Za'f-ı sitem ile kadiñ ebrūy-ı hilāl it

35. **şūhuñ:-uñ**

Gazel 185

Mısra: 17

İşveli, cilveli güzel; sevgili.

Yok zerrece meydān-ı muḥabbetde o
şūhuñ
Tīr-i elemiñ çekmege nīrūy-ı
taḥammül

36. **şūhuñ:- uñ**

Gazel 47

Mısra: 9

İşveli, cilveli (sevgili).

Ey dil ne kaçarsın ser-i zūlfünden o
şūhuñ
Gencīne-i ḥüsnünde siyeh mār degildir

37. **şūhuñ:- uñ**

Gazel 67

Mısra: 13

İşveli, cilveli (sevgili).

Görünce ḥançer ol şūhuñ miyānından
nüzül eyler
Ğarībī sīneme dest-i kazādan bir belā
ḥançer

38. **şūhuñ:- uñ**

Gazel 93

Mısra: 11

İşveli, cilveli (sevgili).

Her bir sūḥanim vaşf-ı cemālinde o
şūhuñ
Bir gevher-i nā-süfte-i yek-dāneye
beñzer

39. **şūhuñ:** - uñ

Gazel 134

Mısra: 17

İşveli, cilveli (sevgili).

Meger sīm-āb var nezzāre-i haṭṭında ol
şūhuñ
Ki her kim gördi bir kez oldı elbet bī-
karār-ı haṭṭ

40. **şūhuñ:** - uñ

Gazel 140

Mısra: 7

İşveli, cilveli (sevgili).

O şūhuñ yād-ı ruhsarıyla kendiñ
yakma ey ‘aşık
Ki şem‘-i ser-keş olmaz sūziş-i
pervāneden mahzūz

41. **şūhuñ:** - uñ

Gazel 176

Mısra: 5

İşveli, cilveli (sevgili).

Düşdük heves-i genc-i vişāline o
şūhuñ
Pıçide siyeh-gīsu-yı mārına irişdik

42. **şūhuñ:** - uñ

Gazel 203

Mısra: 15

İşveli, cilveli (sevgili).

Zīr-i ebrūda o şūhuñ saf-ı müjgānı gibi
Biz daḥı h‘āb-gehi sāye-i şemşīr
idelim

43. **şūhuñ:** -uñ

Gazel 266

Mısra: 1

İşveli, cilveli (sevgili).

Za‘īf-i aḥmerin gördükce ol şūhuñ
miyānında
Yanar nār-ı muḥabbet ‘aşıkıñ ḥasretle
cānında

44. **şūhuñ:** -uñ

Gazel 70

Mısra: 5

İşveli, cilveli, güzel.

‘İzārında o şūhuñ oldı haṭṭ bir vechle
peydā
Ki gūyā dūd-ı āteş rūy-ı gülden āşkār
eyler

45. **şūhuñ:** -uñ

Gazel 70

Mısra: 9

İşveli, cilveli, güzel.

O şūhuñ vaşlına ‘aşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir‘āta nazar kıldıkda ‘aksinden
firār eyler

46. **şūhuñ:** -uñ

Gazel 90

Mısra: 10

İşveli, cilveli, güzel.

Yine bir āfete meyl itdi dil kim çarḥde
mirrīḥ
O şūhuñ çeşm-i mest-i bī-amānında
amān ister

47. **şūhuñ:** - uñ

Gazel 266

Mısra: 14

İşveli, cilveli (sevgili).

Nedir ḥālī Ğarībī bilmezim murğ-ı dil-
i zārīñ
O şūhuñ pençe-i şāhīn-i çeşm-i bī-
amānında

48. **şūhuñ:** -uñ

Muhammes 3

Mısra: 1

Güzel, sevgili.

O şūhuñ mülk-i ḥüsnine sipāh-ı haṭṭ
kadem başdı

Dağı āyīne-i ‘uṣṣāk iken jeng-i elem başdı

49. **şūhuna:-un, -a**

Gazel 180

Mısra: 7

İşveli, cilveli güzel.

Bintü'l-‘ineb didikleri mekkāre şūhuna
Āğūş-ı cānda besleyerek hürmet
eyledik

şūh [u] āşūb-ı cihān:

1. **şūh [u] āşūb-ı cihān:**

Gazel 158

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hafif meşrep ve dünyayı
kariştiran (fitne sokan) kadın.*

İstemem bir güzeli āfet-i cān
olmayacak
Şūh [u] āşūb-ı cihān tāze-civān
olmayacak

şūh u rengin:

1. **şūh u rengindir:-dir**

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Renkli ve güzel.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelāmım şūh u rengindir hayālātım
müsellemdir

şūh-ı ‘acem:

1. **şūh-ı ‘acem:**

Terci-bend 3

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Acem güzeli.

Biñ şūh-ı ‘Acem ‘aşıkı dil-ḥaste ṭabībi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarībī

şūh-ı āfet-i cān:

1. **şūh-ı āfet-i cānı:-ı**

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Istrap çektiren güzelin işvesi.

Yā Rab ḥabībīñ Aḥmed-i Muḥtār
‘aşkına
Bir de o şūh-ı āfet-i cānı musahḥar it

2. **şūh-ı āfet-i cānın:-ın**

Gazel 244

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Istrap çektiren güzelin işvesi.

Yokdur taḥammül eylemeden gayrı
çāresi
Düşdüm o şūh-ı āfet-i cānın belāsına

şūh-ı āfet:

1. **şūh-ı āfetiñ:-iñ**

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzelin işvesi.

Tīr-i nigāh-ı mestini ol şūh-ı āfetiñ
Āmāc-gāh-ı ğamze-i ḥūn-ḥār olan
bilür

2. **şūh-ı āfetiñ:-iñ**

Gazel 258

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzelin işvesi.

O şūh-ı āfetiñ gördükde dil şubḥ-ı
bināğūşuñ
Aşıldı dürr-i mengūşı gibi cānım
kulağında

şüh-ı bî-amân:**1. şüh-ı bî-amân:****Gazel 263**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Acımasız, merhametsiz sevgili.

Aldı 'inân-ı şabrımı bir şüh-ı bî-amân
Kimdir bu nâ-tüvânîñ irişsün amânına

2. şüh-ı bî-amânsın:-sın**Gazel 218**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Acımasız, merhametsiz sevgili.

Halâş olmak ne mümkün cân-ı şemşîr-i
niğâhîñdan
'Aceb bir zâlim-i ğaddâr u şüh-ı bî-
amânsın sen

şüh-ı bî-pervâ:**1. şüh-ı bî-pervâ:****Gazel 72**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Korkusuz işveli güzel.

Bu hüsn ü âniña ey şüh-ı bî-pervâ ne
söyleller
Hırâm-ı kıddiñe ey serv-i hoş ra'nâne
söyleller

2. şüh-ı bî-pervâ:**Gazel 84**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Korkusuz işveli güzel.

Ey şüh-ı bî-pervâ seniñ ra'nâ nihâl-i
kâmetiñ
Serv-i cefâ-güster midir 'ar'ar mıdır
bilmem nedir

3. şüh-ı bî-pervâ:**Gazel 136**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Korkusuz işveli güzel.

Hatt gelür kâlâ-yı hüsnin kıymetin
eyler şikest
Hüsnüne mağrürdur ol şüh-ı bî-pervâ
ğalať

şüh-ı bî-rahm:**1. şüh-ı bî-rahme:-e****Gazel 210**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Merhametsiz cilveli güzel.

Fezâ-yı 'aşkda bir şüh-ı bî-rahme esîr
oldum
Niğâh u ğamze tîğıyla keser bağrım
döker kıanım

şüh-ı bî-vefâ:**1. şüh-ı bî-vefâniñ:-niñ****Gazel 143**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Vefasız güzel.

'Ömr-i girân bahâ-yı bî-fâ'ide Ğarîbî
Bir şüh-ı bî-vefâniñ kıldım yolunda
zâyî'

şüh-ı cefâ-pîşe:**1. şüh-ı cefâ-pîşe:****Terkib-bend 1**

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Zalim, acımasız güzel.

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe bu âzâr nedir
Murğ-ı dil şaydına bu turre-i tarâr
nedir

2. şüh-ı cefâ-pîşe:-e**Gazel 162**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Zalim, acımasız sevgili.

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe dirîğ itme
vişâl
Virdi cân teşne-i la'liñ bir içim şu
diyerek

şüh-ı çeşm:

1. **şüh-ı çeşm:**
Gazel 234
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İşveli gözler.

'Uşşâk-ı zâra itdi yine fitneler zühür
Ey şüh-ı çeşm bu seniñ icâdiñ olmasun

şüh-ı çeşm-i sâki:

1. **şüh-ı çeşm-i sâkiniñ:-niñ**
Gazel 83
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İçki dağıtan güzelin işveli gözleri.

Şofî seni de ben gibi bâde-perest ider
Ol şüh-ı çeşm-i sâkiniñ ibrâmı bellidir

şüh-ı dâm:

1. **şüh-ı dâm:**
Gazel 222
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Tuzağın işveli, cilveli güzeli.

Ġaraż bu bezm-i ġamda 'aşıkâ bir şüh-
ı dâm olsun
Gerek âteş-zebân olsun gerek şîrîn-
kelâm olsun

şüh-ı dil-ārā:

1. **şüh-ı dil-ārā:**
Terci-bend 3
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen sevgili.

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mînâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

2. **şüh-ı dil-ārā:**
Terci-bend 3
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen sevgili.

Hiç birine baş egmezim ey kâmeti
tübâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

3. **şüh-ı dil-ārā:**
Terci-bend 3
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen sevgili.

Hiç birine kılmam nazar ey şüreti zîbâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

4. **şüh-ı dil-ārā:**
Terci-bend 3
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen sevgili.

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
hamrâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārā

5. **şüh-ı dil-ārā:**
Terci-bend 3
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen sevgili.

Hiç birine meftûn olamam ey gözi
şehlâ

Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

6. şūh-ı dil-ārā:

Terci-bend 3

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Gönlü süsleyen sevgili.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā

Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

7. şūh-ı dilāra:

Gazel 181

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönlü süsleyen sevgili.

Şevk-i tarab-ı bāde-i gül-fāma
düşürdüñ

Sevdā-yı ruhuñla beni ey şūh-ı dilāra

şūh-ı dil-rübā:

1. şūh-ı dil-rübāya:-y, -a

Gazel 81

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül kapıcı işveli güzel.

Ġarībī ğamze-i hūn-rīzi biñ kez cāna
kaşad itse

O şūh-ı dil-rübāya mā'ilüz inkārımız
yoğdur

şūh-ı ğazāl:

1. şūh-ı ğazālım:-ım

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ceylanın cilvesi.

Bir şūh-ı ğazālım ki ğazālān-ı harem
hep

Ġurbān-şūde-i ğamze-i hātır-ı
şikenimdir

şūh-ı gül-endām:

1. şūh-ı gül-endāma:-a

Gazel 259

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül boylu, nazik, latif sevgili.

'Ālem ser-i müyiniñ cān ile tufeylidir
Ol şūh-ı gül-endāma bir ben degilim
bende

2. şūh-ı gül-endāmı:-ı

Gazel 200

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül boylu, nazik, latif sevgili.

Bir būsesine devlet-i dünyāyı virürdim
Ol şūh-ı gül-endāmı der-āğuş
idebilsem

şūh-ı hūrī-şifāt:

1. şūh-ı hūrī-şifāt:

Gazel 65

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çok güzel yüzlü işveli (sevgili).

Seni bir pāk-i zāt yazmışlar
Şūh-ı hūrī-şifāt yazmışlar

şūh-ı köhne-sāle:

1. şūh-ı köhne-sāle:

Gazel 129

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Eskimiş, yillanmış işveli güzel.

Derd-mend-i 'aşka dermān bir civān-ı
tāzedir

Ey Ġarībī kıılma derdiñ şūh-ı köhne-
sāle 'arz

şüh-ı külâh-kec:**1. şüh-ı külâh-kec:****Gazel 32**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eğri külahlı cilveli (sevgili).

Bir nev-civân-ı Mevlevî şüh-ı külâh-kec

'Aklı uçurdu başdan idüb bir nigâh-ı kec

şüh-ı lâle-ruh:**1. şüh-ı lâle-ruhuñ:-uñ****Gazel 118**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Lâle gibi al yanaklı işveli güzel.

O şüh-ı lâle-ruhuñ sözleri kinâyet imiş
Benimle eylediği güft-gü hıyânet imiş

şüh-ı lebîb:**1. şüh-ı lebîbdir:-dir****Gazel 58**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Akıllı, zeki sevgili.

Ol gönçeniñ bu nâleye yok tâb u tākati
Bir nâzenin ü nâzik ü şüh-ı lebîbdir

şüh-ı mest:**1. şüh-ı meste:-e****Gazel 26**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sarhoş güzel.

Bilür olmuşum şikeste künc-i gamda
zâr u haste
Garîbî o şüh-ı meste derdi söylemek
ne hâcet

2. şüh-ı meste:-e**Gazel 187**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sarhoş güzel.

O şüh-ı meste niyâz itmeniñ zamânı
değil

Dehân-ı şekve-i bâz itmeniñ zamânı
değil

şüh-ı nâzik:**1. şüh-ı nâzik:****Gazel 218**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Nâzik sevgili.

Dehân-ı hânde-rîziñ olmasun âlûde-i
düşnâm

Amân bir şüh-ı nâzik dil-ber-i şîrîn-
zebânsın sen

şüh-ı perî-peyker:**1. şüh-ı perî-peyker:****Gazel 224**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Peri yüzlü işveli (kadın).

Hâyâl-ı kâmet-i şimşadıñ ey şüh-ı
perî-peyker

Miyân-ı gül-şen-i hâtırda bir tâze-nihâl
olsun

**şüh-ı perî-peyker-i gâret-ger-i
dünyâ:****1. şüh-ı perî-peyker-i gâret-ger-i****dünyâ:****Terci-bend 3**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dünyayı yağmalayan peri yüzlü
sevgili.*

Biñ şüh-ı perī-peyker-i ğāret-ger-i
dünyā
Her birisi biñ nev‘le olursa hüveydā

şüh-ı perī-zāde:

1. **şüh-ı perī-zādeyi:-y, -i**

Gazel 107

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Peri soylu işveli güzel.

Ey Ğarībī ne belā şīvesi var ‘uşşākıñ
Sevdiğim şüh-ı perī-zādeyi herkes
bilmez

şüh-ı perī-zād:

1. **şüh-ı perī-zādıñ:-iñ**

Gazel 264

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Peri soylu işveli güzel.

‘Ömri eفزün ola ol şüh-ı perī-zādıñ
kim
Ne vefā itdi bize ‘ahd-i ferāmūşunda

şüh-ı şīrīn-kār:

1. **şüh-ı şīrīn-kārdan:-dan**

Gazel 120

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Davranışları güzel sevgili.

Serimde bu hevā bir şüh-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cünün boynumda zülf-i
yārdan kalmış

2. **şüh-ı şīrīn-kārdan:-dan**

Gazel 275

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Davranışları güzel sevgili.

Degildim ben esīr-i halka-i zencīr-i
‘aşk ammā
Bu sevdā-yı cünün ol şüh-ı şīrīn-
kārdan geldi

şüh-ı sitem-ger:

1. **şüh-ı sitem-geriñ:-iñ**

Gazel 149

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zulüm ve haksızlık yapan güzel.

Bāğ-ı behişt-i hüsni o şüh-ı sitem-
geriñ
Dökdi mişāl-i bīd-i huzān berg ü bār
hayf

şüh-ı sitem-kār:

1. **şüh-ı sitem-kār:**

Terci-bend 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Zulmeden sevgili, güzel kadın.

Cāna yetdim sitem ü kahrđan ey yār
yeter
Kalmadı tākātım ey şüh-ı sitem-kār
yeter

2. **şüh-ı sitem-kār:**

Terkib-bend 1

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Zulmeden sevgili, güzel kadın.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
saña
‘Āşıkım ‘āşıkım ey şüh-ı sitem-kār
saña

3. **şüh-ı sitem-kār:**

Gazel 98

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zulmeden sevgili.

Dünyā bu kadar germ-i nigāh itmege
degmez
Biñ şūh-ı sitem-kār bir āh itmege
degmez

4. şūh-ı sitem-kāra:

Gazel 114

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zulmeden sevgili.

Ben daħı meger şakladığım gevher-i
eşki
Bir şūh-ı sitem-kāra nişār itmek
içünmiş

5. şūh-ı sitem-kārım:-ım

Gazel 138

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zulmeden sevgili.

‘Uşşāka cefā-güster aġyāra vefā ister
Ol şūh-ı sitem-kārım bī-gāneden eyler
hazz

şūh-ı tāze:

1. şūh-ı tāze:

Gazel 245

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Genç neşeli hareketli sevgili.

O şūh-ı tāze kadd-i serv-i ser-keş
mihr-bānlıkdan
Derīn-ı sīnemi bir dem kıomaz dāğ-ı
kühenlerle

şūh-ı vefā-düşmen:

1. şūh-ı vefā-düşmen:

Gazel 238

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vefa düşmanı dilber.

Ey şūh-ı vefā-düşmen ne zūlf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

şu‘le:

1. şu‘le:

Gazel 285

Mısra: 14

Işık, parıltı.

Böyle zulmet-kededir hāne-i dil
ğamdan kim
Revzeninden görünür şu‘le siyeh mīl
gibi

2. şu‘lesin:-sin

Gazel 147

Mısra: 8

Işık.

‘Azm-i mülk-i ‘adem itmiş gice yol
gitmek için
Şu‘lesin şem‘-i delīl-i ser-i rāh itdi
çerāğ

şu‘le-i āh:

1. şu‘le-i āhımla:-ım, -la

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ah ateşi, ahın kıvılcımları.

Ne hācet āfitāb-ı vaşla şimdi hāne-i dil
kim
Şeb-i hicrānıñ ey meh şu‘le-i āhımla
rüşendir

şu‘le-i ‘arız-ı cānāne:

1. şu‘le-i ‘arız-ı cānānede:-de

Gazel 144

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağının alevi.

Şu'le-i 'arız-ı cānānede yok bŷy-ı vefā
Gŷl-i hŷrşiddeden ey dīde gŷl-āb itme
tama'

şu'le-i āteş:

1. **şu'le-i āteş:**

Terci-bend 4

Mısra: **26**

Kelime Tipi: -

Ateş alevi.

Mey-i bezm-i vişāliñ başa dek nŷş
itmedim bī-ğaş
Fırāķın hŷrmen-i maķşŷda urdı şu'le-i
āteş

şu'le-i bāriķa-i āteş-i hicrān:

1. **şu'le-i bāriķa-i āteş-i hicrānıdır:-**

iñ, -dır

Gazel 51

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşinin parıltısının ışığı.

Beni pervāne-şifat yandıran ey şŷh
seniñ
Şu'le-i bāriķa-i āteş-i hicrānıdır

şu'le-i cevval:

1. **şu'le-i cevval:-e**

Gazel 129

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Hareketli alev.

Tāb-ı tebden eylemiş la'l-i lebiñ
tebhāle 'arz
Eylemiş girdāb-ı āteş şu'le-i cevvalē
'arz

şu'le-i hŷrşid:

1. **şu'le-i hŷrşid:**

Gazel 4

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Güneş ışığı.

Ey şu'ā'-ı lem'a-i ruhsār-ı nŷr-ı
kibriyā
Şu'le-i hŷrşid alur şem'-i cemāliñden
ziyā

şu'le-i hŷrşid-i hulŷ:

1. **şu'le-i hŷrşid-i hulŷ:**

Gazel 127

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Samimiyetin güneş ışığı.

Reng-i mey taşra urur gibi ķadehden
ey dil
Sīneden zāhir olur şu'le-i hŷrşid-i
hulŷ

şu'le-i ruhsār:

1. **şu'le-i ruhsāra:-a**

Gazel 226

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Yanağın alevi.

Niķāb-ı hŷsn-i pŷr-tābiñ aķılmış gŷrse
'uşşāķıñ
Urur pervāne-veş cān şu'le-i ruhsāra
biñ yerden

2. **şu'le-i ruhsārına:-ın, -a**

Gazel 177

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yanağının alevi.

Yandırdı bizi şu'le-i ruhsārına gŷyā
Pervāne gibi şem'-i şeb-istānına
düşdük

şu'le-i ruhsār-ı seher:

1. **şu'le-i ruhsār-ı seher:**

Gazel 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sabah vaktinin aydınlık yüzü.

Oldum üftâde-i sevdâ-yı şeb-i zülf-i
bütân
Meded ey şu 'le-i ruhsâr-ı seher n'oldu
saña

şu 'le-i tâbân:

1. **şu 'le-i tâbânîna:-iñ, -a**

Gazel 219

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parlak ateş.

Halvet-geh-i hâtırda olan medd-i
hayâtım
Pervâne gibi şu 'le-i tâbânîna qurbân

şu 'le-zen-i hırmen-i cân ol-:

1. **şu 'le-zen-i hırmen-i cân oldu:-dı**

Gazel 188

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Can harmanına alev atan olmak.

Oldı medd-i nigehe şu 'le-zen-i hırmen-
i cân
Berq tevsenli gibi 'arşda cevlânlı güzel

şür-efgen-i 'âlem:

1. **şür-efgen-i 'âlem:**

Gazel 218

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âlemin tuz atanı.

Nigâh-ı nîm-i nâz-ı nergisiñ şür-efgen-
i 'âlem
Belâsın nâzenînim fitne-i âhir
zamânsın sen

şüriş [ü] ğavġâ-yı muhabbet:

1. **şüriş [ü] ğavġâ-yı muhabbet:**

Gazel 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Muhabbetin kavga ve kargaşası.

Yandırdı kodi şahn-ı çemen-zâr-ı
vücüdı
Bülbülde olan şüriş [ü] ğavġâ-yı
muhabbet

şüriş-i âlâm:

1. **şüriş-i âlâma:-a**

Gazel 181

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Acıların kargaşası.

Feryâd-ı cihân-süz ile gül-şende
Ġarîbî
Bülbülleri hem şüriş-i âlâma düşürdüñ

şüriş-i nâr-ı muhabbet:

1. **şüriş-i nâr-ı muhabbet:**

Gazel 128

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Muhabbet ateşinin kargaşası.

Sünbülün berg-i gül-i rüyuñda
depretdi şabâ
Şüriş-i nâr-ı muhabbet eyledi cânımda
rakş

şüst ü şüya:

1. **şüst ü şüya:**

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yıkayıp temizleme.

Şüst ü şūya gül yüzüñ gerd-i hevādan
her seher
Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle 'arz

-T-

tā:

1. tā:

Gazel 34

Mısra: 17

Değın, dek, kadar.

Vaqt-i seher Ğarībı niyāz eyle tā saña
Ser-defter-i 'amelde yazılsun şevāb-
[1]şubh

2. tā:

Gazel 61

Mısra: 3

Değın, dek, kadar.

Tā çıksun āsumāna top u tūfeng-i
'işret
Tā inķırāz-ı devrān bu 'ış ola mūkerer

3. tā:

Gazel 61

Mısra: 4

Değın, dek, kadar.

Tā çıksun āsumāna top u tūfeng-i
'işret
Tā inķırāz-ı devrān bu 'ış ola mūkerer

4. tā:

Gazel 68

Mısra: 6

Değın, dek, kadar.

Kılmaz başarım zerrece hūrşīde
tenazzur
Tā şem-i başiretle mūnevver
bedenimdir

5. tā:

Gazel 135

Mısra: 12

Değın, dek, kadar.

Gizlik-i hōrta şabā haķķ eyler anı
gūyiyā
Tā kıyāmet böyle kalur nūşha-i 'ālem
ğalat

6. tā:

Gazel 228

Mısra: 6

Değın, dek, kadar.

Olalar nağme-serā sāz u nevā-yı
muṭrib
Tā dimāğ-ı dile bir zevķ-i mūkerer
gelsün

7. tā:

Gazel 147

Mısra: 14

Olsun diye, ... incaya kadar.

Āteş-i 'aşķ ile yandırdı Ğarībı kendin
Tā şeb-i nāra yüzün pertev-i māh itdi
çerāğ

8. tā:

Gazel 176

Mısra: 10

-den beri.

Bir būsesin aldık o mehiñ h'ābda gūyā
Tā çeşme-i Hızır'ında kenārına irişdik

9. tā:

Gazel 275

Mısra: 14

*Dek, değın, kadar, beri. Bir şeyin
bulunduğu, başladığı veya sona erdiği
yeri yahut zamanı anlatırken söze
mübalağa katar.*

Ğarībı nice dem girdāb-ı fikre gavṭa-
h'ār oldum

Bu gūne bir güher tā k̄ulzüm-i
güftārdan geldi

Mısra: **13**
-e kadar.

10. tā:

Tarih 1

Mısra: **31**

... *incaya kadar.*

Bülbül-i nuṭk-ı Ğarībī gibi tā rüz-ı
cezā
Yetmeyüb gül-şen-i maḫşūduña nālān
olasın

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzre
müdām
Ferr ü iḫbāl ile yā Rab ‘ömriñ olsun
bī-zevāl

15. tā:

Gazel 265

Mısra: **4**

-dan/-den beri.

11. tā:

Muhammes 2

Mısra: **1**

*Bir şeyin başladığı veya sona
erdiği noktayı, zaman ve uzaklık
bakımından abartmalı bir biçimde
anlatan bir söz.*

Kār itdi vara vara cāna ğam-ı firāḳıñ
Tā döndi reng-i rüyum derdiñle
za‘ferāna

16. tā:

Gazel 268

Mısra: **5**

-dan/-den beri.

Tā gül-i ruḫsārıña müştakım ey ebrū-
kemān
‘Andelīb-i cān dutup ḫār-ı sitemde
āşiyān

Benim tā Ḳays-veş ḳayd-ı cünūna
raġbetim vardır
Esīr-i ḫālḳa-i ğīsū-yı müşg-efşānıñım
sākī

12. tā:

Tarih 2

Mısra: **10**

-den beri, ta ki.

17. tā:

Tarih 2

Mısra: **17**

-dığında, -dığı müddetçe.

Böyle eyyām-ı neşāt-engīzden şordum
ḫaber
Hem şafāsından nigāhıñ rüşen olsun tā
medīd

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i beḳā
devr-i neşāt
Kevkeb-i iḫbāli olsun rü-nümā baḫtı
sa‘īd

13. tā:

Gazel 24

Mısra: **4**

*Bir şeyin bulunduğu, başladığı
veya sona erdiği yeri yahut zamanı
anlatırken söze mübalağa katar.*

18. tā:

Gazel 8

Mısra: **16**

-dan/-den beri.

Cān ol ḳadar tekāpū ḳıldı reh-i vefāda
Tā çeşm-i intizāra ṭoldı gubār-ı ḫasret

Leb-i güftārıma lüṭfuñla güşāyiş vir
kim
Tā dehānımda zebān eyleye taḳrīr-i
du‘ā

14. tā:

Gazel 215

19. **tā:**

Gazel 159

Mısra: 10

-dan/-den beri.

Bulmaz rehā sefîne-i cān baħr-ı
cürmden
Tā esmeyince nefħa-i bād-ı selāmetiñ

20. **tā:**

Gazel 24

Mısra: 7

*Bir şeyin bulunduğu, başladığı
veya sona erdiği yeri yahut zamanı
anlatırken söze mübalağa katar.*

Tā şubħ olunca her şeb ħāliñ gelür
ĥayāle
Miħnet-güzār-ı derdim encüm-şümār-ı
ĥasret

21. **tā:**

Gazel 121

Mısra: 1

-incaya kadar, dek, değin.

Tā 'aks-i ruħuñ bāde-i bī-ğışlara
düşmüş
Ne āteş-i sevdā ser-i mey-keşlere
düşmüş

22. **tā:**

Gazel 285

Mısra: 17

*"Bile" anlamındaki "-da, -de"
bağlacı.*

Tā inandırdım o bed-ħūya ĥulūş-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafħa-i tenzīl
gibi

23. **tā:**

Gazel 215

Mısra: 4

"-de, -da" bağlacı.

Düşesin çengine bir zālīm-i bī-
merħametiñ
Tā baña eyledigiñ cevre peşimān
olasın

24. **tā:**

Gazel 271

Mısra: 10

"-de, -da" bağlacı.

Ƙıyās it kākülüñden göñlümüñ ĥāl-i
perīşānın
Ne güne pārelendi tā sinān-ı şāneden
giçdi

25. **tā:**

Gazel 246

Mısra: 5

-den beri, uzun zamandır.

Olaldan dil cerāħat-ħurde-i bī-dād tā
maħşer
Dem-i tīg-i kef-i cellād her dem ĥande
ben ĥande

26. **tā:**

Gazel 177

Mısra: 2

-den/-dan beri.

Bir mihr-i cemāliñ heves-i cānına
düşdük
'İsā gibi tā ol güneşiñ yanına düşdük

ta'allül:

1. **ta'allül:**

Terci-bend 2

Mısra: 45

Māzeret.

Cāna ĥaşdıñ var ise ĥatle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu teğāfül
ne için

ta'ām:1. **ta'ām:****Gazel 207**

Mısra: 4

Yiyecek şey, yemek.

Eyle behişt-i hüsnüñi pūşide halkdan
Ağyāra kıлма meyve-i vaşlñ ta'ām
'ām

tā'at:1. **tā'at:****Gazel 44**

Mısra: 14

*Allah'ın emirlerini yerine
getirme, ibadet.*

Her güne bāğ-ı 'işden aldıñ murād-ı
dil
Şimdi Ğarībī Hālīk'a tā'at zamānıdır

2. **tā'at:****Gazel 242**

Mısra: 10

*Allah'ın emirlerini yerine
getirme, ibadet.*

Fikr itmededir ebru-yı dil-berlere
yoksa
Tā'at mi koyar zāhidi mihrāb arasında

tā'atle giç-:1. **tā'atle giçürdik:-ür, -dik****Gazel 161**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İbadetle geçirmek.

El-minnetü li-llāh günü tā'atle giçürdik
Şeb-kevkebe-i bahtı sa'ādetle giçürdik

tab':1. **tab':-ı****Gazel 168**

Mısra: 17

Güç, kuvvet, takat.

Tab'ı kabül-i 'āfiyet itmez Ğarībī-ves
Cevr ü cefā-yı dil-bere mu'tād
olanlarıñ

2. **tab'im:-ım****Gazel 90**

Mısra: 5

Tabiat, mizaç.

Muhabbet büstānında tezerv-i 'aşkdır
tab'im
Kad-i mevzūn-ı dil-ber gibi bir serv-i
revān ister

3. **tab'in:-ı, -n****Gazel 112**

Mısra: 11

Tabiat, huy, yaratılış.

Tab'in ārāste-i ma'ni-i rengin ile
İtme sīm ü zer için der-geh-i hızlāna
heves

4. **tab'in:-ın, -ı****Gazel 229**

Mısra: 3

Tabiat, huy, yaratılış.

Ğubār-ı māsivādan itmeyince tab'inı
rūşen
Hārīm-i bezm-i şāhen-şāh-ı hüsne
maḥrem olmazsın

tāb:1. **tāb:****Gazel 20**

Mısra: 6

Işık, parıltı.

Tīg-ı bī-dād ile şehid olsun
Dil ki hicrānıña getürmedi tāb

2. **tāb:****Muhammes 3**

Mısra: 6
Işık, parlaklık, güç, kuvvet.

Harāb itdi şabā iklīmini seyl-i ‘adem
başdı
Bahār-ı hüsñüne tāb u tarāvet
gelmeden aqdem

3. **tāb:**
Terci-bend 2
Mısra: 44
Işık, parlaklık, güç, kuvvet.

Böyle eyyām-ı gama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde gamıñ tāb u taħammül
ne için

tāb u tākāt:

1. **tāb u tākāt-i:-i**
Gazel 58
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Güç ve kuvvet.

Ol gönçeniñ bu nāleye yok tāb u tākātı
Bir nāzenin ü nāzik ü şūh-ı lebībdir

tāb u teb:

1. **tāb u tebi:-i**
Gazel 267
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Titremeli ateş, humma, sıtma
ateşi.

Şerbet-i la‘l-i şifā-baħşıñ ile ref‘ eyle
Cürm-i ‘iştān ile cismimde olan tāb u
tebi

tābān:

1. **tābānı:-lı**
Gazel 188
Mısra: 14
Parlak, ışıklı.

Ƙodi ħirbā gibi ħayretde Ğarībī beni ol
Hüsñ-i ħürşid-i dirahşān gibi tābānı
güzel

tā-be-gerd:

1. **tā-be-gerden:-en**
Gazel 141
Mısra: 17
Boynuna kadar.

Tā-be-gerden ğarq-ı ħün olsun vücūdı
düşmeniñ
Olmasun gül-zār-ı baħtı ħiç reyyān el-
vedā‘

tab‘-ı çālāk:

1. **tab‘-ı çālākım:-im**
Gazel 279
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Tez canlı yaradılış.

Ğarībī ħāmeye pey-rev olunca tab‘-ı
çālākım
Leb-i güftārdan biñ yerde engüşti-
nedem başdı

tab‘-ı dimāğ:

1. **tab‘-ı dimāğa:-a**
Gazel 35
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Akıl parlaklığı.

Medd-i nigāhı ‘ālem-i cāna neşāt-baħş
Tab‘-ı dimāğa şerbet-i la‘l-i zülālī şūh

tab‘-ı ebkem:

1. **tab‘-ı ebkem:**
Gazel 246
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Dilsiz yaratılışlı.

Ġarībī cüst-cüy-ı ma'ni-i rengin-i
nazmından
Bu vâdi-i sühanda tab'-ı ebkem kânde
ben kânde

tâb-ı elem:

1. tâb-ı elem:

Terkib-bend 1

Mısra: **69**

Kelime Tipi: -

Ayrılık üzüntüsü.

Bende yok tâb-ı elem sende mürüvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şâh-ı belânî
şemeri

tab'-ı Ġarībī:

1. tab'-ı Ġarībī:

Gazel 61

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

*Ġarībī'nin mizacı (Erbilli Âmâ
Yusuf Ġaribî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Ġarībī'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Lütfuñla oldu bürde tab'-ı Ġarībī rüşen
Ey Âşaf-ı melek-hû pâşâ-yı pâk-i
manzar

2. tab'-ı Ġarībī:

Gazel 141

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

*Ġarībī'nin mizacı (Erbilli Âmâ
Yusuf Ġaribî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Ġarībī'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Dâ'im olmazsa du'â-yı devletiñde
müstakîm
Olmasun tab'-ı Ġarībī şâd u ħandân el-
vedâ'

3. tab'-ı Ġarībī:

Gazel 225

Mısra: **16**

Kelime Tipi: -

*Ġarībī'nin mizacı (Erbilli Âmâ
Yusuf Ġaribî Efendi (d.1169/1755-56-
ö.1232/1816-17). Asıl adı Yusuf'tur.
Ġarībī'nin bilinen tek eseri,
Dîvân'ıdır).*

Bu vâdide kim eyler mâ'il-i üstâda
pey-revlik
Meger tab'-ı Ġarībī gibi bir tâze ħayâl
olsun

tab'-ı Ġarībīyy-i darîr:

1. tab'-ı Ġarībīyy-i darîr:

Gazel 154

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

*Âmâ Ġarībī'nin mizacı (Erbilli
Âmâ Yusuf Ġaribî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ġarībī'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Yâd-ı vaşl eylemeden tab'-ı Ġarībīyy-i
darîr
Sîne pür-süziş-i dâğ-ı gam-ı aħbâb
olduk

tâb-ı ħarâret:

1. tâb-ı ħarâret:

Gazel 113

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Sıcaklığın vermiş olduğu ħarâret.

Ey Ġarībī âh-ı dil ol mâha te'sîr
eylemez
Ġâlibâ âteşde de tâb-ı ħarâret
kalmamış

tāb-ı hicrān:1. **tāb-ı hicrān:****Gazel 80**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi.

Kerem kıl bu eširi merhem-i vaşlıñla
yād it kim
Benim çün tāb-ı hicrān āteş-i sūzāna
dönmüştür

tab´-ı latif:1. **tab´-ı latif:-i****Gazel 140**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnce, kibar mizaç.

Cenāb-ı zāhide söz yok ‘aceb bir göñli
alçağdır
Olur tab´-ı latif-i bir su’āl ü şāneden
maḥzūz

tāb-ı nezzāre-i ruhsāre:1. **tāb-ı nezzāre-i ruhsāresi:-si****Gazel 204**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzüne bakmanın
harareti.*

Tāb-ı nezzāre-i ruhsāresi yokdur
başarıñ
Hüsnüne çeşm-i başiretle nigāh
eyleyelim

tab´-ı remide:1. **tab´-ı remidemiz:-miz****Gazel 95**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Korkmuş mizaç.

Yetmez diyār-ı vaşlıña tab´-ı
remidemiz
Dönmez ḥazān-ı çehreye reng-i
peridemiz

tab´-ı sühan-zād:1. **tab´-ı sühan-zādıñ:-ıñ****Gazel 234**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sözden doğmuş mizaç (şairlik).

Fermān-revā-yı ‘ālem-i ma’nā bu
‘aşrda
Kimdir Ğarībi tab´-ı sühan-zādıñ
olmasun

tāb-ı teb:1. **tāb-ı tebden:-den****Gazel 129**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ateşin sıcaklığı.

Tāb-ı tebden eylemiş la‘l-i lebiñ
tebhāle ‘arz
Eylemiş girdāb-ı āteş şu‘le-i cevvēle
‘arz

tab´-ı yārān:1. **tab´-ı yārāna:-a****Gazel 272**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dostların tabiatı, yaradılışı.

Tab´-ı yārāna Ğarībī kim olur tesliye-
baş
Nazm-ı pākīze-i dürr-i sūhanıñdan
ğayrı

tab´-ı zāhid:1. **tab´-ı zāhid:****Gazel 140**

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Zahidin mizacı.

Olursa ʔab'-ı zāhid sübḥa-i şad-
dāneden maḥzūz
Olur maḥmūr olanlar gerdiş-i
peymāneden maḥzūz

tabīb:

1. **ʔabīb:**

Gazel 39
Mısra: 11
*Tıp âlimi, tıp ilmini bilen,
hastalara bakan hekim.*

Derd-i 'aşka n'eylesün dermāniñ ey
miskīn ʔabīb
Şerbet-i didārdır bīmāra şihḥatden
murād

2. **ʔabībe:-e**

Gazel 142
Mısra: 9
Hekim, doktor.

Bir şihḥat için nabzıñı 'arz itme ʔabībe
Ey ḥaste-i 'aşk eyleme Loḳmān'a
tevaḳḳu'

3. **ʔabībi:-i**

Gazel 236
Mısra: 13
Doktor.

Döndi saña Ğarībī ey derdiniñ ʔabībi
Görme revā naşībi ola 'azāb-ı tamu

4. **ʔabībi: -i**

Terci-bend 3
Mısra: 33
Hekim, doktor.

Biñ şuḥ-ı 'Acem 'aşıķı dil-ḥaste ʔabībi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarībī

5. **ʔabībiñ:-iñ**
Gazel 239
Mısra: 15
Doktor, sevgili.

Uşandım derdi bilmez bir ʔabībiñ
güftgūsundan
Beni şalma bu güne dest-i nā-hem-
vāra yā Allāh

tabībā:

1. **ʔabībā:**

Gazel 135
Mısra: 1
Ey doktor.

Gel ʔabībā ḳoyma dāğ-ı sīneme
merhem ğalaḥ
Eyleme derdim görüb bir dem beni
ḥürrem ğalaḥ

tabīb-i 'aql:

1. **ʔabīb-i 'aql:**
Gazel 226
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Akıllı doktoru.

Deger tır-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
ʔabīb-i 'aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

tabīb-i cān:

1. **ʔabīb-i cān:**
Gazel 169
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gönül doktoru.

Her bir marīz-i 'aşķla ki olduñ ʔabīb-i
cān
Dermān virince derdi füzün itdiñ ey
felek

tabīb-i derd:1. **tabīb-i derd:****Gazel 101**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Derdin hekimi, doktoru; derde şifa bulan.

Tabīb-i derd isen cānā saña kaldı
mürüvvet kim
Ġarībī cāme-ḥ'āb-ı 'aşkda bīmārdır
sensiz

ta' bīr id-:1. **ta' bīr idelim:-elim****Gazel 203**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ifade etmek, anlatmak.*

Gice ḥ'ābında gönül sünbül ü reyḥān
görmüş
Biz anı zülf ü ḥaṭ-ı yār ile ta' bīr idelim

tāc-dār-ı şāh-ı şāhān:1. **tāc-dār-ı şāh-ı şāhān:****Gazel 141**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Padişahlar padişahının
hükümdarı.*

El-vedā' ey tāc-dār-ı şāh-ı şāhān el-
vedā'

El-vedā' ey Āşaf-ı şānī-i devrān el-
vedā'

tāc-ı edhem:1. **tāc-ı edhem'dir:-dir****Gazel 6**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Taç ve tahtını terk ederek fakrı

*tercih eden İbrāhim b. Edhem'in
istiğnâ halini ifade eden bir tabir.*

Şāh-ı 'aşkım deşt-i gam bir mesned-i
Cem'dir baña
Başda sevdā-yı cünūnum tāc-ı
Edhem'dir baña

tāc-ı fahr-ı halef-i ādem ü havvā:1. **tāc-ı fahr-ı halef-i ādem ü****havvā'ya:-y, -a****Gazel 3**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Hz. Ādem ve Havvā'nın
evlatlarının övüle tacı.*

Ey Ġarībī ola gencīne-i 'ömrüm ne ki
vār
Tāc-ı fahr-ı halef-i Ādem ü Havvā'ya
fedā

tāc-ı hevā:1. **tāc-ı hevāsı:-sı****Gazel 48**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk tacı.

Gencīne-i sipihre deġişmem belāsını
Ol dil-berin ki tāc-ı hevāsı serimdedir

tāc-ı zer-āsā ser:

1. **tāc-ı zer-āsā serimizden:-imiz, -
den**

Gazel 212

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Başın altın gibi tacı.

Müştaş olalı sen gibi bir āfet-i dehre
Sevdā gidemez tāc-ı zer-āsā
serimizden

tafşil:1. **tafşil:****Gazel 285**

Mısra: 1

*Açıklamak, şerh ve beyan etmek.**İzah etmek.*

O melek hüsnünü şerh itse de tafşil gibi
Nüşa-i mihrini zann eyleme tekml
gibi

tağid-:1. **tağidsam:-sa, -m****Gazel 138**

Mısra: 7

Dağıtmak, saçmak.

Zülfeyn-i girih-giri ruhsāra tağidsam
dir
Levh-i dil-i 'aşıkdan bir şāneden eyler
hazz

tahammül:1. **tahammül:****Terci-bend 2**

Mısra: 44

Dayanma gücü, sabır.

Böyle eyyām-ı gama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde gamıñ táb u tahammül
ne içün

tahammül eyle-:1. **tahammül eylemeden:-me, -den****Gazel 244**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dayanmak, katlanmak,**sabretmek.*

Yokdur tahammül eylemeden gayrı
çāresi
Düşdüm o şūh-ı āfet-i cānın belāsına

tahammül id-:1. **tahammül iderek:-erek****Gazel 103**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sabretmek, dayanmak.

İtdigi çevre tahammül iderek feryādım
Bir gün eyler dil-i gerdūna eşer çok
gitmez

tahammül it-:1. **tahammül it:****Gazel 58**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dayanmak, katlanmak,
sabretmek.*

Ey dil şeb-i firāka biraz da tahammül
it
Ben bildigimde şubh-ı vişāli qarībdir

2. **tahammül itmedi:-me, -di****Gazel 256**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dayanmak, katlanmak.

Dil ārzū-yı merhem-i kāfūr-ı vaşl idüb
Āhır tahammül itmedi dāğ-ı hayāline

tahkik:1. **tahkik:****Gazel 94**

Mısra: 6

Araştırma, soruşturma.

Nidā geldi ki ey tab'-ı deniyy ü 'aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nüktesin tahkik iden hātır-
figār olmaz

tahmîr:1. **tahmîri:-i****Gazel 12**

Mısra: 5

Maya, öz, fitrat.

Figân u nâledendir tıynet-i 'uşşâk
tahmîri
Şikest-i reng-i rüyından hezâr âvâz
olur peydâ

tahrîk-i mecâl:1. **tahrîk-i mecâl:****Gazel 286**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gücün, kuvvetin hareketi.

Künc-i gamda bulamam zerrece
tahrîk-i mecâl
Çîn-i dâmânım olub pâyıma zencîr
gibi

tahrîr eyle-:1. **tahrîr eyler:-r****Gazel 165**

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yazmak.*

Gönül ol serv-i kıdd maḥbûba eyler
nâmeler tahrîr
İriş ey bâl-i kumrî şafḥa-i mektûba
mışdar çek

2. **tahrîr eylerim:-r, -im****Gazel 274**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yazmak.

O şeb kim eylerim tahrîr vaşf-ı şem'-i
ruḥsârîñ
Yaқışmaz hîç bir maşdar per-i
pervânenen gayrı

tahrîr id-:1. **tahrîr ide:-e****Gazel 15**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yazmak, çizmek.*

Ol şafḥa-i ruḥsâra geldi ḥaṭṭ-ı reyḥânı
'Uşşâka vefâ-nâme tahrîr ide mi yâ
Rab

2. **tahrîr idelim:****Gazel 203**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kaleme almak, yazmak.

Ḳumrılar tavḳ-ı gamîñ ḥâke nihân
itmek için
Şüret-i serv-i kadiñ bağda tahrîr idelim

tahrîr it-:1. **tahrîr itmede:-me, -de****Gazel 116**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yazmak.

Ruḥunda zülf-i muṭavvel gam itmede
tahrîr
Ḥaṭında mes'ele-i muḥtaşar ne müşkil
imiş

tahta-i ta'lim:1. **tahta-i ta'lime:-e****Muhammes 3**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Deneme tahtası, yazı tahtası.

O tıflıñ tahta-i ta'lime dönmüş levḥ-i
pehlûsı
Divân-ı ḥoққа-i sîmînine herkes kalem
başdı

taht-ı kemāl:

1. **taht-ı kemāle:-e**
Gazel 96
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
Olgunluk tahtı.

Hem sāye-ber-endāhteyüz taht-ı
 kemāle
 Hem ‘aşkda sūdā-ger-i bāzār-ı figānuz

taht-ı süleymān:

1. **taht-ı süleymān'a:-a**
Gazel 123
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Süleyman'ın tahtı.

Gedānıñ himmeti imdād ider hāl-i
 şehen-şāha
 Hevā taht-ı Süleymān'a cenāh-ı
 mürdan gelmiş

tāhüne-i gerdün-ı bed-encām:

1. **tāhüne-i gerdün-ı bed-encāma:-a**
Gazel 181
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Akabeti kötü dünyanın değirmeni.

N'itdim saña kim dāne gibi cism-i
 nizārı
 Tāhüne-i gerdün-ı bed-encāma
 düşürdüñ

tahvıl:

1. **tahvıl:**
Tarih 1
 Mısra: 13
Değiştirme, değişim, dönüştürme.

Nev- ‘arūs-ı Mihr'i burc-ı Delv'e tahvıl
 eyledi
 Delv'den şular saçıldı pāyına bī-ittişāl

tahvıl ol-:

1. **tahvıl olur:-ur**
Gazel 285
 Mısra: 16
 Kelime Tipi: -
Değiştirmek, döndürmek.

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrāh
 oldum
 Ba‘zı hükāmıñ olur manşıbı tahvıl
 gibi

tā'ife-i hod-bīn:

1. **tā'ife-i hod-bīnin:-in**
Gazel 211
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Kibirli insan topluluğu.

Zāhidin fi‘li gibi hūsnūñe mağrūr olma
 ‘Ameli zāyi‘ olur tā'ife-i hod-bīnin

tā'ir-i rūh:

1. **tā'ir-i rūh:**
Gazel 131
 Mısra: 16
 Kelime Tipi: -
Can kuşu.

Bu çār- ‘anāşır saña zindān-ı belādır
 Ey tā'ir-i rūh eyle bu gam-hānedən
 i‘rāz

tak-:

1. **takdıkca:-dık, -ca**
Gazel 126
 Mısra: 8
(şişe) takmak.

Ey şeyh şakın tekyede incitme mürīdi
 Takdıkca anı sīh-i kerāmāte yarağ baş

takaddüm id-:1. **taḳaddüm ider:-er****Gazel 25**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bir şeyin önüne geçmek.

Şevk ile ider nūr-ı nazar rinde
taḳaddüm
Yanmazsa harāretten eger pāy-ı
muḥabbet

tākat:1. **tāḳat:****Gazel 41**

Mısra: 11

*Bir şeyi yapabilmek için gereken
güç, kuvvet, derman.*

Pervānede yok lem‘a-i ruḥsārına tāḳat
Meh nāşiyesi āyine-i mihr-i cilādır

2. **tāḳatim:-im****Terci-bend 2**

Mısra: 34

Kudret, kuvvet.

Cāna yetdim sitem ü ḳahrdan ey yār
yeter
Ḳalmadı tāḳatim ey şūḥ-ı sitem-kār
yeter

tākat getir-:1. **tāḳat getirmedi:-me, -di****Gazel 124**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dayanmak, tahammül etmek.

‘Aql u ḥired getirmedi tāḳat cefāsına
Bī-şabr u bī-sükün dil-i nā-kāma ḳaldı
iş

2. **tāḳat getirmez: -ür, -mez****Gazel 115**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim***Dayanmak, katlanmak.*

Bilmiş ki getirmez ḳad-i dil-berlere
tāḳat
Ḳumrī-i elem serv-i dil-ārālara düşmüş

2. **tāḳat getirmez:-ür, -mez****Gazel 237**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dayanmak, katlanmak.*

Belā bezminde dil tāḳat getirmez
firḳat-i yāre
Fenā mülkin temennā eylerim
dīdārdan ayru

tākat koy-:1. **tāḳat ḳoymadı:-ma, -dı****Gazel 26**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dayanılacak güç bırakmamak.*

Şekl-i nokḳta dökdi ḥālīñ çekdi ebrüy-ı
hilālīñ
Gösterüb meh-i cemālīñ ḳoymadı
bedende tāḳat

tākat-i ḡazab:1. **tāḳat-i ḡazabıñ:-iñ****Gazel 51**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Öfke gücü.

Ḳoymadı dilde ḡam-ı ‘aşḳıña tāḳat-i
ḡazabıñ
Biraz inşāf idegör kim o da
ḳurbānıñdır

tākāt-i reftār:1. **tākāt-i reftār:****Gazel 199**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yürüyüş dermanı.

Ne tākāt-i reftār ne hūd kuvvet-i
pervāz
Murğ-ı kef-i tıflān gibi bī-bāl ü per
oldum

tākati yok:1. **tākati yok:****Gazel 93**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gücü kuvveti olmamak.

Deprenmege dil tākati yok devr-i
ruhuñda
Bir şem' ile yanmış peri pervāneye
beñzer

2. **tākati yok:****Gazel 111**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gücü kuvveti olmamak.

'Āşıkıñ tākati yok nīm-nigāha nāza
El-amān eylemesün ğamzeleriñ kana
heves

tāk-çe-i nisyāna ko-:1. **tāk-çe-i nisyāna komuşuz:-muş, -uz****Gazel 111**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Gafletin kemerli dolabına**koymak.*

Defter-i mihr ü mehi tāk-çe-i nisyāna
Kuşuz eyleyli 'arız-ı hūbāna heves

takdīr eyle-:1. **taqdīr eyleme:-me****Gazel 76**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tercih etmek.

Rindāna şakın vaşf-ı ruhuñ eyleme
taqdīr
Mey nüş olacak yerde gül-ābıñ yeri
yoğdur

takdīr-i haqq:1. **taqdīr-i haqq:****Gazel 252**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Allah'ın takdiri.*

Bir gün degil ki eksük ola güne güne
hem
Takdīr-i Haqq virende virür hem hem
üstüne

tāk-ı dü-ebrü:1. **tāk-ı dü-ebrüsunda:-sun, -da****Gazel 285**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) iki kaşının kemeri.

Dāne-i hāl degil tāk-ı dü-ebrüsunda
Gönlüm aşılmış aña şışe-i kandīl gibi

tāk-ı mihrāb:1. **tāk-ı mihrāb:****Gazel 65**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mihrabın kubbesi.

Tāk-ı mihrāb kaşlarıñda seniñ
'Accilü bi'ş şalāti yazmışlar

takrîr eyle-:

1. **takrîr eylese:-se**
Gazel 226
 Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Anlatmak.

Şabâ ders-i gül-i rûyın çemende eylese
 takrîr
 Döner minķâr-ı bülbül raķne-i dîvâra
 biñ yerden

takrîr id-:

1. **takrîr idelim:-elim**
Gazel 203
 Mısra: 14
 Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İfade etmek, anlatmak,
açıklamak.

Görünce mecmu 'a-i bâġı perîşân eyler
 Bülbüle ders-i cemâliñ hele takrîr
 idelim

takrîr-i du 'â:

1. **takrîr-i du 'â:**
Gazel 8
 Mısra: 16
 Kelime Tipi: -
Dua anlatmak.

Leb-i güftârıma lütfuñla güşâyiş vir
 kim
 Tâ dehânımda zebân eyleye takrîr-i
 du 'â

taksîr:

1. **taksîr:**
Gazel 283
 Mısra: 2
Kusur, suç, günah.

Ķatl-i 'âşıkda ne ihmâl ide te'ħîr gibi
 Ne vişâlinde tekâsül ide takşîr gibi

takşîr id-:

1. **takşîr ide:-e**
Gazel 15
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Kusur işlemek, yanlış davranışta
bulunmak.

Genc-i kafes-i tenden âzâd ola mı
 cânım
 Ķatlimden o şeh tîġım takşîr ide mi yâ
 Rab

takşîr-i du 'â:

1. **takşîr-i du 'â:**
Gazel 8
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Duadaki kusur, noksanlık.

Ne kadar vâh hayât eyleme takşîr-i
 du 'â
 Sîne-i çarķa ur ey dil dem-i şemşîr-i
 du 'â

tal 'atıñ esrâr-ı ġayb:

1. **tal 'atıñ esrâr-ı ġaybı:-ı**
Gazel 13
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Ķaybın sırrının yüz güzelliġi.

Ķal 'atıñ esrâr-ı ġaybı âşikâr eyler baña
 Ķaţ-ı müşġiniñ ġazânı nev-bahâr
 eyler baña

taleb:

1. **talieb:**
Gazel 184
 Mısra: 8
Isteme, dileme, arzu etme.

Girse ğubār-ı hāk-i kefi pāy-ı yār ele
Hergiz şemīm-i nāfe şabādan taleb
degil

2. **ṭaleb:**

Gazel 240

Mısra: 14

Istemek, dilemek.

İster Ğarībi ola sezā-vār 'afvīña
Ammā taleb ne sūd-ı rızā senden
olmasa

3. **ṭalebi:-i**

Gazel 267

Mısra: 18

İsteme, istek, dileme.

Ƙoyma maḥşerde Ğarībi-i zarīri
maḥrūm
Senden ey baḥr-ı şefā'at budur ancak
talebi

taleb eyle:

1. **ṭaleb eyler:-r**

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İstemek.

Hengāme-i maḥşerde eyā seyyid-i
'ālem
Senden ṭaleb eyler bu güneḥ-kār
şefā'at

taleb it:

1. **ṭaleb itme:-me**

Gazel 230

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İstemek, dilemek, arzu etmek.

Yok yere çeşme-i hūrşiddeden āb itme
ṭaleb
O perī-zādeden ümmīd-i vişāl itme
şakın

taleb-i vaşl:

1. **ṭaleb-i vaşl:**

Gazel 115

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavuşma isteği.

Gönlüm heves-i zülf ile sevdalara
düşmüş
Cânım taleb-i vaşl ile ğavġalara
düşmüş

2. **ṭaleb-i vaşl:**

Gazel 281

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma isteği.

Cânım taleb-i vaşl ile āvāre degil mi
Gönlüm heves-i zülf ile şad-pāre degil
mi

taleb-i vaşl-ı dil-ārā:

1. **ṭaleb-i vaşl-ı dil-ārāyı:-y, -i**

Gazel 91

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma talebi.

Dil-i dīvāne temennāyı ne bilsün
nicedir
Ṭaleb-i vaşl-ı dil-ārāyı ne bilsün
nicedir

taleb-kār:

1. **ṭaleb-kār:**

Gazel 47

Mısra: 14

Istekli.

Maḥşūd seg-i nefis biraz zār ola yoksa
Dil devlet-i dünyāya ṭaleb-kār degildir

taleb-kār ol-:1. **taleb-kār ol:****Gazel 183**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İstekli olmak.

Hırāş-ı sīneden nāhun-ı ḥasret döndi
mercāna
Yeter ey dīde-i cān la'l-i ruḥsāra taleb-
kār ol

**taleb-kār-ı der-i dārü'ş-şifā-yı
vuşlat-ı yār:**1. **taleb-kār-ı der-i dārü'ş-şifā-yı****vuşlat-ı yār:****Gazel 183**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye kavuşmak için şifahane**kapısının isteklisi.*

Taleb-kār-ı der-i dārü'ş-şifā-yı vuşlat-ı
yār ol
Yeter nāsūr-ı gāmda ey dil-i āvāre
bīmār ol

tāli' ol-:1. **tāli' oldı:-dı****Gazel 143**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğmak, ortaya çıkmak.

Zülfın dağıtdı şāne ḥālī zuhūra geldi
İqbālīm aḥterin gör 'akrebden oldı tāli'

tālib:1. **tālib:****Gazel 286**

Mısra: 9

*İsteyen, arayan, talep ve arzu
eden.*

Kalmadı ma'rifete kimse Ğarībī tālib
Görmedim ḥalkda mergüb-ı denānır
gibi

tālib ol-:1. **tālib ol:****Gazel 89**

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***İstemek, talep etmek.*

Tālib ol vaşlına küyunda rakıbi öldür
Kurb-ı Ḥaḳ isteyene Ka'be 'ibādet
yeridir

2. **tālib olmaz:-maz****Gazel 54**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İstemek, talep etmek.

Şahrā-neverd-i 'aşkıñ olmaz qarāra
tālib
Āvāre-i muḥabbet şabr u qararı n'eyler

tālib-i dīdār:1. **tālib-i dīdār:****Gazel 74**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yüzünün talibi.

Benden şoruñ hevāsını ol māh-ṭal'atıñ
Ḳadr-i cemāli tālib-i dīdār olan bilür

tāli'im:1. **tāli'imdir:-dir****Gazel 130**

Mısra: 5

Kader, kısmet, baht, talih.

Tāli'imdir ne ḳadar cünbiş-i yād itse
zuhūr
Gerd-i külfetdir olan ḥāk-i derimden
'arız

ta' līm eyle-:1. **ta' līm eyler:-r****Gazel 188**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Öğretmek.*

Çeşm-i fettānına hūn-rizlik eyler

ta' līm

Ġāret-i mülk-i vücūda eli fermānlı

güzel

ta' līm it-:1. **ta' līm itmiş:-miş****Gazel 122**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Öğretmek, yol göstermek.

Hoş giçer fakr u fenā ile Ġarībī

günümüz

Şerh-i tecrīdi Mesīhā bize ta' līm itmiş

ta' līm-i zehāb:1. **ta' līm-i zehāb:****Gazel 133**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gitmei gidiş talimi.

Vaṭanı 'aşıka bir dār-ı 'ikāb eyler ḥatt

Hüs-n-i ruhsārına ta' līm-i zehāb eyler

ḥatt

tama' it-:1. **tama' itme:-me****Gazel 144**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamah etmek, çok istemek,**ısrarla istemek.*

Yārdan vuşlata ḥ'āhişle iyāb itme

tama'

Naqş-ı taşvīrden āgūş-ı şitāb itme
tama'2. **tama' itme: -me****Gazel 144**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamah etmek, çok istemek,*
ısrarla istemek.

Yārdan vuşlata ḥ'āhişle iyāb itme

tama'

Naqş-ı taşvīrden āgūş-ı şitāb itme
tama'3. **tama' itme: -me****Gazel 144**

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamah etmek, çok istemek,*
ısrarla istemek.

Şu'le-i 'arīz-ı cānānede yok bŷy-ı vefā

Gül-i ḥürşīdden ey dīde gül-āb itme

tama'

4. **tama' itme: -me****Gazel 144**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamah etmek, çok istemek,*
*ısrarla istemek.*Rŷy-ı gül-güne düşen zŷlfden olmaz
medediñ

Şaḳın ebr-i şafaḳ-ālŷddan āb itme

tama'

5. **tama' itme: -me****Gazel 144**

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamah etmek, çok istemek,*
ısrarla istemek.

Cevher-i āyinede bir birine gelsün mi

Çeşm-i ḥayret-zededden neş'e-i ḥ'āb

itme tama'

6. **ṭama' itme: -me****Gazel 144**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamah etmek, çok istemek, ısrarla istemek.*Gözlerinden nıgeh-i merḥamet olmaz
ma'mül

Rind-i mey-ḥāneden āyīn-i şevāb itme

ṭama'

7. **ṭama' itme: -me****Gazel 144**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamah etmek, çok istemek, ısrarla istemek.*Her su'ālīnde Ğarībī saña çeşm itse
n'ola

Mestden ḥüsn-i edā ile cevāb itme

ṭama'

8. **ṭama' itme: -me****Gazel 144**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Tamah etmek, açgözlülük.*Düşmesün āyine-i ḥātırıña gerd-i
melāl

Her serābı göricek anda şarāb itme

ṭama'

tā-maḥşer:1. **tā-maḥşer:****Gazel 36**

Mısra: 11

*Mahşere dek.*Ḥayāl-i şüret-i Şīrīn ile eknün tā-
maḥşer
Çıkar her sengden bir tīşe-i Ferhād'dan
feryād2. **tā-maḥşer:****Terci-bend 4**

Mısra: 28

*Mahşere dek.*Revāk-ı heft-gerdūna olupdur sūz-ı dil
ser-keşBudur sensiz yine keyfiyyetim tā-
maḥşer ey meh-veş**tama' -ı ham:**1. **ṭama' -ı ḥama: -a****Gazel 230**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Olgunlaşmamış açgözlülük.*Çekelüm sīneye cānım gibi cānānı
dimeṬama' -ı ḥama düşüb fikr-i muḥāl itme
şaḳın2. **ṭama' -ı ḥāmını: -ın, -i****Gazel 170**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gerçekleşmesi mümkün olmayan
şiddetli arzu.*Devr-i felegiñ biz ḳatı ibrāmını gördük
Gösterdiği bir bir ṭama' -ı ḥāmını
gördük**tamām it-:**1. **tamām it:****Gazel 28**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tamamlamak, bitirmek.*Bu ḳāmet ile servi leṭāfetden utandır
Ḳumrīniñ işin ṭavḳ-ı muḥābetde
tamām it

ta'mir:1. **ta'mire:-e****Gazel 38**

Mısra: 7

Bozuk şeyi düzeltmek, eski şeyi düzeltip yeni haline getirmek, onarım.

Vīrān olacak hıttası ta'mire ne kābil
Bir mülkde kim naşb ola sultān
müte'addid

2. **ta'mir:****Gazel 283**

Mısra: 8

Bozuk şeyi düzeltmek, eski şeyi düzeltip yeni haline getirmek, onarım.

Böyle bir ceşş-i ğamıñ eylemiş anı
ber-bād
Bulamam hātırımı bir daħı ta'mir gibi

ta'mir id-:1. **ta'mir ide:-e****Gazel 15**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Onarmak.

Ma'müre-i hātır kim vīrāne-i kahrıdur
Lütf u keremi birle ta'mir ide mi yā
Rab

2. **ta'mir idelim:-elim****Gazel 203**

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Onarmak.*

Leşker-i peyk-i hayāl ile harāb oldı
göñül
Gerd-i külfetle Ğarībī yine ta'mir
idelim

tanbur:1. **tanburda:-da****Gazel 185**

Mısra: 1

Klâsik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli tahta çalgı.

Tanburda yok tār-ı nevā-güy-ı
taħammül
Mızrābda yok cevri tekāpü-yı
taħammül

tanbur-ı hevā-tār:1. **tanbur-ı hevā-tārına:-ın, -a****Gazel 154**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Heves telinin tanburu.

Yād-ı zülfiyle işit nāle vü feryādımızı
Gör ne tanbur-ı hevā-tārına mızrāb
olduğ

ta'ne eyle-:1. **ta'ne eyler:-r****Gazel 108**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayıplamak, kınamak.

Hevā-yı serv-i kaddiñ ta'ne eyler şāh-ı
Tübā'ya
Ğubār-ı hāk-i kūyuñ tütüyā-yı hürdan
kalmaz

ta'n-ı ağıyar:1. **ta'n-ı ağıyar:****Gazel 211**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Rakiplerin ayıplaması,
kötülemesi.*

Ta'n-ı ağıyar ile kaç' itme muhabbet
bizden
Gitmek olmaz sözüne müdde'i-i bî-
dînin

tannâzelen-:

1. **ṭannâzelenmez:-mez**

Gazel 270

Mısra: 2

Alay etmek, eğlenmek.

'Arūs-ı şâhid-i gül-bün bu faşla
gâzelenmez mi
Görünce bülbülü biñ fahr ile
ṭannâzelenmez mi

tanzîr:

1. **tanzîr:**

Gazel 285

Mısra: 19

*Benzetme, bir şairin naziresini ve
taklidini yapma.*

Şu'arâ-yı selefê söyle Ğarîbî tanzîr
Bezm-i yârâna oğı sen anı temsil gibi

târ:

1. **târdır:-dır**

Gazel 101

Mısra: 6

Karanlık.

Ne miqdâr olsa da yâd-ı ruhuñ rüşen-
ger-i hâtır
Yine bahtım gibi eyyâm-ı işret târdır
sensiz

2. **târına:-ın, -a**

Gazel 82

Mısra: 10

Saç teli.

Kerem kıl ey şabâ degme müselsel
kâkül-i yâre

Ki her bir târına bir hâtır-ı
meslûbumuz vardır

târ it-:

1. **târ itdi:-di**

Gazel 255

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Karartmak.

Hasret-i hâk-i vaṭan gönlümi târ itdi
yine
Murğ-ı bî-bâl ü perim meyl-i bahâr
itdi yine

târ u pûd-ı câme-h'âbı:

1. **târ u pûd-ı câme-h'âbı:-ı**

Gazel 19

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Yatağın ateşten dokunmuş
kumaşı.*

Yâd-ı eyyâm-ı vişâliñle Ğarîbî haste-
dil

Târ u pûd-ı câme-h'âbı süz-ı hicrân
oldı hep

târ u pûd-ı verd:

1. **târ u pûd-ı verdden:-den**

Gazel 251

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gülün dokumada enine atılan
ipliği.*

Şabâ gül-şende olmuş penbe-rîs ol
nâzik-endâma

İdince târ u pûd-ı verdden terkîb bir
câme

tarâvet:

1. **ṭarâvet:**

Muhammes 3

Mısra: 6

Tazelik, körpelik.

Harāb itdi şabā iklīmini seyl-i ‘adem
başdı
Bahār-ı hüsününe tāb u tarāvet
gelmeden aqdem

tarf-ı zekan:

1. **tarf-ı zekanda:-da**

Gazel 252

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çene kenarı.

Tarf-ı zekanda hāl-i siyāhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
üstüne

tār-ı eşk-i hasret-āmiz:

1. **tār-ı eşk-i hasret-āmizim:-im**

Gazel 108

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hasretle karışık gözyaşı ipliği.

Çekilmiş sīnem üzre tār-ı eşk-i hasret-
āmizim
Gamiñla ağladıkça nağme-i tanbūrdan
kalmaz

tār-ı gīsū:

1. **tār-ı gīsüsü:-sı**

Gazel 70

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Omuz üstüne dökülen saç teli.

Degil bī-hüdedir devr-i ruhunda tār-ı
gīsüsü
Gül-istān-ı cemālin kıl qalemle zer-
nigār eyler

tār-ı harir-i büy-ı gül:

1. **tār-ı harir-i büy-ı gülden:-den**

Gazel 53

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül kokusunun ipek saç teli.

Şabā dolāb-ı çarh ile çemende eylemiş
terkīb

Saña tār-ı harir-i büy-ı gülden pīrehen
dirler

tār-ı harir-i nükhet-i gül:

1. **tār-ı harir-i nükhet-i gül:**

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül kokusunun ipek saç teli.

Olmuş çemende pençe-i bī-dād-ı ‘aşk
ile

Tār-ı harir-i nükhet-i gül dām-ı
‘andelīb

tār-ı kākül:

1. **tār-ı kākül:**

Gazel 225

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saçının teli.

Perişanlıkla düşün tār-ı kākül düş-ı
īmāna

Yine rüy-ı vedāda küfr-i ‘aşık haṭṭ u
hāl olsun

tār-ı müjeñ:

1. **tār-ı müjeñ:**

Gazel 84

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Karanlık kirpik.

Her bir nigāhı bir belā her ğamzesi bir
fitnedir
Tār-ı müjeñ neşter midir hañçer midir
bilmem nedir

tār-ı müjgān:

1. **tār-ı müjgānımda:**-ım, -da

Gazel 128

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kirpik teli.

Kaṭre kaṭre kañlu eşkim sübha-i
mercān gibi
Şevk-i ruhsārıñla eyler tār-ı
müjgānımda raqş

tār-ı nevā-güy-ı taḥammül yoq:

1. **tār-ı nevā-güy-ı taḥammül yoq:**

Gazel 185

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarkı söyleyen tele taḥammül

edememek.

Ṭanbūrda yoq tār-ı nevā-güy-ı
taḥammül
Mızrābda yoq cevr-i tekāpū-yı
taḥammül

tār-ı resen:

1. **tār-ı resendir:**-dir

Gazel 238

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İp teli.

Ey şūḥ-ı vefā-düşmen ne zülf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

tār-ı sübha:

1. **tār-ı sübha:**

Gazel 101

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tesbih ipi.

Olaldan küfr-i zülfüñ ḥüsnüñe ğāret-
ger-i imān
Elimde tār-ı sübha rişte-i zünnārdır
sensiz

tār-ı zülf-i pür-şikden:

1. **tār-ı zülf-i pür-şikenden:**-den

Gazel 165

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım olan saç teli.

Müselsel tār-ı zülf-i pür-şikenden ey
vefā-düşmen
Yeter ruhsār-ı ḥürşid üzre çevgān-ı
mu'anber çek

tār-ı zülf-i yār:

1. **tār-ı zülf-i yār:**

Gazel 270

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saç teli.

Perişān göñlümi cem' itmek isterdim
didiler kim
Meger bir tār-ı zülf-i yār ile
şirāzelenmez mi

tār-ı zülf:

1. **tār-ı zülfünde:**-üñ, -de

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saç teli.

Zir-i zulmāt tār-ı zülfünde
Ruḥuñ āb-ı ḥayāt yazmışlar

2. **tār-ı zülfüne:**-ün, -e

Gazel 86

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Saç teli.

Engüşt-i şâne degdi diyü tār-ı zülfüne
Tîğ-i hasedle sîne-i dil pāre pāredir

tārih:

1. **tārīhini:**-in, -i

Tarih 1

Mısra: 35

Bir olayın gerçekleşme zamanı.

Bir şehir hātif Ğarībī söyledi tārīhini
‘Ağd-i tezviciñ mübārek olsun ey kân-
ı kemāl

taşa çal-:

1. **taşa çalma:**-ma

Gazel 263

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kırmak, parçalamak.

Ey şeyh çalma şişemizi taş a kıl kerem
Allāh için bu bī-günehiñ girme kıanına

taşaddur eyle-:

1. **taşaddur eyleyen:**-y, -en

Gazel 136

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İleriye, öne geçip oturmak.

Yār dirse ‘aşık a hattım muhabbet-
nāmedir
Hüccet-i mihre taşaddur eyleyen imzā
galat

tashih:

1. **taşihine:**-in, -e

Gazel 135

Mısra: 13

*Düzeltilme, yanlış a doğru hāle
getirme.*

Kimse yok taşihine kıadir Ğarībī
ebkem ol
Nüşa-i gül-zāra düşmüş nokta-i şeb-
nem galat

tās-ı zer-i hürşid:

1. **tās-ı zer-i hürşid:**

Gazel 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Altın güneş taşı.

Sākī olalı meclis-i dehre bu kühen
çarh
Tās-ı zer-i hürşid bizim sāğarımızdır

taşmim it-:

1. **taşmim itmiş:**-miş

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kesin olarak niyet etmek.

Sürmeden gözleri kıan itmegi taşmim
itmiş
Ğamzeler bu haberi gönlüme tefhım
itmiş

taşra:

1. **taşra:**

Gazel 126

Mısra: 1

Dışarı.

Ey dil yürü bu dā’ireden taşra ayak baş
İkrāh ile bu ‘āleme bir pāy-ı firāk baş

2. **taşra:**

Gazel 127

Mısra: 11

Dışarı.

Reng-i mey taşra urur gibi kadehden
ey dil
Sînenen zâhir olur şu 'le-i hürşîd-i
hulûş

3. **taşra:**

Gazel 77

Mısra: 8

Dışında, haricinde.

Reng-i şebâti yokdur bâğ u bahâr-ı
dehriñ
Bu gül-şen-i fenâdan taşra şitâb göster

4. **taşra:**

Gazel 131

Mısra: 14

Dışında, haricinde.

Ey murğ-ı dil âzâdelik isterse vücūduñ
Hem beyzadan ol taşra hem it lânenen
i'râz

5. **taşraya:-y, -a**

Gazel 132

Mısra: 10

Dışarı.

Girmege tenhâ hayâl-i yâr mînâ-yı dile
Taşraya hısn-ı bedenden câna
ruşatdır ğarâz

6. **taşraya:- y, -a**

Gazel 270

Mısra: 10

Dışarı.

Ġarîbî ğamze-i hûn-rîzi gelsün bir de
cevlâna
Yine zaħm-ı derûnum taşraya
dervâzelenmez mi

taşvîr id-:

1. **taşvîr idelim:-elim**

Gazel 203

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Suret vermek, çizmek.

Ġayr-ı mümkündür ola vaşlı müyesser
bârî
Nakş-ı dâmân-ı hayâlin ele taşvîr
idelim

tat:

1. **tadını:-ın, -ı**

Gazel 160

Mısra: 12

Tat, lezzet.

'Akrebde görüb hūblarıñ mäh-ı
cemâlin
Sevdâ-yı şeb tadını nevbetle giçürdik

tavâf eyle-:

1. **tavâf eyleyelüm:-y, -elüm**

Gazel 249

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Etrafını dolaşmak, Kâbe'nin
etrafını dolaşmak.*

Varalum Ka'be-i dîdârî tavâf
eyleyelüm
Öpelüm hâk-i derin Beyt-i
Mükerremcesine

tavâf-ı ka'be-i hüsn:

1. **tavâf-ı ka'be-i hüsn:-e**

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik Kabesi'nin tavafi.

Habeş huccâcıdır gelmiş tavâf-ı
Ka'be-i hüsn
Muhtî-i ehl-i îmân oldu ceş-i
Zengibâr-ı hatt

tavk:

1. **tavk:**

Gazel 197

Mısra: 5
Boyna takılan takı, gerdanlık.

Halkası tavk gibi murğ-ı dil-i 'uşşāka
Ser-i engüşt-i güzellerde belâdır hâtem

2. tavk:

Gazel 177
Mısra: 13
Tasma, halka.

Dil murğına tavk olsa n'ola zülfi
Ġarībī
Sevdā-yı kad-i serv-i hırāmānına
düşdük

tavk ol-:

1. tavk olsun:-sun

Gazel 218
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Gerdanlık olmak.

Hevā-yı tār-ı zülfüñ gerden-i 'uşşāka
tavk olsun
Ki kadd-i nāz-ı perver birle serv-i
revānsın sen

tavk-ı āhen:

1. tavk-ı āhen:

Gazel 43
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Demir halka.

Olaldan kûçe-ger ü 'ālem-i tecrīd-i
'İsā'nıñ
Ġarībī tavk-ı āhen gerdenimde çeşm-i
süzendir

tavk-ı belā:

1. tavk-ı belā:

Gazel 40
Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Bela halkası.

Ġumri-i 'aşka kemend-i kākülüñ tavk-
ı belā
Şīve-i kaddiñ hırāmı serv-i ra'nādan
lezīz

2. tavk-ı belā:

Gazel 110
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bela halkası.

Her ser-i müy gönül murğuna bir tavk-
ı belā
Şīve-i serv-i hırāmānını bilmez
degilüz

3. tavk-ı belā:

Gazel 237
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bela halkası.

Benimde var bir tavk-ı belā boynumda
ey ħumrī
Esīr-i kākülüm bir serv-i hoş-reftārdan
ayru

4. tavk-ı belāya:-y, -a

Gazel 235
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Bela halkası.

Çeker tavk-ı belāya gerden-i 'uşşākı
ħumrī-veş
Yerinden koy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

tavk-ı ğam:

1. tavk-ı ğamda:-da

Muhammes 2
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Gam gerdanlığı.

Ṭavḳ-ı ğamda ḳumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü ḳāmet la 'l-i ruḥsār
el-amān

2. **ṭavḳ-ı ğamiñ:-iñ**
Gazel 203
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gam gerdanlığı.

Ḳumrılar ṭavḳ-ı ğamiñ ḥāke nihān
itmek için
Şüret-i serv-i ḳadiñ bāğda taḥrīr idelim

3. **ṭavḳ-ı ğamiñda:-iñ, -da**
Gazel 223
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Gam gerdanlığı.

Ey serv-i nāz ṭavḳ-ı ğamiñda esīr olan
Miskīn tezerv-i rūḥ-ı revānı bilür
misin

ṭavḳ-ı muḥabbet:

1. **ṭavḳ-ı muḥabbetde:-de**
Terkib-bend 1
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Muḥabbet halkası.

Ḥod bilürsin olalı 'āşıḳ-ı dīdār saña
Cān u dil ṭavḳ-ı muḥabbetde giriftār
saña

2. **ṭavḳ-ı muḥabbetde:-de**
Gazel 28
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Muḥabbet halkası.

Bu ḳāmet ile servi leṭāfetden utandır
Ḳumrīniñ işin ṭavḳ-ı muḥabbetde
tamām it

ṭavḳ-ı vefā:

1. **ṭavḳ-ı vefāda:-da**
Gazel 163
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Vefa halkası.

Ey serv-i nāz ḥāşılı yok bu hevālarıñ
Ṭavḳ-ı vefāda ḳadrini bil āşinālarıñ

2. **ṭavḳ-ı vefādır:-dır**
Gazel 125
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Vefa halkası.

Hergiz dilemem açıla boynumdan o
kākül
Bir ṭavḳ-ı vefādır ki olub gerdene
maḥşūş

ṭavḳ-ı zülf:

1. **ṭavḳ-ı zülfün:-ün**
Terci-bend 2
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Saç halkası.

Ḥasret-i ḳaddiñ ile serv-i ḥırāmān
ağlar
Ṭavḳ-ı zülfün göricek ḳumri-i nālān
ağlar

tāvus:

1. **tāvüsü:-ı**
Gazel 121
Mısra: 7
Tāvus kuşu.

Tāvüsü ḳafesde göricek zāğ-ı siyeh dir
Girdāb-ı per ü bāl-i münāḳḳaşlara
düşmüş

tavr:**1. tayrān:****Gazel 196**

Mısra: 8

Kuş.

Virelim bāde vücūd-ı elem-ālūdemizi
Şahn-ı gül-zār-ı ‘adem seyrine tayrān
olalım

tavy it-:**1. tayy itdim:-dim****Gazel 107**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşmak, geçmek.

Pāy-ı endīşe ile ‘aşk yolın tayy itdim
Ben sülük eyledigim cāddeyi herkes
bilmez

tāze:**1. tāze:****Gazel 164**

Mısra: 17

Canlı, yeni, körpe.

Gül-şen-i nazma burakdı tāze ‘işret-i
tarhını
Ey Ğarībī nağme-i murğ-ı hoş-elhānıñ
seniñ

2. tāze:**Gazel 165**

Mısra: 18

Canlı, yeni, körpe.

Zamān-ı zevki giçdi gül-şen-i hūsn-i
kühen-sāliñ
Ğarībī şimdi āgūş-ı dile bir tāze dil-ber
çek

3. tāze:**Gazel 225**

Mısra: 16

Canlı, yeni, körpe.

Bu vādīde kim eyler mā’il-i üstāda
pey-revlik
Meger tab‘-ı Ğarībī gibi bir tāze hayāl
olsun

4. tāze:**Gazel 287**

Mısra: 4

Canlı, yeni, körpe.

Hande henüz la‘l-i lebin itmemiş
güşād
Tāze bu bāğıñ açsa gerek gonçe
zanbağı

5. tāze:**Muhammes 1**

Mısra: 4

Yeni, canlı.

Ne ızhār-ı cefā-yı gurbete bir yār-ı
hem-dem var
Ne hod-dāğ-ı derūn-ı sīneme bir tāze
merhem var

6. tāze:**Gazel 228**

Mısra: 12

Yeni.

Haṭṭ ber-āverdelerin gitdi şafā-yı hūsn-i
Sākiyā tāze mey sādece dil-ber gelsün

7. tāze:**Gazel 46**

Mısra: 3

Bozulmamış, bayatlamamış olan.

Bir tāze ‘ömr-i cāna bağışlar Mesīh-
veş
Ol müjde kim şabā ile dil-dārdan gelür

8. tāze:**Gazel 55**

Mısra: 9

Bozulmamış, bayatlamamış olan.

Görünce böyle bir taze hayalin şî'r-i
renginiñ
Ġarîbî ħ'ân-ı nazm-ı pür-nevâle iştiĥâ
artar

9. taze:

Gazel 217

Mısra: 4

Taze, canlı.

'Uşşâka ĥatt-ı muşhaf ruĥsârı gösterür
Taze berât-ı maĥşer-i rûz-ı ĥesâb-ı
ĥüsn

10. taze:

Gazel 59

Mısra: 3

Canlı, yeni.

Taze berât-ı vaşldır sebze-i ĥattı
'ârızıñ
'Âşık-ı bî-nevâ ile ruĥşat-ı güft-gü
gelür

11. taze:

Gazel 65

Mısra: 6

Canlı, yeni.

Ĥatt-ı reyĥân birle rûyında
Ĥüsne taze berât yazmışlar

12. taze:

Gazel 106

Mısra: 1

Canlı, yeni.

Devr-i ruĥunda taze ĥat-ı yâri
görmüşüz
Gül dâmeninde nîşter-i ĥârı görmüşüz

13. taze:

Gazel 211

Mısra: 14

Canlı, yeni.

Ey Ġarîbî diyemez kimse bu günden
böyle
Sen gibi taze hayalin ġazel-i renginin

14. taze:

Terci-bend 1

Mısra: 57

Körpe, genç.

Ey gül-şen-i âmâle biten taze nihâlim
V'ey şevĥ-i ruĥıñ şem'-i şeb-istân-ı
ĥayâlim

15. taze:

Gazel 51

Mısra: 7

Körpe, genç.

Nice bir taze ĥayât-ı ebedî olmaya kim
Cân şehîd-i nigeĥ-i nergis-i
mestâniñdir

16. taze:

Gazel 90

Mısra: 16

*Canlı, yeni, dinç görünüşlü,
yıpranmamış, körpe.*

Degildir pîrlik mâni' perestiş-kâr-ı
cânâna

Bu ĥam-geşte ĥadim bir taze tıfl-ı nev-
civân ister

17. taze:

Tarih 2

Mısra: 3

*Canlı, yeni, dinç görünüşlü,
yıpranmamış, körpe.*

Ehl-i 'aşka taze bâzâr-ı muĥabbet oldı
germ
Ĥumri-i bî-çäreye bir serv olub her şâĥ
bedîd

18. tazeleriñ:-ler, -iñ

Gazel 47

Mısra: 5

Genç (sevgili bağlamında).

Çok tazelereñ pençe-i bî-dādına
düşdüm
Hiç biri seniñ gibi sitem-kâr degildir

tāze cān vir-:

1. **tāze cān virür:-ür**
Gazel 155
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Taze can vermek.

Hoş zevk virür cām-ı muşaffāya
şarılmak
Cān taze virür 'āşıkā şahbāya şarılmak

tāze kıl-:

1. **tāze kılsa:-sa**
Gazel 134
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Yenilemek, canlandırmak,
tazelemek.*

N'ola her heftde bir taze kılsa 'ömr-i
cāvīdin
Lebiñ āb-ı hayātından içer şu sebze-
zār-ı hattı

tāze vü ter:

1. **tāze vü tersin:-sin**
Gazel 218
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Taze ve canlı.

Fiğān-ı āsumān-süz-ı Ğarībī'dir hāzer
lāzım
Efendim taze vü tersin güzelsin nev-
civānsın sen

tāze-cevāb:

1. **tāze-cevāb:**
Gazel 20

Mısra: 18
Yeni cevap, orjinal cevap.

Söyle şimdi bu şi'r-i rengine
Hāzır itsün Ğarībī taze-cevāb
tāze-civān:

1. **tāze-civān:**
Gazel 158
Mısra: 2
Yeni yetme genç.

İstemem bir güzeli āfet-i cān
olmayıcak
Şūh [u] āşüb-ı cihān taze-civān
olmayıcak

tāzelen-:

1. **tāzelenmez:-mez**
Gazel 270
Mısra: 8
Yenilenmek, tazelik kazanmak.

Hayāl-i tār-ı zülfünde sinān-ı şāne
gezdikçe
Derün-ı sinede dāğ-ı kühenler
tāzelenmez mi

2. **tāzelenür:-ür**
Gazel 216
Mısra: 1
*Taze duruma gelmek, tazelik
kazanmak.*

Dāğ-ı kühenim tāzelenür eşk-i
terimden
Toldukça gözüm sāğarı hūn-ı
cigerimden

3. **tāzelenür:-ür**
Gazel 288
Mısra: 4
Tazelenmek, yenilenmek.

Tīr-i nigāh-ı şūhunu 'uşşāk-ı bî-nevā
Her gördüğünde tāzelenür bağır yāresi

tāze-nihāl:1. **tāze-nihāl:****Gazel 224**

Mısra: 6

Yeni, taze fidan(sevgili).

Hayāl-ı kâmet-i şimşâdîñ ey şüh-ı
perî-peyker
Miyân-ı gül-şen-i hâtırda bir tāze-nihāl
olsun

tāz-ı ğam:1. **tāz-ı ğamdan:-dan****Tarih 1**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Gamın yiğidi.

Türk ü tāz-ı ğamdan itsün Hakk
vücüdün bî-keder
Şābit olduğca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

ta'zīm:1. **ta'zīmen:-en****Gazel 4**

Mısra: 10

Hürmet ve ikram ederek.

Saňa ta'zīmen bu mu'ciz oldı 'İsā'ya
'atā
Feyz-i nuṭkıñ 'āleme ser-māye-i
yuḥyil izāme

ta'zīm it-:1. **ta'zīm itmiş:-miş****Gazel 122**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hürmet etme, saygı gösterme,
büyük sayıldığını belli edecek şekilde
güzel muâmelede bulunma.*

Çeküb āġūşa kızımıdır diyü bintü'l-
'inebi

Dün gice pîr-i ḥarābāt ona ta'zīm itmiş

tebāh eyle-:1. **tebāh eyleyelim:-y, -elim****Gazel 204**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Harap etmek, yıkmak.

Sarşar-ı renc-i ḥased birle bu 'işret-
gehde

Hürmen-i 'ömr-i raḳībānı tebāh
eyleyelim

tebāh it-:1. **tebāh itdi:-di****Gazel 147**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, yıkmak.

Güzelüm ḥüsnüñe karşı ne günāh itdi
çerāġ

'Ömrini sūz u güdāz ile tebāh itdi
çerāġ

tebdil-i makām it-:1. **tebdil-i makām it:****Gazel 28**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Makam deġiştirmek, yer
deġişmek.*

Her bir şanemiñ ḥüsnüne bir güne
göñül vir

Her naġme-i eşcārda tebdil-i makām it

tebessüm:1. **tebessüm:****Gazel 270**

Mısra: 5
Gülümseme.

Gelince gönçe-i la'li tebessüm birle
güftāra
Çemende gönçeler h̄asretle hep
h̄amyāzelenmez mi

2. **tebessüme:-e**

Gazel 175

Mısra: 11

Tebessüm, gülümsemek.

La'liñ getür tebessüme ızhār-ı mu'ciz
it
Müştaḳ-ı feyz-i mu'cize-güftārıñım
seniñ

tebhāle:

1. **tebhāle:**

Gazel 129

Mısra: 1

*Dudaklarda harareten kaynaklı
çıkan uçuk (Aşğın aşk ateşinin
sevgiliye tesir etmesi).*

Tāb-ı tebden eylemiş la'l-i lebiñ
tebhāle 'arz
Eylemiş girdāb-ı āteş şu'le-i cevvēle
'arz

tebrīdine çek-:

1. **tebrīdine çek:**

Gazel 166

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Soğutmak.

Merhem-i kāfūrî olmaz çāre-sāz-ı dāğ-
ı 'aşḳ
Süz-ı dil tebrīdine lāy-ı h̄um-ı mey-
hāne çek

tecellī-zār:

1. **tecellī-zār:**

Muhammes 3

Mısra: 12

Tecelli bahçesi.

Metā'-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsîd
Tecellī-zār kılmışken bu bezmi ğabğab
u sâ'id

2. **tecellī-zār:**

Gazel 227

Mısra: 5

*Tecelli yeri, "Sînâ dağı. Sînâ
yarımadasında Allah'ın tecellî ve Hz.
Musâ ile tekellüm ettiği dağ
bağlamında."*

Yed-i Beyzâ ile kıldım tecellī-zār āfākı
Kelīm-i nuḳ isen āyîn-i i'cāz ile
söylersin

3. **tecellī-zāra:-a**

Gazel 123

Mısra: 2

*Tecelli yeri, "Sînâ dağı. Sînâ
yarımadasında Allah'ın tecellî ve Hz.
Musâ ile tekellüm ettiği dağ
bağlamında."*

Degildir 'aşıḳa bī-tābi-i dil Tūr'dan
gelmiş
Tecellī-zāra mevc-i nāz bahr-i nürdan
gelmiş

tecrīd:

1. **tecrīd:**

Gazel 216

Mısra: 9

Soyutlanmak, arınmak.

Tecrīd maḳāmında ben ol müflis-i
dūnum
Kim bād-ı şabā gerd alamaz h̄āk-i
derimden

tedbîr id-:1. **tedbîr ide:-e****Gazel 15**

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Çare olmak, def etmek.*

Bu haste Ğarîbî'ye eyler mi şifâ la'liñ
Bî-çâresine başka tedbîr ide mi yâ Rab

2. **tedbîr idelim:-elim****Gazel 203**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Önlemeni almak.*

Ey gönül vaşlına yâriñ nice tedbîr
idelim
Zülfini gerden-i dîvâneye zencîr
idelim

tefavvuk-kerde-i 'âlem:1. **tefavvuk-kerde-i 'âlem:****Gazel 94**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âleme üstünlük eylemek.

Kimini şe'n ile eyler tafavvuk-kerde-i
'âlem

Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pâyidâr olmaz

2. **tefavvuk-kerde-i 'âlem:****Gazel 94**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Âleme üstünlük eylemek.

Kimini şe'n ile eyler tafavvuk-kerde-i
'âlem

Kimi hâk-i mezellet içre hergiz
pâyidâr olmaz

tefevvuk-kerde-i cemşid ü cem ol-:1. **tefevvuk-kerde-i cemşid ü cem****ola:-a****Gazel 141**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Cem ve Cemşid'in üstün olması.

Ola der-gâhiñ tefevvuk-kerde-i
Cemşid ü Cem
Olmasun hergiz muhâlif saña devrân
el-vedâ'

tefhîm it-:1. **tefhîm itmiş:-miş****Gazel 122**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anlatmak.

Sürmeden gözleri kan itmegi taşmîm
itmiş
Ğamzeler bu haberi gönülüne tefhîm
itmiş

tefsîr id-:1. **tefsîr idelim:-elim****Gazel 203**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Açıklamak, yorumlamak.*

Büy-ı gül hibr olamaz bād-ı şabâdan
hâme
Âyet-i hüsnini ne vech ile tefsîr idelim

teg-:1. **teg:****Gazel 12**

Mısra: 3

Değmek, dokunmak.

Seniñ teg kıddi dil-keş 'âlem-i
imkânda nâ-mümkin

Benim teg bir belâ bezminde sūzân az
olur peydâ

2. **teg:**

Gazel 12

Mısra: 4

Değmek, dokunmak.

Seniñ teg kıaddi dil-keş 'âlem-i
imkānda nâ-mümkin
Benim teg bir belâ bezminde sūzân az
olur peydâ

3. **teg:**

Gazel 12

Mısra: 12

Değmek, dokunmak.

Perî-ruhsâre vü pür-fenn sitem-ger
kîne-perversin
Seniñ teg nâzenînim kıande bir mümtâz
olur peydâ

4. **teg:**

Gazel 35

Mısra: 14

Değmek, dokunmak.

Gelmez cihân-ı nazma dağı şimdiden
gerü
Sen teg Ğarîbi nüktesi rengîn-ğayâli
şüh

5. **teg:**

Gazel 113

Mısra: 9

Değmek, dokunmak.

Ṭurre-i cānâne teg her yan kıurulmuş
dām-ı ğam
Dehrde bir tekye-ğâh-ı istirâhat
kıalmamış

6. **teg:**

Gazel 280

Mısra: 20

Değmek, dokunmak.

Zîr-i hâr-ı fakırda bî-çâre kıaldım dil
hazîn
Bâğ-ı vaşfiñda Ğarîbî teg hoş-elhân it
beni

teg:

1. **teg:**

Muhammes 2

Mısra: 26

Gibi.

El-amân ey hüsnuñe 'âlem giriftâr el-
amân
Seyl-i eşk aldı vücûdum mülküni
vîrâne teg

2. **teg:**

Muhammes 2

Mısra: 27

Gibi.

Ğam beni zencîre çekdi gerden-i
dîvâne teg
Bâde-i hûn-ı cigerdir içdigim peymâne
teg

3. **teg:**

Muhammes 2

Mısra: 28

Gibi.

Ğam beni zencîre çekdi gerden-i
dîvâne teg
Bâde-i hûn-ı cigerdir içdigim peymâne
teg

4. **teg:**

Muhammes 2

Mısra: 29

Gibi.

Âteş-i hasretle yandırdıñ beni pervâne
teg
El-amân ey kışver-sâlâr-ı hûbân el-
amân

5. teg:

Muhammes 2

Mısra: 34

Gibi.

Zahm-ı nāsūr-ı sitem bağımdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvetsiz Ğarībī teg uşandım
‘ömrden

6. teg:

Gazel 242

Mısra: 7

Gibi.

Cān zevraķı deryā-yı ğamıñ içre gözün
teg
Sür‘atle gezer cūşıŝ-i girdāb arasında

7. teg:

Gazel 138

Mısra: 18

Tek.

Dīvān-ı feşāhatde her kim k'olur ehl-i
dil
Ğüftār-ı Ğarībī teg dürdāneden eyler
ħazz

8. teg:

Gazel 247

Mısra: 12

Tek.

Nedir her nāra urmaķ kendiñ ey
pevrvāne-i miskīn
Ğarībī teg ğayāl-i ‘arız-ı cānān mı var
sende

9. teg:

Gazel 72

Mısra: 14

Tek, yalnız.

Bu ğüne mest rüsvālıķla şorsa kūy-ı
cānānı
Ğarībī bir benim teg ‘aşık-ı şeydā ne
söyleller

10. teg:

Gazel 124

Mısra: 14

Tek, yalnız.

Çekmez kemān-ı ‘aşkıyı biñ Rüstem-i
felek
Sen teg Ğarībī ‘aşık-ı bed-nāma ğaldı
iş

11. teg:

Gazel 220

Mısra: 10

Tek, yalnız.

Hevā-yı kūyını yād itmeden ey Leyli-i
‘ālem
Benim teg ‘aşık-ı ser-geşte Mecnūn
olmasun n'olsun

12. teg:

Gazel 280

Mısra: 11

Tek, yalnız.

Ğalmışım baht-ı siyāhım teg şeb-i
deycūrda
Nūr-ı en‘āmıñla bir ğurşīd-i tābān it
beni

teğāfül:

1. teğāfül:

Terci-bend 2

Mısra: 46

*Anlamamazlıktan gelme,
aldırmazlık.*

Cāna ğaşdıñ var ise ğatle ta‘allül ne
içün

Ey gözüm cānım efendim bu teğāfül
ne için

2. teğāfül:

Terkib-bend 1

Mısra: 58

*Anlamamazlıktan gelme,
aldırmazlık.*

Şormadıñ hâl-i dil-i 'âşık-ı bīmār nedir
Bu teğāfûl ne için böyle bu eṭvār nedir

tehî:

1. **tehîdir:-dir**

Muhammes 1

Mısra: 11

Boş, faydasız.

Tehîdir kâse-i gurbet nevâl-i 'izz ü
rif'atden
Leb-â-lebdîr sebûy-ı sâgarı âb-ı
küdüretden

teh-i pîrâhen-i fânû:

1. **teh-i pîrâhen-i fânûsı:-sı**

Gazel 147

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fanus gibi koruyucu olan

gömleğin dibi.

Nâz ile hüsünü pervâne gözünden
kaçırub
Teh-i pîrâhen-i fânûsı penâh itdi çerâğ

te'hîr:

1. **te'hîr:**

Gazel 283

Mısra: 1

Erteleme, geciktirme.

Ḳatl-i 'âşıkda ne ihmâl ide te'hîr gibi
Ne vişâlinde tekâsül ide taḳşîr gibi

te'hîr-i du'â ol:-

1. **te'hîr-i du'â olmaya:-ma, -y, -a**

Gazel 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Duanın ertelenmesi olamaz.

Vaḳti ma'lûm degil gerçi seherden
ğayrı
Lîk evlâsı budur olmaya te'hîr-i du'â

tek:

1. **tek:**

Terkib-bend 1

Mısra: 87

"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Tek hemân pâdişehim bendeye fermân
olsun
Sühaniñ şehd-i şifâ-yı ramaḳ-ı cân
olsun

tekâpü eyle:-

1. **tekâpü eyledim:-di, -m**

Gazel 236

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Öteye beriye koşarak aramak,
koşuşturma, telaş.*

Ben mücrimim ziyâde sensin saḥî
'atâda
Her vâdi-i ḥatâda çok eyledim tekâpü

tekâpü eyle:

1. **tekâpü eyler: -r**

Gazel 132

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Öteye beriye koşarak aramak,
koşuşturma, telaş.*

Bu riyâ-yı fakr ile eyler tekâpü ḥalvete
Bu riyâdan meşreb-i zünnâra naḥvetdir
ğaraž

2. **tekâpü eyler:-r**

Gazel 194

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Öteye beriye koşarak aramak,
koşuşturma, telaş.*

Ol Ka'be-i ümîde eyler gönül tekâpü
Yâ Rab bu nâ-murâdı maqşûda eyle
vâşıl

tekâpü kıl:-

1. **tekâpü kıldı:-dı**
Gazel 24
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Çabalamak.

Cân ol kadar tekâpü kıldı reh-i vefâda
Tâ çeşm-i intizâra taldı gubâr-ı hasret

tekâsül id:

1. **tekâsül ide:-e**
Gazel 283
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Tembellik etmek, gevşeklik
göstermek.*

Katl-i 'âşıkda ne ihmâl ide te' hîr gibi
Ne vişâlinde tekâsül ide taqşîr gibi

te' kîd:

1. **te' kîd:**
Gazel 45
Mısra: 9
Üsteleme, tekrarlama.

Te' kîd ile çok katlimize virdi icâzet
Düşmen ki bu gün vuşlata h'âhiş-
kerimizdir

teklîf-i şarâb eyle:-

1. **teklîf-i şarâb eyler:-r**
Gazel 139
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Şarap içme teklifinde bulunmak.

Bâde-i gûş aña ola kıyâmetde naşîb
Her kim eyler bize teklîf-i şarâb ey
vâ'iz

tekmîl:

1. **tekmîl:**
Gazel 285
Mısra: 2
Tamamlama, bitirme.

O melek hüsnünü şerh itse de tafşîl gibi
Nüşâ-i mihrini zann eyleme tekmîl
gibi

tekye:

1. **tekyede:-de**
Gazel 126
Mısra: 7
*Dervişlere mahsus ikametgâh,
ibâdetgâh.*

Ey şeyh şakın tekyede incitme mürîdi
Taqdıqca anı sîh-i kerâmâte yarağ baş

2. **tekyede:-de**
Gazel 119
Mısra: 7
*Dervişlere mahsus ikametgâh,
ibâdetgâh.*

Kalur mı tekyede tesbîh ile hû
çekmeden şofî
Bu bir hardır ki kırk gün çillede bâr-ı
'amel çekmiş

tekye-gâh-ı istirâhat:

1. **tekye-gâh-ı istirâhat:**
Gazel 113
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İstirahat dergahı.

Turre-i cânâne teg her yan kurulmuş
dâm-ı gam

Dehrde bir tekye-gāh-ı istirāhat
qalmamış

tekye-i kalb:

1. tekye-i kalbimde: -im, -de

Gazel 186

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kalp tekkesi.

Şevk-i mihrāb-ı ham-ı ebrūlarıñla bir
zamān
Tekye-i kalbimde zıkr-i Hāy Hū eksük
değil

tekye-zen-i seng-i mezār it-:

1. tekye-zen-i seng-i mezār itdi: -di

Gazel 255

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mezar taşına dayanmak.

Fikr-i gül-geşt-i vaṭan kıldı Ğarībı beni
hāk
Cismimi tekye-zen-i seng-i mezār itdi
yine

telāş-ı dehr:

1. telāş-ı dehre: -e

Gazel 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünya telaşı.

Būd u nebūd-ı `ālem imiş derd-i ser
göñül
Düşme telāş-ı dehre selāmet zamānıdır

telef ol-:

1. telef olduñ: -duñ

Gazel 179

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Mahvolmak.

Ey güm-şüde-i dāmen-i şahrā-yı
hacālet
Sen hār-ı muğaylān arasında telef
olduñ

telh:

1. telh:

Terkib-bend 1

Mısra: 27

Acı.

Her su`ālimde baña telh cevāb itmez
idiñ
Cismimi güşe-i miñnetde türāb itmez
idiñ

telh-i cevāb:

1. telh-i cevāb:

Gazel 139

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acı cevap.

Virdigiñ pend deger mi bu kadar derd-
i sere
Bunca mestāne nedir telh-i cevāb ey
vā`ız

telhī-i evyām-ı miñnet:

1. telhī-i evyām-ı miñnete: -e

Gazel 208

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eziyet günlerinin acılığı.

Hū-kerdeyüz bu telhī-i evyām-ı
miñnete
Olmuş dehān-ı mār nemek-dānımız
bizim

telhi-i güftār:

1. telhi-i güftār:

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: -
Acı söz.

Döneyim başına bu telhi-i güftâr nedir
Nâz ile meclis-i ağıyâra bu reftâr nedir

telhî-i rûz-ı vasl:

1. **telhî-i rûz-ı vaslı:-ı**

Gazel 83

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kavuşma gününün acısı.

Telhî-i rûz-ı vaslı virür hicrden haber
Ey dil şeb-i firâkıniñ aşşamı bellidir

telkîn-i imân eyle:-

1. **telkîn-i imân eyleyen:-y, -en**

Gazel 43

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İman düşüncesini anlatmak.

Giçer 'ömri perestişkâri-i zünnâr-ı
vaḥdetle
Baña telkîn-i imân eyleyen dînimle
düşmendir

temâşâ-yı nihâl-i kaddiñ it:-

1. **temâşâ-yı nihâl-i ḳaddiñ it:**

Gazel 206

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fidan boylu sevgiliyi seyretmek.

Temâşâ-yı nihâl-i ḳaddiñ it ra'nâlık
istersen
Çemende terk-i seyr-i serv-i şimşâd
eyle sultânım

temâşâ-yı ruh:

1. **temâşâ-yı ruḥundan:-un, -dan**

Gazel 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Yanak (yüz) manzarası,
görüntüsü, seyri.

Żiyâ-baḥşâ-yı çeşm-i 'âşıkândır
manzar-ı ḥûbı
Temâşâ-yı ruḥundan dîde mehcûr
olmasun yâ Rab

temenna:

1. **temennâ:**

Gazel 148

Mısra: 1

Arzu, istek, temennî.

Düşmek ister biñ temennâ ile pây-ı
yâra zülf
İnfî'âlinden ser-efgendir o yüzi ḳara
zülf

2. **temennâdan:-dan**

Gazel 153

Mısra: 1

Arzu, istek, temennî.

Bir vaşl için ol şûḥa temennâdan
uşandık
Derd-i ḡam-ı hicrâna müdâvâdan
uşandık

3. **temennâyı:-y, -ı**

Gazel 91

Mısra: 1

Arzu, istek, temennî.

Dil-i dîvâne temennâyı ne bilsün
nicedir
Ṭaleb-i vaşl-ı dil-ârâyı ne bilsün
nicedir

temennâ eyle:-

1. **temennâ eyler:-r**

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dilemek, istemek, yalvarmak.

Eyler gül-i vişâli temennâ bahârdan
Bu ‘andelîb-i âteş-i firqat-keşîdemiz

2. **temennâ eylerim:**-r, -im

Gazel 237

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Temenni etmek, istemek,
arzulamak.*

Belâ bezminde dil fâkat getirmez
firqat-i yâre
Fenâ mülkin temennâ eylerim
dîdârdan ayru

temennâ-yı diyâr-ı kûy-ı yâr:

1. **temennâ-yı diyâr-ı kûy-ı yâr:**

Terci-bend 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin bulunduğu yere
(gitmeyi) istemek.*

Dem-â-dem ger temennâ-yı diyâr-ı
kûy-ı yâr itsem
Yeri var sende ayru bülbül-âsâ âh u
zâr itsem

temennâ-yı vatan:

1. **temennâ-yı vatan:**-dan

Muhammes 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Vatana kavuşma isteği.

Temennâ-yı vatan dan gayrı bir nâz u
niyâzım yok
Sitem nâmında yâr-ı mihr-bândan
imtiyâzım yok

temennâ-yı vişâl it-:

1. **temennâ-yı vişâl it:**

Gazel 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kavuşmaya yalvarmak, vuslat
temennisinde bulunmak, kavuşmayı
istemek.*

Evvel seni ey dil yaqar ol şem ‘ hayâl it
Pervâne gibi şoñra temennâ-yı vişâl it

temsîl:

1. **temsîl:**

Gazel 285

Mısra: 20

Örnek, benzetme.

Şu ‘arâ-yı selef e söyle Ğarîbî tanzîr
Bezm-i yârâna oqı sen anı temşîl gibi

ten:

1. **ten:**

Terci-bend 1

Mısra: 28

Beden, cisim || maddi varlık.

Ķaddim hele mânende-i tāk olmadan
evvel
Ten gūşe-i firqatde meġāk olmadan
evvel

2. **tende:**-de

Gazel 164

Mısra: 14

Beden, cisim, gövde.

Hergiz olmaz ey kemân-ebrü pezirâ-yı
refû
Tende zaĥm-ı nâvek-i dil-düz-ı
müjgânıñ seniñ

3. **tenim:**-im

Gazel 219

Mısra: 10

Beden, vücut, cisim.

Gencîne-i cân leşker-i bî-dâdiña pâ-
mâl
Bîmâr benim dîde-i fettâniña ĳurbân

4. **tenim:-im****Terkib-bend 1**Mısra: **83***Beden, cisim, gövde, vücut.*

Ġam diyārında benim hāk ile yeksān
olsun
Hāl-i dil vādi-i miḥnetde perīṣān olsun

5. **tenini:-in, -i****Gazel 131**Mısra: **3***Beden, cisim, gövde, vücut.*

Ġoy vaşlda yaqsun tenini nār-ı
muḥabbet
Ey şem' gel it sūziş-i pervāneden i' rāz

tenazzur kıl:-1. **tenazzur kılmaz:-maz****Gazel 68**Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Bakışmak; birbirine bakmak.

Ġılmaz başarım zerrece hūrşīde
tenazzur
Tā şem-i başiretle münevver
bedenimdir

teng eyle:-1. **teng eyle:****Gazel 123**Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Dar hāle getirmek, darlaştırmak.

Ġarībī deşt-i nazmı şā'irān-ı vaḳte
teng eyle
Saña feyż-i ṭabī'at himmet-i Tīmūr'dan
gelmiş

teng ü tār ol:-1. **teng ü tār olmasun:-ma, -sun****Gazel 146**Mısra: **9**Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Dar ve sıkıntılı olmak.*

Olmasun endişe-i rüz ile ḳalbiñ teng ü
tār
Mīhmāndan merd-i şāhib-hāne nān
itmez dirīg

teng-nāy-ı 'işret-ābād-ı cihān:1. **teng-nāy-ı 'işret-ābād-ı cihān:****Gazel 6**Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Dar ve sıkıntılı dünyanın eğlence yeri.

Teng-nāy-ı 'işret-ābād-ı cihān şıgmaz
beni
Gūşe-i ḡam bir sevād-ı mülki-i
a'zamdır baña

tenhā:1. **tenhā:****Gazel 268**Mısra: **11***Tek başına, yalnız.*

Müfīd olmaz şarāb-ı erguvānī 'āşıḳa
tenhā
Daḡı ḡasret-keş-i būs-ı leb-i
ḡandānıñım sākī

2. **tenhā:****Gazel 38**Mısra: **9***Boş, ıssız.*

Tenhā degilüz rāh-ı muḥabbetde
Ġarībī
Gül bāḡda bir bülbül-i nālān
müte'addid

3. **tenhā:****Gazel 134**

Mısra: 19
Boş, ıssız.

Ne tenhâ bir benim sînemde dâğ-ı hattı
nakş olmuş
Ġarîbî bir gönül yok olmaya kim
dâğdâr-ı hattı

4. **tenhâ:**

Gazel 132

Mısra: 9

Issız, kimsenin olmadığı yer.

Girmege tenhâ hayâl-i yâr mînâ-yı dile
Taşraya hısn-ı bedenden cânâ
ruḥşatdır ġarâz

tenhâ degil:

1. **tenhâ degil:**

Gazel 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Issız değil.

Tenhâ degil vücûdum râh-ı
muḥabbetiñde
Var devletiñden ey mâh dilde hezâr-
ḥasret

tenhâ ko-:

1. **tenhâ kıomadı:-ma, -dı**

Gazel 179

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Yalnız bırakmak.

Tenhâ kıomadı ḥâtır-ı efkârımı bir gün
Ey ġam men-i bî-çäreye ḥayrû'l-ḥalef
olduñ

ten-i bîmâr:

1. **ten-i bîmâra:-a**

Gazel 226

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Hasta beden.

Deger tîr-i müjeñ cânâ ten-i bîmâra
biñ yerden
Ṭabîb-i ‘aql n'itsün kim olunca yâre biñ
yerden

2. **ten-i bîmâra:-a**

Gazel 239

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hasta beden.

Üzüldi kıalmadı müy-yı serim bâlîn-i
miḥnetde
Şifâ-yı lüṭfuñı gönder ten-i bîmâra yâ
Allâh

ten-i efkâr:

1. **ten-i efkârıma:-ım, -a**

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hüzünlü, sıkıntılı ten.

Raḥne şaldı ten-i efkârıma tîğ-i
ġamzeñ
Nîş-i müjġanıñ ider kıan cigerimden
‘arîz

ten-i efsürde:

1. **ten-i efsürde:**

Gazel 145

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Solgun beden.

Gideli dâmen-i dârüy-yı vişâliñ elden
Ten-i efsürde degil derd ü elemden
fârîğ

ten-i efsürde-i ‘uşşâk:

1. **ten-i efsürde-i ‘uşşâka:-a**

Gazel 218

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Âşıkların solgun bedeni.

Değil bir dem dil-i pür-inkisârımdan
nihânsın sen
Ten-i efsürde-i 'uşşâka bir rûh-ı
revânsın sen

tennür:

1. tennürdan:-dan

Gazel 123
Mısra: 6
Fırın; tandır.

Fezâ-yı sîne baħr-ı miħnet oldu eşk-i
çeşmimden
Cihâna seyl-i tûfân hep bizim
tennürdan gelmiş

tennür-ı icâbet:

1. tennür-ı icâbet:

Gazel 8
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İcâbet fırını.

Hîç bir vechle tennür-ı icâbet dütmez
Olmasa şıdķ u şafâ mâye-i taħmîr-i
du 'â

terahhum:

1. terahhumdan:-dan

Gazel 70
Mısra: 3
Acıma, merhamet etme.

Terahhumdan değil ağlar şikest-i reng-
i 'uşşâka
Sirişk-i dîdeden tîğ-i nigâhın âb-dâr
eyler

terahhum it-:

1. terahhum itse:-se

Gazel 184
Mısra: 10
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acımak.

Bir de ne var oħşayarak alsa gönlümi
Sultân terahhum itse gedâya 'aceb
değil

terk:

1. terkini:-in, -i

Gazel 58
Mısra: 11
*Bırakmak, vazgeçmek,
uzaklaşmak.*

Ƙıldıñ hevâ-yı ĥâk-i vaţan terkini yine
Düşdi diyâr-ı ğurbete dil bî-şekîbdir

terk id-:

1. terk idüb:-üb

Gazel 136
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Terk etmek.

Terk idüb gül gül-şeni ârâyiş-i bâzâr
olub
Bâğda feryâd u âh-ı bülbül-i şeydâ
ğalať

terk it-:

1. terk itdi:-di

Gazel 259
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Terk etmek, vazgeçmek,
bırakmak.*

Şād itmedi ‘uşşākın çıkdı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

terk-i gül-şen it:-

1. **terk-i gül-şen itdi:-di**

Gazel 269

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül bahçesini terk etmek.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zaḥm-ı
tiken kaldı
Ġamıfla çıkdı cān-ı nātüvānım bir
beden kaldı

terk-i merām it:-

1. **terk-i merām it:**

Gazel 28

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Arzularını terk etmek.

Girsün elime dirsən eger dāmen-i
maḫşūd
Ser-rişte-i ümmīdi burak terk-i merām
it

terk-i muḥabbet:

1. **terk-i muḥabbetden:-den**

Gazel 248

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Muhabbeti terk etmek.

Ḳaṭ‘-ı ḥayāt terk-i muḥabbetden
evladır
Vā‘ız naşīḥat itme ki girmez ḳulağıma

terk-i seyr-i serv-i şimşād eyle:-

1. **terk-i seyr-i serv-i şimşād eyle:**

Gazel 206

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şimşir ağacı gibi olan selvinin
gülbahçesi seyrini terk etmek.*

Temāşā-yı nihāl-i ḳaddiñ it ra‘nālīḳ
istersen
Çemende terk-i seyr-i serv-i şimşād
eyle sultānım

terk-i vebāl:

1. **terk-i vebāl:**

Tarih 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sorumluluğu terk etmek.

El çeküb ḥün-rīzlikden ‘adl ü ḥilme
başladı
Şaldı elden ṫıgını Mirrīḥ idüb terk-i
vebāl

terkīb:

1. **terkībdir:-dir**

Gazel 11

Mısra: 7

*Birkaç parça veya unsurun
birleşmesinden meydana gelen katışık
madde.*

Neden terkībdir fikr it ne ma‘cün
oldığın añla
Dil-i ḡam-ḡini mesrūr eylemekdir
pīşe-i şahbā

terkīb eyle:-

1. **terkīb eylemiş:-miş**

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birleştirmek, bir araya getirmek.

Şabā dolāb-ı çarḥ ile çemende eylemiş
terkīb
Saña tār-ı ḥarīr-i bŷy-ı gülden pīreḥen
dirler

terkīb id-:1. **terkīb idince:** *-in, -ce***Gazel 251**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Birleştirmek, bir araya getirmek.

Şabā gül-şende olmuş penbe-rīs ol
 nāzik-endāma
 İdince tār u pūd-ı verdden terkīb bir
 cāme

tesbīh:1. **tesbīh:****Gazel 119**

Mısra: 7

Tesbih.

Qalur mı tekyede tesbīh ile hū
 çekmeden şofī
 Bu bir ħardır ki kırk gün çillede bār-ı
 ‘amel çekmiş

tesbīh-i riyā:1. **tesbīh-i riyādan:** *-dan***Gazel 27**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İkiyüzlülük tespīhi.

Şofī ne çıkar saña bu tesbīh-i riyādan
 Var meclis-i rindāna biraz kesb-i
 kemāl it

teşebbüs:1. **teşebbüs:****Gazel 29**

Mısra: 6

*Bir iş yapmaya yeltenmek,
 başlamak.*

Ser-pençe-i fırsatda iken bŷy-ı ħaħīkat
 El var mı k'ide sâ'id-i aġyāra teşebbüs

teşebbüs id-:1. **teşebbüs ide:** *-e***Gazel 29**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*-bir iş yapmaya yeltenmek,
 başlamak.*

Olmaz mı rehā-yāfte-i kŷlŷm-i ‘iŷyān
 Her kim ki ide bāb-ı kerem-kāra
 teşebbüs

teşebbüs it-:1. **teşebbüs it:****Gazel 29**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Bir iş yapmaya yeltenmek,
 başlamak.*

Bāl it kef-i efsŷsıñı ey āh-ı nedāmet
 Pervāza gel it kŷnbed-i devvāra
 teşebbüs

2. **teşebbüs it:****Gazel 29**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Bir iş yapmaya yeltenmek,
 başlamak.*

Her rŷz [u] ŷeb ol dest-zen-i dāmen-i
 ħirmān
 Bāzŷlarıñ it zānu-yı efkāra teşebbüs

3. **teşebbüs itme:** *-me***Gazel 29**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Girişmek, el atmak.

Gir ŷaĥn-ı gŷlistāndan al bŷy-ı ħaħīkat
 İtme tiken-āsā ser-i dŷvāra teşebbüs

4. **teşebbüs itmededir:-me, -de, -dir**

Gazel 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Girişmek, el atmak.

Cân itse n'ola lem'a-i dîdâra teşebbüs
Hâr itmededir dâmen-i gül-zâra
teşebbüs

5. **teşebbüs itmeyecek:-me, -y, -icek**

Gazel 29

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Bir iş yapmaya yeltenmek,
başlamak.*

Girsün mi Ğarîbî ele dâmân-ı şefâ'at
Dil itmeyecek Aĥmed-i Muĥtâr'a
teşebbüs

6. **teşebbüs itse:-se**

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Girişmek, el atmak.

Cân itse n'ola lem'a-i dîdâra teşebbüs
Hâr itmededir dâmen-i gül-zâra
teşebbüs

teşebbüs kıl-:

1. **teşebbüs kıl:**

Gazel 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bir iş yapmaya yeltenmek,
başlamak.*

Südâ-ger-i tevfiķı ara sūķ-ı talebden
Ümmîdîni kıl rahmet-i Ğaffâr'a
teşebbüs

2. **teşebbüs kıl:**

Gazel 29

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Bir iş yapmaya yeltenmek,
başlamak.*

Keyfiyyet-i esrâr-ı ilâhî dimeden kıl
Engüş-i sükûtı leb-i güftâra teşebbüs

3. **teşebbüs kıl:**

Gazel 29

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Bir iş yapmaya yeltenmek,
başlamak.*

Düşme heves-i ğayre şaķın dest-i
ümîdîñ
Kıl ĥalka-i bîrûn-ı der-i yâre teşebbüs

4. **teşebbüs kılub:-ub**

Gazel 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bir iş yapmaya yeltenmek,
başlamak.*

Bir ĥüsn idi ğâret-zede-i 'aķl u şu'ûrı
Şan'an ki kılub rişte-i zünnâra
teşebbüs

tesellî:

1. **tesellîdir:-dir**

Gazel 129

Mısra: 9

*Sıkıntısını ve acısını unutturmaya
çalışma, avutma.*

Hâţır-ı 'aşık ĥayâliyle tesellîdir yeter
İtmesün Leylâ yüzün Kays-ı perîşân-
ĥâle 'arz

tesellî-baĥş-ı hâţır:

1. **tesellî-baĥş-ı hâţır:**

Gazel 274

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlü teselli eden.

Tesellî-bağış-ı hâtır kim gerek
peymāneden ğayrı
Mağām-ı dil-nişîn olmaz der-i mey-
hāneden ğayrı

teshîr:

1. **teshîrine:-in, -e**

Gazel 136

Mısra: 15

*Büyü yapma, aldatma, kendine
bağlama.*

Ol perî teshîrine bir nüsha aldım
şeyhden
Haṭṭı nā-mevzūn-ı vefkı nā-tamām
esmā ğalaṭ

teshîr id-:

1. **teshîr ide:**

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Büyülemek, ele geçirmek, teslim
almak.*

Ol seng-dile āhım te'sîr ide mi yâ Rab
Feryādım o bî-raḥmi teshîr ide mi yâ
Rab

2. **teshîr idelim:-elim**

Gazel 203

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Büyülemek, ele geçirmek, teslim
almak.*

Ṭuramaz şîşe-i hâtırda ḥayāl-i şūhı
O perî-zādı ne efsūn ile teshîr idelim

teshîr id-:

1. **teshîr idemezsin:-emez, -sin**

Gazel 25

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Büyülemek, ele geçirmek, teslim
almak.*

Teshîr idemezsin o perî-zādı Ğarîbî
Vird itmeyecek şıdk ile esmā-yı
muḥabbet

2. **teshîr ider:-er**

Gazel 83

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Etkisi altına almak.

Teshîr ider kulübunı ehl-i ma'ārifîñ
Ol sâde-rū güzelleriñ ikrāmı bellidir

3. **teshîr itmege:-meg, -e**

Gazel 283

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Büyülemek.

Vefk-ı hālū'l-vasatı dāğ ile çekdim
dilime

Bu perî-zādeyi dām itmege teshîr gibi

te'sîr eyle-:

1. **te'sîr eylemez:-mez**

Gazel 113

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tesir etmek, etkilemek.

Ey Ğarîbî āh-ı dil ol māha te'sîr
eylemez
Ğālibā āteşde de tāb-ı ḥarāret
kalmamış

te'sîr id-:

1. **te'sîr ide:-e**

Gazel 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Etkilemek.

Ol seng-dile āhım te'şır ide mi yā Rab
Feryādım o bī-raħmi teşhır ide mi yā
Rab

2. **te'şır idemez:-e, -mez**

Gazel 75

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Ey büt saña te'şır idemez nāle-i 'uşşāk
Böyle dil-i sengīniñe bilmem ne
diyerler

3. **te'şır ider:-er**

Gazel 123

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

İder te'şır elbet meşreb-i ma'şūk
'uşşāka
Dile vırānelik ol dāde-i maħmūrdan
gelmiş

4. **te'şır ider:-er**

Gazel 163

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Etkilemek, etki etmek.

Cāniñ şaқındır ey büt-i ra'nā ki
korқarım

Te'şır ider fiğānı saña bī-nevālarıñ

5. **te'şır itmedi:-me, -di**

Gazel 195

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Etki yapmak, etkilemek.

O gül-pīrahene feryād ü āhım itmedi
te'şır

Cünün-ı 'aşkla çāk-i girībān olmadan
evvel

te'şır-i du'ā eyle-:

1. **te'şır-i du'ā eyleye:-y, -e**

Gazel 8

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Etkili dua etmek.

Dest-berdāşte-i der-geh-i Yezdān ol
kim

Ey Ğarībī ola kim eyleye te'şır-i du'ā

te'siri yok:

1. **te'siri yok:**

Gazel 105

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kıymetinin olmaması.

Nālemiziñ ol güle te'siri yok

Bülbül-i mātem-zede-i bī-dilüz

2. **te'siri yok:**

Gazel 167

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kıymetinin olmaması.

Sīne-i 'uşşāka müjgān itdigin tīg
itmedi

Āh kim bir kıl қadar te'siri yok

ħançerleriñ

teskin:

1. **teskīn:**

Terci-bend 3

Mısra: 22

Sükün hāline getirmek,

getirilmek, yatıştırılmak, yatırılmak.

Biñ saçları sünbül yüzi gül 'arızı

nesrīn

Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

teskîn id-:1. **teskîn ider:-er****Gazel 272**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sakinleştirmek.

Deşt-i ğamda kim ider ehl-i cününü
teskîn
Halka-i silsile-i pür-şikeniñden ğayrı

teslîm it-:1. **teslîm itmiş:-miş****Gazel 122**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Bir şeyin kullanımını,**korunmasını veya mülkiyetini vermek.*

Dil ne güne o siyeh-çeşm-i perîden
giçe kim
Mülk-i iklim-i cününü aña teslîm itmiş

teslîm ol-:1. **teslîm olur:-ur****Gazel 5**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

İtaat etmek, boyun eğmek.

Var ümîdim lütfuña ol günde kim
teslîm olur
Destîne miftâh-ı bâb-ı mağfîret yâ
Ze'l-'atâ

tesliye-bahş ol:1. **tesliye-bahş olur:-ur****Gazel 272**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Teselli eden olmak.

Tab'-ı yârâna Ğarîbî kim olur tesliye-
bahş

Nazm-ı pākîze-i dürr-i sühaniñdan
ğayrı

teşne:1. **teşne:****Gazel 59**

Mısra: 10

Susamış.

Kim ki 'aķıķ-i la'liñi mey-kede itse ey
şanem
Germi-i rüz-ı haşrde teşne lebine şu
gelür

teşne-i la'l:1. **teşne-i la'liñ:-iñ****Gazel 162**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Lal gibi (kırmızı) dudağı**kurumuş, susamış.*

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe dirîĝ itme
vişâl
Virdi cân teşne-i la'liñ bir içim şu
diyerek

teşrif-i lütf:1. **teşrif-i lütfi:-ı****Gazel 231**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş geliş, şerefendirme.

Ķan itmesün derünümü ğasreti ol âfetiñ
Teşrif-i lütfi meclis-i aĝyâra düşmesün

teşrif-i nazm:1. **teşrif-i nazmım:-ım****Gazel 64**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nazmın gelişi.

Bilür şarrâf olan kâdr-i dūr-i pākīze
güftārim
Benim her meclise teşrīf-i nazmım
hayr-i maqdemdir

teşvīş:

1. teşvīş:

Gazel 37

Mısra: 1

*İnsanın zihnini meşgul eden şey,
gaile, karışıklık.*

Kimseye teşvīş ile dünyāda kām olmaz
müfīd
Her gedāya hūlyā-yı ihtişām olmaz
müfīd

teşvīş-i ğam-ı būd u nebūd-ı iki

‘ālem:

1. teşvīş-i ğam-ı būd u nebūd-ı iki

‘ālem:

Gazel 98

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*İki âlemin (dünya ve ahiret)
varlığın ve yokluğun üzüntüsünün
karışıklığı.*

Teşvīş-i ğam-ı būd u nebūd-ı iki ‘ālem
Mir’āt-i dil-i şāfi siyāh itmege degmez

tevakku:

1. tevaḳḳu’:

Gazel 142

Mısra: 12

Bekleme, umma, ümit etme.

Ser-sebz-i nihāl olmak için bāğ-ı ümīd
it
Ebr-i kerem-i Hāzret-i Yezdān'a
tevaḳḳu’

tevakku’ eyle-:

1. tevaḳḳu’ eyle:

Gazel 142

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Beklemek, ümit etmek.

Erbāb-ı keremden çek eliñ eyle Ğarībī
H’ān-ı ni’am-ı der-geh-i sulṭāna
tevaḳḳu’

tevakku’ eyle-:

1. tevaḳḳu’ eyleme:-me

Gazel 142

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Beklemek, ümit etmek.

Bir vuşlat için eyleme yārāna
tevaḳḳu’

Güyā kim ider āteş-i sūzāna tevaḳḳu’

2. tevaḳḳu’ eyleme: -me

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Beklemek, ümit etmek.

İtsün seni endāhte-i çāh-ı mezellet
Ey Yūsuf-ı dil eyleme ihvāna tevaḳḳu’

3. tevaḳḳu’ eyleme: -me

Gazel 142

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Beklemek, ümit etmek.

Ümmīdiñi kaṭ’ eyle ‘aṭāyā-yı digerden
Var dāveri dut eyleme der-bāna
tevaḳḳu’

4. tevaḳḳu’ eyleme: -me

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Beklemek, ümit etmek.

Bir şıhhat için nabzını 'arz itme tabıbe
Ey haste-i 'aşk eyleme Loqmân'a
tevaqqu'

5. **tevaqqu' eyleme: -me**

Gazel 142

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Beklemek, ümit etmek.

Rezzāk viren rızķı virür mi saña
mahlūk
Bir loqma için eyleme insāna
tevaqqu'

tevakku' id-:

1. **tevaqqu' ider:-er**

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ümit etmek.

Bir vuşlat için eyleme yārāna
tevaqqu'
Güyā kim ider āteş-i sūzāna tevaqqu'

2. **tevaqqu' ider:-er**

Gazel 142

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ümit etmek.

Bu mey-kede-i dehrde hīç 'āķıl
ider mi
Bir neş'e için sākī-i devrāna
tevaqqu'

tevbe:

1. **tevbe:**

Gazel 139

Mısra: 11

*Günah ve kabahatten Cenab-ı
Hakk'a sığınmak.*

Tevbe bābından idince içerü vaz'-ı
kadem

Senden evvel bularız rāh-ı şevāb ey
vā'ız

2. **tevbe:**

Gazel 250

Mısra: 9

Tövbe, af dileme.

Müdde'ā tevbe degil duşter-i zerden
hacelim
O sebebden çıkamam bāde-i nābīñ
yüzine

3. **tevbeleri:-ler, -i**

Gazel 228

Mısra: 4

Tövbe.

Bezm-i rindāna kadehler yürisün
sür'at ile
Bozalum tevbeleri bir iki sāğar gelsün

teveccüh it-:

1. **teveccüh it:**

Gazel 193

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yakınlık göstermek.

Mey-hāneye du'ā-yı kadehle teveccüh
it
Ol der-gehin hülüş ile feyż-i türābın al

tevessül:

1. **tevessül:**

Gazel 124

Mısra: 6

*Bir isteğın, bir maksadın hâsıl
olması için bir şeyi vesîle, sebep
yapmak.*

Ağyār ile huşümet idüb başa çıkmadık
Şimden gerü tevessül ü ibrāma kaldı iş

tevfik:1. **tevfik:****Gazel 89**

Mısra: 3

Allah'ın yardımı.

Kimseden isteme tevfik Hudā'dan
ğayrı
Der-geh-i lütfuna yüz dut ki 'ināyet
yeridir

tevfik-i hudāvendi:1. **tevfik-i hudāvendi:****Gazel 260**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımı.

Çengāl-i 'uqāb-ı felege şayd olamam
ger
Tevfik-i Hudāvendi nıgeh-bānım
olursa

tevfik-i lütf:1. **tevfik-i lütfuñ:-uñ****Gazel 2**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Allah'ın iyiliği.

Gümrāh kıoyma vādi-i hayretde
göñlümi
Tevfik-i lütfuñ eyle men-i zāra āşinā

tevsen:1. **tevsenli:-li****Gazel 188**

Mısra: 6

Dik başlı, inatçı.

Oldı medd-i nıgehi şu'le-zen-i hırmen-
i cān
Berķ tevsenli gibi 'arşda cevlanlı güzel

tevsen-i nāz:1. **tevsen-i nāzı:-ı****Gazel 33**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz atı.

Tevsen-i nāzı getürdi yine cevlanā
ķadeh
Yürüdi dā'ire-i meclis-i rindāna ķadeh

tevsen-i ṭab':1. **tevsen-i ṭab'ım:-ım****Gazel 62**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şairlik atı.

Hayāl-i sā'id-i sīmīni besdür gerden-i
cāna
Ĝarībī tevsen-i ṭab'ım gümüş
yançuklu raht ister

teyemmüm eyle:-1. **teyemmüm eyle:****Gazel 187**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Teyemmüm abdesti almak (Suyun
bulunmadığı veya kullanılmasının
mümkün olmadığı durumlarda toprak,
kum vb. ile kolları ve yüzü meshetmek
süretiyle abdest alma).*

Vuzū'-ı tevbe-i 'işyāni baħr-ı giryeden
al

Teyemmüm eyle namāz itmeniñ
zamānı degil

tezelzül:1. **tezelzül:****Terci-bend 2**

Mısra: 41

Aşāğılama, hakaret görme.

Ġazabından bu kadar cāna tezelzül ne için
Geh belā-yı ħam-ı zülf ü geh[i] kākül
ne için

tezerv-i ‘aşk:

1. **tezerv-i ‘aşkıdır:-dır**

Gazel 90

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Muhabbet kuşu.

Muhabbet büstānında tezerv-i ‘aşkıdır
tab‘ım
Ġad-i mevzūn-ı dil-ber gibi bir serv-i
revān ister

tezerv-i per-şikest:

1. **tezerv-i per-şikestim:-im**

Terci-bend 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kanadı kırık sülün.

Tezerv-i per-şikestim ayru ħadd-i nev-
nihālinden
Naşībim ħan olupdur firħat-i la‘l-i
zülālinden

tezerv-i rūħ-ı revān:

1. **tezerv-i rūħ-ı revānı:-ı**

Gazel 223

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sülünü.

Ey serv-i nāz tavħ-ı ħamında esīr olan
Miskīn tezerv-i rūħ-ı revānı bilür
misin

tıfl:

1. **tıflıñ:-ıñ**

Muhammes 3

Mısra: 19

Çocuk.

O tıflıñ taħta-i ta‘līme dönmüş levħ-i
pehlūsı
Divān-ı ħoħħa-i sīmīnine herkes ħalem
başdı

2. **tıflsın:-sın**

Gazel 63

Mısra: 5

Küçük çocuk.

Hele bir tıflsın ey şūħ bilürsün sitemi
Sende bir āfet-i devrān olacaħsın āħir

tıfl-ı debistān-ı ħanā‘at kıl:-

1. **tıfl-ı debistān-ı ħanā‘at kıl:**

Gazel 23

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Kanaat mektebinin çocuħu
olmak.*

Şimdi ħarazıñ fażl u kemāl ise Ġarībī
Ġıl kendiñi bir tıfl-ı debistān-ı ħanā‘at

tıfl-ı dil:

1. **tıfl-ı dil:**

Gazel 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül çocuħu.

Debistān-ı ħamında tıfl-ı dil bir nev-
zebān olsa
‘Ulūm-ı ma‘rifetde Ĥızır'a üstād
olmadan yegdir

tıfl-ı dil-āvīze-i şevk:

1. **tıfl-ı dil-āvīze-i şevķiñ:-iñ**

Gazel 131

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Arzunun gönle asılan çocuħu.

Her müyına biñ tıfl-ı dil-āvīze-i şevkiñ
Ey zülf-i müselsel kılagör şāneden
i' rāz

tıfl-i nādān:

1. **tıfl-i nādāndır:-dır**

Gazel 99

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aklı ermez çocuk, yeni yetme.

Ne cürm olmuş anıñ pā-beste-i
kullābına bā' iş
Göñül bir tıfl-i nādāndır elinden hayr u
şer gelmez

tıfl-ı nev-civān:

1. **tıfl-ı nev-civān:**

Gazel 90

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Genç çocuk.

Degildir pīrlık māni' perestiş-kār-ı
cānāna
Bu ham-geşte qadim bir tāze tıfl-ı nev-
civān ister

tıfl-ı sirişk-i dīde:

1. **tıfl-ı sirişk-i dīdelerim:-ler, -im**

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözden akan gözyaşının çocuğu.

Tıfl-ı sirişk-i dīdelerim cūy-ı sīnede
Nehr olsa da yürise ne var nehr-i
Vānlı'dır

tıfl-ı tab':

1. **tıfl-ı tab'ım:-ım**

Gazel 112

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tabiatın çocuğu.

Şafha gerdānlık olub sili üstād baña
Tıfl-ı tab'ım ideli ders-i gül-istāna
heves

tıfl-ı yek-sāle:

1. **tıfl-ı yek-sāle:**

Gazel 85

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bir yıllık çocuk.

Dolaşur diller anıñ gamze-i
müjgānlarına
Tıfl-ı yek-sāle gibi tīg-i qalem
bilmezler

tīg:

1. **tīg:**

Gazel 167

Mısra: 9

Kılıç.

Sīne-i 'uşşāka müjgān itdigin tīg
itmedi
Āh kim bir kııl kadar te'sīri yok
hançerleriñ

2. **tīg:**

Gazel 133

Mısra: 9

Kılıç.

Haṭṭ kabül olmayacak tīg gelür
ardından
'Ākıbet memleket-i hüsni harāb eyler
haṭṭ

3. **tīgim:-im**

Gazel 15

Mısra: 10

Kılıç.

Genc-i kafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Katlimden o şeh tīgın takşır ide mi yā
Rab

4. **tīgīn:-iñ**
Gazel 251
Mısra: 4
Kılıç.

O mäh-i şubh-ı tal'at Rüm'a çıktı
Hind fethinden
Bu kez hürşid-i nisbet çekdi tīgīn
kişver-i Şām'a

5. **tīgīnden:-iñ, -den**
Gazel 224
Mısra: 2
Kılıç.

Mebādā gerden-i tīg u nigāha bir vebāl
olsun
Şaķınmam yoksa tīgīnden saña ķanım
helāl olsun

6. **tīgını:-in, -i**
Tarih 1
Mısra: 12
Kılıç.

El çeküb hün-rizlikden 'adl ü hilme
başladı
Şaldı elden tīgını Mirrīh idüb terk-i
vebāl

7. **tīgıyle:-i, -y, -le**
Gazel 19
Mısra: 5
Kılıç.

Ġamze tīgıyle gözüñ cellādı halkı
ķırmadan
Dāmen-i deşt-i muħabbet sévdigim
ķan oldu hep

8. **tīgıyle:-i, -y, -le**
Gazel 210
Mısra: 8
Kılıç.

Fezā-yı 'aşķda bir şūh-ı bī-raħme esīr
oldum
Nigāh u ğamze tīgıyle keser baĝrım
döker ķanım

tīg-ı bī-dād:

1. **tīg-ı bī-dād:**
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kılıcın adaletsizliği .,

Tīg-ı bī-dād ile şehīd olsun
Dil ki hicrānıña getürmedi tīb

tīg-i cellād-ı kazā:

1. **tīg-i cellād-ı kazā:**
Gazel 40
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kader cellādının kılıcı.

Ġamze-i hün-riz-i şūhuñ tīg-i cellād-ı
kazā
Çeşm-i mestiñ nergis-i maħmūr-ı
şehlādan lezīz

tīg-i cevriñden şakın-:

1. **tīg-i cevriñden şakınmaz:-maz**
Gazel 165
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Cefa kılıcından şakınmak.

Esīr-i pençe-i 'aşķıñ şakınmaz tīg-i
cevriñden
Nigāh-ı cān-sitānından dil-i 'uşşāķa
hançer çek

tīg-i ğamze:1. **tīg-i ğamzeñ:-ñ****Gazel 130**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Süzerek yan bakışın kılıcı.

Rahne şaldı ten-i efkārıma tīg-i
ğamzeñ
Nīş-i müjgānıñ ider qan cigirimden
‘arız

2. **tīg-i ğamzeñden:-ñ, -den****Gazel 247**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yan bakış kılıcı.

Giçirdiñ ser-be-ser iqlim-i cānı tīg-i
ğamzeñden
A zālīm bilmezim feth-i Hülāgū Hān
mı var sende

tīg-i ħased:1. **tīg-i ħasedle:-le****Gazel 86**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kıskançlık kılıcı.

Engüşt-i şāne degdi diyü tār-ı zülfüne
Tīg-i ħasedle sīne-i dil pāre pāredir

tīg-i kalem:1. **tīg-i kalem:****Gazel 85**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kalem kılıcı.

Dolaşur diller anıñ ğamze-i
müjgānlarına
Tıfl-ı yek-sāle gibi tīg-i kalem
bilmezler

tīg-i murād:1. **tīg-i murādı:-ı****Gazel 94**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Murad kılıcı.

Kimiñ kim bahtını iqbāle lāyık
görmese gerdün
Zamān-ı ħaşre dek tīg-i murādı āb-dār
olmaz

tīg-i nigāh:1. **tīg-i nigāha:-a****Gazel 256**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bakış kılıcı.

Tīg-i nigāha virme kaçı zāğ-ı sürmeden
Bī-hūde girme ‘aşıq-ı zārıñ vebāline

2. **tīg-i nigāhı:-ı****Gazel 252**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bakış kılıcı.

Qıldı şehīd göñlümi hem cāna qaşd
ider
Tīg-i nigāhı dökmededir dem dem
üstüne

3. **tīg-i nigāhın:-ın****Gazel 70**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bakış kılıcı.

Teraħħumdan degil ağlar şikest-i reng-
i ‘uşşāka
Sirişk-i dīdeden tīg-i nigāhın āb-dār
eyler

tîğ-i nigâh-ı mest:1. **tîğ-i nigâh-ı mestiñ:-iñ****Gazel 194**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sarhoş bakışın oku.

Çeşm-i siyâh-ı şūhuñ girdâb-ı fitne-i
dil

Tîğ-i nigâh-ı mestiñ cân-figâra kâ'il

tîğ-i zebân:1. **tîğ-i zebânından:-ın, -dan****Gazel 99**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dil kılıcı.

Anıñ kim nūr var qalbinde qavlınden

haţar gelmez

Muşaffâ tıynetîñ tîğ-i zebânından zarar

gelmez

tîğ-i çek-:1. **tîğ-i çek:****Gazel 164**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kılıç çekmek, saldırmak.

Câna kaşdıñ var ise çek tîğ-iñi hükümüñ
yürüt

Kim giçer ey pâdişâhım başa fermânıñ

seniñ

tiken:1. **tiken:****Gazel 95**

Mısra: 7

Tiken.

Şermendelik burakdı reh-i maţlaba

tiken

İrmez dağı diyârıña pây-ı bürîdemiz

2. **tiken:****Gazel 43**

Mısra: 9

Diken.

Degil dest-i Züleyhâ'dır tiken gül-

şende ey bülbül

Bu güne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül

pāk-dāmendir

3. **tiken:****Gazel 53**

Mısra: 8

Diken.

Sipihre bir gül-i rüy-ı sebeddir âfitâb

ammâ

Gülistân-ı vişâl-i dil-berimde bir tiken

dirlir

4. **tiken:****Gazel 162**

Mısra: 5

Diken.

Çeşm-i gül-zâra tiken gibi yapışdı
durdı

Sebze-i haţ-ı siyeh bahtına şebbü

diyerek

5. **tikendir:-dir****Gazel 100**

Mısra: 5

Diken.

Zâhirde tikendir gülümüz dîde-i halka

Bâtında velî gonçe dimâğında

şemîmüz

6. **tikenimdir:-im, -dir****Gazel 69**

Mısra: 6

Diken.

Ş'ol âfet-i nâzik-beden-i şūh-ı laţîfim

K'ibrişim-i büy-ı gül-i ra'nâ tikenimdir

7. **tikenin:-in****Gazel 216**

Mısra: 8

Diken.

Var yāre niyāzım yeter ey düşmen-i
bed-gū
Düşer bu melāmet tikenin reh-
güzerimden

8. **tikenlerle:-ler, -le****Gazel 245**

Mısra: 8

Diken.

Didim bu cāme-i hüsni saña kim degdi
ey gül-ruḥ
Buluşdurdu beni gül-zār şahnında
tikenlerle

tiken-āsā:1. **tiken-āsā:****Gazel 29**

Mısra: 4

Diken gibi.

Gir şahn-ı gülistāndan al bŷy-ı ḥaḳıḳat
İtme tiken-āsā ser-i dīvāra teşebbŷs

tīmār-ı şefā' at eyle-:1. **tīmār-ı şefā' at eyle:****Gazel 21**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şefāatle tedavi eylemek.

Ḳoyma keremiñden men-i bī-çāreyi
maḥrŷm
Eyle günehim zaḥmına tīmār-ı şefā' at

tır:1. **tır:****Gazel 158**

Mısra: 15

Ok.

Çekemezsin o bŷti tır gibi āgŷşa
Ḳametiñ bār-ı sitem birle kemān
olmayıcak

2. **tır:****Gazel 283**

Mısra: 14

Ok.

Āteşin āh Ğarībī ki çıkar sīnemden
Ciger-i düşmene maḥşŷşdurur tır gibi

3. **tır:****Gazel 66**

Mısra: 7

*Ok -Sevgilinin kirpikleri için
kullanılmıştır-.*

Mŷjgānı tır ŷ gamzesi cellād-ı bī-amān
Ebrŷları kılıcı gözi Ḳaramanlı'dır

tirāş kıl-:1. **tirāş kıldı:-dı****Gazel 273**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tıraş etmek, kesmek.

Ḳıldı tirāş şafḥa-i ruḥsārdan ḥatın
Devr-i ḳamerde mecmu' -ı seyyāre
ḳalmadı

tire:1. **tiredir:-dir****Gazel 189**

Mısra: 3

Bulanık, kara, karanlık.

Ne çarḥıñ gerdişinden tiredir āyīne-i
baḥtıñ
Ki varmaz ḥ'āba çeşm-i eşk-i ḥasret-
bārın ey bŷlbŷl

t̄ir-i du‘ā:1. **t̄ir-i du‘ā:****Gazel 8**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dua oku.

Kırma seng-i güneh-i püşt-i kemānın
elde
Per açub ‘ālem-i lāhūta giçer t̄ir-i du‘ā

2. **t̄ir-i du‘ādır:-dır****Gazel 125**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dua oku.

Her şubḥ-ı firākıñda begim vird-i
zebānım
Bir t̄ir-i du‘adır ciger-i düşmene
maḥşūş

t̄ir-i elemiñ çek-:1. **t̄ir-i elemiñ çekmege:-meg, -e****Gazel 185**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Elem oku çekmek.

Yok zerrece meydān-ı muḥabbetde o
şūḥuñ
T̄ir-i elemiñ çekmege n̄irūy-ı
taḥammül

t̄ir-i ğam:1. **t̄ir-i ğama:-a****Gazel 265**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gam oku.

Ey dil şaḫın dolaşma müjgān-ı şūḥ-ı
yāre
Cān figāriñ itme t̄ir-i ğama nişāne

t̄ir-i müjeñ:1. **t̄ir-i müjeñ:****Gazel 226**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kirpik oku.

Deger t̄ir-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
Ṭabīb-i ‘aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

t̄ir-i müjgān:1. **t̄ir-i müjgāniñ:-iñ****Gazel 67**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***(Sevgilinin) kirpik okları.*

Olunca ger çıkarısam bir qadem rāh-ı
muḥabbetden
Efendim t̄ir-i müjgāniñ gibi degsün
baña ḥaçer

2. **t̄ir-i müjgāniñ: -iñ****Gazel 67**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***(Sevgilinin) kirpik okları.*

Olunca ger çıkarısam bir qadem rāh-ı
muḥabbetden
Efendim t̄ir-i müjgāniñ gibi degsün
baña ḥaçer

3. **t̄ir-i müjgāniñla:-iñ, -la****Muhammes 2**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kirpik okları.

Şabrım aldıñ ‘işve vü nāz ile ey nāzik
beden
T̄ir-i müjgāniñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

4. **t̄ir-i müjgānıyla:-ı, -y, -la****Gazel 136**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kirpik okları.

T̄ir-i müjgānıyla kaçdı oqlamaqdır
'āşıkı

Gūşe-i ebrū ile ger itse bir īmā gālaṭ

t̄ir-i nigāh:1. **t̄ir-i nigāha:-a****Gazel 179**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin bakışının oku.

Ey sīne-i cān t̄ir-i nigāha hedef olduñ
Ol gevher-i bī-gāneye gūyā şadef
olduñ

2. **t̄ir-i nigāhı:-ı****Gazel 232**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bakış oku.

T̄ir-i nigāhı sīne-i bīmāra degmesün
Allāh için o şūh dil-i zāra degmesün

3. **t̄ir-i nigāhın:-ın****Gazel 13**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin bakışının oku.

Eylemez t̄ir-i nigāhın ol perī benden
dirīg
Yār-ı şādık olduğımdan i'tibār eyler
baña

t̄ir-i nigāh-ı mest:1. **t̄ir-i nigāh-ı mestini:-in, -i****Gazel 74**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sarhoş bakışın oku.

T̄ir-i nigāh-ı mestini ol şūh-ı āfetiñ
Āmāc-gāh-ı gamze-i hūn-h'ār olan
bilür

t̄ir-i nigāh-ı şūh:1. **t̄ir-i nigāh-ı şūhunu:-un, -ı****Gazel 288**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli bakış oku.

T̄ir-i nigāh-ı şūhunu 'uşşāk-ı bī-nevā
Her gördüğünde tazelēnür bağır yāresi

t̄iše-i āh:1. **t̄iše-i āh:****Gazel 63**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ah baltası.

Olma ābād hayāliyle sen ey hāne-i dil
T̄iše-i āh ile vīrān olacağsın āhır

t̄iše-i bī-dād:1. **t̄iše-i bī-dād:****Gazel 196**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zulüm kazması.

Dağı minnet-keş-i mi'mār-ı vişāl
olmayalım
Hicrde t̄iše-i bī-dād ile vīrān olalım

t̄iše-i ferhād:1. **t̄iše-i ferhād'dan:-dan****Gazel 36**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ferhadın kazması.

Ḥayāl-i şüret-i Şîrîn ile eknûn tâ-
maḥşer
Çıkar her sengden bir tîşe-i Ferhâd'dan
feryâd

tîşe-i kahr:

1. **tîşe-i kahr:**

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kahr baltası.

Yıkılmış tîşe-i kahr ile cân mülki
vişâliñde
Yed-i mi' mâr-ı hicrân ile âbâd
olmadan yegdir

tîşe-i şahbâ:

1. **tîşe-i şahbâ:**

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şarabın kazması.

Mişâl-i cüy-ı şîr eylerdi mağz-ı 'âlemi
cârî
Eger destinde Ferhâd'ın olaydı tîşe-i
şahbâ

tıynet:

1. **tıyentiñ:-iñ**

Gazel 99

Mısra: 2

Yaratılış, huy, mizaç.

Anıñ kim nûr var qalbinde qavlınden
ḥaṭar gelmez
Muşaffâ tıyentiñ tîğ-i zebânından zarar
gelmez

tıynet-i 'uşşâk:

1. **tıynet-i 'uşşâk:**

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Âşıkların yaratılışı.

Figân u nâledendir tıynet-i 'uşşâk
taḥmîri
Şikest-i reng-i rüyından hezâr âvâz
olur peydâ

tîz:

1. **tîz:**

Gazel 135

Mısra: 7

Çabuk, tez, keskin.

Tîz anı bir nokta mücrim eyler Allâh
şaklasun
Kim ḥarîm-i vuşlatında olmasun
mahrem gâlaṭ

toğrı:

1. **toğrıdır:-dır**

Gazel 32

Mısra: 6

Doğru.

Men' itme vâ'iz eylesem ebrüsuna
sücûd
Hep toğrıdır namâz velî kıble-gâh kec

toğrı ol-:

1. **toğrı ola:-a**

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Doğru olmak.

Ey pâdişâh-ı ḥüsn kapuñda revâ mıdur
Toğrı ola raķıṭ ü men-i bî-günâh kec

tohm-ı ğam:

1. **tohm-ı ğam:**

Gazel 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Gam tohumu.

Medd-i āhim sünbül oldı sīnede zülfüñ
görüb
Tohm-ı ğam şevk-ı hatıñla dilde
reyhān oldı hep

tol:

1. **toladı:-dı**

Gazel 168
Mısra: 13
Dolmak.

Dām-ı ümīd-i çeşmine taldı ğubār-ı
ye's
Murğ-ı vişāl-i dil-bere şayyād
olanlarıñ

2. **tolduqça:-duq, -ça**

Gazel 216
Mısra: 2
Gözün hüzinle dolu olması.

Dāğ-ı kühenim tazelēnür eşk-i
terimden
Tolduqça gözüm sāğarı hūn-ı
cigerimden

3. **tolmuşdur:-muş, -dur**

Gazel 220
Mısra: 7
Dolmak, dolup taşmak.

Bu cūş-ı pür-ğurūş-ı ra'şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde cām bahtım gibi vārūn
olmasun n'olsun

4. **tolun:-sun**

Gazel 61
Mısra: 11
*Birikmek, kaplamak, yayılmak,
çoğalmak.*

Şark ile ğarba talsun āvāz-ı şād-mānī
Dönsün alāy felekde şaff-ı sipāh-ı
ahter

tolan:-

1. **tolanmış:-muş**

Gazel 148
Mısra: 10
Dolanmak, dolaşmak.

Gicesi h'āb-ı hayālinde başar ecder
beni
Şubh-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dāra zülf

tolu:

1. **toludur:-dur**

Muhammes 2
Mısra: 4
Bir şey ile dolmuş olma.

Çehre-i zerdim virür dāğ-ı
derūnumdan nişān
Kāse-i çeşmim töludur hūn-ı dilden
her zamān

top eyle:-

1. **top eyledim:-di, -m**

Gazel 205
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Top yapmak, başını top yerine
koyup oynamak, çevgan topu yapmak.*

Çok ma'rekede başımı top eyledim
āhir
Çevgān-ı muhābbetle bu meydāna
getürdim

top u tüfeng-i 'işret:

1. **top u tüfeng-i 'işret:**

Gazel 61
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
İçki âleminin top ve tüfeği.

Tâ çıksun âsumâna top u tüfeng-i
‘işret
Tâ inķırâz-ı devrân bu ‘ış ola mûkerer

toprâg:

1. **toprâgı:-ı**
Gazel 15
Mısra: 12
Toprak.

Eyler mi bizi ihyâ bir cur‘â ile sâķī
Lütfuyla bu toprâgı iksīr ide mi yâ Rab

tübâ:

1. **tübâ:**
Terci-bend 3
Mısra: 11
*Bütün cennete gölge saldığına
inanılan, kökü yukarıda dalları
asagıda bulunan ağaç { güzelin boyu.*

Hiç birine baş egmezim ey kâmeti
tübâ
Meylim yine hâ sendedir ey şüh-ı dil-
ārâ

tūfân-ı sitem:

1. **tūfân-ı sitem:**
Gazel 93
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Zulüm tufanı.

Ma‘mūr olacak yer kıomadı sīnede
‘aşķıñ
Tūfân-ı sitem başdığı vīrāneye beñzer

tūfân-ı yem:

1. **tūfân-ı yem:**
Muhammes 3
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Denizin tufanı.

Fezâ-yı sīnemiz gül-zâr iken hâr-ı
sitem başdı
Göñül reşk-āver-i firdevs iken tūfân-ı
yem başdı

tufeyli:

1. **tufeylidir:-dir**
Gazel 259
Mısra: 7
*Dalkavuk, çanak yalayıcı,
başkasının sırtından geçinen (kimse).*

‘Âlem ser-i müyünñ cân ile tufeylidir
Ol şüh-ı gül-endâma bir ben degilim
bende

tuğrâ-yı muhabbet:

1. **tuğrâ-yı muhabbet:**
Gazel 25
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Muhabbet tuğrası.

Ol kim ki ezelden idüb inşâ-yı
muhabbet
Ol çekdi benim nāmeme tuğrâ-yı
muhabbet

tül-i emel çek-:

1. **tül-i emel çekmiş:-miş**
Gazel 119
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hırs yapmak.

Ne mümkündür ferâgat eylemek sevdâ-
yı zulfünden
Ki dil anda mūrūr-ı ‘ömr ile tül-i emel
çekmiş

tulū´ eyle-:1. **tulū´ eyler:-r****Gazel 78**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Doğmak.

‘Aşk olunca hüsni Yūsuf çahdan eyler
tulū´

‘Aşıkā zīr-i zemīnden yār kendin
gösterür

2. **tulū´ eyler:-r****Gazel 217**

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Doğmak, görünmek.*

Āhīr sipīhr-i hüsne tulū´ eyler ey
melek
Şeytān-ı haṭṭ biñ kez atılsa şihāb-ı
hüsni

tulū´ it-:1. **tulū´ itmeden:-me, -den****Gazel 170**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Doğmak, ortaya çıkmak; varlık
göstermek.*

Bir gün bize va´d itdi o meh´īd-i
vişālin
Hūrşīd tulū´ itmeden aḥşamını gördük

2. **tulū´ itmege:-meg, -e****Gazel 113**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Doğmak, ortaya çıkmak; varlık
göstermek.*

Kevkeb-i ikbāl-i ‘aşıq itmege bir dem
tulū´
Āsumān-ı kadre bir burc-ı sa´ādet
kalmamış

3. **tulū´ itmez:-mez****Gazel 288**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Doğmak, ortaya çıkmak; varlık
göstermek.*

Bir hayldir ki görmezim ol hāl-i
gerdeni
İtmez tulū´ baḥt-ı siyāhīñ sitāresi

3. **tulū´ itmez:-mez****Gazel 36**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Doğmak, ortaya çıkmak; varlık
göstermek.*

Tulū´ itmez sa´ādet burcuna baḥt-ı
siyāhım āh
Açılmaz gönçe-veş gāhī dil-i nā-
şāddan feryād

tulū´ -ı mäh-ı ruhsār:1. **tulū´ -ı mäh-ı ruhsārīñ:-iñ****Gazel 53**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin aya benzeyen
yanaklarının doğuşu.*

Tulū´ -ı mäh-ı ruhsārīñ görenler evc-i
nāzında
Sipihriñ sīnesinde hāleye dāğ-ı kühen
dirler

tur-:1. **tur:****Gazel 257**

Mısra: 4

Durmak.

Sāğar gibi öpdürme şaḥın ḥalkā
dudağın
Mīnā gibi tur bezmde peymānelik itme

2. **tırılmaz:-a, -maz****Gazel 203**

Mısra: 5

Duramaz, bekleyemez.

tırılmaz şîşe-i hâtırdâ hayâl-i şûhı
O perî-zâdı ne efsûn ile teşhîr idelim

3. **tırduğça:-duğ, -ça****Terci-bend 1**

Mısra: 12

*Bir durumun mevcut haliyle
kalması.*

Cânâ severim eylemem inkâr-ı
muhabbet
tırduğça hayât eylerim ızhâr-ı
muhabbet

4. **tırduñ:-du, -ñ****Gazel 236**

Mısra: 5

Durmak.

Bir göz açınca tırduñ mi 'râcî 'arşa
kırduñ
Küstâhlıkla urduñ pîş-i Hudâ'da zânû

5. **tırılmaz:-maz****Gazel 143**

Mısra: 12

Durmak.

Seyl-âb-ı eşkim üzre şekl-i habâb-ı
gerdün
Âhım yeliyle tırılmaz bir lahza çarh-ı
sâbi'

6. **tırusun:-sun****Gazel 245**

Mısra: 3

Durmak, beklemek.

Mey ü sâkî hele tırusun yerinde başka
lezzetdir
Şalınmak bâğda ş'ol serv-i kıdd-i
yâsemenlere

tur:1. **tür'a:-a****Gazel 52**

Mısra: 14

*Musa Peygamber'e vahiy
indirilen dağ.*

Olmaz Ğarîbi sîneden eksük hayâl-i
yâr
Tür'a Kelîm şevk ile güyâ gelür gider

2. **tür'dan:-dan****Gazel 123**

Mısra: 1

*Musa Peygamber'e vahiy
indirilen dağ.*

Degildir 'âşıkâ bî-tâbi-i dil Tür'dan
gelmiş
Tecellî-zâra mevc-i nâz bahr-i nürdan
gelmiş

tür-ı tecellâ-yı ilâhî:1. **tür-ı tecellâ-yı ilâhîde:-de****Gazel 100**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*İlâhî kudretin görüldüğü yer
olan Tür Dağı.*

Her şubh şafâ-yâb oluruz feyz-i
nazardan
Biz Tür-ı tecellâ-yı ilâhîde Kelîm'üz

turre:1. **turre:****Gazel 238**

Mısra: 8

*Alna düşen saç, kıvırcık saç
lûlesi.*

Başında belâ kâkül her cânib uzatmış
dil
Yâ turre açub sünbül ya müşğ-i
Hoten'dir bu

2. **ṭurre-i:-si****Gazel 148**

Mısra: 11

Alna düşen saç; kıvrıcık saç lülesi.

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
ṭurre-i
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zülfi

ṭurre-i cānāne:1. **ṭurre-i cānāne:****Gazel 113**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin alnına düşen kıvrıcık saç lülesi.

Ṭurre-i cānāne teg her yan kurulmuş
dām-ı ğam
Dehrde bir tekye-ġāh-ı istirāhat
kalmamış

ṭurre-i dil-ġir:1. **ṭurre-i dil-ġire:-e****Gazel 193**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gücenmiş aşığın kıvrıcık saç lülesi.

Allāh için o ṭurre-i dil-ġire şāne ur
Cānā hayāt riştesiniñ pīç ü tābın al

2. **ṭurre-i dil-ġire:-e****Gazel 206**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gücenmiş aşığın kıvrıcık saç lülesi.

Belā-yı pīç ü tāb ṭurre-i dil-ġire
düşmüşdür
Rehā-yı hātır-ı efkāra imdād eyle
sultānım

ṭurre-i ġisū:1. **ṭurre-i ġisū:****Gazel 162**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Omuz üstüne dökülen kıvrıcık saç lülesi.

Oldı pā-beste-i kullāb-ı hevā murġ-ı
ġöñül
Eyleyüb yād-ı vaṭan ṭurre-i ġisū
diyerek

2. **ṭurre-i ġisūlarıña:-lar, -ıñ, -a****Gazel 243**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Omuz üstüne dökülen kıvrıcık saç lülesi.

Dil ṭurre-i ġisūlarıña düşdi revā mı
Şan'ān-ı cemāliñ kala zünnār arasında

ṭurre-i hūbān:1. **ṭurre-i hūbān:****Gazel 25**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Dilberin kıvrıcık saç lülesi.

Dil murġını şayd itmez idi ṭurre-i
hūbān
Başında eger olmasa sevdā-yı
muḥabbet

ṭurre-i rū-pūş:1. **ṭurre-i rū-pūşunda:-un, -da****Gazel 264**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüz örtüsünde ki kıvrıcık saç lülesi.

Hayli idi itmiş iken turre-i rû-püşunda
Dil-i divânemi buldum der-i
mengüşunda

turre-i tarâr:

1. **turre-i tarâr:**

Terkib-bend 1

Mısra: **52**

Kelime Tipi: -

Gönül çalan saç.

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe bu âzâr nedir
Murğ-ı dil saydına bu turre-i tarâr
nedir

2. **turre-i tarrâra:-a**

Gazel 232

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan kesici kıvırcık,
saç lülesi.*

Şîrâze-i şahâ' if-i dil pârelenmesün
Bâd-ı şabâ o turre-i tarrâra degmesün

turre-i zülf-i perîşân:

1. **turre-i zülf-i perîşân:-ı**

Gazel 174

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) darmadağınık
kıvırcık saç lülesi.*

Turre-i zülf-i perîşânı gibi her sâ'at
Lebine büse-zen ü pâyına üftâde idik

turunc-ı ğabğab:

1. **turunc-ı ğabğabıñ:-iñ**

Gazel 90

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Turunca benzeyen çene.

Turunc-ı ğabğabıñ dişlerdim ammâ
añâ cân ister

'Adâlet üzredir hük-m-i şerî' at kana
kan ister

turunc-ı nîme-res:

1. **turunc-ı nîme-resdir:-dir**

Gazel 53

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

En iyiye ulaşan turunc.

Nihâlinde turunc-ı nîme-resdir
ğabğab-ı Yûsuf
O bâğıñ kim anı sîr-âb ider çâh-ı zeķan
dirler

tütî:

1. **tütî:**

Gazel 79

Mısra: **12**

Papağan.

Göñlüm esîr-i zülfdür ammâ lebiñ
emer
Tütî kafesde zâr ise şekkerle beslenür

tütî-i cân:

1. **tütî-i cân:-a**

Gazel 35

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Can papağanı.

Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
h'ân
Tütî-i cânâ gelmeşe şekker maķâli şüh

tütî-i cân-ı şehd-i kelâm:

1. **tütî-i cân-ı şehd-i kelâmıñ:-iñ**

Gazel 161

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Söz balının can papağanı.

Yād eylemeden tūti-i cān-ı şehd-i
kelāmıñ
Kām-ı dil-i nā-kāmı ḥalāvetle giçürdik

tūti-i nāṭıkayı eyle-:

1. **tūti-i nāṭıkayı eyleme:-me**

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Konuşan papağan olmak.

Deheniñ eyleme âmāde-i inşā-yı taleb
Tūti-i nāṭıkayı eyleme güyā-yı taleb

tūti-i tab´-ı Ğarībiyy-i ğazel-h´ān:

1. **tūti-i tab´-ı Ğarībiyy-i ğazel-**

ḥ´āniñdir:-ıñ, -dır

Gazel 51

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gazel okuyan Ğarībi huylu

papağan.

Ḥasret-i şehd-i kelāmıñla nevā-sāz
olıcı

Tūti-i tab´-ı Ğarībiyy-i ğazel-ḥ´āniñdir

tūti-i zār:

1. **tūti-i zārım:-ım**

Terci-bend 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İnleyen papağan.

Gehī bir tūti-i zārım cüdā şekker-
maḳāliñden

Gehī kām almamış pervāne'em şem´-i
cemāliñden

tūtiyā:

1. **tūtiyā:**

Muhammes 3

Mısra: 23

*Göze parlaklık ve kuvvet veren
sürme taşı tozu*

Faḳaṭ lā-yı ḥum-ı mey-ḥānelerden
tūtiyā başdır
Meded iskencebīn-i bāde ile cāmeye
başdır

tūtiyā-yı dīde[-i] gerdün:

1. **tūtiyā-yı dīde[-i] gerdün:**

Gazel 70

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Felek gözünün papağanı.

Vücūdum tūtiyā-yı dīde[-i] gerdün
olur āḥir

O cevri kim Ğarībī baña devr-i rüzgār
eyler

tūtiyā-yı hūr:

1. **tūtiyā-yı hūrdan:-dan**

Gazel 108

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Cennet kızının gözlere şifa veren
sürmesi.*

Hevā-yı serv-i ḳaddiñ ta´ne eyler şāḥ-ı

Tūbā'ya

Ğubār-ı ḥāk-i kūyuñ tūtiyā-yı hūrdan
ḳalmaz

tuyur:

1. **tuyurma:-ma**

Gazel 262

Mısra: 10

Hissettirmemek.

Būs-ı leb-i cānāna nihān nā'il olursan

Ol ḥāleti cismiñde olan cānāna

tuyurma

2. **tuyurma:-ma**

Gazel 262

Mısra: 1
Duyurmak, haberdar etmek.

Nüş eylediğiñ bāde-i rindāna tıyurma
Ol lezzeti ağzıñdaki dendāna tıyurma

3. **tıyurma:-ma**

Gazel 262

Mısra: 4

Duyurmak, haberdar etmek.

Mecnūn gibi dilden dile efsāne olursun
Sırr-ı deheniñ meclis-i yārāna tıyurma

4. **tıyurma:-ma**

Gazel 262

Mısra: 8

Duyurmak, haberdar etmek.

Bu çāh-ı firāka seni elbet şalurlar
Ey Yūsuf-ı dil h̄`ābıñı ihvāna tıyurma

5. **tıyurma:-ma**

Gazel 262

Mısra: 2

Hissettirmek, çaktırmak.

Nüş eylediğiñ bāde-i rindāna tıyurma
Ol lezzeti ağzıñdaki dendāna tıyurma

6. **tıyurma:-ma**

Gazel 262

Mısra: 6

Hissettirmek, çaktırmak.

Şahbā yerine kanıñ içer ey dil-i şeydā
Gel `aşığın ol gözleri mestāna tıyurma

7. **tıyurma:-ma**

Gazel 262

Mısra: 12

Duyurmak.

Ey dil hāzer it eylemesünler seni rüsvā
`Aşığlğını zümre-i yārāna tıyurma

8. **tıyurma:-ma**

Gazel 262

Mısra: 14
Duyurmak.

Cān vir sitem-i dāğ-ı muħabbetle
Ġarībī
Bilmezlik idüb derdiñi Loqmān'a
tıyurma

türāb:

1. **türāb:**

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Toprak, hāk.

Her su`ālimde baña telh cevāb itmez
idiñ
Cismimi gūşe-i miħnetde türāb itmez
idiñ

2. **türābım:-ım**

Terci-bend 2

Mısra: 26

Toprak, hāk.

Hele bir ħayl-i zamāndır ki ħarābım
sensiz
Ser-i kūyuña varan rāha türābım sensiz

türk:

1. **türk:**

Tarih 1

Mısra: 33

Türk.

Türk ü tāz-ı ğamdan itsün Ĥaħk
vücüdın bī-keder
Sābit oldukça cihān üzere mesrūr māh
u sāl

-U-

u:

1. **u:**

Gazel 68

Mısra: 1

Ve bağlacı.

Vahşet-zede'em kūh u beyābān
vaṭanımdır
Āşüfte-dilim hār-ı muğaylān
çemenimdir

2. u:

Gazel 71
Mısra: 5
"Ve" bağlacı.

Ne añlar bülbül-i miskīn fiğān u
nāleden gayrı
Muḥabbet şivesin hāmūş olan
pervānelerden şor

3. u:

Gazel 72
Mısra: 4
"Ve" bağlacı.

Tebessüm kırmadı hergiz seniñ la'l-i
nemek-dāniñ
Bu nāz u naḥvete ey gonçe-i ra'nā ne
söyleller

4. u:

Gazel 72
Mısra: 11
"Ve" bağlacı.

Ne nāz u 'işveler kim kullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rūyuñda hatt peydā ne
söyleller

5. u:

Gazel 85
Mısra: 14
"Ve" bağlacı.

Ey Ğarībī o perī-zādeniñ āvāreleri
Şüret-i şūh u büt ü hüsn-i şanem
bilmezler

6. u:

Gazel 210
Mısra: 8
"Ve" bağlacı.

Fezā-yı 'aşkda bir şūh-ı bī-rahme esīr
oldum
Nigāh u gamze tīğıyle keser bağrım
döker kanım

7. u:

Gazel 218
Mısra: 14
"Ve" bağlacı.

Halāş olmağ ne mümkün cān-ı şemşīr-i
nigāhiñdan
'Aceb bir zālīm-i ğaddār u şūh-ı bī-
amānsın sen

8. u:

Gazel 224
Mısra: 1
"Ve" bağlacı.

Mebādā gerden-i tīğ u nigāha bir vebāl
olsun
Şaķınmam yoksa tīğñden saña kanım
helāl olsun

9. u:

Gazel 268
Mısra: 21
"Ve" bağlacı.

Ğarībī'em leb-i cām u ruḥ-ı dil-berden
el çekme
Bu ümmīd ile bir dil-beste-i
devrāniñim sākī

10. u:

Gazel 101
Mısra: 3
"Ve" bağlacı.

Ğam-ı eyyām-ı firqatde beden rencūr u
cān mehcūr
Göñül ğam-nāk göz nem-nāk 'aql
efkārdir sensiz

11. u:

Gazel 137

Mısra: 2
"Ve" bağlacı.

Gönlüme oldu bu mazmûn ile ilhâm-ı
neşât
Ruḥıñ āgâz-ı neşât u ḥaṭıñ encâm-ı
neşât

12. u:
Gazel 172
Mısra: 10
"Ve" bağlacı.

Olduñ mu Ğarībī gibi ğīsūsına pā-best
Zencīr-i ğam u miḥnet-i ālāma mı
düşdüñ

13. u:
Gazel 194
Mısra: 9
"Ve" bağlacı.

Rāh-ı vişāl pür-bīm dūr u dirāz u bī-
zād
Yoğ bende pāy-ı reftār kaṭ' itmege
menāzil

14. u:
Gazel 194
Mısra: 13
"Ve" bağlacı.

Faşl-ı bahār hoşdur dil-dār u bāde ile
Bī-dil-ber ü müşelleş gül-zārdan ne
ḥāşıl

15. u:
Gazel 230
Mısra: 2
"Ve" bağlacı.

Ey dil-i ğam-zede bī-hüde ḥayāl itme
şakın
Heves-i ḥāl-i siyāh u ruḥ-ı āl itme
şakın

16. u:
Gazel 240

Mısra: 4
"Ve" bağlacı.

Merhem-pezīr-i lütf olamaz raḥne-i
günāh
Ehl-i 'uşāta 'afv u 'atā senden olmasa

17. u:
Gazel 241
Mısra: 9
"Ve" bağlacı.

Güneh-kār u siyeh-rū bir kuluñdur kim
ķabül eyler
Ğarīb'niñ du 'āsına icābet senden
olmazsa

18. u:
Gazel 201
Mısra: 2
"ve" bağlacı.

Cānā fedā-yı çeşm-i pür-efsün degil
miyim
Siḥr-i nigāh u ğamzeye meftūn degil
miyim

19. u:
Gazel 218
Mısra: 4
"ve" bağlacı.

'Aceb bir ķana mā' il nāvek-i dil-düz-ı
ğamzeñ var
Siyeh-mest-i şarāb-nāz u bir ebrū-
kemānsın sen

20. u:
Gazel 231
Mısra: 6
"ve" bağlacı.

Ser-pençe-i firāķda bir kimse ben gibi
Feryād-ı şubḥ u āh-ı şeb-i tāra
düşmesün

21. u:
Gazel 245

Mısra: 2
"ve" bağlacı.

Açılmaz gönçe gönlüm gül gibi seyr-i
çemenlerle
Bahār u bāde hoşdur dil-ber-i nāzik-
bedenlerle

22. u:
Gazel 281
Mısra: 7
"ve" bağlacı.

Bī-rāḥat u bī-ḥāb neden şubḥa dek
ağlar
Berg-i gül-i ter bülbüle gehvāre degil
mi

23. u:
Muhammes 1
Mısra: 28
"ve" bağlacı.

Mey-i 'işret-nümā-yı derd-i ğurbet
zehr-i kâ'ildir
Bu eyyām-ı ğamiñ şubḥ u mesā
senden ne ḥāşıldır

24. u:
Muhammes 1
Mısra: 38
"ve" bağlacı.

Vücūd-ı nā-murādım ārzū-mend-i
te vessüldür
Felek bī-rahm u ben bī-şabr u dil-ber
bī-taḥammüldür

25. u:
Muhammes 1
Mısra: 38
"ve" bağlacı.

Vücūd-ı nā-murādım ārzū-mend-i
te vessüldür
Felek bī-rahm u ben bī-şabr u dil-ber
bī-taḥammüldür

26. u:
Muhammes 1
Mısra: 41
"ve" bağlacı.

Temennā-yı vaṭandan ğayrı bir nāz u
niyāzım yok
Sitem nāmında yār-ı mihr-bāndan
imtiyāzım yok

27. u:
Muhammes 3
Mısra: 6
"ve" bağlacı.

Ḥarāb itdi şabā iklīmini seyl-i 'adem
başdı
Bahār-ı ḥüsnüne tāb u ṭarāvet
gelmeden akdem

28. u:
Muhammes 3
Mısra: 12
"ve" bağlacı.

Metā'-ı vaşl ile olmuşdı bāzār-ı sitem
kāsıd
Tecellī-zār kılmışken bu bezmi ğabğab
u sâ'id

29. u:
Tarih 1
Mısra: 4
"ve" bağlacı.

Serdi-i bed-mihri-i gerdūna irdi
inçırāz
Germ-ülfet 'āşık u ma'şūka virdi ittişāl

30. u:
Tarih 1
Mısra: 17
"ve" bağlacı.

Micmer-i dilde 'Uṭārid yaqdı 'ūd u
'anberīn
Devr-i 'ıtrından çekerdı vesme ebrūsı
hilāl

31. u:

Tarih 1

Mısra: 34

"ve" bağlacı.

Türk ü t̄az-ı ğamdan itsün Hakk
vücūdın bī-keder
Şābit oldukça cihān üzere mesrūr māh
u sāl

32. u:

Tarih 2

Mısra: 6

"ve" bağlacı.

Eyledi dest-i şabā meşşātalık gül-zārda
Gül 'arūsın reng u bū ile idüb sürh ü
sefid

33. u:

Terci-bend 1

Mısra: 53

"ve" bağlacı.

Kaṭ' eylemem ümmīdi daḥı 'afv u
'aṭādan
Kaṅ itme yeter baĝrımı ḥavf eyle
Ḥudā'dan

34. u:

Terci-bend 2

Mısra: 44

"ve" bağlacı.

Böyle eyyām-ı ğama devr-i teselsül ne
içün
Koymadı dilde ğamıñ t̄ab u taḥammül
ne içün

35. u:

Terci-bend 3

Mısra: 31

"ve" bağlacı.

Biñ Şām u Haleb dil-beri biñ Mışr
ḥabībi

Biñ Çin ü Hıtā meh-veşi biñ Rüm
lebībi

36. u:

Terci-bend 4

Mısra: 8

"ve" bağlacı.

Dem-ā-dem ger temennā-yı diyār-ı
kūy-ı yār itsem
Yeri var sende ayru bülbül-āsā āh u
zār itsem

37. u:

Terkib-bend 1

Mısra: 29

"ve" bağlacı.

Şimdi yetmez saña 'aşıkların āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel ğonçe burakmaz
ḥārı

38. u:

Terkib-bend 1

Mısra: 74

"ve" bağlacı.

Ḥod bilürsin olalı 'aşıq-ı dīdār saña
Cān u dil ṭavḳ-ı muḥabbetde giriftār
saña

39. u:

Terkib-bend 1

Mısra: 63

"ve" bağlacı.

Ġazab eyle baña kim 'afv u 'aṭādan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı ğamım şerm ü
ḥayādan giçdim

uç:

1. uçurdu: -ur, -dı

Gazel 32

Mısra: 2

Yitirmek (aklını kaçırmak).

Bir nev-civān-ı Mevlevi şüh-ı külāh-
kec
‘Aklı uçurdu başdan idüb bir nigāh-ı
kec

2. **uçurma:-ur, -ma**

Gazel 31

Mısra: 7

Uçmak, havalanmak.

Uçurma âşiyânından gönüller murğın
inşâf it
Saña yüz kez didim ey şâne zülf-i pür-
şikenden giç

‘ūd:

1. **‘ūd:**

Tarih 1

Mısra: 17

Ağaç, odun (Ateş bağlamında);

*Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku
veren bir tür kıymetli ağaç.*

Micmer-i dilde ‘Uṭārid yakdı ‘ūd u
‘anberīn
Devr-i ‘ıtrından çekerdi vesme ebrūsı
hilāl

udhivē:

1. **uḏḫiyedir:-dir**

Gazel 242

Mısra: 6

Kurbanlık.

‘Āşık o mehiñ gāmze vü müjgānına
karşu
Bir uḏḫiyedir kim iki kaşşāb arasında

‘ūd-ı micmer it-:

1. **‘ūd-ı micmer it:**

Gazel 22

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Buhurdanın çıkardığı duman
etmek.*

Yā Rab vücūd-ı âteş-i firḫat-resīdemi
Bezm-i vişāl-i dil-bere bir ‘ūd-ı
micmer it

ufuk-ı nāz:

1. **ufuḫ-ı nāzda:-da**

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Naz ufku.

Ufuḫ-ı nāzda ey meh dutalum bedr
olduñ
Refte refte yine noḫşān olacaḫsın āḫir

ugra:

1. **uḡradıñ:- dıñ**

Gazel 182

Mısra: 11

Karşılaşmak, maruz kalmak.

Bilmem ‘aceb ne neş’ e-i ser-şārda
uḡradıñ
Ey ‘andelīb-i nuṭḫ biraz ebkem
olmadıñ

2. **uḡrama:-ma**

Gazel 106

Mısra: 9

Uḡramak, gitmek.

Cāniñ şaḫındır uḡrama ol semte el-
amān
Ey dil belā-yı gāmze-i ḫūn-ḫ’arı
görmüşüz

3. **uḡramasun:-ma, -sun**

Gazel 152

Mısra: 4

Uḡramak.

Āşinālık yeridir bezm-i muḫabbet
zinhār
Ol baña uḡramasun merdüm-i bī-gāne-
i ‘aşḫ

‘ukde:1. **‘uḳdemizi:-mi, -zi****Gazel 286**

Mısra: 8

Düḡüm.

Bu ḥarābātda bir cür‘a-i meyden ḡayrı
Kim açar ‘uḳdemizi nāḥun-ı tedbīr
gibi

2. **‘uḳdesi:-si****Gazel 211**

Mısra: 12

Düḡüm.

‘Araḳ-ı rüy-ı ḡaḏab-nākine beñzer
yārin
‘Uḳdesi devr-i ḳamerde görinen
pervānin

3. **‘uḳdesin:-sin****Tarih 1**

Mısra: 7

Elde edilemediḡi veya

*yapılamadıḡı için insanın içinde
düḡüm gibi kalan, içine dert olan şey.*

Hall idüb dilden nuḥüset ‘uḳdesin
dest-i Züḥal
Gitdi ḡam geldi feraḥ iriḡdi eyyām-ı
viḡāl

‘ukde-i ḡam:1. **‘uḳde-i ḡam:****Gazel 131**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Keder düḡümü.

Yüz ‘uḳde-i ḡam var hele ḥāṭırda
Ġarībī
İkrāhla ḳıl sübḥa-i ṡad-dāneden i‘rāz

2. **‘uḳde-i ḡam:****Gazel 170**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Keder düḡümü.

Hall olmadı bir ‘uḳde-i ḡam
ḥāṭırımızdan
Her çend ki sāḳīleriñ ikrāmını gördük

3. **‘uḳde-i ḡam:****Gazel 274**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Keder düḡümü.

Şalub yüz ‘uḳde-i ḡam ḥāl-i dil-ber
ḳalb-i zühhāda
Budur vechi ki dutmaz sübḥa-i ṡad-
dāneden ḡayrı

ulaş-:1. **ulaşan:-an****Terci-bend 1**

Mısra: 22

Ulaşmak, yükselmek.

Pervāne gibi dil dutuşan nāre ben
oldum
Aḡyār gül aldı ulaşan ḥāre ben oldum

‘ulüm-ı ma‘rifet:1. **‘ulüm-ı ma‘rifetde:-de****Gazel 42**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Marifet ilimleri.

Debistān-ı ḡamıñda ṡıfl-ı dil bir nev-
zebān olsa
‘Ulüm-ı ma‘rifetde Hızır'a üstād
olmadan yegdir

um-:1. **umar:-ar****Gazel 214**

Mısra: 5

Ümit etmek, beklemek.

Merhem-i la'liñ umar sīne-i efkār
ammā
Korkarım cān dutuşa dāğda merhem
yansun

2. **umarım:-ar, -im**

Gazel 137

Mısra: 6

Ummak, ümit etmek.

Süz-ı hicrānı ile huşk-i dimāğ olduçça
Gözleriñden umarım revğan-ı bādām-ı
neşāt

'umde-i devlet:

1. **'umde-i devlet:**

Tarih 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Devlet prensibi.

Kim çerāğ-ı dīn ü devlet kethudā-yı
mülk-i Vān
'Umde-i devlet Esed Beg nüşha-i fażl
u kemāl

unut-:

1. **unutduñ:-du, -ñ**

Gazel 171

Mısra: 1

Unutmak.

Ey kān-ı kerem bende-i fermānı
unutduñ
Bu çāker-i miskīn-i şenā-ḥ'ānı
unutduñ

2. **unutduñ:-du, -ñ**

Gazel 171

Mısra: 2

Unutmak.

Ey kān-ı kerem bende-i fermānı
unutduñ
Bu çāker-i miskīn-i şenā-ḥ'ānı
unutduñ

3. **unutduñ:-du, -ñ**

Gazel 171

Mısra: 4

Unutmak.

Hıç kimseleri gül gibi güldürmedigiñ
yok
Ancak yalañuz ben gibi giryānı
unutduñ

4. **unutduñ:-du, -ñ**

Gazel 171

Mısra: 6

Unutmak.

Ebr-i keremiñ olmuş iken ḥalka 'atā-
rīz
Geldikde baña şive-i ihsānı unutduñ

5. **unutduñ:-du, -ñ**

Gazel 171

Mısra: 8

Unutmak.

Ey Mısr-ı seḥāvetde olan lütf-i 'azīzi
Zindāna düşen Yūsuf-ı Ken 'ān'ı
unutduñ

6. **unutduñ:-du, -ñ**

Gazel 171

Mısra: 10

Unutmak.

Mücbib nedir ey dāver-i Dārā-yı cihān-
gīr
Bī-çāre Ğarībī-i ğazel-ḥ'ānı unutduñ

7. **unutmaz:-maz**

Gazel 200

Mısra: 11

*Aklından çıkarmak,
hatırlamamak.*

Ḥāk-i vaṭanı bu dil-i dīvāne unutmaz
Yā Rab n'ola bu fikri ferāmüş
idebilsem

‘unvān:1. **‘unvāna:-a****Gazel 1**

Mısra: 4

*Bir kitabın veya bir bölümünün,
makale, mektup vb.nin başına yazılan
yazı veya kelime.*

Ḥamd ol Ḥakīm-i Ḳādir ü ferd-i
Ḳadīme kim
Ḥamdi olundı maṭla‘-ı ‘unvāna ibtidā

2. **‘unvānlı:-lı****Gazel 188**

Mısra: 10

Şanlı, şöretli.

Sīh-i müjgānına bir bir giçürür ehl-i
dili
Ol yüzi reşk-i kamer kaşları ‘unvānlı
güzel

‘unvān-ı vefā:1. **‘unvān-ı vefādan:-dan****Terci-bend 1**

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Vefa ismi.

‘Ār eyleme bir ders oḳı ‘unvān-ı
vefādan
Dönmem hele senden gelen envā‘-ı
belādan

ur-:1. **ur:****Gazel 8**

Mısra: 2

Vurmak.

Ne kadar vār ḥayāt eyleme taḳşīr-i
du‘ā
Sīne-i çarḥa ur ey dil dem-i şemşīr-i
du‘ā

2. **urdu:-dı****Terci-bend 4**

Mısra: 26

*(Elini veya elindeki bir şeyi bir
yere) Hızla indirmek, hızla çarpmak,
vurmak.*

Mey-i bezm-i vişāliñ başa dek nūş
itmedim bī-ğaş
Firāḳın ḥırmen-i maḳşūda urdu şu‘le-i
āteş

3. **ursam:-sam****Gazel 46**

Mısra: 9

Vurmak.

Ursam hezār gavṭa yem-i fikrde gerek
Tā bir bu gūne şī‘r dil-i zārdan gelür

4. **urub:-ub****Gazel 83**

Mısra: 7

Vurmak.

Şekker urub dimāğa şunar zehr ‘āḳıbet
Şīrīni-i hevāsıññ encāmı bellidir

5. **urur:-ur****Gazel 127**

Mısra: 11

*Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi
bir yere hızla çarpmak.*

Reng-i mey taşra urur gibi ḳadeḥden
ey dil
Sīneden zāhir olur şu‘le-i ḥūrşīd-i
ḥulūş

6. **urur:-ur****Gazel 226**

Mısra: 12

Vurmak.

Niḳāb-ı ḥüsn-i pür-tābıñ açılmış görse
‘uşşāḳıñ
Urur pervāne-veş cān şu‘le-i ruḥsāra
biñ yerden

'urvetu'l-vuskā:1. **'urvetu'l-vuṣḳā'ya:-y, -a****Gazel 37**

Mısra: 14

Müslümanlık kılmak; dinin gereklerini yerine getirmek veya günahların bağışlanması için yardımcı olmak.

Kimse ümmidiñ Ğarībī rahmetinden
dime kim
'Urvetu'l-vuṣḳā'ya dest-i i'tisām
olmaz müfid

ušan-:1. **uşandı:-dı****Gazel 54**

Mısra: 13

Bıkkınlık gelmek.

Hâtır uşandı sensiz âmed-şüd-i
nefesden
Müşṭāk-ı hâl-i rüyuñ leyl ü nehârı
n'eyler

2. **uşandıq:-dı, -k****Gazel 153**

Mısra: 1

Bıkmak, bezmek.

Bir vaşl için ol şūha temennâdan
uşandıq
Derd-i ğam-ı hicrâna müdāvâdan
uşandıq

3. **uşandıq:-dı, -k****Gazel 153**

Mısra: 2

Bıkmak, bezmek.

Bir vaşl için ol şūha temennâdan
uşandıq
Derd-i ğam-ı hicrâna müdāvâdan
uşandıq

4. **uşandıq:-dı, -k****Gazel 153**

Mısra: 4

Bıkmak, bezmek.

Bir şüret-i ümmid görünmez bize
hergiz
Nazzâre-i mir'ât-ı mücellâdan uşandıq

5. **uşandıq:-dı, -k****Gazel 153**

Mısra: 6

Bıkmak, bezmek.

Ey bād meded bir daḥı sür'âtle vezân
ol
Kim cezr ü med-i cünbiş-i deryâdan
uşandıq

6. **uşandıq:-dı, -k****Gazel 153**

Mısra: 8

Bıkmak, bezmek.

Virmez dil-i nâ-kāmımıza baht güşâyiş
Seyr-i reviş-i çehre-i şahrâdan uşandıq

7. **uşandıq:-dı, -k****Gazel 153**

Mısra: 10

Bıkmak, bezmek.

Naḳş-ı ğamı maḥv eylemedi levḥ-i
bedenden
Deryâ-şüde hūn-ı dil-i rüsvâdan
uşandıq

8. **uşandıq:-dı, -k****Gazel 153**

Mısra: 12

Bıkmak, bezmek.

Yok aldığımız rāyiḥa-i gül bu
çemenden
Şavt-ı ğazel-i bülbül-i şeydâdan
uşandıq

9. **uşandıq:-dı, -k****Gazel 153**

Mısra: 14

Bıkmak, bezmek.

Bî-hüde niyâz eyleme devrâna Ğarîbî
Bir şihhat için minnet-i dünyâdan
uşandıq

10. **uşandım:-dı, -m****Gazel 239**

Mısra: 15

Bıkmak, bezmek.

Uşandım derdi bilmez bir tabîbiñ
güftgüsundan
Beni şalma bu güne dest-i nâ-hem-
vâra yâ Allâh

11. **uşandım:-dı, -m****Muhammes 2**

Mısra: 34

Bıkmak, bezmek.

Zahm-ı nâsür-ı sitem bağırmıdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvetsiz Ğarîbî teg uşandım
‘ömrden

12. **uşandırdı:-dır, -dı****Gazel 39**

Mısra: 5

Bıkkınlık gelmek.

Meclisinde düşmene ibrâm uşandırdı
beni
Rü’yet-i ağıyârdır sevdâ-yı ğurbetden
murâd

13. **uşanmışdır:-mış, -dır****Gazel 57**

Mısra: 13

Bıkkınlık gelmek.

Uşanmışdır hayât-ı bî-şebât-ı devr-i
firkatden
Ğarîbî ‘îd-gâh-ı vaşl için kurbâna
hasretdir

‘uşşâk:1. **‘uşşâka:-a****Gazel 167**

Mısra: 1

Âşıklar.

Meyli yok ‘uşşâka hübân-ı melek-
manzarlarıñ
Serd olur berdül’acüz-ı mihri pek dil-
berleriñ

2. **‘uşşâka:-a****Gazel 55**

Mısra: 3

Âşıklar.

Hayâl-i gerdiş-i firûze-i çeşmiñle
‘uşşâka
Yem-i ‘aşk içre cânâ cüş-ı girdâb-ı
belâ artar

3. **‘uşşâka:-a****Gazel 67**

Mısra: 10

Âşıklar.

Ğaraż cân ise bir nîm-i nigâha eylesün
fermân
Meded ‘uşşâka karşı çekmesün ol dil-
rübâ hançer

4. **‘uşşâka:-a****Gazel 123**

Mısra: 7

Âşıklar.

İder te’şir elbet meşreb-i ma’şük
‘uşşâka
Dile vîrânelik ol dîde-i maħmûrdan
gelmiş

5. **‘uşşâka:-a****Gazel 138**

Mısra: 5

Âşıklar.

‘Uşşāka cefā-güster aġyāra vefā ister
Ol şūh-ı sitem-kārım bī-gāneden eyler
hazz

6. ‘uşşāka:-a
Gazel 233
Mısra: 9
Âşıklar.

Muşhaf-ı hüsnî faşîh olmak için
‘uşşāka
Ḥatt-ı reyhān ile koy aña i‘rāb itsün

7. ‘uşşāka:-a
Gazel 238
Mısra: 12
Âşıklar.

Ne hāk-i zer-i ümmīd ne bezm-i Cem
ü Cemşīd
Ne secde-geh-i hūrşīd ‘uşşāka vaṭandır
bu

8. ‘uşşāka:-a
Gazel 15
Mısra: 8
Âşıklar.

Ol şafha-i ruhsāra geldi ḥatt-ı reyhānı
‘Uşşāka vefā-nāme tahrīr ide mi yā
Rab

9. ‘uşşāka:-a
Muhammes 3
Mısra: 16
Âşıklar

Bizi hengām-ı bī-dārīde kābūs-ı elem
başdı
Neden erzendedir ‘uşşāka bilmem
hüsnî ebrūsı

10. ‘uşşāka:-a
Gazel 250
Mısra: 5
Âşıklar.

Birden itme yüziñi perde-birün
‘uşşāka
Yanmasun āteşi çok çekme kebābın
yüzine

11. ‘uşşāka:-a
Gazel 217
Mısra: 3
Âşıklar.

‘Uşşāka ḥatt-ı muşhaf ruhsārı gösterür
Tāze berāt-ı maşşer-i rüz-ı ḥesāb-ı
hüsn

12. ‘uşşākdan:-dan
Gazel 264
Mısra: 3
Âşıklar.

İctināb eyleme ‘uşşākdan ey āfet kim
Mihr efzāyiş olur hāleniñ āġüşunda

13. ‘uşşākı:-ı
Gazel 77
Mısra: 11
Âşıklar.

‘Uşşākı bülbül-āsā mest eylemek
dilersen
Vaşf-ı gül-i ruḥundan büy-ı gül-āb
göster

14. ‘uşşākı:-ı
Gazel 202
Mısra: 3
Âşıklar.

Şahbā gibi güftārı mest eyledi ‘uşşākı
La‘l-i lebi cānānıñ peymāne midir
bilmem

15. ‘uşşākı:-ı
Gazel 206
Mısra: 11
Âşıklar.

Müselsel kākülün ‘uşşākı öldürmez
esİR eyler

Kerem kıl ğamze-i ħün-ḥ̂ārī cellād
eyle sultānım

16. 'uṣṣāķı:-ı
Gazel 237
Mısra: **8**
Âşıklar.

Hele dil-beste'em bir dil-ber-i bī-mihr-
i bed-ĥūya
Ki bir dem istemez 'uṣṣāķı āh u zārdan
ayru

17. 'uṣṣāķı:-ı
Gazel 238
Mısra: **10**
Âşıklar.

Mihrāb kaṣıñ meftūn gül-çehre dehen
mevzūn
'Uṣṣāķı kılan mecnūn bir vech-i
ḥasendir bu

18. 'uṣṣāķıñ:-ıñ
Terkib-bend 1
Mısra: **59**
Âşıklar.

Āteṣ-i 'aṣķıñ ile yandı dili 'uṣṣāķıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştāķıñ

19. 'uṣṣāķıñ:- ıñ
Gazel 107
Mısra: **13**
Âşıklar.

Ey Ğarībī ne belā şivesi var 'uṣṣāķıñ
Sevdiğim şūĥ-ı perī-zādeyi herkes
bilmez

20. 'uṣṣāķın:-ın
Gazel 150
Mısra: **5**
Âşıklar.

Meyl-i gül-geṣt idemez ƣaldı dili
'uṣṣāķın

Serv-i tūrinden olub sīne ĥıyābān şaf
şaf

21. 'uṣṣāķıñ:- ıñ
Gazel 226
Mısra: **11**
Âşıklar.

Niķāb-ı ĥüsn-i pūr-tābıñ açılmış görse
'uṣṣāķıñ
Urur pervāne-veṣ cān şu 'le-i ruḥsāra
biñ yerden

22. 'uṣṣāķın:-ın
Gazel 259
Mısra: **5**
Âşıklar

Şād itmedi 'uṣṣāķın ƣıķdı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bülbül yine
şivende

23. 'uṣṣāķıñ:-ıñ
Gazel 11
Mısra: **3**
Âşıklar.

Ƙomaz gerd-i keder āyine-i taḃ'ında
'uṣṣāķıñ
Gelince şāhid-i gerdem-dırāz-ı şīşe-i
şahbā

24. 'uṣṣāķını:-ın, -ı
Gazel 170
Mısra: **7**
Âşıklar.

'Uṣṣāķını sen gibi esİR itmedi kimse
Çoķ serv-i ƣaddiñ şive-i endāmını
gördük

25. 'uṣṣāķını:-ın, -ı
Gazel 15
Mısra: **3**
Âşıklar.

Peyvend-i muḥabbetle ‘uṣṣākını bağlar
mı
Dīvānesine zülfin zencīr ide mi yā Rab

26. **‘uṣṣākla:-la**
Gazel 60
Mısra: **5**
Âşıklar.

‘Uṣṣākla ne güne ider meyl-i iḥtilāt
Kim kendi sāyesinden ol āhū ba ‘īd
olur

‘uṣṣāk-ı bī-nevā:

1. **‘uṣṣāk-ı bī-nevā:**
Gazel 288
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kısmetsiz âşıklar.

Tīr-i nigāh-ı şūḥunı ‘uṣṣāk-ı bī-nevā
Her gördüğünde tazelēnūr bağır yāresi

2. **‘uṣṣāk-ı bī-nevāyı:-y, -ı**
Gazel 194
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
*Nasipsiz, çaresiz, kısmetsiz
âşıklar.*

Dāğ-ı ḥasedle yakdı ‘uṣṣāk-ı bī-nevāyı
Boynundaki bu heykel ḳolundaki
ḥamā’ il

‘uṣṣāk-ı zār:

1. **‘uṣṣāk-ı zāra:-a**
Gazel 234
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen âşıklar.

‘Uṣṣāk-ı zāra itdi yine fitneler zuhūr
Ey şūḥ-ı çeşm bu seniñ icādıñ olmasun

‘uṣṣāk-sıfat:

1. **‘uṣṣāk-sıfat:**
Gazel 33
Mısra: **11**
Aşık sıfatıyla bilinenler.

Pençe-i sākide ‘uṣṣāk-sıfat ḳan ağlar
Leb-i dil-berde döner bir gül-i ḥandāna
ḳadeḥ

uṣūl:

1. **uṣūliyle:-i, -y, -le**
Gazel 126
Mısra: **10**
*Bir ilimde bir sonuca erişmek için
belli bir plana göre tâkip edilen yol,
metot.*

Şeft-ālu-yı būs-ı ruḥı dendāna
dayanmaz
Ey gürsine-çeşm aña uṣūliyle dudak
baş

utan:

1. **utandır:-dır**
Gazel 28
Mısra: **3**
Mahçup olmak.

Bu ḳāmet ile servi leṭāfetden utandır
Ḳumrīniñ işin ṭavḳ-ı muḥabbetde
tamām it

2. **utanma:-ma**
Gazel 223
Mısra: **8**
Çekinmek, mahçup olmak.

Ḥidmet-güzeşte çāker idim saña bir
zamān
Şimdi utanma sen o zamāni bilür
misin

‘utārid:1. **‘uṭārid:****Gazel 68**Mısra: **11**

Feleğin katibi. (Utarid feleğin katibi sayılıp güzel söz ve yazı ile sanatkarlığın sembolüdür.).

Bir şā‘ir-i pākīze-keḷāmım ki ‘Uṭārid
Eflākda müsvedde-nüvīs-i sūhanımdır

2. **‘uṭārid:****Tarih 1**Mısra: **17**

Merkür gezegeni, feleğin kâtibi olarak anılır, katip ve yazarların piri sayılır.

Micmer-i dilde ‘Uṭārid yakdı ‘ūd u
‘anberīn
Devr-i ‘ıtrından çekerdı vesme ebrūsı
hilāl

uy-:1. **uyub:-ub****Terci-bend 2**Mısra: **20**

(Şartları veya özellikleri bakımından) Birbiriyle bağdaşmak, uyuşmak, mutâbık olmak, intibak etmek.

Dīdemi ḥasret-i dīdār ile giryān itmek
Gül gibi ḥāre uyub bülbüli nālān itmek

uyan-:1. **uyan:****Gazel 276**Mısra: **7***Uyanmak.*

Uyan ey ‘andelīb-i baht bu ḥ‘āb-ı
girānından
Saña kim cānib-i gülden yine büy-yı
vefā geldi

uyarak baş-:1. **uyarak baş:****Gazel 126**Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Uygun basmak.

Düşme kovarak ardına ol vaḥşi-
niḡāhūn
Āhūyı yatağında görünce uyarak baş

uyüb:1. **‘uyübın:-ın****Gazel 239**Mısra: **21***Ayıplar.*

‘Uyübın dāmen-i ‘afvīnla setr eyle
Ḥudāvendā
Yüzün dutdı Ğarībī der-geh-i Settār'a
yā Allāh

uzlet:1. **‘uzletdurur:-dur, -ur****Gazel 39**Mısra: **13***Inziva, yalnızlık.*

Devlet-i bākī Ğarībī ḥalkdan
‘uzletdurur
İrtifā‘-ı kadr ise dünyāda devletden
murād

‘uzlet eyle-:1. **‘uzlet eyledik:-dik****Gazel 180**Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Bir köşeye çekilip toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşamak.

Gördük kıtı mu‘āşeret ḥalkdan belā
Bir güşede kanā‘at idüb ‘uzlet eyledik

uzun:**1. uzun:****Gazel 66**

Mısra: 6

Uzun. (Boyca).

Düşse zebân-ı halka dükenmez
hikâyeti
Mâr-ı siyâh-ı zülfî uzun dâstânlıdır

-Ü-**1. ü:****Tarih 1**

Mısra: 9

Ve.

Müşterî (ARAPÇA) itdi gevher ü
yâkütüdan
Saçmak için anı dehre geh yemîn ü
geh şimâl

2. ü:**Tarih 1**

Mısra: 10

Ve.

Müşterî (ARAPÇA) itdi gevher ü
yâkütüdan
Saçmak için anı dehre geh yemîn ü
geh şimâl

3. ü:**Tarih 1**

Mısra: 11

Ve bağlacı.

El çeküb hün-rîzlikden 'adl ü hilme
başladı
Şaldı elden tığını Mirrîh idüb terk-i
vebâl

4. ü:**Tarih 1**

Mısra: 20

Ve bağlacı.

Şem'-i mâh oldı fûrûzân şem'-dân-ı
hâlede
Şevkden pervâne-i gerdün yakdı per ü
bâl

5. ü:**Terci-bend 1**

Mısra: 59

Ve bağlacı.

Pervâne-i 'aşkım ki dutuşmuş per ü
bâlim
Bî-çâre Ğarîbî gibi arturma melâlim

6. ü:**Terci-bend 3**

Mısra: 14

Ve bağlacı.

Biñ dil-ber-i nâzik-beden ü nâz-ger
olsa
Biñ çehresi hürşîd ü cebîni kamer olsa

7. ü:**Tarih 1**

Mısra: 32

Ve.

Tâ sipihr-i devr bâkîdir bu dehr üzre
müdâm
Ferr ü iqbâl ile yâ Rab 'ömriñ olsun
bî-zevâl

8. ü:**Muhammes 2**

Mısra: 9

Ve (bağlama edatı).

Halk arasında zelîl ü hâk-sâr oldum
yeter
El-amân ey zâlim-i bî-rahm-i ğaddâr
el-amân

9. ü:**Muhammes 2**

Mısra: 19

Ve (bağlama edatı).

Ṭavḳ-ı ğamda ḳumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü ḳāmet la'l-i ruḥsār
el-amān

10. ü:

Tarih 1

Mısra: 27

Ve (bağlama edatı).

Kim çerāğ-ı dīn ü devlet keḥudā-yı
mülk-i Vān
‘Umde-i devlet Esed Beg nüṣḥa-i faẓl
u kemāl

11. ü:

Terci-bend 3

Mısra: 1

Ve (bağlama edatı).

Biñ hūr-liḳā nāzik ü nāzende ser-ā-pā
Biñ ḥüsn-i melek-āfet-i dīn ü dil-i
şeydā

12. ü:

Terci-bend 3

Mısra: 2

Ve (bağlama edatı).

Biñ hūr-liḳā nāzik ü nāzende ser-ā-pā
Biñ ḥüsn-i melek-āfet-i dīn ü dil-i
şeydā

13. ü:

Tarih 2

Mısra: 6

(Bağlaç) Vü, ve.

Eyledi dest-i şabā meşşātalıḳ gül-zārda
Gül ‘arūsın reng u bû ile idüb sürḥ ü
sefid

14. ü:

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Bağlaç olan "ve".

Gül-şen-i ‘arız-ı rengīniñe ḳurbān
olayım
Nergis-i sünbül ü nesrīniñe ḳurbān
olayım

15. ü:

Gazel 35

Mısra: 5

"Ve" bağlacı.

Ḳadd-i bülendi dil-keş ü güftarı dil-
firīb
Müy-ı miyānı nāzik ü ḥüsn-i cemāli
şūḥ

16. ü:

Gazel 35

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

Ebrū-kemān ü nāvek-i müjgānı ḥün-
feşān
Gelse ḥırāma şīve-i nāzik-nihāli şūḥ

17. ü:

Gazel 43

Mısra: 13

"Ve" bağlacı.

Olaldan küçe-ger ü ‘ālem-i tecrīd-i
‘İsā'nıñ
Ġarībī ṭavḳ-ı āhen gerdenimde çeşm-i
süzendir

18. ü:

Gazel 54

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

Olduḳda cism-i zārım her ḳande düşse
ğam yoḳ
Cānā şehīd-i ğamzeñ laḥd ü mezārı
n'eyler

19. ü:

Gazel 54

Mısra: 14

"Ve" bağlacı.

Hâtır uşandı sensiz âmed-şüd-i
nefesden
Müştaş-ı hâl-i rüyuñ leyl ü nehârı
n'eyler

20. ü:

Gazel 58

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

Ol gönçeniñ bu nâleye yok tâb u tākati
Bir nâzenin ü nâzik ü şüh-ı lebıbdır

21. ü:

Gazel 58

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

Ol gönçeniñ bu nâleye yok tâb u tākati
Bir nâzenin ü nâzik ü şüh-ı lebıbdır

22. ü:

Gazel 59

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

Reşk-i müjeñle gül-bünüñ çeşmine
düşdi hârlar
Şevk-i ruhuñla güllerin rüyına reng ü
bū gelür

23. ü:

Gazel 66

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

Müjgānı tır ü gamzesi cellād-ı bī-amān
Ebruları kılıcı gözi Karamanlı'dır

24. ü:

Gazel 76

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

Bezminde o şüh ile 'itābın yeri yokdur
Ol Ka'be'de āheng ü rebābın yeri
yokdur

25. ü:

Gazel 78

Mısra: 13

"Ve" bağlacı.

Şeyh-i Şan'an'ın miyânında kemend ü
hiddeti
Kākülün şevkiyle bir zünnār kendin
gösterür

26. ü:

Gazel 82

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

Ne var fahr eylesün hürşid-i 'ālem-tāb
ile gerdün
Bizim de mihr ü mäh-efrüz bir
maḥbūbumuz vardır

27. ü:

Gazel 85

Mısra: 14

"Ve" bağlacı.

Ey Ğarībī o perī-zādeniñ āvāreleri
Şüret-i şüh u büt ü ḥüsni-şanem
bilmezler

28. ü:

Gazel 86

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

Geh gerdenimde kākül ü geh zülf-i
müşt-g-bār
'İşim müdām devletiñizden dü-bāredür

29. ü:

Gazel 94

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

Bu kez āyine-i zātına diğkatle nazar
eyler
Olan şāyeste-i iğbāl ü devlet şerm-sār
olmaz

30. ü:

Gazel 106

Mısra: 5

"Ve" bağlacı.

Geh pīç ü t̄āb-ı kākül ü geh ç̄īn-i
zülfdē
Ārām-gāh-ı h̄āṭır-ı efkārı görmüşüz

31. ü:

Gazel 117

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

Şimdi 'ālemde gönül devlete rağbet
kalmış
Bī-zer ü sīm olana gūşe-i zillet kalmış

32. ü:

Gazel 140

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

Cenāb-ı zāhide söz yok 'aceb bir gönli
alçağdır
Olur ṭab'-ı laṭīfı bir su'āl ü şāneden
maḥzūz

33. ü:

Gazel 141

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

Cezbe-i āb u hevā aldı 'inān-ı şabrımı
N'eyleyim ey baḥr-ı lüṭf ü kân-ı iḥsān
el-vedā'

34. ü:

Gazel 147

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

Hüsnüñe karşı ṭurub 'arz-ı cemāl
itdigine
Yüzini lāf ü dürüg ile siyāh itdi çerāğ

35. ü:

Gazel 170

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

Dehrin gül-i ra'nā gibi hep būd u
nebūdın
Ağāzını seyr itdik ü encāmını gördük

36. ü:

Gazel 178

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

Ḳanā'at-kerdeyüz hūn-ı cigerle şīşe-i
dilden
Leb-i şīrīn-i cām ü gerden-i mīnādan
el çekdik

37. ü:

Gazel 194

Mısra: 14

"Ve" bağlacı.

Faşl-ı bahār hoşdur dil-dār u bāde ile
Bī-dil-ber ü müşelleş gül-zārdan ne
hāşıl

38. ü:

Gazel 214

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

Ey Ğarībī yetür efgānıñı bezm-i
çemene
Şevḳden berg-i gül ü ḳatre-i şeb-nem
yansun

39. ü:

Gazel 253

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

Hüsnini h'ābda gösterdi ol āfet bu gice
Eyledi mülk-i dil ü dīnimi ğāret bu
gice

40. ü:

Gazel 280

Mısra: 17
"Ve" bağlacı.

Dil du 'ā-yı devlet ü dīniñde cevlan
itmege
Dest-ber-āverde-i der-gāh-ı Yezdān it
beni

41. ü:
Muhammes 2
Mısra: 20
Ve bağlacı.

Ṭavq-ı ğamda kumri-i bī-per ü bāl
itdiñ beni
El-amān ey serv ü kāmēt la 'l-i ruhsār
el-amān

42. ü:
Terci-bend 1
Mısra: 41
Ve bağlacı.

Ey māh yeter 'āşıka zecr ü elem eyle
İnşāf getir göñlüñe bir dem kerem
eyle

43. ü:
Terci-bend 1
Mısra: 46
Ve bağlacı.

Ya cānımı bir qabza-i hāk-i 'adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevır ü sitem
eyle

44. ü:
Terci-bend 2
Mısra: 8
Ve bağlacı.

Sevdigim 'ıd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

45. ü:
Terci-bend 2
Mısra: 16
Ve bağlacı.

Sevdigim 'ıd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

46. ü:
Terci-bend 2
Mısra: 24
Ve bağlacı.

Sevdigim 'ıd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

47. ü:
Terci-bend 2
Mısra: 32
Ve bağlacı.

Sevdigim 'ıd-i şıyām irdi barışmaq
günidir
Sitem ü qahrı koyub mihre qarışmaq
günidir

48. ü:
Terci-bend 2
Mısra: 33
Ve bağlacı.

Cāna yetdim sitem ü qahrdan ey yār
yeter
Kalmadı tākātım ey şüh-ı sitem-kār
yeter

49. ü:
Terci-bend 2
Mısra: 40
Ve bağlacı.

Sevdigim 'ıd-i şıyām irdi barışmaq
günidir

Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmak
günidir

50. ü:

Terci-bend 2

Mısra: 42

Ve bağlacı.

Ğazabından bu kadar cāna tezelzül ne
içün
Geh belā-yı ham-ı zülf ü geh[i] kākül
ne içün

51. ü:

Terci-bend 2

Mısra: 48

Ve bağlacı.

Sevdigim 'id-i şıyām irdi barışmak
günidir
Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmak
günidir

52. ü:

Terci-bend 2

Mısra: 50

Ve bağlacı.

İştıyākıñla gezüb 'aşıq-ı sūzān ağlar
Şiše-i cān be-kef ü seng-be-dāmān
ağlar

53. ü:

Terci-bend 2

Mısra: 56

Ve bağlacı.

Sevdigim 'id-i şıyām irdi barışmak
günidir
Sitem ü kahrı koyub mihre qarışmak
günidir

54. ü:

Terci-bend 3

Mısra: 13

Ve bağlacı.

Biñ dil-ber-i nāzik-beden ü nāz-ger
olsa
Biñ çehresi hūrşid ü cebīni kamer olsa

55. ü:

Terci-bend 3

Mısra: 32

Ve bağlacı.

Biñ Şām u Haleb dil-beri biñ Mısr
habībi
Biñ Çīn ü Hıttā meh-veşi biñ Rūm
lebībi

56. ü:

Terci-bend 4

Mısra: 33

Ve bağlacı.

Kaçar faşl-ı bahār ol eşk-i germ ü āh-ı
serdimden
Haber şormaz mı olduñ bir kez ey meh
hāl-i derdimden

57. ü:

Terkib-bend 1

Mısra: 64

Ve bağlacı.

Ğazab eyle baña kim 'afv u 'aţadan
giçdim
Ben ki rüsvā-yı gamım şerm ü
hayādan giçdim

58. ü:

Gazel 94

Mısra: 5

"Ve" bağlacı.

Nidā geldi ki ey tab'-ı deniyy ü 'aql-ı
lā-yefhem
Bu sırrın nüktesin taħkik iden hātır-
figār olmaz

59. ü:

Gazel 101

Mısra: 11

"Ve" bağlacı.

Olub miñnet refîkim hem-demim derd
ü enîsim ğam
Benimle âşinâlar sévdigim aġyârdır
sensiz

60. ü:

Gazel 124

Mısra: 6

"Ve" baġlacı.

Aġyâr ile huşümet idüb başa çıkmadık
Şimden gerü tevessül ü ibrâma kaldı iş

61. ü:

Gazel 136

Mısra: 5

"Ve" baġlacı.

Bülbüle biri vişâl ü biri hicrân gösterür
İki rengîn-şafha-i rüy-ı gül-i ra'nâ
ġalaş

62. ü:

Gazel 139

Mısra: 10

"Ve" baġlacı.

Dutalum budur olan rüz-ı ezelden
kısmet
Baña mînâ-yı mey ü saña gül-âb ey
vâ'iz

63. ü:

Gazel 174

Mısra: 4

"Ve" baġlacı.

Ṭurre-i zülf-i perîşânı gibi her sâ'at
Lebine büse-zen ü pâyına üftâde idik

64. ü:

Gazel 178

Mısra: 14

"Ve" baġlacı.

Ġarîbî rişte-i maqşûdı bulduk ḡaṭṭ u
ḡalinden

Heves-kârî-i zülf ü kâkül-i sevdâdan el
çekdik

65. ü:

Gazel 194

Mısra: 1

"Ve" baġlacı.

Aldı 'inân-ı şabrım bu şekl ü bu
şemâ'il
Göz görmeden cemâliñ cân u dil oldu
kâ'il

66. ü:

Gazel 204

Mısra: 11

"Ve" baġlacı.

Fikr-i ḡâl ü ḡaṭṭ-ı yâr ile Ġarîbî biz de
Rüy-ı âyîne-i ümmîdi siyâh eyleyelim

67. ü:

Gazel 277

Mısra: 8

"Ve" baġlacı.

Yüsuf-ı ḡatırımı şalma çeh-i nisyâna
Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'aṭâdır
şimdi

68. ü:

Gazel 277

Mısra: 9

"Ve" baġlacı.

Çekilür her ne ise cevri ü cefâ-yı ġurbet
Lîk hicrân baña bir başka belâdır
şimdi

69. ü:

Gazel 176

Mısra: 4

"ve" baġlacı.

Bir naḡli ki göz yaşu ile besledim âḡir
Ne bergini gördük ü ne bârına irişdik

70. ü:

Gazel 273

Mısra: 3

"ve" bağlacı.

Oldum o şūha eylemeden lütf ü ilticā
İtmez kabūl elde dahı çāre almadı

71. ü:

Muhammes 3

Mısra: 9

"ve" bağlacı.

Döküldi dūş-i yāre perçem-i pür-piç ü
am-der-am
Sa'adet burcunu zıll-ı Hümā-yı
muhterem başıdı

72. ü:

Tarih 2

Mısra: 14

"ve" bağlacı.

Eylemiş sūr-ı zifāfiyla cihānı pür-sürür
Eylemiş pür-zemzeme kevn ü mekānı
ol sa'īd

73. ü:

Tarih 1

Mısra: 33

Ve.

Türk ü tāz-ı amdan itsün Hā
vücūdın bī-keder
ābit olduca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

üftāde:1. **üftāde:****Gazel 174**

Mısra: 4

Düşkün, âşık.

Turre-i zülf-i perīşānı gibi her sā'at
Lebine buse-zen ü pāyına üftāde idik

2. **üftādeleri:**-ler, -i**Gazel 88**

Mısra: 7

Âşık.

Ser-i küyunda esir itdiği üftādeleri
Bir nigāh ile ser-efrāz idecek günlerdir

3. **üftādelikdir:**-lik, -dir**Gazel 1**

Mısra: 7

Perişanlık.

Üftādelikdir evvel-i rif'at ki ahr idi
āhen-ehī-i Yūsuf-ı Ken'an'a ibtidā

4. **üftādesi:**-si**Muhammes 1**

Mısra: 14

Düşkün, âşık.

Hāşir-i ferşi fāriğdir şemīm-i h'āb-ı
rāhatdan
Ne mümkün fark ola üftādesi hāk-i
mezelletden

5. **üftādeyi:**-y, -i**Gazel 107**

Mısra: 8

Düşmüş, düşkün, biçare.

Derd-mendiñ ne bilür hālını erbāb-ı
neşāt
Hāk-i hūn-ı ama üftādeyi herkes
bilmez

üftāde-i çāh-ı zekān:1. **üftāde-i çāh-ı zekānıñdan:**-iñ, -dan**Gazel 272**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çene çukurunun düşkünü, esiri.

Çeşm-i inşāf ile ba zülfüne kimdir
saña ol
Seniñ üftāde-i çāh-ı zekānıñdan ayrı

üftāde-i dām-ı belā:**1. üftāde-i dām-ı belā:****Gazel 164**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bela, hile tuzağının düşkünü.

Yād-ı zülfüñle beden üftāde-i dām-ı
belā
Cān şehīd-i gamze-i hūn-rīz-i fettāññ
seniñ

üftāde-i efkār-ı muhāl it-:**1. üftāde-i efkār-ı muhāl it:****Gazel 27**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İmkānsız hayallerin düşküñü
olmak.*

Sevdā-yı ser-i zülfi ile cāna iriñdiñ
Kendiñ yeter üftāde-i efkār-ı muhāl it

üftāde-i künc-i ğam-ı bī-çāre:**1. üftāde-i künc-i ğam-ı bī-çāre:****Terci-bend 1**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Çaresizliğin üzüntü köşesinin
düşküñü.*

Mecnūn ğodı şahrāları āvāre ben
oldum
Üftāde-i künc-i ğam-ı bī-çāre ben
oldum

üftāde-i sevdā-yı şeb-i zülf-i bütān:**1. üftāde-i sevdā-yı şeb-i zülf-i
bütān:****Gazel 9**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Put gibi güzel sevgilinin saçının
sevda gecesinin aşığı.*

Oldum üftāde-i sevdā-yı şeb-i zülf-i
bütān
Meded ey şu 'le-i ruhsār-ı seher n'oldı
saña

üftādelik:**1. üftādelik:****Gazel 1**

Mısra: 7

Düşküñlük, zavallılık, âşık olma.

Üftādelik dir evvel-i rif'at ki ğahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken'ān'a ibtidā

2. üftādelikden:-den**Muhammes 1**

Mısra: 6

Düşküñlük, zavallılık, âşık olma.

Bu miñnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i âşüfte kim üftādelikden ser-firāz
olmaz

ülfet:**1. ülfet:****Muhammes 1**

Mısra: 16

Dostluk kurmak, yakınlaşmak.

Bu miñnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

2. ülfet:**Terkib-bend 1**

Mısra: 13

Ahbaplık, dostluk.

'Ādetiñ itmek idi 'āşıkā ülfet evvel
Sen iderdiñ men-i bī-çāreye şefkat
evvel

3. ülfetden:-den**Gazel 39**

Mısra: 4
Dostluk.

Hattıña dil virdigim cānā ruḥuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle ḥār ile ülfetden
murād

4. **ülfete:-e**

Gazel 157

Mısra: 1

*Alışma, kaynaşma; görüşme,
konuşma; ahbaplık, dostluk.*

Her cār olamaz gönçe ile ülfete lāyık
Her aşlı denī kimse degil ni' mete lāyık

ümid:

1. **ümidim:-im**

Gazel 278

Mısra: 9

Beklenti, umut.

Ümidim desti kütāh oldu yetmez
merhem-i vaşla
Göñülde sevdiğim her rahne bir
nāsürdur şimdi

2. **ümidinde:-in, -de**

Gazel 255

Mısra: 5

Beklenti, umut.

Gül ümidinde iken bülbül-i dil dest-i
cefā
Sinesin zaḥm-ı ḥor-ı ḥançer-i ḥār itdi
yine

3. **ümidiyle:-i, -y, -le**

Gazel 277

Mısra: 5

Beklenti, umut.

Cüy-ı iḥsānıñ ümidiyle nihāl-i emelim
Ḥāke düşmüş gibi bī-berg ü nevādır
şimdi

ümid eyle:-

1. **ümid eyler:-r**

Gazel 254

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ümit etmek. Bir şeyin olmasını
beklemek, ummak.*

Sürer āhında cefā andan ümid eyler
iken

Bizi şermende-i lütf eyledi iḥsānı ile

ümid id:-

1. **ümid iden:-en**

Gazel 221

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ümit etmek, ummak.

Çirk-i günāhı maḥvına rahmet ümid
iden
Dā'im dilinde zıkr-i Ḥudā olmaz
olmasun

ümid-i icābet:

1. **ümid-i icābete:-e**

Gazel 44

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kabul edilme ümidi.

Eyle güşāde destiñ ümid-i icābete
Vaqt-i seḥer ki feyz-i sa'ādet
zamānıdır

ümid-i nevāl:

1. **ümid-i nevāl:**

Gazel 192

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bağışlanma ümidi.

Geldiñ bu bār-gāha ümīd-i nevāl için
 Hanzal-gıdā-yı sofra-i kahr olduñ ey
 gönül

ümīd-i vaşl:

1. ümīd-i vaşl:

Gazel 210

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın ümidi.

Ümīd-i vaşl ile gül-zārı kūy-ı yāre
 ‘azm itdim
 Ğarībī pençe-i hār-ı cefāya düşdi
 dāmānım

ümīdim var:

1. ümīdim var:

Gazel 5

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Arzu edilenin olacağına dair
 beklenti içinde olma.*

Var ümīdim lütfuñla ol günde kim
 teslīm olur
 Destiñe miftāh-ı bāb-ı mağfıret yā
 Ze'l-‘atā

2. ümīdim var:

Gazel 215

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ümitli olmak. Ümitvarım.

Var ümīdim şanemā hicr ile vīrān
 olasın
 Āteş-i firkat-i āmāl ile sūzān olasın

ümmīd:

1. ümmīd:

Gazel 286

Mısra: 3

Ümit, beklenti.

İntizāрім ser-i rāhında bu ümmīd ile
 kim
 Serim āvīze-i fitrāk ide naḥçır gibi

2. ümmīd:

Gazel 206

Mısra: 1

*Arzu edilen bir iyiliği bekleme,
 umma, ümit.*

Men-i nā-şadı bir ümmīd ile şād eyle
 sulṭānım
 Yıķılmış gönlümi lütfuñla ābād eyle
 sulṭānım

3. ümmīd:

Gazel 268

Mısra: 22

*Arzu edilen bir iyiliği bekleme,
 umma, ümit.*

Ğarībī'em leb-i cām u ruḥ-ı dil-berden
 el çekme
 Bu ümmīd ile bir dil-beste-i
 devrānıñım sākī

4. ümmīdi:-i

Terci-bend 1

Mısra: 53

*Arzu edilen bir iyiliği bekleme,
 umma.*

Kaṭ‘ eylemem ümmīdi daḥı ‘afv u
 ‘atādan
 Kan itme yeter bağrımı ḥavf eyle
 Hudā'dan

5. ümmīdi:-i

Gazel 255

Mısra: 10

Ümit, beklenti.

Va‘de-i bende-nevāz-ı keremiñ
 sulṭānım
 Dil-i nevmīdime ümmīdi hezār itdi
 yine

6. **ümmīdīñ:-iñ****Gazel 37**

Mısra: 13

Umma, umuş, emel.

Kimse ümmīdīñ Ğarībī rahmetinden
dime kim
'Urvetu'l-vuşkâ'ya dest-i i 'tisām
olmaz müfid

7. **ümmīdīñi:-iñ, -i****Gazel 29**

Mısra: 10

Ümit, umut.

Sūdā-ger-i tevfiķı ara sūķ-ı talebden
Ümmīdīñi kıl rahmet-i Ğaffār'a
teşebbüs

8. **ümmīdīñi:-in, -i****Gazel 142**

Mısra: 7

Ümit, umut.

Ümmīdīñi kaç' eyle 'aṭāyā-yı digerden
Var dāveri dut eyleme der-bāna
tevaḳku'

ümmīd-i cemāl:1. **ümmīd-i cemālīñ:-iñ****Gazel 115**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

-Sevgilinin- güzelliğinin ümidi (
Sevgiliyi görme arzusu).

Pervāneyi yakmış oda ümmīd-i
cemālīñ
Āhū göricek çeşmiñi şahrālara düşmüş

ümmīd-i gül-i büse-i ruhsār:1. **ümmīd-i gül-i büse-i ruhsārına:-***in, -a***Gazel 177**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) gül yanağını öpme
ümidi.

Ümmīd-i gül-i büse-i ruhsārına geldik
Ser-pençe-i hār-ı şaf-ı müjgānına
düşdük

ümmīd-i hulūş eyle-:1. **ümmīd-i hulūş eylel:-r****Gazel 127**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Samimi ümit eylemek.

Ey hilāl-i ham-ı ebrūsı şeb-i 'īd-i hulūş
Senden eyler dil-i bī-çāremiz ümmīd-i
hulūş

ümmīd-i nevāl it-:1. **ümmīd-i nevāl itme:-me****Gazel 230**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İyilik, ihsan ümidinde olmak.

Olma dil-beste-i cem' iyyet-i esbāb-ı
cihān
Sofra-i hāleden ümmīd-i nevāl itme
şakın

ümmīd-i şefā' at:1. **ümmīd-i şefā' at:****Gazel 4**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Şefa'at umudu.

Bu Ğarīb-i-i ḥaķīriñ bende-i ḥāk-i deriñ
Eyler ümmīd-i şefā' at bī-nevādır bī-
nevā

2. **ümmīd-i şefā' atīñ:-iñ****Gazel 159**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Şefa'at umudu.

Ol günde kim hesāba gelür itdigim
'amel
Ser-māyedir elimde ümmīd-i şefā'atiñ

ümmīd-i vişāl it-:

1. **ümmīd-i vişāl itme:-me**

Gazel 230

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kavuşmayı ümit etmek.

Yok yere çeşme-i hürşidden āb itme
taleb
O perī-zādeden ümmīd-i vişāl itme
şakın

ümmīd-vār ol-:

1. **ümmīd-vār olsun:-sun**

Gazel 70

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ümitli olmak.

O şūhuñ vaşlına 'aşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir'āta nazar kıldıkda 'aksinden
firār eyler

ümmīd-vār-ı hüsn:

1. **ümmīd-vār-ı hüsnüñ:-üñ**

Gazel 54

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Güzelliğinin ümidi.

Çeşmimde hārdır gül ey gül-bün-i
hayātım
Ümmīd-vār-ı hüsnüñ seyr-i bahārı
n'eyler

ümmīd-vār-ı lütf-ı hak:

1. **ümmīd-vār-ı lütf-ı hak:**

Gazel 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Allah'ın lutfundan ümitli.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Hak ol ağla ey
göñül
Hasret-keşān-ı vaşl ider efğāna ibtidā

ümmīd-vār-ı sāğar-ı ser-şār:

1. **ümmīd-vār-ı sāğar-ı ser-şārınım:-
iñ, -im**

Gazel 175

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolu kadehin

ümitlisi.

Sākī fedā-yı la'l-i güher-bārınım seniñ
Ümmīd-vār-ı sāğar-ı ser-şārınım seniñ

üst:

1. **üste:-e**

Gazel 38

Mısra: 4

Üzerine.

Yād eyle beni peyk-i hayālîñle koy
olsun

Cān üste hüçüm-ı gam-ı devrān
müte'addid

2. **üstüne:-üñ, -e**

Gazel 254

Mısra: 14

Üzerine.

Maraz-ı 'aşka Ğarībī nice mümkün
şihhat
Gelse Lokmān-ı felek üstüne dermānı
ile

3. **üstüne:-üñ, -e****Gazel 111**

Mısra: 5

Üstüne, üzerine.

Rāh-ı mihrābdan in ma‘den-i sīm
üstüne gel
Bağub ebrūsuna kıl sīne-i cānāna
heves

4. **üstüne:-ün, -e****Gazel 252**

Mısra: 8

Üst.

Ṭarf-ı zekānda hāl-i siyāhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
üstüne

üstād:1. **üstād:****Gazel 42**

Mısra: 4

*Bir ilim veya sanat alanında
seçkin yeri olan kimse, usta, üstat.*

Debistān-ı gamıñda ṭıfl-ı dil bir nev-
zebān olsa
‘Ulūm-ı ma‘rifetde Hızr'a üstād
olmadan yegdir

2. **üstād:****Gazel 112**

Mısra: 5

*Bir ilim veya sanat alanında
seçkin yeri olan kimse, usta, üstat.*

Şafha gerdānlık olub sili üstād baña
Ṭıfl-ı ṭab‘ım ideli ders-i gül-istāna
heves

3. **üstād:****Gazel 168**

Mısra: 8

*Bir ilim veya sanat alanında
seçkin yeri olan kimse, usta.*

Hıç vedduhā-yı hüsni berī olmadı gice
Fenn-i rüsüm-ı ‘aşkıda üstād olanlarıñ

4. **üstāda:-a****Gazel 49**

Mısra: 13

*Herhangi bir ilimde veya sanat
alanında bilgi ve söz sahibi olan,
üstün bir yeri, tam vukufu bulunan
kimse.*

Üstāda Ğarībī ne revā böyle nazīre
Çākersin özüñ eyleme sultāna berāber

üstād-ı ‘andelīb:1. **üstād-ı ‘andelīb:****Gazel 17**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bülbülün üstadı, ustası.

Bilmem Ğarībī mekteb-i ‘aşk içre her
seher
Kimdir bu āh ü nālede üstād-ı ‘andelīb

üstüh‘ān:1. **üstüh‘ānımı:-ım, -i****Gazel 169**

Mısra: 11

Kemik.

Qıldıñ çü mīl-i dīde-i mūr üstüh‘ānımı
Bār-ı sitemle böyle zebūn itdiñ ey
felek

2. **üstüh‘ānına:-ım, -a****Gazel 263**

Mısra: 18

Kemik.

Kesmez nigāh-ı kahrımı bir dem
Ğarībī'den
Bī-çāreniñ irişdi buçağ üstüh‘ānına

3. **üstüh‘ānında:-ım, -da****Gazel 266**

Mısra: 10
Kemik.

Bulur cānı hayāt-ı tāze cism-i mürde-i
‘āşık
Yer itdikce hadeng-i nāz-ı ğamzeñ
üstüh‘ânında

üstüh‘ân-ı cism-i za‘îf:

1. üstüh‘ân-ı cism-i za‘îfimde: -im, -
de

Gazel 272

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kuvvetsiz bedenin kemiği.

Üstüh‘ân-ı cism-i za‘îfimde görünmez
cānā
Ġonçe-i ğamze-i hâtır-şikeniñden
ġayrı

üstüne:

1. üstüne:

Gazel 2

Mısra: 7

Üzerine.

Ol nāzenīn gelürse n'ola başım üstüne
Ġoşdur gül olsa ġuşe-i destāra āşinā

üstüvār eyle-:

1. üstüvār eyle:-r

Gazel 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Saġlamlaştırmak,

güvenilirleştirmek.

Ġāh bī-dād [ü] sitem geh sūz u tāb-ı
hicden
Günde bir mātem Ġarībī üstüvār eyley
baña

üzere:

1. üzere:

Tarih 1

Mısra: 34

Üstünde.

Türk ü tāz-ı ğamdan itsün Ġaġk
vücūdın bī-keder
Sābit olduġca cihān üzere mesrūr māh
u sāl

üzre:

1. üzre:

Gazel 245

Mısra: 5

Üzere.

Ġoş ol ġünler ki devr eylerdi
gerdünüm murād üzre
İderdim zevġ-i vuşlat gül-beden
ġonçe-dehenlerle

2. üzre:

Gazel 148

Mısra: 16

Üzerine.

Sünbül-istān-ı hayāl eyler Ġarībī
sīnemi
Ġaġt u hāl üzre gelince hâtır-ı efkāra
zūlf

3. üzre:

Gazel 156

Mısra: 2

Üzerine.

Bir kez peyām-ı lütf ile ġoş-hâtır
olmadık
Kām-ı dil üzre ‘arızıña nāzır olmadık

4. üzre:

Gazel 278

Mısra: 11

Üzerine.

Ene'l-ħaĥĥ sırrı ħanımla yazılısın
 'arızıñ üzre
 Çekilsün dāra zülfüñden göñül
 Mañşür'dur şimdi

5. **üzre:**

Gazel 108

Mısra: 9

Üzerine.

Çekilmiş sīnem üzre tār-ı eşk-i ĥasret-
 āmīzim
 Ğamiñla ağladıkça nağme-i tanbūrdan
 ħalmaz

6. **üzre:**

Gazel 83

Mısra: 4

Üstünde, yüzeyinde.

Dutmaz ħarār şafha-i rūyında ĥatırım
 Āyine üzre zībaĥıñ ārāmı bellidir

7. **üzre:**

Gazel 287

Mısra: 6

Üstünde, üzerinde.

Bir ben degil cihānda giriftār-ı
 miñnetim
 Kām üzre kimse gördiği yoĥ ħarĥ-ı
 ezraĥı

8. **üzre:**

Gazel 287

Mısra: 10

Üstünde, üzerinde.

Nūr-ı nazār yüzünde perīşāndır ol
 bütüñ
 Āyine üzre cem' idemez kimse zībaĥı

9. **üzre:**

Gazel 288

Mısra: 2

Üstünde, üzerinde.

Ķaşd-ı dil-i ĥazīnimedir her işāresi
 Gelmez mürüvvet üzre dil-i seng-i
 ĥāresi

10. **üzre:**

Muhammes 3

Mısra: 8

Üstünde, üzerinde.

Saçıldı rūy-ı gül-gūna 'araĥdan ħatre-i
 şeb-nem
 Dağıldı berg-i nesrīn üzre zülf-i
 sünbülī derhem

11. **üzre:**

Muhammes 1

Mısra: 33

-den dolayı.

Ne maĥşūd üzre bir dem 'işret-i
 eyyāma me'mūrum
 Ne bir laĥza neşāt-ı bāde-i vaşlıyla
 mesrūrum

12. **üzre:**

Gazel 165

Mısra: 6

Üzere, üzerine.

Müselsel tār-ı zülf-i pūr-şikenden ey
 vefā-düşmen
 Yeter ruĥsār-ı ĥürşīd üzre çevgān-ı
 mu'anber çek

13. **üzre:**

Gazel 73

Mısra: 7

Üstünde, üzerinde.

Ruĥunda ĥalka ĥalka ĥālīñ üzre zülf-i
 müşgīniñ
 Görenler murg-ı dil ħaydına dām u
 dāne söyleller

14. **üzre:**

Gazel 143

Mısra: 11

Üzere, -den dolayı,
doğrultusunda.

Seyl-âb-ı eşkim üzre şekl-i habâb-ı
gerdün
Âhım yeliyle tırmaz bir lahza çarh-ı
sâbi'

15. **üzre:**

Muhammes 1

Mısra: 1

Amacıyla.

Ne çarhın inkılabından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyâ-yı sitem-âbâdda bir 'ış-i
hurrem var

16. **üzre:**

Gazel 83

Mısra: 13

Göre.

Kām-ı dil üzre kimseyi kıoyamaz
zamānede
Çarhın Ğaribi gerdiş-i eyyâmı bellidir

17. **üzre:**

Gazel 26

Mısra: 9

Gibi.

Çeşmi nergis-i pür-efsün kaşı nergis
üzre kec nün
Hüsni dil-fırîb-i Mecnün o nigâr-ı
Leylî-şüret

18. **üzre:**

Gazel 77

Mısra: 9

*"Amaç, koşul, zamanda yakınlık,
gibilik" anlamları katan üzere edatı.
Metinde "doğrultusunda" anlamı
katmıştır.*

Hâl ü hağ üzre seyr it gîsü-yı müşğ-
bâra

Ol sebze-zâr-ı hüsne zülf-i şehâb
göster

19. **üzre:**

Gazel 77

Mısra: 14

*"Amaç, koşul, zamanda yakınlık,
gibilik" anlamları katan üzere
edatı. Metinde "doğrultusunda" anlamı
katmıştır.*

Hâsretle âb-ı çeşmiñ eyle bu güne cārī
Kim seyl-i eşkiñ üzre cismiñ habâb
göster

20. **üzre:**

Gazel 80

Mısra: 15

*"Amaç, koşul, zamanda yakınlık,
gibilik" anlamları katan üzere edatı.*

Dükendi 'ömr bir gün dönmedi vefk-i
murād üzre
Vefâsız çarh elinden dertlü cânım kıana
dönmüşdür

21. **üzre:**

Tarih 1

Mısra: 31

-de/da.

Tâ sipihr-i devr bâkīdir bu dehr üzre
müdām
Ferr ü iqbāl ile yā Rab 'ömriñ olsun
bî-zevāl

22. **üzredir:-dir**

Gazel 90

Mısra: 2

Üzere, üzerine.

Turunc-ı ğabğabiñ dişlerdim ammā
aña cân ister
'Adâlet üzredir hükmi-i şerī' at kıana
kıan ister

üzül-:1. **üzüldi:-di****Gazel 239**

Mısra: 3

Üzülmek, hüznlenmek.

Üzüldi kalmadı müy-ı serim bālīn-i
miḥnetde
Şifā-yı lüṭfuñı gönder ten-i bīmāra yā
Allāh

2. **üzülmez:-mez****Gazel 23**

Mısra: 11

Üzülmek, hüznlenmek.

Hıç silsile-i devlet-i ‘uqbādan üzülmöz
Bir el k’olur āvīze-i dāmān-ı kanā‘at

-V-**vā-beste-i kullāb:**1. **vā-beste-i kullāb:****Gazel 233**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çengele bağı.

Geldi mecnūn gibi dīvāna gönül
gerdenini
Zülf-i meh-veşlere vā-beste-i kullāb
itsün

vācib:1. **vācib:****Gazel 1**

Mısra: 1

*İslām dinine göre yapılması
gerekli olan.*

Ḥamd i Ḥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı ḥamd ile dīvāna ibtidā

vācib ol-:1. **vācib olur:-ur****Gazel 1**

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim***Vacip olmak, dinen yapılması
gerekli.*

Ḥamd-i Ḥudā ki vācib olur cāna ibtidā
Kıldım edā-yı ḥamd ile dīvāna ibtidā

va‘d eyle-:1. **va‘d eylediñ:-diñ****Gazel 181**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir işi yerine getireceğine söz
vermek.*

Bir şubḥ-ı vişālīñ baña va‘d eylediñ
āḥir
Ol va‘de-i nisyān idüb aḥşama
düşürdüñ

va‘d it-:1. **va‘d itdi:-di****Gazel 170**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Söz vermek.

Bir gün bize va‘d itdi o meh ‘īd-i
vişālīn
Ḥürşīd ṭulū‘ itmeden aḥşamını gördük

vā‘de:1. **vā‘de:****Terci-bend 2**

Mısra: 10

Söz, vaat.

Bāri bir kerre bu firqatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va‘de ile şād eyle

va' de-i bende-nevāz-ı kerem:**1. va' de-i bende-nevāz-ı keremiñ:-iñ****Gazel 255**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Cömertin kuluna hoş**davranmasının sözü.*

Va' de-i bende-nevāz-ı keremiñ

sultānım

Dil-i nevmīdime ümmīdi hezār itdi

yine

va' de-i nisyān:**1. va' de-i nisyān:****Gazel 181**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gaflet zamanı.

Bir şubh-ı vişāliñ baña va' d eylediñ

āhir

Ol va' de-i nisyān idüb aḥşama

düşürdüñ

vādi:**1. vādīde:-de****Gazel 225**

Mısra: 15

Alan, saha, meydan.

Bu vādīde kim eyler mā'il-i üstāda

pey-revlik

Meger ṭab'-ı Ğarībī gibi bir tāze ḥayāl

olsun

vādī-i 'aşk:**1. vādī-i 'aşk:****Gazel 170**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk vadisi.

Çok vādī-i 'aşk içre Ğarībī gibi şeydā

Sevdā-yı cününüñ kaṭı bed-nāmını

gördük

2. vādī-i 'aşkıñ:-iñ**Gazel 19**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Aşk vadisi.*

Ḥasret-i rüyıñla çeşmim ol kadar kan

dökdi kim

Vādī-i 'aşkıñ ser-ā-ser taşı mercān oldı

hep

vādī-i ğam:**1. vādī-i ğamda:-da****Gazel 281**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gam, üzüntü vadisi.

Bilmezse neler çekdiğimi vādī-i

ğamda

Ḥün-ı cigerim dīdede fevvāre degil mi

2. vādī-i ğamda:-da**Gazel 196**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Üzüntü vadisi.

Bir zamān vādī-i ğamda bulalım

ḥayrānlık

Gelin āvāre-i şahrā-yı muğaylān

olalım

vādī-i hatā:**1. vādī-i ḥatāda:-da****Gazel 236**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hata vadisi.

Ben mücrimim ziyāde sensin şahī
 ‘aṭāda
 Her vādi-i ḥaṭāda çok eyledim tekāpū

vādi-i hayret:

1. vādi-i hayretde:-de

Gazel 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hayret vadisi. Aşk ile kendinden geçilen yer.

Gümrāh kıoyma vādi-i hayretde
 göñlümi
 Tevfik-i lüṭfuñ eyle men-i zāra āşinā

vādi-i miḥnet:

1. vādi-i miḥnet:-de

Terkib-bend 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Dert ve sıkıntı vadisi.

Ġam diyārında tenim ḥāk ile yeksān
 olsun
 Hāl-i dil vādi-i miḥnetde perīşān olsun

vādi-i sūhan:

1. vādi-i sūhanda:-da

Gazel 246

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Söz vadisi.

Ġarībī cüst-cüy-ı ma‘ni-i rengīn-i
 nazmıñdan
 Bu vādi-i sūhanda ṭab‘-ı ebkem kande
 ben kande

vahdet-güzīn:

1. vahdet-güzīni:-i

Gazel 2

Mısra: 12

Yalnızlığı seçen.

Gösterme zülfi gūşe-i ebrūda göñlüme
 Vaḥdet-güzīni eyleme zünnāra āşinā

vahşet-zede:

1. vahşet-zede'em:-em

Gazel 68

Mısra: 1

Vahşete uğramış olan.

Vahşet-zede'em kūh u beyābān
 vaṭanımdır
 Āşüfte-dilim ḥār-ı muğaylān
 çemenimdir

vahşī:

1. vahşīler:-ler

Gazel 25

Mısra: 7

Vahşī, insandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani.

Vahşīler aña olmaz idi böyle müsahḥar
 Kıys olmasa āvāre-i şahrā-yı
 muḥabbet

vahşī-nazar:

1. vahşī-nazar:

Gazel 9

Mısra: 2

Vahşī bakışlı.

Sebeb-i kıahr nedir ey gül-i ter n'oldı
 saña
 Meşrebiñ mihr iken ey vahşī-nazar
 n'oldı saña

vahşī-nigāh:

1. vahşī-nigāhıñ:-ıñ

Gazel 126

Mısra: 5

Vahşī bakış.

Düşme kovarak ardına ol vahşi-
nigâhîñ
Âhûyî yatağında görünce uyarak baş

vā'iz:

1. vā'iz:

Gazel 32

Mısra: 5

Vaaz eden, vaiz.

Men' itme vā'iz eylesem ebrūsuna
sücūd
Hep toğrıdır namāz velî kıble-gāh kec

2. vā'iz:

Gazel 165

Mısra: 1

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Saña söylerse vā'iz cennete gir āb-ı
kevşer çek
Budur mefhūm kim mey-hāneden bir
iki sāğar çek

3. vā'iz:

Gazel 248

Mısra: 10

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Kaṭ'-ı hayāt terk-i muḥabbetden
evladır
Vā'iz naşīhat itme ki girmez kulağıma

4. vā'iz:

Gazel 193

Mısra: 13

*Vaaz eden, dini öğütlerde
bulunan kişi.*

Vā'iz mezemmet eyler imiş ehl-i 'aşkı
hep
Çal başına Ğarībi elinden kitābın al

5. vā'iz:

Gazel 139

Mısra: 1

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Kılma çok meclis-i rindāna 'itāb ey
vā'iz
Hakk bilür kimdir olan ehl-i 'azāb ey
vā'iz

6. vā'iz:

Gazel 139

Mısra: 2

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Kılma çok meclis-i rindāna 'itāb ey
vā'iz
Hakk bilür kimdir olan ehl-i 'azāb ey
vā'iz

7. vā'iz:

Gazel 139

Mısra: 4

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Virdigiñ pend deger mi bu kadar derd-
i sere
Bunca mestāne nedir telḥ-i cevāb ey
vā'iz

8. vā'iz:

Gazel 139

Mısra: 6

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Görmedim hāne-be-düşān-ı ḥarābāt
içre
Hele kendim gibi bir hāne-ḥarāb ey
vā'iz

9. vā'iz:

Gazel 139

Mısra: 8

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Bāde-i gūş aña ola kıyāmetde naşīb
Her kim eyler bize teklīf-i şarāb ey
vā'iz

10. vā'iz:

Gazel 139

Mısra: 10

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Dutalum budur olan rûz-ı ezelden
kısmet
Baña mînâ-yı mey ü saña gül-âb ey
vâ'iz

11. vâ'iz:

Gazel 139

Mısra: 12

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Tevbe bâbından idince içeri vâz'-ı
kadem
Senden evvel bularız râh-ı şevâb ey
vâ'iz

12. vâ'iz:

Gazel 139

Mısra: 14

Dini öğütlerde bulunan kişi.

İhtiyâr elde koyar mı hârekât-ı sâkî
Leb-i cû hânde-i gül bâde-i nâb ey
vâ'iz

13. vâ'iz:

Gazel 139

Mısra: 16

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Bilürim kulzüm-i 'afvı ne kadar olsa
hâta
Gelmez ol bahrde mânend-i cenâb ey
vâ'iz

14. vâ'iz:

Gazel 139

Mısra: 18

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Ger şevâb ister isen eyle Ğarîbî'ye
şevâb
Günde bir içmeye fetvâ-yı şarâb ey
vâ'iz

15. vâ'iz:

Gazel 250

Mısra: 12

Dini öğütlerde bulunan kişi.

Her sözi ehl-i dile seng-i melâmet
gibidir
Kim çıkar vâ'iz olan hâne-ğarâbîñ
yüzine

vâkı'a:

1. vâkı'adan:-dan

Gazel 47

Mısra: 12

*Olmuş olan şey, geri çevrilmesi
mümkün olmayan olay, olgu.*

Yandırdı beni bir şanemiñ âteş-i hicri
Bu vâkı'adan kimse haber-dâr degildir

vâkıf ol-:

1. vâkıf olmadı:-ma, -dı

Gazel 263

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Bilmek, öğrenmek, haberdar
olmak.*

Pervâne-vâr yandı gönül şem'-i rüyına
Bir kimse vâkıf olmadı süz-ı nihânına

2. vâkıf olmadı:-ma, -dı

Gazel 256

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bilmek, haberdar olmak.

Hergiz Ğarîbi bülbül-i dil vâkıf olmadı
Bu nev-bahâr-ı rû-be-ğazânîñ me'âline

3. vâkıf olmayan:-ma, -y, -an

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Haberdar olma, öğrenme.

Olmayan keyfiyet-i şüret-i hâle vâkıf
Ne bilür dehrde ne qadr ü ne kıymet
kalmış

vākıf-ı esrār:1. **vākıf-ı esrār:****Gazel 47**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sırlara vakıf olan.

Keyfiyyet-i sākī ile şahbāyı ne añlar
Ol zāhid-i ħar vākıf-ı esrār degildir

vākıf-ı esrār ol-:1. **vākıf-ı esrār olamaz:-amaz****Gazel 131**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sırlara vakıf olan.

Huş-yār olan ey şeyh olamaz vākıf-ı
esrār
Kıl pürsiş-i keyfiyyet-i mestāneden
i'rāz

vākıf-ı hicrān:1. **vākıf-ı hicrānım:-ım****Gazel 260**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayrılığın bilen.

Min-ba'd dirîğ eylemez ol mäh vişālin
Bir şubh eger vākıf-ı hicrānım olursa

vākıf-ı keyfiyyet-i mestāne-i 'aşk ol-:1. **vākıf-ı keyfiyyet-i mestāne-i 'aşk
olmadı:-ma, -dı****Gazel 152**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Aşk sarhoşunun esasından**haberdar olmak.*

Kim ki bu bezmde nüş itmedi
peymāne-i 'aşk

Olmadı vākıf-ı keyfiyyet-i mestāne-i
'aşk

vākıf-ı keyfiyyet-i sırr-ı melekūt ol-:1. **vākıf-ı keyfiyyet-i sırr-ı melekūt
olmağa:-mağ, -a****Gazel 112**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Meleklerin sırlarının esasından
haberdar olmak.*

Oлмаğa vākıf-ı keyfiyyet-i sırr-ı
melekūt
İdelüm dā'ire-i meclis-i 'irfāna heves

vakt:1. **vaktidir:-i, -dir****Gazel 280**

Mısra: 13

Vakit, zaman.

Vaktidir baħr-ı mürüvvet cūşa gelsün
her yaña
Ey kerem-kārā o baħra dürr-i ğaltān it
beni

vakt ol-:1. **vakt olur:-ur****Gazel 50**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zaman gelir, an olur.

Çekme elem Ğarībi ki bir böyle vakt
olur
La'lin o şüh merhem-i dāğ-ı derün ider

vakti ma'lüm degil:1. **vakti ma'lüm degil:****Gazel 8**

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Malum vakit değil.*

Vaḳti ma'lūm degil gerçi seherden
ğayrı
Līk evlāsı budur olmaya te'hīr-i du'ā

vakt-i mesā:

1. **vaḳt-i mesāyī**:-y, -t
Gazel 216
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Akşam vakti.

Hicrān ile eyyām-ı vişāl olsa berāber
Farḳ eylemezim vaḳt-i mesāyī
seherimden

vakt-i nigāh-ı hısm:

1. **vaḳt-i nigāh-ı hısmına**:-ın, -a
Gazel 231
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kızgın, öfkeli bakışın zamanı.

Şakla dil-i hazīnimi yā Rab o fitneden
Vaḳt-i nigāh-ı hısmına bī-çāre
düşmesün

vakt-i seher:

1. **vaḳt-i seher:**
Gazel 34
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.

Vaḳt-i seher Ğarībi niyāz eyle tā saña
Ser-defter-i 'amelde yazılsun sevāb-
[1]şubḥ

2. **vaḳt-i seher:**
Gazel 44
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seher vakti.

Eyle güşāde destiñ ümīd-i icābete
Vaḳt-i seher ki feyz-i sa'ādet
zamānıdır

vakt-ı tavāf-ı ka'be-i dīdār:

1. **vaḳt-ı tavāf-ı ka'be-i dīdāra**:-a
Gazel 273
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün Kābe'sini tavaf vakti.

Dutdı reh-i ümīdi yine dīv-i Ḥayberī
Vaḳt-ı tavāf-ı Ka'be-i dīdāra ḳalmadı

vāliy-i bağdād:

1. **vāliy-i bağdād:**
Gazel 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bağdad valisi.

Ser-i kūyuñda ğam-gīnlik baña şād
olmadan yegdir
Saña çākerligim vāliy-i Bağdād
olmadan yegdir

vām:

1. **vām:**
Gazel 207
Mısra: **8**
Borç.

Bir cān o şūḥa buse-bahā borçlu
ḳalmışuz
Dervāhem didikleri beyne'l-'avām
vām

vān:

1. **vānlı'dır**:-lı, -dır
Gazel 66
Mısra: **16**
Van şehri.

Külfet-serāy-ı sīnemizi rüſen eyleyen
Lütf-i ‘amīm-i zāt-ı zevī'l-ıqadr
Vānlı'dır

var-:

1. **varalum:-alum**

Gazel 249

Mısra: 5

Gitmek, ulaşmak.

Varalum Ka‘be-i dīdārı tavāf
eyleyelüm
Öpelüm hāk-i derin Beyt-i
Mükerrercesine

2. **varamam:-a, -ma, -m**

Gazel 250

Mısra: 14

Gitmek, ulaşmak.

Hāl-i derd-i dil-i bīmārı Ğarībī dimege
Varamam ol ſanem-i germ-i ‘itābıñ
yüzine

3. **varan:-an**

Terci-bend 2

Mısra: 26

*Erişilmek istenen yere ayak
basmak, ulaşmak.*

Hele bir hayl-i zamāndır ki harābım
sensiz
Ser-i küyuña varan rāha türābım sensiz

4. **varsun:-sun**

Gazel 72

Mısra: 5

Gitmek.

Ŗomaz çeşm-i güli bir lahza varsun
h‘āba feryādıñ
Saña ey ‘andelīb-i herze-gū-rüsvā ne
söyleller

5. **varub:-ub**

Gazel 31

Mısra: 14

Gitmek, ulaşmak.

Ğarībī ger dimāğ-ı devletiñ var ise
‘ālemde
Varub ‘azm-i diyār-ı ğurbet it hāk-i
vañandan giç

var:

1. **var:**

Gazel 32

Mısra: 11

Gitmek.

Ey dil hevā-yı gül-ſeni koy küy-ı yāre
var
Hergiz dutar mı ‘ākıl olan rü-be-rāh-ı
kec

2. **var:**

Gazel 152

Mısra: 9

Var.

Var ‘ömründe seni bir gice görmüş ey
ſem‘
Başı dönmüş felek olmuş saña
pervāne-i ‘aşğ

3. **var:**

Gazel 189

Mısra: 7

Bulunmakta.

Bu cūſ-ı pür-ğurūſ-ı ‘aşğdan kim var
derūnuñda
‘Aceb gül-zārı yakmaz āh-ı āteſ-bārıñ
ey bülbül

4. **var:**

Gazel 216

Mısra: 7

Bulunmakta.

Var yāre niyāzım yeter ey düşmen-i
bed-gū

Düſer bu melâmet tikenin reh-
güzerimden

5. var:

Gazel 228

Mısra: 15

Bulunmakta.

‘Ahdimiz var Ğarîbî k’idelüm zevk u
şafâ
Da‘vet it kim bu şafâ-hâneye devlet
gelsün

6. var:

Gazel 243

Mısra: 5

Bulunmakta.

Câm aldığına būs-ı lebiñ şâhidimiz var
‘Aksi görünür sâğar-ı ser-şâr arasında

7. var:

Gazel 247

Mısra: 1

Bulunmakta.

Vefâ-düşmensin ey büt meşreb-i insân
mı var sende
Cefâ-güstersin ey bed-hû meger iz‘ân
mı var sende

8. vār:

Gazel 8

Mısra: 1

Var, mevcut.

Ne kadar vār hayât eyleme taqşîr-i
du‘â
Sîne-i çarha ur ey dil dem-i şemşîr-i
du‘â

9. var:

Gazel 27

Mısra: 8

Git

Sofî ne çıkar saña bu tesbîh-i riyâdan
Var meclis-i rindâna biraz kesb-i
kemâl it

10. var:

Gazel 99

Mısra: 1

Bulunmak, sahip olmak.

Anîñ kim nûr var qalbinde qavlinden
haţar gelmez
Muşaffâ tıynetîñ tîğ-i zebânından zarar
gelmez

11. var:

Gazel 31

Mısra: 13

Bulunmak.

Ğarîbî ger dimâğ-ı devletîñ var ise
‘âlemde

Varub ‘azm-i diyâr-ı ğurbet it hâk-i
vaţandan giç

12. var:

Gazel 57

Mısra: 7

Bulunmak.

Humâr-ı bâde-i şevkiyle ey sâķî
şudâ‘ım var
Dimâğım neş’e-i câm-ı mey-i mestâna
hasretidir

13. var:

Gazel 72

Mısra: 11

Bulunmak.

Ne nâz u ‘işveler kim qullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rüyuñda haţt peydâ ne
söyleller

14. var:

Gazel 107

Mısra: 13

Bulunmak.

Ey Ğarībī ne belā şīvesi var ‘uşşākıñ
Sevdiğim şūh-ı perī-zādeyi herkes
bilmez

15. var:

Gazel 134

Mısra: 17

Bulunmak.

Meger sīm-āb var nezzāre-i haţtında ol
şūhuñ
Ki her kim gördi bir kez oldı elbet bī-
karār-ı haţt

16. var:

Gazel 237

Mısra: 5

Bulunmak.

Benimde var bir tavk-ı belā boynumda
ey kumrī
Esīr-i kākülüm bir serv-i hoş-refţārdan
ayru

17. var:

Gazel 6

Mısra: 7

Bulunmak, mevcut olmak.

Çeşm-i idrākimde bir feyz-i başīret var
kim
Gül-şen-i ma‘nāda bŷy-ı gül
mücessemdir baña

18. var:

Gazel 14

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

O hāţırda ki ğam var hīç mesrūr
olmasun yā Rab
Ğarāb-ı ‘aşk olan vīrāne ma‘mūr
olmasun yā Rab

19. var:

Gazel 23

Mısra: 9

Bulunmak, mevcut olmak.

Revzenleri var cānib-i gül-zār-ı
behişte
Zulmetde olan gūşe-i zindān-ı kanā‘at

20. var:

Gazel 24

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Tenhā degil vücūdum rāh-ı
muħabbetiñde
Var devletiñden ey māh dilde hezār-
ħaşret

21. var:

Gazel 29

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

Ser-pençe-i fırsatda iken bŷy-ı haķīkat
El var mı k‘ide sā‘id-i aĝyāra teşebbŷs

22. var:

Gazel 33

Mısra: 10

Bulunmak, mevcut olmak.

Ķatı çok nisbeti var çeşmi ħumār-ı
yāre
Yeri var eylese ger cünbiş-i mestāne
kadeħ

23. var:

Gazel 40

Mısra: 15

Bulunmak, mevcut olmak.

Her kimiñ zātında var ise Ğarībī bir
hüner
Göstere bezm-i feşāhatde bu inşādan
lezīz

24. var:

Gazel 48

Mısra: 13

Bulunmak, mevcut olmak.

Hüsnüñ Ğarîbi bilmege var
 kı̇abiliyetim
 Kim nüşa-i havâtim-i hüsn
 ezberimdedir

25. var:

Gazel 89

Mısra: 13

Bulunmak, mevcut olmak.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarîbî
 'arz it
 Āstân-ı şeh-i hüban ki şikâyet yeridir

26. var:

Gazel 97

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut olmak.

Rahmi yok bir seng-dil-i şüh-ı perî-
 ruhsârdan
 Dâdimız var der-geh-i sultâna
 gelmişlerdenüz

27. var:

Gazel 205

Mısra: 7

Bulunmak, mevcut olmak.

Bu cân-ı sitem-pişeye kim dest-resim
 var
 Zîr-i kademinde anı kı̇urbâna getürdim

28. var:

Gazel 127

Mısra: 5

Bulunmakta, mevcut.

Nür olur kı̇albiñ eger var hülüşüñ
 Hakk'a
 Gül-i hürşid olur ey dil şemer-i bîd-i
 hülüş

29. var:

Gazel 240

Mısra: 7

Bulunmakta, mevcut.

Çokdur haṭâ vü ma'şiyetim lîk var söz
 Bende günâh ider mi kı̇azâ senden
 olmasa

30. var:

Gazel 247

Mısra: 6

Bulunmakta, mevcut.

Amân bilmez nigâhiñ içmek ister hün-
 ı 'uşşâkı
 Meger kim pâdişâh-ı 'aşkıdan fermân
 mı var sende

31. var:

Gazel 247

Mısra: 8

Bulunmakta, mevcut.

Bura kı̇dı cânâ bir süziş ki cüşa geldi
 müy-ı ser
 'Aceb bilmem hadeng-i âteşin-peykân
 mı var sende

32. var:

Gazel 247

Mısra: 10

Bulunmakta, mevcut.

Giçirdiñ ser-be-ser iklîm-i cânı tîğ-i
 ğamzeñden
 A zâlim bilmezim fetḥ-i Hülâgü Hân
 mı var sende

33. var:

Gazel 247

Mısra: 12

Bulunmakta, mevcut.

Nedir her nâra urma kı̇ kendiñ ey
 pevrvâne-i miskîn
 Ğarîbî teg hayâl-i 'arîz-ı cânân mı var
 sende

34. var:

Gazel 274

Mısra: 9

Bulunmakta, mevcut.

Harāb-hāne-i dilde nesīm-i feyz-i
devlet var
Dimişler kim nüzül itmez Hümā
vīrāneden ğayrı

35. var:

Gazel 142

Mısra: 8

"Git, çekil, uzaklaş" anlamında
ünlem.

Ümmīdiñi kaç' eyle 'aṭāyā-yı digerden
Var dāveri dut eyleme der-bāna
tevaḳḳu'

36. var:

Gazel 10

Mısra: 1

Mevcut, elde bulunmak.

Var bir sözüm ben anı hemān söylerim
saña
Ey mest-i nāz lık nihān söylerim saña

37. var:

Gazel 20

Mısra: 3

Mevcut.

Gül-şen-i vaşla intizārim var
Meded ey bād-ı şubḥ eyle şitāb

38. var:

Gazel 81

Mısra: 2

Bulunmak, olmak.

Çerāğ-ı lütfumuz var āteş-i āzārimız
yoğdur
Derūn-ı sīnemizde nārimız var
nūrumuz yoğdur

39. var:

Gazel 131

Mısra: 17

Bulunma durumu.

Yüz 'uğde-i ğam var hele ḥātırda
Ġarībī
İkrāhla kıll sübḥa-i şad-dāneden i' rāz

40. var:

Terci-bend 1

Mısra: 14

Bulunma durumu.

La'liñde iken dāru-yı bīmār-ı
muḥabbet
Meyliñ var ise itmege ey yār-ı
muḥabbet

41. var:

Gazel 247

Mısra: 4

Bulunmakta, mevcut.

Firengī ḥaṭla Hindū ḥāle virdik kişver-
i ḥüsni
A kāfir kendi zu' muñca henüz imān
mı var sende

42. var:

Muhammes 1

Mısra: 1

*Bulunma, mevcut olma (Bağlam
olarak zitti kastedilmektedir; yok).*

Ne çarḥıñ inqılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir 'İş-i
ḥurrem var

43. var:

Muhammes 1

Mısra: 2

*Bulunma, mevcut olma (Bağlam
olarak zitti kastedilmektedir; yok).*

Ne çarḥıñ inqılābından baña kām üzre
bir dem var
Ne dünyā-yı sitem-ābādda bir 'İş-i
ḥurrem var

44. var:

Muhammes 1

Mısra: 3

Bulunma, mevcut olma (Bağlam olarak zitti kastedilmektedir; yok).

Ne ızhār-ı cefā-yı ğurbete bir yār-ı
hem-dem var
Ne ħod-dāğ-ı derūn-ı sīneme bir tāze
merhem var

45. var:

Muhammes 1

Mısra: 4

Bulunma, mevcut olma (Bağlam olarak zitti kastedilmektedir; yok).

Ne ızhār-ı cefā-yı ğurbete bir yār-ı
hem-dem var
Ne ħod-dāğ-ı derūn-ı sīneme bir tāze
merhem var

46. var:

Muhammes 1

Mısra: 5

Bulunma, mevcut olma (Bağlam olarak zitti kastedilmektedir; yok).

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i āşüfte kim üftādelikden ser-firāz
olmaz

47. var:

Muhammes 1

Mısra: 10

Bulunma, mevcut olma (Bağlam olarak zitti kastedilmektedir; yok).

Ġarībe ğüşe-i zilletde kimse çāre-sāz
olmaz
Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

48. var:

Muhammes 1

Mısra: 15

Bulunma, mevcut olma (Bağlam olarak zitti kastedilmektedir; yok).

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

49. var:

Muhammes 1

Mısra: 20

Bulunma, mevcut olma (Bağlam olarak zitti kastedilmektedir; yok).

Ne bir bŷy-ı meveddet nüşḥa-i gül-zār-ı
‘ālemdede
Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

50. var:

Muhammes 1

Mısra: 30

Mevcut bulunmak.

Gice bāzularım bir gerden-i fikre
ḥamā’ildir
Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

51. var:

Muhammes 1

Mısra: 35

Mevcut bulunmak.

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Dil-i bī-çāre her şeb ser-be-zānū-yı
tevekküldür

52. var:

Muhammes 1

Mısra: 45

Mevcut bulunmak.

Bu miḥnet-ḥāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

53. var:

Muhammes 1

Mısra: 40

Mevcut bulunmak.

Efendim zevrak-ı cān ğark-ı girdāb-ı
taḥayyüldür
Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

54. var:

Terci-bend 2

Mısra: 45

Bulunma durumu.

Cāna kaşdıñ var ise katle ta'allül ne
içün
Ey gözüm cānım efendim bu teġāfül
ne için

55. var:

Terci-bend 4

Mısra: 8

Bulunma durumu.

Dem-ā-dem ger temennā-yı diyār-ı
küy-ı yār itsem
Yeri var sende ayru bülbül-āsā āh u
zār itsem

56. var:

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Bulunma durumu.

Nāzenīnim yok idi sende bu 'ādet
evvel
Var idi pādīşehim sende mürüvvet
evvel

57. var:

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Bulunma durumu.

Çünkü göñlünde var idi bu ferāġat
evvel
İtmeseydiñ güzelim bāri muḥabbet
evvel

58. var:

Terkib-bend 1

Mısra: 41

Bulunma durumu.

Yeri var Yūsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarḥdan şāhid-i hūrşid ser-efgende
saña

59. var:

Gazel 218

Mısra: 3

Bulunmak, mevcut olmak.

'Aceb bir kana mā'il nāvek-i dil-düz-ı
ġamzeñ var
Siyeh-mest-i şarāb-nāz u bir ebrū-
kemānsın sen

60. var:

Gazel 247

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-güstersin ey bed-ḥū meger iz'ān
mı var sende

61. var:

Gazel 261

Mısra: 1

Bulunmak, mevcut olmak.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

62. var:

Gazel 261

Mısra: 2

Bulunmak, mevcut olmak.

Ol dīde ki giryeyle şikāyet var içinde
Girdāb-ı belādır ki çok āfet var içinde

63. var:

Gazel 261

Mısra: 4

Bulunmak, mevcut olmak.

Başdan başa seyr eyledigim nüsha-i
hüsnüñ
Her fıkrası bu dürlü 'ibâret var içinde

64. var:

Gazel 283

Mısra: 5

Bulunmak, mevcut olmak.

Dil-i zârîñ nice bir cānı var āzād ola
kim
Şîr-i ser-bestedir ol kāküle zencîr gibi

65. var:

Gazel 3

Mısra: 5

Bulunmak, mevcut olmak.

Māye-i naqd-i vücūdum ne ki var bî-
kem ü bîş
Hāk-i dergāh-ı imām-ı Şeb-i İsrā'ya
fedā

66. var:

Gazel 81

Mısra: 1

Bulunmakta, mevcut.

Çerāğ-ı lütfumuz var āteş-i āzārımız
yoğdur
Derūn-ı sînemizde nārımız var
nūrumuz yoğdur

67. var:

Gazel 261

Mısra: 5

Bulunmakta.

Ol sînede kim hasret-i yâkût-ı lebiñ
var
Dünyâyı yağar deñlü harâret var içinde

68. var:

Gazel 261

Mısra: 6

Bulunmakta.

Ol sînede kim hasret-i yâkût-ı lebiñ
var
Dünyâyı yağar deñlü harâret var içinde

69. var:

Gazel 261

Mısra: 8

Bulunmakta.

Düşme heves-i çāk-i girîbân-ı vişâle
Bağ müy-yı miyāna ki nezâket var
içinde

70. var:

Gazel 261

Mısra: 10

Bulunmakta.

Yūsuf gibi düş çāh-ı zenehdânına
yārin
Zindān ise de pāyına rif'at var içinde

71. var:

Gazel 210

Mısra: 12

Bulunmakta.

Hezār eczā-yı merhemle şifā-yāb
olmadı sensiz
Bu dāğ-ı derd kim var sâha-i sînemde
sultānım

72. var:

Gazel 265

Mısra: 5

Bulunmakta.

Bu sūziş-i muhabbet kim var derūn-ı
dilde
Kalmaz nühüfte āhir bir gün çıkar
beyāna

73. var:

Muhammes 1

Mısra: 25

Mevcut bulunmak.

Bu miñnet-hâne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Nevâl-i ħ'ân-ı firqat inqıtâ'-ı cāna
mā'ildir

74. **var:**

Gazel 261

Mısra: 12

Bulunmakta.

Hoşdur baña biñ kerre gülistân-ı
İrem'den
Ol bezm ki şahbâ-yı muħabbet var
içinde

75. **var:**

Gazel 261

Mısra: 14

Bulunmakta.

Gel meclis-i rindāna ayak başma
sözüm dut
Zāhid katı çok saña rezālet var içinde

76. **var:**

Gazel 261

Mısra: 16

Bulunmakta.

Bilmem ne belā naħdır ol serv-i ħadiñ
kim
Her güne ħıram itse leťafet var içinde

77. **var:**

Gazel 261

Mısra: 18

Bulunmakta.

Ol şüh görüb bu ğazelim didi Ğarībī
La'lim gibi biñ dürlü ħalāvet var
içinde

78. **vardır:-dır**

Gazel 82

Mısra: 6

Mevcut olan (şey).

Ne var faħr eylesün ħürşid-i 'ālem-tāb
ile gerdün
Bizim de mihr ü mäh-efrüz bir
maħbūbumuz vardır

79. **vardır:-dır**

Gazel 82

Mısra: 12

Bulunmakta.

Ĥarāretten yaħar bāl ü perin murĝ-ı
sebük-seyrin
Şikāyet-nāme dirler yāre bir
mektūbumuz vardır

80. **vardır:-dır**

Gazel 268

Mısra: 5

Bulunmakta.

Benim tā Ķays-veş ħayd-ı cünūna
raĝbetim vardır
Esir-i ħalka-i ĝisū-yı müşĝ-efşānıñım
sākī

81. **vardır:-dır**

Gazel 82

Mısra: 1

Bulunmakta, mevcut.

Bizim bir nāzenin-i şüh-ı şehri-
āşūbumuz vardır
Ĥıramān serv-i ħadd bir lāle-ħadd
merĝūbumuz vardır

82. **vardır:-dır**

Gazel 82

Mısra: 2

Bulunmakta, mevcut.

Bizim bir nāzenin-i şüh-ı şehri-
āşūbumuz vardır
Ĥıramān serv-i ħadd bir lāle-ħadd
merĝūbumuz vardır

83. **vardır:-dır**

Gazel 82

Mısra: 4
Bulunmakta, mevcut.

Gül-âb olur nigâh-ı kerem ile berg-i
gül-rûyı
Hayâdan nâz-perver bir büt-i
mahcûbumuz vardır

84. **vardır:-dır**
Gazel 82
Mısra: 8
Bulunmakta, mevcut.

O gül-zâr-ı gamuz kim şeb-nem-i
şubh-ı kıyâmetle
Açılmaz gönçesi böyle gül-i âşûbumuz
vardır

85. **vardır:-dır**
Gazel 82
Mısra: 10
Bulunmakta, mevcut.

Kerem kıl ey şabâ degme müselsel
kâkül-i yâre
Ki her bir târına bir hâtır-ı
meslûbumuz vardır

86. **vardır:-dır**
Gazel 82
Mısra: 14
Bulunmakta, mevcut.

Ġarîbî rûft ü rûb-ı der-geh-i sultân-ı
hübâna
Şaf-ı müjgân-ı nem-âlûddan
cârûbumuz vardır

87. **varmaz:-maz**
Gazel 189
Mısra: 4
(uykunun) gelmemesi.

Ne çarhıñ gerdişinden türedir âyîne-i
bahtıñ
Ki varmaz h'âba çeşm-i eşk-i hasret-
bârıñ ey bülbül

88. **varmaz:-maz**
Terci-bend 4
Mısra: 5
(uykunun) gelmemesi.

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Kâtı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

89. **varmaz:-maz**
Terci-bend 4
Mısra: 11
(uykunun) gelmemesi.

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Kâtı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

90. **varmaz:-maz**
Terci-bend 4
Mısra: 17
(uykunun) gelmemesi.

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Kâtı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

91. **varmaz:-maz**
Terci-bend 4
Mısra: 23
(uykunun) gelmemesi.

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden
Kâtı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

92. **varmaz:-maz**
Terci-bend 4
Mısra: 29
(uykunun) gelmemesi.

Şabâh olunca her şeb hvâba varmaz
göz hayâliñden

Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

93. **varmaz:-maz**

Terci-bend 4

Mısra: 35

(*uykunun*) *gelmemesi.*

Şabâh olunca her şeb hıvâba varmaz
göz hayâliñden
Çatı ser-geştedür her gün gönül fikr-i
vişâliñden

var iken:

1. **var iken:**

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Varken, dururken, yerine.

Mihr-i envâr-ı tecellâ-yı cemâli var
iken
Eyleme çarhda hürşid-i dirahşâna
heves

var ise:

1. **var ise:**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ihtimal ki, galiba, olsa olsa,
zannımca.*

Câna kaçdıñ var ise bâri sen öldür
hânım
Saña kurbân ola ey şüh bu şîrîn cânım

2. **var ise:**

Gazel 129

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eğer varsa.

‘Âşık-ı şâdık cihânda var ise
pervânedir

Kim virür ma‘şûka cân kılmaz cefâdan
nâle ‘arz

3. **var ise:**

Gazel 164

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eğer varsa.

Câna kaçdıñ var ise çek tîğîñi hükümüñ
yürüt
Kim giçer ey pâdişâhım başa fermâniñ
seniñ

vâr ol-:

1. **vâr ola:-a**

Gazel 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bulunmak.

Ey Ğarîbî ola gencîne-i ‘ömrüm ne ki
vâr
Tâc-ı fâhr-ı halef-i Âdem ü Havvâ'ya
fedâ

vara vara:

1. **vara vara:**

Gazel 265

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gide gide.

Kâr itdi vara vara cânâ gam-ı firâkıñ
Tâ döndi reng-i rüyum derdiñle
za‘ferâna

varak:

1. **varak:**

Gazel 136

Mısra: 3

*Kitap yaprağı, iki sayfadan ibâret
üzeri yazılı yaprak.*

Her gelen bir bir varak gözden
geçirmiş bilmemiş
Nüşa-i mihr-i vefâ-yı çarh ser-tâ-pâ
ğalat

varak-ı hüsn:

1. **varak-ı hüsn:-e**
Gazel 133
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzellik yaprağı.

Varak-ı hüsn değil hâme virür şıfr-
rakam
Şubh-ı ümmîdi baña rûz-ı hesâb eyler
hatt

2. **varak-ı hüsn:-i**
Gazel 285
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzellik yaprağı.

Hatt-ı nev-hîzine bak şafha-i
ruhsârında
Varak-ı hüsnî dür-efşân ider iklîl gibi

varak-rîz:

1. **varak-rîz:**
Gazel 280
Mısra: **5**
Yaprak dökten.

Şâh-sâr-ı bâg-ı ümmîdim varak-rîz
oldı hep
Nev-bahâr-ı feyz-i en'âmîñla reyyân it
beni

varak-rîz-i hazân:

1. **varak-rîz-i hazân:**
Gazel 276
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sonbaharın yaprak dökümü.

Nihâl-i kâmetim gamla varak-rîz-i
hazân iken
Bahâr-ı 'ömri reyyân itmege ebr-i 'atâ
geldi

vârûn:

1. **vârûn:**
Gazel 201
Mısra: **8**
Ters, aksi, uğursuz, menhus.

Mânend-i lâle bağı kara dâg-ı 'aşkdan
Şahn-ı çemende sâgarı vârûn değil
miyim

vârûn ol-:

1. **vârûn olmasun:-ma, -sun**
Gazel 220
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ters, uğursuz olmak.

Bu cûş-ı pür-hurûş-ı ra'şeden kim ne
tolmuşdur
Elimde câm bahtım gibi vârûn
olmasun n'olsun

vasf:

1. **vaşf:**
Terci-bend 3
Mısra: **34**
*(Sevgilinin) niteliklerini,
güzelliklerini anlatmak, betimlemek.*

Biñ şüh-ı 'Acem 'âşıkı dil-haste tabîbi
Her birini biñ dil ile vaşf itse Ğarîbî

2. **vaşfın:-ın**
Gazel 227
Mısra: **10**
*(Sevgilinin) niteliklerini,
güzelliklerini anlatmak, betimlemek.*

Kemâl-i 'aşkı bulmuşsun cezâkellahu
ey bülbül

Çemende gönçe-vaşfin şirin-āvāz ile
söylersin

vaşf it-:

1. **vaşf itdim:** *-di, -m*

Gazel 209

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Bir şey veya kimsenin)

*Durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini
sayarak târif etmek. Övmek.*

Hüsn-i ruhsârını bir şemme kadar vaşf
itdim

Çeşm-i 'âşık gibi âyîneye hayret
virdim

2. **vaşf itmede:** *-me, -de*

Gazel 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Niteliklerini saymak, tarif etmek;
övmek.*

Nādide cemâliñ katı vaşf itmede derler
Ol Yūsuf-ı hüsnüñ ki bizim dil-
berimizdir

vaşf-ı cemâl:

1. **vaşf-ı cemâlinde:** *-in, -de*

Gazel 93

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Güzelliğın vaşfi (sevgilinin
güzelliğının özellikleri).*

Her bir sūhanım vaşf-ı cemâlinde o
şūhuñ
Bir gevher-i nâ-süfte-i yek-dāneye
beñzer

vaşf-ı dehān:

1. **vaşf-ı dehānında:** *-ın, -da*

Gazel 161

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ağzının özelliği.

Ol gönçe-lebiñ vaşf-ı dehānında
Ġarībī
Hep nükte-i envā' -ı leṭāfetle giçürdik

vaşf-ı gül-i ruh:

1. **vaşf-ı gül-i ruḥundan:** *-un, -da*

Gazel 77

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) gül yanağının vaşfi.

'Uşşākı bülbül-āsā mest eylemek
dilersen
Vaşf-ı gül-i ruḥundan büy-ı gül-āb
göster

vaşf-ı kemer:

1. **vaşf-ı kemerin:** *-in*

Gazel 161

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kemerin vaşfi.

Derk itmesine kudreti yok çeşm-i
sipihriñ
Vaşf-ı kemerin böyle nezāketle
giçürdik

vaşf-ı la' l-i leb-i dil-ber:

1. **vaşf-ı la' l-i leb-i dil-berde:** *-de*

Gazel 88

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin dudağının
kırmızılığının nitelikleri.*

Vaşf-ı la' l-i leb-i dil-berde Ġarībī
kalmam
Dehenin maḥzen-i i' cāz idecek
günlerdir

vaşf-ı leb:1. **vaşf-ı lebinde:**-in, -de**Gazel 35**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Dudağın özelliği.*Vaşf-ı lebinde olmaz idi böyle nağme-
h'ân

Tütü-i cāna gelmesey şekker maḳālî şüh

vaşf-ı ruh:1. **vaşf-ı ruḥuñ:**-uñ**Gazel 76**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yanağın özelliği.*Rindāna şaḳın vaşf-ı ruḥuñ eyleme
taḳdīrMey nūş olacaḳ yerde gül-ābıñ yeri
yoḳdur**vaşf-ı şem' -i ruḥsār:**1. **vaşf-ı şem' -i ruḥsārıñ:**-iñ**Gazel 274**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(sevgilinin) parlak yüzünün vaşfi.*O şeb kim eylerim taḥrīr vaşf-ı şem' -i
ruḥsārıñYaḳışmaz hīç bir maşdar per-i
pervāneden gayrı**vaşf-ı şemīm-i ḡonçe:**1. **vaşf-ı şemīm-i ḡonçesin:**-sin**Gazel 5**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzel kokulu vaşfi.*Ben kimim kim 'aḳl-ı evvel girse bāḡ-ı
na'tiñaŞemmece vaşf-ı şemīm-i ḡonçesin
ḳılmaz edā**vaşf-ı şerīr:**1. **vaşf-ı şerīrinde:**-in, -de**Gazel 251**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Kötü kimsenin vaşfi.*Ḳalem-keş ol bütüñ vaşf-ı şerīrinde
şitāb itme
'İnān-keş sūr olur laḡzīde-pāy-ı eşheb-
i ḥāme**vāşıl eyle-:**1. **vāşıl eyle:****Gazel 194**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ulaştırmak, kavuşturmak.*Ol Ka'be-i ümīde eyler ḡönül tekāpū
Yā Rab bu nā-murādı maḳşūda eyle
vāşıl**vāşıta-i būd u nebūd:**1. **vāşıta-i būd u nebūd:****Gazel 267**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Varlık ve yokluğun vasıtası.*Şevḳ-i mihridir anıñ vāşıta-i būd u
nebūd

Zāt-ı pākidir olan ḥilḳat-i eşyā sebebi

vāşıta-i ḥilḳat-i eşyā:1. **vāşıta-i ḥilḳat-i eşyāya:**-y, -a**Gazel 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eşyanın yaratılış vasıtası.

Cānım ol cevher-i zāt-ı dūr-i yektāya
fedā
‘Ömrüm ol vāsıta-i hilḳat-i eṣyāya
fedā

vaşl:

1. vaşl:

Gazel 1
Mısra: 12
Kavuşma.

Ümmīd-vār-ı lütf-ı Hāḳ ol ağla ey
göñül
Ḥasret-keşān-ı vaşl ider efgāna ibtidā

2. vaşl:

Gazel 153
Mısra: 1
Kavuşma.

Bir vaşl için ol şūḫa temennādan
uşandık
Derd-i ğam-ı hicrāna müdāvādan
uşandık

3. vaşl:

Gazel 181
Mısra: 1
(Sevgiliye) kavuşma.

Bir vaşl için ey meh beni ibrāma
düşirdüñ
Ḥasretle lehim būs-ı leb-i cāma
düşirdüñ

4. vaşlda:-da

Gazel 131
Mısra: 3
Kavuşma.

Ḳoy vaşlda yaḳsun tenini nār-ı
muḥabbet
Ey şem‘ gel it sūziş-i pervāneden i‘rāz

5. vaşlı:-ı

Gazel 203
Mısra: 9
Kavuşma.

Ġayr-ı mümkindir ola vaşlı müyesser
bārī
Naḳş-ı dāmān-ı ḫayālin ele taşvīr
idelim

6. vaşlı:-ı

Gazel 108
Mısra: 7
Kavuşma.

Degil ḫū-kerde-i hicr oldıgımdan vaşlı
yād itmem
Muḥabbet ehline feryād ü şīven
sūzdan ḳalmaz

7. vaşlıdır:-ı, -dır

Gazel 39
Mısra: 10
Kavuşma.

‘Azm-i şahrā-yı ‘ademdir iftiḫār-ı ehl-i
zevḳ
Vaşlıdır pervāneye sūz-ı muḥabbetden
murād

8. vaşlına:-ın, -a

Gazel 89
Mısra: 5
Kavuşma.

Ṭālib ol vaşlına kūyunda raḳībi öldür
Ḳurb-ı Hāḳ isteyene Ka‘be ‘ibādet
yeridir

9. vaşlına:-ın, -a

Gazel 203
Mısra: 1
(Sevgiliye) kavuşma.

Ey göñül vaşlına yāriñ nice tedbīr
idelim
Zülfini gerden-i dīvāneye zencīr
idelim

10. vaşlına:-ıñ, -a

Muhammes 2
Mısra: 7
(Sevgiliye) kavuşma.

Vaşlıña bir haylidir kim intizâr oldum
yeter
Mağv olub rāh-ı muhābbetde ğubār
oldum yeter

11. **vaşlıña**: -iñ, -a

Gazel 104

Mısra: 9

Kavuşma, vuslat.

Nağd-i cān vaşlıña birazca bahādır
güzelim
Bu metā‘a katı diğkatle nigāh
eylemişüz

12. **vaşlına**: -ın, -a

Gazel 70

Mısra: 9

(Sevgiliye) kavuşma.

O şūhuñ vaşlına ‘āşık nice ümmīd-vār
olsun
Ki mir‘āta nazar kıldıqda ‘aksinden
firār eyler

13. **vaşlında**: -ın, -da

Gazel 138

Mısra: 9

Vuslat, sevgiliye kavuşma.

‘Āşıkları vaşlında yandırmağa var
kaşdı
Şem‘-i ruḥ-ı cānāniñ pervāneden eyler
hazz

vaşl-ı gül:

1. **vaşl-ı güldür**: -dür

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güle (sevgiliye) kavuşma.

Ḥatıña dil virdigim cānā ruḥuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle ḥār ile ülfetden
murād

vaşl-ı nigār:

1. **vaşl-ı nigār:**

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgiliye kavuşma.

Düşdim reh-i firāka düşumda bār-ı
ḥasret
Vaşl-ı nigār müşkil ḥatır figār-ı ḥasret

2. **vaşl-ı nigāra**: -a

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgiliye kavuşma.

N'ola vaşl-ı nigāra nā' il olduñ ey dil-i
şeydā
O mehden ḥāhiş-i būs-ı kenāra rüy-ı
saḥt ister

vaşl-ı perī-zāde:

1. **vaşl-ı perī-zādedir**: -dir

Gazel 30

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Peri soylu sevgiliye kavuşmak.

Şordum Ğarībi derdime dermān-ı
‘aşkdan

Didi bu derde vaşl-ı perī-zādedir ‘ilāc

vaşl-ı yār:

1. **vaşl-ı yār:**

Gazel 182

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma.

Bunca ki vaşl-ı yār ile kıldım saña
‘ilāc

Ey dāğ-ı ‘aşk sīne-i dilden kem
olmadıñ

vatan:**1. vatan:****Muhammes 1**

Mısra: 21

Bir kimsenin doğup büyüdüğü ve yaşadığı yer, yurt.

Vaṭan zevkin virüb aldım belā-yı
ğurbeti cāna
Mübeddel eyledim şubḥ-ı vişāli şām-ı
hicrāna

2. vātana:-a**Gazel 88**

Mısra: 12

Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

Reg-i cismimde gelüb cūşa muḥabbet
kanı
Vaṭana dil yine pervāz idecek
günlerdir

3. vāṭandan:-dan**Gazel 57**

Mısra: 2

Memleket, yurt; sevgilinin mekanı.

Periṣān-ḥātırım cem'iyet-i yārāna
ḥasretdir
Vāṭandan dūr olan cān vuşlat-ı cānāna
ḥasretdir

4. vāṭandır:-dır**Gazel 238**

Mısra: 12

Memleket.

Ne ḥāk-i zer-i ümmīd ne bezm-i Cem
ü Cemşīd
Ne secde-geh-i ḥürşīd 'uşşāka vāṭandır
bu

5. vāṭanı:-ı**Gazel 133**

Mısra: 1

Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

Vaṭanı 'aşıka bir dār-ı 'ikāb eyler ḥatt
Ḥüsn-i ruḥsārına ta'līm-i zehāb eyler
ḥatt

6. vāṭanımdır:-ım, -dır**Gazel 68**

Mısra: 1

Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

Vaḥşet-zede'em kūh u beyābān
vāṭanımdır
Āşüfte-dilim ḥār-ı muğaylān
çemenimdir

7. vāṭanımdır: -ım, -dır**Gazel 69**

Mısra: 10

Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

Mümkin mi duta dāmenimi dest-i şabā
kim
Nūr-ı nazarım dīde-i 'aşıq vāṭanımdır

vāz'-ı kadem id:-**1. vāz'-ı kadem idince:-ince****Gazel 139**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ayağını koymak.

Tevbe bābından idince iṣerü vāz'-ı
kadem
Senden evvel bularız rāh-ı şevāb ey
vā'iz

vebāl:**1. vebālim:-im****Terci-bend 1**

Mısra: 62

Günah, zarar, mesuliyet, kötülük.

Gel gör ne çeker ḳabza-i 'aşıḳında bu
ḥālim

Öldürme beni kılmaya boynuñda
vebālim

vebāl ol-:

1. **vebāl olsun:-sun**

Gazel 224

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Günah olmak.

Mebādā gerden-i tîg u nigāha bir vebāl
olsun

Şakınmam yoksa tîgîñden saña kıanıñ
helāl olsun

vebāline gir-:

1. **vebāline girme:-me**

Gazel 256

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Günāha ve azāba sebebiyet

verecek ağır bir sorumluluk
yüklenmek.

Tîg-i nigāha virme kıatı zāg-ı sürmeden
Bî-hüde girme ‘āşık-ı zārîñ vebāline

vech:

1. **vech:**

Gazel 5

Mısra: 4

Sebep, neden.

Şubh-ı rüyîñdan ‘ibāretdir şehā Nūr
āyeti

İşbu vech ile okurlar nāmıñı bedrüd-
dücā

2. **vech:**

Gazel 203

Mısra: 4

Sebep, neden.

Büy-ı gül hibr olamaz bād-ı şabādan
hāme
Āyet-i hüsnini ne vech ile tefsîr idelim

3. **vechi:-i**

Gazel 93

Mısra: 9

Sebep, neden.

Cām-ı meye cān virdigimiñ vechi
budur kim

Dil-berde olan dīde-i mestāneye
beñzer

4. **vechi:-i**

Gazel 271

Mısra: 2

Sebep, neden.

Neşāt-ı būs-ı la‘liñ biñ leb-i
peymāneden giçdi
Budur vechi ki şofî sākiden mey-
hāneden giçdi

5. **vechi:-i**

Gazel 274

Mısra: 8

Sebep, neden.

Şalub yüz ‘ukde-i gam hāl-i dil-ber
kalb-i zühhāda
Budur vechi ki dutmaz sübha-i şad-
dāneden gayrı

6. **vechle:-le**

Gazel 8

Mısra: 7

Biçim, yol; böylelikle.

Hîç bir vechle tennür-ı icābet dütmeyiz
Olmasa şıdık u şafā māye-i tahmîr-i
du‘ā

7. **vechle:-le**

Gazel 70

Mısra: 5

Böylelikle.

‘İzārında o şūhuñ oldu haṭṭ bir vechle
peydā
Ki gūyā dūd-ı āteş rüy-ı gülden āşkār
eyler

vech-i hasen:

1. **vech-i hasendir:-dir**

Gazel 238

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzel yüz.

Mihrāb kaşıñ meftūn gül-çehre dehen
mevzūn
‘Uşşākı kılan mecnūn bir vech-i
hasendir bu

vedā’:

1. **vedā’ından:-iñ, -dan**

Gazel 269

Mısra: 3

Ayrılık.

Vedā’ından degil hāṭır-ı hazānim ey
perī ammā
Seniñle arada maḥfice maḥfice sūhan
kaldı

vedduhā:

1. **vedduhā:**

Gazel 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Duha suresi. Kur'an-ı Kerim'in
93. suresidir).*

Süre-i velleyli gelmiş müy-ı ‘anber-
büyüña
Sine-i şāfiñ elemneşrah cemāliñ
vedduhā

vedduhā-rū:

1. **vedduhā-rū:**

Gazel 236

Mısra: 2

Güneş yüzlü.

Zulmetde idi ‘ālem hem-reng-i müy-ı
Hindū
Āfākı dutdı hüsnuñ ey şems vedduhā-
rū

vedduhā-yı hüsni:

1. **vedduhā-yı hüsni:-i**

Gazel 168

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzelliğin kuşluk vakti.

Hiç vedduhā-yı hüsni berī olmadı gice
Fenn-i rüsüm-ı ‘aşkda üstād olanlarıñ

vedduhā-yı hüsni:

1. **vedduhā-yı hüsni:-iñ, -i**

Gazel 278

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Güzelin Duha sûresi (Kur'an-ı
Kerim'in 93. suresidir. 11 ayetten
oluşur).*

İderdi bir zamān dil vedduhā-yı
hüsniñi ezber
Baña velleyli-i haṭṭıñ şeb-i deycürdur
şimdi

vefā:

1. **vefāsız:-sız**

Gazel 80

Mısra: 16

*Sözünde durma; bağlılık;
sadağat.*

Dükendi ‘ömr bir gün dönmedi vefk-i
murād üzre
Vefāsız çarḥ elinden dertlü cānım kana
dönmüşdür

vefā iste-:

1. vefā ister:-r

Gazel 138

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Vefa beklemek.

‘Uşşāka cefā-güster agyāra vefā ister
Ol şūh-ı sitem-kārim bī-gāneden eyler
hazz

vefā it-:

1. vefā itdi:-di

Gazel 264

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sözünde durmak.

‘Ömri efvn ola ol şūh-ı perī-zādīn
kim
Ne vefā itdi bize ‘ahd-i ferāmūşunda

vefā vü mihri:

1. vefā vü mihri:-i

Gazel 118

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgi ve bağlilik.

Şadākat añladım evvel kelām-ı cān-
bahşın
Vefā vü mihri haķīkatde hep ‘adāvet
imiş

vefā-düşmen:

1. vefā-düşmen:

Gazel 165

Mısra: 5

Vefa düşmanı (sevgili).

Müselsel tār-ı zūlf-i pür-şikenden ey
vefā-düşmen
Yeter ruhsār-ı hūrşīd üzre çevgān-ı
mu‘anber çek

2. vefā-düşmensin:-sin

Gazel 247

Mısra: 1

Vefa düşmanı (sevgili).

Vefā-düşmensin ey büt meşreb-i insān
mı var sende
Cefā-güstersin ey bed-hū meger iz‘ān
mı var sende

vefā-nāme:

1. vefā-nāme:

Gazel 15

Mısra: 8

Vefa mektubu.

Ol şafha-i ruhsāra geldi haţ-ı reyhānı
‘Uşşāka vefā-nāme taħrīr ide mi yā
Rab

vefk-i murād:

1. vefk-i murād:

Gazel 80

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*İstedigine uygun olarak, dilediği
veya amaçladığı şekilde, arzusuna
göre.*

Dükendi ‘ömr bir gün dönmedi vefk-i
murād üzre
Vefāsız çarh elinden dertlü cānım kına
dönmüşdür

vefk-ı murād üzre:

1. vefk-ı murād üzre:

Gazel 155

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*İsteğe uygun şekilde, amaçlandığı
gibi.*

Ger vefk-ı murād üzre felek dönse
Ġarībī

Hûş mertebedir ol Yed-i Beyzâ'ya
şarılmak

2. vefk-ı murâdı üzre:

Gazel 149

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*İsteğe uygun şekilde, amaçlandığı
gibi.*

Vefk-ı murâdı üzre felek döndü iki gün
Bâd-ı muhâlif esti yine rûzgâr hayf

vehm:

1. vehmi:-i

Gazel 189

Mısra: 13

Sebepsiz korku, kuruntu.

Budur vehmi zamân-ı haşre dek bu
h'âb-ı gâfletten
Ġarîbî-veş açılmaz çeşm-i baht-ı târiñ
ey bülbül

2. vehmiyle:-i, -y, -le

Gazel 271

Mısra: 13

Kuruntu, şüphe, tereddüt.

Ġarîbî rihlet-i cândır 'adem vehmiyle
Mecnûn'dan
Ġam-ı 'aşkıñda cân virdi bu miñnet-
hânedan giçdi

vehm eyle-:

1. vehm eyledim:-di, -m

Gazel 248

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Korkmak, çekinmek.

Bir kez o pençe leblerin ol mâh-
tal'atın
Vehm eyledim ki cânım irişdi
dudağıma

velî:

1. velî:

Gazel 118

Mısra: 4

*Allah'a yakınlık mertebesini
kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın
dostu ve sevgili kulu.*

Nevâl-i vaşlımı ihsân bilürdi 'âşıkına
Bu güne lütf velî qahrardan 'ibâret imiş

2. velî:

Gazel 32

Mısra: 6

Allah dostu.

Men' itme vâ'iz eylesem ebrûsuna
sücûd
Hep toğrıdır namâz velî kıble-gâh kec

3. velî:

Gazel 221

Mısra: 9

Allah dostu.

Şimdi egerçi hüsnüñe mağrûrsun velî
Ġâtırdı fikr-i rûz-ı cezâ olmaz
olmasun

veliyü'n-ni'met:

1. veliyü'n-ni'metim:-im

Gazel 280

Mısra: 15

*Bir kimsenin nîmetinden
faydalandığı, birçok şeyini ona borçlu
olduğu kimse.*

Ey mürüvvetlü saḡā-pîşe veliyü'n-
ni'metim
Rûy-ı ümmîdim saña dutdum ferah-
h'ân it beni

2. veliyyü'l-ni'metim: -im

Gazel 141

Mısra: 13

*Birine, etkisi yaşadıkça sürececek
bir iyilik ve bağıştta bulunan kimse.*

Ey veliyyü'l-ni 'metim sermāye-i
'ömrüm benim
V'ey hezārān ben gibi yoluñda urbān
el-vedā'

velleyli-i hatt:

1. velleyli-i attıñ:-iñ

Gazel 278

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yüzünün) ayva

*tüylerinin gecesi (Kur'an-ı Ke-rim'in
92. sūresi, Leyi sūresi.).*

İderdi bir zamān dil veduhā-yı
hüsnüñi ezber
Baña velleyli-i attıñ şeb-i deycürdur
şimdi

verā-yı perde-i esrār:

1. verā-yı perde-i esrāra:-a

Gazel 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Esrar perdesinin arkası.

Yā Rab zebānım eyle o güftāra āşinā
K'oldur verā-yı perde-i esrāra āşinā

verā-yı perde-i esrār:

1. verā-yı perde-i esrārdan:-dan

Gazel 46

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Esrar perdesinin arkası.

ıldıñ Ğarībi böyle edā-yı sūhan
meger
Fikriñ verā-yı perde-i esrārdan gelür

verd-i hamrā:

1. verd-i amrādan:-dan

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kırmızı gül.

Şafha-i rūyuñda zülfüñ sünbūlistān-ı
ayāl

Nükheth-i reyhān-ı attıñ verd-i
amrādan lezīz

vesme:

1. vesme:

Tarih 1

Mısra: 18

Damgalı

Micmer-i dilde 'Uārīd yadı 'ūd u
'anberīn
Devr-i 'ıtrından ekerdi vesme ebrūsı
hilāl

v'ey:

1. v'ey:

Gazel 141

Mısra: 14

*Ve balacı ile ey nida ünleminin
kısaltılmış şekli.*

Ey veliyyü'l-ni 'metim sermāye-i
'ömrüm benim
V'ey hezārān ben gibi yoluñda urbān
el-vedā'

2. v'ey:

Gazel 236

Mısra: 7

*Ve balacı ile ey nida ünleminin
kısaltılmış şekli.*

Ey server-i risālet v'ey mazen-i
'ināyet
Senden umar şefā'at bu bende-i siyeh-
rū

3. v'ey:

Terci-bend 1

Mısra: 58

Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Ey gül-şen-i âmâle biten tâze nihâlim
V'ey şevk-i ruhîñ şem´-i şeb-istân-ı
hayâlim

4. v'ey:

Terci-bend 2

Mısra: 2

Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Ey gül-i tâze-nihâl-i çemen-ârâ-yı
emel
V'ey yüzi nûr-ı hilâl-i ufuk-efrûz-ı
hamel

5. v'ey:

Gazel 5

Mısra: 2

Ey, seslenme edatı.

Ey cemâliñ âfîtab-ı şem´-i bezm-i
ibtidâ
V'ey kemâliñ hâtemü'r-rüsl-i serîr-i
enbiyâ

6. v'ey:

Terci-bend 1

Mısra: 2

Ey, seslenme edatı.

Ey râhat-ı cân rûh-ı revân gönçe-
dehânım
V'ey bâğ-ı hayâtımda biten serv-i
revânım

vezân ol-:

1. vezân ol:

Gazel 153

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Esmek

Ey bād meded bir dağı sür´âtle vezân
ol
Kim cezr ü med-i cünbiş-i deryâdan
uşandıq

2. vezân oldu:-dı

Gazel 276

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Esmek.

Nesîm-i gül vezân oldu peyâm-ı aşinâ
geldi
Bu şevk ile dimâğ-ı câna zevk-i
ictihâd geldi

3. vezân olur:-ur

Gazel 34

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Esmek, yayılmak.

Rîzân idince şîşe-i gerdün vezân olur
Bîdâr olan dimâğa nesîm-i gül-âb-ı
şubh

vezân-ı felek eyle-:

1. vezân-ı felek eylemiş:-miş

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Gökyüzünün esmesi.

Vezân-ı felek eylemiş ey Yûsuf-ı
hübân
Kırş-ı kameri vezniñe mîzâna berâber

vezn:

1. vezniñe:-iñ, -e

Gazel 49

Mısra: 10

Tartı, ölçü.

Vezân-ı felek eylemiş ey Yûsuf-ı
hübân
Kırş-ı kameri vezniñe mîzâna berâber

vir-:**1. vir:****Gazel 268**

Mısra: 4

Bağışlamak, sunmak, vermek

Mey ü dil-bersiz eyyām-ı bahāra kim
virür zīver
Sen ol şāhid mey-i gül-fāmı vir
kurbānım sākī

2. vir:**Gazel 244**

Mısra: 10

Vermek.

Aldıñ Ğarībi bñsesin ol māh-tal'atın
Vir naqd-i cānı bñse-i la'lin bahāsına

3. virdi:-di**Gazel 207**

Mısra: 11

Vermek.

Virdi beyāz-ı gerdeni rūy-ı şabāha nūr
Ħāl-i siyāh-ı 'arızıdır iħtişām-ı şām

4. virdi:-di**Gazel 250**

Mısra: 2

Vermek.

Zülfünü şaldı ruĥ-ı āyīne-tābıñ yüzine
Virdi ārāyiş-i küfr ile şevābıñ yüzine

5. virdi:-di**Gazel 284**

Mısra: 5

Vermek.

Renc-i ĥumār-ı bāde baña virdi derd-i
ser
Ħasret-güzār-ı cām-ı şarāb eylediñ
beni

6. virdi:-di**Tarih 1**

Mısra: 4

Vermek.

Serdi-i bed-mihri-i gerdūna irdi
inķirāz
Germ-ülfet 'āşık u ma'sūka virdi ittişāl

7. virdi:-di**Gazel 26**

Mısra: 14

Saçmak, vermek.

Çözdi ğīsū-yı mu'anber kıldı 'ālemi
mu'aţtar
Virdi bāğ-ı ĥüsne zīver o ruĥı gül-i
leţāfet

8. virdi:-di**Gazel 45**

Mısra: 9

Vermek.

Te'kīd ile çok katlimize virdi icāzet
Düşmen ki bu gün vuşlata ĥ'āhiş-
kerimizdir

9. virdigim:-dig, -im**Gazel 39**

Mısra: 3

Vermek.

Ħaţtıña dil virdigim cānā ruĥuñ
şevkıyledir
Vaşl-ı güldür bülbüle ĥār ile ülfetden
murād

10. virdigñ:-dig, -iñ**Gazel 139**

Mısra: 3

Vermek, anlatmak.

Virdigñ pend deger mi bu qadar derd-
i sere
Bunca mestāne nedir telĥ-i cevāb ey
vā'iz

11. virdik:-di, -k**Gazel 247**

Mısra: 3
Vermek.

Firengî haṭla Hindü hâle virdik kişver-
i hüsni
A kâfir kendi zu' muñca henüz imân
mı var sende

12. **virdim:-di, -m**

Gazel 263

Mısra: 13

Feda etmek, bağışlamak, vermek.

Virdim cünün-ı 'aşk ile şöhret
zamānaye
Düşdüm şakız mişâli bu halkıñ
dehânına

13. **vire:-e**

Gazel 66

Mısra: 17

Bağışlamak, ihsan etmek.

Mevlâ vire kemâlini göstermesün
zevâl
Kim bende-i haķîrine çok mihr-
bânlıdır

14. **vire:-e**

Gazel 161

Mısra: 19

Bağışlamak, ihsan etmek.

Mevlâ vire maķşûdını kim
merḫametinden
Devrânımızı baḫt-ı sa'âdetle giçürdik

15. **virelim:-elim**

Gazel 196

Mısra: 7

Vermek.

Virelim bâde vücūd-ı elem-âlüdemizi
Şaḫn-ı gül-zâr-ı 'adem seyrine tayrân
olalım

16. **virelüm:-elüm**

Gazel 264

Mısra: 17

Vermek.

Ey Ğarîbî virelüm hüsüne ārâyiş-i
nâz
Nigehe cân mı ḫalur 'âşık-ı med-
hüşunda

17. **viren:-en**

Gazel 51

Mısra: 1

Vermek.

'Aklı yağmaya viren nergis-i
fettâniñdır
Bağrımı ḫan idici nâvek-i müjgâniñdır

18. **viren:-en**

Gazel 142

Mısra: 13

Bağışlamak, ihsan etmek.

Rezzâk viren rızkı virür mi saña
maḫlûḫ
Bir loḫma için eyleme insâna
tevaḫḫu'

19. **virende:-en, -de**

Gazel 252

Mısra: 12

Vermek.

Bir gün degil ki eksük ola güne güne
hem
Taḫdîr-i Haḫḫ virende virür hem hem
üstüne

20. **virme:-me**

Gazel 54

Mısra: 17

Vermek.

Külfet-serâ-yı câna virme Ğarîbi zîver
Ş'ol sümñât-ı fitne naḫş u nigârı
n'eyler

21. **virme:-me**

Gazel 256

Mısra: 9

Vermek.

Tîg-i nigāha virme kaṭı zāg-ı sürmeden
Bî-hüde girme 'aşıq-ı zārîñ vebāline

22. **virmeği:-meg, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Bağışlamak, ihsan etmek.

Sūziş-i dāg-ı muḥabbet cigerim hūn
itdi

Nigeñiñ 'aşıka cān virmeği qānūn itdi

23. **virmem:-mem**

Gazel 90

Mısra: 13

Vermek.

Ruḥuñ şeft-ālūsın virmem begim sīb-i
zenahdāna

Mizācım şafravīdir ḥātırım aşbābiyān
ister

24. **virmezem:-mez, -em**

Terci-bend 3

Mısra: 35

*(Bir şeyi bir kimseye) İletmek,
eriştirmek.*

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā

Meylim yine hā sendedir ey şūḥ-ı dil-
ārā

25. **virmezler:-mez, -ler**

Gazel 158

Mısra: 13

Vermek.

Saṅa hem-serlige bintü'l-'inebi
virmezler

Bende-i ḥāk-i der-i pīr-i muḡān
olmayıcak

26. **virse:-se**

Gazel 78

Mısra: 7

Vermek, sunmak, ikram etmek.

Ḥaṭṭı geldikde n'ola ger virse ruḥşat
būseye

Bāg-ı sebz olduḡda elbet bār kendin
gösterür

27. **virse:-se**

Terci-bend 3

Mısra: 22

Vermek.

Biñ saçları sünbül yūzi gül 'ārızı
nesrīn

Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

28. **virüb:-üb**

Muhammes 1

Mısra: 21

Verip; vererek.

Vaṭan zevḡin virüb aldım belā-yı
gurbeti cāna

Mübeddel eyledim şubḥ-ı vişāli şām-ı
hicrāna

29. **virür:-ür**

Gazel 142

Mısra: 13

Bağışlamak, ihsan etmek.

Rezzāk viren rızqı virür mi saṅa
maḥlūḡ

Bir loḡma iḡün eyleme insāna
tevaḡḡu'

30. **virür:-ür**

Gazel 46

Mısra: 7

Vermek, ödemek.

Kālā-yı cürm-i ḥalka virür naḡd-i
maḡfīret

Sūdā-gerān-ı 'afv ki Ğaffār'dan gelür

31. **virür:-ür**

Gazel 268

Mısra: 3

Bağışlamak, ihsan etmek.

Mey ü dil-bersiz eyyâm-ı bahâra kim
virür zîver
Sen ol şâhid mey-i gül-fâmı vir
kurbânîm sâkî

32. **virür:-ür**
Muhammes 2
Mısra: 3
Vermek.

Çehre-i zerdim virür dâğ-ı
derûnumdan nişân
Kâse-i çeşmim töludur hûn-ı dilden
her zamân

33. **virür:-ür**
Gazel 254
Mısra: 4
Sunmak, bağışlamak.

Dil fedâ olsun o çeşm-i siyeh-i şûhuna
kim
Nergise hânde virür cünbiş-i müjgânı
ile

34. **virür:-ür**
Gazel 155
Mısra: 9
Vermek.

Ser-rişte-i maşşûdı virür dest-i ümîde
Sevdâ-yı ser-i zülf-i semen-sâya
şarılmak

35. **virür:-ür**
Gazel 252
Mısra: 12
Vermek.

Bir gün degil ki eksük ola güne güne
hem
Tağdîr-i Hakk virende virür hem hem
üstüne

36. **virür:-ür**
Gazel 53
Mısra: 17
Vermek.

Virür nazm-ı terîñ feyz-i sühân bezm-i
aħıbbâya
Ġarîbî lehçe-i güftârîña dürr-i ‘Aden
dirler

37. **virürdim:-ür, -dim**
Gazel 99
Mısra: 9
Vermek.

Virürdim bir peyâm-ı vaşla nağd-i
cânımı ammâ
N'idem keyfiyyet-i aħvâl-i cânândan
haber gelmez

38. **virürdim:-ür, -dim**
Gazel 200
Mısra: 3
Vermek.

Bir bûsesine devlet-i dünyâyı virürdim
Ol şûh-ı gül-endâmı der-âgûş
idebilsem

39. **virürsin:-ür, -sin**
Gazel 189
Mısra: 9
Bağışlamak, ihsan etmek.

Virürsin hañcer-i hâra sirişk-i dîdeden
şular
Yine kendiñ urursun sîne-i efkârîñ ey
bülbül

vîrân:

1. **vîrân:**
Gazel 63
Mısra: 16
Harap.

Olma âbâd hayâliyle sen ey hâne-i dil
Tîşe-i âh ile vîrân olacağsın âhir

2. **vîrân:**
Muhammes 2
Mısra: 12
Harap.

Cānım ey gönçe-dehen hicriñle sūzān
olmadan
Şehr-i dil seyl-i havādiş birle vīrān
olmadan

3. **vīrān:**

Terci-bend 2

Mısra: 11

Yıkık, harabe, üzgün.

Mülk-i cān hicr ile vīrān iken ābād
eyle
SİNemi bes hedef-i nāvek-i bī-dād eyle

4. **vīrāne:-e**

Gazel 14

Mısra: 2

Yıkık, dökük harap.

O hātırda ki gām var hīç mesrūr
olmasun yā Rab
Harāb-ı ‘aşk olan vīrāne ma‘mūr
olmasun yā Rab

5. **vīrāne: -e**

Gazel 73

Mısra: 14

Yıkık, harap.

Ġarībī eksük olmaz hātırıñdan kār-vān-ı
gām
Meşeldir büm idermiş menzilin vīrāne
söyleller

6. **vīrāne: -e**

Muhammes 2

Mısra: 26

Yıkık, harap.

El-amān ey hüs-nüñe ‘ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşk aldı vücūdum mülkünü
vīrāne teg

7. **vīrāneden:-den**

Gazel 140

Mısra: 12

Harap, harap olmuş mahal.

Bu istişhād ile bildim ğınādan faķr
efđaldır
Hümā-yı devlet olur dā’imā vīrāneden
maĥzūz

8. **vīrāneden:-den**

Gazel 274

Mısra: 10

Yıkılmış, harap olmuş yer.

Harāb-hāne-i dilde nesīm-i feyz-i
devlet var
Dimişler kim nüzül itmez Hümā
vīrāneden ğayrı

9. **vīrānedir:-dir**

Gazel 280

Mısra: 9

Yıkılmış, harabe, harap olmuş

yer.

Faķr ile vīrānedir miĥnet-serā-yı
hātırım
Dest-i lütüñla yine ma‘mūr-ı ihsān it
beni

10. **vīrānelik:-lik**

Gazel 123

Mısra: 8

Yıkık dökük, harāb olmuş.

İder te’şir elbet meşreb-i ma‘şūk
‘uşşāķa
Dile vīrānelik ol dīde-i maĥmūrdan
gelmiş

11. **vīrānelik:-lik**

Gazel 257

Mısra: 12

Yıkılmış, harabe, harap olmuş

yer.

Bu kāmēt-i ĥamla sen o şūĥı
ķucamazsın
Her gence heves eyleme vīrānelik itme

vīrān kıl:-

1. **vīrān kıldı:-dı****Gazel 36**

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim***Harap etmek, yıkmak.*Semend-i 'işve-i nāz ile kıldı 'ālemi
vīrānGöñül ol şeh-süvār-ı şeh-r-i nāz-
ābāddan feryād**vīrān ol-:**1. **vīrān olacağı:-acağ****Gazel 38**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yıklmak, harap olmak.*Vīrān olacağı hıttası ta'mīre ne kābil
Bir mülkde kim naşb ola sultān
müte'addid2. **vīrān olalım:-alım****Gazel 196**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yıklmak, harap olmak.*Dağı minnet-keş-i mi'mār-ı vişāl
olmayalım
Hicrde tīşe-i bī-dād ile vīrān olalım3. **vīrān olasın:-a, -sın****Gazel 215**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yıklmak, harap olmak.*Var ümīdim şanemā hicr ile vīrān
olasın
Āteş-i firqat-i āmāl ile sūzān olasın4. **vīrān oldı:-dı****Gazel 19**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yıklmak, harap olmak.*Nāzenīnim rüz u şeb ceş-i hayālīñ
giçmeden
Gördiğñ ma'mürelər hātırdā vīrān
oldı hep**vīrāne-i kahr:**1. **vīrāne-i kahrıdur:-ı, -dur****Gazel 15**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yıkık, harap olmuş kahr.*Ma'müre-i hātır kim vīrāne-i kahrıdur
Lütf u keremi birle ta'mīr ide mi yā
Rab**vīrāne-i peyk-i havāl:**1. **vīrāne-i peyk-i havāl:****Muhammes 2**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Hayal habercisinin viranesi.*Sevdiğim vīrāne-i peyk-i havāl itdiñ
beni
'Arz-ı hāl itmekden ey şeh-zāde lāl
itdiñ beni**vīrāneye beñze-:**1. **vīrāneye beñzer:-r****Gazel 93**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Harap olmuş yere benzemek.*Dil ceş-i gamıñla gehi vīrāneye
beñzer
Geh mevc-i hayālīñle perī-hāneye
beñzer2. **vīrāneye beñzer: -r****Gazel 93**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Harap olmuş yere benzemek.

Ma'mūr olacak yer komadı sinede
'aşkıñ
Tūfān-ı sitem başdıđı vīrāneye beñzer

vīrān-serā-yı dil:

1. vīrān-serā-yı dil:

Gazel 173

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönlün yıkık sarayı.

Gezdik bu zīr-i kubbeye-e eflākı her taraf
Vīrān-serā-yı dil gibi ğam-hāne
görmedik

vird it-:

1. vird itmeyecek: -me, -y, -ecek

Gazel 25

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Her zaman anmak, zikretmek;
devamlı hatırlamak.*

Teshīr idemezsin o perī-zādı Ğarībī
Vird itmeyecek şıdık ile esmā-yı
muḥabbet

vird-i şām u seher

1. vird-i şām u seheri: -i

Gazel 277

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sabah ve akşam duası.

Dil-i bī-çāre ki kapuñda gedādır şimdi
Vird-i şām u seheri saña du'adır şimdi

vird-i zebān:

1. vird-i zebānım: -ım

Gazel 125

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sürekli söyleme, dilden
düşürmeme.*

Her şubḥ-ı firākıñda begim vird-i
zebānım
Bir tīr-i du'adır ciger-i düşmene
maḥşūs

vişāl:

1. vişāl:

Gazel 162

Mısra: 15

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Yeter ey şüh-ı cefā-pişe dirîğ itme
vişāl
Virdi cān teşne-i la'liñ bir içim şu
diyerek

2. vişāl:

Gazel 136

Mısra: 5

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Bülbüle biri vişāl ü biri hicrān gösterür
İki rengin-şafḥa-i rüy-ı gül-i ra'nā
ğalat

3. vişāle: -e

Gazel 54

Mısra: 6

(Sevgiliye) kavuşma.

İster bir iltifātıñ ḥalvet-güzin-i hicriñ
Kāni' olan vişāle būs-ı kenarı n'eyler

4. vişāle: -e

Gazel 56

Mısra: 6

(Sevgiliye) kavuşma.

Rū-puş olursa bizden o gönçe-dehen
ne var
Hicr-i sitem vişāle 'alāmet degil midir

5. vişāliñ: -iñ

Gazel 195

Mısra: 1

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Vişâliñ görmedim hasretle giryân
olmadan evvel
Müyesser olmadı la'liñ yürek kan
olmadan evvel

6. **vişâlin:-in**

Gazel 260

Mısra: 11

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Min-ba'd dirîğ eylemez ol mâh vişâlin
Bir şubh eger vâkıf-ı hicrânım olursa

7. **vişâliñde:-iñ, -de**

Gazel 42

Mısra: 5

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Yıkılmış tîşe-i kahr ile cân mülki
vişâliñde
Yed-i mi'mâr-ı hicrân ile âbâd
olmadan yegdir

8. **vişâlinde:-iñ, -de**

Gazel 283

Mısra: 2

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Ķatl-i 'âşıkda ne ihmâl ide te'hîr gibi
Ne vişâlinde tekâsül ide taşşîr gibi

9. **vişâline:-i, -n, -e**

Gazel 60

Mısra: 9

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Ķatt geldi rüy-ı yâre irişdiñ vişâline
Baht-ı siyâh-ı 'âşıkda bir rüz-ı 'îd olur

10. **vişâliñi:-in, -i**

Gazel 83

Mısra: 2

Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

Sensiz bu hasteniñ dil-i nâ-kâmı
bellidir
İster vişâliñi heves-i hâmi bellidir

vişâl ol:-

1. **vişâl olsun:-sun**

Gazel 225

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kavuşmak.

İşitdim gördiğîñ h'âb-ı şeb-i firkatde
cânânı

Saňa ey dil bu rü'yâ 'ayn-ı vâkı' de
vişâl olsun

vişâl-i yâr:

1. **vişâl-i yârdan:-dan**

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma.

Ne güne dil karar eyler vişâl-i yârdan
ayru
Cihânda kâm-yâb olmaz semender
nârdan ayru

vuslat:

1. **vuşlat:**

Gazel 142

Mısra: 1

Kavuşma.

Bir vuşlat için eyleme yârâna
tevağku'

Güyâ kim ider âteş-i süzâna tevağku'

2. **vuşlata:-a**

Gazel 144

Mısra: 1

Kavuşma.

Yârdan vuşlata h'âhişle iyâb itme
tama'
Naşş-ı taşvîrden âğuş-ı şitâb itme
tama'

3. **vuşlata:-a****Gazel 45**

Mısra: 10

Kavuşma, buluşma.

Te'kîd ile çok katlimize virdi icâzet
Düşmen ki bu gün vuşlata h'âhiş-
kerimizdir

4. **vuşlatıñ:-iñ****Gazel 149**

Mısra: 13

Kavuşma, birleşme.

Bir dem bozuldı merhem-i kâfûri
vuşlatıñ
Kaldı Ğarîbi sîne-i dil dâğ-dâr hayf

5. **vuşlatıña:-iñ, -a****Terci-bend 2**

Mısra: 22

Sevgiliye kavuşma, ulaşma.

'Âşık-ı zâra cefâ gayrıya ihsân itmek
Demidir vuşlatıña cânımı qurbân
itmek

vuşlat-ı cânân:1. **vuşlat-ı cânâna:-a****Gazel 57**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin vuşlatı, sevgiliye
kavuşma.*

Perîşân-ğâtırım cem'iyet-i yârâna
ğasrettdir
Vağandan dūr olan cân vuşlat-ı cânâna
ğasrettdir

vużü'-ı tevbe-i 'işyân:1. **vużü'-ı tevbe-i 'işyân:-ı****Gazel 187**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İşyanın tevbe abdesti.

Vużü'-ı tevbe-i 'işyânı baħr-ı giryeden
al
Teyemmüm eyle namâz itmeniñ
zamânı degil

vü:1. **vü:****Gazel 240**

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Çokdur Ğatâ vü ma'şiyetim lîk var söz
Bende günâh ider mi kazâ senden
olmasa

2. **vü:****Terkib-bend 1**

Mısra: 49

Ve (bağlama edatı).

Gül görüb lâl olayım nâle vü âh itdim
ise
Kâmetim şınsın eger serve nigâh itdim
ise

3. **vü:****Gazel 12**

Mısra: 11

"Ve" bağlacı.

Perî-ruhsâre vü pür-fenn sitem-ger
kîne-perversin
Seniñ teg nâzenînim qande bir mümtâz
olur peydâ

4. **vü:****Gazel 34**

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

Añla mürür-ı 'ömr-i fenâyı bu
nükteden
Birdir zamân-ı pîri vü 'ahd-i şebâb-ı
şubh

5. **vü:****Gazel 78**

Mısra: 10
"Ve" bağlacı.

Fitne çeşmiñ her zamān kan itmeden
ğāfil degil
Hem yine bir haste vü bīmār kendin
gösterür

6. vü:
Gazel 87
Mısra: 6
"Ve" bağlacı.

Giçdi zamān-ı revnaķı bāzār-ı
hüsnünüñ
Şimden gerü bu cilve vü nāza ne
i'tibār

7. vü:
Gazel 100
Mısra: 9
"Ve" bağlacı.

Bu 'ālem-i şafrā vü bu erkān-ı 'anāşır
Ma'düm iken icād-ı rüsümunda
fehīmüz

8. vü:
Gazel 163
Mısra: 11
"Ve" bağlacı.

Müjgān belā vü çeşm belā gamze bir
belā
Hergiz kemān-ı derdi çekilmez
belālarıñ

9. vü:
Gazel 228
Mısra: 9
"Ve" bağlacı.

Şevkden çeşm-i şurāhī vü sebū kan
döksün
Meclise kulkul-i mīnā ile zīver gelsün

10. vü:
Gazel 259

Mısra: 13
"Ve" bağlacı.

Buldı ham-ı zülfüñden āşüfte vü
hayrānlık
Ağzında Ğarībīniñ bu nazm-ı hoş-
āyende

11. vü:
Muhammes 2
Mısra: 31
"Ve" bağlacı.

Şabrım aldıñ işve vü nāz ile ey nāzik
beden
Tır-i müjgānıñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

vücüd-:

1. **vücūda:-a**
Gazel 169
Mısra: 3
Beden.

Ol 'aķlı kim vücūda Felāṭūn-ı dehr idi
Pā-māl-i terk-i tāz-ı cünün itdiñ ey
felek

2. **vücūdı:-ı**
Gazel 187
Mısra: 3
Beden.

Muḥīṭ-i hüsnde maḥv it vücūdı seyl
gibi
Zebān-ı aşķı dırāz itmeniñ zamānı
degil

3. **vücūdı:-ı**
Gazel 73
Mısra: 6
Beden gövde.

Cemāliñ göster ey şem'-i münevver
bezm-i 'irfāna
Ķo yaķsun ol vücūdı kim aña pervāne
söylleler

4. **vücūdı:-ı****Gazel 140**

Mısra: 9

Beden gövde.

Vücūdı perveriş-yâb-ı riyâz-ı huld
iken evvel
Ne mümkün âdem olsun böyle mihnet-
hânedan maḥzûz

5. **vücūdı:-ı****Gazel 141**

Mısra: 17

Beden gövde.

Tâ-be-gerden ğarḳ-ı hûn olsun vücūdı
düşmeniñ
Olmasun gül-zâr-ı bahtı hîç reyyân el-
vedâ´

6. **vücūdı:-ı****Gazel 104**

Mısra: 4

Beden.

Kehrübâ-yı dil-i cānân bizi cezb itmek
içün
Râh-ı aşkında vücūdı per-i kâh
eylemişüz

7. **vücūdın:-ın****Tarih 1**

Mısra: 33

Beden, cisim

Türk ü tâz-ı ğamdan itsün Ḥaḳḳ
vücūdın bî-keder
Şābit olduğca cihân üzere mesrūr mâh
u sāl

8. **vücūdın:-ın, -ı****Gazel 273**

Mısra: 5

Beden, cisim, varlık.

Ferhād egerçi virdi fenāya vücūdın
Dünyâ daḫı ol ´acūze-i mekkāre
kalmadı

9. **vücūdum:-um****Gazel 224**

Mısra: 4

Beden.

Yed-i mi´mâr-ı ihsânıñla ābād
olmadan giçdim
Sipâh-ı cevriñe bārī vücūdum pā-māl
olsun

10. **vücūdum:-um****Gazel 101**

Mısra: 14

Beden.

Sipihr-i sifle-perver devr ider başımda
mihnetle
Vücūdum künc-i ğamda merkez-i
perġardır sensiz

11. **vücūdum:-um****Gazel 24**

Mısra: 5

Beden gövde.

Tenhā degil vücūdum rāh-ı
muḥabbetiñde
Var devletiñden ey mâh dilde hezâr-
ḥasret

12. **vücūdum:-um****Gazel 116**

Mısra: 3

Beden.

Görünce meyve-i vaşlıñ vücūdum oldu
´adem
Nihâl-i baht virince şemer ne müşkil
imiş

13. **vücūdum:-um****Gazel 70**

Mısra: 13

Beden gövde.

Vücūdum tütüyâ-yı dīde[-i] ġerdün
olur āḫir

O cevri kim Ğarībī baña devr-i rüzgār
eyler

14. **vücūdum:- um**

Gazel 141

Mısra: 11

Beden gövde.

İki mıknāṭısa āhendir vücūdum dāverā
Ara yerde almışım efkār ü hayrān el-
vedā'

15. **vücūdum:- um**

Muhammes 2

Mısra: 26

Beden gövde.

El-amān ey hüsñüñe 'ālem giriftār el-
amān
Seyl-i eşk aldı vücūdum mülkünü
vīrāne teg

16. **vücūdum:- um**

Terci-bend 4

Mısra: 9

Beden gövde.

Gül-i ruhsār-ı yādıyla vücūdum bī-
karār itsem
Haımdır ger saña ey şüh her dem
inkisār itsem

17. **vücūdum:- um**

Terci-bend 4

Mısra: 14

Beden gövde.

Egerçi cān bulur şıhhat řemīm-i vařlıñ
aldıça
Vücūdum mahv olur her geh yem-i
endüha daldıça

18. **vücūdumuz:-umuz**

Gazel 156

Mısra: 3

Beden, cisim, varlık.

Pervāne-i muhābbet olaldan
vücūdumuz
şem '-i cemāl-i rüyuña hıç dā'ir
olmadı

19. **vücūdun:-un**

Gazel 131

Mısra: 13

Beden.

Ey murğ-ı dil āzādeli isterse vücūdun
Hem beyzadan ol taşra hem it lāneden
i' rāz

vücūd-ı 'āřık:

1. **vücūd-ı 'āřıa:-a**

Muhammes 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Āřıın vücudu, bedeni.

Vücūd-ı 'āřıa bundan beter sūz u
güdāz olmaz
Diyār-ı ğurbetiñ meh-rūlarında dil-
nevāz olmaz

vücūd-ı āteř-i firat-resīde:

1. **vücūd-ı āteř-i firat-resīdemi:-mi**

Gazel 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılıa erişmiş ateşin vücudu.

Yā Rab vücūd-ı āteř-i firat-resīdemi
Bezm-i viřāl-i dil-bere bir 'ūd-ı
micmer it

vücūd-ı elem-ālūde:

1. **vücūd-ı elem-ālūdemizi:-miz, -i**

Gazel 196

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Üzüntüye bulaşmış vücud.

Virelim bāde vücūd-ı elem-ālūdemizi
Şahñ-ı gül-zār-ı 'adem seyrine tayrān
olalım

vücūd-ı nā-murād:

1. vücūd-ı nā-murādım:-ım

Muhammes 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Murada erememiş vücud.

Vücūd-ı nā-murādım ārzū-mend-i
te vessüldür
Felek bī-raḥm u ben bī-şabr u dil-ber
bī-taḥammüldür

vüs'at-i meşreb:

1. vüs'at-i meşreb:

Gazel 117

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mizacın genişliği.

Çeşm-i süzen gibi ne vüs'at-i meşreb
görünür
Ne ḥod elde daḥı ser-rişte-i şoḥbet
kalmış

vüs'at-i meydān-ı kanā'at:

1. vüs'at-i meydān-ı kanā'at:

Gazel 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kanaat meydanının genişliği.

Gelmez kaleme vüs'at-i meydān-ı
kanā'at
Şıgmaz dile mışr-ı şeker-istān-ı
kanā'at

-Y-

yā:

1. ya:

Gazel 238

Mısra: 14

"de / da" anlamını katan bağlaç.

Güftār-ı Ğarībī'den çok diller olur
rüşen
Bilmem güher-i maḥzen ya dürr-i
'Aden'dir bu

2. ya:

Gazel 10

Mısra: 5

"de / da" anlamını katan bağlaç.

Ölsün rakīb ya ola bu bezmden 'adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

3. ya:

Terci-bend 1

Mısra: 45

"de / da" anlamını katan bağlaç.

Ya cānımı bir ḳabza-i ḥāk-i 'adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevri sitem
eyle

4. yā:

Gazel 22

Mısra: 1

*"Ey, hey" anlamlarında bir
seslenme sözü.*

Yā Rab hemişe mihrini sīnemde
mużmer it
Derd ü belā-yı 'aşkıyı başımda efsere it

5. yā:

Gazel 22

Mısra: 3

*"Ey, hey" anlamlarında bir
seslenme sözü.*

Yā Rab anıñ cemāl-i secencel-nażirini
Çeşm-i ümīd-i 'āfiyete bir de manzar
it

6. yā:

Gazel 22

Mısra: 5

"Ey, hey" anlamlarında bir
seslenme sözü.

Yā Rab gül-i murādıma bāğ-ı vişâlde
Dest-i ümîde ruḥşat-ı tūlı müyesser it

7. yā:

Gazel 22

Mısra: 7

"Ey, hey" anlamlarında bir
seslenme sözü.

Yā Rab vücūd-ı âteş-i firkat-resîdemi
Bezm-i vişâl-i dil-bere bir 'ūd-ı
micmer it

8. yā:

Gazel 22

Mısra: 9

"Ey, hey" anlamlarında bir
seslenme sözü.

Yā Rab ḥabîbiñ Aḥmed-i Muḥtār
'aşkına
Bir de o şūḥ-ı âfet-i cānı musaḥḥar it

9. yā:

Gazel 22

Mısra: 11

"Ey, hey" anlamlarında bir
seslenme sözü.

Yā Rab dil-i Ğarîbi-i bî-çārede müdām
Şem'-i ḥayāl-i dil-beri geldikçe enver
it

10. yā:

Gazel 2

Mısra: 1

"Ey" ünlem.

Yā Rab zebānım eyle o güftāra āşinā
K'oldur verā-yı perde-i esrāra āşinā

11. yā:

Gazel 14

Mısra: 1

"Ey" ünlem.

O ḥātırdā ki ğam var hîç mesrūr
olmasun yā Rab
Ḥarāb-ı 'aşk olan vîrāne ma'mūr
olmasun yā Rab

12. yā:

Gazel 14

Mısra: 2

"Ey" ünlem.

O ḥātırdā ki ğam var hîç mesrūr
olmasun yā Rab
Ḥarāb-ı 'aşk olan vîrāne ma'mūr
olmasun yā Rab

13. yā:

Gazel 14

Mısra: 4

"Ey" ünlem.

Elim yetmezse der-gāh-ı muġāna gūş-ı
cān bārī
Şadā-yı āb-şār-ı tākden dūr olmasun
yā Rab

14. yā:

Gazel 14

Mısra: 6

"Ey" ünlem.

Ḥayāl-i tār-ı zülf-i yāre düşmezse
göñül şevḳi
Ene'l-ḥaḳ içre ğayr[1] dāra Manşūr
olmasun yā Rab

15. yā:

Gazel 14

Mısra: 8

"Ey" ünlem.

Dehānın ḥande-rîz eyler şikest-i reng-i
'uşşāka

Sebūy-ı hātır-ı dil-dāra meksūr
olmasun yā Rab

16. yā:

Gazel 14

Mısra: 10

"Ey" ünlem.

Ziyā-baḥşā-yı çeşm-i 'āşıkāndır
manzar-ı hūbı
Temāşā-yı ruḥundan dīde mehcūr
olmasun yā Rab

17. yā:

Gazel 14

Mısra: 12

"Ey" ünlem.

Leb-i nefrini bāz itmeme rakībiñ cānına
līkīn
Dil-i kandil-i āmālinde bir nūr
olmasun yā Rab

18. yā:

Gazel 14

Mısra: 14

"Ey" ünlem.

Ġarībiniñ derūn-ı sīne-i ğam-rīdesi bir
dem
Ġadeng-i 'aşkdan bī-zaḥm-ı nāsūr
olmasun yā Rab

19. yā:

Gazel 15

Mısra: 1

"Ey" ünlem.

Ol seng-dile āhım te'sīr ide mi yā Rab
Feryādım o bī-rahmi teşhīr ide mi yā
Rab

20. yā:

Gazel 15

Mısra: 2

"Ey" ünlem.

Ol seng-dile āhım te'sīr ide mi yā Rab
Feryādım o bī-rahmi teşhīr ide mi yā
Rab

21. yā:

Gazel 15

Mısra: 4

"Ey" ünlem.

Peyvend-i muḥabbetle 'uşşākını bağlar
mı
Dīvānesine zūlfın zencīr ide mi yā Rab

22. yā:

Gazel 15

Mısra: 6

"Ey" ünlem.

Ma'mūre-i hātır kim vīrāne-i ḳahrıdur
Lūtf u keremi birle ta'mīr ide mi yā
Rab

23. yā:

Gazel 15

Mısra: 8

"Ey" ünlem.

Ol şafḥa-i ruḥsāra geldi ḥaṭṭ-ı reyḥānı
'Uşşāḳa vefā-nāme taḥrīr ide mi yā
Rab

24. yā:

Gazel 15

Mısra: 10

"Ey" ünlem.

Genc-i ḳafes-i tenden āzād ola mı
cānım
Ḳatlimden o şeh tıḡm taḳşīr ide mi yā
Rab

25. yā:

Gazel 15

Mısra: 12

"Ey" ünlem.

Eyler mi bizi iḫyā bir cur'ā ile sākī
Lūtfuyla bu topraḡı iksīr ide mi yā Rab

26. yā:

Gazel 15

Mısra: 14

"Ey" ünlem.

Bu haste Ğarībī'ye eyler mi şifā la'liñ
Bī-çāresine başka tedbīr ide mi yā Rab

27. yā:

Gazel 77

Mısra: 18

"Ey" ünlem.

Şahrā-yı ma'şiyetde kaldı Ğarībī
muẓtar
Yā Rab hidāyet eyle rāh-ı şevāb göster

28. yā:

Tarih 1

Mısra: 32

"Ey" ünlem.

Tā sipihr-i devr bākīdir bu dehr üzre
müdüdām
Ferr ü iqbāl ile yā Rab 'ömriñ olsun
bī-zevāl

29. yā:

Tarih 2

Mısra: 17

"Ey" ünlem.

Yā Rab olsun tā cihān mülk-i beķā
devr-i neşāt
Kevkeb-i iqbālī olsun rū-nümā bahtı
sa'īd

30. yā:

Gazel 159

Mısra: 7

"Ey" seslenme edatı.

Yā Şāfi'ü'l-ḫalāyık yā Hādiyi'l-ümem
Ben rū-siyehden eyleme eksük
'ināyetiñ

31. yā:

Gazel 159

Mısra: 7

"Ey" seslenme edatı.

Yā Şāfi'ü'l-ḫalāyık yā Hādiyi'l-ümem
Ben rū-siyehden eyleme eksük
'ināyetiñ

yā allāh:

1. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'ım, ey Rabbim.

Egerçi rū-siyeh bir bendeyim ammā
yakīnimdir
Ḥaṭālar maḥv olur düşse dil-i Ğaffār'a
yā Allāh

2. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'ım, ey Rabbim.

'Uyübın dāmen-i 'afvıñla setr eyle
Ḥudāvendā
Yüzün dutdı Ğarībī der-geh-i Settār'a
yā Allāh

3. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'ım, ey Rabbim.

Esīr-i pençe-i derdim men-i bī-çāre yā
Allāh
Sen eyle ben gibi bī-çāreye bir çāre yā
Allāh

4. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'ım, ey Rabbim.

EsİR-i pençe-i derdim men-i bİ-çāre yā
Allāh
Sen eyle ben gibi bİ-çāreye bir çāre yā
Allāh

5. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'im, ey Rabbim.

Üzüldi kalmadı müy-ı serim bālīn-i
miḥnetde
Şifā-yı lüṭfuñı gönder ten-i bīmāra yā
Allāh

6. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'im, ey Rabbim.

Lihāf-ı pür-marazda müy-ı āteş-
didedir cismim
Sen eyle bir devā bu 'illet-i düşvāra yā
Allāh

7. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'im, ey Rabbim.

Dutuşdı sūz u tāb-ı 'illete endām-ı pür-
zā'ım
Burağ bir kaçre āb-ı lüṭfuñı bu nāra yā
Allāh

8. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'im, ey Rabbim.

Rehā-yāb olmağa cism-i za'īfım renc-i
'illetden
Yetür zaḥm-ı derūnum pençe-i tīmāra
yā Allāh

9. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'im, ey Rabbim.

Her a'zā-yı vücūdum başka bir 'illete
sayrudur
Meded bir dāru-yı şıḥḥat men-i efkāra
yā Allāh

10. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'im, ey Rabbim.

Eyā Perverdigārā çare-sāz-ı ehl-i
zilletin
'İnāyet kııl bu zilletde men-i dil-zāra
yā Allāh

11. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'im, ey Rabbim.

Uşandım derdi bilmez bir ṭabībīñ
güftgüsundan
Beni şalma bu güne dest-i nā-hem-
vāra yā Allāh

12. yā allāh:

Gazel 239

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Allah'im, ey Rabbim.

Baña dārū'ş-şifā-yı rahmetiñden bir
şifā gönder
Beni döndürme kaḫuñdan der-i aḡyāra
yā Allāh

yā hū:

1. yā hū:

Gazel 162

Mısra: 18

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

“Ey Allah” anlamında zikir sözü olarak kullanılır.

Yād-ı vaşlıyla Ğarībī o perī-ruhsārın
Yandı cān Kaḫnūs-i vaḫdet gibi yā hū
diyerek

yā rab:

1. **yā rab:**

Gazel 194

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ey Rabb'im, Ey Allah'im!.

Ol Ka'be-i ümīde eyler gönül tekāpū
Yā Rab bu nā-murādı maḫşūda eyle
vāşıl

2. **yā rab:**

Gazel 200

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ey Rabb'im, Ey Allah'im!.

Hāk-i vaḫanı bu dil-i dīvāne unutmaz
Yā Rab n'ola bu fikri ferāmūş
idebilsem

3. **yā rab:**

Gazel 231

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey Rabb'im, Ey Allah'im!.

Şakla dil-i ḫazīnimi yā Rab o fitnedden
Vaḫt-i nigāh-ı ḫışmına bī-çāre
düşmesün

4. **yā rab:**

Gazel 253

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabb'im, Ey Allah'im!.

Yā Rab ol māh-liḫāyı bize şābit-
ḫadem it

Eyle bī-çāre Ğarībī'ye 'ināyet bu gice

5. **yā rab:**

Gazel 254

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabb'im, Ey Allah'im!.

Yā Rab ol dīde-i erbāb-ı ḫased kör
olsun

Ki ḫomaz bir yere bir cān gele cānānı
ile

6. **yā rab:**

Gazel 157

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabbim!.

Yā Rab beni bu cürm ü ḫaḫā ile
ḫabībīñ

Görsün mi 'aceb encümen-i ümmete
lāyık

yā rabb:

1. **yā rabb:**

Gazel 240

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabbim.

Yā Rabb ben 'alīle şifā senden olmasa
Derd-i dil-i za'īfe devā senden olmasa

2. **yā rabb:**

Gazel 242

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ey Rabbim.

Yā Rabb bizi şābün-ı 'ināyet ile pāk it
ḫoyma kefi baḫḫāl gibi çirk-āb
arasında

3. **yā rabb:****Gazel 265**

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ey Rabbim.*

Dāğ-ı muḥabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Yā Rabb sen eyle merhem bu sūziş-i
nihāna

yā resūla'l-lāh:1. **yā resūla'l-lāh:****Gazel 241**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ey Allah'ın Rasülü!*

Bu ma'şiyetle yarın Yā Resūla'l-lāh
n'olur ḥālim
Ben-i miskīne maḥşerde şefā'at
senden olmazsa

2. **yā resūla'l-lāh:****Gazel 4**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın Resülü!

Būse-gāh-ı evliyādır ḥāk-i rāh-ı
maḥdemiñ
Yā Resūla'l-lāh sensin nūr-ı 'ayn-ı
enbiyā

yā şefi'e'l-müznibîn:1. **yā şefi'e'l-müznibîn:****Gazel 5**

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Ey günahkârların şefâatçısı**Hazret-i Muhammed (s.a.v.).*

Geldi dergāha Ğarībī yā şefi'e'l-
müznibîn
İşbu dām-ı ma'şiyetden bu es'iri kıl
rehā

yā... ya:1. **yā... ya:****Gazel 238**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Cümlede eş görevli öğeler
arasında kullanılır, ya... ya da.*

Başında belā kākül her cānib uzatmış
dil
Yā turre açub sünbül ya müşg-i
Ḥoten'dir bu

yā ze'l-'atā:1. **yā ze'l-'atā:****Gazel 5**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ey ihsan sahibi.

Var ümīdim lüḥfuña ol günde kim
teslīm olur
Destiñe miftāh-ı bāb-ı mağfiret yā
Ze'l-'atā

yaban:1. **yabana:-a****Gazel 53**

Mısra: 11

Başka, yabancı.

Benim 'aşkım görüb yabana çekmiş
şüretin Mecnūn
Seniñ Şeh-nāme-i ḥüsnuñde Leylā bir
sūḥan dirler

yābāne söyle-:1. **yābāne söyleller:-l, -ler****Gazel 73**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Saçma şeyler söylemek,
sayıklayıp durmak.*

Görenler hüsnüñün şeydāsını ey Leyli-
i hūbān
Ne söyleller cünün-ı Qays'dan yābāne
söyleller

yād:

1. **yād:**

Terci-bend 2

Mısra: 9

Anma, hatırlama, anı.

Bāri bir kerre bu firqatde beni yād eyle
Dil-i nā-şādımı bir va' de ile şād eyle

2. **yād:**

Terci-bend 2

Mısra: 53

Anma, hatırlama, anı.

Ne Ğarībī seni yād eyleyüb ey cān
ağlar
Qatı çok kimse saña 'āşık olub kan
ağlar

3. **yāda:-a**

Gazel 55

Mısra: 6

Anma, hatırlama, anı.

Düşerdi ārzū-yı genc-i hüsnüñ hātıra
ammā
Gelince yāda zülfüñ dilde havf-ı
ejdehā artar

4. **yādı:-ı**

Gazel 96

Mısra: 13

Anma, hatırlama, anı.

Ol la'l-i lebiñ yādı ile şimdi Ğarībī
Mey-hānede maḥmūr-ı mey-i pīr-i
muğānuz

yād eyle:-

1. **yād eyle:**

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

Yād eyle beni peyk-i ḥayālīñle koy
olsun
Cān üste hücüm-ı gam-ı devrān
müte' addid

2. **yād eyledikce:-dik, -ce**

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

Yād eyledikce kāmetin ol nāz-ı
perverin
Çatar sipihre āhımı encüm sütün ider

3. **yād eylemeden:-me, -den**

Gazel 161

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

Yād eylemeden tūti-i cān-ı şehd-i
kelāmıñ
Kām-ı dil-i nā-kāmı ḥalāvetle giçürdik

yād id:-

1. **yād idegör: -egör**

Gazel 211

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Ğarazıñ dā'ire-i devlet ise dünyāda
Ey gönül yād idegör silsile-i müşgīnin

2. **yād idegör:-egör**

Gazel 282

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Anmak, hatırlamak.

Sāki lütf eyle biraz sende de inşāf
olsun
Bir kadeh bāde ile yād idegör aḥbābı

3. **yād idemez:-emez**

Gazel 211

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

Dāver-i kişver-i dil yād idemez
miskīnin
N'ola nerm itse biraz āh dil-i sengīnin

yād it:-

1. **yād it:**

Gazel 224

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak, bahsetmek.

Şeb-i firkatde yād it ey dil bī-çāre
cānānı
Saña eyyām-ı vuşlatda giçen günler
ḥayāl olsun

2. **yād it:**

Gazel 80

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

Kerem kıl bu eşri merhem-i vaşlıñla
yād it kim
Benim çün tāb-ı hicrān āteş-i sūzāna
dönmüşdür

3. **yād itdi:-di**

Gazel 145

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak, bahsetmek.

Ḥande-i bezmiñi sāğar gibi yād itdi
gice
Kadeh-i dīde degil girye-i gāmdan
fāriğ

4. **yād itmeden:-me, -den**

Gazel 199

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak, bahsetmek.

Ḥār-ı reg-i müjgānıñı yād itmeden ey
gül
Ser-tā-be-ka-dem zaḥm-ḥor-ı nişter
oldum

5. **yād itmeden:-me, -den**

Gazel 220

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak, bahsetmek.

Hevā-yı kūyıñı yād itmeden ey Leyli-i
‘ālem
Benim teg ‘āşık-ı ser-geşte Mecnūn
olmasun n'olsun

6. **yād itmem:-me, -m**

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak, bahsetmek.

Değil ḥū-kerde-i hicr oldığımdan vaşlı
yād itmem
Muḥabbet ehline feryād ü şiven
sūzdan ḳalmaz

7. **yād itmez:-mez**

Gazel 222

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak, bahsetmek.

Ġarībī ger bizi dūşnām ile yād itmez ol
meh-rū
Yine bizden o dil-dāra hediye çok
selām olsun

yād kıl:-

1. **yād kıldıkça:-dık, -ca**

Gazel 78

Mısra: 17

Kelime Tipi: -
Hatırlamak, aklına getirmek.

Yād kıldıkça Ğarībī dāne-i hāl-i lebiñ
Baħr-ı dilden gevher-i eş'ār kendin
gösterür

yāda getir-:

1. yāda getürdikçe:-dik, -çe

Gazel 151

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

*Hatırlamak, anmak, aklına
getirmek.*

Ğarībī yāda getürdikçe zülf-i cānānı
Esīr-i silsile-i şad-‘azāb olur ‘āşık

yād-gār ol-:

1. yād-gār olsun:-sun

Gazel 120

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hatıra olmak.

Ğarībī yād-gār olsun bu nev-güftār
‘ālemdē
Disünler bu ğazel bir ‘āşık-ı dil-zārdan
kalmış

yād-ı eyyām-ı vişāl:

1. yād-ı eyyām-ı vişālīñle:-iñ, -le

Gazel 19

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*(Sevgiliye) kavuşma günlerinin
hayali.*

Yād-ı eyyām-ı vişālīñle Ğarībī haste-
dil
Tār u pūd-ı cāme-h‘ābı sūz-ı hicrān
oldı hep

**yād-ı gül-deste-i cem‘iyyet-i aħbāb
it-:**

1. yād-ı gül-deste-i cem‘iyyet-i

aħbāb itsün:-sün

Gazel 233

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Dostlar topluluğunun gül
demetini hatırlamak.*

Nice bir gūşe-i ğurbetde ğalub bülbül-i
dil

Yād-ı gül-deste-i cem‘iyyet-i aħbāb
itsün

yād-ı kadd:

1. yād-ı kaddiñle:-iñ, -le

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin endamını yād etme,
anma.*

Yād-ı kaddiñle gözlerim ağlasa n'ola
resmidir

Bāĝda serv-i ‘ar‘arın pāyına āb-ı cū
gelür

2. yād-ı kaddiñle:-iñ, -le

Gazel 146

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin endamını yād etme,
anma.*

Yād-ı kaddiñle gözüm eşk-i revān
itmez dirĝ

Ābı pāy-ı servlerden bāĝbān itmez
dirĝ

yād-ı ruhsār:

1. yād-ı ruhsārīñla:-iñ, -la

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Yanağını hatırlama.

Yād-ı ruhsārīnla cānā şīşe-i pür-mey
gibi
Gözlerinden hūn-ı dil ser-şār kendin
gösterür

2. **yād-ı ruhsārıyla:-ı, -y, -la**

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanağını hatırlama.

O şūhuñ yād-ı ruhsārıyla kendiñ
yakma ey 'āşık
Ki şem 'i ser-keş olmaz sūziş-i
pervāneden mahzūz

3. **yād-ı ruhuñ:-uñ**

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yanağın hatırlanması, akla
getirilmesi.*

Ne miqdār olsa da yād-ı ruhuñ rüşen-
ger-i hātır
Yine bahtım gibi eyyām-ı 'işret tārdir
sensiz

4. **yād-ı ruhuñla:-uñ, -la**

Gazel 258

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yanağını hatırlama.

N'ola yād-ı ruhuñla 'āşıkñ yandırsa
cānın kim
Bular pervāne 'aşkın lezzetin şem'in
ocağında

yād-ı vaşl eyle:-

1. **yād-ı vaşl eylemeden:-me, -den**

Gazel 154

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Kavuşma gününü hatırlamak.

Yād-ı vaşl eylemeden tab ' -ı Ğarībiyy-i
darīr
Sīne pür-sūziş-i dāğ-ı gam-ı aḥbāb
olduğ

yād-ı vaşl:

1. **yād-ı vaşlñla:-ıñ, -la**

Gazel 186

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavuşma gününü hatırlamak.

Hasret-i rüyñla dilden ārzū eksük
degil

Yād-ı vaşlñla gözümdeñ kanlu yaş
eksük degil

2. **yād-ı vaşlıyla:-ı, -y, -la**

Gazel 162

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Kavuşma gününü hatırlamak.

Yād-ı vaşlıyla Ğarībī o perī-ruhsārın
Yandı cān Kaḥnūs-i vaḥdet gibi yā hū
diyerek

yād-ı vaṭan eyle:-

1. **yād-ı vaṭan eyler:-r**

Gazel 202

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vatanı hatırlamak.

Yād-ı vaṭan eyler dil dīvāne midir
bilmem
Keyfiyyet-i gurbetden bī-gāne midir
bilmem

2. **yād-ı vaṭan eyleyüb:-y, -üb**

Gazel 162

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Vatanı hatırlamak.

Oldı pā-beste-i kullāb-ı hevā murğ-ı
gōñül
Eyleyüb yād-ı vaṭan ṭurre-i gīsū
diyerek

yād-ı vişāl:

1. **yād-ı vişālîñle:**-iñ, -le

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşmanın hatırası.

Seniñ yād-ı vişālîñle şeb-i firḳatde ey
meh-rū
Zebān-ı şem'-i şevḳ-i bezm-i mātem
ḳande ben ḳande

yād-ı zülfi:

1. **yād-ı zülfiyle:**-i, -y, -le

Gazel 154

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçını anmak.

Yād-ı zülfiyle işit nāle vü feryādımızı
Gör ne ṭanbūr-ı hevā-tārına mızrāb
olduḳ

yād-ı zülfi:

1. **yād-ı zülfiñle:**-üñ, -le

Gazel 164

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçını anmak.

Yād-ı zülfiñle beden üftāde-i dām-ı
belā
Cān şehīd-i ḡamze-i ḥün-rīz-i fettāññ
seniñ

yağ-:

1. **yağmaya:**-ma, -y, -a

Gazel 51

Mısra: 1

Bozguna uğratmak, zarar vermek.

'Aklı yağmaya viren nergis-i
fettāññdır
Bağrımı ḳan idici nāvek-i müjgāññdır

yağmā:

1. **yağmā:**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

Zor kullanarak karşısına çıkan
şeyleri alıp kaçma, çapul, talan.

'Aklı yağmā iden āyīniñe ḳurbān
olayım
Döneyim kākül-i pür-çiniñe ḳurbān
olayım

yağmā-yı nigāh-ı çeşm-i mestān:

1. **yağmā-yı nigāh-ı çeşm-i**

mestāññ:-iñ

Gazel 164

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sarhoş gözün bakışının yağması.

'Akl yağmā-yı nigāh-ı çeşm-i
mestāññ seniñ
Dil esīr-i ṭurre-i zülfi-i perīşāññ seniñ

yak-:

1. **yağar:**-ar

Gazel 82

Mısra: 11

Yakmak.

Harāretten yağar bāl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin
Şikāyet-nāme dirler yāre bir
mektūbumuz vardır

2. **yağar:-ar****Gazel 11**

Mısra: 2

Ateş almak, tutuşturmak.

Ser-â-ser ma'ni-i pîçidedir endîşe-i
şahbâ
Yağar âteşlere mağz-ı bahârı rîşe-i
şahbâ

3. **yağar:-ar****Gazel 261**

Mısra: 6

Ateşe vermek.

Ol sînede kim hasret-i yâkût-ı lebiñ
var
Dünyâyı yağar deñlü harâret var içinde

4. **yağar:-ar****Gazel 27**

Mısra: 1

Ateşe vermek, acıtmak.

Evvel seni ey dil yağar ol şem' hayâl it
Pervâne gibi şofra temennâ-yı vişâl it

5. **yağar:-ar****Gazel 208**

Mısra: 7

Ateş almak, tutuşturmak.

Her nağle kim şarılsa yağar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu'ledürür kanımız
bizim

6. **yağarım:-ar, -ım****Gazel 216**

Mısra: 4

Ateşe vermek, acıtmak.

Pervâne-şifât şem'-i şeb-istân-ı cemâle
Cismim yağarım yanmasa dünyâ
şererimden

7. **yağdı:-dı****Gazel 288**

Mısra: 10

Ateşe vermek, acıtmak.

Geldi 'arâk 'izârına ol mâh-tal'atın
Yağdı derûnum âteş-i 'aşkıñ şerâresi

8. **yağdı:-dı****Tarih 1**

Mısra: 20

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Şem'-i mâh oldu fûrûzân şem'-dân-ı
hâlede
Şevkden pervâne-i gerdün yağdı per ü
bâl

9. **yağdı:-dı****Gazel 164**

Mısra: 10

Acıtmak, incitmek.

Ey beyâz-ı şubh-ı vaşlı merhem-i
kâfûr-ı dil
Sîne-i efkârı yağdı dâğ-ı hicrânıñ seniñ

10. **yağdı:-dı****Gazel 168**

Mısra: 1

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Yağdı cihânı nâlesi nâ-şâd olanlarıñ
Dil zağm-dârı hañçer-i bî-dâd
olanlarıñ

11. **yağdı:-dı****Gazel 190**

Mısra: 7

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Efgânı ile yağdı kodı bâğ u bahârı
Adın bir iken şimdi hezâr eyledi
bülbül

12. **yağdı:-dı****Tarih 1**

Mısra: 17

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Micmer-i dilde 'Uṭārid yakdı 'ūd u
'anberīn
Devr-i 'ıtrından çekerdi vesme ebrüsü
hilāl

13. **yağdı:-dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Dāğ-ı hicriñ beni yakdı yeter inşāf
eyle
Kīneden āyine-i sīneñi gel şāf eyle

14. **yağdı:-dı**

Gazel 194

Mısra: 3

Yakmak.

Dāğ-ı ḥasedle yakdı 'uṣṣāk-ı bī-nevāyı
Boynundaki bu heykel kolundaki
ḥamā' il

15. **yağdıñ:-dı, -ñ**

Gazel 9

Mısra: 4

Ateşe vermek, acıtmak.

Manzarım āyine-i ṭal'at-ı ruḥsārīñ iken
Oda yakdıñ beni ey çehre-ḳamer n'oldı
saña

16. **yağdıñ:-dı, -ñ**

Gazel 200

Mısra: 17

Ateşe vermek, acıtmak.

Yağdıñ sūhan-ı germ ile dīvānı Ğarībī
Bir dem ḳalem-i fikriñi ḥāmūş
idebilsem

17. **yağmadadır:-ma, -da, -dır**

Gazel 253

Mısra: 8

Ateşe vermek, acıtmak.

Sen biraz rāḥat ol ey şem' benimdir
nevbet

Kim beni yağmadadır āh-ı nedāmet bu
gice

18. **yağma:-ma**

Gazel 140

Mısra: 7

*Ateşe vermek; düşünemez, akılsız,
avare hale getirmek; aşk ateşiyle
yakmak.*

O şūḥuñ yād-ı ruḥsārıyla kendiñ
yağma ey 'āşık
Ki şem'-i ser-keş olmaz sūziş-i
pervāneden maḥzūz

19. **yağmaz:-maz**

Gazel 189

Mısra: 8

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Bu cūş-ı pür-ḥurūş-ı 'aşḳdan kim var
derūnuñda
'Aceb gül-zārı yağmaz āh-ı āteş-bārīñ
ey bülbül

20. **yağmış:-mış**

Gazel 115

Mısra: 5

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Pervāneyi yağmış oda ümmīd-i
cemālīñ
Āhū göricek çeşmiñi şahrālara düşmüş

21. **yağsun:-sun**

Gazel 131

Mısra: 3

Ateşe vermek, acıtmak.

Ḳoy vaşda yağsun tenini nār-ı
muḥabbet
Ey şem' gel it sūziş-i pervāneden i' rāz

22. **yağsun:-sun**

Gazel 73

Mısra: 6

Ateşe vermek, tutuşturmak.

Cemāliñ göster ey şem‘-i münevver
bezm-i ‘irfāna
Qo yaxsun ol vücūdı kim aña pervāne
söyleller

23. **yaqub:-ub**
Gazel 257
Mısra: 14
Yakmak.

Her dil-bere cānān diyü cān virme
Ġarībī
Her nāra yaqub kendiñi pervānelik
itme

yakīn:

1. **yaqīnimdir:-im, -dir**
Gazel 239
Mısra: 19
*Şeksiz ilim, bir şeyi şeksiz olarak
bilme.*

Egerçi rü-siyeh bir bendeyim ammā
yaqīnimdir
Ĥaṭālar mahv olur düşse dil-i Ġaffār'a
yā Allāh

yakış-:

1. **yaqışmaz:-maz**
Gazel 87
Mısra: 11
Yakışmak, uygun olmak.

Hergiz cevāb-ı telḥ yaqışmaz dudağına
Ĥelvācılar yanında piyāza ne i‘tibār

2. **yaqışmaz:-maz**
Gazel 274
Mısra: 4
Yakışmak, uygun olmak.

O şeb kim eylerim taḥrīr vaşf-ı şem‘-i
ruḥsārīñ
Yakışmaz hiç bir maşdar per-i
pervāneden gayrı

ya‘kūb:

1. **ya‘kūb:**
Gazel 199
Mısra: 14
Hız. Yakup peygamber.

Bir Yūsuf-ı ḥüsnüñ ğam-ı hicrinde
Ġarībī
Ya‘kūb gibi maḥrūm-ı sevād-ı başar
oldum

2. **ya‘kūbları:-lar, -ı**
Gazel 104
Mısra: 8
Hız. Yakup Peygamber.

Ḥasret-i Yūsuf-ı ma‘nāya çeh-i
ḥāṭırdan
Nice Ya‘kūbları dīde-be-rāh eylemişüz

yākūt:

1. **yākūtdan:-dan**
Tarih 1
Mısra: 9
Kırmızı renkli değerli taş.

Müşterī (ARAPÇA) itdi gevher ü
yākūtdan
Saçmağ için anı dehre geh yemīn ü
geh şimāl

2. **yākūtuñ:-uñ**
Gazel 40
Mısra: 3
Yakut, değerli taş.

Reng-i ruḥsārīñ alub yākūtuñ āb u
tābını
Şerbet-i lā‘l-i lebiñ cām-ı muşaffādan
leżīz

yalañ:

1. **yalañuz:-uz**
Gazel 171

Mısra: 4
Yalnız.

Hîç kimseleri gül gibi güldürmediğî
yok
Ancak yalañuz ben gibi giryânı
unutduñ

yalın ayak baş:

1. yalın ayak baş:

Gazel 126

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yalın ayak yürümek.

‘Aşkıñ yolu başdan başa bir âfet-i
cândır
Merdâne Ğarîbî o yolu yalın ayak baş

yan-:

1. yanalı:-alı

Gazel 45

Mısra: 13

Yanmak.

Fırkatde Ğarîbî yanalı âteş-i ‘aşka
Kuhl-i başar-ı müşteri hâkisterimizdir

2. yanan:-an

Terci-bend 1

Mısra: 36

*(Işık kaynağı için) ışık vermek,
ışık enerjisine dönüşerek tükenmek.*

Bak reng-i ruh-ı zerdime efgânıma
rahm it
Bağrımda yanan sūziş-i hicrânıma
rahm it

3. yanar:-r

Gazel 266

Mısra: 2

(aşk ateşiyle) yanmak.

Za‘îf-i aħmerin gördükce ol şūhuñ
miyânında

Yanar nâr-ı muħabbet ‘aşkıñ ħasretle
cânında

4. yandı:-dı

Gazel 162

Mısra: 18

*Alev almak, tutuşmak, yanıp kül
olmak.*

Yād-ı vaşlıyla Ğarîbî o perî-ruħsârın
Yandı cân Ğakñüs-i vahdet gibi yâ hū
diyerek

5. yandı:-dı

Terkib-bend 1

Mısra: 59

*Alev almak, tutuşmak, yanıp kül
olmak.*

Āteş-i ‘aşkıñ ile yandı dili ‘uşşakıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştākıñ

6. yandı:-dı

Gazel 263

Mısra: 11

Yanmak.

Pervâne-vār yandı gönül şem‘-i rüyına
Bir kimse vâķıf olmadı sūz-ı nihânına

7. yandı:-dı

Gazel 265

Mısra: 7

Yanmak, alev almak.

Dāğ-ı muħabbet ile yandı dutuşdı
bağrımız
Yâ Rabb sen eyle merhem bu sūziş-i
nihāna

8. yandı:-dı

Gazel 26

Mısra: 15

Yanmak.

Çıkdı çarħa āh-ı bülbül yandı ħâne-i
taħammül

Bilmezim eliñden ey gül kime eyleyim
şikâyet

9. **yandığı:-dığ, -ı**

Gazel 47

Mısra: 2

*Çok elem, keder, aşk ve hicran
çekmek.*

Pervâneleriñ nâlesi ızhâr degildir
'Aşk âteşine yandığı inkâr degildir

10. **yandıran:-dır, -an**

Gazel 51

Mısra: 9

Yanmak; çok elem, acı çekmek.

Beni pervâne-şifât yandıran ey şüh
seniñ
Şu'le-i bârika-i âteş-i hicrâniñdir

11. **yandırdı:-dır, -dı**

Gazel 25

Mısra: 3

*Çok elem, keder, aşk ve hicran
çekmek.*

Yandırdı kodı şahn-ı çemen-zâr-ı
vücûdi
Bülbülde olan şüriş [ü] gâvgâ-yı
muhabbet

12. **yandırdı:-dır, -dı**

Gazel 147

Mısra: 13

*Çok elem, keder, aşk ve hicran
çekmek.*

Âteş-i 'aşk ile yandırdı Ğarîbî kendin
Tâ şeb-i nâra yüzün pertev-i mâh itdi
çerâğ

13. **yandırdı:-dır, -dı**

Gazel 177

Mısra: 3

*Çok elem, keder, aşk ve hicran
çekmek.*

Yandırdı bizi şu'le-i ruhsârına güyâ
Pervâne gibi şem'-i şeb-istânına
düşdük

14. **yandırdı:-dır, -dı**

Gazel 47

Mısra: 11

*Çok elem, keder, aşk ve hicran
çekmek.*

Yandırdı beni bir şanemiñ âteş-i hicri
Bu vâkı'adan kimse haber-dâr degildir

15. **yandırır:-dır, -ır**

Gazel 208

Mısra: 7

Yakmak, tutuşturmak.

Her nahle kim şarılsa yaçar yandırır
anı
Hem-reng-i tāk-i şu'ledürür kanımız
bizim

16. **yandırsa:-dır, -sa**

Gazel 258

Mısra: 9

Yakmak, tutuşturmak.

N'ola yād-ı ruhuñla 'aşkıñ yandırsa
cânın kim
Bular pervâne 'aşkın lezzetin şem'in
ocağında

17. **yandırdıñ:-dır, -dıñ**

Muhammes 2

Mısra: 29

Yakmak, tutuşturmak..

Âteş-i hasretle yandırdıñ beni pervâne
teg
El-amân ey kişver-sâlâr-ı hûbân el-
amân

18. **yandırdığma:-dır, -dığ, -ın, -a**

Gazel 147

Mısra: 9

Yanmak.

Āteş-i zulm ile pervāneyi yandırdığına
Çeşmine eşk-i nedāmet gelüb āh itdi
çerāğ

19. **yandırmağa:-dir, -mağ, -a**

Gazel 138

Mısra: 9

*Çok elem, keder, aşk ve hicran
çekmek.*

‘Āşıkları vaşında yandırmağa var
kaşdı
Şem‘-i ruḥ-ı cānānıñ pervāneden eyler
hazz

20. **yandırırım:-dir, -ır, -im**

Gazel 260

Mısra: 5

Yanmak.

Şem‘-i ruḥuna yandırırım cān-ı ‘azīzi
Deprenmege pervāne-veş imkānım
olursa

21. **yandırırım:-dir, -ır, -im**

Gazel 260

Mısra: 13

Yanmak.

Süz-ı dil ile yandırırım bāğ u bahārı
Efgānda Ğarībī gibi meydānım olursa

22. **yanına:-ın, -a**

Gazel 177

Mısra: 2

Yan, yakın, civar, yan taraf.

Bir mihr-i cemālīñ heves-i cānına
düşdük
‘İsā gibi tā ol güneşīñ yanına düşdük

23. **yanında:-ın, -da**

Gazel 266

Mısra: 4

(birinin) yanı, yakını.

Mesīhā’ya olurum kadr ile mānend
eger bir gün

O hūrşīd-i cihān-tābīñ yerim olsaydı
yanında

24. **yanında:-ın, -da**

Gazel 229

Mısra: 8

Beraber, beraberinde.

Eger biñ kerre bār-ı ‘aşkdan ḥam olsa
da kaddīñ
Yanında ol bütüñ dest-i kabüle ḥātem
olmazsın

25. **yanmasa:-ma, -sa**

Gazel 216

Mısra: 4

Yanmak, alev almak.

Pervāne-şıfat şem‘-i şeb-istān-ı cemāle
Cismim yaqarım yanmasa dünyā
şererimden

26. **yanmasun:-ma, -sun**

Gazel 250

Mısra: 6

Yanmak.

Birden itme yüziñi perde-birün
‘uşşāka
Yanmasun āteşi çok çekme kebābīñ
yüzine

27. **yanmış:-muş**

Gazel 93

Mısra: 4

Alev almak, tutuşmak.

Deprenmege dil tākati yok devr-i
ruḥuñda
Bir şem‘ ile yanmış peri pervāneye
beñzer

28. **yansun:-sun**

Gazel 214

Mısra: 6

Yanmak.

Merhem-i la'liñ umar sîne-i efkâr
ammâ
Korķarım cân dutuŗa dâğda merhem
yansun

29. **yansun:-sun**

Gazel 214

Mısra: 2

Yanmak.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam
yansun
Girye-i ĥasret ile dîde-i pür-nem
yansun

30. **yansun:-sun**

Gazel 214

Mısra: 4

Yanmak.

N'ola bir kez olasın çehre-nümâ-yı
meclis
Şerer-i âteŗ-i ruĥsârîña 'âlem yansun

31. **yansun:-sun**

Gazel 214

Mısra: 1

(aşk ateŗiyle) yanmak.

Nice bir hicriñ ile bu dil-i pür-ğam
yansun
Girye-i ĥasret ile dîde-i pür-nem
yansun

32. **yansun:-sun**

Gazel 214

Mısra: 10

Tutuŗmak.

Âteŗ-i ĥasret-i ĥâl-i leb-i cân perveriñe
Cennet-i ĥüsnden ayru düşen âdem
yansun

33. **yansun:-sun**

Gazel 214

Mısra: 12

Tutuŗmak.

Ey Ğarîbî yetür efgâniñi bezm-i
çemene
Şevķden berg-i gül ü kaŗre-i şeb-nem
yansun

34. **yansun:-sun**

Gazel 214

Mısra: 8

Tutuŗmak.

Fenn-i i'câzda göster Yed-i Beyzâ
çiçeğîñ
Reŗkden dest-i Süleymân'da ki ĥâtem
yansun

yañag:

1. **yañagında:-ın, -da**

Gazel 258

Mısra: 1

Yanak, yüzün iki tarafının her

biri.

Şulandı ağzımız endîŗe-i nâzik
yañagında
Ki güyâ şulu şeft-âlû yaraŗmış ĥüsni-
bâğında

yançuk:

1. **yançuklu:-lu**

Gazel 62

Mısra: 10

*Kese, torba, boyundan geçirilerek
yana asılan çanta.*

Ğayâl-i sâ'id-i sîmîni besdür gerden-i
câna
Ğarîbî tevsen-i taŗ'ım gümüş
yançuklu raĥt ister

yandı yak:-

1. **yandı yakıldı:-ıl, -dı**

Gazel 194

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yanıp yakılmak.

Pervâne-veş Ğarībī yandı yakıldı cānın
Bu süziş-i nihāndan ol şem‘-rüy ğāfil

ya‘nī:

1. ya‘nī:

Gazel 132

Mısra: 5

Yani.

Ħasret-i rüyuñla zülfüñde dil ağlar
ya‘nī kim
Bu şeb-i hicrāndan eyyām-ı vuşlatdır
ğaraž

2. ya‘nī:

Gazel 57

Mısra: 12

*Anlatılmak, açıklanmak istenen
bir hükümden önce “şu anlatılmak
isteniyor ki, demek ki” anlamında
kullanılır.*

Ħayāl-i şu‘le-i ruḥsār-ı tábānıñla
süzāndır
Çerāğ-ı ḥüsnuñe ya‘nī dil-i pervāne
ḥasretdir

3. ya‘nī:

Tarih 2

Mısra: 12

*Anlatılmak, açıklanmak istenen
bir hükümden önce “şu anlatılmak
isteniyor ki, demek ki” anlamında
kullanılır.*

Didiler kân-ı edeb necl-i celīlü'l-ḳadr-i
ḥulḳ
Ya‘nī ol şeh-zāde ‘ālī-bende-i ‘Abdü'l-
ḥamīd

4. ya‘nī:

Gazel 3

Mısra: 16

*Bir cümleyi, açıklamasını içeren
diğer cümleyle arada bağlayan kelime.*

Rūḥum ol Aḥmed ü Hādī vü
Muḥammed Maḥmūd
Ya‘nī maḥbüb-ı Ħudā Ħazret-i
Ṭāhā'ya feda

5. ya‘nī:

Gazel 132

Mısra: 18

*Demek oluyor ki” anlamlarında
bir söz; “Sözün kısası, doğrusu”
anlamlarında bir söz.*

Oldı erbāb-ı süḥan der-beste-i dükkān-
ı nazm
Ya‘nī kim şimdi Ğarībī saña nevbetdir
ğaraž

6. ya‘nī:

Terkib-bend 1

Mısra: 90

*Anlatılmak, açıklanmak istenen
bir hükümden önce “şu anlatılmak
isteniyor ki, demek ki, sözün kısası,
kısaca” anlamında kullanılır.*

Şeb-i firḳatde ki pā-būs-ı ḥayālim
sensiz
Ya‘nī ḥasret-keş-i eyyām-ı vişālim
sensiz

yanın:

1. yanında:-da

Gazel 288

Mısra: 6

Birlikte, beraberinde olma.

Mānend-i tār-ı kāküli āşüfte ‘āşıḳıñ
Cem‘ olmadı yanında dil-i pāre pāresi

2. yanında: -da

Gazel 87

Mısra: 12

*Yan, iki şeyi mukayese ederken
kullanılır.*

Hergiz cevāb-ı telḫ yakışmaz dudağına
Ħelvācılar yanında piyāza ne i‘tibār

3. yanım da:-ım, -da

Gazel 128

Mısra: 8

Taraf, yakın.

Ra'ş e-i ş evk ile cām olur elimden ser-
nigūn
Eyledikce sāki-i gül-pīrehen yanım da
rakş

yanuk:

1. yanuk:

Gazel 86

Mısra: 6

Yanık.

Bağdım sipihr-i hüsnüñe hālīñde ben
gibi
Künc-i lebiñde bağı yanuk bir
sitāredir

yapışdı dur:-

1. yapışdı durdı:-dı

Gazel 162

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sürekli) yapışıp durmak.

Çeşm-i gül-zāra tiken gibi yapışdı
durdı
Sebze-i haṭṭ-ı siyeh bahtına şebbū
diyerek

yār:

1. yār:

Gazel 178

Mısra: 1

Sevgili.

Raḳībi yār ile gördik o meh-sīmādan
el çekdik
Görince zāḡı gül-şende gül-i ra'nādan
el çekdik

2. yār:

Gazel 260

Mısra: 1

Sevgili.

Bir 'ahdi kavī yār ile peymānım olursa
Ḳurbān iderim yoluna biñ cānım
olursa

3. yār:

Terci-bend 2

Mısra: 33

Sevgili.

Cāna yetdim sitem ü ḳahrdan ey yār
yeter
Ḳalmadı ṭāḳatim ey şūḥ-ı sitem-kār
yeter

4. yār:

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Sevgili.

Ne biter eylemeden derdimi ızhār saña
'Arz-ı hāl itmege yok ḳudretim ey yār
saña

5. yār:

Gazel 199

Mısra: 11

Sevgili.

Ne bir ḥaber-i vaşl ne bir yār selāmı
Bunca ki niyāz-āver-i peyk-i seḥer
oldum

6. yār:

Gazel 136

Mısra: 9

Sevgili.

Yār dirse 'āşıka ḥaṭṭım muḥabbet-
nāmedir
Ḥüccet-i mihre taşaddur eyleyen imzā
ḡalaṭ

7. yār:

Gazel 107

Mısra: 2

Sevgili.

Oldığım meclis-i âmādeyi herkes
bilmez
Yār ile içdigimiz bādeyi herkes bilmez

8. yār:

Gazel 6

Mısra: 14

Dost, sevgili, arkadaş.

Rūz [u] şeb ben ḥasret-i vaşlıyla
feryād itmede
Yār ise pīrāhen-i cān içre hem-demdir
baña

9. yār:

Gazel 78

Mısra: 16

Sevgili.

‘Aşk olunca ḥüsn-i Yūsuf çāhdan eyler
tulū’
‘Āşıkā zīr-i zemīnden yār kendin
gösterür

10. yārdan:-dan

Gazel 144

Mısra: 1

Sevgili.

Yārdan vuşlata ḥāhişle iyāb itme
tama’
Nağş-ı taşvīrden āgūş-ı şitāb itme
tama’

11. yārdan:-dan

Gazel 46

Mısra: 1

Sevgili.

Miḥnet men-i ḥaķīre degil yārdan
gelür
Taķdīr-i kār-ḥāne-i Cabbār'dan gelür

12. yārdan:-dan

Gazel 271

Mısra: 8

Sevgili.

Ne tenhā ben giriftār-ı dü-çeşm-i
seḥer-engīziñ
Seni gördükde herkes yārdan bī-
gāneden giçdi

13. yāre:-e

Gazel 82

Mısra: 12

Sevgili.

Ḥarāretten yaķar bāl ü perin murğ-ı
sebük-seyrin
Şikāyet-nāme dirler yāre bir
mektūbumuz vardır

14. yāre: -e

Gazel 87

Mısra: 9

Sevgili.

Giçmez niyāz durmayacaķ yāre rū-be-
rū
Bī-minnet-i ḥulūş-ı namāza ne i’tibār

15. yāre: -e

Gazel 197

Mısra: 13

Sevgili.

Ey Ğarībī yazacaķ yāre muḥabbet-
nāme
Şaḥn-ı imzāsına bir feyż-i nümādır
ḥātem

16. yāre: -e

Gazel 212

Mısra: 15

Sevgili.

Maķbūl-i nażar olsa idiñ yāre Ğarībī
Deryāya şığışmazdı şādef
gevherimizden

17. yāre: -e

Gazel 243

Mısra: 15

Sevgili.

Şāyed bula bir dürr-i sūhan yāre
muvāfiķ
Dil gavta urur ķulzüm-i güftār
arasında

18. yāre:-e

Gazel 281

Mısra: 10

Dost, sevgili.

Mümkün mi şifā-yāb ola bī-merhem-i
la'liñ
Sīnemdeki nāsūr olacaķ yāre degil mi

19. yāre:-e

Gazel 216

Mısra: 7

Sevgili.

Var yāre niyāzım yeter ey düşmen-i
bed-gū
Düşer bu melāmet tikenin reh-
güzerimden

20. yāre:-e

Gazel 226

Mısra: 2

Sevgili.

Deger tīr-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
Ṭabīb-i 'aķl n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

21. yāre:-e

Gazel 231

Mısra: 1

Sevgili.

Zülf-i nigāra şāne ile yāre düşmesün
Murğ-ı dil-i hāzīnimiz āvāre düşmesün

22. yāri:-i

Gazel 248

Mısra: 1

Sevgili.

Ol şeb ki yāri h'ābda çekdim
ķucağıma
Gīsūsı müşg saçdı dil-i dāğ-dāğıma

23. yāri:-i

Gazel 180

Mısra: 5

Sevgili.

Ol şeb ki cāme-h'āba çeküb yāri
h'ābda
Būs u kenāra mā'il olub cür'et eyledik

24. yāri: -i

Gazel 111

Mısra: 13

Yar, sevgili.

Gice bir yerde raķīb ile işitdim yāri
'Aceb itdim ki melek eyledi Şeytān'a
heves

25. yārim:-im

Gazel 230

Mısra: 8

Sevgili.

Ey meh-i burc-ı şeref hüsnuñi noķşān
itme
Çıķma yārim giceler 'arz-ı cemāl itme
şaķın

26. yārin:-in

Gazel 174

Mısra: 13

Sevgili.

Ĝam-ı hicrānına pā-beste degildik
yārin
Ser-i kūyunda Ĝarībī gibi āzāde idik

27. yārin:-in

Gazel 249

Mısra: 11
Sevgili.

İdelüm seyr-i behişt-i ser-i küyuñ
yārin
Dāne-i hālīne meyl idelüm ādemcesine

28. **yārin:- in**
Gazel 261
Mısra: 9
Sevgili.

Yūsuf gibi düş çāh-ı zenehdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif`at var içinde

29. **yārin:- in**
Gazel 265
Mısra: 13
Sevgili.

Devr-i haṭıyla yārin hāṭır-ḥoşum
Ġarībī
Bülbül bahār ister meyl eylemez
ḥazāna

30. **yāriñ:-iñ**
Gazel 33
Mısra: 3
Sevgili.

İçi pür-bāde iken beñzedi yāriñ ruḥuna
Ser-nigün eylediler döndi zenaḥdāna
ḳadeḥ

31. **yāriñ:-iñ**
Gazel 137
Mısra: 13
Sevgili.

Gider olsam ser-i küyuna Ġarībī yāriñ
Nā-kesim nā-kes eger eylesem iḳdām-ı
neşāṭ

32. **yāriñ:-iñ**
Gazel 79
Mısra: 1
Sevgili.

Göñlim hevā-yı küyına yāriñ
heveslenür
Cānım ḥayāl-i gül-şen-i vaşlıyla
beslenür

33. **yārin:-iñ**
Gazel 95
Mısra: 11
Sevgili.

Düşmüş hevā-yı zülfüne yārin Ġarībī-
veş
Dutmaz ḳarār murğ-ı dil-i bī-ḳarārımız

34. **yāriñ:-iñ**
Gazel 203
Mısra: 1
Sevgili.

Ey göñül vaşlına yāriñ nice tedbīr
idelim
Zülfini gerden-i dīvāneye zencīr
idelim

35. **yārin:-in**
Gazel 211
Mısra: 11
Sevgili.

‘Araḳ-ı rüy-ı ḡazab-nākine beñzer
yārin
‘Uḳdesi devr-i ḳamerde görinen
pervīnin

36. **yāriñ:-iñ**
Gazel 116
Mısra: 8
Sevgili.

Nesīm-i şubḥla yetmez ḳulaḡına
peygām
Diyār-ı küyuna yāriñ güzer ne müşkil
imiş

yara:

1. **yara:-a**
Gazel 226

Mısra: 8

*Bir şeyin üzerinde açılan kesik,
oyuk, yarık; üzüntü, acı, dert.*

Şaf-ı müjgânların bir erre-i bî-dād idüb
gelmiş
Diler ol bî-vefâ bu cism-i zârı yara biñ
yerden

2. **yâredir:-dir**

Gazel 86

Mısra: 12

Yara.

‘Ömrüm dükendi olmadı bir kez şifâ-
pezîr
Cânâ derûn-ı sînede bilmem ne yâredir

3. **yâresi:-si**

Gazel 288

Mısra: 4

Yara.

Tîr-i nigâh-ı şūhunu ‘uşşâk-ı bî-nevâ
Her gördüğünde tâzelenür bağı yâresi

yarak baş:-

1. **yarağ baş:**

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uygun basmak.

Ey şeyh şakın tekyede incitme mürîdi
Tağdıkcâ anı sîh-i kerâmâte yarağ baş

yārân:

1. **yārāna:-a**

Gazel 142

Mısra: 1

Dost, arkadaşı, sevgili.

Bir vuşlat için eyleme yārāna
tevağku‘
Güyâ kim ider âteş-i sūzāna tevağku‘

yaraş:-

1. **yaraşmış:-miş**

Gazel 258

Mısra: 2

Yakışmak, uygun düşmek.

Şulandı ağzımız endîşe-i nâzik
yanagında
Ki güyâ şulu şeft-âlû yaraşmış hüsn-i
bâğında

yār-ı hem-dem:

1. **yār-ı hem-dem:**

Muhammes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dost.

Ne ızhâr-ı cefâ-yı gurbete bir yār-ı
hem-dem var
Ne hod-dâğ-ı derûn-ı sîneme bir tâze
merhem var

yār-ı mihr-bân:

1. **yār-ı mihr-bāndan:-dan**

Muhammes 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Merhametli dost II koruyan,
himaye eden kimse.*

Temennâ-yı vaţandan gayrı bir nâz u
niyâzım yok
Sitem nâmında yār-ı mihr-bāndan
imtiyâzım yok

yār-ı muhabbet:

1. **yār-ı muhabbet:**

Terci-bend 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aşk padişahı.

La'liñde iken dāru-yı bīmār-ı
muḥabbet
Meyliñ var ise itmege ey yār-ı
muḥabbet

yār-ı muvāfık:

1. yār-ı muvāfık:

Muhammes 1

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Uygun dost olmak.

Ḥayāl-i vaşldan özge Ğarībī dil-
nevāzım yoq
Enīsım hem-demim yār-ı muvāfık
çäre-sāzım yoq

yār-ı şādık:

1. yār-ı şādık:

Gazel 13

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Sadık dost, sevgili.

Eylemez tır-i nigāhın ol perī benden
dirīg
Yār-ı şādık oldığımdan i'tibār eyler
baña

yarın:

1. yarın:

Gazel 195

Mısra: **4**

Gelecek, ilerideki zaman.

Yeter sū'-i 'amel ey nefis-i kāfir sen de
inşāf it

Bu gün eyle ḥazer yarın peşimān
olmadan evvel

2. yarın:

Gazel 241

Mısra: **7**

Ahiret günü, ahirette.

Bu ma'şiyetle yarın Yā Resūla'l-lāh
n'olur ḥālim
Ben-i miskīne maḥşerde şefā'at
senden olmazsa

3. yarın:

Gazel 256

Mısra: **7**

Ertesi gün, yarın.

Yarın raqīb kelb-i mu'allem gibi
düşüb
Āhū kıovar mişāl-i yemīn ü şimāline

yaş:

1. yaşından:-ın, -dan

Gazel 129

Mısra: **8**

Islak.

Şüst ü şūya gül yüzüñ gerd-i hevādan
her seher
Göz yaşından eylemiş gül-zāra bülbül
jāle 'arz

2. yaşını:-ın, -ı

Terkib-bend 1

Mısra: **3**

*Göz tarafından üzüntü, sevinç,
yanma gibi hallerde salgılanan sıvı,
eşk, sirişk.*

Derd-i ḥasret gözimiñ yaşımı Ceyḥūn
itdi

Eşk-i ḥūn-āb ruḥ-ı zerdimi gül-gün itdi

yāsemen-āsā:

1. yāsemen-āsā:

Gazel 62

Mısra: **5**

Yasemin gibi.

Şarıлмақ her nihāle nā-sezādır
yāsemen-āsā

Қад-i mevzūn-ı dil-ber gibi 'āşık bir
dıraḥt ister

yat-:1. **yatan:-an****Terkib-bend 1**

Mısra: 54

Bulunmak.

Kaşd-ı cāna ol iki ğamze-i hūn-hvār
nedir
Çeşm-i mestiñde yatan kâfir-i ğaddār
nedir

2. **yatmış:-mış****Gazel 148**

Mısra: 4

Yatmak.

Kimseyi kāmınca koymaz görsün ol
hāl ü haṭı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülf

yatağ:1. **yatağında:-in, -da****Gazel 126**

Mısra: 6

Yatak, in, barınak.

Düşme kovarağ ardına ol vahşi-
niğāhiñ
Āhüyü yatağında görünce uyarak baş

yaz-:1. **yazacak:-acağ****Gazel 197**

Mısra: 13

Kaleme almak.

Ey Ğarībī yazacak yāre muḥabbet-
nāme
Şahn-ı imzāsına bir feyz-i nümādır
hātem

2. **yazalı:-alı****Gazel 104**

Mısra: 15

Yazmak, kaleme almak.

Ol şeh-i hüsne Ğarībī yazalı nāme-i
‘aşk
Dil-i meczūbumuzı sâlik-i rāh
eylemişüz

3. **yazıldı:-ıl, -dı****Gazel 254**

Mısra: 2

Kaleme almak.

Hün-ı sünbül çekilüb hāme-i ‘Oşmāni
ile
Muşhaf-ı hüsni yazıldı haṭ-ı reyḥāni ile

4. **yazılsın:-ıl, -sın****Gazel 278**

Mısra: 11

Yazmak.

Ene'l-ḥaḳḳı sırrı ḳanımla yazılsın
‘arızıñ üzre
Çekilsün dāra zülfünden gönül
Manşūr'dur şimdi

5. **yazılsun:-ıl, -sun****Gazel 34**

Mısra: 18

Kaleme almak.

Vaḳt-i seher Ğarībī niyāz eyle tā saña
Ser-defter-i ‘amelde yazılsun şevāb-
[1]şubḥ

6. **yazmışlar:-mış, -lar****Gazel 65**

Mısra: 1

Yazmak.

Seni bir pāk-i zāt yazmışlar
Şüh-ı hūrī-şifāt yazmışlar

7. **yazmışlar:-mış, -lar****Gazel 65**

Mısra: 2

Yazmak.

Seni bir pāk-i zāt yazmışlar
Şūh-ı hūrî-şifāt yazmışlar

8. yazmışlar: *-mış, -lar*

Gazel 65

Mısra: 4

Yazmak.

Ehl-i derdin dü-çeşm-i giryānın
Nehr-i Nîl ü Fırāt yazmışlar

9. yazmışlar: *-mış, -lar*

Gazel 65

Mısra: 6

Yazmak.

Haŧt-ı reyhān birle rüyında
Hüsne tāze berāt yazmışlar

10. yazmışlar: *-mış, -lar*

Gazel 65

Mısra: 8

Yazmak.

Zîr-i zūlmāt tār-ı zūlfünde
Ruĥuñ āb-ı ĥayāt yazmışlar

11. yazmışlar: *-mış, -lar*

Gazel 65

Mısra: 10

Yazmak.

Ṭāk-ı mihrāb kaŝlarıñda seniñ
'Accilü bi' ŝ ŝalāti yazmışlar

12. yazmışlar: *-mış, -lar*

Gazel 65

Mısra: 12

Yazmak.

Hüsne kibr ü ğurūr u nāz u sitem
'Āŝka şabr u Ŝebāt yazmışlar

13. yazmışlar: *-mış, -lar*

Gazel 65

Mısra: 14

Yazmak.

Ey Ğarībî o merd-i rāha ĥased
K'anı ehl-i necāt yazmışlar

yazuk:

1. yazuk:

Gazel 182

Mısra: 9

Acınma, üzüñtü ifade eden bir söz.

Ey eşk-i germ-i dîde-i bülbül yazuk
saña

Bir gül üzre düşdüñ ise şeb-nem
olmadıñ

yed-i beyzâ:

1. yed-i beyzâ:

Gazel 227

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Musa Aleyhisselâm'ın mu'cize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve hârikulâde haller ve meziyetler hakkında kullanılır.

Yed-i Beyzâ ile kıldım tecellî-zâr âfâkı
Kelîm-i nuŧk isen âyîn-i i'câz ile
söylersin

2. yed-i beyzâ:

Gazel 214

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Musa Aleyhisselâm'ın mu'cize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve hârikulâde haller ve meziyetler hakkında kullanılır.

Fenn-i i'câzda göster Yed-i Beyzâ
çiçeğiñ
Reşkden dest-i Süleymân'da ki ĥâtem
yansun

3. **yed-i beyzā'ya:**-y, -a**Gazel 155**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Musa Aleyhisselâm'ın mu'cize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve hârikulâde haller ve meziyetler hakkında kullanılır.

Ger vefk-ı murâd üzre felek dönse
Ġarībī
Ġūş mertebedir ol Yed-i Beyzā'ya
şarılmak

yed-i mi' mār-ı hicrân:1. **yed-i mi' mār-ı hicrân:****Gazel 42**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılık mimarının eli.

Yıkılmış tîşe-i kahr ile cān mülki
vişālînde
Yed-i mi' mār-ı hicrân ile ābād
olmadan yegdir

yed-i mi' mār-ı ihsân:1. **yed-i mi' mār-ı ihsānîla:**-iñ, -la**Gazel 224**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İhsan mimarının eli.

Yed-i mi' mār-ı ihsānîla ābād
olmadan giçdim
Sipāh-ı cevriñe bārī vücūdum pā-māl
olsun

veg:1. **yeg:****Terkib-bend 1**

Mısra: 60

Daha iyi.

Āteş-i 'aşkıñ ile yandı dili 'uşşākıñ
Olmasa yeg hele bir kimse seniñ
müştākıñ

2. **yegdir:-dir****Gazel 259**

Mısra: 1

*Daha iyi, tercih etmek, bir şeyin
bir başka şeye daha üstün gelmesi.*

Ehl-i dil ile kalmak yegdir baña
külhede
Seyr eylemeden biñ kez nādān ile gül-
şende

3. **yegdir:-dir****Gazel 42**

Mısra: 1

Daha iyi.

Ser-i kūyuñda ğam-gīnlik baña şād
olmadan yegdir
Saña çākerligim vāliyy-i Bağdād
olmadan yegdir

4. **yegdir:-dir****Gazel 42**

Mısra: 2

Daha iyi.

Ser-i kūyuñda ğam-gīnlik baña şād
olmadan yegdir
Saña çākerligim vāliyy-i Bağdād
olmadan yegdir

5. **yegdir:-dir****Gazel 42**

Mısra: 4

Daha iyi.

Debistān-ı ğamıñda tıfl-ı dil bir nev-
zebān olsa
'Ulūm-ı ma'rifetde Ġıızr'a üstād
olmadan yegdir

6. **yegdir:-dir****Gazel 42**

Mısra: 6
Daha iyi.

Yıkılmış tîşe-i kahr ile cān mülki
vişālînde
Yed-i mi'mār-ı hicrān ile ābād
olmadan yegdir

7. **yegdir:-dir**
Gazel 42
Mısra: 8
Daha iyi.

Esir-i dām-ı çin-i zülfüñ olmak devr-i
hüsnüñde
Diyār-ı gül-şen-i gurbetde āzād
olmadan yegdir

8. **yegdir:-dir**
Gazel 42
Mısra: 10
Daha iyi.

Kažā-yı hüsnde şeh-bāz-ı çeşm-i yāre
şayd olmak
Ġarībī hep gāzāl-i Çin'e şayyād
olmadan yegdir

yeg ol:-

1. **yeg olur:-ur**
Gazel 33
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Daha değerli olmak.

Ey Ġarībī ne biter nüh-ṭabaķından
çarḥıñ
Ele alsan yeg olur bezmde bir dāne
kaḏeḥ

vek zerre:

1. **yek zerre:**
Gazel 159
Mısra: 14
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zerre kadar, en ufak.

Ġalmaz Ġarībī 'arşa-i maḥşerde şerm-
sār
Yek zerre olsa pertev-i lütf-i 'ināyetiñ

yeksân:

1. **yeksân:**
Muhammes 2
Mısra: 13
Aynı seviyede olmak II Yıkılıp
yerle bir olmak.

Ḥasret-i vaşlıñla 'ömrüm ḥāke yeksân
olmadan
Ḥançer-i bī-dād ile dertlü yürek ḳan
olmadan

2. **yeksân:**
Terkib-bend 1
Mısra: 83
Aynı seviyede olmak II Yıkılıp
yerle bir olmak.

Ġam diyārında benim ḥāk ile yeksân
olsun
Hāl-i dil vādi-i miḥnetde perīşān olsun

yeksân ol:-

1. **yeksân olasın:-a, -sın**
Gazel 215
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Bir, eşit, aynı seviyede olmak.

Dilerim 'ömr-i beķā ola naşbiñ līkin
İnkisār-ı dil-i 'uşşāk ile yeksân olasın

yel:

1. **yeliyle:-i, -y, -le**
Gazel 143
Mısra: 12
Rüzgar.

Seyl-āb-ı eşkim üzre şekl-i ḥabāb-ı
gerdün

Āhım yeliyle tırılmaz bir lahza çarh-ı
sābi‘

yeldā-yı tār-ı hasret:

1. **yeldā-yı tār-ı hasret:**

Gazel 24

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hasretin uzun ipi.

Yetdi gurūba āhır hūrşid-i rūz-ı vuşlat
İrdi şeb-i firāka yeldā-yı tār-ı hasret

yem:

1. **yemdir:-dir**

Gazel 64

Mısra: 12

Deniz.

Dehānım perre-i lü'lü'-i himmetdir
sözüm gevher
Derūn-ı sīne kân-ı ma‘rifetdir hâtırım
yemdir

yem-i ‘aşk:

1. **yem-i ‘aşk:**

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

Hayāl-i gerdiş-i firūze-i çeşmiñle
‘uşşāka
Yem-i ‘aşk içre cānā cūş-ı girdāb-ı
belā artar

yem-i endüh:

1. **yem-i endüha:-a**

Terci-bend 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gam denizi.

Egerçi cān bulur şihhat şemīm-i vaşlıñ
aldıkça
Vücūdum maḥv olur her geh yem-i
endüha daldıkça

yem-i fikr:

1. **yem-i fikrde:-de**

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fikir denizi.

Ursam hezār gavta yem-i fikrde gerek
Tā bir bu gūne şī‘r dil-i zārdan gelür

yem-i himmet:

1. **yem-i himmetde:-de**

Gazel 183

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İhsan denizi.

Hemān kālā-yı nazmıñ dīde-i
ḥassāddan şakla
Yem-i himmetde ister perde-i lü'lü'-i
eş‘ār ol

yemīn:

1. **yemīn:**

Tarih 1

Mısra: 10

And etmek.

Müşterī (ARAPÇA) itdi gevher ü
yākūtdan
Saçmak için anı dehre geh yemīn ü
geh şimāl

yeñiden:

1. **yeñiden:**

Gazel 190

Mısra: 3

Bir daha, tekrar.

Berg-i çemen olmuşdı h̄azān-dīde
yeñiden
H̄ün-āb-ı sirişk ile bahār eyledi bülbül

yer:

1. yer:

Gazel 279

Mısra: 2

Yer, mekân.

Yine h̄ıŝm ile dil-ber pister-i nāza
kadem başdı
Niyāza koymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

2. yerde:-de

Gazel 111

Mısra: 13

(bulunulan) yer, mekân.

Gice bir yerde raķīb ile iŝtdim yāri
'Aceb itdim ki melek eyledi Ŝeytān'a
heves

3. yerde:-de

Gazel 257

Mısra: 10

Taraf, bölge, mahal.

Gūŝ eylediğñ sırrı bīrūn itme
dehenden
Bu yerde girih-gīrlık it ŝānelik itme

4. yerde:-de

Gazel 279

Mısra: 10

Taraf, bölge, mahal.

Ĝarībī h̄āmeye pey-rev olunca ŧab'-ı
çālākım
Leb-i güftārdan biñ yerde engüşt-i
nedem başdı

5. yerden:-den

Gazel 226

Mısra: 1

Taraf, bölge, mahal.

Deger tīr-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
ŧabīb-i 'aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

6. yerden:-den

Gazel 226

Mısra: 2

Taraf, bölge, mahal.

Deger tīr-i müjeñ cānā ten-i bīmāra
biñ yerden
ŧabīb-i 'aql n'itsün kim olunca yāre biñ
yerden

7. yerden:-den

Gazel 152

Mısra: 11

Yer, taraf.

Ser-i sevdāyi-i 'uŝŝāka gelür biñ
yerden
Dest-i bī-dād ile miñŝār-şıfat-ı ŝāne-i
'aşk

8. yerden:-den

Gazel 226

Mısra: 4

Taraf, bölge, mahal.

Ķatı āvāredir diller cemālīñ cüst-
cūsunda
Efendim yüz dutarlar Ka'be-i dīdāra
biñ yerden

9. yerden:-den

Gazel 226

Mısra: 6

Taraf, bölge, mahal.

Seni bu h̄üsn ü ān ile görenler ey büt-i
tersā
Girer Şan'ān-ı h̄üsnüñ halka-i zünnāra
biñ yerden

10. yerden:-den

Gazel 226

Mısra: 8
Taraḫ, bölge, mahal.

Şaf-ı müjgânların bir erre-i bî-dâd idüb
gelmiş
Diler ol bî-vefâ bu cism-i zârı yara biñ
yerden

11. **yerden:-den**

Gazel 226
Mısra: 10
Taraḫ, bölge, mahal.

Şabâ ders-i gül-i rûyın çemende eylese
taḫrîr
Döner minḫâr-ı bülbül raḫne-i dîvâra
biñ yerden

12. **yerden:-den**

Gazel 226
Mısra: 12
Taraḫ, bölge, mahal.

Niḫâb-ı ḫüsn-i pür-tâbiñ açılmış görse
'uşşâkıñ
Urur pervâne-veş cân şu 'le-i ruḫsâra
biñ yerden

13. **yerden:-den**

Gazel 226
Mısra: 14
Taraḫ, bölge, mahal.

Ne gûne secde-gâh olmuş ki ḫâlî bir
kaḫem yer yok
Ġarîbî ser ḫomuşlar âstân-ı yâra biñ
yerden

14. **yeri:-i**

Terci-bend 4
Mısra: 8
(bulunulan) yer, mekân.

Dem-â-dem ger temennâ-yı diyâr-ı
kûy-ı yâr itsem
Yeri var sende ayru bülbül-âsâ âh u
zâr itsem

15. **yeri:-i**

Terkib-bend 1
Mısra: 41
(bulunulan) yer, mekân.

Yeri var Yûsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarḫdan şâhid-i ḫürşîd ser-efgende
saña

16. **yeri:-i**

Gazel 33
Mısra: 10
Yer, Mekân.

ḫatı çok nisbeti var çeşmi ḫumâr-ı
yâre
Yeri var eylese ger cünbiş-i mestâne
kaḫeḫ

17. **yeridir:-i, -dir**

Gazel 89
Mısra: 1
mekân.

Menzil-i dâr-ı fenâ 'ayn-ı ferâĠat
yeridir
Dil-i 'uşşâḫ gibi âh-ı nedâmet yeridir

18. **yeridir: -i, -dir**

Gazel 89
Mısra: 2
mekân.

Menzil-i dâr-ı fenâ 'ayn-ı ferâĠat
yeridir
Dil-i 'uşşâḫ gibi âh-ı nedâmet yeridir

19. **yeridir: -i, -dir**

Gazel 89
Mısra: 6
mekân.

Ṭâlib ol vaşlına kûyunda raḫîbi öldür
ḫurb-ı ḫaḫ isteyene Ka'be 'ibâdet
yeridir

20. **yeridir:** -i, -dir

Gazel 89

Mısra: 10

mekân.

Haṭṭ virür eylediğiñ zulme bedel saña
niẓām
Bilüriz maḥkeme-i 'aşkı 'adālet yeridir

21. **yeridir:** -i, -dir

Gazel 89

Mısra: 14

mekân.

Her ne derdiñ var ise bunda Ğarībī
'arz it
Āstān-ı şeh-i hūbān ki şikāyet yeridir

22. **yeridir:** -i, -dir

Gazel 152

Mısra: 3

mekân.

Āşinālık yeridir bezm-i muḥabbet
zinhār
Ol baña uğramasun merdüm-i bī-gāne-
i 'aşk

23. **yeridir:** -i, -dir

Gazel 89

Mısra: 4

Yer.

Kimseden isteme tevfiķ Ḥudā'dan
ğayrı
Der-geh-i lütfuna yüz dut ki 'ināyet
yeridir

24. **yeridir:** -i, -dir

Gazel 89

Mısra: 8

Yer.

Ey perī cāna daḥı mihriniñ ızhār itme
Aña şandūkçe-i sīne emānet yeridir

25. **yeridir:** -i, -dir

Gazel 89

Mısra: 12

Yer.

Ḥam-ı ebrūlarıñ altında şaf-ı müjgāniñ
Ḥırz-ı seyfide olan katle işāret yeridir

26. **yerim:** -im

Gazel 49

Mısra: 7

Yer, mekân.

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şūḥ
Hicr-i ser-i kūyuñ baña zindāna
berāber

27. **yerim:** -im

Gazel 266

Mısra: 4

Yer, Mekan.

Mesīhā'ya olurduñ kaḍr ile mānend
eger bir gün
O hūrşid-i cihān-tābiñ yerim olsaydı
yanında

28. **yerinde:** -in, -de

Gazel 245

Mısra: 3

Yer, mekân.

Mey ü sākī hele ṭursun yerinde başka
lezzetdir
Şalınmaḥ bāğda ş'ol serv-i ḳadd-i
yāsemenlere

29. **yerinden:** -in, -den

Gazel 235

Mısra: 12

Mahal, mevki, mekân.

Çeker tavḳ-ı belāya gerden-i 'uşşākı
ḳumrī-veş
Yerinden ḳoy hele ol serv-i ser-efrāz
deprensün

30. **yerine:** -in, -e

Gazel 262

Mısra: 5

Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere.

Şahbâ yerine kânîñ içer ey dil-i şeydâ
Gel 'aşkıñı ol gözleri mestâna tıyurma

ver it-:

1. **yer itdikce:** *-dik, -ce*

Gazel 266

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İz bırakmak; iyice yerleşmek.

Bulur cāmı hayât-ı tâze cism-i mürde-i
'aşık
Yer itdikce hadeng-i nâz-ı gamzeñ
üstüh'ânında

ver ko-:

1. **yer komadı:** *-ma, -dı*

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yer bırakmamak.

Ma 'mür olacak yer komadı sînde
'aşkıñ
Tūfân-ı sitem başdığı vîrâneye beñzer

yer yok:

1. **yer yok:**

Gazel 226

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bulunmamak.

Ne güne secde-gâh olmuş ki hâlî bir
kadem yer yok
Ġarîbî ser komuşlar âstân-ı yâra biñ
yerden

yeri var:

1. **yeri var:**

Gazel 197

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uygundur, iyidir, doğrudur.

Yeri var seng-i 'aķık olsa güherden
maķbûl
Hüblar ismi nigîninde edâdır hâtem

2. **yeri var:**

Gazel 148

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

*Uygundur, iyidir anlamında
kullanılan bir söz.*

Biñ şabâ ile açılmaz derhem olmuş
turreşi
Yeri var ger şâne birle olsa pâre pâre
zulf

yeri yok:

1. **yeri yokdur:** *-dur*

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Bir yerde, huzurda bulunma
hakkı olmamak.*

Bezminde o şüh ile 'itâbiñ yeri yokdur
Ol Ka 'be'de âheng ü rebâbiñ yeri
yokdur

2. **yeri yokdur:** *-dur*

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

*Bir yerde, huzurda bulunma
hakkı olmamak.*

Bezminde o şüh ile 'itâbiñ yeri yokdur
Ol Ka 'be'de âheng ü rebâbiñ yeri
yokdur

3. **yeri yokdur:** *-dur*

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir yerde, huzurda bulunma hakkı olmamak.

Dil virme şağın dil-ber-i yek-sāleye zinhār
Cāhilller arasında kitābıñ yeri yoğdur

4. **yeri yoğdur:** -dur

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir yerde, huzurda bulunma hakkı olmamak.

Rindāna şağın vaşf-ı ruhuñ eyleme tağdır
Mey nūş olacak yerde gül-ābıñ yeri yoğdur

5. **yeri yoğdur:** -dur

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir yerde, huzurda bulunma hakkı olmamak.

Zühhād eger şorsa nedir ‘aşk sükūt it
Kim bezm-i hamākatda cevābıñ yeri yoğdur

6. **yeri yoğdur:** -dur

Gazel 76

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir yerde, huzurda bulunma hakkı olmamak.

Mağv itmek için kendini seyl eyle sirişkiñ
Kim bağr-ı serāb içre ħabābıñ yeri yoğdur

7. **yeri yoğdur:** -dur

Gazel 76

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bir yerde, huzurda bulunma hakkı olmamak.

Ebrū ile ruhsārına dil virme Ğarībī
Mihrābda mīnā-yı şarābıñ yeri yoğdur

yerinde:

1. **yerinde:**

Gazel 149

Mısra: 4

Olduğı yerde.

Bāğ-ı ‘adem diyārına gül rıñlet eyledi
Kaldı yerinde bülbül-i miskīn hezār ħayf

yerine:

1. **yerine:**

Gazel 260

Mısra: 8

Bir şey veya kimsenin yerini almak üzere.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile başa çıkılmaz
Şāne yerine pençe-i mercānım olursa

2. **yerine:**

Gazel 130

Mısra: 1

Yerine, -e karşılık.

Giryeden şu yerine ħan başarımdan
‘ārız
Ĥūn-ı dildir ki olur çeşm-i terimden
‘ārız

yet-:

1. **yetmez:-mez**

Gazel 183

Mısra: 7

Yetmek, kâfi gelmek.

Meşāmm-ı cāna yetmez büyüñ ey
sünbül zebānıñ kes
Şemīm ile dilersen ħoğka-i dükkān-ı
‘atğār ol

2. **yetdim:-di, -m**
Terci-bend 2
 Mısra: 33
Ulaşmak.

Cāna yetdim sitem ü qahrdan ey yār
 yeter
 Kalmadı tākātım ey şūh-ı sitem-kār
 yeter

yet-:

1. **yetdi:-di**
Gazel 24
 Mısra: 11
Yeterli, kâfi.

Yetdi gurūba āhir hūrşid-i rüz-ı vuşlat
 İrdi şeb-i firāka yeldā-yı tār-ı hāsret

2. **yetdi:-di**
Gazel 217
 Mısra: 10
Ulaşmak, erişmek, yetişmek.

Encüm-şümār-ı miḥnet-i şeb kılmağa
 bizi
 Yetdi gurūba sür'at ile āfītāb-ı ḥüsn

3. **yetdi:-di**
Gazel 269
 Mısra: 11
Ulaşmak, erişmek, yetişmek.

Gül-istān-ı ruh-ı dil-dār yetdi leşker-i
 yağmā
 Ğarībī Yūsuf-ı dil düşmege çāh-ı
 zeķan qaldı

4. **yeter:-er**
Gazel 9
 Mısra: 12
Yeterli, kâfi.

Bir dūr-i vaşl-ı perī-manzar için inşāf
 it
 Ey gönül garķa-i ḥün-āb yeter n'oldı
 saña

5. **yeter:-er**
Gazel 216
 Mısra: 13
Yeterli, kâfi.

Bu rütbe Ğarībī hele 'ālemde yeter
 kim
 Rū-pūş olamaz māh-ı liķālar
 nazarımdan

6. **yeter:-er**
Gazel 27
 Mısra: 4
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Sevdā-yı ser-i zülfi ile cāna irişdiñ
 Kendiñ yeter üftāde-i efkār-ı muḥāl it

7. **yeter:-er**
Gazel 28
 Mısra: 10
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Düşme heves-i sā'id-i sīmīn-i nigāra
 Girmez ele ey dil yeter endīşe-i ḥām it

8. **yeter:-er**
Gazel 31
 Mısra: 6
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Benim gerden-be-tavķ-ı derd-i 'aşķıñ
 şāh-ı miḥnetde
 Yeter ey serv-i ser-keş böyle ikrāh ile
 benden giç

9. **yeter:-er**
Gazel 129
 Mısra: 9
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Ḥātır-ı 'aşık ḥayāliyle tesellidir yeter
 İtmesün Leylā yüzün Kays-ı perişān-
 ḥāle 'arz

10. **yeter:-er**
Gazel 162

Mısra: 15
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe dirîg itme
vişâl
Virdi cân teşne-i la'liñ bir içim şu
diyerek

11. **yeter: -er**
Gazel 165
Mısra: 6
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Müselsel târ-ı zülf-i pür-şikenden ey
vefâ-düşmen
Yeter ruhsâr-ı hürşid üzre çevgân-ı
mu'anber çek

12. **yeter: -er**
Gazel 165
Mısra: 14
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Bilür ma'sûk reng-i çehresinden hâl-i
'âşıkı
Yeter bir nâme için minnet-i bâl-i
kebüter çek

13. **yeter: -er**
Gazel 183
Mısra: 2
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Ṭaleb-kâr-ı der-i dârü's-şifâ-yı vuşlat-ı
yâr ol
Yeter nâsür-ı gâmda ey dil-i âvâre
bîmâr ol

14. **yeter: -er**
Gazel 183
Mısra: 4
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

'Aceb sevdâya düşdüñ rişte-i tül-i
emel şanub
Yeter ey baht bunca mâ'il-i zülf-i
siyeh-kâr ol

15. **yeter: -er**
Gazel 183
Mısra: 6
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Hırâş-ı sîneden nâhun-ı hasret döndi
mercâna
Yeter ey dîde-i cân la'l-i ruhsâra taleb-
kâr ol

16. **yeter: -er**
Gazel 195
Mısra: 3
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Yeter sū'-i 'amel ey nefsi-kâfir sen de
inşâf it
Bu gün eyle hâzer yarın peşimân
olmadan evvel

17. **yeter: -er**
Gazel 206
Mısra: 4
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Dönübdür girye-i hasretle göz fevvâre-
i hûna
Yeter bunca cefâ vü cevri mu'tâd eyle
sultânım

18. **yeter: -er**
Gazel 216
Mısra: 7
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Var yâre niyâzım yeter ey düşmen-i
bed-gû
Düşer bu melâmet tikenin reh-
güzerimden

19. **yeter: -er**
Gazel 232
Mısra: 5
"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Bârî esîr-i pençe-i hicir oldığım yeter
Dest-i ta'arruz ol gül-i bî-hâra
degmesün

20. **yeter:** -er

Gazel 235

Mısra: 9

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Yeter sūz-ı muḥabbetle nevādan sīne-i
‘uṣṣāk
Eger ḳānūn-ı dilde nağme-i ṣehnāz
deprensün

21. **yeter:** -er

Gazel 280

Mısra: 1

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Ey kerem-kārā yeter fakr ile giryān it
beni
Gūşe-i ‘ayn-ı ‘ināyet birle ḥandān it
beni

22. **yeter:** -er

Gazel 284

Mısra: 13

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Maḳṣūd beyān-ı sūziṣ-i hicrān ise
yeter
Allāh için Ğarībi kebāb eylediñ beni

23. **yeter:** -er

Muhammes 2

Mısra: 9

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Ḥalk arasında zelīl ü ḥāk-sār oldum
yeter
El-amān ey zālīm-i bī-rahm-i ğaddār
el-amān

24. **yeter:** -er

Muhammes 2

Mısra: 6

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

El-amān ey dil-ber-i ṣūḥ-ı sitem-kār
el-amān
Sūziṣ-i firḳatle cānā bī-ḳarār oldum
yeter

25. **yeter:** -er

Muhammes 2

Mısra: 7

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Vaṣlıña bir ḥaylidir kim intizār oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde ğubār
oldum yeter

26. **yeter:** -er

Muhammes 2

Mısra: 8

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Vaṣlıña bir ḥaylidir kim intizār oldum
yeter
Maḥv olub rāh-ı muḥabbetde ğubār
oldum yeter

27. **yeter:** -er

Terci-bend 1

Mısra: 41

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Ey māh yeter ‘āşıḳa zecr ü elem eyle
İnṣāf getür göñlüñe bir dem kerem
eyle

28. **yeter:** -er

Terci-bend 1

Mısra: 44

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Ḳoy bezm-i viṣāliñde beni muḥterem
eyle
Çehremde yeter eşkile derdim raḳam
eyle

29. **yeter:** -er

Terci-bend 1

Mısra: 46

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Ya cānımı bir ḳabza-i ḥāk-i ‘adem
eyle
Yoksa yeter ey gül baña cevri ü sitem
eyle

30. **yeter:** -er

Terci-bend 1

Mısra: **54**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Kaṭ' eylemem ümmîdi daḥı 'afv u
'atâdan
Kaṅ itme yeter baḡrımı ḥavf eyle
Ḥudâ'dan

31. **yeter:** -er

Terci-bend 2

Mısra: **13**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Ḥirmen-i 'ömri yeter ḳahr ile ber-bâd
eyle
Ger alınmış ḳul isem gel beni âzâd
eyle

32. **yeter:** -er

Terci-bend 2

Mısra: **33**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Câna yetdim sitem ü ḳahrdan ey yâr
yeter
Ḳalmadı ṭâkatim ey şūḥ-ı sitem-kâr
yeter

33. **yeter:** -er

Terci-bend 2

Mısra: **34**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Câna yetdim sitem ü ḳahrdan ey yâr
yeter
Ḳalmadı ṭâkatim ey şūḥ-ı sitem-kâr
yeter

34. **yeter:** -er

Terci-bend 2

Mısra: **35**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Bu ḳadar pâdişehim bendeye âzâr
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhâr yeter

35. **yeter:** -er

Terci-bend 2

Mısra: **36**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Bu ḳadar pâdişehim bendeye âzâr
yeter
Saña derd-i dilimi eylemek ızhâr yeter

36. **yeter:** -er

Terci-bend 2

Mısra: **37**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Beni öldürdüñ eyâ zâlim-i ḡaddâr
yeter
Yeter Allâh için ey ḡamzesi ḥün-ḥvâr
yeter

37. **yeter:** -er

Terci-bend 2

Mısra: **38**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Beni öldürdüñ eyâ zâlim-i ḡaddâr
yeter
Yeter Allâh için ey ḡamzesi ḥün-ḥvâr
yeter

38. **yeter:** -er

Terci-bend 2

Mısra: **38**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Beni öldürdüñ eyâ zâlim-i ḡaddâr
yeter
Yeter Allâh için ey ḡamzesi ḥün-ḥvâr
yeter

39. **yeter:** -er

Terkib-bend 1

Mısra: **19**

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Dâḡ-ı hicriñ beni yakdı yeter inşâf
eyle
Kîneden âyine-i sîneñi gel şâf eyle

40. **yeter:** -er

Terkib-bend 1

Mısra: 51

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

Yeter ey şüh-ı cefâ-pîşe bu âzâr nedir
Murğ-ı dil şaydına bu turre-i tarâr
nedir

41. **yetince:** -ince

Gazel 264

Mısra: 13

Yeterli, kâfi.

Kendi kendiñ itürür 'aşk yetince hüsne
Bülbüli h'âb başar gibi gül âgüşunda

42. **yetmeyüb:** -me, -y, -üb

Gazel 215

Mısra: 14

Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

Bülbül-i nuḡk-ı Ğarîbî gibi tâ rûz-ı
cezâ
Yetmeyüb gül-şen-i maḡşûduña nâlân
olasın

43. **yetmez:** -mez

Gazel 278

Mısra: 9

*Bir gereksinimi karşılayacak,
giderecek nicelikte olmak.*

Ümîdim desti kütâh oldu yetmez
merhem-i vaşla
Göñülde sevdiğim her raḡne bir
nâsürdur şimdi

44. **yetmez:** -mez

Gazel 95

Mısra: 1

Yeterli olmak.

Yetmez diyâr-ı vaşlıña ṭab'-ı
remîdemiz
Dönmez ḡazân-ı çehreye reng-i
perîdemiz

45. **yetmez:** -mez

Gazel 116

Mısra: 7

Yeterli olmak.

Nesîm-i şubḡla yetmez kulağına
peygâm
Diyâr-ı küyuna yârîñ güzer ne müşkil
imiş

46. **yetmez:** -mez

Gazel 145

Mısra: 17

Yeterli olmak.

Dehen-i tenginin esrârına yetmez
kimse
Ey Ğarîbî diliñ it fikr-i 'ademden fâriğ

47. **yetmez:** -mez

Gazel 155

Mısra: 4

Yeterli olmak.

Şeb-tâ-seḡer efgânındır ey bülbül-i
şeydâ
Yetmez mi saña ol gül-i ra'nâya
şarılmak

48. **yetmez:** -mez

Gazel 179

Mısra: 9

*Bir gereksinimi karşılayacak,
giderecek nicelikte olmak.*

Yetmez mi bu âşüfteliğîñ ey dil-i
şeydâ
Sevdâ-yı perî-veşler ile ber-ṭaraf olduñ

49. **yetmez:** -mez

Terkib-bend 1

Mısra: 29

*Bir gereksinimi karşılayacak,
giderecek nicelikte olmak.*

Şimdi yetmez saña ‘aşıkların āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel gönçe burakmaz
hārı

50. **yetmezse**: -mez, -se

Gazel 14

Mısra: 3

*Bir gereksinimi karşılayacak,
giderecek nicelikte olmak.*

Elim yetmezse der-gāh-ı muğāna güş-ı
cān bārı
Şadā-yı āb-şār-ı tākden dūr olmasun
yā Rab

51. **yetmezsın**: -mez, -sın

Gazel 288

Mısra: 13

Yeterli, kâfi.

Sırr-ı dehān-ı tengine yetmezsın ey
gönül
Yok olmayınca saña sözün āşkâresi

52. **yetsün**: -sün

Gazel 47

Mısra: 3

Yeterli, kâfi.

Bilmez nice yetsün deheniñ sırrına
‘aşık
Ey gönçe lebiñ mā’ il-i güftār degildir

53. **yetüb**: -üb

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Ulaşmak, erişmek, vâsil olmak.

Sitemiñ cāna yetüb derdimi efvün itdi
Her ne itdiyse baña çeşm-i pür-efsün
itdi

54. **yetür**: -ür

Gazel 214

Mısra: 11

Eriştir, ulaştır.

Ey Ğarībī yetür efgānıñı bezm-i
çemene
Şevkden berg-i gül ü kaatre-i şeb-nem
yansun

55. **yetür**: -ür

Gazel 239

Mısra: 10

Eriştir, ulaştır.

Rehā-yāb olmağa cism-i za‘ıfım renc-i
‘illetden
Yetür zaḥm-ı derūnum pençe-i tīmāra
yā Allāh

yıkıl:

1. **yıkılmış**: -mış

Gazel 206

Mısra: 2

*Aşığın gönül kırıklığı bağlamında
kullanılmıştır.*

Men-i nā-şādı bir ümmid ile şād eyle
sultānım
Yıkılmış gönlümü lütfuñla ābād eyle
sultānım

2. **yıkılmış**: -mış

Gazel 42

Mısra: 5

*Bir sebepten ötürü çökmek, viran
olmak; perişan olmak, mahvolmak.*

Yıkılmış tüşe-i kahr ile cān mülki
vişālîñde
Yed-i mi‘mār-ı hicrān ile ābād
olmadan yegdir

3. **yıkılmaz**: -maz

Gazel 90

Mısra: 3

Parçalanıp dağılmak.

Yıkılmaz bu ḥarābāt içre ‘aşık bir
ayağıyla
Efendim gamze-i sākī gibi bir
ḳahramān ister

yıl:**1. yılda:-da****Gazel 64**

Mısra: 9

On iki aylık zaman dilimi.

Felek şimden gerü biñ yılda bulmaz
bir benim gibi
Kelāmım şūh u rengīndir hayālātım
müsellemdir

2. yılda:-da**Gazel 285**

Mısra: 15

Sene.

Yılda bir dil-bere dil virmeden ikrāh
oldum
Ba'zı hūkkāmıñ olur manşıbı taḥvīl
gibi

yine:**1. yine:****Gazel 26**

Mısra: 1

Tekrar.

Yine bir civān-ı bed-hū şabr mülkin
itdi gāret
Mest-i fitne çeşm-i cādū ḡatl-i 'āma
virdi ruḡşat

2. yine:**Gazel 20**

Mısra: 7

Tekrar.

Oldı ḡadis yine seḡāyib-i ḡam
Şuret-i āfitāba çekdi niḡāb

3. yine:**Gazel 203**

Mısra: 18

Tekrardan, yeniden.

Leşker-i peyk-i ḡayāl ile ḡarāb oldı
gōñül
Gerd-i külfetle ḡarībī yine ta'mir
idelim

4. yine:**Gazel 270**

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar.

ḡarībī ḡamze-i ḡün-rīzi gelsün bir de
cevlāna
Yine zaḡm-ı derūnum taşraya
dervāzelenmez mi

5. yine:**Gazel 208**

Mısra: 9

Yeniden, tekrar.

Döndi ḡamıñla ey büt-i nā-mihr-bān
yine
Girdāb-ı ḡūna dīde-i giryānımız bizim

6. yine:**Gazel 225**

Mısra: 4

Yeniden, tekrar.

Perīşānlıkla düşsün tār-ı kākül dūş-ı
īmāna
Yine rüy-ı vedāda küfr-i 'āşık ḡaḡḡ u
ḡāl olsun

7. yine:**Gazel 255**

Mısra: 2

Yeniden, tekrar.

ḡasret-i ḡāk-i vaḡan gōñlümi tār itdi
yine
Murḡ-ı bī-bāl ü perim meyl-i bahār
itdi yine

8. yine:**Gazel 255**

Mısra: 4

Yeniden, tekrar.

Dil hālāş olmağa peygüle-i
hicrânından
Hâtırım ârzü-yı vaşl-ı nigâr itdi yine

9. yine:

Gazel 255

Mısra: 6

Yeniden, tekrar.

Gül ümîdinde iken bülbül-i dil dest-i
cefâ
Sînesin zaḥm-ı ḥor-ı ḥançer-i ḥâr itdi
yine

10. yine:

Gazel 255

Mısra: 8

Yeniden, tekrar.

Şîşe-i ḥâtır-ı mey gūşe-i ğurbetde şehâ
Çarḥ bir saḥt-ı nigâh ile ğubâr itdi yine

11. yine:

Gazel 255

Mısra: 10

Yeniden, tekrar.

Va‘de-i bende-nevâz-ı keremiñ
sultânım
Dil-i nevmîdime ümmîdi hezâr itdi
yine

12. yine: -dür

Gazel 78

Mısra: 10

Tekrar, yeniden.

Fitne çeşmiñ her zamân ḳan itmeden
ġâfil degil
Hem yine bir ḥaste vü bîmâr kendin
gösterür

13. yine:

Gazel 212

Mısra: 9

Yeniden, tekrar.

Her çend-ḥaḳîriz yine inşâf olunursa
Devlet görünür âyîne-i efserimizden

14. yine:

Gazel 221

Mısra: 3

Yeniden, tekrar.

Her çend kim aşıl-da ğazab-nâk ise
yine
Cüz’î güzelde ḥüsn-i edâ olmaz
olmasun

15. yine:

Gazel 255

Mısra: 1

Yeniden, tekrar.

Ḥasret-i ḥâk-i vaṭan göñlümi târ itdi
yine
Murğ-ı bî-bâl ü perim meyl-i bahâr
itdi yine

16. yine:

Gazel 255

Mısra: 12

Yeniden, tekrar.

Kime ‘arz eyleyim aḥvâlimi senden
ġayrı
Ki bu ğam sînemi bir micmer-i nâr itdi
yine

17. yine:

Gazel 255

Mısra: 14

Yeniden, tekrar.

Saña ḳaldı meded ey kişver-i lüṭfuñ
şâhı
Dest-ġîr ol baña kim ğam beni zâr itdi
yine

18. yine:

Gazel 255

Mısra: 16

Yeniden, tekrar.

Fikr-i gül-geşt-i vaṭan kıldı Ğarībī beni
ḥāk
Cismimi tekye-zen-i seng-i mezār itdi
yine

19. yine:

Gazel 273

Mısra: 9

Yeniden, tekrar.

Dutdı reh-i ümīdi yine dīv-i Ḥayberī
Vaḳt-ı ṭavāf-ı Ka'be-i dīdāra ḳalmadı

20. yine:

Gazel 279

Mısra: 1

Yeniden, tekrar.

Yine ḥıṣm ile dil-ber pister-i nāza
ḳadem başdı
Niyāza ḳoymadı yer cümle seyl-āb-ı
sitem başdı

21. yine:

Gazel 279

Mısra: 4

Yeniden, tekrar.

Niğāh-ı çeşm-i mestiñ ḥasretiñden ey
perī-peyker
Yine bāğ içre çeşm-i nergisi ḥ'āb-ı
'adem başdı

22. yine:

Muhammes 3

Mısra: 13

Aynıyla, her zaman olduğu gibi.

Meger olduk yine āmāc-gāh-ı dīde-i
ḥāsīd
Çıkub gül-i beyābān gibi geldi meclise
zāhid

23. yine:

Gazel 30

Mısra: 8

Yeniden, tekrar.

Cānā ḥarāb-ı bāde imiş çeşm-i nergisiñ
Ben bildigimde aña yine bādedir 'ilāc

24. yine:

Gazel 33

Mısra: 1

Yeniden, tekrar.

Tevsen-i nāzı getürdi yine cevlāna
ḳadeḥ
Yüridi dā'ire-i meclis-i rindāna ḳadeḥ

25. yine:

Gazel 49

Mısra: 7

Yeniden, tekrar.

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şūḥ
Hicr-i ser-i kūyuñ baña zindāna
berāber

26. yine:

Gazel 58

Mısra: 11

Yeniden, tekrar.

Ḳıldıñ hevā-yı ḥāk-i vaṭan terkini yine
Düşdi diyār-ı ğurbete dil bī-şekībdir

27. yine:

Gazel 63

Mısra: 10

Yeniden, tekrar.

Ufuḳ-ı nāzda ey meh dutalum bedr
olduñ
Refte refte yine noḳşān olacaḳsın āḥir

28. yine:

Gazel 67

Mısra: 8

Yeniden, tekrar.

Seni ben maḥrem itdim ḳabza-i dil-gīr-
i cānāna
Yine bilmem nedir ḳaşdıñ baña ey bī-
vefā ḥançer

29. **yine:**

Gazel 69

Mısra: 12

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta'arruz
Kendi yine zülf-i siyeh-i pür-
şikenimdir

30. **yine:**

Gazel 73

Mısra: 12

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Beni zülfünden ayru görse eṭfāl-i ser-i
kūyuñ
Kaçan zencirini bozmuş yine dīvāne
söyleller

31. **yine:**

Gazel 88

Mısra: 12

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Reg-i cismimde gelüb cūşa muḥabbet
kanı
Vaṭana dil yine pervāz idecek
günlerdir

32. **yine:**

Gazel 90

Mısra: 9

Yeniden, bir daha, tekrar, gene..

Yine bir āfete meyl itdi dil kim çarḥde
mirrīḥ
O şūḥuñ çeşm-i mest-i bī-amānında
amān ister

33. **yine:**

Gazel 92

Mısra: 13

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Ġarībī bezmi germ itmiş yine
hengāme-i 'işret

Meger nazm-ı selīsim ḥāṭır-ı aḥbāba
düşmüşdür

34. **yine:**

Gazel 101

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Ne miḳdār olsa da yād-ı ruḥuñ rüşen-
ger-i ḥāṭır
Yine baḥtım gibi eyyām-ı 'işret tārdir
sensiz

35. **yine:**

Gazel 102

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Derūnum ḡuşşa vü endūhdan ḳan oldu
o meh-rū
Yine ser-pençe-i 'aşḳa giriftār olduğım
bilmez

36. **yine:**

Gazel 107

Mısra: 5

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Hem yine Ḥıẓr bilür āb-ı beḳānıñ
ḳadrin
Lezzet-i būs-ı ruḥ-ı sādeyi herkes
bilmez

37. **yine:**

Gazel 112

Mısra: 1

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Ḳıldı göñlüm yine bir āfet-i devrāna
heves
Ki ider her nigeḥ-i fitnesi biñ cāna
heves

38. **yine:**

Gazel 119

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Miřāl-i gevher-āvīz olmağa gūř-ı
ehibbāya
Yine fikr-i Ğarībī silk-i nazma bir
gazel çekmiş

39. yine:

Gazel 123

Mısra: 9

Yeniden, bir daha, tekrar, gene..

Yine birdir hayāt ü mevt çeşm-i ehl-i
vaĥdetde
Ene'l-ĥaĥĥ dārına şu girye-i
Manřūr'dan gelmiş

40. yine:

Gazel 137

Mısra: 12

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

İstirāĥat idecek āb u hevāsı dil-gīr
Yine zülfi gibi yok 'āřıķa bir řām-ı
neřāt

41. yine:

Gazel 149

Mısra: 12

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Vefĥ-ı murādı üzre felek döndi iki gün
Bād-ı muĥlīf esti yine rüzgār ĥayf

42. yine:

Gazel 150

Mısra: 4

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Şüret-i ĥālīme bakmazsa n'ola ol āfet
Dutmuş etrāf-ı nigāĥın yine müjgān
şaf şaf

43. yine:

Gazel 161

Mısra: 17

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

İrdik yine bir devlete lütf ü
kereminden

Her çend ki bir müdde ķanā'atle
giçürdik

44. yine:

Gazel 178

Mısra: 7

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Göñül virdik yine bir 'arız-ı gül-reng-i
mey-güne
Neřāt-ı nev-bahār-ı bāde-i ĥamrādan
el çekdik

45. yine:

Muhammes 2

Mısra: 32

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Şabrım aldıñ 'işve vü nāz ile ey nāzik
beden
Tīr-i müjgānıñla nevlendi yine dāğ-ı
kühen

46. yine:

Terci-bend 1

Mısra: 10

Yeniden, bir daha, tekrar, gene..

Ķār itdi ĥamıñla dile āřār-ı muĥabbet
Cān oldu yine sūĥte-i nār-ı muĥabbet

47. yine:

Terci-bend 3

Mısra: 6

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Hiç birine meyl eylemem ey gerden-i
mīnā
Meylim yine hā sendedir ey řūĥ-ı dil-
ārā

48. yine:

Terci-bend 3

Mısra: 12

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Hiç birine baş egmezim ey ķāmeti
tūbā

Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

49. **yine:**

Terci-bend 3

Mısra: 18

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Hiç birine kılmam nazar ey şūreti zībā
Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

50. **yine:**

Terci-bend 3

Mısra: 24

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Hiç birine bülbül olamam ey gül-i
hamrā
Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

51. **yine:**

Terci-bend 3

Mısra: 30

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Hiç birine meftūn olamam ey gözi
şehlā
Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

52. **yine:**

Terci-bend 3

Mısra: 36

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Hiç birine dil virmezem ey dil-ber-i
ra'nā
Meylim yine hā sendedir ey şūh-ı dil-
ārā

53. **yine:**

Terci-bend 4

Mısra: 28

Yeniden, bir daha, tekrar, gene.

Revāk-ı heft-gerdūna olupdur sūz-ı dil
ser-keş

Budur sensiz yine keyfiyyetim tā-
maşer ey meh-veş

54. **yine:**

Gazel 88

Mısra: 1

Bir daha, tekrar.

Hüsn [ü] 'Aşk'ı yine hem-rāz idecek
günlerdir
Şem' ü Pervāne'yi dem-sāz idecek
günlerdir

55. **yine:**

Gazel 233

Mısra: 14

Bir daha, tekrar.

Hiç meskende Ğarībī şuyını
bulduramaz
Meger anı Şat-ı Mūşul yine sīr-āb
itsün

56. **yine:**

Gazel 161

Mısra: 15

Yeniden, bir daha, tekrar.

El virdi yine himmet-i pāşā-yı
mükerrem
Biz 'ömr-i raķībānı melāmetle
giçürdik

57. **yine:**

Gazel 185

Mısra: 9

Tekrar, yeniden.

Düşdi yine kullābına şayyād-ı belānıñ
Şahrā-yı gönülde gezen āhū-yı
taħammül

58. **yine:**

Gazel 189

Mısra: 10

Tekrar, yeniden.

Virürsin hañçer-i hâra sirişk-i dîdeden
şular
Yine kendiñ urursun sîne-i efkârıñ ey
bûlbûl

59. yine:

Gazel 190

Mısra: 10

Tekrar, yeniden.

Yüz sürmek için dâmenine gönçe-i
pâkin
Şâh-ı güle kendin yine bâr eyledi
bûlbûl

60. yine:

Gazel 191

Mısra: 3

Tekrar, yeniden.

Şeb-i hicrân ne kadar bahtı siyâh itse
yine
Gerd-i âyîne-i idrâkden olmaz me'mûl

61. yine:

Gazel 222

Mısra: 12

Tekrar, yeniden.

Garîbî ger bizi düşnâm ile yâd itmez ol
meh-rû
Yine bizden o dil-dâra hediye çok
selâm olsun

62. yine:

Gazel 234

Mısra: 5

Tekrar, yeniden.

'Uşşâk-ı zâra itdi yine fitneler zühûr
Ey şûh-ı çeşm bu seniñ icâdın olmasun

63. yine:

Gazel 246

Mısra: 8

Tekrar, yeniden.

Getürse çarh-ı çârümden Mesîhâ
zaħmıma merhem
Yine qalur kef-i 'İsî-i Meryem qande
ben qande

64. yine:

Gazel 259

Mısra: 5

Tekrar, yeniden.

Şâd itmedi 'uşşâkın çıqđı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bûlbûl yine
şîvende

65. yine:

Gazel 259

Mısra: 6

Tekrar, yeniden.

Şâd itmedi 'uşşâkın çıqđı yine
meclisden
Gül gül-şeni terk itdi bûlbûl yine
şîvende

66. yine:

Gazel 276

Mısra: 8

Tekrar, yeniden.

Uyan ey 'andelîb-i baht bu h'âb-ı
girânından
Saña kim cânib-i gülden yine bûy-ı
vefâ geldi

67. yine:

Gazel 280

Mısra: 10

Tekrar, yeniden.

Faqr ile vîrânedir miħnet-serâ-yı
hâtırım
Dest-i lütfuñla yine ma'mûr-ı iħsân it
beni

68. yine:

Gazel 283

Mısra: 9
Tekrar, yeniden.

Çankı bî-çâresiniñ katline kaçd itdi
yine
Sürmeden zâg virür çeşmine şemşir
gibi

69. yine:
Gazel 16
Mısra: 5
*Gene, tekrar, bir daha, aynıyla,
her zaman olduğu gibi.*

Gehvâresin iderse felek berg-i gül yine
Virmez zebân-ı nâleye ârâm 'andelîb

70. yine:
Gazel 25
Mısra: 17
Her zaman olduğu gibi.

Gül sāğarına dökdi yine sâkî-i devrân
Bülbülleri mest itmege şahbâ-yı
muhabbet

71. yine:
Gazel 198
Mısra: 9
Tekrar, bir kez daha.

Ne âyîn-i cefâ bulduñ yine ma 'müre-i
cânı
Ġuluvv-i leşker-i bî-dâda pâ-mâl itdiñ
ey zâlim

yir:

1. yirde:-de
Gazel 62
Mısra: 7
Yeryüzü.

Kemâl-i devlet ü kudret degil der-kâr
her yirde
Behişt-i vaşla mahrem olmağa âdemde
baht ister

2. yirine:-in, -e
Gazel 94
Mısra: 13
Durum, konum, vaziyet.

Anı bir rütbe agrâz ile eyler yirine
nâzil
Cihân durduķca levh-i sînesinde
inkisâr olmaz

yiri:

1. yiri:
Gazel 72
Mısra: 11
İz.

Ne nâz u 'işveler kim kullanursın yiri
var şimdi
Olunca şafha-i rüyuñda haţţ peydâ ne
söyleller

yok:

1. yok:
Gazel 194
Mısra: 7
Mevcut olmama, bulunmama.

Bir baħrdır muhabbet kim yok aña
kenâre
Ĥâk-i 'ademdir ancak deryâ-yı 'aşķa
sâhil

2. yok:
Gazel 137
Mısra: 12
Mevcut değil.

İstirâhat idecek âb u hevâsı dil-gîr
Yine zülfi gibi yok 'aşķa bir şâm-ı
neşât

3. yok:
Gazel 198
Mısra: 11
Bulunmamak, olmamak.

Büküldi kâmetim âbâd-ı gamıñla yok
mı inşâfiñ
Civân iken beni pîr-i kühen-sâl itdiñ
ey zâlim

4. yok:

Gazel 287

Mısra: 6

Bulunmamak, olmamak.

Bir ben degil cihânda giriftâr-ı
miñnetim
Kâm üzre kimse gördiği yok çarh-ı
ezrağı

5. yok:

Gazel 171

Mısra: 3

Bulunmayan, mevcut olmayan.

Hıç kimseleri gül gibi güldürmediğiñ
yok
Ancak yalañuz ben gibi giryânı
unutduñ

6. yok:

Terkib-bend 1

Mısra: 11

*"Hayır" anlamında kullanılan bir
söz.*

Nâzenînim yok idi sende bu 'âdet
evvel
Var idi pâdişehim sende mürüvvet
evvel

7. yok:

Gazel 194

Mısra: 10

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Râh-ı vişâl pür-bîm dūr u dirâz u bî-
zâd
Yok bende pây-ı refîâr kaç' itmege
menâzil

8. yok:

Gazel 288

Mısra: 7

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Bir derde düşdi cân-ı hâzîn kim devâsı
yok
Bir böyle bahre düşdi ki yokdur
kenâresi

9. yok:

Gazel 44

Mısra: 11

Bulunmamak.

Yok sende bir şahîfe-i a' mâlden eser
Ser-efgen ol zemîne hacâlet zamânıdır

10. yok:

Gazel 58

Mısra: 3

Bulunmamak.

Ol gönçeniñ bu nâleye yok tâb u tâkati
Bir nâzenîn ü nâzik ü şüh-ı lebîbdir

11. yok:

Gazel 272

Mısra: 1

Bulunmamak.

Dilde yok ârzu sırr-ı deheniñden gayrı
Cânda yok dağdağa fikr-i sühaniñden
gayrı

12. yok:

Gazel 272

Mısra: 2

Bulunmamak.

Dilde yok ârzu sırr-ı deheniñden gayrı
Cânda yok dağdağa fikr-i sühaniñden
gayrı

13. yok:

Gazel 288

Mısra: 14

Bulunmamak.

Sırr-ı dehân-ı tengine yetmezsin ey
göñül
Yoğ olmayınca saña sözüñ âşkâresi

14. yoğ:

Muhammes 1

Mısra: 41

Bulunmamak.

Temennâ-yı vañandan ğayrı bir nâz u
niyâzım yoğ
Sitem nâmında yâr-ı mihr-bândan
imtiyâzım yoğ

15. yoğ:

Muhammes 1

Mısra: 42

Bulunmamak.

Temennâ-yı vañandan ğayrı bir nâz u
niyâzım yoğ
Sitem nâmında yâr-ı mihr-bândan
imtiyâzım yoğ

16. yoğ:

Muhammes 1

Mısra: 43

Bulunmamak.

Hayâl-i vaşldan özge Ğarîbî dil-
nevâzım yoğ
Enîsim hem-demim yâr-ı muvâfiğ
çâre-sâzım yoğ

17. yoğ:

Muhammes 1

Mısra: 44

Bulunmamak.

Hayâl-i vaşldan özge Ğarîbî dil-
nevâzım yoğ
Enîsim hem-demim yâr-ı muvâfiğ
çâre-sâzım yoğ

18. yoğ:

Gazel 41

Mısra: 11

Bulunmama, olmama.

Pervânede yoğ lem'a-i ruhsârına tâğat
Meh nâşıyesi âyine-i mihr-i cilâdır

19. yoğ:

Gazel 45

Mısra: 7

Bulunmama, olmama.

Yoğ bâkimiz eyyâm-ı firâkıñ
siteminden
Bâğ-ı emele Hızr-ı şabâ reh-berimizdir

20. yoğ:

Gazel 54

Mısra: 11

Bulunmama, olmama.

Olduğda cism-i zârım her kânde düşse
ğam yoğ
Cânâ şehîd-i ğamzeñ lağd ü mezârı
n'eyler

21. yoğ:

Gazel 56

Mısra: 13

Bulunmama, olmama.

Yoğ bâkimiz Ğarîbî şeb-i târ-ı hicrden
Encâm-ı kârı şubh-ı sa'âdet degil
midir

22. yoğ:

Gazel 93

Mısra: 6

Bulunmama, olmama.

Nağş olmasa bir sînede ger dâğ-ı
muğabbet
Bir şem'-i nümâyânesi yoğ hâneye
beñzer

23. yoğ:

Gazel 144

Mısra: 5

Bulunmama, olmama.

Şu'le-i 'arız-ı cānānede yok bŷy-ı vefā
Gŷl-i hŷrşiddeden ey dīde gŷl-āb itme
tama'

24. **yok:**

Gazel 153

Mısra: 11

Bulunmama, olmama.

Yok aldığımız rāyiḥa-i gŷl bu
çemenden
Şavt-ı gazel-i bŷlbŷl-i ŷeydādan
uşandık

25. **yok:**

Gazel 234

Mısra: 7

Bulunmama, olmama.

Çŷn yok nigāh-ı merḥametiñ bārī
sīnemiz
Koy bī-naşīb-i nāvek-i bī-dādīñ
olmasun

26. **yok:**

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Bulunmama olmama.

Gŷl-şen-i ḥŷsnde gŷl yok ki ide ḥande
saña
Ola kurbān göreyim 'aql-ı perākende
saña

27. **yok:**

Terkib-bend 1

Mısra: 69

Bulunmama olmama.

Bende yok tāb-ı elem sende mŷrŷvvet
eşeri
N'ola bilmem bu iki şāḥ-ı belāniñ
şemeri

28. **yok:**

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Bulunmama olmama.

Ne biter eylemeden derdimi ızhār saña
'Arz-ı ḥāl itmege yok kudretim ey yār
saña

29. **yokdur:-dur**

Gazel 77

Mısra: 7

Bulunmama, olmama.

Reng-i şebātı yokdur bāg u bahār-ı
dehriñ
Bu gŷl-şen-i fenādan taşra şitāb göster

30. **yokdur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 1

Bulunmama, olmama.

Çerāg-ı lŷḥfumuz var āteş-i āzārımız
yokdur
Derŷn-ı sīnemizde nārımız var
nŷrumuz yokdur

31. **yokdur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 2

Bulunmama, olmama.

Çerāg-ı lŷḥfumuz var āteş-i āzārımız
yokdur
Derŷn-ı sīnemizde nārımız var
nŷrumuz yokdur

32. **yokdur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 4

Bulunmama, olmama.

Gŷl-i rengīn-i ma'nā-yı ḥayālŷz kim
ḥaḳīkatde
Ser-i engŷşt-i gŷl-çīni dutar bir
ḥārımız yokdur

33. **yokdur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 8

Bulunmama, olmama.

Bulur āyīne kendinden hezārān ‘aks
gūn-ā-gūn
Bu gūne sāde-levh-i bü'l-hevesle
kārımız yoḡdur

34. **yoḡdur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 10

Bulunmama, olmama.

Fiḡan kim çāresiz ḡaldıḡ dil-i bī-
çāreden ḡayrı
Ser-i kūy-ı dil-ārāda ki bir ḡam-
h'ārımız yoḡdur

35. **yoḡdur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 12

Bulunmama, olmama.

Şikāyet ol perī-rū āteşin-hūdandurur
yoḡsa
Cefā-yı çarh-ı kec-reftārdan āzārımız
yoḡdur

36. **yoḡdur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 6

Bulunmamak.

Muḡabbet şem'ine pervāne-i cān-sūz-ı
ḡāmūşuz
Bizim bülbül gibi bī-hūde āh u zārımız
yoḡdur

37. **yoḡdur:-dur**

Gazel 266

Mısra: 8

Bulunmamak.

Bu bāḡ-ı dil-firīb-i 'āleme aldanma ey
bülbül
Nebāt-ı reng ü bü yoḡdur bahārında
ḡazānında

38. **yoḡdur:-dur**

Gazel 266

Mısra: 6

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Ser-i şad-pāre-i misvākdan bu sırrı
fehmi itdim
K'aniñ büy-ı vefādan bir eşer yoḡdur
dehānında

39. **yoḡdur:-dur**

Gazel 81

Mısra: 14

Bulunmamak, mevcut olmamak.

Ġarībī ḡamze-i ḡün-rīzi biñ kez cāna
ḡasd itse
O şūh-ı dil-rübāya mā'ilüz inkārımız
yoḡdur

40. **yoḡdur:-dur**

Gazel 288

Mısra: 8

Bulunmayan, mevcut olmayan

Bir derde düşdi cān-ı ḡazīn kim devāsi
yoḡ
Bir böyle bahre düşdi ki yoḡdur
kenāresi

41. **yoḡdur:-dur**

Gazel 231

Mısra: 13

Bulunmamak.

Yoḡdur Ġarībī gerden-i dilden
ḡuşāyişi
Kimse belā-yı zülf-i sitem-kāra
düşmesün

42. **yoḡdur:-dur**

Gazel 204

Mısra: 7

Bulunmamak, olmamak, mevcut olmamak.

Tāb-ı nezzāre-i ruḡsāresi yoḡdur
başarıñ
ḡüsnüne çeşm-i başiretle niḡāh
eyleyelim

yok vere:**1. yok vere:****Gazel 230**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boşu boşuna.

Yok yere çeşme-i hürşidden āb itme
 talep
 O perī-zādeden ümmīd-i vişāl itme
 şakın

vokla:**1. yokladım:-dım****Gazel 136**

Mısra: 17

*Yoklamak, kontrol etmek, gözden
 geçirmek.*

Ey Ğarībī nüşha-i dehri ser-ā-ser
 yokladım
 Ğatt ğalaṭ imlā ğalaṭ inşā ğalaṭ ma' nā
 ğalaṭ

yoksa:**1. yoksa:****Gazel 224**

Mısra: 2

*Bir düşüncenin, davranışın veya
 tutumun ters durumunu ya da
 görüşünü ifade eden söz, ve illa, yahut,
 ya da.*

Mebādā gerden-i tīg u nigāha bir vebāl
 olsun
 Şakınmam yoksa tīğīnden saña kıanım
 helāl olsun

2. yoksa:**Gazel 47**

Mısra: 13

Aksi takdirde, aksi halde.

Mağşūd seg-i nefis biraz zār ola yoksa
 Dil devlet-i dünyāya talep-kār degildir

3. yoksa:**Gazel 81**

Mısra: 11

Aksi takdirde, aksi halde.

Şikāyet ol perī-rū āteşīn-hūdandurur
 yoksa
 Cefā-yı çarḥ-ı kec-reftārdan āzārımız
 yokdur

4. yoksa:**Gazel 184**

Mısra: 2

Aksi takdirde, aksi halde.

Her cevri kim iderse baña bī-sebebe
 değil
 Yoksa o şūh böyle de ehl-i ğazābe değil

5. yoksa:**Gazel 186**

Mısra: 14

Aksi takdirde, aksi halde.

Ğayr-ı yāre mā'il olmaz dil Ğarībī
 n'eyleyim
 Yoksa her yerde civān-ı sāde-rū eksük
 değil

6. yoksa:**Gazel 242**

Mısra: 9

Aksi takdirde, aksi halde.

Fikri itmededir ebru-yı dil-berlere
 yoksa
 Tā'at mi kıoyar zāhidi miḥrāb arasında

7. yoksa:**Terci-bend 1**

Mısra: 46

Aksi takdirde, aksi halde.

Ya cānımı bir kıabza-i ḥāk-i 'adem
 eyle

Yoksa yeter ey gül baña cevr ü sitem
eyle

8. yoksa:

Gazel 137

Mısra: 9

Yoksa.

Bize göstermedi yoksa anı devr-i
gerdün
Kalmamış dehrde bilmem eşer-i nām-ı
neşāt

vol:

1. yolda:-da

Gazel 106

Mısra: 15

*Bir şeyin uğruna, bir şeyin
uğrunda.*

Kimse bu yolda olmadı rüsvā bizim
gibi
Zencir-i 'aşka nice giriftarı görmüşüz

2. yolda:-da

Gazel 208

Mısra: 17

Uğruna, uğrunda.

Zencirler burakdı bu yolda Ğarībī-veş
Mecnūn olunca 'aşkda akrānımız
bizim

3. yolu:-ı

Gazel 126

Mısra: 17

*Bir şeye ulaşmak için tâkip edilen
seyir.*

'Aşkıñ yolu başdan başa bir āfet-i
cāndır
Merdāne Ğarībī o yolu yalın ayak baş

4. yolın:-ın

Gazel 107

Mısra: 3

Yol.

Pāy-ı endīşe ile 'aşk yolın tayy itdim
Ben sülük eyledigim cāddeyi herkes
bilmez

5. yoluña:-uñ, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 67

*(Aşk ve sevgili için) Takip edilen
seyir.*

Yoluña hāk olayım bāri hevādan
giçdim
Bāğ-ı hüsnuñde olan büy-ı vefādan
giçdim

6. yoluña:-uñ, -a

Gazel 150

Mısra: 10

Yoluna; uğruna.

Hazer it pāy-ı taleb çıkmaya
dāmānıñdan
Nigerāndır yoluña hār-ı muğaylān saf
saf

7. yoluna:-uñ, -a

Gazel 260

Mısra: 2

(Sevgilinin) uğrunda, yolunda.

Bir 'ahdi kavī yār ile peymānım olursa
Kurbān iderim yoluna biñ cānım
olursa

8. yoluñda:-uñ, -da

Gazel 10

Mısra: 8

*Uğruna, uğrunda - Sevgilinin
uğrunda-.*

Biñ cān olursa bende şehā eylemem
dirġ
Olsun fedā yoluñda 'ayān söylerim
saña

9. yoluñda:-uñ, -da

Gazel 141

Mısra: 14
(Sevgilinin) yolu; uğruna.

Ey veliyyü'l-ni ' metim sermāye-i
'ömrüm benim
V'ey hezārān ben gibi yoluñda qurbān
el-vedā'

10. yolunda:-uñ, -da

Gazel 210

Mısra: 3

(Sevgilinin) yolu; uğruna.

Eritdi qaddimi 'aşkıñ yolunda girye-i
hasret
Nihāl-i şem'e döndi firqatden cism-i
süzānım

11. yolunda:-uñ, -da

Gazel 143

Mısra: 14

(Sevgilinin) uğruna, yolunda.

'Ömr-i girān bahā-yı bī-fā'ide Ğarībī
Bir şüh-ı bī-vefānıñ kıldım yolunda
zāyi'

12. yolunda:-uñ, -da

Gazel 37

Mısra: 4

(Aşk ve sevgili için) Takip edilen
seyir.

Ol perī-efsün ile rām olmaz ey bī-çāre
dil
Murğ-ı 'Anqā'dır yolunda bend-i rām
olmaz müfīd

vol bul-:

1. yol bulamazdı:-amaz, -dı

Gazel 212

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yol bulmak.

Hergiz bulamazdı dile bir peyk-i elem
yol
Bir bñy-ı vişāl alsa idiñ dil-berimizden

vol git-:

1. yol gitmek:-mek

Gazel 147

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yolda ilerlemek.

'Azm-i mülk-i 'adem itmiş gice yol
gitmek için
Şu 'lesin şem'-i delil-i ser-i rāh itdi
çerāğ

vol:

1. yolu:-ı

Gazel 126

Mısra: 18

Yol, güzergāh.

'Aşkıñ yolu başdan başa bir āfet-i
cāndır
Merdāne Ğarībī o yolu yalın ayağ baş

yor-:

1. yorulmuşdur:-ul, -muş, -dur

Gazel 120

Mısra: 10

Yorulmak, yorgun duruma
gelmek.

Getürmez bir haber cān-ı hazīne küy-ı
dilberden

Yorulmuşdur meger pāy-ı şabā
reftārdan qalmış

2. yorulsa:-ul, -sa

Gazel 79

Mısra: 3

Yorulmak, yorgun duruma
gelmek.

Her çend 'aşk merhalesinde yorulsa da
Dil cāme-ḥ'āb-ı vaşla girince
nefeslenür

yūsuf:

1. yūsuf:

Gazel 261

Mısra: **9**

Hz. Yusuf.

Yūsuf gibi düş çāh-ı zenehdānına
yārin
Zindān ise de pāyına rif'at var içinde

2. yūsuf:

Terkib-bend 1

Mısra: **41**

Hz. Yusuf.

Yeri var Yūsuf olursa güzelüm bende
saña
Çarḥdan şāhid-i hūrşīd ser-efgende
saña

3. yūsuf:

Gazel 4

Mısra: **8**

*Güzelliğiyle meşhur Hz. Yusuf.
Beyitte Hz. Yusuf'un Mısır ülkesinde
pazarda köle olarak satılması teşbih
edilmiştir.*

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i ḥüsnuñ
pertevi
Olmaz idi Mısr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

4. yūsuf-ı:-ı

Gazel 1

Mısra: **8**

Hz. Yusuf Peygamber.

Üftādelik dir evvel-i rif'at ki ḳahr idi
Şāhen-şehī-i Yūsuf-ı Ken'an'a ibtidā

yūsuf-āsā:

1. yūsuf-āsā:

Gazel 92

Mısra: **8**

Hz. Yusuf Peygamber gibi.

N'ola iplik gibi bāzāra çıksa rişte-i
cānım
Ki dil bir Yūsuf-āsā ḥüsn-i 'ālem-tāba
düşmüşdür

yūsuf-ı cān:

1. yūsuf-ı cān:

Gazel 69

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

*Can Yusuf'u (Hz. Yusuf
peygamber).*

Biñ murğ-ı dil āvīze-i tār-ı resenimdir
Biñ Yūsuf-ı cān ḥasret-i çāh-ı
zeḳanımdır

yūsuf-ı dil:

1. yūsuf-ı dil:

Gazel 142

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Hz. Yusuf gibi olan gönül.

İtsün seni endāhte-i çāh-ı mezellet
Ey Yūsuf-ı dil eyleme iḥvāna tevaḳḳu'

2. yūsuf-ı dil:

Gazel 269

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Hz. Yusuf gibi olan gönül.

Gül-istān-ı ruḥ-ı dil-dār yetdi leşker-i
yağmā
Ġarībī Yūsuf-ı dil düşmege çāh-ı
zeḳan ḳaldı

3. yūsuf-ı dil:

Gazel 262

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül Yusuf'u.

Bu çāh-ı firāka seni elbet şalurlar
Ey Yūsuf-ı dil h̄'ābıñı ihvāna tıyurma

yūsuf-ı dil zār:

1. yūsuf-ı dil zārdır:-dır

Gazel 101

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İnleyen gönlin Yusuf'u.

İriş ey nāzenīnim hāl-i 'uşşāka meded-
kār ol
Ki zindān-ı bedende Yūsuf-ı dil zārdır
sensiz

yūsuf-ı gül:

1. yūsuf-ı gül:

Gazel 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül yüzlü Yusuf.

Sevād-ı çeşm-i bülbül dīde-i Ya'kūb'a
dönmüşdür
Yüzüñden aç niķāb ey Yūsuf-ı gül
pīrehenden giç

2. yūsuf-ı gül:

Gazel 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül yüzlü Yusuf.

Değil dest-i Züleyhā'dır tiken gül-
şende ey bülbül
Bu gūne keyd-i zenden Yūsuf-ı gül
pāk-dāmendir

yūsuf-ı gül-pīrehen:

1. yūsuf-ı gül-pīrehenlerle:-ler, -le

Gazel 245

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Gül kokulu gömlek giyen Yusuf
Peygamber.*

Ġarībī girye-i ḥasretle gitdi gözlerim
nūrı

Girince cāme-h̄'āba Yūsuf-ı gül-
pīrehenlerle

yūsuf-ı hātır:

1. yūsuf-ı hātırımı:-ım, -ı

Gazel 277

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül Yusuf'u.

Yūsuf-ı hātırımı şalma çeh-i nisyāna
Kerem eyle ki dem-i lütf ü 'atādır
şimdi

yūsuf-ı hūbān:

1. yūsuf-ı hūbān:

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellerin Yusuf'u.

Vezān-ı felek eylemiş ey Yūsuf-ı
hūbān

Ķurş-ı kameri vezniñe mīzāna berāber

yūsuf-ı hüsn:

1. yūsuf-ı hüsnüñ:-üñ

Gazel 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Güzellik Yusuf'u.

Nādide cemāliñ katı vaşf itmede derler
Ol Yūsuf-ı hüsnuñ ki bizim dil-
berimizdir

2. yūsuf-ı hüsnuñ:-üñ

Gazel 199

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik Yūsufu.

Bir Yūsuf-ı hüsnuñ gam-ı hicrinde
Ġarībī
Ya'kūb gibi maħrūm-ı sevād-ı başar
oldum

yūsuf-ı ken'an:

1. yūsuf-ı ken'an'ı:-ı

Gazel 171

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kenan'lı Yusuf.

Ey Mısr-ı sehāvetde olan lütf-i 'azīzi
Zindāna düşen Yūsuf-ı Ken'an'ı
unutduñ

yūsuf-ı şüh-ı dil:

1. yūsuf-ı şüh-ı dile:-e

Gazel 204

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül güzelinin Yusufu.

Mısr-ı hüsnuñde eger salṭanat ister o
mehiñ
Zeķanın Yūsuf-ı şüh-ı dile çāh
eyleyelim

yūsuf-mişāl:

1. yūsuf-mişāl:

Gazel 106

Mısra: 17

Yusuf peygamber gibi.

Yūsuf-mişāl zāde-i ṭab'-ı
Ġarībī'ye
Sevķ-i talebde cūş-ı ħarīdārı görmüşüz

yürek:

1. yürek:

Gazel 195

Mısra: 2

*Aşk ve sevginin kaynağı, gönül,
kalp.*

Vişāliñ görmedim ḫasretle giryān
olmadan evvel
Müyesser olmadı la'liñ yürek kan
olmadan evvel

2. yürek:

Muhammes 2

Mısra: 14

*Aşk ve sevginin kaynağı, gönül,
kalp.*

Ḫasret-i vaşlıñla 'ömrüm ḫāke yeksān
olmadan
Ḫaçer-i bī-dād ile dertlü yürek kan
olmadan

3. yüregim:-im

Gazel 233

Mısra: 6

Gönül, kalp.

Nice bir pençe-i gam mey-kede-i
firķatde
Yüregim kanını ḫasretle mey-i nāb
itsün

4. yüregim:-im

Terkib-bend 1

Mısra: 85

Gönül, kalp.

Ḫasret-i la'-ı lebiñle yüregim kan
olsun
Ġarāziñ cān ise söyle saña ḫurbān
olsun

5. **yüregim:-im****Terkib-bend 1**

Mısra: 26

Gönül, yürek.

Mihr iderdiñ ğazab-âlûde 'itâb itmez
idiñ

Yüregim kıanını ey şûh şarâb itmez
idiñ

yüri:1. **yüri:****Gazel 71**

Mısra: 4

Yürü! Var git!.

Gözüm fevvâre-i hûn-âb-ı hasret
oldıgım ey dil
Yüri ol ğamze-i 'âşık-küş-i
mestânelerden şor

2. **yüri:****Gazel 126**

Mısra: 1

Yürü! Var git!.

Ey dil yüri bu dâ'ireden taşra ayak baş
İkrâh ile bu 'âleme bir pây-ı firâk baş

3. **yüri:****Gazel 193**

Mısra: 1

Bir amaç için yola koyulmak.

Ey dil yüri o ğonçe-femiñ bir cevâbın
al
Berg-i gül-i laţif-i lebinden gül-âbın al

4. **yüridi:-di****Gazel 33**

Mısra: 2

Yürümek.

Tevsen-i nâzı getürdi yine cevlâna
kadeh
Yüridi dâ'ire-i meclis-i rindâna kadeh

5. **yürise:-se****Gazel 66**

Mısra: 10

Adım atarak ilerlemek.

Ŧıfl-ı sirişk-i dîdelerim cüy-ı sînede
Nehr olsa da yürise ne var nehr-i
Vânlı'dır

6. **yürisün:-sün****Gazel 228**

Mısra: 3

Yürümek. (kadeh gezdirmek bağlamında).

Bezm-i rindâna kadehler yürisün
sür'at ile
Bozalum tevbeleri bir iki sâğar gelsün

yürüt:-1. **yürüt:****Gazel 164**

Mısra: 11

Yürütmek, etkili kılmak.

Câna kaçdıñ var ise çek tığını hükümüñ
yürüt
Kim ğiçer ey pâdişâhım başa fermâniñ
seniñ

yüz:1. **yüz:****Gazel 31**

Mısra: 8

Sayı sıfatı.

Uçurma âşiyânından gönüller murğın
inşâf it
Saña yüz kez didim ey şâne zülf-i pür-
şikenden ğiç

2. **yüz:****Gazel 124**

Mısra: 7

Sayı sıfatı.

Yüz şubh açıldı ol yüzi hürşîdi
görmedik
Ger olmasağ bu gün dağı aḥşāma ḳaldı
iş

3. **yüz:**

Gazel 131

Mısra: 17

Sayı sıfatı.

Yüz 'uḳde-i ḡam var hele ḥāḫırda
Ġarībī
İkrāhla ḳıl sübhā-i şad-dāneden i'rāz

4. **yüz:**

Gazel 138

Mısra: 11

Sayı sıfatı.

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
dīdārın
Şimden gerü şeydā dil büt-hāneden
eyler ḥazz

5. **yüze:-e**

Gazel 133

Mısra: 4

Yüz, yanak.

Sāde-rū göstericek saña inanma
sözüne
Rū-siyehdir yüze durmağda şitāb eyler
ḥatt

6. **yüze:-e**

Gazel 162

Mısra: 3

Yüz.

Yüze durdı dil uzadub diler itsün
da'vā
Kākül-i şu'bede bāzına belā-cū
diyerek

7. **yüze:-e**

Gazel 252

Mısra: 10

Yüz, suret, çehre.

Cān u dil-i ḥazīnimi şayd itmek
istemiş
Dökmüş kemend-i zülfi yüze ḡam ḡam
üstüne

8. **yüzi:-i**

Terci-bend 2

Mısra: 2

Çehre, surat; yüzey.

Ey gül-i tāze-nihāl-i çemen-ārā-yı
emel
V'ey yüzi nūr-ı hilāl-i ufuk-efrüz-ı
ḡamel

9. **yüzi: -i**

Gazel 41

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü.

Ol ḡonçe-dehen kim yüzi gül-zār-ı
beḳādır
Nīm-i nigeḫi 'āşıḳa şemşīr-i ḳazādır

10. **yüzi: -i**

Gazel 188

Mısra: 10

(Sevgilinin) yüzü.

Sīḫ-i müjḡānına bir bir ḡiçürür ehl-i
dili
Ol yüzi reşk-i ḳamer ḳaşları 'unvānlı
güzel

11. **yüzi: -i**

Terci-bend 3

Mısra: 21

(Sevgilinin) yüzü.

Biñ saçları sünbül yüzi gül 'arızı
nesrīn
Her biri biñ āyīn ile virse dile teskīn

12. **yüzi: -i**

Gazel 124

Mısra: 7

Çehre, suret.

Yüz şubh açıldı ol yüzi hürşîdi
görmedik
Ger olmasağ bu gün dağı aḥşâma kaldı
iş

13. **yüzin:-in**
Gazel 129
Mısra: 10
Yüz, çehre.

Hâtır-ı 'aşık hayâliyle tesellîdir yeter
İtmesün Leylâ yüzün Kays-ı perîşân-
hâle 'arz

14. **yüzin:-in**
Gazel 147
Mısra: 14
Yüz, çehre.

Âteş-i 'aşk ile yandırdı Ğarîbî kendin
Tâ şeb-i nâra yüzün pertev-i mâh itdi
çerâğ

15. **yüziñe:-in, -e**
Gazel 75
Mısra: 3
Çehre, surat.

Bir kez nazâr itse yüziñe ehl-i başîret
Âyâ gül-i nesrîniñe bilmem ne diyerler

16. **yüzine:- in, -e**
Gazel 250
Mısra: 2
Çehre, surat.

Zülfünü şaldı ruḥ-ı âyîne-tâbîñ yüzine
Virdi ârâyiş-i küfr ile şevâbîñ yüzine

17. **yüzine:- in, -e**
Gazel 250
Mısra: 4
Çehre, surat.

Bâde-i la'l-i leb-i yâr ile mestim sâkî
Başamam bir de o murdâr şarâbîñ
yüzine

18. **yüzine:- in, -e**
Gazel 250
Mısra: 10
Çehre, surat.

Müdde'â tevbe degil duḥter-i zerden
ḥacelim
O sebebden çıkamam bâde-i nâbîñ
yüzine

19. **yüzine:-in, -e**
Gazel 250
Mısra: 8
Yüz, suret.

Anı da ben gibi âb eylemesün
ḥacletden
Dutma ruḥsârîñî mîñâ-yı şarâbîñ
yüzine

20. **yüzine:-in, -e**
Gazel 250
Mısra: 12
Yüz, suret.

Her sözi ehl-i dile seng-i melâmet
gibidir
Kim çıkar vâ' iz olan ḥâne-ḥarâbîñ
yüzine

21. **yüzine:-in, -e**
Gazel 250
Mısra: 1
Yüz, suret, çehre.

Zülfünü şaldı ruḥ-ı âyîne-tâbîñ yüzine
Virdi ârâyiş-i küfr ile şevâbîñ yüzine

22. **yüzine:- in, -e**
Gazel 250
Mısra: 6
Yüz, suret, çehre.

Birden itme yüziñi perde-birün
'uşşâka
Yanmasun âteşi çok çekme kebâbîñ
yüzine

23. **yüzine:- in, -e**

Gazel 250

Mısra: 14

Yüz, çehre.

Hâl-i derd-i dil-i bîmârî Ğarîbî dimege
Varamam ol şanem-i germ-i 'itâbîñ
yüzine

24. **yüzini:- in, -e**

Gazel 147

Mısra: 6

Yüz, suret, çehre.

Hüsnuñe karşı turub 'arz-ı cemâl
itdigine
Yüzini lâf ü dürüg ile siyâh itdi çerâğ

25. **yüzini:-in, -i**

Gazel 285

Mısra: 18

Yüz, çehre.

Tâ inandırdım o bed-hûya hülûş-ı
dilimi
Biñ kez öpdüm yüzini şafha-i tenzîl
gibi

26. **yüzini:-in, -i**

Gazel 250

Mısra: 5

Yüz, suret, çehre.

Birden itme yüziniñ perde-birün
'uşşâka
Yanmasun âteşi çok çekme kebâbîñ
yüzine

27. **yüzümi:-üm, -i**

Gazel 5

Mısra: 11

(insanın) yüzü.

Bâr-ı 'işyân ile dutdum yüzümi
dergâhîña
Hep haţadır itdigim kavlim haţâ fi 'lim
haţâ

28. **yüzün:-üñ**

Gazel 210

Mısra: 9

Yüz, çehre (sevgilinin güzel yüzü).

Şaķın ey gonçe gösterme yüzün bî-
perde inşâf it
Efendim dest-i rüsvâlıkıla çâk itme
girîbânım

29. **yüzünde:-ün, -de**

Gazel 287

Mısra: 9

Üst, üzeri.

Nür-ı naţar yüzünde perîşandır ol
bütüñ
Âyîne üzre cem ' idemez kimse zîbaķı

30. **yüzünden:-ün, -den**

Gazel 275

Mısra: 9

-den dolayı, sebebiyle.

Yüzünden şâhid-i gül-bün niķâbın açdı
ey bülbül
Nüvîd-i vaşl ile peyk-i şabâ gül-zârdan
geldi

31. **yüzünden:-üñ, -den**

Gazel 31

Mısra: 4

Yüz, suret, çehre.

Sevâd-ı çeşm-i bülbül dîde-i Ya'ķüb'a
dönmüşdür
Yüzünden aç niķâb ey Yûsuf-ı gül
pîrehenden giç

yüz dut:-

1. **yüz dut:**

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: Kalp İfade

Yönelmek.

Kimseden isteme tevfiķ Hūdā'dan
ğayrı
Der-geh-i lütfuna yüz dut ki 'ināyet
yeridir

yüz dut-:

1. yüz dutarlar:-ar, -lar

Gazel 226

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yönelmek.

Ḳatı āvāredir diller cemālīñ cüst-
cūsunda
Efendim yüz dutarlar Ka'be-i dīdāra
biñ yerden

2. yüz dutmadı:-ma, -dı

Gazel 137

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yönelmek.

Biz sipihriñ ḳatı nev-rüz u bahārın
gördük
Bize yüz dutmadı bir gerdiş-i eyyām-ı
neşāt

3. yüz dutmuş:-muş

Gazel 19

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yüzünü dönmek, çevirmek,
yönelmek.*

Ka'be-i ruhsāra yüz dutmuş gelür hāl
ü ḫatıñ
Kāfir-i ḫüsnüñ meger zālīm Müselmān
oldı hep

yüz şal-:

1. yüz şalub:-ub

Gazel 274

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dilemek, yalvarmak.

Şalub yüz 'ukde-i gam hāl-i dil-ber
ḳalb-i zühhāda
Budur vechi ki dutmaz sübḫa-i şad-
dāneden ğayrı

yüz sür-:

1. yüz sürelüm:-elüm

Gazel 249

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aşırı sevgi göstermek için yere
eğilmek.*

Ḥacerü'l-esved-i hāl-i lebine yüz
sürelüm
İçelüm āb-ı zeneḫdānını
zemzemcesine

yüz sür-:

1. yüz sürmek:-mek

Gazel 190

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Aşırı sevgiyi ve bağlılığı
göstermek için yere eğilmek, yere
kapanmak; sevgilinin ayağına
kapanmak.*

Yüz sürmek için dāmenine gonçe-i
pākin
Şāḫ-ı güle kendin yine bār eyledi
bülbül

yüz ur-:

1. yüz urdum:-dum

Gazel 138

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yüz sürmek, secdeye kapanmak,
yere kapanmak.*

Yüz Ka'be'ye yüz urdum göz görmedi
dīdārın
Şimden gerü şeydā dil büt-ḫāneden
eyler ḫazz

yüze çık-:1. **yüze çıktı:-dı****Gazel 134**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, belirtmek.

Meger çıktı yüze baht-ı siyâhı 'aşık-ı
zârîñ

Ki gül-zâr-ı cemâli oldı pā-mâl-i
gubâr-ı hattı

yüzi kara:1. **yüzi kıara:****Gazel 148**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yüzü kara; utanacak bir durumu
olan (kimse).*

Düşmek ister biñ temennâ ile pây-ı
yâra zülf

İnfi 'alinden ser-efgendir o yüzi kıara
zülf

yüzün dut-:1. **yüzün dutdı:-dı****Gazel 239**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yüz tutmak, yüzünü çevirmek.

'Uyübın dâmen-i 'afvîñla setr eyle
Hudâvendâ
Yüzün dutdı Ğarîbî der-geh-i Settâr'a
yâ Allâh

yüzünden nikâb aç-:1. **yüzünden nikâb açdı:-dı****Gazel 34**

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Yüzünden örtüyü, peçeyi açmak.*

Zulmet-serây-ı şebden idüb ictinâb
şubh

Gül-gonçe-vâr açdı yüzünden nikâb
şubh

-Z-**zâde-i tab'-ı Ğarîbi:**1. **zâde-i tab'-ı Ğarîbi'ye:-y, -e****Gazel 106**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Ğarîbi'nin şairlik yeteneği
(Erbilli Âmâ Yusuf Ğarîbî Efendi
(d.1169/1755-56-ö.1232/1816-17).
Asıl adı Yusuf'tur. Ğarîbî'nin bilinen
tek eseri, Dîvân'ıdır).*

Yüsuf-mişâl zâde-i tab'-ı Ğarîbi'ye
Sevķ-i talebde cüş-ı Ğarîdârı görmüşüz

za'f:1. **za'fdan:-dan****Gazel 280**

Mısra: 3

Güçsüzlük, zayıflık.

Pîç ü tâb-ı cismim oldı za'fdan
mânend-i tāk
Cüy-ı ihsânîñla bir serv-i Ğurâmân it
beni

za'ferân:1. **za'ferâna:-a****Gazel 265**

Mısra: 4

*Güzel kokulu, sarı renkli meşhur
bir çiçek.*

Kâr itdi vara vara câna Ğam-ı firâķıñ
Tâ döndi reng-i rüyum derdiñle
za'ferâna

za' f-1 sitem:1. **za' f-1 sitem:****Gazel 27**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zulüm zayıflığı.

İstersen o şūhuñ olasin çeşmine
manzūr

Za' f-1 sitem ile kadiñ ebrūy-ı hilāl it

zāg:1. **zāgı:-ı****Gazel 178**

Mısra: 2

Karga.

Raķībi yār ile gördik o meh-sīmādan
el çekdik
Görince zāgı gül-şende gül-i ra'nādan
el çekdik

zāg vir:-1. **zāg virür:-ür****Gazel 283**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bilemek yoluyla kılıç ve bıçağa
cilā vermek.*

Kañkı bī-çāresiniñ katline kaşdı itdi
yine
Sürmeden zāg virür çeşmine şemşir
gibi

zāg-ı siyāh-ı tab'ım:1. **zāg-ı siyāh-ı tab'ım:-ım****Gazel 127**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Mizacın karakargası.

Ey Ğarībī nice bir zāg-ı siyāh-ı tab'ım
Ola hasret-zede-i gül-şen-i cāvīd-i
hulūş

zāg-ı siyeh:1. **zāg-ı siyeh:****Gazel 121**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Siyah karga.

Tāvūsı kafesde göricek zāg-ı siyeh dir
Girdāb-ı per ü bāl-i münakkaşlara
düşmüş

zāhid:1. **zāhid:****Gazel 285**

Mısra: 12

*Çok dindar olup irfanı olmayan
kimse, kaba sofı.*

Harem-i vuşlat-ı dil-dārda hem-şoşbet
idik

Geldi zāhid araya girdi 'azāzıl gibi

2. **zāhid:****Gazel 6**

Mısra: 10

Çok aşırı sofı; kaba sofı.

Zevķ-yāb-ı dāne-i hāl-i siyehdir
hātırım
Sübha zāhid bā'ış-i icād-ı şad-gamdır
baña

3. **zāhid:****Muhammes 3**

Mısra: 14

*Çok dindar olup irfanı olmayan
kimse, kaba sofı*

Meger olduķ yine āmāc-gāh-ı dāde-i
hāsīd
Çıkub gül-i beyābān gibi geldi meclise
zāhid

4. **zāhid:****Gazel 56**

Mısra: 7

*Allah korkusuyla dünyevi
şeylerden el çekmiş kimse.*

Zāhid eliñde sübħa-i şad-dāne söyle
kim
Bir nerd-bān-ı bām-ı kerāmet degil
midir

5. **zāhid:****Gazel 92**

Mısra: 10

*Allah korkusuyla dünyevi
şeylerden el çekmiş kimse.*

Çekilmiş fitne-i çeşmiñden āhūlar
beyābāna
Kaşıñ şevkiyle zāhid gūşe-i mihrāba
düşmüşdür

6. **zāhid:****Gazel 123**

Mısra: 11

*Allah korkusuyla dünyevi
şeylerden el çekmiş kimse.*

Mey-i gül-fāma meyl itmeme dir ise
kizb ider zāhid
Şarābī-reng-i şālı şofiniñ engürdan
gelmiş

7. **zāhid:****Gazel 261**

Mısra: 14

*Allah korkusuyla dünyevi
şeylerden el çekmiş kimse.*

Gel meclis-i rindāna ayak başma
sözüm dut
Zāhid katı çok saña rezālet var içinde

8. **zāhide:-e****Gazel 107**

Mısra: 9

*Kaba sofı (çok dindar olup irfanı
olmayan kimse).*

Zāhide keşf degil mey-kedeniñ esrārı
Neş'e-i sāgar-ı pür-bādeyi herkes
bilmez

9. **zāhidi:-i****Gazel 242**

Mısra: 10

*Çok dindar olup irfanı olmayan
kimse, kaba sofı.*

Fikr itmededir ebru-yı dil-berlere
yoğsa

Ṭā'at mi koyar zāhidi mihrāb arasında

10. **zāhidin:-in****Gazel 103**

Mısra: 7

*Çok dindar olup irfanı olmayan
kimse, kaba sofı.*

Zāhidin çok 'amel-i huşkuna meftūn
olma

Sübħası dāne-i engūra döner çok
gitmez

11. **zāhidiñ:-iñ****Gazel 152**

Mısra: 6

*Çok dindar olup irfanı olmayan
kimse, kaba sofı.*

Kör ider seng-i zümürd gözini
ef'iniñ

Zāhidiñ gūşına zıbağ döker efsāne-i
'aşk

12. **zāhidin:-iñ****Gazel 211**

Mısra: 5

*Çok dindar olup irfanı olmayan
kimse, kaba sofı.*

Zāhidin fi'li gibi huşnūne mağrūr olma
'Ameli zāyi' olur ṭā'ife-i hod-bīnin

zāhid-i har:

1. zāhid-i ḥar:

Gazel 47

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eşek zahid.

Keyfiyyet-i sākī ile şahbāyı ne añlar
Ol zāhid-i ḥar vākıf-ı esrār degildir

zāhid-i hod-bīn:

1. zāhid-i hod-bīn:

Gazel 25

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kendini beğenmiş zahit.

Bī-zevḳ-i mey-i ‘aşksın ey zāhid-i
ḥod-bīn
Bī-hūde yire eyleme da‘vā-yı
muḥabbet

zāhid-i huşk:

1. zāhid-i huşk:

Gazel 131

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kaba sofu.

Sen zevḳ-i mey-i ‘aşkdan āgāh
degilsin
Ey zāhid-i huşk eyle bu efsāneden
i‘rāz

2. zāhid-i huşk:

Gazel 264

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kaba sofu.

Feyz-i mey-hāne-i ‘aşkı ne bilür zāhid-
i huşk
Başka keyfiyyet olur bāde-i pür-
cūşunda

zāhid-i mīnā:

1. zāhid-i mīnā:

Gazel 245

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şişenin zahiti.

İder ehl-i dilin her bir sūḥanda ḥātırın
meksūr
Belādır ‘işret itmek zāhid-i mīnā
şikenlerle

zāhir:

1. zāhirde:-de

Gazel 100

Mısra: 5

Görünen, âşikâr, açık.

Zāhirde tikendir gülümüz dīde-i ḥalkā
Bāṭında velī gonçe dimāğında
şemīmüz

zāhir ol-:

1. zāhir olur:-ur

Gazel 127

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Görünür duruma gelmek, açığa
çıkmaq.*

Reng-i mey taşra urur gibi kadeḥden
ey dīl
Sīneden zāhir olur şu‘le-i ḥūrşīd-i
ḥulūş

zāhm:

1. zāhmıma:-ım, -a

Gazel 246

Mısra: 7

Yara.

Getürse çarḥ-ı çārümden Mesīḥā
zāhmıma merhem
Yine qalur kefi ‘İsī-i Meryem kande
ben kande

2. **zaḥmına:-ın, -a****Gazel 21**

Mısra: 10

Yara (Dert).

Qoyma keremiñden men-i bî-çāreyi
maḥrūm
Eyle günehim zaḥmına tīmār-ı şefā‘at

zaḥm-dār:1. **zaḥm-dārı:-ı****Gazel 168**

Mısra: 2

Yaralı.

Yağdı cihānı nālesi nā-şād olanlarıñ
Dil zaḥm-dārı ḥançer-i bî-dād
olanlarıñ

zaḥm-dār-ı ḥançer-i müjgān:1. **zaḥm-dār-ı ḥançer-i****müjgānıñım:-ıñ, -ım****Gazel 268**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kirpiğinin ḥançeriyle
yaralı.

Dem-ā-dem zaḥm-dār-ı ḥançer-i
müjgānıñım sākī
Der-i mey-ḥānede pā-küb-ı dest-
eşānıñım sākī

zaḥmet vir:-1. **zaḥmet virdim:-di, -m****Gazel 209**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zahmet vermek, eziyet etmek.

Almadım ‘ömrde bir rişte-i maqşūdı
ele
Qatı çok fā’idesiz kendime zaḥmet
virdim

zaḥm-hor-ı ḥançer-i ḥār eyle:-1. **zaḥm-ḥor-ı ḥançer-i ḥār eyledi:-di****Gazel 190**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Diken ḥançerinin yaralarını yiyen
olmak.

Med-hūş-ı mey-i ‘aşk idi endām-ı

za‘īfın

Hep zaḥm-ḥor-ı ḥançer-i ḥār eyledi
būlbūl

zaḥm-hor-ı nişter:1. **zaḥm-ḥor-ı nişter:****Gazel 199**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neşterin yara yiyeni.

Ḥār-ı reg-i müjgānıñı yād itmeden ey
gül
Ser-tā-be-ḳadem zaḥm-ḥor-ı nişter
oldum

zaḥm-hor-ı tīg-i zebān ol:-1. **zaḥm-ḥor-ı tīg-i zebān****olmayıcak:-ma, -y, -ıcaḳ****Gazel 158**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dil kılıcının yaralarını yiyen
olmak.

Zümre-i ehl-i muḥabbet seni eyler mi
ḳabūl

Ser-be-ser zaḥm-ḥor-ı tīg-i zebān
olmayıcak

zaḥm-ı cürm:

1. **zaḥm-ı cürme:-e****Gazel 236**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Günahların yarası.

Cürm ile rû-siyâhım 'işyâna rû-be-râhım
Müstağrak-ı günâhım ey zaḥm-ı cürme dârü

zaḥm-ı derün:1. **zaḥm-ı derünüm:-um****Gazel 270**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül yarası.

Ġarîbî ğamze-i hûn-rîzi gelsün bir de
cevlâna
Yine zaḥm-ı derünüm taşraya
dervâzelenmez mi

2. **zaḥm-ı derünüm:-um****Gazel 239**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kalp yarası, gönül yarası.

Rehâ-yâb olmağa cism-i za'îfîm renc-i
'illetden
Yetür zaḥm-ı derünüm pençe-i tîmâra
yâ Allâh

zaḥm-ı hançer-i medd-i nigâh-ı kec:1. **zaḥm-ı hançer-i medd-i nigâh-ı kec:****Gazel 32**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Eğri uzun bakışın hançer yarası.

Çekmez Ġarîbî minnet-i merhem
Mesîh'den
Bağrında zaḥm-ı hançer-i medd-i
nigâh-ı kec

zaḥm-ı müjeñ:1. **zaḥm-ı müjeñ:****Gazel 108**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) kirpiklerinin açtığı
yara.*

Refû-yı 'âfiyet bulmaz hezâr-eczâ-yı
merhemle
Derün-ı sîne de zaḥm-ı müjeñ nâsürdan
qalmaz

zaḥm-ı müjgân:1. **zaḥm-ı müjgânı:-ı****Terkib-bend 1**

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Kirpiğin yarası.

Murğ-ı cânı kafes-i cismde rencür itme
Zaḥm-ı müjgânı dutub raḥne-i nâsür
itme

zaḥm-i nâ-süde:1. **zaḥm-i nâ-süde:****Gazel 37**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Düşmemiş yara.

Raḥne-i hicrân degil merhem-pezîr-i
'âfiyet
Zaḥm-i nâ-süde 'ilâc-ı iltiyâm olmaz
müfid

zaḥm-ı nâsür-ı sitem:1. **zaḥm-ı nâsür-ı sitem:****Muhammes 2**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -
Eziyet nasırının yarası.

Zahm-ı nāsūr-ı sitem bağımdan açdı
biñ dehen
Ey mürüvvetsiz Ğarībī teg uşandım
‘ömrden

zahm-ı nāvek-i dil-düz-ı müjgān:

1. zahm-ı nāvek-i dil-düz-ı

müjgāniñ:-iñ

Gazel 164

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kirpiğin kalbe batan okun yarası.

Hergiz olmaz ey kemān-ebür pezīrā-yı
refū

Tende zahm-ı nāvek-i dil-düz-ı
müjgāniñ seniñ

zahm-ı tiken:

1. zahm-ı tiken:

Gazel 269

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Diken yarası.

Gül itdi terk-i gül-şen bülbüle zahm-ı
tiken kaldı
Ğamiñla çıkdı cān-ı nātüvānım bir
beden kaldı

zahm-ı tır-i nigāh:

1. zahm-ı tır-i nigāhı:-ı

Gazel 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) bakış okunun yarası.

Her deprenişde gözleri ol mest-i āfetiñ
Sīnemde zahm-ı tır-i nigāhı cedīd olur

2. zahm-ı tır-i nigāhı: -ı

Gazel 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) bakış okunun yarası.

Her deprenişde gözleri ol mest-i āfetiñ
Sīnemde zahm-ı tır-i nigāhı cedīd olur

zālim:

1. zālim:

Gazel 198

Mısra: 4

Zulm eden, zālim (Sevgili).

Ķatı leb-teşnedir āb-ı dem-i şemşīriñe
cānım

N'içün bir nice gün katlimde ihmāl
itdiñ ey zālim

2. zālim:

Gazel 198

Mısra: 12

Zulm eden, zālim (Sevgili).

Büküldi kāmetim ābād-ı ğamiñla yok
mı inşāfiñ
Civān iken beni pīr-i kühen-sāl itdiñ
ey zālim

3. zālim:

Gazel 198

Mısra: 14

Zulm eden, eziyet eden.

Ne güne evc-i ma'nāya Ğarībī eylesün
pervāz

Ki murğ-ı tab'ını sen bī-per ü bāl itdiñ
ey zālim

4. zālim:

Gazel 198

Mısra: 2

Zalim, zulmeden; sevgili.

Baña 'arz-ı cemāl itdiñ 'aceb āl itdiñ
ey zālim

Dil-i şeydāyı meftūn-ı haṭ u ḥāl itdiñ
ey zālim

5. **zālim:****Gazel 198**

Mısra: 6

Zalim, zulmeden; sevgili.

Ḥayāl-i gül-şen-i rengīn-i rūy-ı dil-
firbīñle
Zebān-ı ‘andelīb-i nuṭkumı lāl itdiñ ey
zālim

6. **zālim:****Gazel 198**

Mısra: 10

Zalim, zulmeden; sevgili.

Ne āyīn-i cefā bulduñ yine ma‘mūre-i
cānı
Ġuluvv-i leşker-i bī-dāda pā-māl itdiñ
ey zālim

7. **zālim:****Gazel 156**

Mısra: 6

Zulmeden, gaddar, merhametsiz.

Her bir nighede başka ğazab gösterür
gözüñ
Zālim saña muḥabbet idüb kāfir
olmadık

8. **zālim:****Gazel 247**

Mısra: 10

Zulm eden.

Giçirdiñ ser-be-ser iklīm-i cānı tīg-i
ġamzeñden
A zālim bilmezim fetḥ-i Hülāgū Ḥān
mı var sende

9. **zālim:****Gazel 198**

Mısra: 8

Zulm eden, zulm edici(sevgili).

Cefā vü cevri ise Allāh için inşāfa gel
bedir

Beni mesrūr iken mehcūr-ı āmāl itdiñ
ey zālim

10. **zālim:****Gazel 19**

Mısra: 14

*Acımasız ve haksız davranan,
zulmeden.*

Ka‘be-i ruḥsāra yüz dutmuş gelür ḥāl
ü ḥatīñ
Kāfir-i ḥüsnūñ meger zālim Müselmān
oldı hep

11. **zālim:****Gazel 125**

Mısra: 5

*Acımasız ve haksız davranan,
zulmeden.*

Zālim de gerek zulmi kadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan ḥār olamaz sūzene
maḥşuş

12. **zālim:****Gazel 198**

Mısra: 1

Zulm eden, eziyet eden.

Baña ‘arz-ı cemāl itdiñ ‘aceb āl itdiñ
ey zālim
Dil-i şeydāyı meftūn-ı ḥaṭ u ḥāl itdiñ
ey zālim

13. **zālimiñ:-iñ****Gazel 86**

Mısra: 14

Zulm eden, eziyet eden.

İtmez Ğarībi ḥatırına āhımız eşer
Ol zālimiñ derūni meger seng-i ḥāredir

zālim-i bī-merhamet:1. **zālim-i bī-merḥametiñ:-iñ****Gazel 215**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Merhametsiz zalim (kimse).

Düşesin çengine bir zālīm-i bī-
merḥametiñ
Tā baña eylediğiñ çevre peşīmān
olasın

2. **zālīm-i bī-merḥametiñ:-iñ**

Gazel 215
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Merhametsiz zalim (kimse).

Düşesin çengine bir zālīm-i bī-
merḥametiñ
Tā baña eylediğiñ çevre peşīmān
olasın

zālīm-i bī-rahm-i ğaddār:

1. **zālīm-i bī-rahm-i ğaddār:**

Muhammes 2
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ğaddar, acımasız zalim (sevgili).

Ḥalk arasında zelīl ü ḥāk-sār oldum
yeter
El-amān ey zālīm-i bī-rahm-i ğaddār
el-amān

zālīm-i ğaddār:

1. **zālīm-i ğaddār:**

Gazel 218
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Merhametsiz zalim.

Ḥalāş olmak ne mümkin cān-ı şemşīr-i
niġāhīñdan
‘Aceb bir zālīm-i ğaddār u şūḥ-ı bī-
amānsın sen

2. **zālīm-i ğaddār:**

Terci-bend 2
Mısra: 37

Kelime Tipi: -
Merhametsiz zalim.

Beni öldürdüñ eyā zālīm-i ğaddār
yeter
Yeter Allāh için ey ğamzesi ḥūn-ḥvār
yeter

3. **zālīm-i ğaddār:**

Terkib-bend 1
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Merhametsiz zalim.

Ne diyem bilmezem ey zālīm-i ğaddār
saña
‘Aşıkım ‘aşıkım ey şūḥ-ı sitem-kār
saña

zamān:

1. **zamān:**

Gazel 10
Mısra: 6
Vakit, an.

Ölsün raķīb ya ola bu bezmden ‘adem
Derd-i derūnı ben o zamān söylerim
saña

2. **zamān:**

Gazel 78
Mısra: 12
An, vakit.

Ḳahramān-ı dehr odur kim sīnede āhın
duta
Ş’ol zamān kim ol perī-ruḥsār kendin
gösterür

3. **zamān:**

Muhammes 2
Mısra: 4
An, vakit.

Çehre-i zerdim virür dāġ-ı
derūnumdan nişān

Kāse-i çeşmim töludur hūn-ı dilden
her zamān

4. **zamāna:-a**

Terci-bend 4

Mısra: 31

*Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği,
geçeceği veya geçmekte olduğu süre,
vakit.*

Zamāna ‘andelīb-i mest olurken rüy-ı
derdimden
Eser büy-ı hāzān şimdi Ğarībī reng-i
zerdimden

5. **zamānede:-e, -de**

Gazel 256

Mısra: 11

Yaşanılan zaman, devir.

Olma karīb-i hürde-i devlet zamānede
Ardıncadır zevāli inanma kemāline

6. **zamānede:-e, -de**

Gazel 173

Mısra: 7

Zaman.

Mecnūn olub zamānede çok kimse ey
gönül
Zencīr-i ğamda sen gibi dīvāne
görmedik

7. **zamānede: -e, -de**

Gazel 83

Mısra: 13

Gökyüzü; kader.

Kām-ı dil üzere kimseyi koymaz
zamānede
Çarhıñ Ğarībī gerdiş-i eyyāmı bellidir

8. **zamānaye:-a, -y, -e**

Gazel 263

Mısra: 13

*İçinde bulunulan devir,
yaşanmakta olan vakit.*

Virdim cünūn-ı ‘aşk ile şöhret
zamānaye
Düşdüm şakız mişāli bu halkıñ
dehānına

9. **zamānı:-ı**

Gazel 149

Mısra: 8

Devir, dönem.

Pejmürdelendi sünbülü hem şoldı
gülleri
Giçdi zamānı köhnelenüb nev-bahār
hayf

10. **zamānı:-ı**

Gazel 223

Mısra: 8

Devir, dönem.

Hidmet-güzeşte çāker idim saña bir
zamān
Şimdi utanma sen o zamānı bilür
misin

11. **zamānıdır:-ı, -dır**

Gazel 44

Mısra: 1

Zaman.

‘Ahd-i şebāb giçdi nedāmet zamānıdır
‘Ömr-i fenā dükendi nedāmet
zamānıdır

12. **zamānıdır:-ı, -dır**

Gazel 44

Mısra: 2

Zaman.

‘Ahd-i şebāb giçdi nedāmet zamānıdır
‘Ömr-i fenā dükendi nedāmet
zamānıdır

13. **zamānıdır:-ı, -dır**

Gazel 44

Mısra: 4

Zaman.

Būd u nebūd-ı 'ālem imiş derd-i ser
göñül
Düşme telâş-ı dehre selâmet zamânıdır

14. **zamânıdır:-ı, -dır**

Gazel 44

Mısra: 8

Zaman.

Eyle güşâde destîñ ümîd-i icâbete
Vaqt-i seher ki feyz-i sa'âdet
zamânıdır

15. **zamânıdır:-ı, -dır**

Gazel 44

Mısra: 10

Zaman.

Ḳufl-i dūr-i ḥazâ'in-i rahmet güşâdedir
Bâz it dehân-ı tevbe hidâyet zamânıdır

16. **zamânıdır:-ı, -dır**

Gazel 44

Mısra: 12

Zaman.

Yok sende bir şaḥîfe-i a'mâlden eşer
Ser-efgen ol zemîne ḥacâlet zamânıdır

17. **zamânıdır:-ı, -dır**

Gazel 44

Mısra: 14

Zaman.

Her güne bâğ-ı 'îşden aldıñ murâd-ı
dil
Şimdi Ğarîbî Ḥâlik'a tâ'at zamânıdır

zamânı degil:

1. **zamânı degil:**

Gazel 187

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

O döneme, zamana uygun

olmamak.

O şūḥ-ı meste niyâz itmeniñ zamânı
degil
Dehân-ı şekve-i bâz itmeniñ zamânı
degil

2. **zamânı degil:**

Gazel 187

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

O döneme, zamana uygun

olmamak.

O şūḥ-ı meste niyâz itmeniñ zamânı
degil
Dehân-ı şekve-i bâz itmeniñ zamânı
degil

3. **zamânı degil:**

Gazel 187

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

O döneme, zamana uygun

olmamak.

Muḥîṭ-i ḥüsnde maḥv it vücûdı seyl
gibi
Zebân-ı 'aşkı dırâz itmeniñ zamânı
degil

4. **zamânı degil:**

Gazel 187

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

O döneme, zamana uygun

olmamak.

Ḥumâr-ı bâde-i cām-ı ḥaḳîkat ile diliñ
Zuhûr-ı 'aşk-ı mecâz itmeniñ zamânı
degil

5. **zamânı degil:**

Gazel 187

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

O döneme, zamana uygun

olmamak.

Vuzū' -ı tevbe-i 'işyānı baħr-ı giryeden
al
Teyemmüm eyle namāz itmeniñ
zamānı degil

6. zamānı degil:

Gazel 187

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*O döneme, zamana uygun
olmamak.*

Gözet maħallini sırrıñ nihān dut ey
'āşık
Güşād-ı perde-i rāz itmeniñ zamānı
degil

7. zamānı degil:

Gazel 187

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*O döneme, zamana uygun
olmamak.*

Riyāz-ı hüsnuñ oldı bahārı pejmürde
Efendi 'āşıkā niyāz itmeniñ zamānı
degil

8. zamānı degil:

Gazel 187

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*O döneme, zamana uygun
olmamak.*

'İnān-ı şabrımı aldı hevā-yı hıttā-i Vān
Ġarībī meyl-i Hicāz itmeniñ zamānı
degil

zamān-ı haşr:

1. zamān-ı haşre:-e

Gazel 94

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mahşer zamanı, mahşer.

Kimiñ kim baħtını ikbāle lāyık
görmese gerdün
Zamān-ı haşre dek tīg-i murādı āb-dār
olmaz

zamān-ı haşre dek:

1. zamān-ı haşre dek:

Gazel 189

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kıyamet zamanına, gününe dek.

Budur vehmi zamān-ı haşre dek bu
h'āb-ı ğafletden
Ġarībī-veş açılmaz çeşm-i baħt-ı tārıñ
ey bülbül

zamān-ı hüsni:

1. zamān-ı hüsni:-i

Gazel 66

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güzellik zamanı.

Giçdi zamān-ı hüsni Ġarībī ol āfetiñ
Şem'-i cemāli haţţ ile başı dumānlıdır

zamān-ı pİR:

1. zamān-ı pİRi:-i

Gazel 34

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yaşlılık zamanı.

Añla mürür-ı 'ömr-i fenāyı bu
nükteden
Birdir zamān-ı pİRi vü 'ahd-i şebāb-ı
şubħ

zamān-ı revnak:

1. zamān-ı revnağı:-ı

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Parlaklık zamanı.

Giçdi zamān-ı revnaķı bāzār-ı
hüsnünüñ
Şimden gerü bu cilve vü nāza ne
i'tibār

zamān-ı zevk:

1. **zamān-ı zevķi:-i**

Gazel 165

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Eğlence zamanı.

Zamān-ı zevķi giçdi gül-şen-i hüsn-i
kühen-sāliñ
Ėarībī şimdi āĖuş-ı dile bir tāze dil-ber
çek

zanbak:

1. **zanbaķı:-ı**

Gazel 287

Mısra: 4

*Zambakgiller familyasından, pek
çok türü bulunan, güzel, iri, beyaz
çiçekli, çok yıllık süs bitkisi.*

Ėande henüz la'l-i lebin itmemiş
güşād
Tāze bu bāĖıñ açsa gerek gönçe
zanbaķı

zann eyle-:

1. **zann eyleme:-me**

Gazel 285

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zannetmek, sanmak.

O melek hüsnünü şerħ itse de tafşıl gibi
Nüşa-i mihrini zann eyleme tekmil
gibi

zānū ur-:

1. **zānū urduñ:-du, -ñ**

Gazel 236

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Diz çökmek.

Bir göz açınca ŗurduñ mi'rācı 'arşā
ķurduñ
Küstāhlıķla urduñ pīş-i Ėudā'da zānū

zānu-yı efkār:

1. **zānu-yı efkāra:-a**

Gazel 29

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sıkıntı dizi.

Her rüz [u] şeb ol dest-zen-i dāmen-i
hirmān
Bāzularıñ it zānu-yı efkāra teşebbüs

zār:

1. **zār:**

Terci-bend 4

Mısra: 8

Ağlama, inleme.

Dem-ā-dem ger temennā-yı diyār-ı
küy-ı yār itsem
Yeri var sende ayru bülbül-āsā āh u
zār itsem

2. **zār:**

Gazel 79

Mısra: 12

Ağlama, inleme.

Göñlüm esīr-i zülfdür ammā lebiñ
emer
Ŗūtī kafesde zār ise şekerle beslenür

3. **zārı:-ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 29
Ağlama, inleme.

Şimdi yetmez saña 'aşıkların āh u zārı
Bu imiş resm-i ezel gönçe burakmaz
hārı

zār it-:

1. **zār itdi:-di**
Gazel 255
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ağlatmak, inletmek.

Saña kaldı meded ey kişver-i lütfuñ
şāhı
Dest-gır ol baña kim gam beni zār itdi
yine

zār ol-:

1. **zār ola:-a**
Gazel 47
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlayıp inlemek.

Maķşūd seg-i nefis biraz zār ola yoksa
Dil devlet-i dünyāya taleb-kār degildir

zār ol-:

1. **zār oldığım:-dığ, -ım**
Gazel 102
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ağlayıp inlemek.

Fiğān kim ol büt-i ra'nā dil-efkār
oldığım bilmez
Hevāsında o gül-pirāhenim zār
oldığım bilmez

zār u haste ol-:

1. **zār u haste olmuşum:-muş, -um**
Gazel 26

Mısra: 17
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acıdan inleyen hasta olmak.

Bilür olmuşum şikeste künc-i gamda
zār u haste
Ġarībī o şūh-ı meste derdi söylemek
ne hācet

zār u mahzūn:

1. **zār u mahzūna:-a**
Gazel 20
Mısra: 15
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayan, inleyen ve hüznü.

Vir hidāyet bu zār u mahzūna
Rabbenā inneke entel vehhāb

zarar gel-:

1. **zarar gelmez:**
Gazel 99
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Kötülük gelmek.

Anñ kim nūr var kalbinde kavlınden
haţar gelmez
Muşaffā tıynetinñ tığ-i zebānından zarar
gelmez

zāt:

1. **zātında:-ın, -da**
Gazel 40
Mısra: 15
Aslında, kendi içinde.

Her kimiñ zātında var ise Ġarībī bir
hüner
Göstere bezm-i feşāhatde bu inşādan
lezīz

2. **zātında:-ın, -da**
Gazel 113

Mısra: 1
Kendi. Öz, asıl.

Kimseniñ zātında bir mihr ü muhabbet
kalmamış
Nüşa-i ‘ālemde şart-ı ādemiyet
kalmamış

3. **zātını:-ın, -ı**
Gazel 267
Mısra: 12
Kendi, şahıs.

Habbezā ma‘ni-i şeh-beyt-i risālet ki
Hudā
Eylemiş zātını dīvān-ı rüsül müntahabı

zāt-ı pāki:

1. **zāt-ı pākidir:-dir**
Gazel 267
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılışlı zat.

Şevk-i mihridir anıñ vāsıta-i būd u
nebūd
Zāt-ı pākidir olan hilkat-i eşyā sebebi

zāt-ı şeb-nem:

1. **zāt-ı şeb-nemde:-de**
Muhammes 1
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Şebnemin kendisi.

Bu miḥnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var
Görünmez cānib-i gül-zāra ülfet zāt-ı
şeb-nemde

zāyi‘ kıl-:

1. **zāyi‘ kıldım:-dım**
Gazel 143
Mısra: 14
Kelime Tipi: Kalıp İfade
Ziyan etmek, harcamak.

‘Ömr-i girān bahā-yı bī-fā’ide Ğarībī
Bir şūḥ-ı bī-vefānıñ kıldım yolunda
zāyi‘

zāyi‘ ol-:

1. **zāyi‘ olur:-ur**
Gazel 211
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ziyan olmak, yok olmak, heder
olmak.

Zāhidin fi‘li gibi ḥüsnüñe mağrūr olma
‘Ameli zāyi‘ olur t̄ā’ife-i hod-bīnin

zebān:

1. **zebān:**
Gazel 146
Mısra: 12
Dil, lisan.

Sünbülün ḥāl-i lisānından bu sırrı
añladım
‘Āqıl olan zıkr-i Mevlā’dan zebān
itmez dir̄ğ

2. **zebāna:-a**
Gazel 265
Mısra: 10
Dil. söz. kelām.

Bāğ-ı ḥayālīñ içre biñ dürlü nevḥa-
gerdir
Dönmüş ğamıñla göñlüm murğ-ı hezār
zebāna

3. **zebānı:-ı**
Gazel 223
Mısra: 10
Dil; konuşma.

İmā ile raḳībe sözün söyler ol perī
Miskīn Ğarībī böyle zebānı bilür misin

4. **zebānım:-ım**
Terci-bend 1

Mısra: 4
Dil.

Ser-māye-i 'ömrüm şeh-i hübân-ı
cihânım
'Arz eylemeden hâlimi lâl oldu
zebânım

5. **zebânım:-ım**

Gazel 2
Mısra: 1
Dil.

Yâ Rab zebânım eyle o güftâra âşinâ
K'oldur verâ-yı perde-i esrâra âşinâ

6. **zebânına:-ın, -a**

Gazel 1
Mısra: 5
Diline almak, bir kişi veya şey
hakkında konuşmak.

Evvel kelâm-ı hamd idi geldi zebânına
Âdem ki oldu hesti-i insâna ibtidâ

7. **zebânına: -ın, -a**

Gazel 1
Mısra: 5
Diline almak, bir kişi veya şey
hakkında konuşmak.

Âdem ki oldu hesti-i insâna ibtidâ
Evvel kelâm-ı hamd idi geldi zebânına

zebân eyle:-

1. **zebân eyleye:-y, -e**

Gazel 8
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Güzel konuşmak.

Leb-i güftârıma lütfuñla güşâyiş vir
kim
Tâ dehânımda zebân eyleye taqrîr-i
du'â

zebân-bürîde-i tîğ-i hicâb ol:-

1. **zebân-bürîde-i tîğ-i hicâb olur:-ur**

Gazel 151

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Utanma kılıcının dili kesileni
olmak.

O dem ki hâzır-ı bezm-i 'itâb olur
'âşık

Zebân-bürîde-i tîğ-i hicâb olur 'âşık

zebân-ı 'andelîb-i nutk:-

1. **zebân-ı 'andelîb-i nutkumu:-um, -ı**

Gazel 198

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kelâm bülbülünün dili.

Hayâl-i gül-şen-i rengîn-i rüy-ı dil-
firîbiñle

Zebân-ı 'andelîb-i nutkumu lâl itdiñ ey
zâlim

zebân-ı 'aşk:-

1. **zebân-ı 'aşkı:-ı**

Gazel 187

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşkın dili.

Muhtî-i hüsnde mahv it vücûdı seyl
gibi

Zebân-ı 'aşkı dırâz itmeniñ zamânı
degil

zebân-ı çeşm-i şeh-bâz:-

1. **zebân-ı çeşm-i şeh-bâz:-**

Gazel 227

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Doğan kuşunun gözünün dili.

Dehānîñ beste-i nāz olduğundan āşinā-yı harf
Değil ancak zebān-ı çeşm-i şeh-bāz ile
söylersin

zebān-ı halka:

1. zebān-ı halka:

Gazel 66

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Halkın dili (dedikodu yapılması bağlamında).

Düşse zebān-ı halka dükenmez
hikāyeti
Mār-ı siyāh-ı zülfi uzun dāstānlıdır

zebān-ı nāle:

1. zebān-ı nāleye: -y, -e

Gazel 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Feryadın dili.

Gehvāresin iderse felek berg-i gül yine
Virmez zebān-ı nāleye ārām ‘andelīb

zebān-ı şem‘-i şevk-i bezm-i mātem:

1. zebān-ı şem‘-i şevk-i bezm-i mātem:

Gazel 246

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Matem meclisinin istek mumunun dili.

Seniñ yād-ı vişālîñle şeb-i firqatde ey
meh-rū
Zebān-ı şem‘-i şevk-i bezm-i mātem
kande ben kande

zebānîñ kes:

1. zebānîñ kes:

Gazel 183

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sözü kesmek, susmak.

Meşāmm-ı cāna yetmez büyüñ ey
sünbül zebānîñ kes
Şemīm ile dilersen hoşka-i dükkān-ı
‘atţār ol

zebūn it-:

1. zebūn itdiñ: -diñ

Gazel 169

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güçsüz, çaresiz, aciz etmek.

Kıldıñ çü mîl-i dîde-i mür üstüñ‘ānımı
Bār-ı sitemle böyle zebūn itdiñ ey
felek

zecz:

1. zecz:

Terci-bend 1

Mısra: 41

Eziyet, cefa, zorluk.

Ey māh yeter ‘āşika zecz ü elem eyle
İnşāf getür göñlüñe bir dem kerem
eyle

zehr:

1. zehr:

Gazel 83

Mısra: 7

Zehir.

Şekker urub dimāğa şunar zehr ‘āķıbet
Şīrîni-i hevāsıñıñ encāmı bellidir

2. zehrler: -ler

Gazel 266

Mısra: 11

Zehir.

Seniñ çün güne güne zehrler maħfıdır
ey ğāfil

Bu mihmān-hāne-i kevn-i fenānıñ āb u nānında

zehr-āb:

1. **zehr-āba:-a**
Gazel 168
 Mısra: 12
Zehirli su.

Ḥālī bu gūne ben gibi miḥnet-güzār olur
 Zehr-āba nūş-ı kāse-i ḥassād olanlarıñ

2. **zehr-āba:-a**
Gazel 284
 Mısra: 4
Zehirli su.

Oldum mişāl-i teşne-leb-i deşt-i Kerbelā
 Zehr-āba nūş-ı mevc-i serāb eylediñ beni

zehr-i kā'il:

1. **zehr-i kā'ildir:-dir**
Muhammes 1
 Mısra: 27
 Kelime Tipi: -
Rızanın, razı olmanın zehri.

Mey-i 'işret-nümā-yı derd-i ğurbet zehr-i kā'ildir
 Bu eyyām-ı ğamıñ şubḥ u mesā senden ne ḥāşıldır

zekan:

1. **zekanın:-ın**
Gazel 204
 Mısra: 6
Çene.

Mısr-ı ḥüsnünde eger salṭanat ister o mehiñ
 Zekanın Yūsuf-ı şūḥ-ı dile çāh eyleyelim

zelil:

1. **zelil:**
Muhammes 2
 Mısra: 9
Alçak, hor, hakir.

Ḥalk arasında zelil ü ḥāk-sār oldum yeter
 El-amān ey zālīm-i bī-rahm-i ğaddār el-amān

zemīn:

1. **zemīnden:-den**
Gazel 146
 Mısra: 4
Yeryüzü.

Kesme lütfüñ ey ser-efrāzım men-i üftādeden
 Nūr-ı ḥürşīdi zemīnden āsumān itmez dirīğ

2. **zemīne:-e**
Gazel 44
 Mısra: 12
Dünya, alem, yeryüzü.

Yoğ sende bir şaḥīfe-i a'mālden eser
 Ser-efgen ol zemīne ḥacālet zamānıdır

zemzem:

1. **zemzemcesine:-ce, -si, -ne**
Gazel 249
 Mısra: 8
Zemzem gibi.

Ḥacerü'l-esved-i ḥāl-i lebine yüz sürelüm
 İçelüm āb-ı zeneḥdānını zemzemcesine

zemzeme-i nām-ı 'andelīb:

1. **zemzeme-i nām-ı 'andelīb:**
Gazel 16

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Bülbülün şöhretli ezgisi.

‘Aşka budur Ğarībī ‘alāmet ki her
zamān
Dutmuş cihānı zemzeme-i nām-ı
‘andelīb

zenahdān:

1. zenahdāna:-a

Gazel 33

Mısra: 4

Çene, çene çukuru, zekân.

İçi pür-bāde iken beñzedi yāriñ ruḥuna
Ser-nigün eylediler döndi zenahdāna
kaḍeḥ

zincir:

1. zincir:

Gazel 286

Mısra: 6

Zincir.

Künc-i ğamda bulamam zerrece
taḥrīk-i mecāl
Çin-i dāmānım olub pāyıma zincir
gibi

2. zincir:

Gazel 283

Mısra: 6

Zincir; saç.

Dil-i zārīñ nice bir cānı var āzād ola
kim
Şir-i ser-bestedir ol kāküle zincir gibi

3. zincire:-e

Gazel 111

Mısra: 2

Zincir.

Ey göñül eyle ser-i zülf-i perīşāna
heves

Kim bu zincire ider gerden-i dīvāna
heves

4. zincire:-e

Muhammes 2

Mısra: 27

*Zincir (halka; dumanın halka
şeklinde gökyüzüne yükselmesi
bağlamında).*

Ğam beni zincire çekdi gerden-i
dīvāne teg

Bāde-i ḥün-ı cigerdir içdigim peymāne
teg

5. zincirini:-in, -i

Gazel 73

Mısra: 12

Zincir.

Beni zülfünden ayru görse etfāl-i ser-i
kūyuñ

Kaçan zincirini bozmuş yine dīvāne
söyleller

6. zincirler:-ler

Gazel 208

Mısra: 17

Zincir.

Zincirler burağdı bu yolda Ğarībī-veş
Mecnūn olunca ‘aşkda akrānımız
bizim

zincir id-:

1. zincir ide:-e

Gazel 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zincir etmek.

Peyvend-i muḥabbetle ‘uşşākımı bağlar
mı

Dīvānesine zülfın zincir ide mi yā Rab

2. zincir idelim:-elim

Gazel 203

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Zincir etmek.

Ey gönül vaşlına yâriñ nice tebdîr
idelim
Zülfini gerden-i dîvâneye zencîr
idelim

zencîr-i 'aşk:

1. **zencîr-i 'aşka:-a**
Gazel 106
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Aşk zinciri.

Kimse bu yolda olmadı rüsvâ bizim
gibi
Zencîr-i 'aşka nice giriftârı görmüşüz

2. **zencîr-i 'aşkı:-ı**
Gazel 74
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Aşk zinciri.

Sevdâ-yı zülf-i yâri giriftâr olan bilür
Zencîr-i 'aşkı Kays-ı dil-efgâr olan
bilür

zencîr-i belâ:

1. **zencîr-i belâ:**
Gazel 219
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bela zinciri.

Hicrânîña efsürde olan rişte-i cânım
Zencîr-i belâ zülf-i perîşânîña qurbân

2. **zencîr-i belâdır:-dır**
Gazel 257
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Bela zinciri.

Meyl itme gönül sünbül-i gîsü-yı
niğâra
Zencîr-i belâdır saña dîvânelik itme

3. **zencîr-i belâyı:-y, -ı**
Gazel 71
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Bela zinciri.

Ne bilsün kâkülüñ derdin giriftâr
olmayan diller
Bu zencîr-i belâyı gerden-i
dîvânelerden şor

zencîr-i cünün:

1. **zencîr-i cünün:**
Gazel 120
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Delilik zinciri.

Serimde bu hevâ bir şüh-ı şîrîn-kârdan
qalmış
Bu zencîr-i cünün boynumda zülf-i
yârdan qalmış

2. **zencîr-i cünün:**
Gazel 131
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Delilik zinciri.

Zencîr-i cünün 'aşka bir başka belâdır
Ey bî-haber it hâlet-i dîvânenen i' râz

zencîr-i cünün:

1. **zencîr-i cünûna:-a**
Gazel 57
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Delilik zinciri.

Müselsel kâkülüñ şevkiyle raş eyler
gönül güyâ
Bu zencîr-i cünûna gerden-i dîvâna
hasretidir

2. zencir-i cünuna: -a

Gazel 152

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Delilik zinciri.

Bunca eyler mi(y)di zencir-i cünuna
rağbet
Kays-ı sevdâ-zede ger olmasa dîvâne-i
aşk

3. zencir-i cünuna:-a

Gazel 274

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Delilik zinciri.

Müsel sel zülfüne virme güşâyiş
gerden-i dilden
Ki zencir-i cünuna girmesün
dîvâneneden gayrı

zencir-i ğam:

1. zencir-i ğam:

Gazel 172

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dert zinciri.

Olduñ mu Ğarîbî gibi ğîsûsına pâ-best
Zencir-i ğam u miñnet-i âlâma mı
düşdüñ

2. zencir-i ğamda:-da

Gazel 173

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dert zinciri.

Mecnûn olub zamânedede çok kimse ey
göñül
Zencir-i ğamda sen gibi dîvâne
görmedik

zencir-i kanâ'at:

1. zencir-i kanâ'atle:-le

Gazel 126

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kanaat zinciri.

Râh-ı talebiñ şîb ü firâzı kaçı çokdur
Zencir-i kanâ'atle ayağıña duzağ baş

zencir-i zülf-i yâr:

1. zencir-i zülf-i yâre:-e

Gazel 143

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının zinciri.

Zencir-i zülf-i yâre bend oldu pây-ı
aqlım
Dîvânelikle âhîr oldum cihânda şâyi'

zenehdân:

1. zenehdânî:-îñ

Gazel 218

Mısra: 7

Çene, zekân.

İder şermende sîb-i bāğ-ı Firdevs'i
zenehdânîñ
Leb-i la'liñle bir berg-i gül-i nükhet-
feşânsın sen

2. zenehdânlı:-lı

Gazel 188

Mısra: 4

Çene, zekân.

Nâz u reftârı levendâne lebi çeşme-i
nâz
Ruñı mercân kızıl elmalı zenehdânlı
güzel

zengār:1. **zengārdan:-dan****Gazel 275**

Mısra: 8

Pas.

Füzūn itdi sevād-ı hatt fūrūğ-ı şem‘-i
ruhsārın
Gil-i āyīne-i hūsne şafā zengārdan
geldi

zengi:1. **zengidir:-dir****Gazel 252**

Mısra: 8

Zenci.

Ṭarf-ı zeķanda hāl-i siyāhın görün didi
Bir zengidir ki geldi çeh-i zemzem
üstüne

zeng-i zalem:1. **zeng-i zalemnden:-den****Gazel 145**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zalimin pası.

Ḥatt zuhūr eyleyeli şubḥ-ı
bināgūşuñda
Olmadı āyinemiz zeng-i zalemnden
fāriğ

zerdi-i hicr:1. **zerdi-i hicr:****Gazel 158**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılığın sarılığ.

Gitdi bir de göremezsın o bahār-ı
hūsni
Zerdi-i hicr ile ey çehre huzān
olmaycağ

zer-feşān kıl-:1. **zer-feşān kıldı:-dı****Gazel 34**

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Altın saçan yapmak.*

Encümle kıldı şafḥa-i eflākı zer-feşān
Ser-levḥası müzehheb olunca kitāb-ı
şubḥ

zer-i hürşid:1. **zer-i hürşidden:-den****Gazel 197**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güneş gibi parlayan altın.

Zer-i hürşidden itse n'ola şayyāğ-ı
felek
Ḳatı engüşt-i nigārına sezādır hātem

zer-nigār:1. **zer-nigār:****Gazel 70**

Mısra: 12

Altın işlemeli.

Degil bī-hüdedir devr-i ruḥunda tār-ı
gīsūsı
Gül-istān-ı cemālin kıl qalemle zer-
nigār eyler

zer-nigār-ı hatt:1. **zer-nigār-ı hatt:****Gazel 134**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Altın işlemeli yazı.

Ḳaşıñ altın hile/hule cedvel qalem
zūlfüñden itmişler
Olunca muşḥaf-ı hūsñüñ bu güne zer-
nigār-ı hatt

zer-nişār-ı hatt:**1. zer-nişār-ı hatt:****Gazel 134**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüzünde ki ayva tüylerine altın saçmak.

Bu gün hatt-ı şerîf-i şâh-ı hübân
oğunan gündür
Eğer şâf olsa nakd-i cân iderdim zer-
nişâr-ı hatt

zerr:**1. zer:****Gazel 8**

Mısra: 9

Altın.

Püte-i şun' da her misden ola zer
mümkün
Olsa eczâlarınıñ biri ger iksîr-i du'â

zerre:**1. zerrece:-ce****Gazel 117**

Mısra: 6

Çok az, az bir miktar.

Bâğ-ı maşşûdda ne bir şemer âvîze-i
şâh
Gül-i ümmîdde ne zerrece nükhet
kalmış

2. zerrece:-ce**Gazel 117**

Mısra: 10

Çok az, az bir miktar.

Şafha-i hesti-i 'âlemde ne bir nakş-ı
vefâ
Zerrece sîne-i âdemde ne şafvet kalmış

3. zerrece:-ce**Gazel 185**

Mısra: 17

Çok az, az bir miktar.

Yok zerrece meydân-ı muhabbetde o
şûhuñ
Tîr-i elemiñ çekmege nîrüy-ı
taħammül

4. zerrece: -ce**Gazel 286**

Mısra: 5

Zerre kadar, çok az.

Künc-i ğamda bulamam zerrece
taħrîk-i mecâl
Çîn-i dâmânım olub pâyıma zencîr
gibi

5. zerrece: -ce**Gazel 68**

Mısra: 5

Zerre kadar, çok az, küçük.

Kılmaz başarım zerrece hürşîde
tenazzur
Tâ şem-i başîretle münevver
bedenimdir

zerrîn-kadeh:**1. zerrîn-kađeħle:-le****Gazel 34**

Mısra: 4

Altın kadeh.

Sākî-i çarħ devre getürdi piyâlesin
Zerrîn-kađeħle 'âleme şundi şarâb
şubħ

zevâl:**1. zevâli:-i****Gazel 256**

Mısra: 12

*Yok olma, yok edilme, ortadan
kalkma.*

Olma qarīb-i hürde-i devlet zamānede
Ardıncadır zevāli inanma kemāline

zevāl göster-:

1. **zevāl göstermesün:-me, -sün**

Gazel 66

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yok olma.

Mevlā vire kemālini göstermesün

zevāl

Kim bende-i haķīrine çok mihr-

bānlıdır

zevk:

1. **zevkden:-den**

Gazel 13

Mısra: 7

Eğlence, eğlenti, cünbüş.

Şevk-i ruhsār ile dil müstagnidir her

zevkden

Sīnemi dāğ-ı muħabbet lāle-zār eyler

baña

2. **zevki:-i**

Gazel 165

Mısra: 11

Haz, tat, lezzet.

Bu gün el virdiği zevki buraķma fikr-i

ferdāya

Gel imdi sīneye bir hūr-peyker māh-

manzar çek

3. **zevkin:-in**

Muhammes 1

Mısra: 21

Tat, beğeni, haz.

Vaţan zevkin virüb aldım belā-yı

ğurbeti cāna

Mübeddel eyledim şubħ-ı vişāli şām-ı

hicrāna

4. **zevkinden:-in, -den**

Gazel 195

Mısra: 13

Keyif, eğlence.

Ġarībī ‘ömr gāfil giçdi hayfā ‘aşķ

zevkinden

Giriftār-ı hevā-yı mihr-i hūbān

olmadan evvel

zevk u şafā:

1. **zevk u şafā:**

Gazel 228

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zevk ve sefa.

‘Ahdimiz var Ġarībī k’idelüm zevk u şafā

Da’vet it kim bu şafā-hāneye devlet

gelsün

zevk vir-:

1. **zevk virür:-ür**

Gazel 155

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Zevk vermek, keyiflendirmek; tat, lezzet vermek.

Hoş zevk virür cām-ı muşaffāya

şarılmaķ

Cān tāze virür ‘aşıķa şahbāya şarılmaķ

zevk-i ictihād:

1. **zevk-i ictihād:**

Gazel 276

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güç zevki.

Nesīm-i gül vezān oldı peyām-ı aşinā

geldi

Bu şevķ ile dimāğ-ı cāna zevk-i

ictihād geldi

zevk-i kām:1. **zevk-i kām:****Gazel 97**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İsteğin zevki.

Biz değil dünyāya geldik seyre zevk-i

kām için

Hāk-i pāy-ı dil-bere kurbāna

gelmişlerdenüz

zevk-i mey:1. **zevk-i mey:****Gazel 191**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Şarabın, içkinin zevki.*Her şanem hüsni kadar 'aşıkı meftün
eylerZevk-i mey hoşka-i tiryākden olmaz
me' mül**zevk-i mey-i 'aşk:**1. **zevk-i mey-i 'aşkdan:-dan****Gazel 131**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Aşk şarabının zevki.*Sen zevk-i mey-i 'aşkdan āgāh
degilsinEy zāhid-i huşk eyle bu efsāneden
i'rāz**zevk-i mükerrer:**1. **zevk-i mükerrer:****Gazel 228**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tekrarlanmanın zevki.

Olalar nağme-serā sāz u nevā-yı

muṭrib

Tā dimāğ-ı dile bir zevk-i mükerrer

gelsün

zevk-i vuslat:1. **zevk-i vuslat:****Gazel 245**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın zevki.

Hoş ol günler ki devr eylerdi

gerdünüm murād üzre

İderdim zevk-i vuslat gül-beden

gönçe-dehenlerle

zevk-i zifāf:1. **zevk-i zifāfidır:-ı, -dır****Tarih 2**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Düğün eğlencesinin zevki.*Bu anıñ zevk-i zifāfidır ki dutmuş
'ālemiBu anıñ rüz-ı neşātidır ki olmuş halka
'id**zevk-yāb-ı dāne-i hāl-i siyeh:**1. **zevk-yāb-ı dāne-i hāl-i siyehdir:-
dir****Gazel 6**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Siyah ben tanesinden zevk alan.

Zevk-yāb-ı dāne-i hāl-i siyehdir

hātırım

Sübha zāhid bā'ış-i icād-ı şad-gamdır

baña

zevraḳ:**1. zevraḳı: -ı****Gazel 242**

Mısra: 7

Sandal, kayık.

Cān zevraḳı deryā-yı ğamıñ içre gözün
teg

Sür'atle gezer cūşıḡ-i girdāb arasında

2. zevraḳı: -ı**Gazel 287**

Mısra: 8

Kayık.

Deryā-yı 'aşka düşdi gönül Hind-i
zülfden

Çıkdı kenāre bender-i şüretde zevraḳı

zevraḳ-ı cān:**1. zevraḳ-ı cān:****Muhammes 1**

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Can kayıḡı.

Efendim zevraḳ-ı cān ğarḳ-ı girdāb-ı
taḡayyüldür

Bu miḡnet-hāne-i ğurbetde hiç bilmem
benim nem var

2. zevraḳ-ı cānım: -ım**Gazel 241**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Can kayıḡı.

Çıkar mı baḡr-i 'iḡyāndan kenāre
zevraḳ-ı cānım

Rehā-yāb olmaḡa bād-ı selāmet
senden olmazsa

zıll-ı hümā-yı muḡterem:**1. zıll-ı hümā-yı muḡterem:****Muhammes 3**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kıymetli Hümā'nın gölgesi.

Döküldi düş-i yāre perçem-i pür-piç ü
ḡam-der-ḡam

Sa'ādet burcumı zıll-ı Hümā-yı
muḡterem baḡdı

zībā:**1. zībā:****Gazel 52**

Mısra: 1

Güzel.

Şaḡn-ı çemende k'ol ḳadi zībā gelür
gider

Devr-i ruḡunda zülf-i muḡarrā gelür
gider

2. zībā:**Gazel 238**

Mısra: 6

Güzel, süslü, gösteriḡli.

Şimşād ḳadiñ ra'nā ḡeh-bāz gözün
ḡehlā

Ser-tā-be-ḳadem zībā ḡübāna bedendir
bu

3. zībā:**Terci-bend 3**

Mısra: 17

Gösteriḡli.

Hiç birine ḳılmam naḡar ey şüreti zībā
Meylim yine hā sendedir ey şūḡ-ı dil-
ārā

zī-bahā:**1. zī-bahā:****Gazel 4**

Mısra: 8

Güzellik sahibi.

Düşmüş olsaydı cihāna bedr-i hüsnüñ
pertevi
Olmaz idi Mıŝr bāzārında Yūsuf zī-
bahā

zībak:

1. **zībak:**

Gazel 152

Mısra: 6

Civa, sîmâb.

Kör ider seng-i zümürüd gözini
ef'îniñ
Zāhidiñ gūşına zībak döker efsāne-i
'aşk

2. **zībakı:-ı**

Gazel 287

Mısra: 10

Civa.

Nūr-ı nazar yüzünde perîşandır ol
bütüñ
Āyîne üzre cem' idemez kimse zībakı

3. **zībakıñ:-ıñ**

Gazel 83

Mısra: 4

Civa, sîmâb.

Dutmaz karar şafha-i rüyında hātırım
Āyîne üzre zībakıñ arāmı bellidir

zī-bende:

1. **zī-bende:**

Gazel 236

Mısra: 4

Süsleyen.

Ey şāh-ı mülk-i dehreyñ fermān-revā-
yı kevineyn
Zī-bende kâb-ı kavseyñ mānend-i tāk-ı
ebrü

zīb-i cemāl:

1. **zīb-i cemālîñ:-iñ**

Gazel 59

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün süsü.

Dūd-ı siyāh-ı āhımız zīb-i cemālîñ
arturur

Ey gül-i ter remād ile gözgüye rüft ü
rū gelür

zıkr-i hāy hū:

1. **zıkr-i hāy hū:**

Gazel 186

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Allah Allah zıkrî.

Şevk-i mihrāb-ı ham-ı ebrūlarıñla bir
zamān

Tekeye-i kalbimde zıkr-i Hāy Hū eksük
degil

zıkr-i hudā:

1. **zıkr-i hudā:**

Gazel 221

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Allah'ın zıkrî.

Çirk-i günāhı maħvına rahmet ümîd
iden

Dā'im dilinde zıkr-i Hudā olmaz
olmasun

zıkr-i mevlā:

1. **zıkr-i mevlā'dan:-dan**

Gazel 146

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Allah adını zikretme, süreklî

*"Allah" deme, Allah'ın adını dilden
düşürmeme.*

Sünbülün hâl-i lisânından bu sırrı
afladım
‘Âkıl olan zıkr-i Mevlâ'dan zebân
itmez dirîg

zillet:

1. **zilletde:-de**

Gazel 239

Mısra: 14

Zelillik, hakirlik.

Eyâ Perverdigârâ çare-sâz-ı ehl-i
zilletin
‘Înâyet kıl bu zilletde men-i dil-zâra
yâ Allâh

zindân:

1. **zindân:**

Gazel 261

Mısra: 10

*İçine tutukluların, hükümlülerin
konulduğu kapalı yer.*

Yūsuf gibi dü çâh-ı zenehdânına
yârin
Zindân ise de pâyına rif‘at var içinde

2. **zindâna:-a**

Gazel 80

Mısra: 14

*İçine tutukluların, hükümlülerin
konulduğu kapalı yer.*

Ķafesden ister âzâd ola murğ-ı rûh-ı
nâ-şâdım
Ki sensiz cânıma hışn-ı beden zindâna
dönmüşdür

3. **zindâna: -a**

Gazel 49

Mısra: 8

Hapishâne.

Her çend yerim cennet olursa yine ey
şüh

Hicr-i ser-i kûyuñ baña zindâna
berâber

4. **zindâna: -a**

Gazel 171

Mısra: 8

Hapishâne.

Ey Mısr-ı şehâvetde olan lütf-i ‘azîzi
Zindâna düşen Yūsuf-ı Ken‘ân’ı
unutduñ

zindân-ı beden:

1. **zindân-ı bedende:-de**

Gazel 101

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Beden zindanı.

İriş ey nâzenînim hâl-i ‘uşşâka meded-
kâr ol
Ki zindân-ı bedende Yūsuf-ı dil zârdır
sensiz

zindân-ı belâ:

1. **zindân-ı belâdır:-dır**

Gazel 131

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bela zindanı, musibet yeri.

Bu çâr-‘anâsır saña zindân-ı belâdır
Ey tâ’ir-i rûh eyle bu gam-hânedin
i‘râz

zinde-i ‘aşk:

1. **zinde-i ‘aşkıñ:-iñ**

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşkın dirisi.

Zinde-i ‘aşkıñ olan dilleriñ aña hâlin
‘Âlem-i hesti ile mülk-i ‘adem
bilmezler

zinhâr:1. **zinhâr:****Gazel 109**

Mısra: 3

Aman ha!

Zinhâr haṭ-ı rû-siyeh-e virme icâzet
Huccâc-ı Habeş Ka'be-i dîdâra
şığışmaz

2. **zinhâr:****Gazel 152**

Mısra: 3

Aman ha!, kesinlikle, asla.

Āşinâlık yeridir bezm-i muḥabbet
zinhâr
Ol baña uğramasun merdüm-i bî-gâne-
i 'aşk

3. **zinhâr:****Gazel 76**

Mısra: 3

Aman ha!, kesinlikle.

Dil virme şaḫın dil-ber-i yek-sâleye
zinhâr
Câhiller arasında kitâbın yeri yokdur

zîr-i bâr-ı minnet-i cânân:1. **zîr-i bâr-ı minnet-i cânâna:-a****Gazel 97**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin minnet yükünün altına
girmek.*

Kılmazuz her nâ-sezâ ef'âli gerdündan
kabûl
Zîr-i bâr-ı minnet-i cânâna
gelmişlerdenüz

zîr-i dâmen:1. **zîr-i dâmeninde:-in, -de****Gazel 167**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Eteğın altı.

Ey Ğarîbî düşmene bakma mülâyim
kıl hâzer
Aḥker olur zîr-i dâmeninde
ḥâkisterleriñ

zîr-i ebrû:1. **zîr-i ebrûda:-da****Gazel 203**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının altı.

Zîr-i ebrûda o şūhuñ saf-ı müjgânı gibi
Biz daḫı ḥ'âb-gehi sâye-i şemşîr
idelim

zîr-i hâr-ı fakr:1. **zîr-i hâr-ı fakrda:-da****Gazel 280**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Fakirlik dikeninin aşağısı.

Zîr-i hâr-ı fakrda bî-çâre kaldım dil
ḥazîn
Bâğ-ı vaşfiñda Ğarîbî teg hoş-elḥân it
beni

zîr-i kadem:1. **zîr-i kademinde:-in, -de****Gazel 205**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayağın altı.

Bu cân-ı sitem-pîşeye kim dest-resim
var
Zîr-i kademinde anı ḫurbâna getürdim

zîr-i kubbe-i eflāk:1. **zîr-i kûbbe-i eflākı:-ı****Gazel 173**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gök kubbenin altı.

Gezdik bu zîr-i kûbbe-i eflākı her taraf
Vîrân-serâ-yı dil gibi ğam-hâne
görmedik

zîr-i zemîn:1. **zîr-i zemînden:-den****Gazel 78**

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Zemin, yer altı.*

‘Aşk olunca hüsni-i Yûsuf çâhdan eyler
tulû‘
‘Aşıka zîr-i zemînden yâr kendin
gösterür

zîr-i zulmât:1. **zîr-i zulmât:****Gazel 65**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Karanlığın aşığı.

Zîr-i zulmât târ-ı zülfünde
Ruhuñ âb-ı hayât yazmışlar

zîver:1. **zîver:****Gazel 26**

Mısra: 14

Süs.

Çözdü gîsü-yı mu‘anber kıldı ‘âlemi
mu‘atâr
Virdi bāğ-ı hüsne zîver o ruhuñ gül-i
leţâfet

2. **zîver:****Gazel 54**

Mısra: 17

Süs.

Külfet-serâ-yı cāna virme Ğarîbi zîver
Ş'ol sūmnât-ı fitne naqş u nigârı
n'eyler

3. **zîver:****Gazel 228**

Mısra: 1

Süs.

Sâkıniñ hüsni ile meclise zîver gelsün
Hâne-i târ-ı dile şem‘-i münevver
gelsün

4. **zîver:****Gazel 228**

Mısra: 10

Süs.

Şevkden çeşm-i şurâhî vü sebû kan
döksün
Meclise kûlkuñ-i mînâ ile zîver gelsün

5. **zîver:****Gazel 268**

Mısra: 3

Süs.

Mey ü dil-bersiz eyyâm-ı bahâra kim
virür zîver
Sen ol şâhid mey-i gül-fâmı vir
kurbâniñim sâķî

zîver-i âĝuş id-:1. **zîver-i âĝuş idebilsem:-ebil, -sem****Gazel 200**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kucağı süslemek.

Hâle gibi dūşına siper olur idim ger
Bir şeb o mehi zîver-i âĝuş idebilsem

zīver-ı āġūş id-:1. **zīver-ı āġūş iderim:-er, -im****Gazel 260**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kucaġı süslemek.

Hāle gibi anı iderim zīver-ı āġūş
Ol māh-likā bir gice mihmānım olursa

zīver-i destār-ı āli:1. **zīver-i destār-ı āline:-ne****Gazel 256**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ulunun sarık süsü.

Oldum mişāl-i şu'le-i cevvēle bī-ķarār
Bir kez baķınca zīver-i destār-ı āline

zīver-i pīrāmen-i māh eyle-:1. **zīver-i pīrāmen-i māh eyleyelim:-y, -elim****Gazel 204**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayın çevresini süs eylemek.

N'ola ol āfeti bir kez çekelim āġūşa
Hāleye zīver-i pīrāmen-i māh
eyleyelim

zīyā:1. **zīyā:****Gazel 240**

Mısra: 12

Işık, nur, aydınlık, parlaklık.

Cānım ķalur bu ķār-ānāşırda bī-şu'ūr
Zulmet-serā-yı cisme zīyā senden
olmasa

zīyā al-:1. **zīyā alur:-u, -r****Gazel 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Işık almak.

Ey şu'ā'-ı lem'a-i ruhsār-ı nūr-ı
kibriyā
Şu'le-i hūrşīd alur şem'-i cemālīnden
zīyā

zīyā vir-:1. **zīyā virdigi:-dig, -i****Gazel 114**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak, ışık vermek.

Bir zerre zīyā virdigi cān çeşmine
gerdün
Bir h'āb-ı fenā ile humār itmek
içünmiş

zīyā-bahşā-yı çeşm-i āşıkān:1. **zīyā-bahşā-yı çeşm-i āşıkāndır:-dır****Gazel 14**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşıkların ışık saçan gözleri.

Zīyā-bahşā-yı çeşm-i āşıkāndır
manzar-ı hūbı
Temāşā-yı ruḡundan dīde mehcūr
olmasun yā Rab

zīyāde:1. **zīyāde:****Gazel 236**

Mısra: 11

Çok, fazla.

Ben mücrimim ziyāde sensin saḥī
‘aṭāda
Her vādi-i ḥaṭāda çok eyledim tekāpū

zuhūr:

1. **zuhūra:-a**

Tarih 1

Mısra: 1

Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Hamdū-lillāh kim zuhūra geldi şun ‘-ı
Zü'l-celāl
Def‘ olub āyīne-i ümmīdden gerd-i
melāl

zuhūr eyle-:

1. **zuhūr eyleyeli:-y, -eli**

Gazel 145

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak.

Ḥaṭṭ zuhūr eyleyeli şubḥ-ı
bināgūşuṅda
Olmadı āyinemiz zeng-i zalemnden
fāriğ

zuhūr it-:

1. **zuhūr itdi:-di**

Gazel 234

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Meydana çıkmak, baş göstermek,
görünmek.*

‘Uşşāk-ı zāra itdi yine fitneler zuhūr
Ey şūḥ-ı çeşm bu seniñ icādıñ olmasun

2. **zuhūr itse:-se**

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Meydana çıkmak, baş göstermek,
görünmek.*

Ṭāli‘ imdir ne kadar cünbiş-i yād itse
zuhūr
Gerd-i külfetdir olan ḥāk-i derimden
‘ārız

3. **zuhūr itsün:-sün**

Gazel 132

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Meydana çıkmak, baş göstermek,
görünmek.*

Olma māni‘ ḥaṭṭ zuhūr itsün
bināgūşunda kim
Sebze-i jengārdan mir‘āta şafvetdir
ğaraż

zuhūra gel-:

1. **zuhūra geldi:-di**

Gazel 143

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Meydana gelmek, ortaya çıkmak,
gün yüzüne çıkmak.*

Zülfin dağıtdı şāne ḥālī zuhūra geldi
İkbālīm aḥterin gör ‘aḳrebden oldı ṭāli‘

zuhūr-ı ‘aşk-ı mecāz it-:

1. **zuhūr-ı ‘aşk-ı mecāz itmeniñ:-me,
-niñ**

Gazel 187

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gerçek dışı (mecāzi) aşkın
meydana çıkması.*

Ḥumār-ı bāde-i cām-ı ḥaḳıḳat ile diliñ
Zuhūr-ı ‘aşk-ı mecāz itmeniñ zamānı
degil

zulm:

1. **zulme:-e**

Gazel 89

Mısra: 9
Eziyet, cevir, cefa.

Haṭṭ virür eyledigiñ zulme bedel saña
nizām
Bilüriz maḥkeme-i 'aşkı 'adālet yeridir

2. **zulmi:-i**
Gazel 125
Mısra: 5
Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.

Zālīm de gerek zulmi kadar bulsa
cezāsın
Dāmānı dutan ḥār olamaz sūzene
maḥşūş

zulmāt:

1. **zulmāta:-a**
Gazel 254
Mısra: 6
Karanlıklar.

Cūy-bār-ı lebine sebze-i haṭṭ geldikde
Ḥızr'ı zulmāta şalur çeşme-i ḥayvānı
ile

zulmāt-ı zülf:

1. **zulmāt-ı zülfünden:-ün, -den**
Gazel 279
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) saçının karalıḡı.

Hele İskender-i dil çıkmadan zulmāt-ı
zülfünden
Gelüb ser-çeşme-i ḥayvāna Ḥızr-ı haṭṭ
kadem başdı

zulmet:

1. **zulmetde:-de**
Gazel 197
Mısra: 4
Karanlık içinde.

Ḳaralansa n'ola ger rüy-i nigīn her
sā'at
Āri zulmetde nihān 'ayn-ı beḳādır
ḥātem

2. **zulmetde:-de**
Gazel 236
Mısra: 1
Karanlık içinde.

Zulmetde idi 'ālem hem-reng-i mūy-ı
Hindū
Āfāḳı dutdı ḥüsnüñ ey şems vedḍuḥā-
rū

3. **zulmetde:-de**
Gazel 23
Mısra: 10
Karanlık.

Revzenleri var cānib-i gül-zār-ı
behişte
Zulmetde olan gūşe-i zindān-ı ḳanā'at

zulmet-i küfr ü dalālet:

1. **zulmet-i küfr ü dalāletde:-de**
Gazel 267
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sapıklık ve küfür karanlıḡı.

Zulmet-i küfr ü dalāletde cihān ḳalmış
iken
Pertev-i ḥāver-i imān ile rüz itdi şebi

zulmet-i şeb:

1. **zulmet-i şebde:-de**
Gazel 103
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Gece karanlıḡı.

Zulmet-i şebde esİR oldıḡıma ḡam
çekmem
Bāz olur perde-i ruḥsār-ı seḫer çok
gitmez

zulmet-i tārīki-i şeb:1. **zulmet-i tārīki-i şebde:-de****Tarih 1**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gecenin yolunun karanlığı.

Zulmet-i tārīki-i şebde esīr olmuşdı dil
Perdeden çıktı 'arūs-ı şubḥ 'arż itdi
cemāl

zulmet-kede:1. **zulmet-kededir:-dir****Gazel 285**

Mısra: 13

Karanlığın hâkim olduğu yer.

Böyle zulmet-kededir hâne-i dil
ğamdan kim
Revzeninden görünür şu'le siyeh mīl
gibi

zulmet-serā-yı cān:1. **zulmet-serā-yı cāna:-a****Gazel 60**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Canın karanlık sarayı.

Mānend-i şem' rüşen ider hâne-i dili
Zulmet-serā-yı cāna hayāli müfīd olur

zulmet-serā-yı cism:1. **zulmet-serā-yı cisme:-e****Gazel 240**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Cismın karanlık sarayı.

Cānım qalur bu çār-'anāşırda bī-şu'ūr
Zulmet-serā-yı cisme ziyā senden
olmasa

zulmet-serāy-ı şeb:1. **zulmet-serāy-ı şebden:-den****Gazel 34**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gecenin karanlık sarayı.

Zulmet-serāy-ı şebden idüb ictināb
şubḥ
Gül-gönçe-vār açdı yüzinden niķāb
şubḥ

zulm-i mutlakı it:-1. **zulm-i mutlakı itme:-me****Gazel 287**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutlak zulüm etmek.

Dökme şarābı itme şaķın zulm-i
mutlakı
Ey şeyḥ alma gerdeniñe hūn-ı nā-ḥaķı

zu'muñca:1. **zu'muñca:****Gazel 247**

Mısra: 4

Zannına göre.

Firengī ḥaṭla Hindū ḥāle virdik kişver-
i ḥüsni
A kāfir kendi zu'muñca henüz imān
mı var sende

zühhād:1. **zühhād:****Gazel 76**

Mısra: 7

Zāhidler, sofular.

Zühhād eger şorsa nedir 'aşķ sükūt it
Kim bezm-i ḥamākatda cevābıñ yeri
yokdur

2. **zühhāda:-a****Gazel 109**

Mısra: 9

Zahid'in çoğulu.

Zühhāda ğam-ı 'aşkı beyān itme
Ġarībī
Kālā-yı muhābbetdir o bāzāra
şıġışmaz

zühre:1. **zühre:****Gazel 228**

Mısra: 7

*Çoban Yıldızı, Venüs olarak da
bilinen çok parlak bir yıldız*

Çengin alsun eline Zühre ola raqş-āver
Leb-i bintü'l-'inebi emmege erler
gelsün

2. **zühre:****Tarih 1**

Mısra: 15

*Çoban Yıldızı, Venüs olarak da
bilinen çok parlak bir yıldız*

Zühre bir āyīn ile raqş-āver oldu bu
gice
Kim sipihri şevkden raqşa getürdi bī-
mecāl

zülf-:1. **zülf:****Gazel 148**

Mısra: 8

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Sīne-i 'āşık hāsedden olmasun mı dāğ
dāğ
Kim nazar-gāhında düşmüş şafha-i
ruhsāra zülf

2. **zülf:****Gazel 148**

Mısra: 1

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Düşmek ister biñ temennā ile pāy-ı
yāra zülf
İnfi'ālinden ser-efgendir o yüzi qara
zülf

3. **zülf:****Gazel 148**

Mısra: 2

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Düşmek ister biñ temennā ile pāy-ı
yāra zülf
İnfi'ālinden ser-efgendir o yüzi qara
zülf

4. **zülf:****Gazel 148**

Mısra: 4

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Kimseyi kāmınca kıoymaz görsün ol
hāl ü hātı
N'ola benzer söylesem genc üzre
yatmış māra zülf

5. **zülf:****Gazel 148**

Mısra: 6

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Derhem olmuş pīç ü tīb-ı şevkden
ruhsārına
Halka halka döndi çeşm-i āhu-yı
Tātār'a zülf

6. **zülf:****Gazel 148**

Mısra: 10

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Gicesi ḥ̣āb-ı ḥayālinde başar ecder
beni
Şubḥ-dem görsem tolanmış gerden-i
dil-dāra zülf

7. **zülfi:**

Gazel 148

Mısra: 12

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Biñ şabā ile açılmaz derhem olmuş
turreşi
Yeri var ger şāne birle olsa pāre pāre
zülfi

8. **zülfi:**

Gazel 148

Mısra: 14

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

İctināb itmez nazar seyr-i ruḥunda
zülfdən
Ebr-i rahmetdir bahār-istān-ı ḥüsn-i
yāre zülfi

9. **zülfi:**

Gazel 148

Mısra: 16

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Sünbül-istān-ı ḥayāl eyler Ğarībī
sīnemi
Ḥatt u ḥāl üzre gelince ḥātır-ı efkāra
zülfi

10. **zülfdən:-den**

Gazel 148

Mısra: 13

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

İctināb itmez nazar seyr-i ruḥunda
zülfdən
Ebr-i rahmetdir bahār-istān-ı ḥüsn-i
yāre zülfi

11. **zülfdən:-den**

Gazel 144

Mısra: 7

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Rūy-ı gül-güne düşen zülfdən olmaz
medediñ
Şaḫm ebr-i şafaḫ-ālūddan āb itme
ṭama'

12. **zülfi:-i**

Gazel 137

Mısra: 12

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

İstirāḫat idecek āb u hevāsı dil-gīr
Yine zülfi gibi yok 'āşıkā bir şām-ı
neşāt

13. **zülfi:-i**

Gazel 177

Mısra: 13

*Güzel yüzün iki tarafından sarkan
saç.*

Dil murğına tavḫ olsa n'ola zülfi
Ğarībī
Sevdā-yı ḫad-i serv-i ḥurāmānına
düşdük

14. **zülfi:-i**

Gazel 285

Mısra: 10

*Güzel yüzün iki tarafından sarkan
saç.*

Muşḫaf-ı rüyuna ser-levḫa-i zer
çekmek için
Cedvel-i ḫaşına zülfi ḫalem-i ḫıl gibi

15. **zülfi:-i**

Gazel 2

Mısra: 11

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Gösterme zülfi gūşe-i ebrūda göñlüme
Vaḥdet-güzini eyleme zünnāra āşinā

16. **zülfi:-i**

Terci-bend 3

Mısra: 26

saç,sevgilinin saçı.

Biñ kaşı Karamanlu kara gözlü perī-rū
Biñ şive-i reftarı güzel zülfi semen-bū

17. **zülfin:-in**

Gazel 143

Mısra: 5

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç lülesi.*

Zülfin dağıtdı şāne ḥālī zuhūra geldi
İkbālīm aḥterin gör 'akrebden oldı ṭālī'

18. **zülfin:-in**

Gazel 15

Mısra: 4

*Yüzün iki cihetinden sarkan saç,
saç büklümü.*

Peyvend-i muḥabbetle 'uşşākını bağlar
mı
Dīvānesine zülfin zencīr ide mi yā Rab

19. **zülfini:-in, -i**

Gazel 203

Mısra: 2

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Ey göñül vaşlına yāriñ nice tedbīr
idelim
Zülfini gerden-i dīvāneye zencīr
idelim

20. **zülfini:- in, -i**

Gazel 249

Mısra: 10

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Bir zamān mesned-i ḥüsnüñde
Süleymān olalum
Alalum dest-i dile zülfini ḥātemcesine

21. **zülfüni:-üñ, -i**

Gazel 250

Mısra: 1

*Güzel yüzün iki tarafından sarkan
saç.*

Zülfüni şaldı ruḥ-ı āyīne-tābıñ yüzine
Virdi ārāyiş-i küfr ile şevābıñ yüzine

22. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 19

Mısra: 9

*Yüzün iki cihetinden sarkan saç,
saç büklümü.*

Medd-i āhım sünbül oldı sīnede zülfüñ
görüb
Toḥm-ı gam şevḳ-ı ḥaṭıñla dilde
reyḥān oldı hep

23. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 40

Mısra: 7

*Güzel yüzün iki cihetinden sarkan
saç.*

Şafḥa-i rüyuñda zülfüñ sünbülistān-ı
ḥayāl
Nükheth-i reyḥān-ı ḥaṭıñ verd-i
ḥamrādan lezīz

24. **zülfüñ:-üñ**

Gazel 225

Mısra: 2

*Güzel yüzün iki tarafından sarkan
saç.*

Ne kullāb-ı göñül ne bend-i cān perr-i
melāl olsun
Meded pāy-ı hicān-ı 'aḳla zülfüñ bir
'ikāl olsun

25. **zūlfūn:** -üñ

Gazel 49

Mısra: 3

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Zūlfūñ resen-i gerden-i 'uşşāka belāsın
Derc-i deheniñ hoşka-i mercāna
berāber

26. **zūlfūn:** -üñ

Gazel 55

Mısra: 6

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Düşerdi ārzū-yı genc-i hüsniñ hātıra
ammā
Gelince yāda zūlfūñ dilde havf-ı
ejdehā artar

27. **zūlfūn:** -üñ

Gazel 154

Mısra: 8

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Āyet-i mihrini bulmadı gönül bunca ki
biz
Muşhaf-ı rūyuña zūlfūñ gibi i' rāb
olduk

28. **zūlfūn:** -üñ

Gazel 201

Mısra: 9

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Zūlfūñ kemend-i gerden-i ehl-i cünün
ise
Dīvānelikte Kays'dan efvün degil
miyim

29. **zūlfūn:** -üñ

Gazel 207

Mısra: 1

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Zūlfūñ dil-i haznime olsun müdām
dām
Eylerse de ço eylesün ehl-i melām lām

30. **zūlfūn:** -ün

Gazel 84

Mısra: 5

*Yüzün iki cihetinden sarkan saç,
saç büklümü.*

Zūlfūñ görüb ruhsārda didim kamer
'aşrebdedir
Burc-ı şerefde hālleriñ ahter midir
bilmem nedir

31. **zūlfūn:** -üñ

Gazel 121

Mısra: 10

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Hāl ü haṭ-ı ruhsārına dil mā'il olaldan
Zūlfūñ gibi efkār-ı müşevveşlere
düşmüş

32. **zūlfūnde:** -üñ, -de

Gazel 132

Mısra: 5

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Hasret-i rūyuñla zūlfūñde dil ağlar
ya'ni kim
Bu şeb-i hicrāndan eyyām-ı vuşlatdır
ğaraž

33. **zūlfūnde:** -üñ, -de

Gazel 161

Mısra: 9

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Zūlfūñde ma'ānī-i bedī' oldı muṭavvel
Bir muhtaşar-ı haṭtı işāretle giçürdik

34. **zūlfūnden:** -üñ, -den

Gazel 73

Mısra: 11

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Beni zülfünden ayru görse eṭfāl-i ser-i kuyuñ
 Kaçan zencirini bozmuş yine dīvāne söyleller

35. **zülfünden:-üñ, -den**

Gazel 37

Mısra: 7

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Koyma zülfünden gönül āvārelensün her yaña
 Dergeh-i sultāna ceş-i bī-nizām olmaz müfid

36. **zülfünden:-üñ, -den**

Gazel 278

Mısra: 12

Güzel yüzün iki tarafından sarkan saç.

Ene'l-ḥaḫḫı sırrı kanımla yazılsın 'arızın üzre
 Çekilsün dāra zülfünden gönül Manşūr'dur şimdi

37. **zülfünden:-üñ, -den**

Gazel 134

Mısra: 5

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Kaşın altun hile/hule cedvel kalem zülfünden itmişler
 Olunca muşhaf-ı ḥüsnüñ bu güne zer-nigār-ı ḥaṭṭ

38. **zülfüne:-üñ, -e**

Gazel 152

Mısra: 14

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Dehrde Ḥüsn olamazdı bu kadar şöhret-yāb
 Virmese zülfüne ārāyiş eger şāne-i 'Aşk

39. **zülfüne:-üñ, -e**

Gazel 172

Mısra: 5

Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Olduñ mı siyeh ḥāl-i gibi zülfüne meftün
 Ey dil heves-i dāne ile dāma mı düşdüñ

40. **zülfüne:-üñ, -e**

Gazel 272

Mısra: 7

Güzel yüzün iki tarafından sarkan saç.

Çeşm-i inşāf ile bak zülfüne kimdir saña ol
 Seniñ üftāde-i çāh-ı zekānından gayrı

41. **zülfüne:-üñ, -e**

Gazel 274

Mısra: 11

Güzel yüzün iki tarafından sarkan saç.

Müselsel zülfüne virme güşāyiş gerden-i dilden
 Ki zencir-i cünūna girmesün dīvāneden gayrı

42. **zülfünü:-üñ, -i**

Gazel 106

Mısra: 13

Yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Salsun bu gün de zülfünü mäh-ı cemāline
 Bizler hezār kerre şeb-i nārı görmüşüz

zülfi ü hat-ı yâr:**1. zülfi ü hat-ı yâr:****Gazel 203**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saç ve ayva tüyleri.

Gice h'âbında gönül sünbül ü reyhân görmüş
Biz anı zülfi ü hat-ı yâr ile ta'bîr idelim

zülfi ü ruh:**1. zülfi ü ruhuñdan:-uñ, -dan****Gazel 243**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saç ve yanak.

Dün geldi şabâ virdi haber zülfi ü ruhuñdan
Bir genci didi gördüm iki mâr arasında

zülfeyn-i girih-gîr:**1. zülfeyn-i girih-gîri:-i****Gazel 138**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Düğümlü saç.

Zülfeyn-i girih-gîri ruhsâra tağıdsam dir
Levh-i dil-i 'aşıkdan bir şânedan eyler hazz

zülfi 'anber-bâr:**1. zülfi 'anber-bâr:****Gazel 78**

Mısra: 1

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Anber kokulu saç.

'Arızında zülfi 'anber-bâr kendin gösterür

Güiyâ baht-ı siyeh bîdâr kendin gösterür

zülfi 'anber:**1. zülfi 'anberîn:-îñ****Gazel 13**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Anber kokulu saç.

Şafha-i ruhsârîña düşdükçe zülfi 'anberîn
Şubh-ı ümmîdi şeb-i yeldâ-yı târ eyler baña

22. zülfi 'anberîniñ:-niñ**Gazel 129**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anber kokulu saç.

Devr-i ruhsârında zülfi 'anberîniñ gösterür
Bedr-i kâmil eylemiş gibi felekde hâle 'arz

zülfi cānān:**1. zülfi cānāni:-i****Gazel 151**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saç.

Ġarîbi yâda getürdikçe zülfi cānāni
Esîr-i silsile-i şad-'azâb olur 'aşık

zülfi dil-ber:**1. zülfi dil-ber:****Gazel 251**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saç.

Dimişler hem-dem olmaz maṭlab-ı baht-ı siyâh ammâ

Şeb-āsā zülf-i dil-ber gör ne hoş
düşmüş ola

zülf-i hübān:

1. **zülf-i hübāna:-a**

Gazel 286

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellerin saçı.

Çaddime şaldı firākı ham-i teksīr gibi
Zülf-i hübāna düşen halka-i dil-gīr gibi

zülf-i kemend-i yār:

1. **zülf-i kemend-i yāri:-i**

Gazel 265

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının kıvrımı.

Zülf-i kemend-i yāri gördükçe bī-
bahāne
Çün murğ-ı mār-dīde gönülüm gelür
fiğāna

zülf-i meh-veş:

1. **zülf-i meh-veşlere:-ler, -e**

Gazel 233

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ay gibi parlak olan saç.

Geldi mecnūn gibi dīvāna gönül
gerdenini
Zülf-i meh-veşlere vā-beste-i kullāb
itsün

zülf-i müselsel:

1. **zülf-i müselsel:**

Gazel 131

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Birbirine geçmiş saçlar.

Her mūyına biñ tıfl-ı dil-āvīze-i şevkiñ
Ey zülf-i müselsel kılagör şāneden
i' rāz

zülf-i müşg-bār:

1. **zülf-i müşg-bār:**

Gazel 86

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Misk gibi kokan zülüf.

Geh gerdenimde kākül ü geh zülf-i
müşg-bār
'İşim müdām devletiñizden dü-bāredür

zülf-i müşgīn:

1. **zülf-i müşgīniñ:-iñ**

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Misk kokulu zülüf.

Ruḥunda halka halka ḥāliñ üzre zülf-i
müşgīniñ
Görenler murğ-ı dil kaydına dām u
dāne söyleller

zülf-i müşgīn-zār:

1. **zülf-i müşgīn-zārdan:-dan**

Gazel 275

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mis kokulu yerin saçı.

Baña ser-geştelik ol zülf-i müşgīn-
zārdan geldi
Perişānlık dimāga nāfe-i Tātār'dan
geldi

zülf-i mutarrā:

1. **zülf-i mutarrā:**

Gazel 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Kokulu saç.

Şahn-ı çemende k'ol kıadı zībā gelür
gider
Devr-i ruḥunda zülf-i muṭarrā gelür
gider

zülf-i mutavvel:

1. **zülf-i muṭavvel:**
Gazel 90
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Uzatılmış saç.

Degil bī-hüdedir zülf-i muṭavvel devr-
i rüyunda
Ma'āni-i bedī' -i ḥüsnüñ elbet bir
beyān ister

2. **zülf-i muṭavvel:**
Gazel 116
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Uzatılmış saç.

Ruḥunda zülf-i muṭavvel ğam itmede
taḥrīr
Ḥaṭında mes'ele-i muḥtaşar ne müşkil
imiş

zülf-i nigār:

1. **zülf-i nigāra:-a**
Gazel 231
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin saçı.

Zülf-i nigāra şāne ile yāre düşmesün
Murğ-ı dil-i ḥazīnimiz āvāre düşmesün

2. **zülf-i nigāra:-a**
Gazel 263
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.

Zülf-i nigāra ḥayli zamān ḥıdmet
eyledik
Olduḡ resīde rütbe-i müy-yı miyānına

zülf-i perīşān:

1. **zülf-i perīşān:-ı**
Gazel 254
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sevgilinin darmadağınık saçı.

'Aşıkın buse-i ruḥsāra şerīk itse n'ola
O sitem-kār olacaḡ zülf-i perīşānı ile

2. **zülf-i perīşānıña:-ıñ, -a**
Gazel 219
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) dağınık saçı.

Hicrānıña efsürde olan rişte-i cānım
Zencīr-i belā zülf-i perīşānıña ḡurbān

zülf-i pür-āşüb:

1. **zülf-i pür-āşüb:**
Gazel 179
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Karışık, darmadağınık saç.

Ey zülf-i pür-āşüb ne düşdüñ ruḥ-ı
yāre
Ey baḥt-ı siyeh çehre-i māha kelef
olduñ

zülf-i pür-şiken:

1. **zülf-i pür-şikenden:-den**
Gazel 31
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalp İfade**
*Kıvrımlarla, büklümlerle dolu
saç.*

Uçurma āşiyānından göñüller murğın
inşāf it

Saňa yüz kez didim ey şâne zülf-i pür-
şikenden giç

zülf-i şehâb:

1. **zülf-i şehâb:**

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Karanlığın saçı.

Ĥâl ü ĥaṭ üzre seyr it gīsü-yı müşg-
bāra
Ol sebze-zār-ı ĥüsne zülf-i şehâb
göster

zülf-i semen:

1. **zülf-i semendir:-dir**

Gazel 238

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yâsemin (kokulu) saç.

Ey şūĥ-ı vefâ-düşmen ne zülf-i
semendir bu
Ne silsile-i gerden ne tār-ı resendir bu

zülf-i siyâh-ı kec:

1. **zülf-i siyâh-ı kec:**

Gazel 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eğri siyah saç.

Geldi gönül ki la‘l-i lebinden naşîb ala
Mār oldu genc-i ĥüsnüne zülf-i siyâh-ı
kec

zülf-i siyeh:

1. **zülf-i siyeh:**

Gazel 155

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Siyah saç.

Ĥüsnine şabā bulmaz iken rāĥ ne lâyıĥ
Zülf-i siyeh ol şüret-i zībāya şarıлмақ

zülf-i siyeh-i pür-şiken:

1. **zülf-i siyeh-i pür-şikenimdir:-im, -
dir**

Gazel 69

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım siyah saç.

Düşmüş ise ger boynuma bir dest-i
ta‘arruz
Kendi yine zülf-i siyeh-i pür-
şikenimdir

zülf-i sünbül:

1. **zülf-i sünbül:**

Muhammes 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sümbül kokulu saç.

Saçıldı rüy-ı gül-güna ‘araқdan қаtre-i
şeb-nem
Dağıldı berg-i nesrîn üzre zülf-i
sünbül derhem

zülf-i sünbül-i semen-bü:

1. **zülf-i sünbül-i semen-bü:**

Gazel 26

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yasemin ve sümbül kokulu saç.

Ĥâl-i ‘anberîni Hindü zülf-i sünbül-i
semen-bü
Kāküli kemend-i dil-cü murğ-ı cāna
dām-ı ĥayret

zülf-i yâr:

1. **zülf-i yârdan:-dan**

Gazel 120

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.

Serimde bu hevā bir şūh-ı şīrīn-kārdan
kalmış
Bu zencīr-i cūnūn boynumda zūlf-i
yārdan kalmış

zūlfūñ dađıt-:

1. zūlfūñ dađıt:

Gazel 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) saçını yüzüne
salması.

Hayādan şeb-nem olsun gül bükülsün
gerden-i sūnbül
Gül-i ruhsārīña zūlfūñ dađıt gül-zāra
gel cānā

zümre-i ehl-i muhabbet:

1. zümre-i ehl-i muhabbet:

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Muhabbet ehlinin zümresi.

Zümre-i ehl-i muhabbet seni eyler mi
kabül
Ser-be-ser zağm-đor-ı tīđ-i zebān
olmayacak

zümre-i yārān:

1. zümre-i yārāna:-a

Gazel 262

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dostlar topluluğu; sevgililerin
meclisi.

Ey dil hāzer it eylesünler seni rüsvā
‘Aşıklığını zümre-i yārāna tıyurma

zūnnār:

1. zūnnār:

Gazel 78

Mısra: 14

Hıristiyan keşişlerin çıplak ten
üzerine kuşandıkları kıldan yapılmış,
kaba ve sert kuşak.

Şeyđ-i Şan‘ān’ıñ miyānında kemend ü
điddeti
Kākülūñ şevkiyle bir zūnnār kendin
gösterür

2. zūnnār:

Gazel 243

Mısra: 4

Hıristiyan keşişlerin çıplak ten
üzerine kuşandıkları kıldan yapılmış,
kaba ve sert kuşak.

Dil turre-i gīsūlarıña düşdi revā mı
Şan‘ān-ı cemālīñ kıla zūnnār arasında

3. zūnnāra:-a

Gazel 2

Mısra: 12

Papazların bellerine bağladıkları
uçları sarkık, ipten örme kuşak.

Gösterme zūlfı gūşe-i ebrūda göñlüme
Vađdet-güzīni eyleme zūnnāra āşīnā

4. zūnnāra:-a

Gazel 271

Mısra: 3

Hıristiyan keşişlerin çıplak ten
üzerine kuşandıkları kıldan yapılmış,
kaba ve sert kuşak.

Degil bī-hūde ger zūnnāra sevdā çekdi
Şan‘ān’ı
Sebeb bir hūsn imiş kim sūbđa-i şad-
dāneden giçdi

zūr-ı bāzū:**1. zūr-ı bāzūsı:-sı****Gazel 167**

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade***Pazı gücü, kol kuvveti.*

Şayd-gāh-ı dehrde şāhīn işin eyler
 meges
 Qalmamış bir zūr-ı bāzūsı dil-āver
 erleriñ



SONUÇ

Bu çalışmada XVIII. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairlerinden *Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi*'nin tek eseri olan *Dîvânı*'nın TEBDİZ projesi kapsamında bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü incelenip hazırlanmıştır.

Sözlük ve dizin bölümü için her gazel, tarih, muhammes vs. için her sözcük ve kelime grubunun metin içindeki anlamı verilmiştir. Çekim eklerinden ayrılarak kök ve gövde şeklinde alfabetik olarak sıralanmış ve sözlük oluşturulmuştur. Metnin içerisinde ki anlam sözlüklerde bulunmaması durumunda bağlamdan yola çıkılarak sözcüğe yeni anlam verilmiştir.

Sözlük bölümü için yapılan çalışmalarda şairin hayatı, edebî ve meslekî kimliği ve dönemin özellikleri hakkında çalışmalar yapılmış ve şairin anlam dünyası anlaşılmasına çalışılmıştır. Şairin eserinden hareketle dil ve üslûb özelliğiyle beraber şiir ve şair hakkındaki görüşlerine de yer verilmiştir. *Garîbî Efendi*'nin *Dîvân*'ında çeşitli nazım türlerine pek rastlanmamaktadır.

Şairin şiirlerinde kullandığı kelimelerden yola çıkarak oluşturulan bu sözlük, günümüz okurlarına şairin anlam dünyasına ışık tutması ve şairin daha iyi anlaşılmasını ümit etmekteyiz.

KAYNAKÇA

BIYIK, Tuğba (2018). “**Mihrî Hatun Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Söz-lük)**”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 4.

Bursalı Mehmet Tahir Efendi (1972), **Osmanlı Müellifleri**, C 2, (Haz. A.F. Yavuz, İ. Özen), Meral Yay., İstanbul, 137.

ERGİN, Muharrem (1962). **Türk Dil Bilgisi**, 2. Baskı, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., 207.

İNAL, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal (2000), **Son Asır Türk Şâirleri**, C 2, (Haz. M. Kayahan Özgül), Ankara: AKM Yay., 703.

KAPLAN, Yunus (2014). **Âmâ Garîbî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü** <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com>.

KORKMAZ, Zeynep (2017). **Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**, 5. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yay., 427.

(2003). **Türkiye Türkçesi Gramer Terimleri Sözlüğü**, 2. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yay., 224.

ÖZER, Fatih. (2018). “Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü Sistemi (TEBDİZ)”, **Bilig – Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi** 86: 219-221.

PALA, İskender (2010). **Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü**, 19. Baskı, Ankara: Kapı Yayınları, 266.

ŞENÖDEYİCİ, Özer (2017, Winter). “Üslûp Araştırmaları Açısından Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmaları: Nâilî Örneği”, **Journal of Turkish Language and Literature**, 282-306.

TDK Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü: (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ab0bcd193f1b8.49916646 (Erişim Tarihi: 26.03.2019)).

TDK Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü: (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ab0b3a0742420.68782764 (Erişim Tarihi: 26.03.2019)).

TDK Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü: (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ab0bd0322c143.87276536 (Erişim Tarihi: 26.03.2019)).

TERZİBAŞI, Atâ (1964), “**Garîbî**”, **Kardaşlık**, Yıl 4, Sayı 4, Ağustos, s.16-17.

TERZİBAŞI, Atâ (2007), **Erbil Şâirleri**, (Haz. Doç. Dr. Ali İhsan Öbek, Duygu Dalbudak), Ankara: Kerkük Vakfı Yay., 22.

TOK, Vedat Ali (1995), **Garîbî Dîvânı**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 3.

TOSUN, Erhan (2007), **Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı**, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 6.

TUMAN, Mehmet Nâil (2001), **Tuhfe-i Nâilî**, Ankara: Ankara Bizim Büro Yay., 727-728.



ÖZ GEÇMİŞ

01/07/1993 tarihinde Adana'da doğdu. İlkokulu Adana Öğretmen Ayfer Doğruol İlköğretim Okulu'nda liseyi ise Şehit Temel Cingöz Lisesi'de tamamladı. 2016 yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olarak aynı üniversiteden pedagojik formasyon aldı. Aynı yıl Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimine başladı ve hâlen öğrenimini sürdürmektedir.

